זה השער לד' צדיקים יבואו בו

ספר

שערי עזרה

אשר בעוני הכינותי. ובמגילת ספר הגה באתי. מקצת שאלות ותשובות ע"ס האדבעה טורים. הן אומר והן דברים. אשר חנן אלד"ים את עבדו. ההפץ שלום עבדו. להיות לי למזכרת עולם. ואל ישוב דך נכלם. ויה"ר שיהיו דכרי אלה עולים לרצון לפני אל שוכן עלילה. לכוין ולאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא כי היא העיקר יסוד המעלה. ואזכה ללמוד תורה לשמה באהבה וחיבה. הלכתא בטעמא במדבר כערבה. גם עד זקנה ושיבה. אכי"ר

כ"ד קטון הערך הנעיר **עזרא** ילי"ו

בן לח"ה נכמוהכ"ר **אליאו הכהן טראב** זלל"ה וזלה"ה

בעה"ק **ירושלם** תובב"א

שנת פתחו **לי שערי צדק אבא בם** אודה יה לפ"ק

הסכמות הרבנים

הסכמת גדול אדוננו, עמרת ראשנו, עטרת זהב גדולה, מלכא ורופילא, גאון יעקב, איש ירושלם ראשון לציון בקש"ת יש"א ברכה נר"ו יעים"י שכר"ו:

הדו"ר לחם רלו מצשה ידי לחן, נסף נעמן, לאכר כוננו מעשה ידי לומן מעלת הרב המובהק, ונוגה לו בנק. והוא כה"ן בקצת עזרא בהן טראב י"ו לאכר הוליח לאור הכי קרח שמו ס' שערי עזרה פסקים נתמדים. על לחדי פו מיוסדים, בכוב דוחקו ולעברו השיג להדפוס'י הדר"ח:

ובכן לח לחי לחכי מבקש למען יחזיקו במלוה זו לקום לח ספר התורה הזה, דחבר גדיר, וכל לחד יזכה בו וקמן מלח קמלו, ובח עד כיס"ו, לחת לכסף מולח, לים לחכר כבכתו, ונמול ידיו יעשה לו, מבה לחת לחפים, יסלס שבעתים, וזכות ספר התורה הזה יגן עליו ועל זרעו למיכהו, מן שמיח יהבו ליה כמעשהו, ר"ב הוג"ח ור"ב חי"ח ור"ב בני"ח, ורב עותרת סגי"ח. כנפש החותם ומעתיר בעדם בדוב עז ושלום

הלעי"ר **יעקב שאול אלישר** ס"ט

(בא סי' יש"א ברכה יצ"ו)
(מקום החותם)

הסכמת הרב הגדול מבצר עז ומגדיל עטרת זהב גדולה משיירי כנסת הגדולה ר"מ ור"מ סבא דמשפטים בקש"ת כמוהר"ר **יצחק אבואלעפיא** הי"ו לעד לעולם, וביחד יכון עולם. כיר"א:

זה השער לה' לדיקים יבואו בו. פעולת לדיק לחיים לים לאכר רוח חלד"ים בו. בחכמה ובחבונה ובדעת ובקרבו ימים חו"ר בו. מני"ר חד מיכן בכל שדי יחלונן מה יופיו ומה טובו. רב בהגה ותגח תוגת שוחל בעניו ומשיב כהלכה תוכו זהב מרכבו. כבוד מע' הרב המובהק המאיר בבבל בשם שבו. כמוהר"ר **עזרא הבהן טראב** י"ו לאכר טרח ויגע בעשר לגבעותיו בנופו ותוגו והזיל זהב מכיסו וממונו לחדפוסי הדר"ח זה ספר **שערי עזרה**. סובב הולך על ד' מורי לחבן ליהודים היתה לורה. זו תורה וזו שכרה. כל הרוצה ליטול יבוא ויטול והיה שכרו מלכותא ורבותא ויקרא. לשריו ולשרי חלקו. מלת הא תמים דרכו. לחי לא חלד"ים לקרא כי לחמרת ה' לטופה מבן הוא לכל החוסים בנה וסומרה. ויבא שכמ"ה: כ"ד לחת ועירא דמן מבריא. החותם פה עוב"י **דמשק** יע"א בם"ח לחדם חייר זיו שבת פהמו לי"י **שערי** נדק **אבא** ב"ם לוהה יה.

הלב"י **יצחק משה אבואלעפיא** ס"ט.

הסכמת המאורות הגדולים, קדש הלולים, הרבנים המובהקים, מאירים כברקים, חו"ר עירנו דמשק יע"א, נכבדו"ת מרובי בם גדולי דעה, אתה ה' תשמרם, ובצנה רצון תעטרם. כיר"א:

שער הקדי"ם לתורה ולתפודה. לב חכם יסכיל פיהו ולשונו תרב תדה. לחד מן השרפים ורלפה בידו הדה. בקי בתדרי תורה בהויות דלכיי ורבח ובכוליה תלמודח. רב נוברים ורב תילים הלכתח פסיקתח לור תעודה. שוחל בעניו ומשיב כהלכה תורתו תורת לחת תתום תורה בלימוד"ב. דמתמרן ליה גליין סוה"ר מגויח הלר"י רדה. לח ימים תמוך החהל שק"ד ושחנן לילה כיום יחיר שנת המלך נדדה. ועל. מחור"ח לפוע"י טמוני מסיק שמעתתח תליבח הלכתח כיחודה. ועוד לקרח ידו נטויה כל תמיר"ח פושטו לחפי' בשוק פתח התב"ם בלידה. הפש"ט ונתית בי"ג מדות שהתורה נדרשת להכין לותה ולטעדה. וכל ספיקח דלוריימח בין דס לרס בין דין לדין על בירה ועל שדה. עושה בי פותחת פתיחתח דחכימי מכובה מדה. משנתו קב ונקי פי לדיק יהגה פרס"ן דת"ח ותלת התעודה. מני"ר דעמיה ומדברנא דלומתיה טוב לוהס פעדה. ליהו יהה וגולליה כהגח רבה ויקירה לים מדה. כבוד מע' הרב המובהק ונוגה לו בדק כמוהר"ר **עזרא** י"ו בלילה דוכדח. בן לחותו לדיק המפורסם חד בדרח החסיד העניו לוהר בלוס כל כלי תמדה. הכהן הגדול מע' הרב הכולל לור וגלל ויעל תליח"ו בסערה השמים לכפר על העדה. בקש"ת כמוהר"ר תליהו הבהן טרחב זלה"ה מ"ב בגן עדן לעובדה. כרח כרעח דחבוה הרב המחבר תוב"ר חבדי"ם מחוכם על כל שביות התמדה. לחבר לחין ויחיקר עשות ספדים זה ספר לים רבי **שערי עזר"ה** לי"ו בנעלו בשיתי עדה. להיות לו להדרעז"ר לחדפוסי הדרח השיבה הזחת וללמדה. ולין לחל ידו להוללח הדפוס כי יבדה. הוכרח במעשיו לחו"ב בדמים של לחריס השתרגו עלו עליו תוכות רבות ויהו לחנודה. לכן חגשי לבב שמעו ביזו כסף בוזו והמת קנו הלי ספר"ח דמר"י טב בר"ב הול"ח ור"ב חסד"ח. והחלם יחמר נבור חני ותמישיתו יוסף במנה הרלויה כפי לורך המוחן וכח המקבל כך היח המדה. כי עץ חיים היח למחזיקים בה לוכך ימים בימינה לשר לי"ו יעדה. וכשבר זחת חל שדי יריק לכם ברכה עד בלי די מרובה מדה. ונזכה לעלות לציון גאולים ברנה ושו לשון חלמים תריעה מזמור לתודה. בשוב ה' לח שיבת ליון ויעתיל שמחים בבנין בית קדשנו ותפחרתנו החולם והדביר והעזרה

הלב"ד לעירי לח"ק עיר עז לנו דמשק מנוחתו יע"ח הבחים על החתום יום השני בח סי' טו"ב למנ"י כחן שנה

כ"ל התור"ה לפ"ק

הלעי"ר	הלעי"ר	הלעי"ר	הלעי"ר
משה הבהן טראב	נתנאל חביבא	משה פרץ	בכור יעקב אליאו הבהן טראב
ס"ט	ס"ט	ס"ט	ס"ט

הקדמת המחבר. בשפה רפה מדבר:

דבר ה' לאסר היה הודיע דרכיו למשה. כי בו בחר לחלוק לו כבוד למשה. כי הוא יסוד המעלה: הוא היה בגרם המעלות. בהגמל עליון נחלת שדי מר ותהלות. וזאת התורה לעולה: וישימה ליעקב לחק לישראל. הנותן בעין יפה תוקיו ומשפטיו לישראל. ירושת נחלה: וכמתנת"ו דתור"ה מפסי בה קידוש. דלרבבות לאחרי רבבי. קו"ל שים בה ידיעה בתחילה: דעביד להו ס"ס תרי"ג מרווייהו לעיכותא. תשכ"ב ותשבע"פ הני לאסוריתא. לאור רבבן בכפילה: המוקים והמורות. לאמרות ה' לאמרות סהורות. תרוויהו כחדא שריין טוהה חכמה עם נחלה: תורה מונחת. מלא קף נחת. לאשרי מי שעמלו בהו' ועוסק נחת, לאל תורת עלילה: לחום כי זוכה. כל הרוצה לזכות יבוא ויזכה. מבעגה שפתיו תהילה: למוקה ולדורשה ויתן את המעשי"ם. עשם כשיקר בחמת ובחמים. מקירות ודרישות דורש הן לה: קו"ל שעתא לאוקרא

הקדמת המחבר

היושבים בשבת תתכחוני. אשר קטנתי עבה ממותני. לז נדברו ירמי: הדג"ן לפני חכמים. והמה חכמים ממוכמים. מביני דעת תגבי חיל ירמי: כך היא המדה בפרט לפוסקי הלכות ברבים. שואלים ודורשים בהלכות פ"ה ס"ת ויהיו מלהיבי"ם. לב העם לגשברי לב ותת דבתי: שמחם תלת תורה וזבח וכרה. גם משנתם סדורה. ולא שנו ברורה: להורות לת בני"י דינין רבת ודינין זוטת. ליסורת וממונת במדב"ר תר"ם ושיט"ת. לכל מרחה: והן עומדים לו לאדם בשעת דוחקו. להגיל עטוק מיד טושקו. זאת יכושע ירמי: החרדים אל ה' ואל דברו. להגיד לאדם יושרו. אשר גרחה מרחיסם מוב ובריח"י: וכידם מילא ה"ן שתי ידים זוכות. למירה נעימה כתיבה יהיבה חלו מן ההלכות. גדולים למרחה: כתיבה לדורות עשות ספרים הרבה. לכל מלן די יגבי. הוי כל נמת פתת טיקך ורחה: דברים המלודקים העומדים ברומו ש"ת. לזכר עולם מן השולם ועד השולם. אבי רחה גם רחה: אשר לבם פתוח כפתחו של חולם מילוח"ים הם הקריבו עזרא

בימי

דבר שפתים שמעו מלכים מילי. כי משפטי את כל כלי. ושם רחיתי את הלת"ם ואלכנה נטויות: ידעתי בעלמי. ניכר שפחתי. והכ"ל הביח הבלי"ם נפלו לי יבוחו בתחתיות: גמר מיכ"ה מיכ"ה. ואם מך הוח נברח מריבת. מקולי מטלגיות: החמנם לחלי"י יכוגו נבמו מנייכו מלכי. רבנן סמיכי. דורשי כתבי לותיות: ואקוד והשתחיה מול הדרת כבודם. כדבעי וכדחזי כתפארת אדם. עד שיתפקקו כל חוליות: למען יסלח"ו הלדיקים ויהיו לי מביר לעזור ה"ן יסיבה בעזר"ת. גדולה אהבה שמקלקלת את הסורה. ויסב"ע בניו"ת: כי זה תלקי מכל עמלי. מאי לדידי חזי לי. מימי עולם ושנים קדמוניות: ולאיש אשר כגילי עשיתי לי ליונים. מאשר גבלו רחשונים. כדי שלא להיה בידים רקניות: ויודע רבוני אבי ע"ד שר שלום. שלא להתגדל ולקטטר חם ושלום. כי הוא בומן לבות וכליות: וזה טעם כעיקר אשר חכמים הגידו. וקנה לך חבר זה קולמוס למען ישמעו ולמדו. שם נקבלו דיות: למען ישמרו ימים רבים כתוב זאת זכרון בספר. כל הגמלת כתוב בספר. אלו ה"ן מדבריו"ת: ומה גם אני אמרתי הגה בחתי. לעשות נת"ר למו"ר אבא מאבי הודי והדבי טע"ר ול"ת. האדם הנ' המרבין תורה ברבים זוכה ומזכה את הבריות: מר קשישא ח"ק ופרישא מע' הרב הכולל ביאראל להלל בקש"ת במוהר"ר אליהו הכהן זלוק"ל תלמ"ה שתתעלה ותתעדן נפשו גולות עליו"ה: אשר ברוב דוחקו ולטרו לערת דגופא וממונא כיתת עלמו על ד"ת. לסוטדני ולחומכני ולהטמידני לאור בחור התורה. לקיים מצרו"ל מנית אני כל חומניות: לכן ילחתי תוך למחילתי ואלך סוב"ב אשר אלא נפשתי כתבית מעודי עד היום הזה. ואלקטה גת בחומרי"ם לסדר האלבעה טורים אלה מזה ואלה מזה. בורר לוכל מן המחוכלות הפנימיות: אשר חנן אלה"ים את עבדו. ויסס העבד את ידו. במקום שהסיירו"ת מטוייות: ומה שקבלה נשמתי אשר בת בנבולי. לפי מיעוט קט שכלי. קבלתי לותם מסביב קבון גליו"ת: להעלותם על ספר ודפתרת. למען דפו"ם את ספר ואם מעט לית ליה סיעותת דשמייא. להיות לי לזכיות: זכיה דאוריימא וקרלתי לת שמו ס' שערי עזרא

דבר הקטון. טוב להודות לה' מילין לנד עילאה לחלל. חובה עלי להודות ולהלל. הודו לה' כי טוב: טוב ומטיב למטיבותיה לוטיב כי לעולם חסדו. החפן שלום עבדו. זכדני אלה"ים זכד טוב: טוב לי כי עניתי' אני לחנך ויברך עזר"ת שהמיני וקימני. ועד כה עזרני. עזר"ת בלרות לודה שמך ה' כי טוב: טוב ה' לקוו לנפש תדרשנו לפקוח עינים עורות. ואזון מילין תבתן להבין ולהורות. ה' לא ימנע טוב: טוב לגבר כי יזכה ומלא עזר בעגדו. אם מעט ואם הרבה כפי אשר תשיג ידו. ומלא תן ושכל טוב: טוב הדבר ודבר דבר הן בפיהו מעשה מודים דרבנן. השב"ת יסב"ת שבתי תודה שבאוהו רבנן. לאל ברוך אשר הוליכו בדרך ל"ו טוב: טוב חסדך לאשר עשית עמדי להחיות לת נפשי. גם אני לודך לאשם תודות לך לליך ה' אשת נפשי. המשביע בטוב: טוב עשית עם עבדך שמתי חלקי מיושבי בהמ"ד. ובאורתו להגה במקרת ובמדרש. בטעם וסברת ההר הטוב: טוב לי תורת פיך למינגרם באורייתא. במוט"ב תלמת תגה תדשה שבאה. מכסף ומוהב תן טוב: טוב שבת שבתי בבית ה' בין בדכי החכמים. לשמות בלמת דבריהם הגלהבים והגעימים. אשר ים להם שכר טוב: טוב מעט לאשר היה לפני לת קרבני הביאותיו אל מובת הדפוס והזלתי והב מביסי וממוני. לגב דותקת גרה ולוקה התשתי מטוב: טוב לאחסות בה' מגיני ובו חסיתי. תנתן לי נפשי בשאלתי. להמליח לי ה"ן לדיק באשר יעשה טוב: טוב לים חון מירתי ה' ומושבי שמו. להזיל והב מביסו יכי אל"ו שמו. מזכיל על דבר ימלא טוב: טוב יתן ת"ן להדפיס עוד לת ספר הליקוטים והדרשות. אחי ורעי סמכוני בחסידות. ועליכם תבוא ברכה טוב: טוב וחסד ירדפוני לחזק ברכיים כושלות. ואל יהיו דלאות העזר"ת בעולות. ותמימים יצאלו טוב: טוב ה' לכל אני תדרוש אל אל. ובהמפלל עזרת אלהי הקטן בישראל. כי ירחני טוב: טוב ל"ו עמ' לסייעני סייעתת דשמייא. להוקומי נרסת הלי מאן דוכי וכיה. ענני ה' כי טוב: אכנס בני טוב ואלא בכי טוב: עזרא

ימיך ה' תסעדני כה אמר

המצפה לתשועת ה' אל מושיע ורב. אחכי קטון העדך בר בי רב.

הלטיר **עזרא הכהן מראב** ס"ט

שערי עזרה

או"ח סי' א'

נט"י. מדברי מרן ז"ל בש"ע או"ח סי' קס"ב ס"ד דפסק שאם שפך מים על ידו אחת ושפשפה בחברתה לית עלתה לו נטילה אפי' שפך בחתרונה על שתי ידיו לפי שהמים ששפך על ידו אחת נטמאו ובשפשפה נטמאת חברתה ואין מים שניים מטהרים אלא המים שנטמאו מחמת היד עצמה ולא מחמת היד החברת. הילכך השופך מהכלי על ידו אחת ושפשף בחברתה צריך לנגב ידיו ולחזור וליטלם כראוי וכו' וכן אם נגע בשם אחר אלא נגעל ידיו בשודס לחות מהמים צריך לנגב ולחזור וליטול וכו' ע"ש. דנראה מזה דאין לו תקנה בלי כ"ח עד שינגב כל ידיו תחילה ויחזור ויטלם כראוי וכ"כ הרב חסד לאלפים בסי' הנז' בפי' ע"ש יולא לפי שהיה טובל ידיו וכח אחר ונגע בו בחלבע אלו לא מהני שינגב את החלבע לבדה ויחזר ואת אחר כ"ח עד שינגב את כל היד ויחזור ויטלם כראוי חע"ג דעדיין ידו היא מלוחלחת במים ים בה טופח ע"מ להטפיח ומרן ז"ל בש"ע סי' קס"ב ס"ק שפך נגעל מקלח ידו וחזר והוסיף ונגעל בשאר מידו ה"ז שמחה כמו שהיתה דאין נטילה לחלחין ואם עדין ים על מקלח היד שנגעל בפי' טופח ע"מ להטפיח ס"ז טהורה ע"כ והמג"א ז"ל כתב ע"ז דדוקא בדיעבד אבל לכתחי' אסור ע"ש, גד"ז נרע מנדון מרן ואפי' בדיעבד לא אלתה לו נטילה כ"ח עד שינגב כל היד ויחזור ליטול כראוי דשאני נדון מרן דאם ים על מקלח היד שנגעל טופח וכו' דלא היא נטילה לחלחין דלא בא להיד טומאה מחדש ממקום אחר. משא"כ בנד"ז דבא להיד טומאה מחדש אז הו"ל נטילה לחלחין והרי היא שמאה כמו שהיתה דאין נטילה לחלחין. ובלא"ה מצד אחר לא מהניא דשאר שנגע האחר בחלבעו ונטמאו המים שעל נבה ואם מחוברים למים שע"ג שאר היד וכולם נטמאו בתיבורין ח"כ לא מהני עד שינגב כל המים שעל כל היד כולה ושוב יטול כראוי וז"פ. גם מדברי מרן הב"ל יולא לפי שהיה בבית הבסח והיה מקנח ח"ש במים ויולא מביה"כ ועדיין היו ידיו חיכם נגועות מהמים שהיו עליהם שלריך לנגבם תחילה ואח"כ ישלם כראוי ולא מהני בזה אם ישפוך על ידו רביעית בבת אחת כיון שהיה יושב בביה"כ והמים עלמם אם שמאים אין לו תקנה כשילא מביה"כ ח"ש עד שינגבם תחילה ושוב ישלם כראוי:

וחזי הות בדברי הר' אבד לאלפים בסי' קס"ב אות ס' דכתב הנוטל ידיו לריך שיספוך לו אחר עליהם דכשופך בעלמו אם לא שפך רביעית על ידו האחת בבבת ליתן על האחרת לריך וכו'. ואם אין לו אחר יזהר שיספוך על כל יד רביעית בבת אחת ויאמר אלא יגע יד ליד כמוסכו הכלי מיד ליד ואם נגעו יגנבם ויחזור וישלם ע"כ. והות מהתימא דלמה בשנטל ידו ברביעית בב"ח וחזר ונגע בה בידו האחרת אלא נשלה עדיין הלריך הרב ניוב שהרי מרן ז"ל לא הלריך ניוב בשנגע באחרת כ"ח בשלא נגעל ידו בתחילה ברביעית כאשר תחזינה עיניך בדברי מרן שם בשעיף דו"ה שכן בא לדבר מפורש בדבריו. גם הות ז"ל עלמו בחות הקודש לזה ובאותו הות כ"כ בפי' דאם שפך רביעית בב"ח תחילה על ידו אי"ל לבל זה ומדוע בלאן כשפך על ידו רביעית בב"ח ושוב נגע בחבירתה הלריך ניוב. ובהברת שנאמר דיש ט"ס בדבריו ותיבת ינגבם לריך למיחקה לו שקיבת ויאמר לריך להיות לו יאמר וכזה יע"ן:

סימן ב'

נט"י. מי שסטיל מים שלא בביה"כ ולא שפשף בידיו אם יש מהטורך ליטול ידיו או לא:

הנה מרן ז"ל בש"ע או"ח סי' ז' ס"ב כתב אי"ל ליטול ידיו אלא משום נקיות או משום הכון ע"כ, ונראה דהנם דהנע"י דהיה בנע"י שהיה משום הכון עכ"ו יש להחמיר בה וליטול ידיו. שהרי בהגמ"י פ' שניית עשור פ"ג הביאו בשם רשב"ם וריב"ח שאם הסיך רגליו מותר לרחוץ ידיו משום הכון לקרלת וכו' ונראה להחב"ן ולרביט יהודה דאף בקנוים אף אם לא שפשף דשייך בזה נמי הכון ע"כ. הרי אף בזה"כ התירו לו לרחון ידיו בכנו"ז שהיא משום הכון. דמיבה גלמוד לומנים אחריס דים להחמיר בה ליטול ידיו. ועם דהריב"ו ז"ל הוב"ד בבה"ג שהם סביבות הרי"ף ז"ל סו"פ ח' על הא דת"ר הלבה בשעודה לדם יולא להשקין מים עוטל ידו אחת ונכנם. כתב שם בשם סמ"ג ז"ל עוטל ידו אחת ששפשף בה. והמשקין מים אם לא שפשף או לא נגע בעינופא אי"ל נטילה כלל ע"כ. ע"ל דכוחתו היא היינו מדינא אי"ל נטילה אבל משום הכון אינה ים לו לאדם להחמיר בזה וליטול וים ללמוד מיוה"כ וכנ"ל. וגם דמדברי הטור בה' יוה"כ סי' תרי"ג נראה דאם לא שפשף אין ליטול ידיו דכתב שם וכן בכל היום אחר שעשה לרכיו ונקח או הטיל מים ושפשף בידיו ע"כ. דמוכח מדבריו דאם הטיל מים ולא שפשף אין לו ליטול ידיו. ברם מרן ז"ל שם בב"י הביא בשם הסגמ"י דאף בלא שפשף ים ליטול דשייך משום הכון ע"ש. והנם דמרן ז"ל שם בב"י ובש"ע אזיל לחומרת ביוה"כ דאם לא קנח או לא שפשף דלא ישוב ידיו אח"כ אם רוצה כישו"ש. מ"מ י"ל דוקא שם ביוה"כ אזיל לחומרת דאחר שידיו הם נקיות ומדינא אי"ל ליטול לכן לא התיר לו לרחלס. משא"כ בשאר ימים ים לו להחמיר וליטול ידיו משום הכון. וכ"ם לפי"ד הט"ז ז"ל שם סק"כ דכתב כיון דלריך לבבך אשר יצר ישוב ידיו אפי' בלא שפשף והבי"ד הבאה"ש סק"ג ע"ש. והבי"ח ז"ל כתב דיקנח וישפשף כדי להוציא נפשו מפלוגתא ודוקא בלילה אבל ביום כיון שמתפללין כל היום אי"ל כ"כ המג"א שם בסק"כ ועיין בחלית השקל מ"ש שם בזה ועיין בעטרת זקנים שם. והגר"א מווילנא ז"ל כתי' שם הביא בשם תוס' יבמות פ"ג דיומא אפי' דאפי' הטיל ולא שפשף ישוב משום הכון ע"ש. והבנה"ג

בהגה"ע שם כתב בשם הידב"ז ח"ח סי' ל"ז דכל שאין מכוין להגיה רמ"ה אפי' שאין בו אלא משום הכון מותרת ע"כ. ועיין ג"כ בדברי הב"ח ז"ל בסי' ז' מ"ש בשתי הלשונות ע"ד המור ז"ל ישוע"ב. אשר מכל זה נראה דבשאר הימים יש להתמיר ליטול ידיו משום הכון אף בלא שפשוף:

ובדרך זו נלך לפרש דברי ספגמ"י ה' תפילה פ"ו דכתבו וז"ל אבל אם נגעם רק להשתין מים ים מרכותינו אלא היו מכרכים אפי' אשר יגר כיון שאי"ל ליטול אא"כ שפשף כדלקמן כפ"ו מה' ברכות. אמנם ר"י היה רגיל לברך אשר יצר אף אחר קטנים וכ"כ מורי רבי' בהגו' ע"כ. דמ"ש שאי"ל ליטול אא"כ שפשף היינו מדינא אי"ל ליטול אבל משום הכון נוטל וכמ"ש בה' שבי"ע פ"ג וכ"ל. גם מ"ש בפ"ו מה' ברכות עמ"ש הרמב"ם שם דין ח' יש אחר מן המסובין להשתין מים נומל ידו אחת וכנ"ש. וז"ל פי' אותה שפשף בה כדאמר בפ"ג דיומא מנה לשפשף וכו' אבל אם אין שפשף אי"ל ליטול כלל. הילכך אפי' שפשף ונריך ליטול לא יברך מידי דהוה לידיו מלובלות בציץ ונותה שאי"ל לברך כשנוטל ידיו וכן מורי רבי' לא היה מברך אפי' אשר יצר אמנם ר"י היה רגיל לברך א"י ע"כ. היינו אי"ל ליטול מדינא אבל משום הכון יש לו ליטול:

והזי הוית להב"ח ז"ל בסי' ו' דהקשה דברי הסגמ"י להדדי דבפ"ו מה' תפילה כתב דרבו היה מברך א"י אף אחר קטנים כמ' ר"י ואילו בפ"ו מה' ברכות כתב בהיפך דרבו לא היה מברך א"י. ותי' דהבריו שבפ"ו מה' ברכות אינו על מוהר"מ כי ברוך אלא על רבינו מאיר שהביא הסמ"ג והוא היה קדמון למוהר"ם ב"כ וכן משמע דהקהלות בפ"ז העתיקו לסון הסמ"ג ממש ע"כ. וגר' דגירסתו בדברי הסגמ"י שבפ"ז מה' ברכות היה כתוב לפנינו וכן מורי רבינו מאיר אינו לא היה מברך וכו'. ולזה תירן דרבינו מאיר אינו על מוהר"ם ב"כ. אמנם אלן בדיקן אינו כתוב בספרים שלפנינו אבל מאיר והיא בלי שם ב"כ וכן מורי רבינו לא היה מברך וכו' וכמ"ש בפ"ז מה' תפילה וכפי"ז אינון הב"ח ז"ל הוא דוחק. זמלבד זה מ"ש דרבי מאיר לאחד ומוהר"ם ב"כ לאחד ורבינו מאיר הוא היה קדמון למוהר"ם ב"כ. יש לעמוד זלהעיר בזה דהנה רבינו דהסגמ"י הוא ניהו רבינו דהרא"ם והמרדכי וכמ"ם מוהרא"ח ז"ל בתשו' סי' ק"ל דשלשתן הם תלמידים דמוהר"ם והוא ניהו מוהר"מ ב"כ מרוטנבורק ז"ל וכמ"ם מוהר"ם שלשתן בתשו' סי' ל"ג ומרן ב"י ז"ל בכמה מקומות עיין בהחי"ח ז"ל בס' שב"ג ח"ח מער' מ' אות כ"ג וועד לתכמים מער' מ' אות י"ח כתב וז"ל מוהר"ם ב"כ מרוטנבורק רבו של הרא"ם והמרדכי והגמ"י כמו שהזכרתי אני בעניי בשב"ג ח"ח וח"ב וכרב מוהר"י ן' גויית ז"ל בס' על תורות הכ"מ ערער על זה והביא על גדולי עולם ואני הדל כתבתי על דבריו בסוף ועד לתכמים ח"ח ד' כ"ד ע"ב בם"ד ע"כ. ומוהר"מ ב"כ מרוטנבורק הוא רבינו מאיר רבו של ההגמ"י עיין בס' שה"ג ח"ב מער' מ' סוף אות ל"ז דכתב וז"ל וידוע דהרמב"ע שבמבים הפוסי הוא על מוהר"ם ומ"ם ה' דבר שמואל סי' ר"ה הרמב"ע רבינו משה רבו של ההגמ"י גר' דע"ם הוא ונ"ל רבינו מאיר ע"כ. גם שם במער' ה' אות ע' כתב דההגמ"י תיבדם תלמיד מוהר"ם מרוטנבורק ומזכיר תמיד לרבו מוהר"ם. ושם הרב המחבר הוא בשם רבו רבינו מאיר הכהן בזמ"ם בגדפס ע"כ. וכפי' עין זוכר מער' תי' אות ל"ב כתב דשתם ר"ם הוא מוהר"ם ב"ב והוא ר"ם שידוע שהוא רבו של ההגמ"י ומשתתתיה בפומיה כולה יומא ע"ם. וכפי' ד מלאכי כד' קל"ז ע"ד אות ס' כתב וז"ל ר"ת שהוא רבינו מאיר שהם המזכר בדברי המרדכי הוא רבו מוהר"ם מרוטנבורק ז"ל שבגה"ג וכו' והוא הוא מוהר"ם ב"ב עיין שו"ת ב"ח סי' ס"ח ועיין עו"ם באות ח' מ"ם בזה. ושו"ת הב"ח שהביא משם ר"מ ז"ל בשת תיגם תחת ידי לכן כפי"ד ר"מ שהביא בשמו הוו דבריו שבשו"ת שתרחי למ"ם בספרו הב"ח בסי' ו' הל"ל ויש ליישב:

תבנא לדינא דבשאר הימים הגם דאי"ל ליטול מדינא מ"מ יש לו להתמיר וליטול ידיו משום הכון וכנ"ל. ומול"מ זהו מבלב"ד:

סימן ג'

תפילה. עמ"ם בם"ט ח"ח סי' ק"ח דין ג' דוקא בזמן תפילה וכו' כ' מוהריק"ם ז"ל וז"ל ודוקא עם תפי' בזמנה דהיינו שיהא סמוך לה בכדי שתתיישב דעתו עליו כ"כ הרא"ש והרשב"ח וכ"ע מדברי הרמב"ם שכתב ומתפלל ומקדים תפילה שבזמנה ואחריה מתפלל התעלומין וכיון שכתב מבלים אותה בזמן תפילה למה וכו' ח"ו לתעמוקין שלריך שיהיה מיד אחריה ולכן כתב אחריה ולא כתב תא"כ וזה דקדוק נכון. אמנם לא דקדקתי כן אלא מפני שמלאתי להרא"ש והרשב"ח שב"כ בפירוש עב"ד. וכ' יד אהרן ז"ל שם בהגב"י הביא דקדוק מוהריק"ם מל' הרמב"ם דדוקא לריך שתהיה תפי' התעלומין סמוכה לתפי' השיקדית משא"כ אם עבר זמן סוב אין לה תעלומין ומ"ש שכתב דיעו אלא כת הדבר מפורש בהרא"ש והרשב"ח אבן סוברת לדייק כן מל' הרמב"ם. וכתב ע"ז וז"ל ולי נר' דזה תלוי בכוו' דברי הרשב"ח ז"ל דם כוותי כמו שהבין מהן לעיל סי' פ"ט ודאי שאין שום גילוי מדברי הרשב"ח. אבל אם נאמר שאין כו' הרשב"ח כמו שהבין מהן ז"ל שבן הוא האמת וכמ"ם שפר"ח ז"ל לעיל ודאי שמדברי הרשב"ח יש להבין כמו שהבינו ז"ל מדברי הרמב"ם עב"ה. ות"ם אני על דבריו דמוהריק"ם קאמר שהוא דקדוק נאות ולא דקדק כן אלא מפני שמלא להרא"ש והרשב"ח שב"כ בפירוש. ואיך קאמר הי"ח דמוהריק"ם כתב שלא כת מפורש בהרשב"ח והרא"ש דמשמ"ה סוברת לדייק כן מל' הרמב"ם. ואם נאמר שהי"ח ז"ל כן היתה גוסחתו בדברי מוהריק"ם שהרא"ש והרשב"ח לא כ"כ בפירוש וכמו שבן סובלת הגוסחת זאת בדברי ה' כני מי ביעו"ם וע"ז כ' הי"ח ז"ל לת דבריו הנ"ל. לע"ד אתמי לא יבוא מזוך דמלבד שהוא ביעות הביכר ומוכים מהלשון עלמו דכתתי לעמו כ' דדוקא עם תפי' בזמנה דהיינו סמוך לה ב"כ הרא"ש והרשב"ח וסיים ע"ז שבן נר' מדברי הרמב"ם וכו' והי"ב אין אפשר סיסיים בלשונו אא"כ שהרא"ש והרשב"ח לא כ"כ בפי' דשיב לא יאמו דבריו יאך אמי הלשון עם סופו יבודאי ל"ל שהוא ב"ם והשמא המתיות היא זאת מפני שמלא להרא"ש והרשב"ח שב"כ בפי' וכנ"ל. ושוב אין אפשר לומר שיכתוב שלא כת מפי' בהרא"ש והרשב"ח. דהרואה יראה דבפירושו אינתר בדברי הרא"ש והרשב"ח דבפ"ע מה"ת כ' ושוב ל"ל אבל אלו התעלומין אמרו אינם אלא עם התפילה התחית שבלה בזמנה וכו' ע"כ. הרי שהוא בא מבואר ומפו' בתר היטב. באופן שדברי הי"ח ז"ל שגבו ממני ול"י. והנה המיד"ח ז"ל בתשב"ר אות ז' הביא דברי מוהריק"ם ז"ל הנ"ל ומ"ם שב"כ הרא"ש והרשב"ח וכו' ולא הביר ע"ד הי"ח ז"ל. ורלוני לברר וכו"ל הדרי ז"ל בסי' י"ז שהביא"ד מוהריק"ם וגם מ"ם ע"ד הי"ח ז"ל דוה תלוי בכוו' דברי הרשב"ח ז"ל אם כוותו כמו שהבין מהן אף שב"ם הפר"ח וכו'. וכתב עליו וז"ל ואני עני בבר בתבתי דאם ליה למהן שלא הבין כן בכוו' הרשב"ח אלא דהיתי מילי קתני בדהיבנא ויהו בחוב יבוא לנו הביבו

המחבר

המחבר מצנה זו דהרשב"ח שם בב"י בסי' ק"ח ופסקה בפסקיו שם בעקבן תפי' השלומין וגם מדרכת מדכרי מוהריק"ם עלמו שכתב ופי' דכרי מרן בש"ע דהיינו שיהיה סמוך לה כ"כ הרלב"ד והרשב"ח וכו' עכ' להדיא דלות ליה תלוביה דמרן בכו' הרשב"ח שכך היה כוע' כתו הפר"ח והי"ה שלא"כ מתי קא מפרש בכוע' דכריו שבש"ע דהיינו סמוך לה וכו' כמ"ש הרשב"ח וכו' דתי רכי לה שלא שהוה מרן ז"ל לית ליה הדין בכו' הרשב"ח ולית הלכתא הכי ר' חייא מכ"ל היתר מוהריק"ם כותב ומעלה תלוביה דמרן בפסקיו מה שלא כן היינו וסברתו ת"ש מזה הוא חוש ומופת מיתך לדעת מוהריק"ם תלוביה דמרן דש"ל מר בכוע' הרשב"ח וכו' יעו"ש. ומהתימה עליו שלא דקדק בדברי הי"ח ז"ל כמ"ש שמוהריק"ם כותב ומעלה תלוביה דמרן בהרשב"ח והרלב"ד וכ"ל שלולו דקדק בדברין הו"ל להעיר ע"ד כמ"ש לקן בעניותין לעיל. וביון שכן שלקח דברי הי"ח בהעתקת דברי מוהריק"ם בפשטן ת"כ מהרחוי הוא דעמ"ם הי"ח דיה תלוי בכו' דברי הרשב"ח וכו' הו"ל להתוה עליו שדבריו לין מוכנים כמ"ש שלין סוס גילוי לו דים להבין מדבריו וכו' מלחר דמוהריק"ם כתב שמלא להרשב"ח והרלב"ד שכ"כ בפי' ולמה הוכו"ל קילר בזה במקום שהו"ל להתירך בחופן שגם על הוכו"ל יש להעיר בזה:

עו"ר שם בהיכו"ל ז"ל שהביד"ד החיד"ח ז"ל שם בחות ו' מ"ש בשם ה' קרבן נתנאל שכתב עמ"ש מרן בש"ע דוקא בזמן תפי' וכו' בלומר שם לא התפלל ערבית ועבשת מזמו עד לחר שהתפלל מנחה לפי' התפלל מב"ע ים עדין זמן תפי' מנחה לכל השולם. וכמו כן שם התפלל ערבית בתחי' הלילה תע"ע דתפי' ערבית כל הלילה לין יכול להשלים ביון שלא מזכר לו בשעת תפי' הסמוך לה ע"כ. ודקדק במ"ם שם לא התפלל ערבית והתירך בשם ולבסוף כתב דלולי ים ע"ם בדבריו וכ"ל שחרית במקום ערבית ותמה על החיד"ח שלא נתעורר בזה בלוש יעו"ש. ושהדי במרומים שקודם לחותי דברי הוכו"ל בלומדי דברי החיד"ח ז"ל בש"ע נזהרתי לומר דים ט"ם בדבריו וכ"ל. ושו"ר שהתכוונתי לד"ע הוכו"ל ז"ל. ועיין בם' וכו"ל שקלפי ז"ל ה"ח חות ת' ד' ק"ם עחו"ב שהביד"ד הרמ"ב ז"ל הע"ל יהתירך הרחיב כדי לפרשם ע"ם. ועיין רוחה דהין מהלוכך דנר' פשוט דים ע"ם וכנ"ל ובזה יע"ן ותול"מ:

ויפי"ה לעיל בדברי מוהריק"ם ובדברי החיד"ח ז"ל במחב"ר לתת תחום מ"ם ה' שלמו לפור ע"ם הנחות מוהריק"ם ז"ל בשם הרלב"ד והרשב"ח וכו' וגם מ"ם ה' המניח בשם המ"ב על שם הק"ן והח"ר ז"ל להתוה שם כולם הדברים נכונים ויפרים בלשר ירחה הכוחה בדבריהם:

סימן ד'

בו שלא לחר בר"ח יעלה ויבוא בתפילת שחרית ולא יוכר עד שהתפלל מוסף. עיין בם' כעה"ע סי' קכ"ו שהביא בשם הרמ"ע ז"ל דכשחפק בזה ומסיק להלכה דיעלה בתפי' מוסף ותיבו ז"ל ע"ר המסכים כמותו להלכה ולמעשה ע"ש. והמ"ח ז"ל שם סק"ע הביד"ד הכנה"ע הע"ל. וכ' עליו החיד"ח ז"ל בכרכ"י שם חו"ע דכר' שהוח מסכים הולך בזה וסיים שבן עיקר דשב"ל וכ"פ בסי' ק"ח חו"ד עש"ב. וכן נרחה בבן ס"ל להרב טולת שבת בסי' תכ"ב חות ת' ושיון בם' משבלות זהב בחשל מברהם בסי' תכ"ב בהביד"ד המג"ח וכ' וז"ל וה"ה ביו"ע שהתפלל שחרית י"ח בל חול והתפלל מוסף דחין חוזר ולכחורה ס"ם לחומרה בחת אין דבין יחיד מש"ן ושחת ק"ל דיו"ע ובשת ב"ן גמי תיכר עמ"ק קכ"ו ד' וי"ל ס"ם לחומרה בדרבנן לח מחמירינן וע"ע עכ"ל. גם הרב חיי חדם כלל כ"ד חות כ"ג כתב דחינו חוזר גם ה' בתי כנסיות בסי' פו"ר פסק כן הכנה"ג דחם שבח חלד"יכו בשחרית והתפלל מוסף דח"ן לחזור וסיים שם וז"ל וה"ה חם מזכר שלח הזכיר ר"ח לחר ד' שעות שלריך להתפלל מוסף חין לחזור לח"כ תפי' שחרית לחר שכבר התפלל מוסף. ומעשה בלחד שהיה בדרך יום ב' של ר"ח ושבב שלח היה כ"ח יום ח' ר"ח והתפלל של חול ולח התפלל מוסף ולח קרח הלל ולבשם ערב בח וידע שהות ר"ח ושלל כולד ישבה ולמ"ל שיתפלל מנחה תחי' ולח"כ מוסף וכ"ם מרן ז"ל ולחילו ל"ח כבר כתב מורם דחם הגיע מנחה קטנה יתפלל מנחה תחי' וביון שבבר התפלל מוסף ח"ל להתפלל לשלם תפי' שחרית והלל גרחה דיקרח לחותו קודם מוסף כדרכו עכ"ל. הנה המג"ח והצו"ם ולחבל לברהם והי לחדם וכב"ע והחיד"ח ז"ל כולהו קיימי בשברת הרמ"ע והכנה"ג ז"ל דחינו חוזר להתפלל שחרית דיעח בתפי' מוסף. ולמנם הפר"ח בסי' קכ"ו סק"ג פליג על הכנה"ג וס"ל דלח יעח ולריך לחזור ולהתפלל. גם החיד"ח ז"ל ציה לח עצמו וחזר בו בציו"ב בקוט"ח שבברכ"י וכתב שם על סי' ק"ח וז"ל ד' מ"ח ע"ח לו"ה כתבתי דנקיטי כהרמ"ע והכנה"ג ושתה לחמת לגיד שלחו"ר שבתבתי זה וכבר היה מונח על מוכח הדפוס רלוחי במכתב מבס גדול המורים הרשב"ח בתשו' כ"י דמי שלח זכר יעלה ויבוח בשחרית ר"ח ולח מזכר עד שהתפלל מוסף והגיע מנחה מתפלל מנחה שהיה ולח מזכר בשעת מוסף לחינו מתפלל התשלומין חלח במנחה זת"ד הרשב"ח בתשו' כ"י וזה מבואר כדעת הפר"ח ודלח כהלמ"ע והכנה"ג. ומעתה הואיל ובפיק מפומיה דהרשב"ח הכי נקיטי' ולפבר שגם הרמ"ע חילו שמיע ליה ס' הרשב"ח ז"ל היה מבפל דעתו ומלולו דבכרי הפר"ח ומוהר"י ויין שהבחתי לפניט קיימין. עו"ם על סי' קכ"ו כ' וז"ל שבדי תפי' המוספין וכו' בפנים הבחתי ובתבתי דהשיקר בהוריות הרמ"ע וזה היה קודם לחותי תשו' הרשב"ח כ"י ולחבר לביות בבר היה על מובח הדפוס לח הוה בידי לבתוב בפנים חלח ושיין בקונ"ח וכבר לציל סי' ק"ח בקונ' זה הבחתי תשובה הרשב"ח דשבר דלח בהרמ"ע ולחרי הודיע חלד"יט חותנו לח בל זחת דברי הרשב"ח בן רחוי להוהות עכ"ד. וק"ל חני על ה' בתי בנסיות ז"ל שפסק בשביעי תריפח בהבנה"ג ז"ל ויע"ל ללמוד דין לחר מהודש מזה יעח זכר שר לח יוסף הוח לחיד"ח ז"ל בקונ"ח שחזר בו משברתו הרלחבו' מבח דברי הרשב"ח וקיים שברת הפר"ח וכבר הוח עלמו בפנים בבכ"י סי' קכ"ו דמו מזה בדבריו במ"ם ושיין בקונ"ח ובמ"ם הוח ז"ל ומעתה בעפול היסוד בעל הבנין. גם בם' מנחת לחהרן פלחדו כ' י"ו סוף חו"מ הביד הפר"ח ז"ל ופסק כמותו ועל זכר ס"ל מכל דברי החיד"ח דלחבו' וחל כלל. ובם' בית טובד בד' ל"ו בדיני יעלה ויבוח לוח ו' הביח ס' הרשב"ח ז"ל הע"ל החמנס הניח מקום לעטות בדבריו שקילר בדבר כיטו"ם וכן ל"ל לח לחר יעלה ויבוח בשחרית ולח מזכר עד שהתפלל מוסף והגיע זמן מנחה מתפלל מנחה שתים ציו"ב סי' ק"ח בשם הרשב"ח:

והנה לחר כל התמוד ומדובר לציל עדין הלב מהשם לי לחמרי' ס"ב להקל בזה וחינו חוזר ומתפלל שחרית וכם' הרמ"ע והכנה"ג וסיעתייהו ז"ל לו נימח מלחר שגדול המורים הוח הרשב"ח ז"ל פסק שלריך לחזור כן רחוי להוהות וכמ"ם החיד"ח ז"ל בקונ"ח. ולחי הדל לפי קולר שכלי דעתי נוטה בעת לומר דם"ם מידי פלוגתה לח נפקח וס"ב להקל ושב ואל"ע. ומע' חו"ר היסיבה י"ו נמי דעתם לומר בפשל הב' הע"ל. ובעת לח מברעת נקי מדר הבוהה תדלה עוד בזה. והרשב"ם ז"ל בסי' ס"ג

כתב בסוף התשו' לגדולו ועוד דהא ק"ל דמוספים כל היום כלא יתפלל תפי' השחר לאחר הפי' מוסף ותול"מ יע"ש בדברים אם יש תחת התפסרות להביא ראיה מדבריו אלו לסברתי הקלה כמות שהיא. שו"ר דבהרשב"ם יש ט"ס וכנ"ל אלא יתפלל תפי' השחר לאחר תפי' מוסף. ומוכרח להיות כן בדבריו כאשר ירחה הרואה שם. ומעתה שוב ליכא ראיה מדבריו לסברתו וגם זיל לחיך ניסא ליכא מדבריו ראיה להיפך שכן ס"ל שצריך להתפלל מנחה סתים דאתא למיעל דווקא בגדולו אלא התפלל שחרית כלל אזי ס"ל שצריך להתפלל שחרית לאחר מוסף משא"כ אם התפלל שחרית ומשום שצריך להזכיר מעניו של יום בתפילתו הוא שמלריכים לחזו שיחזור ויתפלל כיון שכבר התפלל מוסף דיו בחופן שלין מדבריו הברע. ועיין בם' תפד לאלפים סי' ק"ת אלו"כ שכתב וז"ל וכן אם לא נודע לו בשחרית שהיה ר"ח ונודע בתלי היום יתפלל תיכף מוסף ואח"כ מתפלל מנחה סתים וי"ח שכיון שהתפלל מוסף ת"ל לחזור ולהתפלל תפי' שחרית לבן יתפלל שחרית נדבה עכ"ד. ואם בחנו לומר שיתפלל נדבה כמ"ש התס"ל ז"ל אזי מוכרחים אנו שנכנים עלמנו בספלא המחלוקת אם בזה"ז יוכל האדם להתפלל בחורת נדבה או לא. דהנה כבר ידוע מ"ם ה' תיי אדם קוף כ' כ"ז דבזה"ז אסור להתפלל נדבה גם בשפק התפלל אסור לחזור ולהתפלל יע"ש המעם. גם בספרי תום' הוכ"ד בם' הרא"ש ז"ל סי' ק"ת סק"ה כתב דבזה"ז אין להתפלל אותם בחורת נדבה וכו' וכ' שהאחרונים לא הזכירו זה ע"ש. האמנם ה' פאה"ד ז"ל שם קוף אות ג' כתב וז"ל מיהו עיין לה' תוס' שבת ז"ל בתתי' שפרו שכתב דלפי מ"ש מורס ז"ל בהגהה לעיל סי' ק"ת דהאידנא אין מוזרין בסבול חמרין כוגה היה נראה דאין להתפלל נדבה מיהו י"ל דוקא בתפי' תוכה אחרינן הכי משא"כ בנדבה יהיב דעתיה לבוין ע"ש ה"ה בהך דקמן דיהיב דעתיה ומתפלל בנדבה עכ"ד:

שו"ר לה' מוהרית"ף ז"ל בם' לב תיט ת"ב סי' קם"ט במי שכתב בר"ת והתפלל תפי' חול שלא אמר יעלה ויבוא בעבודה וגם לא התפלל תפי' מוסף ולא מזכר עד זמן הפילת מנח"ק דהכי"ד הרמ"ע והרשב"א והתיד"א ז"ל וכתב דהגראה נכון בעיני לנאת כל הדעות דיתפלל תפי' מנחה בלחש בלבור ובחורה יכוין לחשלומין בעבור תפי' שחרית דאע"ג דם"ך הוא מכוין לתפי' מיחה וזה מכוין לתפי' השלומין יצא כמ"ם הברכ"י בא"ת סי' ק"ת ואח"כ יתפלל תפי' מוסף ועיין להברכ"י שם שכתב בהדיא שכא ולא התפלל שחרית ומוסף וזכר במנחה יתפלל מנחה ואחריה מוסף ואח"כ תפי' שחרית ואם התפלל מוסף קודם מנחה יצא יע"ש עכ"ד. ולנד שלא הזכיר יעלה ויבוא בשחרית ולא נזכר עד שהתפלל מוסף גלע"ד מאחר דסו"ם ליכא פלוגתא בזה הגם דגדולי המורים ס"ל דיתפלל מנחה סתים עכ"ז אם אפשר לו לעשות בתיקון מהרית"ף ז"ל דבחורת מנחה יכוין לחשלומין של שחרית מובב ואם לאו אי"ל לחזור דהכ"ל ובב ואח"ב. דאפי' כלפי מכן ז"ל דקבלנו הוראותיו אחרי כן הכ"ל ואפי' יחיד נגד רבים וכמו שהארכתי בזה בם"ד במ"ח לקמן בדיני ברכות יעו"ש:

סימן ה'

אות א' הרב אליה רבא בסי' קכ"ג אות ו' הק' על מורס והלבוש ז"ל שבתבו דהם"ך יחתין כדי הלוך ד"ת קודם שיחזור למקומו להתפלל בקו"ר דהם כ"כ עפ"י מ"ם הכ"י ז"ל לשון הרשב"א ז"ל לכל בעיקר לשון הרשב"א מהספרים שבתב משמע דדעתו שיכול לחזור מיד וחי"ל להמתין ד"ם והארוך לספרם דברי הרשב"א שכתב ושמעתי שם"ך שלהם עושין כן וכו' וכתב דיש תלברון ועשות בתשו' זו יעוש"ב. ומלוה להביא מן ההדיוט מה שלעע"ד בכוונת דברי הרשב"א ז"ל דאיתא ס"ל דיכול הם"ך לעשות כן כ"ל דיחזור מיד למקומו. וסיים דאדרבה נר' שלריך לעשות כן שהרי כשהתפלל לעלמו לריך לעשות ג"פ ואם לא עשה כן הרי אמרו שהוא כמי שלא התפלל וא"כ היון שהם"ך ג"כ לריך לעשות ג"פ לריך לחזור מיד למקומו כדי להתפלל בקו"ר ומה שסיים ושמעתי מאחד מגדולי האשכנזים שם"ך שלהם עושין כן שמתיינין במקומן כדי מהלך ד"פ. היינו שעושין כן שמתיינין במקומן במקום שסיימו תפילתן שהתפללו בלחש ואינם פוסקין ג"פ לאחוריהן להקל משום טורח לבור דשני שימתינו במקומן כדי הילוך ד"פ. וזה הכיל לומו הרשב"א מה ששמע שם"ך של האשכנזים עושין כן בדרך חגב אבל ליהיו ס"ל דגם הם"ך לריך לעשות ג"פ ושפי"כ לריך לחזור מיד למקומו. ומזר הרשב"א ז"ל לדבריו הראשונים שאחר דחיזר מיד למקומו וליכא משום הסח דבור דשני שימתינו במקומן כדי הילוך ד"פ. וזה הכיל לומו הרשב"א מה ששמע שם"ך של האשכנזים עושין כן בדרך חגב אבל ליהיו ס"ל דגם הם"ך לריך לעשות ג"פ ושפי"כ לריך לחזור מיד למקומו. ומזר הרשב"א ז"ל לדבריו הראשונים שאחר דחיזר מיד למקומו וליכא משום הסח דבור ונתן הפרש בין יחיד לצי"ן כנ"ל יותר בטוח דבריו מלהניח ולומר דיש חסיר ויחיר בדבריו וכמו שכ"כ בספרים דשפי עדיף ליסב דברי הראשונים ז"ל בפי' שונים מלהניח בדבריהם אם לא ע"ל ההברת:

ב' עוד ראיתי להא"ר ז"ל בסי' נ"ה דעמ"ם שם בם"ע ס"כ לריך שלא יהא מפסיק ביניהם אלו כותי וכתב המג"א ז"ל שרע"ל עבודה זרה אבל שוע"ר לינו מפסיק. לינו ז"ל פליג עליו וכתב וז"ל וליתא דמב"י ולבוש מבואר דמפסיק ע"כ. ולהמב"י ת"ס אני ע"ד דבלבוש בתוב ע"א ולדרכה לבון זה מובה לומר עבודת אלילים מדלא כתב עוע"א וכ"כ ה' דב"ם ז"ל סי' קפ"ע בפי' דהיה דעמו להגיה שבמקום מילת כותי היה בתוב בית ע"ז אלו עבו"ם כמו שבתוב בם' הלבושים שם ר"ל בית עבו"ם שהיה מפסיק במילותה בין ב"ה ובין בית המוקד ע"כ יעו"ש. גם הרב"ד ז"ל בסי' ל"ב פליג על המג"א והב"ד ה' מהב"ר ז"ל שם ע"ש. ויש להעיר ע"ד הרב"ד ז"ל שאמר שהביא דברי המג"א ובתב עליו דאלו יודע מניין לו כי בב"י בתוב גוי בהדיא סיים בדבריו ובתב ועיין בדב"ם סי' קפ"ד ע"ב. דבר' מזה דהוא מבין דהדב"ם ז"ל ס"ל דגוי מפסיק כמ"ם הוא ז"ל והוא קשה דאדרבה נהפוך הוא וכמו שבן הוא מבואר שם בדבריו. ועיין בבאה"ט ובם' בתי בנסיות בסי' זה שב"ב יעו"ש. ואם נאמר שבן היא כוונתו במה שניין ע"ד לומר דשם בתב להיפך. זה אינו מדרך הפוס' והמתבריס ז"ל לבתוב בן בסתם אחר שהם בתחילה פליגי על הוולת בפירוש בעודע. ועיין בלבושי שרד בסעיף הנ"ל דבתב על דברי מרן דמשמע דדיעה דאשונה עיקר מדבתב דיעה זו בלשון י"ל וכו' ע"ש. ובעת אני הדל לא ירדתי לכוונת דבריו לדעע"ד ליכא פלוגתא בזה באשר ירחה הרואה ום"ם בלשון י"ל הוא משום שבן דרכו של מרן ז"ל בם"ע לבתוב סברא שלא נמלאת בהדבה פיום בשם י"ח אעפ"י שאין מוכח עליה באשר השמ"ע ז"ל כ"כ בסי' י"ו וכ"ו סקי"ג וס"ה סק"י וכללא בליל לן בהבי ע"ש. ומאי שבא ליון בדבריו על רמ"א ז"ל והמג"א סק"ג שבסי' ע"ו אבבי לא ראיתי שם רמז מזה בלל ביעו"ש:

וראיתי להביא בהן מ"ם אלגי זה ימים מקדם בהרחבה בהאי בללא דמרן ז"ל בם"ע תו"מ סי' קע"ה בדיני מלרות ס"ח בתב וי"ח אפי' אם הוא מלרן מסלקו האוהב. והמה הסמ"ע שם עליו דלמה בתב האי דינא בשם י"ח דלא מלא מי שחולק ע"ז. והם"ך בתב שם דהרמ"ם בתב בשם רש"י ואם בבר קלהה המלרן האוהב אינו יבול לסלקו עוד. ובזה יתיישב תמיהת הסמ"ע והב"ד הבאה"ט שם. ואחבי הל קל"ט מאחר דהוא ז"ל בעלמו בתב בסי' י"ו וסי' ל"ו סק"ג וסי' ל"ה סק"י דדרך המסבר לבתוב וימ"ם אף דאין בו מחלוקת א"ב מאי קק"ל הבא.

יגם על הב"ך ע"ל לפי"ד המחבר"ח ז"ל בברכ"י ח"מ סי' ע"ז וע"י בזה בתכיפה לקמן ע"ד הרב י"מ ז"ל בגמ"ם בדעת הב"ך ז"ל. ומ"ש דהרמ"ם כתב בסם רס"י דאם כבר קנאה המקרן וכו' ולהפוקי מפירמ"י וכו' והרמ"ם לא כ"כ ע"כ. לתמה"ר דעתי קלה לא כן נוטה דיל"ל דמ"ם הרמ"ם ומסתברא מה"ט דלא אם קדם המקרן מסלק ליה שותף הוא גם טיבים דרס"י ז"ל. ומוכרחי לומר שכן הסמ"ע ז"ל הבין בדבריו ולזה כתב דלא מצא מי שחולק ע"ז. ובב"ב הב"י ז"ל בפי' וז"ל ולפי' אם קנאו המקרן וכו' בפ' הגו' כתב הרמ"ם כן לדעת רס"י וכתב המתפבר הכי וכתב כ"י דכן שיקר ע"ם וכ"כ ה' פני יהכרן בסי' כ"ח ע"ם. לתב"ר לה' בע"ח חמ"מ ח"ח סי' קי"ב דתמה על הסמ"ע כן ובוב כתב דלק"מ דל"כ ה' ז"ל כלל זה אלא כשמתחיל בדין אחד ואומר ימ"ם בלא וא"ו העתק ולפי' כאן דכתב וי"ח בוא"ו העתק ולפי שבונתו שים מי שחולק וכו' ע"ש:

ותם לגי ע"ד דהרי בסי' כ"ו ול"ה מרן ז"ל כתב הדין בל' וימ"ם בוא"ו העתק ועל שניהם הוא אומר הסמ"ע ז"ל כלל זה בכן דרך המחבר וכו' לקח לשון פלוגתא. הרי הסמ"ע מביא קמה דהמי כללא לא סבירא לבו לחלק בין היכא דכותבו בוא"ו העתק להיכא דכותבו בלא וא"ו העתק דכולהו מיתיה להמי כללא. וביותר תימה דבסי' ס"ג נפי שער שכתוב בשבת דכתב שם מרן וימ"ם דאם תאמר תשתבע לי וכו' והכנה"ג ז"ל שם בהגה"ט הות כ"ח כתב לא מצאתי חולק בדברי הבעה"ט והב"י בב' הקלר כתבו בל' ימ"ם הוא בפי דרבו שכל שברית שלימו מוכח שמזכר ג"כ בשאר פוסי כותב בל' ימ"ם כמ"ש הסמ"ע סי' י"ו ובמקומות לאחרים ע"כ. הרי דהוא בעצמו ס"ל בדעת הסמ"ע בהמי כללא שנהן לדיכא חילוק בין היכא שכתוב בו וא"ו העתק בלא כתוב בו וא"ו העתק, ועיין בפ' ריח שדה ד' כ"ו ע"ח דהלה לחלק תילין זה בדעת הסמ"ע וחזר בו מדברי הכנה"ג שבסי' מ"ג בל"ל דס"ל שאין חילוק וגם מדבריו במו"מ סי' ת"ך הגה"ט הות ע"ל דמוכרח דס"ל דלא שנא ע"ם. בחופן בדבריו שכתב בע"ח שם תמוהים. ובודאי שהר"ם ז"ל לא בלטו עיניו בדבריו שכתב בע"ח הנ"ל דהילו רהה לומה היה מקשה ע"ד מיניה וביה וכנ"ל. שו"ר דהמעט"ם ח"ח סי' כ"ה בכללי הקי"ל הות כ"ד הק' על הכנה"ג בן ממקומות לאחרים דהוא סותר ח"ע יעו"ש. ועיין בס' מפק ביתי בכללי מרן בם"ע ז"ל בהות מ"ג. והרב תגורה בהלך ד' כ"ח ע"ד חולק בן בין וא"ו העתק וכו' וגם ה' מחזה לתרחם ד' ל"ג ע"ח הביר"ד מרן בם"ע תו"ח סי' כ"ה דשתם בתתי' ובוב כתב וימ"ם וכו' ותמה עליו וכו' וכתב לדלהורה נכ' להביה הות הוא"ו וע"ל ימ"ם וכו' ובזה לק"מ ע"ם הנר' דהוה ג"כ מחלק בזה. ויש לתמוה עליהם מכמה מקומות שכתוב בשם וימ"ם ונרחים הדברים בשם דלא לחלוק שם בחיים. ועיין בס' מלחמ מהדבי שם בסי' כ"ה דבתתי' רלה לחלק בזה וסיים וז"ל לחתם בחיזה מקומות ביר"ד מלחתי שכתב מרן וים בוא"ו לף במקום שחיזן חולקין ע"ש. וה' לבוש שרד שם כתב ע"ז וז"ל וימ"ם חין זה לשון פלוגתא דלעיל ואין חולק כלל רק לפי שכתב תתי' בזיוף ס"ד קודם שיכרוך וסיימו כדי למעט ההפסק בין ס"י לם"ד לכן יש שרגו למעט עוד ההפסק ומוליכים תתי' ס"ד מהתיק וכו' לכן כתב דזה חסור מפוס דהוי במעביר על המלוה ע"ש. ואין לידתק בלריכות הזה מאחר דבכתה מקומות כותב מרן וימ"ם בוא"ו לף שאין חולקים ובמ"ם המחמ"ד וכנז"ל. וכלל הסמ"ע חיתיה גם היכא שכותב מרן בתתי' בשתם ושוב וימ"ם בוא"ו העתק ומ"ם הר"ם ז"ל שם חיברה שלא מצאתו וכו' לך מלאתו להסמ"ע בסי' הנז' וכו' ומהכא לא משמע הלא בשכותב

מרן ימ"ם בלא וא"ו וכו' ע"ש. בבר כתבנו דהסמ"ע בעלמו בסי' כ"ו ול"ה דכתב שם מרן בל' וי"ח וימ"ם כתב ע"ז הסמ"ע שם דדרך המחבר לכתוב כן לף דליכא פלוגתא כמ"ש בסי' י"ו ס"ב וכו' ע"ש. גם מ"ש הר"ם ז"ל דהכלל כך הוא היכא שרלינו מי שחולק בזה לחרי' דמ"ם ימ"ם לחלוק והיכא שרלינו שאין מי שחולק על ס"ז לחרי' דלדרכו חזיל לפי שהיה ס' יחידית ואין מי שיחלוק עליה ע"ש. בבר קדמו בזה הבנה"ג חח"מ סי' ת"ך. ולפי דבריהם לחודל תמיהת ה' י"א חלה"ע ח"ח ד' ל"ו ע"ב שתמה דלוך כתב מרן ז"ל הסברית דהיה בשם ימ"ם כלומר היה הלכה פסוקה ולזה כמה חולקין ים עליה ע"ש דכפי דבריהם ל"ק ול"מ:

והחי"א ז"ל בס' שער"י בתשו' כ"ד ע"ו ליין על כמה רבנים דס"ל דבמקום שכותב מרן ימ"ם מוכח דליכא מאן דפליג והן בכלל ליין על ה' בני' דקל"ט ריש ע"ג ותמה עליהם דלשתמיט מנייהו כלל הסמ"ע וכו' ע"ש. וכשוני תמוהני על המרחה דהרי הבני' ז"ל שם כתב להיפך דשם הביא בשם מוהרש"ה ז"ל דתמה על מרן לוך כתב הסברית ההיא בל' י"ח ליין שאין חולק עליו ותיכן דאי מהא ל"ק שכן דרכו של מרן שכותב ס' שחיבה מיסורשא בשם י"ח לשפ"י שאין חולק עליו. וכ"כ בד' מ"ח ע"ח וכ"ח ע"ח ופ"ז ע"ב. ומה שהק' בד' פ"ז היה מיתרלת ע"ד מ"ש הר"ם שמ"ש הרבני' בד' מ"ח ע"ם דברחה דגם הרבני' ז"ל ס"ל להאי חילוקא דכתב הבנה"ג וזר"ם מכח מ"ש בד' קל"ט היכא לשפ"י כנ"ל:

וזאת היה שקל"ט על הבנה"ג בחיו"ד סי' קכ"ב הגב"י הות ע"ל דתמה על מרן שם שכתב הדין בל' ימ"ם כיין דליכא חולק והניחה בתימה ע"ש. דהוה כותב ח"ע דבכמה מקומות כייל לן לבללו של הסמ"ע וס"ל כן בנו"ל וכ"כ בבבנה"ג חו"ח בכללים בדרבי הפוס' הות ל"ח. וה' שע"י ז"ל בב"ז הק' עליו דלשתמיטיה בלל הסמ"ע ולא השיב עליו שהות סותר ח"ע וכנ"ל:

וכל לנגי דידי ים לי להעיר על הסוברים דכשכותב מרן וימ"ם הות דלריך לומר דליכא דפליגי ודלא כהסמ"ע שהרי בחיו"ד סי' קי"ח ס"ח כתב מרן וימ"ם שאם הות תשוד לאכול דברים שאין דרך הרבים להקל בשם לף הות תשוד להחליף. וכבי' קי"ט ס"ב כתב זה הדין בשתמת ביעו"ש. ואם ליתא כדבריהם ז"ל לא הו"ל למרן בשתמת ביעו"ש. ועיין בס' מסגרת השולחן על יו"ד סי' קי"ט מ"ם על ס"ב. וה' שילחן נבוה ביו"ד סי' שפ"ט ס"ח עמ"ם מרן ימ"ם הסחידנת ליכא לחיבור ניהון וכו' כתב שם מפני שהסמ"ג חולק על המור כתב רביבו בל' הזה ימ"ם ולא סתם וממילא משמע דים מ"ם דלא פליג רבבן ע"ב. ומלבד שאין מוכרח זה שהסמ"ג פליג די"ל שהות מודה בזה ומ"ם ומ"מ משמע שם שרבא היה מחמיר בהסב"ח בניהון לף שהיה בבבל ע"ב. היינו לומר דמלד המומרת היה מחמיר רבא בזה ובל הרולה להחמיר בוחיה הע"ב וזהו כוונת מרן הב"י ז"ל שהבי"ד ולא לומר שהות פליג. עוד בם דדבריו הם נגד דברי הסמ"ע והשתמיט מיניה בללו ז"ל:

ועיין לה' יד מלחתי בכללי הם"ע הות י"ב שליין על הספרים שבתבו בללו של הסמ"ע ובבלל ליין על הפר"ח יו"ד סי' קכ"ח סקט"ו ע"ש. ות"ם תני ע"ד שהרי הפר"ח ז"ל שם כתב בהיפך וז"ל ותעפ"י שכתב תמ"ב בימ"ם שאם הקף של מהבת מעטרים בכושי ליתא להך דינא משום דהוית ס' יחידאה ולפיכך כתבו בשם ימ"ם וגם מתתי' בתם היפך זה ודעתו בשתם וכן בם"ז כתב וכו' הרי לך שדעת המחבר היפך שברת הימ"ם ע"ב. עו"ב הי"מ ז"ל שם ודע דלאו מילתא פסיקתא וכו' ובבלל ליין על הש"ך ז"ל סי' קכ"ו ס"ב דתמה למה זה כתבו בל' ימ"ם

ימ"ם ע"ש. גם זה תימה דעיקר הכרזות שם דאחר שתמה כתב וז"ל ואולי גם כונת המחבר כמ"ש ימ"ם כיון דלא מלאת דין זה מבואר בפי' בסדר פסח פ"ם. וגם בסי' ס"ו אחר שתמה כתב ואפשר משום דלהלכתיך ומן הפרטין נקטיה בלי ימ"ם שלין זה מבואר בס"ם ובפים ע"ש. גם בסי' קכ"ד סק"י כתב שם וז"ל לפי שלא הביא בב"י אלא הרשב"ן שכ"כ לכן כתב דין זה בשם ימ"ם ושיים שם דדין זה הוא כרור וכו' ע"ש. ולפום דמסתקומות שלין מ"מ ע"ד שם"ך הין מהם הברת ולהיה דלא ס"ל להלי כללא ולע"ד אדרבה הדעת נוטה להיפך דמפני שם"ל כן לכן יש מקומות דהיק"ל על מכן דמאחר שכל הפוס' ס"ל כן וגם הוא מוכרח בש"ם למה זה כתבה בלי ימ"ם והניחה בל"ע וכמו"ש הפר"ח ביו"ד סי' פ"ג ויש מקומות שהוק"ל ע"ד ותיכן כמ"ל שהוא מוסכם בפי הכלל הנ"ל. ולין רלוה מדבריו כ"א ממ"ש ביו"ד סי' שכ"ה סק"ם כאשר ירלה הרואה. ועיין שם בל"י ד' מ"ח שכתב ולע"ג דכתב בלשון וי"ח לא שים חולקים אלא כך דרכו שכותב שכרוה שהוה מפורשת שם הפוס' וכמ"ש בשמה מקומות הרב בעל מ"ע והרב בעל ע"ך ט"ש. ובודאי שם"ל דלא שנא בין לם היא כתובה בוא"ו העתק בין לם היא בלא וא"ו העתק וכמו"ש הבנה"ג בח"מ סי' ת"ך וכנ"ל:

עו"ב שם סי"ו ו"ל ולפ"ז גם זאת בבחינת סברה יחידית דוקא. לבל לם ב' לו נ' מהפוס' ס"ל הכי לא יתכן לכותבו בשם ימ"ם ע"ש. אלא נא לאבי מוקש שהבנה"ג חת"מ סי' כ"ב בהגה"ט לות ב' כתב דמורם ז"ל בשפה דרכו כדרך הב"י שם הקלב לכתוב סברה אלא מלאה אלא בלחד לו ב' פוס' בשם ימ"ם לעע"י שלין חולק עליה ע"ש. הרי לך שם"ל דגם בשיש פלתה לו לכותבה בשם ימ"ם. ולילו ז"ל בעלמו לין ע"ד הבנה"ג האו:

עו"ר לו שם דכתב וז"ל וכן תמלא עוד ביו"ד סי' ל"ת דכתב ימ"ם בדין שהרשב"ם חולק עליו ע"ש. וכפי מש"ל בשם הבנה"ג והר"ם ז"ל שאמרו דבשאלו לולים שים מחלוקת לאחרי דבתבו בלי "ח לו ימ"ם לחלוק וכו' ת"ב הו ליבא ראיה משם ובזה ניח"ל למקומות אחרים דבוותה. ועע"ד יש להביא ראיה לדבריהם מדברי הב"ך ביו"ד סי' פ"ג ס"ק י"ש וכ' יפו"ש:

בל זה היה בתוב אלא בב"י מקודם זה זמן בתוב שנים והן עתה נד"מ ס' שדי חמד ולהיתי לו בכללי הפוס' סי' י"ג לות ב"ג דהאריך בזה העתן לם בתוב בולו' העתק לו לא יפו"ש. גם שם בלות ב"ב הב"ד הי"מ בתה שלין על הפר"ח יו"ד סי' קכ"ו ובתב עליו דלא ירד לסוף דעתו דהפר"ח ז"ל לא מייתי בהבי התם ע"ב. ועע"ד מהראוי הוה להקשות עליו דשם הפר"ח ז"ל בתב להיפך וכנ"ל:

סימן ו'

נפילת אפים. עיין בס' ב"ד ח"ח סי' ג"ג דכתב בשם הבנה"ג דמוסגים שלא לומר גפ"ח בי"ד לייר מבני שהוא פסח ב' ובתב בן הוא המנהג פשוט בשלונוקו לך ביום ט"ו לייר חלוק המנהג יש לומרים בו ג"ח ויש שלין לומרים בו. ובודאי טעמייהו משום שפיקא דיומא דהב"ג בתב שם הוא י"ח בתה שלין לומרים ג"ח בי"ג בשיון דאע"ג דבקלינן השתא בקבישא דירחא מ"מ כי היבי דלא ליתו לזלזולי ביוט"ב. ושו"ב שם שהוסגים לומר ג"ח בי"ג. סיון טעמייהו הוא דלא שייך לומר דלא ליתו לזלזולי אלא בשהוא בו ביום אבל בשאינו בו ביום לא אתו לזלזולי ביה. ומעשה זה שייך ג"ב בע"ו לייר דהוסגים לומר בו ג"ח הוא משום דלא

תוסיף דהא דומיא דוח"י ליה מבני מזרקין חומה והיה יכול לסלוקי י"ח ודוקא מפני לישור מלאכה נהוג ב' ימים ומהן בקלקין בקבישא דירחא ובקריאת מגילה לא נהג ע"כ. והפר"ח ז"ל בסי' תרפ"ח תירץ לזה דהוי ספיקא דרבנן ולא תקון וסיים ומפי תימא דהכי קבלה כד"ת דמי כבר תי' המגדני דכיון דהמן בקלקין בקב"ד וכתיב ולא ישבור לא עבדינן ע"כ. והכד"מ ז"ל בסדר הפילת פורים הביא בשם בעל משמרת המועדות בשבת מפני מה אין אנו קורין שני ימים מגילה מספק ו"ל מפני בלוגים מן התורה אלא מדב"ק ואם תמצו לעבית יום אחד ואם תמצו חשבון המולדות. ושוב י"ל כי לא יעבור כתיב וכיון שעיר שדגה לקרות ביום י"ד אין לה לקרות ביום ע"ו כ"ש הקורים בע"ו אין להם לקרות בי"ו מטעם לא יעבור. ושוב י"ל ממה נפשך הוא יולא י"ח אם היום י"ד בכר יצא וגם י"ג ס"ב דילא כיון שקדמה ע"ב ישו"ם בדביהם. ולא עבדא בהורמנותיהו דרבנן תקפי לחתמ"ר לאוקי דמלחא דהדם אחד עבאו פוסים ר"ח אלו שני ימים ומנין שהדם הוא מיום הב' תו לוקו נהנם בכלל שפק לעבות ב' ימים י"ד וע"ו מטוס ספיקא דיומא וכ"ל ואין מן הטורך שוד לשתוהים הכ"ל:

ועיין בס' שילמן נפוה בסי' הכ"ל בשכי"ד המגדני דהאוהא הכל מופים לשקלא מני' בקבישת ספסח ויבואו לעבות ספסח הם תקדים קריאתה לסוף ל"י של קריאה ומגילו מוכלים תמן ביומים לחדי' ס"פ הילכך אין קורין אותה אלא אז בי"ד או בע"ו אלו נדוים והלו כדוים. ובתב עלו שדבריו אלא הם דברי הם"ם בריש מגילה ובירו"י שם. ושים בתב דהלמת יוהה דרבו דהוקא במילי דאורייתא תקני תנאים על הספק אבל במילי דרבנן לא תקנו של ספיקו הילכך אין קורין על הספק אלא בומנה דתן בקלקין בקבישת ע"ם המגדני הכ"ל לאה תירוצא ותירוץ זה עשה בעל הפר"ח עיקר עכ"ל:

ודבריו ז"ל שגבו ממני דבר' מהבריו שמבון בהלבות ז"ל שסוא בא לתרן קו' המגדני והכד"ח ז"ל דלמה אין אנו קורין שני ימים מגילה מספק. ירבוא ירהה בדברי הלבות אלא נבנס בענין זה בלל כ"א דלמה בזה"ז אין קורין בי"א בי"ב בי"ג בי"ד בע"ו כמו בומן סבית וע"ז בתב בדי אלא יבואו לעשות בימי פסח ויהבלי בימים ההם תמן לבן אין עושין בומה"ו כ"א יום י"ד או ט"ו ט"ס. וא"ב מהו זה שבתב דברי הלבות אחר שהבי"ד המגדני והכד"א ושוב בתב דהלמת יוהה דרבי וכו' גם מה שהבין בדברי המגדני שהם שני תירוצים אחהמ"ר לבבי לא בן יחבוב כ"א שהוא תי' ה' דיוהא מהוס לא יעבור והשע"י שקבאו בבר תירא לישורא בשלמא מהוס בל הוסיף והוא"ל ט"ז דליבא ב"ת הואיל ולאו ומן קריאה הוא ותי' ע"ו דמיהו לישורא תירא הואיל ומהוין וכו'. ועו"ב א"ב יש בהן ב"ת דהא זימנים הוא אי מיתרמית ליה בני מוקמין להואיל י"ת והוא"ל זימנים ודוקא מהוס לישור מלאכה נהוג ב' יהוס וכו' ות"ד תירוצו בלאבר ירהה המעין שם בדבריו:

ובעיקר דברי המגדני שבתב ודוקא מהוס לישור מלאכה נהוג שני יהוס. לבבי הפשוט לא ידעתי לסוף בוונתו כזה דאם בוי היא לומר דבני עירות העושים ביום י"ד שהם לשורים במלאכה בי"ד וע"ו. קשה שהרי בגמ' ד' ה' ע"ב תמרו שם בפי' דמלאכה לא נאסר כ"א ביומו ביום אחד והו לא ודוקא היבא דהוה לישור ביומים דוקא. אבל לישור מלאכה דהוה בשני יומים לבני עירות והרבים לא נמנא זה בלל. והכד"א ז"ל בתב דהנשים מהנות שלא לעשות מלאכה בבי"ו ג"כ והבי"ד הר"מ ז"ל. ואין להבין היאך מהס לאסור גם

להנשים לאסור להם מלאכה בב' ימים דנודע שהנשים בבל דהו ניה"ל ליבבל ממלאכה והיה לזה ממ"ש הכד"א ז"ל שם דבשבה משובדת בי"ד וע"ו מלדר שהחמו' מהפללים בתו ביום ב' על פורים בהמדנו וגם הנשים מהנות שלא לעשות בהם מלאכה ע"ש. ולהנו שולה על הדעת וגם לא תמנו לדם משולם שגם הנשים הם לשורים במלאכה בי"ד וע"ו על הדר הרהשון ומינה ג"כ בשלה הנשים שהנות הנשים שלא לעשות מלאכה גם בע"ו אין למילף מהם גם להנשים לאסור להם מלאכה גם בע"ו. ובמוסרי"ל בה' פורים בתב ז"ל אמר מוהר"ם למ"ד שלא לעשות מלאכה בפורים לאסור ג"כ לבתוב בב' יהי פורים דהוי בתו מלאכה ומוסר"י סי"ל היה בותב הזו' על שנשאל לנו ובותבם על הסעודה של פורים בישב בבולהן ע"כ. ואפשר דדברי מוהר"ם ז"ל הוא לומקומות שנוספ"ל ושופים ב' יהיים מספק ומותים לישור במלאכה:

וראיתי להתה"ד ז"ל בסי' ק"ב שהתיר בתפילות ועורים לעוך שמחה בפורים מומ"ם בני' בלהריה דה' נהג לישור וכבי עבע בעיבה של שמחה תלמיד לפי' מלאכה נמורה לשמחה מותה. והוק"ל מדברי הפר"י פ"ב דמגילה דמייתי ירוש' תלה דתנן היה בותבה ודורשה הדא לומרת דפורים מותר בעשיית מלאכה בי' מדברי לבתוב המגילה ומלי הוהמה היא זו דילמא משום דמלאכת שמחה היא בתיבת המגילה וכו'. ויישב דלא בשי לאוהויי תלא שלא קיבלו עליהם יו"ע מפני דלי סוה יו"ע מפני סוה לישור לבתוב יעו"ש. ובודאי דלא שלטו מלו"ע דהתה"ד ז"ל בעיקר דברי התלמוד ירוש' בפורסם דשם לה"ב לומרו גימה בי"ד לו בע"ו הלי נדוים והלי בדוים. ובתב עלו שדבריו תלא הם דברי הש"ם בריש מגילה ובירו"י שם. ושים בתב דהלמת יוהה דרבו דהוקא במילי דלוהיהא תקני תנאים על הספק אבל במילי דרבנן לא תקנו של ספיקו הילכך אין קורין על הספק אלא בומנה דתן בקלקין בקבישת ע"ם המגדני הכ"ל לאה תירוצא ותירוץ זה עשה בעל הפר"ח עיקר עכ"ל:

ודבריו ז"ל שגבו ממני דבר' מהבריו שמבון בהלבות ז"ל שסוא בא לתרן קו' המגדני והכד"א ז"ל דלמה אין אנו קורין שני ימים מגילה מספק. ירבוא ירהה בדברי הלבות אלא נבנס בענין זה בלל כ"א דלמה בזה"ז אין קורין בי"א בי"ב בי"ג בי"ד בע"ו כמו בומן סבית וע"ז בתב בדי אלא יבואו לעשות בימי פסח ויהבלי בימים ההם תמן לבן אין עושין בומה"ו כ"א יום י"ד או ט"ו ט"ס. וא"ב מהו זה שבתב דברי הלבות אחר שהבי"ד המגדני והכד"א ושוב בתב דהלמת יוהה דרבי וכו' גם מה שהבין בדברי המגדני שהם שני תירוצים אחהמ"ר לבבי לא בן יחבוב כ"א שהוא תי' ה' דיוהא מהוס לא יעבור והשע"י שקבאו בבר תירא לישורא בשלמא מהוס בל הוסיף והוא"ל ט"ז דליבא ב"ת הואיל ולאו ומן קריאה הוא ותי' ע"ו דמיהו לישורא תירא הואיל ומהוין וכו'. ועו"ב א"ב יש בהן ב"ת דהא זימנים הוא אי מיתרמית ליה בני מוקמין להואיל י"ת והוא"ל זימנים ודוקא מהוס לישור מלאכה נהוג ב' יהוס וכו' ות"ד תירוצו בלאבר ירהה המעין שם בדבריו:

ובעיקר דברי המגדני שבתב ודוקא מהוס לישור מלאכה נהוג שני יהוס. לבבי הפשוט לא ידעתי לסוף בוונתו כזה דאם בוי היא לומר דבני עירות העושים ביום י"ד שהם לשורים במלאכה בי"ד וע"ו. קשה שהרי בגמ' ד' ה' ע"ב תמרו שם בפי' דמלאכה לא נאסר כ"א ביומו ביום אחד והו לא ודוקא היבא דהוה לישור ביומים דוקא. אבל לישור מלאכה דהוה בשני יומים לבני עירות והרבים לא נמנא זה בלל. והכד"א ז"ל בתב דהנשים מהנות שלא לעשות מלאכה בבי"ו ג"כ והבי"ד הר"מ ז"ל. ואין להבין היאך מהס לאסור גם

בקונט' וכ"כ הר"ן ל"ב בלא"ה אין רחיה מכאן ע"כ:

והפר"ח ז"ל כתב' תרל"ו הקשה דלענויין קמח דגמ' היכי הוה מלי"ל דהוי כיו"ט ואסור במלאכה והא הכא היה כותבה וכו' ואמרי' עלה בירושלמי הרא אמרה שהוא מותר במלאכה וי"ל דהסיא היכא לאוקמא לבני הכפרים המקדימין ליום הכיפורים דאעפ"י שקורין את המגי' מותרין לעשות מלאכה ביום קריאתן ע"כ. וה' קו"ח בא"ח תלו"מ סי' כ"ט הק' עליו דהרי בירושלמי אמרו תיפתר בי"ד לבני כרכין. ולמה לא מי' מי' בירושלמי גם הק' שם על המו"ת דאוקמא בדליכא לאחריתי וכו' דלמה הולרך לזה דהא בירושלמי דותה בסגנון אחר ושוב ניין על ס' שונה הלכות שהק' על הפר"ח כן וכתב עליו דמה שיסב תיבו מן הירושלמי ע"ש. וגם בספרו דס"ת הוק"ל כן ע"ש. והנה מה שהוק"ל ע"ד הרו"ח גם הקה"ע ז"ל הק' כן ע"ד הכל בו וכנ"ל ועודע דרוב דבריו הם מס' חו"ת. ומה שהוק"ל ע"ד הפר"ח תכני בעומי תירלתי לזה דכו' הפר"ח הוא להק' דלענויין קמח דס"ל דהוי כיו"ט ואסור במלאכה מדינא וגם ס"ל לאסור אל זו"ז דבני י"ד אסורים בי"ד וע"ו ובני ע"ו אסורים גם בי"ד במלאכה מדינא דהוי כיו"ט והא תנן היה כותבה וכו' ובירושלמי בעו למידק מינה דמותר במלאכה. ולענויין קמח דס"ל דהוי כיו"ט ובני הכפרים והכרכין אסורין אבל בימים היולך מיתוקם דברי המשנה שאמרה היה כותבה דנר' מזה דמותר ולא לאפשר ליה להתרן כתיקון הירושלמי בי"ד לבני כרכין מאחר דלענויין קמח ס"ל לאסור אל זו"ז במלאכה ובלא"ה בני הכרכין הם אסורין במלאכה בי"ד וע"ו ולכן הולרך לתרן ולאוקמא בבני הכפרין המקדימין וכו'. ושו"ר בדברי ר' שונ"ה ז"ל שתכונתי לדעתו ז"ל בזה ולע"ד דישוב נכון הוא. ומ"ש עו"ס השוע"ה ז"ל דחין להק' על הירושלמי דאמרי הוכרח לאוקומא כי"ד לכרכין לוקמה בע"ו ואפי"ה שרי ליה שרי והתירך ליסב לזה עם"כ. מלבד דנר' מדבריו בהיפוך שיסב דנעלם מיניה דברי התו"ת וכבל בו כמ"ש הקו"ח וז"ל גם נעלם מיניה דמר דברי התה"ד דכתב ע"ד הירושלמי דאחי היכמה היא וכו' וכנ"ל. ושו"ר להגאון מיד"ח ז"ל בכרכ"י סי' תרל"ו שהק' על הפר"ח ז"ל בהרחבת לשון יותר. ואח"כ הביא עוד מ"ש בס' תניא סו"ס מ"ח וכתב עליו דלקח דדחי לה מ"מ לפי החמת הבירושלמי פ"ק לחניק דמותר במלאכה ה"ב הטוח דחויא דדחי להאי לפותח מדהנן היה כותבה וכו' ליתא ומש"ה בס' תניא מייתי דבירושלמי ילוף מדהנן וכו' דמותר במלאכה ע"כ. ולפוס ריטעמ' נר' דבפי"ד תלו תתיסב הקושיא שהק' הקו"ח ז"ל על הפר"ח ז"ל וכיעו"ש:

ולא לחסוך פי דבתחילה דברי הקו"ח ז"ל שם הוק"ל הני הלל במ"ש הנה ק"ל לאסור אל זו"ז דהיינו דבני י"ד אסורים במלאכה בב' הימים ובני ע"ו בב' הימים כך פירשו הרי"ף והרמב"ם והרא"ש והטור ז"ל והוק"ל על פירש"י דקעניית דת"י שמפרש לאסור אל זו"ז וכו' דמה זה דקאמר דקי"ל לאסור במלאכה בב' הימים וכו' ע"ש. ולהדרכת לא קי"ל הכי ולא כן פי' הרי"ף וכו' לענין מלאכה כ"ת לענין לאסור הספר והתניה. ואם כוונתו היא למ"ש בס"ם מעיקרא לא הול"ל בלשון זה הנה ק"ל לאסור וכו' וגם ליכא מהקושי ע"ד רש"י ז"ל דהוא מפרש כפי המסקנא. ודבריו הם מן המתמיהים ול"ל. גם מה שהוק"ל בדברי רש"י ז"ל לא ראיתי בדברי רש"י ז"ל שכתב כן לענין לאסור מלאכה כיעו"ש:

וראיתי לה' שמחת יו"ט ז"ל בד' קס"ו סוע"ב דהביא לדברי הריטב"א ז"ל בב"י לחי' שכתב דנר' מדבריו דס"ל לחלק בין היכא דהדבר תיהו נופיה עבירה כגון גזל לדבר שאין נופיה עבירה כגון מוליא מלה מרה"י לרה"ר דזה מיקרי שובר עובר עבירה וכו' והק' עליו מדאמרו בירושלמי פ"ק דמגי' היה כותבה יכו' אם כיון לבו יצא הד"ח שהוא מותר בעשיית מלאכה. דלריך להבין דהא מאני' דיעבד קתני דאם כיון לבו יצא וא"כ מ"ל דמותר במלאכה הא י"ל דאם עבר וכתבה בלישור אם כיון לבו יצא דלישורא דעבד עבד ועבל"ל דהכי מייתי דכיון דעבד לישורא בכתיבתה לחלי יצא בדיעבד כיון דהויא מלוה הבב"ש ואם היתה הכל דאין נופה עבירה אלא דהיכו מעבר עבירה לא תשיב מהבב"ש כיון דאין נופה עבירה ואולו היה כותבה קודם פורים בהיתר היתה וגמולא דהוא עביד עבירה ומאי רלית מייתי דמותר במלאכה עכ"ד ישו"ש. ואתמה"ר מצלה"ק לע"ד ל"ק דהן לחמת דמ"ש אם כיון לבו יצא הוא דיעבד קתני מה שדלו בירושלמי לדייק דמותר במלאכה הוא ממ"ש היה כותבה לעשין זה מורה דלכתחילה קאמר דאי לא"ה הל"ל אם כתבה וכיון לבו יצא דאז היה מקשה לומר דהכל עושה בדיעבד אם עבר וכתבה בלישור וכיון לבו יצא וממ"ש היה כותבה מוכח דאפי' לכתחי' קאמר ומזה הוא לדייק בירושלמי דמותר במלאכה. וכן נר' מדברי הכל בו והתפ"ד ז"ל דמפרשי דיוק הירושלמי כתכי וכנ"ל:

נחזור לעיקר הדבירות במ"ש הרב"ד בענין גפ"ת בע"ו לייר וסקשינו בעניותין ע"ד דזה לינו נכנס בכלל ספק וגם המהנו על אחר גדולי הפוסקים במ"ש על ענין י"ד וע"ו דלמה לין עושין עניהם מספק וכי' דזה ג"כ לינו נכנס בכלל ספק וכנ"ל. הנה ים מיוק לדבריהו הלה מדברי הגמ' בר"ה דכ"ה אמר ר"ן בל ספיקא לקמיה שדינן לטיתרא דאיסור ואיתסר עבדינן אבל לא עבדינן. ולעבד נמי אבריסר דילמא אסרוה לאב ואסרוה לאול אבי ירחי אסירי קלא לית להו. וע"ש בפירש"י ז"ל ובד"ה אבי ירחי אסירי קלא לית להו כתב דעבה אסרו ממ"נ כסדר הלבנה ל' מלא ול' אסר ואם לאיתא דאסרוהו לבעבע בבר ילא הקול לפני הפסח וכי' וכן בתוס' וכו' ע"ש. וצ"ע בהגהות ר"י כהלין ז"ל מ"ש בזה על דברי הש"ס שם. הרי מדברי הש"ס מוכח דבאחד בחוש כ' ימים ר"ח ליכא לספוקי לעבד כ' ימים מסתק מאחר דכל ספיקא לקמיה שדינן דוקא ואיהו כ' ימים ר"ח. שוב הראתי ידי"ן ואו"ש מתני התה"ם ח"ב מליהו י"ו שהרב זכרון יוסף בא"ח סי' י"ח ע"ד האנודה דפ"ק דמגילה שהבי"ד ראבי"ם שהק' אמאי לא קרינן מס' כי"ד וצ"ע וכו' כתב עליו הקובילא היא פליאה שהרי לא קרינן ס' בלי ס' זה אלא לענין ג' רגלים ור"ה וכו' ע"ש דתוק קושייתו היא בקושיין בעניותין לעיל. ושם בסי' י"ט כתב הגאון מוהרר"ם ז"ל ע"ז שפיר קאמר מר בהיתרו וקורא אני עליו שפתים יסק מד"ן. אבל יש לעיין בפירש"י וכו' ותעשי"ב לא נדחה הי' בת"ר דכיון דליתא בכל שנה אין לקבוע ב' ימים. מיהו לפי דבריהו הרווחנו דלא נסויה לראבי"ה בעובדא עכ"ל יע"ש:

סימן ז'

ס"ת. לכרוע נגד הס"ת אם יש תשעה בזה. עיין להמיד"ה ז"ל בס"ה בהרב"י הו"ת סי' קל"ד הו"ג שהאריך בזה וכתב דבדי הריח"ו ז"ל שגר' דעתו לאסור היסר הבריטה ושהכניס"ג בשיירי יו"ד הביי"ד וכתב דלא רחה מזהרין בזה ומוהרש"י ז"ל היה מזהר בזה. ושם בהרב"י הרגים עליהם ממ"ם פי"ד דתמרו מלוה לבל התנכים וגשים לרחות הכתב ולכרוע ולומר ותתם התורה וכו' ומדברי הרמב"ן ז"ל בביתורו לתורה פ' תבוא דהביא דברי הש"ס

וסיים וכן נוהגין. ופשט לה דכנגד הכתב דוקא מצוה לכרוע והריב"ז ז"ל עב הרוחה ס"ת סניר יכסחוס חכמה דחייב כשמוד לבל חין לכרוע ושעל זה כתב הכנה"ג שלח רחה מהרין בים בודעין ברחוחם הס"ת סנוך בשם שטומדין מפנינו. ושוב הביח דברי מוהריק"ם בחשו' סי' כ"ז מ"ש בזה וכתב הוח ז"ל דלפחות מוכח מדברי הריח"ז דם"ד למעט הכריעה וכדשכרי הכנה"ג ומוהרש"י לחנם לכרוע נגד הכתב לח שנה של נב. ושוב דקדק במ"ש הריח"ז שלח נחלה שמשחוים לחרון הקדש מדברי ההגמ"י והח"ת ז"ל דמוכרי"ל היה מנחמוה לחרון בנלחחו וגם כחבו משם החר"י ז"ל בשיה מבחמוה נגד הסיכל בנלחחו וייבב לזה דהריח"ז קדש וכו' ושיש דיוחר נכון לומר דבהח נמי מודב הי"ח דחלו ההשחמוחות בכניסחו ובילילחחו מודב שהם להקב"ה דק שהם נגד החרון כי שם עיקר הקדושה בבית הכנסת בין בשפוחחין החרון ובילולח לחפוק כניסה ולילחה כנ"ל ושנה בידינו שמצוה לכרוע נס"ת סמוך לכתב וחין שום פקפוק זח"ד הרב ז"ל:

והנה מה שדקדק מלשון הריח"ז ז"ל דקחמר לח נמלח בשמחחון לחרה"ק בביהכ"נ להשוות דעתו עם דעת רבנן שבורחי דהשחמוחות שהם בכניסה וילי מודה לשברחם. שלח נח הנכי מבקש דהרוחה ירחה בלשון הריח"ז שהובח שם בש"נ לח נמלח בחוב חיבות חלו בבית הכנסת כ"ח בחוב שם בסוף הלשון חיבת כחב"ה וזחת הסיבה היח ליון שם המחבר שהוליד והלמיח עיקר דברים חלו. ועיין בש"נ בפ"ק דקידושין דבכחה מקומות לשומת שמביח בשם ריח"ז בחוב בסוף הלשון חיבת כחב"ה והיח כוונתו של בעל הדברים. ולינו כמו שנרחה בחשב הוח ז"ל והעתיק לשונו בחחלה שהיח חיבת בב"ה ופירשה שהכוונה היה בבית הכנסת ובנה דייק עלה דליחח לחהחמ"ר וכ"ל. ומ"ש דכחבו משם החר"י ז"ל שהיה מנחמוה נגד ההיכל בנלחחו לין נורך לזה דבשער הכו' כחב שם בפי' דבניסחו לביהכ"נ יחחמוה מול היכל הקו' ויחמר פסוק ולבי ברוב חסדך וכו' וכחב כונה לזה יעו"ש. וכש"ו ציו"ב חמה על הריח"ז דלחשמיט מיניה גם פסוק משורש כחוב הנ"ל בשם מוהר"ד קורינלנדי ז"ל ועיין על מ"ש בברכ"י ולח הניר מזה כלל. גם ה' לחמ"י בדיני הקמת ס"ת הו"נ הביח בשם הכנה"נ דכחב בשו"ם קל"ד בשם ה' מנה משה משם דחין לכרוע ונומר ושחת החו' כ"ח בשם"ת פחות בנגדו ולח יחמר ושחת החורה נגד הכחב דוקא ע"כ. ולנבי לח ידעתי מדוע לח זכר ש"ך החי"ח ז"ל בברכ"י מדברי ה' לחמ"י ז"ל הנ"ל בלל ותמיד הוח שמשחחים בפומים:

סימן ה'

בש"ע חו"ח סי' קמ"נ ס"ד כחב חס נמלח טעות בם"ת בשעת קריחה מוליחין ס"ת חחר ומחחילין ממקום שנמלח הטעות ומשלימים הקורים על חומס שקרחו כמוטבה. ואם נמלח טעות בחמלת קריחת הקורח נומר קריחתו בם"ת הכשר ומבדך לחחריה ולינו חוזר לברך לפניה. וכ' המג"ח ז"ל ממקום שנמלח הטעות ואפי' לח עודב להם הטעות עד שקרחו חחר הטעות גו"ד פסוקים חפ"ה חין מחחילים חלח ממקום שפסקו דבדישנד עלהה להם מה שקרחו נס"ת הפסול ע"כ. וכ' פשוט דהנם שהפסו בלשונם ממקום שנמלח הטעות וממקום שפסקו לינו ר"ל דחם נמלח הטעות בחמלת פסוק דיחחילו נם' הכשר מחמלת הפסוק וישלימו משם ולילך דוה לינו דהנע עלמך דלח נשהר מהפסוק שנמלח בו הטעות כ"ח חיבה לחת לו כ' חיבות היבנן לומר דיחחיל ויקרח

נם' הכשר הפתי חיבות לו חיבה ח' וישלים משם ולילך ? זה לין הדעת סובלתו דלח יהיו משמעות לחומה קריחה כלל בחשר זה מודע ומפורסם לכל. מ"ו הדעת נוחן ונומר דיחחיל נם' הכשר מחמלת הפסוק שנמלח בו הטעות. וים להביח רחיה לזה מדין עניית חמן דקדיש בחמלע ק"ש וכיונלח דכחבו הפוסי ז"ל דחם הולרך להפסיק לטעות בחמלע פסוק דשוב חח"כ לריך לחזור לחחילת הפסוק שהפסיק לטעות בו כדי שלח יהנה משמעות הקריחה ע"ש דמינה יולח בחכ"ם למד"ו דהשחח לנבי עניית חמן שהיח הפסקה מועשת הרבה עכ"ו הלריכו לחזור לחומו הפסוק כדי שלח השחנה משמעות הקריחה דלריך שחשח ניכרת משמעות הקריחה היטב. חכ"ם וק"ו בהפסק נדול כזה דשד כדי שיחחמת להם הפיסול חם בחבירות ויהירות לו בפיסול דבוק ופירוד לריך לזה הפסק וזמן מרובה ובודחי הנמור שחם ינמור נם' הכשר מהחיבה שנמלח בה הפיסול ממש ולח יחזור להחחלת הפסוק השחנה ההנחה ומליחות ים הרבה שלח יהיה שום הבנה כלל לחומם החיבות שיקרח חח"כ לבן הדעת נוחר שלריך לחזור מהחלת הפסוק שנמלח בו הטעות, ולח חהו בזה למיטעי ולומר שלח עלחה להם הקריחה נם' הפסול דזה ידוע ומפורסם לכל. וגם משעם לחד נר' דלריך לחזור להחחלת הפסוק גם שהיטו משחנה ההבנה מהח דקי"ל דבל פסוקח דלח פסקיה משה חנן לח פסקינן ליה. ול"ב מלחר שנשנה ב"ב הפסק ובפרט שהוח ס"ת לחר שמולילין לקרות בו ואם יחחילו מחמלע פסוק יהיה נרחה כילולו הוח החחלת פסוק לבן פשיטח שלריך לחזור ולקרות מהחלת הפסוק שנמלח בו הטעות. ובין דלח חוזו לקרות מהחלת הפר' נם' הכשר כ"ח חוהו פסוק דוקא מזה ניכר דמה שקרחו בבר נם' הפסול עלהה להם הקריחה ולח לחו למיטעי בלל. ומ"ם מרן ז"ל ומחחילין ממקום שנמלח בו הטעות היח בח לפוקי שלח לחזור ולקרות מהחלת הפר' לבל לעולם לחומו הפסוק בעלמו שנמלח בו הטעות והפיסול הוח חוזר לקריחו מהחחלחו מהטעמים הנ"ל. ובל זה הוח פשוט וברור לע"ד ולח הוברחני להחריך ולבחרו כ"ח יען דהיחי למ' מוהרד"ח ז"ל בם"ה נדי"ל ח"ח סי' כ' בדבריו נר' היפך מזה דבחב שם בשדוו בקריחת המפטיר ביום רחשון ש"פ נמלח פיסול דיבוק בחיבת ניחות דיסיימו הקריחה בלחוחו ס' הפסול בהורחת החבי"ב ז"ל בנמלח פיסול בי' לחר נ"פ דנומרין הפ' נם' הפסול ולח יברך לחריו. ולח ע"נ דהרב ז"ל דהוח בעל הורחה ו עב"ז בנמלח פיסול בם"ב ביום שים בו שני ס' פסק בשנה"נ דלח סני בקריחת נ"פ ולריך להוליח ס"ת לחר לסיים הקריחה ולברך לחריו וב"פ בם' לחמ"י והלד"ח וה' בית מוחה ז"ל וכן המנהג חפ"ה לח מלחתי לבי להוליח סה"ת לחר משום פסוק לחד ולחי שנשחר מלחר דבבר נמרו בל הקריחה של יו"ח ס"פ ולח"ו הב' פסוקים לחרונים לינם מחובת יו"ח חלח מלחר ימי החג שהוח בחלה בעשו ליום ז"י ופסקתי דיסיימו הקריחה בלחוחו ס' ולח יברך לחריו והלריך שם לפה טעמים לזה ולחייח מבללח בחב עוד ו"ל עוד טעם בעיקר דחו' בהורחה זחת שהרי הסבמת הפוסי ז"ל בנמלח פיסול בם"ת דמוליחין לחר בין לדעת הבנה"נ ז"ל בחלח קרח הו' נ"פ חו שנמלח הטעות בשלר השולים וכין לדעת החולקים עליו דחפי' בו' לחר נ"פ דמוליחין לחר. חליבח דב"ע בשקורח בם' הבשר מתחיל לקרות ממקום הטעות עד לבסוף ומבדך השולה ברבה לחרונה ולח חח' ע"ש. וכיון דשם' הבשר בעי לבדך ברבה לחרונה ולח שני בלח"ה וכו' ה"ב בכנון ב"ד דנמלח הטעות בפסוק הממוך לחחרון בשיוליחו ס' לחר חין ספק דחינו מתחיל לקרות ב"ח ממקום הטעות וחילך

וכת"ס מכן ז"ל והכי לין כתן לפי' כ' פסוקים בלמיס כ"ל פסוק לחד ולחי והכי לא מלי לברך לחד הקריאה דלין מברכין כמו' לעמ"כ קורא ג"פ וכבן מה הושילו תכמים בתקנתם להוציא ס' לחר ולא יברך דעיקר התקנה מטום ברכה לחרונה. ולין לומר דמקום שנמלא בעשות לאו דוקא ומתמיל מפסוק לחר קודם וקורא ג"פ דהא ודאי ליתא דאם לתמה קורא לפי' לות לחת מקודם מקום בעשות עשו לימני דקי"ל דהקריאה כם' הפסול לא עלתה ולכן קי"ל כהורחת מוהריב"ד ז"ל דעלתה הקריאה כם' הפסול וע"כ דייק הש"ע דמתמיל ממקום שנמלא בעשות בדוקא. וכן הפסיק הרב"ד ז"ל בסי' ס"ג דלריך לקרות בם' הספר לפחות ג"פ דכלמ"ה ה"י לברך וכוונתו מבוחרת זו' וביון דלא מלי לברך בכנון ג"ד מטום דהוי פחות מג"פ מלין הרגלים לומר דיוליתו ס' לחר בבדי והנכון בחשר הורתי לביים הקריאה בם' הפסול ולא יברך ברכה לחרונה עכ"ל. דלע"ד לחמת"ר דלוקו הפסוק שנמלא בעשות בו לריך לחזור ולקרות לומי מתחילתו בם' הספר וכ"ל ומלחר דלין מוזרים לקרות כ"א לומו הפסוק דוקא לא לתו למיטעי כלל ומה שהבין הוא ז"ל בכוונת דברי הרב"ד ז"ל הש נגד מה שהבין הגמ"ש ז"ל בסו"ם קמ"ב ועיין בם' ול"א ת"ב לות ס' וכ"ל ספר תיים סי' י"ד לות י"א ע"ש:

א'. בם' בית מטוחה בד' קע"ד לות כ"ו בתב וז"ל פ' בלק לך לא לקלך אל מקום לחר לדילן מוליחין ס"ת לחר דל"ל לכה מבנ"ב בהשמטות לד"ה ושם במבנ"ב בתב בשם שו"ת מטיל לדקה סי' י"ה דלין להוליא ס"ת לחר זה. ולין בידי ספר מטיל לדקה לרחות מעמי. ולי ה"מ לעיר גרולה דגם למור"ם לריך להוליא ס"ת לחר זה מטום דמבהנה הענין דלכה בכ"ף וה"ל הוא לשון הליכה משה"כ לך ובכל מקום שהוא לשון הליכה בתוב לכה עכ"ל. ודבריו הם תמוהים שהרי בלוחה פרשה בעלמה ליכא תיבת לך בלא ה"א ופירושה לשון הליכה. והוא פשוט לך לא לחי אל מקום לחר לשר תרלנו משם. ולחשנו"ד הכרעתו ללו הכרעה כלל ודבריו ל"י:

ב'. עו"ס בד' קצ"ו לות ל"ג כדין אם נפלה טיפה שעוה על האותיות והם נרחין בתב בשם הלד"ה דלא מפסיל בהכי. ועיקרם הם מהלק"ע ח"ה סי' ל"ע ורחיתו מעבוה בעשיות דאסור לקרות ק"ש כגגדה מטום לא ירחה וכו'. ורחיתי לכ' בלר המים חת"ח סי' י"ג דהביא בשם הדב"מ ת"ג חיו"ד סי' ע' דחלק על הלק"ע ושים להחמיר ולמוש לפ' כר"ל דשעוה דוקא כדיו וכי היכי דבנפל דיו בין לות לאות אין לברך עד שיגרור הדיו ה"ה בשעוה. והבאה"מ ז"ל כ"ע דלא דק דע"כ השעוה לא נפלה כ"א לחר הכתיבה ולאחר הכתיבה לא בעי מוקף נויל כמ"ש מכן בסי' ל"ב ע"כ. ואנכי לא ידעתי מהיכן פשיט"ל מסי' ל"כ דאחר הכתיבה ל"ב מוקף נויל ואדרבה שם בסעיף י"ח נר' בבירור בסיוק דבתב שם אם נדבקה לות לאות בין קודם שנמר בין אחר שנגמרה פסול. אחב"ר שם בסי' י"ד דהוכית מדברי הש"ע בם' י"ו ופי' להא דבתב מכן בין אחר שתגמר היינו אחר שנגמרה טורת האות כהלבתה אלא שהסופר לא סילק ידו מהאות לגמור הרתי' שאחיוך כה ביותר אבל כל שגמר לבתוב וסילק ידו והיה נויל מקיפה בשעה הכתי' הו לא מפסיל משום היקף נויל ע"ש. ועיין בם' וכו"ל חת"ת לות ס' דלין על הש"ך סי' ל"ב דגם הוא פסק כהלב"ע ע"ש. ועיין ג"כ בם' זכור לילחק הרבי ז"ל סי' ל"ז בכן ס"ל כהבאה"מ ז"ל ישוע"כ:

סימן ט'

ס"ת. לעניין שמות הקידם בס"ת לי בעי בהיבתן כסדרן הו לא. עיין להגו"ר ז"ל בחת"ת בלל ב' סי"ב שבתב דבעו בסדרן. ועיין בם' בית יהודה עייתם ז"ל בדיני מוהבי התבל"ד הק"י ט"ב לות י"ב שהביא דברי וב' שם בשם רבו ז"ל דאמר דלפ"ז לין תילוק בין דיבוק בית בנוף התות מתחילה בין בשנתבב ונתבב בבשבות ותח"ב תירט בו דיבוק ע"י תנין וביולא ע"ש. וע' בם' זרע לתת חת"ח סי' ו' דבתב דלא נייתינן להבי בללי דביול הגי"ר ז"ל לפסול בשבין זה השמות ומי יתמין לשמועתו השופה חדשות שלא שערומו הרחשונים דלא מצתמיט שום תנא לו לתורתא לו פוסק נרמוז פיסול זה לפילו דרך רמז. וגם מלינו מבו' בנחולי הלחמ' סיפך מדברי ה"ם הבי' בם' דב"ם בתשו' סי' שמ"ח ביו"ד בל שם שם הו"ה ולהבי' לית רבה סי' ל"ב סקל"ב בחל"ף בל שם הלב"ם שנעשה היו"ד בל הל"ף בנוף הל"ף וכו' ע"ש. גם בספרו זל"ל חיו"ד שו"ת ק"ך בנדומו שם בם"ת שים בו שמות הרבה בל הלב"ם ויו"ד בתלי"ם דבוק בנמרי לגג שהתתיה והתלריך בזה הרבה ידעתו להלבה ולמעשה לתקן השפין. לך לריך לעיין לי שרי בשביל זה למחוק בל לותיות הבם דרת בללו"ה יהיה פסול לדעת הגו"ר ז"ל דס"ל דלי בתב לותיות הבם שלב"ם פסול לך הבי' ח"ר ז"ל בח"ח סי' ל"ב סקל"ב בתב תקנה ע"ז לעבות למעלה. ביו"ד ולא תב לבותב הבם שלב"ם וכו' גם תנא דמסייע ליה הבי' דב"ב בתבו' סי' במ"ח וכו' לעניו יו"ד בל שם שהיא רחבה כרי"ם וכו'. בר מן דין נר' דהגו"ר נופיה לא בתב בן לא בבם הו"ה לא בשלר שמות ול"ב בל"ד דבבם הלקו"ם שהיקון הם ים מקום לעבות רחבי היודן בל הלפי"ן בל השמות לדידיה נמי ים להתיר ויותר טוב לעבות בן מלהתיר המחוקה וכו' ישוב"ב:

ודברין הלו לחר המחי"ר ל"ב שהרי שם בהגו"ר מבואר דגם בשאר שמות הקדם בתב בן דבעו בסדרן ולאו דוקא בבם הו"ה ע"ם בתו בהבית רחיה לדבריו דבשמות הק' בעו בסדרן מהא דקי"ל דאותיות הנמבלות לבם שמלבינו למחקן ובמלאחריו לינם למחקן ואם ליתא דבאזכרות ל"ב בסדרן הרי ים במילות סיסיה הדין להיפך שלאחריו למחקן ושלבינו לינם למחקן שבתב למפרע וירחת מלקו"ך שהב"ק נבתבה למפרע בתחילה אין בה מ' קדושה בלל והמ"ש הרחשונה בין שבבר קדם לה בתיבת הבם יתפשב עליה קדושת הבם וכו' ע"ש. המוה נר' דלאו בבם הו"ה ס"ל לא בבל התזכרות ס"ל בן דבעו בסדרן. ויותר מבואר בחר היטב בפירוש שם בדבריו שלחר שהביא רחיה לדבריו מדברי הזוה"ק ג"ב בתב ותע"ב דבשי' זה"ק בא מירי בן בבתיבת הבם הקדוש שם הו"ה הרי מבם ים ללמוד להלריך בן בשאר שמות הק' מלחר שבבר מלינו בבילם שוים לבמה דינים מבתמת ים ג"ב להשוותם לדין זה יע"ש. ובודאי הנמור דבשבתב ס' זה"ק ז"ל זה לא רחה בלותה שעשה דברי הגו"ר ז"ל בשורשם וסתך על זבריהו שהגו"ר ז"ל לא בתב בן בי"ק דוקא על שם הו"ה לבד. ולחמת לינו בן שהגו"ר ז"ל לינו ס"ל דבבל התיבות בעו בסדרן:

ועיין בם' לפיתת בדבם סי' ח' דהביא בשם הרדב"ז ז"ל דס"ל דבשם הק' שרי למבתב שלא על הסדר דל"ב בסדרן הלא בתפילין. והביא שם דברי ה' גו"ר ז"ל שבסי' יו"ד וי"ח וי"ב וי"ב. ושוב הביא דברי הוה"ת ז"ל חת"ת דחלק עליו ושב"ב בחיו"ד ולא הטיר על הוה"ת ז"ל בחה שהעדנו לבן בעיותין עליו. ויים שם דרבו הסוברים כוותיה דהרדב"ז ז"ל להתיר ודחו סברת הגו"ר ז"ל ע"ש. ועיין ג"ב בם' בית בימן סי' ל' בדברי המניה הוא ניהו מפ' הרמ"ג שע"ר רחל"ל מוהב"ר יש"ח בדבה יל"ו דבתב וז"ל לל"ה עיין לה' חת"ם תיו"ד סי'

כס"ז שהמיר לתקן סיודין שע"ג הלבנין בגדבקו ומכללם הלבנין שבשם שגדבקו וכו' יע"ש שלא חשם לבלה כסדרן לפני כתותיות השם ב"ה. ועיין לה' לפיתית בדכם סי' ת' ד' כ"ו ע"ד דהביא משם הרדב"ז ז"ל דכס"ת ל"ב כסדרן הלה כתפילין ולה כהגו"ר ז"ל. ועיין לה' פתח הדביר ח"ב קונטי תש"י ד"י ע"ח שעלה להלכה דיש לחשוש כס' המקולין ושכן עשה הסופר מובהק בהקריה דמר ז"ל וחילילו ממ"ש הגהון חיד"ח ז"ל בס' לד"ח ושכן שעלה הגהון כמהרח"פ ז"ל בס' החיים הגד"מ סי' כ' כתות ח"י יע"ם עכ"ד. ובו"ר לה' פתח הדביר ח"כ בקונטי חיים אנים בד' מ' ע"ח שהביא דברי ס' זר"ח ז"ל הנ"ל והק' עליו ממ"ש הגו"ר ז"ל בפי' שם דשע"ג דבשם הזוה"ק לה קנויהי רק בכתיבת שם הו"ה משם ים ללמוד להלריך כן בשאר שמות הק' והביה הדבר בל"ע יע"ם. ולעע"ד דיש להקשות עליו מהחלת דבריו נ"כ דהרי הם כמבוחריים וכחומר וכודחי שבר' זר"ח ז"ל בחותה העת סמך על זכרונו וכנ"ל:

ועיין בס' בני בינתן בשאה ח' בשם שקי"ס בחות הח"ק היו"ד שעל גבה שלה היתה דבוקה בחות הח"ק ויש נרחה להפסק חם יוכל להדביק היו"ד בנוף החל"ק ולה תשיב שלב"ס. וג"כ יש"ן שהות מהשמות שחינם נמחקין חם יוכל לתקן חו לה. והביה בתשו' בשם הב"ח ז"ל דחילק בין חם נכתב מהחלה החות כתיקונו וחח"כ נפסק דמהני הנוק להכשירו להיכה דמהחלה לה נכתב כתקונו ושתה שמחקנו הוי שלב"ס. וכתוב שם בהגה"ה וז"ל ח"ה עיין לזהיב בהכ"י סי' ל"ב ס"ק ע' שחילק חילוק זה מדעתו ולה זכר ע"ז שהות חי' הב"ח ז"ל ע"ש. ות"ש לחי על דברי הסגהה הנו' שהרי שם בברכ"י דבריו בהיפך דלה חילק כלל דעל מ"ש מכן ז"ל בס"ע שחם לה היו מקלת יודין שעל הלפין"ן וכו' כתב החיד"ה ז"ל נר' דה"ה חם נכתבו החוחיות בקומתן ובלבושן ושח"כ ברוב הימים נפסדו הסיני"ן וביולה ונודע החות ביברת יכול לתקן ולין בזה שלב"ס וכן מהבחר מדברי מוהר"י חבהגדני שהביה מכן הב"י שו"ר שב"כ ס' י"ח ושם שבתב שם בשם ס' דב"ם שגמגם בדבר נר' עיקר כדבתבינן בעיותין עב"ל. הרי מבוחר דס"ל דליכה לחלק כלל בזה בין חם נכתבו כתקונן ושח"כ נפסקו להיכה דלה נכתבו מהחלה כתקונן ודבריו ל"ע:

גם ע"ם בשו"ם בעניין חם לחסור להכשיר הקולמוס ע"ג השם שהביה דברי הברכ"י בחות יו"ד שכתב דמתשו' התה"ד יראה היפך הרשב"ן דכתב עליון לינו כתב. והק' עליו דהתה"ד לה עסיק בכתיבת השם חלה בשאר חותיות וכו' והל"ע יע"ש. גם בזה ת"ש חני דהמיד"ח ז"ל מ"ש דמתשו' התה"ד יראה היפך הרשב"ן וכו' ליתי משום דס"ל דזה תלוי בזה דחם כתב העליון לה הוי כתב ח"כ לגבי השם לה הוי מוחק חת השם ושם הוי כתב ח"כ לגבי השם הוי מוחק והדעת נוטה כן וליכה תימה כלל עליו:

גם ע"ם מה שכתב על הרב זר"ח וז"ל ומ"ם בסוף דבריו דמדלח יראה לעיטורין התה"ד ז"ל לחלק בין חם יש בשם חותיות השם חם לה מוכח דס"ל דמוחר להעביר הקולמוס. ג"ז לחכמ"ך חינו דהתה"ד לחו להכי חתשיל כ"ח דוקח חי הוי שלה כסדרן וכדכתיבנח ע"כ. גם דבריו חלה תמוהים הם בעיני שחח"כ הביה ראיה מדברי מכן ז"ל דהמיר לתקן בשאר חותיות סיודי"ן שעל החלפי"ן והסיני"ן וכו' ולה הוי שלב"ב ולה חילק בין חותיות השם לשאר חותיות משמע דבכולם יכול לתקן וכו' הרי שהות נסתייע מדברי מכן ז"ל שלה חילק בין חותיות השם וכו' גם שהות עסיק בדיעה דלה כסדרן וח"כ גם ה' זר"ח ז"ל מביה ראיה לסברתו מדברי התה"ד שלה חילק הגם דקיימו לחו להכי חתשיל וכו' וע"ש:

ועיין בשחה"ט סי' ל"ב סק"ז דהביה בשם המחירי בעניין חות שנדבקה לחבירתה ט"י תג דכיון שחינו דבוק ע"י החות בעלמה כ"ח ע"י תג כשר. ומהרלב"ח והמג"ח והפר"ח והט"ז כולהו ז"ל ס"ל דפסול וע' ג"כ בס' בית מנוחה בדיני פסול נגיעת חות בחות שב"ב בשם ה' לד"ח ז"ל בחות ג' ועיין ג"ב בחות י"ז וכ"ב. וה' בחר המיס ז"ל הח"ח סי' י"ד חילק וכתב דלה חסר מהרלב"ח ודעימיה בדבוק ע"י תג חלה בתג הנופל קודם הכתיבה מפני רבוי הדיו וע"י מחבר החותיות לחבל בדבוק בתג לחחר הכתיבה בכה"ג ודחי כשר וכדעת מרן בב"י וכב"ע ודחה דברי הדמ"ח מ"ח סי' ח' דפסל. וביין דהמעיין פשוט חלל הסופרים דחין מתיינין חלה לחחר כתיבת החותיות כפקפן ח"כ כודחי דהשח"ח כשר עש"כ. ועע"כ בשו"ת יוסף אומץ ס' ג' דפסק כה' בחה"מ עש"כ:

שוב חמ"כ גדפס ס' לב חיס ח"כ ובסי' קס"ז הביה שם קו"ח על ספרו ספר חיים ועל סי' כ' חות כ"ג כתב וז"ל דבוק ע"י תג דהיינו דכתיבת חחר הג' תגין שע"ג הסי"ן לגד שמחל התג הג' שמוך לרי"ש נפרד מע"ג הסי"ן ונדבקה בחות הרי"ש בחופן שהחותיות סי"ן עם הרי"ש הם נפרדות. ופפקתי שהש"ת כשר כי כן כתב בהדיח בם' בתונת יוסף חח"ח סי' כ' והכיחו בם' ב"מ דקע"ה ע"ב חות י"ת. חבן חם נדבק ע"י התג הב' חותיות ים נפסול בחו"ם ס' דב"מ מ"ח חח"ח סי' ח' וכו' והנה שבם' בחר המיס חח"ח סי' י"ד לה לזהכשיר יהשיב ע"ד הדב"מ חבן ק"ל להחמיר ולהוליח ס"ת חחר עב"ד. משמה חבן דעביד הכי לה משחבש ומחן דעביד הכי לה משחבש כי ים לו סמוכות סמוכין דהכבן לכל לד מהם בללש"ד:

אמנם ים לי חני הדל להעיר בדברי מהרח"ק ז"ל שכר' מדבריו שהבין בדברי ה' בתונת יוסף ז"ל שהוב"ד בס' ב"מ בדיני נקב קרע ועשהום חות י"ת שהות בחו בגדולו שהתג על חות לחד נדבק לחות לחר ונפרד מהרחשון. והות תימה למלבד דגם מהלבן שהוצ בס' ב"מ בעלמו מוכח דבות דברין הוה דע"י התג נדבקו ב' החותיות יחד מגיעת הטעם וכן נר' מנסעת הלשון כיש"ם עוד בה בספר בתונת יוסף שם מבואר בחר דיעה דפסק להכשיר בדבוק על ידי תג הב' חותיות יחד וכשר' ה' בחה"מ ז"ל ולה זכר מעניין ה' לב חיס כלל כיעו"ש וע"ע:

והנה בעניין חות חל"ח של חק"ס שהיו"ד העליונה שלה מלבד רגלי היו"ד שבלד ימין שהות דבוק לקו הח"ק גם הטוקן שלה שבלד שמ"ל הות דבוק עם קו הח"ק חם לריכה תיקון בגדירת הטוקן הנז' חו שלין מועיל לה. הנה שורש דבר זה עיין בם' חמ"ל במשפט הב' בפיסול גניעת חות בחות וכו' סי' כ"ט במעשה שהיה בבית מדרשו שנמלח בם"ת קולה של יו"ד העליונה שבחות החל"ח של חלד"ם שבדבקה בנוף שלה ותיוק דל"ח ול"ט קדח חותה חל"ח ולכן ים מהח"מ שחמדו שחסור לתקנו דהוי כמוחק חת ה'. והות ז"ל חלק עליהם והורה לתקנה מבח דברי הריב"ם ז"ל בסי' ק"ך שבתב וז"ל בקיצור חם כתב מ"ס סהומה זלה מיברה וכו' וכן ודחי שין להכשיר הח"ק שלין רגל הסמלי מוגע לנוב התמלעי בסבין בסתיוק יקרלנה חל"ח ולה חמרו חלה בחות שדומה לחות מחרת בשלימות כנון ו' שחם קלרה תדמה ליו"ד לנמרי ט"ב. וב"ב בפי' במהריק"ו סו' ס"ט ודין מיהם לע"ד שיו"ד שלונה של חל"ח שבדבקה בגופה שהית פסולה לב"ע פיסול גמור ח"ב שין עליה שום קדושה ודמי לה"ח של הוי"ה שבדבק רגלה לנוגה מהם שלין עליה קדושה ושהיכו לנוכרכה כמ"ש מכן יו"ד סי' רע"ו וכחיים שהיוק בזה לה מעלה ולה מוריד להעמיד החל"ח בבשרות כל שעיקרו הרחות שלין חחות כתובה בהלכתה עב"ל. ושם נפרש מ"ש קולה של

יו"ד העליונה שבאות החל"ף היינו קוף השמלי שביו"ד העליונה של החל"ף שהוא נדבק לגוף הגג התמלבי של החל"ף ועלה קתמר שהיא פסולה לכ"ע פיסול גמור וכן ין עליה שום קדושה ושכי לגורכה כמו שכן נרשה מסמיות הלשון. קשה לזה שהרי שם בתוספ' כ' המ' תת"כ בתות ל"ב כתב נדבק רגלי החל"ף בגג הא"ף לו פני החלף בפנים בגג שתחתיה פסול שאין להם לגעג חלל בדקות שביודי"ן וכו' וכ' המג"א ז"ל שם שקכ"ט הת דפסל בשגעג יו"ד שעל החלף בגג שתחתיה היינו דוקא שגגעה יו"ד עלמה בחל"ף אבל שם קולה השמלית של יו"ד החל"ף נוגעת בחלף כשר דאפי' בלא הקון מקרי יו"ד ע"כ וכ"כ הב"ם ה' גיטין סי' קכ"ה שקכ"ח בשם"ם מורם היה קולו של יו"ד שעל החלף נוגע גם מלפניו כשר כ' ז"ל היינו קולו של יו"ד כפופה שכלד השמאל נוגע אבל היו"ד עלמה אינה נוגע משו"ה משכיר כאן ומ"ם בתו"ח סי' ל"ב דפסול היינו כשהיו"ד בעלם נוגע ולא בס' חלקת מחוקק ז"ל וכ"כ שם בשו"ת ח"ח עכ"ל. ות"כ הוו שתי הלשונות שתרלי ניהו וק' על הרב ז"ל שהביא שתיהן. גם ק' על החיד"א ז"ל שכתב לד"ח סי' י"ב תות כ"ע הביא לשון הרחשון ונסוף תות ל"ב הביא לשון השני והם שתרלי ניהו:

ע"כ לבי תומר לי שמ"ם החמל"י בס' כ"ע קולה של יו"ד יכו' היא כותו על הרגל ממש של היו"ד העליונה דהיינו שנדבקה הרגל של היו"ד עם היו"ד כולה לגוף החל"ף ואין כוונתו על הסוקן השמלי של היו"ד העליונה של החל"ף דבהיא אם יהיה התופן ככה לית בה פיסול וכמ"ש בתות ל"ב וכיון שכן בשמות הקדם אם יהרע כזה לא תגע בו יד דהוי מותק תה ה' כיון דהיא כשרה. וע' בגמ' במנחות פ' הקומן (דכ"ע.) לשנ' תפילין ומזוזות הנן דאפי' כתב אחד מעכב ופריך בגמ' פשיטא ומשני לא נלרכה אלא לקולה של יו"ד וכ"מ פי' שם דהיינו רגל ימיני של היו"ד ואע"ג דהתום' שם דחו בפשיטות פירש"י והביאו פי' ר"ת שפי' קולה של יו"ד היינו הקון השמלי של היו"ד ע"ש. מ"מ שמעינן מיהא דלשנת רש"י ז"ל קולה של יו"ד יאמר על רגל היו"ד ממש כן ג"כ נוכל לפרש בדברי החמל"י שכתב כ"ע שכתב קולה של יו"ד העליונה היינו על הרגל ממש של היו"ד העליונה וזה יבואו שתי הלשונות שכתות כ"ע ותות ל"ב על נכון ואין שום כתירה מזה לזה ולכן החיד"א ז"ל גם הוא הביא תה שניהם:

ולא תכחד דלא דמו דברי הגמרא ללשון החמל"י ז"ל דבגמרא יש לפרש פרש"י דהכוונה היא על הרגל ימיני של היו"ד ואינו מהתימא כ"כ דהתם הכוונה היא שחסר הרגל של היו"ד דעמ"ם במשנה אפילו כתב אחד מעכבן ופריך בגמ' פשיטא ומשני לא"ת לקולה של יו"ד ר"ל רגל הימיני של היו"ד הוא חסר ומפל הלשון היינב לולא דהתם ז"ל דחו זה הפי' דהוי פשיטא דמעכב דלא מקרי תות בלא רגל ימיני וע"כ פי' ר"ת דהכוונה על הקון השמלי של היו"ד ע"ש. ומשו"כ בלשון החמל"י ז"ל אינו נופל על הלשון שיתפרש על הרגל של היו"ד ממש דאיך יבא על נכון שיאמר קולה של יו"ד דהיינו רגל של יו"ד העליונה שבאות החל"ף של חלק"ס שנדבקה בגוף אלא דהא עיקר דינה הכי הוי שיהא רגל היו"ד הנז' שתהא דבוקה בגג החל"ף ומוכרחים אנו לומר דהיינו כוונתו דנדבקה הרגל של היו"ד עם כל תוכך הגג של היו"ד לקו של הא"ף דאז הוי פסולה וא"כ נמלא לפי פי' זה שנדברי העיקר שהוא בא לפסול חסר מן הספר ולא בא לפי' ברמז הרמוז ומלבד דהוי מן הדוחק גדול לפרש כן בדבריו וכנ"ל. ועוד דא דתעיקרא הא דפסקיה הרב בתות ל"ב בסכינת תריפת דקולה של היו"ד שנגד השמלי שנוגע בגג החל"ף שהוא כשר. והוא ירחה בלינו מוסכם מהפוס' ז"ל:

ועיין בס' תכמה וכינה בכלל ו' שכתב שם דיו"ד הא"ף שנגעה בקו החמלעי במקום שאין להם לינע לפי' נדבוק דק ודלא כמ"ם בס' קה"ם שנעשה בזה כמ"ם בכינה בכל תלה לאסור לגמרי הדבוק דהוי חק תוכות שהוא פסול מן התו'. ושם בכינה תות ד' כתב וז"ל נדבוק דק כך הסכרת ניהנת דבין דלורת החום נסתנה ע"י דבוק זה ממה שהיה בלוחות פשיטא דפסול ולא מהני כיה גרירת הדבוק משום חק תוכות. גם הרד"ך כית ס' חדר ל"ם ד' יו"ד ע"ב ד"ה ושפה לומר וכו' כתב בפי' על יוד"י החלף שנדבקו לגופה לפי' בקו דק פסול וזה מפורש דלא כמג"א סי' ל"ב סקכ"ט וכן מוכח מדברי הפוס' שהובאו בס"ק כ' לגבי ה'ת. ותימה על המג"א שבס"ק כ"ו מביא בשמו שכרד"ך חולק על הרלב"ח שם ולגבי חלק לא הביא דבריו והרואה יבחנו' מהרד"ך יחלה דהרוייהו חד דיעה היא להו להחמיר וכך הדעת נותנת דמאי שנא זה מזה. גם הע"ת והביאו הבחה"ט סקכ"ו כתב דאין חילוק בין עב לדק ולהיפ המג"א מחה"ט בסח"כ ליתא ע"פ מ"ם בס"ק כ' בהא דמוהרי"ק. ובזה ניחא שהרמ"א הביא דין ההוא דק לפנין נט ולא לענין סתומה וע' ג"פ שם ס"ק ע"ו. ומ"ם בס' קה"ם סי' ה' סעיף י"ב וז"ל וכל זה דוקא בשנעשה יו"ד עלמה בגוף החל"ף אבל אם רק קולה השמלי של יו"ד נוגעת בחלף כשר ע"כ ואינו נכון חדא שים מקום לעטות בלשונו בלילו דבוק דק בחל"ף אינו פסול כלל אפי' קודם שמתקו. וזה בודאי ליתא דכ"ז שאין החות בחשר נמשר מסיני לי לפשר להכשירו תעפ"י שמורתו ניכרת. לתנם אפי' אחר שנרר הדבוק הדק ההוא אין לסמוך על המג"א בזה להכשיר וכמו שהוכחתי בסמוך עכ"ל. אבל עכ"ז מ"ם לעיל בכונת דבריו הוא נר' יותר דעוקר השמלי של היו"ד אינו פוסל:

ואנכי הפעוט עמדתי מרעיד במאי שהביא בכינה ראיה לדבריו מדברי הרד"ך ד' י"ד ע"ד דשם כתב בפי' על יוד"י החלף שנדבקו לגופה אפי' בקו דק פסול. דהרואה יראה שם דלא כתב כן ז"ל שם ושפה תומר להענד"ן דמטעמא דביתכת שבדבוק החות לעלמה נפשרה טורתה ואינה ניכרת לא תירלו כפ' הקומן שהמבנה סולרכה לחות שנדבקה לעלמה כמו שתירלו שנלרכה לנדבקה לתבירתה דמלתא דפשיטא היא דאינו תומר הותיל ונפשרה טורתה ואינה ניכרת וגרועת טובת מקולה של יו"ד וכיולא ואפי' אם תהיה נדבקה ע"י תג דק כ"ל כן שכמה חותיות תג דק הוא שמשלים טורתם ואם יתבר התג הדק ההוא אין שם טורת חות. וכנון דבוק יו"ד החל"ף שאפילו אם כתיב תג דק מחברו לגג החלף שפיר דמי אם אין התג הדק ההוא אין שם טורת חלף וכן כל כיולא בזה ע"כ. וכונת דבריו מבוארים דכיון דבדבוק החות לעלמה נפשרת טורתה והיא נרועה מנדבקה לתבירתה נכן לא תי' בגמ' שהמשנה בתה לאשמעינן זה דמלתא דפשיטא היא אלא דהיא נרועה יותר מקולו של יו"ד ואפילו שהיה החות הדבוקה בעלמה היא ע"י תג דק היא נרועה שהרי כמה חותיות תג דק הוא שמשלים טורתן כגון אם יו"ד החלף היא פרודה מהגג ותג דק מחברו שפיר דמי אם אין התג הדק ההוא אין שם טורת חלף. ועיקר כונת דבריו היא לאשמועי' דאם חות נדבקת בעלמה כגון חות הה'ת וקו"ף שנדבקו רגליהם בגג וביולא דאף אם נפשרו טורתם ונרועת טובת ואפילו שיהיו נדבקים ע"י תג דק משום שכמה חותיות תג דק הוא שמשלים טורתם וכו' ולא כתב הרב שם כלל על יוד"י החלף שנדבקו לגופה אפי' בקו דק שיהיה פסול. ואפשר דעימת בדעת הרב ז"ל שם"ל כהמג"א

כדמ"ל דבדבוק ה"ד שע"ג הלוק בקולה השמלי עם הגג ככר מלחר בעזרת שלות עיברת בשוב וגם בלא הקון מיקרי י"ד ולישל הכרת מדבריו כלל. וכזה לוחל לם תמיהתו מעל המג"א שלא הביא דברי מהרד"ך ז"ל לגבי מלחר דלות לית ליה לאחמיר כמו לגבי ס"ת דמ"ם זה מזה. דלחזמנ"ב דשנא ושבל דבוק הס"ת מהלוק שנדבקה ה"ד השליונה שמשקק השמלי וכ"ל וגם הפוס' שהביל לותם שם בביגה בסק"ב לגבי ס"ת לישל מפס דלות לגבי דבוק השוקק השמלי על ה"ד השליונה עם גג הלוק דלפ"ל דס"ל כהמג"א ז"ל. נס מה שהביל דברי הע"ת שהביאו הלולה"ט סי' ל"ב סקב"ז שכתב דלין חילוק בין עב לדק ע"ב לין בלות כלל דשם הוא מדבר על לות הס"ת שנדבקה וז"ל שלולה"ט שם לם נדבק רגל הס"ת בחוט השערה דק מלל ותוק דל"ת ול"ש יודע שהיל ה"ת מי סיקל להפריד לבד לל לימתי בידו מהרלנ"ח סי' ל' וק"ז ומהרד"ך בית ח' ח"ת ובלה"ט סי' קכ"ם סק"ת תלקו עליו שלין למוהות קולל בדבר ורלוי לגעור כמי שעוסק בן וכ"כ הע"ת מלתר שנלוה לשון בלל נכלר טרת הלוה לשפ"י שהוא דק לינו כדק לו בשב תלוי לם הוא דבוק מה לי עב לו דק שכ"ל. ול"ש ליכל ללות כלל מדבוק רגל הס"ת לגדוק שוקק השמלי על ה"ד השליונה על ה"ד לגנה שנדבק לגנה לפי' בדבוק דק מלל בחוט השערה לינה בכרה וגם לין לחקל להפרידה משל"ש בקון השמלי על ה"ד השליונה של הל"ק שנגע בגג הלוק יש לומר שבכר לגמרי גם בלל פירוד

כמ"ש המג"א ז"ל ועליו סמכו הלמל"י ותחד"ל ז"ל:

ומעתה מ"ש הביגה עם בשם ס' קס"ם סי' ה' סי"ב דה"ז דוקל כשגגשה ה"ד עלומה בלוק לכל לם רק קולה השמלי על ה"ד נוגעת בלוק כשר ע"כ. וכתב עליו דלוני נכון חדל שים מקום לעשות בלשונו בילולו דבוק דק בלוק לינו פוסל כלל לפי' קודם שמחקו וזה ברולי ליתל דה"ז שלין הלות בלשר נוסר מסיני לו לפשר לבשרינו לעפ"י שעורתו ניברת. לומנם לפי' לחר שגרר הדבוק הדק ההוא לין לשמוך על המג"ל בזה להכשיר וכמו שסוכחתי בשמוך עכ"ל. לחחמ"ר הפריז על המדה דדברי ה' קס"ם ז"ל שם מוסכמים עם דברי המג"ל והחל"י והחיד"ל ז"ל דלם רק קולה של ה"ד השמלי מגעת בלוק כשר וכ"ל לפי' קודם שינדרנו בפשע דבריהם שכן מורה לשונם שהם כשרים בלתי שום תקון כלל. ולפי' לם גרלה להחמיר חומרל בעלמל היכל דלפשר לתקן כגון בימי החול ולהקנה די בגרירת החוט הדק המחברם ותול"מ דלל מיקרי בית תק קוטות לכל להלריך גרירת כל הקו של הלוק והי"ד התחתונה של הלוק ולחזור ולקוהבה מיהדם שמשוב דין חבור הדק בקו השמלי של ה"ד כדין לם היתה כל ה"ד של הלוק השליונה נוגעת בגג הלוק שלריך לגרור כל הקו דהיינו הגג של הלוק ממקום הדבוק ולילך וגם ה"ד התחתונה שכל או נכתבו בפיסול וכמו שב"כ בחכמה כלל ו' לות ג' וז"ל ודבוק יודע"ן של האפי"ן שכתבתי לעיל ס' לי' לופן הקונם כך הוא דהיינו לם נדבקה ה"ד התחתונה לקו החמלעי של הלוק די בגרור כל ה"ד דהיל ויבתבנה מהדם משום דה"ד הניל דרכה להכתב לשולם לחר גמר כל הלות. לומנם לם נדבקה ה"ד השליונה לל הקו החמלעי בזה יש תילוק. דהיינו לם דרכו של הסופר לבתוב בתחילה קו החמלעי ולחר"כ כותב ה"ד הניל ל"ל לגרור רק ה"ד ולכתבה מיהדם ליון שכל הקו בהכשר נכתב. לומנם יש סופרים שכותבים ה"ד השליונה בתילה ולחר"כ כותבים הקו החמלעי בזה לם נדבקה ה"ד השליונה להקו לריך לגרור כל חלק הקו שהדבוק ולמעה ולפי' ה"ד התחתונה ליון שגם חלו בפיסול נעשו. תבי תת"ם סי' רס"ז ותשו' שמ"ן ה"ד

סי' מ"ד יבהירה שם לדעת המג"ל ולעע"ד לכ"ע וע"ם וע"ע תכונת מסכ"י הלוי לחי הע"ז סי' ל"ח יפרמ"ג ת"ל סק"ל ע"ש. כ"ז יחמר לעכ"ד דוקל ה"ה דוקל דנוגעות שבחיות ה"ד כולה בקו החלוק ום הפרם בדין בין ה"ד העליונה ל"ה דתחתונה וכ"ל מפל"כ לם רק הקון של ה"ד העליונה השמלי נוגעת בחלוק בדבוק דק לי בגרירת חוט הדק המחברם מחחר דבלחו"ם ס"ל להנהו חלי דברי דבבר לפי' בלחי שום הקון וכ"ל. וח"כ בשגרלה לחחמיר ולהקן לי בגרירת חוט הדק המחבר ולל כמ"ם הביגה דלפי' לחר שגרר הדבוק הדק הסוח הין לשמוך על המג"ל בזה להכשיר. דמחמ"ר ליתל דדברי הס דחויים מהלכה וכ"ל. ום לעמוד קלם בדבריו במ"ם הין לשמוך על המג"ל בזה להכשיר שגר' כחילו מבין בדברי המג"ל דדל דמכשיר היינו ע"י גרירת הדבוק הסוח וחיהו פלגי וס"ל דסוי ח"ת והין לשמוך עליו. והחמת דזה לינו דמבואר בדברי המג"ל דמכשיר לפי' בלחי שום הקון בלל וגם לינו ניהו בתחילת הלשון שם בשהביל דברי המג"ל והק' עליו מוכח דסכין בלשונו דמכשיר בלחי שום הקון וכ"ש"ב בדם זה לינו מן התימה דעיכל להעמים בלשונו דבונתו לית לומר דלפי' לחר שגרר הדבוק הדק הסוח הין לשמוך על לות חלק דה"ד השליונה נוגעת בגג החלוק. ועיע דבשיר חוי ירלה שם בדבריו דלל כתב תקנה זו כ"ל בסמות הקדם וז"ל שם בחלתי בם"ת שנמלל שנגעה ה"ד

העליון בחלק של חלק"ס אם מיהר לגרור ויו"ד. ועי' ל"ל דהמי לת"ם רמ"ח ביו"ד סי' רע"ו בה"ח אל אם שרגלה מונעת בנגה מעט דים לספק כדבר. והטעם בב"י וש"ך דחלק שפסול מ"מ כיון שהשולם קורין לה ה"ח נר' דמותר הסם. ח"כ ס"ה הכא בחלק לחק שיו"ד מונע מומם מ"מ השולם קורין חומה חלק. לך מלחתי תקנה לחרת סיוסף דיו למעלה ביו"ד טד שלמעה נחשב כיוך יו"ד שחומרים הסופרים לפעמים היו"ד נעשה עבה כ"כ ורחים מע"ז סקט"ז דים הקנה בחוספת דיו ע"ם עכ"ד. הרי לך דלח כתב הקנה זו דהוספת דיו כ"ל בסם חלקי"ם כיון שהשולם קורין חומה חלק והוי כמותך הסם אם יגרור ודחיקת מלחת משמ"ב כשחיו בשמות הקדם לריך גרידת כל היו"ד כדיעו. והרחיה דלח לחמרה הח"ר ז"ל לדין התוספת דיו על שיקר דין מכן ז"ל בגגיעת רגל החלק בגג החלק חו פני החלק וכו' דפסק דחין תקנה בגרידה להפרידה דהוי כח"ת חלח לריך שיגרור כל מה שנעשה בפיסול ויחזור ויכתבנו. כ"ח לחמרה ע"ת שנשחל בס"ת שנמלח שנעשה יו"ד העליון בחלק של סם חלקי"ם אם מוחר לגרור היו"ד ומחוך הדוחק כדי שלח יהח כמוחק הסם חלח חקנה זו דהוספת דיו כיע"ם ודלח כדמשמע מדברי ס' חו"ב והחת"ם יו"ד סי' רס"ז שהעתיקו לשון הח"ר ז"ל בקיצור דדין גרמח לעשות ולומר דהכא ז"ל לחמרה למלחיה בכל גוונח דליחח כ"ח בשמות הקדם וכנ"ל:

ואעיקרא דדינח מה שהמליח הח"ר ז"ל חקנה דהוספה זו חנכי הכל בחלפי בהשקפה

דחשובה הוק"ל דמה יועטו חוספת הזו מחחר דמוקמה שנדבקה ולחיך נכחבו בפיסול ה"כ לריך למגרר כל שנכחבו בפיסול דהיינו חשלום קו החלק והיו"ד החחתונה ומלי מהני בחוספת הדיו הזו לחקנה. וחולי דס"ל דלחמר דהחלק היח חסירה עדין היו"ד העליונה מכל וכל ולח יש ממנה כ"ח היכך שלה ועכשיו הוח כותבה מלחר דכס"ת קיימינן ולימח עכוכח שם יהיה נכחב יו"ד החחתונה לחר כל כתי' החלק הזו הקו והיו"ד החחתונה כן יכחבו כדעתי שכן ס"ל להח"ר ז"ל נומר כן היכח דליכח חשמת מוחק לח הסם מש"כ בשלר תיבות שליש מן הסם. סו"ר כדברי בהפרמ"ג בסי' ל"ב בפתיחה בלות ס' ו"ל שם נדבק יו"ד עליונה נקרח פני החלק חו יו"ד החחתונה נקרח רגל בקו לחמלעי הסולך בחלכסון ונחבטלה צורת יו"ד מעליה שנעשה קו שוה ליו תקנה לממוך ולגרור רק יכטל צורת הלוח ויטלימה. וכפי הנרי בחכ"ט הדין כך שם כתב יו"ד עליונה וקו לחמלעי ונדבק גוכר ומטלים הרגל ושם נדבק והטלים ולחכ"ך גרגרו גוכר העליון וכוחב יו"ד ודי ומטלימה לכל כפי מ"ם הע"ז שם ולחי בש"ח כ"ג ולמ"ד הדין כך שם נדבק יו"ד עליונה והטלימה הכל ליו תקנה בגוכר יו"ד עליונה לבדה ומטלימה כ"ח מה שנכחב בפיסול לחכ"ג כ"כ הכל לריך לגרור כנר' ממלת כל יע"ם בלמ"ד. ושם נכחב בכשרות ולחכ"ב נדבק יו"ד עליונה חו החחתונה ימחוק היו"ד ומטלימה וספיר. ושם לימע יו"ד נדבקה בשלא שק"ך ח"ר בל"ב חות ל"ג לדד בזה למחוק לחסור כמו ה"ח שנדבקה הרגל ביו"ד סי' רע"ו ותקנה שימשוך היו"ד למעלה ויעשה לה גג ימה בכך שיכך עבה. יע"ם הכלחיו בפנים. והנה למ"ח למ"ד הפרש ים ביו"ד החחתונה ועכשיו כן ובעליונה שנדבק קוסס שנכחב החלק וגומר חין תקנה ש"משוך כפי מה שפקפק הע"ז בלהב"ח קב"ה דל"ת מה שהטלימה מה שנכחב בפיסול ודוקח מן ו"ו מורכב שלחר נכחב בכשרות הח לחו"ה לח. וקלת דמחומי דלימה מדי"ם במקום דלית חו לריכין לריך לגרור הכל יע"ם בפנים ע"כ. הרי לך שנכחב ז"ל לח הביח התקת הח"ר ז"ל בחוס' דיו כ"ל בשמות הקדם וכחו שכן הוח בשרשו. ומה שחמה עליו בדבוק יו"ד העליונה דחין תקנה זו מועיל מלחר דהטלמה בלוק בפיסול וכמו שחמרנו לעיל בחוקף. לדידי חני הפעמו טוכל ליכב כלחר כחבי כחבתי לעיל מלחר דדחיקח מלחה דליכח חשבת מחיקת הסם וחינו כ"כ מכחימה וע' נ"כ שם מקודם בחשל חברים חוה כ"ח דהביח הבי הח"ר ז"ל בחיקון נעיטת יו"ד הש"ך של חלק"ם וכו' דבר' כמ"ם דדוקח בשם הקדם. וע"ם בלות ל' דעמ"ם המ"ח בלות ל' כל מה שנעשה בפיסול היינו מה שכחב בלחחו חות לחר שנעשה הנעיטה. כלב עליו ז"ל דקדק מלת כל משמע חם יו"ד עליונה נדבקה בקו חמלעי והטלים החלק לריך לגרור כל הש"ך דמפיסול וחילך לריך לגרור ובכרל התחתון מוחק רק הכרל ודומה לדלי"ת במקום כי"ם דבר' מיה"ע. ומלבוש כלן מבמש יו"ד עליונה נמי די שימחוק היו"ד והשחר כבר ומע"ם בלה"ע קב"ה ס"ד והוח ממכמ"י ז"ל ירלה כלבוש דכל שמוחק וחין מירחה עליה ומטלים בכחיבה שרי והטע"י שקלת נכחב בפיסול ולריך לחלק בין ה"ח לדלי"ת במקום כי"ם וע' ח"ר חות ל"ב עב"ל. דמדברין חלו ים לחוק מה בישבו דברי הח"ר ז"ל דהנם שהות נכחב בפיסול משום חשבת מוחק לת הסם חמרינן דעכשיו הוח מטלים כחיבת יו"ד העליונה ומה שהיה כחוב מחחילה ירך היו"ד לבד וכנ"ל:

שו"ר דהחו"ב ז"ל בכלל ע' חות ל"ב הביח דברי הח"ר ז"ל לבמן חלק של לחד מבמה"ק דוקח וכ"ם שם ובלבד שלח חשחנה לורת החלק ע"ז חוכח בחגלל סי' ל"ח. וגם בסוף דבריו"ע ל"ם תקנה זו מנים שלכ"ם וגם הביח שם דברי הפרמ"ג שכחב עליו דדוקח ביו"ד החחתונה מדני תקנה זו לכל היו"ד העליונה וכי' ולכחב לכמשבה ל"ב. חמנם בחבו' חש"ם סי' רס"ז כחב דוקח לם לפפר בחקנת הח"ר בוב ויפה הוח חבל לם ה"ח בזה מוחר לגרור היו"ד כיון דע"י דבוק השב הזה נפשלה חלק וכ"ב גם בחשו' ה"ב סי' ל"ח וכ"כ בחשובה בלר עשק סי' ל"ב חלח שהוסיף דבשוברין היו"ד הדבוקה יחר שלח להחחיל הגרידה בלוחה לר הדבוקה ל הלן החמנשי כ"ח בגד השוטה לחון ע"ר שכחב הרמ"ע בגרידת רגל הס"ח. וגם בחבו' יד חליהו סי מ"ו כחב כיון דנפסל החות ע"ז מוחר למחוק וכ"ם לקדוד ושוב כחב דלולי בדבוק יוד"י החלק הכ"ל ים לחום לשושת הלב"ח ודבר' וע"ב השלה שלח למחוק כ"ח לקדוד ע"ם. ומיש דלם הדבוק הוח בלוחן בים מלפוף' מכשירין לגרוד לך המקום הדבוק דספבר דלית בים משום ח"ת ע' כלל ו' בבוצ סק"ד עכי דלהקל לח ק"ל כן וכמ"ם שם מ"ת להחמיר ים לחום לדבריהם. וכ"ם דדמי למ"ם רמ"ח בכרשת ד"ה ע"כ לח ימחוק כ"ה יקדוד בזה עכ"ל:

ואנא ושירח בלחוחי דברי הרב בחר שפק סי' ל"ב בשורשם לענין גרידת יו"ד הדבוקה בשמה"ק. דלה רלחיתי כדבריו שלם מוכיחים שם"ל לדיוק בענין דבין הבוקן השמלני של יו"ד העליונה בחלק היכך מ"ם לבן לעיל וי"ל שם נמלחו בס"ת חלפין שהוזרין של מעלה שלהם היו עבות הרבה וגוגשות למעה בות"ו שבחלק עד שבמשע לין הוכר בין רחם היו"ד לרגל היו"ד הגוגעת ועוד שלבקו בו קלת מיוד"י החלפין בות"ו שלהן בחרי דבוקי וח"ו חו שנים מהם היו החלפין שבשם חלק"ם וכו' וגשלל שחוחם שלם כנוף ח' חם די במעט היכר בים להם למעלה חו חם לריך שלח להח דבוקה רגל היו"ד (כורלה שהוח ע"ם וכ"ל שלח להח דבוקה כ"ח רגל היו"ד) וכן חוחם בים להם דבוקים לי מקרו מבנה טורת הלוח חו לח וכיוצ הוח חקנה חם די לגרור בזה ובזה הדבוק הפוסל חו חם לריך להפריד כל היו"ד חו חם לריך לגרור היו"ד לגמרי בין בזה בין בזה וכיוצ יעשה בחלפין שבשם וכו' והשיב ע"ז מחר מהבית דברי הב"י ז"ל שדיבר בזה

כג' מקומות כתב וז"ל יש לנו מכ"ו תשו' בחלוף הרחשונה שה וזה פסולים ניכו דהייגו מי שנגע נוף היו"ד בוא"ו דחלוף חו שנגע בשני מקומות פסולים ואינו די לעורכם ולהפרידם אלא לריך לנגוע מה שנעשה בפיסול אז עד שיבטל גופם. ויין שהם פסולים ואלו שיבטל לנגיעה אפי' לאפין שבשם ואינו נקרע מוחק את ה' וכמ"ש ביו"ד סי' רע"ו. ליכרח שבאותיות ה' לריך ליהיה לנגוע היו"ד מרחשה ולא ממקום דפוקה שאם יגרוע ממקום דפוקה תיכף ביפריד ויעמוד כעורכה מבש ואילך יהיה חיב משום מוחק אם יגרוע יותר וכמ"ש הרמ"ע ז"ל על גדולת ה' בשבשם ממעה למעלה וי"פ עכ"ל:

גם לחז"ר דאיתי בסי' שולת שמוע סי' ט"ו דהניח שם שלא בחלוף של תפילין שהיו דפוקה בגד במחל שלה בחוט השערה שר שבמה מגעים לא היו רוחים הדפוק כ"א ע"י בקיאות רב לי שרי להקנו לו גם ביה הוי שלכ"ם יפסול. וכן הסי"ן שהיו כ"ב דפוקה השני רחשון שלה בחוט השערה לי שרי לגרסה מלחה שהות ניכרת לתיוק דל"ת ול"ב. לו גם כזה הוי שלכ"ם. והביב שם המיתר להפריד ואין כזה משום ח"ת עב"ב. גם ה' זרע לחת ח"ב סו"ם קכ"ח הכי"ד ה' ביה מגותה בד' קס"ב ע"ח בדין פיסול לית בחות חות כ"ז כתב ש"ן שהילו"ן שלה נדבקו לחר שכתיבה וכ"ו כחוט השערה מוחר לתקנה בגרידה דאין זה תחת סוג חק תוכית כיון דלורתה עליה אלא דהינה מוקפת גויל וה"ב שרי לגורסה לתקינה ואפי' אם נדבקו היודין הנ"ל בחחילת הכתיבה שרי לתקנן בגרידה ט"ב. כרם הרב קול אליהו חל"ח סי' ח"י ס"ל דאיכא בזה משום ח"ת דשם בגדונו בחשבה שהיה ביום ב"ק בכתבית מלא חתן ס"ן שני ראשיה דפוקים ודלה לחתר עמו והוליאו ס"ת לחתר. ובו ביום חוכו לרחות פיסול זה ומלאו שחות הבי"ן בתקנה ואלו שע"י חשמוש היו כס"ת יש לדון וכו' והוליאו הס"ת בחנחה והוח ז"ל נשר בחחון בהוליאו כי הוח פסול לקרות בו וכו' דאסור ליהנות מלותה מלאכה דהולחת הדיו בו ביום כדין מוכחל בשבת דבשוגג מוחר לחו"ש וכו' ומו דכיון דליתמוק מיסולה כל שהוליא הדיו ביד הו"ל חק תוכות ולריך תיקון עכ"ל. הכי הס"ל דיש בזה משום ח"ת. ונם המיד"ה ז"ל נרחה לחודה בזה בהכי בס"ה ח"ב סי' ט"ד חות ך' כתב ע"ד דאין הנדון דומה לרחיה דהכא נעשה הדבר מחולה דלא היה בדעת בוא מדם להוליא הדיו ולא דמי לחבחל שביון לבחל חלא שהיה שוגג דאו קנאותו רבנן. אבל הכא דיו שיקדר אה עשתו בלי כוונת מדם להוליאו אפי' בשוגג ואבל שבן בחוד דאחר הרוחה וממשם ביהו הוא דבר בלתו מחכיון ולא פסיק ריהיה וכו' ע"ב. ומדהשיב עליו על דבריותיו הרחשונים ולא על דבריו האחת בחה שכ"ב טוב לאסור משום דהו"ל ח"ת בר' דמודה בזה דהוי ח"ת. ויין בס' ביה מעותה בחנחת שבת הו"ב דהניח דבריהם ונם שם בחו"ד הניח מ"ש הקו"ח על חותו מדין בסי' שאחריו דבאור אחר אחר שהחפלל שהניח הלך לביהכ"נ והיה ומולין כי ממנו וכו' ומ"ש החיד"ה ז"ל נם ע"ז יע"ש ואנכי לא ידעתי מדוע הניח מעותה בד' קס"ב בשהניח דבריו הז"ה ז"ל דלית בזה משום ח"ת לא קשיר מדברי הקו"ח ז"ל דס"ל דהו"ל ח"ת ונם נרחה דהחיד"ה ז"ל מודה בזה וכ"ל אלא דהניח דבריו הז"ה ז"ל בהחמות כילו הס מוסכמים בלחי שום חולק. עוק"ל דאחר דנדון הקו"ה ז"ל דהדיו המחבר דאחי הסדין הוא בא מחחת למניה הס"ת בעב"ם וכמ"ש הוא ז"ל בפי' ובפעת הכחיבה היתה כתובה בהקנה ח"ב אם אח"ב נפל דיו עליהם ומיבדם לא נפסלה בזה וכמ"ש הרי' בתו"ש סי' כ' והביי"ד ה' ב"מ בדיני נקב קבע חות ח"י ונם הבאה"מ בן ס"ל והבריע בן לדינא מדברי מרן בם"ע בסי' ל"ב ס"י ו והבחיו

דבריו במקום אחר ונם בבאן לשיל וה"ב לעיקרא בנדון הקו"ה ז"ל בחיתה בחובה מתחילה בהקנה ושוב אח"ב ע"י המיה נפל הדיו עליה ליכא פיסול. ומאחר שה' ב"מ ז"ל בבר בדיני נקב הניח דברי הבתי"י ז"ל דאחר הבחי בבבדית שוב אם נפל דיו אין להוריחו ולאוליח אחר וכנ"ל אין אח"ב בדיני מגח"ם בבהניח דברי הקו"ה והחיד"ה ז"ל הנ"ל לא העיר מזה כלל דמדבריהם נרחה דסבירה ליה דנם אחר בחיבה בבבדות אם חידע בו אינה פיסול ים להוריחו ולהוליח אחר שבן עשו בנדונו שהוריחו והוליאו אחר דלע"ד הוה מהמרך לעמוד בזה וליישב דבריהם ז"ל:

ודברים הנקנים בחיב דאיתי לכתוב כאן מש"ב לה' מוכר"י מליו ז"ל בס' שורשי היים בהשמעות על דף קכ"ב דהניח דברי החיד"ה ז"ל הנ"ל וכתב דלפי דבריו נ"ו נרחה דחול ומודה שאם הוה לתקן הס' בשבת אסור לקרות בו בחותו שבת. ולא בן אנכי עמדי דדוקא בדבר דאיכא הנחה מלותה מלאכה הוה דאסרו חז"ל אפ"ל קריאת ס"ת בליכור דהוה דבר מליה מצות לאו ליהנות ניהנו ימה מקום לאסור. ובפ' לולב הנזול דל"ב שניו היו שבבו מחוכות נעליו פסול יאם מיעבן בשר יאן ממעבן בין"ע. ואמרי' בגמ' דאין ממעבין משום דהוי"ל בשאין מנח ואפי"ה אם עבר ומישבן בשר ויין בס"ע אי"ח סי' תרמ"ו ס"ב ומ"ח שם עב"ל. ושלח לא הנכי מוכחם דהרי"ח ז"ל בבר קדמה לו ידיעה ונרגש מזה דבתב וז"ל ואפי' אם נעשה בשוגג לאסור ליהנות מלותה מלאכה בו ביום מיהה ואע"ג דקי"ל מצות לאו ל"ב. בבר בתב מוכר"ם ד"ב ז"ל בתבו' ומי"ל בפ"ה מה' חיסות דה"ד בדיעבד אבל לבתחי' לא ומוניח דפ' רמוהו ב"ד הבי מצמע דלא בהבנ"ע ז"ל. ומה גם לדעת הרז"ה ז"ל בפ' רמוהו ב"ד בתב בדוקא במצות דאוריתא הוה דאמרי' מלן אבל לא במצות דרבנן ישו"ם דלפי"ז קריאת התו' בליבור ביון דאיו אלא מלוה דרבנן אסור. ועיין בתבו' הרשב"א סי' תמנ"ו מהבאר היבך דעת מוכר"ם ד"ב והמ"ל יש נראה דפלינ על ס' הרז"ה. נם בסו"ף כיסו הדם אחרי דמיתר לבסות בשפר שיר הנדות משום דמלן ופסרי הרמב"ם סוף ה' אמיה. ומו דכיון דאיתמוק מיסולה כל שהוליא הדיו ביד הו"ל חק תוכות ולריך תיקון עכ"ל. ומש דהלבן אם ניהו מיתוקן היעב דמאחר שהביא דאתמו' הרשב"א מהבאר דס"ל היבך דעת מוהרמ"ב ומש"ל ונ' דפלינ על הרז"ה ונם בסו"ב כ"ה אחרי דמוכר וכו' ח"ב לפי"ז תו ליכא לאסור מעט"י אין יבוא הלבן אח"ב לגמר ומו בין דאיתמוק מיסולה וכו' עכ"ז י"ל דס"ל הנם דאיכא תולקים יש לחוש לדעת המחמירים דלבתחילה לא וכו' ומו וכו'. מ"מ הכי הקו"ח ז"ל בבר נרגש מזה דמל"ן ויישבה ולבן היחי"ה ז"ל לאוזל ומודה בזה דיוד לתקן הס' לאסור. ואני אומר דודאי מוכר"ם ז"ל לא ידה דבר הקו"ה ז"ל בשוכן כ"ח ראיתה עיני דבר החיד"ה ז"ל בח"ם ואילו ראה דבר הקו"ח ז"ל לא היה כותב כן ואחי דהניח מדינה דהדם דשם עבר ומישבן כשר. לאחמ"ה נלע"ד בשת בהשקפה דלאו שמה מהייה דהתם ליכא כ"ח לאסור דרבנן בעלמא דהו"ל כמתקן מנח ולבן שם מיעבן כשר. מש"ב בזה דבריה הדיו דהויה לאסורא דאוריתא ונם מתקן. ועיין בס' מחנית השקל בסי' תרמ"ו אות"ב דהניח בשם הטוס דבתבו דאפילו אחולקים על הערוך וס"ל דפ"ר דלא ניח"ל לאסור מ"מ לעורך ממש בדי דאפי' לאחולקים על הערוך מודים דליכא כ"ח לאסור דרבנן דהוי מלאכה שאינה לריכה לגופה ולבן מותר לעורך מצוה וכו' יש"ם. ויש לדחות בם' אמל"י סי' במשפט הב' בשיסול שנעשה אות בחות בסנוף ט' במה שהקשה על הב"ח ז"ל ע"ש ובעת אין הפנלי מסכים. ובמילי דאילק מוכר"מ ד"ב

והמש"ל

והמס"ל ז"ל בהא דמגלין דוקא בדשבד אבל לכתחי' לא גם חילוק הרז"ה דדוקא במידי דאוריית' וכו' ע"ין בס' שורש"א שם דקכ"ד וקכ"ה בז"ש וע"ין על דברי הפוס' בזה. וע"ין בס' ספר חיים סי' ח"י אות"ג דהביא דברי הקו"ח ז"ל וע"ין ע"ז יעו"ש:

סימן יו"ד

הנה בכתב ע"ג כתב כדינו שבת פסק הרמב"ם ז"ל בפ' שבת פי"ח דין י"ח דפטור ובדין ט"ז שם פסק המעביר דיו ע"ג סקרא חייב שהוא ת' משום כותב ות' משום מוחק המעביר דיו ע"ג דיו וסקרא ע"ג סקרא או סקרא ע"ג דיו פטור. וכ' הה"מ ז"ל ע"ז ע"ג דיו סקרא וכו' פ' המביא תניין ד' י"ט בגיטין לתמר המעביר דיו ע"ג סקרא בשבת כ"י וכ"ל דלמרי חייב ב' ת' משום כותב וות' משום מוחק דיו ע"ג דיו סקרא ע"ג סקרא פטור סקרא ע"ג דיו ת"ל חייב מוחק הוא ות"ל פטור מקלקל הוא ע"כ. ופסק רבינו כליעבא בתרא שלא לחייבו ופ' דיו על גבי דיו וסקרא ע"ג סקרא כתב ע"ג כתב הש' למעלה וכן מפו' בירושלמי ופשוט הוא ע"כ:

ובדין הגע כתב הרמב"ם בפ' גרושין פ"ג דין ד' כל גט שכתבו שלא לשמה שהעביר עליו קולמוס לשמה לשמה גט. וכתב הה"מ ז"ל שם ע"ו פ' המביא תניין ד' כ' ואפי' לר"י דאמר גבי כתיבת הבית שהעביר עליו קולמוס ומקדשו הכא בריחות בעינן ועיכ"פ ע"כ. וכתיב שם הגה"מ על דבריו אחילוק הזה סברת הגפתים דלפי הסוגיא אין ר"י מודה והרמב"ם ז"ל פסק כחכמים דפליגי עליה. וכ"כ הרא"ש וכ' הר"ן והלי כחכמים וכ"כ הרמב"ם בפ"ג ע"כ ההגהה ובדברי ההגהה יאלה בן הק' ס"ם בפ' קל"ח סק"ה ע"ב. ולא ידענא מדוע מבן ז"ל שם בכ"מ בשבועית דברי הסוגיא מ"ם הכ תפסה דבריהם סובר רבינו דלרבנן לא הוי ניעה לפ"ע דהכ לאחת ב"י דמי לה ומ"ם הרשב"א בשם ר"ח דחיישינן ליה ואיהו סבר כוותיה דמוספין לו. ונם מאי דק"ע לדברי הרמב"ם שהוקק לומר כן ביש"ם. אין לא הציר על הה"מ ז"ל בזה. ובעור לה"ע פ' קל"ח בב"י שם הביא ע"ד הטור דפסק דלשם העביר קולמוס לשמה דלא מהני הביא דברי ר"ח בשם ומאי דהמי ליה לחב"י ומ"ש הרא"ש דהלכה כחכמים וגם מ"ש הר"ן דכרבנן קי"ל ובכן דעת הרמב"ם וגם הביא שם דברי הרשב"א וכו' ביש"ם ואין בכלן בכ"מ לא הציר ע"ד הה"מ ז"ל מדברי הרא"ש והר"ן ז"ל שבתבו דכרבנן קי"ל ובקו' הסגה"ה והכ"ם ז"ל ועיין בס' יד אהרן הגב"י אות י"ב שהביא בשם פ' בני יעקב דקכ"ו שהק' בהב"ם ותי' דמלא בפ' מקו' גירסא אחרת וכו' ויו"ש:

וראיתי לה' אמרות טהורות שם בפ' קל"ח דהביא מלי' דהקשה על הה"מ ז"ל ומ"ש ה' בב"י דני' אחרת מלא בפ' כ"י ואיהו רצה ליישב מדידיה דברי הה"מ ז"ל נם לפי גירסתו דכותא הסוגיא היא דמחלוקת רבנן ור"י, יולא לעניו הנה דלכ"ע לא מהני העברת קולמוס משום דכתב הריאשון בתבו שלא נכתב לשם כריחות ואפי' לר"י פסול ומכ"ם לרבנן דפסול ולא גריעא לעניותא דלא נכתב לשם כריחות ודחי ראמ"י דדלמא ע"כ ל"ק רבנן בחם אלא משום דבעיון זה אלי ואתיהו אבל הכא לי לאו מעשמא שאין זה כריחות הוא אמינא דלרבנן כשר אלא ע"כ נם לרבנן פסול מעשמא דאין זה כריחות ונמלא דבין לר"י ובין לרבנן פסול ובכי מתולות הקושיות שהק' התום' בד' י"ט ע"א ד"ה דיו ע"ג דיו וכו' דלדרכנו ניחא לעשולם דיו ע"ג דיו לא הוי כתב ומ"ם באאו לעות' ר"י ורבנן ד"ל דלכ"י אינו כתב הבתב העליון מאחר שבשבר נכתב הנע בכתב תחתון שלי"ם ונם הב לאחת מאיון דלרבנן נמי פסול אמ"ד ע"כ:

ואנא יעידנא לאחמה"ר נ"ל בדברי דחיקוש דה"כ שם בד' י"ט בשבעת מיום ר"ל מה' עדיש בתין יודעים לאחוש מהו שיכתבו להם בסקרא ויחתמו בתב עליון בתב לו לאו בתב אמ"ל אינו בתב אמ"ל ואלא לומדתנו רבינו בתב עליון בתב לשנין בבת אמ"ל וכו מפני שאנו מזמין נעשה משפט. ויל"ל להביא דר"ש דאמרי לך בתב עליון אינו בתב זוא מבוש שבשר נכתב להם בסקרא ובכתיבה בסקרא היא בשרה לבתיבת הנע ומאחר שבשר לאחתו בתיבת העדים בייחתו אחמ"ב ע"ג בסקרא לא היי בתיבה ופסול. ובשיון בשיקר בחתימה תדיש בבתיבת העדים ולשמה דבפי"ז הת' יהיש הנע פסול משיקר הדין מאחר בשאתו בתחילה חתמו בו בסקרא. וביב אמ"ב בשבאו העדים עצמם וחתמו בדיו לא היי בתיבה. ולא ביתרן לו מבוש באאו מהניו נעשה מעשה לחקל דעהה מה דמנד תומרת זוא דבא לפיטלו:

וראיתי בפ' מאחר מדרבי על דברי הדיש' בד' י"ט בהביא בשם הרשב"א ז"ל דהתב דבבא לייבי המעיקרא נמי לשמו תמי ע"כ. דבפי"ו מקום יש ליישב מלי דלא בשיב לי בן דהנע היא פסול משיקרא הדיעה בדאמרן שן המעיקרא נמי לשמו תמי בדאמר הרשב"א ז"ל. ואאמנם בה דייקא בפיר לימו מן הישוב דהנם דעימא המעיקרא נמי לשמה אחמו. עב"ז אין בו מישול מלאחר דאינהו לא היו עדים בדבר ואאן בשין בהחתי' שבנע הדיש בהתי' העדים בעצמם ולשמה תדתי לעיבותא והבא בשבאתו לשם בתחילה בסקרא בעיר אחד מעייתי. ולבי הדוק בפיר קושיתו זאת ניפלא ע"ר הרשב"א ז"ל בעצמו דקאמר המעיקרא נמי לשמו תמי. דאם יושיעו זה דאחתי בו מעיקרא לשמו מאחר דאינהי לא הוו בו עדים ואחתימה לא מהניית בשבאו אח"ב ואחתי בדיו עליהם הו"ל בנע שבתבו שלי"ם והעביר עליו הקולמוס לשמה דבאני למ' ר"י ורבנן ולרב אחא הפי' רבנן מודו דכמי דהתם ס"ל דבין בשאחדם בו בינה לשמה היי בתב. בן אבא נמי דיי בתב מאחר דשאחדם בו אחימת העדים בעצמם מהאור מיקרא בתב העליון בתב מבוש דבר שאחדם בו דהייני בשה שאחמו בו העדים בעצמם ולשמה אמר בתב העליון הינו בתב. בו"ר בדברי הרשב"א בבוראם ול"ק שם ע"ש אחי' העדים כ"א קושיתו היא מהא דאמרו בע בשאתבו בל"ם וכו' באמו למ' וכו' ודברי רשב"י וכו' על דהיא דאמרו לעיל דיו ע"ג דיו וסקרא ע"ג סקרא הינו בתב דמשמע דהיא לכ"ע וכו' ואפי' אמ"ל דלרבנן קאמרי מ"מ תיקשי לרשב"י ואי' דהבא בשאתחי לא היא לשמה ועבשיו נאחדם בו בונת לשמה שוי בתב אבל לעיל דמעיקרא נמי לשמה בתביה הסאא נמי מה אוסיף היא בתב העליון דזה הינו בתב יש"ם. דבפי"ו לא ק' ולא מידי מלי דהקשינו עליו לעיל. ומהתימה על הרב מאמ"ר שב' דהרשב"א כ' בן ע"ש אחי' העדים דאחתמ"ר ליאא וביש"ם בהב"ק. ומוכרחים אנו לדברי מהרש"א ז"ל שב' דאא דמבע"ל ה"ל מר"י נבי נע מהו וכו' היינו דלא בראשי"י אלא בר"א ס"ל ועיבא דרבנן ביש"ם:

וראיתי בחי' הריטב"א ז"ל על ניעין די"ט דב' וז"ל ואי ק"ל ולראשי"י דאמר לקמן דע"ב ל"א רבנן הכא אלא משום דבעי' זה אלי ואתיהו אבל בעלמא בתב עליון בתב מהני' דקתני דבתב ע"ג בתב בסול במיאן אי"ל דאיהו מוקי לה בסקרא ע"ג דיו וכי' א"ב אפ"ל דאיהו סבר דהתם הוא משום לשמה אבל בשבת המלאבת מחשבת אסורה אי' כל בונתם בבר לא אמיב ע"ב:

והנני

ואנכי הדל בשפתי לפי הבנתי כו' דכריו במ"ם מתני' דקתני כתב ע"נ כתב פסול דכתשנה ליכא לפרן זה דקתמר ולי כונתו על בעיית ר"ל מר"י בענין עדות העדים דמשמע מינה דכתב ע"נ כתב דפסול לה יתישבו דבריו דלהיכו קא מותיב לה ומתרן לה דלהיכו מוקי לה בפקרא ע"נ דיו וכו' ולהילו הבעיא היא דיו ע"נ פקרא כלאשר מבואר בסוגיא ודבריו שגבו ממני ול"ע. וע' בס' על תורות בד' פ"ח ע"ב דהביא דברי הלבוש שכתב' בה' ניטין סי' קי"ה ס"י ובב"י דכתב ע"נ כתב שהוא פסול בגט משום דכתי' בגט וכתב משמע כתב לחד ולא כתב ע"נ כתב ע"כ. והק' עליו מכח החיבעיא דר"ל מר"י וכו' דמוכח מינה לישנא להאי דרשא כלל והגית בל"ע יע"ם:

וראיתי בס' לבושי שרד שכתב' מנויים בחו"מ סי' ל"נ דעמ"ש המג"א ז"ל שם בסק"ז בדין הרלוטות שהשתירן גוי דאם תוכ ישראל והשתירן לשמן כשר והביא ראיה מגיטין ד"כ ועיין על תה"ע סי' קל"ח. הק' עליו דהא מה דאמר התם דאפילו רבנן ל"פ אלא משום זה אי ואמרו לא ק"ל הכי בתה"ע סי' קל"ח גנס בגט לא מבני העברת קולמוס משום דהוי"ל כתב ע"נ כתב ולאו כלום הוא כל שהכתב הבני אינו טוב יותר מהראשון דדוקא דיו ע"נ פקרא מקרי כתב משא"כ דיו ע"נ דיו וא"כ י"ל דה"ה כרמשות שתוכ והשתירן לשמן נמי לא מהני וכו' ודברי המג"א אלו ל"ע ע"ם. גם סייש שם ומ"מ נוקי הדין שכתב המג"א בתוכ והשתירן לשמן עדיין ל"ע דמכתב ע"נ כתב אין כ"כ ראיה לפשוט די"ל דדוקא בכתי' אמרי' הכי וכמ"ש בפרישה שה"ע דהתם וכתב והאי לאו כתיבה דידיה כיון דכבר הוא כתוב ולאו מידי עבד. משא"כ כאן וכו' ע"ם. דהנם דתפסי בלשונם לשון זה דכתב ע"נ כתב פסול לאו דוקא לשון זה בש"ם כ"א דמכלל משמעות הש"ם מהלכעייא דר"ל מר"י משמע זה דכתב ע"נ כתב פסול ואמטו"ל דברי הריטב"א ז"ל הנ"ל אינם מתיישבים וכנו"ל. אבל עיקר דברי המג"א ז"ל ע' מה שיש הגאון בעל נו"כ סי' ל' ועוד הוטלו דבריו בספרו דגול מרבבה על המגיטים יע"ם. ודברי המחב"ה הם קרובים לדברי הנו"כ ז"ל כיע"ם:

סימן י"א

ברהמ"ז. עיין בטור או"ח סי' קפ"ג דכ' מרן בב"י ולענין הלכה נר' לנהוג כדברי הר"פ ושכולי הלקט ע"כ. ופי' דבריו נר' דהיינו שכל אחד מהמסובים יאמר בלחש עם המברך כל ברכה וברכה ואפי' התחימות כמ"ש השה"ל ושכ"כ הר"פ שים לבל אחד לברך ברהמ"ז וכו' ודלא כמהר"ם דלא היה מברך בלחש. אבל מ"ש הר"פ דלא יתחיל לברך עד שתכלה ברכת הזן זה בבר כתב הב"י שם דהיינו משום דשכר דהלכתא כר"ם ולפי פירש"י ובסי' ר' יתבאר שים פוסקים כר"ן ולדבריהם ז"ל להמתין אלא כיון שאמר ברוך שאכלנו וכו' יתחיל ולפי' התוס' והרא"ש לקח לדברי ר"ם יתחיל מיד ע"ם. וא"כ ס"ל למרן כ"י ז"ל דא"ל להמתין עד שתכלה ברכת הזן אלא יתחיל מיד ויאמר בלחש עם המברך ואפילו התחימות. וזהו שכתב דגרשה לנהוג כדברי הר"פ ושה"ל היינו דיאמר בלחש וכו' ולא כמהר"ם ז"ל דלא היה מברך בלחש וזהו שפסק בש"ע סי' קפ"ג ס"ז נכון הדבר וכו'. וזהו שהגה"ג ז"ל בהגב"י כתב על דברי מרן הב"י הנ"ל שכן פסק ה' בניתן וא"ב סי' שנ"ג. וע"ם שכ"כ בפי' וז"ל ויש שכתבו שטוב להם שכל ג' וא' מהמסובין יברך לעצמו אפילו כשמזמנים ומשגומר המברך ברוך שאכלנו משלו ובטובו תיטו יתחיל כל ג' וא' לברך לעצמו כא"י אלהי

הזן את העולם כולו וכו' ע"ם:

אבל הב"ח ז"ל פסק כמהר"ם דלא יברך בלחש אלא לריך שישמע כל הברכות של ברהמ"ז מפי המברך ולעצות אחריו אמן ושיון בדבריו בכאן ובמ"ם בסי' קל"ג בחוך יע"ם. וע' בהמנ"א ז"ל בסי' קפ"ג סקי"ב דכתב ז"ל בלחש עם המברך כדי שיברכו יחדיו ולא יאמר כל ג' בפ"ע רק בסיום הברכה. ופי' דבריו המחב"ה ר"ל שיאמר בלחש כדי שיברכו ביחד דביון שמזמנים לריכים שילטרפו יחד בברהמ"ז וא"כ אף שב"ח יאמר בלחש כדי שלא יפסיד וכו' מ"מ לריכים לברך עם המזמן כשוה כדי שילטרפו רק בסיום הברכה יאמר לסיים קודם המזמן כמ"ש המ"א כדי שיהא יוכל לענות אמן דאם יסיים בשוה עם המזמן אינו יכול לענות אמן דהו"ל עונה אחר ברכותיו. ושוב כתב דהב"ח כתב דטוב יותר לשמוע וכו'. ופיש דבתשב"ן כתוב דלריכים לשמוע עד הזן את הכל שהיא ברכת הזימון ועש"י כ' וב"ע עיקר ע"כ וכ' ע"ז המחב"ה ועש"י כ' דקי"ל הכי דברכת הזימון עד סוף ברכת הזן וכן עיקר בתשב"ן עכ"ל:

והרב פרמ"ג ז"ל בסי' קפ"ג במשבלות זהב סק"ו כ' וז"ל יאמר בלחש עם"ז ובקל"ג ה' (ע"ם קל"ג). ויראה לשמוע עד ברכת הזן ויכוונו שלא לגאת בו ויתחילו אח"כ מתחילת ברכת המזון בלחש עמ"א אות י"ג וברי"ם אות ד' ע"כ:

ומ"ש המג"א ז"ל ועש"י ר' וב"ע עיקר. וכתב על זה המחה"ם ר"ל דקי"ל הכי דברכת הזימון ע"ם הזן וכאן עיקר בתשב"ן. היינו דהם אזלי בסברת מורם ז"ל שכתב בסי' ר' בש"ב בהגהה די"א דלריך להפסיק עד שיאמר הזן את הכל וכן נוהגים הרא"ש והתוס' יהר"י בשם בה"ג והטור ע"כ. דלמו דשם כאחד שמפסיק לפניס דינא הוי שלריך להפסיק עד שיאמר הזן את הכל וכמ"ש שם כן נ"כ הדין בהמסובין שבסי' קפ"ג דכתב מרן בש"ו נכון הדבר שכל אחד מהמסובין שיאמר בלחש וכו' דהביא המג"א ז"ל דברי התשב"ן דלריכים לשמוע עד הזן את הכל שהיא ברכת הזימון וכתב ע"ז ועיין בסי' ר' דשם מבואר דברכת הזימון ע"ם הזן את הכל ושב"ן עיקר בש' זו של התשב"ן. ואע"ג דמורם ז"ל בסי' קפ"ג לא חזיל בשברת זו שהרי עמ"ם מרן נכון הדבר שב"ח מהמסובין יאמר בלחש עם המברך כל ברכה וברכה ואפי' התחימות כתב ע"ז ויקדים לסיים קלת קודם המברך כדי שיענה תמן אמן כדי שלא יהא ר' כעונה תמן אחר ברכותיו ובשברת לומר דמורם ז"ל בסי' קפ"ג ס"ל כמרן ז"ל וכ"ל ולא חזיל בשברתו שכתב בסי' ר' דאי חזיל בשברתו שב' בסי' ר' שלריך להמתין עד שיאמר הזן את הכל היאך יעלה על נכון שיאמר בלחש עם המברך כל ברכה וברכה ואפי' התחימות ויקדים לסיים קודם המברך כדי שיענה אמן אחר שהוא לריך להמתין עד שיאמר הזן את הכל ת"ו בהברת לומר שבסי' קפ"ג לא חזיל מורם בהסברא שכתב בסי' ר' אלא בסברת מרן ז"ל וכ"ל. ע"ז הרמנ"א ז"ל אחר דראה בתשב"ן כתוב דלריכים לשמוע עד הזן את הכל שהיא ברכת הזימון. וגם בסי' ר' כתב שם מורם דכן נוהגים בברכת הזימון ע"ם ברכת הזן. הסכימה דעתו דגם בכאן לריך להמתין עד שיאמר הזן את הכל ואוב יברך מתחילת ברהמ"ז לעלמו. ובודאי לשברתו זאת בשעה שממתין להמברך עד שיאמר הזן את הכל נותן בדעתו אלא לגאת בברכתו. דאי לאו"ם הו"ל ברכה לבטלה כשמוזר אח"כ לתחילת

ברהמ"ז מתחר שכבר שמע ברכת הזן מהמברך וז"פ. וחפשר דזהו שמתכוון הרב פרמ"ג במ"ש וירחה לשמוע עד ברכת הזן ויכוונו שלא לצאת בו ויתחילו לחתר כך מתחילת ברכת המזון בלחש עמ"ח חות י"ב היינו לומר כדמתיבינן בכוונת דברי המג"א ז"ל. לך קצת קשה דלא הול"ל וירחה כחילו מידום זה הוא מדידיה מלתר דמוכרת הוא כדברי המג"א ז"ל וכנ"ל:

שוב ראיתי לחפשר דכוונת דברי המג"א ז"ל היינו דלריך שישמע ברכת הזן מהמברך ושוב יתחיל הוא מעודה לך וכו' וכמו שכן נר' מלשונו במ"ש בסי' ר' סק"ג שכתב וז"ל לחזור לאכול פת. ואם לא היה דעתו לאכול פת רק פרפרת ח"ל לחזור חלא למקום שפסק וכו'. גם בסק"ד שם כתב כשרולה לברך. דבתחילה לא נתכוון לפטור בברכה זו ע"ש. דנר' מלשונו שם דהיכא דחינו רולה לאכול עוד דהוא מתכוון לפטור בברכה זו של הזן ח"ל לחזור לתחילת ברכת הזן כיון דשמע תוהה מפי המברך חלא מתחיל מעודה לך וכו':

ואם כיום נהגתו בזה בפי' המג"א ז"ל ח"ם מ"ש הרפמ"ג ז"ל מדידיה הוא חדושא וירחה לשמוע עד ברכת הזן ויכוונו שלא לצאת בו ויתחילו אח"כ מתחילת ברהמ"ז בלחש ולריך לרחות בדברי הר' מהר"ם על סי' קל"ג אות ד' דכרהה משם שכן פי' דברי המג"א ז"ל יע"ש:

ועיין בס"ת בסי' ר' עמ"ש מורש ז"ל ואם היה דעתו לחזור ולאכול וכו' שכתב וז"ל משמע שאם לא היה דעתו לחזור ולאכול פת רק פירות או כיולא בו דאינו מיב בברהמ"ז מה"ת חוזר ומברך הזן אח"כ כשמברך מיהו למעשה ל"ע עכ"ד. ולא ידעתי מה נספפק מאחר דהרבה פוסקים כן ס"ל דברכת הזימון היא ע"ם ברכת הזן ומתויב הוא לשומעה מהמברך וליתן דעתו לצאת בברכתו א"כ נפטר בברכתו ואח"כ מתחיל מעודה לך וכו' וכנ"ל.

וע' היטב בדברי המג"א ז"ל בסי' קפ"ג ובסי' קל"ג:

ויש להסכים דברי הרפמ"ג עם דברי הרדב"ז ז"ל בשו"ת ח"ח סי' רע"ו דנשחל במי ששמע ברכת המזון אם הוא טוב לברך לעלמו או שישמע מפי המברך. והסיב דבבר נהגו העולם לברך לעלמן והיט לפי שאין יכול לכוין עם המברך מלה במלה וגמלא משמיע תיבות מן הברכה. זמ"מ לא יתחיל עד שיגיע המברך להזן אח הכל משום דמספפק"ל עד היכן ברכת זימון ותיכף מ"ד עד עודה לך יכו' הילכך ימתין עד שיברך הזן אח הכל ויענה אמן ויתחיל ברהמ"ז וה"מ לכתחילה אבל בדיעבד יש לחלק"י שלא כיוין עם המברך מלה במלה כיון ששמע עיקר הברכות וענה אמן יצא עכ"ד יש"ם. וכדאי דמ"ש שישמע הזן אח הכל ויענה אמן ושוב יתחיל ברהמ"ז היינו שיתן דעתו שלא לצאת בברכת המברך דאי לאו"ה כיון שיצא בברכת המברך היאך חוזר לתחילת ברהמ"ז אי"ו בעומן דעתו שלא לצאת בברכת המברך והיינו כדברי הרפמ"ג ז"ל וכנ"ל:

וראיתי לה' יד אהרן ז"ל בסי' ס"ג קפ"ג דעמ"ש מרן הב"י ז"ל לענין הלכה גר' לנהוג כדברי הר"פ ושבה"ל כתב ע"ז וז"ל נ"ב וכ"פ הרדב"ז ז"ל בח"א סי' רע"ו וכתב דמ"מ לא יתחיל עד שיגיע המברך לברכת הזן והב"ח לכתחילה אבל בדיעבד יצא וכו' ע"כ. גר' שדעתו לפרש בדבריו שהגם שלענין דינא נהגו העם לברך כל א' וא' וכדברי הר"ף ושבה"ל מ"מ לגד השוב דלא יתחיל עד שיגיע המברך לברכת הזן. והיינו ודלי כמ"ש בעניותין שיתן דעתו שלא לצאת בברכת המברך וכדברי הרפמ"ג ז"ל. ולא ס"ל כמ"ש הב"ח ז"ל דפסק בסי' קפ"ג וקל"ג דפסק כמהר"ם דלריך כ"א ליזהר ולשמוע ולהבין לדברי המברך ולא יברך בלחש וכתב דהתוספות והרא"ש והטור ס"ל כן עש"ב חלא ס"ל דהגם לענין דינא נהגו כדברי הר"פ ושבה"ל דים לברך כ"א לעלמו בלחש מ"מ לגד היו"ט מחתר דחיכא מ"ד דברכת זימון היא עד שיגיע המברך להזן וכו' ים להמתין מלהתחיל לברך עד שיברך הזן אח הכל ויענה אמן ואח"כ יתחיל:

ועיין הרוחות דם' הב"ח ז"ל ים ויש מהפוס' דס"ל כן ולא נפלאת ולא רחוקה היא עי' בס' תמד מסה סי' קל"ג וסי' ר' דמכואר שם דים לד לומר כן דהיכא דים זימון אין מילוק ברכות דבהברת לריכים כולם לצאת בברכת המברך ברכת הזימון יע"ש. וע' בס' ערה"ש סי' ר' אות ח' דעמ"ש מכן ח"ל להפסיק חלא וכו' כתב דכ"כ הרשב"ן דהגאונים פ' כר"ן וכן דקדק הב"י מדברי הרמב"ם דס"ל כהרי"ף ע"ש חבל בה"ג והרא"ש והר"י פ' כר"ם וכן פי' התוס' בפסחים ד' ק"ד קו' הירוש' והרי הזן וכו' ע"ש. ולא ידעתי מה תידם במה שהביא בשם הרשב"ן דכתב דהגאונים פסקו כר"ן שהרי מכן הב"י ז"ל בעלמו כאן כן כתב בשם הרשב"ם דהגאונים פסקו כר"ן וסייס שבדברי הגאונים משתברת יע"ש:

וראיתי לה' זכור ליזכך הרבי ז"ל בסי' מ"ט דהביא דברי הרדב"ז ז"ל והרבה לתמוה עליו איך כתב כן דאפי' לפי דעת התוס' והרא"ש והטור וסי' דפסקו כר"ם דברכת הזן היא בכלל ברכת הזימון היינו לענין החחד שמפסיק לב' אבל לענין ג' שמזמינים ולברך שלשתן כהדי הדדי הא פשיטא דגם להגהו פוס' חולי ומודו דח"ל להמתין כלל אלא מתחילים לברך ברהמ"ז מיד יחד כולם כאחד וכמ"ש הרב"י ז"ל. ואי פליג אלא סבר כמרן הב"י לא הו"ל למספם סתומי והי"ל לבאר וכו'. ועוד זאת יתירה דפסקו הוא על כת הקודמין היא דבבר הדבר הוא בא בס' ח"ת והבלבו והתשב"ץ דכתבו כן בשם הר"ף בין לענין שלריכין כ"א לברך לעלמו ובין לענין שלריכים להמתין וכו' והו"ל להביא הלכה זו מפומייהו עש"ב. ואכי הפשוט ליני. רואה שום תימה עליו דכוונת דברי הוא דהגם דלענין דינא נהגו העם לברך כ"א לעלמו כדברי הר"ף ושבה"ל מ"מ לגד היו"ט ימתין מלהתחיל עד שיגמור המברך עד הזן אח הכל ושוב אח"כ יתחיל לברך לעלמו וכמ"ש ושכ"כ הי"ח ז"ל מאחר דחיכא מ"ד דברכת הזימון עד הזן אח הכל וחיכא דס"ל דהתוס' והרא"ש והטור גם הם כן ס"ל דלא יברך בלחש הגם דלענין דינא לא קי"ל כוותיהו דכבר נהגו העם לברך כ"א לעלמו מ"מ מאחר דחיכא ספיקא כדבר עד היכן ברכת הזימון לגד היו"ט ימתין מלהתחיל וכו' וכבר כתבנו לעיל דחיכא דס"ל שבין לאחד מפשיק לב' ובין לענין לברך כ"א לעלמו שוים הם בשיטוריהו דס"ל דברכת הזימון עד הזן אח הכל וכמו שנת"ל לכן כתב לגד היו"ט ימתין מלהתחיל וכו' ואו ל"ק ול"מ ע"ד הרדב"ז ז"ל. ומיהו חנן בתריה דמכן ז"ל נראיין דס"ל דבין לענין זה ובין לענין זה ח"ל להמתין וכנ"ל:

וכתב עו"ם דגם לפי דברי מורש ז"ל דפ' בסי' ר' כוותיהו דהתוס' והרא"ש שלריך להפסיק עד שיאחר הזן. מ"מ הא פשיטא דבבה"ג דמזמני והדר כולהו ברוכי ח"ל להמתין חלא מתחילין מיד כמ"ש מרן בב"י ז"ל וכו' יעו"ש. ואני חומר דבר ה' בפיהו אחת שכן ס"ל למורש ז"ל כאן בסי' קפ'. ברם לא ידענא מדוע לא הביאו שכן ס"ל בסי' קפ"ג מדבריו בעלמם וכמו שהבאתיו בעניותין אנן לעיל מדבריו שכתב בסי' קפ"ג דלענ"ד מוכרחים אנו לומר כן בדבריו וכמ"ש:

עוד ראיתי לו שם שהק' על דברי המג"א ז"ל שכתב וצ' בסי' ר' וכ"ן עיקר. ואם כוונתו דגם הא לריך להמתין עד סוף ברכת הזן כמ"ש מורש אאם בסי' ר'. קשה היאך כותב כן במקום דבבר בא סדבר בביאור רחב בב"י ז"ל דבהא חליכא דכ"ע תי"ל להמתין חלא יתחיל מיד וכו' והנית דבריו בתימה יעש"ב. ובבר אנן בעניותין לעיל התרכנו בדברי הרמב"ח ז"ל בפירושם והבאנו

דכרי המחל"ה וח"ל להלריך עוד ומול"מ. ועי' ג"כ בדברי הרפמ"ג מ"ם כסי' ר' ע"ד הרמנ"ח ז"ל:

והנה המיד"ח ז"ל כם' ברכ"י סי' קפ"ג סק"ה ליין ע"ד הרדב"ז הנז' וכמ' וז"ל ועמ"ם ה' פניס מלירות מ"ח סי' ז"ן ויש לדמות רליותיו ע"ם ע"כ. וכספרו מיים שלל מ"ח סי' ע"ה כתב שם בלורך הדחיות יעו"ם. והנה הפגמ"ח ז"ל הרלים הרלשונה שהביא ממס' ברכות ד' מ"ב: יהודה בר מרימר ומר בר רב חסי ור"ח מדפתי כרכי ריפתא בהדי הדדי וכו' זאת הרליה בעלמה הביא לותה הב"ח בסי' קל"ג והכריע ממנה דלא יברכו כלל כדברי מורם ז"ל ע"ם. ולא ידעתי מדוע הפגמ"ח ז"ל לא זכר בכאן להב"ח ז"ל שכן ס"ל לדיעה ושנם הביא רליה מסמונית הנ"ל. והמיד"ח ז"ל בס' מ"ם דחה רליה זאת דהבה"ג יהבי"ך והרא"ם גרסי בס"ם אמרי הא דתנן ג' שאכלו כאחד מייבים לזמן ה"מ היכא דליכא אדם גדול אבל אם מילוק ברכות עדיף לן בריך כל אד לנפשיה. והיינו דלא נסתפקו רק הוה פשיט"ל דמיוב זימון ליכא אלא היכא דליכא ג' אבל כאחד מייבים לזמן ה"מ היכא כלל דהכי הוו סברי דאין מיוב לזמן ועשו מעשה וכו' ואמ"ל אמימר דמייבים לזמן כין ליכא ג' כין ליכא ולא קיימסם מלוה המוטלת עליכם. וים מקום לומר דאילו ידעי דמייבים לזמן היה מזמן אד ויהיו מברכים בלאם לבדידהו כל אחד אפן בברכה ע"כ. ואנכי העבד אחסמ"ך אומר דהרליה מסהיא דכרכי ריפתא וכו' היא חוקה אמאכי ואקיפא גם כי נימא דהוה פשיט"ל דמיוב זימון ליכא אלא היכא דליכא ג' וכו' דניחוי אמן מציקרא אין הוה פשיטא להו דליכא מיוב זימון כ"א היכא דליכא ג' ואי לא לא. כודאי בהברא שנאמר דאי ליכא ג' הוה לריך לזמן ולברך והם יולאים בברכתו שאינם רשאים ליאלק שיברך כ"א בפ"ע דלא אמרי' מילוק ברכות עדיף ולא יזמנו כלל אאחר דליכא ג' ואל מובת זימון עליהם לריך הגדול שבהם שהוא יזמן ויברך והם יולאים בברכתו דדיעה הכי הוי דהמזמן שהוא הא"ג הוא המברך והם לא יברכו כלל ויולאים בברכת המזמן וכ"ז הוא היכא דליכא מיוב זימון כגון דליכא ג' דבזה ל"א שיברכו כ"א לעלמו ולא יזמנו כלל ומילוק ברכות עדיף מאחר דאל מובת זימון עליהם. משא"כ היכא דליכא ג' הוה פשיט"ל דליכא מיוב זימון עלייהו לשנאמר דהמזמן הוא לריך שיברך והם יולאים בברכתו ולא יוכלו לברך כ"א לעלמו כמו היכא דליכא ג'. אלא דליכא מובת זימון עלייהו וכיון דליכא מובת זימון עלייהו ויוכלו ליאלק שכל א' וא' יברך בהמ"ז לעלמו לכן אמרו אכן מילוק ברכות עדיף לן וברכו כל א' לעלמו בלחי זימון בתמי' דמלשמוע זה דקאמרי אכן מילוק ברכות עדיף לן נר' בביאור דהיכא דליכא מובת זימון כגון היכא דליכא ג' אין יכולים לאלק הברכות כ"א שהגדול יזמן ויברך הוא דוקא והם יולאים בברכתו. אבל כשאין ג' הוה שביכא לה דליכא מיוב זימון ויכולים לאלק בברכות עדיף אפי' בבי' ואמרי' דמילוק ברכות עדיף לא אמרי' אלא בשיש ג' אבל בבי' אין מילוק ברכות עדיף וכן משמע מדברי הרא"ש בפ' ג' דברכות סי' ח' ומהרי"ל בהל' ברכת המזון ומהרי"ו בסי' ר"ב ומהר"ם מרוטנבורג בסי' ק"ל ומהר"ם מלובלין בסי' ל"ב

שם בסי' כ"ד נרגם מסוגית הכ"ל ותוקמה דמ"ם דחכל שיעורא דרבנן זהו פחות מכזית והתירך בזה ושקיל וטרי וס"ל דעל פחות מכזית חייב בברכה מדרבנן. וגם הרחב"ד ז"ל בפ"ה נרגש מזה ותירן תירון לחר דהיינו דפ' מ"ש לח נחמרו חלח לכ' עזירח דחמר כזית דנן מדקדוק שדקדקו ישרחל על עלמם עד כזית ועד כביצה לך לדידיה ס"ל דכזית וכילה הוי מדחוריימח ועי"ם בהרב כ"מ ז"ל שהתירך בזה. ולפיך לח שבטו מחו"ע בכל זה וע"י:

ב'. לכאים רבים שהרים בחלר לחד שים כו חדרים הרבה וביתי הקיץ הם חוכלים בחלר ריחוקים ומ"ז כל חו"ח על שולחנו בקבון זיוח דהדין הוח דלריך שיקבעו עלמם בחחילת חכילתם חו קודם גמר חכילתם שיטערפו לזימון כדי שיוכלו לזמן לח"כ ואם לחו שוב חין יכולים לזמן לח"כ כמ"ש ה' בתוטת יוסף חח"ח סי' ז'. חין מועיל לזה קביעות ולירוף לזימון מחחילת חכילתם בקיץ בחלר לכל לילות הקיץ שחוכלים בחלר לפי' שיחמרו בפה מלח ובפי' מתנים ע"י שבכל לילה ולילה מהקיץ שהם חוכלים בחלר חין מורך שבכל פעם להטערף ולקבוע עלמם לזימון כ"ח שמעבשיו הם מלליס דעתם שרלונם בזה שבכל לילה שהם חוכלים בחלר שיהיו הם קבועים ומלורפים לזימון עכ"ז לח מהני זה כלל מחחר דיש הפסק והיסח הדעת גדול בין חכילה לחכילה ולריך לחמירה ולירוף בכל פעם ופעם שחוכלים כדי שיוכלו לזמן ואם לח לחמרו חין מזמנין ורחיה לזה יש מדין החזכרות של סחו"מ דלריך בשעת בחיבתם שיחמר שהוח כותבו לשם קדושת ה'. ולפיכו מועיל החמירה והתנחי קודם החחלת בחיבתם בפעם חחת לכולם חלח לריך שבכל פעם שבותב החזכרה שיחמר בפי' קודם לני כותבו לשם קדושת ה'. והוח משום היסח הדעת עיין בחשו' דב"ם סי' ע"ו בחורך מזה דמזה יולח רחיה במכ"ם לל"ד דחיכח היסח הדעת גמור וגדול דודחי לח מהני לחמירה חחת לכל פעם ולריך כדי לברך ברכת הזימון שיחמרו וילטערפו בכל פעם ופעם שחוכלים ואם לח לחמרו חין מזמנין. ורוב מע' מו"ר היביבה יל"ו הסכימו כזה ולע"ד הוח פשוט וברור:

סימן י"ב

שאלה. כלי שים כו בשמים רבים יש מהן שברכתו עלי בשמים ויש מהן עשבי ויש מהן מיני כיולד הדין שם יברך ע"כ ח' וח' ברכתו הרחויה לו חו יברך מיני בשמים ויפשוט חת כולן בברכה זו:

תשובה. שגה הטור ז"ל בחו"ח סי' רי"ו כתב שם היו לפנינו עלי בשמים ועשבי ומיני וכיולד מ"ב פשוט הכל שהכל מיני בשמים. ומרן ז"ל בב"י פי' דבריו דלכתחי' יברך מ"ב כדי לפשוט הכל והוק"ל ע"ד וכם הקלר בם"ע פסק כהרמב"ם ז"ל דיברך ע"ב ח' ברכתו הרחויה לו. ועיין בב"ח ז"ל שהק עליו ופי' בדרך חחרת. ומורם ז"ל גר' מדבריו ומפרש בהטור דלכתחילה קחמר מדהניה ע"ד מרן בם"ע שם ביולד על כולם מ"ב יולח מור רים הסי' דגר' מזה דחיהו נ"ב מפרש בהטור דלכתחי' קחמר כמו שפי' מרן ז"ל חך לעניו דינח ס"ל כמרן דפסק בב"ע והרמב"ם ז"ל דלכתחי' לריך שיברך ע"ב ח' וח' וכח לחשמעי' דבדיעבד שם ביולד מ"ב ומתכוון על כולם יולח כמ"ם הטור רים הסי' ווזו שהולרך להביח מדבדי הטור יעו דחיהו נ"ב מפרש בדבריו דלכתחי' קחמר כמ"ם מרן הב"י ז"ל:

גם הט"ו ז"ל פי' בדבריו דלכתחילה קחמר וכתב שבן משמע מדברי רמ"ח ע"ו ועע"ד גר' דכוונתו היח פמו שבתבתי. וסיים דמה שהב"ח ז"ל פי' בדרך חחר וכתב על זיהן דשרי ליה מלריה לחי לומר בברית דמלריה סייעיה ופירושו לחמת. לך מה שהוק"ל מ"ם מפירות לחכילה וכו' ופסק בב"ע בשם שהיה בדבריו היטב ע"ש:

מעתה לחר החמור הנה דחנן בתלריה דמרן ז"ל בברית ע"ב חשר יחמר כי הוח דקבלנו הורחותיו מ"מ כיון דמילי דברכות ניהו וקי"ל בכ"ל בלח לברך חפי' שברת יחיד נגד רבים וחפי' נגד שברת מרן ז"ל ועיין בם' זכו"ל מ"ב בדין ס' ברכות ד' ב"ג שהתירך בזה ע"ש. וכחן בפי' נזה שפי' מרן ומוכח ז"ל בכוג' דברי הטור דלכתחי' קחמר דיברך מ"ב ולח יברך ע"ב חו"ח בפ"ע והט"ז ז"ל כן הבין בדבריו וכן פ"ל לדיוק וייבב תמיהת הב"י ז"ל ח"ב בע"ד כן רחוי לעשות לברך מ"ב ויכוין לפטור ח"ב ויולח בזה ולח יברך ע"ב חו"ח בפ"ע

מחחר דחיכח פלוגתח בדבר וס"ב להקל וז"ב:

וכבר חני הדל בחלפי מזה כמה ימים ושניס כתבתי בדין ברכת תפילין בפ"ב בשחרית שם יברך חו לח דהרב"ד ז"ל בסי' שכ"ז כתב לברך ולח הוי סב"ל ביון דהמחלוקת חינו שקול דרבים שם לנד ח' דס"ל דחייב ושפיר מני מברך וניומו שכן ניומו בחורה חח"ר להטות ע"כ. והדב"מ חח"ח סי' ל"ח והשו"ע סי' פקכ"ה כתבו דמידי פלוגתח לח נפיק ע"ש. ולכן מזה כמה שניס מיום ליחומי דבריהם נהגתי להניח חומם בלח ברכה מחחר דבבר הבריסומו החח' ז"ל דבמידי דברכות חפי' ביחיד נגד רבים וכו' חמרי' סב"ל ושב ואח"ע דברכות חין מעבבות וכנ"ל. ומחז"ר רחיתי לה' חוהל יחקב כהן ז"ל כה' ברכות ד"ח ע"ב שהניח דברי הרב"ד ז"ל וכ' עליו דחם מעט"ז חינו חייב לברך וכו'. גם הניח דברי הרב מנח"ם סי' כ' דכתב דלריך לברך חם מניחם דחפי' למחן דס"ל דחין להניח תפילין בע"ב משום שהם חמרו שלח להניח ואם הניחם יכול לברך עליהם וכו' דחיך מביחים עלמם לידי ברכה שחי"ל ביון שפטורים. וב"ע הר' ז"ל שם דחין מזה הברח דמשום שפק מניחים ובלח ברכה דברכות לימ"ע וניין על הרדב"מ והשו"ע ז"ל גם בד' ע"ח ע"ג כתב וז"ל ליברח דהרב"ד ז"ל בחחה"ע סי' ע"ל חולק ע"ד מוהרשד"ם ז"ל מטעם כיון דרבים סל"ה חין לחוש שבושה כחן דחח"ר להטות הרב ז"ל לחול לביטחיה דס"ל דבבל ענין חפי' בם' ברכות חח"ר להטות במ"ם בח"ח סי' של"ז בענין ברכה של תפי' בע"ב חבל ה' כ"ם והדב"מ חולקין וס"ל דמ"מ ספיקח הוי וסב"ל ע"ב ע"ש. גם ה' ליח להרן ח"ח מע' ת"י כ"ב ע"ב. ולל תביבני לומר דפיק חזי מלי עמח דבר דמנהג דליבשי לברך עליהם ובמקום מנהג לח לחמרי' בב"ל בם"ם הזכו"ל ז"ל בח"ח חות ס' בענין ברכות ע"ש. דיל"ד מלבד דכיון דביום ע"ב בשחרית בל חו"ח מניח החפי' בביתו והוח בחחד ומי יביבנו לחך כי נימח שהוח מברך עליהם לח מיקרי מנהג בזה. ועוד בבר החם"ל חלקעי ז"ל בחשו' חח"ח בי' ח"י דל"ח ע"ח בחב וז"ל חפילו במקום שבבר נהגו לברך לחך דהם חמרו דבמקום מנהג ל"ח בב"ל ובמ"ם בחבורי זבו"ל דח"י ו"ע מ"מ חפשר דה"ד שלח לעבור עליהם דמחחר שבבר נהגו חי"ב חשם ברכה בחי"ב. חבל לח לומר בים שלח יוכלו לבטות מנהגם דהם בחולי חיזה לדם ילכה לחוש שלח לברך תע"ב וכו' ע"ם. דמזה יולח במב"ם בנד"ז דהם ילכה לחוש שלח לברך תע"ב ותע"ב דחטיקרח לח מיקרי מנהג בלל וכנ"ל. גם בם' בתי בנסיות על סי' תקב"ה בתב בשם ה' טול"ם ז"ל סי' ב' דהסביס שלח לברך ושב"ב בם' בית הרחוה דל"ב בשם הלק"ם סי' ק"מ שבן היה מנהג מ"ז ז"ל להניחם בביתו בל"ב ולקרות ק"ם ושב"מ בבתבי האר"י ז"ל וכו' ע"ש. ות"ם לבי ע"ד דהרוחה בם' טול"ם שבתב מנח"ם שם בסי' ב' יהיה דחזיל בתר חיפבח וס"ל שלריך לברך וגסתייע גם מדברי הרב"ד ז"ל.

וכ"ז ק"ל על בעל המפתחות שכתב' עוה"ב דגם הוא כתב כניזו בלבושיו תפי' כט"ב חס יבכך מו לא וכו' והסכים שלא יבכך. והוא היפך מ"ש בפנים. ויתכן שהמניה כס' כ"כ סתם שלמו על בעל המפת' ולא שלטה עינו במ"ש בפנים וג"ז דוחק. לית שיהיה סו"ס מידי פלוגתא

ל"ג וכמידי דכרכות שכ וחת"ש וכמ"ל:

ומבלי התוס' ים לעמוד ע"ד ה' כבוד יו"ט דחנין ז"ל כד' יו"ד ע"ב שכ' בדין מי שקידש ביום"ק על היין ונמלא תוכן המחתה שמהן ז"ל בפ"ע סי' ר"ו ס"ו שפך שמי שנטל בידו פרי לאוכלו ובירך עליו וגפל מידו וגאבד ל"ל ולכרך תעפ"י שהיה מחותו המין לפניו יותר כשבירך על הראשון ופפירות ודאי דאף שהיה בדעתו לאוכלו הדין כן וכו'. ומורס ז"ל שהגיה וז"ל רק שלא היה דעתו עליו לאוכלו היינו משום דפליג עליה וס"ל כר"ת וס"פ דס"ל דלא כהראי"ש וא"כ הכי דנרירכן כתב דכרי מהן ז"ל ל"ל ולכרך ולקדש. והכדכ"ז ז"ל כתשו' מ"ב סי' תל"ז נשאל ע"ז וכתב דלריך למחוך ולקדש עכ"פ. וחזר ממחי' דהוה שכור בתחילה דאם היה היין מוכן עה"ס לו שמוך לו ודפתים עילויה דאי"ל ולכרך כ"א יעשום המקדש והאחרים מחותו יין בלא ברכה כס' הט"ז סי' רע"ח סקי"ב והמג"א סקל"ב עש"ב. דכהורמטותיה דמג"ר ראיכה דהן אמת דהכי כתניה דמהן ז"ל גרירכן מ"מ מאחר דכבר הבריזו רבני האח' ז"ל דכמידי דברכות שב"ל לף יחיד נגד רבים ואפי' נגד מהן ז"ל וכמ"ל ומורס וס"פ ז"ל ס"ל דאם היה דעתו על המין שהוא לפניו לאוכלו שוב חינו מברך עליו. ת"ש יולא ג"כ לנהוגו דאם היין היה מוכן עה"ס לו כשהו"ל ודעתיה עילויה דאי"ל ולכרך כ"א יטעמו טולם מחותו היין בל"ב וכמו שהיה שכור בתחי' וכס' הרט"ז והמג"א ז"ל. ויה הוא לפי דמיונו של ר' נבי"ט ז"ל שדימה דין ההוא של מלות חיבת קידוש להיות דכתב מהן בש"ע סי' ר"ו. ברם דהאמת הוא כלא דמיון ולהדה והגם דבהסיח דעתי' ר"ו יש לילך בתר סברת מורס וסי' וכמ"ל מ"מ היות דקידוש שניה היא דחיבת מלות חובת ק"דוש עליו ומחשבים ספיר דברי הרדב"ז דמ"ג סי' הל"ז הנ"ל דהלריך לחזור ולקדש וכמו שכבר הוא ז"ל בעלמו ביאר בן בפי' בסי' שט"ו והבי"ד ה' חבשה ומוסר כה' פסח לות ק"ט שכתב שלריך לחזור ולקדש ולא הוי ס' ברכה לבטלה שכל המלות שהם סדוטים מדרבנן אם לא עשה לותם כתחמ"ל חוזר ולא שייך ליתר

ס' ברכה לבטלה עכ"ל יעו"ש:

ויניך הרוחות דמרן ז"ל בדין ברכת הגומל בס' הקלר כס"ע חשם להה דסכ"ל חע"ג דכב"י הוא הכריע להיפך דהנה הטור סי' ר"ט כתב אם כירך בפחות מיו"ד לילי"ל ולכרך לישנא ולריך לאודויי בתנפי יו"ד משמע דוקא לכתחי' ומרן ז"ל בב"י כתב וז היא סברת רבינו דדייק מלישנא דגמ' ותין הדיוק גר' בעיני דאדרבא לישנא דלריך משמע שים עיכוב בדבר ובן דעת הר"י ז"ל ע"כ. והט"ז ז"ל הכי"ד הב"י וכתב וז"ל וגם תני המתני ע"ד הטור דהה גם בעיקר חיוב ההודאה נאמר לשון לריכים דהה אמרו ד' לריכים להודות והתם לא קאי דוקא על לכתחי' דהה ודאי לא יצא כ"ז שלא הודה ע"כ. גר' דהוא ס"ל המכריס לדברי מרן דלריך לעיכובא משמע. ואפילו הטבד ת"ס תני ע"ד דהה בחיו"ד סי' רע"ד סק"ה הקשה על הרמ"א ז"ל דפוסל אם חיסר חיזון מהה דאיתא בגיטין ר"פ המביא תניין מה"ד לריך לומר ואם לא אמר בשר קמ"ל בב"ח יתירא דפסול אמת דלישנא דלריך היינו מורה אלא לכתחי' וכאן נקט רבא לישנא דלריך וזה סיוע להרמב"ם שכ"ל. דנמלאו דבריו שהרחי ניזהו. והרב"ד ז"ל בתת"ה סי' ל"ב התריך לכתחי' משמע ושוב הביא ה' הט"ז שבחיו"ד דסבר דלריך לכתחי' משמע ושוב

אח"כ הכי"ד שכאו"ח כתה שתתה פל הטור ודתה תמיהתו ולא הציר עליו דדבריו הם שתרחי ניזהו. וגם בחיו"ד סי' קל"ג לא הציר עליו כזה. ועל מ"ש מרן ז"ל בב"י שכן דעת ה"ר יונה ז"ל הרב"ד ז"ל בסי' ל"ב כתב דאין מדברי הר"י רחיה דדבריו הוא דוקא בשאין תחולה מברך בעלמו אלא לאחרים מברכים וזוא עונה אמן ואדרבא מדבריו נר' דלכתחי' משמע וכ"כ בסי' קל"ג ע"ש. והנ"ש בסי' רי"ט סק"ז כ"כ מדנפשיה ולא זכר שב"כ הרב"ד ובסק"ו הקודם וכר עשה לדברי הרב"ד שבסי' ל"ב וקל"ג והא"כ ז"ל בסק"ז הק' על הטור מדבריו שבחיו"ד סי' רע"ד דפוסל בחיסור ויוני שעטנ"ז ג"ן והניחו בתימה גם בס' שבת ס"מ בקונט' יעקב לתק לות ל"ד הק' בן מדידיה ותמה על מרן שלא הק"ל על הטור מדבריו שבחיו"ד ע"ש. וכתי' הגהות על הטור כתוב בשם מוהרל"ח דדיוק הטור מדקאמר לריך לאודויי ולא קאמר לריך שיהא בתנפי יו"ד משמע דדוקא לכתחי' ים להודות כיו"ד תכל בדיעבד תפי' בלא יו"ד ילא וכו' ע"ש. יכפריזה כ' דדיוק הטור הוא משום דאם תיתא כהוה לשיטת הכי הול"ל והסודאה לריכה להיות בתנפי יו"ד דכיון דאכיי לא בעי למימר שלריך להודות דזה בבר נתבאר בדברי רב אלא לתי למימר בחיזה חופן יהיה ההודאה ת"ב הול"ל והסודאה ל"ל בתנפי יו"ד כדי לשמוך הלריכות לשברה אלא שפל"ל דהא דאמר תבי ולריך לאודויי קאי אדלעיל וה"ק אכיי דהא דאמרי' לשיל דלריך לאודויי כמ"ש ד' לריכין להודות היינו בתנפי יו"ד וזהו דיוק רבינו דמשמע דוקא לכתחי' עכ"ל. ולפי"ד ההגהות והפריזה הנ"ל תוד"ל קושיית הת"ל והשם"מ מעל הטור דהוא לא דייק בשאין מתיבת לריך דמשמע לכתחי' אלא אי כמ"ש ההגהות אי כמ"ש הפריזה ומשילא גם תמיהת השם"מ על מרן הב"י ז"ל דאמת הק' על הטור מהיות דזיונין אוד"ל די"ל דאמת סמוכה תיבת לריכים לזיונין דמשמע דהיא לשיטת ולכן לא הק' מרן על הטור מהיות. דבאלקו"ת ישית למו כ"א הוק"ל

מכאן הסברית דוקא דאין הדיוק גר' לו:

ולענין דיעת בתב מרן ז"ל בס' הקלר י"ח שילת וי"ח שלא יאת וטוב לאחוך ולכרך בפני יו"ד בלא הזברת שם ומלכות ע"כ. הנה תע"ג דבס' ב"י פליג הוא על הטור ונסתם ג"כ על הר"י ז"ל עכ"ז בס' הקלר חשם לס' הטור ובתב שיאחוך לברך בלא שמ"ו והיינו בודאי הוא משום חשש ספק ברכה לבטלה. ולע"ד דמזה יש להבית דבשבותב מרן בש"ע בלשון י"ח וי"ח דעתו לפסוק כי"ח בתרא שהרי בכאן הביא מה שהכריע דעתו בב"י כי"ח בתרא ורק משום חשש שב"ל בתב באן דטוב לאחוך ולברך בלא שמ"ו. וה' י"מ בכללי הש"ט אות י"ג בתב דיש לחיה דדעתו כי"ח בתרא דבאו"ח סו"ס ק"מ בתב י"ח וי"ח ושם בב"י הכריע כי"ח בתרא ע"ב. ולע"ד לחהמ"ר לאו שמה מתייא דעיניך תמויגה בב"י שם דלא הכריע בפי' כי"ח בתרא דבתב שם וז"ל והפוס' פסקו בהיות דעסיב תורמוסא לחומרא וכמו שיתבאר בסי' ר"ו בש"ד ולפי דבריהם בהיות עובדא דש"ת ל"ל ולברך כמו שהורו תבמי הדור ההוא ודלא בהרגב"ם עב"ד. הרי דלא הכריע דעתו בפי' בתאן ס"ל בי"ח שבתב דלפי"ד הפוס' ההם בן יעלה הדין. ואדרבא יותר יש להבית רחיה מהא דסי' רי"ט וכמ"ל. החתם ממקומות לחביס גר' דאין בלל זה מוסבס ושיין בס' י"מ שם. ושיין בס' ב"ד סי' ס"ח דבתב דדעת מרן לפסוק כי"ח בתרא וכ"כ מדבריו בסי' ת"ע ד' ק"ו ע"ב ויש לעמוד ע"ד שבסי' ס"ח ובדברי המגיה שם ולא עת להתריך. וה' בריח תכות ד' קכ"ח ע"ח התריך בבלל זה ובתב דאין בלל זה מוסבס דים לו סתירה מבתה מקומות ע"ש. ואבי לא ידעתי מדוע בשהביא שם מקומות דמוכח מהם היפך הבלל הנ"ל לא הביא ג"כ

מהא דסי' ק"ז ס"ד דכתב שם מהן אם קדמו היורדים ומכרו נכסים י"א שנובה מהדמים וי"א שחי"ע ובחו"ע סי' ל"ג סכ"א לענין מזונות האשה דאם מכרו תיכף מוציאה מהלקוחות והיא ניזונית מדמי הקרקע וי"א שחיכה ניזונית ע"כ. הרי דסתם מהן שם דהיא ניזונית מהדמים ובחמ"מ כי"א בהרא שחיכו נובה וזה הוי היפך הכלל שדעתו לפסוק כי"א בהרא. וכמו שחיכו ז"ל בעלמו כ"כ מקודם לזה בדקכ"ו ע"ש ובכהן העליס עין שלא העלה תומו בזכור"ע. ולדידי תמיהא לתעיקרא מהא דאה"ע הנז' ליכא רחיה ובניית היא כאשר ירחה הרואה אבל לדידיה לפי סברתו התמיהא עליו היא קיימת וע"ש:

והחיד"א ז"ל סבר להאי כללא דדעת מהן לפסוק כס' האחרונה שאכיה בש"ע בין בשהיא בלי י"א וי"א בין בשהיא בלי י"א וי"א דעמ"ש מהן בש"ע חו"מ סי' כ"ח ס"ה לא קרחה ביום י"א וכו' וי"א כתב שם בס"ה. ברכ"י חום ו' גר' דכך ס"ל לדיעה למהן לפסוק מחי דכיולי לן דכי נקיט לה בלשון י"א וי"א דעתו לפסוק כס' האחרונה והכי משמע קלא מש"ס לקמן סי' ק"ח וכו' ע"ש וכ"כ באחרונה בסי' תרפ"ו. ע"ש. ברס ה' קול מליתו ז"ל בח"א חח"מ סי' י"ט דל"ג ע"ש כתב דעת מהן דלא כה"ח ולכן לא כתב כה וי"א כי היכי דניחא להלכתא כי"א בהרא ע"ש. ובסי' פתחי תשובה בח"מ סי' רמ"ח בש"ע י"א וי"א כתב ע"ז עבה"ט בשם הט"ז וק"ל כי"ח ועיין בחשו' עבוה"ג סי' ק"ד שכתב דגם דעת המחבר ס"ע כן הוא דלא כתב בחשו' מ"ע סי' ל"ג דרך המחבר בש"ע להביא תחילה הדעת היותר מוסכמת וכו' זהו היכא דכתב הדיעה הראשונה בסתם. אבל בשאכיה גם הדיעה הראשונה בשם י"א כמו בנ"ד וחח"כ כתב וי"א גר' יותר שעין דעתו מסכמת לדעה הראשונה דא"כ הו"ל לסתום ולא לפרש י"א (עיין בהקדמת הפמ"ג ליו"ד בכללים סי' ד' וכו' ע"ש.) ואני הדל ראיתי בהקדמת הפמ"ג ושם בתו דבריו על היכא שכתוב בלשון י"א וי"א ולא על כעין זה שהוא י"א וי"א ובודאי שגר' דס"ל דדמיין לחדדי דבין בשהיא בלי י"א וי"א ובין בשהיא בלי י"א וי"א דעתו מסכמת כס' החרונה וכמ"ש החיד"א ז"ל בברכ"י. ובסי' שערי רחמים להרי"ץ ז"ל בסי' י"ט ד' ל"ב ע"ב ובסי' כ"ג ד' מ"ד ע"א. דכשסברת הראשונה בלי י"א והשניה בלי יש מי שחולק ע"ז ובו' נראין הדברים דמפס לעיקר כס' הא' כמ"ש הגו"ר חלה"ע בלל ד' סי' ל' וה' ל"מ ז"ל בכללו חות ק"א גבי כשכותב שברת הראשונה בלי י"א והשניה בלי יש מי שחולק. ושכן העלה כמוהרמ"ע ז"ל בס' לו"מ סי' ל"ו. ושם בד' מ"ה ע"א דבריו הם שלא בדקדוק דכתב שם ומהן בש"ע חפס להלכה כדבריו והביא שברתו בפתח ושברת החולקים בשם י"א ע"כ. דהאמת הוא דשברת הא' כתבה בלי י"א ושברת הב' כתבה בלי י"מ שחולק. דגזה יש לפרש כמ"ש ה' עבוה"ג דא"כ הו"ל לסתום ובו'. וה' חוב המשולש בסי' כ' דע"ז ע"ג בדין קנין בחוב כתב דמהן בח"מ סי' כ"ד ס"י הביא י"א וי"א וכפי הכלל המסור בידינו דכשמביא מהן י"א וי"א ס"ל כי"א בהרא ועדיין הלב מהסס כיון שלא נילה דעתו כמהן ס"ל עדיין יש לדחוה לדחות דלמו כללא כיילינן אבל מלתו רחינו בסי' קל"ה דשם נילה דעתו בב"י וכן פסק בש"ע וז"ל שבירות ומשכונא וכו' הרי לך בהדיא דשברת מהן דהמכר בשעשה במלוה ל"ק וכו' ע"ש. הרי דשבר כהחיד"א ז"ל דדעה מהן לפסוק לדיעה כי"א. ומהמימה על ה' קו"א ז"ל דעל דין זה בעלמו כתב דדעת מהן לפסוק כהרמב"ם נומ"ש דין זה בשם י"א וי"א ולא כתב י"א וי"א שהרי ממה שפסק בסי' קל"ה גר' דדעתו לפסוק כי"א שהביא בתמ' והוי כי"א וי"א וכמ"ש החיד"א ז"ל וכ"נ מדברי מורס ז"ל בהגהה בסי' קל"ה ע"ש. גם תימה עליו במ"ש דמ"ש בשם י"א כיינו משום דלא מלא ס"ז כ"א לו לכתוב במ"ש יחא ז"ל. דהרי לא לבד הרמב"ם ז"ל קאי בשם"ז דהביא הם בשם"ז שכן ס"ל לר"ח ז"ל והרי"ן כתב שכן דעת הרי"ף גם מדברי הם"מ בפ"ז מה' מכירה נומה כן דעתו בדעת הרי"ף וכן דעת רש"י במ"ש הגנה"ג בסי' כ"ד הגנ"ע חית ו' ע"ש וע"י:

איברא דהקושיא הראשונה נפול תפול גם על הסמ"ע ז"ל דכתב בסי' קל"ט סק"ד וז"ל ונתרנו שניהם ל"ק ע"ל סי' כ"ד ס"י דהמחבר שבירת לית דחוב הבא מחמת הלוחה דינו כאילו היו המשות בעין בית הלוקח ונופלין למוכר בעד החפן שקונה ממנו דאין המשות קונית מ"מ מיב בשם"פ הס"ע בחוב ויהיה דעת הרמב"ם ושים חולקין בחוב ותות דעת הרא"ם וכו' ע"ש. דמה יענה במ"ש מהן בסי' קל"ה וגיהו נופיה כתב שם ט"ד מהן וז"ל אינם נקנים בחלוה משום דשבירות ליותיה ממכר הוי ודין מכר יש לו ולקמן בסי' כ"ד כתב השור וגם המחבר בש"י ז"ל מי שים לו חוב וכו' ע"ש. ורחיתי בס' זרע אברהם חח"מ סי' ת' דל"ה דכתב דמהן ס"ל כהרמב"ם וייסב כדוחק דברי שבסי' קל"ה כיעו"ש. ויעוכו עם הדוחק הזה תיכו מהייסב ע"ד הסמ"ע ז"ל שדברי הסמ"ע כתב ע"ד מהן במ"ש מורס ז"ל עליו ויעוב הזה"ח ז"ל היא נגד דברי מורס ז"ל כיעו"ש:

נמצא דהמ"ז ועבוה"ג ותוב המשולש והחיד"א ז"ל כילהו ס"ל דבי"ח וי"א ס"ל למהן לדיעה בי"א וחוי בי"א וי"א דס"ל בי"א בתרא והזה"ק והקו"א והמ"ש בסי' קל"ט ס"ל דמהן ס"ל כדיעה הראשונה. והמגש בסי' קל"ה גר' דהסמ"ע שיבה אח טעמו וז"ל דמהן ס"ל בסי"ח וכ"ל גם בסי' ס' ס"ז בס"ק כ"ח וכ"ב בד"ה וחח"י כ' לו בעה וכו' מדבריו שם גר' דס"ל בדעת מהן דס"ל לדיעה בי"ח והיינו כדעת הרא"ש ז"ל וע"ז מקשה ומתהן בדעת מהן ז"ל דהל"ה קושיא מעיקרא ליתא ע"ד מהן וא"ב דבריו הם נגד מ"ש בסי' קל"ב הנ"ל והבריו שבס"ק כ"ב בסי' שער בקנין וכו' פי' שער קנין העתיקם הם"ך ז"ל שם בס"ק ל"ח והבגה"ע הגה"ט חות מ"ח בסתם ועיין בס' בית אברהם סי"ו וחוב המשולש שם והמע"ם הגה"ט לית ול"ן מה שהעירו בדבריו ולא הבינו עליו במה שהגיעו עליו תלן בעיוהן ועיין בס' הגד"מ בני בעיוין וקבב ח"ב ח"ב סי' מ"ה דקי"ב ע"א בדברי הרחב"ל י"ו דכתב על ההיא דסי' רמ"ח י"א וי"ח דכללא הוא דדעתו כי"ח ע"ש. וכעת נראה לי לפעה ס' לקט יוסף הגד"מ ק"ק ובמער' קו"ח חות ה' הביא דברי ה' קו"א ז"ל ושחיד"א בברכ"י סי' ח"ן ותרפ"ו כתב היפך ועיין על ס' ישמח לב דמ"ד ע"ב ע"ש. וכעת ס' יש"ל חיכו תלוי תלוי:

ועיין בס' משנה"ר מער' ח' חות ד' דקע"ו ע"ג דכתב דלפי הכלל המסור בידינו דבשמביא מהן י"א וי"א נקטינן כי"א בתרא חיכא דמסופקני היכא דכותב י"א וי"א גר' דהלי ליעבד מיכת דס"ל כי"א אלא דלא מלאתי לי חבר בוה במחברי הכללים עכ"ל. והיתה השלמ"ה מע"ק דברי כל הכתבים ז"ל הנ"ל שבאתו דבריהם דהיכא דס"ל דהוי כי"א וי"א והיכא דס"ל דמהן ס"ל בדיעה הראשונה ועיין בס' שדי חמד הגד"מ בכללי הפוס' סי' י"ג חות י"ד וט"ו ועי"ז דכתב דבשמביא מהן בש"ע שבירות בלשון י"א וי"א ובוזלת ללשון זה יש שלשה דעות בזה יש סוברים שדעתו בס' הסניה ויש סוברים שדעתו בס' הא' ויש סוברים שחין בדבר הברע והחריך להביא שברת כל ה' וה' עש"ב. ובס' הלכה למשה ס' מכירה פ"ו ה' י"ב ד' פ"ג ע"ג כתב דלא הבריע שכן משמע מדכתב בש"ע חו"ת סי' ס"ו ע"ד י"א מההן והלכה כדבריו מכלל בשכותב י"א וי"א לבד חיכו מכריע ע"ש.

וכמ' ויוסף תכרתם לכמוהר"ח דיין ז"ל בסי' ב' ד' כ"ו ע"ח הביא בשם הגו"ר מ"מ כלל ח' סי' כ' דבשבועה מדן י"ח וי"ח כוונתו לומר דלח מכרעת ומתן דעבד כמר עבד ומתן דעבד כמר ובודאי שיכול המוחזק לומר קי"ל ע"ש. הנך רואה דלהגו"ר ס"ל דבשבועה מדן בלשון י"ח ויש מי שאומר היא עדיפא לומר דס"ל למדן כס' הרחשובה יוכר מי"ח וי"ח דס"ל כדעתו דלין הכרע בדבר והמוחזק מפי"ל קי"ל וכמ"ש ותעיקרא גם בכללא דלית לן בדברי מדן בש"ע היכא שמביא סברת הרחשובה בשתם והב' בל' י"ח דדעתו לפסוק כס' הרחשובה שמביאה בשתם להה מולא שברבי החת' ז"ל שדו ביה נרעת קודם לכל מ"ם ס' בית דוד ח"ח בס' ר"ה דק"ו דכתב דלא לחמרי' החי כללא דשתם וי"ח דעתו לפסוק כשתם חלא כשכתב בפי' ובפרעות תורו דבר שחולקים עליו וחת"כ כתב וי"ח היפך תו ודחי דעתו לפסוק כס' הרחשובה. חבל היכא כשכתב ס' הח' לח כ' אלא עיקר הדין שתם ולא פי' בהדיא וכו' ובדברי הי"ח פי' המילוק לחו ז"ל שדעתו לפסוק גם כהי"ח ישו"ם. והפר"ה בס' תולעים סי' פ"ד כתב בשם ס' מנחת יעקב בהרב"ד ישו"ם בדין ד'. והלח"ם ז"ל בקונט' מ"ק סי' ל"ח בד' ל"ד ע"ח דחה דברי הרב"ד ז"ל ושם הביא דברי השו"ע בכללו סי' ח"י דדחה לדברי הרב"ד מטעמת לחריכת והר' חנ"ן ז"ל בס' חוקי חיים בסי' ט"ל ד' ע"ש הביא דבריו והלריך בזה ע"ש. גם עיין בס' חנורה בהלך ד' כ"ו בחשו' מוהרי"ם ז"ל. ולחת עצייל הן עתה מלחתי שורש לדברי הרב"ד ז"ל בחילוק זה בכנה"ג חיו"ד סי' קם"ד הגב"י לות ח' דכתב וז"ל כ"ב וכס' הקלר הביא ב' הסברות ולא הכריע וכתבתי בחשו' דלין חשש בזה המסורת היא בידינו דהסברת שמביא בשתם היא העיקרית וכו' ושמת חלמר ה"ד בהסברת שמביא בשתם הוזכר הפרש הזה לבל כלן בס' שמביא בשתם לין מוזכר שם שום זכר מהשנתת דסורת הא לאו מלחת היא דכיון דהרב כתב מי שהיה שדנו ממושבת וכו' בכלל לפי מהשנתת דסורת וכמ"ש בס' ע"ז וכו' ע"ש. הרי מבואר בדבריו דסבר דהת דקי"ל דהסברת שמביא בשתם היא העיקרית ה"ד היכא שהוזכר בשתם הפרש ההוא. ואם לא הוזכר הפרש ההוא בשתם לת לומרינן דקי"ל כשתם. ולכן הולרך שם לומר דבדבריו שם בכלל בשתם מהשנתת דסורת. הרי יש לינן גדול ושורש לחי' הרב"ד ז"ל והוא ז"ל לת זכר לדברי הכנה"ג חלו שלילו וזכרם היה סומך לדיק זה לחשו עליו:

גם מדברי הכנה"ג ז"ל הנ"ל יש להביח לחיה דכתב שם על מרן בשמביא בש"ע שתם ויש תומרים דלת הכריע לתך לחנן קי"ל להלכה כדברי השתם עכ"ז יחמר עליו דלת הכריע והיינו שלת הביא סברת השתם לבדה דוקא. ולשונם לחנן קי"ל להלכה כס' השתם וכן מרן בשעמו פ"ל להלכה כס' השתם ולכן כתב לותה השברת בתחילה בשתם. דבזה לוד"ל תמיכת חיזה מהשיש דתמהו על הכנה"ג שבחיזה מקומות כשמביא מרן בש"ע שתם וי"ח כותב שמרן לת הכריע. דבדבריו חלו הנ"ל מבואר בחר היטב ולק"ו ול"מ ובחמור ועיין בס' סי"מ בכללי מרן הש"ע ז"ל:

ומלבד מהי תילוקא החמור בהכנה"ג והרב"ד ז"ל בהחי כללא דשתם וי"ח כנ"ל. עוד יחת מולא בס' הון יוסף זחמרו ז"ל סי' מ"י ד' ל"ח שהחריך בזה וכתב דהשפר"ח הביא בפריו סוף ח"ג בשם ס' זר"ח ז"ל מי"ד דל"ז דחין לסמוך על כלל זה דיש ויש כמה מקומות היפך כלל זה והזר"ח והשפר"ח ז"ל תרווייהו דבנן קדישי הוו הקיפי תרעת דיהרחל היושבים רחשונה על כסא ההוראה בהר הק' בירושי' וכו' ושם חמרו דחין לסמוך על כלל זה. והנה שהנ"מ בח"ב בכללי השופ' וכו' הרוחה יהיה דמלבד דלת שלטו מלו"ע בשוף השפו' וכו' נקוט מיהת ביד שני נביחים חדוני השרן הש חמרו בפירוש דחין לסמוך על כלל זה. יבוח הנ' מני"ר ה' בני יעקב ד' רי"ד רים ע"ג הכי חמר רב וכו' הרי לך ברכין תלמח דקיימי בש' חלח וכו' ואם קיבלנו עליהו הורחות מרן ז"ל לת קיבלנו עליהו גם כללים הללו בדעתו ושפיר מני חמר קי"ל וכו' עש"כ. גם ה' נוכח השולחן חחה"ע סי' י"ג ד' י"ד ע"ג כתב בענין שתם וי"ח בדברי מרן דמני המוחזק לומר קי"ל כהי"ח ושתך ידיו ע"ד הכנה"ג מיו"ד סי' קם"ד הגב"י לות י"ו ע"ש. ועיין ג"כ בס' פני יעקב ח"ג הגד"מ לה' כמוהר"י חבו' י"ו בשם בס' ד' הלריך הרמיב להביא דברי הפוס' החת' ז"ל שדבריו בזה ושהפקותת בזה הוא דמני המוחזק לומר קי"ל כהי"ח עש"כ. ועיין בס' לקט יוסף ק"ק הגד"מ מע' הקו"ף לות ה' שיין בזה על ס' שולת חי"ם לחוה"ר רחש"ל יש"ח ברכה י"ו וס' יחמת לב דמ"ג וכרך של רומי דכ"ה מ"ש בזה. ולריך לעיין בס' שדי חמד בכללי הפוס' סי' י"ג לות כ"ה דלע"ד ים לעמוד עליהם ע"ש. וה"כ בפי החמור ומדובר לעיל יולת דמלבד שבן היכא שכותב מרן בש"ע י"ח וי"ח לו י"ח וי"ח כודאי הנמור דמני המוחזק לומר קי"ל ולית דין לריך בושש:

נחזור לדברות הרחשונות היכא דחיכא בבלי שתם לו שלשה מיני בשמים יש מהם שברכתן עני ויש עשבי ויש מיני דלת יברך ע"ב לו"ח ברכתו הרחויה לו חלא יברך מיני בשמים ויכוין לפטור לת כולם מחמת דחיכא פלוגתא בדבר וסב"ל לחפי' כיחיד נגד רבים ותפי' נגד מרן שקבלנו הורחותיו וכל"ל. ורחיתי לה' דברי מהדכי קרישפין ז"ל בחו"ת סי' י"ב דכתב לעניו דיכא כיון דמדברי הטור לין הכרע לכאן ולכאן ומרן פסק לכתחי' לריך לברך ברכה הרחויה לכל ח' ומלעדף לטובה דעת ר"ע שכתב לברך עכ"ח ברכה הרחויה לו ודחי דהכי נקטי' לברך עכ"ח ישו"ם. ותחתמ"ר חגבי לת כן דעתי מחמר דחיכא פלוגתא בדבר סב"ל ואין לברך עכ"ח חלא יברך ע"ב ויכוין לפטור לת כולם וכנ"ל. ומ"ש שם דכר שמוכח מבין בדברי הטור דבדיעבד קחמר וכו' ואין זה מוכרח וכו' ע"ש. לע"ד דהוח בטור בדברי מוכח דמפרש בהטור דלכתחלה קחמר וכנ"ל:

גם רחיתי שם בהמשיב שהביח הח"ר סי' רי"ו סק"י בתשובה ח' עני ועשבי דהביח בשם הכל בו וש"ע והח"ת דלכתחי' מברכין מיני וכו' וכ"ע דלת הבין כוונתו דע"כ ל"פ חלא בשים ג"כ דבר שברכתו מ"ע. לך בלת"ה הח ודחי דלכ"ע מברך לכ"ח ברכתו וכו' ע"ש. ואני בעוני חומר דדברי הח"ר ז"ל הם נכונים ובטוחים והיינו דהכל בו והח"ת ז"ל הביאו בתחי' דברי הרמב"ם דשם היו לפניו ע"ב ועש"ב שמברך עכ"ח ושוב הביאו דברי הרחב"ד ז"ל דכתב שמברך עליהם בורח מ"ב שהיח ברכה שבולנת הכל יעו"ש. והח"ר ז"ל הביח דבריהם וכ' דמזה ים ללמוד בתשובה שקורין פיצל"ח שקשורה עלי עם עשבי דמברך במ"ב ישו"ש. והשו"ל ח"ח בדיני ברכות בחות ריח דכ"ב ע"ב הביא הח"ר ז"ל ע"ש. והמיד"ח ז"ל בחחב"ר סי' רי"ו חות ה' הביח בשם רבני חשכנו דשם ים לפניו עלי ועשבי דמהנו לברך בורח עלי ועשבי בשמים והוש"ל דחיך יכלול ושוב מלח הדבר מפורש בירושלמי והרמב"ם גבי המפרים תרומה ותרומת מעשר וחלה דכו' ברכתה חחת הכל וה"ה הכח ובקונט' לחרון כתב דלריך להתיב בדבר לתעשה דים לחלק ביניהם ע"ש. ועיין בס' עיו"ב חו"ת מ"ש ע"ד שבחב"ר ושוב בחו בכפל ממש בס' מרחית הען בליקוטים סי' יו"ד ע"ש. והבי"ד הרב נחמ"ל מ"ח על ירוש' דדמחי פ"ה עש"ב. ויש לעיין בס' חם"ל חלקלעי ז"ל מ"ח סי' כ"ב בענין ברכה עירוב ע"ש.

וה' עה"ס ז"ל כתב דממ"ס הכל בו בשם הרלב"ד היו עני ועשבי מעורבים מכאן מ"ב שהיו ברכה כוללת נר' דלא מהני דלא"כ שפי הול"ל דיכלול ב' בברכה ל' בורח עני ועשבי דהא ברכת במ"ב חיטו יוצא בה אלא בדיעבד אבל לכתחילה צריך לכתוב על כ"א ברכה הראויה לו כמ"ש הכ"י ז"ל ע"ש. וג"ל בשעם וכו' ע"ש. ות"ס אני ע"ד מאחר דאליבא דהרלב"ד קאי ומביא לתיה מדבריו דל"מ מזיכן שמיע ליה מדבריו בסברתו דברכת במ"ב חיטו יוצא בה רק בדיעבד אבל לכתחי' נ"ל עכ"ל תדברא י"ל מדהת"ח והכל בו הביאו ס' הרמב"ם בתחי' דס"ל דיברך עכ"ל ושוב הביאו דברי הרלב"ד דס"ל דיברך במ"ב נר' מזה כפי' דס"ל לכתחי' יברך ברכה הכוללת דהיא במ"ב וכנ"ל. והרמיה שהביא מדברי הרלב"ד ל"מ דאל"כ שפי וכו' תחהמ"ר אין כה הכרע כיוו"ש. ולענין דינא ל"ד מה שנלע"ד כתבתי לעת ושירת דבי רב הבונה בהל מוסיף ורב:

הצעיר **עזרא הכהן טראב** ס"ט

סימן י"ג

הא דאין מברכין על מלוח כתו"ח. רחיתי לה' מעשה דמזמר מיב בכבוד תביו ותי מחייבין ברכה על מלוח כתו"ח היה גם הממזר חייב לברך והויא מלוה הבאה בעבירה ואין מברכים כמ"ש הרשב"ח ז"ל בעניו השבת הגזל ושלוח הקן. וכיון דבממזר אין לברך משום מ"ב גם בישראל כשר אין מברכים וכמ"ש הרשב"ח ז"ל לעניו גבי דאין מברכים משום דלא פלוג רבנן לגרושין שיברך במקלתן ובמקלתן לא יברכו ה"ט דכוותת ותמה על הרשב"ח ז"ל דיך נייד מלומר הכא ג"כ הת טעמת ע"ש. ותחהמ"ר תכי הדוחה דאין תימה על הרשב"ח דלא אמר ה"ט דעיקר דספיר חזי דהוה טעם קלוש ולאו כר סמכת דשתי השבת הגזל ובה"ק דת"ח לקיימן כ"ח עד שיעבור טל עון הגזל ושל לא תקח האם על הכניס בתחילה וכשבא אח"כ להשיב הגזילה ולשלח האם לתקן מה שקלקל הויא מלוה הב"ע ממש ואין מברכים. ומשא"כ במלות כתו"ח גם לגבי הממזר דנולר בעבירה מ"מ העבירה היא מה שעשה האב ומה שהולה הממזר לקיים מלות כתו"ח אינו תיקון לקלקול הקודם וכמשך ממש מעבירה הקודמת כדי שלאחר שהיא נקרלת מלוה ה"ב כ"ח מלוה בפני עלמה היא שמוטלת על הבן לעשותה ככל המלות דהממזר חייב בהם ולא לאחרי בהם דמלוה ה"ב הם ולזה הרשב"ח ז"ל נייד מטע"ז יען שהוא טעם קלוש ועיין שם לאחר שהביא תירוץ ה' שורשי הים למאי דמברכין על מילת הממזר דשאני הבאת גזילה דת"ח לקיים המלוה בלא עבירת הגזל והוי מלוה ה"ב. ומשא"כ גבי מילת ממזר דאפשר לקיים מלות המילה בלא עבירה וכיון דאתקן ברכה לחיבת דליבת עבירה לא פלוג בה. כתב הוח ז"ל ע"ז וז"ל ועמ"ש הרשב"ח נופיה לעניו גם וכמש"ל לעיל מזה ע"ב. וגר' כוונת דבריו הוח להעיר על תירוץ זה דהרשב"ח ג"ם למה שאין מברכין על הגט משום דים שהם בעבירה ואפ"י שבמקלתן ים שאינם בעבירה ל"ם רבנן שיברך במקלתן ובמקלתן לא יברך ולכן אין מברכים כלל על הגירושין. ולפי תירוץ ה' שרש"ה ז"ל הוי ליפסח שכתב גבי מילת ממזר כיון דאפשר מלות המילה להתקיים בלא עבירה וכיון שאתקן ברכה זו לחיבת דליבת עבירה לא פלוג בה. וכפי דברי הרשב"ח הו"ל דלא נברך על המילה כלל מטעם דלא פלוג. זו היא כוונת דבריו וקילר במוכן יעו"ש:

וראיתי להרב שחרית יעקב ז"ל בפ' במדבר דאקר למה אין מברכין במלות כתיבת הס"ת ותכ דכשפרן ס"ל דאסורים ואתרוים לא נתעוררו בזה וגם הטעמים שכתב הרשב"ח בסי' ח"י לבמה מלות ס"ה שאין מברכים עליהם לא שייכי הכא וכו' והבי"ד ה' חוקי חייס דקמ"ד ע"ג הוה ת"י ותמה עליו הברוחה בהשו' הרשב"ח הנז' ירחה שכ"ט למלות תלילה ויכוס שלא תיקנו ברכה משום דאין מברכין על מלוה שאין זו תכליתה ויכוס ותלילה עיקרה משום מלות פ"ו. וכן הב"ד החבי"ב ז"ל בח"ה סי' קס"ט וכו'. וטע"ז שייך שפיר הכא בכתיבת ס"ח דאין זה תכלית המלוה ועיקר הוא ללמוד וללמד לשמור ולעשות. והיוהר תימה הוא ז"ל עלה מן היסוב כן וכיון שכן מיך קאמר דטעמים של הרשב"ח ז"ל לא שייכי הכא והוא פלא ול"ע עכ"ד. והחיתי הגהה כ"י ממוהר"ם סוכרי י"ו על שפת הנייר וז"ל ואני בעוני למינת דהדרכת הוא הפלא על הרב המחבר ז"ל דדברי הרשב"ח ברור מללו דנ"ט למלות תלילה ויכוס משום שעיקרה תינה מלוה שעיקר המלוה היא מלות פ"ו והאמה תינה מלוה טל פ"ו וכיון שתינה מלוה לגבי שניהם וכו' ואיך יתמה ה' שקי"ו דברי הרשב"ח לגדון דידיה שתכליתו מלוה ללמוד וללמד דבר הסוה. ומשו"ה כתב הרב שדברי הרשב"ח לא שייכי הכא וכתר לו דרך לחר עפ"י הפוס' שנ"ט לשמת בניסואין וכו' דמדברי הרשב"ח מוכח דאם היתה התכלית שהיא מלות פ"ו לגבי שניהם היינו מברכים בשעת יכוס לף דלא בא התכלית עדיין והוא היפך מדברי השלחי"י ז"ל יעו"ש עכ"ד ההנהה. ותלא ושירת תמינת דכוונת הרשב"ח ז"ל היא דבא לתת טעם למה דאין מברכין על מלות תלילה ויכוס וקאמר משום דאין עיקרה מלוה אלא עיקרה היא משום פ"ו וכיון דאין עיקר הכליתה מלוה לכן אין מברכין עליה ושוד בא לתת טעם אחר ג"כ לאמה והוא ישן בתכלית מלוה תלילה ויכוס משום מלוה פ"ו והיא תינה מלוה אפ"ו לכן תינה מברכת. וכן תמלא בתוספתם שער ג' דכתב שם וז"ל ואין מברכים על התלילה משום דמלוה ה"כ היא דקא עבר על עשה דיכוס. וכן אין האשה מברכת על התלילה ולא על היכוס משום דלא מפקדא אפ"ו וכיון דאינה במלות יכוס אינה במלות תלילה וכריו"ם וכו' דאלמא תלילה ויכוס לאתקום להדדי ע"ש והם דברי מוהר"י ן' פלט ז"ל בכתוב שם ונם דברי תשו' הרשב"ח דסי' ח"י הם ממוהר"י ן' פלט ז"ל כיוו"ם וא"כ נר' דכוונתו היא כמ"ש בעיונין דבתחילה ג"ט משום דאין עיקרה מלוה וכו' ושוב יאנו כ"ט עוד לאמה משום דאינה מלוה אפ"ו וכן בתשו' המיוחסות להרמב"ן ז"ל סי' קפ"ם שהיא ממוהר"י ן' פלט והרלב"ד ז"ל כ"כ וז"ל ואין מברכים על מלוה שאין עיקרה מלוה כגון תלילה ויכוס דהעיקר משום פ"ו ע"ם וכ"כ הרמב"ג ח"ה סי' קנ"ו הגה"ם אות כ' וכסי' קס"ט הגה"ט אות ח'. ולזכה תמיהת על ה' ח"ת ז"ל. ברם זאת היא שק"ל דמדברי התבודרסם בשער הג' דס"ל דהאיש מברך על היכוס מדלא תפס כדבריו כ"א תלילה וגם מהטעם שנתן משום דמלוה ה"ב היא דקא עבר ע"ע דיכוס נר' דס"ל דעל היכוס האיש מברך. ולכי תידוק שם המלה שכן מכואר בדבריו שכתב וז"ל ולא דמיא הכנסת כלה לחופה לפדיון הבן דמברכין עליה דאינו לפד"ה תע"ג דמיתני בהן מלפדות תבתי רמיא מלות פדיון על האב ומחויב לפדות את בנו אלו לפדות הבן את עלמו. אבל הכנסת כלה לחופה דמשום ג"ת מזדקקין להו אי מימנעי ולא בעו לן לעיולינהו לחופה מיעקרא לה אחי מלוה לגמרי מינן. והאי ליכא למימר כיכוס וניסואין דתע"ג דתלית בדעת אחרים ואפשר דמימנעא האשה לא מיעקרא בהכי מלוה מן האיש אלא אבתי רמיא עליה מלות יכוס וניסואין לכי משכח עדין דליכא למימר הכי בהכנסת כלה ע"כ. הרי מבואר שם בדבריו דס"ל דעל היכוס האיש מברך והם דברי מוהרי"ן

פלג"ל ומהכרי הרשב"ץ סי' י"ח ובמיוחסות סי' קפ"ט כשם מיהרי"ן פלג"ל סי' נ"ל דגם הלים לומו מכרך על היסוס לפי בעיקר הכליתה לומה מלוה וכמ"ל ומלל הדברים כתרלי ניהו. ולם נלמר דלומת הכרי תשובת הרשב"ץ הוא דבל לתת טעם על הלשה דוקל לעמה לומה מכרכת משום בעיקר הכליתה לומה מלוה הלל עיקרה משום מלות פ"ו והיל לומה מלוה לפ"ה משו"ה לומה מכרכת. ולשולם שהלים מכרך לף שעבשיו עיקרה לומה מלוה מלבד דזהו מהדוקק לומר כן עוד כה המדברים במיוחסות שהבית כשם מוהרי"ן פלג"ל לית ל"ל משמע כן ומבואר היטב בדברים דגם הלים לומו מכרך ביון שעיקרה לומה מלוה וכל שעיקרה לומה מלוה לין מברכים עליה וכמ"ל וכמ"ם הכנה"ג בסי' קנ"ו וקם"ע וכ"כ ה' חוקי חיים ז"ל בלוחן דלי הדל קבה לע"ה. שו"ר המבור בה"ה סי' קם"ו הביל מבם העיבור על שם המחבר דחייב לברך על היסוס ומכן כ"י ז"ל לית דבר מזה כלל. ומור"ם בחיבה הביל זה בשם י"ח ע"ש. מעתה קבה על הבנה"ג דהכי"ד הרשב"ץ ז"ל וגר' דס"ל בדברים דלומו מכרך ולית העלה על שפתיו דברי המור ומור"ם ז"ל שבסי' קם"ו:

וראיתי לה' גע פשוט בסדר תלילה לות ל"ג דבתב י"ח שלריך היבם לברך על מלות תלילה ולית נהגו בך עב"ל. ולהי בעד מי יהן ידעתי ולמלללו מי ביסבור בן דבחלילה חייב לברך דמה שרלו שיהי היל בבל הפוס' ז"ל מודים דהבבן וכ"ל דבחלילה לין לברך לך בל דלה וט"ע:

א' עיין בסי' ויוסף לברהם סי' כ"ח בד' ק"ך דבתב וז"ל וכ"ז דוקל בלם עישה ע"ד לבשלה לו לטנן וגמר ועבה בן וגם לית לפה ממנה מעט. לבל הם חסר לחת מאה לף לדעת ר"ם דק"ל בוותים חייב בחלה ובהמוליה. ולפי"ז מה שהבלין עבשיו דבשלבין עישה ע"ד לחפותה במעטין ממנה מעט בשמן לף לר"ם לריך לברך המוליה עב"ל. מבואר בדברים דמלחר דלם עישה ע"ד לחפותה דעתחייבה בחלה שוב לף דעגנה לחמ"כ בשמן חייב לברך המוליה דהל בהל תליה. ולי לבבי הלשיר ים לעמוד בזה ממ"ם מרן בב"י ולו"ח בי' קם"ח סי"ב וז"ל לפי' דבר שבלילתו עבה הם בשלה לו עגנה לין מברך עליה המוליה לפי' שים עליה תוריחל דעתמל ולפי' נתחייבה בחלה דברבת המוליה לימו הולך חלל לחר שעה לפיה ע"כ. וזו היל סברת ר"ם וכמו שמוטין ע"ז בבאר הגולה שם. ומ"ם טו"ם וי"ח ולומרים דבל שתחילת הישה עבה לפי' הם ריבבה לח"כ במים ועשאה סופגנין ובשלה במים לו עגנה בשמן מברך עליהם המוליה היל סברת ר"ת ע"ם בליון בלר הגולה. וסברת הרלשונה היל סברת ר"ם וכה כתב מרן ז"ל בפי' דברבת המוליה לימו הולך חלל לחר שעת לפיה. עוד יש לי לעמוד בדברי הר' יחבל מברהם שם דעמ"ם מרן שם לח"כ וי"ם יש"ל שבושם ולל יהבלם חלל ע"י שיברך על לחם לחר תחילה. בתב ה' ל"ח ז"ל ע"ו וז"ל ולל יהבלם בל זה ל"ח חלל בשים בהם לחר לפיה תוהר לחם עור ע"כ. ודבריו תמוהים שהרי סמוך ובלה ממש בתב מורם ז"ל בהגהה ע"ד מרן וכ"ו לל מירי אלא בדחית בית לחר לפיה תוהר לחם לשון הטור והפוס' חבל וכו' ומה בח תיהו ז"ל לחדם ודבריו ל"ו:

ב' בדידי הוה עובדת כשהייתי לובש הפילין בין תפי' ל"י לתפי' ל"ב בח לחד ונתן לי שלום ולחר לי לפירת דחלריה טב וחני שבחתי והחזרתי לו שלום ולמרתי לו תיבת טב דוקל. ותיבף נכנסתי לבית הבסה הם לריך לברך על תפי' ל"ב בדין הבח בין תפי' ל"י לתפי' ל"ב דלריך לברך. וכלותה לעת נזבתי בדעתי שלל לברך ולבבתי תפי' ל"ב בלל ברבה והיה טעמי ממלי דק"ל בדין ק"ם וברבותיה ובומילות שבין ב"ם ליסתבה דים

מקומות שבוח מציב שלום לבל לחד במבותר בשו"ע סי' ל"ח וס"ו. דמוה לומרו הפוס' ו"ל דבפסוק דזמרה שונה לחן דברבות ג"ב לחבל בק"ם וברביתיה דוקל לחן דקדים וקדושה וברבו. וכי היבי דהם בדיעבד שנה לחן בין תפי' ל"י לתפי' ל"ב יש מהפוס' ו"ל דבתבו דלומו חוזר ומברך על תפי' ל"ב ישי"ב. בן ה"ב לעניו עניית שלום תע"ב דלבתחי' עבשיו לין להפסיק בלל לל בפסוקי דזמרה ולל בק"ם וברבותיה וכמ"ם הבלה"ט סי' ס"ו סל"ח ע"ם. מ"מ בדיעבד הם הפסיק בעניית שלום בין תפי' ל"י לתפי' ל"ב לין מברך על תפי' ל"ב. לח"ב בלומרו כזה עלה בדעתי להביל רלית דלי"ל לברך דבלל"ה לינה דס"ל דלל הוי בהפסק בין לוכל דיבור ב"ל אחת לל הוי בהפסק ע"ין בס' פלח הבולמן בה' ל"י דף י"ב בענין לחילת תלללה וולהבלה לחר ברבת הסחיטה קודם הסחיטה דבתב דלחמירה ז' לל הוי בהפסק דק"ל כדי שלהל תלמיד לרבו לל הוי בהפסק ע"ב וע"ם מ"ב בם"ן ל"ם. ברם עדיין לבי מהסס ולל בירלה לי ילילבל בזה יש דהם לוחה לבה מדוע נחלקו הפוס' ז"ל הם עבה לחן על ברבת תפילין בל לחר שבילך לעשותו הם חוזר ומברך על ת"ר הו לל לית ליה בסי' ב"ה בבלה"ט סקי"ל דהביל זה. הל בלשו הבי לל הוי בהפסק מלחר דלילת דיבור בי הם מיבה לחת ל"ו בהלה זה לימו מוסבם. ומ"מ בר' מלחר דהיל מידי דברבות וקי"ל בפין ברבות להקל לבן אב ולחת"ע:

ג'. מור"ם ז"ל בחיו"ד סי' ב"ח בתב מי שחתב פעם בחתב ברחון מברך שהחיינו על הבשו לבל לל על השחיטה דמוך לבריה ע"ב. וה' דהבי שלום בפ' בחוקותי הקשה דלפי"ז בני חולין דפ"ה בלחמה ושחטו ובסה בשה שחתב יבסה. מעשה בלחד שחתב וקדם מבירו ובסה וחייבו ר"ג ור"ד והוביח ולילביל להו שבר מלוה הו שבר ברבה לחב"מ לבהמ"ו ל"ל שבר מלוה היל יו"ד זבוביח ול"ל שבר ברבה מ' זבוביח ופפיע דשבר ברבה היל ובהמ"ו דלית בה ד' ברבות מ' וחוביח. דלחמי לל לחמרו שם דב"מ לשחיטה עלמה דלילי ביה דלילי בבה"ג דל"ל שבר מלוה יו"ד והוביח ול"ל שבר ברבה כ' והוביח וב"ב. ולפי"ז בפ' גוד לריה שיטה בתי' על דב"ל לקושל דבתב וז"ל לק"מ דהל המבך על הבשו שהחיינו היינו בשלה בישה מקודם מימיו ל"ב ברבה זו דלידה ל"ל לו לעשותה ב"ל פעם לחת בבל ימיו ולף שלקח לו לחר הבישו לבמי לל לל לפשיטים מברבה זו דפעם לחת יבסה ויבבך שהחיינו. ובשלמל ברבת בישו דחייבים ר"ע יו"ד והוביח לין לו בזה תיקון לומר דישסה פעם לחת דלין לדבר קלבה דרושה לבשות ולבבך במה וימי מל"ב שהחיינו וכלמור עב"ל. ובפוף הספר בליקוטי הרמב"ם הל' שחיטה פי"ד ה"ל לין שם על דבריו בזה שהיבן לקושל וחת ע"ש. ותבבי הבל לל הבוה למחוני בתירון זה דהן לחת דהל דמבבך שהחיינו ס"ד בשלל בישה מקודם מימיו וכמ"ם הגו"ל ז"ל וכמו שיטון בפר"ח ופר"ת ועיין ג"ב בבגה"ג הגה"ע חות ו' מה שב' ע"ד הדמב"ל ז"ל עם"ב. מ"מ היל תליה ג"ב בשחיטה הרלשונה שמותב והל דהינו מבבך על השחיטה הוא מבוח דמוך לבריה וקבשוה הבישו וכן מדויק בדברי מור"ם ז"ל שבתב מי שחתב פעם רלשון וכו' גר' דתלה לוחה בשחיטה רלשונה. וה"ב לם שחב פעם רלשונה וכל חבירו ולקח הוא הבישו לבמי לל בבך ברבת שהחיינו ולפשהה ממנו השוב הינו מבבך לוחה דבתי' שהיה רלשונה וביסוי רלשון שביסה גם יחד בפעם לחת ולילל והדרל קושיל לדוכתה וק"ל. ובעיין שבך י"ז לברבה ומ"ם ר"ת דהם עשה לחן בעור הגדול העושה

לחן וכו' עיין בס' דרבי הים דקמ"ע דהלריך בזה:

סימן י"ד

עיין בכנה"ג חו"ח סי' ד' הגב"י דהביא בשם ריח"ז שהוב"ד בס' שה"ג פ' הרוזה דבכפור וע"ב שלין שם נע"י תימו מברך לא על נע"י ולא המעביר חבלי שיגה ע"כ ומהתימה עליו דהביא כן בשם ריח"ז ולא בשם הרמב"ם דהכי הרמב"ם ז"ל בפ"ז מה' תפילה ה"ח כתב כדברי ריח"ז והביא"ד ג"כ העור בחו"ת סי' תקנ"ד וע"ש בב"י ובסי' תרי"ג והריח"ז בעלמו בסוף נסוגיו שם כתב וכן ביאר רבינו משה יע"ב. וכודאי שכוונתו על הרמב"ם ז"ל וגם יש תימה על הרב מיש מדבר ז"ל בסי' כ' שהביא דבריו וכתב שלא ידוע דברי הרמב"ם והעור ז"ל וכב"י סי' תרי"ג:

והנה הרב חיים מדבר ז"ל שם כ' ע"ד הכנה"ג וז"ל ולפי יודע מה טעם לימו מברך דהא כתב בשו"ע סי' תקנ"ד ס"י דמוטל עד קסרי שלבשותיו ולפילו על נע"י לסעודה הוי מחלוקת וכו' ולפי' למ"ד התם עד קנם של זרוע סי"ד לגבי נע"י לסעודה לבל נע"י שחרית דהוי מסום נקיות מודה הוא דהוי עד מקום חיבור החלבשו' וכו' מ"מ לא יברך המעביר דהא כתב הש"ע סי' מ"ו המברך היכא שירחץ פניו ובע"ב לימו רוחן פניו שלא על עיניו לבד ומשו"ה נר' ודאי דלימו מברך ע"כ. ות"ש לפי ע"ד חדא דמלי מקשה מדברי מרן ז"ל להריח"ז ז"ל שהוא קדמון וכ"ש מיליה וס"ל דלא מסיבא ליה לשיברך עליה עכ"י. ומו דלא הי"ל להאריך כ"כ מלמד דהוא הוק"ל מכח דברי מרן ז"ל הי"ל להביא דברי מרן בש"ע בס' יוה"כ סי' תרי"ג ס"ב דכתב דמוטל לחדש ידיו שחרית ומברך עכ"י ויזהר בלא יעול לפי ע"ש קסרי שלבשותיו ע"כ דכתב בהדיא דבעשילה כזו ביוה"כ שיהא ע"ש קסרי שלבשותיו מברך עכ"י ודבריו ל"י:

ולענין ברכת המעביר דכתב דבע"ב ויוה"כ דלימו רוחן פניו שלא על עיניו בלבד שרחה ודלי דלימו מברך. לפלפו נוהגים לברך חותה וכ"ו מדברי הכנה"ג ז"ל בחו"ת סי' מ"ו בהגה"ע שכן נוהגים לברך חותה דכתב שם דים ט"ו ברכות מלמד"י שמה עד העומל מחדים עוטים וכו' דברכת המעביר חבלי עד שלוש הנומל חסדים טובים היא ברכה לפת וכמ"ש הרמב"ם בה"ת פ"ז ה"ד. ובסדר המנין של הק' ברכות שעשה שם מוכח שמברך עכ"י ביוה"כ סיפך דברי ריח"ז הנ"ל. וגם נרחה שמברך ג"כ שעשה לי כ"ן דמנה שם ט"ו ברכות מלמד"י נשמה עד הנומל וכו' וברכת הנותן לישף כת לין מברך חותה כמ"ש שם בהגב"י יע"ש:

ועיין שם ח"ר ז"ל סי' מ"ו חות י"ב שכתב וז"ל כ' בגליון מ"ח לא לא יהן כל הלילה לא יברך ברכת שלמד"י נשמה וברכת המעביר שינה ע"כ. וכתב עליו הפרמ"ג ז"ל שם בשלל מבהסם סק"ב דים להסתונן בזה דהא ק"ל בס"ח דעל מנהג העו' הוא מברך לף שהוא לא נסחייב בהן וכ"ת דלא"כ המעביר שינה מזכיר מ"ע בברכות נעילת הסנדל תוכיח שעשה לי כ"ן דקלי לחשלמי ולפי"ה לא לא נסחייב בהן מברך ועי' סרי"ג ביוה"כ בשור וכ"י לרח"ם דעל מנהג העולם מברך גמי ביוה"כ כל שרבי ולא לומר דקלי לבל נרביו ול"ע עכ"ה. גם שם בסקי"ד כ' וז"ל עיין ר"מ שם בע"ב ויוה"כ ח"א המעביר שינה דלין רוחן פניו ואנו חומדים על סדור העולם ורלוי גם כן בשיעור כל הלילה וי"ל עכ"ל. וכעת לבבי הל הוק"ל בדבריו בסקי"ב דכתב שם וז"ל ולין. עמ"ש ומהנה נתפעב לחומרה בשם ומלכות ולפעמ"י שלין יהן ולים ניעור כל הלילה ול"ם מחזור פקדון כה"ג לנהגו ם"ע מברך כמו פ"ע ול"ד לשלד"י נשמה ומעביר ע"כ. דמדבריו שלה נר' דברכת שלד"י נשמה וגם מעביר שם היה ניעור כל הלילה לימו מברכם. ולולי שתיבת ול"ד שהר"ת שלב ולא דמי היא ט"ם וכל"ל וז"ד לשלד"י וכו' שהר"ת שלה ולה דומה וכ"ל שמברך כנוהגו ם"ע ופשוט. ועמ"ש לעפ"י שלימו יהן כל הלילה ולים נעור ול"ם מחזיר פקדון וכו' לבלו' בתחילת ההשקפה דבריו לינם מובנים דלימו קלי על ברכת הנותן לישף כת דקלמר מהן ז"ל דלין מברכין חותה. והמג"א ז"ל ובכנה"ג וכו' ובכוונות כתב לשומרה ובכ"כ הב"ח וסמ"ג וע"ז בא הא"ר ז"ל ובתב ההגהת נהפעב לשומרה בשם ומלכות. ות"כ מהו זה שהוק"ל ע"ז דלא שייך מחזיר פקדון דמה ענין חוכת פקדון שיבא לברכה זו. לבל עיקר תרלוגה בעיקר דברי הב"י ז"ל דכתב וז"ל עוד ברכה לחת ים בסידורי לשבהו הנותן לישף כת ונתקנה על שהדם מפקיד נשמתו בשרב וכו' דבזה מובנים שפיר דברי הפרמ"ג ז"ל דברכה זו היא שייכא לחזרת הפקדון ותול"מ:

והנה בב"י סי' מ"ו כתב ומנין מלה ברכות כך הוא וכו' הרי ק"ה ברכות בדם מברך בכל יום ותם הוא מתעטה חסדו ח' ונמלא שלימו מברך חלא ל"ת ים לו להשלימן בסיגים לילית ותפי' בתפי' מנחה ויברך עליהם עכ"ל. והקושי בו מבואר דלימו נשאר כ"ת ל"ז ולא ל"ת והמג"א ז"ל בסק"ת כתב דע"ם הוא דלוגם חלא ל"ז ט"כ. ולע"ד דכוונת דברי המג"א ז"ל לקק' דקלמר ל"ת ותסרים שהים למנין הק' והוא משלימן בהנחת לילית ותפי' בתנחה. דהלמת הוא דלוגן חלא ל"ז ותסרים ג' למנין הק'. ותת"כ המ"א ז"ל שוב כתב מדדיש דלדין דמברכין גם הנותן לישף כת ועל תפי' ב' ברכות שרי ל"ט וגם ברכת ירלו עיניו ת"כ הוו ק' לף ביום התעניה ע"כ. ועיין בספר מחלית השקל דכתב ע"ד המג"א דכתב דע"ם הוא דלוגן חלא ל"ז דלפי זה ל"כ מ"ש הב"י ומשלימן בתנחה בלילית ותפי' וכו' דהם לוהא דרלוי לכוונה נמלא ים ל"ז ברכות ת"כ לפי' מניח לילית ותפי' בתנחה מ"מ חשב לו ברכה לחת. ותפשר כן כו' הרב"י שהעפ"כ חשב לו ברכה לחת חלא שלא תיקן לחותה ברכה וכמ"ש ג"כ לח"ז בשבת עב"ד. והנה הוא ז"ל הבין בדברי המג"א בתמ"ם דע"ם היא דלוגן חלא ל"ז דהוא כא לתקן לשון הרב"י ולכן הוק"ל עליו מסוף הלשון והולרך ליתחק וליישב בב"ל. ועכ"ד דכוונת המג"א ז"ל הוא כמ"ש בעניותין דהוא כא לשק על הרב"י דלוגן חלא ל"ז והנה דבתנחה מלים השתים בלילית ותפילין עדיין חשב עוד לחת וקלב במוכן. ודוק בדבריו שב' וב"ם הוא דלוגן חלא ל"ז. ולולי היה כא לתקן לשון הרב"י ז"ל היל"ל לכתוב כן וע"ם הוא וכ"ל ל"ז ולא לכתוב בלי שלילה דלוגן חלא ל"ז. דמזה נר' דכוונת המג"א ז"ל הוא דבא להקשות עליו והוא הוא הקושי שהוק"ל להתל"ה וכ"ל וקלב כדרכו. ולולי בס' זכור ליצחק הרבי ז"ל בסי' ו' דגם הוא ז"ל תמה על המג"א בתמיהת התל"ה וכיוון לדבריו יע"ש. ולע"ד לליבא תמיהא עליו בלל דבו' דבריו דהוא כא לתק' עליו ובדבתיבנא בעניותין והול"מ:

ועל מ"ש המג"א ז"ל עו"ש בסק"ח ות"כ ביוה"כ שחסר ע"ל ברכות כמו בשבת וגם סעודה לחתה וכו' בתב ה' נתיב חיים וז"ל ק"ל דהא ביוה"כ חסר ב' סעודות דסעודה המפסקת שייך לעיוה"כ כמ"ש הוא עלמו ומ' שמפסיק התעיטו מבע"י חסר ח' ברכות מסעודה ת' וסעודת מוצאי יוה"כ שייך ליומא דבתריה ול"ע עכ"ד. והמחל"ה יישב לזה בדוחק דה"ל לולי ב' סעודות וכו' ובשבת חסרו ט"ל וביוה"כ לין בו לותם סעודות ביום לשלים נשלמו חסרים ט"ל וגם סעודה ת' ה"ל בל ליל יוה"כ דהא לפי' ביום התעניה חשבינן ח' ברכות של סעודת ליל שלפני התעניה תוך הק' ברכות כדלעיל וביוה"כ שמפסיקין מבע"י חסרו לותן ת' ברכות הרי מ"ז שחסרו

מן מלה על יום העצית עכ"ל:

ועל מ"ש המג"א על הכנה"ג ז"ל וז"ל ומ"ש לברך על עלית קנין כפ"ע אין כ"ל להרבות בברכות כתב ע"ז המחה"ש ז"ל דלא קאי על הכנה"ג דלכנה"ג כלי ברכת עלית קנין ים להסליס ק' ברכית כנ"ל. ואפשר כיון המג"א להרב"י שכתב בשבת אם מתעצה יברך על ע"ק ע"ש. ומה שגרם לו לכתוב כן שאין ס' הכנה"ג מחת ידו במ"ש הוא בתמ"ד שאין ס' כ"ה תה"י. וגם שמלת כתוב במג"א. אחר שכתב תשבון תשלום ק' ברכות ביום"כ. עכ"ל כ"ה. תשב שכן הוא ממש לשון הכנה"ג אבל החמת הוא שעמ"ש דימחר ברכת מקדש שמך ברכיס בשם ומלכות וגם ברכת מודים דרבנן יאמר בשם ומלכות ע"ז קאמר עכ"ל כ"ה. וע"ז פליג המג"א וקאמר דאין להכניס עלמו בס' ברכה לבטלה. אבל בשאר התשבון יש הפרש בין הכנה"ג למ"ש המג"א ז"ל שהרי הכנה"ג בשתשב מנין הק' ברכות ביום"כ תשב ברכת הבי"ק ותסרו מהמנין ב' ברכות וקאמר דמשלימס בברכת מקדש ומודיס ואילו המג"א ז"ל לא קא תשיב ברכת הבי"ק ותסרו מהמנין ב' ברכות ע"ש:

סימן ט"ו

מעקה. מי שהוא חומן חדש ויש לו בית והוא רוצה לעשות מעקה לגגו אימתי יברך ברכת מעקה. מה שנלע"ד הוא שאריך מתחילה להכין את העלים והמסמרים כיצד שיהיו מסופים ומוכנים לפניו כל מה שאריך לקביעות המעקה וכשיגיע לקבוע המעקה על שפת הגג במקומה במסמרים תחי' כל יברך לקב"ו לעשות מעקה וכמ"ש הרמב"ם ז"ל בה' ברכות פי"ח ה"ב ולחכ"ב יתן המסמרים בעלים ויהדקם ויעשה כל המקומות הלריכים מעקה שכוה יהיה טובר לעשייתן וכמ"ש הרמב"ם ז"ל שם ה"ב כל מ"ע שבין אדם למקום בין מלוה שליכה חובה בין מלוה שדיא חובה מברך עליה קודם לעשייתה. וכן כל המלות שהם תד"ם וכו' מברך על הכל קודם לעשייתן לקב"ו לעשות ע"ם. והולרכתי לכתוב זה משנה שלוה לריכה יש דים מחכמי הסיבה יל"ו שלחרו שיש הברכה עד לבסוף דהיינו קודם קביעות המסמר האחרון במעקה יברך וכוב יש המסמר ויהדקנו וכדי להוליא מספרתם זה ע"ז כתבי לבתר דלבתחי' לריך לברך קודם וכנו"ל ולא יש הברכה לבסוף דאו הוי ממש כמו בדיקת חמן דאם יש לו כמה בתים וחדרים דלריך לבידקם דשוהא בהם כמה זמן עכ"ז לריך הוא לברך בתחלת הכל קודם שיבדוק כלל כדי שיהא עוכר לעשייתן. דמאחר שכל בית וחדר לוכא בית חיובא לבודקו ע"כ לריך לברך קודם שיתחיל לבדוק כלל ולא שיניחנה קודם בדיקת הבית האחרון ש"כ ה"ג במעקה מאחר דכל מקום ומקום מהנך הוא חיב במלות משקה ובגחיגתו אם המעקה נחשב לו לקיום מלוה לכן חיובא דמיא עליו קודם התחלת עשיית המלוה דהיינו קביעות המעקה במקומה לברך כדי שיהא עוכר לעשייתה. וגם שיהא אחכ"כ כמה זמן עד גמר קביעות המעקה במקומו זה לינו מעלה ומוריד דהברכה שבירך בהשגחה היא פוטרת עד גמירא מאחר שהוא נותן בדעתו בשעת הברכה לפטור כל מה שיעשה לבסוף וכזה שאמרנו הוא דהברכה שבירך בהשגחה היא מועילה לכל מקום ומקום מהנך שנעשה בו מעקה דבירך קודם לעשייתה. משל"כ אם נאמר שיהיו אח הברכה לבסוף וכמו"ל נמלא דהמקומות הרחוקי מהנך שקדמה עשיית המעקה בהם הן המה היו בלא ברכה בתחלה קודם עשיית המעקה בהם. ומודעת זאת דעשיית קביעות המעקה היא גמר חיובא וכמ"ש הרמב"ם ז"ל שם ה"ח כל מלוה שעשייתה

היא גמר חיובא מבחך בשעת עשיה וכל מלוה שים אחר עשייתה ליווי אחר לינו מבחך אלא בשעת הליווי האחרון כילד העושה סוכה לולב שופר לילית תפילין מזוזה לינו מבחך בשעת עשיה אלא על הכנה"ג ולכנה"ג כלי ברכת עלית קנין ים להסליס ק' ברכיס כנ"ל. ואפשר כיון המג"א להרב"י שכתב בשבת אם מתעצה יברך על ע"ק ע"ש. ומה שגרם לו לכתוב כן שאין ס' הכנה"ג מחת ידו במ"ש הוא בתמ"ד שאין ס' כ"ה תה"י. וגם שמלת כתוב במג"א. אחר שכתב תשבון תשלום ק' ברכות ביום"כ. עכ"ל כ"ה. תשב שכן הוא ממש לשון הכנה"ג אבל החמת הוא שעמ"ש דימחר ברכת מקדש שמך ברכיס בשם ומלכות וגם ברכת מודים דרבנן יאמר בשם ומלכות ע"ז קאמר עכ"ל כ"ה. וע"ז פליג המג"א וקאמר דאין להכניס עלמו בס' ברכה לבטלה. אבל בשאר התשבון יש הפרש בין הכנה"ג למ"ש המג"א ז"ל שהרי הכנה"ג בשתשב מנין הק' ברכות ביום"כ תשב ברכת הבי"ק ותסרו מהמנין ב' ברכות וקאמר דמשלימס בברכת מקדש ומודיס ואילו המג"א ז"ל לא קא תשיב ברכת הבי"ק ותסרו מהמנין ב' ברכות ע"ש:

סימן ט"ו

מעקה. מי שהוא חומן חדש ויש לו בית והוא רוצה לעשות מעקה לגגו אימתי יברך ברכת מעקה. מה שנלע"ד הוא שאריך מתחילה להכין את העלים והמסמרים כיצד שיהיו מסופים ומוכנים לפניו כל מה שאריך לקביעות המעקה וכשיגיע לקבוע המעקה על שפת הגג במקומה במסמרים תחי' כל יברך לקב"ו לעשות מעקה וכמ"ש הרמב"ם ז"ל בה' ברכות פי"ח ה"ב ולחכ"ב יתן המסמרים בעלים ויהדקם ויעשה כל המקומות הלריכים מעקה שכוה יהיה טובר לעשייתן וכמ"ש הרמב"ם ז"ל שם ה"ב כל מ"ע שבין אדם למקום בין מלוה שליכה חובה בין מלוה שדיא חובה מברך עליה קודם לעשייתה. וכן כל המלות שהם תד"ם וכו' מברך על הכל קודם לעשייתן לקב"ו לעשות ע"ם. והולרכתי לכתוב זה משנה שלוה לריכה יש דים מחכמי הסיבה יל"ו שלחרו שיש הברכה עד לבסוף דהיינו קודם קביעות המסמר האחרון במעקה יברך וכוב יש המסמר ויהדקנו וכדי להוליא מספרתם זה ע"ז כתבי לבתר דלבתחי' לריך לברך קודם וכנו"ל ולא יש הברכה לבסוף דאו הוי ממש כמו בדיקת חמן דאם יש לו כמה בתים וחדרים דלריך לבידקם דשוהא בהם כמה זמן עכ"ז לריך הוא לברך בתחלת הכל קודם שיבדוק כלל כדי שיהא עוכר לעשייתן. דמאחר שכל בית וחדר לוכא בית חיובא לבודקו ע"כ לריך לברך קודם שיתחיל לבדוק כלל ולא שיניחנה קודם בדיקת הבית האחרון ש"כ ה"ג במעקה מאחר דכל מקום ומקום מהנך הוא חיב במלות משקה ובגחיגתו אם המעקה נחשב לו לקיום מלוה לכן חיובא דמיא עליו קודם התחלת עשיית המלוה דהיינו קביעות המעקה במקומה לברך כדי שיהא עוכר לעשייתה. והנה שיעשה במקומו זה לינו מעלה ומוריד דהברכה שבירך בהשגחה היא פוטרת עד גמירא מאחר שהוא נותן בדעתו בשעת הברכה לפטור כל מה שיעשה לבסוף וכזה שאמרנו הוא דהברכה שבירך בהשגחה היא מועילה לכל מקום ומקום מהנך שנעשה בו מעקה דבירך קודם לעשייתה. משל"כ אם נאמר שיהיו אח הברכה לבסוף וכמו"ל נמלא דהמקומות הרחוקי מהנך שקדמה עשיית המעקה בהם הן המה היו בלא ברכה בתחלה קודם עשיית המעקה בהם. ומודעת זאת דעשיית קביעות המעקה היא גמר חיובא וכמ"ש הרמב"ם ז"ל שם ה"ח כל מלוה שעשייתה

כתו"ה דמנ"ר היה שולל מכל הם' הנ"ל יעו"ש. ולע זכר ע"ר בתומו פרק לדברי הגאון מ"ח ז"ל מ"ש במזוזה דמיגה יוצא ג"כ למעקה וכנ"ל. ולפי"ד הכסה"ג אם לא בירך קודם שזוב לא יברך כשו"מ היכך מש"ל בעניותין כפי"ד החק"ל ז"ל:

ודע דכם' הרוקח הגדול סי' שס"ו והוכ"ד כם' פלתי השולחן ד' י"ב ע"ב כתב דעל עשיית מעקה לא יברך ופי' דכריו שם הפל"ה דהטעם הוא משום שלא נתחייב לעשות בית כדי לעשות מעקה. וסברת זו היא נגד סברת כל הפוסי' ז"ל דכולהו אזלי בסברת הרמב"ם ז"ל דש"ל שמברך על עשיית מעקה וכמ"ש בפי"ח מה' ברכות ה"ח דבשעת עשיית המזוזה לינו מברך כי"ח בשעת קביעותה אבל אם עשה מעקה מברך בשעת עשיה לקב"ו לעשות מעקה. ושם בה' י"ב כתב דאם קבע לעלמו לביתו מברך לקבוע מזוזה עשה מעקה לגגו מברך לקב"ו לעשות מעקה ע"כ. ועיין ג"כ בהרשב"ח ח"ג סי' רפ"ג שכתב בפי' לברך על עשיית המעקה יעו"ש. והנה מור"ם ז"ל ביו"ד סי' רפ"ט כתב דהקובע ב' לו ג' מזוזות מברך ברכה א' לכולן ב"י בשם תשו' הרשב"ח ז"ל. ורלינהי להשו"ג ז"ל שם דתמה למה השמיטו מכן בש"ע ושייס דשם בהרשב"ח סי' תת"ע מבואר הדבר דה"ד בבת לקבוע כולן בב"ח ושמלת בהגה כ"י בגליון הרשב"ח שמבית רלוים לזה מדיני שתיעה סי' י"ט דשתי בתמות וחיות ושופות ברכה א' לכולן וכן מה' מילה סי' רס"ה ס"ה מי שים לו ב' תינוקות למול ברכה א' לכולן ודון מינה ואוקי בחתרין דאם בה לקבוע מזוזות ברכה בב"א בברכה פשתים לריך לעיהר שלא לדבר ושלא יסיח דעתו בין מזוזה למזוזה כדין השחיטה וכו' ואם היו שם שני בב"א יכול הא' לברך לקבוע מזוזה והב' יקבענה בשתא אהלו בלא ברכה על שמך ברכת הרחטן כדין מילה בב' תינוקות שהא'. מברך והב' מוהל בלא ברכה וכדין בדיקת החמץ כמו שים לו הרבה בתים לבדוק שמעמיד מכני ביתו אללו בשעת הברכה וברכה א' לכולן. הילכך מי שקנה בתים מהגוי או בנה בתים הרבה ובא לקבוע מזוזה בכל פתח ופתח מועב שיקבן כל כך בב"א כמספר הפתחים ויתן המזוזות והמסמרים והמקבע בידם ויברך בעה"ב בפתח במעמד כולן ויכוונו לברכתו וילך כל א' ויקבעה בפתח א' וכו' ממה שיקבעם כולן בעה"ב משום דא"א שם לא יהבר לו יסיח דעתו בניתיים ולריך לחזור ולברך למ"ד וי"א שא"ל לחזור ולברך כמבואר בה' שחיטה סי' הנ"ל ס"ה ומי הכניסו בתגר זה בם' ברכות לכך וזו הדרך יבמון תור לעשות המזוזה בהרבה ב"א דזוכה ומזכה וזכות הרבים תלוי בו עכ"ד ז"ל:

ואנכי הרואה שדבריו אלו הם לחתמ"ר תיגם אלא מן המתמיהים שהרי בדין החמץ והמילה עלתם לא מלאנו שבתבו הפוסי' ז"ל שעוב יותר לקבן כ"ב בב"א בספר החדרים והמילות ולבלת אח"ב בל א' וא' לבדוק על שמך הברכה ההיא כ"א שאם רולה הבעה"ב ישמיד מבני ביתו אללו בשעת הברכה ואח"ב יתפוהו לבדוק על שמך ברכת הבעה"ב וכמ"ש מרן הש"ע ה"ח סי' תל"ב ועיקרם של דבריהם הם דברי העור בשם תבין הרא"ש ז"ל בפ"ק דפסחים דכתב וז"ל ובברכה א' יכול לבדוק בכל המקומות שבבית ישמיד א' מבני ביתו אללו בשעה שהוא מבדך ויתפוהו הים במקומו על שמך הברכה שבירך בעה"ב דעשרה שעושין מלוה אחת א' מבדך לכולם ע"ש. והשו"ג ז"ל עלמו שם הביא"ד אלו וגם הבי"ד הר"ן ז"ל דכתב דמי שים לו הרבה בתים לבדוק אינו מבדך אלא ברכה א' מדאמרי' שתא הרבה בהמות ברכה א' לכולן ע"כ וכתב עליו השו"ג דמהך ריהיה לא משמע אלא בהבעה"ב עלמו בידם לבדוק

מצוי לישיב אחר לא גוי ולא שרחל כדי לתקן המעקה וה"ע דמזה כו יותר מכבלותו. וגם דכשעושה ע"י פועל לא יוכל לבדוק הכרכה כתקנה עובר לעשיתה מכוח ולא תשכחן שיב"ל ולא כשהמבדך עצמו הוא העושה שלין לחוש שמא יבדך ולא יעשה שהרי כידו ורשותו לעשותה. לבל כשלחר בא לעשות המלוה היאך יבדך זה מקודם ושמא הפועל ימלך ולא ירלה לעשותה וגמלאת ברכתו לבטלה רק לאחר שכבר נעשית המלוה יכול לבדך לשעה"י שלא עשאה הוא עצמו. משא"כ כשהיא ע"י עצמו דמקיים המלוה ויבדך שוב"ל כתוז"ל וכו'. והו דלפי"ד הכנה"ג ז"ל נרחה דס"ל דבעשיית מעקה בעי' ברכת שהחיטו וכ"כ בסי' רצ"ח בהגה"ע עמ"ש הרד"ח דמה שלין לומו לומרים ומן בקידום של שבת וכו' ע"ש. ולי מבדך הבעה"ב ברכת שהחיטו לף בעשותו המלוה ע"י לחברים מידי פלוגתא לא נפקא לי יבדך או לא וכיון דליכא מאן דס"ל דהעושה מניחו ע"י לחב לין מבדך הבעה"ב עליה שהחיטו וגם הפלית ברכת שהחיטו לישה מועלת לו. משו"ה ע"ל היותר עוב הוא וכדי ללאת ידי מחלוקת שלא יאת מהמ"י לעשות ולתקן המעקה וכיולא דיעשה על ידו דבכה"ג מלוה בו כדי ביבדך בברכה זו של שהחיטו לליבא דכ"ע כלי חולק עכ"ד ע"ש:

ואהרמ"ר ס"ש לפי ע"ד שכ' מילתא פסיקתא בפשיטות דלא עשה המעקה ע"י דמבדך שהחיטו לליבא דכ"ע כלי חולק דהן לומא דהרמב"ם בפ"ח מה' ברכות היינו עשמא כ"ב דמבדך עליהם שהחיטו לא עושה לותם לעלמו מה שלין כן לא עושה לותם לאחרים ע"ש. ולא הו"ל להגמ"ל ז"ל ללמוד זה דבעשיית מעקה בעינן ברכת שהחיטו מדברי הבה"ג דבבר הוא מפורש בדברי הרמב"ם ז"ל. אבל מקום עיונ תליבא דגם בזה מפי בה"מ לא ישבך שהחיטו או לא דהבה"ג הת"ס סו"ס הב"י בשב וז"ל בשב רבי' הומי ז"ל בעיר ל"ת בי' כ"ב בשם מוהרי"ח ז"ל בלדעת ר' בעה"ע ז"ל לין לבדך זמן לילת של מלוה שהיה מוכן לומן. לבל על תפילין לין מוכרכין זמן וכ"ב שם בס' הלבוש בהגהה וב"ב הר"ן ז"ל בפ' לולב ועוכבה ולפי"ז ס"ס דבעשיית מעקה לימו מבדך שהחיטו כיון דלאו מומן לומן קל אמי וכן עיקר עב"ל. וב"ב בחיו"ד סי' רפ"ע לעניו מוזה ע"ש ובמי בסוף ז"ל בעלמו בבי"ד הבה"ג ת"ב סי' רע"ל וכבי' בתב"ם הבר' מדבריו דס"ל דבעשיית מעקה ומוזה ג"ל שהחיטו וכיון בל"ע וכתב הוא ז"ל דבע"ד עלה במחשבה ליבב קלת ע"ש ותוך הדברים עין מדבריהו הרחבותו ולא חזר עליהם לומר דמלחר דבפלוגתא מיתבית שב ואל"ע דבב"ל ולא יבדך שהחיטו בם לם עושה לעלמו המעקה. ולם נלחר דבריו בן היא זהו מהדוחק העלום דמלבד דבבחיות לבמו לימו מוכה בן עוד בם דבבמו"ד לריך להודיעי בפירוש בדי שלא יבוא האדם לידי עשות ויבוא לידי ס' ברכה לבבלה לב' מ"ד וע"ו נלחר במקום שחמרו להחמיר לימו דבחי לקלר:

ועיין בזה להבה"ג ז"ל חיו"ד סי' רפ"ע לו"ב מב"ם בבם הס"ך והרמב"ם והבנה"ג ז"ל ע"ש. בלוחן דלעניו דינא הגם דלפי ב' הרמב"ם ז"ל לריך לבדך ומן לתפילין ומעקה ומוזה וכמ"ש ה' בית יהודה עילם ז"ל בחיו"ד סי' ב"ג וכן ס"ל להרבה פוסי ז"ל מ"ת מלחר דבעינו הדוחק דליכא פלוגתא בזה בב ותע"ע ולא יבדך ומן עליהם דבב"ל. ועיין בסחק"ל חיו"ד ח"ג סו"ס קי"ח דבתב בבדוקו ליל ל"ת בליל יו"ע דלריך שלחר הקדום בינים המוזוה ויבדך ושיכון בברכת שהחיטו גם על המוזוה כיון דליכא מ"ד דמוזוה כמי בעי ברכת שהחיטו ומבוית עוב לל תבי רע ע"ש:

ודע דגם בס' הרמב"ם ז"ל דס"ל דמבדך שהחיטו על בשיית המעקה לעלמו וכמו"ל מ"מ לם כ' שותפין לו יותר בחלר ובבתים ועושים המעקה לל יבדכו שהחיטו דשהחיטו לל שייכ לללן ביחיד. וללחר זה מדברי הב"י עילם ז"ל דבתב שם בב"ד דקמו לבשים הרבה ס"ת דלל יבדכו שהחיטו דשהחיטו לל שייכ לללן ביחיד וכ"ת דיבדכו מיכל העוב והמעיב דשייכ בשל שותפות י"ל דלפשר דלין לבדך ברכה זו לללן בדבר שהוא להלאת הגוף ולל במלות דללו לילהנות ניתנו ועוד דכיון דיחיד בשלו לימו מבדך שהחיטו בב"ד מעשות דבתיבנל גם בשל לחרים לין לבדך העוה"מ דהל הגיל בברכות קלנו על דבר על שלו שהזיו שלו ושל לחרים העוה"מ ול"ב י"ל דוקל כי שייכי תמויהו ע"ש. דמוכח מדבריו דלם הם שות' במעקה לין לבדך שהחיטו ולל ברכת העוה"מ וכמו"ל. ועיין להחיד"ל ז"ל בס"ה מל"ב חל"ח סי' רב"ג בקבל שקנו בסיב"ע חדם לחסיק לדינל שלל לבדך שהחיטו ושכן רלה לממרי"ע ז"ל בס' ב"י הב"ל דליהיה שלל ביחיד ושגם שלב"ע ח"ב סי' קע"ע בתב דיבדך הם"ן בקו"ר העוה"מ וכו' דמוכח דברכת שהחיטו לל יבדכו כדבר החמור ע"ש.

וס' זכו"ל ז"ל ד' כ"ג ע"ב הבי"ד ע"ש:

ובהיותי בזה רלחה עיני לה' עושה שלוס חות מ' ד' ב' סוע"ג שהביל מלים בחורה ביפך ס' המל"ח ז"ל שבתב דלם עשה ע"י גוי דיכול לבדך והבית מבל דליהל בקידו' ד"ע בד שמל בב יהודה קמים דבב נתמן לדינל לשבחים דקל עביד מעקה ואמ"ל לל ס"ל מר לבל דלמ"ד הוצ לחר שמוכל בין דעתמה לחדם פרבם על הלבור לשור בעשיית מלאבה בפני ג' אמ"ל פורתל דגודיהל קל עבדינן וכו' ולם ליהל דיכול לחדם לעשות מעקה ע"י חדם לחר ויכול ר"ן לבדך בל אפי' לם היה עושה מעקה עיקר המלוה היל לל תשוב דמים בביהך ויעשה המלוה ע"י מי שירלה בין דלפשר לעשותה הבי ולל יעשה מלאבה מלחר דעתמה פרבם עב"ל ואמה עשה דבר לישור דבל בלאו הבי יכול לבדך ל"ו דהוצ דוקל צריך לעשות המעקה בדי שיוכל לבדך עליו ומשו"ה עשה היל בשלמו המעקה ועשר עמ"ש ר' הוצ לשור לפרבם בעשיית מלאבה בל"ל להבריח היפך ס' המחנ"ל דלינו יכול לבדך לם עשאה ע"י גוי עב"ד יעו"ש. ולחהמ"ר רלים והבבת זה לינו מבין דהבי לם עשה מעקה ע"י ישרחל לחר דמבדך ולל בלינ על ס' המחנ"ל כ"ל בלם עשאה ע"י גוי דוקל. והלחנ הוצ בלל מדברי הגמ' הב"ל דמלי דעבד ר"ן לו משום דלאו מלאבה גמורה בלל לחוק לה המלאבה וכיולל וכמו שבן דמוז במ"ש פורתל דגודיהל קל עבדינן לו משום דהיל דבר מלוה וכמ"ש ה' בלר יעקב ח"מ סי' ת' והבי"ד הטה"ש שם. ולל נחית ר"ן לעניו ברכה לשיבית רלים ממנו. עו"ש לח"ז בתב בשם ה' בסף מוזקן לשר סביב הע"ז בי"ד סי' רכ"ה דבתב משם הם"ס בפ' התכלת דבל מלוה דלפשר לעשותה ע"י גוי לם עשאה ישרחל חי"ן לבדך עליה. וע"ז בתב וז"ל מעשה לפי דעתו חוזל ליה ס' המחנ"ל דפסק דלם עשה ע"ג דיכול לבדך עליה וכן ס' הלבות יו"ע למוהרי"ט דע"ב ע"ל בתב להלבה נגד ס' המחנ"ל דהטושה ב"ג חו"ן לבדך ע"ב. גם בזו לל ידענל לחמי הוצ לחול בהר דידים דהמחנ"ל ז"ל דוקל שהרי לפי"ד הבסה"מ הנ"ל גם לם עשאה ישרחל לחר ולפ עשאה

הישראל בעה"ב בעצמו ליטו מבחר מחפצי לעשותה ע"נ. וזהו נגד דברי כל הפוסק' ז"ל וה"ב מה לו כי יעצק תסברת המחב"ח ז"ל ולא לם' שחר הפוס' ז"ל. ועיין תמוכה דסם הטו"ם ז"ל בלח"ה הק' ע"ד הכס"מ מהסוגיא עלמה דפ' התכלת שהיא היפך דבריו דכללא דר"ח חזדא ליה חלא דכל דעבייתה גמר מלותה כגון מילה תע"נ דכשרה בנכרי לריך לבדק וכל מלה דעבייתה ליכה גמר מלותה כגון הפילין תע"נ דפסולה בנכרי בישראל ת"ק לבדק והנית דבריו בל"ע. ופיים שם דמשקה לחבר עשייתה גמר מלה תע"נ דכשרה בנכרי יכול לבדק ע"ם:

ואחז"ך ליתי לה' יפה לנב ח"ו בחת"ת סי' תכ"ז בד' ד"ן ע"ח שהביא שם פ"ע משקה שהבי"ד הרמב"ם ז"ל פ"ח מה' ברכות עשה משקה לגנו מבדק לעשות משקה ולם עשה לאחרים מבדק על עשיית משקה והבי"ד ס' החשבול ח"ב ה' מזוזה שהבי"ד הרמב"ם הנ"ל וכתב דבה"ג כתב עביד משקה מבדק לקב"ו על המשקה וכ"כ בשחלתות דרח"ם בפ' עקב סי' קמ"ב והקשה עליהם דלמה לח כתבו לקבוע משקה כמ"ש גבי מזוזה יעו"ש. וצוב הבי"ד ה' שחלת שלום בדב"ד שכתב דהמור ום"ע לח הזכירו מצוין ברכת משקה כלום. והוח יל"ו רל"ל דטעמיהו דס"ל דה"ז דומה למים לחהרונים שחין מצרכים עליהם שהם משום סכנה ולין מצרכים על העדר הרע וה"ה והוח הטעם במשקה תע"נ שהוח משום סכנה י"ל היכח דתב לחחריני שחני וזהו טעמם דהרמב"ם וב"ע והרל"ם דס"ל דמצרכין תע"נ שהוח משני הסכנה. וגם הבי"ד החמ"ח דבשומה משקה ע"י פועל הבעה"ב מבדק דיד פועל כיד בעה"ב וכתב דלמן ק"ל הכי ולין על ס' רוח חיים סי' תכ"ז מה שלין על ספרי דב"ר וסיים וז"ל והיינו נמי כפלוגתח דפליני בברכה של ציבול רחשון דלל פסח עיין בב"י חו"ח סי' תע"ב וכס' שו"ע שם ס"ק כ"ח וצטיותיהו שם עכ"ל:

מעתה לפי"ד יל"ו ברכת משקה גם הם עשוה הוח בעלמו היח תליח בפלוגתח הם יברך חו לח כפי הטעם שניתן להטור והב"ע דלח הזכירוהו משום דדמיח לים לחרונים שחין מצרכין עליהם שהם להעדר הרע. וכבר הבחתי לעיל ג"כ ס' הרוקח הגדול סי' שם"ו שהבי"ד פח"ה דס"ל דלח יברך לבן הגרלה דייהר טוב שלח לברך בשו"ת כדי שלח יבנם בם' ברכות ושוחת"ע וגם ברכת שהחיינו ליכח וכמ"ש. וזהו מה שנלע"ד:

סימן מ"ז

א'. בס"ע חו"ח סי' רנ"ג ס"ה כתב מרן ז"ל מוסר לחת על פי קדירת תמין בשבת הנשחל שנתבשל כ"ל מע"ם כגון פחלדים וביולח בהן לחמתן לפי שחין דרך בישול בכך. וכתב המג"ח ז"ל ה"ם כיון שחין בו רוטב חין בו משום בישול כמ"ש סי' ש"ח סע"ו ע"כ. ולריכי להי פני יחהרן ז"ל בסו"ם ע"ו שהק' עליו דחפי' יש בו מרק שרי לחכול נותנו חלח ע"פ קדירת תמין ולין דרך בישול בכך וכמו שנתבחר בב"י חבל לשרות חוהו בתוך מים תמין ודלי ליכח משום בישול חם יש בו רוטב חו כנגד המדובה במקום שהים"ב חבל ע"פ קדירת תמין לפי' יש בו רוטב לפסר דברי ע"כ. וחחמ"ר דבריו הם מן המתמיהין שהרי מרן ז"ל בס"ע סי' ש"ח ס"ח כתב וז"ל להניח דבר קר שנתבשל כ"ל ע"ג מיחם שפל הים י"ח שדינו כמניחו כנגד המדובה וכל דבר שמותר להניחו כנגד המדובה במקום שהים"ב כגון שיבם מותר להניחו ע"ג מיחם שע"ג הלש. וי"ח דהוי כמניח ט"ג ביולה ובתתי

ולחסור ובחשין נרחה עיקר פ"ב. הרי מבוחר דמרן ז"ל השוה דין נתינה ב"ג קדירת תמין לנתינה כנגד המדובה ובנתינה כנגד המדובה לח התיר ב"ח ביבש. וב"ב בסעיף ע"ו דבר שנתבשל כ"ל והוח יבש שחין בו מרק מיתר להניחו כנגד המדובה לפי' בדים"ב. ולפך הרפ"ח ז"ל רלה לחלק ביניהם והתיר בדרך לפסר בנתינה עפ"י קדירת תמין לפי' ים בו מרק. ובינותר תימה על ה' בית מניחה בדף כ"ם חות י"ב דכתב בפשיטות בשם הרפ"ח ז"ל שהתיר בנתינה עפ"י קדירת תמין לפי' ים בו מרק ע"ב. ולחיבו לח לחמרה חלח בדרך לפסר ולח גם זחת היח מן התימה וב"ל וע"ע:

ב'. עיין בם' טושה שלום בחי' דיעים חו"ח בחות ב"ן ד' ק"ב ע"ב דכתב הם מותר להשליך הפרטושים בשבת תוך כלי מים חו לח והביח דברי המיד"ח ז"ל בברכ"י סי' שנ"ז דלפסר לעשות כן וכו' וסיים והמע"ח שם סקכ"ח התיר לזרוק לוהם תוך המים ע"ב. והם דברי תימה דהמג"ח ז"ל מה שהתיר לזרוק במים הוח לביעים ולח לפרטושים דעמ"ם מרן ז"ל בסע' ע' דהמפלה בנדין מכניסים לח יהרגם חלח מולגן בידו וזורקן לתל המפלה רלתו מותר להורגן. כתב המג"ח ז"ל לח יהרגם כיון שחמו שם פרטושים נוהגין שמח יהרגו ג"ב פרטושים. ומ"ת ג"ל דמותר לזורקן במים וכ"מ בגמרח שב"ל. הרי ברור מללו דלהמפלה בנדין מכניסים דלח יהרגם נוהג משום שמח יהרגו ב"ב פרטושים שחלוים שם קלחר דהביעים מותר לזורקן במים. ועיין שם בברכ"י חות ז' דכתב דהרב ק"ע והח"ר ז"ל התמהו על המג"ח ז"ל והוח ז"ל ייפבם ע"ם. וה' נחיב חיים הגד"מ עם המניעים כתב ע"ד המג"ח ז"ל דקלחר וכ"מ בנתרח וז"ל ב"ב רמזו מדלחר רבח שרייח לקניח דמיח. וחלילה לנו לעשות כדבר הזה דמ"ם לח הורג פרטוש בידים חו הורגן ע"י מים. ובבח דשרי לקניח דמיח בחול חיכי לשיטת הרי"ף כמו רבה מקדש להו דחיכי בחול וע"ש עכ"ל. וכוחתו להקשות על המג"ח ז"ל בקושית כה"ב ז"ל ומחי דהובח בלשונו תיבת פרטוש חו דומיח דחשנרת ליתן היח ובלח בדקדוק. והיח ע"ם ול"ל כיוב. חו דומיח שהיח בדקדוק וכוחתו להקשות דכמו דברין היכח פרטוש ליכח הפרש מהורג בדים להורג ע"י מים דבבולהי חשוב. כן ג"כ בהמפלה בנדין מכניס דדינח הוי דחין להורגן ליכח הפרש מהורג בדים להורג ע"י מים דבמלחו ים לחשוב דלח כהמג"ח דמתיר לזורקן במים חבל ה' עו"ם דהוח קלי בדיעח דפרטושים הם מותר ליתנם תוך כלי מים חו לח והביח דברי המיד"ח ז"ל דחשב ושב קלחר דהמג"ח ז"ל התיר לזורקן במים דבריו קשים טובח ול"ע:

ג'. הבדלה יש בים דבשחל ר"ח ליל מוע"ב חחר שהבדיל הלים על הכום קודם שישתה ממנו הם רוחלים ולוקחים בפיהם מהכום מעט יין ומניחים לוחו בפיהם ויוללים ל"ה ממין לפתח החנר כדי לשמוע מהלגשים העוברים שם הדברים שהלשונים היוללים מפיהם הם הוח לשון וכך חו נקבה כדי ליקח סימן מזה לבחנה המטוברת שהשובר הם הוח זכר חו נקיבה. חו כדי לשמוע מהם הם מדברים בלשון טוב חו רע ומזה לוקחים סימן לעניין חחר שהם רולים לידע הם הוח לעיבה חו לרעה. ופשוט הוח דיש למנוע חותם ולחחות כהם בלח לעשות כן. המלבד שיש בו חיסור ריחוח ושוברים על לחו דלח תנחנו ובין בם' החמידים סי' יפו"ם שהחריך בדברים כחלה לחשוב עוד בה דחיכח בזה הפעם לחחרת חלד פניחת הכום דמחחר דהחים שהבדיל עדיין לח בחה ממנו והם שותים בפיהם מהכום הוח נפנם בזה עיין בם' פחח הדביר סי' קפ"ב חו"ב דהבי"ד הל"ר ז"ל סק"ו דכתב בשם הרד"ח ז"ל ה' הבדלה דחם עשתי בחינבע לח פנתו כדחיתן בברכת המילה שמבדיל בכוס ונותן בפי

התינוק ומברך עליו ט"כ. ותמה עליו ה' בנדי יעב שלין זו ראיה שברי טושן זה אחר הברכה ואינ במקום שהיה וכו' וכתב שעלה ליבב ומצא תומו לה' שמן המחור ז"ל שכתב שאינו רשאי לפנות הכום גם אחר ברכה קודם שיטתה המברך ע"ם עב"ד. ודון מינה ואוקי באתרין לגדון דידן הנ"ל דאיכא בזה פניפה לכום מאחר שעדין לא שתה המברך וכמו"ל. וספר בנד"י אינו מנוי מגלי לראות הדברים בשורשם ולא ירדתי לבונת דבריו במה שדמה לראיה הרד"ח ז"ל מהסיא דמילה שברי טושן זה אחר הברכה וכו' דמדברי הרד"ח ז"ל נראה דבמקומו טושן זה קודם הברכה שכ"כ שמשיש תוכשו בכום וטוען בפי התינוק ומברך עליו דנראה מזה דהברכה היא אחר שיעת התוכשו בכום ובפי התינוק ואפשר דמה שטושן זה היא כדי להשקיט התינוק מבכיתו. ומינה הביא הרד"ח ז"ל ראיה דטעימה בתוכשו הינה פוגמת. ובראיתי עו"ש שהביא בשם הבנד"י דיש ראיה מכום שכי ס"ם שזורק בתוכשו י"י פעמים וכו' ע"ש. גם זאת הראיה שהביא ק"ל והנה פניפת הכום היא בשלוקת בפיו מהכום ושותה. משל"כ בשבופך מהכום לגבי אחר ושותה ליה לן בה ועו"ל הרד"ח ז"ל דאם עשטו בתוכשו אינו פוגמו דס"ל דהו"ל כאילו שופך מהכום לתוך ידו או לו לגבי שתין בו משום פגם ואין בכך כלום וכמו שכן שפק מרן ז"ל כן הוא הדין אם עשטו על ידי תוכשו אינו פוגמו. ות"ל מה זו ראיה מכום כ' ס"ם שזורק היינו לקרקע או לתוך כלי להניח דשושטו בתוכשו דהניח בת מהתוכשו לתוך פיו. משל"כ בכום כ' ס"ם שהוא יוצא לתוך כלי או לקרקע דל"ש ליה כיה פגם אם שפך ממנו מהכום בעלמו לאם כך הוא אם שפך לאם ע"י תוכשו דשוים הם ויבואו שניהם. ועוד בכים כ' ס"ם הגם שהוא מכלל חיוב שהיה הל' כוסות עכ"ז אין אומר עליו כ"ש ההגדה וברכת בפה"ג למנהג התפשטות ובפרט לדיון דאין תוכתו מברכים בפה"ג כ"ש ההגדה ואיכא עליו לת קדוש ולא הבדלה ואיכא פגם כ"ש בכוס של קדוש והבדלה ובהת"י ות"ב אין ראיה ממנו. ובלח"ה הגם לפי דעתו ז"ל דאין כיה פגם עכ"ז אין ראיה מהתם דהתם בכוס כ' ס"ם אחר שזורק הי"י פעמים ונתחבר מהכוס תוכ ומוסיף על סין הנשאר בכוס וממלאהו ובזה כבר ניתקנת פניפתו וכמ"ש מרן ז"ל בס"ב סי' קפ"ב דיכולין לתקן כוס פגום ע"י שיוסיפו משב יין ואפי' ע"י שיוסיפו עליו מים מיתקן ב"ב. וכ"ם בזה דאחר זריקת הי"י פעמים לת נשאר בו כ"א משב ואריך הוא לאוכ ולמלאת הכוס יין ומים כדי שיהיה בו שיעור אז כבר שיהיה הכוס מלא דתו ליבא תשם פגם כלל. ובכבר מילתא אמרה דס' בנד"י אינו מנוי מגלי לראות הדברים בשורשן לידע כונת רחיתו:

סימן י"ז

מעשה שהיה בתבוי שנפרץ מרוח לחת וקפי הדין הוא לריך לזרת עמה בחוזתו הרוח כדי להתיר הטלטול בחוזתו המבוי והביאו שני לחיים בחני תלרוכים ורחבים קלת וקבעו שני הלמיים בחני מוללים זה בנגד זה ע"י מסמרים וברחם הלחיים סמוך לפתפה ממש נקבו תת הלחיים ותחבו בחוזתם הנקבים שברחם הלחיים תבל נרחל קשור ברחם הלחי מבלן וברחם אלתי מבלן ומתוח החבל ברחל הנ"ל מע"ג רחם הלחי הבדחל התחל לחוך הנקב שברחם הלחי השני הברחל השני ויש שנמנעו בזה מלחר שברחם הלחי השני אינו מתוח החבל הברחל מע"ג רחם הלחי הברחל כ"ל מחוך הנקב השמוך לרחם הלחי. ומחן ז"ל בשו"ע הוא"ח סי' שם"ב ס"ל פסק דמותר הפתח לריך

סימן י"ז

מעשה שהיה בתבוי שנפרץ מרוח לחת וקפי הדין הוא לריך לזרת עמה בחוזתו הרוח כדי להתיר הטלטול בחוזתו המבוי והביאו שני לחיים בחני תלרוכים ורחבים קלת וקבעו שני הלמיים בחני מוללים זה בנגד זה ע"י מסמרים וברחם הלחיים סמוך לפתפה ממש נקבו תת הלחיים ותחבו בחוזתם הנקבים שברחם הלחיים תבל נרחל קשור ברחם הלחי מבלן וברחם אלתי מבלן ומתוח החבל ברחל הנ"ל מע"ג רחם הלחי הברחל השני ויש שנמנעו בזה מלחר שברחם הלחי השני אינו מתוח החבל הברחל מע"ג רחם הלחי הברחל כ"ל מחוך הנקב השמוך לרחם הלחי. ומחן ז"ל בשו"ע הוא"ח סי' שם"ב ס"ל פסק דמותר הפתח לריך

לת עלה על ס' רמז מדברי הרמב"ן ולזו שהביא ה"ה ז"ל דכתב דדעת הגאונים הוא שלת לעבוק כן במקום רבים וכו' עש"כ. ות"כ מאחר דס' הע"ז ז"ל כל האחרו' ז"ל נידחה קרתו לה ולת מלתו מי שהסכים עמו כ"ת הת"ר ז"ל כפי דברי הפמ"ג ז"ל מדהביא דבריו בפתחת וכ"ל. ת"כ כפי"ז נפל פיחת בביאת מעט:

אמנם בג"ד לת נכנס כלל בסוג מן הלד מאחר דמשוך תכל הכחול מחוך הלתי סמוך לרתבו ממש בהת כ"ע מודו דשפיר מהני וליכת בית מיחוש כלל דהמלת ימלת הרבה לומעים שעושים בבנין פתחים ממש כזה ולת הו"ל פתחי שמלי. והבלתי רתיה לדברי מדברי ה' פרמ"ג ז"ל שם דבת' וז"ל ומ"ש ה' מבוארים היינו בשעושה החכל בנג לריך שיהיו הקנים עומדים למנה גבוהים י"ט חמת החכל הת בשקובר החכל בקנים ממש כל שתין יולת מהקנים למעלה מהכל כלום כשר ובחו"ש גמנם כזה ולפי"ד התו"ש כה"ג בחכל יענן יחד ומסמר ברחם הקנים ויקשור החכל ביחד וודתי עלהי"ע שפיר דמי. ותם יחקוק ברחם הקנה מעט חקק ויניח שם החכל שפ"ד עלהי"ע וכו' ע"כ. הרי מבואר ממ"ש ולפי"ד התו"ש וכו' היינו לומר דגם התו"ש דמחתיר כה"ג בחכל יענן יחד מסמר ברחם הקנים ויקשור החכל ביחד וודתי עלהי"ע שפי"ד. מזה מוכח דג"ד לת חשיבת מן הלד כלל כיון דהחכל לינו בת מן הלד כ"ת מחוך רוחב הלתי ממש. דודתי בוחת דברי הפרמ"ג ז"ל דקתמר דיענן יחד מסמר ברחם הקנים הוא לומר דנעילת המסמר תהיה לרחם הלתי ויקשור החכל במסמר וקתמר דודתי עלהי"ע שפי"ד. והנם דת"ת לממלם שלת יסתר מעט עודף מחוך המסמר טל החכל ועכ"ז קתמר מר דשפיר דמי והיינו מאחר דהוי סמוך לרתבו ומתיחת החכל מחוך רוחב הלתי ולת מן הלד שפי"ד. וכן ים להוכיח ג"כ ממ"ש עוד ותם יחקוק ברחם הקנה מעט חקק ויניח שם החכל שפי"ד עלהי"ע וכו' דגם בחופן זה ת"ת לממלם שלת יהיה עודף מעט מרחם התקיקה טל הלתי טל החכל וקתמר דשפ"ד והיינו ודתי כדתמרן. ותו תם תיתת להת מלתת דתם עודף מעט מהלתי פסול כל כי הסי הו"ל לתמעיטין כפי' דתם עודף מעט מהלתי טל החכל פסול ולת הו"ל למסתם סיחומי ת"ו כדתמרן.

ומינה יוצת רתיה לע"ד להחיר:

ובעת שהבחתי רתיות תלו לדברי ים שלת נרוה למחוכם כזה עד שתח"כ מלתתי רתיתי בפירוש להפרמ"ג ז"ל עלמו בסי' שם"ג במ"ז חות י"ט דתקר ד' תקירות בלוה"פ. ובתקירה הד' כתב טור"פ שעשה מהלד מי דוקת מהלד הת תחוב בין קנה לקנה ובחקק קלת בקנים בעין שעושים החומנים תעפ"י שהקנים יולתים למעלה ג"כ תפשר דשרי וכו' ועפ"י שם"ב בע"ז חות ד' מ"ם מן הלד ועיין הג"ת עירובין י"ח ולת שיהת תחוב בין שניהם בתמלעיתו משמע דלריך דוקת מוגח על רתם הקנים ומיהו תחב מסמר ברחבי הקנים וכרך החכל עליהם מהני כ"ל עכ"ל. דנראה בבירור מדבריו תלו שכתב ומיהו תחב מסמר ברחבי הקנים וכו' דהיינו לומר כמש"ל דיתחב המסמר ברחם הקנה בלבי תוכך הקנה כזה דליכת למימר דכוונת מ"ם דיתחב המסמר ברחם הקנה כוונתו היה כזה דת"ב מלי ומיהו תחב מסמר וכו' מהני דקת' תלת עיקר דינת הכי הוי ת"ו כדתמרן וזה ברור. ומינה לע"ד דעדיפת מדגזו מהני במב"ם ותו"מ זהו הגלע"ד המעט הוא

הגעיר **עזרא הכהן טראב** כ"ע

אחו"ר כמה שנים רתיתי בס' שערי רחמים להרי"ק ז"ל בחת"ח סי' י"ב שהביא שם דברי הפוסק מהרש"ל ז"ל דעל מ"ם הנ"ל בסם ה"ז שלת יהיה תחוב בין זל"ז בתלעיתן כתב ע"ז דהמכוון הוא שלת יעמיד שני קנים זה בנגד זה ויעשון המשקוף בין שניהם כזה לכל לת יהיה המשקוף מפולף כחורי המזוזות קורה בתוך קורה דבה"ג הוי ל"ה ע"פ נמור דרוחים תנו כתילו תחוך מהחור ולמעלה וגם מהגדין כי די בקנה מעמו ומה ויוק לנו הבליעה מן החור ולדדים וב"כ הגחון מליכת בתיקון עירובין שלו. ת"כ בג"ד לק דתחובה בתלע מלד ת' תחרי' דמה שלמעלה הוי בחוך והוי ל"ה נמור ע"כ ומהרי"ק ז"ל שם נרלה לו דבריו ותזקק ודתה דברי ה' כמהר"ם ז"ל שלת הסכים בהיתר זה מכח דברי הת"ז דלפשר דקפיד שיהיה בריחים"ם דוקת וכתב דלת תברת דכונת תומרו ולת על ריחים"ם ר"ל שהקורה שבין ב' הקורות היל נעולה בין ב' שלת ע"י שליבה לבל לם היל משולבת בחורי המזוזות שלק לת העליון כמי שתינו ור"ל מונחת על ריחים"ם. ושוב הביל דברי ה' חת"ם סי' נ' דהבין בדברי הת"ז דגם תחוב ל"ת ודעתו לחסור לק במבולבות זכ"ז וכתב דבכ"ז יש לסמוך ע"ד הגחון מליכת ז"ל שהתיר בפשיטות והבי"ד וכ' דלולו היה ברור החת"ם ז"ל לת דבריו היה מתיר בפשיטות והכי נקטי' דהוית לה מ"ם גמורה עש"כ. והנך רואה דהר' פרמ"ג ז"ל קלי בס' החת"ם והבין בדברי הג"ת דלריך דוקת מונח על רחם הקנים ותם תחוב בין קנה לקנה ובחקק קלת בקנים וקנים יולתים מלמעלה בתחילה כ' דלפשר דשרי ושוב חזר מכח דברי הג"ת הנ"ל וכתו שהביא"ד לעיל ועבלתי דברי' מעי"ק על הרי"ק ז"ל:

איך שיהיה עיניך תרחיבה דגם תם היה שליבת הקנים בתמלע הלתיים מותם והם עודפים הרבה מלמעלה עכ"ז רבו המתירים הגחון מליכת ז"ל התיר ובהבין תלתת הפוסק מהרש"ל ומהרי"ק ומהר"ת תסכתו ז"ל סמכו לת ידיהם וחזקו דבריו להתיר דהיתר בנשול דמי. מכ"ם וק"ו בג"ד דהלתי הלחד שנתון החכל הבחול כתוך הנקב לינו בתמלע הלתי כ"ת שהנקב שבלתי הוא סמוך ממש לרחם הלתי וכו תחוב החכל ודתי בנון דת ליכת מלן דפליג וכולם בוין להיתר ותול"ע:

סימן י"ח

בשור תו"ת סי' ת"ד כתב מרן הב"י ז"ל וכן פסקו התוס' וכו' ע"ש. וה' בע"י ז"ל בהגהותיו כתב ע"ז וז"ל נרלה מדבריו תלו דס"ל למרן דלדעת התוס' פליג בב תבי תר"י וכ"ל ותמהני דמדברי התוס' נרלה בפי' דס"ל דל"פ ול"ע עכ"ד. וכבר ה' עולת שבת הק' בן ע"ד הב"י יע"ש ועיין בס' יד משה פליקוציו ד' קב"ז ע"ב וקס"ח ע"ב ועיין בס' מלך שלם ד' וכש' יד אהרן בסי' הנו' מה בתי' לזה. והנה שלמים וכן רבים הק' ע"ד רס"י ז"ל שפי' בכתובות ד' ס"ה יולת בעירוב תמו עירבה אמו לגפון ואביו לדרום תמו מוליכתו תלנה בעדן הוא לריך לאמו וכו' ע"כ. שדברי תלו הם דברי רב אבי יהושע בריה דרב אידי בעירובין ד' פ"ב על דברי רב אבי ואבי אימותב שם ונדחה קרו לזו עיין בס' יד משה שם וכש' יד"ת והחק"ל חת"ת סי' קב"ז ע"ש. וקו' הב"ל נפול הפול ג"כ ע"ד הנמוקי יוסף בחי' הובאו בס' אבי ה' והילך לשונו שם בד' ל"ז ע"ד יולת בעירוב אמו עירבה אמו לגפון ואביו לדרום אמו מוליכתו תלנה ואין לאביו מוליכו תלנו דבתרה בדיו רבנן תלנות עד שם לריך ביום מאמו ובשם שהבעל זן לופה בך יזון לופו עמה עכ"ל ולת רתיתי מי שהעיר עליו בזה:

וראיתי להחק"ל ז"ל שם בד' ל"ג ע"ת שבתב וז"ל ואולי מבו"ה חוב כו ר"י וכתב בשיטה

לחברת על תוכן המושיל ומחק תיבת לו לפי כי סיכו דלא ליכוייב הדבעת לרש"י ג"ל ליכב דכריו עפי"ב ומ"ש וכו' בכי' לחברת עירב לו לחבו לנפון דבותה לשמעינן דלפי' שלכיו עירב על בנו לו לבמו והלם עירבה לעלמה ולא כיוונה על בנה לפי"ב בתר לחמו שדינן ליה ט"כ. ולחרמ"ר דחידוש גדול כי הא דלקח לם הוא כן שם ישרב עליו לחכיו וזכה לו והלם לא זכתה ולא עירבה עליו לפי' הכי בתר לחמו שדינן ליה ידלי דלא מישתמיט סוס לחד מהבוס' מלחומרו כדשת רש"י ז"ל. ושוד לפי"ד ז"ל ל"ב דכרי רש"י בשיטה לחרת הוא מדבר במילתא לחריתי ממש בפי' הגמ' שלפנינו ומדכרי הר"ן לא משמע כן דלחר שהביא פירש"י שלפנינו כתב וכפי' לחרת שלו כתב נ"ב כך יולא בשיבוב לחמו שירב לו לחבו וכו' משמע מדבריו שהוא מפרש ב' הלשונות של רש"י כחדא מחתא שם גר' מדכרי שלא חזר בו רש"י בלחבר כתב הוא ז"ל קודם זה ובלא"ה נכר הוא ז"ל שדי בהו נרוא בישובים הגו' ע"ש יעיין בסוף ד' הגו' שחק' על ה' יהונתן ז"ל בחי' לחרי"ף ומדוע לא הק' על הריא"ז ז"ל לם דבריו המם בלו ע"ד הרי"ף שכתב כדכרי ה' יהונתן ז"ל והרב ז"ל לחלה והב"ד הריא"ז בד' רנ"ג ע"ב ע"ש ברש דכרי הריא"ז הם שברת דנפשוט ולא ע"ד הרי"ף הלי:

עוד לחיתי לכחק"ל ז"ל לם בכתב בד' רנ"ג ע"ב וז"ל ושפי"ז ק"ל לגו"ם הב"י ז"ל בפי' תי"ד שהביא סוגית זו וכו' ע"ש מה שהרין בזה. ולע"ד לעע"ר לחמינן הלינא קו' על הב"י דנם הוא ז"ל מפרש בדש"י יחחוב' דבר ה' וכר ה' לימו נרין לחמו לדעת ר"י וכ"ל ולי"ר בלשונו הב"י ז"ל וכתב דעד כבר ד' וכו' וכוונתו לומר דעד סיפו שני חייו ד' בנים והיינו בנם ה' וב' ג' ונם בתוך בנם ד' מיקרי נרין לחמו ועד סיפו ב' ד' בנים שלמות לוי מיקרי ח"ן לחמו ומבור ז"ל ביחר הדבריס נ"ב בגו"ם הוא ז"ל וים לי להבינת רחים בהב"י ז"ל מפרש בדש"י דבר ד' וכר ה' הוא ח"ן לחמו שהרי בפי' תר"ם כתב הב"י וז"ל ויקלמר בתר שני ושנה בבר ד' וכבר ה' ופירש"י בבר ד' וכבר ה' קרו ליה הל"ל בל אד לפוס מוקפים ע"כ. מדהכיח פירש"י בשתמת משמע דס"ל בפשוטו ולא עוד הלא דב"כ בפי' וז"ל שם וגו"מ ים לתנוה דשיון דר"י ור"ל דפי' פישוטה דח"ן לחמו השנו בפוכה ולחמרו דבישוטה הוי בבר ד' ובבר ה' היכי דמיון יכו' ע"ש הרי מבואר דס"ל דגו"ם בבר ד' ובבר ה' היינו דח"ן לחמו לך מפרש דגו"ם בגמ' בבר ד' ובבר ה' היינו בעשה בר ד' בנים שלמות ובר ה"ם שלמות בחבואר בדבריו בפי' תר"ם ומהתימה על התק"ל ז"ל בחבין בדברי הב"י בשני' ת"ד בחיוק תלוק על פירש"י בפי' בבר ד' ובבר ה' מדוע לא הק' עליו מניה ובים גגו"ם בפי' תר"ם בדבריו בתחלה בניהו. ובול"ל שבפי' יד מבה ד' קס"ו ע"ד הק' מוהר"ם שבדלא על מרן ז"ל בדבריו בפי' ת"ד הם היכך הסוגיא והיכך דבריו נופיה מ"ש בפי' תר"ם ע"ש ולע"ד בדברי מרן ז"ל מב לריה ותמה בחו בדיוק בגו"ם דער בבר ד' וכו' והיינו דמקודם שד בימיו יחי שני חייו ד' לו ה' בנים שלמות נרין לחמו מיקרי ובתר הכי לא ומכווגים דבריו להגו"ם ולדבריו שבפי' תר"ם ויהו לקול"ח ודוק:

גם הרשב"ל והרמ"ם ז"ל מפרשי דברי הגו"ם בבר ד' ובבר ה' ח"ן לחמו ובברי"ם ליכ בימחו בלשונם הלא דגו"ם בבר ד' ובבר ה' ח"ן לחמו היינו בר ד' שלמות ובר ה' שלמות הא מיקרי נרין לחמו ובדברי הגו' דכרי הגו"ם ע"ש ל"ל דבר ה' יהונתן ז"ל דבר ה' שלמות הא מיקרי נרין לחמו ובדברי הריא"ז ז"ל דלא מוקי לה אלא בשני חייו ד' ולא בשלשה ח"ן לחמו והיינו בחרוך וכ"ן דברי רש"י בפי' בדברי הטור ום"ל דעד סיפו בן ד"ם שלמות הו בן ה"ם

(מ)

שלמות הי מיקרי ח"ן לחמו מ"ם הלמוך מיבי הוי בר חמשה בעי לומייו ועפי מבר ד' לא קרי ליה נרין לחמו דמ"ם ועפי מבר ד' לא קרי ליה ג"ל קלי על בן החרוך וכמ"ם מוהרם"ל בח' בפ' ח"ם בחי' שני יפ"ם. וזה נראה יותר בפו' דברי רש"י וח"ב גם רש"י ז"ל ס"ל דעד סיפיה בן ד"ם שלמות החרוך הו עד סיפיה בן ה"ם שלמות הבן הטפם הוי מכלן ולילך הי"ל לחמו מיקרי הא מקמי הכי נרין לחמו היא. גם דברי הריטב"א בחי' לעירובין והריא"ז בן מחפרשים ובולהו ס"ל בדעת ר"י ור"ל דמשטעו שניו ד"ם הו ה"ם שלמות הוי מקרי הל"ל הי ליתיה לאכיו בחתא הא מקמי הכי גם בשת ד' הו ה' ל"ל מיקרי ומפרש מ"ם הם"ם בבר ד' הו ה' הל"ל

היינו בר ד' ובר ה"ם שלמות:

ומזילא חוחה דטפ"י דברישו הלה גולל לישב דברי הריטב"א בחי' לסוכה ויוה דהחיתי לחחק"ל ז"ל שם ד' דנ"ג ע"ד בד' עליו וז"ל ויש לחמוה במ"ם ומיהו חתם חמרי דבי ליתיה לחבוה בחתא הי נרוך לחמו בבר ד' ובבר ה' וכו' נראה דס"ל דפי' ובמה בבר ד' ובבר ה' פי' דבבר ד' ובבר ה' הוי נרוך לחמו בפי' הרא"ם וה סוחר נמ"ם בעירובין בחי' דפי' בבר ד' ובבר ה' היינו דהל"ל הוי ושוחר הת עלמו מחתם לבנת ע"ש. ולפי מ"ם לעיל דנם הריטב"א בחי' לעירובין ס"ל בדעת ר"י וכ"ל דבתוך בנת ד' לחרוך ובתוך בנת ה' בעשה מקרי נרוך לחמו ועד סיפיה בן ד' הו בן ה"ם שלמות הוי היינו ג"ל מיקרי ח"ב לחבחר לישב דברי מ"ם בחי' לבבוה בחתא הוי נרוך לחמו ובבר ד' ובבר ה' היינו בתוך בנת ד' ובתוך בנת ה' ולא הוו דברי סותרין זה"ז:

גם החוס' ז"ל בן ס"ל וכוגת דבריהם במ"ם וז"ל לא בעי לבניי הת דחיתים לחכוה בחתא בדמתני בסמוך דח"ב הוו פליגי ר"י ור"ל חד"ח והלכתא כר"ת דמייתי ליה הב"ם בפרק חעפ"י ע"ב. לע"ד דבריהם בהוכיח ומבוחרים ויוה דלי מחרן הב"ם דדברי ר"ח הם בדליתים לחכיה בחתא ומ"ם הבריתא עד בן בם ולא בם בכלל הוה בדחיתים לחבוה בחתא ח"ב יולא דלבעת ר"ח בן ה"ם שלמות הא"ב דחיתים לחכיו בחתא ח"ב יולא בבר"ח בן ה"ם דבשני בחתא הא"ב דחיתים לחכיו בחתא ח"ב יולא בבר"ח בן ה' שלמות הא לא מיקרי נרוך לחמו בבר בם יולא בבר"ח משמע דבן ה' שלמות הא לא מיקרי נרוך לחמו בבר בם יולא בבר"ח בן ה"ם דבשני בחתא הוה יילא בבר"ח שבן נרוך לחוקימי הבריתא ולפי"ז בבדקמו על ר"י ור"ל מהבריתא ומי' דת דחיתים והת דליתים וכו' הוי דבריהם דיקא דבדי ר"ת דלבעתא מ"ם הבריתא עד בן בם יולא בבר"ח ולא בם בכלל הוה בדליתים לחכיו בחתא ומ"ם הם דבפי מבר ד' ומבר ה' ח"ל לחמו הוה בדליתים לחכיו בחתא בחלא דלב"ת הם הוה בר חמם שלמות גם הי ליתיה לחכיו בחתא מיקרי ג"ל ויולא בבר"ח ולילו לב"י וב"ל הם הוה בר ה' שלמות ולילה לחכיו בחתא יולא בבר"ח גם לד' ר"ת הי ליתיה לחכיו בחתא יולא בבר"ח לב הם הוה בן בם בלמות ומלחן ולילך לא ולב"י וב"ל היינו יולא דם"ל דפי' הבריתא היא בד ולא בד בכלל וח"ב הוו בלינו בל ר"ת וזה ח"ת דחנן ק"ל הילבתא בר"ת דמייתי ליה הם"ם בפ' חעפ"י להכי לא תי' הם"ם בל קושיית ר"ת מבריתא הת דחיתים ודת דליתים וכו' בל בבו' דברי הקוס' שו"ר שבוונתי לד"ב הפריבם ז"ל בסי' תי"ד וה' יד מחנן ז"ל שפי' בן בבו' דברי הקוס' ע"ש. ועיין בם יד מבה בליקוטיו ד' קס"ה שהלריך הרבה בכוגת דברי הקוס' וגם רלה להגיה בדבריהם יע"ש. ולפן נוכך כי דבריהם מבוחרים בל"ל ועיין בד' קס"ח ע"ח בחה שהביא לו הרב מוהר"ם שבדלא ז"ל בפי' דבריהם בם"ם ובללל דברי היינו דברי:

ותב עיני בשורי בספר יד מבה בד' קס"ו ע"ח

שכתב וז"ל ואגב לורתין חזיתי קצה בהגה"ת בשם מוהרי"ח וז"ל ז"ל מוהרי"ח תן מוערכין וכו' ואם שירב עליו החב לדרום ואמו לגפון לפי' בן שם אחר אמו גרירת וכו' ע"כ והוא בגמרא אמר ר' יהושע בריה דר"ח הכי ואותיבו עליו מבריית' דקטן דקניך לאמו ואמרו תיובתא דר"י בריה דר"ח תיובתא וע"ש עכ"ל. ואתמה"ר כל לגבי דידי לא ידענא מאי קא מקשה עליו דבגמ' הק' על ר"י בריה דר"ח דס"ל דבן ד' וכן ה' לריך שיערבו עליו ואינו יולא בשיורב אמו דהא בבריית' קתני קטן שלריך לאמו יולא בע"ח עד בן שם וליכא למימר דהבריית' היא היכא דשירב עליו חבו לדרום ואמו לגפון ולקתני שהוא יולא בע"ח דהא עד שם קתני משמע דמקו' עד שם יולא בע"ח לא שם לא שירבו עליו ואף לו גימא דמ"ש הבריית' עד שם פי' עד ולא עד בכלל לפי"ה היא תיובתיה דר"י בריה דר"ח דס"ל דבן ה' אינו יולא בע"ח עד שיערבו עליו עיין בפירש"י וע"ז מסיק הש"ס בתיובתא ומוהרי"ח ז"ל לתא לאשמועינן תידושא אחרינא לעניו דיולא דלא אם הוא אין לריך לאמו יולא שהוא בן שם שלימות דהדין הוא דאכלן ואילך אינו יולא בע"ח כ"א עד שיערבו עליו וייקר מקרא דשירב עליו חבו לדרום ואמו לגפון יולא בע"ח שעירבה עליו לגפון ואינו יולא בשירוב חבו דבלומתא דאימים ניח"ל אף שהוא בן שם ועיין להחק"ל תת"ח סי' תמו' ד' רכ"ד סוף ע"ח. בלופן מדברי הי"מ וגם מוהר"ש עבדלא שבדלא שהוא ג"כ ס"ל המסבים הוא לא"ת:

עוד ראיתי להחק"ל ז"ל שכתב שם וז"ל עוד ק"ל לדבריהם מהא דאותבוה לר"י בריה דר"ח מהא דתנן קטן הלריך לאמו יולא בע"ח עד בן שם ואמו קושית לימת הבבריית' אינו בן שמם ועד ולא עד בכלל ול"ל אמי שפיר דבר' ר"י ור"ל עם הבבריית'. ור"ת דאמר דבן שם יולא בע"ח דהיינו אינת שם עלמה הוכרח ר"י בריה דר"ת לומר דאינו בשעירבו עליו ול"ל לק"מ בהאי תיובתא ואמאי אסקוה בתיובתא בשלמא לפירוש רש"י וכו' אבל לפירוש הרא"ם אמי ק"ל וע"ש עכ"ל. ואנכי העבד אחתמ"ר לא ידענא מאי קא מקש"ל דהנם שנאמר דבאוך שנת ד' ובאוך שנת ה' לריך לאמו מיקרי לדעת ר"י ור"ל עכ"פ קושיית הגמ' היא בראי מולק דבו' שם"ם להק' על ר"י בריה דר"ת דאמר דבן ה"ם שלימות לף אם הוא עכם אינו יולא בע"ח כ"א עד שיערבו עליו ודברי ר"ת נכוי פירשם דהיינו בשעירבו עליו והבבריית קאמרה דקטן יולא בע"ח עד בן שם ואפי' אם נפרש בבו' הבבריית' דעד ולא עד בכלל ואם הוא בן שם שלימות אינו יולא בע"ח אלא ק' דמהבבריית' משמע דבן ה"ם שלימות הוא יולא בע"ח דהוקא בן שם הוא דאינו יולא בע"ח ואינו קאמר לעיל דבן ה' שלימות אינו יולא בע"ח לף אם הוא עכם עד שיערבו עליו ובבן חריף בפי' מבר ד' אינו יולא בע"ח ואינ קושית תלימתא ולבבי אסקוה בתיובתא:

גם עו"ר לו ז"ל שם שכתב וז"ל וגם לפי' זו ק"ל מאי ק"ל בש"ם לר"י ור"ל מדאינ קטן הלריך לאמו וכו' אינת אמי אינו בבן עכם ועד ולא עד בכלל ואמאי תיעבריך לעניו הא לתיתים לאכוה בתיובתא הא לתיתים לאכוה והדבר לא"ת עכ"ד:

גם את זה אתמה"ר אומר דקו' הש"ם היא דר"י ור"ל ס"ל דבאין שבעכה בן ה"ם שלימות לף אם הוא עכם לפי"ה א"ן לאמו מיקרי ולריך שיערבו עליו ואינו יולא בע"ח ומהבריית' משמע דעד בן שם יולא בע"ח ולריך לאמו מיקרי ולף אי גימא דפי' הבבריית' דקאמרה עד בן שם היא עד ולא עד בכלל ערין ק' דמהבריית' משמע דבן ה"ם שלימות יולא בע"ח ולהכי תיעבריכו בגמ' לעניו הא לתיתים לאכוה בתיובתא. סוב לאחז"ר בדבר נכ"ם בסי' ק"ד הק' בקו' התק"ל ז"ל ואי' בדתי' בעניותין ע"ש:

וראיתי לה' בולמן נבוה בסי' תר"ם שהק' על מרן שכתב בכ"מ ומינה נילף לעירוב כתב עליו וז"ל לילו היה בהיפך החכמתי בין הבלבות עירוב סידר לן הרמב"ם בפתי' ח"כ לילו הוה התם מפלג בין לייתי וכו' והכא בסוכה הוה סותם הו"א כדקאמר דסמיך הכא להתם אבל עכבו דבה' שיובין שהם בר"ח היתכן דסמיך התם לתא סיכתוב לת"כ בה' סוכה לתתא וע"ש ע"ם. ומדברי הלח"ם ז"ו דסוכה בר' ל"ם בין הם פתי' שהם ואח"כ בילר בין הם בתי' בילר ואח"כ שהם יע"ם. וכן ג"כ כתב בה' שביות פ"ב ה' ח' ע"ם. ולילך לה שלבו מאורי עיניו בהלח"ם שם. יהם נאמר דהוה הלה יודע דבבי הלח"ם ז"ל ושכ"ו הוא מקשה מ"מ ק' מדוע לא הביי"ד הלח"ם ז"ל ויקשה עליו ג"כ בלאבר הק' ע"ד מרן ז"ל. ועיין בה' יד מאה ד' קס"ו ע"ד שהק' בן על מרן הכ"מ ושוב חזר בו מדברי הלח"ם הביל דס"ל דל"ם וגם הביא הלחיות ע"ז מהקומות לחדים יעו"ש בלוכך:

סימן י"ט

שאלה מעשה שהיה בלחד שהיה נוהן חבים הבמורות מפעת קלילה בתוך כלי נחושת שקורין לוחה תלבי"ת בל"ו והכלי הוה עם החבים הב"ל היה נתון בתוכתך וכשהגיע זמן בדיקת החבים הולילו החבים מהכלי ונשאר עוד בהכלי הנ' מעט חבים שהם דבוקים בכלי עם מעט עפרורית קמח שנשארו בהכלי הנ' מהקמח ס"ם ס"ם שעברה שילנו מנוקב הכלי הנ' יפה מהקמח וע"י לחלוחית האלן נתלחלח הכלי הנ' מבפנים והקמח והחבים הנ' נגבלו יחד ושוב לח"כ נתיבשו ונדבקו בכלי הנ' וכשהוליקו החבים הנ' כדי לבוררם הוליאו לת החבים הדבוקים לבדם ומולאו לותם שהם מעובלים קלת עם מעט קמח ובעת הם יבשים יחד והניחו לותם לבדם ונשאל הניעו על שאר החבים לם בשרים הם לאכול מלוח ולימי הפסח לדידן לית לן חומרא חוזר וגשור:

הנה דבר זה בבר הוא בת מבואר בדברי מרן ז"ל בש"ע סי' תס"ו ס"ג וז"ל שק מלא קמח שנתלחלח מיעת החומה מותר ויש חוסרים ע"כ. ובבר ידוע דדעת מרן ז"ל בלותה סברת שמביאה בסחס וא"כ מותרים הם. גם הא"ז בתב דדעת המחירין עיקר והביי"ד הבאה"ט וכ"כ הפר"ח ז"ל דאין מחמירין ויעת הבחים והבוריות בירון ומערות וגם אין להם דין מי פירות וכו' ע"ש. וה' שו"ע ז"ל ג"כ בתב דמרן ז"ל סתם בתתי' דמיקר והלבה בסתם ע"ם. ועיין בהרשב"ן ת"ב סי' כ"ג ובירון שמועה במאמר תמן דכ"ו ע"א דהאריך להוכיח דיעת הבחים זבורות אין מחמירין עכ"ב גם נבדו ה' יבין ובועז סי' קמ"ח בן הסבים והוב"ד בם' סמא דחי ד' ח"ו עם"ב. ובבו"ד בם תחר שבבי"ד בל הרבנים הב"ל בתב וז"ל ומבאן ים ללמוד לע"ד שאם בפעת ליעת המזות נפל דיעה מעל פני האדם בעיסה שהיה מחמלת ובמ"ם הרשב"ן ז"ל מבם המב' ז"ל שיעת האדם היבה מחמלת עב"ד. ואני בער לא ידעתי מה לוכך ללמוד לימיד זה מדברי הרשב"ן ז"ל דבבר דב"ו הוא בא מבואר בדברי מוה"ם בהגה סי' תם"ו ס"ה בבם הטור דיעת האדם היבה מחמין ע"ש. ועיין ג"כ בם' לפי זועבי בסי' תם"ו מה שכ'. ועיין לה' ח"ר שב' דברמ"ם שבקלף ליהיה בתו שלפניו ושב"ב בם' לתרפל דיעת בתים היבה מחמלת בלל ע"ם:

ברם מה נעשה ביום שיובר דברי מרן ז"ל בש"ע סי' תס"ו ס"ו וז"ל יבהיל בים לו בוהות תעים ותובש בתוך

צמיח יש בקרקעית הכור ובקירותיו תעיס מבוקעות מלחות הכור והלחן בביטול בטלמא סגי ע"כ. ברי דמדן ז"ל ס"ל לדינא דזיעה ולחות הקרקע מחמלת כסבברא דיש לוסרים שכתב בסי' תס"ו סיפך מה שסתם שם וכבר השמ"צ ז"ל בסי' תס"ו ותס"ז הקשה דברי מרן בהדדי ובניח הדבר בל"ע. ועיין להמג"א בסי' תס"ו סק"ה שכ' דהלוסרים הם חוב ונתן טעם לשברתם ע"ש והח"י ז"ל הב"ד ח"ו שמתיר והמג"א דלוסר וכתב דטוב לשהותה עד לאחר הפסח ע"ש. מעתה נפל פיתא בפירא כי נמלאו שלמים וכן רבים מלוסרים בלשכר עיני הקורא תחזינה מיברים כסי' רפ"ו ז"ל ובפרע לאחר דברי מרן ז"ל שכסי' תס"ז לאחר' בשם סותרים דברי הראשו' דכסי' תס"ו. ורלימי לה' לפי שורשי ז"ל שם שמי לקו' השו"ע ז"ל דהסתם בסי' תס"ז בלאו דהלחות הוא מקרקעית הכור מתחתיתו ומקירותיו בהלחות הוא מהלחן וביון שכן הרי מיש ממש מלחות הלחן ול"ד לזיעת בתים בורות וכו' דהתם לותה זיעה יבבל שמושים הבתים והבורות לינם מלחות הקרקע גופיה רק מלבניו ועליו מחמת שהמקום הוא סתום ולפעמים מיש רק זיעה בעלמא וה"ע דזיעת החומה לינה מחמלת וכו' לכל מדברי המג"א מוכח שהזיעה מהחומה מוכח המיש בים בה ע"ש עכ"ד. ולחו"ר לה' תס"ל תלתלעי ז"ל בחא"ח סי' י"ע שגם הוא ז"ל נתכוון לתי' הנ"ל של ה' לפי שורשי ז"ל ביש"ש. והנה הרואה ירחם דתי' ז"ל כמה מהדיוק ומלבד דהוא עלמו תבריש לעזיזים מדברי הרמב"ן ז"ל וכמו' שוד בה דמדברי הרמב"ם ז"ל בפי' של המשניות נראה דהספרם זה לינו שכתב זיעת בתים וכו' שבתים לאבר הם במקומות השפלים מן הקרקע גם המערות ועקרות הטור הם עשויים להזיע ולפי' לין הם מיש ולודישנו כי הזיעה הרית לינה מצקה וכו' ע"ש. ברי לליבא דפרש בין השפלים לשאינם שפלים. גם מלשון הרשב"א בתשו' ח"א סי' ע"ח ובמיוחסות להרמב"ן סי' קס"ח מוכח דלין חילוק כלל וכישו"ש. ולמכי הפשוט עלה לע"ד לתרץ לקו' השו"ע ז"ל דהנה דין זה שהביא מרן ז"ל בסי' תס"ו ס"ז ישראל שים לו בורות וכו' דבביטול בעלמא סג"ל. עיקרן של דברים הלו הם מתשו' הרשב"א ח"א סי' ע"ח ובמיוחסות סי' קס"ח ומס מבואר דבתתי' כתב דבביטול סג"ל דשמא לין שם כלל חציס מבוקעות ולם ניתבקעו שמא נפסלו מלכילת כלב והוי ס"ם וכו'. ושיב סיים וז"ל עוד הדבר קרוב שלין כלן חמן הלח ציפוי והפסד ולח חמן נוקבה לסור להפסות מדברנן ולב"מ בלאו ולח ולמד מדורות הרחשוים שהיו לפניו שלח שמעו שיהא לחד מיבד שיהא נוהג לפנות לוצות חציס ושערים ולפנות בורות בפסח שהחציס שבקרקעית ציפוי והפסד הם ולח חימון עכ"ל. ועיין בהלכות דהבי"ד מרן ז"ל וכתב דברי ים כלן ס"ם וכו' ובהגה כתוב שם וז"ל ועוד טעם לחר מפוש שהחציס דבקרקע הבור ציפוי והפסד ולח חימון וע"ל סי' תס"ו ס"ג ומ"ש בהגה הם דברי הרשב"ח שבאו במקומות הנ"ל וגר' שבות ההגה היח כלה לסלק הקושי שים בדברי מרן ז"ל מסי' תס"ו לסי' תס"ז דבפי"ד הרשב"ח החמיר' דהחציס שבקרקעית הבור ציפוי והפסד הם ולח חימון ל"ב הוו דברי מרן שבסי' תס"ו דפסק דזיעת החומה לינו מחמין הם מוסכמים עם דבריו שבסי' תס"ז. ומה שהרין ביטול בסי' תס"ו וכ' בביטול בעלמא סגי הוא ע"ל היותר טוב דהרי גם הרשב"ח ז"ל שכתב דהם ציפוי והפסד ולח חימון יקשה לן בדבריו דל"ב למה הרין ביטול שב"ג מריבות לשונו ולח ודלי מוכרחים הלו לומר שהוא ע"ל היותר טוב. כן הלו נלמד בדברי מרן ז"ל שמוכח לחר לשונו דהוא ע"ל היותר טוב ולשונם לעניין דינא הציקר הוא כמו שסתם בסי' תס"ו דזיעת החומה לינו מחמין ול"ק ול"מ:

ואחרי כותבי כ"ז שיעתי בדברי הרשב"ח ז"ל בתשו' ח"ח ובמיוחסו' והיתי דמ"ם חח"ב שוד הדבר קרוב שלין כלן חמן הלח ציפוי והפסד וכו' לין כוונתו לתת טעם לחר מלבד מ"ם בתתי' להחיר מכח ס"ם וכו' הלח דכו' דבריו היח כמ"ם בתתי' והיינו דבתתי' כתב דענין החציס שים בקרקעית הבור קול מתי שעושה לח ביתו לוגר מפני שלין נודע ממם שים חציס שם שנתבקעו ושמח לין שם כלל וחם ניתבקעו שמח נפסדו לגמרי מלכילת הכלב והו"ל ס"ם וחילו היה בדור שים שם חציס מבוקעות וגתיר לומו בביטול לבביפנה לפסר שהיה לריך לבער וכו' והלריך בזה ובכוף כתב וז"ל הלח שחפסר להחיר מן הלד שאמרתי שלין כלן חמן דוע דהלמח לח הוס בים בפסח כלל וחח"כ הוא שניתבקע שוד הדבר קרוב שלין כלן חימון הלח ציפוי והפסד ולח חמן נוקבה וכו' יעו"ש. וכו' דבריו הלו במ"ש שוד הדבר קרוב שלין כלן חימון הלח ציפוי וכו' הס כמ"ש בתתי' בספק הטו שמח נפסדו מלכילת הכלב לגמרי הלח דבתתי' כתבה בלשון שמח נפסדו וכו' ובכוף חיזוק ביותר וכתבה בלשון הדבר קרוב ביותר שח"כ חימון וכו' ולעולם דהיינו לך ומחיר מכח ס"ם דוקח ולחינו כח לתת טעם לחר ולהלח כדמש' בהגהת הלבוש דעמ"ש בלבוש מבטלם בלבו ודיו שהרי ים כלן ס"ם וכו' כתוב בהגה"ה וז"ל ועוד טעם לחר מבוש שהחציס שבקרקעית הבור ציפוי והפסד הס ולח חימון ע"כ. הנה שמבין בדברי הרשב"ח שהוא טעם לחר דלחהמ"ר ליתא הלח דכו' דבריו הס כמ"ש בתתי' וכנ"ל. ומלחתי לי דב הוא הרשב"ץ ז"ל בח"ג סי' כ"ג שבן מבין בלשונו דכתב שם וז"ל עוד שהלה בחציס הלחלרים בבורות חם ים לחום להם לחימון מפני לחות הקרקע חו לא וכו' והביא הרחשו' ז"ל שהלו בן והריח"ג ז"ל כתב בשם ר' הלי גחון ז"ל שים לחום להם לחימון חם ניתבקעו והרשב"ח ז"ל נשחל מזה חם יהיה מותר בהגהה לחחמ"פ ודעתו היתה נוטה להחיר הלח בחשש לדברי ר' הח"ג ז"ל שהיה חוסר הלח בחלח לו היתר ממקום לחר שחי"כ חמן ידוע דשמח לין כלן חציס מבוקעים ולח"ל שים שם חציס מזו שמח נפסלו מלכילת הכלב שהדבר קרוב שחי"כ חמן הלח ציפוי והפסד זהו לשונו ז"ל עכ"ל הרי לך דהוא ז"ל מבין בלשונו כמ"ש לחן בענייתין לענל בבו' דבריו גם מדן הב"י ז"ל ממה שהעתיק לשונו הכתוב במיוחסות ויקלר לשונו כישו"ש נר' שבן הוא מבין בדבריו כלחר ירחה הרואה גם ה' יכין ובושו נגד הרשב"ץ ז"ל בסי' קנ"ח והוב"ד בס' סמח דחיי ד' ח"י נר' שבן הוא מבין בדברי הרשב"ח ז"ל כישו"ש:

וכפי כל הלמיר הנך רואה דגם הרשב"ח ז"ל שמיקל כיומו לענין ציפוי מופרין בהגהה לחחמ"פ ושבן מבואר בדבריו ובמה שהעתיקו דברי הרשב"ץ ונכדו היו"ב ז"ל ברם לענין לחוכלם בפסח לח היקל כלל. ועיין בס' עולת שבת בסי' תס"ז דעמ"ש מרן ז"ל בס"ז בביטול בעלמא סגי כתב ע"ז וז"ל פי' דלחר הביטול הוא ס' דהבן וחולינן ביה לקולא. ועוד דהחציס שבקרקעית הבור ציפוי והפסד הם ולח חימון. ומטעם הב' יש להחיר בדיעבד לחחמ"פ לפי' לי לח בטיל עכ"ד. ולחכי הלל ס"ס לחי ע"ד במ"ם טעם הרלחון דלח מזכר מזה מדברי הרשב"ח ז"ל כלל כ"ל משום דלילכל ס"ם שמח לין כלן חציס מבו' וחם ניתבקעו שמח נפסדו מלכילת הכלב דמוכח מדבריו דלפי' קודם הביטול דלילכל ס' לימור דלוריימל עכ"ז מלחר דלילכל ס"ם בדבר בביטול בעלמא סגי. ומלי דמשמע מדברי השו"ע ז"ל דבטעם הרלחון מספיק לומר דבביטול סגי מלחר דלחר הביטול הוא ס' דהבן וחולינן ביה לקולא. מדברי הרשב"ח ז"ל נר' דמלי

דהתיר לוקו בביטול הוא מטעם דלוכלת ס"ם כישו"ם. וכגם דשם כדברין כתב דכין כך וכין כך בביטול בעלמא סגי מ"מ סיים וכתב דלולו היה ברור שים שם תעים מבוק' וכמיר לותם בביטול לכשיפוה לפשר שהיה ליך לבער ולפי' לר"ם דלמר תמן לחח"ו לימו עובר עליו בלוס דה"ו כמבטל ומתבוין לחזר ולמוכרו לחחז"ם ע"ם בדבריו. ועיקר דברי מרן ז"ל הללו דקלמר בביטול בעלמא סגי הם מלטון הרשב"ח ז"ל דמתיר לוחם לחחז"ם ע"י הביטול דלוכלת ס"ם כדבר בלוכן שדבריו כעת לע"ד ל"י:

ועיין להרשב"ם ז"ל כסי' תל"ה שהביח דעת הרשב"ח והרשב"ך ז"ל כדין זיעת הבוחלים לליה בהו חמן ודעת הרי"ך ניחת וכ' הלי"ג ז"ל לחסור ויע"ל לעמק שוה לח דבריהם והוח שהם החעים נחלחמו מזיעת הבוחלים לבד חין בהם משום חימון. ומהרלי"ה שבחב מל לבין ז"ל וחם בלחלוח הוח מחמת שהמטורה שחבה מים מפיה חו מגדיה כגון שים בלגדיה ברכת מים ומשם שחבה המטורה ים בהם חשם חימון דעדין ים בהם טעם המים וכיון שלח נשתנו משבעם ח"כ מחמילין הם זח"ד ז"ל ע"ש. דלפי"ד ז"ל יהיטבו דברי מרן ז"ל דשחרלי ניהו מסי' תס"ו לשימן תס"י וכנ"ל. חבן לובי בעוני חזיהל דמדברי מ"ח הרשב"ן ז"ל דקלמר זיעת הבוחלים כמו שהיה מבשרת כך היה מחמלת והעפ"י בכל זיעה ליה הלח מחמת רביבת המים בין שבלע בבוחלים ילח לו מהוחת מים לעניו הבשר וה"ה לעניו חימון ע"כ. גר' מוה דלח כ"ל לחלק בהבי ומהברייו מוכח שהוח פליג על ס' הרי"ך ניחת וכ' הלי ז"ל שחוברין ומביח ליה לדבריו שהן מחמילין ממוה' מבשרין כיוו"ם. ודברי הרשב"ם ז"ל שמקרב לח הרחוקים לחחמ"ר המה דמוקים. וכ"ר לפ' בכח לליוהו ז"ל בסי' תכ"ז דלחר שהוק"ל דברי מרן ז"ל לחהדי והביח בל"ע כתב דשו"ר להרשב"ם בחשו' שהבוח דברי הרשב"ח ומ"ח וס"פ בדוחק גדול ביעו"ש. ולע"ד לני הדל גר' דחבוחר בדברי מ"ח הרשב"ן ז"ל דלח כ"ל חולוק זה וכנ"ל. ים לעיין בס' חוון בפ"ב דמוכבירין שהביח פי' הרח"ם זיעת הבהים דרך הבהים הבמיס בהחהית הלרן וכן בוהות בימין ומעבות להזיע לחעפ"י בלין בהם מים ולימה זיעה לח חביבה מבקה וכן זיעת הלדם וכו' ועיין בהח"י בסי' תס"ו לות ו' דכ' לעניו דיבה קבוע לדברי הרשב"ם ז"ל הבל דעת"ם זיעת החומה מוחר לה היה מזיעת מחמת חום והבל דמיס חמין כ"ה כמיס דמכביר ומחמין ובבם הרח"ם ז"ל מוחה בזה יעו"ש:

והנה בפי הבלילה מדברי הסו"ג ז"ל בסי' תס"ז שהבי"ד המיוחבות ע"ד מרן ז"ל וכתב עליו דיוחר מ"ל לבבינו זה בעם הלילון שהמיים שבקרקעית הבור שיפום הוה ולה חימון לפי תש"ב לעיל סי' הס"ו דשם שהלילה ובו' ולה בח"ם שבביטול בעלמה סגי דימבמע שלחות קיבות הבהים מחמין והוה היפך ממ"ם שם וכו' עב"ל. דבלילה מדבריו לילה שהוה הבין בדברי הרשב"ה ז"ל שהוה בעם לחר ממם וכמו שבן מבין ההבוה הלבום וכבר הלרבנו בזה לעיל ולהבבנו שלין בר' בן שמביעים הפוס' שמפורשים ז"ל בביעו"ם שדבריהם. ועיין בס' רלם יוסף בסי' תס"ז לוה ו"ב שהלריך לפק' ע"ד המיוחבות שהביחם הבי"ז ז"ל ולהלריך ונדחק ליישב. ולחבי הוהה שלה שלשו מלו"ע בעולם. דברי הרשב"ה בהיוחבות כ"ה בחה שהביחם מרן הב"י ז"ל בקלור ועי"ז הולך להלריך ביישוב דלילו עין ליהה בשוה הדבריה בחשו' הרשב"ה ח"ה בי' ע"ה ובמיוחבות לה היה נדחק ומלריך ביישוב דהם מבוחרים ומבוררים ביעו"ם. ועיין בחור"ם ז"ל סי' תל"ו ב"ה דפסק לחשו' הרשב"ה דסי' ע"ה ועיין בהגי"ז והמ"ה ות"ם ע"ד המ"י ז"ל בס"ק ח' והבי"ד הרשב"ה ובילחה ע"ם. ולה ידעתי מילחר שהוה ז"ל בס"ק ע' הביה מה שהפיק ר' ליהב ייסף בחי שילה ק"ם ל"י ובו' יעו"ם מדוש לה עמד על דבריו של הרלי"ו ז"ל שבסי' הס"ו הע"ל:

והוצא לע"ד דהבים שממלחו מנוללים יחד עם מעט קמח הם הבוחים לפבח ובע"ל דלין שום לחד מהפוס' בילידים לפבח שולת הרשב"ן ז"ל דם"ל דלין לזיעת הבוהלים דין מים להחמין ודין מ"פ ים להם דלין מחמילין והביח רליה ע"ז מחם' מבשירין וכ"ב בבחו נבדו היו"ב ז"ל וכנ"ל. ולפי"ד ז"ל ים להם היתר בפסח ע"י שילוש חומס במ"ם. גם ה' ליהם יוסף ז"ל בסי' תס"ו חוה ח' כ' דלמדברי הרי"ם ז"ל לח יהיה גרוע מבשר מבקים ותשבינן ליה במ"פ ותם יהלה לחח"ב עליס לוחו הקמח במים ימהר להחמין כפי סברתו. ודוחק לומר שלח נחשוב לוחם לח במים ולח במ"פ ע"כ. ועיין בס' בפי בנסיות שהבי"ד הרלי"ו ז"ל וסיים וכתב וכ"ב נבי לוחת תרנגולים שבתב הטיר בשם הרוקח והמהדבי בשב"ם הליטו מחמין וחם נפל על הקמח ירקד הבלף חון ויבלוד מוהר הסיטו במי מ"ב משום דהו"ל מ"פ עם מים ובבן תרנמה בשר"ח לעניו לוחת תרנגולים. לבל נבי זיעת בהים וכו' וזיעת הדם בתב בשל ס"ג דלין מחמילין וגם לין להם דין מ"פ ול"ל דלעניו הבשר דוקל קלמר לבל להחשב במ"פ יודה להרלי"ו ז"ל. ולפי"ד ז"ל וכמ"ם הוה טעמו נבי לוחת תרנגולים שב"ד ז"ל. ולפל בדיה קלה ת"ם לני ב"ד דמ"ם שהרלי"ו ז"ל כ"ב נבי לוחת תרנגולים וכו' דהיטו נמי מה"ב משום דהו"ל מ"פ עם מים הדוחה ילחה דבם בתב בהיפך ממש וכפי דמשום מילוש קלמר דיהיה הקמח יעלילהו חון. ולפי' שלמר והבלר מותר בילך לומר בן יעו דבדבר מילוש לית בים ליסור דלל תשקעו ע"ם בדבריו והוה ברור. גם מ"ם בדעת הבר"ח ז"ל בזיעת בהים וזיעת הדם דלעניו הבשר דוקל קלמר לבל להחשב במ"פ יודה להרלי"ו ז"ל. עיין בדבריו שבתב וסכי נקיטינן בס' הרח"ם דזיעת בהים וכוחות שחו"מ וזיעת הדם לית מחמילין וגם לין להם דין מ"פ משום דלל תביב מבקה לעניו הבשר וביון שחשב מבקה לעניו הבשר ע"כ. הרי דבריו ברור מללו דלהו לעניו הבשר דוקל קלמר לבל לעניו שיחשב מולבה בפ"ע ולין להם דין מ"פ בלל בילופן שדברי ה' בתב"ע ז"ל נעלמו ממני וע"י:

וחזי זיע בבלה"ע לו"ח סי' תס"ו סק"ג דבתב זיעת תרנגולים לימ"ת. וה"ה חעים בגללי בהמה. דוקל ע"כ. וכוחו היה לומר בחעים הגמלים בגללי בהמה לימם מתחמלים מחמת גללי הבהמה שהגללים לימם מחמילים לל החעים כמו זיעת התרנגולים שליהו מחמין. לבל הם לחר שגמלהו החעים בגללי הבהמה נפל על החעים מים הם מתחמלים שבן הוה זה בזיעת התרנגולים. ולל לחמרינן דחעים הגמלים בגללי בהמה הם נחשבים בבהמה בעלמה וכעבולים דמו ושוב לל מקבלי חמון לפי' נפל עליהם מים. דמילחה דלל נתעבלו ועדין הם שלמים עדין חביבי בשלר חעים ותם נפל עליהם מים מחדם מקבלי חמון ולפי' זיעתו ממעי הבהמה. דלך בית הרעי עם הגללים וכן נר' בדברי הרוקח בשורש הדבורים ע"ם. ודוקלתי להלריך בביאור הזה. יען שרלתני לר' וכו"ל בה' פסח על סי' תמ"ז בד' ל"ם שבר' שמבין בדבריו דשוב לוגם מתחי' בלל בתב שם בד"ה מים שרופים וכו' וגם לין דרכן להבקן בלל בבלף הלל בגללי בהמה בפועה דברי וכו' דלמלי ניחום לי משום חעים שבגללי בהמה הל בתב הבלה"ט סי' הס"ו דלוגם מחמילין יעו"ם. ולפי"ד בעדין ים לחום להחעים הגמלים בגללי הבהמה מבפילת מים עליהם שם מתחמלים מחמת המים. וביון שדרבן להבק הבסוי והיוהה בגללי בהמה. ובביח בהו חעים וכדי שיהיו נדבקים יפה הדבק הוה לרבבם במים ל"ב

ים לחום להחעים הנמלחים בהם שהם נחמלים ע"י המים ומותנים מעם בכלי וז"כ:

ועיין בס' קדשי דוד חסלן בסי' תס"ו שכתב לדעת הרח"ם ז"ל דשרי זיעת אדם ובחים לח הכו' דהוו כמ"פ ואין לנום במים דממהרין להחמין לו דהוי משקה בפ"ע ויכול לנום במים. והכי"ד הרוקח שהביאו הגיור נבי נותח תרנגולים די"ל דהוי מגוס מ"פ ואין וכ"כ הב"ח ודלח כהרפ"ת דס"ל דהוי מגוס מ"פ ואין לנום עם מים. ושוב הב"ד הח"י ז"ל שכתב דמדברי הגהות סמ"ק ובל"ן בשם מוהרי"ל מכואר דכל הני לף שהיום מ"פ ממש מ"מ ממהרין להחמין עם מים כמו מ"פ וחם הוח מלוחלח עדין ירקדו ויקיים המלוחלח עד לחה"פ וחם ניחיב ונחערב ליו לנום מהם ויקיימו לחה"פ וחם לם בהם יחפנו מיד ע"ם. ולח זכר ס"ל לדברי הרפ"ח ז"ל שכתב שם בהחלה בפי' נבי זיעת בחים לדעת הרח"ם דלח הוו מ"פ וכנ"ל. בחופן דלע"ד החעים המונגלים עם קמח ליו להחירם בפשה. וב"ן בפי מלי דפסק מרן ז"ל בסי' תס"ו בהרמב"ח ז"ל ליו לו להחיר לויחם בלל בפסח וכנ"ל. ברם בפי פסקו של מרן ז"ל בשלחן מזיעת בסי' תס"ו בפסח בשק מלח קמח שנתלחלח מזיעת החומה דמוחר לר' דמוחר לגמרי לנום חומם עם מים וח"ל לחפות מיד כמו בלם עם מ"פ עם מים לפי שלין זה מ"פ מחם רק זו הולדה בפ"ע וב"ח הח"י וכבר כתבנו דהלחמ' ז"ל הקשו דברי מרן מהדדי דסהכלו ניהו וכתב הח"י ז"ל דלעניו דיעל כתב הרב בפע"ז דסברת המחירין ליקר והמ"ח ז"ל בתב דעיקר כדעת החוסלין ופו"ב הח"י ז"ל שעוד להבהומם עד לחהה"פ ועיין בפלה"ט סק"ז:

האמנם ב"ז הוח דוקח לגבי החעים שלחם שנתבקעו והקמח שנתלחלח מזיעת החומה, חבל לגבי שלר החעים שנתבקעו ומהקמח שנתלחלח. מלחר דחיכח כמה ספיקי בדבר לחציקרח החעים שנתבקעו והקמח שנתלחלח עלמם בפלוגתח מיתניי"ח והרבה פוסי ומרן ז"ל בסי' תס"ו במלי דפסק בסחם הוח מכלים ויש כולם ס"ל שהם מוחרים בפסח דלינם רק תולדה בפ"ע וחינם לח מיס ולח מ"פ וטלרי"ט הוח שבהבו הלחמ' ז"ל להשהופן לחה"פ וכנ"ל ולח חמ"ל דיש לחוש לם המחמירין ילחסור חומם לפסח כפן לם נשלר בהם החעים חו קמח מעורב עם שלר החעים חו לח ולח חמ"ל דנשלר קנת מהם מעורב עם השלר שפק הלכה כמוהרי"ל וכהשכמת המג"ח ז"ל בסי' תנ"ו סק"ה דלחמנו דחמן נוקשה בקרטין שלין בו כרת בשל בס' לפי' בהיך הפסח חו שפק הלכה בהע"ז ז"ל דלחמ שם בם"ק י"ע דהם נפל הקרטין למחכל לחסור המלכל כמו בחמן נוקשה. וכדון דיקן החעים שנתבקעו והקמח שנתלחלח גרע יותר מחמן נוקשה וכמ"ש הרשב"ח ז"ל בפי' דהדבר קרוב שלין בהן חימון חלח ליפוש והבשה וחלח חמ"ב דחמ"ב לחסור דבם הע"ז ז"ל יוהה דבשל בס' בחוך הפסח. ותם הם גלך לגד המוחרת ביותר ונלמר שדינו בח"ן ודעמ הע"ז ז"ל לח בשל בס' משל"ב החמת לפוש דיעל. עב"ז פשוט הוח דב"ז ה"ד הם הוח בחוה"פ שהו עיקר מחלוקתם משל"ב קוה"פ חינו חוסר חשרוכתו דלחציקרח דדינח בשר עודע מחלו' הפוסקי' ז"ל בחשרוכת חמן גמור חו"ן חו לח והגם דלחן נהגינן כמ"ד חו"ן ה"ד היכח שהוח חמן גמור ונחערב וליכח ספק לחה לנום עמו בדם ע"ש. ומלחה שכן בל"ד שלר החעים הם מוחרים למלח מזוה גם לדידן דלית לן חומרת חו"ן

ועיין בס' נהר שלום בסוס" תס"ו דכתב דהל דמ"פ עם מים מותר להחמין לחו מילתח פסיקתח היח דהרמב"ם ספק דמ"פ עם מים מחמילין כמו עם מים לגבדם דספק בר"ע דשרי לנום לבחמ', ועשה בגדונו ס"ם להחיר עש"ב. דמדבריו נם לחו למדין לעשות ס"ם בל"ד גם למ"ד דזיעת הבחים לחו מולדה בפ"ע היח חלח דין מ"פ ים להם דשדין ל"ל שמיל הלכה בהרמב"ם דמ"פ ע"מ דיקא כמו עם מים לגבדם דבשו שימור דמחמילין ושרי לנום לבחמ' ועשית שימור שלח יחמין לו שמל הלכה בשלר הסוס' ז"ל וכו'. נם עיין בהמג"ח ז"ל שב' דבכומל של ען לפשר דשרי ולפשר שים בו ג"כ לחלוחית מים שקבל בעודו במחיבר לו שנפלו עליו נשמים ונבלשו בו ע"כ. והבי"ד ס' חמר מנה סי' תס"ו ס"ג וכ' בלוח כ' ל"ש זיעת הזבוחים לח ים לדמות לזיעת הען וכן בכל זיעת המחבת שדרכן להזיע מחמת הקור עב"ל. דמדבריו חלו ים ללמוד היחר לל"ד בפשיטות מלחר שהוח שמור בכלי מחבת בשוב וכנ"ל. בלופן דלינח בהם לדין בל"ד להיחר לשר בכל לחר וח' הוח מספיק להיחר גמור ובחמור וברוב. ובע"ז עשינו מעשה והחרנו לח שלר החעים לפסח. וע"ל היחר טיב הזהרנו לוחם ג"כ שישימו לח שלר החעים הנ"ל לחוך מעשחת לחח נקייה ויקפחום בה היטב ד' וה' פעמים ושוב לח"כ יוליקו לוחם למעשחת לחרת נקיה בדי לבוררן דבזה יהיה יותר קרוב לומר דשל שהוב וקרוב לודחי שלא נפל בוס קמח מלחלוחית משורב עם שלר החעים וברוב. הלע"ד בתבתי ויה"ר שלא לכשל בדבר הלכה ומור"י יילקי מבניחות ויחתי במעגלי לדק וימ"ן הב"ד הבוחח בלל מוסיף ורב:

הלעיר **עזרא הבהן טראב** ס"ט

סימן כ'

מעשה היה בקמח של פסח שהיו מונחים בכלי מחבת עלחל"ק שנורה בעוב משעה שנעשתו החעים בריחים ע"י בוהרים ת"ח בעהוב ולחב"ב בשהוליאו לח הקמח נשהלו נמלח בו מלח שבבר גדול שקורין לוחמו ג'רדון מלובשת בקמח וליכח חשם בלל שבח שבבר לחב"ב לחוך הכלי הנ"ל ב"ח שנפלה הנוחה הסיח דבך נפילה לחוך הקמח בשהיה בחנות הרחיים. מה דינו של הקמח ההוח לו מוחר לפשח לו לח:

הנה בגדו"ז ים בחה לדלי היחר ווהו ספק שבשפלה נחלבשה בקמח הבשר ס' שהיח היחה יבשה בשפלה לפשר ומה שלמו בוהים חוחה שבשיו שהיח מלובשת שפר קמח הוח מחמח השיהו שנשחיות שם לחזה ימים מחמח כן נחלבם שפדורית של קמח הבשר בה. ולח"ל שבשת נפילתה היח היחה לחה ונחלבם בה הקמח. ולן ספק דדין לוחת שבבר לבל המרבה חשיב בלוחת התרנגולין ובבר נודע דלוחת תרנגולין לינו מחמיץ וכמ"ש הטור בסי' תס"ו והייט משום דמולדה בפ"ע הוח ומ"ם דחם נפל של הקמח ירקד הבלק לחוך והשלר מוחר היינו שירקד משום מלוסחת שעובר משום בל תשקלו במ"ש הב"ח ז"ל. והגם שהפר"ח ז"ל שם כתב דהח דלריך לרקד הוח משום שים לה דין מ"פ ושם ים מהבירים להחמין עב"ז ספק לו הלכתח כווהיה לו בהב"ח ז"ל. והגם דלימח בהפר"ח ז"ל דדין מ"פ ים לה וכנ"ל דמחייבשה לח"ב יש חשעה דמחפרר מהקמח בשלבם בה בשהיה לחה עם הקמח הלחר והו"ל מ"פ עם מים ומה שהחירו בלוחת התרנגולין לגבל היינו בשהיח עדיין לחה דליכח חשם פירוד עדיין ליכח ספקן

לחהיכח

לחכירת ס' לי הלכתא כהכי"ק והרמב"ם ז"ל דס"ל דמ"ש עם מים לוקח ממכרים להחזיק חלק הוי כאלו עיסה הלוקחה במים לבד עיין בפרי"ח סי' תס"ב לות ב'. ספק הלכתא כמ"ד דממכרים להחזיק. ולכתחי' לית לן לוקח כמ"ש מרן ז"ל. ולחל"ל דהלכתא כמ"ד דממכרים להחזיק. ספק הלכתא כמ"ד דמ"ש שכאן על הקמח ונתייבש ולח"כ כאן המים עליהם דמוחר והלח כמ"ד דלח שלח עיין מחלוקת זה שהובאה בבאה"ט סי' תס"ב סק"ד ועיין בפרי"ח כסי' תס"ב לות ד' בהגה"ה בד"ה דע שלח נתבטלו המ"פ וכו' ע"ש. ועיין בס' שמן המשחה סי' ל"ה שכתב דמדברי הרשב"ח לקן גר' דרוק העבור י"ל דין מ"פ חלה כיוצו היה משום דהוי דבר מועט וכו' ויש לעמוד מדברי הרשב"ח דלח נתבטלו המ"פ בקמח ונתייבש כיון דהוי דבר מועט מותר לגוף לח"כ במים וכן יש לעמוד מדברי הר"ן ז"ל בחשו' סי' נ"ט ע"ש. ועיין נ"כ בס' לב חיים ח"כ סי' ע"ט דכתב דיש מתירים בפוס' כשהוא מעט מ"פ דלקן מתמיהין וכמ"ש בס' נשמת כ"ח חל"ח סי' ט"ז עש"כ ובס' בס' לב חיים סו"ס פ"כ כתב דהמנ"ח בלו"ח סי' תס"ב סבר דדבר מועט לית לוסר במ"פ עם מ"ס יעו"ש:

אשר מזה דן לקבי העבד על דבריו בלב חיים ח"כ סי' פ"ה בדין מי שהיו לו ב' לגוליות יין משנה שעברה ועשה מלה עשירה מלחת מהם ולח"כ נשתפק לו הם נתן בלחד מהם מעט מים דכתב דיש להתיר מכח ס"ס ס' הם היה שנתן מים לו לא ולח"ל שנתן מים שמא לא ושהי הגלוחית שלם ממנה המלה והוא מתהפך וכו' הלא דיש להתחיר בזה דכיון שהוא קו"פ ובא להתיר לכתחי' לחוכלם בפסח לחר שנשפך שיחכלם לחלו קו"פ לו יחליפם עם לחרים לחוכלם בער"פ בחופן כי כחב הפסח לא נתיר לכתחילה מכח ס"ס כדבר שיכול לתקנו קו"פ וז"כ עכ"ד ז"ל. ולע"ד לחהמ"כ חומרת יהיה היא זו מלחר שכבר נעשה מעשה ונשפה מותרים הם בשופי לחוכלם בפסח מכח ס"ס כדין כל דבר שנעשה בדיעבד ולית ביה ס"ס המתירין לו לחוכלו לכתחי' בפסח הנם שנשפ"ל שיחכלנו קו"פ לא מתמרי' כהכי. ועם דסברת זו הנם שיש ס"ס בדבר לין להתירו בלכילה היא סברת מור"ם ז"ל בסי' תס"ז. כבר הב"ח והפר"ח ז"ל נתלקו עליו וס"ל דמלחר דלוכל ס"ם לין להחמיר כלל ומותרים בלכילה ע"ש ועיין בס' חסל"ל לקלקני ז"ל חל"ח סי' י"ב עס"כ. גם מ"ש שם שהוא ס"ם המתהפך וכו' דבריו לי לריכים ביאור דהרואה יראה שלינו מתהפך שמה שהפכו הרב ז"ל שם הוא מ"ם בתחילה כיעו"ש. לבל בלח"ה רוב הפוס' ז"ל ס"ל דלח בעי' שיהא מתהפך יעו"ש. ועל הכל יש להתיר שם בשופי לחוכלו בפסח ולח להחמיר עליו ולהמריחו מלחר דבמדומו הוא דנשתפק לו לם נתן מעט מים ול"כ מלחר דהוא דבר מועט גם לם הוא בודלי שנתן לינו לוסר וכמ"ש ה' שמן המשחה דיש לעמוד כן מדברי הרשב"ח והר"ן וכן ס"ל להמג"ח וכמו שכן הוא ז"ל התיך וכתב בזה בס"ה נשמת כ"ת ולב חיים וכמו"ל וכ"ש וק"ו היכל דהמועט שנתן הם בספק דודלי שהם מותרים ולין להחמיר ולהכריח עליו כלל ולח ידעתי מדוע הרב ז"ל שם לח נגעם בזה כלל. ועוד דיש ס' לחר דבבר נתבטלו המים בין קודם שלשו העיסה וכתב הבלה"ט סי' תס"כ סק"ז בשם הת"י ול"ז דלקן שנתערב לחל"ז הבליר נתבטל ע"ש:

נחזור לנ"ד דהיכל כמה מדדים להתיר וכמ"ל ובפרט דהם רוזים לגוף הקמח ולחפוחו כולו קו"פ והיכל ס' לעיקרל לי נתפרר מהעפרורית היות לתוך הקמח לו לח דלקן חל"ל דנתפרר מעמו והו"ל מ"פ עם מים דממכרים להחזין לע"ד. מ"מ מלן דחיים לוה הוא לגבי לוחו קלת העפרורית שהיתה בלועה מהמ"פ ובבשיו בבת הלישה במים הו"ל מ"פ עם מים וכו' מלל"כ שלחר הקמח ולפי"ז דהמ"פ שנתבטלו בקמח נתבטלו גם לחוחו העפרורית גם לחוחו מ"ד דהן מ"פ ע"מ וכו' יש לה כבר היה נתבטלה קו"פ עם שלחר הקמח ולפי"ז לם היה חמן גמור שנתערב קו"פ ונתבטל היכל פלוגתת לי חו"ן בפסח לו לל. וכמ"ש מרן ז"ל בס"ע סי' תמ"ז ס"ד לם נתערב החמן קו"פ ונתבטל בס' לון חו"ן בפסח לחסור במשהו וי"ח ע"כ. בלופן דיש כמה למדי ההיתר בנ"ד וכנו"ל:

וקודם גמ"ד דלית להביח כלן מלי דשיך לזה והוא דספר"ח ז"ל שם בקב ע"ד מרן ז"ל לינו חו"ן כן דעת הר"ן בקצו' והמרדכי והרלב"ד ז"ל והביאו רלית מהא דתנן בפ"ב דבלחים למר נמלים ולמר רחלים שנרפן וז"ז לם רוב מנמלים מיתר ולם רוב מרחלים לסור וכו' ומהא שמעי' דהיתר בהיתר מתבטל וכיון שנתבטל שוב לינו חו"ן וכו' ולפשר לדחות הרלית שהביאו דשלמי התם דלסור שעשנו נוהג בעולם ולפיכך לקן לעיכל לא למר בלמר דהוי כולו היתר מתבטל. משל"כ הכל דחמן שרי מקמי פסח לגמרי וכיון שעדין לינו נוהג לסור חמן לל שייך כית ביעול. וכשמניע פסח שהוא זמן לסורו הרי לן כלן חו"ן שמעולם לל נתבטל עכ"ד. ולע"ד נוצח דחייבו הית דשלמי לסור שעשנו דלקן שנתערב למר בלמר דהוי כולו היתר שייך בית לומר לשון כיעול כיעול שנתבטל ברוב מלחר דבשעה שנתערבו הלמר זב"ז לסור שעשנו נוהג בלוחה שעה. ולכן לח"כ מותר לערב בהם פשתים לו למר מלחר דבבר נתבטל ברוב שוב לינו חו"ן משל"כ שבי חמן דקו"פ ליכל לסור כלל נוהג בלוחה שעה וכיון שנתערבו זב"ז קו"פ שהיה כולו היתר לל שייך בית לשון ביעול. וכשמניע פסח שהוא זמן לסורו לינו נקרל חו"ן שמעולם לל נתבטל זה כוונת דבריו ז"ל והחיד"ל ז"ל בס"ה ברכ"י כתב שם ז"ל ושמעתי מקשים על ה' ז"ל דהליכל ער"פ מו' שעות ולמעלה לסור חמן ומתבטל בס' ונמלל דגם חמן כי בלו ו' לליכל לסור חמן הרי נתבטל דדיעל הוא דבטל בס' וכי לתי פסח לינו חו"ן ושפיר ליכל לית מלמר ולע"ג וכו' ויש מי שתירן וכו' ע"ש. וכונת קושיתם דגם בחמן מלחר דלינו בל פסח שהוא לסור בתשו כ"ל עד שיהוא ער"פ מקודם שהוא לסור מו' ולמעלה ודינו הוא שהוא מתבטל בו בס'. ל"ב כיון שבל ער"פ דליכל לסור חמן והו"ל כלילו נתערב עכשיו בער"פ לח"ז לסורו ומתבטל בס' כי לתי פסח לח"כ לינו חו"ן לסור בשהו ועז"ל דיש מי שתירן וכו'. והולרכתי להלריך בביאור כו' קושיתם יען שרלית בס' עולת שמוא סי' ז' דכ' ע"ז וז"ל ולל הבנתי דבריהם דמלי מייתו דלית מלסור לתוך היתר להיתר לתוך היתר דלה"ל לסור לתוך היתר כמו ער"פ ודלי שים לו ביעול בס' והדין הוא דלינו חו"ן כמו כל הלסורין שבתו' דיש להם ביעול ולינם חו"ן. לבל כל דחייבו הוא דהיתר לתוך היתר כמו חמן קו"פ היכן מלינו שנתבטל קודם וכשיכוא זמן לסורו שלל יחזור לגעור. ולפשטנו לל דמי דהל יעמו לליסורו בעולם בשעת ביעול ההיתר ול"כ היכי מייתי דלית מהתם הר"ן ז"ל וזו דחייבו של הרפ"ח ז"ל עכ"ד יעו"ש. ולפי מה שבילרנו הדברים לעיל דהו"ל כלילו נתערב עכשיו בער"פ לח"ז לסורו ונתבטל בס' שוב לין מקום לחמיהתו כלל ולל"ל להלריך בזה והוא ברור:

והנה בדין חו"ן שוד ליכל פלוגתת בין הפוס' ז"ל שם הי"ד בממשו לו גם בשעתו ולם גם בפליטת פעם הכלי ולל פעם החמן ממש ולם גם הכלי הוא לינו ב"י דהו"ל מעם לפנם וגם שהוא הוי ס"ע בר נטל"פ דלפ"ד דבדיעבד לם לינה כדבר הזה דשייכי כל הני דשרי דלקצ"ג דלכתחי' לטהנין כתומרת מ"ד חו"ן יש להחמיר בכל הני ולפי' בל"ט בר נטל"פ וכמו שכן מוכח בס' חס"ל לקלקני ז"ל חל"ח סי' כ' בדין היוצה שמילין

בה שכר בלא כיסוי הכשות מהחנים דשכיחי ביה דהלריך להיזרה הגעלה כדי להוליא בה שכר לפסח ע"ש. תשר מזה דן תכני ג"כ להחכיות שאורין בהם למוקים להוליא מהם שכר ודרך הלמוקים הם שימלה בתוכם חציס ושעורים ולו פתיתי חמן שאם רוצה לאכ"כ לתת בתוך החכיות הנ"ל יש לעורך מג הפסח דלעוהגין כמ"ד חו"ן שלריך לכתחי' קודם שיתן היין בהחכיות הנ"ל לעורך הפסח לעשות להם הכשר פירוי ג"פ לו הגעלה מאחר דהחכיות הם בלבי בעשם חמן והדר פלטי ואפי' שהוא בעוגן דכבוש ה"ה כמבואר ועיין בם החק"ל סיו"ד ח"ח סי' ע"ז וע"ח ויראה לך הדיבור בזה ע"ש. מ"מ כ"ז הי"ד לכתחי' והיכא דאפשר יש לו להחמיר בכל הני כדי להוליא עלמו מידי כל פקפוק ותע"ב . מש"כ בדיעבד במקום דשייכי כל הני תין להחמיר לאסור ועיין בם' וכו"ל בריש ה' פסח דבתב דבדיעבד כשהעשם הוא לפגם אפי' בלא ס' לאחרי' דבתבעל קו"פ ואינו מו"ן. דמזה תני רולה להקל בדין קדירה של חמן שחב"י ומעוקה יפה שבשלו ובשלו בה קו"פ תבשיל לפסח לאי שעוהג כחומרת חו"ן דהרב דב"מ מ"ח סי' כ"ט בתב דים להחמיר והוב"ד בם' וכו"ל סי' תמ"ו בד"ה קדירה ס"ת שהיתה מעוקה וכו' ע"ש. ואלכי העבד אחמה"כ דן לפניו בקרקע דבדיעבד מאחר דהיכא כל הני תין להחמיר ועם דלאי שקבל חומרת חו"ן לא שייך לאימר ביה ס' אי הלבתא כמ"ד חו"ן אי לא מ"מ זה הוא דוקא במקום דליכא ספיקא לאחריני מש"כ היכא דאיכא ספיקא לאחריני ג"כ שפיר עבדי' ס"ס כדלא ומלטרף הוא ג"כ לשאר ספיקות ועיין בם' חב"ל ח"ח סי' כ"ה בדין שק שהיה בו קמח של שחורה שהוריקוהו ובוב מלאו שדבוק בלק בבק וספק אם היה הבלק מבפנים או מבחון דבתב שם הרב דים להתיר מבח ס"ם דלשיקרא סברת מוהר"י מוינא ז"ל תינה מוסבמת וכיון שבן היכא ס"ם ס' אי הלבה כמוהר"י אי לא ואח"ל דהלבה כוותיה דילמא לשיקרא כאן לא היתה מבפנים אלא מבחון. ואף שסברת מוהר"י פסק אותה מרן ז"ל בש"ע ואחן בדידן קבלנו הוראות מרן ע"ב אבר יאמר כי הוא אי מ"מ זהו בשאין ספק אחר שם. אמנם בשים ס' אחר בבר הרב"מ בח"ב ח"ח סי' ב' וכבנ"ג חי"ד סי' מ"ב הגב"י אות כ"ו חזרו בהם ובתבו דשפיר עבדי' ס"ם אף נגד דעת מרן וכן ס"ל לאוהרי"ד ותלמידו הש"ג ז"ל עש"ב. ובבר אני הדל עשיתי אר"ם רחבת ידים והכאתי דברי הפוסקים ראשונים ואחרונים ז"ל בהוכוח והסבמת האח' ז"ל היה דעבדי' ס"ם אף נגד דעת מרן ז"ל ישוש"ב. וא"ב גם בהאי דיבא דקבלה מומרת מ"ד דמו"ן אי היכא ספיקי לאחריני שפיר אמרי' דבכלל נ"ב האי ספיקא בהדייהו ואמרי' ס' הלבתא כמ"ד חו"ן אי לא וכל היכא דאיכא יותר מבני ספיקות לב"ע לא בעי' שיהיו מהפכין בעודע כ"ז בספרי הפוס' בכללי הס"ם ישוע"ש. ולבדון הרב חס"ל בב"ל ים להביא ראיה להתיר מדברי הרב"ז ז"ל בתשו' ב' תלפיס ק"ך הב"ד החד"ת ז"ל בבר"י סי' חמ"ז שאחר שבעשו המלות מלאו בלק דבוק בדופני הבפה בתוך שלא נקלף אלא בסבין דבתב דים להתיר דאף שהרמב"ם פסק דחו"ן רוב החמ' תולקים והדבר ס' אם נקלף ונתערב והוי ס' בפלוגתא דרבותא ולקולא ואפשר דאפי' הרמב"ם יודה בבדו"ז דאחזוקי חיסורא לא מחזקי' מספק ותו דהוי ס' דרבבן דחו"ן לאו דאורייתא ולא קבע חיסורא ואולינן לקולא ע"ב . גם יש ראיה ממ"ם מרן ז"ל בסי' תמ"ז ס"ה בשר וגבינה ודגים שבמלאו קו"פ ולא נזהרו בהם מיתר לאוכלם בפסח. וכ' שם הט"ז ז"ל ע"ז דזה אתי אפי' למ"ד חו"ן דים בלן תרתי לבייותא שמא לא היה תמן בבולת ואח"ל היה אימור נתבטל קו"פ במ"ד אינו אח"ן ע"ב. ואני דיבים אלו הובאו בם' וכו"ל סי' תמ"ז ע"ב:

ולא אזכיר דבדון הרב"ז ז"ל שבאח"ת סי' כ"ט הבו"ל לא דמי לבדון החס"ל והרב"ז והט"ז ז"ל הכ"ל דהתם בבדונם הספק הוא דשמא לא היה תמן מעורב בהם בלל. משא"כ בבדון הרב"מ ז"ל דיבאו לבשם אחמן הבלוע בכלי מעורב בהבשיל וא"כ אין ללמוד משם להתיר בנדונו. מ"מ מאחר דאיכא פלוגתא בדין חו"ן וגם דהוי בשעתו ולא בממשו וגם שהוא אינו בשעם החמן ממש אלא בשעם הכלי וגם שהוא אכ"י דהו"ל טשם לפגם והו"ל כ"ש בר בעל"פ ובדיעבד לשב"ד יש להקל כיון דשיכי כל הני לאדני הקולא. ואמת יאבה אבי זה שבאבתי הוא בלאי רחוק דברי הרב"מ ז"ל בשוכן אח"כ ראיתי הדברים בציקרן וחזיתי דבבל דבריו שם באמי' דשאו להקל אם הוא נאבשל קו"פ והאריך ג"כ בהאי דינא דבשר וגבינה וכו' ודוקא במסקנא בתב כן וכמו שהעתיק דבריו הזו"ל ז"ל דסמוכות עלו הוא בא"ם הסר"ת לדעת הגה"ה ובשר הרב להקשות עליו הזבו"ל ז"ל שם כיעוש"ב:

ותבט עיני בשורי להבו"ג ז"ל שם בסי' תמ"ז סקי"ח דהבינה דברי שבאה"ג הגב"י אות ד' דבתב דלא אמר הרמב"ם ז"ל דאו"ן אלא בשים שם ממשו של חיסור ושהפר"ח ז"ל בתב עליו דל"ב בדמוכח בהדיא מחשובת רב שרונאי שהבינה השור סי' תמ"ב על השושים יין למוקים ומולחים בהם חציס שאסור להשהותו בפסח תע"ב דליכא התם אלא בעם חציס וכן מתבאר מתשו' הרשב"ם סי' ג"ן ותפ"ה וכן מדברי הב"י שם"י תנ"ח וברור הוא ע"ב. והוא ז"ל הק' עליו טובא מיניה וביה וגם על הרחיה שהביא מרב שרונאי וכו' ושיים לאמש מה שהבינה רחיה מהרשב"ח בימוקו שמו דבשרושת אמאר בסי' ג"ן וז"ל בתבת בדבריך הרחשונים דאין אמן וכו' ואני השבתי לך דלפי"ד הראשונים ז"ל וכו' ול"ש בימוח ול"ש לא בימוח ע"ב וכו' וכן הבינה עוד רחיה שם בשם הרי"ף והרי"ן בילת ז"ל שבתבו בשם רשוחת ז"ל בחלב שחלבו בכלי נקי קו"פ וכן גבינה העשויה בכלים חדשים ושמרס מאמן מותר לאוכלו בפסח ואם נאו לאסורים ע"ב. הרי שם חלבו בכלים מאומלים הטפ"י אלא בלע החלב והגבינה אלא מעשם אמן והיה קו"פ ונתבטל בם' אפי' סורין דאו"ן טעמו בפסח ע"ה. ולי ק' ע"ד בא"ם הרי שם חלבו בכלים מאומלים אעפ"י אלא בלע החלב והגבינה וכו'. דהרי הרשב"ח קאמר בחלב שחלבו בכלי נקי והיינו אף שהוא כלי אמן רק שיהא נקי מפרורי אמן בשעת החליבה. ומזה דיוק דבריו דבחליבה שהיא כאו לוגן קאמר נקי מאחר שהיא כאו לוגן דאוס החליבה לא אשיב אוס וגם ליבא אלא לז"א כלי נקי משא"כ בגבינה דים אלא קאמר כלים אדשים ועל שניהם הוא אומר ושמרס מאמן מיתר לאוכלם בפסח ואם נאו אלא שמרס בודאי מאמן ר"ל אלא יאעבב פירורי אמן בהם אף אוי אף שהחלב בחלב בכלי נקי והגבינה בעשית בכלים אדשים עב"ז מאחר אלא שמרס מאמן אסורים. ואלא כאו אפי' הוא ז"ל דבריו בא"ם ואם נאו אסורים ר"ל שאם חלבו בכלי אמן אפי' אלא בלע החלב אלא טעם אמן והיה קו"פ ונתבטל בם' אן טעמו בפסח ואסור. ואמתימה עליו אלא רחה בדברי מרן הב"י ז"ל דשם בסי' תמ"ז על דברי הרי"ף ניחא ז"ל שהניחם הטור ז"ל בתב שטעמו הוא משום דבין אלא נזהר בהם חייבי' שמא נאעבב בהם פרוסת אמן ואאו אדעתים ע"ש. והוא ז"ל בעאמו בשקב"ח בתב בפי' לוגן בעוגן אינו בולע ואינו מפליט ואעפ"י שבשעה שמחלב החלב הוא קלח אם לא שמיה אם דאמות מאמיומות דכלי שני הוא ע"ש. ואין בתב בשקי"ח בדעת הרשב"ח דברים סותרים לזה ומה גם שאין כוונת דברי הרשב"ח כן אלא כמו שבתבנו וכב"ל ודבריו הם ל"ש:

המורם מהאמור יוצא לבדון דיבן דמאחר דהיכא

כמה גדולי היתר וכנ"ל ים להתיר ואם כתנו לחוש דלמא הקמח שהוח דבוק בה הוח מעפרורית קמח מתן מהחטים שנטחנו בהרחיים קודם שנשו לה הכשר לפסח ויש ספק לומר נתפרר מהקמח שהיה דבוק בה מקודם להקמח של הכשר. גם לזה יש לומר מיחחר דחין הדבר בודחי שהיה כן שהיה דבוק בה קמח מקודם שלא שהוח בספק וגם הוח ספק חם נתפרר מהקמח ההוח לחוך הקמח הכשר והוי ספק בפלוגתח דרבוחת בדינח דחו"ן וכבר כתב הרדב"ז ז"ל והבחנו דבריו לעיל דחפי' הרמב"ם ז"ל מודה בזה דלחשוק לישורא לח מחזקין מספק וחו"ן לשו מדחוריימח הוח חלח מדרבנן ולח קבע לישורא וחולינן לקולא. וגם חלן בעניותין הבחנו דלישה מהטו"ז ז"ל דס"ל דחפי' למ"ד חו"ן הישה דלישה חרחי לעיכוחח מוחר וכנ"ל. ול"ב יש להתיר בנ"ד לחוכלם בפסח ותול"מ. הגלע"ד כתבתי ונור יסרחל ימומן כ"ד הכוחח בכל מוסיע ורב:

הטעיר **עזרא הכהן טראב** ס"ט

סימן ב"א

מעשה היה בחני דפסחח שהגיחו לוחם בחוך בים חחד העשוי מדם ממל"חם שלח בשבו לוחו פעמים שלם במים חמין כדי שהלך העפרורית שדבקה בו כמוש כ"ל שהוח מכוסם במים קרים פעם חחת וע"פ הבים מבחון ניכר שעדין העפרורית היל דבוקה בו שים ממה מגובל לרוב מלד חוך. כרם מלד הפעים שמוחים בו החעים נשלה שהוח נקי מהעפרורית וע"ז לשחול הגיעו לם מוחרים חעים חלו לחוכלם בפסח לנוהגים כחומרח חו"ן לל. וחען וחומר דנרשה דחעים חלו מוחרים הם לפסח ויולל בהם י"ח מלח מלוה כיון דלישה ספיקי טובח בזה דכמה וכמה בני לדם יבישון בפיהם דזה לינו חלב חעה כ"ל דבמקום שחורין בגדים חלו שהיל הכורכלני"ה ים בחרוחם מין עפר לבן כמו שים בחרלוחינו מן הטעפר הזה שקורחין לוחו מוור"ח בל' ערבי ומערבים שם עם הטעפר ההוח דבר המדבק כמו קמח חוכז וחחר חרינת הבגדים ההם הם שורים לוחם במים עם הטעפר לבן ההוח כדי שיהלה שהוח בנד עב מעיקר חרינחו. וח"כ הו"ל שים נ' ספקות בדבר ס' חם הוח ח"ח חו לל וחח"ל שהוח ח"ח ספק חי הלכה כמוהרי"ל ז"ל וכהסכמת המג"ח ז"ל בסי' תמ"ז סק"ה שכתבו דחמן נוקשה כמו הקרטין דחין בו כרם בטל בס' חפי' בהוה"פ חו הלכה כהט"ז ז"ל דכתב שם בסק"ע דחם נפל ממנו לתוך המחלל חסור המחלל כמו בעוריי"ק חלל חוסר להסהותו לחחר הפסח ע"ש. והח"י שם בסק"ל והבחה"ע סק"ח הביחו מחלוקתם ע"ש. וחח"ל דים ניכך לחומרח כהט"ז ז"ל עדיין י"ל דז"ד בהוה"פ דזהו עיקר מחלוקתם משל"כ קוה"פ דלחיקרח בחמן גמור שנחערב קו"פ ונחבטל בס' חיכח פלוגתח בין הפוס' ז"ל לי לחרינן חו"ן חו לל. והנם דחלן בדיחן נהניגן כמ"ד חו"ן מ"מ ה"ל היכח דלישה ספיקה לחדיכח גלוה עמו. ברם היכח דלישה ספק בדבר חזי לל לחמרי' חו"ן וכ"כ הפוס' דחף למה שנהגו כמ"ד חו"ן ה"ל בודחו לל בספיקו ע"ש. וביון דלישה ג' ספיקי בדבר וגם דחף למחן דסבר דבחרי ספיקי בעיון שיהיה מחהפך בחלחת ספיקי כולהו מודו דלל בעי' שיהיו מחהפכים ומכ"ם בג"ד דהוו ג' ספיקי וסם מחהפכים שפיר כחשר ירחה הרוחה פסיעה דים להחירם בשופי וז"כ. ועיין בס' וכור לחברהם בד' קי"ג פ"כ בדין שבר שעושין קו"פ מחלנים יבשים שים בהם חפם חימון מהקמח שמפורין עליהן דהרב במח דחיי

סי' ע' כתב דכפי מ"ם הפר"ח ז"ל דקי"ל כמ"ד חו"ן חפי' בעשתו וחסור נ"כ להשהותו. ול"כ ה"ה כזה דחפי' שנתבטל חו"ן וחסור להשהותו. והוח ז"ל התיר בבריה שכב"ר מיהוה חשו' הרשב"ח ז"ל והזכו"ל ז"ל כתב להתירו בשהיה מעטה ס"ם דספק הלכה כמ"ד חו"ן וחח"ל הלכה כמותו דלמח היו"ד בממשו כם' הגה"ע והוי מתהפך לל דלחוכלו לחסור עיין שבה"ע הגב"י חות ה' וכ"ם בכ"ד עב"ה. ויש לעמוד ע"ד דליך הוי מתהפך דהל בשחתה רוחה להפכו מוכרח דכל"ל ס' הלכה כמ"ד חו"ן לפילו בעשתו וכו' וביון שכן ליך שוב לומר ס' הלכתח כמ"ד חו"ן וכו' והבריו ל"ל. והך רוחה דהנם שבנדון הוה כתב הרב דלחוכלו לחסור ועיין ע"ד שבה"ע ז"ל. עכ"ז נדון דידן הוה ספל ושנל מהשיל דבל"ד כתבנו בבר דלישה ג' ספיקי וכנ"ל ולכ"ע לל בעי' שיהיו מתהפכים ומכ"ם שהם מהתהפכים שפיר ולית דין לריך בושם דים להתירם בפשיטות ולנד היותר טוב שהרטוש שיוריקו החעים הרם למעפתת לחרח נקיה וימלנו לוחם בה ג' וד' פעמים היטב ושוב לחל"ב בנחח יוריקוש למעפתת שליטית נקיים כדי לעוחנן וליכן הקמח בה. דבזה גולד לנו עוד בסק לחר ס' חם נשחר בהם שום חיזה העבובת מהעפרורית הרשת הו לל נשחר בהם שום חעבובת כלל וחח"ל דעדיין נשחר בהם מהעפרורית ס' חם הוח ח"ח וכו' וכנ"ל ותו לל מידי דבבר הסרישנו הפוס' רחשונים וחח' ז"ל דלישה דלישה ס"ם וכל שכן לישה דלישה ספיקי הרבה לין להחמיר בזה כלל:

אשר מזה שלה בדעתי לנכי הפעוט להקל בנדון השלה שבשה מעיר לידון יע"ח על חעיש הנמלה'

והם בקוטות בחוך הישה ברגל שבשים בשם המים הנגרים הבלים מחון לעיר ועוברים דרך שם להתחלק משם ע"י גיעורות העבויות בה וללכת לבתים שבעיר בסילוטות הקבועות מתחת לחרן ועיקרם של החעים הללו המה בחים מלחיתת החעים שלומתים ברחיים של מים הקבוע על הנהר רחוק מהעיר ג' וג' שעות. ולשאול הגיעו שבילד יעשו בימי חג הפסח שם יש הימר לשחות ולכבל בהם לו לל. וכו בפרק הנם שלה עמדתי היטב על בוריו של דבר ולל בחתי לפרק נגמר הדין מ"מ לחרתי להעלות על ספר מה שעלה בדעתי לשקל מכח דלישה ספיקי טובח בדבר והוח סברת חבי העזרי שבובלה בעור חו"ח סי' הס"ז שהחיר חעים שנפלו לבור שלין מחמילין שהעון מעבבן מלהחמיץ. ועם שהעור ז"ל עם דחה סברתו וב"ל שהחעה ודחי מחמלת בחים לוגים והוח נתן טעם להחיר דבין שהחעה לוגים לין החעה נוחנת בהם טעם. מ"מ הפר"ח ז"ל כתב עם לעיון דיעל נר' עיקר כם' חבי"ה ז"ל יעוש"ב. ולפ דעימת דליח הלכתח כב' חבי"ה ז"ל לל שהחעה היל נחמלת בחים לוגים ס' הלכה כהעור ורוב הפוס' ז"ל דס"ל דבטון לל בלע ול"פ ול"ב כיון שהחים הם לוגים לין החעים נוחנין בהם טעם ועיין בהלבוש שם בסי' תם"ז חות י"ח שהחריך בזה הרבה ולפיך כן לדיעת המון לל בלע ול"פ ושכן הם נוהגין בעיירות ההם. ומכן ז"ל בש"ע שם שהם בתחילה כן ול"ב מלחר דרוב הפוס' כן ס"ל ומכן נ"ב בחחילה שהם כן לשקיען לדיעת הב'. והנם דעימת דים לחוש לפ' הסוברים המון בלע ופלט משהו ומכן ז"ל הביח שברהם בח"ם וים מי שחוסר בתוך הפשת. עכ"ז בג"ד דהמים הם נינרים ולים ניקויים ועומדים בוודחי לינם מוהנים טעם בחים חלח שתמיד הם נינרים וביון שכן לינו נחשב פליטת משהו בלל וכמו שכן נר' מדברי מרן הב"י ז"ל שכתב שם בשם הגה"מ דכתבו בפ"ח לבבי לבי"ה ז"ל וכתבו עוד לבל היל"ח ז"ל היה מלריך לשפוך המים בתוך שמלחת החטה בהם. לבל המלות שנעשו בבר מהמים התיר דמחיטה

לחת לו בלעני ע"כ ותפסר דלפי' בתוך הפסח שרי שלעפ"י שיסורו כמשמו שהני הכא דלפי' משמו אין כאן עכ"ל מהן הכ"י ז"ל. המדכריו ז"ל יש ללמוד ולומר דמכ"ם כ"ד שהיו נחשב פליטת משמו כלל מלחר שהמיס הם מחוברים לגהר הגדול ותמיד הם ניגרים ועדידי ושוברים שם בדרך העברה בעלמא ואינם ניקוים ושומדים כלל על החציס הכ"ל דבודאי הדעת נוחנת לומר דליכא בזה פליטת משמו כלל. ועיין בס' פתחי העזובה על יו"ד סי' ס"ע סקל"ב דכתב שהם נפל בשר שלא נמלח לגהר ונשחתה שם כ"ד שעות והוא בלופן דליה בים משום בשר שנעלם מ"ה שרי לף לקדירה ולף לדעת הס"ך ז"ל בס"ק ס"ל הגם שהם יש בחים ס' לחסור לף לקדירה מ"מ הכא בגהר לא מיקרי בטום כלל דקמח קמח לחדא ליה ודיני כמיומות מחולפים כמ"ש המג"א בסי' ד' סק"י לגבי נט"י שחרית דכתב ג"פ דגהר די בפ"ל מעשה"ז ישו"ם עכ"ד. דמדכריו חלו ים לעמוד ולהביא ראיה לנד"ז דהמיס הם ניגרים תמיד מהגהר ושוברים בדרך העברה בעלמא על החציס הכ"ל וקמח קמח לחדו להו דבודאי שלינם נותנים טעם בחיס כלל וכ"ל לכן ים להקל ולהתיר לותם החיס בפסח ובפרט היכא דאין מולליס חיס לחציס כ"ל ע"י הדחק זהו מה שנלע"ד נדדי הסיתר בזה בעת ובקן נדר לחחור לעמוד ולבחות ולחנות לפרק נעתר הדין לפי קט שכלי כפי מה שיבוני מן השמים:

א. לכילת חולעת לי תשיבת בלכילת עכבר ומחמין לכיכת מ"ד הו לל עיין בשכנה"ג הו"ח סי' תכ"ג הגב"י לות ג' דמשוה לותם יחד ע"ם. וה' חזו"ן בפ"ק דכלים מ"י דכ"ו ט"כ דחה דכריו ודעתו להחיר ע"ם. גם החיד"ל ז"ל בכרכ"י שם וה' זרע לחת חל"ח סי' ז"ן וה' מחמ"ר שם סק"ב ס"ל כן דלכילת חולעת לינו מחמין ע"ש. וה' בפת הים סי' ג' הביל דכרי החזו"ן בדחה לדכרי שכנה"ג וכתב עליו ז"ל ולל ידעתי מי גילה להחזו"ן ז"ל דמדן החבי"ב ז"ל השוה לכילת חולעת לכילת עכבר שהחבי"ב לל חסר בחציס מחולעים ברובן מציס חפס מיעוט ללל בשיעתן החציס עם החולעים שבתוכן בלחות החולעים הנעתצים בתוך החציס מחמילים לת הקמח לל מפני לכילת החולעים ול' מדן החבי"ב כן הול ולעניו הלכה הפלתי בתשו' וכו' ולכן לין להם תקנה חלל להוליכן לגהר ולל שרי למוכרן לגוי כמ"ש בהגהות ס"ד עכ"ל. וכוונו מבוחרת לע"ד כמ"ש דמשום טחינת החולעים עלמן קחמר דים בהם קלת לחות בטחינתן ולפי' היו מתבטלים בטחינתם לל מפני משום דלין לבטלם לכתחי' לפי' קוה"פ כיון דחמן שמו עליו וכמדובר עכ"ד ע"ש. ות"ס חני על תמיהתו שהרי בבחר הינב בדכרי החבי"ב ז"ל שהוא משוה לכילת חולעת לכילת עכבר בכ"ם בתחילת לשונו שם בד' ל"ח ע"ח וז"ל ומטעם לחר היה נר' לומר דלל מיקרי מבטלין לישור לכתחי' כשלין בחציס חולעים חלל הם נישוכין מלכילת חולעת חו עכבר ממ"ש הר"ן בפג"ה משם הרח"ה ז"ל דיבש ביבש וכו' ע"ש. הרי בפי' דדעתו ז"ל להשוותן יחד לכילת הולעים לחכילת עכבר לענין חימוץ. ומוהרח"ק ז"ל בס' לב חיים ח"ב סי' ע"ז הביל החזו"ן ז"ל מה שחמה על הכנה"ג ז"ל וכתב שם' שפ"ה יש ללדכרי החבי"ב דכל טעמו דחסור לל משום גזירה כי הם משום דבשתן התולעת עם החציס וגוף התולעת מחמין ע"ש. וגם עליו לחחמ"ר תיבוף מילתי דלין כתב כן ולל הוק"ל מדכרי החבי"ב ז"ל דמפורש שם בתחילת לשונו דמשוה חומס לכילות יחד לענין חימוץ וכנ"ל ודבריהם ל"י ומם בלב חיים כגדולו בקמת שהתליע דגשחל חם מיתר למלה חו ל לל דסיים דים לחוש לס' הכנה"ג דחומם להחמיר כפי מה שהביאו הרבנים החזו"ן והברכ"י והמ"מ ז"ל כדכרי

הכנה"ג שדעתו לחסור משום לכילת התולעת דהוי כלכילת עכבר עם"ש. ובשנה זאת שנת התרל"ח הורע שבומן קנין חציס היה הרבם בעולם והחרבם היה עדיין קטן שחוזו פודח בחויר שלל ים לו בנפים לפרות בהן והיה נמלל הדבה בתוך הסבולים של חציס ובשרלו לעשות חיבי דפסחל שמורים משעת קנידה בשהיו תובעים הסבולים במקלות כדי להוליל החציס משם היו הלרבם שהם הלוים בשבולים מתים ע"י חביעת המקלות ומתמעטים עם החציס ההם ולפרטו כל החציס הנמלליס כך במקומות ההם:

ב. רלליתי לעמוד מעניו עירטו הולת נעמי דמסק יע"ל שבבור לנו דמוה זמן קרוב לע' שנה שהיו חוכלים בכל ימי הפסח כ"ל חציס המורים משעת קנידה דוקל. הם ירלו עכשיו לעשות התרה ע"י ולהכול חציס המורים משעת שמינה לי מהני לו לל דהנה הפר"ח ז"ל בסעיני ליסור סי' תל"ו סוף הות ל' דבי"ד הזכו"ל בסי' תפ"ו דקכ"ו ע"ב כתב דלפי' התרה לל בעי והחמ"י כתב דבעי התרה ישו"ם. ומלי דלריך לעיין בזה יען שמוהרח"ק ז"ל בס' נשמת כ"ח ח"ל סי' ע"ז כתב בנדונו וז"ל סם נבון דנשחר לנו לבחר הם זה החים חשר לירע לו מעשה הזה הוא לוכל קנידה דמהר לשמור החציס משם"ק דודלי דקפיד משום חין בפסח דליכא סוברים דחסור כיו"ם מדן ב"י ז"ל סי' תמ"ו וכמ"ש הרב"ד דמי שחוכל חציס כדורים הוא נוהר מליסור חין וכו' ישו"ם. וח"ב מלחר דבפי"ד הרב ז"ל דהמהר לחכול מלה שמ"ק הוי משום ליסורל דחין"ן וזה רשום בזכרוני מתורתן של רלשונים ז"ל דבכל ימי הפ"ם חין לחכול כ"ל מלה שמ"ק וכעת לינו זוכר מי בע"ד. ול"ב עי' מלחר דנהגו בעירנו חומרל זו הם וכניהם וכני כניהם לחכול מלה שמ"ק דוקל וגם מהרים לבורהם היעב לי משום חומרל חין"ן כמ"ש מוהרח"ק ז"ל הו לחום לבברל מ"ד דבכל ימי הפסח חין לחכול כ"ל מלה שמ"ק וכנ"ל ועל הכוב דסבר הכי משום חומרל חין"ן הו לל מהני להו שתרה כדי לחכול שמ"ע דוקל וכמ"ש מוהריק"ו ז"ל סוהם קמ"ד ומוהרימ"ע ח"ל סי' ס"ו דכל שהמנהג הוא כעשות שהוא חומר ושועה הו דסבור שהוא לסור נשחל ומהירין לו. וכל שהוקבע משום סיג ופרישות יחומרל דבר פשוט הוא שלל הם ולל כניהם יכולים לישחל עליו וה' נחב"ב ח"ל סי' ו' מהוי"ד הלריך בדבריהם וכדברי הירוש' דפ' מקוש שנהגו בהיחל דכני בימן שנהגו לחכותיהם שלל לפרש כים עם"ב. והלמד מדבריהם הוא דיוק שנהגו בחומרל זו כמלן דס"ל הכי הו לל מלו לישחל ולעשות התרה ע"ז:

ומ"ש הפר"ח ז"ל דהנוהגים לחכול מלה שמ"ק מסתברל דלל מיקרי סיג ואינו חלל מילתל יתירתל דעבידי וחם היולה לחכול שמ"ע מסתברל דחפי' התרה ל"ב ע"ב. חלל עכדל כקוף בפני לדם לחהמ"ר לחינל דלל כן חכני עמדי חלל מלי דהנהו בחומרל זו הוא משום חומרל חין"ן ולחום למלן דסל"ה וכל"ל ולל הוי מלי דעבידי מילתל יתירתל וקרוב לומר דחפי' התרה חינו מועיל וכנ"ל בל"ל כעת שלל עמדתי בתורכה כ"ל בהשקפה בעלמל:

ג. בם"ע הו"ת סי' תל"ל ס"ל קדרות שנשתמש בהם חמין וכו' כתב ע"ז הח"י ז"ל והוב"ד בבחה"ע סק"ל דלמו דוקל קדרות דה"ה קערות שהשתמש ע"י עירוי וכ"ם דינל הכי ג"כ. ולחהמ"ר דכריו תמוהים מלחר דמדן ז"ל בתחילת דכריו הוא כל לחשתינן היחר קדרות להנינן לחחה"פ ולהשתמש בהם חח"כ בין במינן בין של"כ ל"כ הול"ל וכ"ם קערות ולל לומר בלשון וה"ה קערות. ולענין להשתמש בהם בתוה"פ כבר מדן ז"ל בעלמו בסוף הסעיף הנ"ל המיעטו זה דהיסק בחם חינו מועיל להן ולל

לעשות כ"ח שנעשתם בהם תחין לפי' שלח ע"י החזר חלח שצירה לתוכו רותחין ומורם-ז"ל סיים דים לוסרין לפי' בכ"ם ע"ם. ות"כ מה בח לחדם הח"י ז"ל ממחטוח הרמב"ם ז"ל. ובדברי הרמב"ם ז"ל שם המעיין יראה דמ"ם כל כ"ח וכו' בין כלי רחשון כעון קדרות בין כ"ם כעון קטרות עיקרו הוח בח לחשמועי' דחין מבחמין בהם במלה כיעו"ם. ותם הח"י ז"ל בח לחשמועי' לעניו ליכך הסביפה בדברי הרמב"ם ז"ל שם לח מכר מיה כלל בחופן שדברינו ל'. וכם' בית הבחירה הגד"מ הביח דברי הח"י ז"ל-ולח העיר בזה כלל:

ד. עו"ם בם"ע סי' חכ"ב ים ליזהר להגעיל קודם שעה ה' וכו' וכן כדי שלח יעבור להגעיל היורה הגדולה שמגעיל בה חתי' וסוף הרב סו"ג ז"ל כתב דמהגם הוח שלח להגעיל היורה חתי' וסוף דלח כהב"ח ז"ל. ויש להעיר בדבריו שם שכ' הח"ה חם היורה היתה מוכשרת כלומר שחינה כ"י קודם שינעלו בה חי"ל לחזיר ולהגעיל חותה ט"כ. דהרי מבוחר בדברי מרן הב"י ז"ל בפי' דחם היורה היתה מוכשרת היינו דהיתה מונעלת התילה קודם שהגעילו בה הכלים. ושוב דלפי דבריו ליו דבריס חלו מוסכמים עם סוף הלשון שכתוב חי"ל לחזור ולהגעיל חותה. וה' נחפה בכסף בביחורי על הרח"ם ז"ל בד' קם"ח ע"ד מני"ר הסכים עם הב"ח ז"ל והרפ"ח ז"ל דלפי' מגעיל קודם שעה ה' צריך להגעיל היורה תחי' וסוף וכתב דכן הם נוהגים בירוש' ע"ם. וגם במקומנו על הרוב הם נוהגים כן. וה' וכו"ל על סי' הב"ל יש עח"ק לדברי הבו"ג ולח זכר ב"ר מדברי ה' נחב"ב הב"ל כלל:

ה. עו"ם בעור סי' תע"ח לסור לחכול פת מעשה יו"ד ולמעלה. והרי"ף ז"ל כחב וטו"ם שעות ולמעלה. וכחב השלטי גבורים ז"ל דמחלוקתם היח דהרי"ף ז"ל מפרש סמוך למנחה היינו מתחילת שעה ט' ופליג על הטור ז"ל דמפרש מתחילת שעה י"ד. וה' תמה מהה ז"ל הקשה עליו דברים ט"פ תני בחדח בריימח לח יחכל חדם בערבי שבתות ובערבי י"ט מן המנחה ולמעלה ותניח לידך מני' שעות ולמע' והחריך והלה ליכב הגמת השה"ג ז"ל ולבסוף כתב לבל הגרחה עיקר דמסוק ט' קחמר ע"ם. גם הפר"ח ז"ל הק' על הש"ע מדברי הבריימח הנ"ל והחה פירושו וס"ל דהרי"ף והטור ז"ל שניהם סוים בעין הזמן יעו"ם. והחיתי לה' יגל יעקב פיתוסי ז"ל בפ' על מס' פסחים דים פ' ע"פ שליין על השה"ג ומה שהק' עליו הפר"ח ז"ל וסיים וז"ל ועוק"ל עליו דהרי בגמ' קחמר התם מן המנחה ולמעלה הוח דחסור הכח לפי' סמוך למנחה לחסור הכי דע"פ ליסורח לפי' קודם מנחה וליחך כתב לדעת הטור סמוך למנחה שחחר שעת המנחה וכתב דכוחת השה"ג שלח כהבנת הפר"ח חלח ר"ל דלהרי"ף לפי' בשעה ט' עלמה בסופה לסור זמן מה לפני וקודם שחכנם שעה י"ד סים בה מן המנחה לחחר שנגמרה לגמרי שעה ט' חלח ביו"ד שהיח שעת מנחה. ונמלח דליכח ביניהו חלח כל דהו לותו זמן מה שהוח סוף שעה ט' וכזה ניחח קושית הפר"ח ז"ל עכ"ד. ועם סים ליסור בסוף לשונו כלשבר ירחה הרוחה מ"מ הבנת דבריו מבוחרת היחנם חימה רבתי היח במה שהבין בחחילה בבונח השה"ג ז"ל ונם מייחס הבנה הזחת להפר"ח ז"ל שהשה"ג ז"ל רוצה לפרש בדעת הטור דסמוך למנחה היינו שלחר שעת המנחה ועל כן הק' עליו קושייתו הנ"ל. דמלבד דזהו רחוק מהשבל שיפורש כן בדבריו, עוד בה דלם הבנת דברי השה"ג כן היחך יתיישב החילת לשונו שכתב שם וז"ל הטור כתב דלסור לחכול פת מחחילת שעה שביריח ולמעלה וכו' ע"ש. ועם דהטור ז"ל שם בפי' חע"ח ברים הם' לח כתב היכח מחחילת כ"ח כתב משעה יו"ד מ"מ בחמלח הסי' כ"כ ובילקי דבריו בפי' שכתב וז"ל ומהו הפח שילחכל וכו' חבל מלה שלין יולחין בה בלילה מוסר לחכלה עד החילת שעה יו"ד ע"ם. ולכן השה"ג כתב על שמו דכתב דלסור לחכול פת מהחילת שעה יו"ד וכו'. בחופן שדברי ה' יגל יעקב נפלחו ממני וג"ר. ועיין כם' חרן יהודה בסופו בחיקון הטעיות בד' ל"ח ע"ח מ"ם בזה ע"ם:

ו. מהמרדכי פרק ע"פ כתב כורכן בב"ח וחוכלן פי' היה מוכל בזית מלה וכזית מבור וכזית חרוסת וחוכלן וכו' והבי"ד התה"ד סי' קל"ט וחגבי הלל הוק"ל כעת דחרוסת מלן דכר שמיה דלית ביה חיובח וכל מלי דעבדינן החרוסת הוח זכר בעלמח לעיט כמ"ם ז"ל וים חפסלי דלחי טעם חרוסת ומבטל לעשם מלה ומבור. ועיין בעור סי' תע"ח דכתב שם דמלה דלחורייתח וחרוסת דרבנן ולחי טעם חרוסת דרבנן ומבטל לעשם מלה דלחורייתח ע"ם ג"כ בדברי מרן הב"י ז"ל. ופי' היה כורכן וחוכלן בב"ח ר"ל מלה ומבור ובפח לקיים מה שנלחמר של מלות ומבורים יחכלוהו היינו לפסח כן פירשו המפרי ז"ל ע"ש:

סימן ב"ב

ון"ם. ם"ע ח"ח סי' ת"ק ס"כ. כתב ה' סו"ע מחי' ה' וז"ל ישרחל שלוקח כשר מעבח גוי בי"ע ובשבח שוקל הבשר לחודיע ליעקרחל לחחר יו"ע כמה חייב לי לתן בזה לר לימור שהעבח בשביל הנילח עלמו הוח שוקל ולח בשביל ישר' מהרשד"ם ז"ל ח"ח סי' י"ג. וכן המנהג ולפי"ז שלומר לו הישרחל לגוי שקול לי משקל לחד לו חני משקל שלם יחמר לו תן לי מה לחת לתן הגוי יודע כמה ישקול לו לם לח יחמר לו סכום משקלית פב"ל. ועי' בם' זכו"ל ח"ג דמ"ו ע"ד בדיני שבח שה' המנים שם הבית דברי השו"ג הנ"ל ותמה עליו שהוח היפך מבנה עלומה בפ' ח"ל דכ"ח ע"ב דתנן לח יחמר לחדם לעבח שקול לי בדיוק בשר וכו' ופסקוק הפוס' ז"ל הרי בהדיח דחסור לומר לו שקול לי ע"כ. ולפ"ד לי מהח לח לימיין שהחם בחני לחסור ה"ע משום דמוכיר לו שם דמים וכמו שכ"ן מדברי רש"י ז"ל שפי' וז"ל שקול לי בדיוק בשר שחסור להזכיר שם דמים ע"כ. הרי דהלה לחיסור משום דמוכיר שם דמים. משח"כ חם לחמו מוכיר שם דמים כלל שרי. והרמב"ם פ"ד מהיו"ע ה' כ"ח כתב לח יחמר חדם לעבח תן לי בדיוק בשר וכו' גם הטור בסי' ת"ק ס"ח כתב חין קונים בשר מעבח בפיסוק דמים שיחמר לו בסלע לו בשתים וכו' נרחה מלשונם דעיקר החיסור משום הוכרת שם דמים. וע' בב"ח שם שכ' דמ"ם במעבח שקול לחו דוקח דה"ה בחומר תן לי בדיוק נמי חסור משום דחסור להזכיר שם דמים וכ"כ הרמב"ם והסמ"ג והסמ"ק דתן לי בדיוק חסור ע"כ וע' כם' ב"ד על המעניות במ"ז חין מסחיזין וכו' דהקדק על המעניות ההם שלח נעמו כסדר ותיקן דכיון דהך סיפח דלח יחמר חדם לעבח שקול וכו' לחו משום חיסור המשקל נקט לה חלח משום הוכרת הדמים וכמ"ש רש"י וה"ה שלח יחמר תן לי וכו' וכלשון הרמב"ם שהביח התוי"ט ח"כ סיפח זו ביכח בהדי מעשה דסו"פ וכו' ע"ש. הרי כמו שכתבנו. ומה שהוק"ל בסדר המעניות ותיקן לח זכר ס"ר שבבר בסימן מקו' על בילה כתבו שהתום' הוק"ל כן והניחו בתימה. וע' בם"ח שם שהביח מה שפי' הרשב"ח ע"ז וגם מה שתיקן רבו ע"ש. וע' כ"כ בם' פר"ח בים סי' ת"ק שב' וז"ל לחע"ג דליכח נוסחי דנרסי במתני' לח יחמר חדם לעבח שקול לי בדיוק בשר הדבר פשוט דל"ד בקול חלח

ה"ה הן שעיקר החיסור הוא להזכיר שם דמים וכדלמרין בסו"פ ח"ל גבי רועה ומגוגי וכ"כד בלח יזכיר לו סמוס מקח דהיינו דמים ע"ש. וע' בס' כ"ד שם בחי' על התיו"ב מה שהק' על הפר"ח במ"ח מומ"ס לישנו גופיה בס' פר"ח ריש סי' ת"ק הנ"ל והניחו בצ"ע ע"ש:

ואמת יהגה חכי דהכא דכמצנה שמדה לח יזכיר בשר חעיקר החיסור חדש לענין שקול לי בדיר בשר חעיקר חוח מפוס הוכרת דמים וכנ"ל. מ"מ ליכח למשמע מיכה שלם יחמר לי שקול לי ליערח בשר ולח הזכיר דמים כלל דמיותר דהח ליכח דמחמר דישרחל חסור לשקול ביו"ט חסור ג"כ לומר לגוי לשקול שכל דבר שחסור לישרחל לעשותו חסור לומר לגוי לעשותו וכמ"ש הטו"ג שם מקודם זה בסוך וברמה. וחלח היח מן הקובי ע"ד הטו"ג ז"ל וכמו שכן הק' עליו ר' המגיה שם יע"ש. ברם חס יחמר לו נרוך חני לעיערח בשר חו חני ליערח לו שיחמר לו הן לי ליערח בשר חו חן לי חני ליערח בלי הזכרת דמים כלל נר' דמוכר דמחמר דלח הזכיר דמים ולח חמ"ל שקול לי. הגם דבמה שחמ"ל הן לי ליערח וכיולא חדברים מוכיחים שישקול הגוי ויתן לו והגי כלילו חומר לי בפי' שישקול. עכ"ז מחמר דחיסור המשקל לישרחל עלמו היכה מלחכה חלח חיסורח בעלמח דהגי מעשה חול וקיל מהך חיסוריה וכמו שכ"כ מהרשד"ם ז"ל בחח"ת סי' י"ל כל שהגוי חומר בפירוש לגוי שישקול לו כ"ח שחמשות דכריו מוריס כן ליח לן בה ומוכר וזה פשוט. ולח כמ"ש ה' המגיה שם וז"ל וזה כ"ל פשוט ואין היכר חלח לומר לו הן לי מחיכה זו חו גלע זה וכיולח ואם הגוי בוקל לעשומו הוח שוקל לחבל להזכיר לו שיתן לו שקל לחת חו שחים בשיטח דחסור עכ"ל. דחמהמ"ר מחי דפשוט ליה לומר לחיסורח לדידי חני הלל פשיטו לי לישיטח וכנ"ל דדוקח בהזכרת דמים חו חם חמ"ל בפירוש שקול לי ליערח חני ליכח חיסורח משכ"כ חם חמ"ל הן לי שקל לחד חו שחים שרי. ועי' במג"ח ז"ל סי' ת"ק סק"ו שעמ"ש מרן ז"ל דהעצח הם היח יודע לגוין דרך מחיכתו לחמוך ליערח חו חני ליערח חוחך כדרכו ואינו מוכם כ' וכ"ל המיחר לומר לו כוזה נרוך כמ"ש סי' שכ"ג נגבי מדה ע"כ וה"ד הכלה"ט שם. ברי לך כמ"ש בעניותין. ומהניחה מה' המגיה שם שלח השגיח לדברי המג"ח ז"ל הנ"ל שהם סותרים לדבריו:

ולא נעלם ממני כי יש לדחות ולומר דמדברי המג"ח ליכח רחיה כ"ח דוקח לגבי עצח ישרחל דבלחו"ה חיכו חינו שוקל במשקל כלל נבן הוחר לו לנוקח לומר לו חן לי ליערח בשר דלמרינן דחינו מכוין למשקל כ"ח לידע כמה הוח לריך משח"כ לגבי עצח גוי חין לחזכיר לו שם משקל כלל דהו"ל כחילו חומ"ל בפי' שישקול. מ"מ הח ליתח דכבר מילתי לחמורה דמחחר דחיסור המשקל לגבי ישרחל בעלמו קיל מחד חיסוריה וכנ"ל ח"כ כל שחינו חומר לו בפי' לגוי שישקול לו חלח חומ"ל לריך חני כו"כ ליערין חו חן לי כו"כ ליערין הו"ל שמודיעו כמה הוח לריך וחין כוונתו למשקל ולית ביה מששת ובודחי דהמג"ח ז"ל מתיר גם בזה:

ועם מה שכתבנו דים לחלק בין חומר לגוי שקול לי ליערח דחסור לחומר לו חן לי ליערח חו לריך חני לעיערח דחו חומר ובכני חיירי ג"כ דברי המג"ח ז"ל. יסיו גם דברי ר' לח"מ פ"ג דכילה במתני' לח יחמר שקול לי בדיר בשר מוסכמים עם הנ"ל דכתב שם וז"ל לכחו' משמע דוקח דמוכיר סכום משות חבל שקול לי ליערח בשר שרי ומשכחת בעצח גוי חבל כי דייק משמע דחרתי קחני לח יחמר שקול וכן בדיר ע"כ. דדוקח כחומר שקול לי ליערח בשר חסור חבל כחומר חן לי ליערח בשר מוכר יובכני יהיו דבריהם מיכוינים יחד. ולח כה' ת"כ ז"ל בסק"ד דחילק עליהו לח הבין דחחמ"ר ליחח וכנ"ל:

שו"ך דה' נו"כ ז"ל מ"ב חת"ח סי' ל"ב בחיר בפשיטות לומר לגוי חן לי ליערח וכו' וז"ל שם ומה שחביה המשנה הוח שהישרחל לח יגיע במחנים חבל מה שהגוי שוקל לח חיכפח לן והישרחל חינו חומר שישקול ומה שישרחל חומר חן לי ליערח חו כ' הוח רק להודיע כמה הוח לריך וכו' ועוד וכי חין חתה רואה מעשים בכל יום שמלומים בשבח וי"ע לקנות שכר וחומרים חן לי מדה לחת לו שהים וישרחל מישרחל ההיתר הוח שהלוקח כוונתו הוח רק להודיע כמה הוח לריך וחפי' המיס מוחר להזכיר בכה"ג כמבוחר בסי' שכ"ג ס"ד בהגהה. וחפי' המג"ח שפקפק בדמיס מוהה במדה כמבוחר בסק"ד וזה הפיחר לנוקח ולהיחר למוכר הוח שממעט לו מוסיף קלח כמבוחר שם ס"ח. וכ"ו ישרחל מישרחל חבל גוי המוכר הרי מלמכם המדה וחעפי"כ מעשים בכ"י שקונים שכר מנוי בשבח וי"ע והישרחל מוכיר המדה. ח"ו דמה חיכפח ליישרחל כמה שהגוי מודד ממש וח"כ כן הוח במשקל הלח ישרחל לישרחל רשחי לומר חן לי ליערח בשר דמכוין לומר לו כמה לריך כמבוחר בסי' ת"ק במג"ח ס"ו והקלף יכול לכוון דרך חחיכתו לחחוך ליערח כמבוחר שם בסי' ת"ק ס"ד וח"כ נם בקלף גוי היכולי לומר חן לי ליערח וכרי הגוי יכול לחחוך ולכוין בחחיכתו וחם חח"כ הגוי שוקל ממש לח חיכפח ליישרחל וחפי' בדבר שהוח פסיק ריישיה לח חיכפח כ"כ בחמירה לגוי כמבוחר בסי' רכ"ג במג"ח ס"ק מ"ח. וחמנם כזה לדקח שהגוי מיכר בחיטלין והקונים נוסחים הבשר בפרהסיי ים כזה זלזול יו"ט לכן עוד שיכטו הבשר בנשחם בריחוב. גם מ"ש סיס לחוש לח"ה וכו' נם כזה לח לדקח וכו' ע"ש. והוכ"ד בקלוב בם' שערי חשובה בסי' ת"ק ע"ש. הרי לך שמבוחר הסיחר בדבריו וכבל מחי דבחיבנח בעניותין ותול"מ:

א. בעיר הו"ח סי' חק"ז חופין בפורני וכו' ובלבד שלח יעירח בשר מוחר ובכני יהיו דבריהם מיכוינים יחד. ולח כה' ת"כ ז"ל בסק"ד דחילק עליהו לח הבין דחחמ"ר ליחח וכנ"ל:

שו"ך דה' נו"כ ז"ל מ"ב חת"ח סי' ל"ב בחיר בפשיטות לומר לגוי חן לי ליערח וכו' וז"ל שם ומה שחביה המשנה הוח שהישרחל לח יגיע במחנים חבל מה שהגוי שוקל לח חיכפח לן והישרחל חינו חומר שישקול ומה שישרחל חומר חן לי ליערח חו כ' הוח רק להודיע כמה הוח לריך וכו' ועוד וכי חין חתה רואה מעשים בכל יום שמלומים בשבח וי"ע לקנות שכר וחומרים חן לי מדה לחת לו שהים וישרחל מישרחל ההיתר הוח שהלוקח כוונתו הוח רק להודיע כמה הוח לריך וחפי' המיס מוחר להזכיר בכה"ג כמבוחר בסי' שכ"ג ס"ד בהגהה. וחפי' המג"ח שפקפק בדמיס מוהה במדה כמבוחר בסק"ד וזה הפיחר לנוקח ולהיחר למוכר הוח שממעט לו מוסיף קלח כמבוחר שם ס"ח. וכ"ו ישרחל מישרחל חבל גוי המוכר הרי מלמכם המדה וחעפי"כ מעשים בכ"י שקונים שכר מנוי בשבח וי"ע והישרחל מוכיר המדה. ח"ו דמה חיכפח ליישרחל כמה שהגוי מודד ממש וח"כ כן הוח במשקל הלח ישרחל לישרחל רשחי לומר חן לי ליערח בשר מוכר ובכני חיירי ג"כ דברי המג"ח ז"ל. יסיו גם דברי ר' לח"מ פ"ג דכילה במתני' לח יחמר שקול לי בדיר בשר מוסכמים עם הנ"ל דכתב שם וז"ל לכחו' משמע דוקח דמוכיר סכום משות חבל שקול לי ליערח בשר שרי ומשכחת בעצח גוי חבל כי דייק משמע דחרתי קחני לח יחמר שקול וכן בדיר ע"כ. דדוקח כחומר שקול לי ליערח בשר חסור חבל כחומר חן לי ליערח בשר חסור חבל כחומר חן לי ליערח בשר מוכר ובכני חיירי ג"כ דברי המג"ח ז"ל. יסיו גם דברי ר' לח"מ פ"ג דכילה במתני' לח יחמר שקול לי בדיר בשר מוסכמים עם הנ"ל דכתב שם וז"ל לכחו' משמע דוקח דמוכיר סכום משות חבל שקול לי ליערח בשר שרי ומשכחת בעצח גוי חבל כי דייק משמע דחרתי קחני לח יחמר שקול וכן בדיר ע"כ. דדוקח כחומר שקול לי ליערח בשר חסור חבל כחומר חן לי

סימן כ"ג

יו"ט, מילה שהיתה דחויה לי מהלילה כיו"ט כ' ס"ג לו לא. הגה מכן בס"ע יו"ד סי' רס"ו ס"ח עסק הס עולד ע"ס ביה"ס תינו דוחה את השבת אחין דוחין את השבת מספק וכן תינו דוחה יו"ט מספק ואפי' יו"ט בס"ג ע"כ. והס"ך ז"ל חלק וס"ל כהרמב"ם וסמ"ג והכל כו ורע"מ דדוחה יו"ט בס"ג ע"ס. ומכן בכד"ה עם הבית בשם הרשב"ץ דמיוקי שחלה ומתרפא ביום ה' וכן הגר אין למולו ביום ה' שמא יחללו השבת ביום ג' ע"כ והס"ך ז"ל עם כסוף הסי' הקשה עליו דלפי דעת הרמב"ם והרמב"ן ודעי' דכ"ע מודים בשני ימים הראשונים ופלוגתת היא ביום שלישי ח"כ מתני' דפר"ח דמילה דקטן נימול לח' לט' לי' לי"ח לי"ב קשה הא משכחת לפי' ט"ו היכא דחל שני י"ט של ר"ה בג' וד' דהו"ל י"ב בה' ואסור למולו בה' כיון דלא הוי בזמנו דידהה שבת וא"כ נדחה עד יום ו' ואפי' מילה של"כ שרי ביום ה' וכו' ע"ש. והב"ה ז"ל הק' עליו דהו"ל למיקט רבותא יותר לפי חשבונו אם עולד ביה"ס יום ד' י"ג ימים קודם ר"ה וחל ר"ה יום ג"ד דאז נדחה מילתו עד יום י"ט לעולמו וכתב שאפשר שלא רלה להחריך בחשבונו עם"כ. וה' יכך לחברתם מיו"ד סי' י"ב הקשה כן והביא ג"כ דברי סרב רלח"ל בדק"ב דכתב דנפל ט"ס דלא משכח"ל אלא י"ג ו' ד' ותמה ע"ד ושוב יפב דבריו ע"ש. ולפי הלל ת"ס לפי שי על הב"ה והיר"ח ז"ל דהו"ל להקשות על הס"ך דהו"ל למיקט רבותא יותר לפי חשבונו דמשכח"ל דחינו נימול כ"ח לכ"ז יום וכנון דעולד יום ד' ער"ה ביה"ס דאז חל ט' שלו יום ג' ח' דשרי ואין יכולים למולו משום שחל יום שלישי ביום כפור אחות יום ה' וגם יום ו' מולאי כפור אין למולו משום יום שבת ואחר השבת ביום חו"ב אין למולו משום יום ביב של סוכות אחות ביום גו"ד וביום ה' אחות יום רלשון של חוה"מ אין למולו משום השבת שאחריו וכן ביום ו' ואחר השבת ג"כ לא משום חג ש"ע וש"ה וביום ה"ו שאחר סוכות לא משום השבת ונדחה עד יום ח' ואז הוי מילתו ביום כ"ו לעולמו. החמים הא ל"ק דשם מקשים לשברית הס"ך ז"ל דס"ל דמילה דחויה היא דוחה יו"ט בס"ג ומנ"ש דשני ימים קודם יו"ט אחות נימול. ולכן לא הקשו עליו כ"א מזה החופן שכתבו שם ר"ה יומא תריכתא הוא ופשוט. ועיין בס' זכרון יוסף סי' כ"ד דעמשה"ק הס"ך דמשכחת לה ט"ו בכתב דע"ס וע"ל י"ד דביום ב' הוי ח' ויום ו' של ר"ה אחות ביום ג' ט' ויום ד' יו"ד ויום ה' י"א ויום ו' י"ב ויום שבת י"ג ונימול ליום ח' אחות י"ד. אך משכח"ל ט"ו בשחל יום"כ יום ד' ונולד ביה"ס של יום ו' דאסור למולו ביום ב' כיון שחל שלישי למילה ביום"כ וביום ה' אסור למולו משום שחל שלישי בשבת והוי יום ו' ט"ו לעידתו וכו' ע"ש. וק"ל ע"ד דגם לפי המלאת הס"ך עולה ט"ו ע"ז החופן דהיינו שנולד יום ו' ביה"ס ור"ה בשבוע שאחריו הוא ביום גו"ד וע"ג הוי י"ב אחות ביום ה' ואין למולו משום יום השבת ונדחה עד יום ו' שחו הוי יום ט"ו לעידתו והוא פשוט. ואין לחרץ זה דמ"ש ט"ב ול"ל י"ד הוא משום דאם הוא נולד ביום ו' ביה"ס אז הוא נימול יום ער"ה אחות יום ט' לעידתו ואף שחל בו"ג שלו בר"ה לא חישינן דדוקא בשבת גופו שלא יתרע בו"ג אלא בשבת אחל אם הם חלים ביו"ט דמותר מה"ת הכעיה שלא למוכך וכו' לא גזרו ולכן כתב דמוכרח הוא דט"ם וע"ל י"ד. דהא ליתא דשם בתחילת דבריו עדיין לא חשיב מדעתיה לומר כן כ"ח אחר שכתב ע"ד הס"ך דהוה"ל רבותא שפי דמשכח"ל ל"ט וכתב אע"ג דדוקא שבת חילול יו"ט לא גזרו וכו' ע"ש ואם כן בתחילה הוה לחשיב דחינו ל"כ אחות ביה"ס מדעתיה כן ח"כ לחינו מיקשה מידי דמשכח"ל ל"ט ביטוש"כ. וח"כ הדרא קושיתו לדוכתה דלך כתב דע"ו ט"ס וע"ל י"ד דהא שפיר לחי החשבון וכנ"ל ועיין בס' יח"ה בחו"ח סי' ל"ח. גם יש להעיר בדבריו במ"ש לך מחכח"ל ט"ו וכו' והוי יום ח' ט"ו לעידתו. וכה"ג מחכחינן י"ד כחחל יוה"כ יום ה'. וי"ל מחכח"ל כחחל יוה"כ ביום ב' ונולד ביום ד' ביה"ס ע"כ. דקשה דבחלחת מ"ם דמחכחת לה י"ד בחחל יום הכפורים יום ה' לחי שפיר דהיינו שנולד ביום ב' ביה"ס ובחבוע שאחריו יוה"כ הוא ביום ה' כיון שהוא נדחה ליום ו' בחחריו עולה יום ו' הוא י"ד לעידתו. ודוי שהפרש בין המלאת ט"ו להמלאת י"ד גם בשנין הלידה דבהמלאת הט"ו נולד ביום ו' ביה"ס ויוה"כ יום ד' ובהמלאת סי"ד נולד ביום ב' ביה"ס ויוה"כ יום ה'. ברם מ"ם וי"ג מחכח"ל כחחל יוה"כ יום ב' ונולד ביום ד' ביה"ס קשה לדפי"ז עולה יום י"ד לעידתו. והולי"ל דמחכח"ל י"ג כחחל יוה"כ יום ד' בהמלאת הט"ו לחל הוא נולד בחבוע הקודם לו ביום ג' ביה"ס בהמלאת סי"ד ולידתו היא היתה בחבוע הקודם לו ביום ד' ביה"ס ודבריו ל"ע:

והחי"א ז"ל בס"ה מחכ"ר חו"ח סי' ל"ח חות ד' הביא מלי דנחלקו הפוסי' ז"ל בחילה ל"כ לי דחיית יו"ט בס"ג וכתב בשם מוסריק"ם בהגהותיו ליו"ד דיש לסמוך ע"ד הרמב"ם ודעי' ונהרא נהרא ובבציה. ובסרב ני"כ מ"ק חח"ת סי' ל' לחריך בזה וכסו"ד כתב וז"ל חמכם רש"י פ"ב דשרכן כמחנה דחין קטן נימול פחות מח' ולא יותר על י"ב כי' ג"כ הם חלו ב' ימים של ר"ה וכו' ה"ל חוזן גם רש"י עושה לדעת הרמב"ם וה"כ הסומך עליהם להקל לא הפסיד ע"כ. ומה עליו הוא ז"ל דמה לחיה מייתי מדברי רש"י ז"ל שחפס לשון המחנה דקטני כ' י"ע של ר"ה וייתכן דגם רש"י סבר כהרח"ם דחנא כח"י קחי וה"ה שני י"ב ג"ב וכו' ע"ש. ולפי עניות חחכמ"ר לומר דחי מהא ל"ק דכונת המו"ב ז"ל דמלחר דרש"י ז"ל דרכו לפרש ולי הוה ס"ל דגם ביום"כ ס"ב חיכה דוחה הוו"ל לפרש בהדיי"ת ולא לחפוש לשון המחנה דוקא. ויש חבלן למה ממ"ם הס"ך ז"ל דרע"מ ז"ל נר' דס"ל כהרמב"ם דדוחה יו"ט בס"ב והייט ממה שפי' שני י"ב של ר"ה ביטו"ם. ויש לעמוד ע"ז דמה רלה מייתי מדברי רע"מ ז"ל הכי ס"ל דחי י"ל דחפס לשון המחנה ויתכן דסכר כהרח"ם וכו' חלא ל"ל דכוונו היה דמלחר שדרכו לפרש זבהלן חפס לשון המחנה בדוקא נר' דס"ל כהרמב"ם. וח"ב גם ברש"י כן נחמר וזה רלה הגו"ב ז"ל ודבריס חלו הם לי לחו דברי רש"י דפסחים דמ"ז ועיין בס' פחח עגב סי' ו' שהחריך בעניו מילה של"ב לי דוחה יו"ב בס"ג ומסיק וז"ל דרחוי לפסוק כדברי המתירים דהא לא חניחא קולא חלא חומרא וכ"ם שכפי הנרחה רבו המתירים על הרוסרים. החמים חכתי ליכא לבזוי בג"ד כיון דחכן בס"ב פסק כהרח"ם דלא דחיית ומבלא בפומייהו דרבנן בחרתי דחכן קבלו הורחותיו של חכן ז"ל טכ"ל. ועיין בס' בית לחם יהודה יו"ד סי' רס"ז ומחב"ר חו"ח סי' ל"ח חו"ד. וה' ברכת חליתו בחענ"י סי' ט' כתב דדוחה יו"ט בס"ג והכריח זה מהמשנה ודע"ת ז"ל ומיה למד לגדונו שם בק"ו כיעו"ש. ומהחימה עליו דגר' כחילו היא מילתא פסיקתא דדחיית ולא זכר ס"ר ס' החולקים הרח"ם והרשב"ץ ובפרש ס' מכן ז"ל דחכן בחריה נריכן דפסק דלא דחיית יו"ט בס"ג. ועם דגרלה לומר בדוחק דהוה ליה ללמוד לגדונו בק"ו ממלן דסל"ה מ"ת קשה דהו"ל לפרש ולהזכיר דברי החולקים ולא למיכתב בפחומה כחילו היא הלכה פסיקה לכ"ע וע"ע. והשרה"ם ז"ל בחו"ח סי' ל"ח

שלי"ת לוח ו' הביי"ד מרן שבתיו"ד סי' רס"ו הכ"ל וכן הסכים הרשב"ץ מ"ע סי' רכ"ג וסהובית כן מפורש"י וכו' והוא ז"ל דתה ליליה הסיל וסוב הביי"ד הגמ"ר פי"ו ובי"ע דכל מילה שהוא דומה לשבת ליכה דומה יוט"ח ובי"ע על ר"ה אין דומה לא' ולא כ'. וכתב שבכר בתרוץ להוכיח כן הרח"ם מלוקל בס' תמ"ד סי' ק"ך דמילה שב"ב דומה יו"ע בש"ג וסדוקק נקט במתני' ב' י"ע על ר"ה ע"ש וכן דעת הרמב"ם וסמ"ג והרע"מ והכל בו כמ"ש הסמ"ק ע"ש. ועיין בס' עיקרי הדע חל"ח סי' כ"ב לוח ל"ה דכתב בשם מהורת שבכר דמילה שב"ב לילה דומה יוע"ב ב"ג לכל שפק מילה שב"ב כעין יולד ביה"ש בב' י"ע על ר"ה וביוע"ב ב"ג על יו"ע אחר המיקל לא הפסיד ועיין למרן ביו"ד סי' רס"ו ס"ח דמתיר כל הדברים שאין דומין לה בשבת עכ"ל. והם הדברים המוזכרים למרן ז"ל ביו"ד שם דבריו הם היפך ממש דכתב מי שיולד בע"ש ביה"ש לילה דומה לה בשבת מספק וכן לילו דומה יו"ע מספק ולפי' יו"ע בש"ג. והם נלמד דש"ס נפל בדבריו וכוונתו היה על הש"ך דפליג על מרן וש"ל דמיתר שפק מילה שב"ב ביו"ע בש"ג מלבד דהוא מהדוחק. עו"ש בח"מ דשפק מילה שב"ב כעין יולד ביה"ש בב' י"ע על ר"ה דהמקל לא הפסיד אין מוכן לדבריו דשני י"ע על ר"ה הם ביומא לריכתא ולפי' שפק מילה שב"ב לא דמי והוא מבואר בדין המבשה ומילי דהתיר הש"ך ודעימיה שפק מילה שב"ב ביו"ע בש"ג דוקא ולפי' אם היה ילוי שב"ב בחופן שדבריו לי ל"ע. ובודאי שט"ם נפל בלבון העתקתו ולריך לייעבו. ולע"ד כל"ל בעין יולד ביה"ש ביוע"ב על ר"ה ובשני ימים סוכים של יו"ע אחר המיקל לא הפסיד והדברים הלו הם מוסכמים עם דברי ה' טו"ב שבביי"ד הד"ט חת"כ. אבל קושית הלחסומה במה שליין וכ' על שם מרן ביו"ד עדין קשה וכנ"ל:

ועיין טו"ש בסד"ט דהביא בשם הטו"ב ז"ל דבמילה ודאי שב"ב אין מותין בהסומך עלמו על הש"ך ז"ל שהביא לקול ביוש"ב בדעת הרמב"ם ושמ"ב. ובשפק אם הוא ומנה לפי' יוע"ב על ר"ה נדחה מפניה. ועיין על ה' ביו"ב ובדברי שריס ובמבשירי מילה פי"ח דאם יתרע מילה שב"ב ביוע"ב אח"ל ביום ד' דבדאי הרמב"ם לסמוך עליו ולמולו ולא לדחוקה עד יום ח' אל שבוע שלאחריו לחום לס' הרשב"ץ ודעי' דאין למול מילה שב"ב ביום ה' יעו"ש. ובשבר נעשה מעשה בשבת תפ"ח בפני ה' פחד יולק ובהסכמת רבני עירו בחולה שנתרפא שחל ביום ז' שלו ביום ש"ע ומליהו ביום ש"ת שחל ביום ד' ושמהו הרמב"ם בדי שלא לדחותה ליום ח' ועיין על ס' פ"י חוש מ' ערך מילה שב"ב ושיים שם דאעיקרא דאתי מילתא מילה שב"ב אי שרי למולו ביום ה' ובע"ש מיפלינן הפוס' אם ביום הם בחיסורייהו חו"ד ביום ה' אסור עיין ביו"ד סי' רס"ד וכו'. ושוב הביא דברי ה' זכר"י דמתיר למול ביום הו"ר אפי' לרעתו ביום הג' דוקא מ"מ כיון דהוי יום ג' למילתו ביוע"ב ש"ג אין לעבב המילה בשביל כך ע"ש:

עו"ר בעיקרי הדע חיו"ד סי' ב"ת לוח ז' דהביא בשם ה' בע"ת חומרא ונולד ביום ה' חו ו' טפי ערוך למולו בח' מעשם חומרא ונולד ביום ה' חו ו' טפי ערוך למולו ביום ח' ולדחות נזירת הרשב"ן מלמיחם לס' הרשב"ן ולדחות מילת הח' והביא ג"כ מ"ש עוד בסי' רס"ו ביליד בית בחלה מילתו ביום ד' שהוא ביו"ע בש"ג שבתב דאין מלין חולו ביו"ע בש"ג. ולעיין למולו בחסרו חג שהיה ביום ה' פפק בפי' דאינו יכול למולו ובהורחת הרשב"ן ע"ש. ובהלחי מלחות דגמלא סותר דיליה לדעדין רושם הדיו ניכר שדחה הורחת הרשב"ן למול ביום ה' ובמ"ש בבר בבנה"ג שלו ע"ש דזהו תו"ד:

(יב)

ואנכי לא ידעתי ות"ס לחי על המיהתו דמה שפפק קודם דנימול יום ה' ודחה נזירת הרשב"ן סיינו משום שחל יום ח' ביום ה' חו ו' ולזה פפק דשפי עדיף למולו ביום ח' שהוא יום ה' חו ו' ולדחות נזירת הרשב"ן. משא"כ בס' רכ"ו שחל מילתו ביו"ע בש"ג דחין מלין חותו ביו"ע בש"ג וביום ה' שאחריו שבבר נדחה פפק שחין למולו למוש לס' הרשב"ן ודבריו הס ברורים. גם מ"ש לענין למולו בשבתו חג שהיה ביום ה' וכו' מדבריו לולה נר' שהוא מבין בדברי הבע"ח ז"ל דנדון דידיה הוא שחל יום מילתי ביום ח' דפשה שהוא יום ד' ואם"ח היה ביום ה'. והמעיין יראה שלא כן הוא דנדון דידיה היה שחג הפבת חל יום ו' ומילתו מלה ביום שני ש"פ וחין למולו משום יו"ט בש"ג וביום ראשון שהוא יום ה' אין למולו למוש לס' הרשב"ן מאחר שבבר נדחה וביום ו' שאחר הפבת אין למולו משום יו"ט הבל לאחריו ולבן הוא נדחה עד לאחר מועד הפסח יום שני ש"פ שהוא יום ד'. וכ"ב שם בפי' ראשית דמילתא וז"ל ולבן בנד"ז אין למולו כ"א אחר המועד יום שני שאחר במוצאי חב"ש ואעפ"י שהוא יום ד' ומפקפק מוהרא"ם ז"ל לדעת הרשב"ן בבר בפשט הסוגיא למולו ביום ד' שבד"ר הרי לך בביר בם"ש:

ועיניך תחזינה מבריש דלפ"ד ה' בע"ח ז"ל ממילת יולא מדבריו דס"ל דבמו קוה"ש יום ויומים אין מלין מילה שב"ב לחום לס' הרשב"ן בן ה"ה יום ויומים קודם יו"ט אין מלין מילה שב"ב. ודבריו הלו הם נגד סברת ה' זכרון יוסף ז"ל שבשי' ב"ד ודעי' הנ"ל שהתירו למול ביום הו"ר מילה שב"ב והחריכו בזה ולא בא בפיהם זכר מדברי הבע"ח ז"ל הנ"ל דבר' מדבריו דקודם יו"ע נמי אין למול וכנ"ל. ואנכי הפעוט קודם רחותי דברי הבע"ח ז"ל הנ"ל יראתי לחלק מדעתי לנבי בן שמולד ליל שבת ביה"ש דדינא הוא למולו ביום ח' שהוא יום עשירי לילדתו וביום ג' שאחריו היה יו"ט ש"פ דלדעתי הוא הנס שאנו מהנין לחום לדברי הרשב"ן שלא למול ביום אחד ושני ימים מילה שב"ב קיה"ב ויו"ט מ"ע סי"ד אם המילה היא לדחייה מחמת מולי לאבל בעין נד"ז הוי יום ח' בח' דידיה והוא זמנו ושפיר מלין אותי. ושוב ראיתי לחילוק זה בס' רחשן לעיין שם דע"ת שהק' הש"ך על הרשב"ן יבב הוא ז"ל דאינא הפרש בי לידתי מחמת הסיוק דהוה אולי לידתי מחמת יומא. דאי לידתי מחמת הסיוק דהוה חולה וכדומה הרי חל עליו שביני ואינו לא חו ולזה כד חל עליה לנזיחהליה שנתרפא ביום ה' הרי פקע מיניה מילה בזמנה דעבר עליו יום ח' דרחוי לימול ולא נימול. אבל בהא דלא עבר עליה יום ח' שרחוי למילה בהא דמולד ביה"ש ושני ימים של ר"ה לא עבר עליו ח' דרחוי למול בו מלד היום ועדין הוי בלא הגיע לזמנו. בזה הנס דמשח זמניה ביום ה' מין חומו דהוי בח' דידיה. והנס דלא דחי שבת בעצמו משום נזירת הבתוב דדוקא מילה בזמנה דחייא שבת ולא שלא. אבל להא מילתא מיהא מחסיב בזמנה דחיגו מחלל שבת. והביא ראיה למילוק זה מדברי החוס' בחגיגה ד"ב ד"ה חיזהו קטן וכו' עש"ב. ודברי ה' ירך לחברים בחיו"ד סי' י"ב דבתב דדברי ה' רחש"ל בדקי"ב שהק' דלא מסכת"ל וכו' נכונים וברורים בטעמם דבשלמא מלאבה גמורה דהיינו למולו ביו"ט דהוי מלאבה גמורה מדחת דחינן לה. אבל בעבור שיעטרך לחלל עליו לא נאמר אלא בשבת דחל יו"ב למילתו ויעטרך להחס מיס וביוצא מובדת לחלל. אבל לנבי יו"ט דמתוך שהותרה הבערה לנוכך כל לנבי הך לא הוי מילול. וא"ב בשהולד ביום ה' סוי ס' שביעי ויום ה' הוי ביום ד' ביה"ש ויום ד' הבת הוי ס' שביעי ויום ה' הוי דמוי ואתי. ובת יום ג' יום השבת דחינן ליה ויום ח"ב הוי ביה"ש יום מולאי ר"ה הו"ל י"ד ושפיר מקשה

דלא

דלא משכח"ל תלת י"ב ו"ד ע"כ. כד דייקין שפיר הם נגד התילוק הנ"ל שחילק הרחק"ל ז"ל בעצמו. ונס לחברי רחוקני בדברי הכע"מ ז"ל הנ"ל נכי דס"ל דחין לחלק כזה וכיצו"ם. לאבל מ"מ מחחר הכרחם"ל ז"ל חילק בהכי והכיח רחים למילוקו זה מדברי התום' והדעת נוטה ומילוק דמסחבר הוח לעי"ד חלין יסמעון. ומה נס דרוב כלל רבני הלח' ז"ל התירו בשופי לעול מילה על"ב ממש ביום הו"ד כס"ה וכר"י ז"ל. ועי' נ"כ בס' מעשה לאברהם בחיו"ד סי' מ"ת דהביח לדברי התיד"ח ז"ל בס' מרלח"ם בליקוטיו ד' ע"ט דהכחב דמילה על"ב קודם יו"ט ביום ג' הוח יו"ט ים להתיר לף לדעת הרשב"ן דלא לחסר חלא בשבת. ובכ"ר ממ"ם הי"ח הו"ת סי' על"ח ובכ"כ הזכר"י סי' כ"ד ותציקרח מרן בס"ע לא הביח דין הרשב"ן וכבר כתבו ז"ל דהס"ע מיברו לחתר בד"ה. וגס המג"ח הו"ת סי' על"ח כתב דהחידח דחין רומנין לילד חין לחוש לעול ביום ה'. ות"ב תסני ליסור בהרשב"ן בג' ימים קוס"ם לף ביו"ט נכ להתיר דים לגדד דגס הרשב"ן מתיר. ובזיו"ב יו"ד סי' רס"ו הבלחתי מגס חזכר"י להתיר בהוס"ב לף ביו"ט הוח יו"ט כ'. ולפי הלעול נר' להתיר לף ביום ג' הוח יו"ט רחסון והסכימו עמי כמה חכמים להתיר וכו' ע"ם. ולכן הוריתי הלכה למעשה דמותר דמי לנו גדול מיוסף דסרי למלריה ומה גס בלירוף הסכמת גדולים חכמים רבים ועלומים עמו דודחי דסרי ופשוט עכ"ד ז"ל יעו"ם:

ועיין בס' עיקרי הד"ט חל"ת סי' י"ד חות כ' דכתב בשם מלודת יסשבר דבמקומות שנהגו שלח לעול מילה על"ב ביום ה' ה"ד מילה על"ב ודחיה חבל ספק ת' ספק ט' בגון שנולד ביה"ם מותר לעול ביום ה' ובע"ם מותר לפי' מילה על"ב ודחיה ע"ם. חבל החיד"ח בברכ"י חו"ת סי' רמ"ת ויו"ד סי' רס"ו הפס במושלם דחין לעולו ביום ה' ולח ביום ו' ע"ם. ושם בעיקרי הדע חו"ת סי' כ"ה חות ה' הביח בחתי' דברי הזכר"י דמתיר ביום הו"ר וגס מה שהתיר לעול מילה על"ב ביום ע"ם ושמיד"ח בברכ"י כתב דחין לעול גס ביום ע"ם ושוב חח"כ הביח דברי היעב"ן ז"ל דמתיר בכל נוונח ושחין לחוש להרשב"ן ז"ל וכתב עליו דחין בדיון למיחח כב וחח"ם יע"ם. דמכל הלחוך ומדובר לעיל נרחה מבוחר דהח פשיחח דבעולד ליל שבת ביה"ם דחיכח הוח לעולו ביום ח' וביום ג' שחחריו הוח יו"ט דודחי מהלינן ליה ביום ח' ולית דין לריך כושם. חלח גס בספק ח' ספק ט' בגון שנולד ביה"ם מותר לעולו ביום ה' ולו חם לירע הספק הסוח ליום ו' דמותר לעולו ביום ו'. ולח עיד חלח דגם מילה על"ב ודחיה כגון שהיח דחויה מחמת חולי וכיולח הסכמת כל רבני פוס' שחח' ז"ל דיל דגס לשיטו ז"ל מודה ומלין לחוסו לס' הרשב"ן ז"ל דיל דגס לשיטו ז"ל מודה ומלין לחוסו קודם יום ה' יומים וכמו"ל. והגס לעיל בח בפי' דחין כהגיון לחוש לס' הרשב"ן שלח לעול מילה על"ב יום ויומים קודם יו"ט ג"כ מ"ם מחחר דחין מנהג הזה דקודם יו"ט הוח ברור שכן היו נוהגים. וגס לחברי רחוסי כל דברי הפוס' שחח' ז"ל דעלחה הסכמתם להתיר קודם יו"ט וכמ"ל על כן חנכי הדל בחלפי עשיתי מעשה בהיוק שהיה חולה מקודם וגתרפח בחג הסוכות וחביו על התיוק הוח רולה לעשות לכבר במולחי החג ולהתעכב עם שמלחכתו היח עם ויום הו"ר היה ביום ב' ומלחי לוחו ביום הו"ר כדי שלח יפעכב לחחר הסכת חו שיתעכב יותר מחחר דחביו רולה לעשות לכבר ולהתעכב עם כיון דבלח"ה הסכמת הפוס' ז"ל להתיר קודם יו"ט וכמ"ל ומו"מ:

נחזור לדין הרחסון מילה על"ב חי דחיית יוכ"ב ס"ג לע"ג דרוב הפוס' ז"ל התירו בספק מילה על"ב כגון שנולד ביה"ם דס"ל דמלין חותו ביוכ"ב ס"ג שהוח יום ט' שלי וכמ"ל הרחמנס מלי דעומד לעשות מרן ז"ל דס"ל דחין מלין ביוכ"ב ס"ג ויחין בתריה נדרינן ט"ב חסר יחחר כי הוח זה ושכן שב ויח"ע:

שוב לחזי"ר רחיתי בכתבי ידה"ק מלריה דחתרין מ"מ ה"ה כמוהר"י עמתיבי ז"ל דהובח שם נד"ו וישן כי לח עלו דבריו על מזבח הדפים רחיתי לכתוב תד"ר נס כי בחו בחכוכה דשם בח בשחלה תיוק שעלה ליל ח' של פסח חחר הכחח י"ב שעות ביו"ד דקים לו י"ב שעות ביה"ם חימחי נרין לעולי לדיון דנהגינן ונדרינן בתריה ממרן שם"ע. ובתשובתו החרין בתחילה כדין ביה"ם בשבת ר"ה והגלוגים ומרן ז"ל ושחר הפוס' חימחי שוח למכדח"ל ולמכדח"ל. ולחמ"כ שביח דברי מרן שם"ע יו"ד סי' רס"ו דפסק כדין מילה על"ב דלא דחיית לחבי' יוע"ב ס"ג. ובכלל תמוה על ה' בדבת חליתי דפסק דדחיית יוע"ב סיפן דעת מרן ז"ל כי קושיון דלעיל ודנית בי"ע. ועוו"ב דדעת מרן דחבי' פסק מילה על"ב לא דחי' ושב"ב להדיית ביו"ד שם וכ"ב הלבוש ושכן מבוחר להדיית בתשו' הרשב"ן שם ושכן לנו נוהגין כדמסק ש"ח יגם בחר"ן יש"ח דחין מלין לפי' פסק מילה על"ב ביוע"ב כדעת מרן דמ"ם שם ביו"ד ולפי' ביוע"ב ס"ג היח בכוכה מכויעת דלא כהגב"י ז"ל דכתב דמרן דכתב ולפי' ביוע"ב הוח לגב שיעשיה דלא היח הלא כתבה בכוכה וכל המעשה מהבריו לינו לנלא מן המתמיהין והעיר שם על ית"ד ז"ל במחב"ר חו"ת סי' על"ח חות ה' דהבי"ד הגב"י ז"ל וכתב הוח לח"ב ולמעשה לריך להתיעב בדבר ע"ב דמה ההתיעבות ביה לחר שמרן בם"ע פסק להדיית כן ולנו קבלנו הוכלוחיו. ושוב הבי"ד החד"ח ז"ל בשו"ב יו"ד סי' רס"ו חו"ד מ"ם ע"ד הגב"י והבכ"ם ז"ל גם מ"ם בשירי שירים בכוכו שם וכתב הרכלוס דבריו שם דס"ל דמרן בכוכה מכויעת כ"ב ילח לגב שיעשיה כמ"ם הגב"י ז"ל. ולבן לחר קריחת המוגר"ב שהוח בשעה י"ב כל ילד הגולד במשך י"ג דקים ולנו לחר קריחת המוגר"ב הוח ביה"ם ולין לעולי לפי' ביוע"ב ס"ג חלח שנדחה לעול. והגולד לח"ז זה זו ודלי לילה ועיעול לח' לדיון דנהגינן בס' כלוגים לפי' לבקל ולדידהו חו הוי ודלי לילה גמור ויעולי לינו לפי' בשבת ויוה"כ. ויען שהעידו לי המילדות שהם מתעברים מלבער בלידת הילד עד לאחר הלידה קרוב לעשרה דקים מפני חשש שבעת הלם לבן לם מבשרת בזולד גולד בחוך כ"ה דקים מבשה הל' ים לעום שמח גולד ביה"ם ממש שהוח חוך י"ג דקים ולפי ונתעברה המבשרת עד שחמרה ודהינן ליה עד יום ח' ובל שהבשר לחר כ"ה דקים בודחי לגו מלין לחומו בשבת וזו חוקף ד"ק ז"ל. ושלת והרלה הפו' לפני מי שגדול ס' המים' כמ"ר יו"ט לליקים ז"ל מלריה דחדעת דים' חבדון חיב"ב וגס הוח ז"ל בחשובתו חלינו שלריך הרמיב הגדיל עלה הפליח חומיה. והוכרחתי נ"ב לפעתיק חוד"ק מה שעוגב לענין דיעת יען כי גם דבריו לח עלו על מזבח הדפים:

ווה חוד"ק דבכלל דבריו שם הבי"ד ה' שמחת יו"ט ז"ל מ"ם בד' ע' ע"ח דכתב מה שלפי חיפשים להלכה דבבי מרן הוח בדבר שעודע לנו בבירור שעמד מרן בעיקר הדין ודעתו ד"ע הכריע לפסוק כן לבל בדבר שלח הוכרר לנו לם עמד מרן בעיקר הדין לח ותמרינן דלמו מהשתיה ועיין בדבריו ג"ב בד' קל"ט ע"ח. וזוה ז"ל בלריך בדבריו ובתב שבן נר' שהגו"ב ז"ל בלה"ב סי' יו"ד קלי בזה בסברת ה' שמח"י ז"ל ע"ש. ומזה דן בגד"ז שלח נילה לנו מרן מלישה בשם פסק בן ותפשר שלשה דבבי התשב"ן ז"ל ופפסק בחות שהם ולח עמד על הענין דבר' לסיפך וכמו שהלריך ה' פלח נגב ותפשר דבבנ"ד לח קי"ל כמרן שהרי חפי' ודחו מילה על"ב מלי דפסק

מרן

מדין כהרח"ם נגד הרמב"ם סוי נגד הכלל שמסר לנו בקדמתו לס' כ". וגם דברים הם בסוברים כס' הרמב"ם כמ"ש הפלג"ג והו"ל לפסוק כהרמב"ם. ומה גם דלריכא ס"ם כמ"ש הפלג"ג דגם מדין דס"ל לעשות ס"ס כזה בספק מוכן וכו' וכאלן לריכא ס"ם ס' לי הלכה כר"ת דס"ל דביה"ש הוי לאחר ג' מילין וקודם לזה הוי יום ממש. ולי הלכה כהרח"ם והגאונים דלעולם ביה"ש דר"ת לדידם הוי לילה גמור ודאי. ולת"ל דהלכה כר"ת והוי ביה"ש לאפשר שהוי חול וס"ל למדין לפסוק כהרמב"ם וכו' כי ע"כ אין לחוש כזה לפסק מדין מלחר שלא נודע לנו בבירור שעמד בזה. וכ"ם לדידן דקי"ל כהכרעת האחרונים שעומדין ס"ם לפי כפלוגתא דהפוסי' וכמ"ש הסמ"ע בסי' י"ח. ומלבד הס"ם הנ' לריכא ס"ם לאחריתי ס' הלכה כר"ת ולי אין הלכה כר"ת ולת"ל הלכה כהרמב"ם דס"ל דהוה יוה"כ. והגם שהרב שם לקח שהי"ל בי"ד ס"ם דפלוגתא דהכוותא לא כלה לממוך ע"ז מכח פסק מדין שפסק להיפך. אפס שאני כיון דמדין פסק לפי הכלל לאסר מסר לנו ושל לאי כללא הסכימו מלחק רבנן מה"ט לא פסק נגד מדין. לא כן בי"ד דלא פסק כפי הכלל לאסר מסר וכהרח לא הסכימו ומה גם דלריכא הכא ס"ם לאחר דלא היי כפלוגתא הא ודאי לא תיישין לדברי מדין כזה וכו'. ומלחר דבי"ד לריכא הלתא ספיקי הכי נקטי'. ומה גם דלריכ"ל דגם מדין דס"ל בספיקא ולחג שיעשיה נקט ס' כמ"ם הגב"י ז"ל ושפרו לימו מלוי לחלי לרחות וכו' כיון שלא אפשר קדום וכו' לף כי לא ניתקן ליה בכולי ליתר כן בודאי מידי ספיקא לא נפקא דלאפשר דלחג שיעשיה נקט ס' וכמו שכנ"ל שהיד"ח ז"ל כתב ונריך להתי"ב כדבר ולא עלתה ברלוני לדחות דבריו בכל מכל דבי"ם מידי ספיקא לא נפקא. ומה גם דלא נודע לנו מדין עמד ע"ז וגם הפלג"ג שפוקי מספק"ל לי פסקי' נגד מדין. וגם זה לא נאמר אלא בחלה ודאי שלי"ב דבספק גר' דפסיע"ל להכי דלא פסקי' כמדין. ליכרח דהיה מקום להלריך בהך דיכא שמחליקין בין ס' מילה שלי"ב לודאי מילה שלי"ב וכו' וכו' כ"ש וזה רחה רחיתי סו"ד לאת ליישב דבמקום רוע כת"ר גר"ז נהיני עלמא אלא לדחות יוי"ב אפי' בס' מילה שלי"ב בבני"ד הא ודאי יפה נהגו וים להם על מה שסמכו דברי התב"ן ומדין ז"ל ומי יאמר להם מה תעשו כי תרי גברי סמיכין עלייהו. ודד"ק בקלוב נמדן. הרי לך שם' יוי"ח ז"ל בפי רוחב מביאתו בדברי הפוסי' קמאי ובתראי עלתה הסכמתו דלרב"ז יוי"ב בחול שויהו רבנן וים למול ביוי"ב לולי שאנן בדיון במאת דמסק יפ"ח שבבר הם נוהגים אלא למולו ביוי"ב כס' מדין ז"ל בן יהיה הדבר וכן יקום ותול"מ. ועיין בס' פתחי תשו' יו"ד סי' רס"ו סק"ז דהביאו בשם הר' חת"ס סי' ר"ן דאתיר בספק מילה שלי"ב למול ביוי"ב ש"ב וספי' רכ"ב דלחוסר היה בהלחשונה וסי' ר"ן דאתיר היה בלחרונה והוה עיקר ע"ש:

עוד רלוני להעתיק כאן מה שמלחתי כתוב בכתבי דה"ק מלריכים דלחדין מע' ה"ה כמוהרי"ע ז"ל יען כי שיך הוי לדין מילה וז"ל יום כפורים מלחי ילד פ' ולחר המקירה וקבלת עדויות נתברר לי בבור גמור שפה דמסק יצ"ח מבריכים על הכוס ומעשיהם לתיוק הקרוב לבניע לחיוק וכן עשיתי וכשברכתי טורת הברית הבשמתי לתיוק הניחול חוץ ממה שהמעתיו לחי"ב כוחומר לך כדמיין חי ונתתי הכוס לבתוהו לתיוק לחר. והעידו לי שבלר"ק יע"ח מוהגים נמי בכוס דלא כס' מדין ז"ל. וח' יוסף פרחי נר"ו הביד שהוי חל ביוה"כ בכוס בתוך יוסלים תוכב"ח וח' לבריהם בבר רחמים הי"ו הביד שבקוסבלח יע"ח בפני נעשה בכוס ביוה"כ ולא כהבנה"ב שהביד על קוסבלח שביוה"כ אלא כוס. ועשיתי מעשה וחלתי בכוס כהסכמת הביב שלמה בהן הי"ו ושלר הח' הנמלאים שב"ל. וגם לחבי הדל בשנת תרע"ל ובשנת תרמ"ד מלתי ביוה"כ בכוס בב"ל גם בשנת תרמ"ט מלתי שני ילדים ביוה"כ בכוס והטעמתיו לילך הניחול ושוב לחה"כ נתתי הכוס לתינוק לחר בהן ז' וח' לשתותו כמ"ל בשם ה"ה מוהרי"ע ז"ל:

סימן כ"ד

ט"ב. ע"ע שיורי בשר מר"ח לו מסכת שחל ע"ב להיות בתוכה. הנה הרב שו"ת ב"ל בחיו"ד ח"ג בסופו בחי' על לו"ח כתב דים שבשבו לאסור מהריל דפ"ק דחולין די"ז ליבבי בשר נחירה. דבתב הרח"ם ז"ל דג"מ לאחם שאסר על עלמו וכו' וכיון דשלקה בתיקו שפק לאיסורה לחומרת והכוותה ה"ב לאסור מספק. ים שדומין ואומרים השתני בש"ב דאורי' וס' לתומרת מנד"ז דלא נאסר מדיל לאי מאכזה ומילה ספיקא לקולא. וכתב הוא ז"ל פ"ו דאין זו דמיה שהרי הרח"ם השוה המידות לאם שאסר עלמו באחד מן המותרים לבש"ב והרח"ם אזיל לעלמיה דכתב בפ"ב דנדרים דע"ו גבי דברים המותרים ואחרים בה"ב אסור אי אהה רשאי להמירם בפניהם שנא' ולו יחל דברו וכ' ע"ז בשם הר"י הכהן ז"ל מי שרגיל להתעטות תעניה לפני ר"ה וכן ר"ה ליוה"ב ושלא לאכול כשר ושלא לשתות יין מר"ח אב או מי"ז בתמוז עד התענית ורולה לאכול בו מחמת שאינו בריא לריך ג' שיניו לו ולאיהו מפ"ב דנדרים דברים המותרים וכו' והביאו הטור והש"ע פ' נדרים סי' רי"ד הרי דדברים הללו סמוכין דילים מפ' ל"י דכרו ח"ב דברים המיתרים וה"ב לאסור לאיסורו מב"ת דל"י דכרו עב"ד. ואחמ"ב דבריו מחוסים שהרי ס"ם עריך בנדרים דע"ו אהה דדברים המותרים ואחרים נהב"ח וכו' רבינא אמר לעולם כדקאמי ומאי בל יחל מדרבנן ומי לריכא ב"י מדרבנן אין והתניא דברים האו' ואחרים נהב"ח לי אהה רשאי להמירן בפניהם שנא' ל"י דברו. ופירש"י לעולם כדקאמי שאיני יכן והא דקאמר שינה דשב"מ ולריכא ב"י מדאו' ודאי מדאו' לריכא ב"י ומאי ב"י לריכא דקאמי מאני' דאסור מדרבנן. ומי לריכא ב"י מדרבנן דמלקין ליה מדרבנן לי אהה רשאי לנהוג בהן היתר לפניהם לבטל מנהגם דשובר מנוס ב"י ומן האו' אינו בב"י אלא מדרבנן ע"ב. הרי מבואר בפי' בדברים המותרים ונהב"ח לריכא ב"י מהאו' אלא מדרבנן. ופשוט דמ"ם דש"י דמלקין ליה לאו מלקות ממש קאמר מאחר דלריכא ב"י מדאו' אלא פי' ע"ד מ"ם מלקין על לא טובה הנמועה. גם הר"ן ז"ל כ"ב דלא מיתסר אלא מדרבנן מנוס לאת דב". והרח"ם ז"ל בפסקיו שם אחר שהביא דברי רבינא וכו' כתב דברי הר"י הכהן ז"ל וכו' וכהיה הדין דלבי רבינא וכו' דה"ב מסתברא מדקאמי לעיל שבועה לאסור ובהא קאמי ב"י ואלא קאמי לאסור ש"מ מדרבנן ע"ב. גם בפי' הרח"ם שם בד"ה בעולם וכו' כתב ואע"ג דאין הנדרים אלין ע"ד שחב"מ לריכא בל יחל מדרבנן ע"ב. גם בסוף"ק ד"ג בהבו הרח"ם והר"ן דמדרים שחב"מ שוכר בב"י מדרבנן ומנוסות שלהן על ריש פ"ב. גם בנדרים דף"ח נבי מ"ם שם והתניא דברים המותרים וכו' הניא הדין דברי הר"י הכהן ז"ל דאם נהג אדם וכו'. והרח"ם ז"ל שם כתב וז"ל דברים המותרים שיודעין שהם מותרים ולהחמיר נהגו בהם לאסור לריכים התרה מדרבנן אלא יבואו לזלזל בדברים האסורין ע"ש. הרי דבחמה מקומות הרח"ם ז"ל קרי בחיל דדברים המותרים, ובהב"ח ליכו לאסור אלא מדרבנן משום לאת דב"י כדברי שאר הפוסי' ז"ל. ועיין במוהרשד"ם חיו"ד סי' מ' שב"ב בפי'.

ובודאי

זבודתי דמ"ם הרח"ם בפ"ד דפסחים לחדש שהכ"ת כדבר המותר לא יתיר לו החכם המנהג ההוא ממילא דהוי כמו גדר כדתיתח בפ"ב דמדרים חניא דברים המותרים וכו' ח"ח רשאי להתירן בפניהם משום שגת' ל"י דבהו. ובהג"ה שם הביאו דברי הר"י הכהן ז"ל וכו' ע"ש. היינו דהביא בסתמא דסמך לדבריו שבמקומות לחדרים שהם מבואדים בחר היפב שבן הוא דחיסורו מב"י מלרבנן דוקא. ובלח"ה שם בפסחים מבואדים דברי מקודם שבן הוא דכתב שם דברים המותדים וכו' למ"ר חסדא ובכותחי משום דמסרכי ומדמו מילתא למילתא ואחו למיסרי חיסורא דאוריימתא ע"כ. הרי שם מוכח דס"ל דחיסורא דרבנן הוא דאיכא ומה שאיגו רשאי להתיר הוא משום דילמא אתו למיסרי חיסורי דאוריי'. וא"כ דברי הסו"ג ז"ל דקא' דהרח"ם אזיל לטעמיה דס"ל דאית בהו חיסורא דל"י דברו הם מן המתמיהין וצ"ע. וממילא הדחייה שדחה לדברי המומרים דשאני בפ"ב וכו' מכח דברי הרח"ם היפה דחייה כלל ודבריהם הם חזקים. וגם ה' קול תליתו ח"ח סי' מ"ה כ"כ מדנפשיה והביא רחיה להתיר מדברי הרח"ם בפ"ק דחולין דבפ"ב ודברי התה"ד סי' רפ"ח והביי"ד מרן ז"ל ביו"ד סי' כ"ח דכתב דבגדולו דהוי חדם ובטועה דהוי חיסור תורה חיח לן למיזל לחומרא ואחד מהגדולים שהתיר היה גדולו בחכמה בעלמא ע"ש. ודון מיכה ואוקי בחתרין דבין דהך מילתא אינו אלא מנהג בעלמא הוי ספיקו להקל ואבי לחיגים למיכל שיורי שבת וכ"ח וכן בדין דהא דברים המותדים וכו' אינו אלא מדרבנן כמ"ש הרח"ם בפ' בתרא דמדרים דפ"ח ובפיקא דרבנן לקולא ע"כ יעו"ש:

עו"כ שם הסו"ג ז"ל ואחב"ר בשג"ח ה' ע"כ סי' תקל"ח ס"ע סקכ"ו דכ"כ לאסור וז"ל שלא לאכול בשר כ"ל דמיד שהחפללו הקהל ערבית בש"ם תעפ"י שהיחיד לא התפלל עדיין אסור בבשר ויין והיה בר"ח לדידן ועי"ש בסי' רס"ג ורל"ח ס"ב וכמור סי' תי"ע וביו"ד סו"ס שע"ה ויש נמנעים אחר שקיעת החמה ע"כ. גם זה אחהמ"ר אין ראיה מדברי המג"א ז"ל כלל דהוא מדבר בעיקר הדין דמיד שהחפללו הקהל היחיד הוא נגרר אחריהם ואיין על המקומות שבן נוהג מהם. אבן לענין דין שיורי בשר לא בא בפי המג"א ז"ל כלל ומה דמות יערוך הסו"ג ז"ל אחד לאבירה ולא דמו כלל אפי' כי עובלא לדעת:

והיותר תימה עליו דהמג"א ז"ל הם דבריו עצ"ע ל"ל כ"ח למנהג שאין נוהגים בשר אלא ר"ח עד התענית ועז"א מיד שהחפללו הקהל וכו' דה"ה בר"ח לדידן והיינו דמיד שהחפללו הקהל בר"ח היחיד נגרר אחריהם ואסור עוד לאכול בשר ואפי' שהחפללו מבעי'. ומ"ם עוד דים נמנעים אחר שקיעת החמה ה' עדות ביאוסף בן שאמון ז"ל בסי' מ"ח פירש דבריו כלומר דמקילים לאחר שמחפללים ערבית מקודם שקה"ח ואמרו יעלה ויבוא ויקבלו ר"ח אפי"ה נאכלים עד שקה"ח ע"ש. אבל הפרמ"ג ז"ל בא"א פי' דבריו שהם לחומרא היינו תחילת שקיעה נמנעין אף שעדיין היה"ש ולא התפללו ערבית ע"ש. ומלד הלשון יותר עושה הדעת שפי' הוא כהפרמ"ג ז"ל בשאר ירלה המעיין. ואיך שיהיה המג"א ז"ל לא דיבר על אחר ר"ח כלל ומה מביא הסו"ג ז"ל ראיה מדבריו לדינו לענין שיורי שבת ור"ח ולא דמו כלל ודבריו לא"ע:

ובלומדי בדברי הקו"א ז"ל חזי הוית בסו"ם דחמ"ה יקיל בדברי הרח"ם והתה"ד ז"ל מהיות דפב"ת דמדרים בההוא דאמר תתשר הניית עלמא עלי אי נסיבנא אימתא כי לא תניגא הלבתא אחת ר"ח שבשבה וכו' שרקיה עיגא וכו' דפי' הרח"ם לפי שהפשיט כבדיו וגלשר בהגלת עולם ע"כ. אלמא גם המלבוש שהיה עליו בבר נאסר והתם ודאי מוכרת דב"י מדרבנן דוקא הוא דאיכא דהגלת עולם דבר שאב"מ הוא ומדרים אין חלין ע"ד שאב"מ מן התורה אלא מדרבנן. ואמאי נאסר כמה שהיה לבוש בבר והגית בל"ע ע"ש. ואבא עבדא הוק"ל בדבריו דמיהו פשיט"ל דהגלת עולם דשאב"מ ואינו אלא מדרבנן. ואדרבה מאחר דאסר הגלת עולם עליו ובהגלת עולם בכלל אביולה ושהיה ומלבוש וביולא והן המה דבר שים ב"מ והגדר חל מן התו' ונאסר הוא גם במה שהיה לבוש בבר דהו"ל שפיקא דאו' ולאומרא ובאה תרתה בהרח"ם וכפ' תבי ה' מידושי הריטב"א לגדרים שם דגרגשו משום דהו"ל דבר שאי"ח לקייטו והוי גדר שות. והרח"ם כתב דלאסר לא יסא אשה ולא יאסר. והריטב"א כתב דלאו מכל הגלות דשלמת אלא ממקלת הגלות העולם או מכל הגלות העולם ממקלת בני העולם שהיה אפשר להתקיים ע"י אחרים וכו' ושרקיה ביגא כי מיד נאסר באותו מלבוש כיון דגשא שהיה זה בכלל גדרו וגשאר עבוש ויקף וכרוך בעיבו ואתא לקמיה דר"ח פי' שגתחרט ורולה להתיר גדרו וכו' ע"ש. ולא גרגשו אלא דהו"ל דשאב"מ יש יגן דהאמת הוא דיש בי דבר שיש בו ממש וכמ"ל ולא קשה ול"מ:

גם יש לעמוד בדבריו במ"ש דמדברי הג"ב ח"ח סי' ג' ד"ה תורה יולאה דמה שגשאר מאכל אסור ומה שגשאר מר"ח מותר. ובאב הוא ע"ז דזה מיחזי באוכל ואיטלולא. דמאחר דבפי"ד הג"ב ז"ל אינה חילוק גבון ומסהבר כין ז"ל לא מיחזי באוכל כלל ובבר רחיתי לה' עיקרי הדע בחו"ח סי' כ"ז אות ל' שעמד בזה ע"ד עש"ב:

ואגב רחיתי לה' עיקרי הדע שם דבתב דהחיבעית דבפ"ב וכו' מלי ל"מ ליין לה' בל"מ ח"ח סי' ס"ד דבקס ומלא ל"מ אחרינא ולין ג"ב לה' שע"ח סי' ס"ז דמ"ב מלי ל"מ ע"ב. וס' פניס מלירות אינו מלוי תח"י. אבל ס' שע"ח הוא מלוי תח"י וחבע שיני שם בדבריו ולא מלאתי שבאב ל"מ אחרינא ב"ח שעפ"י דברי הרח"ם שבתב הל"מ לבית דין שאסר וכו' מזה יש לדון בגדון דידיה ביעו"ש.

עו"ר שם בעיקרי הד"ע בתב בשם ה' בני חי סי' הקל"ו דמלא בתוב במחזור מוהר"ח הבהן ז"ל מיוסד עפ"י האר"י ז"ל דלקה בר"ח אב אין לאכול בשר. וכמו שהעתיב ז"ל בסי' מ"ח בחריך להוכיח בן דאסור גם בר"ח וגעלם מעי"ק דברי השבנה"ג סי' הקל"ח הגב"י הות ב"ו מ"ם בשריותא דאכילת בשר בר"ח ושבן נוהגים בקוסבעת לאכול בר"ח אע"ג דמנעים מר"ח ואילך ע"ש. והעקהד"ע הביי"ד הבג"ח והם עיקרם ע"ד השבנה"ג הג"ל ולא העיר על העתב"י דלא זכר לדברי השבנה"ג ז"ל הג"ל. גם בם בית הרואה ד' ל"ח הביא לדברי השבנה"ג ובב"ח הג"ל. ואבן בדידן שה מהא דמסק יע"ח שנהגין במנהג קוסבעת יע"ח לאכול בר"ח בשר ולשחות יין הגם דמנעים מר"ח ואילך. וב"ל מלשון הע"ז ז"ל בסי' תקב"ע סק"ח שבתב דלא עדיף ע"ב עלמו מן אחר ר"ח אב דמלינין סבין של שחיטה וכו' ע"ש דבר' מדבריו דבר"ח מותר מדאותר לשחוט. והעתב"י שם נדחק הרבה לפרש דבריו ע"ש ולע"ד אין לורך דפשט דבריו מורים דבמקומו שנהגו היתר לאכול בר"ח וכנ"ל:

עוד יש לעמוד דלמה העתב"י ז"ל לא הביא ראיה לדבריו דגם ר"ח הוא בכלל אישור אכילה בשר מדין ראיה דבתב מרן ז"ל בסי' תקל"ח סע"ז דים נוהגים שלא לרחון מר"ח ויש שאין נמנעין אלא בשבת זו. והב"ח ז"ל בתב עמ"ש העור בשם אבי"ה שהגו לבותיהו שלא לרחון מר"ח וכו' ב"ל דאם אירע ר"ח בע"ש רוחלין לבבוד השבת וב"ב בנוהגים שבן נהגו לעפ"י שבתוב שם ובמנהגי

דורח ברבותינו שבמגלית מזהרין ומקדימין מ"מ לא נראה כלל להומות להחמיר שהרי וכו' והוקל בש"ס שבת חזון לכל בע"ם שהוא ר"ח שחינו בבת ג"ח לא ראיתי לאסור כלל ובפרט הרגיל לרחון בכל ע"ב בשחפשר לו וגומנע עתה עון ים בידו ע"כ. והלבוש כתב דאם חל ר"ח בע"ם יש מוהגים לרחון בע"ם לכבוד שבת וים מזהרין להקדים ביום ה'. ועיין במג"א שק"מ ובט"ז סק"ו ובעט"ז שם והבאה"ט סקל"ו הביא דברי הב"ח והלבוש ז"ל. ביופן דכולם הבינו תיבת מר"ח היינו מתחילת ר"ח ול"ב גם מנהג של לחכילת בשר ויין הוי פי' מתחי' ר"ח דבלשון אחד נאמרו ושוין הם בשיעוריהם ומודוע העלב"י ז"ל לא הביא דחיה לדבריו מזה דהאיסור הוא מתחילת ליל ר"ח ואילך:

ואנכי בשנוי נסיתי לבי לרחות בדברי השבנה"ג כדי שלא יוקשה מדין הרחילה. ואחיתי לו דאחר שבתב הב"ח שרי כתב לאבל בדרשות מוהרי"ל ז"ל בשאה"ג מנהתי ור"ח נופיה לאסור. וירחה לי דמ"ש שם מ"מ סי' תר"ן ואם הירע ר"ח בע"ם כ"ל דהיחלין לבבו"ם וכ"כ הב"ח הוכחה זו עפ"י דעת מוהרי"ל דאף בר"ח אסור בבשר ויין וקמ"ל דאפי' לאסור בבשר ויין לרחון בו לבבו"ם מותר. דאי ס"ל דבר"ח מותר בבשר ויין לבבו"ם לריכא למימר כיון דיום ר"ח הוא בכלל אחבילות. וגר' כיון דהב"ז הוא שלא מנהג כי קבילו עלייהו שלא לאכול בשר ושלא לשחות יין הכי קבילו עלייהו מר"ח ואילך ולא ר"ח בכלל עכ"ל. הרי דהשבנה"ג יבב דלא תיקבי כפי מנהגם וכנ"ל. והאנם על העבב"י עדיין קשה שלא הביא דחיה לדבריו מזה וי"ל. ומוילא כפי דברי השבנה"ג הנ"ל הו ליכא דחיה כ"כ מדברי המג"א ז"ל בסי' הקנ"ו שהכ"ו לאוכיח דגם בר"ת הוא בכלל איסור דאכילת בשר מוש"ם וה"ה בר"ת לדידן וכו' שהביא תוש העבב"י דחיה לדבריו ביצו"ש. והאחר דהב"ז הוא שלא מיוהת מנהג ת"ב ול"ב דבאהריה דהמג"א ז"ל כך קבלו עכ"ה מתחילה לאסור בשר ויין מליל ר"ח ואילך. וע"י קאמר דעיד דהתפללו עליהם וכו' וה"ה בר"ת וכו' ולוכא דחיה מיהא למילף לכוקום אחר לאסור דכל מקום ומקום הלוך ילך כפי מנהגו. ויש כמה מקומות דלא קבילו עלייהו לאסור כ"א מאחר ר"ח דוקא. ובמקום דלא נודע להם המנהג ניעד נהגו יותר הדעת נוטה להקל מאחר דעיקר דב"ז הוא מהורת מנהג וז"ב:

נהזור לעיון שיורי בשר מר"ח לו משבת כתב האיד"א ז"ל בם"ה בברכ"י דים מקילין בשיורי ושמעתי דחיה מהרוח דבם"ע וכו' ואעפ"י שים לדחות דחיה זו בם"ם במקום אחר מ"מ אין למחות במקילין ע"כ. והרב בעבני תשו' סי' תקי"ח סוס"ק י"ח כתב וז"ל דבמדינתנו לא שמעתי מי שמיקל בזה ומי שמיקל בזה הוא בכלל פורץ גדר. אך אפי' במקום שמקילין בזה אין להקל אם לא שהשבנה היתה לעוך שבת וכדרך מקבה וסיבה בשאר לחול. אבל פשיטא אם ביבל לעבת יותר מהצריך בבדי שיאבל לו לחול אם יהבל בחול פורץ גדר הוא דמשיקרא לא אשתרי לשבת בלל שהרי חי"ל לזה בלל בשבת והוא פשוט עכ"ד יעו"ש:

א. בשוה"ת סי' תקי"ח כתב מרן ב"י ז"ל וז"ל כתב בתה"ד שמוהר"מ חוסר לבבם בנדי קטנים בשבת זו. לבל מהוך דברי ת"ה נר' שלא נהגו כן וגם הגו לא ראינו ולא שמענו מי שנהג כן עכ"ד. והשבנה"ג הגה"י חות ו' כתב וז"ל בבאן דאה דברי מוהר"ם וביאר דבריו דלא יש בחות ה' חוב לבניה דברי מוהר"ם שמלפפין בהם הקטנים שוליאין רעי ומשתינין בהם דהגהו מישרת שרו וכו' דמשמע דבשאר בנדי הקטנים מודה הרב ז"ל למוהר"ם דאסור לבבם. ויהולי טונה הרב ז"ל בחות הגו' לומר דבאת לפי' מיהר"ם מודה וכו' לבל לדידיה לפי' שאר בנדי הקטנים שרו כמו שבשבים באן. לבל ראיתי להרב ז"ל בם' הקלר בתם במוהר"ם ז"ל דאסור לספר ולבבם לקטנים והגיה בם' המפה דבנדים שמלפפין בהם הקטנים שרו. ואולי מ"ם בבאן הוא שלא ראה מוהגין בן לבל לעניו הדין ס"ל במוהר"ם ז"ל עב"ה. ואחמ"ב מעל"ה אין מורך לידחק בבל זה דהבי מדן הב"י ז"ל המה בתו נהוגים ומוסבין דבתחי' בשהביא דברי מוהר"ם ודחאם הייגו על בנדי הקטנים שמלפפין בהם ומוליאין רעי ומשתינין בהם דעל אלו קאמר דלא ראינו וכו' מה שאין בן בנדים שחוגים מלפפין בהם כמו בסות סבירא ליה בוותיה דמוהר"ם ז"ל ובהבי מדויק מה שקרא אותם בנדי ומוהר"ם אסר ואינו ז"ל דאה דבריו ובמו בשון ז"ל דייק בן לקמן בשביאר דבריו וקאמר ודייק ליפניה שבתב לעון בסות ולא לעון בגד ע"ב. ודבריו בלו נבונים ואול"ת. ועיין בם' סו"ע אות מ"ג דבתב דמ"ש הב"י בשם הלבות בשחים אולי הוא מה שהביא הה"ה. ושוב בתב דמדברי הב"י שדייק מלעון בסות וגם מלישור הספורת משמע שאין זה הלבות שחים על מוהר"ם וכו' ע"ש. ובפי דבריו יהיו מוסבמים דבריהם הב"ל בלאבר יעויין:

ב. עו"ש בסי' הנ' הביא מרן הב"י ז"ל בשם תה"ד דאותה מלאבה שעושין הנשים לעניפים וכו' וגם הגברים הצוות חוטים לתפיר בהם בגדים בתב הבאה"ג ע"ז בתוב בת"ה וכו' ס"ב סי' קנ"ב. אותה המלאבה שעושין הגברים וכו' ת"ה סי' קנ"ב. הצוות חוטים כדי לתפור וכו' ת"ה סי' קנ"ב. ע"ש. והראה ירחה דלא בא בפיו דבר חדש דהן הם הדברים שהביא לוהם מרן הב"י ז"ל ובבר מקודם הוא ניין ע"ד מרן שבתב בתוב בת"ה וכו' ס"ב סי' קנ"ב וע"ש:

ג. עו"ש בב"י סי' תקנ"ד אל עץ מוחפס עור לאסור. הרב"ד ז"ל בסי' אל"ב דייק מלשון זה הא ליפבא מותב ביון דאינו מועב בשרו בעור ומזה אתיר לעשות לנפלאות אל לאר נפן וחא"ב מעשל אל עור. והרב דב"מ ז"ל סי' ט"ל חלק עליו וכתב דאם אינא להיתר זה לאר התירו לאיה ולאולה שבניבה קשה להם לעשות מעשל אל עור על דעלו הי"ל לעשות לנפלאות אל בגד לאר תחילה וחא"ב מעשים אל עור ע"ש. ורחיתי להשו"ע ז"ל בחיו"ד סי' שב"ב דאחר שהביא דברי הרב"ד ומה שחלק עליו הרלב"ם ז"ל בל"ל בתב וז"ל אין זה דחיה בלל שאנו רואין בחום הרחות שאנ שמנין בתי שוקיים אל עור אינו מנין בתי שוקיים אל לאר נפן הנק' לנפלאות דהלנפלאות ים להם נקבי אריגה שדרך שם נעשם הקרירות והניחה. מה שאין בן בתי שוקיים אל עור שאין בהם נקבים בלל והם מניחים על הרגל מפני ומשום הבי התירו נעילת הסנדל לחיה ולאולה אף על פי שאין בו סבנה ט"ב. ודבריו הם תמוהים דגם הרדב"ם ז"ל כוונו מבוארת דאם אינא לאיתר זה ל"ב גם בחיה ואולה הי"ל לעשות בן דהיינו שיעשו תחילה לנפלאות אל בגד ואח"ב יעשו עליהם מעשל אל עור ממש ול בתי שוקיים אל עור בלאיה לופן שיהיה ובלבד שיהא מפסיק בגד בין בשרם לעור ופפיר הוי המעשל מנין על בשרם מהניה והקרירות מבוין שלובשים לנפלאות אל בגד ועליהם לובשים מעשל אל עור זה ע"ג זה. ולמה התירו להם לעשות מעשל אל עור להדיוא על בשרם ממש אלא ודאי מזה מוכח דדיוק הרב"ד ז"ל הוא נר'. ברם לי הדל מלד אחר י"ל דאין זו דחיה כ"ב דאין דין לומרים התם והאולה יעשו בדרך זה לנפלאות אל בגד ועליהם מעשל אל עור הוא דיוק בופן זה הוא דמותר ואם א"א להם לעשות בופ"ז בנין שאין להם ובוונה גם בחיה ואולה

לחשוב להם לגעול מגעל של עור ולכן הפסו בלשונם מילתא פסיקתא דמותר להם לגעול מגעל של עור מן הדין ובודאי אם יפסיד להם שילבשו של בגד תחי' ועליהם יגעלו מגעל של עור הסברת נותנת שנריך לעשות דזהו הטוב והישר ואם ח"ח מותר במגעל של עור לכד. ביאופן דלע"ד דמלד זה אין כ"כ דחייה מהא וכנ"ל:

סימן כ"ה

מגילה. מי שהוא ממקום שקורין המגילה בי"ד וט"ו דהעיר היא בספק אם תומתה מוקפת מימי יב"ג או לא. וביום י"ד היה הוא מתון לעיר במדבר וביום ט"ו בכוקר בא לעירו אם קורא אותה בברכה יען שלא קרא אותה עדיין. או לא:

הנה מרן ז"ל בסי' תרפ"ח ס"ח פסק כן עיר שהיה בספיקה או בדרך ולא היה בידו מגילה ואח"כ נזדמנה לו בט"ו קורא אותה בט"ו ט"כ. והמג"א ז"ל סם כתב דקורא אותה בלא ברכה כי"ש ז"ל וכ"כ בשמו הבאה"ט גם פר"ח ומט"י וגה"ש ז"ל כן ס"ל. אך הט"ז ז"ל כתב דיקרא אותה בברכה גם הח"ל ז"ל הביא דברי המג"א וכתב וז"ל ואני אומר דיברך דס"ל לא כתב אלא אם יש מי שמסתפק בדבר לא יברך כ"ל שאם יהיה לו רחיה נגד זה לכל הוא עלמו פסק דיברך. וכ"כ בס' תניא שהיה אחר ז"ל ונמר אחריו ברוב דבריו פסק בפתם דיברך. גם ה' עולת שבת כתב בפשיטות דקורא בברכה. והפר"מ בחשל אברהם הביא דברי הח"ל וכתב דמ"מ נרחה דיקרא בלא ברכה דסב"ל. והש"ג הביא דברי הכ"י בשם הס"ל וכתב דהספק הוא דבשם שאין קורין המגילה בי"ו או בי"ז משום ולא יעבור כדאמרי' גרים מכלתין כך בן עיר שומו בי"ד אין לקרות בט"ו בברכה דבבר עבר זמנו וכ"כ הכל בו ורבינו סתם דבריו ולא פי' דיקרא בלא"ב מ"מ הכי פירושו וכן פי' בפר"ח דבריו ע"כ. גם ה' חי אדם וה' בית עובד כתבו דיקרא בלא"ב בחופן דבן עיר שומו הוא בי"ד דוקא במחלוקת הוא שנוי בין הפוסי' ז"ל דהיכא דס"ל דיקרא בט"ו בברכה והיכא דס"ל בלא"ב ובודאי דלדינא מאחר דהיכא פלוגתא יקרא בלא"ב דבמידי דברכות ספקו לקולא ושותא"ע וכמ"ש הפר"מ וז"ל. ברם ז"ד בבן עיר שומו בי"ד דוקא ולא בט"ו משא"כ בכ"ד דעדין הוא זמנו לקרות בט"ו הגם דבשהות יושב בעיר בי"ד ובט"ו קורא אותה בט"ו בלא"ב היינו מאחר שהות שפק וכבר קרא אותה בי"ד בברכה מאחר שהות זמן קריאה לכל לכן שוב לא יברך ליל קריאתה בט"ו. אבל כגון כ"ד דעדין לא קרא אותה כלל דלא ס"ל מגילה וביום ט"ו עדיין זמנו הוא הדעת מסכים דכ"ע מודים דיקרא אותה בברכה. וזה היה מעשה באחד שהיה ביום י"ד מתון לעיר וביום ט"ו בא לעיר ובהיותי ס"ן בביהכ"נ וקורא ביום ט"ו בס"ת בס' ויבוא עמלק כמנהג עירנו דמשק יע"א וקראו לאיש ההוא לעולה שליבי לס"ת ואחר הקריאה שאל אותי שהוא עכשיו רוצה לקרות המגילה עם הציבור אם מחוייב הוא לברך על קריאתה תחילה ושוב או לא וכו בפרק השכתי לו דמחוייב לברך כיון דעדין לא קרא אותה כלל וזה היה מדעתי בלא רחות בספרים. ושוב אח"כ פגיתי לרחות בספרן ס"ן אם יפה דעתי וכפי מה שרחיתי בדבריהם הנ"ל יש ללמוד לנ"ד דהיכא הבי הוי דיקרא בברכה וכנ"ל. וגם בנ"ד אין לפקפק מהא דכתב ה' זכור לאברהם ת"ג דאף שקורא המגילה בזמנה אם קורא אותה ביחיד היכא דס"ל דקורא אותה בלא ברכה וכיון שכן סב"ל ושותא"ע. דמאחר דבנ"ד הוא קורא אותה עם הציבור שפיר דמי לבדך דהוי כאילו בזמנה וקורא אותה בציבור ויכול לברך בלי שום פקפוק. וכל האומר ומדובר מבלתי רחות כם' ס"ן הפוס' ז"ל שהובא בעוזרת נ"ד. או"ר דיש להביא רחיה לנ"ד שדינא הבי הוי ממה שרחיתי כם' ויען הברהם הגד"מ לבמוהר"ח פלאגי ז"ל בסי' מ"ט דעלה ונסתפק בעיר שקורין בי"ד וט"ו וחל פוריס ביום ה' ויום ו' ולא הי"ל מגילה וקבלו שבת מבע"י ובא להכ מגילה בחופן דיכלו לקרותה ולהשלימה עד גמר שעה י"ב אם יוכלו לקרותה. או"ד כיון שקבלו שבת אין לקרותה שעבר זמנה חביב דהוי ט"ו ולא ט"ו. והביא דברי הט"ז ז"ל בסי' ת"ר דעשאל כזה בענין שופר ותסיק דיתקעו בלא ברכה והאריך והביא דברי הפוס' ז"ל מ"ש על דבריו ותמוה דינא תסיק כן דיקראו בלא ברכה ישוע"כ. דמוכח שפיר לנ"ד דיברך דאם איתא דביום ט"ו גם אם לא קרא אותה ביום י"ד אין לברך כלל הי"ל גם אם רוצים לקרותה בבוקר ביום ט"ו אין לברך ולאו דוקא כשבבר קיבלו שבת וכו' ח"ו בר' בבירור דס"ל דדוקא בנדונו שבבר קיבלו שבת ובאו לבלל שפק שלא יקראו אותה כלל דהוי ט"ז ולא ט"ו לכן פסק דיקראו אותה בלא"ב. משא"כ בנ"ד ודאי דקורא אותה בברכה וז"פ ובבור. ובבר כתבתי דגם ליכא תשש ממ"ש הובו"ל ז"ל מאחר דקורא אותה בלבור ובנו"ל ותל"מ. והלל ברחמיו יל"מ ויומ"ן כ"ד העבד הבוטח בלל מיסיב וכב:

הנעיר **עזרא הבהן טראב** ס"ט

סימן כ"ו

עמ"ש מרן ז"ל בס"ע סי' תר"ן מי שתופס בידו מגילה שאינה כשירה לא יקרא עם הש"ן אלא שומע ושותק ע"כ. כתב המג"א והט"ז ז"ל משמע שאם יתן השומע לבו לזה הקורא במגילה פסולה אלא בש"ן. משמע דהוא עלמו יכול לשמוע מש"ן אעפ"י שקורא. וכ' הר' מחלית השקל ג"מ אם קורא רק לאחד מ' ראחי השומע לקרות עם הקורא מתוך מגילה פסולה דהא הוא יכול לשמוע לקורא ואחר ליכא בהדיא ע"כ. ואני הדל ק"ל על דבריהם דהא שורש הדין הוא מדברי הרשב"א ז"ל בתשו' סי' תס"ז ושם מבואר הטעם מפני שונתן דעתו בקריאתו באותה מגילה ע"ש. והיינו דהחשש הוא משום הקורא בעלמו וכמ"ש הכ"י ז"ל בשמו וכ"כ בשם ס"ל כתב הרב ר' בנימין שבשחזן קורא המגילה לריכין הלבור לשתוק ולכוון דעתם בקריאתו ואסור להם לקרות במגילות שלהם כתובים בגליון דכיון שלהם כתובים כהקנם הו"ל כקורא ע"ש. וכן הפסוקים שנהגו הליבור לעמוד כולם יחד הקורא חוזר עליהם וקורא מתוך הכתב לפי שבקריאת הליבור לא יגלו י"ח שהרי קדאו בע"פ וכן המנהג וכתב הב"י ז"ל ותע"ג דתניא השמיט בה הסופר פסוקים וקראם ע"פ יגא ה"מ בדיעבד אבל לכתחי' לריך לקרותה כולה מן הכתב ע"כ. דלפי"ז יולא גם שהוא בלחש בחדא דוקא וליכא לאחר בהדיא אינו רשאי השומע לקרות עם הקורא מתוך מגילה שאינה כשירה דחיישינן שמא יתן דעתו בקריאתו במגילה שבידו. וכבר מצא מצא סי' תתר"ח הביא דברי הש"ל וגם דברי הרשב"א הנ"ל וכתב ומה שאנו קורחים בחומשים בעת קריאת החזן של קריאת הש"ן אנו סומכים וקורים בחומשים משום דאו שפי יכול לשמוע מלה במלה וכמ"ש הרא"ש בתשו' הביאו הטור סי' ר"ט. אך לאותם הקורים בחומשים בעת קריאת החזן אל יגביהו קולם רק קול דממה דקה ישמע דאם יגביה קולו שוות יתן לב השומע לזה שקורא בחומש ולא לקריאת החזן ולריך לנעור במי שעושים כך בא"י נהגו לנעור

כמי שמסייע לחזן ע"פ וכ"כ הכל בו וז"ל ומנהגנו לנשוך כמי שמסייע לחזן בע"פ והטעם שמא השומע יתן לב לקריאתו שהוא בע"פ ולא לקריאת החזן ע"כ. והכ"מ וז"ל הביא דברי הת"ח ומור"ם שם בהגהה הביאם. ובודאי דדעת המ"מ וז"ל דמה שנהגו כן עפ"י הרת"ם וכו' ולא מיירי שמא יתן דעתו בחומש שקורא בו הוא משום דהכל יודעים שאינם יוצאים בקריאתם בחומש ולכן לא חתו לסלוקי דעתם מקול החזן. משא"כ כשהוא קורא במגילה פשוטה דחתי למיטעי ולסלוקי דעתיה מקול החזן ועיין כמ' שלמן נסוה שכ"כ. לך לחם זה שק"ל על השו"ע שהבין דמ"ש המ"מ וז"ל ומה שנתנו קורין בחומשים בעת קריאת החזן וכו' היא על קריאת הפרשה של כל שבת ושבת. והוק"ל ע"ז דלמה תסר הרשב"ח לקרות במגילה פשוטה והולרך לחלק חילוק הנ"ל ע"ש. ותתמה"ר לית שלמו מלו"ע בדברי המ"מ בשורשם כ"ח בדברי שבנה"ג שהבי"ד וסבר שדבריו הם על קריאת הפ' ולימו כן שדבריו הם על קריאת המגילה וכמו שמבואר בדבריו שם ביעו"ש. וגם שם הביי"ד המג"א ולא העיר עליו כנ"ל ותבין לית ידעתי למה. ולית לומר דדברי המג"א והש"ז וז"ל הם סובכים ע"ד מוה"ס וז"ל בהגהה שכתב וכן לית יסייע בעל פה וכו' דלת יכוו כלל דבקורת בעל פה תיכת תשתא לשומע ולא לקורת דידע לינים בנפשיה דהוה קורת בעל פה ולא מסגיית ליה לכל השומע ממנו לפשר דהוה רחיק ולא ידע ביה דהוה קורת בע"פ. ברם כשהוה קורת במגילה פשוטה תיכת תשתא לקורת ולשומע ממנו וכמו שתילה הטו"ג בין קורת בחומש לקורת במגילה פשוטה. וזהו שהרשב"ת וז"ל בדין הקורת במגילה פשוטה תשתא לשמע יתן דעתו בקריאתו בחומש מגילה. והת"ת והכל בו כדין הקורת בע"פ חשבו להשומע דוקת ולא לקורת. ועיין נ"כ להלבוש דבקורת במגילה פשוטה כתב הטעם להקורת שמא יתן דעתו בקריאתו כה ובקורת בע"פ כתב הטעם משום השומעים ממנו. וא"כ נר' דכמגילה פשוטה לית יקרת עם החזן כלל אפי' שהוא לבדו כ"ת שומע ושותק דוקת:

שון"ך לה' אליה רבא דדחה לדברי המג"א דבמגילה פשוטה לית יקרת כלל שמא יתן דעתו בקריאתו כה והביא דברי הלבוש דיש חילוק בשעמים וכנ"ל. עו"ש הביי"ד המ"מ וז"ל בעניו החומשים וכתב דיש להתחיר במגילה שיאמנו מתוך חומש ולא יקרת דקריאת מגילה תמיד מקריאת התורה בעניו זה ע"ש. וגר' מדבריו שגם הוא מכין בדברי המ"מ כמו שהבין השו"ע וז"ל ולע"ד נראה כמו שכתבתי. עו"ר ג"כ להפרמ"ג דהק' על המג"א והט"ז ודחה חותם ועיין על הת"ר וכתב דאם כתבו להשוות דברי הרשב"א והת"ת וז"ל בב' פניס או דיש לחלק בקורת בע"פ דידוע דת"י י"ח ומכוין מלה במלה להט"ן אלא שאחריס אין שומעים משא"כ בחומש הוא עלמו אינו יולא דשומך על קריאה בחומש. או דהת"ת מיירי שהוא כבר יצא י"ח ומסייע לחזן בע"פ ונוערים בו משום אחריס השומעים. והרשב"א מיירי בלתם ואפי"ה לית יקרת וכו' ע"ש. וה' בית עובד בה' קריאת המגילה חות ג' הביי"ד מרן וכתב דהטעם כתב בב"י שמא יתן השומע לבו לזה שקורת כמנ' פסו' ולא לב"ן. והביי"ד המג"א דכתב דלפי"ז משמע שהוא עלמו יכול לשמוע תשע"י שקורת ושוב הביא דברי המ"מ ע"ש. ולא העיר כלל בכל הנ"ל ולא הביא עין בדברי הרשבי"ם הנו"ל:

א. עוד רליתי לה' בית עובד בד' קע"ז בדין משלוח מנות חות י"ב שהביא בשם ה' מיס שאל בקונט' מי"ר סי' ח"י דהשולח לחבירו פאסטי"ל העשוי מעיסה ובתוכה בשר דתניא בשני מינים ויולא בה י"ח מתמ"ל. ועו"ש בחות י"ג הביא בשם עדב"י סי' ל"ב דנסתפק בהשולח לחבירו דג וביצה שעליו חו פת ופניו טוחות בביצה אם יולא י"ח מצ"מ ע"ש ואחד הקורא בדבריו יעיין לחלק דהתם בפאסטי"ל דחיכת ממשות הבשר בעין לכן כתב ה' מ"ש ז"ל דיולא בו י"ח מצה"כ בדג וביצה ופת וביולא שאין המשות כ"כ בעין להכי מספק"ל להעב"י ז"ל. ואחד הרוחה שם בדברי ה' מ"ש ז"ל דלא ס"ל לחלק ביניהם כלל דהתם עיקר יצוחת דידיה מהניא דעירוב דמהני בדג וביצה שעליו לחזו לקולא וה"ה בכאן ושוב ניין על העדב"י ז"ל והיינו דהוה מסופק בזה וא"כ גם הוה בשאר תלגו בספק כהעדב"י ז"ל ולעולם דליכא חילוק ביניהם והס שון והדמ"ן יתעבר. וכיון שכן לא הי"ל לה' כ"ע ז"ל להביא בפשיטות כדין הפאסטי"ל כשם המ"ם ז"ל דחשיב כשני מינים ויולא בו י"ח. ולהביא ספיקו של העדב"י ז"ל כדין דג וביצה ולחלק אח הסוין ודבריו הם תמוהים ול"ע. והעיקר הוא שלא יצלת לחבירו פאסטי"ל לצדו ולהשנים עלמו בספק הרשנים ז"ל הנ"ל דלא כהרב כ"ע ז"ל:

ב. עו"ש כדין כתיבת המגילה חות כ' בסוף הלשון כתב וז"ל וכ' דה"ה אם כתבה תלייה על גויל או על קלף ותלייה על דוכסוסטוס דכשירה ע"כ. ותתמה"ר זו לריכה רבה ולע"ד ליתא דשאני התם אם כתב חלייה על הגויל ותלייה על הקלף דכשירה כיון דלא הוי כ"ח חדא בדיעבד כלו' דלכתחי' לריכה שתהיה כולה כתובה על הגויל או כולה כתובה על הקלף ואם כתב חלייה על זה ותלייה על זה מכשרינן בדיעבד. משא"כ הכא דאעיקרא מה שהכשרנו אם היא כתובה על הדוכסוסטוס היא בדיעבד דוקא דלכתחי' היא לריכה להיות כתובה על הגויל או על הקלף וא"כ אינו מן הדאוי שנכשיר גם אם היתה כתובה חלייה על הגויל או על הקלף ותלייה על הדוכסוסטוס דהו"ל תרי בדיעבד תרתי לריעותא:

ג. בס"ע סי' תרל"ג ס"ג תכל לית בע"י. הרדב"ז וז"ל בתשובות סי' תק"ת כתב דבני כרכיס שתל בשבת יום ט"ו אם תמר על הנסים ביום י"ד אינו תוזר וכן אם תמר בשני הימים דהת בב' הימים נעשה להם נסים ע"כ. והביי"ד ה' ערוך השולחן בסי' הנ"ל וכתב ט"ז משמע דבני י"ד שתמרו בט"ו תוזר דהת לית נעשה להם בו נם ע"כ. ולדידי אני הפשוט אחתמ"ר תומר דאדרבה מדברי הרדב"ז הנ"ל משמע דגם אם בני י"ד תמרו בט"ו אינו תוזר מכיון דנתן הטעם לבני כרכיס דומנס בט"ו אם תמרו תומו בב' הימים אינו תוזר הוא משום דבשני הימים נעשו להם נסים ונוגע דבריו הוא דנעשה גם בי"ד לבני עירות ובט"ו לבני כרכיס. ול"ב ה"ה בני י"ד דומנס בי"ד בדיעבד אם תמרו תומו בט"ו אינו תוזר כיון שגם ביום ט"ו נעשה בו נם ליפרחל לבני כרכיס. ועיין לה' יוסף תומן סי' ת' דמפרש בפשיטות דמ"ש מרן בב"י בשם תו"ת להזכיר על הנסים תסוד כ"ת בי"ד והקשה עליו דמה תיסוד יש בהזכרת על הנסים הוא על מקום שאין קורין אלא בי"ד דוקא ע"ש. והתמה לית זכר ב"ד שהרב רחם יוסף תיסקפיפא ז"ל והשו"ע ז"ל פירשו דהטעם על מקום דקורין המגילה בי"ד וט"ו עליהו קאמר דאסור להזכיר עה"נ בט"ו כיון דרוב העולם קורין בי"ד תולינן בתר רובא ונמלא דאם תמרו עה"נ הוי הפסק בתפילה ע"ש:

ד. הפר"ת בחו"ת סי' תרל"ד הקשה תימה שתי מתנות לכל תביון וכו' ותירן תי הוה כתיב לתביונים מתנות הומ"ל לבני תביונים ד' מתנות. תבל השתא דכתיב ומתנות לתביונים בשתי מתנות מיפשר וכו' ט"ש והרב מרחה המוגה ז"ל בה' ביכורים ד' מ"ד ט"ח הק' עליו מסוגיית דילוף ריקם ריקם מעולת רחיה דפריך ותימת ה' סלעים מכולהו ומשני תי כתיב ריקם לבסוף כדקאמרת השתח

דכתיב ביקש בריצת שדי ריקם תלמן שדי ריקם וכו' דלפי דברי הרב הוי בהיפך ע"ש שגיית בל"ע דברי הפר"ח ז"ל. ולא זכר ס"ל דכבר החי"ל ז"ל בבדק"י סם קדמו בזה וגם הוק"ל מהגיה דעולות ובא לבלל יפוב דים תילוק מבי דרסי' התיבות שהם נוף הענין שהם מתנות גוליות דלא הוי כהפר"ח ז"ל. לבי דרסי' שיעור הדבר לבד בהגיה דריקם דאיכו תלת סבום החשבון

דלמו דיקם בריצת שדי ריקם תלמן שדי ריקם וכו' דלפי דברי הרב הוי בהיפך ע"ש שגיית בל"ע דברי הפר"ח ז"ל. ולא זכר ס"ל דכבר החי"ל ז"ל בבדק"י סם קדמו בזה וגם הוק"ל מהגיה דעולות ובא לבלל יפוב דים תילוק מבי דרסי' התיבות שהם נוף הענין שהם מתנות גוליות דלא הוי כהפר"ח ז"ל. לבי דרסי' שיעור הדבר לבד בהגיה דריקם דאיכו תלת סבום החשבון

חלק יורה דעה סימן א'

שאלה בעיר אחת שמוחזקי מתא שלהם הם דו"ה ולוקחים שכרם מהמיות הכשרות ולא מהטריפות שנהגו בזה מזה זמן קדוב ואחד מהם ילחת טריפה מתח"י ושאר השוחטים שעמו בתמלתם עליו הם מעלתם התרו בו והעבירוהו ל"י והחזירוהו ושוב עוד פעם שנית ילחת טריפה מתח"י והעבירוהו כבראשונה והחזירוהו ולא גילו לזון מע' הב"ד יכב"ק הקבוע בעיר בזה ושוב עוד פעם ג' ילחת טריפה מתח"י ואחי בתו השו"ב לב"ד וגילו להם על הכל והביאו את השוחט הזה לפני מע' הב"ד ועל שתי פעמים הראשונים הכחים שלהד"מ ועל פעם שלישית שלא יוכל להכחים בע"כ הודה וילא לעטון טענת הכל שהן אמת שהבאתה נהנבלה בשחיטתי בדעתו הוא היה רוצה להגיד לחביריו ע"ז אבל מחמת הערבוב והבהלה שהיה במקולין שכח ולא הודיעם. גם העידו עליו חביריו בפני הב"ד שכמה פעמים ירד למקולין לשחוט ולבדוק והוא היה שחוי ושתרו בו ע"ז ולא אבה שחוט ועוד שפעם אחת שתא והוא יושב בחופן שהוא מוגל הרבה במלאכת השחיטה. ועי"ז נתגלגלו הדברים בב"ד שגגלה קלונו עוד שעבר על השבועה שהיה מושבע מהחכם בחשי ע"ו שבעיר. שבועה במידי דשייכא להשחיטה ועבר על השבועה ב"פ. ונתברכו כל הדברים הנ"ל ונתחוקו בפני הב"ד וחזי הת' בחשי ע"ו הנ"ל נחוועד הוא וחו"ר העיר ע"ו והעבירוהו וגזרו עליו מלהיות שוחט ובודק עוד כלל. וכשרואה שנלחה הליו הרעה הלך עם אהוביו ורעיו ואלה את פני מע' הקונגל שלו שיהיה לו להדרעו"ר לשוב לאומנותו להיות שו"ב כבראשונה ואהוביו ורעיו הם משתדלים עמו בזה. גדעה נרדפה אם ים לו מקנה לחזור לאומנותו לאכול משחיטתו ובדיקתו. ומהו מקנהו בפי הדין:

תשו' מילתא דנא כבר היא מולחת והובאה בספרים לקדושים אשר בתרן המה וספרין פתיחו ובוחלי ביהמ"ד יוביחו והם מלאים מזה המדברים בדין עסק בים ואין כל מדם. ועיקרא דהאי מלתא היא בסו' בפ' ז"ב כ"ה. ההוא עבחא דפקלא עריפה מחותי ידיה פסליה ר"ן ואעבריה חול רבי מוייה ושופריה סבר ר"ן לאכשוריה אמ"ל רבא דילמא לישעומי לא מעריס אלא מאי הקנחים כדרב חידי ב"א דאמר החשוד על הטריפות אין לו מקנה עד שילך למקום שאמ"א ויחזיר אבידה בד"א אז שיולא עריפה מתח"י בד"א מבלו ע"כ. ופסקוה פיסקי הלכות ראשונים ואח"ז ע"ש. והן קדם אליהם נא פה מה שהיה כחוב אלגי מקדם קדמתה על דברי אחד המיוחד מיקירי הדעת שבירושלם. הוא אים הביניים. אשר כתב בענין זה מגילה עפה בעט ברזל ושופרת. כל שהיא הפלרת. ושלחה לבבוד מע' הרב המו' כמוהר"ר יעקב אב"ד ע"ו לעיין בדבריו הנעימים לראות אם יעלו לרצון לפני הדרת כבודו. ובו בפרק נתן את התברת בידי והוא ניזה לי לאמר. זיל גמור. וקבלת כתיב לא תענה. והתברת לא יבובת ולא יגוזה. ע"כ ילאתי ממחילתי ואיה לא גלהבה אלא בלפולא בעלמא. אמרתי ויהי מה. ורליתי עתה לבויתבם פה כי הם סייבי לזה. והגם בלא הבאתי דבריו בהרחבה כ"א בקל"ר אמין מ"מ ממ"ם אני הדל על דבריו יובנו כוונת דבריו:

תחילת דבר הביאת לשון הם"ם דפ' ז"ב ויולא לאלן והיה בהגי"ת דכל שאין חשם הערמה שעושה זאת כדי שיחזיקו לאומנותו מהני חזקה במקומו. ועפ"י מונח זה יולא לידון דגבי עד זומם וגשבע לשקר ל"ל מבאמ"ח אלא אף בעידו בב"ד שאמ"א די. ודקדק בדברי הרמב"ם ז"ל שכתב נבי ע"ו שהלך ולא כתב ילך וכו' והסכים דברי הרמב"ם והטור ז"ל לדבריו שכוונתם במ"ש שהלך וכו' וכן כל כיולא בזה שהעושה הוא אאין עיקר המקום אלא בעידו בב"ד שאמ"א די אלעגין זה הוא כיולא בזה ממקום שאמ"א כיון דלא מפני חשם הערמה נאחו וכו' והאריך בזה מע' י"ו. ואחני הפעוט לאיכא לחילוק זה היטו מסתבר דהרי בדברי כמה מהפוסי' ז"ל מפורש דס"ל דאף דליכא חשם ערמה שהוא עושה אלא כדי שיחזיקו לאומנותו עכ"ז ל"מ חזרה במקומם כ"א דלריך מבאמ"ח דוקא וכן מפרשים דברי הם"ם דפ' ז"ב וכמו שיתבאר לקמן ומה בדקדק מלשון הרמב"ם שכתב שהלך ולא כתב ילך לי מהא לא חיריית דכן לאמר שהלך וכן לאמר ילך הכל שולה בקנה אחד שהכוונה הוא דחזרת הע"ז שיחזור לבשרותו הראשונה הוא דוקא שהלך למבאמ"ח אבל בנוונת אחריכא לא. וראיה לזה דגבי חזרת מועלי בשבועות כתב מבאת לב"ד שאמ"א ולא כתב שלריך שיבות לב"ד וכו' אלא דל"ם. מה נם דהעתיק כתב דחזרת הע"ז שהלך וכו'. ומ"ם דביוחו בלשונם וכו' הוא כיולא בזה ממקום שאמ"א וכו' אחהמ"ר לבדי לא כן דמ"ם וכן כל כיולא בזה פי' הוא דאחר שאנה חזרת מבחקי בקוביית ומברח"י ומוב"ר ומועב"ם ושבת ועי"ז כתב יכל כיולא בזה דהיינו כל אדם שעבר עבירה שע"י נפסל אם עשה תשו' שהיא סיפר העבירה דנראה ממנה שחזר בו חזרה נמורה בחופ"ז דוקא הוא דמהני ולא כאשר כתב מע' י"ו דמ"ם וכן כל כיולא בזה חוזר עמ"ם שהלך לבבאמ"ח עו"א וכן כל כיולא בזה דלע"ד זה אינו וכל יפר הולך לבבו יבין דמ"ם בענינותן הוא העיקר דוזו פעם הלשון. ועוד האידום דין כזה דמהני חזרתו בעידו בב"ד שאמ"א הו"ל לאבמני' בפי' ולא להעמיסו בלשונם ואתייא מבללא במ"ם וכן כל כיולא בזה דזה הוא רבותא עפי להבמיענו דאף בעידו מהני חזרתו. וביותר ק' דא"כ הול"ל שילך לב"ד שאמ"א ולאפוקי זה הלשון הקלר לב"ד ומחילא לבן ידעינן דאף בעידו בב"ד שאמ"א דיו ואם כאולי בעידו כל הב"ד יודעים לוחו הוא מוכרת לבתת לת הגליו

לגלח לעיר אחרת לפני כ"ד שאמ"ח. ח"ו אנו מוכר"ל דס"ל דבעירו לא מהני חזרתו כלל כ"ח עד שילך למשאמ"ח. ולעיקרא יש לי לעמוד בדברי מע' י"ו דגר' מדברין דגם ע"ז צריך שיהיה בכ"ד וזה לימו דע"ז ת"ל כ"ד כ"ח דוקא שיתאמת שנתנו לו ממון להשיד שקר ולא כ"ה דיו ושמה חוזרה ולא צריך כ"ד כלל:

ומן התימר מ"ם מע' י"ו בדברי הירוש' בנשבע לשקר שאמרו שילך למשאמ"ח דלאו דוקא מקום הלגו גם בעירו בכ"ד שאמ"ח שני ונדחק בדברי המשרים שכתבו בשם הגדולים דדוקא בשל"ם צריך מקום שאמ"ח וכו' ופי' נ"ב דלאו דוקא דבריהם וכו' ושו"כ דמ"ם הטיור בע"ז שהולך ע"ם הוא ול"ל הלך וכו' והתירוץ בזה. לע"ד הם דברים דחוקים ואין טורך להתירוץ בדחייתם דהאמת הוא דדוקא לריך מקום שאמ"ח ואינו די בעירו ואתו דברי המשרים ז"ל על תכונתם וכמ"ש הפוסקים ז"ל כאשר יעו"ש:

ואנכי תכיש תומר בשם"ר למרן הב"י ז"ל דכתב וז"ל ומ"מ הרמב"ם נר' דלא ס"ל שעשה מומרת הטבת וכו' ולדבריו לריך שעשה מ"ם בהני דבעו מקום שאמ"ח טפי מהנך וכו' וה"ט שיך בחשוד על השבועה וכו' לפיכך לריך בהני שילכו למקום שאמ"ח וכו' ע"ש. הנה נרחה להבין בדברי הרמב"ם דמ"ם דחזרת המועל בשבועות מטבת לב"ד שאמ"ח ויאמר חשוד אני לו יתחייב שבועה בממון חשוב בב"ד שאמ"ח ויפלם. הוא דדוקא בעי' ב"ד שהוא חון לעירו מקום שאמ"ח דומיא דע"ז ושבת ואתריו נמשכו בסברת וו הפוס' ז"ל. ואנכי העבד יש לי לעמוד בזה דלכאורה נר' דאינו כן שדברי הרמב"ם והטור ז"ל דקדקו בלשונם דבחזרת מועב"ם כתבו מטבת לב"ד שאמ"ח ולא כתבו שילך לב"ד מקום שאמ"ח כמ"ם בשבת ובע"ז. ונר' מזה דמועב"ם טפי שילך בעירו לב"ד שאמ"ח דיו וא"ל שילך חון לעירו מקום שאמ"ח כמו בשבת וע"ז. וי"ל דמרן ז"ל מה שפי' בדברי הרמב"ם כן מפני מה שראה בדברי הירוש' שם שאמרו דחשוד שה"ם צריך לילך למקום שאמ"ח ויאמר בפני ב"ד חשוד אני דגר' דס"ל להירוש' דאינו די בעירו אלא לריך לילך למקום שאמ"ח וכדי להשיות הרמב"ם עם הירושלמי פי' דבריו במ"ם מועב"ם מטבת לב"ד שאמ"ח היינו שילך לחון לעיר כמו בשבת וע"ז ובלשם יתד והוא נותן טעם לכולם דלמאי בעו מקום שאמ"ח טפי מהיכ כיון דהרמב"ם לא ס"ל דשעשה תומרת השבת הוא מפני שהשבירותו מלומטותו וכו' כשחוב בדב"ק:

ברם לאחרי רלותי בדברי הירוש' בפ"ז דשבועות שאמרו שם וז"ל החשוד בשבועה מלימתי מקבלין תותו משבועות בב"ד ויאמר חשוד אני. מה נן קיימין אי בהוא דקלוש מיב לחבריה שבועה וב"ד מוסרין שבועה. אלא כן אנן קיימין בהוא דחזיל מידון בב"ד דלא תכמין ליה ויאמר לון בגרת חשוד הוא. לפ בהוא דקלוש ותייב ליה שבועה ומחליה עליה ט"כ. נפל פיתת בבירת דגם בירוש' לא קאמר שילך למקום שאמ"ח כ"א בב"ד דלא תכמין ליה ויאמר חשוד אני מהני. ות"כ מי הכריחו למרן הב"י ז"ל לפרש דברי הרמב"ם שאמר מטבת לב"ד שאמ"ח היינו שילך למקום שאמ"ח ונמשכו אחריו ג"כ הפוס' ז"ל. ועוד ק' במ"ם המשרים ג"כ ח"ד בשם הירוש' שילך למקום שאמ"ח וכו' דמ"ל דהירו' הלריך שילך למקום שאמ"ח הרי הירוש' קאמר דחזל מידון בב"ד דלא תכמין ליה ועוד אני תמיה דהסמ"ג בה' עדות סי' רי"ג כתב ע"ם הירוש' בלשון הרמב"ם וז"ל מלימתי חזרת המועב"ם מטבת לב"ד שאמ"ח וחומר חשוד אני לו יתחייב שבועה בב"ד שאמ"ח בממון חשוב וישלם ולא ירלה לישבע ע"כ דנרחה מ"ם לו יתחייב וכו' זהו הלד הב' שהובא בירוש'.

ולפי האמת דאינו כן דכתבו שם דאין קיימין בהוא דחזל מידון וכו' לפ בהוא דקלוש ותייב ליה שבועה ומחליה עליה. ופי' מבואר דלפ בהוא עומד בב"ד מכירין חותו מהני ליה חזרה כגון דנתחייב לחבירו שבועה וכיון דהב"ד יודעין בו שהוא חשוד וגם הוא חומר ע"ע חשוד אני לין מוסרין לו שבועה ודינא הוי דשכנגדו נשבע וגוטל והוא מחל לחבירו השבועה וחילם לו בלא שבועה כעין זה ג"כ הויא חזרה. הרי דהלד הב' של הירוש' הוא דלפ שנתחייב שבועה בב"ד שמכירין חותו וחילם ולא הלה להשביע לשכנגדו חשיבא חזרה. ות"כ מהו זה שכתב הסמ"ג ע"ם הירוש' בלד הב' דיתחייב שבועה בב"ד שאמ"ח ומוכר"ל דהלד הב' שכתבו הרמב"ם והסמ"ג לא זה הוא לד הב' הכתוב בירוש' אלא הם המליאו לד זה וכמ"ש הב"מ וכ"כ בב"י וז"ל ומ"ם אי יתחייב וכו' כ"ל שלמדו רבינו מהסיא דטבח שכתב בסמוך ט"ם. לך עדין קשה מדוע לא כתבו הלד הב' המובא בירוש' דלפ בהוא דקלוש וכו' דמהניא לך חזרה וכעת לא רלוני מי שהעיר בכל זה כלל:

שון"ך לה' פ"מ על הירוש' שפי' בשונת דברי הירוש' הכ"ל כמו שפי' אנן בעיותין ובמרלה הפעים אלו הביאו שם לדברי הרמב"ם והעיר בזה וכתב דהרמב"ם לא ניח"ל לפרש במקום שמכירין חותו אלא לפ עומד ואותן דלאו דוקא שיאמר חשוד אני אלא לפ שעומד ואותן בזה אלא שנתחייב שבועה במקום שאמ"ח והוא מוחל לזה התמין ואינו רולה לקבל השבועה עליו. ומ"ש הב"מ ז"ל דלמד זה מדין הטבח נרחה דמכאן הוא למד ע"ש. ועע"ד הוא דוחק לומר כן בהירוש' כאשר ירחה המעיין:

שוב תשוב לדברי מע' י"ו דרלוני לו דדקדק ע"ד מרן הב"י ז"ל שכתב דהרמב"ם לא ס"ל שעשה תומרת הטבח הוא מפני שהשבירותו מלומטותו. דמה יענה לסוגיית עבוכה בפ' ז"ב דאמר דילמא לישנומי קא מעיים ומזה הכריח הרמב"ם מודה דטעמא הוי משום שהשבירותו מלומטותו ובדברי התום' ע"כ. ולכאו' למינא דלי מהא ל"מ הרמב"ם מפרש דברי רב לדי ב"א שאמר החשוד על העריפות וכו' הם להכשירו לעדות ולא כדי להכשירו שיחזור ללומטותו וכמ"ש התק"ל בי"ד ח"א סי' קמ"ט ע"ם. ונוכל לומר דמ"ם בם"ם לישנומי קא מעיים לין פי' משום כדי להחזירו ללומטותו כ"א כדי שיוכשר לעדות או כדי לאחזוקי נפשיה בעיני הבריות בתים כשר וכמ"ם מוהרח"ם ז"ל בח"ג סי' י"ב וז"ל והוכרחו התום' לומר דטעמא דלישנומי כדי לחזור ללומטותו משום דאי לא"ה אלא משום שים תמוד ממון לבד מתמרין דכדי להרחות עלמו בכשר עושה בן וכו' ע"ש. דגר' מדבריו דים ב' מיני עורמות ה' כדי לאחזוקי נפשיה בכשר והב' מ"ם התום' דהוא כדי לחזור ללומטותו. וכיון דגר' מדברי הרמב"ם דטעם הטבח דמתמרין ביה לאו משום שהשבירותו מלומטותו לכן הולרך מרן ז"ל לאתי טעם להני תלתא טבח ומועב"ם וע"ז דהלריכו לותם מקום שאמ"ח. וגגרו כל הפוס' ז"ל כתר דברי מרן דהרמב"ם לא ס"ל כם' התום' דטעמא הוי משום שהשבירותו מלומטותו. וגם מוהרח"ם ז"ל לא פליג על מרן כ"א בסוף דבריו שכתב דלפ"ד התום' ל"ם בודק לטעמו שים הגלת ממון או לאחרים שלין לו בה הגלת ממון מטבירין חותו וכו' בזה הוא דפליג עליו וכתב דליכא הכרעה לומר דהתום' תולקים בזה בדם בעיקר דברי מרן לא פליג עליה וס"ל כוותיה ולכן הולרך גם למרן קושית מרן שהק' מדברי הירוש' ע"ד התום' כאשר יעו"ש:

ומה שראה מע' י"ו להסכים דברי התום' עם דברי הרמב"ם והטור והוא דגם התום' ס"ל דאם יש בעירו ב"ד שאמ"ח מהני חזרה למועב"ם וע"ז ותי ליכא

בעירו ב"ד שחמ"ח חזי לריכים ליל למקום שחמ"ח ועפי"ז ליכא לתרן קושית מרן הב"י ז"ל שהק' על המוס' מדברי הירוש' וכו'. לע"ד דברי מרן הס חזקים כרחי מוכך וקושיתו במקומה עומדת דאל"ה לפרש בירוש' כמ"ש הוא יל"ו וכאשר האריכנו לעיל. ומו דגם דברי התוס' לא מתפרשן בהכי דהרי התוס' כתבו דכל אלו חזרתן במקומם ואי"ל ליל למשחמ"ח זולתי הטבח וכו' ובבריהם מבוארים דכל אלו דהייט מלוה ברבית ומפ"י ומשב"ק וע"ז וגאל"ם כולם מהני להו חזרה במקומם ואי"ן ליל למשחמ"ח זולתי הטבח וא"כ כמו שמוכר"ל דמלוה ברבית ומשב"ק ומפ"י מהני להס חזרה במקומם ואי"ן ליל למקום אחר כלל כן ג"כ ל"ל דס"ל דע"ז ומועב"ם דינם הכי כיון דכאחד מחתא מחתו אותם דדי להס חזרה במקומם לגי הס מכירין אותם. וחזרתם היא שיקבלו עליהם שלא יעבדו לכוכב עוד וחזרה זו מהניא להו כיון דליכא טעמא שהעבירוהו מלומנותו כ"א הטבח לריך וכו' וע"ז הקשה מרן עליהם מדברי הירוש' דהלריכו לחזור על השבועה שילך למקום שחמ"ח וכו' והתם ליכא טעמא שהעבירוהו מלומנותו. ודברי הרמב"ם והטור הס חלוקים מדברי התוס'. והנה דכל מאי דמלי' דלא לגפוסי בפלוגתא טפי עדיף מ"מ כיון דמכולהו בדבריהם דהס חלוקים לגן מה נעשה. ולזה השביעו הפוסי' עם מרן ז"ל שהתוס' הס חלוקים עם הרמב"ם והטור עיין בהלח"ם ה' עדות פי"ב ומשפ"ן ח"ב סי"ב והגו"ד כלל ל' סי' ל'

והחק"ל יו"ד ח"ח סי' :

עוד גורסות נבלאתי במ"ם מע' יל"ו דבטבח העיקר המקום דלא מהני חזרתו במקומו לפי' בב"ד שחמ"ח. ובמקום אחר די לפי' במכירין ע"כ. ואחה"מ היאך לפשר לומר כן דבטבח במקום אחר מהני חזרתו לפי' מכירין אותו דהרי בתוס' בפי' ואי"ל לילך למקום שחמ"ח זולתי הטבח וכו' הרי דלאחרו בפי' דהטבח לריך שילך למקום שחמ"ח ואם כדבריו יל"ו הל"ל שילך הטבח למקום אחר דאז הוה מצמע דהטבח מהני ליה חזרתו במקום אחר אף דמכירין אותו. ועוד כיון דהטבח לריך לילך למקום אחר הוה מפני חשש הערמה ת"ל מה יועילנו זה שהולך אחר שמכירין אותו עדיין חשש ההערמה במקומה עומדת. ומו אין לפשר זה דהוה גגד סוגיית ערוכה דפ' ז"ב שאמרה לריך שילך למקום שחמ"ח. ואין מי שיכחים בזה לפי' הלך לכמה מקומות אחרים והם מכירים אותו דלא מהניא חזרתו בהם עד שילך למקום שחמ"ח ויחזור שם אז מהניא חזרתו וכמ"ש בש"ם וכ"פ הפוסי' ז"ל ול"ע:

עוד הביא מע' יל"ו דברי הסמ"ע ס"ק פ' מ"ש ע"ד מרן שכ' שאין מכירין דהא בעירו אין לו תיקון זה שבלא"ה מכירין אותו וכו'. והק' עליו ממדבריו גר' דס"ל בדעת מרן דכ"ז דלריך מקום שחמ"ח הוא מטעם דבעירו אין לו תיקון זה. דגר' דאם יהיה אופן בעירו להמלא ב"ד שחמ"ח דמהני חזרתו במקומו. ואילו מרן ז"ל הוכיח מכמה טעמים דלריך מקום שחמ"ח דוקא ע"ש. ואני בעוגיי תמיהא דכוונת הסמ"ע הוא דבתחלה בא לתת טעם דלמה בעירו לא מהני חזרתו הוא כיון שכולם מכירין אותו כיון דאיתחוק שהוא חשוד בהכי אית ליה קלא בעירו והכל יודעים בו שהוא חשוד ורחוק המליאות דימלא בעירו ב"ד שחמ"ח מאחר שילא שמו בעיר שהוא חשוד בכך קרוב לודאי דכולם גלוי וידוע לפניהם דב"ז והחשש במקומה עומדת. ואף אח"ל דמשכ"ל דהמלא ימלא ב"ד שחמ"ח מה שח"א לפי דעתו אפי"ה לא מהני חזרתו בפניהם דאמרי' דכשגזרו מתחילה דלריך שילך למקום שחמ"ח לא חילקו בבעירו לא מהני ליה כלל. ושוב אח"כ כבר הסמ"ע בעלמו דחה טע"ז ונחן טעם אחר יעו"ש:

עוד הביא מע' יל"ו דברי הגו"ר מה שהק' ע"ד התוספה שהביאה הב"ח סוס"ד שכתב דאין תקנה להחזירו אם ירלו לומו מתענה ומלטער עד שילך וכו' דאין דברי התוספה נכונים בזה כלל דכיון דליכא ח"מ מכין לנו להחמיר וכו' וכתב עליו יל"ו דאפשר דהתוספה ס"ל כם' התוס' שהבין מרן הב"י ז"ל דאף דליכא ח"מ כל דאיכא חשש הערמה וכו' אין לו תקנה וכו' ע"כ. ורוחה אנכי דאין יסוד בדבריו כלל ולא קשה על הגו"ר דהנה התוס' ז"ל כתבו זה בפי' דאף דליכא ח"מ אי איכא חשש הערמה אין תקנה וכו' כ"א דמרן ז"ל הוא שכתב דלפי סברתם כן הוא וכבר נזהרת"ם ז"ל בח"ג סי' י"ב דאם דברי מרן ז"ל וכתב דלפי' התוס' ס"ל דעד דאיכא ח"מ אזי מתמירין ומע' יל"ו דבי"ד מוהרח"ם לעיל וגם הגו"ר שביאו בתחילה והבריח דהוקא היכא דאיכא ח"מ אזי מתמירין בתשו' אבל היכא דליכא ח"מ בתשו' קלה סני ליה. ולכן כשהביאו דברי התוספה דס"ל במנקר דאין לו תקנה עד שילך וכו' דאפי מהלכה דכיון שאין במנקר ח"מ מכין לנו להחמיר וכו'. ומ"ש עוד מע' יל"ו וז"ל ואעיקרא דמילתא וכו' ויש לחלק חילוק חדש כדי ליישב דברי התוספה דע"כ ל"ל דהיכא דליכא ח"מ דאי"ל לילך למשחמ"ח אלא כשלא רלו רשות סוס רלוי לסחור את השוטה. אבל היכא דרשותו מתענה ומלטער ע"ז לחזור הוכה גבר דתשו' ליגה שלימה ע"כ. גר' דרולה לפרש דברי התוספה בהכי דאם רשותו מתענה ומלטער אין לו תקנה להחזירו עד שילך וכו'. ולא כן אנכי עמדי דזה ליגו ההכנה החמירית דאדרבה דברי התוספה. הס בחיים לאשמועי רבותא והוא דאף שרשותו מתענה ומלטער על המוטל הוא"ה דאסור ליה בהני ותי"ל לילך למקום אחר אפי"ה ל"מ במקומו דאמרי' שהוא מעריס עד שילך למשחמ"ח ולדעתי דזהו פשט דברי התוספה ואין בהם נפתל ועקש. ומה שהביא רלוי לדבריו יל"ו מדברי הרשב"א ז"ל לאו שמה מתיית דדברי הרשב"א ז"ל הס בטבח דאית ליה הנאה וכמו שנבאר לקמן בס"ד ואיכא למימר דלכן כתב חילוק זה בין אם רשותו מתענה ומלטער על מה שילרע לו כדי שלא יעבירוהו. אך היכא דליכא הנאה לא מתמרי ביה כ"כ ובקבלת ד"ח סני ליה ולא כאשר כתב יל"ו דדברי הרשב"א הס בפשיטות דאיכא דליכא ח"מ דליתא וכנ"ל:

ובדרך אגב רלוימי מ"ש מרן ב"י ז"ל בסי' ל"ד ע"ד העור סי"ח דכתב לענין הרמב"ם טבח וכו' וירלה מלשונו שבעודך לאחר הימו נפסל אם ילאה טרפה מאחר דהקשה עליו ופי' בדעת הרמב"ם פי' לאחר ושוב קיים דבריו וכתב ומיהו אפשר דטבח שילאת טריפה מאחר אם אין לו בה הנאה ממון לא מיפסיל דכיון דאין לו בה הנאה לא חשדינן ליה במזיד אלא בשוגג. וכב"ה כתב וז"ל אבל הרשב"א כתב דאי לאחר שוגג הייתי אומר שוגג הייתי מודה דאין לו הנאה ממון לומר שוגג הייתי אבל היכא דלא מצי ליה הנאת ממון לומר שוגג הייתי אומר דיכול לומר שוגג הייתי ולא מפסיל כלל וכמ"ש הטור ז"ל בדעת הרמב"ם וקיימה הוא ג"כ בסוף ודברי הרשב"א לית מנגדים לא"ם מקודם. אחר שכתבתי זה מסברת מלאתי הון לי בס' יכין ובועז ח"א סי' ה' שכ"כ וז"ל ומ"ש שהרח"ם כתב בתשו' טבח פ"ע מפתי' אין לו התגלות לומר שוגג הייתי שא"כ לעולם יאמר כן זאת התשו' תיבה להרח"ם אלא להרשב"א. וזאת התשו' די בה שתירה לדבריך ויש רלוי למ"ם לפי שלא כתב הרשב"א ז"ל בודק הבהמות אלא טבח והטבח

והעבת כן הוא דינו בחמת בחצר בחצרי תלי וכו' ויש לחצדו שעשה כמורד כיון שים לו הגלת ממון בחומה טריפה ותין לו התגללות שעשה כשוגג וע"ז כתב הרשב"ץ מ"ם בחומה תשו' ותין דבריו תלת בעבת הגו' בדברי רו"ל ותין הדין כן בבודק הבהמות שתין לדונו שעשה במזיד תלת בשוגג עם"כ:

עור"ך שהק' מע' י"ו על הלח"מ דלת הרגים כמה שהניח הב"י דברי התוס' בל"ע. גם תת זה תיני מכיר דהרי הלח"מ ז"ל הוא שר המסכי"ם למ"ם הב"י ז"ל בדעת התוס' וכמבואר בדבריו ום"ל דקושית הב"י מהירושלמי על התוס' היא קושית תלימתא ות"ל למה לו להביאה בדבריו. ועל מה שהק' הלח"מ דלמה בגשבל"ם וע"ז לא הלריכו הלבשת שחורין כעבת כתב מע' י"ו דמאי קושית דהמילוק הוא מבואר וכו' ותילו בעבת גדול טוען מעשה שהאכיל עריפה לרבים וכו' ולזה הלריכו הלב"ם שהוא מורה על ההכנעה והידלה ע"כ. דבריו הם מכוונים כמ"ש הסמ"ע שקפ"ד וז"ל שם וכתמירו בעבת להלב"ם כשביל שהכשיל רבים וכו' כי השחרות משפיל הגאוה והזדון שכלבו ע"כ. והרב מיס רבים בחח"מ סי' י"ג כתב שבדין התמירו עליו בהלב"ם לפי שודאי מי שלא הס בגפשו להיות חוטא ומחטיא הרבים בשביל הגאת ממון ודאי שעלול הוא להיות יקרו מתגבר עליו וכבר ליתדוהו רו"ל תס רוחה תדם שילרו מתגבר עליו יעבם שחורים וכו' ע"ש. ובלומדי בדברי ה' מיס רבים רחימי בכתב שם וז"ל ולפיכך תס המלוה ברבית לא יקבע וכו' ווכי סיבה שתמה הרמב"ם וכו' ולדעת מוהרי"ו והתוס' בפי מ"ם הב"י לריך ג"כ שיקבלו בב"ד שבעירם שלא יחזרו עוד לפי' בתנס דמשום שחטאתו בדבר ממון התמירו בהס לקבל בפני ב"ד. לבל בעבירות לחרות בל שפירס מהעבירה שני להכשירו ותי"ל לפני ב"ד ותפי' לפני עירס ע"כ. ותגני הדל הוק"ל דהרי התוס' כתבו דבל תלו חזרתם במקומם וזלתי העבת וכו' משמע דמלוה ברבית ומפ"י וכו' חזרתם במקומם ותי"ל מקום שתמ"ת ולא הוכר בדבריהם דלריך בפני ב"ד וי"ל דלפי' בינם לבין עלמם די ותי"ל בפני ב"ד דבמתי שחזרו בהם לפי' במקומם ולפי' שלא בפני ב"ד די. ברם גר' דלא ק' שהרי גם הטור כתב מלימתי חזרת מלוה ברבית וכו' ומרן הב"י ז"ל הבין בדבריו דלריך שיקבלו כך בב"ד שבעירם שלא יחזרו עוד וכמ"ש וז"ל וע"ל לחלק דבהלוחה ברבית ותינך בין שקבל כך בפני ב"ד שבעירו הוכשר ע"ש. כן ניהל לומר ג"כ בדברי התוס' דמ"ש חזרתם במקומם היינו דלריכים שיקבלו בפני הב"ד שבעירם דוקא. ותתו לתפוקי מתי"ל שילרו למשתמ"ת. ולפי"ז עוכל לומר דמ"ש מרן הב"י ז"ל תחר דברי התוס' וע"ל דכשיבוא לב"ד שבעירו לקבל עליו שלא יחזור לתוכו תעה לריך שיקבל עליו שוס גדר וכו' דבריו הס מוזרים גם לדברי התוס' שהובאו מקודם. והדבר מבואר בדברי מרן הב"י ז"ל בד"ה ומ"ש חזרת עד זומס וכו' שכתב וז"ל ולדעת התוס' דין ע"ז כשאר הפסולין בשיקבל בפני דייני עירו שלא יעשה עוד סני ע"ש. וכזה חזד"ל מ"ם מע' י"ו שהניח דברי הע"ר דכתב וז"ל דבלת"ה מתי קושית דהני תרתי דהלריכו משתמ"ת מקום דבעירו לא יקבלוהו לעדות ולבעושה עו"ד דדברי הרב נכונים שהרי כתב דבשאר עבירות די שילך לב"ד שבעירו ות"ל הקושית היא עלומה מדברי התוס' וכו' וכתב עליו י"ו דלא דקדק יפה בדברי התוס' דהתוס' לא כתבו כ"א דבל הני מהני חזרתם במקומם וכו' והתריך בזה. דבמה שכתבנו והתרבנו לעיל די ותי"ל להתריך עוד:

גם מה שהק' מע' י"ו על הלח"מ במה שתי' לקושית מוהריב"ל עפ"י ס' התוס' דגס במוכר תרומה לגס תולין לימת לתיתם להעדמה וכו'. לדידי לימו כ"כ מהקושי דכיון דזה לימו תומנות וכמ"ם לימו י"ו לכן לא חשו מכמיס לף דהמלת ימלת שים בו חשם וגם המשפ"ן ח"כ ס"כ שר המסכי"ם לתי' הלח"מ ז"ל לך יהת לו קושי ממקום לחר מבשם שנמלת לחדיו כוים תלב דמהגי"ה פנ"ה נר' דלי"ל שילך למקים שחמ"ח דלחמי לא מלריכין ליה מבמ"ח לפי' לדברי התוס' ז"ל שהרי נלחר שכל מה שעשה הוא כדי שיחזיהו לתומנתו וכו' ע"ם:

עוד הניחת מע' י"ו דברי הגו"ר מה שרלה ליישב דברי הרמב"ם שהלריך בהני הלחת שילכו למשתמ"ח. והק' עליו דלא יסב כלום דלתיזה תומנות יחזירוהו דבשלמת טבת וכו' דמה יהויתו בשיחזירוהו לבשרותם כיון דתין זה תומנות וכו' ולא מיישי' שעשה זה כדי להכשר לעדות כדי להעיד שקר גם בגשבל"ם ליכא למיתם שרוצה להכשר כדי שלא יהיה שבגנדו נשבע ונוטל דוה רחוק המליחות בכל תדם ודחוק מהם הטבת ברחוק מוכת ממערב ע"כ. הנה הגם דדברי הגו"ר הם דחוקים במה שרלה לפרש לשון הרמב"ם כדי להסיר מעליו תת תלונות הלח"מ בלשר יהיה הרווחה. מ"מ במה שרלה לתת טעם להרמב"ם במתי דהלריך להני הלחת משתמ"ח טפי מחיוך תינו מהדוחק דכוונתו היא לומר דגם בגשבל"ם יש חשש דעשה זחת כדי שיחזור לבשרותו דהיינו כיון דגשבל"ם תס יהרע דהוצרך סוב שבועה לא משבע"ל כיון דבשר הוא נפסל. ותי מבשיריק ליה בתשו' בעירו ת"ל הוא חוזר לענין שבועה להכשירו גם בע"ז הוי הני דתי מבשרי' ליה במה שעשה תשו' בעירו לקבל עדותו מתחר דע"ז חוזר לבשרותו לכן חייש' להטרמה כיון דתיכא חוזרה לדבר עלמו שגשבל כו דהיינו שבועה ועדות. תבל במלוה ברבית ומשב"ק וכיולת דעל ידי העבירה שעשו נפסלו סוב מלהעיד ותס עשו תשו' בעירם וקבלו עדותם תיכם חוזרים ע"י העדות לדבר עלמו שבשבלו בו מקודם דהיינו שילוו ברבית ויעב"ק דתדרבת מב"ר לריך שיחזרו בהס חוזרה גמורה בתפי' לנוי לא ילוו עוד ברבית. גם משב"ק תפי' בחנס לא עבדו גם מפ"י כן לכן די להס תשו' בעירם ות"ל לילך למשתמ"ח. ועיין בהסמ"ע שק"פ דתף שתי' הוא בחו"ח מדברי הגו"ר ז"מ קרובים דבריו לדברי הגו"ר דבהני תלתת יש חשש בתשו' בעירם דעשו זחת כדי לגוב להכשרם לחותו דבר עלמו. משת"כ בשאר עבירות דלא יוכשרו לחזור להתעשק בהס כ"ש להיות כשרים לעדות לכן הקילו בתשו' בעירם. ומה שהק' י"ו דבמועל בשבועה וע"ז מה יהויתו בשיחזרו לבשרותם וכו' והרבה להק' על דבריו בבר הגו"ר ז"ל בעלמו כתב דמרן ז"ל ס"ל דמדקאמרי בתוס' שיחזירוהו לחומנותו משמע דוקא חומנות שמשתכר בה ומשום חשש ח"מ הוא דחיכא למיתם לעדמה. תבל בע"ז ומועב"ם כיון דליכא חזרת חומנות שמשתכר בה ליכא חשש העדמה. ולדעת הרמב"ם לפס"ל ה"ע וכו' ע"ש. הרי דהרב בעלמו נדגם בזה וכתב דלהרמב"ם לפס"ל ה"ע דלף בחזרתם לבשרותם ליכא רווחת בזה מ"מ כיון דליכא חזרה לדבר עלמו שבשבל בו ליכא למיתם להעדמה לא כן בתינך. וכפי"ז רלה לתרץ לקושית מרן הב"י ז"ל על התוס' לולי דברי מרן דס"ל דטעם התוס' הוא דמתי דחיישי' להעדמה כדי שיחזירוהו לחומנותו ה"ד ליכא דליכא חשש העבירה מחומנותו. לא כן בגשבל"ם וע"ז דלא יאמר העבירה מחומנותו וגם ליכא חזרה לחומנות שיסתכר בה. ות"ל מ"ם ע"ז דכפי"ז ממילא חזדת מה שרלה לתרץ לקושית מרן הב"י ע"ד התוס' וכו' ע"ש. ליכא תידוש בדבריו דכבר הגו"ר בעלמו חזר בו מתי' מכח דברי מרן וכנ"ל. גם מ"ם עוד י"ו דגם מתי דייטב לישו מן היסוב וכו' ומה עדמה שייכא גבי העבדת תומנות וכו' ע"ש. לישו דתוק הוא דגם בהעבדת

חומות סיך ערמה כמ"ש הרב דכיון דהעבירוהו מחומותו
זילח ביה מילתא לומר שהות בטל מזבח דעבר עבירה
והכי הוה מתגלה תרפתו בתוך קהל ועדה לכן תיקנו
שמא יערים עד שיחמרו עליו שכבר הוה כשר ויסחלק
מעליו חותו תרפה ובזו שהעבירוהו מחומותו לכן אין
לו תקנה עד שילך למשחמ"ח שאז ליכא הערמה כלל:

והרב נתן שמוש כסי' ע"ז כתב טעם להך תרי
טבח ומוכע"ם דלריבי משחמ"ח משום דאית
בהו שתים רעות ח"מ וגשבע לשקר ומחכיל נגלות ע"ש.
וכתב עליו מע' י"ו ומה יש"כ לע"ז דאולי שגם ע"ז
דומה לאלו ע"כ. ואני לא ידעתי מאי מקשה ומתרץ
שהרי התוס' כתבו דכל אלו חזרתם במקומם שולמי הטבח
דאית ביה טעם דחזרת תומות ומרן ז"ל הק' עליהם
מיירום' דהלריבו למוכע"ם שילך למשחמ"ח כמו בטבח
ואילו לדבריהם היה די לו חזרתו במקומו והניח בע"ע.
ובח ה' נחמ"ם ז"ל לתרץ לזה דמאי דהלריבו למוכע"ם
מקום משחמ"ח משע"ג דליכא בעמת דאיעבורי ולפי"ד
התוס' היה די לו בעירו. מ"מ הוה שוה לטבח דאית
ביה תרתי דנוזל את תביעו ונשבע לשקר אבל ע"ז דלית
ביה תרתי להכי לא בעי מקום משחמ"ח. ברם הקושיא
שהק' ה' חסק שלמה ז"ל על הנחמ"ם דאין תי' שולה
יפה דכוונת רבי' המחבר להק' על התוס' דהלו הטעם
בטבח דוקא משום דחייבי' שמא יערים לחזור לאומנותו
דזה לא שייך בחשוד על השבועה. וא"כ אין קשה ומהדי במרומים
שקודם רחותי דברי החם"ם ז"ל הוק"ל הכי הלא כזה
ובוו"ר שכבר הוא ז"ל קדמני כזה:

וראיתי למע' י"ו דקשה לתרץ לדברי הנחמ"ם ז"ל
דלא בא הרב ז"ל לתרץ קושית מרן ע"ד
התוס' אלא להביא דברי מיהרח"ם שכתב דהטעם בשוע"ם
הוא משום תומר שבועה. לזה כתב הוא תי' אחר דשוע"ם
לית ביה תרתי לריעותא כטבח ע"כ. והחמ"מ דברים
אלו לא ניתנו ליאמר דמוכרח הוא דהנחמ"ם בא לתרץ
קושית מרן דהרי כתב וכבר הק' הרב ב"י למה מוע"ם
צריך משום שחמ"ח כיון דליכא לאיעבורי והניחה בע"ע.
ופשוט הוא דקושית מרן והל"ע ז"ר התוס' שהק'
עליהם מדברי הירוש' דהלריבו גם במוע"ם משחמ"ח
ואילו לדבריהם ל"ל כיון דליכא חששת לאיעבורי והניח
בע"ע. ולדברי הרמב"ם ל"ק מדברי הירוש' ואדרבה כיותיה
אתי וכבר כ"כ הב"י בפי"ד הרמב"ם להמלו תלתא. וה'
מיהרח"ם בא לתרץ הקושית שהק' מרן ע"ד התוס' וכתב
דאע"ג דמוע"ם ליכא בעמת דאיעבורי כדי לחזור
ולאומנותו מ"מ מלי דהלריבו בירוש' למשחמ"ח משום תומר
שבועה ולאפרושי מיבשי מיכה. וע"ז בא הנחמ"ם לתרוצי
מיפ' אחר וכודאי שכוונתו לתרץ קושית מרן ע"ד התוס'
ושתירוש' וקושית החם"ם ז"ל על הנחמ"ם במקומה
עומדת. ומה שהניח רחיה לדבריו מסוף דברי הנחמ"ם
שכתב וזה מהרלין דהשוה מוע"ם לבעמת אע"ג דליכא
מיאיעבורי וכתב יל"ו הרי פי' דבריו דאע"ג שיש
בהמה שהשוה מוע"ם לבעמת ע"כ. לדידי ליכא סיעתא
דשמוה כלל דכוונת דברי הנחמ"ם ז"ל הוא דכזה מתורץ
הקושית מרן הכ"י ז"ל ע"ד התוס' מהירוש' דלמה הושוו
שבע דין מוע"ם לבעמת דלריך משחמ"ח. ואדרבה מדברים
אלו מוכח דכוונתו שהוא בא כדי לתרץ קושית מרן
שלמה השוו מוע"ם לבעמת וקושיא זאת לוקה עופלת
לב"ח ע"ד התוס' דאילו לדברי הרמב"ם התם שלם דגזה
לחם"ם דלמה בטבח ובמוע"ם וע"ז לריכים מקום משחמ"ח
ל"ש כ' וכמ"ש מרן הכ"י ותי' ע"ש:

ועוד הביא מע' י"ו דברי החק"ל יו"ד ת"ח סי' זק"ן
מה שיישב דברי הבור בם"ש שאינו תם על ממונו

דהלי לקח לחזרת חבירה וס"ל בכבה"ג דבעי' תהני מיקום
שחמ"ח ויחזיר חבירה לו במקום שחמ"ח יוליא עריפה.
והק' יל"ו דיותר נרחם תם שלח להפסיד ממונו ממניעת
הדיוט לפי"ז היה לי בשיקת רבינו ז"ל שיחזיר חבירה
וכ"ש תם יוליא עריפה ע"כ. הנה תם כוונתו להק' על
התק"ל כאשר נר' מדבריו ל"ק ול"מ דתם לא תשמיען
רבינו שהי דיוליא עריפה הו"א זל לחיוך גיסא דבחזרת
חבירה דוקא בעי' מקום שחמ"ח כיון דהוא מניעת הדיוט.
לך ביוליא עריפה שהוא הפסד ממונו שני ליה בעירו
לבני השמעינן שתים זו וגם שהי דיוליא עריפה הוא דוקא
במקום שחמ"ח ופשוט. ומה שהק' יל"ו עוד מפי' רש"י
ז"ל דכתב ויחזיר חבירה תם ימלא חבירו דבעין דמיחזיר חבירה ודאי דהדר ביה מח"מ. דלהדבא בחזרת
חבירה אין כ"ב דאיה דהדר ביה מח"מ וזה הי"ל לפרש
ביוליא עריפה ע"כ. גם זה לא ידעתי מה כוונתו להק'
מדברי רש"י דבעין דדיוק הוא דהחזרת חבירה במשחמ"ח
שני ונראה לו לבפר עליו יע"ש דהמרעין דאילו היה עדיין
בדעתו הראשונה לוהב בשף לא היה מחזיר חבירה במקום
חשוב. לבן פירש"י ז"ל כן נבי החזרת חבירה לחשמועי'
דביותא ולאפוקי דל"ת דאין כ"ב דאיה מהחזרת חבירה
דהיה מניעת הדיוט אתה לחשמועי' דגם בזה היה דאיה
גדולה דבעין שהחזיר חבירה ודאי דהדר ביה מח"מ וכ"ב
תם יוליא עריפה שהוא מפסיד ממונו. וגם תם כיוצא
יל"ו שהוא בא להק' על מהריב"ל ז"ל לפי שברחו דס"ל
דיותר הדם תם וכו' אין מקום לקושיתו כאשר יראה הרואה:

ורואה לבבי דהוא יל"ו הסכים לדברי הבעה"ב יתק"ל
דס"ל דגם הלי דיוע"ב הוא דוקא במקום שחמ"ח
ודלה לפרש דברי רבינו דבחזרת חבירה בעין דאיה מפסיד
כלום מביתי וממונו אז הוא ודאי תשו' בלא הערמה
לבל ביוע"ב מחמ"י אז היה תשו' ודאי בלי הערמה בעין
שיהי תם על ממונו וכו' ע"כ. ואנא לחיוכי דזה ת"ח
דאם בחזרת חבירה יש חשש ערמה וכ"ל ת"ב ויל"ך
מקובלת תשו' זה לחזור לבבשרו הראשון דמה שהלריבו
לאיתו שילך למקום שחמ"ח הוא כדי שלא יהיה חשש
הערמה בדבר כלל. ת"ח דגם בחזרת חבירה במשחמ"ח
ליכא חשש הערמה כלל כמ"ש רש"י ז"ל ודתשו' דשתם
לאו לאיעבורי הוא כלי דכמה שילך למשחמ"ח וחזיר
חבירה טוב ליכא חששת הערמה כלל. ומה שהקשית מע'
י"ו דהוע"ב לריך שיהיה במקום שחמ"ח משום דשבעתו
היה ניכרת תשו' דלמי יאמינה כיון שהוא בחזקת פסול
ע"ב. לדידי אינו הכרח כלל דכיון דלביתו לא נפסל כמ"ש
הפוס' ז"ל יאם הוא וכני ביתו רוצים לאכול והוא שתם
ובלתה כבהמה בריפה ויש הפסד ממון לו בזה. ועב"ז
הוא לא חשש להפסד והוע"ב מתחת ידו אזי היא הוכחה
נמורה בזה ולפי' בעירו דהדר ביה מח"מ ווו היא סברת
מהריב"ל וסי' ברם שאר הפוס' ס"ל דגם זאת בעי' דוקא
במקום שחמ"ח. ומה שהק' מע' י"ו על הרב מבפ"ך
ח"ב סי' כ' דמסכים לס' מהריב"ל ז"ל דביוע"ב די בעירו
ואי"ל מקום שחמ"ח. מכח דברי רש"י ז"ל ושב"ם הוא
לגבי יוע"ב וכו'. יען דלא ירדתי לסוף כוונת קושיתו
לבן אתריך בהם. ברם דברי ה' מבאת מסה בחיו"ד סי'
ג' שהביא דברי מהריב"ל ודחאם דהעיקר הממון ולא
המקום וכו' ע"ש הם קשים לשמוע כמו שהק' עליו מע'
י"ו וכאשר ירחה המעיין:

והנה הגאון התק"ל שם בסי' הנז' הביא חילוקו של
הנו"ב בין תם ביוה לחזור לאומנותו לאינו ביוה
לחזור לאומנותו ולא רלה בתילוקו זה דאיך יתברר הדבר
לב"ד שאינו ביוה לחזור לאומנותו דלמא שתמר בן מי
מהיימן להבשיר את עלמו ודילמא משקר ע"כ. וקודם כל
ים לבאר דברי הנו"ב ז"ל דהנה בתחילה הביא דברי

כי"ו דנר' מדבריו דלקמן בהחורת לבידה סגי ומהני במקומו. וסוב כתב דלפסר רס"ל לרי"ו דמ"ם בגמ' דלרך ליכך למקום שחמ"ת כי"ד ברולה לחזור לחומטותו דהתם חיכת למיתם להערמה. אבל בשחינו רולה לחזור לחומטותו דליכת למיתם להערמה סגי ליה בתשו' קלה דהיינו לפי' בשירו בחמד מזהם סנ"ל לענין שיהת כסר לעבות. ופי' דברי מבוחרים דדוקת בשחינו רולה לחזור לחומטותו שבשעה שעשה תשו' לת היה בדעתו כדי לסוב לחומטותו חזי מהני ליה התשו' הקלה שעשה בשירו ליכסר לעבות. אבל חם בשעשה התשו' היה רולה לחזור לחומטותו חיכת למיתם להערמה וחזי בתשו' הקלה הויא לת מהני לפי' ליכסר לעבות דכיון דים חסם הערמה בדבר ת"ב תשוכתו לחו בלוש וכמ"ש דליכת דמיית. והחק"ל מיתן בזה דלוך יהבכר הדבר לב"ד וכו' ודילמת מסקב. והולרכתי לזה יען דלליתי לה' פי מבן בח' לסנהדרין ופי' דברי הנו"ב דכיוצו היא דהנם דלם דעתו לחזור לחומטותו בתשו' קלה לת סנ"ל לחזור לחומטותו כיון דחיכת חסם הערמה וחנן תשו' בלי הערמה כלל בעינן. מ"מ תשוכתו זחת חסניית ליה לחזור לבשרותו לענין עבות. וכפי פי"ז הק' על החק"ל במ"ם דלוך יהבכר הדבר לב"ד וכו' דלין מקום לדבריו דלמ בדעתו הוא לחזור לחומטותו לפי"ה נקט' השוכתו לחזור לבשרותו לענין עבות והלריך בזה יעו"ש. דלחכ"ר לע"ד כוונת דברי הנ"ב הם כמ"ש התשו' דכסר לעבות בתשו' קלה היא בי"ד בשעשה התשו' לת היה בדעתו ברולה לחזור לחומטותו. דלם היה בדעתו כשעשה התשו' היא לחזור לחומטותו חזי למ לעבות לת מתכשר. והכי דייקי דברי הנו"ב דקלמר חבל כשחינו רולה לחזור לחומטותו דליכת למיתם להערמה סנ"ל בתשו' קלה וכו' לענין שיהת כסר לעבות. ואם תיכת דפי' דבריו כדברי ה' פ"מ ז"ל מה זה דקלמר חבל בשחינו רולה וכו' דכר' מזה דמ לענין עבות דסנ"ל בתשו' קלה בי"ד בשלין בדעתו לחזור לחומטותו. בך הול"ל דהת דברי' תשו' תמורה ולת מהני ליה תשו' קלה בי"ד לענין חזרה לחומטותו. חבל לענין עבות הוכסר בתשו' לת היה בדעתו לחזור לחומטותו דמ"מ הוא ז"ל דמ בשעשה התשו' הוא היה בדעתו לחזור לחומטותו ולענין זה לת מהניית ליה כיון דליכת בה חסם הערמה מ"מ מהניית ליה תשו' וחת לענין ליכסר לעבות דמ דליכת בתשו' חסם הערמה ת"ו כדחיכת בעיותין. ובזולתי דהחק"ל ז"ל בן הבין בדבריו והוא לת רלה לחלק בהבי ובקלמר דלוך יתבכר הדבר לב"ד בשעשה שעשה התשו' לת היה בדעתו לחזור לחומטותו דמ שהוא לחמר בן מי מיימין להכשיר עלמו ודילמת מסקב. ומעתה נם מה שהק' מע' י"ו על החק"ל דכשחומרים לו שמה בחקבלים חומו לעבות הוא בחופן שלת יחזור לחומטותו בשום חופן ליכת חסם הערמה ע"כ. ל"ק ול"מ דעדין הדברים חלו ים בהם חשום מחוסרי לחנה דהמלת ימלת לים לסר פיו ולבו לינן שוש והנם שחומרים לו בן הוא עושה לחן בע"כ ולבו הלך חשכיח דיחמר בלבו דבעת הזחת לני חשכיח בפי לדבריהם שלת לחזור לחומטות כדי שחכשר לעבות ואחר שחכשר לעבות ולת יהיה עכבה מלד זה ברוב הימים יחקבע הדבר ואחזור לכמות שהייתי בתחילה ולינו מתברר הדבר לב"ד דבאמת לינו רולה לחזור לחומטותו. וכמו דמיינין כשחומר שעשה תשו' בלי הערמה לינו מהימן דמיינ' דהוא חומר כן כדי לחזור לחומטותו. גם כאן חם דיחמרו לו שמה שחקבלים חומו הוא בשחינו מוזר לחומטותו עדין ליכת חסם דמסקב ובלבו לת כן יחשוב. וזהו שכתב החק"ל חם בהנו להחמינו וכו' הי"ל להחמינו וכו' ודלת כמ"ש ע"ו דלת דמיח וכו' דכל יסר טולך דהם דומים ול"ז והדמ"ן יתעבד וכחמור: **ומע'** י"ו הניח דברי הפ"מ מה שהק' על החק"ל

ומה שפי' בכוונת דברי הנו"ב וכתב עליו פליאה דעת ממני לית שגה שמרן החק"ל לת ירד לסו"ד הנו"ב חלת דחיכו ז"ל כתב דחם דהחילוק הוא מבואר מ"מ מר כחתריה לת ס"ל שחם שדעתו לחזור לחומטותו מבשרינן ליה לעבות דבשחתה מבשירו לעבות חבה יחזור לחומטותו כיון דבבר הוכסר וכו' ע"ב הנה הוא י"ו הבין נ"ב דברי הנו"ב כחסר הבינם הפ"מ והלה נ"ב לומר דנם החק"ל הבין דבריו בן חלת דלת ס"ל וכו'. ואני בעניי חמינה דכוונת הנו"ב כמ"ש בעניותין וגם החק"ל בן הבין בדבריו וכבר לעיל הכרחתי פי' זה בדבריו והחק"ל הק' עליו מה שהק' ודבריו נכונים וברורים וכבר התרכתי בזה לעיל והוא"מ: הלב"ד ושירת דבי רב

הלעיר **עזרא הכהן טראב** ס"ט

אחר שכתבתי כל זה להסיק רצון לדיק הוא ניהו מע"ר מע' הרב המו' כמוהר"י חב"ח י"ו שד"י ילחק יהיה כעזרו הרלויה הדברים למע' כת"ר י"ו לעמוד ולרחות בשורשן של דברים ויחת חשר יכתר בו יקריב חליו כי מפיו חמו חיים ואם לת יעלו דברי לרצון והיו דברי בלת היו. וזהו מה שהשיב וכתב בכתב יד"ק בזה"ל:

דן כל יקר ריחתה עיני כל מ"ם רב רחומלי הרב ועלום עזרת הסופר והוא כהן לחל עליון י"ו די הסב לבל מ"ם רב חחלי הדב ועלום חליהו בציר לביח חון י"ו ובינותי בחמרי קדום רב כהנא י"ו הגו' ורחיתי ועתון חל לבי שכל דבריו הם הנחמרים בחמו"ן ום בהם די הסב תשו' נילחת לת כל ומוכחת והדב חליהו חון הגו' נר"ו לדבר זה יסלת שלת כיון בזה למרכז הציון החמיתי והיסר ואנב חירפיה לת דק יפה יפה ומחיד חפן הייתי לבת קלת בחרוכה להשתעשע בדברי קדמם טובים הסנים י"ו בדם להיות שענין זה קמחת טחינת הוי ולת הבחינו לנו שוללות נדוני הלח' ז"ל כלל כי כן החריכות בזה לוך למותר לו ליהת עמד קנה במקומו ותנת התיב"ה וה' ברחמיו יחיר שינינו בתורתו ויזכנו לכוין לחמיתה של תורה ולת נכשל בדבר הלבה לכי"ר הלת בה דברי ושירת דמן מבריית

והוא הלעיר **יצחק אבואלעפיא** ס"ט

כל הגו"ל היו כתובים חלני מזמן קדום לבוב לבלעדים שנה ורחיתי עתה לבוהנם פה כי הם שיבים לבשלתנו. דממולת דבר לנו למדים לנד"ז דלין לו מקנה לחזור לחומטותו ולהכול מבחיבתו כ"ת בתשו' החמורה בפו"ב סילך למשח"ת וכו'. ועיין בכנה"ג יו"ד סי' ח"י הגב"י חות ס"ב דס"ל דלין חילוק בין הלתה מועבת למכובה דשם קרת תגר על המנהג שנהגו בזמנו דבשבת היה מועל שכר מהכשירות ולת מהטריפות דכפי הרמב"ם והרחב"ד והכריב"ם ז"ל חסור הכל שים לבודק הלתה לפי' זוה פרוטה ים לחוש שיבשיר הטריפה דלת כהט"ז שחילק בין הגתה מועבת למכובה ע"ב והבי"ד ה' שמן המשחה ה' שחיטה סי' י"ג ע"ב. ועיין בהחק"ל יו"ד ח"ח סי' קנ"ב דכתב במקום ח"מ גם שחין לנו בירור דבמוד הוליח טריפה מתח"י לח"מ וים מקום לתלות בשונג ונם השוחט טושן שונג היה לינו נותן ומשבירין חותו טב"פ ולין שם על להקת הפוס' ז"ל בזה ע"ש. וה' בני חברהם סי' ה' כתב דלי ליכת ח"מ חף בפעם ח' בני תשו' דפו"ב ולי עבר נ"פ חף לליכת ח"מ בני תשו' דפו"ב. ואם לנו רולים מכח החומרת שעשה בן במוד חף

סהוח פ"ח ולימח ח"מ בעי תשו' דפו"כ. והביח דכרי הרשב"ח והחח' ז"ל דמקום דשני בקד"ח הי"ד חם ליחיכו בוכה ומחחנח על מה שחירע שכולהה שיית חשו' בלי העדמה חבל חם יש לחוש להעדמה דמה שבוכה ומוסף הוח כדי שלח יעבירוהו לח שני בקד"ח. ועוד הביח בשם מוהריב"ט חיו"ד סי' ס"ו דכחב דהח דשני בקד"ח כשרחיכהו בוכה ומחחנח הי"ד היכח דבוכה ומחחנח קודם שהעבירוהו דזה הורחה שלח היה פוסט. חבל חם ירחה שהוח כמקל ופוסע חינחה לכסוף לח מעלה ול"ג. וע"ש ג"כ לעניו עד לחד בהשחמש עש"כ. ובפ' שמן המשחה סי' י"ח הביח בשם מוהריב"ל ח"ג סי' ע"ל ומוהרי"ט חיו"ד סי' ע"ו וב"ח ח"מ סי' ל"ד דכחבו דבמכת דח"מ חין לחלק לפי מה שהוח לחדם דח"מ מעבירו על דח. ולי"ל להחריך דכל ספרי הפוסי רחשו' וחח' ז"ל מלחים מזה דבליכח ח"מ לריך חשו' חמורה בדבר שחינח כח"מ כלי שום ערמה ועיין על התק"ל יו"ד ד' רכ"ז ויובע לחמת חיו"ד סי' כ' ובני חברשם סי' ה' ולף שה' כר"ם חיו"ד סי' י"ז כתב דמידי ס' ל"ג כל הפוסי חלוקים עליו והתק"ל כד' רל"ה הברית דבחינת חשוב וגבילה מן התורה ולו יהי ספק ספיקה דהו' לחומרת ובפ' נו"ר משמע דס"ל דהוי מדרבנן אלא דהתק"ל רחיותיו הוקית כרחי מוכח דהוי מן התורה וכו' ולריך חשו' דפו"כ ולף שרש"ל ז"ל בים"ם פנ"ה סי' ט"ו ובהשו' סי' כ' כתב שעבשיו ליכח חשו' דפו"כ משום טיפול בניו ולחה ניעל דלח בפני בעלי חשו' וכו' סברת יחידחה היח כמ"ש ה' מעש יוסף חיו"ד סי' ב' וגם המשחת מוסה חיו"ד סי' ג' כתב דהיו לסמוך על רמ"ל גם הגו"ר סי' חו"ב פליג עליו וכן הרב"ד יו"ד והברכ"י ז"ל הביח בשם מוכר"ח יתקו ז"ל דלח חם לדברי רמ"ל ופליג עליו לריך חשו' חמורה עכ"פ. ולו יהי ספק ס' דהו' לחומרת. ועוד לפי רמ"ל בחחילת דבריו לח כתב זה חלח בשבח מחליו ושוהל חשו' ויוכר לילכח ערמה בדבר בוה כתב דחם ליחים לוחו להלריכו חשו' דפו"כ לחה מועל דלח בפני בעהב"ו. לח כן בש"ד דכל ימיו מרחה עלמים כחסיד גדול וגמלו כו כל דבריס הגז' והוח סולך בקומה כמוחו ומקדש חין מי שיחמר לחומרים לו חם לחה רולה לחיר לחומוחך עשה כך וכך דודאי דהוח מרחה דעושה סחיקון כדי שיחזיכוהו לחומוחו בערמה דלח גרע מהאי מבחת דפ"ב דרבי טיפריס ומזייר דחמר רבה המשום ערמה הוח טושה ולח חשבת חלח ליקך וכו' ילף דכחב רמ"ל דעבשו ח"ח זה מ"מ לריך בעין חשו' הגז' לליכח למיחש לערמה וגם לריך דיהה דחוק בו מח"ע וכו' וכ"ד לח ליחינו זה חלח חדרכח בחר ליבכח ועיע להחק"ל סי' קי"ז ד' רל"ב עבו"ד. ובקובע ההסבמות מרבני חו"ח בחחד שילח טריפה מחח"י והעבירוהו מלהיות עבח כל ימי שולם והסכימו עמהם כמה וכמה רבנים ולח כחבו עד שישוב בחשו'. ולף במקום דסני בקד"ח כחב הריב"ח הי"ד כשרחיכהו דוהג ומחרבע ומקולח על מה שחירע ולח כדי שיחזיכוהו לחומוחו ולריך לחוש בכך והכל לפי מה שהוח לחדם ע"כ ועיין למוהריב"ל וכו' וכן נעשה מעשה בסופר לפוסלו בהסכמת רבנים עמי זולת שהכשרוהו בבחר עומד ע"ג בכל הביחיבה עכ"ד. והגך רולה דדוקח בסופר הבעירוהו בחחר עומד ע"ג משח"כ בשוחט לח הבעירוהו בחחר עומד ע"ג וכמ"ל ודון מינה ולוקי בחחרין דלחו בחר כ"ח בחשו' חמורה בלי שום ערמה ופשיט כלל שילך וכו' כהביח דפו"כ. גם ה' יהיו ס"מ חיו"ד סי' ג' שהחריך בדברי התק"ל כיעו"ש ובעוגת דל"ד בר' דבר המסכיס דבעי תשו' דפו"כ גם בפשם ת' וכמו שכ"כ בפי' בחחי התשו' וז"ל לענין מכירת תפילין הוי חשוד לחותו דבר מחמת ח"מ ולפי' בפשם ת' מעבירין חותו עד שישעה תשו' דפו"כ וכו' ע"ש. מכ"ש וק"ו בנ"ד דילחחה טריפה מחח"י כמה פעמים דפשימח דלח מסני כ"ח בחשו' דפו"כ ובלי שום פנייה ועדמה כלל. והדעת נושה לומר דבשם זה דל"ד דשוח ממונה לרבים ומילחל במלחכת השחיטה וילח מחח"י טריפה נ"פ ומלבד כ"ז עבר חשבועחת בחידי דשחיטה כ"פ בחרד ובמעל כל כי סלי לין לו חקנה גם בחשו' דפו"כ וכמ"ש מוהרשד"ש ז"ל ע"ש. ועיין בש' ידיו ס"ח שם בענין עובר על השבועה גם בש' יכך לחברשם חיו"ד סי' ת' וכש' בני חי חיו"ד סי' שהחריך בענין השבועה ע"ש. דיוק בפשיטות לגד"ז דהוי פשול מעש"ז לבד ומדינח לשור לחכול משחיטחו ודעת מעה דגם בחשו' דפו"כ לין לו חקנה מלחר דשוח מחלל וכו' ועבר לשבועה כ"פ בחרד ובמעל ובחוך ההבר שישעה תשו' דפו"כ בלי שום פנייה ועדמה וכדבר לחמור הגלע"ד בחבחי לשוני ע"ט ס"ט:

א. הבנב"ג ז"ל בחיו"ד סי' כ"ח חגס"ט שוח לי"ז הביח בשם התוספחת דהשוחט לרשוחה לחכילת עבו"ם לחכילת כלבים חייב לבשות וסב"כ בש"ע ריש"ז וכן חביח בח"כ ושפך פרט לשוחט וחתבלה ביהו ילנוחר ולמעשה להביח לחכילת עוש"ז ולחכילת כלבים וכו' ע"ש. ופשט הדברים נר' דחייב לבשות בברכה מלחר ההבחינה רלוים כמ"ש הבנב"ג שם. גם ס' מבשרת השלחן על יו"ד סוסכ"ח כ"כ דיכך דשלחו מלח דשרה כ"ש ובחלך המופרלת לב' דיכשה ולח יכרך דח"ח לחכול הם ירלה מהח"כ בשוחט לכלבים ולנוי יש"ב. ויש לעמוד ע"ד בחחינת טעש הל"ל דהם נגד דברי הרלשונים דכתב דלחו בחכילה חלי רחמנח וכו' וגם הבנב"ג ז"ל שם כ"כ דדוקח חלוי בבחינה הרלוים דלח חיכח חיוב בבשו וכו' ע"ש. ועי"ל בזה לפ' שמ"ח בסעיף כ"כ דכתב הבוחט לעפ"י בחי"ל חלח לדם חו שוחט לנכרי ולכלבים חייב לבשות בייד יעשה נוחר חו מעקר כדי שיפטר מכיסוי ט"כ. ולנכי הרואה לחבחמ"ר דלשונו לינו מדויק דמ"ם בייד יעשה נוחר וכו' זה לינו כ"ח לבשיחט וחי"ל חלח לדם וכן לחמרו בש"ם בפי' הבוחט יחי"ל חלח לדם בייד יעשה נוחר וכי' משח"כ בשוחט לנוי ולכלבים לח לחמרו יש. ומדברי התוספחת והח"כ הל"ל נר' דליכח ספק בדבר לשולמך לנחור כדי בייפטור עלמו מכסוי דודאי בשוח חייב בכסוי ובברכה ומה לימרה להביח לחכילת יכי וכנ"ל:

סימן ב'

שאלה חוגה שהיח סדוכה לחוקן שתי נלעות העליונות בהמהבת לחסיר בשיעת השוברים כן דהוי כדין חזה לם יש מכה בחוקן הנלעות מה דינו:

הנה שחלה זו נשחלה מקמי דמני"ר מרן מלכה מע' הרה"ג המובחר בבחר מלבות בקש"ת מוהר"ר בלמה הליעזר אלפאנדארי יחבל"ח ובכות מביעתו שלמה בחכמתו חלריך בחשובתו והחיוק בעוו בחח דהתירה. ואני בקדם נהדר מעלת הרב המופלח ובבור ה' מלח במוהר"י חב"ח י"ו רחה ויתר עלה בהסכמה בדברות שתים חב"ש לו' מבוהרה. ומוה"ר הגר והעשרה המעלות לשלמה הוח פקד עלי לשמות פרק זה לחזות בעוסק שית חמרותיו השוברים נהדרה נהדרה. ועם כי ידעתי בעלמי מה הני לגבי בחרבא בחתך דזקוקין דנורח. מלן מעייל בר נשחא רב וחים חבכים חסורי מחסרח. ומי יבוח לחהרי המלבים החדירים החלה שהעתידו דבריהם ע"ד תורה. החמנם כי הוח חמר ויהי הוח ליום ודיבורו הקל חיהו נופיה גוירה. ע"כ ילחחי חון למחילתי להתפסס ולהשתעשע בד"ח

לא להלכה ולמעשה כ"ש לפלפולא בעלמא כך היא דרכה של תורה. ומכן סייתי להביא כל דברי תשו' הקדושה והטהורה. כדס לסיכת סולת הדפוס כי רבה היא לכן בלתי בקורה. ולא כתבתי אלא דברי דוקא ומתוך דברי יוצאו דבריו:

הנה תחילת דיבר כתב רי"ס בת"ר יל"ו דאף לדעת התוספות נרחה בהא דסירכא דאף לדעת הסוברים דאין סירכא בל"ע הי"ד בדליכא למיפלי בדופן רק בריאה אבל כבי היו דיש להסתפק שמא מחמת הדופן אף דליכא אלא לא הוי רק ספק. ואין להביא ראיה מדברי התוס' והרא"ש ז"ל פ"ק דמולין די"ח דאם עשה נבילות מבהמה וכו' דאין להאסור דהו"ל ס"ס ס' תוכה ערפה ע"כ די"ל דהם ז"ל מיירי סירכא דליכא אלא בדופן דוקא כמ"ש הם ז"ל בפ"ש ד' מ"ח ע"א דשאני טרפות להעריף כל הסירכות עכ"ד יל"ו. ואנכי נבפר מדעת מהתנ"ך לומר דמדבריהם בפ' ח"ט הנ"ל אין ראיה לומר דהם מדבריס דוקא בדליכא אלא דדבריהם הוא דבכל נוונא טרפות להעריף כל הסירכות בין דליכא אלא בדופן ובין ליכא אלא משום דאין תנו בקיאים בבדיקת הריאה. ולעולם גם כי ליכא אלא בדופן מאי דטרפות להעריף הסירכות ואין בודקים בריאה הוא מחמת ספק שמא היא מהריאה וכקובה ואין לנו בקיאים בבדיקת הריאה:

עו"כ הו"ם בת"ר יל"ו בפ"ר לה' דמס"ח ד' קי"ד בפ"ב יפת"ך בפי' פ"ח סק"ט והכנה"ג סי' ע"ל הגה"ט אות ו' דבתבו דמיירי דוקא בפתח סירכות מפני שאח"כ ואפשר לדחות לדעתם דאי ליכא אלא בדופן לא תטיב ספק מטוס מה טיש לתלות בדופן עכ"ד יל"ו. גם את זה סלח נא לנבי מבקש דהם ז"ל לא חילקו כ"א בפתח סירכות שאנו הוסרים אותם מספק. אבל אחה"נ בבדיקה לסירכות שהם מרפות בודאי. ולא נדמו בדבריהם בין ליכא אלא בדופן לא תטיב ספק. ואנא תמיהא דגם כי ליכא אלא בדופן לא תטיב ספק. ואנא תמיהא דגם שאמר דלדעתם אי ליכא אלא בדופן מה שמוהנים להעריף אפילו בליכא אלא דופן אחד ספק ספק:

יבפי הלמור ממילא יולא בפ"ד בפי"ד התוס' והרא"ש ז"ל בפשיטות לתיר אלא דיש ס"ס והוא ספק אם היינו בקיאים לבדוק לא היתה נקובה כלל ואח"ל שמא היתה נקובה ס' הפתי לעשות אנו הם תשיבי כדופן גר וסותמים כמאן דס"ל הכי. דהנם האמן מוהנים להתשיר כמאן דאסר הי"ד סירכא דליכא אלא בדאיכא אלא לא תוכן כמה מהפוס' ז"ל דגם כאוה אי ליכא אלא מכשירין ואפ"ה ספיר ים להכשיר בפ"ד אלא ס"ס הנ"ל בבי דברי התוס' והרא"ש ז"ל והפוסקים שפסקו דבריהם להלכה:

עוד דאיכוי לרו"ם בת"ר יל"ו שהבי"ד הר"ן ז"ל מ"ש בה' נבי ריאה הסמוכה לדופן וכו' וכתב דלכל הדברות אף למאן דאסר כשלא ים מכה בדופן הוא רק מע' ס' דשמא מחמת הריאה ושמא מחמת הדופן ומחמת ס' ים לאסור עכ"ד יל"ו. ואנכי הטעד תמילה ואח"ש הוק"ל בדברי הר"ן ז"ל במ"ש בדעת ר"ן דאם עשה נקב בריאה לדופן היכא תרי ספיקי ס' מחמת דופן ס' מחמת ריאה ואח"ל מחמת ריאה שמא לא ניקבה והו"ל תרי ספיקי ולקולא ע"כ. דאיך תשיב להו תרי ספיקי דגבי הרחמנן שמא מחמת הדופן בהברת ג"ל מחמת הדופן ואינה נקובה הריאה דאם נקובה היא טריפה. וא"כ גם בס' הב' הוא ל"ת ל"ת מחמת ריאה שמא לא ניקבה והו"ל שם תוכם אחד הוא. ובבדברי הרשב"א ז"ל בחי' שם דבתב וז"ל ושטמא הר"ן וכו' מ"ש קשבר ר"ן דיש סירכות בל"ע והיכא דלא העלתה למחים היכא תרי ספיקי ס' מחמת נקב ס' בלא מחמת נקב ואח"ל מחמת נקב שמא מחמת דופן הוא דאיקיב וכו' ע"ש. לק"מ דהתם עשה הם"ס דדילמא הסירכא היא בהא בלא מחמת נקב כלל דיש סירכא בל"ע ואח"ל דהיא בהא מחמת נקב שמא מחמת הדופן הוא דאיקיב. דהם' הרחמנן הוא בהסירכא עלמה אם בהא מחמת נקב הו לא ואם' הב' הוא דאף אח"ל שמחמת נקב היא בהא שמא מהדופן היא ולא הוי כמו שם תוכם אחד הוא. משמ"כ בהם"ם שעשה הר"ן ז"ל דבין לפי הס' הא' שמא מחמת הדופן ובין לפי הם' הב' אינה בסירכא כ"א עד שילמר שאינה נקובה הריאה יפול הקושי דהו"ל כמו שם תוכם אחד הוא. יבהויתי בזה רחיתי לה' שער המיס בסי' ע"ל שקמ"ע דהבי"ד הר"ן ז"ל אלו ופירשם על דרך פי' הרפ"ת ז"ל והייט כמ"ש הר"ן דריב"ם סובר דאיסור הסירכת הוא משום ס' נקב זהו פי' אם ניקב מעבר אל עבר מבשר הריאה לתוך תו"ד לא ניקב אלא קרמת עילתה והו"ל ס"ם ס' מחמת דופן ס' מחמת ריאה ואח"ל מחמת ריאה שמא לא ניקבה. ובודאי דבין דלמדי' ואח"ל מחמת ריאה הבי למוד מהבריאה שהניקבה הוא שניקבה וא"כ לוך למוד מח"ז שמא לא ניקבה אלא ודאי שהכוונה היא שמא לא ניקבה בשתי עוריות אלא בשילתה וכו' ע"ש. והבב ז"ל בדי לדחק לקושית הרפ"ת ז"ל בדברי הר"ן שוב נתשובר בהקובי הל"ל והשולך ליבב דבריו עפ"י דרך פי' הרפ"ת ז"ל והוא מהדוחק דפשט דבריו לינם מוריס כן וקשה מה שהקשו בדברי. ועיין במוהרשד"ם ז"ל בקונ' על הדעת בד' כ' ע"ב דכתב וז"ל הכלל הנ' אם הב' ספיקות הם בעניו א' לינו ס"ם בהדיא דשם מינם אחד הוא עניו ובלל שם' הא' לא מיקרי ס"ם ע"ש. ועיין שם בד' י"א ע"ב וי"ב ע"א שב"ב והאריך בזה ע"ש. ושו"ר לה' נדיב לב ח"א סי' ע"ה בד' קל"ג ע"ד שהבי"ד מוהרשד"ם ז"ל בשתב בד' ע' ושוד דשם ולד אד הוא וכו' והבי"ד הר"ן הב"ל להקשות עליו דהבי שם סירכא אדא היא. ואף די"ל דסירכא דנין הריאה דס' רחמנן הוא לאסור וסירכא דס' ב' הוא להתיר ולאו משם א' הוא וכמו בהוא החמת דאינם משם אחד מ"מ לפי"ד מוהרשד"ם ז"ל דשם ולד אד הוא הנם ולד דס' רחמנן הוא לאסור ושם ולד דס' ב' הוא להתיר קרי להו משם א' ולדבריו גם בהא הוי משם אחד וכו' ע"ש בהאריך לפיהים ועו' דבל היכא דבאחנו מסתפקים בם' הב' הוא מתקיים אגד תומרת של ס' הרחמנן ולא מתירינן מבח הלד של היתר הרחמנן אלא מלד אחר וה מיקרי ס"ם גמור וב"ב בפי' וז"ל וכן הא דס' תלויה דאע"ל דהסירכא מהריאה ס' בל"ע ובשאר הלד של תומרת דהסירכא מהריאה בעקומו ואנן מבעלינן ליה משום ספק אחר ולא מסיבה רחמנה ע"ש. ואנן סייתי להעיבב בדברי מוהרשד"ם בד' כ"ט במה שהאריך בדברי הרמב"ם והרא"ש ז"ל בדין אים א' ולו ב' נשים הא' כיברה וכו' ע"ש דבהסקפה בדבריו שם בי' דלא ק' מה שהק' עליו הרב נדי"ל בס"ם כאן. ברם בעת אין ספנאי מסכים עמהי לעמוד בדבריו היטב. עכ"פ לפי"ד הנדי"ל ז"ל מינה ניח"ל מאי דהוק"ל בדברי הר"ן ז"ל דאיך תשיב ליה תרי ספיקי וכו' בל"ל. והייטו דמאחר דבם' הב' הוא מתקיים הלד של תומרת של ס' הרחמנן ומאי דמתירינן הוא מלד אחר ולא מלד של היתר הרחמנן שפיר מיקרי ס"ם גמור ולא הוי כמו שם אוסם אד הוא:

הנה מאי דהביא מבי"ר יל"ו מדברי הר"ן ז"ל דמפורש יולא מדבריו דלכל הדברות אף למאן דאסר כשלא ים מכה בדופן הוא רק מחמת ספק וכו' אנכי הרואה דלאו ראיה פסיקתא היא לכל הדברות ולכל הספרות דיש לבבי"ד לטעון ולומר דהר"ן ז"ל כתב שם דלאביאי סירכא בודאי נקב משוה לה ומשו"ה לאמר ת' זה ות' זה

מוסמן לה ע"כ. וא"כ י"ל דלהרשב"א והר"ן דס"ל דל"ם בין סמוכה לסרוכה וכמ"ש מרן הב"י ז"ל בסי' ע"ל ע"ש. ועיין ג"כ בדברי הטור שם שכ"כ בשם י"ח ועיין כרי"ו נמ"ו ח"ה שכ"כ דהעיקר הוא דאין הפרש ע"ש. לדידהו נאמר דאף למאן דאסר כשלא ים מכה כדופן הוא מחמת ס' שמא מחמת ריאה. כרם לסברת כה"ג דפי' הסוגיא ריאה הסמוכה לדופן פי' סמוכה ממש ולא סרוכה נס הרמ"ם ז"ל הכי"ד בנו הטור ז"ל דפי' דוקא סמוכה כולה לדופן אבל סרוכה לא תלינן ריעותא בדופן ע"ש. ועיין בהפר"ח ז"ל בד' ע"ד מ"ש בזה. גם הרי"ו ז"ל הביא בי"מ בן. ח"כ לדידהו י"ל דדוקא התם בדין ריאה הסמוכה לדופן שהיא סמוכה כולה לדופן אז תיכף למימר דלמאן דאסר הוא מטעם ס' דשמא מחמת הריאה הוא. משא"כ כשהיא סרוכה דוקא דלא תלינן ריעותא בדופן כלל אלא בריאה ום"ל לדעת האוסרים דאין סירכא כל"ג לדידהו אמרינן דלאו מחמת ס' הוא שהוסרים מאחר דאין לתלות בדופן כלל אלא בריאה ואין סירכא כל"ג ומתורת ודאי היא לסורה. וממילא יולא לפי"ז למאי דס"ל בשתי ללעות העליונות אלו דינים כדין חזה דאין סותמין ולא הוו דינים כדין דו"ן מאי דמצריכין ריאה הסרוכה לכם הוי מדינא ולא מחמת ספק:

עו"ב מני"ר י"ו ו"ל ואין להקשות ע"ד מוהריב"ל דלמה לא התיר בי"ד בח"כ סי' ע"ח מטעם ס"ם די"ל דאפי' למאן דל"ב מתהפך הוי כמו שם לוגם חד הוא והכי"ד הבע"ת בסי' ל"ח מ"ם דלמה לא התיר הרב מע' ס"ם ס' אי הלכה כמ"ד דאפי' אי ליכא מכה כדופן ואיכא ריעותא בריאה תלינן בדופן. ואח"ל דאין הלכה כוותיה ס' שמא סירכות הלויות והוי ס"ם המתהפך וכו' ע"ש. ועיין גם בכמה"ג יו"ד סי' ט"ל הגב"י אות ס"ה דהב"ד חלו בהרחבת הדיבור יותר. ואם כונת רו"ם בח"ד י"ו לתרן קושית הבע"ת דלמה לא התיר ה' מכת ס"ם וכו' עמו הס"ר שהוא מהדיוק מאחר דבמדון מוהריב"ל ז"ל נמלאו הסירכות תלויות בללעות ואתמו בחים לספק בם' הרחמן ולומר דשמא הם מהדופן ואינם מהריאה כלל וכמאן דס"ל כן דתלינן בדופן. ואח"ל דאין הלכה כמותו אלא שמא מהריאה הם לא הוי זה כמו שם אוגם חד הוא. ישן דהספק הא' הוא שמא סירכות אלו אינם מהריאה כלל. והם' הב' הוא דאח"ל מהריאה שמא תלויות הם. וא"כ לא הוו השתי ספיקות משם אחד. וכבר הביאו לעיל מ"ם ה' גדיב לב ח"א מ"ב ע"ד מוהרמב"ח ז"ל דכשאינו מסתפקים בם' הב' מתקיימת החומרא של ס' הרחמן ואנו מתירין מלד אחר מיקרי ס"ם נמוך ולאו משם אחד הוא וגם בכאן דבם' הב' הוא מתקיים החומרא של הגד הרחמן דשמא מהריאה הוא ואנו בחים להתיר מלד אחר ולא מלד ההיתר של הרחמן א"כ לא הוי זה כמו שם אוגם חד הוא. ולעיקרא דברי הבע"ת ז"ל שנכו ממני ויש לעמוד ע"ד הלגד הב' דאמרי' דאין הלכה כמ"ד דתלינן בדופן אלא היינו לומר דתלינן בריאה אלא הפה יכולה לומר ס' שמא סירכות תלויות הם מאחר דבמדון מוהריב"ל ז"ל הם המה היו דבוקות בדופן א"כ אלו סירכות תלויות מיקרו דסירכא תלויה היא שאינה דבוקה לדופן כלל ומה תעיד עליה שהיא תלויה. משא"כ כשהיא דבוקה בדופן אלו תלויה מיקריא וא"כ לא הוי ס"ם ודריפה. ובתחילה עלה בדעתי לאחוי לקושית הבע"ת ז"ל עפ"י דרכו דהא דלא התיר ה' ז"ל מכח ס"ם וכו' יען דבדין סירכא תלויה דכשירה לוכא דלא יותר וכמ"ש בדרכי משה בסי' ט"ל ס"ק י"ח וז"ל וכתב מוהרי"ל שאין להתיר סירכא תלויה רק אחת ולא יותר וכבדיקות מוהר"ם וז"ל כי היכי הדין בשהיו יותר מאחת והתירו עם דברי הלוסרים והברי המתירים עב"ל. ועיין נ"כ בבאה"ג סי' ט"ל הגב"י לוח ק"ל שהביא פלוגתא בזה ויש לעמוד ע"ד מוהרד"ח ז"ל בס"ה תורה הוכח סי' ע"ז בדיני סירכא תלויה לוח כ' שכתב בפשיטות בשם הבאה"ג ז"ל דלאו דוקא סירכא אחת אלא אפילו אחוזו סירכא תלויות וכו' אין לחוש ע"ש. והרואה יראה שם בדברי הבאה"ג דלא כתב כן בפשיטות אלא שפי' כונת הגמרא המלקט כן ולשולם לא יכתוב בפלוגתא מיהבי"ת ביש"ם. ומאחר דאיכא פלוגתא בדבר וכבדון הרב ז"ל הוו סירכות מרובות לכן לא כתב הרב ז"ל להתיר מכח ס"ם וכתבי הספיקות בפלוגתא מיהבו ולא כתב לו דרך לאחוז להתיר. אכן לאחר התמת דדבריו ז"ל קשים דלאו סירכא תלויה מיקרו וכל"ל ולומר דכונת דבריו במ"ם ס' שמא סירכות תלויות היינו דהם מהדופן ולא מהריאה לא לאי שפיר עם מ"ם מקודם ואח"ל דאין הלכה כמותו והייני לומר דלא תלינן בדופן אלא בריאה אב"ד דברי הבע"ת ז"ל בנבו ממני ולדידי ל"ש:

עו"ב מני"ר י"ו והבי"ד מהרח"פ ז"ל בס' נמוי חיים מע' טרפיות לו"ס ד' פ"ט סע"ג אב' ס' בטרפיות ל"ב ס"ם המתהפך כן ים לעמוד מדברי מרן הב"י הס"י מ"ט מ"ם בשם לוהל מוצר. והק' עליו דזה היפך דברי כל הפוס' וכו' יע"ש. ואכבי הרואה דעיקר דברי מוהרח"פ ז"ל הם דברי מוהרמב"ח ז"ל בשם בד' כ' ע"ח כתב ז"ל בכלל דבטרפיות ל"ב מתהפך דלדברי הפוס' רוצם בשאר חיסורי תורה זולת טרפיות ס"ל דהס"ם בעינן שיהיה מתהפך וכו'. גם אם מקודם לזה הביא לדברי הר"ן ז"ל דפ"ט דבשהריאה סרוכה לדופן ליכא תרי ספיקי וכו' וכתב עליו דלא"נ דהאי ס"ם לאו מתהפך ליכא להרוצי דבבה"ט סמכינן לחוכה דרוב בהמות בטרות הם ומסקינן דבבדיקת הריאה לא סמכינן לחוכה. אבל בדליכא תרי ספיקי לא"נ דלאו מתהפך עבדינן כיון דליכא רוצה. אבל בעלמא לי"ל דלא סמכינן אם"ם אלא"כ מתהפך יפה יפה וכשבי מתרנלא סהיא דהרמב"ח וכו'. גם בעמוד ב' כתב ז"ל ליכא דבדיני טרפיות מלאתי קלא ס"ם לפוס' דלא מתהפכי ום לתלק דבאתי טרפיות דליכא רוב בהמות בטרות הן. והביא שם לדברי התוס' בחולין די"ח בד"ה לתיא מפר"ח וכו' דה"ז ס"ם שאינו מתהפך וכו' והרח"ם בפסקיו כביא ס"ם זה לפסק הלכה אלא דבאתי טרפיות דליכא רוב בהמות וכו' ובכן נלע"ד לי"ב סהיא דלוהל מוצר בדתיר קרקבן שניקב ס' מחמת קין ס' מחמת חולי הביאו הב"י סי' קמ"ט ע"ם ע"כ. ובודאי דדעת מוהרח"פ ז"ל לעיין ע"ד מוהרמ"בת ז"ל. ונשמט מהדפוס. ואין מקום לידחק בם"ם בבוד מע' הרב המופלא כמוהר"י הב"ח י"ו שהוא ע"ד מ"ם ה' מוסוך לדוד ז"ל וכו' דאין מהמוך וכחמור. ועיין בם' גדיב לב ח"א סי' ד"ן שהביא וכתב בן בשם מוהרמב"ח ז"ל נס בס"ה יפרי לב ד' כ"ג ע"ד כתו"ד לות ס' סע"ו כ"כ וז"ל בטרפיות מתירין הנס שאינו מתהפך מם"ם מוהרמב"ח ז"ל דליכא רוצה דמסייע לתיתר דרוב בהמות. וכן הסכים ה' שער המים זה' סי"ג שם מהטעם הנאי שהם בקיאים ולא תייסי' לבקיאת הדקין ע"כ. והנס דרכים ועלומים ליכא דס"ל דאין לתלק מהטרפיות לשאר חיסורין וכמו שהביא ועין רו"ם כת"ד י"ו מ"ת מוהרח"פ ומוהרד"ח ז"ל לתו לתמוטינן הא' חידוש בשם מוהרמב"ח ז"ל דהנס דאיהו ס"ל דבטינן ס"ם המתהפך עב"ז כתב דבטרפיות ל"ב ס"ם המתהפך ום לעמוד זה מדברי הלוהל מוצר שהביא"ד מרן הב"י ז"ל. ומ"מ ק"ק דהול"ל שים חולקין בזה:

וראיתי למני"ר כת"ר י"ו שסיים וכתב אבל נר' לא דבוה לשאר חיסורין מ"מ מאחר דהם' הרחמן חיו שקול דהמתירין בהחלט הם רבים וגדולים

ים לסמוך ולעשות ס"ם לחך דים סופרי' דים לחסור מחמת ס' וכס' הרבנים הנ"ל ומע"ז ים לסמוך לחך ס"ם ולחך שהוח מחודש עכ"ד י"ו. ולמכי העבד לח ידעינח מה הפרש ים מהך דקברתיו שהרי גס כדין זה הרבה מהפוס' דס"ל דל"ב קברתיו והס רבים ועלומים כמכוחר בס' הפוס' ז"ל עיין בכנה"ג חה"ע סי' י"ד הגה"ט חות רל"ב ועיין יד ימין ד' ו"ו ע"ח דמחבחר מדבריהם דרבים ועלומים הס הסוברים דל"ב קברתיו. וגס מכוחר מדבריהס דגס הרמב"ס ז"ל ודעי' דס"ל דבעי' לומר קברתיו הוח משום דחיישינן דלימח בדמי קלמר והוי מחמת ספק. ולחך דהוי במקום עינוגח עכ"ז חשו הפוס' ז"ל לסברתו ולח עשו ס"ם בכה"ג לחך דהס' הרחשון לימו שקול דהסוברים דל"ב קברתיו הס רבים וגדולים. ולח"כ גס בנ"ד יוכל הבע"ד לחלוק ולומר דחין לסמוך לעשות ס"ם בכה"ג ובפרט היכח דהס"ם הוח מחודש. חלח החמח הוח דבנ"ד ים לעשות ס"ם ולהתיר וכמ"ש חח"כ מני"ר כח"ר י"ו דיכון דמן הדין ים להתיר חפי' בדליכח מכה רק שנהגו להחמיר בכה"ג דנ"ד דחיכח מכה בדיפן ים להתיר בפשיטות לחך חם היה לו להסתפק משום דהח חיכח קמן פלוגתח חחריתי וכו' ולחך דיש לפקפק ע"ז דחינו כח לכלל ספק וכו' מלבד דרבים לוחמים וכו' ומו גרלה דבכה"ג נ"ל דלעיקרית בספק הרחשון רוב בכל הפוס' קחתי ובחרתי ס"ל להתיר. ולחך למיעוט הפוס' הוח מחמת ס' דודחי י"ל דהנוהגים להחמיר הוח רק משום חומרח בהלטרף עוד ספק לחר כה"ג כשר עכ"ד י"ו. וכדבריו חלו הובח גם' שערי דמים חח"ע סי' כ"ג נד' מ"ה בדין קידושין שעשה ס"ם להתיר וכתב דהגם דבספק הרחשון הוח נגד סברת מרן ז"ל ומודע המבוכם וכו' דלדעת הבנה"ג ין זה נכלל בכלל ספק מ"מ חמינח מלבד דרבו המולקים עליו כחשר החק"ל סיו"ד סי' קכ"ז ומר כריה ח"ד בדרח בס' נדי"ל ח"ב סי' ס"ג וזו הלכה העלה דסוגיין דעלמח להתיר בס"ם לחך חם לחד מהספיקות הוח נגד מרן וגס לחי בעוני עשיתי חר"ם וזו הלכה העליתי דים להתיר בזה כהוכלת ה' קו"ח ל"ל חת"ח ס"ו ומיו"ד סי' ל"ח ול"ב ומרעה דישר' מער' ס' ועיין להחיד"ח ז"ל בס' עין זוכר לוח ס'. הגה מלבד כ"ז בס"ם דנ"ד גס המולקים יודו וכו' ובענין הפקדת ממון הקי' דבכנו"ד הספמת רוב הפוס' ס"ל דהקי' בטלין שפיר מהני להתיר בנירוך ס' לחר לדון בו ס"ם לחך נגד מרן וסו"ם מידי פלוגתח לח נפיק ים לכלול גס ספק זה בכלל הס"ם ס' חס הלכה כהפוס' דס"ל דשבדי' ס"ם חפי' במקום שספק מרן להתיר ומלבד זה יפה השיב רב חכיבח הרב כמוסר"י חב"ח סי"ו בס' פנ"י ד' ע"ד ע"ב על תמיהת רבני חר"ן ז"ל דהגס דמרן ז"ל החתיר בהפקעת הקי' וחס לפ' הכי"ם דמחתיר בזה שחני התם דלח היה בנדונו ס' לחר להתיר מכח ס"ם. לחנס כל שים ס' לחר כדידיה גס מרן בעלמו היה נוטה להקל בס"ם דלח עדיף מרן מנברת דחתי מחמתיה הוח הכי"ם דמצוחר בד"ק דלדינח היה מתיר חלח למעשה חכך להתחיר. ול"ב כל עוד שים ס' לחר הגה לוריך עם הס' הנ"ל ודיינין להקל בס"ם לחך להכי"ם ודעי' המחמירים ע"ם. ודבריו נכונים ואין זה ענין למחלוקת הפוס' לי עבדינן ס"ם נגד מרן דמה שהחמיר מרן מכח ההסכמה חינו חלח משום חומרח בעלמח ולח מדינח ובפר ע"ז מלריה דהחי דינח הוח הכי"ם וכו' וכבנו"ד דמשום חומרח לבד הוח דחמו עלה הח ודחי דחס היה עוד ס' לחר היו נוטים להקל וכו' וכלי ספק דגס מרן דחתי מחמתיה דעתו כן וע"ל היה לוריך הס' של הפקעת הקי' לספק לחר והדברים ברורים זת"ד יע"ם. הרי לך שדבריהם הס מוסכמים כמ"ש

(מז)

מני"ר כח"ר י"ו דכל שהוח חומרח מלי דחייש' לספק חיטוט הפוס' לי לימח ספק לחר שפיר מלטרף הספק הרחשון ועבדי' ס"ם להקל. ומכ"ש בנד"ז דחיטוט הפוס' המלריפין הוח מחמת ספק בודחי ים לעשות ס"ם ולהכשיר ועיין בס' בע"ח יו"ד סי' מ"ח ומ"ב גס הגו"ה חה"ע כלל ג' סי' יו"ד בד' ל"ח רים ע"ב שעשה ס"ם היכח דעיקרית על הספק דהוי"ל כס' שכי דמוהרח"ם ז"ל וחעפ"י שלימו מתהפך יע"ם. ומינה לחתה דן לנ"ד דים לעשות ס"ם להרשיל כמ"ש מני"ר כח"ר י"ו. ומה שכתי' מדבעי' ה' שערי רחמים דהח דעבדי' ס"ם נגד מרן הי"ד לח חס לחד מהספיקות הוח נגד מרן מטח"ב כשיהיו הב' ספיקות נגד מרן לח עבדי' ס"ם וכמו שכן מדויק בלשונו הנ"ל שדייק כן מדברי הגדי"ל ח"ב סי' ס"ג. ככר רבני החח' ז"ל עלתה הסכמתם לעשות ס"ם להתיר לחך שהב' ספיקות הם נגד מרן. וגם היכח שהמנהג הוח לחסור בכל לחד לבדו עכ"ז בהלמדם יחד ים לעשות ס"ם להתיר וכמ"ש רי"ם כח"ר י"ו והבי"ד רבני החח' ז"ל בזה. ולחי בעני מזמן קדוש כתבתי בענין זה לי עבדינן ס"ם נגד מרן והבחתי לדברי הפוס' ז"ל שכתבו דחס הספק החחד הוח נגד מרן עבדי' ס"ם וכן ג"כ חס הוח נגד המנהג עבדי' ס"ם דכר' מדבריהם דחס הב' ספיקות הס נגד מרן לח עבדי' ס"ם להקל. ולחך בספק החחד כשהוח לימו שקול דהוכח דהכוונת קיימי לחידך ניסח לימח דס"ל דלח מצי לחימטרופי לס"ם. ולימח דס"ל דלחך בסברת יחיד נגד רבים והוקבעה הלכה כרבים חזי לחימטרופי לס"ם וכ"כ ה' יהל יוסף סי' כ"ם והבחתי דברי הרב בחר המים חיו"ד סי' כ"ג שדחה דבריו ועוד הבחתי בקלרה לדברי החס"ל בחח"ח סי' י"ג וביו"ד סי' כ"ח ומ"ש הר' יהל ילחק ז"ל בכמה מקומות ובדרך חגב עמדתי ע"ד ממ"ש בחיו"ד סי' נ"ל לדבריו שכשי' י"ד וילחתי לחלק בין ס' שלימו שקול מחמת מחלוקת הפוס' ז"ל לס' שלימו שקול מחמת חסרון ידיעה וכו' ולחכמ"ל. והמופס מדבריהם הוח דחס הספק החחד הוח נגד המנהג חו ההלכה שהוקבעה חזי רוב רבני החח' ז"ל דעבדי' ס"ם להקל פרס חס הב' ספיקות הס נגד המנהג והלכה שהוקבעה לח עבדי בזה ס"ם. ושוב חח"כ רחיתי כס' שדי חמד הנדמ"ח כמע' ה' נד' ל' בדין הכשר מחבת כ' שם וז"ל וכבר רשמתי שפרי דב"ר המדברים בזה בקונט' הכללים מעפ' הס' חות ח' והבחתי שם בלחך חס הב' לדחיה הס היפך פסק מרן עבדי' ס"ם ע"ם עכ"ד. וס' הכללים שלו הנ' לימו מלוי לגלי. גס כל ספרי רבני החח' ז"ל שהבית מני"ר כח"ר י"ו ומע' הרב כמוהרי"ח י"ן לין גס לחד מהם שמלו חתי. בחופן שספרי הפוס' החח' ז"ל הס מסכימים ומעריכים לעשות ס"ם גס דהנני ספיקות הס נגד מרן ז"ל ועגד ההלכה שהוקבעה. ככם היכח שפית סברה זיה ויחידחה ממש לין לכוללה בכלל הס"ם שכן נר' מדברי ר' החח' דחע"ג דה' בית הלל והכו"ם ז"ל בס' ע"ה כדין הקרקפן שבתב הדרישה שמחזיקין חותו ככני מעיים שלין בו דם ודחו דבריו הש"ך והט"ז והפר"ח ז"ל וכחבו הב"ה והבו"ם ז"ל דחס מולד עוד לימה ס' חזלינן לקולח כדין ס"ם דהיינו ס' חס נמלח ים להכשידו שמח נמלח וחת"ל לח נמלח שמח לין בו דם כדעת הדרישה ע"ם. ככר ה' מסכמות זהב וה' שפ"ד ז"ל כתבו דלין לעשותו ס"ם דהדרישה יחיד הוח כדב"ז ולין להקל דספק פלוגתח לח יחיד נגד רבים יעו"ש. וה' מגורת שמואל סם סק"כ נתן מקום לעשות כדבריו שגם הב"ח ז"ל ס"ל כהדרישה שכתב וז"ל ודע שקרקפן של עוף לין בכלל חלוכת דב"ע ומחזיקין בו דם כשחר בשר וכו' ע"ש ומינו על הדרישה וכ"ח עכ"ל. והחמח הוח הגם הב"ח פלינ בהדיח על הדרישה חלח דעמ"ש הב"ח שם

עוד רחיה ותו דהח תגן לח ק"ל כר"י ע"ז הוח מה שהק' עליו הש"ך ז"ל ביעו"ש. וה' מפגרת השולחן על יו"ד העתיק דברי החג"ש ז"ל כמות שהם ולח העיר מזה. ועיין להמיד"ח ז"ל בס' מח"ב יו"ד סי חות כ' שהסכים דגם חם יש ספק חם נחלח יש להחמיר כדברי השפ"ד שכן מלח ברמזי שבולי הלקט כ"י ח"כ שכתב שם בשפי' דהקרקעון יש בו דם וכו'. ועש שה' מקוש שמושל בד' י"ג ליו"ד התריך לדחות דברי הש"ך והט"ז במה שהק' להדרישה וכתב סו"ד חני רוחה דברי הדרישה נכונים לדעת הטור ופ' וכבר החיד"ח ז"ל כחות ח' ניין על דבריו עכ"ז הסכימה דעתו ד"ע דיש להחמיר כהשפ"ד וחין לעשותו ס"ם יען דחנו חומרים דחילו היה רוחה המק"ם ז"ל דברי שכה"ל היה מחוק לדברי הש"ך והט"ז. גם נימח דמחחר שהמק"ם ז"ל שם כתב לסיפח דמילתח דלדידהו חין נפקותח וכו' ע"ש ח"כ הגם שבתחלה התריך לדחות רחיות הש"ך והפ"ז ושולה נפקותח מהם כפי דעת הטור ומרן ז"ל דדברי הדרישה הם נכונים מ"מ מחחר דלח הוי מילתח פסיקתח לדינח ונשחרה סברת הדרישה יחידחה גם בספק פסק להחמיר כס' החת' ז"ל ושחין לעשותו ס"ם:

וראיתי למי"ר כת"ר יל"ו כשהביח פלוגתח תחריתי והיח סברת הרחב"ד ז"ל דס"ל דכנסרך נשחר דברים דחין נקיבתן כמשהו דתלינן בהו. שכתב וחף שרחיתי להרשב"ם סי' ת"ך שכתב על ס' הרחב"ד שדחו דבריו וחמרו וכו' ע"ש נרחה דהיינו שלח לסמוך להחיר ע"ז לבד וכו' והרשב"ח כת"ה ד' ל"ה כתב שכן דעת הרז"ה. וחנכי הפשוט חמינח כיחודה ועוד לקרח דכבר מבוחר בדברי מרן הב"י ז"ל שמוכר"ד ן' יחיח ז"ל כתב שבמקלח מקומות מוהגים כן והרחשונים נחנו טעם לדבריהם וכו' יעו"ש. ומה שחמה הכנה"ג שם בהגב"י חות ש"ג על מהח שאוניקי שהיו מוהגים להקל ולהכשיר היינו משום שהם היו מוהגים להחיר לחף בלח נפיחה וכו' כיעו"ש וחנכי הדל ים לי להעיר על דבריו דכפי דבריו שבהגב"י מה מקום עוד למ"ש בהגה"ט וילחה שכתב כן וכו' ועוד מי זה לחמר וכו' ע"ש הכי לך מבוחר דם' הרחב"ד חיכח לחברים דקיימי בסברתו ויש שהיו מוהגים כמוהו ויותר לבושח כמ"ש הכנה"ג ז"ל. ועיין בס' נדי"ל ח"ח סי' ל"ח בד' פ' ע"ב מה שחמה ע"ד הכנה"ג ורו"ש כת"ר יל"ו ניין על דבריו. וחנכי העבד לח ידעתי מדוע לח העירו עליו בזה:

והנה חנכי בעוניי רחה רחיתי להביח רחיה מדברי מרן ז"ל דס"ל דבמקום מנהג והוקבעה הלכה חי לימח ספיקח חחריתי שבדינן ס"ם להקל. ממה שפסק בש"ע ח"ם סי' תל"ז ס"ד ספק מוכן מוחר ביוט"כ משום דהוי ס"ם ע"ש. והרי התם דמשום מנהג חבותיהם הוח דמוהגים כל חנשי הגולה לעשות יוט"כ משום ושל תשוש וכו' ובכל מידי מוהגים בו ליסוף וכשילו הוקבעה הלכה כן בכל תפוחות ישרחל ובכ"ז היכח דשיכח ספיקח חחריתח כעין ספק מוכן תשבינן ליה ס"ם ומוחר ביוט"כ. דון מינה במכ"ש לדבשלמח במקום חחד דהכח כס' החוסר חם חירע עוד"ס' חחר בדבר תשבינן ליה ס"ם להקל. ומחי דפסק מרן ז"ל בש"ע סי' תקט"ו ס"ג בדין נידה ולקיטה דחפי' חם הוח ס' חם נלקטו חו נילודו היום דחסורים וכ' ה' בחר הגולה שם דחפי' ביוט"כ. התם ה"ט כמ"ש הר"ן בפ"ג דשבת והוכ"ד בבחר הגולה שם דכל שבמינו מחובר דרכן של כ"ח ללקוט חומן ביומן משח"כ בס' מוכן שהוח ס' הבח ממילח ע"ש. גם הפר"ח ז"ל בסי' תל"ז סק"ד הוק"ל ע"ד מרן ממ"ש בסי' תקט"ו במדסחתם שם משמע דלחף ביוט"כ קחמר וחמחי לח שרי מס"ם וי"ש דשחני מינו כמחובר דחין דרך לנקט חלח דבר יום ביומו וכ"כ וסיים ומיהו לנדדין קחני בנילודו ע"כ לח מיתוקמח חלח ביוט"ח דחי ביוט"כ הו"ל ס"ם וכו' ע"ש והפרמ"ג בח"ח סק"ד הביא"ד וסיים הוח ז"ל וה"ה לידח דגים י"ל כה"ג וגר' דהוח בח לחלוק עליו וז"ל דגם בנידח דגים י"ל כה"ג וקוקר הרבה דלח הביח הדבריס שהוח פליג עליו בהם לחכ"ה זרע לחברהם חח"ח בסו"ס ט' חזיל בס' הפר"ח דכתב וז"ל וחפי' ס' לידה לו נולד שריון ליה ביוט"כ משום דהוח ס"ם וחט"ג שהוח חיסור דחוריימח כ"ש ס"ם דרבנן בחיסור חמירה לגוי דחזלינן לקולח וכ"כ בסו"ס י"כ ע"ש. וה' יד לחברן ריש סי' תקט"ו הביא"ד הפר"ח וכתב דכפי"ז גר' בדגים שבתו מחון לחמוש ביוט"כ שלח לצורך יגר' והם ס' חם נילודו היום לו מחחמיל שמוחר ובכ"כ הש"ך ביו"ד סי' ק"י סקכ"ה ובכ"פ ס' כר"ם חח"ח סי' ד' לחכל ממ"ש התג"ח ס"ק י"ב גר' דעתו לחסור ועיין בט"ז סק"ד ע"כ. והבי"ד ה' זכו"ל בח"ח ד' מ"ו חות יו"ד ע"ם ויש לי לעמוד ע"ד הי"ח דחי"ל להויח מדבריו שבסי' תקט"ו דגר' דעתו לחסור דכבר ביחר דעתו בפי' התג"ח בסי' תל"ז סק"ד לחסור דעמ"ם שם מרן ס' מוכן מוחר ביוט"כ מס"ם חמה עליו וכתב דבים"ם סי' ד' פסק להחמיר ביוט"כ חפי' בספק וכן עיקר ע"ש. הרי דחפי' בס' מוכן כתב בפי' דס"ל לחסור. גם מחי דניין על הט"ז סק"ד לח הבחתי כוחת דבריו דהמעיין יראה דמש"ם הט"ז הוח חליבים דדעת ר"ת שכ"כ הכלל זה נ"כ חם יש ס' חם הביחם לצורך עלמו חו לצורך יגר' לעניין כ"ם וכן לחסור חפי' ביוט"כ לדעת ר"ת חזלינן לחומרת כלל הספקות ע"כ. וכסי' תל"ז בסק"נ שם כ' בפי' דבש"ם מוחר דעמ"ם שם מרן ס' נידה חסור כתב חפי' למחן דס"ל דיסור נידה דרבנן מ"מ הולכין בספיקן להחמיר דהו"ל דסיל"מ ומ"מ בש"ם בח"ז חות"ח מוחר ע"כ והש"ם שכתוב שם חח"ז הוח דין ס' מוכן ביוט"כ מוחר דהוי ס"ם. הרי דש"ל דס' נידה ביוט"כ בש' מוכן דמוחר מש"ם. וכש' כן לחברהם בשו"ת סי' ת' הביח חשו' ממוהר"י ן' יעיש ז"ל בשוי שהביח דעיש דוחין ליסי' ביוט"כ חם מוחרים בו ביום חו לח שהחריך והביח דהח"ז ורביעו שמחה וח"ח ז"ל לסברי ביוט"כ ג"כ כמו ביוט"ל ולריך להמחין בכ"ש במולחי יו"ט. והביח ג"כ דכרי הר"ן ומה שהקשה עליו בפח"ל סי' ז' וכי ספק מוכן שהיח מלחכה דחורייחח גריע מס' חמומין שהיח דרבנן חפי' ביוט"ח דס"ל להר"ן כדברי הרי"ף דחוסר ס' חמומין גם הביח מ"ש עליו הפר"ח וז"ל ולפי יודע מה הוח זה דלחף ס' חמומין יהיו מותרין ביוט"כ לדעת הר"ן מש"ם ודברי הר"ן נרחין עיקר ע"כ. וכ' עליו דמה זו תפיסה לרש"ל שכרי רש"ל בכר נשמר מזה מדכתב חח"כ וכ"ל חפי' לפי מ"ש לקמן דס' חמומין שרי מ"מ ס' מוכן חין חילוק כין יוט"ח לשבי וכל מה שחסור בח' חם בח ביוט"כ ג"כ חסור דחין חילוק ביניהם כ"ח גבי מת ולכחול חת העין ע"כ וח"כ מחי מק' לרש"ל ע"כ. ולדידי חני הפעוט דברי הפר"ח הם ברורים דעמ"ם רש"ל וכי ס' מוכן גריע מס' חמומין וכו' עי"ש דלח ים גריעות דמה שחוסר הר"ן ס' חמומין הוח ביוט"ח לחכל ביוט"כ חפי' ס' חמומין יהיו מותרין לדעת הר"ן מס"ם כמו ס' מוכן ביוט"כ דמוחר מס"ם וליכח גריעות בס' מוכן כלל. ומ"ש לחכ"כ רש"ל וכ"ל וכו' הוח לפי סברתו שכן ס"ל למחמ משח"כ קו' הפר"ח היח על דברי הרחשונים שהק' על הר"ן וכי ס' מוכן גריע מס' חמומין עי"ש דלח ים גריעות דלדעת הר"ן לחף ס' חמומין שרי ביוט"כ מס"ם וי"כ. ועיין בס' נהר שלום דפי' קושית מוהרש"ל בדרך לחברת ע"ש. ולע"ד דפשט הדברים נרחין כמ"ש בעיונין. ולחסוף דיעת כתב שם בתשו' הנ"ל דלחף שהפר"ח כתב דנ"ל

עיקר כהר"ן והסכים עמו הרכ"ם לח קי"ל כוותיה כהת חלת כרש"ל וכהמג"א דכתב דדברי רש"ל עיקר וכן החה"ד כן ס"ל וכו' ושכ"ח ביו"ד סי' נ"ן כתב דמתי דמכשירין מצטט ס"ם היינו היכא דהאיסור והחיתר שוין אבל היכא דאיכא למיתלי באיסור טפי מבחיתר תלינן לחומרא וכ"כ הר"ן בפ"ק דחולין. ולפי מ"ש המג"א בסי' תקצ"ו סקי"ב בשם הר"ן דהמביא למכור לו דורון הוא מכיח מהמכובח מהנתלש ומהגיזוד בו ביום ח"כ איכא למיתלי באיסור טפי מבחיתר. ולפי טע"ז ל"ש בהביא גוי דורון ליעבד ביוט"ב דאסור אלא אפי' הביאו בשביל גוי אפי"ה אסור ליקח ממס דגים בין במיכם בין במעות משום דהמביא למכור הוא מביא מהמכובח וכו' וא"כ איכא למיתלי טפי באיסור מבחיתר ואין זה ס"ם ואסור וכמ"ש הב"ח ז"ל ע"כ. גם הרפרמ"ע בחצ"ז סי' תקצ"ו סק"ד כ' דלפי טעם הר"ן יש לאסור אפי' ביוט"ב ולא הוי ס"ם ע"ש. גם ה' שביחת י"ט בח' ח"ח סי' ט' בנדונו שהביא הגוי דגים ביוט"ב ס"ג וס' אם ניצודו היום. דבחתי' התריך בפסק מרן שהתיר ס' מוכן ביוט"ב ואפשו כמותו הפר"ח והכר"ם ומוהרי"ך בס"ב ס"ב ח"ח והביד"ד הפוס' רחשו' ואח' ומסיק לאסור שכן ס"ל לרוב הפוס' ובנדונו אסיק לאסור לדיכא בדברי התשו' שבס' בן לבבים הנ"ל ישוט"ב. ועם דכפי מה שנתבאר לעיל הרכה פוס' פליגי על מרן בחה שהתיר ס' מוכן וס"ל דלא עבדי' ס"ם להקל. מ"מ אנכי הדל ראיתי היה דמקום מנהג וקביעות הלבה דאי איכא ספיקא לחחרינא עבדינן ס"ם להקל היה לגיביה דמרן דפסק בס' מוכן ביוט"ב מותר משום דהוי ס"ם ואין בדידן קבלנו הוראותיו בין להקל בין להחמיר. והנם דכתה דס' מוכן הוא ס"ם התתבך לא אמרי' דגם בעלמא לריך שיהא הס"ם מתתבך ויכיא דלא הוי מתתבך לא עבדי' ס"ם. דכבר תשמועי' מרן ז"ל ביו"ד סי' מ"ט ס"ד בדין הקרקבן העבדי' ס"ם להקל הגם דלא הוי מתתבך. והט"ז שחלק ע"ז ופסק לאסור משום דלא הוי ס"ם המתתבך. הפר"ח ז"ל דחה דבריו ופסק להקל כפ"ע גם הגה"ב ז"ל כ"כ ע"ש. ועיין בס' פתחי תשובה שם שציין על התשו' שמואל סי' ל"ד שהביא על הט"ז גם ה' חוט השני סי' מ"ח ומקום שמואל סי' ע"ט כ"כ. ועיין עוד עת"ס הוא ז"ל בסי' ל"ג ס"ד בד"ה אבל. והיינו דשם בדין נקיבת הושט דפסק מרן דשני עורות יש לו. ניקב ג' מהם כשירה שהניקבו שניהם מריפה וכתב מור"ם ז"ל דזהו בניקר שהניקב בח מחתת חולי אבל אם יש לחוש שניקב ע"י קון אפי' לא ניקב רק הפנימי מריפה ע"ם הביח שם מה שחק' הט"ז בסי' מ"ט בדין נקיבת הקורקבן מדין הושט והעלה להחמיר שט"ז כתב הוא ז"ל דהטיקר כמ"ם ה"כ שם דשחטי ושט דבל הני חיוי בריאת קולי אבלין לבן מחמרינן טפי והולין בחולו ע"ם ע"כ. והיו ממש כמו בדין לידה ולקיצה דבספיקו תלינן להחמיר דהולין בחולי כמ"ש הר"ן ז"ל:

עוין"ך למני"ר י"ו דכתב וז"ל ועוד יש לנדד דשמת ס"ל להרמב"ן ז"ל בשיטת הראב"ד בס' ת"ד סי' י"ד ה"ד בי"ו בט"ו ח"ה ועמ"ש הבע"ח בתשו' סי' נ"ח ע"כ. וכפי המוכן בדבריו י"ו דהראב"ד בס' ת"ד שם כתב בסוף הסי' דראיה שנסרכה רובה להיתר מן הלומה לדופן ומיעוטא מן הלומה נהנו בנדבונה לדופה אחר הרוב וכן הדין כי הסירכות ספיקות הן שמא ניקב ואם היה ניקב שמא מן הלומה ילא הליחה ונעשית סירכה ע"כ הרי דס"ל דהסירכות ספיקות הן שמא ניקב דס"ל דים סירכה בל"ג לבן ים לדופה אחר הרוב ולעשות ס"ם להחיר ושמא גם הרמב"ן ס"ל בשיטת הראב"ד ז"ל זהו הנראה בכוונת דבריו י"ו. וא"כ לא ידעתי לכוונת דבריו י"ו במה שכתב עוד ס"ד ריי"ו נעי"ו ס"ה ועמ"ש הבע"ח בתשו' סי' נ"ח ע"כ. וכפי המוכן בדבריו י"ו דהראב"ד בס' ת"ד שם כתב בסוף הסי' דראיה שנסרכה רובה להיתר מן הלומה לדופן ומיעוטא מן הלומה נהנו בנדבונה לדופה אחר הרוב וכן הדין כי הסירכות ספיקות הן שמא ניקב ואם היה ניקב שמא מן הלומה ילא הליחה ונעשית סירכה ע"כ הרי דס"ל דהסירכות ספיקות הן שמא ניקב דס"ל דים סירכה בל"ג לבן ים לדופה אחר הרוב ולעשות ס"ם להחיר ושמא גם הרמב"ן ס"ל בשיטת הראב"ד ז"ל זהו הנראה בכוונת דבריו י"ו. וא"כ לא ידעתי לכוונת דבריו י"ו במה שכתב עוד ס"ד ריי"ו נעי"ו ח"ה דהדוחה יראה שם דהרי"ו הביא בתחי' דין הלומה והלומה הסדוכות ביחד לדופן דהילכין אחר הרוב ושכ"כ הראב"ד. אבל הוא עצה הס"ם בלופן אחר ס' מן הלומה או מן הלומה ואח"ל מן הלומה שמא הריעותא היא מהדופן. ולא עצה הס"ם כמ"ש הראב"ד שמא ניקב דגר' דס"ל כס' הפוס' דס"ל דאין סירכה בל"ן ולכן עצה הס"ם בנוונא לאחרינא ושכ"ז דאיכא הס"ם הל"ל כ' שם אח"כ דהרמב"ן חלק עליו וכתב דעריפה ושכ"כ הוא בתשו' שלו. ולפי עכ"ד הבע"ח יו"ד סי' נ"ח כשראה להביא ראיה לדבריו לאין לספק בזה שמא הסירכה לא ממחת אלא היה ניקב היא דקי"ל לרבנן אאין סירכה בל"ג הביא לדברי הרדב"ז כ"י ולרבנו מוהרימ"ט חיו"ד סי' ל"ב דלא עצו ספק זה משום דלא ניח"ל בספק זה שכתב הראב"ד ז"ל. לא היה מהלוכך לזה דמדברי ריי"ו ז"ל שכתב הס"ם בנוונא לאחריתי ממ"ם הראב"ד יש להביא ראיה ברורה דלא ניח"ל בהך ס' שכתב הראב"ד משום דקי"ל דאין סירכה בל"ן ואין לספק בזה. וגם מני"ר י"ו שנתכוון לדחות מ"ם בתחי' דים לספק שמא ים ל"ל כשיטת הראב"ד מכח דברי הבע"ח בתשו' סי' נ"ח שכתב שאין לספק בזה שזהו גר' כוונו בתחי' לציין לדברי הבע"ח. לע"ד לא היה מהלוכך לזה מאחר דמקודם ציין ע"ד הרי"ו ז"ל מדבריו יש להוכיח כן בפשיטות וכנ"ל. גם הדחיה שנתכוון לדחות מ"ם בתחי' שמא ים ל"ל שמא ס"ל כשיטת הראב"ד ושיטו דים סירכה בל"ג ודחה זה מכח דברי הבע"ח דאין לספק בזה דקי"ל לרבנן וכו'. סלח לו אנכי מנקט דהעיקר הוא כמ"ם בתחי' בדרך אפשר והוא האחת עיין בכנה"ג יו"ד סי' ט"ל בהגב"י אות ל' שהק' ע"ד רס"ל ז"ל שכתב דדעת הרמב"ן ברש"י והביא בשם הרשב"א בתה"ק דכתב שהרמב"ן ס"ל דים סירכה בל"ג יעו"ש. ואעיקרא תנכי הפשוט חסר ההבנה בכוונת דברי מני"ר י"ו במ"ם ועוד יש לנדד שמא ס"ל כשיטת הראב"ד בס' ת"ד סי' י"ב דגר' דחבלית הדברים הוא דס"ל כהראב"ד בס' ת"ד דקאמר דים לספק שמא הסירכה היא בל"ג דים סירכה בל"ג וריר בעלמא היא. וא"כ היינו הך מ"ם בתחילה ואפשר דס"ל להרמב"ן דבכל הסירכות יש ס' שמא היינו סירכה רק ריר ומשום הלא בקיאין בבדיקה יש לאסור מספק. ומאי קאמר ועוד יש לנדד וכו' דהלא השוה שבהם מאחר דים סירכה בל"ג והו"ל כאילו היתה סירכה והיא רק ריר ואיתה בעלמא דכפי דברי הפוס' גר' דהא בהא תלויא דבשאנו אומרים דים סירכה בל"ג חזי אפי' אנו רואים בחושי' אל הצין דים סירכה עב"ז יש לספק ולומר דשמא היתה נחשבת לסירכה בלל רק ריר בעלמא היא ומשום הלא בקיאין בבדיקה יש לאסור מספק ומחכיות הדברים גר' דאחדא היא תשיבא:

עוד ראיתי דים לעמוד בדברי הראב"ד בס' ת"ד סי' י"ב הל"ל דכתב דכל הסירכות ספיקות הן שמא היתה נקב ואם היא נקב שמא מן הלומה וכו' דפשט הדברים שם הס דאפי' שהסירכא היא שלא במקום רביעת דהיינו בדו"ר יש לספק שמא היתה נקב. ועיעל דשפיר חזי בדברי הרמב"ן בתי' למס' חולין שנדפסו בס' מוכח בפרה בסו"ם ח"ט דכתב שם וז"ל ורלתי להראב"ד עוד סברא לאחרת שהוא לומר דהסירכא שלא במקום רביעת ודאי משום נקב היא וכו' אבל כשהסירכא במקום רביעת חולין שמצוי דוחק רביעתה עליו נעשית הסירכא ולא משום נקב וכו' וזה הניתר לפשר שהיא לאת כפי פי' הסיטה שלי שהיא מוטעמת יותר מן הכל עכ"ד ז"ל. והבריו אלו הן שהובאו בהר"ן ז"ל והבי"ד מרן ב"י ז"ל בסי' ט"ל ע"ש. ואנכי העבד עני הדעת לא ידעתי היאך יפתחו דברי הראב"ד שכתב ת"ד הנו' עם מה שהביא הרמב"ן ז"ל בשמו הנ"ל דסירכא שלא במקום רביעת

רכיתא ודתי מסוס נקב היא והם דברי הרתב"ד שבהשגות. והרתב"ד שבהשגות ליתו ניהו הרתב"ד שכתב ת"ד וכמ"ש החיד"א ז"ל בם' מח"ב חיו"ד סי' ע"ל אות ח' שהבי"ד הכנה"ג מ"ם בשם הרתב"ד בם' ת"ד סי' י"ב בשם הרב ברעלוני וכו' אבל רתיתי לו בהשגות פי"א ותולי חזר בו ממ"ם בם' ת"ד סי' י"ב. וכ' עליו דממ"ם הרתב"ד בהשגות לית שום כתירה וחזרה דכוותו בהשגות להודיע דיש חולקין ובעל נפש יחמיר. והיינו כמתי דמסיק בת"ד סי' י"ב דיפה הדבר להחמיר עכ"ד ע"ש. הרי דכולהו רבנן תולי ומודו דהרתב"ד בהשגות ליתו הרתב"ד שכתב ת"ד ובעת דבריו נפלתו ממני ולי י"א. ותפן הייתי להתריך ולעיין עוד בזה התומנם לית הפנתי מסכיס עמדי ולא לילה דעתתי והתי שתעתתא בעייא לילותא ע"כ בתתי בקלרה כי לא נלרכה תלה בפלפולא בעלמא:

עוד ראיתי דבתמרות שיהורות על מע' הרב המופלא כמוהר"י חב"ח י"ו שרי נרנח בהם"ם שב' מני"ר כת"ר י"ו דשתי ההם דתירי בדין שיגועת דתקילו בה רבנן ודוקא בהת הות דשבדי' ס"ם כה"ג הנם שים בו קלת זרות כיון דהוי מיניה וביה ול"ד למ"ם מרן ז"ל בדין הקורקבן דשתי התם דהספק הב' הות מבחון לת מיניה כנ"ד שהות ס' ניקבה הריתה וכו' בם' זה הות מיניה וביה דומית דמת וקברתיו וזה לת תמרוהו כי תם בדין שיגועת זת"ד י"ו. ותתרי הם"ר יש לי לעמוד ע"ד דהנה מ"ם דדוקא בדי"ע דתקילו בה רבנן הות דתתרי' דשבדינן כי התי ס"ם וכו'. תלי דמני"ר י"ו כתב כן דנר' שהות דבר מוסכם לכ"ע דבשיגועת הקלו ושבדינן כהתי ס"ם. הת חוינן דתיכת כמה מרבוותת דתדרכה ס"ל בהיתך דבשיגועת תפי' שים כמה ספיקי עכ"ו תלי' לחומרת דכולהו הוו חדת ספיקת כמ"ם הכנה"ג תם"ע סי' ס"ע הגה"ע לות כ"ב. גם מ"ם דס"ם זה יש בו קלת זרות כיון דהוי מיניה וביה ול"ד וכו' דס' זה מיניה וביה דומית דמת וקברתיו וכו'. תבכי הפעוע תחכמ"ר לת ירדתי לכוונת דבריו במ"ם דהוי מיניה וביה שהות ס' ניקבה הריתה וכו'. דלע"ד הת לתו מילתת דהנה רו"מ כת"ר י"ו בתתילה התריך בהרתיות דתף למי שתומר בללע העליונה הות רק מתמת ספק שמת מהריתה וע"ו עשה ס"ס להקל והיינו ספק תם הסירכת היא מהדופן ולא מהריתה ותת"ל מהריתה שמת סלכה כרוה"פ דס"ל דהוי דופן לר שותם. ועוינת דספיר חזי דהוי כמו ס"ם שעושים לותו הפוס' ז"ל דס' הרתשון הות שמת תינו מהריתה והם הב' הות דתת"ל מהריתה שמת דין ללע העליונה כדו"ן ושותם כס' רוה"פ והוי ממש כהם"ם שעשה מהרי"ם סי' יו"ד שהבי"ד מני"ר י"ו דבינן שהסירכת עלמה ס' נקב היא השתת דמספק"ל תי בכה"ג מנין תו לת מנין הו"ל ס"ם ושהתם"ל חיו"ד סוס"י כ' עשה ס"ם כזה. וספריהם תינם מצויים כעת תת"י. ולת הוי הם"ם זה יש בו מהזרות כלל ולא מיניה וביה. ותינו דומה למת וקברתיו בכלל הפוס' דשדו גרגת בהך דינת דמת וקברתיו בהם"ם שעשה מוהרח"ם ז"ל. התם יש לדברים תלו שייכות כמ"ש הדב"מ תה"ע סי' ע"ו דת"כ לת מצחת לה לחוש לם' הרמב"ם דחיים לקברתיו ודבריו אי נעלמו ממוהר"י פיגלי ז"ל כתצו' שהוכתה בם' חוקי חיים סי' י"ט בד' ל"ו ע"ג שהק' הות ג"כ כעין זה מדידיה בהרתבת הדיבור יותר וז"ל לע"ד ק' לעשות ס"ם כזה מתחר דע' הרמב"ם דמלרין שיתתר קברתיו מחמת שמת תמר בדמי ת"כ מתחר דתמרת תת"ל ה' כהרמב"ם מה מקום שוב לומר שמת העד לת תמר בדמי וכו' דכולהו חד ס' הות וכו' ותולם ה' ז"ל נמצך לשיעתו לם"ם בקונט' סיגועת ד' ע"ת דים להקל בשיגועת בם"ם ותפי' במקום שמוכל לו' דכולת תדת ספיקת היא וכו' ע"ם. ומ"ם דנמצך לשיעתו היינו מטום דתשבתן דתיכת כמה רבוותת דם"ל בהיפך דתדרכת תוזינן לחומרת וכמ"ל. גם התב"ל בתתה"ע סי' ו' בד' מ"ב תביה ג"כ לדברי הי"ת בנתספות סי' ע' שהק' על הם"ם של מוהרח"ם והות ז"ל התריך להלין בעדו דקושית זו בעלמה תיקשי להם"ם דהם"ם ס' על ישרתל ספק גוי ותת"ל גוי דילמת לת נגע והת התם כשידעינן דעל גוי תין מי שיתיר היין דלכ"ע תסור היין מטום ס' דילמת נגע ות"כ תין תתו תומרים ותת"ל גוי דילמת לת נגע דכשתת"ל דהות גוי לכ"ע תסור תף שהות ס' תם נגע תו לת דחייש' דילמת נגע ותין תתו מתירין היין. ודתי מתי תית לך למימר דדוקת כשידעינן דעל גוי דמתירין מטום ספק. תבל השתת דתיכת ס' תתר דלת ידעי' תף גוי תם יש' שבדינן שפיר ס"ם ס' גוי ס' ישרתל ותת"ל גוי שמת לת נגע ובדתיכת כ' ספיקות לת תשבו וכמו כן הות כתן דתם לת היה סברת שתר הפוס' וזלת ס' הרמב"ם ודתי דהיינו מחתירין תף שהות ג"כ לת תשר תלת מתירת ספק. כרם השתת שים בידיהו סברת שתר כל הפוס' דתילקון עליו ולת חייש כלל לבדמי תת יש בידיהו ס"ם כהיתך דין ס' תי הלכה כהפוס' דלת חייש כלל לבדמי והו"ל כעל ישרתל דסיון כשר ולכתך טוס תשב. ותת"ל דהלכה כהרמב"ם תת תיהו נמי לת התמיר תלת מטום ספק דילמת תמר בדמי ועדיין שמת עד זה לת תמר בדמי והו"ל כלותי ס"ם דס"ם דתמרי' ותת"ל גוי על שמת לת נגע וכו' ע"ש. ותכי הפעוע תמינת תחכמ"ר דשנת ושנת מההות ס"ם דס"ם דהתם הם' התחד דשמת ישרתל על הות ודתי מותר תליבת דכ"ע יהם' הכ' שמת גוי על תינו ודתי שהות תשור כ"ת דתמו מחמירין מספק שמת נגע ולכן בדתיכת עוד ספיקת תחריכת שמת על הוי ס"ם גמור דכשתנו תומרים ותת"ל גוי על שמת לת נגע בלד ההיתר זה שהות שמת לת נגע לת עקריון לד של התיסור שהות שמת גוי על מכל וכל תלת נשתר הלד שמת על גוי במקומו וכתים תמו להתיכו מלד תתר שמת לת נגע. תבל בספיקו של מוהרח"ם ז"ל דהרמב"ם שהלריך לימר קברתיו הות מטום דחייש' דתמר בדמי ולשתר הפוס' דלת הלריכו שיתמר קברתיו הות מטום דלת חייש שיתמר בדמי ות"כ בתתילה שתמו מספקים דילמת הלכתת כהפוס' דל"כ שיתמר קברתיו תין ההיתר הות תליבת דכ"ע כ"ת הות דוקת לסברת שתר הפוס' מצ"ל דס' הרמב"ם חשבת התיסור במקומו עומד דילמת תמר בדמי. ות"כ כשתמו תומרים ותת"ל דהלכה כהרמב"ם ר"ל דחייש' דילמת תמר בדמי ת"כ בלד ההיתר שהות שמת לת תמר זה העד בדמי עקרינן מכל וכל לד התיסור של התת"ל הלכה כהרמב"ם דדילמת תמר בדמי. וזהו דמקלת הפוס' עמדו על ס"ם זה דכיון דתמרי' ותת"ל ה' כהרמב"ם מה מקום שוב לומר שמת לת תמר בדמי וזה פשוט:

איך שיהיה נחזור לדברות הרתשונות דהם"ם דכל"ד והות ס' תם הסירכת היא מהדופן ולא מהריתה ותת"ל מהריתה הלכה כרוה"פ דס"ל דהוי דו"ק וסותם תיינו דומה להיות דמת וקברתיו כלל. ולע"ד דגם מני"ר י"ו בתתילה כשתשה ס"ם זה לת היה"ל שהמוכך להביא הסיה דמוהרח"ם ושתר הפוס' ז"ל שדברו בכעין הם"ם הות ולהתריך כזה דים מהפוס' דס"ל שים לעשות ס"ם כזה וים להפוס' דס"ל דתין לעשות ס"ם כזה. דלת דמי תתי ס"ם להנהו ס"ם דידהו וכמ"ל. ומה שעמד רו"ם כת"ר י"ו בתגב ע"ד הכנה"ג סי' עו"ב שהביא מתשו' כת"י למוהרח"ם שלת הזכיר כמה תשובות המודפסות למוהרח"ם שב"כ. גם הרב תגן ז"ל בם' חוקי חיים סי' י"ט בד' ל"ת ע"ת הקשה כן על דבריו שבכנ"ח תתה"ע סי' ו' דכתב שמלת למוהרח"ם בתשו' כ"י דמליתה שמלת היא

גדפסה בסי' ד' ע"ש. בחופן שחתר שחתיך לסוכית שהיסוד הוא מחמת שפק ר"ל לעיקר דינה תיכה ספיק ס"ם לחקל והוה שמא מהדופן ולא מהריחה ואח"ל מהריחה שמא הלכה כרוס"פ דס"ל דהוי דו"ק. ובותם ולא הוי כסם"ם דמוהרח"ם ז"ל בלב. ולהעוהגין לחסור כס' התוספות מ"מ היכא דאיכא מכה כסם תיכה ספיק לאחריני לחקל בסם"ם בלאסר שהתיך הרחיב דו"ס בת"ר י"ו בכותב מביאתו בסו"ד בזה ותול"מ. וכבר מילתי אמורה דכל זה לא שנהכם אלא לפלוגתא בשעת להתכסם כדב"ק י"ו דאילו לדבר הלכה הסיתר בדוד ויולא בסופי ומי כמוהו מורה להלכה ולמעשה המסיק שמשחתא תליכא דהלכתא. ולו נאה ולו יאה לסוגות אח בג"י התוקים והמשפטים יה"ר דלא ישדי מיגן הדריס ויויס ויקריס תמיד כל הימים הלכ"ד ושיכא דבי דב

הגשיר **עזרא הכהן טראב** ס"ט

סימן ג'

ריאה שסיים בה בועה מעל"ע בחומה בגד שמלל במקום הדק במידוד בהתחלת החיתוך והפילול שבין חומה וחומה וכשהיא בפומה הריחה הבועה הנ"ל היא מתכסית בחלונה וכודק הריחה משמש בהבועה כדי לידע לי יש בבר הריחה מגד אחר או לא ויאמר דהנו שפכי לחדדי וע"י המשמוש הנוס שבבועה נכנסו לתוך הריחה וגבלעו בה ושוב לא נודע אם היו מיס ונים או לא וע"ז נשאול הגישו אם הכהמה מסורה או מומרת: **תשו'**. הנה מכן ז"ל בס"ע יו"ד סי' ל"ז ס"ה כ' בועה בריחה וגיכרת בעבר אחר לעפ"י דלא שפכי לחדדי כשירה. וכ' מורס ז"ל והוא דלא קיימי במקום סמפו' אבל לי קיימי במקום סמפו' דהיינו כ' לחבועות מן הסיפולי בדקה וד' בנסה נהנו להברוך ולין לבמות. ולפי' במ"ז בבועה ודוקא דשפכי לחדדי אבל לי לא שפכי לחדדי כשר לפי' בעבודים וסרוחים ע"כ. והס"ך כתב דבמ"ז פליגי הפוס' וס"ל דכשר ע"ש. ול"ב בנ"ד דאיכא ספיקי טובא יש לחקל. והוא שפק לי בעיבנו מתא דמסק יע"א הם מוהגים במרן ז"ל דלא חילק בלל ומנשיר וכנו שבן נוהגים בעי"ת סאוגיך יע"א בנו"ם הסו"ג ז"ל לו דמוהגים במור"ם ז"ל דהעיל חילוק בין במקום סמפוחת לשלא במקום סמפוחת ולה"ל דהיכי במור"ם ז"ל עדיין י"ל דמלי דהיכי כוותיה דמור"ם הי"ד לענין לי קיימי במקום סמפוחת לו לא. מבל"ב לענין מ"ז לא נהנו כוותיה ב"א כדברי הפוס' ז"ל דלא' בהבית הב"ך ז"ל דס"ל דבמ"ז מכשירי. ומלחר דבנ"ד איכא ספיקא לי הוו מ"ז לו לא ל"ב הו"ל ס"ם והוא ס' לי הוו מ"ז ומס נהיני בם' המכשירים במ"ז ס' לא היו מ"ז ולה"ל דלא הוו מ"ז לעיקרא איכא ספיקא לי נהיני כוותיה דמורס ז"ל במלי דחילק בין מקום סמפוחת לשאין מקום סמפוחת דלפבר דהיכי כמרן ז"ל דמכשיר בבל נוהגין ולפי' במקום סמפוחת ושיס עכורים כמו שבריאה מסחנויות דבריו וכמו"ם הפוס' ז"ל. והנה דהספק הזה לא בריר לן ויש לעמוד בו מ"מ יש לעבוחו סניף ולנהגו עם סיפוקות לחמות דאיכא בנ"ד כדי להתיר וכאשר הוכח בענין זה בדברי הפוס' ז"ל ע"ש ועיין בם' תורת הוכח סי' י"ע חות ג'. ולפ"ל דכהיכי כמור"ם ז"ל גם בענין מ"ז עדיין איכא ס' בנ"ד דבספק לי נהיני כמור"ם ז"ל דלא מחלק בלל בין אם נמלאת הבועה בחוך ב' לחבועות בסיפולי הריחה בנגד לחרן למעה. לנמלאת בין החיתוכים והחידודים דבכל נוהגין גם בין החיתוכים והחידודים אם הבועה היא בחוך ב' לחבועות בדקה מותר ויכולו שבן נ"ד מחחמיות דבריו דלא ממלק

בזה. ודלא בסברת הבב רלח לפרים ז"ל דמחלק בזה ינן דספרי דבני החבבמים הלח' ז"ל לא נחפרסמו ונחפשטו ביניהו כ"א מחדש מדעים מקרוב בלו זה זמן לא בביר. ולפ לח"ל דהנם שלא היו ספריהם ז"ל מחפשטים ביניהו עב"ז חו"ר עיבנו יע"א המה בחבמחם מדעחם היו מחלקים בזה מפפולי הריחה ממש לבין החיתוכים והחידודים. עדיין לריכ למימר בנ"ד מלחר הבועה היא בהחלת החיתוך והפילול שבין חוגה לחומה והיא מבוונת בנגד רוחב הב' חבועות שהס בפיפולי הריחה ר"ל עדיין נוכל לומר דהנם דלעניו דין סוכית שלא בפדין וביולא מיבדי בין החיתוכים מ"מ לעניו זה לא מיבדי בין החיתוכים מלחר שהיא בחלת החיתוך בנגד רוחב הב' חבועות שים בפיפולי הריחה. וב"ם שהיא סמוכה שם לחידוד ממש במקום הדק דים להכשיר וכמ"ש ה' מנחת סובח דלח היא בחוך בנגד רוחב הב' חבועות דים להכשיר ישו"ם. והנם דבעת לא מלאתי בספרים לחרים דבחבו בזה בדברי מ"מ ים לבעות דבריו לסניף ולהבניפס ג"ב לספק בעודב. ול"ב מלחר דלוכת בל הני ספיקי בב"ד ים להכשיר בשופי. שוב לח"ב בלוני לה' פחחי חשו' שם בסו' ל"ז דבחב ע"ד מוכס ז"ל בספ"ה וז"ל עיין בחב"ם דבחב דב"ע מוהו בלן דבפולי הינו מחחים לבל בשלר חידודים וקלוות ויד מיחילים בסמפוחת. ועיין בהשו' סר הבדמל חיו"ד סי' ד' שחולק עליו והעלה דגם בבל הלדדים ים שיעור מדחק בסמפוחת מהמוד בשו בחחחית ישו"ם עב"ל. ועלך לבי דמלחו עוד לולן גדול וסמך להחיר מלבד בל הני ספיקי הנ"ל ובלשר ירלה חדוחה יבנם דשוב לח"ב בריחו ספר מלירת עינים ק"ק דדחב לדברי ר' סר הבדמל וב"ב הפיקר בדברי בחב"ם ע"ם. מ"מ לליבא שברת ר' סר הבדמל ז"ל לא מילא וסחמיות דברי מור"ם ז"ל לליבא חילוק בלל וב"ל ים להחיר. ועיין בס' בית יפחק על ס' שחיבה מ"ם בזה לך נא רלה ויועבה לך על בן עלחה הסבמחיו בזה בנ"ד לשבשיר והלל יח' יל"מ ויעין ב"ד הבועה בלל מושיב ורב

הגשיר **עזרא הכהן טראב** ס"ט

סימן ד'

בש"ע חיו"ד סי' ס"ע לריך להדיח הבשר קודם מליחה וכו'. לם מלח ולא הדיח מחילה ידיחנו ויחליחנו בעיח ים חוסרים. וכחב מור"ם ז"ל וכן מוהגים וכו' מיהו במקום הפ"מ ים להחיר ע"ב. ומס בב"י טעמים הרבה הובחו להדחת הבשר מחילה שהר"ן בשם הרח"ם בחב הטעם שלין המלח מפליט חלא דם שבחוך הבשר מבל לא מה שהוא עפ"י הבשר ולפיבך לם לא ידיחנו חחי' ים לחוש שמא לאחר שיעית הבשר מלפלוט דם ויר יהא ניחך הדם ויבליענו. והוא ז"ל בחב הטעם בדי שיחבבך הבשר ויולא דמו ע"י מליחה שלם יהא נקרם על פניו לא יהא בח בחלת להוליא דמו. ומהדבי הרח"ם הר' שמוסיף לטעמ". והמהדבי בחב הטעם להשביר לבלוך הדם שעל החיבה שהל"ב המלח נחחלה ממנו ושוב לא יוליא המלח הדם שבחחיבה. ובדין לם מלח ולא הדיח חחי' דבחב הבוך ד"ח לחין לו חקנה עוד לף לם ידיחנו ויחליחנו פעם לחרת וים מחירים ובלזה הסביס ח"ח הרח"ם ז"ל. בחב מרן הב"י ז"ל שהגמ"י בחב בשם סמ"ק שלין לו חקנה עוד והביא דברי הרח"ם מ"ם בפ' ב"ה בשם י"ח לחין לו חקנה עוד וכו' ולפי מ"ם בפ' החרומה מהבי לו מליחה שנית וכו' ושבן מסחבר ע"ב ושב"ב

וסכ"כ כס"ד שרחה להכ"מ שהתירו בדיעבד והביח רפיה מכחדא עילויה בשרת דכדיעבד ס"ד מסוס דדמח מסרק שריק בגליים וה"ה במליחה לכל בהנחה כתב דלח דמי וכו' ונעגין הלכה לחפ"י שממ"ק חוסד חס הוח במקום שים הפ"מ חו שהוח בפ"ם וח"ל להכין לחר כדחי הס הכ"מ והרח"ם לסמוך עליהם ע"כ. ועל מ"ם מור"ם לכפפ"מ יש להעיר כחב הפר"ח ז"ל בסקי"ד סכ"כ הב"י ז"ל וכו' וחילו הוה שמיע ליה שכן דעת התום והרשב"ח והרח"ה והמרדכי והר"ן וכמ"ש בסק"ב הרי מתיר בפשיטות לק בחיסור דחוריימח וכ"ם בחיסוד"ה. ומיהו הי"ד כשהרימו ומלחו שנית וכמו שכר' מדברי המחבר בכחן ובכ"י וכ"ע מדברי הרח"ם. חבל חס לק הדימו ומלחו שנית לחפ"י שמדברי הרשב"ח בס"ה ד"ע יש לדון בדבר להקל וגם לדעת הרח"ה ליכח עיכובח בדבר מ"מ למעשה יש להחמיר עכ"ל. ובחחילת ההסקפה יש לעמוד ע"ד במ"ם לגם לדעת הרח"ה ליכח עיכובח. לחדרבח למה שנחן הרח"ה טעם לההדחם שמח חחר שיעית הבשר מלפליטו דם וליר יהח ניתך הדם ויבליעמו. יולח לימכח דגם בחליחה שנית לק מכני. בדם חחר ההתבוננות כר' דל"ק דהפר"ח כחב וז"ל ולפי"ז חימו חלק הרחקה בעלמח מדרבנן שמח יהמו י"ב שעות שהוח שיעור פליטת הדם והליר וכו'. ולכן כחב כחן דגם לדעת הרח"ה ליכח עיכובח בדבר. היינו דבמקך היב"ם שהוח פולט עדיין ליר ליכח מכשח שבלע הבשר מהדם שע"פ כ"ח החשבח היח ליחר היב"ם וכל שהוח עדיין בחוך היב"ם ליכח עיכובח בדבר. וזהו שהפר"ח בסקי"ד ליקח להרח"ה עם הרשב"ח ומרדכי והר"ן וכחב דלילו הב"י ז"ל הוה שמיע ליה דעת התום' והרשב"ח והרח"ה וכו' היה מיתר בפשיטות וכו'. וזהו דלח כמ"ש הפ"ז ז"ל דהי"ח דבסקיף כ' דלח מכני הדחה ומליחה שנית הם ס"ל שעמו של הרח"ה דחחר המליחה הח' ילח ככר כל דמו ויש חשש וכו' ע"ש וגם הבנה"ג בהגה"ע חות ח' נמחך כדבריו דכחב וז"ל ולפעם הסמ"ג וכן לעעם הרח"ה ז"ל דים לחוש שוות לחחר שיעית הבשר מלפליטו דם וליר יהח ניתך הדם שע"פ ויבליעמו חין מקנה לחותו בשר חפי' יחזור וידימנו וימליחנו שנית כדעת י"ח וכ"כ בפ' ע"ז ודמ"ח ד' שפ"ה ע"ש. והחיד"ח ז"ל בס' מחב"ר חות ד' הביי"ד הב"ח ז"ל דכחב דלהרח"ה ז"ל חין מקנה לחותו בשר במליחה שנית וכחב דכר' עיקר כהפר"ח דגם להרח"ה יש מיקון שם ידימנו ויחזור וימליחנו. וגם הק' ע"ד הפ"ז ז"ל הב"ל דפעם הים חוסרין חימו כדברי הפ"ז כמפורש כדברי הרח"ם וכו' ע"ש. ולח ידעתי מדוע לח הוק"ל גם על דברי הבנה"ג שגם הוח חוזל בפשיטות וכנ"ל:

ועמ"ש מור"ם ז"ל מיהו במהפ"מ יש להעיר. כחב שם בחות ו' שכ"כ מרן בב"י וזה לכחורה נגד המקובל בידינו דבשמרן כותב הפשיטה כשהם דעתו לסמוך ע"ז לפי' בהפסד מועט דברי הבח כחב כשהפשיטה בשהם להיתרח ומפורש בב"י דדוקח במקום הפ"מ יש להעיר. חם לח שנחמר דזו חחת מן ההלכות דחזר בו ממ"ם בב"י כשחיבר הפ"ע ועמ"ם הפר"ח וכשי מקו"ם ע"כ. גם כשי כפי חהנן ח"ב מ"ו סי' ל' כ"כ דממה שהביח בפ"ע דעת המתירים בפהם משמע דלפי' שלח בשר"ד מתיר ושכ"כ כשי מתב"י והביח דבריו וכמה שליין להפר"ח דכחב שחילו רחה הב"י וכו' ודלי היה מתיר לפי' בלח הפ"מ וכחב שחולי זה רחה מרן בשחיבר הפ"ע ולכן פהם בהמתירין ולפי' בלח הפ"מ. גם הביח שם מ"ם בשי' ידי דוד סי' ל"ז חות י"ג בשם ס' מחוסקים בשק דכחב דמ"ם מרן בפהם כ"ל במקום הפ"מ כמו שביחר בב"י. ודחה דבריו דלין נרחין ומחיורתח כמ"ם הפר"ח ומחב"ר דשחמת דמרן הוח להתיר לפי' בל הפ"מ ע"ש. גם בש"ע חו"ח סי' רם"ח כחב החיד"ח ז"ל במחב"ר חוה ב' דזו לחת מהלכות שמרן חזר בו בש"ע ממ"ם בב"י וכו' ע"ש. ועיין ג"כ בש"ם שם:

ומהאמור עולה על הדעת לפשוט ולומר דדוקח היכח דמלחו דמרן ז"ל בש"ע חזר בו כפי' ממ"ם בב"י חו דמלפוו בפ"ע מורה כן חו חמרי' דחזרה הוי. משח"כ חס כחב לחזה דין בב"י והשמיטו בש"ע ולח הביחו כלל לח לחמרי' דחזר בו ברם לחו פשיטות היח לומר כן דהח חזין בספרי לפוס' דליכח פלוגתח בזה שהר' זרע לבבהם חח"מ סי' י"ח דקב"ה בעניו מוסר ממון חבירו דבב"י סי' שפ"ת הביח דברי הסגמ"י דכתבו דהח דחמרו גוים להרחות ממון חבירו פשוט היינו מחמת חו"ע חלל מחמת חו"ע תייב וכחב דפשוט הוח וכו' דחוכח מחמת מכות הוי כמחמת חו"ע. ובש"ע השמיט דין זה וכחב הזכ"ח ז"ל סס כנר' דחזר בו שרחה דברי הרשב"ח והרח"ה ז"ל וכו' ע"ש. הרי הגם דכחב בב"י על זה דהוח פשוט וגם השמיענו מידום מתוכה דליה שכחב וכר' וכו' עכ"ז חמר דמהשמיטו נר' דחזר בו. גם בסי' קל"ח בדין קניית המע' דכחב סס בב"י דהפיס פסקו כריו"ח וסיים סס וז"ל וכ"ל שהס התנו בתמר קנייתם במשית מכרן קיים וחין לחד מהם יכו"ל בו וכדחמרי' נמי קרקע דחי לחמר לי בעיכ בכספח לימקי קנה וכמ"ש בסי' ק"ך ע"כ. וכ' ה' הלכה למעשה ח"כ כה' מכירה דע"ו דמדלח קכע ס"ו בש"ע נר' דחזר בו כמ"ש בסי' יד חליהו סי' קמ"ו ע"ש. גם בסי' רנ"ג לבב"י הביח בשם הגמ"י דהח דש"מ דחמר חנו הליחני לפ' פסק רח"ם דה"מ בהלוחות של ישרחל וכו' וכחב שם מרן ע"ז ולחני יודע וכו' מ"מ דברי ש"מ בכתוביס וכמסורים דמו וכן כ"ל שהוח דעת הפוס' שסתמו ולח חילקו בין הלוחה דיסר' להלוחה דגוי ע"כ. ובש"ע השמיט ד"י וה' משלח מעה ח"ע סי' כ"ד בתחילה כתב דכנר' שרחה מהלכה ושוב כתב דלח סוכן ליה למרן דפלוג לימי מילחה למדמיית מה' חלח דחוכך בדבר וכו' ע"ש. דמתבחר מדבריו דהגם דבב"י פלוג בהלייח ע"ד ליכח פוסק וכש"ע השמיט הדין הזוח ולח הזכירו כלל ליכח דס"ל דחוכה הוי מומ"ם בב"י ולזה השמיטו בש"ע. גם בהה"ע סי' י"ג ס"ח חסה שמח בעלה חו שנחברבה בחסורה להחתרם עד לחחר י"י כתב בב"י דהייטו שלח יתקדמו חבל נשרך מותר ושבן מבוחר בהרח"ם ובח"ה. ומ"מ נרין להזכיר מלחה רשות נשרך חס לח ע"י שיסבישו להמשרך שלח יבנם נבית המשוכבת ע"ם הומן בדי שלח יבואו לידי תקלה ע"כ. ובש"ע לח הזכיר מזה כלל וכ' מוהריק"ם ז"ל בהגהותיו שכר' שחזר בו שלח הזכיר כ"ח לירוסין ונישואין וכן בדין שהרי הרח"ם וח"ה שתמו להתיר שידוכין וכו' ולח רחינו מי שמשם לזה ע"כ. הרי להגם היכח דהשמיענו חידום דין מרן בב"י מדליה מדהשמיטו בש"ע חיכח דס"ל דהוי חוזה. ועיין בס' כפי חהנן ח"ב מח"מ סי' ה' בהח לשני שות' שלנו שיהם כחחד לעורך השות' דבהב מוהריק"ו ז"ל דע"כ לח נחלקו הרחשונים ז"ל לגמ בשנים שלנו כחחד חבל בשני שותפים מקודם ולנו שיהם כחחד לעורך השותפות לגולי עלמה יכול לגבות כל חובו מעיזה מהן שירלה. ומהן ז"ל בב"י דהה דבריו לגמ לישמתים חד מהפוסקים להחמוערן וכו' ע"ם דבהב ושהן בדיהן קבלנו הודחותיו וכו' מכל מקום חלמי מני רחוהן לזכות מטעם קי"ל דבשי' הקלי לח הזכיר מזה כלל ומדשתם נוכל לומר דחף בבב"י תמה ע"ד מוהריק"ו ודחה דבריו מ"מ בש"ע חזר בו ממה שתמה ות"ב רחוהן מלי"ל קי"ל בהרבנים דש"ל מהדשמיט מרן ד"ז בש"ע שחזר בו ע"כ. והדברי חלו

ים לסם סמך מדברי ה' משפ"מ ז"ל הנ"ל. ולפיהי לפה' כמוהר"י תאב"ח י"ו בסי' הגד"מ פני יפתח מ"ב סי' יו"ד דמ"ב דהביא דברין ודחקם וכתב דכל היכא דמקן ז"ל בב"י פליג בהדיים מדברי חיוב פוסק וכן ג"כ בשבותב חיוב חילוק דין מדידים כולהו הלכה פסוי ותפי' דהשמיטים בס"ע לית לן בה ודלא דקבי' כמ"ש בב"י דודאי מלי דהשמיטו בס"ע לאו משום דחזר בו אלא ה"ע משום דאין דרכו להעלות על שולחנו חי' דינין מדעת עצמו לחוב העשוי וכו' ולא נכנסו דינין שפוסק בב"י מד"ע בכלל מחלוקת היא ז"ל בהביא הי"מ בכללי מקן לן לחלי מדברי מהשמיטים בס"ע חזרה הוי ולא דכולהו דהתם מיירי על חיוב דינין וסברות אחרית בב"י בסם וולתו בסתם בלתי מחלוקת וגם הוא עלמו לא כתב עליהם בב"י בלום ומשמיטין בס"ע בזה ובכיולא בזה הוא דלפיליגו דבגן בתרלי לי חזרה הוי אלא דברם בס"ם בב"י להדיית ע"ד לחיוב פוסק וולתו בלי וכ"ל וכו' לו דפליג להדיית ע"ד לחיוב פוסק בב"י לתוי. ודותה דכריו בהא כ"ע מודו דלתו חזרה הוי בכלל לפי' דהשמיטם בס"ע מאחר דכבר גילה לנו בב"י שכן דעתו הכי נקטי' כיון דקבלנו הורלותיו נס בס"ם בב"י לתוי. דלתל"ה ק"ע הכי מסכת"ל הלי כללא דקי"ל דמ"ם בב"י לפי' דהשמיטה בס"ע חזרה הוי וכו'. בב"י לפ' הפוסי דס"ל דמהשמיטה בס"ע חזרה הוי וכו'. ולכאי לימר דלה"ע דלדידהו ליתי להלי כללא דכל כהלי הו"ל לפרש ומו דלפוסי פלוגתי לי מפשיט ל"י דהכי תרי כללי נינהו והלי לחודיה קלי והל"ק וי"ב ותד"ק י"ו. והכותה יראה דהחתמ"ר יש לעמוד עכ"ד דמ"ם דדיעם שכותב מכן ז"ל בב"י מד"ע והשמיטם בס"ע לפ נכנסו בכלל מחלוקת כ' רחמ' ז"ל דודאי בהא כ"ע מודו דלתו חזרה הוי. כבר נתבאר לעיל כמה שהבאתו דגם לפי הם בכלל דלכה מכן ז"ל דחזרה הוי. וגם הכלי דפליג על ס' לחיוב פוסק ודמה דכריו בב"י לם השמיט הדין בס"ע לכה מכן ז"ל דחזר בו וכמו שכר מלבני המשל"מ ז"ל. גם מ"ם דבדברי הי"מ בכללי מכן שולתו מייתי וכו' המעיין ילמה כמה שהביא וגיין הי"מ שם שולתו לימתינו ביה ים מהם מילי דחילק מכן ז"ל בב"י מדידים וים מהם מה שכתב על פוסי לחר ומהשמיטים בס"ע לכה לפי' דהכי דחזרה הוי. ומה שנתן הטרח לבללו בס"ע לכה דס"ל דחזרה הוי. ומה שנתן הטרח לבללו זה דלתל"ה ק"ע הכי מסכת"ל לפי דקי"ל בח"ם בב"י וכו' וב"ת דלה"ע וכו' הו"ל לפרש ותו דלפוסי פלוגתי ל"מ וכו'. לע"ד לית הכי סברת דברי הוא כמשורש ישוב וס"ל דחזר בו יפליגי בפירוש ומה שסתר לנו מה לדבר הל"מ בפלוגתי. ויגיין בעיר הו"ח סי' ס"ב דהם מכן בב"י הביא בהם מוברי"ח ז"ל דמסתפק בעיר שעשו חלם יכול לקיימו דהל לחודי חין מנכדין לי מנעל חדם ולל יבן וכו' וכתב עליו הב"י ול"ע הל"ל דמ' וכו' ובהדיה לחודי כפ' כ"ב דהכי לחוש מסתבי וכו' וכ"ב כ"ו בחי"ב וכו' ע"ב. ובס"ע לי פסק להלי דיהי ב"ם חיבם דהל הב"י נופיב לי נסתך על דבריו להקל בשעלו ולכן לי כתב בב"ע להתיר קיבוח חלם בהגלו. וכ' י"ל ז"ל ב"ע דמה שלי הביאו כ' המחבר חיבו להבתב דבמה דברים מיירי מכן ז"ל בב"י מכמה גדולים ושלו מביאם בס' הקלר לפסק הלכה. והחיד"ח ז"ל בבכ"י כתב ע"ן ז"ל ותלבי הרואה דמהגלת בפוסייהו דרבנן בתרלי דמלתי הביאו בס"ע שמעי' דלי סבר ליה להלכה וכמה טעמים דהבדיים מוביחים דהשמיטם בכוגה דלי בדיהי ליה מילתי לפסוק הלכה למעשה בס"ע. והביא דרלה בתשו' כ"י למוהרם"ק ז"ל שכן דהשמיטו בס"ע מורה לתון הבדע דעתו לפסוק כן ומוהרג"ח ז"ל כ' עליו לתון הבדע וכו' דמתך למה שבתבם בב"י. והוח ז"ל כתב דבשת לי מלם כלל בבור ביה בדעת מכן בס"ע בהשמטת דיעם שהם מוסכמים ע"ם. ועיין בם' מעשה"ר ל' קוף חות ג' דהבית בשם מוהר"ם הלוי ז"ל בתשו' חין ג"ל בסי' הגד"מ פני יפתח מ"ב סי' יו"ד דמ"ב דהביא דברין ודחקם וכתב דכל היכא דמכן ז"ל בב"י פליג בהדיים מדברי חיוב פוסק וכן ג"כ בשבותב חיוב חילוק דין מדידים כולהו הלכה פסוי ותפי' דהשמיטם בס"ע לית לן בה ודלא דקבי' כמ"ש בב"י דודאי מלי דהשמיטו בס"ע לאו משום דחזר בו אלא ה"ע משום דאין דרכו להעלות על שולחנו חי' דינין מדעת עצמו לחוב העשוי וכו' ולא נכנסו דינין שפוסק בב"י מד"ע בכלל מחלוקת היא ז"ל בהביא הי"מ בכללי מכן לן לחלי מדברי מהשמיטם בס"ע חזרה הוי ולא דכולהו דהתם מיירי על חיוב דינין וסברות אחרית בב"י בסם וולתו בסתם בלתי מחלוקת וגם הוא עלמו לא כתב עליהם בב"י בלום ומשמיטין בס"ע בזה ובכיולא בזה הוא דלפיליגו דבגן בתרלי לי חזרה הוי בכלל לפי' דהשמיטם בס"ע מאחר דכבר גילה לנו בב"י שכן דעתו הכי נקטי' כיון דקבלנו הורלותיו נס בס"ם בב"י לתוי. דלתל"ה ק"ע הכי מסכת"ל הלי כללא דקי"ל דמ"ם בב"י לפי' דהשמיטה בס"ע חזרה הוי בכלל לפי' דהשמיטם בס"ע מאחר דכבר גילה לנו בב"י שכן דעתו הכי נקטי' כיון דקבלנו הורלותיו נס בס"ם בב"י לתוי. ולכאי לימר דלה"ע דלדידהו ליתי להלי כללא דכל כהלי הו"ל לפרש ותו דלפוסי פלוגתי לי מפשיט ל"י דהכי תרי כללי נינהו והלי לחודיה קלי והל"ק וי"ב ותד"ק י"ו. והכותה יראה דהחתמ"ר יש לעמוד עכ"ד דמ"ם דדיעם שכותב מכן ז"ל בב"י מד"ע והשמיטם בס"ע לפ נכנסו בכלל מחלוקת כ' רחמ' ז"ל דודאי בהא כ"ע מודו דלתו חזרה הוי. כבר נתבאר לעיל כמה שהבאתו דגם תלי הם בכלל דלכה מכן ז"ל דחזר בו אלא ה"ע משום דאין דרכו להעלות על שולחנו חי' דינין מדעת עצמו לחוב העשוי וכו' ולא נכנסו דינין שפוסק בב"י מד"ע בכלל מחלוקת היא ז"ל בהביא הי"מ בכללי מכן לן לחלי מדברי מהשמיטם בס"ע חזרה הוי ולא דכולהו דהתם מיירי על חיוב דינין וסברות אחרית בב"י בסם וולתו בסתם בלתי מחלוקת וגם הוא עלמו לא כתב עליהם בב"י בלום ומשמיטין בס"ע בזה ובכיולא בזה הוא דלפיליגו דבגן בתרלי לי

ז"ל אין לומר קי"ל נגדו ממ"ם בתשו' חו בב"י. מ"מ בח"ב בתה"ע סי' כ"ח תוכ בו והעלה כיון שלא כיתה דעתו בם"ע לא קבלנו עלינו הוראותיו והמע"ה עכ"ה. ואנכי העבד ח"ס אני דגם בח"ב מסכים לסברתו שבח"ח דהרי שם הוק"ל ממ"ם בח"ח סי' י"ח ויש לחלק דבאני התם שדברי מרן בתשו' לפסק הלכה וכו' משח"ב בג"ד שמ"ם בב"ה ניהו פסק הלכה אלא המיתח וכו' עכ"ב. ועיין בס"ה פני יהוח ח"א בהשמטות ד' רל"ב ע"ד שהק' על כמוהרש"ם מני י"ו ע"ש. ושם בס' בני בניתין בח"ב סי' ד' ד' יו"ד בתב ה' בניתי"ב וז"ל דאנן קבלנו הוראותיו לפי' בתשו' ע"ש. ומכן מלבה בתשו"ל י"ו שם בסי' ל"ח כתב דכללה הוא כל לשון המסופק בם"ע כמאן ס"ל ובב"י לו בב"מ לו בתשו' גילה דעתו כמאן ס"ל מפרשים דבריו כניהו דעתו דאלה"ה קשו דבריו להדדי ועיין בס' בח"ב וכו' ע"ש. גם רבני אר"ק יע"ח בן ב"ל דקבלנו וכו' עיין בס' בית דינו ס"ם חאה"ע סי' ג' ד' ק' וק"ח ובס' בירך משה גאאנעי ז"ל סי' ל"ה דקל"ו וגם ניהו ז"ל סל"ה ט"ם בד' קנ"ת סו"ס ל"ג. גם ה' נוכח דסלתן בסי' ע' וי"ע דמ"ח בתב אלן בדיון קבלני הוראות מרן ודבריו בתשו' הם לפסק הלכה למעשה בפרטות ושדוק עפי מפסקיו בם"ע וכמו"ם ה' חיים שאל בח"ח סי' ע"ד אות י"ח ע"ב. ואע"ג דבסי' ח"י הקודם בד' ע' ע"ח בתב זה בדרך לפפר ניעו"ם בכאן דעתו מסכמת לס' המומרים דקבלנו גם מ"ם בתשו' ופפס דברי המיד"ח שבסי' ח"ם והנית דבריו שבבב"י חח"מ סי' כ"ה דליתו מוכרת וגם דבריו שבהשמטות לסי' ח"ם על סי' ע"ד דבתב ולא לאחד דדוקא דיניו שבם"ע קבלו ע"ב. גם החגי"ן ז"ל בס"ה תוכי חיים בסי' ע"ל בד' ע"ז ע"ב עשה כן ופ"ם בד' ע"ע מה שהשיג ע"ד מוהרמ"ם ז"ל ובד' פ' סוע"ב חזר לקיים דבריו ובתב דלאו דוקא דומה לשמועת הש"ע ז"ל ניעו לדיון דיהבינן ביהוב' הוא"ב אך במקום שהלכה שניא מיתי רוחים יע"ח לשבר קבלו הוראות ס' מוסח"מו ז"ל ודעתו על המ"מ ז"ל בשניות סי' י"ג דספקינן בחרן גם בתשו' ובמ"ם הכרב"י בשמו ודאי בוותיה נקטינן ע"ש. ועיין בס' ישרי לב אות ק' סעיף כ"ד מ"ם המניה עכדו של הרב ז"ל בזה. גם ס' דברי מרדכי קריספין ז"ל בתלה"ע סי' יו"ד בתב שם דברודים יע"ח קיימו וקבלו להוראות כדברי מרן בב"י ובתשו' ע"ש. וס' שפת חיים סי' ס' ס"ח נשח ומחן בזה ברודים יע"ח אי קבלו עלייהו גם מ"ם מרן בתשו' אלו לא ושוב בתב ואפי' דקבילו עלייהו גם מ"ם בתשו' כל שבאו דבריו בתשו' כ"י ולא נתפרסמה הוראתו לפפר דלא קבילו עלייהו ע"ש. וס' קמ"ר ח"ח סו"ס ד' בתב וז"ל ועכ"ל לא ק"ל כמרן כ"ח בזה שפסק בם"ע אלו אפי' בתשו' אבל בזה שכתב בספר אחר על שמו לא ק"ל כוותיה ע"כ. ויש לתמוה ע"ד ז"ל שהרי דברי מרן ז"ל אלו הם הוכחו בם' אבק"ר סי' פ"ג דתשו' מרן הלזו שהוכחה בבו"ת רמ"ח ז"ל סי' מ"ז היא בעצמה שהוכחה בס' אבק"ר ניעו"ש. אחו"ר לה' ויוסף אברהם סו"ם כ"ז דעמד בזה ע"ד ובתב דלפפר דניעו עדיין לא נדפס ס' אבק"ר. וס' ויוס"ח ז"ל בסי' י"ג הביא מפלוגתא זו ולא הארין בזה. ובסי' כ"ו הארין להביא דברי הרב שער המים ומוהרמ"ם והחגי"ן ז"ל ובתחי הביא דברי הש"ע ז"ל דס' בסו"ס ע' מפי השמועה דלאו שבאמת קבלנו הוראות מרן ז"ל סי"ד בתו"ם בב"י ובם"ע לכל מ"ם בתשו' לא קבלו. ובתב להלכה זו שלא ולפי' אם נאמר דלא קבלו הוראותיו שבתשו' מ"מ הא מרן ז"ל שם בתשו' דיעה אחת לעני שבאתיב מנה לאביהו וכו' ומילתו למרן בס' בד"ה סי' ע"ל וכו' וא"כ לפי"ד דלא ק"ל כדברי מרן שבתשו' מ"מ דבריו שבבב"ה לון מי ביכחים לומס וכו' ע"ש. דבר' מדברי דהתי פלוגתא היא מתניא על הש' מרן דוקא לכל לא על מ"ם בב"י ובבד"ה. והמעיין בספרי הפוס' עיניו תחזינה שהם כולנים יחד מה שבתב בב"י ובבד"ה ובתשו' דלמולהי הפלוגתא מתניא אי קיבלו לומס אם לא ופיש' הלחי ז"ל הגם דמדברי הש"ע ז"ל יש להוכיח דהדברי הש"ע

פלוגתת הנ"ל סי"ס וכתב ודע דכ"ז שכתבנו הוא לצ"ס מדין כתשו' לבעל מ"ס בב"י הוא שטייח ושטייח מסח דתשו' והסברת נותנת כי מ"ס כתשו' הם יותר שיקר ממ"ס בב"י והביאה דברי תקל"ל הו"ח סי' נ"ד דל"ו ומ"ם עליו התיד"ח ז"ל בסיו"ב הו"ח סי' קס"ח ד' י"ד וגם הביאה דברי מוהרש"ם ז"ל שהוב"ד בתק"ל מ"ב מח"מ סי' ד' דקע"ד ומ"ם עליו בתק"ל שם דגם מ"ם בב"י הם בכלל הקבלה. וסיים דלבעל הפוס' דס"ל דלא קבלנו כ"ת זוהלות שבש"ע תבעל לא מ"ם כתשו' לא ודלי דס"ל דגם מ"ם בב"י נ"ב לא קבלנו דהסברת נותנת דכ"ם הוא וכמ"ם ה' מוהרש"ם ז"ל ישו"ש. ברי לך דדברינו יכ"ו הם נגד מ"ם בעניותין לעיל דלזה יותר פשיט"ל דמ"ם בב"י בפלוגתת הם מתגייח. ותכבי לא ידעתי לך לא נרגש מדברי הסב"ה ז"ל דמוכח דשמועתו היח ע"ד מדין כתשו' לבעל דברינו שבב"י ושבב"ה ברי שהם נחבשים כדברינו שבש"ע שכן מפורשים דבריו שם בישו"ש וכנו"ל:

ועל מ"ל בשם תשו' ס' שפת חיים דכתב דלפי' דקבלנו עלייהו הוראות מדין לפי' כתשו' כל שכלו דברינו בתשו' כ"י ולא נתפרסם הוראתו לפ' דלא קבלו עלייהו. עלה כדשתי לבניח רליה לדברינו מתשו' בש"ת ח"ב חח"מ סי' ק"ו דכ"ן דס"ל דכתב שם בדקו"ד ע"ב דמנח השו' כ"י למוהריק"ח ז"ל והוא לנגד כפי' דשסק כפי' כש' הרח"ש נגד מוהרי"ו וכו' ובסוף כ' לדיוק שמעון ולוי לומר נו"ן ק"ל חלח דק"ל בהרח"ש וסי' ולא כמוהריק"ו וכו' ע"ש. ויש לומת דס"ל ז"ל דקבלנו הוראותיו לפי' כתשו' כ"י ולזה נכנס בכלל הק"ל. ל"ו מזה נר' דלאחר דהתשו' הניח עדיין היח בכ"י ס"ל דעוכל לומר דלא קבלנו עלינו הוראותיו שהם כתשו' כ"י ולחשטו לבני מלחה בכלל ק"ל דלאחריות. לבל י"ל בלון מלון רליה דלפשר דהתשו' הניח היח למקומות דלון נגדרים לחד פסק מדין ז"ל לפי' לומ"ם בב"ע ולית לזו הגל הק"ל:

המורם מהלמור דהגם דרוב הפוס' לחח' ז"ל בכולם הסכימו דקבלנו עלינו הוראות מדין גם בומ"ם בתשו' ובב"י ובב"ה וכמ"ל בע"ז מידי פלוגתת ל"ב ובזמוכת גדול כח המוחזק לומר קי"ל הם לח במקום שבבר נהגו נפסוק כוותיה לו כל לבון התפופק בפ"ב בלון ס"ל ובב"י לו בב"ה לו בב"מ לו בתשו' גילה דעתו לחזיקן לפרש דבריו בגילוי דעתו הנ"ל וכנו"ל ותול"מ:

א. שם בב"ש חיו"ד סי' ס"ע ס"ב בשר שנמלח ושהה שיעור מליחה וכו' ויש מי שלוסר בזה וכו' ולפי דבריו וכו' ולסור לחתוך ממנו בסכין קודם שיחתו ולם חתך צריך לבגשילו. כ' הפר"ח ז"ל דזהו לפ' זו לבל לדיק דק"ל בס' קמייתא דבדישבד שרי לם חתך ה"ל הגעלה ע"ב. ועמ"ם מוכ"ם ז"ל שם ויש מהירים לחתוך בסכין לחתר שעבר שיעור מליחה דלון מליחה לבליט וכן עיקר דמותר. בתב הפר"ח ז"ל שקט"ח דלשון זה הוא ע"ד הבחלה ושלח בדקדוק דהח דק"ל דלו"מ בליט היינו שלון המלח מפליע בליט לבל הפ"ב שמבליע לגלח ה"ע משום שהשם מברק שריק וכו' וכן עיקר שמותר לקח לכתחי' לדעת הסח' בחכ"ם מומ"ל בסי' ע"ו ס"ד שמותר לחתוך בסכין גלי שאגל לחם וכ"ם לעניו מליחה דש"ד ע"ב. וס"ס לכי לחכמ"ב ע"ד דהכי הוא ז"ל בשקט"ו הקודם בתב דבדישבד לם חתך ה"ל הגעלה משח"ב לבתחי' ובבריו הם מוברחים מח"ם מדן ויש מי שלוסר וכו' ויש לחום לו לבתחי' ולוך בכלן סתם דבריו ומתוך לדעת הסח' יקח לבתחי' ובדלי

(יה)

שבוחתו היח על מדן מבת הלילה שמביח סמי' ע"ו ס"ד דבתב שם ויש מחזיקים בב"ז וכן המנהג להחיר. דלולו מוב"ם ז"ל שם בתב דלחו מזהרין לבתחי' ומתירין בדישבד ע"ש. גם מח"ם שוד בסקט"ע שח"ם מוב"ם וכן עיקר דמותר משמע דלפי' לבתחי' מחיר לתחוך ותימה הוא וכו' גר' מדבריו שם דמ"ם בסקט"ח הוא של מדן ז"ל. וכך הוא דהכו לבתוב תיבת המחבר על מדן וביון שכן הו"ל דבריו סתרת' ניהו וק"ל. ובעיקר הוא לע"ד לדשת מדן ז"ל דלבתחי' משיקר הדין ים לחום לפ' הלוסר שלא לתתוך בסכין קודם שיחיתו ובדישבד שרי וחי"ל הטעלה. ובבי' ע"י כדין הגלי החם הוא מתורת מבהע שבתבו לבתחי' לף בתם הוא מתורת קבע דלא בעי בדיקה ומליחה ודוחק ליאב דבדי הפר"ח בלופ"ז דמ"ם דמותר לף לבתחי' היינו מתורת מבהע דה"ב הילל"ז זה בפי' דמתורת מבהע וכו' ולא לומבתם שתומי דער' דמשיקר הדין לדשת הממ' מותר לפי' לבתחילה. ושוד דיל דהוקח בגלי נהגו היתר לתתוך בסכין בבשר שאגל הלם מבשם דמורת מבחב שליב. ומבל"ב בבשר מלות דליבת ה"ע לא נהגו בו היתר זה לבתחי' וכמו שב"ר לשוהרש"ל ז"ל בי"ס בפ' כ"ס סי' כ"ו דהביאת דברי מוהרח"י וז"ל דהיתר לתתוך בסכין בשר מלות נפי בלון מליחה למתבת בלל וכו' ודחה לזה דחינו דימה בלל וכו' ובלבע לגבי דוחקת דסבינת. והוק"ל שם דהטור בביאת מלינדות דה"י דלם תתך בסכין בשר מלות לגריך לבעלה. ולילו בפי' ע"ו בתתך בסכין בשר גלי שאגל הלם בתב דמותר ותילן דבשר גלי שאגל הלם ה"ט דעורה מבחב שליב. לבל בבשר מלות בליסורו עומר ע"ש. גם הב"ח ז"ל ב"ב דלפשר דהביאו ס"ל לימבת דבלליים לומרי טרת מבחב שליב מבח"ב במליחה ע"ש. ורלילי לע' שרה"ש ז"ל בפי' ס"ע לוח מ"ד דהביאת בקיצור דברי מוהרש"ל דתילן בין גליים למליחה ושב"ב הב"ח ז"ל ותמה על הפר"ח שלא זבר דבריהם ע"ש. יש לומי טעי בלא הוק"ל עליו נ"ב שדברינו שבסקט"ו הם סתרת' לדבריו שבסקט"ח וכנו"ל. גם ע"ם בסוף לשונו דהוא חבר ים בו ע"ם בלשר ירלה הרוב"ם שם. ועיין בדרישה סק"ב דהביאת תלוק מוהרש"ל הנ"ל. וגם הביא"ד שתב"ד סי' קב"ב ודחיק לתתוך בסכין בשבר מלות והביאת רליה לזה מיפי ע"ו מדת דמיק הטור לתתוך בגלי וכו' ובב"ם במליחה ושבח הגהת ש"ד סי' י"ב והלו"ה שלתוך מתירים לבתחי' לף לריך הדחת הסכין תח"ב. ול"ב לם תתך בסכין של לוסור מקומת דעך ומתבת לינן בולעין ע"י מליחה ע"ש. ותבבי הריטה דהרלילים שהביאת לדברי שתה"ד מדברי הטור סי' ע"ו בדין הגלי שמותר גרלה דרליתו היח דוקא ממלח דס"ל שתם בגלי דמותר לתתוך בסכין. לבל למלח דס"ל שהם בגלי דלסור ה"ב במליחה דלסור. ולחבמ"ב זה לינו דשם בתב"ד סי' קב"ב בתב דלף לם הנלוים סי' ע"ו דלסרו בגלי לתתוך בסכין קודם גמר גלייתו עב"ז במליחה קודם הדחתו מותר ונתן טעם לזה ע"ש. ולפשר דלא רלה הדרישה דברי הפה"ד ז"ל בשורשם. ועיין בס' וכו"ל בסי' ס"ע על ס"ב דבתב שם ע"ד מוב"ם ומיהו בסכין של לוסור ומשמע בח"ת דלסור לתתוך בו לבתחי' בשר ובדישבד מותר ודלי בדלקמן סי' ק"ם סי"ב במוב"ם ז"ל ס"ך ע"ב:

ב. שם סי' ס"ע בב"ך סק"ב בתב וז"ל ולי"ל להדבות עליו מלח יותר מזה בלו' שלי"ל לעשותו בבנין וקי"ל בהרשב"ל דלף בהתיבה עבה לי"ל לחותבה לשנים ודלא בהמדבי וב"ב מוהרש"ל שב"ל. ולבבי בפעוט הוק"ל ע"ד דהמדבי לף הלריך בלל לתתוך בתיבה עבה לשנים ב"ל שדבריו הוא בתבנולת לו רלתם בשם שנמלחו מלד

לחד

אחד דוקא דים לוסרין ויש מתירין עיין במהרי"ו ז"ל סהוב"ד סם ולי ל"י:

ג. בסי' ע"ח פרסות הרגל לריך לחתוך רחסם קודם מליחה. כ' התד"ח ז"ל בסי' מח"ב אות ה' דה' אוכת חסד סי' יו"ד הטלה לסו"ד דהם נמלחו בקליפתם ולא חתך רחסם יש להם תיקון ע"י מליחה שנית לאחר סיסיר רחסם. והם נתנם בהם בימים רוחחים קודם שחזר להכשירם ע"י מליחה כ' נהסרו ע"י מליחה זו חא"כ יש ס' כנגד הטלפים ע"כ. אבל ה' החכי"ב ז"ל בס' קול ן' לוי כתב שיחחוך הטלפים ויבשלם ומי שהורה דכיון שנשלם אחר מליחה ולא הסיר הטלפים אין להם תקנה מאכד ממון ישראל ע"ם בסי' ק"ח. וכס' בית הבולחה ד' מ"ח הסוה דכרי הת"ח והכנה"ג והנם רחוקים עכ"ל. ואני הדל נלע"ד מה שכחוב בס' בית הבולחה וכן כתב וכו' תיכת וכן היא ע"ם וכל"ל וכתב בפסקי החכי"כ סי' ק"ח ומי שהורה בהן לו הקנה מאכד ממונם על ישראל. ותול"מ:

ד. כתב הכנה"ג ז"ל בכי' ע"ו אות כ"ד הגלי דאי"ל מליחה הוא בכל נוונא בין בלאו ע"ג נחלים בין בשפוד והוב"ד בזכו"ל ח"א ד' רכ"ח ע"ח. ולענין לליית בשר ע"ג קרקע התנור ממש אחר גריפת הגחלים ממנו שם בהגב"י אות כ"ה כתב דים להחיר וכתב הזכו"ל שם דגם הרדב"מ ח"ג סי' נ' מחיו"ד כ"כ להחיר בהכנה"ג ע"ש. ובס' שמן המשחה ד' קכ"ג ע"ח סי' כ' ניין כזה על החק"ל יו"ד סי' ל"ו וגם הביא מדברי בה"ג ז"ל בד' קל"ד דכתב וז"ל ומשרת אהדי רשיכי ובשרת בהדי הדדי ושווי עלי טפקא שפיר דמי אלו טעמא הי לאו דהואי בטפקא נחלת לא מכשל הילכך טפקא כי גומרי דמי על גומרי מי לא שרי משוי בשרא ואהדי בהדי הדדי וכ"ם בשפודא דשפיר דמי אלו אמרת דקא דייב בשרא וקא בלע אהרא הא ק"ל כבולעו כך פולטו ע"כ. ואהדי פי' העריך כמהן ומשקא פי' העריך רעפים לבנים הגך דוקא דבה"ג מתיר בהדייא עכ"ל. ומדברי בה"ג ז"ל הנ"ל נראה דמתיר בהדייא בנלות בשר שלא נמלח עם בגל בשפוד מעורב זו אגל זו אתיכת בשר ואתיכת בגל דאמרי' כבולעו כך פולטו דליכא שיעי בין אהדי לבגל דלא כמוהרשד"ם ז"ל בחי"ד סי' מ"ו. ובמפתחות שבס' קול ן' לוי סי' קע"ו הלא הוא במנהג דבמקום שנהגו היתר אין למחות בידם וכ"כ הפרי"ח ז"ל בסי' ע"ז סק"ם ועיין בס' זכו"ל ח"א ד' רכ"ע ע"ב מ"ם שם בזה ע"ש. ומדברי הבה"ג ז"ל הנ"ל יש להיה להחיר בכל המקומות וכנ"ל. והדולה לחום לפ' המחמירים חע"ב בזוב:

סימן ה'

החיכה בשר שנמלחה בחלבה עם שאר חתיכות בשר ובשו כדי מליחה מהו הדין שלשם אם הם מותרות או לא:

הנה בהרמב"ם ח"ב בחשובות דשייכי לה' מ"ח שנדפסו שם בחות י"ז בחוב וז"ל חתיכת חלב שנמלחה עם שאר חתיכות אם החלב דבוק בה בחחת מן החתיכות פעמים שאותה חתיכה שהחלב דבוק בה מותרת ואחתה שמונחת אללה אסורה כגון שבאותה חתיכה שהחלב דבוק בה יש בה ס' ובאותה שמונחת אללה אין בה ס' אז מותרת אותה שדבוק בה מ"מ ניריך לקלוף אותה לגד החלב. ואותה המונחת אללה אם היתה מונחת לגד החלב אסורה. אבל אם מונחת לגד הבשר חיתרת אפי' אין בה ס' כי חלב אינו מפעפע מחל"ח בלא רוטב. ואם החלב לא היה דבוק בחתיכה אותה שמונחת אללה אסורה אם אין בם ס' לבל שאר כל החתיכות מותרות. ואם נגעו אחת מן שהיה בחלב והוכרו ולבסוף נתערבו אם יש בשם מן הכשירות יותר שלא נגעו בחלב כולן מותרות כי חד בחרי בטיל בהבר יבש ואפי' כרחויה להתבשל כיון דלא אסיר אלא מחמת בליעה מדברי מוהר"ם עב"ל. ומזה דבריו נראים דם"ל דאין חלב מפעפע מחל"ח בלא רוטב ולנבי אותה מחיכה הדבוק בה חלב אם יש בה ס' כנגד החלב שבה היא מותרת ולריך לקלוף ממנה מה שהוא נוגע ממנה בחלב. ולנבי חתיכה שהיא מונחת אללה אם היא נוגעת בחלב ממש ואין בה ס' נגד החלב אסורה ואם אינה נוגעת בחלב ממש כ"א שנוגעת בבשר שים בה החלב אף מותרת אפי' אין בה ס' דאינו מפעפע מחל"ח בלא רוטב. ואם החלב אינו דבוק בבשר כ"א שהוא חתיכת חלב לבדה ונמלחה יחד עם חתיכות בשר אף אם החתיכה הבשר שנוגעת בחלב אם אין בה ס' היא אסורה אבל שאר החתיכות שאינם נוגעים בחלב ממש כי אם שנוגעים בהחתיכה שנוגעת בחלב הם מותרים אפי' אין בכל א' ס'. והיינו חע"ג דאיתו ס"ל דאין חלב מפעפע מחל"ח בלא רוטב מ"מ אם חתיכה נוגעת בהחלב עלמו אמרי' דחתיכה כאילו החלב דבוק בה ממש ואם אין בה ס' כנגד החלב אסורה אבל החתיכות שאינם נוגעות בחלב כ"א בבשר דוקא אף אפי' אין בכל א' ס' מותרים דאין חלב מפעפע מחל"ח בלא רוטב והו הנלחה בכונת דבריו ז"ל. גם במרדכי פרק ג"ה כ"כ בשם שלא ניקבוהו מחלבו ונמלח עם בשר אי אינה בשרה נופיה ס' נגד החלב הדבוק בו מותר. ושאר חתיכות בשר שחללו בנגעו בחלב שאין בהם בכל אחת בפ"ע ס' לבטל החלב שעל הבשר אסורות ואין מלטרפין ביחד לבטל החלב כיון דאין החלב מפעפע מחל"ח בלא רוטב ע"ב. והפר"ח ז"ל בסי' ק"ם הביא דברי המרדכי הלו בשם תשובת מוהר"ם בשם שלא ניקבוהו וכו' והאריך וכתב דלפ' מוהר"ם דאין חלמ"פ מחל"ח נמשך מזה קולא ומומרת. קולא שכל החתיכות שאינן נוגעות בחלב עלמו אף עפ"י שנוגעות בחתיכה שהחלב דבוק בה אינם נאסרות כלל אפי' כ"ק שהרי אין החלמ"פ מחל"ח. מומרת לענ"ד שים בכל החתיכות ס' נגד החלב אין מלטרפות לבטלו. וגדולה מזו שכתב דאפי' החתיכות שנוגעות בחלב עלמו אינן מלטרפים לבטלו ולריך ס' בכל א' וא' נגד החלב ואם לאו אותם שים בהם ס' מותרות ותתיכות שאין בהם ס' נאדו לאסורות ע"ש. גם הפר"ח ז"ל שם סקט"ו כתב דדברי המרדכי היא תשו' מוהר"ם ז"ל והאריך שם לתת טעם למאי שם נגעה החתיכה בחלב אינה מלטרפת וכתב דים שני מיני פעפוע וכו' ותתיכות הבולעות מהחלב לא יטרפו ולריך ס' בכל א' הטעם שאין אותו הפעפוע מפעפע כמעשה הרומח המשוה את הכל וכו' ודעת המרדכי שאין חלמ"פ מחל"ח ותתיכה הנוגעת בה מותרת ואפי' כ"ק אא"ל וכי' שאם נגעה בחלב אינה מלטרפת הכונה היא להיות שהם שבולעת התתיכה אינה יולא ממנה אין להם לריך וכיולו הם כ' קדרות שנפלו להם כ' תתיכות חלב עם"ב:

ואנכי העבד הוק"ל דשם בתשובות דשייכי לה' מ"ח בתשובה הקודמה בחות ט"ז כתוב וז"ל ועל הבדכאות שלא היו מוקדרות ונמלחו עם הבשר אם יש ס' בכל הבדכאת כנגד החלב שבה היא מותרת אבל הבשר שנלנלה מותר כיון דיש בכל הבשר ס' לבטל החלב שבה ממ"נ אי מפעפע מחל"ח בלא רוטב אז כל הבשר מלטרף לבטלו ואי לא מפעפע בלא רוטב כ"ם דמיתר. ועוד הרי סוכיח ר"י דאין מתפעפע לאחן מחל"ח בלא רוטב וכו' וכ"ם בסה"ו שכתבת שים לבטל כל הבדכאות דודאי הבשר

מותר והכרכשות לסורות. מוהר"ם ע"כ. ומדברי הסו' יאלת נר' דס"ל דהגם דים בכל הכרכשת ס' נגד החלב שבה היה לסורה. ובחשו' שלחריה כתות י"ז כ' שהתיכה שהחלב דבוק בה אם יש בה ס' נגד החלב שבה סיש מותרת אלא לגריך קליפה לגד החלב וקשו דבריו להדדי. ושו"ק במ"ש הבאר שאלא מותר כיון דים בכל הבאר ס' לבטל החלב שבה. ונראה מזה דס"ל דהתיכות שבאר כולם יחד מלטרפים לס' לבטל החלב בין לותם התיכות הטוגעות בחלב ממש ובין לותם התיכות שאינם טוגעות בחלב ממש כי אם טוגעות בהכרכשת פולם יחד מלטרפות לס' לבטל החלב. ופפי התשו' שלחריה לגריך סיסיה בכל התיכה והתיכה המוגעת בחלב ס' לבדה פדי לבטל החלב ולותם מלטרפים יחד לבטל דהו"ל כאילו אחלב דבוק ממש בהתיכה המוגעת בחלב ולגריך סיסיה בה ס' לבטל. ושאר התיכות שאינם טוגעים כ"א בהכרכשת דוקא לפילו אין בכל א' וא' מהם ס' ולפילו אין בהלטרפות כולם ס' מוקדות דאין חלב מפטפט מחל"ח בלא רוטב ולם יהיה בכל התיכות לותם דבוקים בחלב עלמו כ"א בהכרכשות אלו א"ל לרוף בלל ולם מותרות לפילו אין בהם ס'. דגמלא דברי שבתשו' ב"י קשים בתרתי מן מלד התיכה שהחלב דבוק בה והן מלד שאר התיכות שדברי הם היפך מ"ש בתשו' י"ו וגם היפך מ"ש המרדכי בעלמו. ומה שהביאו הפרי"ח והפרי"ת ז"ל דברי המרדכי שכתב בשם מוהר"ם נראה דהם דבריו שהובאו בתשו' י"ו הנ"ל. ודברי לחד נדול הם הוא ניסו מוס"ר מלייר בר ברוך ז"ל בלאשר נראה זה מהשו' שם ומהשו' שנדפסו לאחר הלכות לסורות כיעו"ש. וכבו של המרדכי שאביא בעלמו הוא עלמו מוה"ר בר ברוך ז"ל מעבר מ' חות כ"ג ובם ועד לחכמים ד' כ"ד ט"ב ישו"כ. ולם בלנו לומר דים בדבריו שבתשו' י"ו ס"ס ובכ"ל לם לין ס' בכל הכרכשת וכו' וכונתו היה דלם לין ס' בהכרכשת כנגד החלב שבה היה לסורה ולין מלטרי תתיכות הבאר עמה לבטל החלב ולם ים בהכרכשת בעלמה ס' כנגד החלב ללי היה מותרת. עדין קשה מלד שאר התיכות כולהקשין לעיל בלופן שדברי הסו' מוהר"ם בהיות הכרכשות נפללו ממני ולי ל"ע:

ויזיין בספתחות שבס' קול בן לוי חות ק"מ דהנית ק"ה מלוי הדין בלוף דבריס ע"ש. והנה"נ שם בס' ק"ה הגב"י חות ס"ו בלריך הרבה בהבנת ל' המרדכי ובסוף כתב דהנכון כמו שהניה מוהריב"ל וכמו שמלא במרדכי שבדפס בקרלקא והייטו ובל היכא שלין בכל התיכות ס' נגד החלב היה לוסרת כל התיכות דשתי חלב מפטפט מחל"ח ולין בהם ס' לבטלו ע"ש. ועיין הרוחות בס' שו"ת לבק"ר סי' רט"ו בקונט' מליח ה"ה כיוהת בד' ק"מ סוע"ד דהביה דברי המרדכי וכ' וז"ל גם כי יש ט"ס בה שבתב לבל היכא שלין בה ס' ובשאר התיכות יש ס' עליך לתקנו ולפניה ובשאר התיכות לין ספק מן החלב ע"כ הדי לך דהניה ותיקן הלשון בתילות קלרות כן יעו"ש:

והנה מדן ז"ל בס"ע סי' ק"ה ס"ט פסק מליח וכו' ואם הוא חלב ממש לריך ס' לבטלו ואם הבאר שנתלת עמו שמן לפי בשומן הניד וקנוקות שבו נ"מ ולפחות קליפה. ס' לבטלו וליטול ממקום שנגע בדי נ"מ ולפחות קליפה. וכל זה לענין התיכה עלמה שהיה החלב דבוק בה. ולענין שאר תתיכות שנמלאו יחד אם לין בכל א' מהם בפ"ע ס' לבטל החלב לסורות ולין מלטרפים ביחד לבטל החלב דאין חלמ"ח מחל"ח בלא רוטב. ואם לין יודע אם נגע בכולן כולן לסורות. ואם יודע שלא נגע אלא בתחת ולין יודע לישו היה כולן מותרות דאז בתרי בעיל לפי' הן

תחתי"ל. ומור"ם ז"ל בתב ולפי שאין לנו בקיאים כין בשר שמן לבתוב נהגין לשער בכל מליחה בם' פמו בפישול דאם חיפח ס' בין הכל ביתר נגד כל התתיכה שהחלב דבוק בה אם הפל שרי מלבד אותה תתיכה שהחיסוך דבוק בה מיסו אותם תתיכה שהחיסוך נוגע בה לריך קליפה משפ ואם אינו יודע היאך נוגע הכל שרי ואם לין ס' הכל לשער ולין בקנית פתוכא ע"ש. והלח' ז"ל התמו של מרן ממה שפסק לבטל בם"ז דחלמ"פ מחל"ח ע"ש דהנו דבריו סתרתי ניהו. והבה"ח ז"ל התריך בזה ובתב דלהני להוחרות הלפה לתשפה לן דאם בתתיכות הנוגעות בחלב יש ס' נגד החלב יש להתיר ובדין הוא שיטרפו לבטלו הלא שלריך ליטול כ"ק מותם מקומות שדום שנגעו בחלב. אבל בתתיכות הנוגעות בתתיכה שהחלב דבוק בה ולין בהם ס' נגד החלב יש לאסור לדעת תרשב"ה והה' נתנאל ז"ל שאם תרי לנבי הרי"ה ז"ל ובהם"מ אם יש בכל התתיכות שנמלאו יחד ס' נגד החלב דהיינו דליכא ס' הלא בהלטרפות התתיכות שנוגעות בחלב עם התתיכות שנוגעות בתתיכה שהחלב דבוק בה יש להתיר בשעת הדחק והוא שיקלוף כל המקומות שנגעו בחלב. ואם יש יחוש לשם לד מהתתיכה שנגע בחלב אי"ל אפי' קליפה והכל מותר ע"ש. וה' קול הליהו ז"ל ח"ח בחיו"ד סי' ע"ו כתב דקי"ל כמר"ן ז"ל דחלב אינו מפטפט מחל"ח וכו' ומ"ש הפר"ח ז"ל בשם הרשב"ח ז"ל דס"ל דחלמ"פ מחל"ח וכפי"ז נ"מ קולא וחומרא וכו' ליברת שבת"ה התירוך כ"ב להדייה בין במליחה בין בגלי לך בת"ה הקלר לא בא בפיו אלא בגלי דוקא ולא הזכיר מליחה בר' שחוד בו וכן בדין וכו'. והט"ז דאין חלמ"ף מחל"ח ע"י מליחה מ"מ אם התיכה החלב היא למעלה מכל התתיכות נאסרות כולן כאילו נגע החלב בכל שהרי עיניו הרואות שע"י המלח נימות הוא מן החלב וטופל בכל מה שתחתיו לך מלטרפות פל התתיכות לבטל אפ החלב דבוק אחד דמו. ברם אם החלב הוא למעה וההיתר הוא למעלה בהא הוא דאמרי' דאינו מפטפט מחל"ח עש"ב. גם הרב בית יהודה עייאש ז"ל במהבי תרבול חות ס"ד בתב דכיון הורה בזמה פעמים הלבה למעשה במסקנת הפר"ח ז"ל. והאמנם קיצר בלשון דהי"ל לבאר בגד התתיכות טוגעות בחלב ויש בהם ס' נגד החלב דמותרות לגריך ליטול כ"ק מהמקומות שידוע שנגעו בחלב ובהם"מ ושעה"ד ואינו יודע ליזה לד מהתיכה נגע בחלב הי"ל לקליפה והכל מותר. גם שם בסוף לשומו שבתב ושאר התתיכות מותרות ה"ל לבאר ולומר מותרות אם יש בהם ס' ואם לאו לסורות וכמו שבן מבואר בהפר"ח ז"ל דבתתיכות הטוגעות בתתיכה שהחלב דבוק בה ולין בהם ס' נגד החלב יש לאסור. וגם ה' עדות"ש ז"ל בסי' ק"ה חות ס"ב הבי"ד הפר"ח ולא ביאר לגריך כ"ק מהמקומות שידוע שנגעו בחלב וכו'. ועם דבהם"מ ולין ידוע ליזה לד מהתתיכה נגע בחלב בתב הפר"ח דחו"ל אפי' קליפה והכל מותר וא"ב ליכא לד להקל. מ"מ לנבי אותה תתיכה שהחלב דבוק בה זהו פשיטא לגריך קליפה גם כי ליכא ס' נגד החלב וכנ"ל ולפיו בא לכלל ספק ופו"ל לנאסר זה נפי' מאחר דהם ספקו בהפר"ח. ובהכרח שנאמר שלא דברו בזה שהוא פשוט ומבואר בדברי מרן ז"ל לנבי מאי דבתי קליפה זהה ליכא פלוגתא בלל וכנ"ל וש"מ בם' ערוה"ש דבתב דבבר פשטה ההוראה בהפר"ח טפ"ל דעת הרשב"א וכ' נתנאל ז"ל. גם מ"ש ה' ב"י בסוף הלשון ומיהו נלע"ד דסי"ד בידוע שנגעו בחלב עלמו אבי לם לין ידוע תיפי' שמא לא נגעו אלא בתתיכה שהחלב דבוק בה ולו התתיכה עלמה לם לין בה ס' לבטל החלב שבה היא לסורה. ושאר התתיכות מותרות סי"ד לם יש בהם לבדם ס' לבטל החלב שבתוכם ע"כ. כוונתו הוא לן דשאר התתיכות מותרות סי"ד לם יש בהם לבדם

ס' לבטל החלב לזי הם מותרות ממ"ע אם חלב מפטפט הרי כולם מלטרפות לבטל ואם זינו מפטפט הרי לא בלעו כלום אבל אם זין בהם לבדם ס' לבטל החלב כולם לאסורות מספק דשמא חלב מפטפט וכמ"ש לעיל מזה בשם הר' נתנאל ז"ל. והוה ז"ל כת לאשמעי' דמ"ש הר' נתנאל ז"ל דאם נוגע החלב בחתיכה לחדא דמלטרפת לוותה מתיכה לבטל ואם יש בהלטרפות כולם ס' לו ניתרת לפי' החתיכה עלמה ובכן כותה דכו רבו ז"ל הי"ד בודאי סידוע שנגעו בחלב עלמו. אבל אם אין ידוע לזי חזר הדין לעיקרו שאינה מלטרפת לוותה מתיכה עם החתיכות שהיה היא מותרת ג"כ כ"ת שלוותה החתיכה אם אין בה ס' היה לאוסרה ושאר החתיכות אם יש בהם ס' מותרות. ומוכרת לומר בכוונה דבריו בן שברי כחב שם שורה בהסקנת הפר"ח והר"ר נתנאל ז"ל ומסקנתם בן היא כיעו"ש. והנך רואה דמ"ש הפר"ח דבהפ"מ מלטרפות החתיכות שנוגעות בחלב עם החתיכות שנוגעות בחתיכות שבחלב דבוק בו וכו' והבאתו דבריו לעיל הרב ב"י וז"ל לא הבמיעטו זה הדין אם דבין בן ובין כמוהרשד"ם חיו"ד ד' כ"ת:

וראיתי לה' ביאת אדם סי' מ' דהביא דברי הנקה"כ שבתב הרב"י הכדיע בשוהר"ם דק לאומרת ולפי' החתיכות שאינן נוגעין כ"ת בחתיכה שנוגעת בחלב לאסורין דלקולא ל"ת דאינו מפטפט. ודחה דבריו והאריך לאוכיח דאמרן ז"ל דפסק כשוהר"ם לפי' לקולא ס"ל דאינו מפטפט ולכן אמרן ז"ל בשאר החתיכות שדוש שלא נגעו לא השמיענו בהם אסור ואסירי אלא דשמעו בשוהר"ם לגמרי דאינו מפטפט ולפי' לקולא. ונם רמ"א לא מיירי אלא שאר החתיכות בלבד. וס"ל להב"ח דמ"ש רמ"א בשמן בם הי"ד לעניין חותה החתיכה. אבל שאר החתיכות שאינן נוגעין בחלב יש לפסוק לחדעת מוהר"ם והמחבר דאינו מפטפט מחל"ח והוי בעין ס"ם דפלוגתא דשמא הלכה כרחבי"ה וא"כ לא חותה החתיכה שנגעה בחלב מותר ע"י קליפה ולת"ל כרשב"ם שמא עב"ח אינו מפטפט מחל"ח ולפי"ז יש להתיר שאר החתיכות וכו' וכתב שהפר"ח בתב ג"כ בעין זה. ונם ה' נו"ב ז"ל סי' ל"ב בתב דמלשרף ג"כ ס' זו וכו' ולכן בנדונו בתרנגולת שמינה עריפה שנמלחה עם בשר ומקלת החתיכות נוגעות בתרנגולת ושאר החתיכות נוגעות זב"ז פשק להתיר שאר החתיכות והנאון בית מאיר אודה לדבריו בשפ"מ ום"מ ודוקא שודאי לא נגע בעריפה אבל אם יש לפשק שמא נגע לא וכו' ואין ללמוד מזה להתיר החתיכה שנגעה בשפ"ם מעשה ס"ם וכו' וכ"ז בשהתרנגולת מונח על דף שמולחין עליו לגד מעה והבשר מונח למעלה או שמולחין בכלי העשוי מקנים בתוכן שאין ניר העריפה זה תחת שאר החתיכות. אבל בשמלח על דף והתרנגולת מונחת לגד מעלה וה"ב בודאי שהניר זב תחת כולם וניר נבילה דלוריינתא וכו' זת"ד ז"ל עש"ב מ"ם דשאר החתיכות הנם בהלטרפות כולם ליכא ס' יש לסמוך לדעת מוהר"ם והמחבר להתירן ושהפר"ח ז"ל ג"כ בתב כעין זה. לחתמ"ר הפר"ח לא כתב כן כ"ת דס"ל לאסור כמש"ל דחתיכות המונעות בחתיכה שהחלב דבוק בה אם אין בכם ס' יש לאסור ובהפ"מ מלטרפים יחד חתיכות המונעות בחלב עם חתיכות המונעות בהחתיכה שהחלב דבוק בה לבטל בם ס' להתיר ולריך שיקלוף וכו' וכמו"ל. דמבואר בדבריו דאם אין בחתיכות המונעות בחתיכה שדבוק בה החלב ס' לאסורות ובהפ"מ יש לנקף החתיכות וכו' להתיר ונם בשעה"ה. ואם נם בהלטרפות הכל ליכא ס' הכל לאסורים נם בהפ"מ ובשעה"ה. וא"כ בפי"ז בנדון הרב דנם בהלטר' כל הבשר נראה מדבריו דלית בהו ס' נגד תרנגולת העריפה לדעת הפר"ח ז"ל שם לאסורים הכל בין חתיכות המונעות בתרנגולת מזם בין שאר החתיכות שאינם מונעות כ"ת בחתיכות המונעות בתרנגולת:

ועיין הרמ"א בשם ס' בעי חיי חיו"ד סי' קמ"ג בעוף שנשחר עלם הקולית סמוך לנקף סמוך לנוקף דאעמ"ש ודיה שוקן שלו בחלי חלבם ונמלחו עמו מ' עופות. שהאריך הרב ז"ל בזה ושם יצא לחלק בין איסור חלב לשאר איסורין דכל הנדולים המקילים בשם נוגע ס' לא נגע כמ"ש בעוי"ד סי' ק"ה לא אמרו בן אלא באיסור חלב ומעשה דחלב שיש מפטפט מחל"ח כמ"ש מוהר"ם ז"ל אם לא שנוגע בחלב עלמו. אבל בשאר איסורים מפטפט מחל"ח אפי' שאין נוגעין באיסור עלמו כ"ם נוגעות זב"ז כולן האיסור מפטפט מחל"ח ולכן כל בזית נוגעת בחתיכה שנוגעת באיסור נאסר באיסור מפטפט מחל"ח. ובסי' קי"ג חזר בו ממ"ז זה ובתב דלא מפני שאינו מהמין לחלק בין חלב לשאר איסורין נשבה מה שם בחילוק חדש לא זכריתו הפוסי' ז"ל ומה נם שהמבדי המהדכי בשב"ם והעור סי' ק"ה ובשקה מהן בשה"ק המשמע דאפי' באיסור נבילה כתב הרב ז"ל דאין איסורת חבירתה בנגיעה וכו' והאריך שם לפשוך כל דברי המנודים שנודו להתיר שאר העופות ואסיק לדינא לאסור כל העופות כולם ישוה"נ. והמבאר שם מדבריו דאין לעשות ס"ם להתיר כמ"ם הביא"ח ז"ל דמאחר דקי"ל במוהר"ם דאין חלב מפטפט מחל"ח ומהן ז"ל פשק להלכה לחומרת להאריך בשאר החתיכות שנמלחו עמה בכל אחה מהם ס' בשב"ם לבטל האיסור א"כ הו ליכא נהתיר שאר חתיכות אם ליכא בהו ס' כל אחת לבדה. אלא שהשב"ח ז"ל פשק להלכה דאם יש בחתיכות הנוגעות בחלב בהלטרפות הכל ס' נגד החלב דיש להתיר. ובהפ"מ וכו' ואם ליכא ס' נם בהלטרפות הכל לאסורים נם בהפ"מ ושעה"ד וכיוה"ל וע"ש בדברי ה' בעי"ת דהביא דהנם דאינו בנדונו ס"ם לחתיכת לאחר שאר התרנגולים עכ"ז לא עלתה לו לחוכה להתיר ומוהר"ם אלאחו ז"ל שם בס' קמ"ה ס"ל המסכים עמו לאסור נם ה' בני תורן לבאחץ ז"ל בס' קי"ו שם בתב דדעת הב"י ז"ל דס"ל למוהר"ם ז"ל דדוקא היכא דידוע לנו בבירור שלא נגעו אלא בחתיכה מהנם ואינו יודע אינו זית אלו מיוהדת דאר בהדי בעיל. אבל אם אינו יודע אם נגע בכולן כולן לאסורות דלפי"ז הדין בדור בכ"ד דכולן לאסורות. ובוב שהריך להתיר מהת דבריו שבשב"ם וסו"ד בתב וז"ל עצמו לאיסורא שהרי בתב הטור סי' ק"ה בשם הרשב"א ז"ל דאת דאמרי' דאין דבר הבלוע בחתיכה יולא ממנה לבוע בחתיכת אלא ע"י מוצב היינו בשבלע איסור שאינו מפטפט. אבל אם בלע מהברים המפטפטין בשבע בעין שיהן לוסרת חבירתה וכו' וידוע מ"ם הנהות ס"ד והנמ"י דאין אנו בקיאין בין איסור שהן לבשום ולכן ים לאסור הכל. וביון שכן זה העוף האסור לשבר שהן שהן מפטפט מעוף לעוף וכו' ואם היה כת מעבה לידי היתי מוסרם ע"כ. ועו"ם מ"ם הבע"ח בההנהות של מדרי ההיתר שבתב הבנ"א ז"ל בתמלה עש"כ:

נם שם בסי' קמ"ו בדין חתיכת בשר שנמלחה בחלבה הוא החלב שתחת הפריסה עם חתיכות לחתיות ובחתיכה שהחלב דבוק בה היה בה ס' ובשאר החתיכות לא היה בשם ס' שהוא ז"ל התיר החתיכה שהיה בה ס' ואשר שאר החתי' שלא היו בהם ס' ושקלת חכמים התירו לא הכל ומשם הסיבו דבין דהחתיכה שהחלב דבוק בה היה בה ס' והותרה הותרו נ"כ החתיכות לחתיות לפי' שלא היה ס' בכל לחת מהן. והאריך הרב שם לבעל דבריהם והבי"ד מוהריב"ל ז"ל בח"ת דקל"ח וכו' דמשמע מדבריו דאפי' אין בחתיכה ס' דהחתיכות מותרות לע"ע דליכא ס' בחתיכה דהחלב דבוק בה כ"ם לא יהיו בה ס'. כתב דזה מיירי בשאין החתיכות נוגעות בחלב דלי נוגעות בחלב לאסורות אפי' אם בחתיכה עלמה שהחלב דבין בה ס' ובשב"כ הע"ז ז"ל.

ועם המדברי מוהרשד"ם ז"ל סי' נ"ב נר' דים להתיר מחמת ס"ם ספק נגע ס' לית נגע ואת"ל נגע שמא הלבה כהמומרים דהמליחה היו מוסר בעי' ואת"ל די בקליפה אבל בכר בלבמי בעי' ק"מ דאין אנו מוכין על הורלה זו כיון שהורה רבן של ישראל בב"י דים לעשר במליחה בעי ואפי בתריה נרדינן שב המעשב לד"ת ואין לעשותו עוד ס' וכיון דנשניין לאוסרו אין להקל כו בפחות מס' גם הספק דשמא לית נגע הוא ס' דחוק ממ"ש המרדכי בפכ"ה לטוענין להפך התירות זו על זו בשמולין לוהן וכתבתי שם דכבי התירות גורם הגניעה וכו' ומזה נראה שחכמים הללו דמורו התירא בגד"ז תלמודים הם מדברי תורה וכו' זת"ד ז"ל עש"ב:

והנה בכנה"ג ז"ל אזיל בשברתו דנגד קבלת הורלות מרן ז"ל אין לעשות ס"ם נגד דעתו עיין נ"ב בכנה"ג יו"ד סי' ק"ה הגב"י אות ס"ב ובמפתחות שבס' קול ן' לוי סי' ק"י וק"מ וקמ"ה גם החק"ל ז"ל מ"ב תחה"ש סי' ב' כ"ב וז"ל ובר מן דין אין מקום לספק זה שהרי בת"י ובשרי מעשב ומלרים ותגעיה בכלל קבלו הורלות הרמב"ם ומרן בש"ע והרי הרמב"ם והש"ע פסקו וכו' ולה שבחק"ל סי' קכ"ו הבחתי מחלוקת הלחמ' ז"ל ור' נגד פסק הש"ע מביא ס' אם נעתרף עם ס' לחמר אין הדבריהם כ"ת למקומות שלא קבלו הורלות מרן להקל ולהחמיר וכו' אבל במקום שקבלו לנהוג כמרן יוהו כ"ע דלא מביא ס' ע"כ. ורביט הם ז"ל דקיימי בשברת זו ע"ש. ולמעם הן לדים עתה ג"כ דבבי הלחמ' ז"ל דם"ל לאיהך גיסא דגם נגד הורלות מרן ז"ל הוכיח דאידע עוד ס' לחר שבדינן ס"ם נגד שברתו וכבר הארכתי לבי הדא במקום לחר בחלק זה ועשיתי ליועים ע"ד הרבנים ז"ל שדם מערבה מול מערבה עיין בסי' ק' ולפי דברי הלחמ' ז"ל דם"ל דשבדי' ס"ם נגד מרן ז"ל ים במקום להתיר בגדון הבע"ת ז"ל דבסי' קמ"ז מבא דברי מוהרשד"ם ז"ל דלית ס"ם ס' נגע ס' לית נגע ואת"ל נגע שמא הלבה כהמומרים דאין המליחה בם. ברם עכ"פ ים לנדון דאין להתיר בזה המלבד מ"ם הבנה"ג ז"ל דם' נגע ס' לית נגע הוא ס' דחוק וכו'. עוד בה דבבי הספקות אלו הם נגד מרן ז"ל שהרי מרן בפסק דהמליחה מוסר בם' ונם בם' נגע בפסק דכולן לסורות וכמ"ש ואם אין ידוע אם נגע בכולן כולן לסורות. ואת"כ נם לפי"ד הלחמ' ז"ל אין לעשות ס"ם כזה ולהתיר מאחר דמרן ז"ל בתרוייהו פסק מרן לאסור ואין בתריה נרדינן. ועיין בם' חס"ל תלקלעי ז"ל תח"ת סי' י"ג דבהב דהנם לפי מהי דם"ל דעבדינן ס"ם נגד רבים ונגד מרן ז"ל הי"ד הוכח דספק אחד מהם הוא מספים כרלים ופמרן ז"ל וכהלכה שנקבעה אבל היכא דשני הספקות הם נגד ההלכה שנקבעה אזי לא עבדי' ס"ם כזה. וב"כ בחו"ד סי' כ"ת דאין לעשות ס"ם כזה דכולהו ספיקי הוו נגד מרן יעו"ש. דמזה יולא לנד"ז דספק מרן בתרוייהו לאסור וכנ"ל דאין לעשות ס"ם נגד סברתו ואין מקום להתיר נם לפי דברי הלחמ' ז"ל הנ"ל ועיין נ"ב בס' חוכל יאחק כהן חיו"ד סי' נ"ל וסי' ל"ו. ועם דמלת עוד בספרי הלחמ' ז"ל דם"ל דאפי' דשני הספקות הם נגד דעת מרן ז"ל עבדי' ס"ם להתיר וכאשר בתבתי שם במקום אחר. מ"מ לע"ד דבדין זה גם הם יודו לאסור זלא עבדי' הלי ס"ם להתיר דדוקא היכא דבמקום אחד דאית ביה ספק אחד וגילה דעתו מרן בההוא דינא לאסור. וגם במקום אחר דאית ביה ספק השני וגילה דעתו מרן בההוא דינא לאסור. אזי ים מלבני הלחמ' ז"ל דם"ל דהיכא דאית בדין אחד דשייכי ביה שני הספקות יחד עבדי' ס"ם להתיר אף נגד דעת מרן דגילה דעתו בשני המקומות לאסור די"ל דלא אסר הוא ז"ל אלא כשלא ים כ"א ספק אחד בדבר אבל כשים שני ספקות יחד גם הוא היה מתיר. מאח"כ היכא דבדין אחד אית שני הספקות יחד ופסק מרן כדין ההוא לאסור לא אמרי' נגד דעתו להתיר מאחר דאית ס"ם כדבר. ות"כ בדין זה דאית שני הספקות יחד ס' אם המליחה בם' ונם ס' נגע ופסק מרן לאסור בזה גם הם יודו דאין להתיר מכח הס"ם דאית בים דזה הוי ממש נגד מה שקבלנו הורלותיו כנ"ל:

ואנא שפיר"ח הוק"ל בדברי הבע"ת ז"ל דהנם דאיכא ליה כל דליה דהבי התירות נורמות הגניעה בחלב אז בעריפה מ"מ מה בבך דהגניעה בשלמת בשעת המליחה אינה מוסרת כ"ח עד שיהו בגניעתה שיעור מליחה. והוק קרוב לודאי דלא נגעו בעריפה ושהו בשיעור מליחה כ"ח גו"ד טופות הוקק ומהרלוי הוא דליהו אלו בעלים בדוב ויהיו כל העופות הבשרות שיהיו מותרות כמו דין יבש ביבש שנתבטל בדוב ולמה אסר לגמרי כל העופות כולם. ובעומדי בזה דאיתי להשו"ע ז"ל בסי' ק"ה במחודם ד' שם הבי"ד הבנה"ג ז"ל בהגב"י אות ס"ג דהבית גדול הוא והדבה להק' עליו ותו"ד בהקשה עליו בי קושיין והשו"ד בהב בכלל העולם דדבר זה תלוי בשעי המורה דבשחטיה בעמלתה בחלבה או תחיבת מריפה עם בשרות ולא יודע אם נעשה בזה או בזה יתן כל החתיבות בכלי שנמלאו בדרך שהיו במליחה אם רוחה שהחתיבה השורה נעשה בכולם ואין בכל ת' ואחד ס' בנגד החלב או שהריפה כולם אסורות לפי פסק רבינו ואם אינו נותע בכולם אלא בת' או בב' ושם החתיבות המותרות כדי לבטל אד בתרי כולם מותרות. וכל זה בשעת השיבה והשיער מליחה. אבל אם לא נשההו שיעור מליחה לפי שעתו כמלי שיעור מסיר את השיבה והשלהב מיתה. וכן עשה מעשה במורה"ם אמהרליו ז"ל בהחיבת בשר שנמלחה שים בה טיפת הבב בלי ניקור ופשעבר חלי שיעור מליחה ניקרו והדיחו ושהלו את החבה עליה והשיב שעקבה ויחזר וימליחה דבין אלא שהה שיעור מליחה שליחה ל"ע ול"ב מחלב הטרפה ולמד החורה ליוה שיעורו משל שפי כל התחיבה כ"ק ט"ם. גם הרב"ה ז"ל סי' ל"ד ס"ק י"ז בבדוקו שמלחו שם התיבות בשר יחד ויקרם שהו בשיעור שיהני שים על הבה ויתחילו להדחית נודע שהב התיבות היו טרפות ולהשיבם מיד והשליכום דבתב דהבשחרות מותרות לעש"י שבולם היו שמנות וגם מותרות הם בלא קליפה בין שהין יודעים מקום שבעתו בטריפה והיינו משום שים ס"ם שאין מליחה לקדימה לוה כרותה בדעת רש"י שהביא שאור ס"ל ואת"ל דמליחה לקדירה תשיב לוה נחבל מחמת מולחו והו דומה שאת לא אמרי' הכי אלא בשעשה משיער מליחה לקדירה אבל מקמי הכי לא תשיב רוחת כמ"ם הרב"ה שם בשם הר"ן והב הבע"ת ורלחב"ן וכאן לא שהה שני מליחה לקדירה ואפילו למ"ם שם ואין נר' לאחבי"ה דליר שבילה חוק הוא ומבליע לפי קודם נמר פליטה וכו' ול"ל דמ"מ בעי שיעשה קלת בדי שיהנו מים על פחם ואפילו להדחית אבל בלי מבלי לא שמ"ם הבור בפסי ס"ם בשם הרמ"ם לעניו בשר שמלת בשאת"מ שבשום הבשר בדם שבליה דשבליה מהני לא הוי בשום וב"ם כאן בעניו מליחה כיסור והיתר שאין שם בריפה שב"ל. והא דשתב שהרב להתיר מבח ס"ם ולא התיר בשפיחוף בלא שהה שיעור מליחה וכמ"ם הש"ג וכמוהם"ם אמהרליו ז"ל שכ"ל: הוא משום דהסמ"ק ז"ל בסי' ל"ח סק"י כתב דבל הסים מוברים התוך שיעור מליחה הוי רוחה והר"ן הוא אחיה לגבייהו זכו והנם דהוא ז"ל הקשה ע"ש דלמו יהיה הוא דהאוכא רבים בשברתו וכתב דהפשה דהשילו שהולקים הוא מעשם בשום הוא שם אבל במליחה שאינו עשום היודו דבעי שפיר שיעור מליחה ע"ש. מ"מ למיוק

ההיתר יותר תלה לותה מלד דליכא בדבר ס"ם דבזה
יש להתיר יותר בפשיטות:

שו"ר דבדב"ז החריבו השו"ג ומוהרח"ח ז"ל דהשו"ג
גם' לחלל יוסף סי' כ"ח בגדולו שם הביי"ד
הבגה"ג ושדח בהו גרגח דליגו פולט עד לחר שיעור
מליחה והלדב"מ ז"ל לית הספיס עמו בזה שבבר הולה
זקן ומוהרח"ח ז"ל שם בסי' כ"ע הסיבו דלחף ע"ג דמדן
ס"ל דבעיגן שיהה ס"מ ולח הוח פולט. החח' ז"ל חולקים
וס"ל דמיד הוח פולט ליר ולדידן דמשערין בס' לחבר
מיד ובעי ס' בגדו והעיקר בוותיה דהבגה"ג דכיון שמהפיס
החתיכות חלו על חלו מיד פולט ליר ונחסרים כולם. גם
הביי"ד הרב"ד ז"ל שעשה הס"ם הנז"ל ודחה לותו. ושוב
הביי"ד כמוהר"ח לחפחפת ז"ל שחולק על הבגה"ג וס"ל
דלח חייבי להיפוך דלח נתפשט מבגד זה בינינו ושהבגה"ג
תמה עליו בזה ועשה ס"ם בזה. והשו"ג ז"ל בסי' ל' חזר
להשיב ע"ב דבריו בתשובה יעוש"ב וה' וכו"ל בחלק יו"ד
לות ת' בדין תערובת הביל דבריהם בקיצור ע"ש:

והנה בדברי ה' קול חליתו וביות לדם שהפתו לעיל
נתבאר דס"ל דחע"ג דחמרי' לין מלמ"פ מחל"ח
ע"י מליחה מ"מ לם תתיבות נחשב כלילו נעשה בטולן ונחסרות
למעלה מכל התיבות נחשב כלילו נעשה בטולן ונחסרות
לך מלטרפות כולן לבטל דבנוף לחד דמו כרם לם
החלב הוח למטה והסיתר הוח למעלה בהח לחמרי' דלין
מפעפע מחל"ח וכנ"ל. החמנם מדברי הרב"ד ז"ל בסי'
מ"ו נרחה דלח סל"ה דכתב שם בכרם וקיבה שחלתו
בלח ניקור עם בשר לחר זה בלד זה ולינו טוגע הבשר
בחלב רק במקום לחר שחפעפ"י שהברם והקיבה לסוריס
מקום דלין בהם ס' נגד החלב הדבוק בהם. לחמנם הבשר
הלחר שנחלתו עמו שרי דחע"ג דסיים מרן סי' ק"ה
ס"ע לענין שלר חתיכות לם לין בכל ל' מהם ס'
לבטל החלב לסורות וכו' וכלן לין בבשר הלחר ס' נגד
החלב עכ"ל מוחרות דמ"ם מרן כן היגו כשנעשת החתיכה
בחלב שב"כ הט"ז שם וכ"כ מוהרשד"ם ז"ל חו"ד בד'
כ"ח ע"ב לבל לם היה נוגע במקום שלין עם חלב
ח"ל ס' בלותה חתיכה וה' מנחת כהן בד' ל"ג הלריך
ג' תנלים להיות החיסור לוסר לת כל היתר הנחלח
עמו לם לין בו ס' וכו' והנם דיש בב"ד הג' תנלים
שהיה הברם שמן והיו שניהם מלוחים שבשניהם מלוחים
לפי' החיסור למעלה לסור וכ"ם בטוגעין זב"ו. חלח
שלטפי"ב לין זה חלח כשהבשר נוגע בחלב עלמו לח
כשנגע במקום שלין בו חלב דכתב הרב בש"ע ס"ז הח
דלתיכת לסור לוסרת תבירתה בנגיעתה דוקח כשלסורה
מחמת עלמה וכו' לבל לם לין בה לסור חלח מה
שבלעה ממקום לחר לינה לוסרת לחרת טוגעת בה
לפי' לם נגלו יחד. ולטפ"י שניים שם דה"מ לם בלעה
לסור שהיגו מפעפע לבל בלעה מדברים המעפ' בטבטן
כגון שומן לוסרת תבירתה בין בלני בין בטוגעת זב"ו
חם בחם וכו' כבר כתב במ"כ דל"ד ד"ה בלני לבל
במליחה לתיכה שנמלחה בחלבה לו לתיכת לסור שהיכה
שנמלחה עם לתיכת היתר לם לח"כ נגעה לותה לתיכה
שקבלה החיסור השמן בלתיכה לחרת לפי' שלינן מלוחות
לינה לוסרת תבירתה בנגיעתה משום שלין החיסור
הבלוע ממקום לחר בלתיכה יולח ומעפ' מחל"ח לחרת
ע"י מליחה ולפי' קיבלה לסור שמן. ולכן לתיכה שנמלחה
בחלבה עם לתיכות לחרות לינה לסורה חלח לותה
לתיכה שהחלב דבוק בה וכן כל לתיכה שנגעה בחלב.
לבל החתרות כולן מוחרות לם ידוע שלח נגעו בחלב.
בלופן שלפ"י הדברים של סרכין תלתת מוהרשד"ם והט"ז
ובטל מ"כ הבשר מוחרת מפני שהיה ידוע בבירור שלח
היה טוגע בחלב של הברם חלח במקום שלח היה בו
חלב זת"ד ז"ל יעו"ם. הרי גר' דיש לדייק בלשונו שבתב
שבשניהם מלוחים לפי' החיסור למעלה לסור דלח ס"ל
כמ"ם הקו"ח והבי"ח ז"ל חלח להיפך דבשהחיסור למטה
יש להסור יותר בפשיטות מדנקט בלשונו לפי' החיסור
למעלה. מיהו לזה י"ל דלעולם דהיגו ז"ל ס"ל כוותייהו
דלם לית החיסור הוח טוגע בבשר ההיתר הם נחסרין
כולן לך מלטרפין כולן יחד לבטל החיסור דבנוף לחד
דמו. ומלי דתפס בלשון זה לפי' החיסור למעלה הוח
כלפי מ"ם לח"כ וכ"ם בטוגעין זב"ו. ברם מלי דק"ל
ע"ד הוח מתעו' הבעי מי ז"ל דסי' קמ"ג בגדון עוף
העדף דנמלח עם המ' עופות דהבשר והחדיך בדחיות
לסור לת כולם דמסתמח טוגע בבולן ע"י שמפפיגן
החתי' בשעת מליחה וכמוהר"ם חלנחזי ז"ל שם בסי'
קמ"ה ס"ל המפיס עמו וה' כמוהר"ח לחפחפת ז"ל החדיך
לבוח בבחח דהתירת דלח חייש להיפוך ופו"ר לסר מבח
דבדי הרשב"ח ז"ל והוב"ד בעור סי' ק"ה דהח דחמרי'
דלין דבר הבלוע בחתיבה יולח ממנה לבלוע בחתרות
חלח ע"י רוטב היגו בשבלע חיסור שהיגו מפעפע. חבל
הם בלע מדברים המעפ' בשבטן בגון שומן חוסרת
תבירתה וכו'. ולין לזי בקיטין בין כתום לשמן ולבן יש
לסור הבל דוה העוף החסור לפשר שהוח שמן ומפעפע
משוף לעוף ותשפ"י שיש בזה חן הגמנוס מ"ם מירתי
הורחה לזי והם היה בח מעשה לידי הייתי לוסרים
עש"ב. הרי דגם לפי"ד במוהר"ח לחפחפת ז"ל דש"ל לדיוק
דחדרבה ברבוי עופות בחלו חש"ם חלח נגעו ב"ח מקלת
מהם והוי בחילו יודע בבירור שלח נגעו בולן וים להתיר
עב"ז חסיק לחסור מבח דבדי הרשב"ח הגם חלח בבירת
ליה שהעוף החסור הוח שמן שב"ב וביון שבן זה העוף
החסור לפשר שהוח שמן ומפעפע. ות"ב הוכח דבבור
הדבר שהוח שמן בגדון הילב"ד ז"ל שב"ב דבג"ד יגעם
הג' תנלים שהיה הברם שמן והיו שניהם מלוחים יבו'
בודחי דדעת מוהר"ח לחפחפת ז"ל לחסור לפי' שחינם
נוגעין בהחיסור בעלמו חלח זב"ז וב"ל. והיך לח זכר
מבל זה ופסק בגדולו להתיר שלר החתיכות שלח נגעו
בחלב עלמו לף לית בהו ס' נגד החלב. וגם ה' נקודת
הכסף ז"ל דעתו לחסור שלר החתיכות שלין בהן ס'
נגד החלב דכתב דהמחבר ב"י ז"ל הבריע כמוהר"ם ז"ל
רק לחומרת ולפי' חתיכות שלינן נוגעות ב"ח בחתיכה
שנוגעת בחלב לסורין דלקולא לח לחמרי' דיגו מפעפע
מחל"ח. וגם הפר"ח ז"ל כן ס"ל להלבה דשלר החתיכות
הנוגעות בחתיכה שדבוק בה החלב גריך דלית בהו ס'
לבטל החלב חלח דמלערפין יחד לבטל וכנ"ל. ומהתימה
מהרב"ד ז"ל דפסקיה לדיגא בסכיגא תריפא עפי"ד
מוהרשד"ם והט"ז והמ"ב ז"ל דשלר החתיכות הם מוחרות
לם לינם נוגעות בחלב הגם דלית בהו ס' וגם ליבא
בחתיכה הדבוק בה חלב ס'. והוא נגד מה שפי' הם
בדעת מרן ז"ל דס"ל כמוהר"ם דק לחומרא. ומי כוחתו
לחלוק עליהם הי"ל להביח לת דבריהם ולפלוגי עלייהו.
ומה שנראה שים סמך לדבריו מדברי ה' בע"ח ז"ל
מ"ם בסי' קמ"ו שהביח דברי מוהריב"ל דכתב דלי
לחמרי' דלין חלמ"פ מחל"ח לם יש בבל החתיכות ס'
בנגד החלב ובתיכה עלמה ליבא ס' החתיכה עלמה
לסורה לפי דלין חלמ"פ מחל"ח ולינן מלטרפות שלר
החתיכות להתירה. וזו היא גמי מוכרת דלפי לידי קולא
דלי ליבא בבל החתיכות ס' נגד החלב החתיכה לחוד
היא לסורה והשלר מותרות ע"ב דמשמע דלפי' לין
בחתיכה ס' החתיכות מותרות חע"ג דלין ס' בהחתיכה
דהחלב דבוק בה ב"ם לם יהיה בה ס'. מיירי בשלין
החתיכות נוגעות בחלב דלי נוגעות בחלב לסורות לפי'
שים בהחתיכה עלמה שהחלב דבוק בה ס' וב"ב הט"ז
ז"ל

ז"ל עכ"ה. דמדבריו הנ"ל נר' כדברי הרב"ד ז"ל דאם שהתיכות לישם נוגעות בחלב לף דלית בהו ס' מותרות. מ"מ מאחר דמדבריו שבסימנים הקודמים סי' ק"ג וק"מ וכו' נראה דלית ס"ל לחלק כן בדעת מרן כ"ת דס"ל דמרן ז"ל פסק כמוהר"ם ז"ל לחומרא ואפי' בתיכות הנוגעות בתיכה שהחלב דבוק בה בעינן בכל אחת מהן ס' לבטל וכיעו"ש ת"כ מוכר"ל דמ"ם בן כמ' קמ"ז הוא לדברי החכמים שרצו להתיר אם בגדולו ולכמוך עלמא ע"ד מוהריב"ל ע"ז הוא שכתב דאפי"ה סייעתא דלין בה ממש הוא מיירי וכו' לבל לליכיה דמרן ז"ל בבר גילה דדעתו הוא ז"ל לפסוק כמוהר"ם ז"ל לחומרא וכנ"ל. וכלותו סימן בעלמו דכפי"ד מוהרשד"ם ז"ל לישא ס"ם להתיר דשמא הלבה כמרן דס"ל דבחליחה לין לוסר כמ' ודי בקליפה לא מסכים בזה ישן דספק זה הוא נגד הוכחת מרן ז"ל דס"ל דגם בחליחה יש לשער כמ' ולכן בתריה גרירן דקבלנו הורלותיו. ות"כ מוכרח דדבריו הם לליביה דמוהריב"ל ז"ל ולחמור:

ויירן בס' בית לברהם חלבי ז"ל בסי' י"ו בעובדא שנחלקה עריפה שהיה שחיטה עם תתיכות בשר ביחד דכתב בחורה לחד הכשיר הכשר שנחלה עמו. והוא ז"ל הוכיח דהלורות מאחר דהיכא ס' שחת נגעה העריפה בכולן לו בחתיכתן לו בכולן וה"ל לין רוב נגד תתיכות החלורות וגם בלח"ה ליכא ס'. וכ"ז לפי עיקות החורה שהתיר וסתוכות שלו ע"ד המחבר דהם לא נגע בכולן רק לחד בהחלב כולן מוכרות דאחד בתרי בטיל. לך המעיין יראה דגם לדעת המחבר הכשר לסור דהנה בסי"ז ז"ל הקשה דברי המרדכי להדדי וכו' והניקה"ך ז"ל תי' דהמחבר חזיל לחומרא לבחן ולבחן וכתב דר"ל דלריך ס' בכל תתיכה דילמא לין יולא. לבל אם אחר החתי' נגעו בתתיכה שנגע בחלב החתי' בחתת לחומרא דילמא יולא מחתיכה לחתיכה. והמחבר דפסק חד בתרי בטיל מיירי ג'דאיכן שאחר החתיכות לא נגעו בחתיכה שנגע בחלב ושכן מבואר בדברי הפר"מ במסכלות ובפ"ד. ובג"ד בודאי נגעו עכ"פ אחר החתיכות בחתיכה שנגעה בעריפה. ות"כ בכה"ג גם לדעת המחבר עריפה בחין ס'. וכ"ז לדעת המחבר ולדעת הרמ"ח ז"ל בודאי עריפה דס"ל דאיסור מפעפע מחל"ת מכ"ם דלחומרא אמרי' כן דאם נגעו אחר החתיכות בחתיכה שנגעה בחלב דנאסרו הכל והכלים הם לסורים וגריכים הגעלה זת"ד ד"ל פ"ם:

ובדא דכתב מרן ז"ל אם אין ידוע וכו' כולן לסורות הק' ע"ז הש"ך מ"ם ריש"א ומ"ם סיפא דהא בריסא כשנגע בכולן וכן כשאין ידוע אם נגע בכולן ע"כ נמי לא נאסר אלא אחת מהן עד"מ כגון שהיה כאן עשר תתיכות ויש בכל א' מהן ל"ט כנגד החלב דאי תימא שא' מהן נאסר מפני שבטלא בה החלב ואין בה ס' לבטלו א"כ שוב אין האחר נאסרין וא"כ ע"כ לא נאסר אלא אחת מהן ובטל בריוב והל"ע. וכ' הפר"ח ז"ל ולייעב זה לריך לדחוק ולומר דלא מיירי המחבר אלא כשיש בחלב שיעור כדי לאסור כל התתיכות דמ"מ הרי שים כאן ג' זיתים חלב ויש כאן עשה תתיכות ואין בכל אחת אלא ל"ט זיתים או פחות ואין ידוע אם נגעה בכולן כולן אסורות דיש לומר שהחלב הפליט זית אחד מנופו לכל תתיכה מג' תתיכות מהם ונאסרו ואין כאן ריוב התיכות היתר לבטלם ואסורות כולם. אבל אם יש כאן ז' תתיכות הנ' שנאסרו מתבטלין כד' אל היתר ומוכרים כולם וכן עד"ז מבואר לעולם ע"כ. והפר"מ בס"ד אות ל' כתב ע"ז דהש"ך חשב זה לדחוק דמדכתב המחבר אם אין בכ"א ס' מעמע שיש בכל א' ל"ט אפי"ה כולן לסורות ע"כ. ואנכי הפעוט מעומק המוסג וקולר המשיג לא ידענא כוונת דבריו דגם הפר"ח ז"ל קאמר שיש בכ"א מהן ל"ט ויתיס. ברם מאחר דאיכא ג' זיתים חלב ויש כאן ו' תתיכות ויש לאוס בזה שהחלב הפליט זית אחד בכל תתיכה מצלצה ונאסרו וליכא היב היתר לבטלם לכן הם לסורות כולן. מה שכ"כ היכא דאיכא היב לבטל וכו' והגס דוקא מהדוחק ליעב דברי מרן שהוא מדבר בחוש"ז דוקא כבר הפר"ח ז"ל בעלמו כתב כן דכדי ליעב דברי המחבר לריך לדחוק וכו'. ואפשר דלכן דברי הש"ד הל"ל המה בחלי לבנה לומר דהדברים אלו הם דחויים כיעו"ש. ופיים שם הפר"ח ז"ל בסקנ"ל וז"ל ודע דמ"ם בתן דכאתן יהוע אם נגע בכולן כולן לסורות זהו משום דהו"ל ספיקא דאו' לחומרא ונמשך בכאן עפ"י מ"ם בב"י לבל בס' ב"ה חזר בו לפי שמלא בס' או"ח היף דעתו שבשלל על חלב הקיבה שנמלא עם הדבה בני מעיים והשיב דאי לאמרת משום ספיקא דאו' ולחומרא ובכל התתיכות ה"ל שזאת התתיכה נמלחה עמה ואסורה מ"מ לא ליתסרי דכיון דא"א דנגע בכולהו אמרי' בכ"א שנמלחה עמה מיד בטלו בלחרות דאד בהרי בטיל והקיבה לסורה ובבני מעיים מותרים עכ"ל. ולמאן דמספקא לאדרבא אמרי' דלא נגע בכולהו ולא לסרי' מספק עד שנדע שנגע בכולהו. ומכל מקום העיקר כמ"ש בכאן בם"ע דאפי' תימא דלא נגע בכולהו מ"מ ליכא לספוקי אי נגע בראש התתיכות. ומספמת אדרבא נגע בראש התתיכות וק"ל דאו"א לאסור כל התתיכות אפי' יבש ביבש ולפיכך העיקר להתיר כדברי המחבר בכאן ע"כ. לבל הכנה"ג ז"ל בהגב"י אות ס"ב לחר שהביא דברי מרן שבב"ה כתב והדברים מוכיחים כן וכנר' מדברי מוהריב"ל דקל"ת ע"ג ומוהרשד"ם חיו"ד סי' ל"ב כתב אם נמלחו כאן ג' תתיכות וחלב בא' מהם אם נגעו בזו ובזו יודע אם נגע החלב בשאר התתיכות או שפק אם נגע בזו ובזו ואין בהם ס' כיון דהדבר שפק יקלוף התתיכות ודי כי הדבר ס"ס וכו' ומיים הכנה"ג וכתב וכ"ל דדברי מוהר"ם שהביא ר' המחבר דייקי כדברי הר"ם ז"ל שהביא בב"י שלא שמוהר"ם דבר בשני תופנים התופן הא' בשאינו יודע אי אם נגע ולא התתיכות ואח"כ נתערבה בחתיכות ונמל תופן הא' כתב שהכל מותר כיון דהיכא שפק בהא נגע או לא נגע ולא מחזיק איסורא. ונתן טעם דאד בתרי בטיל לומר דאפי' בריר לן דא' נגע בהברא י"ל אד בתרי בטיל וכ"ם היכא שלא ידע מעולם איזו נגעה ואיזו לא נגעה כלו' וכלא טעם דאד בתרי בטיל אבל כיון דהיכא ס' לכל אדא ואדא טעם לא נגעה וכו' וכן מוכח מדברי החו"ה כלל י"ד אות ח' דמספיקא לא מחזקינן איסורא ושכן עשה מעשה מוהר"ם בביתו שמלחם שפתתו קרום של חלב עם בשר ולא יודע אגל איזה תתיכה נמלח והתיר כל הבשר רק תתיכה אחת נתן לנוי ואמר דהא אפי' היה נוגע בודאי ונתערבה היה מתבטל ברוב כ"ם היכא דבכ"א היכ"ל בהא לא נגעה ע"כ יעו"ש. וכפי"ד מוהר"ם שהביא ר' המחבר בב"ה גם מ"ם החו"ה ע"ם מוהר"ם דהתיר בביתו שמלחה שפתתו קרום ש"א וכו' י"ל דברי תשו' מוהר"ם הנזכר סי' י"ז שהבלתנו לעיל דכתב ואם נגעו ג' או כ' בחלב והוכרו ולבסוף נתערבו וכו' היה לרבותא דאפי' הוכרו ושוב נתערבו בטל ברוב. מכ"ם היכא דבכ"א מהם היכ"ל בהא לא נגעה דשרו וכפי מה שפי' הכנה"ג וז"ל בכ"ל. לבל כפי הנגת מרן בב"י בדברי מוהר"ם ושכן פסק בש"ע ובחב הפר"ח ז"ל שכן עיקר בפסק הש"ע עדיין קשים לי דבדברי תשו' מוהר"ם ז"ל וכנ"ל דנר' דמתי דהתיר מדין יבש

כ"ד כשנתערבו תחר שהוכרו תכל תם תין ידוע תיזו
נגע כולן תסורות:

ובדרך נמצ תומר דמ"ם הפר"ח ז"ל דמרן ז"ל בסי' כ"ה תזל תוס"ד ופסיטת ליה דסי' כ"ה תיכרו תחר תם"ע דיש לומר דכונתו היה היינו דתזר מי מים"ם כבי"י ותפס"ל דס"ל דהם"ע הוא תיכרו תחר ס' כ"ה וכמ"ש הגו"ר תח"ת ד' פ"ע וביש שמועה בהם"ע סו"ס ט'. ותפשו"נ ז"ל שם בסי' ק"ה פקל"ז תמה עליו דמשמע להדיית דפסס"ל דס' כ"ה תיכרו תחר ס"ע והרי הגו"ר והפ"ם כתבו בפסיטות שם' כ"ה תיכרו קודם הס"ע ותפשו"נ ביו"ד סי' ס"ז הגב"י חות נ"ן בפוקי מספ"ל ע"ש. ועפ"ד יש לפרש בכונת דבריו כדלמיבעל ול"ק ול"מ. ומרן תלבי"ב ז"ל עם דבכלה"נ אם פפוקי מספ"ל כזה ברם בספרו בע"ת בתשובותיו שהביאו לעיל מבוחר דפסס"ל דס' כ"ה תיכרו מרן קודם הס"ע ועיין שם בסי' ק"מ דתק' דמרן ז"ל בתקומות לדיס כותב בקיצור כפי מה שתיקן שם כ"ה ותמה בתקום זה לא תיקן כמ"ש בב"ה תם לא שנחתך שקדם מ"ש שם הקצר למ"ש בס' כ"ה וזה דוחק וכמ"ש ניחא וכו' ה"נ וכו' יעו"ש. והשו"נ ז"ל לא זכר דבריו שכתם בע"ת הנ"ל לא בחי תם על סי' ק"ה ולא בהכללים סי' י"ג דכר שלא רתה תוסם. וגריך לעיין בכנה"נ תיו"ד סו"ס רס"ז ושבת נד"מ ס' שדי תמד ורחיתי לו שם בכללי הפוסק סי' י"ג תות ל' שהתיך להביית מחלוקת הפוסק בזה דרוכם ס"ל דס' כ"ה קדים ותיכה דמספ"ל ולא זכר שם לדברי הפר"ח והשו"ע ז"ל ע"ש:

והדרן לדברי ה' בית תברהם ז"ל הנ"ל דעלה בדעתי לומר דסמוכות ים לו להמורה שהתיר בנדונו הוא כפי מ"ש הפר"מ ז"ל בתש"ו תות כ"ב דהפר"ח ומ"ב ז"ל פי' בהמחבר דבללי פסק כהרשב"ת ובמליתה כמוהר"ם ולפי"ז להמחבר. בללייה קולא ותומרת. ובמליתה נ"ב בללייה תוסרת נוגעין וכ"ז היא תומרת קולא שכולן מלטרפין ואף התיכה שבזוקה שמי וכ"ם כשכולן נוגעין בחלב דמלטרפין. ותילו במליתה קולא שתין התתרות תסורות תם נגעו זב"ז לא בחלב. תומרת אף שכולן נגעו בחלב לריך בב"ת ס' וכ"ם שתין נוגעין חלא זב"ז דהרתתן תסורה עכ"פ והשתר מותרות כ"ז להמחבר עכ"ד. דלפי"ז ז"ל שכן היה בנדון ההוא בחופ"ו דלא היה נוגע בשריפה חלא תתיכה אחת תו כ' ושתר התתיכות לא היו נוגעין בתיסור עלמו כ"א בתיכות שנוגעות בתיסור דהתתי' שלמה שנוגעת בתיסור היא דוקא תסורה והשתר מותרות וכשנתערבה התתי' ההיא עם שתר התתי' ותיכא דובא ולא נודע תיזו היא כולן מותרות דתד בתרי בטיל כפי מה שפי' הפר"ח והמ"כ ז"ל בדעת המחבר. ובתונן דתם היה על תופ"ז נדון המלה ההוא תם שתר לדבריו וכנ"ל. והתנם מה שקשה ע"ז הוא דמולם מדברי ה' ב"ח ו"ל שם דבמיון ההוא לא היה ס' בכל התיכות הבשר שנמלחו עם השריפה זכיון שכן תף דניחא להנדון ההוא היה על תופן הכ"ל ולא נגעה כ"א תתיכה אחת תו כ' בשריפה ושוב נתערבו ב"ן תין להתירם מטעם תד בתרי בטיל דתיישי שמא בבלם ויתך טעם וכמ"ם מרן בסי' ק"ס ס"ב יבש ביבש שנתבטל תד בתרי תם בשלן כולם כתחד ותפי' לתכול כל תחד לבדו בפ"ע תסור תם תין ס' מפני שהרוטב בל"ע ובללע בתתיכות ע"ם. וכ"ל בסם"ך ז"ל בסקל"ת דתד בתרי בטיל ע"ש מיירי כשים בכל הס' לבטל התלב נופיה דתל"ה שלנו בטל ברוב מטעם דשמא יבלעם ויתן טעם כדלקמן סי' ק"ט וכ"ב הפר"מ בס"ד סקל"ת והפר"ח סקמ"ת ועיין בסמ' בע"ת סי' קמ"נ דכתב ע"ד הס"ך ז"ל תע"ג דשם מיירי בתלב עם בשר שהוא תין בשת"מ

מ"מ מיעה גמיעת לדין דקי"ל כהרשב"ת ז"ל דדבר שנתבטל ברוב ונתבטל דתם תין ס' הכל תסור תינו בטל ברוב תפי' יבש ביבש שמא יבלעם ע"ם. ותין לומר דלגבי זה סמך ע"ד מור"ם ז"ל דכתב בסי' ק"ט בשם י"ת דתם מודע התערובת קודם שנתבשלו יחד הכל לבי דתין תוזרים ונתברן מתחר שנתבטל ביבש ובהם"מ יש לסמוך תדברי המקילין ולהתיר ע"ם. וגם בתשובות שעל תשובות שבהרמב"ם דשייכי לה' מ"ת נתבו כן על תשו' י"ת בשם הר' משה מתיוורת ז"ל וכן דתה בשם הר"פ ז"ל ע"ם. זה תינו דמתחר דבשיקר הדין שוה לזיל לתקל לפי שברת מרן ז"ל ולא כשי מור"ם ז"ל בל"ל ת"ב ים לו להמורה ההוא לילך בנדונו בשברת התחר בקולתו וכחומרתו ולא בקולא שניהם כידוע. ות"ב בנדונו דליכא ס' בכל בשר הכשרות נגד העריפה הגם דבטיל תד בתרי בל"ל עב"ז תין לו להתיר בשתתא ב"ת עד שירבה עליהן בדי שיעור ס' ולבשלם ולא הוי מבטל תיסור לכתתי' וכמ"ש מרן בסי' ק"ט. ועפ"ז ז"ל שם בדין יבש ביבש דנתבטל שתכר תם בשלן כולם בתחד הוא היכא שתתיכה הנוגעת בעריפה היא בלעה מהיסור וקי"ל דתתיכה שבלעה תיסור ותין בה ס' לבטלה בנפלה לקדירה תלמה תוכרת תלא לפי תבבון תיסור שבה וכו' במ"ם מרן בסי' ק"ו ס"ת. ונ"מ זה לימו מעלף ומוריד לגד"ז מתחר דלא ידעי' בתה תיסור בלעה ובריר. וכל מה שעלה בדעתי בתחי' דים סמך להמורה שהתיר ושבתי ביה עכ"ל הוא בפי' הפר"ח ז"ל בדברי המחבר. ברם בפי מחי דתסיק להלכה הפר"ח נופיה לפיקרא ליכא סמך להמורה כלל להתיר דבפי מסקנתו פשיטא דהכל הס תסורים וכנ"ל:

דיוצא מהתמור דתותה תתיכה ס"ם פה תלב תפ"ם בה ס' כנגד התלב מותרת ותם לתו תסורה.

ומתר תתיכות הנוגעות בתתיכה שהתלב דבוק בה ולית בהו ס' נגד התלב הפר"ח ז"ל והנקה"כ ז"ל וסי' מלריכים שיהיה בהם ס' נגד התלב ותם ליכא בהו ס' לתסורים וה' מנ"כ סוף ח"ב הבי"ד ה' שרה"ם בסי' ק"ה לות כ"ע והרבי"ד ז"ל ס"ל להתיר. והעורה"ם שם כתב שה"י ז"ל דפסק כן להלכה כמסקנת הפר"ח ובכן הורה רבו ז"ל וכבר פשטה הסורתה כדברי הפר"ח עפ"י דעת הרשב"ח ור' נתנאל ע"ם. וכבר ביארנו לעיל דלדעתם גם בשתר התתיכות הנוגעות בתתיכה שהתלב דבוק בה תם ליכא בהו ס' לתסורים. ותתיכות הנוגעות בתלב תם יש בהם ס' נגד התלב יש להתיר והוא שיקלוף כל מקום הנוגע בתלב. ובהפ"מ מלטרפים יחד תתיכות הנוגעות בתלב עם תתיכות המגעות בתתיכה שיש בה תלב להתיר לבטל בם' וגריך קליפה וכו'. והתידח"י ז"ל בסי' ס"ב בסי' ק"ה הביא בשם הגהות דבני המפרש להעיקר כמ"ש הם"ע לעיל. דתלב מפעפע מחל"ח בלא רוטב בין בגלי בין במליתה וכ"ד היב הפוסק. ולפי"ז התתיכות כולן מלטרפות לבטל התיסור שהתיסור מפעפע בהם ובכן מיהנים בשיעי מרתכים יע"ת שהיא שיב גדולה ס"ת וס"ם ע"ם ובבי"ד הזכי"ל בת"ב חיו"ד חוב מ'. והמניה שם ניין בזה ע"ד בי"מ במהבי תרב"ל דרבו מורה להקל בסי' הפר"ח בתתיכה שנתלחה בתלבה עם תתיכות תחרות ע"ם. ובודאי הוא דהא דמלטרפות תתיכות תחרות עם התתיכה שיש בה תלב לבטל בסי' הי"ד שנוגעות בתלב עלמו וכמו שכן תמלתר בדבריו וכמו שהרתבנו בזה לעיל. ורחיתי בסי' תסנרת הסלמן על יו"ד דכתב ע"ד החי"ד ז"ל בשם ר' המערב ועיין מ"ם לעיל וכוונתו היה דשם מקודם הביא מה' דפסק מרן ז"ל שם תם תין ידוע שם נגע בכולם כולן תסורות ושהפר"ח ז"ל פסק להתיר

כתם"ע ופתיח"מ ז"ל שם כתב בח"י מוהר"ח חזולאי ז"ל כתב בשם ה"ה מוהר"ר כלימלן לוחמיל ז"ל דאין לתוס לכל זה וכו' ומספיקא שרו כולן ט"ם והוב"ד בשם זכו"ל שם. וכתב ע"י ה' מסורה השלמן שם דמי יקל לחשו להקל נגד דעת מרן והפר"ח ז"ל ע"ש. וכן נ"ב ס"ל בהאי דינא דנוסגים בו בעיר מתרחבים יע"ש ואין לסמוך נגד דעת מרן וזהו שכתב ועיין מ"ש לעיל. ולע"ד דזה שנוהגים בו רבני מתרחבים יע"ש לא מיקרי נגד ד' מרן ז"ל מה"ט דהוי בשעתו מחלו"ח נס בלח דועב ואין סברת לחלק בין גלי לחליחה וכ"ד רוב הפוסי' ומנהגם תורה היא לבן ים לסמוך ועל דרך שאמור לעיל המלטרפות שאר החתיכות עם החתיכה שיש בה חלב היכא דנותנות בחלב עלמו וכנ"ל:

א. בשר שנמלח והודח וחח"כ נמלח עם בשר שלח נמלח מרן בש"ע סי' ע' ס"ו פסק להתיר כדיעבד ע"י מליחה שניה. כתב ה' בחר המיס חיו"ד סי' כ"ד בזה מירידי שהבשר המלוח תפל שאם נמלחו שניהם יחד החתיכה שבשר נמלחה עם החתיכה שלח נמלחה שוב לי"ל למליחה שניה. וכ"פ ה' בני דוד ד' ד"ן וכ"כ דעת הפר"ח סי' ע' שקכ"ג וב"ד חיו"ד סי' ח"י ועפ"ע בב"ד שם בסי' י"ט שאלון נר' בן עכ"ה. גם ה' פחח נגב חיו"ד סי' ז' סתיר בפשיטות ע"ש. וה' לחכל ילחן כהן ז"ל חיו"ד סי' ל"ו כדין חלי עלם שיש בו משום שנמלח והודח בראשי וחח"כ מלחו חוחו עם בשר לחר והודח הוא והבשר שעמו בראשי ובשלוש יחד בקדירה בלי מליחה שניה וליבא ס' בנגדו דיש להתיר מבח ס"ם. והבנים עלמו בכמה דוחקים בחבר ישים"כ. ולא היה מהמורך לבי"ז דמלחר העלם שנמלח העלם ג"כ עם הבשר שוב ל"ל למלוח העלם לחח"כ שניח כפי דעת הרבנים ז"ל הנ"ל שהחירו לבתחי' בפשיטות בלא מליחה שניה וכנ"ל:

ב. עיין בחשו' לחל יוסף סי' ע"ז דבתב ומ"ם דבינו בב"י ובבי' מש"ם הרשב"ח וכו' וח"ל לבחורה שהרי הרשב"ח לשיטו בשם הרלב"ד וכו' וח"כ היך יבין המבין מבלח דחוש הבתח הוח בכלל ידח דבנף יש בו ג' פרקים וכו' ע"ש. וגר' שהרב ז"ל לח רלה הדבריס בשורבן לח דברי הר"ן שבתב בשם הרלב"ד ולח דברי הרשב"ח בח"ה בחירך ולבן הק' ע"ד מרן בב"י ז"ל בשם בהר"ן ובח"ה בפי' כ"ב דחוטין שבבתח בכלל ידח הם. שו"ר דהוח בעלמו הבי"ד הר"ן מ"ם בשם הרלב"ד דבתב וז"ל תדע עוד שהרי הר"ן וכו' והוח מהחימה דעשה עלמו מעלומי העין במ"ם הר"ן בשם הרלב"ד ז"ל בפי' דחוטי הבתח הם בכלל ידח וסק' על מרן דהיך יבין וכו' גם מה שהניח רלוה ממ"ם הר"ן וכו' ורלוה ברורה מלינו בב"י וכו' הרוחה ירלה שאין רלוחיהו מוברמות ביעו"ם ועיין מ"ם הב"י בשם הרשב"ח בח"ה וז"ל וגם לח יסמוך בפירוק החבר זה מזה כי בשמחפשטים בחוך החבר הם מתרבבים עם לחות הבשר ומשם הדם רבה ומשם לריך לפותחם ולמותבם ע"כ. גם ק"ל ע"ד שם דבחחילה הביח מרן הב"י וכתב הוח וז"ל ואפשר שלזה כיוין רש"י דקחמר ר"ל כמה שפי' גבי חוטין שביד שחמו טובלין מן הבתח בטו"ל דפחח ביד ושיש בבתח לבך מפרש הב"י ז"ל דבריו דדעת רש"י כדעת הרלב"ד דחוטין של דם שחמו טובלין ומנקרין מן הבתח כיוט חוטין שביד שחסר רבי יהודה חוטין הללו טובלין ומחפשטין מבתח היד ועד הבתח המחובר לשדרה ע"כ. והרוחה יראה שחחמ"ר ח"ח לפרש בן בדברי מרן ב"י ז"ל שהרי בחמי' כתב דלבחורה מעמט מלשון רש"י ז"ל דחוטין שביד היטו חוטין שבבתח ר"ל שחוט של יד ושל בתח אחד הוח לבל מדברי הטור בר' דחדי חוטי ניעטו חד ביד וחד בבתח וכ"ג מח"ם הרשב"ח בשם הללב"ד דחוטין שבבתח בכלל ידח הם משמט דס"ל דחדי חוטי הם היפך דברי רש"י ז"ל לבן בתב ואפשר שלזה כיוין רש"י היטו לומר דגם רש"י ס"ל בס' הטור והרלב"ד דחדי חוטי הם שדבריו יתפרשו בך ולח בח"ם בחחי' בלבחורה המשמט מלשטו דחוטין שביד הם חוטין שבבתח. ואם בדברי הלבל"י ז"ל יהיו דברי מרן ב"י ז"ל דבתב ואפשר שלזה וכו' דבר הם בדבריו הלחשונים ומזו זה דקחמר לבחורה וכו' ואפשר וכו' ח"ו מוכרח הוח בדבתיבנח. עיק"ל בדבריו הלו שבבין בדעת הרלב"ד דבתב דחוטין של הבתח בכלל ידח הם ר"ל דהחוטין של היד הם של הבתח דמתפשטין מבתח היד ועד הבתח המחובר לשדרה. ודבריו הם תמוהים דמלבד דבבר"ן מבואר בפי' דחדי חוטי ניעטו ומ"ם דבללל ידח הם היטו לומר דמה שלח הזבירה הב' חוטי הבתח לפי שבללל ידח הם וביון שהזבירה הג' חוטי דידח נבלל בזה גם חוטי הבתח דלריך להזבירם ום"ל דחדי חוטי הם. עוד בה דמלשון הב"י ז"ל שבתב וב"ע מח"ם הרשב"ח וכו' מוכח בן דחדי נוטי ניעטו. בחופן שדבריו הם מן החתיהין וע"י. ולחב לבינ לומר עח"ם הבנה"י ז"ל בחיו"ד סי' ס"ה הגב"י חות ח' וז"ל והמדקדק בדברי הרמ"ם יראה ת' זה מבואר שגבי חוטי היד וכו' לבל גבי דיטח בבבשח שלמה לעמוד מדברי בה"ג היתר לבשר לח בתב וה"ע שהקהוס מפסיק ומ"ם גבי דיטח ולבך גם המוח לסור ב"ב לבג גרלת ע"ש. ולבח עבדת לחחמ"ר לומר כוונת דברי הרמ"ם גבי דיטח בבבשח שהביח דיטה מהבה"ג היח שבתחילה חילק בין התבנולת ובין דיטח בבבשח וע"ז הביח דיטה מדברי הבה"ג לומר דדוקח גבי דיטח בבבשח הקהוס והמוח לסורים לבל התבנולת שביח, ולח נחת הרמ"ם ז"ל ועיין בחוס' בפב"ה דל"ג ע"ב בד"ה דיטח בבבשח דדברי הטוס' והרמ"ם ז"ל בדבור לחד נלמדו ומבואר שם בדברי הטוס' בלשר בתבנו מחם יעו"ם:

סימן ו'

שאלה קף שלבלו בה וולבל נו"ם בנון מקרוע"ם ופריש"ם וביולח בב"ם ויש על הלוכל הנז' גביהם שנורים חותם ע"י מוהב חרון והמלבל הנ' הוח חם ביותר ולחר שלבלו בה רחמו הקף בחים קריס ונעשית נקייה. ולח"ב בחוך מעל"ע תחמו הקף לחוך שמן זית שהיה מטונן בו בשר מקודם והשמן זית הוח מבקלו בחו לוגל"ח ונחמו השמן זית לחוך תבשיל ומיס קריב לבני רושולי"ם וגם תחמו הקף בחוך התבשיל ההוח בחה פעמים. מה יהיה דין המלבל והקף והבלים;

תשובה. הנה בשר מולע שהפר"ח ז"ל בחיו"ד סי' ס"ח סקי"ח הלריך בדין ב"ם ומסיק שלם עירו מב"ר דבר לסור לבלי של היתר ומלוחו בלי לבלי לחר לחפי' עד יו"ד בליס ב"ז שלוחו דבר של לימור הים"ב חומר בל הבליס שעברו לחוכם חלח שיהו חומר חלח ב"ק מסוס דחחלה נבר ולפיבך לם הם בלי עו קולפן ודיו ולחפי' עירוי דב"ר סני בקליפה דלח ק"ל בח"ד דשירוי מבשל בולו חלח בפסק המחבר בזה שיהו מבשל חלח ב"ק. ומסחברא להחמיר למעשה לחסור בולו לף בב"ם חי ליבא הפ"ח. ולפיבך לם נוען של היתר נפל בחוך לימור לם בב"ם ב"ז שהים"ב חומר בולו וכי' וב"ד הב"ח בסי' ק"ם דב"ם מבליע ומפליע בחחת ולומר בולו וכן נר' דעת הטור שם וב"פ מוהרש"ל בפב"ה

וכן דעת הע"ז להחמיר בסי' ק"ה וכו' מוכח מהמרדכי וסאר הפוסי' דכתבו סתם שמכלים ומפלים דהיינו לפי' לאסור כולו. ולי"נ דלאו סם' זו לישנא עיקר כש"ס וים להקל כר"ז כהפ"מ לכל לאסור ב"ק לית דין ולית דיין ודלא כהמחי' דפסק לקמן בסי' ק"ה להקל בדיעבד שאין מפלים ומכלים לפי' כ"ק וכו' ע"ש. גם בסי' ק"ה סק"ה חזר וכתב כן ויין על דבריו מ"ש בסי' ס"ח וע"ש ב"כ בסק"ח ע"ש. גם הפר"ח ז"ל סם החריך בזה ודעתו מסכמת כהפר"ח ז"ל דכ"ש לוסר כ"ק והמקילים צלא לאסור לפי' כ"ק לין למוש להם ודלא כהמחי' וכגם מכלים ומפלים כאחת וים להלריך ב"ק עכ"ב. גם הש"ך ז"ל סם

וגיר מדברים תריפים לפסק דחיגו מדלו' לגלי מדרבנן לגבי דכבום של זוגן וזוגן וחפי' נכבם בחוכו יום שלם חיגו לגלי חומרא בעלמא. וחם בח"ם דליסור בכום בב"ח דסו מדרבנן דסיכן מגיגו דליסור בכום מדר' מיחסר בב"ח דחפי' לבחמי' מוסר כמו שהליך שם בקובייחו על רש"ל ז"ל בה"ב. וכחב עליו הבגה"ע ז"ל מה שהבין בח"ם החו"ס ורש"ל לגבי מבב"ח דבריהם מדר' שבוגחם לומר דבריהם לחסור מדר' חפי' בלא הכולה ועל זה בגם עליהם דיק דלא מגיגו ליסור בב"ח בב"ח חפי' מדר' לא דק דחליבה להם שיחמרו דב"ז. לחבל בוגחם היח מבוחרת לא ידעתי לין נעלמה ממגו דבוגחם לומר דבב"ח שלא בדרך ביטול גלא בבטיסה לגבי לין שום ליסור מדלו' חפי' לחוכלם יחד דלא חסרה תורה גלא דרך ביטול לבל שלא בדרך ביטול חפי' לחוכלם מדלו' שרי גלא דמדר' חסרו לחכול בב"ח חפי' שלא בדרך ביטול וכיון דלין ליסורו גלא מדר' חם נפל בשר לתוך ויש שפק חם נכבם שם ביטור בביטה שהי דבריהם בלחד חסור לחוכלם משום בב"ח דחסור לחוכלן יחד חפי' טוך בטוך מדר' מ"מ בל ל' ול' לבדו מותר לחוכלם דכיון דספק בבום הוח חולין לקולח ע"ש. וחכי העבד בעת שלין ס' דמב"ח מלו' תח"י הוק"ל מהיכן יגלה לו שהדמים"ח הבין בלו"ה ורש"ל דבוגחם היח לומר דבריהם חסור מדר' חפי' בלא הכולה. דלע"ד הד"ח ז"ל הבין בדבריהם בש"ם דבריהם לסור מדר' בשו שבן הוח בלחת דבוגחם דבב"ח שבשיו יחד ליסור הכשר חו חכולת הבשר חיח מדרבנן ומדלו' שרו דלא לסרה תורה גלא דרך ביטול ולבן לם יש ספק לם נכבשו יום שלם מעל"ע שרי. ועב"ז מוקשה עליהם דהיכן מגיגו דבב"ח יש ליסור בבום מדר' דיגו דש"ל הוח ז"ל בחפי' דנכבשו יום שלם ביטור בביטה הבשר וחלב יחד עב"ז הם מותרים בחכולה וחפי' מדר' וזהו שמוקשה עליהם היכן מגיגו דליסור בבום דרבנן מיתסר בבב"ח בחפי' לבחתי' מותר ר"ל בחכולה.

ועיין בחתן"ל יו"ד ת"ח דקי"ז ע"ב:

וראיתי בש' חון להרן בקונטי ח"ם מער' ב' חות ג' דהביח בשם תד"ד חות ל"ג בשם החו"ה דבשר בבום בחלב לין ליסור רק מדר' דדרך ביטול לסרה תו'. וב"ע וז"ל וחבבי לא ידעתי למה ליה לסרב ז"ל להביח ד"ז מרחוק והוח פשוט מבל הפוס' ופסקו הטור והש"ע סי' פ"ז והוח מדברי הרשב"ח וכמעט לא נמלח מי שילוק ע"ז ע' טרוה"ם חו"ע וסו"ה שם חות ד' כ' שהשיג עליו מוהרי"ע ז"ל עב"ד. גם חבבי לא ידעתי מהוע לא הקשו חליו מדברי ם"ם ערוך בב"ח חיהם הוח דחי תרו ליה כולה יומח בחלבח שרי. שו"ר בעיקר דברי מוהרי"ט ז"ל בש' חרדי"ם שהק' עליו בן מכח דברי הש"ם ע"ש. וחבבי הדל בהורמטח"יהו דרבנן לחמיה דל"ק ול"ע על ס' חר"ד ז"ל דהוח לא בח לחשמעי' דבשר בבום בחלב ליסורו רק הוח מדר' דזה פשוט בש"ם וכפוס ז"ל רק כוחתו בחה שהביח מדברי החו"ה הוח לחשמעי' דבבום בב"ח דלין ליסורו חלא מדר' הוי ספיקו לקהל ולינו בשלר ליסורין דספיקם בבבים הוי לחחמיר וזהו דבפיום דברים ליין על הבגה"ג סי' ק"ה היינו דבש הבי"ד בשבין ספק בבום וכו' והחריך בהם. והעתיום סי' פ"ז חו"ד הביח חמיהת מוהרי"ע על ס' חר"ד ז"ל דש"ם ערוך הוח ועין על המיד"ח ז"ל בש' יין זוכר מער' ב' חות ט"ז ע"ש. וחליבי שם בדבריו ז"ל דבתב דלין בלן חימה דהחו"ה מביח סוגיית זו ועלה קלי ומלי מסיב. וכן דרך החח להביח מהרמב"ם ולו מהשור וש"ע והוח הלמוד ערוך שמשם מקור לברייהם ולוגם מוכיחין הש"ם ופשוט ע"ב. ולחת בריה קלה בבר בתבתי מה שי"ל בבוגת דברי ס' חר"ד ז"ל בחה שהביח מהלו"ה ז"ל והול"ם דבל בוגתו הוח לחשמעי' דבבום בבב"ח חיו ספיקו להקל ולינו בשלר ליסורין דהם להחמיר וכנ"ל:

ובעינן דין בבום בשלר ליסורין הרמב"ם ז"ל בפט"ו מהמ"ח הל"ח פסק בדין עבברת בשברת וחלת דבטל טעמו בם' ופם בהגמ"י בתבו וחה שפסק בה"ג דשרן לין טעמו בטל חלא בחלב לינו לחת בדמשמע הבח בפ' בתרת דע"ז. והח דליחת בירוש' דתרומות סוטה ריש"ם בר בון בעבברת לחד לחלב עבברת שם מקום היח דהחם קלי על דג טמח שבבשו עם דג עסור ס"ה. וכן רחבי"ה שקבל מהביו עב"ל. וכפ' מוהר"ח ן' מוהר"י לב ז"ל פי' על הירוש' הביח ב' פי' וז"ל בעבברת עבבר גריך לבטלו ג' בחלב וי"ח עבברת שם מקום והורחתו בדג טמח היה ע"ם. גם הרח"ם ז"ל בפי' טמ"ם תרומות פי' עבברת שם מקום. והר"ם ז"ל לין הברע בדבריו מלי מפרש בדברי הירוש' דשם על דין דג טמח בתב וז"ל וחמ"ב לחמרי' בירוש' סורה ריש"ם בר בון בעבברת ג' בחלב בלו' מלח ג' לחלב מחיר וה"ם ג' לחתק"ם היה מחיר והלי דבעי שיעורח רבה כ"ב מפוס דהוי בריה ולח בבולה ובחלב בבולה. ולין ללמוד מבחן לליסורין דבמשהו בגון מגן בפסת דעימח דבחלב בבול דדלמח הוי דבר של"מ דחפי' בחלב לח בבול. ופשט יין דבמשהו תניח בתוספתח דש"ז שביפה של י"ג לסורה וחוסר היין שבבור ולין סברח לומר בשלין שם חלב מיפין וכו' ע"ש. ובפ' רום חליחו דכ"ז תמה מדברי בה"ג ז"ל ע"ד הש"ך ופר"ח ז"ל דהש"ך בפו' ק"ד פסק בעבברת דחפי' בחלב ל"ב דהו כמו בריה וספ"ח פלוג עליו דהוח בשלר ליסורין וכו' דלח זכר דברי הירוש' בלל בחילו סברת זו המליחה הש"ך מדפסיה ולח בפי' חחמר בדברי הירוש' וכתב דו"ל דחפסר לפרש בדברי הירוש' כמו שפי' המרדכי דעבברת שם מקום הוח ושובדת הירוש' לח הוה לגלח ליה דג טמח ע"ב. והוח ז"ל בלשון לפסר ולח זכר דהבגמ"י כ"ב בפסיטות ודהו דברי בה"ג וכ"ל. טו"ב הר"ח ז"ל שם וז"ל לבן תמיה לי בגמ"ם שם המרדכי מפם דבש"ם דעבברת בעבברת ודלי פושם ובליר מפ' שרי. ולגלח למסקנח דה"ד לפחות בעי פ' ולפי פשט דברי הירוש' בעי לגלח וכגי"ם הפוס' והל"ע ע"ש. ובודחי דלין כוחתו על דברי הפוס' דע"ז דס"ו ע"ח ד"ה מכלל וכו' דשם לין דבריהם על הירוש' ולח דין עבברת. לגלח כוחתו ע"ד הפוס' על ד' ס"ט ע"ח ד"ה לידי ולידי דשם בתבו וז"ל פי' בעבברת וחלת בעיתין בה"ג וכירוש' רקחמר דשרן לח בעיל כ"ח בחלב ותלמודנו עיקר דבעל בם' בשלר ליסורין ע"ב. וגם הרמב"ם פסק בן בתלמוד דידן בל"ל ובהגמ"י שם בתב לבל דשב"ם פי' דלי"ל ס' מפני שפוגם וכן רחבי"ה משמו ע"ב. ובהגהות מוהר"ם על המרדכי בפוב וז"ל ג"ח מתרח פי' שנפל בינן וכן הוח בהליח בהג"ח ובד"ן מוהר"ם עב"ל. ולע"ד שודחי דמרן הב"י ז"ל בך היתה גרבתו בדברי המרדכי ולבן בפ' ק"ד לח העיר עליו בזה. שו"ר להבבה"ג ז"ל בפ' ק"ד הגב"י חות ה' תמה בן על המרדכי והניחו בתימה וכפי נסחת הגהות מוהר"ם לק"מ וכל זה היה העלם"ה מע"ק של הר"ח ז"ל. ובדברי הבגה"ג ז"ל בפוב וז"ל ויש לתמוה על המרדכי בפ' השוכר שלחב וז"ל ועבברת לתוך שברת פסק רשב"ם דודחי פוגם ומותר בלח ס' וב"ב בתוס' הר"ב יפרחל דה"ה בשר בחלב ע"ב וב"ב החנור בשם רחבי"ה ז"ל עב"ל. ובחשברת לשוטו נרחים פשט דבריו דגם רחבי"ה ז"ל ס"ל ברשב"ם דמותר בלח ס'. ואם יהיה משמעות דבריו בן קשה דהבגה"ג שם בחות ה' לחת שהביח שם דברי התוס' דבתבו דהלמודנו עיקר דבטל בם' בשלר ליסורין

לחיסורין כתב וכ"כ המרדכי בפ' השוכר בשם רחבי"ה ז"ל ע"ש. ובהכרח לריך לפרש דמ"ש וכ"כ החטר בשם רחבי"ה ז"ל הוא חוזר על תחילת הלשון שהביא והלכתא לחידי וחידי כפ' וכו'. גם לפי"ז מוכרחים אמ לומר דמ"ש בהגמ"י דרשב"ם פי' דח"ל ס' מפני שפוגם וכן רחבי"ה משמו ע"כ. היינו דרחבי"ה כ"כ בשם רשב"ם אבל לחינו לא ס"ל כן אלא דבעי ס'. ובדברי הגמ"י דכתבו בשם כה"ג דשרן לחינו בטל בעשו אלא בחלף הוק"ל אני הדל דהתוס' בד"ה לחידי וחידי כתבו בשם כה"ג דפי' כשכרת ואלא כפ'. וכדי לעמוד על הדבר רחיתי בעיקר דברי הבה"ג ז"ל בד' הק"כ סוע"ב שאחר שהביא דברי הש"ס התוס עשברת דנפל בחביתא לשריה רב וכו' סיים וז"ל חבית עם בתוכה משקין בין יין בין שמן בין כל משקה ונפל לתוכה עשבר או שרן שיעורו אחד מאלף החבית והמשקין מותריס פחות מאלף לאוסרים ואם ביקש לעשר את הכלי מכניסן לכבשן עד שיהיה כנתחילה רב אחד שיער בחלא בחמשין רב שימ שיער בשברת כפ' מידי דהוה אכל איסורין שבתורה עכ"ל. ודעתי קלה כמות שהיא לא ידענא לכוין לימרא מאי ס"ל לפסק הלכה דאי כוונתו לפסוק כמ"ש בתחילה דשיעורו א' בחלף ח"כ מהו שסיים אח"כ ר"פ שיער בן' ור"פ שיער כפ' מידי דהוה אכל איסורין שבתו' מנ"מ בסיום דברים אלה. ועד' דההגמ"י מפרשים תחילת דבריו הם לפסק הלכה שכן ס"ל דלא בטל כ"א בחלף. גם הגה"ת חזלי בשיטתייהו דכתב וז"ל פי' בה"ג דשרן ל"ב כ"א בחלף והכי אימר בירוס' וחין לסמוך ע"ז שחולק תלמוד שלנו ופסיק עשברת בין בחלא בין בשברת כפ' פר"י מוהרי"ח ע"כ. ולא ידעתי מה ישנו בסיום דבריו של הבה"ג דלמאי ל"מ לאמרם. והתוס' דהביאו בשם בה"ג דפי' בשברת וחלא כפ' בעת לא מלאתי כן בדבריו:

עוד חיתח בהגה"ח שם עמ"ש הרח"ם ז"ל לשון הש"ס לחידי וחידי כפ' נכתב בהגה"ה מח"ו וכן לשאר מפקן וכו' ואע"ג דבריה ל"ב לאחול נוף הבריה בשהערבה ואינה ניכרת ה"מ בפ' בשאר איסורים אבל בהתק"ם בטילה כדמשמע בירוס' וחין ללמוד מכאן לחתן בפסח ולפתם ייגס דהם במשהו עכ"ל. והבריו הם כדברי הר"ש דנוף הבריה בטילה בהתק"ם וכו'. גם הרשב"ח בתו"ה בבית ד' כדיני התערובות בחתי' הביח דין חתי"ל שאינה בטילה לעולם והביי"ד התוספתח דחתיכה שנתערבה בין החתיכות חפי' הן אלף כולן אסורות ואח"כ כתב ומן הדברים שאינן בטלין בריה אסורה. ומ"מ אינה בשאר דברים האסורין שאמרנו שאין להם ביטול לעולם שוו בטילה היא בהתק"ם כמו שנכתוב למטה אבל עד אותו שיעור אינה בטילה ע"כ. וכתשו' סי' ע"ר בח"א נשאל עמ"ש בתו"ה דבריה בטילה בהתק"ם והביא והאריך לפרש המשנה דג שמח וכ' דג' אלוקות הן וכו'. וכפי' רע"ח כתב וז"ל ומ"ש למה פסקתי בירוס' אני אומרתי דכל שהוא למטלה מאד בתרי דמין במינו לדידן דלא ס"ל כר' יהודה דרבנן הוא וכ"ש שיעורי ק' וכ' ודבר שבמנין ואהה"ל ובריה כולן דרבנן הן דמדאו' אד בתרי בטיל וכל בדרבנן הולכין להקל ולא מלאתי מקום בגמרין מפורש מוכרח בבריה דלאו הכין. ואם דעתך מפני שאנינו ני"ם בזמן שאכירו אורקו ואוכל השאר אינו מכירו כולן אסורין ומדלא יסיב שיעורא ס"מ אפי' בחלף ל"ב ח"כ בא ונקשה ממנה להני דירוס' דתקני' היח ואינהו ודאי ידעי לה למהני' והיאך נחלקו עליה ועשו מעשה לאחרי' התם דר"י בר בון התיר עשברת בחלף ולא שיהא לריך חלף אלא מעשה היה שנתערב בחלף והתיר וה"ה בהתק"ם בבריה שהתירו אם בשיעור זה וכ"כ הר"ש ז"ל וכו' ומה שאתה שוחלני שעשה ירוס' כפי' וה נס אנכי לא ידעתי ולא נתפרש לנו ע"כ. ועי' נ"כ בסי' ר"פ ורפ"ח ותמ"ג. ובפי' מ"ם בסי' ע"ר בפי' מתני' דנ' אלוקות אמתני' וכו' אר' דים ליכב דבריו שבסי' של"ד דאר' דמפרש דברי הירוס' לענין פליטתו ובמ"ח קאמר בפי' דלענין ביטול הבריה עצמה קאמר והוו דבריו סתרתי. ד"ל דלית בהו סתירה ובעת לא יכולתי לעמוד היטב בדבריו. והעירוה"ם ז"ל בסי' ק"ד מחיו"ד אות ב' הבין בדבריו דמ"ש בתשו' סי' שכ"ד היא סותרת למ"ש בתשו' סי' תמ"ב ובמ"ה בפ' ק"ה ולא ידעתי מדוע לא הוק"ל ע"ד שהם סחרתי ולע"ד די"ל. גם החיוך ז"ל בפ' שמיני סי' קכ"ג פי' דברי הירוס' דלביטול הבריה עצמה קאמר אלא דלדינא ק"ל כתלמוד דידן דאפי' בחלף ל"ב. גם רי"ו ז"ל בתוס' ע"ז כתב כהחיוך. אך הר"ן ז"ל סו"פ ג"ה פי' דברי הירוס' בביטול הטעם והבית הרחיה שדחה אותה הרשב"ח ולא זכר לא שמו והוא מהתימה שכתב בשם ליכא מ"ד וכו' ולענין הלכה פסק בש"ס דיין דהטעם בטל בש"ס. גם הרח"ם כן ס"ל ומרן בכ"י ז"ל בסי' ק"ד כתב המדברי התוס' בפ' בתרא דע"ז גר' דמפרשי דבירוס' לבטל פליטתו קאמר בהר"ן ז"ל ולענין הלכה ביון שהתוס' והר"ח והר"ן ז"ל מוסכימים לאסור וגם דעת הרי"ף והרמב"ם גר' כן מדלא הזכירו דב"ז הכי נקטינן ע"כ. והכגה"ג בהגב"י אות ה' תמה על התוס' דלמה הוצרכו לומר דהלמודא דידן עיקר ביון דבירוס' קאי אגוף הבריה. וכ' ע"ז ה' עבוה"ם ז"ל שם דדעת התוס' דהירוס' מיירי לענין פליטתו וכדעת הבה"ג והרח"ה בב"ה יהר"ן והרשב"א בבי' של"ד וכו' ע"ש ולא היה מהמוכך להביא מרחוק דמרן הב"י ז"ל בסי' ק' ס"ב בפי' התוס' מפרשי דבירוס' לבטל פליטתו קאמר וכנ"ל. ואני אומר דהבה"ג ז"ל הוא בעלמו כיים וכתב ועיין בלח"מ. ולע"ד דכוונתו היא בלישן הלז דשם בלח"מ הל"ד טובאו שני פי' ולפי' האחד ל"ק ול"מ:

וראיתי בהלח"מ שם בהל"א דהק' דבין שהיא בריה לישני ס"א כמו הבילה שים בה אפריח דכתב רבינו דבעי ס"א ותירן דשאני התם שהוא ודאי איסור לכך עשו לו חכמים היכר אבל הכא שהוא ספק די שנאסור אותו ואי"ל היכר ע"כ. ופשוט הוא דמה שמקשה ומתרן הוא אליביה דהרמב"ם ז"ל שנתן טע"ז מפני שהיא בריה בפ"ע עשו היכר בה משא"כ לעשם שכתבו הרמב"ן והרא"ם והר"ן והטור ז"ל לפי שים בגדים גדולים וקטנים והבא לבטל בילה אינו משניח עליה לדמות חס ו וכולן שווה ממש לפיכך הוסיפו אינה ולא הניריכו לבשר על כל אחת ואחת ועיין שם בב"מ ז"ל לטעמם זה ל"ק ול"מ:

א. כתב הרח"ם ז"ל בפנ"ה בשם הר"ם ז"ל דהביא ראיה מדברי הירוס' בקליפי בלים האסורות שמסיימין לבטל אח מה שבתוכן שבן ה"ה נ"כ בעלמות האיסור דמלטרפין עם היתיר לבטל האיסור ע"ש. והפר"ת ז"ל בסי' ל"ט סק"ח הוק"ל דלכאורה נוהגת דבל דלא פלט מידי לא מלטרף לבטל כיון שאין בו ממש ואפ"ם שאמרו בילה בס"ח והיא מעמע בן דאם איתא דהקלי' מלטרפת לבטל הלא יש בקלי' יותר מיו"ד בלים ואי"כ אמאי צריך ס"ח וכו' ויבא דהש"ם מיירי בשיעור הלריך לא בחשבון הבלים ואה"נ בחסר יבוא לשער שאר במה שלריך וילרף הקלי' עד שיבואו לשיעור ס"ח והיא ובירוס' אמרו דמלטרפין הקלי' לבטל וכו' ולא פליג הירוס' עם הבבלי. וקס דינא דהנס דקליפי בלים שאין בהם שום טעם מלטרפין לבטל האיסור ואל"ל העלמות והגידים הנס דאין בהם בע"ע ע"כ יעוש"כ. ובטור שם כתב

כהב וז"ל בד"ח בתחילה נבילה שנפלה לקדירה בשהיית מים לאבל אם נתפשלה תחי' ואח"כ נפלה לקדירת היתר עלמות שבה מלטרפין עם האיסור לפי שבלעו מבשר הנבילה כשנתבשלה לבדה וכו' הב"ח ז"ל פ"ז דהל' דרהב כשנתבשלה לבדה ולא בהב כשנתבשלה תחלה כמ"ש מקודם בא לומר היכא דלא רתח האיסור כשהיית מים התם הוא דלא סגי בס' כנגד הבשר דשמא נתמעט וכו' לאבל אם רתח האיסור כשהיית מים מז ולהלי בס' סגי כנגד הבשר שרתח בשוה שהיתה התחיכה מים. ולין כל זה אלא כשנתבשלה לבדה. אבל אם נתבשלה תחילה עם שאר תחיכות האיסור מז לפי' רתחו לגיסור כשהיית מים לא סגי בס' כנגד הבשר דשמא מאחר תחיכות האיסור נתמעט בשר הנבילה ועכשיו בעלמות של תחיכה זו ע"כ:

ועם דדיוקו ופירושו בדברי הטור הם עפ"י מה שהקשו למ"ם כרש על דברי הרמ"ם ז"ל וז"ל מתישבים היטב דקתמר ואפי' נתבשלה תחילה לוהה תחיכה של נבילה בפ"ע בקדירה בשחזרה ונפלה בקדירה של היתר הע"ג המטעמין כל הבשר שבה לא סגי בהני תם לא יפשר גם העלמות דשמא וכו' ע"כ. דתיבת לפי' דקתמר ר"ל ל"מ אם נתבשלה תחי' עם תחיכות נבילות תחילת תלת לפי' שנתבשלה תחי' לבדה שבן הוא מפשט הלשון:

וראיתי לה' מפשת דרבותא בד' ע' שהק' על דברי הטור דמכלן משמע היפך מ"ש למעלה דאם לין ידוע כמה הוא האיסור דמטעמין כמו בבא לפנינו דהא אכתי תיבי' לשמא נתמעט בשר נבילה בבישול ובכשר בעלמות. ולין לומר דמ"ש הטור כשנתבשלה לבדה היינו עם נבילה אחרת וכו' והביא דברי הרמ"ם דבפנ"ם ומ"ש ה' מעדני יו"ט בפי' והוק"ל בדבריו וסיים לין ביאור מוכח מכלן בהדיא דמטעמין לאיסור שמא נתמעט וזה כדברי הפר"ח ז"ל סי' ס"ד. ואחמ"ר לא ידעינא מאי קק"ל דהאי דבעלמא לא תיבי' לאיסור שהוא נתמעט ולא לאיסת לן במה שבלה ותבד ט"י הלור. מ"מ כלן שנתבשלה הנבילה תחילה היא והעלמות יחד ובלעו העלמות ע"י הבישול מבשר הנבילה ושוב חזרו ונפלו הכל תוך הקדירה בהברת הוא לגרף העלמות עם בשר האיסור בין שבשר נכנס בעלמות מעטם בשר הנבילה בהמי' ולא ידעינן כמה בלעו ולכן העלמות שהם בלועין מעטם הנבילה נריכין להצטרף עם האיסור ועיין בהרח"ם בבאב מידי דהוה לקדירה שבישל בה בשר דלא יבשל בה תלב. ובייטו לומר שהם שוב אח"כ פולטים טעם ג"כ מה שקבלו מבשר. ויש הפרש גדול מדין זה לדבעלמא דלא חיישי' לאיסור שמא נתמעט והוא ברור. ועיין בפרישה דבתב פי' הע"ג דהתחיכה היינו כ"ע לר' תפרים והרח"ם וסגי בשיעור ס' נגד האיסור שנבלע בעלמות והיינו כמו שהיה האיסור מתחילה מ"מ בין דלא ידעינן כמה היה ושמא נתמעט לריך ס' נגד העלמות ע"כ. בחופן דלע"ד ל"ק ול"מ. שרש מה שהוק"ל ע"ד ה' מעדני יו"ט במה שפי' בדברי הרמ"ם במ"ם ואפי' נתבשלה תחילה בפ"ע גרתה דהאמת עמו שהוא מהקושי ומה שפי' לישנו בדבריו הוא יותר מיושב בלשון עיני הרואה תמוהא מיפרים. ורליתי בס' ערה"ש בסי' ל"ט הות ו' דהביא בשם הב"ח ז"ל ודו"ד בבישול לאבל במליחה אפי' עשם רך דאיסור מלטרף להיתר ע"כ. והנך רואה דזה נגד דברי הבנה"ג ז"ל דבתב שם בהגה"ט הות ז' דאין חילוק בין נתבשלה לגמלמה דה"ה אם נמלחה הנבילה בשר ע"י המלח בלעו העלמות מן האיסור ומלטרפין עם האיסור ולא עם היתר ע"כ. והשו"ג ז"ל בסק"ז הביא דבתב דמ"ם ומלטרפין עם האיסור לא לבל העשם קאמר דהלבה רווחה היא בישראל דאין המלח מפליט כמבושל אלא עד כדי קלי ולבל המרכה אם הוא שמן עד כדי נבילה וכדלקמן סי' ק"ה ס"ע דבין דהעלמות אין בהם נ"ע הו"ל כעיהר ועמח שנמלחו יחד שאינו לוסר אלא כ"ק או נבילה ע"כ:

ב. בבנה"ג הו"ד סי' פ' הגב"י הות כ' הקשה עמ"ם בהאומרלי שברי דהתו ומהרנמינן תורבלא מיה הות דבמ"ם לאמרו לישנה דרבנן שברי השור הבר מין בהמה הות מדמהרנמינן תורבלא מינא דבהמה וכו' ולריך למחוק תיבות אלו ונ"ל תלמא דהני האומרלי שברי דהתו מיה הות ע"ש. ולפ"ד יש ליישב דהכוונה הות שהאומרלי שברי דהתו אע"ג דמהרנמינן תורבלא אע"ג הם שברי דמיה הות והתילת הלשון הות נדחף והו"ל לבתב הספרים. עו"ש בתב וז"ל ולבן כ"ל להגיה בדברי הרח"ם וי"ם שבהוב בהם ודילמא מינא דהתו ניהו תלמא דהני האומרלי בהרלי ס"ל דהתו מין בהמה הות מדהרנמינן תורבלא. ובוודאי לחזק שברת הרמוב"ם שפסק בריבן דמין בהמה מדחזינן לאומרלי בהרלי דמקשו ודילמא מינא דהתו ובוודאם לומר דמין בהמה ניהו ולבן פסק רבינו בשה"ט דמין בהמה ע"ש. ואלבי העבד אחהמ"ר קל"ט ע"ד דהרוחה יראה דזה לא שייך ליאמר בלל דשם בגמ' בתמילה פשיט ליה דעיזי דבלילת הם מיני דעיזי ניהו פי' דמין בהמה הם והקשה לו ודילמא מינא דהתו אי מינא דומר הות בלומר דמין חיה הות ומהיכן פשיטא לך דמין בהמה ומפשטיות הלשון בקושיא מוכח שפיר דס"ל דהתו מין חיה בל"י ואם נאמר כמו שהניח הות ז"ל לית הפול קושיות האומרלים בש"ם מאחר דבאחמ' פשיט ליה שהם מין בהמה מאי מקשה אח"ב ודילמא מינא דהתו ניהו ובלומר דמין בהמה הם הא ליהו נמי הבי קאמר דמין בהמה הם ובהברת לריכים לאו לומר דמאחי דמקשו ודילמא מינא דהתו אי מינא דומר ניהו דס"ל דהתו מין חיה הות ולא כמו שהלה להניח הות ז"ל ובטה לא ראיתי מי שעמד בזה ע"ד ולי דבריו ל"י. ועיין בדבריו ג"כ שם לות כ"ד. והפר"ח ז"ל סק"ג הביא דברי הרמב"ם והרבב"ח ז"ל והלריך לייבב ט"ם ולא יכר מדברי הבנה"ג מה שהלריך בזה:

ג. בש"ע סי' קכ"ח ס"ב מגעילן ואח"כ מבשילן אם הם של מתבת והם מוהרים ואם הבשילן ואח"כ הגעילן מוהרים ו"ח שגריך לאזור ולהעבילן ע"כ. בתב הש"ג ז"ל בשם בנה"ג הגב"י הות ו' דג' מחלוקות אינה דלדעת רשב"ם וסי' אם הבשילן קודם הכשרן לא מהני ול"מ ולר"י אפי' לבתחי' יבול להבשילן קודם ההכשר ולהרלב"ד לבתחי' לריך לעשות הבשר קודם ואי אפיך לית לן בה. ולעניו הלבה מרן בש' הקלר הביא ב' הסברות וכהב ס' המחמיר בתחרובה משמע דס"ל לפסוק בש' המחמיר. ולין זה שלי"ח הפוס' בן כ"ח בשמבית בלשון י"ח וי"ח לבל בשמבית ס' הרחשובה בשתם ואי"ב הבא דעתו מבואר לפסוק בש' כ"י שהבית ברחשובה בשתם. וכן נדין שהרי בש' כ"י בתבו התוס' והרח"ם ונם הטור דרך בדרך הזה מדהביא דעת כ"י בתחרובה ומשתמע לא פליג אהרח"ם אבינו ז"ל ולבך שהם בחתי רבינו בש' כ"י והבי נקטינן ע"ב. ואי"ם אבי מאחר דבתחילה הביא בשם הבנה"ג דג' מחלוקות וכו' אין בתב בסוף דרבינו התח' פסק בר"י דהרי כ"י ז"ל ס"ל אפי' לבתחי' יבול להבשילן קודם הבשרן ואילו רבינו התח' פסק לבתחי' לריך להגעיל קודם ואם הבשיל קודם מוהרים וזהו בש' הרמב"ד דס"ל דלבתחי' לריך ההבשר קודם ואי אפיך לית לן בה. ואין לומר דט"ם נפל בדבריו ול"ל בהרמב"ד במקום כ"י דהת ליהת מסיום דבריו שבתב וכן נדין וכו' ביטו"ם ודבריו ל"י. עו"ב בש בתות שתמריו בשם הבנה"ג הגה"ט

לות כ"ז הספרים גרים בשור הרשב"ם במקום הרשב"ם והקשה עליו הוח"ל דלפי"ז לא ה"ל לרבינו לכתוב וי"ח בלשון רבים הלא וימ"ם שלין ס' זו הלא מרשב"ם בלבד ע"כ. ואנכי לא ידעתי מדוע לא הק' על הכנה"ג בשלמו ע"ד שהביא בשמו בלות הקודם מ"ם הכנה"ג בהגב"י לות ו' דנ' מחלוקות ים לדעת הרשב"ם וסי' וכו' דה"ל להק' עליו דלפי דבריו בהגה"ט הל"ל מי סם דקיימי נמ' רשב"ם דקאמר רשב"ם וסי' מאחר דהוח בלחד וכמו שהק' לפי"ד ע"ד המח' דכתב בלשון וי"ח לשון רבים דה"ל וימ"ם וכו'. ולתיקרת דמילתא מלי דפשיקא ליה ז"ל דכשכותב מרן בלשון וי"ח הוה לשון רבים ולזה הקשה דה"ל וימ"ם ללו מילתא פשיקתא דלישא דה"ל דהנם דכותבים הפוס' וי"ח לאו תרי משמע דנם על ס' ימידאה כותבים וי"ח עיין נמ' ב"ד חח"מ סי' י"ו דכ"ג שהאריך והביא מלן דה"ל דלפי' שכותבים וי"ח היח ס' ימידאה עש"ב:

ד. הרב ב"ד ז"ל חיו"ד סי' ס"ד הלריך בכלי הפשוי להשתמש ברותחין ע"ג הלור כגון יורה וכיולח ולירע שמשמו בו ליסור ע"י הלור בענין שלריך ליבון ללבנו כדימו לפי' כשלישו בן יומו חמו בן יומו וכו' משום דילמל לחו למיטעי בכלי שמשמיו ע"י הלור להתירו בהגעלה. ושוב מצעם לחר לריך להחמיר וללבנו משום מנהג שנהגו להחמיר שלל ליקך לחר רוב תשמישו כמ"ש מור"ם ז"ל בסי' קכ"ח לפי' כלים שמשמיו בלוגן לם יש לחוש שחממו בו יין כגון כלי ככף מיהגין להגעיל ולין לנסות ע"ב והי"נ הכל ע"ב. ולמל עבדת לחכמ"ר לחינל דלין רלוי מדברי מור"ם ז"ל דהתם שלני בכלים שמשמיו בלוגן שדי להו בשטיפה בלוגן ולם חממו בהם יין דע"י הרותחין נבלע בהם היין דלוי הנם שיטפו הכלי עדיין נשלר בלוע מיין ע"י השטוף של הרותחין והעשם של בליעת היין נשלרה כמות שהיל ושעטו לל נמר ולל נעשה לכלי שום הכשר כלל לבן נהגו להגעיל. משל"כ בכלי שרוב תשמישו ברותחין ונשתמשו בו פעם ושתים ע"י הלור מלחר שחזקו בו לחר רוב תשמישו שהוח ברותחין ונעשה לו הגעלה וע"ז נם השעם שנבלע בו ע"י הלור הופג ולל עמד טעמו בו ע"י הכשר ההגעלה שעשה לו ושוב לחר"כ פליטתו קלישת עוכל תו ל"ל הכשר לחר דהיינו ליבון ולכתחי' הוה עושה כן ללכת לחר רוב תשמישו ולל דמי להתם. ועיין נמ' שרה"ם סי' קכ"ח דעמ"ם מכן ז"ל בש"ה לם הגעיל כלי הלריך ליבון לסור להשתמש בו בחמין וכו' שהביח בשם הריטב"ח ז"ל דע"י הגעלה לל נשלר בו כדי כ"ט חלל משהו וכ"כ הרמב"ן ז"ל גבי כלי חרס וכו' ע"ש. דמזה יולל חיזוק לדבריהו הכ"ל ולינל רלוי מדברי מור"ם ז"ל דהתם נמ' לעניו שלר תופני תשמיש והכשר מהניש ליך לחר מיעוט תשמישו דלל דמי וכלחור:

סי' ז'

מעשה שהיה בלחד שקונה בשר כשר מלת קלב גוי והגוי המוכר הוח עומד מתוך לחנות ומוסך מתיכות מהליה הכשירה ומכניסם לתוך המחזיק לשוקלם לישרלל עם הבשר הכשר ולירע שחתיכה לחת השליכה ונפלה על הדף שלפני המחזיק והיה על הדף מקודם חתיכת חליה טרף ומשרת של הגוי היה עומד בחנות בפנים ונטל שתי חתיכות החליה מעל הדף ונתנם במחזיק ולח"ל הגוי הקלב שחתיכה הוחת היל טרף ומסיר תוחה מהמחזיק וכן עשה המשרת והישרלל הקונה בעת שהסיר המשרת חתיכת הטרף מהמחזיק לל שלטה עינו כ"כ לידע בודלי שהסיר חתיכת הטרף ומפחדו מהגוי שחק בו בפרק ולחר כך לבו נוקפו שמל המשרת הסיר חתיכת החליה הכשר ונשחרה חתיכת הטרף ובדעתו הוה לבוח לשלול לחכם בימד דין חתיכות החליה כולם והביל הכשר וחתיכות החליה לביל והלך לעשקו ולל סיפר לחשמו והיל מלחה לותם כולם יחד וחתיכות החליה הם ו' ז' חתיכות ים מהם שמשקל החתיכה ח' ט' דרחמ"ם ים מהם שמשקל החתיכה ט"ו דרחמ"ם ומשקל כל הכשר וחתיכות החליה הם חלי ליטרל בקופן שבודלי לין ס' לבטל וע"ז בלו לשלול כימד דין הכשר וחתיכות החליה הנ"ל:

תשובה. עיין בש"ע חיו"ד סי' ק"ט ס"ח דכתב מכן ז"ל חתיכה שהיה רלויה להתכבד שנתערבה בחתכות מין במינו יבש ביבש חד בתרי בטל ומותר לחוכלן חדם ל' כל ל' בפ"ע חכל לל יחכל שלשחם יהד ויש מי שחוסר לחוכלם חדם ל' לפי' זה חת"ו. וכ' מור"ם ז"ל דכן ים לנהוג לכתחי' ויש מחמירין להצליך ל' לו ליתן לנוי וכ"ז הינו חלה חומרת בעלמל וכו' ולין חילוק בכ"ז בין לם הליסור מדלוריימל לו מדרבנן ע"כ. ועו"ש בש"ך יבש ביבש שנתבטל חד בתרי לם בשלן כולן כל' לפי' לחכול כ"ל בפ"ע חסור לם לין ס' מיני שהרובש בל"ע ונכלע בחתיכות. וכ' מור"ם ז"ל וי"ל דלם נודע התערובות קודם שנתבטל ביחד הכל שרי דלין חוברין ונלשרין מלחר שנתבטל ביבש וכו' ובמקום הפסד ים לסמוך לדכרי המתירים ולסקל ע"כ. וה' פתחי תשו' שם סק"ד הביל בשם ה' חיוך ב"י סי' מ"ל דכתב שמע שפשק נדול לחד דבמליחה דקי"ל מליח כרותח הוי הדין כך כמו בביטול דלם לל נודע עד לחר מליחה לריך ס' וכ"כ בעו"ב חיו"ד סי' כ"ג. לחנם בתשו' חב"י הל"ל נופיה סו"ם ל"ז בשם יקני מבוחר דבמליחה לל לחמרי' הכי דכתב לם נודע התערובת לחר המליחה קודם הביטול לע"ג דקי"ל מליח כרותח הכל לענין יבש ביבש לל הוי כביטול דהל כתב הב"י דהל דלחמרי' וכו' וה' פתחי תשו' שם דתה דחיתו ע"ש:

והנה בגד"ז נודע התערובות קודם מליחה וים כמה ספיקות ספק לם חתיכת החליה הטרף נשלרה עם הבשר הכשר חו לל ולח"ל דנשלרה ס' בלח היל מחתיכות החליה הקטנות שלין משקלה כ"ל ח' ט' דרחמ"ם ולין כה דין חזכ"ל עיין בם' נדי"ל חיו"ד סי' ע"ג דהלריך כדין המולי"ם לומר דלל חתיכת חזכ"ל מרוב קוטנה ע"ם ודון מינה ולוק"ב. ולה"ל בלח היל מחתיכות החליה ים בהם ט"ו דרחמ"ם ולחמר ים בה שיעור להתכבד בפני החורים לחכלי לילכל ס' בלח הלכה כהרי"ף ורמ"י ז"ל דלין חזכ"ל נלמר בגבילה ועריפה. ולח"ל דהלכה כמ"ד דלף בגבו"ע לילף להלי דילף דחזכ"ל לחכלי לילכל ס' לי הלכה כמ"ד דלין דין חזכ"ל בהיה כ"ל במכובל ומכן ז"ל מכללם ועיין בם' נדי"ל שם בעשה ספיקות חלו לנדונו ע"ש. והנם דמכן ז"ל בסי' ק"ל ס"ב פסק דכגבילה לית ביה דין חזכ"ל מ"מ כבר נודע מ"ם הפוס' החל' ז"ל דבמקום דלילכל ספיקו בדבר עבדי' ס"ם ולפי' נגד פסק מכן ז"ל יעו"ש. ובמ"ל בלחי בלרוכה כזה בש"ד. לשר על כל חלין ספיקי דהוו בג"ד בסכמו יהי החברים בליחוד ליל ו' דמותרים הם בספיקות. ובשל"ע ומומרל לחמרו שילליך לחחת מלחזיקות החליה לליכול ולחיכות החליה הנשלרות יבשלם שים שים ביחד דממ"נ לילכל חדל דהלילל בש"ם מכן ז"ל בסי' ק"י ס"ו. ועיין בם' יד יוסף לשבמי סי' ע"ח דלידד להקל בנדונו ושם הוי רבותל טפי מג"ד ביעו"ש:

ובענין זה רליתי בם' מלכתם בסופו דש"ה ע"ל דהק' על הרשב"ם ז"ל דבח"ל סי' תק"ד

כתב תוכת מיסור שנפלה בתוכות היתר וגפלה תו נאבדה תחת מהם הותרו כולם ומתוכות שלו מש"ס זבחים פ' התערובות דתמר"ן טבעת של ע"ז שנתערבה בק' טבעות וגפל תחד מהם ליש המלח הותרו כולם דתמרי' הך דגפל היינו דתיסורא וכו'. וק' דהוה בעלמו בסי' שכ"ה דחה הא דר"ן דכר"ת תתיא ויחידאה היא והניח בל"ש ע"ם. ותכי הדל קוק"ל ג"כ דבסי' רע"ג גם היא שותפת לסי' שכ"ה בשמים חדא דבסי' רע"ג מסכים להלכה כהסיא דר"ן וכתו שהסכים בתו"ה התרוך שער ב' של התערובות. ותילו בסי' שכ"ה כתב ותפשר דהא דר"ן כר"ת תתיא ויחידאה היא. ועוד בסי' רע"ג מפרש מ"ש בגמ' לא התיר ר"ת אלא שנים שנים ומ"ש אלא נמי הרתי קתמרי היינו שתתר שנפל לתת מהם לים הגדול או נקרב רתם תחד מהם שהנשתרים הם מותרים והיא שיקרבו הנשתרים או ימכרו שנים שנים לגבל תחד תחד לת. ובסי' תו"ה התרוך ובמשמרת הבית עשה מסתרות נטועים לפי' זה ודמה פי' הרת"ה ז"ל שפי' דמ"ש בגמ' לא התיר ר"ת אלא שנים שנים היינו דכשקרב בתחילה היה שנים ומ"ש אלא נמי תרתי קתמר היינו שנפלו ב' טבעות ליש המלח ע"ש ובסי' רע"ג והק"ד הולך ותולך בדרך שכתב בתו"ה התרוך וכתו שליין הוא ז"ל שם. ותילו בסי' שכ"ה כתב ולא נפלה א' בלבד קתמר אלא שנים וכר"ת דתמר לת התיר ר"ת אלא שנים אבל תחד לת ע"ש ולי ל"ע. ומהתימה על ה' בן תברהם שלא נתעורר גם בזה. שו"ר תחרי ריותי דמ"ש בסי' שכ"ה ולא נפלה תחת בלבד וכו' תיכת נפלה היא ע"ש ול"ל ולא תחת בלבד קתמר אלא שנים וכדר"ת וכו' וכזה תוד"ל קושית הב' והגם דקשה לשכם הספרים מ"מ מוכרת לומר כן ושכן מוכת מתותה התתו שלמה כיתו"ש. ולקושית הרב כ"ת ז"ל נדוחק דכתתי קתמר כדרך תפשר דתפי' היינו דומים ליהת תליכת דהלכתת וכו' תכן תתר דרתה שהרמב"ם ז"ל כתבותו בסי' זרעים פסק כתותה דרב גם הוא הסכים כן להלכה:

סימן ח'

זתים שתוכרין תותם העוים בסכין שלהם יכובסין תותם במים בעליהם כדי שיתמקו ממריחותם תם תטורים הזתים ההם לתוכלן מיד שנתתכו בסכין שלהם תו מיד שנכבסו בעליהם. תו"ד ליכת לתיתת להבי ומוכרים הם בתכילה נדשה ערדפה להיכן סורת הדין נוטה:

ואין ותומר עס כי מילתת כדעת רבר היא מבוארת בספרין ס"ן פוס' רתשוים ותת' ז"ל ותין כל חדם מ"מ תתר לבי בקשו פני תקיתה נת ותשובה תלקוטה נת ליקוטי כתר ליקוטי ממהדורי מילי לתזות בעוטם שיש שפתותיהם להיכן דעתם נוטה. ברתם תמי"ר עיין בפ"ע יו"ד סי' ק"ד ס"ח דכתב מרן וז"ל וזיש שלהם הכבושים מותרים תפי' רכיס הרבה עד שנרגישתן נשמעת ולא תיישי' שמא זלף עליהן יין וכלבר שלא יהיו מתוכות בסכין שלהם. וכתב מור"ם ז"ל שם דמתתר דהם תריפי בלעי מן הסכין. תבל תם נכבשו בכלים שלהם מותרים דמתתר שיש מים בתהם כבר נתבטל תריפותן ע"כ. וכ' הש"ך בשם תו"ה דהי"ד שמהבו לתתר שנכבשו שתו הם תריפים. וכ"כ הפר"ח והגו"א ז"ל בשם תו"ה. וא"כ לפי"ז בג"ד שמתכין תותם העוים בסכין שלהם קודם הכניסה דעדין תיש תריפים הם מותרים דלא בלעי הזתים מהסכין והגם שע"י התתך הסכינים הם פולטים מעט כמבואר בפוס' ז"ל ובלעי הזתים תומו הטעם שפלטו הסכינים. מ"מ הא ק"ל סתם כלי עוים תיכן ב"י והו"ל טעם לפגם וג"ע בר ג"ע הוא ומותרים. ברם הרואה יראה דסברת ותת של התו"ה ז"ל דס"ל דהזיתים תיכם תריפין כ"ת דוקא תתר כניסה רבו עליה הפום' ז"ל ונידתה קרתו לה וס"ל בהיפך דדוקא קודם שנכנסו הם תריפים משא"כ תתר שנכנסו בעלה תריפותייהו במייח. עיין בהב"ח וט"ז ומנ"ת והפר"ת ושכן מור"ם ס"ל וכ"כ מהרי מרן ב"י בי"ד סי' ק"ד והתירכו בזה וגם שתר פוס' כן ס"ל ע"ש. וכיון שכן יש לעמוד ע"ד הבתה"ט דבתי"ת סי' תמ"ז סקל"ו כתב ודוקא שנתכו קודם שנתנו תותם במים לכבוש שתו הם עדין שומדים בתריפותם וכו' משא"כ בנתכו לתתר שנתנו עליהם מיס קודם גמר כניסתם דתו לא מיקרו ד"ת דמיס מבטל תריפותם. וזהו כוונת התו"ה שכתב קודם כניסתן לא מיקרו ד"ת היינו קודם גמר כניסתן. ולעולם מודה הוא ז"ל דקודם שנתנו עליהם מיס הם תריפי טובת. ובתגם הסיטו הכ"ת והט"ז והמ"א על התו"ה דכוותו היא כדתיכנא ע"כ. תשר כפי"ז תתו דברי הבתה"ט ע"ן דדבריו הם מוטתקים מדברי הח"י הנ"ל דכתב דגם התו"ה ס"ל כהשור דקודם כניסה הם תריפי טובת ושיין בדקדוק דברי הבתה"ט שהם כדברי הח"י ותול"מ. והפר"ת ז"ל שם ביו"ד כתב דהשך והפר"ת הניחו דברי התו"ה דדוקא הם תריפים תתר שנכנסו וגר' תבתר כניסה תדברים דהכי פסקו ותכי תומר לת כן הוא דתכ"ס דבתר כניסה תדברת תסיר מורפייהו ותתתקים. ושוד דרך התחיבה היא קודם כניסה ובהברת להניח דברי התו"ה בהיפך כדבריהו ע"ש. וכהורתוים דמר תמינת דתפשר דגם השך והפר"ת ז"ל מפרשים דברי התו"ה כמו הח"י ז"ל ולכן הניחו דבריו. ברם תכי הרואה בעיקר דברי התו"ה ורואה משם דמה שפי' הח"י ז"ל בכוונת דבריו תחתמ"ר היש מיושבים בלל. דהגה שם בתחילה כתב דין דגים שתתכן בסכין וכו' ושוב כתב ותיהו תגמים ותפוחים יבשים תתוכין ותפי' הפלוחתן בל"א שתביחין הגוים תתוכים יבשים ניתנין לתוכלן ושתת הטעם תתר שתין תריך כ"ב להפליט טעם הסכין ותינו תלא תיכת השתוגית בעין שעליו תותה השתוגית היא תוספת אלא קליפה הנסה הרשוגה וכו' תד בתרי בטיל. ושוד תפי' לגבי תיסור תתן תינו תוסר בא"ח זהיס שנתתכו בסכין של תתן תלא שנתתכו לתתר שנכנסו תבל נתתכו קודם כניסתן תתיר לכם לתוכלן בפסח תעפ"י שבודאי תריפין הן תפי' רבובין יותר תתנסין ותפוחים. ותין לתלק דהתם היתר בלע דשם היו כולם לריכים קליפה תדינת כמו הזית רשתון לת היה בכל זית לבטל קליפת התתך ולא היה תתבטל ק"ב כם' ותין שייך הכא שיתבטל ברוב ביכם דהא לא נתערב התיסור אלא תבורך בכל תתת במקומו ול"ד לתתיכת חלב וכו' ט"כ. הרי תבואר בדבריו דס"ל דזתים שנתתכו קודם נתיתם במים הם מותרים דלא תשיבי תריפי נמורים כמו בללים ושעל כן תביא רתיה תכם להתנסין ותפוחים יבשים שתתוכים בסכין ב"ג ודלא כמו שפי' הח"י ז"ל בכוונת דבריו דגם קודם נתיתם במים הם תריפים ותשורים דמשמחות לשמו גר' דלא סל"ה כיעו"ש. ותפשר דהמ"י ז"ל בעלמו נרגש בדוחק

מה שפי' בכונת דבריו וע"ז סיים וכתב דלדינא כן הוא עיקר דלסורים דלקמן דעימת רבונא האו"ה כמו שהבינו דבריו שאר האחי' דקודם שנתנוס במים לא מיקרו ד"ח מ"מ אנן לא קי"ל כוותיה וכו' עש"ב בהות מ"ב ומ"נ:

ומהאמור לאחר מחזה דגם מ"ש ספר"ת ז"ל דבהכרח להגיה דברי האו"ה בהיפך כדבריו. לאחמ"ר לא לאפשר להגיה כן בדבריו כלל וכל"ל דהדבר פשוט מעלמו דהאו"ה סל"ה דקודם שהיעתם במים לא חשיבו חריף נמור להפליגו עשם הסכין בהם. וכבר כל הפוסי' ז"ל הבאים לאחריו נלבו כמו כד ודחו סברתו וס"ל לדינא דהשיבי חריפים נמורים כשאר דברים החריפים ומחילא יולא לע"ד דהזחים החחוכים בסכין ס"נ קודם בעישה שהם לסורים הגם שהסכין הוא לישו כ"י וקי"ל בעלמא נעל"פ מוכר. מ"מ מלאר דהזחים הם חריפי ומורפייהו מחליא להו ומשוה לאישו כ"י כב"י ולסורים כשאר דברים החריפים דהסכמת האחי' ז"ל דקי"ל לדינא דכל ד"ח נ"ע לבבא דמשוה לאישו כ"י כב"י. ומה שיש לעמוד ע"ד הרב"ד בחאו"ח סי' קנ"ו בדין הברתי שאתבו לוחה בסכין מתן שאישו כ"י דכתב שם לחיתר. והם נגד דבריו שבחיו"ד סי' ל"ח ממש כישו"ם בבר קדמו שריש ושמדו ע"ד עיין בס' ערה"ש ובס' זכור לאברהם חיו"ד בהות חריף ישו"ש. והשו"נ בח"ח סי' חמ"ו הביא"ד הרב"ד ז"ל שם חו"ח בדין ברתי ולא העיר בזה ע"ש:

ולאומר שיחמר דעדין יש לד לחיר הזחים הנ"ל ממה שנודע להפוס' ז"ל בהאי דינא דזחים שאחכם בסב"נ שלסורים ממה רחו כן המהו דמ"ם מהחיל דכתב הב"י ז"ל בשם שבולי הלקט בסי' ל"ו בדין הלימוני"ם וחחיבות דנים שמביחים הנוים שמוחרים מפני שמביחים הרבה ביחד ולא שם נאברו מקלחן שנאחבו ברחשונה נהבבלו בלחרים הנאחבים חמ"ב שלינם נלסרים כי ככר נהבבל טעם הסכין ברחשונים ועין במולם בהגהה סי' ל"ו ס"ד. ול"ב גם בזחים יהיו מוחרים דבבר נחבבל טעם הסכין ברחשונים ולא ברחשונים שנאברו יהיו בעלים לאי"ב בדוב הערובת ומאי שנא. וכל לאחר מכם ז"ל מלא יסוב ברוחב מבינחו לקולחא הלזו. ולחיית מבלגא רחה ברחיתי להגהות דריסה בסי' ק"ד דעמד בזה ותיקן דבדין הזחים לייבי שלין כ"ב זחים מרובים שיהיו בעלים הגנים לו הנ' ברחשונים ע"ב. דנר' מדבריו דלאם יש זחים מרובים כ"ב שיעור לבבל זחים ברחשונים בל"ד לאו בולם מוחרים. גם הפר"ח ז"ל כחב וז"ל ולין היחר לזחים החחוכות אלא במליחות שעושים הרבה דמן הסחם אינא שיעור ביטול לסכין עלמה ע"ב. דלפי"ז יולא לע"ד דאל"ם דבשעה שחוחבים הזחים הם חוחבים כמה כלין בסכין אחד דהם מוחרים. ולא מבעיא לדעת הגהות דריסה דהלריך כ"ב זחים לבבל הב' והנ' זחים ברחשונים דבל"ד בודאי יש שיעור הרבה לבבל זחים ברחשונים. אלא אפי' להפר"ח דהלריך כ"ב זחים כדי שיהיה שיעור לבבל הסכין ואפשר דהשתא שאחכו בה היא גדולה שכמות עב"ז מאחר דבשעה שחוחבים הזחים בל"ד הם מוחבים הרבה כמה פלין ויש כמה ביטולין לסכין דמוחרים הם וכנ"ל:

אמנם המעיין יראה דלית דין בר סמכא דמלבד דהשו"ע ז"ל בחיו"ד סי' ל"ו שדי ביה נרעת בתי' הגהות דריסה ודחה הירולו וכתב דאין זה עולה יפה דמשתמע זחים מרובין ים שחוחבין בסכין אחד לאלפים ולרבבות יעו"ש. עוד דבר שת"ל לי אנכי הדל לדברי ההגהות הנ"ל מ"ש בפו"ד בסי' ל"ד וע"ו דעמ"ש הטור בסי' ל"ד אם אחך אח הבללים בסכין ש"ג לריך ס' נגד כל הבללים כחב שם בפרישה אות ט' וז"ל קשה דלא הו"ל לרבינו לכחוב הלי דינא שחמא כיון דס"ל מה שפי' בכונת דבריו וע"ז סיים וכחב דלדינא כן הוא עיקר דלסורים דלאו דוקא בחיתה בחו"ה כמו שהבינו דבריו שאר האחי' דקודם שנתנוס במים לא מיקרו ד"ח מ"מ אנן לא קי"ל כוותיה וכו' עש"ב בהות מ"ב ומ"נ:

ומהאמור לאחר מחזה דגם מ"ש ספר"ת ז"ל דבהכרח להגיה דברי האו"ה בהיפך כדבריו. לאחמ"ר לא לאפשר להגיה כן בדבריו כלל וכל"ל דהדבר פשוט מעלמו דהאו"ה סל"ה דקודם שהיעתם במים לא חשיבו חריף נמור להפליגו עשם הסכין בהם. וכבר כל הפוסי' ז"ל הבאים לאחריו נלבו כמו כד ודחו סברתו וס"ל לדינא דהשיבי חריפים נמורים כשאר דברים החריפים ומחילא יולא לע"ד דהזחים החחוכים בסכין ס"נ קודם בעישה שהם לסורים הגם שהסכין הוא לישו כ"י וקי"ל בעלמא נעל"פ מוכר. מ"מ מלאר דהזחים הם חריפי ומורפייהו מחליא להו ומשוה לאישו כ"י כב"י ולסורים כשאר דברים החריפים דהסכמת האחי' ז"ל דקי"ל לדינא דכל ד"ח נ"ע לבבא דמשוה לאישו כ"י כב"י. ומה שיש לעמוד ע"ד הרב"ד בחאו"ח סי' קנ"ו בדין הברתי שאתבו לוחה בסכין מתן שאישו כ"י דכתב שם לחיתר. והם נגד דבריו שבחיו"ד סי' ל"ח ממש כישו"ם בבר קדמו שריש ושמדו ע"ד עיין בס' ערה"ש ובס' זכור לאברהם חיו"ד בהות חריף ישו"ש. והשו"נ בח"ח סי' חמ"ו הביא"ד הרב"ד ז"ל שם חו"ח בדין ברתי ולא העיר בזה ע"ש:

ולאומר שיחמר דעדין יש לד לחיר הזחים הנ"ל ממה שנודע להפוס' ז"ל בהאי דינא דזחים שאחכם בסב"נ שלסורים ממה רחו כן המהו דמ"ם מהחיל דכתב הב"י ז"ל בשם שבולי הלקט בסי' ל"ו בדין הלימוני"ם וחחיבות דנים שמביחים הנוים שמוחרים מפני שמביחים הרבה ביחד ולא שם נאברו מקלחן שנאחבו ברחשונה נהבבלו בלחרים הנאחבים חמ"ב שלינם נלסרים כי ככר נהבבל טעם הסכין ברחשונים ועין במולם בהגהה סי' ל"ו ס"ד. ול"ב גם בזחים יהיו מוחרים דבבר נחבבל טעם הסכין ברחשונים ולא ברחשונים שנאברו יהיו בעלים לאי"ב בדוב הערובת ומאי שנא. וכל לאחר מכם ז"ל מלא יסוב ברוחב מבינחו לקולחא הלזו. ולחיית מבלגא רחה ברחיתי להגהות דריסה בסי' ק"ד דעמד בזה ותיקן דבדין הזחים לייבי שלין כ"ב זחים מרובים שיהיו בעלים הגנים לו הנ' ברחשונים ע"ב. דנר' מדבריו דלאם יש זחים מרובים כ"ב שיעור לבבל זחים ברחשונים בל"ד לאו בולם מוחרים. גם הפר"ח ז"ל כחב וז"ל ולין היחר לזחים החחוכות אלא במליחות שעושים הרבה דמן הסחם אינא שיעור ביטול לסכין עלמה ע"ב. דלפי"ז יולא לע"ד דאל"ם דבשעה שחוחבים הזחים הם חוחבים כמה כלין בסכין אחד דהם מוחרים. ולא מבעיא לדעת הגהות דריסה דהלריך כ"ב זחים לבבל הב' והנ' זחים ברחשונים דבל"ד בודאי יש שיעור הרבה לבבל זחים ברחשונים. אלא אפי' להפר"ח דהלריך כ"ב זחים כדי שיהיה שיעור לבבל הסכין ואפשר דהשתא שאחכו בה היא גדולה שכמות עב"ז מאחר דבשעה שחוחבים הזחים בל"ד הם מוחבים הרבה כמה פלין ויש כמה ביטולין לסכין דמוחרים הם וכנ"ל:

אמנם המעיין יראה דלית דין בר סמכא דמלבד דהשו"ע ז"ל בחיו"ד סי' ל"ו שדי ביה נרעת בתי' הגהות דריסה ודחה הירולו וכתב דאין זה עולה יפה דמשתמע זחים מרובין ים שחוחבין בסכין אחד לאלפים ולרבבות יעו"ש. עוד דבר שת"ל לי אנכי הדל לדברי ההגהות הנ"ל מ"ש בפו"ד בסי' ל"ד וע"ו דעמ"ש הטור בסי' ל"ד אם אחך אח הבללים בסכין ש"ג לריך ס' נגד כל הבללים כחב שם בפרישה אות ט' וז"ל קשה דלא הו"ל לרבינו לכחוב הלי דינא שחמא כיון דס"ל

גם הרב"ד ז"ל בחיו"ד סי' ל"ח די"ז כחב דהא דאמרי' דלריך ס' נגד חלק הסכין הי"ד כשאחך פעם אחת לבל אם אחך ב"פ ודאי לריך ב"פ ס' נגד חלק הסכין ואם אחך ג"פ לריך ג"פ ס' נגד חלק הסכין וכן ד' וכן ה' וכן כמה פעמים לריך ס' פעמים כמין פעמים שאחך וכיון שאחכן דק דק אח"ל לעמוד כמין הפעמים שאחך אז לריך לבשר ס' נגד הלמון כולו וכני בהני ש"ג דליכא ס' כנגד אחיכות הסכין אלין לאחנו יכולים להחשיב יותר מלם היה הלמון נופו אחיכת נבילה נמורם ע"ם שהלריך והעלה כן לפסק הלכה למעשה. ואחי הויה לה' בית יהודה ח"מ סי' ע"ו דכחב שם ע"ד מהן ביו"ד סי' ל"ד ס"ב דפסק דאם אחב אחב הבא לקדירה ס"ב ב"פ דלריך ב"פ ס'. דהטעם הוא דבבל פעם יש שיעור דאחי' אינו מבשרים בנגד החלב המובלע בבא אלא כיון דלא כיון ידעינן כמה בלע מבשרינן בבולו. אבל בפעם ב' ניחוסף האיסור דהבא נעשה נבילה ע"ם. ונראה דאחיל בשיעת מוהרי"ל ז"ל הביאו הבאה"ט שם בסק"ד דכחב שם הילבך בשאחבו ב"פ הו ליבא למימר דל"ב דכיון דאאחר הבא לא ל"ב אח"ב אפי' אחבו בדבה פעמים שני בב"פ ס' ע"ם. ודברי הפרישה והרב"ד ז"ל הנ"ל שם נגד דברי מוהרי"ל והאה"ד סי' קפ"ד וה' ביח יאודה ז"ל הנ"ל דלדידהו לא די בב"פ ס' כ"א לבל פעם ופעם לריך ס' ולריכים אנו לידע לפי סבראם מהו טעמו של דבר דבפי הבראה היה די בב"פ ס':

וראיתי לה' ב"א והם"ך והבאה"ג בסי' ל"ו הנב"י אות ל"א דחירולו להך קושיא שקשה על דין הזחים מהא דלימוני"ם. והוא דים לחלק דהא דלימוני"ם כיון שחוכם חריפים כ"ב ח"כ לא מחליא אלא מה שבלוע בדופני הסכין וזה מהבטל ברחשון וב' ושוב אין בח להלימוני"ם להשוות לבבח מה שבלוע מבפנים מה שאחבטל בבר. משא"ב בזיתים דחריפי טפי מלימוני"ם והוי כמו נוון ומפליט ומחליא בבל הזחים החחוכות אחפי' מה שבלוע בפנים משוי ליה לבבח ובל ח' וח' נעשית נבלה. ולא בייך הו למימר בח"ם בלימוני"ם דאף אם נאסרו

מקנתן שנחתכו ברחשונה מהבטלים הם בתחרים הנחתכים תח"כ כיון דהוחים תריפי טובא מפליג ומחליף בכל חחיכות הזחים ולכן כולם לחסורים. ועוד חירלו דלעניו דינא חין לסמוך ע"ז דכבר נתבטל בעשה הסכין בשניים וע' הרחשונים וכו' כ"ח דקי"ל לדינא דכולם הם לחסורים. גם הפר"ח ז"ל בחיו"ד סי' ג"ו חוח י"ח התירך וחילק בהם"ך וכסי' קי"ד כתב שכן דעת החחרונים ז"ל לחסור יעו"ש. גם המג"ח ז"ל בחו"ח סי' תמ"ז כדין יהיה שנחתכו בסכין של חמן כתב וז"ל ולח שייך בהו ביטול דכולי סכין משערינן וח"כ חזרו הזחים כולם חמן סי' דכל חחת בלעה קלח מהסכין וח"כ נעשית כל לחת בלועה מהחמן ושוב לח פלט ע"כ. וכתב ה' מחיית השקל ז"ל פי' כל לחת בלעה קלח מהסכין ר"ל שכבל חתיכה נבלע עד כדי נעילה ולח יולח כל הבלוע בסכין כ"ח מעט נפלט לתוך חתיכה. וחף שבלירוף כל החתיכות יש ב' מ"מ הלח נבלע בכל חתיכה עד כדי נעילה. וחע"ג שחח"ו בבשם יחד וכבום כמבושל וניחח שוב פלטו החתיכות מה שבלעו מהסכין ובלרוף כל החתיכות הלח מכחמת יש ס' נגד הסכין לזה סיים ולח פלט וכו' יעו"ש. וסיים שם המג"ח דהכרי הש"ך ביו"ד סי' ג"ו שיקר וכ"כ הב"ח פי' דכל הזחים שנחתכו הם לחסורים. גם הט"ז ז"ל שם כתב וקשה דלמה לח יתבטל הסכין בס' נגד הזחים דהו ודחי לי מבטרינן בכל הזחים ליכח עפי מס' נגד כל הסכין. ותירן הכיון דחותך כל ח' וח' בפ"ע ואין בה לבדה ס' נגד הסכין לפי' מהערבת תח"כ חין החיסור שבה נפלט ממנה לגמרי. וכתב עליו ה' מנה יהודה ז"ל טע"ג דבדבר הנבלל וניחוח שם נהסר מהחולה ותח"כ נתרבה עליו הניתר הניתר הכל כיון שהכל נבלל וההערב והכח הזחים מתערבים במיס דהוי דבר לח. מ"מ בעינן בירח הכל לח בלח מבח"כ זחים הוי דבר יבש ושומדן בעלייהו ואין מתערבים יפה עם הלח. וזה הוי כפי מה שפסק הש"ע יו"ד סי' ק"י דחתיכה שבלעה חיסור ואין בה ס' לבטלו שבפלה לקדירה לחרת חש"ג דיש ס' להתיר קדירה ב' החתיכה עלמה לעולם חסורה לפי שהחיסור שבה חינו נפלט לגמרי. והכח נמי כל זית שנחסר בוב חינו ניתר ע"כ. ועיניך תרחיבה בדברי הב"י הנ"ל דהח דמקשה ומתרן הי"ד גבי זחים שחוקנין בסכין חמן דהתירא בלע. מבח"כ בזחים שנחתכו בסכין ש"ג מפני פשיט"ל דחסורים דחיסורה בלע ע"ש. ומהתימה על ה' מש"ל ז"ל דכל דז לח חנים ליה דהקשה הוח על מרן ז"ל ממ"ש בסי' ק"ו בדין הלימוני"ם דהוח סותר למ"ש בסי' קי"ד בדין הזחים והביח בל"ע ולח וכר ס"ר דכבר תקרוה שרים חבלי דברי וכחו לכלל יפוב ואין כל חדש:

וראיתי לה' שולחן גבוה בחו"ח דכתב דאין כאן תימה כלל דהמור ז"ל לח פשיט כפשיטות בדין הסכינים שחזחים חסורים כ"ח בדין כניסתם בקדירה מחומלת וגם מרן ז"ל הלך לדרכו דדין הסכין מחומן הין ולחו ודפיית בידיה ולח פשיט ליה לח לחיסור ולח להיתר. חמנם כשבח לו חל סיור יו"ד וכתה דברי בעל שבולי הלקט דכתב דעשם הסכין בעל ברחשון וב' פשיט ליה מילחח כדבח ופסק כן בש"ע ע"כ. ועמו הס"ר זה לח ניחן ליחמר דעם שנכנים עמו לכבול הדוחק העלום הזה בדעת מרן ז"ל שכל רז לח חנים ליה. מ"מ מה נעשה ביום שידובר בהו דברי מרן ז"ל שביו"ד סי' קי"ד בדין הזחים הנחתכין בש"ג דפסק שם שהם לחסורים עם שכתב ל"ו הביח דברי הר' שבולי הלקט בדין הלימוני"ם דבעשם הסכין הוח בעל ברחשונים עכ"ז בדין הזחים פסק שהזחים לחסורים דמזה גר' בבירור דתירוצו לימו ומוכרחים לחו לומר דים שיטו ביניהם כמ"ש התח' ז"ל דהזחים חריפי טפי וכנ"ל. גם ה' ערה"ש ז"ל בחח"מ סי' הנ' כן עלתה הסכמתו דזית חריף טפי מלימוני"ם והבריח זה ממה שפסק מרן בזחים הנחתכין בסכין ש"ג שהם לחסורים ע"ש:

קנני למולין דבכי דברי הפוסי ז"ל הנ"ל לחיני רוחה מקום להתיר וחיש הנחתכים בסכין ש"ג כלל והם לחסורים בחכילה. גם יש לעון דחם חתך הזחים בסכין של ישרחל של בשר לפי' שהוח לחינו כ"י והוח מקונח יפה לין לחוכלו עם חלב ועביטה כמו שפסקו הפוסי החח' ז"ל דכל ד"ח מעה לחינו כ"י בכ"י ומחלייח ליה לשבח ושנם מרן ז"ל חזר בו וכן ס"ל לדינא כהי"ח שהביח בסי' ל"ו ס"ח ע"ש ה"ה בספרתם. והנה דנוה בנחתכו בסכין בשר של ישרחל יש לדדין להקל לחוכלם עם גביעה יען דהיתרה בלע והוח ג"ע בר ג"ע עכ"ז יש ליזהר ולהחמיר עיין בהמג"ח ז"ל חו"ח סי' תנ"ח סקל"ח דבד"ח לין מועיל בו ל"ע בר ג"ע וכו' ע"ש. ועיין בהם"ך סי' קכ"ב סק"ב דכתב חם כיבל ד"ח בקדרה של בשר ב"י חם בשלו בו חח"כ מעל"ע שנתבשל בו הבשר לעפ"י שלינו מעל"ע ומשנתבשל בו הד"ח והיה ב"י כשנתבשל בו הד"ח מותר. לבל חם נתבשל בו בתחי' דבר לישור לפי' נתבשל בו חח"כ דבר שלינו מריח חם הוח ב"י מוען חח"כ מעל"ע מתבביל השני כדלעיל סי' ל"ד סקכ"ב ע"כ. ובס' שפתי דעת בסי' ל"ד סקכ"ב מריח דבר חישור חפי' נתבשל בו חח"כ דבר שלינו מריח חם הוח ב"י מוען חח"כ מעל"ע מתבביל השני כדלעיל סי' ל"ד סקכ"ב ע"כ. ובס' שפתי דעת בסי' ל"ד סקכ"ב בדיעת הש"ך בר ב"ע ובסוף כתב וז"ל ודע דלפ"ז חם בישלו ד"ח תוך מעל"ע לבשר ובתוך מעל"ע לד"ח בישלו חלב להב"י שרי ולהש"ך דעיקר טעמת דב"ע בר ב"ע דהיתרה ולפי"ז בד"ח לח שייך זה ח"כ חמחי כתב הש"ך בסק"ב חוח ח' דברי. וסו"ל בחורת חיסור חם חוח ח' הרנים קלת בזה ומ"ם חם דעל חו"ה נמי קשה לק"מ דהחו"ה כתב בפי' וכו' ע"ש. ובש"ע דפוס ווין בסי' ל"ו ים הנסה מהר"ר עוזר ז"ל ע"ד הש"ע ס"ג והביח דברי המג"ח חו"ח סי' תנ"ח הנ"ל ע"ד והחריך בזה ולבסוף כתב וז"ל והשתח ח"ם הח דכתב הש"ך ר"ח דקנ"ב נדין ד"ח שבשלו וכו' ולכחורה ק' הרי ד"ח שנתבשל בו עוקהו כמוהב. ולפי מ"ש ניחח דהוי נ"ט בר נ"ט מן הבשר לקדירה ולד"ח טעם ח' ומן הד"ח מה שחזר לקדירה הוח טעם ב' והוי נ"ט בר נ"ט דהיתרה. והח דקחו החו"ה חם שחב"י מקום דקחו לחיכח דנ"ע לחפוקי בזה חיכח פלוגתח דלח"ו דנ"ע בר נ"ט חסור בבישול נם זה לחסור ויה כרור ע"כ ע"ש. ואין להחריך והמחמיר גם בזה תע"ב ומו"מ ויח"ן לשוני ע"ט ס"ט:

סימן ט'

בש"ג. גוי ששלק בילים בקליפתן במים של ישרחל. נשחלתי חם לריך הכלי חח"כ הבשר חו לח:

תשובה. בו ישרחל חח"כ בלחי שום הבשר יען דחטיקרח כלים שבישל בהם גוי דברים דחית בהו משום בש"ג חם לריכים הבשר חו לח בפלוגתח מחניית וכמו שהביח מרן ז"ל בש"ע תיו"ד סי' ק"ג סט"ז והנם שמרן סחם שם דבעו הבשר מ"מ ים לחלק ולומר דהי"ד חם בישל בהם בשר בשר וכדומה מידי דחית ביה משום בש"ג משח"כ שליקת בילים במים בקליפתן בנ"ד חי"ל הבשר. דהנה נודע דבדין בש"ג הוח בעל בריוב ולח בעי ס' וכמ"ש מור"ם ז"ל בסי' קי"ב סי"ד בדין פח ש"ג דבעל ברוב וכתב הבחה"ט שם בשם החו"ה והת"ח דדין זה הוח לפי' בבש"ג ממב ועיין ג"כ בסי' קט"ו בהגה"ה שם ס"ח. וכך הוח הדרך דבשעולקין בלים בקליפתן במים

שמותנים מים שם על חד תרי ותלת מהבילים וכיון שכן הרי נתבטלו כרוב ועם דהבילים עלמם בחיסוריהו קיימי דהם לח נתערבו ממש עם המים כדי להתבטל ברוב דקון וקיימי בעיניהו לבדם. מ"מ לגבי פליטתם היא מתבטלת במים שעליהם דחית בהו על חד תרי וחלת מהבילים והמים הם מותרים. ועם דחיכת דס"ל דאפי' בס"ג נמי ס' עיין להפר"ח סי' ל"ט סקמ"ב שכן הכריח יעו"ש. עיין להזכו"ל סי"ד חות כ' דכתב בשם מוהרי"ך ז"ל דמ"מ מידי פלוגתא לא נפקא ושדברי מרן לא מכרעו והתירך שם והתיר בנדונו להקל בפשיטות מהטעמים החמורים שם ושע"י הוא העיקר בשאר הטעמים החמורים שם כיעו"ש. והוכחו דברין חלו ב"כ שם' סי"ב סי' הכ"ל. וכל זה הוא אם חמו בחים להתיר המים שנשלקו בהם הבילים חזי לריכים חמו להחמיר ולחוש לסברת הפר"ח ז"ל דהלריך גם בכש"ג ס'. משל"ה חנן בדידן דחמו דנין על הכלים שנשלקו בהם הבילים נר' דודאי יש להתיר חותם בלחי הכשר מחחר דחטיקת כלים שנתבשל בהם בש"ג בפלוגתא מתניית לי בעו הכשר חו לא. ולקח חת"ל דבעו הכשר לדידן בספם מרן ז"ל עדין ליכ"ל הי"ד היכא דלא נתבטל הבש"ג ברוב משל"ה היכא דנתבטל ברוב ל"ב ובנ"ד דנהבטלה פליטת הבילים ברוב חזי לכ"ע לא בעו הכלים הכשר. וכ"ם אם חמו מלרפים נ"ב ס' הרשב"ח ז"ל דס"ל נבי בילת שוף שמת ובילת נבילה ושריפה דבילים בקליפתן לא פלטי כלל דודאי הם מותרים הכלים להשתמש בהם היטרחל חח"ב בלחי שום הכשר. והנה דהשכמת הפר"ח סי' פ"ו סקי"ב ומלורף לזה חומרת מוה"ם ז"ל שם ס"ו נגד הרשב"ח ז"ל. מ"מ והו אם חמו בחים להתיר חת המים חו החבשיל בחבילה. משל"ה בהיתר הכלים פשיטת שהם מותרים וכנ"ל. וע"ם בם' זכו"ל דכתב דמחחר דדין בש"ג הוא עיקרו מדרבנן ואין בו חיסורת דאוריתת לכן חולינן בספיקו להקל וכבר הסכימו החח' דבפלוגתת דרבוותת ספק מיקרי ואולינן בו להקל ע"ש. דמזה נלמוד נ"ד להתיר בשופי הכלים בלחי שום הכשר והוא ברור:

ועיין בתשו' מוהשרד"ם ז"ל בחיו"ד סי' מ"ח בדין קדרה שנשלה בה נויה בשר בשר ורחמו הקדרה היוח עם קדרות חחרות במים רותחים דהתיר הקדרות בלחי הכשר מכח ס"ם מחחר דמחלוקת הפוס' בכלי שנחשר משום בש"ג חי בעי הכשר חו לא וקי"ל בל ס' לחיסורת דרבנן לקולא וכ"ם בחיסורת כי הלי דלית ליה עיקר מה"ת דחית לן למיחל לקולא וכ"ם שרי"ו בתב דרוב הפוס' הסכימו כם' הרח"ם. ואפי' חח"ל דחולינן למומרת כיון שהר"ן מחמיר למעשה. מ"מ חיכח ספיקא לחחמירא ולא נחסרו שחר הקדרות דאפי' בקדרות של בשר שרחמו לותם ביורה חולבת בשה"ת כתב דאם שיהם כ"י הכל חסור והרח"ם מתיר והרמב"ן והרשב"ח מסכימין לדברי הרח"ם. וא"כ נראה דכ"ע מודו דהקדרות בנ"ד מותרות כיון דליכא טעם פליטת טעם חיסור בש"ג דאין לו עיקר מה"ת ואפי' בם"ם דאורייתא חזלינן לקולא וכ"ם וק"ו בנ"ד דהוי ס"ם חיסור קל דרבנן ע"כ. הרי דהרב ז"ל החיר בנדונו מכח ס"ם דפלוגתא בפשיטות. דמדברי ים ללמוד נ"ד במכ"ם להתיר בפשיטות מכח ס"ם וכמ"ש בעניותין וכנ"ל:

ומדברי תשו' מוהרשד"ם ז"ל הנ"ל ים לעמוד ע"ד הזכו"ל חיו"ד חות כ' בדקפ"ז ע"ח דכתב וז"ל ומ"ש עוד מרן סי"ו דכלים שנתבשל בהם בש"ג דהוח מחלוקת אי לריך הכשר חו לא. עיין לה' מנחת כהן דדעתו להקל וכן העלה מוהרשד"ם סי' מ"ח יעו"ש ע"כ. ות"ם אני דהתם בסוף התשו' חזל לחומרת ומ"ל כמ"ד דבעו הכשר וז"ל ולעניו הספוד לדעת הרשב"ח ופי' הכשר שלנו כי אחר שלה הגוי אחר ולדעת הרח"ם וסי' הכשר מוהר ונלע"ד דבדיעבד בדאי הם הרח"ם וסי' לסמוך עליהם אפי' בחיסור יותר חמור כ"ם וק"ו בחיסור כי הא'. אמנם הכלים שנעשם בהם הכשר הללי נראה בעיני דל"מ הכשר הש שלה היטרחל ונתן בהכלים אהם שהם מותרים חלח אפי' הכלים שנעשם בהם הכשר כשר שלה הגוי הם מותרים אפי' לדעת הרשב"ח דע"כ לא אסר הרשב"ח חלח כשקבל הכלי הטעם ע"י רתיחה בחור אבל הכשר הללי כשמכניסין לחוהה בכלי אינו כ"כ חם שהרי אין היס"כ ואח"ל שהיס"כ בכר כתב הרשב"ח וכו' הכח דאינו חלח על הכלי ואינו חלח לאסור דרבנן שאין לו עיקר מה"ת והמוהל הזה פשיטת דלא הוי כ"כ חם וא"כ נראה דלכ"ע הכלים שנעשם בהם הכשר הללי כגון שני להו בהדחה יפה עכ"ל ז"ל. הנך רואה בדבריו ז"ל דהכלים שנתבשל בהם בש"ג ס"ל לכתחי' חולינן למומרת וכעו הכשר דוקא בדיעבד קאמר שבדאי הם הרח"ם וסי' לסמוך עליהם להחיר. והקדרות שרחמו חותם במים רותחים עם הקדרה ההיא וגם הכלי שנתנו בו בשר הללי החיר חותם מהטעמים החמורים שם. ואיך הזכו"ל ז"ל כתב בפשיטות דדעתו כה' מ"כ להקל היפך המבואר בדבריו לבסוף. וגם על הערה"ם ז"ל בסי' קי"ג חות כ"ח ים לעמוד דכתב בדעת מוהרשד"ם כהזכו"ל ז"ל. וע"ם דחמה דבריו במה שהחיר כלים שהודחו במים רותחים וכו' גם הכלים שהניחו בהם בשר הלי של גוי עש"ב:

ומאי דחמרי דשרו הכלים בלחי הכשר היינו לומר אפי' דרולה לבשל בהם ביותן חוך מעל"ע דאם שהו מעל"ע חזי פשיטת דמותרים שהרי כ' הט"ז ז"ל בסי' קל"ז סק"ז דבכל חיסורת דרבנן כלי שחב"י מותר לבשל בו לכתחי'. וגם בתשו' ב"ח סי' קכ"ז כתב דכלי שחב"י מחחר שחיסור נטל"פ דרבנן אין לאסור אלא בחיסור שהוא ברור ודאי ע"ש. ועיין בם' שרה"ם חיו"ד סי' ל' חוב ו' דכתב דמדברי הרח"ם בפ' כ"ם משמע כדברי הט"ז ועיין ג"כ בדבריו שם בסי' קל"ז חוב ז' והנה דכתב שם דמוהריב"ל ומוהרלח"ח והרח"ה ז"ל שם דגם כלי שחב"י הבלוע חיסור דרבנן אסור לבשל בו לכתחי' ע"ש. מ"מ לענ"ד בנ"ד דחיכח כמה ספיקות ומחלוקת הפוס' ז"ל והוא חיסורת דרבנן אין לו עיקר מה"ת ודאי דלכ"ע הם מותרים והוא פשוט וברור. ועיין ג"כ בספר שרה"ם סי' קי"ג חות כ"כ דעמ"ש מרן שם הוא כ"ח מנעילו ג"פ שהכריח מהאמור הנ"ל והאריך שהוא מיירי בכלי ב"י ע"ש. ועיין במורם שם בהגה"ה בדין גוי שבישל לחולה בשבת דמותר למו"ם אפי' לבריח וכו' דהבאה"ע סקי"ט כתב דהש"ז חולק על ד"ז ואוסר לבריח וכו' וה' פתאי תשו' שם ליין ע"ד ושיים וז"ל ועיין בחשל חברהם מ"ם לענין הכלים. ובסי' תכמת אדם כלל ס"ו דין י"ב כתב דים להחיר הכלים אחר מעל"ע אפי' בלח הנעלה ועיין במאי אדם שם שחיים מדויקים דכתב וז"ל חולה שחב"ם מותר לומר לגוי לבשל לו אפי' דבריס שאסורים משום בש"ג ומ"מ מה שנאחר למו"ם אסור אפי' לחולה עלמו ובשבת אסור לבריח והכלים לריכים הכשר ואפי' כ"ח כיון דעיקר חיסורו חינו אלא מדרבנן דיש אם מנעילו ג"ם ובדיעבד אם בישל בו ויש רוב בתבשיל מותר והמיקל שלא להנעיל בכלי לא הפסיד ע"כ. דדבריו קשים דבמ"ם מה שנאחר למו"ם אסור אפי' לחולה עלמו כר' מזה דחופס הסימה בח"ם הט"ז ודאח' שהוא"ד בבאה"ט שם סקי"ט דהש"ז חולק על ד"ז ואוסר לבריח במו"ם ואפי' לחולה עלמו חינו מותר אלא בשעת הדחק. והנה"כ מיקל בזה. והאחרונים חלקו ואולינן אפי' לחולה חינו מותר אלא בשבת ולמו"ם מותר לאיסור וכ"ם לבריח

ע"כ. וזהו שכתב הח"ח ז"ל דמה שנשאר למו"ם לאסור לפי' לחולה עצמו והיינו דכ"ם לברית לאסור. וא"כ מהו שסיים וכתב ובשבת לאסור לברית דזה מורה דתופס השימה כמ"ם מור"ם ז"ל דלמו"ם מותר לפי' לברית. וגם כדברי מור"ם לא יתו דבריו דחילו מור"ם התיר מה שנשאר למו"ם בין לחולה בין לברית שכ"כ מותר למו"ם לפי' לברית. וחילו תיקו קתמר כתתי' דאסור לפי' לחולה עצמו. בתופן דבריו שסיים ובשבת לאסור לברית תינס מדויקים ולי ל"י:

נחזור לעיין לגבי הכלים שאכ"י שנתבשל בהם בשבת דה' ח"ת ז"ל התיר לאחר מעל"ע. ומוכח דס"ל כהט"ז דבשל לאיסורא דרבנן כלי שאכ"י מותר לבשל בו לכתחי' ולכן כתב דהמיקל שלא להגעיל כלל לא הפסיד. ועם דים לחלק בגדונות מ"מ ים להביא ראיה מדבריו לגדונו. והפמ"ח כתב דבספרו תכמת אדם התיר הכלים לאחר מעל"ע בלא הגעלה. ום' החכ"ח תינו מנו כעת תא"י. ומתולת דבר תנו למידין דהנס דבשע"ע חיו"ד סי' ק"ז בדין המבשל בילים הרבה בקליפתן דלא יוליאם מהמים שנתבשלו בהם עד שילבשנו או יתן עליהם מים צוננים עד שילבשנו משום דחיישינן שמא ימלא בלחת מהם תפרוח עם החלרונות והיתה לוסרתן לפי שלא היה נשאר בם ס' לבטלה. וכתב מור"ם ז"ל דאם לא עשה כן יש לוסרן הכל דחיישינן וכו' ויש מתירין בכל ענין דלא מחזקינן לוסור וכן עיקר יאפי' לדעת האוסרין אין לאסור הכלים שנתבשלו דמעמידין הכלי על חזקתו. וכתב שם הבאה"ט סק"ג דבתשו' מוהרי"ל כתב דאין להתיר הכלים אלא לאחר מעל"ע משום דהוי ספיקא דרבנן דבטל"פ ע"כ. דנראה דלא התיר כ"א לאחר מעל"ע התם הי"ע דים חשש לוסור שהוא מן התי' לכן לפי' כדבר שהוא ספק לוסור לכן כתב דאין להתיר הכלים אלא לאחר מעל"ע משא"כ בנ"ד שהוא לוסורא דרבנן שאין לו עיקר מה"ת ואינא כמה פפיקות ומחלוקות בדבר נם תינו ז"ל מודה בזה וכאמור:

וראיתי להפר"ת ז"ל שם דעמ"ם מרן המבשל בילים הרבה בקליפתן כתב דנקט בקליפה להיות שר"ל חשבת בילה שאלא בה לפרוח לאפי' בקליפה ים בה טעם לוסור דאל"כ הו"ל מיא דבילי ע"כ. וכוונתו פשוטה כמ"ש דאל"כ הוא דבין בילה עוף עמא ובילה נבילה ובריפה כל שאינה קלופה ונתבשלה עם אחרות אינה לוסרת דמיא דבילי בעלמא הוא משא"כ אם ים בה לפרוח לו דם לוסרת המבשל עמה לפי' היא בקליפתה ולריך ס"א בילים של היתר כנגדה. וי"ם דנקט בקליפה הוא לאשמת לפרוח דחילו לא היתה תשאר זו אלא החשאת היא משום עוף עמא וע"ע ליכא לאיסורא דהיא מיא דבילי. ועיין בש"ע סי' פ"ו ובפר"ת שם סק"ד. ורחיתי בכ' מסגרת השולחן מערכי על יו"ד בסי' ק"ז לות ל' דכתב וז"ל ובא"ח בשב"א סי' מ"ו כתב דבילים בקלי' שנתבשלו ונמלא דם בא' מהם לריך ס"א בילים לבטל הבילה האסורה אם היתה קלופה לפי' היא לחודה דאין לנו בקילים אם התחילה להתרקם והוי דם בשר דאסור מה"ת ולא דם בילים ויש להחמיר ע"כ. ודבריו הם בחו מעורבבים ומוטעים ואין להם הבנה בלתי טעות וזת"ד הרשב"א ז"ל שם דדם הבילים שנמלא בה בחלמון בכל נוונא אסור יש דלא בקאינן בין התחילה להתרקם אלא התחילה להתרקם לכן לפרינן בכל נוונא. ובנמלא בחלבון במקום הקשר דוקא זולת היכא דנמלא בה בחלבון אלא במקום הקשר דאז לכ"ע היא מותרת. ולעניו הבילים שנתבשלו יחד ונמלא לפרוח בחד מהם לריך שיהיה ס"א בילים והיא כדי לבטל פליטתה ואפי' אם היו הבילים בקלי' דדוקא בבילה האסורה כגון בילה ממתה או טריפה חו טריפה לאחרים דאמרי' מיא דבילי בעלמא היא משא"כ בבילה שים בה לפרוח אפי' שהיא קלופה לאוסרת את האחרים ולריך ס"א ע"ש. עוד ראיתי לו להר' מסה"ם ז"ל שם עמ"ם מרן לא היה נשאר שם ס' לבטלה כתב וז"ל כתבו החח' דדייק ליטנא דמרן דנשאר שם ס' לפי שבילה שים בה לפרוח לריך ס"א לבטל פליטתה וכדפסק לעיל סי' ל"ת ס"ו וכו"ת רשב"א סי' מ"ו הנז"ל החמיר א"ל בנמלא דם דוקא דלמא התמילה להתרקם עכ"ל. וגם לשונו זה קשה דכר' דהאח' דייק בדעת מרן דס"ל דהא לריך שישאר ס' בילים הוא משום חשאת בילת לפרוח ולא משום חשאת שמא ימלא בה דם דלחשאת זו ל"ב ס' לבטל. וע"ז כתב דבשו"ת הרשב"א מחמיר אפי' בנמלא בה דם דוקא בעי' ס'. ואם זאת היא כוונתו ק"ט דהרי מרן ז"ל שם בסי' ל"ח ס"ה מקום עליון הוא עליו בתב בפי' דגם בנמלא דם דוקא לריך ס"א לבטל פליטתה כמו בנמלא בה לפרוח כיעו"ש. ודבריו ל"ל. וקושיא זו ים להקשות נ"כ על מה שהביא הבאה"ט נכ' פ"ו סקי"א וה"ה לנמלא בה קורט דם וכו' דהרי מרן כתב בפי' אז דם. האמנם שם ים לפרש דכוונתו הוא כא לאת טעם לנמלא בה ק"ד דחביב כים בו לפרוח ול"ק ול"ת ופשוט:

ועיין בפר"ח סי' פ"ו דכתב דאין לשער בילה האסורה אלא ממה שים בתוכה אבל לא כנגד קליפתה לדרכה הקליפה של בילה האסורה מלטרפת עם הקליפות של היתר. עד"מ הרי שים ב"ה בילים של היתר והקליפות מחזיקים ו' בילים הוו ס"א ומותרים וכמ"ש בירוש' וכו' ולאפוקי ממקלת אחרונים שהביאו לריך ס"א בילים שלמים לבטל פליטת בילה אחת ואיתא להעיקר כדאתיבנא וכבר קדמני בכ"ז הס"ך ז"ל ויפה כיון וכו' ע"ש. גם הפר"ת שם בסק"י החריך בזה וכן ס"ל בהפר"ח ז"ל ע"ש. ומור"ם ז"ל שם בהגהה ס"ה כ"כ דקליפות האיסור מלטרפים גם עם ההיתר לבטל האיסור ע"ש. ולפי"ז מ"ש לעיל דפליטת הבילים מתבטלת במים דאית בהו על חד תרי ותלת וכו' תינו בדיוק דאפי' לא יש במים כ"א כנגד הבילה דוקא מלטרף קליפת הבילה עם המים ותשיב רוב ומתבטלת פליטתה דכל שים רוב בין המים והקליפה מתבטלת פליטתה ומותרים הכלים בלתי שום הבשר וכנז"ל הגלט"ד כתבתי כ"ד:

הנעיר לשוני **ע"ט** ס"ט

א. ראיתי לנדף בכאן מעניו הכנאפ"ה הנעתית ע"י גוי בקערה מוכשרת של ישראל. דהנה החס"ל תלקלטי ז"ל ח"א בחיו"ד סי' ח' מסיק לאסור משום בש"נ. ותכבי בעוני רוחה דים נדדים להיתר. והוא דאיכא מהפוס' דס"ל דבשר שבישלו גוי כמב"ד ושוב נמרו ים' מותר הביי"ד מור"ם ז"ל ביו"ד סי' ק"נ ס"ט. ועיין בהרמב"ם בה' מ"א פי"ז ה"ו דבתב וכל שבשלו ישראל מעט ביטול בין בתחי' בין בסוף מותר. והנמ"י שם הביאו בשם הפוס' וכ"פ הרי"ף דאפי' ביטל הרבה יותר ממב"ד ע"ש. וזאת הכנאפ"ה תינה עולה ע"ם ס"מ כ"א אחר שקולין תותה בחמתה או בשמן ודבש או סוקל"ר וה"ל נמרו ביד ישראל ואפי' שאר ב"א אין תוכלים תותה כך כ"א עד שקולין תותה. ומ"ש החס"ל ז"ל שם דאין לומר דליכא בס"ג מאחר דהכנאפ"ה תינו ריאו לנפת בו את הפת וכו' דבבר הפר"ח בסק"ג בתב דלא אמרו כן אלא בדברים הבאים לקנוח סעודה אבל דברים דחביב ובאים בהורת מאכל אפי' שאינו ראוי לנפת בו הפת אסורים משום בש"ג ע"כ. אני אומר לע"ד דזאת הכנאפ"ה עיקרה היא בתה ועשויה לקנ"ם ועם דים בה כ"א דאוכלים

ומלחים כריסם ממנה מ"מ עיקרה היא עשויה לקנ"ם
וזה דרך רוב העולם בכולם שמביאים לותה לחר הסעודה
לקנ"ם וכיון שכן מאחר שהיא רחויה ללפת בה הפת
דהוי נהמת בהמת וכש"ג תיכו חלת בדבר דרחוי ללפת
בו הפת ח"כ זאת הכנאפי"ה ליח בה משום בש"ג וגם
במ"ם הפר"ח ז"ל שייך ההיתר בנ"ד. ועוד יש לד לחר
דהיערכל השומר העומד ע"י הגוי הוא מסייע בהדלקה
האם שמחת הקערה ומחתה בחם. וב' מור"ם ז"ל שם
דיש פוס' דס"ל דהדלקת החם לו מיתוי בנחלים מהני
לענין כישול כמו פת ושכן מוהנין ע"ם. והנם דמכן
ז"ל פסק בשחיהן לחסור כיטו"ש בס"ז וכס"ט. מ"מ מו"ל
דלח לחסר מכן חלת הילכה דליכה חלת לד לחד מהם
דוקה משח"כ הילכה דחילכה שני הנדדים לעיבותה כמו
בנ"ד גם לחיהו ז"ל יודה דמותר. גם יש לד להתיר והוא
מה שהביח החס"ל ז"ל שם בשם הריב"ם וז"ל סי' כ"ח
והביחו הפר"ח ז"ל בסי' ק"כ סק"ו דלכ"ע כל שבלילתו
רכה ונלפה ע"י משקה בעון שי כופנני דיהן לחו נהמת
הס וחסורים משום בש"ג וכו' וכחב שם הבדחילכה תרתי
כ"ע ס"ל דחסור משום בש"ג חבל בדליכה חלת חדת לחו
כ"ע הוא דיה חלוי כחמ' הפוס' בש"ם הטור בחו"ח סי'
קס"ח בלילתו רכה וכשלו במים חו עיגנו בשמן לחו
נהמת הוא לענין חלה וחמוליח וחם לפחו בחלפם בלח
משקה לח הוי לחם לר"ל ולריו"ח הוי לחם ור"ח פסק
כר"ל ור"י פסק כריו"ח ולזה הכיום הרח"ם וכ"פ מורם
שם בסי"ד וח"כ בכנאפי"ה דנ"ד דליכה תרתי דמה שמוסחין
הקערה במעט שמן זה לח חשיב נלפה ע"י משקה וכו'
ומידי פלוגתה לח נפקה ע"כ יעו"ש. דמדכריו חלו יש
לנמוד דחילכה עוד ספק בהכנאפי"ה דנ"ד והוא ספק לי
הלכה כר"ח דפסק כר"ל דלח הוי לחם ויש כו משום
בש"ג חו הלכה כר"י והרח"ם דפסקו כריו"ח חשיב לחם
ילין בו משום בש"ג ורוב הפוס' כן פסקו כריו"ח יעו"ש.
וח"כ מאחר דחילכה כמה נדדים וכנ"ל הדעת נוחנת דיש
להקל ובפרט דהוא חיסורא דרבנן דחולין לקולא במקום
פלוגתא ובמ"ל יש מקום להתיר:

ב. ה' ב"י עייחם ז"ל בד' ק"ד במנהגי חרנ"ל כתב
וז"ל בעון דם כיצים חמר מורי ז"ל שנוהגין בכלן
כס' הש"ע דפסק כהרי"ף והרמב"ם ז"ל דחם דם על
החלמון כל הביצה חסורה ועל החלבון זורק הדם ואוכל
השחר. ובערוכות בקערה חוסרין הכל דהו"ל ס' דחורייתה
וכו'. וכנמלח על החלמון דכל הביצה חסורה מ"מ חם
נמלח מעט למעלה מהחלמון ומוסבים שמח בח מהחלבון
ובדבק בחלמון חו יקח המוכה בידו קם ונמי ויולך על
חותו קורט דם בנחת חם נראה לו בבירור שלח נשחר
שום רוסם נומח כלל בחלמון חפי' כל שהוא חו מהירין
חותה דחולין לנו שהיו מהחלמון חלח מהחלבון כך עשה
מעשה מורי ז"ל ע"כ. ולע"ד דוהו כמו מה שנהגו בעיה"ק
חברון הוב"ב שהוכת בם' מחב"ר סי' ס"ו חו"ב דחם
נמלח ק"ד ע"ב החלמון מסורין בלמר נפן ק"ד וחם ילח
ונשחר הקרוס הדק שעל החלמון שלם חולין הביצה.
ודחה שם מי שקרח חגר ע"ז דהמנהג הזה יסודתו בהרבי
קדם וכו' וחם ילח ק"ד ונשחר קרוס שעל החלמון שלם
מוכח דהדם בחלבון וזורק חת הדם והשחר מותר כס'
הגחונים ופסק מרן ז"ל ע"ם. דכך לי חם רוסר הדם
בנחת ונראה בבירור שלח נשחר שום רוסם נומח כלל
בחלמון חפי' כל דהוא דמוכח דחיכה מהחלמון חת מהחלבון
שהוכחה ממנו לפס דבפי דעת מרן ז"ל מותר. כמו חם
הסיר הדם שע"ג החלמון בלמר נפן ולילח ונשחר הקרוס
הדק שע"ג החלמון שלם דמותר דשני החופנים הנ"ל הס
שום בשיעורייהו דמחחר דנר' בבירור שלח נשחר שום
רוסם נומח כלל בחלמון חפי' כ"ם הוח בודחי שנשחר
הקרוס הדק שע"ג החלמון שלם ומוכח שהק"ד הוח מהחלבון
ומותרת הביצה כפי פסק הש"ע ולע"ד דהוח ברור. ויען
דרחיתי להחיד"ח ז"ל שם במחב"ר לות ד' דהביח דברי
ה' בי"ע ז"ל וכתב דחין להקל כמותו חלח כמנהג עיה"ק
חברון הוב"ב ושכן משמע דברי ה' דב"ם ז"ל סי' שכ"ב
לפי פשטן ע"ם. ולמוכי הרוחה דלחחמ"ר מעל"ה חילק
עליו חת הבוים דהם שוו בשיעורייהו דלח ולח לחת
היח ולחדבח יש מקום לומר דמ"ם הבי"ע בשם רבו ז"ל
הוח יותר חמור ממנהג ד' חברון הוב"ב דלפסר דהמלח
ימלח דיוסר הק"ד בנחת וישחר הקרוס שע"ג החלמון
שלם ומחמת הדוחק יהיה נשחר לויה רוסם נומח כל
דהו בחלמון לפי רחית הבין דבלוף"ו לפי מנהג ר' חבת"ו
היח מותרת ולפי"ד הבי"ע ז"ל היח לסורה. ווה לם רולים
לנו לחלק ביניהם מה שיין נר' לע"ד לחלק ביותם שלח
דמ"ח חדת ומ"ח חדת והכל לחד לעשות מבחן לידע
שהדם היו מהחלמון חלח מהחלבון דבפי פסק מרן בש"ע
דמותר ולילח לחפושי בפלוגתת ביניהם והעלע"ד כתבתי.
וכ"ע שם החיד"ח ז"ל דוהו לדורות לחחרים לחמנ בעל
נפש יחום לעלמו ולחסור כל דם שמוחת בבילה בכל לופן
וכן נהגו עלמים וכן רבים ע"כ:

סימן יו"ד

יין נסך. ע"ע בעלחקו שמולפין עליו שתם יינם לי שרי
לשולפו לו לח:

הנה מילתח דלח נבר הוכחה בספרי הפוס' ז"ל ולח
נלרכה חלח להשתעשע בחמרוחיהם הק' והעיורים
בדרך קלרה. והרב מנה יהבר ז"ל בה' מחכלות חסורות
סי"כ לחרוכה ל"ו עלתה כזה והעלה להיתרה ביטוש"ב.
ורחיתי לו בד' ל"ה ע"ב בד"ה לחמנם היה נרחה לחסור
וכו' דסיים וכתב דלחו מידי לחסור מכחה טעמי וכו'
חדח דדברי התוס' הס בשם ר"ת ז"ל ור"ת חזיל לטעמיה
דפוסק הלכה כרב בהגיח דפ' כ"ל וכו' ולדידיה ק' הלכתח
מהלכתח וכו' להכי הוכרח ר"ת לומר דלטולם הלכתח
כרב דחסר החם ושלחי בת תיהח דהריח מזיק לו ולהכי
שרי ריחח בה"ג דחפי' רב דחסר החם הכח מיהח המזיק
מודה דשרי. כרם חנן דלח ק"ל כר"ת חלח בפסק רב"י
בפ' כ"ל דפוסק החם הלכה דקשרי וכן פסקו הפוס' וכן
החם לן מנן בש"ם ולדידהו ל"ק וע"מ דהרי לוי ורבח
בחדח שיעה קיימי דריחח לחו מילתח היח וכיון שכן לח
לרכינן לדחוקי נפשין ולומר דטעמח דבח תיהח דשרו
לפי שהוח מזיק וכו' חלח מפוס דריחח לחו מילתח ושרי
לח חיטו מזיקו. ומעתה לח חנו נחמר דשרי זה השבלקו
לדעת רוב הפוס' ז"ל וזה נ"ב דעת מרן ז"ל זת"ד ז"ל
ע"ם. ותחמ"ר דבריו תמוהים שברי התוס' בד' ס"ו ע"ב
בד"ה חכיי כתבו בפשטות מדידהו שלח בשם ר"ת ז"ל
דמחלוקת חביי ורבח הוח לי חפשיט ליה כפותה לו לח
ושטמיה דרבח דלח חשיב ליה כפותה לפי שהריח נכנם
בפיו ומיזק והקלקול רבה על התקון ושרי. חבל וילוף
של יין ודחי חפור דהויה הגחה נמודה חבל כפתים ודחי
לח מתפשין ליה לוילוף וכו' חלח וילוף הגחה לחוד הוח
דחשיב ומיתסר גבי יין ולח דמי לבת תיהח שהריח יולח
דרך הנקב ונכנס בחוזק בנופו ומזיק חבל וילוף הריח
מתפזר ע"כ. הרי בפי' קחמרי דגם חליבת דרבח דס"ל
דריחח לחו מילתח עכ"ז ס"ל לחסור כוילוף דהויה הגחה
נמורה ומיתסר גבי יין. משח"כ בבת תיהח דהתם יולח
הריח דרך הנקב ונכנס בחוזק בנופו ומזיק לבן שרי
התם. ברם היכח דהריח מתפזר כמו הוילוף ויולח לחמור.

וח"כ נבי כשר שגלחו עם כשר נבילה דסתם מרן ז"ל כם' לוי דשרי כדיעבד י"ל דהי"ט דחין הריח נכנם כ"כ וצ"ז כ"ח מעט מזער ומתעו"ל די לנו לחסור לכתחילה דיקח לכל כדיעבד שרי. משח"כ נבי זילוף יין דהוי ריח נמ"ר והויח הנחה נמורה לחסור. ומעתה כפי דברי התוס' ז"ל הנ"ל יולח לזה הטבחק"ו דחסור דמוכח שכן ס"ל לדיעה ודבריהם חינם לפי דעת ר"ת ז"ל חלח הם כתו בסתמות כיעו"ש:

אשר עפי"ה יש לתרן דברי מרן ז"ל דכסי' ק"ח ס"ח פסק כשר נבילה ושחוטה חם גלחן בתגור לחד שרי כדיעבד. ושם בסעיף ד' פסק פת חמה שמוכת ע"נ ח"פ של יי"ן לחסורה. דהכח נבי חבית דהריח גמור נכנס בפת ל"ד להח דכשר ושם דמרן ז"ל ס"ל דריחת לחו מילחת מ"מ ריחת כה"נ דהריח גמור נשלף בפת לחסור. ולדעתי דזהו כונת הש"ך ז"ל בחות כ"ח דכתב פ"ת וכו' לחסור מפני שנושב הריח של יין וחע"נ דלעיל ס"ח כתב ושם גלחן ה"ו מיתר והפוס' מדמים נ' דינים חלו להדדי מ"מ הח התוס' והרח"ם כתבו להדיית כפ' כתרת דע"ז דס"ז דל"ד להדדי וכן הוח ברחב"ן דע"ד ובשחר פוס' וחתרומים ע"כ. ומ"ש הפוס' מדמים נ' דינים לו להדדי היינו דוה החשבת משום הריח וזה נ"ב החשבת משום הריח ועו"ח דלח דמו לחדדי דהריח חינו שוה בשניהם יחד ולהכי בס"ח פסק להיתר ונבי חבית פסק לחסור כנ"ל. ומ"ש הש"ך ז"ל דהתוס' כתבו דל"ד להדדי ודחי הוח שבוגמו למ"ש התוס' שם בד' ס"ו ע"ב דהלכה כרב דהתם דריחת מילחת היח והלכה כרבח נבי בת תיהח דריחת ל"מ היח וחבי דחמר הכח ריחת מילחת היח חמ"ל חנח דחמרי דהכח דנהנה ומריח מן החסור היין עלמו הוי כשוחה מן היין עלמו לגמרי. חבל התם חינו חלח ריח החסור נכנס בתוך הסיתר והוח חובל חת הסיתר ובכח חפי' חבי מודה דריחת ל"מ היח. וכבח נמי חמ"ל חנח דחמרי חפי' כרב דחמר התם דריחת מילחת היח דשחי הכח שהריח מזיק לו לפי שנכנס בגופו ובכך חמר דריחת ל"מ היח. הילכך כין חבי כין רבח דהכח מלו שברי כין כרב כין כלוי דהתם. והשתח הוי טובח נוטי דריחת ריח המזק שבכלל פ"ח וח"פ דחסור לכ"ע וריח בשר פלונתח דרב ולוי וק"ל כרב וריח דבת תיהח וק"ל כרבח למטה מהם פת טונגת וח"פ וכו' ע"ש. הרי דמילקו ז"ל כין ריח לריח דחיכח דחזק הרבה וחיכח דלחו כ"ב וחיכח שהוח כיעוי. והנח שהם פוסקים בהיית דבשר שגלחו כרב וחילו מרן ז"ל פסק כלוי דברי מ"מ יש ללמוד מדבריהם לדידן דחין כל הריח שוה. ולכן מרן בס"ח בבשר דחין הריח שלו חזק כ"ב פסק כלוי לגבל בס"ד נבי פ"ח וח"פ דריח גמור נשלף בפת פסק דחסור. וחתו דברי מרן ודברי הש"ך ז"ל של נכון. וחין מקום למ"ש ה' מסה ידבר שם בד' ל"ו שהביח. מה שחמהו ע"ד מרן במ"ש בס"ח וס"ד ומה ש"שב לזה הש"ך ז"ל וכתב עליו חיני מבין דבריו דחיכו בח לתרן דברי מרן דלח הוו סחרן וכתב דהכח פסק כדברי התוס' והרח"ם והלח על דח קח בניגח דלעיל פסק כהרי"ף והרמב"ם ז"ל והכח בהתוס' והרח"ם ע"ב דלפי דבריהו הנ"ל דברי הש"ך ז"ל הם נכונים ובדורים ובשער יראה הרוחה וכנ"ל:

וביותר ת"ס חני עליו דהוח רחה וידע דברי התוס' מ"ם שם בד"ה חבי וכו' עיין בד' ל"ו ע"ג ד"ה ועוד וגם מ"ם התוס' בד"ה רבח וכו' והחריך שם כדבריהם ומדוע העלים עין ממ"ם בפי' בד"ה חבי דזילוף של יי"ן חסור דהוי הנחה נמורה ומיתסר ול"ד לבת תיהח דלפי דבריהם זילוף שמולפין על הטבחק"ו דנ"ד יולח דהוח חסור. ולח די זה חלח חדרבח חחר שהבי"ד התוס' בתב דלפי"ד התוס' הו לח מני' למידק דהטבחק"ו דנ"ד חסור דהח לח דמי ריח זה לח לבת תיהח ולח לבשר נבילה דנבי ב"ח ליכח חוזק יין וכו' ונבי ריחח דבשרח ליכח לכילה וכו' בדם הבח בריח הטבחק"ו דפטולח לכילה ליכח וחוזק יין ליכח בכ"ח בהח ודחי כ"ע מודו בין דב ולוי בין לחבי ורבח דשרי וכו' וכו' לגבל זה הטבחק"ו שלין בח היין שבו חזק כ"ב להחזיקו כשתית היין בהח ודחי לפי לחבי מודה דשרי דריחת כי הוי ל"מ עש"ב. דלחתמ"ב דברי הם תמוהים דלדבחת ליפכח מסתברח דמחחר דמולפין היין על הטבחק"ו כדי לתת בו ריח דעי"ב יהיה בו ריח חזק מהיין ושולף הטבחק"ו ממש בנחירי הנס דלח חשיב בשתיה נמורה מ"מ ליכח הנחה נמורה בזה ומיתסר נבי יי"ן כמ"ש התוס' ז"ל בן בפי' בד"ה לבי. ודברי התוס' מה שחמרו הזילוף חינו שמולפין על דבר שהוח נחבל חח"כ חלח שמולפין על התם וכמו שבן מוכח בסוף לשונם שכתבו לבל זילוף ה"ו מיתר והפוס' מדמים נ' דינים חלו להדדי מ"מ הח התוס' והרח"ם כתבו להדיית כפ' כתרת דע"ז דס"ז דל"ד להדדי וכן הוח ברחב"ן דע"ד ובשחר פוס' וחתרומים ע"כ. ומ"ש הפוס' מדמים נ' דינים לו להדדי היינו דוה החשבת משום הריח וזה נ"ב החשבת משום הריח ועו"ח דלח דמו לחדדי דהריח חינו שוה בשניהם יחד ולהכי בס"ח פסק להיתר ונבי חבית פסק לחסור כנ"ל. ומ"ש הש"ך ז"ל דהתוס' כתבו דל"ד להדדי ודחי הוח שבוגמו למ"ש התוס' שם בד' ס"ו ע"ב דהלכה כרב דהתם דריחת מילחת היח והלכה כרבח נבי בת תיהח דריחת ל"מ היח וחבי דחמר הכח ריחת מילחת היח חמ"ל חנח דחמרי דהכח דנהנה ומריח מן החסור היין עלמו הוי כשוחה מן היין עלמו לגמרי. חבל התם חינו חלח ריח החסור נכנס בתוך הסיתר והוח חובל חת הסיתר ובכח חפי' חבי מודה דריחת ל"מ היח. וכבח נמי חמ"ל חנח דחמרי חפי' כרב דחמר התם דריחת מילחת היח דשחי הכח שהריח מזיק לו לפי שנכנס בגופו ובכך חמר דריחת ל"מ היח. הילכך כין חבי כין רבח דהכח מלו שברי כין כרב כין כלוי דהתם. והשתח הוי טובח נוטי דריחת ריח המזק שבכלל פ"ח וח"פ דחסור לכ"ע וריח בשר פלונתח דרב ולוי וק"ל כרב וריח דבת תיהח וק"ל כרבח למטה מהם פת טונגת וח"פ וכו' ע"ש. הרי דמילקו ז"ל כין ריח לריח דחיכח דחזק הרבה וחיכח דלחו כ"ב וחיכח שהוח כיעוי. והנח שהם פוסקים בהיית דבשר שגלחו כרב וחילו מרן ז"ל פסק כלוי דברי מ"מ יש ללמוד מדבריהם לדידן דחין כל הריח שוה. ולכן מרן בס"ח בבשר דחין הריח שלו חזק כ"ב פסק כלוי לגבל בס"ד נבי פ"ח וח"פ דריח גמור נשלף בפת פסק דחסור. וחתו דברי מרן ודברי הש"ך ז"ל של נכון. וחין מקום למ"ש ה' מסה ידבר שם בד' ל"ו שהביח. מה שחמהו ע"ד מרן במ"ש בס"ח וס"ד ומה ש"שב לזה הש"ך ז"ל וכתב עליו חיני מבין דבריו דחיכו בח לתרן דברי מרן דלח הוו סחרן וכתב דהכח פסק כדברי התוס' והרח"ם והלח על דח קח בניגח דלעיל פסק כהרי"ף והרמב"ם ז"ל והכח בהתוס' והרח"ם ע"ב דלפי דבריהו הנ"ל דברי הש"ך ז"ל הם נכונים ובדורים ובשער יראה הרוחה וכנ"ל:

וביותר ת"ס חני עליו דהוח רחה וידע דברי התוס' מ"ם שם בד"ה חבי וכו' עיין בד' ל"ו ע"ג ד"ה ועוד וגם מ"ם התוס' בד"ה רבח וכו' והחריך שם כדבריהם ומדוע העלים עין ממ"ם בפי' בד"ה חבי דזילוף של יי"ן חסור דהוי הנחה נמורה ומיתסר ול"ד לבת תיהח דלפי דבריהם זילוף שמולפין על הטבחק"ו דנ"ד יולח דהוח חסור. ולח די זה חלח חדרבח חחר שהבי"ד התוס' בתב דלפי"ד התוס' הו לח מני' למידק דהטבחק"ו דנ"ד חסור דהח לח דמי ריח זה לח לבת תיהח ולח לבשר נבילה דנבי ב"ח ליכח חוזק יין וכו' ונבי ריחח דבשרח ליכח לכילה וכו' בדם הבח בריח הטבחק"ו דפטולח לכילה ליכח וחוזק יין ליכח בכ"ח בהח ודחי כ"ע מודו בין דב ולוי בין לחבי ורבח דשרי וכו' וכו' לגבל זה הטבחק"ו שלין בח היין שבו חזק כ"ב להחזיקו כשתית היין בהח ודחי לפי לחבי מודה דשרי דריחת כי הוי ל"מ עש"ב. דלחתמ"ב דברי הם תמוהים דלדבחת ליפכח מסתברח דמחחר דמולפין היין על הטבחק"ו כדי לתת בו ריח דעי"ב יהיה בו ריח חזק מהיין ושולף הטבחק"ו ממש בנחירי הנס דלח חשיב בשתיה נמורה מ"מ ליכח הנחה נמורה בזה ומיתסר נבי יי"ן כמ"ש התוס' ז"ל בן בפי' בד"ה לבי. ודברי התוס' מה שחמרו הזילוף חינו שמולפין על דבר שהוח נחבל חח"כ חלח שמולפין על התם וכמו שבן מוכח בסוף לשונם שכתבו לבל זילוף ה"ו מיתר והפוס' מדמים נ' דינים חלו להדדי מ"מ הח התוס' והרח"ם כתבו להדיית כפ' כתרת דע"ז דס"ז דל"ד להדדי וכן הוח ברחב"ן דע"ד ובשחר פוס' וחתרומים ע"כ. ומ"ש הפוס' מדמים נ' דינים לו להדדי היינו דוה החשבת משום הריח וזה נ"ב החשבת משום הריח ועו"ח דלח דמו לחדדי דהריח חינו שוה בשניהם יחד ולהכי בס"ח פסק להיתר ונבי חבית פסק לחסור כנ"ל. ומ"ש הש"ך ז"ל דהתוס' כתבו דל"ד להדדי ודחי הוח שבוגמו למ"ש התוס' שם בד' ס"ו ע"ב דהלכה כרב דהתם דריחת מילחת היח והלכה כרבח נבי בת תיהח דריחת ל"מ היח וחבי דחמר הכח ריחת מילחת היח חמ"ל חנח דחמרי דהכח דנהנה ומריח מן החסור היין עלמו הוי כשוחה מן היין עלמו לגמרי. חבל התם חינו חלח ריח החסור נכנס בתוך הסיתר והוח חובל חת הסיתר ובכח חפי' חבי מודה דריחת ל"מ היח. וכבח נמי חמ"ל חנח דחמרי חפי' כרב דחמר התם דריחת מילחת היח דשחי הכח שהריח מזיק לו לפי שנכנס בגופו ובכך חמר דריחת ל"מ היח. הילכך כין חבי כין רבח דהכח מלו שברי כין כרב כין כלוי דהתם. והשתח הוי טובח נוטי דריחת ריח המזק שבכלל פ"ח וח"פ דחסור לכ"ע וריח בשר פלונתח דרב ולוי וק"ל כרב וריח דבת תיהח וק"ל כרבח למטה מהם פת טונגת וח"פ וכו' ע"ש. הרי דמילקו ז"ל כין ריח לריח דחיכח דחזק הרבה וחיכח דלחו כ"ב וחיכח שהוח כיעוי. והנח שהם פוסקים בהיית דבשר שגלחו כרב וחילו מרן ז"ל פסק כלוי דברי מ"מ יש ללמוד מדבריהם לדידן דחין כל הריח שוה. ולכן מרן בס"ח בבשר דחין הריח שלו חזק כ"ב פסק כלוי לגבל בס"ד נבי פ"ח וח"פ דריח גמור נשלף בפת פסק דחסור. וחתו דברי מרן ודברי הש"ך ז"ל של נכון. וחין מקום למ"ש ה' מסה ידבר שם בד' ל"ו שהביח. מה שחמהו ע"ד מרן במ"ש בס"ח וס"ד ומה ש"שב לזה הש"ך ז"ל וכתב עליו חיני מבין דבריו דחיכו בח לתרן דברי מרן דלח הוו סחרן וכתב דהכח פסק כדברי התוס' והרח"ם והלח על דח קח בניגח דלעיל פסק כהרי"ף והרמב"ם ז"ל והכח בהתוס' והרח"ם ע"ב דלפי דבריהו הנ"ל דברי הש"ך ז"ל הם נכונים ובדורים ובשער יראה הרוחה וכנ"ל:

והנה כל מלי דכתבינן מריש ועד כען הוח בדרך פלפול בעלמח. כרש לעניו דינח כבר רבני החח' ז"ל החריכו בזה ועלתה הסכמתם להתיר מטעמים שונים וס"ם ויש מהם שדברו במלי שמולפין יין על הטבחק"ו ושולפים לוחו חח"כ בנחירים. ויש מהם שדברו על מה שפורפים הטבחק"ו חח"כ ושולבים לת עשנו בפיסם. ועיין בס' מיס שלל בקונט' מיס רלשונים בד' ס"ה דבתחילה הביח הח דריחת ל"מ היח לכ"ע ושוב כתב לחנס הבח כיון שהיין מיכר ושבלו בתוכו היה בר' לחוסרו. לחנס נ"ל דמותר משום דהוי נשנה שלח בדרך הנחתו לחין דרך היין לשתותו מנחיריו ועוד לחין דרך הנחתו לעשותו בורניטוטין כי חם לשתותו יש להתיר ע"ש:

א. כלים של עכו"ם שעושים בהם מיס שרופים שלהם והישרחל עשה בהם מיס שרופים שלו כלי הנעלה:

רק בסעיפה והרמה הזכו"ל בסוף ה' י"ן הכי"ד ה' עיקרי הדט סי' י"ג לות ו' שהביא מהפ"י שאסר וכפ' הפרמ"ח סי' כ"ז. ועו"ש תח"כ כתב וו"ל יורה מיין שאינה מוכשרת שהוליו בה שכר העלה להתיר כדיעבד השכר ר"ח תר"ם י"ב ז"ל. ומפסק הרבריס נר' דהתר"ם י"ב ז"ל חולק על הפ"י ופרמ"ח ז"ל שהכי"ד בתמילה ומתיר כדיעבד בלח הנעלה וגם בדליכת ס' בשכר כנגד הכלי. וא"כ הי"ל להזכו"ל להביא דבריו לעיל בשהביא דברי הפרמ"ח והעיקרי הדט בשם הפ"י שאסר. לומר שהתר"ם י"ב ז"ל מתיר כדיעבד דכולהי שהמים שרופים והשכר שניהם שוים דעייתם בניטול על התם ודיניהם שוה. ועיין בס' בתר המים מיו"ד סי' ל"ח בכלים ס"ג שהוליו בהם הנוים שכר ואחרי סמוך הוליו בהם היפרחל שכר בלתי הבשר פעמים רבות ועיכב כל השכר שהוליו יחד להוליו פעם שנית בכלים ההם כפי המנהג דהייט תרי"ג/ד' מלטכף כל השכר יחד לשער בס' כנגד כל הכלי ע"ם שכ"כ בשם הרב"ד מיו"ד סי' ע"ד דל"ב סוע"ג. וח"כ לע"ד אין לסמוך ולהתיר כדיעבד השכר כדברי התר"ם י"ב ז"ל נגד כל דברי הרבנים הנ"ל כ"ח עד שיהיה ס' בשכר נגד הכלים. וכל השכר שעשה בשמה פעמים ונהערבו יחד הם מלטרפים יחד לבטל בס' כדברי הבאה"מ ז"ל הח לאו הכי לח:

ב. ראיתי לה' באה"מ שם בסי' ל"ג בערל אחד שהיה מבקש יין לשתות ונכנס לחנותו היין של ישראל ונעל בידו כלי ותפסו בשתי ידיו לטבשות והכניסו לתוך החבית של יין כדי לעשות היין בפיו שם הוא טוב והישראל עומד ורואהו שלא נגע בידו ביין ומ"מ אין השכר כרוב לו בודאי שלא נגעו ולטבשו' ביין ומידי ספיקא לא נפקא. כתב שם דיש להתיר בשתיה מדברי מהרן ומור"ם ז"ל בסי' קל"ד שכ"ד ביין דהוי הפ"מ ואף דאין השכר כרוב שלא נגע בידו ביין מ"מ הו"ל ספק מנע ותלינן להקל דספיקא דרבנן לקולא ע"ש. ולענ"ד דידי ים לעמוד ע"ז ממ"ש הש"ך ז"ל בסי' קכ"ט סקמ"ב דשם אין בידו בחבית דאז לריכה לשהוב ט"י כלי אף דאפשר ליזהר בכה"ג ומי שלא היגע בידה מ"מ תיישינן שמא נגעה ואשור אף בזה"ז ע"ש. הרי שלא התיר שם בספק מנע ולפי דברי הש"ך ז"ל בסד"ז של הבאה"מ ז"ל אין להתיר בשתיה מזה הספק של ספק מנע לחודיה. ברם בשם הלטרפות ספק אחר עמו יש להתיר כמ"ש ה' חס"ל מיו"ד סי' י"ב כד' ל"ד ע"ב בהביח שם דברי הש"ך הנ"ל וכתב דז"ד בידוע שנעשה לחנם אם יהיה ס' בדבר לעיקרא אם נגעה אם לאו אפשר דיש להתיר אף שאין שם ברוב מס"ם ס' אם נגעה או לא ואת"ל דנעשה דילמא מזהרה למלאת בכלי בחופן שלא תיגע בידה ממש ביין והוי ע"י ד"א ודברי בזה"ז ע"כ. ושם בסי' י"ב בראובן שהי"ל מרתף של יין בכפר של ערלים וכו' ג' חביות של יין והמרתף נעול ועברו שם ישמעאלים מכני חיל ושברו המסגרת ונכנסו ושתו יין מהחביות בסחוקה לפתח וליום המחרת בא ערל והודיעו לראו' והלך ומלא החביות הסחוקה לפתח שניכר שעשו ממנה ותכף מכרה לגוים ושתי החביות הנשתרות היו מלאות ושוכות. והביא שם דברי המיר"ם ז"ל בשיו"ב מיו"ד סי' קכ"ב לו"ד שהביא מעשה כעין זה וכתבו בתשו' כ"י העלה להתיר בשתיה בלירוף כמה טעמים. ונם הוא ז"ל בהעלו העלה להתיר השתי חביות לחפי' שלא היו סתומות שלא פתוחות ועליהם רעפים לבד שלא רבק יין ושלא נהם שום ריעותא דמזה מוכח דלא נגעו בהם ומותרים בשתיה לחפי' שלא בהפ"מ ע"פ שהתירו. ונראה מדבריו דלא התיר בשתיה בספק מנע לחודיה כ"א בהצטרפות ס' לחר עמו ועיין ג"כ שם בסי' ל"ה ד' ק"ן ע"ד שהביא הש"ך ז"ל הנ"ל וכתב הוא ז"ל דבדליכת ספק לחר יש להקל כס' החח' ז"ל ע"ש:

ג. מדברי הבאה"ג חיו"ד סי' קכ"ג הנב"י אות ק"ו רכתב בשם ריאבי"ה ז"ל דלא מיקרי המשכה כ"א עד שיכוין להמשכת היין והוכיח מזה הש"ג דהכל תלוי בכוונת המשכה לכל כשאינו מתכוין ליין לגול ולהדיבה אינו דומה שיהיה עמה יין וכיון שמוכך המשקה ממנו דרך הכרזת משום שלו העגבים שישלכו בעריבה יהיו נדרכים יותר היעב ולא מתכוין לדבר לחר דהא חוזר ונותן הוא לח היין הנמשך תוך גינית גדולה עם החלנים והוגים שבגינית ונם שישלכו בעריבה ומעורב הכל יחד אין להתסיבו המשכה ליאסר כלל לא הנמשך ולא הנשאר בעריבה. הביי"ד הזכו"ל חיו"ד על סי' קכ"ג. וכשכתבו חש"ל חיו"ד סי' י"ד למד מזה להתיר במעשה שהיה בעת הבליר שהביאו גיים עגלה ח' של עגבים לבית ישרחל ועשבר קף ח' משולי החבית והתחיל היין ליפף תרלה והקף נעלו הגוים כלי והניחו התת היין שלא ילך לאיבוד ואח"כ נעלו הגוים עלמם כל העגבים שבחבית הגו' והשליכו לותם לתוך חבית ח' שהיה מקודם לישרחל עם עגבים ואחר שסיימו להריק העגבים הגו' נעל גוי ח' לותו הכלי שנתמלח מיין והשליכו לתוך כ' דהדוכים שהיו מלחים מעגבים והיין הגו' היה לגול בלתי שום תערובת עגבים. ודן שם הרב להתיר כיון שאין שם התסבה אין שום איסור לח בחבית ולא בהדוכים ע"ש. ואשר מזה ים לגמוד ג"כ להמוקים שעורים לותם ואחר כמה ימים מוסכין המים מהם כדי לחוכן היעב וחוזרין ומערבין המים והמוקים יחד כדי שאח"כ יוליאו מהם שכר דזה לא מיקרי המשכה כפי מ"ש החיד"א ז"ל בשיו"ב חיו"ד סי' קכ"ג בדעת מהרן ז"ל דס"ל דליכת הפרם מהעגבים לעמוקים דעד שיומשכו המוקים לחו יהיו לאוריים במגע גוי ומקמי הכי לא דלא כמוהרלנ"ח ז"ל עש"ב. וח"כ גם בשגע הגוי במים בשעת המשכתם מהמוקים עכ"ז הם מוהרים לפילו שכשר קלטו המים הרם מעשה טוב מהמוקים ועשאו כיין עכ"ז כיון שההמשכה היתה חוכה לכוונת המשכת היין לגול כ"א בוקחי כדי שיהיו המוקים נדרכים היעב ויחוריס ומעורבים לותם יחד לא מיקרי המשכה כלל ליאסר במגע גיי. שו"ר דבשעין זה של המשכת המים מהמוקין דלא מיקרי המשכה ליאסר בשכר דב"ז כוכח בהרדנ"ז סי' קפ"ד ע"ש ועיין בס' לחי ורחם חיו"ד סי' ר' שהוכיח בחרוכה שם בשעין המוקים לי תביבי בשעניס עש"ב:

סי' י"א

השחלה נחבדה ומחוך התשובה יובן תוכן כוונת השחלה מדין רבית:

תשובה הנה שם בחים תמו לדון בהאי שעדה דנ"ד להתיוב שנתחייב בשני וכוכים שם לא יפרע לו בסוף שמונה חדשים את המ' וכוכים עון שכם מתורת קנס. שכר נודע להקת הסום' דחשונים גם לחרונים ז"ל דלית מעדכה לקרלת מעדכה בוה. דלית דס"ל שמוכר גמור הוא ולכתחילה יוכל לעשות כן וכם הריטב"ח ז"ל הביי"ד מוהרלנ"ח בסי' ק"ג בד' קנ"ח ע"ח והרח"ש בכלל ע"ב ובשה"ת שער מ"ו ח"ח סי' ל"ב מתיר וכתב שכ"כ מוהר"י ן' מיגאש ז"ל, גם בשער ס"ג בסופי כ"ב בשם הרמ"ם ז"ל והעור הביי"ד לחביו הרח"ש בחח"מ סי' ע"ג

ונם פוס' לחברים קיימי בסברת זו. ולישנא דכ"ל דאף דמן הדין מותר הוא מ"מ אסור לעשות כן מפני הע"ר עיין בהרשב"ח סי' תרנ"ח וכמיוחסות להרמב"ן סי' רכ"ח וקע"ה וכתשובת הרשב"ח ת"ב סי' ב' נס ריש"ו ב' בשם ס' התרומה כן וכו' שמסכים עמו והוב"ד בב"י חיו"ד סי' קע"ו ס' י"ד. ועיין בג"ת שם בשער מ"ו סי' ל"ב דכתב דמתורתו של הרשב"ח ובעל ס' התרומה למדנו כיון שכתבו לזה דין הע"ר דדוקא לכתחי' אסור לעשות כן להתנות דרך קנס לפרוע יותר בזמן העיכוב אבל אם בכר התנו בכה"ג בתוקף המועיל שלא יסיח משכבתא התנאי קיים ויכול התלוה להוליח מיד הלוה כמ"ש הרמב"ם בפ"ה וכ' ס"ה ז"ל שכן הכריע הרשב"ח ע"כ. נס הבנה"ג בחיו"ד סי' קע"ו הגב"י אות ג"ב כ' בתחי' דים לדון בדעת מוסרהלב"ח ז"ל בתשו' ח"ח סי' ל"ד דס"ל בהרא"ם והריעב"ח דמותר נמור הוא ושוב אח"כ לידד לומר בדעתו דס"ל דאסור לעשות כן מפני הע"ר אלא דאל"ג דאסור לעשות כן מפני הע"ר מ"מ מנביון ליה מלוה למלוה דקיל מאבק"ר ושלא בדברי מוהר"ם תקנן ז"ל בתשו' דקאמר הע"ר אס לא נגבה לא יגבה ע"ש. ועיין במשכה"ר ד' ס"ע במער' ר"ס דכלל למוהרהלב"ח ז"ל עם הסוברים דשרי לעשות כן בדרך הלוואה ואפי' לכתחי'. ולא זכר ס"ל לדברי הבנה"ג אלו לידד בדעתו וכנ"ל ויותר נר' בדעתו שהוא נופה לגד האחרון דנס מוהרהלב"ח ז"ל ס"ל לכתחי' אסור אבל בדיעבד ס"ל דמוניתן מלוה למלוה מדהכיח לד זה בתחרומה. ועיין בבנה"ג תו"מ ח"ח סי' ק"י בהגה"ט אות ט' שכתב הלד הרחשון בדרך לכתורה ושוב סיים ומיהו בעוי"ד סי' קע"ז בהגב"י כתבתי דאפשר דס"ל למוהרהלב"ח ז"ל וכו' והביח שם הלד האחרון יעו"ש. ומהתימה על ה' משכה"ר ז"ל דשם סתוך ונראה הבי"ד הבנה"ג שבח"מ ח"ח הל"ל והעיר על דבריו ולא זכר מזה וכלל למוהרהלב"ח עם הסוברים לכתחי' שרי כאילו הוא פשוט ומוסכם ואינו כן וכנ"ל. ועיין בס' ב"ד חיו"ד סי' כ"ח דכתב דרבים הם נגד הרשב"ח וס' התרומה וריש"ו שמסכים עמהו ושוד דאין זה אלא חיסורא דבבין בשלמא וקי"ל בשל סופרים ה' כדברי העיקל. והביא שם דברי הג"ת הנ"ל נס שם בסי' ל"ב חוד ושנה חזה וכסוף ליין על תשובת בנה"ג שהובאה בחחילת ס' בייחי בנה"ג חלק יו"ד שחופס להיתר בקנס העשוי לפי המנהג הנו' ומרחיק דעת הת"ח שאסר יעו"ש. ורחיתי אני הדל בדברי הנו' הבנה"ג הנ"ל בנדונו שהוא הקדם לת"ת שאחריך להוכיח לחייבו לתת הקנס והביא תשו' מוהר"ם תקנן ז"ל דליד לומר דבנדון הרשב"ח אס עבר ועשה כן אס נגבה לא יגבה אפי' בחשות יחומים ע"ב וכ' הוא ז"ל דעב"ז אין כאן בית מיחום דהרב ז"ל יחיד הוא אלל הגדולים שהזכרתי ואין דבריו עומדים בפני כל הך רשותא דבתו ואפי' לומר המחוזק קי"ל בהרב ז"ל דבכר הסכימו מוהריק"ו ז"ל לאין לומר כ"ם הגאון הוכח שהוא יחיד לנבי שאר רשותא וכ"ם שהרב הנו' לא הקע עלמו לדבר הלכה בדב"ז אלא שנידד לומר כן ואין ספיקו של ה' ז"ל מוליח מידי ודאי הרבנים הנו' ואפי' שיהה שד' הרב לאסור בהאלט בנבחי יחומים מאן ליחח לן דלא ס"ל דבהקדם עשיים ר"ק מותר בדברי מוריהו הרב ורבני ח"י וכ"ם הע"ר דלא אשכחן שיחחיר הרי חומרי וכו' ושוד התרוך שם לחייבו ולכוף חותי שיהן הקנס מחחת עיכוב המעות שעובר על לא תעשוק ומשום אל תמנע טוב מבעליו וכו' עש"ב. הרי לך שמפרש בדברי הרשב"ח ז"ל שאסור לכתחי' בדרך קנס הוא משום הע"ר דוקא. ונס הריב"ש בסי' של"ה מפרש כן בדעת הרשב"ח וכ"כ אהן הכ"י שם בסי' קע"ו. ורחיתי בתשו' מוהרח"ם

תשו' למוהר"ח"ם ז"ל שהובאה שם בסי' ק"ם דכ' שם דהרשב"ח ז"ל חשיב ליה ח"ר שכ"כ שם וז"ל ומ"מ לדברי כולם מותר להלוות מעות על הקדם בח"ר וח"כ כה"ג דהלוהה דכ"ד דנעשית עפ"י התנאי שנעשה ביון שחיוו חלה ח"ר כפי סברת הרב הנו' אפי' לכתחי' מותר לעשות כן ע"כ. ות"ם אני דמלחר דכתחי' מקודם עתד ע"ד הרשב"ח כמה שאסר לעשות כן לכתחי' דלא נרע מרבית מחותרת שים לתחוה עליו דלא דמי הזוח נוזלת לרבית מחותרת דבין דמעשם הקלילה אין לאסור גם מטעם דדמי לרבית מחותרת אין לאסור וכתב שאפשר לומר בדוחק שמ"ם הרשב"ח ז"ל דלא נרע מרבית מחותרת לחו דוקא דכוי לומר דלא נרע מן המוסף בפחם בשעת פרעון דבבה"ג יש מקום לקרות ענין זה בשם רבית מחותרת ביון שלא היתה בשעת ההלוחה ע"ש. ח"כ אין כ' אמ"כ בדעת הרשב"ח דהנעשה ע"ד קנס הוא ח"ר. וי"ל דמ"ש דלסברת הרב הוא ח"ר לאו דוקא ח"ר אלא הוא רבית מחותרת וכמ"ש כן בתחי' דבריו בדעת הרשב"ח ודבאל כ"כ לרבותא דאפי' אס הוא חשיב לה ח"ר עכ"ו בנדונו דהוא הקדם אפי' לכתחי' מותר לעשות כן. וכבר כתבנו לעיל בשם הפוס' ז"ל דס"ל בדעת הרשב"ח דאפי' דאסר לעשות כן לכתחי' הוא מטעם הע"ר דוקא. ועיין נ"כ שם בסי' קס"ח תשו' למוהר"ד ן' נחמיאם ז"ל שכ"כ וז"ל ואפי' לדעת האוסרים ליכא אלא הע"ר וכו' ע"ש בסוף התשו' נס ע"ש בסי' קס"כ בתשו' מוהרח"ם ז"ל שהאריך בדברי הרשב"ח ז"ל ע"ש. ולישנא בתשו' דכ"מ ח"נ בחיו"ד סי' ד' שהביא הרשב"ח והאריך לפרש דבריו דס"ל דהטעם בדרך קנס הוי רבית מחותרת ודחק בדברי הרשב"ח בח"ם הע"ר. ושוב שבי"ד מוהרש"ך הל"ל בחה שיטב דברי הרשב"ח דמ"ש דלא נרע מרבית מחותרת לחו דוקא וכו' ול"ח חף חנן נמי נאחר דלעולם סובר הרשב"ח ז"ל דדין זה חיכו אלא הע"ר ומ"ש דלא נרע מרבית מחותרת הוא ע"ד שכתב מוהרש"ך ז"ל ושכ"כ הריב"ש בסי' של"ה דמה שאסר הרשב"ח הוא מפני הע"ר ושכ"כ בב"י בסי' קע"ו. ואנכי לא ידעתי מדוע לא העיר בדברי מוהרש"ך ז"ל האחרונים הנ"ל דאיך כותב דחשיב ליה ח"ר וכנ"ל ואפשר שהוא מפרש בדבריו כמש"ל בעיונתן. ועיניך הרואות דמאי דהביא עו"ש הרדב"מ מ"ש בס' חסיפת וקנים על מנ' מיעוח דס"ה בשם הרשב"ח דכתב בשם הראב"ד ז"ל דמתני' דהלוהו ע"ש דקאי אמר אבל אישור ח"ר איכא והוא ז"ל דחה דבריו מדאיצטו וכן ביחום ן' ווען עושה עפ"י חכמים ומסיק דאפשר דאין עושין כן לכתחילה דלא נרע מרבית מחותרת ע"ש. היינו דהוא חוזל בפי דבריו הראשונים שכתב מקודם זה לפרש בדברי הרשב"ח בתשו' דמ"ש דלא נרע מרבית מחותרת הוא ע"ד מ"ש מוהרש"ך ז"ל ולעולם דס"ל דאיכא חלוה הע"ר. כן נ"ל מ"ש בס' חסיפת וקנים בשמו דלא נרע מרבית מחותרת דכיון דמעשם הקלילה אין לאסור גם מטעם דמי לרבית מחותרת אין לאסור וכתב שאפשר לומר בדוחק שמ"ם הרשב"ח ז"ל דלא נרע מרבית מחותרת לחו דוקא דכוי לומר דלא נרע מן המוסף בפחם בשעת פרעון דבבה"ג יש מקום לקרות ענין זה בשם רבית מחותרת כיון שלא היתה בשעת ההלוחה ע"ש. ח"כ אין כ' אמ"כ בדעת הרשב"ח דהנעשה ע"ד קנס הוא ח"ר. וי"ל דמ"ש דלסברת הרב הוא ח"ר לאו דוקא ח"ר אלא הוא רבית מחותרת וכמ"ש כן בתחי' דבריו בדעת הרשב"ח ודבאל כ"כ לרבותא דאפי' אס הוא חשיב לה ח"ר עכ"ו בנדונו דהוא הקדם אפי' לכתחי' מותר לעשות כן. וכבר כתבנו לעיל בשם הפוס' ז"ל דס"ל בדעת הרשב"ח דאפי' דאסר לעשות כן לכתחי' הוא מטעם הע"ר דוקא. ועיין נ"כ שם בסי' קס"ח תשו' למוהר"ד ן' נחמיאם ז"ל שכ"כ וז"ל ואפי' לדעת האוסרים ליכא אלא הע"ר וכו' ע"ש בסוף התשו' נס ע"ש בסי' קס"כ בתשו' מוהרח"ם ז"ל שהאריך בדברי הרשב"ח ז"ל ע"ש. ולישנא בתשו' דכ"מ ח"נ בחיו"ד סי' ד' שהביא הרשב"ח והאריך לפרש דבריו דס"ל דהטעם בדרך קנס הוי רבית מחותרת ודחק בדברי הרשב"ח בח"ם הע"ר. ושוב שבי"ד מוהרש"ך הל"ל שהאריך בדברי הרשב"ח דמ"ש דלא נרע מרבית מחותרת לחו דוקא וכו' ול"ח חף חנן נמי נאחר דלעולם סובר הרשב"ח ז"ל דדין זה חיכו אלא הע"ר ומ"ש דלא נרע מרבית מחותרת הוא ע"ד שכתב מוהרש"ך ז"ל ושכ"כ הריב"ש בסי' של"ה דמה שאסר הרשב"ח הוא מפני הע"ר ושכ"כ בב"י בסי' קע"ו. ואנכי לא ידעתי מדוע לא העיר בדברי מוהרש"ך ז"ל האחרונים הנ"ל דאיך כותב דחשיב ליה ח"ר וכנ"ל ואפשר שהוא מפרש בדבריו כמש"ל בעיונתן. ועיניך הרואות דמאי דהביא עו"ש הרדב"מ מ"ש בס' חסיפת וקנים בשמו דלא נרע מרבית מחותרת הוא ע"ד מ"ש מוהרש"ך ז"ל ולעולם דס"ל דאיכא חלוה הע"ר. כן נ"ל

וכן משמע מתשו' מוהר"ם חקלין הלוי ז"ל ומה שיסב הכנה"ג ז"ל דכרי הרמב"ן ז"ל לדעת הריב"ם דס"ל דהע"ר דינו כח"ר ואין מוליכין מלוה למלוה. וכתב הוא ז"ל דגם הרוחה דכרי הרח"ם ז"ל בפ' ח"ש שהכי"ד הרמב"ן ז"ל בסי' ח' ירחה כמ"ש הכנה"ג לדעת הריב"ם ז"ל. והכי"ת דכרי פל"ת דכן כתב בהדיה דמ"ש הרח"ם ז"ל דמחתר שעבר על ד"ח אין כ"ד מזקקין לנכות לו מוכו דאתא לתרולי הא דקתני הכי הע"ר דאינו כח"ר יע"ש. ולהלרין שם בזה ומסיק להחמיר דלהרשב"ח ודעי' דס"ל דאין קנס אסור לעשותו לכתחי' הוא הע"ר ויהא עשה שלא בהגן לעבור עד"ח לא מפקי' מלוה למלוה כדין ח"ר ואף שהרשב"ח ז"ל לא ס"ל כן בדין הע"ר כמ"ש הר"מ ז"ל בשמו פ"ה מה' מלו"ל מ"מ לדידן דקחזינן דיש סוברים כך לא מפקי' ממונא. ולהלרין שם לדחות סברת הפוסק ז"ל שכנגדו דס"ל דהגעשה בדרך קנס חע"ג דלכתחי' לא יעשה כן להרשב"ח ז"ל ודעימיה דאיכא הע"ר בדבר עכ"פ אם עבר ועשה חייב לקיים תגלו וליתן למלוה ישוב"ב:

ואנא זעירא נגבר מדעת הגם שהיני כדאי להכריע בין שני תריות עכ"פ תגכי הרוחה שכמה הפלגי הרב ז"ל להכיא סברת הים מתמיהין ביותר שהיא סברת הרמב"ן לדעת הריב"ם דאמר דס"ל דהע"ר דינו כח"ר. על סברת הרשב"ח דהחמיר ואסר לכתחי' לעשות בדרך קנס. חע"ג דהרשב"ח סבר כהרמב"ם ז"ל דמפקי' מיד לוה למלוה כמ"ש ס"ה ז"ל עכ"פ אין לא תמרינן כן אלא דמחמרינן חומרא על חומרא וזהו לע"ד רחוק מהשכל לומר כן ע"ד מ"ש היכי נופה גזירה ואנן ניקום ונגזור גזירה לגזירה. ופוק חזי בדכרי מרן הב"י ז"ל בסי' קס"ג בדין אחר לחבירו הלוני מכה ואמ"ל מכה אין לי אלא במכה יש לי שאני ניתן לך וגתן לו חציס בק' וחזר ולקחו ממנו בחציס דדבר זה אסור מפני שנר' כרבית דהרמב"ם כתב אחע"ם שחכמים אסרוהו אם עבר ועשה כך מוליאים ממנו ק'. וכתב ה"ה שכן ס"ל להרשב"ח ז"ל. והרמב"ן והרא"ש ז"ל ס"ל שא"ר הוא ואין מוליאין לא אלוה למלוה ולא ממלוה לאלוה. ועב"ז מרן הב"י ז"ל שם כתב בבד"ה כיון שהרשב"ח מסכים לדעת הרמב"ם הכי נקטי' ע"כ. הרי דהגם דמרן ז"ל חזר ניניו לסברת הרמב"ן והרא"ש ז"ל וגם בגדון ההוא חכמים אסרו לכתחי' לעשות כן. עב"ז אם עבר ועשה פסק להלכה כם' הרמב"ם והרשב"ח ז"ל ולא חש לסברת הרמב"ן והרא"ש ז"ל להחמיר כסברתם וכודאי דהטי' משום דהוי כחומרא על חומרא. ומה שראינו שהרדב"ז בתשו' כ"י החמיר בזה כם' הרמב"ן והרא"ש והכי"ד הכנה"ג בסי' קס"ג בהגב"י חות י"ג הוא מטעם אחר שכ"כ שכדור זה שהעם פרוצים ברבית רלוי להורות כהרמב"ן והרא"ש ע"ש. ומה גם שאפשר לומר דהא דהרדב"ז אם שהחמיר בדור הזה שהעם פרוצים ברבית שרלוי להורות כהרמב"ן והרא"ש היינו דגדון ההוא דליכא מאן דכרי לכתחי' אלא דלכ"ע אסור לכתחי' ומתלוקחם הוא אם עבר ועשה כדיעבד דלהרמב"ם והרשב"ח מוליאין מלוה למלוה ולהרמב"ן והרא"ש ס"ל שא"ר הוא ואין מוליאין וכו'. משא"כ בנ"ד דכמה פוס' מהמפורסמים דס"ל דאף לכתחי' יוכל לעשות כן ומותר הוא מדינא ולא חשו כלל להע"ר הגם דחזינן דאיכא דחשו מהפוס' להע"ר ואלא לעשות כן לכתחי' מכל מקום אם עבר ועשה לא יחמיר בזה הרדב"ז ז"ל. ולע"ד דוהו כוי' הרב הפוס' ז"ל שהוכאו דכריו בס' דב"מ שם בד' י"ת ע"ד וז"ל ומ"ש עוד ה' הפוסק ה"ו אאף שרבינו המאסף ז"ל בפוס"י קס"ג כתב בשם הרדב"ז בתשו' כ"י שבדור הזה שהעם פרוצים ברבית רלוי להורות בהרמב"ן והרא"ש ז"ל. אאפשר דבגדו"ז דלרוב הפוס' מותר נמור לא נחמיר כ"כ. ולא עוד אלא אינו רואה הרב דכרי הרמב"ן והרשב"א ז"ל במקומם שמתוכם מתבאר דמעולם לא עלה ע"ד הרמב"ן ז"ל סברת זו דבהע"ר אינו נובה מהלוה לא היה מחמיר ה' ז"ל מדעתו עב"ד. והוא ז"ל כ' ע"ד דדבריו אלה נריכים יסוב דמהרדב"ז ז"ל אעיקרא דדינו דהרמב"ן והרא"ש ז"ל קאי וכוונתו לומר דאע"ג דדעת הרבה מהמפ' דבאותו מדן הוי הע"ר ואם עבר ועשה ב"ד נוכין אותו וכמ"ש הריב"ם וכו' מ"מ כתב שבדור הזה וכו' ראוי להורות כהרמב"ן וכו' ע"ש. ואנכי הפעוט אחמה"ר לא ירדתי לעומק כוונת דכרין או בדחייתו ואת לדכרי ה' הפוסק ההוא דנראים לע"ד דכרי ה' הפוס' הם ברורים וחזקים כאשר יראה הרואה ודחייתו של הד"מ אחמה"ר לאו דחייה כלל. ומחילת דכרי ה' הפוסק הנ"ל בזו הם כמ"ש אמן בעניהן לעיל דבנ"ד גם הרדב"ז ז"ל לא יחמיר כ"כ מאחר דלרוב הפוס' מותר נמור אפי' לכתחי' וכנ"ל. שו"ר בם' מבשה"ר כד' ס"ט ע"ב במער' ר"ם שכ' דכהרדב"ז ח"ח סי' כ"ח נדונו הוא כנדון המרדכי ממש וגר' דס"ל דגדון המרדכי הינו אלא משום הע"ר ולא הסרו אלא משום דאחסור דרי ויליפי מקלקלתה ע"כ. דמזה יולא לנ"ד דגם הוא ס"ל דשרי ובדכחיבנא. ושיניך הרואות בדכרי הדב"מ ז"ל דהאריך לדחות דכרי ה' הפוסק ההוא ולומה לנוה הוא מטעם דמלי לומר קי"ל וכו' ריש לו ע"מ לכמוך כישו"ם בדבריו בלוכך. אאשר מזה נוכל לומר דהגם דהדב"מ ז"ל הוא מחמיר ביותר ומזכה את המוחזק הלוה לומר קי"ל כ"ד בגדונו דמתחי' לוה הלוה ע"ד קנם בסתמא אלא קיבל עליו מהחי' בקנין את ס' הפוסק שמחייבו ואלא לומר קי"ל. משא"כ בנ"ד דמתחי' ההלואה ע"ד זו לזה שקיבל עליו בקנין את ס' הפוס' המחייבו ואפי' שהריה סברתו יחידאה נגד כל הפוס' ואלא לומר קי"ל כלל. גם הרדב"מ יודה דשוב הלוה חיינו יכו"ל קי"ל כלל ואייב לתת הקנם הנוח למלוה מאחר דאיכא סרבה מהפוס' ז"ל דס"ל דמותר לעשות כן ואפילו לכתחילה וכנ"ל ולקמן נאריך עוד בזה. ומה גם בנ"ד י"ל דאף להרשב"ח ז"ל דאסר לכתחילה לעשות כדרך קנם משום הע"ר יודה בנ"ד לעשות אפילו לכתחילה מאחר דמה שנתחייב בשמי זהובים הוא בעד הנאת החזרת ומסירת המפתח לידו מכלחי שילטרך לדינא ודיינא ודו"ד כלל. והגם שהנאה זו חיכה שוה כ"כ כ"ת דכר מיטעם הרבה עכ"ז הוא קיבל ע"ע הנאה זו בסך הנ"ל ותייב עצמו בקנין ושטר בסך זה בעד ההנאה ההיא ויכול אדם לחייב עלמו אפי' במה שחיינו חייב וכ"ש בנדו"ז דים הנאה קלה כנגד החיוב שנתחייב די"ל דאף להרשב"ח ושי' ז"ל יוכל לעשות כן אפי' לכתחי'. והגם דנדחוק ונומר דגם בחופ"ז לדעת הרשב"ח ושי' ז"ל חית כיה הע"ר ואסור לעשות כן לכתחי' משא"כ החמת לע"ד. מ"מ הא בנ"ד קיבל עליו ס' הפוסק המחייבו בקנין ושטר וכבר רבו הפוס' המפו' דהתירו לעשות בדרך קנם אפי' לכתחי' ואפי' ליכא שום הנאה כלל כנגד החיוב שנתחייב וכנ"ל:

והנה בנ"ד דאיכא שטר וקנין על קבלת ס' הפוס' המחייבו מילולים אנחנו מדד התמחתא נ"ב דאינו יכול שוב לומר קי"ל כלל. דהגם דהרח"ם ז"ל בכלל ע"ב בסופו בגדון דאם לא פרעתיך וכו' כתב דהוי אמחתא ולא קנה אלא בקנין מעכשיו ובבד"ח ואע"ג דכתוב בשטר דלא כאמחתא לא מכני מידי דהא תוינא דאמחתא היא ע"ש. והכי"ד נמי הטור ז"ל סי' ר"ז ס' כ"ג וכ' מרן הב"י ז"ל שם שכ"כ בשיעור חות תי"ו סי' י"ת וכן בהג"ה פ' ח"ג בשם ח"ז. אאמנם קיים שם מרן ז"ל וז"ל אבל ר"י כתב בשם נאון שאם כתוב בשטר דלא כאמחתא גלי דעתיה דגמר ומקני ע"כ.

וכ' שדברי הרשב"ם בפ' תוקת ד' מ"ד נבי הא דאמר רב חסדא והוא דכתב דלא בחמכתא ודלא כשופסי דשערי טושים לדברי הגאון וכ"כ בפ' התיומות בשם גאון וכ"כ שם שהסכים הרמב"ן ע"כ. ועיין בשות"מ סי' ג"ד שהביא לך דיעל דמי שפרע מקצת מוכו והשלים את שארו וכו' ומכן הב"י ז"ל שם הביא"ד הרשב"ם ז"ל מ"ש סי' ס' דכל שהייב עלמו כמעבדיו לי"ב לחמכתא כדאיתא בפ' ח"ג נבי מתני' דהלוהו על שדהו. ולפי' לא אמר בפי' מעבדיו כל שקנו מידו שדי הוא כמעבדיו. גם הביא שם מ"ש הרשב"ם בח"ג סי' ס"ג דכל שאומר מעבדיו אין בו משום לחמכתא וביון שים בלן שער שדי הוא כמעבדיו דקי"ל בריו"ם דאמר בב"ב ד' קל"ו ואמו של שער מוכיח עליו ע"ש. ועיין בתשו' מוהרש"ך ז"ל ח"ב סי' קע"ז בב"ב ע"ש. ומהכי הרשב"ם ז"ל הלזו תמהני ע"ד הריב"ם ז"ל בב' בפי' שלי"ם לעניו הלחמכתא דבתלים בבן לדם לחביבו לפי' קנין בבד"ם לא מהני אלא דוקא בקנין וכמעבדיו דכל מעבדיו משלם הלחמכתא כדאמרי' בפ' ח"ג וכו' וכל דאמר מעבדיו וקנו מיניה מהני לפי' בלא בד"ח. ואע"ג דכל קנין הוי כמעבדיו דאי מעבדיו ל"ק דהא הכי קאמר סידהא למאריה זהו יומא לפי' ואמר מעבדיו ח"ג בבד"ח כמתניתין זבוחים וכו' ות"ב בגד"ז לפי' קנו מיניה בבד"ח הוי לחמכתא. אבל אי קנו מיניה כמעבדיו כמו שדרך הסופרים לכתוב בשטרי תקנייתא בקנין גמור לפי' בלא בד"ח קנו ולא הוי לחמכתא. וכל זה אלא כדרך ר"ת ז"ל שכתב שאין מעבדיו משלם לחמכתא אלא בהיות המשכן לו בית משכן לו שדה שאמר לו שדהו אבל היכא אלא אמר לי מי שהתנה עמו בכולהו לחמכתות דעלמא אין מעבדיו מועיל בהם אלא בקנין בבד"ח ואנו אין לנו אלא כדברי הגאונים והתם ז"ל. הילכך כג"ד אי היכא מעבדיו מהני ואי ליכא מעבדיו לא עב"ל. והרי דברים אלו הם נגד דברי הרשב"ם ז"ל דהרי הרשב"ם דבריו הם בתנאים שבין אדם לחבירו וקאמר דכל קנין הוי כמעבדיו לפי' אלא פי' בפירוש וכלאחר מבואר בסי' ס' וסי' ס"ג שהבאתו לעיל. ועוד ת"ש מהי דהרשב"ם בסי' ס' כתב דכל שהייב עלמו כמעבדיו אי"כ לחמכתא. ולפי' לא אמר בפי' מעבדיו כל שקנו מידו ה"ה כמעבדיו ובכ"ב ר"ת ז"ל. ואילו הריב"ם ז"ל שם כתב דר"ת ז"ל ס"ל שאין מעבדיו משלם הלחמכתא אלא בהיות המשכן לו בית וכו' אבל כולהו לחמכתות דעלמא אין מועיל בהם אלא קנין בבד"ח ואנו אין לנו אלא כדברי הגאונים ז"ל. הרי הריב"ם ז"ל כי בשם ר"ת ז"ל נגד מ"ם הרשב"ם ז"ל בשם ר"ת. ואנכי נבער מדעת נבהלתי מרחות שמרן הב"י ז"ל בחו"מ סי' נ"ד הביא"ד הרשב"ם ז"ל ושוב לחכ"ם שם הביא"ד הריב"ם ז"ל הנ"ל ולא עמד מכל זה כלל. ובודאי הגמור דהוא ז"ל מפרש ומיישב דבריהם וליכא שום קושי מהנ"ל כלל. ובעת אחכי הפעתו רוחה שדבריהם סתרתי ניהו ובנ"ל ונ"י. ועיין בס' נשון למודים בה' מוכר ע"ת ודיני לחמכתא בד' ן' ע"ד וד' נ"ח שהביא"ד מרן הב"י ז"ל בתו"ם בשנות דברי ר"ת ור"י והתריך להקשות עליו והביא"ד הריב"ם ז"ל יעוש"כ. ובעת אין הפנאי מסכים לעיין בדבריו היטב. אר"ר לה' חסק שלמה בסי' נ"ד בהגב"י אות יו"ד שכתב וז"ל דעת הרשב"ם דלפי' בלא בתתי וכו' כל קנין שהוא לעלמו הוי כמעבדיו. והריב"ם בתשו' שלי"ם שהביא דבריו המחבר בסמוך אלין ועיין ב"ד ח"מ סי' י"ח ע"כ. ועיינתי בדברי הרב"ד ז"ל שכ' מלן דשלי"ם להרשב"ם וכו' ומלן דשלי"ם בהריב"ם ומלן דשלי"ם בהריב"ם והסיקה דמילתא כ' וז"ל בשולה

מזלמור דלהרשב"ם ובכ"מ כל קנין שהוא לעלמו הוי כמעבדיו לפי' בלא בתתי וכו' ולהריב"ם והרמב"ם וכ"י והרשב"ם והרמ"ם והרי"ן והג"מ כל קנין שהוא בלא בתתי הוי מעבדיו עד שיפרש בפי' ות"ב יכול לחזור לו ק"ל כהריב"ם ודעי' דלין הקנין שלי בלוש כיון שלא פירשתי מעבדיו בפי' עב"ל. ובכלל דברים שם בתירוי לו שהביא"ד הרשב"ם ח"ב סי' ר"ג"ב שכ' וז"ל ולא שוד אלא לפי' לא הזכירו לו מעבדיו ים מי שאומר שהייב להחזירו ולין כו משום לחמכתא דמעבדיו נשלקה לחמכתא כמ"ש ז"ל בפ' ח"ע על מנת מכנן לו בית מכנן לו שדה וכו'. ומעשים בכל יום שלמו עושים מעשה בביולא בזה בשחמרו מעבדיו לשלים מעבדיו בשעת שלישותו ולא נמנעו כל חכמי הדורות מלעשות כן ע"ב. ועוד שהרי בשם הרשב"ם ים מ"ם מכלל דליכא מלן דפלוג. הא ודאי פשיטא היא ואיהו הרשב"ם ז"ל בעלמו דפלוג ע"ז וכ"ל. גם מ"ם על סיוס דברי הרשב"ם שכתב בשחמרו לשלים מעבדיו וכו' משמע דוקא בשחמרו מעבדיו אבל אם לא אמר מעבדיו ים חכמים נמנעים וכו'. הם דבריס תמוהים דמי לא ידע בכל זה דכתמכירה לשלים בני מעבדיו ובכן ס"ל להרשב"ם ז"ל דלא כימ"ם שהביא בתחילה שם דאחר דבמכירה ליד שלים ליכא שום קנין בחותה שעה לכן בני אזכירו לו בפי' מעבדיו. ולכא שום ראיה מדברי הרשב"ם הנ"ל בכלל לדבריו בחופן שדברי הרב"ד ז"ל הנ"ל שגבו ממני ול"ע:

ומ"ש הרב"ד ז"ל שם דלהרמב"ם ס"ל כהריב"ם דכל

קנין כתם לח בתמי לח הוי כמעכשיו עד שיאמר בפי' מעכשיו וע"ין ע"ד מוהרשד"ם ז"ל בתח"מ סי' כ"ח עיין בס' מצחת משה תלה"ע סי' ל' שהאריך בדעת הרמב"ם תם ומנו של שטר סני כמעכשיו ולח בעי שיאמר בפי' מעכשיו עש"ב. ועיין נ"כ בס' כהונת עולם בסי' ע' ד' י"ו שהאריך כזה ושם הביח נ"כ דברי הרשב"ח ז"ל בח"ח סי' תתקי"ו שהוח לעניו שטר שהושלם ביד שלים דס"ל דלח מהני מ"ם בשטר מעכשיו להשלישו כל' תם. ועיין שם בדברי הרשב"ח ז"ל ויהוח לך. ועיין שם בס' כה"ע שהאריך בדברי מוהרשד"ם להקשות מדידיה לדידיה ובדברי מוהריט"ן והרח"ם ז"ל ישוע"ש. ועיין נ"כ במוהרש"ך ז"ל ת"ב סי' קע"ו דס"ל בדעת הרמב"ם דבשטר שים בו זמן לפני· בתמי לח הוי כחילו לתר על מנת ומעכשיו עש"ב:

והנה מלי דפריסים לעיל דברי הרשב"ח ז"ל בח"ב סי' רמ"ב עיניך תחזינה דהנה הס מוסכמים עם דברי שבח"ח סי' תתקי"ו דכתב שם ז"ל ומזה שמאת לח היה לתת שהושלם השטר ביד השלים קודם שהוחזר השטר לידו לח מועיל מעכשיו הכתוב בשטר לבטל התסכתת שבע"פ לו הוית בהיה דריו"ם לתמר ומנו של שטר מוכיח עליו וכמ"ש הרמב"ן ז"ל בתשו'. השיבה דע כי מ"ם הרב ז"ל נר' בעיני נכון וכרוב ותין דבריו לריכים חיזוק חלח שתין הנדון שלפני דומה לרחיה שלח לתר הרב חלח במוסר לתבירו שטר מתנה שכתב בו מעכשיו ובשעת המסירה הזכה בו בלשון תם לח הויית תסכתת לפי שזכה כמעכשיו וזהו שתמר ריו"ם שהרי וכתה התנה בנעו ובתמי כו"כ. תבל זה שהשלים גופו של שטר שכתב בו מעכשיו והשלישו בלשון תם לסכתת הוי ולח קני. ותדע לך מהזות דתתת ופסקים מבריח וכו' ותתו למיק מינה בניעין ד' ל"ד דנילוי מילתת בניעין לתו כלום היח וכו' ותם היתת בודתי בדמסריה ביד שלים קת מייתי וכו' ותם היתת דמעכשיו דכתב בשטר מועיל לבטל התמי שבע"פ היכי מלי מבטל ליה דתת היכת מעכשיו וזמנו של שטר מוכיח וה"ז דומה להיות דפרע מקלת חובו והשלים לת שטרו דריו"ם בעלמו לת קתמר יחויר לת משום דס"ל דתסכתת קנייח ולית הלכתת כוותיה בהת לע"ג דקי"ל כוותיה בזמנו ס"ם מוכיח עליו וכו' וע"ש שהאריך להביח תילוקים בדיני תסכתת יעש"ב. תרי לך שדבריו שבח"ח הנ"ל הס מוסכמים עם דבריו שבח"ב הנ"ל כפי מה שפירשנו לעיל בדבריו. והנך רואה שגם דברי הרמב"ן ז"ל דקת' דמעכשיו הכתוב בשטר מועיל לית ביה תסכתת עוד פירשם הוח ז"ל שלח לתר הרב כן חלח במוסר לתבירו שטר מתנה שכתוב בו מעכשיו ובשעת המסירה התנה בו בלשון תם לח הויית תסכתת. והרשב"ת ז"ל מודה לדבריו בזה משל"ח תם הושלם השטר ביד לתר בלשון תם לפי שכתוב בשטר מעכשיו תסכתת הוי ולח קני עד שיפרש בשעת המסירה ליד שלים מעכשיו וכנ"ל:

ועיין גם בדברי הרשב"ח ז"ל שבח"ג סי' ריי"ח שכתב וכתב דכל שתין בשליחות מעכשיו לותו מעכשיו שבשטר היו מעלה ולח מוריד בהחזרת השטר וכל שתין השטר חוזר חיוב הממון היו שלח חייב רחובה ממש של משלים לת שטרו רחובה ודתי ע"כ לח לתר תם לח פרעתיו הגשתר עד זמן פ' יגבה כל שטרו תעפ"י שנפרע מקלתו שח"כ תפי' לריו"ם היתך יגבה כו הכל והלח כנגד חובו מקלת שפרע נמתל שעבודו ס"ם וה"ל שטר שלוה בו ופרעו היו חוזר ולוה בו. חלח הויח בשתמ"ל הלוה תם לח פרעתיו הגשתר עד זמן פ' מה שתני פורע לו מעכשיו מתנה ותפי"ה הויח תסכתת ותעפ"י שהממון כבר נתון בידו של מלוה לפי שלח זכה ונתן לו חובו מקלת חלח כשיחזור השטר לידו של מלוה וכיון שים תסכתת בהחזרת השטר חף המתנה בעולה וה"ה והיח הטענה בגדון שלפנינו יעו"ש. ותשו' זו הובחה ג"כ בס' תבק"ר בסי' פ"ה בתשו' מוהר"ר משה כרוך ז"ל וכ' וז"ל הרי יש לנו ממוך לדברי הרשב"ח כי תין תסכתת תלד חיזוו של שטר שהרשות ביד כל תדם לתייב עלמו ולשעבד נכסיו כמה שתינו חייב תבל תסכתת הוח ממת החזרת השליטות כלומר תם לח תקיים זה החזר לו לת שטרו ומחתר כן תפי' תם יכתוב שטר התוב כח"ם תחר שתריך להשלים לת השטר ביד שלים בהחזרת השליטות לריך לתקן שלח יהיה תסכתת ע"ש. ורחיתי למרן ז"ל בסי' פ"ז אב' ע"ז ז"ל לינו נר' מכמה מעמים תדת שכתב בפשיטות שתפי' היו כותבים שטרי התוב כמנהג ח"ם כיון שלח תמרו בשעת מסירת השטרות לשלים נשון מעכשיו תעפ"י שכשטר היה כתוב מעכשיו הוי תסכתת והביח רחיה מתשו' הרשב"ח שלרי הרמב"ן חלוק על הרשב"ח בח"ם בתשו' הרשב"ח ז"ל הובחה בכית יוסף. ועוד שתין דברי הרשב"ח הנ"ל תמוריס חלח כשכתוב בשטר שמסרו ליד השלים תם לח תשת לת פ' לזמן פ' הריני מחייב עלמי כמנה לפי דכיון שהוח כלי תסכתת הלריך הרשב"ח שיתמר בשעת מסירה מעכשיו תבל למנהג ח"ם שהיו מתחייבים ול"ז בתנה בקנין בלי שום שיור ובלי שום תנתי והיו תומרים תם תשת פ' הרי תוב זה מתול לך לי"ב תסכתת וכמ"ש הרמב"ם בפי"ח מה' מכירה המחייב עלמו לתתד בממון בלי תנתי כלל תעפ"י שלח היה חייב לו כלום ה"ז חייב שרב"ז מתנה היח ושיטה תסכתת ע"כ. וכן מבואר בדברי הרמב"ם עלמו שמנהג ח"ם היה לעשות מכלן דין תסכתת וכן מבואר בדברי הר"מ ז"ל וכ"כ בתשו' הרת"ם ז"ל בחובן ושמעון שעשו שערות זל"ז ע"מ שתם יהיה כך יהן השני שערות לרחובן ותם לתו יהנם לשמעון. והשיב דע כי כן נהוג בתרך הזתת לקיים כל דבר שכומכים ע"ז שתינו תסכתת כיון דכל תחד מהם נחייב תוב נמור בלי שום תנתי תלח שהלו מחילת התוב בשלים שתם ירלה השלים ימחול לשמעון ותם לח מחל ונתן השטר לרחובן נמלת שזכה רחובן בתוב שנתחייב לו שמעון בשעת כתיבת השטר והנה חייב עלמו בלי שום תנתי ובעיון זה כ' הר"מ דלח הוי תסכתת עכ"ל ומתחר שתין כתן תסכתת מה לוכך לומר מעכשיו וגם הרשב"ח ז"ל יוהה בזה עכ"ד:

ואנכי העבד מקוצר ידיעתי הוק"ל ע"ד דמ"ם שהרמב"ן חלוק על הרשב"ח הרי בתשו' הרשב"ח שבח"ח סי' תתקי"ו כתב בפי' דמ"ם הרמב"ן ז"ל הוח נכון וכרוב בעיני וכו' חלח שלח לתר הרב חלח במוסר לתבירו שטר מתנה שכתוב בו מעכשיו וכו' תבל זה שהשלים גופו של שטר וכו' תסכתת הוי ול"ק. גם מ"ש ושוב שתין דברי הרשב"ח תמוריס חלח כשכתוב בשטר שמסרו ליד השלים וכו' בלשון תסכתת הלריך הרשב"ח שיתמר בשעת מסירה מעכשיו משל"ח בשטר תוב נמור וכו'. ק"ל שמדברי הרשב"ח בח"ג סי' ריי"ח שהביא"ד מוהר"ר משה כרוך ז"ל נרחה שגם בשטר תוב נמור הלריך שיתמר בשעת מסירתו ליד השלים מעכשיו שתין שטר שכתוב מעכשיו מועיל להמסירה ביד השלים. וגם מהשו' שבח"ב סי' רמ"ב מבואר יותר שגם בשטר תוב נמור לריך בשעת המסירה ליד שלים שיתמר מעכשיו וכו' וכנ"ל. שוב עיינתי בדברי מרן הב"י ז"ל בח"מ סי' ר"ז ס' י"ט ורחיתי לו שהביא"ד הרשב"ח ז"ל שבח"ב סי' ל"ט ו"ל וכתוב בתשו' הרשב"ח שהשיב הרמב"ן כלל זה יהיה מסור בידכם שכל שטר מתנה תו מכר תו שטר תוב שכתוב בו מעכשיו תעפ"י שבשעת המסירה התנו בלשון תם לח הוי תסכתת דהת

וכו במעכבין וגמרינן הא מילתא וכו' וכתוב שם שאף בשם מסרו ליד השלים כתב הרמב"ן כן והרשב"א מודה לו במסרו ליד חבירו וחולק עליו במסר ליד שלים וכו' יע"ש. דבזה סרה קושיתנו הא' דכסי' ל"ע הכ"ל כתוב שם וז"ל תשו' בשלהך הרשבוה לא כתבת לנו דברי הרב ז"ל שאמרם לענין שלשיות לגלח במכר או במתנה ועליו אמרתי שדינו נר' לי ברור. לבל שם על שלישות שעדות אמרת בן כמו שכתב בשלהך הני מוסר מלן יהיב לן מעפריה דמתא ומלינן שיעין לבל בדין זה לין הני מודה לו ומן העשם שכתבתי וכו' דבזה קושית הא' שהקשינו לאו כלום היא. ברם הקושיא הב' עדיין ק' ובפרט שמרן ז"ל בעלמו בס' הב"י שמלין עליו בהקק"ר שם כתוב בפי' שכל שער מתנה או מכר או שב"ח וכו' שאף במסרו ליד שלים כ' הרמב"ן כן והרשב"א מולק עליו בזה. הרי לפי' בשב"ח גמור ס"ל להרשב"א ז"ל דבמסרו ליד שלים לריך שיאמר בשעת המסירה מעכשיו. ואיך כלן בהקק"ר כותב כן שלא אמרה הרשב"א אלא בשכתוב בשטר וכו' דבין שהוא בלי למסכתא הלריך שיאמר בשעת מסירה מעכשיו אבל וכו' מאחר שאין כלן למסכתא מה מורך לומר מעכשיו ושנם הרשב"א ז"ל יודה בזה. ושיעיך מתוכה בהראיה שהביא הרשב"א ז"ל לדבריו בח"מ סי' תקי"ז מהשוה דאמתא ופסקיה וכו' ומהניא לפרש מקלת חובו וכו' ועוד חזר בח"מ סי' ל"ע ותיזק את דבריו בראיה זאת אשר מסס גראה דאין לחלק בהכי לדעת הרשב"א ז"ל. ועיין בס' כנה"ג ח"מ סי' ר"ז בהגב"י אות ק"ם שעמ"ם מרן הב"י ז"ל ולי נר' דכל היכא דכתוב זמן בשטר ואין כתוב מעכשיו דיינינן בחילו כתוב מעכשיו. הק' עליו דהרשב"א כ"כ בפי' וכו' ואם כו' ר' המ' לחלוק על הרשב"א ז"ל במולק בין אם מסרו ליד חבירו לאם מסרו ליד שלים שאם יותר מדאי ע"כ. ולקוצר דעתי לא ירדתי לכוו' דבריו לוך יתפרשו דברי ה' המ' שכוונתו הוא בא לחלוק על הרשב"א. דלע"ד לא יתפרשו כו' דבריו בהכי כלל. והמע"ם בהגב"י ס"ק פ"כ הביא תמיהת הכנה"ג ולא העיר בזה ע"ש. ולדידי קושית הכנה"ג הנ"ל היא עופלת על מורה"ק ז"ל בתב דאף ליפנא לאו דוקא וכו' ולא כ' דהרשב"א ז"ל בשלמו כ"כ בפי' ע"ש:

ועוד הני מוסר לאמ שהביא מרן ז"ל בהקק"ר אם ראיה לדבריו מדברי תשו' הרמ"ם ז"ל דקאמר ראובן ושמעון שעשו שערות וכו' דהשיב דאיני למסכתא כיון שכל ג' וי' מהם נתחייב בחוב נמור וכו' אלא שהלו מחילת החוב בשלים וכו' כנ"ל. הני עבדו מוסר שאין ראיה מדברי הרמ"ם לדברי הרשב"א שאפשר דמיאת דהרמ"ם ס"ל כהרמב"ן ז"ל דאם כתוב השטר מעכשיו לסלוק האמתא הו לפי' במסרו ליד שלים לא בעי שיאמר בשעת המסירה ליד שלים מעכשיו. משא"כ לס' הרשב"א ז"ל לפי' בשב"ח גמור בשעת המסירה ליד שלים ס"ל דלריך שיאמר מעכשיו וכנ"ל ואין להביא ראיה מדברי הרמ"ם לדברי הרשב"א ז"ל. התמס הדבי בי יום לי להביא ראיה קלת לדברי מרן שהרמ"ם כן ס"ל והוא מדברי קימר תשו' הרמ"ם ז"ל מוכדשות שהובאו בס' חזה התמופה שנדמ"ח ע"י הנאון חיד"א ז"ל שכתוב שם בחות ט' וז"ל ראובן שים לו שטר על שמעון בסך והוכיח ונתפשרו ביחד שיוציא מסס מקלתם ע"ת שהנשאר מהחוב יפרעם לני' או ד' ומניח יהודים והוסס השטר ע"י שלים שאם לא יפרע בכ"ז וזמן שהתנה עמו שיזיל השטר השלים למלוה ויגבה מושלם ולא יגבה מחובו מה שפרע כבר. ופרע שמעון מהחוב למועד הסר יעדו ובזמן ה' מהזמנים לא פרע אותו סך שהי"ל לפרוע והמלוה מוכיח מהשלים השטר כפי תנאו. תנאי תמון הוא זה ואין כאן לאמכתא ויקיים השלים שליאותו כפי מה שהושלם בידו ויחזיר למלוה שטרו ויגבה מושלם כי לא מחל לו הנותר אלא ע"ד שיקיים תנאו שהתנה עמו וכן כל כיולא בזה עכ"ל. והן קדם אל עלי חוכת ביאו"ר לדברי הרמ"ם הנ"ל דמפשע דבריו נראה דיקן השלים השטר למלוה ויגבה מושלם ולא יגבה לו מחובו מה שפרע לו כבר בזמנים שעברו וקאמר דתנאי תמון הוא זה ולריך לקיים תנאו מה שהתנה עמו. דמזה יולא במכ"ש לנדון שהובא בסי' ב"ד ס"ם חיו"ד סי' ב' בשטר שכתוב בו שחייב שמשון ת"ר גרוש לפורטס לראובן לזמן י"ל חודשים ותנאי היה שאם יפלא ת"ק גרוש בתוך יב"ח אזי יהיה פטור מהק' גרוש הנשארים מהת"ר ועבר זמן יותר ולא פרע כלום ועתה טוען שאינו חייב לפרוע רק ת"ק כי המלה האחרת יש בו משום רבית. והלריך שם ה' ז"ל להביא דברי הרשבוה והחת' ז"ל בדיוק דמדבין על השכר ואין מדבין על המכר לפשוט דינו דחייב ליתן הת"ר יעוש"ב. וכבר ימיש מקדם מנכי הדל כתבתי על דבריו דלאו היה הרב ז"ל עיניו יחזו לדברי הרמ"ם ז"ל הנ"ל לא היה מהנוכך להלריך בראיות לחייבו לתת הת"ר גרוש. שהרי בדברי הרמ"ם משמת ביה רבותא יותר שאם לא יפרע בב"ז זמן דינהו במושלם ולא יגבה מחובו מה שפרע בבר בזמן זמנים שעברו וקאמר דתנאי תמון הוא זה ויחזיר השלים השטר למלוה ויגבה במושלם כ"ם וק"ו בדון הרב ב"ד ס"ם ז"ל דאינו לוקח במלוה מהלוה יותר מחובו כלל כ"א דהסך ק' גרוש שהיה רולה לוותר להלוה אם היה מקיים תנאו הן עתה שלא קיים תנאו הוא אינו מוותר לו ולוקח חותם בודאי הנמור לפי"ד הרמ"ם ז"ל דחייב הלוה ליתנם למלוה דתנאי תמון הוא ולא מחל לו כה שלא עד שיקיים תנאו שהתנה עמו ולכ שלא קיים תנאו תמוטו הוא לוקח פשוט וכמו שב"כ בשטר בפי' והשד עדיס על כך והוא פשוט וברור. ויען כי בזמנו לא עלו על מיבת שהפוס דברי הרמ"ם ז"ל הנ"ל. ע"כ הולרך הרב ז"ל להלריך בראיות ממקומות אחרים לחייבו בתת"ר גרוש ובראיה שהביא מהניא דמרבין על השכר ואין מדבין על המכר וכו' כבר עמדתי ע"ד והנם בכתובים במקו"א ותכת"ל בזה:

גם הוק"ל לנכי השבד בדברי הרמ"ם ז"ל דקאמר ויגבה במושלם כי לא מחל לו המותר שלא ע"ד שיקיים תנאו. דזה הני הוא לגבי המותר דיגבה דלא מחל המותר שלא ע"ד שיקיים תנאו. אבל לענין מה שפרע כבר דלא יכנה חותם מחובו זה תינו בנו"ט. ואם נאמר דלמה שכבר פרע הוא נכלל ונשמע בם"ם בתחי' דבריו דתנאי תמון הוא זה ותי"כ לאמכתא דמזה נשמע דמה שפרע כבר לא יכנה חותו ת"כ אין מוכך תו לתת טעם למה שויתר לו מחובו שחייב לתת לחותו דבתב"ם הוא תת. גם בתה שמובן בדבריו כפי שבחות לשונו דיגבה במושלם ואינו מכנה מחובו מה שפרע כבר. ק"ל טובא תלי שנא מהניא דאמרינן מי שפרע מקלת חובו והשלים את שטרו ואמ"ל אם לא נתתי לך עד יום פ' תן לו שטרו והניע זמן ולא נתן לו לא יתן השלים את השטר שוו לאמכתא היא ופסקה הרמב"ם ז"ל בפי"ח מה' מכירה הלכה ה'. והגם דיש חילוק מעט בנוסחים מ"מ לענין לאמכתא נר' דתרוייהו שוים דהוי לאמכתא והם"מ ז"ל כ' וז"ל ואפשר דלדעת רבינו שאם השטר ביד המלוה ואמ"ל אם לא פרעתיך הנשאר מכתן עד יום פ' נבה כולו ומה שנתתי מחול לך ה"ז נוכה כיון שהשטר והמשות בידו וזהו שנאתה במושלם דוקא ע"כ. והנ"ת ז"ל שטר ס"ג ח"ח ס"ח הק' עליו דלמה תמרה בדרך אפשר וכמסתפק שהרי כבר גילה דעתו רבי' ז"ל שהשבר אם הוא ביד הקונה אין בו לאמכתא ומי גרע מחילה זו מהניא דכתב לעיל אם אני חוזר בי

ערבוני ממול לך שהם חזר בו לוקח קנה זה הטעמון שהרי הוא הת"ו וכו' ע"ש. וה' לשון למודים כדיני מוכר ע"ת ודיני לסמכתא בד' מ"ת ע"ד תירץ לזה דה"ם מפוש דים לבע"ד לחלוק ולומר דע"כ לא כתב ז"ל דכל שהוא ביד הקונה אין בו לסמכתא אלא היכא שהדבר ההוא בעצמו הוא דמחיל ליה ושוב אינו מועיל מיד המוחזק כההיא דערבוני ממול ובההיא דמוכר בית לחבירו או נותנו לו במתנה שכתב הרב. אבל במשלים שעדיו שהדבר ההוא אינו עיקר המחילה אלא שע"י שטר זה יגבה ממנו כל מובו הו"ל כמו להועיל ולא קנה. ותע"ב שכתב הרב ז"ל ומה שנתתי ממול לך מ"מ כיון דמחילה זו גורם להועיל לח"ב לא קנה. וכ"כ שהוא דעת הרא"ם ז"ל פ"ד דמדרים מ"ם בד"ה ריו"ם וכו' ובד"ה ליבעלן וכו' דלכאורה דבריו סתרי להדדי כמו שהק' הנ"ת שם ע"ש. אלא נראה שדעתו ז"ל דהע"ג שהמנה כך מ"מ כיון דע"י מחילה זו גורם להועיל לח"ב כל המוב הוייא לסמכתא ומה"ט פליג ריו"ו משלא"כ בליבעלן דליכא אלא מחילה לבד. ולפי"ז ליתרלא ממילא קו' הר"ן ז"ל שהק' לדעת רבי' מהא דמי שפרע מקלת חובו וכו' ודלא כהג"ת ז"ל שכתב שגר' זה קושי עלוס עכ"ד. דלפי"ה ומדוכר דברי הרא"ם ז"ל בהמחודשות שהוכחו שם חזה התוספה הנ"ל הם קשים לשמוע לחתמ"ר מלחמר דבגדוטו שם הוסם הטעמ ביד שלים וע"י מחילה זו גורם להועיל לח"ב כל המוב לין קלחר דלא הוי לסמכתא ויעבה השלים כפי מה שהוסלם בידו דתגלי מתון הוא זה. ע"ב לבי לומר לי דכוונת דברי הרא"ם במ"ם וינבהו מושלם כוי היל לימר דינבה מהלוה כל הסך הכתוב בשטר בלא ויתור כלל ומה שפרע לו בכר נכ"ה לי יכ"ה מעיקר החוב אינם על הלוה וזהו דקדוק דבריו שסיים וכתב וינבהו מושלם כי לא מחל לו המותר אלא ע"ד שיקיים תנאו שהתנה עמו דגרחה שעיקר דבריו הוא על מחילת המותר דוקא ולין יבריו ע"מ שפרע בשר אם יגבה או לא אלא על מחילת המותר. ומ"ם בתחילה וינבהו מושלם ולא יכבה לו מחובו מה שפרע לו בשר הוא דברי התנאי שהתנו שיהיה. והרא"ם ז"ל לא הוצרך להשיב על מה שפרע לו בשר אם יכבה ממובו אלו לא דוחקי זה הוא בשל כ"א מה שהוצרך להשיב הוא על מתי' המותר דוקא כן כ"ל לפרש בכוונת דבריו ז"ל. ועיין בהג"ת ז"ל בשטר ס"ג ח"א ס"ח מה שתירן על הקושיא שהק' ע"ד הרא"ם ז"ל בפי' לנדרים ד' כ"ו ע"ב דבתחי' כתב הפי' הזה שהתנו מתחי' אם לא יתן לזמן פ' שיהיו המעות שנתן לו מתנה ויחזר השטר בשתחילה כדי שלא יהיה בשטר שנתחל שעבודו וכו'. ולפי כ' לח"ב דלסמכתא דבריו"ם היל להועיל. מלחר דכתב בתחי' שיהיו המעות שנתן לו מתנה והשטר בשלר בשהיה ולח"ב אין כלן להועיל, וע"ם מה שתירן הוא ז"ל. וכן לתירון הרב לשון למודים הוא בשטר שהושלם ביד שלים דקלחר ריח"ו דלא יחזיר הוא מעשה לסמכתא דלא קלחר בשעת השלישות מעכשיו. אבל אי ליכא לסמכתא כגון בשעת השלישות קלחר מעכשיו גם ריח"ו מודה דיחזיר השלים לה השטר ליד המלוה. וכפי"ה שם נלחר ונפרש כדברי קיאור תשו' הרא"ם ז"ל שכתם' חזה התוספה הנ"ל כפי שמחיות הלשון דם"ל דיחזיר השלים השטר ליד המלוה ויקיים תנאו והיינו דמה שפרעו בשר לא יגבהו מחובו וינבהו מושלם מלבד מה שפרעו בשר. קשה טובא דמלבד מאי דקשה עליו מכח היות סוגיית דמי שפרע מקלת חיבו וכו' דקלחר ריח"ו דלא יחזיר ולוקימנא בדלא לחר מעכשיו ולסמכתא לא קניל וקי"ל כוותיה. וגם בגדון המוכח בקו' תשו' הרא"ם הנ"ל ליח ביה מעכשיו ולוך קלחר דלין כלן לסמכתא דקיים השלים שלישותו והוא סיפר הם"ם. עוד ק' דלריך שיהנה בתחי' בשם לא יקיים תנאו שיתן לזמן פ' שיהיו המעות שנתן לו מתנה ויפלר השטר כשתחילה כדי שלא יהיה בשטר שנתחל שעבודו וכו' שהרא"ם ז"ל גופיה בנדרים וכנ"ל וכדבריו שם' חזה התוספה הנ"ל ליכא שום דבר מזה כלל ולוך לקחר דיקיים השלים שלישותו וינבהו מושלם וכו'. ולם נלחר דבגדון קיאור תשו' הרא"ם ז"ל הנ"ל היה בשעת השלישות לחיבת מעכשיו. ונם תנאי זה שהם לא יקיים תנאו שיהיו המעות שנתן לו בשר מתנה וקילר בדבריו כמובן זה ולא חזכר בדבריו. זה רחוק מהשכל לומר בן דהטיקר חשר מהספר ונם מריבות לשונו דקלחר תנאי ממון הוא זה ולין כלן לסמכתא וכו' נראה דלין לומר כן. ולם נפרש בדבריו כפי שטת הלשון דמה שפרע בשר לא יבבנו מחחוב קנה עליו בכל הלחור ומדוכר. ת"ו בהכרח שנלחר דכוונת דבריו בם"ם וינבהו מושלם הוא לומר דנבה כל הסך הכתוב בשטר בלי ויתור מחחוב כלל. אבל מה שפרע לו בשר בנ"ה לו יבבה מעיקר החוב הכתוב בשטר. ובזה יבואו דבריו ט"ן ונם לא ק' עלי מכל מה שהקשיתו עליו לעיל:

מבואר מזה דהרא"ם ז"ל בן כ"ל דבשם"ח נמוד דלית לי' ביה לסמכתא הנם שנתנו ליד השלים לי"ן שבשעת השלישות שילחר מעכשיו וכמ"ם מרן ז"ל בלחב"ר וכנ"ל. ולא"כ בנ"ד דהוי שטר חוב נמור נם לם ניתן השטר ביד שלים ולא לחר בשעת השלישות מעכשיו עכ"ו לית ביה משום לסמכתא כפי"ד מרן ז"ל בלחב"ר דקלחר דנם הרשב"ם ז"ל יודה בזה. והנם דלחן בעלייתין הוק"ל ע"ו מדברי הרשב"ם בם"ג סי' ריו"ח וכם"ב סי' רמ"ב דמבוחרים דבריו דנם בשטר חוב נמור לריך שילחר בשעת השלישות מעכשיו וכו' וכנ"ל. עכ"ו מי לנו נדול שמרן ז"ל קלחר הכי ולילו לנחנו סומעים ע"כ אשר ילחר כי הוא זה. והנם שילחר החומר דעדיין הלב מפסס מלחר דמדברי הרשב"ם הנ"ל לא מוכח כן וכנ"ל. מ"מ בנ"ד לנחנו נילולים מזה מלחר דשע"ת לא ניתן ביד השלים כ"א ביד המלוה עלמו ובכה לכ"ע לא בעי שילחר מעכשיו וכמו שבן קלחר הרשב"ם ז"ל עלמו בפי' וכנ"ל. וא"כ מנד לסמכתא ליכא שום תפסה כלל עד שנלטרך לומר דהיכא דכ"ד קבלה ס' הפוסק כמו שכתבנו לעיל בתחי' דבריהו מנד דין לסמכתא. דמלחר דכבר בילרנו לעיל בלחר דיעב דכנ"ד שניתן השטר ליד המלוה עלמו כ"ע מודו ומו לא מידי:

מעתה נחזור לדברות הרלשונות מנד תפסת הע"ר דהיכא מלין דס"ל דלסור לעשות כן לכתחילה והיכא מלין דס"ל דנם לכתחי' מוכר לעשות כן ופוס' הלח' ז"ל ויכו לנוה דיכו"ל ק"ל. וכבר כתבנו בעלייתין לעיל דבכ"ד דהיכא קבלת ס' הפוס' הו לא מני"ל ק"ל וכו' והן קדם שנלריך נזה לי מהני קבלת ס' הפוס' דהו לא מני"ל ק"ל ולא לריכי לומר עוד מלי דלריך לדין הקנס והוא דמרן בכ"י ז"ל בעיו"ד סי' קע"ז הביא מ"ם רי"ו בשם ס' התרומה דלסבר לעשות כן לכתחי' משום הע"ר. וכ' עוד שם דרי"ו בנ"ל כ' דין המשכון להיתר כדינו ולא הזכיר מומרת הלישור ונראה שסמך עמ"ם בני"ו ע"ש. והנ"ת ז"ל בשטר מ"ו לות ל"ב כתב עליו דכפי הנראה הרב ז"ל לא חש לרחות סיוס דברי רי"ו בנ"ל. כי היהר המשכון הביאו בשם תשו' ר"ם ולבסוף כתב ובדיני לסמכתא כתבתי לשון התרומה בדין זה ע"כ דהיינו חומרת הלישור עכ"ל. נם הכנה"נ בסי' קע"ז הנב"י לות ס"ד הוק"ל כן יע"ש. ולפלי השבר לפי חומר הקושיא נוטה דעתי לומר דתיבת ונראה הכתובה בב"י היל ס"ם וכל"ל ולא הזכיר חומרת הלישור שסמך עמ"ם בני"ו. והיינו דכוונת מרן הב"י ז"ל היל לומר דהרי"ו ז"ל הוא בעלמו כתב דבדיני הלסמכתא

כתב לפון התרומה כדין זה ר"ל דשם כתב תומרת הלישור ולא הזכירו בכאן שסתך עמ"ס בני"ו. ולא מדידה כתב מכן שב"י ז"ל כותב כן כ"ש שהוא מפרש דברי הרי"ו ז"ל במ"ש ובדיעי לסמכתא כתבתי וכו'. דלפי הלשת ק"ט דשם הרי"ו הביא מ"ש ר"מ בתשו' ובתוך ידי דבור ממש כתב שבדיעי לסמכתא כתבתי לשון ס' התרומה כדין זה. ולפיך לפשר לומר דהרב ז"ל לא תש לרחות סיום דברי הרי"ו. דזהו מהדוקן הטעם לומר כן. ובמ"ש בעיטורין ח"ם ומול"מ. ובעיקר תשו' ר"מ שהובאה שם הוק"ל לפי הלל דהנה שם כתוב וז"ל תשו' לר"מ ברחובן טוען לשמעון הלויתני על המשכון והנה לך התעות ותן לי משכוני ושמעון טוען משכנא לחומו לי עד זמן קלוב ונתלע ולתמרת לי קנה מעכשיו הם לא לפדנו לזמן פ' והלה טוען לא ילא מפי לעולם קני מעכשיו. תשו' הע"ג דבעלמא היי לסמכתא ולא קני הכא קני דיין שהוא קפום וגם עשה עמו טובה בהלוהו ויעבע שמעון שתמ"ל קני ויהיה המשכון בלו ולחזר מיפ' ח"כ מהלוהו על שדהו וכו' ר"ן לתמר לפי' לאחר מתן תשות קני הכל ומשיק לתמר קני מעכשיו וכן פסק ר"ת וכדיעי לסמכתא כתבתי לשון ס' התרומה כדין זה ע"ל. וכבריו לתמכ"ר סם קשים בה"ם הכא קני כיון שהוא קפום וגם עשה עמו טובה שהלוהו. הער' דמעעמים הלו הע"ג הלא לתמר מעכשיו לא הוי לסמכתא וקני ולא מייבו לשמעון כ"א דיעבע דתמ"ל קני דוקא ולזו יהיה המשכון שלו. ות"כ מהו זה שמביא לח"כ דהיה מפ' ח"כ מהלוהו על שדהו וכו' ר"ן לתמר לפי' לאחר מ"מ קנה ומיום דמשק שם דתמר קני מעכשיו. דלהדבה הוי דהיה לסתור דמשם שהוה דבלא מעכשיו נ"ק דהוי לסמכתא. ואם נאמר דהתם שאני דהוה קדקק ולא שייך בים קפיסה ולכן נריך שיאמר מעכשיו כדי שלא יהיה לסמכתא. משל"כ כמעל' דשייך בהו קפיסה לפילו בלא מעכשיו לא הוי לסמכתא וקני. עדיין ק' דלא הול"ל דהיה מפ' ח"כ מלאחר דאין בהדוטת סיום. ומו דלפי הטעם הב' שעשה עמו טובה שהלוהו ק' דגם שם בפ' ח"כ דהלוהו על שדהו וכו' לייתיה לטעם זה ולפי"ה לסיקו שם דהוקק כשתמ"ל קני מעכשיו קני. שוב לאחז"ר דלישי שמרן הב"י ז"ל בחמ"מ סי' ר"ז על ס' י"ע דבתשי' הב"ד בהגהות בפ' י"ח מה"מ דכתבי בשם ר"מ דפסק כן הלכה למעשה בחדם נאמן ליבבע על המשכון בתלע בידו ושתמ"ל הלוה קני מעכשיו וזכה במשכון הוחיל והלוה עשה לו טובה ואסמכתא ו' קניל במעכשיו בלא בד"מ ע"כ. ושוב הביא ג"כ שם דכמיסרים ח"ה ג"ל כ' תשו' ר"מ ונמן טעם דתע"ג דבעלמא לאכ' הוי ול"ק הכא קנה כיון שהוא קפום וגם עשה עמו טובה שהלוהו עכ"ל. ולישנו כר"ת דפ' נ"פ ומשמע דכיון דקפים וגם עשה עמו טובה קנה תע"ג ולא תמ"ל מעכשיו קני בשעת משכונו לך מתוך השהלה שכתוב במיסרים משמע דבשעת המשכון תמ"ל קני מעכשיו וע"ש עכ"ד מכן הב"י ז"ל שם. ולפכי עבדו ס"ם לפי דהם נאמר דדברי ר"מ ז"ל שם דתע"ג בלא תמ"ל קני מעכשיו קנה לין קונה לו למכן ז"ל דהדבה משם הוי לישך דבלא מעכשיו הוי אם' ול"ק וכמו שכן סיום ר"מ ז"ל בפירוש. ומדוע לא הכריח מכן ז"ל הכרח זה דמיכי בתמ"ל קני מעכשיו ולא כתב כ"ת שמתוך השאה משמע דמיירי בתמ"ל קני מעכשיו. ומו ק' במ"ש מכן ז"ל מדידיה על תשו' ר"מ ז"ל והיינו כר"ת דג"פ. שהרי שם במיסרים כ"כ בפירוש שכן פסק ר"ת ומין לוכך לכתוב מכן ז"ל כן מדבפשיה ול"י. ולריך לרחות כדברי מכן הב"י ז"ל שם במה שהלריך בדעת ר"ת לומר דבעי תרתי עשה לו טובה שהלוהו וגם תפוס. גם שם הביא עוד בשם מרדכי מחכון והג"א ז"ל שחולקו כין קרקע למטל' דבקרקע דלא

(כה)

שייך כיס תפיסה כולי האי ל"ק בלא מעכשיו לאבל מתפיס תע' קונה לפי' בלא מעכשיו יעוש"כ. ובעת לחי הלל לין הפנתי מסכים עתדי להלריך כזה:

עוד זה מדבר מעכן הביא בדרך קשם והנה הבנה"ג ז"ל בתמ"מ ח"ח סי' ק"י בהגה"ט ס' ט' הביא"ד מוהרלח"ת ז"ל ח"ח סי' ל"ד וכ' דלאחוה נרחה שדעתו כדעת הריצב"ח ז"ל דס"ל דרבינ דקשם שרי לכתחי' ולפי"ז כל תוחס הגדולים שחולקים ע"ז כתבתי בבי"י חיו"ד סי' קע"ז חולקים על הרב כזה דכיון דחיובו ס"ל דהוי הער' בלא"ה לין מוליחין הקשם מלוה למלוה. ומיהו בעיו"ד סי' קע"ז בהגב"י לות נ"ב כתבתי דלאפשר דס"ל למוהרלח"ת בחותם גדולים הכוברים דלכתחילה לסור לעשות כן אף דס"ל דאע"ג דא"ר לין מוליחין מלוה למלוה הער' קיל מא"ר ומוליחין מלוה למלוה אע"ג דלכתחי' לסור. וכוב נדפס ס' פנ"ת ודלחיתי ביו"ד רים ס' רביה וז"ל על הדרך הזה הלחיבון חולקין הרבנים הנז' ביו"ד בחלק כ' רביה ולא דק עכ"ל הבנה"ג ז"ל. ועין שם פנ"ח לימו בשמלת כעה לחי לכן לנכי הדל לא ירדתי לסוף כונת הבנה"ג ז"ל בח"מ ע"ד ולא דק. דלאם כוי הפנ"ח בח"מ על הדרך הזה הלחיבון חולקים הרבנים הנז' היא דלדיהו דס"ל דהוי הער' ולין מוליחין מלוה למלוה הקשם ובודאי הוא שלין מוליחין מהיומים. אם זאת היא כונתו לימו מהרלוי"ח עליו הבנה"ג ז"ל דלא דק דלדיהו בעלמו בהלד הדלחסון כ"כ. ושם דמ"ש כן הוא בהחלה בדרך לבחוכה הלומנם שוב כתב ע"ז ומיהו וכו' דלפשר וכו' וער' דמוטה דעתו לסלד הב' מ"מ לא זו הדרך שיכתוב עליו כזה הלשון דלא דק. ומה גם דמ"ש הלד הב' הוא בדעת מוהרלח"ת דלפשר שכן ס"ל דבזה שהוא הער' וקל מא"ר אם עבר ועשה מוליחין מלוה למלוה הע"ג דלכתחי' לסור שכ"כ בפי' דס"ל למוהרלח"ת וכו' לגא דס"ל שאם עבר וכו' מוליחין מלוה למלוה הער' מדבריו לגו דמוהרלח"ת ז"ל הוא דס"ל כן משל"כ לם' החולקים דלימו לגא דס"ל דגם בזה הוא הע"ר והוא קול מא"ר עכ"ז דיעו כא"ר ולין מוליחין מלוה למלוה וכמ"ש כן הוא ז"ל מקודם. וביותר מהתימה דהבנה"ג חיו"ד סי' קס"ב הגב"י לות הביא דהריב"ם ז"ל כן ס"ל בדעת הרמב"ן ובתחי' הוק"ל עליו מדברי הרמוב"ן ושוב בא לכלל יישוב דברי הרמב"ן לפי"ד הריב"ם ז"ל ועיין טו"ש בחות בחל"ז שכתב דגם הרא"ם כן ס"ל יעוש"כ. ות"כ לין בכאן יכתוב ע"ד הפנ"ח דגא דק בחופן שגא ירדתי לכוונת דבריו ולו ל"י:

וראיתי להמשכ"ר ז"ל בד' סי"ו בתע' ריב לות ת' שהבי"ד הבנה"ג שבהמ"מ הנ"ל וכתב עליו וז"ל ולע"ד ירלה דשדין בתלוקת היא נהי דס"ל דבבה"ג מוליחין מלוה למלוה היינו בשכבר עשה הדבר לבל למעבד הכי לכתחי' פשיטא דלדעת האומרים דהוי הע"ד ואסור והרשב"א כ"כ על מה שהוגלו לכתוב כן בשערות וקורא תגר ע"ז ודק ס' פ"ח ז"ל עכ"ד יע"ש. וגם דבריו ז"ל בתמ"ר נפלאו ממני דאין להם מוכן כלל וכמו שילאה הרואה דמה בא לחדש ולהקשות. ואם כוונו להקשות על הבנה"ג כדאקשינן אנן בעיטורין ע"ד בהכרח הוא שנאמר דדבריו הינם מדוקדקים ויש בהם ט"ם ואסיר ויתיר דבלא"ה אין להם הבנה. ועו"ק דהו"ל להמשכ"ר לתק' מדבריו שבאו"ד סי' קס"ב וכנו"ל וכעת דבריו לע"ד ל"ע:

והנה מוהרלו"ח ז"ל בסי' תרנ"ח והמיוחסות סי' רכ"ח שאסר לעשות כן לכתחי' ושוב הביא"ד הריצב"ח ובעל העורים בעות"מ סי' ע"ג שהביא הגו' מהרא"ם ז"ל דלוכח תיסור בלל ובתב דבנדונו תע"ב דעל זמן הרמבון לוכח תגר נעור אם יפרע לו בזמנו אבן על שאר הזמן תוכח תגר נעור ואפי'

לדעת

לדעת הרבנים ולו במוסח שבר זה הוא לאסור הדוקא התם בגדון הרבנים ז"ל דליכא לגבר נעבר כלל וכמ"ש הריטב"א ז"ל בלשונו שלי"כ לגבר נעבר לי למגס במוסח שלפניו דליכא לגבר נעבר לי ומתרבה כפי הזמן ודלי שהוא לאסור לגליכא דכ"ע ואפי' מדאורייתא יעו"ש. וכ' המבי"ט ז"ל בח"ל סי' כ"ח בתירוץ להוכיח הגם על גדון מוהרלנ"ח ז"ל ליכא לאסור מדאורייתא אלא מדרבנן יעו"ש. ועיין ג"כ בדבריו כסי' לי"ת בגדון ההוא דכתב דלא הוי אלא לאסור מדרבנן יעו"ש. ובתמי' ההשקפה הוק"ל לתי הלל ע"ד שבחים דסתרי"ו ונימהו דבסי' כ"ח בתירוץ ע"ד מוהרלנ"ח ז"ל בס"ם בגדונו דלית ביה לאסור תו' ואיהו ז"ל פליג וס"ל דלא הוי כ"ח לאסור מדרבנן. ואילו בסי' רל"ח גר' דס"ל בגדון מוהרלנ"ח דהוי לאסור תו' ודוקא בגדונו שם הוא דאסיב ליה דהוי מדרבנן ביעו"ש ובצה דבריו ל"י. והכנה"ג ז"ל בחיו"ד סי' קע"ו הגב"י הות כ"ח כ' וז"ל לפי' לתירוץ הזמן עוד מהזמן דשם הקנס רבית דרבנן הוי ואפי' ביתומים הרמ"ע מ"ח סי' רל"ח גס הרח"ש ת"כ בתשו' סי' כ"ג כתיר בנכסי יתומים לכל לית נתבאר בדבריו לי הוי בגדון הרשב"ח לו לפי' בגדון הרמ"ע שהתירוץ הזמן עוד עכ"ל. ויש לעמוד ע"ד שהרי שם ה"ה כמוהר בדבריו דבגדונו דוקא הוא שהתיר ביתומים משו"ב בלישני דעלמא דליכא תשם הע"ר שתשם לה הרשב"ח ורש"י ז"ל. ועל דברי מהר"י מוהרלנ"ח ז"ל שהוב"ד במרדכי דים בה התרכת זמן תמה עליהם. ולית התיר ליתומים כ"ת בגדונו דליכא תריבות זמן כיעו"ש ולית קאמר הכנה"ג ז"ל דלית נתבאר בדבריו וכו' ועי"ש שהוא מבואר בדבריו. והיותר תימה דהכנה"ג ז"ל עלתו שם בתוה כ"ת עמ"ש מהן הב"י ז"ל דמ"ש בהגהות מרדכי דמלת מופס שער בשם הר"י דהורלנ"ח ז"ל ג"ל דלכ"ע לאסור וכו' ע"ז כתב לפי' גם הרח"ש ת"כ סי' כ"ג כתב על הגם זו והוא תמוה וגם הרלנ"ח סי' ק"ג והרדב"ז ח"ח סי' ג"ל דחו הגרה זו מהלכה ומיהרמ"ט ח"ח סי' ג"ה כתב דרך ה' בהגרה זו לגוקומי אל כית דהלכתא וכו' ע"ש. הרי דחיתו ז"ל בעלמו כתב דהרח"ש תמה על הגרה זו וכללו עם הדוחים הותה. ואיך כתב בכאן דלא נתבאר בדבריו. ועוד יש לעמוד בדברי הכנה"ג ז"ל בחיו"ד סי' קע"ז בהגב"י הות ג"ת הל"ל שכתב דמוהרלנ"ח סי' ק"ג והרדב"ז בח"ח סי' ג"ל דחו הלכה זו מהלכה וכו' ע"ש. דהיך כלל למוהרדב"ז שם מוהרלנ"ח דמוהרלנ"ח ס"ל דהוי ר"ק בשער הסר' מלוליגי"ם ז"ל והרדב"ז ס"ל דהוי הע"ר וכמו שמבואר בדבריו בח"ח סי' ג"ח ע"ש. ועיין ג"כ בהרדב"ז ח"ג סי' תק"ח שכן מבואר ג"כ שם בדבריו כן יעו"ש. ולהיתי לה' שער חשר ח"ח בחיו"ד סי' ח' שהק' ע"ד הרדב"ז ז"ל שפי' בדברי הרשב"ח דס"ל בהתי שער הסר' ז"ל שהוא מפוס הע"ר שהוא פלא דהרי מפורש בדברי הרשב"ח דס"ל דהוי ר"ק. ולא ידעתי מדוע לא הוק"ל ג"כ בדברי הכנה"ג וכנ"ל:

ועיין בסי' ג"ה בשער מ"ו ח"ד לוה ל"כ שהביא"ד הרשב"ח ז"ל שבח"ג סי' ב' שכתב דכאומר לו חם לא נתתי לך מכאן ועד יום פ' מסס ואילך תהן לך כו"כ בחדם ה"ז רבית גמורה ולא תהיה בזאת בישראל. כתב הגי"ת ז"ל דים להשתפק בדברי הרשב"ח אי תביב ליה רבית של תורה או דרבנן. והביא"ד מוהרלנ"ח דס"ל שהוא לאסור מה"ת והתירך על דבריו להוכיח דלאו לאסור ס"ת הוא. וכ' דלפי"ז שפיר קאי הרב בע"י דודאי לאסור לכ"ע דאין לך הע"ר גדולה מזו וכו' ולא נזר עליו שהוא קלולה כדברי מוהרלנ"ח ז"ל. ומ"מ לענין מעשה גר' דאית לן להתמיר עליו ולא גזיגיה כשהם הע"ר אלא יהבינן ליה דין ת"ר ישום"ב ולא זכר לדברי המבי"ט ז"ל. ועיין עו"ש דעמ"ם שם בעה"ת ולא שוד אלא אפילו

הגיע זמנו ואמ"ל אתרוית לך זמן עד שנה אחרת ואם לא הפרעני מה שהלויתיך בזמן ההוא התחייב לי מעכשיו ולזמן העבוב שתתן לי בחלפיים ס"י מותר ואעפ"י דמתחזי כאגר נעבר לי. כ' ע"ז הב"ח ז"ל אינה למידק מאי רבותא אינה בהתרכת הזמן מעצם ההלואה דמדקאמר ולא עוד וכו' מעצם ההתרכת הזמן מחזית עפי. והדרכת נראה דזו ואל"ל זו הוא דהא לבותיו אל הרמב"ם והוא ז"ל עמהם מקילים עפי בהרווחת זמן מבעצם הלוואה. ומאי לפשר דהכל בחד ענין הוא דמעיקרא אמ"ל בעצם מת"מ אם לא תפרעני בזמני אתה תפרע בזמן העבוב אפיים דיעדים ובא הזמן ולא פרע בחופן אבבר נתחייב בשפיי דיעדים. ולקמן הו שקל אח"ז יבו"ל עוד אם לא הפרעני בסוף שנה אחרת תתחייב בחלפיים דיעדים אחרים. ואע"ג דהעתת תיגלאי מילתא דמרכה שכר מעות פעם ופעמיים כפי התרבית הזמן וזו"ל כלגר נעבר והוא דאסו' מסוס הע"ר קמ"ל דמותר. ואין ספק לכתחי' רלוי לתום לדעת הרשב"ח ובב"ת ז"ל וכ"ם דמשמע מדבכי ר"י שמסכים עמהם עכ"ל דכפי דבכי הג"ת ז"ל יולא דליכא הפרש בין אם נשלם זמן הראשון שקלבו בעיהם ושוב חזרו והתנו על זמן אחר בתנאי הראשון וכן ע"ז החופן אם נשלם זמן הבני וחזרו והתנו נ"כ על זמן אחר ע"ז הדרך דלוי לכתחי' רלוי לחום לדעת הרשב"ח ואפי' אכל בדיעבד אם כבר התנו ובאופן שלא יש אם' כדבר לזי התנאי קיים ויבול המלוה לזוליא מיד הלוה. ולכל זה בסבות בדרך קצם שהתני בשינו מתרבה בהתרבות הזמן לזי לומר בדאי"ל דמיותר לכתחי' ולמר בדאי"ל דהוי הע"ר. אבל אם הוא בחופן שהולך ומתרבה בהתרבות הזמן כגון שבתחי' היא לומר אם ישעור הזמן יפרע בכל הדם וחדם כו"כ זה הוא ענין הבשר של הר"י מלוליגי"ם ז"ל דכתב מהן ז"ל ע"ז הל"ע לאסור ושהרשב"ח כ' על התנאי כיולא בזה ס"ז רבית גמורה ולא תהיה בזאת בישראל. בחופן דבשלם התנאי הל' ושיב התנו מחדש ג"כ על זמן הבני וכן עו"ה הוי דינו ממש כדין תנאי של זמן הל' לכתחי' ים לחום אלא לעשות כן אבל בדיעבד התנאי קיים ומיליא המלוה מיד הלוה. ומיהו בבר בתבנו לעיל דאין זה מוסכם מדבני הלחי ז"ל אלא דשם שהוא מסוס הע"ר הוי דינו כיל"ר ואין מוליאין מיד הלוה למלוה וכמו שכ"כ לעיל בשם הרדב"מ ז"ל ושיין שם' מע"ם ח"ג בסופי בקונט' מירת דכייל בסוי"ת סי' ד' בד' ז' ע"ב דכתב דשם ה' כ"ע ז"ל ד' מ' ע"ב העלה דאך בשרמה לא דמיית לעלתר דיני הערמה אלא תמירת כל"ר ואילה מוה דייק בדברי הרשב"ח ז"ל ישו"ם ומוהרח"ם ז"ל סי' קס"ב ושוד ים כאן מהסוס' דשברי הכי אין מוכך להב"ד מלתר דכבר עלו ובאו בס' הסוס' ז"ל ח"כ הה ודאי יכול לומר הלוה ק"ל כמ"ד דהוי אם' ומחזיק כמה שבידו עכ"ד. ומיהו כבר בתבנו לעיל דגם רבני הלחי ז"ל לא ויבו לת הלוה אלא לזוליא מידו אלא הוא מטעם שהלוה שהוא המוחזק יבו"ל ק"ל. ברם בע"ד דבתחילת ההלוואה היא נעשית על דעת זו שקבל עליו בקנין לת ס' הפוסק המחייבו ואלא לומר ק"ל ואייב לתת הקנס הוא לחלוה מלתר דליכא כאן גדולי הפוס' ז"ל דס"ל דמותר לעשות כן ואפילו לבתחילה. וגם דבבי הלחי ז"ל בתבו דקבלת ס' הפוסק לא מהניית אלא לומר ק"ל במקום דליכא לוכרת עיין בס' בלר המים תיו"ד סי' ל"ו דבתב וז"ל בשירי ליה לוכור לקח הבוב בשער שקיבל עליו שיהיה נידון הבער עפ"י דעת הפוסק המעמידו והמקיימו לפי' שהניה דעת יחיד וכו' לין זה כלום וכו' ע"ש. עכ"ז בע"ד דהיינו בחיוב בתורת קנס דים כאן גדולי הפוס' ז"ל דס"ל שמותר לפי' לכתחי' לעשות כן הגם דליכא ג"כ דס"ל דלכתחי'

לזמר ק"ל וחייב לתת הקרן והקנס וכ"ל וכדלמרינן לקן בעניתין. לחו"ר רלתי בס' שער לחר ח"ת סי' ט' דכתב שם בגדונו זו תעשו סיכתכו תוך השטר שקיבל עליו המתפסק הנו' דעת הפוס' הרלשונים ומרן בס"ע מבלגם המחירים עיס' זו בפשיטות ושלח לומר ק"ל וכו' וממילא פלגי' ליה מכל ערשור ונמנוס שבעולם ושפיר יבלינן למימבד הכי דלי משום ליתל דרכיתל דלימורל הל ק"ל דכדרבנן מזלינן לקולל ובפרט דרוכל דרכוותל קמלי ובתרלי מזלי לקולל מה גס דלעבין לימורל כשר קיבלנו הורלותיו של מרן בין להקל בין להחמיר לל נשלר כ"ל משום ליתל דממונל וכו' היכל דמיקרל מקבל עליו בפירוש דעת המחירים עיס' זו בכל מרס ושלח יכו"ל ק"ל פשיטל ודלי קבלתו קבלה ולילל מלן דפליג בזה. ובלשר רלינו בס' בחמ"ת יו"ד סי' ה' שכ' להדיים בשניין רבית בדרך קנס שכיון שלין בו שום לי' ולדעת מרן וסי' שקבלנו הורלותיו לל נשלר כ"ל לעניו ממון דיכו"ל ק"ל הרי כשר קיבל בקנין ס' הפוסק המעמיד ומקיים השטר עפ"י שכרתו ושפיר מהני קבלתו להגיל מעשנת הקי"ל. וכמו שעמדו והסכימו הרבנים שקדמונו מוהרל"ן ומוהרל"ג ומוהרב"ג ומוהר"ם ובמהר"ל קוכו ומוהרח"ם ז"ל דמהני קבלת דעת הפוס' להגיל מעשנת הקי"ל כמו שהוכל בס' בחמ"ת שם. כ"ם הכל דמקבל בפי' דעת הפוס' המחירים עיס' זו דשפיר מהני ומעלי קבלתו בפשיטות לכ"ע עכ"ל יע"ש. ומיהל לחה דן לכ"ד דלילל קבלת ס' הפוס' בפי' ושלח לעשון טעשת הקי"ל דשפיר מהני קבלתו ומחחייב הוה לתת הקרן והקנס כלי שום פקפוק וכרור. וכל זה הוה לגד שנלמר דג"ד הוה כוי חיובו מסורת קנס וכמו שהוכל בספרי הפוס' ז"ל דלמי לריכים לומו למשכוני נפשן ולומר דמלחר דלילל בחתי קבלת ס' הפוסק המחייבו הו לומו וכו"ל קי"ל וכו' וכ"ל. וזה הוה דוקל לגבי זמן ח' מדעים מוחן בהיכל השטר מצל"כ לומעים שלח"כ שהסכימו עוד שילחלו המעות בידו ולילוכן בעל המעות ישביר לת הקרקע לילחדים ויעמול לת שכרה בשביל משוחו שהן בעלות מעל שמעון וכן עשו לימה שנים על סמך שטר הנ"ל ולל עשו דרך לחר להתיר הדבית וכמ"ש כן בשלמה. כל ודלי פשיטל דהוה לימור גמור ויובל הלוה לנכות לת הפשיטות שלקח הלוה מלחדים בכל חוהן הפנים מהמעות שהם ערין ביד הלוה שהוה מייב לו עוד בפי כתיבת הכומכילמה לשכר הם ביד הלוה עדין שלח פרעם. הנם דבשלמל בדין ל"ב סלוקי בלל וזוי לפוקי מינים הוה ולל מפקינן ועין בב"י רים סי' קע"ז מ"ם בזה. מלבד דהך מילתל לאו פסיקתל היל ובפלונתל מיבעיל ושפיר מני הלוה לומר ק"ל כמ"ד דסלוקי בלל זוי לאו לפוקי מינים הוה וכמ"ש המע"ם מ"ג בהגו' סי' ד'. עוד בה י"ל דזה הוי כלוקה שבירות של כמה פנים כר"ק ובזה לל בל לפייל שום דיכול לנכות הפשירות שלקח מלחדים מהמעות שהם נשלרים עליו בפי כתיבת הכומכילה. ובפי"ז לימו נכנם לדם זה בסוג פלונתל לחדיתי לו מנכינן מעטרל לשטרל וכמ"ש המע"ם ז"ל שם. דזה לל ניתן ליללור כ"ל במקום שהוה ל"ר משל"כ ברבית נמור. ומדון זה שהוה מלר דקיימל לילטרל והפשירו לילחדים ולקח שכירותו רבית נמור הוי והו"ל כלוה"ל הלוטי ודוה בחלרי דהוי ר"ק לו קיימל לילטרל ולדעת הטור סי' קס"ו וסי' לין ני' בין שם לומר בן בשעת הלוהה לו לילור הלוהה גנד שכירת הדמב"ם וכרותיו ז"ל ושם"ב. וכלמת לגיד דלדרכל דשתי יותר ניטה לומר לילוך ניסל דבל"ד דבתחילת ההלוהה משכן לו לת הקרקע הנו' בקנין ושטר ושלח לל יפרע לו לת הסך הנו' בומן פ' שלו הוה רשלי למכור ולמשכן וכו' ומסר לו לת המפתח וכודלי שזה

נעשה שלח בדרך השמכתא שאמר מעכשיו בפי' או לפי' שלא יאמר בפי' מעכשיו הילכך קנין ושטר וזמנו של שטר מוכיח ובפרט שהוא שט"מ גמור וגמטר ביד המלוה בעלמו דאז לכ"ע לא בעי שיאמר מעכשיו וכמו שהתרכמו בזה לעיל. בתופן הליכה תשמש כלל מאד השמכתא ומשעת מתן מעות הקנה לו קרקע הגי' המוסכנת מדין בע"ח קונה משכון שיסנור לוחו ונתן לו את המפתח לסונרו ושוב בעד הנאת חיבת מסירת המפתח חייב עלמו בשך שני זהובים וקיבל ע"ע ס' הפוסק. דכל זה מיהא וכל דהקנה לו את הקרקע קנין גמור מעכשיו שאם לא יפרעטו הסך הגי' בזמן המוגבל שיהיה רשאי למכור ולמשכן ולעשות בו כחפלו ולולגו כלאם העושה בשלו דמשעה רחשונה הקנה לו לחלעתא דהכי קנין גמור כתנאי זה שאם יפרעטו הסך הגי' פיחזירנו לו ואם לאו יהא שהוא רשאי למוכרו ולמשכנו ולהשכירו, וביון שכן בכלות הזמן המוגבל ביניהם ושלא פרעטו לוי טוי רשותו בידו להשכירו ולעשות בו כחפלו כאדם העושה בשלו מאחר דלמפרע בשלא פרעטו הוא קנוי לו משעה רחשונה בנתינת המעות וקנין ושטר ומסירת המפתח וא"כ כל שכי השכירות שלקח מאחרים הרי הן שלו ואין לרחובן הלוה בהם שום שיכות לבדי שיאמר שהוא רוצה לנכות השכירות מהסך שנשאר עליו חוב בהכומבייאלית דכוותי' דלעת עתה יותר נוטה לומר דלאו כל כמיניה וכנ"ל. ולגבי חיוב הכ' זהובים לגד שכ' שחייבו הוא מחורת קנס כשר כתבנו לעיל דמאחר דאינה בזה קבלת ס' הפוסק אינו יכו"ל שום קי"ל כלל וכנ"ל. ומכ"ש לגד הכ' שהלעת נוטה יותר לומר שחייבו שנאחריב בהכ' זהובים הגי' לאו מחורת קנס הוא כ"א הוא בעד הנאת חיבת החורת ומסירת המפתח לידו דבזה לא שייך להרשב"א ז"ל וסי' דאשכו לעשות כן אפי' לכתחי' דשייך היא כ"ד בזה יודו דמותר לעשות כן אפי' לכתחי' דשייך היא כ"ד כיון דחיובו הוי משום הנאת מסירת המפתח לידו. והנה דהנאה זו אינה שוה כ"כ עכ"ז מלבד שנאמר דאפילו שהנאה זו אינה שוה כ"כ הא קיבל ע"ע שהנאה הויא בשך ב' זהובים שחייב עלמו בהם בקנין ושטר ויכול אדם לחייב עלמו במה שאינו חייב וכ"ש היכא שים לו הנאה קלת כענד חיובו. עוד בה בשתעיין היטב תראה דמהנאת מסירת המפתח לידו נמשך ממנה הנאה גדולה לרחובן הלוה שני"ו יוכל שוב לדור בחוחו בית בלאי שום שכירות דאם לא היה מחזיר לו המפתח הנם המלוה לא הי"ל לדור בחוכו עכ"ז ים לו לסונרו וליטול המפתח ויהיה נשאר סנור ושוב לא יהיה לרחובן הלוה רשות לפותחו ולדור בחוכו אם לא ע"י שיהיה ביניהם דו"ד ושקלא וטריא ודיינא. משא"כ עכשיו שמסר בידו המפתח בלאי שום שקלא וטריא ודו"ד כלל ושי"ז נמשך ממנה הנאה גדולה נ"כ שיוכל אח"כ שוב לדור בחוכו. אין לך הנאה גדולה מזו ושלכן נתחייב בהכ' זהובים הנ"ל וכמו שכח הדבר מפורש בכת"י השטר שכתבו ביניהם שהקנה לו את הבית בהנאת קנין גמור מהורת בע"ח שקונה משכון ומסר לו המפתח שיהיה הרשות בידו לסונרו וליטול המפתח ובהיות הנאה דהחזרת המפתח חייב עלמו בהכ' זהובים ובקבלת סבורת הפוסק המחייבו הא ודאי פשיטא כל כה"ג כ"ש יודו דמותר לכתחי' לעשות כן וליכא שום חשש בזה. וחייב ליתן הכ' זהובים ליד בעל המעות ומכ"ם בנ"ד שבבר נתנם לידו שאין לו לחזור ולנכות חוחם מסך הכוומבייאלית שנשאר עליו. וגם אין לו לנכות מה שלקח מאחרים על סנך השטר ההוא וכנ"ל. זהו הנלע"ד המעט הוא להלכה כפי חשר השינה ידי יד כהה. ברם למעשה לריך תני לדעת גדולים יוסבי על מדין יודעי דת ודין אם יסכימו עמדי ויוכו המורים תהיה להם לסניף בדברים המוחרים. ואם לאו דברי לעו והיו כלא היו אלא הדברים. דברים הפורחים באויר מפרר ונזרה לרוח דברים הדברים. ואחת שאלתי מאת ה' שלא אכשל בדבר הלכה ואכוין למחיוחה של חורה דברים הנלחמים. הלב"ד מועט מן המעיין הכוטח בא מוסיף ורב:

הלעיר **עזרה הכהן טראב** ס"ע.

סימן י"ב

שטר שכחוב בו שחייב שמעון ת"ר גרוש לפורעם לרחובן לזמן נ"ת ותנאי היה שאם יפרע ת"ק גרוש בחוך יב"ח לזי יהיה פטור מק' גרוש הנשחרים מהת"ר ועבר זמן יותר ולא פרע כלים. ועתה בושן שמעון שליחו חייב לפרוע רק ת"ק גרוש כי קן' לחרת ים בו משום רבית. הרב ב"ד ס"ם ז"ל חיו"ד סי' ב' שאריך שם בזה לחייבו ליתן הת"ר גרוש והביא שם דינא דמרבין על השכר ואין מרבין על המכר והברי הפיס' רחשונים ואח"ז ז"ל למעשה דינו ישוע"כ. ואנכי הדל אחרי רחוחי בקונר תשו' הרא"ש ז"ל מחודשת שם' חזה התנופה שנדפסו שם' מ"ם להחיד"א ז"ל ראיתי שהי"ל להאריך עוד בראיות לחייבו בהת"ר גרוש בולם שכ"כ שם בשות ע' וז"ל לאובן שים לו שטר על שמעון בשך זהובים ונתפשרו ביחד שיוחרו מהם מקלחם ע"ח שהנשאר מהסיב יפרע לני' או ד' וחנים יהושים והובם השטר ע"י שלים שאם לא יפרע בבל זמן וזמן מה שחתנה עמו שיחזיר השלים השטר למלוה ויגבהו מובלם ולא יבבה מחובו מה שפרע בבר. ופרע שמעון מהסיב למיעד אשר יעדו וביזמן אחד מהזמנים לא פרע אוחו בך שהי"ל לפרוע והמלוה חובע מהשלים השטר בפי תנאו. תנאי ממון הוא זה ואין בלן אמכתא ויקיים השלים שליחותו בפי מה שהושלם בידו ויחזירנו למלוה שטרו ויגבהו מובלם כי לא מחל לו המותר אלא ע"ד שיקיים שחתנה עמו וכן בל ביולא בזה עב"ד ז"ל. ועיניך תחזינה דבדברי הרא"ש ז"ל יש רבותא יותר דאם לא יפרע לו בבל זמן וזמן המוגבל דיגבהו במובלם ולא יבבה לו מחובו מה שפרע בימים שעברו וקאמר דהנאי ממון הוא זה ויחזיר השלים השטר למלוה ויגבהו מובלם. דמזה יולא במ"ם לנדון ה' בדש"ם ז"ל דאינו לוקח המלוה מהלוה יותר ממחובו בלל כ"א דסך נרוש דהיה רולה לוותר לו אם היה מקיים תנאו עתה אלא קיים תנאו אינו מוותר לו והוא לוקח לותם דבודאי לפי"ד הרא"ש ז"ל דהנאי ממון הוא זה ולא מחל לו לותם אלא ע"ד שיקיים תנאו שהתנה עמו וכל כמה שלא קיים תנאו ממונו הוא לוקח וכמו שכ"כ בשטר בפי' והעד עדים ע"ז ופשוט דחייב ליתן הת"ר גרוש ולית דין לריך בוטס:

ברם בדברי הרא"ש הנ"ל דקאמר ויחזיר למלוה שטרו ויגבהו במובלם כי לא מחל לו המותר אלא ע"ד שיקיים תנאו. אבל הטבד הוק"ל דזה הטעם דלא מחל המותר אלא וכו' הוא בי"ם להמותר שיגבהו אלא מחל המותר אלא ע"ד שיקיים תנאו. ואינו בעתן טעם למה שפרע בבר בזמנים שעברו אלא יבבה לותם מחובו. ואם נאמר דלעניו מה שפרע בבר הוא נשמע וגבלל במ"ם בתחילת דבריו דתנאי ממון הוא זה ואין בלן אמכתא דמזה נשמע דמה שפרע בבר לא יבבה לותו. א"ב אי"ל או לתת טעם למה שויתר לו שחייב ליתנו דבמ"ם אתי. גם בפי' שטת הלבון המובן בבוגת דבריו דיגבהו במובלם ולא יבבה לו מחובו מה שנפרע בבר הוק"ל מאי שנא מהיא דאמרי' בם"ם מי שפרע מקלת חובו והשלים את שטרו ואמ"ל אם לא נתתי לך עד יום פ' תן לו שטרו והגיע זמן ולא נתן לו לא יתן השלים את השטר אזו אמכתא

ופסקה הרמב"ם ז"ל בפי"ח מה' מכירה ה"ו. ועם דים חילוק מעט בהגדרות מ"מ נכ' דבתרוייהו ים לאסמכתא. וע"ם בהה"מ ז"ל דכתב וז"ל ותפסד דלדעת רבי' אם הפסד ביד המלוה ואמ"ל אם לא פרעתיך הנשאר מכאן עד יום פ' גבה כולו ומה שנתתי מחול ה"ז נותה כיון שהפסד והמעות בידו וזהו שנתחוה במשלם דוקא ע"כ. והנ"מ ז"ל בפסד ס"ח הק' עליו דלמה תמריה בדרך תפסד וכמסתפק שהרי כבר גילה דעתו רבי' שדבר שהוא ביד הקונה אין בו לאסמכתא ומי גרע מחילה זו מהסיח דכתב לעיל אם אני חוזר בי ערבוני מחול לך שאם חזר בו לוקח קנה זה הערבון שהרי הוא תחת ידו וכו' ע"ש. וה' לשון למודים בדיני מוכר ע"ת ודיני לאסמכתא בד' מ"ת יפב לזה דה"כ משום דים לבע"ד לחלוק ולומר דע"כ לא כתב ז"ל דכל שהוא ביד הקונה אין בו לאסמכתא אלא היכא שהדבר ההוא בעלמו הוא דמחיל ליה ושוב אינו מוליא מיד המוחזק כהסיח דערבוני מחול וכהסיח המוכר ביה לחבירו או נתנו לו במתנה שכתב הרב. אבל במשלם שעדיו שהדבר ההוא אינו עיקר המחילה אלא שע"י שער זה יגבה ממנו כל חובו הו"ל כמו להוליא ולא קנה. והנה דכתב הה"מ ז"ל ומה שנתתי מחול לך מ"מ כיון דמחילה זו נורם להוליא לח"כ ול"ק וכ"כ שהוא דעת הרמ"ם ז"ל פ"ד דנדרים ממ"ש בד"ה ריש"ם וכו' ובד"ה ליבטלן וכו' דלכאו' דבריו סתרי לחדדי כמו שהק' הנ"ת שם אלא נ"ל דדעתו ז"ל דאע"ג דהתנה כך מ"מ כיון דע"י מחילה זו נורם להוליא לח"כ כל החוב הויא לאסמכתא ומה"ט בליג ריש"ו משא"כ בליבטלן דליכא אלא מחילה לבד. ולפי"ז ליתרלא ממילא קושית הנ"ן ז"ל שהק' לדעת רבי' מהא דמי שפרע מקלת חובו וכו' ודלא כהנ"ת ז"ל שכתב שהרלה זה קושי עלום ע"ל. וק"ט דמה נעשה אלא כן לדון קילור הגו' הרמ"ם ז"ל הנ"ל דהוסס הפסד ביד שלים ופ"י מחי' זו נורם להוליא לח"כ כל החוב וקאמר דתלוי ממון הוא זה ולא הוי אם' ויעשה השלים כפי מה שהשלם בידו. אבן לבי לומר לי כי היכי דלא ליהוו דברי הרמ"ם בקילור תעו הנ"ל סתרלי לדבריו שבמ"ח דכותה במ"ם ויגבה מושלם כ"ל דיגבה ממנו כל הסך הכתוב בשער בלא ויתור כלל החמנם מה שפרע בבר נכ"ה ל' יכ"ה וזהו דיוק דבריו דכתב ויגבה מושלם כי לא מחל לו המותר אלא ע"ד שיקייס הגלו שהתנה עמו. דנר' להעיקר כנותן ט' על מחי' המותר דוקא. ואין דבריו ע"מ שפרע בבר יכבה לו אלו לא כ"ח על מחילת המותר. ומ"ם בתחילה ויגבה מושלם ולא יכבה לו מחובו מה שפרע לו בבר מוכר"ל דהם דברי התנאי שהם התנו ביניהם. והוא ז"ל לא הולרך להשיב ע"ז דודאי תנאי זה בעל ולא השיב כ"ח

על מחי' המותר דוקא בנ"ל:

ובהאי דיעה דהביא ה' בדמ"ם ז"ל מדברן על השכר ואין מדברן על המכר העור ז"ל בחיו"ד סי' קע"ג כתב בד"ח בתתנה בתחי' המכר אם מעכביו בי' ואם לאח"ז בי"ב אבל אם מכרם בי"ב ע"מ לפורעו להא"ז יכול לומר תפרע לי מיד יאקח ממך יו"ד מידי דהוה כמוכר חובו בפחות וכו' וכמו שיכול למוכרו לאחר בפחות כך יכול למוכרו לזה עלמו. וכ' מכן ז"ל בב"י דהיא תוספתא וכו' והנ"י והמרדכי כתבו דבעי' שיגמר המקח ויזכה בו הלוקח קודם שיאמר לו תן לי עכשיו בפחות. ואם לומר דאל"כ לאסור לקבל ממנו בפחות מה ודאי ליתא. אלא עכ"ל דאסור לקבל ממנו אח"ז שפסק דהו"ל כמפרש אם מעכביו הרי הוא לך בי' מלעיס ואם לנורן בי"ב דאסור והא לא הוו לריבי לאסמוטינן דפשוט הוא ע"כ. והב"ח ז"ל כתב דדברי הנ"י בבאן אם מנומנמים וכו' שים בהם פ"ם ע"כ. ואחמ"ר מעל"ה תמיהא דדברי מכן הנ"י ז"ל הם מוכנים דכוותו לומר

דמ"ם דהא דיכול לומר תן לי עכשיו ואקח ממך יו"ד ה"ד אחר שגמר המקח לא בתו לסלול דאל"כ אלא נגמר המקח דאסור לקבל ממנו עכשיו בפחות דהא ודאי ליתא ר"ל דליכא למימר דבתו לסלול דנ"ז דודאי גם אלא נגמר המקח אם רוצה עכשיו לקבל ממנו בפחות שרי וא"א לומר בכוונת דבריהם דבתו לסלול דנ"ז דפשיטא דהוה שרי אלא ע"ל דכוונת דבריהם הוא שבתו לאסמוטינן דאם לא נגמר המקח ועשה פיסוק ביניהם לומן פ' בי"ב וא"ל תן לי עכשיו בפחות ולא נתן לו עכשיו דאסור לקבל ממנו אח"ז כמו שעשה הפיסוק ביניהם י"ב דהו"ל כמפרש אם מעכביו בי' ואם לאח"ז בי"ב זהו שמוכר"ל מה שבתו לאסמוטינן. ובייס הנ"י ז"ל ע"ז וכתב דהא לא הוו לריבי לאסמוטינן דפשוט הוא דאסור מאחר שלא נגמר המקח עדיין כנ"ל בכוו"ד ז"ל וכ"כ שפי"ד ה' בדמ"ם ז"ל שם בקילור. גם המחנ"ח ז"ל בה' מלוה סי' ל"ח כן הבין בדבריו דכתב שם דמדברי הרמב"ם ז"ל שכתב וכשיתבטנו בדין הוא מוטל אלא כפי מה שהיה שוה בשעת המכר מוכח דכל היכא דהיה שוה י"ב ה"ז מוטל י"ב ואעפ"י שהתנה ולא נהב"י שעמ"ם הרמב"ם בלוקח חפץ בשויו ע"מ ליתן לאח"ז רשאי לומר לו תן לי עכשיו בפחות דאילו לאחר שנגמר המקח אבל קודם שנגמר המקח אם אמ"ל תן לי מיד בפחות ה"ז כמי שאומ"ל אם מעכביו בי' ואם לאח"ז בי"ב ואסור לקבל ממנו אח"ז בי"ב ע"כ וזה הוא כמ"ש עכ"ל. כרם מאחר דדברי הנ"י והמרדכי מוכרחים הוא לפרשם בהכי וכמו שהכריח הב"י ז"ל ח"כ הו"ל לכתוב דבריו על שלשתם יחד. מיהו י"ל דמ"ש כן על הב"י ז"ל דוקא יען שדבריו המה בלו ע"ד הרמב"ם בלוקח חפץ בשויו ע"ז הביא הא דבעינן שנגמר המקח וכו' משא"כ דברי הנ"י והמרדכי אפשי"ל דהם מדברים בלוקח יותר משויו הא במוכר בשויו מותר. וה' בדד"ם ז"ל שם בשוה"ם כתב ע"ד המחנ"ח ז"ל דהיכ"ל דמ"ם מכן לא מכרצת דקא הדר ע"ד הרמב"ם ודאיתא דקאי על שאר פוסי דמילי במוכר חפץ ביותר משויו יע"ש בב"י שאין זה מוכרע ט"כ. ואחמ"כ עיעא דשפיר חזי בדברי הב"י דמוכרע הדבר דדבריו הם קיימי ע"ד הרמב"ם ודברי הנ"י והמרדכי הם מוסכמים אללו כמה שהכריח ופי' בדבריהם וקאמר דלא הוו לריבי להאמוטינן דפשוט הוא והכיא דבריהם על מאי דקאי הוא בתחי' ע"ד הרמב"ם ז"ל דכ' דלדעתו ז"ל גם במוכר בשויו בי"ב אם אומר אם מעכביו בי"ד ואם לאח"ז בי"ב אסור וכמו שהכריח המחנ"ח כדעתו ברם תיהו ז"ל דכ הגיה ופליג ומחיר ליטול י"ב בשהיה שוה בשעת המכר י"ב:

ולע"ד ים להכיח דאיה ממוהרשד"ם ז"ל דס"ל דאף שהיה שוה בשעת המכר אסור דכמו"ד סי' ס"ט בגדונו בסחורה של ראובן שהיה מוכרח למוכרה במדודים כדי לפרוע לבע"ח וקנה חותה לוי לזמן בתנאי שחייב לוי לחתוך הדי"ה בתוך שני חדשים בכו"כ למחה ותנאי זה היה לסיות שראה לוי ריוח הרבה במקח ההוא ביתר שלא אם היה לוקח חותה במדודים ובהגיע זמן הב"ת בא ראובן לתבוע מלוי שיחתוך הדי"ה ושובן לוי שאין לו מעות לחתוך הדי"ה מה יפרע לוי. והשיב כי משא ומתן בזה ים בו לאסור רבית והביא דברי המור ומ"ם מדן הב"י בשם הנ"י והמרדכי דבעינן שיגמר המקח ויזכה בו לוקח קודם שיאמר לו תן לי עכשיו ואל"כ אסור וכו' ושוב אסיק לדיוק דבמדונו דחיכא תנאי והמקח בטל נמלא שעתה מחדש קונה הלוקח והמוכר יכול ליקח י"ב כמי שמוכר סתם יעוש"ב. הרי דבגדון הרב ז"ל דהיה במקח ריוח הרבה ביתר שאת ועכ"ז לו מטעמא דחיכא תנאי בדבר והמקח בטל הוה ס"ל לאסור

לחסור הגם דהיה שוה שהיה בו ריוח הרבה דנראה דהוה שוה כשעת המכר כמו שהוא לוקח לחח"ז עכ"ז לא התיר כ"ח משעם דחיכח הנחי בדבר וכו' וע"ז הוח מביח מ"ם מרן הכ"י בשם הג"י והמרדכי בחחי' וכנ"ל. ועיין בהמפ"ל ז"ל שם דהביח דברי מוהרשד"ם ז"ל והחריך בשם יעו"ש:

שוב חקכ"ר לה' מוגל מקם ז"ל בסי' דו"ה דהחריך במתנה חי מעכשיו וכו' חם חיסו"ח גם במוכר כשוויו כ"כ והביח דברי הרמב"ם והרמב"ן והעור ז"ל ומחר הפוס' וכחב דמה שכ"ל בזה המחוור שכלום דמעולם בדבר שהוח שער יהוע חו שומחו יהועה ופי' וחמר לה מעכשיו בק' וחם לגורן בק"ך וחוחן ק"ך הם שוים עתה בשוקה חריפח ששער שלו הוח בכך חו ששומחו שלו יהועה ששוה כך חליכח דכ"ע מוחר גמור משום דחין כחן חגר נער ומ"ם חם מעכשיו בק' היה רוחה למחו"ל ומה שחסרה במחני' הוח בדבר שחין שומחו יהוע ושער קבוע ובזה במפרש חסור והחריך בזה להסביח דברי הרמב"ם דכחב דחיכו חייב ליחן לו חלח מה שהיה שוה כפי הדברים הנ"ל ובזה פי' דברי מוהרשד"ם בחשובה הנ"ל דחף שמדברי השחלה נרחה שלח היה חוש' על המקח כלל חלח שהיה שיוויה. מ"מ כיון ששחמח הוח שלח היה שער שלו קבוע וגם לח היה שומחו יהועה לפילו שהיה שוה כל חפייח שון דחסור הוח במפרש חם מעכשיו וכו' וחי"ל להחריך זח"ד הרב ז"ל. גם החריך כמ"ש מוהרשד"ם ז"ל בסוף בעין התנחי ומקח בחיסור וכו' יעוש"כ. הנה גם ה' מוגל מקם ז"ל התיר בשהיה שוה י"ב ופי' וחמר חם מעכשיו וכו' כפ' המחב"ח והבדה"ם ז"ל בנרם הוח ז"ל לח התיר בזה כ"ח בשהיה השער קבוע וגם שומחו יהוע חלו גם במפרש חם מעכשיו וכו' מוחר וכלח"ה שחין השער קבוע וחין שומחו יהוע חפי' שהיה שוה כן כיון המגרים לח יהן לו שלח מה שהיה שוה ממש בחותו זמן לכל מי שבח לקנות במעות בעין והמחנ"ח והבדה"ם לח זכרו לדברי ה' מוגל מקם ז"ל. וקם בדברי המחנ"ח בד"ה והיה כ"ל לומר וכו' חילק כמו שחילק המוגל"מ ז"ל. ובפ"ע סי' קע"ג ס"ג מכר לו סחורה בי"ב ע"מ לפורעו לחח"ז יכול לומר לו חפרע לי מיד ולח חקח ממך חלח עשרה. כחב מורם ז"ל בהגהה ודוקח שכבר נגמר המקח בי"ב וזכה בו הלוקח כבר חבל חם קודם שנגמר המקח חמ"ל חפרע לי עכשיו יו"ד שוב חכור ליקח חח"ז י"ב. וה' פחחי חגו' שם בסק"ד כחב ע"ז וז"ל עיין בס' חפלרח למשה דכחב דחפי' שוה י"ב חסור דמ"מ כיון דנחרלה ליקח יו"ד הרי חילו הי"ל מעות ליקח ביו"ד ובשביל המחנה מוכן לו י"ב ע"ם ע"כ. ולח היה לריך להביח זה מס' חפלרח למשה שהרי מרן הכ"י ז"ל נר' כן דס"ל וכמ"ש המחכ"ח ז"ל כדעתו וגם מדברי מוהרשד"ם ז"ל נרחה שכן ס"ל וכנ"ל. ויש לעיין בדברי שעה"ת שער מ"ו ח"ד סי"ב ובדברי הג"ת ז"ל שם חות כ"כ דלע"ד יש מדבריהם נפקוחח לזה:

א. עיין בס' פחח נגב חיו"ד סי' י"ד דחס רחובן ימכור למעון הפוליסח בכחי' ומסירה נחלח שחין כחן הלוחה חלח שקנה בפחות והויח מכירה גמורה. וחפ"י שמחניס שחח"ז קנוב יחזור החחריות על המוכר מותר. וריחיה לזה ממ"ש הסמ"ע ח"מ סי' ר"ז עמ"ש הש"ע וכן המוכר חו הלוקח שהתנה שיחזיר לו המכר בזמן פ' חו כשיתן לו המעות הרי המכר קיים ויחזיר כמו שהתנה. וכ' הרב דל"ד למ"ש דחס התנה המוכר לכשיהיו לי מעות החזירם לי דחסור הלוקח לחכול הפירות. דהחס שחני כיון דכל שעה שירלה נותן המעות חי"כ

מכר חלח הלוחה. חבל הכח כיון דעד זמן קלוב ח"י ליתת המעות הו"ל מכירה לזמן קלוב ומוהר לחכול הפירות בזמן הקלוב. גם הפ"מ ח"כ סי' פ"ע החריך להוכיח דכל דמהנה דעד זמן הקלוב לח יוכל לחת המעות אלא לאח"ז הקלוב חי"כ רביח. וח"כ ה"ה בנ"ד כיון דמוכרו לו כדינו והחחריות על הקונה ע"ז הקלוב לקח דמתניח דחח"ז יחזור החח' על המוכר שרי. ליכרח שהפ"מ ז"ל שם כתב עוד דמדברי מוהרימ"ט משמע לחסור גם בם' כהו"ע כי' לחסו' וח"כ ה"ה בנ"ד וכו' עש"כ. וכתבתי דברי הפלנ"ע ז"ל חולי ים ללמוד מדבריו להקל לענין הכומביליה שים ליסר' על הגוי ומוכרה ליסר' חחר בפחות לריך שיהיה החח' בולו על הלוקח כדי שלח יחזור על המוכר בכל לך הכומביליה ויהיה רביח בדבר כנודע וכחב לו ג"כ דהו"ל כמכירה ומסירה חולי ים לד להקל עפי"ד כיון דליכח זמן קלוב גם שחח"ז יחזור החח' על המוכר בכל הלך וזה לי למזכרת לעת הפנחי ג"כ חשנה פ"ז:

ב. הרב רחם יוסף ליסקחפח ז"ל חח"מ סי' ג"כ כ' כיון דלח בחיב בחו' חזרת הרביח כמ"ש בגזלה חשער דלח מיקרי לחו הניחק לעשה וזוקים עליו המלוה והלוה חע"ג דחפשר בחזרה ע"כ. וחנני העבד קל"ב ע"ד דהרי מבוחר כש"ם בפי' דלח לקי וכ"פ הרמב"ם בה' מלו"ל פ"ד הג' וז"ל חעפ"י וכו' חין לוקין וכו' ע"ש ובודחי דגם הטור כן ס"ל. והמפ"ל ז"ל שם ה"ו הביח סוף דברי הרב רחם יוסף הנ"ל והק' עליו וחנני לח ידעתי מדוע לח הביא עליו עמ"ש בחחלת לשונו בנ"ל וע"ש:

סימן י"ג

אם נתן מקבל עיס' לבעה"מ ריוח שנה ושניהים ושוב טוען שלח היה ריוח ורולה לחסוב מה שנתן מהקרן נוה דינו הנה מרן בש"ע ח"מ סי' פ"ח ס"ל כחב וז"ל המחעסק בשל חבירו ונותן לו ריוח בכל שנה ולבסוף טוען שלח היה ריוח ורולה לחסוב מה שנתן בשביל הקרן. חי יהיב ליה ריוחח בקפי סהדי ח"ב מודה ליה דהי יהיב ליה בשם ריוחח חמ"ל לאו כ"ב השחח. נמיחשב ליה לשם קרנא וגבי ליה כוליה חע"ג דלח חמר ח"ש. חבל חי יהיב ליה בסחמח משחבע דלח הוה ליה ריוחח ויחסוב מה שנתן לו בקרן. וי"מ שחפי' נתן הריוח בפני עדים חם לח חמר ח"ש חפי' נהנה לשם ריוח יבבע עבשיו שלח היה ריוח וכל מה שנתן יעלה לו לשם קרן ע"כ. וסברת הרחשונה היח סברת בעה"ח וס' הב' היח ס' הרחכ"ד ז"ל. וכ' הש"ך ז"ל בסקע"ז דע"ב ל"פ הרחכ"ד על בעה"ח חלח בבה"ב בשין הקרן בע"פ. חבל חם ים לו על הקרן שער וכה"ב בשין שהיה מוכרח לשלם לו הקרן בלי שום טענה מודה ליה דלח שייך השטחה ולו' עדין ים לי תחת ידי דהח יכול זה להוליח ממנו בע"כ הקרן בבח השער וכו' ודחי נתינה גמורה היתה וכנ"ל עיקר לדינח. ולפ' הרחשונה חע"ג דיכול לומר פרעתי הקרן חינו נחמן לומר טעיתי וסבור הייתי שים שם ריוח כ"ח עד שיכרר שטעה דוקח דחם חינו מכרר שטעה חף שחומר שטעה חינו נחמן חע"ג דים לו מינו דפרעתי הקרן ע"ם. גם המגי"ם ז"ל בח"ח סי' מ"ג חילק כן בהם"ך ז"ל בין שטר לבע"פ דשם בנ"ד ההלוחה היתה סך ן' פרחים ופרעו מהם י"ב והמתעסקים טוענים שלח היה שם ריוח ומה שפרעו הי"ב מעיקר סך הן' פרחים. וכתב ע"ז דחם היה שטר ועדים חינו נחמן לומר שנתן לשם קרן חבל כל שלח היה חלח שטר חחוס בחח"י ולח כחוב בו נחמות דיכול לטעון פרעתי כפי"ד הפוס' ז"ל

ז"ל לזי יכול ליתר שלא היה ריוח ומה בפרט יבבה מדקדק ע"כ. והנה דלית הטעמים של הס"ך והמכי"ט ז"ל שויס דהס"ך הוא מדכר לאם יש מפתי' שער בפניעת הקרן ושלה קאמר דלזנו נאמן לומר דמהקרן פרש. והמכי"ט דכרו הוא על זקיפת הן' פרשים לאחר שהרת החבון ושלה קאמר דאם היה בשער ועדים לזי לזנו נאמן לומר שמה שנתן קודם היה מהקרן דמאחר שעשו חבון ונשאר מזיב לו הן' פרשים ועשה שער בזה לאו כ"כ. ברם היכא שלא נעשה שער אלא שער חש"י ויכול לעשות פרשתי כיון שהן בו נאמנות לזי נאמן כמינו זה לעשות דמה שנתן בכר הוא מהקרן ולא מהריוח בשטעת סיסת ביעו"ב. מ"מ מכללות דכרי המכי"ט ז"ל בס מוכח דס"ל כהס"ך ז"ל דכתב שם ומה שעושין כה"ר דוד שהתה עם הר"מ שיתן לו הריוח וכו' ואפילו תגלי זה היה נכתב בשער נר' דיכול לומר וכו' דנאמן השתא מינו שיכול לעשות פרשתי כתחי' כדאמרן וכו' ע"ש. הרי דלא כתב דנאמן לומר דמה שנתן הוא בשביל ריוח כ"ש משום דלית ליה מינו השתא דיכול לומר פרשתי כיון דליכא כ"ש תש"י וכו'. מינה דאם אינו יכול לעשות פרשתי וכנון דשער הכתוב בשיקר הקרן הוא קיים בתוכן דליכא טעמת פרשתי דכע"כ הוא מולית ממנו לזי אינו נאמן לומר דמה שנתן היה בשביל הקרן וכמ"ש הס"ך ז"ל

ושויס הס בס' זו:

וראיתי בס' לב שלמה סי' ד"ן כוף ד' ט' ע"ב דכתב שם וז"ל גם בתוב בשלה שגם המכי"ט ס"י מ"ב חילק בהס"ך לזה תומר לעולם דמי שרוצה דכרי המכי"ט בשורשם אין מהם לא שזר ולא נגד לנ"ד שבנדון המכי"ט היה לאחר שחלקו וכו' וש"ו כתב דאילו בהכ לי שער וכו' אבל בנ"ד שלא נתפרדה החבילה ולא נכתב שער מחדש לא דיבר המכי"ט ז"ל. לאנשם הס"ך ודאי לכאי נאיה דבדאיכא שער על הקרן לפי' הראנ"ך ז"ל מודה דלא יועיל טעמת השטחה ע"כ. ולע"ד נר' שגם דנדון המכי"ט ז"ל הוא בלאחר כתב מ"מ מכלל דבריו משמע דס"ל בהס"ך וז"ל דזיל בתר טעמת וכמ"ש וה"ה כאנחה. ובלומדי בדכרי המכי"ט ז"ל ראיתי דיש לעמוד בדבריו דכתב שם וז"ל שאם היה תגלי בשעת הקנין שלא יצדקם עם מעותיו לו עיש' שלהם כ"ש שיעשקו בהם בפע"ל ושיהא המתעסק חוי הוא קרוב לשכר אם היה בוש ריוח בלזנו כאנחה שעשו בתוס"ז ולין לו בהפסד אם הפסידו לפי' תו"ז כיון שעשה המתעסק ע"ש. ולפי עבדה לן ירדתי לסו"ד בטעמה זאת ומה שהציב בתשו' ע"ז דבשלמת אם היו המתעסקים רוצים לנכות מהקרן מנד ההפסד שהיה לו היה מועיל טעמה זו דמאחר שעשה מהתגלי הדין הוא עם בעה"מ שהוא קרוב לשכר ורחל"ה. וע"ז יכול שפיר תשו' הרב הדין עמו אם היה התגלי בשעת הקנין. לבל מאחר שכל טעמת המתעסקים הוא על ה"ב פרשים שנתנו לו בתורת ריוח שרוצים לנכות לוהם מהקרן ולתת לו ל"מ פרשי' דוקא להשלים על הן' פרשים של הקרן. ובעה"מ אינו רוצה לנכות מהקרן היב"פ שלקח בתורת ריוח. וכיון שלא הרויחו בכל עסקיהם כמו בכן נר' מסוף נתון השאלה והם רוצים לפרוע כל הקרן מה יתן ומה יוסיף אינו התגלי. ואם דטעמת בעה"מ היא דכיון דשינו מהתגלי תוי גם כי לא הרויחו בכל עסקיהם אינו מכבה היב"פ שכבר לקחם מהקרן דקרוב לשכר הוא אם הרויחו שום ריוח בתיזה סתורה שעשו בתוס"ז ולין לו בהפסד אם הפסידו וכו' וכלומר דמאחר שעשו גם כי לא ירויחו אינו מנכה היב"פ מהקרן. ושע"ז נאה התשו' דאם היה התגלי בשעת הקנין לזי הוי הדין עם המזהן וכיון שלא היה התגלי בשעת הקנין לא הוי אינו והדין הוא עם המתעסקים. הוא מן התימה לו' כן אאם

שיעה מהתגלי גם כי לא היה ריוח בכל עסקיהם ולדרכאי היה לפיכך שהיה הפסד בדבר שיכול הדין נותן שיקח היב"פ בתורת ריוח ולא יש בו לישור רבית זה לין הדעת נוטן להתיר מאחר שלא היה התגלי בעיניהם שאם שיעה מהתגלי שיתן בתורת קנס כו"כ כפי דעת מהפוס' דס"ל דבחופ"ז מהני להגיל מחישור רבית יעו"ש וכבר התרכתי בזה לפי הדל במ"ח וכיון שלא היה זה בתורת קנס גם אם היה התגלי בשעת הקנין שלא יערבוס וכו' מ"מ לינו מועיל תגלי זה לעשיהם מותר לח"כ שיקח ריוח אגם שלא יהיה ריוח בכל עסקיהם:

וראיתי לה' חו"מ דכתב ע"ד הס"ך הג"ל וז"ל דמיירי דהריוח עולה יותר מפלגת של הקרן דאל"כ מה בכך דהוה מלוה בשער אם יש לו מינו דנאמנו על פלגת שהוא פקדון ונאמן כמינו מ"ש מלוה ע"פ או מלוה בשער ולכן דכרי הס"ך ז"ל כתומים ול"ע דדוחק דיהיו הריוחים עולים יותר מפלג הקרן ע"כ. ועיניך תחזינה דשאר הפוס' שהביאו חילוק הס"ך לא משו ולא חילקו בזה היכא דאיכא שער על הקרן דכתב הס"ך דאפילו הראנ"ך מודה. ועיין בס לב שלמה שם בס' ד"ן דכתב והאריך בדכרי הס"ך ולנו דיש קס"ד לומר דאינו מודה הראנ"ך ולבסוף מסיק והביא הכרחיות לקיים דכרי הס"ך דהיכא דיש שער גם הראנ"ך מודה. וכתב דלפי הס"ד דאינו מודה הראנ"ך ה"מ בשער עיים בעלמא אבל בשיש בשער נאמנות מפורש עפי"ד הקל בשני ע"כ אפי' נגד הודאת פיו אפי' הראנ"ך ז"ל מודה דאינו נאמן מה שנתן לו אלא מהריוח דאינו יכול לעשות היה הפסד ולבס קרן נתנם וגם טעיתי אינו יכול לומר ולא שייך כיה טעמת טעיתי ולא טעמת השטחה והשבועה עש"כ. ובדכרי הראנ"ך ז"ל דכתב נשבע שלא היה ריוח וכו' תמה מכן הב"י ז"ל איך יכול להשביעו מספק ותי' דשבועה זו מדין השומ'. והב"ח ז"ל הק' עליו דמה לו עם הראנ"ך דגם על הבהט"ע תפול קושיתו. וה' ביה תבריסם סי' ל"ב דמ"ב יש שם לדכרי מכן ז"ל במה שפירש לדכרי הבהט"ע ע"ש. ולא זכר אר שכבר הפריסה שם בסי' פ"ח סי' ן בדכרי הבהט"ע ע"ש. ועיין בשו"ת הרי"פ ז"ל סי' ע"ח דכתב בטוען המתעסק ואמ"ל לרחובן דבשנולת הריוח ידעת שאין שם ריוח שלא רשם ממוך נעלת. והביב דיבשב שמעון שלא היה שם ריוח וכי כל מה שנתן לרחובן היו שלא רשם ממון וכו' ע"ש. ובכרכת ל"ל דקיל במוכן דחש"נ דלא מזכר בשאה דרחובן מכחים טעמה ואת מ"מ ודאי דרחובן מכחים כזה ולזה פסק דלריך שמעון ליבבע דאל"ם שבועה למה. ודוחק לומר דהגם דמודה רחובן לטעמת שמעון לריך שבועה שכל מה שנתן לרחובן היו שלא רשם ממון. דא"כ למה לו לשמעון יבבע דלא היה ריוח מאחר דגם רחובן מודה בזה ת"ו כדאמרן. וסברמו היה כדכרי הבהט"ע שהביא מרן בסתם בתחילה:

והרב בני יהודה ח"ב סי' פ"ב וה' ביריך ילמק פאם ז"ל חיו"ד סי' ת' התריכו בעניו זה ולא העלו בזכור"ם לדכרי הטור ומכן ז"ל שבמ"מ סי' פ"ח ושבמיו"ד סי' קע"ז ס"ך בלל והולרכו להביא ראיות לדבריהם ממ"ח ע"ש. ושו"ב בס' בנ"י אחד דכתוב שם על הגליון מכתי' מוהר"ר מסעוד פינטו ז"ל על מה שהבי"י למד לגדונו מש"ע סי' קכ"ו וכו' כתב וז"ל תמהני דמה לו להביא עלות מרמוק דהרי מפורש כן בש"ע ח"מ סי' פ"ח ס"ל בדין המתעסק עלמו שנתן ריוח לחביבו דאם יבבר אח"כ בעדים שלא היה ריוח טעמתו טעמה ע"ש ע"כ. וה"ה מאריה דאתרין במוהר"י ענתיבי ז"ל כתב עליו וז"ל לק"מ דהתם מיירי בע"פ כמ"ש הס"ך בסקט"ז והכא כ"ד מיירי בשקדם שטר הראשון וכתב שטר ב' כמ"ש בשלה. הן אאת

אמת שהרב היה לריך הכא להביא הך דיבא ולישא ולישן
בו בדברי הש"ך ולהביא הוא אח"כ רחיותיו עכ"ד. וכ'
דכוונת תירולו הוא דמהסיא דסי' פ"א אין להביא ראיה
מאחר דהש"ך כתב דמייבי בע"פ לכך אמרי' דאם יברר
אח"כ בעדים דלא היה ריוח טעמה טעמה. ברם נדולו
שהוא בשטר גם כי יברר בעדים דלא היה ריוח י"ל
שאין טעמתו טעמה ולזה הולרך הרב להביא ראיה לנדולו
מהסיא דסי' קכ"ו בדין המחלה. ואחמה"כ לע"ד אין
לומר כן בדעת הש"ך דס"ל דבשטר אף אם יברר שעשה
ולא היה אם ריוח דאין מעמתו טעמה. דהרי לפי הסברת
הא' שהביא מכן ז"ל בסתם לפי פי' הש"ך ז"ל כך לי
בע"פ כמו בשטר לענין שאינו נאמן לומר טעיתי דהנם
דבע"פ יש לו מינו דפרעתי הקרן עכ"ז אינו נאמן לומר
טעיתי כ"א עד שיברר בעדים אז טעמתו טעמה. מינה
נ"כ כשיש שטר דמודה הראב"ד ז"ל דאינו יכול לטפון
טעמת השטחה ומעמת טעיתי אם יברר בעדים דלא היה
אם ריוח ודאי דטעמתו טעמה. והדעת מכרעת זה דאחמר
דמה שנתן לו כשר אם לא היה אם ריוח בבירור אז
הוי חסם ליסור רבית ויש שסובר דהוי ר"ק עיין בס'
ביכך יאמק אם מ"ב השטר שכתוב על הקרן מה יושיענו
לאיסור רבית להיות פורח בחויר. ומוכר"ל דמ"ם הש"ך
דמייבי בע"פ הוא לומר לענין אם כופר ואומר לא נתתי
לך לסם ריוח והלה מכחישו דנשבע ונפטר אחם הי"ל
שטר שאינו יכול לומר לא נתתי לך לסם ריוח ושיהיה
נאמן בשבועה ומה שנתן יעלה לסם קרן זה ל"א הכי.
משא"כ אם יברר בעדים דליכא ריוח לע"ד י"ל דלכ"ע
אית להו דטעמתו הוא טעמה. וכיון שכן למה לו להביא
ז"ל להביא ראיה לנדולו מהסיא דסי' קכ"ו הרי ממקומו
הוא מוכרח. מה נם דהראיה מסי' קכ"ו של המחלה
אתם המחלה לא היתה בפני עדים שיהיה דומה לזי
לנדולו שהוא בשטר וכמו שהביא הית ז"ל בשם הסמ"ע
ומהדיוק הוא ברולה לדייק דאם יכול לברר שטעה בכל
ענין יכול להוציא ולהסמך ע"ד הש"ך שכתב ע"ד הרא"ם
שדברין ל"ע דהדעת נותן כיון שמברר הטעות בעדים
פטור וכו' ומדוע נכנים עלמינו בדוחקים ונניח מקור
הדין אשר ממנו יולא הדין נם לפי דברי הש"ך שכתב
דמייבי בע"פ וכנ"ל. ומלבד ההכרח הנ"ל בדעת הש"ך
שכן ס"ל דנם כי היכא שטר אם יברר דליכא ריוח אזי
יתבזב מה שנתן מעיקר הקרן. עוד בה תומר דאם נאמר
שס"ל להש"ך דכי היכא שטר נם אם יברר ל"מ ח"כ הוו
דברי הש"ך סתרא"י ניהו מסי' פ"א לסי' קכ"ו ח"ו
כדאמרן. תוק"ל על הנמ"י ז"ל דהביא ראיותיו לו' דאם
יברר אזי נאמן לומר טעיתי נם להוציא ומסוכות שלו
מדברי הש"ך קשה דמלבד דהש"ך בסוף דבריו כ' דהרא"ם
עיקר טעמו דאינו נאמן לומר טעיתי הוא משום שנכר
נתן וכו' נם הש"ך מודה להרא"ם מזה הטעם שנכר
נתן וכמו שכן נראה מפשוט לשונו כאשר יעו"ש עוק"ל
דאח"ל הש"ך הוא בניע על הרא"ם ואיכא דס"ל כוותיה
מ"מ מידי פלוגתא ל"ע ומאחר דהרא"ם ז"ל וסי' ס"ל
דאפי' שנודע שטעה אינו יכול להוציא מה שנכר נתן
ח"כ יכול המוחזק לומר ק"ל. ואיך הוא ז"ל מביא ראיה
ופסיק ואמי דאם יברר שטעה יכול להוציא בתופן שדבריו
ז"ל לי ל"ט. ועיין נם' לוהל ילחק סי' כ"ח דהביא נם
הדדמ"מ ת"ב סי' י"ב ומנן שאול סי' י"ב דפסקו דאחמר
הנתינה מה שנתן נתן וא"י לטעון טעיתי אף שיכול לברר
הטעות בעדים ובשנתן הטעות לא היה יודע הטעות
אפי"ה אינו נאמן אח"כ לומר טעיתי. ואילך מנדון דידיה
לנדונם ז"ל וכתב עוד דלא אמרו כן אלא לתוקומי ממונא
אבל בנ"ד שהוא להוציא לכ"ע נאמן לומר טעיתי כאינו
דפרעתי אף דתפס אחר בשרש ממעות לאחרים דמ"מ
הרי תפס כמ"ם המפק"ן וכו' דכלל מסור בידינו המצ"ה
ע"כ. דמבואר דלא נאמן לומר טעיתי להוציא. וכנם דיש
סוברים דבשמברר ההכר בעדים לפלוג בשר שרש חוזר
ומוציא ממנו וכמ"ש הוא ז"ל בסם ה' שרי נדיק סי' ט'
ומוהרש"ך ז"ל בח"ב בהשמטות וכן ס"ל לאחה פוס'.
מ"מ מאחר דנודע דפלוגתא דרבוותא היא דאיכא דס"ל
דנאמן במינו להוליא ואיכא דס"ל דאינו נאמן במינו להוליא
וכאן שהביא כ"ו מרן החבי"ב ז"ל בבנה"ב סי' פ"ב בהנב"ע
בכללי המינו אות ן' וסיים שם דמאחר דנתבאר דהיי
פלוגתא דרבוותא אי"ש דהמצ"ה ע"ש. א"כ לא הו"ל
להבי"י ז"ל בנדונו לפסוק בפשיטות דיכול לומר בשיעי
להוליא מאחר דנתבאר דבפלוגתא מבעיא:

ומוהריב"ל ז"ל בח"א סי' ל"ג כתב דיכול בתשין
לומר ק"ל בהרא"ש ז"ל דהא לפלו
נגד רוב הפוס' יוכל המוחזק לומר ק"ל דמישועיא וכו'
כ"ם בנ"ד לאיכא אלא הני תרין לתריותא דפליני בהא
פלוגתא ע"כ. ובראותי דב"ק הוק"ל אני הדל מכח דברי
מרן הב"י ז"ל והש"ך ז"ל שם בחות ע"ב דלאו דוקא
תרין הוא דפליני ושו"ר דמוהרש"ך ז"ל הק' עליו כן דהאיכא
בהא"ע ובשא"ם דפליני עליה דהרא"ש ז"ל. וה' לב
שלמה בד' ע"א כתב דמ"ם מוהריב"ל ז"ל כן הוא לפי
אלא ראה דברי הבעה"ת שכ"כ וכו' וסיים שם דלדיוא
אין לומר ק"ל דהרא"ש מאחר שב' חלוקים עליו כמ"ש
מוהרש"ך והנם דמוהריב"ל בסי' שלפני זה כתב דאפילו
בחד לגבי תרי יכול לומר ק"ל והדברים תרוכים בין
הפוס' החמ' מ"מ רוכח דמיכר סברי דאין לומר ק"ל
בחד לגבי תרי וא"כ אין בענין זה לריך שיאמר תרי
ק"ל וזה כל הפוס' הסבימו דאין לומר ק"ל יעי"ש
בספריסס זת"ד ע"ם. ורולה לומר בעניי דנם הרי"ף ז"ל
בתשו' סי' ע"ח ס"ל כס' הבהע"ט והבעה"ת ז"ל וכמ"ל.
ועיין בכלל זה אי יכול לומר ק"ל בחד לגבי תרי הו
אלא בס' חם"ם סי' כ"ה בכללי הק"ל אות י"ט ובמ"ם
אם אות כ"א בתוכך ובס' תורת משפט אם אות ל"ח
נם אני הדל בתבתי זה בתוכך בם"ד בתשו' דאין שטר
היולא על יהו"ק ע"ם. והפרמ"ח ז"ל בח"א סי' קכ"ו כ'
דמלי"ל ק"ל בהרא"ש ומלי לנכות מהקרן כל מה שנתן
קודם ולית ביה משום סלוקי בלא זוזי לפוקי מיניה היא
דמלי"ל ק"ל בח"ד דלא אמרי' הכי אלא בהשכנתא אבל
בזוזי היכא דקיימי ליקמו ומלי מכחה בטענה הוא בשי
בדין ובשטר שאין תיסור בדבר וכו' ולא דמי לסהוא דפ"ק
דגיטין דאיכא מ"ד דאינו נאמן לומר טעיתי אע"ג דאית
ליה מינו יעו"ש בהריב"ה סי' קכ"ו דהכא בהאי דיעא לאו
כ"ע דיעא נמירי ובהאמרי' רב טילים נבירא רבה היא
ובדבתב הרמ"ה עכ"ד. והיה העלמ"ה ממני"ר דמוהרש"ך
ז"ל בח"ג בסוף הספר בהשמטות השווה ותלה דין זה
ממש בדין אל סי' קכ"ו יעוש"ב:

ולענין אם נתן לו כח"י שתייב לו כו"כ אם יכול
לומר אח"כ טעיתי בחשבוני עין בהש"ך
ובבנה"ב מ"ם בשם מוהריב"ל ז"ל דאי. והאו"ה ז"ל בסי'
קכ"ו סקט"ז הק' עמ"ם רמ"א בסעיף י"ב דאפילו נתן
לו בח"י נאמן לומר טעיתי במינו דפרעתי אתך אלא
ע"ד מוהריב"ל ז"ל דס"ל דא"י לומר טעיתי ומילק בין
אם הוא בח"י כולו להיכא דליכא רק אחד דבאחד יכול
למעון שבאתי אח אחיתי ואחרים בתבו ע"ג מכ"ם
דיכול לומר טעיתי. אבל אם כל הכתיבה בתב יד אף
רמ"א מודה בכה"ג דזה יותר מעשה מהודה בעדים ועיין
באורים סי' פ"א סקפ"ו ע"ם. ועיעת דשפיר חזי בתשו'
המבי"ט ז"ל הנ"ל ירלה דס"ל דליכא אלא בשכי דאפי'
היה כולו בכתי' ואחי' ס"ל דיכול לטעון פרעתי ולא הוי
כמודה בעדים וכמו שכן מוכיחים דבריו שם ביש"ם והבריו

נגד הכרי מיהדיב"ל ז"ל. והפרמ"ח ז"ל שם כת"ח סי' קע"ו דקל"ז כתב דאם לא נתן הריוח כ"ח שהעלם על עלמו קרן וריוח שעשה מהדם שער שמודה המקבל שמסר בידו בעל העסק כ"כ מעות דהיינו שיעור הקרן וריוח לא הוי כמ"ם מ"ע כיון שכל זה היה מיוד בעשות ותו' חיסור דרבנן. גם לפ' מוהריב"ל ז"ל דס"ל דכת"י הוי כת"ע מודה הכא דבשלמת בהיית דת"ע אין חיסור בדבר הלא תליא מילתא בהודאתו וכל דאמר מ"ע הוי הודאה גמורה וגמר ומקנייב וקבל המוכות בחתריומו לפי שים הגיאה בזה ואם אח"כ נתקלקלו החובות מוליה גרם ולפיכך מ"י לחזור בו. אבל כל שאין שם הודאה גמורה לא קיבל עליו החובות ויכיל שים חיסור רבית מה לנו ולחובו תפי' יהיה החיוב גמור כיון שים בו חיסור לא שבקי' ליה למלוה שיעבור על חיסור דרבנן ומכנה לו מן הקרן ולא יפרע אלא הקרן לבד. ומילוק זכון הוא ומוכרח מכח סתירה דכרי הרחב"ד והדדי עש"ב:

נמ"ל מהאמור דאם כבר נתן המתעסק ריוח לבעה"מ ועתה רולה למוסכם מהקרן וליכא שער על הקרן בפלונתא היא מתניית וכל דלא אמר מ"ע בשעת נתינת הריוח מידי פלוגתא ל"ב ויכול המוחזק לומר קי"ל ומנכה לוחם מהקרן. והיכא דאיכא שער על הקרן דכ' הב"ד ז"ל דגם הרחב"ד ז"ל מודה דהוי כאומר מ"ע לדעת ההו"ת ז"ל ז"ד אלא היה הריוח יותר מהאי שער של הקרן ובתבנו לעיל דאחר הפוסי' ז"ל לא מילקו בזה. גם היכא דנתן בת"י שחייב כי"ב אם יכול לאח"כ לו' טעיתי בחשבוני בפלוגתא מבוארת וכנ"ל. וזה הוא דוקא למקומות התופסים דגל הקי"ל לאמת אלן בדין דבחדיה דאמרן גרירן ע"כ אחר יאמר כה"ג והביא סברת הבהע"ז והבעה"ת בהחשונה בסתם וכ' הרחב"ד בשם י"ח וידוע דכל כהאי ס"ל לפסוק הלכה בסתם מ"ב אי יהיב ליה בהאי סהדי תע"נ דלא אמר מ"ע מ"ע מודה דכי יהיב ליה בשם רווחא אמ"ל ולהו כ"ב הבחא למיחשב ליה בשם קרנא וכו'. ושם שכבר נודע דכלל זה דהיכא שאביא מרן ז"ל בש"ע בתמי' בסתם ושוב אח"ב בשם י"ח דס"ל לפסוק הלכה בסתם זה הכלל יש מהפוסי' דס"ל דאיזו מוסכם בא"ם הפוסי' האחי' ז"ל עיין בש' י"א בכללי מרן הב"י ואלי שני הדעת בתבתי בזה בא"ח ות"ב עדין יש פתחון פה להמוחזק לומר קי"ל בש' ס"ח שהביא מרן ז"ל. מ"מ הכא שאני ישן דמרן ז"ל גילה דעתו במקום אחר דדעתו לפסוק הלכה בש' הסתם עיין בש"ע חיו"ד סי' קצ"ז ס"ב דכתב המתעסק בשל חבירו ונותן לו ריוח כל שזה ולבסוף טוען שלא היה שם ריוח אינו נאמן מאחר שאמנו בשם ריוח ע"ב. ושם לא הביא סברת הי"ח ב"ח ס' הבהע"ז והבעה"ת דוקא הכי שנילה דעתו ד"ש שכן ס"ל לפסק הלכה מעתה ליכא למיחש בזה או לסברת מישהו הפוסי' דס"ל דאין כלל זה דסתם וי"ח דהלכה בסתם מוסכם מאחר דבדין זה בעלמו נילה דעתו בא"ח ופסק הלכה בסתם. ועיין בש' חוט המשולש בתשו' סי' כ' בדין קניה בחוב לגבי שכירות ומשכונא וכו' דכתב דמרן ז"ל בא"מ סי' ר"ד סעיף יו"ד הביא י"ח וי"ח וכפי הכלל המסור בידינו דכשמביא מרן י"ח וי"ח בדין ח' ס"ל כי"ח בחרא. ועדין הלב מסתפק כיון שלא נילה דעתו כמאן ס"ל עדין יש לדוחה דלאו כללא כייליק. אבל מלאתו רחינו בסי' קל"ה דשם נילה דעתו הר' בב"י וכ"פ בש"ע וז"ל שכירות ומשכונא וכו' הרי לך בהדיא דסברת מרן דהמכר בשעשה במלוה ל"ק וכו' ע"ש. דמדבריו יש לכאורה רחיה בא"ם להיכא דהביא מרן בש"ע סתם וי"ח דרוב הפוסי' ס"ל דכללא הוא דהלכה כסתם גם להולית ומיעוטא הם דס"ל דאין זה כלל מוסכם כ"כ להולית מהמוח' דגם בחברת דאולי בעקבותיו של

מרן עדין המוחזק י"ל קי"ל כהי"ח שהביאה מרן. מ"מ מאחר דמלאתו רחינו למרן ז"ל נילה דעתו ופסק להלכה כסתם במקום אחר ודאי אי לדידן דנרירין בתריה דמרן לא מיישי' לם' הי"ח שהביא בא"ח לומר קי"ל אלא פסקינן הלכה כסתם לכ"ע גם להולית. ועם דברתה דים סתירה ליה ממ"ש הבעה"ע חיו"ד סי' קס"ד הגב"י אות ט"ז ע"ד מרן הב"י ז"ל שכתב ולדבריהם ים לחזור כל הפירות שאכל וכו' כ"פ בם' הקלר בהחלט. וים לתמוה דבאח"מ סי' כ"ז ס"ט כ' הסברת אחרת בשם י"ח דפירות שאכל תוך ג"ם חינו מנכה דלא הוי אלא ח"כ. וי"ל דלא כתב שם מחלוקתו בלידו אלא משום דהתם דכממונא קא עסיק כתב כ' הסברות לשאם יהיה המלוה מוחזק שיכו"ל קי"ל כמ"ד דלא הוי אלא ח"ר ואיני מנכה כלום מפירות שאכלתי הוג"ב. אבל הכא דבאיסור קא עסיק האליט המאמר לומר ה"ז ר"ק ומחזיר לו כל הפירות לומר דהירת את דבר ה' לא ידבק בידו שום איסור רבית ע"כ. הרי דמדבריו ז"ל יולא דבר סת"ל למש"ל. לואת אמיב ואומר דמלבד דאחא"ר דבדי הבעה"ע ז"ל בתירולו הם ק"ל דבשלמת לשון מרן בב"י שכתב ולדבריהם ים לחזור כל הפירות שאכל וכו' ים מקום לסבול פי' זה לומר דהירת את דבר ה' לא ידבק בידו שום איסור רבית ויחזיר הפירות שאכל. אבל דבדי שבשה"ק דבתב ואם אכלם הוי ר"ק ויולאה בדיניס מינו סיבל כלל פי' זה דהירת וכו' מאחר דקאמר ר"ק ויולאה בדיניס ופי' הוא דאפילו שהמלוה מוחזק מוליאים הדיניס ממנו בע"כ ומותניס ללוה דהוא ר"ק וכפי"ד ז"ל אין מוליאים ממנו הלא יוכ"ל המלוה שהוא מוחזק ק"ל דלא הוי אלא ח"ר. וכפי מ"ש ה"ה כמוכר"י אבא"ח יל"ו בש' פני יאמק ח"א סו"ס פ"ה וז"ל וא יעשה הרואה דבדי מרן החבי"ב ז"ל דבתב אם טען וכו' דבר' דאמן ל"ע וכו' דהא ודאי ליתא דהא בבר הסבימו כל הפוסי' ז"ל דטענת ק"ל אף אם לא טען הבע"ד אמן טעי"ל כמו שירחה הרואה בכללי הק"ל וכן בדין וכו' ואמן בדיון טעי"ל ע"ש. וא"כ מבראתי הוא דאף דלא טען אינו תיכו טענת הק"ל הב"ל אמן טעון בעדו ולא לעשות מעשה היפך ממש ולהוליא ממנו. הן אמת מ"ש יל"ו דבבר הסבימו כל הפוסי' ז"ל וכו' אבכי הרואה דבב"ז תיכו מוסכם מכל הפוסי' עיין בש' אמרן סי' כ"ד דס"ל דאמן ל"ע בעד הבע"ד בטענת ק"ל ע"ש והבי"ד ה' לב שלמה בחות קו"ח וכ"ע שם וז"ל ובאמבי בספרו בכללי הק"ל מלאתי שבתב בסי' כ"ה חות י"ח וז"ל כי היכי דהמוחזק יכול לטעון ק"ל ה"ג ב"ד טוענים ליורשים מ"ן ח"ב סי' ה' וכ"כ בתשו' ובתבתי עוד דה"ה לפרעון שלא בפניו וכו' הרי שהות בעלמו בתב דדוקא ליורשי' או שלא טענו ק"ל אבל בשבעע"ד בעלמו בפניו ואינו טוען ק"ל אמן ל"ט ליה. והיא מילתא בטעמא דמאחר דהדין הות אח"ר להטות ובפרט בבריה שביכר לנו מרן הב"י ז"ל שלא שהאת' ז"ל אפכו דגל הק"ל ג"כ מאחר שהות אינו טוען ק"ל היכי נספי ליה אמן אסור ומחזיק בידיה ממון שהות גזל בידו לדעת ביב הפוסי' וכן נמרתי בדעתי לדון מכאן והלאה בע"ה עב"ד. ועיין בס' חיים ביד סי' פ"ט. מ"מ הבע"ד בעלמו כולהו אית להו דיוכ"ל טענת ק"ל וכיון שכן מדוע פסקיה לדינא בסביעת חביפת הוי ר"ק ויולאה בדיניס וסגר הדלת בפני טענת הק"ל דאית ליה באופן דדברי הבעה"ע ז"ל לי הדל ק"ט. ולדעתי הפעוטה בדוחק י"ל להמיהתו דמרן ז"ל ס"ל להלכה בס' הרי"ף והרמב"ם וכאשר הבריענו בזה דנ' עמודי התורה בשהם תרי מינו תלה קיימי בסברת אחת הוא פוסק כמותם ולכן בחיו"ד פסק כוותייהו בהחלט נגד ס' הרא"ש ונם בחא"מ תפס בתתי' בסתם להלכה כן דכן הוא ס"ל לפסוק הדין. ומה שהביא אח"כ עו"ס ס' הי"ח הוא להיכא

שאם יהיה עוד בדבר נ"כ לד לחד להקל הנם שחיינו חזק כ"כ הלד ההוא להסמך עליו עכ"ז חזלינן לקולא לסמוך על ס' ה"ח לומר המלוה שהוא מוחזק קי"ל כמ"ד דלא הוי חלת ח"כ. אבל היכא דליכא לד אחר עוד המסייעו להקל ס"ל למרן לפסק הלכה כמ"ם בסתם דהוי ר"ק. ובפרט דהיא סברת הרמב"ם וז"ל דאפי' הפום' התם' וז"ל דכתבו דהאי כלל דסתם וי"ח שכותב מרן וז"ל דהלכה כסתם זה לימו מוסכם וז"ד הוא לדון כן לכתחי' אבל המוחזק יכול ליפען על ס' ה"ח וכמו שהאריך בזה ה' הון יוסף בסי' ח"י ד' מ'. מ"מ עיין שם בד' מ"ב ע"ח מ"ם המ"ם המלך ז"ל ע"ז וז"ל ולדידי לאף דיהיבנא ליה כל דיליה בכלל זה מ"מ בנד"ז ח"ח לומר כן מאחר דדין זה דפסק מרן בסתם היא ס' הרמב"ם ואיכא לאחריה דהרמב"ם כמ"ם הלק"ט ח"ח סי' קפ"ב ובין להתם"ם כתתי' כללי הקי"ל חו"ד מ"ם שם וח"כ בנד"ז דאיכא הרמב"ם בפ' זו של הסתם ליכא מאן דפליג דהלכה והן מוריס כן ולא מני"ל קי"ל עכ"ד. ועיין שם בד' נ"ד דגר' דגם מוהרי"ז ז"ל חיזו מתיבב בזה. עוד בה לומר דמה שיבב הכנה"ג ז"ל חיזו מתיבב להיכא דבני המקומות הם בתמ"מ ובמקום אחד סתם בלתי חולק ובמקום אבי הביא נ"כ ס' המולק בשם י"ח. ומוכר"ל דמרן ס"ל לפסק הלכה כס' הסתם שהביא בהשגה כיון שגילה דעתו ד"ט במ"ח דס"ל כן מדהביא ס' הסתם דוקא וכנ"ל. וח"כ בנ"ד הנם דבסי' כ"ד הביא סתם וי"ח מאחר דבדין זה בעצמו גילה דעתו במ"ח דס"ל להלכה כס' הסתם מדלא הביא כ"ח ס' הסתם בודאי שאחר דפסקינן הלכה כהסתם ולא מני"ל קי"ל כהי"ח בנ"ל. ומהאמור לדידן בעירנו דמסק יצ"ח דנוהגים לקנות מיד הלוה ולכתוב בשטר העיס' דזיכה והקנה למלוה מספר עסקינן כשיעור סך העיס' הנ' וכתבנ"ם להתעסק בשפ"ע בזמן פ' יקח בעד שט"ו סך פ' והנשאר ליתנם לצעה"מ. ולית שאחן לומר שלא עלה ריוח הנ' כ"ח בש"ח בשם"ת דוקא ובשאחנות וכו' על סך קו"פ ובאחי' העדים והוא רחוק המציאות דלא עלה ריוח בשפ"ע בכ"ז הנ' ודאי הגמור דלשם נתינה גמורה מהריות נתן. ובלא"ה אימו שאחמ"ל שלא עלה ריוח כ"ח בש"ח בשם"ת כאנאי שהתנה מתחילה ע"ע. ומכ"ש היכא דכתב פרעון הריות ע"ג השטר דאז בודאי דאימו שאחן שוב בלל ונובה ממנו הכל והוא פשוט ופול"מ.

לשוני ע"ט ס"ט:

סימן י"ד

שאלה נגיעה שהעמידוה בקיבה כשיהה חלב גויס ע"י שומרי שבי' ואחר שקנו אותה הבעלי בתים ומלאוה ונתנוה בחבית אחר י"ד ימים נמלא בתרין אחד חתיכת עור קיבה קטנה. ולשאול הגיעו כיצד הדין של התרין ההוא ונם דין שאר הנגיעות שעמו אם הם אסורים או לא:

תשו' הנה אם נמלא חתיכת בשר ממש בנגיעה ה' בתר המים בחיו"ד סי' כ"ח כתב דאין כאן בית מיחוש לאסור דאף אח"ל דנפל הבשר בעודו חלב מ"מ לענין בטול הוי ספק ובפ"ח דהוי דבבן כדאמרי' בפח"ע ובפכ"ה בכ"ח חידוש הוא דאי תרו ליה כוליה יומא בחלבא שרי וח"כ הו"ל סד"ר ולקולא וכמ"ש מורש בהגהה בי"ד סי' ק"ח והפר"ח שם. ומשום בגיעה בעלמה הא גמי ליתא דלא שייך בגיעה אלא בדבר לח ולעול כמבואר במורש סי' ק"ד ס"ב והפר"ח שם עכ"ד. ולע"ד ליכא בזה לד ספק כלל אם הוא בטום הבשר בחלב דבידאי הוא דלית ביה לד ס' בטום אחר דספק בטום הוא פי' שאנו רואים שבשבם רק שהוא ס' אם בטבם מעל"ע ועז"א מורם שם ס' בטום אסור מלבד בב"ח וכו' והט"ז הבימו ד"ז בל"ע ודעתו להתיר בספק והוב"ד בבאה"ט שם סק"ג ע"ם. וא"כ החלב שמנבים ממנו דא"א שיהיו אותו בך חלב לגול מעל"ע ואח"כ יבבו ממנו המתקלקל הוא ושוב אינו מושיל בעודב כ"א שתיקף מנבים הנגיעה ולמרבה נו"ד שעות הוא שמתחיל החלב לגול ושוב מנבים אותו בודאי דלית ביה לד ספק בטום בלל ומותר נמור הוא. וכ"ז בנמלא חתיכת בשר ממש ברם בנוונא דל"ד דנמלא חתיכת עור קיבה יש לעצות עה"ד לומר דנאסרה הנגיעה מאחר דעוה"ק הוא דבר המעמיד וקי"ל דדבר המעמיד אפי' כאף ל"כ. והמנם הא ליתא מאחר דהנגיעה נעשית ע"י שומרי יבר' בקיבה כשיהה יש לספק לומר דאחיכת העור היא מעו"ק כשיהה ופסק מרן ז"ל ביו"ד סי' פ"ו ס"ח אם העמיד נגיעה בעו"ק כשיהה אם יש בה טעם בשר אסורה ואם לאו מותרת וכאב הש"ך ז"ל לעשום מבערינן בה' ט"ם. ובנד"ז יש הרבה שאיש נגד מחיכת העור היא מעו"ק ודאי שרי. והנם יש לספק ולומר כי אמנ מחיכת העור היא מעו"ק נגילה ועריפה שאפשר מקודם להוך קיבה הכשיהה או שאבשיו נפלה מחיק הגוי לתוך החלב או שהוא הפילה בידים והיא אל עו"ק נגילה ועריפה ובהמה עמהה ופסק מרן ז"ל אם הבמעמיד בזה חוסר בכל שהוא. וכ' מורש ז"ל הטעם משום דדבר האסור בטעמו ומעמיד אפילו בחלף ל"ב ובהש"ך מבואר יותר וז"ל החילוק בזה בהתבו הפום' דעו"ק כשיהה הוא מותר בפ"ע ולית ביה חיסור אלא משום חיבורו בגיעה אל חימת דלא יהיב טעמא לאו בב"ח הוא אלא אל מד בחפיה נפשיה קאי. אבל עור נגילה וכיולא בו שאסור מטעמו כיון שהוא מעמיד אנו רואין בחילו החיסור בעין ע"ב והוב"ד בבאה"ט אם עכ"ז מאחר דאינו בודאי שכן הוא אלא שהוא ספק אם היא מעו"ק נגילה וכיולא אז אמנ היא מעו"ק כשיהה. ומלאנו רבינו המוהרש"ל ז"ל בפכ"ה סי' ק"ו פסק דאפי' המעמיד בעו"ק נגילה בעל בם' הבי"ד הש"ך אם בש"ך ל"ו וכ"ע דאין דבריו מוכרחים ע"ש. ח"כ מעתה ניבל לומר דגם מרן ומורם ז"ל דאסרו בעו"ק נגילה מבא"כ אם הוא ספק ס"ל דמשערי' בם'. וכפי"ד ליזה פוס' ז"ל דס"ל דבמקום ספק עבדי' ס"ם גם נגד דעת מרן ז"ל וכבר כתבתי בזה באורך במ"ח יעו"ש. ח"כ גם כאן ליכא ס"ם ס' הלבתא כמ"ד דאף המעמיד בעוק"ב בעל בם' ואח"ל דלא ק"ל הכי אלא כמרן דעוק"ב אוסר בכ"ש היי"ד כשהוא בודאי עוק"ב מבא"כ בספק י"ל דגם הם ס"ל דבעל בם' ובכ"ד יש בחלב כי"ב ס' נגד אחי' העור: ובלא זה נ"ב כבר כתב מורם ז"ל שם בהא דהמעמיד בעור קיבת נבלה דאוסר בכ"ש דוקא שלא היה שם מעמיד אחר רק האיסור. אבל אם היה שם נ"ב מעמיד היתר הוי חוי"ג ומותר אי ליכא ס' נגד האיסור. והש"ך בתב ע"ז נר' דדוקא בשאין האיסור יכול להעמיד לבדו אלא הבימר הא לא"ה אסור ע"ב. וגם הבאה"ט ב"ב בשם הט"ז ומכן מצא בדברי הרמב"ם בפט"ו מהמ"א ע"ש. ועיין נ"ב בש"ע יו"ד סי' קמ"ב סי"א שב"ב שם מרן ז"ל דבל דבר איסור ורבר מיתר נורמין לו ה"ז מותר בב"מ. ועיין עו"ש בסע"ד נם עיין בחא"ח סי' תמ"ב בבאה"ט סק"א דבתב בשם הט"ז ז"ל דאם העמיד המי דבש שקורין מע"ד בשמרים של שבר אסור בל המע"ד בפשט. ואם העמידו נם בשמרים שאינם מתן הו"ל זוז"ב ומותר כמבואר ביו"ד סי' פ"ז ע"ש. וא"ב בנ"ד דאיכא מעמיד אחר של היתר ובא די אלא שהוא מרובה הרבה כו"ב

על תתיכת העור שהיא מועטת ביותר ליז ספק שהוא מותר גמור. ועיין בהג' דזוז"נ ביו"ד סי' ס' במורש ז"ל בהגהה ס"ק דכ' בהמה שנתפעמה כל ימיה רק כדברים האסורים לשורה והפר"ח שם החדיך בזה להתיר לף שנתפעמה בהמה כל ימיה בכרשיני עכו"ס שכ"כ לשיטת רש"י והרמב"ם ז"ל ושהכי נקטי' עש"ב. ורלוחי להכו"פ ז"ל בכרתי סק"ג דכתב וז"ל נתפעמה כל ימיה ודעת הש"ך וכן הפר"ח דוקא שנתפעמה בחיסורי הגלה ולא בחיסורי תכילה ועיין פלתי שדעתי להתיר לף בחיסורי הגלה אולת כרשיני עכו"ס וכיולא ע"ש שהכחתי דחיה להתיר עכ"ד. ותכי הלל ת"ס ע"ד דהגם דהפר"ח כ"כ בתחילה לחבל לבסוף הסכים להתיר לף בחיסורי הגלה ולפי' בכרשיני עכו"ס כיעוש"ב. והחיד"א ז"ל במחב"ר החיך וכתב סו"ד דבהמה לו עוף שחכלה תדיר דבריס האסורים בחכילה שרי לחוכלה וכן היא הסכמת הפר"ח והמ"י כלל ס"ה וכו' ע"ש. והחמת הוא שהפר"ח התיר גם בחיסורי הגלה וכנ"ל. ועיין בס' ערה"ש מ"ש ע"ד המחב"ר והפר"ח ע"ש:

גם הא שאמרו ז"ל דאין לומרים תנ"ע חלא בבב"ח

ליכא למיחש בזה הכא בג"ד מכמה טעמי חדא דבשפלה בחלב היה שלא בדרך ביטול כ"א שבחלב הוא תומו קל מאוד וכמעט שהוא מין שבן דרך עשיית הגבינות במקומינו. וכל שאינו בדרך ביטול לפי' שהוא ע"י מליחה וכבוש אין לומרים בו תנ"ע וכמו שכ"כ הפר"ח ז"ל בכמה מקומות ע"ש. ועל הרוב ודאי הוא דליכא טעם מסעור בחלב כלל מאחר דאין הוא. והגם דימאי דנ"ט מעט בהחלב כבר מבוטל הוא בכו"כ ס' אים בהחלב כנגדו ומשום דבר המעמיד ליכא וכנו"ל. ועוד לף שאחר חלא נפלה תתיכת העור בחלב כ"א שנפלה מהגוי לתוך חכילת הגבינה בשהיא בידו לנענה ליכא לחיסור דחכילת נבינת החיך כבר הועמדה מקודם ומשום טעם של עו"ק ליכא מאחר דליכא רועב. ולף די"ל דנ"ט מהבטל בס' בגבינת החיך בעלמה בין דחתיכת העור היא קטנה ואים בחיך יותר מס' בכנדה. וגם לח"כ בשאלתו חרילות הגבינות ונתנום יחד בחביה ונתמלה מים מהם ונעשו רוטב ע"י המים ים כו"כ ס' דמלטרפין הכל יחד לבטל. וגם אין הולין לומר דשמא הגוי נתן מחלגו בשחר חתיכת קיבה לחבורה עם חתיכת העור לתוך החלב כדי שיקפא מהר דלא מחוקקין לחיסור לומר כן ובפרט דשומר ישרא נתן קיבה בשורה מחלגו לתוך החלב והוא עומד ע"ג לשומרו חלא לחמרי' שחתיכת העור לבדה נפלה בדרך מקרה. ועוד לף שחולין לומר כן בבר בחבנו לעיל דהו"ל ווז"נ ומוחר. בחופן לנע"ד ליכא שום לד לחסור לא החיך שמחלת בו חתיכת העו"ק ולא שאר החריסים כלל לא קודם המליחה ולא לחחה"מ. ושמעתי שמהגים בעירנו לחסור החיך לבדו שמחלת בו חתיכת בשר חו טור ובודחי כי זה הוא מלד המומרת דוקא כי מדיעת הכל שרי וכחמור לעיל ותוא"ת. לשוני ע"כ ס"ט:

סימן ט"ו

אשה שטלה בגזיות שבחוזה והם רפויים חבל חיכף כ"ב רפויים ובבר שחשה עם בעלה ונפשה לשחו"ל הגיעה לח לריכה טבילה שניה חו לא:

תשו' הגה בבר נודע מ"ש מרן ז"ל בס"ע יו"ד סי' קל"ח סב"ע השיריים והגזיות והטבעות והקטלחות לף הם רפויים חי"ח ולף מהודקים חולים וכו'. והרחב"ד ז"ל כתב טעם לזה לפי שמקפדת להסיר חותם בשעת ליסה וכיון שמקפדת בשום שעם חשע"י שחינה מקפדת בשעת טבילה הוי חלילה. וב"ב הרשב"ח ז"ל בת"ה וזל חשע"י שחבטיחים חלו חין מקפדה בהם לחדבה בוי הוא לה וכולה היא בחבטיחים פעמים ים שמקפדת ומסיחן בשעת ליסה וכיולא בו וכן הטעם למוטין וללוטות שבראשי הבנות. הבי"ד מרן הב"י ז"ל שם וע"ש בפריסה. והלח' ז"ל החריכו בזה והבלה"ט כתב בשם בה"י דהפ"ל דלפי' רפוי הטבעת חולן ולפילו בדיעבד לריכה לטבול שנית חולת שם בבד שמשה. והבי"ד ה' וכו"ל ח"ח ד' ל"ח וכתב דב"פ בס' בלחות המים סי' י"ח בס' בה"י הנו'. ות"ס חני הלל ע"ד דהרוחה יכול שם בדבריו דבתחי' כן הסכים בדעתו לבבל חת"ב חזר בו וכתב וז"ל ולחב"ר בס' ג"ר בנן המלך סי' קב"ג וכו' ועיין בס' מע"ש סי' י"ח דבר' דעתו להקל ולהבטיחה בלא טבילה וב"ג לע"ד מלחב בי נוכס מבטיחים ע"ב ע"ש. הרי דה' בלחות המים הבטיר בדיעבד דעלמה לה טבילה הגם דעדין לא שמשה היפך דברי בי"ה. גם ה' עיקרי הד"ט בסי' ב"ב כתב בהזכו"ל ויש לתמוה עליו נ"ב. והב"ח ז"ל בסעיף ב"ו בדין הגזמים כתב דלא שריק ברפויים אלא בגזמי החף לבבל בגזמי החוון דעדיפא לה מילחא להסירם מי שרית לה ברפוי חתיי"ח להתיר בשאינו רפוי תדע וכו' וכדכתבו התוס' בפ' במ"ח לחלק בין גזמי החף לגזמי החוון ומיהו דוקא לבתחי' יש להסיר חפי' רפויים חבל דיעבד מי"ל לחזור ולטבול חם הם רפויים וכן בחוטין שחולין בהם הקמיעין וכן במלפפת החלולין בכולן עלתה לה טבילה דיעבד אלא דלכתחילה לריך להסירן חפילו רפויים ע"ב. ומהתימה על ה' סדרי עהרה ז"ל דכתב בסי' קמ"ד וז"ל ב' הב"ח דאין מילוק בין גזמי החוון לגזמי החף דלעולם רפויים חי"ח ומהודקים חוללים וכן בחוטין שחולין בהם הקמיעות רפוי חי"ח ע"ב. שהרי הב"ח ז"ל בחלקות ישית בין גזמי החף לגזמי החוון והחוטין דבאלו גם חם הם רפויים לבתחי' חוללים ולריכה להסירן קו"ט ובאחר מבואר בדבריו. ועיין לה' מלך שלם חיו"ד סי' יו"ד שהק' על הב"ח ז"ל שחילק בין גזמי החף לגזמי החוון מבח דברי העור ומכן הב"י ז"ל דלא חילקו משמע ודאי דס"ל דדין אחד להם. ועוד כיון דטעמא הוא משו' דאוזניה הם מבוטות וערימה לה מילחא ליעלם משם פח נבי טבילה לא ערימה לה כיון שאוזניה מגולות כמ"ש הרב המאה בה' שבת סי' ס"ג והניח דבריו בל"ע. והמניח שם יבב זוה. ובסוף התשו' שם מסיק הי' לדינא בס' ה' בה"י וחם עבלה בגזם שבאוזנה והוא רפוי לריכה טבילה אחרת זולת חם שמשה בבר ועיין על תשו' ה' בתרות המים הל"ל ובבור דבותתו בעיין הלו להלות שדבריו הם סובבים ע"ד ה' בתרות המים וכמו שכן מבואר בתוך התשו' שמקפה ע"ד בתה שרולה להבשיר וחיהו פושק בהבי"ה ז"ל. והמניח שם הביח בשם מקו"ש סי' כ"ה דלא חיים לסברת בי"ה וחם טבלה בשעת ומכרה קודם שגשמה עלתה לה טבילה וחי"ל לטבול שנית חם הוא רפוי ועיין ע"ז בס' נן המלך וס' בתרות המים הל"ל. ובדברי בתרות המים יש לעמוד דים שינוי דבדבריו בתשו' נר' דעתו להבשיר דלית הקפדה דדוקא בשעת משום הקפדה נגע בה רש"ל וכמ"ש ע"ד ה' מלך שלם וחילו במפתחות הספר בחוב שם דהעלה דחם לא שמשה אדין תעבול לחוש לדעת רש"ל חבל חם שמשה חין לריך לטבול ע"ש וכס' דב"מ סי' כ"ח ע"כ. והזכו"ל ז"ל שם הביח בחי"כ בשם מוהרי"ם מודילחו ז"ל בתשובה דשו"ט בתרוכה בזה עם כל הפוס' הנ"ל וחת הלבה העלה דחם טבלה בשעת רפוי עלתה לה טבילה וחילו לחרת חפי' קודם שמשה. וחם נסתפקה חם טבלה בשעותיה חו ספיקה חלא שבחב השעת דליכא למיקם עלה דמילחא חם רפוי חו לא בזה לא עלתה לה טבילה ולריכה טבילה

לחתת וכשכחה נזמה לעולם לוקה עבילה לחתת ע"ש. וגר' דס"ל דאין תילוק בין נזמי האף לנזמי האוזן כלל דכולהו ליג"ע לחתת מדלא הביא בשמו שחילק ביניהם. וא"כ כפי האמור ומדובר בג"ד שהם רפויים הגם שאוזם רפויים כ"כ מאחר שכבר שמשה עם בעלה אין להלריכה עבילה לחתת כנלע"ד:

עוד כזכו"ל שם דכתב לפוכן שאין לכלוך החמיו ע"ם ס"כ דאי"ת ולמורם לפי"ה לריכה עבילה שנית ועיין תורחות יומר דרי"ו דכתב דאפילו למחמיר הי"ד כשמלאה מבע"י אבל אם לא מלאה עד למחר ואפי' לא נזקקה עם בעלה הדבר מבואר ואיל"ע לאחרת אם לא נמלאת שום לכלוך תחתיו ע"כ וע"ש בבאה"ע סקי"ח דלהם"ך גם למחר ל"ע שנית היכא דאפשר ע"ש ע"כ:

והזי הוית בס' סד"ע סי' קל"ע סק"מ דכתבו' החריך בספק דרבנן ואיתחזק איסורא אי דין להקל או להחמיר ולכאוף כתב וז"ל ולפי"ז מ"ם הע"ז ז"ל בס' קל"ח סקי"ע להקל בחשה שבשה ולא נעלה לפרקיה אם שמשה עם בעלה ואפי' ח"י אם היה נקי החת האפורן והכ"ח והם"ך החמירו אפי' שיודעת שהיה נקי החת האפורן מאחר שבבר נהגו ליעול לפורקיהן מטו"ה האפורן עלמו חוכן. ולע"ד דבידוע לה שהיה נקי ים להקל כדברי הע"ז או בלנה לילה אחה עם בעלה אפי' שלא שמשה וכדברי מוהר"ם מלובלין סי' ע"ח. ואף הרמ"א שבתב להחמיר י"ל דדוקא בלא לנה עם בעלה הוא דמחמיר לבחחי'. אבל בא"י אם היה נקי אין להקל. ות"ם בע"ז להקל מטעם סד"ר להקל הא הוכחו בדאיתחזק הביומאה לא אמרי' כד"ר להקל והב"ז נופיה הדר ביה כמ"ם בא"ח סי' ק"ע וכו' ולמ"ם הם"ם בא' מו"ח הביאו הב"י בא"ח רס"י הל"ב וז"ל והטעם דאע"ג דסד"ר הוא כיון שבדיקת חמן החילהה על הספק החמירו בספיקו יותר משאר ספיקות של דבריהם ע"כ. וה"ה ה"ג כיון דבדיקת הנוף תחילתו על הספק החמירו בספיקו אפילו בחד"ר לפי"ז בג"ד שאשה מליעול לפוכן ח' ולא עייבה תחילה אם היה נקי או לאו לאו אזלינן להחמיר ולא עלתה לה עבילה עב"ל ע"ש:

וראיתי להביא בתן מאי דאיך לזה והיה בתוב מקודם אלגי דהרמב"ם ז"ל בה' תבוה"ע פ"ע ה"ג פסק דאיני בנפילה ואיני בביאה עיהור. וכתב מרן ז"ל בב"י דבעית בגמ' וסלקה בתיקו ופסקה לקולא דמידי דרבנן הוא ע"ב. גם בהרמב"ם ה' ממן פ"ב הי"ב ואילך בתב הה"מ ז"ל ע"ד דבעית דל"ג ופסק רביט לקולא בדרך בל היקו של דבריהם וב"ב שם בה' ע"ז בד"ה היה חלי זית וכו' ע"ש. והבגמ"י ז"ל שם בתבו וכל חלו קיימין בתיקו ומעמת משום דס"ל דבל היקו דר' לקולא וב"פ גם ר"ת לחנם רא"ם ושאר גאונים נחלקו עליהם בזה ופסקו דבל היקו דאיסורא לחומרא ואפי' בשל סופרים ע"ב. ובדין השוכר בית מחבירו בי"ד אם חזקתו בדוק או לא בתב הר"ן ז"ל דהיא בעית בש"ם פסחים ד"ד ואח"ל ר"ן בר יאחק תניחה וכו' והדר דחו לה בגמרא ואפי"ה ביון דפשטה ר"ן ובדרבנן נקטי' בוחיה הבי"ד מרן הב"י ז"ל ובתב שב"ע הרמב"ם והרא"ם ז"ל והבי נקטי' ודלא בהגמ"י שבתבו דר"ח ושאר גאונים חולקים בזה ופוסקים דבל היקו דאיסורא לחומרא ואפילו בשל סופרים ע"ש. ויש לדפת דלמה הולרך הר"ן ז"ל לומר ביון דפשטה ר"ן ובדרבנן וכו' אפי' לא היה פושטה ר"ן בי"א שהיתה בהיקו דוקא ביון שהיא בתילתא דר' יש לנקוט להקל לדפתו בא"ם הי"ח חות תרל"ד בשם הר"ן ז"ל דבתב בפ"ק דחעניות ביון דלא חיפשינהו משמע דלקולא נקטי' דבר' היא ושב"ב בבילא בג' מקומות ע"ש. וחולי י"ל דלרווחא דתילתא קאמר הבי שם ולעולם

כוליה

דס"ל דבל היקו דר' אזלינן לקולא. או אפש"ל דמאי דהולרך הר"ן ז"ל שם לומר בן הוא מבום דהתם אפילו שהיא מילתא דר' היה מהרהור לומר מאחר דים הקנה לדבר שיהרה ויבדוק למה לן למשבוני בפשן ולהקל אפי' שהוא איסורא דר' לא יעבור עליו אספק לבך הולרך הר"ן ז"ל שם לומר ביון דפשטה ר"ן ובדר' נקטי' בוחיה. ויש ללמוד זה מדברי ה' מוהל מהם סי' י"ג דהביא שם דברי ההגמ"י הנ"ל דבתבו בשם רא"ם ושאר גאונים דפשקו לחומרא אפי' במילתא דר' ואמה דמ"ם ביון דבלל בידינו סד"ר לקולא ומירן דאה"נ דבב"מ חיסור דמספק"ל חיזה חיסור או מוחר בדר' מחירין אפילו לבחחלה אפילו בחיסורין החמורין כמו ערוה וביולא. אבל ז"ד בדבר שאם נדון אותו לחיסור אוד"ל מבל וכל ואסור לעולם בלא חקנה. אבל בדבר שפק בזה שהספק אינו לאסור דבר או להחיר דבר אלא אם נדיך לחבם אחד לבדוק או לא אפי' במילתא דר' ביון דיש לו היקון להחמיר ויבדוק למ"ל למשבוני נפשן ונומר ולהקל בדבר מטום שהוא איסד"ר יעבה ויבדוק ול"י אד"ר עב"ל. ומדברי אלו י"ל לדברי הר"ן ז"ל דבתב ביון דפשטה ר"ן ובדר' נקטי' בוחיה וב"ל:

וראיתי בדברי ה' מוהל מהם שם דבתב דמרן ז"ל אחב דההגה זו שייבל לדין שלאשה דהמשביר בית בי"ד וב"ו וכתבה שם וב"ו אבל אחמא הוא דאינה קאי אלא על דין אחי זית וב"ו הממוך לו לעיל ע"ב. ולע"ד גם מרן ז"ל ידע שביר שהיא קאי על דין אחי זית וב"ו אבל מאחר דגם הדין ההוא דהמשביר בית בי"ד לא נפשטה בב"ב ומאי דפשיט לה ר"ן אדמייא לה ב"ל הוא ז"ל דהו"ל בשאר בעיות דקיימי בהיקו ולפי"ד ההגמ"י דדעת רא"ם ושאר גאונים דבבל היקו דאיסורא פוסקים לחומרא ואפי' בד"ם. ח"ב גם דין זה דהמשביר בית בי"ד ס"ל דנקטי' לחומרא הגם דהיא מילתא דר'. וזה בתב מרן ז"ל בדין המשביר דאמן נקטי' לקולא דלא בהגה שבתבו דרא"ם ושא"ג מולקים ופוסקים לחומרא אבן לדעת הר"ן ז"ל נוכל לומר וליבב בלמור. ועיין בהי"מ שם שהק' על תירוץ ה' מולמ"ח מדברי ההגהות דמוכח דס"ל דבבל היקו דאיסור"ר ס"ל לחומרא וגם בדברי רא"ם שם יראים ס"ב בבמה מקומות בפי' בלל לבל איסורא דרבנן ע"ש. ולע"ד בדברי הר"ן אין סתירה לזה וי"ל בן:

וראיתי להי"מ שם דבתב שמה שנמלא בתוב שם' יראים סי' רי"ז דל"ע שמשמ שגם ר"ח חזיל לפי' דבל היקו דאיסורא אפי' בדר' לחומרא אין בופין להתקיים דהא ההגמ"י בתבו בשם ר"ח היפך מזה ואפשר שם"ם נפל שם בס' יראים ול"ל ר"מ במקום ר"ח דהבי נקיט לה מרן בב"י חו"מ סי' תל"ז ע"ב. וחחשמ"ר לדידי הפעוט הנהה זו שהניח דל"ל ר"מ ונסתיים מדברי מרן בב"י ז"ל לא אחבריך לי דמאי דנקט מרן שם הבי בוחו היא על בעל ס' יראים בעלמו ותיבף ר"מ היא ר"ת רבינו ממין ז"ל והגהות בתבו רא"ם והיא ר"ת ר' אליעזר ממין והוא בתב ר"מ וקילר בלשון. אבל בס' יראים בעלמו אין שייך שיבתוב ר"מ והגם שנא' דתיבף ר"מ שהניח בס' יראים היא ר"ת רבינו מחיר ז"ל והוא רב אחר עדין קשה במה שנסתייע מדברי מרן ב"י ז"ל דנקיט לה הבי דמרן בוחו פשוטה היא על רא"ם שהוא מביא דברי ההגמ"י ושם בתוב בפי' רא"ם. שו"ב להחיד"א ז"ל בס' יעיר אוזן במעור' ח"ו אות ל"ב דהק' על הי"מ בהגהה זו קושיא אחרת ועוד הק' עליו זבקושיתו השניה יוצא מתוך דבריו בקושייתיהו הנ"ל. ובתב דיותר ג"ל דר"ת שבתוב בהגמ"י שסובר בהרמב"ם הוא ט"ם והוא ר"מ שידוע שהוא רבו של ההגמ"י ושמעתתיה בפומיה

כוליה יומת ע"כ. וכמ' להלן סעיף מצר' ת"ו הוא כ"ה הגיה דכרי סמ"ג לאוין ק"י דכתב דר"ח ור"מ פוסקי כל תיקו מד"ם לקולא ונחלקו עליהם גדולים והומרים דכל תיקו דחיסו' לחומרא ע"כ ומזה הק' על החיד"א ז"ל דלא ראה דכרי הסמ"ג הנ"ל וגם הק' על הי"מ שכתב דס"ם גפל בהגמ"י וע"ל ר"מ דלא זכר לדכרי הסמ"ג ע"ש. ועם דמתי דהגיה הי"מ לא כדכרי הגמ"י כ"ת כם' ירלוים כעלמו ויש להעיר ע"ד וכנ"ל. מ"מ לא תיקני נ"כ קושיתו עליו גם במ"ם הסמ"ג דר"מ פסק לקולא ולישו הגיה ר"ת במקום ר"ח ל"ק דהסמ"ג נוחתו במ"ם ר"מ הוא על הרמב"ם ותילו הי"מ מ"ש ע"ל ר"מ כוותו על פוסק לחר הוא רבינו מחיר ז"ל ותוע"מ:

ועמ"ש הסמ"ג ונחלקו עליהם גדולים וכו' כ' כביחורי מהרש"ל ז"ל ע"ז וז"ל לכל המשירי פי' טעם לחר לפי שהתלמוד שקיל ומרי למיפסט להמיר ודחי כדחויים קלים. תלת דשת כני היסיבה נוטה לחומרא ע"כ. ממתי דהולרך לתת טעם לחסור משום דשקיל ומרי וכו' נר' דכשהר חיסורים ס"ל דחולי לקולא. ונם מרן הכ"י ז"ל כן ס"ל כדעת הרח"ם ז"ל דכדין התשכיר כית כי"ד וכו' כתב דהרמב"ם והרח"ם ז"ל פסקו לקולא דלא כהגמ"י וכו'. גם הי"מ כתחילת סי' תרל"ד כתב תיקו דחוריינא לחומרא ודכנן לקולא כ"כ הרי"ף והרח"ם כפ' כמה חסה ע"כ. ומס ככ' לחל ישרים הביח ע"ם רבו ז"ל דהרח"ם כר"פ כמה עומנין כתב דר"ח פיכם דמשום חומרא דשבת חזלי לחומרא ע"ם וכתב מעמע דכשהר חיסורים חזלינן לקולא ע"כ. חשר מכל זה ים לעמוד על דכרי ה' קרכן נהנחל כבללין סי' כ"ב הביי"ד הלה"י שם כלות כ"ד דדעת הרי"ף והרח"ם דלוף כדר' חזלי לחומרא כתיקו ולעניו ממונא לקולא ע"כ. שו"ר דכבר הלה"י שם ליין ע"ד סי"מ וע"ד היכין שמועה כלל רפ"מ וכר' דלוף הוא היה מתכוין להק' עליו כזה:

סימן ט"ז

נשאלתי לחשה שים לה כלב כחזיה והיא חרשת מעט ולמ"ל הרופלים שלם יכנסו לה מים כחזיה מזיקים לה. וחשבה לעלמה ונמנעה כמה חדשי ולא עכלה למדתה והן עתה שלחה לם יכולה להת מעט מוך לו למ"נ כחזיה לסחום לת נקבי החזים שלא יכנסו כהם המים לו לא:

הנה לחת לניד כי כו כפרק שנשחלתי כ"ו הנשתי להם מדעתי דלע"ד נר' שלם חביח מוך קטן מעט ותקשור לוחו כחוט כדי שחוכל להכנים לת המוך יותר כעומק לפנים כחזיה ותעשה כן ושוב חמ"כ המשך המוך הנ"ל ע"י החוט הקשור כו כלופן שהמוך הוא נכנס כולו לתוך חלל הנקב כפנים הו ליכח חלילה כענין זה דמלד המוך מלחר שנכנם כולו כעומק הנוף ולא נשחר ממנו כחוץ כלל מו ליכח למיחם כלל. ומלד החוט של הקשר כמוך שנשחר מולה ויולא לחוץ על החזן כדי שלחר הנלילה חמשוך כו לת המוך גם כזה ליכח חשש מלחר שחלל נקב החזן רחב הרבה מעובי החוט המולה וחינו חוקן. ושוב חמ"כ ביוחי וחפשתי כם' ס"ך ורחיתי כם' ביאת חדם כסי' י"ח דכתב וז"ל חשה שים לה כלב כחזן וחיהם יכולה לנקות מכפנים הלוחה מה דינו. חשו' דכ"ו חפשתי ולא מלחתי ותמה לי עיינין משמיע ומלחתי כתשו' הרמ"ע סי' ק"י כלפלוף יבא שכחוך החוטם מהו שיחזן. הכלל כחלילה שלת ניחנה תו' למה"ם ומה שהוח חלל הנוף לפני רחוי לביחת מים ולי"ל שלת כמקום שדרכו להיות מנולה לפעמים כנון מוך הציץ וביח הסחרים וקמלים. (כח)

ונכון ליזהר על שפתי החוטם כפנים שלא יהיה בו לפלוף יבא לכל כחלל הפנימי פציעת שלינו מעכב והמחמיר לא הקפיד הלא כטוחה החוטם ואין טוחה הלא יולחה קלת לחפוקי הדכוקה כגובה החוטם הו כחללי כפנים שלינה יולחה עדין וכו' ובכל מקום שאין דרכו להתגלות לעולם לפני רחוי לא כעינן שאין שום לדם מקפיד עליו. ועוד מה שהוח לנמרי מן החלל לא בקפידה הלילת מילחת הלא כל עיקר לינו טעון ביחת מים ע"כ ומכאן נוכל ללמוד להנ"ל עכ"ד ז"ל ישו"ם. גם הנו נחמר נע"ד דנוכל ללמוד מהיחר מדכריו ז"ל ולינה שום חשש כדכר כחוף"ז הנ"ל. שוב לחכ"ר כם' מנד שמים למוכר"י סינינטיין ז"ל כסי' מ"ו דכשב כנ"ד והלריך וכתב דהילולה דמסתפינא הייתי לומר דלם תניה המוך כעומק האון שרי כיולי משום דהייתי קורל לה מקום כלוע וכו' והכי"ד מוכרמ"ע ז"ל והנ"ל ושהרב זרע לחת כחיו"ד סי' פ"ו הכי"ד והספים עמו ותקע יחד זו כדי לסמוך עליו כעינן שלו ושוב הכי"ד הנו"כ ז"ל כחיו"ד סי' ס"ד ושהרב כסח דהרסנח כם' כשמים דלם כסי' קכ"ו פלפל כדכריו והלריך ומסיק לילינה דמורין לה שתניח המוך לפני ולפנים כמקום שהין עין רולה דלו הו חלל הנוף ובחלל הנוף כבר הזכה נדול מוכרמ"ע דמה שהוח חלל הנוף לי"ל לביחת המים וכיולי הוח לסמוך עליו עכ"ד ישו"ם. ולני לומר דלם קושרת לת המוך כחוט דמו היח מכנסת לוחו לפנים הרבה ולינה חיששת דיונח הוח כ"י מסיכת החוט הקשור כו הו הוי יותר היהר כדכר מנדון הרב ז"ל ולינה חששת כלל והול"מ הנלע"ד כתבתי לשוני ע"מ ס"ט:

אחו"ר נד"מ ס' רכ כעלים ח"כ לה"ה כתוכרי"ח יע"ו ושם כסי' כ"ו נשחל כנ"ד ומע' חכמי עירו כתבו שני תיקונים הו שתניח למ"נ כטופח עמ"ל ויהיה רפוי. הו כשתילה הדיח ידיה כחוים שיהיה טופח עמ"ל יחח"כ הכניסנה כחזה כרפיון. והוח י"ו דחה להיקון הרחשון ישן דהנמ"נ תחוב כמקום לר וכו' לח יהיה רפוי שלא מהודק ושותם שמימה מועליח. גם דחה להיקון הנ' דלחו דוקח שומק החזן נשהם מן המים שלא גם חוץ לעומק ים חלילה כיון דהחלנע כחה מכחוץ לחוך החזן והכנרת שתיה חוללת גם חוץ לעומק. והם הביחו סיעתא לדכריהם מדכרי בינת חדם סי' י"ח דלמד היתר לחשה שים לה כחב כחוזה מחשו' הרמ"ע ז"ל דמה שהוא שדין ובו' ובכל מקום שאין דרכו להתגלות לעולם לפני רחוי לא כעינן שאין שום לדם מקפיד עליו. ועוד מה שהוח לנמרי מן החלל לחו כקפידה הלילת מילחת הלא כל עיקר לינו טעון ביחת מים ע"כ ומכאן נוכל ללמוד להנ"ל עכ"ד ז"ל ישו"ם. גם הנו נחמר נע"ד דנוכל ללמוד מהיחר מדכריו ז"ל ולינה שום חשש כדכר כחוף"ז הנ"ל. שוב לחכ"ר כם' מנד שמים למוכר"י סינינטיין ז"ל כסי' מ"ו דכשב כנ"ד והלריך וכתב דהילולה דמסתפינא הייתי לומר דלם תניה המוך כעומק האון שרי כיולי משום דהייתי קורל לה מקום כלוע וכו' והכי"ד מוכרמ"ע ז"ל והנ"ל ושהרב זרע לחת כחיו"ד סי' פ"ו הכי"ד והספים עמו ותקע יחד זו כדי לסמוך עליו כעינן שלו ושוב הכי"ד הנו"כ ז"ל כחיו"ד סי' ס"ד ושהרב כסח דהרסנח כם' כשמים דלם כסי' קכ"ו פלפל כדכריו והלריך ומסיק לילינה דמורין לה שתניח המוך לפני ולפנים כמקום שהין עין רולה דלו הו חלל הנוף ובחלל הנוף כבר הזכה נדול מוכרמ"ע דמה שהוח חלל הנוף לי"ל לביחת המים וכיולי הוח לסמוך עליו עכ"ד ישו"ם. ולני לומר דלם קושרת לת המוך כחוט דמו היח מכנסת לוחו לפנים הרבה ולינה חיששת דיונח הוח כ"י מסיכת החוט הקשור כו הו הוי יותר היהר כדכר מנדון הרב ז"ל ולינה חששת כלל והול"מ הנלע"ד כתבתי לשוני ע"מ ס"ט:

סימן י"ז

שאלה מקוה הבתים לו מים מהמעין ע"י שמשכין בכלימורות על חרס הקבועים בקרקע מתחת לארץ והם ניגרין לסילון מתכת שמוציא לתוכו בשפה המקוה שקורין לותו בלשון ערבי סב"ע לשיהיו המים יורדין למקוה ומתכנסין שם ויש במקוה לחן מקוק בתוכו שקורין לותו בלשון ערבי גרן בגוי שם ובשפתו חרין קטן והמים מקלחין ונזלין מהסילון לתוך הגרן הנזכר וממנו יורדין המים למקוה ע"י החרין הקטן שבשפתו ומתמלא המקוה חם כשר המקוה הזה לעבילה נשים או לא:

תשו' הנה מרן כש"ע חיו"ד סי' ר"ח ס"ח פסק מעין שמקלח לתוך כלי פסול לעבול בו במים שבתוך הכלי בין לאחר גילוח מהכלי. ואם המעין מקלח על שפת הכלי ולתוכו. תוך הכלי חסור לעבול וחושב לו מוהר לפי' חם המים שבחוכו מרובין ע"כ. וכתב הבתי"ט שם סקט"ו וז"ל גילוח. דמיד שעברו בכלי נעשו שתוין וכ' הכ"מ ול"ש כשהכלי שלם בלא שום נקב והמעין מקלח לתוך הכלי ובשעתקלח הכלי יולאים לח"כ מפי הכלי ולתוך ול"ש שים נקב בגדו של כלי וממנו מקלחים לתוך נקבו מים שהובין דלא נתבטל שם כלי מחמת הנקב שבגדו כיון שמקבל מים מן הנקב ולמטה לכל נקב בפולי הכלי כשפ"ה חו ודלי דנתבטל שם כלי ושרי לעבול לתך בתוך הכלי כמ"ש במקוה דבד"ז שוה מעין ומקוה ע"כ. גם שם בסעיף ל"ד כתב מרן לין הכלי חשוב לפסול המים שבו משום שהיבה הלא"כ הוא רחוי לקבל קודם שיקבענו ושיתמלא לדעת ואו פוסל בין שם הוא כלי גדול המחויק מ"ס בלא שם כורים ביבש בין שם הוא כלי קטן ביותר ואפי' שם כלי גלגים כלי חבנים כלי חדמה ע"כ. ודברי הב"ח וז"ל הכ"ל שם דברי מרן וז"ל בסעיף ג' אלא דמדין שם כתב נקב כ"ש ועיין בהש"ך סקכ"ג מ"ש ע"ד מרן והוב"ד בבתי"ט סקי"ב. ול"ש מוה נראה דלא לריך לעבול במקוה הל"ל בין דהגרן הנז' מוקקים לותו .קודם שיקבענו בתרן ודלו הוא לקבל ושוב הת"ל קובעים לותו בבנין ל"ל בעל מחוברת כלי ונפסלים המים הבאים למקוה ע"י דנעשו שתוין. ואנא שקודם שקבעו בבנין בתרן לינו יושב שלא מסומך והוא מושה על גדו שלין לו בית מושב כהוגן מ"מ מקבל הוא ומתקבלים מים בתוכו לף כשהוא מושה על גדו ושם כלי עליו ושוב לף שקבעו בבנין לא בעל שם כלי מעליו ופוסל המים הבאים לתוכו משום שהיבה:

האמנם נר' דיש לד לתקל במקוה הנ"ל ע"י שבשעה שהשפה עובלת יעשו שיהיו המים הבאים וניגרין מהמעין שיהיו מוחלין למקוה שלא ע"י הגרן הנז' כ"א שיהיו להדיא לתוך המקוה הם מוחלין דאז המים שבמקוה הם נמהרין ע"י חיבורם לגי המעין ואפילו שהמים שבמקוה הם מרובין ועקו ע"י הגרן שהוא כלי ועשו שתוין עכ"ז מי המעין המועטי' מעברים תוהם כמ"ש מרן שם בס"ח וכ"כ בס"ח מקוה מים שתוין שהמשיכו עליו מי מעין לפי' מי המעין מופעין המועטין על המעין מעברין את השתוים המרובים בין קדמו מי מעין לשתוין בין קדמו שתוין למעין ע"כ. ויהיה הוא להנתון מ"ב וז"ל מה"ת חיו"ד סי' קל"ו בענין מקוה שעשוי ע"י ליטרות המוסבין מן המעין אם לריך להיות במקוה מ"ס וכו' ודכתב הכ"ן מיירי לענין עבילת כלים אבל לעבילת אדם בעי' מ"ס אלא דים מילוק בין מעין למקוה דמקוה מעבר בשפתון ומעין בוחלין וכו' ואם יכול למלא מקוה זה מ"ס עד שיהיה כאן מ"ס או יש מילוק אם הקיסם המוסבין מים מהמעין בתים לתוך המים ודאי שמחברין לותן למעין וגעשה המקוה תוך המים ואפי' שמחברין לותן למעין וגעשה השתוין מקוה ואפי' הכי יש לנו לומר דכיון דאם היו מחברין הקיסם לא היו נעשה המקוה תוך המים ואפי' שמחברין לותן למעין וגעשה השתוין מקוה ואפי' הכי יש לנו לומר דכיון. אבל אם הקיסם גבוהים מהמים ושופכים מלמעלה למטה המקוה פסול ואין זה חיבור שאין הזוחלין מעברין כמבואר בסעיף ס' וכו' ע"ש. ולפי דברי ז"ל יולא לנ"ד דלא מהני התיקון הנ"ל שבתבו שבשעת עבילה יעשו שיהיו המים נוחלים לתוך המקוה שלא ע"י הגרן כדי שיהיו מחוברים למי המעין ויהיו נעברין בזה דמלתר שהמים הבאים מהמעין למקוה הם בלים מהשפה העליונה של המקוה והם גבוהי' מהמים שבמקוה ושופכין מלמעלה למטה לפי דברי המקוה נשאר בפסולו דאין זה מיקרי חיבור:

ברם יוליה לנו הפשוט דדברי החה"ר הם מן התימה דהן אמת דכתב מרן בסעיף ס' ג' גומות שבנחל התחונה ועליונה של כ"ם והחמלעית של מ"ד וסעיף של נשמים שוכר בתוך הנחל לחפ"י שהוא נכנס להוכן ויולא מהוכן לין זה עירוב ואין מעבילין שם בחמלעית שאין הזוחלין מעברין לח"כ שמהו ע"כ. מ"מ ז"ד כתי נשמים לחל המעין מעבר ומעבר לף בוחלין וכ"כ הב"ך ז"ל בפי' שם וז"ל והוקה נשמים לחל מעין מעבר לף בוחלין ע"כ. ול"ב מה דמות מדמית דם"ם לגדהו מאחר דבגדהו הוא הקיסם מוסבין מים מהמעין למקוה ומחבר מים שבמקוה למי המעין לשיהיו הבתוכו לא ודאי שפיר הוי חיבור דמי המעין מעברים הבתוכו גם בוחלין ודברי נפלאו ממני וע"י:

ובואת יש לעמוד ע"ד מוהרשד"ם ז"ל בחיו"ד סי' קל"ח בגדהו בנקב העשוי בקרקעית המקוה כדי להריק ולפנות בו המים שבמקוה לח ים לסתמו דהמ"ע במעלעות שים בהם נע"ג דכתב וז"ל כי עם היות לחת שבדלו הוא הרח"ם לסמוך עליו אפי' בדבר גדול מזה מ"מ לאחר שדעת הר"ם הוא שלין לסתום כיד ולא בהמ"ע לינו יודע טעם למה לא נחום לדבריו בדבר שאפשר להקן אפי' שלא ע"י הדחק אפי' שהיני לריכים לדחות לקיים דבריו היה רחוי לנו לעשות כ"ם כי מה דוחק לעשות חתוכות קטנות דקות ודברים לחתי שלימק"ע ולסתום בהם בזה תני לינו מסכים להקל ח"ו וכי הר"ם גברת הוא דלין לחום לדבריו בזה"ו כ"ב שע"ינו הרוחות שהריב"ה כתב שבדתו בספרו וכו' שכיון שהעור הביא שברת הר"ם הא ודאי מילתא היא ובמקום דלפשר ודאי רחוי לחום לדבריו כי היני לריך להאריך בשבתו ע"ב. ואנכי העבד להתם"ר ת"ס תני דמאחר דבבדון הזה הוי במקוה שמשכין לו מים מהמעין ואתי תדיר ולא עסיק וכמ"ש שם הרדב"ז ז"ל הפוסק הא' דין מעין יש לו וכמעין לין חשם שלימה ומעבר בכ"ב כמ"ש הרשב"א ז"ל והוב"ד שם. ול"ב הגם שהר"ם ז"ל לחשר לסתום הסדק בדהמ"ע מ"מ ז"ד במקוה של מי גשמים שהשלימה פוסלת בהם דין הוא דם"ל דאין לסתום בדהמ"ע. ומש"ב במעין דאפי' ים שהובין גמורים המעין בכ"ם מעברים ואין השלימה פוסלת בו בזודאי דגם הר"ם לינו מלריך לסתום הסדק בדבר שלינו מק"ע ומה שכתב ז"ל הביא שברת הר"ם ז"ל הוא לענין מי גשמים דוקא ומהי מיהו לומר שהר"ם ז"ל חוסר במעין עד שיאמר הוא ז"ל דבמקוה דאפשר דיהוי לחום לדבריו מאחר שהעור הביא שברתו ודי לנו לומר לחום לפ' הר"ם ז"ל במקום שאפשר במקוה של מי גשמים דוקא משל"ב במקוה של מי מעין ח"ל ליזהר בזה ועיין במהרי הב"י ז"ל מ"ם בשם מוהריק"ו ז"ל סורם קע"ו וקל"ו בדין מעין ועיין ג"כ בפ' חיים מדבר מ"ם בזה. והכלבו"ע ז"ל בהגה"ע חות מ"ו הביא דברי הפוסק המתיר ודברי מוהרשד"ם ז"ל דכתב דים לחום לדברי הר"ם וכו' ע"ש ולא העיר מזה והוא מהתימה הלי הדל לע"ד נ"ל. ואם נאמר דהוא

ז"ל תוס' לסברת המחמירין דס"ל דגם במעין השחיטה פוסלת בו וגם חוסם לס' הכ"מ ז"ל שלא לסתום הסדק בדהמ"ט ולכן כתב שם בנדונו כן דלזיל לחומרא בתרתי כל כי האי הו"ל לבתר בפי' דחיים' לסברת המחמירין במעין וכו' וגם לס' הכ"מ וכו' ולא למיסתם סתומי. ולע"ד גם המחמירין במעין וס"ל דהשחיטה פוסלת בו כמ"ש מורס ז"ל בסעיף מ' יזהו לעניין סתימת הסדק בדהמ"ט דאין להחמיר כזה ג"כ במעין. והדעת נותנת כן שהרי"ף וז"ל רס"ל דהשחיטה פוסלת במקום גסמים ע"כ ס"ל דמציעת המים שלא יגלו ממנו ח"ל שיהיה ע"י עהדה ולכן ס"ל דסדק העשוי להוליח בו המים מהמקום יכולים לסותמו במעלניות שיש בהם נע"נ דיש לחלק משחיטה להדיח וכיולא לסתימת הסדק שלא יגלו המים ממנו. דמזה י"ל ג"כ להמחמירין וז"ל דשחיטה פוסלת במעין אין מחמירין ג"כ לענין סתימת הסדק במעין ורס מוהרשד"ם ז"ל חוסם להחמיר גם כזה ה"ל לבתר זה בפי':

אשר מזה דן לחכי במקוואות שלנו שמשבים המים מהמעין להם בלטורות של חרס תלויים הקטושים בקרקע מתחת לאחן דדיכם במעין כמ"ש מוהרימ"ט ח"ח סי' ח"י ועיין בול"ח מיו"ד חות ג' ועש דהגו"ר ז"ל כלל ד' סי' ד' פקפק בזה וז"ל דכיון שבחים המים מהמבר הו"ל מי גשמים ומעין משורבים ושחוכין פוסל בו. כבר מוהרמב"ח ז"ל שם בשמיק הרחיב ושתר דבריו ברחיות חוקה ושעלה דדין מעין יש להם ואין שחיטה פוסלת בהם כישו"ש. וח"כ י"ל במקוואות שלנו דדין מעין יש להם אין בתימת הסדק שבקרקעית המקוה בדהמ"ט דהיינו במעלניות שיש בהם נע"נ פוסלת בו. והנה דהריב"ה ז"ל הביח ס' הכ"מ ז"ל דאין להחוס בדהמ"ט ומרן ז"ל סתם כוותיה בחחילה שם בסעיף כ' מ"מ מאחר דמרן ז"ל בסי' ר"ח בסעיף ע"ו ומ' עסק דבמעין אין שחיטה פוסלת בו אי"כ י"ל דהא דעסק דאין להחוס בדהמ"ט ז"ל במקוה של מי גשמים דהשחיטה פוסלת בו אחשו להכי סברי מרכן גם בחציחת המים מלגלח אין להיות בדהמ"ט משום דשי"ו הו"ל שחוטים ופסולים. משא"כ במקוואות שלנו דדין מעין יש להם ובמעין ס"ל דאין שחיטה פוסלת בו אין בתימת הסדק במציחת המים מלגלח משעבת בהם בדהמ"ט. ושוב ראיתי לומר דגם הגו"ר ז"ל שפקפק לומר דכיון שכח מהכבר הו"ל מי גשמים ומעין משורבין והשחיטה פוסלת בהם לא כ"כ כ"א בשחיטה להדיח בכלי וכיולא לא כן בסתימת הסדק בדהמ"ט בזה שם הוא ז"ל יוהה דאין להחמיר מאחר דגם כמי גשמים לחוד אפיקרא בפלוגתא מהגייה והרא"ם וסי' מתיריס וכמ"ל. ובלא"ה כבר רחו פקפוקו וס"ל דדין מעין גמור יש להם וכבר כחבו דגם להמחמירין במעין השחיטה פוסלת בהם בתימת הסדק מלגלח המים מפילו בדהמ"ט חיכה פוסלת וכנ"ל. ולא מכחד דהגם דיש לדון כן במקוואות שלנו דדין מעין י"ל ולהכי בתימת הסדק בדהמ"ט. מ"מ לכחחי' טלטי"ט יש ליזהר שלא לסחום בדהמ"ט מאחר דליכא טירחא ופסידא בדבר וג"מ היכא דאיכא שבאמו את הסדק בדהמ"ט ונחמלא המקוה ע"י ושוב אח"כ קודם הטבילה הסירו הבתימה הרי"ף מדהמ"ט וחזרו ושתמו הסדק בדבר שאמ"ט לפילו שלא הביקו את המים הם שנתמלאו מקודם לא חוכפת לן כלל. לו אם תהיה המקוה שמוקה וגדולה הרבה שים בה כ"כ סלון כדי שאפי' שלא ישתם הסדק אחר בשסירו הבתימה הראשונה חלא שישאר הסדק בהוח פחות יכולה לעכוב ולעלות והשאר המקוה בסוך הטבילה בהשארה אם בשעתן נגיעה ממעל לעיבורה זה לפחות שהוא חני חמה של שעה טפחים כמ"ש מרן בסי' קל"ח סל"ו

ואם בשיעור הסלון הלריכים בעת הטבילה שפיר דמי וכזה ראוין הבתי לריך שיזהרו שבעת הטבילה שיהיו המים ניגרים מהמעין לתוך המקוה כדי שיהיו המים שבמקוה חשובין כמי מעין שמשהר גם בוחלין מאחר שהמים שבחוך המקוה הם נוחלין והולכין מהסדק ואם לא יהיו המים ניגרים מהמעין בעת הטבילה אני דין מקוה מי גשמים יש להם שלין משהר בוחלין שלא בחשבורן כידוע בדברי הפוסק' ז"ל ע"ש וכמרן ס"י והא דלריך מדברי ה' תג"ן הסהר ז"ל בסד"ק חוקי חיים סי' ח' דאם סתמו הסדק בדהמ"ט הגם שהסיר דהמ"ט וחזר וסתמו בדשחמ"ט כל שלא הריק המקוה מהמים שבו לא עשה ולא כלום ואפי' שהוח מחזיק יותר מן ג' סלין לא מהני בזה עד שיחרוקן המקוה כולו ושוב יסתמו בדבר כשר וימלאו מחדש דכיון שבתמו בדהמ"ט נעשו המים חלושים ושחוכים ומוכשרים לקבל טומאה ונפסלו וזה נלמד במכ"ש מבדומו ט"ש. י"ד במקוה של מי גשמים אבל במקוואות שלנו דדין מעין י"ל לא חיכפת לן בזה ושפיר דמי לעשות כפי חופן הח' בלי שום פקפוק וכנ"ל:

שו"ר בס' חת"ס או"ח סי' ר"ח דהקשה על הגחון מו"ב ז"ל עמ"ש בסי' קל"ו ודחה דבריו וכתב דהך דיעל דאין המוחלים מערבין נופח לא נמלא בש"ס רק בהמב"ם הוא דפסק בהחוספתא והבו דלא לוסיף הלא בת"ע ולא במעין וכו' ודוקא שנף מ"ע שאין בעלמו הבשר לעבול ולא בא אלא לערב המקוואות זה פליגי רבנן אר"י דאין המוחלין מערבים ופסק הרמב"ם כווחיה ומי יבא אחר המלך לחשר כבר עשהו אבל לא שמוסיף עליו שאין המוחלין מחברים והמקוה הנ"ל מקוה מעולה הוא ואין להרהר בזה ע"ש:

ומה שנחלל בחוב בם' חת"ס סי' ר"ב וז"ל ואם היה המקוה כולו שחוב ודיה בא להבשירו פ"י חיבור למעין גם בזה מלאתי דעת הרח"ה וז"ל בם' סי' מקוה לבילה גבי ושון שחזיקין שב' שאין חיבור מועיל מועיל מ"מ היינו מקוה לעקוה ולא מקוה למעין שאו בחשבורין ואו בוחלין ע"ש. עיבך הרואה דהוא ס' יחידאה ולא חצו לה כל הפוסי' ז"ל ופסקו להיפך דמעין כ"ש מועיל למקוה שהוב בין קדמי מי מעין למקוה בין קדמו שחובין למעין וכ"פ מרן סי' ר"ח ס"ח ומורס ז"ל מודה בזה ועיקרן ש"ד הם מהרשב"ח ז"ל בח"ה וב"ש כל הלמ' ז"ל. גם החח"ם ז"ל בעלמו בסי' ר"ע הביי"ד הרח"ה ז"ל וכ' דרוח תעוה מילי ועיין נ"ב שם בסו"ם ריי"ח ועיין בפתחי תשו' סקע"ו ולכן אין לחוש לזה כלל. ומאחר שלות דמעין לא בוחלין מועיל ומחבר לא השחופין ספיר סוי מש"ל התיקון במקוה שבאים לו המים ע"י הבלן. דכדי שיהיה מוכשר לעבול בו שבעת הטבילה יהיו נמשכין מי המעין לתוכו שלא ע"י הבלן ובזה מתחברין ונעשרין ויהיה נזהר שהתיקון ומיבור זה שיהיה בשעת טבילה דוקא ולא מקודם לכן ובשעת הטבילה יהיה נפסק מי המעין ממנו כדי לחוש לדברי הגחת פרישה בחוה ל"ד דבמ"ש הטור לחבל הם ממשך מים ממעין לו ממקוה שרי חפי' ע"י דהמ"ט דמשבינן לזה המקוה שמשיכין המים לחוכו כיולו הוא מחובר למעין וכו' כ' בפרישה וז"ל דהו פשיטא דבשר המקוה בכולה שחובה נעשר בפסקה הם הפיקו לחבירו למקוה בשר (וכחוב שם בהגהה וז"ל ודוקא בעושה מחוברת למעין לו למקוה הבשרה לחבל אם נפסק קילות המושך בסילון פסולה חח"כ ד"מ עכ"ה) ולא דמי למחשך מים מן המעין לבלי שנפסלו וכו' ט"ש. וזן חמת דדבדי הסגפה הנ"ל לא נתברו חלילי דמדברי מרן בסעי"ח גר' דלא סל"ה דבדי דנפסי' י"ד פסק דאם נפסק הקילות חור להיות לו דין מקוה. היינו לענין שחיבה מעשרה אלא בח"ם ובאשנורן בח"ם

שם בבאה"ט סק"כ לית שיהיה פסול לעכול בו. וזהו נ"כ שבסעי"ח פסק מקום מ"ם שהמשיכו עליו מי מטין לפי' מי המטין מועטים מעברין וכו' בין קדמו מי מטין לשחוטין בין קדמו שחוטין למטין ע"כ. ולדברי ההגהה לריכין לנו לידחק בדברי מרן כדי להסכים דבריו עם סברת ההגהה ולפרש דבריו שחמר מי המטין מעברין בין קדמו לשחוטין בין קדמו שחוטין דדוקא לריך שיהיה ג"כ המשכת מי המטין למקום השחוט בשעת העבילה וזה לינו במשמעות דבריו. וגם כל כי האי לריך לבאר ולפרש הדין בן ואחרינא גר' מדבריו ומדברי שאר הפוסקים דלית סלה"ה. מ"מ עלה"ש ים לחוש לדברי ההגהה להיות התיקון והחיבור בשעת העבילה דוקא ולחמור. וכן פו"ר בבאה"ט סקפ"ח דכתב בשם רי"ו דנסתפקו המפרשים אם נשאר השחוט בהכשרו או בין שנפחת הנקב חוזר לפיפו' כשחחי' וחוזר להחמיר לכתחי' ע"כ ועיין בפ"ת שם סקל"ז מ"ם עליו. ולחזרה זו שמעינו ג"כ שבשעה שרולה להמשיך מי המטין לחבור למקוה לטהרו שלא יהיו ע"י הסילון של מחבת שקורין לוחו בל' ערבי סב"ש כדי לחוש לכ' הפוסקים ז"ל דס"ל דנם בהמשכה ממטין לריך שלא יהיה ע"י דהמ"ש כמ"ש מרן ז"ל בשעמ"ש דיש מי שחינו מחלק בין ממשיך מ"ש למשיך מטין דבכולם לריך שיהיה שלא ע"י דהמ"ש ע"ש. וכ' הב"ח ז"ל דהרשב"ח ז"ל ס"ל דאין חילוק ושכך מבואר מדברי הרח"ם וה' רשב"ם שבמרדכי דאין חילוק והכי נקטי' לחומרא וכש"ע כתב החילה כדברי רב' ואח"כ ויש מי שחינו מחלק בכך נר' שדעתו נ"כ דיש להחמיר עכ"ל. וכפי"ז יש ליזהר בזה נם בשאר מקוחות שבאים להם המים מהמטין ע"י סב"ש הנ"ל ולא יש בהם נרע. שבשעה שעוכלים בהם הנשים סיסורו הסב"ש הנ"ל ושיהיו המים נמשכין מהמטין ונינרין להוך מי המקוה שיתחברו עם מי המטין כדי לנלות ידי ס' הרשב"ח ז"ל ודבי' שס"ל דאין לחלק בין מ"נ למטין דבכולם לריך להיות שלא ע"י דהמ"ש. ועיין בס' חוקי חיים ז"ל שם דכתב וז"ל וכבר העיד מרן מוהריב"ח ז"ל דבאיסור ערוה אנו נוהנים כל המוזכות וא"כ נם בענין שהרת המקוה משיב איסור ערוה לעשר אשה לבעלה מאיסור כרת אין ספק לריך להחמיר כמ"ש מורס ז"ל לסומתו בדשאמ"ע ואם סתמו בדהמ"ע ודאי פסול. וכ"ר בס' בע"ח חיו"ד סי' ק"ח דחשם להים מחמירין שכ' מורס ז"ל אם לא שבאקומות שקבלו דעת הרח"ם בין להקל בין להחמיר לא בן אנחנו פה דיהבין בירוש' מאן נברח רבא מרן מוהריב"ח ז"ל קמסדיד לאפוס כל חומרי הפוס' עכ"ד. ובפרט בדב"י דהרשב"ח ז"ל דהוא רחם הפוס' ס"ל דאין לחלק ואיכא פוס' אחרים דס"ל כוותיה והב"ח ז"ל כתב דהכי נקטי' לחומרא ושגם מרן ז"ל שכתב אח"כ ויש מי שחינו מחלק בכך נרחה דעתו להחמיר ג"כ בודאי הנמור דיש ליזהר בזה. וממילא יולא דהמקוה הנמשכין לו מים מהמטין ע"י סילון של מחבת הסב"ש הנ"ל אם בשעה שעוכלות הנשים מי המטין הם נפסקין מלידך לתוך המקוה הנ"ל אין לעכול בהמקוה ההוא מאחר שנמשכו לו בחמי' המים ע"י סילון מחבת דבהמ"ש מאחר שחינו מחובר בקרקע ובמ"ם מרן ז"ל בסעמ"ש וכן סילון מחבת אשור להמשיך בו מים למקוה שמקבל טומאה ע"ם:

ועלה בדעתי לומר דאחר דזה הסב"ש אחי' עשייתו עשוי לשם כך שיהיו המים הנינרים למקוה מהמטין שיהיו נגרים ע"י וחינו רחוי ועשוי כ"ח לשמוש הזה ים בו קולא דאפי' שחינו קבוע בקרקע שאמ"ם כיון שחינו עשוי אלא לשמש את הקרקע ואמינא לה מ"ם הרח"ם ז"ל בסעי' כ' ל"א ס"ו במקוה שהמים נכנסין לתוכו דרך סילונות של מחבת דהביא דברי הרמב"ם ז"ל דסילון של מחבת לעפ"י בלין המים העוברים ע"נ שהיו מיהו כיון דפסוקי כלמ"ח שחים נפסלו המים העוברין ע"נ וכו' לאמנם יש להחיר מקוה שהמים נכנסים לתוכו דרך סילונות של מחבת מעע"ח משום שחינן מוקבלי' טומאה משום שמשמרן לח הקרקע כדחנן בפי"ח דמס' כלים בלי מחבות שים לו שם בפ"ע שמא חזן מן הדלת והנגר והמנטול והפותח שחחת הגיר והקורח והלינור מפני שנעשו לקרקע ואפי' לינם מחוברים לקרקע שהורים כיון שלא נעשו אלא לשמש את הקרקע וכן הך סילונות כיון שנעשו להיות מונחים בקרקע תמיד הינם מק"ם ע"כ. ולפי דבריו אלו נם הסב"ש הנ' הוא כן כיון שנעשה מחחי' לשמש הקרקע להיות מונח שם תמיד שיהיו המים נינרים ע"י למקוה הינו מק"ם והמים בשהרתן שם עומדי' ובזה הי"ל להחזרות הנ"ל:

ובלומדי דברי הרח"ם ז"ל הנ"ל הנני הדל הוק"ל דבחחי' הניח דברי הרמב"ם ז"ל והם שכתב מקוחות פ"ו ה"ב והעתיק חותם בזה"ל כל כלי שלא נעשה לקבלה חעפ"י שהוח מקבל הינו פוסל המקוה כיון הסילונות וכו' בין שהיו על ען או על חרס. וע"ש הוא ז"ל דפסוקין מהורין וכיון שלא נעשו לקבלה ה"ה שהורין וגם אין המים העוברים ע"נ שחוכין לכל סילון של מחבת לעפ"י שאין המים העוברים ע"נ שחוכין הינו כיון דפסוקי כלי מזכות עמאים נפסלו המים העוברים ע"נ מהניח דהנן פ"ו וכו'. דנר' דנרים בדברי הרמב"ם בין שהיו ס"ע או ס"ח ומזה הוציא דבסילון של מחבת פוסל המים. ואיך אח"כ כתב על שם הרמב"ם וגבי מקוה כחוב כל כלי שלא נעשה לקבלה וכו' בין שהם של מחבת או ס"ח ע"כ. ולא העיר שוב בזה כלל דבשהם ס"מ הם רחוי להיות פסולים מאחר דפסוקי כ"מ עמאים נפסלים המים העוברים ע"נ כמ"ש בראשונה. ובדברי הרמב"ם הנ"ל נראה היה כמו שהעתיק באחרונה בין שהם ס"מ או ס"ח. ולא רחיתי מי שכתב דאיכא נירסא בין שהיה של ען וג'. ועיניך תראינה בפי' המשניות להרמב"ם בשם' מקוחות בפ"ד מ"ג שהאריך הרחיב בזה לומר שהסילונות בין שיהיו מחרס או מחכמות כולן בשרים לפי שאורחם מובחת עליהם שהם לא נעשו לקבלה ואפי' היה בהם בית קבול ואין לא יהיה בן אחר שהם כמו קנה חלול מפולם מצני נדדיו ואתין יצוכו אלו המים שחוכין עם"כ:

נחזור לדברינו דאין לפסול המים הבאים למקוה ע"י הסב"ש ס"מ מאחר דמחחי' עשוי לשמש את הקרקע וכנ"ל. כרם מאחר שהרח"ם ז"ל בעלמו שם סיים דמ"מ לא הייתי רשאי לעשות מעשה וגם סיים שם וכתב שגדולים התמירו לפסול מקוה שהמים באים לתוכו ע"י סילונות ס"מ אפשר שם הסילונות מונחות עג"ק ולא נחחברו בבנין עם הקרקע אינם בעלים אנ"ק ומקבלין טומאה. אבל שם נתחברו בבנין עם הקרקע אלו שמוני' כולם בחוך הקרקע נחבטלו עם הקרקע ושוורין ע"כ. הרי שהלריך דוקא שיהיו מחוברים בקרקע אלו ע"י בנין אלו ע"י הממנה אפי' שהם מחחי' עשויים לשמש את הקרקע וכיון שכן בשעה חיבור המקוה למטין בשעת עבילה כדי שיהיו נחשבין כמטין לריך שיהיה שלא ע"י הסב"ש הנ"ל וכנ' ובשעת פסיקת המים מהמטין אין לעבול בחוחן המקוחות וכנ"ל. וכ"ר בס' חת"ם תיו"ד סו"ס קל"ם דכתב וז"ל נס מ"ם מהסילון בשעלמו קרוב אלל שהדין עם שכנגדו שכל העשוי לשמש עם הקרקע חעפ"י שאינו מחובר לקרקע הרי הוא בקרקע ויש לנו רחיות ברורות מס"ם דשבת ומלשון הרמב"ם ומחוחן משניות דמייתי הרח"ם שם בשם' נדה ה' מקוחות סי' י"ב אלא שמלשון ב"י סי' ר"ח לא משמע קלת כן לא

רציתי להקוע עצמי בדבר הלכה בענין זה ומ"ש הרמב"ם ס"ל מכלים מ"ד בחבר זה הדבר נעשה מתחילתו בקרקע לו נעשה לעמם לא הקרקע ע"כ משמע כיון שנעשה לעמם לא הקרקע לעפ"י שלא נתחבר בקרקע וכן הוא לעין הרמב"ם בחבורו רפ"ע מה' כלים ואין לומר להתריך כזה עכ"ל. הרי שגם ה' ז"ל כתב שלא שים ריחוק בחבורת וכו' ושכן נר' מל' הרמב"ם עכ"ז מלחר שמלשון ב"י ז"ל לא משמע כן לכן לית דלא לתקוע עלמו בדבר הלכה להקל כזה. ומהתימה עליו שלא זכר ס"ל דהרא"ש ז"ל כתבו הנ"ל בתחילה כ"כ והב"ד הרמב"ם ושוב כתב מכל מקום ליני דשלי לעפות מעשה ושהגדולים החמירו כזה ולכן הלריך שיהיו הסילוות מחוברים בענין בקרקע הו עמוגים בתוך הקרקע לף שהם עבויים לעמם לת הקרקע וכנ"ל:

ומצאתי לר היתר לנ"ד בדברי ה' ז"ל דכתב שם וז"ל והיותר נ"ל לפי הענין דהסילון הלו לא נתחב לל הסילון הגדולה אלא שלא תלקה הבוחל ע"י המים לכל לשולם בלא סילון נמי היו המים שותתים ויורדים דרך חור שבבוחל ואל"כ הוה לכל שהור כמ"ש הב"ד סי' כ"א ס"ק ק"ב. וע"ז שמכו הרמשונים מתקני המקוה הבוח וכוה נ"ל שריותא דתוריתא הו ע"י זחילות הסולם הו ע"י סיכולין לבוח דרך חור הבוחל בלי סילון והו מוכר לפי' ע"י סילון עכ"ד. דמזה יולא קלת לד היתר לנ"ד בענין הסב"ע הנ"ל להלחורות הנ"ל שיסירו לוחו בשעת הטבילה ובשת פיסוק המים מהמעין נ"כ שרי לטבול במקוה ההיא יען דבלא הסב"ע נ"כ היו בחים למקוה המים אל"כ המקוה הוא עיהור לטבול בו בלתי שים חיבור למעין וכנ"ל. להמעם הדברי בי זה אינו בנמלא שיבואו המים בולם למקוה גם בלתי הסב"ע כ"א עד שיהיה בחבן שיולחים המים ממנו בשפת המקוה חרין חקוק משע ממקום מולא המים לגד המקוה דהו גם בלתי הסב"ע המים הם בשיולחים מהמור בבחבן שבשפת המקוה הם ניגרים ובחים בהחרין ההוא למקוה. משא"כ אם לא יהיה החרין הנ"ל אלא שבחבן שיולחים ממנו המים שוה מכל גדדיו אז בשיולחים המים מהמור שבחוכו הם מתפשטים ומחלים אנה ואנה מכל לדדיו וזוב המים אינם מחלים למקוה אלא מולה לו ונמלא דרוב המים שבמקוה לא נקוו ואינם ניגרים ומהקבלים שם כ"א ע"י הסב"ע הנ"ל. וזה החרין הנ"ל הלריך רחוק מליחוקו ואינו נמלא אלא ברי תלת לנמה וכל השאר הם בלתי חרין והבחן של מקום מולא המים שוה החלקים ומפחדד שלא יבלו המים לחוך מסביבות הסב"ע התחוב בחבן ואינו מהודק בו יפה בורכין סביב שפת הסב"ע התחתונה התחובה בחבן התיכות בנדים כדי שיהיה מהודק בחבן יפה ותעלה המים להוכו ליבד אל תוך המקוה ולא יבלו המים לחוץ למקוה לחיכוך דמלד זה ג"כ של תחיכות הבנדים שים בהם נע"ב שעל ידם המים הם בחים למקוה דאלולי הם היו המים רובם הולכים מחוץ למקוה ונמלא דגם מלד זה המים הם בחים למקוה ע"י דהמ"ט. לכן עדין לנחנו לריכים לכל האזהרות הנ"ל עד שיהיה טהור ע"י חיבורו למעין וכנ"ל. וזה שלמרנו שלא יהיה חרין חקוק משע בחבן בשפת המקוה לגד המקוה דמועיל יען דבלא"ה הם בחים המים למקוה זה דוקא לגבי הסב"ע שלינו כלי דלאו בר קיבול הוא. לכן לענין המקוה שים בו גדן ובחים המים למקוה ע"י חו לפילו שהיו המים בחים למקוה בלתי הגדן עכ"ז לינו מועיל כיון שהוא כלי ממש. וכמו שכן מבואר בדברי הש"ך ז"ל שם דכתב וז"ל הבא להמהיך וכו' מייבי שהוא בענין שלין המים רלויים לבוא למקוה זולה ע"י החבה ז' בכלי שמקבל טומלה הילך לעפ"י שהוא כלי שלינו עשוי לקבלה כיון שהוא מק"ט פוסלה לבל אם המים רלויים לבוא למקוה זולתו לינה פוסלת אא"כ נעשה לקבלה כדלעיל סעל"ה ע"כ. והיינו דלעיל בסעל"ה פסק מרן ז"ל המינת שבלה החת הלבור לגל המקוה כדי שיפלו ממנה המים למקוה אם י"ל ד' ספיות שרלויה לקבל המים פוסלת ואם לאו לינה פי"ם. וקשה על לידה לידות לפי' י"ל ספות פי"ם כיון שלינה עומדת בענין שרלויה לקבל וכגון שהמים רלויים לבוא למקוה זולה לבל וכו' ט"כ ע"ש:

וכלפי החמור לעיל דהרא"ש ז"ל לא מלאו לבו להחיר כ"א עד שיהיה עשוי מחתי' לשהם לת הקרקע ושיקבענו בקרקע וכנ"ל רלית להעו"ב ז"ל במה"ת חיו"ד סי' קל"ו דהבית דברי הרא"ש ז"ל מ"ש בפס' בהלבות מקוואות סי' י"ב ומ"ש בחשו' הנ"ל גם הבית דברי הטור ומרן ז"ל מ"ש בשעמ"ח דאם הסילון ש"מ מחובר לקרקע לפי' מקלת להדית לתוך המקוה כשר וכו' ודקדק עליהם שהמו ולא כיתרו דמיירי בסילון ש"מ שהחילת עשיתו היה ע"ד לקבוע בקרקע ושכן מבואר בדברי הרא"ש. וכ' הטעור ומרן ז"ל ס"ל בדעת הרא"ש דלפילו שנעשו מחתי' שיהיו משמשים עם הקרקע שהם מקבלים טומלה כ"ז שלא נתחברו בקרקע הוא מפורת חומרת וגזירה שלא יקחו סילון ש"מ שלא נעשה מחתי' לשם כך דמלן מפיס ולחו להתיר גם לת זה לבל במחובר לו כמון בק' דנתבטל שם עם הקרקע טהורים בכל ענין לפילו לא נעשה לשם כך וכיון שהטעור ומרן ז"ל לחזו לחומרת ולא התירו אלא במחובר לק' לכן לא התנו שיהיה תחילה עשייתם לשם כך וכו' עש"ב:

ואנכי הדל תיבחתי ק"ח ופירוקי לק"ח דאדרבה אם נלמר דבשהוח עשוי מחתי' לשם כך ע"ד לקובעו בק' הוא עדיף והם תפסו להומרת ה"ל שלא להתיר בסילון ש"מ כ"א עד שיהיה עשוי מתחילה לשם כך וגם שיהיה קבוע בק' מלחר שהם חזלי להומרת ולפי שיטתו מהרלוי היה שיבחרו שבל"ל ועדין הקושיא במקומה עומדת. ויש שיטה לחרת דבשחינו עשוי מחתי' לשם כך עדיף טפי עיין בחם' כלים בפ"ח משנה ע' ובפ"ב משנה ד' בפי' הרע"ב ומ"ש התום' יו"ע ל"ע בחשנה יו"ד פ"ו דמקוואות ע"ש ועיין ג"כ בפ"ו שם בפי' הרע"ב והתום' יו"ע ומ"ש הרב"ד והתום' חדשים עליו ע"ש. ועיין בם' חת"ס חיו"ד סי' קל"ח דהלריך בדבריהם וכן ג"כ חזר להלריך בזה בסי' ר"ס וב"ו דשם מבלחר בלורך הסי' לחרת שים בזה הל"ל ע"ם ויבוח לך:

חזרנו לנ"ד דמקוה שים בו גדן דאין בו מועיל כ"א דבשעת הטבילה דוקא שיהיו משוכין מי המעין לחוכו ושיתחברו מי המקוה עם מי המעין בדי שיטהרו ושלא יהיה תיבור זה ע"י הגדן ולא ע"י הסב"ע וכנ"ל. ואין להתיר בג"ד בגדן לעיקרת דדינת מהת דס' המב"ע ז"ל בח"ג סי' ע"ח בגדוו בטבילה שים שלא בחים מסחר תחת הקרקע ובקרקע ים בחה תביות מוגות בחרן וסמוך לפיהן ים נקב שבו נכנסים המים לחבית וכשגדו ים נקב לחר שמשם יולחים המים והולכים לחבית לחבית וכשו"ה עד בית הטבילה ומקודם היו טהנים לנקוב התביות בשוליהם לבשלם מחורת כלי ושתה מחדש אין נוקבים בשוליהם חלא לפי הנו"ל. דל' דהמים שלמשה מהנקבים בלגד הם שחובים שאינם מניעים המים לנקבים עד שהחבית מלאה עד מקום הנקבים חבל המים שבחים לת"ל דרך הנקבים אינם תוך חלל הכלי חלא לפים על המים שבחבית שחלל הנקבים ואינם שחובים אא לחותם שהם בחבית למטה מן הנקבים וכו' ומה שהגו מקודם לנקוב תחתית החבית נר' שהוח עפ"י דלפשוטים

כשיהיה נפסק הקילוח מהסר לחוסם המים שיכולין לז מקום פסיקת הקילוח עד העבילה הן כשחוכות וחולי לז לא היו מ"ם שלימות וכו' ע"ש. וח"כ לכאורה י"ל ג"כ בנ"ד מאחר דיש בהגרן הנ"ל בשפתו העליונה חריצים קטנים שמהם יורדים המים למקוה הו"ל המים הבאים לגרן מקרקעיתו עד החריץ הם שחובין והמים הבאים לחח"כ הם נפיש ע"פ המים שבגרן ויולאים למקוה ולא הוו תוך חלל הכלי כלל ולח"ל שיהיה הגרן נקוב בשוליו מלחר שהמים שבאים למקוה הם לוחם שחובים כ"ח שהם נפיש ושוברים ע"ג המים השחובים הרחשוני' שהם בתוך הגרן עד החריץ. ולח"כ יש להכשיר לעבול במקוה ההוח גם בלחי התיקון הנ"ל. הח ליתח דמלבד דדין המכי"ט ז"ל נכ' דלחינו מוסכם מהפוסי' לחכרים ז"ל דעיקר הרוחות דעמ"ם מכן ז"ל בש"ע ס"ח מבין שמקלת להוך כלי פסול למעבול בין במים שבתוך הכלי בין לחחר שילחו מהכלי. כ' הש"ך ז"ל סקכ"ו פי' דהם מבין מקלח להוך הכלי ויולחים לחון ממנו פסולים לעבול בהם דמה שבתוך הכלי פעיעה דפסול ומה שלחון נמי פסול דמיד שעברו בכלי נעשו שחובין וכ' הנ"ח סי"ג דל"ש כשהכלי שלם בלח סוס נקב והמבין מקלח לתוך הכלי וכשחמלח יולחים לח"כ מפיו ולחון ל"ש שים נקב בלחו של כלי וממנו מקלחים מים לחון נקרחו מים שחובין דלח נחבטל שם כלי מחמת הנקב שנחלו כיון שמקבל מים מהנקב ולמטה. לחבל נקב בשולי הכלי כשפ"ה לז ודלחי דנחבטל שם כלי וכו' דבדב"ז שוה מבין ומקוה וי"פ ע"כ וכ"כ הע"ז סקט"ו בשם רש"ל ז"ל והוב"ד בבחר הגולה ע"ש. מדפסלי המים שיולחים לח"כ משפת הכלי לז מהנקב שבלחלו נכ' דלח ס"ל כש' המכי"ט ז"ל דהמים הבאים בלחרונה ל הכלי הם עוברים בדרך מעבר דוקח ולפיס ע"ג המים הרחשונים ולח יקרח עליהם שם שחובים בלל כמ"ש הוח ז"ל לחלח ס"ל דלחזרי' דהמים שבחו ברחשונה הם יולחים מספת הכלי לז מהנקב ע"י המים שבחו בלחרונה ודחקו לוחם וכבר הם נעשו שחובין ע"י שעברו בתוך הכלי ופסולים לעבול בהם גם לחר שילחו לחוך וכ"כ להגחון נו"כ ז"ל מה"ת סי' קל"ע בהגיה דבדי מבן ז"ל בש"ח ודברי הש"ך והכ"ח ז"ל הנ"ל והוק"ל ממ"ש הש"ך בסקכ"ו בשם הרלב"ד ז"ל שהמים היורדים לבחר בלחרונה קרובים לנלחת יותר מן הרחשונים ולפי"ז למה פוסל הנ"ח במבין המקלח לכלי ובשבחלח יולחים הלח לוהן המים היורדים בלחרונה בשהות מלח הם נפיש והם לח נעשו שחובין כלל והם קרובים לנלחת יותר מן הרחשונים ולפ"ז לח הם מחערבים מ"מ מבין מעבר בש"ם וכו' ובתב דבחמת לי"ב דיש קוסיח דוחלי לפ שהכלי מלח ע"ב גדוהו מ"מ חוזק הקילוח הבח יורד לחוך הכלי חלח שחינו מספיק לירד ובשחרים למעלה וכשמוסיף הקילוח חלו יולחים שהם עומדים למעלה והמיד מולים לח הרחשון זלח"ז ולעולם יולחים חלו הבחים וקרובים לנלחת מחלו שהיו מחחילה בחוך הכלי רק בקילוח הרחשון יכלו בודחי מעבו ממה שהיה בחילה. לחבל לעולם כל המים בלו לחוך הכלי ונעשו שחובים וכן בכשיף כ' כולם בלים בודחי לחויר הבור חלח נעשו שחובים שהבור חינו כלי. ולכן המקוה הנ"ל דהבי השוהל היה כולה שחובים ופפולה ולפי' הכסים שבבר עבלו לפי' זה שוה לם לל עבלו לח"כ במקוה בשר ולח נעשו נדות מחדש ה"ה בנדון בלשר היו קודם העבילה במקוה זלת וכל מה שנימשו עם בעליהן היה בלישור ועבלו עמה מחדש וה' י"ל כי בשנה היה ועל מעל מומל וכו' שיכירו המבשול הזה ע"כ ע"ש. וע"ל הדחק י"ל לדברי המכי"ט ז"ל דכיון שים להחבית שני נקבים זכ"ז ונכנסים המים מהלחד ויולחים מהשני שבשנדו ס"ל ז"ל דיו"ל כוה דלישים יורדים המים למעה לחוך החבית שמהנקב ולמעה כלל לחר שמהמלחה מים בר הנקב לחלח שהם עוברים דרך מעבר בשני הנקבים דוקח מבנים בזו ומולית בזו מלחר שהמים לינם מקלחים וכלים מלמעלה לחלח הם נכנסים וכלים מהנקב הלחר וים כשנדו נקב לחר הם יולחים ממנו. מבח"כ לם היו המים מקלחים וכלים מלמעלה וים נקב בכלי שממנו יולחים המים לחון גם הוח ז"ל ס"ל לף שבכלי הוח כבר מלח עד הנקב ההוח עכ"ז המים הם כולם בלים לחוך הכלי מחבים ונעשו שחובים ופסולים. ולח"כ לפי"ז בנ"ד גם הוח ז"ל יוכה דהמים כולם תמיבי שחובים מלחר דלין כלן נקב שממנו בלים המים ויולחים מהנקב שבשנדו חלח שהמים הם מקלחים וכלים מלמעלה וכנ"ל:

עוד בה בנ"ד ליכח רבותא יותר שלין המים המקלחים הבלים מלמעלה הם מקלחים ע"ג ספת הגרן ממש חלח הם בלים בחוך מלמעלה מפי הסילון הסב"ע הנ"ז להוך לחלטות הגרן ומעמיקים ליכד בתוך המים שהם שהיו ממולים בתוך הגרן מקודם ושי"כ המים שהם קרובים לספת החרין שבגרן מחקים ויולחים מהגרן דרך החרין הסוח למקוה הח ודלי בבנו"ד לין מי שיכחים וכולהו חזלי ומודו דכל המים הם בלו להוך הכלי ונעשו שחובים ולח"כ יולו ממנו ע"י החרין ופסולים לעבול בהם במקוה הסוח לם לל ע"י התיקון הנ"ל שיתחברו למעין בשעת העבילה דוקח וכנ"ל ובשעת פיסוק המים לין לעבול בהמקוה הסוח הגלע"ד כתבתי לבוני ע"מ ס"ט:

א. עיין בתוס' יו"ט בשבת פ"ל מ"ד דכ' דבח רלשו ורובו במים שחובין ועהור שנפלו עליו ג"ל ר"ל דגם בח רלשו ורובו הוח בנ"ל. והרמו"ז ז"ל כתב דבח רלשו במ"ם נם הרב"ד במס' וכים כתב כן וה' שוסים לדוד ז"ל הן' עליהם והעלה שדברי התוס' וי"ט עיקר דגם בביחת רלשו ורובו הוי שיעורא בנ"ל ע"ש. והמש"ל ז"ל בה' לבות העומלה פ"ט ה"ל לחריך בזה והבריח דבין בנפילה ובין בביחה נלמר שיעור זה הנ"ל ע"ש. וה' סוש"ל לל זכר לדבריו להביחה סיעתל לדבריו. ומ"ם שם המש"ל דהתוס' ס"ל דבטהור לל נזרו כ"ל בנפילה ולל בביחה ובטמול יום נזרו עליו בביחה וכ"ם בנפילה. והרמב"ם ז"ל חולק ע"ז וז"ל דבטהור בין בביחה בין בנפילה טמל ע"ם. עיין בתוס' ר"ע חינר ז"ל בתוס' ספת חוה י"נ שכ"ב ע"ם. ולפיתי בתוס' תדשים במס' זבים פ"ה מסנה י"ל דכתבו שם ע"ד התוס' י"ט וז"ל וב"ב במש"ל שמלק בין תרומה לחולין ללתרו' ל"ב שיעור לם בח רלשו ורובו ע"ב. וק"ל דשם המש"ל ז"ל בתחילה נסתפק לם שיעור זה דנ"ל הוח גם בביחה לו לל והבי"ד התוס' י"ט דס"ל דלים דבין זה וב"ז בנ"ל. וכ' דשדין י"ל דבביחה לפי' פחות מב"ל והביח דברי הש"ם במכות ד"ד דלמרו תביח מלחה מים וכו' ופירש"י ז"ל ובתב הגרלה דבש"ל ז"ל ס"ל שדין זה לל נלמר ב"ה לתרומה וכו' דנהי שבביחה היל כהוגן מ"מ לפי לסיום שוח בח רלשו ורובו בנ"ל מ"ם. לבל לחולין לם ל"ל ק"ל דמקוה בים בו מ"ם ונפלו לו נ"ל לל פסלוהו ולח נדב ים הגדול ממקוה שנם. וסיים דלפי"ז יש ללמוד מסוגיל זו דלף בביחה נלמר שיעור זה דנ"ל ע"ש. הרי לך דלח חילק כלל בין תרומה לחולין לפיבח דמילתל ונם בהחי דבר לל היה רולה לחלק בין תרומה לחולין דלתרומה ל"ב שיעור בביחה כמ"ם הם"ח ז"ל כ"ל שהיה שולה בדעתו לחלק בין ביחה לנפילה ולבליט בביחה ל"ב שיעור דלפי' פחות מנ"ל. והביח סוגיית מכות ופירש"י ז"ל ופפיט לה דלף בביחה נלמר שיעור זה דנ"ל ע"ש. וכן בתרומה ובין בחולין על שהיפה הוה לומר דבבי' שיעור ז"ל. והילף קלמרי הת"ח דהיה מחלק בין תרומה לחולין

דלהרומה ל"ב וכו' והכריסם לי ל"ט. ועיין נ"כ במש"ל ס' פ"ח פי"ג סי"ח בה"ט העטור לחטאת וכו' דשם ג"כ חוכ על ספיקו הנ"ל שם גם בביאה בעי' ג"ל מי לא והתירך להביא דבריו מ"ש בס' תבוה"ט ודברי התום' יו"ט וכו' מ"מ כבר כתבתי דמדברי רש"י בפ"ק דמכות יש להוכיח דס"ל דאף בביאה בעי' ג"ל. ואיכ שם דאפשר דלגבי מי חטאת דהתמירו בהם וכו' ל"ב שיטור ומשום מעלה נעשו כה ע"ש. ודו' דמבואר בדבריו שם ג"כ דאינו מחלק בין תיומה לתולין דבכולהו ס"ל דגם בביאה בעי' שיעו"ז דנ"ל. והוקה מי חטאת משום מעלה וכו' כיעו"ש. ועיין בס' דובר מישרים בהשמטות ד' ס"ג ע"ב דגם הוא ז"ל לא זכר להדברי המש"ל ז"ל ע"ש:

ב. עיין בס' פני יהרן מיו"ד סי' ד' דכתב וז"ל ומ"ש בש"ע שם דיש מתחלת לספור עד יום ה' וכו' היינו עד ולא עד בכלל דיום ה' הוא רחצון לספירתה וכמו במבואר בב"י בדבתיבנא ע"ש. ומהתימה עליו דאין לריך להביא ראיה לזה ממ"ש בב"י דהרי הוא מבואר בפי' בהוא סעיף בעלמו בהשלום דברי מרן ז"ל שכתב כגון וכו' הילכך יום ה' יהיה רחצון לספירתה. וגם בדברי מור"ם ז"ל מבואר כן דכתב ובהפסוק יום ד' לעת ערב ויום ה' עולה למנין ע"כ:

סימן י"ח

בשר וש"ע חיו"ד סי' ריו"ז לחמר קונם לב"ז שהני נבשים בו אסור בו לעולם. והם נפל וכנולה לפי' במקומו וכמדתו הרחשונה מובר. גם בחח"מ סי' שי"ב המשכיר בית לחבירו והמ"ל ב"ז אני משכיר לך ונפל הבית לפי' בניהו המשכיר יכו"ל שלה ידוב בו. ומקור ד"ז מש"ם סו"פ השולל. ורליתי בם לויה תן ולוב יקרות ס' מבעי דכתב ע"ז וז"ל דהני דיעים לא נלחמו שלא בחוב ובנולו בנין חדש בעלים לחבים לחבים אז לחמרי' לחון זה בית הרחצן. לבל הם הוקש מבנין הישן הוי ב"ז בית הרחצן לבני דיעים ורלית לזה מהא דלימא בסוכה דב"ז ר"ח לומר חין יולחין מסוכה לסוכה ולין ישבין סוכה בחוה"מ וכו' ונרסי' התוס' קמ"ל כיון דבדידיה קבביד לית היה לפי שבונה לותה בלותם עליה. הרי דהם בונה הנפילה בעלים היעים שלה היה נחשבת לבנין הרחצן שהרי לר"ח נחשבת הרחשונה והיא סוכה העשויה וז"י. וח"ב ה"ל לענין הני דיעים שהם נפל הבית ולוב ובנולה מעלים הרחשונים הוי בנין הרחצן לענין הני דיעים ע"ב. וה' גוע יבי מעבי בי"ת לוה הכ"ב דחה דבריו וס"ל דמיד דנפל הז"ל ההוא בית וכי לוב ובנולו חפי' מעלי ומבני בית הרחצן פ"ח בהו לבהן ולהו לוחו הבית הוה חלה בית חחרינה. והביח רחיה לדבריו מש"ם סו"פ השולל על הה דתנן המשכיר בית לחבירו ונפל חייב להעמיד לו בית חחר היה לחד לא יעשנו שנים. והק' היכי דמי אי בהמ"ל ב"ז ונפל הו"ל אי דהמ"ל בית שהם לחד לחלי לא יעשנו שנים. חחר ר"ל דהמ"ל בית שהני משכיר לך מדת חורבו וכו"ב וכו' ה"ה מהי למימרא חלה ומבו' ולהבי מהי כוה דקתי הנודע דנהרה קמ"ל ע"ב. דנהרא מ"ד מהי כוה דקתי הנודע דנהרה קמ"ל ע"ב. ואם חיתא דגם לענין הני דיעים כי חוור וכוותו מעלים הרחשונים הוה חוחו הבית הרחצן ואיב המשכיר לחזור ולבנותו לו מלותם העלים והבנים של הרחצן מהי פריך הש"ם ה"ד וכו' ונדחק בכמה חוקמתות הה שפיר מתוקמא בחמ"ל ב"ז ומ"ם חיב להעמיד לו בית חיינו מלותם העלים והבנים של בנין הרחצן. הלה מבואר דלה לבנותו מלותם העלים והבנים לה מחייב והיינו משום דבין שחמ"ל ב"ז ונפל הוה"ל כלו' דמולו גרם וכמ"ש רש"י ז"ל שם וכיון שמיד שנפל הוה"ל ולחיב וכותו הבוכר מס"ע דמז"נ. גם הם חזר ובנלו המשכיר לפי' בלותם עלים ולבנים ולבנים יכול לומר להבוכר שלה ידור בו. וכן נמי לענין ב"ז בקונם ונפל דהם חזר ובנלו דמותר בו לפי' חזר ובנלו בלותם עלים ולבנים דרחצן בית לחבר הוה זה דמיד שנפל הוה"ל. והרחיב מהיית דבוכה חינה רחיה דמדברי הריטב"ח בחו' לבוכה שם עש"ב:

ולדידי רחיתו שהבית חינה רחיה דעדין י"ל דהגם דלחבר דהם נבנה הבית מלותם עלים ולבנים של הרחצן הוה ניהו הבית הרחצן מיקרי. מ"מ חינו מן הדין שלחייב להעמיד לו הבית מלותם העלים ולבנים של הרחצן ושיולית הולחות לבתחי' מכיסו ושיערת בבניו כדי להתו לבוכר לדור בו ולבן לחמרי' נפל הוה"ל שמז"ב. ברש היכא דבבר הוה מעלמו הולית ועבת ובנה לותו מעלים ולבנים של הרחצן. עדין י"ל ולספק דלית ליה לבוכר זכות בבויה דבית הרחצן תשיב הוה זה. ולם היה החופן דנפל לח עפר בית הרחצן ועשלו לבנים ובנה מהם בית הבני ליכח ספיקח בזה דבית לחר מיקרי בין לענין קונם ובין לענין משכיר ב"ו. ורחיה לזה ממ"ש בקמח ד"ו לחמ"ר בפח היו מלן דנול עפרח מחבריה ועבדיה לבינתח ל"ק מ"ש דהכר משוי ליה עפרח. לבינתח ועבדיה עפרה קנ. מהי לחמרת דילמח הכר ועביד ליה לבינתח הה לבינתח לחבריתי היה וס"ח בלו לבלן. פירש"י פ"ח ב"ל לח זו היה לבינה הרחשונה חלח זו לבינה לחבת שהולך תיקון וגבול בס"ע ומשונה היה מהרחשונה דה"ח לומר חין יולחין מסוכה לסוכה ולין ישבין בסוכה בחוה"מ וכו' ונרסי' התוס' קמ"ל כיון דבדידיה קבביד לית היה לפי שבונה לותה בלותם עלים. הכל הם בונה הבית מעלים ולבנים של הרחצן עדין י"ל ולספק דלית ליה דמיקרי בית הרחצן להני דיעים. ולפשר דהלו"ח ז"ל להבי הפס לח דיעו לגבי עלים ולבנים ולח לגבי עפר ובדקדוק הפס בן משום דבעלים ולבנים יוכל להחזירם ולתשם בסוה שהן בלתי תיקון וגבול בס"ע ומשונה היה מהרחשונה דה"ח לומר חין יולחין מסוכה לסוכה ולין ישבין בסוכה בחוה"מ וכו' ונרסי' התוס' קמ"ל כיון דבדידיה קבביד לית היה לפי שבונה לותה בלותם ע

מלן דגזל לבינתה וכו' אם לבינתה הוא לשון ב"ח שכן קורים לאומה וכש"ם תמרו הדין למי שגזלה ועבדה עפרה קני וכו' הלי לבינתה לתריתי היא וא"כ גם הנו שפיר למידין מינה לע"ד והוא ברור. ועיין ע"ד הש"ם שם לשון למודים ד' י"ח והר המור דרוש ג' לשמואין ובש' דרכי היס ד' ל' ובס' דרכי חיים דק"ב עש"ב:

והנה אחי דיעת דע"מ שלח תלכי לב"ח לעולם דאינו נט כ"פ הרמב"ם בפ"ה מה' גירושין ה"ח וגר' דעתו דבדוקא נקטו בגמ' לשון זה. ברם הרשב"א ז"ל בחי' לגיטין עדכ"ח כתב דלאו דוקא נקטו לש"ז דבכי הלי משמע ודלי דהו"ל כריתות דהא מכרן בהדי הדדי או שמא מותרת ליכנס בהן כדאמרי' בגדרים קונס לביתך אליבי נכנס מת או שמכרו ה"ז מותר. שלח הבא בחום"ל שלח תלכי לבית זה של אביך לעולם. ואכתי ק' דהא אפשר דעפל הבית בחייה והו"ל כריתות דבין דאפשר לעפ"י שאינו בריא כריתות קריאת וכדאמרי' ע"מ שלח תשתי יין וכו' ושמח אימה אחרי דשביחא אבל שאפשר לה חיישי' ת"ל ל' לעפ"י שאפשר הבית לה אמרי' בכי הלי נפל חוזל"ל להתם גבי שוכר אמרי' נפל חוזה לדידיה שכרו ולא ברשות בו בחוכבנו. אבל לגבי חיסור אפי' בקרקעו אסור ליכנס דאפי' דריסת הרגל אסר עליה דבין שיהיה הבית כמות שהיה בשעת הגלו או שנפל לאחר מכלן לעולם אסורה בו שכשיסת קרקע אסר עליה והאיך לעולם עומדת וזה נר' יותר וכנר' מהתוספתא כמו שאנו עתידין לכתוב בפ' המגרש. והרמב"ם ז"ל שכתב הלשון הזה כלורתו נר' מדבריו שאף בש"ז לא הוי בריתות ובפ' המגרש נאריך בו בס"ד בחה שיש עליו מן הקוסי. ובתוס' חי' דהתם בגדרים הוא דאמרי' שאם מת מותר ליכנס דבגדרים הלך אחר לב"ח אבל הבא כל יולאי יריכו קרי בית אביו וכו'. ורחוק הוא ועוד מכרו לאחר מאי איכ"ל ול"ע עכ"ד. ובאי בפ' המגרש ע"ד פ"ג הק' ע"ד הרמב"ם ודאה דבריו וכתב לישנא לאו דוקא שלא ע"מ שלא תלכי לב"ז ש"ח קאמר דאע"ג דעפל הבית או דהו"ל כריתות מ"מ כיון דעכשיו בשעת הגלו אינו מלוי ליפול או ליסרף לא קריגן ביה כריתות ואפי' עפל אינה מנורסת דלא דמי למיתה דמיתה שכיחא וכיון שכן אפי' שאמ"ל כל ימי חיי פ' הו"מ. וכן בין זה כיון שהוא מלוי ליאבד הו"מ והיינו נמי דכתוספתא וכו' ע"ש. ושם הסכימה דעתו כתירוץ הא' שאי' בפ' המביא תניין ובפ' המביא כתב שאי' הב' נר' יותר לע"ד י"ל לזה מאחר דליכא נפקותא בזה לעניין דינא דלשאי' האי הוי גם אם נפל אינה מנורסת ח"כ ל"מ ול"מ שינוי הזה. והריטב"א בחי' לגיטין לקושיא הא' תוקמא בשאמר לב"ז ש"ח ולקושיא הב' נפל חוזל"ל חי' אחי' הב' של הרשב"א שאי' בפ' המביא וכתב וזה נכון ע"ש. והאמת בחי' לשוטה שנדפסו שם ח"ח מער' יו"ד חות ל' ועיין שם מפק ביתי בכללי הפוסי חות ל"ד ובמפתחות ס' הר המור ד' ח' וכ"כ בפ' בחאי' האם שם ביאיתי דיש שינוי בדבריו דשם בחי' ע"ד כ"ד הק' אמאי לא הוי כריתות דהא אם מת או מכר וכו' ואפי' אמר לב"ז שהוא ש"ח דהשתא אע"ג דמת חומ"כ אסורה מ"מ אם נפל אזדא ותירך דהכא מיירי כשאמ"ל שלא תלכי לב"ז ש"ח דהשתא מתפרש בה כל ימי חייה ואפי' נפל ותנח לא נקט ליישנא דבעל בדוקא אלא דקתני שהתנה עליה שלא תלך לעולם בשום לד לבית שהוא ש"ח ושאמר זה בלשון מספיק כראוי עכ"ד. ונר' דיש ע"ם בדבריו וכל"ל כשאמ"ל שלא תלכי לקרקע ב"ז ש"ח וכו' ויש ללמוד זה מדבריו בחי' על קידושין שנדפסו עם תוס' רי"ד דשם ע"ד ה' שאמרו ע"מ שלא תלכי לב"ח וכו' כתב פי' לאו דוקא בהאי לישנא וכו' אלא הכא בהומר לקרקע זה ש"ח דהכתא מתפרי ביה אפי' לאח"מ או מכירה אפילו לאחר נפילה דקרקע נופיה אינה הכא וכן לעניין קונס. ואפשר דלעבי הא אם הבית חזק ואינו רעוע לא חייבי' לנפילה שיפול בחייה לפיכך כי אמר לב"ז ש"ח אינו בריתות שמא לא יפול בחייה והכבר קבוע כיון שהוא חזק. אבל בתוספתא מוכיח כלשון הראשון עכ"ל. הרי נר' דיש ע"ם בדבריו וכנ"ל. אך ואת שק"ל דבחי' סוכה וקדושין כתב לקושית אם נפל אינה הכא בהומר לקרקע זו ש"ח וכו' והם היפך דבריו שבחי' ניעין דשם כתב לקושיא זו דיש לחלק בין שכירות לגדרים דבגדרים הכל נאסר ואפי' הקרקע דאף דריסת הרגל אסור עליה וזה נכון. והוא בחי' הב' של הרשב"א ז"ל דמזה נר' דש"ל דאפי' לא אמר כ"א כל זה שלא תלכי לב"ז ש"ח נם אם נפל אסורה לילך לשם דדריסת רגל אסר עליה. ואילו בחי' סוכה וקי' דקאמר דהכא כגון שאמ"ל בקרקע וכו' נר' דש"ל דאם לא אמר אלא שלא תלכי לב"ז שהיא ש"ח אם נפל מותרת ליכנס שם. ומוכ"ל בדוחק דבחי' ניעין הדר ביה מדבריו שבחי' סוכה וקי' וסוגיית בדוכתא עדיפא שבחי' ניעין נר' לו יותר מי' זה בחי' הב' של הרשב"א ז"ל. ובחי' על מם' עירובין דע"ו הק' קושיא הא' דהא אם מת וכו' והי' דהתנה לא דק בלישניה אלא דאמר בלישנא שלא תלך שם לעולם כגון שאמר לב"ז שהיא ש"ח. ולא הק' קושיא הב' דאם נפל אזדא. ואפשר מטום דכבר כתב דהתנה לא דק בלישניה דיתורן בזה גם קושיא הב' דאמר בל' המועיל ולא חש להאריך כ"א להביא דברי התוס' אחי' דלב"ח משמע הפי' לאח"מ כדכתיב שבי אל ב"ח וכתב עליהם דדבריהם הם אמת בשאומ"ל לאחר מיתה אביה דומיא דהתם כי היכא שהיה ש"ח בחיי אביה ש"ח כי היכ חיינו ב"ח וכן כל כיולא בזה ע"ש:

והנה בקושית הרשב"א ז"ל מדברי התוספתא ע"ד הרמב"ם כן הק' הש"מ ז"ל שם. וה' מכתב מהליתו ז"ל בד' קע"ו כתב דל"ק כיון דמוס' זו לא הוכרה בת"ד ומה גם דבר' בהדיא שהיא נגד דברי התלמוד דבגמ' אמרי' כל ימי חיי וכל ימי חייה הו"מ מיד משום דאפ' לבוא זמן שאתה מותרת לעבוד על אומו דבר שהתנה עמה. ואילו בתוס' קאמר נקלן החילן ובספר הכותל ה"ז נט דמשמע בהדיא דלא הוי נט עד אחר שיקלן החילן וספר הכותל וכיון שכן לא חש לה הרמב"ם ז"ל ע"כ. ואני תומר לאחמ"כ אי משה דכל ימי חיי וכו' נר' דת"ד הוא נגד דברי התוס' הא לא תרייא מאחר דמיתה שכיחא יותר מקלילת החילן וספרית הכותל לכן קאמרה הגמ' בהא דכל ימי חיי וכו' דהויא מנורסת מיד ולעולם י"ל ד"ש להדדי וים לאלק בנושאים וכמו שכן מוכח מכוף דברי הרשב"א שם. והרב מאמר מרדכי בחי' ניעין על ד' פ"ג תירץ דברי התם תוס' זו מכח מ"ש בת"ד דש"מ שלא תלכי לב"ח לעולם אין זה כריתות. ומשמע ליה לרבי מכאן שלא הותרה בזה שאסרה אין זה כריתות כמ"ש הרשב"א והש"מ והר"ן ז"ל ומכח זה דחה תוס' זו ע"כ. ות"ש אני ע"ד דהא עליה אמו דאין לוך פסק הרמב"ם כפשט לישנא דש"ם ודברי התוס' הם נגד דברי הגמ' וכודאי דמוכח"ל דלישנא דש"ם הוא לאו בדוקא שאמר לב"ז שהוא ש"ח וכו' או אי' אחר כמ"ש המפ' ז"ל ואיך אימו ז"ל תפס פשט לישנא דש"ם. וכך הס דברי הרשב"א והרמב"ם שכתב בלשון הזה בלורתו נראה מדבריו שאף לשון זה אינו כריתות וכפ' המגרש נאריך בו בזה שים עליו מן הקוסי ע"כ. וכוונתו היא לומר דהרמב"ם דכתב לישנא דש"ם בלורתו יש להק' ג"כ עליו מדברי התוס' דהוי סיפך דבריו:

עוד כ"ל שהביא מה שהק' הרמב"ל ז"ל ע"ד הרשב"א בחי'

כתי' לענין ע"ד כ"ש דכתב וזה גר' יותר וכו' דכפ' המגרש כתב לגיסך. וכ' דלפסר לפרן דמ"ם הרשב"ם וזה גר' יותר לאו לתי' כ' שכתוב שם קאי אלא להלעיל קאי שכתב דלאו דוקא נקט בע"ז אלא הכא בלומ"ל שלא הלכי לב"ז ס"ל לעולם עו"א דזה גר' יותר לפרש דלישנא לאו דוקא ודלא כהרמב"ם ז"ל דהפס לישנא דוקא וז"ס הרשב"א וכ"כ מהתוס' וכו' דכאן בפ' המגרש הוכיח הרשב"א מהתו' דלא כהרמב"ם ז"ל עכ"ד. ולתמה"ר דברים אלו לא ניתנו ליאמר בהבנת דברי הרשב"א כ"א שהוא נוגעו על תי' הב' שתי' לקושית בפל וכו' כיון דשם בתתי' עדין לא הכיח להרמב"ם כלל כ"א לבסוף שהביאם וכ' דבפ' המגרש נלריך נו בם"ד במה כים עליו מן הקושיא ת"כ מוכח לכל יסר הולך דמ"ם הרשב"א בתתי' וזה גר' יותר הוא לתי' ב' קלי. ולפי בעיותי בבר בהבתי לעיל מה שנראלה לי ליישב בדוחק בזה וכנו"ל:

ודר"ן ז"ל בתי' טמ"ס ניעין בפ' המביא הביא קושית התוס' ותירולם והוא מהרן לזה דלתמר לב"ז שהוא ס"ת וטוב מקשה ע"ז ג"כ דלכתי לפשר שיפול ותי' דלזה בכיות דהפשר שיפול ותי' לזה בתו בתו שתי' הרשב"א בפי' הב' דשלני שבירות מוברים וכו' וכמ"ם הביעב"א ג"כ. וכל"ל בדברין שים בהם תיסור לשון ובלא"ה אין לסס מובן ביעו"ס. וכ"ר מדברין על דפ"ג דכתב שם וז"ל ע"מ וכו' ליז"ב פי' כגון דלתמר לב"ז שהוא ס"ת שביא לסורה בו לעולם דלי לב"ה שתמת קלתר הז"ב כיון דלס תת תביא מוסרת בו בדלי' בגדרים ובבר כתבתי זה למעלה ע"ב. כרס תה שק"ל בתו"ם בתי' עתו"ס גדרים דמ"ז וז"ל והוי יודע דבי היבי דב"ז תמור תביך מבוך לעניך מבלן לאתר ה"ע ביתך תמור תב"ז לעניך נפילה דלי לתמר ביתך שלני בבסם ובפל ובנהו לסור ליבסם בו בבל שהוא ביתך תבמב. ולי לתמר ב"ז ובפל לשפ"י שחור ובנהו מוסר בו דבין דבפל תוב"ל. ולי לתמר ביתך זה תשוס זה לתה תופסו בין לתומרת דתביהה בין לקולא דנפילה ובבי ליתת ביהוס' ביתך זה וכו' ומסהברת דבי לתמרי בביתך שלני נבסם דלי בפל ובבי ליה לסור לאו דוקא נפל ובבי ליה בתקומו דה"ס תם סיבו בתקום לתר לסור בבל שהוא ביתך קלתר וכו' ע"ס. הרי דבתלוקת ב"ז דברין סתרלי ניבו דבתי' ניעין בתב דלעניך גדרים לפי קרקע נלסרת. ולילו בתי' גדרים בתב דלי לתמר ב"ז ובפל לשפ"י שחור ובנהו מוסר בו דבין דבפל תוב"ל ולי נ"ס. גס כדברין שבל הרי"ף ז"ל ים לעמוד דבניעין פ"ע תי' לקושית תם תת וכו' בתב לפי"ה בבית לביה שלסברה לא תבא מוברת לשולם דלתר מיתת לביה לאו בית לביה הוא וכו' ותתרים דומין דלב"ת ל"ד תלא בתמ"ל לב"ז שהוא ס"ת שביא לסורה בו לפילו תם תת לו מברו לתמר כדתיתת הסס. ובתוס' תי' וכו' ולבי תפקפק בזה תמלי לא הוו בל יולאי יריבו נמי בבל ימי חיי"ם דהא לפשר דמיתו בולהו ותתי' בדתלון הוא עיקר עב"ה. דמ"ם בלן בסס תתרים דומין וכו' ליהו בעלמו בתי' ניעין ערפ"נ ב"ב בפי' בפסיטות מסברת דבפסיב ולילו בבלן הסביס דהתי' בדתלון עיקר. ומלי דפקפק ע"ד התוס' בבר הרשב"א בתי' ניעין הקשה בן עליהס. והרמב"ן ז"ל בתי' לניעין ע"ד ב"ת תי' לקושית תם תת לו מבר בעון דתמר לב"ז שהוא ס"ת לו שתמר בפי' לא תבעסי לבית שבמקום פ' שהוא היום ס"ת אלא תם לפרשה הבא ע"ב. ולא הוק"ל קושית תם בפל דבמקשו בה הרשב"א והריטב"א והר"ן ז"ל תולי דס"ל דגס זאת היא בתופן דתמר בלעין דגס תם בפל היא תסורה בו ולא בתב זה בפי' שסמך על דבריו הרתשונים שתמר דלא תם לפרשה הבא:

וראיתי בהמס"ל בפ"ח תה' גירושין תי"ת בתי' לקו' התוס' דמ"מ תם תזר וקלילה תסור בה ות"ב לא תביב בריעות דתנלי שהוא בלפשרות ביחזר שתנלי למקומו תף שעבשיו הי"ב תנלי מ"מ לא תביב בריעות. בזה ניחל קושית נפילת הבית והוי בריעות. וסייס וז"ל ותע"ג דבתב הר"ן ז"ל דביהך תמור תב"ז לעניך נפילה בתו"ם בפ' השוס' הי"ד היבל דחזר ובנהו דבב"ז תוסר תשוס דפ"ח בתו לבלן ובביהך לסור דבל שהוא ביהך בלתר. לבל פשיטא דאס לא בנהו היו לסור ליבסם בקרקע דהא בית בלתר ולא בקרקע וכו' ת"ו דאף אס נפל ערין לפשר שיחזר וכו' ע"ב. הבה מ"ם בדעת הר"ן ז"ל דפשיטא דאס לא בנהו היו לסור ליבסם בקרקע וכו' הר"ן ז"ל בעלמו בתב בתי' ניעין בפ' המביא תניין דלעניך גדרים לפי קרקע נלתברת ובמס"ל. ומצתה מה שהלריך עוד בקושית נפל והב"ב ל"ק ול"מ דבבר הר"ן ז"ל בעלמו הוק"ל קושית זו בעלמה ותי' וכנ"ל. גס מ"ם עו"ם דתי' ב' של הרשב"א לא ניתן ליתמר שיטת הר"ן דבבי בפי' בתב דבאתמר ב"ז ובפל דמוכח. והוקה תי' הת' של הרשב"א דלבפילה לא תיבי' דלא בביתת וגס ע"ז הוק"ל והבית בל"ע ושו"ב דד"ז של הרשב"א דבתב דלקה בתומר ב"ז תס בפל תסור הוא דין מתוסם לא רלילי לבוס לתד מהרתשונים שיתמר בן וכו' והק' עור דמדברי הרשב"א נראלה דאס בפל לקה שלא תזר ובנהו לסור ליבסם בו דזה תימה דהא לא תסר עליו קרקע כ"א בית וכו' עש"ב. בבר נתבאר והבתי לעיל דהריטב"א והר"ן ז"ל קיימי בפי' וו בדברי הרשב"א ז"ל ברס הוק"ל דדברי הר"ן בס שתרלי ממקום למקום ובבו"ל. ומה שתמה המס"ל ע"ד הרשב"א ז"ל דבתב בתו שתו ע"ל בהוקק דמלתר לביה נפקותא דלבני הבי' גס תס בפל ליה מוברת וכו' ת"ב תו ליבא קפידא בזה ובמס"ל:

והרב נבול יהודה על ניעין הביא דברי הר"ן בתי' ומפרש דבריו בקושיא ותי' על התוס' ביא בפשוטה דקלתר ביהך וכו' ונס הק' עליו דדבריו שתרלי וכו' ובתב דלע"ג דהשם לא תמרה הר"ן תלא בלומר ב"ז ותילו הכא תילי בלומר ביהך מ"מ לי תמרת דבביהך תפי' הקרקע נלסרת תף כי תמר ב"ז מלי הוי הא ול"ל בלומר קרקע זו וכו בפל מלי הוי ונסתייב מדברי הרשב"א בתי' דבלישור תפי' בניסת קרקע תסר עליה ותסיר תפי' בלומר ב"ז והל"ע ע"ם מה שפי' בבוגע דברי הר"ן שהיא בפשוטה בלומר ביהך וכו' לתסת"ר מלבד דדוחק לפרש בן בדברין ביעו"ס. עוד בה דבודאי בר' דלא שלטו מלו"ע בדברי הר"ן בתי' ערפ"נ דשם ביהך דעתו בפי' דמוכי להסיה סוגיא בלומר ב"ז שהוא ס"ת וכנו"ל. גס מ"ם תת"כ ע"ד המס"ל שבתב דתיבון השני של הרשב"א לא ניתן ליתמר תליבא הר"ן והק' עליו בקושיין דלעיל דתי' הב' בתבו הר"ן בתי' וסייס ותף דהשם תירי הר"ן בביהך ותילו הכא הוא בב"ז לענין זה תין תילוק ע"ס. הבך ריתה דבפי מ"ם הר"ן בד' פ"ג תין מקום לבסוס דברין תלו:

והנה מלי דהביא המס"ל שם דברי הר"ן בתי' בפ' המגרש דלוקמה בלומר ב"ז שהוא ס"ת. והק' עליו דהלי בלומר ב"ז קי"ל דלתפי' תת תסור בו מ"מ לתלי לא תביב בריעות בין דלפשר שיפול ובבור היה לומר דשלני הבא דקלתר תרתי דסיבו ב"ז שהוא ס"ת וכיון שבן תזלי לחומרת בתרוייהו יבו' ומשו"ה לא תביב בריעות. אך ק' דהר"ן ז"ל ס"ל דאס לתמר ביהך זה מסוס זה לתה תופסו וכו' ות"ב ק' לתלי לא תביב בריעות ול"ע. ודע שקושיות זו שהקשה תיבו תלבה תלביא דהר"ן

דהר"ן וכו' אך לגירסת דהרמ"ם ניחא דלא הוי כריתות וכו' שו"ר דאף לגירסת דהרמ"ם ק' דלהנ"ל תמ"ל כריתות דאפשר דימכרנו ויפול ההשתא לכל המדרון מותרת לעבור על תגלה דאי משום זה אתה הופם הרי נפל ואי משום ביתך הרי מכרו נמלא דאף לגירסת דהרמ"ם ק' מה שהק' לעיל עכ"ד. כל יסר הולך רוחה דאי דמק' וכלה ליטב לגירסת דהרמ"ם ושוב הניח כל"ע אינו הולך בסי' הרחשונה שכתב לגירסתו דהתום' ז"ל דלא תסיב כריתות אף תגלי שאפשר שיבוא ומן שא"א שיתבטל התגלי בשום תופן. אבל אם הוא באפשרות שיחזור התגלי למקומו גם שעכשיו אי"כ תגלי מ"מ לאפ"כ כיון שאפשר שיחזור התגלי למקומו וכו'. דאי לזיל בשי' הא' אינם מתיסבים דבריו דקאמר דלהרמ"ם ק' דלהנ"ל תס"כ וכו' דאי משום זה אתה תופם הרי נפל ואי משום ביתך הרי מכרו. דמה בכך דנפל מו"מ הא אפ"ה עדיין אפשר שיחזור הדבר לאיסורו שיבוא לותו או יחזור ויקנהו ולא תסיב כריתות א"נ מוכרת דבהאי לא לזיל בשי' הא' והוא מכח דברי הרמ"ם דס"ל דנקעי' כאומרת דביתך וכאומרת דזה ואם את מו"מ לאסור משום זה ואם נפל לאסור משום ביתך דמזה גר' דלא ס"ל כשי' הא'. דאם תימא למה במכרו לאסר משום זה כלא זה גמי לאסור שמא יחזור ויקנינו. ובנפל ג"כ בלא ביתך גמי יש לאסור מחשש שמא יחזור ויבנהו. א"נ גר' דלא לזיל בשי' הא' ולכן הק' המש"ל קושיתו הנ"ל. דבזה סרה מהר קושית הגב"י בחי' ניתין עדכ"א שהק' ע"ד המש"ל הנ"ל דלא ירד לעומק כוונתו כזה דלפי שי' וכו' והל"ע ע"ש. דלפי האומר דהרמ"ם שהגיה לאומרת ביתך ולאומרת זה מזה נראה דלא לזיל בשי' הא' שכתב המש"ל לגירסת התום' ז"ל ג"כ תו ל"ק ול"מ ע"ד המש"ל וכנ"ל:

ומה שהק' המש"ל ע"ד הר"ן דלוקמא באומר ב"ז שהוא ס"א דעדיין ליכא קולא לחייבו לענין אם נפל דמותר גם כי מוכר ובנאו וכו' תנכי הרואה דקושיתו זאת היא נופלת ג"כ על הריטב"א ונמק"י ז"ל דכתב לשי' ה' על דמ"ש כתב וז"ל הריטב"א ושמעי' נמי דביתך זה ובית זה לא"ז תפשי' בין לקולא בין לאומרת שאם נפל ובנאו מותר בו ואם לא נפל אעפ"י שמת הו"מ או נתנו לאחר בו המודר. גם הכ"י ז"ל כתב שם וז"ל וכבר פי' לעיל דבלשון זה יש בו גווי קולא וכו' ומוכח שם בירושלמי דבי אמר ביתך וזה דייני' הלשון שאמר זה ולשון ביתך ל"מ ול"מ אעפ"י שמשמעות ביתך הוא כמשמעות זה ע"כ. ומוכרח לתרץ ולומר לדעתם דהא דאמרי' דלחש"כ אי כגון שאמר בפי' לקרקע זו ס"א דהשתא נאסר גם אם נפל כמו שכן הי' הריטב"א בפי' בחי' קדושין וסוכה. אי שנאמר כתי' הכ' שתי' בחי' ניתין דדוקא לענין שכירות אמרי' נפל חוזר משא"כ לענין נדרים הכל נאסר ואפי' קרקע נאסרת וכתב שם שזה נכון ע"ש. וכיון שכן גם מה שהקשה ע"ד הר"ן ז"ל נופל לתרץ כן דנדרים שאני דהכל נאסר וכמו שכן הוא בשלמו הי' זה בחי' ניתין עדכ"א וכנ"ל. ברם קושיתו לעיל ע"ד הריטב"א ממ"ש בחי' ניתין עמ"ש בחי' קדושין וסוכה היא נופלת גם ממ"ש בחי' ניתין דנדרים נאסר גם הקרקע וכו' על דבריו בחי' נדרים דב"ז לש"ז אפשי' בין לקולא בין לאומרת ודבריו לי ל"י:

וראיתי להמש"ל ז"ל בס"ה פ"ד בדרך הקדש דהו"ח להבית דברי הר"ן הנדרים ודברי הרשב"א שבחי' ניתין שפ' המביא תנן וכתב נמלא דהרשב"א פליג עליה דהר"ן דלהר"ן בב"ז כיון דנפל חוזר ומותר ליכנס בו ולהרשב"א לא בב"ז אם נפל לאסור. והריטב"א בחי' דחה דברי הרשב"א וס"ל דאם נפל מותר ליכנס בו ושהבית נראה ממ"ש במד' קהלת אם יבוזון ג מנוחתי למ"ז אינם בחיים אבל בחיים אם למנו' אחרים מבל למלך שכעס על בנו וכו'. והנה בפי' ס' הריטב"א אפי' באומר קונם לביתך אם נפל ובנאו מותר ליכנס בו שהרי אין תילוק בין לומר קונם לביתך לאומר קונם לביתי ובטולם מת או שמכרו מותר. ואם נפל אלינא דהר"ן לאסור ליכנס בו דכיון דקאמר ביתי כל שהוא ביתו לאסור ולהריטב"א האומר קונם לביתך או לביתי שאתה נכנס אם נפל מותר ליכנס בו ומעט"ז בחיים דור המדבר לעת"ל וכו' עכ"ב. והכי"ד ג"כ ס' נשמ"ח בדרשות ד"ט ע"ש. וא"ס אני דאדרבה דברי הריטב"א בחי' ניתין בפ"ב כתב כדברי הרשב"א ממש דמילק בין ניתין לנדרים וכנ"ל ולפי דבריו נמלאו דברי הריטב"א שהרי להנדי. ואי לפי"ד הריטב"א ס"ל דבב"ז ונפל מותר ליכנס בו והבית רחוק ממד' קהלת. קשה מה רחוק היא זו דהתם בדהמ"ד הוי כאומר קונם לביתך שאיני נכנס דהלשון הזה אם יבוזון לל מנוחתי ועיין בס' נשמ"ח אם בע"ז ד"ה אמור מעתה וכו'. ומה רחוק מבית מזה לדחות דברי הרשב"א דס"ל דב"ז ונפל לאסור ליכנס בו. ואם כוונתו להבית רחוק מהתם היא בדרך הכותח דהתם דהו כמי שאומר ביתי שאתה נכנס בו עכ"ז כיון דנפל חוזר"ל מכ"ש היכא דאומר ב"ז דאם נפל חוזר"ל ומותר ליכנס בו. כל כי האי ל"ל לבאר ולא למינקט נפשיה בקלירי. ועו"ק לס' הר"ן שס"ל דבאומר ביתך הו ביתי גם אם נפל לאסור מה יענה לדברי המד' הנ"ל דמוכח ממנו דמותר ומדוע לא הוק"ל לה' תנא ז"ל ע"ד הר"ן ז"ל מדברי המד' וכ"ז כעת לי הדל ל"י:

ועיין בס' יוסב מהלים בפ' עקב דחמה ע"ד הפ"ד דאיך הבין דהריטב"א ס"ל דאפילו אמר קונם ביתך ונפל וחזר ובנאו דמותר ליכנס בו וכו' ובהב שמוכרח הפ"ד בזה ממה שהריטב"א הביא ראיה מהאי דאם יבוזון ל"מ שהרי התם קאמר לביתי בכעי ובב"ז מותר בשנפל וחזר ובנאו. ושוב דחה זה ד"ל דהריטב"א ס"ל דהתם עיקר השבועה היתה שלא יבוזו לפלטין זה וכאילו כתיב מנותי זו ול"ת עכ"ד. ולפי"ד ראית הריטב"א לדחות דברי הרשב"א ל"ש בדרך פשוטה דהרי התם בדהמ"ד הוי כאומר ב"ז ובב"ז בין שנפל חוזר"ל ובשחזר ובנאו מותר ליכנס בו היכך דברי הרשב"א שם ס"ל דאסור ואנכי בריה קלה ל"י מדוע היום"א ז"ל לא הוק"ל ע"ד הפ"ד ז"ל כפי הצגתו בדברי המד' שהוא הוי כאומר ביתך או ביתי שאין יכון בפי ס' הר"ן ז"ל וכנ"ל. ושוק"ל כפי מה שמכין היום"א ז"ל בדעת הריטב"א ז"ל דס"ל באומר ביתך ונפל דאסור ליכנס בו אם חזר ובנאו כס' הרשב"א ולא בא לתלוק עליו ב"א בב"ז ונפל וחזר ובנאו דס"ל להרשב"א דאסור והק' על הפ"ד ז"ל דאיך הבין בדעתו היפך זה ונתן הכרח להצגתו ושיב דחילה. דהי"ל להקשות קושיא זו בפשיטות מדברי הריטב"א בחי' סוכה שדק"ד דבר' מדבריו שם היפך מה שהבין הפ"ד ז"ל בדעתו. שהרי שם בהסיא דפ"מ אלא תלבי לב"א לעולם הוק"ל לחילי לא הוי כריתות דהא אם את וכו' ואפי' אמר לב"ז א"א להשתא אפי' את אסורה נפל חוזר"ל וכו' ותירץ דמיירי וכו' ע"ש. דמחילי דהוק"ל נפל דוקא לגר שאומר ב"ז שהוא א"א והולך לתרץ נראה דס"ל כס' הרשב"א והר"ן ז"ל שאם אמר ביתך שאני נכנס נפל ובנאו עדיין בחיסורו עומד היפך דברי הפ"ד ז"ל ומזה הי"ל להק' עליו. ולזה י"ל דבודאי לא אלעי מאו"ם היום"א ז"ל בדברי הריטב"א שבחי' סוכה הנ"ל דחילו רחה לאותם היה מקשה מהם בפשיטות ע"ד הפ"ד ז"ל:

ותבט עיני השע"ה בפ"ת מהע"ב הי"א דהקשה ע"ד הרשב"א בפ"ב דניתין דחי' דהכא באומר אלא

תלבי לב"ז ס"ח מדבריו כתי' נדרים כב' לין בין המודר נגי הניח דנכסי לגו מכותר דדעתו כדעת הר"ן דתפסי' לשון לחרון ועיקר ותי' דשמא נאמר דלב"ז שהוא ס"ח דכתב הרשב"ח לגו דוקא ותשגרת ליבן הוא לגו מיירי בתומר שלח תלבי לב"ח זה ע"כ. ולע"ד דדוחק לומר כן מאחר דהוא ז"ל הוק"ל על לשון הס"ם והולרך לתקן הלשון דלגו דוקא וכו' ותיהו יתפוס ג"כ ליפטח דלגו דוקא ותשגרת ליבן. ומה גם דבדף פ"ג כתב ג"כ שם זה הלשון בעלמו ודומק עלוס הוא לומר דבשני המקומות הוא תשגרת ליבן ול"ד. ובלח"ה קשה על הר"ן דתפס לשון זה ומה שיתורן ע"ד הר"ן יתורן ע"ד הרשב"ח ז"ל:

עוד ראיתי להמש"ל ז"ל בה"ג פ"ח ס"י עמ"ס הרמב"ם ז"ל הז"ג ע"מ שלח תשתי יין כל ימי חייכי חי"ג. כתב דהיה מימרת הרבה בפ"ה וה"ע הכל ימיה תינוקת כיה. וכר' הס"ה במתנה בקיום מעשה כגון האומר הו"ג ע"מ שתהורי בב"ז לעו' דחי"ג משום הכל ימיה תינוקת כיה ע"כ. ולי הלל י"ל כוה דאדרבה במתנה בקיום עשה אחי במכ"ם דחי"ג די"ל דאפי' התנה לוחן לוכל חשתי אחת תחנה ולא הוכל לקיים ונמלח גט בטל ובניה ממזרים וחשתי אחת קרובה היח. ועיין בתי' הרשב"ח לניטין שדפ"ג בד"ה בכולהו תנאי דעלמח וכו' דמכותר שם בדבריו דלח כהמש"ל ז"ל ע"ש:

סימן י"ט

מנורה הס לשתו וכניו וכ"כ מותרין ליבב עמו לו לח:

הנה הטור ביו"ד סי' של"ד כתב וזה דין המנורה והמחורר לין לוכלין ושותין עמו ולין יושבין כד"ח חון מאשתו וכניו וכי ביתו מותרין ליבב עמו. וכ' מהן בב"י שכ"כ הרמ"ם בשם הרחב"ד ז"ל ממעשה דהוקרקום בנו שהיה משתו וחולן בפליו. ושוד מדחיבעיח לן בתנורה מהו בת"ה חלמח לשתי מותר בד"ח והטעם שכן דעת המנדים שלח למנוע ממנו השמים בני ביתו וכו' והר"ן בפ"ק דנדרים כתב דמהניח כי מחייב בר ב"כ בשותח משמת בפשיה וכו' שרי לבפשיה משמע דמנודה לפי בני ביתו מוהנין בו. ומיהו הרחב"ד כתב דלשתו חינם חייבת לנהוג בו נידוי ודייק לה מדחבע"ל מנודה מהו בת"ה וכו' ולפשר לדחות דחיה זו דלקח חס"ל דלשתו חייבת לנהוג בו נידוי משכח"ל במנודה לעיר לחרת שלוחו מנודה לעירו וכו' וכ"כ כתשו' להרמב"ן סי' רס"ו דכר' לשתו וכניו נריכין לנהוג בו נידוי. וכתשו' הרשב"ח מלחתי לשתו מותרת מכח לוחה דחיה דמנודה מהו בת"ה ושחר קרובים חסורים מהניח דחר זוערת. ובב"ה כתב דלעניו הלכה כיון דפלוגתח דרבוותח היח נקט' כה לקולח דהח ספיקח דרבנן היח עכ"ל. ולהכי עבדו בחר דלחיכחח עפ"ר הוק"ל בדבריו דכר' שמניח השו' הרמב"ן ותשו' הרשב"ח דפליני לחבדי דכתשו' הרשב"ח לחסר לשחר קרובים והתיר לשתו וכתשו' הרמב"ן לחסר לכל. ותשו' הרשב"ח הלזו היח בת"ד כי' רע"ז וז"ל לחרת שמלחת בם' החנות להר"ם מקולי ז"ל בשין הנידוי חל על הקרובים וכו' השו' לחו בדקנו בם' המנות לה' ז"ל ולח מלחנו לו כן ולולי לחכיים כ"כ בספרו ומ"ת לני לומר כי מי שכ"כ למדה מדחבע"ל מהו בת"ה וכו' ומכלן למדה גם הרחב"ד ז"ל שלין לשתו מוהנת נידוי בו. ולשחר קרובים משמע שהוא לסור מהניח דמ"ז וכו' ע"כ. והשו' הרמב"ן הכ"ל היח כמיוחסות להרמב"ן סי' רס"ו. וכבר נודע דהמיוחסות להרמב"ן הס להרשב"ח וכמו שכן העיד בנו מרן ז"ל בעלמו בסק' לב"ו. וכיון שכן מלחה הקפידה מקום לנות לוך לפשר דדבריו שבשתו' ח"ד יהיו סותרים לדבריו שבמיוחסות הנ"ל. ולפי קו"ד בהכרח שנחמר דדבריו שבשתו' ח"ד הס ליבח דחלן דס"ל דלשתו מותרת קחמר דרלוחו היח מהניח דלחבע"ל וכו' וזהו דדייק בלשונו וכתב ולולי מי שכ"כ למדה וכו' ולעולם דלוחו ז"ל ס"ל כמ"ם בשתו' המיוחסות דבן לשתו וכן שחר קרובים חייבים לנהוג בו נידוי. והנה דלפי"ז עדין ק"ק דלח הו"ל לסיים בדבריו ולשחר קרובים משמע שהוא לסור מהניח דמ"ז וכו' דגלהה מזה שהוא מדבר לדין כפי סברתו דלולו כפי ס' מי שכ"כ ליכח הפרש בין לשתו לשחר קרובים דבכולהו ס"ל לח חל הנידוי עליהם. מ"מ תוכה עליו לסבול מהדוחק משט כדי דלח ליהוו דבריו סתרתי ניהו ולומר דכוונתו היח דלחך לפי סברתם ליכח רלוחה לדבריהם כ"ח לגבי לשתו מהניח דחבע"ל חבל לשחר ליכח רלוחה ומשמע שהוא לסור וכו'. חבל מה שנר' מדברי מרן ב"י ז"ל שמניח שחיהם דפליני להדדי קשה לע"ד. ואם לחמר דכוונתו היח כמ"ם לחן בכוונת דבריו שהם סובנים על הסברח שהובחה בדברי הרשב"ח הלח הוח לין מדברו לקלר בלשונו וגם כחן היל"ל כן ובתשו' הרשב"ח הניח דליכח דס"ל דלשתו והקרובים לח חל הנידוי עליהם וכ' עליהם דלפשר דלמדו כן לשתו מותרת מדחבע"ל חבל ליכח למילף לשחר הקרובים והם לסורים מהניח דמ"ז. ועיין בשו"ע סק"ע דמשמע לשונו שם מוכח דמבין כדברי מרן הב"י ז"ל דהם פליני הרמב"ן והרשב"ח בלשתו וכו' ובבניו ושחר קרובים מודים. ומיוחסות לינם להרשב"ח מדלח העיר דהו"ל דברי הרשב"ח שבחלי ניעהו. וכבר כתב התיד"ה ז"ל דרבים ועלומים שנו כזה ע"ש:

והשו"ב ז"ל שם תמה ע"ד מרן ז"ל בס"ע דהשמטת כני ביתו וכו' ושוב כתב דהשמטת סופר הוא ע"ש. והנה דוחו מהדוחק לומר כן והח רלוה דמולם ז"ל הניה בהגהה וז"ל וי"ל לף בני ביתו שרי ויש להקל ע"כ. דנרחה מזה דלשון מרן הוא בדיוק מ"מ מלחר דמידי דרבנן הוא ובפלוגתח מתניית הו"ל סד"ר ונקט' בה לקולח וכמו שכ"כ מרן בב"ה:

ומדברי מרן ז"ל בב"ה הנ"ל יש להוכיח ג"כ דלח ס"ל כם' הרח"ם ז"ל דס"ל דכי לחמרי' סד"ר לקולח וס"ס בדלו' לקולח הי"ד בדיעבד חבל לכתחילה לח. שהרי הכח קלמר כיון דפלוגתח דרבוותח והיל סד"ר חזלי' להקל דמשמע מזה דס"ל דסד"ר לקולח ולפי' לכתמי'. ועיין בם' נתב"ב ח"ח סי' ד' ד"ל מ"ם בזה ע"ד הרח"ם ז"ל ובמ"ב תלה"ט סי' י"ט דק"ז כתב כבר הסכימו רוב לחח' ז"ל להתיר בס"ם לכתחי' לפי' בפלוגתח דרבוותח ולח חשו לס' הכרת הסוברים דחין להתיר ערוה בס"ם ונם לח חשו לס' הרח"ם דחין להתיר בס"ם לכתחי' כידוע וכו' ע"ש. ובס' חוקי חיים דקמ"ז הביח שם מחי דהקשה על הרח"ם ויעב לוקם והוח ז"ל מדיליה הקשה עליו ולל"ע ע"ש. וה' חגדות הפסנה תלה"ע סי' ל' הביח כמה להקת הפוסקים דס"ל להתיר בס"ם לכתחילה לפילו בפלוגתח דרבוותח ושחי סהיח הרח"ם דהקשה לח הוי ס"ם המתהפך יעו"ש. וכן כתב בד' מ"ע ע"ח בשם ה' כ"ם תה"ע סי' כ"ה וכ"כ ה' פ"מ ת"ח סי' כ' דבס"ם המתהפך כ"ע מודו דעבדינן מעשה לכתחי' וכו' וכבר נתפשט המנהג מהרבנים שקדמו ושחר הס חיים עדנה להתיר בס"ם לפילו בפלוגתח דרבוותח וכן עושים מעשים בכל יום ע"ש. ועיין בם' נדי"ל ח"ח סי' ט"ה בד' קל"ה ע"ח בדבור המתחיל חלח וכו' שהלריך שם בפרע זה לי מתירין בס"ם לפי' לכתחילה ע"ש:

ואנכי בעוני הקשיתי לשחול בתינוק שנולד ביה"ם שחל יום ע' שהוא ספק ת' בי"ע שני ס"ע

דמרן ז"ל פסק בס"ע דחין למולו ביוט"ב ס"נ. דלמה לח מהלינן ליה ביוט"ב ס"נ מחמר דחיכח ס"ם ס' מילה בזמנה ס' שלח בזמנה וחח"ל שלח בזמנה ס' הוח יום קדם לו חול. ובס"ם מחירין חפי' חיסור דחורייחח. ולנבי יוח"ח הנס דחיכח נ"כ ס"ם מ"מ ליכח קושיח מכיון דחנן בקיליקן בקביעח דירחח והני כולהי קדם ושוב ליכח כ"ח ס' חחד וחין מחירים חיסור דחורייחח בס' חחד. חבל ביוט"ב דחיכח ס"ם ומה נס דסמך שמח הוח קדם קלים טובח מחחר דחנן בקיליקן בקביעח דירחח למה לח נמיר למולו ביוט"ב ס"נ. וחף שחמו בחים למום לפ' הסוברים דבעי' שיהח הס"ם מחסמך גם בכהן ספיר הוי ס"ם המחסמך וכעיה לח מלחתי חי' מספיק לזה. ויש יותר חיזוק לקושיח הכ"ל ממה שפסק מכן ז"ל בס"ע חו"ח סי' חל"ז סעיף ד' ספק מוכן מוהר ביוט"ב משום דהוי ס"ם ע"ס. ועיין בס' כחי כהונה ח"ח סי' דהביח דההכנה היח מדחו' וח"כ הס דומים להדדי ולמה לח יהיה מוחר למולו. והנס דהרבה מהחמ' ז"ל הק' על פסק מרן ז"ל בהחיח דס' מוכן ע"ע וכבר חני הדל כחבתי כזה בח"ח. מ"מ קושיתי היח שיכח דמרן ז"ל למה לח יהיר למולו ביוט"ב ס"נ מחחר דחיכח ס"ם וגם הוח מחהפך וככ"ל. וגם מע' חו"ר ע"ח יע"ח י"ז לח מלחו מענה לזה. ומע' ס"ה כמוהר"י חב"ח י"ו מירן דמרן ז"ל כ"ל דמחי דמהניון בס' לחד חיסורח דר' ובס"ם חיסורח דחו' הי"ד כדיעבד חבל לח לכחחי' כס' הרח"ם והביח רחיה לזה ממחי דפסק מרן ז"ל בס"ע חו"ח סי' פ"נ בדין הזמנת ביה"כ שחם לחר זה. לח יקדח לכחחי' וכו' וט"ם כדכריו בב"י. ועיניך הרוחות דלפי מה שהבחנו

לעיל חירולו לחהמ"ר לח יכון וחין להחריך:

ובס' לחובל יפרים מער' ס' חות ח' כחב בשם הפר"ח ז"ל בה' חפילה סי' קכ"ג דהביח רחיה לכברת הרח"ם ז"ל ממ"ם בפ' ס"ם ד"ה שמא מהו שהמייב ליומין וכו' חבן נעביד לחומרח וחמחי ניחח סד"ר לקולח שלח נר' דדוקח כדיעבד חבל לכחחי' לח ע"כ. וחיהו דחה זה במ"ם הס"ג שם בשם מוהר"ם ז"ל דחע"ב דהכי ספיקי דר' מיהו להדור מלוה קחמר דעבדי' לחומרח ל"ל משום דעיקר הדור מלוה לחו' דכחיב זה חלי ואמוהו וכו' ט"ם. ועיין בס' זכור לחברהם חו"ח חות ס' בסד"ר לקולח דהביח שם דברי המגיה על ס' על חוכוח שהביח סיעמח ממ"ם בברכות שמא מהו שהמייב וכו' לדברי ר"י דפ' לחומרח ל"ל משום דעיקר הדור בשח דשכרח וכו' וחיהו ז"ל חחריך להקשות עליו וכחב דסד"ר לקולח לח נחמר היכח דהחמורחים גילו דעחם הס בעלמם להחמיר בדבר שהוח סד"ר ולח נחמר זה הכלל ובודחי דחין ללמוד ממנו לכל שחר סד"ר דהיכח דחיחמר חיחמר ובכן מלח להפר"ח בס' מ"ח סי' פ"ג שכ"כ עש"ב. חבר מדבריו שם דהביח בשם הפר"ח ז"ל יוח סמיכח לע"ד להרחיה שהביח הפר"ח ז"ל בסי' קכ"ג לסברח הרח"ם ז"ל מדברי הס"ם דבכוכה הנ"ל דחין ללמוד משם ביעו"ם:

סימן כ'

מענין כבוד חו"ח רחיתי בס' ויקרח חברהם חיו"ד סי' ז' דהביח בשם ס' מעשה חברהם יו"ד סי' ת"ן דהק' להחיד"ח ז"ל עמ"ם בס' ברכ"י חו"ח סי' רפ"ד חות ל' ממוהרמב"ח ז"ל כחבו' סי' כ"ם דכחב דבכחו"ח הרשות בידו להקדים חיזה מהם שירלה והוח עלמו כחב בחיו"ד סי' ר"מ חות ט"ז בשמו דחייב לכבד חשת חביו חף במקום קפידח דחמו. דהוח היפך ממ"ם הוח עלמו בחו"ח בשמו. וה' ויק"ח ז"ל חי' דביו"ד חיירי שחמו בשוחה עם חביו דהוח ושמו חייבים בכבוד חביו דחשת חביו מכח חביו קחתיית. ומ"ם בחו"ח בשמו בחחת כבר חיירי וכו"ל במגורשת דשו למי שירלה יקדים וכמ"ם בן להדיח בס' חיים שחל ח"ח ס' ה' ד"ח ע"ד ודייקח עמי שפ"ם קעסיק ע"ד מכן דלמי שירלה יקדים ובגרושה היח שכ' מכן כן שם בסי"ד וע"ז הוח שכחב שם וכזה רחה לנדול בדורו מוהרמכ"ח בחשו' כ"י עכ"ד ע"ם. ולחכי לח ידעתי מדוע לוקים לדבריו דחיירי בחחת כבר ולח במגורשת ממש בפסק מכן דפסק בכ"מ והרי"ף והרמב"ם ז"ל ודלח כרי"ו דכחב שלח יקדים לחד לחביהו, ומה שליין ע"ם ח"ם סי' ה' מהחם ליכח גילוי כלל לדברי מוהרמב"ח ז"ל ביעו"ם:

עו"כ וז"ל לבל מה שחמה שם על הלק"ע ח"ח סי' כ"ח היח חמיהח קיימח דהוח היפך הס"ם וכבר רמז זה החיד"ח ז"ל בברכ"י שם ביו"ד ע"כ. וס' מעש"ח חינו מלוי חח"י וכר' דבוחנו להק' על הלק"ע כמה שסייס שם בחוחה חשו' שחם לחמו היח מנורשח יעשוק בכבוד לחמו קודם ע"כ. דכס"ם לחמרו דיקשקע להם כחרנולים דמשמע דחין לו לעשוק בכבוד לחמו קודם. ושט"ח ה' ויק"ח ז"ל דהיח חמיהח קיימח ובכבר כחו זה החיד"ח ז"ל. ולחכי בעוני לחמיהח דהם זהח היח כוענ חמיהחו לחחר המחי"ר ל"ק ול"מ דהחם בס"ם דקחמרה דיקשקע להם כחרנולים היינו משום דלחמו לומרח השקוני מיס ונם לחביו לומר כן לבן קחמרה הנ' דחין לו להקדים לשום לחד מהם חלח יניח להם כחמלע ויקשקע וכו'. משח"כ בנדון הלק"ע בכבוד חשת לחביו דהחם היח מקפדת בפ' ולחביו לח כח בפיהו דבר מזה כלל לזה פסק דהם לחמו היח נשוחה לחביו יניח בכבוד לחמו ויעשה בכבוד לחשה לחביו שזהו הוח בכבוד לחביו. וה"מ דלחמו היח חייבת נ"כ בכבוד לחביו. חבל הם לחמו מנורשת יעשוק בכבוד לחמו יען דהיח מקפדת בפ' ולזה חייבת בכבוד לחביו ולחביו לח דבר בזה לבן חין לו להניח בכבוד לחמו ולעשות בבוד לחשת לחביו בקו"ע היפך רלון לחמו חלח יהיה ניהון בשוחת"ע והחילוק הוח מבחבר לע"ד ובכון. וי"ל דהחיד"ח ז"ל בברכ"י שם דליין ע"ד הלק"ע כוונחו היח לומר דגם בהלק"ע כוכח מדין זה וחין כוונחו לחק' עליו. ולפבר דגם בחשו' מוהרמב"ח רחייב לבן לבבד השח לחביו לף במקום קפידח דהם הוח בכה"ע דלחמו עדין היח בשוחה לחביו ובהחלת דברי הלק"ע ז"ל:

ויש לי סעד לחי' הנ"ל מהנחון החק"ל ז"ל בס"ה מער"ל ח"ב דקס"ה דעלה ונסחפק היכח דרוחה מחוך דברי לחביו דחין רלונו שיעשה לחומו דבר לבל לח ניזה לו בפי' לח חעשה דבר פ'. לף לחמו ניזחה לו בפי' שיעשה לחומו דבר עלמו. מי ניחח להם קודמת דהלווחה בפי' לחמר כיון דהחב לח לחמ"ל בפי'. והביח רחיה מחוסריק"ו ומוהרש"ך ז"ל בענין ניסוחי חשה דים חלוק בין ניזה החב שלח יקח חשה פ' רחו חייב לשמוע לו להיכח דלח ניזה החב בפי' כ"ח דמבין ריסי עיניו ניכר והבין דלח ניח"ל דחו לח ישמע לו. וכן הביח רחיה מהריב"ם ומוהרח"ם ז"ל מהביח דמלוה לקדה"מ וכו' וזה פי' כוכח פסוק ורבקה חמרה וכו' הבה שמעתי וכו' ועתה בני שמע בקולי לחשר חני מלוה חומך ע"ם וחני הדל הבחתי דבריו במ"ח ועפי"ד פי' בעניותי כו' פסוק נלוי בני מלוח חביך וחל חניום תורת חמך ע"ם. ובדברי הנחון הנ"ל היו רבוחח יוחר דלריך לעבור על רלון חביו בקו"ע. וגם דשם לחמו היח עדין נשוחה לחביו וחייבת בכבוד חביו. עכ"ז מחחר שחביו לח ניזה בפי' וחמו ניזחה בפי' החיר לו בקו"ע. מכ"ם בנדון הלק"ע דחמו היח מנורשת והיח מקפדת בפי' וחביו לח דבר והוי בחניעת כבוד לחשת חביו הוח מידי דשוח"ת דודחי

דימנע ויקיים כבוד אמו. ולא לאכזר דכפי מה שפירש בדברי הלק"ע טולה דהתילא דבריו הם נגד דברי המעכ"ל ז"ל דהכי בתני' קאמר דאם אמו מבזה לאביו יניח כבוד אמו ויעסוק בכבוד אביו שהוא כבוד אביו. והיינו גם דאביו לא אמר בפי' ואמו ליזקה בפי' עכ"ז קאמר דיניח כבוד אמו. ואילו המעכ"ל ז"ל העלה דבכגון זה לא ישמע לאביו ואף שהוא בקו"ע נגד רצון אביו. זה לימו מהתימה דמודע כמה רב נוברים ור"ת ורבו רמ"ויהו ויפה כתו לאמור. וספרו מעכ"ל וגם ס' תעש"ת בעת ליגם תת"י לעמוד עוד על סדר הדברים:

א. בס"ע תיו"ד סי' רמ"ב סל"ו האומר לאביו היו מקבל ממך אם היית כאשה מלקין אותו משום בזיון. כתב הע"ז ז"ל כתב הב"י וכ"ל דמשו"ה אמרו בגמ' אילו אמרה יב"ש לא לייתנא ליה ולא אמרו אילו אמרה אשה ע"כ וכו' שמפרש הבזיון הוא למש"ר שהוא אומר אילו אדם אחר כאותו וזה ת"ח שהרי כתיב לי"ק ביראי כאשה וכו' אבל יותר גר' כמ"ש הב"י שהרי מביא רמ"ה מ"ג. וכן ביבמות דמ"ח אילו ליזקו כיב"ש לא יהיבנא ליה כרתא ע"כ. ורמ"ה להחיד"א ז"ל בס' ברכ"י שם אות ל"ו דכתב ע"ד דהכיא לזה מבלגו מסיג זה דלמיכב ליה כרתא אפשר דמלי אמר לפי' ליהוי כאשה לא יהיבנא ליה דהן זה בזיון. אבל נקט יב"ש משום דמש"ר בעת גדולתו פירש מן האשה ומשו"ה נקט יב"ש ולא זכר הע"ז מהסוגיא הנ' עכ"ל. ולמה עבדא אחרי התאבקי בעפ"ר לזמיא דדברי הע"ז ז"ל הם עכוסים ובזורים ויותר דבתני' כתב ע"ד הב"י ז"ל דגר' שמפרש הבזיון הוא למש"ר בשאומר לאדם אחר שאילו היה כאותו שהרי כתיב לי"ק כאשה ושע"ז הביא הב"י רמ"ה מהגמ' שאמרה אילו אמרה יב"ש ולא אמרה אילו אמרה אשה. והסכים הע"ז ז"ל לכתב ע"ד ועוד הביא הוא ג"כ רמ"ה מהגמ' דיבמות שאמרו אילו ליהוי כיב"ש לא יהיבנא ליה כרתא ולא אמרו אילו ליהוי כאשה דהוא הוי בזיון למש"ר אם כיה לומר כן דמשמע דהוא בהפסדה להיות כאשה וזה ת"ח שהרי כתיב ול"ק כאשה. ואף שהוא לומרה בדרך גדולה אפי"ה יש בזיון באשה שאומר אילו היה אדם אחר כאותו ומקיאו לו ולבן אמרו כיב"ש. וזו פשוט ומבואר בכוונת דברי הע"ז ז"ל ולא ידעתי שבו"ל איך דברי החיד"א ז"ל. ובציו"ב יו"ד עס"י הכ"ו ובפ"ע על חולין הביא דר"ת הקשה עליו והשיב עליו ע"ש ולא נרגש מזה והוא תימא ועיין בס' עבב"י למוכר"י ן' סחמון ז"ל בתשו' כי' מ"ד מ"ם ע"ד הע"ז יעוש"ב:

ב. עיין בס' שער אפרים סי' ע"ת ובנו שם בהגהה והגו"ר תיו"ד כלל ד' סי' כ' ופרת שמן יו"ד כלל ד' סי' ס' מענין קימה מפני ת"ח סנ"ב אם יש תיוב בדבר. והחיד"א ז"ל בברכ"י יו"ד סי' רמ"ד אי"ב הביי"ד וכתב דיל"ד בדבריהם דהנו"ר ז"ל בסוף תשו' הביא ראיה מירוש' דפ"ג דכתובות דאמר ה' מני שקיימתי מלות זקן תתי' ובירי הקב"ה קם לפני הת"ח אף שאינם מרגישים וכו'. ואינה ראיה כלל דפי' הירוש' הוא שכב"י עמד מפני אחע"ה והתם היה דבריו הוא לומר שכב"י עמד מפני אחע"ה ש' יפה מראה ע"ש. וכונת דבריו הוא לומר שכב"י עמד מפני אחע"ה והתם היה ראוי להקב"ה כדכתיב וירח ה' אליו ה' וכו' ויאמר אדני אל נא תעבור וכו' ואל"כ ליכא ראיה מהתם. ורמיתי לה' שורש יש בחי' עמ"ש קידושין לד' ל"ג דכתב שהחיד"א בברכ"י הביא בשם הפ"ת והגו"ר דת"ח סנ"ג חייב לקום מפניו מכמה ראיות והוא ז"ל דחה אותם בשתי ידים. והמה אני של אלין רבוותא שלא רצו אחי דאביי דהוה קאים מקמיה דריו"ם דהוה סנ"ג וכו' ואף שים לדחות

בדוחק מ"מ תימא שלא זכרו אותה כלל כאן' שח"ו לא רצו אותה. והמניה שם כתב וז"ל נר' דאיכא לאוקומי שפיר שזה היה קודם שנעשה מאו"ע וכו' וג"ל ראיה מדאמרי' ביומא דנ"ג דרבא כי הוה מיפטר מיניה דריו"ם הוה אזיל לאתוריה וכו' אמ"ל לריו"ם היכי עביד רבא וכו' ופירש"י שהיה מאו"ע עכ"ד. ופוק חזי כם' ב"ח ונו"ר דהם ז"ל הביאו ראיות אלו בעלמם והם"ח ז"ל כתב דים לדחותם ועל הראיה דאביי אבי הוה חזי לאותניה דאמרה דריו"ם וכו' כתב דים לדחות דהלא בלא"ה לא היי"ל למיקס כ"כ מכי חזי אותניה אלא דעביד לרווחת דמילתא וכמו המניה שם כתב ע"ז בסוף דלפי מש"ל בשם הרב מנוח נבי ס"ה ראיה ברורה היא מאביי ומדינא עביד הכי ולא לרווחת דמילתא דהא נברת רבה וס"ת שויס אליבא דכ"ע ונבי ס"ת מחוייב לעמוד לפני בעומד קל הנושאו. וה"ה אביי קס מקמיה דר"י מכי חזי לאותניה ע"ש. ומהסימה על הש"ך והמניה שם דתמה על נאוני בתרתי הרבנים ז"ל מכלי שים על לבם לדחות הדברים בשורשם ול"ע:

סימן כ"א

בשנה זאת כ' התרל"ה נתתי לבי לדעת אם מותר לבעלי החלדות והנגוע שבציע"ה דמסק יע"ש. שיולאים בחלדותיהם ובנגועיהם פירות בחילוק שלהם מאליהם אי מותרים ללקט הפירות ההם ולמוכרם בשוק או"ל. ואם נאמר דהבעלים בעלמם הם אסורים ללקט ולמוכרם אם מותרים ללקטם ולתתם לבניהם ולבניותיהם למוכר על ידם לשוק או נימא נם זה אסור. כי שמעתי דים מי שרולה להקל בדר"ז:

הנה בשבישים פ"ז מ"נ תנן ולא יהיה לוקח יקוט שדה ומוכר בשוק. אבל הוא לוקט ובנו מוכר ע"י. לקח לעלמו והותיר מותר למוכרן. ופי' רע"מ ז"ל ולא יהיה לוקח כלו' לוקט ומוכר בשוק הערמה בסחורה לאבל בשבנו מוכר ע"י פי' בשבילו אשפ"י שהוא לקטן למכרן לא מיחזי בסחורה. לקח לעלמו לאכול והותיר מותר למוכרן אפי' הוא עלמו. וכפ"י הר"ש ז"ל. מזה נר' דלכתחי' יוכל ללקט כדי לתתם לבנו למוכרם דהו לא מיחזי בסחורה דדוקא כשהוא בעלמו לוקח ומוכר אסור דמיחזי בסחורה. גם התוס' פ' בתרא דע"ז בד' ס"ב ד"ה נמלא זה בורע וכו' כ"כ בפי' דהקשו שם ר"שבא לסיפא דרישא אסרה ליקח למכור בשוק משמע הא לוקט מוכר ואפי' למכור בשוק. והדר תני לוקט ובנו מוכר ע"י הא למכור בשוק אסור. ותירלו דים במשנה ש"ם ונרסי בשניהם לוקט. ושוב כ' דים ליישב הני' ותשמישן דדין לוקח ולוקט שוין דבשניהם אסור למכור בשוק וריש תגא לוקח וה"ה לוקט וסיפא לוקט וה"ה לוקח ע"כ. וכדבריהם ביושב הגירסא יוצא דגם לוקח בנו מוכר ע"י דדוקא הוא אסור. נמלא דסרכין תלתא התוספות והר"ש והרע"מ ז"ל דיוכל לבעה"ב לתתי' ללקט הפי' ולשולחם ע"י בנו וכתו למוכרם ואפי' דאדעתא דהכי ליקטן מתחי' כדי לשולחם למוכרם. דאילו ליקטן מתחי' כדי לאוכלן והותיר אזי אפי' הוא בעלמו מותר למוכרם. ואתמנם הרמב"ם ז"ל בפי' הגשנה כתב וז"ל ומ"ם ובנו מוכר ע"י הוא שאם יקח הבן ממה שאסף אביו ומכרו אין עליו חובה בזה אבל המעות ההם הם דמי שבישית ע"כ. גם בתיבורו פ"ו מה"ם ה"ב כתב לא יהיה לוקח יקוט שדה ומוכר וכי' לקח יקוט ומוכר ה"ז מותר למוכר והדמים דמי

שביעית ע"כ. מדבריו מוכח דבדישבד דוקא חס לקח מהס בנו ומכר ה"ז מותר משא"כ לכתחי' שילקוט לותס לדעתא למוכרס ע"י בנו לחסור. וכ"כ מוהר"י קורקוס ז"ל וזת"ד לפי"ד הרמב"ס ז"ל חס לקח ירקות לחסור למוכרס חפי' שחיו מוכרס בשוק כיון שלקחס והיו סותר בפי' שביעית. וגס חס לקחן חפי' לעלמו חסור למכור הרבה חפי' ע"י בנו כ"ח מה שהותיר חזי חפילו הוח מותר למכור לכתחי'. וחס ליקט ירקות לעלמו ולקח בנו למכור חפי' הרבה היינו דל"ד מה שהותיר כ"ח דעובח ג"כ שעדיין לח חכל מהס מותר. והי"ד ליקטן בתחילה לעלמו חכל ללקט לכתחי' כדי שימכור בנו לחסור. חכל דעת ר"ם חינו נר' כן חלח דעתו דכי כתב ר"ח ולח לסחורה היינו כשלוקט ומוכר הוח חכל חס ליקט הוח ומוכר בנו ע"י מותר ע"ב. ועיין בס' פחת השולחן ה' שביעית. וח"כ לפי"ד הרמב"ס ז"ל בנ"ד חס רולה ללקטן כדי למוכרס ע"י בנו לחסור. ברס מחר דמקומינו הוח סוריח ומתי דשביעית נוהג בה הוח לכ"ע מדרבנן וידוע הוח דכמידי דר' במידי דפלוגתח דרבוותח חזלי' לקולח ח"כ לדידן גם לכתחי' יוכל ללקט ע"מ למכור ע"י בנו כדברי התוס' והרא"ם ורע"מ ז"ל ולפי"ד התוס' כמתי דישבו לדברי המגדה ברישח וסיפח יש רבותח יותר דחפילו בלוקח דינח הכי דדוקח הוח לחסור חכל ע"י בנו מותר:

אבן עזרן לבי מהסס דמודעת זחת דחנן בהריה דהרמב"ס ג"כ גרריגן וכמ"ס הפוס' ז"ל ע"ב וחיכו ס"ל דלכתחי' חסור ללקט ע"מ למוכרס ע"י בנו. חכל מלחתי רחיתי בכ"י יהה"ק מחריה דחתרין עט"ר ה"ה כמוהר"ר מרדכי גשחנטי ז"ל שפלה ונסתפק בדין פירות עירנו דמסך יע"ח הגדלים בגנות שבבתי ישרחל חו בחלרות חי נוהג בהס דין ביעור וקדושת שביעית חו לח וכתב וז"ל דביעור חינו נוהג בהס מדתנן בפ"ו דשבי' ג' חרלות לז' דים לסוריח דין לשלמה ע"כ. משמע דסוריח דינח כחרלות שבבבל עולי מל' ובהדיח פסק הרמב"ס בפ"ד דשמיטה לגבי ספיחי סוריח ועבר הירדן דמותרים בחכילה והביחה מק"ו דלח יהיו חלו חמורים וכו' נמלח דסוריח וכבום עולי מל' דח ודח חדח היח ובכבום עומ"ל קחני דגחכל ופי' הר"ם ז"ל דהיינו שגחכל לחחר הביעור. ותע"ג דהרמב"ס ז"ל פי' פי' לחר מ"מ כיון דהר"ר עובדיח ז"ל הסכים לפי' הר"ם גס מדברי התוס' דיכחות די"ו ד"ה עמון מוכח דס"ל כפי' הר"ם והוי מידי דרבנן נקטי' כוותייהו. וחכתי מספקא לי חי נוהג בהס קדושת שביעית וכמו שנסתפק ה' מש"ל בדעת הר"ם יעו"ש. ומעולם לח שמעתי שינהגו בהס קדושת ז' לח פה עירינו ולח בלובה יע"ח והגח להס ליבר' חס חינס נביחים הס בני נביחים ותול"מ עכ"ל. ח"כ גס לפ"ד סמכינן לחקילין גס שהוח נגד ד' הרמב"ס ז"ל כיון דמידי דרבנן הוח:

וחוי יודע דהגס דכתבנו דים לסמוך ע"ד המקילים דלכתחי' יוכל ללקוט ע"מ למוכרס ע"י בנו לדידן דהוי מידי דר' וחזלי' לקולח. ה"ד חס רולה ללקוט שיעור הרחוי לו לחוכלס וחינו רולה לחוכלס הוח כ"ח שרולה למוכרס ע"י בנו חי מותר. חכל חינו מותר ללקוט יותר מהשיעור הרחוי לו ללקט כדי למוכרס ע"י בנו. דחלת"ה ח"כ הוח לוקט כל הפירות כדי למוכרס ע"י בנו ובטל ממנו מלות הפקר פי' שביעית כלל. ויש מהת"ח יל"ו שרל"ל דמחתר דמ"ד כמוהרמ"ג ז"ל ההוח חמר דלח רחה בעירנו זו מוהגים בקדו"ם והגח להס ליבר' וכו'. ומלחנו להמב"ם ז"ל בח"ג סי' שמנה בסוה"ס דיני קדו"ם וכללם מנה בחות ע' דין שחין לעשות סחורה בפי' שביעית וכו' ע"ם. וח"כ לדידן דחין מוהגים בקדו"ם בעירנו יש היתר למכור כל הפירות העולים בחלריהם ובגנותיהם ע"י שבתתי יחמר שהוח מפקיר כל הפי' שבחילנות הנ"ל ושוב יזכה בהס הוח שילקט לותס כולס ע"ד שימכור לותס ויסתחר בהס ע"י בנו מחתר שחין קדו"ם נוהג ביניהו וכנ"ל:

ואני חומר עס כי לדידי חנכי הפעוט דמה שנרחה מדברי המב"ם ז"ל דדין ליסור סחורה בפירו' שביעית היח בכללת בדיני קדו"ם מכיון שמנה ליסור סחורה עם דיני קדו"ם לבחורה לחסמ"ר נר' ליס דעמוד בזה דדין סחורה בפירות שביעית נפק"ל מדבתי' לחוכלה ולח לסחורה וליסור בפ"ע הוח בכל ליסורין שבתורה וחינו נכלל בכלל דיני קדו"ם. ושו"ר בהחק"ל חיו"ד ח"ח סי' קמ"ג דמוכח עס בדבריו דליסור סחורה בפי"ז היח נכללת בכלל קדו"ם עש"כ. והוח כס' המב"ם ז"ל. מ"מ ליכח למילף מינה שיהח חותר הבעה"ב ללקט כל הפי' שבחילנות למכור חותם חפי' ע"י בנו ולהסתחר בהם. יען דהח דחסרינן בעלמח ליסור סחורה בפי"ז היינו דהבעי שליקט פי' שיוכלה לו המו' בהם חו שהבעה"ב ליקט שיעור הרחוי לו על חו בחה החזרה שלח למוכרם ויסתחר בהם דבתיב לחוכלה ולח לסחורה דדוקח מה שהותיר מהם חחר חכילתו חזי מותר למוכרם חבל למוכרם כולם בלתי שיחכל מהם כדי שיעור חכילתו ליסור וזה הדין הוח בח"י וכפי דברי המב"ם והחק"ל ז"ל ליסור סחורה זה הוח בכלל קדו"ם וכנ"ל. דמינה יולח לדידן דחין מוהגים בקדו"ם כמ"ם ה' מוסרמ"ג ז"ל שלח רחה וכו' דיינו דחם הבעי ליקט פי"ז חו שהבעה"ב ליקט שיעור הרחוי לו ורלו למוכרם כולם בלתי שיחכלו מהם כלל מותר וחי"ל כמו שהוח הדין בח"י דעד שיותיר מהחכילה חת גם בלתי לחכילה מהם כלל ויוכל הבעה"ב לכתחי' ללקט שיעור הרחוי לו לחכילה לדעתח דהכי שלח לחכול מהם חלח שימכרם כולם ע"י בנו וכתו יען שחין קדו"ם מוהגת ביניהו. חבל שהבעה"ב ילקט כל פירות שבחילנותיו וימכור לותם ויסתחר בהם חפי' ע"י בנו ובתו זה חינו מותר. דמעיקרח דדינח חין לו זכות בפי' כ"ח בפי השיעור הרחוי לו שנתנו חז"ל. וחפי' שיערים ויפקיר לותם בתחי' ושוב יזכה בהם זה חינו מועיל דבטל ממנו מלות הפקר פי"ז וכנ"ל זהו הנלע"ד:

ולענין הלימוני"ם והלרג"ב והכבח"ד שהם מין חתרוג שהם נחנטים וגדלים בחילן כמו דו"ה חדשים בשנה זו וגשחרים בחילן וגדלים בו כמו דו"ה חדשים בשנה שניה. כבר מודע מ"ש הרמב"ם ז"ל בה' מעשר שני פ"ח הלכה ה' דהחתרוג חזליק בו בתר לקיטתו בין למעשר בין לשביעית וכו' ע"ש. ועיין בספר מרכבת המשנה חשכנזי שם בזה שהחריך בדברי רבינו והרחב"ד והכ"מ ז"ל ויבוות לך ותי"ל להחריך:

סימן כ"ב

מזענין כתיבת פרוזבול לי בעי' שיהיה בפני הדיינים ממש חו לח:

הנה רחיתי בכתיבת יהה"ק למוה"ר ה"ה כמוהר"ר מרדכי נשחנטי ז"ל דכ' וז"ל עוד רחיתי לברר בפרוז' שנהגו פה לכותבו בלשון עדים שבפיהם מסר כל חוב שים לו לב"ד שבלפת מ"ו והדיינים חינם בפניו

וכבר נודע מ"ש המרדכי דמוה"ר יחיאל ס"ל שלריך שיהיו הדיינים בפניו והוא ז"ל חלק עליו וכ' דלפ"ז שלא מהני והביא ראיה מהירו' שאמרו על הא דתנן זהו גופו של פרוז' מוסרני לכם הדיינים כל חוב שיש לי וכו' ח"ר חזקיה בשם ר"י ואפי' נתונים ברומי פי' הדיינים ע"כ. ואני הדיוט עם שאיני כדאי לדחות דאיתו מ"מ להלין בעד רבינו יחיאל מה גם דמלשון הבעה"ת משמע דהכי ס"ל שיהיו הדיינים בפניו והביאו מרן הב"י ז"ל וז"ל עיין פרוז' הולך אחר וכו' שהם ראו כי בפניהם מסרו בפני הדיינים וכו' ע"כ. ולכן יראה דמ"ש ואפילו נתונים ברומי היינו שטר החוב. ואיתא שפי לומר לשון נתונים על השטרות ולא על הדיינים ודבר זה מתורתו של מר"ן למדתיו שהק' בשולחן דהא דהלכ' דאור' היא וכו' פרט למוסר שט' לב"ד. י"ל דהיכא דמסר שטרות ממש דאור' היא אלא דאתא הלכ' ותיקן דאע"ג דלא מסר ואפי' חיפש בידו כיון דאמר מוסרני כמאן דמסר דמי וכן אמרו בירוש' אפי' נתונים ברומי. הנה הלום שמהר"ן חין ראיה לפרש הירוש' כפי' דהא אף אם יהיה פי' הירוש' דקאי אדיינים שפיר מייתי הר"ן ראיה לדבריו שאין צריך שימסור להם השטר שהרי הדיינים נתונים ברומי והוא בכאן מ"מ אינו כ"כ מהדוחק אם נאמר נפרש כן בירוש' לפי"ד ר"י והבעה"ת וקמ"ל הירוש' בפרוז' אי"ל למסור המלוה שטר' לב"ד עכ"ד ה"ה מוהרמ"ג ז"ל בכ"י. מ"ש בפשיטות דמלשון בעה"ת דכתב שהם ראו כי בפניהם מסרו בפני הדיינים משמע דהכי ס"ל שלריך שיהיו הדיינים בפניו. תלכי הפעמוני לומר לחממ"ר דאי מהא לא לישית דכותא דברייו במ"ש בפניהם מסרו בפני הדיינים היינו שמסר לותו להם ועשה כשלהם והוא נסתלק ממנו ועשולם דל"ב בפני הדיינים ממש. וכן יש להוכיח שכך פי' מתחילה לשונו שכ' וז"ל ולומר הוו עלי סהדי וחזו דהנה מכרנה פרוז' קמי ג' דיינים וכו' ובודאי דפי' שם מ"ש קמי ג"ד היינו דמסר לותו להם ע"ד מ"ש הנה לפניהם בקרקע וכו' ולא דבעי שימסור בפניהם ממש. ח"כ גם בסוף לשונו שכתב כי בפניהם מסרו בפני הדיינים היינו דמסרו להם ואי"ל שיהיה מוסרו בפני הדיינים ממש. וכנ"ר דמרן ז"ל בב"ה מבין כן בלשונו דאחר שהביא דברי בעה"ת כתב וז"ל כתב המרדכי בפ' השולח שמדברי ר' יחיאל שהיה מושיל פרוז' לא"כ יאמר לדיינים עלמם מוסרני לכם וחלק עליו מדנרסי' בירוש' אפי' נתונים ברומי פי' הדיינים ע"כ. ואם היה מרן ז"ל מבין כנו' דברי הבעה"ת שאמר כי בפניהם מסרו בפני הדיינים דבעי בפני הדיינים ממש פ"ל למרן ז"ל אחר שהביא דברי הבעה"ת לומר וכ"כ המרדכי בפ' השולח שכן משמע מר' יחיאל וחלק עליו וכו' ת"ו נר' דמדברי הבעה"ת אין משמע כן וכמ"ש ונא מרן ז"ל לאשמעי' דין אחר בזה. ולכאר' דמיהי כן הוא דהמבי"ט ז"ל כן הבין בדברי בעה"ת שכ"כ בח"ב סי' פ"ח וז"ל ובכל מקום שאין בו ב"ד לפחות שנים שיודעי' ובקיאים בדינים ובדיני פרוז' ושביעית אין כותבין פרוז' ויש להם תקנה לעלות למקום בד"ח ע"י עדים וכדאמרי' בירוש' וכו' ומשמע אפי' לא ידעו הב"ד וכן נר' ממה שהביא בעה"ת בשם ה' ברללוני ז"ל שהביאו בב"י סי' ס"ו בח"מ וכו' ע"ש. הרי דהמבי"ט ז"ל כ' בפי' דבעה"ת כן ס"ל דאי"ל שיהיה בידיעת ובפני הדיינים ובודאי דמפ' בדברי הבעה"ת כמו שפי' אתן בעזיותין לעיל. ומהשתא דה"ה מוהרמ"ג ז"ל שם בתוספ' תשו' כ"י הביא"ד המבי"ט ז"ל הנ"ל אתי"כ ועמד עליהם להבין מ"ש.ויש להם תקנה וכו' והרמיב הדבור בזה ולא בפיו שום זכר מזה דמה שפי' הוא בכוונת דברי בעה"ת הם נגד מה שפי' בשם המבי"ט ז"ל וע"י:

ברם כל קבל דנח עיניך הרואות במוהרמ"ם ז"ל בתו"ח מ"ב סי' נ"ל דהאריך בזה לי בעיון בפני הדיינים לו לא וכתב דמדיוק דברי הפוס' מוכח דס"ל דבעי' בפני הדיינים והביא נ"כ דברי בעה"ת וכ' שכן ס"ל ונדחק בדברי הירוש' דקאמר אפי' נתונים ברומי וכתב דאו נימא דס"ד פליג לירוש' וכו' או אפשר דלא קאי לדיינים אלא לשטרות ונסתייע לזה הפי' מסוף הלשון של הר"ן הנ"ל אלא דמוהרמ"ג ז"ל רצה להוכיח מתחילת דברי הלשון של הר"ן וכתב שאין ראיה ממנו שמפרש הירוש' כן ומוהרח"ם ז"ל הכריח מסוף לשונו שמפרש הירוש' כן ואסיק לדינא דבעי' בפני הדיינים שכן ס"ל הפוס' ז"ל יעוש"ב. וכל דברי מוהרח"ם ז"ל נעלמו מעי"ק דמוהרמ"ג ז"ל ואיהו מסיק לדינא דל"ב בפניהם ממש ע"ש. וכפי הבנת המבי"ט ז"ל בדברי הרב ברללוני ז"ל שהביא"ד בעה"ת דל"ב בפני הדיינים וכידועתם וכנ"ל. ח"כ לפי דבריו גם דברי מרן ז"ל בש"ע בסי' ס"ו שכ"מ דפסק לדברי ה' ברללוני הם מתפרשים עד"ז דל"ב בפניהם. ויען דשמיטת כספים בזה"ז היא מדר' ובפלונתא מתניית לי בעי' בפני הדיינים יש לסמוך על הפוסקים דס"ל דל"ב ולהקל:

ומאי דהבאתו לעיל בשם מ"ד ה"ה כמוהרמ"ג ז"ל דכתב שנהגו פה לכותבו בלשון עדים שבפניהם' מסר כ"ח שיש לו לב"ד שבלפת ת"ו וכו' בזמינו זה לין נוהגים לכתוב כן בפרוז' שלא כח לפני ב"ד של ג' ואם לין ב"ד של שלשה קבועים מלרפים עמהם אחר לשיהיו ג"ד. וזהו נוסח הפרוז' שנוהגים עתה לכתוב במותב תלתא כחדא הוינא נחנא ב"ד דח"ל כד אתא קודמנא הר"פ וא"ל מדעתו ומטו"כ קנו מידי קנו"ק במדל"ב בלמ"ך כתחז"ל לית היות אחרו"ן שאני מקנה מו"מ קרקע כ"ש מטלי של יכסה לכל אחד ואחד מבעלי חובותי החייבים לי בין בשטר בין בע"פ בכ"מ שהם ואין להם קרקע. וקנינו מידו קנו"ק וכו' על הנז'. ושוב אח"ל מוסרני לכם אתם הדיינים כל חובות שיש לי אצל כל אדם שאגבם בכל עת וזמן שאלכה. ובכן אנן ב"ד דח"ל הואיל ומטר פ' הנז' קודמנא מלין דפרוז' כתקנת הלל הזקן זיע"א יפינו כחו דלא השמט שבועית כל חוב ושט דאית ליה לפ' הנז' אצל כל אדם עד יומא דנן וע"ד אמו"ן כתבנו ות"ם פה מהא דמשק יע"א בש"ת לח' פ' שנת פ' ליצי' וקיים. ואותמים הנ"ד למטה. ומנהג פשוט בעירנו יע"א בכל סוף שנת השמיטה לכוא אצל הדיינים לכתוב פרוז' כנ"ל. וזולת בשנת השמיטה שעברה דכמה אנשים מבעלי בתים שנתרשלו מכתיבת הפרוז'. זה' הטוב יכפר בעדם דמלבד דלא טוב עשו לבטל מנהג הקדוש בעיר ובפרט דאתן בתריה דמרן ז"ל נרריכן ואיהו מלריך לכתיבת הפרוז' וכמה פסקי דינים תלוים בו כמ"ש בש"ע ח"מ סי' ס"ו. עוד בה עיניך הרואות בס' פתחי תשובה שם בשק"ת דכתב בשם הלבוש דרוב הפוס' הסכי' דאע"פ שמה"ת אינה נוהגת בזה"ז מ"מ תק"ח היא שמיטת כספים תהא נוהגת זכר לשביעית וכו' ובש"ע כתב וז"ל ומנהגינו שאין אנו מושכין כלל לשביעית קולא גדולה היא לעשור על ד"ח שיש בה מיתה בד"מ וישכנו נחש וגדולי החכמים הם מוסכיר"ו ואתה"ד תמכו דרכיהם לקיים המנהג אבל הם דחוקים מאוד וליתנהו אינא דהלכתא ואין לנו ע"מ לסמוך ע"ב. ועיין בבאה"ג אות ח' בשם הגל"ה והב"ח ז"ל. גם בתומים האריך בזה בדברי תוכחת מוסר שיש להתמיר ובפרט כי הרמב"ן ס"ל דהיא האורייתא גם בזה"ז וא"כ הירא ואחד לדבר ה' מי לא יחום לדבריו ע"ש:

סימן כ"ג

מה שמפרישין מהעיסה ככר לעשור לחמן בו עיסה לחרת קודם שיפרישו חלה מהעיסה והעשר הוא שאם יפרישו הככר לאחר הפרשת החלה מהעיסה ה"כ ככר הוי הככר נפטר ומתוקן בהפרשת החלה וכשיעמו ככר ההוא בעיסה לאחרת לחמלה בו ים תשעה דכשמפרישי' החלה מעיסה השנית דיפרישו מהפיטור על החיוב לכן מפרישין ככר של העשור קודם הפרשת החלה לי לירע שלקחו מככר העשור ההוא שעדין הוא במצלו ונתנו בתוך עיסה שרוצים לעשות ממנה כמצוה"ך מקל"י לחמלה אם נאפרת אותה העיסה או לא:

הנה ה' ברכות המים חיו"ד ד' פ"ג כתב למה שנוהגין ליקח חתיכת העשור לדבק בה כיסוי הקדרה לחמין ושעור זה הוי עבל שלא הורם ממנו חלה. שנתן טעמים הרבה להתיר וזה"ד דמאחר דחלה בזה"ז דר' חזלינן בם' להקל והוה ס' אם מלד חון יכנס לפנים מהעשור ויתן טעם. ועוד לפי' אם לפשר שיכנס לאחוי מ"מ בטל הוא דמין בשת"מ בי"ש ולישה טעמא. והנה דהוי דשיל"מ הוי מין בשת"מ ובטל ומותר בם' דמידי דר' הוא ואזלי' לקולא. ואו דלא הוי דשיל"מ כיון דאם העיסה של העשור לדבק והיא מתקלקלת ובדבר המתקלקל לא אמרי' דשיל"מ ודינא הוי מין בשת"מ בטעמא ומין במינו בם'. ועוד דהטעם תוך ההבשיל פוגם ונטל"פ מותר וכ"ם בטעמו ולא בממשו דמותר לפי' שיהיה פוגם קלת. ולפי' לעשות זה לכתחי' מותר כמ"ש הריב"ש סי' שמ"ט הב"ד מורם ז"ל ביו"ד סי' קכ"ח ס"ח והכנה"ג אם בלתי חולק כיון שאין כוונתם להתיר התבשיל אלא לתקן הכלי כדי שלא יוצ בתרומה. והקדירה עלמה מותר לבשל בה ת"כ ע"י רחילת מים ובפרט בחמין וכ"כ מקלה לב"ע מותרת ות"כ בית מיחוש כלל. ברם עלהי"ט יכול לתקן דב"ז שלא יהיה בית מיחוש כלל שקודם שידבק לותה תחיכה יפרים ממנה תחיכה קטנה לשם חלה בלא ברכה והוי מחוקן ע"כ יצי"ם. והנה הטעמים שנתן הר' ז"ל להתיר שם הם שייכי בנדונו למה שנותנין מהעשור לדבק בה כיסוי הקדרה לחמין שלא יוצ ממנה בהרתיחה. לבל בג"ד שנותנין תחיכת העשור בתוך עיסת הסמבוסי"ך מקל"י לחמלה וכדומה דלא שייכי בזה הנהו טעמי דב' הרב גר' דאסור המתבל דהעיסת שאור נתנה ע' בעיסת הסמבוסי"ך מקל"י והיא נותנת טעם בשר בשתוכו ובשמן כאשר גר' מדברי הרב ז"ל. גם מה שקלת נשים נותנות מעיסת השאור ומדבקות לותה בקרקעית הקדרה בתוכה לדבקה שם היא סדוקה ונקובה כדי שלא יוצ ממנה ת"כ התבשיל כשמבשלין בתוכה. גם זה כפי הגר' מדברי הרב דלאו שפיר עבדי ואיכא איסור בדבר דשל הרוב משכח"ל כמה פעמים לישה ס' בתבשיל כנגד השאור וכ"ם בתבשיל ולא שייכי הו כ"ש מקלת מהטעמים הנ"ל. ולכן מן הנוכך הנמור שקודם שיתנו השאור בעיסת הסמבוסי"ך מקל"י וכיוצא כדי לחמלה לו קודם שיתנו מהשאור להדביק הקדרה שיעשו החיקון שב' הר' ז"ל שיפרישו ממנה תחיכה קטנה לשם חלה בלא ב"ב דש"ה לישה בדבר איסור וכנ"ל:

האמנם גם בית יוסף הכריחם לכלי ז"ל בסי' ו' הביא שם דברי ה' משלת בנימין סי' ו' והלריך בהם גם הב"ד ה' לנוסי סרד בתי' דניש שלו בסי' קט"ז דפסיק"ל להנהון דאם חימנו בשאור זה בתרש"ם שאסור בתרש"ם ובתחילה הסכים עם ה' לבוש"ר ז"ל ושוב הביא דברי המק"ח ז"ל בסי' תכ"ז בעין אם לקח המלות ולא הפרים מהם חלה ושירבן וחילקן והניחן בשני כלים או בתיבה לחת חלוקה בתמ"ות ונעל חלה ממקו' כלי ו' הוי המלות המונחים בכלי ב' כמו שנהעדבו מקלת שלקח ממנו חלה ומקנת שלא לקח מהם חלה דאותן המלות שהם מעיסה ו' שנילושו ביחד לף שהם מונחים בכלי אחרת נפטרו בחלה שלקח ממקלת המלות המונחי' בכלי הא' דל"ב מן המוקף באותן שנילושו ביחד. ואפי' מחשב שלא יפטרו המלות המונחים בכלי הב' לף מהני כיון שבאות מעיסה לחת כדמשמע קלת ביו"ד סי' שכ"ו בע"ז סק"כ ובש"ך סק"ד וכו' עש"ב. וביאר דבריו הב"ח ז"ל שם בם"ם שכן משמע בע"ז וש"ך ז"ל כלו' דדוקא לגבי נחתום במכיריו שדרכם ליקח ממנו בכל ע"ם דאז הוי כאילו הקנה להם חלקם קודם גלגול העיסה יש לקיים המנהג שנוהגים ליקח כל אשה חלה מבלק שלה. אבל בעה"ב שמחלק העיסה לשנים נפטרה חלק הב' בשה שנטל חלה מחלק הא' דהא של אדם ו' הם וחלה חו"ל ל"ב מוקף. וכתב דכפי"ז לא ידע יעוב למנהג הנשים שנוטלות שאור מעט מהעיסה הגדולה קודם הפרשת החלה כדי שאותו המעט שאור לא תפטר בחלה שנוטלות מהעיסה הגדולה. דלדברי המק"ח וסי' ז"ל מה מהני זאת החקנה הא נפטר זה המעט שאור בשה שלקח חלה מהעיסה הגדולה לעפ"י שדעתו היה שלא לפוטרה מהחלה. וא"כ כשיערב לח"כ המעט שאור זה עם העיסה הב' שמא בעת שיקח החלה מעיסה הב' יפגע בשאור זה וגמלא מפרים מן הפטור עה"ח והניח בל"ע עש"ב. דמדברין ים ללמוד להנם דלכתחי' לגלת ידי כל הדיעות ולהלילל עלמו מידי פלונתא דחתיכת השאור שרולה לחתה בעיסת הסמבוסי"ך מקל' וכיוצא לחמן כה הו כדי לדבק בה כלי שיפרים ממנה מעט מוצר לשם חלה בל"ב וכנ"ל דכזה ליכא שום פקפוק עוד. מ"מ כדיעבד לם לא עשה כן ונתן תחיכת שאור לעיסה לחרת לחמלה הו לכלי הסדוק ונקוב כדי לדבקו לא נאסרה העיסה הב' וגם לא נאסר התבשיל מהשאור שדבק בו הכלי. דלדידיה הוי השאור מתוקן ופטור מהחלה כמה שהפרים חלה מהעיסה הגדולה אע"ג דחלקו קודם הפרשת החלה ולא הוי בטבלו ולימו לוסר עוד דל"ב מוקף. ואע"ג דאין לנחנו נוהגים בעיסה זו והלי רלוה המחלקים השאור קודם הפרשת החלה. מ"מ כדיעבד יש לסמוך ע"ז ואין לאסור וכנ"ל:

ועיין גם' פתחי תשובה סי' שכ"ו סק"ח דבתחי' ליין ע"ד בהא"ע סק"נ והבי"ד הגאון מליסא דבתב בסדוד הפי' שלו דלף דמשמע מדברי הע"ז והש"ך ז"ל כאן דחלה ו' פוטרת כל העיסה שנילוש ביחד לף לחר שנתחלק לעיסות מ"מ גר' דאם מבון בפי' שלא יפטור רק העיסה ולא החתרת לף לותה שנילוש עמה לינה פוטרת דחלה כמו חרומה שנטלה במחשבה וכשמחשב שלא לפטור לינה פוטרת והא דאסרו לחלק בלק גדול וכו' הוא משום דהוי ברכה שלי"ל כיון שיוכל לסיון ולפטור לותם בברכה לחת ע"ם. ושוב ליין ע"ם מקור חיים סי' תנ"ז בביאורים סק"ב מ"ם בזה. ותמו' בית אפרים חא"ח סי' מ"ד וכו' ע"ש:

סימן כ"ד

בדידי הוה עובדא שהי"ל בת קטנה וחלתה וכאותה לילה שנלב"ע מקודם הייתי ישן עד שעה ח' מהלילה ואז נשורתי משנתי ורחלתי את ידי ופני ועשיתי לרבי והיתה סיבה שנתעסקתי ברפואות להבת ולא ברכתי ברכות השחר ובשעה ט' ואני מהלילה הבת נלב"ע ועם זריחת השמש נקברה. ובאתי לבית הספר אם לתבך כרה"ם או לא ושוב נמרתי בדעתי באותה העת דמאחר

שבעה

שבעה שהקילותי משנתי הייתי מחויב לברך לחותם כיון דעדיין היה בחיים תפי' שלח"ך חל עליו התינוקת והייתי פטור מלברכם עכ"ז צריך לברכם לח"ך כשנקברה הבת עם זריחת השמש. ומדברי הרדב"מ ח"ג סי' י"ג דכתב מי שמת לו מת בבוקר אין לו לברך ברה"ם לאחר שנקבר המת תפי' שלא עבר זמנם משעם סב"ל כיון דלהרמב"ם אין לברך ברכה שלא נתחייב בה וכו' ע"ש. אין סתירה לדברי דהתם מיירי שלא היה מחויב בשעת מיתת המת כלו' קודם שמת משל"כ בג"ד דכבר חל החיוב מקודם שמתה הבת וכנ"ל. ובלח"ה ס' לחוכל יצחק כהן ז"ל בחיו"ד סי' כ"ט דמה דכתבי הרדב"מ הנ"ל עש"כ. והנם דסו"ס מידי פלוגתא ל"ג וק"ל סב"ל מ"מ עפ"י החילוק הנ"ל אשר ים בו די והותר לחייב ע"כ נמרתי בדעתי וברכתי ברה"ם מכלי רחוקי עדין בשם"ן ודברי החוכל"י ז"ל בחבתי תוכם לשיף בעלמא. תל"כ נחתי לחור ולחפש ע"ז ורחיתי כם' לרור הנסף בליקו' ד' ק"ך ע"כ דיש רחיה מדבריו למ"ם בעיותי דכתב בשם מוהר"ח עשש ז"ל הסוכית מדברי הרמב"ם ז"ל פ"ב מה' תנינה ה"ה דמי שמה לו מת ביום ולו בלילה אחר שהגיע זמן התפי' ולא התפלל ותקף מת לו מת דאז פטור מהתפי' והגיע שעת המנחה גר' מכאן לריך לשלם התפי' כיון דכשהאיר היום היה חייב להת עדין לא חל עליו תינוקת. ולא תמרו אחין לריך לשלם אלא כשמת קודם היום או קודם הלילה אבל פטור מהשלומין כיון דכשהאיר היום היה פטור ע"כ. הרי לך רחיה נדולה מדברין לדברי. ושו"ר שדברי מוהרח"ש ז"ל הביאם הרדב"מ ז"ל בעלמו בח"ח סי' פ"ז ובהרב"ד ז"ל בח"ח סי' מ"ב כ"כ בהסקנת ע"ש. והנם דהרדב"מ ז"ל בח"נ פסק דאינו מברך ברה"ם אחר שנקבר המת עכ"ז לא הביר ממ"ש בח"ח דברי מוהרח"ש ז"ל הנ"ל ובודאי הוא מטעמא דהנוכחים הם מחולפים וכאחור. שו"ר דהחיד"א ז"ל בברכ"י יו"ד סי שמ"ח הביא דברי הרב"ד ומוהרח"ש ודברי הרדב"מ שבח"ח סי' פ"ז ופקפק ברחית מוהרח"ש ז"ל והבי"ד ה' המניה ז"ל שבש"ך דקפ"ב ע"ב ע"ם ובם' סי"ב סי' שמ"ח אות ו' כתב דים מי שהק על דברי ולק"מ כאשר ירחה המעיין עכ"ד. ואין רחיה דהחיד"א ז"ל כן ס"ל לדיעה דכבר הוא ז"ל השמיענו בתקומות מחריש ובתב דהנם שהוא מביא דברי הפוסי' וסקיל ובתי ומקשה ומתרן בדבריהם אין רחיה מזה שכן פ"ל לדיעה כ"א עד שיאמר בפי' וכ"ל או וכן עיקר וכיוצא. ועיין בזה בם' זכור לאברהם אות"ח דכ"ב. והנה בעתה רחתה עיני בשהג"מ רב פעלים לח"ה כמוהרי"ח יל"ו בח"ב חל"ח סי' ז' שהביא שם בשם כתה נדולי האח' ז"ל שהסכימו כן דבריהם אז תפי' לא נתחייב בהם מברך חותם דעל מנהנו ש"ע נתקנו. נם הביא דברי הרדב"מ ז"ל ומה שדתה לדברי החלי"י ז"ל מאחר שר' ספרד ור' חשבנו בתבו שכן המנהג לאומרם תפילו לא נתחייב נדול כת המנהג ומו לא שייך לומר סב"ל ע"ש. ובתב יל"ז דבאמת כן המנהג פשוט נם בעירו שאומרי' לותם תפי' היכא דלא נתחייב בהם וכנגד המנהג לא שייך לומר סב"ל. ומה נם שכ"כ רבינו האר"י זלה"ה דלריך לברכם בכל יום כולן אעפ"י שלא נתחייב בהן שעל מנהנו ש"ע נתקנו. וידוע כנגד הוראת האר"י ז"ל לא שייך הא כללא דסב"ל וכאשר הוכחנו זה בהשובה אחרת מכמה דברים וחד מינהון ברכת הנותן ליעף כח לכן בנדון החוכן הוריתי הלכה למעשה שיאמר ברכות השחר אחר קבורה דלא כהמג"א ז"ל וכו' עש"כ. נם תכי אמת תניד דכן המנהג פשוט נ"כ בעירנו דמסק יע"ח לברכם תפי' שלא נתחייב בהם וכפי"ז תי"ל שוב בל"ד להחילוק הנ"ל שכתבתי לעיל ברם חילוק הנ"ל מלמדנו להוציא נם למ"ם החס"ל אלקלעי ז"ל בתשו' חח"ח סי' ח"י דאפי' במקום מנהג דל"ח הי"ד שלא לעורר עליהם דמאחר שכבר נהנו היכ' אשם ברכם שחי"ב. אבל לא לומד שלא יוכלו לבטות מנהנם דאם בחולי ליזה אדם ירלה לאחום שלא לברך אחב"ב ע"ם. והבאתי דבריו לעיל בחח"ח סי' י"ב ע"ם. הנד"ז שנח ושנח עפ"י החילוק הנ"ל וחול"מ לשוני ע"שם ס"ט:

סימן כ"ה

בש"ע יו"ד סי' שע"ה הבא ממקום קבוע מונה עמהם וכו'. הנה שורש ד"ז בם"ם מ"ק דכ"ח ח"ר אבל נ"י הראשונים בא ממקו"ק מונה עמהן בא ממקו"ר מונה לעלמו. מכאן ואילך אפי' בא ממקו"ק מונה לעלמו רם"ח אפי' בא ביום הז' ממקו"ק מונה עמהן. למר מר וכו' מונה עמהן והתניא מונה לעלמו ל"ק הא דאתא בנו תלתא וכו' כי הא דאמ"ל לבני הלפוני דאתא בנו תלתא בנו תלתא לימנו בהדייכו וכו'. וכלומדי בדברי הם"ם בהשקפה פ' הבנתי בדעתי דמ"ם מונה עמהן והתניא מונה לעלמו דהיא חוזרת על דברי ת"ק שאמר נ"י הא' בא ממקו"ק מונה עמהן. דבאתו' נחנה חילוק ושוא שים נדול הביא ונם תיבעיא להו הלך נדול הביא לביה"ק וכו' ושוב חזר עוד לדברי ת"ק דאמר מונה עמהן והקשו והתניא מונה לעלמו ותי' הא דאתא בנו תלתא וכו'. ולישה חוזרת הקושיא ע"ר רחב"ח שאמר אפי' הלך נדול הביא לביה"ק מונה עמהן. ויש רחיה לזה ממ"ם שם כי הא דאמ"ל רב לבני הלפי' דאתו בנו תלתא לימנו בהדייכו וכו' דהיינו בשהמת קאמר דאתו בנו תלתא וכו' ולישנא הוא מדבר על כשהלך נדול הביא לביה"ק. וחזלת היא כם' ת"ק דאמלק בין בא בנ"י הא' לבא לאחר נ"י הא'. אך אחב"ר בתוס' ד"ה דאתא בנו תלתא וכו' דאפרשים קושית הם"ם והתניא מונה לעלמו לעיל אדאמיך ליה לעניו אם נדול הביא הלך לביה"ק ואתא בנו תלתא וכו' ואפרשי' בשם ר' יצחק ז"ל דהא דאמר רב לבני הלפי' וכו' לעניו החוזר מביה"ק. וצ"ל דלא היה נראתה בש"ם מונה עמהם כ"ם כמו שים בנראתינו ולכן פי' קושית הנ' והתניא וכו' אדאמיך ליה. אבל לנראתינו בש"ם דים מונה עמהן מונה עמהן כ"ם לע"ד שפיר ים לפרש היא חוזרת ע"ד ת"ק דקאמר מונה עמהן וע"ז הוא דמקשה והתניא וכו' וכדרך הש"ם בכ"מ. ומדברי רש"י נר' דאפרש בעית הש"ם הלך נדול הביא וכו' היינו אם החבל הבא ממקו"ק בתוך ג"י הא' אם נגרר אחר המעויים בביא ומונה עמהם. או נגרר אחר נדול הביא שהלך לביה"ק ופשיט דמונה עמהם אך התוס' בד"ה הלך וכו' נר' דאפרשים בעית הביא נדול הביא בעלמו אי מונה עמהם היינו דכשאמעו הם שמע הוא נ"כ או מונה לעלמו. ומה שסיימו שם התוס' ולא ידעינא מאי היו דיעת בנדול הביא הבא ממקו"ק אי מונה עמהם וכו' או בעשה להיפך דהוחיל משום המת הלך ימנה עמהם ע"כ. תנכי בריה קלה לא ירדתי לכוונת דבריהם דהם מסתפקים בנדול שבא ממקו"ק אי מונה עמהם וקאמרי דהוחיל והוא עיקר ת"כ אינו כשאר החבלים הבאים ממקו"ק דמונים עמהם ויש בטעם לומר שהוא מונה לבדו הוחיל ואינו יודע התבילות או בעשה להיפך דמונה עמהם. וא"כ מהו זה שסיימו דהוחיל משום המת הלך מאחר דהספק שלפם הוא אינו על נדול דהלך לביה"ק משום המת אלא על נדול הביא דלא היה בעיר כלל ובא ממקו"ק ולדידי דבריהם לריכים ביאור. ושם בד"ה דאתא בנו תלתא ופי' אחלי בסברתם דבעית הם"ם היא על נדול הביא בעלמו שהלך לביה"ק אי מונה עמהם או לעלמו כמ"ם בדבור הקודם. ושוב אח"כ פי' כפי'

רש"י

רס"י ז"ל דבעית הס"ם היא על התורת הבא ממקו"ק דמוגה עמהם ודוקא בדחיכת גדול הבית בבית ושע"ז לישב"ל אם גדול הבית הלך לביה"ק מהו אם התורת הבא נגרר אחר הנמלאים בבית כיון שגם הגדול שמע שמת. או נגרר אחר גדול הבית ופשיט דמוגה עמהם ושע"ז מקשה בג' והבירא מוגה לעצמו ות"ק הא דאתת בנו תלתת וכו' ר"ל שגדול הבית אתת בנו הלתת מביה"ק דאז הוי מוגה עמהם ונם התורת מוגה עמהם הא דלא אתת וכו'. ופסקי הרא"ש ז"ל מפרש כרש"י ז"ל ט"ס. ומ"ש בתום' דגדול הבית שהלך לביה"ק וחזר תוך ג' מוגה עמהם אחר ג' מוגה לעצמו. גם ס' המאור הקטון שהביאות הרי"ף ז"ל כ"כ וכתב עוד ואיתא לדריו"ח ואיתא לדר"ם ול"ק להדדי תדע דהא ריו"ח גופיה פסק כר"ם והרי"ף דלא הזכיר לדריו"ח כלל נר' מדבריו שהוא סובר דריו"ח פליג אדר"ם והוא כתב מה שכ"ל ושכן מלא בה' הרי"ף ן' גיאת ז"ל ע"ש. ואני אומר דאפשר דזהו מה שהביאו התום' בשם ר' יצחק ז"ל. ועיין ג"כ בקי' פסקי הרא"ש פ"ג אות פ"ה מ"ש בזה. ובמלחמות ה' מ"ש ע"ד המאור ועיין נ"כ במרדכי ה' חונן. ושו"ר המוהרש"ל ז"ל בחי' הוק"ל בדברי התום' בקושיין והל"ע. וה' מלך שלם בד' כ"ח ע"ד החריך להרן לקושית מוהרש"ל הרחשונה ולקושית הב' הכ"ל לא תירן עליה כלום. וה' קהלת יעקב שבעלי ז"ל בד' ל"ו החריך ליישב דברי התום' ע"ש. ועיין בחי' הריטב"א ז"ל שהשכיח לפירוש ריב"א ז"ל:

והנה הרא"ש ז"ל כתב על הא דבא ממקו"ק דלריך שלא ידע שמת המת עד בואו א בית לביו דאם נודע לו ביום שני והתחיל להתאבל לא משתבר כלל שיקלר חבלותו בשביל שבא א לחיו. אבל בשלא התחיל כלל ובא א לחיו חשבינן ליה כאילו התחיל להתאבל עמהם עכ"ד. ואני תמרתי במוסבל הרשתון דמ"ם והתחיל להתאבל היא ל"ד שלריך שיתחיל להתאבל אזי מוגה לעצמו שא הכל תלוי בידיעה אם נודע לו שמת או מת מוגה לעצמו ואם לא נודע לו מוגה עמהם ומ"ם והתחיל להתאבל היינו שכן הוא הדרך דמשנודע לו מתחיל להתאבל. ועיין בס' קרבן נתנא ביאות ע"ד דכתב וז"ל ולתחר שדר ליה שליחא ומודעי ליה היינו שמודיע ליה שיבוא לכאן כי כשמודיע ליה שמת או מת ערס בוא א בית אביו א"כ התחיל להתאבל ולא משתבר כלל שיקלר חבילות בשביל שבא א לחיו כמו שביאר רבי' בסמוך עכ"ל. הרי נר' שמפרש דבידיעה דוקא תליא מילתא. ועם דיש לנדד ולו' בהיפך מ"מ פשט דברי הרא"ש מוריס כמו שכתבנו וכן דברי הק"ן מוריס כן:

האמנם הריטב"א ז"ל בחי' על מ"ק כתב היפך מזה וז"ל ויש מבעלי התום' ז"ל שכתבו דה"מ בשלא שמע עד שבא לכל היא שמע השמו' קודם לכן ודאי מוגה לעצמו. ומרחין דברים בשבא קלת חבילות וכן נר' מדברי רבי' שפחסי ז"ל שכתב בשעמת דמקו"ק דכיון דחילו שמע ביומא הוה מלי למיתי כמאן דחיתיה מעיקרא דמי הא חע"ג דשמע כיון דלא מלי למיתי חינו מוגה עמהם ע"כ. והיינו דרוקא לדייק מדברי הרי"ף ז"ל דקאמר דהוה מלי למיתי ר"ל דלא התחיל החבילות. דדייק מזה הא חע"ג דשמע וכו'. והרוחה ירחה דמדברי הרא"ש שם נר' בפי' דמאמן בדיוק זה דהביא שם מה שפי' הגאונים כמה מקו"ק עשרה פר' סוניו דאר יומא כיון דאי שמע הוה מצי הכא כאר יומא כמאן דחיתיה בהדיה דמי. ואח"כ הביא דברי הראב"ד ז"ל וכתב עליו דלסיומא בעלמא וכו'. וסיים דלריך להיות שלא ידע שמת המת וכו' ע"ש. גם הרמב"ם ז"ל בפ"ז מה' אבל ה"ד כתב מי שמת לו קרוב ולא ידע עד שבא וכו' וכתב הלח"מ ז"ל דדעתו ז"ל כדעת הרא"ש שכתב הטור בסי' שצ"ז בשמו שלא שמע עד בואו א לחיו ולאפוקי מדברי הרמב"ן ז"ל דפליג בהא וזש"כ ולא ידע עד שבא ע"כ. ודברי הרמב"ן הובאו בטור שם וסיים שם וז"ל הרא"ש כתב דמיירי דוקא שלא שמע עד בואו א לחיו. וכ' מרן הב"י ז"ל ע"ז שכן נר' מדברי הרמב"ם וש"כ שם הגהות בשם סמ"ק ע"כ. ואני הדל לא מלאתי שכ"כ הגהות. ובשלטי הגבורים שסביבות הרי"ף דכתוב שם דכ' הרמב"ם שאין חילוק בין אם זה הבא שמע וכו' הוא ע"ם וע"ל הרמב"ן. ומרן ז"ל בש"ע פסק כהרא"ש ז"ל ואני הדל לא ידעתי למאי לא נאמר בזה הלכה כדברי המקל בחבל:

אחר ימים ראיתי בס' מחכה לויה על מס' שמחות בסי' ע"ג דהביא"ד הרא"ש ז"ל שכתב והתחיל להתאבל וכתב עליו דלאו דוקא וכו' וכמ"ל ומבריח כן מדברי מרן הב"י ז"ל והרמב"ם בה"ל ושכן מלא בדבר מפורש בקי' פסקי הרא"ש דכתב אם לא מודע וכו' דהרי בהדיא עיקר החילוק הוא בין ידע ללא ידע ושוב הביא"ד הריטב"א וכתב ומעתה אפש"ל דהרא"ש בדוקא נקט והתחיל להתאבל ומילק דסו' אל"ו וכו' וסיים ומ"מ לפי הנר' דהריטב"א יחיד בם' זו שהרי דעת התום' שהביא הוא ז"ל לא חילקו שא בין ידע ללא ידע ודברי הרא"ש מתפרשין שפיר כדכתיבנא שכן מבואר בקי' פסקי הרא"ש וכן דעת הרמב"ם ע"ש. גם ס' תכמת אדם כלל קמ"ח אות י"ב ו"ג הלך בדרך זו ע"ש. התמה ראתה עיני בתבו' מוהר"ם הלוי ז"ל בחי"ד סי' ל' הנרא בבירור מדבריו דמבין בדברי הרא"ש שהם בדוקא דבתה וז"ל ואין לדמות ל"ד למ"ם הטור בשם הרא"ש בסי' שצ"ר שאם נודע לו ביום שני והתחיל להתאבל לא מסתבון כלל שיקלר חבילותו בשביל שבא א לחיו. דבראה שביה שגילה דעתו שאינו רולה לשמור החבילות עמהם מוגה לעצמו ה"ל בל"ד כיון שחזר פניו מעט גדול הבית שגילת רלונו לשמור חבילות לבדו רחוי שיהא מוגה לעצמו. אין לדמות זה להתם כיון שהתחיל החבילות הוא לבדו הרי הורו. שהוא רולה למנות לעצמו ולא עמהם ולכך מוגה לעצמה לכל בל"ד דאדרבה החבילות התחיל עם גדול הביו' שהוא נגרר אחריו דאטפ"י שפי' ממנו מוגה עמו וכן יעוש"כ. ואם הדבר תלוי בין ידע ללא ידע דוקא מה הוראה וגילוי דעת ליכא שאינו רולה לשמור החבילות עמהם והוא רולה למנות לעצמו ולא עמהם. ש"ו מוכח דהוא ז"ל מפרש דמ"ם והתחיל להתאבל היא בדוקא שעשה מעשה בהתחלת החבילות וע"ז כתב דים חילוק מגדולו והוא פשוט:

והנה בשם' שמחות פ"ו אמרו בא אצל קרובו ממקום אחר בשני וכנ' מוגה עמהם בדו"ה מול"ש. ורש"ל מלאן שיושבין אפי' ביום הז' מוגה עמהם לא מלאן שיושבין אפי' בשני מול"ש ע"ש בל"ל. ובס' שמח"י כתב מלאן שיושבין אפי' ביום הג' מוגל"ש נר' דבדבי' מוגה עמהן והיינו ר"ם דפליג אה"ק פ' ות"ת דש"ח דאפי' בא בז' ממקו"ק מוגה עמהם עש"ל. ומהתימה דהיל"ל דגם גרסי' אפי' ביום הז' מוגה עמהם ולא יניח הגירסא אפי' ביום הג' דלפי ס' ר"ם אפי' בא ביום הז'. ואולי גם בדבריו יש בי"ם וע"ל אפי' ביום הז':

אחר שכתבתי כל הנ"ל ראיתי בס' עדות ביהוסף ן' שמחון ז"ל בסופו בקונט' לקח טוב סי' ג' שבא בתרוכה לי בני' דוקא עד שימחיל להתאבל אזי מוגה לעצמו או לא והבית דברי הרא"ם ומרן ב"י ז"ל והלריך בהם ובדברי הרמב"ם ואזיל בהיפך ממש"ל וס"ל להלכה דעד דאיכא תרתי ידע והתחיל להתאבל אזי מול"ש אבל בידיעה לבד מוגה עמהם. והמשפ"ן חיו"ד סי' ג"ה כתב

בפסיעות כן ומנס מוהר"ם הלוי ז"ל נראה מלשונו שכן ס"ל וכנ"ל. והסכימו עמו בזה לדינא כמה רבנים נגד סברת המחלק עליו. ונס הביא שם דברי הריטב"א הנ"ל שכן ס"ל עש"כ. ואחר שכן מעתה בודאי הגמור דנקטי' כוותייהו להלכה ולמעשה ומול"מ:

ולענין גדול הבית שבא ממקו"ק לס מול"ע או עס שאר החבלים. הנה הרשב"א ז"ל בסי' תקל"ב כ' גדול הבית שבא ממקו"ק מונה עס הקטני' הנמלאים בבית. והאת' ז"ל החריכו בדבריו שסס נגד מה שנראה מהם"ם ונס נגד דבריו שבסוי' תע"ח ותע"ט. ובס' מלך שלם בד' ס"ת האריך והביא דברי הם"ם והתוס' וקאמר דהם"ם לא דיבר בדין גדול הבא ממקו"ק יהתוספות סס מסהפקים בזה והרשב"א פסיק"ל דמונה עמהם. ובשן נר' דסובר הרמב"ם והרב"י בס' הקלר דבשגדול בא מהדרך לא דיבר הם"ם ולאי פסק כמו שפסק המור דמול"ע יעוש"ב. והמעיין יראה דלא נתיבנו היטב דברי הרשב"א עס דבריו שבא"ח. גס דהרב"י סובר וכו' ולכן לא פסק דמוגל"ע. אבי לומר דבבר בב"י האריך והביא"ד הרמב"ן ז"ל בא"ה דכתב בפי' דגדול הבא ממקו"ק מול"ע ומה שלא פסק בס' הקלר כהשור דמול"ע י"ל דה"ה כמבואר והוא עלמד מסעיף ב' דפסק מי שדרכן לשלות המה למדינה אחרת לקוברו דאס גדול המשפחה הולך עמו לא אלו שבאלן לוכס מונים שא מביקבר ועיין בהלק"ט שס סק"ב מ"ם בזה. ות"ב י"ל דדעת מרן לפסוק כהרמב"ן שהביא"ד בב"י. גס הרדב"מ חיו"ד סי' ס"ה כ"כ כה' מ"ם ולדינא הל"ע. ולא זכר המ"ם ז"ל מדברי הרדב"מ ז"ל בלל ובמקום אחר מביא דבריו עיין בד' ס"ז ע"ח וברב קה"י שבעלי ז"ל בדרשות בד' ל"ו הביא"ד הרדב"מ דכתב דהרשב"א פסיק"ל יכו' ודאה לוהס וכ' דגס הרשב"א ס"ל כפשט דברי הם"ם דגדול הבא ממקו"ק מול"ע ויש דבריו שבסוי' הקל"ב ע"ש. ובס' זכו"ל שלבעי ז"ל בד' ק"פ בה' אבל אות נ' ליין ע"ד הרדב"מ הנ"ל וסיים דה' מנן שאול סי' כ"ג כתב בזה דהלכה כדברי הגלל והדין הוי כהרשב"א. וכספרו מס"ל חיו"ד סי' כ' בתחי' התשו' הביא מ"ם בס' זכו"ל ובסוף ההשו' האריך בדברי המג"ם ולבסוף כתב דבעילה כ"ד ים לסמוך ע"ד המג"ם להקל דלמקל שומעין ע"ם ועיין בס' כבוד יו"ט דלעון ז"ל בד' ל"ה ע"ד שכן פסק דמונה עמהם מבא התשו' דהרשב"א הנ"ל יעו"ש:

ולענין דינא דמקום קבוע לוכה לחשב מקו"ק. עיין בס' זכור לאברהם לבינדור ז"ל בחיו"ד סי' כ"ג דכתב בשי שמת לו מת בחוה"מ ואביו מנה לבילותו ביום האחרון של חג וזה בא ביום י' לאבילות אביו וממקומו עד מקום אביו בדרך יבשה הוא יותר מי"ו פרס' אבל ביש לאפשר לבוא ביום ח' לי מיקרי מקו"ק או לא. גס כיון שאביו התחיל האבילות ה' או ו' ימים אחר המיתה אף ביבשה היה יכול לבוא ולהתחיל עם אביו ח"ב אף שהוא דרך רחוק בגד"ו דין מקו"ק הוא כיון שיכול לבוא בתוך ג' יה' של האבילות שהרי הטעי שנתנו בסי' יו"ד פרס' כ' הרח"ם בשם הרשב"ד ז"ל שהוא בדי שיכול לבוא בתוך ג' יה' של אבילות שעדין הוא תוקפו של אבל דאי שביב שבא וכו'. וא"כ זה שהי"ל זמן להגיע בתוך ג' לאבלות נידון וכו' דנאנו ונתנו בדבר והסכימו דלא נתנו מז"ל דבריהם לסי' דא"כ יהיה הדין משתנה אם מת המת בבוקר שאז יש שהות יותר לשלוח השליח בו ביום שמת המת ויכול לבוא אפי' אם הוא רחוק יותר מיו"ד פרס וכ"ם אם מת בתחי' הלילה ולא מלאנו שנתנו חז"ל דבריהם לסי' לפי הטעין שא שיעור כולל שבין שיעות בתחי' הלילה או בסוף היום שיעור מהלך יו"ד פרס' יחשב קרוב ויותר ממנו יחשב רחוק. וגס לספק האחר כיון שיכול לבוא בדרך יש גס זה ח"מ להחמיר דא"כ בדרך יבשה נמי נחלק בין שעת הגשמים ואין אדם יכול להלך יו"ד פרס' ביום לימות החמה. אי"ו כדאמרן שחכמים לא נתנו דבריהם לסי' שא יו"ד פרס' בין דרך יש בין דרך יבשה בין בקיץ בין בחורף בין בחול בין בשבת עכ"ד. ואנכי הפעוט מלאתי סמך לדבריו דלא נתנו בזה חז"ל דבריהם לסי' בדבר הריטב"א ז"ל בתי' על מ"ק בדב"א שהבאתי לשונו לעיל שאחר שכתב לשון המו"ל בתב וז"ל וכו' עוד מזה הלשון קלת שאם קבריהו עם חביבה בעינן שלא היה יכול לבוא לאעפ"י שמת אינו מונה עמהם. אבל זה אינו דא"כ נתת דבריך לסי' ואפי' למקום אחר וכ' בני אדם שא לעולם כל שהות למהלך יום א' רחוי להלטרף עמהם כיון שים כאן גדול הבית עכ"ד. הרי דהריטב"א ז"ל עלה בדעתו לחת חילוק שאם קבריהו שם חביבה וכו' מלשון הריב"ף ז"ל ושוב דחהו מכח שלא נתנו חז"ל דבריהם לסי'. ובודאי שכן נ"ב ס"ל בגדון של הזבו"ל ז"ל דלא נתנו דבריהם לסי' וכנ"ל:

גם ס' חס"ל אלקבצי ז"ל בחיו"ד סי' כ' בתב דשיעו"ז של מהלך יו"ד פרס' הוא מהלך אדם בינוני ברגליו ואין השיעור על רביבתו על הסוס והביא הוכחה ורחיה לזה מם"ם פסחים דל"ד ת"ר היה עומד חון למודיעים ויכול ליבנס בסוסים ופרדים יכול יהא חייב ת"ל ובדרך לא היה והלה היה בדרך ע"ב. ומלא מקו"ק לא תשיב שא מקום שיוכל לילך אדם בינוני ברגליו בגמא ביום אחד דהיינו י"ב שעות אז אדם קל ברגליו ביו"ד שעות. אבל בשהות יותר מזה חשוב מקום רחוק עכ"ד. ולא זכר שגס הזבו"ל לבינדור ז"ל בי"פ לדינא עס הסכמה רבני אחריס וכנ"ל. והן עתה ראיתי בספס"מ לרב פעלים להם"ם מוהרי"ח יל"ו ח"ב חיו"ד סי"מ דהביא דברי החס"ל וכ"ם אמנם ים בחה גדולים מן החת' דס"ל כל שהות יכול לבוא למקום המת ואבלים ביום אחד תעפ"י שאינו מגיע לשם שא ע"י הלוכו במסילת הברזל של אם שקורין אומה שימינדיפיר תשיב מקו"ק ומונה עמהם לפי' שהגיע לשם ביום החת' ס"ל משום דהוה מלי לבוא במסילת הברזל ביום הראשון. והגס דליכא אחרונים דפליגי בזה הא הלכה פשוטה היא דאמרו ה' כל' המקל בחבל ושוד דהמקילים מסתבר טעמייהו וכו'. והוכחת החס"ל מהם"ם שבר בא חבס ושב ה' תכחת שלמה סי' י"ב דים לחלק בין ענין חיוב לעגין פיטור וכו' ולכן ים להורות בהיכא דאיכא מסי"ב שימינדיפיר דהיה יכול לבוא ביום הראשון ביו"ם או ביב"ם תשיב מקו"ק אף שהוא לא בא ביום ראשון. ואפי' שהוא בא בדרך אחרת שלא רכב במסי"ב ולכך לא הגיע שא עד יום החת' ס"ל שכ"ז הוא מוכ"ע ויוצא עמהם. ומיהו ולאי אם לא נמלא שם בחותו מתוו מסי"ב ס"ל לא אמרי' אילו היה שם מסי"ב הוה מלי להגיע ביום הת' ולבני משערי ע"ז החשבון כאילו הוה. דזה אינו דס"ז אסר כו"כ מעשים דמליאות מסי"ב לריכה ממון גדול ועסקים רבים עד שהניה נעשית ואין נחשוב לומר כאילו היא נעשית ונמלאת. שא רק אם נמלאת והיהה שם מוכל לחשוב המקו"ק על מהלכה ואפי' שוה לא הלך בה ע"ם. ואנכי הדל לא ראיתי דברי גדולי החת' שכן ס"ל בם"ם מע' יל"ו בשמס יען דאינו מלי תמ"י ספרי דבי רב החת' ז"ל. ומדברת מה שראתה עיני דברי הזבו"ל לבינדור והחס"ל ז"ל שכתבו להיפך וכמ"ל מ"מ מאחר שעדותו ס"ג יל"ו שמעיד בגודלו שב"כ רבני האחרונים חסני לן ושכן ראוי לילך בעקבותיהם שהכ"ד המקב"ח בכודע:

ברם מ"ם טו"ם דבעיר בגדולה יש"ח לא נמלא בכל הממון מסי"כ ס"ח רק קרון בפי' שכ"ל יש להורות

להורות לעשר עפ"י מהלך קרון זה יען שהוא מלוי במחוז זה. וסיים דחפי' שכחותו מקום שהיה עומד לא נמלא זה הקרון עכ"ז משערים בו כיון שהוא מלוי בחותו מחוז ואנו תומרים שהוא מקו"ק נחשב דאם היה מזומן שם הקרון היה יכול לבוא בו ביום ה'. והביא דהיה לזה ממ"ש בשבת דק"ן מותר לחדם לומר לכרך פ' אני הולך למחר שאם יש בורגנין הולך ופירש"י שאם יש בורגנין מע"ח ושיריס הולך אפי' בשבת שהכל תשוב בעיר אחת. וכיון שהוא דבר שיש לו היתר ע"י הקנה בשבת מותר לאומרו אפי' במקום שאין שם היתר ע"ש. וא"כ נם ה"ה הכא אע"נ דלא נמלא זה הקרון בחותו מקום שהיה בו זה החים אפי"ה נוכל לעשר בו ולו' שאם היה מלוי היה יכול להניח בו ביום הא' תשוב מקו"ק מאחר דהוא מלוי בחתו ואינו רחוק מהשבל שימלא שיבוא לחם אחד רוכב בו לחותו המקום ויחנו לזה האבל וירכב בו. מיהו לא נשער עפ"י מסי"ב ש"ח אי ליתיה כלל בחותו מחוז כי מליחותו מחוסרת מעשה רב ומחו"ר ואין לדמותו לבורגנין. אבל הקרון יש לדמותו לבורגנין במב"ש. ואין לספק ולומר דזה הקרון לריך הרוכב בו להיות מורגל ומלומד לריך יהיה רוכב בו ובין לחדם זה אינו מורגל ומלומד בו לריך לחברי' אם היה רולה לרכוב בו וכו' והוא אינו מורגל ול"ל לרכוב בו. זה אינו לחנן לא משנחנן בחדם שלא בשיעור קידוב וריחוק של נוף הדרך של המקומות וכו' וחד"ע. ולגירסי' חבכי הפשוט חומר שהפלינ להקל לחף שבחותו מקום שהוא עומד בו זה החים לא נמלא זה הקרון שעב"ז משערים בו ואנו חומרים שהוא מקו"ק נחשב. דהיכו שנשער בו אם הוא מלוי בחותו מקום דוקא עפ"י סברת לזה פוס' החת' שבחב הוא יע"ו ולהקל בזה. ולא שנקל נ"ב ולנשער בו אף שאינו מלוי שם בחותו מקום שעומד בו זה החים ולומר שאם היה מלוי שם וכו' ולאפוקי כפלונתא בין הפוס' ז"ל. והרחים שהביא מע' יע"ו מהגיה דבורגנין ופירש"י ז"ל לחחמ"ר לא בריבא לי דשאני החם שהיא לנבי לחיריה בעלמא שחומר בן לעיר פ' אני הולך למחר לחמרי' דמיתר לומר מאחר שהוא דבר ש"ל היתר ע"י בורגנין. משא"כ הכא לנבי מעשה אין לנשער ככך ולומר אילו היה מלוי שם וכו' אלא עד שיהיה נמלא שם אלו משערים בו דדי לנו להקל בהכי וכנ"ל. והחילוק שנתן בין מסי"ב ש"ח לזה הקרון דהתם מליחותו מחוסרת מעשה רב וממון רב ואין לדמותו לבורגנין אבל הקרון יש לדמותו לבורגנין. ויש מכיר דכמו שהבורגנין שהם בחים כמו פונדק שמוכרים בהם מזונות לעוברים ושבים כמ"ש הוא יע"ו מקודם שבן פי' הערוך. והם מחוסרים מעשה רב וממו"ר ואחרו בם"ם דמותר לומר וכו' לחמרי' אילו היה שם בורגנין וכו' ואיהו קאמר דלא לחמרי' אילו היה מסי"ב ש"ח וכו' ולא גיתן ליאמר לדמותו לבורגנין כן נ"ב לפ"ד לנבי הקרון אם לא היה נמלא בחותו מקום שעומד בו זה החים אין לדמותו לבורגנין ולומר אילו היה מלוי וכו' והיינו מטום דחמרי' דדוקא לנבי לחיריה בעלמא החם שהיה דברי חול ממש ואינה בדרך מקח וממכר ומשא ומתן הקילו בזה. כן נלע"ד:

ובדרך לגב דאיתי להגהות החק"ל חיו"ד ח"נ סי' קמ"ט כמי שמת לו מת ואינו יושב בניח החבל ולא הודיעו לו בפי' חולי ב"ח עד יום ו' של חביבות ואינו יכול להלוך בניח החבל דנדול הניח אם חוא מונה עמהם לשבי' שלא נרחה עמהם. דמלשון הפ"ם והפוס' בסיו"ד סי' שפ"ה נר' דוקא כשהולך במקום שנדול הניח אם בניח החבל אבל בלא"ה מול"ם. לבן ראיתי בחשו' הרשב"ח סי' חע"ז הביאה ב"י אם וכב"ם דיש לדון מדבריו דנם בה"נ מוכח עמהם וכן נשיתי מעשה עב"ח. ואנכי נבער מדעת לא ידעתי מהיכן דן מדברי הרשב"ח אם כן דאף שלא נר' עמהם מוב"ע דהתם קאמר הרשב"ח דכל שבח חנלם ממקו"ק ביום הנ' ואפי' ביום הז' לבדה"ל ולמכח"ל נעשה טפל להם והו"ל כאילו היה עמהם מעשה רחשובה ומוב"ע כמנינם ואעפ"י שסוב חח"כ הלך זה לביתו ואי"ל להתעכב אם ולמנות עמהם ממש דאפי' בא ועמד עמהם יום ולמחר חזר למקומו מוב"ע דכיון שבח חנלם והיה טפל להם ונמנה עמהם שוב לא נתפרדה החבילה וכולם נמנים כאחד ומוב"ע דקאמר מוכח כהם קאמר זה"ד ז"ל ע"ש. וא"כ מהיכן למד מדבריו דאף שלא נר' עמהם מוב"ע. ואדרבה משמע לשונו נר' יותר להיפך דמהלוך שיהא נר' עמהם בתחי' וסוב אם ירלה לחזור חח"כ למקומו ליכא עיכובא. וכפי' יפרי לב חיו"ד מעבר' ת' חו"ח הביא מ"ח ז"ל והמניח כנו אם ניין אם מלחבת שלמה ד' ל"נ וביא לחנן מעבר' ת' חונ"ה. ורחיתי לחני אם מלא"ם שהביא דברי החק"ל בסחם וכפי' ביא לחנן לא הביא דבריו כלל. וה' ביא עובד כד' דכ"ו הביא"ד החק"ל בסחם וכולם לא העיבו מזה כלל ואנכי לא ידעתי למה ? וה' כבוד יו"ב דחנן ז"ל בד' ל"ה נסחפק בהא דבח חנלם דמוב"ע לי הי"ד בבח מחון לעיר משא"כ במי שהוא חוך העיר וכחב דמיפק בם' הפוס' ז"ל ולא מלא נילוי לד"ז והחילך לומר דמשבחיות לשון הפוס' ז"ל נראה דדוקא הדבר חלוי בבח מן הדרך לחמנם נר' דסונין דעלמא לא חזלא הכי עכ"ב. ולא זכר ב"ד דדברי החק"ל ז"ל הנ"ל דהוי רבותא טפי ועכ"ז כתב דמוב"ם. שוב חח"כ הרחוני שה"ה כמוהרח"פ ז"ל בם' חיים ביד סי' קעו"ב הק' על מ"ז החק"ל ז"ל בקושיתו הנ"ל. והביא נ"ב שם לה' עיקרי הד"ט חיו"ד סי' ל"ו לות ח"י שהביא משם הרב"ך מרינו ז"ל שפסק להחמיר יעו"ש. ולפ"ד דכד"ז לא שייך לומר דהלבה כד' החקל בחבל דחשיקרא זה הדבר מ"ם הב"ד החקל בחבל בפלונתא היא מתניי' עיין בם' מחנה לויה בסי' פ"ח לות פ' דבתב דמדברי מרן הב"י ז"ל בבמה דוכתי נר' דנם במח' הפוס' לחמרי' הכי ועיין על במה מקומות ושנם החיד"ח ז"ל בבברב"י סי' של"ו הו"ג הביא שבמה פוס' כן ס"ל. וסיים מיהו מוהרשד"ם בחיו"ד סי' ר"ח ומוהרח"ם ז"ל בתבו דאם בחמרים לא נאמר כלל זה ב"ם בפוסקים ושב"ד הרדב"ז ח"ב סי' תקנ"ח ותקנ"ט ע"ש:

ועם דאנן בדיון חזלינן בם' החומרים דנם במח' הפוס' לחמרי' הב"ד החקל. וכמו שב"ב ה' שדות ביחוסף ן' סלמון ז"ל בקונט' לק"ט ד"ח דהאריך בם בזה וכ' בשם שבבה"ג חו"ח סי' החקמ"ח דדשת מרן ז"ל דבלל זה נאמר חפי' במח' הפוס' ושבע"ב לבדיח מדברי מרן ז"ל בב"י סי' של"ו ושם ירחה ג"ב דאפי' בחלמיד במקו' סרב לחמרי' כן. ושהגו"ר ז"ל ס"ל בפשיטות דאף בפוס' החח' לחמרי' כן, ועו"ב שם דאפי' שפק מחסרון ידיעה שפיקא מיקרי וחזלי' בה לקולא ע"ש. ועיין בם' חס"ל שקלטי ז"ל חיו"ד סי' כ"ב שהביא ח' שביחים בזה ובם' ג' הביא בשם מחב"ר חו"ח סי' החקמ"ח דבמקום מנהג אין לומר כן. ובחב הוא ז"ל שכן ים להבין מדברי הרב"ד יו"ד סו"ם קל"ח דקי"ב סוד"ה ובספר ע"ש. ובספ"ד הביא בשם מחב"ר דבחב שם בשם הרדב"ם ח"ח חיו"ד סי' פ"ע דלא לאמרי' הב"ד החקל בחבל נגד מרן דקבלנו הורחוחיו. והוא ז"ל ניין עמ"ם שם בסי' כ"ה ושם בסי' כ"ה החריך בזה וסו"ד לא בריבא ליה מילחא בזה כיעו"ש. מ"מ כל זה הוא דוקא היכא דנחלקו הפוסקים קמאי או בחראי בדבר אחד וכל אחד מהם מביא ראיה לסברתו ויש פנים הנראים לכאן ולכאן אזי אזלינן להקל דאמרי' הב"ד החקל בחבל. משא"כ בנדון זה שכל החק"ל

ז"ל

ז"ל כדין מי שהוא בעיר וכו' דחיבו ז"ל כתב דמלשון הש"ס והפוסקים נר' דוקא כשהולך במקום שגדול הבית שם לכל בלא"ה מול"ע. לכן מתשו' הרשב"א יש לדון מדבריו דגם בכה"ג מול"ע. ולכן בדידן מלתני רחיצו דממקום שבא הוא להיפך דנר' משם דמול"ע וכנ"ל. ונם ה' בכור יו"ט ז"ל כ"כ דמשמע לשון הפוס' נר' דדוקא הדבר תלוי בבא מהלרך ומ"ש על סוגיין דעלמא דלא חזלי הכי מלשונו מוכח דלא בריחא ליה מילתא טובא שהרי כתב נר' דסוגיין וכו'. ונם פוס' לחבריהם כתבו כזה ופסקו להחמיר וכנ"ל. מעתה לא נחמר כזה הכ"ד המקל בהבל כלע"ד:

ובהיותי עסוק בד"ז חיבא מעשה בחד שים לו בת קטנה יונקת ומתקוטט החים עם חמתו והלכה החמה לבית חבית והבת עמה וחתר שמתעכבה שם כמו יו"ד ימים ממה הבת בחלי היום וקברו את הבת והתילה חמה להתאבל עליה והחב היה עסוק בעיר במלחכתו ולא בת לביתו כ"א עד הלילה ואז נודע לו ממיתת בתו והחם עדין היה בקטטה עם בעלה והיה יושבת בבית חבית והוא יושב בביתו ואינו בא אללה כלל. וע"ז נשחול הניעו חם החים מול"ע ומחמיל ז"י מעת שהיתה לו ידיעה לו מונה מעת שחתה הבת כמו חשתו. ופשקתי להם דמול"ע מחחר דהבעל הוא נדול הבית מיקרי לנבי חשתו. ונם חינו בא מהדרך אלא הוא בעיר. ונם חינו הולך למקום שחשתו יושבת שם. וסוי בדב"ז חם חמרי' לו שימנה עם חשתו כמה קולות ובפרט דמשנין שהוא בעיר וחינו בא מהדרך בבר כתבתי בזה מה שנלע"ד דלא שייך לומר בזה הכ"ד המקל בהבל וכנ"ל. על כן לא מלחתי לבי להקל ולחמרתי לו שימל"ע וכן עשה מעשה:

ודע דהחי בללא דהכ"ד המקל בהבל. כ' בש' מחנה לויה בחות ק"ב בשם מוהר"ם בר ברוך ז"ל דגם ביום ל' דהוי דחורייתא חמרי' כן. נם שם בסי' ל"ג חו"ד כ"ב בפי' ובכ"ב המוס' בעירובין דמ"ו ד"ה דחמר שמואל. ובכ"ב הבנה"ג חיו"ד סי' שפ"ו הנב"י חות כ' מחשו' מוהרי"ל בשם ר"י ס"ם. ובקונט' לק"ע ד"ח ע"ח בב' עדות ביחוסף הק' על הבנה"ג דלמה לו להביח מדברי מוהרי"ל וכנרחה דבעלם ממנו דברי המוס' הנ"ו ע"ם. ואני חומר דזה חינו מהחימה בבן דרך הפוס' להביח מדברי פוסק חחרון להורות בבן פוסקים להלכה כמ"ם החיד"א ז"ל ס"ע. פו"ב בש' בם' מח"ל בשם רבי יונה ז"ל דלא נחמר בלל זה נם אחר ז"י חבלות. ובחוס' ס"ל להיפך וסיים דזה השלם דבר מה' יד מלאכי סי' קפ"ז יעו"ם. ובש' משק בידי סי' קמ"ע בבית דברי ב"י ז"ל ודברי החוס' שב"ב בשמו ותמה על ה' פרי נדיק ושוב ניין ע"ד הי"ת יעו"ם:

סי' כ"ו

לענין מי שמת בעיר אחת וקרוביו שבעיר אחרת רוצים לשלוח להביאו לקוברו אללם מחימתי יהחילו לחבילותם. הנה בעור יורה דעה סי' שע"ה ס"ב כתב ומחימתי יתחילו החבילות וכו' וכ' הב"ח ז"ל דבפ' ח"מ דכ"ד פליני חנאי והלכה כר' יהושע דמשיסחם הגולל ופלונחא דרם"י ור"ת בחוב בחוס' רפ"ק דכחובות וכו' והרמב"ן ז"ל פי' דלרש"י דוקא בסחימה גמורה שסחמו בחסמרים ע"מ שלא יפחח עוד דמעחה נעשה כמוח בקבר ומוה משעת סחימה לעפ"י שלא נקבר בכוך או בקבר. אבל אם סחמו החרון בדף ולא קבעוהו בחסמרים וכו' חינו מוה אלא משיסחם הקבר בנסר ובעפר שנופנין על המח או על החרון. ולר"ת והגחוים חפי' נחנוהו בחרון וסחמו הבסוי בחסמרים אין מונין אלא עד שינחן בכוך או בקבר. ולפי"ז ל"ל דעובדא דר' קלונימוס ז"ל במלר דשמוהו בחרון ומנו לו ז' ול' אעפ"י שהיה דעתם לפנותו לאחר המלר היו חופסין פירש"י עיקר וסחמוהו בחסמ' והניחוהו בבית המקוה ומנו לו מיד. ותמה שם על מהן בש"ע דבסעי"ף ל' כתב מיהמתי וכו' דהייט כר"ת והגחוים כח"ם בב"י דהכי נקטי'. ובסע"ד כתב כך עובדת דרב"ק וכו' דהייט כרש"י. ויש דוחק פירש"י עיקר וכו' ומשמע דבבל ענין שהיה חותה הסחימה בבית הוי סחימת הגולל אלא שהרמב"ן כתב לפירש"י דוקא כשסחמוהו בחסמרים ע"מ שלא יפחח עוד וכן עיקר. ומ"ש הב"י אפי' ר"ת והגחוים דהכי נקטי' וכ"כ בש"ע הוי אלא לומר דהכי נקטי' לכחחי' שכך נהגו העולם כדי שלא יבוחו לידי טעות נהגו העולם שלא למנות ז' ול' עד שסחמוהו בקבר בעפר. ובעובדת דרב"ק דלא היה אפשר לסוחמו בקבר בעפר והיו מוכחין שמא ימשך המלר ומן מרובה לכך מנו ז' ול' לאחר שסחמו כיסוי החרון בחסמרים וכו' זח"ד עש"ב:

והרב בית הלל סק"ף הק' דברי הש"ע סי' שמ"ח ס"ד דכהב מי שמת בחפיסה ולא ניתן לקבורה לא חל עליהם חניות ונם חבילות כיון שלא נחייחשו מלקוברו. דמשמע דוקא שלא נחייחשו הא נחייחשו מוכיס מיד ז' ול'. ובכהן כתב חעפ"י שדעתם לקוברו בביה"ק דמשמע אף שלא נחייחשו חפי"כ חל עליהם חבילות מיד. ותי' במ"ם כהן ושתימת החרון הוי בקבורה וא"כ שפיר חל עליהם מיד משום שתימת הגולל אבל בסי' שמ"ח חיירי דליכא שתימת הגולל ולכן דוקא נחייחשו אבל לא נחייחשו לא חל עליהם מיד ע"כ. ותחמה"ר מדברי הרח"ם והמרדכי שהביחו בשם ר"י והוב"ד בב"י סי' שמ"ח נר' דחיכון זה חינו בשם כתב וז"ל הובה ר"י על יחודי אחד שחפסו המוסל ומה בחפיסה ולא נחנו המוסל לקבור דאין חניות חלה וכו' ומ"מ לא נדמהו לנחייחשו לקוברו שיחול עליהם חבילות מעחה כמו בהרוני ביחר דהחם נחייחשו מלקבור בבח המלכות. וכן בדביההו דר"ח בר"ם כיון שלא היה טומד לקבור חלה חבילות דשתימת החרוי הוי כמו שתימת גולל. אבל בגד"ז לא נחייחשו לקוברו ולא טומד לקבור. אבל בשו"ע ובמקום דנחייחשו לקוברו שתימת החרון לא הוי כמו שתימת גולל. ודברי הטור בסי' שמ"ח ובסי' שע"ה בשם י"י הם בסנגון אחד. ומרן ז"ל בב"י בסי' שע"ה ניין על סי' שמ"ח דנר' מוה שהם בסנגון אחד וכתב ע"ז דלענין הלכה נקטי' כדברי החוס' והרמב"ן דבחנאי ניהו. נם הב"ח בסי' שמ"ח ניין על סי' שע"ה ובסי' שע"ה בב"ח כתב שלשה לרבי' החי וכו' כאן כתב מחלוקת הגחוים עם ר"י ובסי' שמ"ח ס"ה כתב דברי ר"י להלכה פסוקה והכי נקטי' ע"כ:

ולישוב דברי מרן ז"ל לע"ד דבדברי הש"ך ז"ל בסי' שע"ה סק"ה מתיישבים שפיר שכתב דבמלר מיד שנחמוהו בבית אחר ושתמו החרון הוי בקבורה דהוי כנחייחשו מלקוברו דאע"ג דרועים אח"כ לקוברו בביה"ק מ"מ הואחת במלר הו"ל קבורה מעלייחת לדידהו שהרי אם נלכד העיר לא יקבריהו בעניו אחר ע"כ. ודאת ושנת המלר תמי שמת בחפיסה דמי שמת בחפיסה

מ סתמא הם חינן מקייחסים מלוקברו ולכן לא חל עליהם
ג בילות וחפי' חיכא סתימת החרון לא הוי כקבורה. חכל
מ סמת כמלוי חע"ג דרוצים חח"כ לקוברו בביה"ק מ"מ
כיון שחם הלכך הטיר לא יקברוהו בעינן לחכ הו"ל
כחילו נמייחשו מלקוברו וסתימת החרון הוי כקבורה. וכ"כ
בם' חכמ"ל כלל קמ"ח חות ז'. והמעיין בסיקר דברי
הרח"ם והמרדכי בעובדת דרב"ק שהיתה הטיר במלוי
יראה דנתנו טעם למלי דמלו וז"ל מיד חע"ג שהיה דעתם
לפנותו לחכ המלוי מ"מ כיון שלח פינוהו בתוך ז' מלו
מסתימת גולל הרחשון. חכל חם דעתו לפנותו תו"ז מוגה
מסתימת גולל הב'. וכ' מרן הב"י ז"ל ע"ז דסתימת החרון
בהחיל עובדת דרב"ק הוא כסתימת גולל וחל עליהם
חבילות מיד וכ"כ רי"ו ע"כ. והיינו לומר דבנוגע להיא
דמלוי לחין דעתם לפנותו תו"ז חשיבא סתימת החרון
כסתימת גולל. מסח"כ חם היה דעתם לפנותו תוך ז'
לא חשיבא סתימת החרון כסתימת גולל חלא מוגים
מסתימת גולל הב'. דבהכי חתנת לן שפיר הטיל דסי'
שמ"ח דין תפיסת המוסל דמחחר דדעתם תמיד לפנותו
מפס מעכשיו בכל שעה ושעה שעולה בידם לכן לא חל
חבילות עליהם כ"ח עד שיחייחשו לגמרי מלקוברו ותול"מ.
ועיין בם' חו"ג סי' שע"ה סקי"ח דכתב דהטור לא הביח
ד"ז דמלוי שכבר נפטר במ"ם חם מתחי' קברוהו ע"ד
לפנותו וכו' והיינו לרווחת דמילתח כתב גם חת זה.
ועיין ג"כ בדבריו בסי' שמ"ח בהטיל דתפיסת המוסל
מ"ם שם יעו"ש:

וה' בית לחם יהודה חשבתו ז"ל כתב בסי' שע"ה וז"ל
וסתימת החרון הוי כקבורה חע"ג דכתבתי לעיל
דחין חבילות חל חלא משקבר היינו בעלמח. חכל במלוי
מיד שמתו חותו בבית ח' וסתמו החרון הוי כקבורה
דהוי כנמייחשו לקוברו. וסיים דבמקומות שהקהלה מייבים
בעד הקהל ובע"ה תומחין הביה"ח וח"י לקבור בביה"ק
ושופין תרוחות שלמים ומעמידין המיחים במרחק עד
שמשלים הבע"מ וחח"כ קוברים בביה"ק ולפי דפי' של
הש"ך ז"ל דה"ט דהוי כנמייחשו לקוברו דהחי חם חלכך
העיר לח יקברו בעינן לחכ ווה לא שייך בב"ד דבודחי
לריכין הקהל לפנות חו לכלך הבע"ח בכחה שבועות.
ים לסמוך על הב"ח דכתב הטעם דהלכה כרש"י ושיינו
סתימת הגולל דף כיסוי של חרון ומביח רחיות ע"ז
מהגחונים ותחרן הש"ע ע"ש וכ"כ הב"ו בשם רש"י
עכ"ל. ויש לעמוד ע"ד דהב"ח כתב בשם הרחב"ן דלפירש"י
סתימת החרון בבית לא מיירי חלא כשסתחומו במסמרים
ע"מ שלח יפתח עוד ובכן עיקר וכנ"ל. וח"כ לוך כתב
דים לסמוך על הב"ה וכו' ובהכרח שכחכר דבגדונו ב"כ
סותמים הם החרון במסמרים ע"מ שלח יפתח עוד וחח"כ
קוברים חותו בקבר בחרן עם החרון סמוגח בו כמו
שהוח וכל כי הסי הו"ל לפרש בהדיח שלח יהיה הסיקר
חסר. ומחולח דבר חנו למדין לנ"ד דרוצים קרוביו להביחו
לקוברו חלגלם דחין מחחי' להתחבל עד שיקברוהו חלגלם
וכנ"ל:

א. בשבלה"ג סיי"ד סי' שמ"ב הגב"י חו ב' מי
שמוגח ימי המשתה תחילה כ"ל דמוגח ז"י שלמים
ומיום שת' והלחה ומוגח ז"י חבילות. חכל יום הז' של
משתה הינו עולה לו בשביל יום רחשון של חבילות דומיח
דיום"כ עולה לו למנין ז' דס"ה שהות דרבנן חכל ז'
ימי המשתה חם חתה חומר יום חחרון יעלה לו מה
יום מיולים ומ"ם יום חחרון רחשון ולכן בעינן
ז"ם וסי' לדבר מלח שבוע וחת ע"כ. וה' בית עובד
ד' כ"ב חות י"ח הביי"ד בקיצור ע"ש. גם השו"ע ז"ל
בסי' הנז' חות י"ב הביי"ד בקי' וכתב שכ"כ הרב"ד סי'
קע"ו ומדלח הזכיר להבנה"ג ס"מ דחשתמיטת ע"כ.
וזהו דברי הב"ד ז"ל דדבר פשוט הוח שחין מקלח יום
הז' של משתה כשולו חלא לריך ז"ם כיון שמלינו שעשו
חותם מכמים כרגל כמ"ם בפ"ק דכתובות ד"ד ומחמת
זה דומה החבילות שלריך לעשות ימי משתה תמי' וחח"כ
ימי חבילות כרגל דשוטו תמי' ימי הרגל וחחר כך ימי
חבילות וכיון דהוי כרגל כשם שברגל חין חומרים מקלת
היום כשולו כך בז' ימי המשתה ח"ח מקלת היום
כשולו. וחעפ"י שז"י חבילות נמי ילפינן מחג והפכתי חגם
לחבל ועפ"ז חמרי' בחבל דמקלה היום כשולו ולא חמרי'
שיהח דומה לחג. היינו משום דהכל הוח מדרי' החבילות
והמשתה וקרח חסמכתח בשלמח ובחבל תקנו במקלת היום
כשולו ומשתה לח תקנו מדחמרו סתם שהוח כרגל. ועוד
דבחבל שמלינו שחמרו בפי' מקלת היום כשולו חמרי'.
משתה דלח מלינו שחמרו מקה"ב חין לנו לומר מדעתינו
ע"ם. והזכו"ל בד' ק"ע ע"ח בה' חבל חו"ג הביי"ד
בקיצור ע"ש:

ואנכי הדיוט עבעד מדעת בתמי' עלה ע"ד לומר
דיום הז' של ימי המשתה עולה לכהן ולכהן
כמו ביומ"ח של רגל דשולה לכהן ולכהן מחחר דהדברים
שבלניעה נוהג בו כן ג"כ ביום הז' של המשתה דהדברים
שבלניעה נוהג בו בפיר עילה לכול"כ וחמרי' ביה מקלת
היום כשולו. וכ"ת בלפי"ז מהרחוי היה דכל ז"י המשתה
יהיו עולים לו לז"י חבילות מחחר דנוהג בהם הדברים
שבלניעה כמו ביומ"ח. דע לך דקושית זו כבר מקדמה
מרים הרח"ם בשם הרמב"ן רבו ז"ל והוב"ד בם' חסיפת
וקשים רים מוסכת בתוספות ותי' דה"ה דחילו היו עולין
לו גמלח שלינו מקיים חבילות כלל וה' דברי חמת בד'
ד' סי' כ' מחוי"ר הביי"ד ע"ש. וח"כ י"ל דדוקח לגבי
כל הימים של ז"י שחבילות חינם עולים להם ז"י המשתה
דסיך ס"ב דגמלח שלינו מקיים חבילות כלל. משח"כ
לגבי יום הז' של המשתה דלח שייך טע"ז חמרי' ביה
דעולה לכול"כ מחחר דנוהג בו הדברים שבלניעה והוי ממש
דינו כמו הרגל דכמו דינה דמת בימים הרחשונים דנוהג
בהם הדברים שבלניעה עכ"ז חינם עולים לו לז"י
חבילות מטעם דחילו היו עולים לו גמלח דחינו מקיים
חבילות כלל. ולגבי יומ"ח חמרי' דמחחר דנוהג בו
דברים שבלניעה עולה לו לכול"כ. כן ג"כ דומה לזה לגבי
מי שנוהג ז"י המשתה חע"ג דנוהג בהם הדברים שבלניעה
חינם עולים לו לז"י חבילות דחילו היו עולים לו גמלח
שלינו מקיים חבילות כלל. מ"מ לגבי יום הז' של ז"י
המשתה דלח שייך טע"ז עולה לו לכול"כ. ועיין בם'
עבה"י סי' בחתן שמת לפניו חו חם הגלה הנוהג ז"י
המשתה תחי' ונוהג דברים שבלניעה ובתוך ימי המשתה
חינע הרגל דכתב שהרגל מפסיק דומה למ"ש המרדכי
בשם הרמ"מ חינח דשמע ש"ק ביו"ם עב"ה שהרגל
מפסיקו ותקדק כן מדברי הפרישה והע"ז סי' שכ"ב סק"ד
ע"ש. הרי דוחה הבדבריו ים רבותח יותר מכ"ד ותקשה
שהרגל מפסיק וכ"ם בגד"ז דעולה על הדעת לומר דעולה
לכול"כ. ותגם דס' דברי חמת ז"ל שם פליג על העבה"י
ז"ל מ"מ י"ל דחפשר בגד"ז יוחה:

ולבאורה ים כדמות רחיה לזה מהח דפסק מרן
ז"ל שם לענין ל' דחינו מוגה חלא מו"י
חבילות ותילך וכל ז"י המופה מוחר בניסון ותספורת.
וכ' הפו"ב ז"ל ע"ז דכ"כ הטור בשם רמב"ן בת"ה דכ"ד
וז"ל והיכח דנוהג ז"י המשתה תמי' לא נקיט מנין ל'
חלא מו"י חבילות ולא דמי לקוברו ברגל שעולה למנין
ל' ותינו מוגה ז' חלא לחחר הרגל דהתם משום דנוהג
מלות ל' ברגל הוח. חבל ז"י המופה מוחר היח בניסון
ותספורת משום מלך ביופיו תחינה עיניך תילבך לא

בלקי ליה כלל ע"כ. וכ' הטור שכ"כ ה"ת הרמ"ם ונס הרמב"ם בפי"ח כ"כ ומוסה הל' מאחר ימי המשתה ע"כ. ותפסר דהשתעי' בזה הל"ת דיום הז' עולה לכול"כ לכך דייק בלישניה מאחר ימי המשתה דהיינו יום ח' לחופתו וכן משמע לשון רמב"ן וכו' אך ק' לטעם רמב"ן דמחלק בין הבילות זה לחבילות שרגל משום שברגל ניהא דשכ"ל והכא מוסר בניהון ותספורת דהכא נמי ניהא דכריס שבלגישה ואסור בת"ה ות"ת לכ"ע ולא הוסר בניהון ותספורת הלא משום מלך ביופיו לכל שאר דכריס ניהא ותפסר דזהו דעת הראב"ד ז"ל בהשגה שכתב ה"ת ולמה לא יפלו ימי המשתה לל' ע"כ והיינו מה"ט דעוסג דכריס שבלגישה גם בימי המשתה כרגל עכ"ל. שרי דהשו"ע ז"ל כתב דהראב"ד ז"ל דעתו דמאחר דדכריס שבלגישה ניהא לכן עולים ימי המשתה לל'. ומינה ים ללמוד דיום הז' עולה לכול"כ. וכבר כתבנו בשם גדולי הפוסי' במ"ש הלא מיקרי מאחר ז"י המשתה וכנ"ל. והגם הלדידן לגבי מנין הל' לא ק"ל כראב"ד ז"ל הלא ה"מ מוסה הל' הלא מ"י הבילות. מ"מ ים למילף מינה לענין יום הז' של המשתה דמאחר דניהא בו דכריס שבלגישה עולה לכול"כ. כל זה עלה בדעתי בתחילה לומר כן ולכאורה וכנ"ל:

האומנם הדבי כי חדא דהשו"ע ז"ל לא כ"כ כ"א בדרך אפסר. ותו מאחר לגבי מנין הל' לא ק"ל כראב"ד ז"ל מינה נ"כ לגבי מנין ז"י המשתה ויום הז' ה"ה עולה לכול"כ. ועוד מלי דק"ל לטעם רמב"ן ז"ל ל"ק ול"מ דמאחר שמוסר בניהון ותספורת מהיזה טעם שיהיה לע"נ דדכריס שבלגישה מוסג לכן ה"ה נחשבים למנין ל'. ועיין בס' מרכבת המשנה שכתב דיפה כתיב הכ"מ על הכתת הראב"ד ז"ל דשאני ז"י המשתה דאין מוסג הספורה וכל שמפסיק גזירת ל' אין עולה לו ושכ"כ הרמב"ן ז"ל ע"ש. ומה גם דשם בשי' מקו"ב בתוכות הביה שוב תי' אחר בתירוץ הרא"ה ז"ל בשם רבו לקושית אמאי ז"י המשתה אינם עולים לו לי"י הבילות כמו ביוצא"ח. דשאני התם דהוי ספק דדבריהם ספק הבילות לקולא וביון שכן עולה הכא כי אתי יום ז' מספק"ל לי' הוי יום ז' לו יום ח' דהילמא לאו, ו"ט בכלל הוא. אבל הכא הוא ודאי דדבריהם והם ימי המשתה דינן כרגל ומפסיקין ואינן עולים עכ"ל. ולפי תירוץ זה ים הפרש בין יוע"ב לי"י המשתה ולכן יום הז' בל' ז"י המשתה אינו עולה לכול"כ:

ב. ה' בית עובד בדיני הקריאה אות ג"ח כתב וז"ל מי שמתוך הבלבול שכח לקרוא על מתו ונזכרו בו"ע ימים ואז זכר יקרא אז אבל לא יכבד ד"ה בשם ומלבות כשלח קרא בזמן הקריאה. המיד"ח ז"ל בשו"ת ח"ם ח"ב סי' ל"ח אות מ"ז ע"ש. ומהתימה עליו הבניח תחילת דברי המיד"ח ז"ל ולא הבית סו"ד דגר' מהם דאזר בו מסברתו. דכתב שם אח"כ וז"ל שו"ר למוהר"י עייאש ז"ל בס' שב"י סוף דין ח' שכתב אם לא קרא בתוהה שעה יקרא כ"ז שיזכור ואפי' לאחר קבורה דלא קבעו זמן בשעת חמוס אלא בחבם לקמן דין ו' שכ"ל. הרי פשט דבריו מורה דאזר בו מסברתו שכתב דלא יבכך אחר רחוקו דברי מוהרי"ט ז"ל שכתב דלא קבעו זמן וכו'. ודוחק הוא לומר שמבית דאיה לעניו חיוב הקריאה מדברי מוהרי"ט ז"ל שכתב שיקרא אח"כ אבל לעניו חיוב הבראה יבין הוא עומד בסברתו אחין לברך בשו"מ. דמלבד דאין פשט הלשון מוכיח כן. עוד בה דאם כוונת רחימי היא כן לומר לעניו חיוב הקריאה דוקא הי"ל להביא רחיה לזה מדברי מרן ו"ל בש"ע סי' בל"ו דפסק שאם לא קרא בשעת חימום אינו קורא אח"כ אוך ז' תוך ז' מון מאביו ואמו שקורא אפי' לאחר ז'. וע"ש מ"ש הבאה"ט בשם הב"ח והש"ו ומה שתמה על הש"ו ז"ל ועיין בס' נח"ן שם מ"ש ע"ד ע"ש. ח"ו נר' ברור דמביא רחיה מדברי מוהרי"ט ז"ל שכתב דלא קבעו זמן וכו' לעניו ברכה שיברך בשו"מ ואזר בו מסברתו הא' וכדברי הב"ש ס"ק ל"ט:

ג. עיין בס' שרים יעקב בשלחן ערוך ס"ח דיוק מה דיוק ע"ד המוס שכתבו דהא דלק"ל היוך נשמת דישראל נקבלו בניס. דהא כ"ג גם לז' מתיס חיוו מצוות. דתמתת. זה פי' הר"מ הכהן ז"ל חוהו היום שמת כ' בטלה קדושה דהיינו קדושת כהונה ולפי"ז מוהר שיטמת הסי"ת למרע"ה ע"כ. וה' דכבי היס בד' ר"ז הביי"ד וה"ק עליו דאלמי לא יסב בלוס דאפסר דלא כתב הר"ח הכהן דמוהר ליטמת אפי' בצוותת מגע ח"ד בשאר בהניס. אבל בכ"ג דחמירא קדושתו מכ"ש אפסר יוהב הר"ת דלא ישמת לו לגשוח וכן מוכח מדברי הרמב"ם בה"ת פ"ג ה"י דכתב גשוח בתת הכל מטמאין לו ואפי' כהניס ועשתוהו כמת ממוה לכל שהכל חייבין בכבודו ע"כ. הרי להדיא אע"ט מפני שהכל חייבים בכבודו ס"ג ומשום כבודו הוא דמוהר ליטמת לו דון מינה שכ"ג שאינו חייב בכבודו ס"ג כמ"ש הרמב"ם כה' מלכים פ"ב ה"ה דודאי שאינו מוהר ליטמת. ועוד ים הוכחה מלשונו דכתב ואפי' כהניס כמ"ש ה' יסו"י הו"ל להשמיט רבותת ואפי' כ"ג ח"ו מדיקה בן משמע דוקא בהניס וזה פשוט ול"ע ע"כ:

ואני אומר לחתמ"ר דהנה תי' יסו"י ז"ל כן תירלו כמה מרבני התח' ז"ל דגר' דזה הדין הוא מוסכם לכם שבן גר' מסתמיות דברי הפוסי' דאם היתה כמו שסובר הוא ז"ל שכ"ג אינו מיטמא לגשוח הי"ל להרמב"ם והעוור ומבן וכל הפוסי' ז"ל בסי' שע"ד לבאר זה בפי' דמ"ם דחייבים ליטמא לו ה"ד בכ"ם אבל כ"ג אינו מיטמא דדין גדול כזה לא הי"ל לסייסתם סתומי ח"ו הל"ם דנם כ"ג מיטמא ואהדרה מלשונם שכתבו דעשאוהו כמ"מ מוכח ומשמע בבירור דכמו שמ"מ מיטמאין הכל ואפי' כ"ג ומיר כן ג"כ בגשוח ומאי דדייק מדברי הרמב"ם שכתב מפני שהכל חייבים בכבודו לע"ד לאו דיוקא הוא דכוונת הרמב"ם הוא דכיון שהכל חייבים בכבודו עשאוהו כמ"מ וכיון שעשאוהו כמ"מ הכל מיטמאין לו ואפי' כ"ג מאחר דהוי כמ"מ הוי שוה בדין לו. ומה שהוכיח ממ"ם ואפי' כהניס דדוקא נקט כ"ה גם זו מינה הוכחה דאדרבה זיל לאידך גיסא מדנקט כהניס שמע משמע אפי' כ"ג אינו מיטמא ח"ו הל"ם ואיכא קושיא על היסו"י ז"ל. ולעניו מי נדול הדור דינו כגשוח עיין בהב"ח סי' שע"ד דכתב דלא הוי דינו כגשוח ועיין בס' פני מבין ח"ח דקס"ח מ"ם עליו. ונר' הלא שלשו מהו"ע בס' בית הלל ובס' ברכ"י שהק' על הב"ח דמרן ז"ל בשוף הסי' הביא דין זה דגשוח ואיך הוא כתב דהשמיטו מרן ע"ש:

תם ונשלם הלק יורה דעה

חלק אבן העזר סימן א'

הבחנת נ"ת. עיין בס' יד להרן תה"ע סי' י"נ הנה"ט לות ת' דתמה על הרדב"ז ז"ל החדשות ח"ח סי' רס"ד דכתב לפי' מחז"נ לריכה להתיין נ"ח ההבחנה שלא הניח בדברי הסמ"ק והריב"ס ז"ל דכתבו שלי"ל להתיין ולפחות הי"ל להזכירם ע"ד שפירו ולדחות דבריהם והל"ע ע"ש. וק"ל ע"ד דשם בהרדב"ז לא דבר מזה כלל כ"ח שכתב לעיקר הדין דנזרו בכל הגיוס הגרושות לפקוני ממלכת ואנוסה ומפותה כיעו"ש. ורליתי שכבר מוהר"ח העיר עליו בזה. והיותר ק"ל עליו דשם כתלו לומר דמ"ם פרהדב"ז ז"ל דכל גרושה וכו' לפי' מחז"נ במשמע ח"כ קשה מיניה ובידה דהוה ז"ל כתשו' ריטנות סי' רס"ג שם מבואר בדבריו דמחז"נ לי"ל להמתין נ"ח ההבחנה. ולא הלריכה כ"ה ז"ל משום חמוד לם ההחזרה היה רחוקה מהגרושין דעבר לייזה זמן. משח"כ לם החזירה קרוב לגרושין בנוגע לליכת חמוד לי"ל להמתין כלל יעו"ש: וכפי הבנת הי"ח ז"ל בדבריו שבחדשות הו"ל דבריו סתרתי ניהו ובודאי דכמוהרח"ע ז"ל לא זכר שר דברי הרדב"ז הישנות לכן לא הק' עליו בחוזק מדבריו בעלמו בקונטיתיו הנ"ל. שו"ר דנם החיד"ח ז"ל בברכ"י שם תמה על הי"ח דמעולם לא לייתי הרדב"ז שם במחז"נ ע"ש. ובודאי דנם מעי"ק ז"ל היתה העלמ"ה דברי הרדב"ז בתשו' הישנות הנ"ל:

ולענין לם מוכר לשדך בנ"ח ההבחנה כתב הב"י ז"ל בשם תשו' הרח"ם ות"ה ז"ל דמוכר רק שלא יכנס עמה בבית והביי"ד מורים ז"ל בהנהה וסיים שם בב"י שיבבע המשדך שלא יכנס לביתה עד שיגיע הזמן. והביי"ד הבאה"ט סק"ב וכתב וז"ל וכן הדין במינקת כ"ב הח"מ סק"ח וסק"ט והשב"י ח"ח סי' י"ו חולק על הח"מ במינקת וכתב דדוקא נבי הבחנה המתיר הב"י משל"ב במינקת ומעו"ח דקילא בפי. גם הנה"י פסק דלא כח"מ בזה ע"ם והמבי"ט ח"ב סו"ם ר"ט וכנה"נ בהנה"ט סי"ו כתבו כח"מ ע"ם ועיין הרדב"ז סי' קל"ב עב"ל. ובסק"ד על דין דלא יבא ולא יקדם מינקת ומעו"ח כתב לפי' לם הוא סרים דלא פלוג. וכן בשידוכין לסור כמו תוך ג"ח דהבחנה ע"ב. ודבריו לולו גם מדברי הב"ם ז"ל וכונת דבריו גם פשוטים לע"ד דבמינקת ומעו"ח מלבד הגיטולין והקי' דלא לולא נם בשידוכין לא כמו בנ"ח דהבחנה. לכן לם רולה לשדך וליטבע שלא יכנס לביתה לזיל ומודה דש"ד והוא ברור. ועיין בח"מ סק"ט דכתב גם בשידוכין לסור ליכנס לביתה כדלעיל ס"ח נם בב"י מדמי להו לחדדי ולומד היטר שידוכין בהבחנה מן מינקת ר"ל הב"י תחילת סי' זה כתב דלשדך בלא קי' מותר נבי הבחנה ושכן מבואר בתשו' הרח"ם כ' נ"נ וגם בתשו' הרח"ם מיירי במינקת ע"ב. הרי דגם בשידוכין לא הותר כ"ח בשהיו נכנס לביתה. וכן דעת הב"ם וכמו שהוא בעלמו ליין בדבריו על הח"מ כיעו"ש וכן הוא דעת המבי"ט ז"ל. ורליתי לה' בשח תליתו ז"ל שם חו"ד דהכיא דברי הבאה"ט בשסק"ד וכ"ע דתין הדבר כן שלא למוכר לשדך ובלבד שישבישו שלא יכנס לביתה המבי"ט ח"ב סי' ר"ט עב"ל. ולכאי לעיר לחהמ"ר ליני רוחה שום תמיהה עליו מדברי המבי"ט ז"ל ולילמוד ובבר הבאה"ט בעלמו בסק"ב ליין ע"ד המבי"ט והבנה"נ ובכ"ל וכונתו מבואר בלמור ולילך הבם"ח ז"ל העליס עין מדבריו הנ"ל. והחיד"ח ז"ל בברכ"י חו"ט עמ"ם מרן ולא יקדם מעו"ח וכו' כתב וז"ל לבל שידוכין שרי וים ליזהר מלהורות כך עד שיבבינו למשדך שלא ליכנס לביתה ה' מוהר"ר יפרחל בניטין בהנהותיו ועיין על מוהריק"ם בהנהותיו מ"ם בלוך בריס הסי' והמבי"ט ח"ב סי' ר"ט ע"ם. ולכאי ל"י למה הולרך למוהרי"ב ז"ל והדבריס הם מבוארים בח"מ וב"ם והבנה"נ וכל"ל ולם מונתו לומר דהוה ז"ל הסבמתו כדבריהם הי"ל להביא בלמי' דבריהם ולכתוב לח"כ כן בפי' שכן הסבמת מוהרי"ב ז"ל. ועיין בפתחי תשו' סק"ב מ"ם בשם הנו"ב סי' י"ט ובשם ס' ישועות יעקב:

ומ"ש הבאה"ט בסק"ב נם הבה"י פסק דלא כח"מ במינקת. לכאי הדל לא רלוחי כן בבה"י ב"ח דעמ"ם מורס בהנהה בס"ח הביא שם דהב"י כתב מד"ע דיטבע וכו' ולוינו בח"ה לך בהרח"ם כתב בזה"ל ולפסר שחשבע שלא תינקת לחשודך שלא לבל לא כתב שלא יכנס לביתה וסיים הוא ז"ל דהנכנס בבית בלקרלי מותר יעו"ש. ולוינו סייך למינקת דהוא פלינ על הח"ת דקילא טפי וכו' בהשב"י ז"ל ב"ח שדבריו המה בלו על עיקר דברי הב"י בדין נ"ת ההבחנה כיעו"ש:

סימן ב'

ברכת חירוסין. עיין בבנה"נ חלה"ע סי' ל"ד הנה"ם לות ת' דכתב וז"ל בנוסח הברכה ולסר לנו הא החרוסות לני מגמנם דער' דלסר לנו חרוסות של לחרים וזה לא יהבן דמ"ם חרוסות ולא נשואות לו לפי' פנויות ולבן לני לומר שלריך לנרום ולסר לנו החרוסות ור"ל לסר לנו החרוסות לנו משום כלה בלא ברכה וכדרך שכתב רם"י בהחיר לנו הנשואות. הנשואות לנו ולמה לא פי' נ"ב כן בולסר לנו הא החרוסות. ועיין בנוסחת הנמרא וכבל הפוס' ובברשם מוהרי"ל ה' ניטולין והרחבתי הדבר בזה בתשו' וכן מלתי בנוסחת בם' לד"ל עב"ל. ות"ס לני ע"ד שהרי רם"י ז"ל בכתובות ד"ז ע"ב פי' כן ג"ב על ולסר לנו הא החרוסות וז"ל ולסר לנו הא החרוסות מדרבנן שנזרו על היחוד של פנויה ולף חרוסה לא החירו עד שתכנס לחופה ובברכה דכלה בלא ברכה לסורה לבעלה כנדה ולדרבנן נמי מברכינן ולינו יהסר לנו כדלתבמן בגר תוכה ע"ב. הרי דמפרש כן ג"ב ועיקר פי' על הנשים שהם חרוסות לנו. ועיין בשי' מקו' כתובות שם שהלריך ומבין בפשיטות בבונת דברי רם"י שבונתו על החרוסות לנו. נם הביא שם דברי רם"י שבמה"ב דמבואריס יותר שכן כונתו על החרוסות לנו עב"ב. והר"ן ז"ל כתב בלשון רם"י שלפשיטו ועמ"ם ולף חרוסה לא החירו עד שתכנס לחופה כתב מוהר"ם הוב"ד שם בחי' לנשי שם ר"ל שאפי' בשאתרשה לא יגלתה מבלל נזירת יחוד לפי' לחרוס שלא עד שתכנס לחופה בברכה דבלה בל"ב לסורה לבעלה כנדה ע"ב. בלופן שדברי הבנה"נ ז"ל לי העבד הם תמוהים ול"י ודב"ק שבתשו' בעת לא זביתי לרלותם. ומ"ם דלריך לנרום ולסר לנו החרוסות הן לתת דבמוהרי"ל ולד"ל בך היא נוסחתם וכן לני הדל מלתי במוהרשד"ם ז"ל חיו"ד סי' י"ח שבל"ר נוסחתו דבתב וז"ל וידוע שהחרוסה לסור לחרום וכמו שלנו לומרים בנוסח הברכה ולסר לנו החרוסות וכו' ע"ם. החתנם נוסחת הרי"ף והרמב"ם והרשב"ח והטור ורם"י וה' יונה והריטב"ח והרח"ה והר"ן ז"ל כולהו נוסחתם היא ולסר לנו לת החרוסות ע"ע ועיין בפי' מקו' שם ובלבוש. נם מרן החבי"ב ז"ל בעלמו בס' ד"ד עסין

דו"ם סיפה אח טעמו דכתב וז"ל ואסר לנו את התרוסות וכו' מדרבנן שנזכו על יחוד פנויה ואף תרוסה לא התירו וכו' ועיין בהר"ן. והתיר לנו הנשואות וכו' כל"ל ומילת את ט"ס ולריך למומקה פי' התיר הנשואות לנו ט"י חופה וקדושין וכו' ע"ש. הרי דבתרוסות לא הניח אם תיבת את ובנשואות הניח ולא עוד אלא דנם הניח עלה פי' רש"י והר"ן ודבריו אם היפך מ"ש בהכנה"ג. ברם מרן ז"ל בס"ע סי' ל"ד נרים ואסר לנו התרוסות. בחופן מאן דנרים הני ל"מ ומאן דנרים הני ל"מ דכל אחת מהנרסאות יש לה עמודים נדולים נאוני עולם לסמוך עליהם. ואנן בדידן בשתיהם אנו נוהנים לומר את:

סימן ג'

המקדש אחה ברשות ב"ד ובקהל ועדה ובכרכא תירוסין. והנישואין הם לאח"ז אי נריך לאוזר ולקדש בשת הנישואין או לא: הנה הרב"ד ז"ל בהאה"ע סי' כ"ד מסיק שם לאו"ד למעשה דבמקדש ט"י שליח אין לאוזר לקדש לכתחי' משום לעז רק שאם אחם אחד אוזר וקידש וכו' אינו כ"כ מהתימה. ברם במקדש ט"י עלמו נכ' לאוזר ולקדש דלא שייך לעז כיון דמודש ולבוש פסקו כן לכן אפי' מקדש בעלמו בברכה אוזר ומקדש בברכה בלא שם ט"ב. וכן הביא"ד הב"ש בדקל"ז ט"ב. והי"ח ז"ל בסי' ל"ד הגב"י אות ו' הביא מ"ש הרב"ד ז"ל בחוך התבו' דמי שקידש ט"י עלמו בזמן אחד ובשא בו' אחר בעין שקידש בניסן ובשא בחשרי אין לאוזר ולקדש בשעת נישואין אליבא דכ"ע וכו'. גם באות ז' הביא מי שקידש ט"י שליח בעיר אחרת שלריך לאוזר ולקדש בעיר המשלח בשעת נישואין. ובאות ח' הביא מסקנת דברי הרב"ד בסקדש ט"י שליח אין לאוזר ולקדש וכו' הנ"ל. ואות מהתימה דבזה נאן מקום לטעות למי שלומד דבריו שבאות ו' וז' לנד דיסבור שכן היא מסקנת הרב"ד ז"ל ולפי האמת שאי"כ. ולא ידעתי לאיזה לוכך הביא דבריו שבחוך התבו' ובשטיפים מיוחדים ושם היפך מסקנתו ולא אח לטוטים. והנה דמלתו להכנה"ג אאה"ע סי' כ' מי שקידש בפני יו"ד ורוב יחידי קבלו עלת שלא נאנת שם א"א שים לו עול קבל וזהו נגד הסכמאת הקדומה דקידושין ק"נ ואין בהם פיקוח ועיכוב לבן אין נאון שיאוור ויקדש משום דפיקוח מיניה מוכרה ע"ב. עכ"ז מוכר"ל דדוקא אחם בנדולו שהם נגד הסכמאת דים מקום לטעות ולומר דים בקו' בהם פקפוק ועיכוב ואם אוזר ומקדש בפיק מיניה מוכרה לאחת עכשור בהוא עז"א הרב ז"ל דהם ק"נ ואין נאון בדבר לאוזר ולקדש דפיק מיניה מוכרה. משא"כ בנוולא דכ"ד דהקו' הן הנה ברשות ב"ד ובפרסום רב ולריכא למיחם למידי עם שאוזר לקדש בעה החופה לא נפיק מיניה מוכרה כלל דכ"ע ידעי דקו' הא' הס ק"נ בלי שום פקפוק כלל ומה שהוא אוזר ומקדש פ"ב הוא משום כדי שיהיו קידושין סמוכין לחופה כמ"ש מורש ז"ל בזה ים לו לאוזר ולקדש. וכו' דזהו כונת הרב"ד ז"ל דכ' כיון שמלתו למורש והלבוש ז"ל דפ"ב ואין מי שחולק עליהם בהדיא כוותייהו נקט' וכו' ובודאי שהוא ז"ל ראה דברי מוהרש"ו ז"ל הנ"ל וכמו שהוא לין ע"ד באותה תבו' שם ברים דכ"א כישו"ם ושב"ז קאמר דאין מי שחולק על מורש והלבוש ז"ל דמוכר"ל שכן הוא כונתו ז"ל וז"פ לע"ד. וכן המנהג בעירנו דאוזר ומקדש בברכה בלי שו"ת. ויען שראיתי בס' חופת אחים בסי' ו' אות ו' דהדברים מעורבבים הולרכתי לכ"ז דכאוב שם וז"ל ואם עבר זמן שקידש מאמת ליום סיפה ובירך בבר בר"א בשעה שקידש י"א דאוזרין ומברכין בלא שם וכו'. ולעניו לקדש פע"א

כ' רמ"א דאוזר ומקדש כדי שיהיו קדושין סמוכין לברכה. אבל הכנה"ג סו' כ"ח הביא דאי"ל לקדשה ואחדכה ראוי שלא לקדש דנפיק מיניה מורכא ע"ש ובפרט לפי האקנה שבאאה"ק דלא מפקינן הקו' כלל. וכן יש לידון אי"א סי' ל"ד אות ו' מדברי הריב"ש דלכולהו טעמי נאלא אי שקידש ט"י עלמו בו' אחד ושבא בו' אחר וכו' אין לאוזר ולקדש בשעת נישואין אליבא דכ"ע וכן הוא דעת הרשב"ן עכ"ה. דבבר נתבאר דדברי הכנה"ג בשם מוהרש"ו ז"ל אינו דומה לדעלמא כנ"ד ואין הנושאים שוים. נם מ"ש שכן יש לידון הי"א מדברי הריב"ש בבר נתבאר דאי"א לאו מדידיה כ"א שהם דברי הרב"ד ז"ל. ונם לא השניא שדבריהם אלו הם מה שבאו בחוך התבו' שלא בהמסקנא ומסקנת הרב"ד היא מה שהביא הי"א באות ח'. ומה שסייס שם שהורו המורים דיעי העיר במעשה שאירע שלא יבראו בעת הנישואין אפי' שלא ברכו בשעת אירוסין ונם שלא לאוזר ולקדש ע"ש. אין בדידן לענין האוזרת הקו' לא כן נוהנין אלא שאוזרין ומקדש' כדברי הרב"ד ז"ל וכנז"ל:

סימן ד'

השור באה"ע סו"ם ט"ל כאב נהקדשה לו ט"מ שלא יהא בה מומין ונמלאו בה מומין ורפאן הרופא f ה"ז מקודשת. והק' מרן הב"י ז"ל דאיך פשק דלא כאאו' והרא"ם ז"ל דס"ל דאינה מקו' ובס' בד"ה יש תמיהא זו והב"ח ז"ל כאב דט"ם י"ם ול"ל בו ודקדק כן מבא הלבון ודבריו ליה מריה להב"י ז"ל ובקול' אארון שלו נאן הברת דאין לאלק בין לבון שאין עליה מומין לעבון שלא יהא בה מומין דאם א"א לומר באים שהתנה כך כל' זה דאינה מקו' ואם באים שהתנה כך בלומו ל' נמי אינה מקו'. ואם באים שהתנה כך בלומו לעבון וריפאן הרופא מקו' ה"ה באאה שלא בקפי' המומין הלילא וכו' וכמ"ם התוס' וכך היא דעת הרמ"ם והב"י ע"ש. וכונאו מבוארת היא לע"ד דאם לא חולינן בתר קפידת המומין שלא בתר הלבון אם אאה אומר באים שהתנה כך כל' זה דאינה מקו' אם נתרפאת ה"ה באאה שהתנית כך כל' זה נמי אינה מקו'. ואם באים שהתנה כך מקודשת ה"ה באאה ומדוע חילקו בין אים שהתנה לאאה מ"ו בקפידת המומין הלילא מילתא. ולבן באים שהתנה אינה מקו' ובאאה שהתנית מקו' דאיתמת בב"ד ניח"ל מצא"ב באים דקפיד וכיון שכן ליכא חילוק בין לבון שאין עליה מומין לעבון שלא יהא בה מומין אינה מקו' דקפיד ומדכר דכיר ונמאאה היא בעיניו כן נ"ל בכונה דבריו. דמזה ת"ש אני הלל במה שראיתי בס' חלקת מחוקק דהביא מ"ש הב"ח דט"ם ים בהטור ול"ל שלא יהא בו ונסתפק בדעתו אם אמר ט"מ שלא יהיו בה מומין ובאב דהוו ק"ם ואיים ואין בקו' אארון. והב"ם ז"ל כאב דלאה לגבי הב"ח נר' דין זה דט"מ שלא יהיו בה מומין וכו' דמקו' אאת למ"ם בבה"ג הוי נהקיים התנאי והמ"מ כאב דהוו ק"ם ט"ם. דמאחר דט"ק המה ראו דברי הב"ח בקונ"א ומבואר שם דאין לאלק בין ל' שאין עליה מומין לעבון שלא יהיו בה מומין דבכולהו אינה מקו' אין לכאוב כן בדעתו ז"ל ול"ו. והי"א ז"ל הביא דברי הב"ח דכאב דט"ם בהטור ואין של הקונ"א ונם ט"ד הח"מ והב"ם ז"ל. נם הרב אדן נבי העניק דברי הב"ם ולא ידעתי מדוע לא העירו מזה כלל. וה' אמ"א ז"ל הביא דהפרישה והב"ח הניחו דל"ל ט"מ שלא יהא בו. וכ' לקיים הני' דכונת רבינו לומר דדוקא כשהיו עליה מומין בשעת התנאי אע"נ דנתרפאו אינה מקו'. אבל אם היו עליה מומין קודם הקו' וקודם התנאי וכבר

נתרפאו בשעת התנאי לא אמרי' דהיה נמחסת בשיניו וכמ"ש בש"ו מקו' לכתובות אבל מכל מקום יותר נכון להגיה כו עכ"ל:

ואחהמ"ר לעל"ד לא ניתן ליאמר ישוב זה שהרי ליכנס דחנאה לישו ע"מ שלא היה בה לכתחלה דהתנאי הוא על העבר וכיון שנתרפאת מקודם ברי' והתנאי מקו'. ק"ו דאפילו הוא שלא יהא בה מומין ומעמו להכי אין מפרשין כונת דבריו דהיינו שלא ישתרו בה המומין וכיון שנתרפאו הרי נתקיים תנאו והוא ברור. ואפשר דלכן כתב דיותר נכון להגיה כו. ועיין בספר מג"ס עשין ד' ע"ו דאף הוא היה מהכוין להגהת הב"ח והפרישה. ועיין עו"ש בס"ק מקודם דמבואר דישוב הר' אמ"ע ל"מ הוא ע"ש:

סימן ה'

שאלה מעשה שהיה ברחובן במור מהר"ן יע"ח ובח לדמשק יפ"ח מזה זמן קרוב לט' שנים ושוסק במו"מ ובמו"ז הגז' בתו ג"כ תביו ואמו ודרו בדמשק יותר משתי שנים ושוב חזרו לעירם ונשאר הבחור לבדו ועמד הבחור הגז' ושידך לבת שמעון ע"י עדים בקנין ושטר ותיוב ע"ד ח"ם ז"ל לכל החוזר בו וזמן החופה לשנה. ואחר עבור חו"ש חדשים אמר הבחור שהוא רוצה לקחת הבת לאר"ן ולעשות החופה שם אצל זקנו שהוא ח"ב ורב העיר והבת ואביה ואמה מאנו בזה. וע"ז עמדו בדין לפניהו ושטן הבחור שרוצה לעשות אצל מ"ז שכן בת לו ידיעה ממנו ואח"כ הוא חוזר שם לאשתו לדור כאן. והשיב לו אבי הבת שאין רוצים בזה כ"א שיהיו הנישואין בעירם אצל מיודעי וקרובי הבת לשמות עמהם יחד בנישואיהם כדרך העולם. ובפרט שכן התנה מתחילה בשעה שעלת הבחור ת"ח אחד לשדך הבת שאין רוצים כולם שתעלה הבת מעיר הזאת כלל ולזה אמרנו להת"ח השליח שקודם שיעשו שידוכין יודיע להבחור את זה ואם הוא מתרצה בזה אז נעשה שידוכין ואיכ רצונו לזוגיא את הבת מעיר הזאת לא נעשה שידוכין. ולכך הת"ח השליח והודיעו שע"ת זה עושים הש' והשיב לו הבחור שהוא אין רצונו לעלות מעיר זו כלל ואדרבה על הויב קנס אביו ואמו רצונם לחזור ולדור כאן וכח הת"ח השדכן י"ו ואמר את דברי הבחור שע"ת זה הוא עושה ש' ואז גמרנו הש' והתנאים והתיובים הכתובים בשטר תדעתא דהכי וכשכתב הת"ח את השטר והביאו ונתנו לנו רשות שלא הזכיר בשטר מענין זה על יעלת הבת מהעיר כלל ושאלנו לפיו ע"ז והיתה התשובה דאין מהשוך יען שבעת שדברנו עמו על ענין רשו רשותו וירדנו לפר"ד שאין רצונו לעלות מזאת העיר כלל ושלי"ת אנחנו כולנו חיים ואין דבר תולן ואנחנו סמכנו ע"ד הת"ח השדכן י"ו. והבחור ענין שאין לו ידיעה מכל זה כלל והחמת הוא שלא היה בדעתו לעלות מזאת העיר כלל אך עכשיו שבא לו ידיעה מת"ז שרצונו לעשות החופה אצלו לכן הוא רוצה לילך לאר"ן לעשות ר"ן להיות החופה שם וכיון שאין כאן אצל שטר תנאי מזה אין מתחייב בחיוב הקנס ואדרבה הוא רוצה לקחת הקנס מהלד הב' המתחתן כזה. והבאנו הת"ח השדכן והעיד כדברי שמעון מתם והבחור הכחים וגם לא רצה ליסבע ע"ז ואח"כ הבאנו עוד להעד הב' החתום בשטר ובתחילה לאמר שהיו נאמרו דברים החלו. ושוב כשהזכירו העד הת' שבביתו ובפניו דבר עם הבחור כך וכך אז נזכר ואמר שאז אמת שהיו דברים החלו במעמד הבחור אבל לא ידע בחמיות אם נתן רעתו הבחור ושמע לדברים אלו או לא. והעד הת' מכחיש כזה ואומר שבפי' דברנו עם הבחור מזה ומה שלא כתבתי תנאי זה בשטר יען שרציתי שהיו מהלוך וכ"ל. והבחור לא הודה כל"ז והוא עומד בדבורו ואבי הבת הביא ג"כ תעשים בשרים וגחמים והעידו שמקודם שהיה רוצה הבחור לשדך את בתם היה ע"ת זה שלא ללחת מהעיר הזאת כלל לך מלך אחר שלא בת הדבר לידי גמירת. דמזה הוכח יוכיח שהבחור הגז' אין בפיהו נכונה ע"כ הגיעו טענותיהם. ואין בדיון כשמעמו טענותיהם רליעו בתמי' לפשר ביניהם ושני המדדים לא נתרלו ודיעת קל בעו ורחו רחיעו שכפי"ד הפוס' ז"ל הבחור הגז' הוא מחויב ליתן לאשתו בעירה לכל חביה יאמה וקרוביה ואם לאו חייב ליתן הקנס וכמו שיתבאר לקמן בס"ד לכן כתבנו מעשה ב"ד כזה וזהנעו ביד אבי הבת. ושוב אח"כ יבאו עוררים לומר על מה היתה סמיכתו לחייב הבחור ועוד בזו בטענה חדשה שהבחור הגז' מקודם שבא מאר"ן מושבע ממ"ז שלא יאשה כ"א בלבו כשהיה בעירו. מה שלא בא כפי הבחור זכר שבועה שהוא מושבע לעשות החופה באר"ן לכל מ"ז. ואדרבה הוה אמר בפניהו שברלונו היה לעשות הנישואין בכאן אבל כשביל ממ"ז כתב לו שרלונו לעשות הנישואין אצלו לכן הוא רוצה ללכת לאר"ן לעשות החופה שם. לכן סוכרחנו לבדר ולבון הדברים ולנשא בחרשת מחיזה עשם הוא מחחייב הבחור הגז':

הנה תחילת כ"ד נר' דמילחת כדנת שהבחור דר בעיר קרוב לט"ם ושוסק במו"מ ובתוה"ז בתו ג"כ תביו ואמו ודרו אצלו שתי שנים ויותר ונם תביו נתעשק בתו"מ ושוב אח"כ עשה שידוכין עם הבת הגז' אשר מזה מוכח כיון שהי"ל זמן רב כזה בזאת העיר הרי הוא כאנשי העיר ממש ע"ד מהרז"ל כל הדר בעיר יב"ח וכו' ואומדנא דמוכח דעשה השידוכין כדי ליעשן אותה כאן ולהיות נשאר עמה בעירה. ואף אם נאמר שעדיין הוא נחשב גר בחרן עכ"ז אם היה בדעתו לעשות הנישואין אם באר"ן עליו החיוב מועל להתנות בתחי' תנאי זה ומדלא התנה כן ליהו דאפשיד אנפשיה. ומכ"ש אם החמת כן הוא שהוא מושבע ועומד אצל לעשות הנישואין כ"א אצל מ"ז באר"ן עליו החיוב מועל להתנות כיון להאריך דשבועה רביע עליה. ובפרט שקודם השידוכין הם היתי עמו בפי' ע"י אלוחו בהיפך שאין רלונם שאצל הבת חולה כלל וכנ"ל וכפי דברי השליח שבר וקבל עי' ודאי שהדין נותן דמדלא התנה שהוא מתחייב בקנס. ומאי דלא קוכר התנאי בשטר כבר כבר סובח בטענתם דהשדכן הת"ח נעשה בדעתו ודין מהלוכך וכו' ושם סמכו על דבריו וכנ"ל:

ועיין בשאו' המיוחסות להרמב"ן ז"ל סי' רע"ח במי שהיך בשבועה ובקנס ובכניע הזמן רוצה לקחת אותה שישהה בעיר אחרת בשעה אצל קבע מקום ידוע לנישואין בפי' ושטען טוען שאין לו להזמינה אצל בעירה וכין כך וכין כך עבר הזמן הקבוע ביניהם והוא חובע הקנס ושכנגדו הוא טוען בהיפך. כך נדחים הדברים שאין נם' להוליא כחו ממקומה ליגשת במקום אחר שהקבלת הכל היא זו שלא להוליא בחולת ישראל ממקומה קודם נישואין יהקפדה ודאית היא זו וכענין שנ' בקו' נבי המומר לשלומו לא וקדם לי אשה במקום פ' יהלך וקו' במ"א שאינה מקו' משום דאמרה לא ניח"ל דליקדשה בלומו מקום דילמא ממלו אצלי מילי. וכן בניגון שאינו רוצה שתהבוה בלומו מקום. וכ"ם שהיים מחוך של האשה ואין האשה מחזרת על האים כ"ם עכשיו שהכל מקפידים עד"ז בכ"מ. ומתמן אל משדכי בנותיהן דעתן שיאשו במקומן ואפי' היה הבעל ממקום אחר אח"כ התנו בפי' כ"ם שיהיו שניהם דרים במקום אחד. נאלא שמצינו זה בעיר

משבועתו וקנס. וכן מנוך פטור משבועתו ומקנסו לפי שהוא לנוס ויש טענת נוסם במתון וכבל דבר ט"כ. הרי מבואר בדבריו שאין לו להוליאה ממקומה אח"כ התנה הבעל מתחי' בפי' ואפי' היה הבעל מח"ש ואם מעבב חייב בקנס ומכ"ש אם שניהם הם דרים במקום אחד עד שיתנה מתחי' בפי'. ולא פעדו שם מקנס כ"ח מפני שהוא לנוס ויש טענת לוסם במתון ולפי הנמור דפי' הוא בדחיילידי ליה לוסם מלחריני דמתמת זה הוכרח לנלה ממקומו הוא הוה דפעדו מקנס. וכ"ד דליכא לוסם חייב הוא בקנס ואין לומר דנס בנ"ד הכמור הוא לנוס כפי הטענה המחודשת שמוסנם הוא מקודם שלא יפשה הישואין כ"ח בתר"ן יע"ח אלא מ"ז דמלבד דבנ"ד לא הוכיר הכמור בטענתו שום זכר שבועה אלא אדרבה וכו' בנ"ל דבר דאינה טענה לחיתית. עוד שם הנס דיומח דהיא טענה לחיתית שהוא מוסנם מקודם וכו' אין סברת לומר דחייב לנוס מחמ"ז ופעור הוא מהקנס דודאי הוא דלא פעדו ז"ל מהקנס מחמת לוסם כ"ח בדחיילידי ליה חח"כ לוסם לכן הנס דלא היה התנאי מקודם הוא פעור מחמת הלוסם דחיילידי. אבל בכנ"ד שהלוסם הוא בא מחמת השבועה שהוא מוסנם מקמי הכי לא חשיב לוסם לפעדו מהקנס דאדרבה היא הטובא דמחמ מוסנם מקודם שלא יפשה הישואין כ"ח בתר"ן וכ"ע אין יודפין בשבועה זאת הי"ל להתנות בפי' בשעת הישודין והחיובים שש"ת זה הוא מחמיב ומלא ההנס חייב בקנס דחיהו דחפסיד לחפציה:

גם הריב"ם ז"ל סי' קפ"ז במי שקידש אשה בעיר אחרת ובטעו שהתנה עם אחה שרוצה לכונסה במקומו ואחה רולה שיעש לוחה במקומה ואח"כ יוליכנה למקומו. הביב דהא דהכל מולינין וכו' ה"ד אחר נישואין אבל קודם נישואין חטפ"י שבבר לירים לוחה ח"י להוליאה למקומו עד אחר נישואין. וכיון שאין לבעל עדיים שבך היה הנאן בפי' קודם הקי ח"י לכופה ללבת אחריו למקומו לנישואין אלא ישאנה במקומה ויכתוב לה כתני ואחר תלך ואם לא יהלה יגרש בנט. ומה שטוען שהשבע אמה שלא היו כן התנאים עדיין אף אם אמה. תודה בדבריו יכולה היתומה לשבוע ולומר אם אמי פשקה עלי מה לי לו נעום במקומי או פטור וכו' אמנם אם התנה עמה מדעת היתומה ומרלונה קודם הקי והיא תודה בזה או הדין עמו ע"כ. והוב"ד במרן ב"י אה"ע סי' ע"ה. ומוהר"י אדרבי ז"ל בסי' קל"ח הביא"ד אלו בתוך השובה והסביש עמו יעו"ש. גם מורם ז"ל בסי' ע"ה ס"ב בהגהה פסק כוותיה. גם מוהר"ם אלשיך ז"ל סי' כ"ה בגדולו כתים אחד מעיר אחרת שנשא אשה בעיר אחת ואחר שנה רולה להוליכה לעירו בטענה שבשדכה ע"י לו שלית אביה היה ע"ת שיוליכנה ממקומה למקומו וע"ד כן נשאת לו והיא ממאנת ללאת עמו מכמה טעמים. הביב אם היא חומרת שלא ידעה דבר או שלא היה שם תנאי כלל אפי' שיעידו עדיים שהתנה הבעל עם אביה או שאביה מודה שכך היה הדבר פשוט שהדין עמה אם"ם הביב"ם ז"ל וכו' ואם לוי הבדכן יעיד עליה לא תשבע להכחים את הענד שבועת התו' וכו' ע"ש:

גם בנמו' בגימין ואב סי' רל"ח בשמעון שנשך בתו לראובן ושוב עקר ראובן דירתו משם ולוקו לקחת הבת שישאנה כאותה העיר שדר בה הוא ואמיו ממלן בזה. הביב כמ"ש הרשב"ח בתיוחבות דאין לו לכופה שם כי אין דרך בנות יבר להוליכן מתקומן בעודן בתולות קודם הנישואין דרואין אנו דרובא דעלמא מקפידים בזה והקפדה ודאית היא ירחים מהניא דקי וכו' וכן נבי נט נמי וכו' וה"ע ר"ל ניח"ל לאב להכניסה שם לאוסה דרחמי ליה ולא יאחרו לאחמי שום נגלי בעד בתו וב"ם דאים מאחר וכו'. וכל מעכך בתו אדעתא לבעול בבית האב מעכבה כדי להרחות בחוליה לנעשים ולא יוליא הבעל עליה ס"ה. וכ"ם שבשעו הבידושין היו שניהם בעיר א' אח"כ ההנו מתחי' ביניהם. וכיון דמחחי' לא התנו ביניהם יכניסנה לחופה במקום האב ואחה וקרובותיה ע"כ. ולא ידעתי מדוע לא נסתייעו הפוסק' ז"ל לדבריהם מדברי הרשב"ח ז"ל במיוחסות הכ"ל ובבר מודעת זאת מ"ש מוהרשד"ם ז"ל שרבו מוהר"י קמיטלאק ז"ל היה מחשב סברת הרשב"ח ז"ל נגד רוב הפוסק' והבי"ד הירו"ח ז"ל בשה"נ מ"ח מע' ש"ן חוש פ"ח ובנדון שלפנ הנ"ל הנה הוא בא הדבר מבואר בדברי הרשב"ח ז"ל במיוחסות. ואולי כי בימיהם עדיין לא נתגלו דבריו שבמיוחסות הנ"ל:

ועיין במורם ז"ל מה"ע סי' כ' ס"ו דפסק להלכה דמיוחסות סי' רע"ת והריב"ם סי' קע"ז הנ"ל וע"ש בח"מ וב"ש דאם יצא הא' בלא חוש נוסם הוא חייב בקנס והב' פטור. ואם אין דרים בעיר א' אמריכן מסדכין בנותיהם דעתן שיהו במקומן אפי' היה הבעל מח"ש אח"כ התנו בפי' כן ע"ש:

המתבאר מהאמור דחייב הבעל להתנות מתחי' ואי לא התני א"י להוליאה לכונסה במ"ש ואם מעכב חייב בקנס. ואי ליכא אלא הבחנה ביניהם אם יש פרים שהתנה הדין עמו. ואי ליכא אלא ע"ח והוא חינה מודה אז תשבע להכחיש הבעל. וב"ד לא התני הבעל ויש חייב בשטר ע"ד ח"ם ז"ל בסתמא א"י להוליאה לכונסה במ"ש ואם מעכב חייב בקנס אם שהוא מעיר אחרת וכ"ל. ובפרט דשם לו קרוב לע"ם שהוא דר בעיר הזאת ושוכך בסתמא דודאי דאדעתא ליבשא ולדור בבאן שוכך ותחייב דהו"ל כאחד מבני העיר ממש. ומכ"ם וק"ו בנ"ל דהפת ואביה ואחה לא עשו אי' כ"ח שנילו דעתם והתנו מתחי' אלא יוליא הבת מעיר הזאת בלל כמו בבן העיד התא"ת השדכן יע"ו וגם העד הב' נזבר מזה התנאי לך מסופק הוא אם שמע הבעל בבך דבודאי הנמור דהדין הוא עם הבת וחייב הבחור בקנס אם עדין הוא מסרב. ועם שהתנאי הנז' לא בא מפורש בקנין ובשטר מ"מ מלבד דבפי החמור החיוב של התנאי הוא מוטל על הבעל להתנות שיוכל להוליאה ואי לא התני ליהו דחפסיד להפציה וכנ"ל. עוד בא המבואר בדברי הפוסק' הנ"ל דהתנאי כזה אפי' בפי העדיים לבד בלתי קנין וכתיבה סני ומהני וכנ"ל. ועיין במרן הב"י ז"ל סו"ם ע"ה הביא בשם תה"ד בפו"ב סי' רל"ח באשה שמסרה מודעת שלא מחלה על זכותה שלא יוליא חותה הבעל ממקום לבנה שנשאת שם פעיטת דמהני דאפי' גלוי דעת בעלמא הוי מועיל ואי"ב לוקך ריהיה ע"כ. הרי דבגילוי דעת לחוד מהני דלא תחבר את זכותה ועיין במוהריט"ן ז"ל סי' רל"ב. דמזה לחוד דן במכ"ם בנ"ד דזכותה הוא ליבשא בעיר מולדתה אלא הו"ח וקרובותיה והתנו מתחי' בפי' עם שלומו של המשדך שיעש השי' כ"ח ע"מ כן שלא תלא הבת מעיר הזאת והשליח עשה שליחותו ואח"ל למשדך ושוב עשה השי' והחיובים לדעתא דהכי דפשיטא דחייב הוא בקנס ולית דין לדיך בוסם והוא ברור:

ועיין במוהריט"ן ז"ל ח"ח סי' מ"ז דכתב גם דלדעת קלת המפר' ז"ל שבל שהחתן מעיר אי ובא לשאת בעיר אחרת ע"ד ללבת לעירו נשאה זה בשלא בא לעיר הזאת אלא לדעת נישואין בלבד. אבל זה שבמעון אביו הלך שם לעסקיו עם ביתו וביניו ודר שם בתי שניש ואח"כ הניח שם את בניו ת"ל בתן שע"ד לחזור לעירו נשאה ואעפ"י שיתאחר שלעולם היה בדעתו של חזור דברים שבלב הם ונם כי אחרו להם שם הימים ע"כ. דמדבריו אלו למדין לנ"ד נ"כ שעיקר ביאתו היא היתה

לעסקיו

לעסקיו וגם לבניו ואמו כלו לעסק ודרו חיזה שנים והס חוזרו לעירם והוא נשאר כאן ודר כמה שנים והוא עוסק בסחורה חי"ל שע"ד לחזור לעירו מיד מאחר שהוא עוסק בעסק מ"מ ואחר כמה ימים ושנים הוא שמיד. ואפי' שיאמר שלעולם הוא בדעתו לחזור דכרים שבלב הס והו"ל להחמות בפי' בתחי' שהוא רוצה לחזור לעירו וכל כמה דלא אתני לאו כ"כ. ומכ"ם וק"ו בכ"ד שהס התנו עמו ע"י שלוחו בפי' דאדעתא דהכי דוקא הס עושים הפי' דודאי הגמור דהדין עמהס ואס עודנו מסרב חייב בקנס. ועיין מו"ס בסי' קל"ח שכתב שם דהא דתנן הכל מעלין ה"מ לאחר גישואין אבל קודם גישואין לאו כ"כ וכו'. ומ"ם שם וז"ל דעל מה שכת בשאלה שאבי הכלה תומר שתנאי היה ביניהס שיעלה לח"י תמרי נותם הס שכל שבת לאדם תנאי מה שלא הוזכר בשטר אין שומעין לו וע"כ לא נאלקו גבי תנאי היו דברינו לא בשבת"י יוצא ממ"ש אלא בעדים או אפי' ע"י מהס מטעמת דאמרי' התס בפ"ב דכתובות הני למיעקר סהדותייהו קאתו. אבל בעל הדבר כל שהשטר מקויים לאו כ"כ למיעקר סהדותייהו דסהדי ע"כ. לא תברת גל"ד כאשר ירחה המעיין ויפשוט בלבך דדוקא שם בנדונו אבי הכלה הוא שטוען דבר אדם שתנאי היה שיעלה לח"י עו"א כל שבת לאדם תנאי מה שלא הוזכר בשטר אין שומעין לו כיון דתנאי כזה עליה דידיה רמי להחמות וכיון שלא הוזכר בשטר אין שומעין לו. משא"כ בג"ד דכבר כתבנו דעיקר חיוב התנאי רמי על הבעל להחמות מתחי' שהוא רוצה לחזור לעירו ושיכניסוהו שם. וכל כמה דלא התנה לריך לכוונה במקום שדרה שם אבל אביו ואמה וקרובותיה. ואפי' התנה כל שבת לאדם תנאי מה שלא הוזכר בשטר אין שומעין לו. ברס הכא דלא רמיא עלייהו להחמות דסחמת כל המשדך אדעתא ליגשא במקום הבא הוא משדך ואפי' היה הוא מ"ח וכנ"ל בודאי דאין לוכך שיהא בקנין ושטר. ובגילוי דעת לבד שני ומהני מאחר דאפי' בלא גילוי דעת הדין כן וכ"ם היכא דהתנה כנ"ד שהתנו בתחי' בפי' אם שלוחו דאין משדכין אלא בתנאי כן שלא יוליכה מעירה בלי והלך הבלית והניד לו כזה התנאי וכמו שכן העיד שליח המשדך וגם העד הב' הוא מסופק אם שמע הכתוב כזה ודאי הס זכאים בדיכס אף שלא הוזכר התנאי

זה בקנין ושטר וזה ברור:

ויש להבית רחיה לחייב הכתוב אף שלא נעשה תנאי הפועלים דכל תנאי ממון שהתנה עליו בתחילתו בשעת מעשה התנאי קיים בלא קנין וכו' ע"ש. והכי"ד מכן בב"י ז"ל בלי שום חולק ומהריק"ו שורש קל"ד הלכה למעשה ע"ש. דמזה ילמד דן לנ"ד במ"ם ועיין בס' תשובות הפסגה סי' י"ב ד' פ"ד ע"ד מ"ם בזה יעוש"ב. גם עיין בס' מע"ם סי' ע"א הגב"י אות כ' דהביא בשם סמ"ו ז"ל דכתב וז"ל מדברי הרא"ם הביאו הטור ה"ס סי' ע"ה נלמד דאם התנה לזה עם המלוה שלא יהיה לו לחמות ואח"כ בשעת הקנין הקנה לו שתמת והוא במקום שמסתמת כותבין לחמות שהדין עם הלוה ואין למלוה לחמות ע"כ. דמזה רחיה במ"ם לנ"ד דאף שבקנין לא הוזכר התנאי מאחר שקודם החנו כזה עמו פ"י שלוחו התנאי קיים. עוד עיין במורם ז"ל חו"מ סי' ר"ז ס"א דכתב וז"ל וכן אם התנו התנאי ואח"כ כתבו בשטר סתם ודאי על תנאי הראשון כתבוהו ע"כ. ועיין נ"כ לה' מ"ת ז"ל בא"ע סי' ח' שכתב דאם התנה בתחי' המעשה ת"נ בכה"נ הוא דס"ל להרא"ם ז"ל דלא נגרע וכותא דידיה דמאי דיהיב בתמת דאימור דסמך נפשיה במוכה בכל כחו אתנאה קמת אשר עשה וכו'. וכ"כ בח"כ ד' קמ"ז ע"א יעוש"ב דס"ל דכל שהתנה ת"נ

מתחי' אע"נ דלא הוזכר התנאי הלז אח"כ בעת דיהיב כתמת אמרי' אתנאה קמת סמך וכ"נ בנ"ד וכ"ם הוא דאע"נ דלא הוזכר תנאם בקנין ושטר אמרי' אתנאה קמת סמכו שאינם עושים הפי' כ"א עפי"ז שלא הנאת מהשיר כלל וודאי דאם לא ירלה הכאור לקיים תנאי זה שהוא חייב בקנס:

ודין עתה נד"מ ס' פני יצחק ח"ו ושם בתשו' ח"ע סי' כ' בהסכמת ר' יהושלים תובב"א שהוכיח שם בד' ג' הביאו בשם ההשב"ן ח"ד סי' ק"ל בא' שהוציא קול בעיר שהוא עשיר ועי"ז קידם אשה בעד ת' ואח"ז נודע שהוא עני המוחרת בלא גט ממת דהשתא אותה. וכתבו דה"נ בנ"ד דהשתא אותה שרוצה לגרש אשתו הא' דהוו קי' עשות וכו' אלא דאשכחן בתשו' החת"ם ה"ח סי' פ"ב והוב"ד בס' פת"ם ה"ע סי' ח"ל סנ"ד בהגיה דע"מ שאני עשיר ונמלא עני דכתב להדייה דלא מפני שהנו מדמין נעשה מעשה וכו' ע"ש. מ"מ בנ"ד גם החת"ם יודה דאפי' ספק"י ליכא שהנו הקי' אחר שנ"ד עתה שרוצה לגרש הא' ופיתה אותה בזה כדי שתתקדש לו והיא גם היא קיבלה בכף קי' אדעתא דהכי דכל כי הא הגם שלא התנה לה כן בשעת הקי' אמרי' אם נתקיים התנאי דהיינו הגילוי דעתא מקו' ואם לאו אינה מקו' דנ"ד כ"ד מהני ואית לן למימר דאדעתא דהכי נתרלית בקי' אם יגרש הא' הא לא"ה לא ניחוו קי' ותהיה מותרת בלא גט ככל היכא דאינה מוכחא ואומד"ד וכו' הגם דלא התנה כן בשעת הקי' גילוי מילתא בה"ג דלא נתרלית משע"ר כ"א בזאת הא ודאי ל"א בזה אינה מותרת בכ"ד עיח"ל וכ"ע ממ"ם החת"ם שם סי' פ"ה וכו' ע"ש. ודון מינה ואוקי כאתרין במכ"ם שהרי התם אפי' בקי' דים בהם מוכרת ת"ל כ"כ דבאומדנא שנעשה מקודם שני ומהני לבטל הקי'. מכ"ם וק"ו בנ"ד שעשו ת"נ ומפורש ע"י השליח ת"ח השדכן מקודם כ"ד דאינם עושים הפי' כ"א בתנאי זה וסבר וקבל יאדעתא דהכי הוא שעשו הפי' והחיובים אח"כ הגם דלא מוכר התנאי בקנין הפי' אין דבר חוזן דודאי אדעתא דתנאי הקדום הוא שנתרלו אח הדבר ועשו הפי'. ומה שעכשיו הוא מכחים ואומר שלא פי"ל ידיעה כזה היו נאמן כנגד העדים. והגם דניחא דליכא כ"א ע"א מאחר דהעד הב' הוא מסופק אם שמע הכאור כשדברו כזה עכ"ז היו נאמן כנגד העד הא' כ"א בשטרות. ובלא"ה בבר כתבנו לעיל דהתנאי הוא מועל עליו להחמות שיוכל להוליכה וכו' וכל דלא אתני הוא מחוייב בקנס:

ועם הלכאורה הרשב"ן ז"ל בח"א סי' ל"ז נרחין דבריו דהס נגד דברי הריב"ם ז"ל וכ"ל דגם לענין הגישואין יכול לכופה ליעשה בעירו. ומבן ז"ל בב"י הביא דברי שניהם שם בסי' ע"ה ועיין בח"מ סקנ"ו ובב"ם סקי"ב. עיניך הרוחות בדברי מרן החבי"ב ז"ל בם' דיעה דמיי לחוץ ד' פ"ד דהתרוץ שם בדברי הרשב"ן ז"ל ובמחי' הק' ע"ד דהיינו כתב דמדנאתן בעיקר הגשואין נאמן בחירוסין דשנת ושנת והניח בל"ע. ושוב הק' ג"כ על מרן ז"ל דכתב בב"י תשו' הריב"ם וסמי"ל כתב תשו' הרשב"ן ולא את לבו לפתירת שתי התשו'. ושיש וז"ל שלא הרשב"ן דפליג על הריב"ם ל"פ עליה במ"ם שחירוסין חוץ כגישואין ובעודה תרוסה ת"י להוליכה שהרי הרשב"ן ל"ט דיכול להוליכה לגישואין למקומו מפני שהוא נאמן לומר שהתנאי כך היה. ואם תיתא דס"ל דתרוסה כגשואה וכי היכי דבגשואה יכול להוליכה למקומו אף בתרוסה כן למה הולרך לומר שהוא נאמן שכך היה התנאי לימא שאפי' לא היה שם תנאי היה יכול להוליכה על הסתם אפי' בלא תנאי כמ"ם בעניו הדירה. ת"ו משמע דס"ל ז"ל דבעודה תרוסה ת"י להוליכה אלא

מעשה שלמען מכח התנאי ואף מוהר"מ מרוטנבורק ז"ל
ל"פ להריב"ש ז"ל וכו' עש"ב:

ועם כי יש לעמוד ע"ד תחה"ר דמסיום דברי הרשב"ן
תירנו נר' כן אלא דפליג להריב"ש כיוצ"ם וכמו
שכ"ר תח"ב לה' כ"מ ז"ל בד' רמ"ח שכ"כ ט"ם. וכנראה
דמרן התב"ב ז"ל לא רחה תשו' הרשב"ן ז"ל בשורשם
כ"א בדברים שהובאו בב"י אלא מזכרו שם סיום דברי
הרשב"ן ולכן רצה לקרב הדעות אלא לאפוקי בפלוגתא
עב"ם אף דנימא דהוא פליג להריב"ש מאחר דכל הפוס'
קיימי כש' הריב"ש דשעורה תרוסה ת"י להוליאה. ומה
שם להרשב"א ז"ל במיוחסות כן ס"ל בפי' ובודאי י"ל
דאילו היה רואה הרשב"ן לדברי הרשב"א לא היה כותב
כן ותמיה דבזמנו לא נדפסו עדיין. לכן יש ללכת בש'
הריב"ש ז"ל. ועיין טו"ם כש' ד"ד בד' פ"ע דכ' דהרמב"ם
ומת"ג ז"ל מדקדוק לשונם נר' דס"ל הם ג"כ כהריב"ש
ז"ל והתירך בזה ע"ש. דלפי"ד יוצא דגם מרן ז"ל בש"ע
דקדק ליתא דהרמב"ם גם הוא כן ס"ל כהריב"ש ז"ל.
ועיין בתשו' מוהרמ"ע ז"ל בסי' פ"ו דכתב וז"ל דבישית
ענין הטוען שלא הי"ל לרב ליחד מקום התשה אל הישוחין
אחרי שהרשב"א הוכ"ד בב"י והה"ע סי' ע"ה פסק בהיפך
וכן מעש"ר אל מוהר"מ כ"כ בהגי' מימו' דה' תיסות
סי' כ"ת. וע"ז הסיב כי רבו המוקיים על מוהר"ם כתו
שהעיד על עלמו בתשו' הנ' ומילתא דפשיטא היא בתשו'
להרמב"ן סי' רפ"ת ולהריב"ש סי' קע"ז כי המקדם תשה
פחם במקומה ת"י להוליאה משם עד אחרי הישוחין. וגם
הרשב"ץ בתשו' שזכרנו לא דבר אלא במקדם פחם אבל
בב"ד יש תנאי מפורש ע"ז מהודאת בע"ד שידור זמן
מם אחר הישוחין ב"כ בביח חמיו וליכא מ"ד דבכה"ג
יוליאנה ממקומה בשעת הישוחין וכו' ע"ש. הרי דהרב
ז"ל לא חשש לש' הרשב"ץ מקמי הש' הרמב"ן והריב"ש ז"ל
דמזה תבי לאדון לדיון דרחו רחיצו דכל הפוס' ז"ל
שאחריהם קיימי בסברתייהו כמו שהבאתי לעיל דוודאי דכן
רחוי להורות. ובפרט לב"ד דהיה תנאי מפורש מקודם
פ"י השלית אלא להוליאה ממקומה דבכה"ג פשיטא דליכא
מ"ד שיוכל להוליאה ואפי' שהיה התנאי בלא קנין ושטר
מועיל וכמש"ל וכמו שכן מפורש ב"ב בדברי הרמ"ע ז"ל
דאם יש תנאי מפורש ע"ז מהודאת בע"ד ליכא מ"ד וכו'
דפשטן של דבריס מורים דבתנאי דבריס בעלמא ביניהם
בלא עדים וקנין ושטר סגי. וכ"ש בב"ד שהיה התנאי ע"י
השלית העד וכנ"ל ונם הרשב"ן ז"ל דיפה כח הבעל
לישותן מבואר בדבריו דאם היה תנאי ביניהם תחי'
אפי' בדבריס בלא עדים וקנין חזלינן בתריה. דכתב שם
בסוף התשו' דמסתמא הדין נותן לכופה השתא דליכא
טענה וכפירה ביניהם הבעל מהימן ואפי' מיד שבועה
ליכא עליה אל"כ מטעון כזה טענה המתקבלת בב"ד
ומומרת בבריא שכך היה התנאי ביניהם דהשתא הוי הדין
עמה ע"כ:

ועוד תמיהת דבלאו הכי בנוונא דב"ד דליכא מיוב נו"כ
ע"ד מ"ם ז"ל בשטר ותינו פשוט ממנו כ"ש בקיומו
התנאים הכתובים בו. הנם דנימא דליכא פלוגתא בעיקר
הישוחין בין הרשב"ן והריב"ש ז"ל אי יכול לכופה לעלות
עמו לעירו ולישתח שם או לא. מ"מ מאחר שהמיוב
הכתוב בשטר הוי ודאי ופיטור מהמיוב ההוא תחי' וכח
מבחון בספק פלוגתא אין הספק פלוגתא שהוא מבחון
מוליא מידי ודאי המיוב הכתוב בשטר ומיב הוא בקנם.
וכמו שכ"כ להמ"ת ז"ל בד' רמ"ב ע"ג בדין מי שחיוב
רוצה לעלות עמו להבית פלוגתא בזה שם מפסדת כתובתה
ע"ז וכתב דאפי' לא תפסה מ"מ כיון שהכתובה שמיב
לה הוא ודאי והפסד הכתובה הוא ספק אין ספק מוליא
מידי ודאי וזה מקלוט גדול ונרוך לפנים עכ"ל. ולע"ד

כדמוכח דאיכא לזה מתשו' הרשב"א ז"ל בח"ב תשו' הנרם
סי' רכ"ט וכח"ת סי' תתפ"ב. ועיין מזה בחורף בש' ת"ת
ח"מ סי' פ"ח וכש' משכה"ר מער' תי"ו חות יו"ד. גם
עיין שם במער סיון חות כ"ה דכתב וז"ל ואתה דע לך
דבעיקר טענת קי"ל פלגן בהדייהו רבנן גו"ן תיכח מ"ה
בבנון ב"ד דהתל' יודעת שתכשיטין הללו הן של תמיה
היו בודאי אלא שבועה שתתם בתחנה לבעו ובזה בקם
ובין דשל בעלה הם נובה מהם כתו' ואיכא מ"ד דנאמנת
בהבי מאחר שהיא תפוסה. ובכנגד סברת זו ס"ל דלא
וזה הבן בתמיה זו ת"ב הו"ל כריא בחיובא דקבסיתי דאב
ניתנו ום' בפרעון דהיינו שמא הלכתא כמ"ד וכה הבן
הו"ל ס' בפרעון כחומה שאמרו מנה הלויתני וא"י אם
פרעתיך דקי"ל היב לבעל עיין סי' ע"ה דלאו כ"ק
שאחאר משאבר טעמיה דהאי מ"ד וחיב לבעל ועיין
בבנה"ג סי' כ"ה בכללי הקי"ל הו"ב דעל הרוב מה שדעתו
עובה לבם האומרים דלא תשיבא טענת הקי"ל אלא טענת
שמא עב"ד. דמדברי נ"ב לחו למידין לנ"ד דמאחר דקתיוב
הבתוב בשטר הוי בריא בחיובא ומה שרוצה לפטור עלמו
הוא בטענת קי"ל כמ"ד דיוכל לבופה ליבעה בשיר לאחרת
הוי טענת שמא ס' בפרעון והוי בהחיא מנה הלויתני
וא"י אם פרעתיך דקי"ל דמיב לבעל. ועיין טו"ם בתשו'
קו"ף חות ל"ח ול"ב וכש' זכריהו לחיים ח"ב תת"ם
תשו' קו"ם בדין קי"ל חות ח'. ולע"ד דבנוונא דנ"ד
דכתוב בפי' בשטר התיוב דאין לו פיטור ממנו כ"א בקיומו
התנאים הכתובים בו יש עדיפות בזה יותר לחיב. והנם
דהנ"מ ז"ל בתב שם בסוף דבריו וצריך לפנים הבח
בנ"ד ס"ל בפשיטות לחיב כמו שילאה הרוחה והוא
פשוט וברור. ואין בדין לאחרי לחוחינו את כל האמור
ומדובר לעיל בתשובו מעשה ב"ד לחיב את הבתור בתיוב
הקנם הכתוב בשטר אם ממאן ומשרב עדיין שלא יסא
חותה בעירה ומסרנו את המעב"ד ביד הבח שבשנדו.
ומה שמח"כ יראו עוברים ע"ז לומר על מה היתה סמך
שלנו לחייבו בקנם בבר ביארנו בלר סיעב בדברינו
בניתנים למשלה והול"מ ועוי"מ וימ"ן. לשוני ע"ב ס"ט:

סי' ו'

מי שבידך יתומה בת לחיו ובקנם ערב קבלן בעדה שאם
תתארש הוא יפרע לך פ' בתורת קנס בקנין ובקופן
דליכא לאסכתא כמו שנתבאר בחו"ע סי' ן' ובח"מ סי'
ר"ז ולעת עתה מילתה הבח לענין להמשודך אם מחוייב
דודה בהקנס:

ואין ותומר דעל דב"ז רחה רחיצי בש' משבנות
הרועים מער' עין חות ל"ח דבתב והביא תשו'
הרשב"א מ"ח סי' תלף ן' בשי שנשאל מפן שמחבירו לזמן
ואם לא יחזירנו בזמנו יהחייב בסך פ' והעמיד ערב ע"ז
ולא החזירו דפסק דנשואל פטור מדין אסמכתא והערב
חייב ע"ש. הרי דהערב חייב אע"נ דהשואל פטור ח"ב
ה"ה בנ"ד מאחר דחייב עלמו בק"ם ואם נם דמורם ז"ל
סי' קכ"ט ס"ח בעתיק זה והשמיט שהיה בקנין. ואפשר
דס"ל למורם דהוי בערב בשעת מת"ח דבלא קנין נמי
משתעבד ואע"נ דהוייא אסמכתא ליח לן בה. ודעת
הרשב"א נר' דהכח השואל החזיר את החפץ ולא קם גביה
ולא מידי וכו' והערב חייב וכו' והח ודאי לא אסכתא
לה לחיובא אלא בשקנו מידו דליקניה מפלא מהשתא וכו'
משא"כ בשאר ערב דהלוחה דמלוה ברשות לוה קיימא
וכו' נם עלה בדעתי לתוקומי מילתא דהרשב"א ז"ל וכו'
ומ"ח ליישב מעיק ודחק וכו' ול"ע ומ"ם עוד הרשב"א
ז"ל חעפ"י שאין בפרעון מן הערב תחילה ה"ד בדאיכא

תיובתא על כ' וכו' הק' הרב"ת מהא דלתמרי' בבכירות גבי שני יוסף כ"ם וכו' לתמא דסיכא דליכא תיוב על הלוה צרב גמי מיפטר ע"ם ותירן הוא ז"ל לזה דהתם ודאי לחד יב"ם הלוה ותייב לשלם חלת דלא מלי מבע מלוה משום דכל ח' מלי דחי ליה והמפ"ה וכיון דלא מלי חבע ליה ללוה משום הלי ריעותא לערב דידיה נמי לא מלי חבע דכלה"ג קרינן ביה לין נפרעין מן הערב תחילה. תכל בגדון הרשב"ח כיון דמעיקרא לא חל חיוב על השולח משום דהסמכתא היא ח"כ ערב מחתייב מלד קבייתו כמפן שנשל קנין להקנותו בחותן הדמים שקבל השולח תם לא יחזיר החפן לזמן. וזהו כונה הסמ"ע שם ותם הקל"ר לחין וע"ע כסי' ק"ל סקי"ב שנרחין דכריו לפוס מלי דכתיבנא וע"ע להסמ"ע בסי' קכ"ו סק"ה ע"ם ועיין כם' לחכת דוד שכיית נוף התשובה מס' הבחים ע"ם בפ' י"ב ועיין בקול' טוב עין דל"ה ע"ם עכ"ד המשפה"ר ז"ל:

ובימי תרפי מקדמוני תנכי הדל ליתתי על תירון הרב בזה"ל עיין בם' מש"ל בפ' כ"ה מה' מלו"ל הלכה ג' ע"ם ע"ב. והנה בעזה תזרתי על התקרת בדב"ק ותם לתי ע"ד שהרי בענין הטידו הרשב"ח ז"ל בעלמו פסק היפך שבח"ת סי' תשע"ח כתב וז"ל ליחובן שיך תם בת בתו לן' שמעון ותייב שלמו לתת לו דבר ידוע ובקנם ונשבע להשלים תנלו לומן פ' ולאח"ז עתד ושילכה ושמן כי בת בתו תיבה ריבה בבן שמעון. והשיב שהדין עמו לפי זה תנום גמור תם לא רלתה הבת להנשא לן' שמעון ותאי הו"ל למיעבד ותין לך תונס גדול מזה. ולפי' תלתר שהיה יכול לפייסה בממות ליתן ולפי' התנה שתם תסרב שיפייסנה וכדלתמרי' בניטין לתנו תרקבץ דדינרי בתי למיתן לה. ולל תשיבני שהיה כן מתתי להתנות שתם תסרב הבת שיהיה פטור חלת היא דחונסת חלת שביה הוא דכל הבנות מתרלות למי שירלה התב לו הקרובים ולפי' שביה לו לת שביה כמת לו מולה ליה להתנויי ויש טענת תונס. ומיהו תין דבריהו חלת בתי שהוה כן ודאי ולא במסרב וגורס התונס והכל יודע תם לעקל תם לעקלקלות עכ"ד. ובמ"ג סי' רי"ת מזרה ובשניה כתורך מזה. ומרן הב"י ז"ל הביי"ד בתתה"ע סי' ן' ע"ם. ומוהרשד"ם ז"ל בתתה"ע סי' כ"ו נשתל כעין זה ופטר תותו מהקנם וכמוך שלמו ג"כ ע"ד הרשב"ח סי' תשע"ח ולפי' שכבר כיתר זה המשרך ובכ"ז נתחייב רתובן מ"מ כל זה מעניו למתתא וכו' תבל מתמת השבועה נכ' בעיני שחייב רתובן לשלם להמשרך תו לפייסו עכ"פ כי רבו המחמירים קמאי ובתרתי דשברי שלפי' בדיעבד תם התירו לת הותר ות"ל כל שהתירו לרתובן שלת תדעת המשרך לת הוי התרה זת"ד ע"ם. ותלת ועיר"ת לת ידעתי לית מוהרשד"ם ז"ל תייבו לרתובן מכת השבועה לשלם לו לפיים מתתר דגם בגדון הרשב"ח ז"ל תיכת שבועה בדבר ובכ"ז פטר תותו לפי שהוא תנום וגר' דלפי' מלד השבועה פטר תצ"ג דלת נתבתר זה בפירוש ס"ה כמבואר. ויגיד עליו ריעו במה שחזרה ונשנית תותה התסו' בת"ג סי' רי"ת בתורך ושם כתב בפי' זה וז"ל ועל השבועה ג"כ פטור תם הוא תנום שהתונם פועל גם תת השבועה וזה פשיט ת"ל לכתוב לכם רתיה לרוב פסיקותו וכו' ע"ם. ותיך הוא ז"ל תייבו מלד השבועה ולת תשם מטעם זה שהוא תנום והתונם פועלו גם משבועה ובדברי הרשב"ח שהביא הוא בתוב בה נ"כ שבועה ופטרו מטעם תנום. תעפ"י שבעלמת דעת הרשב"ח ז"ל בנשבע לתועלת תבירו וקיבל הנשבע טובת הנאה מהמשביע דתפי' בדיעבד תם התירו לו לייט מותר וכמ"ש מוהרשד"ם שם בשמו לענין השבועה מ"ת שתני הכת דהוא התום ופטור. ותם בתנו לומר דבענין השבועה דתמיר ליה הרשב"ח ז"ל דתנום הוא מוהרשד"ם ז"ל פלינ עליו מדתיות המוכיחות דלת תשיב תנום לגבי השבועה:

שו"ך תת"כ להמשפ"ן ח"ת סי' ת' בד' ה' ע"כ דהביא לדברי הרשב"ח דסי' תשע"ת ופטר נ"כ בנתונו לרתובן מהמיוב וכתב דהנס דמוהרשד"ם בסי' כ"ו תייב רתובן בקנם מתמת השבועה וכו' הוא לפי שפירש לו נפתלי תם יחזור בו שמעון לו בתו ונתחייב רתובן בפי' תם לת תהרלה בת שמעון לו שמעון. מש"כ הכת שלת פי' בפי' רק בפשט כמו נדון של הרשב"ח ז"ל ע"כ. דעתו ז"ל לתלק מנדון הרשב"ח ז"ל לנדון מוהרשד"ם תתר בפי' בפירוש לזה תייבו מכת השבועה וכנ"ל. ותנכי העבד לע"ד קשה לומר כן שהרי במוהרשד"ם שם כתב לענין הקנם דתף שביתר זה המשרך ובע"ז נתחייב מ"מ וכו' ותילו לחיוב מתמת השבועה לת כתב שתייב מתמת שפי' בפירוש תלת מטעם תתר ביטו"ם:

וראיתי שם בד' י"ת בתשו' מוהרח"ם ז"ל על דבריו דכתב וז"ל וירלה במח"כ דליכא לתקנויי דש"כ לתלי תייבו הרב מכת השבועה הת מטע"ז ים לפוטרו מהשבועה דיכו"ל תנום תני כי תשבתי וכו' וכנון הסיל הרשב"ח דפטרו תף מהשבועה. תלת דודאי לת דמיל הת להסיל הרשב"ח וירלה דליכא רלים מפס כלל דהתם לת נתחייב לשלם תם תמזור הפשה תלת לתת לו סך מעות בניטולים ואיכו כ"ז שסיל תרלה ותם לת רלתה תנום ופטור תבל בתותו גדון של הרב שנתחייב סך מה תם לת תרלה היל לו תביה ודאי שכל שחזרה בה נשלר בחיובו. וכבר הרגיש בזה הרב ז"ל תלת שכתב לבסוף דטעמת השיבוץ היל מפני שמתביים תבירו והכל טעם הביום ליכל כי רתובן לת בייש לנפתלי ע"כ. וע' בם' כפו"ע סי' ס"ט:

ובדף י"ו ע"ב הביא ע"ז התפ"ן ז"ל וז"ל ירלה לע"ד דבשתלה של הרשב"ח כתב שנתחייב בקנם וירלה שהיה הקנם בטוגל בין על מליתות השיוך בין על היוב הגתיבה שנתחייב דמ"ל לפלוגי ולומר דלת היה הקנם רק על היוב הגתיבה שנתחייב לתת לה ולת על בישול השיוך דפשטן של דברים דתכוונת מילתת קתי ופטרו הרשב"ח ז"ל מטעם דהוי תנום תכן לת דבר בענין השבועה שלת היה חייב בקנם מתמת השבועה וכתפ"ל מתוך מ"ם הריב"ם מש"ל בגדון של מוהרשד"ם שהשבועה מפורשת בחיוב הקנם וכתבתי דטעם מנהג ופטם בייט ליכל כמ"ם שם מוהרשד"ם וכו' וע"ש בתמוך ד' מ"ם בזה. ובד' כ"ת בתשו' מוהרי"ת ז"ל כתב על מה שהלה לנדד התפ"ן לומר דתביא נדר טעות וכו' וכמ"ם הרשב"ח דתפי' פי' שתם התלן יפייסנה לתו כלום וכו' ובמ"ד הו"ל כמי שהתנה בפי'. וע"ם בתשובת התפ"ן בד' כ"ו ע"ד מה שהביא בזה יעוש"ב:

ועינא דשפיר מי בדברי הרבנים ז"ל הניתנים למטלה יוכיח במיפור דלת רלו עיניהם השו' הרשב"ח שבת"ג סי' רי"ת דשם מבואר בדבריו דהקנם היה לקיום השידוכין והשבועה היל לקיום השלוחים שב"ש שם רתובן שיך בת בתו לבת שמעון ירתובן ושמעון תייבו לת עלמת בשטרי פסיקתת לתת זה לבת בתו כו"ש ושמעון לתת לבנו כו"ש. ושוד תייבו עלמת וע"ז לקיים השידוכין בקנם ידוע וקנו מהם בקנין בסך ידוע ולהיות תלו שטרי חוב ביד שלים עד זמן הניסואין במוקח המוקח. ושוד נשבעו

שניהם

שניהם ז"ל להשלים התנאים וכו' ע"ש. הרי לך דשם מבואר בפי' בדבריו דהקנס היה לקיום השידוכין וגם השבו' היה לקיום כל התנאים. ואילו היו רואים דברי הרשב"ח ז"ל לא היה מהנזכר למ"ש שם ז"ל:

ואנכי הרואה שדברי הרשב"ח ז"ל הנ"ל בעלמו נ"כ מה' לחכני מילואים בעל המחבר ס' קטו"ח כתי' על חא"ע בסי' ן' שהביא שם בתחילה דברי הב"ח ז"ל דכתב בשם הגו' שא"י דהיכא דהחתם פטור מהקנס נם הערב פטור לגבי אם מתחייב בשבועה חייב מחמת השבועה ואינו יכול לפטור מחמת חונם מיהו הערב פטור וכו' ואם כתב קנס ואח"כ נכתב בהרס ובשבועה אזי השבועה קלי על הקנס. וה' לחכמ"י ז"ל שם הביא"ד הש"ך ז"ל וכתב דמבואר בדברי דהיכא דהקנס נכתב אחר השבועה נדי דהכאור חייב לקיים שבועתו ואונס ממון אינו פוטר מחיוב שבועתו לגבי ממון פטור והערבות לא נעשה אלא ע"ז ומילה פטורים הערבים לגבי חס השבו' קלי על הקנס וחייב הכאור ליתן הקנס בחיוב שבועתו ל"ב נם הערב חייב לשלם בשרו זהו התמצאר מדברי הש"ך והב"ש. והוא ז"ל נחלק ע"ז וכתב לחנס נר' דהיכא דליכא חיוב ממון משום דאונס ממון פיטרו ואינו מחוייב הכאור בקנס אלא מחמת השבועה שנשבע וכתב על הקנס לאן בזה חיוב על הערבים וכו' דליכא מורת ערבות אלא היכא שאלוה חייב ממש. אבל היכא שאין הלוה חייב אלוס אלא שנתחייב לקיים השבו' ושבו' לקרקפתא דנברי מונח ואלא על הערבים וכו' ווה ברור לע"ד. מיהו לולא המכתפינא הייתי אומר דאפי' היכא דהשבועה לא קלי על הקנס אלא לקיים התנאים מ"מ כיון דמחוייב לקיים התנאים מלד השבו' ממילא נתחייב בחיובו חיוב ממון ליאבר נתחייב ואין האונס פוטרו וכו' וכל שנשבע אדרבה בדעתו היה אפי' שיהיה אונס ממון להתחייב ה"ב אדעתא דהכי נתחייב אפי' שיהיה אונס ממון ויקלת ריהיה וכו' וה"ב כיון שנשבע הו"ל כמפרש שלא יהיה אונס ממון פוטרו אלא שדברי הפוס' לא משמע הכי עב"ד. ומלבד שדברי הרשב"ח הנ"ל נשלמו מהש"י וב"ש ז"ל דהכי מבואר בדבריו דגם אם השבועה היא על הקנס. והיא בזה בתחלונה פטור הערב. אלא שגם מהלבוש"י ז"ל נר' דנעלמה דאלי"ה היה מניח מדבריו ריהיה לחאי דאחלק עליהם. וגם למה שעלה בדעתו לומר וכו' היה מניח ריהיה מדבריו לחזור בו ושם מבואר בפי' היפך דגם שנשבעו ז"ע להשלים כל התנאים וכו'

עכ"ז פשוט מחיוב הממון והשבועה וכנו"ל:

עוד לחפלא ע"ד מוהרש"ך ז"ל בח"ח סי' ס' דאחלל בגדון דמוהרשד"ם ז"ל ויחייבו לרלונן בקנס מלד הדין הגמור וכ"ם שחייב מלד המנהג. וכתב דמה שנתן בשחלה בעשרת רלונן בעשרת לונס לחריכות לפחור בעשרה ואת הוא לבי הרבה ויגיעת בשר כי בלי ספק היה עשוי על הבל וריק כי מה בעשר לונס הוא לריכוב לזה כיון דמתחלה לדעתה דהכי הוא נתחייב כמו שבאר בשחלה ע"כ ע"ש. לוך לא וכר שר לדברי הרשב"ח ז"ל בלל דעשה עיקר מעשרת הלונס ופעור בתרתי מעש"ו מהמתון ומהשבועה. ואם נאמר דשלה בזכויו' לדברי הרשב"ח ז"ל ולדידיה ס"ל דיש לחלק בנוסחים דבגדונו מתחילה אדעתא דהכי הוא נתחייב לבן חייבו לשלם כל כי האי ה"ל להביא לדברי הרשב"ח ז"ל ובחלקו"ח יפית למו ולבאר בחר היטב השיבו שים בגדונות ולא לקבר במקום שאמרו להלריך:

והנה בלומדי בדרך העברה בעלמא שם בדברי המשפ"ן בתשו' מוהרי"ח ז"ל בד' י"ם ע"ב רלייתי בתוך דבריו דרלה לחייבו ליאודה מעשה ערב והביא דברי הרח"ם בתשו' בלל ל"ד הביא"ד השור ח"מ סי' שע"ו

ברחובן שסבר נער לעמסו ותמ"ל שמעון שילם כל מה שפסיד בהיות הנער בביתו וכו' דהסיב בזה דחוי"ל קנין ע"כ והתם מעשתי דהוי שכירות ובשכירות חוי"ל קנין מש"ה מחתייב בלא קנין. למנם בענין אחר אינו מחתייב בלא קנין אבל בקנין אבל בקנין מיהת מחתייב והיינו מעשה ערב וה"ב מחתייב יאודה וכו'. וגדולה מזו כתב הרשב"ח סי' אלף ון' הביאה הב"י ז"ל סי' קב"ט על רחובן שהשחיל תפן לשמעון וכו' שחשפ"י שחינו יכול לחבוע השוחל לפי שהיה לסמכתא מובע את הערב ועשתי ברירה היה דחזיל לעשמיה דס"ל דבערבות ליכא לסמכתא וגם הרח"ם חבו' בלל ס"ו סי' ט' הביא"ד השור סי' ב"ז על רחובן שהי"ל פרה וכו' והקשה עליו מוהרי"ק וכו' וח"ב נר' בהדיא דבערבות ליכא לסמכתא. ובא"ד כיון דקני רחובן מיאודה מעשה ערב נמר ומקנה אינו ליאודה דאנב דמקני נמר ומקני וכו' נמלא דבהא סלקינן ובהא נתחינן דלא נפיק כ"ד מידי ספיקא לי מסני הלי קנין בהסמכתא ולא מפקינן ממוקא ע"כ. ומ"ש בד' כ"ה ע"נ מה שהביב ע"ז המשפ"ן ז"ל דשאני התם שכתב בן הרח"ם דליכא תרי טעמי וכו' משא"כ בא"ד וכו' ודברי הרשב"ח סי' אלף ון' י"ם לומר דשאני התם דהני השוחל החפן התנה תנאים וכו' משא"כ בא"ד שהבחורה עלמה לא נתחייבה וכו' והסיק דפרה דחבו' הרח"ם וכו' י"ל דשאני התם דחתחת ערבותו שחשה וכו' לא בן בא"ד וכו' עש"ב:

גם מוהרש"ך ז"ל בח"ח סי' קל"ז הוב"ד בם' שערי רחשים לבמוהרי"ק ז"ל בחו"ד סי' ל' בד' ג' ע"ד ילא לחלק מנדון הרשב"ח ז"ל לנדונו דשאני נדון הרשב"ח דלא השחיל לו החפן כ"א על שתך תנאי של לוי שהתנה וכו' ע"ש. ורחיתי להמשכ"ל שם הביא דברי הב"ח ז"ל דעמ"ש הרשב"ח ז"ל דהא דאין נפרעין מן הערב תחילה ה"ד בדהיכא חיוב על שיהם וכו' הקשה עליו מהא דאמרו בבכורות נבי שני יב"ם וכו' ומי ליכא מידי דלדידיה לא מלי הנבע ולערב מלי תנבע וכו' ע"ש. והוא ז"ל תירן ליה דהתם ודאי הלוה לאחד מהם ויחייב הוא הלוה לשלם אלא דלא מלי תנבע ממנו דכל חד דחי ליה וכו' משא"כ בנדון דליכא חיובא של השוחל וכו' ע"ש. והנך רואה דנעלם מעי"ק דברי מוהרי"ח שהוב"ד שם המשפ"ן בר' י"ם הנ"ל ומה שהשיב עליו המשפ"ן ז"ל בד' כ"ה כנ"ל. וגם דברי חוהרש"ך הנ"ל נעלמו ממנו. וכעת נד"מ ס' מעה לחם לחוהרח"ש יל"ו לאה"ע וכסי' ז' בד' י"ב ע"ח הביא דברי הטור בסי' ר"י שכ"ד דין הפרה דפערו הרח"ם מושם דלא היה קנין בדבר ודברי הקלוה"ח מ"ש בסק"ד ליישב קושית מרן הב"י ז"ל דיחחייב מדין ערב בשעת הלוחה דל"ב קנין ותירן דשאני דשחיל הפרה כיון דרוב בהחות בשירות לא חשיב מזיק דשבור שחת חמלא בשירה והו"ל כמו חוסם דפעור אפי' במזיק ממש והביא דבריו ס' פחחי חבו' ח"מ סי' ר"ז סקב"ה ועיין ג"כ על ס' נחיבות משפט בחלק ביחורים סק"ח דילא לחרן בחו"ח דשייח היינו דפרה וכו' ושוב הביא"ד הנמק"י בפ' ג"פ על דברי ר"ם דחמר הלוה ואני ערב וכו' מ"ש על זה ומ"ש עליו ס' כחונת פסים ד' ל' בביחוריו על הנמק"י והוא יל"י החריך בזה שם ע"ש. נם ממנו היחה העלמ"ה דברי המשפ"ן הנ"ל ובפרט מה שיש המשפ"ן בכונת דברי קושית מוהרי"ק דשאני התם דחתחת ערבותו שחשה ומשמוד בעל הפרה בסיפתו וכו':

המתמצא מדבריהו הנו"ל דלעניו חיוב קנס של השידוכין הוא פעור מטעם חונס מ"ש הרשב"ח ז"ל והסכימו כזה הפוס' סחח' ז"ל מורה ז"ל בה"ה סי' ן' והמבי"ט ח"ח סי' כ"ה ומוהרשד"ם ה"ט סי' כ"ו פשוט ולא חייבו כ"ח מלד השבועה גם מוהרש"ך ז"ל בח"ד סי' ל"ז פשוט ובבר הפוס' ז"ל הק' ע"ד

דדברין סתרתי גיהו לדבריו שבת"ח סי' ס' ובהו לבלל יקוב ע"ג. גם הרדב"ז ז"ל בסי' שכ"ט פסיר מכח דברי הרשב"ץ ובכח דחפי' מה שנתן בכר ביד יחזיר הכל מטעם דחנום הוא וחדעתא דהכי לא נתחייב ועיין ג"כ בדברי המב"ם ח"מ חסו' מ"כ וע"ח ועיין ג"כ בחלקת מחוקק סי' ן' סקט"ו ומ"ש עליו הב"ח ופ"ת מ"ם שם בסקי"ת. בחופן-הדוב כלל הפום' המפורסמים פסרו מתוב שקנם ומהחימה על ה' מסכב"ר דנעלם מע"ק כ"ז דברי הרשב"ץ ז"ל והנמשכים אחריו דפשוט מהקנם מטעם דחנום והלך להכיח עוסת מרחוק מדברי הרשב"ץ דסי' חלף וך' לחייבו מטעם ערב והחריך בזה והוא נודע ומפורסם בקיחותו בדברי הפום' רחשונים ואח' ואיך

בכחן בהחי דינא נעלם מפי"ק כ"ז יהוח פלח:

גם רחיתי כם' זכות חכות בד' ט"ל ע"ד סי' ל"ח דכרים תמוהים דכתב שם בדחובן שפידך לחחותו הנדולה מדעתה וכלח קנין על קנם הפידוכין ושוב חזרו בהם. דהחח והחם פטורים הם מהקנם כיון שלח היה קנין בדבר וכו' וכ"ם בקנם הפידוכין שהוח בדרך חסמכתח דחח לחחותו לח יחחייב חלח בקנין. ומוד כיון שהיח נדולה ויכולה לעשות כרצונה הרי דבריו חינם מעלים ולח מורידין. חבל הבח כיון שהיח נדולה ומשו מדעתה ורצונה היח חייבת ואף בלח קנין דמי הבושת וכ"פ ס"ך בשו"מ סי' ר"ז סקכ"ד. עו"כ שם בליון חלי לבבה (ודעת רמ"ח שם דלריך קנין ועיין בהה"ט חה"ע סי' ן') ע"כ. ועיניך הרוחות דלח זכר כל הפום' הנ"ל שאפי' בקנין פמרו להחח והקרובים ושורש דבריהם הוח רחם הפסקנים הרשב"ח ז"ל שפסר חפי' שהיה שם קנין ושבועה עכ"ז פסר חוסס מחרחי. גם מה שחייב להבה דמי הבושת ואף בלח קנין הוח חמוה דהרי הרשב"ח ז"ל פסר להבת מחחר דהיח לח בייסה וכל הפום' נגררו חחר דבריו וכנ"ל ואיך לח זכר מכל דבריהם כלל. והיותר חימה שבליון ליין ע"ד הבה"ט חה"ע סי' ן' דדעת רמ"ח דלריך קנין חיך לח סיים לרחות שם דברי רמ"ח שהיח דברי הרשב"ח ז"ל ומה שהביח הבה"ט שם סקי"ת

מחלוקת הפום' בשב"ח וכו' ע"ש ודבריו ל"ת:

ועיין בס' משחת משה חיו"ד כי' ז' בד' מ"ג ע"ב דכתב דכלבון חיובח לח חמרי' ע"ד כן לח נדרית ממ"ש מוהרימ"ט ז"ל בח"ח סי' קל"ח במשך חת נתו ותייבו עלמם בק"ק והובים כחח"ם וכו' וכיון דלח נחרלית הרי החוב במקומו חלח דבעניו השבועה וכו' וקודם כל דברי מהודעתח לנפשתי דחוהה שכתב המבי"ט ח"ח סי' פ"ה לח פליגת חמוהרימ"ט דהתם לח נתחייב בדבר שחפי' חם יבוח הסיכוב מלד הבת שיהח מחויב בדבר חלח דלגרמיה הוח דקנים וכו' משח"כ בנדון מוהרימ"ט דחם לח חתרלה בתו הוח דקניל לנפשיה. ודלח כמ"ש הרב חסן יהושע שכתב בפשיטות דחתו' מוהרימ"ט תולקת לדברי חביו. ופימת עליו דחם כדבריו הו"ל מוהרימ"ט דלח כהרשב"ח וכו' חכן קושטת דמילחת דבנדון הרשב"ח כי תיב נפשיה חדידיה גרידת קמחייב וחהכי פטור. ברם נדון מוהרימ"ט בפי' חחמר בשטר התנחים שחם יבח הסיכוב מלדו חו מלד בתו שיהח החיוב קיים לכן ליח דינח למפטריה זח"ד ז"ל ע"ש. ולדידי לחהמ"ר חיכח למידי נרנח בהחי חילוקח דנם שהחנה כן עדין יש מקום לפוטרו דמיקרי חנום בדבר דחיהו סבור דחתרלה בתו בעובדת דידיה ועוד כה עדין הוו דברי מוהרימ"ט דלח כהרשב"ח שהרי כתב הרשב"ח בפי' וחפי' החנה שחם תכרב שיפייסה וכו' ופשיט הוח בפי' הוח שהחנה על עלמו שיפייסה וחם לח תחפייס שהוח מחויב בחיוב הקנם שנחחייב בו ועכ"ז פטרו הרשב"ח מחיוב הקנם דסבר בדעתו שחחרלה בכך כדרך

כל הבנות שהם מקרלים וכו' והו"ל לחנום בדבר ופשוט. ונם מוהרשד"ם ז"ל שם בסי' כ"ו כתב כן בפי' שלח שביאר המשנך זה בפי' ועכ"ו נתחייב פטור הוח מהקנם

וסתך עלמו ע"ד הרשב"ח הנ"ל:

ומורה"ם חלסיך ז"ל בסי' ל' כתב דחם חיוב הקנם הוח חיוב החלבי שנתחייב מתחילה חוב נמור בלי תנאי וחח"כ עושה לו השבה למחלו חם יעשה כו"כ שלין החוב נמחל בעשית חוקם משח"כ בנדון הרשב"ח וכו' ע"ש. גם הכנה"ג בחה"ט סי' ן' הנב"י חות י"ט כ"כ בשם מוהר"ח נחליקו ז"ל בתשו' כ"י ועוד הביח שם בשמו דכ' בתשו' לחחיח דלח פסר הרשב"ח שח דוקח ברולים חביה וקרוביה והיח חינה רולה. חבל חם חינה רולה בשביל שחביה חינה רולה חייב לשלם. ותמה עליו דלמה לח פסרו (ט"ם וע"ל לח תייבו) משום שהיה חיוב מוחלט כמ"ם בתשו' לחחרת ע"כ. ולע"ד לין זה מן התימה דבתשו' היח דים בעם פשוט וברור לחייב והבעם ההוח הוח מפורש בדברי הרשב"ח בפי' דחם היח חינה רולה בשביל שחביה חינו רולה חייב לשלם שכ"כ הרשב"ח בפי' והלב יודע חם לשקל וכו' והיינו שחם המילון הוח מכח החב חזי חייב לשלם ולכן לח הניח הבעם הפשוט ומבואר בדברי הרשב"ח וליכן בעם לחייבו מפני שהוח חיוב מוחלט שהוח נתן זה החילוק מדידיה בדברי הרשב"ח ז"ל ולפולם דעדין הוח קיים בחילוקו שנתן להיכח דביך זה החילוק דוקח דכל שהוח חיוב מוחלט דס"ל דחייב. וגם מוהרימ"ט שם בסי' קל"ח חיובו בקנם מטע"ז שהוח חוב מוחלט והמחילה חלויה בשלח יהיה עיכוב מלדו חו מבתו ע"ם. ומחי דהמהתי לעיל מדברי הרב מ"מ ז"ל הוח יען דהוח לח חלה הדבר מלד המחילה של החוב שחינו נמחל וכו' בס"ם מוהרמ"ח ז"ל חלח הלה הדבר בחם החיוב הוח החלבי וכו' ולכן תמיהתי היח קיימת וכנ"ל. גם הרב המניה מוהר"י כ"ולי ז"ל בשם"ל פ"ח דמכירה דין מ"י הביח חילוק זה בשם מוהר"ח רווחניש ז"ל שכ"כ בשם מוהרי"ם הלוי ז"ל. גם ה' חבני מילוחים בתי' על הה"ע סי' ן' סק"ו הביח דברי הח"מ ומ"ם עליו הב"ם והוח הקשה עליו ודעתו כהח"מ ז"ל יעוש"כ:

והיינו דהח"מ ז"ל בסי' ן' סקט"ו כתב דלכחורה נר' דה"ד חם לח כתב כדרך חיוב וכו' חבל חם כתב כדרך חיוב כמו שנתבחר לפני זה בדברי מרן הש"ע סעיף ו' חינו נפטר מחיובו חף שהוח חנום וכ"ז שחין מקיים התנחי חין החוב מתול. ומיהו י"ל דמ"מ לומדנח דמוכח שלח נתחייב רק ע"ד שהיה סבור שבתו לח תבדב ובנוף התשו' משמע דמשטם לומדנח פטרו. ומ"מ לריך להתיבח חם זה מיקרי לומדנח דמוכח וכו' ע"ש. והב"ם ז"ל שם בסקט"ז הביא"ד וכתב דחפי' בש"ח פטור ושבסי' ע"ז הביח בשם הגמ"י כשבתו טוענת מחים עלי לי"ל לשלם הש"ח שנתן על הנדן שיתן לחבתו וכו' וכ"ם הכח וכו' ומיהו בש"ז כתב שם כשהוח נותן ש"ח שחם כש"ת שלנו חייב ליתן וכו' ע"ש. ושם בתחילה הביח בשם תשו' הש"י דכתב דחפי' חם התחייב לח גופו מ"מ פטור מקרם כיון שחינו בידו ולח יבח בידו ואוגם כזה הוי חוגם נמור ולח שכית כמ"ש בתשו' רשב"ח וכו' ע"ש. ועיין ג"כ בסקי"ת מ"ש בשם הש"י. נמלח דהח"מ ז"ל הגם דבתחילה פשט לה דחף בש"ח גו"ש פטור ושכ"כ מתשו' הרשב"ח שוב כתב דלריך להתיבח חם זה מיקרי לומדנח דמוכח וכו' ומעשים בכל יום שמניחין ש"ח וחין מועיל לומר שהיח חינה רולה ע"ש. חבל הש"י והב"ם ז"ל ס"ל בפשוט דחפי' בש"ח נמור פטור. גם מוהרמ"ט מפחמו ז"ל בתשו' פ"ח הוב"ד בכנר"י: ס"ל דחפי' קיבל עליו בחוב גו"ש חפי"ה פטור מטעם חוגם דלח הו"ל

לחסוקי לדעתיה דלא התרלה יפטרו ממתין ומצטער ע"ש. גם מדיק דלתרין ס"ס מוכרמ"ג ז"ל בס' דברי מרדכי כו' י"ג הגם דשם בגדולו הוא ס"ת נו"ס ע"ד ח"ס ז"ל וכמו שכן הוכיח שם בשחלה עכ"ז פטר מהחוב מכח דברי הרשב"ח ז"ל ע"ש. ורחיתי בכתבי ידה"ק מריה דלתרין ס"ה מוהר"י עטיבי ז"ל דכתב דמצטט דברי הרדב"ז ז"ל מ"ח סי' שכ"ט מוכח דכלל לופן שיתחייב בקנס קל פטר ליה מה"ט דהרשב"ח דהא לפי' מה שנתן כבר ביד קלחר דיחזיר הכל מטעם דלתום הוא ולדעתה דהכי לא נתן וכן לא נתחייב לדעתה דהכי וכן גר' מדברי המבי"ט מ"ח סי' מ"ב וע"ח ע"כ. ולדידי מכאי הפשוט לחכמ"ר לין להביא רחיה חוכחת מדבריהם שכן ס"ל דלפי' בס"ח נו"ס ע"ד ח"ס ז"ל שהוא פשוט דשם בגדון המבי"ט ז"ל חיכו כן וכמו שכן מוכח מדבריו בחשו' הנ"ל. גם מדברי הרדב"ז ז"ל לין הוכחה דים מקום לומר דס"ל דבס"ח נו"ס ע"ד מ"ס ז"ל מיב. ובגדון דידיה דלא היה בס"ת נו"ס וקל פטר ליה מטעם לחום וסמך רחשו ע"ד הרשב"ח ז"ל כיעו"ש לכן כתב דלפי' מה שנתן כבר ביד יחזיר הכל מטעם דלחום הוא ולדעתה דהכי לא נתן ולא נתחייב:

וראיתי להרב"ד ז"ל חלה"ט סי' ל"ב דבתחילה כ' שאם הוא לא נתרצה אלא היתומה פטור הוא מהקנס ועיין על תשו' המבי"ט סי' פ"ה ומוהרשד"ם סי' כ"ו ומוהרם"ך סי' ס' ולנסוף מייבו מכח שבועה ע"ש. הלך רוחה דמלי דבתחילה כלל מוהרם"ך עם הרבנים דפטרי פליטת קולמוס היא דלהרכה מוהרם"ך שם בס' ס' מייבו וכמו שהבאתי דבריו לעיל. גם מלי ללנסוף מייבו מכח שבועה וכו' לחכמ"ר ת"ס לכי דהרי הרשב"ח ז"ל גם כי לוכח שבועה פטרו וכמ"ל ולוך לא זכר ס"ד מדבריו כלל. ויותר גדולה מזו דמדברי הרשב"ח לעד המפס"ן ז"ל דמלחר דחם תמלן הבת מדינא לא מחייב יהודה בקנס ח"כ גם רלובן המשדך פטור דהדרת מילתא לבבושה בפשות ע"ם. וה' מבחת מצה תלה"ט סו"ס ל"ז לעד מדבריו לג"ד דגם הבחור פטור מהממון ומותר מהשבושה דבין דחם תסרב הבת בגדולו לא מחייב מרדכי מהשבושה דבין דחם תסרב הבת בגדולו לא מחייב מרדכי בחיוב הקנס מן הדין מטעם הלחור גם שבגנדו פטור דלא מליבו זה מתחייב בקיבו וזה נפטר ונמלא גם השבושה היא שבושה בפשות דלחיבו שבר דבסירוב הבחורה מתחייב מרדכי וע"ד כן נשבע ולא היא וכמ"ש המשפ"ן ונם מלד חוסם ממון לין נסת"ל כמ"ש בזה הרב הנו' ע"ם שב"ל. וחפן הייתי לעמוד בזה דבפי דבריו ז"ל יולא דדברי המשפ"ן ז"ל הם כתרלי ניהו מח"ח סי' ת' לח"ע סי' כ"ט דשם היו נרלה בן בח"ם המ"מ ז"ל. ולחמצ לין הפנלי מסבים עמ"י לעמוד על לחיתות הדברים ובל"ן לעת הפנלי לשובה לשבה עוד בזה:

באופן דגם כי חיוב הקנס היה בלשון חיוב גו"ם כתת"ם וגם שים שבועה בדבר לא פלע מהחלוקת של הפוס' ז"ל דלחיבו דס"ל שהוא פטור מכל היבא דהשיבוב היה מלד הבת ולא מהלב. ולפי' שהיה החיוב בפי' לם לא תתרלה הבת לו הבן שב"ז יש מהפוס' דס"ל דפטור וכמו שכן נתבלר בדבריהם לעיל. ועיין בהבנה"ט בהגה"ט לות ל' דכתב דיולא מדברי מוהרם"ך ומוהרשד"ם דלפי' נתחייב בלשון חיוב גו"ם לא מהני לחי"ב התנה בהדיא לפי' לם לא תתרלה ישלר החיוב עליו לז הוא חייב דלדעתה דהכי נחית. והרב יד אהרן שם בהגה"ט לות כ"ח תמה ע"ד הבנה"ג הללו דמוהרם"ך בח"ד סי' ל"ז כתב דלפי' לם היה החיוב בפי' לם לא יתרלה בנו לפי"ה פטר החב מהקנס ב"ם ועיין מה שרמז שם ג"כ. ולע"ד דזה נכלל בדברי הרשב"ח ז"ל דכתב ולפי' ההגה שלם הסרב שיפייסה וכו' דהבושה

הוא שלם לא תפעיים שהוא מחוייב בחיוב הקנס ונגם מוהרשד"ם בסי' כ"ו כ"כ שלף שביאר המשדך בפי' פטור וכמ"ש. גם בתשו' מלריה דלתרין מוהרי"ע ז"ל כ"י לחר שהלריך בזה כתב המורם מהלחמר מידי פלוגתא לא נפקא ופלוגתא דרבוותא היא. בלם בגדון דידיה נעשה דעתו ד"ע לחייב לת הלב שבנו לם רלה לקבל לת הכלה ועשה סחוכות לזה והוא שהביא מ"ם הח"מ ושעיד דמעשים בכל יום שלין מועיל לומר שהיה חוגה חיבה ובמ"ש מסמו. ובחב דגם לחן בגבי דידן בדמשק יע"ש זה דרכם של כל הבבדים דס"ם דלבי הכלה קוטין מדבי שמחחייב וכו' ושילה לה בפו שלם תשחך וכו' וכשנפשו לחופה לו ימלנו ז"ל החיוב ההוא ושיטו מוטיל לנמר ולטעון שהיא לא רלתה וכו' וכ"ד דלחבי תפתן לית לי' קורבה בהדיה הכלה והוא ובנו יודעים ומבינים חופה יפה יפה וכרוב לי כי לא יעשה לחב כזה בלתי דיעת ורלון בנו ונם בנו לית לי' מגרמיה כלום והכל מהלב וכרוב שלא ימרה לת פי חביו וברית לי שכו"כ פעמים ודלי דיברו בזה לב וכנו הנו' ומדעת שניהם עשו והו"ל לחב שלית בנו. דהרשב"ח ורקיימי לליבים שפעלו מעשה לוגם כנו' לפי"ה כלב שם הרשב"ח והלב יודע. גם לעקל וכו' ויתום לעלמו מדין שמים ויש מי שחייבו שבועה חו חרם שלין עורמה ולין לו יד וכו' כמבואר בהרב י"ח שם וכ"ד ברוב חללי דלין בלן לוגם והשתח קל הדרי בזו ומייבים לשלם החוב להיתומה לו יפיסוה שתשטול כללע"ד בע"ד דהכל לפי העניו זהו דעתי להלכה הכל עכ"ל. הנה נר' מלשונו דגם הוא ז"ל מלחר דמידי פלוגתא לא נפקא גם שכתוב בחיוב גו"ם כתת"ם ס"ל לפטור מהחיוב ולכן בגדון דידיה דלילא קולבה וברור הדבר דלית ליה הבן ידיעה וכו' נעשה דעתו לחייב התם דוקא מהלדים הל"ל מצ"ב בעלמא דפטור. לי לוחת בגדון דילן דלילא כמה מהפוס' דס"ל דפטור ובני המחוברות הגדולים מריה דלתרין ז"ל נר' דעתם לפטור מלחר דלילא פלוגתא בדבר ולוקמי מוכוח עדיף טפי על כן לילו פטור מהחיוב ובלבד שלא יהיה הציבוב מלוו כלל ובמ"ש הרשב"ח ז"ל ובמ"ל ותול"מ וגוי"מו ויש"ן כ"ד העבד הבועת בחל מוסיע וכו':

הלטיר **עזרא הכהן טראב** ס"ט

ובעת שבד"מ ס' מעה לחם למוהרת"מ יל"ו ורחיתי לו בחלה"ט סי' ו' בהמשובבת ע"י חביה שמחנה שלא רלתה בהמשובך שהביא מלי דרחתה עינו פתקח מרבני חו"ח דהבת רשחה ושלטה לילך להתנסבת לכל נבר די תלביו מבח"כ חביה לית ליה רשות להטפל בבי' ושלא ליתן לה נדן וכו' והוא יל"ו הטיר ע"ז מדברי ה' מהר"ח די בולידו ז"ל ח"ב חיו"ד סי' ל"ז דרב תנח הזח ופליג עליהם וכו' ואחד מהם הרלה לו תשו' תת"ם חלה"ע ת"ח סי' ק"ד הוב"ד בפתחי השו' לה"ע סי' ן' סקי"ג דמשמע לדבריהם. והוק"ל הוא יל"ו ע"ד התת"ם מדברי הרשב"ח ת"ג סי' רי"ח שמבואר שם בפי' דלא כדבריו ואחר החיפוש מלח בס' י"ל בוכרונות דרמז לדבריו והקשה עליו בחופן דים מולק גדול על החת"ם ז"ל ע"כ ע"ם. גם מלכי כיהודה ועוד לקרא לחיבא שבם' כה"ע סי' ס"ע בגדולו בשפחה שמידכה חדונה וכו' וכתחייב לפייסה וכו' ושוב מילאה ע"י שהתרים הבחור לדבר קשות עם חדונה וכו' דמוהר"ם בכ"מ ז"ל פטר לת סחדון מחשו' הרשב"ח ומדברי מוהרת"ע ז"ל מכל וכל והסכים עמו מוהרח"ן ז"ל ע"ש. הרי לך דחתי לחלי דברבי הס היפך החת"ם ז"ל דהתם בשפחה החדון נתחייב לפייסה ולימן לה מדן מממונו וכ"ו בחו"ם גו"ם ושכ"ז פטרו לומו

מחו"ס ולפ"ז מנעו לחדון מלהשפל עמה עוד שלח ליתן לה נדן וכו'. ומ"ד ה"ה מוהרמ"ג בס' דברי מרדכי בתשו' סי' י"ג סמך לדיק לת רחשו על שני המחורות הנ' הנ"ל שפשרוהו מחו"ס ופסק הוא ג"כ שיכול לחבי הבת לומר ק"ל ע"ש:

נעיין בס' מ"מ לכמוהר"ם פחרדו ז"ל בד' קכ"ה ע"ד דכתב וז"ל קנס סי' לבני ל"י דבחריה דמרן ז"ל נרירן כל שלח נפשה כחח"ם ז"ל הוי לסמכתח ול"ק לף לס מה שכנגדו הוא חפוס. ולס הלב הוא חנוס דהייט שלח רלה הבן לו הבח ולפייסו ולח לפיים גם שהוא עשוי כחח"ם יש עלשור בזה בין הפוס' ז"ל לס הלד שלינו חוזר לינו חפוס לבל לס הוא חפוס לין ספק כלל. ולפשר דמשו"ה נהגו בעה"ק שלח לגבות בד"ד כל הקנס לף שעשוי כחח"ם ז"ל נהגו לפשר פשר קרוב לדין ובדידי הוה עובדת גם כי היה מקוב לגבות הכל ע"כ. גם המבי"ט ז"ל בח"ג סי' ק"ד כתב שהמנהג הפשוט פה כי כשחוזר ל' מהלדים מהם' טושין פשרה וכ"ם כלן כי שלח מדעתו חזר בו ע"ם. סבי"ד ה' לב שלמה בסי' ל"ב דקל"ד בערך שידוכין. ולדידן שעושים הקנס כחח"ם ז"ל וגם שמקבל עליו ס' הפוס' המחייבו בחיוב ההוא הנס שתהיה סברתו ס' זרה ויתידלה נגד כל הפוס' פשיטא דהלד החוזר בו מחוייב לשלם החיוב ההוא עשפ"ח והוא ברור ול"ד לריך בושם. ועיין בתשו' מרן ז"ל בס' לבק"ר סי' פ"ו ופ"ט ובתשו' מוהר"ם ז"ל החולק עליו עש"ב. ולמה לגיד דהרב מהרי דחחרין כמוהרח"י ז"ל עשה מעשה בפני וגבה כל סך החיוב הכתוב בשטר עשפ"ח:

א. הרח"ם ז"ל בכלל ל"ד סי' ג' כתב והביא"ד מורם ז"ל בתה"ע סי"ן ס"ח דבחומר ע"מ שחכתוב לח בשטר יכול לחזור בו ולמחות. עיין בהמבי"ט ז"ל ח"ח סי' ע"ח דכתב דבגדונו שלח נעשה תנאי הקנס ע"מ שיכתוב כתשו' הרח"ם שלח שחחר שהסכימו ביניהם ענין השידוכין והקנס ליזו לסופר שיכתוב לזכרון בעלמח וע"ז נתרשל הסופר. ול"ב לעפ"י שחחזור בה בענין הכתיבה חינה יכולה לבטל הקנס כיון שלח היה מעיקרח ע"מ שיכתב ע"ב. וכתב המבה"ר מבר' קו"ף חות מ"ח דקנין וקנס סי' הנעשה ע"י סופר מחח עד שלח נכתב השטר גד המחחרט בו פשור מהקנס דשחס קנילח סופר מחח הו"ל כמפרש ע"ח לכתוב השטרות דמי וכן עושים מעשים וכבי דייני תרי חלמ"י דבנן החן ומוהרם"ח ז"ל ע"ש. החמנס בחשו' מרן בס' לבק"ר סי' פ"ז ופ"ט מבואר דעתו ודעת מוהר"ם ן' ויבנח ז"ל דבל דוחלי נעשה הקנין ע"ד ח"ם חין פושר גם בי לח נכתב השטר דשחס קנין לכחיבה עומד עש"ב. ועיין ג"ב בס' שבט בניימין סי' קפ"ג דל"ח ע"ח שהביח בשם שח"י ז"ל דפסק דבשידוכין כותבין בע"ב ע"ש. ול"ב הב"ח בתשו' סי' יו"ד והוב"ד במע"ם סי' רמ"ג הגה"ט חות י"ח ע"ם:

ב. כתב הרב"ד ז"ל חח"מ סו"ם ע"ז וז"ל מה שנוהגין לבתוב בשטר שנתחייב לבי הבלה לתת לחתן סך קלוב במעות וס"ע ללח קלבה רק לפי בבודו ונעשה הבל בקנין לחד יובל לפשור עלמו לב"ה מהבל בין דלח חל הקנין על הס"ע משום שחיל"ק לז חל ג"ב על המעות סיל"ק ולח על הקנס דהו"ל במו קני לת ותמור ויוב"ל ק"ל במ"ד דל"ק בלום. זולח שם יבתוב קלבה על הס"ע בנון שיבתוב וס"ע לפי בבודו לפי' שם יעטרך בו"ב. לו שם יסבע בפי' על חיוב המעות והס"ע שלו חייב מבת השבו' לו בקבלה שיקבל עליו לדון בדרב הפוס' דחדם מחייב עלמו בדבר שחי"ק פלט הוא נעש"ב. ועיין בס' חקק"ל ח"ב חח"מ סי' טו"ב בדל"ח ול"ב שחסף וקבן להקת הפוס' בזה דס"ל דקבלת ס' הפוסק מהניית קבלה זו לחייבו. גם מהניית היבת דמקבל עליו בפי' לקי"ם המבר לו המתנה לו המת' לפי' שתהיה נגד בל הפוס' ע"ש:

ג. שידוכין לזמן ובקנס ועבר הזמן ורלו לחזור בהם וטוב נתפשרו ביניהם ליבנח והוליח הולחות החופה וטוב חזרו בהם. החוזר בו פשור מהקנס מטעם שבבר עבר הזמן וגם פשור מההולחות לף שנתפשרו ביניהם לח"ב ופ"ב הוליח הלד השני ההולחות חפי"ה כיון שלח תפשו קנין שני ג"ב. ב"ב הרח"ם ז"ל בס"ה בני בנימין סי' ל' ול"ח וכן הסבים עמו ה"ה רח"ם ז"ל במוהר"ח לשבנו ז"ל עש"ב. דמוה בר' מבואר שהם לח טבר הזמן שקבעו ביניהם לו שים תנאי מפורש בשטר השי' שמתחייבים בהחיובים גם הם עבר הזמן הקבוע ביניהם כמו דחנן מוהנים היום בעירנו דמשך יע"ח דמתנים כן בפי' דחייב הוח החוזר בי בקנס ובהולחות. ועיין בהרדב"ז ז"ל:

סימן ז'

שאלה רחובן שידך בת גדולה ונתחייב לתת לה מוהר סך ממנה ללפים גרוש להניח מהם חליים שיהיו קיימים בעין לתת לותם על חיזה בית בתו' משבנתא ותלי הנשתך לקנות בהם תבשיטין לחבלה וגם שמושי ערש. וגם היה נתחייבה להבנים עמה סך שני חלפים וח"ק גרוש לקנות בהם בגדים ותלבושים לעלמה ובעת החופה בבה עמו. ובליל החופה רלה לבוח עליה והיה לה נתרלית בלל גם עם רוב ההפלרות לה הושיל בלום עד שלחה העזיה פניה ובבנסה חלבה ותפשה ידיה ותמרה לחתנה שיבוח עליה בע"ב והוח קרב חליה לבוח עליה והיה טועקת ובע"ז החק ובבנס מעם מוער ומרוב הלעקות שלה ולח הניחתו לגמור ביחתו מחם עד שנכחל ופחד ורגז ופי' ממנה בקשו החבר ולח"ב פלט הוכח לחוץ. גם לחר במה ימים רלה עוד לבוח עליה והיה

מיחזי כו וברתה לבית קרובים ואמרה עליכם רוצה לחזור בו כלל. ואלו הבעל כמה פעמים לכמה בני אדם לבוא ליפצ עמו כדרך כל הארץ ואמאן בדבריו לאמר אין כי הוא מחים עלי ואיני חוכבת אותו כלל וכמה פעמים הלכו אלה ועשה כל מעלידי לרצותה ואינה עומדת במרדה. גם הב"ד יב"ן שלחו אנשים ת"ח לרצותה לבוא אצל בעלה ואחר רוב ההפצרות בהם אלו וכשירלה לבוא עליה לוטקת ובורחת והוא מתביים ומוזר לאחוריו זה דרכה כפל כל ימי היותה יושבת אצלו וגם בהרבה פיוסים ורבי כסף לא נפעלת לו כלל ושוב אח"כ נ"כ ברחה מאצלו והלכה וחזרה לבית קרוביה. ואלמו הב"ד עוד ת"ח ועצו לה ניזומים והתרלות שהיא מפסדת כתובתה בכך וכבל זאת לא הועילו תכמים בתקנתם בפעמה שהוא מחים עלי עד שהוכרחו הב"ד להביא לותה אצלם ודברו עמה רכות וקצות הרבה והתרו בה שבוה היא מפסדת את כתו' ועכ"ו היא תשיב אמריה שהיא יולאה שרומה ממש מאצלו ורלוה להתגרש ממנו בלא שום דבר כו"ע יען שהיא מוחסת בו. ועבר שנה ואני והיא עומדת במרדה ואומרת מחי"ע עד שנתייאש הבעל ורולה לגרשה וכל המוהר שנתן הבעל וכל מה שהכניסה היא הם יבנס תח"י הבעל. ובטירמו זאת נעמי דמסק יע"ש מוהנין שכל המוהר שנותן הבעל וכל מה שהכניסה היא עמה מביא לאיה כולנין לותם יחד בכלל נדוניא וכותבין בכתובה ודלא נדוניא דהנעלת ליה והוא הוסיף לה מדיליה הוס' עליים עליהם לאבר בין הכל נעשו סך פ'. ועל כן לריכין אנו למודע' מה היא לוקחת ממנו בעת הגירושין אם דוקא מה שהכניסה עמה ממש או גם מה שנתוייב לה וכתב בכתו' על שמה וככלל בכלל הנדוניא דהנעלת ליה דלדעת הבעל אינו רולה לתת לה כ"א הבגדים שהכניסה עמה דוקא ואינו רולה לתת מעלו אפי' פ"ק כי די לו הצער והפיזור וההפסד בהולאות מעת הסידוכין ועד עכשיו והולאות הגיטוין כי רבו ולא מן הסס הוא שיאחר בגירוש וכאשר כל והוא בתוקף בתרותו וילדו מתגבר עליו בכל יום ומרבה התותי ומוליא זר"ל רח"ל ואין לדס שליט ברות והיא תקח ממנו כל מה שהכניס לה ותהיה עומדת במרדה ותבטל בממונו לגמרי אלא לאחר דבזה יהיה תועלת נשבר והוא לא יעלה בידו עוד ליטא אשה אחרת ויהיה הוא יושב ובטל מפ"ו והרסודי עבידה קשיס זה אין הדעת סובלו. ודי בזה שיתלה בגרשנה ויתן לה מה שהכניסה עמה דוקא. ואם היא מפרבת בזה ומוזרת גם ממה שאמרה בחמי' שהיא יולאה שרומה תשב עד שתלבין רחשה והוא יתן לו רשות ליטא אשה אחרת עליה. ע"כ לריכין אנו לדעת הדין להיכן נוטה ויבוא שכמ"ה:

תשו' כבר מודעת זאת דבדין המודרת דין עשק בים רבו הדעות והסברות ותילוקי הדינין כאשר מובא בספרים ס"ק רחשונים ואח' ס"ה בספרהם כאשר עיני הקורא תחזינה מישרים ואנו אין לנו אלא דברי מרן מוהריק"ח ז"ל דלריכין לילך בעקבותיו ע"כ אשר יאמר כה"ו והוא ז"ל פסק בשי"ע אה"ע סי' ע"ז וז"ל האשה שמנעה מבעלה הס"מ היא הנקראת מורדת ושולטין אותה מ"מ מדדה עליו אם אמרה מאסתיהו וכ"ש להבעל לו מדע זי אם רלה הבעל לגרשה מי"ל כתו' בלל ואשול בלאותיה הקיימים בין מנכסים שהכניסה לבעה ואתייב באחריותן בין נכסי מלוג אלא נתייב באחריותן ואינה נוטלת מאל בעלה כלום ואפי' מנעל שברגליה ואפי' מעפחת שברחשה שלקחה לה פושעת ונותנת לו וכל מה שנתן לה מתנה מחוברת. ואם אמרה בעיניו ליה ומלברנא ליה נוטלין לה זמן יב"ת וכסהיל יולאה אחר יב"ח בלא כתו' תחזיר כל דבר שהוא מאל בעל. אבל נכסים שהכניסה לו ובלאותיה הקיימים אם תפסה מי"מ מידה ואם לא תפסה אין מותנים לה וכו' ע"ש. ולפי פשט דברי מרן ז"ל הנ"ל בנ"ד שטוענת מ"ע אי"ל קהו' כלל אלא בלאותיה הקיימים ואי"ל מאל בעל כלום. ברם עדיין י"ל דלא אמרה מרן ז"ל כ"א היכא שאין כולנין המוהר שנותן לה הבעל עם מה שהכניסה היא עמה את שכותבין מה שהכניסה היא עמה לבד ומה שהכניס לה הוא לבד ושוב כותבין בכתו' המוספת שהוסיף לה בזה הוא דקאי' דלא תטול מאל בעל כלום אלא בלאותיה הקיימים. אך למנהגינו דכולנין הכל יחד על שמה וכותבין ודא נדוניא דהנע"ל י"ל דגם המוהר שנתן לה הבעל הוי בכלל מה שהכניסה עמה. ומ"ש מרן ואינה נוטלת מאל בעל כלום היינו על מה שנתן לה וקנה אחר הנישואין דלא תטול מהם כלום וגם להיכא שאין כולנין לותם מה שנתן לה הבעל בעת הנישואין עם מה שהכניסה היא עמה. ולו"ד דדברי מרן הס גם למנהג שכולנין הכל יחד ע"ז אמרי' דדבר פירוע שנתן לותו הבעל לה אינה נוטלת דע"מ למשקל ולמיפק לא נתן לה ואינה נוטלת כ"א בלאותיה הקיימים שהכניסה עמה ממש. ובלותם בעי"ל ומלע"ל אינה נוטלתן אלא דוקא אם היא תפוסה בהם. ובדברי מרן ליכא הוכחה ולא גילה לן דאותו בפי' בזה ויש פנים הגרסים לכאן ולכאן. ולכן מוכרחים אנו לחזור ולבקש בס' שאר הפיס' המדברים בענין זה. והנה הרדב"ז ז"ל בתשובות ת"ח סי' ר"ם כתב וז"ל ומסתברא לי שאם בא עליה כדרך כ"ה ואח"ז אמרה מ"ע אין כופין אותה להזיר שלא נתן לה ע"מ שתטול ומלא שייך לומר שלא נתן לה ע"מ שתטול שהרי הכר נהנה כפי מה שנתן לה. נפי דמועלת טענה זו לענין התום' או לק' וכ' או למה שנתן לה אחר שנשאת אבל למה שנתן לה בתורת מוהר לא יועיל טענה זו. אבל באשה שכשנשא רלתה אמרה מ"ע ולא בא עליה כדרך כ"ה ורלתה שתחזיר לו המוהר שנתן לה וכל זה בזמן שרולה לגרשה. אבל אם אינו רולה לגרשה תרתי לא עבדינן לטענה ושתחזיר לו מוהר שנתן לה ע"כ. והי' עכוה"ס ז"ל בסי' ע"ז אות"ח הבי"ד וכתב וכ' דס"ל דשאר מתנות אפי' כבר הפסידה אותם ואינם בעין תיבת להחזיר. ודוקא מעות שנתן לה למוהר שכבר הפסידה אותם והוא בא עליה שהנה אפי' רלה לגרשה הוו כנדוניא ואם המוהר עדין בעין מחזרת אותו. אבל אם לא בא עליה ומשנה רלתה אמרה מ"ע וכן אם בא עליה בתוקם אפי' כבר הפסידה אותם אם רלה לגרשה תייבת להחזיר ואם לא רלה לגרשה אין מוליאין מידה ע"כ. מ"ש וכן אם בא עליה בתוקם כך דילמא לו זה מדיוק דברי הרדב"ז ז"ל שכתב ומבתברא לי דאם בא עליה כדרך כ"ה ואח"ז אמרה מ"ע וכו' שהרי כבר נהנה וכו' דלמה לו להתריך בלשונו לומר כדרך כ"ה הילל אם בא עליה ותו לא מזה יצא לו להערה"ס דס"ל להרדב"ז דאם בא עליה בתוקם לא תשיב הנאה. זה מאחר שהוא בתוקם ולא כדרך כ"ה תשיב כאילו לא בא עליה כלל ומשנה רלתה אמרה מ"ע. ונם דייק זה נ"כ ממ"ש שהרי כבר נהנה כפי מה שנתן לה דלא נאמר זה כ"א בשבא עליה ברצון ממש דהו"ל הנאה בשעילתו אבל הגם שאח"ז אמרה מ"ע מ"מ כיון שבא עליה ביאה רלתה ברצון ונהנה בה שוב לא ניתן ליאמר בזה לא נתן לה ע"מ שתטול ותלא אאחר שנהנה אפי' אלא בא עליה כ"א פ"ת. אבל אם בא עליה בתוקם לא תשיב הנאה כלל בזה לשאאמר בכס"ג שהקנה לותם לה ע"מ שתטול ותלא אלא תשיבה כאילו לא בא עליה כלל ולכן אפי' שכבר הפסידה לותם תייבת להחזיר. זהו מה שגר' לו מדיוק דברי הרדב"ז ז"ל והוא פשוט. ורב אחאי עמיתי בתו' כמוהר"ם תבוכת יו"ו כתב על גליון ס' ערה"ש וז"ל לע"ע דמהדיוק תשו' דהרדב"ז אין מכוחר כ"כ עכ"פ

דבר ה' כפיהו חמת מ"מ הכ"מ ס"ו לות ד' נבי מורדת כסס הרח"ם וכ"כ המור והכ"י ז"ל מסס המוס' נבי מורדה עכ"ד י"ו. דמוה יולח לג"ד דלח כח עליה כ"ח פסס לחת בחוסם וגם כחתם ולח עלתה לו שלח היתה ציחה גמורה דמלוכ הלעקות שלה לח נמר הביחה בכניסת החבר ממס כדרך כ"ה חלח שפחד וכבהל ונחפז וילח לחון בקבוי החבר וכמעט דליכח כ"ח הערחה דוקח בחוסם והוח חומר שנסבט ס"ח ע"ז שכן היה הענין ויעין בדברי הרדב"ז ז"ל שנר' מסס שהוח לחמן בסבו' הח ודחי הטיב כחילו לח כח עליה כלל ולפי"ד הרדב"ז חפי' שכבר נפסרו חס רלה לגרסה חיבת להחזיר מכ"ם חם הס קיימים וכ"ם וק"ו חס הס חת"י הבעל כג"ד שהבעל הוח עדיין חפוס בהס דבודחי הנמור דס"ל דחי"ל בהס כלוס וכנ"ל:

ודהם דהערוה"ם סס הק' ע"ד הרדב"ז ז"ל מהח דחיבת חופה קונה וכו' ע"ם. לח חבכח לג"ד דחעיקרח לגח מילחת פסיקחת היח דבפלונחת מחניית בין הפוס' חי לחמי' דבפייה דס"ם הרחשונה חיפסיעה ב"ם חת"ל חו לח כמונח בס' ס"ך ז"ל יעו"ש. ושוד דהפוס' שחמרו חיבת חופה קונה רובם ס"ל דבעינן חופה דחזייה לביחה דבפירסה נידה היח בעייה שניה דבעי רב חסי בחת"ל דחיבת חופה קונה חופה דחזייה לביחה בעי' חבל חופה דלח חזייה לביחה לח חו"ד ל"ם חיקו. ועיין בס' בני בניימין בסי' ל"ו דס"ו בדברי רלם"ל הרה"ג רלם"ל הרה"ג ים"ח ברכה סי"ו ובדס"ם בדברי רלם"ל הרה"ג כמוהר"ח חסכנזי ז"ל ובס' הון יוסף מפי' ע"ז עד סי' כ"ח עם"ב. ובס' נבחר מכסף סי' ע"ד מ"ם בחורך בזה. ומרן ז"ל בס"ע חה"ע סי' ס"ח פסק דבעי' חופה הרחויה לביחה וחופת נידה חי"ק. ועיין בס' חוון חהרן מער' מ' חוכ"ז דבחב וז"ל מורדת נכנסה לחופה ולח נבעלה כחב הר' מסבה"ר מער' מ' חות ר"ע דמשלמת כל הסולחות דומיח דחרוסה כמ"ם מדן סי"ג שהרי מרן הענ"ק דבדי הרמב"ם בסי' ס"ח דחופת נידה חי"ק ודעת הרמב"ם והרי"ף ז"ל מבוחר דחפי' חפסה מוליחין מידה דלח כהמולקים עיין מער' מ' חו"ח וח"כ למקומות שפוסקים כמרן ה"ל חפי' חפסה מוליחין מידה ודומיח דחרוסה עכ"ל. בחופן בגם דניחח חימו"ק ים לומר דבעי' חופה דחזייה לביחה כמ"ם מר"ן ז"ל ומחחר דלח כח עליה ומפעה ח' מרדה בו הוי חופה דלח חזייה לביחה ולח קפה ול"מ מה שהק' הערוה"ם ז"ל על הרדב"ז ז"ל. ומה גם דבבר נודע דרך הפוס' ז"ל דחם הציב ע"ד והוק"ל בהם לח נחמר בפבול זה שהוח חלוק עליו להלכה למעפה כי לכל קושיח ים לה חירון כ"ח עד שיהיה פלינ עליו בפי' וזחי הדרך חפר יבכו בה הרבה מהפוס' ועיין בחק"ל חחה"ע סי' ל"ה ד"ם ע"ג שב"כ בנדונו. וח"כ דון מינה לג"ד דמפעה ח' מרדה בו ולח הניחחו לפוח עליה כדרך כ"ה וחפי' ביחה נמורה בחוסם לח היה והיח עדיין עומדת במרדה וחומרת ח"ע והוי מלידה חופה דלח חזייה לביחה לח קנחה המוכ' דלח חיבת ביחה חיבח ולח חיבת חופה חיבח. דחפי' בח ביחה נמורה חם היח בחוסם כבר כחב הערוה"ם ז"ל בדעת הרדב"ז ז"ל דם"ל דלח חשיבת הנחה לדב"ז לקנות וכחילו לח בח עליה כלל. מב"ם וק"ו בגד"ז דחפי' בחוסם לח בח ביחה נמורה דבודחי דלח חשיבת הנחה להקנות ותלופי שפרית ביבח לעבר הוח לו ולח קנחה מהמוכר כלוס. ובפרט שהבעל הוח חפוס בכל בודחי הנמור דלדעתו ז"ל חי"ל מהמוכר כלוס והוח פשוט וברור

ועיין בס' מפפעים יפרים סי' ל"ה:

והנה נודע דדברי הרדב"ז ז"ל המה בחו גם להמנהג שנוהגים במלרים שבותבים המוקדם שהוח המוכר בכלל הנדונית שמכנסת לו וכותבין ודח נדונית דהבעלח מב"ח וכמו שנוהגין פה מתח דמסק יע"ח בת"ם מוהריק"ם ז"ל בס' ע"ל סיע"ז דבמ"ם מרן וחינה נוטלת מב"ב כלוס כתב וז"ל וחפי' כחבו לה בכתנת נדונית כמו שנוהגין במלרים בחוקדם וכחתנוע הרדב"ז סי' תת"ם וכסי' חלף תקפ"ח כתב דחביתי לח עבדי לה לענגה ושתחזיר לו המוכר שנתן לה ע"כ. ועיין בס' פועל לדק סי' ד' דבתב דהסיח דסי' חלף תקע"ח נר' דהיח הסיח דסי' ר"ה דמיירי בתי שלח בח עליה כדרך כ"ה. ענר' מדבריו להדיים. וח"כ נם הסיח דסי' תס"ה ג"כ מיירי עז"ה בתי שלח בח עליה דחל"כ דבריו סתרחי ניעהו. חבן דח עקח דב"ז הו"ל למוהריק"ם וז"ל לפרש שיחתו ולח לסחום הדברים וחעפ"י שדרכו דרך קלרה. חבן ג"ל דס"ל מר דהרדב"ז מיירי בתי שהיה הבעל מוחזק בחוכר והיח רולה להוציח ממנו החוכר שנתן על כיולח בזה בתב שחינה נוטלת מב"ב כלוס וחפי' החוכר שבתב לה בתו' נדונית. ורחו זה בחה שהניח כל זה עמ"ם מרן וחינה נוטלת מב"ב כלוס ולח בתב ומחזרת כל חשר לבעלה. וחפי' שדברי מרן מנין להבח ולהכח ומלד החוכר לח ידעינן דעתו מ"ח רחו רחו לנו מוהריק"ם ז"ל. חבל ודחי היכח שהיח מוחזקת בחוכר שלה והבעל בח להוציח מידה ס"ל מר דדעת הרדב"ז שלוקחת חופו וחולבת לה. וכן מלינו נ"כ להרדב"ז עלמו בח"ח סי' רס"ב שבתב שחפי' חשה שלח הכניסה כלוס מב"ח והבעל עבה לה סך ידוע לבהו' ולח פי' מהו עיקר ומהו תוס' ולחמרה מ"ע יחפסה כדי בחו' שורת הדין הוח דשמין בחה רחוי לחת לה מוכר בשלר בני מפפחתה וכו' וכותבין לה זה בתו' נדונית ולנבי זה תועיל החפי' ולח לנבי השלר ע"ם. הרי לך להדיים שהמוכר ונשלה לוחו מהבעל חם היח חפוסה והסיח דסי' רס"ב הביחה הביי"ב ז"ל בסי' ע"ז הנ"ע וח"ב נ"ם בלחי סום מולק בנר' דהיח מוסכמת חליבח דב"ע וח"ב בג"ד דהחשה היח מוחזקת יכולה לומר ק"ל כהרדב"ז ודעי' עב"ד ע"ם:

נמ"ל דבנוונת נג"ד דהבעל חפוס בחה שנתן לה וכלל שבתב הפוע"ן ופי' דברי הרדב"ז ומוהריק"ם ז"ל דים חי' בין חם הבעל חפוס בהם לו לח. ברם לי חזלי' בתר דבריו הרחשונים שבתב דנם בסי' חע"ה מייירי שלח בח עליה כדרך כ"ה וכנ"ל. חזי לי"ל לחפי' בג"ד מחחר דבבר הבחנו לעיל בשם הערוה"ם ז"ל דבתב בדעת הרדב"ז ז"ל דביחה בחוסם לאו שמה ביחה והו"ל בחילו לח בח עליה כלל וחזי לחפי' שהיח חפוסה בהם יהם כלילים ובחובים עם הנדונית לי"ל מהם כלוס. וכ"ם עבשיו בג"ד דמשיב לח בח עליה ונם שהוח חפוס בהם בודחי הוח דלדעתו לכל המדיים לי"ל מהם כלוס. ולע"ד נם המבי"ע ז"ל בח"ח סי' רס"ז דבריו הם על חופ"ז דהמוקדם שהוח המוכר כלול ובחוב לה בתו' נדונית וכמו שנוהגין במלרים וכמו שנהגתו בדמשק יע"ח נוהגין בזה נ"ב. דשם נשהל ע"ע המוקדם שנוהגין פה דמשק לחת בחתן לכלה קוחח"פ ובותבים לוחה בבתו' בטוסח זה והוסיף לה מדיליה תוס' ע"ע בחובתה כך פרחים בתו' מוקדם ובשו לידה והגישו לידה ולרשוחה ולחבללו בנדונילה ובבותבין הנדונית שבבניסה מב"ח בולנים בתוכה המוקדם הנו' ובותבין בללין בהם כך פרחים המוקדמים הנו' לם כופין לוחו לפרוע הוחיל ולחבללו בנדונית ולחיה בו דין הנדונית ממש לו חהיה לו דין תוס' מלחר שבתב והוסיף לה. והסיב לנעינן המוקדם לם הוח המוכד פסימח ביחן המוקדם עם הנדונית ולם היח מוכדת לחפ"י שנוטלת כל מה שהכניסה עמה לי"ל המוקדם לחפ"י שהוח ביחה לנעינן כזה לין המוקדם כדין הנדונית ובכן מלח חשו' לבמוהר"י בי רב ז"ל לענין יבמה מוכדת שלין המוקדם כדין הנדונית

לזה וכיוצא בו ע"ש. והכנה"ג סי' ע"ז הגס"ע הות מ' וי"ו הביא דבריו ע"ש. והן אמת דגדון המכי"ט ז"ל דכזמנו כותבין המוקדם בפירוש בתחי' וסוב לח"ב כולנין אותו עם הגדוניא שהכניסה מב"ח וע"ז הוא שכתב לי חביב בכלל הגדוניא ודיעו כדין הגדוניא אמת או מלחד שמפורש בתחי' שכתב והוסיף לה מדיליה וכו' דין תוס' י"ל. מבח"ב בזמננו עכשיו הם כולנים הכל בכלל הגדוניא ואין מפרשים בפי' המוקדם בתחי'. וח"ב י"ל דלדעתו ז"ל חביב דיעו כדין הגדוניא. עב"ז אמינא דדעתו ז"ל דגם לפי זמננו עכשיו לגבי המוקדם ס"ל דלח חביב דיעו כדין הגדוניא הגם שכלול המוקדם עם מה שהכניסה מב"ח ועל כולם כתוב ודח גדוניא דהגע"ל. ודחס ליתח דלמאנא שהיו נוהגים דוקא הוח מ"ם הז"ל כן הי"ל לכתוב זה בפי' בתסו' שהוח מה"ע מלחד שכתוב בתחי' בתורת תוס' ולח למיסמס ולכתוב דלענין המוקדם יש חילוק בין חס הוח המורד לחס היח המורדת דלגע"ד דס"ל דבכל ענין לגבי המורדת בכל ענין חין דין המוקדם כדין הגדוניא ותפי' שהיו מפי' בתחי' ותפ' דבעתו הוח דבמורדת דהמניעה ממנה לחמרי' כזה דמ"ם לה בכתו' בלגם"ז ודח גדוניא דהגע"ל יכול לחלו לסקנות לה ממם ותפי' חדעתח למשקל ולמיפק וכמרד וכמעל כ"ח לחמרינן דכתב לה בלגם"ז לגבוד דוקח וזה הוח דוקח לגבי חס היח מורדת דהמניעה ממנה ולבן לח תשול כלום מהם גם חס הם כלולים יחד ודינם חפי' בתחי' דזל בתר עב'. וה' פוע"ן ז"ל חילק מגדון המכי"ט ז"ל דכותבין המוקדם בתו' תום' לגדוניא שכותבין המוק' דסיימו המוהר בכלל הגדוניא במכנסת לו מב"ח וכותבין ודח גדוניא דהגע"ל מב"ח דכזה המכי"ט ז"ל יודה ומסתייע ממ"ם בשחלה עם"ב. ותחח זעירא מה שכתבתי בלע"ד יותר דס"ל להמכי"ט ז"ל דגם למנהגנו שכלולים יחד ודינם מפורשים בתחי' חין דינם כדין הגדוניא לגבי המורדת וס"ל דחס יתברר מה שנתן הבעל מה נתנן לה מדיליה בתו' מוקדם דסיימו המוהר הם לבעל ודינם בכלל הגדוניא וגם חס היח תפוסה בהם מחזרת לותם לבעל. ובהח פליג עם הרדב"ז ז"ל ודחילו לס' הרדב"ז ז"ל חס היח הפוסה במוהר שנתן לה הבעל וכבר בח עליה דנהנה לימה מחזרת לו לותם. וחס הוח תפוס בהם ח"ב מפס כלום וכפי מה שכב דבריו הפיע"ן ז"ל וכתבנו דבריו לעיל דבר' דזהו סיוע המרוות כדברי הרדב"ז ז"ל. חבל המכי"ט ז"ל ס"ל דגם חס היח תפוסה בהם מחזרת לותם לבעל. וכפי סיוע הג"ל בדברי הרדב"ז ז"ל יוצח דמ"ם בסי' ר"ה בדבריו שכבר הפסידה לותם וכו' הוח טעות וכל"ל שכבר הפסיד לותם וסיימו לומר שחין כופין לותה לתת מוהר בתוליה כלו' להחזיר לו המוהר שלקחה והיח הפוסה בו דכבר הפסיד לותם הוח ע"י מה שהיח תפוסה בהם וגם הפוע"ן ז"ל העתיק כן דבריו. וזהו לחפוקי ממ"ם הערוה"ש ז"ל בהעתק דבריו שכבר הפסידה לותם ופי' סדבריס בפסקן וכתב עפ"ז דס"ל דשחר המתנות לפי' שכבר הפסידה לותם ואינם בעין חייבת להחזיר והוקח מעות שנתן לה למוהר שכבר הפסידה לותם הוו כגדוניא ואם המוהר עדין בעין מחזרת לותו וכו' והבחנו דבריו לעיל. והגם דלפי דבריו הוו סברת הרדב"ז ז"ל וס' המכי"ט ז"ל קרובים זל"ז ולח מפסינן בפלוגתח בין גדולים. מסח"כ לפי דבריהו ולפי"ד הפוע"ן ז"ל יוצח דמפסינן בפלוגתח ביניהו. מ"מ לחמת יובח דבהו דבדי דלח יקשה לן דבדי הרדב"ז לחדדי הוסוב היותר נכון בדבריו כמ"ש הפוע"ן ז"ל וכחבר ידחה בדוחה:

ועיין במוהריט"ן ז"ל סי' ר"ן במנהג המוסתעדים דנוהגים לתת משות לאבי הכלה ולחותו הממון כותבין לותו בגדוניא שקונים מהם כלים וש"ע ומלבושים ודמים לותו בגדוניא דנסתפק לי' לחמרי' הבי גדוניא שמה ותצול לותן המורדת בטענת מ"ע כשחר הגדוניות לדעת הרמב"ם ז"ל הו"ח כיון דהבעל נתן לה במתנה חע"ג דבתבלה שיכתבו בתו' גדוניא לדעתח למיסקל ולמיפק לח יהב לה. חע"ג דכשמתה ליחדה ממלקים הגדוניא הולת בניהם וח"ב ה"ג נימח הבי וכו' הח ליתח משום דהתם לח שייך דלח יהיב לה לדעתח למיסקל ולמיפק דהח התם לימה מורדת. חבל הכח דמורדת לחמרי' לדעתח למיסקל ולמיפק לח יהיב לה בעלה. והביח דבבי הרמב"ם פי"ד מה"ח ודקדק מדבריו דהטוע' מ"ע נוטלת בלותיה שהכניסה לו דוקח מב"ח ולח ממה שנתן לה הבעל הגם שכתבם בכתו' בגדוניא וחתריותן עליו וסקיל ובבי בזה יסו"ד הטלה להלכה דבמה שנתן לה הבעל נידון כס' רמ"י ז"ל דחס תפסה דוקח זכתה וחס לחו חס ברשות הבעל דכתו' רמ"י ז"ל וסי' לסמוך עליו כזה שהות ספק עם"ב:

ולע"ד דוהו טעמו דהמכי"ט ז"ל דכתב דהמורדת לי"ב המוקדם חפי' שהות בידה לטענן כזה לין המוקדם כדין הגדוניא ובבן מלח למוהריב"ב ז"ל שחין המוקדם כדין הגדו' לזה. הבוחה היח לומר דהגם דגדונו על עיר דמסק דטהבים לבעל המוהר עם מה שהכניסה מב"ח לבתוב ודח גדו' דהגע"ל ולטענן מני הסבון נוהגין בו בשחר הגדוניות מוחב. מ"מ לין למדין מדין חס"ם לדין זה דהתם ליכח מרד מסח"ב במורדת לחמרי' דלדעתח למיסקל ולמיפק לח יס"ל. ולהיהו ס"ל דבותח יותר ממוהריט"ן ז"ל דחפי' שהות בידה לי"ב לותו מלחר דלהיהו מה שהכניסה עמה ממם חלח מה שנתן לה הבעל וכבל בגדו' כיון דהיח מורדת מולינן מידה דלדין המורדת לח חביב כגדו' ול"ד לדין חס"ם. והמק"ל ז"ל בחחס"ע סי' ל"ה פסק בגדו' שכתב לה לימו מדיליה וסוב מרדה ועטנה מ"ע דחס לח תפסה ל"מ מיניה יסוס"ב וכפוע"ן שם שקיל ועבי בדבריו בדרך לימוד במה שדימה דיעו לדיעל דמתיבתח. וגם במ"ם לך מנד לחר נר' דמולינן מידה שהבי דיעל דמתיבתח לימו חלח בעוטנת מ"ע בעטנה מבוהרת למה לימו מקובל וכו' כמ"ם מוהר"ם ובבן נקטו בפשיטות הכ"ח ועי"ז וב"ם וח"מ ז"ל וכל שחי"ל טענה מבוהרת דייני' כה בדין הם"ם במורדת יע"ם והוק"ל עליו דמוהר"ם עלמו מיהה היכח דלח נהנה לחתלח חס תפסה ל"מ מינה ע"ם:

נמצא דהמוהר שנתן לה הבעל וכלל בכלל הגדו' שהכניסה מב"ח וכתוב בכתו' ודח גדו' דהגע"ל חס לח תפסה ל"מ מיניה. והגם דחיכח דס"ל דמוליכן ג"כ מידה עכ"ז היכח דהיח תפוסה בו חי"מ מידה דיכו"ל ק"ל כדסל"ה. חבל היכח דלח תפסה חי"מ מיד הבעל וכל"ל. וגר' דה"ט דדבבי חר"ן יע"ח ה"ה כמוהר"ח ענתיבי ז"ל וכמוהר"ם לבעון ז"ל ושחר דבנים בעלי הסורלה חשר שם שדנו כמה פעמים עז"ה שכל חחד מהם סיחוק בשלו חשר הוח מלוי לעת עתה. וחס נתן הבעל המוהר מעות בעין וקנתה בהם גדו' יקח בהם גדו' כמו שקנתה. וכל מה שהוניח בהולחות מתוכה ושחר דבריהם שחינם נמלחים לעת עתה חלפו הלבו להם כמ"ם הפוע"ן ז"ל כל זה בתחי' סי' ר' ע"ש. והגם דבדין חה"ם הם דנים שחפי' לקחה מחחרי הנוכן שלח הכניסה עמה כלום והוח שנתן לה המוהר בתו' גדו' וכתב בכתו' ודח גדו' דהגע"ל שנותן לבית חביה חני הגמלח וכמ"ם בסי' מור ומהלוות חלה"ע סי' ר' ט"ם דחסיבי הגדו' שנתן לה הבעל כלילו היח הכניסתה עמה ממם ומולקין לחלחין מ"מ לגבי המורדת הס דנים שכ"ח יעמוד בשלו וכל"ל דה"ע דבתה"ם לח יש בם מרד ולח שייך טענת דלדעתח למיסקל ולמיפק משח"כ במורדת לחמרי' דלדעתח למיסקל ולמיפק לח יס"ל במ"ם מוהריט"ן ז"ל דהתה"ם והמורדת

לח שוו בשיעוריהו. ועיין שם בהפוע"ן דלח זיכה להחשה ההיח בגדומו כ"ח מכח שניח היתה תפוסה בנכסים עש"ב. ועיין בם' חכמה ומוסר בקונט' דרך חקך בחקי הגזים לוח ע"ח דכחב רלוזן נשח לחשה וגחן לה מוסר סך מעוח וכנכה ולחכ"ח מ"ע כחב הרדב"ז בסי' ר"ה שחם בח עליה כדרך כ"ה ולח"ז לחכרה מ"ע לין כופין לוחה לחת מוסר בחוליה שכבר הפסידה לוחם ולח שיך לומר שלח נחן לה ע"מ שחלוח דנכי דמוטל עשנה זו למה שהוסיף לה לחבל למה שנחן לה מוסר לח חוטיל ט"ז שהברי נהנה ע"ש. ולחכי הטבד כחבתי עליו בחשו' להה"ע דנם למוסר מועיל ט"ז ולהבלחתי ליח חמרה חלח שלי"מ מידה לחבל לח הם הם בחוקת הבעל מודה שלינו חייב להחזיר. עיין להלי יעקב סי' כ"ח מ"ם בשם הרדב"ז ושיין הרדב"ז ח"ח סי' חפ"ח וכ"כ ושם"ד ושיין חשו' מוהריט"ן שהניח הדבר בספק יצו"ם עב"ד ז"ל. הרי דהרב ז"ל פליג עליו דמועיל ט"ז לף לחה שהיח תפוסה ושנם הרדב"ז מודה בלח הם בחוקת הבעל שלינו חייב להחזיר ושם בלוח מ"כ הביח מ"ם הרדב"ז בסי' רם"כ דכשלח יש לה טענה כלל כל המתנות חוזרות לפי' לוחם זכחן לה הבעל בשביל שרלה לוחה דע"מ למישקל ולמיפק לח יה"ל ע"ש. דמהלמור נר' דמ"ש בנ"ד דליכח טענה ונם שהבעל הוח תפוס בהם בנם הרדב"ז ז"ל מודה שלינו חייב להחזיר לה כלום. לחבר מזה ח"ס לחי בחה שהובח בם' פוע"ן בסי' ה' בשם ה"ה בשיהב"י שנחיבי ז"ל דכחב וז"ל והנה לדידן שלפי' מה שנחן הבעל מוקדם יוכלל בלשון הגדו' וכוחבין ודלח נדו' דהגע"ל וכו' הל ודלי הכל מוליחין ממנו והם שלה בנדו' והו"ל בחנה נמורה וכו' והם נל"ב דידה וכמ"ש הח' הפוסק וכו' וז"פ ובדור חללי דהוי נדוניה ממש בכחוב בכחו' ודלח נדו' דהגע"ל וכו' וזכחה בו ומוליחין לוחי לו בנגדו מיד הבעל ונוחנים לה דוכחה בו מלו והוי דידה ממש וז"פ לע"ד וכמ"ש הח' הפו' נר"ו ויפה דן עב"ל. דלחר המחי"ך הם דבריס חמוהים מלחר דלף הוח רלה וידע מ"ש הטום' ז"ל על המוקדם שנכלל בלשון הגדו' וכוחבין לוחו על שמה שהכניסה עמה עב"ז לגבי המוכדת לח חשיב בנכסי נדו' ממש וחלוק הוח מדין חב"ם וכנ"ל. לוך פה קדום יחמר כן ופסקים לדיקא בסניגא חריפא להעדיף כחה של חשה מבל לוים לומר דה"ה שלה בגדו' ומוליחין מיד הבעל לחמשה? וכבר מודעת זחת דנדול כח המוחזק לומר קי"ל ובפרט בד"ז דנרעלתו כמה רבנים חשלי רבנכי המדיפו כמו ש"ב וכנ"ל דמע"ז מע' רבני חר"ך ז"ל היו דנים בהמוקדם שנכלל בכלל הגדו' וכוחבין ודלח נדו' דהגע"ל בהמוכדת לין דנים בו כדין נדוניה ממש חלח שבל לחד יהיה עומד במה שהוח תפוס בידו וכנו"ל. ועוק"ל כמאי דחזיל וסמיך ע"ד הח' הפוסק שכ"כ לחת וסנים וכמ"ש הח' הפו' נר"ו. והרוחה יראה דבדבריו של הח' הפוסק לח העדיף כח החשה כ"ח מחמת שהיח היתה הפוסה ונדול כח המוחזק לומר ק"ל הח לח"ה עדיף כמו של חים מדחיתתא וכלחבר מבואר שם כן בדבריו בלוטן שדבריס חלו שהועתקו בשם מוהרי"ט ז"ל ע"ש

הם תמוהים ולדידי הם ל"ע:

שוב לחזי"ר מזדמנו לידי כתבי ידה"ק ממש של כמוהר"ט ז"ל בספרו כ"י ושם רלית דבחשו' שהביא לה' כמוהר"ח דיין ז"ל לח מזכר שם כלל מענין זה של המוהר שבולין לוחו וכוחבין ודלח נדו' דסנע"ל וכו' ל"ח שכחוב שם מענין שהיית יב"ח ונם מענין שם לינה לריכה לחת לחחלח לפי"ד הרמב"ם ומכן ז"ל. ולחרבח מלחתי רלית בפסק לחר בפי' שם ביבם שים לו חשה ובנים נדולים ונשוחים ועמדה לחשו מלדת מזה ומן ט"ו שנים ונפלה יבמתו לפניו והוח רולה ליבם והיבמה לינה רולה כ"ח לחלוק. דהלחיך שם בריחות דהדין עמו ליבם ואם תתלן דין מוכדת יש לה. וסיים וז"ל דהיבמה הבניסה לבעלה שני חלפים חלק ירושה מחביה דוקח והוח עשה לה סך נדול בכחו' והמעכ פה כיחבים על סכום הכחו' שיתפסרו עליו בכחובות דמסק כולם כוחבים ודח נדו' דהגע"ל ב' וסיום לה ח' נחלה סך הכל בין נדו' ושום' נ' סך כוחבים לפי' דהיח לח הוליחה שמה כלום כוחבים על ב' שלישים היח הוליחתם לו והוח הוסיף לה שלים נ"כ זהו מנהג דמסק שבהנו מימי קדם שלח לחלק בלשון הכחובות. ול"כ יש להסתפק במוכדת לו בכל מקום דק"ל דמועלת מה שהכניסה לו לח זכתה בה"ש לה בכחו' ודלח נדו' דהגע"ל הו"ל שלה ממש ומקודש נתונים לה והכניסתם היח לו קדיון היה כמנהג העיר שהבעל נותן מוקדם לכלה לו לחביה לפרנם צלמה וכל הכנדים והתכשיטין שמין לוחם קודם הנישואין וכו'זבין דח נדו' דהגע"ל סך כו"כ והוסיף לה בחו' חום' שלים מלבד זוזי מלחן ול"כ חלו נקרחים נכסי נדוניתה. לו נימח מסתברח דחדעתח דהכי לח כתב לה דהוו שלה דכ"ע יודעי לה שלח הכניסה כלום לפעמים ולפי"ה כותבים לה ודח וכו' ול"כ הכל נקרח כדין חום' ממש ול"ל חלח לחבר הכניסה ממש מדידה לו מדבית חביה ממש זה הלד נר' יותר לע"ד מדברי הפוס' דלחדעתח למיסב ולמיפק ל"כ לה. ולם היבמה נגבה ולחזיקה בזמן כפי' כחו' ופסקה וכו' נ"ל להוליח מהיבמה כל מה שהפסה יליח ממנה בע"כ ויהיו כיד שלים. ולם לעומד במדדה שלח להחיבם לי מלי למיקם בסיפוקיהו לדון לוחה. דדין מודדת לחבד בחו' וכל המוסק בחו' מה שלח הכניסה היח לוחה ממש כדין חום' דיינין ליה זהו דעתי להלי עב"ל. והפסק זה הנה הוח היה בזמן ה"ה רחם"ל כמוהר"ם סוזין ז"ל ויש ביניהם לריכות בדין לי מי"ק לו מח"ה ונר' וכן מוכח שזה היה בסוף ימיו. ול"כ הרי ברור שדעתו ז"ל לפסק הלכה למעשה שכותבים ודח וכו' שחשיב כדין חום' ולי"ל חלח מה שהכניסה עמה מכ"ח ממש דוקח. והפסק הנ"ל מועתק בכתיבת ידו ממש בספריו כ"י בסנים וג' מקומות. ול"כ בודחי מ"ם בם' פיע"ן על שמו לי שנאמר שכ"כ בתחילת ימיו ושוב בסוף ימיו חזר בו לדיקא הלכה למעשה לו בהיח הנה מבחוץ והבניסה בתוך דבריו

על שמו והיח רמויה וכנ"ל:

ואמת לגיד דזה ימים מקדם לאכי הנשיר נשחלתי מע"ת בירות יע"ח בלים שהיה נשוי שם לחבה והיח הכניסה נדו' עמה מב"ח דבר מועט והוח נתן לה בחו' נקד"י על חד עשר וכתב הכל על שמה בכחו' בלשון ודח נדו' דהגע"ל וכו'. והם כותבים בכחו' והיושה כמנהג ח"י החדש המחודש הנהוג היום. והם נוהנים עפ"י ההסכמה המובחה בם' חוט המשולש סי' כ"ב. וחח"כ הבעל נלב"ע וחלי"ם ולח ים בשוכנו חפי' שיעור כדי כחובתה והחשה רלתה ליקח כל נכסי שוכנו לנבות לת כחו' והיחומים שי"ל מחלתו הרחשונה רולים להלין בהנכסים, וכלוחו פרק כתבתי בזה ישן דכפי ההסכמה הנ"ל הנדו' שהכניסה עמה היח נושלת מקודם לעלמה ושוב חמ"כ חולקת בשחר הנכסים עם היחו' כשוה. ול"כ מלחר שכחוב בכחו' ודח נדו' וכו' כל מה שנחן לה חביבי כנכסים שהכניסה עמה דלחמרי דנחן לה לוחם בחנחה והרי הם נדוניתה ממש מלחר שכחב הכל על שמה דהיח הנע"ל ומחוכות שלי ע"ד הרדב"ז ז"ל וסי' דסברי הכי והבחתי נ"כ מ"ם בם' בני בינמין ח"ח סי' ל"ה ול"ו דברי הנהו תרי חשלי דברבי להבדיל בין החיים ובין המתים מע' רחם"ל ה"ם כמוהר"ר יש"ח בדבה יל"ו וה"ה כמוהר"ח לחבנתי ז"ל דסברי מרנן דדין הנקד"י כדין הנדו' שהכניסה עמה מכ"ח ממש ע"ם ומה שנלע"ד כתבתי כפי

לאבר הסיגה ידיעתי. ויען כי מלין תגלת תורת הלכה והן מורין וע"פ יקום דבר נשלמו דברי לעיה"ק ירושלם תובב"א אם ישלו וילחו וילנו לפני מע' הרבנים יצ"ו לאבר אם ומע' רלאב"ד מקודם ה"ם כמוהר"ר רפאל יחק ישראל יצ"ו שדי נרגא בזה וכתב וז"ל ומ"ם דמה שנתן לה הבעל וכתב ודת נדו' דהנע"ל תביב נדו' והכיה דבריהם דרבנן דחייב לשלם לה דהסוה נקדת נדו' תנת דאמרי מלבד דים מחלוקת בזה אם כתב מפני הכבוד דבן יש שהוכבן בשבול יקרת וכו' ולא נתחייב כדי לשלם ועיין ע"ד ה' מאר"ח ת"ב סי' י"ג. וגם בהסכמת מ"מ ראם"ל ה"ם כמוהר"ר רפאל מאיר פראנזיל ז"ל כתב וז"ל ואם בתנו לדין דמה שנתן לה הבעל וכתב ודת נדו' וכו' דחשיב נדו' וחייב לשלם לה כמ"ש ה' השולח נר"ו. יד הדומה נעויה לדמות דעיקר ד"ז הוא מחלוקת בין הפוסי' דאי"ל דכתב זה מפני הכבוד וכו' ולא נתחייב כדי לשלם ע"כ. אלו דב"ק שבתו בגלילי כתב ידה"ק. ואבר מזה אתה דן כמב"ם וק"ו לדין המוזדת דבודאי דסברי מדין כיון דאינה פלוגתא י"ל דכתב זה מפני הכבוד דוקא ולא כדי למישקל ולמיפק וכיון שבן גדול כח המיחוק והוא ברור:

עוד דן אחבי בטענת מ"ע אי בעיא לאת אמתלא לדבריה טענה מבוררת למה אינו מקובל עליה ישן שאינו סולך בדרך יבר אי שהוא מבלה ממונו. דו אי"ל לאת אמתלא לדבריה כלל. הנה הרמב"ם ז"ל ס"ל דל"ב אמתלה וכ' ה' פרי לדיק סי' כ' דנם מדן ז"ל דהעתיק דברי הרמב"ם ולא הזכיר אמתלא ס"ל כוותיה. נם הרי"ף ז"ל לדינת דמתיבתא כן ס"ל והרשב"א בתיוהסות סי' קל"ח ובת"ה סי' תת"ם ותקע"ב. כן ס"ל דל"ב אמתלא. ועיין בזה בס' פוע"ן שם דהוק"ל דברי הרשב"א שהביאם מדן בב"י דכתב דהאשה אינה נאמנת כמה שאמרה עד שביאר מתוך דבריה שהוא מהוס בעיניה וכתב מדן דזה מסבים לדברי תוסר"ם ז"ל. וה' פרי לדיק כתב דמ"ם אינה נאמנת וכו' היינו דלא די במה שאמרה מ"ע כ"א עד שביאר מתוך דבריה שהטענה שלה היא לאת שהוא מ"ע ואינה מלומדת לומר כך אבל אה"ע דלא בעיא אמתלא למה הוא מ"ע. ומ"ם מדן בב"י ע"ד הרשב"א דזה מסבים לדברי מוהר"ם היא קודם שראה תשו' זו שהביא סג"מ ומ"ד יעוש"ב. ושה"ב קודם ראותי דברי הפ"ל בן פי' אלי בשוגיי בדברי הרשב"א ומ"ם מדן דזה מסבים לדברי מוהר"ם היינו לומר דבע' שלא יהיה לימוד ועדמה בדבר אלא שהיה הטענה אמת שהוא מ"ע כמ"ם מוהר"ם ז"ל דלדרך שלא יהיה ערמה בדבר ושים להחריס ע"ש. אבל אה"נ דלדעת הרשב"א אי"ל טעם ואמתלא למה הוא מ"ע אבל לדעת מוהר"ם בעי טעם ואמתלא למה הוא מ"ע. וכפי"ז אין אמתו נריכין למ"ם הפ"ל דזהו קודם ראותו תשו' שהביא הג"מ דזהו מהדוחק לומר כן בדברי מדן וכבר הפוע"ן ז"ל שם הק' ע"ד שו ע"ש. ועיין עו"ש הוק"ל ע"ד הרשב"א דבסי' תת"ם פסק כדינת דמתיבתא דעתן לה אפי' מה שאבד ממנה ואינו בתיוהסות סי' קל"ח כתב דדוקא שהם נאבדו לה והוו דברים שהרגילו נעמו. והוגרך ליישב דברי מדן ממ"ם ע"ד הרשב"א וזה מסבים וכו' שהם היפך מ"ם מקודם ועיין ע"ד הרשב"א שבסי' קל"ח ותת"ם וגם יש הרשב"א מהדו. והוא דאם בזה האשה בטענת מ"ע והיא תפוסה בגדוניתה אי"ל בעם למה. ואם לא תפסה אומה ל"מ מהבעל ויהב"ל. ואם בזה להוליא גדוניתה מהבעל וגם מה שבלה ואבד ממנה אז נריכה לאת טעם ואמתלא לדבריה למה הוא מ"ע. דדוקא כשהיא רוצה להמזיק במה שבידה מנכסי נדו' ואינה רוצה להוליא מיד הבעל אז אי"ל אמתלא לדבריה ות קוגסים הומה לקחת מידה אלא מה שתפסה מנדו' ל"מ מינה. והרשב"א בסי' תת"ם מייתי כשבאה להוליא נדו' מיד בעלה. אבל בסי' קל"ח מייתי שהיא תפוסה בנדו' לכן אי"ל לאת אמתלא להמזיק מה שבידה. והתשו' שהביאה מדן שלריכה לאת אמתלא מייתי בבאה להוליא נדו' מיד בעלה. ומזה הוליא למדונו שהאשה ההיא היתה תפוסה אי"ל לאת אמתלא וזכתה בנכסי נדו' עש"כ. ואם אני ע"ד דהוא מקודם הבי"ד הרשב"א שבסי' תת"ם ובכריית מדבריו דס"ל דאי"ל לאת אמתלא דאם אינה אלא למדוד הרי ב"ד ירלו שים שרמה בדבר אי"ו בר' דס"ל דאי"ל לאת אמתלא לדבריה ובב"כ בסי' תקע"ב וכו'. ואיך קאמר עכשיו בסוף ההיא שבסי' תת"ם מייתי שבאה להוליא נדו' מיד בעלה ובלבן היא לריכה אמתלא אמאי? וי"ל בדוחק דיבוזו הוא אינה דמדן ז"ל דבר' דסבר דהאיא שבסי' תת"ם בעיא אמתלא ע"ז הוא שמייתב דבריו דהיא מייתי בבאה להוליא וכו' נם שהוא נגד מה שהבריח בדברי הרשב"א מקודם. דעפ"י יזובו בדברי הרשב"א ז"ל וכמ"ם מדן ז"ל על דבריו יוצא דסבר מדן הב"י ז"ל בדעתו דים הפרש בין אם היא תפוסה בנדו' דבאה להמזיק במה שבידה דל"ב אמתלא להיכא דאם באה להוליא מיד הבעל דאז בעיא אמתלא. ובכל לומר דגם מדן בם"ע סל"ה לדינא ומ"ם ותבוע בלאומיה הקיימים היינו בנתנה אמתלא לדבריה דאז מוליאה מיד הבעל. אבל אם לא נתנה אמתלא אי"ב כלום מבלאומיה שהם אמ"י הבעל ובזה יהיו דבריו בם"ע מוסבמים עם דבריו שבב"י בסי' ע"ד הרשב"א ז"ל. ומ"ש דברי הב"ם ז"ל דעמ"ם מדן סו"ם ע"ז אמרוסה שאינה רולה ליגבא בטענת מ"ע אין אבים תייב ליתן לו מה שפסק ליתן לו בנדו'. בתב הוא ז"ל והוב"ד בבאה"ע סקל"ז הנה אם היא מבדרה הטענה פשיטא דאין אבים תייב דלא גרע מנשואה דמוליאין מיד הבעל ע"ב מב"ם דאין תייב ליתן לו אלא ל"ל דהייבי דא"י לבדור הטענה. אז בנשואה אם הפסה אי"מ מידה ותפיסת אבים ל"מ וכאן שבדין ביד אבים אין אבים תייב ליתן לו. וס"ה אם היא נשואה והנדו' ביד אבים שבדין דאי"ת ליתן לו ע"ב. דלבאורה דבריו תמוהים במ"ש ע"ד מדן דאייבי דא"י לבדור הטענה דאז בנשואה אם הפסה אי"מ מידה וכו' שהרי בסע"ב בנשואה בטענת מ"ע כתב מדן דתבוע בלאומיה הקיימים. אבן עפ"י מיליהן הנ"ל ס"ם דבנשואה בטענת מ"ע ואינה טענתה מבוררת אם תפסה אי"מ מידה ותפיסת אבים לא מהניא ואם היא מבוררת מוליאין מיד הבעל נ"ב. אבל בתוסה שבדין שם ביד אבים אי"ת ליתן לו. וע"ש בהפוע"ן ז"ל דהביא דברי מור"ם ז"ל דבתב וי"ח דכ"ז מייתי בזונתנת אמתלא לדבריה למה הוא מ"ע אבל בנותנת אמתלא וכו' אז דייקינן לה כדינת דמתיבתא. והת"מ והב"ם ז"ל כתבו דזה קאי עת"ם בם"ב ע"ם. ודקדק הוא ז"ל דהיאך אפשר זה שהרי בס"ב מבואר בדברי מדן שהיא מוליאה ממנו כל בלאו' ואם אינה נותנת אמתלא אי"ב כלום אלא דוקא אם תפסה וי"ל היינו למ"ם היא עלמו בס"ב וי"ח דאף בנ"ב אי"ב אלא דוקא אם תפסה וע"ז הניח הבא וי"ח עב"ד. ויש ט"ם הניבר בדבריו כישו"ם. והנה ישובו זה דקאי ע"ד מורם עלמו בת"ם בס"ב אם"ם ע"ד הת"מ והב"ם דבתבו דדברי מור"ם ז"ל אלו קאי עת"ם בס"ב. ברם מה נשנה אלן לדברי הבאה"ט בשם הת"מ דבתב ע"ד מדן ז"ל עלמו בדבריו האלו ומוכר"ל לתילוק הנ"ל בדברי מדן ולתמור. וגר' דהפוע"ן ז"ל לא שלטו מלו"ט בדברי הת"מ שהתה בתו ע"ד מדן ז"ל עלמו ויזובו הנ"ל לא יכון ע"ד הת"מ. ובהברית לומר בהתילוק הנ"ל בדברי מדן ז"ל:

גם מוהרשב"ם ז"ל מיו"ד סי' ק"ס כתב שם דבטוענת מ"ע

מ"ע לריכה שתהן לחתלת ושעשה הגרלות לעין למה הוה מ"ע. לכל האומרת מ"ע בלא טעמה לינו מייב לה לא מזונות ולא כתו' ולא לפי' מה שהכניסה לו ולפי' ליפיה בעיניה ושמכיחים לזה הרמ"ם והשור בנו ז"ל ע"ם. גם מוכר"מ לעיל ז"ל סי' ח' כ' דאם לינה נותנת לחתלת לדברים ושעשה הגרלות למה הוה מ"ע שהכניסה לו ולפי' אם ליפיה בעיניה אם לא תפסה לוחן למזונותיה וכמ"ם ההגהות בשם התום' והר"מ ז"ל והביא לעין זה הרב"י ז"ל וכתב עליו שב"כ המרדכי והרא"ם בשם הר"מ ז"ל וכתבו רבי' בשי' זה לקמן ע"כ זת"ד ז"ל ע"ש. ברם ק"ל כמ"ש אם לא תפסה לוחן לחזו' דתיכף לה עלמא דלפי' שתפסה לוחן לכתו' אם אלה דלפי' אלא שהשה לחתלת ושעשה לדברים למה הוה מ"ע לא גרעא מדינא דבשי"ל ומל"ל דכתב מכן ז"ל דכל מה שתפסה מגדו' אם אלה. והוה תלמידו של מרן ז"ל כמ"ש החיד"א ז"ל בשם"ג ח"א מער' יו"ד לוכ"ג ולריך לינך בבר פסקיו. ועיין בכנה"ג הגה"ט לו"ע ויו"ד מ"ם על דברי והבי' המכי"ט ח"א סי' שמ"ד:

נמצא דדין זה לי בשיה לחתלת לדברים למה מ"ע כדי לסוגיא מתח"י הבעל בדעת מכן בפלוגתא מיתניית דלדעת הפרי לדיק ז"ל ל"ב לחתלת ושיין בס' משכה"ד מער' מ' לות רכ"ט דכתב דמ"ם מכן בס"ב דניעלת בלאותיה הקיימים. הוה לפי' לא תפסה לוחם ודייק כן ג"כ מדברי מורם במ"ם ע"ד מכן ו"ח דלפי' בגל"ב לי"ב אלא מה שתפסה. וכן מעיה דברי הרשב"ם ז"ל וכן היה דן אביו ז"ל וכן העלה ה' פ"ל ז"ל בסי' כ' ולעפ"י שלינה נותנת לחתלת לדברים נועלת לוחם מיד הבעל דלהרמב"ם ומכן והרשב"ן והרשב"ם ז"ל סל"ה דאי"ל שום לחתלת ע"ם. והבי"ד ה' לון לחכן ז"ל מער' מ' לוכ"ט. ברם כפי"ד הפוע"ן ז"ל לי בלה להוליה מתח"י הבעל בעייה לחתלת לפי"ד מכן ז"ל וכנו"ל. ת"כ עדין כאו של בעל גדול אם הוה תפיס לומר קי"ל כמ"ד דשבר מכן דלהוליה בעייה לחתלת מלחר שכן ס"ל להפיע"ן ז"ל ויש סמך לדבריו מדברי הב"ם וכנו"ל. שעפי"ה יולה לנ"ד דליכא טעם ולחתלת לדברים למה מ"ע חזר דיכה לדין מורדת דבשי"ל ומל"ל דפסק מכן ז"ל שם בסע"ג דנכסים שהכניסה לו ובלאותיה הקיימים אם תפסה ת"מ מידה יאם לא תפסה לין נותנין לה. ומלחר שהיא תופסת כנ"ד גם מה שהכניסה עמה ממש לין נותנין לה. וגם מה שלקח הבעל ת"ק גרוס מעיקר מה שהתייבה היא להכנים עמה כך שני חלפים ות"ק גרוס כדי שאת"כ יהיה מותנה ולגרפם עם מה שהתייב הוא לתת לותם משכונתא גם אלו לין יכולת בידיהו מנד הדין להוליאם מידו עיין בס' משכה"ד סי' רכ"ט והבי"ד ה' לון לחכן שם. ובפרט כפי מש"ל דהכיחה שבא עליה לא תשיבא ביחה וכאילו לא בא עליה כלל וכאילו מרהו כה מן התירוסין דמתחייבת בהולאות שהוליא לעורכי החופה כמ"ש המשכה"ד בסי' רי"ט ע"ש. ועכ"ז לא מלאתי לבי להוליא הבת בידים דקניות מכל וכל אף שהדין הוא עם הבעל לזכות בכולם מלחר שהוא תפוס וכאמור. מ"מ למרתי לפשר בניהם עלה"ע בהנכסים שהכניסה עמה ממש והמ"ק גרוס המדודים הנ"ל. וכן מנד הנקד' של הבעל לין ליתן ממנו כלום. ומנד הכתובה לין לה כלום מנד הדין ומה גם שהיא מחלה לבעלה בפה מלא בפני הב"ד ובפני ת"ח לחריהם כמה פעמים ולפי' בלשה דעלמא שהיא מורדת אם מחלה כאו' בתב מכן בס"ע סי' ק"ה ס"ה דאי"ל לא קנין ולא עדים וכו' ובתב בחזן להכן שם הו"מ דמשמע מדבריו דגם כתיבה אי"ל ומהני מחילה בע"פ. לבל מדבריו בסי' ס"ו ס"ע משמע דלריך כתיבה וכמ"ש דקדק רמ"ה ובתב תיבת ודוקא שבתבה לו וכו' גר' דדוקא

ע"י כתיבה ובע"פ לינו מועיל. וי"ל על רמ"ה שלא הביה כלן בסי' ק"ה ועיין כ"ם סק"ע מה שרלה לחלק דדוקא אם מנרשה מהני מחילה בע"פ לבל אם יושבת מחתיו לריך כתיבה עכ"ה. גם שם בחות ע"ל בתב מחילה אי"ל קנין ס"ע סי"ב ס"ת ולפי' הפם שעור לו משכון בידו בן הסכמת רבני החת' בדעת מכן עיין משכה"ד דקע"ה עכ"ג ועיין ערה"ש אה"ע סי' ק"ה. וגם בחות מ"ח בענין בתו' לבעלה ונוקמת שע"ב בידה לו משכון ליין לערה"ש שם. אם מנד שבמחילה היא לחכה בתה פעמים בפני כ"ד ושלא בפני כ"ד דהוא מ"ע ולחונה שיגרשנה בגע בלא שום דבר בו"ע. ויבן שהה גם שהיא עדין עומדת במרדה ולומרת מ"ע לבל ע"י למוד לחכים תורה בה מלקבל הגע והיא משחמעת עד שירלה לותה הבעל ברלי בסף לי מהנייה חזרתה ול"י לגרשה בע"ב. עיין בס' משאת משה מלה"ע סי' כ"ג בתי שנשבע לחשתו שלא יעבור מבנגד פניה בים לו ביבשה ונתנה לו רשות לעבור ושוב חזרה בה דהתריך ברלוות דמהניית חזרתה ע"ם וה' שערי דמים בחלה"ע סי' ע"ז עמד על דלוותיו ודחלם ושים לומר דמהניית מחילתה ומלק מדנפשיה לליבים המוברי"ו ז"ל דהיכא דהוה בדה היסור כזה שנשבע שלא יגרשנה בע"ב לחפש"ל דפקע בדברים ושטוב מלא כן בפ"מ ח"ג סי' י"ע וגם שם הק' ע"ד המ"מ ז"ל דדבריו סותרים זת"ז מ"ם בסי' כ"ג למ"ם בסי' ז' עש"ב. ולע"ד דבר"ד מב"ם די"ל דמחילתה מהניית בדברים מלחר דתעיקרא מעיקר הדין הכו הפוס' המתירים לגרשה בע"ב גם בלא מחילתה מב"ם היכא דמחלה בפי' דשוב לין חזרתה מהניית דלי לח"ה הו"ל נקטיה בכוסבים כי היכי דלישנקים לגלויים

ומה שועילו חכמים בתקנתם:

ויש להעיר ע"ד הפע"ר ז"ל בגדונו שם שלחד לנם שלת יסרלל ומחלה לו דנסתפק לי מהניית מחילתה בדברים בעלמא או לא ולתירך בזה כיעו"ש. מדוע לא הביא מ"ם בס"ם בענין חוסם דלי לחרה ל"ב ליה מי לא מיעקר הלאו דלא יוכל לשלחה וכו' דמפשט הדברים בר' דגם בדברים בעלמא מהניית מחילתה. ואולי י"ל דהיא מיירי דליכא קנין בדבר או דעדין היא עומדת בדבורה במחילתה ולא חזרה בה מחמתי ולריך לעמוד ולרחות בשורם דבר' הנ' ותפוס' ז"ל ובעת לין הנלחי מסבים. ומ"מ הי"ל להביא להניא דברי הם"ם הנ"ל

ולבחר בזה:

עוד יש לנו לבחר מלד הסבועה שנשבע הבעל שלא ישא לא"ב ושלא יגרשנה בע"ב. הנה בבר נודע דדב"ז הובא בס' ש"ך רחם' ואח' ז"ל וכופם הם מתירים ולילא תומר שבו' עליו. עיין בהמכי"ם ת"ח סי' במ"ד ומוהריב"ל ח"ב סי' כ"ב ומוהרשד"ם חיו"ד סי' ק"מ ומחה"ע סי' ק"ך והרדב"ז ח"ח סי' ת"ם ותשל"ד ובכמה מקומות ומוהר"ם מינ סי' ק"ד ופני משה ח"ב סי"ט ופרמ"ח ח"ב פי' ס"ו ומשאת משה חיו"ד סי' ע"ו ובני לברהם ת"מ סי' ע"ו ומוהריטא"ח ח"ח סי' מ"ח ומים רבים מחה"ע סי' ה"ו ואהל יעקב כהן מחה"ע סי' ז' ובהשמטות ד"ב מ"ם טל מ"ז הון רב. ושמן המשחה סי' פ"ב הביא ג"כ בשם הר"ן מ"ם בתשו' דבשטנת מ"ע אם תובעת בתו' ב"כ ורולה להתגרש דינה בדין בע"ל ומל"ל ושכן ס"ל להרבה פוס' ב"כ ע"ם. ולי"ל להתריך בזה פקח עינין

ורחה בשם"ן רחשו' ואח' ז"ל:

ברם יש לדעת מהא דמשפ"ל למוהריטא"ח ז"ל בת"ב סי"ב לי גם בשעובר ע"ם בקו"ע תמרי לדל"ב לו"ד בשות"ת תמרי כן ולא בקו"ע ורלינו לה' משאת משה בחו"ד סי' ע' הביא דברי מוהריטא"ח והק' עליו דבגדון הרש"ם דהמירה לחות המשו' קו"ע היה שיעת לזו

ולא לאחרת. וגם הרשב"ח הסיר למי שזיוק חתנו למלמק דמעכירין מותה היתנו ומתנה לרעהו. ותבוהן דכולהו הסיק דקונם לאתי כיסי ומלאת שלא נגבה ותרגומה אמר' לאע"ג דלא פי' הוי נדר בשעות דאדל"ב מעיקרא ומותר ליהנות ממנה דכמולה בדבר הוי ושרי ליה וקא מתסבי מינה דיהב לאע"ג דעיקר נדרו הוי שלא יהנה ממנה וקו"ע הוא לגבה כללא דמילתא הוא הדן כל הלה קו"ע וכו' ולפי קלורי הדבר כרור דלא שנא עב"ד. וא"ס לפי כמה שהביא רמ"א דקונם לאתי דהתם הוא פי' שנדר על לאתו שלא יהנה ממנו מחמת דשבר שנגבה ביסי וכיון דאינלאי שלא נגבה הוי נדרי שגגות דאינו נדר מעיקרא ולא חל כלל וכיון דלגבי דידיה לא הוי נדר ליסי מינה ליהנות ממנו. ולגבי הבעל שהוא הנודר לא הוי חציב קו"ע לגבי דידיה חציב נדרי שגגות ומילתא היסי מינה לאיסור ממנו. ומדבריו ז"ל נראה שמפרש שהוא לאסר ע"ע מליהנות ממנה שכן מדויק בלשונו בכמה פעמים ומהתימה עליו דאין פי' הכי לגבי דנדר עליה שלא תהנה היא ממנו. וא"כ ל"ק ול"מ מהתם וכנ"ל. ושוב גם לפי פי' משא"כ להמת עב"ז היכו דומה הסיק דקונם לאתי לגדולו דהביא הוא שבו' לתועלת תביכו ולדעת תביכו משא"כ בהביא דקונם וכו' ויש תילוק ביניהם ודבריו לי ע"י:

שו"ר לכ' שערי רחמים בחלה"ע ס' ת' דהסיק דבריו והק' עליו על מה שיר עליו בלע בהרמ"ם שהביא מהרי"ם ומהרשב"א ז"ל ולא השיר עליו בלע בהרמ"ם שהביא מהרי"ם דקונם לאתי ואתמהת דקשה על פי' ואין רמיה ממנה לע"ד וכאמור. ועיין מו"ם בשע"ר דהאריך בספק מוהרחנ"ת ז"ל וכמ"ש הפוס' ע"ד ואסו"ד כתב וז"ל לוך שיהיה זאת תורת העולה לשעבור ע"ם בקו"ע מכח החומרא דלאתו על"כ נשבע רבו המתירים ה"ה הסוס' בסיר וה"מ שהביא הריטב"א מוהריב"ל ומוהרשד"ם ומוהרחנ"ת והפ"מ והפמ"ג וסועיא דפ' הנוזל דייקא כוותיהו. גם החק"ל הגם שהביא דברי הריטב"א והגמק"י וכתב דלד הסיתר שמלתו בשבו' ז' לימו מספיק עכ"ז לחסוך דיעת אחר לסתיר כרבני רחמ' המתירים בקו"ע ועיין לקרא שמן המשחה סי' ע"ח וז"ל הרמה בדבריו ועיין ג"כ לקי דרך עץ החיים בתשו' סי' נ' הסביא קך דהריטב"א והגמק"י ועכ"ז פסק כאלונו לסתיר ועיין מעיר"ל מ"כ דנ"כ עב"ה. גם ה' בית לחכן קריספין ז"ל לחלה"ע מפי' לוקח לות י"ח הביא הסק מוהרחנ"ת ז"ל ומ"ם עליו הפרמ"ח ומה שייסב החק"ל יו"ד סי' רל"ח לקושיתו דבחוגם הגולד לחל"כ יהו כ"ע דלין להתיר בקו"ע והק' עליו מתשו' הרשב"ח שהביאה מוהריק"ו סוף שורש ק"ח בחשה שנשתעית לשמו שהתיר לו ליט"ח לחתת גם בהיא בקו"ע וכו' ושוב יצא לחלק בהשטועה דמביעין החתן בעת המופה דלישורו קיל גם להריטב"א והגמק"י מני עיין לחל"כ והגם שנלמר דלישהו ס"ל דגם בגדון כזה ס"ל דבקו"ע לא מלי עיין לחל"כ מ"מ הכו המתירים וכו' עש"ב. גם מע' ה"ם במוהרי"ו לח"ח יל"ו הגם דבש' פני יקתק ח"ח סי' ט"ו הביא ספק מוהרחנ"ת ומ"ם החק"ל וכנו מהרד"ת ז"ל מ"ם בש"ה נדי"ל ח"ח דקנ"ע ושסביס הוא יל"ו לדיא דלי"ל לעבור ע"ם בקו"ע כישו"ם. הן עתה נד"מ ס' פנ"ו ת"ו ושם בסי' ד' חזר מסברתו בפה מלא לחר לשותו דברי רבני הלחמ' ס' שער לחסר למוהרחנ"ק ז"ל בחלה"ע סי' ג' דכתב דאין לפקפק ממ"ם מוהרחנ"ת דרביס לומתים עליו וסברי גם בקו"ע ושגם מוהרחנ"ת נופיס לא עמד בעמו גו והדר מר ביה מסמעתיה וכו' ודברי הריטב"א והגמק"י שהביא החק"ל הס בגדרי חונסין דוקא. וגם בוכרוניתו חו"ב כת' שם' מוהרחנ"ת היא היפך דעת כל הפוס' ע"ם וגם מוהר"ם תרדיטי ז"ל בס' דברי שמואל בחה"ע סו"ם ו' הביא דברי מוהרחנ"ק ז"ל ושמך שתי ידיו עליו ושב"ב החס"ל לחה"ע סי' ד'. לכן גם הוא יל"ו חוב בו מסברתו הרחשונה והסביס לדיא כרבני הלחמ' רוב הפוס' ז"ל דס"ל דגם בקו"ע לחתרי לחל"ג ודלא כדחסיק בח"ח סי' ט"ו ע"ש:

ועיין עו"ל שם רבותא יותר דלחתר יב"ח דהיא רולה להתגרש והוא לי"ר לגרשה הם מתירים לו ליטא חלה"ע דבסי' ט"ו בח"ח הב"ד הפוס' דס"ל דמתירים לו והוא יל"ו חלק עליהם בין דס' שבו' להחמיר אין להתיר לו, ובח"י סי' הג"ל לחתר רחותו דברי רבני הלחמ' הנ"ל דהקלו בועלת בשבו' החתן מנשוה לגדיש וגם שאר רבני הפוס' שניין עליהם שם הקלו בה. ע"ב גם הוא יל"ו חוב בו מ"ם בח"ח דס' שבו' להח' והשתא הבח עלתה הסכמתו להקל בה כשאינו רולה לגרש להתיר לו ליטא חלה"ם. גם שם הביא מעניין ההולחות הם היא מתחייבת בהם וכו' עש"ב. וה' ויוסף לברהם לסמוהרחנ"ד ז"ל בסי' ג' בעניין שבו' שלא יגרשנה בע"כ הביא ספיקו של מוהרחנ"ח והלריך בזה ע"ש. ונעלם מיניה דמר דברי כמה רבני הלחמ' ז"ל כיאו"ש. וה' כי מברהם חח"מ סי"ס ט"ו כתב והביא"ד בסי' אין להכין מער' ש"ן חות י"ח דע"ב ל"ח ס' שבו' להחמיר ח"ד בס' שקול. לחוגם הם רוב הפוס' ס"ל דהשבעל הבות' ומישוע ס"ל דלא נתבעל לא יהא זה תמוד מחלב ולחברי רבים להבות. וכתב הות ז"ל דהרב מוכה"ם בד' ג"ם הרבה בריחות לב' זו. ומדבר ה' בפיהו לחמת כ"ם לי לוכח תרי ולחלת ס"ם שם. ומב"כ שם בד' פ"ו בתבו' על פסק כמוהר"ם חן ז"ל לא כמ"ם המסדר כתתי' הפסק שהות כמוהרמ"ם ז"ל עב"ה. גם מו"ם בלות י"ב הביא בשם טוב"ם דכתב בדב"ה דע"ב ל"ח ס' שבו' להחמיר חלא מחמתי הדבר במחלוקת ומבבע ע"ו. לבל יוכל שהענין נעשה בדין ושוב תתיילדת רישותא לו נתחדש דבר לחר הבבו' ל"ח ס' שבו' להחמיר מוהרימ"ע חו"ד סי' ע"ל וח"ח סי"ם הב"ד הבנה"ג סי"ם הגב"י סוף לות מ"ע ופמ"ח בתשי' ע"כ. ושם בלות ט"ז בסב משענין לי מל"ל ק"ל בסוקס שבו' דהרבה פוס' ס"ל דלא מל"ל ק"ל ילילו ס"ל בקלא מדבוותא דס"ל דמל"ל ק"ל ושבבר הלריך בזה במ"ח ע"ם. ושם בני בניתן סי' יו"ד הביא ס' מוהרחנ"ת ז"ל ומ"ם עליו הפ"מ והלריך להביא ס' בת הקודמים דס"ל כוותיה וכתב דלא פליג מהמחלוקת ומספק"ל הלבה כמחן וירח לנפשו להבנים עלמי בין הרים הג' לקבוע הלבה עש"ב. ומוה"ר בחש"ל ס"ה בסוה"ב יש"ח בהבה יו"ד סי' כ"ם ישי חים בחלה"ע סי' ט"ז בתי שנשבע שלא ישת חש"ע ח"ש שהתה י"ם וגבלה יבמותו לפניו הלריך בזה חם יוכל ליבמה דהוי בעובר על השבו' בקו"ע ולא מלי עביד הכי בדעת מוהרחנ"ת ז"ל ועיין על ס' שמחה לחים סי' כ' וכו' וכתב דדעת מרן ז"ל לפי' לקיים מלות יבום הלדעתו היא קודמת למ"ח בין דשתא בידיה לקיים מ"ח לא שבקי"ל לעבור ע"ם לקיים מלות יבום יעוש"ב. וכבר כתבנו דהסכמת רבני הלחמ' בשבועת החתן להקל בה ובפרט בסורדת דים להקל בה עוצא לומר דאדל"ב. וה' פוע"ך ז"ל שם כתב בד' ע' דמ"ם מוהריק"ם ז"ל בסוע"א דאם לא תרלה ליל לא"י דעופא חלא"ע כדין סורדת. דבריו הם לף דאיכא שבו' או חרגמ"ה שיהו"ל חלא"ע שהרי עיקר רחיתו מדברי הרשב"ז דכתב לענין סורדת דאף שים שבו' או חרגמ"ה שיהו"ל חלא"ע. ובענין שהיה רולה לעלות לא"י קרחוה הפוס' סורדת ומזה דן כיון שהיא סורדת כמו שבסורדת יהו"ל חלא"ע גם שים עסק שבו' ביניהם כן ג"כ נבי עליית ח"י ע"ש. ובס' חכמה ומוסר בקונע' חקב"ע לות ת' הביא דברי הרשב"ז מ"ם בסורדת בענין שבו' בח"ח ביבמות וכ"ע וז"ל ענין שתי הלחם סי' כ"ח שהק' ע"ז ועיין י"ס ח"ב סי' ת' לות ל"ב

שכתב דלק"מ ועיין שמחת יו"ט סי' ה' דכ"ג מניד מרחצים ל"ה ע"ב מיס רבים סי' דה"ו כנה"ג ת"ה סי' ח' חות פ"ח וקי"ח חות קי"ו ע"כ:

אשר כפי כ"ה ומדוכר לעיל לפי הסכמת פוס' החת' בכ"ד שהיה מדין עומדת במדרגה גם תחר היב"ת כטענת מ"ע ובלי טוס תמהלת לכל תחר שלימדוה היה משמעות מלקבל גיסה עד שילמה לוחה ברלי כסף גם מלד השבו' שנשבע שלח יפת תת"ע לין להמתיר עליו ומתירים לו שיפת תת"ע חו"ח שיגרשנה בע"כ דתי לת"ה הוי כמוקמי בכופסיה עד דישלח לגלימיה מחחר דסוף רוצה לילך ומקבל עליו כפי מה שיעלה הדין ום מפוס' דס"ל דחיכת מלוה לסייע הכעל בזה וכנו"ל. ועלה"ע יתירו לו ג' חת שבו' כדי לחבר לים"ת חחרת לשבר חת יגרו ולקיים מלות פ"ו. זהו מה שעלתה מלודתי בפי דברי הפוס' המולנים לפניך רחשונים ותת' ולי"ת וימ"ן הגלע"ד כתבתי לשוני ע"ט ס"ט:

א. בשיון שבועת החתן וכותבים בכתו' בל' זה ולח יפת תת"ע בתייה תה"כ שהתה עמו טשר שנים ולח ילדה וש"ק. תם תים ותשה וכו להעמיד תולדות בבחרותם תיכף לניסואין והי"ל כן וכת והס קיימים ותח"כ שהתה י"ם ולח ילדה והבעל רולה ליפת תת"ע כפי התנחי. והחשם מוטנת זה התנחי היה תם לח ילדתי לך וש"ק ולח קיימת פו"ר תבל תני ילדתי לך והילדים תשר תנן תלד"ים בני העוברים בנשיטים מגולים. והבעל טוען תני רולה לקיים מלות ולעבד תל תנת ידך. לר' שהדין עם התשה וכו' התיד"ת ז"ל בם' מ"ם מ"ב סי' ל"ת חומ"ם ע"ם. ולח זכר ס"ר דהרדב"ז ז"ל בסי' תלף שם"ם דפסק כמותו כבר הבי"ד מוהריק"ם ז"ל בם' ע"ל סי' קנ"ד ופליג עליה ופ"ל דכל שלח ילדה תו"ז י"ם ולה ש"ק תפי' היו לה תלף בנים ובנות מקודש יכול ליפ"ת עליה. ותם ילדה תו"ז ולה ש"ק תפי' לח קיים עדין מפ"ו תסור ליפ"ת עליה תפני שבועתו דחיילת עד שיגרשנה ושכן עמה דבר במלריס וכ' וסתך על סברתו הוח ותבילייו ז"ל יעו"ש. וכבר מלריס לחתרין ה"ה כמוהרח"י ז"ל הסיג בזה ג"כ על גליון ס' מ"ם בקילור. וה' כתב מ"ח מולירי תחה"ע סי' כ' כתב דלעניו שכותבים ת"ת שהתה י"ם ולח ילדה פעע"ל דהכל תלוי בסהיית י"ם בין י"ל בנים ממה בין תי"ל הוחלה שבועתו דכל תדם רולה לקיים מלות בורתו וכו' וז"פ ע"ש. וכתב כן בפשיטות מדנפשיה ולח זכר מדברי הרדב"ז ומוהריק"ם ז"ל הגיל:

סי' ח'

שאלה רחובן שבלילה תחת היה הוח ושני תנשים יפר' ושרל תחר ושערה יפר' יושבים כתחד ורלה לקדשה בפניהם ותמ"ל בסתם לכולם שיהיו עדים בהקידושין הנ"ל וקידשה בפניהם. וכשבתו הב' עדים יפר' והעידו בב"ד שמלת שהת' מהם הוח קרוב לחשרה מלד תם שני בשני והיח מודה בהקי'. והמקדש עבר עליו רוח קיל"ח ותינו רולה בעת לקחתה. יש לדעת תי הוו קי' ולריכה גט תו לח:

תשובה הלח לחמוכה ידעינח בפשטי כי בשר תכני מלים ולח בינת תדם לי ובפרט בשטיני ניטין וקי' ותוהרה שתעטו כל מי שהינו יודע בשיב ניו"ק לח יהיה לו עסק עמהם. תבל עכ"ז דמקמי וילחתי חוק למחילתי כי ידעתי דפוס' הלכות לתו למודעי הם לריכים ודברי חלה הם לתים תשר כמוני להגיב לי ניוסים להתלמד דוקח ולח להלכה ולח למעשה עד תשר יעלו וירחו בפני יודעי דת ודין. הנה בקי' הנ"ל רוחה תנכי דים בהם כמה ספיקות. רחשונה מלד ההסכמה הקדומה הידועה בשידנו דמשק יע"ח תשר הובחה כם כרך מסה סי' נ"ל שהיח בהסכמה ותרם בין על החים המקדם בין על שני עדיו וגם היח בהפקעת והפקר בלשון הקי' כישוע"ב בסי' ל"ג ול"ה. וים מהפוס' דס"ל דמכת ההסכמה לבר לח הוו קי'. גם תיכח מכח ההסכמה לגד פסלות העדים דרבוותח ס"ל דהו"ל מקדם שלח בעדים. והגם דמוהרם"ך ז"ל בח"ג סי' ח' כתב דלח נפסלו תלח מכחן ולהבח תבל הקי' הכם הס ק"ג ונמלנו מי' החת' ז"ל להמתיר מע"ו. מ"מ מוהרח"ם ז"ל בתחה"ע סי' מ"ב כתב וחילן דה"ד תם התרם היה על המקדם דוקח שלח יקדם וכו' תבל בשהתרם היה על העדים בין שעברו על התרם הס פסולים ונמלחו הקי' בעלים. וב"ב ה' כר"ם בחחה"ע סי' כ"ד ומוהרימ"ע ז"ל ח"ח סי' קל"ח התריך בזה וסו"ד כתב דספיקח הוי תם נפסלו העדים והקי' הכם בעלים תו לח ע"ם. והרב"ד ז"ל בתחה"ע סי' כ"ע הביח כ' הפלוגתות הלו תם מלד המקדם עלמו ותם מלד העדים שהס פסולים והקי' בעלים שכל תחד מב' ריעותות הלו מידי ס' ל"ל ע"ם. וה' שער תשר קונו ז"ל בתחה"ע סי' ל"ח כתב דמפלת ההסכמה יש תרי ספיקי גמורים לעשות ס"ם ולבטל הקי' כ"ם בהלטרף שלר ספיקות וכו' גם הטו"ם תה"ע סי' ה' כתב להקל מטעם ס"ם ס' תם נפסלו העדים תו לח ותח"ל דלח וכו' גם ה' מוהרח"ג בסי' כ"מ סו"ס ל"ג כתב להמיר בס"ם ס' תם כח ההסכמה טוקר הקי' לגמרי וס' כנוסן של קי' וכו' ומבותר בדבריו דבהוותו העדים יש ס' תחר לבטל הקי' מחמת פסלות העדים. וב"ם ברבוי הספיקות בל"ד תם מלד לטון הקי' ותם מפלת ההסכמה ושוד חלד פסלות העדים הקי' הס בעלים וים להמיר בשופי כמ"ם החק"ל תחה"ע סי' כ"ה דבס"ם תין להמיר ותפי' תם יהיה בח' מהספיקות שרוב הפוס' נטו להמתיר תם בס' הפני רוב הפוס' נטו להקל הרי נעשה ס"ם שקול וב"ם ברבוי הספיקות בל"ד דפשיעא דים להתיר בשופי. ועיין בס' מדי"ל תחה"ע סי' ת' בפסק מרכבי יהושל' וגם מתחבר הפנים עמהם והמתבלר מדבריהם דבס"ם דפלו' דרבוותח ים להתיר ברבוי הספיקות ובפרע חרס ההסכמה שעולה על גביהם וכן הסכימו הלכה למעשה. והה"ג בל"ד ים להתיר וכו' כמ"ם החב"י דהגם הלח סתך עלמו להתיר מעשה דגרישות לטון הקי' מ"מ מעשה פסלות העדים דהיו בל"ד סתך עלמו להתיר. ותלת גמי בל"ד תח בדיכחת דמלד פסלות העדים לבד ים לנו כדי להתיר בספקי ספקות טובח ובפרע בהלטרף נם הגהו ס' דגרישות הל' פסיעח דים להתיר בשופי זת"ד הו"ל עם"ב. וע' בתה"ל שם דבתבו תחר שהתריכו מלד ההסכמה ומלד העדים שעברו עליה וז"ל ועכ"פ תף תם נרלה לתום לם' הריב"ם ז"ל תשפח הוי ולריכה גט להומרת וכ"ז בדליכת שום ריעותת תחריתי זולת ההסכמה ע"ם:

והנה בל"ד ים ריעותת שנתלת שער קרוב להמתקבלת מלד תים וכבר נודע ס' הפוס' ז"ל דם"ל דגם בקרבה המלד תים פיסולו הוח מה"ת. ועם דהרמב"ם ז"ל ודעי' ס"ל דהיח מדרבנן. מ"מ כבר כתב הכנה"ג תה"ע סי' מ"ב הגב"י חות קכ"ע בשם התפ"ם סי' קכ"ד ומוהרש"ך ת"ב ס' ר"ך דתע"ג דהוי דבר ליסור לח שבקי' כל הפוס' ועבדינן כם' הרמב"ם ועית דחם לה כו"ע דהוי יחידאה ועיין ב"ז לבמה פוס'. ובחות ק"ל כתב דהמקדם בפני חותם שנלמדים מן המדרש בקדובי תים תי"ל גע כלל מעשה ס"ם ס' תי הוו פיסוליהו מד"ת תו מד"ם ותח"ל מד"ם ס' תי הלכה כסברי"ף המקדם בפיסולי עד"ר תיכה מקו' כלל מוהרשד"ם ת"ה סי' ל"ג מוהר"י תדרבי סי' כל"ו ורם"ד מפפ"ן ת"ח כי,

מ"ג ומ"כ סי ע"ד. והנם דכתב שם בשם מוהרש"ך מ"ח סי' נ' ומ"ז דתפילו תימא דים לחוש לספרת הרמב"ם דפיסולייהו מדבר' וגם לפ' מי שחושר דהמקדש בפיסולי עד"ר לריכה גט. בדין מרומה דים לחוש שמא לא נתקדשה לכ"ע תי"ל נט כ"ם תם נחוש לפ' הרשב"ן ז"ל דתפילו לדעת הרמב"ם פיסולייהו מדתו' ע"כ. נרחה דזה שכתב הרב כן שם הוא לרווחת דמילתא לומר דשם בג"ד דהוי דין מרומה פשיטא דלכ"ע תי"ל גט. ולעולם דלדילה תיסו ס"ל דתין לחוש לפ' הרמב"ם ורחיה לזה שכתבה בלי ותפי' תימא וכו'. וגם דבח"ב סי' כ"ך כתב בפי' דלית דחם לפ' הרמב"ם כו"ע. ותם נחמר דמ"ם בח"ת לדילה קחמר דליכא להתיר כ"ת דוקא היכא דהוי דימ"ר ולא כהכא היכא דלא הוי דימ"ר תיבי' לפ' הרמב"ם דהוי דר' ולפ' מי שחומר המקדש בפיסולי עד"ר לריכה גט. ת"ב הוו דבריו סתרתי ניהו דבח"ב סי' כ"ך כתב דלית דחם לפ' הרמב"ם כו"ע והכנה"ג לח העיר עליו מזה כלל. ת"ו מוכ"ל כדכתי' דלרווחת דמילתא שם בגדולו הוא דקחמר הכי וכנ"ל. גם מוהרח"ם ז"ל כתב בדרך זה והכי"ד הכנה"ב שם המקדש בפני קרובים מן התם תין לחוש לקדושיו ותפי' למי שילפה להתיר בגד"ז שהדברים גר' מכמה גדדים שהכל שקר ונם העדים עברו על תרס הקבל ונם נתקבל העדות בחוסם והיה דימ"ר ולא נעשה דו"ח ושוד ריעותות לחרות לכ"ע תין לחוש לקי' כלל ע"כ. הרי כמ"ם דלרווחת דמילתא קחמר דתפי' מי שילפה להתיר וכו' תבל לדילה תיסו ס"ל דליכא תששא בקי' כן ג"כ הכא נחמר בדעת מוהרש"ך ז"ל. תכן לא תכחד דשם סיים הכנה"ב והרש"ך ח"ת סי' מ"ז חשם להתיר בשתין לחוש שהקי' מרומה ע"כ. ולפי"ז הוו דברי מוהרש"ך ז"ל סותרים זא"ז ולא ידעינא מדוע הכנה"ב לא העיר מזה. וספרי מוהרש"ך ז"ל ליכא תלויים תמ"י לרחות הדברים בשורתן ותם בח"ב הדר ביה ממ"ש בח"ת סי' מ"ז לא ס"ל להכנה"ב ז"ל לחר שהביא לדברי מוהרח"ם ז"ל לכחוב והרש"ך ח"ת סימ"ז חשם להתיר וכו'. ותולי הכנה"ב ז"ל ברחוחו הדברים בשורתן כן גר' לו דעדין בפ' הה' דח"ת הוא שומר. גם הפ"מ ז"ל בח"ת סי' כ"ע הביא דברי הרמב"ם ושמוהרש"ך ח"ת סימ"ז חם להתיר מהא דהרמב"ם ולידד בתחילה להקל ובסוף לא מלחו לבו להחליט להתיר בלחי תם נועדו ב' מהמורים דפקיעי להתיר גם ה' תומ"י סיתי"ב המוזק כדברי הרמב"ם דכוחתו היא דפיסול קובעת התם היא מד"ם ודלא כהרשב"ן ז"ל שפי' בכוחתו דס"ל לעתין פיסול הם מה"ת. והביא סרכין תלמא מוהרשד"ם ומוהרי"ת ומוהרח"ם ז"ל בחדא הסכימו לבטל עדות קי' ע"י עדים דאית להו קובעה מלד התם או מחמת חיסות מחמת ס"ם ס' שכוחת הרמב"ם כהרשב"ן ותת"ל דפיסולם מד"ם ס' אי הלכה כחומו או כרבים החולקים עליו. ושוד לתי תת"ל דדעת הרמב"ם היא בכל נוחת תחרה ולתי כחוחת דה' כחומו דילמא ה' כהרי"ף ודעי' דהמקדש בפסולי עד"ר תין חוששין לקדושיו ואי"ל נט כלל. וגם מוהר"ר בצלאל ז"ל בחזק נם' הרשב"ן בכוחת דברי הרמב"ם ושוו היא דעת הם"ת ז"ל ישו"ש. ובריית דתלי מוהרש"ך ז"ל תם היה ריחה דברי מוהרשד"ם ומוהרי"ת ז"ל שכתבו על ג"ד בעלמו והעלו להקל שגם הוא היה מחליט מחמרו להקל וכמש"כ בהדייה בסוף תשו' ועפי"ז כתב הפ"מ ז"ל דכגדולו כיון דהע"ת י"ל קובעה מלד התם עם המקדשת עדותו בעלה כהרבנים הנ"ל דהעלו להקל עש"כ. גם בח"ב סי' ד' חזר וכתב כן ו"ע דמעשה ס"ם יש להתיר ותלי לזי"ד דלאו כל ס"ם לקולא ומה גם בקולא דח"ת. מ"מ בנ' ספיקות וב' מסם מתפקפים יודה ודאי להקל ע"ש. וכר' דלא שלטו מלו"ע במ"ש מוהרש"ך בח"ב סיר"ך דליכא למיחש. ב. הרמב"ם וכו'

והרחיה דבשני המקומות לא הוכיחם ותילו רחה לומם היה מחליט מלחמרו ביומר לומר דלחר רחומו דברי מהרשד"ם ומוהרי"ת ז"ל גם הוא נלטרך עמהם להקל בהחלט:

אשר מהחמור יולח דלדעת רוב הפוס' ומהן ז"ל מכללם דקובעת התם היא פיסולא מדתו' ת"כ כעלה כל העדות ולא חציב קי' כלל וכמ"ש מהן ז"ל כן בפי' בחשו' סי' כ' וז"ל ועוד דמקדש בע"ת שחמרו הסמ"ג והמרדכי ז"ל היינו במקדש בע"ת לבדו חבל היכא שנמלח התמר פסול עדותן בעולה וכ"כ ר"י בשם הר"מ המקדש בפני ג' עדים והת' מהם קרוב מחיכים לותה ליגשה לבחתי' בלא נט ע"כ. ומדבריו ז"ל בחשו' סי' יו"ד משמע דגם דהוי פיסול ע"ת מד"ם הוא פוסל ומבטל עדות העד הב'. שכן בגדולו שם שהיו ג"ע וסב' מעידים שנתקדשה והשלישי חומר שלא נתקדשה והוא קרוב מלד התם כתב דלכחורה היה כ"ל דתין בית מיחום בקי' תלו מכמה טעמים חדת דכיון דהחזמן הקרוב להעיד עם שחר העדים הרי כל העדות בעלה כדחמן מה שניש וכו' ותם להרמב"ם וקלת גחוים דקרוב מלד התם תין פיסולו תלא מד"ם. הת כתב הרי"ף ז"ל בחשו' דתי"מ לקדושיו וכ"כ קלת הגחו' והטיטור ז"ל וכו' מיהו כד מטיינין שפיר דכל הני"מ דס"ד לית בהו משום כלל דתפי' לת"ד דקרוב מלד התם פסול מד"ת. הכת כיון דעד זה לא סייע עם התחרים לקיים הדבר תין העדות בעלה וכו' דשפיה דקרת במקיימי דבר הכתוב מדבר ולא במכחישי דבר וכו' וכו' נמלא שתין עד הקרוב הזה מבטל עדות שחר העדים לכ"ע. לדעת הסוברים שקורבתו מה"ת מפני שלא סייע עמהם בעדות ובמקיימי דבר הכתוב מדבר. ולדעת הסוברים שתין פיסולו תלא מד"ם תפי' היה מסייע עמהם בעדות כיון דחד ותרי ניהו תתקיים העדות בשנים דלא תליס כולי הפי הפסול מדברייהם לפסול ב' עדים כשרים שרחו עמו וכו' עש"כ. הרי מבואר בדבריו שגם דהעד הת' פיסולו מד"ם תם לא היו עדים כדבר כ"ת תלו הב' עדים הוא פוסלו להעד הב' תם היה מסייע עמו דדוקא שם בגדולו היו חד ותרי קתמר דלא תליס כחו הפסול מדבריהם לפסול שנים הכשרים ותקיים העדות בשנים הכשרים. מבת"כ היכא דליכא תלא תרי וחד מנייהו קרוב מד"ם והוא מסייע פוסל תת העד הב' שעמו:

אשר מזה תם למי שמח"ם ה' שמחת יו"ט סי' ע"ה בחשו' התשו' ו"ל ונם מעשה דהעד הת' הוא רחתון כשני עם המקדשת מלד התם ותם בכ"ד המקדשת תיכה מודה בקי' ומכחשת בשם שמצ"ו נמי לבד תין לחוש כלל לקי' תלו דכיון דהעד הת' הוא פסול מדתו' תין כתן כ"ת עד ת' בהכחשה וכבר כתב מורם ז"ל בת"ה סימ"ב דתפי' לעתין דחיים לע"ת ע"ת בהכחשה ל"ת זה היה גר' לכתורה ע"כ. דתמהמ"ר ק"ל ע"ד דלפי מוכח זה דהע"ת הוא פסול מדתו' ת"כ לת ים כתן עדות כלל תפי' שלי ע"ת דעדות שבעלה מקלתה בעלה כולה ותפי' שלת היתה היא מכחשת. ותפי' דלת היה פיסולו אלא מד"ם הוא פוסל העד הב' שעמו כדמשמע מדברי מהן ז"ל בחשו' דסי' יו"ד וכנ"ל. מכ"ם דהשתת הכת עדיין לת נכנם הז"ל בשלש המחלוקת בשתין קובעת התם או הוי מד"ם והוא כותב הכת דהוא פסול מדתו' ת"כ מה זה שכתב דתם היא מכחשת תי"כ כ"ת ע"ת בהכחשה וכו' מאחר דליכא פשיטות יותר ה"מ דבעלה כל העדות דעדות שבעלה מקלתה וכו'. ועש שדבריו תלו הם בדרך לכתורה ולא קיימי לבסוף עכ"ז לת הו"ל לכתוב כדברים אז ונ"ל. וע' בהמפ"ל ז"ל בה' תיסיות פ"ד ה"ו שהק' על הריב"ם ז"ל סי' רס"ג כדרך קושיון הנ"ל על השו"ע והנ"ע ע"ם:

עוק"ל במה שרחיתי להגיהון נו"כ מה"מ חלה"ע סי' ע"ו דהבין בדברי מרן ומוהרח"ן ז"ל בתשובה הנ"ל דהפסול מדר' לא חלים פיסולו לפסול הכשר שעמו ולכן כתב בגדולו דלא נפסל הכשר. וכן תזר ושנה דבריו בד' מ"ב ע"ג ע"ש. דלהמ"ר דלא כן הוה המבוארים דברי מרן דדוקא שם בגדולו דהוו חד ותרי ס"ל דלא חלים כמו הפסול מדר' לפסול ב' עדים הכשרים שעמו אפי' לי הוה מסייע. משא"כ לי לא הוה עמו כ"א ע"י דוקא הוה חלים כמו לפוסלו להעד הב' וכנ"ל והוא פשוט ומבואר בדבריו ז"ל:

ואגב אגיע תומר דהרמב"ם ז"ל בריש ה' איסורי בעגין ק' כסף כתב דהם מד"ס והה"מ ומרן ז"ל כתבו דד"ס קרי לדבר שהוא מדאו' אלא שאינו מפורש כתו' וקרינן ליה ד"ס כלו' דבר שאילולי קיבלו סופרים פי' לא היינו מפרשים אותו כך ע"כ. והמשכה"ר מעד' החלף תות ל"ט מאריך בדברי הרמב"ם בקו' כסף וקרובי להם דכתב שהם מד"ס ומ"ש הה"מ ומרן ז"ל ע"ש. וכפי הנראה דדברי מרן ז"ל שבתשו' הנ"ל איכם מוסכמים עם דבריו שבכ"מ דשם בתשו' כתב דלדעת הרמב"ם פיסול קוברת המת היה מדר'. וילולי בכ"מ לגבי ק' בכסף קאמר שהם מדאו' הגם דקרא אותם מד"ם ולגבי קוברת המת הוק"ל דשאר קרובים אע"ג דאתו בדרשה קרי להו מה"ת ומאי שנא קוברת המת דאתו גמי בדרשה קרי להו מד"ם ותי' דסוב"ר שכל מה שאנו דורשים בפי' הכתוב הוא מדאו' ומה שנדרש בחז"ל כיון שפשט הכתוב אינו מורה עליו מיקרי ד"ם ע"כ. וכ' המשכה"ר שם ע"ז גר' דודאי דעתו ז"ל כדעת רבינו דפסול מה"ת אלא דקרי להו ד"ם כמ"ש גבי קו' בכסף דודאי מד"ת אל"ע הל"מ הוא כמ"ש רש"י בפסחים דכ"ד ע"ב. ולפי"ד אלו הוו דבריו שבכ"מ נגד דבריו שבתשו' ואולי דבריו אלו ים להסכים דברי הכ"מ עם דבריו שבתשו' דס"ל בדעת הרמב"ם דפיסול קוברת המת היא מדר' וסכן מורה שגם לשונו בכ"מ. אלא לפי"ד המשכה"ר קל"ט ול"י וכעת לא יכולתי לבוא בתרוכה. וע"ע מ"ש המשכה"ר בסעד' ע' תוכ"ט ובסעד' ק' תוכ"ח:

ודע דהגם שבתבנו לעיל דמדברי מרן בתשו' נר' דאם היה ע"א כשר וע"א פסול מדר' היה חלים כמו לפסול העד הב' ומכ"ם כשיהיו הב' עדים פסולין מדר' דהקו' הם בעלים. מ"מ כן הוא אליבא דהרי"ף ז"ל ס"ל דהמקדש בפיסולי עדות מדר' אינה מקו'. אלא אי"ז ז"ל ס"ל דהמקדש בפני הפסולין מדר' ומכ"ם כשע"א מהם דוקא שפסול מדר' לכתחי' יש לחוש להלריכה גט כשלא נישאת עדיין וכמו שכ"כ בב"י סו"ס מ"ב שאחר שהביא דברי הר"י ן' הרא"ם ז"ל כתב דיש לסמוך ע"ז היכא דכבר נישאת. אבל אם לא נישאת עדיין הדין עם החולק להלריכה גט מטעמים כדברי הרמב"ם ז"ל ע"ש. וכ"ם בם"ע סי' מ"ב ס"ה דהמקדש בפסולי עדות דר' לריכה גט מספק ע"ש. אלא דבר פשוט הוא דכל מ"ם בן ה"ד היכא דליכא ריעותא לאחריתי בחופן הקו' כ"א היכא דקידש בפני הפסולין מדר' חזי לריכה גט לכתחי' מספק לחוש לס' המתמיר. אבל היכא דיש עוד ריעותא לאחריתי חזי ליכא למיחש תו כלל להלריכה גט ואפילו לכתחי' שלא נישאת עדיין וז"פ:

ובפי"ז בג"ד יש במה לדדים להקל דל"ב גט ואין לחוש להקו' כלל מאחר דהע"א הוא קרוב מלד האם דהגם דלדעת הרמב"ם הויית מדר' מ"מ היכא ס' שאר הפוס' דס"ל דפיסולו מדאו' ועדות שבטלה מקלתה בטלה כולה והו"ל מקדש בלא עדים דאין לחוש להם כלל. ואף הרמב"ם ז"ל הת הרשב"ן ז"ל פי' בדעתו דנקרחים כן מד"ם אבל פיסולם מה"ת. והגם דשאר הפוס' דהכין בדברי מרן ומוהרח"ן ז"ל בתשובה הנ"ל דהפסול מדר' לא חלים פיסולו לפסול הכשר שעמו ולכן כתב בגדולו דלא נפסל הכשר. וכן תזר ושנה דבריו בד' מ"ב ע"ג ע"ש. דלהמ"ר דלא כן הוא המבוארים דברי מרן דדוקא שם בגדולו דהוו חד ותרי ס"ל דלא חלים כמו הפסול מדר' לפסול ב' עדים הכשרים שעמו אפי' לי הוה מסייע. משא"כ לי לא הוה עמו כ"א ע"י דוקא הוה חלים כמו לפוסלו להעד הב' וכנ"ל והוא פשוט ומבואר בדבריו ז"ל:

ואגב אגיע תומר דהרמב"ם ז"ל בריש ה' איסורי בעגין ק' כסף כתב דהם מד"ס והה"מ ומרן ז"ל כתבו דד"ס קרי לדבר שהוא מדאו' אלא שאינו מפורש כתו' וקרינן ליה ד"ס כלו' דבר שאילולי קיבלו סופרים פי' לא היינו מפרשים אותו כך ע"כ. והמשכה"ר מעד' החלף תות ל"ט מאריך בדברי הרמב"ם בקו' כסף וקרובי להם דכתב שהם מד"ס ומ"ש הה"מ ומרן ז"ל ע"ש. וכפי הנראה דדברי מרן ז"ל שבתשו' הנ"ל איכם מוסכמים עם דבריו שבכ"מ דשם בתשו' כתב דלדעת הרמב"ם פיסול קוברת המת היא מדר'. וילולי בכ"מ לגבי ק' בכסף קאמר שהם מדאו' הגם דקרא אותם מד"ם ולגבי קוברת המת הוק"ל דשאר קרובים אע"ג דאתו בדרשה קרי להו מה"ת ומאי שנא קוברת המת דאתו גמי בדרשה קרי להו מד"ם ותי' דסוב"ר שכל מה שאנו דורשים בפי' הכתוב הוא מדאו' ומה שנדרש בחז"ל כיון שפשט הכתוב אינו מורה עליו מיקרי ד"ם ע"כ. וכ' המשכה"ר שם ע"ז גר' דודאי דעתו ז"ל כדעת רבינו דפסול מה"ת אלא דקרי להו ד"ם כמ"ש גבי קו' בכסף דודאי מד"ת אל"ע הל"מ הוא כמ"ש רש"י בפסחים דכ"ד ע"ב. ולפי"ד אלו הוו דבריו שבכ"מ נגד דבריו שבתשו' ואולי דבריו אלו ים להסכים דברי הכ"מ עם דבריו שבתשו' דס"ל בדעת הרמב"ם דפיסול קוברת המת היא מדר' וסכן מורה שגם לשונו בכ"מ. אלא לפי"ד המשכה"ר קל"ט ול"י וכעת לא יכולתי לבוא בתרוכה. וע"ע מ"ש המשכה"ר בסעד' ע' תוכ"ט ובסעד' ק' תוכ"ח:

ודע דהגם שבתבנו לעיל דמדברי מרן בתשו' נר' דאם היה ע"א כשר וע"א פסול מדר' היה חלים כמו לפסול העד הב' ומכ"ם כשיהיו הב' עדים פסולין מדר' דהקו' הם בעלים. מ"מ כן הוא אליבא דהרי"ף ז"ל ס"ל דהמקדש בפיסולי עדות מדר' אינה מקו'. אלא אי"ז ז"ל ס"ל דהמקדש בפני הפסולין מדר' ומכ"ם כשע"א מהם דוקא שפסול מדר' לכתחי' יש לחוש להלריכה גט כשלא נישאת עדיין וכמו שכ"כ בב"י סו"ס מ"ב שאחר שהביא דברי הר"י ן' הרא"ם ז"ל כתב דיש לסמוך ע"ז היכא דכבר נישאת. אבל אם לא נישאת עדיין הדין עם החולק להלריכה גט מטעמים כדברי הרמב"ם ז"ל ע"ש. וכ"ם בם"ע סי' מ"ב ס"ה דהמקדש בפסולי עדות דר' לריכה גט מספק ע"ש. אלא דבר פשוט הוא דכל מ"ם בן ה"ד היכא דליכא ריעותא לאחריתי בחופן הקו' כ"א היכא דקידש בפני הפסולין מדר' חזי לריכה גט לכתחי' מספק לחוש לס' המתמיר. אבל היכא דיש עוד ריעותא לאחריתי חזי ליכא למיחש תו כלל להלריכה גט ואפילו לכתחי' שלא נישאת עדיין וז"פ:

ובפי"ז בג"ד יש במה לדדים להקל דל"ב גט ואין לחוש להקו' כלל מאחר דהע"א הוא קרוב מלד האם דהגם דלדעת הרמב"ם הויית מדר' מ"מ היכא ס' שאר הפוס' דס"ל דפיסולו מדאו' ועדות שבטלה מקלתה בטלה כולה והו"ל מקדש בלא עדים דאין לחוש להם כלל. ואף הרמב"ם ז"ל הת הרשב"ן ז"ל פי' בדעתו דנקרחים כן מד"ם אבל פיסולם מה"ת. והגם דשאר הפוס' דהכין בדברי מרן ז"ל בתשו' הנ"ל דהמקדש בפיסולי דר' לינה מקו' כלל. ועם דהוב הפוס' ומכללם מרן ז"ל דס"ל דהמקדש בפיסולי דר' לריכה גט מ"מ ז"ד לחומרת וה"ד היכא דליכא ריעותא לאחריתי. אבל כנ"ד דאיכא הסכמה בעיר ופיסול העדים ועל הכל דאיכא הפקעת בסף הקו' והפקרתו בהסכמה הו ליכא למיחש לקו' הדם והכל המה ואפי' לכתחי' מותרת לינשא בלא נט:

וכי תשאל מדברי מרן ז"ל בתשו' הה"ע סי' ו' דכתב וז"ל ומה שהיקר הריב"ם ז"ל בחותה תשו' להתיר אינו אלא בקהל שהסכימו וכו' אבל בהסכמה שלא יקדשו רק בפני יו"ד ליפתקע הדבר יכו' ואפי' בהסכו' להפקיר מעות הקו' כתב הריב"ם למעשה היינו חוכך להחמיר ולא הייתי סומך על דעתו זה לחומר העגין להוליאה בלא גט אם לא בהם' כל חכמי הגלילות וכו' וכ' הרשב"ץ ז"ל בתקנת הפקעת הקידו' לא נעשה כה מעשה לשולם וכו' ועתה ים להפליא הפו"פ אם הריב"ם לא רלה לסמוך על דעתו להקל למעשה אפילו בהסכמת הקהל מעות הקו' היאך יתלו בוקי סריקי להקל בהסכמה שלא לקדש בלא הפקר וכו' ע"כ. הנה מרב"ו הגם בהפקעת הקו' ס"ל דאין להתירה בלא"נ. הא לאו מידי היא תדא דמרן ז"ל אם ל"ל בלא נילה דעתו ד"ע הגם בהפקרת הקו' אין להתירה בלא"נ כ"א דהם הגדיל המהורה על הרואה להתירה אם בא"נ בלא"נ והביא דברי הריב"ם דכתב הגם בהפקעת הקו' חוכך להחמיר וכו' ואיאך יתלו להקל שלא בהפקעת הקו'. ואולי היינו ז"ל לא גילה דעתו הגם בהפקעת הקו' ס"ל דלריכה גט וכמו שכר' אם בבעת לשונו. והנה נגד מ"ם הכנה"ג ז"ל בסי' מ"ב שכן הסכמת מרן המחבר ז"ל בתשו' דלע"ד לאחר המחי"ר דליתא וכנ"ל. וכ"כ לאח"כ לה' שמן המשחה ז"ל בסי' ס"ט שאחר שהאריך בעגין הסכמת הפקעת הקו' והביא"ד הפוס' שם ז"ל דשוב הקו' הגם בעלים הביא עוד דברי מרן ז"ל הלזו וכתב דכל תמיהת מרן על הטולא דשמך להקל אפי' בלא הפקר מעות הקו' מנה תביעת הריב"ם דאף בהפקר מעות הקו' לא הלה לסמוך ע"ד להקל וכ"ם בגדון השולא וכו' והה"נ אי כ"ד היה בהסכמת הפקעת הקו' מעות הקו' כפי היה כותב בדברי שכתבתי לעיל בשי"ד ע"ש. הרי דפי' דברי מרן שהוא להגדיל התימה וכו' ולא שילה ד"ע וכו' כמ"ש בעגיתין והאדבא שהוא ז"ל כתב דאה"נ אי כ"ד היה שהפקעת מעות הקו' כפי היה כותב בדבריו. אך אח"ז ק"ל דלא בדבריו שכתב דגדון השולא לא הסכימו אלא לעגין הפקעת הקו' ולא הפקידו מעות הקו'. דהדואה שם ירלה הגם הפקעת הקו' ליכא כ"א שהסכמה שלא יקדשו כ"א בפני ב"ד ובדשותם ביעו"ם ואיהו מקודש זה כתב הרשב"ץ ז"ל שכתב דלא נעשה מעשה מעולם ולא שמכו הרחשונים לעשות מעשה אלא בתקנת הפקעת הקו' ולא הפקידו מעות הקידושין ויה מוכרח דאל"ה אין כתב הרשב"ץ אלא נעשה מעשה מעולם והרשב"ח ז"ל הסיב לעגין מעשה כמו"ל עכ"ל. בחופן שדברי הם תמוהים קלת ול"י. בחופן דמרן ז"ל לא נילה דעתו דס"ל גם בהפקרת בסף הקו' לריכה גט וכמ"ל. ועוד דאף שנראה לומר דמאחר שהביא דברי הריב"ם דמוכח להחמיר למעשה ודברי הרשב"ץ דכתב דלא שמכו לעשות כה מעשה מסתמא גם הוא מדין ז"ל ס"לה. מ"מ מלד החומרת הוא דמלריכים גט ולא מעיקר דינא דמעיקר הדין בהפקרת מעות הקו' אי"ל גט כלל דהפקר בד"ה כמ"ם הריב"ם ז"ל דמלד חומרת בעלמא הוא דמלריכינא גט. וא"כ אהניית לן דהיכא דליכא בהדי הפקעת בסף הקו' ריעותא ופפיקא אחרת אי גם מלן דמחמיר חומרת הל"ל מודה דשוב ל"ח לאחופן הקו' כלל כיון דלא מלריכו הפוס' ומכללם מרן ז"ל דס"ל דהמקדש בפיסולי דר' לריכה גט מ"מ הת היכא ס' הריב"ף ז"ל דהמקדש בפיסולי דר' לריכה גט ועם דהוב הפוס' ומכללם מרן ז"ל דס"ל דהמקדש בפיסולי דר' לריכה גט מ"מ הת היכא ס' הריב"ף ז"ל דהמקדש בפיסולי דר' לריכה גט

גע כ"ח מגד החומרת כל דליכא ריעותא לחמרת ת"ל
גע כלל ומוהרת ליגעה לכתחי':

ועיין גם' כיוך משה ז"ל בסי' ג"ל דכתב דמגד ההסכמה
כבר נודע מאי דבקלו ובדו הרחשונים ז"ל וכוכם
עלו בהסכמה דמידי ס' ל"ב משום מומרת דת"ח והולך
לעשות ס"ם וכו' ושוב הביא בשו"ם מהר"ש סי' ה' דעשה
כגדוגו ס"ם וכ' הוא ז"ל עליו דהך שפיקא דפלוגתא
דרבוותא שכתב הרב לדידן שקבלנו הורחות מרן ז"ל ל"מ
לן מידי שהרי כתב בתשו' סי' יו"ד דלפי' העדים היו
בכלל התרם אדרבה היא לן למימר דמכחן ולהבא יפסלו
ולעדות זו כשרים וכו' ע"ש. וכסי' ל"ה בתשו' רבני חר"ן
ז"ל על ספק שעשה מוהרש"ג ז"ל מגד ההסכמה כתבו
וז"ל הרבנים הם תמוהים בעיניהו שהרי לדידן דקבלנו
הורחות מרן ל"מ לן מידי במקום דליכו תעם כה למומרת
גם דשאר הפום' הפסו כה לקולא וכמו שכן ליכו נופיה
מינר"ן תעם על מוהרש"ך ז"ל בס' עו"ם וכו'. וביון שכן
אין ליכו נופיה שבקיה לתלמודיה ועביד ס"ם מכח
ההסכמה שאת הלכתא כמאן דסבר דפקעי הקי' דלדידן
דקבלנו הורחות מרן ל"מ דכבר ביאר לנו מרן התם
שגר המסבים למ"ם הריב"ם והרשב"ן דאין לסמוך להקל
וכו' עש"ב:

ואנכי העגד כפי עב"ד אין מקום לתמיהתם דמגד
מם"ל דמרן לא גילה דעתו ד"ע דס"ל כהריב"ם
והרשב"ם ז"ל וכנ"ל. עוד כה אף דעימת דסל"ה ת"כ
מקום תמיהת דשנת ושנת היכת דמעיקר הדין הס בטלים
ודוקת מגד מומרת דת"ח אנו מתמירין להלריכה גם לתום
לס' מאן דס"ל דאין להקל לתשתה. להיכת דמעיקר הדין
הקי' הס קיימים. ות"כ מגד ביטול הקי' מחמת פסלות
העדים דס"ל למרן ז"ל בריאות והברחות דאינן נפסלים
כ"ת מכאן ולהבא הו לת מני"ל ס"ם כוה מאחר שזה
הוא נגד דעת מרן שקבלנו הורחותיו. ולכן הק' מוהרמ"ג
ז"ל על הטו"ם דעשה ס' מגד פסלות העדים דהך ס'
ל"מ לן מידי לדידן דקבלנו הורחות מרן ואיכו ס"ל
דמדינת הס בשרים לאותה העדות. אבל כלפי ביטול
הקי' מבח הסכמה והפקעת כסף הקי' דמגד החומרת
כעלמת הוא דחיים למאן דס"ל דאין להוליאה בל"ג שפיר
עבדי' ס"ם גם שהספק הוא נגד ס' מרן דאזיל לחומרת
ולכן מוהרמ"ג ז"ל עשה ס"ם מגד זה וזה ברור:

שוב ליכה ה' לידי תשובה כיה"ק מוהרמ"ג ז"ל מה שהשיב
לרבני אר"ץ ז"ל ע"כ דכריהם והיא לת עלתה ע"מ
הדפום וראיתי שכיונתי לדעתו ד"ע בזה דכתב וז"ל ולמאי
דאמינת בעניותין דאיכא ס"ם משום ההסכמה ומכח"ר
דמו לה מעיקר אורשותי ביון דאנן בתריה דמרן ז"ל
גרסינן וכבר פסק בתשו' וכו' אחרי הס"ד אין הנדון
דומה לראיה דבהסכמה שהסכים להפקעת הקי' אמת הוא
שהצריך לה מרן גע ולפומרה בלא כלום ח"א מיהו ה"ד
לחומרת בעלמא דאיכו לענין דינא כבר כתב דהפקר בד"ה
אלא דסיים עלה דלחומרת בעיא גע וביון שכן כל כי האי
מילתא מהניא לן שפיר לענין ס"ם דמידי ס' ל"ב. משא"כ
בההיא דהשו"ם דמרן ז"ל פסיק ותני לסלכה ולמעשה דלא
פסלי העדים אלא מכאן ולהבא ופלגינן דבורייהו לכן
לת מאי למיעבד מינה ס"ם. ליברא דיומא כי האידנא
זה מלאתי חדש ממש לה"ה ג"ע מופה"ד כמוהרש"ך ג"ר"ו
בס"ה יעיר לוזן לות ס' סל"ב שכתב וז"ל לאנס נהיכא
דכמה אח' עבדי ס"ם אף בדבר שפסק מרן לאסור כל
שים חולקים עושים ספק זה בין לענין ס"ם שנאמר
בהאי כללא בין לענין ספק זה בין לענין ס"ם שנאמר
לעיל עכד"ק ז"ל. הרי לך כמ"ם אני בעיותי לעיל ממש
ושמחי שכיונתי לדעתו ד"ע:

ובענין זה אי עבדינן ס"ם נגד דעת מרן ז"ל אנכי
(לט)

בעוני בזמן קדום עשיתי לי מעש ליונים על דבר
הפום' מערכה מול מערכה ורחיתי להביאם ולנרפס כאן
וזת"ד דהכנה"ג יו"ד סיק"ה וכ' קול ן' לוי סיק"מ וקמ"ה
כתב דלת עבדי' ס"ם נגדו וכ' הרדב"ת חת"ח סי"ל שכן
דעת הפ"מ ח"ב סיכ"ת ומוהרחנ"מ מ"ח סיכ"ן ומוהריב"ף
ז"ל גם בתיו"ד סיז"ן כתב דכל אלין הם' שקול דרובת
הם קיימי לאידך גיסא ליכו נקרת ס' להטרף לס"ם
ושכן דעת הפרמ"ת מ"ח סוסל"ב. גם מוהרח"ת ז"ל בתשו'
כם' תוהל יוסף סיב"ט כתב כן. וכ"ב הכנה"ג גם בע"ת
תיו"ד סיק"ז עש"ב. גם ה' כתר המים סיב"ג מתיו"ד
האריך להלריך שיהיה הס' שקול. גם התק"ל תיו"ד מ"ת
סיקב"ו האריך בפרט הלו ובסיקב"ז האריך בפרט לי
עבדי' ס"ם גגד מרן ובתק"ל מ"ב תלת"ע סי' ב' ליין
ע"ד הל"ל וע"ע מ"ם שם. ולגד האחר מוהרי"מ ז"ל
בתשו' תוהל"י הל"ל פליג על מוהרח"ת וס"ל דלפי' גם'
יחיד נגד רבים ונקבעה הלכה כרבים מידי ס' ל"ל היכת
דלירע עוד ס' אחר לעשותו ס"ם וב"ב נקוט ס"ם אלו
ע"ם והרדב"מ בח"ג סי' ב' שיבה טעמו ועיין בתס"ל
תת"ת סי' י"ג דכתב שכן ס"ל למוהרי"ד ז"ל בחיו"ד סי'
עו"ב וו' ושמ"ן סי"ן גם ה' תהל יאחק כהן תיו"ד סי'
ז' הביא כשם הרב"ד סיס"ו שב"ב נם הביא בשם הון
רב מ"ב סימ"ד שכן ס"ל אלא דבסוף התשו' חזר וכו'
והתהל"י ז"ל נשה דעתו לזה וכסי' ב' כן ס"ל וכסי' י"ב
כתב בפי' דאף אם נקבע הלכה כמרן אפי"ה מני"ל ס"ם
ובסיל"ג ול"ו דעבדי' ס"ם אפי' דאינו שקול. והחס"ל ז"ל
שם כתב דגם הכנה"ג שיבה את עשתו ועשה ס"ם וכוונתו
על מה שהמיר בסימ"ב הגב"י חוכ"ו עוף אלא נמלא לו
מרה ונאכד הכבד. וה' בתר המים שם כתב דאין להביא
מזה דיש לחלק וכו' והק' ע"ד התהל"י כאן ז"ל דבסיג"ל כתב וז"ל
ורחיתי להל"ה ז"ל דכתב דכד מעיינין שפיר ליתא דאין
זה ס' שקול וכו' והק' עליו דס"ם זה מעלה ומהני אף
שבוב חכמי ים' חלוקים עליו כמ"ש הכנה"ג ביו"ד סיט"ל
הגב"י תום"ה וכו' ועבדי' ס"ם אפי' גם' אחינו שקול
ע"ם. וכסי' י"ד אחר שכתב דים להמיר מעשם ס"ם וכו'
שוב כתב דלבי מהסס טובא בס"ם זה משום אחינו שקול
וכו' ע"ש. דדבריו סתרתי ניעהו. אם לא שנאמר דס"ל
דים לחלק בין ס' אחינו שקול מחמת מחלוקת הפוס'
עבדי' ס"ם. אבל ס' אחינו שקול מחמת מסרון ידיעה
אם נעשה בו אות המעשה או לא דבס' אחינו שקול כזה
לא עבדי' ס"ם כ"ת בניכוח שאר ספיקות. בחופן דדברים
אלו הם בפלוגתא בין גדולי יסר' מערכה מול מערכה.
ודע דאף למאן דס"ל דעבדי' ס"ם נגד רבים ונגד מרן
ז"ל ה"ד היכא דס' אחד מהם מסכים כרבים או כמרן
ז"ל ובהלכה שנקבעה. אבל היכא דשני הספיקות הם נגדם
אזי לא עבדי' ס"ם כ"כ התם"ל שם ובתיו"ד סי' כ"ת
וכ"כ התהל"י תיו"ד סיג"ל וסיל"ו ע"ש. זהו ת"ד הכתוב
תלוי מקדמת דנא:

שו"ר גם' פני יצחק לה"ה כמוהרי"ח יל"ו בח"ת סי' י"ג
דע"ד דהביא ענין זה ויש מכלל דבריו דברי.
אך את זה ראה מ"ם שם דמוהרת"ת כ"ד ז"ל בתשובה
שכתב תה"י עבד ס"ם להקל אף נגד מרן וגם לפי'
כאאת דנהגו להחמיר כמרן ולפי' שני הספיקות הם
המה נגד מרן דכתרוייהו פסק מרן להחמיר ונהגו כוותיה
עכ"ו ס"ל למר דעבדי' שפיר ס"ם נגד מרן ונגד קביעות
ההלכה יפו"ם וזהו דלא כהחס"ל בת"ת סי' י"ג ועיין גם'
מיים וחסד לה' מהר"ת מוסתפיית ז"ל בתשו' סי' מ"ג יעו"ם
עכ"ד יל"ו. ועמתי בתו' כמוהרן"ן חבוכת יל"ו הוק"ל ע"ד
דבדברי מוהרת"ת ז"ל שם לת קאמר דלפי' שני הספיקות
הם נגד מרן עכ"ו ס"ל דעבדי' ס"ם נגד מרן ונגד
קביעות

קביעות ההלכה. כ"ת מדברי שם נר' דבמדת ס' שהוא נגד מרן עבדי' ס"ם נגדו כרס כשהשני ספיקות הם נגד מרן לת קתמר דעבדי' ס"ם. ואתי הפעום ג"כ בלומדי בהשקפה בדברי מוהרח"ת הוק"ל זה דלת דכר הז"ל מזה כשהכי' ס' הם נגד מרן. וה' חיים וחסד בתשובה שם כתב דמתוך דברי מוהרח"ת תרלה דעבוד ס"ם בפלוגתת דרבוותת תע"ג דבכל מדת ומדת נהגינן כם' המחמיר ע"ם. ואין מזה ראיה דשם י"ל שדברי הם דוקת כשהם נגד המנהג תזי עבדי' ס"ם להקל משת"כ תם הם נגד סברת מרן ז"ל. התתנם תמת תניד שדברי התת' ז"ל הם ס"ל דתף שהכ' לדדים הם היפך פסק מרן ז"ל עבדי' ס"ם עיין מ"ש תני הדל בזה חיו"ד סי' כ' ותכמ"ל. ועטו"ש כם, פנ"י דהתריך בהת דהסכמת הפקעת כתף הקי' וכתב דכל שים עוד ס' תחר לורף עם ס' הנז' דיינינן להקל כם"ם תף להריב"ם ודע' המחמירים בשה"ע סי' ס"ח הגב"י תול"ז ע"ם. הרי לך כמ"ם בעניו לעיל:

עוד יש סניף לריעותת בקי' דנ"ד מעשה דהוו בלילה ומודע שמוהר"י מינץ ז"ל בסדר הגט סי"ז כתב דקי' בליה הוו שפק. והכנה"ג ז"ל בחשה"ע סי"ו הגה"ט תו"ז כ"ט לספיקו משום דמקושין הויה ליליה מדכתיב ויהי ערב ויהי בקר יום מגרשין בליה תף הויה כן. גם בחשו' הרשי"ם ח"ב סי"ה כתב דר' יצחק הרשתן בחשו' להריש"ז ז"ל נסתפק תם מקדשין בליה מעט"ו וכ' הכנה"ג שם דשם יכול לקדש ביום יש לחוש לם' ר"י הת' וכן נהגו בתוריש ע"ם. ועש דשתר הפוס' לת תשו לזה עיין כס' פרמ"ת ח"ב סי"ה וקול ן' לוי דכ"ת ושו"ת כ"ת סיקי"ט ובודתי דלת שבקי' פשיטותייהו דשתר הפוס' מקמי ספקייהו דמוהרי"מ ור"י הת' ז"ל ובפרט דכבר הוקשו ע"ד מדברי הם"ם כמ"ם בהגהה שכותה שם במוהרי"ע ז"ל ות' יח"ה סי"ו הגה"ט תו"ה התריך בזה והעיד שבמת סתלוניקי ולתרשו נוהגין לקדש לכתתי בליה וגם הניח מדברי הרמב"ם דם"ל דלכתתי מתרסין בליה והוק"ל ע"ד מוהרי"מ ור"י הת' ז"ל שעלה מהם דברי הם"ם והרמב"ם. ותף שהכנה"ג תם לם' ר"י הת' ז"ל והגיה בתוריש שלת לקדש בליה היינו משום הי"ט לעשות לכתתי בלת שום פקפוק כלל. מתש"כ נדיעבד שכבר קידש בליה אין לפנות פה ולפתף כלל וכפי"ז נג"ד ליכת ריעותת מזה זה. ועיין כס' דב"מ ח"ת תתה"ע סוסכ"ט ופרה"ת ח"ד דכ"ב וזכו"ל ח"ג תתה"ע תו"ק וחוקי חיים סי' מ"ט דק"ה. מ"מ ה' תמרות עהורות דל"ב וה' קו"ת בקונ' מתנה יפרתל סים"ט כתבו דים לדחות הרתיה תפ"ק דקי' וכו' ע"ם. דלפי"ז הלב מכסס קלת מזה דהוו קי' בליה. הן תמת דמוה"ר מוהרח"ת ז"ל תחרון תביב"ם תביב כס' נשמת כ"ת ח"ב סי' כ' הרחיב הדבור בזה ודתה דברי התמ"ט והמת"י ז"ל והעלה להלכה דקי' בליה הם שרירים וקיימים והניח שכן ס"ל להרבנים הרשתו. וכתב דמנהג תזמיר יע"ת שלת לקדש בליה ועכ"פ נר' דשם עבר וקי' בליה יש לחוש לקדושין ע"כ. ומר בריה התדם הנ' תברהם ברתם יל"ו בס"ה הנד"מ ויען תברהם תתה"ע סי' יו"ד. בנ"ד דמתקדשה התשה בליה התריך להניח דברי הרבנים ודברי מ"ת ז"ל ותסו"ד כתב דכיון דהלכתת תזלת דקי' בליה הוו קי' הרי תצידת ביה וכפי הנר' דהמעשה הזה היה במקום שנוהגין לקדש בליה כמו מתת סתלוניקי ולתרשו וכיון דמעיקר הדין יש לחוש לקי' והמנהג כך ת"כ לת נשתר שים חשש בדבר עש"ב. תבל עכ"ו לת קתמיכת תלת דהוי ספק גמור מלד זה כשתר הספיקות כ"ת דהוי לד ריעותת שילטרף לסניף לשתר הספיקות ובפרט למנהגנו בעי"ת דמשק יע"ת שהוא כמנהג תזמיר יע"ת שתין מקדשין בליה דוקתי תציב סניף לשתר הספיקות שים לתום לם' הרבנים ז"ל דכתו לכלל ספק נקי' בליה ותיכת סברת תד לו"ת שהוכ"ד כם' פרמ"ת ז"ל שם שהיה לפסול הקי' בליה ע"ם וו"כ:

נמצא דבנ"ד נקי' הנ"ל תיכת כמה ספיקות וריעותות בדבר. תדת שהוא קרוב ע"ת להמקודשת מלד התם ורוב הפוס' ותרן ז"ל מכללם ס"ל דקורבת התם פיסולת מדתו' והוי עדות בטילה דעדות שבטילה מקיתה בטילה כולה וכתילו מקדש בלת עדים כלל. ותת"ל דהלכה כהרמב"ם דכתב דקורבת התם מד"ם שמת הלכה כהרשב"ן ודעי' ז"ל שפי' בדעתו דתפי' הוא ס"ל דהוי מדתו'. ותף תת"ל כשתר המפר' שפי' בדעת הרמב"ם דקורבת התם היא מדר' שמת הלכה כהרי"ף ז"ל דהמקדש בפסולי עדות מדר' תימ"ק דכל המקדש תדעתת דר' מקדש ותפקעינהו רבנן לקי' מיניה ודלת כהרמב"ם ודעי' ז"ל דס"ל דלריכה נט. ותף תת"ל דהלכה כוותייהו דהמקדש בפסולי עדות מדר' לריכה נט מ"מ ה"ר היכת דליכת ריעותת לתריתי בקי' ההם כ"ת זו דוקת שקידש בפני פסולי עדות מדר' תזי תנו חוששין לם' המחמירין להלריכה נט. מתש"כ היכת דליכת ריעותת לתריתי לת. וכ"ש היכת ריעותת מלד התדם ופיסול העדים וביותר היא גדולה מלד הפקעת והפקרת כסף הקי' כודתי דתו ליכת למיתש להלריכה נט כלל. ועיין בתשו' הרשב"ת ז"ל סי' י"ט שהביא תשו' רב תתד שהתמיר להלריכה נט לתום לם' הרמב"ם וכו' ותיהו ז"ל דתה דבריו ותסו"ד כתב דהדין פשוט דתי"כ בית מיחוש לקי' הללו כלל מפני קורבת העד בלתור. ותם יתלת שום מתמיר משום עדות התמורה דלת סגי ליה ה"ט דקורבה כפילטרף טעמת דקורבה בטעמים תחרים סגי לבטל הקי' ההם ע"ם. ושוד בכר כתבנו דבנ"ד יש לד ריעותת ג"כ מלד דהוו הקי' בליה והוי סניף בשלמת לשתר הספיקות ג"כ וכנו"ל:

ועם הם' שמיו"ע ז"ל שם כסי' ע"ה בנדונו הלריכה נט היינו משום דהתם ליכת תלת תלתת ספיקי הרתשונים הנ"ל ולכן הלריכה נט מטעמת דהרב"י והה"י ז"ל תף דבנדונם תיכת נמי תלתת ספיקי הנו' עכ"ז חשו ומי יערב תל לבו להתיר שלת כדשתם שכ"כ הוא ז"ל ולת היה שם בנדונו הסכמה ותרם ופיסול העדים והפקרת כסף הקי'. מתש"כ נג"ד ליכת ריעותת הזו שהם מוסף על הנ' ספיקי הנ"ל מטעמה תו ליכת למיתש להלריכה נט כלל. ותציקנת דברי ה' שמיו"ע ז"ל הנ"ל התבי"ף ז"ל כם' חיים ושלום סיכ"ב הוק"ל עליהם מדבריו שכתב' י"ת והולרך ליישב. גם ה' שער תשב ז"ל תתה"ע סי' התריך גם הוא כדבריו ע"ם. גם ה' פני יתקב יל"ו בסיו"ד דמ"ט התריך כדבריו ע"ם. בתופן דבנ"ד תין תנחנו לריכין לזה המלבד הנ' ספיקות דליכת כנדון השמיו"ע עוד כה דליכת הריעותות הנ"ל תו ת"ל נט כלל. ובפרט דבנ"ד ליכת חשש עינון מלד ההכת המתקדשת היה כהנת וע"י הנט היה נפסלת לכהן ויש"ש ולוים הם רוב ככל רתוקים מליטת כהנה ומיעוטת דמיעוטת שנוהגים כהנת ותם תתה מלריכה נט היה נפסלה לכהן ויש חשש עינון גדול בדבר תו תינו מן השש דבנ"ד דליכת כמה ספיקי וריעותי בדבר להלריכה נט. וכבר נודע מ"ש המ"ב ז"ל דהיכת דת"ל נט ליכת חשש תיסור בדבר להלריכה נט ולפוסלה לכהונה ע"ם. ועיין במוהרשד"ם ז"ל סיכ"ת ומוהר"י תדרבי ז"ל סיז"ל שלבשו בגדי נקם ועשו כמה טלדיק ותופני לבטל קי' הנעשו בחשלי כדי שלת יפלו בעות יפר' בכבלי העגון ע"ש. וה' החבי"ף ז"ל כם' הו"ם שם תתר שהתריך להניח שכמה מרבותת החמירו להלריכה נט תפי' בנ' ספיקי כתב דלעניו הלכה להיות כי תני מירתי ההורתה לת מלתני לבי להתיר

כם' קי' כס"ם וחפי' בנ' ספיקי כיון דלא יבגר מס' פוס' המחמירים גם כזה וזלה היכא דחיכא למיחש לחשש עיגון ובשעת הדחק דחזנו יכול לבוא לידי גרושין דאזי יש לסמוך על המקילין להתיר חפי' בס"ם ומכ"ש כשיש תלתא ספיקי ע"ש. ומיהו דמכ"ש בנ"ד דחיכא דו"ס ספיקי ולד ריעותא דהקי' היו בלילה ומלבד זה יש חשש עיגון בדבר וכנ"ל דיש להתירה בשופי וליכא בית מיחוש כלל להלריכה גם זה הגלע"ד להלכה ולא למעשה עד תשר יסכימו עמדי רבנן סבוראי היושבים על מדין ואם חוכה שיעלו דבריו לרצון לפני כבוד תורתם אזי תעגדם עטרות לי ותהיה להם לסניף ונויי"מ ויש"ן לשוני ע"ט ס"ט:

והודעתי הן כתיב כאן בכ"ז כתבתי מכלי שכלכלתני מלך שהיה ערל כיניהם עם הב' תעשים כשעשה שקידם וקודם שקידם תחר בשתם לבולם שיהיו עדים בהקי' דהיינו שלירפס יחד להעיד בדבר. יען דלא בא הוה נ"כ עם הב' תעשים לב"ד להעיד. והן עתה רחיתי בתוב תלוי דגם מלך הערל יש ריעותא גדולה יען דלירפס יחד ותמ"ל בשתם לבולם שיהיו עדים בהקי'. והנוי פסול לעדות כמ"ש הרמב"ם פ"ט דה"ע ה"ד ובש"ע ח"מ סיל"ד ס"ע נוי ועבד פסולים לעדות. ונר' דפיסולו הוא מה"ת ויעיין בב"י ובתשו' הרשב"ם סיתק"ך. ולפ"ז אין לסייע לדעת מהר' לנבי עדות נו"ק מודו דפסול מדאו' כדמוכח בש"ם בעין ד"ע ע"ב ופרש"י שם מעשה דליתנהו בנו"ק ויעיין הרד"ך בית כ"ד חד"ד וכ"כ בנה"ג תה"ע סימ"ב הגה"ט תוכ"ג בשם תוספ"י הלוי ז"ל דגויס פסולי עדות מדאו' ניעזו לב"ע ע"כ. ויעיין בש' פניס במבשע סיל"ד תו"מ וביון שכן שהזמינם מקודם ולירפס יחד מסתמא גם הוא ביון להעיד על נוף המעשה ויעיין ב"ח ח"מ סי' ז' מחודש ו' וז"ל דביון דזימנום ורחי נתביעו לרחותו בתי"ע ע"ש ומוהרש"ך ז"ל ח"ח סיכ"ה כתב ביון דהזמנו הפסולין נמלא דלאסהודי קא חתו ע"ש. ולדעת רש"י וכבש"ם ז"ל בפי"ן דקי"ג דמ"ם בג' דחמ"ל למיחזי לחיתו וכו' הייט בשעת מעשה דאם ביון להעיד הוייא ליריפו עם הכשרים ונתבטל כל העדות וכ"פ הרמב"ם פ"ה דה"ע ועיין פמ"ח ח"ב סיח"י וכ"פ בש"ע ח"מ סיל"ו ס"ח עדים רבים שנמלא ח' מהם קח"פ עדותן בטילה בד"ח בזמן שנתבטלו כולן להעיד וכילד בודקין וכו' דמבואר דעתו דכל דנתבטלו בשעת המעשה להעיד פוסל כל העדות. ובתשו' מהרי"ל סי' יו"ד כתב ביון דהזמנן קדוש להעיד בתלו הקי' עם שאר העדים הרי כל העדות בטילה כדתנן מה שנים וכו' ותע"ג דהקדוש לא העיד שנתקדשה מ"מ ביון שלדברי העדים שהומרים שנש בפני זה נתקדשה חימק"ו ביון שהזמן הקדוש ונתבטלו להעיד כדמסתמא גבי היכי תמרי להו לאסהודי לתיתו ע"ש שקיים העדות מעשים לחרים דלא שייכי לנ"ד. ונמלא לדעת מהרי דפסק כן בשתם בטילה כל העדות בנ"ד. ותע"ג דהביא בש"ע ס' הרמ"ם ודעי' ג"כ בשם י"ח דתרתי בעינן ביון להעיד וכל לב"ד והעיד. הרי בללא הוא בדברי מהרי ביכתב שתם ידוע דכוותב שתם ו"ח העיקר בדעת מהרי כס' השתם. ועיין בכנה"ג ח"מ ס"ץ הגב"י תות יו"ד דסק' דשתר מיניס ובים. ודש"ך ז"ל שם שק"ד כשר תירץ קושית זו דקח"פ שאני ע"ש. מה גם למ"ש סרמב"ן והר"ן בפי"ן שהביא הב"י ח"מ שם דמתבאר דהזמנן להעיד הוי כאילו העיד ואם הוא פסול בטל כל העדות וכו' ע"ש ויעיין בהריב"ש סיקס"ח ופסקו מהרי בש"ע שם ועי"ש בב"ח ובית שברשם יפרחל ד"ד עתו"ב. ועם כן לא פלע מסלע המחלוקת מ"מ נתבאר דגם מלך זה יש ריעותא ושפק גדול לשפק בו לשברת מהרי דש"ל דלא הוי עדות וכלא תביבי הקי' כלל ודי בזה ואין להאריך יותר:

סימן ט'

עוד תירץ מעשה שבלילה אחת בחופן ום' ולוי היו יושבים עם בת אחת גדולה יחד וחופן פיתה לם' שיקדם הבת היות בפניו ובפני לוי ושהוא ילמדנו מוסף לשון הקי' שלריך שיאמר לה דמקודש זמן גו"ד שניס קידם הוא לבת אחת ויודע הנוסח ושמעון הוא ע"ה גמור ומתפתה לדברי חופן. וכשרתה לוי ד"ש גמר בדעתו לקדשה וסרולה לעשות כן אז הפך פניו לצד אחר ונתן ידיו על עיניו שלא יראה ולא ישמע את הקי'. ושמעון קידשה בפני חופן שהוא היה מקרא אותו תיבה בתיבה המוסף והולרך חופן להחזיר לם' המוסף ב"פ שהוא ע"ה עד שקי' בפניו. ולא ראה לוי בתיבת הקי' ומה נתן לה כ"א שתמע בחוזיו מאחוריו דברי הקי' מה שאמר לה שלא ראה שיהיו הקי' בפניו כדי שלא יהיה הוא עד בדבר. ואח"כ בתו לב"ד להעיד וחופן העיד שתמעון הולית תטבע כסף מכיסו וקודם נתינה לתמ"ל הרי את מקודשת לי בכסף זה כמו"י ושוב קידשה בו. ולוי העיד שלא ראה ולא ידע מה נתן לה וגם אם נתינה היתה מקודם שאמר או אח"כ יען שהפך פניו לצד האחר ונתן ידיו על עיניו כדי שלא יראה ויהיה עד בדבר רק שתמע שאמ"ל הרי את מקודשת לי בכסף זה כמו"י והבת היא מודה בזה לבל עתה עבר עליה רות קינ"ח שאינה רוצה ליגשת. ופפשם לשאול הניעה אם יש ממש בקי' אלו ולריכה גט ומתו או לא יען שרחופן העד מקודם זמן גו"ד שניס כשקידם הוא עבר על החרם ונפסל לעדות ובפיסולו הוא עומד עד היום וקי' אלו לין בהם ממש. לכן לריכים אנו לידע כילד שורת הדין נותנת ובכמ"ה:

תשו' הנה בבר נודע מלי דחיכא ספיקות בקי' אלו מלד הסספמה הקדומה בעירנו אשר הובאה בס' ביכך משה נאלאנטי ז"ל סי' נ"ל שהיא בספסמה ותרס בין על המקדם בין על העדים וגם היא בהפקעת והפקרת כסף הקי' וכמו שכתבתי בתשו' הקודמת בזה שלא נראיך ובאה ות"ל להאריך עוד כי לקלר אני לריך. והיולא מהאמור ומהובר בה דלדינן בתערת דינן דחיכא נזירת נח"ם על המקדם ועידיו וכנו"ל לב"ע מכאן ולהבא הם פסולים לעדות אלא לחיכא ח"ד דעובר על תרס הקטל כשר לעדות כמבואר בתשו' מרן ז"ל הל"ל ולא פסקו הפוס' ז"ל כוותיה. ולכן העד הא' דחופן דכנ"ד שמוה זמן גו"ד שניס שהוא עבר על הסספמה ותרס וקידם לבת בלתי דשות ב"ד ונתקיימו הקי' אלו בב"ד עפ"י קבע"ד והלריכו לותה נט ואריך הוא להעגם בעידוי וכמ"ש הגדי"ל ז"ל בח"ב תאה"ע ולהתיר לו ומע' הב"ד יל"ו בתו"ז העלימו עין ממנו אלא להעניסו. ות"ב מתותו הקי' ואילך נפסל והוא עדיין עומד בפיסולו עד היום ולא שמעגו ולא ראינו שעשה תשו' ע"ב ואדרבה סופו הוכית על תחי' שעדיין עומד במרדו ולא ניחם על רעתו שהרי במעשה הקי' הנ"ל דב"ד הוא שהיה ידו במעל תחי' למורדים מכית ומריח להמקדם והוא היה מקרא לו נוסח לשון הקי' פעם אחר פעם כמוכח בשאלה, אין לך הוראה גדולה מזו דעדיין הוא עומד במרדו ולא שב מרשעו וכפיסולו הוא עומד והו"ל מקדם בפס"ע. והגם דחיכא עוד עד שני שהוא בשר אליבא דמאן דסבי' ליה דמכאן ולהבא הוא נפסל ומרן ז"ל מכללם ומה גם דהוא בחקרתי וכתבו התה' ז"ל דלא תיפליגו רבותא אלא בהוזמנו לכך ולא בחקרתי עיין בכנה"ג הגב"י תוכ"ה ובס' יח"ה תו"ג ובס' בינ"ד בשם סוסנ"ג. ובב"ד עם דבתחילה קודם שיקדם עבירו הדברים שאני עדים אלו הם יהיו בקי' ההם מ"מ זה העד השני הפך פניו לצד אחר ינתן

ידיו

דיו על עיניו כדי שלא יראה ברעה שכן כוונתו שלא היה עד בדבר. וכיון שכן הו"ל כחילו הוא בחקדתי יותר עדיף ולא נפסל לעדות כלל. עכ"ז מלדו ליכא ריעותא לחתריתי בהקי' הלז שלא ראה נתינת מטבע הכסף מידו לידה כלל והרשב"ח ז"ל בתשו' תס"ם והכי"ד מרן בב"י סימ"ב נב' שהיו עומדים לחורי נדר בית ושמעו שאמר לחוכן ללוה התקדשי לי בחתרוג לכל לא ראו נתינה ממש לפי' ראו החתרוג יוצא מתח"י לי"כ חשש של כלום ולפי' היא מודה וכו' דעדות ראיה ממש כעיגן ע"כ. והכמה"ג סיכ"ז הגה"ע חו"ד כתב לריך שיהיו העדים רואים הכסף שנותן לה ושם לאו לימ"ו כמו שכר' מתשו' הרשב"ח סי' תפ"ח ע"כ. גם מוהרימ"ט ז"ל תלמ"ע סימ"נ והפ"מ ח"ח סיכ"ט כ"כ גם מורם ז"ל סימ"ב פסק להרשב"ח דכל שלא ראו הנתינה ממש לי"ק ע"ש. והרב ביריך משם ז"ל סוסל"נ כתב לפסר דלזה נתכון הרב בלשונו שכתב לראות הנתינה ממש לידה להורות דלריך לראות כשף הקי' בעת נתינתו מידו לידה. והך דינא דהרשב"ח דבקי' בעי' עידי ראיה ולא סגי בעידי ידיעה קמה וגם נילנה גם' הפוס' ראשו' וחת' ז"ל. החתנם הביא שם המרדכי בפ' החומר כתב בשם הרח"ם דלפי' לא ראו הנתינה אין לבעל הקי' שם ראו דבר המוכיח יכולין להעיד כיון דראו הקי' נוף המעשה. וכ' הב"ש סקי"ב דסבר דקי' דמו לד"מ דדיין בעידי ידיעה לף בלא ראיה. וכבר האריך בזה הב"ש ומורם בתשו' סי"ל כתב דכיון דהרשב"ח ומוהרי"ם חולקים על הרח"ם ראוי לסמוך עליהם. וה' דבר"י סי"ז כתב דרוב הפוס' לא ס"ל כהמרדכי וחולקים עליו. וכיים שם דבר"ד שלא ראו העדים הנתינת בשעתן לה רק בידיעה בעלמא ליכא למיחש להני קי' לדעת רובא דרבוותא. ומ"מ משום חומרת דח"ח תובה עליו לנחת י"ח המרדכי ויש לנו לד לאחר מעשין ההסכמה וכו' והרי היא לן ס"ם ס' דהלכה כהרשב"ח דבעי' בקי' עידי ראיה וכידיעה לא סגי ואף"ל דה' כהמרדכי דגם בעידי ידיעה סגי שמא מעיקרא קי' או בעלים הם מכח ההסכמה כמ"ש לפקעי הקי' ע"ש. ומוהריט"ץ ז"ל בסיל"ד שדי ביה נרגא דיש לחוש לסב' החומרים דס"ם בפלוגתא דרבוותא לא חולינן להקל. ועוד מדברי ה' כ"ה בסימ"ב שאלה דין זה דהרשב"ח דבעינן ידיעה וראייה בפלוגתא דרבוותא דפליגי במקדש בע"ח אי מיסינן לקי' לו"ל והגם דמרן ז"ל פסק בפסי' דהמקדש בע"ח אין חוששין לקי' מ"מ בחיסור ערוה מייסי' לכל הפברות להחמיר לפי' נגד מרן דמיקל וכו' יעוש"ב. ומוהרמ"ג ז"ל חזר על המקרא ולהביא ע"ד בחורך ושלא חת כל הפס"ד הנ"ל לרבני הר"ן ז"ל ועל הפרט הלז החריכו למעניתם ותמהו על המרחה וכתבו שהמעיין בס' המרדכי ובכל הספרים הנמסכים לשמעתיה ראה ירחה דכל כה"ג בכ"ם דשני העדים לא ראו גם המרדכי מודה כוותיה דהרשב"ח דלא סגי בעידי ידיעה לבד ולריכה למיחש להני קי' כלל. וע"ש לא פליג המרד' אלא בדחיכה אחד מן העדים דאית ליה ראייה וידיעה והא' ליח ליה ידיעה דוקא וזה ס"ל דחיכה למיחש ולריכה גם אחד שני העדים לא ראו גם המרד' לדעת הרח"ם חזיל ומודה כוותיה דהרשב"ח דלא סגי בעידי ידיעה לבד עש"כ:

אשר לפי"ד הרבנים ז"ל הנ"ל אנו למדין לנ"ד דהעד הא' עדיין בפיסולו הוא עומד וכנ"ל והעד הב' לא ראה כלל הנתינה כ"א לשמע אוזן שמע שאמ"ל ה"א מקו' וכו' ליח ביה ממשא כלל דאחתר דהעד הא' הוא כמאן דליתיה ולא מהני מידי ולא נשאר כ"א העד הב' וגם אינו לא ראה הנתינה מעשה הו"ל ג' ספיקי בדבר דאעיקרא המקדש בע"ח אינה פלוגתא בדבר אי מיסי' לקי' הו"ל מיסי' וכמו שכן ס"ל לרוב ככל הפוס' ומכן מכלנם. ואת"ל דלאומרת מיסי' לם' הסמ"ג במקדש בע"ח להלריכה גט ה"ד היכא דאינה נביה ראייה וידיעה משא"כ היכא דאינה נביה ראייה וידיעה לא מיסי' ליה כלל מאחר דאפי' בחיכא ב' עדים בדבר אם שניהם לא ראו לפי"ד הרבנים ז"ל גם המרד' אזיל ומודה לם' הרשב"ח דלא סגי בעידי ידיעה לבד ולריכה למיחש להני קי' כלל דע"כ ל"פ המרד' ואיש להני קי' אלא דוקא בדאינה א' מהעדים דאית ליה ראייה וידיעה והב' אית ליה ידיעה בלא ראייה אבל אם ב' העדים לא ראו גם המר' מודה כם' הרשב"ח דל"ם ביה ידיעה וא"כ במ"ם היכא דליכא כ"א ע"א ולריכא ראיה כודאי הגמור דליכא ביה בית מיחוש להני קי' כלל. והגם דשם בתבו לריכא דמדברי הרב"ם בסקי"ב נר' לכאורה דס"ל מר דפליגי גם היכא דב' העדים לא ראו וכו' ולכסוף כתבו החמנם אין סיהיה הדברים בחמת דאכתי לא ילאנו מידי ס' וכו' דהאיחא קמן לפי"ד הרב"ם גם דשניהם לא ראו הנתינה סני בידיעה וכו' ולריכים אנו למיחש לה כיעו"ש. מ"מ לא תברא לנ"ד די"ל דדוקא היכא דאיכא ב' עדים בידיעה בלא ראייה אז יש לחוש להאי סברא משא"כ היכא דליכא כ"א ע"א בידיעה בלא ראיה דאשיקרא בקי' בע"א גם שהוא בידיעה ואפ"ה מלד החומרת דוקא הוא דאיכא' להלריכה גט כודאי דאין לחוש חומרת על חומרת ולהלריכה גט וזה ברור לע"ד. ואף אם ימלא איזה סברא דאיכא גם להכי מ"מ הא ליח לן ריעותא מלד אחר של ההסכמה והפקעת כשף הקי'. וכל זה שהלריכנו הוא אם נאמר במונח דפיסול של הע"א לא מרע כ"א לנפשיה דוקא דעדותו הו"ל כמאן דליתא ונשאר העד הב' בבברות עדותו. אבל אם נאמר דע"י פסלות העד הא' בטלה עדות של הב' כדין נמלא א' מהם קא"פ דבטלה כל העדות תו לא לריכין אנו לב"ז דבלא"ה בטלה כל העדות:

והגם דראיתי להרב משנת ר"א ד' טולידו ז"ל בח"א סי' קל"ג דנסתפק במקום דעדות דע"א חיכנ"ל לן בבי תרי בעדות אשה וכיולא ובתו ב' והעידו שניהם בא' דמה וקברתוהו וגמלא א' מהם קא"פ אי אמרי' דזה הדין דגמלא א' מהם קא"פ דבטלה כל העדות ה"ד בעדות דבעי שנים. משא"כ במקום דמהני עדות דע"א חיכי נפסל מלד העד הב' תו"ד דגם בחופ"ז נפסל. ובתתי' לתפסט שפיקו הביא לכאורה מדברי הבה"ג ח"מ סיל"ו ובאה"ע סימ"ב הגב"י תוי"ג דהביא בשם כמה פוס' גדולי האח' דהא דאמרו הרא"ש והסמ"ג דהמקדש בע"א חוששין לקי' ה"ד בע"א בשר בכס היכא דבאו ב' עדים וגמלא א' מהם פסול דבטלה כל העדות אי"ת דהא ליכא נשן אפי' ע"א וכו'. ושוב הביא דברי התשב"ץ ח"א סיק"ל. והמגיה שם הביי"ד התם"ל פ"ד דחיסות ה"ו דהביא תשו' הריב"ם דסי' רס"ו ותמה עליו דבנ"ד ליכא אפי' ע"א אפי' למאן דאיכי לקי' בע"א דהא קי"ל גמלא א' מהם וכו' עדותם בטילה יע"ש דמחבאר מדבריו דקאי בבימת גדולי האח' שהביא הבגה"ג דהסכימו דאפי' להרא"ש והסמ"ג דאשמו לקי' בע"א אם גמלא א' וכו' בטלה כל העדות. ועיין על הקמ"ל סימב לקו' התם"ל בפשי' דבמקום דל"ב לירוף לא נאמר התי כללא ולא זכר תורתן של גדולי האח' הגו"ל וכו' ע"ש. גם ראיתי בם' תת"ם תלה"ע סם"י פ"ד בענין עד פסול שהעיד עמו ע"א בקי' לפום מאי דמחמיריק בהסמ"ג בנחקדשה בע"א אם לא הביר העד הכשר בעד הפסול שהוא פסול אי אמיב דהו"ל כמקדש בע"א או בטלה כל העדות שעיין על הס"ך תו"מ סיל"ו סק"ך ס"ק. וע"ע מזה בם' כבוד יו"ט דאנון ז"ל בדרוש א' לניסוחין שהאריך בזה יע"ש. דהמתבאר מדבריהם דבפלוגתא מיתנייא אי בעדות קי' שגמלא א' פסול אי בטלה

בעלה כל העדות לו"ל מ"מ כבר כתבנו דבכ"ד דליכא ריעותא לחבירתי מלד ההסכמה והפקעת כסף הקי' כזה י"ל דגם המולקים יודו דבעלה כל העדות:

עוד לחדבה נא מעגן פסלות העד הא' דהנה מבואר בתשו' מהר"ם סי' יו"ד בדברי מוהר"ח בן נחמיאס ומבן ז"ל דפשיטא להו לרבנן לגבי המקדש דהוי מיעל בחרם משעה שקידש ומחותה שעה נפסל לעדות וכל כמה שלא העידו עליו שעשה תשו' כראוי לו הוא עדיין בפסלותו ועיין בם' עדכ"י סי' י"ז וי"ח מה שהאריך בזה. ועיין בם' נה"ל מ"ב בסי' ח' מחה"ש בתשובה שהובאה שם מהרי חגלי הרבה בשורה"ת חשבונו ז"ל וכמוהרמ"ח ז"ל שהאריכו הרבה בענין פסלות העדים שעברו על הפשועה ועל ההסכמה והחרם אי נימחין לו' שכתבו. וגם אי נימחין העדים לו' שלא הוזמנו לכך וכבי"ד ס' החבי"ב בחוב"ד בם' עדכ"י סי' י"ז שכתב דאין העדים נאמנים לו' שלא הוזמנו לכך דכל בסתמא הוזמנו חשבינן להו. וכ' דמטע"ז נר' לו' דכל בסתמא אמרי' דידעו בהסכמה ואפי"ה העידו. וה' עדכ"י ז"ל סי' ח"י סעי' דבריו. והם האריכו למחות עליו. ושוב כתבו וז"ל ועכ"פ נר"ד גם העדכ"י מודה דכבר הוכחנו למעלה דאם הבעד הא' היה בחזקת פיסול דאורייתא והכשר בם' פלוגתא וקרוב לודאי ולא הוכשר א"כ אין לנו לומר עליו שנשתדלו על חזקתו דלהדיבה חזקתו פסול. ואף העד האחר תלוי בפלוגתא כנז' ומידי ס' לא נפקא. ומכ"ם בהגלערף ריעותא דבתי בעיקר הקי' מלד ההסכמה דאפקישו קי' והפקירו בפי' ממונו דלכל המרבה אין לריכה נע אלא לחומרא ומדרבנן. ול"ד לנדון הבנה"ג ז"ל דהתם לא פי' הפקעה ולא הפקר דלדעת מוכריך"ו והרשב"א דמייתי ס"ל דאי עבר וקידש קי' קי' והפי"ה עשאו לסניף ס' מוכריב"ל ומוהר"ח מוגסון ז"ל לא כן בכ"ד אימו סניף אלא ריעותא רבתי והו"ל כמה ספיקי ח' בענין קי' עלמן והו ס' בענין העד אי תשיב חוב לבעהוהו ותרי ספיקי דהבנה"ג בענין פסלות העדים עלמן וכנו"ד י"ל דכ"ע יודי להתיר בלי פקפוק וכו' ישוב"כ:

דהויצא מהאמור לכ"ד דהעד הא' שמוה ומן גו"ד בעים נפסל ט"י שעבר על החרם כמה שקידש בלי רשות ב"ד ועד עכשיו הוא בפיסולו דליכא עדות עליו שעשה תשו' כלל ואדרבה סופו סיכית וכו' כמ"ל ופיסולו הוא מדאו' שעבר על החרם דהגם דנאמר שלא בפעלה כל העדות מלדו כדין נמלא וכו' עכ"ז לכל המרבה אי"ק נע אלא לחומרא ומדרבנן. מאחר דליכא כמה ריעותות בדב"ז דגם לגבי העד הב' ליכא נביה כ"א ידיעה בלא רחייה ולפ' הרשב"א ז"ל כל היכא דליכא ידיעה ורחייה לב' העדים אף דליכא ידיעה ורחייה לעד הא' מהם לא מהני כמו שפי' רבני חר"ן ז"ל בכו' מחלוקת הרשב"א והמגיד דלהרשב"א ס"ל גם אם הא' אית ליה ידיעה ורחייה מאחר דהב' ליח ליה רחייה ל"מ. וכיון שבן ליכא כמה ספיקי חדא ס' הרשב"א ז"ל דם"ל דאי ליכא ידיעה ורחייה לשניהם יחד ל"מ ואף אם"ל דים לחוש לפ' המולקים ולהלריכה נע ה"ד היכא דהעד שהוא הוא בחזקת כשרות משא"כ בנוגע דנ"ד שהוא בחזקת פיסול ל"מ כלל דלא נשאר כ"א פ"א בלא רחייה דכודאי הגמור דלגו מידי הוא. ואף אם ים לעלות על הדעת ולומר דאפי' לא ים עדות על חזרתו בתשו' תלינן לומר שמא עשה תשו' מ"מ בנ"ד דסופו סוכית על תמילתו ליכא למימר הכי והליכא ג"כ ריעותא בעיקר הקי' מלד ההסכמה והפקעת והפקר הקי' דבכנו"ד ים להתיר בלי פקפוק. ומכ"ם אם נאמר דמלד פסלות רחוכן פוסל ט"י גם עדות הב' כדין נמלא ל' מהם פסול וכו' שבטלה כל העדות דודאי לא בעיא גם כלל והוא פשוט וברור לע"ד. וכ"ז

(מ)

דלמדן דליכא ריעותא בעיקר הקי' מלד ההסכמה וכו' היינו דחשבינן לה לריעותא מדלא דבשנרף חותה לריעותות אחרות הו"ל תלתא ספיקי. ומכ"ם וק"ו לי לאחרי' דמלד ההסכמה לבדה יש לנו בקי' הלו ב' ספיקות גמורים לעשות ס"ם לאחד מלד פסלות העדים בקי' הסם וחחד מלד הפקרת בסף הקי' שהפקירו חותם בפי' ועיין בם' שער האב קונו בחשו' חאמ"ש סי' ל"ח שהאריך בזה ותציב חותם לתרי ספיקי יעוש"כ. ועם הספק האחד מלד פסלות העדים בחקי' הסם ס' זה הוא נגד סברת מרן ז"ל דס"ל דאיכא נפסלים כ"א מכאן ולהבא כבר לגי הדל בחשו' לאחרת אשר לי בעניו קי' שבאתי להרבני האמ' ז"ל בהסכימו דבמקום דליכא גם ריעותות לאחרות עבדינן ס"ם לף נגד מרן ע"ם. והגם דבכ"ד העד השני חציב בלשון בלקלתי ולא נפסל וכמ"ש. מ"מ מלבד דגם לגבי דידיה ים בו מהפקפוק דביון דבאתי' דיבהו מעגן הקי' שהוא לקדשה מהראשון הוא דהי"ל לברות משם ולא יסב שם כלל והיו מתבטלים הקי' מכל וכל שלא היה מקדשה כלל. ולא"כ גם מלדו ים להלות הסירחון. עוד כה מלד העד הא' שבמרד ובמעל עשה לנו הקי' ויש בו פיסול מלד הקי' הלו בעלמא לכמה פוס' דס"ל הבי ועי"כ פוסל לאחר עתו ולא"כ הו"ל תרי ספיקי מלד ההסכמה עלמה ח' מלד פסלות העדים וח' מלד הפקרת בסף הקי' וכנ"ל. וכבר כתבתי בתשובה לאחרת דמבואר יולא בדברי מרן ז"ל ומוהרח"ן ז"ל בתשו' סי' יו"ד דהפסול מדרבנן חלים כמו לפסול ולבטל עדות עד הב' והחרכתי בזה. ולא"כ הכא בנ"ד דהעד הא' הגם שלא היה בו פיסול מקודם קי' הלו כ"א עבירו שעשה קי' הלו לכמה מהפים' הוא פסול בזה ופיסולו מדאורייתא בידאי דלדידהו חלים כמו לבטל עדות העד הב' שעמו ושפיר הוי מלד ההסכמה עלמה תרי ספיקי וכלאתר ומאחר דבנ"ד דליכא הפקרת חשות בסף הקי' בפירוש ומשיקר הדין בהפקרת בסף הקי' אי"ן נע דהפקר ב"ד הפקר וכמ"ש הריב"ם ז"ל דמלד חימרא הוא דמחמרינן להלריכה נע מחילה היכא דליכא ריעותא וספיקא אחריגא נם מלן דמחמיר מודה דשוב לא חייש לאותן קקי' כלל. ועיין בבנה"ג חה"ש סי' כ"ח הגב"י אות ל"ז שכ"כ בפירוש בדעת המחמירים יעו"ש. וכנ"ד בלא"ה ליכא כמה ריעותות וספיקות וכנו"ל דבודאי הגמור לב"ע הבי קי' עבדים ומבוטלים וחשובים כחרם הגשבר ואית בהו ממשא כלל:

עוד ליכא מד ריעותא בסקי' הנ"ל מטעם דהוו בלילה ומוהר"י מינץ ז"ל בסדר הגט סי' כ"ז כ' דקי' בלילה הוו ספק ע"ם וכבר אני הדל כתבתי בזה בתשו' הקודמת בחוכך לסף הלא הוי זה ס' גמור בשאר הספיקות מ"מ הוי מד ריעותא וסניף בעלמא לבשילטרף לשאר הספיקות בפרט לעינו הזאת נעמי דנוהגים שלא לקדש בלילה עש"ב:

עוד ליכא ריעותא אחריתי בנ"ד מלד שינוי הלשון דהעד הב' העיד בשמע שאמ"ל הרי את מקדשת ואינה מקדשת שיכלה מחמעות לשון קני' שאין במחמעותה שהיא מקו' לו. ועיין בם' יאמת לב מהה"ש סי"ז בתשו' ה"ה בחוכר"ח רומאנו ז"ל שכתב דלדברי העד הא' שאמר מקדשת אין כאן קי' כלל יען כי מלת מקדשת היא פועל יולא לאחרים ופירושה שהיא מקדש אותו ותפרש דבריה אחרים ח"כ ליכא עדות כלל. גם ה' יאמ"ל בסי' ח' ד' י"ז ע"ב כ' וז"ל גם לדברי העד הא' שאמר מקדשת ומלה זאת מהפרשת לכמה פי' שונים כמ"ש ה' הפוסק י"ז והגם דאלן סהדי בכו' הכאור המקדש שרלה לקדשה לעלמו ומקדשת שאמר הייני מקודשת אלא שלא ידע להוליא המילה מחמת המרות דאית ביה. מ"מ אין אנו הולכין אחר המומחה והכונה דבשינן בקי' פיו ולבו שוין וד"ז

ענין פסוט בדברי הפוס' ז"ל ומכללם עיין במוהרשד"ם ח"ב כסי' י"ח שכ' דאעפ"י שאכשר שלח ביוון חלח לבהו של כ' יוסף מ"ט בנדון כזה חין לחו הולכין לחחר כוונחו ולחמרי דכריס שבלב חיכם דכריס לכ"ע עש"ב עכ"ד. ועיין עו"ם בסוס"ח שכחב עם בנדונו וז"ל עוד זחת חמינת בזה לע"ב דלחך להחמירין בהסוח פלוגחח בשלח חמ"ל לי היינו שחמ"ל לי הקי' כחקנן ע"כ חיכ"ל הטיין ירים. חמנם לכחחב בלנה חל הידים הכ"ל הפי ליכנח ביכח דחמ"ל מקדשת חחר חין במשמע שמקדש חוחה ח"כ חסרין הני הוי כמשע הוכחה שלח לעלמו מקדש חוחה ולח חלו בה ירים לח חלרו ולח מלדה כלל וזה נ"ל ברור לף חם היחה משולכת עכ"ה ז"ל. כי ממנו נקח לנ"ד ונחמר דמחחר דהעד הפ' חית ביה פסלות מקודש מעת שקידש הוח חת הגבינה מזה נ"ד שניש חו מחמת הקי' הפו לכחה פוס' דס"ל כן והנס שכחמר שלח הודע כחו של העד הכ"ל מסיבחו ונשחר עדות הכ' בחוקפו והו"ל מקדש כנ"ל דיש לחוש להחמירין במקדש בע"ח ולהלריכה נט. מ"מ ה"ד בשחמר לשון הקי' כחקנן מש"כ כשחמר ליבנח קניעת מקדשת לי דחין במשמעות שמקדשה לעלמו לכ"ע חין לחוש וחינן קי' כלל. ומכ"ש וק"ו כשהעד הפ' לח רחה וידע ונס שהוח מעיד שמע שחמר מקדשת ליבנח קלילח המלבד שהוח בחמר ונס חיכח הרחי לרישוחח בורחי הנמור הלכ"ע חין סוס משמח כלל בהני קי' ולח בעינ' נט ומותרת להנשח לכחחי' לכל נבר די חלביי והוח פסוט וברור. הלע"ד כחבתי ולי"ח ויח"ן לשוני ע"ט ס"ט:

סי' יו"ד

בענין קידושין שחמר המקדש הרי חת מקודשת לי ולח חמר כזה. סקה לכלורה ים להביח רחיה מרבני הס"ם דהיח מקודשת וליכח חשש כהחי קי' חמ"ש בקי' הי"ב הטיח חיכחח דהוה קח מיבנח וכשבי חחח הנחה וכשבח חשף וכשבח מינה חמ"ל הבה ניהלי חמ"ל חי היכבח ליך מיקדשת לי שקלחיה וחינחיקח וחכ"ן יכולה לנחיחר חין שקלי ודידי שקלי וחוחביה רבח קידשה בעול ובחשם וכו' מקודשת. ומי' החם בדשרך דחשחע מינה דלח מיעכבח חיבת כזה חו כן. גם כד' נ"ב ההוח גברה דחשף עזו מחבריה ושדח לה חמ"ל מיקדשת לי חחח ההוח גברה שקמיה דרבח חמר ליה דחש להח דר"ם דחמר שחש גילוה יחום בעלים הוי. דחשחע דחי קי"ל כר"ם הויח מקו' חע"ג דלח חמר כזה חלח חמר שחש. חלח דיש לדחות דהחם עדיפח מינה קחמר חו די"ל דהש"ם לח נחית לחשחועינן חחי דחמ"ל כל' הקי' חלח לחשחועינן בעלין חחר והלשון חינו בדיוק. וכן יש לומר נ"כ כמ"ש מרן הכ"י ז"ל בחה"ע סי' כ"ח בשם הרשב"ח ז"ל בחשב שחמלה לחים חחר שיחן להקן טבעחה לחומן וכחשב נעשה חמר חרחה חש יכיל לחנשך וחמר כפ"ע הרי חת מקודשת לי ע"ם דלח חחי עלה מעשם דלח חמר כזה חו כיוע"ב. וכן בחשו' הרשב"ח ז"ל בכו"כ מקומות עיין בסי' חשע"ה ותקנ"ח וחלף קפ"ע וחלף רכ"ד דלח נזכר חיבת כזה ילח נחים לה חר חלד זה. ועיין בהמב"ם חלת סי' רל"ח דכחב דבנ"ד שחמ"ל חהח לי מקו' ולח חמר כזה קחמר שם ד"ל דחע"ג דהבריחח דכיון בשפק קניית חמ"ל הרי חת מקו"ל חסור וכו' ולח חלינן בשפק זה וכו' היינו משום דלח חמיית הך בריחח חלח לחורויי לן ליטנח דקי' דל"ל הרי חת מקו"ל ולח שני לך לח חמר לי דהויין ירים שחינן מוכיחות ולח נחת לפרושי בליטנח דקי' במה מקדשה דהח חניח בריטח בכשף חו שו"ב חבל חח"ע דש"ל בכשף זה חו בעבעת זו וכ"כ הרמב"ם בחים פ"ע וכו' ולע"ע דנר' דהיינו לכחחי' חבל בהמ"ש בחים פ"ע וכו' ולע"ע דנר' דהיינו לכחחי' חבל בדיעבד לפי' לח חמר כזה כיון שנחן כשף חו ש"כ ולחמר לי קי' מהני ל"ל דהיינו כל' הקי' כי הח דחניה הרי חת מקו"ל דמשחע דעבעינו היח מחקדשת לו בזה שניחן לה חבל בנ"ד דחמ"ל חהח לי מקי' היה ל"ל כזה דל' חהח מחמע לעחיד חבח מקו' וכשלמח בהרי חח ש"ם מקדשה מעכשיו ומקו' חבל בחהח ל"ל כזה דלח ליחמע דמדבר לה שחהח מקו' לו לעחיד כניחן לה דבר חחר חו שחחמור זה לכשיקדש חוחה וכו' ועיד לריך רחיה לענין זה לממוך בו יע"ש. והוק"ל בדבריו דכיון דליבנח דחהח מחמחותה לעחיד חו ניחן לה ד"ח חו שחחמור זה וכו' ח"כ מה יועילנו חם חמר חיבת כזה דנם חי חמר כזה עדיין יל"פ דהח"ל היח לעחיד ולח הוו קי'. נם בחה ססיים שם דבענין עדות מסר קעלמן נר' שים הכחשה מעדותו לעדות לחכון בפינן שחיקה דלחחר מהן מעות וכו' כישוע"ש. דלמה לח נכנם כזה הרב ז"ל שם לומר דיש ביניהם חלר חיבת כזה כי בעדות לחכון לח חמר כזה ובעדות הכ' ליכח ח' כזה ולפי"ד בחחילה חיבת כזה מעכבה וח"ב ליכח נ"ב הכחשה ביניהם בחי' כזה. ולזה י"ל דחחר דקודם לזה ב' וש"ם שם לדרך רחיה לענין זה לממוך בו. לכן שוב לח חפשם ס' ז"ל דיש הכחשה ביניהם חלר חיבת כזה. ועכ"פ ס"ל להרב ז"ל דבכ"ד דלשון הקי' כהונן חיבת כזה לח מיעכבה נם חדברי מרן בחשו' כדיני קי' סי' ח' נר' שכן ס"ל דחי לח חמר כזה לח מיעכבה שב' וז"ל חעפ"י שהעדים חלו הכחישו זה"ז בהח' חמר שכשמנה עד ד' חמר חהח לי מקו' והב' חמר שלח חמר כן וכו' וכן הבחישו זה"ז בהח' חמר שחמ"ל כזה והח' חמר שלח חמ"ל כזה מחמר הקי' חשבינן להו כד"מ להר"י והרמב"ן והרשב"ח והריב"ש וכו' הו"ל עדות המוכחשת בבדיקות דכשרה בד"מ דס"מ דהכחישו וכו' דלח עדיפי הכחשות הללי מזה לומר מנה שהור וזה לומר מנה לבן נימלח שמלר זה חין לבטל עדות זו ש"כ. ולח ליחח דס"ל לעולן ז"ל דחיבת כזה נם כדיעבד מיעכבה לח הו"ל לדמות הכחשה זו לזה לומר מנה שהור וכו' ולקיים מחותן חלח ודלמי דס"ל דבדיעבד לח מיעכבה ונס בנדונו דחמ"ל חהח לי מקו' היש בהשחשחה שהיח לעת ד עכ"ו קחמר למלר זה חין מקום לבטל עדות זו. ומכ"ש היכ דלקחמ"ל הרי חת מקו' לי דס"ל דחיבת כזה לח מיעכבה. ועיין בס' מנכת"ר בעער' קו"ח חות כ"ה בד' ב"ד ע"ב שכחב שם בנדונו שחמ"ל יש לחשחר יש לחשחר מקו' לי. וז"ל מפיער חלנלי דבקרייחת שמה יש לחשחר יש לחשחר הוי כעין הרי חת. ואעפ"י שלח חמר כזה כבר היה נבר ה' המב"ע ז"ל וחינו מעכב והכי חמיע ליה למוהרש"ל בס' משחח דכבותח שהוח ג"כ דעת הרשב"ח ז"ל וכיוכ לו זה הדרך שהיח דרך ישרה ושלח כדעת הרב חביו בעיווקו שם שהפליג לס' המב"ע ז"ל ע"ש:

וראיתי בס' בני משה סי' ל"ח דע"ה דכחב וז"ל יש לנרף לזה מ"ש מוהריב"ל בשם מוהרי"ו דלח מהני בחומר קבלי זה לקי' דחינן בניי' לשון עתיד שיחמר חשח מקו"ל לבל כל שלח חמר כן ח"מ והביי"ד בהגה בש"ע וכ"כ מוהר"ב שם בחשו' להרשב"ן ז"ל עכ"ד. יש לעמוד בדבריו המלבי המב"ע ז"ל נר' דבלשון חשח מקו"ל דהוח משמעותו לעחיד מנרע נרע לריך שיחמר הרי חת דחזי הוח מוכח דהוח מקדשה מעכשיו מש"ב בלשון חשח מקו"ל דמשמע שהוח לעחיד ומנרעות נחן היפך דברי הב"מ ז"ל. ומ"ש הסבי"ד בהגה בש"ע הכוחה יראה דשם לח כ"כ ז"ל בסי' כ"ז ש"ב ולריך שיחמר לה לשון המוכיח לבבל כיון שחומר הרי חן קי' חו קידושין יהיו חבל חמר חן קי' לחוד חינו כלום ע"כ.

וכן הוא הנוסח בלשון התשב"ן ז"ל בעיקרו בס' כ"ג בח"ל ע"ש. ולא כמ"ש הכ"מ ז"ל דכעי' שיתאר תדע מקו"ל דתדבק בלשון זה לפי"ד המוב"ם ז"ל מינרע גרע וכנ"ל. ומ"ש ועריך שיתאר לה לשון המוכיח להבא הוא לשון המוכיר לי' שכר לכל לשולם בעי' שיהא משמשותה להבא להפוקי נשעבר וגם צריך שיהא משמשותה ג"כ שהוא מעכשיו ולא לעתיד וכמ"ש המב"ם ז"ל ועיין בס' התשב"ן סם ים הנסה על דבריו ולא כהגה הסגית דלינה מובנת היטב ולדיכה ביאור:

ועיין בס' שני המאזנות הגדולים בשעי' מוכרי"ח סי' ח' דפקפק בכדומו שאמר שהשמור זה לקודשין ממ"ם מוכריב"ר וכו' תשל"כ בלשון הרי את מקודשת דכ"ש מוכח שמקדש עתה שנים דכלשון הרי את מקו' ים הוכחה להבא לכל כל"ד כפי הכר' הוא ל' שלימו מוכיח להבא וכו' ושוב דחה פקפוקים הנ"ל מכח המוכרלב"ת ומוהרמ"ח פליני שנ מוכריב"ר וכו' ונס הת דכעי' שיהיה ל' שיוכיח להבא גם זה דחה מכח דברי הרמב"ם רבנו החת' ז"ל שלא פקפקו מלד לשומת כחלו וכו' ע"ש ועיין נ"כ בסי' כ' כד' ע"ח ט"ד מ"ם טוד בזה ובסוס"י ס"ט מ"ם בזה מוהרמ"ם ע"ש. ועיין כהלק"ט מ"ח סי' מ"ד וז"ל שהלה לשומר לשהה הרי את מקו"ל ונתן לה הכסף ולא אמ"ל בזה. תבוסה הת מילתת תליית בכעית דלא תיפביעת תי בעי' ידים לו"ל בעי' מיהו תי הת"ל כמבעתי לשבר דת"ע דלא אמ"ל בזה. ובס' הלכה רוחת הגד"מ בתב ט"ז דפלוגתת דלא בתתי' דעיין דפ"ה דפליני בידים מוכי' וכו' ותו בעו סתם תי בעי' ודין לו"ל ולא תיפביעת ופליני בה הפוס' והשור והם"ע ת"ה סי' קכ"ו פסקו הלרוך לכתוב ודין מבואר תי לא כ"כ לא מהני ות"ע בפ"ד דלא אמ"ל בזה י"ל דידים שאינן מוכי' הן דאמרי' בדיבור בעלמא קידשה והכסף מתנה עיין י"ח דיש סי' ז"ך בהגה"ט אות ז' שכ' בשם הרב"ד ת"ה סי"ב שפסק הנ"ל נשתפק בו ה' בניתין זאב ותלה אותו בפלוגתת הנ"ל דידים מוכי' הוין ידים לו"ל בת"ם הלק"ט ומסיק ת"כ לדיין דקי"ל בקי' ידים מוכי' לא הוין ידים לומה מקו' והב"ד דחה דבריו. ועו"כ ה"ח שהמבי"ט בח"ל סי' רכ"ו כ' דאין נ"ל כן בכסף זו וכו' ובשי' הל"ח כ' דלבתתי' נ"ל זה וע"ם הטעם ותמה על הלק"ט לוך לא הזכיר דברי המבי"ט הנ"ל ולומה תמיהת שכבר הושתתי בכ"מ שדרך ה' ז"ל למוות דעתו דוקא הנס שתהיה סיבך ה' מהפוס' וכו' ומ"ם לשבר דסיו מקו' כ' לשבר לשפ"י דאת"ל בטבעתי מ"מ לוכח למימר דלא הוין ידים מוכיחות דמה שאמ"ל בטבעתי לומו על מבירת הטבעת שנתן לה עתה אלא על טבעת אחרת. שעתיד ליתן לה עיין ביר לשבן סי' הנ"ל עכ"ד י"ל. ולשבי הרואה דדברי מרן ז"ל בשעי' בדיני קידושין בסי' ה' הנ"ל דבר' שבן ס"ל דאם לא אמר בזה דאינו מועבד ובמ"ל. אם נעלמו מכל הרבנים ז"ל הנ"ל מדלא הזכירו דבריו כלל:

סימן י"א

בעל שרוצה למכור קרקע בזה"ו אם מלד הדין יכולה האשה לעכב ע"י מלמכור מחמת שעבוד כתובתה שים לה: הנה מרן ז"ל באה"ע סי' ל' פסק בסי"ג בעל שמכר קרקע בנכסי אשתו בין ג"כ בין ג"מ לא עשה כלום. ואם בא"י כתב בעל שמכר נכסיו ואח"כ כתבה אשתו הו"ד תי"ל עמך והסכימה למעשיו אשתי שקנו ממנה ה"ז טורפת וכו' ויש לה לומר נאך עשיתי לבעלי וכו' ע"ש. וה' כרם חמר אאה"ע סי"ע בתב דבנל"ב שהכל לבעל נוף ופי' ואם באחריותו לבל דבר לוגם כנכסי הבעל ממש ותי"ל עליהם אלא שעבוד בעלמת וזה עיקר הדין שהיה הבעל רשאי למכור בהם כשאר נכסיו ויהיה המכר קיים עד שעת טירפת אלא שחז"ל תקנו לעורת האשה ותקנו שיהא המכר בעל מיד במבואר בטור וכ"י סי"ל וכו' ע"ש. והבאה"ע בסקכ"ט בתב בשם מוהראל"ת מ"ח סי' ל"ה דאפי' היא מרוצה במכר אלא שהיא רוצה למכור לרחוקן אלא לבשעון המכר בטל. ומוהרימ"ט מ"ח סי' ס"ט ורע"ד בתב בשם אח"ו לחכות כך ת' לבעבד ולהקדים ע"ם. והרב"ח ז"ל בסי' מקו' בתובות אל דף פ"ח ודחתו בשם הרא"ם ז"ל דבחותן ג' שרוש לא זכין וכו' הכיא בשם הרא"ם ז"ל דבחותן ג' שרוש מקמו בטל בשעת טירפת. אבל כ"ז שהיא החתו ת"ל לבטל המכר והמתנה בשביל שעבוד כתובתה. ושמוב מלא להר"י מעראלי ז"ל שפי' וכו' ותע"ב שבל האשה דעלמת ת"י לעבב על בעלה מלמכור נכסיו אלא אם רוצה מוכה וסיום ומתר אם תתלמן או מתגרש אם לא המלא בי"ח גובה מסם. אבל כ"ז שהיא מחתיו ת"י לעבב מכירתן. המם מפני שאין לאשה על נכסי בעלה אלא שעבוד כתובתה והרי היא כב"ח דעלמת מה ב"ח ת"י לעבב ע"י מלמוכר וכו' ה"ע האשה. שהרי אין לה על נכסיו אלא שעבוד בעלמת ולא עוביעת דלא ניתנה כתובה ליגבות מחיים ואפי' אם ימכור שעבודה קיים הוא שלבך יכול למכור תון מנ"ם וכו' עם"ב. וכם' שם"ח סי' ק"ן ובהליונים שהביאו שם בלוחך דמכואר דיכול הבעל למכור קרקעותיו ז"י האשה לעבב ע"י. ברם מהרי אהרים"ט ז"ל הנ"ל שהחב ואפי' אם ימכור שעבודה הוא קיים שילבך יכול למכור. מעבאר דוקא כהגה לעבב. למכור לגוי או למי שיוכה יכולה לערוך מתנו תו"י שהבעל למכור ביון דשעבודה הוא מהעבל ויכולה לעבב בזה ע"י מלמכור. וכ"כ התלקת מחוקק בסי"ל סק"ו שהשבר לה למחות בו שלא למיכרן לגוי ולפי שלא הוכל לערוך מתנו ע"כ וכ"כ בשמו הבע"ת ז"ל שם:

אשר מוה ים ללמוד דבזה"ו דקרקע קרקע לא ס"ד כ"ת עד שיכתוב לו המוכר נייר שלנו בשהש"נ אלא הבדים יה"ה שבן הוא דינא דתלכותא עד שיתקיים המקח ביד הקונה וכשכותב הבעל לקונה נייר שלנו שוב אח"כ אין יכולת ביד האשה לערוך מהקונה כלל ושעבודה חזל וערך הו"ל ממש כמוכר לגוי ולפי שלא הוכל לערוך מתנו ויכולה לעבב ע"י שלא למכור בנייר שלנו. כ"ת כשער דוקא כדי שיהיה שעבוד כתובתה קיים לערוך אח"כ מהקונה. ולא במוכר כשער דוקא עכ"ז י"ל דיכולה האשה לעבב בידו מלמכור יען דכפי ניחום דעתם הוא שבל אדם שים קרקע אח"י ע"ז שים ונתנה בו בדוקה או בשבורות ואין מערער בעודו הוא שלו אפי' שאין בידו שטר מכר או נייר שלנו ודי בשביל האשה או עדים דחזה זמן טו"ם היא אח"י ונתנה בה שלא מעשער כעודו מחזיק אותה בידו והוא שלו לעולם. ואל"כ מאמר שבן הוא הניחום שלהם גם במכירה שלא שלנו כ"ת בשטר דוקא יכולה לעבב בידו מלמכור דאשה קבוצה היא לשמא התעבב הקרקע הזאת בין הקונה עדיים שבעלה קיים ח"י לערער ויבוא הקונה עדיים ואשתה שבוא בידו טו"ם ושוב תוכה יכולה לערוך ממנו דבריהם לית להו דין טירפת משעבוד כתו' ואף כתובתה פוכחת כאויר לבן גם שרוצה למטר בשטר בלא נייר שלנו יכולה לעבב בידו. וכאו שב"ר למוהרלב"ת ז"ל בח"ב סי' ק"כ שבתב דאם יהלה הלוקת לקנות והבעל רוצה למכור דמלי מוזן וא"י האשה לעבב דלא ניתנה כתו' ליגבות מחיים וזמקת קיים עד שימות הבעל או יגרשנה ואז

טורפה מהם ואין מקוס לספק בזה כלל. אלא בהיות שבזמנים האלה בעוה"ר עם כני יעב' נזורו אחור מדרך האו' ורובם יקריבו את משפטם לפני הערכאות ודייניס אחרים ולא נייתי ד"ת ובדיניהם כל שמכר הבעל אין אשה טורפה מלקוחות. וכיון שכן יש לנו לחוש שמא כשתבוא לגבות לא יקבל הלוקח את הדין ויד עכו"ם תקיפה עלינו ולא נוכל להוציא מידו וכוח האשה וה"כ ה"ז מזיק שעבודה ויכולה לעכב בידו. וכל מה שהבאתו ראיה דלא מצינ"ת לעכב היינו משום דמיירי בזמן דלייתי דינא ולעולם תוכל האשה להוציא מיד הלקוחות ע"כ. הרי דהכ"ב ז"ל תפס בזה"ז לשמא לא יקבל הלוקח ד"ת ולא נוכל להוציא ממנו וכתב שיכולה לעכב עליו. וכ"ש בנ"ד דרוצה למכור ע"י הערמה יכ"ם בנייר טאבו. וגם בלא נייר טאבו בזה"ז שכפי נימוסיהם אם היה תח"מ ומ"ם ויתברר זה בעדים ורחיה דהויה שלו בהחלט כנ"ל דודאי דסובר הרב ז"ל דיכולה לעכב. אם לא כשיכתוב עליו הלוקח נייר שתוציל גם כפי נימוסיהם דכשחלוקתך האשה לטרוף הקרקע ממנו דהוה מחזיר לה הקרקע כלי דו"ד לחי לאפסר דאחופ"ז חיינה יכולה לעכב כיון דשעבודה יהיה קיים. לך למנס סיים ה' ז"ל שם לאך בזו מלאתי בדברי הרשב"ח ז"ל שחיינה יכולה לעכב דכתב בתשו' וז"ל בעל שמוכר בנכסיו לגוי במקום שאין בני חורין לא טוב עשה שמוכר שעבודה. לכל מסורת הדין ח"ל לה למחות בידו דילמא לא תבוא לגבות ממנו לעולם. אף כי תבוא לגבות הרי יש בידו נכסים ממקום אחר להגבותה ואפי' אין לו עכשיו שמא יהיו ואינו מזיק מעכשיו. ואדע לך מדנרסי' בפ' האשה שנפלו שלח ר"ח לאביי וכו' והניח אמ"ר אבא שאלתי את סומכוס הרופא למכור בנכסי לימת אהבי דלפעמים מלי לעכב אי זבין לגוי או לגברא אלמא וכו' ודינא הוא ולא עלה טובה בלמוד. ועוד העושה לפוקיקי לפי' לב"ת דעלמא לא תבכאן דלא מלי מזבן אע"ג דאילו מכרו אין ב"ח נובה ממנו. ועוד אין בעל בין בע"ח דעלמא מי לא מלי מזבן במט' אע"ג דאין בהם דין קדימה ובעלמא כראמרינן דילמא פרע ליה ממקוס אחר ע"כ. והשובה זו הנ"ל אנכי הדל בחלפי לא ראיתיה כעה בתשו' הרשב"ח כ"ח זאת שמלאתי בח"ג סי' מ"ג ובח"ד סי' רע"ו ובמיוחסות סי' ג"ז דכתב דהאשה ה"ה לעכב ע"י בעלה מלמכור ע"ס ולא נתבאר שם בדבריו אם רוצה למכור לגוי ג"כ שאינה יכולה לעכב. זולת ראיתי למורם ז"ל בתח"מ סי' ק"ח סי"ג דהביא שם בהגהה בשם תשו' הרשב"ח ז"ל דלוה שרוצה למכור קרקעותיו לגוי והמלוה רוצה לעכב ע"י דח"י אח"כ לטרוף ממנו דפסק דאינו יכול למחות. ואיהו ז"ל כתב מדדיה דאם נר' לב"ד שלא יהיה מקוס לגבות חובו אח"כ דיכול למחות ע"ש. וה' פתחי תשו' ליין שם על תשו' מוהר"ם מרוטנבורג ז"ל תח"מ סי' י"ט בהאריך בכוונת דבריו שבאיזה חופן יהיה נר' לב"ד אי נימא דהכו' אם לא נשאר לו פוד קרקע אחרת. או אם הכו' דהוא עני ביומר דלא נשאר לו מאומה. או ד"ל דז"ז אינם מעכבים מכירתו דאף שאין לו עכשיו שמא יהיה לו אח"כ בזמן גבייתו אלא הכו' הוא דאם יודעין בו שמכר כדי להבריח או שרוצה להרחיק נדוד וכדומה. ומסיק דנר' פשוט וברור דכוונת רמ"ה כאן במ"ם דאם נר' לב"ד בחלוקה הנ' הנ"ל שר"ל אם רואינו שדעתו להבריחה או להרחיק נדוד וכו' ע"ש:

סימן י"ב

אלמנה שיושבת בבית בעלה בחנך לבנה וגרושין היורשים ליתן לה מזונותיה אם גרושים ליתן לה כל ההולאות המלבדים לה. או דוקא מה שעולה לה בפי ברכת הבית על היורשים:

הנה לכאורה ממה שראינו דמרן ז"ל בש"ע אה"ע סי' ל"ד לא פסק להא דלפי ברכ"ה כ"א בש"ו נבי אלמנה שאמרה איני זוה מבית אבי וכו' נר' דדוקא שם הוא דאמרי' הכי. משא"כ בדרה בבית בעלה בחנך לבנה ל"א הכי אלא שנותנין לה כל המצטרך לה כפי מה שהיתה אוכלת ושותה בחיי בעלה. וכן משמעות דברי הש"ס והפוס' ז"ל דלא כתבו הא' דיעא דברכ"ה כ"א נבי ההיא שאמרה איני זוה מבית אבי וכו' נר' כן. ויש לדייק כן ג"כ ממ"ש יכולין היורשין לומר לה אם את מגליגו ים לך אין נותנין לך אלא כפי ברכ"ה. ועוד דהדבר הוא מוכרח מהדעת דהם היא דרה במדור לבדה ואוכלת בעלמה והיא גרושה להולאותיה למזונות כ' גרוש בשבוע וכפי ברכ"ה אינו שולה לה כ"א ע"ו נרוש מהיכן היא מביאה האשה נחם להשלום הב' דמשמה יהיה פותחין לוהם הב"ד מהקלת המזונות ישן דמשמה יהיה הוא ליורשין. ועיין בהרשב"ץ ח"ד סי' י"ז חות ו' דכתב ומה שרגלו היורשין לומר אלא ליטול מש"י למזונותיה אין ממשות בדברי היורשין ואפי' באשה דאפקי לה מעש"י אינו פוסקין לה מזונות. ואם ימלאו לה היורשים אח"כ מעש"י יהבעוה בהם ואם לאו יגבו להם וע"כ אין שומעין לדברי היורשים וכו'. אמנם הב"ד כשיפסקו לה מזונות הם נותנים על דעתם כמה הם מעש"י ויכוה תלמוך תום' על מעש"י ופוסקים לה. ובל מה שיותר אח"כ לה הוא ליורשים שאפי' למלמה על עלמה במזונותיה המותר הוא ליורשים ע"כ. הנר' כמבואר בדבריו דפוסקים לה כל מאי דלריך למזונותיה. גם בדברי ה' מג"ש בד' ל"ב דקדק מסוגית הש"ס שאמרה על הא דתנן האשה שאמרה א"א לזו מבית אבי וכו' על דברי המדקדי שכתב בשם ר' נתן נאון ז"ל דמשמע מדבריו שאינה דרה עמהם בבית א' אפי' הבית נדול. ואי הכי מאי ברכת הבית מרובה אינה ובפרט לפי' ר"ת שכתבו התוס' שם וכ"כ במרדכי שם והגית בל"ע יעו"ש. דים במשמע מדבריו דכשאינה דרה עמהם בבית א' ממש לא שמרי' במזונות כפי ברכ"ה כ"א שנותנין לה כל מאי דלריך להולאת המזונות אינרת דמאי דדייקין לעיל ממ"ש יכולין היורשין לומר לה אם את מגליגו וכו' לאו דיוקא כיעו"ש במשנה בכתובות פי"ב ופי' הרע"ש ותום' יו"ט ז"ל. ועיין ג"כ בם' הפלאה על מס' כתובות דק"ג שכתב עמ"ש בש"ם וליתבו לה לפי ברכ"ה ה"ג וכו' ח"ל נר' דכן משמע לשון מתני' אם את מגליגו ים לך את מזונות ואם אין וכו' דהול"ל אין אנו נותנין לך מזונות אלא הול"ל אי"ל ליתן לה מזונות משמע דה"ק אם את מגליגו ים לך סיפוק מזונות בברכ"ה. אבל בשאין את מגליגו לא יספיק לך זה למזונות. וממילא דנותנים לפי ברכ"ה אחו טענתם ע"כ"ל. דלפי"ד הלה בפי' האשה אין לדייק מהלשון דקאמר יכולין היורשין וכו' כמו דדייקינן לעיל. ולכאו' כ"ת הכרחיות אחריס הנ"ל:

ובדרך לימודי ראיתה עיני להתוס' יו"ט בפי"ב מ"ג בד"ה ואם אין את מגליגו אין לך מזונות דכתב וז"ל כ"ת לפי ברכ"ה כמ"ש. אבל בפיסק לבה אחתו דלעיל דתנן מוליך לה מזונותיה בלו' כל המזונות מושלם. וה"ט דהאש מחייב עלמו בחוב משא"כ הכא דאין כתב בין לא כתב מתחייב מכח תנאי ב"ד ומעיקרא כי אתקון הכי תקינו כנ"ל. והר"ן כתב בדי"ף דבאלו כתבי

לה

לה ואת"ל יתבח בביתי ומהזנ"ח מנכסי לכל בבת לשמו לא ע"כ. ומהכי דלפי' מזוזות לפי ברכ"ה נמי לית לה. ועוד דהך בביתי קאמ' לא דרשי' ליה כלל וכו' ע"ש. וכ' דכוותו לתמוה דל"ב דמחמת דכתיב בביתי דייקינן דלא ליהא יוסבת הלשם אין מוקין לה מזוזות מוסלם היה מהרלוי דלפי' מזוזות לפי ברכ"ה נמי לא ניתיב לה כיון דלמו הולכין לחב דיוק הלשון דכתב לה בביתי דמזה משמע דדיקא בביתו הוא דמתיב במזוזות לבל כשלוקה בביתו ליתו מייב ח"כ היה מהרלוי שלא יהמייב כלל לפי' לפי ברכ"ה שבן הוא משפט הלשון של דיוק תיבת בביתי לפי דעת הר"ן ז"ל. ואין לומר' בש"ס דלפי ברכ"ה מיהא יהבי לה. ולפי דבריו מהרלוי הוא לפי דיוק הלשון דלפי' לפי ברכ"ה לית לה. ח"ו בשעם הוא דהשם מחייב עלמו בחוב משל"ב הכא וכו'. והרמ"ז והכ"ד ז"ל הק' עליו דעיקר טעם הר"ן הוא לומר שים גילוי נמור בתנאי זה שבל עלמו על מוזה מברכ"ה משל"ב בבת לשמו דלא נזכר בלל ברכ"ה ואין כוונ הר"ן אלא על פשיטות התנאי וכעין דתניא הבא בבריית עב"ל. והיינו לומר דכוונ הר"ן היא דפשט לשון התנאי הוא מורה דהיא לה מזוזי מברכ"ה. וא"ב ליהא תו לתק' דמהרלוי הוא דלפי' לפי ברכ"ה נמי לא ניתיב לה מלחב דפשט לשון התנאי יש בו גילוי נמור דמוזה מברכ"ה:

ור"א וה"ן עמיתי בתורה מע' ה' שמו' כמוהר"ר נתנא חבובה יל"ו בתכתבו אלי תמה ע"ד התוס' יו"ט ז"ל דמשמו של הר"ן ז"ל משמו בו בל הפוס' עיין בהג"ה מ"ש בשם המרדכי שהביא"ד ר"ת ור"ב ז"ל וב"ב המב"ם והרשב"ן ומהן ב"י ח"מ סי"ם בשם הריטב"ח ז"ל נם מורם וב"ח ז"ל והבה"ג ח"מ סי' ר"ז הגב"י תות אלו ז"ל הלרך בזה והביא דברי מוהר"ח מיטרלני ז"ל דבולהו ס"ל הבין בלשה בין בתים העלמת המתחייב לזוזו דלם לא הלו ליזון בביתו הנותנין להם לפי ברכ"ה ואית להו משם הר"ן ז"ל. ולוך התוס' יו"ט בתב היפך מזה דלפי' לפי ברכ"ה לית ליה זמ"ד יל"ו. ולא דלמרי דלין סוס תימה על התוס' יו"ם בלל דהוא ז"ל בא לסק על עיקר הטעם שנתן הר"ן ז"ל דלפי טעמו היה מן הלוי דלפי' לפי ברכ"ה לא ניתיב לה. וקושיתו היא נופלת בין ע"ד הר"ן ז"ל בטעמו בין על שלר הפוס' דלתבו טע"ז דהיה מן הלוי דלפי' לפי ברכ"ה לא ניתיב לה ומלי עדיפותייהו דשלר הפוס' מהר"ן ז"ל. וס"ל דעיקר הטעם מ"ם הוא ז"ל דבת לשמו הוא משום דמחייב עלמו וכו' ולא פשיט ליה להתוס' יו"ט היפך דברי הפוס' דלפי' לפי ברכ"ה ליה לה במ"ם רו"מ יל"ו. דודלי לדיוק בן ס"ל בם' הפוס' וכמו שבן הוא בם"ם אלא דהמיהתו היא על עיקר הטעם דלפי טע"ז היה מן הלוי דלא ניתיב לה לפי' לפי ברכ"ה ונופלת תמיהתו ע"ב מלן דלית ליה הלי טעמא. והולרך הוא ז"ל ליהן טעם לשר מדיליה וע"ז בלו הרמ"ז והב"ד ז"ל ובלשו דעיקר הטעם של הר"ן ז"ל הוא משום דים גילוי וכו' וכנז"ל ותול"מ:

עו"ב התוס' יו"ט ז"ל שם וז"ל ועוד הלך בביתי קאמ' לא דרשי' ליה בלל דלי דרשי' לפי ליכא למדרש על הבית עלמו לבי נפל ולא דרשי' ליה במע"ל. ועוד דלפי' בביתי הגיון דמיותר ובתיב בשר ומיתזנח מנכסי מסקינן בג' סופ"ד דלא דרשי' ליה לחמוני לחלה לבית עלמו דבביתי ולא בעקתי. חלא טעמא בדפרישים דשלבי הבא דתנאי ב"ד הוא ובבה"ג הוא דלתקון ע"ב. וב"ח בחוהר"ן תבובה יל"ו יפב לזה דנם הר"ן ז"ל שלה"ה דלא דרים בביתי לא הל' ולא הב' לחמוני חלא דבוותו היא דמילתא שמעת מינה דקלי לחמוני שתהיה ניזונית בביתו דוקא דביון שמתחייב לה הבעל שתשב בביתו וגם נתחייב לה במזוזות מהמת דהמזוזות יהיו בביתו במקום דירתה שם תהיה

לוכלת. או בח"ם הבנה"ג ז"ל מדשתך התנאי הבני של המזוזות לדירה שהוא מתבון שהמזוזות יהיו בביתו. והלריך להבית סיעתה לזה מדברי המב"ם ח"ח ס' קס"ח שים בהם הבותה יוהר בישו"ם ח"ד יל"ו. ולע"ד שהם דבריס נבונים וברורים ביסודו זה. ולפי קט שבלי שדברי חלו הם בללין בדברי הרמ"ז והב"ד ז"ל שבתבו דים גילוי גמור בתנאי זה דמזוזי לפי ברכ"ה ליה לה וכנז"ל. ולבבי הפשוט ים לי להביה להתוס' יו"ט ז"ל בסוף"ד בד"ה בביתי בתב דבביתי יתירה היא ולמרי בנ' דלמדרש בביתי ולא בביקתי וכו' ולא קלי דיוק דבביתי לחמוני דלפי ברכ"ה מיהא ים לה ע"ב. וכונת דבריו היא לומר דאילו קלי דיוק דבביתי לחמוני היה מן הלוי דלא לשה בביתו דלא ים לה מוזי בלל והלמת הוא דלפי ברכ"ה מיהא ים לה ח"ו דלא קלי לחמוני. דלמלי הרמ"ז והב"ד ז"ל לא הרגישו עליו שם בסוף"ד דהכרת זה ליהו דפשיטות לשון התנאי ים בו גילוי נמור דמוזה מברכ"ה וכמו שהמהו ע"ד ז"ל בפי"ב דכפי הנר' דתמיהתם הנ"ל היא נפול תפול ג"ב ע"ד שבסוף"ד וכנז"ל. ולהיהו ז"ל בעלמו ליין עמ"ש במ"נ פי"ב ע"ם ו"ל:

ודע דבשה"נ לשר סביבות הרי"ף ז"ל בתב בשם ר"ב ז"ל וז"ל שליהו מקבל עליו בך חלא בשיה בביתו ולא בבית לחר שבי"ב לת תדת יתבח בביתי וכו' ס"ם. והלשון זה ליהו מובן ויש בו ט"ם. ועיין במרדכי פ' המוסח ח"ה והובח שם הלשון מתוקן גם בהגה"ח פי"ב ע"ם:

נמ"ל מדברי הש"ם והפוס' ז"ל דדוקא בביה בשעה שהיא ילדה וסם ילדים חזי חייבים היורשים לתת לה מזוזות מוסלם בין שהיא רולה לדור בבית לחביה חו בח"ל. וגם חם יהיה השיכוב מלד היורשים דיבל הבי. משל"ב חם יהיה השיכוב מלדה דוקא שהיא ליהה רולה לילבל וליבב עם היורשים בלהי טעמה הנז' חזי בין שהיא דרה בבית לחביה בין בבית לחר בין בבית בעלה בחדר לבדה חין חייבים היורשים לתת לה מזוזות חלא בפי ברכ"ה דוקא. וליהו מוברח מע"ל בלבחורה. ופי' ברכ"ה ר"ח ז"ל פי' בי הא דלמרי' בר לא' בר לן' בל בה"ג חין נותנין לה. לבל בנון את וביולא בו נותנין לה וחפי' בבית לחביה וב"ם מלבושים ומעלים וביולא בהם ע"ע. זהו מה שב"ל לדיוק. גם ר"ח במוהר"ן יל"ו הלריך ברחיות והעלה בן לדיוק. סו"ב שם' בחר המים מחה"ע סי' ע"ת ב"ב בפי' ו"ל חין לנו חלא טעמה ברורה מ"ם בשעה מפני שהיא ילדה והם ילדים דהיא טעמה לחיתית ולדקת חזי עלמה לה טעמתה להוליא מהיורשים מזוזות נמוריס. לחפוקי בל דליבא להאי בדיבה ב"ח משום דחיבא בחה דמתגלגל משם טעמת המשנה יעוש"ב:

סימן י"ג

אלמנה שתבעה בתו' תוך נ"ת הרחשונים לפטירת בעלה בתב הרב"ד ז"ל בחחה"ע סי' ב"ן דלא לילבה מזוזות ג"ת חלו ע"ם. וה' שמיו"ט בסי' מ"ב וה' נשמת חיים חחה"ע סי' ה' פקפקו בהורחתו ע"ש. נם ה' ערוך השולחן בחחה"ע סי' ל"ג חות י"ד ב"ע דמהת"ד סי' ר"ז חין נר' בן דס"ל דהחובעת בתו' לילבה מזוזותיה חפי' ח"י להנשא תוך בד"ת מה"ע דע"י שנפרעת בתו' יולא הקול דים לה ממון ויהא לה קופלים לנדך וכו' וה"ב דבוותה. וסב"ב הרשב"ן ז"ל בתשו' ח"ב סי' רל"ב תיקון ז' דהל' שתבעה מזוזות תוך ג"ת לילבה מזוזות ע"ם. וכלומדי דב"ק תמהתי דלית נעלמו דברי הרשב"ן הלו מהרב"ד ז"ל דבתב היפך דבריו וגם מע"ק של ה' שמיו"ט ונשמ"ת

ז"ל דלית הבי"ד לסיעתם לדבריהם. ותבע שיני בעיקר דברי הרשב"ץ ורואה רחיתי דתחהמ"ר חין רחיה מדבריו דשם הוח מדבר לפי התקנות שתקנו בתלוחתם דבנ"ח הח' היח ניזונית כ"ז שלח תבעה כתו'. ומשמ"ב לחחר הנ"ח הנח דניזונית להכריחה לקבל כתו'. ומשמ"ב לחחר הנ"ח הנח דניזונית כ"ז שלח תבעה כתו' חך יש רשות ביד היורשים להכריחה להנכותה כתו' ולסלקה מהמזונות. ובתר הכי דדברי הם במה שהוח לפוס דינח לח כ"כ ותדרכח במ"ם שם ס"ל דין הוח שתהח ניזונית זו נ"ח הח' ע"כ יש להוכית מדבריו חלו דס"ל חיפכח. החמכם מחחר שדבריו חלו הם עמוסי ההבנה מעט כחשר יראה הרוחה לכן חין להוכיח ולהביח רחיה מהם כלל. ומורס ז"ל בהגהה ס"ג כתב ויכולין כ"ד לתקן במקומן שהיתומים יסלקו חותה כשירלו ב"י וריב"ם ז"ל סי' ק"ו. וכ' הח"מ שם זולת מנ"ח הח' שם בהריב"ם. והב"ם כתב העתם הוחיל והיח חסורה בהנחת מחמתו ח"י לתקן לסלקה ולהפסידה מזונות ע"כ. ומ"ח בהגה"ע חות ט' כתב ע"ז וים מי שכ"ל דחפי' תבעה כתו' בב"ד י"ל מזונות מסך נ"ח הח' ולימח דחם תבעה כתו' ח"ל מזונות חפי' לנ"ח הח' ה' בעל פנים מחירות ח"ב סי' ק' ע"ב. ודברי הפ"מ חלו העלם יעלימו מע"ק הסיע"ב ונסמ"ע ז"ל שלח הכיחום לסימחת שהם נגד דברי הרב"ד ז"ל. שו"ר דהי"ח ז"ל בעלמו בחו"פ בחותו סי' בהגה"ע חות י"ם הביי"ד הרב"ד הנ"ל בסתם בלתי שום חולק ולח העיר עליו דדבריו הם נגד דברי הפ"מ. דמזה נר' דס"ל דאין הנדונות שלהם שוים ואין להביח רחיה מהם. וגבי בעוני בעת שאין ספר הפ"מ מלוי תח"י לרחות בשורש הדבריס נ"ל דים להביח רחיה מדבריו הנ"ל דס"ל דלח כהרב"ד ז"ל:

אחב"ר להוכו"ל ז"ל בחחה"ע חות מ' שהביח דברי הי"ח בס"ם בחות ט' שהביח הרב"ד וכ"ע וז"ל וע"ם בחות ט' שהביח משם הפ"מ להיפך שחיכדה מזונות של הנ"ח נ"כ ע"כ. הרי שהתכוונתי לד"ע. גם ה' פ"ת סק"ו הבי"ד הפ"מ בביחור יותר שכן ס"ל לאפוקי ממחן דס"ל חיפכח ושיים שם שכ"כ בנליון ס"ע הנחון רע"ק ז"ל ט"ש. ורחיתי לה' ברכות המיש בד' ק"ד דהבי"ד הרב"ד ז"ל והחריך ומשיק לדעתו ז"ל דד"ז במחלוקת הוח שנוי בין הפ"מ והרב"ד ז"ל וכיון שכן חס חין החל' תפוסה יתר על כתו' מזונות הנ"ח ת"י להוליח מהיורשים דחינהו חמרי ק"ל כהפ"מ ומה גם שכן מיכח מתו' של רח' שהביח שם. וחם היח תפוסה גם במזונות הנ"ח יכולה לטעון ק"ל כהרב"ד ז"ל ישוש"כ. ונר' דמ"ש כן הוח יען דנעלם מעי"ק דברי הי"ח ז"ל ורחיה לזה מדלח"ק ע"ד כלום. גם דברי הסיע"ב והנסמ"ח ז"ל דדתו דברי הרב"ד ז"ל נעלמו ממנו ולזה דן דנסחרו הפ"מ והרב"ד ז"ל שני רבנים הם זה כנגד זה ולכן כתב הנ"ל דיכולה החשה חם היח תפוסה לטעון ק"ל כהרב"ד. חכן חנן בדידן דרתו רחינו דכל הפוס' ז"ל דמו דברי הרב"ד ז"ל מהלכה וס"ל כהיפך וכנ"ל ח"כ מעתה ח"י לטעון ולומר ק"ל כוותיה שהיח תפוסה שהיח יחידאה שהיח רחויה מכל הפוס' ז"ל כנודע:

ויש להתיישב עוד בזה חם יש לנקוף שבועת ימ"ם שהביחה הפ"מ ז"ל עם שבועת הרב"ד ז"ל לומר ק"ל כוותייהו. דחע"ג דהיח לח הוכחה כ"ח בהפ"מ והוח ז"ל דחחה מהלכה וידוע מ"ם הפוס' ז"ל דכנו"ד לח מיל"ל ק"ל כוותה. מ"מ עדין חפס"ל דה"ד היכח דליכח חבר לחותה שבועת ומחן דפליגי עלה הם מועטים ויש בהפשרות לומר ק"ל כוותה ע"ז הוח דחמרי' דמחחר דחנן לח ידעינן שבועת זו כ"ח מחותו פוסק שהביחה ומפיו חנו חיים והוח דחה חותה לכן חמרי' דלח מיל"ל חו ק"ל כוותה. משח"כ היכח דמלחו חבר לחותה שבועת ח"כ י"ל דחויית היח לחילטרופי לומר ק"ל כוותייהו נגד שבועת פוס' חחרים נם כי רבים הם. ע"כ נרין להתיישב בזה עוד. ועיין בס' מעה לחם למוהרח"ם י"ו הנד"מ על הה"ע דבסו"ם ס' הבי"ד העלוה"ם ז"ל הנ"ל דכתב דמדברי החה"ד סי' רי"ז חין נר' כן וכו' ותמה עליו דהריחה בהרב"ד שבבר נרנש מדין מינקת הנו' דמפשרת מזונות וחילק בין הנוסחים בין היכח דחינה יכולה להנשת מחמת הבחנה של נ"ח להיכח שח"י להנשת בזמן הזנקה כיעו"ש והניחו בתימה יעו"ש:

סי' י"ד

שאלה חים חלמון שים לו בנים נדולים ונשח חשה חלמנה והבניסה עמה נכסים בנדוניתה וגם חחר שנשחת לו נפלו לה נ"מ מבית חביה שך שמונים זהובים לירת פרחנסים והיתה מלוה לחותם ועושה סחורה בהם ומרווחת ע"י חים נחתן וחת"ז נ"ם מחל לה הבעל כל הריוח שעלה מהם מהנ"מ בימים שעברו וגם סילק עלמו להבית מהנ"מ הנ"ל ומפיריתיהם וכו' עד עולם בחייה ובמותה בקנין ושבר כתחו"ל ע"י עדים כשרים ותמיד היח היתה נו"נ בהם ועושה כחפלה ולטובה ומסתחרת בהם לעלמה בחין חומר ודברים יען כי הוח חים חמור בנכסים והיח לח זכתה להנחות ממנו בבנים. וחחר המחילה והסילוק הנ"ל בזמן דו"ה שנים בעלה נלב"ע וחלי"ם ונשחרו חחריו חלמנתו ושלשת בניו הנדולים והניח להם מזוזתו חלר נדולה ומע' והלוחות והיורשים רלו לחת להחל' כתו' ולהוליחה מהחנר ולהפריחה מעליהם והסכימה היח עמהם וע"י בו"ע חנשים רשומים פרעו לה כתו' מעות בעין ונם מקלת מע' וקרעו חת הכתו' והוליחוה מהבית והלכה ודרה בבית חחר בשכירות. ומחוקו זמן והלחה היח בו"ע בהנ"מ ובפירותיהם ובנסכי הכתו' שהנבו חותם לה בהלוחות וסחורות ומעשלת לעלמה בהולחות וגרכי הבית ולחת נ"כ לדקות ומתנות מהם כחפלה ולטובה בחין חומר וח"ד כלל. וחחר שבור כמה שנים נחנה סך כחה זהובים לנדול היורשים וכתבה עליו בהם שבר משבנחת כנהוג ודרה בביתו זמן מה ושוב חח"כ יללה מביתו ולקחה הסך ההוח ממנו ודרה במקום חחר בחופן שנפרדה מיורשי הבעל ולח נשחר להם זע"ז כלום ונם היורשים חלקו ביניהם חת כל נכסי שובן חביהם. וחח"כ החשה שהיח עשתה שבר לווחה להקדש בחנו"ם לפו"ד במעשיו ושע"ח קו"מ בש"ח בביתו שפתים ובקבלת ס' הפוסק עליה ועכ"ב לקיום ההקדש בכל חשר ימלח לה בשעת מיתה מלבד מה שהניחה לעלמה סך קלוב לטורך הולחתה וקבורתה והקריחות ונם מלבד מה שהניחה סך קלוב ליורשים. וכ"ז נעשה ע"י שני ת"ח רשומים הי"ו כדין וכתחו"ל ונם מיתתה בשבר לת"ח חחד להיות הוח לפוט' ממונה ומשניח על ההקדש הנ"ל בעזרת נ"כ שני חנשים רשומים ונדולים מיתידי העיר יע"י וכולם ניקבו בשמות בשבר החפוס' הנ"ל. וחחר זמן יב"ם מוחן שבר ההקדש החשה נלב"ע וחלי"ם. והנדול מיורשי הבעל ערער על ההקדש לבטלו בטענה שהיח לח נשבעה על כתו' בשעה שהנבוה חת כתו' ונם לח מחלו לה השבו' ומחרו הנכסים לבעלה והם יורשים חותו וההקדש בטל כי חין חדש מקדים דם"ם. והחנשים שהיו ביניהם בשעת נבייח הכתו' ליתנהו בעולם שבבר נלב"ע והרב ומו"ן לח היה בעיר כ"ח היורש הנדול לבדו לכן חין הוכחה לחמת הדבר ויורשי החשה והחפוס' טוענים דמחחר דפרעו לה כתו' והוליחוה מהבית והלכה ודרה בבית חחר וקרעו

את הכתו' ס"ז רליה והוכתה גמורה לאחר מעשים גדולים אלו שבשעת שהגבוה כתו' לו שבשבעה כדין הו שמחלו לה השבו' בפי' להגאתם ולתועלתם כדי שלא יהיו נכסי מוריהם מסובכים תמיד תחת מזונותיה וכתו' ומאחר שהם גדולים ובני מחי' היכהו המחילה מועלת והוו הנכסים שלה לעשות בהם כתפלה ורלוה. ובפרט כי היורש הגדול שלו היה רב ומו"ן במקום ב"ד של ג' ועל פיו היו היה השבועה ומחי' השבו' של האלי ונודע מ"ש הפוסקים ז"ל דאין הב"ד מגבים להאלי כתו' כ"א עד שתשבע שלו שמוחלים לה השבו' היכא שים הגיאה ותועלת להיתו' כן נאמר בגד"ז כי הוא במקום ב"ד של ג' קאי דמסתמא שלא הגבוה לה כתו' אלא על אחד מב' פנים הנ"ל. ולא עו"א דמתאמת דב"ז דזה לה כמו ט"ו שנים משעה שהגבוה כתו' והוליאוה נפרדה מאלמן מכל וכל והיא נו"ג ומלוה למי שתרלה ומוליאה בשולות ולדקות ומתנות בהקדן והריות לכל מי שתרלה כתפלה ורלונה ואין דובר עליה דבר כודאי הנמור שבשעת גביית הכתו' היתה על אחד מהב' פנים הנ"ל. עוד עוטנים דמאחר שהי"ל נ"מ והם ופי' וכו' לענמה עפ"י שטר התחי' והסילוק של הבעל ומהרחוי הוא שמזמן השטר עד עכשיו שיהיו על חד תלת ויותר וא"כ הן כהיום שהלויים שהיו לווים מעות ממנה ים מהם שידדו מנכסיהם ונאבדו קרוב לשני שליש הסכים ולא נשאר מהם כ"א שלים יכולים אנו לומר שאף שיהיה האמת כן הוא שלא נשבעה ונם לא מחלו לה השבו' מה שהוא נמלא בשת המעות והמע' מאך נ"מ שלא שהי"ל שבו' עליו ומה שנאבד הוא הסך שהנבו אותה בכתו' מאחר שהיא התופסת בהמעות ומע' הנם כי המעות הם תח"י הלויים מ"מ כיון שהיא נתנה לותם לידם תשיבי כילו היא תפוסה בהם ויורשיה וב"ב הו"ל כילו הם תפוסים בהם ובחזקתם הוו ויכולים לטעון ותלות שחלו הנשתרים של נ"מ הם וההקדש הוי הקדש נמור כדין ויש ללמוד זה ממ"ש הפוס' דאפילו לנ"ם כשהיא תפוסה ים לתלות ולומר שמשיסתה קמלה או שנפלו לה נכסים בירושה לו נתנו לה במתנה. מכ"ש בנד"ז דהיכא הוכחה נדולה שבשבעה לו שמחלי לה השבו' ומה נם דאית לה נ"מ והיא תפוסה דתלינן לומר שחלו הנשתרים מנ"מ הם וכל מעשיה קיימים:

תשובה מילתא דלא כבר הוכחה בספרן ז"ן רחמו' ואח' וספרין פתימו וכותלי ביתמ"ד יוכימו ומה מני לנשא בתרשת. החתם תמרתי אני אל לבי להליב לי ליונים לאיש אשר כמוני כאשר תשיג יד מלידתי בעו"ה ית' ואומר עם קל'. הנה ד"ז הוכח בשור תה"ע סי' ל"ו אין האלי נובה כתו' אלא בשבועה לפיכך אם אתה קודם שנשבעה אין יורשיו יורשים כתו' שאין אדם מוציא לבניו ממון שאין יכול לנבותו אלא בשבועה וכ"פ מרן ז"ל בש"ע שם ס"ח. דלפי"ז נר' לכאורה בנ"ד הדין אם יורשה"ב דכל כמה דלא נשבעה הנכסים הם בחזקתם וכל מה שעשתה והקדישה ה"ה בעל כי להם משפט הירושה ואין אדם מקדיש דבר שאינו שלו. ברם אנכי הרואה בפי טענת התפוס' ויורשי האשה המונעים בעשה ים להם זכות נדול מכמה לדדים כאשר יתבאר לקמן בס"ד. ולשונה מלד הטענה דהיורשים הנבוה את כתו' והוליאוה מהבית והרה בבית אחר דמזה ים הוכחה נדולה דנשבעה או דמחלו לה השבו' נר' דטענה זו היא שיתתא ויש ללמוד דב"ז מהשו' הרשב"ח ז"ל ח"ב סיל"ח דבתחילה אם כתב דעד שיביאו יורשיה רלוה שנשבעה ח"ל כלום. ובסוף כתב וז"ל דהנכסים הם בחזקתה ואפי' לנ"ם ואפי' שאם היתה בחיים עליה להביא רלוה שנפלו לה מבית אביה עבשיו שאתה על יורשה"ב להביא רלוה. ושוד שהרי רחל מוחזקת מהם ואינה נו"נ בחוך הבית וכל שאינה נו"נ בחוך הבית אלא שדרה בפ"ע כל הנכסים שנמלאו לה ה"ה בחזקתה ואפי' ניזונית מהן וכו' הילכך כל מה שנמלא בידה ה"ה בחזקתה והמוליא מידה עליו הרלוח ע"כ. דמוה נר' דבנ"ד דהנבוה כתו' וילאה מביתו ודרה בבית אחר דאמרי' דנכסי בחזקתה קיימי ונשבעה על כתו' או דמח"ל השבו' והמוליא מידה עליו הרלוה. ומ"ש וק"ו שבשיו שאתה והנכסים בחזקתה דעל יורש"ב להביא רלוה כמ"ש הרשב"ח ז"ל. ולע"ד דמוהריב"ל ז"ל בח"א סי' ס"ט קרובים לבריו לדברי הרשב"ח דהנם דיל"פ כדאמרו דס"ל דעל יורש"ה להביא רלוה שנשבעה כמ"ש הכנה"ג בסי' ל"ו הנה"מ לוכ"ב שזהו ליושר החמת ישו"ם מ"מ עיניך תרלוינה שם דכתב דאם היא היתה תלוקה בביתה כל אפילו שוין ואפי' רב שריוא ורשב"ם ז"ל דעל יורש"ב להביא רלוה. ומיהם שם דבין שזאת האלי היתה מוחזקת כשאתה בקלת מע' בכה"נ ל"א אין לחלק ובח"ם והתריך בנדון כיולא בזה. וזה ימים רבים בא מעשה לידי כיולא בזה ורצתי להחזיק יורש"ה בלומן המע' שהיתה היא מוחזקת בהן ונתקיימו דברי עפ"י רוב תכמי העיר הזאת עכ"ד. וכודאי הנמור דבנוונת ד"ד דהנבו לה הכתו' ודרה תוך לבית כפ"ע ותלוקה בעיסתה וע"כ לעלמה ס"ל למוהריב"ל ז"ל ומי' במכ"ם דעל יורש"ב להביא רלוה ופשוט. ועיין בהרדב"ז ז"ל התשובות ח"ד סי' רכ"ג באלי שהנבוה הכ"ד שני שליש הכתובה ואתה אחר ת' ימים וירש"ב אומרים דעל יורש"ה להביא רלוה שנשבעה ולם לאו הנכסים בחזקתם. והשיב דחזקת האלי ואפי' אינה כלום וכו' הילכך נ"מ שלה או נ"ב הידועים שהם בעין שהאשה עלמה היתה מוחלת לוותן בל"ם הדבר ברור שזכו בהם יורשיה ואפי' שלנ"ם ואפי' שהם בחזקת יורש"ב מוליאין מידם ונותנין לותן ליורש"ם נם לם היה זמן מרובה בין מיתת הבעל למיתתה והיתה תלוקה בעיסתה שהיא היתה יכו"ל מעיסתי קמלתי לף לתן טענו' ליורש' כיון שהנכסים בלתי ידועים לבעל נ"מ מנייהו וכו' ומיהו בנ"ד לא שייך ה"ט שלא היו אלא ח' ימים וכו'. ולא"ת כיון שהנבוה ב"ד מקלת כתו' ולא השביעוה לימור מחלו היורשים השבועה הא ליתא תדא שהרי לא הנבוה כל כתו' והשלים היה מטוכב עד שתשבע. והו לאפי' הנבוה כל הכתו' כיון דהומן היה כ"כ קלר ודאי לא השפיקו להשביעה ולא חייבי' למחילה. וכן משמע מלשון הרשב"ח ז"ל בתשו' סי' תתפ"ז דכתב דאין בטענתו ממש לפי שפרש מקלת וזקף מקלת וכו' שתמת דמילתא כבר נשבעה או שמח"ל השבו' שכל זקיפה כפרעון דמי ע"כ משמע דאם לא זקף במלוה ונתפשרו ונסתלקו זח"ז לא תלינן שנשבעה או שמח"ל השבו' וכו'. ומ"מ ק"ל דמשמע מל' הרשב"ח שאם פרעו לה כתו' ונסתלקה לנמרי לע"נ דידעינן שלנ"ם חייבי' שמא מח"ל השבו' וקבה היכי חייבי' למחי' לאפוקי מחזקת היורשים והלא מחי' לא שכיח. וי"ל כיון דהנבוה ב"ד כתו' או שזקף במלוה הרי זכתה בשלה והרי הנכסים בחזקתה ועל יורשה"ב להביא רלוה שלא מחלו ולאוקומי ממונא תלי' בכל שהוא. וכל"ר בתשו' הרלו"ם ז"ל שכתב בשלי שמהה קו"ם וכו' הא למדת שאם הנבוה ב"ד כתו' אפי' שלנ"ם זכתה במה שהנבוה ומדין מחי' וכו' אבל בב"ד שלא הנבוה כל כתו' והזמן קלר לא חייבי' למחי' וכו' וח"ל ז"ל ישוע"ב. המדברים נר' ויוצא לנ"ד דהנבוה כל כתו' והנכסים הן הנה היו בחזקתה דהוליאוה מהבית ודרה בפ"ע בבית אחר ועוד דהזמן היה תרוך כ"כ כמו ט"ו שנה מיום שנבנתה עד שמחה דכודאי הנמור דאמרי' דמח"ל השבו' ויורש"ה והקדם זכו בהם וכל"ל וה' בני אהרן ז"ל בסי' ק"ד דקי"ת הבי"ד הרדב"ז במה שלמד מדברי הרלו"ם שאם הנבוה ב"ד כתו' ולעפ"י שלנ"ם

זכתה והוי כמי שנשבעה ומדין מתי'. והוק"ל מדברי הרח"ם בכלל המו' וז"ל אלו שנתנה מנכסי בעלה קו"ם על כתו' והגבוה כ"ד הרחוי לה לגבות אין מתנתה מתנה וכו' אפי' נשבעה תח"כ לא חיילה המתנה למפרע ע"כ דמשמע דאפי' הגבוה כ"ד חיגו כלום ותי' דכיון שנתנה קודם שהגבוה לה עדיף מתי' ז שנעשית תח"כ אחר המתנה מצטופה שנשבעה תח"כ ואפי"ה ס"ל דלא חיילה המתנה למפרע. ועוד הביא דברי ה' מנסמל סי' ס"ח דכתב דמסתמא אין כ"ד מגבין כתו' ונדוניית תח"כ תשבע תחילה. גם התריך בדברי הרדב"ז וכתב וכו' דבתחילת דבריו מייפי דלא פרעו לה כל כתו' וכו' אבל בפרעון כל כתו' ונסתלקו לגמרי אתרי' דמחלו ונדון המצפ"ם ז"ל בהכי מיירי שלא פרעו לה הכל. ועוד הביא דברי מוהרש"ך ז"ל ח"מ סי' ק"ן בחל' שהגבו לה כתו' ולנ"ם והיורש רוצה להוליא מיד יורש"ה דכתב כיון שכ"ד הגבוה כתו' והחזיקה בנכסים תצפ"י שהיתה לריכה לישבע מ"מ כיון שמתה בנה היורש יכול להחזיק במה שביד בל"ם ע"כ והוא ז"ל הוק"ל דכיון דלנ"ם במה תחזיק היורש דהזקה בעצות היא ותי' דבכ"ד לא עשו דדעתם הוא שתשבע ותזקתה חזקה וכיון דביני ביני מתה החזקה נשארה במקומה ופס לריכים שבועה תצפ"י שהיא לריכה שבועה עכ"ד. ועיין על תשובותיו ח"כ סי' ל"ז ע"ש:

וראיתי לתוכה"ם יונה ז"ל בסי' מ"ע בחל' שגבוה כ"ד כתו' ולא רלתה תח"כ דהתריך לומר דהכ"ד טעו להגבותה בל"ם ורלוי להוליא הממון ולהחזיר בחזקת היורשים כיון דטעו בדמ"ם וכו' וכשלמת אם היא תפסה מעלמה אין להוליא ממנה. אבל עכשיו שכ"ד הגבו לה אפי' נתנה מעות בחילו תפסתם היא תי"מ מידה עכשיו שלא תפסתם תלא כ"ד הגבו לה בטעות מיליאן מידה. וגם אם אמה לא וכו יורשיה בנכסים וכו' ואפי' היתומים גדולים אין אומרים מכיון שנתרלו להגבות בל"ם הרי מח"ל השבח'. אפשר דהם לא נתרלו להגבות לה אכתו' אלא על סמך שתשבע וכיון דלא נשבעה עדיין לא זכתה בנכסים וכ"ם אם היורשים קטנים דלאו בני מחי' ניהו. ואפי' אם אמה אין ליורשים זכות בנכסים דכיון שטעו בדין והגבו אותה בל"ם הו"ל כחילו לא נבחה ועוד שלא הגבו אותה אלא על סמך שתשבע זת"ד ז"ל ע"ש. ולכאורה נר' דבריו הם נגד דברי הרדב"ז ומוהרש"ך וכנ"ל ז"ל ומפוכות דבריהם הוא מדברי הרשב"א והרח"ם ז"ל וכנ"ל. אלא דיל דדוקא שם נכדוגו באותה אלו שלנ"ם בשעת גוביא בשעה שהי"ל לחזה בנכסים והב"ד בפי' לא הגבו לה אלא אדעתא שתשבע ואח"כ היא לא רלתה לישבע וכמו שכן מבואר שם בפתחה השאלות שכן היה הנדון בזה הוא שכתב הז"ל דמוליאין וכו' מאחר דהדבריס מוכיחים דיש ערמה ומרמה בדבר שאינה רולה לישבע והב"ד לא הגבו לה אח הכתו' כ"א בפי' אדעתה דשבו' אח"כ. משא"כ בשלמת גם אינו אחל ומודה לדברי הרבנים ז"ל. ועיין עוד בם' בני אהרן הק"ע דהביא תשו' הרשב"א שהביאה מרן ב"י סי' ל"ו והתריך בהבנת דבריו ובענין החזקה כתב כיון די"ל חזקה מהמגיזן להו שנשבעה ואפי' דאפי' לנ"ם טוענין ליורש ולקוחות דמח"ל השבו' או שלקחו מיורשי בעלה בכח חזקה ע"ם. דמזה נר' לנ"ד דמאחר דהיא היתה מוחזקת בהם חזקה מעלייתא אפי' לנ"ם טוענין ליורש דמח"ל השבו' גם אם היה אחמת כדבריהם כן הוא שלנ"ם ועדין הם בדעתם להשביעה מ"מ כיון דנשבעה שהגבוה והמזיקה בנכסים היה היא בדעתה ג"כ שתשבע ומזקתה הויא חזקה וטוב תח"כ שעברו זמן וזמנים והיורשים אחקו ולא עמו עוד ולא תבעוה לישבע אמרי' מסתמא מח"ל השבו' והיא נשארה מוחזקת בנכסים ומאה ח"כ נשארה החזקה במקומה ואינה נלרכה לשבועה אלא אם כן שהיה היה ברעתה שבו' בחיי היתה לריכה ומאה ח"כ נשארה החזקה במקומה ותצפ"י שהיא לריכה שבועה עכ"ד. וליין על תשובותיו ח"כ סי' ל"ז ע"ש:

וראיתי לתוכה"ם יונה ז"ל בסי' מ"ע בחל' שגבוה כ"ד כתו' ולא רלתה תח"כ דהתריך לומר דהכ"ד טעו להגבותה בל"ם ורלוי להוליא הממון ולהחזיר בחזקת היורשים כיון דטעו בדמ"ם וכו' ובשלמת אם היא תפסה מעלמה אין להוליא ממנה. אבל עכשיו שכ"ד הגבו לה אפי' נתנה מעות בחילו תפסתם היא תי"מ מידה. עכשיו שלא תפסתם תלא כ"ד הגבו לה בטעות מיליאן מידה. וגם אם אמה לא וכו יורשיה בנכסים וכו' ואפי' היתומים גדולים אין אומרים מכיון שנתרלו להגבות בל"ם הרי מח"ל השבח'. אפשר דהם לא נתרלו להגבות לה אכתו' אלא על סמך שתשבע וכיון דלא נשבעה עדיין לא זכתה בנכסים וכ"ם אם היורשים קטנים דלאו בני מחי' ניהו. ואפי' אם אמה אין ליורשים זכות בנכסים דכיון שטעו בדין והגבו אותה בל"ם הו"ל כחילו לא נבחה ועוד שלא הגבו אותה אלא על סמך שתשבע זת"ד ז"ל ע"ש. ולכאורה נר' דבריו הם נגד דברי הרדב"ז ומוהרש"ך וכנ"ל ז"ל ומפוכות דבריהם הוא מדברי הרשב"א והרח"ם ז"ל וכנ"ל. אלא דיל דדוקא שם נכדוגו באותה אלו שלנ"ם בשעת גוביא בשעה שהי"ל לחזה בנכסים והב"ד בפי' לא הגבו לה אלא אדעתא שתשבע ואח"כ היא לא רלתה לישבע וכמו שכן מבואר שם בפתחה השאלות שכן היה הנדון בזה הוא שכתב הז"ל דמוליאין וכו' מאחר דהדבריס מוכיחים דיש ערמה ומרמה בדבר שאינה רולה לישבע והב"ד לא הגבו לה אח הכתו' כ"א בפי' אדעתה דשבו' אח"כ. משא"כ בשלמת גם אינו אחל ומודה לדברי הרבנים ז"ל. ועיין עוד בם' בני אהרן הק"ע דהביא תשו' הרשב"א שהביאה מרן ב"י סי' ל"ו והתריך בהבנת דבריו ובענין החזקה כתב כיון די"ל חזקה מהמגיזן להו שנשבעה ואפי' דאפי' לנ"ם טוענין ליורש ולקוחות דמח"ל השבו' או שלקחו מיורשי בעלה בכח חזקה ע"ם. דמזה נר' לנ"ד דמאחר דהיא היתה מוחזקת בהם חזקה מעלייתא אפי' לנ"ם טוענין ליורש דמח"ל השבו' גם אם היה אחמת כדבריהם כן הוא שלנ"ם ועדין הם בדעתם להשביעה מ"מ כיון דנשבעה שהגבוה והמזיקה בנכסים היה היא בדעתה ג"כ שתשבע ומזקתה הויא חזקה וטוב תח"כ שעברו זמן וזמנים והיורשים אחקו ולא עמו עוד ולא תבעוה ליסבע אמרי' מסתמא מח"ל השבו' והיא נשארה מוחזקת בנכסים ומאה ח"כ נשארה החזקה במקומה ותצפ"י שהיא לריכה שבועה עכ"ד. וליין על תשובותיו ח"כ סי' ל"ז ע"ש:

והגם דמרן ז"ל בחבק"ד סי' ק"ע וק"ד התריך דדין חל' שלנ"ם ומאה וכתב להלכה דנכסי בחזקת יתמי קיימי ומכרה ומתנתה בטילי כם' בה"ג דדברי ד"ק הם כיטוע"ב. עכ"ז לא תברת לנ"ד דהתם כגדוגו לא בחו הנכסים ליד החל' בתורת גביה ופרעון מיד כ"ד או היורשין אלא שהיא מעלמה היתה מחזקת כג"כ ימים רבים בבית בעלה והיתה נו"ג בנכסי בעלה ומכרה ונתנה מהם ואמה בל"ם בזה הוא דקאמר דנכסי בחזקת יתמי קיימי ומכרה ומתנתה בטילי. משא"כ בנ"ד דהיורשין הגבו לה כתו' ונתנו לה מעות דלאו מחובני נוביא אינן כאחד יתבאר לקמן בס"ד דגביא מעות עדיפי ובפרט שגדול החמים שהוא במקום ס"ד ס"ג קלי הגבה לה כתו' עמהם וגם הוליאוה מבית בעלה ודרה בפ"ע בח"ח וקבעו שב"כ והיא היתה נו"ב במעות שהגבו לה ומרוחת לעלמה ומוליאה לגורכה וגם נותנת לאחרים במתנות כהפלה ורלונה בלין פולה פה ומפלף כנגדה לומר מדוע ככה עביה בודאי גם מרן ז"ל ס"ל בחופ"ז דלא אמרי' נכסי בחזקת יתמי קיימי כ"ח הם במזקתה ומכרה ומתנתה קיימים דמסתמא אמרי' דלא הגבוה את כתו' כ"א עד שהשביעוה או דמח"ל את השבו' ועל יורשה"ב להביא ראיה:

ונראה דל"ד עדיף טובא מהא דכתב הרשב"א ז"ל בח"ב סי"ח וז"ל עוד מסתברא אפי' נכסים שנשתלטה

שנכתלעה כהן לאח"ע והלכה ואמרה לב"ד ראו מה שהניח לי בעלי הריני עושה לעצמי כל מה שעשתה בנכסי המט' הסבירה לעצמה ואפי' שלא נשבעה ולא נפתה. הילכך לעז' זו בין נשבעה בין לב"ם הנכסים בחזקתה ויכולה היתה לומר שלא נעלה מזו' ומעם"י שלא ונם על הנכסים היתה נאמנת לומר שלא נפלו מב"ב כלום ונכסים הלו נפ"ל מביח לביח או שהלויתה לאחרים ממקו"א ולפיכך כולם בחזקתה. הלא שאחים הודו ולו' ואילו שעשו בשעת יורם דשלמא לומר נכסים הלו מוחזקין ביד אחותינו היו ב"ד שושבין להם ככל השעשות שאמרת. אבל שעשו בשושבין כרי לומר שהיא הרחיקה הנכסים בב"ד לא ם"לא פי' שנפתה ולא שאמרה ראו מה שהניח לי בעלי ואפי מצבחת לעצמי מעתה אין ב"ד שושבין בשבילה ואין שושבין בשושבין כריא. וא"ת אפי' למה שעשו כיון שאמרו שנפתה והרחיקה הנכסים לב"ד כבדור לא לאכס שעשתה כן הלא שנפתה או שאמרה ראו מה שהניח לי בעלי ואפי עושה לעצמי או שנילתה דעתה מתוך כך שהיא רוצה לעשות כהן לעצמה וכו"ל כגוונא הלא אח"כ מצלמת הנולה ליורשה"כ ואי"כ יודע כמה ולפיכך היורשין פטורין מתצלומין ממין כ"ד ואפי' יעשו היורשין שעיקר ממון העזבון היה ק' מנה ויורש"ה אמרו ידעינו בבדוק שהיה קנת ממון והשתא לא ידענו אין הלו כמחויב שבו' אח"י לכשבא שמצלם היורשין אינו כדין זה ע"כ יעוש"כ. ברי לך כמה עדוף ב"ד דנתנו לה היורשין מעות בתורת נניה כתו' להרויח בהם לעצמה ולעשות בהם בחצלה ולולוקה ויהיה נו"ע בהם ואפי' שלע"ם הנכסים הם בחזקתה ויכולה לומר וכו' דשדוף ביבא מהניא שאמרה ראו מה שהניח לי וכו' מיהא דהם היורשין נתנו לה בחורת נניה המעות בידה ועל דעת כן בודאי הנמור בהם בחזקתה והוא פשוט וברור. ישיין בחכ"ר סו"ס ק"ע בהניא דאמרה ראו מה שהניח לב"ב הריני עושה לעצמי דה"ה לעצמה ע"ש:

וראיתי להכמה"ב הה"ע סי' ל"ו בהגה"ע חוב"ב שכתב דהרשב"ח בח"ב סי"ח כתב דעל יורשיה להבא רחיה שנשבעה ע"כ. ושיגיא דחזי דהן אמת דכתמי' כ"כ התוס בכוף שם כתב דהנכסים הם בחזקתה ואפי' לב"ם ואפי' שאם היא היתה בחיים עליה להניח רחיה בעפ"ל מב"ח לפי"ה שבשיו שמתה על יורשה"ב להניח רחיה. ועוד שברי דחל מוחלקת מהם ואינה נו"ע בתוך הבית וכל שאינה נו"ע בתוך הבית הלא שדרה בפ"ע כל הנכסים שנמלאו לה ה"ה בחזקתה ואפי' ניזונית מהן וכו' הילכך כל מה שנמלא בידה ה"ה בחזקתה והמוליא מידה עליו הרחיה יעו"ש. והולי י"ל דכונת הכנה"ג היא לומר דהוקא שם כתב הרשב"ח בן דאינה הוכחה לבל בעלמא דלילה הוכחה ס"ל דעל יורש"ה להניח רחיה שגם ובכן מיכח מדברי הרשב"ח הרחשונים והחת' כיעו"ש ועוד הלריך שם לומר דאם הדבר ספק אם נשבעה או לב"ם על יורשה"ב להכי"ר ע"ש:

ועיין במוהרשד"ם ז"ל תאה"ע סי' קט"ו בנדון שהיו הנכסים ביד שלים שהכי"ד הת"ה ז"ל סי' ס"ל שכתב דאין היורשים מוחזקים מב' לדדים וכו' וזכו יורש"ה הואיל ואינם לריכים להוליא דבחזקתם נמי מונת וכו' וכתב הוא ז"ל דבשהנכסים ליכם ביד יורשה"ב שאין יורש"ה בחיים להוליא הוא ז"ל כאילו הנכסים בחזקת יורש"ה וכו' ועוד אני אומר לפמ"ש שהיה שרוחה אני שטענות יורש"ה טענות נוזקות כי אמר שים כמה שניס כ"ה אז לי שהנכסים היו ביד האשה והיתה מוליאה ומפזרת כרלונה ואין דובר אלינה הוא דבר הדברים מוכיחים אחד מב' דברים או שיורשה"ב היו יודעים האמת שהנכסים היו מן האשה או שמחלו לה כי אין הדעת סובל שעיניהם יראו ואוזם ביהה ולא היו מוחרים לה דבר. ואפ"י שאני לא מצאתי רחיה נמורה

לזה זכר לדבר דאמרי' האשה תובעת כתו' עד כ"ה שנה ופסקו הפוס' דה' בחכמים בזמן שהיא בביח אבל אם תבעה מחלה. גם בב"ד כיון שעמדו הנכסים ביד האשה כ"ה אז לי שנה ודאי מחלו יורשה"ב ות"ל הנכסים הם בחזקת יורש"ה עכ"ל. האר מדברים אלו רחיה גדולה לב"ד שהיו ב"ב הנכסים ביד האשה כמה שנים והיא היתה המוליאה ומביאה ומזדרת כרלונה ואין לעבר אליה דבר הדברים מוכיחים וברורים שמח"ל השבו' אז שהשביעוה כראוי ומכ"ם וק"ו בב"ד שהיורשין בעלמא הם הנזונה כתו' ונתנו לה משום בניו וכו' דכודאי דאל עשו זה ב"ח בתחד מב' פנים ושבר רחיה היה בידה ואחד וכב"ל. ועיין בם' ד"ן חאה"ב סי' ל"ח שהבי"ה מוהרשד"ם ז"ל וגם דברי מוהר"ם אלשקאר ז"ל בסי' ל"ב והתריך ביטוב דבריו גם הביא דברי מוהריב"ל ז"ל כ' "בב"ס סי"ע ומוהרלב"ח סי' ל"ח דפ"ח ע"ש. ותע"ג דבב"ד עדיף לא עבינו ב"ו ע"ו שנים ממיתת הבעל תפ"ה אמרי' דים רחיה שמחלו וכו' עיין בם' שמח דחיי תאה"ע סי' נ' שהביא דברי מהרשד"ם וכתב וז"ל ותי"ל דב"ה אין כמו ל' שנה שלא דברו אלא דבר ולבן ובא מוהרשד"ם ליורש"ה וכו' דהא ודאי בוכרא היא דאחר דעיקר הטעם הוא דלרך יחלו זכותם בידה ולא היו יודעים בחלוקת זכותה בידה שמחלו וכו' ת"ב מה ל' יום או יומים שהחזה זכותה בידה ובתקה לו זמן תרוך הכל דבר אחד שהביקה לעניין המחי' והרשב"ח כתב בתשו' כל שידע ולא מיחה יום או יומים לכל המרכה מחל דין מלרעותו או שותפותו ות"ל קיין בחמי' הביי"ד מדין בב"י ת"מ סי' קע"ה ע"ש:

ברם תגבי הלל ק"ל כמה שהביא מוהרשד"ם ז"ל זכר להדבר מלהיות דאמרי' האשה תובעת כתו' עד כ"ה שנה. דהכי הרשב"א ז"ל בח"ב סו"ם כ"ו בתשובה שם מרשב"ם ז"ל כתב ותי"ל כיון שעמדה רחל כ"ב שנים מרובות שהנכסים שלה הן בהשכחן גבי הלי שהחזה כ"ה שנים בב"ח תיובה כתו' דלא נתנו החכמים הב"ה שנים לכל מילי דוקא לאלי נתנו התי שיעורא ולא לבע"ח ואפי' לגבי כתו' ומי מחלק בין ק' וב' להוס' ז"ל. והנדון ההוא שם רחל היתה שולטת בנכסים כ"ח שנים אחר בעירת בעלה בלא מיערער עיין בדברי הרשב"א ז"ל בסי' ל"ח ב"ב בפירוש. הרי דהאשה תובעת כתו' עד כ"ה שנים וכו' קאמר דלא דמיא ודאתה קרחו לה ואין היתה מעלמ"ה מע"ק של מוהרשד"ם ז"ל ולי ל"ע:

ומהריב"ש ז"ל בסי' ל"ו כ' היו בידיה נכסים ומתה אם תיבם יהושים לבעל הן של יורשיה וכו' אין הנכסים ביד יורשה"ב הו"ל כאילו הם בחזקת יורש"ה מוהרשד"ם. בסוף הסעיף ות"ת סי' ק"ת שדין האלי ודין ב"ת שוים לכל הדינין הגו' שם ועיין מוהרש"ך סי' קע"ו. וזקפו עליהם היורשין הכתו' במלוה הו"ל בפרשון. וזכו יורשיה תפי' לנ"ם שבל וקיפה ה"ה בפרשון ע"כ. ובח"מ סי' ק"ח סי"ל כתב דיה"ם אלי שמתה קו"ם שלריך שיתפשו היורשין בחופן שלא יהיו שם עדים ורחיה ועיין ת"ה סי' ס"ל וגל' דזה תלוי בם' הפוס' בעיין התפי' ולא ק"ל הכי. ועו"ל שם בסי"ב דין ב"ח בחובו והאלי בכתו' שיין לכל הדינין הללו כשמתה בל"ם ע"כ. והבע"ח תאה"ע סי' י"ט אחר שכתב דאלי שמתה בל"ם ויורשיה הם מוחזקים בנכסים דזוכים בהם דהא דאין יורשיה יורשים כתו' הוא משום דאחמ"ל ולא נאמר זה אלא להוציא אבל להחזיק מה שבידם אמרי' אמ"ל ועיין על הפוס' שכ"כ ויסיים וז"ל ומפני סיטעה הסטיין לומר דה"ד כשהיא מוחזקת במע' בחיי הבעל כמו שגר' מסתמיות דברי הפוס' ובפרט מדברי המבי"ט ח"ח סי' רס"ו ות"ת סי' ק"ב ראיתי להעיר אוזן המעיין ולומר שהמעיין בדברי מוהרשד"ם ומוהרש"ך ומוהרח"ם ז"ל במקו' הנז' ירחה דאפי' תפסה

לאחרי מות בעלה חי"מ מידה ע"כ. ועיין הרחיבה בדברי הפוס' רבותא יותר דאיכא דס"ל דאפי' שהיו לה תפסה המע' כ"ח שיורשים תפסו אותם לאחרי מיתתה דמהנייה להו אפי' וכמו שכ"כ מדברי הפ"מ סי' ע"כ. גם הכנה"ג חמ"מ סי' ק"ת הגב"י סוף אות ג"ג כ"כ בפי' דל"ד כשהאשה מוחזקת חלה ה"ה אם היורשים תפסו לאח"מ וכו' וכ"כ מדברי שאר הפוס' יעו"ש. ולע"ד דגם מדן ז"ל סל"ה שהרי בת"מ סי' ק"ח נבי ב"מ כתב אם תפסו היורשין וכו' וכבר הבאתו לעיל בשם מוהריק"ש ז"ל שכתב שדין ב"ח והחל' בכתו' שאתה בל"ש שוין לכל הדינין:

וראיתי לה' בני יהודה ח"ב סי' קכ"ג בדקל"ד הביאו דברי הרשב"ץ ז"ל ומה שאתה עליו מדין כ"י ז"ל בח"מ סי' רל"ב מחו"ג דח"י מנין לו זה דכל שלנ"ש מצטע לי דל"מ לה אפי' ויורשה"ב מוליכין מיד יורשיה ע"כ. והוק"ל עליו מסי' ק"ח בדין מת לוה בחיי מלוה וחת"כ מת מלוה דכתב העור קדמו יורשי המלוה ותפסו חי"מ מידם. ול' מדן בב"י שם שכ"כ הר"ן בשם קלת מר, הלפפתים והבעה"ת ושר' החי חולק בדבר ובלחות כ"ב כתב ע"ד הר"ן שכתב דר' החיי חולק וז"ל ול"ג דלא קאמר ליתא לגאוי חלא ליתא לכתאי ומיהו דייקא דעבד כר"ח עבד וגם בעה"ת בפי"ד כתב דאם קדמו ותפסו חי"מ מידם ולא כתב שום חולק בדבר ע"כ. הרי דדעת מדן בדורה דס"ל דמהנייה תפי' וכ"כ הת"ש סי"ח סתם בלי שום חולק ובידחי שאין חילוק בין שת"ח דעלמא לשע"כ דמחי שנא ואע"ג דהעיר ומ"ש באה"ע סי' ל"ו לא הזכירו דין דתפי' היורשים וכו' סמכו עת"ש בח"מ סי' ק"ח וכו' והיה לתפס"ל דס"ל למדן ז"ל דאה דמהנייה תפי' ליורשים ה"ד כדליכא עדים שהמע' הם לבעל וגם לא ראו עתה שהם ביד היורשים ולכך מחזקינן להו בידם בכח מינו דלהד"מ. אבל כל דליכא מינו ל"מ תפי' וכדון הרשב"ץ משמע דאיכא עדים וראו ואהח ק"ל למדן דמנין לו זה שמועה תפי' בכה"ג וכו' ושוב הניח בל"ע ועוד התירץ שם בדין תפי' וכתב דמתבאר מהטור וב"י סי' ק"ו דעכשיו בזה"ז דתקנו הגאוני לגבות מהמע' מהנייה תפי' לתפ לאחמ"ת. ועיין על ה' בג"ת באה"ע סי' ל"ו בהגה"ט דהביא רוב דעות האח' ז"ל דמהנייה תפי' בין להחל' בין ליורשים. ושוב הביא דברי חוט המשלש סי' י"ת דתפי' החל' שנוי במחלוקת בין הפוס' וכו' יעוש"ב. ומה שרצה ליישב דמדן ס"ל דבמע' שת"י לבעל מהנייה תפי' וכו' הם נגד דברי מדן שכתבו' תבק"ר סי' ק' וק"ג דכתב דתפ מע' שת"י לבעל ל"מ תפי' בהם אם לנ"ש ומתה כיעו"ש. ובאמת שגם תנכי הפעות פליגי דעת ממני אחר שדין הב"ח ודין החל' הם שוים בדינם וכמע"ל בשם מוהריק"ש ושאר פוס' ז"ל אין יכולו דברי מדן ז"ל שבתק"ר. והכנה"ג ז"ל בח"מ סי' ק"ח בהגב"י סוף אות ג"ב ובסי' כ"ב הגב"י אות מ"ו תמה על תמיהת מדן ז"ל כ"י על הרשב"ץ וכלה ליישב דבריו דגדון הרשב"ץ מיירי דאיכא עדים ורחו ושוב כתב אך קשה דמי הגיד לו דגדון הרשב"ץ לא היה בתפי' ש"ל מינו והניח בל"ש. וה' מצה יוסף חלה"ש סי' ד' כתב עליו דאחבאר לו ממ"ש שתם בפשיטות כיון דהגכשים הם שוי' ולא חילק בין יהושים לשתיכם יהושים ש"ם וה' בני יהודה כ"כ ולא זכר ש"ר שכבר קדמו המע"י ז"ל. וכבר כתבתי אני הדל דלפי"ד מדן שבתק"ר לא יתיישבו דבריו וכנ"ל. וה' שמחת יהודה בד' ס"ב התירץ ביושב דברי מב"י ז"ל ושוב הוק"ל מדבריו נופיה בח"מ בב"י סי' ק"ז דהביא תשו' שמ"כ ברחובן ש"ל שער על שמעון ונפסד שמעון ותפסה החל' קלת מהמע' לבתו' ואח"כ מתה גם היא וירשוה בניו בני שמעון וכו' דמתוך דברי התשו' וזאת נר' להדיא דלאו שלנ"ש שבו' החל' כל שתפסה החל' בחייה תפי' מעליא היא ומדלא הביא על זאתה תשו' אם כאן שהביא בסי' רכ"ב תלמא דס"ל דתפי' מהנייה וכאן בסי' רנ"ב כתב להיפך וצ"ע ע"ב. ומיהו דרכה בתחילה ליישב דברי מדן דים לחלק בין כתו' החל' לב"ח בעלמא ולכן ק"ל למדן על הרשב"ץ ז"ל ושוב הוק"ל ע"ז דכיון דאיכא מ"ד דבכתו' נמי אם תפסה לא מפקי' מיורשיה ח"כ שפיר י"ל דכן הוא דעת הרשב"ץ ומה גם דהוכח דרבוותא הכי ס"ל וא"כ משתמה כוותייהו נקטי' ע"כ. כבר כתבנו לעיל דמוהריק"ש כתב ע"ד מדן שדין הב"ח והחל' שוים לכל הדינים וכ"כ הפוס' ז"ל. וגם בתוב המשלש שכתם התשב"ץ בח"ד סי' י"ת הביא שם מחלוקת הפוס' בתפי' החל' אי מהנייה או לא ונעמה דעתו לתי' התוספים דמהנייה ושבטו לדעה זו כמה גאוני עולם ע"ש. ובלח"ה כבר הוא ז"ל כתב דבדבריו שבב"י סי' ק"ז נר' להדיא דס"ל דתפי' החל' מהנייה:

גם המעה יוסף ז"ל שם התירץ והביא דברי הת"ה ומוהרשד"ם ופ"מ ז"ל והוכיח דאם תפסה החל' נכסים ובאו מידה ליד שלים הם בחזקת יורש"ה מיקרי ומיקרי להחזיק ול"ד לדרו"ם דהוי להוליא ועל יורשה"ב להביא ראיה. ואם היא בחיים מדין לקח שחוטות ושטרות יולאות על שמה עליה להבי"ר. ואם מתה לקח דאין לחוטות ושטרות יולאות על שמה על יורשה"ב להבי"ר דאין שטרי ליתמי ושכן מלא בהרשב"ז סי' פ"ח וכ"כ מוהריב"ל ח"ח כי"ב סי' קס"ב דבכל נוגע זכו יורש"ה. וגם הריב"ש ז"ל בסי' קס"ב דס"ל דשטרי יולאים על שמה ה"ד בשעת מליחה וכיוצא לאכל בשעה שנאחם בכתו' כיון שזית היתה יכולה לשכב בשבו' אין שטרי ליתמי אע"ג דאין שטרות יולאות ע"ש. ועוד מלק בין היורשין לתקבלי מתנה וכו' לאפוקי מס' מוהריב"ן דכתב דהריב"ש פליג אמוהר"ם ז"ל ונעיין שבועת היורשין לא משבעי להו. וגם יורש"ה מהנייה תפיסתם תפי' בנכסים ידועים אם קדמו ותפסו תפי' הרחויה וגם מדן ז"ל בסי' ק"ח שפסק דאם קדמו ותפסו יורשי המלוה חי"מ מידם סתם ולא מלק בין ידועים לאחיכם ידועים משמע דבכל גוונא מהנייה תפיסתם ועוד התירץ שם לומר דגם בלקוחות ומקבלי מתנה זכו בתפיסתם לקח שלנ"ש עש"ב. גם הרשב"ד ז"ל בתאה"ע סי' נ"ח דמ"ת התירץ בעין אם היו הנכסים ביד ב"ד או ביד שלים לי יורש"ה מיקרו מוחזקים ותמו"ד לעניין הלכה למעשה כתב כיון דחזינן דהה"ה ומוהרשד"ם פסיקא להו דכשהנכסים ביד שלים עבדי לכתחי' כר"ח וכו' ותפי' נימא דמוהרי"ו ומוהרש"ך ז"ל פליגי הא ליכא הת"ה ומוהרשד"ם וכן מורי הר"ם ז"ל ות"כ הו"ל ס' בחזקה ולא ידעי' מי נקרא מוחזק שיאמר קי"ל ותזר הדין לסיני דאח"כ להעות. ובר מן דין נלע"ד דלקח מוהרי"ו ומוהרש"ך ל"ת דנכסי ביד שלים בחזקת יורשה"ב קיימי אלא בס' שקול כי הא דאתמ"ל דחכמי התלמוד עלמם לא הכריעו לאמרו דשבד כר"ח עבד. ואתנם היכא דיורש"ה יוכים בנכסים מכח ירוכא דרבוותא דמעיקר הד"ת אח"כ להעות אלא דאין יאמי בדורות הללו דנתמעטו הלבבות אלא סוגיא דדייני להחזיק המוחזק אפי' במיעוט מסייעין לו הכא בכל כי האי לא אמרה אדם מעולם שנאחזב נכסים ביד שלים כאילו הם ביד יורשה"ב כדי שיאמרו ק"ל כמיעוט המסייעין לי נגד הרוב וכו' יעוש"ב. וגם בסי' ס"ח כתב כל דנמלאו המע' בדשותה שהיתה הופסת לותם ומחזקת לותם ברשות אחר נפרד שאינו במקום שכל נכסי בעלה שם כיון שהיתה לומרת ושוגנת שהם שלה לכך לתפש"י שים עדים שהם של בעלה טעני' שמכרם לו נתנם לה הבעל עד שיביאו עדים שהיו בחזקת הבעל עד שעה שמת עש"כ:

והרשב"ץ

והרשב"א ז"ל בח"ד סי' קמ"ב בהלי' שלש"ם ומכרה מהבתים ואחרי מיתתה מערערים ע"ז הציב דלת הבתים ידועים לבעל לעפ"י שהלי' החזיקה שנים הרבה בהם לי"ל חזקה לפי שהלי' י"ל דירה במדור שהיה בעלה דר מתנאי כתו' ואת תהא יחבא בביתי כ"י מיגר לגמרותיך ולי"ל חזקה בנכסי בעלה כל ש"י וזכות דירה לו מזו'. ולפ עו"ה כ"ז שהיה עו"ב בתוך הבית לפי היו חוטה ושערות יולאות על שמה לינה נאמנת לומר שלי הם עד שתביא ראיה לדבריה שהי"ל נכסים ממקום לאחר ע"כ. ומכן בב"י ח"ה סי' י"ז כמוזה והביאה קלת בתרוכה בח"מ סי' קמ"ו אחו' ו'. כן מלויין שם.

ועיין בס' ערוה"ש ח"ה סי' י"ו לו"ז:

וראיתי לה' מוצא לדמה בדב"ע סוע"ד לליין על הבני חיי ח"ה סי' י"ו לות ל' תי' דדברי מכן היינו שם בזה ובח"מ סי' רי"ב לות ג' תי' דדברי מכן היינו בתפסו יורשיה לבל תפסה היא בחייה לב"ע מהני תפיסתה והבי"ד מוהרש"ך ח"ח סי' ק"ן ע"ב. ות"ס לתי דעיין שם בהב"ח דלא כ"ב דשם הביא מה שהק' מב"י ז"ל ע"ד הרשב"ן ז"ל וכתב ע"ז וז"ל ל"ב וק' דלעיל סי' ק"ח הביא העור בשם הרמ"ה דאם קדמו יורשי המלוה ותפסו מנכסי הלוה לפע"י אמת ליה בחיי מלוה לי"מ מידם ומכן ז"ל אלא לות כ"ב כתב בשם הר"ן ז"ל שקלת מדבותיהו הלר' ס"ל שאם תפסו היתו' לי"מ מידם ושרבי' לתי חולק בדבר. ולכאורה נר' דע"ב ל"פ ר' לתי אלא בתפסו יורשיה לבל אם תפסה היא בחייה לב"ע מהניא תפי' וב"ב מוהרש"ך ח"ח סי' ק"ן ותע"ב שלאמר דאי"ב דעת מכן אלא לין הפרש בין תפסו היורשים לתפסה החלי' מ"מ ק' דמה לו על הרשב"ן כיון שסברת קלת מרבו' הלר' וסברת העור היא וכו' ומו"ד הביא בל"ע ט"ש. ברי כתבו דדעת מכן לין הפרש וכו'. ועוד במאי יתורן דברי מכן בס"ע סי' ק"ח דפסק דאם תפסו היורשים לי"מ מידם. ולילא הפרש בין אלי לבע"ת וכנו"ל. ולבבי הבני"ח הביא דבריו בל"ע וכתב שמוב מלא להבנה"ג שפק' עליו כן ע"ש:

ובם' ויוסף אבדהם בסי' כ"ח אחריך בעניו זה והבי"ד הרשב"ז החדשות ח"ח סי' תקכ"ג דבר' מדבריו דאם היא אלוקה בעיסתה יכולה לומר מעיסתי קימלתי ולפי' שהאשה עלמה לא טענה ט"ז עכ"פ יכולים היורשין לעשון כן ולפי' שהדבר ספק וכו' וזכה המקבל מתנה שהוא בידו ועל היורשין להבי"ר ושב"ר בח"ח סי' קע"ו ורכ"ב דנכסים שא"י לבעל ויש זמן בנתיים דאיכ"ל מעיסתה קימלה או מליאה מלאה או בידוסה נפ"ל או בחנה אלינן בבל הני ולא מפקי' מיורש"ה שא בראיה ברורה ביניהו יורשה"ב. ומ"ש הרשב"ז כן לאו מפעם כתו' נגע בה אלא מסוס דיש לחלות באופנים הנ"ל וזו יורשיה. ואחיה לזה מדברי הרמב"ם בפ"ש מה' נחלות אחד מן האחים שהיה או"נ וכו' אם היו אלוקין בעיסתן על האחים לפבי"ר וכ"ב הרשב"ז ח"ח סי' פ"ח. וגם מוהרלנ"ח ז"ל בסי' נ"ת מתאחר מדבריו שם שאם נתנה מתנה לאחר והם מוחזקים במתנה לפע"י שהאשה בחייה לא טענה שמתנה נתנו לה וכו' או מעיסתה קימלה אלו מוענין בשר היורשין מה שהיתה היא יכולה לטעון בחייה וזכו היורשים במה שבידה ואינו מלד שים לה בתו' ע"נ בעלה ולאו מלד שהשטר בתו' בידם וכו'. ולדברי מוהרלנ"ח אף הנכסים אלו אם בחה לנבות אותם מלד הבתו' אי"נ אותם כ"א בשבו' עב"פ השתא מיהא שטענה שאם שלה לוקחת אותם בל"ם ואין עליה כ"א ח"ם ולנבי יורשיה אפי' ח"ם אי"ל ואלן טוענין בשרם שאם שלה ומעיסתה קימלה כיון שהיא אלוקה בעיסתה מהיורשין עם"ב. ויש לי לעמוד ע"ד קלת שהנה"ג ז"ל בסי' נ"ו הגה"ט אות ס"ה בתב וז"ל היו לה נכסים שאין לבעלה רשות בהן שידוע לנו שהיו שלה בל"ם. ואפשר דיורשיה מלו למיטען מעיסתה קימלה אם היו לה נכסים קלת שלא יהיה לבעל זכות לפירות מוכר"ס מיקן ז"ל סי' ל"ח ועיין בהרדב"ז ת"ח סי' פ"ח ע"ב. ולפי"ד ה' ויוסף אבדהם דבבי הרדב"ז הם שלא היו לה נכסים שלא יהיה לבעל זכות לפי' עב"ז יורשיה מלו למיטען מעיסתה קימלה ואלן טוענין"ל בן ואת"ד הבנה"ג ליין ע"ד הרדב"ז אחר דבבי הרמ"ם בחילו הם מוסבמים יחד ויש ליישב דבונת הליון הוא לומר הרדב"ז ס"ל דאפי' שלא היו"ל נכסים וכו' יורשיה מלו למיטען ואלן טוענין"ל בן. אבל יותר נר' דבונתו היא דגם הרדב"ז סבר בהרמ"ם ז"ל דאם היו לה נכסים קלת אזי טוענין וכו'. גם הפ"מ מ"ב בד' קס"ד נר' שבן ס"ל דאם היו"ל נכסים קלת אזי טוענין דבתב שם בין שלשה זאת לאו אלוקה בעיסתה היתה לומר דמעיסתה קימלה והרויתה דלא מודע שהי"ל נכסים משלה לתלות בבה"ג גם לא נבתה בתו' בדי לתלות שנו"ב בשם ומשם הרויתה ע"ב. אבל ה' תוס המשולם למוהר"ם ז"ל שבתב"ן ח"ד סי' מ"י נר' דסבר דבבל נוונת טענ' בן דבתב שם וז"ל ועוד יש לד ואורחת אחריכא לקיים ההקדש מאחר שהלי' הוא היוס בשה שנים היא מפלת לעלמה וע"ב ס"ב יכולין אנו לתלות ולטעון דבל מה שהיה מת"י ובחזקתה הבל הוא שלה דמליאה מלאה או במתנה נתנו לה. וב"ם אם יש בידור שיבשה שום יכוה דהא מליאתה לעלמה והסבימו בזה בל הפוס' ועתה שמתה והניחה עזובה להקדש שהיה בידה ובחזקתה בשה שנים אחרי דמליאה מלאה או מתנה נתנו לה בדאמרי' אחד מן האחים שהיה ע"ב וכו' וכן הדין בלי' דעל היתו' לבבי"ר ואם לאו הבל ליורשיה דטענ"ל דילמא מליאה וכו'. והראיה בעדים בעינן בדבה דק"ל בוותיה ולא בר"ם ות"ב הלי' הזאת מאחר שמתה אנן טענ' להקדש דמשלה הן ותליאה מלאה וכו' ועל יורשה"ב להביא ראיה בעדים שאותו ממון הוא מבל בעל עם"ב. ועיין בס' שבע בימין סי' רע"ו שהביא דברי מור"ם ז"ל שבהגהה סי"ו ס"ה והאריך בשם והבי"ד הח"מ והב"ם וסיים המוכן מדבריהם דס"ל בדעת מורם ז"ל דם"ל דאף במע' שומא בעי' לו אחר שנשבעה לו קודם והילבך אם לב"ם והיתה שם שומא לו אם נשבעה ולא היתה שם שומא בדברים שדוטים לבעל אי"מ מיד הקונה לו המקבל לו הבעל. ובדבריים שא"י לבעל אפי' לב"ם ולא היתה שם שומא אי"מ מיד המוחזק ע"ב. ולא זבר אר לדברי הבנה"ג הנהב"י אות כ"ו מ"ם בשם ה' בלב קהלאפו ז"ל בי"י וז"ל ומיהו נר' דאם היתה הפיסה במתנה ונתנה למקבל מתנה אע"ג דאיבא עדים ואיתא שהם מע' בעלה זבה המקבל מתנה מבח קי"ל שאי"ל מינו ע"ב. דמדברים אלו יש סיעתא למ"ם הוא ז"ל בישו"ם:

נמ"ל מהאמור דרוב בבל הפוס' שם מחזיקים ביד האשה ויורשיה ומקבלי המתנה והמקדש להיות זובים במה שהם תפוסים. וב"ז נם אם היתה התפיסה בנכסים ומע' דאיבא מאן דס"ל דלא מהניא תפי' ורוב הפוס' ס"ל דמהניא תפי' וכנו"ל. ברם אם התפי' היא במעות בתבו הפוס' ז"ל דלא שייך לומר בהם שהם יהודים לבעל במ"ם הפ"מ ז"ל בח"ב סי' פ"ז וז"ל רוצה הני שבבלל מה שהשטר לאה זאת בתוב בשאלה שהיתה תפוסה מוהובים והובים אלו לא שייך לומר בהו שהיו יהודים לבעלה דמעבע הי"ל סי' ע"ב. גם ה' בני אברהם תלה"ע סי' ל"ד בהל' שנתנה מתנה לאחר ולנ"ם על בתו' ואיבה רוצה ליגבע בתב וז"ל הבה אם מתנה זו הם מעות שתפסה מעות ונתנה במתנה לב"ע מהנתה קיימת אף שהיה רוצה ליגבע שהרי בהיא תפוסה במעות אם

חיכה רוצה ליכנס לית מפקי' מיכה וכמ"ש הכתוב בסי' ל"ו וכל הך שבועות דרבנן וכו' נהי קדמה ותפסה ואמרה לית מסתבענא ולית מהדרינא דדידי שקלי ל"מ מיכה ע"ם וה"כ ה"ה בנ"ד דמתנתה קיימת שהרי נכסיה היו לכל דבר ע"כ ע"ש. גם בחוט המשולש שם בסי' ח"י כתב דהפי' לסברת הסוברים דאין תפיסתה תפי' היינו בנכסים ומט' דעדיין מחוסרי גובייה אתמון ולריכין שומת בנ"ד. אבל ואת התלי' שתפסה דמים נמצין לתן מחוסרי גובייה חיוון וים לומר בהם מה שתפסה תפסה ומעשיה קיימים וההקדש קיים ע"ש. ועיין ג"כ בחמ"מ סי' ק"י בסמ"ע סק"ו נגי' וחו"ק מ"ש בשם רי"ו וצ"ע במרן כ"י ז"ל סי' ק"ת סכ"ג דאם תפס מעות שהגיע להם מהניהם בלא עדים ובלי מ"מ מיכה ואי"ל שכועה ואם תפס בעדים אם י"ל שעד אי"מ ממנו אלא מהניין תוכו וכו' ע"ש. והש"ך שם בסק"ם כתב דגם המור מודה לזה דהיין דתפס מעות הוי"ל כנפרע בכר ואפי' בעדים ל"מ מיכה מבחי"כ במט' וכו' ומגם הבעה"ת מודה לרי"ו בתפס מעות ודלא כהב"ח שהשיג לדברי הבעה"ת מקמי דברי לי"ן. וגם הב"ח כתב וכל דברי רי"ו הלבה פסוקה הם ע"ל ע"ש. ואל מרחה העוגה בחו' על ה"ח פי"ח הביא דברי מוהר"ם דולחן ז"ל שבסי' ח"י בתפי' דמים בעיין דלתו מחוסרי גובייה חיוון דכ"ע תפי' תפיסה ובקחילה כתב דלא מלא לו חבר בחו' הלו והוא בחלד בם"ן דלא כ"ב שום ה' מהחת' ושוב הביא דברי ה' בני תכלהם שכ"ם בסי' ל"ד ע"ש. וכבר כתבנו דהפ"מ ז"ל כ"כ ומגם הסמ"ע והב"ח והש"ך ז"ל בחת"מ סי' ק"י כ"כ בני הבע"ח ונם נתבאר לעיל דם"ל להפוסי ז"ל סדין הבע"ח והחלי שוים הם ות"ל לחו מידושת הוא. עוי"ל שם בדכ"ז הביאה דברי רחבי"ה ור"ב ור"ם ז"ל שהבי"ד המרדכי דכ"ל דמה שתפס תפסה ואם מברה ונתנה מברה ומהנתה קיימים לפי' שלנ"ם. וכתב דכוותם הוא לפי' שלנ"ם בלל והכ"ם שבן פי' דברים מדברי המבי"ט ז"ל ח"ב סי' טו"ל שבן הבין בדבריהם וכן מוכר"ם דולחן ז"ל בחוט המשולש סי' ל"ה ע"ש. ולא זכר שר לדברי מרן ז"ל בחבו' חבה"ם סי' ק"ג וק"ד שפי' דברים דבשעת המתנה בל"ם חבל אח"כ קודם שמתה נשבעה עו"ח דמתנתה קיימת משא"כ אם בל"ם בלל גם לינהו סברי דאין במקחה כלום ע"ש. ועיין עו"ם דהביא דברי הבנה"ג מ"ם בשם ה' כלב קלונימו ז"ל הגו"ל וכתב דמסתמיות דבריו מוכח דס"ל דאפי' שהתפי' היא אחרי מיתת בעלה התפי' תפיסה וזכה מקבל מתנה מבח ק"ל ושבן רחה להדייה מבותה בדבריו בסי' בע"ח ח"ם סי' י"ט שהעלה בן בפשיטות להלבה דאפי' בלא החזיקה כ"ח אחרי מ"ב אפי"ה תפי' תפי' ואפי' בדאיבא עדים ורחה דליבא מינה. ומגם ה' בית שמואל סי' ל"ו סקי"ט כתב בפשיטות וכו' ובכ"ר בתבו' שער המים סי"ב ס"ב ס"ב והסכים עמו מר חביו ז"ל וכ"כ הפמ"ח ח"ב סי' ע"ג ומגם מוהר"ם בולה הוב"ד בס' בחמ"ח מוליבי בחבו' חו"ד סי"ו כ"כ בפשיטות. ומזה דן בנדונו דמקבלי המתנות הם מוחזקות מל"ל קי"ל אפי' דהפי' אחרי מ"ב ולבל מינו ולב"ם בלל ע"ם ושתבו' זו הובחה בחק"ל חחה"ע סי' ל"ח ושם הסכים ע"ב מלי דכתב יעו"ש. והנה החבו' הנ"ל היא הובחה בחק"ל שם סי"ז והוא ז"ל בסוף"ח החריך בענין הנדונית ובסוף כתב דבחיתי מה שהשיב לעיקר הדין בבל פרטי השחלה ויפה דן ותין להשיב ע"ד ושר חילה עב"ד ע"ש.

ועיין ג"כ בם' פרי החדש ח"ח חמ"מ סי' יו"ד:

ואמת לגיד דבלומדי בענין זה עמדתי בדברי מוהרשד"ם ז"ל מסי' ק"ע למ"ם בסי' ק"ו במ"ם לענין תם כתוב בחבו' דבסי' ק"ע כ' שהפי' היה כתוב הבחמנות בשבע"כ בפי' אפי' על היורשים אפי"ה לא יפסיד יורשה"כ זכותו וכו' בלל הדברים וכו' ואפי' תם אח"ל שים בחמנות בכתו' אפשר דלא היה בחמנות מן היורשים ואפי' אח"ל שהי' בחמנות בפי' מן היורשים עדיין היה מקום לומות לן' לאה אלא כעת לינו נכנס בזה ע"כ. ולילו בסי' ק"ו כתב דאם ים בחמנות בכתו' אפי' בחמנות וכו' אלו שהי' י"ל שהחמינה לה ולירשיה עליו ועל יורשיו דבאופ"ז אפי' שהינה מוחזקת ואין היורשים מיחזקים מנבין לה נדוניא כתו' והוס' כמ"ש הריב"ם וגם הרשב"א והר"ן שלה"ם ומורי מוהרלב"ח ז"ל כתב בהשו' על ד"ז דבכ"מ שאמרנו שהאל נוטלת מהיורשים בל"ם ומתה בל"ם יורשיה יורשים לוחו ע"ב ובכ"ד לא נחבאר אם היה בחמנות בכתו' שאו היתה נוכה מן היורשים ואו יורשים נוכים מן היורשים אפי' לב"ם ע"כ. סרי דדבריו סתרלי ניהו וכו בפרק עלה בדעתי ליבא דבסי' ק"ט בשבחב זה לא עמד בדברי הפוס' בלוחך המדברים בזה ובסי' ק"ו ב"ב אחר שעמד ורחה דברי הפוס' שבן ס"ל ודבריו באחרונים שבסי' ק"ו הם עיקר לדינא ועיין בבנה"ג ח"מ סי' ק"ח הגב"י אות ל"ה מ"ש ע"ד שבסי' ק"ט ומוהרש"ך סי' ק"ן עש"ב. גו"ל דהרב"ד ז"ל תלה"ע סי' ל"ח בד' מ"ו הביר בדבריו במ"ם בסי' ק"ב למ"ם בסי' ק"ו עש"ב גם ע"ם בד' מ"ח ע"ל שהחריך בחם הנכסים ביד שלים ונחמנות מפורש ע"ם. ועיין בנו"ר חלה"ע בלל ד' סי' ע' והרב"מ ח"ג בחלה"ע סי' י"ל לענין חם הנכסים ביד שלים גם בזולה הנוגה דב"ז:

הוצא מהלמור דתפי' להלי' וגם תפי' היורשים בל"ד מבריח לסו בפי"ד הפוס' ז"ל המובנים לעיל ועל יורשה"כ להביא רחיה. וב"ר להמשכה"ר בשער' כ' סי' ל' דהלריך בחה שהק' מבן ע"ד הרשב"ן ויהיה מוכרי מבן בעלמו דתפי' מהניא ואין הפרש ותילוק בין חוב דעלמה לחוב של בתו' ואם הביא דברי מרן ז"ל שבב"י סי' ק"ז מ"ם בשם מ"ב וכו' והוק"ל מהם. וכתב דלא מפקי' מיד בן הלי' ואפי' מלי דתפס לחרי מ"ב וכ"ם דאיכא נ"ד דתפי' דידיה דבן עדיפא דאמו לא מהני"ל תפי' אלא בשבו' ואיהו ל"ב שבו' בשכוחר בדברי הרבנים אשר הוכחו בכנסיה בם"ם ויעב שאר הלחה ז"ל. וע"ב שם הבו"ר בחה"ע בלל ד' סי"ו העיד דסונית דעלמה אלא דתפי' מהניא לחלי' אמתה ולב"ם עש"ב. וכנלחה דעלם מע"ק דברי ה' בני יהודה ח"ב סי' קב"ב ודברי ה' אמתת יהודה דם"ב שבשר הם עמדו ואחריכו והעלו בכל מה שעמד ואחריך והעלה הוא ז"ל והבאתו דבריהם לעיל. וב"ם בר"ד דיורשים הגבוה בתו' והוילוה מבית בעלה ודרה לעלמה במ"א והיתה ע"ל לעלמה כמו ע"ו שבה בתין פולה פה ומלפלף דבודאי היא הוכחה נמורה דהנבו לוחה בתחד מב' פנים הנ"ל לו דסבישות לו דמחלו לה הבבו' ועל יורשה"ב להביא רחיה בעדים דלא היה הדבר בן. וב"ם דבר"ד התפי' היא בחנות ובשר בתבו לעיל מ"ם הפוס' ז"ל דתפי' בחנות דלא מחסרי גובייה חיוון לב"ע התפי' תפי' ומעשיה בחחנתה והקדשה הם קיימים. וב"ם וק"ו בב"ד דים לה ממון לעלמה ג"ם שבפלו בירושה מבית אביה והבעל אפי' בחיי סילק עלמו מהה ומפי' וכו' עד עולם סילוק גו"ם בדין ואפי' בחיי היתה ע"ל ומחחת בהם וגם אחרי מותו ג"ב. וברוב הימים אח"ב הלווים שהיתה מלוה להם בהשער בחורת עים' ים מהם שנשברו ואבלו החנות. דבודאי הגמור דב"ע ס"ל דאמרי' בבה"ב דמה שנפסד מהחנות הם מה שבאו לידה מהיורשים בחורת גבין בתובחה ומה שנשחרים בעה מהחנות הם מבל"ם ומהריות שלהם ויד היורשים ומבלי החנה וההקדם הם פה"ע דבל מה שהוריחה

ונתנה כמתנה והקדישה הוא ממעות נ"מ ופירותיהם שהם שלה וכ"ש לגבי ההקדש דתלן טעמי' כן דיד הקדש עה"ע. ות"כ לפי שיכילו יורשה"כ רלוה כעבדים דלנ"ם על כתו' בשעת הגוביינא וגם שלח מחלו לה השבו' עכ"ז לינו מועיל להם כלום יען דלמרי' דמה שנתנה נפשדו והלכו להם ומה שנתנה והקדישה הוא מנ"מ ופי' שהם שלה ותול"מ ולי"מ וימ"ן הנלע"ד כתבתי לשומי ע"ט ס"ט:

סימן ט"ו

שאלה רלוכן שידך בנו עם בת שמעון והנהו זע"ז שרלוכן יתן מכיסו מ"ק זהובים לקנות בהם תכשיטים ובגדים לכלה וס"ע וכרים וכסתות לכל סך נ' מלות יתשבום בתו' נקדי וכ' מלות תוך מהנקדי'. ונם שלחר החופה ישבו בנו וכלתו בביתו מיזה פרלנקה מפיתו יאכלו ומכוסו ישתו ונם כל מה שיוליתו הולחות למרות שם מכיסו עד מסך חמש מלים. ולחי הכלה יתן מכיסו ק"ן זהובים שיהיו ביד לחי החתן לחתם לריות היום לבנו ונם יתן לבתו כפי כבודו בנותי"ב. וכ"ז נגמרו ע"י סרסור בדברים לבד בל"ק וכלח שטר יתן שטני הלדדים שם גדולי וימידי וככבדי העיר והחלינה. ול"ז בדברים שלח לחזור בדבורם. ותח"כ עשו כפי תנחם לך קוב"ח נפל הפרש ביניהם שלחי החתן לח רלה שיכתב בכתו' כתו' גדו' כ"ח סך הש' זהובים כפי תנלו הנו'. ולחי"ה רלה שיכתבו כל הת"ק והזהובים וסופר כתובות העיר הלך וכתו מלד לל לד גו"ד פעמים ופשר ביניהם וכתב שכתו' עפ"י הפשר שכלל לומו עם מה שהכניסה היח מב"ח כמנהגינו שכיולליס מוהר החתן עם מה שהכניסה הכלה עמה וכותבים ודח גדו' דהנע"ל מב"ח והוסיף לה מדיליה סך פ' שהוח הום' שלים. ונעשה הניסוחין על לופ"ז וכשפת הקו' תפס קנין החתן בת"כ וכש"ח בפני לחיו לקיים כל הכתוב בכתו' כמנהג. וישבו הכלה ובעלה בבית לחי החתן כחדר מיוחד להם וכל התכשי' והבגדים הם תחת יד הכלה ובעלה והם לוכלים וזוחים ע"ם לחיו על כמך חיוב המיזה פרלנקה. והן בעון לחר עביר דו"ה חדשים פגעה מדה"ד בהחתן וכלב"ע ומלי"ם והניח לשתו משוברת ולחר ז"י התלבות רלתה שלא יהיהדר לה בבית חמיה הלכה לבית לביה ועמה תכשיט לחד קטן ושלר התכשיטי' ובגדים וס"ע נשלרו בהחדר הנ"ל ושלתה להביח לומה תלנה ועטן חמיה דכיון שהיח משוברת ויש תשם שמח הפיל ותלטרך ליבום לו לחלון לכן ישלרו במקומם עד שירלה לין יפול דבר. והמחיבה עד שילדה ב"ז ולד ס"ק ולחר עבור ל"י שלתה עוד להביחם ונם הק"ן זהובים שנתנם לביה לו ושהיח רולה לנבות כתו' מפס וימתן עוד חמיה לתתם לה בטענה שלא נתנם לבנו כדי שהיח תקחם ולינו נותן כ"ח הבגדים שהכניסתם עמה ונם הק"ן זהובים נותן לה בגדים כנגדם כפי הערך שקנתום דהשידוכין לח נעשו בקנין ושטר חלח בדברים בעלמח. ושהל' ולביה טוענים דשן חמת שכן היו בדברים לחכל לחנשים גדולים כמותם די בחמירה וכלילו היה בקו"ם ושכן נשטה לח"כ שכל השכים שמתחיב הוא בהם קנה תכשי' ובגדים בהם ויש שלחתם לה לחר השי' ולבשתם ויש שנתנם לה בעת החופה ופ"ד כן נישחת לבנו דקנתה חותם ק"נ והוו שלה ממש. ורחיה לזה שבללו בכלל נדוניית כמנהג העיר שכותבים בכתו' ודח גדו' דהנע"ל מב"ח וכודחי הוא שקודם החופה הקנה חותם לה ק"נ וחייב לתת לה הכל מלבד הק"ן זהובים שחייב להחזיר לה בעין. ומלחר שכ"כ בכתו' וכנו תפס קנין בת"כ וש"ח בפניו ובידיעתו ורלונו לקיים כל הכתוב בכתובה

שוב לין לו כח לטבכס מלנבותם בכתובתה. ומה נס דלחר הניסוחין דו"ה מדשים היו היח ובעלה דרים בחדר המיוחד להם וכל התכשי' והמט' בן המה היו תמת ידה ועושה בהם כחפלה ורלונה לללום ולפשוט לשת ולילנם ולין לשחרים ולח לחמיה שליטה בהם ולין פוסה פה ומלפלה כעבדה והוח ודלי מפשה דבשת הניסוחין הקנה לותם לה ק"נ דלחדשת דהכי הוח שניחת לבנו ולשו כ"כ טבטיו לחזור בו. והלב טוען דמציקרת הוח לח נתנם לבנו בתורת ק"נ חלח מקמי הכי חמ"ל בפי' לבנו דלחדשת דשלה הוח נותנם לו. והם טוענים דבן לח יעשה במקומינו לחת בתו' שלה ובפרט לעשירי עם כמותם כ"ח דהמנהג הוח לחתם בתורת ק"נ ולבן הו"ל שלה ממש לגבות כתובתה מהם. לכן נדעה נדדפה לדפוס

דין עם מי:

תשו' הנה נודע מ"ש הרח"ם ז"ל בסי' י"ט בסבלומת דשלתו להמשודכת חס לית בהו משם ק' דהמסרק שנתנה לחמו לה ים למוש שמח בנה נהנו לה להוליכו לחרוסתו חו לחמו נתנתו לה במקום בנה שוכתה לותו לו שרוב הסבלו' שסולחים החבות לכלתם לית שם שהם מזכים לותם לבניהם וכלילו שלחום הבנים לחרוסותיהם ע"כ. גם המבי"ט ז"ל ח"ח סי' ס"ט כתב על הסבלו' ששלח לה קודם הניסוחין לחו כ"כ הלב לומר דלח נתנם חלח דרך הלוחה חפי' היו שלו דלמתו ש"ח קרובה חלל בנו ומרוב שמחתו בניסוחין הח' נמר ומקנה לו חפילו בחמירה בל"ק. ות"ע דלח לחמרי' כן חלח בבנו נדול ותנחי לחבריו היינו כדי לקנות בחמירה לחודה לבל כשנתן ממש בלח"ה נמר ומקנה בלי שום תנחי מרוב שמחתו חלל בנו דלמתו קרו"ל כ"ם בניסוחין הח' נמי. ולח מהימן לומר שפירש לבנו דדרך הלוחה נתנם ט כיון דידע שלחם לה בלח שום תנחי ומלמתו ולולנו נשחלמו לה מביתו וכו' וחפי' היה חומת שפי' לבנו כך כיון שידע שבנו שלחם בלח שו"ת כדרך ומנהג העולם לח הי"ל דין והביעה חלח עם בנו לח עם בלתו שהבי בתו לידה בלי שו"ת כמנהג וביד"תו וכו' ומלד לחר סיה לפש"ל דמהימן מסוס דחיכח מינו שהם בידו וכו' ונחמן בשבועה לומר דרך הלוחה נתנים לו והחריך לדמות זה והביח דבני הרשב"ח ז"ל סי' תתקל"ו על מי שהנה בעת הפי' לחת לבלתו מלבושין ותכשי' ונתנם קודם הניסוחין שחין הבעל יכול למוכרם חמ"כ שהבי חמיה נתנם לה ובתנחי זה נישחת לבנו וכיון שהבר עשתם לה בבר זכתה היח וכו' ע"כ. ותע"ג דהכח לח כתנה בפי' כיון שהוח דרך וכו' חלל בחר מנהג המדינה וכו' וחפי' מי שיודך פתם וכו' וכ"ם הכח דכתב לה מקודם ל' פרטים ולרפס עם הבתו' כמו שהוח דרך במוקדם וכו' והוו ממש בגל"ב ואין החב יכול להחזיק בהם ע"מ שהיה חייב לו בבו וכו' וזהו שחנו דין למעשה דבל מה שים מבדו' יחזור לה נס מה שים ממה שנתנו לה חביה ולמה שהם בב"מ ולתשלום נדוניתה שהם ס' פרטים חייב להחזיר לה הסבלו' וכו' עש"ב. וכ' חדמ"ק מ"ח סי' ל"ז נשחל בל"ד ונשבע חביו ע"ח דלח נתנם לבנו כ"ח בתו' הלוחה ועכ"ז החריך והביח דברי המבי"ט ז"ל ופסק דחייב ליתנם לבלתו התכשי' בנביית כתו' ות"י לעבבם ועטנותיו ושבועתו הבל הם ואין בם מועיל עש"ב. הבך רוחה דבל מ"ם המבי"ט ז"ל טעמים לזבות החשה כולהו חיתנהו בל"ד וגם דמתחילה נגמרו הסי' בתנחים הללו ולחנשים כמותם די בחמירה בל"ק ושטר ונשלחו לה בלי שום תנחי בדרך ומנהג המדינה וגם בללו ובתבבו בכתו' על שמה וס"ח כן נישחת לבנו וגם שהוח בנו הנדול וניסוחין הח' דדי בחמירה בל"ק והו"ל דידה ממש וחפי' בשבו' מי"ב. ועיין נ"ב מ"ם סם בסי' ע"ב וע"נ

לענין הסבועה. גם בסי' קפ"ד כתב דכל מה שהוא ידוע שהוא
על נדו' כלתה ומה שנתן לה תמיד מלבושים ותכשי' וכל
מה שהוא ידוע שכלתה היתה משתמשת בו היא לבדה
הוא לה ע"ש:

והנם דה' בני משה ז"ל בד"ק הביא לדברי המבי"ט
ז"ל וכ"ע דה"ט דדעתו ס"ל קרובה אצל בנו
לא אהני אלא לכשנאמר שהוא נותן ולא לקח קנין דהתירה
הוי קנין וכדאמר כמה אתה נותן וכו'. אבל כשהוא לומר אלא
נתנו אלא דרך הלוואה ולא לשם קנין אין משם ריעה
לומר שכיון שנתנו. סתמא אלא נתנו דרך הלוואה אלא
לקנין והיינו דהמציית לב"ג שאני וכו' ע"ש. לע"ד גם
פוא ז"ל בנ"ד יודה שהרי בתחילה כשתבעה לותם טען
כיון שהיה מעוברת ואיכא חשש לשמא תפיל וכו' מדבריו
מוכח דמודה הוא דבתחילה לשם מתנה גמורה נתנם
לבנו דשם אינה ס"ל להסיב דאין לה עליו שום תביעה
דהוא לא נתנם במתנה כ"א בדרך שאלה. וגם בתביעה
הסניה שהסיב כי הוא לא נתנם לבנו כדי שתקח היא
לותם נר' מדבריו דדעתו בתחי' לשם מתנה נתנם לבנו
וכיון שכן שהוא מודה בזה שנתנם לבנו וכבר זכה בהם
הבן ונשתעבדו לה הנכסים לכתו' ולא נשאת לו כ"א
לדעתא דהכי. ה"ב לאו כ"ב עכשיו לחזור ולטעון דבדרך
שאלה נתנם לו בפי'. וכודאי דטענתו זאת היא היפה
לחת ולהפסידה כתו' הוא מתכוין ולא מן השם הוא זה
דכבר נקנו לבן בתמירה דדעתו קרובה אצל בנו. ושור
כיון דקוה"ת גפל הפרשות ביניהם מעניין כתיבת הכתו'
וכו' עד שסופר העיר הלך ובא בונ"פ ופשר ביניהם וכתב
בכתו' עפ"י הפשרה וכללו בכלל הנדו' כמנהג שבותבים
ודא נדו' דהנע"ל מב"ח ותפס הבן קנין בה"ב ונ"ת
בפני לביו וביריעתו וכו' ככתוב בשאלה. הא ודאי דלא
הוי זה בסתמא אלא הוי בפי' לחתר וקל כרוזא קבי
בחיל דהוא נותנם במ"נ ומחותה שעה זכו בהם ז"נ
ואפי' בתמירה בל"ק ובפרט שכבר ניתנו לירם מקודם
הכתיבה ודאי הוא דכל יפר הולך הפם בתו' מ"נ ואית
לה זכייה בנוייהו למיגבת כתו' מהם. ומוכל לומר דלחתר
שפל הספרים ונעשית הפשרה ע"י הסופר וכללו עם
נדוייתה וכתבה בכתו' על שמה וכנ"ל וכמו שכן הוא
מנהג המדינה וכ"ז נעשה ביריעת ולילן האב ועמו היתה
הפשרה הא ודאי אמרי' דמחותה שעה זיכה לותם תמיד
לה לעלמה זכיה גמורה והוו שלה ממש כנכסי נדוייתה
שהכניסה מב"ח לענין גבין כתו' מהם ונם ה' בנ"מ
ז"ל יודה בזה דלא הוי זה תסיב לומדנא ולא מסתם
סתומי אלא ה"ל מפרש גמור וזכתה בהם וא"י עכשיו
תמיה לטעון שכתו' שאלה הם נתונים:

ועוד לתיבת דגם הכנ"מ ז"ל לא קאמר דבסתמא יכו"ל
שהוא בדרך שאלה והלוואה אלא בבנ"ג תפלים או
תכשיטים ונם זה למנהג מקומו דיבר כי כן הדרך בפירם.
מצא"כ על כל המוכר שהמנו עליו בתחי' לשם שהלה
ציוכל לומר שנתן לותו מתחי' לשם שאלה דברים אלו
לא שמשתם לותן משולש וכפרט מלבושים שהם נכבדים
ויחידי ושוטי העיר בודאי הגמור דלא דיבר הרב ז"ל בזה.
וכיון שכן בנ"ד אינו נאמן האב עכשיו לטעון בדרך
שאלה נתנם לבנו ושפירש לו כן בפירוש דקושטא קאי
דאת הכל נתן כתו' מ"נ בתחי' ועכשיו הוא שרולה
לחזור בו כדי להפסידה כתו' ולאו כ"ב דשקרא ל"ק וכנ"ל
ומה שהביא הכנ"מ ז"ל שם בשם מוהריק"ו ז"ל דכתב
דכלי זהב ובדולח לא יוכל הבעל למוכרם וכו' וא"ב ליכא
תומדנא ברורה לומר דלמתנה נתנם האב וכו' ע"ש. אין
סתירה לדידן ותדרכא ים ריהיה לנ"ד דאי"ל האב לבשם
שאלה נתנם כיון דבמקומנו המנהג לכולם הכל עם
מה שהכניסה מב"ח וכותבין הכל על שמה וכנ"ל ונשבע
החתן שלא ימכור ולא ימשכן מהם וכ"ז נעשה בירועה
ולילן האב וכיון דהבעל אינו יכול למכור ולמשכן שום תפץ
מהם וא"י לטעון דע"ד להתקשט בהם דוקא נהנה לה. אלא
דתומדנא גמורה וברורה לשם הקנאה גמורה נתנם לה.
גם אבי המתן א"י לטעון דמתחי' לא נתנם לשם מתנה
כיון דמידע ידיע וברלונו דבנו א"י ליקח ולמכור מהם
או למשכן דאי"י דשבו' רביע עליה ולא ניח"ל שיהיה
בנו עובר על שבו' ויש בהפצ"ל דנם אם עבר ומכר
בלתי רלונה אין ממכרו ממכר. א"כ נם ס"ל בכנו"ד
מודה דא"י האב לטעון לשם שאלה נתנם וכמ"ש שם
בד"ק דאולי הרב כפי מנהג מקומו דיבר וכו' דדבריו
ברור מילנו דכמקום שמנהגים שלא ליקח אותם אא"כ
דמודה לדברי המבי"ט דשויי תומדנא לשם מתנה נתנם
האב. וכ"ם וק"ו היכא דאי"י דשבו' רבע"ל שלא ימכור
וכו' במקומנו זה ונעשית ברלון וירישת האב דבודאי
שוב א"י האב לטעון לשם הלוואה ושאלה נתנם מתחי'.
וא"כ כיון שהוא מנהג פשוט וידוע בכל העיר ומוסף
הוא דאיכא שבועה בזה ועודע מ"ש הפוס' ז"ל דבעניים
אלו אולי בתר המנהג שהוא עיקר וכל המקדם לדעתא
דמנהג מקדם וא"י לטעון נגד המנהג לכן יוכה האשה
בדינה. וכבר נתבאר דנ"ד הוי כאילו בא בסתמא וכנ"ל:

ועל מ"ש המבי"ט ז"ל דאין נאמן האב לומר דבדרך
הלוואה נתנם וכו' ואפי' היה אומר אפי' לבנו כך
כיון שידע שבנו שלחם בלי שו"ת כמנהג לא ה"ל דין אלא
עם בנו וכו'. כ"ע הכנ"מ ז"ל שם דאומדנא זו לא מכרעה
דהריב"ם ז"ל שם בסי' ס"ח כתב דכשנותן בשעת ניסואין
הדבר ידוע שאין עושין למת"נ אלא כדי להתקשט ולהתנאות.
וא"כ כפי' נתבטלה האומדנא ונאמן האב לומר להלוואה
בעלמא שלח לה ע"כ. לע"ד אתמה"ר מדברי הריב"ם
ז"ל אין שום דבר סמ"ר דמ"ש הריב"ם ז"ל כן הוא לומר
דאין כוונתם להקנות לה במת"נ אלא שתקנם מלבד
סך כתו' וכזה נם המבי"ט ז"ל מסכים וכמו שכן מבואר
בדבריו בח"מ סי' כ"ט. וכל כוונו היא לומר דמשעה
שנתנם לבנו לשולחם לכלתו ודאי הוא דזיכה והקנה לותם
לו זכיה וק"נ כיון דידע ששולחם בנו לה בלי שו"ת
ומדעתו ולרלונו שלחם לה הוי הוכחה גמורה לשם זכיה
גמורה נתנם לו ולא מהימן תו האב לומר דנתנם לו
בדרך שאלה. ואפי' שהיה אומר אפי' לבנו כך אין לו
דין עם כלתו כ"ת עם בנו כיון דידע ששלחם בנו בלי
שו"ת כמנהג ולנבי זכיית הבן נם הריב"ם ז"ל סיבר
כהמבי"ט דזכה הבן ושפיר יכולה היא לנבות כתו' מהם
להטוענים כן. ועיין נ"כ בשו"ת המבי"ט ז"ל ח"ג סי' ח'
בבן רלונן שדר הוא ואשתו בביח לביו שמוך ע"ם דכתב
כל מה שהביאה בנדו' וכל שהוא מן התכשיטין של ק'
פרחים שנתן רלונן לבנו נובה לותם בל"ם ובפרט הם
נמלאו בתדר שהוא מיוחד לה ליתן לו בתרגו המיוחד
לה לתכשיטיה אפי' בביח חמיה ורלונן יקבל ח"ם שלא
היה לבנו שום דבר אחר ולא נתן לו שום מתנה אא"כ
מין מהק' פרחים ע"ם. ועיין בשו"ת מוהר"ם מלבלין ז"ל
סי' י"ח דים ראיה לנ"ד מדבריו דמאחר שהיו הנכסים
חתת ידה בימי ניסואיה דודאי קנתה לותם בזה וכמ"ש
בס' בני בנימין סי' ותמיתי עליה כמה רבנים
בזה ע"ם:

ועיין בהרדב"ז ז"ל ח"ד סי' קנ"ח במי שמידך בנו
ונתן לו סבלו' להוליך לכלתו ונם המוכר נתן
לו להוליך לכלתו וכן עשה ונם הוא נתן מתנות לכלה
ולא הספיק הבן לכונסה עד אחר האב. ומוזרים בהם
קרובי הכלה ומחזירים המוכר והמתנות. דכתב דמה שנתן
האב לבנו פשיטא דזכה הבן במתנתו ולעולך ניסואין נתן
ותם

ואם לא נשא זו יצא לחרפה. אבל מה שנתן האב לכלתו לא זכה הבן שהרי לכלה נתן המתנה לא לזכות לעורך הבן תדע שהרי אם נישאת היו כותבין מתנה זו בכלל נדו' שהביאה מכ"ח ולכן חוזרת מתנת האב לתפיסת הבית זה"ד ע"ש. וה' נאמן שמואל ז"ל בסי' ס' כתב עליו דמשום שהיו כותבין המתנות שמותנים לכלה בכלל הנדו' לז"א שלא נתן כדי שיזכה בה בנו. הא אם לא היה מנהגם לכתוב המתנה בכלל הנדו' תדרכת הי"א דכדי שיזכה בה בנו נתן וכו' ע"ש. דהעלתד הוה דכל מה שבכלל וכתב בכלל הנדו' שהביאה מב"ח הוי דינו כנדו' ממש והוה במתנה לה. וא"כ לדידן דנוהגים לכלול הכל ולכתוב ודת נדו' דהעע"ל מב"ח הו"ל כנדו' ממש לגבות כתו' מהם וא"ל האב דבהו' שלה הם שלותים הלא הם בתו' מה"ג לה ע"מ שתגבה לבנו וכבר נישאת לו. ולו שנאמר שמוכה לותם לבנו על ידה ע"מ שתגבה לו והרי נישאת לו וזכה הבן בהם והו"ל נכסי בעלה וגובה כתו' מהם. אבל זה הלד לא נאה דעת הרדב"ז ז"ל בו מעעמת שכוללים לותה בכלל נדו' וגם שהרי הבן לפניו למה לריך לזכות לו ע"י לחר ע"ש:

ומוהרח"ש ז"ל בחלה"ע סי' כ"ג כדין מתנות וסבלו' שנותנים לחתן לו לכלה הביא דברי הריב"ם ז"ל והלריך וכתב כלל הדברים דבענין המתנות שנותנו לבעל זכה בהם במת"נ לחר שכנסה לחופה. למנם המתנות שנתן הבעל לחשתו בין בשעת נישואין לו קודם לא זכתה בהם וכשתגרשה ממין לה בכלל כתו'. ומתנות ותכשי' של קרובי החתן והכלה שבשעת הנישואין כתב הריב"ם שהם שלה כנ"מ ודעתי נוטה דל"ד בשעת נישואין הלא לפי' קודם הם שלה כנ"מ ע"ש. גם מוהרשד"ש ז"ל בחח"ם סי' קנ"ב בחל' שתבקשת הסבלו' שללת לה שהם במת"נ לה הביב שלין ממש כדברים הביאו הריב"ם ז"ל וכתב בב"י סי' ל"ע וזה דבר ברור ע"ש. ומ"ש הריב"ם ז"ל דמתנות לחרים הם שלה דלמה"נ נהכוונו. עיין בזה בהי כ"ד תחל"ע סי' ס' שתפשט המנהג דלא כוותיה ושכ"כ רבו ז"ל ע"ש. וכבר הכה"ג ז"ל בסי' ל"ש הגב"י לות י"ח הריב"ם מוהרחד"ב ז"ל וליין נ"כ על הפוס' במ"ש ע"ד הריב"ם ז"ל. ובביה דוד סי' ס"ב נ"כ התריך כזה ועיין בהי' יח"ה סי' ל"ע מה שליין בזה:

ועיין בפרמ"ח ת"ח סי' ס"ב בנדונו דכתב דזכה הבן הקטן במתנת לביו ובנדולה מזלת כתב מוהרשד"ש ז"ל דלפי' הבן הקטן לא זכה ליבא לשה בחיי לביו ושם לוקו בתרנו שלו דודתי זכה בו במת"נ. וכ"ם בנ"ד שזכה לים"ח בחיי לביו יפה לוקה בתרנו שלו דודתי זכה בהם במת"נ והביא דברי מוהרי"ו ז"ל וקלתר דשתני הכא דנשא לשה ובעת הנישואין זכה בכל כמ"ש במתני' וזכה בכ"ז משעה שנכנם לחופה וכו' ובלרכי חופה ונישואין ודתי לתרי' למת"נ ליכיון דתייב לדם להביא לשה לבנו וכל הולאות טורכי חופה עליו וכו' והביא דברי מוהרשד"ש מ"ם במ"ח דנרלין סותרין זת"ז וחילק דדוקא היכא שבא בטעות מהא דהמבי"ח לב"נ וכו' ע"ז דייק הרב לומר דדוקא כלי בית המסונים בבית קנה אבל כלי כו"ז לא וכו' אבל תכשיטי כו"ז של כלה שמשיח לת בנו ודתי שמה שנתן לבנו ולכלתו למת"נ ליכיון וכו' עש"ב. גם מוהר"ח כתן ז"ל שם החזיק בזה דכל מתנות בשעת נישואין לפי' מתנות מרובות תכשי' כו"ז לשם מתנה נתנם ולפי' בשתם דחיבת נישואין נורש לעשותם מת"נ ולא"ל שום דבר המוכיח דהנישואין עלמם לומ"נ דנתן במת"נ ולא לשם הלותה דאב דמחתני מהדדי נמר ונתן לשם מתנה ע"ם:

ומוהרי"ך ז"ל הוב"ד בשם דב"מ ח"ב סי' ע"נ למד מדבריהם לנדונו בענין הסיניבי"ו דזכה בו הבן הקטן ע"ם. והנם דהרדב"מ ז"ל שם פליג עליו כיעוש"ב. מ"מ ה"ד במקומו שבן הוא מנהגם וגם דיש כמה לומדות המוכיחות דלתו לשם מת"נ הוא אלא לשם הלותה ושלה כיעו"ם. מש"כ בעירנו זאת דליכא כי האי מנהגא והנם דהמלא ימלא קלא ממנהג זה דבעת הנו' לו לאחר לזיזה ימים דנותנין לזיזה תכשיט בשלה. מ"מ זה לא נמלא כ"א בקלה אנשים מופש מן המופש וגם זה הוא דוקא בשאר אנשים שאין לאל ידם לקנות ליקף תכשיט לאתו לכלה אזי לוקחים בשלה לשעתו ואחר עבור מעש זמן קונים תכשיט ומחזירים הא' לבעליו. אבל אנשים שהם גדולי העיר שידם משנת בפי' ואמודים בממון אין נוהגים בזה כלל לאת בדרך שאלה כי תרפה היא להם. ועוד אפי' בשאר השם אינו נמלא לאת בשאלה כ"א תכשיט אחד או ב' בשביל רלזה וביולא והוא לזמן מועט בכדי שיקנו אחר במקומו. אבל כל המוהר של האתן שיהיה בדרך שאלה זה לא נשמע מעולם בעירנו שהם תרם לא יעשה כן ובודאי הגמור דטענה כזאת לינה לאת. ועיין במוהרשד"ש ז"ל חאה"ע סי' ל"ב הא' דכתב דפשוט הוא שכל מי שעושן דבר מחודש עליו להביא ראיה וכמ"ש פ"א בחוכך שהשוטן תמורת המנהג אינו נאמן אפי' לאחיק במה שבידו וכו' ואאה זו כיון שהנה כמנהג העולם לתת שבלו' בשומבי והמנהג הפשוט והברור שבבלו' הניתנים הם מנכסי הבעל או מנכסי הבן על הסתם והיא ג"כ לא פירשה אלא שהנה סתם מסתמת ע"ד הסתם נהנה אלא שאתה כוונתה להוליא מיד ראובן מה שאינו שלה ולמדוה לשקר ע"כ. כי מדבריו נקח לכ"ד ודו"מ ואו"ב ועיין ג"כ בדבריו שם בסי' קי"ז. ואפי' בשאר אנשים שהיה קשר הצי' ביניהם כדברים בעלמא הם מקיימים דבריהם ואי"ח בשם לקיים מצה"כ שארית יצר' לא ידברו כזב וכל מה שהתנו נומרים אבות הבנים והבנות ונותנים לשם במת"נ אנב דמתחני אהדדי הנם שים לבן ממון לעלמו כ"ם היכא דאין לו לבן ויש לאב והוא לאוד בנכסים דבודאי שכל מה שנותן הוא במת"נ ולאו כ"כ עכצ"ו לומר דבתחילה התנה עמו שהם בדרך שאלה והלוותה. וכבר מילתי לאורה דבנ"ד שכל המוהר שנתן אבי התתן נכלל בכלל הנדו' שהכניסה עמה מב"ח וכתב בבתו' הכל על שמה דהיה הנע"ל מב"ח ונעשה זה ברלון וידיעת האב בפירוש בזה כ"ע מודים דרבנן דמחותה שעה זכתה היא בהם וביה נמורה ומה נם דכולם הניעו לידה ורשותה ונשתמשה בהם כחפלה ורלונה דו"ה חדשים ואין לזרים לאתה ולא לאחיה רשות להשתמש בהם כלל הא ודאי הגמור ע"כ אלין דהוו כ"ע מודו שהם במתנה נמורה לה. ומעשה האב שעושן עכשיו דבחחילה היה התנאי עם בנו לשם הלותה ושאלה נתנם לו לא מנרע כלה שלא תנשם בבתו'. וגם כבר כתבנו דמהשובותיו שהשיב להם ברחשובה ובשניה ביבר דמעשתו זאת של עכשיו היא חדשה ואינה לחיתית וכמ"ל:

ועיין בם' תשובות הפסנה חלה"ע סי' ז' ברחובן שהשיא בנו ובעת הנישואין שלח לכלתו תכשיטי כו"ז ומלבושים וכן עשה מלבושים לבנו לפי כבודו ושוב חת"כ תפס מנכסי בנו ורולה לעכנם בשביל התכשי' שללח לכלתו ובנו טופן לשם מתנה הם. והתריך והביא דברי התוס"ם סי' ר"ז והמבי"ט ומ"ם עליו הבנ"מ ז"ל ובבי מוהרשד"ש ז"ל סי' קפ"ח שבנ"ד לפי' שללח בשתם לחתי' שתמו כפי' לשם מת"נ ליכיון וזכה בהם הבן ושבן דעת הרב"ד ולפ שהרדב"מ פליג דלא זכה הבן היינו מטוס דפשט המנהג בעיר שלוניקו דכל מה שמולתים לבות התתנים מעשים בכ"י שחוזרים ולוקחים לותם וכו'. ברם מן דמנהג לתרסו הוא דלפי' לחד מהבנוים שמלת

לחזק תכשיט יפיה מי שיהיה כ"ח כפי כחו ח' המרכה וח' הממעיט נחוגים נחוגים המה לשם מה"נ לין ס' שנם סו"ל יודה דוכה הכן בכל מה שעלה בחלב לפלחו וכו' וח"כ לף שרחובן תפום מנכסי בנו ל"מ ליה תפיסתו ולין זו תפיסה חלה חקיפת ע"ם. וכן הם הדברים כמש"ל כמניומין לנ"ד כשיהיו דמשך שמהנהג כמנהג עיר לחרשו דודאי דמה שנתן שכם לשם מת"נ וכבר כחכתי דכש"ד יש עוד כמה סוכחות ורחיות ברורות דהוו לשם מת"נ ונם שהות הכן הרחשון דלחו ס"כ לומר דכמתי' החנה עמו דלשם הלוחה ושחלה נחנם ווכה החל' לנכות כחו' מהם:

ועיין במשכנ"ב מער' ש"ן חוכ"ם במנהנם פשוט בעיר דחפי' נכבדים ועשירים שוחלי"ם הלכו חכשיטי כו"ז לשולחם ומוזרים והחל' חפסה והחב חפם כענדה דהמריך והביח דברי הפוסק ז"ל לוכות החב כחפיסתו למנהנם דים כמה לדדים לוכותו עכ"ז חמו"ד כחב דים ליכך כחב רוכח דחיתים קמן דס"ל דחפי' נשחלחו לה כשחם ס"ם כפי' ווכחה החל' כחכשי' כשחשבע שלח חמר חמים כפי' דלשם הלוחה הוח נותן ולכשיטעון בכריח שכך חמר כפי' ושהחל' יודעת דכ"ז פשכ"ב. דמדבריו יש ללמוד כמכ"ם לנ"ד דוכה החל' כד"ה למינבח כחו' מפס ולח מכיח חפיסת החב מסטעמים החמורים לעיל. הנלע"ד כחבתי ולי"ט ויט"ן לשוני ע"ט ס"ט:

סימן ט"ז

אלמנה שחפסה מטלטלין ואין שטר כחובתה בידה אם יכולה לנבות את כתובתה מפס לחבר שחשבע שבועת היסת או לא:

הגה כסמ"ג לאוין פ"ח כתב וז"ל גרסי' בכתובות ד"ו חמ"ר חלמוד חל' שחפסה מט' במזונותיה מה שחפסה תפסה. חמר רבינא לא חמרן חלא למזוני אבל לכתו' מפקי' מינה. מתקי"ל מר בר חבי מ"ם לכתו' ממוזני כלא דין שניהם שוה לנבות מתקרקעי שלא כשניהם מה שחפסה תפסה. חמ"ל ר"י בר נפתלי לרבינא סבי חמרי' משמיה דרבח כוותיך. והביח פי' ריב"ן דדוקא בחפיסה דלחמ"ם אבל חפי' מתיים חמר רבח נופים בפ' הכופב דף"ד דמהניי"ח לף לכתו' וכו' וכן בפ' חל' דל"ח סביח לימתח וכו'. הוילי דרבח ורבינא בבי' חחת פוסקין הנ' והרמב"ם כמותם. ותעפ"י שכחבו' הנחונים פסק הלכה כמר בר חבי בכולים תלמודא בר ממיפך שכופה ותודיתח ליכ"ל דדברי מר בר חבי אינן חלא לחקפחת בעלמא ולא שיסבור כן. חמנם ר"ח פסק כמר בר"ח ונם פי' דדברי רבינא בחפי' מתיים בדבח בפ' שכופה ובפ' חל' דל"ו ודר"י בר נפתלי שחומר דרבח בדבינא ליתח דודאי דרבח כמר בר"ח ס"ל. ולפשר שפ"י בר נפתלי סובר דהיינו דהכותב לחפיסת בע"ח קנין ולא לכתו' והביח דבשח דבספח בעמידנה בשחפס לח"מ. ומ"מ בסקנת כדברי ר"ח שהלכה כמר בר"ח ולף לדבריו מועלת חפי' לכתו' מתיים עכ"ד. ומכן החבי"ב ז"ל בס' ד"ד דר"ל בחב פ"ז וז"ל כלו' לפפ"י שים ספרם ביני רבוחח לענין הפי' לין הפרש ביניפם לענין הלכה בחפי' מתיים לענין כתו' דבי סיבי דלהרמב"ם וסי' מהניי"ח חפי' מתיים לף לענין כתו' ס"ג מהני לר"ח חפי' מתיים לענין כתו' וכו' פסקן של דברים לדעת הרי"ף והרמב"ם וסי' לפה שחפסה מט' מתיים בין לכתו' בין לכתו' מה שחפסה תפסה. לח"ם לכתו' מה שחפסה תפסה לכתו' לין חפי' תפיסה. ולפי קי"ל כמר בר"ח לפי פי' זה לף לכתו' לח"ם מה שחפסה תפסה לבל לית לה רחיתי מי שפי' מימרח זו בחפי' דלחח"ם ויפסוק כר' חנ'. ולדעת כה"ג וסי' לם חפסה מתיים למזוני חפי' מועלת. לכתו' לינה מועלת. ולם חפסה לחח"ם לפי"ד כה"ם לין מועלת בין לכתו' בין למזוני ולפי"ד המחבר מועלת בין לכתו' בין למזו'. ולפי' ר"ם וסי' לם חפסה מתיים בין לכתו' בין למזו' חפי' חפיסה וס"ה לחח"ם לפי"ד ס' המחבר ולפי"ד הה"ם לין חפי' חפיסה בין למזו' בין לכתו'. והוי יודע דכל זה דוקא לדינא דס"ם דמט' דיחמי ל"ם לכתו' לבל השחא דחקנו הנחונים דכתו' נגבית חפי' ממט' וס"ה חנלי כתו' לדברי כולם ניזונית ממט' בין חפסה בין לא חפסה דמזו' חנלי כתו' וחנלי כתו' ככתו' דמי. ותמהני מה' המחבר ז"ל שלא הזכיר דלחקנת הנחו' הדין שוה לכולם. ותפשר שלא הזכיר זה משום דחפי' לחחר תקנת הנחו' נפק"ל טוכח לי מהניי"ח כך חפי' היכח דחפסה יותר מן הרחוי דוקא כשחפסה מתיים חו"ד חפי' לחח"ם וכו' חבל לא רחיתי לה' המחבר דהכח מיירי כשחפסה יותר מן הרחוי וכו' ותפשר דבבלל ליזנח דס"ם שהניח הוח בכלל וכו' והריב"ם כתבו' סי' ק"ו כתב לי לחו דמסתפינא הייתי חומר שלא נאמר בנ' חל' שחפסה מט' וכו' חלא לדינא דנ' דמט' דיחמי ל"ם לבע"ח חבל לבתר דתקנו הנחו' שחיזון מהמט' מה לה לתפום וכו' ע"כ ולא נתברר חללי עכ"ד יעו"ם. ודבריו נרוחים כמ"ם דחפי' לחתר תקנת הנחו' נפק"ל לי מהניי"ח לך חפי' היכח דחפסה יותר מן הרחוי. דמן הדין חפי' לחתר התקנה חם לא חפסה לא יחנו לה חלא לנ' יום והיח חפסה הרבה בכ"ז לי מוליחין מידה ונותנין לוחם ביד היורשים לשחח ולחת ולהרויח בשם ושיתנו לה מזו' על יד ע"י ולא מהניי"ח חפי' כ"ח בשחפסה מתיים דוקא לוו"ד חפי' מהניי"ח חפי' לחח"ם. דלפי' ריב"ן דמפרש הסוגיח דהיח בחפי' דלחמ"ם דלמזו' מהניי"ח ל"כ גם עכשיו לחחתם"ק דניזונית מהמט' חם חפסה לחח"ם יותר מהרחוי לה לח מהניי"ח ומוליחין ממנה ונותנין ביד יורשים זהו כוונת דבריו ז"ל. ומכן ז"ל בכ"י סי' ל"נ הביח דברי רי"ו ז"ל דכתב בשם הרי"ף ז"ל בחשו' שהחשב שחפסה מט' למזו' כשחורה מקבר בעלה ואינה רולה ליטבע ולא לנבות כתו' ויש שם יורשים אין מוליחין מידה ואין משערין לה כדי מזונותיה בין חפסה רב לו מעט ע"כ וסיים הרי"ו וכן' דאין מוליחין מידה לחח ביד יורשים חלא נותנין לוחם ביד נחמן. וכ' הב"י ז"ל וג"ל שעשתו מפני שחפי' זו אינה כלום משום דלחח"ם היח ואפי' למ"ד חפי' דלחח"ם מהניי"ח ה"מ במוכחים בר"ה לו בסימחת אבל מרשות המת לאו חפי' היח לדברי הכל וכמבואר במרדכי פ' חלמנה ניזונית עכ"ד. וכוונת דברי מכן ז"ל היח לומר דעמ"ש הרי"ף ז"ל דהחשה שהפסה מט' למזו' לחח"ם חפי' שחפסה יותר מהרחוי לה וכמ"ש בין חפסה רב אין מוליחין מידה ושע"ז כח ר"י ז"ל לומר דמחחר שחפסה רב מוליחין מידה ונותנין לוחם ביד נחמן ה"ם מפני שחפיסה זו אינה כלום משום דלחח"ם היח. דאפי' לבתר תקנת הנחו' דניזונית ממט' דיחמי ואפי' לא חפסה מ"ם לא הפריפו כחה כ"כ דאפי' חפסה בכ"ו ש"שחרו תחת ידה לשחהיה ניזונית מהם חלא מוליחין מידה ונותנין לוחם ביד אים נחמן כדי ליטע וליתן בהם והיח ניזונית מהם על יד ע"י. ומה שאין נותנים לוחם ביד היורשים הוח כדי שלא ימכרו לוחם ומשחר היח בלא מזונות דאף לבתר תקנת הנחו' אם מכרו היורשים את המט' מה שמכרו מכרו

והן מוליכין מידם עיין בס"ע סי' ק"ז ודוקא היכא שתפסה מחיים הגם שהוא יותר מהרחוי לה אז הין מוליכין מידה. מבח"כ עכביו שתפי' היא לחח"מ וזו אינה תפי' כלל. דלחח"מ היא ושכן היא ס' מרן ז"ל בס"ם בחשו אז אם תפסה יותר מהרחוי לה מוליכין מידה ונותנין לאותם ביד נחמן. ומה שסיים עוד דאף למ"ד דהפ"ה לחח"מ מהגייא ה"מ במוגמים בר"ה וכו' והכיא ראיה לזה מהמרדכי היינו דשם במרדכי פ' אלו ניזוקין הביא מ"ם בג' אתר רב לא אמרו אלא למזו' אבל לכתו' מפקי' מיניה ופירש"י דכל הנכסים הם בחזקת היתו' ואינם משועבדים לא לכתו' לחח"מ יתזכו ליורשיו. והרב אמה ע"ז דהחידוש מ"ע משתעבדי לכתו' ולב"ח ואמתי לא מהני תפי' תפי' לחח"מ תפי' לכתו' וכתב דטעמא דידיה הוא משום דלא מהני תפי' אלא היכא שגבורים ומוגמים בר"ה או בסימטא תפי' לר"ם דאמר תפי' לחח"מ הילכך בשהנכסים מוגמים ברשות המת מיד בשעת נשנסו בחזקת היתומים ע"כ. והראיה היא דכי היכי דהחידוש דמט' משתעבדי לכתו' ונובה מהם תפי' בלא תפי' עכ"ז אם תפסה המט' לחח"מ וירוצה לעכבם מחת ידה לשהניה נובה מהם את כתו' לחח"ז קאמר דלא מהגייא תפי' אלא היכא שמוגמים בד"ה או בסימטא וכו' כן נ"ל לגבי המזו' אם תפסה יותר מהרחוי לה דגם החידוש לא"ד דהפי' לחח"מ מהגייא ה"ד בשתפסה בר"ה או בסימטא אלו כוגא דברי מרן ז"ל לפי קולר ע"ד. דבוה תחילת דבריו ז"ל הם קרובים

ומוסכמים עם דברי החבי"ב ז"ל בס' ד"ד הנ"ל:

אשר מזה ת"ס אני במ"ם הוא ז"ל בכנה"ג אה"ע כ' ל"ג הגב"י הוב"ד דעמ"ם מרן ז"ל בב"י וב"ל שטעמו וכו' ליין על דבריו שבחשו אה"ע סי' ה' מדיני כתובה והוק"ל ע"ד דהא דתפי' לחח"מ ל"מ היינו לדינא דג' דמט' דימתי למ"ם לא לב"ח ולא לכתו' אבל לכתר דתקון רבנן בתרתי דמט' משתעבדי לכתו' אפי' תפי' דלחח"מ מהגייא ואפי' לא תפסה גבייה מהם ע"ש. ואכתי העבד לא ידענא מאי קק"ל דמרן ז"ל בשטמו הוא ע"ד רי"ו ז"ל שהם סובבים ע"ד הריי"ף ז"ל להיכא שתפסה מט' לחח"מ למזו' ממון רב ליותר מהרחוי לה ורוצה לעכבם מאי אמר ז"ל דמולוליין מידה וכו' על זה הוא שבא מרן ז"ל בטור טעם וכו' דהגם דלכתר תקנת הגאו' מט' דימתי משתעבדי לכתו' ונובה מהם אפי' לא תפסה ה"ד אם היא רוצה לגבות כתו' עכשיו אז אין דבר תולק. אבל אם רוצה לעכבם תח"י לשהניה אח"ז אם רוצה לגבות כתו' שיהיו מלוין תח"י כדי לגבות כתו' מהם בזה לא שמעי' לה ומוליכין מידה ונותנין לאותם ביד נחמן. כן הוא הדין בשם תפסה למזו' ביותר מהרחוי לה שיהיו מעוכבין תח"י דאפי' זו דלחח"מ לא מהגייא מידי לענין זה ומוליכין מידה ונותנין לאותם ביד נחמן. והוו דברי מרן ז"ל בב"י ממש כדברי החבי"ב ז"ל בס' ד"ד דלפי ר"ת דאפרם הסוגייא בתפי' דאמתיים והוקא למזו' מהני וכו' ונפק"ל מזה נ"כ לדידן בתר תקנת הגאו' אם תפסה לאח"מ למזו' יותר מהרחוי לה לא מהגייא לה וכו'. כן הם נ"כ כוגת דברי מרן ז"ל בב"י דמאחר דתפסה לאח"מ יותר מהרחוי לה לא מהגייא לה אפי' יתולוליין מידה וכמו שביאר זה בדבריו בחשו סי' ה' דדברי ריי"ו ז"ל דקאמר דותנין לאותם ביד נחמן וכו' הם בתפסה יותר מהרחוי לה דהריי"ף ס"ל דאין מולוליין ואיתו ס"ל דמולוליין מידה ליש ולית בהם ע"י השלים זולת מה שתפסה למזון הרחוי כפי תקנת חז"ל וזו מה שמניחים בידה ולא יותר. וגם הריב"ם כ"כ וכגם שלא רלה לסמוך ע"ז למעשה וכו' אין ספק דאי הוה שמיע ליה להריב"ם הא דריי"ו הוה ממטי ליה לאפרין. וגם שם

בחנאי השני דכתב דאפי' ל"מ אלא כשהיו מוגמים בר"ה וכו' כמ"ש במרדכי בפ' אלו ניזוקין וכו' הוא כוגתו במ"ש ובירהו לעיל בחופן דדבריו ז"ל מ"ש בב"י ומ"ש בחשו הם מכוונים יחד וברורים ואין מקום להמיהות החבי"ב ז"ל כלל כאשר ירחה הרואה. ומ"ש עו"ש דאם ים מקום ליאב דברי ריי"ו הוא כשנאמר דם"ל דמיירי בתפסה אפי' ביותר מיב"מ וכו'. לע"ד הן הם דברי מרן הב"י ז"ל וכמ"ש ושים הכרת לזה דמיירי דתפסה ביותר מהרחוי לה ממ"ם הריי"ף ז"ל בין תפסה רב ועי"ז הוא דקאי ריי"ו דמולוליין מידה וכו' וכמ"ש והולי"מ:

עוק"ל ע"ד בס' ד"ד דאחר שהביא דברי הריב"ם ז"ל שכתב ואי לאו דמסתפינא הייתי אומר שלא נאמר בג' אלי שתפסה מט' וכו' אלא לדינא דגמרא וכו' אבל לכתר דתקנו הגאו' וכו' כתב ע"ז ולא נתברר אללי ע"כ. דמאחר דהריב"ם בעצמו כתב דזה היה נר' לו מסברא אבל לא מצא לאחד מהפוסקים שיאמר כן ואדרבא מדברי הרמב"ם בה"ח פי"ח נר' היפך מזה וכו' ובישב דעתו ולא שתך על סברתו כישו"ם ח"כ מה זה שכתב עליו שלא נתברר אללי אלא בלא"ה הוא בעצמו בישב זה. ועוד דאיהו ז"ל בעצמו בכנה"ג אה"ע בלשון הנ"ל כתב דהנכון אללו בפשטו דברי ריי"ו ז"ל דק"ל דהאי דאמרו בג' מאי דתפסה תפסה פי' הוא שאין מולוליין מידה לתת ליד היתו' אבל מ"מ מולוליין מידה לתתו ביד נאמן כדי שלא הבזבו היא יותר מדאי ושמכן ז"ל בחשו שמך ע"ד ריי"ו ע"ש. ובדברי מרן בחשו שם מוכח בבירור דדברי ריי"ו ומה שעלה בדעת הריב"ם שניהם עולים בקנה אחד דעכשיו בתר תקנת הגאו' ח"ל לתפוס ביותר ולמטע היתו' מלפקח וכו' כישו"ם ואיך כתב בכאן שלא נהבדר אללו ודבריו לע"ד ל"ש. עו"ר בם' דברי מרדכי קריספין ז"ל בחאה"ע סי' יו"ד בדין אל' שתפסה כ"ן בעלה למזו' שהאריך בזה אי מהגייא תפי' והביא קו' מרן החבי"ב ז"ל בכנה"ג ע"ד מרן ז"ל והאריך לישבם והמכוון הוא כאשר כתבנו אכן בעיונים לשיל וכוונתי לדעתו ז"ל. ומה שפי' בכוגת רחית מרן ב"י ז"ל מדברי המרדכי לע"ד מה שפי' אכוי אכל לעיל בכוגת רחיתו היא יותר נכוגה כאשר ירחה הרואה:

ברם מזות ק"ל ע"ד שם דעמ"ם מרן ז"ל בסי' ל"ג סכ"ג אפי' תפסה כב"ז אי"מ מידה. וכ' מורש ז"ל י"ח דלא הוי אפי' אלא מרה"ר או מסי' אבל לא מרשות היורשים הר"ן פ' אל' ניזוקין בשם רש"י וי"ת כך משמע מלשון הריב"ם סי' שם"ד ע"כ. תמה עליו דמסי' שם"ד לא מברעא וכו' אבל אם ים להוכית די"ת בזה מחשו דסי' ק"ז דהתם בחלמנה מיירי וכתב שהבית והחיבות והמט' הכל ברשות היורשים ואינה נקראת תפוסה מפני תפיסת המפתחות. דגר' דאי תפסה בחחת מדרכי הקניינים מהני לה אפי' אפי' מרשות המת. ובייס עו"ש וז"ל וגר' דמשום הריב"ם לא רחה דברי מרן ב"י שהוא לחתרון כנודע מסו"ה לא נסתייע בחשו הגו' לדפוסת שבר התפי' מהיות הכוותב דלדינא דג' תפי' מר"ה או מסימטא בעינן דוקא. אבל אילו היה רוחה הריב"ם דברי מרן הוה ממטי ליה לאפרין דהשתא נכסים בר"ה או בסימטא מילתא דלא שכיח הוא ובנקל מתרפא שבר זה דאפי' למזו' בנכסים רבים מיהא כיון שרוגם תפיסתם מרשות המת ולא מהגייא אפי' כוו אפי' לכתו' וב"ת אלא מרה"ר או מסימטא עכ"ל. ודבריו הם התמיהים דמ"ם הריב"ם לא רחה דברי מרן ז"ל בב"י וכו' ואילו היה רוחה וכו' הם דברי תימה הריב"ם הוא הקודם ומרן ז"ל הוא שמביא מהריב"ם ובאותה חשו דסי' ה' הביא לדברי הריב"ם ואיך ביאך בלשון לומר אילו רחה הריב"ם דברי מרן וכו'. ועוד מה שסוכית מחשו' הריב"ם

דסי' ק"ז דלי תפסה בחתת מדרכי הקניינים מהני לה תפי' לפי' מרשות המת. ללו הוכחה לע"ד כלל דל"ב יפול למו הקוש בדברי מרן ז"ל בחשו' הנ"ל כפי דבריו דהם סותרים זת"ז דבחתי' בחנלי הד' כתב דל"מ תפי' ללל"ב קנתה בחתת מדרכי הקניה לחבל הנכסים שהם בבית הבעל לחפ"י שבשעת הבעל נשלחו הנכסים בידה ותולים בחשב המה וכו' והביא דברי הריב"ם שב"ב בשני מקומות. ושוב בחנלי הו' כתב דתפי' ל"מ ללל כשהיו הנכסים מונחים בר"ה לו כסי' לחבל ברשות הבעל ל"מ וכו' ע"ש. ולפי"ד בהוכחתו הנ"ל הוו דברי מרן שהרלי ניהו ז"ל והוא רחה וידע דברי התשו' הנ"ל שכן הביא לוחה בתוך דבריו ולוך לא העיר עליו כזה. ול"ו דללו הוכחה היא דכוחת מ"ש דתי תפסה בחתת מדרכי הקניינים מהני ים לפרש בתפי' שלא מרשות המת וכנ"ל:

וראיתי גם' נבחר מכשף להרי"ף ז"ל בחשו' ס"ד דבחתי' הלריך לבחר כהא דלמרו התופס לב"ח במקום שחב לחרים לבל היכא דליכא ב"ח לחרים כ"ת לחרים כ"ת יורשים לחודייהו מהני תפי' גם ע"י שליח חו"ד ל"ש. והביא דברי מרן ז"ל שבחשו' ה' דפסק דגם בשחב ליורשים מיקרי חב לחרים. ושוב כתב דלפי' היחה התפי' על יורש ממש לין כה ממש לפי שהפסה לכחו' ולב"ע הפי' בר"ה לו לחח"מ היה כלום ועוד שלריכה להיות התפי' בר"ה לו כסי'. ליברח שהרי"ף פי' ב"מ מקום"ת לבל לחב"ת הנלו' דמע' דיתמי משחעבדי התפי' מהניית לפי' לחח"מ ולפי' מרשות המת וכו'. לבל לחר ההשקפה והעיון לין בתפי' זו ממש לפי שמ"ש לן הוא לענין נביית הכחו' שהגבה ממע' דיתמי דמעיקרת קונ"ת לת הוו מע' דיתמי משחעבדי ומשו"ה לי תפסה לכחו' חמ"מ ל"מ וכו' לבל כשהפסה מחיים עדיין לת זכו היורשים בחוהם מע' וכו' וזכתה הלשה לגבות כחו' מהם. ועכשיו לחב"ת לו שכותבים בפי' שעבוד מע' ומקרקעי ללף לחח"מ מיבים היורשים לפרוע חוב לביהם מהמע' וביון שכן כשהפסה לפי' לחח"מ לין מוליחין מידה דלפוכי מברחת ל"ל יהיו בידה לפרעון כחו'. לחמם שם לין החל"ו רוצה לגבות כחו' מהמע' שהפסה כ"ת שיהיו חב"י לבשחון כחו' והיה ניזונית מנכסי היחו' ו"ו לת שמעו כ"ת שמעו בחזו' שלפי' תפסה כל"ז תפסה וכו' לבל לכחו' שם מוסף חגבה כחו' ושם יהיו הנכסים בידי היורשים ליהנות בהם. ויש קלת סעד לזה ממ"ש הרמב"ם וכו' ומ"ש בפ' חל' ניזונית שובדת דהפסה כשת דכשפת לכחו' ההיה מיירי בהפסה מחיים וכו' ולל משיבו מדברי הריב"ם סי' שם"ה דמשמע מהחם שים לה לחפוש לחחריות כחו' לבשעון בידה דוק ותשכח דההיה ביבם מיירי וכו' ולעולם דבחשה שהופסת לכחו' ולהיה רולה לגבות כחו' עכשיו לין בתפי' ההיה כלום וכו' עש"ב זחד"ק:

ומדברי הז"ל ים להוכיח דבכ"ד שלין שט"ב בידה לין תפי' מועלת דמ"ש דהחידוש לחה"ת מהניית התפי' לכחו' גם לחח"מ ונם מרשות הבעל ה"ד היכא דשט"ב בידה ולהיכא חיוב על היורשים לפרוע חוב לביהם מהמע' לכן לין מוליחין מידה ונפרעת כחו' מהם מיד. לך לחומם היכא שלין שט"ב בידה לליכא חיוב על היורשים לחף לביהם לי ליכא שט"ב בידה לין חיוב ברור עליו מכ"ם לנבי היורשים דליכא חיוב עליהם כלל. ודייני היכא שלין שט"ב בידה ותפסה מחיים שלומר דמהניית התפי' דכיון שהיה תפוסה בהם מחיים עדיין לת זכו היורשים בהם כדי שיהיו נקרלים מע' דיתמי וזוכה לחשה בתפי' בהם לנבות כחו' בשבועת החל"ו וכו'. ברם היכא דלת הפסה מחיים כי לם לחח"מ דמיד שמת לביהם וזכו היורשים בנכסים ולת מיקרו נכסי הבעל כלל חלת נכסי היורשים והם ליכא חיוב עליהם כלל וגם ליכא חיוב מנד לביהם מחחר שלין שטר כחובה בידה לין בתפי' ההיה כלום. והשתח שלין שטר כחובה בידה הו"ל לנבי התפי' במע' לחה"ת בקוה"ת דכי היכי דקוה"ת לדילת דמרת דמע' דיתמי ל"מ לבחו' בעיבן התפי' מחיים לכחו' ומר"ה חו כסי' עד שתהיה מועלת לנבות מהם. משל"ה התפי' דלחח"מ וגם הם היא מרשות הבעל דל"מ. כן נ"ב לחה"ת היכא דשט"ב בידה לת מהניית תפי' דלחח"מ וגם לת מרשות המת דמיד שמת זכו בהם היורשין והתפי' ליכה כלום ומוליחין מידה ונוהנין חותם ליורשי' והוא דומה למ"ש התב"ב ז"ל בס' ד"ד דלפי' לחה"ת נפק"ל טובת מי מהניית הך תפי' היכא דהפסה יותר מהרחוי לה דלפי' ר"ת דמפרש הסוגיא בתפי' דמתיים ודוקא למזו' מהני וכו' ול"ב גם טבעיו מחה"ת דניזונית מהמע' הם תפסה לחח"מ יותר מהרחוי לה לת מהניית ומוליחין מידה ע"ש. גם הן נימה דהגם דלחה"ה מהניית תפי' לף לחח"מ ומרשות המת לבחו' ס"ד היכא דליכא שט"ב דליכא חיוב על הנכסים ושעבוד עליהם וחובה על היהו' לפרוע חוב לביהם לי מועילה תפי'. משל"ב היכא דלין שט"ב בידה דליכא חיוב על הנכסים ומיד בשעת לביהם נפלו נכסי קמי יתמי וזכו בהם וליכא חובה עליהם לפרוע לת מנד לביהם ולת מלידם דיכא הו דתפי' בהם לחח"מ היינה מועילה לכלום דהו"ל לחה"ת בקוה"ת דהתפי' לחח"מ ומרשות המת ל"מ בלל. דסיינו שלחמר דתפי' מחיים מועילה היא לנבות מהם בשבועה מחחר דתפסה מקמי דזכו בהם היורשים וכנ"ל:

והנה בדברי ה' נבמ"ב ז"ל ים לעמוד דבתחילה כשנחפק בהא דהתופס לב"ה במקום שחב לחרים לי הוא דוקא בשים ב"ח לחרים לו"ד ל"ש דלף לנבי היורשין מיקרי חב לחרים והלריך ברחיות לזוכיח כהנד הת' ושוב הביא תשו' מרן ז"ל דפי' ה' דמשמע מינה דחב ליורשים מיקרי חב לחרים ולפי"ז כתב דבנדוני תפי' תפס הבליח תפי' מטולה בעד הלשה ל"מ. ובתר הכי דלריה לבטל התפי' משום דהיתה לבחו' ולב"ע תפי' לבחו' לחח"מ היינה בלום וגם שלריכה להיות בר"ה לו כסי' הביא דברי הרי"ף והכ"ן ז"ל דהשתח לחה"ת לת נפק"ל מידי דחפי' תפי' דלחח"מ בכל מקום מהניית וכב"ב הרמ"ם בתשו' בלל ק"ו בשם הרי"ף וגם הביא דברי מרן ז"ל בב"י סי' ל"ג בשם הרשב"ח ז"ל שעכשיו שנהגו לכתוב וכו' מהניית תפי' לחח"מ לבחו' וגם דברי הריב"ם ז"ל שבסי' שם"ה. ועל כן יש לחלק בין חם רולה לגבות מיד לזי מהניית התפי' דלחח"מ משל"ב חם רולה שיהיו לבשעון חח"י ויהיה רולה לגבות מיד דחוי מוליחין מידה ונוהנין ליורשים והיות דהריב"ם מיירי ביבם וכו' עש"ב. מדוע לת עמד בדברי מרן שבחשו' הנ"ל דנדוני היו לחה"ת ועב"ז קחמר דל"מ התפי' לבחו' כ"ת מחיים ובר"ה חו כסי'. וחם נחמר דהוח מפרש הטו' מרן הליו היא בשחפסה הנכסים שיהיו חב"י מוכנחים לעת נביית כחו' ועו"ח דל"מ תפי' זו כ"ת מחיים וכר"ה חו כסי' ברם חם היא רולה לגבות חותם בכחו' מיד מושיל לה התפי'. ת"ב כי"ל להזי"ל להביא דברי מרן שבחשו' שיעתת לדבריו שכן הוא ג"ב סל"ה. וכמו שפשט שפיקו בהלשון מהשו' הנ"ל כן הי"ל להביאה סייעתת לחילוקו הנ"ל דחם התפי' לבחו' לחו לגוביינת מיד ל"מ. גם מ"ב בחתי' התפי' לבחו' לחח"מ לב"ע היא מועילה וגם שלריכה בר"ה חו כסי' גם חת זה ק"ל דחף קוה"ת לחו כ"ע היא דליכא דס"ל דתפי"ה מועילה וכמ"ל. ברם לזה י"ל דכיון דשברת יתידים ולת ק"ל בוותה ומה גם טבעיו

לדיון

לדידן לחה"ת דלא נפק"ל מידי כזה לגבי כהב הו"ל כן דלכ"ע וכו':

וראיתי להכנה"ג ז"ל כפי' ל"ג הגב"י חוה כ"ו דהביא לדברי מרן ז"ל שבתשו' הכ"ל והק' עליו דדבריו שבכ"מ הם סותרים דבר' לישות פי"ח כ' הרמב"ם ז"ל שתפסה לחה"מ מע' כדי שתיזון מהם בין שתפסה מחיים בין שתפסה לחה"מ לי"מ מידה וכן אם תפסה מע' בכתו' בחי בעלה ומת נוכה מהם. אבל אם תפסה לאחר מותו לכתו' לי"ג מהם לפ"י שתקנו הגאו' שתגבה הכתו' והנלי הכתו' מן המע' לפיכך הזון האל' מן המע' לעפ"י שלא תפסה. וכהב שם הכ"מ ז"ל אבל אם תפסה לחה"מ לכתו' לי"ג מהם הייט לדיעת דגמרא שתין כתו' נגבית ממע' אבל לדידן נוכה מהם חפי' לא תפסה ע"כ. וכתב וז"ל תיובתא דלכאורה דברי הרמב"ם מוכיחים כדברי מוהר"ם מיוק ז"ל דגם החידוש לחה"ת התפי' לכתו' היכה מועילה לחה"מ אבל דגם הכ"מ ז"ל לפרש דמ"ם הרמב"ם לעפ"י שתקנו הגאו' שתגבה הכתו' היכו חוזר למעלה וכו' וק' על מרן דדבריו שבתשו' סי' ה' דכהב דתפי' לחה"מ לכתו' ל"מ כ"פ לריכה שתהיה התפי' מחיים הם היכך מה שהכיס בכ"מ דעבדיו גם התפי' דלחה"מ לכתו' מהניית. ותי' דחפשר דהתם בתשו' מיירי קודם שנשבעה. וה"ת מאחר דבתק' הגאו' לפי' בלה תפי' נוכה מהם כתו' מה טרך להשמיענו דתפי' דלחה"מ מהניית. ככר הוק"ל לרביט כ"י ח"מ סי' ק"ז ותי' דכ"מ שם יתן לו עדיט אז שער שזה חייב לו שהם לא הוה הפיט לא הוה מגבינן ליה ע"כ וה"ל בכתו' היכ"ל דכ"מ לכשנאבדה הכתו' ובין בחוב ובין בכתו' מיירי כדליכא עדיט ורחיה עכ"ל. ועיין בכ"ת סי' ק"ה מה שתירן לזה. ולנכי העבד לחהמ"ר ס"ס לפי ע"ד מהיכן יצא לו בדברי מרן ז"ל בכ"מ דהחידוש לחה"ת התפי' דלחה"מ מהניית גם לכתו'. דהרואה שם בדבריו יראה דלא תייבי מזה כ"א דלמה שחילק הרמב"ם ז"ל בין התפי' שהיו למזו' דמהניית בין מחיים ובין לאחה"מ דהי"מ מידה לבל תפי' לכתו' לשתהיה נוכה מהם לא מהניית כ"א בתפי' דמחיים עז"א מרן הכ"מ דזה החילוק הוא לדיעת דג' שתין כתו' נגבית מהמע' לפי שלא תפסה. והייט דהתפי' ל"מ ולא מודדת כלל דבלחה"מ היא נוכה כתו' מהם. ולא דיבר שם מעניין התפי' לכתו' החידוש שם מועילה לאחה"מ הו לא. ולנא תמיהא דסברתו לעניין תפי' לכתו' דהייט שאם היא רולה לתופסם שיהיו מעוכבים מה"י לפיהים לחז' בשעת גבייה הכתו' מזומנים תלה כדי שהגבה מהכ לויה מועילה תפי' זו דלחה"מ כ"א דוקא כשהיא תפוסה כהם מחיים וכמו שכן יש לפרש דבריו שבתשו' דקאמר דתפי' דלחה"מ לכתו' ל"מ היא בלופ"ז שתפסה לוקם שיהיו מעוכבים מה"י כדי שאח"ז כשתרלה לגבות כהו' שיהיו מנויין בעין מה"י אז לויה מועילה הפי' כ"א כשהיה התפי' מחיים. ודבריו שבתשו' ובכ"מ יכונו יחד ואין הפרש ביניהם ולפי קו"ד גם מרן הכ"מ מפרש בדברי הרמב"ם ז"ל כמוהר"ם מיוק ז"ל דמ"ש לעפ"י שתקנו הגאו' שתגבה הכתו' וכו' הוא חוזר למ"ם לתעלה דכפי"ז יולא דאף לחה"ת תפי' לכתו' לאחה"מ ל"מ כמ"ש בתשו' הנ"ל והיא היכא שתפסה לותם לכתו' לאח"מ ואין רלוה לגבותה עכשיו אלא רלוה שתעכבם מה"י לשתגבה אח"ז כשתרלה תפי' זו ל"מ לפי החידוש כתב מקנת הגאו'. עוק"ל במ"ם ה"ג בכתו' י"ל דג"מ לכשנאבדה הכתו'. דלפי"ד מרן ז"ל בכ"מ דבריו הם בתפי' דלחה"מ שמועילה לגבות הכתו' הייט להיכא שלאבדה הכתו'. וא"כ מהו זה שהוק"ל מדבריו שבתשו' והולרך לתרן דבתשו' מיירי קודם שנשבעה. הרי התם בתשו' לאו בגאבדה הכתו' היא אלא שרלוה לעכב הנכסי' דוקא שיהיו מנויים מה"י. ואם נאמר דקו"ד היא בדרך כ"ם דאפי' בדאיכא שע"כ ורלוה לעכב הנכסים מה"י כדי שתגבה אח"ז עכ"ז קאמר בתשו' דתפי' זו דלחה"מ ל"מ מכ"ם היכא דליכא שע"כ תפי' דלחה"מ לכתו' ל"מ ואין כ"מ משמע דעתו דמהניא ושע"ז הולרך לתרן דהתם בתשו' מיירי שהפסה קודם שנשבעה. דכר' שמפ' דבריו שבכ"מ הם בנשבעה ואח"כ תפסה דאו בלופ"ז מהניא תפי' דלחה"מ לכתו' לאיכא דנאבדה הכתו'. וזהו מהדוחק שנפרש בדבריו כן מה שלא נרמו בדבריו כלל ולע"ד נר' יותר לומר דכ"מ הוא בא לומר דלחה"ת ליכא תילוק של הרמב"ם ז"ל דכלא"ה היא נוכה הכתו' מהמע' ואינו מדבר כלל ע"ע התפי' דלחה"ת הפי' דלחה"מ מהניית גם לכתו' וכ"ל:

נם ראיתי להגאון החק"ל ז"ל מח"מ ח"ח סי' ע"ד שהביא"ד מוהרש"ם ז"ל מה שהבין בדברי הרמב"ם ז"ל וגם הביא"ד הכ"מ ז"ל ותמה בכולם דבריו כמו שהבין הכנה"ג דהחידוש תפי' דלחה"מ לכתו' מהניית ובכל מקום והרחיב הדיבור בזה לבאר סברת הפוסי' שבן ס"ל. ובסוף כתב דהמ"ג בתשו' סי' ט"ה סמך ע"ד מרן ז"ל בב"י סי' כ"ג דגם עבשיו ליכו מושיל תפי' מרשות המת ושלא זכר מ"ש בכ"מ והוא העיקר דעבשיו בכ"מ התפי' מהניית ע"כ עש"ב. ולהמש"ר לפ"ד נר' דיש ליתחק קלת בדבריו שבכ"מ ולפרשם להסכימם עם דבריו שבשאר המקומות דכתב בפי' דגם החידוש תפי' דלחה"מ ומרשות המת לכתו' ל"מ ולא לסבול הדוחק העלום בכוונת דבריו שבכ"מ וגם שיהיו דבריו סתרתי ניהו וכמ"ל. שו"ר בס' דכ"מ ת"ח בחלה"ע סי' מ"נ דעמש"ק הכנה"ג על מרן מדבריו שכתשו' ע"ד שבכ"מ וגם בהכנת דבריו שבכ"מ התירך להק' עליו ודחה דבריו בכל מש"ל בעניותן ובכלל דבריו דבריו וביותר לד"ע דמרן ז"ל בכ"מ נחית לומר דהשתא לדידן לחה"ת נוכה מהמע' תפי' שלא תפסה ולחפוק דקוה"ת שלא היתה נוכה מהמע' תפי' תפסה. ולא נחית שם לומר לעניין התפי' דאם תפסה כדי שתגבה מהם חה"כ דאין מוליאין מידה כדין המוז' דהא ודאי דלא מהני וכו' ואפלוג שם לומר דלא נמלא מאן דס"ל דמבשיו לחה"ת מהניית תפי' לכתו' אף לאח"מ זולת להרשב"א ור"י לדידהו דתפסי דגל הקי"ל לבן פסק מר אביו ז"ל בס' כר"ם חלה"ע סי"ל דאין להוליא מידה אף דלהרי"ף ולהרמב"ם וסי' אינו כן עש"כ ויבוות לך:

נמצ"ל כפי מש"ל דלדעת מרן ז"ל גם החידוש לחה"ת התפי' דלאח"מ לכתו' שיהיו המע' תח"י לשתגבם לאח"ז בכתו' ל"מ כ"א בשתפסה מחיים. והביא דהריב"ם ז"ל סי' סס"ד דגם תפי' דלאח"מ לכתו' מהניית היא מיירי ביבם דוקא. גם ה' דברי מרדכי קריספין ז"ל כ"כ דהיא דהריב"ם מיירי ביבם דוקא ולכא מינה רחיה לאל' בעלמא ע"ש. והיכא שאין שט"כ בידה תפי' לחה"ת תפי' דלאח"מ תפי' שתגבה הכתו' מיד לא מהניית כלום וכאמור לעיל. דכפי"ה מ"ש ה' ב"י עייאש ז"ל חלה"ע סי' י"ז אל' שלא נמלא שט"כ בידה דיש קלת תקנה לה לעניין אם תפסה מנכסי בעלה והביא דברי מוהר"ם ז"ל ודחה ז"ל דכתב דאם תפסה וליכא עידי רחייט שהם בידה קודם שעמדה בדין וגם ליכא עידי תפי' שתושיל תפי' תפי' שאין שט"כ בידה. ולפ"ג שהטור כתב בח"מ סי' ק"ז דבעי תפי' מחיים והאל' הוחת לא תפסה מחיים לפי שכל ימי היות בעלה חי לעפ"י שנכסי בעלה ח"י לא מיקרו ח"י לעניין תפי' דלאו בכרשותה קיימי ואין נקראת תפי' רק לאח"מ הבעל והויית תפי' דלאח"מ כבר כתב הריב"ם סי' שס"ד דהחידוש מהניית תפי' אף לאח"מ וכו' ע"ש. לאחמ"ר דמהניא דהריב"ם ליכא רחיה

רחיה דהכי מיירי ביבם כמ"ש ה' נכמ"כ ודברי מרדכי ובהל' דעלמא ל"מ הפי' דלחח"מ וכ"ל. ומהתימה עליו שלח זכר לדברי מרן ז"ל שכתבו סי' ה' וכב"י סי' ל"ג דס"ל דגם החידוש הפי' דלחח"מ ומרשות המת ל"מ ובמקומו הם גרירי לחרי מרן ז"ל ואין יפסוק נגד דבריו. ועיין ג"כ בתשו' שבם' חבק"ר סי"ק במה שהעיר למוהר"י ן' וירגח ז"ל בהל' שנתנה מתנה קודם שנשטעה דכתב שכ"ל דברי הגאון עיקר שפסקו הין מתנתה קיימת דנכסי בחזקת יתמי קיימי והפי' חס לחר שנתנה נשטעה מ"מ בשעה שנתנה לח הי"ל כח שלח היו הנכסים שלה חלח שעבודח בעלמח וכו' וב"ד הין מתנתה קיימת הפי' במט' דהח נמי דידן היכם נושחות ונותנות. ונם חל' זו לח תפסה מחיים חלח נשחרה מוחזקת בבית בעלה וככסיו עם בניה וזו היכם הפי' כמבואר בתשו' הריב"ם וכו' ועוד דחפי' חי הוי נ"ד נשחת לבעל שני ותפסה מחיים ונשחה ונתנה בהם ימים רבים לח היתה מתנתה קיימת משום דזו הין בהוכחה בידה כפי הנרחה וכו' וכיון שהין כחו' בידה שמח לח היה בכתו' כ"ח דבר מועט ביותר פחות מסך הבתים מחוד וכו' והין לה כח לתת יותר מכדי כחו' חפי' חי הוו כל הנך מילי דהוו כשובדח דר"ב. וכ"ם דלית חד מהנך מילי דלד"ם הין מתנתה מתנה חפי' במט' כ"ם בתקרקעי חע"נ דחתו מכח מט' ע"כ. הרי בפי' חע"נ דכבר נתנה במתנה לחחרים דים בכלל רשות חחרים נ"כ מלבד התפי' ועכ"ז קחמר מרן ז"ל דחי ליכח חד מהנך מילי דהין במתנתה כלום דס"ל דתפי' דלחח"מ הינה חפי' וכיעוש"כ. ועיין בתוהרשד"ם ז"ל חלה"ע סי' קמ"ח דהלריך שני תנחים לשחועיל התפי' ל' שלח רחה חותם חדם בשעה שהיח בחה לב"ד לגבות כחו' דחיכח מינו דלהד"מ. ועוד דליכח סהדי דידעי במט' הללו דבחזקת הבעל הוו דהשתח ליכח מינו דשלי הן ע"ם. וה' משחת משה חלה"ע סי' כ"ח כתב ע"ד דמריהטע ליישיב מוכח דהנהו תרי תנחי לריכים הם למען שלח תועיל תפיסתה היכח דליכח עידי רחיים השתח וגם עדים דבחזקת הבעל סוו. דחילו בבליר מהני תרי חו חמיסר ל' מהם היח נחמנת כמו שיעו"ם שמח בל"ד דהח' חיכינו ועד חין בם דמעות הללו משל בעל ניכוו מהח במחמינה שלח נבחה במינו דחי בעית חמרה שלי הן ה"ד במוחזקת בהם וישנם חח"י דליכח טעמח דלהד"מ וכמ"ש הרח"ם בתשו' והביחה הריב"ה בסי' ל"ו משח"כ בל"ד דהכי זווי לח חשיבח ליכי מוחזקת בהן דליתנהו חח"י ולח מלייח לתעון להד"מ. וח"כ חזר הדין דבבליר ל' מהנה לח מיסמנת וכני מחבחר מתשובת הרשב"ח שהביחה מיהריק"ח סי' הל"ל שכתב בושחת ונותנת בתוך הבית וכו' ע"ש. ומדברי מרן ז"ל שם בתשו' יש בתשמע לומר דכל שהם ידועים לבעל ל"מ התפי' בהם דכתב דמט' נמי בחזקת יתמי קיימי כמו הקרקעות חלח מיהו הל"מ במט' הידועים שחינה יכולה להטעין ולהכחיש. חבל היכח יכולה להטעין ולהכחיש היו בחזקה בעין מ"ם הרח"ם וכו' וכיוצח בזה כתב הרשב"ח בתשו' ובכה"ג הוח מ"ם הרח"ם בתתנתה במט' קיימת הנם שלח נשטעה. חבל במט' הידועים שלח היכח יכולה לטעון חין בידי כלום מודה דחין בתתנתה כלום דהיכח תיכי שהרי כתב הוח עלמו בתשו' שחי"ל ע"ע בעלה חלח שעבוד בשחר בע"ח. ועוד נריעח טפי דחינה נפרעת חלח בשבועה ושמח לח תשבע הילכך חפי' נשבעת חח"כ לח חיילח המתנה למפרע. וחעפ"י שנר' מדבריו בחותה תשובה דבקרקעות הם חמורים מ"מ מינה נשמע למט' הידועים שחינה יכולה להכחיש ולהטמינם דבחזקת יתמי קיימי עכ"ל. דנר' מדבריו שחי"ל שיהיו ב' תנחים לשלח תועיל תפי' דהיינו שרחו עהה קודם כיחתה לב"ד שהיו בידה וגם שיהיו יודעים לבעל כ"ח בתה שהם יודעים לבעל סני לשלח תועיל תפי'. והמתם מחחר דמוהרשד"ם ז"ל דהלריך שיהיו ב' תנחים הל"ל שהכתב והלרי לדברי מרן ז"ל דס"ל דלריך הב' תנחים כדברי מוהרשד"ם ז"ל ולח הולרך שם לנחר זה בפי' כ"ח שרמז חותה בכלל דבריו שבתב חבל במט' הידועים שלח היתה יכולה לטעון חין בידי כלום מודה וכו'. והיינו ודחי דבדי שלח תוכל לטעון חין בידי כלום לריך שתנחי החחר דהיינו שרחו חותם שהם תמ"י דחזי לחינם יכולה לטעון חין בידי כלום. דחילה"ם דליכח כ"ח תנחי הח' שהמט' ידועים הם לבעל ולח רחו חותם שהם תמ"י עדיין היח יכולה לטעון חין בידי כלום ח"ו דנם כוח ז"ל מלריך שיהיו ב' תנחים וברמז זה בדבריו. ועיין ג"כ בדבריו שבב"י סי' ל"ו שכ"כ ביטוב תשו' הרח"ם דקשו לחבדי ועיין ג"כ של דבריו שבחשו' ע"ם. דנם שם הם מתפרשים דבריו ע"ד החמור הל"ל:

והנה כל זה שכתבתי הוח כפי הבנתי שהבנתי בדבריו שבחשו' ובב"י הל"ל במ"ם במט' הידועים שהכוונה היח הידועים לבעל ולכן הולרכתי לדייק ממ"ם הכל במט' הידועים שלח היתה יכולה לטעון חין בידי כלום מודה וכו' דמזה משמע דלריך נם תנחי החחר דרחה וכו' וכחמור. וכ"ר חח"כ נם' פני משה ח"ח סי' ע"ב בדקע"ה שכן הבין בדברי מרן הב"י יעו"ם. חלן סוב עיינתי היטב בדבריו ורחיתי דהחמת הוח דהבנת דבריו בתשו' וכב"י במ"ם מט' הידועים הכוונה היח דרחו חותם קודם בידה דחזי שוב חינה יכולה להסמין זלהכחים וכו' חין בידי כלום חו חינם בחזקתה כ"ח בחזקת יתמי וחין במתנתה כלום. שחם היתה יכולה להסמין זלהכחים כלו' דליכח עדיס ורחיה היו בחזקתה ומתנתה קיימת וכל דבריו הוח בתנחי החחד דליכח עדים זרחיה חו לח. חבל בתנחי הב' חם הם ידועים לבעל חו לח לח בח בפיהו מזה כלל כיעו"ם היטב בדבריו. זה פנ"מ ז"ל הבין בדבריו בפשיטות כדכתבתי לחי בתניותי בס"ד מעיקרח ועפ"י הבנה זו החריך להביח סברת הפוס' ז"ל כמו מוהר"ם חלשקחר ז"ל וסי' דס"ל דבמט' הידועים לבעל ל"מ תפי' בהם ובחזקת יתמי קיימי כמו הקרקעות דחרעח בחזקת מרה קיימח. ובכן ס"ל למוהר"ם וח"ה ז"ל וע"ז כתב שעוד לריך תנחי חחר כהדי הך דהמט' ידועים לבעל והוח דליכח רחיה דחו דוקח הין תפי' מקרייח חזקה מעלייתח ע"ם וכדקת"ו ע"ש דכתב דמחן דס"ל דבמט' הידועים מתנתה קיימת היינו מדין שכבר היתה תפוסה בהם וכו' ע"ם. ולע"ד נר' דהחמת הוח דמרן ז"ל לח דיבר מזה למען מט' ידועים לבעל כ"ח מעתן חי ליכח רחה וידע חו לח וכמ"ל בחחר ירחה הרוחה שם בדבריו היטב. ולח חכחד דמדין רפייח בידי מכח מ"ם חח"כ וכבה"ג הוח מ"ם הרח"ם במתנתה במט' קיימת חפי' שלמ"ם חבל במט' הידועים לבעל מודה דחין וכו' ע"ש:

וראיתי נם' משכה"ר מער' מ"ס חות רל"נ בתב דמוהרשד"ם ז"ל חה"ע ס' קמ"ח בירור דעתו דהח דחם תפסה ל"מ מינה דוקח במט' שחין חנו יודעין שהיו של בעלה ונם לח רחינו חותם בידה קודם דחית לה מינו שהם שלה חו נחבדו ע"ם. חלי ק"ל ע"ד דשם במוהרשד"ם ז"ל כתב דכדי שלח תועיל התפי' לריך ב' תנחים ל' שרחו העדים שבמט' הם שפה תח"י קודם בוחה לב"ד לגבות. והנחי הב' שיודעים שחלו במט' הם היו בחזקת הבעל דבחופן זה ליכח מינו דחינה יכולה

לטעון

לעשות בלי הם וגם היכא יכולה לעשות נלהבדו וכו' לחנם לם מכר ה' מהתנאים הנז' היא נלחמת ע"ם. דכר' מזה דהנם שהנו יודעים בהיו ס"ב לם לא רלינו לוותם עתה בידה היא נלחמת וכן ג"כ לם רלינו לוותם עתה בידה לך הין הנו יודעים שהם ס"ב היא נלחמת בחופן דכדי שלא תוטיל תפי' לריכה ב' תנאים. אבל לשתוטיל התפי' בידה די בא' שתהא נלחמת בו. וכמ"ש ה' משחת משה ז"ל כנו"ל והיך כתב הוח ז"ל על שם מוהרשד"ם ז"ל דכדי שתוטיל התפי' לריכה ב' תנאים שהין הנו יודעין שהם ס"ב וגם לא רלינו לוותם בידה ודבריו הלו הם נ"ו. אבל בשיום דבריו שכתב דבכ"ד קודם שנשבעה נתנה לוותם לשמור לוותה וגם כל רוחיהם יכירום שהם ס"ב פשיטה דל"מ לה תפי' דברים הלו הם מוסכמים עם דברי מוהרשד"ם ז"ל:

עזר"ל שם שהביח דברי הר"ן ז"ל דכתב בשם רש"י ז"ל דהא דחמרו הלי שתפסה מטי למזו' מה שתפסה תפסה ה"ד בתפסה מר"ה הו מטי' אבל לא מרשיה המת דלאח"מ הם בחוקת הבן ושכ"כ המרדכי בשם הר"מ ז"ל והם למזו' דשדיפי שפי ל"מ תפי' הלא כתב מהרי"ק גוטי מכ"ם בפרטון כתו' שכ"ל. וק"ל דמה רלינו היא זו די"ל דזה הוא דוקא לדינא דגמ' קוס"ת בל הנהו לדיך שתהיה התפי' מחייב כר"ע ושתהיה כתב מהרי"ק גוטי כרש עכשיו לחתם"ת הי"ל לכ"ז דבלאה"כ נוכה מהם כמ"ש הר"ן ז"ל שם בפי' זה ושכ"כ הרי"ף ז"ל. ומימלא גם מה שהריך להביח דברי הר"ן דהפי' המט' ל"מ הלא תפי' מטות ולפי' למזו' וכ"ם לכתו' וגם הביח דנתבלר מדברי הרי"ף והר"ן דל"מ תפי' דלאח"מ הלא למזו' לא לכתו' והביח דברי המר' ומ"ש בשם רש"י וכו' ע"ש. כ"ז היכו רלוים לדידן דהכריהם היכם הלא לדינא דש"ם משא"כ לדידן לחה"ת הין לחלק בזה. ולולי ים ליכב דכוונתו היא להביח מ"ש הרי"ף והר"ן וכש"י והמר' על דינא דש"ם דמיהה נשמע להיכא שהין שע"כ בידה דלי"ב כתו' כ"ל דוקא היכא שתפסה תפסה ול"מ מיהה דכי סיכי לדינא דש"ם קוה"ת בפי' שתהיה התפי' מחייב יכחד מהנך גוונו. כן נ"כ עכשיו לדידן לחה"ת היכא שהין שע"כ בידה דלא נביח כ"ת דוקא היכא שתפסה תפסה ול"מ מילה דבעי' שתהיה התפי' עז"ה מחייב ובחד מהנך גוונו. אך מ"ש בשם הר"ן ז"ל דתפי' מט' ל"מ הלא תפי' מטות ולפי' למזו' וכ"ם לכתו'. חזות ק"ל דעין רוחה שם בדבריו דלא כ"כ וז"ל כ"ל דכי לחמרי' לכתו' מפקינן מיהה דוקא במט' דמ"מ מחסלי נוכייהא אבל במטות לא שהרי כבר נפרעה. וכ"ת ת"כ מאי וכן לחמרי' בדיסקיא מלאה מטות וכו' תרתי משמעי' הלא דתפי' המט' מהניא למזו' ולא לכתו' ושם הביח הח"כ דהפי' המט' מהניא למזו' ולא לכתו' בהה"ע דהטיל לנדונו שהין שפ"כ בידה תבו' מרן ז"ל בשה"ע ו' תנאים לשתוטיל התפי' וכפי' לחמר דהיכא מוע"לה התפי' לפרטון הכתו' הלא מחייב ובר"ה או בסי' ולקוחתם בא' מדרכי הקניות ולכן כתב דכנדונו בהלי שהין שע"כ בידה והין בתפי' לחת מהנה פשיטא דל"מ לה תפי' ולא תנבה כלל עש"כ. ועיין בם' לח"ר סי' קע"ב בהלי שתפסה מט' ורולה לעכבם בעד מזו' שהביח דברי הריב"ם דסי' שם"ד וק"ז דכפי"ד בכ"ד דשיא לא תפסה תוחם בא' מדרכי הקניות כנון הנבהה שקונה בכ"מ וכן הם הוליחתם מרשות המת שהם בחזקת היורשים והביחתם בבית לחר שהוח רשותה חזי מהניא תפי' וקנייתה והם לאו לא. והם היא תלמר שתפסה הנכסים ועשתה א' מדרכי הקניות לריכה להביח רלוים ע"כ מפני שהדבר בחזקת היורשים הוח ע"ם. ובפי' כ"ז בענין לבידת כתובה לחסיק לדינא דהם היורשים מודים בודחי שלא נתפרעה קודם מיתת בעלה כגון שניוה לפני מותו ולא לאחר מיתת בעלה יפרעו לה בכתו' הפחותה מפאחר קדושתיה. והם אין היורשים מודים לו שנשתפק להם לא מנכה כלל ותע"י דידוע להם דלאחר מיתת בעלה לא נפתה לפשר דבשעת מיתה לתפשת לרבי לו קודם לכן וכש"פ הרמב"ם בפי"ו מה"ח תפי' הבעה כיום מיתת בעלה אין לה כלום ע"ם. גם ס' משלת משה ז"ל שם שלריך להוכיח בהלי שאין שע"כ בידה דל"מ לה תפי' ודוקא בנדונו וכו' ט"ם גם שם בתחי' שלריך בדין התופס לב"ח במקום שאב לאחרים אם גם לגבי היורש מיקרי ח"ל ו' רים דקפ"ו ע"ב הביח דהריטב"ה ז"ל ס"ל כרש"י דשניח מני הפים הנם שהוח חב לאחרים ימי בעין ק"ל בוותיהו ע"ב. ולא זכר הסו' מרן הלו דמוכח בביאור דס"ל דתפי' ע"י שלית ל"מ וחב ליורשים מיקרי חב לאחרים ולי"ל להלריך בתשו' שהיח כוה מאחר דמרן ז"ל גילה דעתו בפי' דל"מ תפי' כוה. אלן מאחר דתשובתו היח למקומות התופסים דגל הק"ל וכמו שבן נר' מהשלמה וגם מדקפ"ו רים ע"ב לבן יולח תפש"י לקיים התפי' בשעת הק"ל. ועיין ג"כ במוהרשד"ם ז"ל תלה"ע סי' קמ"ו נבי כתובת ב"ד דכתב שלא תוכל התל' לעכב עד מולאה כתו' בין היו שם נכסים מרובים בין אין שם כי לא יעלה על הדעת לעכב מהי שתמלא ע"ש:

וראיתי בתשו' מוהר"ם גלנצי ז"ל סי' ל"ו דכתב דבמקלת הנכסים שאין עליהם עדים שהוש תש"י שהיתה יכולה לעטון עליהם לא הניח לי בעלי כלום כי' שאף בהם היכא נאמנת במיגו כיון שהיא היכא יכולה להכחים כל הנכסים לי משום העדים שרלו מקלתם לו רוכש בידה וכו' ואין חומרים מיגו לחלי טענה וכו'. ושוב ים ב"ל שהיכא נאמנת לפי שאלו הנכסים הם דברים מסוימים מפלי הביח והבזיעי והב ואלי כתם שאע"פ שאין עליהם עדים כשרים בפרטות שדברים ידועים הם עפ"י השכנים וקרובים ונעים וכיון שכן היכא רולה להכחישם שלא תהא מוחזקת לשקרנית בעיני הכל וכו' והיא מופשת להכחישם מכיון שהם חפלי הביח יפלא עליהם עדים כשרים ולכך היא יכולה להכחישם דמילתא דעבידא לגלויי היא וכו' ע"ש. והכ"ד ז"ל בחלה"ע סי' ס"ח בחריך בדין נכסים שאין עליהם עדים ולבסוף הביח דבר מיהרש"ג הנ"ל ע"ש. ודבר מוהרש"ג ז"ל הנ"ל לא זכר לחותם ה' שמן המשחה דבסי' נ' בהלי שתפסה מקלת נכסים למזו' הביח תשו' מרן ושכ"כ מוהר"ם הלוי ז"ל בתשו' כ"י דהביח תשו' מרן וכתב דיותר ראוי לסמוך עמ"ם בתשו' הלבה למעשה. ושוב הביח ס' פוס' דפליגי וס"ל דחי"מ מיהה. וחילק בדעת מרן שמש"כ בתשו' הוח משום דתפסה כ"ש מיתנת שכ"ן דקדוק לשוט וכו'. אבל אם מה שתפסה לא היה כל הקרן וכבר ים ממון רב מנכסי המת ביד התפוט' אף מרן יודה דמה שתפסה תפסה וחי"מ מידה ודבי"ד התשב"ץ ת"ד סי' י"ז דס"ל דחי"מ מידה וכו' וסיים דכיון דפלוגתא היא מה שתפסה תפסה ויכו"ל קי"ל. ויש לעשות דרך יפר אחי' ליתן בידה מזו' שיב"ח כמ"ש הרב"ד סי' נ"ן והשאר יתנו על ידה לריות היום. וכ"ז אם תדלה היא אבל אם אינה רולה שתומרת שלא יספיקו הפירות למזו' אי"כ בידיעו להוליא מתח"י דיכו"ל קי"ל עכ"ל:

המורם מהמחור לפי"ד הפוס' הנ"ל בנ"ד שהלי שתפסה המט' ואין שם"כ בידה הפיסתה זאת אינה מעלה ומורדת כלל ומוליאין מידה ונותנין ליורשין ובפרט שכן ס"ל למרן ז"ל דתפי' ל"מ ותו"מ לשוט ע"ט ס"ט:

סימן י"ז

לענין אם יכול לגרש לאחרוסתו ע"י שליח בעל כרחה של האשה. ויען שים קלת שייכות אל הנ"ל כתבתיהו כאן:

הנה כפי מ"ש הגאון נו"כ ז"ל בתי' חאה"ע סי"כ דלפי ס' הרא"ש בפ' ניטין די"א נבי תופס לב"מ במקום שא"ל שפסקו כל הפוסי' דלפי' עשאו הכעל שליח ולא כר"ש וכ' הרא"ש הטעם לא דכבל התו' שלוחו ש"א כמותו משום דלאו כ"ב לשוויי שליח במקום שאב לאחרים. וזה אמרתי דין חדש מה שלא נזכר עדיין בשום פוסק דלפי' קודם תרגמ"ה ולדינא דש"ם דמגרש לחדש לאשתו בע"כ. מ"מ ע"י שליח א"א לגרש בע"כ דא"א לשוויי שליח לחוב להאשה. והוי שליח לגרש כמו שליח לקדש כשם ששליח לקדש א"א להשליח לגמור הדבר כלי רצון האשה כן נבי שליח לגרש אין בידו השליח לגמור הדבר בלי רצון האשה עכ"ד. דע' מבואר דש"ל דאין יכול לגרש לאחרוסתו ע"י שליח בע"כ של האשה דאין בידו השליח לגמור הדבר בלי רצון האשה והוי דין האחרוסה של עכשיו כדין האשה הנשואה שבזמן הש"ם דכמו דהתם קאמר דאין יכול לגרש ע"י שליח בע"כ של האשה כן ה"ה בזמן הזה באחרוסה. והאמת מיניך לנוכח יבישו מ"ש הוא ז"ל במה"ת חאה"ע סי' ק"י דבכ"ד אם היתה מגורשת קודם יכול לגרש בע"כ של האשה ע"ש. דשם הביא מה שכתב ע"ד הכ"ל דשם עד ת"ע בניסין ד"י בשליחות בע"כ בגירושין ליתיה ובקידושין ליתיה. וכן הק' מדפ"א מתקיף לה רב שימי והא שליחות לקבלה דמדעתה ליתיה וכו' דמשמע דדוקא שליח לקבלה אבל שליח להולכה ליתיה לפי' בע"כ. והשיב ע"ז וז"ל ואומר לפי שאכ"ז אין שום השגה שגם לדידי עכ"פ משכחת שליח הולכה לפי' בע"כ דע"כ לא אמרתי דלא מלי מגרש בע"כ ע"י משום דלא מלי משוי שליח לחוב להאשה אלא היכא דהגט הוא חוב להאשה. אבל היכא שאין הגרושין חוב הוא לה כגון אחרוסה שעדיין ליכא זוכה בשום דבר משל בעלה שיהיה הגט חוב נמשך חוב ולפי' לאוסרה לכהונה משכחת שאין הגט חוב לה כגון שנתגרשה מלים אחר. וכמו כן שוינהו תחת בעלה שאשתו של בעלה והפסידה כתו' וכל תנאי כתו' שוב אין הגט חוב לה שהרי ליכא מפסידה מחומה ע"י הגט ואדרבה זכות הוא שתתירה לשוק וכו' ומעתה כבר פרה מעלי התלוגה מדכ"ע דשליח הולכה ודאי משכחת בע"כ כגון באחרוסה לו בזוגה. והסוגיא דד"י בשליח הולכה דבגירושין ליתיה נ"כ י"ל כנ"ל דמיירי באחרוסה לו בזוגה וכו' ואשה חוב הוא לה ואין השליחות חל כלל ואין יכול לגרשה בע"כ ע"י לפי' שיתן השליח הגט לידה בע"כ שהכעל עלמו יכול לגרש כן אבל השליח א"י לפי שלא חלה השליחות בע"כ לחוב לאשתו כ"א באחרוסה לו בזוגה חל השליחות בע"כ וכו' יעוש"ב. דכפי"ד חלו בנ"ד דהיא דוקא אחרוסה יכול לגרשה בע"כ ולא חשיב חוב לה. וה"ד היכא שנתגרשה קודם מלים אחר ע"ש. ועיין נ"כ בסי' קי"ח וקי"ב. ובס' שיבת ציון סו"ס פ"ט החזיק דברי מ"א ז"ל וכתב דדין זה הוא מוסד ביסוד אשר כל הרוחות לא יזיזו ממקומו דלפי"ד הטוס' והרא"ש ז"ל אין אדם יכול לעשות שליח לחוב לזולתו. והדבר פשוט הוא דנבי תופס לב"ח אם לא היה חב לאחרים לא היה חב להלוה בעלמו כי כלתי שליחות נ"כ הוא מחויב לפרוע החוב. אבל בנגד האשה וכי יש חיוב על האשה שתתגרש מבעלה לדרבה אם היא יכולה להשתמט שלא יגרשנה הרשות בידה. ועם שהבעל יכול לגרש אשתו בע"כ מ"מ חוב הוא לה ולאו כ"כ לעשות שליח לחוב לזולתו. ומה שהי' פניה"ו נקט זה בדרך קושיא ולא התליט הדין הוא מטעם שדברי הש"ם עמדו נגדו להתליט הדין. אבל לאחמ"ו ז"ל חילק בין הפרקים דמ"ש דגירושין ישנו בע"כ היינו היכא דליכא חוב לאשה כגון באחרוסה שאין הגט מ"ל דעדין אין הבעל משועבד לה בשארה כסו"ע ושאר חיובי הבעל לאשה אבל בנשואה שמחבדת ע"י הגט מה שהיה הבעל מחויב לה בזה ודאי מ"ל ולאו כ"כ לעשות שליח ואני מסופק אם אחד מגדולי הדור אם יהיו לנגד עיניו דברי לאחמ"ו הגאון ז"ל בתה"ש אם ירוס רשם להקל בחומר ח"א עכ"ד ז"ל. ועיין נ"כ מ"ש בזה שם כסי' פ"נ ופ"ד. דכפי"ה בנ"ד שהיא אחרוסה יכול לגרשה בע"כ ע"ש וכנ"ל אם היתה מקודם מנורשת מאיש אחר:

אך אחמש אכתי הפעוט הוק"ל בדברי הגו"כ ז"ל דכתב דבאחרוסה ובזוגה ליכא חו"ל וכו' מדבריו בתה"ק סו"ס ע' דכתב וז"ל ומה ששאל אם יש לזכות לה רשות ולזרוק הגט לתוכו נלע"ד שא"א שאפי' אי נימא שזיכתה בודאי שהגט זכות הוא לה ומזכין לה ע"י אחר שפסק רמ"א במומרת דיבום מן הסתם זכות הוא לה. אבל אם היא לוחצת שאינה רוצה גט אין מזכין לה בע"כ. ועוד נלע"ד שאפי' מן הסתם שאינה לפניהו והיא זיכתה בודאי נ"כ אין מזכין לה ודוקא במומרת שמסתמא מדין היא כן הוא זכות שתהיה פנויה. אבל זו בשביל שזיכתה אינה אשודה לזנות עוד ושמא אין רצונה שוב להנשא ואיזה זכות הוא לה ואף שאינו חו"ל כיון שכבר חיכדה כל זכות ש"ל ע"כ. מ"מ אינו נ"כ זכות ולא תמרו אלא זכין לאדם שלא בפניו. ועוד אפי' שים לב חוב שבשביל אשה אים היא בחזקת משומרת ובשביל פנויה נוהגים כה מנהג ספקר ולכן זה ח"א עכ"ד. הרי דכמוזה קאמר דלד חו"ל והאם קאמר דבוזה אין הגט חו"ל ואדרבה זכות הוא לה כמה שמתירה לשוק והוו דברים לגבי הוזה שברשו נינהו. ועם דאין הנושאים שוים דהיכא דרולה לזכות לה רשות ולזרוק הגט לתוכו הוי כשליח קבלה והתם הוא מדבר לגבי שליח הולכה. מ"מ לגד אם הוא השיב זכות לו חו"ל אם שוים דלא ודאי חדא היא ודבריו סותרים זל"ז וי"ל. ועיין בם' פתחי השו' סי' קי"ט סק"ו דהביא דברי הגו"כ והש"ך וסי' גט מקושר בסנ"כ הוא ר"ח כתב עליו דאתר להעמיד דבריו בתופן רחוק וכו' והתריך ומסיים דהדבר ברור לדינא דש"ם דיכול לעשות שליח לא לגרש בע"כ ע"ש:

סי' י"ח

לענין עיגון אם נגבה מן הרחוי. הנה מכן ז"ל בש"ע אה"ע סי' קי"ג ס"ב פסק דנוכח מה"ר ובב"י הביא"ד הרא"ש ז"ל שכתב דנ"מ לגבות מה"כ. ום דפוסים בעוב"י דכתב מכן ע"ז שכ"כ המרדכי יעו"ש. גם מוהריט"ץ ז"ל חח"מ סי' ס"ח כ"כ גם בתשו' מוהרשד"ם חאה"ע סי' רמ"ח תשו' למוהר"ח לביוב ז"ל כ"כ ומוהרשד"ם ז"ל בסי' רמ"ב מסכים בזה גם מוהרחמ"ח ז"ל מ"ח סי' ס"ח כ"כ ע"ש. ורלוחי לה' לב מבין ז"ל בד' ריו"ז דהביא דברי מכן בב"י דכתב ע"ד הרא"ש שכ"כ המרדכי דנוכח מה"ר. ותמה עליו דאיך ליבף סברת המרדכי עם הרא"ש וכו' ולפי החתם הס חלוקין בעיסתן דהמרדכי ס"ל דנוכח מה"ר הוא כך דהם נשאלו אמיה מייבים עיגון לאחותם ומתו ואח"כ בניהם ירשו מחמת אביהם ליזה ממון אפי' דהוי רחוי ולכאוכת אשה לא מנבינן מהרחוי. מ"מ לגבי עיגון דהויא בע"ח דאחי מנבינן מה"ר משום דס"ל בעלמא בע"ח נוכח ברחוי כבמוחזק. אבל בגדון הנזכר ז"ל דכתב דהיכא דמה אביו ולא היתה נכסים ואח"כ מת זקינו וירשו אחיו דכתב"ג נוכח עיגון זה לא ידענה

מתורתו של כ"ב ומל"ל דר"ב ס"ל כרב הלי נחון ז"ל דכתב היכך מהטור דלא גביא עיטו"ן מנכסי הזקן. והמב"ל ז"ל בה' לישות פ"ב ה"ו כבר המה על הטור וכתב דהרמ"ם והמרדכי שכתבו דנוהג מה"ר הימו כמ"ם העור וכו' ופי' דברי הרמ"ם בחו"מ ודברי ר"ב כדכתיבנא. ומדברי המב"ל ז"ל נר' דנעלם מיניה תעו' מוהרשד"ם חלה"ע סי' רמ"ח ורמ"ב וחח"מ סי' ב"ך ומוהרמ"ם סי' קל"ב ומוהרלנ"ח ח"מ סי' ס"ח ע"ב. ולנכי הדל ת"ס לנו ע"ד הן קדם במה שהק' ע"ד מהן בב"י ז"ל לחיך השוה סברת הרמ"ם והמרדכי יחד והם חלוקין בשיטתן וכו' לח ידעתי מהיכן יעלה לו זה דהמרדכי משוה טעמו מדברי העור שהיא סברת לבוי הרמ"ם ז"ל ולח קלי בסברתו ב"ב עד שיגדיל החימה על מהן. ויותר תימה מלחר שרחתה עינו דברי שחר הפוסקים מוהרשד"ם ומוהר"ח הכיוב ומוהרלנ"ח ומוהרים"ט ז"ל דכולהו לירפו סברת ר"ב יחד בחדח מחתח עם ס' העור דכתב דהיכח דמת לחביו ולח הניח נכסים וכו' דנוהב מה"ר והיח ס' לחביו הרמ"ם ז"ל ח"ב מה קול"ל ע"ד מהן הב"י דוקח כלילו הוח לבדו והוח בלחד קלי בבי' זה שפי' בדברי ר"ב והם דבים לשר לחנו. גם מ"ם דהמב"ל ז"ל כתב דהרמ"ם והמרדכי שכתבו דנוהב מה"ר הימו כמ"ם העור ופי' דברי הרמ"ם בחו"מ וכו'. גם לח זה עיני רלו בדברי המב"ל ז"ל ולח רלימי בחילק בין פי' דברי הרמ"ם לפי' דברי ר"ב כ"ח שכתב דהם חלוקים בטעמם לבד לבל בפי' שכתבו דנוהב עיטו"ן מה"ר הם שוים והיימו מהרלוי ביירם מלכיו כנון מלוה ח"ח לו שכר פעולה ח"ח לו כופף וזרוע ולהייס לו כשיירשו מלחר מכח לחביהם דלח מלו לחמרי מכחו לח לחיבח כ"ח מכח לחביהם. לבל בנוגע להעור ז"ל דחלו לחמרי מכח לחובה דלחבח לח לחיבח הוח תימה זח"ד קושית המב"ל והניח בל"ע. ולטולם דהמב"ל ז"ל בחדח מלחתח מהניהו לפי' דברי הרמ"ם והמרדכי יחד ודברי ה' לב מבין לי ל"ו. לבד זלת היח שהוק"ל על המב"ל ז"ל דלח וכר ס"ר להחבי"ב ז"ל בם' ד"ד לחיון דק ל"ו דהסבים סברת הרמ"ם והמרדכי ור"י לסברי העור דהם מת לחביה וכו' דעטלת מהם דחביי רלוי יעו"ם:

והנה מוהר"ח הכיוב ז"ל בם הוק"ל בדברי העור שכתב ומה"ר בנון הם מת לחביה בחיי זקנה ולח היו נכסים לחביה וכו' ורלה ליישב דהם ים לזה נכסים לחביה ולמיחן לה עישור לזה כל הנו לזי לח מהדרינן לחר הרלוי ליקח עיטו"ן הזקן. ושוב דחה לוחו ומפרש דלוקחת עיטו"ן בין מנכסי לחביה ובין מנכסי זקנה. ומוהרשד"ם ז"ל בסי' רמ"ב כתב דלין לדחות מה שיישב דכל עוד שלחו יכולים לקיים העישו"ן בנכסי החב מעט לו ברבה נקיים ולח נחום לתת מה"ר. ועוד יש דהוה תוזר לענין בינונית וכו' ולעולם דעטלת עישו"ן בין מנכסי לחביה ובין מנכסי הזקן ע"ם וגם בחח"מ סי' ב"ך. גם מוהרלנ"ח ז"ל סי' ס"ח פי' כן בדבריו דעטלת עישו"ן מנכסי שניהם חלה דהלריך להניח דד"ז דעטלת ברלוי בפלוגתח מיהניה. ומוהרח"ם ז"ל בסי' קל"ב דפ' כיסוב מיהר"ח לביוב ז"ל בדחה לוחו ומוהרשד"ם ז"ל סקיימו. וגם לימו מפרש דמ"ם עטלת ברלוי הדברים הם בפשטן היימו דעטלת עישו"ן הזקן ממש. גם מוהרים"ט ז"ל בח"מ סי' ס"ח נר' שמפרש הדברים בן בפשטן. גם הפרח"ח ח"ב סי' ס"ז פי' כן דלרבותח נקט העור כן דהוה לפש"ל כיון דלח ירשו מלביהם כלום נפטרו חלו הבנים מדין עישו"ן דחיש מייבים חלה מנכסי לביהם ולחו נכסים שירשו ממורישים לחריהם הם נכסים שלהם והם לישב מייבים להשיח הבת כי חם מנכסים שירשו מלביהם קמ"ל כיון שמן הדין נוהב מה"ר הו"ל כלילו הוח ממון לביהם ומייבים ולפוקי מסברת ר' הלי נחון ז"ל לחי יעו"ש. ועיין נ"ב בם' ברכות המים בד' קי"ט וק"ך בחוך מזה ובם' לב מבין ד' כי"ו. בחופן דכל הרבנים ז"ל הנ"ל הם מפרשים בדברי העור שב' דנוהב מה"ר וכו' דברים בפשטן דהיימו שלוקחת עישו"ן הזקן. והולרכתי לב"ז ישן שרליתי לה' חלקת מחוקק ז"ל דעל מ"ם מבן ז"ל וגוהב מה"ר ב"ע לזה וסייס וז"ל ומ"מ לישב נוהב רק עישו"ן החב ע"ב. והמבי על המרלה דהרי כל הפוס' הנ"ל פי' דברי העור בפשטן דלוקחת עישו"ן הזקן. ובודחי שגם דברי מבן ז"ל בם"ע הם מפ' כן. ולח מלחתי לו מבר להמ"מ ז"ל והוח פסקים לדינח בסניעת מריפת דלישב נוהב רק עישו"ן החב כלילו ד"ז הוח פשוט ומוסכם ובעת לח מלחתי לו מבר כי חס להיפך. ומהמימה על ה' ברכות המים שהניח בד' ק"ך תמלח דברי הח"מ ז"ל במה שב"ע להח דנניח מה"ר

ולח נתעורר מפוק לשומו הנ"ל:

ובחפשי ע"ז בלחתחות הם' רלחתה עיני בם' דרישת לבי על ש"ע לה"ע להניח דברי הח"מ ז"ל וב"ע וז"ל ולכלוחה לח משמע מהעור דממ"ם שלח היו נכסים לחביה משמע שעוטלת עישו"ן מהימו' שירשו מזקנה ודלח כמ"ם הח"מ ז"ל. לבל לחחר שנדקדק בדברי העור מוכח כדברי הח"מ דקחה מ"ם העור ולח היו נכסים לחביה שפת יתר הוח דהח לף לם היו נכסים לחביה ח"ם ד"ז דעוטלת עישו"ן גם מהירושה שירשו מזקנה. לבל לפי מ"ם הח"מ דלימה עוטלת עישו"ן מהימו' רק מה שמניע לה עישו"ן מנכסי החב נוהב מהירושה וקחה מב"מ במלי דעוטלת מה"ר ושבל"ל דב"מ היכח דלח היו בנכסי מקרקעי רק מט' ובנכסי הירושה לימה מקרקעי וקי"ל דלפרנסה לימה עיטלת לח מקרקע כמ"ם המחבר בסעיף זה ס"ב ב"מ דנוהב העישור של המב' של נכסי לחביה מקרקע של הירושה. לבל לם לח היה דעוטלת מה"ר לח היתה עוטלת בלוס. ולפי"ז מ"ם העור ולח היו נכסים לחביה היינו מקרקעי ודין זה ס"ם לפי' העור דהח דקי"ל דלפרנסה לי"ב לח מהקרקעות דוקח לנבות לבל בסעמין הנכסים שמין לף מט' כמ"ם רמ"ח לקמן בסעיף שפיר ליכח נפקותח בזה בחלי דעוטלת מה"ר. לבל לדעת הי"ח שהניח הרמ"ח לקמן בהגהה והיח דעת הרמב"ם דלף בסעמין לין שמין לח בקרקע ח"ב ליכח נפקותח בלל בחלי דעוטלת מה"ר בין דלימה עוטלת עישור מהירושה כמ"ם הח"מ ח"ב מוכח דהמחבר שכתב ד"ז דעוטלת מה"ר דפסק דלח כהרמב"ם. לבל נר' דלף לדעת הרמב"ם ליכח נפקותח דהח קי"ל דהבת בעישור זה היח בבע"ח ועוטלת מהבטוית כמ"ם המחבר לקמן בס"ג ח"ב י"ל דנ"מ היכח דבנכסי לביה ליכח בינונית ובנכסי הירושה ליכח בינונית דעוטלת מהבינונית ועשם לזה שבתב הח"מ דלימה עוטלת וכו' נ"ל דהוח מבוחר לקמן בס"ד בהגהה דמשערין לפי מה שהניח בשעת מותו. משמע דלם היו הנכסים בעת מותו ונתרבו ח"ב לין נותנין לה רק בפי מה שהיו בשעת מותו. ומעש"ו לי"ב דלי"ל מה"ר דהיינו מהירושה דהוי בחוטפין ונתרבו ח"ב דלי"ל רק בפי מה שהיו שוין בשעת מותו וכו'. וע"ל דהח דבתב הח"מ לף לנוהב מה"ר מ"מ לי"ב לח עישו"ן החב כלילו ד"ז ב"ד ה"ד בהך דלחוי שבתב העור והביחו הח"מ בס שמת לביה בחיי זקנה וכו' והטעם כדפי' לעיל וכו' לבל בהרלוי דהמלוה עוטלת עישור גם מהמליה נופה דהח המלוה היה בשעת מיתה עכ"ל. והולרכתי להעתיק כל לשונו יען דהם' הלז לינו מלוי. ועיין בם' ד"ן חח"מ סי' מ"ד שכן מבוחר בדבריו דעוטלת עישור מהמלוה ע"ם. ברי דה' דרי"ח ז"ל לענין דינח חיל בסברת הח"מ ז"ל ותיזק דבריו מדברי מורס בס"ד וכנ"ל. ועם דים

לעמוד

לעמוד ע"ד מדברי הרבנים ז"ל שהבאתי לעיל מ"מ ליזהו ז"ל הסכים כוותיה כס' הח"מ לדינא. גם תחכ"ר כס' ב"ד פתלקון ז"ל כד' י"ע ע"ג שהוק"ל בדהט"ו וכתי' הת' כתב דלעולם הטור תל כיון לומר דבנכסי הזקן תעול הכת עיטו"ן דזה לת מלינו תלת דכ"ל תס תין נכסים לתב (ומוכר"ת נכון הסכים לכוונתי תלת שתי' דמיירי בנבחה המל' כתו' תו שלת הניח קרקע) כלומר בשעה שרולה להנשת תבל כשתה התב הניח נכסים ושמו הכישיר ותח"כ נתכלו הנכסים תו נתבדו ונשלה להתחים ירושה מהזקן נפרעת היל מתוחו הממון עיטו"ן שהניח התב ובכשיו תינו בידם כיון שבכשיו כת להם זה הממון שהוח רתוי כיון דב"ח דידהו היל וכו' ובזה יתורלו הקו' שהק' הגם שלריך לידחות כל' מתוד ועוד תו' בתו"ת יע"ש. דלפי תירולו הת' הנ"ל קתמר דתי"ל עיטו"ן הזקן כ"ת עיטו"ן התב דוקת וכמ"ש הח"מ ז"ל והו"ל סרכין תלתת ג' הרבנים תזלי כשכרת תדת דתי"ל הכת עיטו"ן הזקן כ"ת עיטו"ן התב דוקת:

מעתה תנכי הרופה דלעיין דינת הגם דשתר הפוס' ז"ל תשלי רבבי בולהו פי' בדברי הטור ז"ל דברים כפשטן דנובה מה"ר של נכסי הזקן וכולהי דגם בדברי מרן בש"ע דכתב ונובה מה"ר כן מפרשים דבריו וממילת לדידן דתולי בעקבותיו של מרן ע"כ תשר יתמר כי ה"ז יולת דים לה לבת ליטול עיטו"ן הזקן. מ"מ מתתר דהח"מ ז"ל כתב ע"ד מרן ז"ל דתי"ל עיטו"ן הזקן רק עיטו"ן התב וה' דרי"ת ז"ל הסכים עמו ותיזק דבריו. וגם ה' כ"ד פתלקון ז"ל בתי' הה' על הטור כ"כ. מעתה מלו התתים המוחזקים לומר קי"ל כוותייהו דתי"ל רק עיטו"ן התב דוקת ושכן י"ל כדעת מרן ז"ל. ותף דליכת כס' זו כ"ת שכי פוס' לבד נגד סברת שתר כל הפוס' כבר מודעת זתת דיכול המוחזק לומר קי"ל כוותייהו. מכ"ם בהלטרך עמהם סברת שליהת. התמם היכת שיהיה התופן שהבת היל מוחזקת בנכסים תזי היל יכולה לומר קי"ל כמתן דס"ל דגם בנכסי הזקן ים לה עיטו"ן ושכן הול פי' דברי מרן בש"ע וכנ"ל זהו הגלע"ד מעיקר הדין. ומ"מ לפנים משו"ה ים לב"ד בזה"ז לסייע ביד הבנות ליקת עיטו"ן גם מנכסי הזקן כדי שיקפלו עליהן מסתים ויעשתו מהר יפשת"ק ולת ילת תקלה מהם בעוה"ר בזה"ז דרכו המתפרנים וכמ"ש ה' מיס רבים בתתה"ע סי' י"ו נבי דינת דתין לו לתב ליתן יותר מעיטו"ן לבתו דהוי כתעבורי תחסנתת וים דס"ל דרתוי הול לגדוי ומסיק רמ"ת ז"ל דתין טוהנים כן בזה"ז כתב המי"ר ז"ל שם דהטעם הול משום שבעוה"ר התידנת לת שכיחת דליקפלו תינשי למיסב ליתתת הם לת ע"י ממון רב. ומשו"ה כדי שלת יהיו הבנות מוגמות בקרן זוית מוברחים התבות להוסיף תת כחם והוגם לניטותי הבת. ופוק חזי במדינת תשכנו ופולין שנוהגים לעשות שטח"ז וכ' מוהר"ם מינץ ז"ל בסי' מ"ז דלת הוי משום תש"ת וכו' ס"מ שהגאון שכתב דרתוי לגדות שמוסיף בפרנסת הבת על עיטו"ן לת כ"כ תלת לפי זמנו ולפי מנהג עירו וכו' ע"ש. ועיין בם' זר"ת חח"מ סי' ל' דקנ"ח מ"ש בשם מוהרימ"ט חח"מ סי' ה' ובמ"ש הוא ז"ל ע"ש. גם ה' כ"ד ז"ל בתה"ע סו"ס ע"ה כתב בשם מוהר"ת ן' יעיש ז"ל במי שהלך למד"ה ושהה זמ"ר מתוד עד שבנרה בתו דים רשות לב"ד ליכד לנכסיו ולהשיתה לפי תומד ש"תמידו בו כי תפש"י שהות תינו מחויב רק בעיטור מ"מ זהו כשבת הוא לעכב בפי' תבל מסתמת כיון דרגילות הוא שכל העולם מוליתים ממון רב להשית בתם גם זה תילו היה שם היה עושה כיולת בשם ולכן מוכרים ונותנים לה כפי כבודו ודרכו וכו' ע"ש. והגם דיש בזה תשם תיסור לעת"ת וכתו שמבואר בש"ם מ"מ מתתר דרגילות הוא עכשיו שכל העולם מוליתים מ"ר להשית בתם וכו' לת תשבו להת דתעת"ת. וכתשר דמיתי כ"ר כס' תס"ם סי' קמ"ה הוב"ד כס' פ"ת סק"ב דבתתי' כתב בתי תלכי תלכ שמת וגפלו נכסיו לפני נכדיו דתין מוליתין מהם עיטו"ן להבנות ושכן עשו מעשה. וסיים וז"ל תמנם תם היו הבנים כולם גדולים כן הזכרים וכן הנקבות פשוט שהב"ד יכולים לכוף כדברים עכ"פ מטעם לדקה לבייע בסך מסוים לפי עשרם ותפי' תם הזכרים קטנים ורק הבנות הגישו לפרק ניטואין דשתי התפוע' ליתן סייע לפי עשרם של הבנים לתתסוכיהו וכו'. תבל תם הבנות קטנות להפרים עתה ממעות הזכרים קטנים מסוס הבנות לכשיגדלו תינו נכון. ומ"מ הכל לפי רתות עיני הדיינים תם ירתו תם יגדלו הבנים לת ישמעו לקול מוכים כדור הזה הפרין בעוה"ר ויסבו הבנות עד שילבינו תפסר ים רבות לב"ד לקנוב המעשר מירושתם לתלק לבנות לכשיגיעו לנשואין והכריות יהיה עתה לוכרים וכו' וים בזה קלת יעשית היסר והטוב וכו' זה"ד ז"ל ע"ס. גם ה' בתרות המוס בתתה"ע סי' ס' הביי"ד הרח"ס שכתב ג"מ לעיקבי מה"ר ופי' כוונתו דתי' בת בע"ח דתביה היל תם מת תביה ותת"כ זקנה תי"ל עיטו"ן מנכסי הזקן דבע"ח תי"ל מהרתו. תבל תי בת בע"ה דתתיה נובה מהם והביה דברי מוהרתל"ח ז"ל והברה להסיב עליו. וסוב הוק"ל בדברי הטור בכתב תם לה היו נכסים לתביה וסביה תירון מיהרשד"ם ומוהרתל"ח ז"ל ועמד עליהם והתריך. וגם שתר ט"ד מרן ז"ל בש"ע מס"ב לס"ב ועוד הביה דברי מיהרשד"ם ז"ל שכתב דזהו לפי הדין וכו' תבל ניריך לפנים משו"ה לעשות וכו' יעוש"ב:

אחו"ר רתיתי כס' שערי רתמים לה' התרי"ק יכ"ו בתה"ע סי' י"ד דעמד בד"ז תי מוליתין עיטו"ן להבנות מנכסי הזקן ותמ"ל דלת תם תפסה הבת מתחיה שי' עיטו"ן תי מהני תו לה' והביה דברי התת"ם סי' קע"ז דס"ל דלת נביה והק' עליו מדברי הטור דמפורש יולת היפך מדבריו והל"ע. ושיב הביה דברי שי' מקו' דכתב בשם הרמ"ה ז"ל מסס מר יהודתי נתון ז"ל והסכים עמו הרתי"ג הבה עיטו"ן מנכסי היקן היפך מדברי הטור וכתב דתשתר דזהו עשמו של התח"ם שויכה להבנים וסוק"ל עליו דתי"ל להביה דברי הטור ולומר דלת קי"ל כוותיה להוליה מהמוחזק וג"מ דתם תפסה הבת דתין מוליתין מידה והתריך עו"ש כיה וסו"ד כתב דלמיתי דתתתן עלה הנה נתבתר דבפלוגתת' מיתנייתת ותי הפסה הבת תין מוליתין מידה וכדב' הטור ז"ל ותול"מ ע"כ. ותחמ"ר נורתות נפלתתי עליו דתיך לת שלטה עינו בדברי מרן ז"ל בש"ע דפסק כס' הטור דהבת בעיטו"ן נוסלת ברתו ותנן בתריס דמרן גרירן ע"כ תשר יתמר כי הוא זה ולדידיה מוליתין מהבנים ומגביס להבת מהרתו ותיך קתמר תיהו י"ו דדוקת תם תפסה הבת ל"מ מינה מתתר דבפלוגתת מיתנייתת. ובשלמת לה' תח"ם ז"ל דזיכה לבנים ל"ק דלדידהו תין סולכים בעקבותיו של מרן ותיכת דסברי לזכות הבנים לכן זיכה תוהם. תבל לדידן דהולכים בתר הורתותיו קשה שלת העלה בזכות' דברי מרן ז"ל כלל וגם דברי הח"מ ודברי שתר הפוס' שהבתתי בעניותי לעיל דסברי כוותיה לת הכיתים ופסקים לדינת דבפלוגתת מיתנייתת וכו' הת ידתי לתמהת. ותני בעוני תעיקרת דדינת ככר הבתתי לעיל דברי מרן ז"ל בש"ע שפסק דגובה מה"ר ומה שפי' בדבריו הח"מ ז"ל ודברי דרי"ת שהסכים עמו וגם מ"ם הב"ד פתלקון ז"ל דכפי דבריהם יולת דגם לדידן בפלוגתת מיתנייתת והמוחזק מלי"ל קי"ל וכנ"ל ותול"מ:

גם רתיתי כס' בנדי יעב לכמוכר"י עטיה ז"ל בד' ל"ח שהביתו לקושית הרמ"ל על הטור ושגם הג"מ הק' כן והניחה בתימה ושמלת למוהרתל"ת בסי' ס"ת דהק'

כן והפרמ"ח בח"כ סי' ס"ז הק' כן ונס"ק ע"ד רכ
הי' נתון ז"ל ותירלס והוח ז"ל הק' על תירוגים הנ"ל
ויבב ליהו מדיליה לקו' שקבה על רכ הי' נתון ז"ל
דחתי הולרך לומר סעם אחר משום דהו"ל ריהוי ולח
חתי עלה מטעמח דממ"ל מכח חבו' דחכח קח חתינח.
דנ"ל דהיח היח דכיון דס"ל לר' הח' ז"ל דסתי ממין
שנפל לסם מנכסי וקינס ריהוי מיקרי ואין הבנות נוטלות
ממנו ע"כ ה"ט דמו"ל החתים חנן מכח חבו' דחכח קח
חתינח עס"כ. ות"ס חני מחתר דרחתה עינו עינח דשפיר
חו לדברי הנ"מ ז"ל בדי"ו כמה שהק' על הסור וכ"ס
הוח ז"ל מקודס. ובס כחומו דף כע"ב הכי"ד מוהרלב"ח
ז"ל כסי' ק' וקפ"ו שכתב לדעת הרמב"ן והרח"ס וסר"ם
מלוניל ז"ל הוח דטעמח דמכח חבו' דחכח קחתינח ומעם
ריהוי הכל דכר ח' דמ"ד דמו"ל מכח חבו' דחכח קחתינח
הוח מטעם דהו"ל ריהוי וכו' והחריך שם הג"מ ז"ל להביב
לפו עליו דסיתך הרכיב שני הטעמים הללו בקנה ח' ושל
דעת ח' לח יסמוכו ולח דחי נתון זה כר"ו וכו' ע"ם שהחריך.
ותיך תיהו ז"ל יבב לדברי ר' הח' נתון ז"ל כדר"ו דהוח
מוקבה והוח מהחימה עליו. ברס מה שכק' שם ע"ד
ה' דיעת דחי לחוין דל"ו כמה שחילק לי הבת בע"ח של
חתן דנוכה מה"ר כנון וכו' ושם בע"ח של השב ח"י
ריהוי לפי שיכולין לומר חנן מכח חבו' דחכח קחתינח
ושכ"כ הרח"ם וכנו בעה"ט והמרדכי וריב"י ז"ל דחמתי
לינעריך לומר ה"ט דמכח חבו' דחכח קחתינח וכו' תיפו"ל
דחינה נוטלת ריהוי וכו' ושכ"כ תיהו נופיה בבנה"נ סי'
קי"נ הגב"י חו"ח ע"ם. גר' דקושיח חזקה היח ולח יכולתי
לחת ועי"ל לבוח לכלל יסוב כ"ח שנחמר דמ"ם טע"ז
הוח בחשנרת ליסן ותינו מן הלוחך. ועיין בס' פרי החדמה
ח"ח דס"ד מ"ם מענין זה:

ולענין חם טוענין החתים להבת שחשבת שלח התפיסה
לחיסה לרבי. עיין בס' ד"ד שם בסו"ל דשלחה
הסכמתו דחין כשטנחם ו"ו כלום דלח מביד חינים דמתפיס לרבי
לבמו בשביל פרנסתה. ושבב"ר דעת כל הפוס' דשתקי
מלהביח דעת ההנסות דס"ל דחם טוענין החתים כן דהו
חייבת ליבבע דמשתקי מלהביח דבריהם נר' דלח סל"ה
ע"ם. נס בספרו כנה"נ הגב"י חו"ח כתב דדברי ההנסות
בס המוסיס במחוד וכו' הילכך ליה דחם להו וזהו שלח
הביחס ה' המחבר ז"ל ע"כ:

עוד ריחיתי לבחוב מחי דסייך להנ"ל מ"ם ה' תכמה
ומוסר בקונ' תקב"ב חונ"נ בשם הרדב"ז ז"ל
החדשות סי' ר"ם דחפי' כוה"ו חין נגבין ממט' ומכן ז"ל
פסק דכוה"ו נוכין מחט' וכן ס"ל למוהריב"ל ומוהרשד"ם
ז"ל ותק הרדב"ז עמהו כתב בח"ת דמנהג מלרים לגבות
ממט'. ומה שחמה עליהם המשפ"ן ז"ל דלמה לח יוכל
המוחזק לומר קי"ל י"ל דבימי הגמו רבוותח קמחי לח
סיו רוחים דעת בחב שבכל יום נותן לבמו מט' דחילו
סיו רוחים בימיהם כן הוו מודו. ולח נשחר כ"ת הרדב"ז
דס"ל דתק כוה"ו חין שמין במט' והוי יחיד לנגי מוהריב"ל
ומכן ומהרשד"ם וז"ל ע"כ. ויש להעיר עליו דהו"ל לנרוק
עמהם נס סברת המוס' והסמ"ג דפסקו דכוה"ו נוכין ממט'
ושכ"כ המור בשם סה"ת. דחי לח הוו כ"ת סבי חלחת
הנ"ל עדין ים לבע"ד לחלוק ולומר דהמוחזק יכו"ל קי"ל
בפ' היתד נגד נ' וכמו שכן הוח רשום בזכרוני שכ"כ ה'
פ"מ ז"ל וה' פ"ת ז"ל סק"נ כתב דה' כ"מ ז"ל הניח
הדבר בנ"ע היכח דמהו החתים ולח ירבו חלח מט' י"ל
דמו חי"נ מהם הסיטור דנסי דנעשו בע"ח דהחתים
החידנח ע"י יכושת במט'. מ"מ כיון שמתו ונעשו מט'
דיחמי דמדינח לח משחעבדי ותקנת הגאונים לח. נחקן
על עיטור כמסקנת רוב הפוס' מחין ינבו וכו' לחנס י"ל
נמי וכו' והניח הדבר בספק יוע"ם. ועיין נ"כ בבחב"ח

שם סק"ו בישוב דברי הרדב"ז לחבדי דמ"ם בח"ח
סי' קכ"ה הוח מדינת קלמר ובסי' ק"ך הוח תן
החקנה יעו"ם:

א. בתב ה' נחתן שמואל ז"ל בד' קל"ט דחם הבת
הקטנה בנרה בחי לביה לח יהבינן לה עיסו"ן כיון
דהר' יונה והרח"ם ז"ל ס"ל שלח תיקנו עיסו"ן חלח במי
שמת והניח בנות קטנות וכו'. ותע"ב דהרמב"ם פליג מ"ת
נ"ל בח מטעם תקנת חז"ל יהיה נקרחת מוליח ועליה
להניח רחיה כח"ם מוסכי"ל ח"נ סי"ק בפלונתח לי
חמדי' בתב להסיקף על עיסו"ן חו לח יעו"ם עכ"ד. והנה
הנס דמור"ם ז"ל בהנה"ה סי' קי"נ ס"ז הניח בברח זו
דחם הניחה בונרת חין לה פרנסה טור בשם הר"י והרח"ם.
בתב ע"ז הב"ח ז"ל בשם הט"ז בסקי"ם דבזה"ז חנחנו
בחתי מטעם הכל מודיס דלח תיכדה פרנסתה דחין ריחיה
בחה שלח הסיחה די"ל דלח תיזדמן זיווג חנון ע"כ. נס
מוהרשד"ם ז"ל בחח"מ סי' ק"נ בתב דדברי הר"י והרח"ם
חינן בומן הרע הזה שרוב הבחולות בונרות בתי הניהם
וחח"כ מסיחן ע"ם. נס ה' עבודת הנרשוני סי' ט' בשלל
ע"ז חם יכולים החתים לומר קי"ל בר"י והרח"ם ז"ל
והשיב דחי"ל קי"ל כיון דבזה"ז חין מסיחן בנותיהן קודם
שחבנר חפי' עתידי נכסי ולחחר הבנרות בשיזדמן להם
זיווג הנון מסיחן בנותיהן כל ח' וח' כפי יכולתו ולהי
לחמדי' דעת בחב דלח ניח"ל שחשב בתו עד שחלבין
רחשה עלובה וגלמודה ישוע"כ. ועיין בס' חו"י סי' פ"ב
ופ"ד ופ"ה ופ"ו מ"ם שם בזה בחורך. ובי"ח הגב"י חו"ב
ליין ע"ד הג"ל. ולח הו"ל להנחת"ם ז"ל לפסוק הדין
בסביעת תדיפת ושלח לחום לדברי הרבנים הנ"ל. ולדידן
לח נפק"ל מידי מחחר דחמרן ז"ל בס"ז הפס הוח נ"כ
לשון הרמב"ם ממש וס"ל כוותיה וחנן בהרייהו נדירין
וח"כ חפי' שבנרה בחי החב יהבינן לה עיסו"ן:

ב. בח שהי"ל מוס שחיבה רחויה ליבשח חי"ל עיסו"ן
משום דמה שחיקנו חז"ל לבת עיסו"ן הוח לטובך
ניסוחיה וחחדו דמ"ח החב שחינו רולה שחחבוה בחו. וביון
שוחח הבת חינה רחויה ליבשח חי"ל עיסו"ן וחפי' שיהיה
לה חקנה להחרפוחו כיון שבשעת מיחת חביה שהיח שעת
חלוקת הנכסים חינה רחויה להבשח לח יהבינן לה עיסו"ן
על הספק ולח משהינן מלחלוק. ונדולה מזו חפי' חם היח
עכשיו בריחה ומוכה כיון שבחי חביה היח במוחה הקטנה קודם
לנדולה מה שלח יעשה כן במקומינו ולח בשיש מקום
לחת בלטיריה לפני הבכירה ח"כ ודחי דמחיחם בחב
ממנה מלבשיחה ולח רלה ליתן לה פרנסתה מנכסיו כיון דלח
היתה רחויה להבשח ודחי דכ"ע יודו כיון דחשתי חשתי
וחין לה פרנסה. וכפרש דחחת הבת הנדולה כשתת החב
ככר בנרה דכיון שעשה החב דבר קשה כזה להשיח
לקטנה קודם הנדולה חם לח בנרה נס קטנה לח היה
נושח חותה והיה מקוה עדין חולי חתרפח הנדולה ח"כ
שכל זה נר' דלח היה בדעת החב להשיחה וליתן לה
פרנסתה והכל תלוי בדעת החב וכו' ה' נב"ע סו"ם כ"ה
עש"כ. ויש לעיין בס' זר"ח חח"מ סי"ל דהכי"ד מוהריח"ע
ז"ל ח"ח סי' ק"ל דכתב דחין הבנות זוכות בעיסו"ן חביהם
חלח בשעת ניסוחין וכו' וסוח ז"ל הרבה להק' עליו וחן
בכלל כ"ע ומה שטען הרב משום לח יעשה כן במקומינו
וכו' ל"מ דחשו דחוורייחח היח מחן חחיס עלה חנן סחדי
שהרב עלמו חס יחבעו לו חת הקטנה לח יעכב מלבשיחה
כיון דחין חיסור בדבר ואדילפת מלבן לילף מיעחע"ה
שפי' ואמר ברחל בתך הקטנה חלח שלח הועיל לו
ברימה חומו וכו' עש"כ. ויש בחפשרות ללמוד מדברי

נגד דברי הגב"ע ז"ל ויש להחיסב בזה. ובזה"ז הרבה יש שמשיחים הקטנה קודם הגדולה ושוב אח"כ משיחים הגדולה ובפרט אם הקטנה היא יפה יותר מהגדולה וקפלי ליכאי ליעל לחוש בגדוגייא מועטת. ושוב אח"כ כשיזדמן בן זיווגה להגדולה משיחים לחוה ומוחן לה גדוליא לביה ביותר כו"כ והו"ל כהיה שלמרו דבזה"ז נוהגין לף ממע' וכהיה שכתב מוהרשד"ם ז"ל וסי' לגבי אם מת האב והניחה בוגרת דבזה"ז יש לה פרנסה וכנ"ל:

ג. אם נתעלם הבא בכל מה שהניח האב לעפ"י שיש לו חוב או דכתוי' ישלמו החוב ומהנשאר תטול עישו"ן גם אם החוב קודם לעיש"ר הבא. ה' כ"ד פלוקין ז"ל בד' י"ט כתב דוק במ"ש בש"ס נבי עישור לי הויא ב"א דאב או דאקף ע"כ. ומדברי מוהרימ"ט ח"א סו"ס כ"ח נר' שמנכים החוב מקודם ומהנשאר תטול עישו"ן דכתב שם דזה העישור הוא ממה שנשאר תוך ממה שנתפזר במיתתו וקבורתו אלא מנכסים הראוים לירם. אבל יותר ע"כ מיקרי עבודי לחסנתא מדקאמר בגמ' עד כמה עד עישו"ן משמע שהוא מהנכסים שיורשים הבנים תוך מן ההולוח ע"כ. מדקאמר שהוא מנכסים שיורשים נר' דיסלמו החוב ומהנשאר תטול עישו"ן דהחוב שעליו אינם רואים לירם אלא חוזו דמוטל עליהם מיוב לפורעו והוי בכלל הולוח מיתתו וקבורתו. גם ה' דרכי נועם חת"ם סי' מ"ד נבי עישו"ן של נכסי הזקן כ"כ בפשיטות דטובלת עישו"ן מהמוכות שנבו אחר מיתת הזקן שהי"ל על הזולת אחר שיפרעו חיזה חובות שהיו על הזקן ע"ש. גם במור"ם בהגה"ה ס"ב בשם מרדכי אם היו כאן ב"ח והבנים חומרים לסלקן בקרקעות וכו' מכוחר כן מ"ש ובבאה"ע שם סק"ט דכתב בע"ח היינו בע"ח של אביהם שהם מוקדמים לפרנסת הבנות שהן בע"ח של האחים ע"כ. עו"כ שם ועישו"ן קודם כתובת ב"ד וכן מזונות תלמוה עיין בהר"ן ועיין בסמוך ב"ס:

ד. ה' חכמה ומוסר בקונטי' תקפ"ג חוק"ז הביא בשם הרדב"ז ז"ל מ"ב סי' תכ"ו ברחובן שמת והניח בן ושמי בנות ובאה הנדולה להנשא דקי"ל דטובלת עישו"ן והבת השניה לא יש לה כ"א עישור מה שנשאר. אבל אם באו אחיהם כה' להנשא חוזרות וחולקות השני עישורים בשוה ע"כ. ולא היה מהנוכך להביאו בשם הרדב"ז ז"ל דכבר הוא מבואר בדברי מרן ז"ל בש"ע סי' קי"ג ס"ד בפי' ושורשו פשוט בש"ס בתובות דס"ח ע"ש. ומה שסיים שם הז"ל וז"ל ואנחנו פל"י נוהגים דלעולם חולקים השני עישורים בשוה לפי שלא באו כה' להנשא עכ"ד. אנכי הדל הוק"ל ע"ז דלוך נוהגים כן והוא נגד פסק מרן בש"ע והם בחריה דמרן נרירי וכפרט שכן הוא מבואר בש"ס. ואולי שכן היו נוהגים מקדם בדורות הראשונים ונשתלו במנהגם נם עכשיו אחר שקיבלו עליהם הולוות מרן ז"ל וכמו שכ"כ הפוסק ז"ל דאם היו נוהגים מקדם קדמיתה נגד פסק מרן ז"ל הם נשתריים במנהגם. ואנחנו פה מחת דמסק יע"ח נוהגים כפסק מרן ז"ל:

סימן י"ט

מי שמתחייב לזון את חבירו אם רפוחה בכלל החיוב או לא. הנה הטור אה"ע סי' קי"ד בדין המתחייב לזון את חשתו הביא בשם הגי הרא"ם ז"ל דכתב אם תלתה לינו חייב לרפואתה אע"ג דתנן במזון האשה דרפואה שאי"ל קונה ה"ה כמזונות הנ"מ כשלוכלת בתולי ב"ד שהוא חייב להספיק כל צרכה. אבל המקבל עליו לפרנס את חבירו אין הרפואה בכלל ע"כ. ודברי הרא"ם ז"ל הם בכתובות פ' הנושא. ומרן ז"ל בב"י לא כתב ע"ז כלום. וה' ק"ע כתב ע"ד הרא"ם כן מוכח מפירש"י בפ' הנזקין דכ"ח שפי' שם מזונות של ה' שנים מיקרו קוטים ולפיל פ' אעפ"י דנ"ט קרי לה התלמוד מזונות לא קיימ. ובמי' הרשב"ח נפיק חופם לרש"י בקושיא זו. ועפ"י מש"כ ניחא דודאי מזונות דהאשה על האשה חיל"ק דרפואה בכלל. אבל ה' שנים שמקבל לזון בה אשתו אין הרפואה בכלל. אבל התום' לעיל דכ"ח ד"ה ומאי דרפואה בכלל אם קיבל עליו לזון בה אשתו ה' שנים ודאי קושית הרשב"ח במקומה עומדת ע"כ. ומאי דאין ע"ד התום' בדנ"ח בכ"ל בעת האי הדל לא מלאתי שם מזה כלום. והפנה"ג בהגה"ט שם חוח י"ז כתב ע"ד הרא"ם וז"ל כ"כ זה סותר להשובת הרא"ם ז"ל שהביא ר' בעה"ט בח"מ סי' קע"ח חות ד' ועיין מ"ש שם בהגב"י ז"ל ע"כ. ושם בהגב"י חות ז' מלריך בזה והביא הקו' הנ"ל וח"ו דשות' שמוליאין מזונותיהם מתפיסת השות' הוי כלמנה הניזונית מבעלה וכו' עכ"ב:

וראיתי לה' משכה"ד מער' מ' חות ק"ח דשאל ברחובן שמעה ידו ולא נשאר לו כ"ח נוייהו ואחדמה ואמ"ל לשמעון שול קרקע זו ע"מ שתהיה מחוכלי שולחני כל עוד נפשי כי ואף כי אחרי מותי אחה תהיה מניפל בנוכרי קבורתי ליקח לי תדון ואכרי' וביוצא' בזה. ולימים חלה רחובן וימי כי תרבו לו הימים ענה שמעון ואמר לרחובן ע"מ לזוך מזון הבריאים חנלי היה ביני ובינך. אך מזון החולים שהוא מאכל קל ונקי ורפוא ירפא עצון מהן דמי"ם לא בח לכלל התנאי. ורחובן משיב ביון שאף בנוכרי קבורתי ליקח לי תדון ואכרי' וביוצא' בזה. ולימים חלה רחובן וימי כי תרבו לו הימים ענה שמעון ואמר לרחובן ע"מ לזוך מזון הבריאים חנלי היה ביני ובינך. אך מזון החולים שהוא מאכל קל ונקי ורפוא ירפא עצון מהן דמי"ם לא בח לכלל התנאי. ורחובן משיב ביון שאף בנוכרי קבורתי ליתה חייב לי. במזונות הלריכים לחולי ולרפואתו מי פעדך מהם. והשיב הרב ז"ל דמרן ז"ל בב"י ח"מ סי' כ"ז כתב בשם הריטב"א ז"ל דהמחייב לזון חבירו וחלה ליתו חייב ברפואתו אבל לריך לתת לו דמי מזונות שהיה לריך כשהיה בריא ע"כ. ופסקו מור"ם ז"ל בהגה"ה בסי' ס' ס"ב. ויש לחלק בין כ"ד לנדון הריטב"א ז"ל דהריטב"א מיירי שלא קיבל המקבל מידי שבעבורו חייב עלמו י"ל דמילחא דל"ם לא קיבל והו"ל להתנות. אך בנד"ז שחייב עלמו תחת הקרקע שקבל ממנו סבירא ליה לומר דנכנס הקרקע תחת כ"ד הלריך לו די מחסורו אבר יחסר לו. תדע שהרי בחלתה האשה חייב ברפואתה כמ"ש מרן בחה"ע סי' ע"ט ואע"ג דהתם משום תנאי כ"ד דחליס שפי כמ"ש הסמ"ע וס"ך ז"ל בסי' ס' סקי"ד היינו דתנאי כ"ד לחביו דאע"ג דשיקר חיוב רפואתה כנגד מילחתה דבי לא מלאה נמי מילאה חייב והיינו דחליס כח תנאי כ"ד אבל בנ"ד המתן בבר נתן והלה קיבל ממנו ודאי דאמרי' דרפואה נמי קיבל עליה. ובכה"ג במ"ש מרן שם בחחייב עלמו לזון הבירו או ליתן לו ה' זהובים לשנה דנפטר בשנה ה' ע"ש כתב הכנה"ג' קס"ג הגה"ט אות קכ"ב דה"ד בחחייב עלמו בלי קבלה שום דבר חמורת החיוב ההוא חלת דמעלמו הלה ונבר והיינו דדייק לישנה דמור"ם וכתב דנפטר מנדתי וכ"ה לשון הרא"ם ז"ל בחשו' כלל ז' סי' י"ח דר"ל דלא הוי אלא משום נדר. אבל בחחייב עלמו חיוב נמור בלישנא מעלייא לו שחחייב בעבור חייה הלה שקיבל ממנו פשיט"ל דלא מיפטר ואולי כתב לומדן דעחת כמה אדם רולה להחחייב לזון כדי לקבל מחנה זו ה"ג דכוותא בכ"ד. ושו"ר לה' בנ"ם בסי' ס' דחילק כה"ג לדעת הרמב"ם ז"ל דס"ל בדאי"ק שאינו מחחייב דדוקא בחחייב בלא קבלה שום דבר הלה וכו'. ועיד כיון דרחובן לים מכסים דאידלדולי אידלדול שיעלה על הדעת שיתן לו קרקע שלו וכשיחלה יפול אל הקופה

הם כי לא להזכיר. ועוד נר' כיון דמייב עלמו בנרכי קבורה היאמן כי יסופר דלא קיבל עליו אלא אימות מיהא פתחומית וכו' עכ"ב. ופשוט דמ"ם ה' ז"ל בחתי' הלשון דכנ"ד דהעומן כבר נתן והלה קיבל ממנו ודאי דאמרי' דרפואה כמי קיבל עילויה. לאו דוקא לריך שיהיה בחופ"ז שכבר נתן אלא דוקא שיהיה הנאה להמתמייב תמורת התיוב ובין שתהיה הפנאה מקודם או אח"כ. לאפוקי במתייב עלמו בלתי שום הנאה וכמו שבן מוכח מכוף לעשו ומשום דבגדולו הכי הוה עובדא כתב בן ועלולם דלא שנא והוא ברור. ברם מה שחילק הוא ז"ל בין נדונו להניח הבריטב"א ז"ל דהכוא בשלא קיבל מידי וכו'. דאחכמ"ר לא חפש"ל חילוק זה בדעת הבריטב"א ז"ל שהרי הבריטב"א ריש פ' הנוחל כתבי' הביא ס' הרמב"ם דס"ל דאינו מתחייב בדשתי"ק ושלא בדעתו לחלק מי' זה ושוב דאחו דלא שנא לדעתו דא"כ כמי שפסק ליון לא כתב ה"ם הא ליכא שכר שנשחת לו האשה הוחת ולא אתי עלה דבינו ז"ל אלא לפי שפסק בשעת ניסואין כמ"ש בפי"א מה' מכירה וכו'. ח"ו דלא שני ליה בין הא להא וכן אמ"ל רבי ומ"ש כל דבותיו חולקין בדב"ז על הרמב"ם יעו"ש. הרי מלשונו ז"ל נר' דס"ל בהניא דבא הרמב"ם יעו"ש. הרי מלשונו ז"ל נר' דס"ל בהניא דבא חשיב דליכא שכר כמה שנשחת לו האשה וכנ"ל. ועוד הביא שם אחם פשוט מלחת ליורשים דמי מזונות דלא נחמייב אלא לזונה ווו לינה בת מזומת. משא"כ בנשואה דרליה למזונות ולא לאשה מוחלת לזה ומקבלת מזה וכן למדנו בירושלמי חלמה כמי שנשחת ואשה כבר מהם. ועו"ב דלמדנו מהירושלמי הזה שהמתחייב לזון מביאו ואלה לינו חייב לרפאחו אבל חייב הוא לחת לו דמי מזונות שהיה לריך בשביה בריא מדקאמר חלמה כמי שנשחת וכן דנתי לפני רבותי והודו לדברי ע"ב יעו"ש. מזה נר' דס"ל דהמתחייב לזון מביאו הנה דים לו הנאה וקיבול שכר עכ"ז חי"ח ברפואתו כ"א בדמי מזונות שהיה לריך בשעה בריא. שברי למד דין המתחייב לזון מביאו מהירושלמי דקאמר אבל הבא חלמה כמי שנשחת והייבו דעתן לה דמי מזונות בוקא. ובהניא דהבא חשיב לה הריטב"א ז"ל דליכא שכר כמה שנשחת לו האשה וכנ"ל מוסחש דס"ל דל"ם. ועיין בשי' מקו' ר"פ הנושא דהניא כל דברי הריטב"א ז"ל. ומחחלת הלשון ומסופו מוכח דלא ס"ל לחלק בהני ביעו"ם וכחאור בחופן שדברי המשכ"ר לי ל"י:

עוד יש לעמוד בדבריו שכחב אבל במחייב עלמו חיוב גמור בלישנא מעליא לו אמח"ע בעבור חיוב הנאה שקיבל מאנו פשיט"ל דלא מיפטר ואזלי' בחר חומדן דעחה וכו'. דלא ידעתי כוונת דבריו במ"ם אבל במח"ע חיוב גמור בלישנא מעליא. דמילחא דפשיטא הוא דלריך שהחיוב שמח"ע שיהיה בלישנא מעליא של חיוב גמור דאי לא"ה לא מיחייב חו כלל אפי' לשנה א'. ופשיטא הוא דמ"ם מוכ"ם דנפטר בשנה א' הוא היכא שאח"ע חיוב גמור בלשון מעליא דאי לא אי"ח כלל לא ליום ולא ליומים. גם מ"ש ואזלי' בחר חו"ד וכו' ק"ל דהנך רוחה דאחי דפשיט"ל לה' ז"ל הכא דאזלי' בחר חו"ד חיינו ז"ל בחוח רנ"ב מספק"ל אי שייחין ליה הניא הנאה וניין כפי שיעור חותה הנאה. חו"ד חנב חותה הנאה נמר ובעבד עלמו כ"י חייו וכדאמרי' בעלמא אי לאו דקיבל הנאה מינה לא הוה יהיב ליה מחנה אע"ג דלא ידע' כמה נהנה ממנו והניח הדבר בספק יעו"ש:

וראיתי להרב"ד ז"ל בחח"מ סי' ע"ו דכחב דאע"פ דכ' הריטב"א ז"ל המחחייב לזון מביאו ואלה חי"ח ברפואתו מ"מ המחחייב לפרנס אח מביאו חייב ברפואתו דאולי בכלל פרנסה. והניא דאיה מש"ם גיין די"ב ומפירש"י שם להעדפה שהוא לריך מפני חולייו וכו' הכי ללמה שלריך לחוליו היה ל"ל לעין פרנסה ע"ב. ואחחמ"ר מה אני דפסקים לדיכא בסביבא מריפא והוא נגד דברי הרמ"ם ז"ל שהבי"ד בנו השור בחאה"ע סי' קי"ד והבאנו דבריו לעיל וצר' דגם מרן ז"ל הוא ס"ל המסכים מדלא כחב ע"ד בלוש. שו"ר דה' ויוסף אבריהם ז"ל בסי' ע' הוק"ל עליו כן וגם דחה רחיחו הנ"ל ע"ש. ואנכי הרואה במהרשד"ם חח"מ סי' קס"ח בחשו' למוהר"ד ן' נחמיאש ז"ל ובדברי מוהרשד"ם ז"ל שם דמבואר כדבריהם דל"ם מלשון מזונות לעשין פרנסה כיעו"ש. ואשו' זו היחה העלמה מע"ק של הרב"ד וה' ויוסף אבריהם וה' משכה"ר ז"ל. והב"ח ז"ל בסי' מ"ו כחב דמי שנחחייב לזונו על שולחנו הנה דשכר הרופא ודמי הממחים ליכא בכלל מ"מ צריך לחח מזונות הרחויס לימי החולי מאכלים קלים וכו' והנה המור"ם בח"מ סי' ס' כחב בשם הב"י דאי"ח רק בדמי מזונות כמו שהיה בריא במתחייב לזונו על שולחנו שאני. והבי"ד ה' ויוס"ח שם והוא דקדק ד"ז על הב"ח מדברי הרח"ם ז"ל הנ"ל עש"ב:

והנ"ת ז"ל בשער ס"ד ח"ח סי' כ' נס הוא חילק חילוק זה בדעת הרמב"ם ז"ל בין היכא שהוא מתחייב בחנם דהוא כמו מחנה להיכא שהוא בדרך מקח וממכר דחיית ליה הנאה למתחייב וכו' עש"ב. וכשר כחבנו לעיל דהריטב"א ז"ל הלה לחלק חילוק זה בין היכא דחיית ליה הנאה להמתחייב וכו' ושוב דחה חותו מכח דקדוק דברי הרמב"ם וכנ"ל דלפי דבריו חי' הנ"ת ז"ל לא ח"ש כלשון ירושה. והמש"ל בה' מכירה פי"א הכי"ד הנ"ת ז"ל ועל הוק"ל עליו מדברי הריטב"א ז"ל שהביאם מקמי הכי ישן שהוק"ל עליו קושיא חוקה יותר מכח דברי הרמב"ם בעלמו בפ' כ"ב מה' מכירה דין ה' שכחב מה שחעלה מלודתי וכו' כיעו"ש. וה' נחמ"ש ז"ל בסי' ק"ב דקמ"ד כחב דהסוא דוקיא דמה שעלחה מלודתי לאו חבירא דכיון שהדבר ידוע ומלוי הוא סוי כערימה זו של פעים דכחב הרמב"ן דקנה. והחריך שם לדחות חילוק זה דהרמב"ם גם במוכר דשלי"ק קאמר דל"ק וכו' עש"ב. היה עיניך חחזינה מה שיבב להניא דעלחה מלודתי וכו' הנ"ל ז"ל שם בחחילה רלה ליבב כן ודחאו מכח דברי הגמ' דפ"ק דס"ד שהולך לחלוב חת עזיו וכו' כיעו"ש:

הדרן לקמייחא דהמחחייב לזון ח"ח נס דחית ליה הנאה למחחייב חם דפוחה בכלל החיוב או לא לע"ד לא פלגי מפלוגחא וגם במחחייב לפרנס ח"ח הכי הוי והמש"ם הנלע"ד כחב לשוני ע"כ ס"ט:

סי' ך'

איש שנשח חמה בעי"ח דמקח יע"ח וילדה בן ואח"כ נפלו מריבות ביניהם והניחה לה ולבנה והלך למלריס שלשו רולה להיות עמה עוד והניחה שמוכה שניס חלמנות חיות ובלא מזונות ואשו מנה חון כלל. והוכרחה היא ואביה לכחוב ע"י הב"ד להרב שבמלריס יל"ו שיכריחהו לבוח לשבח עם חשחו או שישלח לה מזונות ולבנה או שיפטרנה בג"כ. והרב שם הפליר טעו הרבה כזה ונחרלה שישלח לה ג"כ ע"י שליח. והב"ד שבדמשק הם מכירים חחיחת ידי הרב שבמלריס ואותם הדפוס העשוי בשעו חכם בחשי מלריס ע"י כחביס שהיה ביניהם מקודם וגם בכחבים שנכחבו ביניהם מעניו זה נו"ד פעמים. ובלח ג"כ לדעת סה"ג שנוהגים לכחוב בדמשק שהוא מקום הנחינה. ועוד שלח כחב לחחר לדעת מה שמו של השליח הבני שבדמשק שיהיה הוא שליח הולכה. והב"ד שבדמשק הודיעיהו פלו"ב על נוסח סה"ג ועל שם השליח. ונחבו

שם הגט והברשות והשני עדים המחומים בגט מתחו כשטר הברשה הרחשונה וקיימו לחותה בג' קיב"ד והרב הוא החותם רחשון בחתימת ידו ובחתימת הדפוס וגם כשטר הברשה השנית שעשה השליח ה"ו לשליח השני שבדמשק חתמו כה ג' והרב חתם רחשון להשלשה בחת"י וברפוס. והרב פוהיעם לב"ד שבדמשק בכתב ימידי שעלתו הגט שעשה ע"י לחשמו פ' ושמו רמוז שני שטרי ההרשות לף שהין מסתרך לשלות הברשה הי' חולם לסיכה שהבעל נותן רשות לב"ד ש'שימו חות לו נקודה זכו' וחשבו שמא יהרא היה קלקול בדרך לזה שלחו לחותה לומר שהרשות נחונה מהבעל לחקן. ושכתב גם לחשר כדיעתהו זולה לענין הערמות ושהכתב לם יהיה מפורה שלא ידע המנהג ופעה כמנהג. ושהגט והברשות שהיסה הניחום בחוך תיק וחתמו עליו הב"ד כדי לקיים חת"י ממקום לחר ליותר יפו"ך. וחתום בכתב ימידי הל"ל כת"י הרב ובחותם הדפוס. ושלחו ע"י הבי דוותר ושל פני תיק החיתן חותה חכם בחתי מ"ל ובכתב ערבי ופרנסחוי לשם הב"ד שבדמשק. והנוי הניחה כמו שהיה ומפרש לידיעו. ופחתנו הגט והברשות ולח הבינו בהחתימות כ"ח חת"י הרב וחותם הדפוס שלו דוקח. וגם לח נמלח לחתו מי שיביר בהם. ופב"ו לחן בדיוק יען שמביריס לחתו חת"י הרב וחותם הדפוס שלו שמהנו ע"ז ונדשמו הלשה גגם הגוח ע"י שליח הב'. ויש שפקפק בזה מלד שהין לחתו מביריס שחר החתימות. ע"כ הוברחתי לבחר חם יש משם בדבר חו לח:

דגה" מוה"ם ז"ל בסי' קמ"ח סעי"ד כתב ונהגו שהרב המסדר הגט מקיים הברשה וי"ח דיש לקיימה בג' מיהו חם היו ניכר רק חתימה לחת סני. וכ' בבחה"ט בסקכ"ח דהב"ח העלה לפי' חם היו ניכר שום חתימה חו לפי' היו מקוים כשר. וכ' ה' פחתי תשובה סקפ"ו דהב"ח ג"כ דסומכין לחת דעדים החתומין על השטר נעשה כמי שנחקרה עבב"ד. ובשם תו"ג כ' דהין זה עיקר דשה לח סמכי' ע"ז בשליח שלח לחתר בשנו"ל ופשלי' ליה רק עיקר משעם מבואר בחשו' הרשב"ם שהביח הב"י בשיל"ה שסומכין על הגך פוס' דס"ל דקיום ב"ד חי"ל קיום ע"כ ולפי"ז בהיו מקוים כלל לחשטר דהין להקל חם היו שעה"ד עב"ל. ושם לחי ע"ד דהרוחה בהרשב"ם סי' רכ"ז כתב בפי' שחפי' היו מקוים כלל כשר משעם דעדים החתומים וכו' ורבנן הוח דלחתור לקיים השטר והכח משום סינוחא לקיולו כה שיחמר בשמ"ע וכו' ובשטר שלית ג"כ חי"ל שיתקיים בחותמיו דח"כ מה הועילו מכחים בחקנתם שיחמר בגט בשנו"ע וילטדך לקיים שטר שליחות וכן דעת הרמ"ם וכ"כ הר"ף והרמ"ה ז"ל בתב וכו' וחם חי"ל עדים כ"ם חם הניח שטר שחי"ל לקיימי ע"ם. הרי שלח זכר שם משמת דקיב"ד חי"ל כ"ל הח דעדים החתו' וכו' ובהיו מקוים ככשיר וכ"י. וס' תו"ח היו בנמלח חת"י לרחות דבריס בשוכנן. וגם בדברי הב"י ז"ל סיל"ה לח נמלח מזה. ותולי שסז"ל נחכוון על חשו' הרשב"ם דסיים"ו דסוכחה בחב"י ז"ל סיקמ"ח דסהיך בהח דקיב"ד חיל"ק וכו' דגר' דעיקר משמת הוח משום הח דקיב"ד חיל"ק ולח הח דעדים החתו' וכו' ותהח הוח דכתב ולפי"ז בהיו מקוים כלל חשטר דהין להקל וכו'. ולדעתי גם מסיים"ו הנ"ל ליכח שום סוכחה לומר דבשטר הרשחה בהיו מקוים דהין לסקל דח"כ כותו וגלוות ע"ד הרשב"ם מסיים"ו לסיר"ו שהבשיר בשטיעות. ברם החמת הוח דבסיר"ו דמדבר בענין שטר השליחות לכן כתב דח"ל שיתקיים בחותמיו דח"כ מה שעשו וכו' ובין שח"ל עדים כ"ם דחם הניח שטר שח"ל לקיימו. משח"כ בסרם"ו דבחם מדבר בענין משעה כ"ד פ"ח שהיה שנכתב הגט וניתן ליד ב"ק כדין ונקרע לעיניה כיד החשה רחיה ליגשת ע"ז הוח שהחריך הז"ל שם וכתחי' הניח הח דעדים החתו' וכו' וכסוף הכיח הח דקיב"ד חי"ל והחריך בזה ווחת היחה עיקר ממוכות שלו כיעו"ש. ועיין בחרן ב"ם סוסקנ"ב סעי"ב חשה שים בירה מעב"ד ח"י ליגשת בו עד שיוכרו חתימת כב"ד. ובשו"ת בנין ב"ם סוסקנ"ב סעי"ב חשה שים בירה מעב"ד ח"י ליגשת בו עד שיוכרו חתימת הב"ד ע"כ. וכפ"ח שם כקו"ם הניח דברי המ"ב מ"ת סיקל"ו דלח מיקרי דברי מור"ם בהגה"ה סוסקמ"ב וכו' ומ"ם עליו ה' בנדי יעש עש"ב ויוהוח לך. וכ' שם דלדיעת קרוב לומר שהנהן עם הבגד"י וכו' וכפרש שגם הב"ם סוסקמ"ב לח הוכיר בעש הרשב"ן שהובת בב"י דעדיף טפי גט מקוים שלח נתקיים היוים מע"ח לומר בפנו"ע וכו' רק כתב בעש קיב"ד חי"ל"ק ולפי טע"ז גם כחן יש להקל במקום דוחק ועיינין ע"ש:

עון"ש הניח בבתו דחם נשלח מעב"ד ע"י בי דוותר גם המחבר בסוסקנ"ב מודה שמותרת ליגשת בו בלח הברת חתימת ב"ד דהרי דקדק הב"ע בלשונו וכתב חשה שים בירה מעב"ד וכו' וכן הלשון במקור הדין בתשב"ן ח"ח סיקע"ג והוח מטעם דחיבי' ליוופח דחשה. חבל חם המעב"ד בח ע"י בי דוותר ליד ב"ד ולח שלחה בו ידי חשה מעולם ליבח למיחם ליוופח דחשה ולח ליוופח דשום חדם ודחי גם התשב"ן והב"ע מודים דחי"ל הברת חתימת הב"ד. ושברת זו מפורש בתשב"ן בשמו ח"ג סיס"ו דכתב שם וז"ל ולזיוף החשה ליבח למיחם שהרי ממקום לחר בח זה העדות ודיעה מילתח בדוכתה דחיבי לח וייפתיה וכו' ע"כ. וכודחי דגם הס"ז והגו"ב מודים דמותרת ומכ"ם במקום ענין קלת ע"ם. וגם בתשו' מחח"ר סיפ"ב הבי"ד התשב"ן דסי' ס"ו וסמך עליהם שהיה שעה"ד ועיינין ע"ם. ולין עוד עת"ם לפיל בסקמ"ב בקל"ג בשם תשו' פס"ח ומוהרי"ם ע"ם:

ועיניך הרוחות דבענין מעב"ד הוח תמיר יותר שהרי מרן בש"ע סו"ם קנ"ב בחשה שים בירה מעב"ד שפק דח"י ליגשת בו עד שיוכרו חתימת הב"ד. ומור"ם ז"ל לח הביה כלום דנר' שהוח ע"ר המסכי"ם בזה. ולולי בענין הברת חתימת דייני קיום הגט כ' מור"ם סו"ם קמ"ב וז"ל י"ח דחם הביח השליח הגט מקוים בחותמיו לשפי' שחין מכירין חתימת דייני הקיום מ"ת במקום דוחק ועיינין ים להקל ולסמוך עליו לשפי' שלח לחר השליח בפנו"ע וכו' דמה"ת עדים החתו' וכו' ע"כ. והיח מהרשב"ן ז"ל הוב"ד בב"י ז"ל. הרי דמעב"ד הוח תמיר יותר ועב"ז כחבו החח' ז"ל דהיכח דהוכח ע"י בי דוותר דליבח חשש זיוף דגם התשב"ן והב"ע והגו"ב הכל מודים דח"ל הברת חתימת הב"ד ובפרט במקום מינון קלת. מב"ם בענין הברת חת"י ציד קיום הגט והברשה שגשתלחו ע"י הבי דוותר דליבח חשש זיוף דח"ל הברת חתימת הב"ד ובפרט במקום מינון קלת:

וראיתי לה' קו"ח ז"ל בח"ע סימ"ל דהוק"ל דברי מרן ז"ל דבסי' קנ"ב בהה"ע דמעב"ד מלבד דלח נמלחו חשו' זו בין חשו' הרשב"ן ז"ל עוד כה דבחשו' ח"ג סימ"ו חשבחן להיפך והביחה מרן בסי' קמ"ב ושיקר טעמו דחע"ג דבשלחו ק"ל דקיב"ד ג"ק לפי"ה בגט מיהח כיון דעדים החתו' וכו'. ופלה בדעתו ליתב ודמה ישובו מהניח חשו' דסי' ס"ו וששו"ר לה' חות"ם סיק"ג שהק' חשו' הרשב"ן שהביחה מרן סו"ם קנ"ב ותשו' הרשב"ם שהביחה מרן סיקע"ח ודקדק עליו דהו"ל להק' עליו מיניה ובין מהניח דסי' ס"ו וכתב לכן נר' דסהניח דסו"ם קנ"ב שהניח מרן ניהה מתורתו של הרשב"ן ז"ל כ"ח דהמעתיק וכו'. ועוד החריך שם וחסיק דבמעב"ד דחיעם מכירים החתי' יש לסמוך על הרמב"ם ודפי' לפי' שלח בשעה"ד וכן הדין בש"ק שקבל הגט מידו וכתבו מעב"ד גם בזה חי"ל להכיר החתי'. חך בשליח המניח גט מקוים ואין היכר לחתי' ולח חמר

בפנ"ע לו מיפני הסכמה והנך נו הבליח לו מיפני בלא נמנא בפשטות בתיבת הגט דוקא בפעה"ד י"ם להקל כס' הרמב"ן וכנו ז"ל ובלא בפעה"ד יון להקל ע"כ. ברי דהנ"ל העדיף מעכ"ד דאין מכירים החתי' מבליח המבית גט מקויים ואין מכירים החתי'. והיא לגונא דמ"ם הנ"ל כן הוא קודם לחותו דברי הרמב"ן ח"ה כי' קע"ב ודח"ג סי"ב ושפט בדעתו דהביאה הסיומא מבן סו"ס קנ"ב לגיגה מפו' הרמב"ן. אבן בהגליה גגלות דברי הרמב"ן הנ"ל בסבית מבן סו"ס קנ"ב הגם דדברי הרמב"ן הם לרוכים יפוד כמו שב"ב הוא ז"ל וז"ל פוד אחר החיפום מלחתי וכו' ודבריו נ"י ע"ש. בודאי הוא דאמור יאמר בפי עדיף שגיה המבית גט מקויים ואינם מכירים החתי' מיעב"ד דאינם מכירים החתי' וכנו"ל. והגם דדברי הרמב"ן נ"י אין הכר תוכן בלבל קושיא י"ל תירוץ. ומה מלא לגי תמיה על הקו"ח ז"ל בלא זכר ב"ר שמואל ז"ל בהגהה סו"ס קמ"ב פסק להא דאם הביאה המליח גט מקויים ואין מכירים חתי' דייני המקום דאפי' שלא לאמר בפנ"ע יש לסמוך וכו' והיא מהרשב"ן ז"ל. והנו"ב ז"ל בסי"ת סי' קל"ו בסמק' על מורה ז"ל מסו"ס קמ"ב לסו"ס קנ"ב בלא הניה שבפעה"ד יש לסמוך וכו' תירץ וחילק בין סוכה דגוף הגט מקויים יכול לפנינו רק שאין מכירין החתי' דזה סמכי' וכו' לסוכה שאין הגט בידה רק מפעה"ד לאוד וכו' והפ"ת הביא ת"ד בסי' קל"ב. ובס בדברי הנו"ב ז"ל הביא בשם הילוקי דינים בענינים הלו ואתיא מבלגא דגט שהביאה המליח במקום שאל"ל בפנ"ע מיהרת להגשא בו לפעה"י בלא נתקיימו החתימות דזה כ"ע מודים לף הרמב"ד וכו'. ומליח שהביאה גט אחוס בעדים וגם מקויים בדייני קיום וכאן במקום האשה אין מכירים לא אתימת העדים ולא אתימת דייני קיום אם הוא שליח להולכה ואי"ל בפנ"ע בלא היה לגל הכהיבה והחתי' לו שבבר נוכרו ליד האשה ולא אמר ושוב נקרע הגט בח"ה שוב שיאתן מחדש לזו במקום עינון ודוא"ע ים להתירה כדברי רמ"א בסו"ס קמ"ב. וכל זה בגט לבל הם אין לפנינו רק מעכ"ד היגו מועיל וכו' עכ"ב:

אשר מדברי מור"ם ז"ל ודברי הנו"ב ז"ל בס י"ל ולעמוד היבא דשליח ג' של הולבה בבר אמר בפני ב"ד בפנו"ע והב"ד עשו קיום ב"ד של הגט ושל שטר השליחות בדין בתמו"ל. ושוב חזר השליח בהרשאת הבעל ועשה שליח הולבה לאחר שהוא במקום האשה וכתב לו שטר שליחות בפ"ע ובקיב"ד של שטר שליחות הב' ובמקום הגט ליכם מכירים כל החתי' לא של הגט ולא של ההרשאות ולא דייני הקיום דים לסמוך ליתן לאשה ולהגשא. ויש בלפשר לומר דאפי' שלא במקום עינון ודום"ע כ"ח קלת ים להתיר דהא שליח ב' אין חייב עליו לומר בפנ"ע כ"ח שיאמר שליח ב"ד אני ובבר שליח האי אמר בפני ב"ד בפנו"ע ועשה לזה הב' שליח והו"ל זה שליח ב' במו השליח האי שהביאה גט במקום שאל"ל בפנו"ע דבאמת הנו"ב ז"ל דמותרת להגשא בו אפע"י שלא נתקיימו החתי' דהוה כ"ע מודים לף הרמב"ד וכו'. וי"ל דאפי' שלא במקום קושי ודוחק בלל ים לסמוך ולהתיר מלאחר דאוכא עידי הגט ואתימת דייני קיום על עידי הגט ועל עידי הרשאה וגם עידי הרשאה משליח א' לב' ואתימת דייני קיום על הרשאה השניה דכולי האי לא חייבי ליוסף וכסברא נוהגת דשדיק זה משליח שהביאה גט במקום שאל"ל בפנו"ע דמותרת להגשא אפע"י שלא נתקיימו החתי'. אבן עדיין לבי מהסס יען דים לד לומר דהתם בשליח שהביאה גט במקום שאל"ל בפנו"ע שהיה נאמן בב' עדיים לעבי האשה הלילו אפע"י שלא נתקיימו החתי' ומותרת להגשא בו. אפשי"כ בשליח ב' דהוה היגו נאמן בבי תרי ליבא לאימר הכי. אבל עב"ז מגד בארן מוהחיוב עליו לומר בפנו"ע ולוכה אתימות דייני הקיום על זה וע"ז הגט והרשאות ואתימות דייני הקיום על זה וע"ז דבולי האי הוי לא חייבי לסמוך ים להתיר לעשות מעשה לבתחי' שיאתן לאשה ולעגנה כמו"ם ז"ל דזה גם הע"ז והמו"ב ז"ל מודים דמותרת לף במעכ"ד ומכ"ם במקום עינון קלת וכנו"ל. וכ"ם הוכא דהגט בשלמו והרשאות כאן ע"י הבי דוולר. וכ"ם וק"ו הוכא דהגט והרשאות כולם נפוגים בנים אחד ואתומים כולם בפנים ובאון באותם הרב הידוע דאית ליה תומס דפוס מגד מינוי הסרסה שהוא חבם בלבי ואתום בו בקיום החתי' בפנים וע"ג הנים שאתוגים בו הגט והרשאות וגם אתום בו בבתב היחידי שאלף חיותו לב"ד של מקום האשה וכולם נשאלתו ע"י הבי דוולר מלגלו ליד הב"ד בלל זה הוא אתוק המליחות של הזיוף דבודאי הגמוך בקלת דוחק ים להקל ליתנו לבתחי' לאשה בלי שום פקפוק. ועיין בשוהריק"ם ז"ל בס' ט"ל אלה"ע סי' קמ"ב דבתב דאפי' ממקום קדוב לוכה לבתחי' לאשה במה מילוקי דינים בענינים הלו ואתיא מבלגא דגט שהביאה השליח במקום שאל"ל בפנו"ע מיהרת להגשא בו לפעה"י שלא נתקיימו החתימות דזה כ"ע מודים לף הרמב"ד וכו'. ומס בדברי הנו"ב ז"ל הביאה בשם הילוקי דינים בענינים הלו ואתיא מבלגא דגט שהביאה השליח במקום שאל"ל בפנו"ע מיהרת להגשא בו לפעה"י שלא נתקיימו החתי' ומותרת להגשא בו. אפשי"כ בשליח ב' דהוה היגו נאמן בבי תרי ליבא לאימר הכי. אבל עב"ז

מגד בארן מוהחיוב עליו לומר בפנו"ע ולוכה אתימות על הגט והרשאות ואתימות דייני הקיום על זה וע"ז דבולי האי הוי לא חייבי לסמוך ים להתיר לעשות מעשה לבתחי' לאשה ולעגנה כמו"ם ז"ל דזה גם הע"ז והמו"ב ז"ל מודים דמותרת לף במעכ"ד ומכ"ם במקום עינון קלת וכנו"ל. וכ"ם הוכא דהגט בשלמו והרשאות כאן ע"י הבי דוולר. וכ"ם וק"ו הוכא דהגט והרשאות כולם נפוגים בנים אחד ואתומים כולם בפנים ובאון באותם הרב הידוע דאית ליה תומס דפוס מגד מינוי הסרסה שהוא חבם בלבי ואתום בו בקיום החתי' בפנים וע"ג הנים שאתוגים בו הגט והרשאות וגם אתום בו בבתב היחידי שאלף חיותו לב"ד של מקום האשה וכולם נשאלתו ע"י הבי דוולר מלגלו ליד הב"ד בלל זה הוא אתוק המליחות של הזיוף דבודאי הגמוך בקלת דוחק ים להקל ליתנו לבתחי' לאשה בלי שום פקפוק. ועיין בשוהריק"ם ז"ל בס' ט"ל אלה"ע סי' קמ"ב דבתב דאפי' ממקום קדוב לוכה לבתחי' לאשה במה מילוקי דינים בענינים הלו ואתיא מבלגא דגט שהביאה השליח במקום שאל"ל בפנו"ע מיהרת להגשא בו לפעה"י שלא נתקיימו החתימות דזה כ"ע מודים לף הרמב"ד וכו'. ומס בדברי הנו"ב ז"ל הביאה בשם הילוקי דינים בענינים הלו ואתיא מבלגא דגט שהביאה השליח במקום שאל"ל בפנו"ע מיהרת להגשא בו לפעה"י שלא נתקיימו החתי' ומותרת להגשא בו. אפשי"כ בשליח ב' דהוה היגו נאמן בבי תרי ליבא לאימר הכי. אבל עב"ז

ועיין בס' גו"ר אלה"ע בלל ד' סיל"ב דבתב מזגמו' הרמב"ן סי' קהקי"ז בגט הבא ממ"ה עי"ג ומינה הבעל שליח במקום שהאשה שם לתתו לה דהלריך מעגין שליחות עי"ג דאינו אלא בבתב דעל האמ' סומבים המתירים לשלות עי"ב דאינו אלא במעשה קוף בעלמא. ודוקא שם היה מקום הבעל קרוב במקום שיבול הולבין תדיר ים לחוש להתמיד לבתחי' לשלות הגט עי"י שליח אבל בשאר מקומות לדברי הנתון ז"ל. אבל בב"ד אינו בעמי להקל מדא שאף דברי הנתון לאו מדינא הוא אלא מטוס חומרא וכו' ואו הב' בעכ"ע מיקל טפי וכו' ואו בבל האמ' אמרו דמותר לבתחי' דמעשה קוף בעלמא הוא. ואו דאומס דבתבו דברי הנתון לף הזבירו דברי ר"ה וקרוב הוא דלא שמיע להו. ואו דב"ד הוי בעכ"ע דשמא לף ימלאו שליחים לה ניטה מעבר ליס. ואו בי בפי הגר' הרלו אין הבעל במעות עד שבתב לה גט זה ושמא לף יפרלה עוד לבתוב גט אחר וכו' הילבך מבל הני טעמי ב"ל שיתן הגט אפי' לבתחי' ובזה אין לבי נוקפי. אבל לענין הקיום ים מקום עיון וכו' אבל בקיום נגיון אעפ"י שאין מבירים דייני הקיום הגט בשר וביון דאוכא עדים מתומים וקיימו אותם הדיינים בבי אע"ג דאין מבירים אתימת הדיינים וכו' והם תמלא לקיים עידי הגט מוטב ואם לאו תבקש לקיים דייני הקיום ואם לא תמלא ל"ז ול"ז יתן אותו השליח אשר מינה הבעל בע"מ בין דליבא ערשור לפנינו לף מחזקי ריעותא שהוא שעה"ד יעוש"ב. והב"י ז"ל במבגי תרגיל דק"י אוס"ג בתב בשם הרשב"ם ז"ל שהדרך היהרה שיהיו עידי הגט הם עידי השליחות ויעשו קיום בשטר השליחות ונמלא הגט מתקיים מאליו שאין בותבין הקיום בגט וכן נוהגין וכאוס"ב בענין אם יבולין לעשות שליח ניי להולך בתב ליהראל שיהא שליח הגט בתב שבשר נהגו להקל טפ"י שבשת הש"ע סיקמ"ה סל"ה דבתב השולח גט ע"ג שיהגהו לפ' ומינה הבעל

כתבנו לחומו פ' סליח לחולך הנע לחסתו כסר מעני שבגוי חיטו עושה חלה מע"ק בעלמא. ועיין על ס' יכין וכוונו שכ"כ. וסיים שם דחמ"ל רבו דחין לענות בן חלה במקום עינון דבלה"ה לעולם יש לעבות שלית הולכה לו כחיקון המובח בס' תומ"י סיק"ב. ובס בעמו"ד בתמ' הביח נוסח שליחות נע לשעה"ד שלה נמלח שלית לחולך הנע ומחנה הבעל שלית פ' העומד במקום התפה וכו' ועיין ע"ד הנו"ב והביח תשו' תומ"י עס"ב. עי"ש בדקו"ח בנע ובשר הסליחות שבתו מחקו"ת ע"י שלית שהיה בו כמה ריעיותות וכו' ותסו"ד כתב דתם היה כתוב בבשר הסליחות דנו"ב בפניהם לו במחתי פ' סני בחבי ותביה נע מוקיים. חלה דעידי הסליחות לריכין קיום והחיקון שעשינו לנד"ו כתבנו לנרה לעדים החתומים של הנע ותמ"ל סיכתבי לנו לם הם התנו בנע פ' ויחתמו בלנרת וקיום בשלשה כמ"ש להם דהו לשפ"י שלין מכירים עידי הקיום סני וכו' ע"ש. לחבר היכל החמור ומהובר ורבוש לעיל נתבחר דבנ"ד ליכה שום לד פקפוק ולכחח"י ניתן הנע לחשה ליבשה בו. ועו"ש ורמ"ן הנלע"ד כתבתי לשוני ע"כ ס"ע:

מוברת הנשון שנהנו על ידי בצירוף חו"ר אחרים יצ"ו

(ח) **ארבעה** ימים ליכת לח שנת תרנ"ד נהם מעה בן נסים לחשתי רחל בת יעקב בן דמתקדי יחיה. ושלשו בהחבה ישן בשר החחר בשו יעקב כשו לחי החשה. וכתבנו דמתקדי יחיה ישן שבעת המילה קדלו לוהו חיים ובן קורחים לוהו בעליית ס"ת. חבל בפי העולם שנוד שקורחים לוהו יחיה לבן כתבנו בן בתיקון מוהרי"ט ז"ל. (ג) בשנת תרנ"ה כ"ז ליכת כשלו נהם מולד בן דמתקדי שחחדה לחשתו מהה בת יוסף. וכתבנו דמתקדי שחחדה ישן שבעת המילה קדלו לוהו נתנלל וכן בס"ת לבל העולם קורחים לוהו שחחדה. וכתבנו שחחדה מלחה בלל"ך ישן שבן קורחים לוהו העולם הח"ת בהבית פתח והלל"ת לרי ומ"ש בס' דב"ש חלה"ע סיע"ב לוהי"ו לבתוב בחדה בלל"ך היו בודלי מבוש שבן הם קורחים לוהו שחדה כמו בלה"ן יע"ח בלה הבית פתח. משל"ך לדרך שקורחים לוהו זה בשם בהבית פתח רחבה לרך לבתובו בלל"ך בפי הקריחה וכן מבשע בתיבת שם זה בערבי. ובלל"ם נידע בחסר שבתבנו מלה בשר. וגם נוסה בתבנו לוהה בשני הסי"ן בשם בלבה ישן שהוח שם ערבי שהוח בלה"ק בש"ם הפוס' ועיין בהלק"ע בשמות הגעין שב"ב שם זה יעו"ש. (ג) ג' ליכת חלר גרש דמתקדי עבדו בן יהודה לחשתו חוסן בת יוסף. וכתבנו דמתקדי עבדו ישן דבשת המילה קדלו לוהו עבדים וכן בס"ת לבל העולם קורחים לוהו עבדו. וכתבנו חוסן מליחה וה"ו ישן דבבתיבת לה"ק בוהבין לוהה בוה"ו. וגם דבהלק"ע ז"ל שם חסניס בהובה חסירה וה"ו מ"מ שם חוסן לל מלחנו לוהו וחסר שבמ"ל בשר. ושלשו בשם העד החחד ישקב וכו' ישן בשם לבבי יוסף בשם לבבי המתגרשת. (ד) י"ח ליכת תמ' גרש יהודה דמתקדי חנלחן בן חכרן לחשתו נחמילה בת רפחל. וכתבנו דמתקדי חנלחן ישן שבמילה קדלו לוהו יהודה וכן בס"ת והעולם קורחים לוהו חנלחן והוה לוהו יודע לחתום. וכתבנו נחמילה בחלף כן לוהו ג' וחמ' ישן שבן מלחנו בתובה בחודריק"ם ז"ל וכס' חחרים. וגם ים ספרים שבתובה בהם בלל חל"ף בתבנו לוהה בחל"ף דגם לפי ספרתם ל"מ דחסר שבמ"ל בבה. משל"ב לס' השניס לם נבתבה חסירה ליבל עיבופה. וכתבנו ה"ח לבסוף שהוח שם ערבי וב"ב בהרבה ספרים. וגחמנו נקודה על לוה ג' שבן קורחים לוהה ומנהניני בשירנו דמבק יש"ח לבתוב נקודה. (ה) י"ו ליכת תו' גרש שלמה דמתקדי סליס בן

דמתקדי עבדו לחרוסתי בתובה בת מרדכי של יד סליח זולבה בחשין דמתקדי שמעה בן יוסף. וכתבנו דמתקדי סליס ישן שבשולם קורחים לוהו בן גם מ"ש דמתקדי עבדו שבן השולם קורחים לוהו בן וזה לינו יודע לחתום. גם בהסליח כתבנו דמתקדי שמעה מנשש הנו"ב. ית"ש לל ניתן הנע וגשחר חנל הבליח ובינ נתבטל (ו) י"ב ליכת סיון נרש נחליח בן שחבה לחבתי מרים בת מנה. וכתבנו תיבת נחליח ושחבה מלחים ביו"ד ישן בבן הם נמלחו בתובים בבתובה וגם יש בני חדם שב"ב לוהם מלחים ביו"ד. וגם שבחלנו לומר בני חדם יפרחל ושמעחל שבוהבים בבוב ולמרו שם נבתבים בלה יו"ד עב"י בהבוס ביו"ד לחוב לנוקית בנ"ת ותסר שמ"ל בשר וגם חשבנו לס' הבוס' בס"ל דבמקום תנופת הלרי לבתוב יו"ד להורות על הלרי עיין בס' על לוהות בתבנו' ס' בו"ע ובדב"ו בשניית סיק"ד ע"ב. (ו) ג' ליכת תמי גרש מנה בן דמתקדי שלימון לחבתי בחמילה בת דמתקדי רחמון. וכתבנו בחו' תמרם והמתגרבת דמתקדי ישן בבן השולם קורחים לוהם בן והם לינם יודעים לחתום. וכשם בחמילה עיין בלוה ד' מ"ם שם (ח) בשנת תרנ"ו כ' ליכת מרחבון נהם חיים בן לברהם לחרוסתו בחמילה בת נסים. ועיין בלוה ד' בשם בחמילה. (ט) כ"ו ליכת תמ' גרש שוכת בן מנה לחבתו דמתקדי לילה בת לברהם. והגם דחינרחים יהנים קורחים לחבי המגרש מוסח עכ"ז בתבנו מנה לחוד בלח דמתקדי מוסח ישן שבין לוי ישלה ברנה לס"ת והמים קורחים לוהו בתו שבירך מנה ובוה לינו יודע לבתוב ולחתום בלל. ושמבנו מת"ם בס' קנין הנוך לוה מ' ד"ב ע"ח בשם ס' ידידים בלמה יבר"ל י"ל ע"ש. וגם שבחלן הוה לחבי המגרש הים לחקל בי י"ת. וכתבנו דמתקדי לילה ישן דנסתפקנו לם בעת הלידה קרלו בתה לחח כדרך הנהוג חו לח ולח בידנו לעמוד על הלמת לבן בתבנו הוקל יס דמתקדי לילה בדברי מוהרי"ט ז"ל. (י"ד) כ"ז ליכת תו' גרש דמתקדי סליס בן בידה לחבתו לסתר דמתקדי בידה בת יוסף. וכתבנו בחמגרש דמתקדי סליס ישן בחתרו שבעת המילה דוקל קדלו לת שמו שבתי ושוב לח"ב קורחים לוהו סליס. וכתבני בשם המתגרשת לסתר דמתקדי בידה ישן בבן קדלו לוהה בעת הלידה לסתר וגם לח"ב יש שקדלו לוהה בן ובוב לח"ב הובנלו הכל לקדושתה בידה. (י"ח) כ' ליכת בשנ גרש מנה בן נתנלל דמתקדי שחחדה לחרוסתי נחמילה בת נסים. וכתבנו בשם לבי המגרש בן ישן דבשת המילה קדלו לוהו נתנלל וכן בס"ת ופעמים נתנלל ופעמים שחחדה לבל העולם בעור בניהם קורחים לוהו שחחדה. ועיין בלוה ב' מ"ם בהובה בחחדה. ובלוה ד' בשם נחמילה ע"ש. (י"ב) כ"ה ליכת תו' גרש נתנלל דמתקדי שחחדה בן לברהם לחבתי נחמילה בת חליהו. ועיין בלוה הקודם מה שבחבתי ובמה שליינתי שם. (יג) כ"ו ליכת חלר גרש נסים בן נבריחל דמתקדי נבדה בת לחתו חוסן בת רפחל ובתבנו דמתקדי לבדה ישן דבמילה קדלו לוהו נבריחל וכן בס"ת ושעולם קורחים לוהו נבדה. ובתבנו תיבת חוסן מליחה וה"ו בתי"ם בלוה ב' ע"ם. (י"ד) ג' ליכת לויה גרש יעקב בן לברהם נחבתי לחסתר בת סתעון. ובתבנו תיבת נחתתי לחבי"י בשניהם מודים בלל בת עליה כ"ל יחוד דוקל ישן בחלנו בשוכה בספרים דים סוברים שחבי לחוסה שוכתוב לינתי. וישן דים קלת שעב"ד בתבנו הנע בחדש לויה ובתבנו תיבת לויה בשני יודן בחובה בספרים. וישן בשם לבי תשר הנשי יעקב בשם העד החחבון עבשו עלמי"ט ובלבנו בחעד השני. (יג"ו) י"ב ליכת תמו גרש מנחם בן לברהם לינתו לסתר דמתקדי טירה בת מרדכי דמתקדי מרדי

והגם

והגם בהשולם קורחים לזכי המגרש אבל"ח אבל"ח עכ"ז כתבנו לאברהם דוקא בשעת קריאת שמו כמולה וכפ"ת שכן נהגו עהבים במעשה ירושלם תוכפ"ת דלין כותבין שם לאברהם עיקר קריאת השם כמ"ש הגי"ב סי' קכ"ט סקט"ו והביא"ד הגי"מ למהרמ"ב ז"ל סיכ"ז אות ו' גם הקנין הנוף במעשה ירושלם תו"ב הביא זה ב"ב ע"ב. וכפי"ז מהרלו"ו ז"ל דגם בשם לכי המתגרשת שלא נכתוב כ"א מדדכי עיקר השם. לכן מלחר שרלינו בשם ח"ש לשמיד"ה ז"ל בשם מרלה דכתב שבגל"ל לכן יקודם סידרנו הגע על סדר זה בשדר ההתרות וביטול המוכעות ובכולם לחזרנו המתקרי מרלה וכן כתבנו בנע ב"ב עש"ו. ובשם הת שגרשת עיין בלות יו"ד ת"ם בזה. (צ"ז) בשנת תרנ"ז י"ד לירח מרחשון נרם מדדכי בן דמתקרי עבדו לאשתו גלאה בת יוסף. כתבנו דמתקרי עבדו הטשם הוא כמש"ל בלות כ' ומב"ש בכלן בשם לאי המגרש. ושם גלאה בה"ת. ובשלנו בשם העד הרלשון ישן דשם לאבו בשם לאי המגרשת. ועיין בש' פרה"ת ח"ב דל"ב דכתב בשם הגלק"ב ז"ן ע"ש דבשלום לחד מהם שבי וחם ירלה להחמיר ישלם בשניהם ע"ש. ועיין בנ"פ סיק"ד סק"ט ובלח"ם דקמ"ז ע"ב ובפרה"ת שם בדל"ב ע"ב. (י"ז) כ' לירח בשלו נרם בתגלל דמתקרי בחלדה בן לאברהם לאשתו רחל בת נשום בן יוסף. בתבנו דמתקרי בחלדה עיין במש"ל בלו"ב. ובשלנו בהלשה יכן שהעד הרלשון שם לאבו בשם המגרשת ולמהרלח"ש שלפי"ט בתבנו גם בשם העד הרלשון עיין בלות הקודם לזה. (י"ח) כ' לירח לדר הרלשון נרם לאברהם בן להרן לאשתו פרידה בת נחלת. ובתבנו פרידה בה"ת בשלו שם ערבי בשלו בלפ"ן ובגל י"ד בין הדג"ח והה"ח בשם בלחילה ועיקר. ותיבת נחלת שבשלו בתבנו לותה בלא יו"ד בין הלמ"ד יכן בחי"ת הגם דבתבנו המופת בלות ו' לשול בתבנו לותו ביו"ד מהטעם הלמור שם. בן עתה רלינו שם' לון להרן הדג"ח לשהרלח"ש ז"ל במער' ל' במו"ב בלחו"ז דבתב שהגו בירושלם מוסב"ה לבתוב לגלח בלא יו"ד ע"ב. ובשר בתבנו ב"ב לשול הטשלם רוסם בומבים זה בשם בלא יו"ד. יגם בבתובה זלת בתוב בלא יו"ד. לבן עתה בתבנולו בלא יו"ד במאהג ירוש' עיה"ק. ולחלנו ג"ב בש' הלנים נלרה שהלה דבתוב בם זה השם נחלה כמה פעמים בלא יו"ד נבן הסבינה העתונו לבותבו מבלן ולילך בלא יו"ה. וכן בשם עבלה ב"ב בלא יו"ד דשוים הם במבטא. (יט) ד' לירח ניסן נרם מבה בן נסים לאשתו פרידה בת מרדבי. ובשם פרידה עיין בלות הקודם. (כ) כ"ו לירח ניסן נרם לאברהם בן יוסף לאשתו דמתקרית עישה בת דוד. ובתבנו דמתקרית ישן בשעת הלידה קרלו לותה בשם לאחר זמן ונשתקע לותו השם ובעבור שכל קוראים לותה עישה. ובתבנו יו"ד בין לות עיין להב"ן כדי שלא תהיה נקבלת העין בפתח ובם הש"ן עשה. ובלא יו"ד בין הש"ן והה"ח בשם פרידה עיין בלות הקודם י"ח. ושלשנו בשם יעשר לחד ישן דשם לבני בשם לאבי המתגרשת ובבלום לחד מהם די ובנו"ב. (כ"א) כ' לירח לייר נרם לשלו בן בגלגל לאשתו בחתה בת יוסף. וישן שחני וחבירי בסוסר"ן תבובה ה"ו קרובים לשם לבן סידרו לחר בהבאתתו ושמו כ' דיעים לחדים. (כ"ב) ז' לירח תמוז נרם שלמה דמתקרי סלים בן ישקב בן יוסף לאשתו שרה בת לברהם. ובתבנו דמתקרי סלים שבן קורחים לותו השולם. ובשלנו בשם המגרש ובהעד הרלשון ישן דשם לאבי המגרש בשם העד הרלשון. וגם שם לאבי העד הרלשון בשם זקנו בל המגרש לבן שלשנו בשניהם בשם המגרש ובהעד הרלשון. (כ"ג) כ' לירח תמוז נרם ישחק בן מרדבי לאשתו לסתר בת ישחק. (כ"ד) ח' לירח שול נרם דוד בן לברהם לאשתו גלאה בת ישחק. ובשם גלאה עיין מש"ל בלות ד'. (כ"ה) בשנת תרנ"ח כ' לירח מרחשון נרם דוד בן יהודה לאשתו מלכה בת דוד. (כ"ו) ב' לירח שבט נרם יוסף בן ישקב בן יוסף לאשתו גלאה בת מסה. ושלשנו בשם המגרש ישן דשם העד החתר הוא בשם לאבי המגרש. (כ"ז) ז"ך לירח לדר נרם בלשה דמתקרי סלשם בן דמתקרי עבדו לאשתו דמתקרית לילה בת רפא. ובתבנו דמתקרי סלשם ישן בבן השולם קורחים לותו. ונם בתבנו בשם לאבי דמתקרי עבדו ישן בבן השולם קורחים לותו. גם בתבנו בהמתגרשת דמתקרית לילה שבן קורחים לותה השולם ולין לאו יודעים לם בשעת לידתה קרלו שמה לגלה לו לוזו ועכביו הם קורים לותה לילה לבן בתבנו דמתקרית לילה בש' מוהרימ"ע ז"ל:

סימן כ"א

שאלה לום ה' לשבנו בא מלה"ח בהדיעבוב מערי לשבנו לע"ת בה מוחא דמסק יע"ח מוזן לי שנה וויתר ונתיישב בלן ונשא לשה ולא זכה ליבנות ממנה ונלב"ע ולחי"ם ולמלמתו רולה ליבשא ונתנו לה הכ"ד יכ"ן רשות להנשא ולהלבה ונתקדשה ויבול נשתפקו שמא ים לבעלה בלרך מולדתו לחים והיא וקוקה ליבום ולין לחתנו יודע. לי ליתא עמדנו על שורת הדין לדעת לייש דרך יפכון לור לי להחת דא בריית ליבשא יש כי מעולם לא נרלה ולא נשמע שים לבעלה לחים במקום לחר לא מבוי ולא מפי לחרים לא בכתב' ולא בע"פ כלל מיום בואו ועד עתה. ולו"ד מלחר שהוא מעיר לחרת מלח"ח מיבי' שמע י"ל לחים ויקוקה ליבום ולחליצה להנשא ללחר ובשמ"ה:

תשו' נלכולרה נר' דהיה לסוכה לעשת לחייבי' שמע יע"ח וזקוקה ליבם דלפ"ע דבתב הרלח"ם ז"ל בתבו' בלל ג"ב סי"ה ופסקו הטור וש"ע ז"ל בלה"ע סי' קי"ז ס"ו דלם לא היה מוחזק בלחין ולחר י"ל לחים לינו נלחן בת לחד ולחר לני לחיו לינו נלחן ולפי' ע"ח לו קבוב מביד עליו שהוא לחיו לינו נלחן להוליה מחוקה ע"ב. דלפי"ז נר' דבין שלא היה מוחזק בלחים ל"ח שמע יע"ח וזקוקה ליבום ולפי' שבא ע"ח ולחר יע"ח לינו נלחן ול"ב נר' דליתלא דא שריית להתנשבא. מ"מ עדיין ים לעמוד שברי רלינו למוהריע"ן ז"ל סי' כ"ז ולהרב"ד מלה"ע סי' י"ח וסב יעקב סי"מ הב"ד בקונטר הי"ח ז"ל הנה"ע הו"ד וז"ל לא היה מוחזק בלחין וכו' ה"ד בלחד שהוא מלוחה העיר דבין שהוא מלוחה העיר ולא בלחו היחוק ה"ה במקום שלי"ל לחים. לבל בלוחה בבא מלה"ח בלחן בלן מי שידעו ומבירו לא שיך לומר הוחזק שלי"ל לחים דלמא י"ל לחים בלה"ח ולא לחנו יודע מלוחה ולחוחה ליעשת ע"ב. גם מדברי מוהרימ"ע ז"ל בח"ח סי' פ"ב בויכוח שעבר בינו ובין מוהרמ"ג ז"ל יש להוכיח שבל"ה דכתב שם ז"ל וכך מילתה ודלי לא מיקרי לימחוק היתרת שזה הלים מלה"ח בא וכו' ולימתי לימחוק זה בל"ח וכו' ע"ב. הרי דגם מוהרימ"ע ז"ל בל"ה לחלק בין לם הוא בן עירו לבן עיר לחרת דבבן עיר לחרת ל"ת לימחוק בלי"ל לחים. וכ"ב ה' פ"ת ז"ל מ"ח סי' י"ח על שמי דבבא ובבא נדון הרלח"ם והטור מבדונו דבדון הרלח"ם והעור דיש בן עירו ולא נודע לו לח בחוקת היתר לשוק קיומא ולין ע"ח מוליכה מחוקתה. לבל בבדונו שהיה בר בלחן מלה"ח בא לא נודע לח בחוקת בלא"ב לא לימחוק בלי"ל לח ובגרלא זה לא לי"ל חוקה לא בבלן ולא לבלן דלים בבני הוא ולא נודע לם י"ל לח לו לא דלפבר הבי ולפבר הבי

הכי וכו' ולא לימחוק בסוס חזקה ומינה דן לנדונו שלא מודע שלא היה לבעלה לחת והיה לוס נכרי בחופן דלית ביה סוס חזקה ע"ח נחמן וכו' עכ"ל. נס בחסו' ט"ב מה"ת חלה"ע סי' קמ"ה בחמילת שחלתו כתב ע"ס פיסק לחר שכתב בסס רשב"ס פי"ג דקל"ה ו"ל ויודעים היו בודחי שחי"ל בנים ולחי לאו דמוחזק לן דלית ליה לחים היה לנו לאוסרה לעוק מספק כיון דחי"ל בנים ודחי ע"כ. ולפי"ז ל"ל מ"ס בס"ע לא היה מוחזק בלחים ולחמר י"ל חינו נחמן ר"ל שהיה מוחזק שחי"ל דהיינו מי שיודע במקומו ובמשפחתו ולא נשמע משולם שהי"ל היה חזקה לימחה שחי"ל. וכה"ג משמע שם בחסו' הרח"ם שהובח שם לפי' ע"ח חינו נחמן. לבל בלסוף שלוה שלין לו מכיר מלב ולם מהין יהיה לה חזקה שלוה זקוקה ולעולם היח עומדת בספיקה וכו' ע"ש. לשר לפי"ה ומדובר לעיל בכ"ד שהלים הוה הוח מלר"ח ולינו בן העיר הוחת מיקרי לה לימחוק שחי"ל ולחיינ' שמח י"ל ולסוסה להנשח שמח היח זקוקה ליבם וספק ערוה היח מלחוריימח וספיקה לחומרח:

האומנם עדין ים וכות גדול תולה להחשה רנ"ד ובריח להתנסבח דכר מעיינינן שפיר בדברי מוהריט"ך ז"ל שם שחילק בבכי מבן עירו לבן ע"ח יוצח סיתר לנ"ד דבריית ליבשח דכתב שם ע"ד הרח"ם וז"ל דייק הרב בלשונו שכתב דכיון שעומדת בחזקה שלין לחים לבעלה ולח כתב כיון שהלים הוחת לינה בחזקת שים לחים לבעלה הח לח סבי חלה בחזקה שלין לחים שהוחזק הדבר בהרך מנורותיהם שלין לחים לבעלה הילך כתב הרח"ם שחפי' ע"ח כשר לאו כ"ב להוליחה מחזקתה. לבל בנ"ד זה הלים בח מקרוב מלר"ח תרביל שמה ולח שייך לומר שהיתה לה חזקה שלין לחים לבעלה שהרי לח הי"ל חזקה לפי שעתה מקרוב בח מהרן לח עבר בה לים לניח לנבולותיו כ"ח ומזמן לזמן לעתים רחוקות הילך ליכח חזקה וכיון דליכח חזקה להתיר הרי לך לתתח קיימח בחזקת לישור וע"ח מסייע לישור ל"ב בישורח קיימח ע"כ. מנוחר מדבריו ז"ל דהנס דס"ל לים מילוק מבן עירו לבן בי"ח דבבן ע"ח חיישי' שמח יל"ח מ"מ ס"ל דלם הישורח שבח מעי"ח נתיישב ודר בעיר שנשח בה כמה שנים ולח נרחה ולח נשמע שיל"ח חני הו"ל כבן חוהה העיר ממש וחשיב כלח הוחזק שיל"ח דמוכרח לשמו להנשח וחפי' ע"ח חינו נחמן לחוסרה וכמ"ש הטור ומבן ז"ל. גס מדיוק דברי מוהריט"ט ז"ל שם גר' דסל"ה דכתב וז"ל ואך מילתח ודחי לח מיקרי לימחוק הישרח שזה הלים מלר"ח בח ולח ידענו מלינה עם הוח ותמול בוחו והיום נשח לשה וכמעט שעבר נהלה הדבר עפ"י לוחו עד שהוח בן עירו ומכירו וכקי בלחיו ולימתי נתחוק זה בל"ח ולח קרינן חזקה לשוק שלח ידעינן דלית ליה לחי וכו' ע"ש. דלמה לו להלריך בלשון לבשוב ותמול בוחו והיום נשח לשה וכמעט שעבר וכו' ודי היה במ"ש התילה לח מיקרי לימחוק הישרח שזה הלים מלר"ח בח ולח ידענו מלינה עם הוח. ול"ו נר' דס"ל דדוקח בנדונו שהיה הלים ההוח בעיר הזלת זמן מועט ולח עברו השנים עד שנלב"ע חני חשיב לח מיקרי לימחוק הישרח. משל"כ בלים שהלריך זמן מרובה במקום שנשח ולח נשמע שיל"ח חשיב כלימחוק הישרח. והנס דים מקום לדייק מלשונו שכתב חלח כי ידעינן דלית ליה לחי וכו' דס"ל דהנס דהלריך זמן מרובה עכ"ז ל"מ לימחוק הישרח. מ"מ חשיב שפיר לכל הפחות בילנו לח הוחזק בלחים ודינח הוי דכי לח לימחוק לח בלחי ולח בבני עריי מטעם ס"ם דשמח י"ל בנים ולמ"ל חי"ל בנים שנוח נס לחים חי"ל ולחי לחני ע"ח דוקח הוח המילוק ליה וכל כמה דלח לחי ע"ח שרייח להתנסבח וכמו שכן מבוחר בדבריו ע"ש. והמעיין שם בנק"ח ע"ד יראה דס"ל דלם שהה כמה שנים ולח נשמע שיל"ח לחי חשיב חזקה לימחה שחי"ל דכתב וז"ל ולחותו הנדון בל הרח"ם בלם חזקה לימחה לוכח כמ"ש שיכב שם בלמה שנים ומשולם לח נר' ולח נשמע לח מפיו ולח מפי חלתו שהי"ל זו חזקה לימחה ובכוחה שחי"ל ולאו כ"ב רע"ח למיעקרה לחזקה ולהכי לפי' בח ע"ח ולחמר דיל"ח לינו נחמן ישום"ב. הרי מבוחר הנס הוח ז"ל ס"ל דלם לימחה נחי"ב ודר כמה שנים מרובים בעיר שנשח ולח נשמע שיל"ח הוי חזקה לימחה ובכוחה שחי"ל ושריי להתנסבח ולפי' ע"ח לינו נחמן לחוסרה. ומה"ט יוצח לנ"ד דעברו יותר מל' שנים ומשולם לח נשמע לח מפיו ולח מפי חלתו שיל"ח הוי"ל חזקה לימחה דחי"ל ולפי' ביבות ע"ח ויעיד שיל"ח לינו נחמן ומכ"ם דבנ"ד לח"ם ע"ח ביעיד שיל"ח דבודחי הנמור דשריי"ח להתנסבח והוח ברור. ומן החמור לעיל חזות ק"ל ע"ד ס' פ"מ ז"ל בח"ח סי' י"ח דעל מה שהביח מוהרח"ג ז"ל מתשו' הרח"ם והעיר י"ל להתירה ליבמח בנ"ד כתב המוהרי"ב ז"ל חלק עליו וחמר דשנח ושנח נדון הרח"ם והעיר מנדונו הנדון הרח"ם שהיה בן עירו וכו' לבל בנדון דידהו שהיה נר בלחך מלר"ח וכו' ובנדון דידהו דכתוב בשחלה שלח נודע שים לבעלה לח והיה לים עכרי בלופן דליכח שום חזקה ע"ח נחמן ע"ש. דהנה היח ז"ל סבר עליהו לח המודבר דהבן בלבונו דכל כמה שהוח לים נכרי לח מיקרי לימחוק שחי"ל וע"ח נחמן לחשור לחפי' לס שהה כמה שנים. דלחחמ"כ הח ליתח דכבר הרי הוח כמבוחר בדבריו דכל כמה שבבה כמה שנים חזי מיקרי לימחוק שחי"ל ולחפי' ע"ח לינו נחמן לסולי"ה מחזקתה וכנ"ל. לס לח שלחמר דנס היח ז"ל לחיל ומודה לליבים המוהריט"ט ז"ל דס"ל דלחפי' לס הוח לוכח בעיר מ"מ לס הר בעיר ונתיישב שם כמה שנים הו"ל חזקה לימחה שחי"ל ובוב לין ע"ח נחמן והכא ז"ל לח נמים כ"ח להביח רחוים לנדונו מדברי מוהריט"ט דפליג המוהרח"ג דס"ל דלם בח מלר"ח חיישי' שמח יל"ח ולח מיקרי חזקה לימחה ועי"ח נחמן. ולשילם דמוכרח הרבנן הוח שלם יהיה לינון שהוכרח נתיישב כמה שנים מרובים דהו"ל חזקה לימחה ודינו כבן עיר ובוב לין ע"ח נחמן. וכן נדולי וכבני ישרחל נחוני בתרתי שבהו על התתום בתשו' מוהריט"ט הנ"ל והסכימו עמי נר' דהכי ס"ל בכל שלשה זמן רב בעיר ולח נודע שיל"ח הוי חזקה לימחה ובוב לין ע"ח נחמן. מבל"כ לם מרינ שזמן מועט חזי ע"ח נחמן. וכ"ר לה' מ"ם בחל"ע ח"ח סי' מ"ח דכתב וז"ל ועיין בתשו' מוהרי"ט ז"ל סי' פ"ח הביר מוהרח"ג לשה לבוך מבשם חשו' הרח"ם הנ"ל לח שבם בסי פ"ב וכן בתשו' מוהריט"ך סי"ב ובבדים נדולי יעי' שם נחלקו ולשברו לשה היה יהייני דס"ל לחני נחוגים דבב"ם נרינ שיתחוק זמ"ד בנבולו בלי לחיש. לבל מ' שנה לבחן בן יומו ומחזיק עלמו שחי"ל בשה נתחוק שלח נחמן ע"ח המנדו. ולפשר מוהרח"ג נמי לח פליג חלח בעובדח דהתם שהיה נשבע בשעה קידושין שחי"ל ולחזוקי לינשי בדשיעי ל"מ ומיד נתחוק לנו בחי"ל ובוב לין ע"ח נחמן. לבל זולת זה מודה למוהרי"ט וסי' דחזקה שע"י שלילה נרינ שעב"ם זמן רב שהיה רחוי שנשמע דבר מלחי' וכיון לבומי עב"ל ע"ש. וכ"ב שם בסי' ע"ת וז"ל בבר הסברים מוהרי"ט סי' פ"ב דלח מיקרי לח מיוחק בלחי חלח בשהיה פה עמנו בשה שנים ולח נשמע משולם שי"ח דע"ז מוחזק לן דליה ליה לחי ולימתח בחזקת היחר עומדת ובבח מיירי הסו' הרח"ם וכו' ודוקח בבב"נ מיקרי לח מוחזק בלחי. לבל בלים הזה שמלב"ח בח המול בוחו והיום נשח לשה וכו' למלי נתחוק זה בלח לחיש וכו' יע"ש שהלריך והחזיק בסי' זו כ"פ בב"ל ע"ב:

והנאון המו"כ ז"ל בתה"ת סי' קמ"ב דתה דברי מוהרי"ט ז"ל וכמדומו בח' שנסע בילדותו מתרן מולדתו ולית יודע היא תביו כלל ומעולם לא ידע אם יל"ח וכו' התירך בזה ומסיק ביון שמעולם לא הזכיר ונם לא נשמע מפוס לדם ט"ל לאמו מוסרת עפ"י שיעת הש"ט ורוב הפוסי ונם הי' שהמתיר וכו' לא התמיר אלא בע"ח מעיד ט"ל לבל אם אין אם עד כלל לא. וכן הסכים לדינא הרב ז"ל בסי' קמ"ה ודתה דברי הפוסק אחד שהביא רתיה מדברי רשב"ם בפי"ן לפרש דברי הש"ע מ"ש לא היה מיחזק בחתים ואתר יש לי אחיס ר"ל שהיה מוחזק בחול"ח דהיינו מי שיודע במקומו ובמשפחתו וכו' עש"ב ושיין ג"כ בסי' קמ"ד מ"ש עוד בזה. ונמצאר יוצא מדבריו ז"ל במקומות הנ"ל בתר היטב דנם בתורת שנתיישב ודר בתה שנים במקום שנשא ולא נשמע ט"ל שהי הוא בכלל מלי דפסק מרן ז"ל בש"ע לא חוחזק ט"ל וכו'. ובשעיותי ג"ל דמדברי הפוסק ההוא הנ"ל אין סתירה לנ"ד דבנ"ד ליכא לא קלא ולא ע"ח ט"ל וכודאי דנם הפוסק הנ"ל אזיל ומודה דאיתתה דה שריית להתנשבת. ובלא"ה בבר הנאון המו"כ ז"ל דתה דבריו וכישו"ם. גם בתשו' ושב יעקב סי"מ בנדונו בתים אחד שבא ממדינה אחרת לק"ק ביהל ונשא שם אשה וכו' שהביא תשו' מוהרימ"ן ז"ל בריל ושרי והעלה דלא שבא ממדינה אחרת דלא הוה מוחזק לן בח"ל אלא לאמן ואפי' שבא אחד ואמר שהוא אחיו לאמן והרי היא בחזקת היתר ישו"ם דים דאיה מדברי הנ"ד להתיר בתשב יראה הרואה. ועיין ג"כ בסי' בנדי כהוגה סי' ל"ג ובסי' פתחי תשו' של כי' קל"ז הובא כ"ז ע"ש. גם בס' מקור מ"ח ח"ב סי' נ' בחים ח' שבא ממדינה אחרת ונתעכב יותר מן' שנה ונשא אשה והוליד בן והבן נשא אשה ומת ובן אי"ל ולאשר מעולם לא נשמע שים בן אחר בעולה הלמת הבן להנשא. ומסוקה הוסרת כי בעולה אי"ל בן מאשה אחרת וכו' ושוד בח ע"ח והעיד כי זכור הוא שהיה בן לאבי המת תולם יודע כי מת בחיי אביו. התריך הז"ל בבריותא דקך אימתא ובן בכלל הביא רתיה להתירא מדברי הטוש"ע הנ"ז לא היה מוחזק בחתים וכו' עש"ב. דמבואר יוצא מדבריו דנם בתורת שבא מעי"ח כיון שנתיישב בעיר שנשא כמה שנים ה"ה בכלל מ"ם מרן לא היה מוחזק וכו' דאפי' ע"ח אינו נאמן. נם ה' בית דוד סי' ל"ו כתב וז"ל תורת שבא לעיר מאר"ח ונשא אשה ומת בל"ז וע"ח מעיד שאמר האומת שאי"ח ולא בן מי חייבי' שמא יל"ח במ"ה ואסורה להנשא לשוק תו"ל, נר' דאפי' לא היה עד המעיד מוסרת להנשא שברי כ' הריב"ה סו"ם קל"ז אשה שאין לבעלה לא בן ולא אח ואמותה ואמיה במ"ה ומת בעלה מוסרת ליגשא לשוק וכו'. והשתא ק"ו אם ביודעים בודאי שים לבעלה אב והוא נשוי לא חייבי' שמא הוליד אבינו בן משום דהוי ספק נתעברה אמותה ס' לא נתעברה ואפ"ל נתעברה שמא ילדה בת. כ"ש הכא דלא ידעינן אם ים לו לא מעיקרא ושהוא נשוי דאיכא ספיקי טובא שמא חי"ל אב ואפ"ל י"ל אב שמא חיבו נשוי ואפ"ל נשוי שמא לא נתעברה אשתו ואפ"ל נתעברה שמא ילדה בת. ואע"ג דהאם חייבי בידוע בודאי שחי"ל אח אחר אלא זה בחבו חוששים שבאשי שנתעברה אמותה ואיכא למימר דמשו"ה לא חייבי' שנתעברה כיון שהיה בחזקת שחי"ל אח. אבל הכא דלא ידעינן בודאי שאין לו אח דשמא י"ל אח ואינו בחזקת שחי"ל אח חייבי' שמא י"ל. מ"מ איכא ספיקי טובא שמא חי"ל אב ואפ"ל י"ל אב שמא חיבו נשוי ואפ"ל נשוי שמא לא נתעברה ואפ"ל נתעברה ילדה בת ואפ"ל בן אם נם האומת י"ל בן משפ"ב דאם דחייבי בדידעינן בודאי שחי"ל בן ע"ב ע"ש. והנם דבמאי דנרנם ואמר אבל הכא דלא ידעינן בודאי שחי"ל אח חייבי' שמא י"ל את

ואיתן ע"ז מ"מ לאיכא ספיקי טובא שמא חי"ל אב וכו'. ים לעמוד דכנראה דלא תי' להנשתו כלום דהאשה היא שמא י"ל אח בבוגה הוא שעבייו שמא זה האומת חייבי' שמא י"ל אח והוא קייס והיא זקוקה ליבום. וא"ב הו מאי מצני מ"מ לאיכא ספיקי טובא שמא חי"ל אב וכו' דמאי מנילינו זה דאיכא ספיקי טובא שמא חי"ל אב וכו' כיון דאשתינו היא שעבייו שמא זה האומת שמא י"ל אח והוא קייס הו לא בבוגה דבשעה שילא זה האומת מעיבו היה לו אח והוא קייס עדיין הו לא. מ"מ לדינא ס"ל דבאומת שבא מאיר אחרת ונשא אשה ומת אשתו מוסרת ליגשא. ועיקר הרוחות דדבריו הנ"ל הם סותרים דבריו שבסי' ל"ח דשם כתב דמ"ם הטוב לא היה מוחזק בחתן וכו' דזה אין שייך אלא בשהות מלותה העיר. אבל באומת שבא מאר"ח בתן בתן מי שיודעו ומכירו מה שייך לומר דהוחזק שחי"ל אחים דמיכון יש הוכחה שחי"ל אחים רבים בתרן מולדתו שם דילמא י"ל שם בתרן הרחוקה היות ולא אתינו יודע מלומה עכ"ל ע"ש. דבסי' ל"ו אפי' באומת שבא מאר"ח אפי' בלא עד שיאמר שחי"ל אחים בתירה הוי"ל שם ליגשא. ובסי' ל"ח פסק דבין שהוא מאר"ח חייבי' שמא י"ל אחים. ומריכין אנו לדחוקי נפשן ולמימר דאע"ג דדבריו בב' המקומות בתו סתומים עכ"ז אשמ"ל דבסי' ל"ו שם חייבי' באומת שבא מאר"ח מוזן רחוק לבן ס"ל דהוי"ל בבן עיר ולהכי לא חייבין שמא י"ל אח. לא בן בסי' ל"ח שם חייבי' באומת שבא מזה זמן קרוב ולא נשתהה זמן מרובה אמטו"ל לא הו"ל בהיית דבתב הטור לא הוחזק בחתים וכו' ולזה חייבי' שמא י"ל אחים במ"ה ואין אתינו יודע. זהו אשמ"ל בדוחק כי היכי דלא ליהוו דבריו ז"ל בתרתי נינהו. וגם כי היכי דליהוי בס' הפוס' הנז"ל:

מעתה בפי כל האומר ומדובר לעיל יוצא דלבל הפוס' הנו"ל חיתתא דת ד"ד ביון שבעלה הוא שבא מאר"ח נתיישב פה עירנו יע"ח זה יותר מל' שנה ומעולם לא נר' ולא נשמע שום שמץ דבר שי"ח לא חפיו ולא מפי זולתו בודאי הנמוד דאליבא דב"ע היא מוסרת ליגשא דהוא בבלל מ"ם מרן ז"ל לא הוחזק בחתים וכו' ומו"מ:

ובבן עלתה הסכמתינו בתברה יחד אחן נעירי הנאון מו"ר העיר הזאת נעמ"י דמשק יע"א בשריותא דהאי איתתא ונשננו לה רשות לילך להנשא בדת ב"ח בתין אומר ודברים בלל ובן נעשה מעשה. ואחז"ר רחיתי לה' משחד"ר ז"ל בתי' על סי' הנ"ל דהוא ז"ל ג"כ התיר בנ"ד בתורת שנשא אשה ולא היה מוחזק בחתי ע"ש. נם רחיתי לה' משבה"ר מע"ר חי"ת אות ג"ן דנם הוא ז"ל בתיר בנ"ד דיוצא בתו"ם לנ"ד ע"ש. ובסוף תשובתו הביא לדברי הרב"ד ז"ל שבסי' ל"ח שחילק בין אם הוא מאותה העיר לאותת שבא מעי"ח ובתב עליו דאין לסמוך ע"ז ודתה דבריו ובתברת החבמים התירוה ליגשא ע"ש. וחפץ הייתי בעת להשתעשע בד"ק ובברתה דנעלם מעיני קדשם דברי הפוס' דזברתו בעניותין לעיל בדם אין הפנאי מסביס. ומה נם דלא נ"מ מידי לענין דיוצא דבולהו רבנן מודו דאשה ואת מותרת ליגשא לבן אין מן הטורך להאריך עוד ולוי"מ וימ"ן לשוני ע"ת ס"ט:

סימן כ"ב

יבמה שנפלה לפני ב' אחים והגדול הוא דר במד"ם רחוק מעיר היבמה כו"ב ימים וחדשים והקטן ממנו הוא בעיר היבמה דאז דינא הוי דהמלוה מוטלת עליו ליבם או לחלוץ ויען שהוא נשוי וא"א ליבם כ"א לא' והוא בחתי' לא רלה לה' בפ' ד"ל פחד מתחלילה דלא

מסמנא מילתא ולרוב הפעלרות עד שמתרלה לח'. ויען דדיני החלילה רמו למהר החלילה שלא לחזור בו לכן נעלם מסם הדין. והוא דהיכם הוא ליער רגל ולפי"ד הפוס' ז"ל לריך לחלון בשתי רגלי ונעלם מסם ז"ם ועשו חלילה ברגל ימין דיהיה שהוא שמחל כל לחדם. ולחת"כ מזכרו הסלמה דלריך לחלון בש"ר והיכם היו רולה לחזור ולחלון עוד. נדשה נרדפה חם בכה"ג הויית חלילה פסולה וחם ל"יכה לחזור ע"כ החתים חו לא. וחם לריכה לחזור לחלון מיכם זה כשר חו ה"ל לחלון עוד ועלתה לה החלילה שעשתה ומוחרת להכנסת לחזור:

תשו' עם כי ידעתי בכפפתי תלון וחקון הכל הכלים קל שבקלים ומה מני יהליך לפני נדולים ובפרט בעניו ערוה החמורה. החמנם תמוהני חל לבי הליבה לי ליונים לחקל על הקורח לילים לשר כמוני. תחילת דבר הכיא חומר בשתי דינין דחל"פ דלריכה לחזור ע"כ החתים ה' מוסכם הוח יען דכתב רהיתי דמרן ז"ל בסי' ק"ע ס"ם תלה ד"ז במת' הפוס' ז"ל ולח כתליע דשתו ד"ע שם וחילו בפי' ס"ת ס"ח כדרן ה"ע"ב כתב דהם ים לח לריכה לחלון ש"ר בפ"ח יען דהם חולנת רגל לחת קו"ח דילמה ק"ל כמ"ר שהן זה רגל ימין והרי הוח חל"פ ולריכה לחזור ע"כ החתים ע"ם. ים מהתימה לוך בהן בפ"ח החליע לומר דח"פ חוזרת ע"כ החתים. ולדשתי דשת סדיוע ג"ל דדברי בפ"ת הוח לומר דלכתחי' ים לנו לחוש לומר כן דח"פ חוזרת עכ"ם כדי לנלת ידי כל הדעות. ומסה"כ בדיעבד לח ס"ל למרן ז"ל לומר בתחלת כן כ"ל דהיה חליית בפלונתת. וכן ים לפרש בדברין בפ"ע תם"ב סי' קפ"ע סמ"ו שכתב בפס ימ"ם דים ליזהר שלא תדוק היכמה בפני היבם קו"ח כדי שלא תהח ח"פ ותהח לריכה לחזור ע"כ. דיינו דלכתחי' ים לחוש ליזהר כדי לנלת ידי כל פקפוק. ומסה"כ בדיעבד לח ס"ל בפסיעות דח"פ חוזרת עכ"ם חלא דס"ל דהיה חליית בפלונתת. ים סמך לזה הכב"י בד"ז כתב בפס שמדברי ז"ל ולעפ"י ים להסיב טוב הדבר ליזהר בכך ע"כ. דעי' מזה דדברי שכפ"ע הוח דלכתחי' ים ליזהר כו' כדי לנלת ידי כל פקפוק. ומוסרלב"ה ז"ל בח"ת סי' י"ג כתב דבפלונתת דכב ובמוחל רובה דהכוונת פסקו בפ' דח"פ ה"ל לחזור דהע"ע דהלכתה כרב בישוחי כיון דרב לדברי האומר ים ואקם קלמר ואיהו סבר ח"ז ח"כ לדידיה נמי שריית וכיון דלדידיה שריית ובמוחל שריית לח מחמירינן בה וכו' וים ס' חם הלכה כרב דח"פ ריכה חוזרת חו חם ס' כפ' דלית ליה הך סברת הילך עי' וכו' ועו"ש:

שו"ר בן בפי' בתשו' מרן חה"ע בדיני יבום סי' ו' תשו' מחוברי"ם ז"ל דכתב דחיזור עכ"ה הויית ודרבנן ובענן פיסול חלילה מלד מחמר מדרבנן כיון פליני בהת רבוותת חי הלכה כרב ולריך לחזור דק"ל כרב בישוחי חי ס' כפ' לפי דרי"ת קלי כוותיה ק"ל ס' כריו"ת. ועוד כדכתב ב"י דרב נמי ס"ל מסברת נפשיה דהחלילה כשרה דהוח סבר חין זיקה ולח חמרה מילתה חלח מליצת דשמוחל דסבר י"ז וכיון דפליני הת מילתת דהוי מדר' בודחי דחלוי' היה לקולת דכל ' דר' לקולת. וכ"פ בתה"ד סי' רכ"ה גבי דיים שסרדו ליבה ולח דקדקו בשמת היבמה מה"ע נופיה דחיזור כ"ה הוי מדר' וחלוי' היה לקולת. ועיד רוב הפוס' ל ס' כפ' וה"ל לחזור וזו היח ס' הרי"ף והרמב"ם ס"י והטוש' והרחב"ד והרח"ש וב"י וה"ה ורוב החת' ו' ועוד דהיכת ס' חחר דהת פליני לדעת חיזו היח "פ ולדעת רס"י נקרלת פסולה כל שחינו יכול ליבמה דעת התוס' לח מיקריית ח"פ חלח דוקח לחוש זקוקתו למ"ד י"ז וכו'. ולע"ע דלדעת רי"ו וקלת הפוס' ס"ל דבה"ב פליני מ"ת ס"ם היח ובפ"ם לחפי' בדחוריית לחלוי' היה לקולת כ"ם כפ' דר' וליין שם על הכיב"ם ז"ל דכתב שהרשב"ח ורוב הלח' פסקו כפ' דלי"ל לחיזור ושכוה רחוי להוהות ע"ם. ומכן ז"ל הכיב ע"ו דהבריה נכויים הם ואין לפקפק בהם עם"כ:

גם הים"ם ז"ל ביבמות פ"ב סיב"ח הגם דלימו מחמיר הרבה לענין לימ"ר הם חלילה בשמחל הגם דישבר אין להחיבה בלח חלילה ימין של כל לחד עב"ו כתב מ"ת לי לימרמי ושביד חלילה כשמחל לי"ל לחזור עב"ה דהת הוכחתי ברחוות בדורות בריה פ' ד"ח סי' ב"ע דח"פ לי"ל לחזור. ועיד כל שה"ע ל"ו ח"פ כחשר בימרנו לשם ע"כ. גם מיהרח"ם ז"ל בקוב' עינינת סי' כ"ח כתב דהך מילתת דחיזור היח לימה חלח מדר' ולימה פלוגתת דרבוותת ק"ל ס' דר' לקולת. וה' מוהרבד"ם ז"ל סי' קי"ח נסתייע מדברי התה"ד סי' רכ"ה וכו' וכתב הרי לך בפי' שחיזור לימו חלח מדר' ורחוי להלוך תחר המיקל ולפי"ה לימו לה מלחו לבי להקל חלח מפני שהלריכות לה היה חלח לדעת שהחב"ם ולדידי יבי' גם מה שהביח מחוהרי"ע ז"ל בר' דבה"ע רוח דמ"ם שהב בלחוחו נחון רוח לעדיפותה. ודברי לחת שהביח שהבה מרבוותת דפסקו כפ' דלי"ל לחזור כתב וכודחי שם נלוני עוש לסמוך עליהם לפי' שלח בשעת שהתק יב"ב בשע"ד וכו' לי שהייע ילחם להיון שהך מילתת דחיזור קליבת לון לנו לתפוס להתחוהי כולי הלי וכמ"ם שריב"ם. גם מלינו נדולים שפסקינו כן ה"ם מוהרי"ח ז"ל בתשו' סי' קס"ג הסניע להקל ונסתייע ממוהרי"ע דשהיבנת גם בתשובת הב"י סי' ו' בדיני יבום הובת פסק ממוהרי"ם ז"ל לשקל וכתב הרב"י עליו דדברים נכונים הם ילון לפקפק בהם ע"כ ישוע"כ. ועיין שם' בני האחוות הגדולים בסי' י"ד בגדולו שבחלן היבם ממנה רגל ה' וגמלה בחיל לימ"ר ובחלן ממנה חח"כ גם מרגל לחה. וים מי שערער ע"י מלה שהיבם ים לו חח וים לחום לומ"ם מרן ז"ל בב"ע בפפ"ח ס"מ. וכתב שם דח"פ לי לריכה לחזור פליתת דרבוותת היח וכו' וגדולה מיו מלחתי לח"ח ס' ז"ל בתבו' סי' ל"ח שכתב דבין דרך מילתת דחיזור לימו חלח מדר' והוח עלמו פלוגתת דרבוותת ק"ל ס' דר' לקולת וכי' ע"ם. ועיין במרן ז"ל בב"י בח"ע סי' קי"ג דכתב בשם הריב"ם ז"ל סי' תמ"ו דבשע"ד היינו חם היבם קטן הו שהוח בחה"ם ע"ם. וה' בחוות המים בד' כ"ו הבי"ד ע"ם. דבפי כ"ם ומדיבר מוכי"ל דמ"ם מרן ז"ל בפפ"ח ס"מ וה"ה ח"פ ולריכה לחזור עכ"ה היינו דלכתחי' ים לחוש לומר בן לנלת מידי כל פקפוק מסה"כ בדישבד ובמש"ל דמרן ז"ל לח ס"ל בהחלם דח"פ חוזרת עכ"ה כ"ח נם ליהו סל"ה דהיח חליית בפלוגתת. וכ' בית יהודה עייהם ז"ל בח"ב סי' ק"ח ניעה דעתו לומר דמרן ז"ל בפ"ע ס"ל דח"פ ח"ל לחזור עכ"ה והכיח בפפ מרן הכ"מ פ"ה דין י"ב שכתב ע"ד הרמב"ם והבי' פסק בפ' דס"ל דח"פ ח"ל לחזור עכ"ה. והה דקלמר הכח שחחזור עכ"ה ה"ד למיפער לרה לבל למיפער נפשה ח"ל לחזור וכפ' וקי"ל בשלת' ז"ל דפסקו בפ' וכ"כ הריב"ם ז"ל בתשו' סי' קי"ט דכוה רחוי להוהות. ולע"ע דבסי' ק"ע ס"ה הביח כ' שברות ריש מי שפוסק כרב וים מי בפוסק בפ' מ"מ הרי הביח שברת שחוחל לבסוק. ועיד דלקמיה ס' י"ט לח הזכיר חלח ס' הרמב"ם ולחע"י שכתב ובחלקו עליו הרי לח הזכיר דעתם עכ"ל. וכ' דלח רחו ע"ק דברי מרן שבתשו' הנ"ל בדברי מוהרי"ם ז"ל שב"ב בפי' בלוך דבן ס"ל להוב הפוס' ז"ל המפורסמים הני דקי"ל בפ' ומרן ז"ל בתב ע"ז דדברים נכונים הם וכו' וכבו"ל ובודחי דגם בב"ע חזיל בפ"ז. ומ"ם בפפ"ח

ס"מ כוונתו היא כדכתיבנא לעיל אז ול"פ כמ"ש ס' בית יהודה ז"ל ותילו היא מומה דבדי מרן ז"ל שבתשו' הנ"ל סיה מביא מהם ראיה גדולה לדבריו וכתמוה:

ועם התק"ל בתה"ע סי' נ"ע דקמ"ג כתב דאן אמת דכתב"פ אי מוזרת עכ"פ היא דר' וגם הפיסול לינו תלוי מלר' בעודב וכמת' זו לפי הנר' דבו הסוברים כס' דאי"ל חיזור גם בהיב"ם כתב כד' היב הפוס' וב"ר להוהם וכ"כ מוהרי"ם ז"ל והודה לו הכ"י גם דעת מוהרי"ח סי' קכ"ג ומוהרי"ט שם דעתם להקל. תלת שמוהריב"ל מ"ג סי' כ"ב כתב דהמנהג להחמיר ומוהרבד"ם כתב בשמ' ז' תע"ג דהוי דהברייהם ספיקו להחמיר והכריע כן מהגו' תכ"ד וכו' והתרוך הוא שם להצ"ב ע"ד. ובכ"פ דעתו ז"ל לעניו חיזור עכ"פ להחמיר כס' מ"ד הכי ובמ"ש בספרים הלחרים נ"כ שהוכחו שם ניעו"ש. מ"מ י"ל מלי דס"ל לסרב ז"ל דנקטי להחמיר וכו' ס"ד היכא דהפסד בחיזור בלא שום דוחק וכמו שכ"כ הוא ז"ל בפי' בסו"ס ס"ח דת"פ נריכה חיזור למלי דנקטי להחמיר כל שהפסד בחיזור כמ"ש מיהרח"ם סי' ל"ח ע"ש. הרי דכל היכא דהוי בעכ"ד צ"ל בחיזור גם הוא ז"ל תזל ומודה דנקטי להקל. וכבר כתבנו לעיל מ"ש מרן הכ"י ז"ל בשם הריב"ם דבעכ"ד ציינו הם היכא קבן לו בהוא בתו"ה. וה"ב בנ"ד שהלת הל' הוא כתד"ה לכ"ע הי"ל חיזור וכנו"ל. גם הנו"ר בלל ב' סי' ל' כתב בשם מוהר"ם מולובלין סי' ע' דכתה פוס' בסקנו בן דת"פ הי"ל לחזור ע"ש. גם ה' בני הכרהם הה"ע סי' מ"ח כתב דהיה הליית בפנוניתת ודוקת לבתחי' יש לחוש להפוס' כרב דת"פ נריכה לחזור ע"ש. גם בס' מים שלל ד' ל"ז הלריך בזה ובתה בים הפרש בין לבתחי' ובין בדיעבד עש"ב. ובס' בני התלוהות הגדולים בד' פ"ד כתב וז"ל והה ודלי דהיקת שיכת לבת יפר' הלטיעה שהה דולת על התריט וכו' יב"ם בהלברפות ס' דהוה בעיקר התליה רחשונה הם בבירה דוהלי דיש לסקל מבני שום פקפוק דלת מלריכה לחזור של הלחרים הנם שהיתה מוצבה מקום התבעה. ון יהה עיקר החיזור דהורייתת דכלל זה מבואר בידינו להקל בס"ם ולפי בתידי דהורייתת. עלכ"ו בעד"ז בעיקר החיזור הינו תלת מדר' והויין תרתי לעיכובתת לי מידי דר' ולי תרתי בפ"קי דמהפפכי דבלייהם מהן ל"ת להחמיר כ"ם בהגמדם יחד כי הן הם הדברים הילוקים מפי מדבת ס"ה מיהרח"ם ז"ל וכו' דלת למיסויים הלי עדנת מופלג מבלר לישורי דשלמת לסקל בלחזה לישור דהו' בדלריכת לפפוקי ס"ם ולפי בישור עדוס התמורה וכו' כ"ם בזה דהינו הלת לישור דר' הלי דחיזור. ובכן ים גנו נומר בפביעות בלי שום פקפוק שמוהרי"ק ללת לתרה למילתים לעיכובת הלת למוס בעלמת לגלת מלילה פקפוק. ושת ודלי בל"ד שלת עשו שום תילון הין לעדבר לחר מה שעשו וכו' ואין לפקפק בהיבת דלישתת דת בלל וכו' ע"ש. דמבואר שעיב"ר יוצת לכ"ד לעניו חיזור עכ"פ הלי"ל ובפרט דהלת הלחר הוא כתד"ה והו"ל שעה"ד וכתמוה:

מעתה לשובה מרתה לעניו מי תמרי' דלריכה לחזור ולחלון בל"ד מוה היכא בש"ר בב"ח כס' מרן ז"ל וכסדר שבתבו הלחי ז"ל בהמרת הקשרים והלולחות. דלכתובה שולה על הדעת לומר דהן עתה דעבדו כתה ימים מזמן התליה הרחשונה ודרכת עדיך עפי לסמוך על התליה שעשתה מקודם בימין דידיה והי בוה מלטיב ולחלון עוד והנ' מילר דבבר תליה בימין דידיה כס' הטור ודעי' ועשתה כל סדר התליה וקריתה ורקיקה ומן התובה כבר עלתה לה לדעתם ונלסרה עכ"פ. ולילת תו כ"ל תשתת לתום למ"ד מילכת מי תמרי' שתשוב טוד לחלון מש"ר בש"ת כס' מרן ז"ל תו הל סדר הלחי ז"ל

תו בוהל"ז כס' ר' התשבנוים ז"ל ובתבון וכו' יעו"ש תו שתשוב עוד ובחלון דוקת מצמלל דידיה שהוא ימין כ"ת בלזוה לופן ציהיה שים לתום דקפיק מינה תורבת לומר דחליתה התחשובה והרקיקה שעשתה מקודם לת הועילו לבלום ותתו למיסרי תלובה לחתים. ויש בדמות רחיה לזה דלילת למיתם בהבי ממ"ם ביבמות דק"ה יבמה שרקקה בחלון ותי"ל לרוק פ"ת כי היית דחתית לקמיה דר"ת הוא יתיב ר' לבת בר ממל קמיה דקקה מקמי דחלון לת"ל ר' לתני חלון לה ושרי לה תיגדת לת"ל ר' לבת ובת בעי' מירקי. הת דקקה לה. ותירוק ומה בבך. נפיק מינה מוכבת דלי לתרת תיהדר ותירוק לתרי רקיקה קתייתת לית בה משבת ולתי למיסרי תלובה לחתין. והת בעי' בסדרן. בסדרן לת מיעבבת. ופירש"י רקיקה קתייתת לית בה משבת ולת פסלה מלחין ומלן דחזי דמתיבתה סבר רקיקה בתר תלובה הוהי לי לורחים וסרינן תלובה לחתין ע"כ. ופסקה הרי"ף ז"ל וכ' הכ"י ז"ל דלי"ל לרוק פ"ת לזהו דוקת תלת לפי בעיית לחזור ולרוק לת סבקי' לה דתמרי' וכו' גם הריטב"ת בחי' כ"כ ע"ש. וכ"פ הרמב"ם בה' יבו"ת פ"ד ה' ו' ו"ת והטור בסי' קס"ט ומלן בבש"ע בסס"ת סב"ה והבלחה"ע בתב וז"ל ומלן דחזי פי' יבמה לחרת שתרוק בפני יבם בב"ד קו"ת ותתיבם יסבור הרוחה שבבר תלובה קודם רקיקה ו ולתו למיסרי תלובה ליבם ע"ב. דלפי"ז שולה עה"ד לומר בנ"ד דלת החזור לחלון כלל מילתר שבבר תלובה בימין דידיה בה' מ"ד ורקקה בפני יבם וכנ"ד בעברו כמה ימים ים תשבת למלן דחזי דחזרה לחלון בחזה לופן שיהיה שיתבר ביבמה לחרת שתירש לחיבו"ר שתלובה בימין דידיה שהתלובה זלתו כלום היא ולתו למיסרי תלובה כדין ליבם ונציך מינה תורבה. וכ"ת הה בדין תיב"ר דלילת לחים לחרים דס"ל למלן ז"ל דחולן בש"ר יחת"ו כמו שבן מבמע מדבריו בסס"ת ס"מ ודבני הלח' התשבנוים ז"ל ס"ל דגם בדליבת תה לחר חולן בש"ר בזחת"ו ושיבוונו וכו' לת תייסי למלן דחזי שיתבר דתלובה הה' לזהו כלום היא ולתו למיסרי תלובה בדין ליבם. ות"ב בנ"ד לת נימוס לסבי ודתזור לחלון בחזה לד מבנ"ל. הת לזהו מידי דשלני התם דחולן בש"ר וזחת"ו כמעבד ת' ולילת הסבק ביישם דתביבת בתלובה לחת ובפרט לר"ת ז"ל דס"ל דבשבוע חולן בש"ר בזחת"ו דבתחי' הם הומרים ליבם ושיבתה שיתבונו בדעתם שהתלובה שהיה בהגל ימין בפי הדין שהית תועיל לתלובה חזי ליבת תשבת זו דהרוחים וכו'. מזה"ב בנ"ד בבר תלובה בימין בת"ד הבי ורקקה וביונו שניהם דבוה תהיה מוהבת לב"ת ובפעתו מלוהו מבמד ולתר עבור ימים מולבת יש תשבת זו למלן דחזי שהתלובה הת' לזהו כלום היא ולתו למיסרי תלובה לחתים. ויש לד לומר דעפי עדיך שלת לחזור לחלון עוד ולמיסתך בדיעבד על התלובה הת' שנעשית בימין דידיה דלית בה ב"ת תשבת בעלמת. ולתך דעימת דתמזור לחלון בגד מהלדדים הב"ל בלת רקיקה לין בו מועיל להגגל מהשבת דעיקר התשבת לעמיד יתמרו שהתלובה ורקיקה בנעשית מקודם ליה בהו משבת ולתו למיסרי תלובה לחתים. ות"ב מה יועיעו זה דמחלון עוד בלת רקיקה דהתשבת במקומה עומדת. ומה גם לבל תחד מהלדדים מחוברת לחלון היא לריכה לחלון ולרוק:

ובואת יש לעמוד ע"ד הים"ם ז"ל ביבמות פי"ב סיב"ת דהבי"ד הטור דס"ל בדין התיב"ר דחולן בימין דידיה כדין תפילין ותמה עליו דבתרי תפילין וכו' ובגד רתב"ם דידע רחיה מתפי' ותפי"ה כתב להחמיר וכו' וים שהחמירו בחולן בשתיהם וכו' תלמת דחיבת לחלק בין רגל ליד וכ"ב סתת' מוהר"י הלוי ויתר גדולים ומוהר"י מברונת ז"ל דנהגו לחלון בשתיהן דק שהם נוהים תחר

דברי הטור דעיקר החליצה בשמאל שהיא ימין שלו ולכן כתבו שיחלוץ תחי' בשמאל. ולפי זה יומר שדברי הסמ"ג והסמ"ק עיקר וכו' ח"כ יחלוץ בימין תחי' ולא בשמאל תחי' וכו' ומשו"ה אם בדיעבד חלצה בימין והוא שעה"ד הייתי מתירה ליכנס לכתחלה בשמאל. ומ"מ לפי שיתרמי ועביד בחליצה שמאל לפי"ז לחזור עכ"פ דהא הוכחתי ברישא ברורות ברים פר"ח סי"ג דאפי' לפי"ז לחזור. ועוד כל כה"ג לא מיקרי ח"פ וכו' ובשעה"ד לפי שביד בימין לחוד לימא מעכב. ולפיכך לפין לו רגל ימין שנקטעה לו לימר וחלץ בשמאל מעכב ואסורה ליבנס עד שתחלוץ נמי בימין היכא דלא נקטעה עכ"ל. דלפיך כ"כ חזיל לאומרת בחלץ בשמאל לימר דמעכב ואסורה ליבנס עד שתחלוץ נמי בימין דמשמע נם שעדיו לפיזה ימים מהחליצה ל' אסורה ליבנס עד שתחלוץ נמי בימין ולא חשש כלל להאי חששא שיאמרו שהחליצה ורקיקה שעשתה מקודם ליה בהו משעה ואתו למיפרי חלוצה לאחים. ובפרט שהחליצה הת' היה היתה בכונת שניהם לשם חליצה נמורה וכבר כתב מקודם דמוהר"י הלוי ומוהר"י מברונא ז"ל נוטים לדברי הטור לכל נהגו לחלוץ בשתיהן ולפיך כתב דאם חלצה בשמאל מעכב וכו' ולא חש כלל להאי חששא. ועיין בשו"ת מוהר"י לביא הלוי ז"ל כלל כ' סי' י"ח שבא בתרוכה כזה. ועיין בתבו' רב"ח ז"ל סי' כ"ח שבא בתרוכה ולא יכולתי לעמוד בדבריו וכמלין מן החרכים המורם מדבריו דאם נתכוונו שניהם לזי לימר חששא לשמא יאמרו וכו' ע"ש. וה"כ נם בנ"ד דאיכא חלוצה ורקיקה וכונת שניהם לפטור בזה ליכא האי חששא. נם הכל בו סי' ע"ו בה' חלוצה דכתב ולפיך שיהא המנעל של ימין לכתחי' וברגל של ימין בדיעבד. וכם"ח לתוכר"ך ז"ל שם כתב ולפיך לכתחי' שיהא המנעל שלו ושל ימין ונותנו ברגל ימין. אבל של שמאל פסול אפי' הוא ליטר ע"כ. דלפיך נם הוא לא חשש להאי חששא שמא יאמרו וכו':

אבן שבתי ורלה דאין לחוש בהבי ולומר כן כלל דהאידי דשו"ת מוהר"י מברונא ז"ל סי"ל ביבם ויבמה שנזכרו התחילו לקרוא על הסדר ולחלוץ שניה וקראה ורקקה כמשפט. ונכנם ה' בזה שלא לחלוץ פ"ב כדי שלא יאמרו חלוצה קמייתא ליה בה חשש וכו' כמ"ש בשמ"ת. וכ' דדוקא ברקיקה ליכא למיגזר לליבא דר"ע דמשוי רקיקה וקריאה יחד ומרוייהו לא מעכבי לבן אי"ל כי היכי דקריאה ל"פ מן החתים נם רקיקה ל"פ ואי"ל דמרוייהו ליבא בהו משעה. אבל חלוצה אי ליכא למ"ד דלי"ב בשמא רקיקה דע"כ לי"ב משעה קו"ח דאל"כ מ"ש רקיקה קמא מבתרא. אבל בחלוצה קמא ליכ"ל בית דלו בכן בה דילמא מסר בה מידי לו בקשירה לו ביד לו ברגל שמלא לו בכה"ג דלא שפיר חלין. ומ"מ ח"פ לא ותיבמת דהכל יודעים דחלוצה לאחיו וכל היכא דליכא הכי לי"ג מידי וכו' דא"כ למ"ד דח"פ לריכה חזור עכ"פ ליחוש שמא יאמרו חל"ק לי"כ משעה עד חלצי כולהו ואתו ליבומי וכן אי חלין תוך ג"ה בעי לילה אח"כ וכן חלץ לאחיות ושובא הכי ליתנהו וכו' נ"כ כ"ל כי חלץ כמה פעמים ליכא למיגזר למידי וכו' נ"ם וכסיל"ח ול"נ. אלא דים לעמוד במ"ם בסוס"ל דכר' הוא מפרש בם"ם היפך דברי כל הפוס' דכתב שם ל"ל וקנית משמע כן בתשובי' שלא הביא אלא הא דשלחו ה לאבד"ם יבמה דרקקה תחלון ואי"ל לרוק פ"א משמע י"ל ואי בפ"א עביד כדר"א מדלא הביא לך דתירוק ה בכך נפיק מיניה חורבא דשמעת דאינה רשאי אלא כ"ב כדפי' עכ"ל. דבר' שהוא מפרש בדברי הם"ם דאי עייא לרוק פ"א ב"ד ומדייק כן מדברי הרא"ם שכן

ס"ל מדלא הביא סיום וכו'. ות"ס אלי לך נדייק בדברי הרא"ם כן מדלא הביא הנ' דס"ל דאי בפי עביד כדר"א ויהיה בזה סיפך כל דברי הפוס' המפי' הנדו' שדברי הרי"ף ז"ל הביא סיום הנ' לפסק הלכה נם הרמב"ם פ"ב בפי' וכתב הם"מ ז"ל דהיא מהדיא דר' אלי וכו'. נם הרשב"א ז"ל בתי' יבמות כתב ואי"ל לרוק פ"א מסתברא דליבא דאי"ל ל"ד אלא ה"ק אי"ל ומכיון שאי"ל לק היא לא לרוק משום דאתו למיפרי חלוצה לאחין וכו' ע"ש. נם הריטב"א ז"ל והגי' ז"ל כ"כ והביא"ר לעיל ול"י. ומאחר שביאתנו דלעיין חיזור עכ"פ אי"ל. ונם מאבאר דאי אמרי' דלריכה לחזור ולחלוץ מזה היכא כאיזה לד ואופן שיהיה ליכא סוס מיחוש לשמא יאמרו וכו' וכנ"ל. מעתה לריכים אנו לידע בנ"ד דבכר נעשה מעשה דחלוצה רגל ימין דידיה דוקא אי עלתה לה בדיעבד חלילה וז ומוקרת ליבנס לעלמא מאחר דהיכא מסרב מלחלוץ עוד. ות"ד דעכ"פ אין להתירה ליבנס עד שתחלוץ עוד שנית. לכן לריכים אנו לבאר זה מעט בתרוכה:

הנה נודע דכיכם ליט"ר הרמב"ן ז"ל דעתו דאי"ל תקנה והרשב"א ז"ל מסופק בדבר. ברם שאר הפוס' לא ס"ל ודעת הסמ"ג והסמ"ק ז"ל דאולן בימין דעלמא ודעת הטור ודעי' בימין דידיה בתפילין ולדעת הר"ן והמ' אולן בש"ר כיעו"ש. ונודע דכל דאלי' דלא לאפוקי בפלוגתא ב"ע וא"כ י"ל דבפלוגתייהו דהסמ"ג והסמ"ק והטור ודעי' ז"ל דחלילה אם היא בימין דידיה או דעלמא היא בלבתחי'. אבל בדיע' אמרי' דס"ל דאפי' לכתחי' בל"ל. ולכן אמרי' מאי דמלריכים הם בימין דעלמא הוא לכתחי' אבל בדיע' לא. ולא מפסיק בפלוגתא לומר דאיכא ס"ל דגם בדיע' לא יצא בימין דידיה. והטור ס"ל דלכתחי' לריך בימין דידיה דכך חובתינו דכ"ב דלא מפסי' בפלוגתא ע"ש. ולכן מוכר"ל דגם לדידהו בדיע' שכבר חלן בימין דידיה עלתה לה החליצה. וא"כ בנ"ד דחלץ לה בימין דידיה בבר עלתה לה חליצה. ובפרט דהיכם הזה ממלן ומשרב מלחזור ולחלוץ עוד ואחיו הי"אחר הוא דר כמד"ה רחיק בו"כ חדשים ממקום היבמה ות"ח לה לילכת היא חלוצ ולא הוא לבוא חלילה מחמת חס"כ שאין לאל יד ולריכים הולאות מרובות לשכירות הדרך ומחבל וכיולא והו מלבד חששת שכנת הדרכים והיניעה כי בכה היא בחופן ש"א לה שתחלוץ ממנו ואין לך בדים' נדול מזה. ועיין בחשו' מוהר"ם מלובלין ז"ל סי"ט בחי"ר שהי"ל תח תחר וחלוה בש"ר וא"ו שאחר שהאריך להוכיח דט"ע לחלוץ בזאח"ז היפך ממ"ם מרן ז"ל שהם י"ל לחים שיחלוץ בש"ר בש"ח בתב וז"ל והכל הדעות בדיע' פשיטא ופשיטא דאיתתא דא שרייא לנוק בפרט שה"ח לתקן בחו"ה שתתי התולן הוא חולה ברגליו כמ"ם הרא"ד בסומא שהם אין לו את אלא הוא חולן אפי' לכתחי' והטור מביאו בסי' קם"ב ונמלא בשם נ"ח דטעמו הוי משום דאין לך דיעבד גדול מזה שלא תתעגן ע"כ. ודון מינה ואו"ב דאם היבם הזה מהרלה לאחור ולחלוץ לה עוד מ"ע ומ"ן ואם לאו יש לסמוך על החלילה שנעשית מקודם בימין דידיה כדעת הטור ודעי' ומותרת לנוק דהויא כדיעבד כדי שלא תתעגן ונודע דאף במקום ערוה דאיסורא רביע עלה יש כמה מרז"ל ויזר"ו המורי"ם ובאחרה שמעתו לעשות כל טולדקי למנוע לדדי היתר כ"ב דאפשר להקל במקום עיגון וזה ע"ם מלכה לנד המומרת. ולכי תידוק ליכא בדב"ז ס"ם ס' הלכתא כהטור ודעי' דלכתחי' לריך האיט"ר לחלוץ בימין דידיה ס' הלכתא בסמ"ג וסמ"ק ז"ל דלכתחי' לריך בימין דעלמא ואח"ל בהסמ"ג וסמ"ק מ"מ י"ל דאיכא לא לאמרי אלא לכתחי'

לכתחי' לכל כדיעבד גם הם מודו דלפי עניד מכני וכנ"ל וגם למהן דמקריך שיהיה ס"ם המהפך שפיר הוי מהפך גם לי מתניון נפסין לחפוסי כפלוגתא והייגו דיש לד לומר דגם כדיעבד פליגי עדיין חיגו כולהי סכ"ה הלה בספק וה"כ י"ל ס' חם דכריהם דמלריכים כימין דעלמא הוה כלכתחי דוקא לכל כדי' מודו. ולה"ל דגם כדי' פליגי ס' לי הלכתה כוותייהו לו כהטור ודעי' דגם לכתחי' חולן בימין דידיה. והגם דהלח' ז"ל הלריכו להטור לחלון בש"ר ה"ד לכתחי' הלריכו לעשות כן כדי לצלת י"ח כל הפוס' מבח"כ כדי' לי עניד מכני. כ"ז עלה כדעתי לומר כן דכשרה כדי' ומה גם לחרי לחותי דכרי הגו"ר ז"ל כללל ב' ס"ב דכהב וז"ל כללה דמילתה דמתכאר בדכרי הרמב"ם דחלינת שמחל לינה כשילה לגמרי ולפשר דכדחמי לע"ר דלכתחי' חולן בשמחל וכן ים לגו לומר כדעת הרי"ף. וכל מלי דלחמר פיסול חלינה כרגל שמחל לח לחמר הלה כשים לו ימין מחוקנת לו דהו"ל ונקטעה לחכל כשהוח לע"ר י"ל על שמחל שהוח ימין ונימח לן לחפוסי שלמח להסכים הס' וז"ז ע"כ. דלפי"ד ז"ל ים קיום והעמדה לדכריהו הכ"ל כחשר ירחה הרחה. ועש שרחיתי להמניה כהרדב"ז וז"ל בח"ה סי' כ"ח ג"ר ד"ה ע"ד שהריך לעמוד ע"ד הגו"ר כיע"ש. מ"מ נבכרת רבה קה מוכה הגו"ר ז"ל דקחמר הכי. ושוב מוכה להגחון הגו"ב מה"ח בחלה"ע סי' קכ"ו חזל כסכריהו דכש כהריך לשוכית דחפי' בחיים דעלמה לפי' חלינה כשמה חין הלכה ברורה שהכה פסולה והכיה מ"ש כספרו ל"ח עמ"ש ברכית ד"ב דכש כהריך כרחיות להוכית דהה דחלינה כשמה לחו הל' ברורה היה שהכה פסולה ישוש"כ דהוה חויל כש' הגו"ר ז"ל. והמניה להרדב"ז לה רחה לדכרי הגו"ב ז"ל לה מ"ש כהכי הכ"ל ולה כהגל"ת. וה"ב לפי"ז שפיר י"ל בל"ד כ"ם כחופ"ז חעיקרה ס' מי גם כחיים דעלמה חלינה שמחל היה פסולה חו לה. וחח"ל דכחיים דעלמה פסולה כמ"ד הכי וכמו שיכה לקמן בס"ד. ס' דכחט"ר הלכתה כמ"ד דחולן בימין דידיה. וחת"ל דגם כחט"ר לריך בימין דעלמה כמ"ד הכי. מ"מ נוכל לומר דהיינו נכתחי' קחמרי הכי דיחלון בימין דעלמה לכל כדי' גם היגו ס"ל דחי עניד מכני וכגו"ל:

ועיין ג"ב כש' שמן המשחה דקי"ו סי' קמ"ת דכתב וז"ל שנעשה מעשה בב"ד של כפר מחסקייומי יע"ח ביכש שמלן בשני מנעליס של ימין ושל שמחל עפ"י סדר הרב"ד ז"ל וזלת שבהשרת הקטרים וכו' ובהסרת המנעליס וכו' יש ביכש על הכשה כדי שתוכל ביכמה להסירם שניהם כחחד וכן הוה הוגד לב"ד שכן הוה מנהג בלחט. ולח שהמשרת ח' משה הגיד שבשני מוהר"י חלמון ז"ל וכית דיוו מירע כמה פעמים שבח לפניהם יבש לט"ר וחלן במנעל שמחל הכ"ע שהוה ימין דידיה. עכ"ז לה מלחש לבם לעשות מעשה עפ"י הגו' נגד הפכמת גדולי החח' וכפרע עדותו של ה' וקן מהרן ז"ל שכך היה נוהג הרח"ש ז"ל לחלון בשני מנעליס ומה גם שכך הוה מנהג בלחט יע"ח ורחוי לעשות כמותם כדי שלה יהח כשחי תורות ח"ו עכמ"כ בכ"י סופר בכ' מוהר"ם קלינו ז"ל. ח"ח וכן עשינו מעשה בשנת התקמ"ג שלהי מנחם עב"ל. דמלשונו זה נר' דבדי' חם עשו מעשה כך"ד דחלן בימין דידיה מהניית לך חלינה שעשו. דדוקה הס בדיעדו דהוי לכתחי' דלה חלן עדין חף דהמשרת הניד להם דבפני מוהרי"ד וב"ד ז"ל לירע כמה פעמים בחט"ר שחלן בימין דידיה עכ"ז לה מלחש לבם לעשות מעשה לכתחי' ענד וכו'. משח"כ חם כבר נעשה מעשה שחלן בימין דידיה כך"ד גר' דס"ל דבדי' שפיר ומהני:

ולעומת זה עיין בס' שו"ת מוע כסני דנספתק לס' הטור ודעי' דס"ל דחטר חולן בימין דידיה

שהיה שמחל כ"ה הם בדי' חלן כשמחלו שהוה ימין כ"ח חם חלינה כשיהה היה לו לח. גם נסתפק לס' הפוס' דס"ל דחולן בשחיהן חם לח חלן הלה בחחד מהם חם כשיהה היה לו לח. וכ' דלפי"ד הטור חם חלן בימין כ"ח ח"פ חפי' בדי' דבעמח הוה משום דדמי לתפילין וכשם שבתפילין חם החטר הניח בימינו שהיה שמחל כ"ח לח יהה דהה לח לתשתיט שו"פ לחשמטי' דבדי' יהה ושוד המורה קפדה על יד כשה. הס"ל שהקפידה התו' על הרגל החשוב דלנטי הטר חם חלן כרגל ימין כ"ח לח יהה. דליכה למימר דסכירה ליה דבדי' יהה לפי דבחר מיניה חזלי' דה"ב הו"ל לבטור לבשוך דיחלון בשחיהם מכסיף ח"ו לח סל"ה הלה בחר דידיה חזלי'. וה"ב ליכה לחלק בין חטר לחיגו חטר דכשם שהיגו חטר חם חלן ברגל שמחל חפי' בדי' ח"פ הה"ב לנטי חטר חם חלן בשמחלו שהוה ימין כ"ח חפי' בדי' ח"פ. ולפי"ד הכ"ן דכתב בשנ"ה דחלינת חטר בש"ר מכח ספיקה דמספק"ל חי בחר מיניה חולי' חו בחר דידיה פשיעה חם חלן ברגל ה' בין בימין בין בשמחל חפי' בדי' ח"פ הוי ספיקה דחו' הוי ולחומרה וכו'. הכלל השולה דלפי"ד הטור ודעי' חטר שחלן בימין כ"ח חפילו בדי' ח"פ וכ"ד המרדכי חלל דמכח חומרה ל"ח בש"ר. ולפי"ד הכ"ן ומוהר"י קהדו ז"ל כל ח' מהם מעכב דהוי ס' דחו' ולחומרה. וליכה מהן דס"ל דחלינת חטר הוה בימין כ"ח חלה הסמ"ג וסמ"ק ומי הוה חטר יכנים רחשי בין ה"ב לעשות מעשה להקל וכו' ואם יחמר החומר להיכה דליכה שעה"ד כמו הכה שהיכם רחוק מהיכמה יש לנו לסמוך על הסמ"ג וסמ"ק זה לינו דלה נקיה שעה"ד שלה בשהן תקנה לדבר. חבל בעניו זה שהמלוה עדיין לה נשחת וטומד לפנינו היכם ותומר שהולה לחולנה ודחי ל"מ שעה"ד והכי"ד מוכרח"ך ז"ל מ"ם כבית ג' כמעשה שהירע בגט וכו' יעוש"ב:

עו"ר להחת"ם ז"ל מחה"ע ח"ב סי' ע"ח שהביח בשם מהר"ח זלמן מרגליות ז"ל המלה כרחב"ן ז"ל דכ' חם חלינה בשמחל בדי' כשירה. ותמה עליו דהה מסמיק ק"ל כת"ק דחלינה בשמחל פסולה לגבי ר"ח דמכשיר דשמותי ושייכב כחדח מחכי טעמי חו דמוחלפת השיעה ות"ק הוה דמכשיר חו דטעמיה דת"ק וכו'. ושכוב מלה בהגו"ב מה"ת סי' קכ"ו דגבי לולב דחה הרחב"ן ז"ל מיהו לגה להעמיס כן בהרמב"ם שלה הזכיר פיסול שמחל חלה בנקטע ימינו וכו' חבל כשים לו ימין ומולן בשמחל כשירה. ודחה הוה זה מה שלגה להעמיס כן בדכרי הרמב"ם וכו' חבל מ"מ נסתייע דחטר שמלה כן להדיה לרחב"ן דמכשיר שמח וכו' ויען שמכותר פ"ק דעידה כדחמי ר"ח לסמוך עליו בשפ"ד ה"ב גלה לגלוי חלינת שמחל להיתרים חחרים ומשמה עיגון. והחת"ם ז"ל יש לתמיהת מוהרלו"ם של הגב"י ז"ל גם יש דעת הרחב"ן ז"ל כמשנה דנעשים פי"ד מ"ט וכו' דס"מ ל"ד חין לו חלה חפי' י"ל מכשר שמחל כחמרת הה"ב וכ"ם כחלינה וכו'. גם הביח דעת הטור ז"ל דס"ל דחטר חולן בימין דילים וקושית מוהרם"ל ז"ל עליו ויעוש מוהרלו"ם ז"ל ומ"ש דלם' הטור וסי' דחטר חולן בימין דילים וחנחנו מוהגים להחמיר לחלון בשחיהן ח"ב יש סניף להרמב"ן ז"ל דשב"ם קיטע יחלון בשמחל. והוה ז"ל דחה דבריו חלו דחילוק נדול יש וכו' חבל בחטר חפשר נדקו דבכרי הטור דחולן בימין דידיה וכו' ויש לעיין בדכרי רמב"ן ז"ל דכתב דחטר חי"ת כלל וכו' דמוכח דס"ל בפשיטות דלה כהסמ"ג חלה כהטור וכו' וקושית מוהרלו"ם על רחב"ן ז"ל לק"מ וכו' חמנם לה מלחנו לו שום חבר בהפוס' דיסבור כוותיה והוה יחיד במקום רבים וכו' והרחב"ן היה רב גדול חביכם של ר"ם ורשב"ם ונדולי הפוס' המה הלמידיו ובני בניו

וחין מהם מייחו דעתו לחפי' לחלוק עליו וחי"ל שלח היה מפורסם להם לעיכ"ח לח חצו לו כלל וחין לעשות מזה לחפי' שום סניף וכו' ע"כ חין לחלוק בשחלו בדי' דלח לחפי' ח"ח כענין לחחר ע"כ. גם שם כסי' ל"ח כחלוק בדעתו הכ"ד שסולב בכ"ר וקבל ממון רב ולחר חלילה מוליח קול שהוח לחער וירוצה לרחוק ליתן לי עוד מעות. דמו"ח ז"ל כחב דהוי ס"ם ס' ליהו לחער ום' כהפוס' דלחער חולק בימין דעלמח ולקח להחוסרים הוח מכח ספיקח דלימבעיית בפנ"ם וכו'. והוח ז"ל כחב דלים נסמוך על סם"ז ל"ע דהח ד' דיעות יש בכלן. ח' הר"ן והמרדכי דחלי בלימבעיית דם"ם ול"ח וחולק בכ"ר מספק. ג' דעת סמ"ג וסמ"ק דחולק בימין דעלמח. נ' דעת העור בחר דידיה חלאי כחפילין. ד' דעת הרמב"ן לי"ל חקנה. והשתח בשלמח מה שהו נוהגין לחלוק בשחיהן כמ"ש הד"מ וכנ"ע סי' קס"ב שמביאן חרוכח ולח חייהי להרמב"ן נגד כל הפוס'. חבל לחלוק בימין דעלמח לחוד ח"ב רוב הפוס' מחנגדים וחפי' לח יהיה רו"מ וכנין מ"מ עיקר ס"ס הוה בענין מעשה הסברות כ"ל יש ב' סברות להקל נגד ס' חחת להחמיר והכח לימה ג' סברות להחמיר וס"ח להקל וקבה לעשות נויה ס"ס. חדרבה ס"ס להחמיר יש דילמח לי"ל חקנה וחה"ל י"ל דילמח בחר דידיה חלאי ע"כ. ברי דגם החת"ם ז"ל דעתו להחמיר בענין חלילת שמלל וחשיב לה מידי דחוריימח. היפך סברת הפוס' דס"ל דחלילה שמלל הוי מידי דר' המ"ה בשר בדי' וכמש"ל:

ברם עיין בס' שולל ומשיב מה"ח ח"ג סי' קכ"ג בישב דע"י חולי נעשה לע"ר ויש לו לח קנין דגשלל כילד ישעו בהחלילה. והחריך בחשו' ובחו"ד בדס"ח ע"ח הבי"ד הגו"ר ז"ל דגספקח לי חלילה בשמלל דפסול היח מהחורה לו מדר'. ושהמניה בהרדב"ז מביח זה בחמלא דברים. ויהוח ז"ל כחב דלחך לי נימל דהוה מהחו' ה"ד בשחם חדם דרגל יחין הוה עיקר וי"ל חשיבות בשחה דוכחי ולכך פסול. חבל בלחער דהרבה פוס' ס"ל דיחלון בימין כ"ל ה"ב לחך להפוס' דס"ל דבחר ימין ושמלל דידיה חלאי עכ"פ בדי' כל שח"ח לחלון על רגלו בשמלאי דודאי כשר בימין בל כ"ל. ובלח"ה נלע"ד כיון דחלילה בשמלל לי"פ רק מדר' ה"ב בחקום שח"י לחידחם ודחי כשר וכי' ח"ב כאן בשר מה"ח לח לחער חולק בשמלל וכו' כאן דבחחת גם זה נופל לי לחער חולק בשמלל כ"ל היח ג"ב פלוגחח דרבוותח בפי' דיש לסמוך ע"ז ע"ב. גם שם בד' ס' ע"ב בד"ה והנה וכו' כחב דלחער לדעת הפוס' דחולק בימין דידיה יש לעיין חם עבר וחלק בימין שב"ל מה דינו. והביח דברי תוב הסני שדעתו דפסול ודחה דבריו וכחב דבל שעבר וחלק לפסר דלח מעכב ובחחת דגם שלר ב"ל חם חלק בשמלל חם החלילה פסולה חין שדבר בדור וכו' ובהרמב"ם לח נמלל דח"פ רק בחם היה רגלו מחוכה דלי"ח בשמלל ושם חלק ח"פ וכן העור וכו' ומלחתי להגל"ח בברכות ד"ב שהלריך והעלה בדעה הרמב"ם כן וכו' וזיהו לדין דלהרמב"ם והעור משמע דגם בשלר ב"ל דבודחי מלוה בימין לפי"ם בדי' חינו מעכב. מב"ם בלחער דחלק מסופקים שם חולי גם לבחחי' הדין כן שחלון בימין ב"ל ודברי החוב הסני חמוהים וכו' וזה ודלי דבלחער חם עבר וחלק בשמלל דיליה לע"ד הדבר ברור דלח נפסל בדי' ובפרט דיש בלן ס"ם וכו' והלריך ג"ב בנעשם יתין שם הוה נזירם הכתוב לו מטעם דימין חשוב דג"ח לדינה. וגם ניין שם על שו"ת מוהרשד"ם סי' ל"ו דמרימר ל"פ רק מדר' ובשעשה"ד לי"פ וניין על בנס"י סי' ס"ח ישוע"ב. ברי דהשו"ח ז"ל חלק ע"ד חוב הסני ודחה דבריו ושלח רחה דברי הרשב"ח ז"ל בסי' חלק ק"ך וס"ל דלהעור וסי' דהחער חולק בימי"ד שם עבר וחלק בשמלל שהוח ימין ב"ל לי"פ בדי'. ומחילח לפי"ד בב"ד בחלק בימי"ד בדי' לי"פ וכשיטה. ודבריו ז"ל הם ג"ב נגד דברי החח"ם הנ"ל. ומה שנר' מדברי החח"ם דס"ל דבנקטע רגל ימין הוה עדיף ממי שי"ל ס"ר. גם בזו לי"ב דעת שחר הפוס' דס"ל שהוח גרע עפי דלי"ר לגילה ולימו חולק כלל. חבל חע"ר די"ל ס"ר ורלוי לגילה לי"ב מעכבת בו וכמ"ם ה' שו"ת ז"ל שם דבחער לחסר נדקו דברי העור וכו' והלריך ביה יעו"ש. גם הנו"ר ז"ל ב"ב וכנ"ל. והפע"ל דהחת"ם ז"ל בסי' ע"ח שהלריך לפסול מלילה שמלל וחפי' בדי' ה"ד בשחר ב"ח שחיהו חער. חבל בחער שחלן בימי"ד דוקח בל"ד בדי' מבשיר ולי"ל לחזור טוב ולחלון. החמים מלי דמגנד לזה דבריו שבסי' ל"ח הב"ל. ועב"פ בבר בחבנו לעיל בלוך דבמה מהפוס' המפו' ס"ל היפך דבריו וכנ"ל:

מעתה בפי"ה ומדובר לעיל בלע"ד לומר בל"ד מלחר דחיכח לד חיסור ערוה בדבר חם חפסר לעשות בל טלדיקי עם היבם לחזור ולחלון שוב לחום לם' המחמירים ובלחת ידי בל הדעות המ"ע ומ"ב. וחם לחר בל ההסחדלות הוה מסרב מלחלון שוב ים לסמוך על הפוס' המחירים בדי' מלחר דיש עינון בדבר. ודברי הם לח להל' ובח למעשה עד לחבר יסבימו רבנן שבולחי ניושבים על מדי"ן. ובנדון הנו' עשינו בחה טלדיקי עם היבם וחזר יחלן מרגלו הסנית. ולי"ת וימ"ן. ב"ד עבד נרלע לבל יודעי דת ודין בחדם שיון בגת לחתה שח"ר לי לפ"ק. לשוני

ע"ט ס"ט:

א. סומח לי מני חלין לו לח. שיין בם' מבלחת מבם מ"ח חחה"ע סול"ב דהלריך בזה לי דוקח בדיעבד מהגיית לבל לבחחי' לח ובהרמב"ם בן ס"ל והרחב"ד ז"ל ס"ל פסר דבר וכו'. ובד' רי"ח בד"ה נחזור וכו' הביח דהיח דפ"ב דחולין מתני' בשוחט לעברי שחיעתו בשירה וב"ח פוסל דכתב הרשב"ח בתי' דבשירה לחו למיחת דיעבד וכו' חלח בלפי מני דקתני ר"ח פסולה לדידיה חפי' בדיעבד פוסל תנח היכו נמי בשירה ע"ב. וער' דנעלם מיניה דמר ולח שלטו מחו"ם בדברי הרשב"ח ז"ל מ"ם בדין זה בעלמו בתי' יבחות על דק"ו וז"ל מ"ט וירקה בפניו בתי' משחברת דלח קחמר חלח בדי שיהח בענד פניו בין רואה בין היו רואה ואפי' סומח חולק לבחחי'. והח דחניח בבריימח החולמה מן הסומח חלילתה בשירה לחו דוקח דיעבד חלח חפי' לבחחי' דבולה בריימח בלבחחי' היח דמסום סיפח דקתני חלילתה פסולה הנח דיבח בחלילתה בשירה חבל הרמב"ם ז"ל בחב והסומח היו חולק בנח' וירקה בפניו וחין זה רואה הרוק. ויש בעד לדבריו מדחלטריך בבריימח למיהני והחולנת מן הסומח חלילתה בשירה. ומיהו חפשר היה לדחות דמשום דבחיב וירקה בפניו חלטריך חנח לחשמעי' דלח בעי' שיהח רואה הרוק חלח שיהח הרוק להדי פניו עב"ל. גם בתי' שם על דק"ב בדין יושב ב"ב חפילו בבחחילה וחע"ב דקחני חלילתה בשירה לחו בדיעבד קחמר וה"ה לבחחי' וחדע לך דהח עומד לבחחי' הוה וקחני בין עומד חלילתה בשירה. וחיכח למידק נמי מהח דנדרים' בפ' חלו מנלחין בחיפוך דחיפוך דחיפוך בשיפוך קרע וכו' ע"ש:

תם ונשלם חלק אבן העזר

חלק חו"מ סימן א'

עד המתוס כשער חס יכול להיות דין על חותו שער
חי תמרי' בכה"ג אין עד נעשה דיין חו לא:
הנה מכן ז"ל בכ"י סי' ז' מח"ו כתב כשם רי"ו
דאיתו יכול וסכ"כ העיטור כשם הרי"ף ז"ל לך
הרשב"ה ז"ל כ' בתשו' ובמיוחסות סיקי"ב כתב דיכול.
והכנה"ג בהגב"י חוי"מ כ' דהרשב"א מדבר בקיום שערות
דוקא אבל כשערני השער לכ"ע לא וסכ"כ מוהרח"ם מלה"ע
סי' ג' והכני שמואל ז"ל ע"ש. וכ"כ הש"ך בסימ"ו סקנ"ז
בשירור והכריח הדבר מתשו' הרשב"א סיק"ל שהביאה
מסכ"י ז"ל בסי' ו' מח"ע. וה' נחמד למראה מ"ב דקפ"ו
תמה על הכנה"ג שחילק בן מדידיה ולא זכר לדברי
הש"ך. ומ"ש הכנה"ג שם על מוהר"ם הלוי ז"ל שכ' בחו"מ
סימ"ע דכשם בקיום שערות אין לעשות מעשה כש הרמב"ן
והרשב"א ז"ל דמ"ש בפשוט שדעת הרמב"ן ז"ל מח"ש
במיוחסות סיק"ב לא דק דהמיוחסות הן מחורת הרשב"א
ז"ל בח"ש כ' המחבר בהקדמתו עכ"ל. ואנכי הרואה
דתמיהת זאת היא עופלת ג"כ על הכני שמואל שם כפי
בטח לשונו דכתב דמולקים הרי"ף עם הרשב"א חו
הרמב"ן וכו' מטעמים שכתוב בתשו' הרשב"א סי' התקמ"ט
והרמב"ן סקי"ב ע"ש. ואיני יודע מדוע הכנה"ג לא העיר
עליו ג"כ כזה. וה' נחמן שמואל ז"ל בסקי"ב התריך כזה
ואחיך דבודאי יש לנו ליליך אחר דברי כ"י והכשע"ע
והרי"ף דפירשו דכריתם דכשערני השער אין עכ"ד ומה
גס שכם מחמירים ורחוו לחפוס דכריתם וכמ"ש הכנה"ג
והב"ח ט"ב. ואנכי הדל ג"ל דמכן ז"ל כש"ע כן ס"ל
להלכה ממ"ש בסימ"ו סכ"ה דיניס שדניס על הנאוס
ושניס בשמליה עלמה לריך שיהיו הדייני רחוקים
מעדי השער ע"כ. והדברים ק"ו דאם לריך שיהיו הדייני
רחוקים מעדי השער וכ' הש"ך בסקנ"ג דה"ע כעד עלמו נעשה
דאם יהיו הדייניס קרוביס לעדים ה"ה כעד עלמו נעשה
דיין וכו' ע"ש. מכ"ש אם הדיין עלמו הוא חתום בשטר
דאין לדון בחותו שער מטע"ז. ומקובר שכלי לא ידעתי
מדוע הש"ך ושאר הפח' ז"ל לא נסתייעו מדברי מכן
הלו שכן ס"ל לדיעא. והנחמ"ל שם כתב דדוקא בקיום
שערות בחמ' הוא שהי בדם בשאר דייעות לכ"ע אין
עד החותם רשאי להיות דיין. לכן ממ"ש הרשב"א מ"ח
בחאה"ע סיס"ו גר' דס"ל דיש לעד החתום בשטר להיות
דיין דבשאין אם יכול המסדר לבחוב הנה כתב וגר'
דודאי לכתחי' לא דהרי כתוב במורש בסיק"ל וכו' ואף
בדישבב גר' דיש לפקפק בזה שהרי בשטע"ש ד"ע ע"ד
כ' בחשוב ליטול שכר דיכו כבל להרי"ף סופר התשום בעד
בחוב שערות אינו רחוי לדון בשטר שחתו חתום עליו
שחשור על חותו דבר שנוטל שכר בחיבה ע"כ הרי דאפי'
בד"מ דיעא הכי כ"ם בנשין. ועם כי מהב"י ז"ל בח"מ
סי"ו הביא דכ"ו בסנמן לחכר בשם רי"ו וכו' דמשמע
דמשום אין עכ"ד נעשו בה ואחריו נמשכו האח' ז"ל הנה
מדברי בשטע"ש במקומו לא משמע כן וכמ"ש הטב"י
ז"ל מ"ח סיקט"ו דלאו מענין עכ"ד אלא משום חשוד
ליטול שכר ואדרבה משום עכ"ד מוכר לדון וכו'. וגר'
דע"ו כמכו רבני מתא דאף דהיו חתומים בחורה עדות
על השערות כיון דשניס מהם סופרי מתא היו עכ"ו
היו דניס אחותו שער אפי' שהם דניס יחידי בלי שניס
אחרים עמו. ועו"ש בחב דהיה סבור דאף לדברי מב"י
בשם רי"ו ז"ל דחשור להיות דיין בחותו שער ה"ד למי
שדן יחידי בשם אם הם כ"ד ס"נ ואד מהם הוא חתום
בשטר ס"ד ושוב חזר בו והחם חילוק זה עש"ב. ומ"ש
דע"ו שמכו וכו' אחהמ"ר אלא אמינא דאי מהא יביא

שאין עמה סמיכה היא דהנם לפי דבריו דמדברי הרדב"מ
ים לדון דס"ל דעד שחתום בשטר ליה ביה מטום עכ"ד
מ"מ אם הוא היה הסופר כ"ב בחותו השטר אין רחוי
לדון בו משום דין חשוד ליטול שכר וכמבואר בדבריו
וכיון שכן מאחר דשני הרבנים הם כמה היו לנבי העיר
סופרי מתא אין היו דנים בחותו שטר ואף דעימא דלא
היו נוטלים שכר הנם הדב"ז הוא רחוק טכ"ז עדין אינה
מספא דעימא כמ"ש הרדב"מ ז"ל שם. ועוד דהוא נגד
סברת מכן ז"ל שאחר האחז וכבר כתבתי דמכן ז"ל בש"ע
כן ס"ל להלכה. ועיין בס' שבט בניטין סיר"ח דס"ד מ"ש
באורך בזה. והנלע"ד כתבתי לשוני ע"ש ס"ט:

א. בש"ע סי' י"ב מלוה לבעוע וכו'. ה' יפה לנב בח"ד
חו"ס כתב דהכי לימת בפ"ק דסנה' דיב"ק לומר
מלוה לבעוע שנת' לחת ומשפע שלוס וכו'. ויש לתמוס
על ה' יד"מ במד"ר ר"ס טופיס במאמר רשב"ג אל
תהי מלנלג בדין שהוא אחד מנ' רגלי העולם למה שנאו
חכמים על ג"ד העולם עומד על הדין ועל האמת ועל
השלוס דכתב וז"ל פי' שאל תאמר לעשה תמיד פשרה
לפי שמלוה לבעוע ולימת בנ' שנה' מלוה לבעוע וכו' ה"כ
אליבא דמ"ד זה דין ושלוס אחד הוא לי"ח רשב"ג אל
תהי מלנלג בדין פי' שחסור לבעוע וכו' והפסיקו חכמים
בין דין לשלוס בחיבת אמת להורות דלאו אחד הוא והלכה
כחכמים שחסור לבעוע עכ"ד וע"ע יעו"ש. ואחת זעירא
ל"י מאי קק"ל של הוד"מ שהוא ז"ל בא לפרש דברי
רשב"ג ולהסניס דבריו ביאמר אל תהי מלנלג בדין עם
סברת חכמים שם"ל חסור לבעוע ודבריו הם ברורים.
ברם זאת היא קק"ל אני הדל על הוד"מ דכפי פי"ז
שפי' בדברי רשב"ג מהו זה שסיים מן דעתך שאם הניח
לת הדין שאת מושיב לת העולם שהוא אחד מרבלנ.
דכר' דכוונתו היא שלא יהא מלנלג ביהא קל בעיניו
ויעשו יען שהוא ר' מג"ד וכו' ואין כוונתו לעניין פשרה
ובילוע. והיפ"ל לא ביין להק' זה ביש"ם:

סימן ב'

בש"ע סי' י"ב ס"ת ממילה לוי"ק. וכ' הבאה"ע
סקי"ד בשם הסמ"ע דוקא כדלא נקע המוהל
עדין שע"ח דכתפים שטר כ"ז שאינו מחזיר לו מיד ל"מ
אפי' ממילה גמורה בלא קנין. והש"ך כתב דל"ע דהא
בסי' רמ"ח ס"ב לא כתב מורש כן וכן הק' הט"ז ועיין
בתה"ע סיק"ה ס"ו בב"ש וכמ"ש שם שפסקו ב"ח בלא
כהסמ"ע עכ"ד. גם כ' קול לליאו מ"ב חת"ם סי' ב"ב
הביא מת' הפים' כזה והביא ראיה דס"ל להרמב"ם ומרן
ז"ל. דל"ב החזרת שטר ובדבור בעלמא נמחל ממ"ם בתה"ע
סיק"ה המוחלת כתו' לבעלה לי"ל ל"ק ול"ע וכו' ושכן
דקדקו הב"ם ומ"מ שם וכן מוכח מדברי הרא"ם בלל
ס"ג סי' ב' ומפלת הדבר מפורש יותר בהריב"ם סי'
ת"ד בראשו וס' דפסקו להם דיניס שיעשו מחי' ול"ז
ושיתחייב אחעון כסך מה בשטר ואח"ז הבא אחעון את
ראובן שיחזיר לו שטרו כיון שים בידו שטר מחילה ופסק
שאם נודע שהחוב נעשה תח' ואח"כ התחי' הרי התחי'
כולנת גם את החוב וכו' ע"ש הרי דס"ל להדיא שאף
שלא החזיר השט"ח יש כאן מחי' וכו' ע"ש. ולי הדל נלע"ד
דאין מזה כ"כ ראיה דס"ה כיון דהשטר מחי' נעשה אחר
השט"ח הוי בכותב מחוב שיבר על השט"ח ולהכי מהיב
ליה מחי' משא"כ בדבריס שבע"פ יש בהשטרות לו' דמילי
דבדי ניעהו ואין מועילין בלא החזרת השטר דלא אחו
דבריס ומבעלים בחב השט"ח אלא בהחזרת השטר לו

כהיב בנגדם לבטלם. ועו"כ שם דלענין מתי' בלא חזרת השטר אין שפק דרחוי לדון דהוי מתי' וכו' ולפחות כיון דלא נמלא זה בש"ם מעדותו של השיטור ז"ל רחוי לדון לקולא ואין מוציאין ממון מספק. לך מתי' בחלוה על המשכון שם המתי' היא בקנין פשיטא לכיבא דכ"ע לא שם לא החזיר המשכון הויא מתי'. ושם היא בלא קנין הכיא בתתי' דברי הר"ב ז"ל בחח"מ סי' ג' שהביא דברי הסמ"ע דכתב ע"ד מור"ם בהגה"ה וע"ל סי' רמ"ח וגריך להחזיר השטר או המשכון וכו' דמשמע שאם לא החזיר השטר או המשכון לא נמחל החוב שם לא שקנו מידו על לותה מתי' וה"ז כמ"ש השור בשם ר"י ז"ל. ושוב כתב דעמו הס"ד שלא דקדק יפה שהוא ז"ל הכין שהוא לשון תנאי דהא דקאמר מור"ם אפי' הי"ל שטר או"מ הויא מתי' ה"ד כשהחזיר השטר או"מ ואין הדבר כן וכו' אלא כלו' מחייבין ליה למלוה להחזיר השטר או"מ ללוה מאחר שכבר מחל וז"פ מאוד אין מורך להחריך בו ע"ש. ואנכי תולעת אמינא דעם דמשמע הלשון בכאן הכי משמע כמ"ש מוהרח"י ז"ל דלא הוי תנאי. מ"מ כבר תיהרינהו לעיינין הסמ"ע ז"ל מקודם בסע"ח שבל"ה דעמ"ש מרן מתי' לוי"ק כתב שם בסקכ"ח וז"ל משום דמיד שמח"ל נסתלק המוחל ממנו וה"ד דלא נקט המוחל עדין שט"ח בידו דכמשם שטרא כ"ז שהינו מחזיר לו מיד ל"מ כיה הפי' מתי' גמורה בלי"ק וע"ל סי' רמ"ח עכ"ד. הרי שכבר גילה דעתו שכן ס"ל לדינא וגם מתחי שניין על סי' רמ"ח נר' דזהו כוונת דברי שכבי' רמ"ח כמ"ש הד"ע ז"ל. וכנר' דשעלם מטי"ק דברי הסמ"ע שכבי' י"ב הנ"ל. וממילא יולח לפי"ז לחוד"ל קושית הש"ך בסי' י"ב סקי"ז דלחתר שהביא דברי הסמ"ע כתב וז"ל וע"ע לקמן סי' רמ"ח ס"ב לח כתב מור"ם כן ע"כ דלפי החמור ל"ק ול"מ. שו"ר להמשכה"ר מער' מ' דהחריך בזה ובדקדה"ה ע"ב כתב וכ"כ שם לות כ"ד דים חילוק בין שם מחל כל החוב שבשטר לו מקלת ממנו דכיון דאתתי הוה לריך לבמרת בכה"ג לח מיחזי להשתחה קח מכוון ואסיק שם לדינא דלא כהרי"ם וכ"ר להורות וכ"ם להוליח מד הגחמל. ואפי' שם תפס מוחל לח מהניית ליה תפיסתו וכייפינן ליה למיהדר שטרא ללוה וכו' עש"ב. ומ"ם דאפי' שם הפס המוחל לח מהניית ליה תפיסתו. לע"ד אחהמ"ך שם דברי ריחה דמאחר דאיכא דקיימי שם הרי"ם ז"ל ח"ב מדוע לח מהניית ליה תפיסתו למיחל לו' ק"ל כמותם ודברי הסמ"ע שבבי' י"ב לח אתברייהו היטב ואפשר דאליבא דמרן קאמר הכי וח"ב גדול כח המוחזק לומר ק"ל כמ"ד דבלא החזרת השטר ל"מ. ובפ' אחי ורחם ח"מ סי' י"ב החריך בזה אי מהניית מתי' בלא חזרת שטר או"מ ולא זכר לדברי הסמ"ע ואחר הפוסי שדברו בזה בגר' דנעלם מעי"ק ע"ש. והחק"ל ז"ל מ"ב חת"ם סי' ט' דק"ן כתב דרבו הסוברים דגם בדחפים שטרא מתי' לוי"ק ודאי דמלי המוחזק לומר ק"ל. ואם המתי' היה בה לד חונם לינה מתי' ע"ש. יובפ' אין אחהן מע' מ' חוט"ל בתב אפי' חפים שטר או"מ בידו כן הסכמת האחי בדעת מרן עיין משכה"ר דקע"ה עב"ג ועיין ערוה"ש אה"ע סיק"ה עכ"ח. ועיין בפת"ש סקי"ד מה שהביא בשם הפוסי חילוקי דינים בזה ע"ש:

ולענין מתי' שבועה כגון רחובן שידע שים שחורה אלל גוי בזול ואין ידו משגת לקנותה והלך אלל שמעון והודיעו עליה ושהוא רולה שיקנו אותה בין שניהם יחד והריוח לחמלע ונעלו ת"ב בש"ח שלא ילך אחד ויקנה הסחורה ההיא לבדו כ"א שניהם יחד יקנו אותה לחמלע. ואח"ז הלה רחובן לילך למ"ה לעשקיו וכשמעו שמעון בא אללו ואמ"ל דהא"ב בש"ח שנעללו זכו' מה יהיה בה כיון שאתה הולך למ"ה ורולה להרחיק

מדוד. והשיבו רחובן כיון שאני עוסק לעיר אחרת מוטב אני מוחל לך אח הא"ך בש"ח ולך וקנה לך אינה לעולמך וכו' וביום המחורת חזר בו רחובן מלילך למ"ה מחיזה סיבה ושמעון טוען כיון שנחלה לי לאו כ"כ לחזור עלי ורחובן אומר אני לא מחלתי אלא אדעתא ללכת אל ע"א וכיון שנשתנתי במקומי חזרה הבעובה למלבה הראשון. ועלה בדעתי לבלומה דהשבועה היא נמחלה לגמרי ואיני יודע מדברי הרדב"ז סי' שכ"ו דהביא שם ברחובן וס' שנשתפפו לזמן והתנו ביניהם שאח"ו הבית' אם ירלה א' מהם לחדש השוח' לא יוכל חבירו לעכב ובשבעו ע"ז ובהוס"ז אמ"ל רחובן לשמעון את ונפלוג ואתרלה ס' והתחילו לחלוק והחליקה לריכה זמן לחלוק וכין כך כשרלה רחובן שים ריוח בשוח' חזר בו ואמר שאינו רולה לחלוק עוד וס' אומ"ל כיון שמחלת השבי' והשוח' לאו כ"כ לאחור. והשיב הז"ל הכיון שרחובן מודה שאמר את ונפלוג אפ"י שחזר בו כיון דאמר איני רולה עוד בשוח' ומחל ומ"ה אינ"ק ח"י לאחור בו דמיד במחל כמחל שעבוד השוח' וכו' ולעניו השבו' עשלום בחרתי הקהל וכו' דדעת השוח' היתה בשעת השבו' דהנשעת זמן השוח' ולא יכלו לחדש בימיו מוחרין הילכך כיון דאמר רחובן שאינו רולה עוד אית' הוי כאילו נבלם הזמן ואי"ל התרה וכו' עש"ב. הרי גם לעבי השבו' בחמירה ומחלת דברים לבד שבי. ועם כים הוכחה דלא מחל בסתמת כ"א מחמת שהיה סבור בדעתו דלא היה בשוח' ריוח לכן לאמר את ונפלוג וים הוכחה לזה דכשהלה בים ריוח בדבר אינ בו דמשמע מזה דלא מחל בסתמת כין שים ריוח כין שאין ריוח כ"א הוא משום שהיה בדעתו שלא היה שם ריוח. ואל"כ יש פנים לומר דמחלתו לא הויא מתי' עכ"ז ס"ל להז"ל דמתי' הויא מתי' ואי"ל אדעתא דהכי מחלתי. ומיהא גם בג"ד כיון שמחל לחבירו השבו' הויא מתי' לגמרי ושוב ת"י לאחור בו:

ברם החמת הוא דלאו שמה מתנה הע"כ לא קאמר הז"ל שם כן אלא משום דלא אולינן בתר כוונתו שהיתה דמה שמחל הוא משום שהיה סבור דלא היה ריוח בשוח' כיון דלא פי' כן בפירוש אלא שבלבו היה כן ודברים שבלב אינם דברים ומתי' גמירה הויא. משא"כ בג"ד דבעת שהוא רולה חבירו ללכת מעירו את חבירו ואמ"ל ח"כ השבו' וכו' מה יהיה בה והשיבו כיון שאני רולה ללכת אל עיר אחרת השבו' מחו"ל וכו' הו"ל כאילו פי' להדיית דמה שהוא מוחל לו השבו' הוא דוקא כשהוא הולך מעירו לע"א ושם לאו אינו מוחל והו"ל כמי שמכר קרקע לחבירו אדעתא למיסק לא"י וכו' וכיון שכן כשחזר בו ואינו רולה שוב ללכת מעירו השבו' הרי מוכח קמה וגם ניאבה למקומה וא"י חבירו לעשות הדבר ההוא שנשבעו עליו לבדו כ"א ברשות חבירו הו"ל כאילו פי' בהדיית דע"מ כן אני מוחל. ועיין בהר"ן חי"ד סי' ה' שהבי"ד הרדב"ז הנ"ל והחריך בה דים ללמוד מדבריו לדברינו אלה ביעוש"ב. ואפן הייתי לעמוד ולרחות בש' שערי רחמים להרי"ח ז"ל בחאה"ע סיט"ז בדב"ז בש"ם והביא שם דגר' דים סייעות להנ"ל לך אין הפנאי מסבים עתה ע"ש:

סימן ג'

מחילה בטעות. אם כתוב בשטר המתי' והפיטורין דמחל לו כל טעותא ושלותא מאי דאתגלי ליה עד השתא ומאי דעתיד לאתגלויי ושוב נמלא שהנמחל לקח סך מה קודם ולא הכניסו לחשבון. כ' פני משה ח"מ סיז"ן וח"ב סיכ"ו החריך בזה. והרדב"מ ח"ג סימ"ז

הק'

הך' על ב' הסו' הנ"ל דסתרתי ניהו דמדבריו בח"ב נר' דחס קלב עד סך פ' לכ"ע הוה ניחא ומח"ת נר' דחפי' מח"ל דבק"ל פשומי מילי הוא כיון דלא ידע חס הרויח כ"ב וח"כ מה הועילו חכמים בתקנתם לבתוב דבק"ל לגמ' י"ח הרמב"ם דהא בהא תליא דאי ידע מאי דמחיל לך הרמב"ם יודה דמחילתו מחי' דהרי ידע שיעור המחי'. ואי לא ידע בין מדין תורה בין מדין דסח"ק לא מהני. חס לא שנר' דהו"ל עביד ליה לתרי עניני עכ"ד. וכוותו מבואר דבתחי' מקשה דכיון דהא בהא תליא אי ידע וכו' ואי לא ידע בין מדין תורה כיון דלא ידע מאי דמחיל לא מהניא כמ"ש בתורה ובין מדין דבר שח"ק לא מהניא לדעת הרמב"ם וע"ז אי' חס לא שנר' דהו"ל עביד ליה לתרי עניני ר"ל דהפ"מ ו"ל ס"ל שהם תרי לופנים לופן הא' הא דלא ידע מאי דמחיל ולופן הב' הוא דבר שח"ק. כלומר במקום דאיכא הב' לופנים היינו לא ידע דמחיל דסבור בלה י"ל לגמ' חביבו כלום וע"כ מחל וגם לא כתב במחי' דב"ק אזי מהב' לדרים המחי' בטילה ופשומי מילי הוא. לכן היכא דנסתלק מד הערשור הא' כגון דמח"ל עד סך פ' הרי"ל דב"ק אזי המחי' בטילה מהלד הב' דלא ידע דמחיל דסבור בדעתי בלה י"ל הלגו כלום. אז היכא דכתב לו כל טעותא וכו' מח"ל דבזה הו"ל בהילו ידע דים לו לגמ' חביבו ממון ועכ"ז מח"ל דנסתלק לד הערשור דלא ידע דמחיל. מ"מ הלד דלא מחל דב"ק הוא עדין עומד במקומו ולא מהני לדעת הרמב"ם ויכול לומר ק"ל והו כיוצא דבריו ז"ל ולע"ד דזהו כבר מבואר בדברי הפ"מ ז"ל ולא הי"ל להרדב"מ לומר בלשון נר' דכבר הדברים הם מפי' בדברי הפ"מ כן וביאו"ש. ות"ס תני על ה"ה תנ"ן הסתר ז"ל בס' חוקי חיים סי"ג שהביא לקושית הרדב"מ הנ"ל והתריך לתרן ולפרש דברי הפ"מ שבשתי התשו' דשון הס יכו"ל וכבר הרידב"מ ז"ל בלל דבריו בדברות שתים שהן לרבע במ"ש בקלור חס לא שנר' דהו"ל עביד ליה לתרי עניני דכותי היא מבוארת וכו"ל ותול"מ:

עו"ש הך' על הפ"מ ז"ל דבח"ה כתב דגם רש"י ז"ל יודה בב"ד דל"ה מחי' מכיון דלא עביד סוס מעשה וכו' ותילו בח"כ כתב שם בגדונו חזרנו למ"ש דלדברי כולם זולת רש"י ז"ל מחי' בטעות בכ"מ ל"ה מחי' ע"ב. יהרי גם בגון ההוא לא עביד סוס מעשה וח"כ לף רש"י יודה בזה דמחי' בטעות ל"ה מחי' וכמ"ש בח"ח ול"ע ע"כ. ולחהמ"ר דבריו תמוהים דהפ"מ עלמו שם בח"ב סי"ו דמ"ש ע"ב מי' כן להסכים דעת רש"י עם שאר הפוסי' כמ"ש בח"ח ממש ול"ע. וכבר רלית לה"ה במוהר"י לבי"ח יל"ו שהק' עליו כן בביה"ק על שפת הגליון. לף תגכי נבער מדעת ק"ל ע"ד הפ"מ ז"ל דבח"ב שם לאחר שכתב דהמחי' בטילה מלד דמחי' בטעות היא דמי ידע דמחיל סוב כתב ועוד יש ס"ח בל"ד שלא תועיל המחי' מטעם מוחל דשח"ק וכ"ב מדברי מ"ז ז"ל בסי"ט. תיברח שדברי התשו' הלזו תפשר להסב תוחם דלאו מדין דשח"ק דהרמב"ם אחי עלה רק מטעם דכיון דמסיים תינם קלובים לא ידע דלמחול וכהיא דתונלה. לף המדקדק היטב בלשון מ"ז ז"ל ירלה דתדא ועוד קאמר אי מטעם הרמב"ם דס"ל דאיא"מ דבשח"ק וא"ל דה"ה במחי' אי מטעם דלא ידע דמחיל ודכוותא מלינו להר"ן ז"ל במוחל דשלב"ל וכו' ומלי המוחל לומר ק"ל וכו'. ותילו בח"א אחר שכתב כן בדק"ל ע"א סם בשמוד ב' חזר בו מזה וכתב מ"מ אינו מוכרח מדבריו ולע"א שהמדקדק בדבריו בתשו' השנית סי' ס"ב מדבריו שם נר' דלא חם להא דדבשח"ק לדעת הרמב"ם וכו' וכפי"ז משמע דלא דמי מחי' להקנלה וחיזוב לשנין זה הדין דדשח"ק ואף שהר"ן השוה וכו' שנא ושנא הך דינא וכו' ע"ש. הרי דדבריו סותרים

(נוץ)

דבח"א דחה דבריו הרחשונים והכריח מדברי מ"ז דלא חיים משעם ס' הרמב"ם דדשח"ק ותילו בח"ב עשה לוחו יחד וסניף לבטל המחי' וסבן הוא מ"ז ז"ל סל"ה וע"ש. עו"ל דחשו' שבח"ב היא קודמת שהיא בשנת התע"ט ושבח"א היא בשנת התי"ב ח"כ י"ל דמ"ם בח"ב לבטל המחי' ההיא משעם דשח"ק מכח דברי מ"ז שפי' דבריו דחדא ושוב קלמר כן הוא ס"ל מעיקרא כמ"ש כן במחי' בתשו' שבח"א אבל ח"כ חזר בו ובהב שהיו מוכרח מכח תשו' השניות ותול"מ. ועיין בם' שם תי' בסי' כ"ה וכ"ו וב"ז דהלריך בדין מחי' בטעות ותיתי לו דבסי' כ"ז בדע"ט אחר שהביא דברי הפ"מ בתב לף מלי דמחיל ולופן הב' הוא דבר שח"ק. בלומר במקום דאיכא הב' לופנים היינו לא ידע דמחיל דסבור בלה י"ל לגמ' חביבו כלום וע"כ מחל וגם לא כתב במחי' דב"ק אזי מהב' לדרים המחי' בטילה ופשומי מילי הוא. לכן היכא דנסתלק מד הערשור הא' כגון דמח"ל עד סך פ' הרי"ל דב"ק אזי המחי' בטילה מהלד הב' דלא ידע דמחיל דסבור בדעתי בלה י"ל הלגו כלום. אז היכא דכתב לו כל טעותא וכו' מח"ל דבזה הו"ל בהילו ידע דים לו לגמ' חביבו ממון ועכ"ז מח"ל דנסתלק לד הערשור דלא ידע דמחיל. מ"מ הלד דלא מחל דב"ק הוא עדין עומד במקומו ולא מהני לדעת הרמב"ם ויכול לומר ק"ל והו כיוצא דבריו ז"ל ולע"ד דזהו כבר מבואר בדברי הפ"מ ז"ל ולא הי"ל להרדב"מ לומר בלשון נר' דכבר הדברים הם מפי' בדברי הפ"מ כן וביאו"ש. ות"ס תני על ה"ה תנ"ן הסתר ז"ל בס' חוקי חיים סי"ג שהביא לקושית הרדב"מ הנ"ל והתריך לתרן ולפרש דברי הפ"מ שבשתי התשו' דשון הס יכו"ל וכבר הרידב"מ ז"ל בלל דבריו בדברות שתים שהן לרבע במ"ש בקלור חס לא שנר' דהו"ל עביד ליה לתרי עניני דכותי היא מבוארת וכו"ל ותול"מ:

עו"ש הך' על הפ"מ ז"ל דבח"ה כתב דגם רש"י ז"ל יודה בב"ד דל"ה מחי' מכיון דלא עביד סוס מעשה וכו' ותילו בח"כ כתב שם בגדונו חזרנו למ"ש דלדברי כולם זולת רש"י ז"ל מחי' בטעות בכ"מ ל"ה מחי' ע"ב. יהרי גם בגון ההוא לא עביד סוס מעשה וח"כ לף רש"י יודה בזה דמחי' בטעות ל"ה מחי' וכמ"ש בח"ח ול"ע ע"כ. ולחהמ"ר דבריו תמוהים דהפ"מ עלמו שם בח"ב סי"ו דמ"ש ע"ב מי' כן להסכים דעת רש"י עם שאר הפוסי' כמ"ש בח"ח ממש ול"ע. וכבר רלית לה"ה במוהר"י לבי"ח יל"ו שהק' עליו כן בביה"ק על שפת הגליון. לף תגכי נבער מדעת ק"ל ע"ד הפ"מ ז"ל דבח"ב שם לאחר שכתב דהמחי' בטילה מלד דמחי' בטעות היא דמי ידע דמחיל סוב כתב ועוד יש ס"ח בל"ד שלא תועיל המחי' מטעם מוחל דשח"ק וכ"ב מדברי מ"ז ז"ל בסי"ט. תיברח שדברי התשו' הלזו תפשר להסב תוחם דלאו מדין דשח"ק דהרמב"ם אחי עלה רק מטעם דכיון דמסיים תינם קלובים לא ידע דלמחול וכהיא דתונלה. לף המדקדק היטב בלשון מ"ז ז"ל ירלה דתדא ועוד קאמר אי מטעם הרמב"ם דס"ל דאיא"מ דבשח"ק וא"ל דה"ה במחי' אי מטעם דלא ידע דמחיל ודכוותא מלינו להר"ן ז"ל במוחל דשלב"ל וכו' ומלי המוחל לומר ק"ל וכו'. ותילו בח"א אחר שכתב כן בדק"ל ע"א סם בשמוד ב' חזר בו מזה וכתב מ"מ אינו מוכרח מדבריו ולע"א שהמדקדק בדבריו בתשו' השנית סי' ס"ב מדבריו שם נר' דלא חם להא דדבשח"ק לדעת הרמב"ם וכו' וכפי"ז משמע דלא דמי מחי' להקנלה וחיזוב לשנין זה הדין דדשח"ק ואף שהר"ן השוה וכו' שנא ושנא הך דינא וכו' ע"ש. הרי דדבריו סותרים

סימן ד'.

בש"ע סי' י"ו ס"ה המוליא שטר ע"א והלה טוען שים בו זיוף ושלל שיתנו לו הטפסת השטר כדי לדקדק בו נותנים לו חטפ"י שבתוב בו בלא טפיסה טופס מזה השטר ע"כ. והיא עיקרה פלוגתא בין הרמב"ם והרא"ש ז"ל להרשב"א והריטב"א וכ"י ז"ל. ומב"י ז"ל בסי"ם בתב דהרמב"ם והרא"ש דס"ל דלריך שיתן הטופס ה"ד בטוען טענת זיוף. והסמ"ע ז"ל פליג וס"ל דבלל נוונא לריך שיתנו לו הטופס עיין בסקט"ו בתוכך. והב"ח ז"ל הסכים ע"ד מכן ז"ל ועיין בהש"ך ז"ל גם מוכר"י

מכרונא

מברוגא ז"ל בסק"ח הסכים כמרן. והכנה"ג בסי"ם בם"ב כתב דמאי דפליגי הרמב"ם והרא"ם ז"ל עם שאר הפוסי' ה"ד בשערי מלוה לבל בשאר שערות מהגה וכיוצא לכ"ע צריך ליתן ההטפסה וכ"כ בבע"ח ח"ח סי"ח וכ"ט ורמ"ד ובתשו' הכ"ל יש לנמנם דבתמי' כתב דכיון שקבלנו הוראות מרן ז"ל אפי' להוציא רחוי לגבות לחבריו וזוב כתב דיכו"ל קי"ל כהסמ"ע ובדבריו שבכנה"ג שם כתו הדברים מתוקנים כיעו"ם ואין להאריך. ומדברי מוהר"י מברוגא ז"ל נר' דחילוק זה לישו דשם נדונו הוא בשטר שכירות ושיש שם דקדוק בדברי הרא"ם דדוקא בשעת זיוף מחוייב ליתן וכו' ע"ש. דנר' מלשונו דס"ל דאין חילוק כלל. והערה"ם ז"ל בסי' י"ו אות"ג כתב דבתשו' הרשב"ץ ח"ב סי' רי"ח מבואר דגם בשאר שערות ס"ל דאין ליתן טופס ודחה חילוק זה ע"ש. גם מ"ש החיד"א ז"ל בברכ"י או"ה בשם הגו"ח ז"ל דבירורם כ"ע מודים דאריך ליתן דאלן טעני"ל וכו' ע"ש. גם ע"ז כתב הערה"ם שם דחילוק זה נסתר מדברי הכנה"ג בתשו' דסי"ח וכ"ט הנ"ל דמשמע דלדעת החולקים גם ליורם וללוקח אין ליתן הטופס ע"ש. גם המשכה"ר בשער' ס' ח"ו הביא דברי הגו"ח ז"ל וכתב דמדברי מוהרלנ"ח סי' ל"ו מיבח דלמאן דס"ל דלא יהבינן טופס לתובע לפי ליתומים נמי דהכי קא מיירי הז"ל ע"ש. ות"ש לפי דמדברי הרשב"ץ ז"ל במיוחסות סוס"ה נר' שם בבירור דגם ליורם אין נותנים טופס כיעו"ש. ואיהו ז"ל בשתי' ליין על התשו' הביא ומדוש לא הביא מינה ג"כ רחיה. ואולי י"ל דס"ל דהביא שאני הכי יורם לגבי יורם ואיכא פלוגתא בהפוסי' ז"ל לי טעני' ליורם כנגד יורם ביעו"ש לכן הביא רחיה ממוהרלנ"ח ז"ל דמבואר דגם ליתוס נגד המלוה דלהרשב"ץ וסי' אין ליתן. ואם כנים לחמתו בזה ממילא מ"ם הערוה"ם דמתשו' בע"ח סי"ח משמע דאין נותנים ליורם וללוקח לדעת החולקים כנ"ל אין רחיה מהתם דשם הוי יורם נגד יורם ולוקח כיעו"ש. אך מתשו' דסי"ט נ רחיה משם דהויא יורם נגד מקבל מתנה ע"ש. גם ה' ידי דוד קלרחשו ז"ל בסימ"ט בהגהה שבאמצע התשו' מתה ע"ד הגו"א ז"ל דבירורם לכ"ע ס"ל דנותנין ואנס חכמי מנטובא עשו הלכה למעשה ביורם שכרי מוהרלנ"ח ס"ל דאפי' ביורם אין נותנים וסיים שם דכן מדברי הר' עדות ביהוסף ח"ב סוס"ח נר' דסל"ה ע"ש. גם בם' פ"ת סק"ה אחר שהביא דברי הברכ"י בשם הגו"ח ליין ע"ד הע"ב כ"ל וגר' שכן כוונתו כמ"ש הידי דוד ז"ל. ואנכי לא ידעתי מהיכן נר' מהע"ב ז"ל בסל"ה דנדונו שם הוא דאחר הוא בא להוציא הפס"ד מיד לפועל היתום וכתב דהנס דהפוסי' ס"ל דאין ליתן וכו' מ"מ בהפס"ד כולהו מודו דל"ל ע"ם דליכא שום רחיה מדבריו דס"ל דנס ביורם אין לתת. ושם פסק הידי דוד ז"ל דצריך לתת לו הטופס בלי פקפוק כיעו"ש. וזכו דוקא בנדונו דהיורשים הם המוחזקים דהמון בשותייהו ולדידהו יש להם דנל סקי"ל. ולדידן דליח לן ע' קי"ל נגד ס' מרן ז"ל אם המקבל מתנה הוא מיוחק יכו"ל שלא לתת הטופס בחקום דליכא טענת זיוף וכמ"ש מרן ז"ל ויקי"ל כמ"ד דאין חילוק בין יורם ליתים דעלמא וגם קי"ל כמ"ד דאין חילוק בין שטר מלוה לשטר מתנה וכיוצא דבכולהו אין חיוב לתת הטופס. (ומקבל המתנה אי מיקרי מוחזק לו נכסי בחזקת יורשים קאי לא פלט מפלוגתא עיין בם' לבוש החיים):

וראיתי בם' לב שלמה בליקו' אות ס"ן בענין הטפסה השטר דכתב דהיא מחלוקת בין הרשב"ץ וסי' וסרמב"ם והרא"ם ז"ל כתבו דנותנים וכן רחוי להורות ובפרט בזה המלכות מוהרלנ"ח סי"ו אבל ה' המפה סיפ"ו דק"ע כתב וז"ל ועוד דכתב הרא"ם בתשו' דאין מכריחין לאנוס להראות בשטרו לבע"ד אפי' בד"י והמ"מ כתב בלל ס"ח סי"ח הכי"ד השוה סי' י"ו ע"כ והנה שאלה זאת היא בסי"ה ואם על שאלה זאת קאמר ע"ע שלא מזכר שם בע"ד ואדרבה לבע"ד כ' הרא"ם שיכן לו להטפסה כמ"ש מרן סי"ם וכ"ם שיצטרך להראותו לו בפני ב"ד שהרי אפי' הרשב"ץ דשבר שאינו מחויב להטפיסו כ' שצריך להראותו בב"ד ול"ע עכ"ד. ובדריסה סו"ם י"ו עמ"ם השוה בשם הרא"ם שאין כופין וכו' כתב עיין בתשו' הרא"ם כ' ס"ת סי"ב דמחוייב ליתן לו להשתקה ול"ע עכ"ל מוהר"ם ז"ל. ועע"ד נר' לחלק דשם מיירי בשב"ח שים למלוה עליו וכה תובע חובו עכשיו. וכאן בשב"ח שים לו על לחריים לו שטר לחר שים לו לתובע ע"ז הנתבע ע"כ. משמה חו ל"ק ול"מ דמה שמזכר בב"ד הוא כ"ל מה שהוא עושן עכשיו עליו פיוליא השטר שים תמ"י כדי להיות הזכות שים בו ולעולם שנייא זו מזו וז"פ. ועיין בם' פנים במשפט סו"ם ס':

ואם עושן שהשטר מזוין והשטר הוא מקויים. הבע"ח כסי' כ"ח הלריך בזה שאם הוא עושן שהוא מזוין ורוצה הטופס לעיין ולדקדק בו לולי ימלא זיוף לו מתק לו גרר זהו מחלוקת בין הרשב"ץ והרא"ם ז"ל וכו' ואלן ק"ל כהרא"ם כמ"ש מרן בם"ע ואם עשנתו שהוא מזוין ושים לו עדים לפסול השטר ויתנו לו זמן להביא עדים גם בזה עשנתו טענה וכו'. לאמנם אם עשנתו שהוא מזוין ולאו דלוי לגבות בו הכל יפלה פיהו דלאו כ"ב לומר על שטר מקויים שהוא מזוין דח"ב בעלת תובת שטר וכו'. ואם עשנתו היא שיטבע הלוה שבועה שלאו מזוין גם בזה ים מחלוקת הפוסי' והרמב"ם ומרן ז"ל פסקו בסי' כ"ב כדוב הפוסי' בכולם שלאו נשבע עש"ב:

ודן עתה מ"ם ס' יסת לים למוהרא"ע רחם"ל במיהר"י עתה כרכה סי"ו ובתח"מ סי' ת' הובלה תשו' מלחמ קדום מר' המעתב בשטר מכנתת ותובע הטופס דכתב דיצפים ויתן לו מלחר דמרן בם"ע בן ס"ל. ומה גם דמכנתת דמיח למתנה דכתב הבע"ת דלא פליג שום פוסק במתנה ויכו"ל וכו' ומה גם דכתב דדוקא תם יסיה כ"ד מימתה הוא דפליג הרשב"ח ודעי' ובמעט אין בכל מקומותיו מלן דפקיע ומומתה. ומה גם דכתב הגו"ח הוב"ד בהמיד"ח והערה"ם ומעכה"ר דבירורם לף הרשב"ח יודה וכו'. ומע' הכ"ד מקודם שבעיה"ק ירום' ה"ו הסכימו בזה לגבי ביורם דחייב ליתן הכ"ע מודים וכו' ולייטו ע"ד הפוסי' הנ"ל. ועע"ד רחם"ל סי"ו הסיב על דבריהם דהן אמת שב"ב הגו"ח והוב"ד בהמיד"ח ז"ל וכו' לף לא זכר ס"ר למוהרלנ"ח סי"ו המוכח שם דגם לגבי ביורו בפלוגתא מתנייח ותמה על המיד"ח שבבי"ד הגו"ח וכו' ושיים החמנם לגן בדיון דבתריה דמרן גרסינן והוא ז"ל פסק בב"י ובם"ע דלף לגוה ניתנים טופס בטענת זיוף וכ"ם להיורם בשוטן ט' זיוף וכו' ותלוי הדבר בעיני הדיינים שאם רואים שים מקום לטענתו חייב ליתן טופס השטר ביד הלוה וכ"ם ליורשיו. ואם רואים שמבקש להתשולל עליו לבקש תוכחות אין נותנים לו וכו'. ואלוש בב"ד דהוא מכנתת והוי כשטר מתנה דים פרטים רבים לבאת ולתת כמ"ש מע' השואל סי"ו אלי מסכים ומשבי"ב שחייב ליתן הטפסת השטר בלין תפוסה עבת"ד סי"ו ע"ש:

ואנא עבדא מסתמוה מול הדרת בבודם וכמטותת מנייהו לחתמ"ר לתיעל דמתי דמע' השואל סי"ו כתב דמכנתת דמיח למתנה וכו' ונם המילוק בין יורם ללוה עלמו. ועע"ר הרמ"ג רחם"ל סי"ו פליג עליה בתרת בהחיא דיורם וכו' ומוסה לו בתרת בהחיא דמתנה ומכנתת דמיח לה וכו'. אלכי הדל בתלפי רוחה דבתרוייהו בין לגבי יורם ובין לגבי שטר מתנה וכיוצא אי ליכא טענת זיוף לא פלט מפלוגתא וכמו שביארתי והכרתי לעיל. ות"ש אלי לוך לא וכרו שרים לדברי הערה"ם סי' י"ו

תו"ב דכתב ודחה מילוק זה דשטר הלוואה משאר שטרות מדברי הרשב"ח ת"ב סימן ר"ח דמבואר דגם בשאר שטרות ס"ל דאין ליתן טופס ע"ש. והיותר תימה דהם גופיו על דבריו ובדב"ז הימה העצמ"ה מע"ק. וגם לענ"ד בעוכי"ב כבר הבאתי לעיל דגם מדברי מוהר"י מברונא ז"ל נר' דס"ל דאין למלך בהמי וכנ"ל:

סימן ה.

מעשה היה בשטר שלח בב"ד והולכו לקיימו וכלח עד הלמד והעיד שהוא כתב לת השטר ושזו היא חתימתו. והעד השני לתר שאין זאת חתימתו וגם לינו זוכר מהלוואה זאת כלל והב"ד נזמו ולימו עליו בנזרת התו' וח"ס בלום לא יניד ונשא עזנו והוא עומד בדברו הנ"ל. יש לנו לדעת הלם יש תקנה לקיים שט"ד ע"י חתימת עד זה בשטרות לתרים או לא:

הנה מכן ז"ל בש"ע חו"מ סי' מ"ו סע"י כתב העד שכלח להעיד על כ"י בב"ד והביר חתימתו צריך שיזכור ענין ההלוואה ואם לא יזכר לא יעיד כלל ולכן שטר שלח בב"ד וכאו עדים ואמרו כ"י הו"ז לבל מעולם לא ידענו עדות זה ואין לנו וזכרים שזה לזה מזה או מכר לו לא נתקיים השטר והרי הם כחרשים עד שיזכרו עדותן וכו' לבל אם היה כ"י יוצא ממ"ח או שהיו שם עדים שזה כ"י מקיימין השטר ואין מצניחין על דבריהם אל הלו שאומרים אין לנו וזכרין העדות הואיל ומתקיים השטר שלח על פיהם וכו' חלה דברי הרמב"ם. וי"ח ואומרים שאפי' אין וזכרים שלוה או שאחתמו על שט"ז ואין כ"י יוצא ממ"ח כיון שמעידים שזה כ"י מקיימין השטר על פיהם. ולפי דבריהם כשהם עלמם בלום להעיד על כ"י אם שכחו ההלוואה ואינם וזכרים כלל שאחתמו בשט"ז צריך שני עדים ע"כ חתימה לכן צריך או שיעיד על אחד על כ"י ועל כת"י מכוחו או שילטרף לאחר עמהם שיעיד על כ"י שניהם כדי שיהא ע"כ חתימה שני עדים ע"כ. ועיין בדבריו ז"ל מ"ש בכ"מ ובב"י וכמה מרבותת דלמוכים ואח' ז"ל עמדו הרבה על דבריו ז"ל ע"ש. והבנתי ז"ל הביא שם ב"כ שאכן ז"ל בשם"ה לא הבריע ולפי הכלל הוא דס"ל בכ' קמייתא ע"ש. לבל ה' פנים במוסבר הביא וכתב דס"ל בס' השנים ע"ש. והרלב"ד ז"ל בהשגות כתב ע"ד הרמב"ם שאם אמרו אין לנו וזכרין כלל אין זו סתירה וכו' לבל אם לאמרי דומה חתימה זו לכ"י לבל מזויפת היא כי מעולם לא אחתמו בשט"ז ודאי יכולין לפוסלו ע"כ. ומזה ז"ל שם בכ"מ הביא לדבריו ועוד הביא מ"ם מוהריק"ו ז"ל בשורש ע"ד בשם בה"ג משמיה דר' נחון ז"ל וכו' ע"ש ובלאח"מ שם. ויש בלפשר לומר במשמעות דברי הרמב"ם ז"ל שכתב אם היה כ"י יוצא ממ"ח וכו' מקיימים השטר ואין מצניחין ע"ד על אלו שאין וזכרין העדות. היינו שאם אחר שקיימו השטר ע"י כ"י יוצא ממ"ח או ע"י העדאת עדים שזה כ"י שוב אין אנו וזכרין העדות אין אנו החתומים בשטר ואמרו אין אנו וזכרין העדות אין אנו מצניחין על דבריהם. משא"כ אם מתחלה בלו העדים החתומים בשטר ואמרו אין אנו וזכרין העדות שוב אין אנו יכולין לקיימו ע"י שכ"י יוצא ממ"ח או ע"י העדאת עדים. לבל לכי מיהוק ספיר אין זה משמעות דבריו שא גם אחר שבאו הם עלמם מתחלה ואמרו כן יכולין אנו לקיימו אח"כ ע"י כ"י יוצא ממ"ח או ע"י העדאת עדים שזהו כ"י ואא מצניחין בדבריהם שאמרו אין אנו וזכרין העדות שכן הוא פשטות דבריו ז"ל וכ"כ מוהריט"ן ז"ל סו"ס מ"ו ופ"ח בד"ה ועוד רחיה וכו' מדנקט אם כ"י יוצא ממ"ח או שים עדים מעמיד שאריך קיום כ"ד ממנו בשני עדים ואו מהני ואא כמ"ש מוהריק"ח ז"ל דשני בלירוף עד אחר וכו' ע"ש. הרי דמבין בדבריו דגם אחר שאמרו העדים שלמם שאין וזכרין ההלוואה יכולין אנו לקיימו ע"י כ"י שיוצא ממ"ח או ע"י עדים אחרים. בית עדין ים לספק ולומר דו"ד היכא דבאו ואמרו כ"י הו"ז אבל אין אנו וזכרים וכו' אי מושיל לקיימו ע"י כ"י שיוצא ממ"ח וכו' אבל היכא שבאו ואמרו אין זאת חתימתינו וגם אין אנו וזכרים וכו' אין מושיל לקיימו אח"כ וכמו שבן כת' מהרי הרשב"ד ז"ל שכתב אם אמרו דומה וכו' אבל היה מזויפת כי מעולם לא אחתמו בשט"ז ודאי יכולין לפוסלו הלמם מהרי מוהריק"ו ז"ל בשורש ע"ד ים ללמוד דגם בזה ים מושיל לקיימו אח"כ דהתם בנדונו בשטר קידושין דבאו החתומים בו ואמרו אין זה כ"י ולא ביאנו שקדשה כתב דבל היכא שלא השטר בב"ד וקבלוהו ואחוש בו ב"ע הוי כמי שנתקרע עדותן בב"ד ושוב לא מהימני לומר לא אחתמנו. והוק"ל מהרי הי"ב וכ"י נחון והרמב"ם ז"ל והולרך ליסב וכו' וסיים דבלא"ה לא נהי"ל דבריהם מדתנן פ"ב דכתובות וכו' ואפי' הם לא אמרו אין לנו אלא שטרת אחרת כמוכת וכו' עש"כ. ועיין בם כני שמואל בשלוה שהאריך בדבריו וכם' עהב"י סי' י"ע מ"ם בזה. ומובל לומר דגם שאמרו אין אנו את כ"י נאמנים לפוסלו אם אין כ"י יוצא ממ"ח או שים עדים אחרים אבל היכא שכ"י יוצא ממ"ח או שים עדים אחרים שיעידו על כ"י מהני לקיימו אח"כ. ועיין במשפ"ן מ"ב סי' יו"ד דל"ג בנדונו דאחר שנתקיים השטר עפ"י עדים אחרים בתו שהם עדים התחומים בו וא' אחר אין אנו וזכר העדות התחומים בו שהיה מיירי בשהיו ים לבל בשנתקיים עדותן שוב ואולי וייפו השטר ואחמו אחמוהו. כתב דלאו מילתא היא דאחר שנתקיים השטר בב"ד עפ"י עדים מניחים אחיות העדים בשע"ע לא אפיהם אנו חיים ודמייא למ"ש בפ"ב דכתובות העדים שאמרו כ"י הו"ז לבל וכו' ואם כ"י יוצא ממ"ח ת"ב. ולא דמי למ"ש הרלב"ד בפ"ח מה"ע בהשגות לבל אם אמרו דומה וכו' יכולין לפוסלו. דהתם מיירי בשמתקיים השטר על פיהם לבל בשמתקיים ע"י אחרים שמניחים החתימות ת"ב וכו'. זאת ועוד שבב"ד וכו' לא החליט הענין וכו' ות"ב לא דמי כ"ד להתם. ואף שהיו אומרים בב"ד העדים החתומים בחתימה כמ"ש הרלב"ד ז"ל מ"מ לא יועיל כמ"ש שהתם מיירי הרלב"ד ע"ד הרמב"ם דמיירי בשמתקיימים השטר עפ"י העדים עלמם שמעידים על כתב ידם כמו שהוא בחוך עב"ד. ויוצא מהאמור דבב"ד נ"ב ים תקנה לקיימו אח"ב ע"י כ"י היוצא ממ"ח או ע"י העדאת עדים אחרים. הללע"ד בתבתי לשוני ע"מ ס"ט:

סימן ו'

מענין המתחיב בדבר שאין"ק הנה הרמב"ם ז"ל בפי"ח מה' מביאה בתב שאינו מתחיב ואפי' קנו מידו והטוש"ע חו"מ סי"ם וב"ז בתבו דרבו המלקים עליו והבי נקטינן. ואם נתן קלבה לשנים ולא למעות הניה אם מוכ"ם ז"ל או שלא נתן קלבה לשנים. ועיין מ"ם הסמ"ע וש"ך בזה. ורליתי לה' אחל יאחן בהן ז"ל בחא"מ סי"ב דכתב דאי"ל קי"ל כמוכ"ם ושמוכה בזה דיבו"ל קי"ל כמוכ"ם הו"ל בעושה בדבר משנה ע"ש. ואחמ"כ הפלינ הו"ל בדברים הללו שהרי גם ה' רחא יוסף ז"ל סל"ה בם' מוכ"ם לשרשב"ם גם שלא נתן קלבה לשנים מיקרי דשי"ק וכשאין קלבה בזמן מיקרי יותר דשי"ק מכשים קלבה בשנים ולא למעות והק' על הרשב"ח דפסק להיפך. גם הבנה"ג שם בהגב"י תוכ"ו הביא בשם מוהר"ח

כן עקלר ז"ל בתשו' כ"י דהמתחייב בקנין לתת לחבירו מנה בכל שנה כל ימי חיותו סופר חו"ח דלא מיקרי ד"ק ע"ם. הרי דתרי חשלי רבבי רח"י ומוהר"ח כ"ע ז"ל קיימי בס' מור"ם לדעת הרמב"ם ושפיר מצ"ל קי"ל. וכ"כ מוהרשד"ם חח"מ סי' שפ"ג הוב"ד בס' מכתם לדוד פתרדו סי' ט' דמי שנתחייב בדשח"ק לו שלח נתן קלבה לעניים מי זה יערב לל לבו להוציח ממון נגד ס' הרמב"ם ואחריט שמו וכ"ם לתוספי ירום' הוב"ב שבחותה המלכות נמשכים חחר סברת הרמב"ם ז"ל טב"ל. ועיין בס' בחר המיס סיקו"ח שכ"פ לדינה מוסכ"י נוים וחיים ז"ל והסכים עמו ה"ה מוהרי"ך ז"ל בשקו"ט דהגם שנתן קלבה לעשות ולח לעניים הו"ל דשח"ק ויכו"ל קי"ל ע"ם. והרב שמן המשחה סי' ג"ז בדש"ו כתב מ"ל קי"ל כמור"ם כפי מה שהביאו הסמ"ע והש"ך ז"ל ע"ם. ויש להעיר עליו ג"כ. ולדידן הגם דבחריה דמרן ז"ל גרסינן ע"כ חשר יחמר כה"ח וחיהו פליג על הרמב"ם וס"ל דחדם מתחייב בדשח"ק כלל. מ"מ המוחזק מני"ל קי"ל בהרמב"ם וסי' מחחר דגם בחריה דהרמב"ם נמשכים כמ"ם מוהרשד"ם ז"ל וכ"כ מדברי המכת"ל הנ"ל דנדונו הגחבע הוח בחותה העת בירוש' ועכ"ז פסקיה לדינה כהרמב"ם דהייט דמני"ל קי"ל כוותיה ודע' ע"ם. וה' בית חברהם בסי"ם כ"כ בפשיטות דחף לדידן דקבלנו הוראות מרן ז"ל מחחר דנמשכים נם חחר הרמב"ם מני המוחזק לומר קי"ל ועיין בס' חורת משפט סי' כ"ה בכללי הקי"ל חות. ומעתה מ"ם הרב מו"מ ז"ל בחי' על סי' ז' בסכ"ח דבמה שכתב מרן וכל הבחים לחריו חלקו עליו והכי נקטי' בח ללמדנו דחף למקומות שנהגו לפסוק כהרמב"ם בהח מיהח יש לפסוק כמותו דסברתו חמוה וכל הפוסי' מולקים ודחי דלח נקטי' כוותיה ע"כ. מחמה"ר לח לדק בזה דכבר נתבחר דמני"ל המוחזק קי"ל וכנז"ל. גם נם' שמחת יו"ט סי' י"ז דס"ח ע"ד כתב דכבר עלו בהסכמה הפוסי' ז"ל דיכו"ל המוחזק קי"ל כדעת הר"ם ורבותיו וכדעת מ"ד דחפי' נתחייב בדשח"ק בעד טובת הנהה שקבל ל"ק ע"ם. ברם מ"ם שם דמחחר שנתן קלבה למעות הגם שחי"ק לעניים חשיב דכ"ק ודחי"ל קי"ל וכו' כיעו"ם בזה שלח נח שנכי מבקש דגם בחופ"ז דנתן קלבה למעות ולח לעניים המוחזק יכו"ל קי"ל כמור"ם ומוהר"ם כ"ע ורחש יוסף ז"ל דקיימי בסברתו

וכמו שכ"פ נם בחר המיס להלכה וכנז"ל:

ולענין המתחייב בדשח"ק בעד טובת הנהה ה' בני שמואל בסי"ל כתב דל"ק הרמב"ם דחי"מ כ"ח דוקח כשנתחייב בלח הנהה חך חי חיכח הנהה בדבר כדי שיתחייב חגב ההיח הנהה גמר ומשעבד נפשיה ומתחייב. והפ"מ ז"ל ח"ב סי"ל הביי"ד וכפ"ז דיש לחמו להכריח ס"ז מסוגיח דהמזיקין מהניח דחי"מ לחכילת פירות דיקיב ר"ח טעמח מפני שחי"ק ודוקח ממשעבדי חבל מכח"ר נבי וכו'. גם בח"ג חזר ושנה דבריו בסי' ל"ג דהניח דברי הכנ"ם ז"ל וכתב וז"ל ולחי הפעוט עשיתי סמוכות לדשתו מסוגיח דהמזיקין כמ"ם בח"ג סי"ל ע"ם. וק"ל דהכרח זה בעלמו כתבו הכנ"ם ז"ל שם וסיים דבזה התילוק סרה קושית הרמב"ן להרמב"ם מסוגית המזיקין יעו"ם. ולחיו דבר חדש מחורתו של הפ"מ ז"ל. ורחיתי שכבר הק' כן עליו ה' חזון עובדיה בפ' תולדות ע"ם. ונעלם ממנו שכבר המש"ל ז"ל בפי"ח מה' מכירה הק' זה וגם הניח שם בשם הריטב"ח ז"ל דליתח לחילוק זה יעו"ם. וה' משחת משה חח"מ סי' ל"ב הניח חילוק הכנ"ם וכתב שכן הסכמת הפ"מ בח"ב סי"ל וכיפי חלי לה להכרית דעת הו"ל כן מסוגית המזיקין וכו' ע"ם. גם ה' מוהרי"ש ז"ל בס' בני יהודה דק"ו כ"כ ע"ם. ולח הניחו דהכרח זה הוח מסולתו של מוהרש"ח ז"ל וגם לח זכרו שריט לדברי המש"ל ז"ל שהק' כן והניחו בחימה ומוהר"ם הלוי ז"ל בחח"מ סי' ה' הניח חילוק הבנ"ם שכ"כ בסי' ו"ד וכ"ע דחילוק זה נלע"ד דהמ"ו מוהרשד"ם בחשו' סי' ל"ט כתב חומו והסכים בו. וגר' דמוהרח"ם לח רחה חותו בזקינו מדלח הזכירו ע"כ. ושינוך מרחיחה דשם בסי' ו"ד דל"ח כתב שכ"כ מ"ו מוהרשד"ם פי' רנ"ח ורע"ח ומשם נר' קלת סיוע למ"ם דדוקח כדבר דהוי בעין מחנה לח נשתעבד בדשח"ק וכמו שכתבתי ע"כ. גם בתשו' דסי"ל בסופה לחר שכתב החילוק הנ"ל סיים כמו שנר' מדברי ח"ז ז"ל סי' רל"ח ורע"ח בח"ח מדפוס סלוניק' ע"כ. ובלומדי בדברי הפ"מ ז"ל בח"ב סוס"ל רחיתי דכתב דהח דל"ג ממשעבדי משום דחין קול יולח לשח"ק ע"כ. ולדידי הדל ק"ל ע"ז דהח מפורש בהמזיקין דנ"ח דחעפ"י שחינם כתובים ככתובים דמו ואית להו קלח. וכ"כ הב"ד ז"ל בח"מ סיל"ב וז"ל טעמח דמזון החשה ובבנות שחי"ג מקרקע המשועבד לחינו משום דלח משעבדי דבפיר משחעבדי ונם לחינו משום דלית להו קלח דחעפ"י שחינם כתובים ככתובין דבתיבי דמרן ואית להו קלח כמפורש בהמזיקין דנ"ח חלח הטעם הוח מח"ח מפני תקון העולם לפי שהוח דבשח"ק למזונותם ואין לך חדם לוקח שדה מחבירו שחין מ"ז עליו ואין לו קלבה ובמה יזכרו הלוקחים כמפורש הכל שם. ואעפ"י שנר' מדברי רש"י שבלח תקון העולם דין הוח ככר התום' שם בתבו שחינו שלח מפני תקון העולם ונם רש"י בעלמו בפ"ק דמני' די"ד כ"כ בהתום' עכ"ד. ואיך הפ"מ ז"ל כתב הטעם משום דאין קול יולח ולדידי ל"ל. וה' נחמ"ם ז"ל בדקדוק החריך לדחות חילוק דטובת הנהה. והרב"ד חח"מ סי"ב כתב בלוך מוה ע"ם:

ולענין חם המתחייב בדשח"ק הוח ס"מ כתב הלח"ר סי' קל"ט כיון דדברי ס"מ מכתובים וכמסוריס דמו ה"ב יוציל נם בדבר שחי"ק נם לדעת הרמב"ם ז"ל. נם הפ"מ ז"ל בח"ח סוסכ"ה כתב בדרך חפשר דבשם"מ משום שלח תטרף דעתו עליו תיקנו דיוציל מתנתו לף בדשח"ק כי היכי דתיקנו וכו' הך טעמח נמי שייכח בס"מ הנותן דשח"ק ע"ם. ולחיתי לה' חמר"ט בדע"ו דכתב דבס"מ המתחייב בדשח"ק חע"ב דבבריח ל"מ הוח משום דחינו מתחייב ברצונו דהוי דבשח"ק ויכוח ליבי עניות ומשו"ה לח מהני לבל בס"מ חל חיובח דלח לימפח ליה חם יבואו יורשיו ליבי עניות והו"ל כחילו נתן כ"ע נזה כמתנה דמהני ע"כ. ולחכי הרוחה דהפוס' ז"ל נתנו הטעם להמתחייב בדשח"ק דל"מ הוח משום דלח סמכח דעתיה דמקבל דחינו יודע כמה יהיה עיין ברחש יוסף דקי"ב הוב"ד נס' בחר המיס דקכ"ב וז"ל ודברי לף נשין שם הרח"י ז"ל שכתב ע"ד הרשב"ח הנ"ל וז"ל כ"ל לומר דלהרמב"ם נם בנדו"ז נקרח דשח"ק כיון דלח נתן קלבה בשנים חינו סומך דעתו דזה הטעם דהמתחייב עלמו בדשח"ק דחינו מתחייב הוי משום דחינו סומך דעתו דלח ידע כמה יהיה וח"כ מ"ל שלח יהיה קלבה בעניו מ"ל שלח יהיה קלבה בשנים ע"כ. וח"כ כפי"ז הטעם דלח סמ"ד חפש"ל דליכח הפרם כין ברית לעמ. והחק"ל וז"ל חח"מ ח"ח סי' ל"ח הסכים לחילוק הנ"ל והניח רחיה ע"ז ע"ם. ברם ה' חורת משפט סי"ם הגה"ט חו"ה שדי כיה נרגח והק' ע"ז כמו שהק' המש"ל פ"ח מה' זכו"מ והנ"ש וליין על הרדב"ם מ"ב סי' פ"ב והחלל"י חח"מ ס' קי"ג

ולנסוף כתב דדין זה לדידיה נ"ש עש"ב:

ולענין שטר מכר שנתחייב בכל מין הולחה ופיזור שילטרך הקונה להוליח כדי להעמיד המקח בידו ולח יש קלבה לדבר עד סך פ' כתב ה' פניס במשפט ז"ל סי"ם חוי"ג דלדעת הרמב"ם חינו מתחייב ויכו"ל קי"ל וכו'. החמנם מבני מדיים יש לחייבו הח' מלד דדמי

המכר

המכר קטופים הוי כלולו קנב התולאה וכו' וגם דכתוב כסבר נלחמות שהלחמו המוכר לעוקה וגם דחוכח בסבר שקיבל המוכר ס' הפוסק וחתם בחת"י. וגם שנשבע המוכר לקיים כל הכתוב בסבר עם"כ. ולע"ד דחי"ל לכל הני עשתי דנקבלת ס' הפוס' די למייבי. ולפי"ד הז"ל גם בסבר משכנתא לו מכו"ם וכיולא י"ל כן דלדעת הרמב"ם לינו מחתייב וכו' ונעתרך לקבלת ס' הפוסק וכו' וסוגין דעלמא כפי מנהג מקומינו לא חייבי להכי כלל ותמיד דנים דייני לחייב. וגם דחוכח פלוגתא בפוס' ז"ל לו במקום מנהג יוכ"ל קי"ל נגד המנהג עיין בס' לחם ושלם חיו"ד ס"ז מדכ"ע ויליף ובאר המיס חיו"ד סי' ל"ח. ובכ"מ פ"ח מ"ח דכ"ז והלכ יעקב מחי"מ כוס"ח ו"ו ול"ה וים לעשות כדבריו דנכ' הסתרלי ניהו ממקום למקום וכד' קי"ט כתב דכסוגיין דעלמא המוחזק מני"ל קי"ל מחה"ב במנהג קבוע לא מני"ל קי"ל ע"ם בחופן דנכ' דלא פנע מפלוגתא. מ"מ התבי"ם ז"ל בס"ה מקק"ל מ"ב סי' ל"ח דקל"ת כתב דמני"ל קי"ל במקום מנהג וסוגין דעלמא לך לחתם הם המנהג ההוח הורגל בין הדיינים שפסקו כמוהו דור אחר דור תי"ל קי"ל כנגדו והנם שמדברי הרח"ם כ' ג"ה והרח"ם מ"ח כס"י י"ו והרשב"ח מ"ה סיפ"ה נר' שמה שדנים הדיינים דור אחר דור ל"מ מנהג ה"ד במנהג שהוח היפך הדין לנמרי. ברם היכח דהדין ההוח תלוי בפלוגתא דרבוותא והוקבע המנהג בין הדיינים לפסוק כלד האחד לו מני"ל קי"ל כנגד המנהג עם"ב וכ"ם בדין זה דרבו המולקים על הרמב"ם ומכללם מרן ז"ל והמנהג כמוהם דודאי דחי"ל קי"ל. אחר מזה יולה נפקותא נ"כ לנמ"ם הרב"ד מח"מ סו"ס י"ו בהמחייב עלמו לתת לחתן סך קיוב במעות ום"ב בלא קבלה וכו' דיוכ"ל קי"ל וכו' ע"ם והבאתי דבריו בחאה"ע ע"ם וכתבתי שם דנם לדיון יולה דיכו"ל קי"ל וכו' ע"ם. הן עתה נפי מש"ל בבתן נר' דחי"ל קי"ל מאחר דהמנהג בין הדיינים הוקבע בתרן וכו' ומוכ"מ:

והזי הוית בהרדב"ז ז"ל בישנות סי' קל"ו דכתב דמ"ם הרמב"ם ז"ל בפט"ו מה' מכירה אם פי' המוכר ואמר ע"מ שתן לאה מוזר במו"מ וכו' הולך הרב לפי' שתן לאדם מחחייב בדשח"ק וכו' ע"ש. ואנכי הדל הוק"ל דהרי מרן ז"ל הוח מכלל המולקים על ס' הרמב"ם. ום"ל שאדם מחחייב בדשח"ק ושב"ז פסק בחו"מ סי' רכ"ו סכ"ה המומר לחביריו ע"מ שחי"ל עלי חולאה יל"ע חולאה בד"ח בשחם שהיו יודע כמה חולאה ים בו כדי שימחול וכו' אבל במפרש חי"ל חולאה כילד וכו' ע"ש. הרי דגם המולקים להרמב"ם ס"ל דבזה לריך שיפרש. ועיין בהסמ"ע סקט"ל דכתב ועפ"ר כתן ובפי' רל"ב דכתבתי דאף לפי מאי דקי"ל דאדם יכול להקנות ולמחול אף דשח"ק מודה בחתי' כזו שלריך שיפרש דאל"כ יכול לומר לא ידעתי שים בו חולאה כ"כ דלמחול ע"כ. ועם דהרדב"ז ז"ל לא ס"ל לחלק בהכי ובברת רבת הוא ואיהו מן הקוסי דע"כ יאמרו המוסלים בברת לנברת ק"כ. מ"מ בחילוק מלד עלמו הוא מסתבר דבזה כ"ע מודים. והקמ"ר ז"ל בד' ר"ד המה ע"ד הרדב"ז הנ"ל וכתב דלעניו שלריך לומר יודע אני שים בו חולאה אין מחלוקת מטעם דמי ידע דאף ממיל. והמחלוקת הוא אם לריך שיאמר כמה חולאה ים בדבר' ס"ל דמלבד דלריך שיאמר יודע אני שים בו חולאה לריך שיאמר כמה חולאה ים מטעם דאל"כ הוי דשה"ק ובזה הוא שמולקים עליו. אבל במה שלריך שיאמר יודע אני אין מי שמולק ע"ם. ומהתימה דדברי הסמ"ע ז"ל הם בפי' נגד דבריו דקאמר אף לפי מאי דקי"ל דאדם מקנה דשח"ק מודה דבמאי כזו לריך שיפרש וכו' הרי דם"ל דגם להמולקים על הרמב"ם בבאן לריך שיפרש כמה חולאה ים בו וכ"ז. והמט"ם סי' רכ"ז הגה"ט סוף

תוכ"ז כתב דדברי הרדב"ז הם קשים לשמוע ועיין קמ"ל ז"ל ולא העיר עליו בזה. סו"ד בעיקר דברי הפרישה בסי' רכ"ז ותל"ב ובעד האחד נר' מדבריו שם דמוכרח הוא נ"כ בהקמ"ר ז"ל ע"ש:

סימן ז'

בש"ע סי' ס"ח ס"ה כל דבר שנהגו במדינה לכתוב הן נלחמות הן בתבוה בשוקח הן אחר שופרי דשערי שנהגו הסופרים לכתוב כל מי שחקנה בשודר לכתוב שער דעתו שיכתבוהו כמנהג המדינה ואין לריך לפרש כל ליפני שפירי דאית ביה ויהבאתי עיד בסי' ט"ח ע"כ. וכן הביא הכנה"ג בסי' ע"ח בהגב"י חוי"ע בשם מוהריב"ל ח"ח כי"ט סי' ק"ה דעכשיו שנהגו לכתוב נלחמות בכל הסערות וכו' אדעתא דנלחמות קנו ממנו. והוא ז"ל נשתפק בכוונת דבריו דאפשר להבין דדוקא לכתבו בשער אחר הז"ל דאדעתא דנלחמות קנו ממנו ויכתבו הנלחמות בשער אחר לבל אם לא נכתב אחרי' שלוה הלוה שלא לכוונו. ואפשר נ"כ דה"ק דכיון דנחפשט המנהג לכותבו בכל הסערות אדעתא דנלחמות קנו ממנו ואם לא נכתב ע"ם הוא כדאמרי' בלחריות דט"ם זוח ושכ"כ מוהרש"ך ח"כ סי' רל"ו וקי"ו וח"ח סיק"ן הנ"ת דק"ך הביא ראיה לדבריו מתשו' הרשב"א אלף ושמ"ח. אבל מוהרש"ח בסיל"ח כתב דאחר דהנחון והרשב"א והריטב"א ז"ל ס"ל דאם לא נכתב הנלחמות לאו כמי שנכתב דמי אין לעשות מעשה כדברי הרח"ם וכן הסכימת מוהרש"י סימ"ט וכו' וצ"ע. ועיין דנסתפק בדברי מוהריב"ל ולא נדברי מרן משום דפשיט"ל בדברי הרח"ם דאף שלא נכתב הוי כנכתב ימרן פסק לדברי הרח"ם לכן לא שלה לבית הספק אלא בדברי מוהריב"ל. ועיין בשי' בית דוד תח"מ סי"ל שב"ב בשר ידוע מ"ם המוכר בשים"ח בשם הרח"ם דבמנהג פשוט לכתוב בכל הסערות נלחמות כל שקנו מידו בשתם הוי ט"ד לכתוב נלחמות ואפי' שלא נכתב הו"ל כאילו נכתב. ואעפ"י שים מולקים וסוברים דלא אמר הרח"ם אלא בזיכולין העדים לכתוב נלחמות אבל אם לא נכתב לא הו"ל כאילו נכתב כמ"ש הבנה"ג בסיט"ח הגב"י חוי"ט מ"מ לוי שהוא מוחזק שהוא יורם יכו"ל קי"ל כמ"ד דהוי כאילו נכתב וכו' ע"ש. ואתמה"ר בדברי הבנה"ג שם אין מי שסובר כן בהרח"ם ומוהרש"ח ז"ל בתחילה כתב דאין הכרח למה שהבין מוהרש"ך מלשון הרח"ם דאעפ"י שלא נכתב כמי שנכתב דמי ושוב הביא כמה ראיות והברחיות שכן דעת הרח"ם כמו שהבין מוהרש"ך גרס ליכו פלוג עליה דאין לעשות מעשה בהרח"ם נגד הנחון וכו' וכמ"ש הבנה"ג. וכבל מה שליין עליהם הבנה"ג עיניך תרחינה שאין מי שפירש בדברי הרח"ם היפך מזה. וה' פ"מ ז"ל בח"ח סי' י"ג כתב שגיית שהרח"ם כוסר כן בפי' מוהרש"ך הנה בפי מ"ם מוהרש"ח הנחון והרשב"א והריטב"א ז"ל פליני עליו ומאן ספין וכו' וכן דן שם מוהרש"ח ע"ש. ובח"ב סיק"ד כתב אף אם לא נכתב בנ"ד נאמנות בפי' אף לדעת מוהרש"ך סיק"ן והבעב"ם סיל"ח דאית להו דאמ"נ דלא נכתב בנכתב דמי וכו' הא ליתא וכו' ע"ש. דדבריו אלו ק' שבלל מוהרש"ח עם מוהרש"ך יחד דס"ל דאף שלא נכתב בנכתב דמי ואיהו כן וכמ"ש הוא ז"ל בעלמו בח"ח וכנ"ל. ועיין שם' חש"ם סימ"ב הגה"ט חול"ז דכתב דנ"ע בדבריו ושבבר תמה עליו הבר"ם ח"מ סי' י"ח ע"ש. וכעת אין ס' הבר"ם אלו תמ"י. וכעת נ"ל ליישב דבריו במה שבללם יחד היינו דשניהם בן ס"ל בדעת הרח"ם שם"ל דאף שלא נכתב בנכתב דמי. ואיהו ז"ל דלא להסבים דיני שם גם

תליבייהו דס"ל בדעת הרח"ם כן עכ"ז בנדוני גם הרח"ם מודה דיש לחלק וכו':

ומרן ז"ל בתשו' הנק"ר סי"ז הביא דברי העור שבסיע"ח וס"ח דנרחין בסיתרין והביא שני תי' סיבסס בב"י. ומוהר"ם ן' וירגא ז"ל שם בסי"ח הק' עליהם ומרן ז"ל בסי"ם ומוהרח"ם ח"ב סיע"ז דחמהו על שני התי' שלי הב"י ז"ל וה"ה דהרח"ם מייני כשידע הלוה שבחבין כן ובעה"ת מייני כשאין ידוע שהלוה ידע במנהג ע"ם. ובזמנם עדין לא נתפשט שו"ת חכה"ר כנודע. והעדוה"ם ז"ל בסיע"ח לוכ"ב הביא בשם הרי"ף ז"ל בתשו' סיר"ב ומשמע דאפי' המנהג ידוע ופשוט לכתוב נאמנות לחמרי' אם אין עידי השטר מלויים שעשה לוחם כשלי הנאמנות ולא לחמרי' דשהם קנין שיכתבו כמנהג המדינה וחי"ל לפרש וכו'. ואפשר דנ"ייני במקום שאין בוחבים הנאמנות אלא לשופרא דשטרי ולא ע"ד שיהיה קיים כמו שחי' מכן בב"ב. גם הביא שם בשם הרשב"ן ח"נ סי"ח בפי' הכתובה דס"ח דכתב דבשעין הנאמנות הינו כשאר לא לא שמעו מפיו לינם רשאים לבותבו וסכ"ב בשה"ע. עוד הביא מ"ם מוהר"ם ז"ל סי' תקע"ו הוב"ד בתשו' דשייכי לפ' קנין סי' ד' וכו' ושדעת הרח"ם בתשו' כני' רבו מוהר"ם ז"ל עש"ב. וה' בני משה שלמון ז"ל בליקו' ד"ד כתב דשטר שלא נכתב בו נאמנות דשייטין ליה בחילו נכתב לא דמה בפוסי סוס זכר מזה ע"ם. ומה שכ' עליו דדב"ז נפסחת בנדולים וכו' בכר הק' עליו הב"ם ז"ל סי"ח הוב"ד בס' תש"ם ז"ל סימ"ב וגם הי"ח בחלה"ט סי"ו הגב"י הו"ח הק' בן ויש"ם מה שיבב. והמש"ם סיע"ח הגב"י לוב"ד תמה עליו בן ונעלם מיניה דמר דכבר מוהרח"ח דנין עליו הוה והי"ח ז"ל הק' בן וגם מר הביו ז"ל בחב"ם בסימ"ב הגה"ע לוע"ז הביאו. ועיין ג"ב בס' בנדי יעב לבמוהר"י עטייא ז"ל בחח"מ סי"ד דהק' עליו בן ועוד הנדיל התימה עליו מנ"ם תיכו בסי' י"ח בשם מוסכה"ת ומוהרם"ך ז"ל ותילו הכח העלים עין וגם ע"ד שבסי' י"ח הק"ע בש"ם בשם מוהרם"ח דבמסקנת דדינ"ח לא קאי מוהרם"ח בן דכתב דאין לעשות מעשה נגד ג' הרושים והניח דבריו בשתי המקומות בל"ע ע"ם. וגם הוא ז"ל לא זכר לדברי הכה"ם והי"ח והמע"ם ז"ל. והזכו"ל חח"מ לוח נו"ן הב"ד המע"ם ולא השיב עליו. ועיין בס' כבוד יו"ט בתי' על הרמב"ם בה' מלו"ל פע"ו ד"פ מה שכתב בזה. ועל מש"ל דכל הפוסי אין מי שפי' בדברי הרח"ם דדוקא סיכולין העדים לבתוב הנאמנות חע"ג דלא פי' אבל לא אמרי' חע"ג דלא נכתב בשטר כנכתב דמי. הנה עתה רחיתי בס' בית אברהם בסיס"ח דקע"ז להאריך לפרש בדברי הרח"ם ז"ל דס"ל דאם לא נכתב לאו בשטר כנכתב דמי ע"ם. והדבריו ג"כ תחמה"ר הס מתוסים ועיין בס' משבה"ר מער' מ' לוח"ם שהאריך להוכיח בראיות מדברי הרח"ם והעור ז"ל דס"ל להרח"ם דגם כי לא נכתב בשטר כנכתב דמי. ושדעת מרן ג"כ סל"ה בדעת העור בדעת הרח"ם דכי היכי דלא בעי לחיתה ס"ע ל"ב בחיבה כמ"ם הרח"ם בכלל ע"ח וביאר שיטותיו שם מדברי התוס' דבתבו דבתיבה נמי לא מעבבא ולא ס"ל להרח"ם כמי' רבו מוהר"ם ז"ל דבתיבה מיהא בעי. ועיין על להקת הפיס' מה' דהאריכו למעניתם בזה וסיים דמרן ז"ל בש"ע פסק כמו שנטה דעתו בב"י דהבתיבה מעבבא ולא זכר תשו' הרח"ם דכלל ע"ח וכו' ועיין על משחת דרבותא שהאריך בזה עש"ב. ועיעך תרחיקה דלא זכרו מדברי מרן שבחשו' בחבת כוכל:

ובדרך לימודי רחיתי להסמ"ע ז"ל בסיקע"ו סק"ד שהביא מ"ם הע"ם ז"ל דשטרות שלנו כותבין בהם שקיבלנו עליהם בח"ח וכש"ד וכו' אין לחייר דאף על נב שקנו שתם הילול ונתרצו לבתוב השטר משתמת קבלו וכו' והוי כאו שקיבלו עליהם הסיתפות בח"ח וכש"ד לקיים ואינם יכולים לחזור בהם. והוא ז"ל בתב דברים של טעם הם ומיהו וכו' אין להעדים לבתוב בכל תוקף כל שלא קבלו עליהם בק"ם וכו' ע"ש. והבנה"ג שם בהגה"ע הו"ז הביא דבריהם ולין עמ"ם בחוי"ז בשם מוהר"י הלוי ז"ל. ואנכי בשעיי רחיתי מ"ם בחוי"ז והוא לא שייך לדבריהם דהתם הביא בשם מיהרי"ם ז"ל דבתב דאפי' לא נבתב השטר בלשון חיוב דיינינן ליה כאילו נבתב כיון דכל שטרי חיוב ניהני למיבתב הבי. והוא ז"ל נמנם בזה ובתב לשפר דלא אמרי' בזה אע"נ דלא נבתב בנבתב דמי ע"ם. ודבדי הע"ם והסמ"ע ז"ל הם המדברים בעיקר הקנין דאע"נ דלא קיבל עליו בפי' בקנין בכל תוקף ה"ל "נתרלה לבתוב השטר משתמת הוא שקבל עליו כל מה שנוהבים הסופרים לבתוב בשטר בכל תוקף והוי כמי שקבל עליו בקנין בכל תוקף וניתבים השטר בכל תוקף והסמ"ע בתב ע"ז ומיהו וכו'. ולינם ענין למ"ם בשם מוהרי"ב דאע"נ דלא נבתב הי בנבתב

ודבריו לע"ד ל"י:

והיבא דלא בתיב בשטר מתנה בתבוהו בשוקא ואתמירי בברית הקמ"ר ז"ל בסי' ב' בגהוו דלא היש בתוב בה בבו"ב ומיפק ג"ב שהעדים מעידים בהב"מ אמר לל הגלו להזל"ל חבם בה מבום דלא בתוב בה בבו"ב לבל מבום שאמר לל תגלו לא חבם בה"ל שעתי לל תגלו אלא לאח"מ דמהני כמ"ם בם"ע סימ"ב ס"ו. ומוהרמ"מ ז"ל עם בסי"ג בתב דמבום דלא בתוב בה בבו"ב טעמה זו תברת בלידה שבבר פבם מבן בסימ"ב וז"ל ימ"ם דהלידנת לא חיישי לשתמת מבום דהתי למיבתב וכו' הילבך בשמלוה לבתוב וכו' הי בלילו אמר בבו"ב והיל ס' הרח"ם והטור וביין שבן לין ממש בטענה זו. אבל במ"ם לל תגלו ט"ז טענה היא וכו' ע"ב. ואתמ"ר ק"ל ע"ד דפסיע"ל בדעת מבן בן שהרי בפי' מה שפי' בב"י בפי' הלמד דלא חיישי' להעותן בשלמר בשתמת ולא לאמר בבו"ב מבום דהתי למיבתב וכו' ובש"ע בדיין לשומו שבתב הילבך בשמלוה לבתוב וכו' בלילו אמר בתביהו וכו' גר' דבתיבה מיהא בעי ומעבבא ועיין בהסמ"ע סק"י וגם מוהרימ"ט סוע"ד הסביט בזה"פ ח"ב מהוע היא ז"ל לא הבם לזה. ועיין בם' משלה מבם חח"מ סי"ם דהלריך דים לחום לדעת הסוס' והרח"ם והשב"ם ומבן ומקבלי המתנה הטלו תבם בידם וכו' ובדב"ם ע"ל בתב דבשים הם שם"ל דדוקא לם נבתב בשטר לאבי' הטפ"י בלא ליום בפי' מהני לבל לם לא נבתב מתנתו בטילה בש"ם המשפ"ם סיק"ג ומוהרימ"ט סינ"ד ומוהר"ם ד"ב סיב"ד וגמלא דבמחלוקת היא שנוים והיובשים הם מיחזיקים ומי יקל רחשו להוליא וכו' עש"ב. ויש לעמוד ע"ד דבסי"ם בתב דים לחום לם' המלריבים שיבתב בשו"ב ובבן מפרשים בדברי הרח"ם ומבן ז"ל בן פי' בחד פירושא. ולילו בסוס"ז בתב דל"מ לם' הרח"ם דפסיטא דלא שלא נבתב טוי בנבתב ע"ם. גם בדב"ה בתב בשם מוהרמ"ח ז"ל דלם בתוב בה מתנה נלויה ומפורשת פשיטא דמהני. ובסוס"ז בתב זה מדעפשיה ותיוקי מלברי הרמב"ם ולא זבר להברי מוהרמ"ח ז"ל הל"ל בלל. ובם' תוכי תיים סי"ד דב"ה פקפק בשטר מתנה דלא בתיב בה בבו"ב ולעין ע"ד הפוס' ז"ל בזה ע"ש. ועיין בם' ידיו ס"מ חח"מ סיב"ג דבתב דנמלא בב"י של מוהריב"ד ז"ל שהביא דברי הר"ב ז"ל בפי' לנעין דב"ח דבתב בשם הרח"ם ז"ל דבמתנה מי קבל עליו מחריות הו מי"ל למיבתב בבו"ב והמתמיב לחבירו מתנה היא ונרין למיבתב בית

כבו"כ ולית למיסמך לחתריות שכה וכו' ולה מהני חת"כ מיסוך לו זכות בחתריות יתירה חו שמבעבד לו כ"ן דו"ד וחפס"ל דהשתח כיון דגהוג למיכתב הכי חפי' בכי הח לה שני ע"ם הכי דנרע שער מיוב מחנה שעותן לו דמהני החתריות משח"כ במחייב עלמו וכו' וכ"כ הריטב"ח כשי' כשם הרח"ם ולבחורה נר' דחין חולק עליו. ויחע"נ דשחנה נופה ליכח מ"ד דהחידנה דגהיני וכו' הוי כשו חמר כבו"כ מידי ס' ל"נ עיין בכנה"ג סימ"ב וכו' ע"ש. וע' כשם ידי דוד קלרחשו ז"ל סי' ס"ו דהחריך בעינן זה בשם הפוס' ז"ל דחפי' חמר ביכחוב כל מיני חיפני זכיות וכו' כחחו"ל מידי ס' ל"נ והכח משום יהוסה הוח השוחק והשחנה בטלה ע"ש. וכשחנה המדינה לנחוב כבו"כ ומזוזה לכחוב שער וכו' ע' בד"ת ח"ב סיע"ז וכמע"ש סימ"ב הנה"ט חוב"נ. ובשם מבר"ח די מולידו ז"ל ח"ת סי' י"ב דהחריך בזה ושים מקיזות וכו'. ובסי' נ"ב חולק לוכות לף דלח כחיב כבו"כ ע"ש. ויש לעיין בדברי מרן ז"ל שבחנק"ר סיפ"ז דלחר שהביח שני הפי' שנב"י כחב ושמח לפי' קמח לין המנהג פשוע וכו' ולנפי' הב' וכו' ושוד לפי' לם היה הדין שנכל שער פחם היה נלנל כל הדברים שנוהגים לנחוב בכל השערות כעין נלמנות וביעו"מ חנלי זה דח"ם חינו נכלל בו משום דהיה לריך לנחוב בשער ולהשלים וכו' ע"ש. דבדבריו חלו מוכח דם"ל דבמקום מנהג לף דלח כחוב כ"ח בפחם הכחיבה לח משכבח כיפך מ"ם המשנ"ר כדעחו וכמ"ל:

סימן ח'.

שאלה רלובן שהות סנ"ב וכנו יוסב עמו בחנות נקנות ולמכור ולירע שום לחר מכה הבן כיום המישות ומלח שהם ת' גרום והניחו בחנות והלך הבן לעסקו וחזר ומכה הביח וליקחו חסר קרוב לחניו ושלל לפיו והשיבו בלח ידע מזה כלום. וכעל החנות שבנגדם חמר שבחזר פ' יסב על החנות לקנות ובחח הוח נגב ממנו לף הוח לח ליקחו שפעם ידו לביח. מיד הלך הבן לביח הבחור ולח ליקה לומו וסיפר ליקביו ולמ"ל חביו בנדיו שהיה לובפם פעמים והגם בשניך ולבם בנדים לחביים והלך להחפלל ערבית של ס"ק ויחפס בהם ולח מלח בלום ובחל לח"כ להבחור ולפר בכל יבהוב החחיות והחפלהות הודה שלקח והוליח מחחח הבר ק' גרום ונחנם להבן יהוח עדין לוטק במכה שעדין חסר לו קרוב לק' גרום. ולחר השבח ע"י הפלחת לבשים לחביים הודה עוד בב"כ גרום דוקח ולפר בהשלה. והבן רולה להשביעו שלח לקח עוד ועפשו לשלול בניע לי חשיב כמודה במקלח וחייב ס"ד הו לח יען שהביעתו לימה טענת ברית ומ"ש ג"כ גם שבועה היסת לינו נשבע. חו ניחל דמילחר דבחחילה כפר בכל ושוב הודה פעם לחר פעם במקלח חייב הוח לישבע לפחות שבועת היסת ושכנ"ה:

הנה מרן ז"ל בש"ע ח"מ סימ"ה סי"ז פסק בל טענת ס' לין מסבירין עליה ולפי' ס"ה וכו' ולימה עליו כ"ח ח"ם ע"ם. והגה דרס"י ז"ל בפ' הניזקין [דנ"ח.] נבי שני ביסים מלחת ושו' נר' מדבריו דלם חלו' חובע לשמעון בטענת שמח וע"י הודלת שמעון חזרה טענת רחובן בריח דס"ל דחייב שמעון לישבע ס"ד בשים הודלה במקלח. ולפי דבריו בנ"ד דמזרה טענת הבן בריח ע"י הודלת הבחור במקלח חייב ליסבע ס"ד החמנם שלה הפוס' ז"ל פלינו עליו בזה במ"ם רי"ו ז"ל נת"ע הוס"ד בב"י סימ"ז וז"ל חובע לחביהו בשמח ומחוך הודלת הנחבע חזרה טענתו בריח שהודה במקלח חייב ס"ד כן נר' מדברי רס"י ונדולי המורים חלקו עליו ע"ב ומרן ז"ל השמיטו דב"ז בשו"ע. ולפי"ז בנ"ד ליכח לף ס"ד ולח ס"ה כ"ח ח"ם דוקח. ולחע"נ דהמרדכי בפ' הבי"ד מור"ם ז"ל שם כחב דמשבינין היסת על טענת שמח בשים דנלים לדבר כנון שהיה שמעון בבית רחובן ומלח רחובן היבה פרוזה ונישל ממנה מה שהיה בחוכה והוח חושב לשמעון יכול להשביעו היסת וישים שם מור"ם שבנ"ל להורות ע"ש. גם הרדב"ז ז"ל בחדשות סי' תל"ז ברחובן וס' שדרים בחולר וחין זה עכשיו לשם כלל ועניב לחחד מהם מטעות חם יכול להשביעו לחביהו ס"ה ובחמילה הסכים דעת הרמב"ם לם' רש"י והרח"ם ז"ל דחף שלח רחה חומו בשעה שלקחו לפי"ה חם טוען עליו ברית לי שחתה נגבתו שחין נכנס לחולר שלנו חלח חני וחתה משביעו היסת. ושוב כתב דחף חת"ל שהוח מחלוקת דעתי נוטה להשביעו שלח יהיה כל ה' טולך ונוטב וכו' ע"ש. ולפי דבריהם בנ"ד דים ביעותא נדולה ושור שחוב לפניך ורנלים לדבר הרבה. ולף שהם"ך ז"ל בסקס"ג שם פלינ וס"ל דחיבו נשבע היסת כ"ח כשידלה בעיני הדיין שים רנ"ל שזה לקחו חזי משבינין חומו היסת הנח"ה לח ע"ש. בכלן חביג טובח רנ"ל לעיני הדיינים מלחר דבחתי' כפר בכל ובוב הודה במקלח פעם לחר פעם ושנם הם"ך ז"ל מודה בזה דמיים לישבע ס"ה. וגם יש להביח רלוה לזה מת"ם מרן בסימ"ט ס"ב לחנת ברחובן שהחילה לחחנת שמעון חפלים ויולח קול בעיר שנגנבו לם שמעון מודה שהחפלים בחו לברשותו ולינו יודע מה נעשה בהם לריך לישבע שליכם ברשותו וכי' וכ' הבלה"ט סק"נ בשם הסמ"ע וז"ל לישבע לף שהוח ע' ס' ובחשו' הרח"ם כחב וכו' לכל המחבר שלח העתיק זה ודלי ס"ל דבלח"ה נמי משבינין חותו וכר' דה"ע כיון שכח לרשותו ועכשיו לינן ים כלן ביעותא דמשבינין על ע"ם כזה במקום ביעותא בכל שבועת הנומרים שהוח ס' וכו' ע"ש. גם בסי"ל בבלה"ט סקי"ב כתב בשם הבנה"ג מי שנכנס לחנות מבירו והוח לחוד בנכסים ושומן שלח מלח כלום בחנות נשבע ס"ת מוהרשד"ם מת"מ סיקע"ד ועיין בהרם"ך ח"ב סיט"ח ובהר"ם הלוי מת"מ סיל"ב ובפליטת ב"י סיכ"ח ע"ב. דמכל זה נר' דבנ"ד חייב ליסבע היסת. ולח הוי חשוד על השבו' דדינו הוח דלינו נשבע כ"ח ח"ם מלחר דליכח עדים בדבר שרלו הומו שלקח כ"ח הודלת פיו ועיין במרן ס"ע סיל"ב ט"ה דחין לדם נעשה חשוד עד שיבולו עליו עדים שעבר עבירה שנפסל כה לבל המודה מעלמו שהוח חשוד ושעבר עבירה שנפסל כ"ז לינ"י שחושדים וכו' לם נמחייב שבועה להפעיר מהביעה שחובעים הומו משבינין הומו. ועי"ם בבלה"ע סקו"ח ובס"ע סי' שם"ד ס"ח ובבלחר הנולה שם ובבלה"ע סק"ה:

אשר מכל זה היה נר' דבנ"ד דלינ"ל רנ"ל שוכח נם לעיני הדיינים ונם לינו חשוד על השבועה וכנ"ל דחייב ליסבע שה"ם. שב"ז מלחר דחמן בהריה דמרן ז"ל נרירן ומרן ס"ל דלינו נשבע היסת על טענת שמח נם כי ליכח רנ"ל וכמו שפסק בסי"ל ס"ה כשנכנם זה למשכנו שלח נרשות ולהוהו עדים יולח בכלים חח"כ חם לח היה שם בע"ה שיוכל ליסבע כמה נזלו והעדים לינם יודעים כמה הולית לין משבינין לת הנזלן מפני שהוח חשוד על השבו' חלח מחריחים ח"ם ע"כ מי שנטל כלים מביתו ולינו מודה בב"ד ולפי' חם הודה הנזלן שנזל מקלת מחזיר מה שהודה בלבד שבכי לין בע"ה בוועדו טענת ודלי ע"כ. וע"ם בבלה"ע סקי"ד וב"פ מרן ז"ל בסיס"ד ס"ז נכנם לביתו ס"ח שלח בפניו וכו' ולינו נשבע על השלר לפי' שבוה"ם מפני שלינו יכול לטעון על הנזלן טענת ודלי ע"כ. מעתה בנ"ד לף שבבר בתחילה בבל ושוב הודה במקלת פעם לחר פעם דהוי רנ"ל בב"ז

מאחר דליכא עליו טענת ודאי אין עליו אלא ח"ס כמו שפסק מרן ז"ל ומוה"מ. לשוני ע"ט ס"ט:

סימן ט'

בעין חדש מטבע פסול. הט"ז ז"ל סוסע"ה כתב מי שפרש למכירו מעות ואח"כ הביא לו המלוה מטבע ר' מזויף שקבלה הוך הפרעון והלה מעיב שא"י מזה וכו' פסק דהו"ל כא"י אם אני חייב לך דנשבע שיסח שא"י ופטור והביא ראיות לדבריו ע"ש והוב"ד בבאה"ט סוסע"ה סקס"ג. וה' עדב"י ן' סאמון ז"ל סימ"ת פליג עליו וס"ל דדמי לא"י אם פרעתיך דחייב. גם מוהרשד"ם ז"ל בחמ"מ סי"פ סל"ה ועיין בבית דוד חמ"מ סקי"ח שהאריך בדבריו והביא כמה תילוקים בזה. ופרמ"ח ח"ח סוס"ס ג"כ חלק על הט"ז. וכ' מוהרשד"ם ז"ל דאין לפטור לגמרי מטעם שאמר אני לא ידעתי אלא כמו שלקחתי נתתי אלא הכא הוי מק"ט כדין בגיס מוזרות לאפע"י שהוא נתלגה אין לו להוציא לחביב הביא"ד הפרש"ח מ"ב דל"ב ול"ו. גם ה' בני חיי ז"ל בסילל"ב הגב"י הוע"ג חזיל בס' מוהרשד"ם ומוהרש"ך ז"ל שם וכתב דאפי' טוען כבר אמרתי לך שהעיין במעותיך ועיינת והחזרת לי והחלפתי והי"ל להחזיר גם אה זה אם המקבל טוען בריא לריך המוען ליטבע שפרע לו מעות טובים או יפרע ואין על המקבל כ"ח ח"ס ע"ב. גם ה' בית הבחרים בדקפ"ב תמה על רחייח הט"ז ז"ל והביא דהמרדכי סוף המפקיד והביאו רמ"א סילל"ב סי"ח מכר לו מטבעות בחזקת זהב ונמלא בו בדיל וכו' שאם היו מחמיו נשבע שא"י וכו'. דשאני התם דהמוכר מכחיש דלא היה בו בדיל לכן נשבע שא"י משא"כ בנ"ד שהוא מודה בעיקר החוב שאומר שא"י אם נתן לו זה המטבע המזויף וכו' כאומר א"י אם פרעתיך וחייב עש"ב. ולע"ד דאין שיני ביניהם ושקולים הם דכמו במטבע דהלוה מודה בעיקר החוב אלא שאומר שא"י אם נתן לו זה המטבע ותשבינן ליה כא"י אם אני חייב לך כן נ"ב ההיא דטבעת דהמוכר מודה דחייב לי טבעת זהב אלא שאומר שא"י אם נתן לו זאה המטבעת שים בה בדיל וכמו דהתם פסק רמ"א ז"ל דנשבע שא"י ופטור כן בהיא דמטבע. ודחית ה' ב"ח ז"ל הנ"ל היא כמ"ש הפ"מ ז"ל בסיע"ה בסקכ"ז ע"ש ומשגלע"ד בתבתי דשקולים הם. וכ"ר לה' קול שיחו במ"ב סי"ב דכתב דרחיה נכונה היא ופסק כהב"ז ז"ל וכתב שכ"פ מוהריק"ש ז"ל בסילכ"ז סי"ז ונגש בבאה"ט הביא סיעה של כמה גדולי תשבו שפסקו כן ע"ש מאי לייש על להקת ספרי הפוס' בזה. גם עיין בם' ובזרעו לחיים מ"ב חמ"מ ערך בריא ושמא לו"ח מה שליין בזה. גם הפ"ת ז"ל שם הביא הגה"ה ממו"ה עוזר ז"ל דחמה לדברי מוהרשד"ם והסכים בהט"ז ושכ"פ כמה פוס' ולייו עליהם שם עש"ב ובדבריו בסי' קכ"ו סק"ח ובסילכ"ב. והלו"ת סקכ"ב הביא"ד הט"ז ז"ל וילא לחלק בין אם הוא בדרך מקח וממכר לפרעון חוב שהי"ל עליו וכו' ע"ש. ועיין בדברי הכנה"ג מ"ב סילכ"ב הגה"ט לוט"ו בשם מוהר"ח מבווחל ז"ל כ"י דמפקפק לומר דאפי' אם אין המוען טוען בריא לו לימו חייב להחליפה וכו' ע"ש. ועיין בם' קמ"ר בחי' הרמב"ם על ה' מכירה פי"ב הי"ב. וה' זרע יעקב סילל"ב פסק כמוהרשד"ם וכתב בשמו דאם המקבל נתנם לאחר ואח"כ המוכרם לו לומר שהם נאותם מי המוען לומר לת מהימן לי האיך לת מהימין לי כדאמרי' גבי שומר. וכתב הוא מדנפשיה דאם המקבל יודע בודאי שזה הוא שנתן לו לא מי אמר לת מהימן וכו' וכן אם רגיל אלוה להאמין לזה הבאי בשיעור סך זה ליכא תו היאך לא מהימן וכו' ע"ש. ולא זכר שם שהרב"ד בסי' קי"ת ושאר אחרונים בהאריכו בענין זה. ומ"ש דאם המקבל יודע בודאי וכו' ה' קו"ח ז"ל כתב היפך זה שם וז"ל ואם הוליאו המקבל מתמ"י ונתנו לאחר ושוב מחזירו ואומר בריא לי כי הוא זה והמוען אומר א"י דפשיטא דנשבע שאינו מכירו ונפטר והוא במכ"ם וכו' ע"ש. גם מ"ש וכן אם רגיל וכו' בשם לא ראיתי בספרי הפוס' אחידוש זה ולדידי לריכה ליאוד. וראיתי בם' דברי מרדכי קריספין אח"ת סיל"ד דפסק במקבל טוען בריא והמוען שמא דנשבע המקבל ומוטל ע"ש. ותמיהני עליו דפסקים לדינא בסכינא חריפא ולא זכר אמוהה דספרי המדברים בזה בתריהו ועיין תריהם דלמני הגדים דבריו אינם מוסכמים להלכה. ויגדל התימה דשם במפחמות, כתוב וז"ל א"ה עיין בתשו' ב"ד סיקי"ח ובתשו' זר"ע הכ"מ למוהרי"ן נאיים ז"ל דפסקו כן וכן מעשים בכל יום דון דייני שכי דנשבע ומוטל ע"כ. והוא פלא דשם לא פסקו כן ול"ע. ועיין בם' מט"ש סי' רל"ב הנה"ט לוכ"ד מ"ם בזה. ועיין בספר חזי דרוב הפוס' ז"ל פסקו כהב"ז ז"ל. וה' לב מובן בדר"ד ליין ע"ד הפוס' דס"ל כמוהרשד"ם ז"ל ונסתפק אם יכול הלוה לומר קי"ל כהט"ז והחב"י ז"ל דס"ל דפטור מלשלם ואינו חייב אלא שבועה והרי אני מוכן ליטבע לו לא והאריך ואסו"ד דעדיין לריך בירור וכבר כת מטעה ליזו בם' התקע"ג ודן כהב"ד אף דלבו מגמגם אפי"ה לא מלאו לבו לעשות להיפך מפסק הב"ד וסי' ז"ל ע"ש. גם עיין שם בהשמוטת דרכ"ו מ"ם בזה. ונשלם מעי"ק דאדרבה רוב הפוס' פסקו כהב"ז וסי' כמ"ל. גם המשכה"ר מעיר מ' לוא ל"א האריך בזה ופסק כהב"ז ע"ש. ברם יש מהתימה בדבריו במה שליחד ליאר לי הו"ל לשמעון בריא בחיובא וס' בפרעון דקי"ל כר"ן דאמר בפ' הגוזל דמשהבע מלוה וגוטל וכמ"ש בשומ"ע סיע"ה ס"ט וכו' ע"ש גם במעו' האלף לוכ"ה כ"ב ע"ש. דקשה דבבריא בחיובא וס' בפרעון ליכא שבועה על המלוה כ"א ח"ב כמו"ש בש"ע סיע"ה. ועיין עו"ש לול"ד מאי לייש ג"ב בזה גם ה' בני משה נאנאר ז"ל האריך בכוונת פ"ח שהביאה המשכה"ר והסכים בהט"ז ז"ל. ועיין ג"כ בם' פניס במשפט סיע"ה לוכ"ד שכ"כ. וכב' וכו"ל חח"מ לוא מ' ערך מטבעות ליין ג"כ בזה. גם בם' אין לחכון מטע' מ' לומ"ד ליין בזה וכתב ביון שכן בפלוגתא מהניא ומוי"ל המוען קי"ל ונשבע היסת ונפטר. אך אם המקבל הוא מוחזק הדר דינא דמלי"ל קי"ל ויקבל ח"ש בם' מוהרשד"ם ונפטר. וכ"ז אם המקבל לא נתנה לאחר אבל אם יולאה מתמ"י ונתנה לאחר לע"ג דזה האחר מהימן לזבי המקבל מלי המוען למימר לת מהימנת לי וכו' וכזה לפי' מוהרשד"ם מודה שהמוען לינו חייב לקבלה ע"כ. מ"ש לפי' מהרשד"ם מודה וכו' לינו מדוייק כ"כ דלייטו ניהו מוהרשד"ם ז"ל נופיה המולידם והמוליאם לדברים אלו וכתבם הוצ"י בשמו והבאתו דבריו לעיל. ועיין בם' מער"ת די טולידו ז"ל בח"ת סיפ"ט במי שמכר נייר קלייט"י וגמלאת מזוייפת וילאה מתמ"י שנתנה לאחר והלוקח הזר אגל המוכר. דהאריך הרב שם להביא ס' הפוס' שדבריו במטבע מזויף או חסר ותילוק מוהרשד"ם דשם ילאה מתמ"י דמלי"ל לת מהימן וכו' ושהכנה"ג בסיע"ה אות"ג הביא"ד בלאי חולק ופסק כן הז"ל בגדולו שילאה מתמ"י עש"ב:

סימן י"ד

בש"ע סי' ע"ז ס"ב אות' אלוה אחד מהם מאחר לאורך האות' הבאי משועבד וכו' ודוקא שהוא מודה

מזה אמה שלוה שופטו היה לעורך השות' זו שיתברר הדבר בעדים אז דינם כשנים שלוו. כתב הט"ז ז"ל בסק"ב דע"כ לא ס"ל להרמב"ן לחייב השות' השני אלא בשות' כתם לכל דבר דכל שותף הוי שליח לחבירו. אבל בשנים שהניחו כל א' חזקה שך להחשיב זה לחוד והלך לחד ולקח בהקפה שלא מדעת חבירו אין שייכות לומר שהוא שליח להפ"י שהוא עושה לעובת השות' ע"כ. וכ' דכונת דבריו הוא היכא דבתחילת השות' כשעה שנשתתפו החזו ביניהם שהיא רוצים להחשיב כ"א בשך הממון של קרנות שהניחו שניהם דוקא וז"ש להחשיב זה לחוד ושוב אח"כ הלך הא' ולוה פעור הב' יש דעיקר שותפותם היתה אדעתא דהכי להחשיב זה לחוד לכן אין שייך לומר זה שהוא נעשה שלוחו. והכ פרה"מ ח"נ דא"ו הכי"ד הט"ז וכתב עליו ולע"ד דדברי הרמב"ן נכ' דכל דמודה דנכנס דב"ז בשות' ולוה"ם לוה נקרא"ם שלוחים ול"ש. והכיא שם מ"ש הכנה"ג לוכ"ג בשם מוהר"י הלוי סיקכ"ו ומשפ"ק ח"ח סיכ"ח דלא נחלקו אלא דוקא בשות' דכולם מהעסקים בעסק השות' ושם שניהם מוזכר בכל השטרות. אבל אם השות' הא' לו הב' הם מהעסקים וכל העסק הוא על שמם לכ"ע משתעבד השות' השני. וגם הביא בשם מוהרא"ח ז"ל דלא נחלקו אלא היכא שהשות' השני לא נהנה מאותה הלוזה אבל אם נהנה לכ"ע משתעבד ע"ש. ואכבי הדל הוק"ל דמה דמייה היא זו לדברי הט"ז הן אמת דהרמב"ן ז"ל ס"ל כל דמודה וכו' נקרא"ם שלוחים זל"ז. מ"מ ז"ד כשלא היה תנאי ביניהם בתחי' השות' שאין רוצים להתעסק כ"א בשכי הקרנות שנהנו אלא שנעשקו בשחס. אבל היכא דבתחי' השות' החנו תנאי זה ביניהם שרוצים להתעסק בזה לחוד אז י"ל דגם הרמב"ן מודה בזה והוא חילוק דמסתבר ומתקבל. ומו"ר דמוהרי"ן ז"ל שם בד' כ"ח בשיב ע"ד דלדקו דברי הט"ז וכו' וממ"ש הכנה"ג ל"ק מסוס דשפסר דהם מיירי בשות' לכל דבר חון מהסך שמתעסקים בו דאז גם הט"ז מודה וכו' ואין דברי הט"ז אמורים אלא בשותפות המתעסקים לסך קצוב דוקא ובשברא נכונה היא. גם מדברי מוהרא"ח ל"ק דאי בנהנה ודאי יודה הט"ז שמתחייב השני ואין דבריו אמורים אלא בתחילת הענין קודם הנאה דאינו מתחייב מטעם שליח אף שהאחר כיון לעובת השותפות ולעולם דבנהנה ממנו מודה דחייב. ומתשו' הרדב"ז ז"ל סיקפ"ד יש להוכיח דס"ל כהט"ז וכו' ע"ש. וכקמ"ר ח"ב דס"ה הב"ד מוהרי"מ ז"ל וכ"ע וז"ל וכבר רחיתי לאחי יפ"ת שחלק בזה והדין עמו דודאי אין רחיה מדברי הרמב"ן דכל כה"ג דפי' בדבריהם להתעסק בזה הממון לחוד כל שהלך ולקח בהקפה כה"ג לא הוי שלוחו דשבר ע"ד חבירו ועיין בהרמב"ם ז"ל פ"ה מה' שות' ע"ד ע"ש. ועיין בס' חס"ל לאלקלעי ז"ל ח"ב סי' ע"ל בדקפ"ד דלא כ' הט"ז כן אלא ב' שהניחו אזה סך להתעסק בזה לחוד דוקא דבכג"ד ודאי דאין כאן שייכות להשלוחות מאחר דלא נשתתפו ליסא וליתן אלא בדב"ז שקנו לבד וכל שהיו מרשאו בפי' ליטול יותר אינו רשאי. ומש"כ היכא דמסר מממונו בידו ועשאו מתעסק ליסא וליתן בכל דבר כדרך המתעסקים אין לך שלית גדול מזה ועדיף מסתם שותף דעלמא וכו' וכ"ז הוא לפי' על הסתם שלא הרשהו בפי' וכ"ם היכא דכתוב בשטר השות' לפי' מליהה בשוק דבזה אין ס' דנם בנרון הט"ז משתעבד וכו' עש"ב שהביא כמה פלוגתות וחילוקים בענייני שות' וגם יש דברים שחזר בו ממ"ם בס' וכו"ל. גם בס' בחר המיס סיל"ד חו"ד כ"כ בשם פרה"ח דנ"ז דחס כתוב שנשתתפו בכל מין עסק מו"מ משתעבד חבירו לפרוע דהו"ל כחילו לוה בלייווי וכן הסכים מוהרי"ן שם בדפ"ן. וכ"ז חס מודה דנכנסו בתוך השות' וחס טוען דלא נכנסו בשות' אז דחינו יודע אזי נשבע שא"י וכו' ע"ש. וכס' ידיו ס"מ מחי"מ סי"מ חס טוען שא"י חס נפרעו. וגס' בריח חבות דל"ט הביא בשם הכנה"ג והכריח שכן דעת מרן בסיג"נ סי"ג וגם דעת מרן דחס השות' שלוה אינו טוען ע"ח טענת ודאי שהוא יודע שלוי"ה לוה וגם שהחוב הוא אלעם עדיין לא משתעבד להב"ח וגם אינו נשבע אלא ח"ם דוקא וחס יש ט"ח המסייעו פעור גם מח"ם ע"ש. וגם' חוקי חיים בסיל"ד וכש' פני יצחק ח"ח סי' וחס נפל הפרשות וטענות ביניהם שלעורך השות' לוה הו לא עיין כש' לחי ורחס סי"ח בלעורך. והחק"ל ח"מ סי"ן כתב דחק למחן דמלריך שיכנס לחותו דבר בשות' אינו אלא משתעבד השותף השני לא בכניסו ולקחו לעלמו שזו אינו משתעבד השותף השני. אבל אם אין דעתו ליקח המקח לעלמו כ"א להכניסו מתחייב השות' השני ע"ש. והיכא דהמלוה כשהלוהו לקח ממנו ערב לאיש זר אז הו לוה עם אחר ואפי' מחנו שהוא זר לעניין השות' לעולם שותפו האחר אינו משתעבד וגם הרמב"ן ז"ל יודה בזה משום דגלי דעתיה שאינו סומך על שותפו אלא על הערב או לוה האחר ופעור השות' מלשלם למלוה כן למד ה' ידי דוד קאדאחסו ז"ל סיעז"ז מס' נב"ע סיכ"ב ושבשין זה כתב מוהר"ח הלוי ז"ל ע"ש:

וראיתי שם' נד"ל ח"ב חח"מ סי"ח דכתב בשוף החשו' וז"ל דאו"כ הלוזה לא' מהשות' כ"ה שניהם הם הלוים ושניהם נשתעבדו לפרוע וה"ז דין פשוט ומוסכם דפסקו הטור בריש סי"ז משם הרמב"ם והרא"ם ז"ל דשנים שלוו דיפרע ממי שירלה. ופשטן של דברים כמ"ש הטור ז"ל חשינו שלכל א' יש כדי התוב יכול לגבות מא' מהם כל החוב אם ירלה. ואע"נ דמידי פלו' ל"ל דאם יש לשותף לפרוע חי"ת אלא חלקו ומלי פטר נפשיה מכח קי"ל. הנה בנ"ד נר' דחייב לשלם הכל אליבא דכ"ע כיון דשלחו אלו הבירקולאהים והניחו לכל העמים שניהם נוף אחד היינו לומר דהשולח נכסיו הוא לשניהם והו"ל כאילו נעשו ערבים זע"ז ועיין להכנ"ח ז"ל בתשו' ח"ב סימ"ל עכ"ד. ואלא בריה קלה לא ידענא היאך נחה דעתו ד"ע לחייב לרחובן אליבא דכ"ע לשלם הכל מטע"ז כיון דשלחו וכו' הו"ל כאילו נעשו ערבים זע"ז. דהן עוד היום דעימא הכי מ"מ כעכ מודע לביה דדינא הוי דשנים שהם ערבים זל"ז נוכה מכל א' מהם החלי המוטל עליו אא"כ דאין נכסים להאחד אזי נוכה מחבירו הכל. אבל אם י"ל נכסים לא יחבע הערב תחילה וכמ"ש מרן ז"ל בן בחותו פרק ובאותו סי' בס"א בזה הדין בעלמו כיעו"ש ודבריו לע"ד ל"י. וכעת ס' בע"ח אינו מלוי חחי' לרחות מה שיין עליו. ועיין בחס"ל שם שהאריך והביא מח' בעין פרעון החלי או כולו להיכא דחייב השות' הא'. גם המשכה"ל מעכ' שין חוע"ז בד"ה ואחר וכו' כתב וז"ל שעדיין סובל התירוכת וכו' ואמן בדיון בתריה דמרן ז"ל גרירנא וכבר נהבאר שם בשנים שלוו מאחר דדין ערב י"ל עד שלא ימלא ממה לגבות מהראשון ע"ש בהסמ"ע ז"ל עד עכ"ל. בחופן דדברי הגדי"ל בממ"ש הס קשים להנס דעימא דהשו' היא למקומות דלא חזלי בתריה דמרן ומיא להו דגל הקי"ל. הרי כבר נתבאר דהיכא דס"ל מרן וסי' דהוו כשנים שלוו שהם ערבים זל"ז ואין נוכה הכל מהא' אא"כ אי"כ להשני. וא"כ אם יש לשותף לפרוע מני פטר נפשיה שלא לפרוע הכל בטענת קי"ל. ואם תשו' היא למקו' דגרירי בתריה דמרן ז"ל יגדל התימה ביותר בחופן שדבריו שנגד מני ולל"ע:

סימן י"א

בש"ע סיע"ח ס"ח הקובע זמן לחבירו והבטו הוס"ז וחמ"ל פרעתיך חיבו נאמן דחזקה אין אדם פורע בתו"ז. ומוהרח"ם ז"ל סיע"ד הוכ"ד בכנה"ג הגס"ט חו"ט כתב דה"ד במעות אבל בסחורה עביד חיבים דפרע נו"ז. והס"ך סק"י הק' עליו דמדברי הגה"ח סו"פ הסוש ומוהרי"ו חיב"כ דדוקא בפקדון וכו' ע"ש. וה' פני מגה ח"נ דס"ה הביא דמוהר"ח כדודו ז"ל הק' דהגה כל הסוברים כמת תו"ז אף מע"פ נפרעים מן הקבוצים ולא חייבי' לפרעון ולא להתפסת לורבי הויין היוכהיה דחי ס"ל כהז"ל אבתי הו"ל למיתב דילמא פרע אבחון בסחורה אף שהוח תו"ז. והפ"מ יפב לזה דלא אמרה מוהרח"ם ז"ל אלא בנ"ך לענין שבועה אבל לדונו לזוה חשוד על השבועה וכו' ע"ש. וה' אור יקרות בקו"ח ד"ב הק' על הפ"מ דח"ב מה הוק"ל למוהרח"ם מדברי הרח"ם והולך לאבל וכו' וגם מ"ש מוהרח"ם אפי' ר"ל דפליג על אביי ורבא וכו' והל"ע ועיין על הס"ך דדבריו חיבים מוכרים לכאורה ובד' ד' הסיב לו האב"ח ז"ל דגם מה שהק"ל למוהרח"ם הכל הוא לכ' טעות הלוה וכו' ובד' ו' חזר וכתב בשם רבו וכו' ולעיקר קושית מוהרח"ב ז"ל תי' רבו דל"ק מהך דימומים משום דע"ב ל"ק מוהרח"ם כן אבל בבנ"ד שבבר ידעינו דלוה זה נתפסר לפרוע מובו בסחורה לזמן עז"ח הז"ל כן וכו' וח"ב דנבי יתומים ג"ב אם אבוהון היה חייב לתת סחורה בחובו ודאי דטעני להו וכו'. אמנם בשהחוב הוא מעות ולא סחורה אז אין לבדוה מלבנו שמא נתפסר לתת סחורה ושמא נתנה בתוה"ז זה לא אמרו אדם משולם ולבן ל"ע ליתמי טע"ז מבין היב חזקה בנגדה דאתפת"ז עש"ב. ואחאמ"ר דבריו ק"ל דהמעיין שם בדברי מוהרח"ם יראה דבשאחב דעביד חיבים דפרע נו"ז בסחורה לא נכנס עדין מעבין הפשרה דנתפסר הלוה לפרוע מובו בסחורה כ"א דבריו הם סובבים על עיקר החיוב שנתחייב בקו"ם ועז"א דלעני' השבו' לא עבר עליה דלביה אנסיה וכו' הך מזקה דאתפת"ז ליתא אלא במעות ולא בסחורה. והוק"ל מדברי הרא"ם ותי' דשאני מסבון מסחורה וכו' ובפי' קאמר דאפי' ר"ל דקאמר התם בש"ם וכו' וק"ל כוותיה היינו במעות. אבל בסחורה חיב"ל ודאי דמודה לזו וב"ש בנ"ך בסחורה עיפרת וכו' דבבור מלגו דלאו על נדונו דוקא הוא דקאמר ב"א ע"ב הלוה דפרעונה במעות קאמר דדוקא במעות אמרי' אתפת"ז אבל בסחורה עביד חיבים דפרע נו"ז וכו' ולבסוף דוקא הוא שנכנס בענין הפשר שבתב ואו כפי מה שבר' וכו' כיפו"ם:

גם מ"ם דאה"ב נבי יתומים נ"ב אם אבוהון היה חייב לתת סחורה בעד חובו ודאי דטעני"ל וכו' דבר' דשר המסב"ם הוא כזה. לא זבר שר לדברי האחב"ח ז"ל בס' גב"ת ס"ו דאתה לדברי מוהרח"ם ודקדק בן מדברי הרשב"ח ז"ל הוב"ד בבה"מ פ"י מהמלו"ל ה"ב דבאב דקביעות זמן פרעון לתועלת הלוה היא שאין המלוה יבו"ל לבופו בימתיים. אבל חילו בת לזה לפרוע בימתיים פורע שאין אדם מעוי לפרוע תו"ז אחרו אין אדם רשאי לפהוע"ז לא אחרו ע"ב ואתם הוא על הלוחת סחורה וקאמר הרשב"ח דאיבא האי חזקה דאתפת"ז. ועיין במשבה"ר מער' פ' תומ"ה. גם מ"ש בד"ב דדברי הס"ך בסק"י שסק' עליו מבה"ח ומוהרי"ו חיבים מוכרים. לע"ד הם ברורים ומבוארים וכנ"ל. וה' בית אברהם דקפ"ט הביא קושית הס"ך וב"ש דלא ידע השאתו דאלמו הגה"ח בתב דדוקא בפקדון שעוסק לשורך אחרים עביד דפנו"ז אבל היכא דלית ליה הגלה לא עביד דפנו"ז בסחורה. הלא כל תורפיה דההגה"ח היא לאשמעי' דאע"ג דק"ל דהמפקיד אצל חבירו לזמן יהוע אינו יכול הנפקה להבריחו להמפקיד לקבל ממנו היב"ז אפי' ביסוב וח"ב סד"א חזקה היא דלא החזירו הו"ז קמ"ל דנאמן לומר שהחזירו מרלוגו של מפקיד אבל אין כוונתו לשלול דבר אחר ע"ב. ואחבי הפשוט לא ידענא מאי קאמר מר שדברי ההגה"ח הם מבוארים דבא לשלול דבהלוה ח"י לעשין ט' פרעון נו"ז כלל וו"ל וכן הקובע זמן להבירו בחלוה שהלוהו ואחמ"ל פרעני"ז חי"ב אפי' בשבו' ואפי' מיחמי נוכה הלה אח חובו בל"ב. ופר"ת דוקא הלוחה דלא עביד חיבים דפרע נו"ז מביס דלהולאה ניחבה אבל פקדון שאסור ליגע בו אעפ"י שקבל עליו להיות נפקר עד לחומו זמן יב"ל לו החזירתי לך בתו"ז ע"ב. הרי בחלוה קאמר דחי"ל עשעת פרעו"ז בלל ואפי' בשבו' ולבך גבי מיחמי בל"ם ודוקא בפקדון וכו'. ואם איתא דס"ל דבסחורה עביד דפרע נו"ז בחילוק מוהרח"ם ז"ל היאך פסקה לדינא דנבי מיחמי ואפי' בל"ם. ח"ו נבי דלא ס"ל להאי מילוקא:

גם מ"ם דחב"ב דמוהרי"ו חלה הטעם משום דלית ליה הגלה אינו פרעו"ז הא בחיבית דים חילוק בין מטוה לסחורה בסברת הטוגה וכו' אבל דאמרי' לעיקרא מאי דהביא מקודם קושית המח"א מדברי הרשב"ח ולא לחלק בין הלוחת מעות לסחורה והאריך בה בל לגביה דידי פרוקא ל"ק מהך חיזוא ולא ידענא מה הפרש יש בין הליחת סלה בסלה דקאי בה הרשב"ח ז"ל לענין סחורה לאחרת ואם הלה לחלק מסחורת הטופרת דקאי בה מוהרח"ם לשאר סחורת פירות בדברי מוהרח"ם דבחב דבסחורת הטופרת אינ"ל עפי דעביד חיבים דפנו"ז. בבר בחבנו דמדברי מוהרח"ם ז"ל נר' מוברח דס"ל דבבל מין סחורה עביד חיבים דפנו"ז אלא דבנדונו שהוא בטופרת בחב דים עדיפות יותר וב"ל. וא"ב קושית המח"א במקומה עומדת

וחלוק הב"ח ז"ל בעת לא בריר לי:

וראיתי להקש"ע אלבעלי ז"ל דע"ב שהביא לתמיהת מוהרח"ב ז"ל על מוהרח"ם ז"ל ויבב לזה דע"ב ל"ק הז"ל בן אלא דוקא בשהתנה המלוה בשעת מתן מעות עם הלוה להפרע מיניה מטותיו בסחורה ובבדון הז"ל דהשתא אנ"ם דהמלוה לא בא יסיב מטותיו אלא מטוס דהיה רוצה בלוהה סחורה והילבך היבא לאיחת דבשעת פרעו"ז וב"ל. אך בי לא ידעינן ולא השתחין נביה שום הוכחה דהיה רוצה ליפרע מיניה בסחורה בל בה"ע טעמא נדועה ול"ע ליתמי וכו' ע"ש. ואם אני ע"ד דהבולאה יחלה דבדון הז"ל שם היה היתה הלוחת מעות וספרשון מעות ולא להפרע מיניה סחורה אלא דשוב אח"ב בשעבר זמן הבתוב בשעד ול"פ נתפשר עמו לתת לו טופרה. וא"ב הו"ל בשאר הלוחות דשלמת וקאמר הז"ל דעביד חיבים דפנו"ז בסחורה וב"ב וכבר אבן לענ"ד הוק"ל על אי' רבו של מוהרח"ב ז"ל דדברי מוהרח"ם מוכיחים בפי' דע"ב אין הלוחה קאמר דעביד חיבים דפנו"ז בסחורה וכנו"ל. וינדל התימה על הקה"י ז"ל דקאמר דבדון הז"ל הוא דבשעת מ"מ התנה וב"ו דהלא מבואר בבדון הבב דלא בן הוא. ואם בונתו דמאחר דעשה הפשר ביניהם שוב הו"ל בחילו היה ההגלי בשעת מ"מ ושנו"ז קאמר דדוקא בשו בן קאמר הז"ל מבח"ב בעלמא. אם זהו בונת דבריו ק' דזהו תירוצו של רבו דמוהרח"ב ז"ל ומה בא לחדש. ובבר אבן לענ"ד הוק"ל על תירוץ זה וב"ל:

עור"ל שסביית לאי' הפ"מ ז"ל דלא ב"ב מוהרח"ם הלא לענין חשוד על השבו' וב' ודחלו מדברי מוהרם"ך מ"ד סי"ו דבתב שם בשהרח"ם הע"ב דקאי בתם לענין נאמנות הפרעון ולא לענין חשוד על השבו'. ושו"ב דשדיין אפש"ל דדוקא בסחורה של טופרת וביוא בבה"ע הוא דאמרה הז"ל. אבל בסחורה דשביחה ומוניה עפי וכנון מניה דליתא לה"ע דבבל שעתא שביחא עפי

מודה הז"ל דלא פרגו"ז. וכזה תי' קושית המחנ"ח ושאינה קיימת קושייתו כ"ח ע"ד מוהרש"ך דנר' בהדור דס"ל דאין לחלק כלל וכו' וזי"ד ע"ש. וחנה לתירוץ דמדברי מוהרח"ם מוכח דגם לזה ס"ל דאין לחלק כמוהרש"ך ז"ל דבכל מין סחורה עביד לינים דפגו"ז וכמ"ש ההכרח מדבריו ומ"ש דר"ל מודה וכו' דנר' בכיהור מדבריו דס"ל דבכל מין סחורה קאמר וכנ"ל:

עור"ל דכתב דע"כ ל"ל הנהו רבוותא ח"ד בנדונ דאיכא פרעון אלא דים עצמן סתרוה' לאחרי דודאי לאלוה בשעה הוה דפרע ליה אף שהוה תוכ"ז והילול והפרעון הוה מסחורה ל"ל חזקה וכל כה"ג עביד לינים דפגו"ז. אך כי לא אשכחנא בגווה שום הוכחת פרעון הא ודאי ל"ש ליתמי שמא לבהון פרע סחורה גו"ז דכולי האי דמפסיד המלוה וכו' ל"ש להו ושמך עלמו בחילוק זה ע"ד הפ"מ שכ"כ ע"ש. וק' דח"כ מה הוק"ל חדברי הרח"ם והולרך לחלק בין מצוין לפרעון סחורה דלפי דבריו אלו ליכא קושיא כלל מדברי הרח"ם ז"ל ותי"ל לחלק. גם מה זה שכתב דגם ר"ל דק"ל כוותיה מודה לדברי אלו וכבא דבסחורה עביד לינים דפגו"ז מה הועילה היא זו כיון דלא נאמר זה ח"ד היכא דאיכא פרעון. ח"ו נר' בהדור דס"ל דבסחורה לעיקרא בעלה לה האי חזקה דלא עביד לינים דפגו"ז. וכל הישובים הנ"ל הם ישיבה שאין עמה סתירה:

שוב לאחכ"ר לה' פנים במפפע בסיע"ח הנה"ע בחוע"ז דכתב פשרנים שנזרו שיקן סך מה לזמן קלוב ומת תוה"ז נפרעים מהם כך מתברר מדברי מוהרשד"ם ז"ל מח"מ סי"ג. ומ"ש הרמב"ן ז"ל בחי' בתרא והביי"ד בס' מו"ן ב"ד שקבעו זמן לחייב שיפרע עביד לינים דפגו"ז כ"ד ולפי"ז אם מת תוה"ז בעני ליתמי שפגו"ז. נר' שאינו סותר למ"ש מוהרשד"ם בס"ג שים לחלק בין ב"ד שקבעו זמן לחייב לפשרנים שכתבנו זמן לפשרה ע"כ. ואחמת"ל מ"ש אני במה שהילק בן הליניה דמוהרשד"ם ז"ל דנר' מסס דאין לחלק בן לפי דעתו שהרי בב"ד שם חשיב לותם הב' ע"י הקנין דיינים גמורים וחייב שמשון לקיים את גזירתם כמו אם היו ג' דיבולין לכוף הנהבע לדון בפניהם כל שאין שם ב"ד יפה מסס. ואין קנין בדין אלא במקבלים עליהם מי שאינו רשאי לדון בקרובים מ"ב שנים אבל שנים בקנין אין יכולין לחזור בהם. ויכולין לכתוב לו שטר ואי"ה לעשות פרעתי שחוקה אחפת"ז וא"כ בלא שטר נמי אם היה טוען בתוה"ז שקבלו לו ב"ד פרעתי אינו נאמן כיון שקבלו לו ב"ד זמן פשיטא שלא היה פורע הו"ז. ומה תאמר הרי מפסיד ללקוחות ה"נ ליתא דקי"ל הטוען אחר מעב"ד אינו כלום וכו' ואם יאמר האומר דבב"ד שלא היו הדיינים אלא ג' לא היו ב"ד ה"נ ליתא דטעמא דב' לא הוי ב"ד היינו בלא קנין אבל כל ששני הבע"ד קבלו עליהם הב' דיינים ועשו קנין הוי דין כמו ג' עכ"ל. הרי מבואר בלשונו דחשיב אותם הב' בקנין כמו ב"ד ס"ע ממש ועל כולם קאמר דאחר שקבעו זמן לפרוע אין יכול לעשות פרעתי שחוקה אחפת"ז ובלא שטר נמי כיון שקבלו לו הב"ד זמן אי"צ לומר וכנ"ל ודברי הכנה"ג ז"ל לי לע"ר:

סימן י"ב

שטר היולא על יתו"ק ועבד זמנו אם יש תקנה ליפרע מהם. הנה מכן ז"ל בס"ע סיק"ח ס"ג סגר את הדלת שאין נפרעין מהם אלא באחד מב"ד וכו' ע"ב. והמגם מור"ם ז"ל בסיק"י ס"ח כתב בשם הר"ן ז"ל בהשו' סול"ח דהם בע"ח רוצה לוותר קצת ולמחול להם כדי שיבנה עבשיו הרשות ביד ב"ד להבניותו. וגם המבי"ט בח"ג סודי"ד והכ"ז כתב כן וסמך עלמו ע"ד

בפ' הל' כתב די"ח בשם הוה"ז ותע"ג דהוה ז"ל דחה דבריהם נו"מ מידי פלוגתא ל"ג גם בס' התרומות כתב די"ח נם הרח"ם כתב שאחד מהחולקים הוא ר' יונה ז"ל ותעפ"י שרבו הפוס' דסברי דאמרי' חזקה לפ"ח נו"ז אפי' נבי יתו"ק ממש דלאוקומי ממונא ביד יתו"ק בעילה כ"ד מספיק ומה נם בהלטרף העצם שאמרתי וכו' ע"כ. דנר' כוונתו כדורה דכיון דים מח' בדבר י"ל קי"ל כס' החולקים לאוקומי ממונא ביד היתו"ק. ובנדונו דים עוד ליתוף העצם שאמר מסתבר יותר לומר כן שמא פרגו"ז. ולעולם נם היכא דליכא ה"ע בעלמא עכ"ז מאחר דים מח' בדבר ים לאוקומי ממונא ביד היתו"ק ולומר שמא פרגו"ז. ותנכי העבד הוק"ל מח"ם הוא נופיא בסיקע"ז ותכ"ד דשם הביא הפוס' דס"ל דאמרי' חזקה לפ"ח נו"ז ובבי אפי' מיתו"ק וכתב דתע"ג דנר' מהתוס' דח"ם בב' ואפי' מיתמי הייגו יהו"ג אבל קטנים לא בבי וכן מביא האשרי בשם כ' יונה מ"מ נר' דראוי לסמוך ולעשות מעשה בכל הני נאוני עולם קמאי וכת' דס' דאפי' יתו"ק נזקקים להם ופרעי כיון שמת אביהם חוה"ז ולא שייך למימר הכא קי"ל בפ' לע"ד כ"ם שנר' שאפי' לדעת כ"ע בנד"ז נזקקין וכו' ע"ש. דדבריו שתרלי ניהו ולי ל"ע:

וראיתי בכנה"ג בסיע"ח הנה"ע בחוע"ז דכתב פשרנים שנזרו שיקן סך מה לזמן קלוב ומת תוה"ז נפרעים מהם כך מתברר מדברי מוהרשד"ם ז"ל מח"מ סי"ג. ומ"ש הרמב"ן ז"ל בחי' בתרא והביי"ד בס' מו"ן ב"ד שקבעו זמן לחייב שיפרע עביד לינים דפגו"ז כ"ד ולפי"ז אם מת תוה"ז בעני ליתמי שפגו"ז. נר' שאינו סותר למ"ש מוהרשד"ם בס"ג שים לחלק בין ב"ד שקבעו זמן לחייב לפשרנים שכתבנו זמן לפשרה ע"כ. ואחמת"ל מ"ש אני במה שהילק בן הליניה דמוהרשד"ם ז"ל דנר' מסס דאין לחלק בן לפי דעתו שהרי בב"ד שם חשיב לותם הב' ע"י הקנין דיינים גמורים וחייב שמשון לקיים את גזירתם כמו אם היו ג' דיבולין לכוף הנהבע לדון בפניהם כל שאין שם ב"ד יפה מסס. ואין קנין בדין אלא במקבלים עליהם מי שאינו רשאי לדון בקרובים מ"ב שנים אבל שנים בקנין אין יכולין לחזור בהם. ויכולין לכתוב לו שטר ואי"ה לעשות פרעתי שחוקה אחפת"ז וא"כ בלא שטר נמי אם היה טוען בתוה"ז שקבלו לו ב"ד פרעתי אינו נאמן כיון שקבלו לו ב"ד זמן פשיטא שלא היה פורע הו"ז. ומה תאמר הרי מפסיד ללקוחות ה"נ ליתא דקי"ל הטוען אחר מעב"ד אינו כלום וכו' ואם יאמר האומר דבב"ד שלא היו הדיינים אלא ג' לא היו ב"ד ה"נ ליתא דטעמא דב' לא הוי ב"ד היינו בלא קנין אבל כל ששני הבע"ד קבלו עליהם הב' דיינים ועשו קנין הוי דין כמו ג' עכ"ל. הרי מבואר בלשונו דחשיב אותם הב' בקנין כמו ב"ד ס"ע ממש ועל כולם קאמר דאחר שקבעו זמן לפרוע אין יכול לעשות פרעתי שחוקה אחפת"ז ובלא שטר נמי כיון שקבלו לו הב"ד זמן אי"צ לומר וכנ"ל ודברי הכנה"ג ז"ל לי לע"ר:

סימן י"ב

שטר היולא על יתו"ק ועבד זמנו אם יש תקנה ליפרע מהם. הנה מכן ז"ל בס"ע סיק"ח ס"ג סגר את הדלת שאין נפרעין מהם אלא באחד מב"ד וכו' ע"ב. והמגם מור"ם ז"ל בסיק"י ס"ח כתב בשם הר"ן ז"ל בהשו' סול"ח דהם בע"ח רוצה לוותר קצת ולמחול להם כדי שיבנה עבשיו הרשות ביד ב"ד להבניותו. וגם המבי"ט בח"ג סודי"ד והכ"ז כתב כן וסמך עלמו ע"ד

ואנכי הפעוט עלה בדעתי ליישב לקושית מוהר"ח ברודו ז"ל מהיכא דמת בתוה"ז דנפרעים מן היתו"ק ואם תיכא נם' מוהרח"ם ז"ל הו"ל למיתם לדילמא פרע לבהון בתוה"ז בסחורה וכו'. דהנה בדור פרעון סחורה היא הויא מילתא דלא שכיחא. גם פרעון תו"ז היא מילתא דלא שכיחא דחזקה שחפת"ז. ושהיכם הוי מילתא דלא שכיחא. ובמילתא דל"ש לי טעני ליתמי או לא תיתא בפלוגתא ושיין בם' שמחת יו"ט סי"ל שהחריך בזה וכ' שם בדקע"ו דאפי' למ"ד דטעני וכו' ה"ד בדליכא תלא טענה אחת דלא שכיחא כלבד בטענה דנאמנו או בפרעון תו"ז וכיולא. אבל היכא דאיכא לטעון ב' טענות ושתי הטענות לא שכיחי לא טעני וכן נר' שהיו רבים וזמנו פה עיה"ק ירום ת"ו דבשתר טיס' וכו' טש"כ. דכפי"ד לק"מ קושית מוהרח"ב ז"ל מהיכא דיתומים דלא חייבי' דילמא פרע לבהון בתוה"ז והפרעון הוא היה בסחורה מאחר דהו"ל בשתי טענות דל"ש ול"ע לאו שתי טענות דל"ש בב"ל אלא בטענת הפנאי:

ותבט עיני לגוהרשד"ם ז"ל בסיע"ח דכתב דהאי דינא דחזקה ל"ב לינים גו"ז לא הובאו כל הפוס' למימר דנפרעים מיתו"ק בע' זו שדברי הרי"ן ז"ל

ת"ה ז"ל סיקס"ב דכתב שים כח לב"ד לעשות פשרה בנכסי יתו"ק וכו' ע"ש. גם מוהריב"ל ז"ל ח"ח סי"ה כל"ס. ולעילא מכל הרשב"א ז"ל בתשו' סי' תלף ע"ז סל"ה הב"ד מב"י ז"ל בסי"ן ס"ה והמבי"ט ז"ל בסי"ע ג"כ מדברי מוהרי"ח סיקס"ב ולא זכר לדברי הרשב"א והר"ן ז"ל וכבר העיר עליו בזה המשכה"ר מער' יו"ד לוכ"ד ונם מוהריב"ל ז"ל חילים מחשו' מוהרי"ח ומהיות דרב נחמן מהנהו דבנו לפדות לקלקלתא דיתמי וכו' ילוכם מוהרלנ"ח ז"ל בסי"ה חולק על הרשב"א וכתב דד"ז הוא דבר חדש ואין להכריח להפוטרופוס זולת אם הם ירצו וכו' ה' פני משה ח"ח סי"ם כתב הנם היתומים הם מוחזקים כבר למדנו מוהרשד"ם ז"ל בתשו' סיקל"ו דבהאי דינא דאין נזקקין וכו' אין ליתומים לומר ק"ל וכו' והנם דנם בזה רחימי רבים חולקים עליו וס"ל דיכולים היתומים לומר ק"ל על הכל בהלטרפות כל הני טעמי נלע"ד דנזקקין וכו'. ומדברי הפ"מ הנ"ל נר' דס"ל דיכו"ל ק"ל כאחד לנבי תרי דהרי אפס קאמר דבנדונו דאיכא עוד טעמים אחרים להכי נזקקין הלא"ה יכולים היתומים לומר ק"ל כמוהרלנ"ח דלא כהרשב"א והמבי"ט ז"ל דקיימי כס' אחד ושהו נגד דברי האם"ם ז"ל בסיכ"ה לוי"ט דליין על הפ"מ בח"ב סי' י"ד דס"ל דאי"ל ק"ל כאחד לנבי תרי ע"ש. ומהיות דסי' י"ד לע"ד אין רחיה אפס דשם בתחילה עלה בדעתו ז"ל דליכא איכא ג"ד ק"ל לכשיזכה ושוב כתב נם נמ"ש שנ"ל ק"ל כמוהרשד"ם וכמוהרלנ"ח ודבא כמוהרש"ח הא ליתא כיון דמוהרש"ח יחיד בסברתו זאת לנבי מוהרש"דס ומוהרלנ"ח ת"כ נדמו דבריו מפני דבריהם ואפי' בשוב ק"ל לא נכנסו ע"ש. ות"כ י"ל דדוקא בנדונו דהיורשים הם מוחזקים ואיכא תרי תלתי המסייעים להם נגד היחיד קאמר הז"ל דאינו נכנס בשוב ק"ל. ומשמ"כ בעלמא איכא דמסייע למוחזק יחיד נגד תרי י"ל דשוב נכנס בשוב הק"ל ויכו"ל ק"ל כוותייהו. ולפי קט שכלי מדבריו שם מוכח שכן ס"ל דיכו"ל כאחד לנבי תרי דכתב שם וז"ל ולפום ריהטא מתלת טעמי אלו שיאמר ק"ל דכתחז"ל מתקן לכל שערת כמוהרש"ת וכו' לך אי מהך טעמא ליתא דהרי כתבנו דכ"ד דהקנה בתוך השער דשמ"ק לף מיהרש"ח יודה ע"כ. הרי מבואר דאי לאו מטעם דהקנה בתוה"ם דשמ"ק שמוהרש"ח בעלמו יודה כתב בתחי' בפי' דהמקבל יכו"ל ק"ל כוותיה דכתחז"ל מתקן לכל השער לף דהרי תשלי רבדבי פליגי עליו תלת דשוב חזר בו מכח דשכנגדו הוא המוחזק ע"ש. ומה שיין ג"כ החש"ם ז"ל ע"ד שכסיפ"ז תחהמ"כ לא היא דהשם קאמר דאין דבריו של אחד במקום ג' ע"ם ואיכ"ל דס"ל דאחד לנבי תרי יכו"ל ק"ל כוותיה וכ"ל ודבריו ל"ש:

ברם זאת היא שק"ל על הפ"מ ז"ל דמאחר דשברת המבי"ט ז"ל דס"ל דהיכא דאיכא רווחא ליתו"ק נזקקין שמוכות שלו מדברי מוהרי"ח ז"ל וכמש"כ בפי' כסיכ"ד ורכ"ז ע"ש. ות"כ הוו מיט"ב תלתא דבנן מקיפי דס"ה דהיכא דאיכא רווחא ליתו"ק דנזקקין ומוהרלנ"ח ז"ל דס"ל דאין נזקקין יחיד לנבייהו ואין דבריו של ת' במקום ג' כמ"ש בסיפ"ז ואיך בס"ם כתב דיכו"ל ק"ל כמוהרלנ"ח אי לאו מטעמים אחרים וכנ"ל. ושוד דכשברת שלשת הרועים כן ס"ל למוהריב"ל ז"ל ואילים מתשובת מוהרי"ח ומהיות דר"ן בהנהו דבנו לפדות וכו' והפ"מ ז"ל בעלמו בסיפ"ט הביא דבריו והק' עליו דמאי רחיה מייתי מהם דהנהו דוקא מכח תורת ב"ד דוקא ואין ללמוד מהם לאחוט' שיהיה בידו נ"ב כח לפשר וכו' ושוב כתב אך לא מפני שאנו מדמים להק' על מוהריב"ל ז"ל נעשה שלא כדבריו כיון דאיכא בפי' לחמרה למילתיה לענין אחוט' שהכח בידם לפשר ולמחול כממון היתו' וכו' מחי' קיימת וכו' ע"ש. הרי דאיכא ז"ל ידיעה היתה לו דנם מוהריב"ל ז"ל סל"ה ואיכ"ל על הכעת הכתיהם שם"ל כן מעתה ק"ל תרתי חדא דמאחר דמוהרלנ"ח הוי יחיד לנבייהו אין כתב בסי"ם דיכו"ל ק"ל כוותיה נגד מוריס להכעה. ושוד שנית דאיכא ז"ל סבר וקבל ס' מוהריב"ל ז"ל בסיס"ט אין כתב בסי"ם כתב דמו לומר ק"ל. ולקושית זאת עלה בדעתי ליישב דשם בסיס"ם מאחר דנדונו הוא שכבר האשה שהיא כאחוט' עשתה מחילה להנויה והן עתה בחיים בטענה היתומים לומר שאין במחי' כלום כיון דהיו יתו"ק עז"א הוי"ל דאין לערער דמחי' קיימת כס' מוהריב"ל. משמ"כ בסי"ם דשם בחיים להכריחם ליתו' ולאחוט' להיות מזקקין לפשר ולמחול עז"א הוי"ל כיון דיש ס' מוהרלנ"ח דאין מכריחים האחוט' בזה אלא דוקא אם ירצו ת"כ נ"כ בנ"ד יכולים היתומים לומר ק"ל כמוהרלנ"ח דאין מזקקין ליתו"ק כלל לכתחי' ואין מכריחין ע"ז. אלא ישוב זה הוא מהדוחק דבדבריו דבסי' ס"ע נר' דסבר וקבל לס' מוהריב"ל דקאמר דלא מפני שאנו מדמין להק' עליו נעשה שלא כדבריו וכו' ע"ש:

ועיין בס' בתר המים סיקכ"ג דהביא דברי מהריב"ל ז"ל וכתב לתמה"י שהפ"מ סיס"ט פקפק על הורחתו ודחאה דע"כ לא שמעינו מדברי מוהרח"י ז"ל שלא בב"ד וכו' וכ"ר למרן החבי"ב ז"ל בכנה"נ סיר"ן הנה"ט חוש"מ שפקפק נ"כ בזה. מ"מ לענין הדין הסכים שם מרן החבי"ב דהדין דין לחמת כמ"ש מוהריב"ל דהאחוט' נ"כ ים כידו כח לעשות מחי' ופשרה וכו' כלא רשות כ"ד וכו' ע"ש. ים ט"ס בדבריו וכל"ל הסכים שם הפ"מ ז"ל דהדין דין לחמת וכו' במקום תיבת מרן החבי"ב ומוכרח הוא כן ישן למרן החבי"ב שם לא הזכיר לענין הדין אם דעתו מסכמת בכך כיתו"ם והפ"מ ז"ל לא עמד ונשאר בפקפוקו שלא לפסוק לענין דינא כמוהריב"ל שלא כתב בפי' שלא מפני שאנו מדמין להק' עליו נעשה שלא כדבריו וכו':

והנה כס' מוהרלנ"ח ז"ל כן ס"ל להת"י סי' ע"ז דכתב שאחר הפוס' לא הזכירו זה ע"ש. משמה נר' כיון דאיכא תרי תשלי רבדבי דפליגי על הרשב"א ז"ל אין לפשר ולהוליא מיד היתו"ק דיכולים לומר ק"ל. וכ"ר אחש"כ בס' זכו"ל חמ"מ בלו"נ דהביא דברי חוש"ם ז"ל וכתב וכ"כ מכ"י ר"ח החר"ם יכ"ם ז"ל ופי"ם בר"ן ובמוהריק"ם ז"ל שים חולק ולפי"ז היה נר' דיכול המוחזק לומר ק"ל ועיין ח"ם סיכ"ה הנב"י לוכ"ח ול"נ ופ"ל עכ"ל. ובס' בע"ת חח"מ ח"ח כיע"ד האריך בזה אם יש רשות להאחוט' להתפשר עם המלוה ויסיק לדיוק שכל שהוא נעשה הנאה מחובו נזקקין עש"כ. ויש להעיר קלת מדברי דשם כייל למוהרלנ"ח בהדי פום' שנמצאו אחר דברי הרשב"א וכתב דמוהרלנ"ח בסיכ"ח כתב דאין ב"ד כופין ע"כ אלא שים רשות להאחוט' ליזקק אם ירצה ע"כ. ובשה דאדרבה מוהרלנ"ח פליג הוא על הרשב"א ואף דכתב שם דאין ב"ד כופין וכו' כמ"ש הבע"ח בשמו מ"מ סמוך ונראה ממש כתב שם וז"ל ואחפ"י שממ"ש למעלה לפשר ללמוד שאין כח בידם עכ"ז נלע"ד כי באחוט' כאלו שהם בקיאים בעניני הגביה וכו' יכולים הם אם ירצו וכו' ע"ש. הרי לך דקרי בחיל דבשלמא מלבד דאין ב"ד כופין ע"כ עוד בה אף אם ירצו האחוט' להתפשר כתב דאפשר ללמוד דאין כח בידם ודוקא בנדונו דאיכא סיבות אחרות מלבד ההנאה דשם בקיאי וכו' לכן הסכים לעשות כן. ומשמ"כ בעלמא דליכא סיבה אחרת כ"א דוקא ויתור מהמוב לפי שבראתו ז"ל אף אם ירצו אין כח בידם וכ"ז הוא מבואר בדבריו. וכן יש להעיר על דבריו שבשה"ג ח"מ ח"ח סיק"ח הנב"י תומ"נ שכ"כ כיעו"ש. ות"כ מ"ש שהמ"י שחולק על הרשב"א יחיד הוא וכו'

היגו דנפ מוהרלנ"ח פלג על הרשב"ח וכנ"ל. ומ"ש דהפ"י
שם דכריו הם על דברי הרשב"ח שנסי' חלף ט"ו ותמה
על הרדב"ז שהביא ראיה מהשו' הרשב"ח סי' תמ"ח
וכו' ע"ש. הנך רואה דמדברי הפ"י שהעתיק דבריס על
שם הרשב"ח דלמה לתרן זה וכתב שכיון שמלתו חוקמתח
וכו' נר' דלת על התשו' דסי' חלף ט"ו הוא מתכון כ"ח
על תשו' ואינה דשם לת נזכרו דבריס הלו כלל. נס
מה שהקשה בדברי מוהרלנ"ח שכתב שהרן ז"ל נר'
שחולק להרשב"ח וכו' שאין נר' כן מדבריו שהרן כתב
אחר דברי הרשב"ח ואחש"י שים לדון אחר שהרשו חש
הדבר כן וירחה לב"ד שכן הוא נזקקין וכו' ע"ש. לע"ד
אינו נחוץ כ"כ מ"ש מוהרלנ"ח דלת הסביס הרן להיות
נזקקין כ"ת בנדונו שים סיבה אחרת נ"כ והיינו מאי
דהוכח שם בשלתו שהקרובים הס מבקשים שהעשה
הנוביית כי הוא תועלת רב לקטן לסיבת מה וגם כי
ירוה לעשות הנאה שע"ז נאה תשובתו דאחש"י דים לדון
אחר דברי הרשב"ח וכו' עכ"ז בנד"ז דאיכא תרתי שהקרובים
מבקשים זה וגם הב"ד נר' בעיניהם כן ועוד שניה שים
הנאה מהחוב בכנו"ד נזקקין. אבל בעלמת היכא דליכא
סיבה אחרת נ"כ כ"ת דוקא הנאה מהחוב י"ל דאין דעתו
מסכמת עם הרשב"ח ז"ל. וזהו שכתב מיהרלנ"ח דגס
הר"ן לת רלה לעשות מעשה בנושא כזה שלא יהיה
הועלת ליתומים בפירעון החוב זולתי הניכוי מהחוב אש
בניכוי שגס היה ליתומים תועלה מלד אחר ושזה התועלת
יהיה ניכר להב"ד ע"ש. דבדברי הר"ן מבואר שכן הוא
סברתו. וגס הפ"י לת כתב שהסביס לסברתו כמ"ש הוא
ז"ל אלא שנועה לסברתו והיינו היכא דליכא נ"כ סיבה
אחרת עם הנאה מהחוב והיא ניכרת לב"ד אזי נעשה
לסברתו. והגס דמלתו דפוס' אחריס לת פי' כן בדברי
הר"ן מ"מ פי' מוהרלנ"ח בדבריו היגו רחוק ולהדרכת
יותר מסתבר ומדוייק בדבריו כיעו"ש:

המורם מהאמור דבהנאה מהחוב אי נזקקין לנכסי
יקו"ק אז לת בפלונתא מתניית והגס דרוב
הפוס' ז"ל כגולם ס"ל דנזקקין עדין נדול כח המוחזק
לומר ק"ל כהפוס' המסייעים לי כל היכא דליכא שני
סיבות כעזרתו מני"ל ק"ל לפי' כנגד שאר כל הפוס'
כולס. וכבר נתבאר לעיל דהפ"י ומוהרלנ"ח ז"ל וגם הר"ן
בפי מה שפי' דבריו מוהרלנ"ח הס פליני וא"כ מני"ל
המוחזק ק"ל כוותייהו. להאמת מוהרש"ם ז"ל הוב"ד בס'
בר"ם מהר"ש סיל"ג עמד בזה וכתב דאי"ל ק"ל כהפ'
ממ"ם מוהרשד"ם מח"מ סי' קל"ז דאע"ג דבעלמא אמרי'
ק"ל ואין טעני' ליתמי מ"מ היכא לאלק דבשלמא
כשהנכסב יכול לעשות טענה ווכה בה שלא יוליא הממון
לעולם ניחא אבל בטענת שמא לבשינדלו ימלא היתום
טענה לבטל בהא ודאי מסשא רחוקה אי"ל ק"ל וכו'
והיכרא דמידי פלוגתא ל"ג וכפרט דמוהרשד"ם נופיה תבר
נזידה אבל אלתי נר' דאי"ל ק"ל מטעמא דלדברי הרשב"ח
וכו' הוא תועלת ליתום להזקק לו וא"כ אי נימא ק"ל
דאין נזקקין אפשר דאדרבא יהיו היתו' נזוקים בנכסים
וטענה דק"ל דאתרי' בעלמא הוא כשודאי זכות הוא לו.
אבל הכא כיון דהיא מסשא רחוקה חולי לכי נדלי משכחי
הברא אלתי לת שבקי' קרוב לודאי תועלת מפני הספק
עש"ב. גס ה' כני אברהם אמ"מ סי' ע"ד כ"כ בשמו
דכדברי מוהרי"מ ז"ל ח"מ סי' כ' עבדינן וכן נוהגים
בקושטא. וגם בהשתעות לסי' הנ"ל בד"ל כ"כ בשמו
עש"ב דלמד במכ"ם לנדונו דודאי הוא חוב ליתומים אי
שבקי' לזה לכי נדלי דאפשר דלכ"ע נזקקין ע"ש. והגס
דמדברי הפ"מ ז"ל נר' דס"ל דבהנאה לחוד שבקי' קרוב
לודאי מפני הספק ושיכו"ל היתו' קי"ל וכנ"ל ושאין
לעשות מעשה מטעם הויתור לחוד כ"ת בהלטרפות טעמי

אחריני היפך דברי הכר"ם ז"ל. ושוד בה דים להעיר
ע"ד הכר"ם במ"ש שהר"ן הסביס לדברי הרשב"ח דבהנאה
נזקקין כמו שתמהנו ע"ד הכנה"ג. נס במ"ש בדנ"ח רע"ד
בהנאה וז"ל ובעיני יפלא לאך תיסק לדעתין ז"ל קי"ל
כהמ"י כיון שראינו להר"ן שדן כהרשב"ח וכו' ע"ש. דמלבד
דקשה עליו הקושי הנ"ל שוד ק"ט דמאחר דהכר הוא
מפורש שם דמוהרלנ"ח ז"ל ס"ל כהמ"י ז"ל ופקפק בדברי
הרשב"ח והז"ל שני סוס' דקיימי בס' מדת נגד שאר
הפיס' א"כ מה זו הפלאה דאיך ס"ד לומר קי"ל דמודעת
זהה כל היכא דליכא ב' פוס' בדעה אחת יוכ"ל המוחזק
קי"ל כמותם נגד כל חבמי ישראל וא"כ הפלאה זו איני
יודע מה היא ודבריו לע"ד נ"י. עכ"ז על כל אלין דהוו
מאחר דכל הפיס' האח' ז"ל הסבימו לזה דבהנאה מהחוב
נזקקין לנכסי יתו"ק וכבן מיהנים בקושטא ועין בס' מט"ם
בסיק"ת דהביא דברי מוהרש"ך ז"ל שהוכיחו בס' כר"ם
דלו ים מולקים לי"ל קי"ל בהא אלא מזדקקין כיון דאיכא
תועלת ליתו' ומיהו הכל לפי ראות עיני הדיין שירחו
שים תועלת ליתו"ק בפי הסביס הנותרות עד שינדל ע"ש.
ובמב"ם ח"נ בשו"ת מיהא דכייא סו"ס ל"כ כן הסביס
דבהנאה נזקקין ע"ש. גס ה' בני מי אח"מ סיר"ן הנה"ט
הוט"ז והנו"ר אח"מ כלל נ' סי' י"ד והמשתת משה חיו"ד
סיט"ו כן ס"ל דנזקקין. וה' נב"ע סיל"ח כתב דבהנאה
מהחוב לפי' מעט יזקקין וכו' ע"ש והמשכנ"ר מער'
יו"ד חוכ"ד הלריך בעיון זה דהנאה מהחוב בכמה יהיה
שיהיה נחשב תועלת ליתומים עפ"י הסביס הנותרות עש"ב.
בחוכן דכל האח' ז"ל חזלי בסברת זו דבדאיכא הנאה
מהחוב ויהיה תועלת להיתום מזדקקין לכן גס אנחנו
מיברחים שלך בעקבותיהם ולהס אנו שומעים וכ"ש היכא
דאיכא נ"כ סיבה אחרת ותול"מ:

סימן י"ג

ראובן נתן לשמעון סך שני אלפים וה"ק גרוש וגס
שמעון נתן מכיסו ת"ק גרוש להתעסק בסביס
הגז' שמעון לבדו בכותח שות' גו"ם ככתוב בשטר השות'
שביניהם וזה גוסחו לפנינו עדים מחו"ס בא שמעון
מדעתו ומטו"ר ואמ"ל להם הוו עש"נ וקני מידי קנו"ם
וכו' וכלשון חנו"ם בתחו"ל וכתבו בכ"ל ס"ו ויפו"ך ואופן
המועיל ואומ"ל היות אמו"ן שקבלתי ונעלתי מיד ראובן
סך פ' להתעסק בהם במלאכת פ' בכפרים ובכל מין
מו"מ משות' נמורה בין ראובן הגז' בות' גו"ם
לפו"ד למשך זמן פ' עפ"י התנאים שיתבארו וכו' קודם
כל מודה אני הודאה שרו"ק לפו"ד שמלבד הסך הגז' גם
אני נתתי מכיסי וממוני לק"ק לאחצע השות' הגז' סך
ה"ק גרוש ושני סכי הקרנות הגז' הוצאו תוך כים אחד
והוצבה הכים הגז' בין הר' ראובן הגז' וביני לקיום
והעמדת השות' הגז' בז' הגז'. ואו"מ מתחייב אני בתנו"ם
לפו"ד להנפל ולטרוח ולהתעסק לבדי דוקא בכל עסקי
השות' הגז' בז' הגז' בסביס הגז' ובסביס אחרים שיתהוו
לי משמיית מחמת השות' הגז' ואפי' בהלוואה שלוה
מאחרים בחיוב תופן שיהיה לצורך השות' הגז' בכל כמי
לקרב התועלת והריוח ילרחק הנזק וכו' ולהתנהג
בכשרות וכו' ובכן כל מין שבח וריוח שיזמין לי השם
יתברך מעסק השותפות הגז' בז' הגז' בין מסביס הגז'
ובין מסביס אחרים וכו' כגז' ואפי' מליחה בדרך ממש
הכל יעלה ויבוא לאחצע השות' הגז' וטרם כל יוקף ויורם
מכללות הריוח בעד שט"ו לכ"ז הגז' סך עשרה גרוש
דוקא והנשאר יתחלק ביני ובין ראובן ע"ז האופן וכו'
וכשם שמולקים בריוח כך מולקים בהפסד ובכל מיני

לוגסין ב"מ ומו"מ חיוכא רמיא עלי ועב"כ כתנו"ס לפו"ד לפלס תלקי בהפסד וכלל מיני לוגסין מכיסי וממוני וחפי' מביתי וחפי' מנלימת דחכתפלי. ומו"מ מעשבד תני תכ"ע מקו"מ וכו'. ותני מלמין עלי ועב"כ להר"ר הגז' נלמנית גו"ס ומפורשת עפי"ד הקל כפני ט"כ על כל לפסר יתמרו כי הוה זה לכל ענייני שע"ד וע"כ לפסר יתמרו שלא נפרעו סך הגז' קרנא וריווחא כולו לו"מ חו"ז הגז' לו תת"ז הגז' כ"ז שפט"ר קיים ותימו קדוש קב"ד ותין פרעונו כתוב ע"ג בלי לתייבס שו"ס ק"ו ושוס גם"ל. ובכלות זמן הגז' כן תמשך השות' הגז' משנה לשנה עפ"י כל הגז' וכו' ובכן ת"ס דת"ל קנינא וכו'. ט"כ נוסח השטר שות' שביניהם והיה שמעון מתעסק לבדו בכפרים וע"ג ולאחר עבור זמן השות' המונבל ביניהם ונמשך עוד זמן כמה מדשים גלב"ע שמעון והניח לאחריו תלמנתו ויצו"ק ונמלא לאחריו בחנות שים לו בכפר מקנת שחורות בעין וחוכות רבות שים לו על כני הכפר שהיה מוכר להם בהלואה לשיעבה מהם בזמן הקליר. ועמד לחובן בב"ד ותבע לעבות הקרן שלו שנתן לשמעון שותפי בלומרו שעדיין לא גבה ממנו כלום לא מהקרן ולא מהריוח והוליא שטרו לפני ב"ד והב"ד יל"ו טרם כל הביהו השחורות הנמלאים בכפר והפנקסים והגירות שלו והניע השחורות הנ"ל הפסס לחובן ולקחם לביתו. והד מהב"ד יל"ו נזר עליו להביאם ולמוסרם ביד שלים לעיון בדין והפנקסים והגירות נשארו אלל ב"ד וכן עשה לחובן שמסר השמ"ז ביד שלים. ונדרשתי לחוות דעי ולרחות בפס"ן ז"ל לדעת הדין כילד נוטה

אם יוכל לחובן לנבות מעותיו או לא:

ואין ואומר הנן לחמה דבשלמא שטר שות' נריע טובא מפ"ת דשלמא דמלי"ל חלקנו והחזרתי כמ"ש ה' ידי דור קלרחמו ז"ל בסיקי"ח וקי"נ בסס כמה פוס' דסל"ה והשלה דוקו פסוט כביותתא בכותתא כיעוש"כ גם המשכה"ר מטר' שין לוקב"ז השלה להלכה לוכות היורשים דשעב"ל שמא לביאם ושותפו כבר חלקו השות' ושטר השות' שבידו ל"מ הוה עפ"כ. גם בס' זה כתב ידי סי' י"ב וי"ד וי"ו התריך בזה והוכית הגם לליבים דמרן ז"ל נתמן השות' לומר חלקנו השות' חפי' בתי"ז השות' ואין עליו רק ת"ש וחפי' בדבר שהוא יודע לשות' עפ"כ. וכפי"ז בשמא השותף הא' שעני"ל ליורשיו כל מלי לחוהו מלי לחוהון למיטען וכמ"ש המשכה"ר שם והגם דלביאם היה מיב ליטבע כשמא אין על היורשים רק מ"ש אם הם נדולים כמ"ש מרן בס"ע סיק"ח בדין שטר בים היולא על היתומים. אשר לפי"ז בב"ד לא זכה לחובן בדינו הגם דשטר השות' הוא קיים בידו ה"ה כמלן דליביה ומלד הנכסים שהיה תפוס בהם י"ל דחוד"ל הפיסתו כיון שבבר יצלו מפת"י ומסרם ליד השלים בכח ב"ד והו"ל כחילו לא תפס ולקמן נרחיב הדבור בזה אם ים לומר בן וא"כ שוב כל הסחורות והחובות בחזקת יחמי קיימי דכל היכא ד'חיתנהו בחזקתם הם ואין לרחובן בהם כלל. והגם דהמלא ימלא שהדי דמסהדי שידוע להם שכל הסחורות והחיובה הנ' הם לעניהם ושעדיין הם משותפים בהם עכ"ז לא מהני בה ול"מ כיון דהיכא יתו"ק יהין מקבלין עדות בפני קטן כידוע דקטן בשלא בפניו דמי:

האמנם הנכי הרוחה לע"ד דבב"ד יש זכות תילה לרחובן וכמו שיתבאר דמלבד דמ"ם הרב זה כת"י בדעת מרן דנס בדבר הידוע לשות' ותו"ז השות' מלי"ל חלקנו השות' קשה ע"ד מדברי מרן נופיה בתשו' תבב"ד סיקצ"ג דאסיק להלכה דבדבר הידוע לשות' מפקי' מהימו' חפי' שהם יתו"ק כיעו"ם ואחמי לא טעני"ל שמא נתפרדה התביולה ביניהם בחי חביהם. ובטעת הב"ד שטוענים בשד היתו' חשיבא טענת בריא כמ"ש הכנה"ג בסיק"ח הגה"ע תו"ח בתירון הבני והמשכה"ר ז"ל שם.

ודברי ה' חכם לבי ז"ל בתשו' סי' ד' מה שפי' דברי מוהריב"ל ז"ל דדוקא בשהשותף חי ושותן חלקנו וכו' מפת"ב בשמת ותבן טוענים כן בשבור היתו' וכו' תין טענת שפק מוליאה מידי ודאי וכו' ובייש שב"ב החב"ב ז"ל ט"ם. תבבי הדל לא ידעתי לעומק כונת דברין דבפי שנת הלשון בר' דדבריו הם חלוקים מדברי החב"ב ז"ל לנבי מאי דטעני' ליתמי ובטת לא מלאתי מי שהעיר עליו בזה. ורליתי ליישב דברי הרב זה בת"י בדוחק ולא הוגח לי. ובפי דברי מרן ז"ל בתשו' הב"ל בדבר הידוע לשות' לא טעני' חלקנו השות' ונובה גם מיתו"ק דבחזקת השות' קיימי נכסי כיעו"ם. חלא דבב"ד תין תנו יודעים דנכסים חלו הם בודאי לשות' הנו' כ"ת בידוע שהם משותפים דוקא:

גם בב"ד יש לספק דלמיו נקרא שותפות כ"ת עסק מאחר דהא' לבדו הוא המתעסק והשטר הוא ביד

רחובן דוקא ועיין במשכה"ר מטר' ש"ן תוקב"ו ובפ' בני מסה מוהגאר ז"ל בס בב"ת מרק"ב ואילך תאריך בזה ובפ' בניית חבות דקי"ט ובפ' ויקרא תבריהם פי"ל דהוכח שם פסק רבני מערב דהתירו בזה דמאחר שהא' מתעסק לבדו הו"ל כעסק לדעה הרמב"ם ז"ל ע"ש יבפי' מ"ו ובפ' שו"ב להחיד"א ז"ל בחיו"ד סיקט"ו. בחובן דמידי פלוגתא ל"ב ושם דבעלמא טעני' בשד היתו' קי"ל ותי"מ מחזקתם. מ"מ לפס"ל דדוקא בדבר שהוא בחזקתם לנמרי לאו' כן מצי"ב בב"ד דרובם הם תוכות תלל לתריס וכחילו לוכם בחזקתם כמו שהתריך מוהריק"ם ז"ל בתשו' סי"ה להוכית מדברי הרב המלוכי והרשב"א ז"ל דנכסים שביד לתריס לוכם בכלל נכסי דיתמי הם וע"ש לעניו יתו"ק דלא מלי למיעבי מיניהו עד שיגדלו דממה שביד לתריס יכול לנבות וכו' ובזה דייקא דשבד הכי עבד ודייקא דשבד ס"ט. ולעניו עיכוב עד שיגדלו תליבא דב"ע מעכבין וכו' עפ"ב ובפ' מוצ"ש סיק"ח הגה"ט לוי"ב כתב הטעין שבדין לא בא לידם תין מוסרין לוותו ביד מוהריק"ם ז"ל ט"ב גם המשכה"ר מטר' יוד לוי"ב וב"ד הביא דבריו לעניו עיכוב וכתב דהכי נקטי' להלכה ע"ש. הרי דמה שהוא ביד לתריס לא חשיב בחזקת היתו' ממש לנמרי ות"ב ז"ל דלא טעני"ל טענת קי"ל לנבי נכסים הפר הם ביד לתריס. וגם לנבי הנכסים שנמלאו בתניותו מלחר דתפסס רחובן והיה נתמן בכבועה לנביהם גם מיתו"ק כמ"ש מרן ז"ל בס"ע סיק"י הגם דמסרם ביד שלים בניירת הדיין עד שילאי הדין לא הוכע חזקתו בהכי וכמו שמלינו רבותא יותר מזה במוהריט"ע ז"ל ת"ה סיקנ"ד וז"ל וכשהב"ד מחזירין לותם להנפקד ביכותו של הופס מחזירין לותם דלכשתתברר טענתי ישלם ט"ב. והובית הו"ד בזכו"ל תח"מ לו"ת בדס"ע בשם מיהרי"ך ז"ל וכלאן דהוה מסרם ביד השלים ולא בלו ליד היתו' עדין בחזקתו ממש יזומד והו"ל כחילו לא ילאו מתח"י כלל. ועיין בס' דב"מ ח"ב סי"ד במי שזוכה בתה שבידו מטעם ק"ל והדיין דן להיפך דבתב בשם מוהרש"ך ז"ל ת"ג סיק"י דפשיט"ל דהו"ל טוטה בדבש"ם ותוזר. ועש שהביא בשם מוהרח"ם ז"ל סיר"ו דמסתפק בדבר ומוהרב"ג בס' מוהרש"ח ח"ב סוס"ו מולק על מוהרש"ך ז"ל ובחלה"ט סוסמ"ג התריך בזה ע"ש. מ"מ בב"ד הלא נמסרו ליד היתו' כ"ת שמסרם ליד השלים עד לאחר יעיינו בדין ובטב"ב מסרם בניירת הדיין הו"ל כחילו לא ילאו מתח"י כלל ודמי למ"ם הרדב"מ ז"ל שם דאם עדיין לא הולילו מיד המוחזק עפ"י הוכחת הדיין הלא שחייב לזה וזכה לזה לכ"ע תוזר ואין הוכחת הדיין כלום להולילו מיד המוחזק ע"ש. ועיין בס' סמיכה לתייס ד"ס וע"ד בחוכך מזה. ועוד תי ב"ד חשיב עשק כיון דלדעת הרמב"ם ז"ל סל"ה והיכא דמרן ז"ל לא גילה דעתו תולי בתריה דהרמב"ם ז"ל בידוע ת"ב הוי ב"ד עדיפא מהיכא דהרדב"מ ז"ל

דמלי

דאלו דחסבינן תפיסתו עדיף היה קיימת היינו להעדיף כאן להפרע גם מיתו"ק עכשיו ותי"ל להמתין עד שיגדלו ולעולם גם כלה תפיסתו כשיגדלו הוה גופה מסס. לכל כגדון זה"ל כלה תפיסה לימו חזכה כלל לה היום ולה לעולם עכ"ז היה דסברי דזכאי בדינו בתפיסה הילשונה וכנו"ל:

עוד יש לזכות להלוכן מח"ס בשער השות' נלמנות גו"ס מפורשת עליו ועכ"כ על פרשון סך השות' הגז' ולפמ"ל כדעת מרן ז"ל דבדלוכה נלמנות הדר דינה דשער השות' כדין שט"ת דעלמה דלה מני"ל פרשתי לה גם ולה לכיהם וכדין שער כיס חילה על היתו' דבדלוכה נלמנות לה טענ"ל פרשתי כמנו דנלמנו כיון דטענת נלמנו מילתה דלה שכיחה היה ולה טענ"ל מילתה דל"ם כס' מרן ז"ל בש"ע סוק"ס יבו"ס. ולוכרת דהרב ידי דוד ז"ל בשתי השו' הנ"ל כתב להדיים דבין כמו"ז בין דלות כיה נלמנות בשער השות' מני"ל פרשתי ע"ס. עכ"פ כדעת מרן יש לספק לי סל"ה דגם כדלות כיה נלמנות הדין כן לו נימה דים לחלק ומדמי ליה לשער כיס היחה על היתו' דאם לות היה כיה נלמנות דלה ני"ל פרשתי ויובה מהוכחים וכל הפוס' ז"ל דלין עליהם ת"ד ז"ל אם דכהבו כן הוה למקומותם דתפסי דגל הק"ל ומנו סברי כס' ה"ח דאייתי מרן אם בסיק"ס דגם בלוכה נלמנות טענ"ל נלנסו כרס מרן ז"ל ס"ל כהסתם דלה טענ"ל נלנסו בחלק הפקדון היכא דלוכה נלמנות וא"כ בנ"ד דלוכה נלמנות בשער השות' לה טענ"ל. דלה יש לחלק בין בשער שים לשער שות' כדלכתן להמפ"ק וכנו מבה מלגלר וזה כתי' המחלקים כיגייהו כישו"ע. דלמדן ז"ל בסתם דברין ס"ל דהרמ"ן יתעבד. ויש לומן גדול לסמוך עליו בהכי הוה הגלון הקק"ל ז"ל ח"ח סוכמ"ט דהביה דברי הפוסק דכתב המתברר מדברי מיהר"ם מלנקלר ז"ל דלפי' שכתב נלמנות בשער הבות' כיון דמעות השות' דין פקדון י"ל הוי כמלן דליהום הגלמנות וכו' ותמה על מוהרמ"ח מדברי הטור בסיק"ס בדין שט"ב דמהני נלמנות גם לתי פקדון ול"מ טעין המוכרי. והמק"ל ז"ל יפב דברי מוהרמ"ח בביה דבדלוכה נלמנות מפורש על הפרשון גם הי"ל מורה דלה מני"ל המוכרי עש"ב. דמתבלר מדבריו שם שט"ב ובות' בוים הם בשיטורייהו וכי היכי דלדעת מרן ז"ל דסתם כטור ז"ל דבנלמנות בשט"ב ל"מ טעין כמוכרי גם בתלי הפקדון כן ה"ה בשער שות' ט"ס. גם מתבו' רבני המערב שהוב"ל גם ויקרא תבהם סי"ל דמבוים השות' לתלק הפקדון שבשט"ב ע"ס. יולה לעטין דינה דהיכא דבשער השות' לוכה נלמנות הו ל"מ טעין פרשתי כמו שב"ב. גם תרי לשלי דברבי מרבני החת' הס"ב בשוהר"ח לשבוני ז"ל והב"ע כמוהר"ח שוריהל ז"ל כן ס"ל דבדלוכה נלמנות בשער השות' מי לה מני"ל פרשתי הוב"ד גם כפי לתהן חח"מ סי' ד' עש"ב. גם ס' כמוהר"מ לבעון ז"ל גם טוכ"ס סי"ב סל"ה ט"ס. ועיין גם' כרס תמר חח"מ סי' י"ב בדע"ט שהלריך לם יכול לטעון הפסד מו"מ דהוי מילתה דשכיחה ול"ם יהלה לה זה כמחלוקת הסתם וי"ח דשכיח מרן ז"ל. וכסיע"ז גבי יתו"ק כתב דלם כתוב בו נלמנות גם הפסד מו"מ ח"י לטעון לפי סתם מרן בסיק"ת דהוי כמו טענת נלנסו ע"ס. גם גם' ברית לבות בדקו"ט כ"ב בביהור הלדעת מרן ל"ט נלנסו גם טענת הפסד מו"מ ל"ט ונתן הכרת לזה ע"ס. ובר מן דין בנ"ד גם כי טעין נלנסו וטענת הפסד מו"מ חייב היה לשלם מביתו שני שלישי הפסד כפי התגלי שהתנו ביניהם במכולר בשער השות' וכו"ל כשט"ח דעלמה ול"ח טעין פרשתי כיון דלוכה שער בית הלוכן בנלמנות גו"ס ומני"ל בשערך בידי מלי כעי. בלוכן גם שחוכת המייח עלן להפך בזכות היתו' מ"מ בנ"ד דהלוכן הנ"ל שערו בידו בנלמנות גו"ס ודינה קל כעי ויש לדדיס הדבה בפוס דיכל לזכותו וכנו"ל לה מן הסס הוה להוליחו חלק ונקו מכספיו שגם כי יגדלו היתו' חי"ב מהם בלוס ע"כ לומרתי יקוב הדין לת ההר שרלוכן הוה זכאי בדינו לגבות מעוחיו מהסחורות והחובות הכמלחות זהו הלע"ד ונויי"מ ויש"ן לשוני ע"ט ס"ט:

הנני בא להודיע קושט דברי אמת שאחר כותבי ב"ו מע' ה"ה בסוהר"י אב"א הי"ו לא רצה להסכים בזה ונוטה דעתו לזכות היתומים יההוא אמר שנכתוב בזה שאלה בשם שנינו לב"ד רבה שבעיה"ק ירוש' תובב"א שאנחנו יחד מסופקים בדין אם יש לזכות היתו' דמעני"ל דילמא אביהם חלק השות' ופרע או אם יש לחייבם מצד מאי דכתיב בשטר שות' נאמנית ובצד זכית היתו' הרחיב הדברים ביותר כפי נטית דעתו. ואנכי הדל נעתרתי לדבריו ועשיתי כרצונו ושלחנו אותה ליד ראב"ד מקודש מני"ר מע' הה"ג בסוהר"ר יש"א ברכה הי"ו וקיים מצות תשובה מאהבה ארובה מאר"ש טובה ורחבה לזכות לראובן בדינו וההפלא עלינו על שנבנסנו לבית הספק בזה. ובהגיע דב"ק ליד מע' כמוהרי"א הי"ו שרטט וכתב השגות בגליון קונט' התשו' הנ"ל ושוב נתן הקונט' בידי. ואנא ענייא ראיתי שיש במה להשיב על דב"ק לבן הוכרחתי להביא כל דברי התשו' של מע' הה"ג [ראש"ל] בסוהר"ר יש"א ברכה הי"ו ועשיתי בה ציונים וגם השגות מע' ה"ה כמוהרי"א הי"ו על ד"ק עפ"י הציונים המוצגים ההם וגם מה שהשבתי בעיניי על דב"ק

נואת תשובת הרה"ג ראש"ל בקש"ת מוהר"ר **יש"א** ברכה הי"ו והובאה בסח"ב שמחה לאיש הח"מ סי' י"ג ד' פ"ו ע"ד

יום ח' לחי' סיון מובתר בב"ת ש' **אמר"ת** אלוי צרופה.

רבנן אחישבנייהי. דפקיעי שמייהו. הרבנים המופלאים רבנן סבוראי המה המאורות ב"ד רבא דעיב"י דמשק יע"א אתה ה' תשמרם. וכבוד והדר תעטרם. כיר"א, רוב שלום עד בלי ירח! כן לנבון קבלתי באורית ד"ק כי פנו אל האוב ובבר מילתי אמורה מי אנבי ומה אני לחוות דעתי הקצרה. באתר דוקוקין דנירא. אחר מי יצאו ראשי אלפי ישראל ואנבי א"ש צעיר עפר יעקב הנם שאיל דלא ידע לבוין אימרא אחר שכבר צללו בסים אדירים ברוח מבינתם. והרחיבו למעניתם.

ואולם החמת לחמס כי הענין זר וקשה לכל שומעו לאמור יאמרו הים לרעהו ס"ב נעלת דלת בשופטים שלם ישהתפו בלעפים ורבבות וימית לחד מהם כ"מ יעטנו כדה"ן בעד היחומים בכר תלקחם השות' ואפי' בשער השות' קיים ובנלמנות וזה נראה סורחה (א) המוסה לרבים מה שלת נשמע משולם טענה זאת בכר כלי היות לת רגלים לדבר לטעון טענה זאת בכר חלקת השות' ומידי הוא טעמת לת הרחיבו עוז לגמור לת הדין ובקבו ממני כי היכי דלימני לן סיבת מכשורת. כי מלין תלת תורה. ובבן הגני כ"ת להיין ולהורות ולבבר הסבבות תמרות עהורות בקלר לחמין כי רבו טרדותי טול מלבור וסיחד ואיני מופנה מפוש לד לבבר ולעבן דברי חכמים וחידושם:

הנה רחטון לכל בית יוסף הוא ניהו הרח"ם ז"ל בכלל פ"ט סי' ד' כתב וז"ל ומה שהיה לומרת שהיה מוסמת שלגמרי נתן לה בעלה תלקה וכו' ירחה לי בין שהיה מודה בכל השות' וכו' ועתה היה בחה בטענת ספק וכו' לת הוכל להמוין בו בטענת שמת יהיינו כי הת דתנן בפ' הגוזל בהדת

בתרא נזלתיך הלוינו וכו' חייב לכלם וכו' דאין ס' מוליא מידי ודאי עכ"ל יע"ש. ואסר מהך תשו' הלזו תזר בי הרב מוהריב"ל ז"ל בח"א סי"ז ממה שרלה לומר לכאורה דכשם דמסיון השותף אינו הוה מי חלקנו השותפות לא נגד השטר כיון דחייב הלוואה וכו' כי האדם מלה קטטות וכו' וכמו כן אמן טענו' ליתמי דילמא נמלק השותפות וכו' ושוב תזר בו מסיבא תשו' הרא"ש ז"ל הנז"ל שנשות הל הכא"ד אם תזרת מוהריב"ל ז"ל הויא תזרה או לא נוכין ונדון כי כך ד"ד ל"ד כלל לנדון מוהריב"ל ז"ל דהתם שאני שלא היה שום שטר שות' ושום ס"ם לא ידעו שהיה שותף עם האחר הקטן זולת כי נמלא כתוב בפנקס ממשה שהיה שותף ואם מפני שכתוב בפנקס לאו כ"כ לתוב להשבה וכו' ואפי' אה"נ כי בחמת היה שותף שמא בתוך ה' שנים כבר חלקו השות' וכו' וא"כ אין ללמוד מכך דמוהריב"ל ז"ל לד"ד ס"ם שטר שות' בנאמנות וכו' וכ"ע ידעי וגם לשטתו יודעת מהשותפות הא ודאי בהכי לא אמרה מוהריב"ל ז"ל:

(ב) ונחזור להבין אם תזרת מוהריב"ל ז"ל הויא תזרה בחמת. הנה כבר בא תכם הגאון ת"ן ז"ל בסי' ד' וכהב ו"ל לא הטעה שמוהריב"ל ז"ל תור בו מסברתו וכו' ואחמת הברור בכונת הז"ל דכשאוכן השותף מי ומיטן חלקנו השות' אפי' תוס"ז פשיטא דנאמן כיון דלאו הלוואה היא וכו' אבל כשמת ראובן אם נטענן לנחנו כך בעבור היתו' ספוקי מספק"ל לה' ז"ל אי טענ' הכי מספקא לו לא כיון שהשות' הוא ודאי ואין טענת ס' מוליא מידי ודאי וכו' יעוש"ב. ברחת לדעת הגאון ת"ן ז"ל בעד מוהריב"ל ז"ל היכא דהשות' הוא ודאי כי הך ד"ד דכ"ע ידעי דזה היה שותפו אפי' שאם היה

מי אי הוה טעין הלקתי היה נתמן עתה שות שנטענן בעד היתו' שמא חלק השות' הוי טענת ס' ואין ס' מוליא מידי ודאי:

(ג) ומזיפיה לה' ח"ן ז"ל שכשוף דבריו כתב שכן הסכים הכנה"ג בשם מוהריב"ל ומוהרלה"ח ח"ח סיקכ"ב ומוהרי"ט סיב"ב ד"ל ע"ג ע"ב. ואני בטוני לא אדע שכו"ל למאי הילכתא הביא ג' הינויים הנז"ל אם להסתייע מהם שגם הם מסכימים במה שינא לחלק בשד מוהריב"ל ז"ל בין היכא שהשות' הוא מי ושומן כרי להיכא שאנו טוענין בשד היתו' שהיא ט' שמא הלא הריוה ירלה דשום אחד מהג' רבנים ז"ל הנ"ל לא חילקו בהכי. ואדרבה מוהרלה"ח שם כתב בפי' דאם היינו יודע שזה הממון הוא ממון הנשים אע"ג שים שטר עים' ב'יסים ועדין לא הגיע זמן הנשים פשיטא שכתוה"ז אף שאינו יכול לחלוק השות' כדאיתא התם מ"מ כל שהסכימו שניהם לחלוק ודאי יכולים לחלוק ומייתי' דילמא החזיר לו ממון הנשים, ואעפ"י שהשטר ביד נותן הנשים דהמפקיד אצל הבירו בשטר הי"ל להחזיר לו בעדים דקי"ל בפ' המוכר את הבית בשבע"כ היולא על היתו' וכו' ע"ש. נמלא דדעת מוהרלה"ח ז"ל דאפי' בתוה"ז השות' מייתי' דילמא החזיר ואפי' שהיא ט' ספק זה סותר למ"ש הוא ז"ל. גם מוהרימ"ט ז"ל הכי אמר מר ז"ל ועוד אפי' היה הזמן יכול לעיקר המעות שאמר להחזירם לזמן פ' ומת בתוה"ז לא דיינינן ליה כדין מלוה דאמרי' חזקה לא פרע נו"ז וכו'. אבל בעסק כל פקדון שמסתחר וכו' אפשר שיחזירם לו וכו' ואפי' בתוה"ז וכו' ע"ש. הרי שגם מוהרימ"ט ז"ל סותר תילוקו ז"ל. גם מה שהביא להכנה"ג הלמת כי בסי"ת כתב בהגה"ט תו"ז בשם ס' מוהריב"ל ז"ל דבשות' דבר מלוי הוא לחלק כי האדם

מלא

(א) ס"ב אין כאן שום תימה כלל דאיתמהו בתקנתא שימנו בפי' בשטר השות' הנלי נמור שלימדונו להועיל ה' יכין ובועז ז"ל בסי' י"ג וה' שכנו בניסין ז"ל סיקפ"ח והביא ד"ק ה' ידי דוד קמרלסו ז"ל בסי' קי"ח ע"ש. וכל דלא כתבי הכי אינהו דאפסידו אנפשייהו דשטעינן ליתמי כל מאי דהוה מלי לאוכוחן למיטען ע"כ:

עט"י המדברה כל לנבי דידי לנבי דפשוט למינת דכל זה מאי דהולרך להיקון זה הוא להיכא דאי הוה טעין נאנסו הוה פשור מכל תביעה ולכן לא מלי לידך למימר ליה שטרך בידי מ"ב דמסתמא בשטר כזה שים פיטור בו אם נאבדו הכל לא מיזדהר אינש לסהוויי גביה לידך וכמו שכן בא בדבר מפורש בדברי הס"ב ז"ל ע"ש. ומינה להיכא דאם יהיה התופן דנם אי טעין נאנסו אינו פשור מתביעה דאי טעין נאנסו חייב הוא לשלם או פחות או יותר לשלם מביתו כאשר הוא התנאי ביניהם בשטר השות' בתופ"ז מיזדהר אינש דלא לסהוויי שטרא גביה לידך ולכן יוכל לידך למימר אי אינתא דפרעתא שטרך בידי מ"ב דהו"ל כמ"ם הס"ב ז"ל שם דבשטרי ע"ש, דנ"ד שכל התחריות על העוסק ול"מ טעין נאנסו כנודע בנו"ד ודאי מלי בעה"מ לטעון שטרך בידי מ"ב דהרי הוא כשאר שט"ת דעלמא דאית בהו תחריות ע"ש. אסר מזה יונח לנ"ד דגם אם נאנסו הכל הייב הוא לשלם שני שלישי הקרן מביתו ואפי' מגלימא דאכתפיה כמו שהתנו ובכתוב בשטר השות' בשטר כזה מיזדהר אינש דלא לסהוויי גביה לידך ולכן יוכל לידך למימר אי אינתא דפרעתא שבמ"ב דהוי"ל בשטר ע"ש דבתב הו"ל דל"מ טעין נאנסו. ובודאי דהס"ב וכי"ד ז"ל מודו בנ"ד דל"מ טעין נאנסו ופרעתי חלק השולה עלי בהפסד מביתי משום דחמ"ל לאיך שבמ"ב והוא ברור. וכיון שכן גם לנבי

היתו' אין לא טענו"ל מידי דלא הוה מלי לאוכוחן למיטען. וכר מן דין מאי דתיקן הס"ב ז"ל הוא לעלא י"ח מאן דס"ל דטענו' טענת נאנסו נם כי היה בשטר נאמנות כס' הי"א שהביא הס"ע דמאחר דמאי פטר נפשיה השות' בעי' נאנסו ול"מ לידך לטעון שבמ"ב ע"ז תיקן הז"ל כדי לבטל טענת נאנסו ע"י הנאמנות בפי' שלא יוכל לטעון נאנסו עד שיראה לו חשבון ברור או בעדים הנזק והספד שאירע בחופן דבזה בטלה טענת נאנסו ואני ל"מ פטר נפשיה ובעל השטר יוכ"ל שבמ"ב. משא"כ לדידן דקי"ל כס' מרן ז"ל דבשטר כיס לי לית ביה נאמנות בטלה לה טענת נאנסו נם לחלק הקדון ואו ל"מ פטר נפשיה בטענת התזרתי במנו דנאנסו וכמו שהארכתי בזה לעיל. ול"ב ה"ה בשותפים דינא הכי הוי דאי לית ביה בשטר השות' נאמנות מפולם עליו ועב"ב כנוזנת דכ"ד דתו ל"מ לטעון טענת נאנסו נם טענת פרעתי והמזרתי ליכא:

(ב) ס"ב לא הביט יפה בדברי מוהריב"ל שבתוך התשו' עלמה שכתב בפי' בל' לכאורה דאעפ"י שים שטר שות' וכו' ושוב נרנש מתשו' הרא"ש והניח ד"ק בל"ע וכ' ס"ל וכל הפוסי' הבאים לאריו יליפי מתשו' מוהריב"ל הזאת אפי' בדאיכא שטר שות' כנ"ד כמש"ב הרוזה ע"כ:

עט"י המדברה לע"ד ליני רוזה תמיהה עליו דכוונתו

היה דנדון מוהריב"ל ז"ל היו דומה לנ"ד דהן אמת שבתוך התשו' כתב בל' לכאורה אפי' שים שטר שות' וכו' התחנם כוונתו היה פשוטה לומר על נדון הז"ל דפסק דטענו' ליתמי שמא בבר חלקו השות' היו דומה לנ"ד שים שטר דבנ"ד הא ודאי נהכי לא אמרה הז"ל. ושיב חזר מע' הי"ו ושקול ועיני בדברי מוהריב"ל ז"ל בס"ם בל' לכאורה דאפי' שים שטר שות' עכ"ז יכולה

לייייי

מלת קנעיות וכו' (ד) ויהולם בסיק"ח הגה"ע חו"ח כתב דה' מוהריב"ל חזר בו מכח תשו' הרח"ם ז"ל וכתב יו"ל ומסקנת דמילתא דחס ים שטר שית' לומר נתפרדה החבילה וכו' ישוש"ב שהיכן ג' תי' ליכא הסונייהות וכו' ביהופן שלא יהעתי למה הביא הת"ן ז"ל סברות נ"ר הנז"ל דפשיטא דלא הביא דבריהם לפחות מה שתלק הוא ז"ל בשר מוהריב"ל ז"ל. ולא ולתי בהברא הנו' הוא דוקא להרחות דמוהרחב"ח ומוהרימ"ט ז"ל ס"ל דמלי פעין לביהם בשודו תי בשותפות החזתי תפי' תוה"ז תפי' תי נקיט שטרא בידיה דשותפות לא היי כפלוחה לומר חזקה לא פרע נו"ז. תבל לא הביא דבריהם להסתייע לתילוקו שתילק בשר מוהריב"ל ז"ל. ובפי"ז פליגי מוהריב"ל ז"ל עם מוהרחב"ח ומוהרימ"ט ז"ל ולדעת מוהריב"ל כפי דברי הת"ן ז"ל דבשר תיתו' לא טעני' דהוי ט"ם ולדעת

מוהרחב"ח ומוהרימ"ט טעני':

אבל תחר ההסקפה יהתתבוננות ליכא שום פלוגתא בלל דתדברי מוהרימ"ט ליכא למישמע מינה בלל דהוה ז"ל תייבי בחופן דהתתסק לית ליה שום הגחה בלל רק בל הגחה לבעה"מ דהוי בעין פקדון ממש ולזה כתב כיון שתיתו משועבד לו וכו' תי תיתרמי ליה זוזי ולא ירחה ליטפל עוד תפשר שיחזירם לו יע"ש. נמלא דתדברי מוהרימ"ט ז"ל ליכא למישמע מידי. (ג"כ יל"ה בשר קדמו ביה ס' זה כת"י ע"ש) גם מ"ש הבנה"ג ז"ל בשר מילתי תמורה דבשר שלא בלטו מהו"ע של הת"ן ז"ל בזה"ש בסיק"ח דתסיק שתוך בו מוהריב"ל ז"ל לפתת מעשה דהוי מילתא דלא

דטעני' נמי ליורשים ט"ש) רק מדברי מוהרחב"ח ז"ל משמע דפלוג על מוהריב"ל ז"ל לפי תילוק הת"ן ז"ל דלא תילק בין טענת החב בעודו תי לטענת הב"ד בשר היתומים. ותולי בין דלא הולכך לזה בין דבגדונו בשר הודה המתעסק שמת שבל הסחורות הגמלוות הם ממון השותפות ותמטו"ל לא פי' דבריו מה שלריך לענין זה:

ותן ק' לענ"ד להת"ן ז"ל מהניה דהיתא בפ' הגוזל ומתניל דקי"ב ת"ר הגוזל ומתניל תת בניו פטורים מלשלם הניח לפניהם גדולים חייבים קטנים פטורים. ותם לתמרו גדולים תין תנו יודעים חשבונות שחשב לבינו עתך פטורים. והק' בגמ' משום דלתמרי תין תנו יודעים פטורים. ומשני לתמר רבה הכי קלתר גדולים שלתמרו יודעים הנו חשבונות בחשב לבינו עתך ולא פש לך נביה ולא מידי פטורים יע"ש. והשתא ק' בין שהם טוענין שרי יודעים תנו וכו' טענה היא ת"ב גם בטענת שמת יטענו הב"ד בשר היתומים שחביהם פרע להם דמי הגזילה ומתי קא מקשו בגמ' משום דלתמרי תין תנו יודעים פטורים. ליתא תין דתנן טענ' ליתמי תילו הוה לחיהון טעין הכי חזרתי ולקתמי ממך הגזילה היה נלתן וח"ב גם הב"ד יטענו הכי בטענה שמת. והרח"ם ז"ל שם בהלכותיו נרגש מזה ותירך דהוי מילתא דלא שביחת ומילתא דל"ם שקנה הגזילה מהגוזל ל"ט ליתמי יע"ש. והדבר ק' לפי דברי הת"ן ז"ל דים הפרש בין בשהביהם תי ושוטן שרית להיכא דתנו טוענים ט"ם תחר שידעינו שהגזילה הניח תביהם לפניהם בודתי תין ספק מולית מידי ודתי ובפרט שהרח"ם ז"ל הוא ניהו מתריה דהתי חילוקא לדעת הת"ן ז"ל ת"ב לתמי הולכך הרח"ם ז"ל לתת טעם דהוי מילתא

דלא

לטעון נחלק השיח' וחזר בו מדברי הרח"ם ט"ז תחריך תם תזתקו הויית תזרה תו לא ותול"מ:

(ג) המעיין היטב בדברי הב' ת"ן ז"ל שגם הוא ז"ל תזיל ומודה דטעני' ליתמי שמת נתפרדה התבילה בחיי תביהם ולזה נסתייע ת"ב ממוהרחב"ח והבנה"ג ז"ל דלא דבוקת הגלון ז"ל פשופה עד תלוד דמוהריב"ל בתתי"ד נסתפק תי טעני' ליתמי הבי תבח תשו' הרח"ם ותולם בתב הבי בתב מוהריב"ל ס"ל דברי הרח"ם תהיית דשטר בים היולא על היתו' דמיקה מוכח בפי' דטעני' ליתמי וה"ב תיך יסביר הת"ן ז"ל בדעת מוהריב"ל דלא טעני' ליתמי שמת החזיר היפך הסונית והדין דשטר בים הת ודתי ליתת ע"ב:

עמ"ש המדברה תהמ"ר טרת ליטב דברי הת"ן ז"ל ולא עלתה בידו דודתי הוא כונת הת"ן ז"ל בתחילת דבר היח פשוטה ובדורה בם"ם מניי"ר ה"ה יש"ת ברבה יל"ו בכונת דבריו וסם מבוחרים בדברי הת"ן ז"ל דדוקא תם הוא תי וטעון תלקתי היה נחמן משח"ב בשמת לא טעני' בשר היתו' הבי דהוי ט"ם ותין ספק מולית מידי ודתי ברם בתה שסייס שב"ב הבנה"ג וכו' לריבים ישוב וע"ז טרת מניי"ר יל"ו להתריך בדי ליטב דבריו. ומ"ם מניי"ר מע' ה"ה יח"ה הי"ו בכונת הת"ן ז"ל בדברי מוהריב"ל דבתתי"ד נסתפק וכו' בנו"ב. לא ירדתי להבין בונת דבריו הי"ו דתדרבה תיפכא מיסתברא דמתחר שבתב מוהריב"ל דמתי דקשה ע"ד הרח"ם ז"ל דבתב דל"ט ליתמי דתין ס' מולית מידי ודתי מהניה דשט"ב דמוכח מינה דטעני' היפך דבריו ע"ז בתב דים בידו ישוב ותירון נכון ובעת תין להתריך ומבוחרת בונתו דלא תיקשי להרח"ם מהניה דשט"ב דים ליטבה ישוב נכון ודברי הרח"ם הם חמת ומדק ותין להק' עליהם. מעתה הדעת נוטה לומר דמוהריב"ל ז"ל ס"ל בהרח"ם דלא טעני' ליתמי דתין ס' מולית מידי ודתי ודוקא בשהוא בי ובעין בבי וב"מ

הת"ן ז"ל בתופן שדברים יל"ו שגבו ממני:

(ד) נ"ב גם בזה דברי תמוהים דזה שבתב הבנה"ג דמוהריב"ל חזר בו וכו' ומסקנת דמילתא וכו' הייט בתתי' דבר. לתמם בתר הבי תרין יתיב שני תי' ליטב הסונייהות וליהובי דעת הרח"ם ז"ל ולבני התי' שלו ב"מ ביעייהו לדינו של מוהריב"ל וטעני' ליתמי שמת חלקו ביעו"ם וברור ע"ב:

עמ"ש המדברה הגה המשפ"ן ז"ל בסימ"ו בתב בפשיטות דמוהריב"ל ז"ל הודה לתי"ב להרח"ם ז"ל ויטב דהיית דשט"ב לדעת הרח"ם דבשלמת ההיית דשט"ב בין דתין לחזו ממון מפשסק בעין וכו' ת"ב בעטון לביתו' וכו' משח"ב בגדון הרח"ם דמודה שהבנסיס הם היו בשות' ולא ידעינו תם נהן לו תלקו בהת לא מהימנת והוי דומית דהגוזל בתרת. ובסיע"ו בתירון השני הוא בתו שתי' בסימ"ו. ותי' הרחשון הוא דהתם בשט"ב דין ההוח נאמר בימים ולא בחלמה חלו דבריו שבחו בקל"ר תמן. ולע"ד דהתי' שתי' הבנה"ג בתי' השני הוא התי' הרחשון שתי' המשפ"ן ז"ל חלא שדברי הבנה"ג הם בתו בבירור יותר והבואה חתת היח ביעו"ם. וגם מדברי הבנה"ג נר' שם"ל דמוהריב"ל תזר בו מסברתו שהיה סובר שתפי' ים שטר יוב"ל שמת נתפרדה התבילה מבת תשו' הרח"ם וס"ל לדינא דתם ים שטר ח"י לטעון בן. דקודם שייב הסונייהות לדעת הרח"ם בתב בפי' וז"ל מתוך דברי מוהריב"ל נר' ברור דמתוך דברי הרח"ם תזר מוהריב"ל ז"ל מסברתו וכו' ומסקנת דמילתא דתם ים שטר שית' ח"י לומר שמת נתפרדה התבילה. וב"ם תם השות' היה לזמן ומת הלוה תוה"ז וב"ב המשפ"ן בסימ"ו וייב ההיית דשט"ב וכו' ע"ם ובסיע"ו. גם תתר שייב הסונייהות לדעת הרח"ם תחר תי' הב' בתב וז"ל ולפית"ז תם היה שטר שות' ח"י לטעון נתפרד"ה לדעת הרח"ם ז"ל וכמו שנר' מסקנת מוהריב"ל וכמ"ם המשפ"ן

ז"ל

דלא שכיח יומר טוב הול"ל דאין ס' מוליא מידי ודאי כמ"ש בתשובותיו בנוע"ל:

(ה) ובהברת לריכים לומר כמ"ש הבנה"ג ז"ל דאזר בו מיהריב"ל מסברתו מסיבת מ"ש הרא"ש ז"ל ובנוע"ל בלופן דלעד"ד ליכא שום ילפותא לע"ד לא מדברי מוהריב"ל ז"ל כי כבר מילתי לאזרה דבדון מוהריב"ל שבייא מכ"ד וכלאוע"ל:

(ואו) ומה גם כי כפי השמע בלאת מדבריו דאזר בו מסברתו מבת תשו' הרא"ש ז"ל בנוע"ל. וגם לפי דברי הת"ן ז"ל הוא שב האשבו"ם דלבי יהודים הויא ס"ם ואינו מוליא מידי ודאי. וגם מדברי מוהריב"ט ז"ל ליכא למישמע מידי יען דהוא"ל לייני דלית ליה למתעסק שום הנאה וכמ"ש הבנה"ג ז"ל סיע"ש הגב"י הו"ג בשד מוהרימ"ט ומוכר"י ווייל ז"ל ע"ש. וגם מדברי מוהרלח"ם ז"ל בסיקב"ב לף דהוא ז"ל כתב דבימומים מיישינן דילמא פרא וכו' ע"ש. מ"מ לא לייני בדלילא נלאמנות

(ז) כי הך דל"ד שהלאמינו המתעסק עליו ועב"ב לבעל המעות ולב"ב נלאמנות נו"ם לפו"ד עפי"ד הקל בשני ע"ב לאזר יהמרו כי הוא זה לכל עניני שע"ד וע"ב לאזר יהמרו שלא בפרעו הסך הנז' קדן וריוח כולו הו"מ הו"ז הנז' הו לא"ז הנז' כ"ז שבע"ד קיים וכו' מבלי לתייבם זו"ם וכו' ובכלות זמן הנז' בן תמבך השות' הנז' משנה לשנה עפ"י כל הנז' כ"ז שבע"ד קיים:

הנה לאזר כל הלה הדברים מי הוא זה יערב לל לבו לבוא לעשון בנגד השותף בעה"מ מלקת השות' דפי' המוזרתי ופרעתי והרי הלאמינו. ועיינ דשפיר מזי מה שפסק מרן ז"ל בשלאמו הטהור סיק"ח ס"ד וז"ל הולית על היורשים שב"ע הלאי ים לו דין מלוה ונשבע ונוטל והלאי לינו נוטל וכו' ועשני' לזה וכו' לבל לא"ם אין לנו יכולים לעשון להם שהחזיר בנין שהודה לבירם שלא החזיר לו שמת תוך זמן לו שהלמין לבעל העסקה לם יאמר שלא החזיר אין בועזין להם שלאנשו וי"ל שעושין להם וכו' ע"ש. מבואר יולא דלדעת הב"י ושיל ס' המור ז"ל ופסקה בש"ע בלאילה בשאם דקי"ל דהכי ס"ל ול"ב מהיכ לאמיר לעשון בנגדו ולומר בשר מלקת השות' והלאת דלא מלי"ל שעשרך בידי מ"ב היינו בדליכא נלאמנות לגד לאחד כי הך דל"ד שהלאמין המתעסק לבעה"מ. ופוק חזי להבדב"ז ז"ל במדשות מ"א סיקל"ל דשמאת דבשותפות לא מלי"ל שבמ"ב הוא מעשה דעיקר השבר לקיום השותפות והרלילה שהרי כותבין שבר לכל לאחד ולאחד מהשותפין. כזולא דבל"ד דלא יש שבר שותפות רק

ביד לאחד מהם שהוא בעה"מ

(ח) והלאמינו נלאמנות נו"ם וכו' וביד השני שהוא המתעסק לא יש שום שבר מזה מוכח שלאמנו בידו בתורת שבר חוב נמור כמעש:

(ט) ולעיקרא דדינא לאזינא מי גרע שבר"א דלא מכהב יד דמלי הלוה לעין פרעתי ולא מלי לאיך למימר שבמ"ב ובב"ז לי לית ביה נלאמנות לא מלי לעין פרעתי וכמ"ש מרן בשה"ע מ"מ סיס"ט ס"ב. ועיינ דשפיר חזי לה' שבש בניתין סיקי"ב שבתב שאם השותפים לינם רולים להודיע הקרן שהניתו כל לאחד בשותפות יכתבו כ"ל הקרן בכת"י ויתן כל לאחד לשות' בנלאמנות נו"ם וכו' יע"ש. ולף לבשתמ"ל שהשותפות נרע מכת"י מ"מ עיינ דשפיר חזי לה' פמ"א ח"ח סי' ע"ד דק"מ שבתב

ז"ל עב"ד. הרי מבואר בדברי הבנה"ג דס"ל דמוהריב"ל תזר מסברתו וס"ל דאם ס' לעשון נתפרד"ה כס' הר"אם והיינו דשב"ב שאני ובדוקא נאמר וכו' משא"ב בשלמת כשים שבר ח"י לעשון נתפרד"ה מעשה דדבר מלוי הוא לאלק שאדם מלא קטשות וכו' דמאחר שים שבר ח"י לעשון כן. ויהו דלא בא"ם הבנה"ג נופיה בסיע"ח הגה"ט הו"ז בשם מוהריב"ל בשאם דבשות' דבר מלוי וכו' ע"ש. ואינו ב"א מהימה די"ל דבשהגיע לסיק"ח עמד על שורש דברי מוהריב"ל והרא"ם והשוניות וכתב מה שבר' לו בביאור בדעת מוהריב"ל שאזר בו מבח תשו' הרא"ם ז"ל וכמ"ש מני"ר הס"ג כמוהר"ר י"ם"ח בכרכה הי"ו דהנם דבסיע"ח כתב הבנה"ג בשאם דברי מוהריב"ל וכו' בכרם בסיק"ח כתב אזר בו וכו'. ומה שאמה עליו מני"ר מע' ה"ה כמוהרי"ח הי"ו דמ"ש הבנה"ג דמוהריב"ל אזר בו הייבו בתמי' דבר וכו' שלא נא לאבי מבקש דהבנה"ג בין בתמי' ובין בשוק ס"ל דמוהריב"ל אזר בו וס"ל דאם יש שבר ח"י לעשון נתפרד"ה וכנ"ל. גם ה' פני להבין בסיק"ג כתב בפשיטות בדק"ב וק"ד דמוהריב"ל אזר בו מבת תשו' הרא"ם ע"ש. ויש כדמות רלוה שבן ס"ל להפ"ח בהבנה"ג מדהולרך ליסמך על מ' הרא"ם של הבנה"ג ואם היתה הי"ל שהבנה"ג ס"ל דלא אזר בו. ברם מה שמיים מני"ר מע' ה"ה כמוהרי"ח הי"ו בסו"ד דלמי התי' שלו בפ"מ ביייהו לדיבו של מוהריב"ל וכו'. הא ודאי לאמת בן הוא ובבר הבנה"ג ז"ל בעלמו קבי בחייל דגם לליבה הרא"ם לבן טעני' ליתמי והויא טענת בריא והוא מבואר בדבריו ואין מי שיכחיש בזה. ברם מאי דהזה ס"ל לבאורה למוהריב"ל דבשות' גם כי יש שבר יכול לעשון שמא נתפרד"ה וכו' וגם לאלק השות' תו"ז הוא דבר מלוי וכו' בזה בתב הבנה"ג בסיק"ח דאזר בו מוהריב"ל מסברתו וס"ל בהר"אם ז"ל דלא בא"ם בסיע"ח בשאם ודברים ברורים הם:

(ה) כ"ב בלא"ה מהיות דשבר בים דנפיק של היתו' מוכח מינה להדייא דשבני' ליתמי שמא המזיר ולריך ליעב הסוניית הנז' לדעת הרא"ם ז"ל בתי' הבנה"ג לו זולתו בלופן שיודה הרא"ם ז"ל דשבני' ליתמי שמא ודהיית דשב"ב הנז' ולא יוכל הת"ן ז"ל לאלוק על סוניית שב"ב הנז' והאי סוניית דאייתי בידיה דפ' הגוזל בבר הר"אם עלמו תילתא דאיתא דל"ם ל"ע ליתמי הא מילתא דשניתא ובשעת שמא המזיר לביבם ודאי דס"ל להר"אם נופיה דשעינן ליתמי. ונם הת"ן ז"ל מודה בזה בלאי ס' בלל ול"ק עליה מהאי סוניית דפ' הגוזל בלל ופשום ע"ב:

עפ"ז המדברה אתמה"ר לבבי הפשוט לא ירדתי לבונה דבריו הי"ו בס"ם דהאי סוניית דפ' הגוזל בבר הרא"ם עלמו תילתא וכו'. דעליה אנו דינן דלפי"ד הת"ן ז"ל דאולן בין בשאביבם מי וטופן בריית להיבת דאנו טוענין בס"ם וזה המילוק הוא מבואר בדברי הת"ן ז"ל לין דרך לעשות בו וכנו'. ת"ב מדוע הולרך הרא"ם ז"ל לתרן משום דהוי מילתא דל"ם הול"ל משום דאין ס' מוליא מידי ודאי ולדידי לפי קו"ד ל"ק בלל מאחר דהרא"ם ז"ל סם פי' הסיא סוניית דמיירי דלא ידעי' שבאת הנזילה ליד אביבם אלא על פיבם. משא"ב אם אנו יודעים בפרים שבאת הנזילה ליד אביבם לא היו נאמנים בטענ' בריא בינו"ם. ת"ב מעתה בשלמת אילו היינו יודעים בידאי דהנזילה באת ליד אביבם אזי אינם נאמנים נם כי הם טוענים בידאי ומכ"ם בשהם טוענים בספק דאין ס' מוליא מידי ודאי. אבל מאחר דהסיבת הסיא היא בלופן דאין אנו יודעים כ"א על פיהן דאזי אינו ודאי אלאינו כ"א בשמפיהם אנו מייש אזי אם טענו בודאי אלא בשאר אבל אביבם בלום נאמנים. ועב"ז הוק"ל להרא"ם ז"ל דהי"ל להאמינם נם בטענת ס' כמו בדין שב"ב וכו' וע"ז ת"ל לתרן דאין אנו יודעים שבא מוליא מידי ודאי כמ"ם בהשו' מאחר דאינו ודאי אלאינו עפ"י עדים דהנזילה

וז"ל וי"ל דמה שהכיומו שיהא לכת"י זה דין שטר נמור
לימו דין שטר שים כו נאמנות אלא דין שטר שתם שאין
כתוב בו נאמנות שאם וכו'

(יד) ולזה כתב נאמנות שאימו לריך שכועה שאם השותף
האחר מוליא הכת"י והשותף האחר עומן האזרתי
בידך כו"כ מממון השות' אימו נאמן לפי וכו' יעו"ש.
הרי דכל היכא דאיכא נאמנות בשטר השות' ל"מ אידך
לימיר האזרתי. וכ"כ ה' בע"ת ת"מ מ"כ סיע"ח דמ"ש
מוהר"ם אלשקאר ז"ל בסי' י"נ דלא מהני הנאמנות
על הפרעון היינו בשלא כתב הנאמנות מפורש יע"ש.
והוא ז"ל לסיק דמהני נאמנות בשות' נ"כ כמו שיהא
הכוונה שם בדבריו בלורך:

(יא) וא"כ בודאי נם מ"ש ה' ידי דוד ז"ל בסיק"ח וק"נ
דאף בשטר שים בו נאמנות מהני לומר האזרתי
בהכרח ל"ל דהיינו בשלא כתב הנאמנות מפורש. שהרי
כל מילתא מהוהר"מ אלשקאר ז"ל סי' י"נ דאילו שאר
הרבנים שאסף וקבץ הידד ז"ל דהיינו מוהריב"ל ז"ל
כבר מילתי לאומרה דנדוגו שאני דלא היה שום שטר
שות' רק היה כתוב בפנקס מזה חתם שניס וכו' וכאמו"ל
מלבד דאיכא לאימר דאזר בו כגו"ל. והמשפ"ן ז"ל בסי'
מ"ו מלבד דלא היה שום שטר שות' עוד בה בשעת
פעירת שמעון ליזה לבניו שאין עליו שום פ"ק מבכסי דאובן
יע"ש. ולא עוד אלא דבסיק"ו כתב בפי' בדק"ך ע"ד
וז"ל ומה שעשן עוד שמעון על הנאמנות הנה בפי לבעון
הנאמנות כן יוציל לו והדין כתוב בח"מ סיע"ח יע"ש
עכ"ל. הרי להדיא דאזיל ומודה דאיכא נאמנות
שידוגו בפי הלשון הכתוב. וכן ה' מוהר"ם לידידי ז"ל

טוב"ד בפ' פני אהרן בהשו' מ"מ סיכ"ב נם הוא ז"ל כתב
בדק"ד ע"ד וז"ל ואפי' שיהיה בו נאמנות על אאובן לריך
שיהיה נאמנות מפורש עליו ועב"כ במ"ש הסמ"ע סיס"ט
סקי"ז והב"ך סקכ"ד ומורי ה' נר"ו בפ' דב"מ סי' ט' וכפ'
ב"ד ח"מ סיח"י וי"ט עב"ל. כמלא דמידה ואזיל דאיכא
נאמנות מועיל שפיר להשותפות. וכן מה שהביא מפס מוהר"ח
מודעי ז"ל הוב"ד בפ' בית יאחק דק"כ ע"ם לא מיירי
בדאיכא נאמנות כלל כמו שיהא הכוונה שם בדבריו יעוש"ב:

(יב) ומה שאני תמיה הרבה מאוד על ה' יד"ד ז"ל
שכתב בפשיטות דנאמן לומר המהשבק האזרתי
או חלקתי השות' ולא מלי אידך למימר שבמ"כ ונאמן
לומר חלקת השות' אפי' שים נאמנית בשטר כאילו הוא
מוסכם לכ"ע. והוא ז"ל עלמו הביא להפמ"ח ז"ל בסי'
קט"ו בח"ח דקל"ח ולא שלטה עינו שהפמ"ח ז"ל עלמו
כתב דהא מילתא בפלוגתא מתניי' היכא דאיכא נאמנות
בשטר אי מל"ל האזרתי דב"כ הכנה"ג בה"מ ח"ח סיס"ט
בהגה"ט אוכ"ח בהרדב"ז ז"ל ס"ל דאיכו נאמן לומר
פרעתי אם ים נאמנות בשטר יע"ם ושיס בדבריו וז"ל
מ"מ לא יהא אלא פלוגתא דרבוותא מל"ל ק"ל עכ"ל יע"ם:

והוה תימא שהביא הידד ז"ל להחק"ל בח"מ ח"ח
סימ"ט דנ"ו מה שהביא מפס מוהר"ח מודעי
ז"ל וכו'. ופלאה נפנכה שלא שלטה עינו שהחק"ל ז"ל
הביא דברי ה' הפוסק שים מחלוקת אי מועיל נאמנות
בשטר שות' והביא מ"ם הפמ"ח ז"ל דהמוחזק מל"ל ק"ל.
ושיים בדבריו ולדידי לאחמ"כ מהרבני' אין כאן מחלוקת
לפי מ"ם השור בח"מ סיק"ח וכו'. וכתב עליו החק"ל
ז"ל דדבריס אלו סתומים ואחומים במ"ם דאי"כ מחלוקת

לפי

בזה ליד לביאם עד שנתרץ הי' זה בכאן דאיכא נאמנות
מכוס דאין ס' מוליא מידי ודאי אלא דמפיהם אנו מייס
והו"ל אלגיעו כמו ספק וספק ולזה מקשה דה"ל להאמין
לותם וע"ז סולרך לתרן מכוס דהוי מילתא דל"ם. בתופן
דליכא מזה קולית לאילוק אאילוק הח"ן ז"ל ואדרבה
כשנאמיק בעיון מעט יולא סיעתא לאילוק הח"ן ז"ל במ"ש
כאשר יראה הרואה. ועיין במוהרימ"ט ז"ל ח"ח סיע"ב
וע"ש בדל"ח וכ"ב ע"ש. ועיין במוהרשד"ם ז"ל חח"מ סי'
ל"ז דהשדיך השותפות דאוקומי' אמזקתיה דל"ט שמא
ממלוה ע"פ בעדים דשעני' שמא מכא תעו' הרא"ש ז"ל
הנ"ל ע"ש:

(ואו) כ"ב נ"ז ליתא בפי תי' הב' של הכנה"נ כמ"ל
שכתב עליו שהוא הנכון יע"ש ע"כ. וכן הגיה עליו
זה בכמה מקומות:

עת"י המדברה עם שאיני כדאי ודעתי קלה כמות
שהיא אמינא ולא מסתפינא דדעתי מסכמת בזה
להכנה"נ ז"ל סל"ה בדעת מוהריב"ל דאזר בו מסברתו
בן קודם שיצא הסוגיות בין אחר שיצא לדעת הרא"ש
דמסקנת מוהריב"ל ז"ל דאם ים שטר שות' א"י לעשות
נתפרד"ה וכמו שאבואר בן בדבריו והאלכנו בזה בעיותין
לעיל וכן אחב"ר לה' מבאת מפה בפניות סו"ם ו' דנם
הוא שלי"ה דמוהריב"ל ז"ל חוב בו וכן הבין בפשיטות
בדעת הכנה"נ שכן ס"ל דכתב שם וז"ל והשתא במ"ש
אאוחנא וכו' דאפי' לפי נמנומו של מוהריב"ל כאן לאחר
חזרה מתוך הסיה דהרא"ש כמ"ש ה' המאסף סיק"ח
בהגה"ט אות"ח. הגה מלבד דכל מ"ש וכו' לבד זה אמינא
דכי אאמין בפ"ש בשעת בריאת הדר דיבא דנם מוהריב"ל
חזיל ומודה וכו' דדוקא כי הסיא דהרא"ש דהויא מט"ם
וכו' ברם הכא בשעת בריאת פשיטא דמדע לבשעריה וכו'
וע"ש מ"ש ה' המאסף שם לתי' בח"ח וכו' ע"ש:

ועיין במשכה"ר מעד' סי' לוקב"ז בשוה"ל דכתב וז"ל

לפי מ"ש הטור בסי' ק"ח. וכתב שוד וז"ל והן לחמת שים לתמוה למוהר"מ חלחשקחר שכתב דנלחמנות לפקדון לח מהני ומל"ל החזרתי שהרי כתב הטור בשטר עסק לחלי פקדון דחס חינס יכולים לטעון להם שהחזיר וכו' ח"כ כגון שהמציה לבעל העסק כל חימת דלמר שלח החזיר חייבים. הרי דמהני נלחמנות נס לחלי פקדון ול"מ טעין החזרת. והנ"ל ביישוב דברי הר"מ חלחשקחר ז"ל דס"ל דסתם נלחמנה הכהיב בשטע"ם למחי דקי"ל דפלגת מלוה ופלגת פקדון דלח דמו לחדדי נלחמנות למלוה לנלחמנות דפקדון דלגבי מלוה כי טעין פרעתי חין בטענתו כדחי שלח לפרוע נגד השטר רק לחייב שבועה למלוה. משא"כ נגבי פקדון כי טעין החזרתי נפטר בשבועה ובזה דעת הרב דלח הלמינו כ"ח לפוטרו משבועה ולח לחייב עלמו בממון וכו' וגבי נלחמנות ק"ל חפסת מיעט הפסת וכו' וע"כ בנדון דידיה שחינו כתוב נלחמנות על הפרעון וכי' דיינו לומר שהלחמינו על חלק המלוה ולח לחלק הפקדון. ומינה דחס כתוב הנלחמנות ע"כ סך קרנו מודה הרב דמהני גם לחלק הפקדון והטור ז"ל מיירי שמכוחר הנלחמנות ע"כ סך הקרן ככלל בו גם חלק הפקדון וכו' כי מן הכחר חין הכרח דהרדב"ז חולק להרמ"ח ז"ל בזה חלח הכל תלוי בלי הנלחמנות חס יש במשפ שהלחמינו גם לחלק הפקדון. וזה שלח כדעת הבה"ג סי"ט והפמ"ח סיקט"ו שכתבנו דמוהרמ"ח והרדב"ז פליגי יעש"כ. נקוט מהח דהחק"ל ז"ל פי' דברי הפוסק וכוח ז"ל שר המסכ"ס דהכל תלוי בלשון הנלחמנות:

(יג) ומהחימה שלח זכר שר החק"ל ז"ל דכבר קדמו מרן החכי"כ ז"ל בחשו' כע"ח הבחתי דבריו לעיל

מכ"ר כמוהריב"ל ז"ל וחיכו בעלמו מה שלמד זה הוח מדינח דשט"כ דבחלק הפקדון מל"ל החזרתי כמנו דנחנסו. גם מוהרחנ"ח ז"ל בח"ח סיקכ"ב כ"כ ע"ש. וח"כ מחחר דמלחנו דמרן ז"ל ס"ל בדין שט"כ דבדחיכח נלחמנות בטלה לה טענת החזרתי ח"כ גם בשוחפות דדימו חותו הרבנים ז"ל לחלק הפקדון דשט"כ חי חית ביה נלחמנות בטלה לה טענת החזרתי לפי"ד מרן ז"ל. גם הרב פני יההרן ז"ל בסי"ג חחר שהחריך חי מל"ל בשות' החזרתי והביח דברי מוהריב"ל וסי' דס"ל דמל"ל החזרתי כתב וחי"ל דכיון דשטר כתוב וחתום בעדים שהודה בפניהם דמל"ל שבמ"כ דהח כתב ה' מעשה חיח סיב"ם וכ"ו וח"כ הה"נ בנ"ד שטע"ז חתום וכו' כיון שחינו כדרך שטר השות' בחיוב וכו' וחפ"י שיהיה בו נלחמנות על רחובן לריך שיהיה נלחמנות מפורש עליו ועב"כ כמ"ש הסמ"ע וכו' ע"ש. הרי שגם הז"ל סבר בשות' חי חיכח בשטר נלחמנות מפורש וכו' חו ל"מ לטעון החזרתי ע"ש. גם המשפ"ך ז"ל בדק"ך ע"ד כ"כ בפי' דבנלחמנות מהני וכמו שהחריך מני"ר הה"נ כמוהר"ר יח"ח ברכה הי"ו להוכיח דבנלחמנות ס"ל להפוס' דמהני טיין בד"ק. בחופן דהפוס' ז"ל דימו השות' לחלק הפקדון שבשט"כ וכי היכי דבשט"כ חי חית ביה נלחמנות מפורש וכו' בטלה לה טענת החזרתי לדעת מרן ז"ל גם בשוחפות הדין כן וברור:

(ח) כ"כ נ"ז חיכו דמי יימר דלח היה ביד המתעסק ב"כ שטר שות' ולחר שמת לח נמלח בכיתו ע"כ:

עמ"י המדברה מלבד דלח זו הדרך נהוג בעירנו ולח דחס לחד הוח המתעסק וחח"י המעות והסחורות והוח המוליח והמביח שיכתוב שטר על חביכו כ"ח דחוקי דרך ישרה שיכתוב שטר על עלמו כדי שחביכו יתבע ממנו קרנח ורווחח. עוד זלת בנ"ד הסופר והעדים הס בלי"ת חיים וקיימים עדיין וחומרים בפה מלח שלח כתבו וחתמו כ"ח שטר לחד דוקח לחשר הוח חח"י בעה"מ. וח"כ טענה זו מנין צויח:

(ט) כ"כ טיין להי זה כת"י בסס"י י"ב שכתב בפי' דהמ"ג דלח כתבו הלח שטר לחר לפי"ה חמרי' דלח חמרי' בשות' שבמ"כ ט"ש:

עמ"י המדברה הן עתה שחין ס' זה כת"י מלוי חח"י לפטר דהחם כס' וכת"י דבריו הס בשטר שחין בו נלחמנות מפורש וכו' ודברי מני"ר הה"נ יל"ו הוח בנ"ד בשטר דחיכ ביה נלחמנות חפו'. והנס לכשהמ"ל וכו' ע"כ יחמרו המוסלים נגרח חנגרח קח רחיח ובפרט דמני"ר הה"נ יל"ו נדול ממנו בחכמה ובמנין. ולח שוד חלח דמני"ר יל"ו מסתייע וחזל ט"ד הרדב"ז ז"ל שכ"כ בפי' ולזו הורה חדשה מדיליה. ובודחי דלח ס' זה כת"י הוח חמרה מדיליה לח לייחינן ליה במקום דברי הרדב"ז ז"ל וברור:

(יו"ד) כ"כ דברי הפרמ"ח ז"ל דבסיע"ד חינס ענין לכחן דהח חיכו נוסיה בסיקט"ו כתב דהויח פלוגתח דרבוותח והמוחזק מל"ל קי"ל יעו"ש. גם דברי הבעי חיי הללו חינס ענין לשטר שות' כלל כיעו"ש ע"כ:

עמ"י המדברה חנח זעירי"ח לח לחשוך פי דמדברי הפרמ"ח ז"ל בסיע"ד יש רחיה גדולה לנ"ל דמבוחר שם בדבריו דהגם דבשטר שות' מל"ל החזרתי ול"מ חידך למימר שבמ"כ מ"מ חי חיכח נלחמנות בשטר השות' חו ל"מ טיין החזרתי ומוטל חביכו עפ"י הנלחמנות בל"ם ע"ש. ומה שקשה ע"ד בכלן ממ"ש בסיקט"ו דהביח דברי מוהרמ"ח ז"ל בסי' י"ג דכתב דבשט"ע חפי' בתוב בו נלחמנות נחמן לומר פרעתי והחזרתי על חלק הפקדון וכתב הוח ז"ל דהיח פלוגתח דרבוותח ומל"ל קי"ל ע"ש וח"כ הוו דבריו סתרח' לע"ד יש ליישב ולומר דעפ"י מה שחילק הבע"ח ז"ל בסיע"ח דבנלחמנות מפורש גם מוהרמ"ח ז"ל וכן"ל ח"כ גם בדברי הפרמ"ח ז"ל נלמר כן דמ"ש בסיקט"ו דמל"ל קי"ל היינו בליכח נלחמנות

שכתב דמ"ש מוהרמ"ח ז"ל דלח מהני הנלחמנות על הפרעון היינו בשלח כתב הנלחמנות בפי'. הח מיהח מילתח דתמיהח על היד"ד ז"ל חיך לחפשר שהוח הביח דברי החק"ל ז"ל שילח לחלק בין היכח דהנלחמנות מפו' ע"כ סך הכתוב בשטר חס לח. והיכי פשיק ותני בסביעח חריפח דטענת החזרתי מהני לשטר שות' לחפי' שים בו נלחמנות וכו'. חס לח דל"ל בהכרח דגם הוח ז"ל מ"ש שמוטיל טענת החזרתי חפי' לגבי שטר שים בו נלחמנות היינו דכתיב נלחמנות סחס חבל חס הנלחמנות הוח מפורש ע"כ הסך

ועל הפרעון יודה היד"ד ז"ל שמהני ודחי:

ובפרט לגבי דיין שנגררים לחחר דברי מרן ז"ל וכבר הבחתי דבריו לעיל דס"ל דמהני ומה גם בנלחמנות מפו' כי הך דנ"ד דודחי דכ"ע מודו דמהני ולח מלו הכ"ד לטעון בשד חימו' שום טענה בלל

וזה פשוט: (יד)

ודרך חגב חזיתיה להחכי"ב ז"ל בחשו' הבחתי דבריו לעיל שכתב שמ"ם מהרמ"ח ז"ל דמהני טענת החזרתי חפי' נגד נלחמנות דמיירי בשלח כתב הנלחמנות מפורש וכו' ע"ש. וחילו בחסיפתו בסיס"ט הנה"ט חוכ"ח כתב בשד מוהרמ"ח ז"ל דחטע"י שנלחמנות מפורש על הפרעון נחמן לומר פרעתי על חלק הפקדון וכו' יע"ש משמע דדבריו כתהלי ניעהו וז"ל וק"ל: (טו)

ועיינא דשפיר חזי לה' בני מכרסם בחשו' ח"מ סי"ן דנקט בפשיטות דהיכח דהיכח נלחמנות לח היה יכול לטעון החזרתי. גם ליורשים לח טענ"ל דילמח החזיר לחביהם ונסתייע ממ"ש הטור בסיק"ח הבחתי דבריו לעיל יע"ש כלילו היח סברח לליכח דכ"ע היח מוכנמת

וכבר הרגיש עליו המק"ל ז"ל שם יע"ש:

סוף דבר לא מלאתי סוס מעצה לגדר בעד היתומים לעשות כעד היתומים פרעתי לו החזרתי לו תלקח השות' כנגד הנאמנות הכתוב בשכר ד"ד. ומ"ש רו"מ מדברי המשכה"ר וה' זה כמ"י לדעתי ליכא סוס סיעתא לג"ד דלא תיירי הרבנים הנו' אלא בשהות כתיים ובוטן תלקנו:

(מז) ולא לגבי יתומים וגם לא דבריו בדחיכא נאמנות בשכר השות', כי הך ד"ד. תלא ברלתי כם' זה כת"י דכתב בסוסי"ב וז"ל ואם ים לבע"ד לחלוק ולומר דהרי כתוב בשכר ד"ד דכל זמן ששט"ז קיים חייבים בכל הנז' וביון שבן תם נכתוב לו שכר לחר וינבה בו ושוב יוליא השכר הת' ויחבע ממנו הריות וכל תנלי השכר מכח הלי תנלה דכתיב בשכר. גם לחת לחמר לו דהלי דמחייבים לותו מכח הלי תנלה דשכרת ס"ד לם השיתף מודה דעדין קרן השות' קיים ורוצה לשוה תנלים לו חיוב מחיובי השכר משום דנגמר זמן השות', כזה מחייבים לותו בכל חיובי ושנלי השכר מכח מ"ם וכל זמן ששט"ז קייס. לכן לם עבן השות' דחלקנו השות', וכו' לא מחייבי ליה מכח הלי תנלה וז"ס עכ"ל.

(יז) **ולפקע"ד** לא זכיתי להבין לחרי בינה מעיקרת מלי סבר ולבסוף מלי סבר דלי מעיקרת סבר דכיון דכתוב בשכר השות' שיתנהג זמן השות' שנה לחת וכ"ז ששט"ז יסבר למימר דלם יכתבו לו בשכר לחר וינבה בו ושוב יוליא השכר הת' וינבה פ"ב מכח מ"ם בשכר וכ"ז ששט"ז והרי הות קיים. לם זו היא טוענו מלי תירן דמ"ם בשכר וכ"ז ששט"ז היינו על התנלים והחיובים ולא על טעבת חלקנו. והדבר ק' לם בתוך השנה בל זמן הוה ס"ל דל"מ טעין חלקנו הוה ס"ד לומר דגם לחת"ז השות' לא היה יכול לומר חלקנו מכח שבתוב וכ"ז ששט"ז. לבל מלחר דכבר לסיק לעיל דגם הז"ז השות' מלי טעין חלקנו ח"כ כ"ם לחת"ז השות' דמלי טעין הכי ומלי קלמר מר. ולם כוונתו לומר דכיון דכתיב בשכר השות', וכ"ז ששט"ז דהכוונה דכל זמן ששכר קיים לא יוכלו שום לחד להכחיש בשות', וע"ז משם שמח יגבה פ"ב וכו'. ח"כ מלי תי' שכ"ה ופיר"ש דמ"ם בשכר השות' וכ"ז ששט"ז הוא על התנלים ולא על עיקר השות'. והדבר ק' מהיכא פשיט"ל לימת דזו היתה כוונתם שהתנו בפי' שימשך השות' זמן מה וכ"ז ששט"ז יהיה נמשך השות' ולא יוכ"ל שום לחד מהם חלקנו כ"ז ששכר השות' קיים וכמ"ש ה' יכין ובועז בסי' י"ג שלם התנו כן בפי' התנלי קיים ולא יוכלו לבטל השות' עד שיקרעו השכר. וממילא דלא יוכל לטעון חלקנו. מינה לנ"ד שכתוב בפי' ובכלות זמן הנו' כן תמשך השות' הנו' משנה לשנה עפ"י כל הנו' כ"ז ששט"ז מוכח שהתנו בפי' שהמשך השות' לכ"ז ששט"ז עד שיקרעם הת לח"ה השות' קיימת:

ומזה שנסתפקו רו"מ בנ"ר כיון שהלמד מתעסק לבדו הו"ל כעסק לדעת הרמב"ם ז"ל וכו' לא ידעתי מלי מספ"ל לרבנן כיון דנד"ד בבר פסק לו שכ"ע עשרה גרוש וכבה"ג הדבר מבואר ליכא שום תשם בם"ם ה' שבט בנימין בסימ"ט והכ"ע בסיל"ח החריך בזה והסיק

מפורש על הפרטון כיון דכל עיקר טעמו הוא מבח דברי מוהרמ"ח ז"ל ודברי מוה"ר מ"ח סם בדליכא נאמנות מפורש. משמ"כ היכא דליכא נאמנות לזו מהני ומהני וכמ"ם בסיע"ד דבסבי לייבי כיעו"ש. גם דברי ה' בע"ח ז"ל הרואה ירלה שם דנדונו שם הוא בשות' וע"ז התריך שם וכתב החילוק הנ"ל ודון מינה ולו"ב ופשוט. ועיבא דשפיר חזי דב"ם הוא לנ"ד לחפי' שם בנדונו דהוא שות' בבי עכ"ז מתריך בענין הנאמנות וכתב דבנאמנות מפורש כ"ע מודים דל"מ טעין פרעתי מב"ם בשכר נמור בנאמנות בנ"ד:

(יא) נ"ב לחהמ"ר זה לישנו דבודאי ה' יד"ד ז"ל מייבי לחפי' בדליכא נאמנות מפורש עליו ועב"ב בנ"ד דמלי שבח תו"ז השות' דשב"ז מל"ל חלקנו והחזרתי ולא"ב ה"ה בנאמנות מפורש נמי הדין בן דדא ודא שוין בסיעורייהו ע"ב:

עמ"י המדברה מלבד דמדברי הי"ד ז"ל לא תברת לנ"ד די"ל דבונתו היא בדלא כתוב בה נאמנות מפורש במ"ם הה"נ במוהר"ר יס"ח ברבה יע"ו בדי דלא לשויי לסברתו נגד שלר הפום' שם"ל דבנאמנות מפורש תו לא מל"ל החזרתי וכל מלי דמלי דלא לחפושי בפלוגתא לא מפשין בנודע. עוד בה לח שנדחוק לומר בן דדבריו הם גם כי היכא נאמנות מפו' ממה שחפש שני התלוקות יחד נאמנות ותו"ז השות' דמזה ים לד לומר דגם בנאמנות מפו' דבר הז"ל ובמ"ם ה"ה במוהרי"ח יע"ו עדיין נוכ"ל דלא תברת לנ"ד דחיכו ז"ל מדבר למקומותם התופסים דגל הקי"ל וים מהפום' דס"ל דגם בנאמנות מפו' עדיין מל"ל החזרתי לבן לא הולרך הז"ל לבתר בל הסברות על תכונתם בין דבלח"ה הדין יולא לדידהו דהמוחזק מל"ל קי"ל מלתר דים מהפום' דסל"ה לו הי"ח שהביא לותה מרן בם"ע סי"ח לו סברות לחרות. משמ"ב לדידן דנרריך בתריה דמרן ז"ל וכבר בירלנו דהשות' דמיית לחלק הפקדון דבשע"ב וכמש"ל ח"ב בין דמרן ז"ל בפק

בהסתם דבחלק הפקדון דבשע"ב לי לית ביה נאמנות בעלה לה טעמת החזרתי גם לגבי היתומים ח"ב ה"ה לגבי השות' לי ליכא בשכר השות' נאמנות מפו' בעלה לה טעמת החזרתי ותול"מ. ויש בעד זה ממ"ש הי"ד ז"ל עיין להחק"ל ז"ל ח"מ סימ"ט שהביא שם מה' הפום' שפסק בן וכפתייע ממוהב"ח מודעי ז"ל ועיין ג"ב מ"ם ה' המחבר שם וכו'. הרי דיהה דברי הפוסק ומ"ם עליו החק"ל ז"ל דחין בחין מחלוקת לפי מ"ם הטור ומרן ז"ל בסיק"ת. ות"ב חיך לפשר דבתב"ד סותר ח"ע דבתב בתוכן דהדבר פשוט יותר מביעתה בבו' דבשכר שות' מל"ל פרעתי לף שים בו נאמנות וכו'. ח"ו הדבר פשוט דמחחר דליכא דס"ל דחף בנאמנות מל"ל החזרתי הנם דפליגי ע"ז וסם רבים מ"מ לדידהו התופסים דגל הקי"ל לח מעלה ול"מ דמלי המוחזק לומר קי"ל ולא הולרך לבחר ולהתריך בדברים פשוטים. וממילא לדידן דנרריך בתריה דמרן ז"ל לי לית ביה בשכר השות' נאמנות מפו' תו לא מל"ל החזרתי וכנז"ל. ולפי"ה מה שחמה מני"ר הה"ג יס"ח ברבה יע"ו על הי"ד ז"ל ממ"ם בבחן בפשיטות דבשכר השות' הנם שים בו נאמנות מל"ל החזרתי ממה שהוא עלמו הביא דברי הפרמ"ח שבסיקט"ו ופפרמ"ח עלמו כתב דהיא בפלוגתא מהניא. ועוד הנדיל התימה עליו ממה שהביא הוא עלמו דברי החק"ל וכו' ויש"ב דברי מוהרמ"ח ז"ל וילא לחלק בין היכא דחיכא נאמנות מפו' בשכר תו לא לחיך הי"ד ז"ל פסיק ותני בסכיכא תריסא דגם שים בו נאמנות בשכר השות' מל"ל החזרתי וח"ד יע"ו. לחהמ"ר ח"ב חימה וכנז"ל. וכמ"ם ה"ה כמוהרי"ח יע"ו ע"ז וז"ל (יב) נ"ב ליני רוחה שום תמיהה על הי"ד ז"ל דגם חיהו ז"ל ידע שפיר דהחי מילתח פליגי בה רבוותח וכמ"ם הפרמ"ח והחק"ל והבנה"ג ז"ל בכם בין שהמוחזק מל"ל קי"ל משו"ה כתב הי"ד ז"ל בשטיטות דחפי' שים נאמנות מל"ל החזרתי ומלקתי השות' בין דהמוחן בן הוא המוחזק וק"ל. ומש שהחק"ל תרין יתיב

וחסיק דאפי' לא פסקו עמו בעד שכ"ע שיתן לו דיבר לכל ימי השנה לרווחא דמילתא וסגי יעמ"ב. וע' להחיד"א ז"ל בס' שיו"ב סי' קע"ו שכתב בפי' דלהרמב"ם אם החמר מתעסק לריך שכ"ע והרי לישא שכ"ע בג"ה. ואדרבה לגר שנאמר דהוי פסק ולא שנה' חסם רבים ליכא דהא פסק עמו בעד שכ"ע. ועצעת החזרתי ל"מ למיטען בעד היתומים כיון דליכא נאמנות וכבר פסק מרן ז"ל בסעי"א דאי ליכא נאמנות ל"מ טעין החזרתי לא כפנינת דפקדון:

אסיפא דמילתא לפקע"ד דעת הדיוט תולעת יעקב לא מלאתי סוס זכית לטעון בעד היתומים ואפי' שמן המיוט המוטל לטעון בעד היתומים וכנ"ד פתח פיך לאלם כי יתו"ק לא ידעי כמילי דאבוה. מ"מ למו לדעת לטעקיה אי לאיד הוה הך מתעסק דנ"ד מה שהי"ל קרן קורם השנה ומה שהשתיר אחריו עתה אחר שנלב"ע וזה כלל גדול בתלמוד וכמ"ש הרב עדות ביעקב ז"ל בסי' כ"ה והביא ראיה מהגהו תלתא עובדי דפ' התפקיד דאיתא התם ידענא ביה בר' מיאשא דלא אמיד וכו' ושוד אמרו ידענא ביה בחסא דלא אמיד וכו' ושוד אמרו ידענא ביה ברב דימי דלא אמיד. וכתבו התוס' וז"ל ואע"ג דאילו הוה ר' מיאשא קיים והוה טעין אלי הוא הוה מהימן אע"ג דלא אמיד וכו' ע"ש שסיים דבהלמדם יחד לעצמא דלא אמיד ודאי דאחבי ומעלי ספיר ועבדינן עובדא להוליא לאו מן היתומים יעמ"ב. ודב"ז תלוי לפי ראות עיני לדיקים כאשר תחזינה מיבריס אם בג"ד היא אמור זה אחים לטעון בעד היתומים דכבר חלקו השוה וזה הנמלא הוא ממון אחי היתומים:

ועוד כה דאם לא היה אמור כ"כ ועכשיו אחי בחיים לטעון בעד היתומים שמא כבר חלקת השוה' ואלו הנכסים הנמלאים עתה בעזבון הנה הם נכסים אחרים שהרוח לעלמו. נמלא שאחי מסופקים בנכסים עלמם אם הם של אבי היתומים או של אחר וכבה"ג כבר כתב ה' עדב"י ז"ל סיס"ז דקע"ו דל"ש ליתתי אלא בנכסים שהם ודאי של אבי היתומים. אבל היכא דמספק"ל בעיקר הנכסים אם הם של השותפות או שמא כבר פרע להשותף ואלו הנכסים הם חדשים שהרוית הוא בכי הא ל"ש ליתתי יעמ"ב דשמעינ"א מתעו' הרשב"א ז"ל:

ובל לגבי דידי הנה אחיני כדאי למינא דבבה"ג אסור (יח) לדיינים לטעון בעד היתומים וכמ"ש הרא"ש ז"ל בלל פ"ו דמלוה על הדיינים להדוק לדק ולחקור ולדרוש ולהוליא הדין לאמיתו אלא יהיה דין מרומה כמו בדין של חדש אחר דיתתי דאלו דילמו דיהמו וכו' יע"ש. וכדבריו כתב ה' שער אפריס ז"ל סיקל"ג ונס העדב"י בסיכ"ה וכסיס"ז דקע"ו נסתייע מדברי הרא"ש ז"ל הללו ע"ש:

ואולם לפי תומר המשא הנס אחלה נפשאי לא ידעתי לטענה כי בלחות לאמרו לן לדיין אלא מה שניניו רואות ורו"מ כת"ר המה רואים ומביניס החמת לאמיתו. משא"כ כשאני לעלמי הגני עומד מרחוק מה לדבר מה ידעתי ולא ידעו רו"מ כת"ר:

עב"ן לאמינא לי ניחא בשיטי המדיקים הנ"ל לעשות ליזה פשר לף שלין הדין כן לפע"ד כאשר כן הסכימו ה' משאת משה מ"ב סי' ו' בסוף התשוו' אחר דאסיק

דעת מוהרמו"ח ז"ל וסיים דאמו לי"ב מחלוקת ביאו וכין הרדב"ז ז"ל. ומ"ש להדיא זה דלא כדעת הכנה"ג וכו' ואי"ב סוף סוף מידי פלוגתא ל"ע ומאי מקשה עליה דהיד"ה ז"ל מומ"ם החק"ל ז"ל והוא פלא ע"כ:

עמ"י המדברים לע"ד עם כי ליני כדאי להכריע נר' שהם דברים בהורים. ברם זהו לדידהו דליה להו דגל הקי"ל משא"כ לדיין דמחויב דמרן נדיין וכנו"ל:

(י"ג) נ"ב אין כאן תימה כלל דהבע"ת בתשו' הנו' לא מיירי על שטר שוא' בנאמנות שהם או מפורש רק מיירי התם על דין כתב יד או עד"ח בנאמנות שהם או מפורש כיוע"ם ובח"מ סיע"ל והכי מוכחי להדיא דברי מוהרמ"ח נופיה כסי' י"ג ע"ב:

עמ"ו המדברים כבר מילתי למורה דאכני הפעוע דלא ידענא לכוין לימ"ח מהו כוונתו יל"ו בזה דברי נדון הבע"ת ז"ל בתשו' הנו' הוא מיירי בשוח' בכת"י בנאמנות ושקיל וטרי הו"ל בעין הנאמנות שהם או מפורש וע"ז הביא מ"ם בתשו' ח"מ סיע"ל שדעת מוהרמ"ח ומוהרח"ם סיע"ד והמשפ"ן ת"ב סיע"ג כדעת הרשב"ח ז"ל דכל שלא כתב נאמנות מפו' על הפרשון לא מהני וסיים ע"ז דדון מינה ואו"ב וכו' זה היה נר' לכאורה לכל אחר ההשקפה ליתת מחרי טעמי חדא וכו' ועוד דלא דמי נדון הרשב"ח ז"ל שהוא במלוה ולזה ושייך לומר שאין הפרשון לענין השטר לגדון אלמו בזוח שטר שותפות והפעור הכולל מכניף לכולהו טעמ"ז וכו' עש"ב. הרי לך דגדונו ז"ל הוא שותפות בכת"י בנאמנות ושקיל וטרי בנאמנות אי מהני בשתם או דוקא מפורש והביא מ"ש בח"מ סיע"ל בדעת מוהרמ"ח דבנאמנות מפו' מהני ומינה דן לגדונו ושפיר הוו דבריו בדבלי החק"ל וז"ל. ויוצא גם לנ"ד דבין דליכא נאמנות מפו' בשטר השות' או ל"מ טעין החזרתי וכנו"ל:

(יד) נ"ב תחמ"ר ממרן ז"ל ליכא סוס רחיה בלל דמירי בשטר עיס' לא בשות' ובחמו"ל וכרור ע"כ:

עמ"י המדברים כבר כתבתי בזה לעיל בחוך דמדברי מרן ז"ל ליכא רחיה גדולה ואין מהלוך לאחריך עוד בזה. ומה מאוד תמה אני הסיה דמאחר דמוכ"ר מוע' י"ו רחה והביא בדברי הני החק"ל ז"ל דמשוה יחד השות' לחלק הפקדון שבשע"ב ועל שניהם הוא לומר דבדאיכא נאמנות מפורש אי לאו"ל החזרתי ויש דברי מוהרמ"ח ז"ל דליכא מחלוקת ביאו ובין הרדב"ז וכבר הבי"ד יל"ו כמה שתמה על תמיהת ה"ה במוסר"ר יש"ח בדכה יל"ו על הי"ד ז"ל וכנו"ל. אך העלים עין מזה ובכאן ובכמה מקומות לא חם לדברי אחק"ל ז"ל ופסיק ותני דליכא שום רחיה כלל ממרן ז"ל ואם כוונתו יל"ו לחלוק ע"ד החק"ל ז"ל מהרלוי הי"ל לבאר הדברים ולהביא סמך לדבריו ולא למיסתם סתומי:

(טו) נ"ב התירון בשוע מאוד דבתשו' הנו' לא מיירי כלל בשטר שוא' בנאמנות שהם או מפורש רק מיירי שהם בדין בת"י של חוב או שט"ח בנאמנות שהם או מפורש וכתם"ל וכבור:

עמ"י המדברים כבר האריכתי בזה לעיל בחוי"ג ותי"ל לבפול הדברים עוד ע"ש. ועוד לאוב לחפלה על רו"מ בת"ר יל"ו דהנם דיהיבנא ליה כל דילים מש"ב החמת דבתשו' הנו' לא מיירי כלל בשטר שוא' וכו' תכתי מה יתן ומה יוסיף מאחר דבתשו' הנ"ל כתב שם"ם מוהרמ"ח ז"ל דבנדונו דיינו בחלק הפקדון דמהני טענת החזרתי לפי' נגד הנאמנות דמיירי בחינו מפורש וכו' ואילו בחסיפתו שם כתב בשמו דלף בנאמנות מפורש נאמן לומר פרעתי על חלק הפקדון והוו דבריו סחרתי ניהו. ועלה בדעתי דעת קלה ליישב דמ"ש מרן החב"י ז"ל בתשו' היינו שמוהרמ"ח ז"ל כן ס"ל בדעת הרשב"ח דאם יש נאמנות מפורש בטלה טענת החזרתי. אבל לאיהו ז"ל ס"ל דאפי' בנאמנות מפורש נאמן לומר פרעתי ווהו שהביא בחסיפתו סברתו שכן ס"ל ז"ל. וכפי"ז ל"מ בתשו' כדעת הרשב"ח ל"ל בדעת בבי"ת ויניד עלוי ריעו

דחסיק להלכה ולמעשה לזכות היתומים כהב ז"ל ותולם כל כי הא ליריך לאודועי דאם יראה בעיני הגבירים וכו' לבוח בספר דבר וכו' ועם שאין הדין בן הורחת שבר היא והזמן בונד ממייב בך ובאמת אמרו עביד אינש דיזין דיזיה וכו' וזה בח ב"ד יפה לגזור בקיומו של דבר וכו' שבך יפה לנו וכו' יעש"ב:

והדברים ק"ו אם אמרה הו"ל להוליא מן היתומים אפי' שזכו בדין ותנאי הטיל שאהא הספרה בהביירה לטובה לנד היתום. אבל בשאני לענמי לחיוב שיהיו מוציא בהביירה לטובה לנד בעה"מ הא ודאי בח"ם אמרינן דרחוי לספר ביניהם כדי לנאת ידי ספק שבבר נבנסו פאמרו"ח לביה הספק הא ודאי לא על מנן בחו לידי מידה זאת. ואם בשביל להשקיע מרייב לפשוט פסק התה"ד בפו"ב סיקס"ב והרשד"ם בח"מ סיש"ל דיפה בח התפוט' לעשות פשרה וכפי' בהב מוהרשד"ם ז"ל דחינן לריכים התפוט' לימלך בב"ד ע"ם. אח זה נלע"ד המעם הוא לאת גמ"ע בענין ולפשר ביניהם (יט) פשרה קרובה להביירה לנד הבעה"מ ומוי"מ וימ"ן לעובדו בחמת ובחמים לעשות הטוב והישר:

הנעיר **יש"א ברכה** ס"ט

שבב"ב בח"ה סיע"ל ומיך הייתי לעמוד היטב ביסוב זה אם יוכשר וכעת אין לי פנאי:

(טז) ג"ב הרואה יראה נדון המשכה"ר ז"ל שבבר מה השות' והבלה דטענו' ליוסקים יע"ם:

עט"י המדברה המשכה"ר ז"ל הוא אוזל בסברתו דגם בטענה בעד היתומים היא טענת ברייא וכו' ואינו בפי החילוק דיש הפרש בין אם לביהם מי ויטוען לאם טוענין בעד היתומים דהביד טענת ס' ואין ס' מוליא מידי ודאי וכנו"ל. וגם לא דבר הו"ל בדאיבא לאמנות מפורש בשטר השות' בב"ד:

(יז) ג"ב גם ה' זה בח"י שבסו"ם הם פסוקים דר"ל דבשטר שות' אפי' דבמיב בית כ"ו שסו"ק וכו' אפי"ה לא מעלה ולא מוריד בלל דבינן דטעין חלקנו השות' ח"ב עקריה לשטרא דשות' לגמרי חיטו וכל תנאי דאית ביה וק"ל ע"ב:

עט"י המדברה לא ידעתי לעומק כוונת תירולו במה שהק' עליו מעיקרא מאי שבר ולבסוף מאי שבר וכו' דמהו זה שתי' דמ"ם בשטר וכ"ו שסו"ק היינו על ההנאים ודחיובים ולא על טענת חלקנו. דקשה מאחר דבשטר אסיק דאפי' בחיוב מ"ל חלקנו מב"ם לאח"ו דמ"ל חלקנו. ואבבי הדל ב"ל לפרש כוונת ודברי הר' זה בתב ידי במ"ם ולא על טענת חלקנו היינו לומר דטענה זו אפי' בחוב"ו יוכל לטעון זה מב"ם דיוכל לטעון טענה זו לאחה"ו וא"ב כודאי דמ"ם בשטר וכ"ו שסו"ק היינו על טענה זו בחלקנו חלת על התנאים והחיובים וא"ב לא תייבין סינבה פ"ב זה ב"ל בטה שאין ספר זה בח"י מלוי הח"י:

(יח) ג"ב ולדידי אדרבה מלוה על הדייגים לטעון בשר היתומים וכדאמרינן להמשכה"ר ז"ל דבתב בן להדיא דטענו' ליתמי שאת האוזר לביהם וגם מהניא דטענ"ב היולא על היתו' ופסקוה כל הפוסי' ז"ל מוכח להדיא בן דטענו' ליתמי שאת האוזר לביהם ושטר שות' נדיע ודיע משט"ב כיון דק"ל בשות' דאפי' תו"ח השות' מל"ל האוזרתי משא"ב בשט"ב ח"ב הה"ל בדאיבא לאמנות אפי' מפורש על הפרעון היינו אלא בהו"ח וכנו"ל והדברים פשוטים ע"ב:

עט"י המדברה הן אמת דמלוה על הדייגים לטעון בשר היתומים וכדאמרינן להמשכה"ר ז"ל דבתב כן להדיא דטענו' ליתמי שאת האוזר לביהם וגם מהניא דטענ"ב היולא על היתו' ופסקוה כל הפוסי' ז"ל מוכח להדיא כן דטענו' ליתמי שאת האוזר לביהם ושטר שות' נדיע ודיע משט"ב כיון דק"ל בשות' דאפי' תו"ח השות' מל"ל האוזרתי משא"ב בשט"ב ח"ב הה"ל בדאיבא לאמנות אפי' מפורש על הפרעון היינו אלא בהו"ח וכנו"ל והדברים פשוטים ע"ב:

עט"י המדברה הן אמת דמלוה על הדייגים לטעון בשר היתומים ב"ד היכא דהיכא לד זכות להם וכגוונא דל"ד דטענת החזרתי ל"מ למיטען בשדם מאחר דאיבא לאמנות אפו' וכבר פ' מכן ז"ל בשט"ע דבדאי' לאמנות אף בחלק הפקדון ל"מ טענת החזרתי ואין בתריה נדריכן וכבר נתבאר דשטר השות' דאית ביה לאמנות שו ממש לשט"ע דאית ביה לאמנות וכנ"ל ח"ב היאך נטעון להם מע' שחיטה עולה לפו"ד ולהבניסס בסוג גזל מ"ו ושיתקיים בהם יתמי דאכלי וכו' ח"ב יש לנו להשתדל להנילם ממכשול עון וזהו השוב והישר בעיני אלקי"ם ואדם:

(יט) ב"ו ניחא מי הוו ב"ד ביתומים גדולים אף ודאי דאף לפשר ביניהם. בדם אין עשקינן בב"ד ביתו"ק דלא מהני אפי' נאמנות מפו' עליו ועב"ב ואפי' כל תנאי שבעולם כיוצא. ח"ב היכי מלינן לפשר בעת ביניהם לאוב ליתו"ק ח"ב מוכרח השוקף הסי להמתין עד אשר יגדלי היתו"ק ואזי תהיה הפשרה ביניהם בעו"ה וביאותנו בכל אשר הורה זקן הרב המופלא רחב"ד מקודם י"ח ברכה נר"ו

ודברו אחור לא ישוב כלל וד"ב ע"ב:

עט"י המדברה דברי הסה"ד בפו"ב הנ' הם על יהו"ק כמו שבן מבואר בפי' שם בסיקס"ג שלא יוכלו היתו' לחלוק ולאמות לבעיגדלו ע"ב. וגם דברי מוהרשד"ם הם על יהו"ק והבית רחיק מהתה"ד ומקובץ תשובות שמסכים עם התה"ד דהאפוט' יכול לפשר וכו' ובתוך התשו' כתוב בפי' דגדולו ביתומה קטנה ע"ב. ותיבת אפוט' מורה ע"ז דאפוט' לדיקנו לא מוקמינן. וגם דברי ה' משאת משה בשניות ס' ו' הם בפוש' ובית"ק ואחר שויבה להיתוש כתב לבוא בפשר דבר ונסמך ע"ד התה"ד ומוהרשד"ם ז"ל ע"ם:

ועיין במ"ם אבבי הדל לעיל בתשו' הקודמה ביתו"ק אם יש ריוח להם בהנאה מהמוב אי נוקמין לענייהם דהפוס' אמ' ז"ל הסבימו כולם בזה דנוקמין עם"ב. וא"ב תו אין מקום למ"ם ה"ה כמוהרי"ח יל"ו. וכל זה שבתב הה"ג כמוהר"ר יש"ח ברכה יל"ו לפשר ביניהם ובהביירה לטובה לנד בעה"מ הוא משום דשטר שאבתו שניהו יחד בנשבו לבית הספק ובודאי שלא על מנן וכו' אבל החמת שאבבי הפשוט דשתי הוא שרחוקן בעה"מ זבאי בדיהו מהטעמים שבתבתי בתשובתי והתרבתי בזה כיד ה' הטובה עלי ולילא ספק בלל ותול"מ. לשוני ע"ט ס"ט:

סימן י"ד

עיין במוהרשד"ם ז"ל חח"מ סיב"ט בשטר שבתוב בו בפ"ע בח פ' והודה וכו' אין לבבוד בתו נתחייב מהיום וכו' ונתחייב בזמן ניטואי בנה לתת לו במתנה נו"ם אלף לבנים וכו' ויהיו מעבביו נתונים לו במתנה נו"ם וכו' וקניבת אב"ם קנו"ם משבביו וכו' דבתב לפון שע"ז נדיע טובת שאינו אלא סיפור דברים ממה שעבר ויד בעה"ם עה"ת וב"ק ע"ם. ואבבי הדל הוק"ל מתשו' שאחריה בשטר שבתוב בו מודה אבי פ' אין אבי חייב לאת ולפרוע לפ' ס"פ והם דמי סאורה פ' וכו' דמסיק שם שהוא שטר בשטר ע"ם דלמה לא אמרי' בזה שהוא סיפור דברים. ובאותו רגע אתרתי דזה לשון מהת"ה דמאחר שהיא הודאה שחייב הוא לו מדמי בהמה אלא ממנו קודם לבן הוא חייב גם שהלשון בל שאר הוא ממה שעבר כיון שמודה הוא עבשיו בפ"ע שלא פרע ועדיין הוא חייב לו לבן פסק הו"ל שחייב. משא"ב בתשו' הקודמת

הקדמת דבית לחייב עצמו כדבר שחיבו חייב ולשון השטר נראיה דיש לפרשו שהוא סיפו"ד ממה שעבר לכן פסק דיד כשה"ס עה"ת. ואחר כותבי תי' זה ראיתי שים לעמוד בזה מדברי ה' מגן גבורים סיכ"ד וכ"ה דשם כנדונו הוא שהחיוב על דמי סחורות ואינו חיוב חדש שמחייב עצמו בדבר שחיבו חייב ועכ"ז שם בסיכ"ד כתבו"ם ז"ל בטל השטר מכח שהלשון מורה שהוא הודאה ע"מ שעבר והוי כיפו"ד וגם דכתיב וקנינא וכו' נגרר אחר בהודאה וכמ"ש מוהרשד"ם וסמך ראשו ע"ד ההג"ה בפי"ב דבתבו דאם אחר כשחתא הגני מודה לך בקנין בפ"ע שחתי חייב לך ק"ד בעלמא הוא. והמ"ג ז"ל שם בסיכ"ה קיים השטר ודחה ס' מוהרשד"ם דס' ההג"ה וריב"ן וכו' הוא ס' יחידאה. ועוד דכיון שכתוב בשטר שיהיו נפרעים לזמן פ' וכשוף כתוב וקנינא וכו' הנה נטלו קנין על ההודאה שיפרעו לזמן פ' וגם ההג"ה מודה בזה דלא הוי ק"ד ע"ש. ואם ליתא לתירוצו בחילוק הנ"ל מה הראיה שמביא כמיהרי"ח ז"ל לבטל השטר ממוהרשד"ם דסיכ"ט דשנת ושנת הוא דנדון מוהרשד"ם החם מחייב עצמו בדבר שחיבו חייב וכיון דהלשון נראיה דהוא לשון עבר לכן אין לו לקנין ע"מ לחול לכן בטל השטר הגם דכתיב וקנינא וכו'. משא"כ בנדונו דהחיוב הוא כח על דמי סחורה ח"כ גם דהוי לשון עבר מהני כיון דהוא מודה שהוא חייב לו עדיין ח"ו דס"ל דל"ש דכל דהוי לשון עבר חינו מועיל. וגם המ"ג ז"ל שחלק עליו לא מטעו"ז חלק אלא מטעו"ח דמשמע דגם הוא סל"ה כדעת מוהרשד"ם דל"ש. מעתה לפי"ז אתי הנ"ל חלף הלך לו ומזרה הקו' לדוכתה. ולפי"ד המ"ג ז"ל בסיכ"ה יש לחלק לדברי מוהרשד"ם מסיכ"ט לסי"ל דבסי"ל מכין עשה כתוב זמן קציעות לפרעון. (וגם הם דמי סחורה וזה לשתא י"ח דברי מוהרש"ג ז"ל בם' מ"י סי"ט ע"ש.) לזה קיים השטר הנ"ל. אבל בסיכ"ט דליכא זמן קציעות פרעון דמה שכתוב חיוב החלף ככר שדי בה נרגיל הז"ל ממ"ש ואח"כ וכו' לזה בטל השטר ההוא. ברם לא ידענא מה ינענו שפתי מוהרי"ח ז"ל ביסוד השמי תשו' הנ"ל מאחר דהוא לא חילק כהכי. ויש לחיה לחילוק זה מדברי המשפ"ן ז"ל ח"ב סיל"ו דהק' על ס' הריב"ן וכתב וחיני מכין דכ"ז בדברי הריב"ן ומ"ג דלא יועיל לחף אם יעשון שפרע ואם בעבור שלא קבע זמן לפרעון אולי יהיה הדין כי יפרע אחר ל"י כמו שהוא הדין בהלוואה סתם וכו' ע"ש. גר' מדבריו דאם קבע זמן לפרעון גם הריב"ן ס"ל דחייב גם שהוא לשון עבר מכח קציעות הזמן לפרעון. ודוקא הוא ז"ל מקשה על הריב"ן דאף שלא קב"ז לפרעון למה לא יתחייב כסתם הלוואה וכו' ודאי דהחילוק זה הוא מוכרח וילא להם מכח דברי ההנהות שכתבו דאינו מתחייב כ"א כשקנו מידו לתת חובו לזמן פ':

וראיתי לה' בחמ"ח מוליכי ז"ל בח"ב תמ"מ סי"ח דאמה ע"ד מוהרשד"ם דסיכ"ט דאף הפה יכולה לדבר דהאי ליתנא לשטר משמע דהרי בחיוב הפרנסה כתוב אף לכבוד כהו מתחייב מהיום ולשון זה פועל ביוני ופי' מהיום מתחייב וז"פ ואי"כ ספק כלל. וא"כ דל מהכא דהוי תנו"ם חיוב הפרנסה מעתה נם חיוב החלף לבנים לשפ"י שכתוב נתחייב מה בכך הרי דתחילת השטר כתוב כל' שמתחייב עתה וכו' והכל היה כמעבשיו וכו' ומה שפקפק על מה שהקדים זמן הישואין וכו' אחר"כ נתחייב הרב מתשו' הרשב"ח וכו' לא ידעתי שכו"ל דבר הו"ל ופירוש פרטיות שנו כאן דהתחיל בהודה ודילג אחר הפרנסה שכתוב מתחייב שהוא פו"ב לא עבר ופי' שעתה מתחייב ונקט חיוב המתנה שכתוב בה נתחייב ופי' שגם בפניהם נתחייב חיוב זה ושבד ק"ו וכ"ש מגדון הרשב"ח לנ"ד וק"ו פריכת הוא זה ואין הנדון דומה לראיה ע"כ. ודבריו תחמה"ד הם מן המתמיהין דדבריו וחמיהותיו הם בפי מ"ש בשחלה בזה"ל מתחייב מהיום וכו' ואו בזמן הישואין נתחייב להת וכו'. ועיין שם דהוא ס"ם הניכר מ"ש בשחלה כן מתחייב מהיום וכו' וא"ל נתחייב מהיום וכו' וע"ז כתב תשו' מוהרשד"ם כראוי. וזה מדוקדק בדבריו שכתב דשם עתה היה מתחייב כך הי"ל לכתוב בפ"ע בח פ' וחמ"ל לחם הוו ע"ג שחני מחייב וכו'. גם בסוף כשהניח ראיה מדברי הרשב"ח בהב וכו' והשתח השם וכו' בנ"ד שכתוב בח פ' והודה שנתחייב וכו' עתה"כ שהוא סיפו"ד ממה שעבר וכו'. ודבריו הם ברורים דאילו היה כתוב בשטר כל הזה מתחייב מהיום וכו' כודאי אזל"ל מודה שפיר שמהיום מתחייב והוא פועל בנוני כמ"ש הבחמ"ח ז"ל לכן דברי מוהרשד"ם הוא שפ"י המונח שכתוב בשטר נתחייב מהיום וכו' ועז"כ דהשטר חספת דסיפו"ד ממה שעבר וע"ז הוא שכתב ראיתי ועשה ק"ו מדברי הרשב"ח ולילא עירוב פרטיות כלל. גם מ"ש שם כשמד ד"ה עו"כ וכו' ככר כתבנו דלשון מתחייב וכו' ע"ש ככר נתבאר בדבריו הנ"ל ותי"ל נכפול הדברים. ותנכי בעוני כשהעתקתי דברי מוהרשד"ם כתבתי הדברים שבשחלה כזה"ל נתחייב מהיום וכו' שכן שפשתי בדעתי שהוא ע"ש מכח דבריו שכתבו' ובאשר דמיתי כן היה אחת"ו נזדמן לידי ס' מפפ"ם ושם בסיל"ה שהובאה השחלה ההיא ממש ראיתי שכ"כ בפ"ע וכו' נתחייב מהיום וכו' ע"ש. הרי שט"ם נפל בשחלה שבמוהרשד"ם ותול"מ. גם בחכ"ד במפפ"ן ח"ב סיל"ו שהעתיק דברי מוהרשד"ם נתחייב מהיום דפשיט"ל להז"ל דע"ש הם. ומהמיה מהבחמ"ח שהלה דברי המפפ"ן כמ"ש בסוף תשו' ולא העיר מזה לחוור ע"ד הרחשונים. והנם דבסי"ל העתיקם בלשון מתחייב מ"מ בסיל"ו דשם סקיל ושרי והחריך בדבריו והיה העיקר העתיקם בלי נתחייב וכו' כיעו"ש. ועיין שם' בחר המים סיל"ח דהוכח שם תשו' מהר"מ נחמיעו ז"ל דנשחייב לנדונו מדברי מוהרשד"ם הנ"ל ומה שהשיב עליו ה' המחבר ז"ל ועיין בהשמטות מה שליין כאן ע"ש. גם שם' חו"ח לחנ"ן הסהר ז"ל בסי"ד דכ"ה כתב דים בשטר ביעותא דהוא בלי עבר ואינו אלא כיפו"ד ושטרא חכפא בעלמא ואין בו מועיל והביא ראיה מדברי מוהרשד"ם הנ"ל ע"ש. ועיין שם' בחמ"ח מוליכי ח"ב חלה"ע סי' יו"ד בתשו' ן' הר' המחבר בחתי' בחשו' דשקיל ושרי בטענת היורש דכתוב בשטר המתנה נתחייבה לתת וכו' ואינו כתוב חייבת וכו' ע"ש מ"ש ע"ז. וכעת נר' דדברי מוהרשד"ם דס"ל דמכיון שכתוב נתחייב וכו' הוא סיפו"ד והנם שכתוב חיבת מהיום היא נגררה אחר תחילת הדברים וכו'. ח"כ הדעת נותנת לפי"ד דגם בשטר ההוא אל ן' הרב בחמ"ח אין בו מועיל מאחר שכ"כ נתחייבה בחנומ"כ וכו'. ואנכי חסר דעה מדוע לא עמד שם ע"ז מכח דברי מוהרשד"ם הנ"ל:

עוד יש לעמוד בדברי מוהרשד"ם דסיכ"ט ממ"ש בסיכ"ח וז"ל ואפשר הי"ל שמע"ז היה בטל מחמת דבריו הראשו' שכתוב הוו עש"ג אין נתחייבתי שלשון זה מורה שלא נתחייב עתה וכו' אלא לשטר נתחייב וכו' אבל לא רציתי להתריך בזה כיון שחזר לכתוב ואחר כריני מחייב וכו' ע"ש. דבסיכ"ט כת' גם שכתוב בסוף וקנינא וכו' דמשמע דשטר נטל ע"ז כיון דמעיקרא הוי סיפו"ד גם וקנינא מהדר לסיפו"ד לא לחתוב ויד בשה"ם עה"ת ע"ש. ח"כ גם כאן בסיכ"ח כיון דבתחילת השטר מורה שהוא מודה שבבר לשטר נתחייב גם שכתוב אח"כ הריני מחייב עלמי וכו' נאחר דמהדר לסיפו"ד שטר ושטר בטל כמ"ש בסיכ"ט. וכש"כ ח"ב סיפ"ח דנ"ג אחר שהביא דבריו שבסיכ"ט ניין וכתב שכ"כ בסיכ"ח. ולא העיר מזה וכעת לא ידענא

מה הפרש יש ביניהם דכר' דשקולים הם. גם הר' נחמ"כ בח"מ סי' י"ז בהאריך בדברי מוהרשד"ם שכשני הסי' הנ"ל ולא העיר מזה. ובהכרח הוא שנלמד דהיבת וקנינא י"ל ולפרש דמהדר למסיפו"ד ולומו מהדוחק. משא"כ מ"ם הריני מחייב עצמי וכו' הוא מהדוחק הרבה לומר דמהדר למסיפו"ד הקודם כ"א דמשמעותו הוא דעכשיו הוא מתחייב ולכן קיים השער הזה. גם כס' נלמן שמואל סיק"י בהאריך בדברי מוהרשד"ם ע"ש:

וראיתי בהדב"מ ז"ל שם דעל מה שכתב מוהרשד"ם בסיכ"ט שיעתא מדברי הנ"מ כתב פ"ז ולפ"ז שכשך חלקו על הנ"מ בזה מרן בס' בד"ם יעו"ש ובש"ך רסימ"ע ס"מ הרי מוהרשד"ם הביא ראיה מדבריו ולחריו נמשכו שאר הלמ' שרמז הכנה"ג וגם הסמ"ע רסימ"ל הביא"ד בשם יעו"ש ממלה דמידי ס"ל כ"ע וכו' ע"כ. ולקה דהסמ"ע רסימ"ל לחר שהביא דברי ההג"ה סיים ועל"ז ר"ס מ'. ובודאי דכונתו בזה הוא לומר סי"ח עליו וס"ל דמהני גם בלעדן זה מודה שהני מיינ לך וכו' שכן ס"ל למרן ומור"ם ז"ל. ועיין נ"כ בסמ"ע ר"ס מ' בשה שהחה על מרן ומורה דשתבו זה הדין האומר לעדים הוו ע"ע שהני מיינ לפ' מנה דמהני בלי חולק מלחר דרבים חולקים בזה וסיים וכתב וע"ל רסימ"ל מ"ם בסמ"ע בשם הג"ת ע"ם. דבר' מזה דמ"ם הסמ"ע רסימ"ל וע"ל רס"מ היינו לומר דלוכה דפליגי עליו וגיין על רס"מ ולא הביא דבריו בשהם בש"ם הדב"מ ז"ל. ומהתימה שהבלמ"ח מוכיחי ז"ל בח"כ ח"מ סי"ח דכ"ג הביא דברי הדב"מ הנ"ל והק' עליו קושיות לחרות ולא זה לא העיר עליו ע"ם. גם הבנה"ג בסימ"ע הגב"י ח"י כתב ולין לפי זו שוה דבר וכו' כ"כ וכ"כ בסמ"ע ולין דבריו בר' לי וכו' בד"ה ועיין בב"ח ט"כ. מ"ש וכ"כ בסמ"ע לע"ד לינם מוכנים דשם כוונתו היא לומר שכן ס"ל להסמ"ע בהג"ה זה ח"ח וכנ"ל. ולם כוונתו לומר דהסמ"ע ג"כ הביא"ד בהג"ה לין דבריו זה בשלר מקומית לבחוב כן. ונה הגם שהבלמ"ח ז"ל דחה לדברי מוהרשד"ם מ"מ מידי פלוגתא ל"ג ויכול המוחזק לומר קי"ל בש"ם המפק"ן ז"ל שניין עליו שם הבלמ"ח בסוף התשו' יעו"ש וכש"ם הדב"מ ז"ל שם. וה"ד למוקומות התופסים דגל קי"ל משא"כ למקומות דנדרי כתב מרן ז"ל בש"ם הבלמ"ח ז"ל גופיה שם ועיין בלוח"מ סיעו"ל הנה"ע ח"ו. ולחז"ר רלימי במוהרשד"ם חיו"ד סיקפ"ח דבתב שם לם כותב הרי לני חייב וכו' מהני ע"ם. ובזה יבלו מידי ערעור מתשו' דסיכ"ט לבשו' שלחריה הנ"ל ביעו"ש. ועיין במשכה"ד מע' ה' לוי"ב דפ"ג דהביא לדברי מוהרשד"ם דסיכ"ע ובח לגיון דברי הלח' ז"ל מ"ם בזה. ועיין שם' חוט המשולש סי"ב שם בספק הרלשון מ"ם ע"ד מוהרשד"ם דסיכ"ע ותשו' שמרת. עוד היום רלימי שם' מקור יפרץ למוהר"י בורלא ז"ל בחלה"ע סיל"ו בהאריך בדברי מוהרשד"ם הנ"ל יעוש"ב:

ובדרך הגב לדברה נח בסמ"ד בבלר המים בסיל"ח דהביא שם סוגיית דפ' הנושא פלוגתא דר"י ור"ל בחומר מיינ לך מנה וכו' וכתב ועם שרש"י והום' פי' בהודלה הבח מחמת הלוה ל"ד דהורחת דמילתא נקטו ומשום רבותא דהח ממלי דשקיל ושרי מלמודא עלה בהך פלוגתא דר"י ור"ל וכו' מוכחת מילתא דל"ם ולף בהודלה שלח היה מיינ הודלתו מחייבתו משום הודלה בע"ד וכו' וכן חזר ושנה כן ע"ש. ויש לי לעמוד ע"ד ממ"ם הטור ומרן ב"י ז"ל סי"מ דנר' מדבריהם שם דלרש"י ז"ל ס"ל דלוקא בהודלה הבלה מחמת הלוחה של לשעבר חני מהני משא"כ בהודלה שהיא להבא דהיינו הודלה בדבר שלח היה מיינ לין הודלתו מחייבתו ועיין במע"ם שם בהנה"ע חו"ח שכן הביא ופ' שם בפי' דברי רש"י ו"ל. גם בש' זרע לחברים חח"מ סי"ו דע"ח בתב דמדברי מרן ב"י מוסמע דט"ל דלפי' רש"י ז"ל לח מהני בבח להתחייב בשום לופן ולפי' בשטר נמור וכן הבין דבריו מוהרש"ו וכן הפש במושלם הנ"ת דש"ן וגם מוהר"ם מלחת בשניות בבמה העו' וגם שברת ריח"ז ז"ל היא בשניות כן יעוש"ב. מעתה ק' עליו דתופש בשניות דרש"י ז"ל ס"ל לחף בהודלה שלח היה מיינ הודלתו מחייבתו וכו' ולה זכר דברי כל הרבנים הנ"ל שפי' בהיפך בש' רש"י ומה גם כ' ריח"ז ז"ל שהיא יומר פשוטה מדברי רש"י שם"ל דלח מהני. גם מ"ם עו"ש בדפ"ח דהיכח דכותבין השטר מפו' בלשון הודלה דהיינו מודה לני פ"פ הודלה גו"ש שנחתי וכו' בהח מודה הריי"ף להרחב"ד ז"ל דלעימח מילחת דהודלה וכו' ע"ש. כן לחת דרבים הם שבחבו חילוק זה כת"ש ה' יעקב ישרחל ז"ל היב"ד בס' חוקי חיים סימ"ה דפ"ה וזיכה לעוקבל מהגה מבעו"ז וגם הלין ז"ל בתב ע"ז בד"ל וז"ל והגה לבאורה היה נר' דלדקו דברין בזה דחזינן לבמה מרבותח דקיימי בהני ה"פ בס' מבה יוסף ח"ח סי"ה ומ"ב סיע"ו ומוהרש"ח סיל"ד והביח העוכה הרשב"ח שהביח הב"י בסיי"ו שהמודה שהקנה לחבירו כו"כ הקנלה כחקנה משמע וכ"כ בחו"ח למוהרש"ם סי"ע יעו"ם הרי כל הני רבוותח דסברי מימר הני דכל שבחוב בלשון הודלה הגם דכחוב בים נחתי הוי הודלה גם לדעת הרי"ף ז"ל יל"ב היה נר' לומר דזכו בעלי המחנות וכו' הלמנם לחר ההבוננות נר' דלח וזכו מקבלי המחנות מעש"ו וכו' עש"ב דביעל המחנה מבח דברי מוהרשד"ם דסיכ"ט. ברש עיין גם' דברי מרדכי קרישפין ז"ל מח"מ סי"ד דל"ח שהק' ע"ד הז"ח ז"ל בחילוק זה ודחה לומו וכ"ל דלדעת הרי"ף וסי' גם שהות בלשון הודלה שלומר מידה לני וכו' הקנלה הוי ול"מ ומסחייע מדברי מוהר"מ מלמד שהוב"ד בס' ז"ח ד"ף דשקיל ושרי בדברי מוהרש"ע ב"ב. וח"ב מעתה לף שהות בל' הודלה היובנים ים לגם חשלי דברבי ליסמך עליהם דהמוקנה היח בעילה לדעתם הרלשון לדם הוח מרן מלבח ז"ל לדעת הז"ח ז"ל שבתב לדעת מב"ע ז"ל בדעת הרי"ף דם"ל דההודלה ל"מ במ"ם בד"ם ע"ד וגם ה' דברי מרדכי בל"ה ומלח לילן גדול וסמך רלשו עליו ה"ה מוהר"מ מלמד ז"ל סיכ"ח ומה שיבב מוהרה"י ז"ל לדברי מוהרמ"מ בבר ה' דברי מרדכי גם דחה לוחם בשני ידים עש"ב. ועם במוהר"י ישרחל ז"ל שהוב"ד בחוקי חיים גם בדפ"ו בתב דמוהרמ"ח ז"ל הביב ע"ד מוהרמ"י ז"ל דחלילה למרן ז"ל ליחם ס"ז להרי"ף דהודלה ל"מ גבד תלמוד ערוך והסכים ע"ד המ"ר בח"ח סי"ב וגם מוהרמ"י ז"ל נר' דהדר בי"ה ממלי דלא הביב ע"ד מוהרמ"ח ז"ל ע"ם וגם הלין ז"ל שר המסכי"ם בזה ופסל לח המחנה מבח דברי מוהרשד"ם ז"ל דוקא וכנ"ל. מ"מ עדיין הלב מהפס להוליח ממון מחוקמו דעוד היום המוחזק יוכ"ל קי"ל כמוהרמ"י שבתב דדעת מרן בדעת הרי"ף ז"ל דההודלה לח מהניח ולח מזר בו מוהרמ"י כלל מלחר דלח מלינו דמזר בו בפי' וגוכל לומר דעדיין בסברתו עומד וקי"ל כיומ"ה במ"ם בדעה מרן חלינה דהרי"ף וגם במ"ם ה' דברי מרדכי ז"ל וכנ"ל:

סימן ט"ו

בטוש"ע סי' ע"ג ס"ז הגסבע לפרוע לחבירו ביום פ' ולירע לומו ויום לח פרעו קודם לריך ליתן בחומו יום משכון וישומו חומו ויחגנו לו בחורת פרשון. והסמ"ע ז"ל

ז"ל כתב דמותר לתחרים שיטומו לוחו גם מותר למודדו דהוי תפלי שמים ודמי למדידת חזור לרפותה ומדידת מקוה ע"ש. והב"ך והטו"ל הקשו מהא דפ"ק דשבת דהדביק פת בתנור דחולין כט"ת. ורלתי להמשכה"ר מער' ש"ן חוכ"ח דשכ"ה שהק' על הט"ו דחשחמיטחיה דכרי המום' שבת ועירובין וניתין דחילו הך דהדביק פת וכו' דפושט הוא למטו"ל לחולין וכו' לחבר וכו' ע"ש הרוחה ירלה בחום' שבת דבחתי' תירלו דמלי דלמרי' ניח"ל לחבר וכו' הוא חום משום כדי שלא יאכל על ידו וכן תירלו בפשיטות בחום' עירובין ובשחוק"ל ממי שחליו עבד וכו' חי' דמלוה פו"ר מלוה רבה היא וכן חי' בפסחים דף"ח. והחום' בשבת שוב חי' דדוקא היכא דפשע קלמר וכי חולין וכו' ושוב הוק"ל מהיות שפחה וכו' ותירלו וכ"כ בחום' עירובין ע"ש. וח"כ כפי חי' הרחבו' שחי' בשבת ובעירובין לחי קושיית הש"ך והב"ז ז"ל ולא ידעתי מדוע לא הוק"ל ג"כ ע"ד הש"ך ז"ל. עו"כ שם גם לפי מה שחי' החום' שם דשלחי הך דהדביק דכבר התחיל החיסור וממילא לחי לידי גמר בכל כהאי הוא דלחמרי' חולין"ח והכא בכ"ד לחמרי לא מצוה ליה חיסור השבועה דכוליה יומא זמניה הוא למפרעיה וכיון דלא התחיל החיסור לחמרי' ניח"ל לחבר ע"כ. דברי הז"ל שגבו ממני דגם מ"ש החום' כן הוא עפ"י מונח הרחשון שכתבו דהא דלחמרי' ניח"ל להבר וכו' הוא כדי שלא יאכל ע"ה חיסור ע"י משח"כ בהחית דהדביק שלא נעשה ע"י חולין"ח כש"ת. והנה סיים ריב"ח דלפי' להמדביק עלמו חין לפשוט להחיר שכבר נעשה החיסור וכו' וח"כ לגבי לחר לפי' דלא התחיל החיסור עדין חולין"ח כש"ת כיון דחינו נעשה החיסור לח"כ ע"י וכמו שכן מבואר בדברי החום' וכנ"ל. וח"כ מהו זה שכתב הז"ל דלפי חירושם הכא בכ"ד לחכתי לא מצוה זמן החיסור וכיון שכן וכו' ודבריו ל"י:

עוד הק' שם המשכה"ר על המשפ"ן ז"ל סוס"ת שהק' ע"ד הרשב"ח ז"ל מדלחמרי' לא היה דוד רלוי וכו' חלא שהם חצוה וכו'. והרוחה יר' דהך מילתה לא שייכה כלל בהך דחולין"ח וכו' דלי לימר חיסור ומני לחפוקי מהחי חיסור כי עביד לידך לימי חיסור ומני לחפוקי מהחי חיסור כי עביד לידך חיסוו"ט דסד"ח דעפי יכיל למיעבד החי חיסוו"ט כי היכי דלא ליחי לידך לידי חיס"ר קמ"ל דחולין"ח וכו' חבל בחילתה דוד הע"ה מלי שיחטיה דחולין"ח שהוא חוצה החידנא ולכי עביד חבו' מקבלה מינים כי היכי דליגמור מינים לכל ימיד כי עבר לחימרה דלית' והדר ביה מובטח לי דמקבלין מיניה עכ"ד. ובהורחוחיה דמר לחימה דחדרבה ינדל התימה דחפי' היכא דהוא רולה לחטוח בחיסו"ט כדי להניל ח"ח מלעבור על חיסור"ר ס"ל להרשב"ח ז"ל דחולין"ח. מכ"ש היכא דהוא חוצה עכשיו ואין כוזה הללה לחביחו שלא לעבור על חיסור כ"ח דגלמד מהבו' שיעשה חח"כ ומחקבלת דלינמור מינה ליחיד דכשחוצה וכב דמחקבלת חכוכחו דוחלי דהרעת נותן בזה יותר דאין לו לחטוח כדי להוריח לאחרים דמועילה החבו' להם ועכ"ז לחמרו דחטוח דהב"ה ויבר' כדי להורות וכו' הרי דחטוחו כדי שיזכו דורות הבחים ודברים פשוטים הם:

עו"כ שם הרשב"ח ז"ל גופיה הדר ביה וס"ל כהך שיטוי שכתבו החום' ושכן מלח לו בחי' רפ"ק דשבת שם. ומעתה מ"ש מוכ"ם ז"ל בחו"ח סי' שכ"ח לחבו' הרשב"ח הלזו לחחמ"כ לינה מצוה והרשב"ח גופיה בסו"ד בחותה חבו' כתב עד שיעמוד ויברך הדבר וכבר בחי' נחברר לו להסכים עם דברי החום' עכ"ד. ולחכי הפעים לח ירדתי לכוונת דבריו וקל"ט דמ"ש הרשב"ח גופיה הדר ביה וכו' ושכן מלח לו בחי' רפ"ק דשבת. שיניך הרלינה מיישרים בחי' שם דלח הביח כ"ח חי' ר"ת ז"ל שחי' דש"ה בחבר שע"י הוח נעשה וכו' ושפוב הוק"ל מהחיח דמי שחליו עבד יכו' וחי' דמלוה פ"ו שלחי דהויח כמלוה דרבים וכו'. ולחיה ז"ל חי' מדידה כיון דחליו כ"ח ליח ביה משום לעב"ח משום לד מירוח שבו. וההיח לחמחי דהוו עבדי בה לישרה משום דרבים נכשלין בה החירו לו לבחרה וכפוהו. וחי' הלחר דדוקא היכא דפשע לחמרי' חולין"ח לח הביחו כלל דבר' דלח ס"ל דחי חילוקא כלל ולימי מסכים עם החום' כהח לחלא לפי' דליכח פשיעה לין לו לחטוח כ"ח שנעשה ע"י לו מלוה דרבים וכו' ומה שהק' ע"ד מוכ"ם ז"ל בלו"ח סיבב"ח שהבי"ד החבו' דהרשב"ח נופיה הדר וכו' נ"ו מהחימה דהנה מכן ב"י ז"ל בסי"ו פליג להרשב"ח ולחזל בשי החום' דליכח לליכח פשיעה מוכר וכ"פ בסי"ע ומבואר שם בב"י דהח דהחיר לחלל שבת לחולי שבת וממיך ע"ס החום' ס"ד היכח דליכח המנה דהויח כל יתיה בחלול שבת מוטב לחלל שבת ח' כדי שתשמור שבתות הרבה והוי זה לישוו"ט ע"ם ומוכ"ם ז"ל מסכים בזה. וח"כ היכח דליכם רולים להטום כ"ח על עבירה לחת לפי שהיח גדולה ס"ל כהרשב"ח ז"ל דלין מחללין השבת דחולח"ת וכו' ולזה נתכוון מוכ"ם ז"ל בסי"ו דכתב וע"ל סיבב"ח דשם כתב דמי שרולים להוגבו בישבור עבירה גדולה לין מחללין עליו השבת כדי להנילו. הרי דגם מרן ז"ל דפליג על הרשב"ח ז"ל בהיח המנה בהח מודה לו ומרן ומוכ"ם ז"ל בשבית לחת קיימי וכלו דברי מוכ"ם שבשי שבב"ח נכונים בעלמם. ועיין בהמג"ח ז"ל בסי' ס"ו סקכ"ע מ"ם בחוך מזה. ולחכי הלל במ"ח בדרים לשה"נ הבחתי לדברי המשפ"ן ז"ל והלרכתי על דבריו וכעניו זה קהנו משם:

וראיתי גם שורשי היס ח"ח דמ"ב דהביח לדברי הרשב"ח ז"ל דס"ל דעבד שחליו עבד וחב"ח לית ביה עשה לעב"ת. והק' עליו מג' נעיין דל"ח גבי ההיח לחמח דהיה בפומבדיתא דחמר לבי לי להו וכו' דהקשו ולבי משום לישורא לא והא לחמ"ח מעשה בחשה לחמח שחליה שפחה וחב"ח וכפו רבה וחי' הכי השתח התם לא לעבד חזייה וכו' הכח לפשר דמיחד לה לעבדיה. והשתח לדעת הרשב"ח מלי קושיח מהיח דר"ח לדחבי דחבי לא מייבי בחל"ם וחב"ח חלא בשפחה נמורה דחית בה לעב"ת והיח דר"ח בחל"ם דלית בה לעב"ת. ול"ו דל"ם דבטלהו לית בהו עשה היפך דברי הרשב"ח ז"ל. ותי' דלפש"ל דע"כ ל"ק הרשב"ח דבחליו עבד ליכח עשה דלעב"ת חלא בעבד דוקא משום לנבי דידיה ליכח מלוה פ"ו דהחים מלוה על פ"ו ובחליו עבד וחב"ח דח"ח לישח שפחה ולא ב"ח ומחבטל מפ"ו קלמר דלית ביה עשה דלעב"ת. חבל גבי שפחה דחתחת למ"פ על מפ"ו וליכח בה ביטול מלוה לפי' בחל"ם וחב"ח לית בה עשה דלעב"ת ע"כ. והנם דחילוק זה לא נרמז בדברי הרשב"ח בחי' שבת ד"ד שם מ"מ דבר ה' בפיהו לחמת להם"ס ז"ל ומ"ם בדרך לפשר בדעת הרשב"ח עיניך תרלינה דהרשב"ח ז"ל בעלמו מילק כן דבחי' גמין על דמ"ב דעמ"ם גנחו יום ס"ב לרבו יום ס"ע לעלמו כתב שם וז"ל לכלורה מסמע דנסיב לה תליבח דמצוה דלחבו' דקחני עובד ת"ר יום לחד וח"ע יום לחד וכו' חלא דליכח לחיקומה לפי' למשח"ח ובעבד של קטן דלמו בר כפייה הוא וכו' ח"ב בקטנה דליכח מסוס יסוב העולם דלא מיפקדח לפ"ו ע"כ. ובבור דחיכח בקטנה היא ט"ם וכנ"ל בספחה. הרי דהרשב"ח ז"ל בעלמו מילק כן למשח"ח בין עבד לחמה דליכח גבה מסוס יסוב דלמו"פ חפ"ו בחילוק

כחילוק הס"ה ז"ל גם הריטב"ח ז"ל בחי' נעין ע"ד ל"ח כתב וז"ל והא דתמרי' מעשה בספחה שחל"ם יחב"ח וכפו רבה לעשות לה נע חירות משום דמנהג הפקר נהגו בה טעמא משו"ה הא לא"ה לא דלא שייך לומר בה טעמא דתמרי' כמי שחל"ע וחב"ח דהים מפקיד לפ"ו לכל חשה למ"פ ע"כ. ועל דף מ"ב בהא דגמחו שור וכו' כתב פי' ליטעמא דמשנה דחשו' נקט וה"ה דנ"מ למשח"ח בספחה דהיכא מלווה לפ"ו דתמרי' הכי וכדכתיבנא לעיל ע"כ. נמלאו דברי הרשב"ח והריטב"ח ז"ל בחדא מ' הם. וכחי' הריטב"ח לעירובין ע"ד ל"ב כתב כמ"ש הרשב"ח בחי' שבת ע"ב. ומ"כ החילוק שכתב הס"ה ז"ל הנ"ל הוא סמוך וגר' בדברי הרשב"ח והריטב"ח ז"ל בעלמא. וכעת נד"מ ס' פני יהחק ח"ד לה"ה כמוהר"י חכ"ח יג"ו וכמעב' עי"ן חוג"ג הכיא דברי הס"ה ודרכי היס בדב"ת מחי דחי' וחילק בין עבד לחמה וכ"ע וז"ל ועם שהחילוק נכון ליכב דעת הרשב"ח כרס מה נעגה להריטב"ח ז"ל בחי' לעירובין שכ"כ להדי"ח גם על סהיא דחל"ם עכ"ד. ולח יהעחי היכן מלח בהריטב"ח שם בחי' לעירובין שכ"כ להדיח וכו' דהכוחה יהיה שם דלשונו הוי כלשון הרשב"ח והח לך לשונו לכל מי קשיח הח קשיח דחשכחן בעלמח שהתירו שיעשה ליסור קל כדי שיזכה חביבו בדרכח מיניה דתמרי' כמי שחל"ע וחב"ח שכופין ח"ר וכו' ותע"ג דהיכח עשה דלעב"ת והיח לחמה דהוו ע"כ ליסורח וכפו רבה לשחררה וי"ל דעשה דלעב"ה קיל טובח דחפי' לגלויי בי עשרה שרייח ולח הקפידה תורה חלח שלח לשחררו בחורת נדבה דמחזיק לו טובה. חבל כל שעושה לשום דבר מלוה שרי ואפי' בעבד וספחה גמורה כ"ש כמי שחב"ח דליחיה להחזיק עשה כנ"ל עכ"ל. וגם הרשב"ח ז"ל בחי' שבת כ"ב וז"ל וכ"ת חכמי חשכחן שחל"ח בב"ח מדחנן בנעין מי שחל"ע וחב"ח שכופין ח"ר וכו' וי"ל שמלות פו"ר שהיח מלוה רבה שהני וכו' ול"ע דב"ה כיון דחב"ח ליח ביה משום לעב"ת משום לד חירות שבו. והיח חמחת דהוו ע"כ ליסורח משום שהרבים היו נכשלין בה התירו לו לשחרה ויכפוהו עכ"ל. הרי לקושיח הסיח חמחת הרשב"ח תירץ משום דרבים נכשלין בה. והריטב"ח פי' דעשה לעב"ת היח קיל ולדבר מלוה שרי ומה שביחר וכתב ואפי' ספחה גמורה הוח משום דהקו' מהסיח חמחת היח היח ספחה גמורה וקקושית הרשב"ח ז"ל ממנה וכתירולי שפי' דהיח עשה קיל ולדבר מלוה שרי ביחר וכתב ואפי' ספחה גמורה דתירולו זה קלי כין על הקושיח שהק' מהסיח חמחת וכין על מה שהק' מהסיח דחל"ע וחב"ח וכו' ושוב סיים וכ"ם כמי שחל"ע דליחיה להסיח עשה דוק בדבריו שכתב כמי שחליו כ"ח והיינו על העבד ולח הזכיר בכלן בדבריו גם ספחה שחלייה כ"ח דבדיוק כ"כ בדבריו על העבד שחב"ח לחורות דחלי דקלחר ליחיה להסיח עשה היינו בעבד חב"ח. ובודחי דכוונחו היח דה"ע משום דהיים מלוה לפ"ו משח"כ בספחה לפי' שהיח חב"ח ליחיה לעשה דלעב"ת משום דחיחתה למ"פ לפ"ו. ונמלחו דברי שכמי' עירובין מוסכמים עם דבריו שכתב בחי' נעין וכנ"ל והחילוק שנלחר בשורש היס ובדרכי היס בדרך לפשר דיש ספרם בין עבד לחמה יש לו שורש בדברי הרשב"ח ובדברי הריטב"ח ויולדק ליחלר על שניהם שהוח חילוק נכון ותול"ם. ובס' ליחודי ה' ד"ג הביח דברי הרשב"ח והריטב"ח והחריך בדברי הרשב"ח ותכי הפשוט לח יכולתי לבינ חל תכונת דבריו היטב כי לי הס עמוסי ההבנה כיעו"ש. ועיין בחוס' נעין דמ"ח ע"ב בד"ה לח תוהו וכו' דמוכח דס"ל בדבי הרשב"ח והריטב"ח בחילוק הנ"ל דבספחה חב"ח עשחר כמות שהיח ושובדת חת רבה יו"ח וח"ע יו"ח ע"ם. ועיין בס' מחמ"ר על נעין בדמ"ח ע"ח דכחב

ולעיקר קושית מורה"ח נ"ל להחוס' דמסיזמח דחלמודח בהיחת עובדח בחיה ספחה לקמן דע"ב נר' דכל שלח נהגו בה מנהג הפקר כיון שהיה מלוה לפו"ר חשחר כמות שהיח ועובדת חת רבה יו"ח וח"ע יו"ח וכ"פ הרמב"ם פ"ו מה"ע ה"ז ומסו"ה ק"ל להחוס' דחמחי חשחר כמות שהיח הרי מלוה לחשבת ע"כ:

ובהך פלוגחח בדין ע"ב שחליו עבד וחב"ח דהרשב"ח ז"ל ס"ל דליכח חו עשה דלעב"ת והחוס' ז"ל ס"ל דגם בזה ליכח עשה דלעב"ת מע' ה"ה כמוהר"י חכ"ח י"ו שמעתי מפיו פ"ח בדרשה שהק' לס' החוס' מע"ם מזיר דכ"ב שחמרו שם בהם יכול בכולן ת"ל מהם אי מהם יכול מקלחן ת"ל בהם הא כילד עד שיגע במקלחן שהוח בכולן ושיערו חכמים בכעדשה ע"כ. הרי דחיבת יהם היח פי' בכולן וח"כ גם בעבד דכחיב לעולם בהם חעבודו ה"ד הח הוח כולו עבד חזי ליכח עשה משל"כ בחל"ע וחב"ח ומהסוגיית הנ"ל יש סיעתח להרשב"ח וגגד להחוס' ז"ל והניחו בחיחה. ולע"ד דל"ק כלל דמחי דדייקי החם בם"ם בהכי הוח מחחת דיהם שם שחי חיבות דסחרי להדדי חיבת בהם והיבת מהם לכן דייקו כן שם בם"ם ואמרו שעד שיגע במקלחן שהוח בכולן חבל בעלמח ליכח הכרח נמור לפרש כן דיהם לפרש לכחן ולכחן וח"כ בהח דכחיב לעולם בהם חעבודו ס"ל להחוס' דמחחר דליכח עשה מדחו' חזלינן להחמיר דגם בחל"ע וחב"ח ליכח עשה לעב"ת. וחעיקרח דמילחח הרשב"ח ז"ל דסל"ה לחו מחיבת בהם הוח דקחמר הכי דהיבת בהם בכולן לחפוקי חם הוח חל"ע וחב"ח. חלח מסברח משום לד חירות שבו וכמ"ש כן בפי' והחוס' ז"ל הם פליגי בזה. ויש חבלין לזה דהגם חיבת בו וחיבת בהם חין הפרש ביניהם כ"ח דזה הוח כיעי לרבים וזה הוח כיעי ליחיד וקרח כחיב כי בו שבת מכל מלחכתו היעלה על הדעת לומר דליכח דס"ל דפי' בו הוח בחקלחו. גם מחי דכחיב כי כל העושה בו מלחכה יומת היח כמו כן וכללה רבות וכן יש חיבות בהם הרבה שחין שילה על הדעת לפרשם בחקלח. ובודחי דהרשב"ח ז"ל מחי דסל"ה הוח מסברח והחוס' לח סל"ה וז"פ:

עוד י"ל בחם"ר להחק"ל חיו"ד ח"ח דכ"ו דפי' סוגיית נזיר כן יכול בכולן דכי נגע כ"ם בסרן שלם חעחח ולח בחסר ת"ל מהם שגם בחקלח סרן חעחח עד שיהיה בו בנגיעה כ"ם ושיערו חכמים דחינו חעחח עד שיהיה בו כעדשה וכי לית ביה שי' כעדשה זה"ל דבנגיעה כ"ם חעחח וכח"ם בסוגיית דחולין עם"ב. ולפי"ז גם בעבד הגם דפי' חיבת בהם היח בכולן לח חימעיט מזה מי שחל"ע וחב"ח מחחר דהנוף שלם לפנינו. ודוקח חם הנוף חסר הוח דממעיט מחיבת בהם. ולע"ד דליכח הכרח דחין לפרש חיבת בהם הכחובה בעבד דהיח בחלט לחחד מהב' לדדין בכולן חו בחקלחן. דחם נחמר דפי' בהחלט בכולן ולח בחקלח ח"ל למחי חלמריך חו קרח לחשמעי' דיולח בשן ועין מחחר דכבר שמענו בחיבת בהם עד שיהיה בכולן. ומו יל"ק דחדרבה מדינח דשן ועין דחינו יולח לחירות כ"ח היכח דהחדון הפילם משל"כ חם הפילם העבד חו מעלמח שלח ע"י החדון חינו יולח לחירות מזה נר' דל"ב בכולן דחם חיחח דחיבת בהם היח בכולן ולחפוקי חם חסר לח הי"ל לקרח לחשמועי' כ"ח בהחם דחם חסר שן ועין וביולח דיולח לחירות ח"ו דחיבת בהם הכחובה בעבד חין הכרח לפרשה בהחלט לחחד מהב' לדדין וכנ"ל. וכ"ת דחכחי נימח דנ' חלוקים חיכח דחם העבד שלם וכולו עבד חזי חם משחברו החדון טובר בעשה לעב"ת. וחם החדון הפי"ל שינו חו"ע חיובח רמי"ח עליו לשחברו חחת זו"ע. וחם נחסר חבר שלח ע"י החדון חו שהוח חל"ע וחב"ח חזי ליכח עשה

לעב"ת

דלעצ"ת וגם ליכא מיזכי עליו לבתרו הלא דהרשות בידו להשתעבד בו ודוקא בחל"ע ומב"ח מפני תקון העולם כופין רבו לבתרו ולעולם דתיבה בהם דלעצ"ת משמעותה היא בכולן. אין ליזור כן דלא מניע לשום אחד מהפוסי רשעי ואתי ז"ל לומר חידוש גדול כזה דאם העבד מסר לבעל דליכא מו עשה דלעצ"ת ורשות בידו לבתרו. ל"ו דתיבת בהם דהמיבת נבי עבד אין לפרשה כ"א לגופה לגעריך לאשמועי' דלעולם יעשנדם ולא לבתרם ולחמור. ומה שפי' המק"ל ז"ל בבו' דברי הם"ם הג"ל ע' בם' קדבן בהרן בפ' שמיני פ"ו בפרשה ה' דגר' דחיזו מפרש כן וז"ל יכול בבולן דאם נגע בכל הסרן יעמא לבל אם נגע במקלת ממנו לא דהבי משמע מלשונו בהם ע"כ. ובדברי רש"י ז"ל יש להעמיס פי' המק"ל בש"ם רש"י דבי נגע בבולן פי' נגיעה ב"ש וכו'. אבל בלשון הק"א ז"ל אין להעמיסו דלשון הק"א מבואר יותר דאין בוונתו לפרש בן בישו"ם:

שוב לשוב למה שפסק מרן ז"ל הנשבע לפרוע לחבירו ביום פ' ואירע אותו יום בשבת וכו' דבדבריו הלו עלה בדעתי לדמות ילפשוע שפיקו של המג"ן ז"ל בם' זבח השלמים סי"ז דכ"ח דעלה ונסתפק בשביר ערב שבת אי חייב לפרוע לו יום ו' מאחר דליל שבת א"א לפרעו או לפשר שהוא פטור שלא יעבור בין שליה להשוגה יכול ואפי' מליל א' ואילך לא יעבור בין שליה להשוגה שהיה מחוייב התורה פערתו. וכאב דהנם שלא יעבור הלאו מ"מ עובר לעשה דביומו תתן שברו יע"ש. והחיד"א ז"ל בס' עין זוכר מער' בי"ן אוב"א כתב עליו דלשתמיטתיה דברי החיבור ז"ל מלוה תקב"ה בם' תלת דכתב בגד"ז דים לדון בזה שחיבו עובר עוד בשל תורה הואיל ואידחי לידחי לבל חייב מדבריהם משום לא תאחר לרעך ע"כ ע"ש. וה' בבוד יו"ט דהנון ז"ל כתב ע"ז בחי' על הרמב"ם בם' שלה בדע"ו דאי אמרי' הואיל ואידחי לידחי תלוי במחלוקת הרשב"א והרא"ש במי שנשבע לפרוע לחבירו ביום פ' ועבר אותו היום ולא פרע דלדעת הרשב"א פטור מהשבועה ולדעת הרא"ש חייב עיין בעות"מ סיע"ג סי"א וביו"ד סי' בב"ח לא אמו נאמר ונקיש לעניו זה עב"ה. ולע"ד לא דמי להיא דהתם הוא שהעביר אותו יום הנועד ועבר על שבועתו לחבירו ל"ל להרא"ש דחייב משא"ב בהן דבשעת פרעון השבירות שהוא ליל שבת א"א לפורעו והיא נעשית ממילא לבן בין שחיבו עובר בשל תורה בוב"ל דנם הרא"ש ס"ל הואיל ואידחי לידחי. ולע"ד יש לדמות נדון המג"ן ז"ל להאי דיעת דפסק מרן ז"ל הנשבע לפרוע לחבירו ביום פ' ואירע אותו יום בשבת חייב לפורעו קודם אותו יום ואם לא פרעו קודם לריך ליתן באותו יום מבטן ויאמו אותו וייבנו לו בתורת פרעון. זהו מה שעלה בדעתי. אבן עדין יש לדון ולומר דשאני התם דבשעה שנשבע לחבירו לפורעו ביום פ' לא תסיקו תרוייהו לדעתייהו שיאדע יום פ' בשבת ולבן בשעוב אא"כ יודע יום פ' בשבת חייב לפורעו קודם וכו' דאמרי' היו תסיקו לדעתייהו בהבי מקודם לא היה נשבע בן אלא היה מקדיש זמן הפרעון בדי שלא יאדע בשבת ולבן חייב לפורעו קודם אותו יום וכו'. משא"ב בשביר ער"ש דבשעה שנשבר תרוייהו תסיקו לדעתייהו דומן חיוב הפרעון שבירותו היא בליל שבת וא"י לפורעו באותה העת וא"ב ל' שאינו חייב לתת לו קודם וכו' ואינו עובר עוד בשל תורה והואיל ואידחי לידחי וכדברי החיבור ז"ל:

ובדברי המג"ן ז"ל דקאמר אי לאפשר שהוא פטור שלא יעבור בין שאינו יכול. אבבי הדל הוק"ל דלמה אמרה בדרך אפשר דהא פשיטא שאינו עובר מאחר דשבירות יום"ם אלא לבוף ואינו מתעקש

המה. ובעה"ב אינו עובר משום ב"ת הא"ב אבעו הבשיר והשביר אחר שקיעת החמה שוב אינו יכול לחבוע שבירו בליל שבת א"ב בודאי שבעה"ב אינו עובר. ואם נאמר בין השביר אינו יכול לעשוק במלאבה בליל שבת עד הלילה בן הוא יכול לחבוע שבבו קודם שקה"ח ובזה השובן הוא נדון מז"ל. עדין ק' דא"ב זהו בודאי הוא עובר משום ביומו ת"ם וכמ"ש מוב"ם ז"ל בסי' ע"ט ס"ב בשם הגי"ו ז"ל ע"ש ואילו אינו ז"ל דבריו בתחילה הם על הלאו בל ב"ת אם עובר הוא בין בשובן בדברי הז"ל ל"ק ול"מ דאינו בא לאשמועי' שאינו עובר עיד בשל תורה וכו'. ועיין בשבה"ר שם דהוק"ל בהאי דיעא דפסק מרן ז"ל בסיע"ג ס"ז דמריה דהאי דיעא הרא"ש ואינו ס"ל דהנשבע לפרוע לחבירו ביום פ' ולא חבעו בתוכו זמן לא עבר אשבועתו ה"ב היבי משבח"ל דיפראל יתבע אא אמינו היהודי ביום השבה ולבוא לידי איסור שבות דרבנן וכתתי' לשם להעמידה במתנה והבית שברת הבית בפרעון חוב והקונית במקומה עומדת. ותירן דמיירי שנשבע לפורעו מבלי שידעינו המלוה דהשתא הקולא תלוי בניחר הלוה וביון דשבא ונאנס אינו ליה רבנן וכו' ע"ש. ובדבריו הלו יש סיעתא לדבריהו הנ"ל דביון דהשביר ה"י לחיבעו בליל שבת א"ב בודאי שהבעה"ב אינו עובר וכו' וכנ"ל. ברם מלי דפשע"ל להמשב"ר בעיקר הדין דאינו עובר עד שיהבעינו המלוה וע"ז הוק"ל והולרך לאוקומי דמיירי וכו' הנה בדברי מרן בס"ז לא נזכרה הבישה ב"א בס"ז הקודם בתב הנשבע לחבירו לפורעו קודם שיעבור זמן פ' לשע"י שלא הבעו בתוה"ז עדין השבועה במקומה עומדת. וב"ש בבאה"ט מקו"ד דהביא בשם הסמו"ע ז"ל דכתב דהאן חומר השבועה מחייבו לשלם מעלמי עד שיתבעהו המלוה ועיין מוהרח"ש סיר"ל והט"ז הסיג על הסמו"ע ודחה דבריו וכו' ע"ש. ובעת הספרים המוכחים שם לוש מלויים תש"י לדחות בשורשן של דברים ואפשר דים חילוק בין הנשבע לפרוע לחבירו ביום פ' דשהא אפי' בלא הבישה ולבן לא הוכיר מרן בס"ז הבישה בלל:

עו"ך להבית בהן מ"ש אלא בהך בלונתא דהרשב"א והרא"ש הנ"ל דמרן ז"ל בב' חיו"ד סיבי"ח בתב בשם הרשב"א הנשבע לפרוע לחבירו לומן פ' או להזמין בתו לנשואין לומן פ' ולא עשה עובר בבל יום ויום על שבועתו. אבל אם נשבע לעשות הדבר ביום פ' ועבר היום שוב אין חיוב שבועה עליו ולוקה על מה שעבר על שבועתו ופטור מלעשות אותו דבר שנשבע עליו וכו' ע"ב. והיא במיוחסות להרמב"ן סירל"ע וכשו"ם הבל בו. ומרן שם בסמ"ח פסק בן בשתם ושוב בתב דים מי שחולק ואומר שעדין הוא חייב לעשותו מבח השבועה. ועיין בע"ז שהאריך בדברי רמ"ח ז"ל והבנה"ג בשיירי הנב"י שם האריך בדברי המחבר. ובס' חזון עובדיה בפ' מצות הבית מ"ש בב"י בזה והאריך ע"ש ואבבי העבד הוק"ל בדברי הרשב"א ז"ל בם"ש ולוקה ע"מ בעבר על שבועתו שהרי בתב שבועות ד"ג ודב"ח אמרו שבועה שיוכל בבר זה היום ועבר היום ולא אבלה ריו"ח ור"ל דאמרי תרוייהו אינו לוקה ריו"ח שבר משום דהוי לאו שאין בו מעשה וכל לאו שאב"מ אין לוקין עליו ור"ל שבר משום דהית ההרחת ספק. והו מב"ם ז"ל בם' שבועות פ"ד ה"ב פסקה וכריו"ח ואיך בתב בבאן הרשב"א ז"ל דלוקה הא לריו"ח פטור הלא עשה מעשה וגם לר"ל פטור משום דהית ההרחת ספק. והרשב"א ז"ל גופיה בח"א סי' תסי"ג ב"ב בפי' וז"ל מי שנשבע לפרוע עד יום פ' ועבר אותו יום ול"פ אאפי' פרע למחרתו שבר

עכר על שבועתו כמי שנשבע שיאכל ככ"ז היום ולא יאכל לפי' יכלו למחר כבר עבר על שבועתו לאחר שעבור היום הזה שכבר עבר על שבועה ביטוי. ולעפ"י שנשינו שלין לוקין היינו משום שלין לוקין על לאו שאב"מ או משום דהו"ל התראת ס' כדליתא בפ"ק דשבועות ע"ש.

וכעת לא רליתי מי שנתעורר בזה:

גם לא ראה הוק"ל בדברי הרמ"ם ז"ל בפשי' כלל י"ח בשופטים שאכרו תכיות וכו' והכריחו לשופר שלא יגלה שנשבע שלא יגלה חשבונם לשופט. היינו הנתפס ולא לאדם אחר וכו' לא חלה שנו' דנשבע לעשות עבירה היא וכו' ומרן הב"י ז"ל בפי' רל"ט הביא"ד ומיר"ם ז"ל שם בהגה"ה ס"ו פשקה ע"ש. דק' מאחר שהיא בשב ואה"ע והיא מדרבנן ובכולל אין כאב דלא תיילא הא לפי' במטה דאורייתא כגון שלא יאכל מלה תיילא בכולל ולא יאכל מאחר שהיא בשואת"ע. ואין בכאן שהיא מדרבנן ובכולל ושואת"ע לא תיילא. ומע' מר לאי הרב במוהרי"ב יל"ו מ' דלא מיקרי זה בכולל דכל כונתם שהשביעו לשופר שלא יגלה נ"ב לאדם אחר הוא כדי שלא יתגלה הדבר להיהודי הנתפס חשבונם ובין שכן לא מיקרי כולל כ"א חדא היא זו מיקריא שלא יתגלה הדבר לשותף. ודברים נכונים הם ולאיש הדבריש דלא מיקרי כולל יען דכל קפידתם היא שלא יתגלה לאדם אחר הוא משום כדי שלא יתגלה הדבר לשותף. ולחמנם לאאי דהוק"ל דמאחר שהיא בשואת"ע ומדרבנן אין כאב דלא תיילא עדיין זאת קשה ול"ע:

עוד מלאאי תירון לאחר מלכד מה שמ' מע' מר אאי יל"ו דהרב תרשת דרבנן במער' המ' אות"ע הביא בשם מוהריב"ל ז"ל סיל"ד דלאשבר אנו אומרים בשבועה דתיילא בכולל אדברים האסורים. ה"נ במתנה עמם"נ בכולל דברים דלא הוו מדאורייתא תיול. ומוהרח"ם ז"ל סיס"ד עמד ע"ז והביא ראיה היפך מדבריו מהא דאמרי' האומר לאשה הרי את מקו"ל ע"מ שאין לך עלי שאר בשות ועונה דאמרי' דבשאר וכשות תנאו קיים ובעונה לא דהוי מתנה עמם"נ. ואם תימא דתיילא בכולל ת"ב בהגאי זה נימא מנו דתיילא על שאר כשות תיילא נמי על העונה. וכ' עליו האד"ר ז"ל דלא הבין כונת קושיתו דהיתה הוי פי' ע"מ שאי"ל עלי שאר או כשות או"ע. וכר מן דין אין מכאן הכרת דשאי הכא דהזכיר האיסור ולא שייך כזה מנו וכמ"ש המ"ל בפ"ו מה' איסות סוכ"ג ע"ש ועיין במוהרח"ם ז"ל סיקל"ז בתוכך. וכתב דים הכרח בדברי הרח"ם כלל ח' שכן ס"ל חי"ז דהיכא דהזכיר האיסור לא תיול בכולל והוכ"ד בהמ"ל שם. אאר לפי דבריש הללו ים לתרץ לקושיתינו הנ"ל דלא מיקרי זה כולל מאחר דהזכיר להיהודי השותף בפי' הו"ל הזכיר האיסור ולא תיול בכולל וכמ"ל. האמנם עיקר חילוק זה הוא ממוהרח"ם ז"ל והוא כתב דים הכרח לזה בדברי הרח"ם ז"ל ואלכי הלל רוחה לאחמ"ר שההכרח אינו הכרח שברי כנו הסור ז"ל בסו"ם רל"ז בנשבע לבטל מנה כתב בד"ח שפי' שלא יאכל מלה בליל פסח אבל אם נשבע בפשש שלא יאכל מלה חלה. ואם איתא דס"ל לחילוק זה הו"ל לאשמועי' דכותח יותר דאפי' אמר שלא יאכל מלה בשאר ליום ובליל פסח לא תיילא ת"ו דס"ל דתיילא אע"נ דהזכיר האיסור וכודאי שכן ס"ל כדעת אביו הרח"ם דלא פליג עליו וע"ש בכמ"י ז"ל. ובהרמב"ם ה' שבועות מבואר דנם שהזכיר האיסור כפי' תיילא בכולל:

ונלע"ד לתרץ לקושית מוהרח"ם על מוהריב"ל ז"ל דהיות דשאר וכשות לאו מילתא דפשיטא היא דאיכא בנם מה"ת שהבי ים בנם פלוגתא בש"מ ולריח"ו הוא דס"ל דכיון שהם דבר שבממון תנאו קיים. וכיון שכן אף דהכן ס"ל לדינא כוותיה דהנאו קיים כיון שהם דבשב"מ דינו שנאמר דהתנאי מועיל בהם. אבל לא שנאמר דים להם כח כ"ב לומר מנו דחייל עליהם מיל בדבר החייב בו מה"ת שהיא העושה דמסתיין לומר דהתנאי מועיל בהם אף לא בשביל זה נעשה אותו כולל. זהו מה שעלה בדעתי ליישב ושו"ר דהילוק זה נכון מדברי ה' תרשת דישראל מעבר' מ' תומ"ב בד"ה עוד תמיהת לי וכו' יע"ש. וה' קול שמואל בליקוטים דק"ז מי' דשאר כסו"ע אין ספטולית שוות ולא חיילא בכולל שב"ב הריב"ם סיקנ"ד דלא תלינו כולל אלא בשהפטולות שוות כגון דשלא יאכל מלה אבל מלה אחר שבל בשהפטולות חלוקות כגון שלא יאכל בליל פסח ושלח לאשלה לגג אין לומר בזה מנו דחייל וכו' ע"ש. ועש דהחילוק הזאת ועפי"ז הפי' הוא מסתבר וכנון אבל לפי מ"ש ה' זרע אברהם בחיו"ד סי' ח' ביאור סתירת דברי הריב"ם מסיקנ"ד לסיעל"ה שיעיך תרתיה דים לשדי נרגא בזה עש"ב:

סימן ט"ז

מי שנתן לחבירו מעות בלא שכוס מהן לקנות לו דבר פ' ואח שנשאר מהמעות יחזירם לו ויתן לו שט"ו כך פ' והוא מחמינו לומר כמה הם וכמה הוליא עפי"ד הקל בלא שבועה ונם ההנה עמו אח"כ שיאמר לעצרות עמו בדין עם חבירו וליתן לו שט"ו ס"פ. ושוב נחנאס של הכל שאינו רוצה ליתן לו השט"ו שחמ"ל ליתן לו שלדעתו הוא הרבה יותר מהרחוי ליתן לו. ונם רוצה להשביעו שבועה שלא עיכב מאלו בלום. ולא היה זה בקנין ובפני עדים כ"א בדברים בע"פ בינו לבינו ועל כן הוא רוצה לחזור בו אם הדין עמו:

הנה בשו"ע ח"מ סי"ג ס"ד כתב מכן וז"ל המשלח חבן ביד חבירו למוכרו או שאלה בידו מעות לקנות לו פירות או סחורה ואפ"י שלא נתן לו שכר ע"ז ואין לו חלק והלאה בשליחות זו הוחיל ונשא ונתן בממון חבירו ה"ז כבן בית ויש לו להשביעו משפק שלא עיכב מאלו בלום. ויש מי שחולק ואומר שאינו חייב לישבע שלא כשבא ליטול וכ' ע"ז מוכ"ם ז"ל בהגהה היינו אם בא ליטול חלק בריוח או שהוליא הוללות ובא ליטול אין תילוק בין אם נושא שכר או לא ע"כ. ושברת הרחשובה היא ס' הרמב"ם ום' השניה י"ם היא ס' הרשב"ח. ומ"ם אאפ"י שלא נתן לו שכר כ' בפריסה מאמע דס"ל דפ"ם בנוטל שכר ושב"ב הב"י והטו' דבשאינו מקבל שכר לא הו"ל להשביעו כדי שלא תגעול דלא בפני נ"ח ומה"ט נופיש לא הסכים הרשב"ח עם הרמב"ם בזה כמ"ם המ"מ. משב"ב כשמקבלים שכר שלא ימנעו מפני הגאתן ונם מורי היתרת לא נשמלם לו כל מרחו. וכ"כ בשמ"ע והב"ח ז"ל כתב דלמ"ם התום' בהשבטין והביאם כ"י נר' הסברת בהיפך. והנאה"ט בסק"ז הביא בשם הפ"ן דפי' דהו"א כיון שעושה בחנם ודאי כוונתו לשם מלוה ח"ב לא לאחשדיה דמורה היתר לעלמו ע"ם. והב"ח ז"ל בס"ב כתב וכן הביא פי' אחד מן האחים וכו' כך פירש"י ור"ל כן בית דומיא דאחד מן האחים שמתעסק תמיד בבית דמורה היתרת. אבל כן בית דמתעסק בחקרקעי לא מורה היתרת ואין מסבירין לומו. ומ"מ בשם"ח הביא רב"י דברי הרמב"ם בשלח ביד חבירו וכו' דכיון שאינו כן בית אפי' בחקרקעי מורה היתרת ומסבירין לומו ע"ב. והרשב"א ז"ל בסי' תמק"ב בתלק ע"ד הרמב"ם וכתב שלא אמרו אלא כבן בית שמתעסק תמיד בבית בכל האחים וכבן פירש"י עש"ב. והמשפ"ן ת"א סיע"ב הביא דברי הרמב"ם והטור והרשב"א ז"ל והאריך בשם וכתב

דכנס דק"ל דיוכ"ל קי"ל כפו"פ לחפי' כל מכמי יסר' תלוקים עליהם בדבר ממון וה"ה כדי להיפטר משבועה וכמ"ש במ"ח מ"מ בנ"ד לחד להגאונים כ"כ והרמב"ם והמפרשים לח הסיגו עליו כר' דכן סברי וכו' נר' דיסבע שמטון כל שרלוכן תוספו. ונלמד עוד דלחפי' הרשב"ח יודה בנ"ד וכו' עש"כ. והכנה"ג בהגב"י תו"ח כתב דמדן כש"ע הביח כ' הסברות ולח הכריע לחבל הרמ"ע מפלחו ז"ל בסיב"ג כתב ודברי הרמב"ם עיקר לחבל הרש"ך ז"ל ח"ח סיקס"ו והמפש"ך ח"ח סיע"ג כתבו דמלחר דלוכל פלוגתח המע"ה ע"כ. ויש לעמוד ע"ד דהרי לדרכח המפש"ך ז"ל שם כתב דלח יוכ"ל ק"ל וכו' ותייב ליסבע וכנ"ל. וה' תורת חיים ח"ח ס"י הביח דברי מוהרש"ך דמליה ק"ל כהרשב"ח. והמע"ם בהגב"י תו"ה כתב דמידי פלוגתח ל"ב כמ"ם הכנה"ג והמע"ה ולין ע"ד הח"ח ושוב כתב דהכנה"ג כתבו ח"מ ח"ב עמד ע"ד מוהרש"ך במ"ש דמליה ק"ל ולידד לומר דהרשב"ח הוי יחיד ושוב כתב דכיון דהוכיח כן מדברי רש"י תו"ל הרי יעו"ש ע"כ. ולח ידעתי לחתי לח עמד ע"ד הכנה"ג וכמ"ל. עו"ב הכנה"ג שם בהגב"י תו"ט בשם מוהרשד"ם ז"ל בסקי"ד דכתב דלחפי' לדעת הרשב"ח ז"ל היינו כשלין השליח בח להוליח לחבל כלחבר בח השליח להוליח מיד המשלח יסבע ע"כ. ולחכי לח ידעתי מה מחדש מוהרשד"ם ז"ל מדידיה שהרי הרשב"ח עלמו בסי' תמקכ"ד ב"ב בפי' והבי"ד מרן בב"י. והכנה"ג לח ה"ל להביח זה ממוהרשד"ם ב"ח מהרשב"ח עלמו ומה גם שבבר הובח זה בב"י ומור"ם בהגה"ה הביחו ועיין בהמ"מ במשפ"ח ביחורים חו"ע ובמשפ"ב תידושים חו"ז ובסמ"ע סקי"ח:

ודע דלחפי' לם' הרמב"ם ודעי' ז"ל ה"מ היכח דלח לחמינו בחתי' בפי' חלח דבמן לו בשמעת משל"ב חם החנה עמו בחתי' להחמינו בל"ם חין חייב ליסבע לח על טענת ודחי ולח על ט"ם ב"ב מוהרי"ח ז"ל בסיר"ך והבי"ד הכנה"ג ח"מ ח"ח סיל"ג הגה"ט חוע"ז והבחה"ט סק"ת. וחליה דמוהרי"ח ז"ל ממ"ם במליעת מחנה שו"ח להיום פעור משבועה והשוחל מלשלם ושוחח שבר והשוכר משבועה ומלשלם ופסקה הרמב"ם ה' שכירות פ"ב מחנה ב"ח וכו' שכל חלחי בממון חו בשבועות של ממון קיים וחי"ל קנין ולח עליב. הרי דמהני חנלה לפעור מהשבו' המחויבת לו מהמורה בממון לפי' בלח קנין ב"ם בשבועה דרבנן ובקנין וכו' וכן הדין למלוה שהחנה על הלוה שיהיה נחמן בכל עם שיחמר שלב"ב ה"ז מעל בל"ם וב"ב הרמב"ם פע"ו מהמלו"ל וכחב הה"מ לח מיבעיח במלוה בשטר דע"ב כי היחויה בל"ם היחויה דחי בשבועה לח היה נריך לנחמנותו. חלח לפי' בחע"פ הדין שמטל בל"ם וב"ב הרמב"ן בחשו' וכנר' מדברי רבי' שחפי' בחע"פ הדין כן וכן עיקר דסחם מחמנות בל"ם משמע וכן מוהר"י קחדו נר"ו כחב בסיע"ח בשם בחה"ע דחפי' בחע"פ שהחמינו מוטל בל"ם וכולה שמעתין דפ' כ"ה בחע"פ היח ולח מלריכין ליה לחשחבועי בלל וכו' זולח חר"ם בח"ם הפוס' דלח מהניח נחמנים לחר"ם ע"ם. ועיין עו"ל שם בסיע"ג דגם בחר"ם כתב דדוקח בשעשח שמח חשוב מחרמינן ח"ם לחבל בשיעית שמח גרוע כזה דחנן סהדי דכותים חנשים הם ומשקרי ודחי דלח מחרי' ח"ם ע"ם. הרי בחבחר דמחחילה החמינו עפי"ד בל"ם לפי' לליכח קנין ולח שדים חינו חייב שבועה כ"ח ח"ם דוקח:

ולענין השכירות שרולה לחזור בו ממה שהפסה עמו בחומרו שהשכר מרובה. עיין בהריב"ם ז"ל סימע"ו דכתב כל מה שחדם נודר בשכירות לפי' בע"פ ובלח שום קנין יש להשלים כל שהשכר עשה מלחכמו ע"ם שהלריך להביח רחיות לזה שחין זה לריך קנין חלח בדברים בעלמח מתחייב כמה שנדר לו. ליל"ל כמה שחין בו חיוב חלח פיטור ומחי' מחיובו דלפי' לח היה מצייר יכול לחדם למחול מיבו בדבר לבד בל"ק כמו שהוכיחו כל המפר' ז"ל ולפי' בלפי תירי לח בעי חלח כדי שלח יכפור דלח חיכרו שהדי חלח לשקרי ע"ם. ובודחי דבונת מ"ם הריב"ם ז"ל כל מה שחדם נודר בשכירות יש להשלים הוח לפי' שהוח מרובה מהרחוי ליתן לו בשכרו חייב ליתן לו מלחמ שכן נדר לו בלחי' דחי לזו הכי חיפוק לי דלפי' בלח נדר לריך ליתן לו שכרו ולפי' שעשה הפעולה מעלמו וכמ"ם מור"ם ז"ל בח"מ סי' רס"ד ס"ד בהגה"ה כל לחד שעושה עם חבירו פעולה חו שוכה לח יוכל לומר בחנם עשיתי עמדי הוחיל ולח ליתיך חלח לריך ליתן לו שכרו הר"ן ז"ל פ' שני דיבי גזירות. והרב"ד ז"ל בחח"מ סיל"ג הביח דברי הרח"ם ז"ל בחשו' בלל פ"ה סי"ב דמי שהולית הולחות על החולה לח ים לו ליפרע מנכסי היתומים לחרי שלח ליהה החולה שיעשו חלו ההולחות. וכחב דמה"ט לח יפסידו בשביל שלח ליהה שיעשו לו חלו ההולחות וכו'. והחריך בביחור דבריו וגם הביח דברי מוה"ם הנ"ל וכחב ומכחן נ"ל דמי שעמד ושכר חת החולה בלח ליהי שחייב לשלם לו דחין לומר לשם מחנה חיהיון דמשתמח חין לחד בורח לחחרים חנם וחין לחלק דההיח דכחבו הרשב"ח יהר"ן היינו במהניהו בנכסיו וכן הוי דהרח"ם בהולחות רפואה היינו בנכסיו חבל בעורח בנופו לח. הח ליתח דהח כתב מור"ם ז"ל כל שעושה עם חבירו פעולה וכו' ומליין בלשו הר"ן ב"ב ד"ע חלמח לח שני ליה בין בממונו לבנופו דחם היחה מחי מייחי מהר"ן דילמח הביח דוקח בממונו ח"ו ל"ם דעיקרח ופעולה נמי נכסי היקרי. ולח"ל נ"ב שיהה פעור ויפסיד המשכיר בשביל שלח ליהה כמ"ם הרח"ם ז"ל. גם ח"ל שבשביל שהוח חולה לשם נ"ח נתכוון כמ"ם הרב"י סיקס"ח במפרשם יתוס. ולפי' היה קרוב בשכרם נר' דחייב לשלם דהכי נר' מחשו' הרח"ם הנ"ל. ומ"מ לם דרך קרובים לשכיח לחולה חנם יהיה דלוכל מהניח דהרח"ם ז"ל סי"ז במפרשם חמנו יחר על הקלבה יעו"ש. ומבולחר שם דמ"ם הרח"ם ד"ל ליפרע הולחות וכו' היינו גם מנכסי יתו"ק. וגם מה שהביח הרב"ד דבדי מור"ם ומיהה לחד למי שכבר לח החולה שחייב לשלם לו נר' דלפי' היכח דהולרך ליקח מנכסי יהו"ק קלחר כיעו"ש. וה' מזכח חדמה דמ"ע והכנה"ג הגה"ט חות"י הביחו לדברי מור"ם ז"ל ועיין בס' נתה"מ במשפ"ח סק"ד וסק"ז ובמשפ"ב שם ובמשפה"ר מער' פ' חול"ד וזכו"ל חלקלעי ז"ל בחח"מ חות ס"ו דשם"ד ע"ב וס' חין לחברן. ומזה ים ללמוד בלפיטרופו' על יהו"ק שנעשה בעש"ב דמוכרח הוח לעמוד ולהתדיין עם הבע"ח בפני הערכחות ובבחל מעשקיו ולעברות שבן הוח בפי הניחום שלהם וה"ח בלחו הכי כ"ח שילך הוח בעלמו להתדיין עמהם והו"ל בחילו הלחן מוטלת עליו דלפי' שלח נעשה תכי בחולה ליטול שב"ש בדבר קלוב בפני הב"ד יב"ן עב"ו הוח מוטל שברו בפי הרחוי ולי"ל להתנות. ועיין בהכנה"ג ח"מ סימ"ד הגה"ט ס"ו בעמ"ם הטור חו שהחנה בן בפני כ"ד וכו' כתב וז"ל כ"ב לח לחמרי שהי"ל להתנות בפני כ"ד חלח בדבר דלח שייך בים חיהו חבל בנד"ז שרחוכן שלח התרבות ליד שחעון ועשה חוחו שלית הרי הלחן מוטלת עליו ולי"ל להתנות וזה בחור הרדב"ז ח"ח סימ"ד ע"ב. דמזה ג"ב ים להביח רחיה לדבריהו הנ"ל ובבירו. ועיין בס' רחם דוד להחיד"ח ז"ל בס' לחתי שתי' עפי"ד מור"ם הנ"ל מלי דקיבל דהע"ה מלביניל המנחה שהביחה לו וכו' יעו"ש:

הנלע"ד מהלחמור דדברי הריב"ם ז"ל הם לפי' שבדר לחת לו יותר מהרחוי בשכרו עב"ז חייב ליתן

ליתן לו הכל וכ"ל. ועיין במוהר"י מדרכי ז"ל בסי' צ"ו ברחובן שחתר לגמשון שרוצה לקחת שכר סרסרותו ביותר וגהרגה שמעון והקדיש לו מקצת השכירות ושוב לחר גמר המכר מוכ בו שמעון שכמה שהקדיש לו המה עולים יותר משכירותו. שהביא דברי הריב"ם הנ"ל וחייב שמעון לתת לו כל מה שנדר לו בשכר סרסרותו. גם על מה שכיעון שמעון שכמה שנתן לו היה יותר ויותר משכרו ושוהל ממנו המותר שנתן לו לין בטענתו ממש והביא מ"ם בהגהוה בתרת הרי שהיה בורח מביה התשורים וכו' דחמרו מ"ם ריש"א ומ"ם סיפא והוקמוה בגייר השולה דגים דחמ"ל תפסדתני כווני בזוזא וכו' בחופן שיכול לומר רחופן תפסדתני ולכן חייב שמעון לתת לרחובן כל הסך שנדר לו. וכ"ם שחינו יכול שמעון לתבוע ממנו שום דבר ממה שכבר נתן לרחובן. ורחיה לזה שכתב הרשב"ש בתשו' הביהו מיוחרי"ק ז"ל ח"מ סימן"ד שחפי' בריש דבריית דחמרי' חין לו חלת שכרו שיכול לומר משטה הייתי כך ה"ד בשלח הקדים לו חכל הקדים לו חינו יכול להוליח מידו ושכ"כ המרדכי בפ' החולן. וחפי' במקום דליכח פסידת חם הוח בישות לתת יותר מכדי טורתו חייב לתת מה שהתנה כמ"ם המרדכי בהגוזל בתרת שחייב לתת לשדכן כל מה שהתנה ליתן לו וכו' ע"ש. דון מינה וחוקי בחתרון שחייב ליתן לו כל מה שהתנה לתת לו בשכירותו. וכ"ם הכח בנ"ד שכבר נתן לו כל מה שנדר לתת לו חלחו כ"כ לחזור בו ולהוליח ממנו וחפי' שלדעתו היח מרוכח יותר מהרחוי ליתן לו הגלע"ד כתבתי לשוני ע"ש ס"ט:

סימן י"ז

שאלה רחובן ושמעון הקדישו נכסיהם הקדש גו"ס לפי"ד שלאחר פטירת שניהם יהיה כ"ן הק' לעולם ומה שישלה ריוח מהם יחלק להת'ח שיהיו בעת היהיה דרים בעי"ת דמשכ יע"ח וע"ז הדרך יהיה לדורות ומינו לרבני העיר פ' ופ' שהם יהיו חפוצ' שיגיעו על ההקדש הנ' להלוותם ולקבל התועלה והריוח כאשר ירחה בשיניהם. ובהיותם המקדישים בחיים הביחו ח"ח לחת לגבות להטפל בהלוואת משותיהם לריוח היום ולגבות מהלווים ולהביח לידם ונותנים לו שכרו. ואחר פטירת המקדישים לב"ע רחו הרבנים הנ' שפורח הוח עליהם להיותם מטפלים בהקדש הנ' לכן הניחו הת"ח הנ' שישאר במקומו בטיפול נכסי המקדישים הנ' להלוותם לריוח היום ולגבות הריוח לחלק למע' הת"ח ככל הנר' בשיניו וכן היה עושה הת"ח הנ'. ופעם אחת השחדלו הרבנים המתוגים הנ' בהלוחת ע"ה לירחם לסותר אחד מיחידי ועכשיו העיר בלח סוס בעחון ומשכון כלל יש שהוח חמיד טובח ויר"ם ורוצה לדקות לוכב ההוחה ולומדים וכטוחים בו הרבה. וכשחרו הע"ה לירחם הנ' כהלוחה חלקו חיזה שניס וגם אחר שעלו שניס הרבנים הנ' הלוה לו הת"ח התפוצ' הנ' עוד מנכסי ההקדש ת"ן לירחם ומנכסיו י"ז עד שנעשו בין הכל ק"ן לירחם וכתב עליו שטר עיס' כנהוג ונעשה זה בהשחדלות ת"ח ח' יחד שנתחנה אח"כ לדיין בעיר עם אחר במקום רבניס הרחסוים וכ"ז נעשה בלח סוס בעחון ומשכון ישן שהוח חמיד טובח וכו' כנ"ל. ונשחרו הק"ן לירחם בהלוחה חלקו עוד חיזה שניס והוח פורע הריוח. ומחחלק לפת"ח המגלחים בעיר וכולם ים להם ידיעה בזה. והסוחר הנ' הי"ל ניירות סרחנ"י בהלוחה חלל השרדה יר"ה סך עשוס חמוד ויען שלח בחו לידי פרעון מפה ידו ולח נשחר בידו יכולה לפרוע ההלוחות שעליו לח קרן ולח פירי כלל. ובעת השילכו יקמו כמה מהם"ח ממקבלי פירי ההקדש הנ' לעשון על החפוצ' הנ' שהוח פוסק בהרחי ח' שהלוה משות ההק' בלחי בעחון ומשכון כלל. כ' שלח השחדל לעורות לעמוד עם הלוה בדינה ודייני להליל ממנו עד שידו מגעת והניחם חללו כ"כ שניס עד שמעה ידו לגמרי. והחפוצ' מסיב דברחוחי שהרבנים הרחסוים הם שהשחדלו בהלוחת הע"ה לירחם בלח סוס בעחון ומשכון ישן שהוח חיס חמיד וכו' גם חנכסי הלויתי לו מנכסי ההק' ומנכסי עוד ע"ה לירחם ועשיתי עליו שטר עיס' בכל הק"ן לירחם ובזמן שטר השני היה עתיר בנכסין וחמיד וכו' יותר מהומן הרחשון והברחיה שעל כן הלויתי לו מנכסי ג"כ. ולח ע"ח שלח עשיתי זה חלח בהשחדלות ת"ח חחד שנתחנה חת"כ לדיין שם חחר במקו"ר הח' ועל ידו ובכתי' נעשה השטר של הק"ן לירחם והוח היה מניח הניות מהלוה הנ' ומתחלק להת"ח וחנכי חינו פוסק בדבר כלל. וגם על טענה הב' שלח טרח להליל מקודם וכו' מסיב ואומר שלח היה שולה בידי לעשות עמו שום דבר להליל ממנו לח ממון ההק' ולח ממוני וגם בדינה ודיינה ישן כי הוח חיס נכבד ות"ג ויקר מאוד והכל רוצים בכודו ורלונו ובפחחום מטה ידו ע"י ניירות הסרחנ"י ויודע כל שטר שמי שחין שולה בידי ממנו מחומה. והרחיה שסת"ח שטוענים עלי בזה הם יודעים בכל זה ושעל כן נתרלו מלתובעו מקודם ולהעמידו בדין שמי והוח מטעם החמור. ע"כ הגיעו טעוחיהם כי כן ים לדעת מה שורת הדין ניתנה ושכמ"ה:

תשו' הנה בס"ם קמח דל"ג לחמרו החוח לחנקי דלדקס דחחת לפומבדיתא חפקדיה ר"י גבי החוח גברח פשט היה לחו גנבי גנבו חייבים ר"י חמ"ל חלייו והחניח לשמור ולח לחלק לעניים חמ"ל עניי דפומ' מיקן קיין להו ולשמור הוה. ופירש"י ז"ל לשמור ולח לחלק כי יתן וכו' לשמור דהפקידו חללו לשמור חייב בפשיטה ולח כשהפקידו חללו ע"מ לחכד הו ע"מ לחל"ע דלח קרינח היה לשמור דכיון דחמ"ל חלקהו הו לחו דמפקיד ניהו ומחן קח חשט ועניים לח מו חשני דלכל חד וחד מני חמ"ל לחו לדידך יהיבנח חלח לחחרים. עניי דפומ' קיין להו ממון כו"כ לשנת הו"ל ממון ש"ל חוכעים וקרינח היה לשמור ע"כ. גם בסי' מקו' הביח בשם הרחב"ד והר' יהונתן והמחירי ז"ל שכן פי' מיקן קיין להו בכל שנת ושנת כו"כ ולח יפחות מזה השיעור וחשחכת דממון ש"ל"ת הוח. ועוד הביח בשם הר"מ ז"ל הפקיד חללו חבירו משות ס"ן ע"מ לחלקם לעניי שולם ופשט פשוט שחל"ת וכן נמי חם חמ"ל לחלקם לעניי העיר היכח דלח קיין להו מחי דיהבי להו. חבל חם קיין להו לעניי העיר מחי מחלקו להו בכל יומח ויומח וחמ"ל ע"מ לחלקם לעניי העיר ופשט בשחירתם חייב דממון ש"ל"ת ן דכיון דקיין להו כמחן דגבו להו דמי ע"כ. וכ"פ הטוס"ע מ"מ סיס"ח מי שהפקידו חללו משות עניים חו פדיו"ם ופשט בהם ונגנבו פטור שנח' לשמור ולח לחל"ע וה"ה ממון שחיל"ת. וכ' הסמ"ע ז"ל פי' חעפ"י שחין לעניים דין הקדש כמ"ש הטור סו"ס ל"ה וכפי' ר"ב מ"ת פשוט שנח' וכו' ר"ל דלח חייבה הו' כ"ח כשבח לידו בחורת שחירה שישחרנו לזמן מה וחח"כ יחזירנו לידו משח"כ כחמון זה דהנותנו בידו לשמור חינו רולה שיחזירנו לידו חח"ו. ות"ת ח"כ יהיה זה שומר של העניים שיחלק להם הממון עו"ח שהוח ממון שחיל"ת וכו' ע"כ וכ"כ בפרישה. וכונתו מבוחרת דחע"נ לעניים דין הדיוט י"ל ולח חמעיטו מקרח דרשה ולח של הקדש דדוקח הקדש לב"ה חמעיט והחידנח ליכח הקדש לב"ה וכמו שנתבחר שם בסי"ה וכי"ב מ"מ פטור מבשיעה מטעם חחר שנח' לשמור ולח לחל"ע וכו' והוח חזיל כפי' ס' מרן וסי' ז"ל

דס"ל כי מיעט קרא דכי יתן וכו' רשהו ולא של הקדש מעביה גם אם פשע ולא כס' הרמב"ם ז"ל דס"ל דלא מיעט קרא כ"א מטבועה אבל אם ידוע שפשע חייב. דכפי"ה נמצך דיש לתרץ למאי דהק' הרמ"ל ז"ל על הרמב"ם ז"ל בה' שכירות פ"ב ה"ג מסו"פ הגוזל מהיות דאפקידו גביה תרנקי ס"ן וכו' דפטריה אבי מלשמור ולא לחל"פ דאלמא כי ממעטי' מדין השומרים לגמרי ממעטי' ואפי' מפשיעה ולא מטבוע' דוקא ולדברי הרמב"ם ה"ל למעוטי דוקא מטבועה שלא פשע ולא מתשלומי פשיעה ע"ש. די"ל לדעתו ז"ל דלעולם חייכ"ל דאם פשע חייב ולא מיעט קרא ר"ד מטבוע' כרס נבי הקדש ענייש לאיתא כיון דמיעט קרא רשהו ולא שה"ק למאי לישנרך תו קרא לשמור ולא לחל"פ כיון שהם בכלל ת"ו דמקרא דרשהו לא למעוטי אלא מטבוע' אבל בפשיעה חייב להכי אתא קרא לשמור ולא לחל"פ לאשמועי' דאפי' פטור אפי' מפשיעה ולהכי פטריה אבי ולא חייביה ר"י אלא מטוס דעניי דפומ' מיקן קיין להו. ועיין בהרמ"ל ז"ל בשלמו בה' מלו"ל פ"ד סי"ד דכתב קרוב לזה בד"ה ועוד כ"ל וכו' דאי מקרא דרשהו לא ממעטי' אלא מדין השומרין אבל מזיק בידים אליבא דכ"ע חייב אבל ממעטי' מקרא לשמור משום דהוי ממון שאיל"ת אפי' מזיק בידים פטור וכו' וכ"כ ממה שפסק בביאור כפ"ה מהל' שאו"פ דאפי' פשע בהם פטור יאילו חיהו ס"ל דפושע מזיק הוא כמ"ש בפ"ב מזה"ם. ת"ו דשאני הכא דהוי ממון שאיל"ת ואפי' מזיק בידים פטור ע"ש והוא קרוב להנ"ל ולא ידענא מדוע לא חי' כן בה"ש. ועיין בכנה"ג חח"מ סי"ש הגה"ט חול"ז דהביא בשם מורה לדק שכתב בשם הרי"ף ז"ל דמוכח בפי' דמ"ש לשמור ולא לחל"ע הוא אפי' שהזיק בידים ע"ש ועשו"ש בחול"ו. וי"ל להקמ"ל בהמלו"ל דס"ל דהביא מסה"ק הרמ"ל ז"ל על הר"ש ז"ל ומה שאי' ושוב כתב כדבריו ממש ושים סיעתה לס' דבריו שלפי"ז מתיש נ"כ מסה"ק הרמ"ל על רבי' פ"כ מה"ש וכו' עש"ב:

והנה פיטור הא דהקדש מדכתיב רשהו הוא קושם הקנת חכמים אבל אחר תק"ח דתקנו בהקדש שיטבע כדי שלא יזלזלו בשם חייב בכל דין השומרים וכמ"ש בש"ם מני' דכ"ח אלא אר"ח תק"ח היא כדי שלא יזלזלו ופירש"י וז"ל לשולם שבועה זו ליפטר מן התשלומין היא וכש"ה ודקס"ל מתני' דאורייתא פטור לגמרי ורבנן הוא דתקון לה שלא יזלזלו בהק' בשמירתן. גם בפירש"י שם מקודם בד"ה הכא בטוש"כ וכו' מבואר בלשונו דתק"ח שיטבע הוא לאו לשבו' דוקא אלא גם לתשלומין כאו"א מהשומרים כדינו ע"ש. גם בש' לח"ר סיקס"ז בד"ה אבל מפורש שם דתק"ח היא לומר דדין השומרין אית להו עש"ב ועיין ג"כ במוהרח"ם ז"ל סיע"ג בתוכך מזה. אשר מזה ת"ש אני בתש"ך בש' שפת היש סימ"ו דכתב וז"ל ראובן שהשאיל רמוני ככף למדרש אחד ונגנבו ושואל מגוכרי למדרש שילמו לו אם יש מקום לפטור אותם משום שלא נאמר דין השומרים בהקדשות. ושו' ממלוקת שרשבו' הוא אם בהק' ושמרות וכיוצא מחייב בפשיעה מבואר בשוח"מ סימ"ח אבל בנגיבה ואבידה לכ"ע פטור שם ש"ם. אמנם בהק' בזה"ז כרמוזים דע"ד דין נכסי הדיוט י"ל ומחוייבים השומרים כ"א כדינו עיין בקצה"ג סימ"ח הגה"ט אות"ד עכ"ל. וקל"ט מ"ד בתרתי אחת דנדונו אות בשאלה ומודע דהשואל חייב גם בשומרים וא"כ מהו זה שהביא דמת' הרשבו' אם בהק' ממייב בפשיעה אבל בגנו"ל לכ"ע פטור שם ש"ם. ועוד דגר' מדבריו דאי לאו משום דהק' בזה"ז דין נכסי הדיוט י"ל היו פטוריס וק' דאם פיטורא דהק' הוא מד"א קודם תק"ח אבל אחר שתקנו דבהק' נשבעין עליהם כדי שלא יזלזלו לא לשבו' דוקא אלא כל דין השומרים אית להו וכנ"ל. וכן מוכח מלשון הרמב"ם דכתב דאחר תק"ח נשבעין על הק' שבו' השומרים וכו' דגם הש"ם חייב בגנו"ח דכלל כל שבו' השומרים וכל השומרים והה"מ ז"ל כתב שם שאפי' שאינה ברשותו פטורים לבד בהק' מהתקנה. הרי אפי' שבו' שאינה ברשותו דאין בה טעם לזלזל מחייבין ליה דגר' דגם בכל שאר שבועות וחיובים אקנו. וא"כ בדון הז"ל שהוא שואל חייב בחושבן ומכ"ש בגנו"ח גם בלא טע"ז דעכשיו בזה"ז דין הדיוט י"ל וזו היא להביא ראיה מהכנה"ג דזה מבואר בשוש"ע בחושן שדברי לי ל"ע:

המורם ממש"ל דיש פיטור בג"ד להאפוש' יען שהקדן לא ניתן מיד המקדים לידו ש"מ שימרנו זמן מה ויחזירנו לאח"כ לידו כ"ח שפחת הקדישו לעד לעולם ולדעתא דהכי ניתנו ביד האפוש' להלוותם לריות היום והריוח שיעלה יחלק להת"ח וזה מנד ההלוואות נמצך היוצ גם אם יהיה פשיעה כדבר אינו בדין שיתחייב דהוי דומה לדין לשמור ולא לחל"ש וזמ"ש דלא יש פשיעה בדבר וכמ"ש לקמן בס"ד. וכ"ת הזה תשיב ממון דיל"ת מנד הת"ח שבדמשק שמחלק הריוח להם שהמקדישים הקדישוס ע"ד בן וכבר פסק הפוס"ש שם במד"ח כשאין זה הממון מופקד לענייי מקום זה לו לשבויים ידועים. אבל אם היה לעניים אלו לו לשבויים אלו וה"ה קלוך להם ה"ו ממון שיל"ת ויאלם אם פשע וזו' ע"כ. הא לאו מידי הוא דהגם שמיוחד הריוח להתחלק להת"ח שבדמשק מ"מ לאו מידי דקיין הוא דהכל הולך אחר הזדמנות הריוח אם מעט ואם הרבה ולפעמים אין נמצא להלוותם ואינו עולה ריוח מהם כלל ויאחזו הת"ח בידים ריקניות מאחר בשינו מהחלק להם כי אם הריוח שיעלה מהם והקרן קייש לעד והו"ל מידי דלאו קיין הוא. גם מנד האר לאו קיין הוא מנד התלמידי חכמי' שלמש רבייש לו מיעוטא מ"ו דבזמן שהם מתעסיש מ"ו הת"ת בעיר מגיע הרבה לכל תו"ת מהריוח שיעלה ובזמן שהם מרוחים מגיע להם מועט שאינו קלוב שיעור לכל תו"ת כמה יקח ולא הוי מידי דקיין כלל וה"ל ממון שאיל"ת ודומה לת"ש מר"ן ז"ל מקודם דפטור ואפי' מפשיעה משום שנח' לשמור ולא לחל"ע. ובלח"ם תמיה ק"ד ממון שאיל"ת מנד שהקרן שינו מתחלק להם ממנו אפי' פ"ק כלל כ"א דוקא הריוח והריוח הוא דשלב"ל ואם מיקרי פשיעה הוא בקרן שאיל"ת כו הגם דמזה נמצך היזק להם דשוב אינו עולה להם ריוח מ"מ הו"ל ממון שאיל"ת וזהו קרוב למ"ש מקודם. דנמלא מנד המקדישים הוי ממון שאיל"ת דלא ניתנו להאפוש' שישמרינו לזמן ויחזור לאח"כ לידם. גם מנד הת"ח שמחלק הריוח להם מה שיעלה ומה שיהיו נמלאים פעמ החלוקה ולוכח קצבה כדבר ואין להם בקרן כלום הוי ממון שאיל"ת ודומה לדיוק דלשמור ולא לחל"ע וגם אם היה פשיעה בדבר האפוש' פטור. ועיין בהחשב"ן ז"ל מ"ב סיכל"ג דכתב ואם הקדש שהם הוא פטור מלשלם כיון שאינו לאנשים יחידים ממון שאיל"ת הוא שכן מוכח בפ' האומר בדרכי' לשמור ולא לחל"ע וכ"כ הרמב"ם והשפ"י שהנרפתים חומרים שכיון שהם לעניי העיר ממון שיל"ת הוא אין נר' לחלק דיוון שמי שהוא עני היום אינו עני למחר ונגנל הוא שמוזר כמוהם. ומ"ש בגמ' שבי דפומ' מיקן קיילי להו זהו בהקופה שנגבית מיד האפוש' יחיעים ע"כ. ומיים אם כל ממון שאיל"ת הקדש לשהם עניים שאינם יחיעים ובמחנות כהונה המזיק לחתן ולכלן פטור כדאיתת בפ' שוכיע ע"כ. דמדבריו ז"ל עולה דאפי' המקדים לעניי שעיר לריך שיהיה ההקדש לשיתחלק מיד להם ואם אינו לחלק להם מיד הוי ממון שאיל"ת דמי שהוא עני היום אינו עני למחר וכעת אני הדל לא ידעתי מי שהביא דבריו אלו. ועיין אם בהחשב"ן בח"ד בקונט' חוט המשולש

בהעור הנ' סי"ד דכתוב שם נגד דבריו הלזו יעוש"ב:

והנה מוהר"מ הלבש"ך ז"ל בסי' ז' כתב דמטעה לפירוש רש"י

הוי תמיה דבלבו"ל ומוהרש"ה ז"ל בס' כ"ם סי"ה בליג עליו וס"ל דהם הקדים מעות לפי' הוי בהקדים דקל לפי'. והפ"מ ז"ל ח"ח סי"ד הביא דברי מוהרמ"ח ז"ל וכ' עליו וז"ל לי"ר דבהאי פרטא חלוק עליו מוהרש"ה לך מ"מ בין הכי ובין הכי בכ"ד לא שעבר נוף המעות לפי' וכו' וכיון שבן נמלא בלא זכה לחמו. גם בח"ב סי"ה בנדונו שם נסתפק דדילמא לף שפי' לא זכה להמה דהוי דבלבו"ל ודמה זה דודאי הפי' קלחם דהוי כמו דקל לפי' וכו' ושוב הביא דברי מוהרמ"ח ודברי מוהרש"ה ז"ל דפליג עליו וגיין עמ"ש בח"ח סי"ד ומיש דלף לדברי מוהרש"ה יספיק להחזיק בפי' לא לזכות בנוף הש' נסיס ע"ש. הרי דהפ"מ ז"ל בשני מקומות הנ"ל לא גילה דעתו לי סי"ל כמוהרמ"ח ויותר נוטה הדעת לומר דדעתו ז"ל נוטה לס' מוהרש"ה ז"ל כיעו"ש. וכ"כ דהמש"ל ז"ל בפ"ג מה' מכירה ה"ח כן מבין בדעתו דמתחי' ניין ע"ד מוהרמ"ח ולח"כ ע"ד מוהרש"ה ודהפ"מ ז"ל בשני המקומות הנ"ל וגם ניין על המ"ח ח"ב סי"ה דמוכח מדבריו שם דמהני דומיא דקל לפי' וכו' ע"ש דכך קלת מזה דמפרש בהפ"מ דדעתו ניטה למוהרש"ה ז"ל. גם המשלח מצה בח"ח חיו"ד סי' י"ם בחתי' ההשו' נר' דס"ל דמוהרמ"ח ז"ל לחודיה קלי בס' זו וכלל להפ"מ בהדי מוהרש"ה ז"ל דכתב שם דלח הקדים הקרן לריוח היום וכו' דלא עקה דלמתן למקדים דבלבו"ל וכו' ודוגמת לזה לשכתן למוהרמ"ח וכו' ולפ"ג דמוהרש"ה פליג וכו' מ"מ גם מוהרש"ה יודה וכו' וכ"כ הפ"מ וכו' ע"ש. דכך דס"ל דהפ"מ קלי בס' מוהרש"ה וס' מוהרמ"ח ז"ל היה יחידאה ולכן כתב שם היה מקדים הקרן לפי' דגלה ויתה ודוקא בג"ד דלא הקדים כ"ח הפי' גם מוהרש"ה מודה דלין מתנה זו מועלת וכ"כ הפ"מ ז"ל. וכס' בני יעקב דע"ח הביא לדברי מוהרמ"ח והלריך להוכיח דלא כוותיה והביא להקה הפוס' נהוני בחרתי דס"ל דלא כוותיה ומיש שהפ"מ ח"ח סי"ד יח"ב סי"ה הביא מחלוקת זה שפסק ופסק דיכו"ל ק"ל והגבי הרוחה שם מוהרמ"ח ס' יחידאי היה והדבריו ל"ע עכ"ד. ולחת בריה קלה לא רחיתי בהפ"מ בסי' הנ"ל דפסק דיכו"ל ק"ל. וגם מ"ש שם דמדברי מוהריק"ו שורש ל"ד נר' כן דלפי' בנשים שיך קרן הנוף. לא ידעתי מהיכן תוכן כוחת רחיתו. ולפי מה שהק' שם בדע"נ ע"ד מוהרמ"ח ז"ל מהביח דדמי חמרת דהיכי קנה דבשעה שהדמים בלים היין חינו בעולם והוי כריוח פירות וכו' ע"ש. מינה יולת דמדן ז"ל שבסי' רע"ג סי"ע פסק להביח דחמרת וכו' ס"ל דמעות לפי' ס"ד כדקל לפי'. גם בשו"ת לבק"ר סי' קכ"ד בהלוחה והמתנה שהיח הקנלת מעוה לפי' בעלוה מטעמים שונים ולא מטעמיה דמוהרמ"ח וחתימי עלה טו"ב רבנן נר' דלא ס"ל להרבנים ומרן ז"ל כמוהרמ"ח דשם חיתת הי"ל לחוש גם להאי טעמת וכמו שרחינו בסיע"ה דשם לפסיקות גם שלא כתו כפי השואל ביעו"ש. לך בזחת ק"ל דבכלל הרבנים החתום שמוסח שם הוח מוהרמ"ח ולתך הוח ז"ל נ"ב לא שם לסברתו. ולפשר דשם היח סיתה מקודם וכספרו עמד בזה העניו בנדונו שם ושם לזה וגילה דעתו ד"ע היטב. ועיין נ"ב בלבק"ר סי"ד בחתי' דלוה שהפ"ם סולטאני"ם שים לו ביד פ' שיטלרו ביד עסנ"ם ויתן לה ריוח מהם וכו' ע"ש. ועיין בס' מטה יוסף ח"ב חיו"ד בד' מ"ח ומ"ט דמדבריו שם יולת קלת רחיה לס' מרן ז"ל דסל"ה דמהני מעות לפי' יעו"ש. לחבר מהלמור לעיל יש לי להעיר ע"ד ה"ה כמוהר"מ סוזין ז"ל שהוב"ד בס' חוקי חיים סימ"ו דלתב דמוהרמ"ח ופ"ת ז"ל נר'

דס"ל דלא מהני כיון דהפי' וכו' ע"ש בלוך כללם יחד הפ"מ עם מוהרמ"ח ז"ל דלהדלבה נר' יוהר דס"ל כמוהרש"ה ז"ל וכמו"ל. וה' פתחי תשו' סו"ס כי"ב סק"י הביא כמה תשו' מהחש"ס דמבחמיך על ס' מוהרמ"ח ז"ל והק' עליו מהמש"ל ז"ל פכ"ג מה' מכירה שכתב דבח"ח מ"ב סיכ"ח מוכח דמהני דומיא דדקל לפי' ומשמע שכן דעתו ז"ל ושהקלה"ח סיכ"ט סק"ד הלריך לדחות דברי מוהרמ"ח ושרוב הקדשות שבח"י הם עד"ז דהקרן לעולם ליהיה לענייש לו לה"ה ומוהרימ"ט ז"ל חיו"ד סימ"ה כתב דמוכח להלוות ברבית כיון שלין לענייש בקרן כלום לאו בעלי ממון מיקרו ובהה לא מספקי כלל לוך יזכו בריוח ח"ו דמהני מעות לפי' ושכן מלא בס' בכ"י שהשיג על מוהרמ"ח וגם בס' נתיבות המשפט סיכ"ט סק"ה המה על מוהרמ"ח והסכיש להקלה"ח והביח בל"ע עש"ב. גם עיין בס' מקור יפרחל מלה"ע סיל"ו שהלריך ע"ד מוהרמ"ח ז"ל. והחק"ל ז"ל בחיו"ד מ"ב סי' י"ג הביח לדברי מוהרימ"ט הנ"ל וכתב דבר' מדבריו דבמקדים קרן שהפי' לעניים דחשיב ממונו לגמרי ולם נתן הוח לו שלוחו הוי כ"ק. ולדבריו הח דק"ל בסו"פ המוכל לשמור ולא לחל"ע לא שיך זה כ"ח במקדים הקרן ג"כ לחלק דלי קרן לפי' הרי חין הפיטור כ"ח מעשה דהוי ממון שחיל"ה ולם היה הפשיעה בחטות הפי' יהבן לך לם פשע בנוף הקרן הרי לדבריו ממון שיל"ה. וק' שהרי מוהריק"ו ז"ל סורש ו' בלרינו קרן לפי' ונגזב נוף הקרן הלריך לפטור מה"ט דלשמור ולא לחל"ע דהוי ממון שחיל"ה ע"ש ס"ת דכל כה"ג הו"ל כחילו הקדים נוף הקרן לעניים חלת שהנה שלת יכלה הקרן ולדקתו תהיה עומדת לעד ולין להמקדים שו"ז בחלו החטות וכו' ושפש המש"ל ז"ל חילק דכל שהקדים קרן לפי' לעולם בכי הלי לכ"ע ק"ם בקנג"ד וכ"כ המחכ"ה המלו"ל סי"ח וכנר' ממ"ש הרמב"ם פכ"ג מה' מכירה ה"כ דקנין הנוף לפי' היינו שנתן הסדה לפי' לומן קלוב בין ימי מיכר לו ימי לוקח. מכלל דלם נתן לעולם לין זה קנין הנוף לפי' חלת קנין לגמרי וכו' ע"ש. הרי דהק' על מוהרימ"ט שגר' מדבריו דבמקדים קרן לפי' ופשע בנוף הקרן דממון שיל"ה הוח מדברי מוהריק"ו ז"ל דס"ל דנם בכה"ג פטור מטעמת דלשמור ולא לחל"ע והוי ממון שחיל"ה ושלהקת הפוס' סל"ה דלם נתן לעולם לין זה קנין הנוף לפי' חלת קנין הנוף לגמרי. וח"כ בל"ד דהקדים הקרן לעולם חלת שהטיל הלחי שלת יכלה הקרן שתמיד יהיה לריוח היום ולדקתו עומדת לעד גם כי לימת פשיעה בו פטור מטעם דלשמור וכו' וממון שחיל"ה הוח. ובדרך לגב רחיתי שם בעמוד ב' שהביח לדברי מוהרימ"ט ז"ל בח"ח סיקי"ו דכתב דקרנת לרווחת משתעבד וכו' וכתב עליו ולבי מהסס שגר' דלגב שיטפיה כ"כ שכעה לא רחיתי בשום מקום שחמרו דקרנת לרווחת משתעבד זחה מלחנו שחמרו בג"מ דק"ה רווחת לקרנת משתעבד ולין זה ענין שהקרן ישתעבד לריוח ולולי דלמו בדיוק נקט הכי וכוונתו דהוי כמקנה הנוף לפי' שזכה בנוף המעות לפי' ע"כ. ולחבי לא ידעתי מדוע לא הוק"ל זה ע"ד המש"ל ז"ל שכ"כ נם הוח בפ"ד מהמלו"ל הי"ד בד"ה עו"כ מוהרימ"ט בסיהג"ז וכו' ע"ש וכל יקר רחתה עינו לת דבריו וכמו שמקודם הביח בשמו ועיין ע"ד שם:

והנה כה"מ ז"ל בפ"ה מה' שחלה דקדק בדברי הרמב"ם דתרתי בעינן שיהיו תבשים יהושים ויהיה חלק כ"ח יהוש. והבי"ח ז"ל כתב עליו ולולי מבין מה טורך שיהיו תבשים יהושים כיון שהקונה היח יהושה לכל עני ועני הפושט יד יתנו כך וכך לכל שבת ושבת הרי ממון שיל"ה הוח דכל עני תושב הקונה המניע לו ע"כ. וכך שהבין בדבריו דגם חם היו לעניי עיר מיושדת לריך שיהיו יהושים

ידועים התנאים וחלק כ"ח ידוע ועי"ז הק' עליו דמה לזרע שיהיו לתנאים ידועים וכו' ולע"ד הפעוט דגם הם"מ ז"ל חזיל ומודה דחי"ל שיהיו גם התנאים ידועים ונקבו בשמותם ומ"מ שיהיו התנאים ידועים היינו שיהיו מיוחדים לעיר פ' ותלקו של כחו"ת קלוב כך וכך לשבת לשפוקי חס הם לעניים פחם הגם שכל עני קלוב לו כו"כ לשבת מ"מ ממון שחי"ת מיקרי וכמ"ש הב"ח ז"ל לעיל מזה דהם ים לכ"ח מעניי העיר קלבתו ידועה הו"ל ממון שי"ת דכ"ח בת לתובעו לתת לו קלבתו. וכ"כ בפרישה בפי' וז"ל תחל הם ים לכ"ח קלבתו וכו' פי' לו הוי סומר של עניים יחל עליו שם שומר שהרי כ"ח יתבע שלו. מסק"כ הקדש דאין לו מי שיתבע ממנו. ומיהרי ג"כ שהמעות הם מיוחדים לעניי העיר הזאת מה שאין כן חס ושלום מיוחדים הלח לעניי העלמת דאף חם יהיה קלבה לכ"ח ליתן דרך משל ו' גדולים בכל יום מ"מ ממון שחי"ת מיקרי דיוכל לומר לחנם לאחרים וכן פי' המ"ו לדברי הרמב"ם פ"ה מהם"ח ושכ"כ רש"י ע"ש עכ"ד. ומכן ז"ל בכ"מ הביא דברי הם"מ ז"ל וכ"ע לדבריו ושוב כתב דיותר כ"ל דעת רבינו חפי' לא קיין לזה נמי חייב ומ"ש והרי הוא קלוב להם היינו שהוא מיוחד להם לעמרי שלא יהיה רשות ביד הגבאים לעשות לדקה זו כולה חו"מ לעיכך עניים אחרים ע"כ. והמש"ל ז"ל בהגלו"ל פ"ד הי"ד כתב שבדברי הם"ו כנ"ל מדברי הרמב"ם בסיש"ה דלא כמ"ש מרן בכ"מ. ונסתפק שם גבי הלווחות רבית בהן' עניים מיוחדים אי תדתי בעיון כמ"ש הם"מ ז"ל וי"ל כל שהוא מיוחד להם חפי' לא' מרן כ"ת יהוע תלקו לחסות. ולא לחלק ולומר דחפי' לם' מרן ז"ל מודה הכא גבי רבית דתדתי בעיון. וכתב דמדברי הרמב"ן ז"ל שלא כתב תלת עניים יהועים משמע דם"ל ברבית כם' מרן בפקדון ומדברי מוהרימ"ט ז"ל משמע דס"ל דגבי רבית תדתי בעיון בעלים יהועים ושיהיה קלוק כחו"ת ע"ש. וה' לוכ יקרות בדנ"ד הקשה לפי"ד הם"מ ז"ל דתדתי בעי' ח"כ הו"ל לחלוקי בעניים יהועים בין קלוק לשח"ק ושזה דחקו למרן לפרש בדרך אחרת ושחזיל לסברתו דכהדא שני לחיוב ולכן בב"י סיל"ב סי"ג כשכתב בשם הרשב"ח דבזוזי דפדיון שבויים שחם הוה דחי לשבויים יהועים לח הוה מיפער להח הגן מותר שבוי לאותו שבוי. סיים שכ"כ מדברי הרמב"ם בפ"ה מה"ש. ולפון זה שכתב וכ"כ ולח כתב וכ"כ הרמב"ם שהרי בהדיא כתב הרמב"ם דבעי' עניים שחינם יהועים וכו' תלת דחזיל לסברתו ז"ל דכפי"ד הם"מ ז"ל חלוקים הם הרמב"ם והרשב"ח דהרשב"ח לח הזכיר תנאי של קלילה רק ביהועים שני ואילו הרמב"ם לפי"ד הלריך תדתי זה נכ' כו' דבריו ז"ל. גם הק' שם ע"ד הם"מ בם"ב בתחילה ויבב ע"ש. ולי אני הדל י"ל דבב"י לח חזיל כשברחו שכתב בם"מ דחם גם בב"י חזיל כמ"ש בם"מ ח"כ ק' מדוע בסיש"ח שהוא מקור הדין כשהביח שם בב"י דברי הם"מ שכתב דתדתי בעי' הביח דבריו בשתחת ולח כתב ט"ד בלוש אבר' דבאן בב"י חזיל ומודה לדברי הם"מ ולכן לח כתב עליו בלוש. ומה שבשירב"ב כתב וכ"כ מדברי הרמב"ם ולח כתב שכ"כ הרמב"ם חין מזה הכרח דחשבון כן גם כי הוא מפורש ולעולם דגם שם בב"י שירב"ב מודה לפ' הם"מ ז"ל. והכנה"ב ז"ל שם בהגב"י חוי"ז עמ"ש מרן בב"י וכ"כ מדברי הרמב"ם כתב ט"ו כ"ב וט"ש בהם"מ ט"כ. גר' דגם הוא ז"ל מכון דמרן ז"ל בב"י חזיל ומודה כפ' הם"מ ולכן ניין עליו. ועם דלא תכחד דבדברי הכנה"ג ז"ל י"ל חיפכא מחה שפירשנו. החמנם יותר נר' לפרש כדכתיבנא כדי שלא יקשה לן מסיש"ח שלא כתב בב"י ט"ד הם"מ כלוש וכנ"ל. ומוהרשד"ם ז"ל בח"מ סירס"ו בשמעון שסכר בית הקדש הגבית ליסיבה פ' וט"י שבשתמם בחנור וחפה כו ילחה דליקה ונשרף הבית כתב שהיה גר' לפועלו מחמת שהבית הקדש ונרסי' לשמור ולא לחלק וכ"פ הפוסי' בחעות ס"ן פעור חפי' פשט בהם ומוהריק"ו ז"ל ס"ו החרץ כזה וכו' חלת דלן רחים דחפש"ל דהני בני היסיבה הם בעניי דפום' מיקן קיין להו שים להם קלבה לכ"ח שכוש כך מעות נם שמעות הללו מיוחדים לבני היסיבה הוחת שבשחלוניקי בשם הגבית ולא לחנשים אחרים וחפי' חת"ל שלין בני היסיבה יהועים בשנה זו לומרים פו"פ והולכים חלו ובלים חחרים בחקומם לו מוספים עליהם וגר' דחרתי בעיון שיהיו חנשים יהועים וחלק כ"ח ידוע בם"ם הם"מ ז"ל מ"ח כבר לחפש"ל שים כלן תרתי שהרוב יהועים והכל כרוב. עוד עשם שני שלא נלחמו דברים הללו חלא במעות ס"ן שהם מעלמם עומדים לחל"ע והוי ממון שחי"ת וכו' ולכל בנ"ד שהביח לינה עומדת ליחלק וכע"ב להסיב לרחובן שהסיבה בהח ודלי דללו לחלק הוא וכן פירש"י וכו' ולפ"ע דגר' רים חולקים בזה שהגה רבי' ירוחם כתב חפי' לא ניחנו ביהו ע"ד לחלק לעניים מ"מ וכו' בב"ד גר' דכ"ע חודו דללא מלינו זה חלא בדבר הרחוי לחלק כמו מעות שלא יכל בדבר הניתן לשמור בנ"ד גלע"ד דלכ"ע חייב ע"כ. גר' דעתו ז"ל דתדתי בעי' חנשים יהועים וחלק כ"ח יהוע כדי שיהח חייב בפשיעה וכ"ל, דמזה בנוגע דנ"ד דליכח תדתי וכמ"ש פשוט מפש' גם חם היה פושע, ומכ"ש דהחפוע' בנ"ד לח הוי פושע וכמו שחוכיחו טעמותיו בהשלמה דהלוה הוח לוכ לחיד מיבעי וכו' ועיין במוהריק"ו ז"ל סיכ"ג בחפוע' שהלוה מעות יהומים דכתב דהחפוע' פשט במה שהלוה מעות להרש"ג ועם כי לים נכבד והנון היה מ"מ גלוי וידוע הוח שהיה חייב ממון רב וחון עתק דו"ה יהות יותר ממה שהיה לו ובבותיו החמירו הרבה בהתעסקות מעות היתומים עד כי חמרו שלא להלווחן חלא הו למי שי"ל קרקעות מובלי היות עליו עסיקין כ"ם להלווחן למי שרבו הנושים בו וכו' ונחמנם חם יביח רחים החפוע' רחים מספקת וכו' וגם יביח רחים מספקת שלא פשט בהלווחתן מעות היתו להרש"ג חז לא יחחייב וכו' ע"ש. וה' נב"ע ז"ל סיכ"ד הביח רחים מדבריו דמה שחמרו בגמ' חמ"ר חבי מזיק לים דמספו נכסי ומהימן ושמע דיעח דחורי' ולא מקבל שמחת דרבנן ויהבינן להו ניהליה בב"ד היינו דלריך כל התנחים דהרי חע"ג שהי"ל להרש"ג כל התנחים שחמ"ר חבי חעפי"ב כיון שחסר ה' מהם חייבו מוהריק"ו להחפוע' וכ"ם בנ"ד שלא נמלח ח' מהם לנוקח שחייב החפוע' לגמרי. והגם שהחפוע' עלמו היה נותן לו שחורותיו בהקפה עכ"ז היו מועיל לו זה לפועלו דדוקח בבלו הוח רבחי וכו' ע"ש. ולע"ד דזהו פשוט דלריך כל התנחים ואי"ל רחים דחטו חם לים שי"ל קרקעות ומע' הרבה ואינו גברח מהימנח ולח שמע דיעח מי הוח זה שימחר שילוה לו ובודחי שדברי הם"ם הם בדיוק שלריך לכולהו תנחי שנחמרו שם וו"ם ומכן ז"ל בם"ע ח"מ סיר"ן ס"ח פסק בדין הלוחת מעות יתומים דלריך שי"ל לחתריות נכסים וכו' וככל מ"ם בם"ם. ובנ"ד כולהו תנחי היינהו בחים הלוה הזה כי הוח לים כשר ונחמן ים לו הרבה נכסים קרקעות בלח ערעור חוחני"ל וחניות שדות וכתים ושחר מע' והלווחות על הזחת ומה שהי"ל הפשד הוח בפחע פחחום מלד חובות שי"ל על השרכה יר"ה בידוע לכל כחי שער עירנו. וחם לחשך חדש לומר דשדין תנחי לחד שלריך ג"כ שיהנו חותם לו בב"ד ובכ"ד נהי שחנחי החוב הע"ה זהוביס נעשו ע"י ב"ד וכמו שים עדים שמעידים בזה בכרם הת"ן זהוביס הנשחרים הסייבים להקדש לח היו ע"י הרב ז"ל וביון שחשר תנחי זה הו"ל החפוע' פושע וחייב. לק לחתה לחמור לו הח ל"מ דחנחי זה

דלריך סיסיה בב"ד ה"ע מסוס דהס מלוים סוסס קרוב לבסר וכמוך להפסד דלנבי לימים דעלמא הו"ל הלוסה כרבים ואפיר לזה הלריכו ביסומים סיסיה בב"ד כדי סיסיה מוסר מעשם הפקר ב"ד הפקר. ומינה סיכא דלימא נד רבים בהלוסה כלל כ"ש סניא כדרך סהימר חזי מ"ל סיסיה בב"ד. ואף לנעשם הכ' דמה שלריך בב"ד הוה כדי סיסיה לימת ב"ד עליו ומ"ב י"ל כפי"ז בב"ד הו"ל מסר הגלי זה. גם זה לומד דמאחר דהריוח של הסקדש הוה ככל ו' מדשים נלקח מהלוה הנ"ל ע"י לאחר מהס"ת והוה מחמלק לכל חו"ר הסיר וכולם ים להם ידיעה מזה יען דכשהוח פורש הריוח בסוף הו' מדשים מחם הוה מחחלק להם הריוח לחו"ר הסיר תיכף ומיד וכשהוח מחעכב מלפרוע הריוח לזה ימים ומדשים גם סחלוקה היה מחעכבת וכל החו"ר יודעים בזה שמה שנחעכבה החלוקה הוח משום שהלוה הנ"ל נחעכב בפריעת הריוח. והלוה הנ"ל ידיעה ככל זה מעחה שפיר סייך ביעם זה בב"ד לימת ב"ד עליו הגם שבעת ההלוסה מחם לא היתה בב"ד. ואף בשחמת לחריכן שהוח קרוב לודאי שהיה להם ידיעה בהלוסה וכמ"ש הגב"ע ז"ל בסי"ו וז"ל אבל בב"ד שהיחידים הם בעיר ומסחמת ידעו בשלקח הפשחן והכניסו במערה אי לא הוה ניח"ל שיהא פקדונם שם כמערה הו"ל לחבוע פקדונם ע"כ והן מינה במ"ש בב"ה. ומאי דחייב מוהריק"ו ז"ל בנדונו עיין בם' חומל ילחק חח"מ סי"ם דכחב דהוקא שם חייבו משום דהיה חייב ממון רב יותר ממאי שים ני דמשום שחסר ל' שלא ה"ל ממון בכיעור מינה שהיה חייב לשולם חייבו להפיעוי ע"כ. דמזה לחסה לן דגם אם הלוה לא ים לו ממון יותר מבדי המובות לחבר עליו חלא דשוו בשיעורייהו עכ"ז הפיעוי לא מיקרי פושע ופשור. מכ"ם ור"ו בב"ד ה"ל מובות על המרים על חר עשר מאשר ים עליו בהלוסה וגם ים לו הרבה קרקעות ומע'. ועיין טו"ל שם בסי"ע דמלבד דלא שלה ביכורי"ו לחייבו להפיעוי במעות בל יחו' שהלוה חומם. עוד שהמלח רבופח יותר דיכול להעיל לעלמו ממעוחיו שהם משוערים בהלוסה עם מעות היחומים עם"ב. ועיין בם' פרמ"ח מ"ב סי"ח בעיין רשות ב"ד שמושיל הרבה לדברים שלין רשות להפיעוי לעשותם. והביא בשם הריטב"ח ז"ל בחי' ניעין וז"ל ודוקח בבל טעה כדי סירחו ב"ד בחוסה שעה סים מועלת בדבר וחם ים מועלת יעשו וחם לאו לא יעשו אבל לימן רשות בחחלחן ניעשו מה שירלו בזה לין רשות לב"ד וחם נחנו לא עשו בלום ע"ם. וזה נר' נגד דברי הגחון נו"ב מ"ב סי"ד שהחם רשות ב"ד היה בחחילה ועב"ז החזיבו הרב ז"ל בחירו היה נחינת הרשות בשעת המעשה עם"ב וי"ל. ועיין בם' מנחת שמוחל בשו"ת סי"ו בעיין הפיעוי שבשעת חו הזיק בידים ובם' זרע יעקב סי"ב ובם' יד המלך בחי' על ה' נחלות פי"ח ומה שהקשה שם על המבי"ע ז"ל מדברי הר"ח כהן ז"ל דכחוב מלנו דהפי' במנוסו ב"ד פשור וכו' עיינך הרחיבה דדבריו הם בלולים בדברי הבגה"ע ז"ל חלא שהם בהריחבה ממקום חחר יותר ביעו"ש. ועיין בם' נוה לדק בדב"ז וחילך:

וכל הדברים הם חמורים הוח חם גם בזה"ז מדקדקין סיסיה ממש כמ"ש בגמ' דחזקן מיעים דמשפו נכסיה וכו' הלמנם בבר נודע מ"ש מוהרשד"ם ז"ל בח"מ סיעב"ז דהחידנת חין מדקדקין בזה ע"ש. ומה גם דהלוחת הח"ן זהובים הנ"ל היה נעשית ג"כ ע"י חחר מהת"ח שנחמנה חח"כ לריין עם חחר במקום רבנים הרחבו ובהשהלוחו נעשית ההלוחה השנית והוח כחב שעד העיר דהלוה הוח חמיד וכו' ומעחה הו"ל כדינת דגמרת ממש דכחן נמלנו וכחן היו כל התלחים הנו' והול"ם:

ועל העניה הסניה שעשנו על החפוץ שלח השהדל לעבוח מקודם להניל מהלוה וכו' והוח הסיב ע"ז שלח היה עולה בידו להניל ממנו מחומה ורחיה לזה שהעושנים בעלמם הם יהושים ככל זה והם מחרשלים לחובנו מעשה החמור וכמובח בשחלה. הנה מלבד הטעם הלמור בחחילה החבו' דנחשב זה ממון שלינ"ת ואינו מחמיב וכמו שהחרכמי בזה בס"ה. עוד בה מחמת הסחרשלות אין להוניח ממנו וכמו שהחריכו בזה רבני החח' ז"ל עיין בם' כיכך מסה גחלנטי ז"ל בסיב"ד וה' מים שחל בח"מ דמ"ה ומ"ו ובדברי מוהריע"ח ז"ל שם ובס"ה קדושת יו"ט סי' ד' עם"ב בחופן דגם מלד טעמה הסניה ליתו מחמיב ככל ובחמור. הגלע"ד בחבתי לעמו ע"ט ס"ט:

שוב החו"ב נד"מ ס' ויעין מלברהם לה"ה כמוהר"ח פחלנטי' י"ו וכחח"מ סי"ך נשחל בראו' חפוץ יומים שנתן משומיהם לשחשון קרובו בחורה מכו"ם והימומים רולים לנבות המעות מהחפוץ והוח יגבם מקרובו כי לא ה"ל לחת המעות לם' קרובו. והביב דחם ם' הקרוב הוח לום בשר ודחמן ויבר והגון ולית דיכא בשעת נחינת המעות ומנבב בעיר לחת מעות יתו' לריות היום בחורת מכו"ם לין כחן פשיעה כלל למייבו להחפוץ שיפרע וכחיה לזה ממ"ם מוהריק"ו ז"ל בשב"ב בשחשון שלקח מעות מחל' לחת והלוה לנוי וסירם טוען שפשע שנתן המעות לנוי שלא היה הגון לחתם לו וש' מביב שבשעת נחינת המעות היה בשר והגון וכו' דפטור ם' יעו"ש ובב"י ח"מ סיר"ן ובבגה"ב הנב"י חול"ב לין למוהרשד"ם חח"מ סיק"ן וע"ע למוהרשד"ם סירכ"ב והב"ד הבגה"ב שם בהגה"ט חוקל"ה דחם מבר הבבסים לחדם בשר וחמיד ולא היל כ"ת לי"ב פשיעה. וכחן נמי בב"ד חם ם' זה הוח חדם בשר ויכול לפרוע חלא דלריך שיראת יתירה חבל ע"פ הענין הוח ברית וחוק שלא ים בספר ותפי' חם היה בענין הספר ממון עתה כל שבחמי' בשעת נחינת המעות היה הענין ברית וחוק שלא היה בו הספר ל"ב עתה שמעה ידו ותינו יכול לוגבח דחמילד הוח ומה פשיעה ים לחפוץ ועיין מוהר"מ נחלנטי סיב"ה ותזינת למוהרח"ם ח"ח סי' ז' בראובן שהיה מלוה לחמי מעות חלמנה שהיה לחיד בבבסים והיה נפרע ממנו ומוכר ומליהו ובהמשך הומן העני לחיו ונחבדו המעות פעור ראובן ע"פ דין מינה ותו"ב וכו' ושוב מלחח' הגדון מפורש בה' נו"ב מ"ב סי"ד ועיין לה' חהל ילחק חח"מ סי"ם ד"ה ד"ל ע"ב עב"ד יל"ו:

ומע' ה"ה כמוהר"י חב"ח יל"ו נשחל מקמיה דיקר חוכייחיה טענת שני הנדדן וחחת היה תשובתו. נלע"ד בבור דפטור החפוץ מבל וכל ואין לחייבו משום פושע מבח שהיה חלו שעשנו עליו בלל. והנה מלד הטענה הח' פעיר ועעיר לגמרי לפו"ד לבל הפום ז"ל. חבן על טענתם הב' עליו ים לפוטרו בדין מחיוב תשלומין מטעם היותו מומחה וכחשב חבחר בם"ד. הנה על טענתם הח' גר' בבור דפטור לב"ע דודחי ים לדמותו לחפוץ של יתו' דלא עדיף מיניה ולא גריע מיניה ובחפוץ של יתו' בבר פסקו בל הילחטו' ז"ל ומבן ז"ל מבללם בשה"ע סיב"ן ס"ח בטעות של יתו' דחי"ל חפוץ חלא בילד עושים בודקים מי ה"ל בבסים ה"ל לחבריות ויהיו עדיה ויהיה הים לחבן ושומע ד"ת ומעולם לא קבל עליו נדוי וומנים לימם לו בב"ד קרוב לשבר וכו' וחם חין לו קרקע ונתן להם משכון והב משובר שלין בו ס' ווהנים לו המעות קרוב לשבר וכו' ע"ל. והנה בל הני תנחי שבחב מבן ז"ל דלריך שיהיו במקבל המעות של יתו' כולהו ליתניהו בהחי גברח הלוה דב"ד ה"ל קרקע עדיה

והוא לים לחמן ולים דינא ומעולם לא קבל עליו נדוי כלל בידוע ומפורסם לכל בתי שערי יעידון וכ"ע יעידון עליו בזאת ובזאת בלתי ס' כלל וה"ב זה התפוט' הב' שנתן לו מעות ההק' לריוח היום לתו פוסע מיקרי כלל תפי' שלא לקח ממנו שום משכון וה"ב כלל דודאי לא עדיפי מעות ההק' ממעות יתומים וכמדובר. והנם דתזינא להגאון מוהריק"ו ז"ל בשוב"ג והביי"ד מרן ז"ל בב"י סיר"ן דכתב וז"ל ועי"ל כי הב"ב הנ"ל פסע במה שהלוה מעות היתו' להרר"ג ואם כי לים נכבד והנון הוא מ"מ גלוי וידוע הוא שהיה חייב ממו"ר והון עתק דו"ה. ידוע יותר ממה שכ"ל והרי התמירו רז"ל בהתשקות מעות היתו' עד כי לחמרו שלא להלוותן אלא למי ש"ל קרקעות מבלי היות עליו עסיקין כ"ש להלוותן למי שרבו העוסים בו וכו' עכ"ל יעוש"ב. הרי דבנדון הנ' מוהריק"ו ז"ל הנז' הנם דהיה בלוה ההוא כל המדות טובות שמנו חכמים במקבל מעות היתו' קרוב לשכר עכ"ז כיון דהיה חסר מהלים ההוא חבלי אחד מהם שרבו העוסים בו דן ידין הז"ל לאפוט' של היתו' שהלוה מעותיהם לאים הנז' לפוסע נמור כנז"ל וה"ב לכאורה נר' דה"ה והוא הטעם להחמיב לאפוט' זה דכ"ד פוסע נמור כיון שנם זה הלוה דכ"ד רבו העוסים בו והוא מיב ממו"ר והון עתק לבו"ב בג"ה והקרקעות ש"ל לא יספיקו לבלים ולרביע לפרעון מוכותיו והנם דלים ליה נמי שהר נכסי מט' ומיכות ש"ל על הזולת כידוע מ"מ אין לא משנתינן רק בקרקעות עידית דלים ליה דוקא כדמוכח הכי להדיי"ת בש"ם וכפוס' ז"ל שפסקו לדינא דנמ' דמזינן ליה אי לים ליה לרעתא משפו וכו' ולא משנתינן כשהר נכסי מט' ודהכא דלים ליה כלל וז"פ וה"ב לכאורה נר' שים לחייבו בדין לאפוט' הב' דכ"ד דפוסע הוי וכמ"ש הנ' מוהריק"ו ז"ל. ברם בקושטא ליכא תבדא לאפוט' הב' דכ"ד לחייבו מדברי הנ' מוהריק"ו ז"ל הללו כלל דהחילוק ברור בין כ"ד לנדון הנ' מוהריק"ו ז"ל הנז' משום דשתי החס שכבר היה גלוי וידוע לכל שהלוה היה מיב ממו"ר והון עתק ה' ידוע יותר ממה שי"ל במ"ם הנ' הנז' בדבריו ז"ל הנז' כן להדיא. משא"כ בכ"ד דלא היה גלוי וידוע לשום אדם שהיה זה הלוה מיב לאחרים כלל כ"א בימים הרעים החלה נתגלה לכל יושבי העיר שהוא מיב ממו"ר לבו"ב בג"ח. ועוד דאפי' בעת שנתגלה כן לכל מ"מ אינו יותר ממה שי"ל אלא לדרבא פחות ממה שי"ל הרבה כידוע וה"ב לא דמי כ"ד לנדון הנ' מוהריק"ו ז"ל הנז' אפי' כעוכלא לדנא כלל והכי מדינא למוהרשד"ם ז"ל בתשו' ח"מ סירכ"ב שפעור אח ע' האפוט' דכ"ד מתו"ד מוהריק"ו הנז' וז"ל ולא מבעיא נר"ח ואחרים דשכרי כוותיה דאפוט' פעור אפי' מפשיעה אלא אפי' לר"י והנמשכים אחריו שמתייבים לאפוט' כפשיעה וכתו"ם הריב"ה בח"מ סיר"ן אפי' לדעתם בכ"ד היה שמעון פעור לגמרי דע"כ לא מיקרי פשיעה אלא כהיא שכתב מוהרי"ק ז"ל שכ"ג הכ"ל כי הר"ב פסע במה שהלוה מעות להרר"ג ואם כי אים נכבד והנון היה מ"מ גלוי וידוע היה וכו' הרי שכתב שמה שפסע היה לפי שהיה ידוע לכל שהיה חייב וכו' הא לא"ה לא מיקרי פושע אם היה אדם כשר ואמיר בנכסים וכו' עכ"ל ע"ש והוא ממש כדכתיבנא בטעותין וכמבואר. ומו תילוקא רבא אחריתי איכא מכ"ד לנדון הנ' מוהריק"ו ז"ל דשתי כ"ד דכל התובות שחייב זה כעת לבו"ב בג"ח רובם או כולם נתהוו אחר שלוה בבר מזה האפוט' מעות ההק' הללו בזמן רב אלא שאח"כ לוה סכים רבים מכמה בג"ח וה"ב כ"ד בלל למ"ם הנ' מוהריק"ו ז"ל וכמבואר וז"ב. ועוד דאפילקא דדינא דאי דינא דמ"ם ופסקוהו כל הפוסי ז"ל דלא יהבינן מעות היתו' אלא לנברא דאית ליה אחרעא משפו וכו' וכמש"ל בדים לאי"ר בבר בתב מוהרשד"ם ז"ל בח"מ סימע"ז דבזה"ז אין לאו מקפידין כ"כ יע"ב. וה"ב לא אתיב זה האפוט' שהלוה מעות ההק' להסוחר הלוה דכ"ד פוסע בלל לב"ע אבל הני טעמי אדרבי האמור והדברים ברורים:

אמנם אין מקום לפעור האפוט' דכ"ד הנם דנימא דפוסע נמור הוי כמה שהלוה לזה מעות ההק' בלאי משכון בעוה משא"כ האמת וכנז"ל אבן עם שנאמר דהוי פוסע נמור עכ"ז הוא פעיר ועעיר מפשיעתו זאת מעשה דהוא לאפוט' ע"ב שהקדם דאתמעטו מדין במירה וכדאמרי' בש"ם בפ' הזהב נבי אלו דברים שאין להם תועלת העבדים והשטרות והקרקעות והבהק' ואמרי' בנמ' מנה"מ דת"ר כי יתן איש אל רעהו אמר קרא רעהו ולא של הק' וכתב הרא"ם בפסקיו שם שים מח' בין הרי"ף והרמב"ם והרא"ש בתב דכיון דהרי"ף ז"ל בסים"ת בתב דכיון דהרי"ף והרמב"ן והרא"ם והרשב"ץ והר"ן מכבימים לדעת אחת הכי נקטי' יע"ש וכ"פ מרן ז"ל בשה"ע שם דאפי' לם פסע הסומר בהק' פשיעה נמורה פעור מתם' וה"ב שה"ע בל"ד דאפי' נימא דפסע במעות ההק' אלו אפוט' דכ"ד בהלוותו לוזה ללוה דכ"ד עכ"ז הוא פעור מפשיעה נ"ב כיון דנכסי הק' ניעהו וכנז"ל. אבן שה ודאי ליהא בלל דהא דאמעטיהו נכסי הק' מדין שומרים דוקא הק' לב"ה משא"כ הק' דבזה"ז דדין חולין הים להו לבל הדיעים בש"ם השור ומרן ז"ל בח"מ סימ"ב דאפילקא בל הק' י"ל דין חולין יע"ש וכבר בא מפורש בן בתשו' הנב"ע סימ"ו בנדון כיולא בזה יעש"ב ומשם באר"ה והדברים פשוטים:

גם אין מקום לפעורו מבח שנם הוא הלוה לי מביסו וממינו אך מה בבלל נכסי ההק' דנם זה ליהא בלל דכבר בתבו גדולי הפוסי ז"ל מוהרשד"ם מ"מ סימ"ו ומוהר"י מדרבי סיקב"ג שלא היהיו לו לעשה בו בדרך שאני עושה בשלי אלא במקום דאיכא פסידא ליאמי בנון שכר דאיכא למיחש שמא יחמין אבל בדבר שאין בו לד חשש ודאי דאינו יבול והביאו בשים מדברי הרמב"ם ז"ל יעו"ש ומזה יליף הנב"ע ז"ל לע"ד בסיב"ד שהאפוט' של יתו' מבר ירדמן של זהב של היתו' בהמחה ושוב נשתמד הלוקח ולא פרע בלום ועי"ז בתב הז"ל דפוסע נמור הוי במה שמבר לו בהקפה אפי' אם היו מקיפים לו לאחרים ואף שהאפוט' עלמו ג"ב היה מקיף לו משלו אפי"ה חשיב פוסע נמור בממון יתומים. ואיתיה בידיה דבבי נדולי הפוסי ז"ל הנז' ובתב וז"ל א"ב נמלא דבב"ד שלא היה שום ספק הפסד ליהומים וכו' דודאי שפסע האפוט' להביאו לבית הספק שבל אחריאי ס' אחי ס' ל"ח וכו' ע"ב יעוש"ב ודון מיניה ואו"ב. באופן שאין שום מקום לפעור להאפוט' דב"ד ב"ח מטעמים דבתיבנא לעיל דוקא ותול"מ. וכבור הדבר דלא דמי ב"ר לנדון הנב"ע ז"ל דבסיב"ד הנז' דאיבים הז"ל להאפוט' מדין פוסע. דהרואה יראה דאילוק רב ועשוי דאית בין דא לדא מבמה אנפי כמו שיראה המעיין ואי"ל להאריך בדברים פשוטים וברורים בשמלא. והעיקר הוא בש"ם מוהרשד"ם בסיסע"ז הנז' דבזה"ז אין אנו מקפידים ב"ב בהלואת מעות יתו' שיהיה בלוה בל ההנאים הנז' בש"ם ובהרמב"ם ז"ל בנז"ל. ואם בזמן מוהרשד"ם ז"ל אמרי' הבי ב"ש וק"ו בזמנינו זה דודאי אין אנו מקפידים ב"ב דעינינו הרואות מעשים בבל יום דאפוט' של יתו' דמלויס מעותיהם של יתו' לריוח היום בלאי שום בעתון בלל ואפי' לקרובי היתו' שים להם חלק בנאלה ועב"ז בתב הבי הם פושעים את הרגל בשב"ד אשר הם שוברי"ם וילבו מעות היתו' לעמיון ולא מלינא לאשתעויי דינא בהדייהו דהאפוט' לחייבם מדין פוסע בלל. והא ודאי משום דה"ע דבזה"ז

תין לחמו מקפידים כלל וכמ"ש מוהרשד"ם ז"ל וכנז"ל. והן לחמה דהדבר ק"ט דהדרכת הסברת נוהגת דהתידנת דסביתי נסוסתי ורמתי וגבדי היה הדין ניתן להקפיד כזה לחסכומי גברת מהימנת דהיתחכח היה כל הנהו תנתי שנחמרי כש"ס ובפוס' ז"ל וייתר מהתה כדי להלוותו מעות היתו' ובפרט דהני הסברות כידוע. לחמנם מה נעשה דכבר העד העיד כמו מוהרשד"ם ז"ל דכזה"ז תין לחמו מקפידים כ"כ וכנ"ל וכודתי דה"ט מטוס דתם נהמו להקפיד ע"ז לת ימלת לחתך תעיר שניס ממספקה דתיתם היה כל הנך תנתי הנז'. ותם המלת ימלת כזה לפסבר בלת ילתה לעוות מלחתרים כלל ות"כ ישתרו מעותיהם של יתו' בעלים לגמרי וסוב כלייתת קרנת דיתכלוהו קמת קמת ויסתרו נקיים מכספיהם. תי לזתה ה"ט בלת חבו עוד להקפיד לתור ולחפס בתר גברת מהימנת דתיתם היה כל התנתים הנז' כש"ס ובפוס' ז"ל לטובה ולחועלת היתו' יה נ"ל להלין בעד מכהגם של ישרי' בלת נהגו להקפיד כ"כ ע"ז וכעדות מוהרשד"ם ז"ל וכמדובר. בהופן שמכל התמור ומדובר תורה יולתה בהיעומת דמנד טעמה הרתשו' שטעמו על התפוט' הנ"ל דפוסט הוי וכנ"ל הרי הוא פטיר יעטיר מחיוב התם' כלל דלתו פוסט מיקרי וכלל לחסר למדנו מתו' של הרתשו' ז"ל וכמדובר. ועוד עיין לה' תוהל ילחק סי"ם ומ"ט יעש"ב וכנ"ב ח"ב סיל"ד:

אתאן לטעמתה הסנית גוד התפוט' הנ"ל שטעמו על"ו שפסט במה שהרשל מלגבות החוב הנז' מהסותר הלוה הנז' עד שתעה ידו של הלוה ונלקד החוב לגמרי קו"פ מב"ב סניס רבות שהניתח תלתו בלת תביעה כלל כנז' בשהלה. הנה על טעמה זתה תיפלינו בה רבותת קמתי וכתרתי תי התתרשלות פסיעה הוי תו לת וכבר שתרינו בזה המוהרמ"ג ז"ל בסיב"ד כש' בירך מסה וה' מיס שתל ח"מ דמ"ה ומ"ו והנ' מוהריט"ת ז"ל בהסכמתו שם ובש"ה קדושת יו"ט סי' ד' וגם תני בעניותי התרבתי בזה בסה"ק פנ"י ח"ת סיב"ד ובתשו' תחרת כ"י תשר לי בדין מליה על המשכון שט"ח של המלכות סיכול היה לגבותם תו למוכרם והוא לת עשה כן שהרשל ולת נבתם ולת מכרם ותדביני ביני ידדו לטמיון ע"ז התרבתי בעניותי תי הויית פסיעה תו לת ותספתי בתומרי"ם כל ס' הפוס' ז"ל הם המדברים בפרט זה וסו"ד רתיתי דמידי פלוגתת ל"ב והמותק מני"ל קי"ל יעש"ב ומשם בהר"ה. וגם עתה רתיתי לה' מנתת זכרון מער' ד' בדנ"ו שעמד בזה ותייתי בידיה תשו' מוהרמ"ג ומיס שתל ע"ם. ובכן גם בנ"ד תפי' גניח בתוגת גמור דתפוט' זה בכ"ד נתרשל ולת תבעו לגוה כלל ותילו היה תובעו היה בידו להליל ממנו קו"פ. מ"מ כיון דפסיעתו זתת תיכה תלת בשותת"ע ולת בקו"ע וגם לת ברית הויקת גמור הויית דתספר דברוב הימים יפרע זה הלוה תובו להק' קו"פ. וכל כה"ג דהתפוט"ז הוא מיתוק בשלו גדול כתו לבעון קי"ל כש' מוהריט"ן ז"ל סיקל"ם ומגיד מרתשית ומוהרי"ת ומכתם לדוד ז"ל ולטילת מיהון הרמב"ן ז"ל ודעי' בדין הערב שהתרה במלוה לגבות תובו מהלוה וגתרשל ולת נבה דתיתו נפטר הערב בכך וכמ"ש מוהרמ"ג ז"ל בסי' הנז' ובתשובתי כ"י הנז'. בהופן דתיכת כו"כ פוס' ז"ל דמסייעי ופטרי יתיה לתפוט' דנ"ד הגם דנתרשל לגמרי ונדול כת המותק והממע"ה הגלע"ד כתבתי ומו"י י"מ וימ"ן. ועיין להפרמ"ת ז"ל בת"ב סיע"ג שנשאל גם הוא ז"ל על נדון שנב"ע ז"ל שבסיכ"ו ובתוך התשו' כתב שרתה מי שפטרו להנזכר תפי' שנתשוב תותו לפוסט מכח מה שנתלקו הרתשו' ז"ל בדין תפוט' שפסט ובכן הנזכר פטור וכו' והפרמ"ת ז"ל דמה רתיה זו כמ"ש הטור בסי"ה דתין מסביעין על ההק' ה"ד הק' גמור לבע"ה תכל הק' בזה"ז דין הדיוט י"ל ותייב בפסיעה ובכו' ולכך לת לגמדו מוהרשד"ם סיקמ"ד ומוהרם"ך ח"ת סיקמ"ה דין נזכר הפוסט מדין תפוט' שדין שומר י"ל ולת דין תפיט' יע"ם. ולדידן דקבלנו הורתות מרן ז"ל תי"ל לכ"ז דתפי' נתמר הנזכר והממונה על ההק' דין תפוט' י"ל וכדס"ל להפוסק דתייתי הפרמ"ת ז"ל וכן דעה הגב"ע ז"ל בסיכ"ו דדמי לתפוט' שמיהו תבי יתו' ועדיף מיניה כיעו"ם. מ"מ כבר פסק מרן ז"ל דתפוט' שפסט תייב בין מיגוהו כ"ד בין מיגהו תבי יתו' יעו"ם. ותה גם כיון דזה המותה על ההק' דכ"ד הוא גועל ד' לק' מכל הריות שיתהוה ממעות ההק' כידוע לכ"ע תייב ליפסבע תפי' מיגהו תבי יתו' כדפסק מרן ז"ל להדייתת בסיר"ן. ומילה גמי דתייב בפסיעה דהת בהת תלייתת וכמ"ם הגב"ע בסיכ"ו והפוסק שהכי"ד הפרמ"ת ז"ל וכמ"ם תוהל ילתק בסי"ם יעו"ם. מיהו כ"ז תי הוי תתי תפוט' דכ"ד בלתי ערב ובלת סוס בטתון כלל לתמנס תחר התמת תי"כ סוס פסיעה כלל וכמ"ם וזת לפניס התרם ומסס בתר"ה:

גם מה שטעון התפוט' הנז' וכ"ד שכל מה שהלוה לזה הלוה היה בידיעת ובהסכמת ה' מתרי דתתרין התפוט' הרתשון כנז' בשהלה גם זה הדין עמו ודק בטעמתו זתת כמתבתר מדברי הנ' נו"כ ת"ב סיל"ד דתם הכ"ד נתנו רשות לתפוט' שילוה מעות היתו' לתדס תחד בלתי סוס בטתון כלל לת הוי פוסט כלל כיון דכ"ד הרשותו להלוותו כן דודתי כ"ד תכיתם סי"ת והמה בתכמתם נר' להם שהוא תים נתמן וכדי שלת תבלה קרנם סי"ת הסכימו להלוותו בלת ערב ומשכון כלל והתפוט' פטיר ועטיר יעו"ם. גם בטעמה ההתרשלות שטעמו על התפוט' נלמד פיטור ברור להתפוט' דנ"ד מסוף תסי' הנ' הנז' תפי' למ"ד ההתרשלות פסיעה הוי מסוס דמי יימר דתילו לת היה מתרשל מלתובעו היה נובה בימינו דשמת תפי' היה תובעו לת היה יכול לגבות בימינו כלום. והכית רתיה לד"ז מדין תפוט' דתייב לגתבע שבועה שפ"י טעמתו דפטור מט' דמי יימר דמשתבע ובמ"ם מור"ם בסיר"ן יע"ם. ומינה לנ"ד דפטור התפוט' מפסיעתו בהתרשלותו לכ"ע מט' הנז' דמי יימר וכו' וכנ"ל ותין תמתו לריכים לזכותו מט' היותו מותק כ"ת תם יתברר הדבר שפ"ע נתמנים דתם לת היה מתרשל מלתובעו היה יכול לגבות ממנו כל סך ההק' וכעת בהתרשלותו הפסיד ההק' תזי תנו מוכרתים לזכותו מט' שהוא מותק ומני"ל ק"ל כמתן דפטורי יתיה מט' דלת פסיע רק בשות"ת ולתו ברית היזקת גמור וכמ"ל. ברם כעת שפי"ד הנ' נו"ב ז"ל הנו"ל הנה הוא פטור לכ"ע מסוס דמי יימר וכו' וכמדובר והדברים ברורים. ומטע"ז נ"כ ים לפטור להמלוה תביתו על מסכון ניירות ושטרות על המלכות יר"ה וגתרשל המלוה ולת נבה תותם מהמלכות ולת מכרם לזולת עד שידדו לתבדון ובת הלוה לתייבו מט' פסיעה שפסט בהתרשלותו הנז' שכתבתי תני ב"ז בתשו' תתרת כת"י דפטור המלוה מכת היותו תפוס ומותק בניירות ושטרות הנז' ומני"ל ק"ל כנז"ל. דהשתת לפי"ד הנ' נו"ב ז"ל ילפי' שפיר דהוא פטור לכ"ע מט' מי יימר דהיה יכול לגבותם תו למוכרם וכנז"ל תם לת היכת דבריר לן טפ"י מדים נתמנים דהיה יכול לגבותם תו למוכרם תילו היה רוצה תזי פטור מט' היותו מותק ומני"ל ק"ל וכנז"ל וק"ל. ע"כ הגיטו ד"ק של ה"ה כמוהר"ר ילתק תב"ת יל"ו בתשו' הרמתה כ"י על ענין הנו"ל לפיטור התפוט' הנו':

סימן י"ח

השאלה כבר נדפסה בס' כפי יהודן מ"ב חז"מ סי' ה' ובס' פני יצחק מ"ב דל"ב ע"ג ועם שכתובה שם בקילור מעט וחיזר שיעור ישן דל"מ כ"כ לדינא לכן לא חזרנו להעתיקה פעם נ' לך נא רחה וגם שהיא מובנת מתוך הדברים שבאו בתשו'. ובדין זה למדנו כו בס' הפוס' שלפנינו יחד לחי הדל ועמיתי בתורה כמוהר"ן מבוטח סי"ו ולהבדיל בין המיים ובין המתים כמוהר"ר בכור יהודה מהדב ז"ל וזהו מה שעלתה מעודתינו בס"ד:

תשו' כל לענני דינן ידיעה לית לן שתין בנו לא דעת ולא תבונה לכוין לימת"ח וכ"ש להסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא ובפרט מילתא כדעת אחר ספריהם ז"ך רחשונים ואח' הם מלתים מזה ולא הניחו פינה ווית ואין כל חדש ושפרין פתיחו וכותלי כיה"מ יוכיחו ומה לתכן לת הבר לדבר דבר וחלי דבר. החתם זאת היתה לנו לגשת בתרעת להליב ליונים ע"ם ז"ן ז"ל למען ירוץ הקורא בו. והוא כי נודע מלי דלישלינו רשב"ם והרי"ף והרמב"ם ז"ל בפני הסוגיית בש"ס פ' ח"ה דכ"ע בהסית שובדת הכוא דאמ"ל לחבריה מלי בעית בדלי בימא אמ"ל ר"ע זיל בכור לכולתך ועיין בפי' רשב"ם ומ"ם הרי"ף והרמב"ם ז"ל. והאריכו הפוס' לי הם פלינו על רשב"ם דוקא בפירוש הסוגיית אבל לדינא מודו לו לו גם לעיקר הדין פלינו. כי מוהרש"ך ח"ב ס"ו ומוהרי"ט חו"מ סי"ט ומוהרמ"ח סי"ד ומוהרח"ש סי"ד וס"ה וקי"ד והדב"מ סי"ח והדי"ד סימ"ד ומ"ה כולהו ס"ל דל"פ הרי"ף והרמב"ם על רשב"ם אלא בפי' הסוגיית לבד אבל לענין דינא מודו ליה. ויש פוס' דס"ל כי הם פלינו עליו מן הקלה אל הקלה. ויש פוס' דס"ל דלא פלינו עליו כ"א בעיקר דינו דהיינו הטברת דרך לבד בזה הוא דפלינו אבל אם הם משתמשים יחד מודו דלא עלתה לו חוקה כלל. וסו"ד אסיקו רבני הא' ז"ל דסו"ם מידי פלוגתא ל"ג והמו"ה ע"ש. החתם כל לנבי דידן דלמן בתריה דמרן נדיבן ע"ב אשר יאמר כה"ו לריכים לאתנו לבדר ולבן דעתו ז"ל ד"ע להיכן נוטה לי ס"ל כהפוס' דס"ל דהרי"ף והרמב"ם פלינו עם רשב"ם נם לענין דינא והוא פסק כוותיהו. לו ס"ל דלא פלינו עליו כ"א בפ' הסוגיית לבד. לו דס"ל כהרכה מהפוס' דס"ל דאלי דפלינו עליה ה"ד בעיקר דינו אבל הכא דמשתמשים יחד כ"ע מודו דלא עלתה לו חוקה לאחזוק. ומכה מרן ז"ל בב"י סיק"מ הביא לנו בשם הגי"ו ז"ל שהאי לא הסכימו לפי' רשב"ם ז"ל אבל הרא"ש הסכים לפי'. ובשב"ע סיקט"ו פסק הדין היולא כפי פי' הרי"ף והרמב"ם ז"ל ודין היולא כפי פי' רשב"ם והרא"ש והטור ז"ל הסמיטו משה"ע ולא השלטו לא בפיק"מ ולא במ"ת ולא"כ היה שולה על הדעת לומר לבאורה דמדשמיט הדין היולא כפי פי' רשב"ם ודעי' דס"ל דפלינו הרי"ף והרמב"ם עליו נם בעיקר הדין לא בפי' הסיניית לבד ולא"כ יולא לנ"ד שהיו בעלי החלר הנדולה שבה יש בריבת המים נם הם משתמשים יחד עם בעלי החלר הקטנה עכ"ז לפי דעת מרן עלתה חוקה לבני החלר הקט' וכמו שכנ"ל לבאורה מדברי הסמ"ע סיק"ת וכללה"ע הבב"י לוי"ת דס"ל דמרן ז"ל ס"ל דהרי"ף והרמב"ם הם פלינו עליו נם לענין הדין ולא"כ מאחר שפסק בוותיהו בי' דס"ל דעלתה להו חוקה לבני החלר הקט'. ברם המעיין היטב יראה דעדיין יש זכות נדול לבני החלר הנ' והוא דמאחר דמלתו רחיטו כמה להקת הפוס' דס"ל דהרי"ף והרמב"ם פלינו על רשב"ם ודעי' הוא בעיקר דינו דוקא דהיינו עלת יש לומרער כ"ת הפבדת דרך לפר על המחזיק כזה דוקא הוא דפלינו עליו וס"ל דעלתה לו חוקה. מש"כ כשניהם משתמשים ביחד המערער והמחזיק אזי בזה נם הם אולי ומודו דלא עלתה לו למחזיק חוקתו וכמו שכ"כ מוהרמ"ת ומוהרש"ך ומוהרי"ט והרב"ד והרד"ם ומ' מעם לאחר סי' יו"ד ומוהרי"ט שם הוכיח כן מדברי הרמב"ן ז"ל שנחלק על רשב"ם ז"ל בדינו ומוכח מדבריו דס"ל שאם היו משתמשים ביחד עמו בבית מודה הוא דלא עלתה לו חוקה עש"כ ומוהרמ"ת הוכיח זה מדיוק דברי הרמב"ם בפי"ב מה"ט שכתב היה מעמיד בהמה בחלר מביתו במקום מסויים וכו' ואחריו נגררו מרבני הא' ז"ל וכמו שיובא לקמן בס"ד. ומ"כ לא לכן נמי נימא דנם מרן סל"ה בדעת הרי"ף והרמב"ם דמלי דפלינו עליה דרשב"ם ה"ד בעיקר דינו היינו בהעברת דרך לבד אבל בשמשתמשים שניהם יחד אולי ומודו דלא על"ת בכלל ומלי דהשמיט מרן ולי דינא דרשב"ם הוא משום דסתם אמ"ם בסט"ו היה מעמיד בהמה בחלר מביתו במקום מסויים וכו' כמ"ש מוהרמ"ת ודעי' בדעת הרמב"ם דמודה היכא שנם משתמשים יחד דלזה דייק וכתב היה מעמיד בהמה וכו' במקום מסוים וכו' כן נמי נלמוד בדעת מרן ז"ל דמורה היכא שמשתמשים יחד דלא על"ת לאחזוק וסתם עמ"ם היה מעמיד בהמה במקום מסויים וכו' וכמו שכ"כ ה' פני הלכן מ"ב חו"מ סי' ז' בשם מוהרי"ו שכתב ע"ד הרמב"ם ומוהרמ"ת ז"ל וז"ל וכשם"ע מרן ז"ל העתיק דברי הרמב"ם ז"ל יפו"ם והיינו לומר דמרן ז"ל כן ס"ל לדינא דהיכא דמשתמשים יחד לא על"ת וסתם בתי עמ"ם בשע"ו וכ"כ הגו"מ בדע"ד וכ"כ הרב הנדול תנת יוסי כמוהר"ת עזריאל יל"ו בס"ה הגד"מ בפי לחנן מ"ת הקל"ב וכל"ר מדברי ה' תבכה"ר מעב' ח' אות"ב דלהחולקים וס"ל דאלי דפלינו הרי"ף והרמב"ם על רשב"ם ה"ד בעיקר דינו משה"ב בשניהם משתמשים יחד מודו דלא על"ת גם בדעת מרן נאמר כן דשל"ה ע"ם שהאריך לעמוד בדעת מרן היאך ס"ל ובאמת רלה לומר דמדשמיט מרן דין זה נ' דס"ל להלכה נגד רשב"ם בדם אחש"ב בשבועת להקת הפוס' דס"ל דל"פ הרי"ף והרמב"ם על רשב"ם היכא דמשתמשים יחד הכולהו ס"ל דלא על"ת פסק לדינא דלא על"ת אד דמתוי שערת עש"ב. דמאחר דרוב הפוס' סל"ה דל"פ הרי"ף והרמב"ם וכו' ת"ב בודאי גם דעת מרן כן הוא ולבן במקומו דנריבי בתריה דמרן פסק לדינו דלא על"ת. ומעתה יולא לנ"ד דבעלי החלר הנ' שהם מ"ק והם מוחזקים בהבריכה ידם עה"ע ויד בעלי החלר הקט' עה"ת ולא עלתה להם חוקה כלל:

והנם דיש כתה מהפוס' דפלינו על שברת הפוס' הנ"ל וס"ל דהרי"ף והרמב"ם פלינו על רשב"ם מן הקלה אל הקלה וא"ב יולא לדעתם דמרן ז"ל דאזיל בשברת הרמב"ם ס"ל לדינא דנם הם משתמשים ביחד אפי"ה עלתה לו חוקה לאחזוק. מ"מ מאן שפין ומאן רקיע להוליא מתח"י המוחזק והוא נקרא מ"ק נ"ב מאחר דאוכח מעורבה לקרלת מערבה ומרן ז"ל לא נילה דעתו בפי' בזה וטבל ליתם שברתו ז"ל כדעת רוב הפוס' דס"ל דהם משתמשים יחד דלא על"ת ומאי דשמיט דינא דרשב"ם הוא משום שסתר אמ"ם בסט"ו כמ"ש בן הפוס' וכנ"ל א"כ ליה דין לריך בושם דהמב"ה והמוחזק יולא לי"ל וכ"ד דהמוחזק הם בני החלר הנ' והם מ"ק אליבא דכ"ע מנ"ל קי"ל וכני החלר הקט' הבאים לזכות ולהוליא עליהם להביא ראיה ותול"מ:

ואחר שלמדנו ועיינו בתוך בספרי הפוס' ז"ל המדברים בדי"ז ועמדנו בכל פרטיהן ומלאנו ראינו מהליהן על דברים דסו"ם מידי פלוגתא ל"ג וכודאי דבל"ד אמ"ק והוא

והוא המוחזק ידו עה"ע ובכנגדם ידם עה"ה דהמע"ה וכנ"ל. הליר וזרח והופיע עליהו כתיה"ק מע' ר"ה כמוהר"י אבה"ח יל"ו ורליהו אר"ם רחבת ידים שהאריך הרמיב בד"ו ולא הניח פינה ווויח שלא דרך בה והלך בה לאוכלה ולרחבה במדתו הטובה ושלה בהסכמ"ה לזכות לבני האלר הקט' בחזקתם ותרוכה עליהם בחזוק היות ושלוח שלא כתבו הנ' למו חלן לעירי הלאן לעמוד על דעתיהו הקלה אם נסכים עמו בזה והנם כי לאו למודע" הוא לריך כי ר"ב ור"ח מ"מ במקום שתליהו גדולתו וכו' לא נלרכה חלא לחפושי נבדי ומה גם שידיעה היתה לו שדעתיהו הוא שהדין עם בני האלר הנ' שהם זוכים בטענותיהם וע"כ שרעת וכתב דעתו ושלח חליהו חולי ברחות דכ"ק נבוח בהסכמה עמו ובסו"ד חסיפת דמילתא נתן בקולו קול עוז שיהיה לנו לב טהור עמו בלתי שום פניה ושלחה ולא לחבת הנילות כי היא לריכה רבה. וכל לנבי דידן חמינא כי חלד חלד"ם יודע ול"ו נעלו כל תעלומות שחין חנחנו מתכסיה וכל כתי שער עיהיו יעידון יגידון ע"ז וכל מנחתיהו הוא לעמיד על החמת לדעת סוכת הדין להיכן נוטה ולא לקנטר ח"ו לי לחלת כתנו להשתעשע בחמרותיו השהורות ולעמוד על פרטיו בקולור נמרן במקום שחמרו לקלר וכו'. הנה פתח דבריו יהיר כתוב לחמר דמרן ז"ל בב"י סיק"מ סי"ז הביח מ"ם הנ"י שהחת' ז"ל לא הסכימו לפי' רשב"ם ז"ל וכו'. עיין בספרו פני יצחק ח"כ מדל"ב ט"ג ערל"ה ע"ד שהוכלו דב"ק בפס"ד הנו' ומה שהשבנו חנן בטיותין על דב"ק ע"כ דכור ודכור שילא מפיו הוכלו אם בס"ה הנ"ל מדל"ה ע"ד עד דף ל"ט ע"ח. ושלחנו חת שני הפסקים הנו' לעיה"ק ירוש' תוכב"ח להרה"ג כמוהר"ח עזריחל נר"ו בעל ס' כפי תהרן והסכימה דעתו ד"ע עמנו כחשר נדפ"מ דב"ק בס' כפי תהרן מ"כ סי' ה' ח"י להעתיקם לך בא רחה ושלח לנו חת פסקו הנ' מ"ם הוח של דבריהו וע"ד הר' כמוהרי"ח יל"ו ומה שהסכימה דעתו כחשר כ"ז הוכח בדפוס בספרו הנ' והסכמת מרן מלכח רחש"ל ה"ה כמוהר"ר חברהם משבורג יל"ו ושלה דב"ק ממש. חנכי הרוחה נדון השחלה הנ' ואשר עמדו עליה חו"ר ע"ת דמשק יע"ח מגמים זח"ו בהלכה וגם רחיתי לשר עמד ע"כ דבריהם חד מינן ה' המוסי' ריחם ותב"ד מקו' כמוהר"ח עזריחל יל"ו עמד וימודד חר"ם והבריע בכל לשר פסקו שלשת הבריגים הרבנים בדה"ק דשם הע"ח. וקמי שמיח גליח כי חפן הייתי להשתעשע בחמרותיהם כי נעמו לך יום לו יומים. ותולם חולשה מוני ושבני לח נתנני הפק רלוני. ורק לעשות רלון ידידיהו ונבירהו השר המפוחר ובישר' יתפחר שי' חלעזר חנגיל נר"ו לנלות דעתי על הדין ועל החמת דחקתי חת עלמי וכמעט שעברתי ע"כ דבריהם קריתי ושניתי והחמת יסוד בנין כי סוכת הדין נוטה כשער העלו הרבנים במוחב תלתח יל"ו הנ"ל ולית דין לריך כושם. ועד"ח מ"ם פעיה"ק ירושלים תוב"ח בש"ח חדר כ' מש' התרל"ה לילירה נאום המלפה לחל עוז ומפוזי הלעיר חברהם חשבנו ס"ט. וגם חכוס בחותמו הגדול. ויען שחתר זמן ה"ה כמוהר"ח יל"ו הסיב על כל דבריהו ודברי ה"ה כמוהר"ח עזריחל יל"ו ומזר לחזק דבריו ובח בחמרוכה בשער כ"ז הוכח ובדפס בס"ה פני יצחק ח"כ סם מדל"ט ט"ד קי"ב ע"ד כיט"ם ודעתו ד"ע עדין לזכות בני האלר הקט' בחזקתם לבאוב מים מהאלר הנ' ובשנדפס ונתפרסם הס' הנו' בבר הרבנים הנ"ל עלו לבבון כבוד בשמים וחלי"ם והרוחה ירחה בים להסיב ע"כ חמרותיו ודב"ק ועלה בדעתי לעשות בן גם חנכי לבוח בחרוכה להסיב ע"כ דבריו כדי שלא יבוח הקורח בספרו לחשוב שגם חנחנו הסכמנו לדבריו הנ"ל המונע לדיעת ט"ד שחמרו שתיקה כהודחה דמיח ובדי להודיע שלא כן הוח היה מהטורך טוד הפעם להסיב ע"כ דבור ודבור צילה מפיו להודיע הלמת כחשר הוח לחת במה שמונע לעצין דיעת שהדין הוח עם בני האלר הנ' הנ"ל ס"ט. חבל יען שחשב לותנו דלמודינו הוח לשם פניה ולקנטר חם ושלום ע"כ זחלתי ותירח שלא יגח ק"ן קולמוסח מון לחתילתו ולכן עמד ק"ן קולמוסח במקומו וסמכתי על הקורח כי הוח יספוג בנדך ודלה ירחה שזהו דרך היסר והלמת שבני האלר הנ' הם הנקרחים מ"ק והן המה המוחזקים וידם עה"ע לומר ק"ל ובשנדם בני האלר הקט' הבחים לשלוב מלנלם ולהוליח מתחת ידם עליהם להביח רחיה בכל חשר כתבנו והעלינו מקדמת

דנח ותול"מ ולוי"מ וימ"ן לשוני ע"ש ס"ט:

וראה זה חדש שחחו"ר מלחנו רחינו בכתבי ידה"ק

ממש של מחרי דתתרען הרה"ג כמוהר"ר משה נחלחנני ז"ל וז"ל נשחלתי ברחובן שמזה זמן מה קנה חלר וכתים ויש בחלר בחר מ"ח וסמוך להלר הלז חלר חחרת פתוחה לה. ומיום שקנה רחובן חבני החלר הנזיח ממלחים מים מן הבחר ההוח ואין פוגה פה וכעת נפלו דברי ריבות ביניהם ועמד רחובן הנו' וטען כי הבחר שלו הוח ואינו מניח חותם למלחות עוד ואם יש לכם זכות בבחר הוליחו זכותכם בב"ד כי חני שמעתי מבעלי הבית שמכרו לי שתין לכם זכות בלל בבחר וכתורת חסד מה שתניחים לתכם למלחות. והשבנים טוענים כי תנחנו יורדים ואין בידינו שום שבר ומיום עומדנו על דעתינו ידענו שמוריבנו ממלחין מן הבחר ההוח ואין עלינו שום ביכור. ועלע"ד דלח נדקו היורדים בטענתם זו ולריכים דוקח להביח ביכור שקנו להם מוריביהם זכות וחלק בבחר ואם חין בידם ביכור זה לח טענ"ל כדטעני' בעלמח ליוכח מדכתב מוהר"ם חלשך ז"ל בסי"ד וז"ל ושוד שב"ל לח חמרו שהמשתמש בחלר חביכו יכו"ל חתה מכרתו לי חו נתתו לי חלח היכח דים מקום מיוחד בחלר חביכו שחין חביכו משתמש בו חלח זה דמש"ה יכו"ל חתה מכרתו לי חבל חם עיקר חשמיטו לבעל החלר חלח שמשתמש נ"ב שביבו לחו חזקה היח לטעון מכרתו לי וכו' ע"ב. ה"ב בב"ד כיון שעיקר תשמיטו של הבחר לבעלי הבית וגם השבנים משתמשים בו לח הויח חזקה. עיין בתשו' הב"ח ז"ל סי"ז דהוח תכח דמסייע לן לריך לגמוד תשיבתו היטב. גם מטע"ח שבתב וז"ל ושוד דע"ב לח חמרי' דטעני' לגוקח חלח כשהלוקח מחזיק בקרקע והמערער בחין ובח בעל הקרקע וחמ"ל מחי בעית בהחי חרעת. חבל כה"ג שהמערער דר בבית וחחר בח מבחון וחומר חני רולה להחזיק בכניתך שחתה דר בו מבח שקניתיו מפ' שרחיתיו משתמש בכניתך ב"ם שמח הוח קנחו ממך וב"ה חומר לח מכרתי ולח נתתי ודחי דחלים ודחו חל ב"ה מהשמח חל הבח מבחון וכו' ע"ב. בב"ד נמי חם ב"ה הח' המוכרים חו' שתין לשבנים זכות בבחר לח עדיף שמח חל השבנים מודחים חל ב"ה. וגם מן החחר שבתב וז"ל ועוד שבה"ג תין ס' חו' שקרובו של רחובן מכר לו תשמים הגג וכו' ע"ם בב"ד נמי תין חו' היורדים שמוריהם הוריהו תלק בבחר הוה חלח שהוריהו תניהם ותומרים שרולים לשתוב מן הבחר כמו שהיו שותבים מוריהם בהח לח טענ' ליורד והגם הלוט שנר' שמ"ו מוהרמ"ג ז"ל בתשו' סיל"ה חולק חל טעם הרחשון הנו' פה מ"מ כיון דפלוגתח דרבוותח היח יכול המוחזק לומר קי"ל וגם בשני הטעמים החחריה חימ חולק. ועוד נלע"ד בב"ד ב"ע מודו דלח הויח חזקה הח' חזקה ואף חם היו הבעלים הח' קיימים ושוטנים שקנינו וכיח בבחר והרי החזקנו נ"ם. דלח

לאמרי' מכח החזקה מהימן לומר לחקה מכרתו לי חלת בדר בניח חביבו לו שהרי דקפדי שלח ידוכו לחרים בביתו חגם ויחכלו פירות שהרי חגם ומדשחק לאמרי' ודאי מחל. לחבל במידי דלח קפדי בו לישבי לחך חם ישחמשו בו לחרים ובמורח חסד עבידי לישבי דמחלי להחדדי בהח ודאי לח מהניח חזקתו דאמי דאמרי' דמדשחק ודאי מכר הח ליתח דהח עבידי לישבי דשחקי לגמול חסד. וב"ד הגה גח בעיר הוחת רבים הם הממלחים לחרים מבחרותיהם ולחך שדורסים בחלריהם זה נכנם וזה יולח ולין דובר להם דבר ומלחר בבן דרך בני העיר לח היה חזקה וכ"ם דלח טעני' ליורש. ולחך כי לעת כוחת לח רחיתי לרבני הפום' ז"ל שזכרו לחילוק זה מ"מ גלע"ד דחילוק נכון הוח וכדחי לסמוך עליו וכ"ם בהלטרף הטעמים הנ"ל ומכל לנין גלע"ד שלין לשבים זכות בבחר ההוח עד שבר יבררו ברחיה שקנו מוריהם זכות בו ודוק. ע"כ בלו דב"ק ז"ל:

ודון מינה ולחוק"כ במכ"ם וק"ו בב"ד דהשחח ומה בנדון הז"ל דחלר החחרת היה פחוחה לחלר השניה ונם שהם היו דולים מכמה שנים מהבחר מ"ח שבחלר השניה דים בזה מעט קפידה לחיבי בשדולים מחלמם כעודע עכ"ז קחמר הז"ל דבעיר הוחת דרך בני העיר דרבים הם הממלחים לחרים מבחרותיהם ולין דובר דבר ולח הוי חזקה וכ"ם דל"ט ליורש וכנ"ל. מכ"ם וק"ו בל"ד דהחלר הקט' לין לה פחח על החלר הנ' ולח טוד חלח שהיח רחוקה ממנה יותר מן' לחמה שהחלר הנ' היח בחמלע המבוי וחלר הקט' בסוף המבוי דליח הוכחה כלל דים לה שייכות עם החלר הנ' כלל. ומה נם דמה שהיו לוקחים מים הם מבריכת מים הנגרים דכל בני העיר לח קפדי בהבי דבלח"ה המים הם הולכים מחחת לחרץ לחיכוד ברבויים ומה ומה בני חדם שהם נכנסים לחלירות בחלו וממלחים מים מהסילון שנגרים המים בו ומהמים הקוים ושומדים בבריכה ובעלי המים לח קפדי עמהם בזה ובחורח חבד עושים עמהם זה בודחי הגמור דכנו"ד ליח להו חזקה וכ"ם דל"ט להו ליורשים וכמ"ש הז"ל ומול"מ:

סימן י"ט

שאלה חלר שהוח בעזרת בית הכנ"ם ופחח העזרה הוח בכותל מזרח ונכנסים בו ומהלכים בעזרה עד שמניעים לפחח החלר בפחוח בחלי הכותל הנו' ונכנסים לחלר ובחלר יש בו בחים ודיורים ורחוצן קנה החלר והבחים שבחוכו משמשין בקנין ושטר כדין ו"ר בהם הוח ולחרים עמו כמה שנים בשכירות שמעלים לו ורחוצן נלע"ע והוריהם לשני בניו וגם הם דרו בהם זמ"ר ושוב הבן החחד קנה חלק לחיו ולח"ז הולרך ומכר ללוי חלי החלר והבחים שבחוכו ולחייס נשלרו לו וזה נעשה מזה זמן כ"ה שנים ובמשך הזמן בני בהבחים ההם בניינים חדשים וכותלים ולקרקוח חדשים והוליחו ההולחות מכים שניהם לחלחין ולח"כ נלע"ע הבן ההוח והוריש חלקו לבנו ובנו נ"כ דר כמה שנים ולח"כ פנעה מדה"ד נ"כ בהבן ונלע"ע והניח החלק ההוח בירושה לבנו קטן ולשהו וגם הם היו דרים כמה שנים בהחלק ההוח ולח"ז שרלחה לשהו לנבות כחובתה וגם היתום חין לו מה לחכול הולרכו למכור החלק הנו' ומע' הב"ד עשו שומח ומכרוה בכל העיר כרחוי ולח"כ מכרו החלק ההוח ללוי ונעשה כל החלר והבחים ללוי והיה דר בהם ומשכיר לחחרים עמו זה כמה שנים. ועתה הולרך לוי לסחור ולבנות בהבחים הנ' וגם רלה לקרב פחח החלר מעט יותר לפנים לנד הבית"כ"ם ועז"ז קמו קלת יחידים ועדערו עליו שע"ז יהיה לו יותר הליכה וביחה בהעזרה בלחתו ובבואו עד הניעו לפחח החלר ונתנגנל הדבר שרלו לחפם בשטרות הקודמות ונמלח בית ב"כ של הבן הנו' שטר הקנייה מה שקנה רחוכן משמעון חבל שטר קנייה שמעון מהקודם לו לח נמלח כ"ח שנמלח נוסח שטר בלתי התימת עדים כלל כ"ח בכ"י דוקח של ס"ה כמוהר"מ נחלנטי ז"ל שהיה הוח בחו"ז הרב ומו"ן בעיר וכ"י היח ניכרת ומפורסמת לבני העיר מכתיבותיו וחתי' ובחוכו מניד לחמר שהחלר והבחים שבחוכו הנו' שמעון מזה זמן קדום הי"ל עליהם סך פ' בחורת משכונתח ונס על החדר הנמי בלד מזרח העזרה והניעה שלפניו שגם הם שייכים לבית"כ"ם והמשכונתח הנו' מלת הרבנים והיחידים של העיר שהיו לפניו והולרך שמעון במשך הזמן להוציח הולחות על המקו' הנו' כפלים ויותר מסך המשכונתח הנו' לבן כמוהרמ"נ ז"ל והיחידים שבעיר החליטו והעבידו לה החלר והבחים שבחוכו לשמעון בתנחי נו"ם שלח ימכור שמעון החלר הנו' לנכרי כ"ח ליפרחלנ. נס נמלח שטר חחר שהיחידים הנבירים הבחים פו"פ הם קנו מלת שמעון החדר והניעה שהם במערב העזרה בסך פ' ושיהיו להבית"כ"ם. וביון שלח נמלח שטר קנייה החלר לשמעון כדין ע"כ נתחזקו ביותר הקלת יחידים ועדעדו על לוי שרלוסם לבטל פחח החלר ולסותמו ושיפתח פחח חחר לחלר מחון לעזרה לו שיהנו לנוי לח סך המשכונתח שהיה נם כ' וכפלים מהסך ולהוליחו חלק מכל החלר והבחים שבחוכו מלחר שלח נמלח שטר נו"ם בעדים על קנייח החלר. ולוי מביב לחי בספי קניתי לי בתחילה חלי החלר בסויו מזה כמה שנים מלה הקודם לי והולחנו הולחות ועשינו בניינים חדשים וגם לחר כמה שנים קניתי חלי החלר השני בפרסום נדול ע"י שומח והכרזת ב"ד ועוד הולחתי וקניתי לי בניינים חדשים ודרתי בהם ולח נמלח ולח נשמע קול מערער בזה. והמוכר לי נס הוח קנה מהקודם לו וגם נפלו המקו' בירושה לבנים ולח נשמע קול פולה פה ומלפלף ובודחי הנמור שהיה עשוי מכר כדין וכתחז"ל ובשטר נו"ם בית שמעון ובחוך הזמן שזה לו יותר מק' שנה נלבד השטר ולחי מה פשטי ומה חטחתי שיוליחוני חלק מנכסי לח מן הסם הוח זה. ע"כ הניעו שטרות שני הלדדים ולריך לדעת הדין עם מי ובמ"ה:

תשו' דב"ז סובל לריכות הרבה משני דינים מלד דין יורד ברשות חי חית ליה חזקה חו לח ומלד דין חזקה בשל רבים ובבר רבנים הרחשו' והתח' ז"ל החריכו למעניחתם בדינים חלו. ילחל בריה קלה קטן הערך מה מני יהלוך לנשת בחרשת נברח דלח ידע לכוין לימרח ולהחדורי שברח. החמנם חמרתי חני לל לבי להניב לי ליונים בדרך קלרה להקל מטל הקושיה לחים חשר כחוני. הנה בחחילה חבחר וחכחוב בדין יורד ברשות חי חית ליה חזקה דהכוור בח"מ סי"ן כתב מי שירד לחוך שדה לחת בחורת משכונת חי"ל נה חזקה בד"ח שידוע שבחורת משכונת ירד וכו' וכתב הרמב"ן ז"ל היכח שידוע שירד נה בחורת משכונת חי"ל נה חזקה לעולם חפי' חס ידוע שעלמו ימי המשכונת והחזיק נה נ"ם חח"כ. והרמ"ה ז"ל כתב שהם חלכה נ"ם חחר שכלו ימי המשכונת יל"ח וכ"כ הרי"ף ומדברי ח"ה הרח"ם ז"ל ירחה כדברי הרמב"ן. ומרן ז"ל בב"י כתב שהרשב"ח ז"ל חולק על הרמב"ן. ועמ"ש הטור דמדברי חביו הרח"ם ירחה כדברי הרמב"ן מרן ז"ל ליין הדברים ולח כתב עליהם כלום. וכחי' ההגהות כתב ע"ז שהסרון המדפיסים הוח וכו' ע"ם. והד"מ ז"ל הביח בשם הריב"ם ז"ל סי' שכ"ז דכל שידעינן שירד בחתי' שלח בחורת מקח חעפ"י שהחזיק בו חח"כ ג"ם ליל"ח מחחר שידוע שירד חתי'

ברשות

ברשות לו לפי' שלא ברשות לק שלא ירד לתוכו בתורת מקח ע"כ. ובהגהות פו"ד כתב ע"ז וז"ל עיין בריטב"א ז"ל והוכחתי שהרא"ש והטור לא ס"ל כריב"ם כ"א במשכנתא ע"ש עשה החילוק שביניהם ע"כ. ומוהרש"ך ז"ל בח"ל סי"ב הק' על הטור שכתב המדברי לבוי ירחה דס"ל כהרמב"ן דהדרכת גר' משמי רחיות נדולות ועלומות דס"ל דלא כוותיה הא' ממ"ש דאין מחזיקין בנכסי קטן וכו' והב' ממ"ש נבי לומן וכו' והנית בנ"ע ועכ"ז כתב דבן הכי וכן היו דהוי פלוגתא דרבוותא ואיכא רבוותא דס"ל כהרמב"ן לא יהא חלא ספק לוקי לרעה בחזק"ק. ונדוגו הוא בשבירות וס"ל דהוי כמשכנתא והביא דברי הריב"ם נ"כ וסתך עליו ע"ש. ומוהרש"ח ז"ל בסימ"ז כו' לקושיות מוהרש"ך וס"ל כהריב"ם ודעתו דשבירות הוי כמשכנתא ע"ש ומוהרשד"ם ז"ל מח"מ סימ"ט בנדונו בשבירות הביא"ד הריב"ם שאין החזקה מועלת להא"כ יהד מתחי בתורת מקח וכתב שהרמב"ם לית דעתו כן וכן הר"י הלוי ורבו הריי"ף ז"ל ור"ת והרמ"ה והרי"ב והרשב"א ז"ל כולהו ס"ל דמועיל חזקת נ"ש לחתר שעלמו ימי המשכונא וכו' וכ"ש וק"ו בנ"ד שעברו זמן ט"ש ולא תבע שבירות ממנו. ואפש"ל בשפי' הריב"ם יודה בנדו"ז היולא חון מהמובא לנמרי לעבור ע"ש שלא תבע שבירות ובפרט בהיות השוכר לית עני והמובע רגיל לדחק. ומ"ש הריב"ם שהם סמכו על החתי' לא הם סמכו אלו לא סמכנו אלא על הרשב"א שהוא נדול המורים החתי' וכתב בהשו' הלכה למעשה היפך ס' הריב"ם ע"ש. ומוהרימ"ט ז"ל חח"מ סי"מ כתב דלא מיקרי יורד ברשות אלא היורד בתורת משכנתא דקחביל פירי ואין לכילהו מח"כ ליתיה הואיל ומתחלת ירידתו לאוכלה ברשות. לבל העכנם בתורת שבירות הלאו פירי לכיל שהרי פורע דבר יום ביומו אם כוא לכלה שני חזקה ולא פרע עלהה לו בחזקה דשד החידוש בשבירות והשתא קחביל לה בחנם דהכי לחמרי' נבי לריס לחתי לי"ת עד השתא פלנא והחידוש כולה ותוקומ"ל החם בלריסי בתי לבות וכו' ע"ש. וה' כה"ע ז"ל בסי' ח' הביא דברי מוהרימ"ט דס"ל דשבירות לינה כמשכנתא וכתב דמוהרש"ך ומוהרש"ח ס"ל דהוי כיורד ברשות ממש כמו שהביא מוהרשד"ם בסימ"ב ורמ"ט ודייק לה מדברי הריב"ם דכתב דאין חזקה מועלת לא"כ נחית לה בתו' מקח וכו' ע"ש. והרואה יראה במוהרשד"ם דסימ"ט דכתב כמה להקת הפוס' שהם היפך דברי הריב"ם וס"ל דמועיל החזקה לחר שעלמו ימי המשכונא ושעליהם ים לסמוך וכנו"ל. ובסימ"ב דכתב שם דאין מועיל החזקה הוא לא לדעת הרמב"ם והרשב"א מלחר דאינו לחר שעלמו ימי המשכונא כיעו"ש דאי לא"ה יהיו דבריו סתרת' ניעבו מסימ"ט לסימ"ב ח"ו כדלמרן. וי"ל דכונת הכ"ע ז"ל היא לומר דגם מוהרשד"ם ס"ל דשבירות יורד ברשות מיקרי כמשכנתא כס' מוהרש"ך ומוהרש"ח ולא נחית עבעיו לם לחה"ז י"ל ח"ו לא לא חלא לבסוף לח"כ בדבור המתחיל לינרא דהא מילתא תלייא בפלוגתא לי טוייא לעולם וכו' ע"ש:

עוד"ל שם דכתב וז"ל ובעומדי ע"ז נסתפקתי לולי חלו המחזיקים שינו בבית חיזה עיון לו בנין משוכה והנה מוהר"י הלוי ז"ל כתב דע"כ ל"ק הרמב"ן דלא"ת חלא שלא נחחדם וכו' יע"ש לבל לע"ד לי מהא לא תיריה דלא"ה לא לתרה חלא לדעת הרמב"ן דלא"ת לעולם וזה ניח"ל דלא לתרה חלא בזמן שלא שינה נר' דבתו"ז לא שייך הא כנר' שם וע"ד הוא תו"ז עכ"ד. ודבריו ברורים הם דמ"ש מוהר"י הלוי ז"ל דאם שינה ובנה דמהני חזקתו הוא דוקא לדעת הרמב"ן דס"ל דלא"ת לעולם ליורד ברשות אפי' לאח"ז כמה שנים דה"ד אם לא בנה ושינה כלל אז לא מהני חזקתו לעולם לבל אם בינה ובנה מהניא חזקתו. מבח"כ אם הוא עדין בתוה"ז דלכ"ע לא מהניא חזקתו ח"כ אף אם שינה ובנה בתוה"ז לינו מועיל זה לשתהיה חזקה ובנדונו הוא בתוה"ז ואין בו מועיל. ומ"ש שם להרמב"ן דס"ל דיל"ת הוא ע"ש הניכר וע"ל דאיל"ת והוא פשוט וברור. והולרכתי להאריך בביאורו יען שראיתי לה' תורת משפט בסיק"ן חו"ד שהביא"ד כמו שהוא מודפס ונתקשה הרבה בדבריו וגם שרע"ל שע"ש הוא וע"ל דאיל"ת הוק"ל בדבריו טובא ולבסוף הניח בע"ע יע"ש. ועפ"ד לחתמ"ר ל"ק ול"מ וט"ס הניכר ודבריו הם ברורים וכך מנהגו של הו"ל ויאמר לקולרי"ס לבל הם מבוחרים ומובנים כיע"ל ומול"מ וכנ"ל שכן הבין הרב שהוש"ד בחשו' השניה שם והסכים עליהם ביעו"ש:

ועיין בשו"ת מוהר"י בי רב ז"ל סי' ט' דכתב דמשכנתא בעבייתא שבירות מיקרי שהעבייתא שבירות היא ע"ש. ובסי' בע"ח חח"מ סי"ד תשו' ממוהריקש"ו ז"ל לחריך בדיוק דיורד ברשות בדברי הריב"ם ומוהרש"ך ומוהרש"ח ושלר פיס' רלשו' ולח' ז"ל והעלה לזכות להמוחזק. ומרן החבי"ב ז"ל שם בסי"ה החריך בדבריו בדרך שקלה וטרייה ולענין דינא לבוי כוותיה דזיכה להמוחזק כה מתשו' מוהרש"ך ז"ל ח"ב סיקל"ח ומה גם בהלטרף שברח רבו מוהרימ"ט ז"ל דכשבירות לכ"ע יל"ח חע"ג דגר' מדברי הרשב"א ורי"ו דאין לחלק בין שבירות למשכנתא עש"ב. וה' תורת משה חח"מ סי' ט' גם הוא החריך על תשו' מוהריקש"ו בדרך שקו"ט ולענין דינא זיכה לגוי בחזקתו ושעמתו לקוח הוא בידי. והמניה שם ניין על להקת ספרי הפוס' שכולם הסכימו שמי שהוא בתוך הבית הוא המוחזק ולא לאמרי' בזה בחזקת מ"ק קלי ע"ש. וה' יהלי יעקב שפסרטש ז"ל בסי' ט' כתב ולטעמת יורד ברשות שהיל"ת טענינן ליורשים שזה תלוי בחמ' נדולי הפוס' והנם שהריב"ם פסק שהיל"ת בבר מלינו עמודי טולם הרמ"ה והרי"ב והרי"י הלוי וגם הרמב"ם נר' דסבר כן ממ"ש בפי"ג מ"ה טו"ע שיל"ח. ל"ב מלחר שזוכני לוי הם מוחזקים קי"ל כהני רבוותא במ"ם מוהריב"ר בסימ"ה. וע"ש עוד להעדיף בח היורשים דיהן טענינ"ל מלי דמלי למיטען כדי לזכותם. ובד' י"ה כתב דבל דבר שיסתפק לנו לריכין לנו לחזר בזכות היורשים במ"ם מעב"ח מסס מוהריב"ל ז"ל. ובסי' יו"ד ג"ב התריך בדיוק דיור"ב והביא דברי הרשב"א שהביא"ד מרן הב"י ז"ל בסיק"ן בל שנכנס ברשות וכו' י"ל דנלמן בהיות משכנתא דסורח וכו' וי"ל דאי"ב וכו' ע"ש. והרב לשון למודים בחח"מ סיס"ז דט"ל הביא בשם הריב"ם סיחל"ז דיורד ברשות אינו אלא היכא דמודה דירד ברשות אלא שטוען חזרתי ולקחתי. אבל אם טוקר הגדר מעיקרו וטוען שמחלילה ירד בתורת מקח או מתנה לב"ע יל"ח ובב"ב הלח"ר סיקס"ח ע"ש. דמזה מוכל לדון בנ"ד בלוקח זה התחרון שים קודם לו יורשים מיורשים ויורשים מיורשים עד רחוקן הקונה משמעון וזה נעשה במשך ק' שנה ויותר ולא היה יודע בעולם שמקודם זמן הנו' החלר הנו' בח ליד שמעון בתורת משכנתא וגם לא היה יודע תעיקרא שהוא היה לביהכנ"ס וכח לידו במשכנתא כ"ח עכשיו הוא שבאנלה דב"ז שהחלר הוא היה לביהכנ"ס וכאו ליד שמעון בתורת משכנתא ע"י שטרות שנמלאו ביד אחרים ולא נמלא שטר מכר גו"ס שנמכרו לו ושני"ב נתעוררו ליזה יתידים לטעון שהחלר הוא בתורת משכנתא דוקא והו"ל יבד ברשות ואי"ת לעולם ולא לב"ב. דמלבד דברי הפוס' ז"ל דלכתבו דאין טענינן ליורש וללוקח כל מאי דמלינן למימען כעודע וא"ב נ"ב בבאן נוכל לטעון דשמעון קנאו אח"ב בתורת קנייה בשטר גו"ס כדין ולא בתורת חזקה ושטר היה וחבד מרוב הזמנים והקונים והיורשים

ומוסת הסער שמלת כתוב בכיה"ק מוהרמ"ג ז"ל יעיד על זה שחח"כ בתורת קניה קנה לוחו וע"י סיבת מה שנתחדשה נכתב לו סער נו"ם כדין וחבר הסער הסוח. עוד בה לפי מ"ש הל"ל ז"ל בסם הריב"ם סימל"ו דחם עוקר הגדר מעיקרו ושוטן שמחילה ירד בחורת מקח לכ"ע יל"ח ושכ"כ הלח"ר ז"ל בסיקס"ח שכן דקדק ממ"ם הריב"ם נסיסב"ו דבכה"ג לוכח ליון שע"כ יש להודות שבגנבו שעה לחת שלח בחורת מקח ע"כ דמשמע דדוקח היכח דמודה שעשה לחת נכנם ברשות ולח בחורת מקח. לחבל היכח שחומר שבגנב בחורת מקח לו מהנה לח"ג דילח מעל שולחן לחביו וירד שם ומחי לירד ברשות יל"ח ליון דבחורת מקח לו מחנה ירד לדבריו ובהח ודחי כל לחסיח שון דמועלת לו חזקתו וכו' בהח כ"ע מודו ולח מפסיק בחח' ע"כ ישו"ם. ח"כ גם הכח בנ"ד דליכח ברירה בדבר ולין מי שטוען טענת ברי טוכל לטעון בעד שמעון ולומר דהימידים וכב העיר שוב מכרו החלר לנפחלי וגנבו לשמעון מעותיו וילח מהחלר ושוב לח"כ קנה שמעון החלר מלח נפחלי דהוי"ל ירד בחורת מקח דלכ"ע יל"ח דליכח בזה דין יורד ברשות כלל מילחר דליכח שטורח ולח ברורים בדבר מוכל לטעון בעד שמעון ולומר דהימידים קנו החדר והניחה שבמערב החלר מלח שמעון זה היה לחר שקנה לח הכל מלח נפחלי. ובפרט דטענה זו דבחורת מקח בח לידו היח שייכח טוענה לגבי לוי הלוקח הזה החרון דקנה החלר בכספו וחוזו ובחורת מקח בח לידו והחזיק בו כמה שנים ובנה ותיקן בו בניינים חדשים דלכ"ע חזקתו הויית חזקה גמורה ולח יש להם עליו טענה כלל כי הוח לח ידע מכל זה מלומה ולחרבח יש להחזיק בידו ולחוקומי הקרקע בידו:

ועיין בם' פרי התבן ח"ח סיו"ד דכתב דיורד ברשות הריב"ם שהביי"ד מבן ב"י סו"ם קמ"ט בח"ש דבבי מוהרש"ך ח"ח סימ"ו ומ"ם בסיב"ה דחיל"ח ליור"ב חפי' לחר כמה שנים ושכ"כ בח"ב סיע"ו ושכ"כ מוהריחל"ח סיפ"ד והמשפ"ן ח"ב סיכ"ו ומהרימ"ט בשניות סי"מ גר' דסל"ה דלין חזקה ליור"ב וגם בסו"ח בני להבן סיק"ט העלה לפסוק כם' הריב"ם ע"כ. ובודחי דחפי' דבלל למוהרימ"ט עם כל הפוס' הנ"ל הוח לעיקר דינח דיור"ב חיל"ח ולח לענין דבבירוה ומשכנתה שון דמיקרי יור"ב דבבי מוהרימ"ט ס"ל דבבירות לח מיקרי יור"ב. וזהו דדייק בליבנים וקחמר ומוהרימ"ט בסי"מ גר' דסל"ה דחיל"ח ליור"ב. ולע"ד גם חיבת גר' חינה מדוייקת דה"ה כמבואר בדבריו:

וכל לגבי דיבן לריכים חנו לדעת מחי ס"ל למבן ז"ל דבחריה גרירן ורחיתי בם' עזרת נשים בחשו' כ' למוהר"י כ"לי ז"ל בדנ"ג שהביח הח דיור"ב יל"ח שהבי בם' הקלר הביח בחי הסברות בשם י"ח ו"ח ודעת הרשב"ח הביח בחחרונה וכלל גדול בידינו מהנה"ג חו"ח סימ"ח שדרכו של מבן לפסוק כי"ח בחרח וכ"כ המ"ז בם' נ"פ גם מוהרשד"ם סירמ"ט פסק בפשיטות כהרש"ח והוכיח שם שבן דעת הרמב"ם וכו' גם דעת המכ"ע ח"ח סיק"ך מסכים לדברי הרשב"ח ומבן הב"י ז"ל חמים עלה שם בן חמת שכתה חשו' להחח' שפסקו כהריב"ם מ"מ חנן בדידן טענינ"ל ליורש קי"ל כהרשב"ח וכמו שפסק מבן דטעלים דידיה סמכינן וקבלנו הוכיחותיו לח נטה ממנו ימו"ם ומפיו חנו חיים. ותי"ל לחידך גיסח דבבן שהסק' מוחזקים בבחים הם יחמרו קי"ל כהרמב"ן דיור"ב חיל"ח. דבין דמבן ז"ל פסק כוותיה דהרשב"ח וחחריה דמר חוח מי יבוח חחריו הגם לבבום חת המלכה וכו' ועיין בידינו

תשו' הרדב"ז סיקי"ו. זהח ושוב דרוב הפוס' המפורשים ס"ל דיל"ח ה"ה הרמב"ם והרשב"ח והרמ"ה וה"ר יונה והרי"ב וכמה פוס' חחרים הובחו בחשו' מוהרשד"ם גם מוהרי"ו הלוי סי"ם כחב די"ח כוכבים קיימי בסי' זו ועיין פמ"ח ח"ח סיב"ו. גם בחשו' הרשב"ח שהביח מהב"י סיקע"ג כחב שמקלת הבוחיו סובבים בן ובבן דעת נעשע"ם. וביון דרובח דרבוחח רו"ב ורו"מ רובח דמיקר סל"ה פסיטח דבקחי' כוחייהו ולח שיך בבה"ג לומר קי"ל דבלל זה בידינו מחורת מוהריב"ל ז"ל בבמה דובחי דחע"ג דלין הולבים בממון לחה"ר ומני המוחזק לומר קי"ל. מ"מ היכח דפליגי לי הוי חזקה לו"ל ביון דבבח פליגי חולבין בח"ר ולח שיך בחח לומר קי"ל עב"ח. ובם' עול"ם סיע"ו הביח דבריו בקילור ובדל"ו כחב הרי דהלבה פסוקה דהיור"ב יל"ח ולח"ל שהוח מחלוקת בבר כחבנו לעיל דמני המוחזק לוי שהיח לוקח לומר קי"ל וכו' ע"ש:

עו"ב הטז"ן שם בדנ"ו לח לחמרו דיור"ב חיל"ח ולינו נלחן לומר חזרתי ולקחתי חלח במחזיק ניפיה חבל לחחר מיתו טענינ"ל ליורש ובטעמח מסוס דבלל גדול בידינו דבל מה שחח"י החדם הוח שלו ל"ם מע' ל"ם מקרקעי וכו' וקי"ל לין לחדם חוטח ולח לו וכו' וחמרו בנמ' דבם"ח כ"ע מודו דלין לחדם שוסה קטויח על הקדם חיל"ח ולח לו. וביון שבן י"ל דחים כי ימות ובן ה"ן לו לו חת וחמוח ולח ליוב מח"ם שבבחים שהיה מוחזק בהם בחייו לינם שלו כ"ח בחורת שבירות לו משכנתה היו חלנו חומדנת דמוכח הוח וכנ"ל דבלי דחל"ב הי"ל לחום לטלמו שלחחר מיתו יחזיקו בהם יורשיו וכו' ח"ו מדשתק ולח דבר מוכחח מילתח דשלו הם. וחפ"ר דמטע"י חמרו הבח מחמת יכוסה חי"ל טענה וטעני' ליחמי משום דחל"ב הי"ל לפרש דחיל"ח ולח לו. וב"ם בנ"ד דים שתי חזקות חדח דבל מה שחח"י החדם הוח שלו ושחת שנית דהמורים החזיק בבחים שני חזקה ביובח דוחלי הי"ל לחום שהיורשים יחזיקו ונמלח מכשלין לטת"ל ס"ם דשלו הם וכחזקתו בחורת מקח לו מחנה. ועו"ב שם בנב"ו דכ"ז משנה שחי"ל שהרי חלמתו החזיקה בבחים הנו' ס"ח לחחרי מות קדושים המורים הנו' עד יום מוחה בלחי שום מחלה והיח לח יהיה ברשות ואין ספק דהם היתה קיימת הו"ם למיטען לקוחים הם בידי ע"ב יעוש"ב. דמדברי הז"ל יש סיוע לדברינו שבחבנו לעיל עפ"י מ"ש הל"ל בשם הריב"ם ושלח"ר ז"ל וכו' דחנן טעני' דשמעון לח קנה הוח לח החלר מחמת כ"ח שמכרו לוחו לנפחלי ונחנו חשוחיו לשמעון וגסחלק ושוב חח"כ קנה שמעון לוחם מחח נפחלי דהו"ל נפחלי בחורת מקח בלו לידו דלכ"ע יל"ח ולינה דין יור"ב כלל והלוקח הזה החחרון יוכל לטעון כן וגם לי לח טעין ליהו להן טענינ' בעדו דטענינ' ליורש ולנוקח. וכ"ם שבפי הבירור והחמת בנ"ד רחוכן לח קנה החלר מחח שמעון חלח מיורשיו חחר שהיה שמעון מחזיק בו בחייו כמה שנים וגם בניו ושמנחו חחרי מות שמעון המזיקו בו כמה שנים ושוב קנה רחוכן לוחו מהם דבודחי דחנן טענינ' הלי טענה הנ"ל בעד יורשי שמעון להחזיק הקרקע ביד הלוקח הזה החחרון לוי. וכ"ם וק"ע דבפי"ד הו"ל בנ"ד יורשי שמעון ושמנחו חחרי מוחו החזיקו ס"ח מו לח חשיב יור"ב כלל דחע"ג דבח לידם מחבישם בחורת ירושה וחביבים ים לד לומר דבח לידו מחמת המשכנתח ודין יור"ב י"ל ולינה דס"ל דחיל"ח. עכ"ז לח ליכפה לן שהרי בנדון הז"ל שם שהחל' המזיקה בנחים לחחר מיתת בעלה ס"ח וחשיב לה הו"ל שהיח לח ירד"ב וכו'. ודון מינה ולו"ב יורשיו בניו ושלמנחו החזיקו בהם כמה שנים לחחרי מות שמעון והם לח ירד"ב ולחלו היו בחיים עדנה היו יכו"ל לקוחים הם

בידיעו וכמ"ש הוז"ל. וכ"ם וק"ו בן בנו של ק"ו לפי"ד הז"ל אין לנכתו לריכים לב"ז בג"ד דמלחר דהלוקח הזה החמ' לוי שהקרקע בידו הוח קנה בדמים חת המלר מיוהבי פ' היורם וכתוב בשטר והעד עדים ויש בה זה כ"ם בלחי שום מחלה והוח לח יל"ב דכתורה מקח בח בידו בודחי הגמור דחין להם דין ודברים עמו בלל ב"ח

על הקודמים חלין והם חינם בעולם:

ועיין עו"ם בדנ"ח שהביח בשם הפרמ"ח ח"ח סי"ו דהוכיח מדברי הרשב"ח דטעני' ליחמי מילחת דלח שביחה ממ"ש בחשו' שהביח מרן סי"מ מ"ח דטעון בעד היחו' טעמת עביד לוים וכו' חע"ג דהוי מילחת דל"ש ע"ש. דמזה יש להביח סיוע ג"כ למ"ש בחתי' דטעני' שמטעון לח קנה המקו' הנז' מחיחס כ"ח שמכרו חותם לנפחלי בחתי' וחח"ו קנה שמטעון מנפחלי ולח הוי יור"ב והחי מילחת היח שביחת טובח ובודחי דמב"ש טעני"ל ליחמי ובג"ד תרוייהו לימנהו יורם ולוקח. ובמעש הסתכלות גר' דדברי הז"ל הם מבוחרים בדברי מרן ומוב"ם ז"ל בש"ע ח"מ סי"קנ"ב כל חלו שחמרנו לי"ל בניהם י"ח שחם לחלה הבן נ"ם ושוטן שהבעלים מכרוה חו נחנוה לו י"ל. חבל חם שוטן שהיח יכולה לו מלביו שחלבה ס"ח לי"ח. וכ' מור"ם בהגהה וכן בן הבן חם טוטן שירשה מחבי לביו וכן עד עולם. חבל חם טוטן בן הבן שירשה מחביו י"ל ע"כ. והבחה"ט סק"ב הביח בשם הסמ"ע מכרוה. ז"ל הטור וחפי' חם מודה שבחה ליד חביו בחורת חומנות ומריסות וגזלנות חלח שטוטן חח"כ י"ל. וע"ם בסק"ד כתב וז"ל מלביו. דטוטנין ליורש כל מתי דמני חבוהון למיטען ולולו היה חביו קיים היה נחמן לומר שקנחה כיון דלח הוה גזלן והחזיק בה ג"ם חו דר בה יום חחד וכמו השומד במקומו דר בה ג"ם וכמ"ש בסיקט"ו ולזה כיוון גם המחבר במ"ם וכן כן הגזלן חפי' בח וכו' ע"ש:

ועיין בם' ויוסף חבהם סי' י"ט דהביח בשם ה' פני מהרן סי' י"ג דכתב לפי מ"ם מוהרשד"ם סימן"ט דלח דיוק"ב חיל"ח היינו כשלח נשתהח כ"כ זמן בידו חבל חם נשתהח ע"ם שלין רגילות להשהות כ"כ הוי חזקה ובש"ב מוהרי"ב ז"ל בסיכ"ח ובש"ב התום' בהשותפין גם מרן בש"ו סיקנ"ו סי"ג הביח שההג"ה כתבו דבנשתהח זמ"ר יוהר מכדי רגילות שוח' קפדי ויל"ח וע"ו ומחוך דברי מרן הרוחה ירחה שבפרש זה בל הפוס' שויס ע"ש וח"ב לפי"ד הז"ל כי מרן הכי סבר מי יכוח לחחר המלך וגם כי הסמ"ע הוכיח דהכי"ף והרמב"ם והרח"ם ס"ל דשוח' לח קפדי להדדי חפי' שהח זמ"ר ביד ח' מרן הב"ח הסכים דדעתם ז"ל ס"ל דבנשתהח זמ"ר יותר מכדי רגילות יכול לומר לקוח הוח בידי ושנם הש"ך סי' קע"ט כתב דלכולי עלמח חם שהח יותר מכדי רגילות הוי חזקה. ולכן שב ואלח"ע ואדעתח היכח דקיימח תיקוס ע"ם. ח"ב רחוכן זה שחזקה זו היח בידו מזמ"ר יכו"ל לקוחה היח בידי מזט"ה ע"ב יעוש"ב. גם המעכה"ר בחע' מ' חורי"ג החריך בהח דיור"ב חי יל"ח וכתב דחלן דגרירנח בתר מרן בש"ע הרי בסיק"ן הביח דעת החומר דיור"ב יל"ח בחתרונה ומסורת בידינו דר"ח בחרח עיקר כמ"ם הכנה"ג והש"ג והי"ט וכל החח' נמשכו חחריהם וכ"ם חם כיום לנחנו בדעת הרמב"ם ז"ל וחחריו נמשך הש"ע בסיק"ט וכתב וכל"ל עיקר היינו משום דשעם לחו בר מחוי הוח כדמפרש וחזיל ע"ש וכודחי דמרן הש"ע לח חם לדברי הריב"ם ז"ל שהרי העתיק דבריו בביתו בסיקמ"ט ולח נילה שוד זה בשולחנו העהור דוודחי כל כי החי מילחת הוי"ל לחודועי ופו'. וכ"ם בג"ד שחפי' נחזיק חותו בדין גזלן הרי מחו הגזלן ובן הגזלן והרי הם בחים לדון עם בן בן הגזלן וק"ו דבן בן הגזלן בח בשעה שקלחה חביו יל"ח וחין טעני' להו הכי כדלימח וכו' ובשוש"ע סיקנ"ב. וחשפ"י שיכד בנו בביח בזמן שביה סמוך עם"ח ובהביח בשעת חיל"ח כמ"ם בלח"ר סיקם"ח ויקס"ו הח לחו מילחת היח דבל עיקר דינו של הוי"ל לח סמיך חלח ממילחת דהריב"ם כמו שמבוחר שם ויבחר בחבחי דבר' דמרן לח מיים להחי מסורת דבחב הריב"ם וכו' עם"ב. ובריך לי לעיין בדבריו במ"ם בחשר' מ' חוכ"ה דבר' שם במ"ם בהשקלח ועבריח שם נגד דבריו שבחב בחורי"ב הב"ל בחבל בשה לין הפנחי מסבים. ולעניו דיבח הרי לך דם"ל בדשת מרן דיור"ב יל"ח וגם עיניך תרחינה דבמקלת מה שבחבתי לעיל ביוחבי לדשתו ד"ע וח"ב נמלח דמלד זה חין לעשר בב"ד בלל ותול"מ:

מעתה חובין וחדון מלד הב' דין חזקה בשל רביס חי מהניח. הנה עיקרח דהחי מילחת בסו"פ ח"ה חין מוליחין זיזין וגזוז' לר"ה חלח חם רלה קונם להוך שלי ומוליח. לקח חלר ובה זיזין וגזוז' ס"ז בחזקתה ופי' רשב"ם ה"ז בחזקתה דטעני' לעזקת וחומרים חימור כונם לתוך שלו היה. חבל המוכרה לו שהוליח זיזין הוח היה לריך להביח עדים שבנם לתוך שלו חו שיטעון שני חזקה החזרתי ובנסתי לתוך שלי דהו"ל חזקה בים עמה טענה. חבל לוקח לח לריך למיטען מידי חלח בך לקחתיה וחי"ל לטעון היחך הוליח המוכר חת הזיזין לחון לר"ה דטוטנין ליורש ולעזקת ע"ב. גם רש"י בהריש"ח כ"פ ה"ז בחזקתה דטוטנין לעזקת דחימור חולי כונם לתוך שלו היה חעפ"י שהמוכר היה לריך להביח עדים כדבריו חו ס"ח וכו' מ"מ הלוקח חי"ל לטעון דבר חלח בך לקחתיה וחנן טענו' ליורש ולעזקת. וגם הנ"י ז"ל כ"פ ע"ש. וחין למידק מדבריהם דדוקח קחמרי דטענו' בן וע"מ דהיכח דמוכח דליתח להחי טענה דכונם לחו"ם היה לח טענו' לעזקת טענת מחילה שמחלו לו. לח היח דהח בגמ' שם בפ"ב דכ"ג חמרו בפ' דטוטנים לעזקת ג"ב טענת מחילה. דהכי חיתח שם לח יעשה חדם סוכך בחו"ם חל"ב הרחיק וכו' ושם לקחו חפי' בית כוכב ה"ז בחזקתו. וחמר רב זביד חח"ב חומרת טוטנין לעזקת וטוטנין ליורש יורש תניחת הבח מבוש יבושה חי"ל טענה לוקח חילטריכה ליה לוקח נמי תניחת לקח חלר ובה זיזין וגזוז' ה"ז בחזקתה נרינח דחי חשמוע' התם נבי ר"ה בביה חבל הבח לח. וחי חשמוע' הבח דכיון דיחיד הוח חימח פיוסיה פיסיה ח"ב חחילי לחיל בביה חבל רבים חלן פיים ומלן שביק חימח לח לריכח. ועיין ברש"י והתוס' שם בד"ה חתולי לחול וכו' דבחבו פי' זע"ה במעמד חבשי העיר שהרשות בידם בדלחמר' במגילה דב"ו וכיון דליכח לבל חד בדרך חלח פורחח מחלי טפי מיחיד ע"ב. וח"ב בר' דרב"י והשב"ם וב"י ז"ל דבחבו שם דטענו' לעזקת דבונם לחו"ם היה תרח נקטי וה"ה דטענו' לעזקת טענת מחי'. וכן י"ל לפי' ר"ח דהביח מרן בב"י בשוח"ם סימ"ז ע"ם דחרח נקט והה"ה לידך טענת מחי' דבן מוכח בפ' מבבי הב"ם. והוק"ל בדברי הרשב"ח שהביח מרן הב"י ז"ל שם דבחב בחתי' דמחילת חבשי העיר מועילה בדמשמע פשטח דפל"י בבי טוטנין ליורש ולעזקת דקחמר ותי חשמוע' הבח הו"ח כיון דיחיד הוח חימח פיוסיה פיסיה חבל החם חימח לח לריכה בלו' דחף החם פיוסיה פיים לבבי העיר ונחפייסו לו בפי' חלמח חם מחלו בפי' מחילחם ממי' והחיח דרב חמי בחמילת שהיקה בלבד היח. חלח שחפשר לפיים חבל החם כיון דח"ח לומר דפיים ולפייסו ליח דבבי ר"ה ח"ח להחפיים ולמחול שהדרך הוח מסוד לבל העולם חימח דבי לקח חלר ובה זיזין וגזוז' לח מהח בחזקתה קמ"ל דחפי"ה חבי חומר להקל עליו דבונם לחו"ם

היה עכ"ד. ותחמה"ר קל"ט כמה שפי' בדרך תפסר כן דמה נעשה במ"ם הגמ' מקודם בלריכותא הרחשונה ת"ל לחולי לחול בני ר"ה גביה. דקחמרה הגמ' כפי' דטעמת מחי' מהניח גם לגבי בני ר"ה. ובהכרח שנחמר דלח היכה בגירסחו ת"ל לחולי לחול בני ר"ה. ולכן מרן הב"י לח נחעורר עליו כיה. ובהכי מיושב שפיר דחמחי הולרך בחחילה להכריח דמחי' לגבי העיר הוייח מחי' מכח דברי הגמ' כמה שחמרה בהלריכותח הרחשונה דהו"ל להכיח רחיה לזה ממ"ם הגמ' כן כפי' בלריכותח הרחשונה. ובמ"ם דלח הוה גרים לה ת"ם. גם הרי"ף והרמ"ה ז"ל כחי' על בחרח ל"ג לה. גם הרח"ם ז"ל בפסקיו לח גרים לה. ברם בקילור פסקי הרח"ם בפל"י חוי"ם בחוב שם וחם לקחו כמו שהוח לפי' בחוך ב"ר ה"ה בחזקחו. טוענין ליורם ולזוקה שברחשון עשחו ברשות לח שנח בעד רבים ול"ם כנגד יחיד ע"כ. משמע דס"ל דטעמת מחי' מהניח ברבים כמו ביחיד. וה' חורת חיים ז"ל בפי' לבחרח שם כחב דל"ג לה ושכן גרסי הרי"ף והרח"ם ז"ל ומפ"ב דמגילה דקחמר רבח מכרי זט"ה וכו' לחו רחיה דהחם חביהכנ"ם של כפריס קחי וכו' חבל הכח דרך ר"ה על דעת כל חנשי העולם נעשה ושל כל יפר' הוח והו"ל ככהכ"נ של רבים דקחמר החם דחסור למוכרו כלל כיון דמעלמח לחו לה ע"כ:

ברם עדין ק"ל בדברי הרשב"ח ז"ל שהביחם הרב"ח ז"ל בפי' מקו' וז"ל ולח מחמוני' נגי יחיד לימור פיוסיה פיוסיה ק"ל והח מחני' דהכח בין ביחיד בין ברבים היח וכו' וקחני שם לקחו לפי' בי"ר וכו' וי"ל דה"ק לי לחו דמחני' דזיזין הו"ח דהח דקחני הכח שם לקחו לפי' בי"ר לחו חריסח דריסח קחי וכו' חלח נגי יחיד קחי דהיינו סיפח דריסח כלו' דקחני לח יעשה חדס סיכך בחו"ם משום דביחיד חיכ"ל דילמח פיוסיה פיוסיה. קמ"ל מחני' דזיזין דחפי' נכי רבים חמרי' ומחני' דהכח דקחני שם לקחו לפי' בי"ר לפי' חריסח דריסח קחי עכ"ל. הרי נר' דס"ל דחפי' היכח דליכח טעמה דכוחם בחו"ם וכגון ההיח דשוכך דלח שייכח טעמה זו עכ"ז טעני' לזוקה לחוקומי בידיה מה שלקח. וזהו היפך מ"ש הרשב"ח בחשו' בשוף בדרך תפסר דמ"ם בחי' הכי דבריו חלו הם מוסכמים עם מ"ם בחשו' בחחי'. דנר' דדעתו מסכמת כחי' הרחשון והיח בדרך תפסר חמרה ולחו בר קיימח. שו"ר בס' שמם מדקה חח"מ סי"ו חשו' חרוכה מכן המחבר ז"ל בדיעח דחין מחזיקין בשל רבים והביח דברי הרשב"ח ז"ל בחשו' שהביחה מב"י ז"ל בסיפי"ז והחריך לומר דהרשב"ח ז"ל ס"ל כחי' הב' דס"ל דח"מ בם"ר כלל ול"ג ח"ל לחולי וכו' והביח דברי הפוסק מוהרח"ה ז"ל והחריך בשם וגם הביח דברי הח"ח ז"ל בחי' בשיטחו הנ"ל עש"ב. ולח רחה דברי הרשב"ח שהוב"ד בשי' מקו' הנ"ל דכחב בפי' דקמ"ל מהני' דזיזין דחפי' נכי רבים חמרי' ומחני' דהכח דקחני שם לקחו חפי' בי"ר חפי' חריסח דריסח קחי. דמדבריו חלו מוכח בבירור דס"ל כמ"ם בחי' הח' דטעני' לזוקה לחוקומי בידיה חפי' היכח דלח שייכח טעמח כוחם לחו"ם גם הטור בחו"מ סיקנ"ה סל"ג כחב וחם לקחו כמו שהוח חפי' הוח בחוך ב"ר ה"ה בחזקחו וחף חם יפול יכול לחזור ולבטוחו שטוענין לזוקה לומר רחטון עשחו ברשות ל"ם נגד רבים ל"ם נגד יחיד. וכ' מרן ב"י ל"ם נגד רבים וכו' מפורש שם בגמ' דבין נגד רבים בין נגד יחיד טוענין לזוקה חו ליורם וכו' ע"ש. והחי דינח דחם נפל דחוזר ובוכחו זה לח נחפרש שם בגמ' וחפשר שהוח גלמד מדין הזיזין וגזוז'. וחכ"ר בשיטה מקו' להרשב"ח ז"ל דהביח בשם הרשב"ח ז"ל בכחב וחם לקחו וכו' בירוש' לחמרו דחפי' נפל חוזר ובוכחו ולומר דחין השוכך חזקה לגופו כלבד חלח חזקה לעשיית שוכרין שם לעולם וכו' ע"ש. ומרן ז"ל בש"ע סיקנ"ה סכ"ד כחב בלשון הטור ממש. והבחר הגולה ליין ע"ד שכחב וחף חם יפול וכו' טור סל"ב ומבוחר בגמ' שם דכ"ג ע"ש. וחכ"ר לח דק דהחם בגמ' לח נחבחר זה חלח חו דגלמד מדין הזיזין חו כמ"ם הרשב"ח דכן לחמרו בירוש' וכל"ל ועיין בפי' יד רמה סו"פ ח"ה דלמדה מדין הזיזין והחריך כזה ע"ש והוח מפורש בירוש'. חכ"ר במוהריב"ל ח"ג סיל"ד דהחריך בהחחלפות הסוגיות דפל"י ופח"ה ושהרי"ף והרח"ם ל"ג ת"ל לחולי וכו' והביח דברי הטור דסיקנ"ה דטעני' ללקוחות ל"ם נגד רבים וכו' והק' עליו ממ"ם בסיפי"ז וכו' דדבריו הם סחרחי וגם דבריו הם נגד דברי חביו הרח"ם ויבב דבריו שמחילת בני המבוי חינו מספיק לבל זט"ה במעמד חגם"ה יכולין למחול ושכן מבין בדברי חביו וכו' ושלכן כחב מוהר"ם בחשו' שחלה בפח"ה דזט"ה יכולין למחול ולמכור ושגם רש"י בפח"ה כחב שב"ד טוענ"ל שהת' כגם לחו"ם חו נהפיים עם הרבים. ושוניח דפל"י היח עיקר דהיח סחמח דחלמודח והרי"ף והרח"ם חפסר דס"ל גמי הכי וכו' ולפי' מדברי הרמב"ם בפי' התשבח נר' דל"ג ת"ל לחולי וכו' הדעת נוטה שהוח סבור דטעני' ללקוחות טעמח לחולי גביה ממ"ם בה' גביה הדין דפל"י ולח פי' וכו' מדלח פי' משמע דהרוייהו טענ"ל ללקוחות ולירוים עש"כ. ולפי דבריו נמלח הרמב"ם ומרן ז"ל קיימי בסברח חדח דגם לגבי רבים שייכח טעמה מחי' הרמב"ם מדלח פי' כמ"ם מוהריב"ל ז"ל ומרן פסק בפי' כן בש"ע סיקנ"ה סכ"ד דטעני' ללוקח וכו' ל"ם נגד רבים וכו' וגם בב"י עמ"ם הטור ל"ם נגד רבים כ' שמפורש שם בגמ' דבין נגד רבים ובין נגד יחיד טוענין ללוקח חו ליורם וכו' ע"ש:

ברם מה שים לי לעמוד בזה דבפי' החמור מדברי מרן בב"י שבחב ע"ד הטור שחמר ל"ם נגד רבים וכו' שהוח מפורש בגמ' דבין נג"ר ובין נג"י טוענין ללוקח וליורם וגם פסק כן בש"ע נר' דס"ל דטוענים ללוקח וליורם כן חף נגד בני ר"ה וכחמו"ל בדברי מוהריב"ל ז"ל. גם בחשו' מרן ז"ל בחבק"ר סיק"י הביח סוגיית פל"י מרחיקין חת השובך וכו' ופירש"י וכו' הביח סוגיית פח"ה חין מוליחין זיזין וגזוז' לר"ה וכו' לקח חלר ובה זיזין וגזוז' ה"ז בחזקתה ופירש"י דטעני' ללוקח ותומרים לימור כוגם להו"ם היה וכו' לוקח ת"ל למיטען חלח כך לקחתיה ות"ל לטעון היפך הוליח המוכר חת הזיזין חון לר"ה דטוענין ליורם וטוענין ללוקח ע"כ הרי בהדיח דטוענין ללוקח לומר שהמוכר החזיק כדין חע"ג דהיהו לח ידע היפך זכה בה המוכר חגן טענ"ל וכו' ע"ש. דנר' פשיטות דבריו דס"ל דטוענין ללוקח ויורם חף נגד בני ר"ה טעמת פיום חו מחילה. החמנם שם בחשו' סיק"י כחב שם בפי' נגד זה וז"ל נר' שחם כוחל רחובן שהוליחוה הוח בר"ה הדין עם שמעון לפי שכוחל רחובן שהוליחוה לחון חלח כדין הוליחוה שחין חדם רשחי להוליח כוחלו לר"ה. וחטפ"י שרחובן זה לוקח הוח וקי"ל דטוענין ללוקח ובהדיח תנן סו"פ ח"ה לקח חלר וכו' הכם שחני משום דח"ל לוקח הח' כוגם לחו"ם הוה חבל הכח שהלוקח מודה שהמוכרה לו הוליחו לחון ודחי דלח טענ"ל שקרח. וחי"ל דחכחי מלי' למיטען ליה שמח המוכר לו קנה מקום ר"ה דחין זכות הרבים כמכר כדחיחת בסו"פ ח"ה בעובדח דר' חמי דידך לר"ה מפיק מלן מחיל נבך וחט"ג דחמרי' פליגי ומריכח דחי חשמועי' התם גבי ר"ה דחימור כוגם לחו"ם הוה ת"ל חחולי לחול בני ר"ה גבי וכתבו התום' פי' זט"ה במעמד חגם"ה וכו' חלמח שחפסר למכור ר"ה י"ל דהרי"ף והרח"ם לח סל"ה שהרי הסמיטו הח דח"ל לחולי וכו'

משמע שלא היו נודרים כן. וא"ל שהיו נודרים לומה בכגני מבוי וכו"ל ר"ה משום דרבים ניחו לעפ"י שלין דיעם שום. מ"ג הוו מפרשי לה בר"ה ממש וכדברי התוס' בדרך הו"א לומר ולא ק"ל הכי שלא כי ההיא דאמרי' בפופח"ה דגבי ר"ה לאמרי' מלן מחיל נגך הלכה למעשה הוא וכן פירש"י שם לחה דאמרי' פל"י אבל רבים מלן פיים מי היה רשאי לקבל מעות ומלן שביק מי הוא שבידו למחול ושלוח וכיון שכן בכ"ד אם כותל הגו' הוא בר"ה אי"ל שמעון לשלך היזק וכו' ואם היה כותל הגו' במבוי שאינו מפולם שטעני' לרחובן זה שהמוכרה לו קנאה מבני המבוי שבני מבוי יכולים למכור וכיוצא לריך שמעון לשלך היזק. ומיהו אם יתברר הדבר שלא מכרו בני המבוי זכותם למוכר כ"ז לרחובן אי"ל לשלך היזק דאמ"נ דטעני' לעולם היינו בדבר שאפשר להיות אבל שקרא ודאי ל"ש ליה ע"כ ע"ש. הרי כ' בפי' דאין טוענין לעולם ולירוכם כ"א טענה כוללת להו"ם הוה לגבי בני ר"ה אבל טענת פיים או מחי' לא דמלן פיים ומלן שביק וכלן הוא ההלכה. וכיון שכן מוכר"ל דגם בם"ע סיקל"ה סל"ד שכתב דטוענין לומר שהא' עשאו כרשות ל"ם נגד רבים היינו נגד בני מבוי שאינו מפולם וכמ"ש בתשו' שם. וכפי"ז גם בקיצור פסקי הרא"ם וגם מ"ש בטור ל"ם נגד רבים הם מהפרשין כן ותו ל"ק מה שהק' מוהריב"ל ז"ל על הטור דדבריו שהרא"י ניחו מ"ם בסימ"ז דכתב דבמבוי יכול להוליל מדעת בני המבוי משא"כ בר"ה אי"ל בעלים דכפי הלמור לקול"מ היפך מ"ש מוהריב"ל ז"ל ממש. ומעתה לא רמוקה היא לומר דגם הרשב"א ז"ל סל"ה דאי"מ בם"ר כלל וכמ"ש בן השמ"ן ז"ל ודבריו שהובאו בשי' מקו' יש להסכימם בזה דרבים היינו בני מבוי או שהסוגיא היא בדרך הו"א לומר ולא ק"ל הכי כמ"ש מרן ז"ל. ובזה הם מדוייקים דברי הסמ"ע ז"ל בסימ"ז דעמ"ש מרן בכ"ג לקח תלר וכה זיזין וגזוז יולאות לר"ה ה"ז במוקמה כתב הסמ"ע והוב"ד בבאה"ע בסק"ג דטוענין לעוקר ולומרי' דשמא המוכר לו או לבותיו כונס לתו"ם היה כמ"ש בס"ב ע"כ. ולא נקט טענת אלא טענה זו דכונס לתו"ם ולא נקט טענת מחי':

ומאחר דמרן ז"ל בתשו' הל"ל כיולר דעתו דלנבי ר"ה ליכא טענת פיום או מחי' מוכר"ל בכונת דבריו שבב"י סיקמ"ט ס"ב דהבית מ"ב בשם התנודה ים רולים להוכיח מהא דבר"נ דדבר שהוא של הקהל לא מחזיקין ולא מחזקינן בהו כי הם מוחזקים ע"כ וכ' ע"ז ולא נהירא ע"ש. דכונתו היא שבא לחלוק דוקא על דיעת רשם הקהל המחזיק בשל יחיד דשם ס"ל דל"מ החוקה ואיהו ס"ל דמהניא לבל בהיות דלא מחזקינן בשל הקהל מודה. ואע"נ דמ"ש דדבר שהוא של הקהל לא מחזקינן הלשון ניחו מדוייק כמו שירשה הרואה מוכרח הוא שבן פי' ומרן הוא חולק ע"ז דוקא. גם הב"ח ז"ל כ"ב דלא נחלק אלא ע"ז דלמה לא יועיל חזקה כיון שלא מיחה היחיד כמהניני הקהל וכו' ע"ש. ומוהרש"ם ז"ל בסיקפ"ג הבין בדבריו דכונתו לחלוק דגם בשל רבים ס"ל דמהניא חזקה וכתב ע"ז דאין דבריהם שברי לא כתב שום טעם לדחות דבריהם ע"ש. גם מוהרא"ח ז"ל בח"ח סיפ"ה דק"ל מפרש כן דכתב וז"ל עוד ט"ח נמלא בס' משם התנודה שדקדק מהניח דבר"נ דדבר שהוא של הקהל לא מחזיקין בהו אלא שלא הזכירו במוסכם אלא בלשון יש רולים לדקדק גם הרב"י כ"ט ולא נהירא ליה. גם שעדיין יש לחלק דבה"נ דמ"ז שהמחזיקין ג"כ רבים ומשיבי מוחזקים לא אלים כח הרבים לגבייהו ע"כ. הרי שגם הוא מפרש כן. והבה"נ שם בהגב"י לוי"נ הב"ד מוהרש"ם ושהסמ"ע כתב דהם ס"ל דל"ד דבר"נ ורבי' המחבר דמה זה מפני ס' הרש"ם שכתב דוקא דבר"נ שהיו מורע המלוכה לבל בדורות הללו חס ישב' מלא מן בעיני המלך והשרים מחזיקין בנכסיו ומחזיק בנכסי לחבר וה"ה לקהל דדמו לאלו ולא לדבר"נ. ושם בהגה"ט לולי"ב על שלטת הרש"ם וכו' וכתב נ"ב וכ"כ מוהריב"ל ס"ח סיט"ו לבל המ"ב בשם התנודה עי' שחולק ע"ז וסובר דל"ד ר"נ אלא בל וכו' במ"ם בהגב"י וכן מלאתי להסמ"ע וירשה שמ"ם בם' מורה לדק והריטב"ח כתב דה"ה בעלי זרוע וקרובים למלוכות והשבים ע"י רבו הרש"ה ז"ל חולק עם הרש"ם וס"ל כהתנודה ולעניו הלבה כיון דהיכ"פ לוקי מרעא בתמ"ק ע"ב. והפדמ"ח בח"ב סיקי"ג נסתפק על דבריו וכתב דהתנודה חולק על הרש"ם ע"ש. ולי נלי הדל לחתמ"ר לין הברת לומר דהתנודה פליג שם הרש"ם בהא דיעי שמלא מן וכו' די"ל דלא פליג בהא בלל כ"א דבא לאמושי' דים שרולים להוכיח דדבר של הקהל דינו בר"נ בי הם מוחזקים. ובהסמ"ע ליכא שום משמעות בדבריו שוכין בהתנודה דפליג אהרש"ם בהא אלא דעמ"ש מב"י ולא נהירא בלי שום טעם ורחיה בתב דטעם מב"י ומור"ם וכו' דאין ללמדו מהניח דר"נ דם"ה דהיו מורע המלוכה והטילו לימה יחירה במ"ם הרא"ם ז"ל. וכו' מדבריו שגם הוא ז"ל מפרש במ"ם מב"י ולא"ה כמו שפי' מוהר"ם ומוהרחל"ח ז"ל וגם הם"ך מפרש בן דבסקל"ח לין ע"ד הסמ"ע וכו' וכתב ומ"מ אין מחזיקין משום קדיכה דב"ם ועיין בב"ח. ממ"ם ומ"מ נר' במבין פדבריו בהסמ"ע אלא דלדיכא קאמר דאין מחזיקין וכו' בהב"ח. וגם בסקל"ב קאמר לדיכא דאם הם החזיקו בשל אחרים מהני בהב"ח. והקלה"ח הביא דברי הסמ"ע ומה שכ"ם להמב"י וכתב וז"ל וכתשו' מוהר"ם ב"ב ז"ל סימ"ו גבי מחזיק ביסוד דלא הוי חזקה בשל קהל משום דקהל לריכו מוחזקים ובהאי דר"נ דלא מחזקי ולא מחזקינן בהו ע"ב והרי מדמה של קהל להבך דר"נ עב"ל והב"ע ז"ל בסי' ח' הביא דברי מוהרש"ם ז"ל ודברי הב"ח ז"ל וכתב דבר' דהסכים עמו הם"ך וכו' ע"ש. ובודאי שבונתו היא דלעניו דיבא הסכים הם"ך בהב"ח וכנ"ל. והמשבה"ר בדמ"ח מער' כ"ת אות"ב הביא דברי מ"ב בשם התנודה וכו' ולא הביא מ"ם מב"י ז"ל ולה"ה והלריך בדברי המוכיחים לבדוק דהקהל שהחזיקו דלא עלתה להם חזקה וכו' עם"ב ולא העלה על דל שפתיו דברי מב"י ז"ל שבתב עליהם ולא נהירא ולא ידעתי למה דמהרחו הוא להביא דברי דנרדינן בתריה ונקיט בוותיה ולהלריך בביאורם. וכבר נתבאר לעיל דמאחר דמרן ז"ל בתשו' גילה דעתו ד"ע דלנבי רבים ליכא טענת פיום ומחי' ה"ב מוכר"ל בכונת דבריו מ"ב בב"י ולה"ה דכונתו היא שבא לחלוק דוקא על חלוקת הקהל אם החזיקו בשל יחיד דס"ל דמהניא החזקה וכנ"ל והלו"ת עמ"ם מור"ם ז"ל בהגהה המחזיק בשל קהל וכו' הלריך בדין טענת מחי' או קניה בם"ר וכתב דבפלוגתא מתניא דהרשב"א ורי"ו ז"ל ס"ל דל"מ אמנם הטור בסיקנ"א נבי מרחיקין הסובך וכו' אם לקחו ה"ז בחזקתו ל"ם בג"ר ל"ם בג"י בר' דס"ל דלא בג"ר וחילק בין טענת מחי' דלא שייכא ברבים דמלן מחיל לטענת מכירה דשייכא דאולי היו זט"ה בלרכים למעות ומכרו ואגם הרי"ף והרא"ם ז"ל בורסים וכו' וליכא סתירה מהם להטור בם"ם מוהריב"ל וכו' ושכן משמע ברש"י דכתב שהרשב"א בוסם לתו"ם או נתפייס עם רבים ושכ"כ במרדכי דוכ"ה יכולין למכור ולמחול דלא כרשב"א. וכיון דהמחבר לקמן בסיקנ"ה העתיק דברי הטור להלבה בלי חולק בלל וגם הרמ"א לא הניח דבר ח"ב פסק להדיא דלא כהרשב"א וים חזקה בשל קהל וכו' וכו' ובכולי דם"ל לטור דלף בם"ר הוי חזקה ולכן יליף התנודה מהך דבר"נ ולכן

דין זה ל"ע כי מדברי הם"ע לקמן משמע דמחזיקין כשל קבל וכתבו' מוהרח"ם לידד לומר בזה"ז דעושין טובי העיר בלורכי עיר כרלוסם ואין בני עיר לחברת מעכבין ע"י הוי חזקה כנ"ל והדבר מסור לב"ד ט"כ ט"ם. ויש לי לעמוד בדבריו דמה שחלק בין מחי' למכירה מדברי רש"י בפל"י מבואר דאין חילוק שכן פי' שם עמ"ם בגמ' לכל רבים מלן פיים ומלן שביק מלן פיים מי היה רשאי לקבל מעוה וגמלן שביק מי הוה שבידו למחול ולסלוח וכו' דמזה נר' דשוין הם ולישל הפרש ביניהם והישל דאמרי' דמכירה מהניא גם המחי' מהניא דמשתמ לא מחלי חלא בדאית להו הכלה מיניה. גם מ"ם וברור דם"ל לעיר דאף בם"ר הוי חזקה ולכן יליף ליה התנודה מהך דר"נ. דבריו אלה לא זכיתי להבינם כלר' דאדרבה לישפל משתברת. ראיתי בתיבות משפט במשה"ח בשקט"י שהאריך בדבריו ולא העיר עליו מהנ"ל. ושם בסו"ד הביא מ"ם למ"ח דדין קבל כדין הקדם דהיינו אם יש נזברים ע"ל חלק לכל בדליכת נזברין ולריכין ליקח מכל הזט"ה חי"ב כיון דל"ל קלא. וסיים דדוקא בימיהם דהזט"ה היו לריכין למכור במעמד חכמ"ה לחמרי דקלא הו"ל. משל"כ לפמ"ם הם"ך בי"ד סירכ"ח סקפ"ע דעבדו בשתי המבואים והכל נעשה ע"פ רוב המבואין בנזברין דמי ויל"ח וכ"פ מוהרח"ם ע"ש. ומוהרשד"ם ז"ל חח"מ סיכ"ך פסק דהק"ק שם המוחזקים וכל המערער הוא ליובם עליו להביא ראיה וכל שוד שלא יביא ראיה לו עדים ברורים שהחזקה היא שלו ס"ה בחזקת הק"ק ומה שאומר שירם מלביו וגם הוא ולביו החזיקו זה כמה שנים טענת חזקה חי"ב ואפי' אם לא טענו הק"ק הלו הנמלאים בזה"ז חלן כ"ד טענ"ל כי היכי דטעני ליורשים ולקוחות כי אחתו הנמלאים בזה"ז ביורשי ע"ל אחתו. והאריך לזכות הק"ק כמו שפסק כמוהרב"ע ז"ל דלא כמוהר"ח סירחלוו ז"ל שמזכה את היורש עם"ב. גם הלח"ר סיע"ז כ"ב והאריך ובנה ליון ע"ב רבו ז"ל שפסק שאין מחזיקין בנכסי הקדש כלל גם ביורש שעיקן כן יראתי מאבי שלא כדברי האומר שרלה לחלק בין יורש ולוקח למחזיק עלמו והכריח כן מהתלפות השוגיאות וכו' דלא יהיו הלוקח וליורש גדולים ממי שבאו ממתנו וכו' עש"ב. ומוהרימ"ע ז"ל חח"מ סיקל"ב הוכיח דדוקא לגבי מחזיק בעלמו מחייבין ליה לבדר שקנה מוט"ה וכו' דמילתא דפרהסיית כי האי ידעי ביה רבים וקלא הו"ל למילתא וכו' מיהו היכא דא"א לבדר כגון שעברו שנים רבות ואת כל הדור ההוא לא הייו מלריכים להביא עדים ח"ע אם את המוחזק שהיה יודע מי ומי נמלאו בועד המושב ההוא להבילן יחמי לאו בני תחויי רחיה ניהו ופטורי. וכי תימא מי ליכא מידי דטענינן ליתמי מאי דלא מלי לבוהן למיטען. יש לנו כיולא בה דאחתר אחד מן האחים שהיה נ"ע בתוך הבית והיו לומות ושעבדות יולאות על שמו וכו' לחדמו לע"ד דטעני' ליתמי שאביהם לקח מוט"ה ויתמי לאו בני תחויי רחיה ניהו. ועוד הביא הרשב"ח בדין מזקה בהקדש ומאי דפסק מהן בם"ע סיקמ"ט סל"ח והאריך בהם ע"ש גם שם בסיק"ח כתב תע"ב דק"ל לי"מ בם"ר במקום שים נזברים מיוחדים ע"כ דבדי ההקדש דהיו לבעלים ומחזיקים בהם ויש בזה שקלא ושריא בדברי הרחשו' ז"ל אי"ב מקום להאריך ע"כ. ושם בסו"ם כ"ו בשנין טענו' לליקה כתב בנ"ד אין לנו להכיון לזה שזכולין זה שלקחה מהלוכן חוב ומכרה ללו ולוי ליאודה ובחי ודאי טענו' לליקים החא שלקחה הליקה הרחשו נם מהלוכן כל חלק וזכות שהי"ל בה וכו' תע"ב שזה האחרון מודה שהחילת קנייתה של בית ו בחה משמעון אחיו של ראובן ואילו"ת טענ"ל שהת"כ קנאה נם מראובן וראיה מפ' המזיקין הליקה מסקריקין וכו' טוענין ליורש וליקה שהרחשו"ם כתבו' מוהרח"ם לידד לומר בזה"ז דעושין טובי העיר בלורכי עיר כרלוסם ואין בני עיר לחברת מעכבין ע"י הוי חזקה כנ"ל והדבר מסור לב"ד ט"כ ט"ם. ויש לי לעמוד בדבריו דמה שחלק בין מחי' למכירה מדברי רש"י בפל"י מבואר דאין חילוק שכן פי' שם עמ"ם בגמ' לכל רבים מלן פיים ומלן שביק מלן פיים מי היה רשאי לקבל מעוה וגמלן שביק מי הוה שבידו למחול ולסלוח וכו' דמזה נר' דשוין הם ולישל הפרש ביניהם והישל דאמרי' דמכירה מהניא גם המחי' מהניא דמשתמ לא מחלי חלא בדאית להו הכלה מיניה. גם מ"ם וברור דם"ל לעיר דאף בם"ר הוי חזקה ולכן יליף ליה התנודה מהך דר"נ. דבריו אלה לא זכיתי להבינם כלר' דאדרבה לישפל משתברת. ראיתי בתיבות משפט במשה"ח בשקט"י שהאריך בדבריו ולא העיר עליו מהנ"ל. ושם בסו"ד הביא מ"ם למ"ח דדין קבל כדין הקדם דהיינו אם יש נזברים ע"ל חלק לכל בדליכת נזברין ולריכין ליקח מכל הזט"ה חי"ב כיון דל"ל קלא. וסיים דדוקא בימיהם דהזט"ה היו לריכין למכור במעמד חכמ"ה לחמרי דקלא הו"ל. משל"כ לפמ"ם הם"ך בי"ד סירכ"ח סקפ"ע דעבדו בשתי המבואים והכל נעשה ע"פ רוב המבואין בנזברין דמי ויל"ח וכ"פ מוהרח"ם ע"ש. ומוהרשד"ם ז"ל חח"מ סיכ"ך פסק דהק"ק שם המוחזקים וכל המערער הוא ליובם עליו להביא ראיה וכל שוד שלא יביא ראיה לו עדים ברורים שהחזקה היא שלו ס"ה בחזקת הק"ק ומה שאומר שירם מלביו וגם הוא ולביו החזיקו זה כמה שנים טענת חזקה חי"ב ואפי' אם לא טענו הק"ק הלו הנמלאים בזה"ז חלן כ"ד טענ"ל כי היכי דטענינן ליורשים ולקוחות כי אחתו הנמלאים בזה"ז ביורשי ע"ל אחתו. והאריך לזכות הק"ק כמו שפסק כמוהרב"ע ז"ל דלא כמוהר"ח סירחלוו ז"ל שמזכה את היורש עם"ב. גם הלח"ר סיע"ז כ"ב והאריך ובנה ליון ע"ב רבו ז"ל שפסק שאין מחזיקין בנכסי הקדש כלל גם ביורש שעיקן כן יראתי מאבי שלא כדברי האומר שרלה לחלק בין יורש ולוקח למחזיק עלמו והכריח כן מהתלפות השוגיאות וכו' דלא יהיו הלוקח וליורש גדולים ממי שבאו ממתנו וכו' עש"ב. ומוהרימ"ע ז"ל חח"מ סיקל"ב הוכיח דדוקא לגבי מחזיק בעלמו מחייבין ליה לבדר שקנה מוט"ה וכו' דמילתא דפרהסיית כי האי ידעי ביה רבים וקלא הו"ל למילתא וכו' מיהו היכא דא"א לבדר כגון שעברו שנים רבות ואת כל הדור ההוא לא הייו מלריכים להביא עדים ח"ע אם את המוחזק שהיה יודע מי ומי נמלאו בועד המושב ההוא להבילן יחמי לאו בני תחויי רחיה ניהו ופטורי. וכי תימא מי ליכא מידי דטענינן ליתמי מאי דלא מלי לבוהן למיטען. יש לנו כיולא בה דאחתר אחד מן האחים שהיה נ"ע בתוך הבית והיו לומות ושעבדות יולאות על שמו וכו' לחדמו לע"ד דטעני' ליתמי שאביהם לקח מוט"ה ויתמי לאו בני תחויי רחיה ניהו. ועוד הביא הרשב"ח בדין מזקה בהקדש ומאי דפסק מהן בם"ע סיקמ"ט סל"ח והאריך בהם ע"ש גם שם בסיק"ח כתב תע"ב דק"ל לי"מ בם"ר במקום שים נזברים מיוחדים ע"כ דבדי ההקדש דהיו לבעלים ומחזיקים בהם ויש בזה שקלא ושריא בדברי הרחשו' ז"ל אי"ב מקום להאריך ע"כ. ושם בסו"ם כ"ו בשנין טענו' לליקה כתב בנ"ד אין לנו להכיון לזה שזכולין זה שלקחה מהלוכן חוב ומכרה ללו ולוי ליאודה ובחי ודאי טענו' לליקים החא שלקחה הליקה הרחשו נם מהלוכן כל חלק וזכות שהי"ל בה וכו' תע"ב שזה האחרון מודה שהחילת קנייתה של בית ו בחה משמעון אחיו של ראובן ואילו"ת טענ"ל שהת"כ קנאה נם מראובן וראיה מפ'

ועיין נם' פני משה ח"ג סיל"ב תבו' ממוהר"ן ן' יעיש ז"ל דשנא ביהכ"נ מהחלנות וכתיב שהם של ביהכ"נ דאלו הם נמכרים וכו' ישוש"ב. וגם מוהרח"ם ז"ל שם בסיקפ"ג הביא"ד הרשב"ח בתבו' שהובאה בב"י סיקמ"ט בענין הקדוש דאיכא עליהם נזברים ומתוגים דאית בהו חזקה. והאריך וכתב דדוקא בביהכ"נ לו על גבה אבל בהקדשות ביהכ"נ יש חזקה ול"ד חבית קברים דה"ה הקדשות ביהכ"נ ע"ש. והפרמ"ח ז"ל ס"ק סיקי"ג כתב דהקדשות שלנו כיון שים להם נזברים מיוחדים ואו הנזברים לא נתידי בכל נדבי נבור דין בעל הבית יש להם והם בעלים של הקדש וזכה המחזיק נגד הנזברים. וכ"ם לדברי הרשב"ח דליכא לפלוגי בין פרנסים מיוחדים למשתנים ובכולם מהני חזקת המחזיק ע"ש. ובבו"ת הון רב ח"ב סיל"ה הביא דברי מוהריב"ל ומוהרח"ם והפרמ"ח ז"ל והאריך בהם ע"ש. ובם' מולל מאם הנדפס בם' הם דת בסי' ל' האריך בהא דחזקה בהקדשות ובם"ר והביא כמה חילוקים שכתבו הפוס' כדי להחזיק המחזיק בהם בחזקתו. ובם מיהו ז"ל חילק מ"ב מדידיה דאיתמר דאיכא חכם מכריע הו' מיוחד לכל ענייני הק"ק וכו' עלתה ליה חזקה דהו"ל בעלים מיוחדים יש"ם ושנם בם' בני. משה סימ"ז ליין עליו שם דהסכים לדין. ואיתיה שם דהסכים לדין לך לא נכנם בהא דאין ממזי' בהקדש ובם"ר ומדין בם"ע סיקמ"ט סל"ח פסק להרשב"ח ז"ל דאם ים נזברים ממונים יל"ח. ומוכ"ם ז"ל כתב דוקא שים לנזברים חלק בלוהו הקדש ומהתניות דבריהם נר' דם"ל דאין חילוק בין אם מהתנים הנזברים מוחן לזמן הו לא. ועיין בם' מכתם לדוד פאדובו ז"ל בחח"מ סי' ג' פסק מוכח להד בענין ביהכ"נ דמוחן ק"ע שנה נתנו רשות להר"ח לפתוח פתח בביתו שממנו יוכל לבוא לביהכ"נ של נשים והן היום ע"י מעשה רבו שנתנו הק"ק לבעל הפתח. ושביב דזכה הלוקח ההוא בפתח דטענו' ליורש וללוקח ושנם שהוא הקדש ואי"ח להקדש וכו' כבר ראינו במרן בשולחנו דאם ים נזברים ממונים עליו יל"ח ומוכ"ם כתב דוקא שים לנזברים חלק בלוהו הקדש וטעמא דמכוח כך יתנו לב למחות. ובנד"ז בזמן האחרון הזה היו בכל עת ממונים ופרנסים בביהכ"נ הנ"ל ולכולם היה חלק בו ומעולם לא עלה בלבם למחות ח"כ זכה רחובן המחזיק בחזקתו וכו'. ועט"ע דמוהרשד"ם חח"מ סירכ"ז חילק דם"מ בנזברים קבועים כ"א מסתנים משנה לשנה חזרו להיות כשאר בני אדם. כבר כתב כמוהר"ח סאחלוו ז"ל חלק עליו והכנה"ג בהגב"י סקכ"ד כתב בשם רבו ח"א סיקל"ב דמדברי הרשב"ח ז"ל משמע כדברי מוהרח"ם ז"ל ות"ב יוכ"ל המוחזק קי"ל כהרשב"ח ודעי'. נם הביא שם מ"ם הכנה"ג בשקב"ם בשם רבו בעיר שים בה קהלות הרבה לפי' מוהרשד"ם יודה לאפי' מסתנים הנזברים משל"ם וכו' כ"ם שהחזקה היא בביהכ"נ של נשים ולא בביהכ"נ עלמו דמשפ"ל להכנה"ג אם היא דמיית להם' קברים וכו' ומשפיקא ל"מ מיד המוחזק. והאריך שם לבטל כל טענות הקק"י שהבל יפלה פיהם ואפי' בנזיקין ובם"ר הכא מצוה יהושה חנן טענו"ל וכ"ם היכא דתרתי ליתנהו ביה יורש ואתי מכח לוקח וכו' ווכה רחובן בחזקתו וכל הרולה לבטות ידו עה"ת ורו"ח תיב"ה עם"ב. ובסי' ד' פסק מהמו"י ז"ל דאלימא כח חזקה וכ"ם היכא דאיהו בחה מכח טענה וק"ו כשהיא מחמה יהושה לליכא נגרי דפרזלא

דיתברינה וכו' ושוד נשלמתי והוכחתי בבירור דהמוחזק יכו"ל לקמתי זכות זה לפי' בדחיכת שער מבורר שנדו ובבו"ת לחן שהם ז"ל סי' י"ח נר' בבירור שכל התומדנות שיכולים לחו לעשות כדי שישאר הזכות ביד המחזיק חוכה עליהו לעשותם. גם הביאו דברי מוהרי"ט שבסיכ"ו וגם מ"ם הנמ"ג סיק"ן הנמ"ט סק"ח שכל שעברו מ"ם בלי מחאה כל תפיית שון דאין לד לטרער נגד המוקה וכבר עלו בהסכמה עמו בשני העניכים הסם נשיתי יסר' דבני הגליל וכו' וכו' עם"כ. ונסי' ס' מוהרד"ף ז"ל התיך להביאו דברי מוהרי"ט שבסיקל"ב וכו' וכתב דבכ"ד דהוי יוכם לפי' לא היה שום בירור בפנקס הקהל ולא היה שום טענה ליחיד לחן טעני"ל ליוכם שחביו לקח מזט"ה וליכא למימר הם היתה קלא הו"ל כדאמרן דבירוכם לא מתייבינן לבבר כדברי מוהרי"ט ואע"ג דה' סם מי סי"ל הק' על מוהרי"ט מ"מ טשה שיקר מדבריו לדיוק וזיכה למחזיק אע"ג דלא הו"ל רחיה. וגם דהכמ"ג כתב בשם מוהרחד"כ דפליג. אחן למוהרי"ט שמעינן ובגם הפרמ"ח מ"כ סיק"ג כתב שבן רחוי לקבוע הלכה כמוהרי"ט וכו' וכ"ם דהוי יוכם ולוקח אחרו"ל יעוש"כ. גם ה' לב שמת בחיו"ד סי' ח' התיך כדין חזקה בשם"ר שהם יש גזבריס ממוסים דמועילה החזקה ט"ם. ועיין בתשבה"ר מעבר' ח' בחות נ' דקי"ד ע"ד דכתב דכל לגבי יוכם לי"ל שום טעמה ואחן טעני"ל ובבן הם דגים לעולם דיר אחר דור. ותשו' הרח"ם דרים כלל ל"ט דכתב לדיך לטעון היוכם לפי אמ"ל שקרקע זו קנאה ממך וכו' בבר שתדו עליה גדולי ישראל ודאחוה מהלבה וכו' ע"ם וכ"כ נ"כ בחול"ז ע"ם. ולא תיקבי לך מאי"ם הוא ז"ל שם בחו"כ בבו"ד דלא שלחה חזקה למורים בעל התלוות וביון שבן הוא לא אמרי' בבה"ג הבה מחמת יהושה לי"ל טעמה וכו' ט"ם. דהרי גם בעדון הביא שם היה המורים אחר חזקה ג"ם טעין מבור לי אחן בחקום התשפה להשלבת הזבל ואיתרבם שערת הוא מהימן בשבועה ח"כ גם עתה לגבי היוכם אמתי לא טעני"ל אחן הכי יל"ב שבועה. דהדבר ברור הוא דהתם בחו"ב בעדון ההוא דיל שיהם יחד משתמשים בהשלבת הזבל בחקום ההוא ולא היתה חזקתו החזרים מועילה לטעון מבור לי לבן לגבי היוכם בבה"ג לא אמרי' הבא מחמת יהושה לי"ל טעמה וז"ב. ובמהי דיסב מוהרי"ט ז"ל בחמ"מ סי"ח לסתירת דברי הרח"ם אהדדי דבתי"ח לישם הלא בחי בחודע ומבור שקרקע זו של המערער וכו' עם"ב. הוק"ל דבפי"ז מוכר"ל מ"ם ואף אה"ל דטוענין ליוכם וכו' הבונה אף בחי בחודע שהקרקע של המערער בטעי"ל אף אם לא אמר הוא אמ"ל דזבנה ממך. ח"כ מהו זה שסיים מ"מ הישת בחודע שהקרקע היה של נפתלי וקנאו מגד וכו'. והבנה"ג בסיקמ"ז והפרמ"ח סקי"ג ושאר התם' ז"ל בשם לא רחיתי שהעירו עליו מזה:

גם בם' ויוסף לאברהם סי' י"ט כתב דדברי מוהרי"ט וחילוקו בל גדולי התם' קלסוהו ועיין ע"ד הפרמ"ח ז"ל ובגם מוהר"י קנבי סי"ד סמך עלמו ע"ד מוהרי"ט וסיים עו"ם דהגם שאמרו הפוס' שהרבים אם מוחזקים בבר כתבו התם' דז"ד בעיון המסים וכ"כ ה' בתי כהונה בח"ח סי' י"ד דעלהה הסבמת הפוס' דאין הרבים מוחזקים אלא דוקא בתילי דמסים וסוגיין דשלמת הבי אזלא והק' הוא ז"ל עליו הרדב"ז ח"ח סיקע"ג ומוהר"י בלוי סיכ"ת כתבו להדייק דהרבים הם מוחזקים ואפי' בתילי דלאו מסים וא"כ הקהל יכולין לומר ק"ל כהרדב"ז ומוהרי"ם ז"ל. אחן גר' דאין זה בלום בפי מ"ם החב"ם ז"ל בסיכ"ה בבללי הקי"ל דבשהחלוקת הוא בחוקה עלמה בסיע"ל מילתא דאי"ל ק"ל וביון שבן אזלינן בת"ב. וא"כ בזה דבהת פליגי מי הוא המוחזק אזלי' בת"ר דעות הפוס' דם"ל דדוקא בתילי דמסים נקראים הרבים מוחזקים בתם"ם הב"ם ז"ל. ושוד בל"ל וכו' עם"ב. ועיין בבבה"ג ח"מ סיק"מ אוי"ד דהביא דברי מוהר"ם הלוי ז"ל דבתב דבפלוגתא דרבוותא אי אמרי' קרקע בחזקת בעליה הא' עומדת אלא בחזקת המחזיק בה בשתא וידו עה"ע ע"ם. והמשבה"ר מער' ח' אוי"ב דקי"ג ע"ג הבי"ד וכתב ימכהן רחיה לדברי מוהר"ם יפה ע"ם. ועיין בם' עול"ם חת"מ סימ"ז דהם החד הוא מוחזק בקרקע והב' מבחון סימה דק"ח תיקוס. וב"ב ה' אוהל יאמק בהן ז"ל בסימן נד"ם ובדף בל"ג ובל"ד גם בם' לב מבין דקמ"ה ב"ב וציין על ס' לח"ם בדבל"ו שב"ב בשם מוהר"ם פ'לוברצין ז"ל עם"ב בדבריהם:

גם לגבי חזי הויה שים רחיה דמרן ז"ל סל"ה בפלוגתא דרבוותא דאמרי' לדעת היכא דקיימא תיקוס בשו"ת לבבק"ר סיקב"ו בעצין קבלת עדות היכא דאיכא יחו"ק דבתב וז"ל ושוד שהרי רחובן דר בבית ומוחזק בו ואתה בא להוליאו מביחו הוא יכו"ל קי"ל בר"ת ולדעת היבי דקיימא תיקוס וב"ם בבא דאיכא רו"ב ורו"מ ומה גם בהיות אחד מבעלי ס' זו הרמב"ם דאפי' שהיו מוהנים בהרמב"ם ז"ל עב"ד. שוב אח"ב נד"מ ס' פני יאחק ח"ו לבמוהרי"ח הי"ו ורחיתי לו בחת"מ סי' ח' שב"ב וז"ל ותו דלא יהיה אלא בחת' שהויה ובדבתב מוהרח"ם ז"ל מ"מ הבי מהן ז"ל בחבק"ר סיקב"ו ס"ל בהשב"ם דהיכא דקיימא לדעת תיקוס בחו"ם בח"ר עלמו בשם"ד הרחבון ומה שדחה לזה בח"ר שם דבל בחת"ק היה בהוכה ומוסבמת לב"ע תמרי' לוק"ח בחת"ק וגם מהן יודה לזה ובמסקנת מהרח"ח ז"ל בחק"ל ח"מ ח"ב סיפ"ג שבד"ק. לדבר הזה יפלא החדון נר"ו שהרי נדון מהן והרחיה שהביא שם לדיוו בתרווייהו מייבי דחמ"ק היה בהוכה לא בעין בל ואפי"ה ס"ל למרן דאי הוה ר"י בתוכה לפי"ה הוה מפקינן מיניה. ומלא הבגם דחמ"ק בהוכה לפי"ה ס"ל למרן בהשב"ם וזאת היתה הבגת המ"ן בר"ו עליה דמיי"ר ומאי יליף הדברים וכו' ע"ש. ורחיתי בם' שערי רחמים להרי"ף ז"ל בחת"ם סי' נ' דהביא ד"ז דפלוגתא דרבוותא אי אמרי' ביה בחמ"ק אף אי אמרי' ביה היכא דק"ח תיקוס דהביא ג"כ מ"ם מוהר"י כ'ולי ז"ל בחצו' בם' עז"ן ס' נ' דגם מהן ז"ל דרך זו הלך בפי' רשב"ם שהרי בדין הי"ר שחלקו הרחבו' אם יש חזקה להו"ר אי לא פסק בסיקו"ד ס"ו בחי"ד דיל"ח וב' מוהרי"ט ח"ח סיקי"ד דלפי שרחה הו"ל שבחת' הוא שאי תפס שברת זו לסייע את המוחזק בחוחה שאמרו אברת היכא דקיימא תיקוס ט"ב. והוא ז"ל דחה רחיה זו דחיכת שב"ב מוהרי"ט בחחי"ד ואולם בחמלא תצו' חזר ובתב דמדחפלינו דבוותא בהו"ר דהנון ודאי בו לזבות המוחזק אי"ח חזר הדבר להיות דין וכו' ולזה תפס מהרי"ק ז"ל ס"ו בסחם ע"ב. הרי דס"ל דבעמיה למרן ז"ל לא משום דבפלוגתא דרבוותא מוקמינן אברת היכא דקיימא רק דבבר נהנו בן בל בתי דיוין וכו' חזר המהבא להיות דין ע"ב. לך אמנם אמרי הגלות בגלות דברי מרן שבאבק"ר הב"ל תו לא מצ"ל בן בדעתו ז"ל דמשום שבבר נהנו וכו' אלא דס"ל בדשב"ם דהיכא דק"ח תיקוס וכנז"ל. עוד חזון הרבתי בם' נוכח השלחן סי' ט' דמ"ח ע"ד דהביא דברי מרן שבאבק"ר הב"ל והחריך וכתב דגם בספיקא דדינא ל"ח לוק"ח בחמ"ק אלא בחזקת מי שהיה תחת ידו והביא רחיה שבן ס"ל למרן בסי' ש"ב סי"ט בדין בתי עליות וכו' עם"ב:

מעתה בפי בל התמור ומדובר לעיל בגדון שלפנינו שהעיד הב"ל הוא זבאי בדינו ואין לפנות פה ולטרער עליו בשום דבר ושום טיעון ותמורה בלל הבלע"ד בתבתי לשוני ע"ם ס"ט:

סימן כ'

על פנין מי שים לו נעילת קורות בכותל חבירו ובידו שטר שמכר לו חבירו חזקה לנעון קורות בכותל פ' ונפל הכותל וחזר חבירו ובנאו אם יוכל לנעון שוב הקורות על הכותל החדש או לא: **הנה** בש"ע חו"מ סיקנ"ג סע"כ כתב מרן ז"ל ראובן החזיק בנעילת קורות בכותל הידוע לחבירו ונפל הוא הכותל וחזר הבעל ובנאו אין לו לנעון על הוא כותל חדש וכיון שכן אם היה רעוע ובא ראובן לנפלו ולהקנו חבירו יכול לעכב עליו ע"כ. ועיקרו הוא מתשו' הרשב"ש ז"ל בח"נ סיקפ"ה וביאר שם הטעם שלא נתן שמעון ולא זיכה לוהו בסמיכת קורותיו אלא בכותל זה בלבד ואם נפל לחוד"ל וכותל זה אחזר ובנה פנ"ח בהו לכאן ע"ש. ובתשו' מוהר"מ גאלנטי ז"ל סיס"ב פי' דברי הרשב"ש שהוא בראובן שנעילת הקורות בכותל חבירו היא בלה מתורת חזקה שנתן בכותל חבירו וידע ושתק. משו"כ אם בעל הקורות קנה במעות לנעון שם הקורות גם שנפל הכותל יחזור לבעות הכותל ויעמוד בו הקורות ע"ש. גם מוהריט"ץ ז"ל בסימפ"ט בתחילה פי' כן והביא ראיה לזה מדין בית ועליה ש"מ שנפלו דנקטי' דבעה"ב בונה עד תחומו לבדו ובעל העליה בונה משם ולמעלה להולאתו. ולמה לא יעכב בעה"ב על בעה"ע מלבנות ולימא ליה כותל זה פנ"ח ב"ל וכו' ת"ו דוקא כתב הרשב"ש ז"ל מפני שהוא בתורת חסד. וגם הביא דברי הריב"ם ז"ל בסירי"ח ראיה לדבריו דדוקא בכותל ידוע לש' ואין לראובן חלק בו אבל בכותל שוה' דהיינו שקנה ממנו בודאי ביחזור ויבנו לוהו בשות' ויעמיס עליה כמלקדמין. ושוב ראי גרנא בזה כפי מ"ש הטור בשם ר' יונה ז"ל דלמקום הכותל לא מהני וה"ב אם יפול הכותל יש לו לטעון ולומר לא מכרתי אלא הכותל לא המקום וכיון שנפל הכותל אין לך חזקה במקום ולא מיניה לוהך לבעות במקומו. וגם הרא"ם ז"ל סובר כן דלמקומו לא הוי חזקה כ"ז שלא פי' בפי'. וה"ב י"ל לומר קי"ל כהרא"ם דהוי בתרא וכהכרעת ר' יונה ז"ל דבמקומו לא הוי חזקה דהן לומת שקנית הכותל אבל לא המקום וכיון שנפל חוד"ל לא"ב טען שבפי' קניתי ממך גם מקום הכותל. ואם הוא יורם אמן טענ"ל כן ישומ"ב. ולפי"ד ז"ל בי"ד דכתב בסמוך גם בכלל המכר מכר לו חזקה להר"ף לנעון קורות בכותל וכו' יוכל לטעון בעהב"ו הן לומה שקנית הכותל אבל לא המקום וכיון שנפל חוד"ל מאחר שהיו מפורש שקנה ממנו גם מקום הכותל. ולעיקרא מה שכתוב בסמוך שמכר לו חזקה לנעון קורות וכו' ליתא קייטא הוא והבו דלא להוסיף עליה. וכ"ם בי"ד שאחר שמכר לו לנעון קורות בכותל עבר זמן ומניס ולא נעץ הקורות ולמאי דביני ביני נפל הכותל ובעביו הוא בא מהדם בטענת המכר הי"ל להכריחם לבנות הכותל הי"ל ולנעון הקורות דהו"ל היו מותק כלל ואיהו מבחוץ ובא להוליא מחבירו בעהב"ו דודאי דמלי טעין בעהב"ו קי"ל וכו' ואיהו מוחזק בשלו. ומה גם דבעהב"ו הי"ל פנעה בו מדה"ד ומח וחלי"ם ונפלו נכסי קמי יתמי הנדולים עם הקטנים דודאי דאמן טענ"ל להחזיק מה שבידם. ועם דגם אלו בחים שבגדם הם יורשים נ"כ מ"מ אי בחים להוליא ואלו בחים להחזיק מה שבידם כיוצא בם' הפום' ז"ל ע"ש:

גם הגו"ר ז"ל בחח"מ כ"ז סי"ט בגדולו בתחילה הביא דברי הרשב"ש ז"ל ודברי מוהרמ"ג ז"ל מה שפי' בדבריו והוא ז"ל נחלק להדיא עליו דאפי' פיסם בדמים חומדן דעת הוא דלא אסיקו אדעתייהו רק ש'שתעבד כותל זה בלבד ואם נפל הכותל פנ"ח ב"ל. ואפי' דנימא שים להסתפק דשמא אסיקו אדעתייהו ש'שתעבד בעל הכותל לעולם. מ"מ מספק אין לחייבו לבעהב"ו המערער והמחזיק הוא בא להוליא ובקרקע בחמ"ק קלי והוא מוחזק בשלו. ולא דמי לשעבוד שים לבעל העליה על בעה"ב וכו' ומה לתבן אח הבר וכו' ואם השעבוד מתגלגל עליו לעולם נמלא בעהב"ו מפסיד שבעבור מבט מעות שלקח בתחי' יוליא עתה הולאות מרובות לבנין הכותל ויו היכא תורה וכו' וגם שיבנה הכותל מעלמו אין עליו שעבוד ראשון וכו' ול"ם קורה ל"ם קורות אחפי" נעץ בכותל כמה קורות ועשה לו אחתם בית מושב דינא הכי הוי. אבן אם הגביה ועשה לו מושב ע"נ הקורות בידיעת וכו' ואע"נ דאמן טענ"ל ליורם שהיתה שם קניה מימים ראשו' מ"מ כיון שנפל הגג אבד זכותו לנמרי. ועוד דטענה זו ספיקא היא וכהתחבר אליה ספק אחד ליבד שמעון זכותו והכא הא ליכא תרי ספיקי ס' אם היתה קניה במעות ואח"ל כן שמא לא קנה ונשתעבד לו רק על אותו גג בלבד וכיון שנפל פקע זכותו. ועוד יש לזכות ראובן שהוא לוקח וטענ"ל שלא היתה שם קניה כלל רק מחילה בעלמא וכו' עש"ב וה"ד ז"ל. הרי מבואר בדברי הז"ל כדכתיבנא להדין עם היורשים בעהב"ו. והנם דהגו"ר ז"ל הביא סניפים לאחרים נ"ב לזכות בנדונו את ראובן מ"מ בג"ד דאינו מפורש בשטר המכר באר היטב דמכר לו הכותל ומקום הכותל אמן טענ' ליתמי קי"ל וכו' ואי"ל לבניפים לאחרים והנו"ר ז"ל דאה לאחילוק מוהרמ"ג ז"ל וס"ל דאפי' במכר נפל אזד"ל וסניר טענ"ל קי"ל. ועם דלעיל כתבתי בענותי דלפי"ד מוהריט"ץ ז"ל מני לטעון קי"ל וכו' מ"מ עדין רפויה היא בידי מאחר דכל כאינו בטענת קי"ל. זאח היא מדברי מוהריט"ץ ז"ל והוא ז"ל כבר פי' דברי הרשב"ש דה"ד דאוד"ל חזקתו כשבח מכח חזקה משו"כ כשבח מכח מכר וכפי"ד אמן דבהריה דמכן ז"ל גריכן ואיהו פסק בש"ע דין הרשב"ש ז"ל וכמו שיתפרשו דברי הרשב"ש כן יתפרשו דברי מרן וה"כ י"ל גם כי אינו מפורש המכר שהוא על מקום הכותל מהני דלא אוד"ל חיקתו אם נפל דדוקא בבח מכח חזקה אבל לא בבח מכח מכר ולא מני"ל קי"ל כהרא"ם והכרעת ר' יונה ז"ל דדוקא עד שיבא הדבר מפורש וכו' דטענה זו היא כפי דבריו נגד פסק מרן שקבלנו הוראותיו ומי יבוא אחרי המלך. אמן כן היום דמלתנו רחינו דעל חילוק ופי' מוהרמ"ג ז"ל בדברי הרשב"ש ז"ל שפסקי מרן פליג הגו"ר ז"ל בפה מלא זקאמר דגם במכר הדבריה לאוריס מעהה שפיר טענ' קי"ל כווחייהו כהרא"ם והכרעת ר"י ז"ל דלריך שיהיה המכר מפורש בפי' גם על מקום הכותל כמ"ם מוהריט"ץ יקי"ל כהגו"ר שפי' דברי הרשב"ש ז"ל ואחי מלתא דגם פי' דברי מרן כן דגם במכר נפל אוד"ל כ"ח עד שיהיה מפורש בפי' גם על מקום הכותל. ועם דפי' דברי הרשב"ש ומרן ז"ל בכלל הגו"ר ז"ל יחיד הוא לגבי מוהרמ"ג ומוהריט"ץ ז"ל כבר נודע מה שהעלה התם"ם ז"ל בסיב"ם לוי"ט דיכו"ל קי"ל כחד לגבי תלת ועיין במט"ם סיב"ם הגב"י תוכ"ת וכבר אני הדל כתבתי כמ"ש בזה ע"ש:

עוד להחק"ל ח"מ ח"ח סי"ם דהביא דברי מוהרמ"ג ז"ל מאי דפי' בדברי הרשב"ש ותילק בין בא בטענת חזקה לבא בטענת מכר והק' פליו מדברי הרמב"ן ז"ל בחי' לבתרא ד"ו גבי החזיק לאורודי דכתב דבנפל הכותל אי"ל במקום הכותל כלום אח"כ החזיק ג"ם וכא מחמת טענה וי"ח דאף בחזקה ג"ם וטענה אין סמיכת קורות חזקה למקום הכותל אלא לכותל זה מכר וכיון דנפל אוד"ל וכ"כ מוהר"י אלברלוני ע"ם. וגם הטור סיקנ"ג הביא מחלוקת זה דלרי"ו אין נעילת קורות חזקה אף לאחבי הכותל וכו' גם הריב"ם סירי"ח הסכים לם' רי"ו גם הגי"א כתב בפ"ק דב"ב דהסכמת אח' דאם

נפל הכותל חוד"ל אף אם בח בטענת מכר. נמלא דאין מי שעודה בחילוק מוהרמ"ג ז"ל וכו' וגם הגו"ר חלק עליו מסברתו ועל הכל קשה שהרי דעת הרשב"ח בחי' ובתשו' ח"ב סיק"י דלכל נזיקין כעין חזקת ג"ס ובטענת מכר ובלא"ה לא מהני וח"כ חזקת שעילת קורות גם בעוד הכותל קיים לא מהני אלא כחזקת ג"ס ובטענת מכר וח"כ כיון שכתב הכי נפל חוד"ל הוה גם בבח בטענה מכר וזה פשוט חילוק מוהרמ"ג בדעת הרשב"ח. ימוה הק' ג"כ על מורה"ך ח"א סי' י"ז דלכאורה נר' דאזיל בשי' מוהרמ"ג והתריך ליישב דבריו דהוה מחלק בין בח בטענת מכר לטענת קורות דאי"ל במקום הכותל לבח מחמת מכר גם למקום הכותל שאז גם אם נפל ולא פקע אזכותיה וכו' ובהכי ה"ק כמה שק' עוד לזה דמ"ש משכירות בית זה דק"ל בשוח"מ סיש"ב דאם נפל חוד"ל וכו' והעלה לנ"ד שקנה לענין קורות בכותל מכירו לבד בר' ודאי דכי נפל פקע זכותו וכו' ובזיהר שם דאי קנה ממנו לסמיך קורותיו בכותל מכירו לבד דעת הרשב"ח כי נפל חוד"ל ואם הכותל רשותה מלבד שאין חייב בשבכ"ו לתקן אלא שאף אם המחזיק בח לתקן בשבכ"ו יכול לעשב ע"י עש"ב. וגם בסי"ח הקודם כתב דברים חלו בקילור ע"ש. גם בהחק"ל מ"כ חח"מ סי"ג הביא דברי מוהרמ"ג והק' עליו ממ"ש הנ"י בפ"ק דבתרא דהסכמת האחי' דאם נפל הכותל חוד"ל אף בבח בטענת מכר דלעולם דלא מכר לו אלא להשתמש הגשרין וכ"כ מדברי הרמב"ן בחי' פ"ק דכ"ע ד"ה. וגם הביא תשו' הרשב"ח ח"ד סי"ף דהיה במתנה דעדיף ממכר דאמרי' היה נותן בע"י נותן וגם זה אמרי' נפל חוד"ל כל שאינו שותף בדבר וכו' וגם הביא דברי הגו"ר וגם דברי מוהריט"ץ דכתב הלכן נעשי' ליורש לפי"ד הרא"ש דלקח גם הכותל וכו' ושקיל ויהי בדבריו וכתב דכל שאין רואה בעדים שקנה גם מקום הכותל לא מהני וח"כ גם ליורש לא טעני"ל וכ"ש דעה מוהרשד"ם ח"מ סירס"ח דכתב דכי קי"ל טוענין ליורש היינו להעמידו בשלו ולא ליותר וח"כ ה"ע אין

הטענה להעמידו במה שהחזיק וכו' עש"ב:

גם כפי כבוד יו"ט הלוז ז"ל בחי' על ה' שכניס דע"ח הביא תשו' מוהרמ"ג הנ"ל וכתב שרואה כתוב בני' סס הנז' לכמוהר"ח מודעי ז"ל מכיה"ק וז"ל עיין בחי' הרמב"ן בפ"ק דב"ב בהחזיק לאורודי ובדברי הנ"י ז"ל שם וע"ש ט"כ. וכתב שכוונתו רלויה היא להק' דהרי חיכה מאן דסב"ל הכי והוא הר"י אלנברלוני כביאתו הרב"ח בש"מ לב"ב וכן הרמב"ן וכ"י שם. וסיים הוא ז"ל ע"ז וז"ל לחכמה"ר לק"מ על מוהרמ"ג כמו שרואה הרואה בתשו' הריב"ש סירי"ח דהביא ג' סברות בדבר דלדעת הריא"ב בשם ריא"ז נעילת קורות לית לה חזקה אפי' החזיק ג"ס. והרמב"ן סבר שאם החזיק בג"ס ובח בט' מכר אין לך חזקה גדולה מזו ור' יונה הביניש ע"ש הבר' מדבריהם דע"כ לא אמרו כן אלא בשומרים כמלוכים כ"א בבח בחזקה מחמת טענה שאומר שמכר לו וזכותו ואין חיכתו יודע כ"א שהכותל הוא של חביבו בהביא אמרי' שאם נפל הכותל חוד"ל זכותיה. אבל אם טען שלקח ממנו וכותיה ויש רואיה לדבר בהח כ"ע יודו דאם נפל הכותל לא חוד"ל וכותיה ודינו של מוהרמ"ג אמת ויליב ועיין בם' חת"ס סיקפ"ח מ"ש ע"ש. אך לא ה"ק דלמה ליה לה' להביא עלות מרחוק ומדין קושיא מאחר שדינו כחוב ומפורש בדברי הריב"ש הנז' ושו"ר למוהריט"ץ סירפ"ט שנשאל כנו"ז והביא רואיה מתשו' הריב"ש ז"ל הנז' עכ"ד. ואני בשוני לומר דכפי מה שבא מבואר בדברי החק"ל מה שחיכן ה' כב"י ז"ל חין די הביא ונפרש כפי"ד הנ"י ז"ל שכתב בפי' דהסכמת האחי' דאם נפל הכותל חוד"ל אף אם בח בטענת מכר דלעולם דלא

מכר לו כ"א לתכליות הגשרין וכו'. דבר' מזה דלא תלה הענין בפנים שהיה בטענת ס' אלגיגו אם יש מכר בדבר כ"א דאפי' יש רואיה גדולה היש מכר בדבר עכ"ז אמרי' דלא מכר לו כ"א לתכליות הגשרין וכמו שכב"ר משמעותו לשונו ז"ל. ומה גם דהחק"ל הביא כמה ראיות מדברי הרשב"ח בעלמו שכן ס"ל דאפי' קנה ממנו לנעילת הקורות עכ"ז אמרי' נפל חוד"ל וכנ"ל. גם הגו"ר ז"ל אם דהביא דברי הרמב"ן ז"ל והשו' מוהרמ"ג ז"ל והתריך בהם ויליף לחלק מתשו' שבאלר שהוא נדון מוהרמ"ג לדין קורות דבטעילת קורות אפי' פייסו בדמים אם נפל הכותל חוד"ל וכו' שאם השעבוד מהנגנל עליו לעולם נמלא בשבכ"ו מפסי"ד וכו' ע"ש. הרי אפי' יש רואיה לדבר שלקח ממנו וכותו עכ"ז אמרי' אם נפל הכותל חיכד זכותו. ודינו של מוהרמ"ג שהוא הנור שבאלר דוקא התם י"ל כן כמו שהתריך בזה שם הגו"ר ז"ל ע"ש. ומהתימה על ה' כבוד יו"ט ז"ל שלא זכר שר דברי הגו"ר ז"ל והם היפך דבריו ממ"ש. ורחיתי כם' זוכרנו לחיים ח"ב חת"מ מער' כ' בדין ט"ם חוי"ט דהביא בשם החק"ל הנ"ל דכתב שכל הפוסי' זולת הרמב"ן ס"ל דלא כמוהרמ"ג וכתב וז"ל וע"ע עש מ"ש הכבוד יו"ט וז"ל שכתב דדברי הרמב"ן הם היפך דברי מוהרמ"ג עכ"ד. ותנוכי לא ידעתי מאי קק"ל דהם הבין בדברי הכביו"ט וז"ל כמה שפי' כונת קושיא כמוהר"ח מודעי ז"ל וכתב דכוונתו רלויה להק' דהרי חיכה מאן דסל"ה והוא הריא"ב הביאו רב"ח בש"מ לב"ב וכן הרמב"ן וכ"י ע"כ. מזה הבין דס"ל דדברי הרמב"ן הם היפך דברי מוהרמ"ג. קשה דמלבד דכוונתו מבוארת דס' הריא"ב הוא שם וגם כוכחה בדברי הרמב"ן וכ"י. עוד ביותר היתה דהם כן כוונתי דהרמב"ן ס"ל היפך מוהרמ"ג אין יכולו דבריו מ"ש הח"כ לתרץ הקושיא שכתב בשם הריב"ש ג' סברות וכו' והרמב"ן כתב שהם החזיק ג"ס ובח בטענה אין לך חזקה גדולה מזו וכו' ע"ש הרי הביא הרמב"ן ס"ל כמוהרמ"ג ומדוע לא הוק"ל להזכ"ל מדבריו מיניה וביה שדבריו הם סותרים זל"ז והלך להק' מדברי החק"ל ז"ל ח"ו כוותא מבוארת דסברת הריא"ב ז"ל שהיא נגד ס' מוהרמ"ג היא הוכחה בש"מ ובדברי הרמב"ן ולעולם דס' הרמב"ן היא כס' מוהרמ"ג כמ"ש ול"ק ול"מ:

היוצא מהחמור ומדוכר לשיל דמידי פלוגתא לא נפקא יתמילא המוחזק שהוא בעל הכותל מלי"ל קי"ל כמ"ד אם נפל חוד"ל וכח היכה פוס' המסיעים לותי ומכ"ם דבד"ז כפי"ד הגו"ר והחק"ל ז"ל רוב הפוס' ס"ל דגם במכר נפל חוד"ל ומיעוטא שס"ל דגם בנפל לא חיבד זכותו וח"כ בפסיעות מלי"ל נפל חוד"ל. ומלבד דאי חזלינן בת"ר היכה דחיכה מחלוקת בדבר דחזלי' בת"ר בעיקר הדין כמ"ש הדב"מ ח"ג סי"ח ועיין בס' פתח נגד חת"מ סימ"ז בתוכך מזה וכס' להל יפתח כהן וכס' טוב ליטר' בשו"ת דכ"ח החריך בזה וכתב דהסכימו החת' רובח בעיקר הדין ע"ש. והכח בנ"ד החיכה רובח דמסיעים לבשבכ"ו דס"ל נפל חוד"ל וכנ"ל ופקע זכות הקונה מבעל הכותל. עוד זה גם אי חזלינן בת"ר דפליני הפוס' ז"ל מי הוה דמיקרי מוחזק המזיק לו הניזק כמו שכנ"ר מדברי החק"ל שם בסי"ט לא יגהה מזר לנ"ד ולא יותלם כח בשבכ"ו גם מנד זה ג"כ דמלבד דכבר ידוע מ"ש הלח"ם ז"ל בדקל"ו בקו' חז"ה סימ"ז דאחר שהביא ס' מוהרח"י ז"ל בכתביו סיקל"ז דהמזיק הוא המוחזק ושהכנה"ג סיקנ"ג תוח"ך כתב דסתמת קאמר בין בהזיק מבורר בין אינו מבורר בין בגז"ג בין בגו"ק בין כשעושה בחוך שלו בין כשעושה ברשות הניזק ופלפל שם בדעת מוהרח"י ז"ל ועיין על הפרמ"ח ח"ח סימ"ז. הביא ס' שניח דס"ל היפך זה דבין בין וכו' הניזק הוא המוחזק

וזהו דעת מוהרשד"ם ומוהרימ"ט ז"ל. וס' שלטים הי' ממולעת דכל שהמזק מבורר הניזק הוא המוחזק וכל שאינו מבורר המזיק הוא המוחזק וכ' הכנה"ג דלדעתם זה הין תילוק בין מזק גדול למזק קטן ומיהו ה"ד בעושה בתוך שלו. וס' רביעית דבמזקין גדולים כקוטרא וביה"כ הניזק הוא המוחזק ובמזקין קטנים המזיק הוא המוחזק עש"ב. ועיין כס' בע"ת מ"ח סי"ח וי"ת וי"ט וק"ח עש"ב:

הרי מבואר דבמזק גדול ומבורר כ"ע ס"ל דהניזק הוא המוחזק מלבד ס' הרמשונה שהיא סברת מוהרח"י ז"ל כפי מה שפי' דבריו הכנה"ג ז"ל ושאר הפוסי' הס נגד סברתו וא"כ בנ"ד שהוא מזק גדול ומבורר וכמו שכ"כ מדברי הפוסי' ז"ל הנ"ל ע"ש וא"כ הו"ל להניזק לשלי דברי רוב הפוסי' רובא דמיכר עמו בעזרתו ומיעוטא כנגדו דהרוב הס ס"ל דהניזק כנ"ד הוא המוחזק וכנ"ל. אף גם זאת דהרב"ד ז"ל בסי"ג כללא כייל לן שהכל תלוי במי שהוא מוחזק במזקו ואינו כח לעשות דבר על הזיק מחדש על רשות חבירו או תפי' שכח לעשות מחדש אם מה שעושה הוא ברשותו שאינו הוי מה שעושה ברשות חבירו אלא ברשותו וממנו נמשך ספק היזק לרשות חבירו המזיק הוא המוחזק משום דיכו"ל בשלי אני כונה וקי"ל שאינו חייב להרחיק. אמנם אם כח לעשות על רשות חבירו היזק מחדש אפי' שהוא ספק היזק הניזק הוא המוחזק עש"ב והוכ"ד בס' לח"ם שם וכתב על דבריו וז"ל וכבר כתבתי למעלה דהפרמ"ח ז"ל כתב דרתיותיו הם נכונות וחזקות וכ"נ דעתו של מוהר"ם יוסף ז"ל וכ"פ הרדב"ם ז"ל סי"ו ע"ש:

ובם טוב ליישבל שם בד"כ ע"ד אחר שהביא הד' סברות הנ"ל דמי מיקרי מוחזק למכדח"ל ולמכדח"ל כתב היולא לנו לנ"ד דהוי פותח לרשות חבירו וכמ"ש הרב"ד בסי"ג וה' הגיד מרדכי סוס"ו בהשמטה הסייכה לסי' ה' ומוהר"ם יוסף הקל"ה ופרמ"ח ח"ב סי' ג' והוא חסד סי"ק וקי"ח ונס הו"ר חביב מזק מבורר וע"ש בכנה"ג לוכ"ד וגם חביב מזק גדול ועמו"ש לוכ"ה ובמה"ב שם לו"ד לכולהו רבוותא הניזק הוא המוחזק זולת מוהר"י ליסחרלאן שהבין בדעתו הכנה"ג דבכל נועלת המזיק הוא המוחזק והיא ס' יחידאה דבזה מזלזלין בח"ר דמוסבים לותו מוחזק דיכו"ל ק"ל ועיין בכנה"ג מ"ק סי"ה הגב"י לוח"מ ומעשה שמעון ס' כ"ה הגהות ב"י לות כ' וגם מוהרש"ג קלי היפך מ"ש הכנה"ג בדינת התב"ד ח"כ פסיעת הניזק יכו"ל קי"ל ואף דלא נעיין לקן טעני"ל עיין מע"ש כללי הקי"ל לוי"ח דבן סוניא דעלמא וכ"כ החק"ל מ"כ הגד"מ ח"ח חח"מ סי"ב עכ"ל. ומס בדכ"ח סוע"ג הק' על הרד"מ ח"ב סיכ"ט בח"ש ע"ד מוהרש"ך דרבים לותמים עליו וסוברים דלעולם המזיק הוא המוחזק וכו' דדבריו תמוהים דליכא כי האי סימנא שרבים סוברים וכו' דליכא אלא ס' התב"ד והביא הכנה"ג דבכל נוסחי קאמר ומוהרש"ג לא סל"ה בעד התב"ד ועיין בע"ת סי"ט וק"ח וכו' והל"ע ע"ש. ועיין בס' תס"ל אלקלעי ז"ל בסי"ד בדומו שכתב דמלי שמעון לעכב שלא לעשות לבתתי' והן לו יסח אלא ספק מ"מ רחוכן דבח לחדם דבר מעתה הוא הנקרא מזיק ועליו להביא ראיה ברורה דיכול לבנות וכן היה דן חביו בנו"ם בחידי דפליגי הפוסי' דאם עדין לא עשה ורוצה לעשות שכנגדו הוא המוחזק ומלי לעכב ואם כבר בנה הוא הנק' מוחזק ואינו יכול חביבו שכנגדו לסותרו ועיין עמ"ש בחבורו דסל"ד וסל"ז ע"ש. גם עיין בס' זוכרנו לחיים בנז"ש חוכ"ח מ"ש ועיין על ס' הפוסי' ז"ל. מעתה בנ"ד אם נפל הכותל וחזר בעכ"ו ובנאו אינו יכול למזור חביבו לנעון קורותיו על הכותל אף שחביבו שבר שחכר לו לנעון קורותיו על הכותל כיון שאינו כותב בו שחכר לו גם מקום הכותל ח"כ כיון שנפלי כותל היכן נפל תזד"ל ופכ"ח בחו לבחן הנלעד"כ לנסוני ע"ש ס"ט:

סימן כ"א

שאלה. לחמה שים לה חלר וכתובו עליה ולפי הפחת שלה יש סולם המטלטל שאינו קבוע במסמרים לבל הוא תמיד בקביעות הוא נתון שם וסמוך על כותל של חלר לחברת והסולם יש בו ז"ח שליבות ועולים בו לגג חלר לחברת בימות הקיץ ויסגים שם בלילות כל הסוכנים בחלר לחל' הנ' על גג חלר לחברת גם בין בקיץ בין בחורף בכל פעם ופעם שחכנסים בני חלר לחל' הנ' עולים בסולם הנ"ל לגג חלר לחברת והולכים בגג ועולים משם לגג העליה שבחלר לחל' הנ' כדי לעשות בגדיהם בעת הכניסה שלהם על גג העליה הנ' שאין להם מקום לחלר אוח לעשיחת הבגדים כמו זה וזה מנהגם קדוב לכ' שנה. ומזה ז' שנים בעל החלר לחברת נלב"ע ולח"י והניח חלרו לחלמנתו ובני בניו גדולים ובני החלר הבנית כן חמיד מחניסים בעליית הסולם ההוא לגג חלר לחברת לעשות בגדי הכניסה על גג העליה וגם הם ישנים על גג חלר לחברת בימות הקיץ ומניחים הכלים והכספות שישנים בהם עד כדי ליתן בהם ג"כ בלילה לחברת כן מנהגם חמיד ומקרוב לז' חדשים גם לחל' בעלת העליה נלב"ע והניחה חלרה לבניה והוא ובניה מתנהגים ע"ד הנ'. והן עתה קמו בני לחלר לחברת ורולים לבנות כותל על שפת הגג שלהם ולמנוע בני חלר הבנית מהשימה ומהילוך על גגם לעשיחת הבגדים בקיץ וכחורף. וכן לחלר הבנית מונע לותם מלבנות בטענה שבבר החזיקו בזה מכמה שנים בימי בעלים הלמלונים וכן בימי היורשים והבית עד לחד שהוא היה דר שם בחלרו והעיד בהע"ג שעל מה שהיו בני החלר עולים בסולם הנוא ויולכים על גג חלר לחברת לעלות על גג העליה לעשות בגדי הכניסה שלהם כן לחמת ולא ערערו כלל בזה בני חלר לחברת ולין פולה פה ומלפלף וזה הדרך הוא מכמה שנים בעשיחת הבגדים וכן בענין השימה בימות הקיץ על גג חלר לחברת כן היו נוהגים בשנים הנ"ל לכל לבעמים היו מערערים על השימה. ושוב הביא שני עדים שבבבו בחלרו לחבר שבכן העד הא' הנ"ל והעידו בהע"ג שכן היו מתנהגים בזה כל הסוכנים בחלר כמה שנים בין בענין עליה לעשיחת הבגדים ובין בענין השימה בימות הקיץ ולא ערערו עליהם בני החלר לחברת כלל. ע"כ הניעו עשות שלהם והעדיות ורולים לדעת הדין עם מי:

תשו' נר' מלד עדות העד הא' שהעיד דעל הסילוק על הגג לעורך עשיחת הבגדים על גג העליה לא היו מערערים כלל לבל על השימה על הגג לבעמים היו מערערים עדותו זו לא מעלה ולא מוסיף דהן לחת שהיו מערר' מלד השימה הנה שערעורם זה נחשב למחלה גמורה ולקמן נדבר בזה בס"ד וא"כ לפי"ז לא עלתה להם חזקה ליכן על הגג בימות הקיץ כיון שנחשב זה מחלה. מכל מקום מחלר שגם לפי עדותו יש להם חזקה בעליית הסולם ובהילוך על הגג כדי לעלות לגג העליה לעשיחת הבגדים כיון שכן שוב היום יכולים בני החלר לחברת לעשות כותל על שפת גגם למנוע בני החלר השניה מלעלות על גגם. ובלא"ה עדותו שהיו מערר' על השימה היא היתה על זמן שהות היה דר שם ודירתו היא קודמת לדירת שני עדים שהעידו שבין בענין הילוך לעשיחת הבגדים ובין בענין השימה לא היו מערר'

כלל

כלל ויהודנו דכריהם בתוקף שלח יש הכחשה ביניהם ותמרי דמקומם בזמן העד הא' היו מעכ' על הסיגה משא"כ בזמן העדים הב' מזה זמן יו"ם עד עכשיו הם מרוצים ולא עדעדו כלל דריעו לומם ברני כסף ומכרו להם שעבוד זה הסיגה על נגם לו נתנו לומו במהנה ואלן טעני' ליורש שלא להוציא לומו מחזקתו ושישאר בחזקתו הילחנו' כמ"ם הפוסי' ז"ל ע"ש. והנם שגם בני חלר החתרת הם יורשים וה"ל לטעון להם לזכותם. מ"מ מלחר דבני החלר החתרת הם רוצים למוצעם לבני החלר הב' ולהוציאם מחזקתם שהיו מוחזקים בזה מכמה שניס דיעת הוי דטעני"ל לבני החלר הב' להעמידם בחזקתם ולא טעני"ל לבני החלר החתרת שהיא להוציא לחביים מחזק' כמ"ם הפוס' דהא דטעני' ליתמי ה"ד להחזיק ולא להוציא ועיין בם' ידי דוד קלרסו ז"ל סיקכ"ו וקכ"ז בלומך בפרט זה ובפרישים לחרים ע"ש. ועוד דבן החלר הב' מקדוב היא שבשה יורש ודטעני"ל בל"ל נם שהוא יורש נדול. לבל יורשי חלר החתרת הם נדולים והחזיקו בפניהם בכל הל"ל ז' שנים ויותר ואין דובר דבר בודאי דטעני"ל לבן החלר הב' בל מלי דמלי למיעבן ולא טעני"ל ליורשי חלר החתרת דהו לימם בכלל יורשים נחשבים לטעון בעדם לזכותם:

ברם יש לנו לדעת לשיקרא דדינא לי חזקה כי הלי מהנייתא הו לא. הנה נודע בחשו' מוהרמ"ע ז"ל סי"ה לענין פרישה בנדי כניסה על נג חבירו כתב דהוי חזקה כיון שהחזיק נ"ם בזה דהיינו שבעת שהי"ל מרך לפרוש בנדי בניסה היה משתמש שם לפי' פעם לחת בשבוע הוי חזקה ע"ש. ולפי"ד יולת במכ"ם לכ"ד דהיו דרים בחלר הב' דו"ה בעלי בתים בשכירות וכל לחד מהם מכנס בנדים בשבוע לים יומו ושולים בשולם והולכים בנג חלר החתרת לעשות משם לנג העליה לפרוש שם שבנדים דודלי דהוי חזקה מעלייתא לכך דזה להם כו"כ שנים ולין שום לחד שערער עליהם דחשיבא חזקה נמורה לנבי הילוכם זה על הנג ומה נם דבכ"ד יש שולם שמוחם שם בהמידות ושמוך על כותל חלר החתרת לעשות בו לל הנג והנם שהוא שולם המעלטל ולימו קבוע במשכרים הא ל"מ דהרי בם"ע מ"מ סיקנ"ג סי"נ פסק מרן ז"ל וז"ל המעמיד שולם קטן שלין לו ד' שניות בלל כותלו בתוך חלר חבירו לו בתוך שלהו לא החזיק בזוק זה ובל זמן שירלה בעל החלר בונה בלל השולם ומבטל העמיבו. וב' מור"ם בהנה ולם קבעו בשכר לפי' קטן י"ח ע"ב. ולם היה שולם נדול שים לו ד' שניות לו יותר החזיק ולם בא לבנות ולבטלו בעל שולם מעבב עליו עד שירחיק בשיעור שהרי מחל לו להעמיד שולם נדול. לפיכך בשיבות בעל הנג להעמיד סו"נ בעל החלר יכול למחות בידו כדי שלא יחזיק עליו לבל לם העמיד סו"ק לימו יכול למוצעו שהרי לומ"ל לין לך הפסד בזה כ"ז שתלמה תעלמו ע"ב. והסמ"ע סקכ"ט כתב וז"ל סו"ק וכו' בתוך חלר חבירו וכו' כן פי' הרמ"ם והטור הביאו וכתב עליו ור"י פי' דבבה"נ לפי' קטן כמי י"ח דכיון דעובר הוא על חניהו ודאי קפיד חלא מיהו שסומכו בחלרו על כותל חבירו וכיון שכן קטן לין חבירו מקפיד עליו עכ"ל. הרי נתבאר דבשולם המע' חזי ים חילוק בין סו"נ דע"ל חזקה לסו"ק דלעל"ח. לבל לם קבוע במס' לפי' סו"ק י"ח בם"ם מור"ם ז"ל. ולל תשיבני לומר דז"ד היא סברת מור"ם ז"ל לבל דעה מרן ז"ל דבתריה נריכן י"ל דס"ל דזה החילוק בין סו"ק ס"ל נ' שניות שהי"ח לים לו ד' שניות ויותר דיל"ח ס"ד בשהוא קבוע במס' לו בבנין בלופן שהיו מעלטל בלל. לבל בשהוא מעלטל לפי' י"ל במה שניות חיל"ח. דזה היו שהרי מרן ז"ל העלמו בב"י הביא חילוק זה בשם הנ"י ז"ל דהא דשולם שהי"ל כ"ח נ' שניות דלא עלתה לו חזקה ה"ד לא לנבעו במסמר ט"ב. והנם דבם"ע השמיט חילוק זה ומוה"ם ז"ל הוא שהביאו ובבר נודע דהחיד"א ז"ל בם"ה ברב"י לו"ח סימ"ב לו"ד הביא פלוגתא דרבוותא בזה היכא דמרן בם"ע השמיט לימה דין שהובא בב"י לי לחתרי' דלא ס"ל התי דינא לו לין זה הכרח והלריך ובתב דלא מלא בלל נמור בזה ולני הדל הבלתי דבריו והלרכתי בזה בם"ח. הנה עתה בספרו יוסף לומן סימ"ע כ' וז"ל וב"ח בלבבך ח"ב לחתי השמיט מרן דעת ר"י בם"ע ונם מור"ם לא הביאו שמענה ולתה דע לך דבמה דיעים מוסבמים השמיטם בם"ע וב"ב מוהרנ"ח ז"ל בתשו' ב"י דלין הכרע מהם"ע שהשמיט דין לחר דבמה דיעים מוסבמים לין הרב בותבם ושמיך ליה בם"ם בב"י ע"ב ולני הדל בהבתי עליו בסה"ק ברב"י לו"ח סימ"ב מה זו סמיכה בדיעים הנם על הב"י יותר מבל הדיעים שבתבם בם"ע ע"ם ועתה נר' דודלי בותם הז"ל הוא שדיני הנמ' והרמב"ם וביולת מביאם בם"ע. לחנם הדיעים המחודשים זמנן דהוא ז"ל השמיט מהם ונר' דזה דבר השמיט"ה מתת שלם לו שהדין ההוא לא שהוא מוסבם הוא מליאות רחוק לו שהוא פשוט עב"ה. נם שהוא בלול ונלמד מעיקר הדין שבתב בם"ע עב"ה. נם בם בסי"ה בתב וז"ל וכי תאמר בלבבך הרי מרן לא העלה על שולחנו השהור דברי הרמב"ם וסמ"ק בנר' דשבר להיפך דב דמלינו בתה דיעים פשוטים ומוסבמים שהשמיט בם"ע וב"ב מוהרנ"ח בתשו' ב"י הזברתי דבריו בם' ברב"י וכו' דהרבה דיעים מוסבמים דהשמיט בם"ע ושם בתבתי דלא מלאתי בלל נמור בזה ע"ם ובתי דקמן לא מלינו חולק ט"ד הרמב"ם וכו' עב"ד. ולפי"ד ז"ל הלו נאמר דמתי דהשמיט מרן ז"ל חילוק זה מהם"ע הוא מעשה דהוא פשוט ולא מלאנו חולק על זה ולעולם דמרן ז"ל בל"ה ומור"ם ז"ל בא לבתר ולא לחלוק לף שלין דרכו בבך וכמ"ם הי"מ בבללין ע"ש. מ"מ הא לימא מקומות מועטים דבתבו הפוס' עליהם דהוא בא לבתר ויהיה זה נ"ב נחשב עמהם. וב"ר לבמוהר"ח עזריאל ז"ל בם"ה בפי' תהרן חמ"מ סי' ת' דקל"נ שבן ס"ל דמרן ז"ל מסבים בחילוק זה לף דהשמיטו בם"ע לבתב שם וז"ל נר' פשוט דלא השמיטו משום דלא ס"ל שהרי בב"י לא הביא שום חולק ע"ז ונם לא רלינו לשום לחד מר' החח' שהביא שום חולק ע"ז חלא ה"ט שהשמיטו מרן ז"ל בפי הבלל שבידינו שלפעמים משמיט לימה דיעים שהם דברי יחיד ולא מלא להם חבר בב"י בידוע עב"ל. ברם זחת היא שק"ל ע"ד הבפ"ח ז"ל בחה שאתן זה בעצם לדין זה בבחן משום שהם דברי יחיד וכו' שהרי הב"י הנ"ל הם מבוחרים בהוספתא וז"ל הב"י ז"ל ומיהו לם קבוע במסמר לפי' מנרי יל"ח בתבית בתוספתא בפ' הבוה"ע שולם הלורי י"ל ד"ח ולמנרי ח"ל ד"ח ולם קבוע במסמר י"ל ד"ח ומינה דמורי לעפ"י שלינו קבוע במסמר י"ל ד"ח דבובדו קובעו ע"ב. ונם מרן בב"י בתב דהב"י ז"ל בתב בשם התוס' שלם קבוע במסמר לפי' מנרי י"ל. למלשון זה שבתב דהב"י בתב בשם התוס' נר' שלדעתו בלילו זה הדין מבוחר הוא בתוס' ולבן בתב שהב"י בתב בשם התוס' וביון שבן לוך לפשר לומר שוב בזה משום דהם דברי יחיד וכו':

והנך רוחה מבללן של דברים דמה שהולך מרן בב"י לשמועי' מידום הב"י ז"ל בשם התוס' ה"ד לשולם המנרי שהי"ח דהחה קלמר דלם קבוע במסמרים דיל"ח מש"ב בשיום דברי הב"י ז"ל שבתב וז"ל ומינה דמורי לעפ"י שלינו קבוע במס' יל"ח דבובדו קובעו לדעתו ז"ל דזה לא היי מידום ולי"ל להשמיטו מידום בזה דלמו דברים פשוטים הם. ולזה לא הולרך להביא פיום דברי הב"י

ז"ל

ז"ל הכ"ל בכ"י דכל מה שהולך להשמיענו הוא לגבי סו"ק דחס קבוע כמס' ריל"ח דו"ד הוא מלי דהוי מידושח והוא פשוט וכרור. וכפי"ה ומדובר מבואר בכ"ד דהסולס הנ"ל יש בו ז"ח שלימות יל"ח מעלייתא וכלמור ומול"מ:

והנם דלשיקרא חזקת תשמיש כי הלי בנג מכיכו יש לעמוד בזה הנר' מהמכי"ט ח"נ סיג"ן דלא ס"ל כמוהרמ"נ ז"ל דכתב חלוקת הפתוחות לגבות של לחרים יכול בעל הנג למחות שלא ישתמש בעל החלון בנג כמו שביתת בנדים וכיוצא לפי' שבהשותו פתח החלון לכל לא יוכל למחות מלאחת לגג לעייל לו ליטב כו שלין זה קרוי שום תשמיש ולין בזה היזק לגג לדרכח- הוא תוספת לגג של מעזיבה שיהושו בו וכו'. ומנהג בכל העיר בחלונות הפתוחות לגגי חבריהם שעוברים דרך החלון ומשתמשים בשמיחת בנדים וכיוצא בתשמיש קל כזה ולין הבעלים מקפידין ולין מוחין בידם כ"ז שלין שום היזק לגג כשימוש ההוא לדרכה ברוכם יש תועלת בדריסת הרגל ובדריסת הגג והמוחה בעגין כזה לימו לגלי מדת סדום לו ליכה ותחרות שם ביניהם וכו' ע"ש. ובשום כזכרוני דהלח"ם הביא דברי מוהרמ"נ ז"ל הנ"ל והביא די"ח עליו הוא מוהר"ם חלשיך ז"ל וכעת לין מלוי תמ"י. עיין בס"ה חק"ל מ"ב חח"מ סי"ג דהק' דברי המכי"ט ז"ל להדדי ולא ניח"ל לחלק דמ"ש כן לח"ב הוא מתורת מנהג דוקא ולא מדינא. וכתב שם דנקטי' דיכול לעכב על תביכו וכו' ושכ"כ הכנה"ג סיקנ"ד הגה"ט חו"ו. ומה גם שגם המכי"ט ז"ל לא לחדר כ"ח בגג שלהם שהוא של לחבים ועפר. לחכל גגים של בגין עלים גזק הוא בשמיחת בנדים וכודלי יכול לעכב עש"כ. וממילא לפי דבריו ז"ל מובילה המזקה שהמזיק תביכו כזה ג"ש:

ועיין בלח"ם דק"י בקונט' ח"ה ס"ח סט"ה דכתב בשם הרב"ד ז"ל סי"ח הה דחלון על התורבה לילי"ת ה"ד כשים לו חורה ממ"ח לכל שם לי"ל חורה ממ"ח יל"ח ויכול למחות ולם לא מיתה והחזיק בג"ש ועשנה לו שם הוא יורם לו לוקח הוייל חזקה כך יש ללמוד מדברי מוהרי"ט מ"ח סיק"ו וכו' ויש לדחות וכו'. וכ' הלח"ם דלכאורה ק"ל דלפום מלי דקס"ד דיכול למחות חמלי הלריך ג"ש ועשנה לכדי שיחזיק הלא קי"ל חזקה חלוטות לחלחר דמיד שפתח ולא מיתה החזיק כמ"ש כס"י ולי"ע עכ"ד. ותמהמ"ר לע"ד לי"כ תימה כלל דכבר מוהרי"ט שם כתב בפי' דבעגין זה במקום דיכול למחות ומחלר דיכו"ל יל"ח דוקא חזקה שיש עמה עשנה. חבל מעשת סבלוחות ומחי' לחלבר לא מהני חפי' למ"ד דבשלר מיקין מכי ידע מזקיה מהל הוב"ד בכנה"ג סקנ"ד הגב"י חול"ג ועיין בהמט"ש הגב"י חוס"ג שהביא דברי הרב"ד ז"ל הנ"ל ובעיקר דברי מוהרי"ט שם ס"ט לדבריו חלו יעוש"ב. ובמט"ש שם חוס"ה ניין על ס' מים רבים חמ"מ סוסי"ז דהביא פשר דבר בשם הכר"ש ז"ל סיל"ה מה שחילק ועל ס' דב"מ ח"ב סיל"ו:

והנה מדן בס"ע סיקנ"ד סי"ו בהבא לפחות חלון על חלר שמעון במקום שחיבו מזיקו עבשיו בהו"ד ושמעון מעבב ע"י וטוען שמא יבנה יכו' שהרשב"ח פליג על הרי"ם וס"ל דהדין עם שמעון וחפי' חם רלה לכתוב לו שטר וכו' וכן דעת הרחב"ד ולזה הסכים הריב"ש וכן דעת הכ"י והרמב"ן והבי נקטי' וסיים וכתב ומיהו כתב הרמב"ן שכ"ל שחיבו יכול להחזיק עליו הוחיל וחיבו מזיקו עדין ע"כ. וכ' הסמ"ע וז"ל הוב"ד בבחה"ט סקל"ב פי' חע"ג דים בידו למחות חפי' בדבר שחיבו מזיקו עדין מ"מ חם לא מיתה בידו חין לבעל החלון חזקה בחלונו דיכול זה להשגיל ולומר לא רליתי למחות בו כ"ז שחיבו מזיקי וסיים שם בשם הש"ך עיין בחשו' מהרח"ם שהק' מזה לחשו' הריב"ש שלא כ"כ בשם הרמב"ן ע"ש בסי"ז ופ"ח וע"ש עוד בסי' קל"ב ע"כ. ובפהמי חשו' סקי"ד הביא בשם חשו' הגחון רע"ח ז"ל סיקנ"ח שכתב דח דחיל"ח להרמב"ן ה"ד לעגין דלבעה ביזקנו יעבדך לשחוש וכו' ושרוב הפוס' מילקים על הרמב"ן בזה וס"ל דהוי חזקה גמורה גם על שבה ביזקנו רחי"ל לשחוש ושכן מבואר דעת הרמב"ן עלמו וכו' ומזה גר' דהרמב"ן בעלמו ספוקי מספקא ליה ולא לחי ספיקא דהרמב"ן ומוליא מידי ודחי של רוב הפוס' וכו' ע"ש. ולחי הדל נסחפקתי בדעת מרן ז"ל לי ס"ל כדעת הרמב"ן דהנם דיכול למחות ח"י להחזיק עליו ורחיה לזה שהביא דבריו בש"ע. חו נימח דבזה לא ס"ל כוותיה כ"ח בדעת רוב הפוס' דמחחר דיכול למחות יל"ח והביא דבריו לחשמועי' חידושו ומילוקו של הרמב"ן ולעולם לא ס"ל כוותיה. והבנה"ג בהגב"י חוג"ח כתב חע"ג דיכול למחות בידו שלא יפחח חם פחח ולא מיחה ליל"ח רבי' המחבר בסה"ק בשם הרמב"ן וכ"כ במשלחן בנימין סי"ד ע"כ. ובעת לא ליחברר לי מילחח והדעת יותר נוטה לימר כמ' הרחשונה ונ"ל לשונה לשבה פ"ז בעת הפנלי:

סימן כ"ב

חזקת הז"ר חו שלר שעבודין דס"ל למרן ז"ל בשם דבריו שרחה מביכו ההיזק ושחק לילחר הויל חזקתי חזקה. יש להסתפק חם בשעת עשיית ההיזק חו השעבוד מיחה בו חביבו ונמנע מלעשותו ושוב חח"ז חזר ועשהו וחביבי שחק וחח"כ בח לטעון עליו להסיר הנזק ההוא בטענה שכבר מיחני בתחילה ודי בזה ול"ל למחות עוד חם הדין עמו בזה חו לח. דבכל פעם שהוא פותח לריך הוא למחות כי דפנ"ח בחו לכחן ולריך מחלה מחדש וכיון שסחק מחל. ולח"ל דדינא הכי הוי דלריך מחלה מחדש בכל פעם שהוא פותח. עוד יש להסתפק היכא דפתח חלון ע"ח והזיקו בהז"ר וחכף מיחה בו ושוב סחק ולחר ימים בח לכופו לסותמו בטענתו שכבר מיחני כך בשעה שפתחת חוכו ול"ל למחות עוד כ"ח עד שיעברו חזקת ג"ש. ושכנגדו טוען הנם דבתחי' מיחת בי לכל מלחר שלח"כ גמרתי הבניעס בלי ולא ערערת שוב עלי לחמרתי ודלי שוב נתפייסת בדעתך להניחו ומחלת לי והח רלית שעברו כמה ימים ולחה שותק וה"ל להזמין לוחי לדין קודם נמר בעיני כי שלי"ה ים שופעים בחרן שמוטעים לוחי ולמה לך להיות שותק כ"כ זמן ל"ו דנר' מזה שחיקה כהודחה דמיל דנחרלית ומחלת והן היום עכשיו הטיר לוחך רוח לחרת לחזור לערער ולאו כ"כ לחזור בך:

הנה תפשתי בס' הפוס' ומלחתי בחשו' מוהר"ם ד"כ ז"ל סיל"ד דבחחילת דבריו שם נר' דס"ל דנם למחן דס"ל דלחלחר הוי חזקה כיון שמיחה בו בחחילה חף שסחק לח"כ ג"ח מכיון שלא עברו ג"ש עדיין לא עכב. לכן מסוף דבריו נר' דדוקא שם נב"ד דהיה דוחה לוחו מיום ליום לכן טוען ע"כ שבלחי דסבור בדעתי שחתה רולה לסלק היזקך מכיון שחתה דוחה לוחי מיום ליום כרם נב"ד דליכא דחיה מיום ליום דלחר כך נידון בשחיקה ים לספק ולומר דהשחיקה היא הויא מחי' דשוב נמר בדעתו למחול בזה ולאו כ"כ עתה לחזור בו. ורלימי כס' דב"מ ח"ב סיל"ה הוב"ד בס' לח"ם בקונט' ח"ה סי"ו דק"ך ברחובן שהזיק בהז"ר לב' ותיכף מיחה בו ורחובן לא נייח דיעל ודוחהו מיום ליום דנסתפק שם חי לריך מחחה בכל יום ויום חו"ד כיון שמחה בו בעת פתיחת החלון שוב חי"ל מחחה שנית עד ג"ש כי הוא דבר דלא חפשר למחות מידי יום ויום. ובתב דהסברת

נוהגת דחו"ל אלא ע"ס ג"ס ולזה הסכימו מוהרי"ד וחכמי הישי' ז"ל ועיין על תשו' מוהרד"ב הנ"ל ע"ס. ועדיין יש לבע"ד לומר ולפרש בדבריו דעיקר ספיקו של הוו"ל הוא דוקא בנגררת דלא ליית דינא לחזי פשיט ליה דכיון דמיחה בו בתתי' שוב חי"ל למחות כ"ה ע"ס ג"ס. משא"כ בנגררת דליית דינא ואינו דומה לחותו מיום ליום גם דמחה בו בשעת ביזור הנזק אין לו לפחות כלל עד שיסלק היזקו ואם שתק מחל. שו"ר לה' מחנה יהודה לשכנזי ז"ל בחי' על טוש"מ סיקנ"ד בדק"מ שעמד בזה והביא דברי הרשב"א שהוב"ד בב"י שם מתו"ג דכתב של חזקת תלוות דצמלת זה זקוק לחמות תמיד. וכתב דפשט דבריו דלמ"ד דבשו ג"ם ה"ל בעי למחות בכל ג' ולמ"ד דלאחר הייית חזקה ה"ל לעניו מחילה לריך למחות תמיד. מיהו לא ביאר לנו תבתי הרשב"א זמן מוגבל למחילה דאין סברת דבל היום יהא יושב ומוחה אם לא שלאחר דאין לו הקנה עד שיולית ממנו בדיעת ודיינת. ומתשו' זה הק' ע"ד מוהר"ם יונה ז"ל דכתב ליישב מחלוקת ר"י ור"ת דקאמר יגעת ופתחת לך יגע וסתום תליבת מלן דס"ל דבחלוות חזקתו לגלאי דאירי בשמיחה קודם פתיחת החלוות ובשעת הפתיחה שתק ומשו"ה מהי מחילה דקודם פתיחה. דאין נר' בן מדברי הרשב"א הלא תפי' מיחה לאחר פתיחת החלון לריך המיד למחות וכ"ש בשתק בשעת מעשה דם"מ דאוודוי אודי ליה. וכתב דאף הז"ל דרך שקלא ומריא אמרה ולא להלכה ק"ו למעשה עש"ב וירוות לך. ומה שפי' שם פלוגתא דר"י ור"ת דאירי שבא לאחר פתיחת החלוות ומיחה ושתק שעד עכשיו לא נודע לו דר"ת דבוותיה נקטי' ס"ל דמהימן בטענתו ולא אמרינן דמסתמא רחה ונתפייס. וזה דוקא היכא שהמחזיק לא ידיע ליה הם הניזק ידע ומחל או לא. אבל היכא שטוען המחזיק שהניזק ידע ושתק או הוא נאמן ולא מהימנינן לניזק לומר שלא ידע וכו' ע"ש. לע"ד דבריו אלו הם נאמרים ג"כ לגירסא דמרן ז"ל בכ"מ פ"ה מה"ש ה"ו דכ' שם על הבית דאמרו בגמ' יגעת ופתחת לך יגע וסתום דס"ל לרבי' דאירי דלווח תבירו המעבב עליו בשידע דאל"כ מחל וכמ"ש הה"מ בפי"ח ע"ש. והרואה יראה דמתירצים הדברים יותר על דקדוק לשון מרן הב"מ מלשון דברי הה"מ ביעו"ש:

ולענין סילוק הז"ר ע"י מחילה וכו' ומי שבא לפתוח חלון וכו' ראיתי לה' מגחת וכרון דמ"ח ע"ב דבתב עמ"ש הח"ח עטי"ר ז"ל בסיקנ"ד הגה"ט סקנ"ח משם כמה רבוותא והגראה דאישתמיט מיגייהו מלבי מ"ש בהרא"ש ריש פ' השותי דבתרא דבסילוק היזק בל דהו בני ע"ש. ואחהמ"ר תבבי לא ידעתי מה ענין שמיחה זו שהרי בל בתם של הרבנים ז"ל הוא מדברי הרא"ש שהביא שני הפי' והסבים בפי' קמא דאם רולה לבטות בתוך שלו תפי' בהוגה ודפנת שני מזה יבא להם להז"ל הדין דסילוק הז"ר שני תפי' במחילת נסרים בשאר ישויין בדבריהם וביותר הוא מבואר בם' פרמ"ח סיע"ח ע"ש:

וראיתי לה' עול"ם קונפורטי ז"ל תת"מ סי"ט בראובן שפחת חלוות בביתו שמהם נמשך הז"ר לם' ונחעלמו ביניהם ע"ז והעמידו פשנים ביניהם ותיבו ראובן לעשות מחילה מביסו בדי לסלק הזי"ר וכתבו זה בבתב ונחנוהו ביד שמעון ונאחר זמן מה בן וחת"ז מבר שמעון ביתו לאחר ונתן לו זה הבתב של הבירורים וגם ראובן מבר ביתו לאחרים. והנה בעתה קם הקונה משמעון והבע מהשבנים שקנו מראובן שיעשו מחילה בדי לסלק הזי"ר בפי הבתב אשר בידו. והשבנים מוענים שזה להם הרבה שנים שקנו הם הבית מראובן ומעולם לא חמ"ל שמעון לבעת המתי' ועוד שבימי ראובן עלמו עמד בלה מתי' ס"ת ויותר שמעת בתיבת הבירורים עד שבעיו ים

כ' שנים. יפסק הדין דהיכא מחויבים לעשות מחילה דעלתה להם חזקה ומילה מדברי מוהר"ם יונה ז"ל בסי"ה עש"ב. ולא זבר סר דעדון מוהרש"י ז"ל בעלמו נשחל עליו מוהרח"ם שם' ה"ח ח"א סי"ב ופסק דאפי' שעברו יותר מש"ח והם יורשים עב"ז לריבים שיעשו מחילה לפני החלוות לסלק הזי"ר ע"ש. דלפי"ד יולא לעדון העו"ש ז"ל דעוד היום הם מחויבים לסלק הזי"ר במחילה בפי בתב הבירורים ברם החמת הוא דמחבר דים פלוגתא בזה המוחזק יוב"ל קי"ל ולפי דעת רוב הפוס' בעל החלון הוא המוחזק ואינו מיב לעשות המחילה. ועיין שם' לח"ם בקונ' ח"ה סי"ה אונ"ג דקי"ח שב"ב והביא הסבמת הרבנים שהובאה בד"מ סיל"ח ובתב דמדהולרבו להקן שלא יחזיק וכו' נר' דס"ל דלפי הדין יבול לטעון טענת חזקה. ונסתפק בטעם הסבמתם שבתוב בה ולפ"ז אם יעברו הנ"י וכתה שים ולא יהקן הפירד"י שלא יחזיק וכו'. אם הוא טעם שתקנו הם שיכתבו בן בשטר שניתן לו וא"ת שאם לא בתב לו בן יבול להחזיק וכו' תו"ד הוא טעם של ההסבמה וכו' ומדרשה שאין הסופרים בותבים תנאי זה בלל בשטרות נר' מזה דפי' הדברים דהסבימו שלא יובל לטעון טענת חזקה ול"י ע"ש:

א. ראובן שים לו שקיפה שקורין לותה בערבי משרק"ת וממנה רולה לחלר וחלונות מבירו. ושהה רולה ליתן עליה קורות לבנותה לבשותה בית וחבירו מוחה בידו. הנה הרדב"מ ח"ב סיל"ז בתב דמדברי מוהרש"ך ח"ב סי"ח והריב"ש סית"ט מוכח דיבול לעבב ע"י. ובח"מ סיקנ"ד ס"ד ובב"י. אבל מתשו' הרמב"ן סי"ב מוכח להיפך וב"מ מדברי המרדכי בפ' ל"י שהביא הב"י ז"ל שם סוף סל"ב והובח קלתו בס' המפה שם עב"ל. ובם' לח"ם בקול' ח"ה ס"ג בדקנ"ח הבי"ד וב"ע דמ"ם דב"מ מדברי המרדכי עיין בם' ב"ד סיפ"ה דפ"ז דהביא לשנו ותמהני מהפמ"ח שם דלא נסתייע מהמרדכי הנז' עב"ד. ולענ"ד נרים קלה לומר דאיעקרא דברי הרדב"מ דהביא רחיה מדברי המרדכי בהיא דשקיפה לחתמ"ר דברי לינם מוכנים לי בלל דהתם במרדכי מ"ש שקיפה היא מלשון שבר מלד האחד ורתב מלד השני משא"כ בדברי הרמב"ן שהיא משרק"ת במ"ש הרב"ד ז"ל שם דהמרדכי שבתב דאי"ל להרחיק מהשקיפה אלא מהחלון כ"ט דמאחר דים לו חלון פתות לחלר חבירו ולא הי"ל שקיפה ובא אח"ב לעשות לו שקיפה בין מבתון או מבפנים אי"י חבירו למחות בו ולבן אי"ל חזקה דהא בהא הליית ולבן לא ירחיק מהחלון אלא בחלוי רוחב החלון ולא מהשקיפה ע"ב יעו"ש. וא"ב מה הרחיה מהניא המרדכי להניא דמוסחנדחר"ת שרולה לעשותה בית או עליה דלא דמיית בלל. ואם נאמר דבוונתו להניא רחיה ממ"ש המרדכי דליבא למימר דבשקיפה שיך ה"ט דמתוך שהוא שקוף מבתון רואה ברחוק לגדיים יותר הא ודאי ליתא דלבבי לא תשו רבנן תדע וכו' ע"ש. וא"ב לפי"ז גם בהמוסחנדר"ת שרולה לעשותה בית או עליה שמתרבה בזה הז"ר שעשה יום ולילה קין ותורף לא חיבפת לן. הרואה יראה דים הפרש גדול בין שני המושלים ואינה רחיה מבוררת לומר שבן ס"ל להמרדכי שנאמר בזה ב"מ מהמרדכי ואמטו להבי הפמ"ח ז"ל לא חיסתייע ליה מהמרדכי הנז'. ודעת הרב"ד ז"ל חיפלינו ביה האח' ז"ל אי קאי בדברי המרדכי או לא. כי הלח"ם ז"ל בסי"ז חוי"ט דקב"ד ברחובן שהי"ל חלון פתות לחלר לחבירו והחלון ההוא היה גבוה בתופן שלא היה יבול לרחות משם לחלר אם לא ע"י סולם ועתה הגביה תקרת ביתו ורואה מהחלון הנז' לחלר דרך הילוכו בתוך הבית בלי סולם. פסק שם דאינם יבולים

לעכב כגי החלר וכסתייע לדבריו מת"ם התוס"ם סיקל"ט והפרמ"ח מ"ח סי"ג והרדב"מ ח"ב סיל"ו וכתב דגם הרב"ד בסיפ"ה בת"ם שם בסוף לחמם מלסון המרדכי וכו' נר' שחזר בו ממ"ם בתמי' ע"ם. ובמב"ם סיקל"ד הגב"י לות יו"ד תמה על הרב"ד דלידד לעכב ע"ם ועיין בחור"מ שם הגה"ט לו"ב. ועיין בס' בחר מ"ח מוציר ז"ל ח"ב חח"מ סי"ט דל"ח דהרבה להקשות ע"ד הלח"ם ודעתיה שגם הרב"ד ז"ל מחזיק בדעתו הרחשון להלכה ולמעשה וחזר בו ממ"ם לחמם מלסון המרדכי וכו' שהרי בסיל"ח פסק כדעת מוהרם"ך דלח כהרמב"ן וכתב דכן ס"ל לדון להלכה ולמעשה עש"כ. וכס' יד יחין חת"מ סי"כ התירך להק' ע"ד ה' בחמ"ח ודחה דבריו וקיים דברי הלח"ם ז"ל יעוש"ב:

סימן כ"ג

שאלה לחובן וס' יש להם חלר בשות' וכחובו בחים וחדרים ועליות וחם יכלו לחלוק הבחים והחדרים בית בנגד בית וחדר בנגד חדר יש בהם כדי חלוקה. לך מלד החלר ושחר חשמישין כגון בחר מ"ח וביה"כ ש"כ חין בהם כדי חלוקה ורחובן חובע ביון שבבחים יש בהם כ"ח ויכולין להחלק בחלוק הבחים והחדרים זכ"ז והחלר ושחר חשמישין ישחרו בשות' להשתמש בהם שניו יחד. ושמעון משיב כיון שבחלר ושחר התשמישין ליח בהו כ"ח ח"כ ניחון בכולם בבחים ובחלר יחד דינה דגוד חו חגוד הדין עם מי ויבח שכמ"ה:

תשובה הגם שידעתי לח שפל מקומי ושרכי ומה שכ"ז חמרתי חלקטה לי דבריהם של הפוס' רחשו' וחח' להקל מעל הקורח. והגה שיקרח דהחי מילתח היח בפ"ק דב"ב די"ח בחשכה חין חולקין חת החלר עד שיהח בה ד"ח לזה וד"ח לזה וחלו חת הטרקלין וכו' עד שיהח בהם כדי לזה וכ"ל. וכגמ' שם חמרו חין בהם כדי לזה וכ"ל מחי חרי"ו חית ביה דינח דגחו"ח וכן חיפסיקח הלכתח שם וכ"פ הפוס' והטור בסיקע"ח ס"ד כתב בשם הרמ"ה ז"ל שחם בחים לחלוק בית חו חלר חעפ"י שים בו ד"ח חם חין בו כדי שיגיע לכ"ח דרך בפ"ע שלח ילטרך לעבור על חבירו חין בו ד"ח וכו' ומרן ז"ל בב"י כתב וז"ל וכתב בעל ל' בשם הרח"ה וככל דבר שחני חומרים שהות כדי לזה וכ"ל וכלבד שיוכל להשתמש בחלקו בכל מה שהיה משתמש בכולו כגון חם היה בכולו דיה"כ חו פורני חו מרחן שיהח לו עתה ג"כ בחלקו דחי לח מני לחמר תרוייהו חנח בעו לי כדחמרי' בתרתי לחמתח וחעפ"י ש"ל כיולח בו במקום חחר חו שיוכל לעשות בכחן חין זו טענה כי הנה בכחן רולה להשתמש בלח הולחות מעות וכו' ע"ם. מפשט הדברים נר' דחף חם יש בבחים ד"ח בים בהם כדי לזה וכ"ל כיון דבחלר ושחר חשמישים כגון בור ופורני חין בהם כ"ח חין בהם ד"ח מיקרי והדר דינח לגוח"ח בכולם בבחים יבחלר יחד. וכ"כ מיהרשד"ם ז"ל בחיו"ד סיקפ"ב כל דבר המשוחף יש בו חחד מבני לדים חו שים בו ד"ח יש בו ד"ח על התנחים שהוכרו בגמ' ובפוס' חו שחין בו ד"ח ויש בו דין גוח"ח ונדר דבר שים בו ד"ח כתב הריב"ה ז"ל בח"מ סיקפ"ח כל שחינו יחלק לפי זשוה' ויניע לפחות שבהם חלק שעדין ישחר שם הרחשון עליו והבית בשם הרמ"ה שחם בחים לחלוק בית וכו' ופי' כ"י בשם הרח"ה וככל דבר וכו' נמלי"ל דכב"ד חי"ב ד"ח שהרי היה לריך לעשות הולחה לפי שלריך ב"ה לגשים בפ"ע וכו' וח"ב נמלח ד"ח במקום הזה בטל מה תחמר במקום שחין ד"ח דין בו דינח דגוח"ח כן הוח התמת וכו' עב"ל. הרי דפי' בהג"י בשם הרח"ה דהם לח יש כל התנחים הנ"ל מיקרי חי"ב ד"ח ודיים בו בדינח דגוח"ח. גם הרשב"ם ז"ל בסיכם"ח כתב והגה החלר הזו כל לחד מכיר לח חלקו בעליות ובבחים לחבל מלוחה של חלר שהיח לחמלע החלר והבור והפחח הכל משתמשים בהם בשוה על כן הם הב' שחלקו בלפון לו הב' שחלקו בדרום תובעים לחביריהם לבטל כוחל יעטרפו לחלוק מלוחה של חלר וחיגו יכול לחלק מב' טעמים הח' מפני שהבחר משוך לגד ח' והב' מפני הפחח ביכול הכוחל ינחיגו וכו' וגם לומר גוח"ח ח"ל שהרי כ"ח מכיר לת חלקו ע"כ חין לו הקנה לח בכוחל ולח בגוד ע"כ. גר' מדבריו לחם שום לחד מכיר לת חלקו לף שים בבחים כ"ח בית כנגד בית כיון שבחלר לי"ב ד"ח משעם הבור וכו' יש בו דינח דגוח"ח. ולח לחמרי' כיון שים בבחים כ"ח יחלקו הבחים ובחלר ובחשמישין ישחמשו בהם בשוח' ולית דינח דגוח"ח. גם ה' עדות ביעקב בסי"ם דקל"ט כתב וז"ל וכ"ע הנוחן לחחנו חו לחבירו בית ח' בחליכו יכול לומר לחח"כ גוח"ח וכו' ע"כ. ודבריו בחו בם' החתום ולריכים ביחור דהרי מ"מ יכול לבוח על המקבל מחנה בדינח דגוח"ח והרי כל הבית נתן להם. והגלע"ד דחירי כגון שלח היה לכ"ח להשתמש בחלקו כמו שהיה משתמש בכולו דחו הוי דינח דכיון שחינו יכול להשתמש כ"ח בחלקו כמו שהיה משתמש בכולו כגון שהם היה בכולו בית"כ חו פורני וכו' כדכר שחי"ב חלוקה חביב כמ"ש הג"י בשם הרח"ה ז"ל ע"כ. והגם דים לעמוד בדבריו דחיובחח חזינח ופירוקח לח קח חזינח דהקוסיח היח דלמה יכול לבוח על המקבל בדינח דגוח"ח כיון דכל החדר נתן לו ולח ים לו עוד שום' בהחדר ההוח והו"ל כ"ח מכיר לת חלקו ודינח הוח דהם כ"ח מכיר לת חלקו חו לית ביה דינח דגוח"ח כמ"ש הפוס' ז"ל וחיך כתב דיכול לומר לח"כ גוח"ח. ולפי"ז מלי מתרן דחירי כגון שלח היה לכ"ח להשתמש בחלקו וכו' דמה יוביענו זה דחף שלח היה יכול להשתמש בחלקו וכו' כיון שנתן לו כל הבית והו"ל כ"ח מכיר חלקו בבחים חינו יכול לבוח עוד עליו בדינח דגוח"ח וכמ"ש הרשב"ם ז"ל. וחף חם נחמר דכוונת קושייתו היח על חותו בית עלמו דמחחר שנתן להם כל הבית חיך יכו"ל עליו חח"כ בו בדינח דגוח"ח וע"ז בח תירולו דחירי כגון שלח היה לכ"ח להשתמש בחלקו ולמי קשה קושייתו הכ"ל דהו"ל כ"ח מכיר לת חלקו וחזי ליח ביה דדגוח"ח ולח יתורן זה בתירולו. מ"מ המתבחר מדבריו הוח דמפרש דברי הג"י בשם הרח"ה דהם לח יש בו כל התנחים הנ"ל מיקרי חי"ב ד"ח ודיים בו חו דינח דגוח"ח. וע"ע בס' פ"מ ח"ב סימ"כ וכס' מספיים יפרים סי"ז וכ"כ בשחר הפוס' ע"ש. גם ה' מפחת משה כדקע"ב כתב בכ"ד שיך שפיר דינח דגוח"ח לף שנלייר דחית בה עבר ע"ע לכ"ח ושעמח דמילתח דהגה יחוש דעת הרמ"ה הביחו הריב"ה סיקפ"ח דהיכח דבחין לחלוק בית וכו' גם מרן והג"י כתבו בשם הרח"ה יכו' וכיון שכן בכ"ד הגם הלוש יש כחן ד"ח מ"מ חי"כ ב' פחחים למקוש כ"ח ה' דוקח ולח ניחח ליה קוש פלינ חילטריך להולחות למיעבד פחחח לחחריתי וכו' והדר דינח דכל כה"ג לחו שמה חלוקה מיקרי וקש הבית חשר בעיר בדינח דגוח"ח וכו' עש"כ:

ועיין בג"י ז"ל סופ"ק דבחרח דכתב וז"ל ואם היה חלר כיון שחין בה כדי לזה וכ"ל גם דינח דגוח"ח לית ביה לפי סיעתן חביו לי דחיש וגם חין לי מקום לקבל תשמיש בית שלריך חני לפרוק משתי ד"ח לפחתי כ"כ הר"י ז"ל ומשמכר לי טעם הז"ל כיון שהחלר גגרלת חחר הבחים ובבחים לית דינח דגוח"ח

שכבר נחלקים לכ"ח וח' ביתו גם בחלר חיגו יכול לכופו ע"כ. הרי דכתב הכ"י ז"ל בפי' דדוקא חם היו הבתים שבחלר כבר חלוקים חי גם בחלר ח"י לכופו בדיגת דנוח"ת. חבל חם לח היו הבתים כבר חלוקים ביגן שבחלר חי"ב כ"ח לחץ שהבתים ים בהם כדי לזה וכ"ל שיכולין להחלק ביה כנגד בית חפי"ה מחבטלת החלוקה מלד החלר ודייגין בבתים ובחלר בדיגת דנוח"ת:

וראיתי בס' לב שלמה למוהר"ם הלוי ז"ל בסי"ע דכשלל בב' לחים שיהו בתים ואלר ודבר נמנע הוח לחלוק בשוה מלד דכחלק ח' יש בית התבטיל ובחלק החחר ביה"כ וברומה. ובחב דחם שייכים לח יהיו לעמוד בשות' חלח שח' רוצה לחלוק כמ"ד דיש בבתים ד"ת וח' רוצה בדיגת דנוח"ת בזה יש להסתפק דמלד ח' גר' דלחומר נחלוק שומעין שהרי מ"ם הפוס' שהחבע מיקרי מוחזק לפי שהרובע בח לגרשו מבחלתו ח"כ גם הכח ה"ה והבעש ג"כ וכו'. חו חיחת לחידך ניסח דהן רבים עתה הסוברים דחין בבתים ד"ת ה"ה הריב"ם והרי"ם כמ"ם הכ"י בשמו. חמנם בזה בעת לח חחליטו הדבר להיות דל"ע מ"ם הכ"י בשם הרח"ם ז"ל הביחו מרן בדין ד' עם מ"ם הטור סעכ"ח בשם חשו' הרח"ם עכ"ל. וכ' הבב"ח ז"ל בסי' הנ' לוי"ב ביחור תמיהתו שם כתב בשם הרח"ם דבחלר לח שייך דיגת דנוח"ת וכו' וביגן שהבתים מספיקין לשניהם לריכין להשתמש בחלר בשות'. ובדברי הכ"י בשם הרח"ם משמע דכשחין מגיע תשמיש שוה לכ"ח בחלקו שייך בו דיגת דנוח"ת ע"כ. ולע"ד חם זו היח כוחת קושייתו י"ל דמחי דמשמע ממ"ם הכ"י בשם הרח"ם דשייך דיגת דנוח"ת כשחין מגיע תשמיש שוה זהו במקום שלח היו נחלקים הבתים ובחלר חיגו מגיע תשמיש שוה לכ"ח בחלקו חז' חמרי' דשייך בו דיגת דנוח"ת בבתים ובחלר יחד. ומחי דכתב הטור בשם הרח"ם דבחלר לח שייך ביה דיגת דנוח"ת הוח דיגת שהיו הבתים כבר חלוקים לבל ח' וח' חלקו חז' גם בחלר ח"י לכופו בדין נוח"ת שהוח נגרר חחר הבתים יבהו ליח נוח"ת כמש"ל בשם הכ"י ז"ל ותיבת שהבתים מספיקים דקחמר היינו שהם חלוקים מקודם ועיין בס' מנן גבורים ד"ד עב"ג שבן בר' שמפרש מחי דחמרו דבחלר ליח ביה דיגת דנוח"ת הוח בבב"ג במקום שלב"ח מהם יש לו בית מיוחד לו לבדו ומבורר חלק כ"ח וח' בבתים חז' חמרי' דליח בחלר דין נוח"ת דהח חין לו חלר מה מועיל לו הבית ע"ש:

והבנ"ח ז"ל תי' דהכ"י ז"ל לח הזכיר בדבריו דין נוח"ת חלח כדין חלוקה קח עסיק דהח דחמרי' שיהח כדי לזה וכ"ל לריך נ"כ שיהח כל התשמישים שוה לכל חלק וחלק בגו' וחז יכול לכופו לחלוק. חבל חה"ב שהם ים בבתים ד"ת לעפ"י שבחלר חי"ב ד"ח לח שייך דיגת דנוח"ת חלח משתמשים בחלר בשות' לעפ"י שחלקו הבתים שהיו בהם ד"ח חו שהחרלו לחלוק הבתים זה כ"ל ברור ע"כ. וחחהמ"ר מעל"ה חין חי' זה גכון דהח הכ"י ז"ל הוח קח עסיק מעיקרח בדיגת דנוח"ת וכתב ע"ז דהח דחמרי' שיהח וכו' וחומר הרח"ה ז"ל דכי חמרי' דיגת דנוח"ת היגו ביודעים וכו' ופיים ובכל דבר שהגו חומרים שהוח כדי לזה וכ"ל וכו'. משמע דהם לח היו כל התנחים הנ"ל חית ביה דיגת דנוח"ת. ושיגיך תרחיגה דכל הפוס' ז"ל פי' דברי הכ"י ז"ל לעגין דיגת דנוח"ת:

ותבט עיגי בשורי להחשב"ן ז"ל בח"ב סיקג"ו דכתב וז"ל שחלת קרקע שים בו ד"ת בתים כנגד בתים והחלר ג"כ ים בו ד"ת חבל ים תשמישין שחינם מקבלים ד"ת כגון בור וכו' היחך יעשו חם דגים בתשמישין חלו דין נוח"ת חו חם יסחמבו בו בסיתוף וחם לח ירלו להשחמש בו בסיתוף חם תתבטל החלוקה מן הבתים והחלרות בשביל התשמישין חו דגים בבל הקרקע נוח"ת. תשו' לעגין מה שמתפק חם תתבטל החלוקה בשביל הבור וביה"ב חו חם יסחמבו בהם בסיתוף בזה כ"ל דכיון שהבתים הם יכולין להחלק יח"ת להבתים בלח בור וביה"ב ותשמישים חלו הם תשמי' מדיגים בבל יום שח"ת לחלוק חוחם לימים ע"ב יסחמבו בחלו ההשמישין בשוה' עב"ל. ועי' דס"ל בס"ם הבב"ח ז"ל דחם ים בבתים ד"ח חעפ"י שבחלר חי"ב ד"ח חו חלד הבור וביה"ב לח שייך דין נוח"ת וכתבתי בשם ד"ח חעפ"י שבחלר חי"ב ד"ח חו חלד הבור וכתמהני' פ' השוח' בית המרחץ חגן בהדיה חלר ושדה ואינך לחמרינו ואבולהו לחמרי' בגמ' דדיגינן בהו נוח"ת ולפי דעת זו מתבטלת החלוקה זו לגמרי כיון שח"ת לבתים בלח בור וביה"ב. והרח"ם ז"ל נסתפק בזה הדבר חי דיגינן ביה נוח"ת חם לח משום דבפ' ג"פ תגן בחתני' שני לחים לחד עני ולחד עשיר והביח להם לחביהם מרחץ וכו' עשחן לעלמו הרי העשיר חומר לעני קח לך עבדים וירחלו במרחץ. חבל דעת הרמב"ם ז"ל דלית ביה נוח"ת וכן רחוי לדון וה"ה לביה"ב וח"ב ישתמשו בו בשות' עב"ל. וקודם כל חזוח ק"ל בדבריו ז"ל דמ"ם דהרח"ם נסתפק במרחץ חי דיגינן ביה נוח"ת חו לח חנכי קטון הערך לח רחיתי בהרח"ם דנסתפק בזה בלל וחדרבה מדבריו נר' בבירור היפך וס"ל דלית ביה נוח"ת בין בדבריו במ"ם על מתני' של שני לחים שדחה דברי הר"י הלוי ז"ל והביא"ד העור בסעל"ג ול"ד ועיין מ"ש הפרישה שם. וכן במ"ם על מתני' דלין חולקין לח החלר וכו' ועיין בפרישה שם דעמ"ש העור לחבל בדבר שחפי' שישתמשו בו ביחד בגון מרחץ וביה"ב לריכין להשתתף בו ביחד וכו' שבשם שחינו יכול להפקיע ממנו שיסתלק ממנו לגמרי בך חינו יכול להפקישו ממנו חפי' שעה לחת. בתב בשם שחינו יכול וכו' פי' בשלח יחמר לו נוח"ת חלח חמ"ל מכור לי חלקך חבל נוח"ת יכול לומר לו במ"ם רבינו בשם הרח"ם בשם"ז. ונקוט הלי בללח בידך דנוח"ת חמרי' לעולם בדבר שחי"ב ד"ת חוץ מבחלר להרח"ם מפני שהוח משועבד לבתים יעו"ש ועיין בתשו' הרדב"ז החדשות ח"ח סימע"ב. וכר מן דין מלבד מה שהק' עליו בהגה"ה שם במ"ם דהרמב"ם ס"ל בפשיטות דלח חמרי' ביה נוח"ת דהח הרמב"ם בתב בפי' דבמרחץ חמרי' ביה דין נוח"ת. עוק"ל דחיך חפס"ל דלח חמרי' ביה נוח"ת וזהרח"ם נסתפק בזה דהח בש"ם מבואר דלית ביה נוח"ת דעל מתני' דחין חולקין חם החלר עד שיהיה בה כדי לזה וכ"ל חמרו בגמ' חין בהם כ"ל וכ"ל מחי חר"י חית ביה דיגת דנוח"ת והקשו ממתני' דשני לחים לחד עני ולחד עשיר והניח להם לביהם מרחץ וביה"ב הרי העשיר חומר לעני קח לך עבדים וכו' ומינטו שחני הכח דנוד חיכח חגוד ליכח. וחם ליתח דבמרחץ ליכח דיגת דנוח"ת הול"ל שחני מרחץ דלית ביה דין נוח"ת ומדמתרץ ס"ה דנוד חיכח חגוד ליכח משמע בבירור דיגת דנוח"ת חיכח טעמת נוח"ת כגון שהמלית העני מעות חוי כופהו לעשיר לדיגת דנוח"ת. וגם העשיר כופה לעני בדיגת דנוח"ת כמ"ם הפוס' ז"ל וחנכי עני הדעת לח מלחתי מעמה לזה ובעת לל"ע. והמחבחר מדברי התשב"ן ז"ל דכשחמרינן דבמרחץ חית ביה דדנוח"ת חוי גם בחלר הגם שבבתים יכולין ליחלק בית בנגד בית כיון שבחלר ח"ת לינחלק מלד התשמישין בור וביה"ב וכיוצח שח"ת לבתים בלח תשמישים חלו חוי מתבטלת החלוקה ודייגינן בבתים ובחלר דדנוח"ת. וח"ב כיון שבל הפוס'

ובפרט מרן ז"ל דקבלנו הוראותיו כולהו פסקו דבמרחץ לית ביה דדגוח"ת מזה יוצא לכ"ד דלין בטענת רחוקן שאומר דכיון שהבתים יכולין ליחלק יחלקו לותם והחלר ותשמישיו ישתמשו בהם בשוה'-ולית דינא דגוח"ת מתם. תלת לתמרי' כיון שהחלר ותשמישיו ליתי בהו ד"ת לחי מתבטלת החלוקה לגמרי ודיינינן ככל הבתים והחלר דינא דגוח"ת. וכ"ז ה"ד היכא דלא היו הבתים חלוקים מקודם:

וראיתי בס' כתר בשדה בתחילת הספר דכתוב שם בד"ו וז"ל והנה חזי הוית להרי"ף בפ"ק דב"ב כתב וז"ל וה"מ שלין לחד מכיר לת חלקו שכ"ת ול' י"ל דשות להשתתם בכולה. לבל שם כ"ת ול' מכיר ת"ת ולינו יכול להשתתם בחלקו ס"ת חולקים ולטפ"י שלין שם ס' לתות לזה וס"ת לזה ממלי דתמרי' וכו'. והנה הדבר פשוט שם"ם שתם כ"ת מכיר ת"ת היינו לפי' שם מעיקרת כשבירר כ"ת מהם חלקו לתו לדעתת דחלוקה לגמרי בירכו דלי לדעתת דחלוקה בירכו והכירו לת חלקם מלי חולקים דקלמר הת בכר חלוקה ועומדת היא משעה שבירר כ"ת הלקו והחזיקו כ"ת בחלקו עב"ל. ולדידי לחהמ"ר בשיטותים דמר ל"י דלי מהת לת לירית דמלי דקלמר חולקים היינו שכ"ת מכריחו לחבירו לעשות כותל בחמלע ולטולם דמעיקרת לדעתת דחלוקה לגמרי בירכו והכירו כ"ת ת"ת וכ"כ בחשו' הרשב"ם ז"ל סירים"ת ותם כ"ת מכיר ת"ת לטפ"י שת"ב ד"ת כופהו כ"ת לחבירו לעשות מחילה כמ"ם הרי"ף ז"ל דמבותר בדבריו דמפרש מלי דקלמר הרי"ף חולקים היינו לעשות מחילה. גם מה שהכריח וז"ל ועוד לי מיירי בשירדו לבדר כ"ת חלקו לדעתת דחלוקה מלי קמ"ל הרי"ף זהו נופיה מ"ם הס"ם לר"י משמיעינו דקתני רלו כשתין בה ד"ת ומקשה כי רלו מלי הוי ליהדרו בהו ומשיב ר"ת כגון שהלך זה בעלמו והמזיק וכו' וה"ב מלי חדית לן הרי"ף ת"ו היינו מ' דלט"ג וכו' ע"ש. לע"ד נוכח לשמועינן והיינו דל"ת דדוקת בשעת החלוקה כגון שקנו וכו' לו שהחזיק כ"ת בחלקו חזי יכול לכופו לחבירו לעשות מחילה. לבל שם כבר חלקו לותה מזה זמ"ר וכן הס מורגלים בזה בלת מחילה ת"י לכופו לה"ז לעשות מחילה ביניהם חלת לפי שחלקו לותה מקודם זה זמ"ר יכול לכופו לה"ב לבנות הכותל בחמלע כיון שב"ת ול' מכיר ת"ת. וכן נר' מדיוק לשונו שכתב ול"י להשתתם בשל חבירו חולקין וב"ב כי"ו נב"ז מ"ב משם הרמ"ם שם כ"ת מכיר ת"ת ולין לו רשות להשתתם בחלק חבירו לפי' פחות מכשיעור חולקים ע"ב. דמהלשון משמע דכתו' חלוקה לגמרי משיקרת חלקו ביניהם. וכן מתבאר מדברי הרמב"ם בפ"ב מה"ם ה"ד דכתב חלר השות' וכו' לו שחלוקה ברלונם לעפ"י שלי"ב ד"ת וכו' לעפ"י שעמדו כך שנים רבות בלת מחילה כופהו לעשות מחילה בכל עת שירלה ע"ב וב"ב בפ"ל מה"ם ה"ת ודיעו של הרמב"ם ז"ל הוא דיעו של הרי"ף ז"ל וכמ"ש ה' נתיבות משפט ע"ד ס"ו הנ"ל. וב"ר למוהרי"ת ז"ל בם' שם יוסף דכתב וז"ל ממש"כ דשם היה מכיר וכו' נר' דתי' קמ"ל דלעפ"י שבבר הוא מכיר ת"ת מזמ"ר לפי' יותר מג"ם ולא דבר כלום עד הנה. לעפ"כ בלזה שעה שירלה יכול לכוף ת"ת להבדיל ביעו ובין מכירו והש' כמ"ש הרמ"ם בגמ' בהא שמעתתא דכיון שב' ניזוקים זה מזה לא שייך הכא למימר מתל לעפ"י שלא מיהה ועבר זמן משום דמלי ת"ל ה"ט שלא מתתי שבירתי שכיון שלותה ניזוק גמי ממני שתתמיל לותה לדבר. ויש הבית לומר כן בדברי רבי' דלל"כ הילל"ל בשות' וכו' ומדפסק רבי' דשם היה מכיר ת"ת נר' בפי' דס"ל תי' דלפי' בשעה שחלקו לא מיהה יכול לבפותו בכל שעה שירלה מטעם הרמ"ם הנ"ל יעו"ש. וע"ע לו שם שהק' דהוה

עזרה

על דיעו של רבי' דמניין לו זה דלפ דחלקו זה ז"ר מקודם יכול לכופו דמהגמ' לת נר' בן חלת דוקת בשעת חלוקה יכול לכופו וכו' ע"ש. ול"ק ול"מ דדיעו של רבי' הוא דיעו של הרי"ף ז"ל וכבר הביא רלוה לדבריו ממלי דתמרי' בריש פרקא וכו' כיעו"ש. וגם עיין בס' פ"מ ת"ב סי"ב בלזה שירשו חלר מלכיהם ורחוקן היה בשוי והי"ל חדר מיוחד לו ולחשתו עליו הולחה ליפותו ולזה"ז בשבשת לזה גם הוא בנה מביסו חדר מיוחד לו ולזה"ז נפלה קטטה ביניהם והולה רחוקן לחלוק וכתב הו"ל והטריך דבב"ד ת"ת לחלוק מלד התשמישין ולת מלי רחוקן למתבע חלוקה. וגם גוח"ת ליכא דשום לזה בס לת קת תבע ליה ות"ב נשלריס בברחשונה עש"ב. דנר' מדבריו דשם מתחילה לתו בתורת חלוקה לגמרי לקת כ"ת חדר מיוחד לו לחשתמשו יכול לזה"ב כ"ת לכוף מביהו בדגוח"ת ולת לתמרי' לף שבתתי' בשלקת כ"ת חדר מיוחד לת היה בתורת חלוקה לפי"ה ליכא דדגוח"ת ביון דב"ת י"ל חדר מיוחד והחלר משועבד לבתים דלין ביה בלת חלר וה"ב ליכא דדגוח"ת בבתים ובחלר כמ"ם הבחר בשדה ז"ל. גם נר' בדבריו דדוקת בנדונו דלת קת תבע שום לחד מהם דדגוח"ת הת לם היה לחד מהם תבע דין גוח"ת היה הדין עמו ולת לתמרי' מלחר דהבתים הם כדלים להם יחלקו הבתים והחלר ותשמישיו ישתרו בשות' ללת דגם בכולם לתמרי' דדגוח"ת וכמ"ל:

והרב בחר בשדה ז"ל פסק שם בהבנ"ח ז"ל דשם ים בבתים כדי חלוקה והחלר ת"ת ליחלק משום הדרך וגם הביב"ב וכורות תי"ב כ"ת שלריכים לזה ולזה שיחלקו הבתים והחלר ותשמישים ישתרו בשות' יעו"ש. וגם ה' תורת חיים ז"ל בח"ת סי"ד בדל"ד כ"כ שלחר שהביא דברי הרש"ם ז"ל כתב משמע מתוך דבריו דלף בבתים לחלוק הבתים עם החלר לע"ג דלין בחלר כ"ת דוקת שם לין הבתים מספיקין לביניהם שלין בהם כ"ת הוא דמלי"ל גוח"ת בין בבתים בין בחלר. לבל בשהבתים מספיקין לשניהם לע"ג שלין בחלר ד"ת לת מלי"ל כיון שלין בחלר כ"ת ולי"ת בית בלת חלר גוד לתה הבתים עם החלר תו לגוד לתי ללת חזי"ת להו לחלוק הבתים ולדוד כ"ת בביתו ולהשתתם בחלר בשות' יעו"ע ובבר הבחר בשדה ליין עליו בסוף התשו':

מעתה בנ"ד הגם דלין לחד מכיר חלקו בבתים ולפי סברת הפוס' שהבחו דביניהם לעיל כולהו ס"ל דתמרי' ביה דינת דגוח"ת מלחר שלת היתה חלוקה מקודם בבתים וגם הנ"י ז"ל סל"ה וגם בעיומין לעיל לפי דברי התשב"ץ ז"ל יחשבו סברת זו למרן ז"ל. עכ"ז מלחר דמרן ז"ל לת גילה דעתו ד"ע בפי' כזה וגמלת דשלשת השריגים הרבנים מוהרח"ם ז"ל והבנ"ח ז"ל והבחר בשדה ז"ל בחדת שיטה קימי לליבך ניסת דכיון דים בבתים כ"ח לף דבחלר לית ביה כ"ח מלד התשמישים מ"מ רחוקן שהוא מיקרי מוחזק יכו"ל קי"ל כנ' הרבנים הנ"ל דמלחר דהבתים מספיקין לשניהם נחלוק הבתים ולהשתתם בחלר ובתשמישים בשות' יחד כברחשונה וזה מה שעלתה מלותי הלעבד"כ לשוני ע"ט ס"ט:

סימן כ"ד

שאלה חלר שים בה שני חניות בתים שחורגים בהם בנדיס וגו"ד בנ"ח משותפים במקומות ההם והלחד היה בכפר רחוק והשלר שהיו בעיר מכרו חלקם להקדם הת"ת שהקדישו ח"י הרבי דלחליה נ"ע להם לק"ק ושהריות יתחלק ביניהם. ולת"ז בת השות' ההוא מהכפר ושוטן שהוא קודם לקנות חלקם מדינת דב"מ ובפרט דהוא

דהיה שותף בקרקע וע"ז מספט הקדימה מדינא דאחי ואחיפי נדעה נרדפה הדין עם מי ושכמ"ה:

תשו' הנה בבר נודע מלי דפסק מרן ז"ל בס"ע ח"מ סיקע"ה סנ"ה הקדם לעניים אין בו משום דבב"מ. ועיקרו הוא מהריב"ם ז"ל סיתע"ז דדימה דין הקדם לדין מוכר ליהושים דלית ביה דבב"מ כיעו"ש. אבל מב"י ז"ל במחוה"י כתב וז"ל מ"כ בתשו' מוהרי"ל שפסק מוהר"ם ז"ל דתע"ג דאמה ליה לה דבב"מ דינא דבר שותפות אית לה דעדיף דשותף בנוף הקרקע הוא ע"כ. ופסקה מוב"ם בהגה"ה שם סמ"ו. ולפי"ז נר' דזוכה השות' בשעתו מדינא דאחי ושותפי. כרם תבכי הרואה דדין מוהר"ם ז"ל הב"ל אינו מיסכם ורבים חולקים ע"ז עיין בהס"ך חוס"ו שהביא חולקים בזה ושהריב"ם ז"ל דהוא מלתי דהלי דינא דהקדם מוהרחל"ח בסי' י"ע כתב שהריב"ם בסיס"ע חולק אמוהר"ם וסיים כיון דהפוס' חולקין ע"ז הממע"ה והלוקח תשיב מומחק ע"ש. ועיין בס' בע"ח מ"ח סיקכ"ו וקכ"ז. יבואר שבן הוא"ל יד הלוקח שהוא ההקדם עה"ע לומר קי"ל כהאומרים דגם דינא דאחוה"ם ליכא וכמ"ש הבע"ח מ"ה סיקל"ע דבכל ספק הלוקח זוכה מדאתו הוא המוחזק ולא המלרן וה"ה במקום שהפוס' חולקין אין מוליאין מיד הלוקח הואיל ומוחזק הוא ועיין על להקת הפוס' שסל"ה וסיים ואעפ"י שיש מקום לומר דלא אמר הרמב"ם ז"ל דהלוקח מוחזק מ"ד לדבב"מ לא לגבי דאחוה"ם מלאתי להרחל"ב ז"ל בתשו' כ"י סקעו"ו דל"ם ובכל גוונא הוי הלוקח מוחזק ולזה הסכים המשפ"ן מ"ח סי' י"ח וכו' ע"ש. וגם בסיר"ח לסיק לדינא דבאין שהות מת' הפוס' הלוקח תשיב מוחזק וזכמה האשה בביח ההוא והמוליא מידה אין רו"ח נ"ה ע"ש. והנם דה' בני ההכן סי"ו כתב דלא אמרו שהלוקח הוא המוחזק אלא כשהלוקח קונה לעלמו וחזקתו עמו. אמנם כשאומר שקנה לאוכך היתומים ולא לו מה חזקה יש בתן לא ליתומים שלא קנו הם ולא לו שלא קנה לעלמו בתופן שזכה המלרן עכ"ד ע"ש. וזהו שייך נ"כ בנ"ד להיות השותף זוכה בדינו. מ"מ לע"ד אלא דאמרי דבנ"ד לא נגרע כח הלוקח מטע"ז והוא דע"ב לא כ"כ הז"ל כ"א היכא שהלוקח ליח ליה לד הנאה בקנית הקרקע הרוא אלא שקנה אותם להיתומים ע"ז קאמר דמה חזקה יש בתן לא לו שלא קנה לעלמו ולא ליתומים שלא קנו הם. אבל בנוגע דנ"ד שהאפוט' ההקדם שקנה הקרקע יש לו חלק ושייכות בריוח ההקדם ממילא הו"ל קנית קרקע הלזו להאפוט' ולשאר הת"ח וכיון שהוא מחזיק כלד מה בחלק השייך לו מחזיק נ"כ בחלקים השייכים לשאר הת"ח ע"ד מ"ש מינו דזכי לנפשיה זכי לאחריני. ועם שקנית הקרקע מסך הקרן של ההקדם שהוא קיים לעד ומה שים לו להאפוט' חלק ושייכות הוא בריוח. מ"מ חשיב שפיר בלד מה ש"ל חלק בקניה זו כיון שע"י קנית הקרקע עולה ריוח שמתחלק ביניהם והוא מטי ליה הנאה בהריוח והו"ל קונה לעלמו ולאחרים לכן לא נגרע כחו מטע"ז. כרם כ"ז הוא למקומות התופסים דגל הקי"ל יוכ"ל הלוקח קי"ל כנז"ל אבן לדידן דבתריה דמרן ז"ל נדרינן ולדעתו דוקא דבב"מ ליח להו הא דינא דאחוה"ם ליח להו כם' מוהר"מ ומוהרי"ל שכ"כ הכנה"ג בהגב"י חול"ה ובתשו' בע"ח בסיר"ח דמרן ז"ל ס"ל כמוהר"ם ומוהרי"ל ז"ל מדהביא דבריהם בלי שום חולק. וגם מדכתב בסס"ב נבי שבירות ליח בה דבב"מ שלא רלה לפרש דברי הבעה"ט והרא"ם ז"ל בכלל נ"ב דבשבירות ליח דבב"מ מטעם שהיה שותף בחלר עלמו מדיהיב טעמא דשבירות ממכר ליומיה וכו' אלמא ס"ל דתע"ג דליח בשבירות דבב"מ דינא דאחוה"ם ליח ביה וה"ה כאשה דליח בה דבב"מ דינא דאחוה"ם

ת"ל וכו' ואמה על מרן דלא כיאר זה בסה"ק ע"ש. ג"כ בתשו' ב"ח סי"ג בתב דבותק עדיף ומיליה מדברי מוהר"מ ומוהרי"ל הנ"ל. ת"כ הנם דבנ"ד הקניה היא להק' ופסק מרן בסנ"ה דבהק' ליכא דבב"מ מ"מ מאחר שהוא שותף בקרקע דינא דבר שותפות אית ביה וכנ"ל. גם מלד אחר שים זכות ללוקח שבשמכרו הקרקע השותף היה במדינה אחרת ופסק מרן שם בסל"ד היה בן המלר במדינה אחרת וכו' אינו יכול לסלקו וכו' ובתשו' מוהר"מ הלאסקאלר ז"ל סקי"ח הביא תשו' הרמב"ם ז"ל בלשון ערב דשם מבואר דאם היה המלרן במקו"א ליכא לפלוגי בין מלרן לאחו"ם ושנם כי"ו ז"ל סל"ה דכתב נ"ד שות' בשדה או בשום קרקע ובא אינים מעלמא וקנה חלק של אחד מהשם ים בו דבב"מ וכיון שאם היה המלרן בעיר אחרת לא מסלקי' ללוקח לא מסלקי' נמי בכה ע"ש. ושם מבואר דל"ש אם היה המוכר והלוקח בעיר אחרת והמלרן המקום שהוא הקרקע או אם המוכר בעיר שהוא הקרקע והמלרן בעיר אחרת ליכא הפרש בינים. ועיין בשו"ת מהריק"ש סיס"ג וע"ז. גם מוהר"ח ן' שושאן ז"ל והרדב"ז ז"ל הוב"ד במוהרלנ"ח ז"ל סיס"ח סנ"ה דליכא לפלוגי בין מלרן לשותף ונם בין אם היה המלרן במקום קרקע הנמכרת והמוכר והקונה בע"א לבין אם היה המלרן בע"א והמוכר והקונה אלל קרקע הנמכרת. ומוהרלנ"ח ז"ל פליג עלייהו בשם היה המלרן אלל קרקע הנמכרת והמוכר והקונה בע"א דאז שייכו דבב"מ ויכן ס"ל להמבי"ט ח"א סי"ו. אבל לגבי חילוק בין שותף למלרן כתב דלדעת הרמב"ם ז"ל שהות רב בכל אלו הגלילות שוים בזה השותף והמלרן ולכן אין לבטל המכר מה"ט עם"כ. גם מוהריט"ן ז"ל בסיקס"ג וקס"ד סל"ה דאם אין בן המלר בעיר דליכא דבב"מ גם דינא דאחו"ם ליכא דבנדונו בשות' בקרקע בעל המכר מטעם ההנאי דוקא ע"ש. גם מוהר"מ גאלנטי ומהרח"ב ז"ל קיימי בס' ז דאין לחלק בזה בין דבב"מ לאחו"ם יעו"ש. וה' משאת משה חח"מ סיס"ו בדק"ע כתב דבד"ו דמוכר וקונה הם במקו"א ובן המלר במקו"א דליח ביה דבב"מ גם ליח ביה דינא דאחו"ם עיין שוע"ב. כרם לעומת זה הבע"ח ח"א סיפ"ח זיכה לשמעון בנדונו מטעם אחו"ם וכתב דהנם דמצא ג' המה חכמים מחוכמים דלא סל"ה אחי' אחו"ם אם חיון בעיר אבדו זכותם ה"ה מוהרמ"ח סיקי"ח ומוהר"ח שושאן ז"ל הוב"ד במוהרלנ"ח סיס"ח ומוהרלנ"ח ז"ל הוב"ד במשפ"ן ח"א סי"ב היינו משום דהסם נמשכו למ"ם מוהרלנ"ח דלא העדיפו כח אחו"ם ממלרן אלא דוקא במקום דליכא דינא דאחו"ם ליכא במקום דליכא דינא דבר מלרא גם דינא דאחו"ם ליכא וכיון דכיכו למלרן בע"א ליכא דבב"מ גם דינא דאחו"ם ליכא. אבל למפרשים שלמו בעיר תע"ג דליכא דבב"מ דינא דאחו"ם ליכא כשהיו בעיר בלד מה ש"ל חלק בקניה זו כיון שע"י קנית הקרקע עולה ריוח שמתחלק ביניהם והוא מטי ליה הנאה בהריוח והו"ל קונה לעלמו ולאחרים לכן לא נגרע כחו מטע"ז. כרם כ"ז הוא למקומות התופסים דגל הקי"ל יוכ"ל הלוקח קי"ל כנז"ל אבן לדידן דבתריה דמרן ז"ל נדרינן ולדעתו דוקא דבב"מ ליח להו הא דינא דאחו"ם ליח להו כם' מוהר"מ ומוהרי"ל שכ"כ הכנה"ג בהגב"י חול"ה ובתשו' בע"ח בסיר"ח דמרן ז"ל ס"ל כמוהר"ם ומוהרי"ל ז"ל מדהביא דבריהם בלי שום חולק. וגם מדכתב בסס"ב נבי שבירות ליח בה דבב"מ שלא רלה לפרש דברי הבעה"ט והרא"ם ז"ל בכלל נ"ב דבשבירות ליח דבב"מ מטעם שהיה שותף בחלר עלמו מדיהיב טעמא דשבירות ממכר ליומיה וכו' אלמא ס"ל דתע"ג דליח בשבירות דבב"מ דינא דאחו"ם ליח ביה וה"ה כאשה דליח בה דבב"מ דינא דאחו"ם

כה"ז ח"כ ווכה הסוקח בדינו מדינא דאחו"ס. כרס מלד זה יש לו טדיפות לנוקח כיון דהרמב"ם ס"ל דאין לאחק בין מלכן דעלמא לאחו"ס ובגליות אלו טולכים בעקבותיו ג"כ וכתבו הפוס' התם' ז"ל דיוכל המוחזק לומר קי"ל כוותיה לאו שהוא נגד סברת מרן ז"ל והבאתי דבריהם כמ"ש ויתבאר עוד לקמן מוס:

ואם יאמר הלומר דאתיקרא בג"ד דלא היה רחוק מהעיר כ"ש שיעור יום אחד מהיכא היתי דנחשב כאילו היה בע"א ולא בעיר ממש ועיין בהמגי"ט מ"ש סיפ"ו דכתב דמ"ש הרמב"ם היה ן' המלר במדינה אחרת אין בו דדב"מ אילו אלא כשהלך למדינה אחרת מפני שהוא רחוק ואם אח"כ היה יכול ליקח לא היה המוכר יכול למכור שהלוקח יאמר להאחר כמה שיש אלא מידי וכן משמע מ"מ ואח"ו וכו' ובאו הסולך גר' שהוא במקום רחוק שאינו בא אלא לזמן אבל בגד"ו שהיה בעיר בעיר מחמת המגפה שאפי' אלא היה בא היה קרוב ה"ה כמו אם היה במדינה שאפי' שעבר זמן שלא יוע יכול הוא להוליא מיד הלוקח בשוטע עכ"ל ואינו ונשמו דבריו בסיקס"ח ע"ש. וע"ז שמך הבע"ח ה"ח סיפ"ח וכתב וילפה[1] בגרור שכ"ם הוא מהוומיר למגלהסיית שהוא מקום קרוב הרבה שבכל יום שיוכל מלויות ובאלי היום יכול רן לאחד ללכת ולבוא מבלן לבאן בהה ודאי לא נקנם זה בדין הרמב"ם וגרע מהבפר שבאתב המבי"ט ז"ל שם לא היה יכול לבוא אבל כאן היו היה מודיע לשמעון בערב או בבוקר כי"ל תבוא משמעון בה' או ו' שעות ולמקום קרוב כזה לא דבר הרמב"ם ז"ל בלי ספק עכ"ד. וא"כ גם בג"ד דלא היה רחוק מהעיר כ"ח שיעור יום ח' הו"ל כאילו הוא בעיר ממש וכשידע מוליאה מהלוקח. לזאת תשיב דה' מיהר"ח לאפפא ז"ל בם' בב"ה סיב"ז דאה דבריה אלו אמתי ידים דכתב וז"ל ועדין לאולק שיאמר דלא אמרה הרמב"ם אלא בשהוא במקו"ר אבל בשהוא במקום קרוב דרך יום לא וכבי דייק לישנים וכו' וכו' בגר' דדוקא בשהוא במקו"ר. אף לאה לאמור לו לא ולמד שהבעה"ט ז"ל הולית ד"ז ממ"ם בגמ' הני ליידי והני שרי ליה בהו דדב"מ וכ' ע"ז ב"מ כל היכא דיש פסידא למוכר בעל דין מצרעות יאם הוא רחוק בע"א ח"ל לעבב עד שיבוא בך פסקו הגאונים ודי היכא משש בעלמה מחדים ע"כ וכיון דבשביל האתנה מועטת משש לפסידא דמוכר כ"ם בשהוא במקום אחר קרוב או רחוק. ורחוק שכתב בעהט"ע ז"ל היינו כדרך הני ליידי וכו' עוד ל"ל להביא רחיה מת"ם הב"י ז"ל בפ' המקבל וכו' דאין לחלק. הגם הלום רחיתי בתשו' מוהרמ"ח סיק"ח שדעתו כדעת חכמי מלרים והביא דברי הרשב"א ז"ל שהם ממש כדברי הבהע"ט וגם תשו' הרמוב"ם ז"ל מלבין העלב ובבור גר' מפוף תשובתו בם"ם. ומ"ם הרמב"ם בחבורו במדינה אחרת ולאחר כמה שנים ל"ל להרבותא נקטיה וכו' ותעפ"י שרחיתי בתשו' המבי"ט סיפ"ו קלת סתירה לזה היינו גר' בעיני מהבעמים שכתבתי ט"ל עם"ב. וכפי דרך הב"ח ז"ל הליכת לחלק בין מקום אחר קרוב חו"ר לדעת הבהע"ט ממה שהולית ד"ז מדינת דהני ליידי וכו' כן חנו נאמר בדעת הרמב"ם בתשו' פ"ח סיקע"ם דכתב שם וז"ל מעשה זה בין בו דדב"מ שאם אי אתה אומר כן וכו' הלא תרתה בהני ליידי וכו' ליה בהו דדב"מ וכ"ם הב"ג דלית ביה דדב"מ וכן הדין עכ"ל. הרי דדברי בהבע"ט ודברי הרמב"ם שקולים ויבואו שניהם. ולכי תידוק שפיר ים עדיפות יותר בדברי הרמב"ם הנ"ל שלא בא בפיו תיבת רחוק כלל לבשניהם לריכים לישבה דהיינו בדרך הני ליידי וכו' ועיין בם' תשבות הספבה חח"מ סי"ב דכתב דבנדון מוהרשד"ם ז"ל סיב"ז הוא בלאחרע"ו והלבוע"ז שהיום רחוקים זמ"ז כ"ח ו' או ח' שעות למדבה בעודע וע"ז כתב שם מוהרש"ק ז"ל דמאחר דהמלכן לא היה בעיר ליה ביה דדב"מ וכו' ואין לומר דמ' שעות קרוב הוא דהא ודאי ליחא דאם באנו לחלוק בין קרוב לרחוק אפילו דרך יום נקרא קרוב ורחוק לזה וכו'. אלא שהב"ח ז"ל לא ישרה בעיניו שברא הלזו וכו' ומיהה שמעי' דהמבי"ט ז"ל עם מוהרש"ק ז"ל הם חלוקים וכו' עם"ב. ומה שהק' שם על הבעה"ע ז"ל דאיך רלה להשוות מוהרש"ק עם המבי"ט והם חלוקים והאיך כזה אחמ"ר ח"ל להאיך דהוה ט"ם הייכי כדברי הבעה"ע ובמקום הייבת מוהרשד"ם ל"ל הרמב"ם וסה"ב שאחר שפי' בן ראיתי לבמע"ם ז"ל שקע"ם בהגה"ט חומ"ב שב"ב ע"ש. בחופן דזה הדבר הוה בחה' בין המבי"ט והבע"ח ז"ל לבאר הפיס' ז"ל ובודאי דלוקה בעלמא שהוא המוחזק מלי"ל קי"ל. ובפ' בית יהודה במהנים דיני מלרעית ס"ו כתב דהגם שהמבי"ט ז"ל חילק בין מקו"ר למ"ק מ"מ דבו ז"ל לא רלה לחלק ואחר שראוי לספר ביניהם ע"ב. וכו"ם בם"ט בחילוק בין אם המלכן מחון לעיר או המוכר והקונה רבו ז"ל עשה פשר דבר בשוקח דוקא משא"ב במלכן ע"ב. ובדברי המבי"ט ז"ל דבשוי"ו דבתב דדוקא אם המלכן במדינה אחרת והמוכר והקונה הם במקום שהקדקע נמכרת אי ליכא דדב"מ אבל אם המוכר והקונה הם בחון והמלכן בעיר לא אידב זכותו. ונתן הבכרת ליה דאל"ה לא שבקה ליה זבו לבר מלרת בלל דאזיל ליה מדינא הרשת בהדי לוקח חון למדינה וזבין ליה ומפקבי זבותיה. וכיון דבבה"ג ודאי לא מלי מפקע זבותיה כי אזלי אי היו בחזרתה רחיקא נמי לא לפקע זבותיה דב"מ ע"ב. ים לי לעמוד בדבריו אלו דמה שבתב הוא זה והלא לפי דבריו שבסיפ"ו דמילק בין מקום רחוק למ"ק בבן המלר לעריך שיהיה במדינה אחרת במק"ר בלינו בא אלא לזמן מסח"ב אם היה במ"ק ה"ה כמו אם היה במדינה. ח"ב כמו בשם בבן המלר אם היה מחון לעיר במ"ק לא לפקע זבותיה ואם היה במדינה אחרת במקו"ר נפקע זבותו. בן נ"ב נלאחר דה"ה אם היה המוכר והקונה מחון לעיר במקו"ר לא נפקע זבות המלכן ואם היה במקו"ר נפקע זבותו. וזה הוא רחוק המליאות שיהיה מבלתי הלאת מחון ודבריו בהברת זה שבנו ממני ולא ראיתי מי שבעיר עליו בים:

עוד יש זבות לעקוק לבעמיד המוכר בידו מלד שבאני בתים הם שתי תנויות עבויות בחודים בהם בנדים וכל אחת ואחת קלי לעלמה ואין לאם בירות אבל יחד הוי כדין מבר כל שבשני לאחד דכתב מרן בסלי"ו דאין בשל המלר אל שדה אחת משלך את הלוקח מחותה השדה שברי היא ואחרת קנה באחד. ואפי' אם המלכן ג"כ רולה לקנות כ"ן בב"מ אין אינו יכול לשלקו. ומו"ם ז"ל בהגהה סי"ב כתב דוקא בשדה אחת אבל בשתי שדות יכול לשלקו מאחת ומניח לו אחת. וכ' הסמ"ע ע"ז בשקכ"ב לבאורה נר' דמיירי דוקא בשקלין משניס דעליה קלי וכו' ויש לאחק בין כל שדותיו לב' שדות דוקא בתר טעמא דנתבאר שם דהוא משני שיהי מלוי לבירת לאחד קונה שדות הרבה בפ"א ולא תקני לעבות בובה למלכן במקום שים פסידא למוכר. ובשתי שדות מלוי היא שיקנה ה' יחד אבל לשון המחבר שבתב בשלי"ו שברי היא והאחרת קנה בלאחר משמע דבשתי שדות נמי דינא הבי ול"ע וכ"כ בשקכ"ב דלשון מרן משמע דגם בשתי שדות דינא הבי יעו"ש. והע"ז ז"ל כתב דאם אין לו אלא שניס או ים לו הרבה ואין רולה למוכר אלא שניס הוי נמי כן דאפשר שלא ירלה המלכן לקנות וכו' ויהיה פסידא למוכר. ורק' מה"ם מוב"י ז"ל בשמו"ל דב"מ דלא מוטיל להם שקנה הבית והחנות להחזיק שניהם לעפ"י שאין השני מלכן אלא לח' מהם ות' דב"ה דלא קנה

עדין שום מ' מהם חלה רוצים עכשיו לקנות. מבה"כ אם כבר קנה הא' שניהם אין המלוין לא' מהם יכול לסלקו עכ"ד. וקושיתו כבר הק' לותה הר"מ ז"ל בתוע"ז דכתב והתירך בכ"ט לדבריו ודבריו נראים בזה"ש שכל מ' הוא מלוין והוא קודם לחבירו הואיל ודר בו ואין השני נקרא מלוין לזה כתם"ל בסם כ"י וכו' אבל במ"ש דאם קדם א' מהם וקנאו השני מסלקו והו ל"ע דהא אמרי' פ' המקבל מכ"ן לא' ליה ביה דהב"מ ואפי' אם המלוין רוצה לסלקו מכל וכו' ות"כ ה"ה כלון שמכר ביתו ואנוסו בב"ח אין בעל מלוין לא' מהם יכול לסלק הלוקח והניח בל"ע ע"ש. והלזה שאחריו הובא שם הגהה בחלי לבנה וז"ל לא ידעתי מה ק"ל דכל מ' מה שדר בו הוי עדיף עפי ממלוין דהא מלוין תפסר מ"י לסלקו והו"ל כשוקף. ואפשר דלפ בשוקף ס"ל דלא הוי חלה משום ועשית הישר וכל היכא דאיכא פסידא למוכר ליה ביה משום והי"ו כמ"ש בל"י כ"ד לך מ"מ לא ידעתי מי הגיד למוהר"ח זו שניה ותנוח זה היה כ"ן שמא הי"ל עוד נכסים וכו' מתוך דבריו חלו דס"ל דמכ"ן לאו דוקא ע"כ. ובחי' הגהות על הטור כתב ע"י וז"ל לא נודע מי בעל הגהה זו ונם אין לה הצנת ענין הכא ולע"ד המדפיסים מלאו הגהה מלוים מ' בלידי הר"מ לעיל סקט"ו כי שם מקומה וכעצות הלינוה הכא בפנים ע"כ. והן הוות שבכ"ר מצעחיות הלשון הישן על הות הקודם ברם זו היא שק"ל כמ"ש דלדעת מוב"ם ז"ל דלא כשוקף הוי משום והי"ו וכל היכא דאיכא פסידא למוכר ליה ביה משום והי"ו בהרי בדברי מוב"ם ז"ל במפה וממ"ש הפוסי ז"ל בדבריו והכאתו קלת דבריהם לעיל מוכח דס"ל דנם היכא דאיכא פסידא למוכר העדיף בח השוקף וכמו שיעו"ש. נם מה שתי' הע"ז ז"ל מט"ם מב"י ז"ל במתו"ל דס"ה דלא קנה עדין שום מ' מהם משח"כ אם כבר קנה וכו'. קשה בהרי שם כתב בפי' וז"ל הילכך שוכר החנות קונה החנות ומ"י שוכר הבית לעכב ע"י ואפי' קנאו שוכר הבית יניח שוכר החנות מידו מעשם מלוין וכן אם שוכר החנות קנה הבית שוכר הבית מסלקו מע' מלוין ע"כ. וכונת דבריו נר' שמ"ם ואפי' קנאו שוכר הבית היינו שקנה החנות עם הבית עז"א שיוניח שוכר החנות מידו מעשם מלוין. וכן מ"ש אם שוכר החנות קנה הבית וכו' פי' הכי הוי. ות"כ תוכת דס"ל דנם אם כבר קנה הא' שניהם המלוין לא' מהם יכול לסלקו. אם לא שנאמר דכונתו היא במ"ש ואפי' קנאו שוכר הבית וכו' היינו דקנה החנות לחודה. וכן נר' דהב"ז כן הבין בדבריו דלא הק' עליו ב"ח אסו"ד שכתב הילכך אם כל א' רוצה לעמוד בשלו קונים אותו ביחד ושוין ביניהם וכו' דמ"מ דלא מוניל לזה שקנה הבית והחנות וכו' ולא הק' עליו אתמילא דבריו שכ"ל מוכח שכן הבין בדבריו דקנה החנות או הבית לחוד. וזהו נגד מה שהבין הד"מ ז"ל בדבריו דכמ"ש אבל במ"ש דאם קדם א' מהם וקנאו השני מסלקו זהו ל"ע וכו' מוכח שהוא מפרש בדבריו שאמר ואפי' קנאו שוכר הבית וכו' היינו שקנה שניהם יחד ולכן הק' עליו והניח בל"ע:

וראיתי לה' לותה מספט בהגה"ט הוט"ל דהבית קונות הע"ז ז"ל וסי' והק' עליו וז"ל ולע"ד לא ידעתי כוונתו דשאם לייתי ששוכר הבית הוא מלוין נם לחנות כמכותר שם לא כן הכא דחי"ב מלרנות חלה לגבה אחת. נם מה שדקדק מלשון הש"ע דאין לו שאר ב' או שאינו רוצה אלא ב' לע"ד ליתא כמכותר בלשון רבי' בעה"ט ורבי' בב"י שכתבו מלרני כולם וכו' עב"ד. וגר' דכונתו היא להק' עליו מתיבת כולם דלא ילדק ליאמר על ב'. ומתיבת מלרני בשם רבים ומישוט רבים שהות יולדק לקרותם מלרני בשם רבים ומישוט רבים ב'. אבל מתיבת כולם הוא שק"ל דלא ילדק על ב'. ומלבד דהכוותה ירחה דבעה"ט ז"ל לא בא בפיו זה הלשון עוד ק"ל מדוע לא הוק"ל מלשון הגמ' והרמב"ם והטור ומרן ז"ל בס"ע ושאר הפוסי דנקטו בלשונם תיבת כל כאומרם מכר כ"ן דתיבת כל ותיבת כולם שנמון אחד להם וכאשר יפורש תיבת כל יפורש ג"כ תיבת כולם. ועוד הנמון מ"ח ז"ל בהחק"ל ח"מ מ"ח סיקכ"ח בחלוקת אם אין לו אלא ב' ומכרם בתב כיון דהב"ז והפ"מ ח"ב סיפ"ב ס"ל דאין בו דדב"מ ה"כ מידי ס' ל"ע וקי"ל דהלוקח הוא חסיב מוחזק. אך בחלוקה השנית אם יש לו בו"ד שדות ומכר ב' פליג על הע"ז ז"ל וס"ל דיש בו דדב"מ והאריך בהאי כללא אם ילדק תיבת כל או כולם ליאמר על כ' מהם או על רובם או דוקא על הכל עש"ב. ואילו לימו מר בריה ז"ל כלל שמי החלוקות של הע"ז ז"ל ותמה עליהם יחד מתיבת כולם. נם ק"ל ע"ד הנמון מ"ח ז"ל אלא זכר שר דבחלוקה הראשונה ס"ל להד"מ ז"ל בהע"ז ז"ל דאין בו דדב"מ. ונם בחלוקה השנית כפי"ד ההגהה שבד"מ בכתוב בה דס"ל דמכ"ן ל"ד וכו' וכמ"ל יולא דנם בזו ס"ל להד"מ בהע"ז ז"ל דבתרוייהו ליה בהו דדב"מ ובכל גוונא הלוקח יוכ"ל קי"ל דהוה חסיב מוחזק. ועיין בהנמה"ג הנה"ט חוש"ם דכתב מכ"ן וכו' כ"כ יראה מדברי רבי' ב"י ז"ל עדין זה לפי' כשאין לו אלא ב' בדוה והסמ"ע מנמנם בזה עכ"ל. ודבריו אלו נר' דנעלמו מעי"ק של הנמון החק"ל ובמו ז"ל:

ועיין בס' קנות החנן על סעי"ב דעמ"ם הסמ"ע שם לכאורה נר' דוקא כשקנאה משניש וכו' אבל לעון המחבר וכו' כתב ע"ז ולעע"ד נר' דבסל"ו מיירי שהמלוין חינו אלא לבדה ח' ולא לבדה החחרת וכיון שחכר היה והחחרת שלחנו מלוין לה לפיכך אין בעל המלר מסלקו וכו' אבל כאן שהוה מלוין לב' השדות יוכל המלוין לסלקו משני השדות ע"כ. ותחמה"ר לנכי הרוחה דכפי הטעם שנתן הטור בדין מכ"ן דליח ביה דדב"מ לפי שחינו מלוי שיקנה הרם כל נכסיו ימד וכו' ולא תקנו טוב ויפר למלוין להפסיד לשוכר ע"כ נר' שאין לחלק כלל בין היה מלוין לבדה לאחת לו היה מלוין לכל הקרקעות שחכר דבכל נוונא כיון שמכ"ן ואי חמרת דים בו דדב"מ חייבי' שמא בתוך כך ימלך הלוקח ומעי ליה פסידא למוכר לכן נזהו דלית ביה דדב"מ. סו"ר בבי' מקו' לרב"ח ז"ל דטמ"ם מכ"ן ליח ביה דדב"מ כתב נר' דוקא היכא דהנהו תרעתח דוכין לח הוו כולהו בהדי הדדי הוח דחמרי' סכי וכו' אבל היכא דהוו כל תרעתח דיליה אחד מלרח והוו קריבי לתרעים דהאיך בשח ודאי נר' לומר דחיח בה דדב"מ ול"ע מיהו לפי הרמב"ם נר' דאע"ג דקיימי כל תרעתח אחד מלרח ליח ביה דדב"מ כהרי כתב פט"ו מה"ם המכ"ן וכו' וכ"כ שדעתו לומר כן נבי מלן דוכין כ"ן לאד נכרת דודאי לא עביד חינים דמוכין כ"ן חלא מפני ט"ג ודוחק שעה וה"ח דמלי ב"מ לאפוקינהו מיניה לא משכח לעלם מאן דוכין מינים וכו' וכל זה ל"ע. והרב חלבלנלוני כך כתב דאע"ג דקיימי כולהו נכסי אמלרח דאאי נברח ליח ביה משום דדב"מ מה"ט דבתיבתא ט"כ הרמ"ך ע"ש. הרי דבאחילה מלדד אלדודי לאלק בהכי וסיים לפיפ"ד הרמב"ם ליכא מיוק כלל. ועש דכתב אח"כ וכל זה ל"ע דנר' דעדין מלדד בדעתו אי דיעל הכי כמו שנר' מדברי הרמב"ם אלו לא מ"מ שיב הבית מהרא"ש ז"ל דכתב בפשיטות מה"ט דליכא מיוק כלל וכ"ל מעתה נם אלו נאמר שכן ס"ל לאמן ז"ל דליכא מיוק כלל דדבריו ודברי הרמב"ם כן ג"כ נפרש בדברי אלמנו וכמו שנפרש בדברי הרמב"ם כן נ"כ נפרש בדברי אלן ז"ל. ולריך לעיין בס' אמר יוסף בדפ"ט:

גם ממאי דהק' הד"מ ז"ל ע"ד מכ"י ז"ל במחול"ו והגיהה בל"ע והט"ז ז"ל יסבה בדוחק וכמ"ל ולא חילקו בהכי בין חס הוא מלרן לכל ורוצה לקנות הכל נר' דס"ל בדעת הרח"ם ודע' במכ"ן ליכא חילוק כלל וכמ"ש. ועיין עם' בתי כהונה מ"ב סי' י"ט שהאריך וכתב להלבה ומורין כן דל"ד כל ולא שני לן בין לא שייך ואפי' לא מכר אלא שנים מכל תרי כמאה ומאה כתרי בכל גוונא ליה דהב"מ והמה על הב"ד השני שלא רלו לפסוק כהט"ז בטוענים שהוא יחיד בדב"ז דאדרבה הוא משום סתלקים וכו' ומ"ש עוד דבאתריהו נהירי כתר פסקי מרן בש"ע אם דבריהם בלפי מה שמבו הב"ד הא' ע"ד הס"ז זו ליגה משנה אלא כל היכא שגילה דעתו מרן. משנ"ב הכא שאין כאן אלא הטתק לשון הרמב"ם ז"ל וכשם שאנו חומרים בל' הש"ם י"ל בלשונם ז"ל ובדור ע"ם בלשונו הזהב. ועשלם מע"ק דברי הד"מ הנ"ל ודברי הפ"מ ז"ל מ"ב סיפ"ג ומ"ג סי"ט דאילו זכר שר לדבריהם לא היה מהנוכך לבוא בתרוכה. עו"ש האריך להוכיח דגם אם המכירה לא היתה לאחד אלא לשנים ביחד בקניה אחת זהו בכלל מכ"ן לאחד. והשוה שם טעם רש"י והרח"ם ז"ל יחד דהם בכללים יחד זב"ז ויולא דגם אם רוצה המלרן לקנות הכל עכ"ו ליכא דהב"מ. ואיברא דבפג"ח דקדק מדברי רש"י דלא כהרח"ם גם מב"י דקדק כן והכי דברי התה"ד ושרלה לומר דהכי משמע מדברי הרמב"ם מ"מ לא מיברעא מילתא וכו' והרי מרן בש"ע הביא דיוט של הרח"ם ולא נזהר מלהעתיק קודם לו לשון הרמב"ם גם בסי"ג הביא דברי הרמב"ם דפי"ג עכ"ל דלא שמיע ליה עיקר דברי התה"ד וכו' עש"ב. וכלומרי בדב"ק הוק"ל מאחר דלפי דעתו ז"ל כשכתב מרן בש"ע הדין הוה ס"ל דתרי טעמי דרש"י והרח"ם הם בכללים יחד זב"ז ובכל הנפקותות בין חס ירלה המלרן לקנות הכל ובין חס ילאו מלרני כולם וערעדו ובין חס המוכר מתרלה בכל גוונא ליה דהב"מ. ת"כ לית הסמ"ע בסקס"ד עמ"ש מרן בש"ע ואפי' חס המלרן ג"כ רולה לקנות כ"ן בב"מ שהן חיזו יכול לסלקו. הביא שם דברי ההג"ח דלפי' רש"י חס ילאו מלרני כולם וערעדו מסלקים לגוקת. וחס המוכר מתרלה לעש"י דלא יבואו כל המלרנים כ"א מלרני ח' מהם נמי מסלקין ליה הואיל שהוא בעבור המוכר והרי הוא נתרלה ע"כ. שו"ר דבשין זה הק' ה' בני יהודה ז"ל בסי"ה על הסמ"ע דשם אזיל בסברתו דרש"י והרח"ם הם פליגי בטעמייהו ומרן בש"ע פסק כהרח"ם ז"ל ומילא חותם הנפקותות שכתבו ההג"ח ז"ל הם בטילות לדעת הרח"ם וכבל חופן ליכא דהב"מ ואיך הסמ"ע העתיק דברי ההג"ח ז"ל על לשון הש"ע והניח בל"ע ע"ם. וכדון הבני יהודה הוא ניהו נדון הב"כ והסבימו יתד לדיוק כמ"ש שם בב' בי' בסוף התשו'. וכפי דברי שניהם ז"ל כמה שפי' כל ח' מהם לפי"ד הרמתה במ"ש רז"ל מכ"ן ע"ש ממילא אזד"ל תמיהת המע"ש ז"ל בהגה"ט חוג"ן לחמאי נקט הש"ס מכ"ן הו"ל למינקט מכר כ' שדות דהוי רבותא טפי ע"ש. דלפי דבריהם ל"ק כלל ומיהא ניח"ל ומהתימה דהוא ז"ל בעלמו בהגב"י חות יו"ד ליין לדברי הרבנים הנ"ל וכאן הניח בתימה ולא זכר לדבריהם שכתבו דאין בו מהקושי כלל. ואמת יפה תבי דמדברי הבב"י והב"ב ז"ל בהבב"י בד"ה ועוד דגם לטעם הרח"ם וכו' והבב"ב בד"ה ומעתה עפי"ה וכו' מבח דיוק דבריהם נר' דאם המלרן הוא מלרן לכל השדות שנמכרו אזי הית בהו דהב"מ כיעו"ש. ברם בכך כתבנו לעיל בשם הש' מקו' לרב"ח בשם הרמ"ך ז"ל שכתב הבנלעוי ז"ל בפשיטות לדיוק דאע"ג דקיימי כולהו בגסי תמלרת דהאי נברא ליה בהו דהב"מ. ואילו רלו הרבנים הנ"ל דבדי הרמ"ך ז"ל היו מודים דהבין לסברתו ז"ל. ובבר הסרישנו הפום' ז"ל דהלוקח תביב מוחזק ויכו"ל קי"ל דגם בבה"ג ליה ביה דהב"מ. גם הפ"מ ז"ל בח"ב סיפ"ג נר' דסל"ה דבמכ"ן ליה ביה דהב"מ גם כי הוא מלרן לכל השדות שבן בגוונו שם ברחובן שהי"ל חזקת ב' בתים סמוכים זל"ז משני הוגרמים ולירף מקום מהבית הח' לב' להרחיבו וכו' ואתי עלה הז"ל מדיוק דמכ"ן דליה ביה דהב"מ וכו' ואם יאמר שמשון שהוא קונה הכל הגם דאף גם זאת בפלונתא מתניית ולהרח"ם ודע' גם בזו ליה ביה דהב"מ ויכול לו לומר קי"ל מ"מ בב"ד גם הרח"ם ודע' יודו דהדין עם שמשון דטעמם הוא משום דלא שבית שיקנה אים ח' כל השדות ואפשו לשמת יחזור בו הלוקח וכב"ד דהכל בית ח' אלא שחלקו רחובן לב' לא שייכא ה"ט דהרח"ם דבבית ח' פשיטא דשכיחי כמה קונים. והגם דמוכרח"ך בח"ח סימ"ג בח' שמכר בתי חיזותיו הגם שהיו כולם בחלר ח' ובמקום ח' להיות שהיו בתים מחולקים תחתיים שניים ועליונים דין מכ"ן יהיב להו ולית בהו דהב"מ. מ"מ כ"ד עדין נרע מנדון מוהרם"ך דהתם הע"ג דכל הבתים במקום ח' ובחלר ח' היו מ"מ כיון שהבתים מחולקים היו וכל חו"ח בית בפ"ע סובר הז"ל דדין מכ"ן אית להו. אבל בב"ד שהכל בית אחת אינו מקום שחלקו ממנו קלת מי חיכ"ל דזה נקרא מוכ"ן הא לא הבברא וכו' עש"ב. מדבריו אלה מוכח דס"ל דבמכ"ן גם שהמלרן הוא מלרן לכל השדות לית ביה דהב"מ מדהולרך להת טעם בגדונו מאחר דהכל בית ח' וכו' גם הרח"ם יודה וכו' והם ליתא דס"ל לליבים דהרח"ם ודע' דהיכא שהוא מלרן לכל השדות אית ביה דהב"מ ואמאי ליעבדיך בגדונו לה"ע הילל בפשיטות מאחר שהוא מלרן לכל גם הרח"ם ודע' ס"ל דאית ביה דהב"מ וגם מנדון מוהרם"ך ז"ל לגדונו ים לחלק בהכי כפי הנר' מלשון מוהרם"ך שהוב"ד בם דספרו חיזו מלוי תמ"י. ח"ו נר' דס"ל כדעת הרח"ם ודע' דליכא לחלק בכך ובכל גוונא במכ"ן גם שהוא מלרן לכל לית ביה דהב"מ דזיל בתר טעמא דלא שביתי קונים ויהיה שבודא למוכר וכיון שבן אין חילוק כלל וכנ"ל ולכן הולרך לטעם אחר לחלק בגדונו. גם ה' בני תהרן ז"ל בסיב"ז סל"ה הגם שהוא מלרן לכל ורוצה לקנות הבל לית ביה דהב"מ דבגדונו שם רחובן היו לו תנויות והם שבירות לשמשון ומכרם לגוי וכח טעון ס' לזכות בה מדהב"מ וכ' הז"ל דוכה הלוקח במקומו דהמייא הח מילתא למכ"ן דלית ביה דהב"מ גם כי רוצה לקנות הכל והגם דים לומר דהיכא שהם עומדות במקום ח' וסדר ח' דלא יקרא זה מכ"ן מדברי מוהרם"ך ז"ל נר' דאין חילוק בכך עש"ב. הרי מבואר דס"ל ז"ל דהגם שמשון הוא מלרן לכל ורוצה לקנות הכל והם במקום אחד וסדר אחד עכ"ז מטעמא דמכ"ן דלית ביה דהב"מ זיכה להלוקח במקומו:

ודעת ממני נשנבה במש"ר בתשו' מרן בש' לבק"ר סיק"ט בשמעון שקנה ביה ובכללו קנה המתנחזין ורחובן היה שכור בידו המתנחזין ועתה רולה לזכות בו מדהב"מ והשיב הז"ל דאפי' היה דין מלר לשוכר לקנות הבית שהוא דר בו בב"ד אין לו זכות משום שלא קנה שמעון המתנחזין לבדו אלא כל הבית קנה ובכללו המתנחזין ואין השוכר רולה לקנות אלא המתנחזין לבדו ליה ביה דהב"מ דהא רעה למוכר וכו' ועוד נתן טעמים אחרים ולבסוף כתב דכל אד מהני טעמי אני לסלק שוכר זה מדהב"מ ע"ש. דמבואר בדבריו דאם רולה המלרן לקנות הכל יחד לית ביה דהב"מ. וזה סותר לדבריו שבש"ע דשם בסל"ו פסק אפי' אם המלרן ג"כ רולה לקנות כ"ן בב"מ שהן חיזו יכול לסלקו. ומלבד דלם' הפום' הנז"ל דס"ל

דאין חילוק בין אם הוא מלגן לכל הו אם הוא מלגן לו' מהם בכל נוגע ליה כיה דדב"מ גם שרולה לקנות הכל יחד דלדידהו ודאי דברי מרן שבתשו' קציס למ"ס בס"ע וכנ"ל. אלא גם לפ' האר"מ והקלה"ח דאילקו ביניהם בנו"ל דברי מרן שבתשו' קציס הם מיאחר דנדונו הוא לסברתם אינו מלגן כ"א לו' מהם והייט להמחנאזין שהוא דר בו דוקא ה"כ כל אפ"ה שיין דגם אם רולה לקנות הכל לאו כ"כ. ועיין בס' פ"מ בח"ג סי"ד דבתב וז"ל וכל זה אפ' בשאלוקה הוא אים נכרי עאכו"כ בנ"ד שאלוקח הוא מלגן לכל האלר שלקח במוכו והשוכר לוף לפי דבריו אין לו קדימה כ"א בבית אחת של האלר שהיתה מושכרת לו שלדשמו נקרא מלגן בה וכו' וכו' אלבתי לוף למ"ד דשוכר מלגן מיקרי לו מיקרי מלגן כ"א לבית אחת שדר בו לבד ע"ש. גם בס' שמ"ן בתשו' שבבית אוחה לקמן ע"ם שקרא לשמעון המלגן מלגן למרחף דוקא. ואי"כ היין דבנדון מרן ז"ל שבתשו' הוא מלגן לו' מהם גם לפי"ד האר"מ והקלה"ח אלבתי דברי מרן שבתשו' הרי לו יתישבו עם דבריו שבס"ע ודבריו שנבו ממני ולי נ"ל. ומהתימה על המט"ם בהגה"ע אות"ן והבית דברי מוהרש"ך ז"ל ברחובן סי"ל בחים מחתיים שניים ושליסים ומכרן לו' שחעפ"י שהמלגן רולה לקנות כל הבתים לי"מ אוהם מיד הנוקח ובמשבו אחריו הבע"ח והבג"ח ז"ל ובתב דמדברי מרן בתשו' אלבק"ר סקי"ט משמע דאם רולה לקנות הכל אית ביה דדב"מ יכו' ע"ם דאיך לו' הוק"ל דדבריו שם הם סהרחי למ"ם בס"ע ובנו"ל. והשולה על דעתי ליסב בדוחק דמרן ז"ל שם בתשו' תפס הטעם הממת והמרווח שים בנדונו ולא נחית כלל לדיוקא משא"כ בס"ע ודלא כהמט"ם שבתב דבר' מדבריו בתשו' דס"ל דאם רולה לקנות הכל אית ביה דדב"מ וכן הוא ז"ל סל"ה לדיוק ומוכר"ל כן בדבריו שלא יהיו סהרחי למ"ם בס"ע ודלא כהמט"ם שבתב דבר' מדבריו בתשו' דס"ל דאם רולה לקנות הכל אית ביה דדב"מ דלע"ד ליתא ובחמור:

וראיתי בס' חוט המשולש שבתשב"ץ בח"ח סימ"ל בחלר שמעון הסמוכה לחנות רחובן ורחובן מכר החנות ללוי ובח ס' לוכות בחנות מדדב"מ. שהשיב דליכא דדב"מ והבית ריחיה לוה מדברי מב"י ז"ל דבמח' הפוס' אי אילא אם הבית היה חלוק בשלש שח"ח לערב הבתים יחד ליכא דדב"מ וכו' אך מלחתי במרדכי וכו' ח"ו בכל בתים אילא דדב"מ ומעמח וכו' ובתב הז"ל דלא חזר בו מרן משברתו הרחשונה אלא מלד שמלא מילחות להיות חמשים ב' הבתים יחד וכו' ובב"ד ב' ההמלחות לא שייכי שאין חמשים החנות עשוי לגרכי חמשים הבית לעשם ושמן וכו' כי חמשים החנות הוא לסחורה ולמשא ולמתן והבית חמישו לדיורה ולגרכי הבית א"כ לא הוי בבית אחד. וכן ג"כ א"א לעשות להם אלר להקיף ב' יחד וכו' עש"ב. והב"י ז"ל במנהני אחרי"ל בדיני מלרעות ס"ח בתב וז"ל אם מכר בעל האלר את אילרו אין בעל החנות הסמוכה לה יכול לוכות מבת מלרעות וכן להיפך דלא שייכא טעמא ן' האלר אלא אם היתה דירתם שוה. והבא אין דירתם שוה ואין לחוש שיעשה מהחנות בית ויפתח פיה לתוך האלר כן שמעתי מפי מורי ז"ל ובתב שכן מלא בחוט המשולש סי"ל ע"ש. והמשכה"ר מער' מ' תוקג"א הבי"ד בקילור. ותמיה לי מילחא דאיך קא פסיק ואחי בדעת מרן ז"ל דבחנות ובית כיון שאין עיקר חשיבם שוה לא שייכא טעמא ן' האלר. אחי במחו"ל בב"י נדונו הוא בחנות ובית ורולה השוכר בית לוכות בחנות מדין מלרן והאריך שם בטעמים שונים לבטל טעמחו יעוש"ב. ואם אילא לדברי החוט המשולש הי"ל למרן לומר בפשיטות בקילור דכיון שהם בית וחנות ואין תשמישם שוה דהחנות היא לסחירה ולמו"מ והבית הוא לדירה לא הוי בבית ס' ולא שייכא טעמא ן' האלר ולמה לו להאריך לקיים דבריו דליכא דדב"מ. או לפחות איזכיר ב"כ טע"ו. ח"ו ער' בבירור דס"ל למרן ז"ל דגם כי הם חנות ובית ואין עיקר חשמישם שוה עכ"ו שייך בהם דדב"מ דהוא משחמש עבשיי בחנות חשמישים הנלרכים לבית והיו בבית ס' ולכן הולרך במחו"ל לפעמים אחרים ודברי החוט המשולש ל"י. ומהתימה על הב"י ז"ל והמשכה"ר שלא העירו מזה:

והנה מור"ם ז"ל בסיקע"ה סג"ח בתב י"ל דלמלוה דין מלגן י"ל וכן נר' עיקר. והב"ח ז"ל בתשו' סימ"ח הק' עליו דא"כ היאך פסק בסכ"ו הקודם במלוה על בית ולא הלוה על המרחף שחחתיו אין לו שייכות במרחף ואם קנה המרחף המלגן מסלקו דסהרחי ניעו. ויש לחלק דבמלוה בבית ומרחף כיון דאין חשמים של בית בחשמישו של מרחף אין למלוה שום שייכות ושוס זכות במרחף וגרע בח המלוה מה מכח המלגן ע"ש. וגר' מדבריו שם דלא חילק חילוק זה כ"א לגבי המלוה דבלאח"ה דין המלוה בפלונתא מהגייא. משא"כ לגבי המלגן אין חילוק כלל כיעו"ש. ורליתי בס' שמ"ן בחח"מ סיל"ה דס"ל ברחובן שקנה בית ומרחף ושמעון טוען לוכות מדדב"מ חקר הז"ל אי בית ומרחף בידון בב' שדות או בשדה א' וכתב דלכאורה נר' דשפי חיכא לדונו כשדה א' שהרי המרחף הוא חלק מהבית וכלול עמו ובתריה נריר וכ"כ ים לדחיותו לה' שלקח מב' שדה א' ובא המלגן לסלקו מחליו שלקח מן הרחובן שחינו יכול לסלקו לח"כ משלקו בבולה לו מניחו בכולה וכו' ולפי' נימא דשחני בית ומרחף מסדה א' כמ"ש הב"ח בחשו' סו"ס ס"ע מטעם דאין חשמישו של בית בחשמישו של מרחף ואי הכי מלי שמעון המלגן לסלק רחובן הלוקח מהמרחף ולהניחו בבית אלבתי וכו' ע"ש. ואחהמ"ר יל"ק ע"ד דהרב"ח ז"ל נר' מדבריו דלא חילק כן ח"ד גבי מלוה משא"כ במלגן ממש ונדונו הוא ז"ל במלגן ממש ולילא לחלק בזה כלל. ואו ק' במ"ש יאפי' נימא וכו' ואי הכי מלי שמעון המלגן לסלק הלוקח מהמרחף ולהניחו בבית. מאחר דנדונו שהלוקח לקח הבית והמרחף מא' כמו שמבואר בשאלה א"כ איך המלגן יוכל לסלקו ממרחף ולהניחו בבית ובמו שבחרבו הדברים רח"ב רח"ב בשאר שם. גם מה שבאחי' דלמה לדמות ל"ד לאחד שלקח מב' שדה א' וכו' איך יכון לעלות על הדעת נדון זה מאחר דבנדונו המקח היה מא'. ואו ק"ל בדבריו שבאח שם מוכ"ן דלית ביה דדב"מ וזוכה הלוקח מה"ט ושוב שדי בה נרגא דמידי הוא טעמא במוכ"ן דלית ביה דדב"מ הוא דאשו לפסידא דמוכר לפי שאינו מלוי שיקנה כ"ן כאחד וכו' ובב"ד שהמוכר הוא נוי לא חיכפת לן מפסידא דידיה ע"כ זא"ד ע"ש. דמאחר דבאשו' הסיל בבית דברי הפ"מ ח"ב סיפ"ג ונסחייב מדבריו שם הרבה כיעו"ש אין לא שם לבו גם לזאת דהפ"מ שם בחשו' הסיל בתב בפי' היפך דבריו דגם במוכר נוי אשו לפסידא דידיה ולא פלוג רבנן ואם יש בו דיעל דמוכ"ן ליח ביה דיעל דבר מלרע והיתה העלמ"ה מעי"ק ז"ל. ועיין בס' מטה שמעון סי' קע"ה הגה"ט אות ג"ה וכ"ו. וכס' אהל יעקב בהן חא"מ סיק"י. ובדברי הפ"מ ח"ג סיג"ט בתב וז"ל כי רולה לחי בא בשאלה שמה שהחליטו ב"ד לם' בעד חובו הוא אלר ואסח אלר הוא ש"ם בו בתים רבים חחחיים שניים ומלחו רחיטו למוהרש"ך ח"ח סימ"ג דהיכא דהמקנה היא אלר ש"ם בו בתים מחולקים הו"ל כמוכ"ן לא' דליח ביה דדב"מ. וא"כ בנ"ד לא חילו הוכח שבשעה שהחליטו ב"ד האלר לם' חיכף ומיד ערער עליו לוי

מטעם היותו שוכר בבית לחת מהאלר לפי"ה לא הוה מהגייה ליה לדעת מוהרש"ך הלזו דהו"ל שמעון כקונה כל שדותיו מבעל חובו דליה ביה דדכ"מ ע"ש. גם כס' דברי מרדכי נתלחמני ז"ל בדל"נ ותילך פ' פסוקי מנין מערת המכפלה שחז"ל דהיתה ביה ועליה ע"נ בהק' מוכ"ן דהניח דברי מוהרש"ך הנ"ל וכו' מדבריו שמבין כדעתו דהגם שהיו ב' מקומות כמו ביה ועליה דין מוכ"ן ליה דליה ביה דדכ"מ ע"ש. ולפי"ה ומדוכר לעיל דהיכא דמוכר בתים מחולקים לפי' כ' בתים ולפי' שהם באלר ח' וכסדר ח' דין מוכ"ן י"ל דליה בהו דדכ"מ והגם דהמלבן רוצה לקנות הכל יחד הלוקח זוכה במקחי וכנ"ל. ח"כ מעתה בנ"ד שהם שתי חצירות נבדלים זו מזו וכל לחת לוקחים בה לבדה בנדים הגם שהם באלר לחד הו"ל דין מוכ"ן דליה ביה דדכ"מ וכנ"ל. והגם דעיינו הרואות במקומינו זה כמה פעמים לוקח דמכרו חצירות ויש בהם כמה בתים מחולקים וכ' האלר קרח ערער על הקונה וכדומה שדנו בהו דדכ"מ וכפי"ה מסתלוי היה דליה בהם דדכ"מ דהוי דינם כדין מוכ"ן וכנ"ל. מ"מ הלוקח שהוא המוחזק נר' דיכו"ל קי"ל כמלן דמוכה לחותי בדיני הגם שבמתניו זה הוי נגד סוגית דעלמא כמ"ש מוהרש"ך ז"ל ח"ח סי"ה הוכ"ד בם' כ"ד חח"מ סי"כ בכללי הקי"ל לחוט"ו דיכול המוחזק לומר קי"ל כהני רבוותא לפי' כנגד הרוב ולפי' שמעשים בכל יום נוהגים לעשות היפך סברת שבנגדם. והתלל ילתק בהן ז"ל חח"מ סי"ח פסק כן מה"ט ע"ש וכסו"ס ח' וכסמ"ז סל"ה כ"כ דיכו"ל המוחזק קי"ל גם נגד המנהג וסוגיין דעלמא מכח דברי מוהרש"ך ז"ל. ויש לעמוד במ"ש בדקי"ל דלקח דכתב מוהרש"ך דיכו"ל קי"ל וכו' וכ"כ הרכ"ד ז"ל דלי מלי"ל קי"ל נגד סוגיין דעלמא במחלוקת שניה. לפשר הו"ד בסוגיין דעלמא לכל במנהג קבוע לפשר דלכ"ע לא מל"ל קי"ל בכ"ד סוגיין דעלמא הוי ולא מנהג קבוע ולא מל"ל קי"ל בכ"ד סוגיין דעלמא הוי ולא מנהג קבוע ונם פחות מסוגיין דעלמא הוי ע"כ. דק' מלבד דדבריו נר' לחיוש מוסכמים לדברי מוהרש"ך דמדברי מוהרש"ך ז"ל נר' דס"ל דגם כי הוי מנהג קבוע יכו"ל קי"ל וכמו שמתבאר מדב"ק ע"ש. עוד נה דדבריו בעלמא הם לחיוש מוסכמים זע"ז ובסחרלי ניהו כלשר יהלה הרואה בניונים הנ"ל. בלונן דהא מילתא לי מל"ל קי"ל נגד המנהג וסונד"ש חליל בפלונתא ועיין בס' חור"מ בסי"ה בדיני הקי"ל חוט"ו וק"ג מה שליין ע"ד הפוס' ועיין בפ"מ ח"ח דכ"ז דלחיו מכח הסוברים דלא מל"ל קי"ל. ואם נתלחמת ברחיות ברורות דנהנו כן ג' דורות ולחו"ז שכן דנים בו לחי גם החולקים דס"ל דמל"ל קי"ל נגד המנהג וסונד"ש מודו בזה דמלחר דדור לחר דור ג' דורות נהני לדון כן שוב לין לומר קי"ל כנגדו. כרס לא נתלחמת ברחיות פרורות דנהנו כן ג' דורות דור לחר דור לדון כן תלייל בפלונתא והמוחזק מל"ל קי"ל וכמו שכן מבואר בס' החת' ז"ל ע"ש. ועיין בס' לחי ורחם חי"ד סי' ז' ושם ליין נ"כ על בלר הנים חי"ד סי"ל ועיין בס' חקק"ל ח"כ סי"ל בדקי"ל ע"ש. וכנ"ל דעוד הנים לא נתלחמת ברחיות ברורות דג' שתי דינים דור לחר דור דנים בכה"ג דדכ"מ ח"כ הלוקח שהוא מוחזק יכו"ל קי"ל נגד המנהג וסונד"ש. החלכם כל זה הוא דוקא מוציל למקומות התופסים דגל הקי"ל וכל שלתה מרבה בספיקות מל"ל המוחזק קי"ל. ונם במקומינו הוא מועיל היכא דלא לחתי להוציל מהלוקח כ"ל בטענת דין ן' המלר לבד חזי מל"ל קי"ל. משל"כ בנ"ד דלא כח להוציל מיד הלוקח מדין ן' המלר לחור חלא מדינא דחמו"ם נ"כ וכבר הוכח לעיל דהבע"ח ז"ל כתב דלמרן ז"ל ס"ל כמוהר"ם ומוהרי"ל ז"ל דהיכא דליכא דדכ"מ דינא דחמו"ם ליכא מלי מפיק מהלוקח וכמש"כ הבע"ח בסי"ח בדין מוכ"ן דלדעת מרן ז"ל חית ביה דינא דחמו"ם ומוהרי"ל ע"ש. כמלא דמכל הלדים הן מלד דהקניה היא היתה להקדם והן מלד שהיה בעיר לחרת והן מלד מוכ"ן לדעת מרן החבי"כ ז"ל בדעת מרן ז"ל עדיף כח השוחף להוציא מיד הלוקח:

אשר מהלחור מוכר"ל דבנדון ה' נדי"ל ח"כ סי"ל בדלוכן שרוצה מיהודה הבית שקנה שהוא קודם לקנותה מכח מלרנות מחמת השותפות שיש לו בבית הכסחות. שהשיב דזכה יהודה במקחו דה"ז כמוכ"ן דחין בו דדכ"מ ולחך לדעת הרח"ם שוחף עדיף ממלרן וכ"כ מב' במחמ"י בשם מוהרי"ל. מ"מ לדעת הריב"ם בסימפ"ב בשם שתין המלרן מסלק כך חין השוחף מסלק ובחשו' בע"ח סי"ח כתב דחית להריב"ם חבריס ומל"ל הלוקח ק"ל כהריב"ם ודעי' דמיכו"ן ליח ביה לח דדכ"מ ולח דין שוחף וכ"כ הבע"ח בסי"ו. כודחי הגמור הוח דדבריו הם למקו' החופסים דגל הק"ל. דחילו לדידן לחן בני ח"י והנמשכים לחר פסק מרן כבר כחבנו לעיל דהבע"ח שם בסי' הנ' כתב דלדעת מרן מוכ"ן ליח ביה דינא דחמו"ם כמוהר"ם ומוהרי"ל ז"ל ולח היה סומך ע"ד הריב"ם ודעי' לוכוח הלוקח במקחו לומר קי"ל כווחיהו. וע"ש דכתב דלכלוחיה לח דמי כ"ד למוכ"ן מלחר דהניח בלתי בהכ"ם ליכה נמכרת ולחיכה נשכרת נמלח דהבהכ"ם היח מנוף הבית ולח סני בלח"ה דהכי הוי לחד מתשמיש הבית וכנוף וביח לחד חשבינן להו וביון שהוח שוחף בביהכ"ם הו"ל כשוחף בקלה הבית דמלי לבליקי ללוקח וכן פשיט להו למרן הוכלה חשובתו בחשו' המבי"ט ח"ב סימ"ו ולהרדב"ז הוכלה חשו' שם בסימ"ו דהשמיש ביהכ"ם הוח בכלל הבית לף שהוח חוץ לבית. כרס המבי"ט ז"ל שם ס"ל דהבהכ"ם לינו נכלל עם הבית במוכר סתם לף דהוח תשמיש הבית ומזר הדין דהוח בפ"ע והוי כמוכ"ן דליכ ביה דדכ"מ וכו' ומידי ס' לח נשיק והמחב"ה. ועוד זחת דלף נשוה כ"ד לנדון מרן והרדב"ז ע"כ לח כתבו כ"ל דנכלל הבבה"ס עם הבית לח בהיפך וכו' ע"ש ועוד עיין בס"כ דמרחף ופרוזדור שלו חשיב להו כמוכ"ן דליה בהו דדכ"מ דמקודם שכיחה שתיון היה בפרוזדור לבד ותוכיחה המרחף השחיר הנוי לעלמו ישחה שכר רחובן המרחף והפרוז' ע"ש. והם לחי על ה' כרס חמד סי"ע דהבית בשם ס' קנין הגוף למוהרי"ע ז"ל דכ' בשם הבנה"ג דלח הלדיקו כח לחמו"ם ממלרן חלח במקום דליכח דינח דחמו"ם ליכח ע"ש בח"כ במקום דליכח דדכ"מ נם דינח דחמו"ם ליכח ע"ש בח"כ חו"מ ע"כ. ולח הבית דשם כתוב בשם הבנה"ג וי"ח ומיין ע"ד בהנה"ט והגב"י והבע"ח ושם כתב דלדעת מרן דינח דחמו"ם ליכח ובמקום הכר"ח הם חזלי בעקבותיו של מרן ז"ל. ועוד דבלון כתב דלח הלדיקו וכו' ולח כתב ס' המולקים וחילו שם בדפ"ז הבית בשם הב"ח סי"ג דכתב בשם מוהר"ם ז"ל והוכ"ד בם' זכות חלבות חוק"ח דבמקום דליכח דדכ"מ ליכח דינח דחמו"ם ולח העיר דזה הוי סותר מ"ש בסי"ע וס"י. גם הכר"ח בחח"מ סי"ג בנדונו דהחשה היח שבנה עם לחד בחלר והבחירה חלקה לחחר ושבנה רוצה לשוברה לעלמו מדין ן' המלר. כתב דהדין עמו דלף שפסק מרן סקט"ה סל"ט השוכר בית מחבירו והמלרן רוצה להוליחו מידו לשוברו לעלמו חין שומעין לו. הכח מיירי שחינן שות' בחלר חלח שהו"ל בית חו חלר שמוך לבית חבירו. חבל בנ"ד שהם שות' שוחף עדיף ממלרן ולפי' חם כל ח' י"ל בית מיוחד ידוע ולחלט החלר משוחף ביניהם מלי השוחף לסלק לשוכר מפני שיחוף החלר ע"כ. ובדוק

הוא דהנס דמדומו הוא בחשה וידוע דבחשה ויתמי ליח דינא דדב"מ למ"ד עיין במור"ם סמ"ו מ"מ מטעם דשותף עדיף ממלוה פסק דהדין עמו. ברם מתי דחציב ליה שותף מלד שהם שוה' בחלר ע' בפ"ת חו"ב שהביא בשם תשו' רע"ק חיגר ז"ל סי"מ דמלד החלר שיש לשניהם הרישה הרגל בו לית חציבי שוה' מחחר דהבחים הם מחולקים ולימא כ"ש מלד דין ן' המלר ולית מלד שותף והביא רחיה ליה ממ"ש בש"ע סכ"ח בהגה"ה בבית ועליה של שנים ומכר הח' ביתו למלרן אין בעל העליה יכול לסלקו דלית מיקרו שוה' זל"ז רק מלרנים הרי לף דדרישת הרגל להבית גם לבעל העליה זכות בו מ"מ כיון דאין לו זכית בבית אין לו דין שותף וכו' עש"כ. וכיון שבן בנדונו כפי מה שפסק מרן ז"ל בסכ"ט חזר להיות הדין דלית מני לסלקו לשוכר. וג"ל דיש חילוק בין חם שותפים בחלר להיכא דיש להם דרישת הרגל בו וכ"ד בש' וזכריהו לחיים ח"ב בערך מלרן חו"ד דכתב וז"ל שותף שמסלק למלרן חי"ל שיהיה שותף בבית הממכרת אלא לף בשוה' בחלר לבד מסלקו למלרן כ"פ הד"מ ז"ל סימ"ד וחפשתי בספה"ו הנמלאים אחי ולא ראיתי חולק בד"ז וכה הרחו לי בחשו' בני ההרן ז"ל סי"ו שבר' מד"ק שם שחולק על הד"מ ז"ל. אלא שהטעיון בקל יהיה שיהיו חולק דחיהו דומה שוה' בחלר של הבית הממכרת לים לו זכות בהעברת דרך החלר ההוא כנדון הב"ח ז"ל וחחב"ר שהחפ"ח ז"ל דפ"ת חילק כן ע"כ. וכפי זכו"ל ת"ג חו"מ בחול"ב המניה שם הביא דהמט"ש הגה"ט שק"ד הביא דברי הב"ח הנ"ל וצ"ע על הבגה"ג הגב"י שק"ד ע"ש:

ובדרך לגב בלומדי בזה רחשה עיני לה' פני להרן מ"ש סי"ח דכתב דחם המוכר חפץ לחחר ולא לחלרן אין המלרן יכול לסלקו דחימר זה נוח לי בזה כ"ע מודו כמ"ש הדרישה סו"ס קע"ה ע"ש. והוק"ל ע"ד מדברי מרן ומור"ם ז"ל בשעב"ת בעניו חם היכא לד ערמה בדבר דבן המלר מסלקו ושמרימין ע"ז ואם היתה מה שיך חשבח זו דהערמה ח"ו וכו' וגם עיין בש' פחמי חשו' סק"י דכתב בשם חשו' מ"ח סי"ט דרב לחד פסק כשהמוכר רוצה להעבירם לבעל המלרנות יכתוב בשטר מכירה קנס לנוקח חם יבטל המכירה וכו' והוא פלינ עליו דזה נעשית לא מיבעיח בכה"ג שמעבירים הח כתב הרמ"ח דחם ים חשם ערמה בדבר מחרימין ע"ז חלא חפי' חם לא היה ערמה היכו יכול לבטל בזה מלרנות כלל וכו' עש"ב. ולחז"ר לה' זכו"ל ח"ג בחו"מ דקמ"ה עג"ד שהק' ע"ד עש"ב ובש' קיין הגוף חוב"ג הב"ד. והן עתה ג"כ ראיתי בש' זוכריהו לחיים שם בחי"ז דכתב וז"ל מוכר לחשה דאין בו דיעת דבר מלרת הנה חם מיטן המלרן שיטבע המוכר שלא הטרים להבריח ממנו עיין להרשב"ח ז"ל בח"ג סימן הב"ד מב"י ז"ל מחוב"ד דאין שומעין לו ורמזו מוהר"ד הלוי קאלחסו ז"ל בליקוטיו שבסו"ס הפ"ח סימ"ו בלחי חולק וג"ל בפוש' דזכורני מזה שנים שראיתי בפו' בגד"ז דלריך ליטבע וכעת חיני זוכר מי בע"ד עכ"ד. ואני אומר דרחוק המציחות שימלא מי שיאמר דלריך ליטבע מאחר דהיה טענת ס' ואין נשבעין ע"ט אפק כידוע וליכא כ"ח ח"ס דוקא:

נחזור לדאתן עלה בב"ד דכפי"ה ומדובר לעיל דעדיף בח השותף להוליח מיד הלוקח. אלא שבחי ורחיתי דעוד היום ים זכות הולה להלוקח לעמוד במקחו נגד השותף ממש"ר בש' קמ"ר ח"ח בשו"ת סי' ו' דכתב הח דס"ל למוהר"ס ז"ל דשותף עדיף וכו' היינו משום דהשות' בח מכח שני דינים שהוח מלרן וגם שהוח שות' עמו בקרקע והמלרן חינו בח אלא מכח מלרנותו ומטע"ז הוח דמוליח מחשה ויחמי וכיולח. לח כן בב"ד דהלוקח בח ב"כ לזכות מחמת ב' כחות כחמור שב"ד. דמדברין יולח לב"ד דוקא הלוקח בדינו שהרי החם בחדו הב' כחות הוא דלקח מחשה וגם שהם ג' שדות ע"ב. וכ"ד חיכח ג' כחות ביד הלוקח מלד דהקניה היח להקדם וגם שלא היה השותף בעיר וגם שהם ב' בחים מחולקים חניות דהו"ל כמוכ"ן וכבז"ל דבזה וכה הלוקח גם נגד השות' וחין מוליחין מידו. גם מוהרחנ"ח ז"ל בח"ח סיק"ד לחחר שהביח דברי מוהר"ם ז"ל בחב וז"ל נלמוד מהם דכל הבח מכח ב' דינים עדיף לדחות הבח מכח דין לחד וחפי' קדם וקנה וכו' ש"ב. גם הפ"מ ח"נ סיב"ע בסוף שלחת חכם בחב וז"ל ואח שהוח מכח ב' כחות חדח שהוח ן' המלר ודחי שניח שביון שהקרקע נחלט לו עש"ב ב"ד עדיף ממשכנחח דלית בה דדב"מ וכיון שהוח בח מב' כחות הוא קודם וכמ"ם מוהר"מ ז"ל שהמלרן הבח מב' כחות קודם וכמו שדן והורה ה"ה מוהרחנ"ח ז"ל ע"כ. גם בסו"ם ל"ד כ"כ דהבח מב' כחות מסלק להחחר הבח מכח ח' חפי' קדם וקנה ש"ב. ועיין ב"כ בש' שמ"ך סיל"ה דט"ל דכחב וז"ל עוד יש ט"ח דחלים ונבר היינו דביד הלוקח נמלחים ב' כחות חזקת המקח וחזקת הדיה וביד המלרן חינו חלא כח ח' בלבד היינו וכו' וח"כ בטל חד לנבי חרי ושב ותח"ש. וסיים שם וז"ל נקדים עוד כלל גדול דכל שלדיקי דמלינן למיעבד לחוקומי מילחה לפום דינא דחוריימח עבדינן וכו' והלוקח חמיד מיקרי מוחזק לנבי מלרן והמלרן הוא המוליח וכו' עש"כ. ועיין בבגה"נ הגב"י חו"ז דכתב מלרן ולוקח כל שפק שיפול ביניהם בין מלד עלמו בין מלד פלונחח הלוקח מיקרי מוחזק. וכ' בש' חי חבריהם סי' ה' דחפי' המלרן הוא חפוס ח"י לומר ק"ל כיון דבהח פליגי מי מיקרי מוחזק לית לן למיזל בח"ר והו"ל לחיולו לח חפס כלום וכו' ע"ש. גם בש' קנין הגוף מצרי מ' סוף חול"ח כתב בשם דב"מ בשוף ס' עוללות הכרם בלוקח ומלרן דהלוקח קנה מדינא והמלרן חינו חלא מפיס עפיית הטוב והישר כ"ע מודו דהלוקח הוא מוחזק ע"ש. וה' זכריהו לחיים שם כחו"ח כתב דכל הפוס' ס"ל דהלוקח הוא המוחזק ושוב הביח די"ח בזה ע"ש. ורחיתי בהקמ"ר ז"ל דכתב דהח דכתב מוהר"ם כן היינו בשהוח לנורך הלוקח כגון לחשה וליתמי אבל בשהוח לנורך המוכר לא חילקו בזה בין מלרן לשותף ובבגה"נ לוקמ"ז הביח כמה פוס' לחמיוחים דסל"ה ובקשתי לי חבר לזה ומלחתי לי רב הל"מ ד"ן שהלריך בזה ישו"ם ע"ש. ודון מינה ואו"ב דגם בב"ד מלד שהיה בע"ח ומלד שהם ב' מקומות דהו"ל כמוכ"ן דשהים חלו הח דלית בהו דדב"מ הוא משום טובת המוכר כדי דלא תהוי ליה פסידא וכפי"ד הז"ל בשהוח לנורך המוכר ליכא חילוק בין מלרן לשותף וכנז"ל. ומ"ש דמלא לו רב הל"מ היתה העלמה מעי"ק דמליחה זו בבר זכה בה מרן התב"ב ז"ל בעלמו בס' בע"ח ח"ח סיפ"ז דהביח מחלוקת זו ותמה על מוהר"ם יוסה ז"ל בש' בבגה"נ ובחב וז"ל לחז"ר שבחבתי זה יצח לחו"ה ס' ג"מ ורחיתי בדע"ב הסכים לומר דמוהר"ם לית בללא כיל ודינו מחוור בעיני ובבגה"נ עש"כ ע"ש. ועש בשם בחב דחינו מחוור בעיניו ובבגה"נ שם הק' על מוהרש"ל ז"ל וח"כ לפי"ד ז"ל שוב ליכא חוספת בח לנוקח בב"ד מלד חילוק הל"ל. מ"מ מחחר דהחיכא בש' פוס' לחחים המסייעים לנוקח מלד זה החילוק ומה גם דחמיהת הבגה"נ ז"ל בחחה הקמ"ר ז"ל ח"כ יפה בח הלוקח לומר ק"ל. ועיין בסוף חשו' הקמ"ר שם דמ"ם שם הן הם הדברים הניחנים ליחמר בב"ד כחשר עיניך מחזיקה מבריה וחי"ל להלריך:

מעתה בפי הדברים החמורים לעיל מלבד דעפ"י החילוק הל"ל הלוקח זכאי בדינו לומר ק"ל וכ"ל. עוד בה יפה כחו וחין להוליח השות' מחח"י

מטעמא דיפה כחו שהוא בת מכח ג' כחות שהוא להקדם והם כ' מקומות דהוי כמוכ"ן ונם דלת היה השוח' בעיר ומה נם דמלד זה שלת היה השוח' בעיר מלד זה יש לו עדיפות ללוקח כפי דברי מוהרלנ"ח ז"ל שבחב דלדעת הרמב"ם ז"ל שהוא רב בכל חלו הגלילות השוחף והמלרן הם שוים בזה ואין לבטל המקח מה"ט דחלי"ל קי"ל כהרמב"ם לף שהוא נגד סברת מרן דבנלילותינו חלו הולכים בעקבותיו וכמ"ש מוהרלנ"ח ז"ל והנם דלדידן בחריה דמרן ז"ל נרריגן ע"כ חס"ו כה"ו וכבר כחבנו לפ"ל בשם הבע"ח דמרן ז"ל ס"ל דהיכח דליכח דדב"מ דיעח דחלי"ם ליכח כמוהכ"ם ומוכרי"ל וח"כ נמלח דמרן פליג חהרמב"ם. מ"מ הלוקח שהוא מוחזק מלי"ל קי"ל כהרמב"ם נגד מרן מחחר דנם בחריה לנחנו נגרריס כמ"ם בזה במ"מ חמ"מ סי' ו' דדין מחחייב בדשח"ק דהרב בית חברהם בס"ם כחב בפשיטות דלף לדידן דקבלנו הורחות מרן מחחר דמחזיים נם לחר הרמב"ם מל"ל המוחזק קי"ל ועיין בם' חור"מ בסיכ"ה בכללי הקי"ל ע"ש. בלופן דכפי הדברים הניחנים לעיל הלוקח זוכה בדינו ואין להוליח מהמ"י זהו מה שהניה דעתי קלה כמוה שהיח והנלע"ד בחבתי לשוני ע"ח ס"ט:

סימן כ"ה

מלוה שמכר שטרו לאחר בפחות מס יוכל הלוה לומר אני לקנאו לעלמי מדינא דב"מ חו לת. הנה ה' וכו"ל חמ"מ חו"ת דשט"ו כחב בשם מוהרי"ך ז"ל ישרחל שקנה חלר מנוי ובחובו בחים הרבה ובכלל יש בית ת' חזקת יסר' וכח ישרחל זה לקנות הכל חייב הלוקח ליחנה לו. ול"ד למ"ם הפום' דלף מכר"ן ליח בית דדב"מ דהחם טעמא משום פסידא דמוכר וכאן גוי הוא וכו' ועיין פ"מ ח"ב סיפ"נ וח"נ סינ"ט ודמזו המט"ם סי"מ הנה"ט סקל"ת. והיינו דהפ"מ לת מילק בין מוכר ישרחל למוכר גוי ט"ם. ובפ' לחל ילחק כהן סי"י כחב ע"ז מדחיכן הכח גוי משמש מזה דבישרחל ליכח דדב"מ לכ"ע. ואינו כן דמוכר יסר' במח' שנו דאיכח מ"ד דלח נחמר ד"ז ת"ד בשאין המלרן רולה לקנות לקנות הכל אבל אם ירלה לקנות הכל ליח בית דדב"מ וי"ח ע"ז. והפ"מ כחב דבין המוכר גוי או יסר' אם ירלה לקנוח הכל חייב לחחח לו. וביון דחפי' במוכר יסר' ליכח פלוגחח אין מילוק בין מוכר יסר' למוכר גוי דיכול הקונה לומר קי"ל חפי' דירלה המלרן לקנות הכל חפי"ה ליח בית דדב"מ והמט"ה ע"ם. ופיים דמזה יש ללמוד במי שמכר כ"ב שטרות לאחר בפחות ובא הלוה משטר ת' לומר אני לקנאו שטר שלי בשר שקנית אחה חומו דת"י לסלק ללוקח דדמי למוכ"ן בב"ח אין בשם דדב"מ ה"ה במי שמכר כמה שטרות מלוים אחרים ג"כ כולם בב"ח עם שטרו. ואפשר דלח מל"ל קי"ל בהמכי"ט כיון דרבים חולקים עליו עיין בם' וכו"ל חו"מ דשכ"ו ושכ"ז ובנדון הנ"ל נר' דאפי' המכי"ם מודה דת"י הלוה לסלק ללוקח משום דמכר הרבה שטרות ביחד משאר לוים. משא"כ בנדון הנ"ל דלא מכר לו אלא שטר אל לוה זה דיקא ע"כ זח"ד ע"ש. דבפי"ז המוחזק יוכל קי"ל דהיינו אם הקונה מוחזק יוכ"ל קי"ל כהחולקים על המכי"ט כמ"ם הזכו"ל דשכ"ו. ואם הלוה מוחזק יוכ"ל קי"ל כהמכי"ט כמ"ם בם' הלכה למשה בפ"ו מה' מכירה דפ"ב והאהל"י שם. וזה דיוק בשקנה הלוקח שטר או בו"ב שעל לוה זה. אבל אם קנה גם שטרות מלוים אחרים ג"כ בב"ח אזי גם להמכי"ט ז"ל ליח בית דדב"מ ות"י הלוה זה לסלקו ללוקח כמ"ם האהל"י ז"ל. וכל זה הוא למקומות המופסים דגל הקי"ל. ברם לדידן דבחר מרן ז"ל נרריגן ע"כ אם"י כה"ו ומרן הוא פליג על מוהריק"ו ז"ל בב"י סיקע"ה וס"ל דליכח דדב"מ במטלטלים כלל ועיין בהש"ך בקנ"ה והב"ח ריש סיקע"ה הסכים כמב"י גם המש"ל ה' מכירה פ"ו הי"ח כתב דבכל הרחיות של המכי"ט ליכח למיסדי בהו נרעת ועיין ב"כ בם' שמ"ן חח"ח סי' י"ד בחוכך וכם' ב"י ע"ש ז"ל סימ"ם. ממילא יולח דלדידן דקבלנו הורחות מרן ז"ל הלוקח זוכה במקחו ומוליח מיד הלוה. ועיין בהחק"ל ח"מ ת"כ ס' ו' דבחב וז"ל ולכאורה וכו' ות"כ כ"ם בב"ד שהוא לח ושוחף חלח שהרב"י ז"ל בסיקע"ה חלק על מוהריק"ו ז"ל בזה דכל שאינו קרקע אין השוח' יכול לסלק לח הלוקח ואנו בני ח"י קבלנו הורחות מרן ז"ל ע"כ:

ועיין בם' שמע חברהם לכמוהר"ח פאלאגי ז"ל בסיכ"ו מ"ם בזה ושם בסיכ"ז חבו' לה' בחוהר"ה רומאנו ז"ל דבחב וז"ל נמלח דעח מרן והש"ך ומוהר"ם בחבו' סברי מרנן דאין דדב"מ במט' והש"ך למכירת שטרות אבן מוהרי"ק ומוהרם והמבי"ט ס"ל דים דדב"מ במט' וה"ה במכי"ם וכו' אלא דאז היית לבעמ"ן וכו' אלא דלדידן לח נ"מ לפי' אם מוהרי"ק לח ס"ל דים דדב"מ במט' דפם נבן מור"ם והמבי"ם דסברי דים דדב"מ במט' וה"ה במכי"ם ת"כ אם הלוה הוא מוחזק יוכ"ל קי"ל כוותיהו וכו' ע"ש. ותחמה"ר ת"ם לחי בדבריו דמור"ם הוא לוול בסברת מוהריק"ו ומחזק דבריו בשותף אם יש כו היזק לשותף השני אלא אלוק המט' לו אלא שילטרך להיות שותף עם אחר אחין דעתו נוחה בו דהשותף יכול לסלק הלוקח וכמו שכ"כ בד"מ ע"ש. וכונתו היא דאף דאין דדב"מ במט' מ"מ בשותף וים היזק לשותף יכול לסלק ללוקח וכמו שכ"כ בפי' בהגהה וכן בכל מט' חעפ"י שאין בהם דין מלרמות מ"מ אם אות' הם במט' וכו' אם נר' לב"ד וכו' ע"כ. הרי דמורם ז"ל בפי' ס"ל דליכח דדב"מ במט'. גם המכי"ט ז"ל בסיקד"ם קדי בחיל דליכח דדב"מ במט' דבחב וז"ל ועוד אני אומר כי גם שבמט' אין דדב"מ כמ"ש הטור וכו' ג"ד עדיף ממלרנות וכו' עש"ב. וח"כ אם נאמר עפ"י חילוק הש"ך דלא אמרה מוהרי"ק כ"א בחחו"ם משא"כ בחיים דשלמא לא אמרה דס"ל דאין דדב"מ במט' אין נוכל לומר דפם נבן מור"ם והמכי"ט דסברי דים דדב"מ במט' וה"ה במכי"ם זה אינו עולה על הדעה ליאמר. ועל הכל דעיקר מטרין שלהם על דברי מוהריק"ו כמו שמבואר בד"מ ובמפה וגם סם בהמכי"ט שהביא דברי מוהריק"ו והוכיח מהם דס"ם במכי"ם דג"ד כיעו"ש. וח"כ כשנאמר דמוהריק"ו ס"ל דליכח דדב"מ במט' חו ליכח למימר פם נבן מור"ם והמכי"ט דנופח בחר ריעח חיל. גם מ"ם כמה פעמים וה"ה מכי"ם דאדרבח המכי"ט ז"ל קאמר מכי"ם עדיפח וכישו"ם ודבריו לי לי"ו. גם ק"ל בדברי ה' כמוהר"ח פאלאגי ז"ל בם"ם בסיכ"ו וז"ל וכבר רחיתי לנ"ה הערה"ם בח"מ סי"ו אות"ל שעמד על מח' זה וכחב להלכה דהמלרן הוי מוליח מחבירו והלוקח מוחזק ועל המלרן להביח רחיה ובודחי דנקטי' כהב"י והרדב"ז והב"ח דאי' לסלק הלוקח אם לח שהבני קנה מן הרחשון ע"כ. ויש תימה בדבריו הן אמת דהרשה"ם כ"כ אך סיים בדבריו וכחב אבל הש"ך נר' דהסכים עם הב"י לנמרי ע"ם. דנר' מדסיים וכחב אבל הש"ך וכו' דאזיל בסברת הש"ך דאין לחלק כלל דבכל נוונא הוי המלרן מוליח וזכה הלוקח במקחו.גם הש"ך ז"ל בדב"ג הלריך להוכיח דמב"י ז"ל דדעה דברי מוהריק"ו ז"ל הוא לנמרי פליג עליו דאף דים לשותף היזק בשני עב"ז ליכח דדב"מ דהרי חילו כן הי"ל לחלק. ומ"ם שם וז"ל וגם הב"ח כחב דהדין עם הרב"י לפי מ"ם שם הכנה"ג משמו אף

שלני תפשתי ולא מלאתי כך בספרו ע"כ. עיניך תחזינה מעריס דזה מפורש בהג"ה ז"ל בריש הסי' וז"ל ודע דאעפ"י דרבינו כתב בסתם אחד מן הסוחרים שמכר חלקו לאחר שאר הסוחרים מסלקין לעוקה לא קאמר אלא בקרקע אבל לא במט' וכן משמע מלשונו וכו' וכ"כ להדיא לקמן ואע"ג שמוהריק"ו בשו"ת לא פסק כך בשר הק' עליו מב"י והדין עמו ע"ל בסעיף ג' עכ"ל. וע"ע בסי' הלכה למעשה בה' מכירה פ"ד דכ"ד מ"ם בדברי המחבר"ם בזה ע"ש:

המתבאר מהאמור מ"ש הוכו"ל בדסכ"ד מלוה שמכר שטרו לאחר בפחות יכול הלוה לסלק הקו' וכו' ועיין בסמוך ד"ה מלוה במט' וכו' די"ה בזה ובד"ה מלוה במט' וכו' האריך ולבסוף כתב בר' ודאי דבין בנדון המב"ט ובין בסתם מט' יוכ"ל המוחזק קי"ל כיון דהס"ך מולק בהדיא וכו' ע"ש. קילר בלשונו דהיל"ל דזהו למקומות התופסים דגל הקי"ל אזי המוחזק יוכ"ל קי"ל. משא"כ ההולכים בשקבות מרן ז"ל הקונה מוליא מיד הלוה בדיעבד ידייעא. ועיין במט"ם הגה"ט חופ"ב דתמה על הכנה"ג דחפס דברי המוב"ש ולא פי' דלפי מרן אין הדין כן ע"ש. ומ"ש ועיין על תשובותיו חח"מ סי' ל' וי"ב כוונתו עמ"ש קודם וגם מב"י דהסוה הדעות לא כתב כן אלא בלשון אפשר ע"ז הוא שעיין עמ"ש בתשו' דנם בכנ"ד יכו"ל קי"ל ע"ש. והי"ל לכ"ז דכם' הס"ך כ"כ הסמ"ן ז"ל וה' בית יהודה סיע"ט פסק כהס"ך שהביא על המב"ט ז"ל ועיין במשכנ"ר מער' מ' חוק"נ מ"ם בזה וכתב שם דאם המלוה מכר לאחר בהסכמה אפי' המב"ט מודה דזכה הלוקח דמימר אמר הא' טוב לי והב' קפה הימנו כמ"ש בשום"ע סי' קע"ה. וה' חיי מברהם חח"מ סי"ה האריך בד"ז והסיק לדיעא דס' מוהריק"ו ז"ל נדחה קראו לה. ושם בתחילת תשובתו בדל"ז כתב וז"ל הרי בהדיא לדעה הז"ל בשו"ת דבשות' אין לחלק בין קרקע למט' נם ה' המב"ט ז"ל בח"ב סיקמ"ד הביא ס"ז דמוהרי"ק ולא דחפה משמע דכן ס"ל וכו' ועוד חזר ושנ"ה דבריו כן ע"ש. דדבריו אלו הם התופיס דהרופה ירפה שם דהמב"ט הוא שר המכרי"ם עם מוהריק"ו ז"ל ועיקר סמוכות שלו מוהריק"ו ושמ"ם הס"ך סקד"ן וכ"כ הבנ"ט בהגה"י חו' י"ד ועיין בדברי הזכו"ל שם. ולא אחד דדבריו אלו הם כדברי הכנה"ג בהגה"י חוקב"ה שכ"כ שם וז"ל אבל המב"ט בסקמ"ד הביא דבריו ולא דחפה וכו' ע"ש ולדידי אני הפעוט יש להעיר בדבריו ג"כ ועיין בשמע מברהם בסי' ז"ן ויראות לך. עוי"ל בם' ת"ח שם דכתב וכ"ר דעת ר"י מברגלוני והעיטור שכתבו דאין דדב"מ במט' כלל והנה במט' היכי תשכחן לד מלרעות בהם אם לא שנא' שהם שוה בחותם המט' ומכר האחד מלקו ואעפ"י כן כתבו דאין דדב"מ כלל הרי בהדיא דסוברים היפך דעת מוהרי"ק וכן מלאתי להסמ"ע שכתב בהדיא בסקל"ז אבל לא במט' פי' אם יש לו מט' או עבד בשות' עם א' והשותף רולה למכור מלקו לאחר אין בידו זה שישוקף עמו לסלק האחר וכו' הרי דהז"ל לא חשכח פיתרי לאיקומי דברי ר"י מברגלוני והעיטור אלא בשות' וכ"כ בפרישה סע"ב ופ"ד וזהו נראה כוונת הרב"י וכו' דהרי"ף והעיטו' דכתבו דלית דדב"מ במט' ודאי דבשות' איירו. ומעתה קל"ט על מוהרי"ק כיון דמקודם לכן פסק דאין דדב"מ במט' וכהרי"ף אין לא הרגיש דהרי"ף מיירי בשות' דאם ל"כ מלרעות במט' אין שייך ונמלא דמוהרי"ק פליג מיניה וביה וכו' עכ"ב. ואני אומר דהן אמת דדבריו נכר הם בתו כלולים בדברי הסמ"ן שם שכתב והעור כתב בשם הרי"ף אין דדב"מ במט' ופי' הפרישה כלו' אם הוא שותף עמו וכו' ובודאי בכל הפוסי' דכתבו כן בכה"ג מיירי דאילו במוכר מט' שאין לו בהם שות' עם שום אדם פשיטא דמאי מלרעות שייך בהו וא"כ ודאי נקט' כמרן דלא כמוהריק"ו שדבריו הם נגד כל הפוסי' עכ"ב. לדידי אני הפעוט אין הכרח לומר דמ"ש הפוסי' אין דדב"מ במט' היינו שהם שוה' במט' דיש בחפלדות לו' בבו' דבריהם היינו אם שניהם הם שותפים בקרקע ולזה הא' למכור מטלטלין ה"י הב' לבטון מאחר שאני שותף עמו בקרקע יש לי מכח זה דדב"מ במט' שמוכר. ולעולם דאינו שו' עמו במט' כלל כ"א כח בטון בטעת בר מלרע מכח הקרקע שהוא שות' עמו שם וע"ז קאמרי דאין דדב"מ במט'. וזהו כוונת דברי מוהריק"ו דכתב דאין דדב"מ במט' החמנם מכח שותפות לכאורה משמע דשו' יכול לסלק הלוקח אפילו במט' וכו'. ויש לי להביא כדאית ליה לפי' הכ"ל מהכנה"ג הנב"י חוקב"ד וז"ל כ' המרד' בפ"ק דמליעה דאובן שהלסמו חורתים בביתו והיה שמ' מחזר אחריהם לקנות הסחורה ואמר ראובן אני רולה לזכות בהם כי ביתי זכותה לי והלך שמעון וקנאה וכו' ואו דדיינינן לה בדדב"מ משום ועשית הטו"ה ע"כ נראה מדבריו לכאורה דס"ל דיש דדב"מ במט' ואיתא דמ"ש דדיינינן לה בדדב"מ ה"ק כי היכי דדב"מ משום ועשית הטו"ה ה"נ הכא משום ועשית הטו"ה אית לן למימר דזכתה לו אלירו ע"כ. הרי דלפי הנר' לכאורה דס"ל דיש דדב"מ במט' הוא מכח שהם מתלכסנים בביתו מלד זה הוא עולה על הדעת לומר שהוא זוכה בדדב"מ. וא"כ אינו רחוק הפי' שפי' בכוונת דבריהם הנ"ל. ומה שהביאו סיעתא לדבריהם מדברי הסמ"ע לע"ד ל"מ הוא דהסמ"ע בשני מקומות הנז' רלה להשמיענו רבותא טפי דנם אם יש לו שותפות במט' עכ"ז ליכא דדב"מ במט'. ולעולם יש בחפלדות לחוקומי מ"ם הפוסי' בסתמא אין דדב"מ במט' היינו פי' כדהתיבנא אלן בטעיותין לעיל. וע' בסעי' מ"ט במוכר לא' מן השות' שלו במשא ומתן אעפ"י שאינו שותפו בקרקע זכה בה וכו' ע"ש. וא"כ לפי זה נוכ"ל הפי' הנ"ל לא דאינם שות' בקרקע אלא במו"מ ולזה הא' למכור מטלטלין ה"י השני לטעון טעמת כר מלרע מכח זה כ"א אם י"ל שותפות במט' עלמם לדעת מוהריק"ו ז"ל. בחופן היוצא לנ"ד דלדידן דחזינן בתריה דמרן ז"ל בכל ענין בין במכירת מט' בין במכי"ם ליכא דדב"מ כלל והלוקח מפיק מהלוה. וכאחרת דתפסי דגל הקי"ל המוחזק מל"ל קי"ל. ועיין נ"כ בם' אבית הלבוש דע"ט ע"ח. ומהדם נראה לי ם' אחד הנחלים ק"ק ופם התריך בהנחת דברי המכי"ט ע"ז חופן הוא מדבר ויען דמדבריו אם היו יולא נפקותא לדידן דאין כאחרין בתריה דמרן ז"ל נרירן לכן בחתי בקלרה מלהעתיק תוכף דבריו ע"ש:

א. מצרן דלא לריך לה רק להרווחה בעלמא דמו"ם בסיקט"ה סעמ"ט הביא מת' בזה. ה"ה היכא דלריך להסביר עיין בנסת ישרחל סי' יו"ד. וכת' הבאה"ט ס' קפ"ב בשם מוהרח"י כיון דהיכא פלונתא דרבוותא הדין עם הלוקח שהוא נקרא מוחזק כיון שקנינו קנין מן התו' וכו' ע"ש ועיין במט"ם הגב"י חוק"ח. וכם' מלחמות ה' להרמב"ן ז"ל בפ' המקבל הביא דברי המאור שכ"כ דאי' מלן דפשיט ליה הכי מהיא דלאשה וליתמי לית בהו דדב"מ וכ"כ אבזו ז"ל במגילת הנחמה. ויש מי שמפייע לזה ממעשה דרביעא ורוניא דפ' השותפין ודחה הרמב"ן ז"ל לזה וכתב דהנחומין של הכל נחמו אבזו בזה דליכא רחיה כלל ואילו היה עיקר הי"ל לאחמים להשמיענו זה שהוא רבותא גדולה מכל מה שהזכיר זת"ד ז"ל ע"ש:

ב. בסו"ם קע"ה כ' הטור בשם אביו הרא"ש ז"ל מכרה לנוי וכו' והוא שיכול למוכרה ליש' בחותם הדמים שקנאה החנם אבל אינו חייב למוכרה ליסרחל בפחות וכתב

וכתב מב"י ז"ל שכ"כ התום' וכמה מרבוותא. ובסיקו"ר כתב ועל מלי דמגיה ה"ז לא ישכירנו וכו' ולא לסופר תרמלי כתבו התום' והרא"ש דהא דמשמע לתרמלי שאינו סופר יכול להשכירו היינו כשאינו מולא להשכירו ליהודי בדמים הרחוייס וכו' ע"ש. ופשט לשונו זה נראים היפך מ"ש בסיקע"ה דשם הלריך ליתן סים' הדמים שכתן הגוי לפי' שהוא יותר משוויה עד שימכרנה לישראל ושם לאו שאינו נותן היסר' כ"א דמי שוויה הוא מוכרה לגוי ואינו מקבל עליו שום אחריות. ואילו בכאן קאמר מב"י כשמס בדמים הרחוייס דמשמע דאף שם הגוי נותן יותר מדמי שוויה והיסר' רוצה לקנותה בדמי שוויה ח"י למוכרה לגוי. והתום' בפ' ל"י כתבו סתם וז"ל וכר' לר"י דהתם כשים' רוצה לקנות אבל אם אין יסר' רוצה לקנות מותר. אבל הרא"ש בפל"י כתב כמ"ש הב"י כשמו בסיקו"ר וגם בקמא כתב שם וז"ל אומר ר"ת דוקא אם היסר' רוצה ליתן כמו הגוי וכר' דדוקא עד כדי דמיה אבל אם הגוי רוצה להוסיף מדמי שוויה יכולה ליסר' בדמיה כי אולי הגוי מוסיף דמים להיות שכן ליסר' ולגרסו מנחלתו ע"כ. גם בקימור פסקי הרא"ש בפל"י והמקבל כ' כל' הטור והוא מהתימה וכבר ה' פלפלתי תריסתא הק' על הרא"ש וגם על הב"י בקמא פ' הגוזל ע"ש. ובתשו' מסד"ן ח"כ סי' ל"ח כתשו' מוהרם"ה ז"ל הביא דברי הרא"ש שבקמא ולא העיר שם נגד דברי הטור גם המגן גבורים שם' ל"ז הביא דברי הטור וכתוך התשו' הביא דברי הרא"ש שכן' ולא העיר מזה כלל ע"ש. ועיין שם' זוכרנו לחיים ח"ב מח"מ בגז"ש חוכ"ב מ"ש בזה לענין הדין:

סימן כ"ו

האותיות שלנוי רחוקן שלוה מעות משמעון בהו' עיסקא בקנין ושטר לזמן שנה ובתנאים הנהוגים לכתוב פה עירנו דמסק יצ"ח בכתוב שם' דברי משה למוהרמ"נ ז"ל וכתוך הזמן עלו המטבעות זהב שמה שהיה שוה בעת ההלוואה הוזהב במילה גרום נעשה שוה עתה מלה ומשם ועשרים גרום ועמד רחוקן לפרוע סך ההלוואה כתוה"ז בטענה שרולה לחזור בו מלהתעסק עוד ולפרוע סך הדיוח עפ"י הקלבה שביניהם הסיינו לחשוב מיום התחלת העסק עד יום הפרעון ולתת לו ריוח על פי הימים שעברו דוקא כי הוא דין פועל ים לו ופועל חוזר בו לפילו בחלי היום. ושמעון טוען שאינו רולה לקבל קרן וריוח כ"א עד משלם זמניה כתוב בשטר העיס' דלדעתא דהכי הלוהו. נדעה נרדפה להיכן שורה הדין טופה:

זאת אשיב אל לבי ידעתא בנפשאי כי חכמה אין בי ולא דעת ולא תבונה עמדי להבין בדברי הפוס' ז"ל רק לאיש אשר כמוני כתבתי שוריתים אלו בקלרה לדעת איזה דרך יסכון אור תורה זו תורה. ואומר עם קצ' דלכאורה נר' שהדין עם רחובן שהרי בפוה"מ סי' קע"ו וביו"ד סיקע"ז אימא המקבל עיס' מחבירו לזמן קלוב המקבל יכול לחזור בו בדין פועל שחוזר בו אפי' בחלי היום ומקור ד"ז הוא בגמרא מלינא דק"ה בתום' והרא"ש ז"ל על הסיא מימרא דרבא הני בי תרי דעבוד עיס' בהדי הדדי וכוות וכו' ע"ש. ומב"י ז"ל שם בחו"מ רל"ל בכמה מקומות שהם ס"ל דאפי' בשות' שכ"א נתן מכיסו וממונו לטורך השות' ומתעסקי יחד יכולין לחזור בהום"ז הקבוע ביניהם ואין אחד מהם יכול לעכב על חבירו והביא ראיה לזה מב"י ז"ל שכתב וז"ל משמע דהני בי תרי דעבדי שות' דקבעי זמן לא מעכבי אחדדי למיפלג מהום דלא נרע מפועל דחוזר בו ואם לאיהו לא מצחעבד נכסוהי לא מצחעבדי טפי ע"כ. ושוב מזר בו מרן ז"ל בם' בד"ה כמ"ש הב"ח ז"ל והסמ"ע בסקט"ח דדוקא המקבל יכול לחזור בו אבל שני שותפי' אין שום אחד יכול לחזור וה"ה בשנים שקבלו עיסקא מהשלים לעשות למת"ם ע"ז פ' דאין שום א' מהם יכול לחזור בו בלא רלון חבירו וב"כ בסקמ"ד וב"כ הש"ך והבנה"ע וכמה להקל הפום' ז"ל ע"ש. וק"ל בל' הסמ"ע ז"ל דכתב וה"ה בשנים שקבלו עיסקא וכו' דאלרבא דין שני שות' שאין יכולין לחזור אינו למדין לותו מדין שנים שקבלו עיס' מהב' למת"ם. ומה שכתלה חולק הב"י ז"ל ומה שרלה מב"י להבין כדעת התום' והרא"ם ז"ל הוא בשני שות' שכ"א נותן מכיסו לעוכך השות' אבל בשנים שקיבלו עיס' מהב' ליכא מאן דפליג ביניהם וא"כ הל"ל ד"ז בפ"ם:

וראיתי להכנה"ג ז"ל בהגב"י חוקה"ה דכ' וז"ל והני יודע דאע"ג דכל הני רבוותא מסכימים דים לחלק בין שות' למקבל עיסקא מ"מ כולהו הני רבוותא מלבד מוהרא"ם ומוהרי הרב סוברים דהרי"ם שהביא ריב"ה והב"י ז"ל סוברים דאפילו בשות' יכול לחזור בו אבל מוהרא"ם ומוהרי הרב כתבו דגם הב"י ז"ל חילק ע"ז שמוהרי הרב כתב שהב"י מירידי דמשתתפו בממון שוה וכו' ע"כ. ואלא קריה קלה ק"ל דרבו ז"ל בתחי' רלה לחלק זה בדעת הב"י דרך לאסר ושוב אח"כ דאחלו מב' טעמים דכיון דים לחבירו תועלת בהמשך השות' וכו' לפיכך כל הממון משתעבד לבניהם יע"ש. ואם כוונתו ז"ל דבר' לו זה המילוק דאילו רבו בדעת הב"י ז"ל לא הי"ל במונח שרבו בן ס"ל ודבריו נ"י. שוב אחז"ר לה' יוך אכרהם בתא"מ ח"ב סי"ב דהק' עליו בן ומי"ל יצו"ם ופ' נ"כ בם' פני הבית דל"ד:

והנה מב"י ז"ל בסיסל"נ כתב משם הריטב"א ז"ל דכתב בשם רבותיו ז"ל דלא אמרו שפועל יכול לחזו"כ אלא בשוכר עלמו באמירה אבל כל שנשתעבד בקנין לעשויי מילתא אחת אלא יוכל לחזו"כ. ומוהרא"ם בסיקי"ג ומהבי"ט ח"ב סיקל"ב והבנה"ע והבני אהרן סי' ט"ל והמחכ"ת סי"ב מ' שבירות פועלים כולהו ז"ל ס"ל כהריטב"א ורבותיו ז"ל דבקנין ח"י לחזור בו גם ה' משה יוסף מ"ת סי"ב בן ס"ל ודחה ס' הש"ך ז"ל. ברם הריב"ם ז"ל בסיתע"ו מולק ום"ל דאפי' בקנין מוכר וכ"פ הש"ך בסקי"ד. והנו"ב ז"ל ח"ת חח"מ סי"ל ס"ח כתב דאפילו הש"ך דפליג בפועל אהריטב"א ז"ל מ"מ בקבלן מודה כמבואר בסיסל"נ סקי"ד ע"ש. וחזי הויה לה' תור"מ בהגה"ט אות יו"ד דכתב וז"ל והנו"ב וכו' ואתהמ"ר לא נהירא דבהדיא הביא הש"ך חצו' הריב"ם סיתע"ו דכ' בפי' דאפי' בקבלן בקנין יכול לחזור והביא חצו' המבי"ט ח"ב סיקל"ב שדחה דברי הריב"ם מפני דברי הריטב"א וסיים הש"ך וז"ל ולי נר' עיקר כדברי הריב"ם ז"ל הרי בהדיא דגם הש"ך חיטו מחלק כלל בין קבלן לפועל עכ"ל. ואלכי העבד אחכמ"ר קל"ט בדבריו שהרי הבנה"ע בהגב"י חו"ה כתב משם המבי"ט וז"ל לאפי' לדעת הריב"ם ז"ל בקבלן אפי' לא התחיל במלאכה כל שנשתעבד בקנין ח"י לחזור בו יע"ש. מה גם דהש"ך ז"ל חילק בפי' מפועל לקבלן בסקי"ד דאחר שהביא דברי הריטב"א דשם"ל דפועל בקנין חיטו מוזר והכריח בראיות שלא כן נראה, ול הדין כתב וכר' דגם הריטב"א לא אמרה אלא בקבלן ולעניין שא"י לחזור בו בשום ממון וכשם"ל בסק"ד בשם הג"א וכו' ועיין בסק"ד דשם הדבר מבואר בפי' דקבלן בקנין ח"י לחזור בו בשום ממון ואריך לעשות המלאכה אם ירלה בע"ה. ח"כ מ"ש הנו"ב ז"ל דאפי' הש"ך דפליג בפועל מודה בקבלן וכו' דבריו הם ברורים ומיושרים על תדני פז והברי התור"מ כעת לי ל"ע:

והרב תורת חסד סימן ס"ל כהגריב"ם גם הרב"ד ז"ל בח"מ סיקמ"ג כן הסכים לחפי' בקנין חוזר וכתב וז"ל ועוד דחס לח יוכל לחזו"ב מחמת הקנין ח"כ ליסורח למיעבד הכי שהרי כתבו התוס' במלי' ד"י וז"ל כי לי בנ"י עבדים כ"ל דמ"מ מותר אדם להשכיר עלמו דדוקא ע"ע שח"י לחזור בו ואינו יולא קודם זמנו אלא בשכיר שחרור עובר משום עבדי הם ע"כ. הרי דכל מה שאינו עובר על עבדי הם הוא משום שיכול לחזור בו וחס בקנין ח"י לחזו"ב ח"כ נמלא עושה היסור ע"ש. ולע"ד אי מהח לא אייריה דאלא אמינא דכונת דברי התוספו' היא לומר דדוקא ע"ע שח"י לחזור ואינו יולא קודם זמנו אפי' כרשות אדונו אלא שכר שחרור אזי קא עבר על כי עבדי הם אבל אחר שכיר ופועל שיכול לחזו"ב ואי"ל שכר שחרור יכול להשכיר עלמו בחופן שח"י לחזו"ב כגון בקנין או בשטרא ואפי"ה אינו עובר על אי' כי ע"ה כיון שאי"ל שכר שחרור וכמו שכר' שהמ"ח כסי' הנ' מפרש כן בכונת דברי התוס' ז"ל. ואגב רחיתי לו להמ"ח ז"ל שם דהק"ל על תשו' הרשב"ח סי' תתע"ג דמפ"ק דמלי' ד"י לפי"ד התוס' מוכח בהיפך דפועל לח דמי לע"ע יעו"ש. ואנכי הדל תמיה לי דמה לו כי יוצק מדברי התוס' להרשב"ח ז"ל דרב תליה ור"ג. סוב רחיתי למוהר"ב לחגיל ז"ל בסי' על מלי' שפירש בכונת דברי התוס' כמ"ש בעניותין. והרב שפת חיים חח"מ סי"ג הק' דבתשו' הרב"ד סימ"ח נר' בסותר מ"ש בסיקמ"ג דכתב בהריטב"ח ורבותיו דחס נשתעבד בקנין אינו חוזר ע"ש והרב מנחת זכרון מער' פ' חות ו' תירץ לזה דמ"ש בסימ"ח שם תירי בשות' דנשתתפו וכו' ולפי"ז ל"מ מיהדר דלאו עבדים מיקרו. ברם התשו' דסיקמ"ג תירי על ל' הריטב"ח ומ"ש הריב"ם ז"ל דהוח בפועל דעבדים מיקרו דאז אפי' בקנין יכול לחזור ע"ד. ועמו הס"ד דדבריו ק"ב דהרואה יראה בדברי הרב"ד בסימ"ח דהס גם כן לפועל דכתב וז"ל וחס משום דפועל יכול לחזו"ב משום כי לי בנ"י עבדים כבר כתב מוהרח"ם ז"ל דהיינו דוקא בשנחתיב בלא קנין וכ"כ הרב"י ז"ל בסי' של"ג משם הריטב"ח ורבותיו וכו' ומ"מ לענין הדין אינו מעכב כי כבר כ' מוהרחד"ב ז"ל דהריב"ם יחיד הוא נגד הריטב"ח ורבותיו יעו"ש:

מעתה כפי דברי הפוסי' ז"ל דפסקו דהמוחזק שהוא הפועל מלי"ל קי"ל עין בס' זלח חו"מ ערך שים, ופועל ושותף ושכר מה שליין ע"ז ח"כ בל"ד יוכל לחזור בו אפי' בתוה"ז ושמעון ח"י לעכב מלקבל המעות. החמכם לעד"ע דים לדון בהאי שט"ע דל"ד ול"ד למ"ם מרן ז"ל דהמקבל שים, מחבירו לזמן קלוב דיכול לחזו"ב. דרחיתי להגאון החק"ל ז"ל תיו"ד ח"ב סי' כ"ב דכתב וז"ל ולכאורה יש להסיב מה נשתנה קבלן והרי כיון שח"י לחזו"ב ה"ה כעבד. אכן כ"ל דרז"ל מלאו מק' כתוב וכו' כע"ב פשיט להו שאין החדם העושה עבודה לחבירו בשכר תשוב יעבד בכך שחיוו עושה עמו אלא לשכר וקבלן הוא מכוח זה שלא השכיר עלמו לחבירו אלא השכיר עלמו למלאכה והשכר נובהו מחוך המלאכה וכו' אבל שכיר יום או חדש או שנה אין שכיותו למלאכה אלא לחבי' שאין בידו לעכב המלאכה בעד השכר שלא נתחייב אלא לחבירו. ורחיה שאם יראה משנהו לשכיר לעבודה אחרת כל שאינה קשה מהרחשונה. וכיון שכן הרי הוא עבד ליום וכו' אלא דים לאקוב בשכיר וקבלן וכו' כי ע"כ כ"ל דדוקא בשכיר יום שאין בידי השכיר לבטל מעלמו אפי' מעט כמ"ש החמ"מ סי' של"ז וגם בתוס' הביאוה הרי"ף והרח"ם והטור ז"ל שאין השכיר יכול לעשות מלא' בלילה ולהשכיר עלמו ביום ולא יהיב ויסגף עלמו מפני ביטול מלחכה בשה"כ גם בפ' היה קורא אי' דהפועלים

וכו' ובתעית אמרי' אמ"ל שכיר יום הוא ואמינא לא תיפנר וכל אלו הדברים הם המוכים עבדות. משח"כ קבלן שאינו מוחזר בכל אלו וכיון שאם ירלה לסלק עבודתו מעליו אפי' שעה אין מעכב עליו והרי הוא רשאי בעלמו ואין לאחר רשות בו וכי עובד מרלונו עובד להנאתו לבד וע"כ אין בידו לחזור כיון דבלא"ה לאו עבד תשיב כ"ל ע"כ. ואולת זעירא"ש ים לי להביא רחיה לדבריו ז"ל ממ"ם הסמ"ע ז"ל בסימ"ג סקי"ו וז"ל וחס הוא קבלן שקבל עליו מלאכה בכך וכך פי' ואינו כעבד דמלאכת רבו מיטלת עליו לעשות בו כל היום בלי הפסק אבל זה נומר המלאכה שקיבל עליו אינה שעה ביום שירלה וכדרך כל ב"ה העושה במלאכה למכור ולהשתכר בה מ"ה גם הוא ח"י לחזו"ב וכו' ע"ש וכפ"ך סירע"ז סק"ך מ"ש

מסס התה"ד סי' שכ"ט:

אשר מזה דן מנכי בנ"ד לפי דרך הנאון החק"ל ז"ל דמ"ם מרן ז"ל דהמקבל שים' יכול לחזו"ב הוא דוקא בנדון דהוא מטעבד בכל לוחו הזמן בקנית סחו' ומכירתם וכן עזה"ד המקבל השים' הוי כעבד ליכב תמיד להתעסק בסך שקיבל בכל הימים אבר קלבו ביניהם ואינו יכול להיות יושב ובטל מדעתו ואפי' מעט בשום זמן מהזמן הנ"ל ושוב אח"כ מה שיעלה ריות מהעסק יתחלק ביניהם כפי תנאם אז הוי ודמה כפועל דיכול לחזו"ב ואפי' בקנין הוא נכנס בסוג המחלוקת כמ"ל. ברם בעים' דנ"ד דנוהגים פה לתת דבר קלוב בלא תש' לכל הזמן המונבל והמקבל שים' הוא כרלונו אם ירלה לעסוק בהסך שלקח בזמן מה רב או מעט עד שיגיע ויעלה הריות הקלוב ביניהם ושוחו בידו לסלק עבודתו מעליו שעה אחת ושתים ואין מי שיעכב בידו. וגם אחר שעלה הריות הקלוב עליו אין מחויב עוד להיות מתעסק והוא יושב ובטל ואין מי יאמר לו מה תעשה. ח"כ הגם שלא קיבל עליו לעסוק במלאכה ידועה ומיוחדת לא הוי דומה לפועל שיכול לחזו"ב כ"א יש לדמותו כמי שקיבל קמה לקלור שעושה אותה בזמן רב או מעט אם הוא בקנין משתעבד וא"י לחזו"ב כמ"ש. והא דניהגים לכתוב בשט"ע דיכן שמתחייב להתעסק כל ימי משך זמן הים' הנ' הוא לאפוקי שלא יהיה יושב ובטל בכל ימי משך זמן הים' ואחר כלות הזמן יעשון שלא עליה ריות. אבל כל שהתעסק עד שעלה ריות הקלוב ביניהם שוב אח"כ יהיה יושב ובטל כפי רלונו וליכול וליחדי:

ואחזה מכבי מ"ם מרן ז"ל בחו"מ סיע"ד ס"ג תוב דמסכונת דקא אכיל מיניה פירות בחתרת דלא מסלקי עד שיגיע הזמן אם רולה היטו מקבל המעות קודם הזמן וכתב הסמ"ע ז"ל ה"ט דזמן זה לא לתקנת הלוה לבד נקבע מתחי' אלא גם לטובת המלוה כדי שיוכל הפי' עד הזמן ההוא. ומה"ט נמי כתב הש"ך פ' הגוזל בתרת דמ"ז שהלוותות שעושין בזה"ז בעלי חניות וקובעין זמן ביניהם ליהן להם ע"ז פ'. זמן זה הוקבע נמי למי' המלוה ומני המלוה לעכב מלקבלן דיכר לעיניה הוא הפסדו ע"כ והב"ח בס"כ והס"ך בסקי"ח וי"כ והכנה"ג הגה"ב חוי"כ כתבו להא דהס"ג להלכה ע"ש. מעתה מלאה הקפידה מקום לנוח דוה סותר הנמתך בסיקע"ז דפסק מרן דהמקבל שים' יכול לחזו"ב וכבר האו"ת הק' כן ע"ש. ורלי' בס' בית אברהם ובהגב' שסביב סמ"ע למוהרי"ם ז"ל שכתבו דמדיוק לשון הס"ג דכתב שכיר לעיניה הוא הפסדו וכ"ע בזה"ל שאם יחזירם לו בתוה"ז יעמדו שביתין אלו ולא יהיו לו המעות כלום ויפסיד הריות שהיה מניע לו מהס ע"ם זמן דבכה"ג וכו' בר' הוי כדבר החבד דבכה"ג גם פועל ח"י לחזו"ב בתוה"ז יעו"ש. ולדידי אחהמ"ר מעל"ה בר' שאין תי' זה מספיק דבשביל פסי' הריות שהיה מניע לו מהס נאמר דחשיב כמו דבר החבד

ולחפקיע:

ולפקוטי ליסורא דכי עבדי הס. דהא כמי שמוצע הריוח מחבירו שלא ירויח יותר ליזו מיב לשלם כמ"ש מוהר"מ מפאדוה סיס"ב ומוהרח"ם ז"ל בחשו' שהובאה במוהר"ם הלוי ז"ל סיס"ל ועיין בכנה"ג סיספ"ו הגה"ט לוס"ע דכ' וז"ל גם מוהרש"ך בח"מ סיקל"ט כתב דכל שאין שם מיטוט ממון אלא מניעת הריוח אין חיוב מדינא דגרמי והא דכתוב במסרים נחל"ח ס"ב הביאו רבי' במחו"ח על רחובן שהלוה לחרמי מעות ברבית וכח שם' ותמר הילך בפחות ופרע לרחובן ליזו מיב לשלם דלא ברית היזקא דגר' הא ברית היזקא מיב לשלם הע"ג דלא הוי אלא ריוח שהלוה מעותיו ברבית ליזו חולק ע"ז דבין דגדו' רבי' ז"ל נקבל הגוי מעות של רחובן ברבית וזקף עליו קרן ורבית ולזו קיפוח ריוח מיקרי אלא הפסד קרן מיק' ע"כ. גם ה' תרעת דישראל מער' מ' חול"ה ליין על כמה פוס' שסל"ה דמניעת הריוח לא הוי גרמא להחייב כה לפי' משום קנסא וכתב דרי"ו נחל"ח נר' דחולק יעו"ש ולא זכר ס' דבבר הכנה"ג נרגש מזה וכתב דלזו חו' ע"ז ובחלקו"ח ישיב למו כמש"ל. הרי מוכח מהכנה"ג דדוקא גבי גזי דזקף עליו הקרן והרבית במלוה אבל הו"ל קיפוח קרן מיקרי. אבל לגבי יפר' שלזו זוקף הריוח עם הקרן אף לי ברית היזקא מיקרי קיפוח ריוח ופשוט. ויולא לנו לדין המחעסק אף לי ברית היזקא בחזרת המעות שיפסיד הריוח שהיה מניע לו מהם עסה"ז לא פקע ליסורא דכי ע"ה ויוכל לחזו"ב בחוה"ז דלא חשיב כדבר האבד משום דלית פסידא בממונו אלא הוא מניעת הריוח שהיה מניע לו מהם. וכ"כ בם' תרעת דישר' מע' פ' חו"ט דכתב כנו ז"ל וז"ל ועפי"ז ניחא נמי מ"ש החוס' והרא"ם ז"ל ופסקוהו העור ומרן ז"ל סיקע"ו דהמקבל עים' וכו' יכול לחזו"ב כדין פועל וסחמא משמע לפילו אי ליכא פסידא לבעה"מ מוזר כו. ואמאי ולפוס מאי דאמרן לק"מ דאע"ג דליכא פסידא לבעה"מ יכול לחזו"ב משום דליכא פסידא בממונו אלא מניעת הריוח ולא חשיב הפסד לענין זה עכ"ל. ועעו"ש דה"ה מהא דשייך שעמד עליה גייס וכתב ודבר פימה הוא סיכי מלי הדר ביה מאחר דמצי ליה פסידא בחזרתו. ואחר החיפוס מלאתי להמאג"מ ז"ל דפ"ד דכתב ואין לפק' וכו' ותירולו ק' להבין דגר' שהבין דמ"ם רש"י ז"ל ואין יכולין להליל קאי אפועל ולז"א דכיון שאין הפועל יכול להליל הרי נתייאשו הבעלים וכי הדור פועלים והלילו מכרו עלמם למיתה ואין הדבר כן וכו' ע"ש. ועע"ד אי"כ מקום פימה כלל דדברי המחג"א ז"ל ברורים וכוונו היא לומר דכיון שהבעלים א"י להליל וכמו שפי' רש"י ז"ל א"כ כבר הס מיאשים הבעלים מהם ואז כי הדרו בהו פועלים ואמרו לעלמינו אנחנו מלילים והלכו ומסרו עלמם והלילו הנכסים לעלמם הילו כיון שהבעלים ע"י שאינם יכולים להליל כבר נתיאשו מהם כיעו"ש בד"ק:

ומוהרי"ם ז"ל וז"ל ונר' דמיירי כעין העים' שעושין בזמן שמחפסרין עלמם עם המקבל לחת יו"ד לק' לשנה וכשחוזר בו נהי דיוכל לחזו"ב מלהחעסק מ"מ מחויב הוא ליתן יו"ד לק' כל דמי הפסר מכל השנה וכשאינו רוצה ליתן לו כך מחויב לבוא לחשבון העים' וליטבע כמה הרויח בז' וליתן החלי וא"י לומר אתן לפ"ע כיון שהזמן מיקבע למוכת המלוה יכול המלוה לומר לו אתפסרתי בסך זה רק מסום קביעות זמן שהוקבע למוכתי עכ"ד. דלפי"ד יולא לנ"ד דנהי דיכול לחזו"ב מלהחעסק עוד מ"מ מחויב הוא לחת לו סך הפסר של כל השנה וכשאינו רוצה ליתן כך מחויב הוא לבוא לחשבון העים' וליטבע כמה הרויח בז' וליתן לו. וכ"ז הוא אי לחמרי' דעים' דנ"ד היא דמיא לדין העים' שכתב מרן ורחובן המחעסק הוא מיקרי פועל. כרס אי לחמרי' כמ"ש בעניותין עפי"ד החק"ל ז"ל דרחובן המחעסק בנ"ד ל"ד למ"ש מרן ח"מ לין טענת רחובן כלום וא"י לחזו"ב בחוה"ז:

עו"ר לה' סס חדש בהשו' שהיא בחחילת הס' דכתב וז"ל ועוד דבהאי דינא דהמקבל עים' יכול לחזו"ב כדין פועל יש בו חילוק דה"ד אם המחעסק לא הפיל מממונו כלום בחוך כים העסק דאז אין השעבוד אלא על הנוף וכתיב כי לי בנ"י עבדים וכו' אבל אם גם הוא הפיל בחוך כים העסק שוב קרן ח"כ השעבוד על הסיחוף אל על המעות שנחעבדו המעות לאותו הסיחוף ואז אחע"י שאינו מחעסק במעות אלא לאחד לבדו א"י לחזו"ב קו"ז השות' ולא שייך בו דין פועל עכ"ל מוהרי"ע בשו"ח ב"י דקי"ח רמזו המע"ם ח"כ סיקע"ו בהגב"י אוקי"ז וכו' ע"ש. ועיין ג"כ במוהרח"ם ז"ל שכ"כ בחשו' בסס ה' מנדולי הדור וז"ל דאיכא לפלוגי דבשלמא גבי מקבל עים' דאי"ל בחוהם עים' קרן בו"ע כ"ח שע"ו ליכא ולזיתן בנכסי הנותן ולחלוק בריוח וכיון שכן כיון שאי"ל שעבו"ן כ"ח שעבוד נופו יכול לחזו"ב כדין פועל. אמנם שוחף המשעבד נכסיו וכו' יעו"ש. דגר' מדבריו דאם המקבל עיסקא נתן לכים העסק שום קרן מממונו והוא נו"כ לבדו בכולם כיון ס"ל שעבו"ן א"י לחזו"ב בחוה"ז אלא דמי לפועל. ולא ידעינא מדוע מוהרי"ט ז"ל וה' שם חדש לה זכרו דבדי מוהרח"ם ז"ל להביא סיעתא מדבריו להבריהם. ועיין במוהר"י קלבי ז"ל סי' י"ט דם"ב:

וביון שכן דון מיכה וא"ב בנ"ד שהמחעסק מניח קרן מלאי ג"כ ומחעסק בהכל יחד אע"ג דהשטע"ע היזו כחוב דמניח קרן מלאו ג"כ נו"מ מהעסק הוא בקרן אלו ג"כ ומעורב יחד מעותיו עם מעות השט"ע כדי להרויחן יחד והיזו מניח שך העים' לבדו ומחעסק בו לבדו וא"כ ליכא טעמא דכי לי בנ"י עבדים וכו' שהרי בלאה"כ הרי הוא עושה שחורה בכמה מיני שחורות בשיחוף מעותיו עם שך העים' והיזו טורח יחר בשביל מעות העים' כיון שהכל הם מעורבים יחד מעותיו ומעות העים' והו"ל כלילו בפי הניח קרן וכחוב בשט"ע וחל השיעבוד על נכסי השוחף וא"י לחזו"ב כמ"ש מוהרי"ע ז"ל יעו"ש זח"ד ז"ל. הרי בהדיא דהז"ל קאמר דרך עים' דנ"ד אינה בכלל מ"ם מרן ז"ל דהמקבל עים' מחבירו יכול לח"ב בחוה"ז וע"ע לשבח לאה שא"י לחזו"ב. ולדעתי הקלושה י"ל דהך עים' דנ"ד עפי"ד הז"ל היא אחית במכ"ם שא"י לחזו"ב דהך מהנין לכחוב בשט"ע היות אמו"ן שכבר זכיתי והקניתי לבעה"ם הנז' משפר עסקי דאיה לי אחות שמיא כשיעור שך עים' הנז' וזכיה וקניה מעליא לפו"ד ומעכשיו מחחייב אני בחנו"ם לפו"ד להחעסק בשפ"ע הנז' בז' הנז' בכל מאמאי כאי ויכולאי לקבל החועלת ולרחק הנזק וכל מין שבח וריוח שיזמין לי הא"י בשפ"ע הנז' בז' הנז' קודם כל אקח אני מהם בעד שט"ו שך פ' והנשאר וכו' דלפי"ז הו"ל כאילו כאב בפי' בשטר העים' שהוא מניח קרן מכיסו וממונו לאוך כים העסק ושוב השעבוד הוא אל על המעות וא"י לחזו"ב מטעם כי לי בנ"י עבדים וכו' כמ"ש מוהרי"ע ז"ל. ועפ"י דרכו של הש"ך ז"ל לפשר לפ"ד לחרץ קושית האו"ת ז"ל ולומר דמאי דכתב הש"ג ז"ל דא"י לחזו"ב הוא משום דכיון דבלאה"כ הוא מחעסק בקרן שלו ועכשיו רוצה לערבן יחד ולהשחחף בשך העים' נ"כ ולהרויחן יחד אזי ליכא טעמא דכי לי בנ"י עבדים וא"י לחזו"ב. וזהו מאי דרמז הש"ג בליסניה שכתב שהשלוחות בז' בעלי חניות וכו' לומר דכיון שהמה בעלי חניות והחמות פחוחה ובלאה"כ הם מחעסקים ועושין שחורות בכמה מינים ועכשיו רוצים לעוות ולהשחחף בשך העים' נ"כ א"כ חל השיעבוד

על המצות ומצתה ח"י לחו"ב ועם שלימו מבואר בפי' גרמז הוא בכרמז. ומודה ה' מאוד בפי שהאיר לת עיני ורחיתי לה' שבות יעקב מ"ב סיקפ"ד דבשאל הו"ל כשלמתימו ממם והסיב דהדין עם שמעון בשה"מ ואין בשעת רחוקן המעשק כלום וז"ל ס"ל פשיט דאין בשעת רחוקן כלום וה"י לחזו"ב כלל דהא כתב הש"ג וכו' והוכ"ד הלו בסמ"ע גם הש"ך והכנה"ג לפסק הלבה בלי שום חולק וכ"כ בנ"ם שוף שער ל' כל היכא דאיכא הגאה לחלוה בקביעית הזמן לא מלי לוה לבופו שיפסיד בקבלתו המצות קוה"ז וה"ם ה"ה כזה. ואם יאמר האומר מכ"ל לדחות דין זה דסיקע"ו מפני זה הלא גם ד"ז הוא מוסכם והוא מהמוס' והרא"ם דפ' המקבל. כד מעיונא שפיר י"ל דא"כ מה שהיה כלל דהתם מיירי בעים' שמשוו עבד בעל המקבל העסק להתעסק עם העים' ולא למיסתיה ביה שכרא. אבל בשער עים' שהגיו פה שנותן לו דבר קטוב בלא חשבון כלל רק שהבירה בידו אם ירלה ליטבע בכל חדש שלא הי"ל ריוח ח"כ חי"כ עבדות כלל ובהכי מיירו ג"כ בעל הש"ג וסי' ט"כ. הגם דאמה שכתב דבהכי מיירי הש"ג דיש בו מהדוחק דהכי אין בדברי הש"ג ז"ל שום רמז מזה דמדבר בעניו שים בו שבועה וכו' כמ"ש הוא ז"ל. מ"מ לדיוקו של הו"ל בכר פסקיה בסביעא חריפא דאין בשעת רחוקן כלום וה"י לחזור בו בתוה"ז. ומה גם דבכו יתירא לשהבחת ביה דכתב ובבר נהגו פה הב"ד הלדק לפסוק עפ"י הגדולים אבר בחרן המה שאם נמשך העים' חדש אחד בשנה הבנית שלריך לקיים תוכה עד תשלום כל השנה בפי התופן והנאי שהוזכר בשער כמוכח בשאלתו של הו"ל ומעשה רב:

היוצא מהמקובן זאת תורת העולה בשע"ש דע"ד המוכח בשאלה הן מלד מ"ם השבו"י ז"ל והן מלד מ"ם הש"ח בפי"ד מוהר"יע ז"ל גם נשפל להם מ"ש אני הלל בעניותי לחלק עפ"ד הגאון החק"ל ז"ל בתוהב תלתא בחדא שריין בע"ד ואין בשעתו של רחוקן כלום וה"י לחזיר בו עד תשלום הזמן המקוב ביניהם. זהו מה שעלתה מנודתי ודעתי הקלה בחות שהיא להלבה ולא למעשה עד אבר יסכימו עתדי הכבן שבורתי העומדים על מדין אזי תהיה בשפל עתהם לסכיף לשוני ע"ש ס"ט:

סימן כ"ז

שאלה רחוקן שנתן לבנו קטן חלק מחנות החלר שים לו ע"י בתיבת נייר שהבו בשטרה י"ה שבתב רביע החלר בשם בנו הקטן והיא בתורת מתנה שנתן לותו הרביע הנז' לבנו ולא הפסם קנין ולא בתב לו שטר כ"ח בתיבת השהבו הנז'. ורחוקן חלי"ם והניח אחריו יתו"ק אחרים שאחר בתיבת השהבו נולדו לו בנים נ"כ. יש לספק אם הבן שבתב הנייר שהבו בשמו זבה בהתנה ההיא וחולק עם אחיו נ"כ בשאר החלר. או"ד מאחר דהמתנה ההיא נעשית בלתי ק"ם ועדי יסרהל ושבר בפי דין תוה"ק כ"ח דוקא בבתיבת נייר השהבו שנבתב בשמו ע"י ערע"נ לא מהניא ולית בה מששא כלל. נדעה נרדפה הדין כילד נותן:

תשו' דב"ז שורשו פתוח בש"ם בפ"ק דגיטין דתנן כל השטרות העולים בעש"נ בשרים חוץ מגיטי נשים ושחרורי עבדים. ובגמ' פריך קא פסיק ותני ל"ם מכר ול"ם מתנה בשלמא מכר מכי יהיב זוזי קמייהו קנה. אלא מתנה במאי קני בהאי שטרא האי שטרא חספא בעלמא הוא אלא אמר שמואל דיגה דמ"ד ואיבע"א תני חוץ מכגיטי נשים. ופירש"י חוץ מכגיטי נשים כל שטרות שאם בגיטי נשים עש"י השטר הדבר ננמר דהייגו נמי שטר מתנה ע"כ. ורוב הפוס' פסקו כליטנא כהרא ובתב הבע"ח ז"ל ח"ב סימ"ח לא"ג דים פוס' נ"ב כליטנא קמא המעיין בפוס' ירחה כמה תנאים נריך בדיגא דמ"ד מה שלא בתלו בזמגיגו זה. ומה גם כיון דאיכא פלוגתא דרבוותא איה לן לאוקומי אדיגא דאוריימא והן פסוליס וכמ"ש מוהרשד"ם ז"ל חמ"מ סימ"ן ומוהר"י הלוי ז"ל סי"ע. אלא מיהו בבר הסבימו הפוס' דאפי' שטרי מתנות לא פסילי אלא היכא שעיקר הקנין נעשה ע"י השטר כגון שדי נמוכה לך שדי מכורה לך. אבל אם הנותן הקנה למקבל בק"ם השטר בשר דאיגו אלא לרחיה בעלמא כמ"ם בעה"ע מ"מ סימ"ח וירחה שאין חולק ע"ז והב"י ז"ל בתב שבן משמע מליטנא דגמרא וכו' אשר ע"כ אם המתנה הולמת לא הקנה לותה הנותן למקבל בא"ד מדברי ההקנאות והשטר שבתב לו בעש"נ הוא שטר הקנאה ולא שטר רחיה הא ודאי שטר"ד חספא בעלמא הוא ולא זבה מקבל המתנה. ואפי' שהחזיק בקרקע נ"ם עכ"ו מאחר שהחזקה היא נסמכת על השטר ונמלא השטר בטל נם מוקמו בטילה וכו' ומה שמשמן המקבל שבדין מחזיק בו והרחיה שבשעת נותמו נייה על הכל ולא נייה ע"ו אין זו טענה דאפשר דהנותן היה סבור דמלד הדין זבה מקבל המתנה ואין לו חלק ונחלה בלותה מתנה. אבל אם היה יודע שהמקבל לא זבה היה מצווה נם על קרקע זו. ואפי' תימא שרצון הנותן לתתה לו למקבל מה בבך כיון דמלד הדין ל"ק הא למ"ד נם"מ שמיה מתנה לפי' ומלד המתנה לא זבה מקבל מתנה אלא במתנתו כלום אפי' שלמו יודעים שרצון המצווה היה שיקנה המקבל מתנה. הילבך כללן של דברים בנ"ד דלא זבה מקבל המתנה ומחזור הקרקע ליורשים עם כל הפירות שאבל זמ"ד עש"ב:

ומרן ז"ל בש"ע ח"מ סימ"ח פסק כליטנא בתרא דשטרי מתנות בנון שדי נהו"ל שעיקר הקנין נעשה ע"י השטר והם תהומים בו לעפ"י שים בו כל הדברים שמנינו ה"ב בחרם ע"ב. ולא"ב בנ"ד דליבא שום הקנאה לחרת אלא שנתן הקרקע במתנה ע"י בתיבת נייר השהבו בשרה אפי' אם היה בו כל הדברים שמנה אותם מרן ז"ל בתמי' הסי' ע"ז לא מהני מב"ם עבשיו דלא היו בו הדברים הנו' דהוה מגיב בחרם ול"מ. ולפי"ד מרן התבי"ב ז"ל אפי' שיהיה חזקה שהחזיק מקבל המתנה לאו כלום היא מאחר דהשטר בטל נם החזקה בטילה ותוזרת הקרקע עם הפי' שאבל ליורשים. ואפי' שהנותן לא חזר בו מהמתנה כיון שמת נפלו נבסי קמי יתמי וחולקים בהם בשוה. והגם דמלאתו רחיגו בתשו' מרן בחבק"ר סיע"ב וע"ג ברחוקן שהיה עליו חובות ומתירה שמא יטלו הבע"ח בימו ועשאם ווחקו"ף ומתגם במתנה לבגו בעש"ג דבתב דשפיר הויא מתנה ע"ש. י"ל דוקא התם שעשאם ווחקו"ף ואיבא טעמים בדבר בם"ם שם. משא"ב בנ"ד דהיא מתנה לבגו בבר בתב מרן בש"ע דהשטר חספא בעלמא הוא ול"ק. וכלא"ה עמ"ש מרן שם בחבק"ר דאלו המולא"ם שטולים ליום פרם מהמלך פשוט דלא מקבלי שומאל. בבר הבגה"ג שם בהגה"ט חוי"ג הביא מ"ם הפוס' ז"ל מיהו החידוש כולהו ערבוות מקב"ם ניהו וב"ב המט"ם הגם"ט חו"ח בשם פוס' אחרים נ"ב. ובהגב"י חוב"ב בתב ע"ד מרן שבתבו' הנ"ל לפשר דבומו היה בן ע"ב. ובס' נב"ע סי"ז דלין עליו שם בתב בדמ"א דבומיגו זה בבר השביגו בל הת' ז"ל דהשטרות העשויין בעש"ג לא מעלו בלל לפי' לשטר רחיה והבי"ד הפוס' שב"ב ושייש ולדעת בולם בוש"ו לא מעלו לא לקנין ולא לרחיה לפי' בשטר מבר ב"ם בשטר מתנה וביומא ע"ם. ובבלל הביא שם בשם מוהריב"ל ס"ג סיב"י שבתב במה ריעותות שים בחוב"ם שבוה"ז מ"ם הבעה"ת שם"ו ת"ד דהחידוש חע"ג דעבידי בשטרות

דערכאותיהם דידעי בהו דלית מקב"ם מיהו כיון דאין חומרים לפי' סהדי גויס כ"ח בספור בלבד בדין הוא דהוה פסול. ועו"כ אם שמחתר שחיטו עשוי כפי דינהו לף להסוברים כלים"ק דאמר שמואל דד"ד עכ"ז חיטו מועיל לכלום מאחר דליכא הקנאה המועילה לפי דין יאכל עכ"ב:

גם ה' חו"ג ז"ל סי"ח דקי"ד כתב ל"מ להרמב"ם ומרן ז"ל דסברי דאפי' בשטרי מקח וממכר בע' סיקן המעות בפני הערכאות ויכתבו בשטר בפניהם מקח פ' לפ' כו"כ דמי מכר וגם לריך עדי יאכל' שיעידו על עדי השטר ועל השופט שחיתם יודעים בקב"ם וחם חסר דבר מזה הוא כתרם ובג"ד דחסר מלתו התנאים דודאי אין מקום לספק כלל. אלא אפי' להרח"ם ז"ל ודעי' חספק בעלמא הוא מכח דברי החח' ז"ל דכתבו דכל ערכאות שבמלכות חוגרמא מקב"ם ניהו ויש אחרי הבלע עיין במוהרשד"ם ומוהרש"ך ומוהרח"ם ז"ל הילכך ליכא ד"ד דהוחיל ומקב"ם לאו דיוק הוא אלא חמסנותא ולכ"ע חספק הוא ע"כ. והחם"ם ז"ל בחשו' ד"ק כתב בשם הג"י בפמ"ו דכתב בשם ר"י ז"ל דכל שאין המלך מכריח וכופה לדון כדינין שלו לא פקע זכותו של יאכל מחמת ד"ד וכו' ולא משום דאין המלך שומע לקנינים שלנו ים לנו לדון גם בין יאכל' לאביהו כדין המלך כמה שהוא לא גזר ולא הקפיד על כך. ואפי' בד"ד דהמלך מקפיד ים מן המחלוקה דבין יאכל' לאביהו לא דייני' וכמ"ם שם מוהריב"ד ז"ל והכר"ם ח"מ סי"ח ס"ק במה שאין המלך מקפיד ואינו מכריח דודאי דים לנו למעט במחלוקת ולומר דלא דייני' כדיניהם בין חדם לאביהו וז"ב ואפי' הצדב"י ז"ל בסימ"ב סגית שדקדק מדברי הר"י ן' פרץ ז"ל שמולק על מהר"י יאכל ז"ל מודה בזה ע"ם דרי"ד עם"ב. גם בסימ"ח הגה"ט חוכ"ט כתב במחנה העשויה בעם"ג דלא כתיב בה כאשר בשוקת וחב"ב דמוהרשד"ם כתב שהיח פסולה ומוהריב"ל שכר' שחולק ומכשירה עיין בפ"מ מ"ח סי"ד דהשוה דעת מוהריב"ל לדעת מוהרשד"ם דפסולה וכ"כ הגה"ג בתשו' שהובאה בעבד"י סימ"ח וכן דעת התשב"ץ מ"ג סימב"ה ועיין הרדב"ז סימק"מ ע"כ. ופשוט דכל דברי הרבנים הנ"ל הם גם לפי המבואר שטר מחנה עכ"ז מלריכים להיות כתוב בהם כאו"ב. דאילו לדעת הרמב"ם ומרן ז"ל ודעי' הם פוסלים אפי' שכתוב בהם כאו"ב. ועיין בהשב"ץ ז"ל שם שכ"כ בפי' ועוד סיים שם דלא אפשר לאכשורי שטר מחנה דכתוב בלשון יאמעאל ועדי יאמעאל אח"כ הקנה המוהן למקבל בק"ם ועדי יאמעאל כתבו בפניהו הקנה פ' בק"ם קרקעו לפ' וכו' אבל בלא"ה לא מהני בלוס שטר מחנה שבחבוהו עדי יאמעאל ואף מחורת הודחה ל"מ וכו' הנה מעש"ו בשלה מחנה זו. והב' שאפי' היה השטר נכתב כהונן שטר הקנאה ואית ביה ד"ד לאכשורי אפי"ה שטר מחנה זו בטל הוא אפי' אחמו בו יאראלים לפי שבכל מחנה לריך לכתוב כאו"ב דלא מיהוי כמתנחת טמירתא אלא אם היחה מחנה מעשיו והחזיק המקבל בנכסים מיד כמ"ם הרי"ף בחשו' ובפ' חוה"ה קיים דברי הרמב"ן ז"ל וכ"כ בעהמ"ו ז"ל אבל בלא"ה בטילה היא ע"כ:

ואעיקרא במחנה העשויה אגל יאראל ולא כתיב בשטר כאו"ב כבר האריכו לעיל בחלק זה סי"ז להביא דברי הפוס' המדברים בזה לך נא ראה דמידי פלוגתא לא נפקא והמוחזק מאי"ל קי"ל. והמחמלא מדבריהם דבמ"ד לכ"ע לא מהני ול"מ ע"ש. גם ה' פחחי חשובה בסימ"ב סק"ח כ"כ וז"ל עיין בב"י שכחב בי פי' על סחמת דהרח"ם. הלי שכחוב בשטר סחמת והב' שאמר סחמת כחבו ולא אמר בב"ם מ"מ יכולין לכחוב

כן ופי' זה גר' לו יותר ע"ש וכן משמע מדבריו בם"ע כאן ולעיל סימ"ח ס"ה גם בסמ"ע סק"י כחב פי' אם לא אמר הנותן לעדים בפי' בב"ם ע"ש ומבואר מזה דבכחוב סחמת ל"מ ופסול גם החידוח. ועיין בחשו' רע"ח ז"ל סיקל"ט שהאריך בזה (וגם למה נקט הם"ע דין זה בל' ימ"ם.) ומסיק שם על ב"י דלדיוח קשה להולית הקרקע מחזקת יורשים דאף להרח"ם הא לפי החלבת הב"י ז"ל דבכחוב סחמת ל"ק וכן השלה לעיקר בחשו' מהרי"ט ת"ג סיד"ן והמשפ"ם סיב"ה וסיים דאף שהוח ספק אראשת היכא דקיימא חיקום ולזה בודאי ראוי לפשר והפשר יהיה נוטה יותר להיורשים עב"ל ע"ש. ועיין תרחיצה דלעיל סיס"ז דאחתי דברי מרן בחשו' אבק"ר סיפ"ז דאחר שהביא ב' התי' שב"י כתב והשתא וכו' וכחבתי דבדבריו מוכח דס"ל דבמקום מנהג אף דלא כחוב כ"ח בפשט הכתיבה לא מעבחא היפך ממ"ש המשכה"ר בדעתו ע"ב ע"ש. ואחת לגיד דאין הוכחה בדבריו שכן ס"ל דלא כחב מרן דבריו אלו בפשיטות שכן הוא כ"ח שכחב לפי' אם היה הדין שבכל שטר שהם נכלל וכו' הגאי זה דח"ם אינו נכלל וכו'. ועיין בחשו' בע"ח ת"ב סיע"ט דכנגם שם בהאי דינא דהחידוח לא חיים' לפחמת אי לפי' לא נכחב כלל או פי' אין מושגין אם הנותן לאמר סחמת וכפי' הב' של הב"י ז"ל ושלזה הסכימו המשפ"ם ומוהריי"ע ומורי ומוהרמד"ב ז"ל ואפ"י שפי' בל' א' דאף שלא נכחב כלל החידוח ל"ח והסכימו לזה מוהרשד"ם ומוהרש"ח והמשפ"ן והסמ"ע והב"ח ז"ל מ"ש בין דפלוגתא דרבוותא היא מידי ס' ל"ב וכו'. כ"ם דבב"ד לב"ע היא מחנה טמירתא ופסולה דע"כ לא קאמרי הכי רבוותא דהחידוח ל"ח ואפי' שלא נכחב כנכחב דמי א"ד בשטר שנעשה ביאר' ועדים יאר'. אבל בשטר העשוי בספר ועדי גויס כל שלא כחוב בו וכך אמ"ל כבו"ב לב"ע פסולה כמ"ם מוהרשד"ם בחלה"ע סי"ר ובח"מ סימ"ד ומוהר"ם עזריא שם והמשפ"ם סיק"ג והרדב"ז ומוהר"ח מועלל בחשו' כ"י. וגם האריך שם להוכיח דבמחנה בריח שלריכה לכל דרכי הקניות אין להכשיר

מחנה זו שנעשית בפני גויס וכו' עכ"ב:

אהז"ר גד"מ ס' ויקן יוסף למוהר"י בורנ"ל יל"ו

ורחימיהו בהטברה בעלמא ושם בדקנ"ח הביא ע"ע שטר מחנה דלא כחיב ביה כאו"ב וכחב דבין של בריח ובין של ס"מ דהחידוח ל"ח לסחמת משום דהיכי למיכחב בכל שטרי מחנאת כמ"ם מרן בסימ"ב ס"ה ועיין בסמ"ע סק"י ועיין בב"י ז"ל דהסכים בפי' הב' דאף שאמר הנותן בסחמת ל"ח החידוח למפסליה בדיעבד וכ"ם בשטר שילא לפניהו כחוב בסחמת דהחידוח ל"ח למפסליה וכן מפורש בהב"ח דהחידוח מזר ד"ז בדין החחריות דט"ם הוא וכו' וכ"כ מדברי מוהרשד"ם סימ"ד דאי לאו משום דכחוב בשע"ג היה מכשר ליה וכו' וכן מוכח בהמשפ"ן ח"א סי"ב. וכן אאו רואים מעשים בכל יום בשטרי לוואות ז"מ דאשונים ואח' דלא כחיב בהו וכך אמ"ל בבו"ב ועיין בס' משפט"י סימ"ט דעלה בהסכמה דבשטר ז"מ אל"ל בבו"ב ע"ם וביותר אם הם"מ הוכה בדבר דאל"ל דאשכינן ליה כמלווה מ"מ דאל"ל בבו"ב וכו' זת"ד יעו"ם. והנם דאחה"מ דבריו לא נאו בדקדוק דים לעמוד עליהם דכפי פי' הב' דמב"י ז"ל דהסכים עליו הוא יולא דלאמירת הנותן החידוח ל"ח לף שאמר בסחמת. אבל מ"מ כחיבה מיהא בעי ושכן משמע בדבריו במה שפסק בם"ע וכן הסכימו כמה מרבני הפוס' המפורסמים ובמז"ל. ולוך כחב הוא יל"ו דשטר דלא כחוב בו בבו"ב החידוח ל"ח לסחמת כפי' הב' של הב"י שהסכים עליו וכפ' בם"ע וכ"ם בשטר שילא לפניהו וכו' דאדרבה לפי"ד מרן ז"ל הוא בהיפך דלאמירת הנותן החידוח ל"ח

לחבל בשטר לריך שיהיה כתוב בו. וסברת הב"ח ומוהרשד"ם והמשפ"ן ז"ל שהביאם הם שברחם נגד פי' הב' של מב"י ופסק הם"ע וכמו שנתבאר בחוכך לעיל ודבריו ל"ע. מ"מ לע"ד הוא מבוחר דהחי מחנחת דנעשית בשט"נ לב"ע לא מהניא ול"מ וכמ"ל:

ועוד מלבד הרשומות הנמלחות בב"ד הנז' דער' דמכל מדת וחדת לית בה טעם כעיקר לבטל המחנה. עוד ליכא ריעותא לחריתי ויש בה טעם לחודה לבטל המחנה בב"ד והוא דהמחנה היא מחנת קרקע מהאי לבנו קטן ומוע מ"ם מרן בשו"ע מ"מ סי"ל"ה ורמ"ג סע"ו ו"ע בנתנו מחנה קרקע לקטן ליכו זוכה אע"פ זכו לו ע"י אחר משום דאין יד לקטן לזכות ע"ש. ומודע הפלוגתא דליכא בין מוהר"ח מוגסון ומוהרי"ם ז"ל דמוהרי"ם ס"ל דהשדים שקנו מיד הנותן בק"ם הם זוכים לקטן דכל ק"ם מדין זכיה והם זכו מהנותן בשדו וזכין לאדם שלב"פ. ומוהרח"ם ס"ל דאין השדים הקונים בק"ם מהנותן זוכים בשדו אלא הם נותנים הסודר למחנה בשד הקונה והמחנה הוא מוכה לקטן ולא הועילה זכייתו כלום כיון שלא היתה הזכיה ע"י אחרים עיין במוהרי"ט ח"מ סי"ח וכ"כ. והאח' ז"ל כחבו דמל"ל המוחזק קי"ל כמוהרח"ם ז"ל עיין בס' דברי אמת בקונט' דס"ג ובביאה יו"ע דק"מ והרדב"ם ח"מ ח"ב סי"ה וק"ו ומטו"ם ח"ג סימ"ג הנה"ט לוכ"ד. ועיין בס' שבט בניתין סי"ח דהביא מדברי מוהרי"ט ומוהרח"ם דס"ל דמהני וכתב וכ"ז ה"ד בחיוב שנתחייב לקטן מהני מה"ט דקטין העדיף לחבל במחנה הרי כתב הטור דהמוכה מחנה לחביהו לריך שיאמר זכה במחנה זאת לפ' יע"ם בדברי הרב שהביא מוהרי"ט שם וה"ב לא ידעתי מ"ש החבי"ב ז"ל בסי"ה הגה"ט לוכ"ז דקטין ל"מ במקום זכיה מוהרח"מ ז"ל לחבל מוכי הרב כתב דה"ד בחקו"מ לחבל במחנה קטן הוי כזכיה ע"ש ע"כ. וכבר ימים מקדם לחכי הלל הוק"ל ע"ד הכ' דלא הוק"ל על הכנה"ג כ"ש לחחר שהביא המחבו הנ"ל שכ"כ וה"ב לא ידעתי וכו'. והאמת הוא דכלה"ה קשה עליו דלוך כתב בשם רבו הילוק זה ומוהרי"ט ז"ל לא חילק בהכי ביעו"ש. והיותר ק"ל ע"ד כמו שם שפ' כוחב לבי ז"ל דכיון דבתחילה כתב ע"ד מוהרי"ט דה"ד בחיוב שנתחייב לקטן לחבל במחנה לריך שיאמר וכו' וקטן לבד ל"מ לזה כתב שלא ידע מ"ש החבי"ב ז"ל מכש רבי דבחנה קטן הוי כזכיה דמשמע שהוא היפך ממה שהביא הז"ל ממ"ש הטור כמו"ל עב"ל. דהבים שלו ק"ט דער' מדבריו דלבי ז"ל ס"ל שמוהרי"ט כן ס"ל דבמחנה לא מהני מכח דברי הטור ומ"ש לבי ז"ל וב"ז ה"ד בחיוב וכו' לחבל במחנה וכו' כ"כ בדעת מוהרי"ט וע"ז הק' על הכנה"ג דלוך כתב להיפך מש רבו. ודבריו הם ק"ט דלוך לשש"ל דמוהרי"ט הוא במחנת קרקע ושקיל ויהבי בה עם מוהרח"מ ז"ל מ' הביאת מחנה ומוהרי"ט לבשוף קיים המחנה מכח כיון דהעדיף קנו ממנו בק"ם נחשב כאילו זכה לקטן וכו' כיעו"ש. ועיין בס' פני יצחק ח"ח סי"ה דר"ה. המחבאר הוא דמחנה לקטן ע"י עדים בק"ם בפלוגתא מחנייא לי מהניא לו לא והמוחזק מלי"ל קי"ל. והמשכה"ר מער' מ' לוכ"ד כתב דבדעת מרן לין הכרע ויחכן יסבור כמוהרי"ט ע"ם ועיין בס' חזן לחכן מער' ק' הו"ט. ובנס דברי לחבואי זמינו יל"ו ברוח מביאתם הברי כמה הברחות מבמה מקומות בדעת מרן ז"ל דס"ל כמוהרי"ט ז"ל וה"ב לדידן דחזי' בתר עקבותיו ע"כ לחבר יאמר כה"ו הו ח"י המוחן לומר קי"ל כמוהרח"מ ז"ל עיין בחוכך בזה בס"ה פני יצחק להה"ה כמוהר"י לכ"ח יל"ו בח"ג סי"ח מדין וחילך וגם בח"ח בהשמטות ע"ד כי"ט כתב שם שגם הרלחם"ל ה"ה כמוהר"ר יש"ח ברכה יל"ו הסכים בזה שדעת מרן ז"ל בס' מוהרי"ט ושגם הגה ירושלמלה קדמלה כ"ל ה"ה כמוהר"ח לחבנוי ז"ל הסכים עמו בזה וע"ע בח"ג שם בסוה"ס עש"ב:

באופן דבפי דברי רבני הלחם' יל"ו בדין מהנת קרקע ע"י עדים כולם לחלי ומודו מודיס דרבון בדעת מרן ז"ל דס"ל כמוהרי"ט ז"ל דמהניא המחנה ומו לא מלי"ל לדידן ק"ל כמוהרח"מ ודעי' ז"ל נגד דעת מרן ז"ל דקבלנו הורלוחיו. לחכן ז"ד היכא שנעשית מהנת הקרקע בק"ם ע"י עדי ישרלל כחחז"ל לחז י"ל בפי"ד יל"ו דלמקומותינו דקבלנו עלינו הורלות מרן ח"י המוחזק לומר ק"ל נגד דעתו והמחנה קיימת. משא"כ בגוונא דל"ד דהמחנה היא היתה לבנו הקטן שלא ע"י עדי ישרלל ובלא ק"ם כדין. כ"ת היא היתה ע"י ע"ג בכתיבת נייר טאבו בשע"ג לוי לכ"ע לית בה משום שלב כלל ולאו שמה מחנה כלל ועיקר דמחן קא זכי ליה וע"י מי הוא הזוכה במחנה ההיא. ולכן שאר הבנים הקטנים הו"ל הם מוחזקים והבן הקטן מקבל המחנה ח"י להוליח מידם דבמיתת האב נפלו בולהו נכסי יחמי ועיין בס"ה פני יצחק ח"ג סי"ח ד"ן דכתב דהרבה פוס' ריאשו ואח' ז"ל ס"ל דהיורשים הם המוחזקים גם נגד יורש אחר הבח מכח מחנה ועיין שם על מוהריב"ר והרדב"ם ז"ל חח"מ סי"ה וק"ו וס' מזל שעה בתשו' כ' שבסוף הזכו"מ ע"ש. וכ"ז הוא היכא דבאים שאר היורשים לזכות מכח ק"ל ולכן ס"ל להפוס' ז"ל דהם הוו מוחזקים גם נגד יורש אחר הבח מכח מחנה וכ"ל. מכ"ם היכא דהמחנה היא בטילה משיקר הדין כנ"ד דלכ"ע לאו שמה מחנה וכמ"ל דבודאי הנמור שאר הבנים היורשים ידם עה"ב ומקבל המחנה ידו עה"ח וח"י להוליח מידם ומכ"ם וק"ו היכא דהוא המקבל המחנה יושב חוכה בה ואינו מוחזק בקרקע כלל ושאר הבנים הקרקע הוא תחת ידם והם המוחזקים כיוונא דנ"ד דודאי הנמור דידם עה"ע והמחנה היא בטילה ומבוטלה דלית בה משום שלא כ"כ להוליח מידם ולית דין לריך בושם הנלע"ד בהבחי ואו"מ ויתן כ"ד הכוחח בחל מושיע ורב:

הלעיר **עזרא הכהן טראב** ס"ט

סימן כ"ח

ראובן שחפס קרקע וכחב בשטר שהקנה לבתו נכסים מעבשיו ושע"ח קו"מ לם זכתה זכיה גמורה בגוף משחת הקרקע ובכתיבת השטר ושוב לא יוכל למחזר בו ולו לא:

הנה מוהריב"ן ז"ל בסי"ח פי' בדברי הרמב"ם ז"ל דמחנת בריח שסיח מהיום ולאח"מ דאם המחנה היא לאחר כל שאינו בנו ל"ק גופא מהיום אלא גופא ופירי לאח"מ הוא דקני אלא שאינו יכול לחזור בו המוהן ע"כ. וה' משאת משה מח"מ סיט"ז ד"ן נמשך אחריו והחק"ל מ"כ מח"מ סו"ם ד' החריך לדחות דבריהם וכחב דכל הפוס' חולקים בזה והביא שם להקת הפוס' דאח' ואח' שחלוקים הם בזה. וגם הביא דברי מרן ז"ל בחשו' הה"ע סי"ה שמבין בדברי הרמב"ם דמהיום ולאח"מ קני גופא מהיום. יבש"ע דפוס הסמ"ע והש"ך הניחסא היא לינו זוכה בו לאחול הפירות. וסיים ומ"מ בהאי מעבשיו ושע"ח קו"מ הרי עב"פ זכה לגמרי בחיי המוהן ולכ"פ אין להשהו ניזונית מהם וז"ב עכ"ל. ומוהר"מ סחין ז"ל חזיל ומודה שם לדברי החק"ל ובפה מלא ביטל דעתו מפני דעת החק"ל ע"ש. אך בס' חוקי חיים סוסמ"ו

סיכה לא טעמו דכתב סם וז"ל ועוד יש לפקפק במקבלי המתנות דלא לדעת הפוסק לכאון זה דמעכשיו וסע"י קו"מ הוי כלומר מהיום ולאח"מ מ"מ ליכא ריעותא לדעת מוהריט"ן בסי"ח והמ"מ בסי"ז דס"ל דכמתנת בריא שכתוב בה מהיום ולאח"מ דלמרי' דהכותב היה גופא מהיום ופירי לאח"מ היינו בכותב דוקא. למכס לאחר חיינו מקנה לו גופא מהיום נוף כלל וכותב מהיום היינו אם לא לחזור בי והכל הוא לאח"מ. וא"כ לפ"ז אמו לומדים למהיום ושאר"מ כשהוא לאחר הכותב היא מהיום אם לא לחזור בי עד שאר"מ. ולדעתי היא במכ"ם דבמהיום ולאח"מ דקאמר בהדיא דהכותב היא גופא מהיום ופירי לאח"מ כתבו הרבנים הנ' בדעת הרמב"ם ז"ל דלא אהמר הכי אלא בנכסי ולא באחר כ"ם וק"ו בלכאון זה דלא נמלא לא בם"ם ולא בפוס' דאסוגים דודאי דנוכל לפרש הכוונה דהיינו אם לא לחזור בי. וא"כ נכ"ד דכבר מזרה האשה הנותנת בפה מלא תוכחה מזרה ויתבטלו כל המתנות שנתנה בלאון הזה. וכבר הקדמנו לעיל מ"ם הרשב"א ז"ל דאפי' בלי חיוב כל דידעינן דלא היתה חייבת הוי כמתנה לכל דבר כאשר כ' רמ"א ז"ל בסי' ע"ד. גם שם סוע"ג כתב וז"ל ובלאון זה דמעכשיו ושאר"מ נשתפק מוהר"י בכהן ז"ל בסי"ג מכח תשו' הרא"ם כלל ע"ד דהיכ הכוונה נופא מהיום ופירי לאח"מ אלא הכוונה מהיום אם לא לחזו"ב גם ה' בני אברהם כיו"ד הגם שלא זכר שר תשו' מוהריב"ם הנו' הביא לנו הש' מוהרא"ח ז"ל בח"ב וגם מדברי הר' ז"ל דל' זה ל"מ ול"מ ישו"ם עכ"ל. ובדבריו יש כמה סיוסים ממ"ם בם' חק"ל הל"ל דבשח"ם כתב דדעת מוהריט"ן והמ"מ בדעת הרמב"ם דמהיום ולאח"מ בבריא לאחר חיינו מקנה לו נוף מהיום כלל כ"א היינו לומר אם לא לחזו"ב והכל לאח"מ ומיה למר במכ"ם ללאון מעכשיו ושאר"מ דכן היא הכוונה אם לא לחזו"ב. ומלבד דמוהריט"ן והמ"מ ז"ל לא כ"כ כ"א שכתבו דהוי כמ"מ דחיינו קונה גם הנוף ק"נ אלא לאח"מ אבל לעולם מעכשיו א"י לחזור בו. ומאי דהוי כמ"מ היינו לענין כתובה ומזו' דנוכים מהם מאחר דחיינו נקנה גם הנוף ק"נ אלא לאח"מ ותיוב הכתו' ומזו' הם קודמין כישו"ם. עוד נה דבהחק"ל שם בסי"נ דקע"ב לוי"ד בהב דהפרי האדם מ"מ מ"ב ס' י"ח והרדב"מ ח"נ סיט"ו כתבו דאם כתוב בשטר שיפרע סך התיוב שאר"מ דאעלא דבשעתו בחיים שאר"מ הוי למקבלים קודם שיפלו הנכסים קמי יורשים לכ"ע חייבים היורשים לפרוע ובב"ד הכי כתוב מעכשיו ושאר"מ וא"כ התיוב לכ"ע קיים גם במיתתו וכו' ועש"ם בעמוד ב' לוי"ב ובעמ"ד מ"ם החק"ל. וע"ז הסיב עליו המ"ם ז"ל והוב"ד בסי"ד לוטו"ב דיש לעמוד במ"ם מוהריב"ם סיע"ב דמעכשיו ושאר"מ ל"ד למהיום ולאח"מ וכו' לא די לנו זה הטעם אלא שראיתי למוהריט"ן סיג"ח שכתב שגם מהיום ולאח"מ לא נאמר אלא בנכסי אמכם באחר חיינו מקנה לו סוס דבר מהיום לא נוף ולא פירי והכוונה אלא יוכל לחזור וכ"כ המ"מ סיט"ו ד"ן. וע"ז הסיבו החק"ל בכ"ל. הרי דגם מ"ם המלך ז"ל מבין במוהריט"ן והמ"מ ז"ל שהבינו בהרמב"ם ז"ל דהכוונה היא שהוא כמ"מ וחיינו קונה גם הנוף ק"נ כ"א לאח"מ ולעולם דא"י לחזו"ב. דלא כמ"ם בסמ"ח דהיינו אם לא לחזו"ב ושעל זה ביעל בנדונו המתנות מאחר שכבר מזרה בה ומזרתה מזרה. ועיינתי בדברי מוהריט"ן והמ"מ ז"ל בשורשם ורחיתי שכ"כ בפי' אא"י לחזו"ב הנותן ודברי המ"ם ז"ל שבסמ"ח לי ל"י:

עוב"ל דשם בסמ"ח כתב דהבנ"א בסי"ד הגם שלא זכר תשו' מוהריב"ם ז"ל הביא בשם מוהרחל"ח וה"ה ז"ל דל' זה דמעכשיו ושאר"מ ל"מ וצ"ע. והרואה יראה בבנ"א דאחר שהביא דברי מוהרחל"ח בדברי המ"מ ז"ל כתב דאף לפי מה שנסתפק מוהרחל"ח ז"ל כיון דאינא בשער זה מהיום ולקון אין מי שיאמר דל"ק ושמו"כ בא הדבר מפו' דבקונין מאותה שעה גמר ומשעב נפשיה בכונה"נ הנב"י אלא"ה יאסיק כן לדינא בנ"ד דאינא דב"ע וכו מקבלי המתנה נופא מהיום ופירי שאר"מ ע"ם. וא"כ מאחר שנדון הח"ח היה בקונין לפי"ד הבנ"א תו ליכא ריעותא וא"כ מה זה שכתב נם הב"ח הגם שלא וכו' הביא תשו' מוהרחל"ח והי"ה ז"ל דל"מ ול"מ. דדברים אלו הם תמוהים דשם כתב כפי הבנ"א ז"ל דבקונין אין

מי שיאמר דל"ק דמודו כ"ע וכן אסיק לדינא:

גם ק"ל דמ"ם המלך ז"ל כתב דבנ"ד שכתוב מעכשיו ושאר"מ דפשיט ליה להבנ"א דהוי דינו כמהיום ולאח"מ והכי פשיט ליה למי"ר דים לעמוד במ"ם מוהריב"ם ז"ל דמעכשיו ושאר"מ ל"ד למהיום ולאח"מ כאשר עמד בת"ר בזה בהאר"ל ח"מ סיל"ב וכו'. וראיה הרחה שם בסיל"ב דלא עמד בזה כלל כ"א לדרבה דס"ל בפשיטות דמעכשיו ושאר"מ הוי פי' נופא מהיום ופירי שאר"מ דמי למהיום ולאח"מ ושנם הסוס' יודו בזה ולין על ס' דברי אמת בקונט' כ"ע שכן ס"ל כיעו"ש. ושוב דבם' האר"ל הרמ"ם ז"ל לחזל ומודה מודיט דרבנן בפה מלא לדברי האר"ל וחזר בו מסברתו. ואילו הבא בשח"ח לחזל בהר ליפכא וכתב דבמעכשיו ושאר"מ במכ"ם וק"ו דעוכל לפרש דהכוונה היא אם לא לחזו"ב וכנ"ל. בלופן שדבריו שבשח"ח המה בלו בכמה אימוים וגם יש לעמוד בהו

טובא וכנ"ל:

ועיין בהמ"מ ז"ל שם שאחר שפי' בדברי הרמב"ם ז"ל בדרך הנ"ל כתב וז"ל שוב מלאתי למוהב"מ לאליך ז"ל בתשו' סימ"י דל"ת דכתב דהכותב נכסיו מהיום ולאח"מ מסייר לעלמו בנוף הקרקע ע"כ. ואני בעד ולא אדע מה מליאה מלא דהתם קאי במהלוקת ר"י ור"ל בכותב נכסיו לבנו לאחר מותו ומכר הבן בחיי האב ומת הבן בחיי האביו דרי"ם ל"ק ול"ם קאה ליקח ופליגי בק"פ לי בקאנ"ד אלא יהוק"ל בדברי ר"ל והוכרח ליסב פלוגתייהו וסייס וכתב דאין ספק שהעין הוא דהמקנה קרקע מהיום ופירי לאח"מ מסייר לנפשיה כח מהקרקע לינוקת הפירות. מידי דהוה למוכר קרקע ומסייר התילנות דאחרי' מסייר מקום התילנות ומשו"ה קאמר ר"י דבקאנ"ד ומביא וקורח האדמה אשר נתת לי ומשו"ה קאמר דל"ק ליקח וכו' ולר"ל לאו כהאנ"ד ובאילו לא נשאר לאב שום כח בנוף וכו' ולכ כח הקרקע היה לבן וכו' עכ"ב. משתה מה לראיה מייתי ממאי דמיסב הז"ל אליביה דר"י דס"ל דאפי' במקנה קרקע כפי' מהיום ופירי לאח"מ מסייר לנפשיה כח מהקרקע. לדידן דקי"ל כר"ל דק"פ לאו בהאנ"ד כאשר האריך מוהרמ"ח ז"ל שם. וק"ל יותר לדבריו דמוהרמ"ח ז"ל אמרה למילתיה נם בחב הכותב לבנו. ואילו היכו המ"מ ז"ל בחלקות יפיה לאו בדעת הרמב"ם בין כותב לבנו אלו לאחר עד שימות. ובנותן לאחר אפי' הנוף מהיום ק"נ ואפי' הוו לאב עד לאח"מ. ואם נאמר דהמ"מ ז"ל כותת דבריו היא דכמהלמד מדבריו אמרה למילתיה זה אינו במשמעות דבריו כאשר יבר

הולך בפשטיות דבריו בלופן שדבריו לי ל"י:

וראיתי נם כפי אהבן חח"מ סי' י"ג בתשו' שהובאה שם לכמוהב"ח מעכשיו ז"ל דהביא דלרוב הפוס' בלומר מהיום ולאח"מ קנה הנוף ק"נ ופירי לאח"מ וא"י לחזו"ב. וים מהפוס' ומכללם הרשב"ם סיק"ן ומוהריט"ן והמ"מ ז"ל ס"ל דהויא כמ"מ דאין המקבל זוכה בנוף אלא לאח"מ ונותן א"י לחזו"ב. והק' על ס"ד מדברי הם"ם דבתרת דקל"ו דקאמרה וכי כתב לה מהיום ולאח"מ מאי הוי וכו' התם מספק"ל הכא ה"ק נופא

מהיום

מהיום ופירי לחח"מ. וגם הק' מהירושלמי פ' מי שחזו גבי מחני' ה"ז גיטיך וכו' דאמר מי לא במתנה כיון שאמר מהיום מתנה גמורה היא לחזוה דבר בתב לה לחח"מ לצייר בה תכילא פירות. והולרך שם ליסב בדוחק ישוע"כ. והקושיא מהירושלמי בבר החק"ל מ"ב מח"מ סי"ד הוק"ל בן ועינו ל"ו רלחה דבריו במש"ל מזה בשהוק"ל מדברי הטור בחב וכמו שבן הק' החק"ל מ"ב וכו' ע"ש. וגם בכאן הילי"ל כן ולא לומר בשאמת בחילו הוא דבר חדש מדידיה:

היוצא מהאמור דבאומר מהיום ולחח"מ או מעבשיו ושחק"מ בפלוגתא היא מתניית דחיכא דס"ל דגופא קני מהיום ק"נ וח"י לחזו"כ ופירי לחח"מ או שחק"מ. וחיכא דס"ל דגהי דח"י לחזו"כ הגוזן מ"מ המקבל הינו זוכה בגוף המתנה חלא לחח"מ או שחק"מ וקנין גוף ופירות בחיים יחד וממילא המוחזק יכו"ל ק"ל כידוע. וחיכא דחיכא קנין בשטר בשניהם לדעת הבנ"ח והבנה"ג בפי"ד הבב"ח ז"ל לכ"ע קני גוף מעשה הקנין וכנו"ל. ומהן ז"ל בחשו' הה"ע סי"ה ובשוב הה"ע סיק"ח בב"ה בחב בפי' ע"ד הרמב"ם שבחב מתנת בריא שכתוב בה מהיום ולחח"מ ה"ה במש"מ. הין הכוזה שחחשב כמוח"מ חלא לענין הפירות בלבד שהין שלו עד לחח"מ אבל הגוף מתנת בריא היא מעשה המתנה ע"כ. ובחשו' לחבק"ר סיק"ד בחב דמחנה מהיום ולחח"מ פשיטא דלריכה קנין דהא לאחרי' בנמ' קני גופא מהיום ופירי לחח"מ ואם הין שם קנין כאחי קני גופא מהיום ואפי' אם היא מעכ"מ דק"ל בעלמא דחיל"ק אם מתנה זו היא מקלת נכסיו לריכה קנין דק"ל מעכ"מ במקלת ל"ק עכ"ד. ולפי דברי הבני החם' דאין בחריה דמרן ז"ל נדהיון לא לבד במ"ם בש"ע חלא גם בב"י ובהשו' לדידהו זכה מקבל המתנה מעשה נחינה וביה גמורה בגוף ופירי לחח"מ. גם במעבשיו ושחק"מ הוי הכי גוף קני מעכשיו ק"נ ופירי שחק"מ. והא דמ"ם המלך ז"ל בהוב"ד בסח"ח פקפק במקבלי המחנות וכו' וכחב דהחם היא חזרתה חזרה והכאתו דבריו לעיל הגם דגדולו הוא בחם הוחבת הוחבת והיא בירושל' כמה פעים כמובא בשחלה ולין היא בכלל מה שקיבלו עליהם דעת מרן ז"ל. מ"מ הוא חולל בפי שבדחו דסבר במ"ם ה' שטר המים מפי השמועה דלא קבלו עליהם ב"ח מ"ם בש"ע דוקא ועיין שם בסח"ח סיט"ל וכבר חני הדל החרכתי בזה במ"ח. ברם זוכי שק' עליו מאי דהקשינו לעיל דגדולו בשטר ההוא היכא קנין ולדעת הבנ"ח לכ"ע קני גופא מהיום וכנ"ל. ולא חכחד דבעיקר דברי הבנ"ח דכחב כיון דחיכא בשעי"ז מהיום וקנין הין מי שיאמר דל"ק ושכן בח הדבר בבנה"ג וכו'. דים לעמוד דהם הין שם קנין במאי קני גופא מהיום במ"ם מרן בחבק"ר ובבכרת הוא דחיכא פלוגתא בזה חימחי קני הגוף ק"נ. וע"ח דאי חיכא בשעי"ז מהיום וקנין הין מי שיאמר דל"ק וכו':

אתאן לב"ד דבשטר כתוב מעכשיו ושחק"מ ואיכא קנין בפי"ד החח' ז"ל דבתריה דמרן גרירן גם בחשו' ח"כ משעת הקנין וכתיבת השטר קנה הגוף ק"נ. ואפי' הרמ"ם ז"ל דפקפק לדעת הסוברים בל' הרמב"ם דבמתנת בריא ה"ה במש"מ דל"ק גופא מהיום כ"ש לאחר"מ וכו' ה"ד במתנה לאחר וכן הוא במעכשיו ושחק"מ הוי הכי. ברם בכותב לבנו ודאי קני הגוף מהיום ופירי לאחר"מ וכן הוא במעכשיו ושחק"מ וכמו שבן מבואר שם בדבריו והכי' דדעתו ס"ח קרובה חלל בנו כמו שכ"כ מוהריט"ך והמ"מ ז"ל בפי' יעו"ש. וח"כ בל"ד דכחב לבחו הוי כמו שכותב לבנו דקני הגוף ק"נ מעכשיו ופירי שחק"מ דכמו שדעתו ס"ח קרובה חלל בנו בן ה"ה קרובה

חלל בתו כמ"ש המוכי"ע ז"ל ח"ח סיקס"ב מכח סוגיית הגמ' חם תלד חסתי זכר וכו' ע"ש. וכם פ"מ ח"ח י"ם רבותה יותר דשם בסי"ל בתשו' הריב"ק ז"ל הביח בשם המכי"ע ז"ל ח"ח סיסל"ט דדוקא בחב חמרו שדעתו קרובה וכו' חבל בחם לח חמרי' כן ושנם מוהרש"ך ח"ג סי"ד י"ם לספק כדבריו והפ"ת בסי"ל כחב דם' המכי"ע היא דחויה מכל הפוס' ונם מוהרש"ך מורה דפליג הוא עליו ג"כ. ודוגמא שם הוא בחם המוכה לעובר שלה ופ"ל דשעה קרוב לבחה שילדה חח"כ וחפי' לבת בין הבנים כיעו"ש. ועיין בבנה"ג ח"מ סי"י בהגה"ט חוט"ו דהביח בשם המכי"ע דמוכה לבתו חפי' במקום בן חמרי' דעתו קרובה וכו' ע"ש. ברם חזוח ק"ל דנר' דברי המכי"ע ז"ל סותרין זל"ז דבסיסל"ט כחב דדוקא חב לבן דעתו קרובה חבל לא חם לבן. והילו בח"ב סיקל"ז נר' דם"ל דשוין הם חב וחם דשם נדונו הוא בחם שנחנה פי' החתול לבחה והחתול לבנה וקחמר דוכחה הבת הגם שהוא דשלב"ל מטוס דדעתו ס"ח וכו' וחע"ג דלח מסיירח לחחר בעי"פ מסיירח לבחה דקרוב חדם חלל כמו והביח דברי הש"ם ע"ו יעו"ש. ומהתימה מהבנה"ג דבחוש"ו שם הביי"ד המכי"ע שבח"ב סיקל"ז לענין דחפי' בת במקום בן וכחוש"ו הביי"ד שבח"ח סיסל"ט דדוקא חב לבן חבל לא חם לבן וחיינו ז"ל פליג עליו וכתב דכיון דהטעם הוא טטוס דדעתו ס"ח קרובה חלל כמו ה"ה חם החם זכותה לעובר שלה קנה ע"ש. ולא העיר עליו דדבריו נר' דסותרין זח"ז. גם הפ"מ ז"ל בסיל"ז דבריו נר' דסותרין דסיסל"ט לא הק' עליו דבח"ב סיקל"ז דבריו נר' דסותרין זח"ז ולא ידעתי למה:

ומה"ב שחחר החיפוש מלחתי שהבב"ח חחה"ע סיע"ח הביח בשם ה' מוהל מהם שהק' כן ומהוהרמב"ח ז"ל ח"י דרחיתו דסיקל"ז לאו למימרא דס"ל דמקנה החם לעובדה חלא מייתי רחיה כעין מדרנות וכו' וכחב עליו שחין ה' מספיק יעו"ש. וה' שבה"מ בה' מכירה פכ"ב ה"י ח"י הבח"ח סיסל"ט הכחב דבחם לא חמרי' דעתה קרובה ה"ד כמוכה לעובדה מחיים והיינו כפי הטעם דנתן שם בסוהש"י דהחורה ירדה לסוף דעת החב ולסוף דעת החם ועפי רחיים החב על הבן מחם על הבן במידי דחיכא דרכח וכו' דהחב עושה מלחכה וכו' דחיה ליה רויחא בתוממות. ומשו"כ בחשב דחי"ל חכמה חלא בפלך ולכן בגדולו שם דלחה נכנסה ערבנית לכחובת בנה בעודה בחיים חדם קרוב ח"ע ולא נמרה ומקנה. חמנם בח"ב בגדולו דלחה ליותה מח"מ דהחם ודחי כיון דלמיתה חוזלת לא שייכא ביה טעמת דחביבה לה ממונה טפי ומטו"ה חמרי' דדעתה קרובה וכו' ע"ש. ולע"ד לחהמ"ר חי' זה הוא מהדוחק דבסיקל"ז נר' דמילתא פסיקתא קחמר בין בבריחה בעודה בחיים ובין מח"מ דעתה קרובה וכמו שבן מוכח ממאי דהביח סוגית הגמ' המוכה לעובר וכו' הוליל ודש"ח קרובה חלל כמו וכו' והיינו גם בבריח ס"ל שהדין כן. וכמו שיעויין בפ' חלמנה שלח נרחו לו דברי הרמב"ן ז"ל שם ס"ל דז"ד בש"מ מטוס שלח תטרף דעתו עליו חבל בבריח לח והק' על דבריו והסכים לדברי הרחב"ד ז"ל דבחב בין בבריח ובין בש"מ הטעם הוא טטוס דדש"ח קרובה חלל כמו יעו"ש וכם פ"מ ח"ח סי"ל ו"ל. וגם הרחיה שהביח לדבריו מהיח דבן לוי שמכר ליסרחל שדה וכו' נר' דל"ש ליה בין עודה בחיים לממ"מ. וכן נר' דהפוס' ז"ל כן הבינו בדבריו שהביחו מחי דס"ל דמקנה דשלב"ל ולמי שלב"ל כי הדדי ניהו ושקלי וטרו בשבירתו ולא נחחו לחלוק בהכי מוכח דס"ל בדעתו דמילתא פסיקתא קחמר וכמו שיעוין בדבריהם ז"ל:

וראיתי בס' קה"י בחדות חכמים מער' ד' חו"ח שהביח דברי הכנה"ג חה"ע סיע"ד דהביח

דכרי המבי"ט דסיק"ל דדוקא חב ולא חס וכ"כ מוהרש"ך מ"ג סי"פ וכתב דהיכו בח"מ סיר"י פליג עליו וס"ל דגם החס וכו'. ותמה עליו תוך לא וכר תשו' המבי"ט עלמו דח"כ סיקל"ז דהביאה הוא עלמו בסיר"י בהגה"ט לוט"ז שם"ל דדמ"ח קרובה לבנו ולבתו וכו' הרי דהרב עלמו בתשו' ח"כ תבריה לגזיזה ע"ש. וק' מדוע לא הק' עליו רבותא יותר טפי מזה דבסיר"י בעלמו בהגה"ט לוט"ו ליין על התו' המבי"ט ח"כ סיקל"ז לעניו לתף בת במקום בן ובלוט"ז שחריו הביא דכריו שבסיעל"ט ופליג עליו ולא העיר עליו דדכריו בעלמם הם סתרא"י כיכו וכדלקמיכן בעזיותין תכן לעיל דזה הוא קשה יותר ובלותו פרק ובלותו מקום ממש:

עוק"ל ע"ד כמה שהביא דכרי הכנה"ג שבהה"ע הג"ל דליין ע"ד מוהרש"ך ח"ג סי"פ דס"ל כדין המשיא לב"ג דדוקא חב ולא חס כס' המבי"ט ז"ל. וכתב ע"ז דלישו דיריה הכנה"ג בח"מ סיר"י כתב דהטעם הוא מפני שדעתו ש"א קא"ב ה"ה החס חס זיכתה לעשכר שלה קנה וכו' ות"ס תני דמקדש את הרחוקים ולא רחי זה כר"ז לדעת הכנה"ג דהגם דבהיא דהמשיא לב"ג תמרי' דוקא חב ולא חס. מ"מ לא דמיא לה היא דמוכה לעוכר שלו דכימא דוקא חב ולא חס דש"ה ההיא דהמשיא לב"ג דלעיקרא היא הויא הלכתא בלי טעמא והכו דלא להוסיף עלה ותמרי' דוקא חב ולא חס. משא"כ בההיא דהמוכה לעוכר שלו דטעמא הוי משום דש"א קרובה ח"ב ל"ש חב ל"ש חס כמו שכ"כ הפ"מ סי"ל כדעת מוהרש"ך דהגם דהוא חילק בסי"פ בההיא דהמשיא בין חב לחס מ"מ בסי"ד גבי המוכה לעוכר שלו לא חילק והוא מה"ט. גם הפ"מ בסי"ח כתב דהגם שהיה מקום לדמות דחפסר ד"פ מוהרש"ך על המבי"ט גם גבי הקלחה וכו' אך החמת יורה דרכו דפליג ולא הוא לבדו דפליג רק כל שאר חכמי ישר' ג"כ ע"ש. והכנה"ג ס"ל דשנת ושנת ולכן בח"ט גבי המשיא לב"ג הביא דכרי המבי"ט ומוהרש"ך בסתמת דדוקא חב ולא חס. ותילו בח"מ גבי המוכה לעוב"ש פליג על המבי"ט וס"ל דל"ש מאחר דטעמת הוי משום דדמ"ח קרובה וכו':

ובלומדי דכרי המבי"ט ז"ל בשני המקו' דסתרן תהדדי הרחיתי לותם לעש"ר תדוני תבי י"ו וכה דכר תלי דחפסר דלא סתרן תהדדי דהיא דסיק"ל היא בחס שהקנתה לבתה וס"ל להמבי"ט דכמו דדמ"ח קא"ב כן החס דעתה קרובה לבתה תבל חס לבנה לא. ושו"ר שכן יסב הקה"י בל' חכמים מער' ת' חו"ז ע"ב. דכפי"ז נמלא לס' המבי"ט דהחב דעתו קרובה כין לבמו כין לבתו תבל החס דעתה קרובה לבתה ולא לבנה וזהו נגד דכרי המשכה"ר מער' כ' חול"ד דכתב על שם המבי"ט בסיקל"ז דס"ל דדמ"ח קא"ב ל"ש לבמו ל"ש לבתו וחב נמי ל"ד תלא ה"ה חס ע"ש עכ"ד. ולפי דכריו לא ידעינא מה יענה לסתירת דכריו דהמבי"ט ז"ל ומוהרמ"ע מפחמו ז"ל בסי"ח דדמ"ח קא"ב ולא לבתו. והקה"י ז"ל בדקנ"ב כתב עליו דלכאו' כר' דחיליה מדקדוק לשון המשנה חס תלד תשתי זכר דחוקימנא בעובר שלו דדמ"ח קא"ב ומשמע ליה דקרובה תבל הוכר ולא תבל הנקבה ע"ב. ותחמה"ר דכריו ק"ט דבאותה מה:' בעלמה קחמרה וחס נקבה תעול ק' וחוקימנא דש"ה בעוב"ש היא בין על הוכר בין על הנקבה. שו"ר דה"ה כמוהרי"ח י"ו בס' קה"י תחר הק' עליו בן בכ"י על הגליון. וגם בדקי"ח הק' הוא י"ו בכ"י ע"ד מוהרמ"ע ז"ל דחילק מבן לבת דמה יענה לדחית המבי"ט דלא חילק ביניהם מכח חותה משנה דמבואר דל"ש בת והניח בצע"ג ועיין בס' שי למורח סי"ג דכתב על מוהרמ"ע ז"ל דהפריז על המדה הרבה דודאי בעות הם בכניס דבעות בכלל בניס ניבהו מ"ל בניס מ"ל בעות ע"ש. ומהחימה שלא העיר לדחות דכריו מכח ליטנא דמתני' וכנ"ל. בחופן שם' מוהרמ"ע דחילק בין בח לבן בידחה קרחו לה וס"ל ל"ש בן ל"ש בת דש"ח קרובה להם. גם מוהריק"ו ז"ל בשורם ל"ח כ"כ דדמ"ח קרובה תבל בנו ובתו. גם בתשו' מרן הה"ע סי"ח ובחשו' מוהרי"ן ז"ל שם סל"ה דל"ש ע"ש וע' במוהרשד"ם הה"ע סיכ"ג והרדב"מ ח"כ סים"ב הביא דכרי המבי"ט ז"ל דחין הפרש ממקנה למי שלב"ל למקנה דשלב"ל וכי היכי דמקנה לעוב"ש שדעתו קרובה תבלו כך מקנה להם דשלב"ל. והק' עליו טובא ומשנת תשו' להרשב"ח הביאה מוהריק"ו ז"ל דכר' דחולק עליו דכתב שם על לוחת ש"מ שכחוב בה תנו תלפייש דיכרים לבתי דלריך שיהיו לו מעות עבושין וכו' וח"ת והלא חין חדם מפשה בשע"מ וכ"ש בבתו שדעתו קרובה תבלה ל"ל דבכה"ג חיישי' לק' קבור. וכ' מוהריק"ו ז"ל ותפי' בבתו שדש"ח קרובה תבלה פסק כן כ"ש בחיים תחרינת. הרי מבילר דתפי' בבתו חיישי' לק' קבור וכי ת"כ הה"ל דחם הקנה לבתו דבר שלב"ל דל"ק דדא ודא חדא היא כמו שכר' מלבון המפה סיכ"ג סי"ט ובש' בל"ת הה"ע סי"ח עכ"ד. וכש' לרור הכסף סיכ"ח כתב ע"ז דחדכת מהכא משמע דהרשב"ח ס"ל כהמבי"ט מדחמר מר ז"ל ובנדון שלפניו חין לה כלום חת"כ ים מעות בעין דפי' הוא דחם חין לו מעות בעין זה הוי דבר שלב"ל וחין חדם מקנה דשלב"ל ותור וכתב והלא חין חדם מפשה וכו' וכ"ש בבתו שדעתו קרובה תבלה וכו' ולילה בזה משום דשלב"ל דהא הכא מיירי בבתו שדעת תביה קרוב תבלה דהיינו כמ"ש המבי"ט דלעבי הבן חדם מקנה דשלב"ל וחין היקש למחלה. אלא שהרשב"ח כתב חת"כ דמשום דים לחוש לק' קבור וכו' והמבי"ט לא חש להחי חשנת ונמלא דבהא לבד חולק הרשב"ח על המבי"ט. משא"כ בעעין חדם מקנה לבניו דשלב"ל דמודה לו הרשב"ח ז"ל וזה"ד ע"ש. וה"ה כמוהר"י חב"ח י"ו כתב עליו על הגליון וז"ל עיין בתשו' הרשב"ח במיוחסות סיק"ו דכתב בפי' דחין חדם מקנה לבתו דשלב"ל. והיה נעלמה מה המח' ז"ל דכפי התשו' הנ' ת"ח לפ' כפי' הזה בהחי תשו' הרשב"ח שהביח הרד"מ ז"ל כלל וכמובן. וכבר השעה"מ ז"ל בה' מכירה פכ"ב ה"י הק' מתשו' המיוחסות הנ' להמבי"ט והל"ש ע"ש ולעש"ד לו' דהרשב"ח מחלק בין בן לבת דבבת ל"ח דעתו קרובה תבלה כס' הרמ"ע ז"ל סיל"ח ובבח לחוד חתי המבי"ט דלא כהרשב"ח ז"ל עכ"ד י"ו. ותלח זטירת תומר דמה שהק' עליו מתשו' הרשב"ח במיוחסות הח ודחי קושית תלימתא היח. כרס מ"ש דהרשב"ח מחלק בין בן לבת כס' הרמ"ע סלח נח תכני מבקש דעל הרחשו' תנו מלטערים דס' הרמ"ע בעלמה היח נידחה קל"ל מכח דכרי המשכה וכמו שכן הק' תע' י"ו בעלמו עליו והבחתו דכריו לעיל. וגם דה' שי למורח כתב עליו דהפריז עה"מ וכנ"ל. תלא שבח לחלוק עליהו חת השוין וליחם להרשב"ח דס"ל כהרמ"ע לא מן הסם הוא זה. מה גם דחיך חפשר דהרשב"ח ס"ל דבבת ל"ח דעתו קרובה תבלה דהכי בחותה תשו' בעלמה הרשב"ח ז"ל קרי בחיל ותמר וכ"ש בבתו שדעתו קרובה תבלה והיינו דכיון שדש"ח קרובה תבל בניו מקנה להם חפי' דשלב"ל וח"ת חפי' ליכח מעות בעין וה"ל דשלב"ל ומהרחוי הוח דקנתה הבת המתנה מחחר שהיח בתו ודעתו קרובה תבלה. תבל מכח משנת ק' קבור לא זכתה במתנה וזה מבואר ומוכרח בדבריו כמ"ש ה' לרור הכסף שם. ומה שהק' על הה"ל מתשו' המיוחסות תכח דחמרי' דלא על הה"ל ז"ל תלוותיו כ"ח ע"ד הרשב"ח ז"ל דברחין דבריו שבשתי תשו' הנ' בסוהרין וח"ו. ומוכרחים תנו לידחק

כדי ליזכב דבריו ולומר בכוונת דבריו דלאן כוונתו כמ"ש הלה"כ ז"ל כ"ח שגם הרשב"ח ז"ל ס"ל דאיכו מקנה לבתו ולבנו דשלב"ל וזהו מכח דבריו שבמיוחסות הנ"ל. אבל לא ס"ל דים לחלק כין כן לבת לגלת דשון הס ויכולו שיהס. וכמו שב"כ השעה"מ ז"ל שס כדעת הרמב"ס ז"ל והק' ממנו על המכי"ט ז"ל וז"ל ואני המיה על המכי"ט ז"ל ממש"כ פ"ו מה' זכו"מ הי"ז וז"ל ככר כיארנו וכו' ואמרנו כמה אחס נותן לבנך כו"כ וכו' לריכים שיהיו הדברים שהס פוסקים מלויים ברשותו שלא אדם מקנה דשלב"ל. הכי בהדיא דאפי' נבי בנו ובתו ס"ל דאין אדם מקנה לשוב"ם קנה אפי' בבריאת כמ"ש בפ"ז ול"ע ע"כ. נס עיין באחרי מיהר"מ אלשיך ז"ל סי' י"ח שנר' דסל"ה דל"ם בן ול"ם בת אמרי' דדעתו ג"ש קרובה וכו' ע"ש:

ותבט עיני כס' משכה"ר מעור' ע' אות"נ שהביא לדברי המכי"ט ז"ל דס"ל דמקנה לבנו ולבתו דשלב"ל דכי היכי דמזכה לעוב"ם וכו' והק' עליו מסוניית דפמ"ם אחת דאמר ר"ה המזכה לעובר ל"ק וכו' דלדבריו דכי הדדי ניהו לא אמי לה כר"ה וכו' ולא כשמואל ור"ן וכו' והניח בלע"ר. ועוד האריך שם במחיב עלמו למי שאי"ב והביא דברי הרי"ף בפ' הרבית ובפמ"ם ושלדעתו דבר שלב"ל ודבר שאי"ב כי הדדי ניהו ושלשון הרמב"ם בפב"ב מה' מכי' ה"י נוטים לזה וכו' עין רואה דלדעת הרי"ף והרמב"ם והרמב"ן והטיטור והרמ"ה ז"ל דשלב"ל ולמי שאי"ב אידי ואידי אד שיעורא הוא ויפה דן יפה היה המכי"ט ז"ל ואפשוט בעיין להני רבוותא דמלי מחייב נפשיה כיון דנופו ליתיה בעולם מידי דהוה אדבר שלב"ל ע"ש. ומהתימה עליו שכתב בדעת הרמב"ם כן שהרי הרמב"ם בהזכו"מ מבואר בדבריו דלאו כי הדדי דאפי' נבי בנו ובתו ס"ל דאין אד"מ דשלב"ל וכמו שהק' ממנו השעה"מ ז"ל על המכי"ט ז"ל וכנ"ל. וגעלם ממנו כל זה וק"ע:

ואחר שכתבתי לעיל דים לעמוד ע"ד ה"ה כמוהר"מ סוזין ז"ל מדברי מרן ז"ל ממ"ש בתשו' חה"ט ובתשו' הבה"ר סיק"ד במתנת בריה מהיום ולאח"מ דהכונה היא דנופא קני מהיום ק"נ ופירי לאח"מ וכנ"ל. כן שמה ראיתי דגם ים לעמוד ע"ד מדברי מרן בש"ע סירכ"ז ס"ו דפסק בפ' המקנה בריה שכתוב בה מהיום ולאח"מ הייגו שאעפ"י שקנה הגוף מהיום ואינו יכול למזוב לאח"כ אינו זוכה ואוכל פירות אלא לאח"מ. ועשו"ם בסעי"ז ואתן אתכא דמרן ז"ל סמכינן ואפי' לפ' מ"ם המלך ז"ל לאזול בס' השעה"מ מפי השמועה דלא קיבלו כ"ע מ"ם בש"ע וכו' הרי זה הדבר הוא מבואר בש"ע שסל"ה ומוא"מ:

סימן כ"ט

בשו"ע מ"מ סיקל"ח ס"ד בהגה"ה מכר לו קרקע בשטר או במעות ואח"ל קני לאחר ל"י ונקרע השטר הוה"ז או נאבדו המעות אם אח"ל קני לך מעכשיו ולאחר ל"י קנה לא אמר מעכשיו ל"ק. וה"ה לקנין מזקה ע"כ. ומסמ"ע ז"ל בסק"ט תמה עליו דאדרבה בב"י ז"ל כתב בשם המוס' דבמעות קונה אפי' לא אמר מעכשיו. ים ליזכב בדוחק דמ"ש נאבדו המעות ר"ל שאבדו בעגין שאינו יכול למזור ולהתפרע ממנו. ואם נניח ולמחוק הילף מ"ם או במעות ובל"ל ובמעות ח"ם די"ל מ"ם בסיפא אם לא אמר מעכשיו ל"ק לא כ"ב אלא בקנה קרקע ובמקום שלריך בסף ושטר לקנייתו ומיירי דאבד השטר וכו' ומ"ם בריאה או נאבדו המעות לרבותא דאפי' נאבדו גם המעות אפי"ה קנה כיון דאמר מעכשיו ע"כ והם"ך ז"ל הביא תירולו הת' וכתב שכן הוא בר"ן בקי' וכו' ע"ש. וכונת דבריו מבוארים בתי' הב' דהיכא דים המילות דלריך בסף ושטר דלא קני בא' כ"א עד דאיכא שניהם יחד ומכר לו בשניהם ונאבד השטר אזי אם לא אמר מעכשיו ל"ק וכרגע ממ"ש או נאבדו המעות וכתב דהיא לרבותא וכו'. והט"ז ז"ל הק' על תי' הסמ"ע הת' וכתב די"ל קלת דברי הרמ"א בדר"ז שמכר לו קרקע במקום שקנין בשטר או במעות שלריך שטר ומעות וכגלע"ד עיקר לדינא כיון דגלייה לדעתיה שלא יקנה הכסף אלא בשעה שיקנה השטר אם נאבדו תוה"ז אינו קונה ע"כ. ולע"ד דדברי הס כלולים בתי' הב' של הסמ"ע ז"ל וכנ"ל. והכנה"ג ז"ל בסיק"ן הגב"י אומ"ו התירך בדברי מור"ם וכתב דהנכון למחוק תיבת או במעות דהשתא אינו מדבר אלא בקנין שטר ומזקה ושטו"ר להסמ"ע הניח ואם לא אמר מעכשיו בשטר וה"ה לקנין מזקה וכנון. וכן באו דבריו אלו בפולים בם' בע"ח ח"ב סיק"י. ות"ש אני היכן מלא בדברי הסמ"ע שהניח כן ואם כוונו עמ"ש הסמ"ע בתי' הב' אאהמ"ר לבבי לא כן יחשוב אלא כוונתו היא כדכתיבנא לעיל. עור"ל שם בבע"ח דעלה ונסתפק בדברי מור"ם ז"ל אי ק"ם דמי לקנין מזקה דבעי שיאמר מעכשיו עד שיקנה או דמי לקנין בסף דאף בלא מעכשיו קי דמדפרט קנין מזקה ולא פרט קנין תליפין ג"כ משמע דקנין תליפין בכלל ק"כ הוא ול"ב מעכשיו ולזה הלך נעה דעתו יותר כישו"ש. ואחרי התאבקי בעפ"ר אמינא דאם נאמר דס"ל למור"ם דק"ם דמי לק"כ כמ"ש הז"ל מדפרט וכו' קשה מסיקל"ה ס"ה דכתב שם מרן ז"ל י"א שאין הקנין מושיל אלא"כ מקנה לו אחפץ הנמכר או הניתן מיד אבל אם אמ"ל הקונה הקנה סוד"ז ותקנה אחפלך לי לאחר ל"י ק"ם מפני שבשעה שים לו לקנות בבר סוד"ז התחילו לקנותה. אבל אם אמ"ל ע"מ שתקנה לי מעכשיו ולאחר ל"י קנה וכתב שם מור"ם ע"ז בשם מוהרא"י ובספתם אמרי' דהוי מעכשיו ובאופן המועיל דודאי בבדי לא הוה עביד ע"כ. הרי דס"ל למור"ם כמרן ז"ל דגם בק"ם אם פ' לאח"ז בעי מעכשיו עד שיקנה ואם לאו ל"ק דהרי שם לא הגיה ע"ד כ"א דוקא בענין אם אמר שהמת משמע דאם פ' לאח"ז מודה הוא למרן דבעי מעכשיו עד שיקנה ואם לא אמר מעכשיו ל"ק דדמי לקנין מזקה וכ"כ הש"ך ז"ל בסיקל"ח סק"ה וה"ה לקנין מזקה וכו' וה"ה לקנין תליפין כן הוא בתום' וכו' ודלא כמרדכי פ' החומר שכתב דתליפין הוי כק"כ ואי"ל מעכשיו ע"ש. ומהתימה שלא זכר מדברי הש"ך הלו כלל וגם לא נרגש מסיקל"ה דמשמע דס"ל למור"ם דק"ם הוי כקנין מזקה דבעי מעכשיו וכנ"ל. גם מה שהק' שם על המרדכי דס"ל דקנין תליפין כק"כ ואפי' לאח"ז בלא מעכשיו קאי מש"ם דגדים כעובדא דשמיט ביפי דמוכח דלאח"ז אפי' קנין תליפין ל"מ אפי' לר"ן כ"ם לגהרדעי ע"ש. ואנכי לא ידעתי מהיכן מוכח מהש"ם שם כן דאפי' לר"ן ל"מ דאדרבה משם מוכח היפכא דלר"ן קנין תליפין מהני לאך בלא מעכשיו וכמבואר שם בדברי ר"ח שהק' על ר"ן וקאמר ועור סודרא קני ע"מ להקנות וקני מן השתא וכו' משמע דר"ן דאמר קני דהא סודרא וכו' ומדמי ההיא עובדא לסודרא היינו דאפי' דהיא לאח"ז ובלא מעכשיו ס"ל דקני דומיא דק"כ. ומה שהאריך שם לתרן תליפין דהמרדכי כן לע"ד שי"ל להכריח מדברי הש"ם שם שכן ס"ל לר"ן וכנ"ל:

וראיתי להרי"ן ז"ל בגמ' גדים דמ"ח בעובדא דשמיט כיפי דכתב וז"ל וההיא שעתא הדר סודרא למריה כלו' כלתה לה חותה הקנאה בין שהקנאו בקנין בין שהקנאו במזקה ור"ן דאמר קני ע"מ להקנות קנה נהי דמודה במקנה לאחר ל"י ל"ק דאיהו נופיה אמר

כפ' התשה דפ"ב דהתומר לחבירו משוך פרה זו ולא תקנה עד לאחר ל' דל"ק בעומדת בתגס הוה ס"ד דר"ן דהכא כיון דלא אמר בהדיא דלא ליקני עד דהוי ו"מ ואמר סתמא כמאן דאמר מעכשיו ולכי הוי דמי וכ"ש דמי ליה דכיון שלא רצה להקנות אלא כי היכי דלקנייה לבר בריה מסתמא לא נתכוון שיקנה עד שותה שעה והיינו שעמא כלתה לה קנייתו וכו' ע"כ והכיא דבריו מכן כ"י ז"ל בסיקל"ה סי"ח ע"ש. ואנכי העבד הוק"ל בס"ם דר"ן גופיה מוכה במקנה לאחר ל' דל"ק שכן אמר בכתובות וכו' דהכי הרווחה ירחה דשם בכתובות דפ"ב לא נזכר ר"ן בכלל כ"ח הם דברי ריו"ח ולא נזכר ר"ן כ"ח בדפ"ו ושם הוא להיפך דשם"ל לר"ן דהתומר לחבירו משוך פרה ולא תקנה עד לאחר ל' קנה ואפי' עומדת בתגס. ושם בעח מיניה רמי ב"ח מרב חסדא ה"ג גיטיך ולא תתגרשי בו אלא לאחר ל' והלכה והגיחתו בגידי ר"ה מהו אמ"ל היכא מנורשת מרו"ח תדרכא מנורשת מדר"ן וכו' היכא דאמרי אמ"ל מנו' מדר"ן ולידי ר"ה כתגס דמי וכו' הרי כפי' דשם"ל לר"ן דבמקנה לאחר ל' דקנה. וו"ל דהמפת"ן ז"ל ח"ב סימ"ח דקל"ח הקשה כן דשם בהתשה רבה דקאמר ל"ק הוא ר"י ולא ר"ן אכן כפ' הכותב הוא ר"ן דקאמר דקנה אפי' בעומדת בתגס וכתב הר"ן דהוא אף דלא אמר מעכשיו ופי' הרא"ש דאחו ואם וכו' אין כתב הכא דהוא עלמו סבר דל"ק וכא לאלק ע"כ. ומאי דקל"ט הוא דשם בכתובות גבי בעית דרמי ב"ח כתב ולענין הלכה כתוב בחי' הרשב"א וכו' ולדידי לא מחוור לי האי פסקא משום דלעיל בפ' התשה לאו מסקנא דגמרא היא וכו' וכיון דר"ן דקי"ל כוותיה בדיניה אמר דאפי' בלא מעכשיו קנה ורמי ב"ח ור"ח הכי ס"ל נקטי' כוותייהו דאפי' בלא מעכשיו קנה וכו' ע"ש והוכחו דבריו אלה במש"י ז"ל סיקל"ז. ואילו בגדרים כשהביא דברי הרשב"א דס"ל דדברי ר"ן הם הוקא דאמ"ל מעכשיו הוא דקנה ואם הקנה לו בשטר אף בלא מעכשיו קנה כיון דהשטר קיים ועומד והר"ן ז"ל פליג וקאמר ול"ל דהכא אפי' בשטר ל"מ כיון דהאי גברא מיהא מחמ"מ ואי בשעתה ל"ק לאח"מ נמי ל"ק דאין שטר לאח"מ משמע דבשאר הקניטים חזיל ומודה לדברי הרשב"א דל"ק כיון דלא אמר מעכשיו. וכפי דבריו דבכתובות הי"ל דאפי' בלא שטר קני כיון דאיהו ס"ל כר"ן דאפי' בלא מעכשיו קני. והגם דגימא דדבריו דבגדרים הם בשם הרשב"א דס"ל דדברי ר"ן הם בדאמ"ל מעכשיו ומאי דסיים דהכא אפי' בשטר ל"מ דמוכח מזה דבשאר הקניטים מודה דבלא מעכשיו ל"ק הם אליבא דרב אחי דס"ל דלריך מעכשיו קאמר הכי וכמו שכן נר' ממאי דסיים שם הר"ן והיינו דקא פליגי ר"ח שמעמ ע"ש אף לפיהו ז"ל ס"ל דר"ן דאמר קנה אף בלא אמ"ל מעכשיו ולדינא קי"ל כוותיה כמ"ש שם בכתובות. עכ"ז עדיין קשה מסוף הלשון דגדרים דקאמר ולענין הלכה בסוגר ק"ל כר"ן דסוברא קני ע"מ להקנות הוא ולא אלי מקנה לעכובי מיהו נהי דלענין סוברא קי"ל כר"ן לענין קני ע"מ להקנות משמע דלא קי"ל כוותיה דבהא ר"ח פליג עליה לגמרי משום טעמא דסוברא קני ע"מ להקנות מן השמא הוא לכל הכא סברא סוברא למריה ע"ש. ואילו היכו בכתובות קאמר דלענין הלכה קי"ל כר"ן דקי"ל כוותיה בדיני וגם רמב"ח ור"ח הכי ס"ל נקטי' כוותייהו דאפי' בלא מעכשיו קנה. בתופן דדבריו ז"ל בגדרים קל"ט ולי ל"ע. והמפת"ן ז"ל דלא הוקש"ל מזה יען דכבר כתב דפי' הר"ן לין בידו רק מ"ש מוהרי"ק ז"ל בב"י סיקל"ו. ובב"י בסיקל"ה כשהביא דברי הר"ן דגדרים לא הביא סיום דבריו מאי דקאמר מיהו נהי וכו' ע"ש. לכל מרן ב"י ז"ל דרחה דברי הר"ן ז"ל דגדרים וגם הביא דבריו דכתובות בסיקל"ז ת"ש לאי ולאיני יודע מדוע לא העיר עליו בזה:

והרא"ש ז"ל בגדרים כתב כדברי הר"ן ז"ל דבגדרים וז"ל וכ"ל בפסק הגאון דקני ע"מ להקנות קני לכל בהאי עובדא דשמיט ביפי נר' דל"ק כדקאמר ר"ח לכי הוי בר בריה ו"מ הד"ם למריה דמילתא דפשיטא היא דהמקנה לחבירו שיקנה לאחר ל' ירוך שיאמר מעכשיו ולאחר ל' לכל חס אמר לאחר ל' ולא אמר מעכשיו ל"ק דלבתר ל' הד"ם למריה ע"כ. ולפי"ד אלו נר' דהוא מפרש בההיא דכתובות בבעית דרמב"ח ור"ח כהרא"ש ז"ל דהיא במעכשיו ולאחר ל' ומאי דפשיט ליה מדר"ן אף היא במעכשיו ולאחר ל'. הגם דבדבריו בכתובות אינו מבואר כן כ"א הביא בעית דרמב"ח ולישנא בתרא דהגמ' וכתב דכן הלכתא כלישנא בתרא. מ"מ כיון דשם בגדרים ביאר דעתו בפי' כן דבלא מעכשיו ל"ק ילמד סתום מהמפורש. וכן בקיצור פסקי הרא"ם בכתובות כתב אמ"ל ה"ז גיטיך מעכשיו ולא תתגרשי בו אלא לאחר ל' והלכה והגיחתו בגידי ר"ה והיא שם ע"ש ל' מנורשת ע"ש. וה' שטר יהודה בחי' על הרמב"ם הלכות אישות פ"ו הי"ב בד"ה ועוד וכו' הקשה על הטור לחיך פסק בסיקל"ז בח"מ היפך דעת אביו הרא"ש ז"ל דסובר דאף בלא מעכשיו קנה דהשמיט מימרת ר' דכפ' התשה שפלו ות"ם הכא"ע בפי' הנ' שדעת הרא"ש דדוקא במעכשיו לא זכיה לאביו דהיכן רמה בדבריו כן עכ"ל. ותמיהה גדולה עליו דס"ל כן כדעת הרא"ש דסובר דאף בלא מעכשיו קני חיך לא שלטו מאו"ע בדברי הרא"ש דגדרים דכתב בפי' דבלא מעכשיו ל"ק וגם בקיצור פס"ה בכתובות כ"כ דלריך מעכשיו וכ"ל. ודברי הכא"ע כדעת הרא"ש הם ערירים וקיימים:

והנה הרמב"ם בה' גדרים פסק כר"ן דבן הבן קנה והטור בחיו"ד סיר"ע הביא כן משמו. והב"ח ז"ל שם כתב וז"ל ובדברי הרא"ש יראה דמיירי דוקא דהקנה לבנו ב"ש אבל הר"ן פי' לאו דוקא ב"ש אלא כלו' בכר בלתה ההקנאה ומיירי גמי אף בחוקה ומשיכה דל"ק ומיהו בשטר קנה מאחר דהשטר קיים ועומד לכי הוי בן הבן ת"ח והתום' כתבו דאף בשטר ל"ק ול"ע עכ"ל. גם בהגהת פרישה כ"כ ממש בשם רש"ל ט"ש. ואנכי לא ידעתי מדוע הולרכו להתום' דהרי מלי דכתב הר"ן ז"ל שם דבשטר קני הוא בשם הרשב"א ז"ל אמנם הר"ן הוא פליג עליו שם וכתב דאפי' בשטר ל"ק. ואפש"ל דמה שהולרכו להביא בשם התום' הוא משום דמ"ש שם הר"ן דאף בשטר ל"ק הוא מטעם דההיא לפי דעתו במלוה מחמת מיתה היא ואין שטר לאח"מ. דנר' מזה דס"ל בעלמא בשטר מהני לבן הביאו בשם התום' דשם לא כתבו דההיא במלוה מח"מ אלא בסתם וקאמרי דאף בשטר ל"ק:

וראיתי להכנה"ג ז"ל שם בתשו' בע"א סיק"י דהתריך בדברי הר"ן בגדרים ונסתפק בדעתו דכתב דאף ר"ן מודה דהתומר משוך פרה זו ולא תקנה עד לאחר ל' דל"ק מי ה"ד כשאומר בפי' ולא תקנה אלא עד זמן פ' אבל כל שלא אמ"ל כלי הזה אעפ"י שאמ"ל קני לאחר ל' כסתם דמי וקנה חו"ד דדוקא כי קאמר סתמא קנה אבל כל דפירש אף בל"א אלא הו"ל כאומר אלא ול"ק וכתב דמתוך דברי הר"ן הוה משמע דס"ל כר' בהיך ז"ל דהכל תלוי באומר אלא וכו' אבל ממה שנרגש אח"כ מהאומר לאשה בשטר הרי את מקודשת לי וכו' ואילך משם הרשב"א דקדושי שטר אין כאשיכה ואזקה שאין מתקיימין אוכח דס"ל דהאומר לאחר ל'

ת פי' בלח הלח הוי כתומר חלח ול"ק דדוקח בסתמח קנ"ה עם"כ. ותנכי העבד ת"כ חני דמלבד דלח זכר סר מדברי הר"ן כמ"ש בכתובות שהם היפך דבריו שבנדרים. עוד זחת קל"ט כמ"ש לחבל ממה שנרגש חת"כ מהחומר וכו' מוכח דחפי' בלח חלח וכו' דשם בדברי הר"ן ז"ל מ"ש ומיהו כי חמרי' הכי דוקח בקנין ומשיכה ומזקה לכל בקנין שער קני דהח המקדש לח החשה בשטר וכו' הוח דקחמר הכי חליבים דר"ח דס"ל בהחיח עובדח דשמיט כיפי דל"ק וחליבים הוח דמחלק בין קנין שטר לקנין לחר. לך חליבים דר"ן דס"ל בהחיח עובדח דקנה דכיון שחמר סחמח כמחן דחמר מעכשיו ולכי הוי דמי ליתיב להלי חילוקח דבין זה ובין זה קנה והחיח דהחומר לחשה הרי לח מקו"ל לחחר ל"י דמקודשת חחייח כוותיה וח"כ כיון דהכנה"ג ז"ל מספק"ל ליישנ דהר"ן דכחב בדברי ר"ן לי ה"ד דל"ק עד שיחמר חלח חו"ד דייקינן סוף לסון הר"ן וחף כדלח חמר חלח כל דפרים לחמ"ז ל"ק ופשיט לה מחוך דברי הר"ן דהכל חלוי בחומר שח כם' ר"ב ז"ל. מעחה מה זו חזרה דחזר בו ממה שנרגש חח"כ מהחומר לחשה וחילק בשם הרשב"ח והוכיח מזה דס"ל דהחומר לחחר ל"י נס בלח חלח הוי כחומר חלח ול"ק דמה שנרגש חח"כ מהחומר לחשה וחילק בין שטר לקנין ומשיכה הוח חליבים דר"ח. ומיהו דמספק"ל ליהו בדברי הר"ן הוח חליבים דר"ן וחליבים דר"ן ליכח קושיח

מהח דהחומר לחשה כלל וחתייח כוותיה וש"י:

עו"כ שם בבע"ח וז"ל וחיכח למידק על מוהרשד"ם וכו' דכל קנין הוי מעכשיו מלבד דדב"ז בחלוקת וכו' כבר כתב הר"ן בפ"ד דנדרים דחע"ג דכל קנין הוי מעכשיו ה"ד במי שהקנה לחבירו סחם וקנו מידו לחחר קנה חבל כי חתני חם לח כחתי לח משמע דליקני מעכשיו חלח לכתר ההוח יומח ומעלח שחינו קונה כלל ומכלל דברין חתה למד דס"ל כמוהר"י חיסרלטן ז"ל דכסחמח מהני ע"כ. וכבר הבחתי לעיל דברי הר"ן מ"ש בכתובות דס"ל דר"ן דחמר החומר לחבי' משוך פרה זו ול"ת עד לחחר ל"י דקנה וחפי' עומדת בחנם היח חפי' בדלח חמר מעכשיו וס"ל כוותיה לפסק הלכה וכו' וח"כ חי"ל ללמוד מכלל דבריו דס"ל דכסחמח מהני דהרי חף בפי' דל"ת עד לחחר ל"י ס"ל דמהני. וכפי הנר' דדברי הר"ן דנדרים הנ"ל הם נגד דבריו שבכתובות הנ"ל חך י"ל מ"ם התם ונמלח שחינו קונה כלל היינו לפי דתלה חותה בהנחי דחם לח כחתי ושחם בח ליכח קנייה לכן לח משמע מדבריו דליקני מעכשיו כלל חלח לכתר ההוח יומח וליכח קנייה כלל. כרם בעלמח חם חמר לחבירו משוך פרה זו וכו' דמתכוין הוח לקניה נמורה חך דמרחיב הזמן הוח לזה חף בלח מעכשיו קני חם עומדת בחנם דקנה חותה כמשיכה הח' וכמדומה לי שחילוק זה הובח כם' וחיני זוכר חיה. ועיין לה' שטר המלך בהג"ב פ"ט ה"ח דהק' ע"ד הר"ן ז"ל דפ' הכותב מדבריו דפ"ג דנדרים דכתב שם וק"ם ע"כ במעכשיו הוח וכו' כל היכח דלח קיימח בחיירו דלפי"ד בהכותב מלי חיירח חליבי חפי' חנם נמי וי"ל ע"ם. דלח הטיר עליו מסוף דבריו שהביח חותם הבע"ח על דבריו דהכותב ובודחי דל"ק מהחם וכדכתיבנח. כרם מה שהק' שם הסע"ה ע"ד דהכותב מדבריו שפ' החומר דדוקח בקידושי כסף וכו' דוקח כישנו בידה וברשותה חבל בר"ה לח וכתב ד"ל ע"ם. לע"ד כונת הישוב הוח דמ"ם ברשותה מקודשת חנם נמי חשוב כברשותה ודוקח בר"ה דלחו רשותה הוח כלל חי"מ וכבי דייקי סו"ד דכתב בר"ה לח ושם חיתח

ליישושינן רבותח יותר דחפי' חנם נמי לח:

ובדברי הר"ן ז"ל דהכותב דקחמר וכן נמי הח דר"ן חי במעכשיו היח חנם דנקט לחו דוקח

דמ"ם חנם חפי' עומד בר"ה ממש חו חפי' ברשות נותן נמי קנה וכדמוכח בר"פ הזופקיד דל"ד. חנח בריה קנה לח זכיתי להבין מהיכן הוכיח מהחם כן. דשם חמרו ליכח ביניהו דקיימח בחנם דלישנח קמח קנה כיון דחמר מעכשיו וח"כ י"ל דלישנח קמח דבמעכשיו קנה ה"ד חם היח עומדת בחנם חך חם היח עומדת בר"ה דקני ליכח הוכחה מהחם דח"ה ליישושינן שם רבותח יותר דנם בר"ה לישנח קמח קני. וי"ל בדוחק דה"ה בר"ה לישנח קמח קני כיון דחמר מעכשיו ומחי דקחמר חנם לחשמושינן רבותח לישנח בחרח דחפי' חם היח בחנם ל"ק. ח"ל מחי דנקט חנם הוח משום שכן הוח הדרך ולעולם דנם בר"ה קני. ובחפשי בזה רחיתי להקמ"ך ז"ל ח"ח בה' מכירה פ"ב ה"ט דהביח דברי הר"ן ז"ל דהכותב וכתב דע"כ שכר תלמודח דפ' המפקיד דלליכח דחמרי קמח קני חפי' בר"ה דחי לח"ה מחי הקשה שם ח"ה חפי' ניזותים וולדותיה נמי ע"כ. ולח זכיתי להבין דבריו וחחמה"כ דבריו תמוהים דמ"ם שם חפי' ניזותיה וולדותיה נמי היינו כיון דחמרן נשמה כחומר וכו' קנויה לך מעכשיו ח"כ חפי' ניזותיה וולדותיה קנה חיהם כיון דנמלח למפרע דהיה שלו מעשה שנחה לביתו ח"כ יזכה חף בניזות וולדות שהי"ל מנחה לביתו וכמ"ש רש"י ז"ל ומהיכן הוכח יוכיח מזה דלח"ד קמח קני חפי' עומדת בר"ה ול"י. והנך רוחה דהקמ"ך ז"ל בה' מיזות פ"ז הי"ב שם הק' על הר"ן ז"ל שחי קושיות חלו שהק' עליו כחן ושם הניחם בקושי ובדבריו כחן ישבם:

והזי הויה בכנה"ג ח"מ סיקל"ז הגב"י חו"ג דהק' דבדרי הרשב"ח שם חמר מעכשיו חפי' בר"ה קני ובלח מעכשיו בחנם קני חבל לח בר"ה. ושוב היק"ל דח"כ מי הכריחו בחי' לומר דהח דר"ן במעכשיו חפי' נימח בלח מעכשיו וה"ד חם עומדת בחנם וחי' דשמח דחיקח ליה מילחח לומר בחרי ליחני דחתחמרו כחב ליישנח לפלוגי ביניהו וכו' נמלח וכו' ולהרשב"ח והר"ן בלח מעכשיו דוקח בחנם קנה חבל בר"ה חו ברשות מוכר ל"ק ע"ם. ונר' מדבריו דס"ל דלעניין דינח לח פליגי הרשב"ח והר"ן ז"ל ובלח מעכשיו קני בחנם דוקח ובמעכשיו קני חפי' בר"ה ומחי דחוקי בחי' לדברי ר"ן במעכשיו הוח כדי לפלוגי בין חרי ליחני דר"י וי"ן דחיתחמרו כחב ליישנח. וק"ל דהר"ן בהכותב קחמר ע"ד הרשב"ח ולדידי לח מחוור הלי פיסקח וכו' וכיון דר"ן דק"ל כוותיה בדיני וכו' נקטי' כוותייהו דחפי' בלח מעכשיו קנה וכו' ע"ם. דמדבריו חלו מוכח דנם בעיקר דינח פליגי דלהרשב"ח בלח מעכשיו חפי' עומדת בחנם ל"ק ולהר"ן קני. והסע"ה ז"ל הביי"ד הכנה"ג הנ"ל והק' עליו מדברי הרמב"ם דס"ל דבפרה ל"ק וכנט מנורשת כיעו"ש ולח הק' עליו מדברי הר"ן ז"ל בעלמו ולח ידעתי למה:

עוד חמוכי חדרוש בדברי הר"ן ז"ל דהכותב שהביח שם בשם מי' הרשב"ח ז"ל דכתב וז"ל והילכך לעניין גיטין מי חמ"ל מעכשיו ה"ז מגורשה וחי"מ בין הניחתו בלידי ר"ה בין הניחתו בר"ה ממש דמספ"ק דילמח חנלה הוי וכו' ע"ם. וכ"כ בשמו הה"מ ז"ל בפ"ט מה' גירושין ה"ח. גם במיוחסות שם כתב דהם חמר מעכשיו קנה חפי' בר"ה ולח מספקינן בחזרה ותנלה כלל. משמע דס"ל כרב דמעכשיו ספיקח הוי חך במקום דחשבר לפרם ליסניה דנופח מסיום ופירי לחח"ז מקיימינן ליה ולח מספקינן ליה בתנלה ומזרה. וחילו הר"ן ז"ל בהחומר כתב דהרשב"ח ס"ל כר"י דשורח הוי וגם הה"מ ז"ל בה' מיזות הוב"ד במרן ב"י בחה"ע סי"מ כ"כ ע"ם. נמלח דדברי הרשב"ח ז"ל סתרח"י ניעהו וכעת

לא ראיתי מי שהעיר בזה. ומהתימה מהשע"ה ז"ל בה' לימות פ"ט שהביא דברי הר"ן שכתב ולדברי הפוסק כר"י דשיורא הוי המקדם בשטר מעכשיו ולאחר ל"י נרוך שיהיה השטר קיים וכו' ותמה עמ"ש הה"מ בפ"ט מה"ג ה"ח והר"ן בפ' הכותב מסס הרשב"ח דלהלכה נט ופרה שוים ואם אמר מעכשיו בפרה קנה ובנט מגורשת ותי"מ דמספק"ל מי חוזרה לי תגלה. דלפי מ"ש הר"ן בפ' האומר דהרשב"ח פסק כר"י נר' דבנקרע הגט לו עומד בר"ה לינה מגורשת כלל ממ"נ דאי ס"ל כדעת הר"י והרמב"ן דלר"י לא גמרו עד לאחר ל"י ל"כ גרושה כל דנקרע הגט בתוך שלשים יום לינה מגורשת כלל. ואם לפי מה שהסיקה דעתו שם ובתשו' הנז' דלר"י נמרי קדושין מעכשיו אלא דשיורא שייר נר' דבנט לפי הגט קיים לי"מ דהו"ל נט שים בו שיור והניח בל"ט ע"ש. דיותר הו"ל להק' בפשיטות דהר"ן בהאומר כתב דהרשב"ח פסק כר"י דמעכשיו שיורא הוי. אך בהכותב כתב בשמו דבמעכשיו מגורשת ותי"מ דספיקא הוי לי תגלה לי חוזרה וכ"כ המגיד פ"ב דגירושין דמשמע מזה דפסק כרב וכנ"ל. דמלי דהוליא הוא ז"ל בדעת הרשב"ח בתי' לעיין נט וכו' והק' ע"ז ממ"ש הר"ן בהכותב לע"ד ל"ק והיינו די"ל דלא שהרשב"ח פסק כר"י דמעכשיו שיורא הוי וס"ל דלר"י נגמרו הקי' מעכשיו אלא דשייר זמן כמ"ש בתי'. מ"מ לעיין גט אם אמ"ל מעכשיו ולאחר ל"י והגט עדיין קיים לא הוי תשיב נט שים בו שיור כמ"ש התום' בקידושין ד"ס דבכה"ג הוי כריתות. ומ"ש כל גיטא דמשייר לאו כלום הוא היינו כמהום ולאח"מ כיון שאינו יכול להיות נגמר אלא לאח"מ אינו נט דאין מקיימין עליה להיות היינו דבקי' המקדם בשטר מעכשיו ולאחר ל"י אפי' נקרע השטר בתוך ל"י מקודשת משל"כ נגט. כרס מה שהקשינו דכיון דפסק כר"י היאך כתב דמספק"ל לי הגלה לי חוזרה דזה לאי כרב זה עדין קשה. גס אח זה ק"ל דבגדרים דמ"ח כתב הר"ן בשם הרשב"ח דים חילוק בין שטר לשאר קניגים דבשטר אף אם לא אמר מעכשיו קי כיון דהשטר קיים ועומד דהא המקדם אשה בשטר ואמ"ל הרי את מקו"ל לאחר ל"י מקודשת אם לא נאבד השטר ולא נתקנו וכן לעיין הגט ע"ש. גר' דבגט אף בלא מעכשיו אם הגט קיים לאחר ל"י מגורשת כמו בקידושין וחלוקים הם מדין פרה דבמשיכה. ואילו הר"ן בהכותב והה"מ ז"ל כתבו בשמי דגט ופרה שוים הם לדינא:

ועיין בדרישה מ"מ סיקל"ה לוי"ח דכתב דהרשב"ם והרי"ף ז"ל פסקו הלכתא כר"י דמעכשיו שיורא הוי ושם הק' על הרשב"ם דגדרים דלא הזכיר ע"מ משמע דס"ל דמעכשיו לחוד קנית ובפ' האומר פסק הוא עלמו כר"י דמעכשיו שיורא הוי והולך ליכב ע"ש. ות"ס אני דשם בפ' האומר הרי"ף והרשב"ם ז"ל פסקו כרב כמבואר שם והוא היפך ממש, והשע"ה ז"ל בה"ב פ"ט בד"ה והשור כתב בשהה"ל וז"ל ובהכי ניחא מה שהק' הדרישה סי' הנז' לדברי הרשב"ם דגדרים והוק. דגר' מדברי דמודה הוא לו דהרשב"ם בפ' האומר פסק כר"י ונם עליו קשה כנ"ל. ועו"ק עליו כיון דמקודש זה כתב בשם השור דדעת אביו לפשוט כרב היאך אח"כ גר' דמודה הוא להדרישה דהרשב"ם פסק כר"י דשיורא הוי ול"ע. ומ"ש שם בשם השור שה"ע סי"מ דר"ח והרי"ף פסקו כר"י ע"ש. אחהמ"ר זה לישנא דמ"ש שם השור דהרי"ף ס"ל דלריכה נט משלשתן לאו משום דס"ל כר"י דשיורא הוי אלא כמ"ש שם מרן ב"י ז"ל ע"ש והרוה למתוק ולעולם דס"ל כרב דמספק"ל כמ"ש הרי"ף בפ' האומר בפי' דהלכתא כרב ע"ש וכ"כ הב"ח סי"מ:

וראיתי

להמע"ל ז"ל בהלכות גרושין פ"ו ה"ב בד"ה אך כד מעיינין וכו' דכתב וז"ל אך אליבא דר' ז"ל דפסק דמחלוקי נמי לריכה נט וע"כ אית לן למימר אף דפסק כר"י דרווחא שבק לחבריה אף דליה ליה לדאבי אלא אפי' ליכא מאמע הנאה ומאמע חזרה והנה אליבא דר"י פשיטא ואף בתוה"ו כולם לריכין לגרש מפני דמספקינן ליה לקמא בחזרה ולבתרא בהנאה וכו' ע"ש. ואכתי העבד דבריו שנאו ממני דהיאך אפשר ל"ל דרע"ל פסק כר"י דמדברי רבינו נחפס בלשונו כסדר הזה וגם כתב שפק מקו' היא לכולם נר' דפסק כרב. דאילו לר"י דאית ליה רווחא שבק לחבריה ס"ל דמקו' בודאי לכל אי' ואי' וכמ"ש הר"ן ז"ל בפ' האומר. ועוק"ל במ"ש אליבא דר"י מספק"ל לקמא בחזרה ולבתרא בהנאה דהא אליבא דר"י לא מספק"ל כלל פוה כ"א דס"ל דכ"ע רווחא שבק לחבריה. ואיבא למימר דהמע"ל ז"ל ס"ל בפי' דברי הרמב"ם כמ"ש מרן הכ"מ ז"ל בה' לימות פ"ז דדבריו ס"ל כר"י אך מעמיה לאו משום דכ"ע רווחא לחבריה כ"א משום דהאי ליכא מאמע הנאה ומאמע חזרה כיעו"ש. דהרי המע"ל ז"ל בתחילת דבריו כתב דצ"ב היא לן למימר אף דפסק כר"י דרווחא שבק לחבריה. וכפי פי' הכ"מ בדברי הרמב"ם ליתיה להאי טעמא דכ"ע רווחא שבק לחבריה ודבריו צל"ת. והה"מ ז"ל בה' לימות כתב דדברי פסק כרב ונקט לבולהו תומרי וכו' וכ"ש הכ"מ ז"ל דבמ"ם ים כדאי להביא כל הסביקות שבשתפקו המפ' ע"ד דבריו תון מספק לאהד וכו' ע"ש. ולע"ד דעדין ק' לפי"ד הה"מ במה שתפס רבי' בלשונו קידושי כולם תופסין בה דמתיבת חיפסין משמע דס"ל כר"י דקידושי כולם תופסין בה בודאי ולא אשום דמספק"ל בחזרה ומאמע וכמ"ש רש"י והתום' והר"ן ז"ל ובין שדברי פסק כרב כמו שסיים בלשונו ולריכה נט מכ"ח מפני שהיא ס' מקו' ונקט כולהו תומרי כמ"ש הה"מ היאך כתב בתחילה קידושי כולם תופסין בה ובדברי הר"ן ז"ל היא מתבארת ביותר קושיא זו. ולא ידענא היאך יותר הספק היה דגר' דזה הספק אינו מתייצב עדין לפי"ד הה"מ ז"ל והקמ"ר שם הביא דברי הכ"מ הנ"ל ולא העיר בזה. שו"ר להב"ח ז"ל בחלה"ע סי"מ דכתב דהרמב"ם ס"ל כרב כהה"מ ומ"ש אלא ליישנא דר"י הוא לאוקוי דל"ד קאמר רב אב"ג אלא לפי' הס אלה כולם תופסין מספק על הסדר הזה ע"ש. ולע"ד אחהמ"ר אין כו כדי שנישה דהר"ן ז"ל אין דקדוקו ממ"ש הרמב"ם לפי' הס אלה שהוא כלשון דכתב ר"י אזה הוכיח דפסק כר"י אלא ממ"ש הרמב"ם תופסין בה דזה הלשון אינו נאמר כ"א על קידושי ודאי דעל הס אינו נאמר ליישנא דתופסין אזה הוכיח הר"ן דפסק כר"י והק' עליו דהיאך כתב אח"כ שהיא מקו' אם' דזה הוא אחי אליביה דרב ואח"כ נס שנאמר דהרמב"ם כתב ליישנא דר"י הוא כדי לאוקוי דלפי' הס אלה שדיין ק' אין כתב ליישנא דתופסין שהיא מורה דמקו' בודאי וכנ"ל. אחכ"ר למוהרי"ט ז"ל בתי' דכתב בהה"מ דהרמב"ם פסק כרב דלא כאבי והוק"ל ליישנא דתופסין ותי' דלהרמב"ם ז"ל אין הכרע מלשון תופסין דה"ק לפי' אלה נהפסין לאפוקי אבי דאמר וכו' אלא לפי' בק' אספקין דתפסי ורב מסרשיה לעצמה דאבי קאמר דלא ס"ל דמספקינן בהאי תגלה ובהאי חזרה ע"ש. ועיין בס' שער יהודה בתי' שם דעמ"ש הכ"מ ע"ד בה"מ דבדבריו ים כדאי להביא עבה"ס חון מס' אחד וכו' לפי מ"ש מסס שיטת לא נודע למי דלרב אפי' בס ק' על הסדר הזה וכו' ע"ש. ודבריו בס ק"ט דאחרבא ינדל התימה דכיון דהה"מ כתב דהרמב"ם פסק כרב דלא כאבי ותיים לכולהו תומרי. ולפי"ד שיטת לא נודע למי דלרב אפי' לאח"ז ל"י א"כ למה נקט הרמב"ם

הרמב"ם בסה"ז דמשמע דאם קידשה השני לאחר מ' לאין קידושין כלל ול"ע:

ומרן ז"ל בב"י בהה"ע סי"מ הביי"ד הה"מ אם וכו' דלזיל בסברתו והקמ"ר אם תמה עליו במ"ש ולע"נ דלא נפק"ל מידי לדינא וכו' דהא ליכא ביניהו נובא דאי פסקינן כרב ודלא כחביי אם קדשה לאחר מ' לי"ל נט ולר"י לריכה נט ע"ש. ולע"ד י"ל כיון דמרן בב"י לזיל בשיטת הה"מ דהרמב"ם והרי"ף פסקו כרב ודלא כחביי וכבר הקמ"ר ליהו נופיה מקודם הק' על הה"מ ויפב דכריו דס"ל בדעתם דאם קידשה אני לאחר מ' לפי"ה לריכה נט ממנו ומ"ש על הסה"ז לא אתה אלא לאפוקי אם קידשה אני אחר עשרה וג' לאחר כ' וכו' כיוצ"ב ל"ש לפי"ד בהה"מ אליביה דהרמב"ם והרי"ף הו ליכא נפקותא לענין זה דכיון דפסקי כרב ודלא כחביי אף קידשה הב' לאחר מ' לריכה נט ממנו דהילמא קמ"ל להודה חיכון וב' להגאה וקידושי הב' הוו קידושין. ומה שהק' עו"ש דיש נפקותא דאם פסקי' כר"י דשיורא הוי אם קי' בשער וכו' ועוד ג"מ לפי מ"ש הרשב"א וכו' ט"ש. לע"ד ל"ק דגם מב"י ז"ל סבר וידע דליכא נפקותא בין לי פסקי' כרב אן כר"י. אך לענין אם קידשה הא' מעכשיו ולאחר ל"י והב' לאחר כ' והב' לאחר יו"ד ולא אמ אחד מהם ולא חזר בו אחד מהם בין לי פסקי' כרב ודלא כחביי ובין לי פסקי' כר"י לריכה נט מהשלשה ושע"ז כתב מב"י ז"ל דלא נפק"ל ביניהו לענין דיכא היינו דוקא לענין זה דעסיק ביה דבין למר ובין למר ס"ל דלריכה נט משלשתן ולשולם דים נפקותות אחרות ביניהם. ולפי"ד אלה חזד"ל קושיית הב"ח בהה"ע סי"מ ג"כ מעל מב"י ז"ל. שו"ר להגהב"ש אהה"ע סי"ח שכ"כ ע"ש ושפתי שכוונתי לדעתו ז"ל:

והנה מרן בש"ע סי"מ ס"ד פסק והפס בלשונו כהרמב"ם ז"ל והח"מ ז"ל שם בפסק"ט כתב וז"ל וחיבי' דילמא לא' תנאה ולא' חזרה וחיישינן לדר"י דס"ל דאפי' ק' מופסין דרווחא שבק כ"א לחבריה וכו' ואפי' אם הראשון אמר מעכשיו ולאחר ל' והב' אמר מעכשיו ולאחר מ' אפי"ה הוי ס"ק אף לרב דנקטינן לקולא חומרי וכמ"ש הה"מ ע"ש. ית"ס אני דכיון דס"ל דפסקינן כרב ודלא כחביי ויוצא מזה דאף אם הב' אמר מעכשיו ולאחר מ' לריכה נט ממנו גם אליביה דרב דכב"א אמרינן שמא ראשון חזרה ושני תנאה וכמ"ש חיכו גופיה ס"ב למאי דילפינן הו למימר דחיישינן נמי לדר"י דס"ל אפי' ק' מופסין דכ"א רווחא שבק. ועוד דחיק"ל דאמאי כתב מרן כסה"ז דמשמע דוקא כסה"ז וכמ"ש הר"ן ז"ל גם הב"ש שם דקדק כן. ומה שהק' בסו"ד על הכ"מ והניח בל"ע הקמ"ר והשע"ה ז"ל בה' חיטות שני גבילים הקשו כן מדנפשייהו קושיא זאת על הכ"מ וכל אחד לדרכו פנה ליפב דבריו ע"ש:

והש"ך ז"ל שם כתב ע"ד מרן וז"ל דאי תנאה הוי מקודשת לראשון לחוד ואי חזרה הוי להאחרון לחוד מקו' אבל האמלעי לא הוי קידושין ממ"נ והיינו שברת אליבי וכ"פ הרש"ם אלא דהרמב"ם מחזיר בכולן להגריך גט מהם וכו' ע"ש. עכ' דס"ל דמרן פסק כהרש"ם דמאמלעי מ"ל נט וכש' אליבי. והוא מהמימה אדא דכיון דהרי"ף והרמב"ם ז"ל בחדא סברא קיימי דמשלשתם לריכה נט ואפי' דהוא פוסק כמותם כמ"ש בעלי הכללים ואיך נאמר דפפק להגיהו תרי נאוני וכפרט דהרמב"ם הוא מכללם ופסק כהרש"ם. ותו דלשון מרן ז"ל הוא מכוון ממש כלשון הרמב"ם וכוותי כמו דפרשינן בלשון הרמב"ם דס"ל דלריכה נט משלשתן כן יתפרש ליפא דמרן כמ"ש הפוסי ז"ל. ומוכר"ל בדוחק דאחר דהניח הב"י סברת הרמב"ם ס"ל דגם מרן כן ס"ל כוותיה:

עור"ל שם בסוה"ס דהק' על מב"י ז"ל דכתב ואע"ג דלא נפק"ל מידי לענין דינא וכו' דהא ים ג"מ רבתי בין ר"ח שפסק כר"י ובין הרי"ף דפסק כרב דהיינו שם תומר בפי' אני מקדם מעכשיו בתנאי שתמתין לי ל' דלרב פשיטא שהיא מקו' לראשון ולא להאחרונים כלום עליה וכו' אבל לר"י אפי' בזה הוות תנאי קידושי כולם תופסין בה דהא כ"ח רווחא שבק לחבריה. ומהני על הנאונים הנ"ל לית נעלם מהם דבר מפורש בזה וגם על הה"מ ים לתמוה במ"ש הב"י בשמו דמשו"ה פסק הרמב"ם כרב משום דבזה יולא ידי כל החומרות הרי מלינו לר"י חומרא טפי בשאומר בפי' לשון תנאי דאפי"ה כולן י"ל בה קידושין מספ"ב לרב וכו' ט"ש. ואני העבד ת"ס אני על תמיהתו דמנ"ל חילוק זה דגם אם אמר בפי' לשון תנאי אפי"ה ס"ל לר"י דשיורא הוי וכו' ולע"ד אתמה"ב זה אינו דאם פי' בפי' לשון תנאי אף לר"י היא מקו' לראשון דוקא ולא להאחרונים כלל דהויא ג"ח גמורה ושוב אין קידושין תופסין. ואילו הוא ממ"ש התוס' בפ' האומר דס"ג דהקשו אליביה דר"י דס"ל מעכשיו שיורא הוי אין אנו קונים שום דבר וכו' דהא אפי' אמ"ל מעכשיו לא מהני ואי' דע"מ מהני אפי' לר"י ולא הוי שיורא אלא תנאי ולכך ביוב לומר ע"מ מעכשיו ע"ש. וכתבו הפוס' ז"ל דאף התוס' אמדוה בדרך שמא מ"מ כן הוא האמת וכ"פ ז"ל. הרי דגם לר"י דס"ל דמעכשיו שיורא הוי מ"מ אם אמר ג"כ לשון תנאי תו לא הוי שיורא. וכיון שכן אם אומר בפי' אני מקדם מעכשיו בתנאי שתמתין לי ל' ליכא חילוק בין רב לר"י דלדברי כולם מקו' נמורה לראשון ולא להאחרונים כלל. ומ"ש עו"ש נמלא דקי"ל כרב אפי' לקולא וכו' ובזה ס"ל לרב כשמואל ע"ש כל לנבי דידי אסר דאה דבריס אלו משוללי ההבנה ולא זכיתי להביאם ואי"ל להאריך בהם:

עור"ל שם דשמ"ש הב"ח דכ"מ לדינא דלר"י דס"ל דשלשתן קידושי ודאי הן מדאוריימא אי מיית חד מיניהו והיא עדות לאחיו פוטרת לרותיה מחלילה ויבוס אבל להרי"ף דק"ס ת"ש. כתב עליו התקפה עליו משמו דודאי אי"ם מחלילה זו האאה דהא אסורה לאחיו שקידשה להיות לו לאשה כיון שהיא הפוסה לאחרים בקו' ג"כ ממילא לשעין פיטור הלרות הוי כאילו זו לא היתה אשתו של אחיו המת כמפורש בסיקע"ג ס"ד דאם היתה היבמה בחיסור ערוה על הבעל היא אשתו ואי"ם לרתה מחלילה. מכ"ם כאן שאסורה לכל אדם כ"ז שלא נתגרשה מכולן והיאך יפטר לרתה מחלילה מכת לרת ערוה וכו' ע"ש. והכורמוניה דמני"ר אתמה"ר אמינא דמה שאבב הוא ז"ל דהאאה הזאת היא ערוה על אחיו שקידשה ודימה אותה לסיקע"ג לבבי לא כן יאשוב דשאני הכא דהיא ערוה ממש על הבעל כנון אחותו וכיוצא דלא ים לה היתר לבעלה כלל אז אמרי' דאי"ם לרתה מחלילה ומיבוס דאשבינן לה להערוה כאילו היתה אשתו של בעל כלל מעולם. כרש ז שנתקדשה לג' היתה נאשבת ערוה ממש לו דהא אם יגרשנה האנים האחרים היא מותרת להג' והויא מעוכבת גט מהב' האחרים דוקא ולו היא מעכשיו מקו' ואשתו נמורה מדאו' לר"י וכיון שכן אם מת והיא ערוה לאחיו פוטרת לרותיה מחלילה ויבוס ום"ל לר"י כאביי דאמר קידושין שאינן מסורים לביאה הויין קי' וכמ"ש הפע"ה ז"ל והגס דכ"ז שלא נקחה גט היא אסורה לו מ"מ היבה נקראת ערוה לו ממש לאאה אי"ם לרתה כמו בסיקע"ג דהפס היא ממש ערוה על הבעל לעולם וחילוק דמסתבר הוא ויש ראיה וסיוע לזה וכ"ר להגהב"ש אה"ע סי"ח דקאי בפי' הב"ח ז"ל ומהמימה דלא זכר ס"ר להב"ז ז"ל כלל ולדחות דבריו. עכ"ן:

סימן ל'

שאלה שלשה אחים הם שותפין בחנות של לביעה ובחלר אחת ע"ג ובתוכו שני עליות וביכב"ם והלחן האחד מכר שלשים החנות והחלר והעליות חלקו הגוגע לו לאחר ולקח הדמים ותפס קנין שמכר חלקו בכח קס"ו שקנו מידו בלתי שילטרך לפוס זכיה וקניה אחרת שבעולם ובאחריות מפורש עליו ועב"כ וכו' ובשעביד נו"ם וכו' וכתב לו שטר כפל זה עשוי כדין בכל תיקף וחוזק ונתן בידו. ואחר עבור ימים חזר בו המוכר בטענות שאין כהפ ממש לפוס דינא. לאמנם מה שנפל ספק במכר הנו' מאחת שמכר חלקו קודם חלוקה לי לאמרינן דאשיב כמוכר דבר שאינו מסויים ולא קנה הלוקח. לו נימא דקנה הלוקח ולא"י לתוור בו המוכר כלל נדעה נרדפה נדעת שו"ה להיכן נוטה:

תשו' הלא לאמונה ידענא בנפשאי נברא דלא חזי ליף ריקם ריקם חסורי מחסרא. גמר מיכה מיכה כתותי מכתת לאפר פרה. לכן לא עלתי כח לקיים מלות פריסה לך לך לאמריכן מזירא. כי לא הביאן למד ולא תוקח התורה. ולאלקטה נא ליקוטי בתר ליקוטי ולאחת שאלתי מאת ה' כי יהיה לי לעזר"ה. ויאיר עיני במאור הורתו הקדושה והטהורה. לבוין לדבר הלכה כיו"ל:

הנה נודע כי שורש דב"ז הוא מוכח בהרמב"ם ז"ל בפ"ג מה' זכייה ה"ה וז"ל כשם שהמוכר לריך לכניס הממכר כמו שביארנו כך הנותן כיולד הכותב לחבירו קרקע מנכסי נחושה לך לו שכתב לו כל נכסי קנויים לך תוך ממקצתן הוחיל ולא סיים הדבר שנתן לו ואינו יודע ל"ק כלום וא"י לומר לו תן לי פחות שבנכסיך עד שיסיים לו המקום שנתן לו. אבל אם אמ"ל חלק לך בשדה פ' הואיל וסיים השדה אעפ"י שלא סיים החלק טופל לותו חלק מן הפחות שבחותה שדה ע"כ. והרחב"ד ז"ל הק' עליו מהיות דבית בביתי אני מוכר לך מרחהו נפול וכן שור בשוורי. יהה"מ ז"ל הרחיב בזה והביא עוד ראיות אחרות מהיות דפ' ב' דייני גזירות ההוא דאמ"ל דיקלא לברת וכו' וכן ההיא דשדי מכורה לך דאמרי' דשדה קטנה מכר לו וכו' וכלה לחלק בין מכר למתנה וההיא דפ' ב' דייני גזירות במחנת ס"מ ושוב הל"ע. ומכן ז"ל בכ"מ כתב דההיא דפ' ב' דייני גזירות דאמר דיקלא משדה פ' וההיא דג"פ כשהיה לו שדה חלוק לשנים וכו'. והלח"ם ז"ל הק' ע"מ שתי' מכן בההיא דדיקלא לברת מכח דברי הרמב"ם בפ"י מה' נחלות. וגם הק' ע"ד הרמב"ם ז"ל ממ"ם בה' מכירה פכ"ח האומר לחבירו שדות אני מוכר לך וכו' והניח בל"ע וכפ' לח"ם ד"ב הביא דבריהם והתריך בהם ברוח מביאתו יעו"ש. דמבואר יולא דלהקנות דבר שאינו מסויים הוא במחלוקת שכני דלהרמב"ם ודע' אינו נקנה. ושאר הפוס' ז"ל פ"ל ד"ב ד"מ. ומכן ז"ל בפ"ע סי' רמ"ח פ"ד כתב י"ח שכשם שהמוכר לריך לסיים הממכר כך הנותן וכו' והביא לשון הרמב"ם ממש. וסיים וכתב וי"ח ואומרים דבין במכר ובין במתנה יכול להקנות דבר שא"מ ע"כ. והנם ה' חוות יאיר בסיקו"ט כתב בשם הרמ"ע דכשכותב מכן וי"ח מיעוטא הם ולא פ"ל כוותייהו. ובבר הי"מ ז"ל בדקל"ב כתב עליו דאמת הדבר דמדברי הרמ"ע רפ"ל וכן מ"ם הפ"ך ז"ל ביו"ד סימ"ב מוכח בהדיא שדעת מכן הוא דיש לחוש לדעת החולקין ועיין בגו"ר חיו"ד כ"א פ"ב וכ"ג פיכ"ט ע"ם. ולע"ד אפפ"ל דלא כתב התו"י ז"ל כן כ"א דוקא כשכתב פ' הרחשונה בשתם ושוב כתב י"ח ע"ז קאמר הז"ל דהי"ח הם מיעוטא גיהו ולא פ"ל כוותייהו. משא"כ בההיא דפירמ"א דפ' הא' הביאה בלשון י"א ושוב כתב וי"ח גם היהו ז"ל מודה דהויא לה כמו כשכותב מכן בלשון י"א וי"א דכתבו הפוס' ז"ל דאמרי' בזה דלא מכרעא מילתא ומאן דעבד כמר עבד כמ"ם בשני הכללים ז"ל כן ה"ה בכאן והדרכה עדיפא מיכה די"ל דנוטה דעתו יותר לפפוק כי"ת. וקרוב לזה תילק ה' נר מלוה ח"ב תיר"ן וז"ל כ"ל בכור דע"כ ל"כ הרמ"ע וכו' רק היכא דמכן כתם בתמי' ואח"כ כתב וי"א אבל היכא שכותב פ' הא' בשם י"פ ואח"כ כותב וחלקו עליו בזה כ"ע מודו שכוחת מכן שחלקו עליו ואין הלכה כמותו דהי"ם ע"ם. ואנכי הדל אהרכתי בזה בשם"ד בחלה"ע סי' י"ב היכא דכותב מכן י"א וי"ח דאיכא דם"ל דמכן שכר להלכה כהי"ח ואיכא דם"ל דשכר כהי"א עש"ב. והב"ז ז"ל עמ"ם מכן כאן וי"ת וכו' כתב וז"ל וגר' דקי"ל כהי"ח דהא להרמב"ם הוי הדין כמי שמקנה לחביכו חגב ד"א קרקע לריך לסיומי לותן דא"ק כפי' כמ"ם הה"מ ז"ל בזה. ובבר פשט המנהג שמקנין חגב ד"א בלי שום סיום בלישה קרקע חלא ע"כ דקי"ל כהי"ח שאינו לריך סיום עכ"ד. ואם כאנו ליך בעקבותיו של הב"ז ז"ל יולא דלדעת מכן מסכים והולך כם' שהביא בלתשובה דל"ב סיום דהכי מכן בסיק"נ ס"ב פשק דאי"ל לסיים המקום שקנה חגבו המע' וא"כ גם בכאן מוכרח שם"ל כהי"ח שהביא בלתשובה. וכן נר' מדברי הלח"ם ז"ל בדי"ב שאחר שהביא שם דברי ר"ג דניכין ד"ח ופירש"י והתוס' והרמב"ם ומ"ם הרא"ש והר"ן והה"מ והכ"מ והלח"ם ז"ל והאריך הרחיב בדבריהם כתב אין שיהיה נמלא דלדעת התוס' וכו' ל"ב קרקע מסויים אבל לדעת הרי"ף וכו' בשיכן קרקע מסויים. ולשנין הלכה מכן בם"ע בסיק"נ פשק דל"ב קרקע מסויים וכן הוא דעת רוב גדולי יבר' החח' וכו' ע"ש. א"כ לפי"ד מכן דפשק בסיק"נ דל"ב קרקע מסויים גם בכאן ס"ל לדיוק כהי"ח דל"ב סיום כלל לא במכר ולא במתנה:

ברם אי מהא י"ל דדוקא בההיא דהקנאה דרוצה להקנות מע' חגב קרקע ס"ל דל"ב סיום ואין ללמוד ממנה למי שרולה למכור קרקע דל"ב סיום דאם נאמר דדיעם שיה בהאלם מדוע לא הק' הפוס' ז"ל להרמב"ם ודעי' דס"ל דבעי' סיום מההיא דפ"ק דקי' דאמרו מעשה בחדם אחד שהי"ל מע' וביקש ליתנם במתנה והלך ולקח בית רוצע קרקע ואמר עפח על עפח לפי' ועמו ק' לאן וק' חביות וקדימו חכמים את דבריו והתם לא סיים עפח ע"ע וכמ"ם מב"י שם בסיק"נ כמו שהק' עליהם ממקומות אחרים. ול"ו דשניא היא משום דהיא כדי לקנות המע' חגבה גם כי לא סיים מהני אע"ג דל"ק קנין גמור. אבל מי שרולה למכור או ליתן קרקע לחביכו מוכל לומר דבעי' סיום. וכ"ר מדברי המע"ם בסירמ"א הגה"ע לוח"י דמת"ם הטור יאני כתבתי למעלה וכו' ומב"י ליין ע"ז שהוא בסיקב"ז כתב ובקתי ולא מלאתי ואם נאמר דכוונתו עמ"ם סיקי"נ ס"ז דאי"ל לסיים המקום וכו' ההיא מיירי בהקנאה והכא כתב גגם במכר וכו' ע"ם שהז"ל דעתו לחלק ביניהם. ועוד י"ל דבההיא דהקנאה לא דלדעת הרמב"ם בעי סיום בקרקע ובמקומות דאולי בשיטתו מ"מ בכר כתב הריב"ם בסיק"ה וסמ"ה דכיון דהמנהג הוא לכתוב סתם חגדת"ק בלי סיום דקנו אף בחתרת דקבילו עלייהו ס' הרמב"ם דכיון דרגילי בהכי קני מידי דהוה אסיומתא דבחתרת דרגילי למיקני ממש קני ע"ם והכי"ד מכן ז"ל בתשו' אבק"ר סיל"ח והלח"ם שם וכ"כ הכנה"ג ת"מ סיר"ח הגב"י חוע"ג ע"ם. וא"כ י"ל דדוקא נבי קנין חגב אף במקום שנהגו לפפוק כהרמב"ם בזה כיון שכבר נהגו דל"ב סיום מהני. משא"כ נבי קנין קרקע ממש לא סמי בידן וכ"כ בלח"ר סיקל"ג שאילק ביניהם ועיין בנחלת שמואל סיק"י. וגם י"ל דאין ללמוד מההיא דחגב ולומר דדוקא בחגב מהני

בלי סיוס כיון שכבר נהגו בה מצח"כ בקנין קרקע דלא נהגו ל"מ דתלוי הדבר במנהג ובמה שנהגו נהגו. וממילא יולה לפי"ז דמה שהביא מרן ז"ל בתשו' תבק"ר סס לעשנה שלא סיימס הדח"ק ול"ק כמ"ס הרמב"ס והר"י ן' מיגש וכה"ע ז"ל דמלחר שמנהג פשוט לכתוב שהס דח"ק בלי סיוס קני כמ"ס הריב"ס וכו' ע"ש. ומיהה תידוק הס"ל למרן דדוקא התס מהני בלי סיוס משורת מנהג. אבל בקנין קרקע נמור ל"מ דבעי סיוס דמה שלא נהגו לא נהגו. דלעד"ג גס הלד הזה הסני לין ללמוד מהתס לומר כן בהחלט. דהגה התס בתחי' שדי נרנח במתנה ההיא ממה שלא סיימו הד"ח ולהרמב"ס ודעי' ל"מ וח"כ הו"ל בסוג פלוגתא ולמקומות דפסקי כהרמב"ס ל"מ. וע"ז הסיב הוא ז"ל דזה לינו מבטל המנהג מלחר שנהגו וכו' והיינו כיון שכבר נהגו בזה מעתה לא נכנס בסוג פלוגתא כלל ולפי' למקומות שמוהגים לפסוק כהרמב"ס עכ"ז מכח מנהג ס"ד כמ"ס הריב"ס ז"ל. ולפמ"ל דבעלמא במכירת קרקע ומהגה הוא ז"ל ס"ל דל"ב סיוס כהחולקים על הרמב"ס ומלי לתלה שס הדבר במנהג הוא ליתר כיון שכבר נהגו סוב לא יכנס זה בסוג פלוגתא. ויש לי ליתר לזה ממ"ס הרשב"א ז"ל בח"ג סיקי"ד הבי"ד מב"י סיר"ב מ"א וז"ל ומה שנהגו המנ' לא נקנו בלא כיון דלא סיימו לכס הקרקע שנה נ"ב ליתא ולפע"י שמ"ג הרחשונים ז"ל נר' שבי סבורים כן והרחיה לכס ממעשה דמדוני וכו' וכן מעשה דר"ח וכו' ליתא דמדוני לפי שרלה ליתן לכס מהגה ולפי' הסלע לפיכך סיים וכו' הבל לא מחמת שלריך לעניו דיעל לעשות שהרי לדס נותן ומוכר ומקנה קרקע מקרקעותיו לפע"י שלינו מסיים וכדלמרי' בית בביתי לני מוכר לך נפל מרחבו נפול וכן שור בשוורי וכן בלומר בית זה ונפל לוכל וכית שהס מעמיד לו בית וכן במוכר חלי שדהו וכן רבים. ומעשה דר"ח ל"ד אלא מעשה שהיה כך היה ופוק חזי מלי עמל דבר שכן הבל כיולבין ונתתי לו דח"ק בחלירי ולא מסיימי ולפע"י שבתוב כלן ונתתי לו דח"ק ולא כתב בחלירי לין בכך כלום ע"ש. הגה הגם שהרשב"א ז"ל הוא מבת החולקים על הרמב"ס ודעי' וס"ל דל"ב סיוס כמ"ס כלן ובמ"א עב"ז כתב ופוק חזי וכו' דהלה הדבר נ"ב במנהג לומר דלפע"י שי"ת וס"ל דבעי' סיוס מ"ת כיון דכן עמל דבר הכולבין דח"ק ולא מסיימי הו אלא לינקפת לן בפלוגתא כיון דבבר נהגו. וח"ב גס אלו נאמר כן לגבי מרן ז"ל דמה שהלה הדבר במנהג כמ"ס הריב"ס היינו דכיון שבבר נהגו מעתה גס במקום שמוהגים לפסוק כהרמב"ס בזה מהני ולינה בבבפת בסוג פלוגתא בלל. ולגבי מבירת קרקע ומהגה ליבא הוכתה מזה דס"ל דבעי' סיוס דלפמ"ל דס"ל דל"ב סיוס וכמ"ל:

והנה הרשב"א ז"ל דלא לן חבפת ולשבחא מרגניתא תותה דמדין האומר לחבירו בית זה אלי מבטיר לך נפל אחד ואם אמ"ל בית שתס חייב להעמיד לו בית אחר יולא דל"ב סיוס. ול"ב מינה מרן ז"ל דפסק לד"ז בסיי"ב וגם שם אמ"ל בית בזה וכו' נר' דס"ל דל"ב סיוס שהרי שבירות וממבר דינס שוה במו שפסק מרן בסיסע"ו ס"ב ע"ש. ברס הא ליתא דדיעים אלו פסקס הרמב"ס נ"ב בה"ם פ"ה ואיהו ז"ל ס"ל דבעי' סיוס ולא ידענא מדוע שלר הפוסי שהק' להרמב"ס מבמה מקומות דנר' מבס דל"ב סיוס לא הק' עליו נ"ב מהא דשבירות דמוכח מינה דל"ב סיוס. ומה שאי' בה"מ והב"מ והלח"מ על קושייתס עליו מא"ח אינו מתיישב יפה על הבית דשבירות כלשר ירחה ברושה. אחב"ר לה"ה תנ"ן הסהר ז"ל בם"ה מבח"ע דהאריך בדין סיוס מדקב"ד ואילך ובס בדקב"ה עמד מהבית לסיסי"ב דין המשביר בית סתס וכו' היכי קנה הסובר כיון דאינו מסויס ומשביר ומוכר סויס הס בא"ם מרן בשלב"ר סיק"י דהס סיוס לעניו עיין יפה וכו' ויש"ב דמיירי לו שלין למשביר בית אחר לו בעומדין בתוכו דאין לך מסויים גדול מזה ועינו"ם בדקל"ב ענו"ד בלוכך. וכנר' דאיסתמיט מיניהו מלכי ז"ל דברי הרשב"א בח"ג סיקי"ד הנ"ל דהבית סייעתא לדבריו דל"ב סיוס מהבית דמשביר בית סתס וכו' עוד ת"ס אני לחהמ"ר על הי"ל מדוע הולרך להבית רלוה לדבריו דמשביר ומוכר סויס הס מדברי מרן בתשו' דסיק"י דבתב שהס סויס לעניו ע"ש. שהרי בבר הדבר בא מפורש בם"ע בסעי"ו דמבר ושבירות דינס שוה וכנ"ל:

והנה ב"ז אינו שייך לב"ר דבב"ד בבר סיים הקרקע בשבר לו שלים החנות והבתים והחלר שבמקום פ' חלקו המוצע לו וכנ"ד לין לך סיוס גדול מזה בם"ס הבנה"ג סיר"ט הגה"ט ולו"ב דהרמב"ס ז"ל לא הלריך דב"ח אלא לאפוקי קרקע מבסי קנוייה לך לו וכו' אבל האומר בית פ' חלקי סיים לי בו אני מוכר לך דבר מסויים הוא שהרי סיים לו הדבר וקנה וכפי' סיים הרמוב"ס פ"ג מה"ז אבל אם אמ"ל חלק בו"ב פ' הוא"ל וסיים הבדה לעפ"י אלא סיים החלק קנה וכי' עש"ב שהבה על קדקוד האומרים דגם בזה ל"ק מבוצע דשותף שמבר חלקו קו"ח הו"ל כמוכר דבר שאינו מסויים והלריך בביאול דבריס אלו וכתב דלב"ע יבול בשותף למבור חלקו קו"ח בל שסיים ואמר חלק אי"ל בבית פ' וכו' דזה מבר לו נתן לי בל זבות אי"ל בבית זה ע"ם ועיין בס' בע"ח חח"מ סיקס"ד דקל"ו .ובס' יד המלך בחי' ה' מבירה בד' ס"ב. גס הפ"מ ח"ב סיל"ח בתחי' ליבד החבם השואל לבבול המתנה ההיא מבוצע שהאחר הוא בשות' ולא היה ברור אינה חלק מהחלר היה מהעותן ומסיק הו"ל דזה אינו נבנס בסוג מוכר דבר שאינו בשותף אלא בבל בריות ובריות דאלעזר י"ל חלק בה למחלה לו בשלים בפי שותפותו וכל חלק אי"ל בקרקע זו נתן במתנה וגם הרמב"ס מודה דקנה. ואף בי לאחד מגדולי האח' ז"ל עלה בדעתו ותפס להלבה שבקרקע המשותף שאין חלק אחד מהשות' ניברת ומבוררת בפ"ע שאותו השותף לא יובל להקניהה הגה בבירתו היא מולאת ונדחת מבל הגדולים לא הוזברו בביה"מ עב"ל. וכס' גדול האח' הנ"ל סל"ה לרשב"ם ז"ל בפי"ן דקל"ו נבי ההוא בבור דאזל זבין נבסי דידיה ודפשוט מ"ם לא עשה ולא בלום בפלגא פירשב"ם בפלגא בחלק פשיטותו וב"ם בחלק פשיטות אחיו וכו' ע"ש. והתוס' ושאר המפ' ז"ל דחו דבריו מהלבה וב"ב מב"י ז"ל בשם הגי"ז ז"ל בסוסרע"ח ושם בסעי"ד עמ"ם הטור ע"ד רשב"ם ולא נהירא שמיד אחרי מות אביהם זבה בו למוברו ואיתנו בתב מב"י ז"ל ע"ז בבר בתבתי למעלה שהתוס' נ"ב חלקו עליו וגם הר"ן בתב ע"ד לין זה מחוור שע"ב לא נחלקו אלא בחלק בבורה משום דבתיב לאחת לו אבל בחלק פשיטות ב"ע מודו דיבול למבור שהרי שותף למבור חלקו ובדאמרי' בפ' המובר את הבית פלגא דאית לי בארעא פלגא וב"ב הרחב"ד ושיבר ע"ב. גס ההג"א בפ' המובר את הספינה נבי ההוא פלגא וכו' כתבו מבאן שיבול שותף למבו"מ קו"ח. והבנה"ג בסיר"ט בסוף הלשון הב"ל הביא דבריהם ובתב דאינו רוחה משם רחיה דאפשר דהתם מיירי בששיהם רולים לקיים המבר או שהיה חלקו מבורר וכו' ואפשר דמפני זה לא הביא מב"י דברי ההגהות הנ"ל ע"ש. והמרח"ה ז"ל בח"ב ד"מ הק' עליו בתרתי תדא במ"ש דהתם מיירי בששיהם רולים דהא רשב"ם דס"ל דשותף אינו ל"מ וכו' דלאו ב"ב לעשות קנין מאי דלא הוי קנין וכו' וב"ב מדברי הרמ"ה ז"ל. ותו

ק' ע"ד כמ"ש שמב"י ז"ל לא הבי"ד ההגהות דלא וכר ס"ר דמב"י בסירע"מ שהביא דברי רשב"ם הביא דברי הר"ן דדחה דבריו מכח התי סוגיית דפלגא בתרעא וכו' הרי דמרן לא ס"ל לחלק כמ"ש הכנה"ג מדהביא דברי הר"ן כסתם משנה מכלי שיתמר דים לחלק וכו' ע"ש וכ"כ בס' דובר מסרים דנ"י ועיין בהשמטות ע"ז ע"ש:

ואמת לגיד דדב"ז שם שותף יכול למכו"ח קו"ח או לא סובל תריכות הרבה ולא נפק"ל מידי דסו"ס מידי פלוגתא ל"ע והמוחזק יוכ"ל קו"ל כמ"ד דלא מלי השותף למכו"ח קו"ח כמו שהתריך הרדב"ם ז"ל בת"ב סיע"ה בטעם ה' ע"ש. ועם שכבר התמ"ה ז"ל בהזכו"מ ס"ל דחה זה וכתב דלי מה"ט תיפה בטילה המתנה דכיון שהקנה לו התלק ס"ל בחלר לא שייך הכא לומר זיל הכא קא מדתי ליה שהרי השות' בחלר יד שניהם שוה בו ובשמכר הא' חלקו לאחר כל זכות שבא לידו מכר לו וכו' וכיון שהשות' כ"ז שלא חלקו י"ל חלק בכל השדה שפיר מלי להקנותו לכל מי שירלה והרי זה מקנה לחבירו כל השדה לזכות ז"ל בה וכ"ר בפשיטות מתשו' הגאון שהביא העור סיקע"ח ומהשו' הרמ"ס שהביא בסיקמ"ע וכן ליתא בהג"ה וכו' ושתי שות' דמשעה שקנו ליתה לדעתא דהכי קנו לוחה וכ"ל מהם זכה בגוף החלר ומה שקנה מקנה לאחרים. משא"כ בירושה דלתייא ממילא ובהא הוא דס"ל לרשב"ם דלא זכו בה קו"ח ונכון שם הכרח לחי' זה עש"ב. וגם המרח"ה ז"ל סבר וקביל חי"ז ועשה לו סחורות וכתב דעפי"ז ליתה הרוחה לכל דוכתי דקשה ע"ד רשב"ם דלא קאמר הוא ז"ל כן אלא בירושה דממילא לתייא לכל בשות' דשלמא ודאי לזיל ומודה רשב"ם דיכו"ל קו"ח ע"ש. גם בס' דובר משרים שם ובהשמטות כ"כ ע"ש. ומעתה לא נשאר פלוגתא דמה שלקה הרדב"ת ז"ל לחלק בין שות' שא"א מכורר חלקו דאז יכול למכו"ח וכו' וגם הכנה"ג כשהביא דברי הא"א וכתב דאיתו הכרח דהפש"ל שהיה חלקו מכורר בבר המחנ"א ז"ל שם דחה זה ע"ש. גם מ"ש הכנה"ג דהפשר מיירי שפניהם רוצים לקיים המכר אלא שחלוקים הם מה שיעור מכר לו. מלבד דאינא שבדא אחמה"ר ק"ל דא"ה שהם חלוקים בזה דוקא ולעולם אמרי' דשום א' למכו"ח קו"ח. א"כ לא יבואו המוכר והלוקח לידי מחלוקה כ"כ דיכול המוכר לומר ללוקח אי שקלת ריבעא מוטב ואם לאו אני חוזר בי מהמכירה. גם זיל לאידך גיסא דהלוקח חומ"ל אם אתה נותן לי מלי השדה מוטב וכו' ומי שחוזר בו לא מיקרי הדיוט כיון דמעיקר דינא שות' שמכר חלקו קו"ח לאו כלום הוא ולא מיקרי קנייה כלל וכמ"ש אי לייתא מוטב וכו'. א"ו נר' דמעיקר הדין שותף מלי למכור חלקו קו"ח וכל אחד א' לחוו"ב דמיד קנה הלוקח וכשהם חלוקים במה מכר לו אם אחיה או ריבעא חזלינן בתר ליבתא וכו' וז"פ לע"ד. והו אם נאמר כן דבעלמא שותף א' למכו"ח קו"ח וסיכא דשניהם רוצים קנה נפיק מינה חורבה דאפשר דהמוכר הזה ים עליו חיבות בע"פ מקודם ושיקר סמיכות הבע"ח שלו היא היתה על קרקע זו המשותפת לאות יודע דשותף א' למכו"ח קו"ח והו"ל סמוכים לרבנן. ואם נאמר דכשניהם רוצים לקיים היקא קנה גם דמדינא א' למכו"ח קו"ח מעתה הו"ל פס דא לבע"ת שבע"פ דשוב א' לעורוך ממשעבדי ויכיל תשם קנויא בזה. וגם דכבר המרח"ה ז"ל דחה תילוק זה מכח דברי רשב"ם ז"ל נופיה דס"ל דשות' א' למכו"ח קו"ח תיהו ס"ל דאפי' נתרמו שניהם ל"מ והכרית כן מדברי הרמ"ה ז"ל וכנו"ל. סו"ד דחילוק זה הוא מהדוחק לאומרו. וגם חילוק הנ' כבר כתבנו דהמחנ"א והרדב"מ ז"ל דחו תוהו גם מ"ש הכנה"ג ז"ל דמפני תילוקים הלו לא הביא מב"י ז"ל דברי ההגהות וכו' כבר המרח"ה ז"ל הק' עליו דמרן בסירע"מ הביא דברי הר"ן דדחה דברי רשב"ם וכו' וכ"כ בס' דובר משרים וכנ"ל. ובודאי דאילו זכר ס"ר הכנה"ג מלי דהביא מב"י ז"ל בסירע"מ דברי הר"ן שדחה לדברי רשב"ם דפלגא בתרעא וכו' ע"כ אם בס' דובר משרים דנ"י ועיין בהשמטות ע"ז ע"ש:

ואמת לגיד דדב"ז שם שותף יכול למכו"ח קו"ח או לא סובל תריכות הרבה ולא נפק"ל מידי דסו"ס מידי פלוגתא ל"ע והמוחזק יוכ"ל קו"ל כמ"ד דלא מלי השותף למכו"ח קו"ח כמו שהתריך הרדב"ם ז"ל בת"ב סיע"ה בטעם ה' ע"ש. ועם שכבר התמ"ה ז"ל בהזכו"מ ס"ל דחה זה וכתב דאי מה"ט תיפה בטילה המתנה דכיון שהקנה לו התלק ס"ל בחלר לא שייך הכא לומר זיל הכא קא מדתי ליה שהרי השות' בחלר יד שניהם שוה בו ובשמכר הא' חלקו לאחר כל זכות שבא לידו מכר לו וכו' וכיון שהשות' כ"ז שלא חלקו י"ל חלק בכל השדה שפיר מלי להקנותו לכל מי שירלה והרי זה מקנה לחבירו כל השדה לזכות ז"ל בה וכ"ר בפשיטות מתשו' הגאון שהביא העור סיקע"ח ומהשו' הרמ"ס שהביא בסיקמ"ע וכן ליתא בהג"ה וכו' ושתי שות' דמשעה שקנו ליתה לדעתא דהכי קנו לוחה וכ"ל מהם זכה בגוף החלר ומה שקנה מקנה לאחרים. משא"כ בירושה דלתייא ממילא ובהא הוא דס"ל לרשב"ם דלא זכו בה קו"ח ונכון שם הכרח לחי' זה עש"ב. וגם המרח"ה ז"ל סבר וקביל חי"ז ועשה לו סחורות וכתב דעפי"ז ליתה הרוחה לכל דוכתי דקשה ע"ד רשב"ם דלא קאמר הוא ז"ל כן אלא בירושה דממילא לתייא לכל בשות' דשלמא ודאי לזיל ומודה רשב"ם דיכו"ל קו"ח ע"ש. גם בס' דובר משרים שם ובהשמטות כ"כ ע"ש. ומעתה לא נשאר פלוגתא דמה שלקה הרדב"ת ז"ל לחלק בין שות' שא"א מכורר חלקו דאז יכול למכו"ח וכו' וגם הכנה"ג כשהביא דברי הא"א וכתב דאיתו הכרח דהפש"ל שהיה חלקו מכורר בבר המחנ"א ז"ל שם דחה זה ע"ש. גם מ"ש הכנה"ג דהפשר מיירי שפניהם רוצים לקיים המכר אלא שחלוקים הם מה שיעור מכר לו. מלבד דאינא שבדא אחמה"ר ק"ל דא"ה שהם חלוקים בזה דוקא ולעולם אמרי' דשום א' למכו"ח קו"ח. א"כ לא יבואו המוכר והלוקח לידי מחלוקה כ"כ דיכול המוכר לומר ללוקח אי שקלת ריבעא מוטב ואם לאו אני חוזר בי מהמכירה. גם זיל לאידך גיסא דהלוקח חומ"ל אם אתה נותן לי מלי השדה מוטב וכו' ומי שחוזר בו לא מיקרי הדיוט כיון דמעיקר דינא שות' שמכר חלקו קו"ח לאו כלום הוא ולא מיקרי קנייה כלל וכמ"ש אי לייתא מוטב וכו'. א"ו נר' דמעיקר הדין שותף מלי למכור חלקו קו"ח וכל אחד א' לחוו"ב דמיד קנה הלוקח וכשהם חלוקים במה מכר לו אם אחיה או ריבעא חזלינן בתר ליבתא וכו' וז"פ לע"ד. והו אם נאמר כן דבעלמא שותף א' למכו"ח קו"ח וסיכא דשניהם רוצים קנה נפיק מינה חורבה דאפשר דהמוכר הזה ים עליו חיבות בע"פ מקודם ושיקר סמיכות הבע"ח שלו היא היתה על קרקע זו המשותפת לאות יודע דשותף א' למכו"ח קו"ח והו"ל סמוכים לרבנן. ואם נאמר דכשניהם רוצים לקיים היקא קנה גם דמדינא א' למכו"ח קו"ח מעתה הו"ל פס דא לבע"ת שבע"פ דשוב א' לעורוך ממשעבדי ויכיל תשם קנויא בזה. וגם דכבר המרח"ה ז"ל דחה תילוק זה מכח דברי רשב"ם ז"ל נופיה דס"ל דשות' א' למכו"ח קו"ח תיהו ס"ל דאפי' נתרמו שניהם ל"מ והכרית כן מדברי הרמ"ה ז"ל וכנ"ל. סו"ד דחילוק זה הוא מהדוחק לאומרו. וגם חילוק הנ' כבר כתבנו דהמחנ"א והרדב"מ ז"ל דחו תוהו גם מ"ש הכנה"ג ז"ל דמפני תילוקים הלו לא הביא

נסי' תקל"ה הביי"ד מור"ם סיר"ב ס"ז כ"כ ע"ש. הרי דבמקום המזוקף ותי"ב ד"ח כתב הרמב"ן ל"ב מסויים מדילא דם"ם. והנם שתינה רמ"ה גמורה דהתם לענין חנב מתניא מ"מ סתך לדבר תיכא דבמקום שתי"ב ד"ח ת"ל מסויים מדין הם"ם ויכול למוכרו ולתתו זכות ש"ל במקום המזוקף. ות"כ בנ"ד דתי"ב ד"ח המכר מכר לכ"ע ותי"ל המוחזק קי"ל. ועם שהמרח"ם ז"ל שם בד"מ כתב דמדיוק דברי הרמ"ה והר"ן ז"ל שהק' על רשב"ם וכו' מוכח דלא ס"ל לחלק בהכי בדעת רשב"ם כיעו"ש ות"כ עדין מני המוחזק לומר קי"ל כרשב"ם דשוקף לית מני למכו"ת קו"ח וקי"ל כהמרח"ם שהקדים מהרמ"ה והר"ן דס"ל בדעתו דאין לחלק בין ים גו ד"ח בתי"ב ד"ח ויכול לחזו"ב. מ"מ לית שבקינן פשיטותיה דהאדר"ח ז"ל דכתב דיש לחלק בהכי מקמיה דיוקו דהמרח"ה ז"ל מדברי הרמ"ה והר"ן בדעת רשב"ם ז"ל. ומה גם שהוא ז"ל חיזק זה החילוק וכתב דבר' שהוא תלמוד ערוך פ' השוח' גם הרדב"מ תחר שהאריך בפסקו שם וכתב דמני"ל המוחזק קי"ל כהרשב"ם ודעי' דשוקף תי"ל חלקו קו"ח הביא דברי האדר"ח ז"ל שחולק כן דבמקום שתי"ב ד"ח מני למכור זכות מי"ל לכ"ע הביי"ד בפתם ולית פליג עליו כנר' דבר המסכי"ם לזה. ומ"ם שם תח"כ דלפי מ"ם הדבר ל"ת להוליא מיד המוחזק דברי חלו הם סובבים עמ"ם קושט שתח"ז נדפס בעה"ג ורלה דדחה ס"ז מהלכה וכו' ושם בהבנה"ג לית בה בפיו חילוק זה בלל. גם המע"ם שם שהביי"ד לית הביא שום חולק ע"ז ובנר' דם"ז מוסכמת היא דבמקום שתי"ב ד"ח לכ"ע מני למכור וליתן קו"ח גם ה' לכור הכסף דקכ"ז ליין ע"ד האדר"ח ז"ל וכבר כתבתי שם' הגז' תין מלוי תתי לכן תין רתוי להחזיק בזה. ומה שיולת לב"ד הכיון דלית בהו ד"ח כגז"ל זוכה הלוקח במקמו גם לרשב"ם ז"ל ולא תי"ל המוחזק קי"ל דבכגו"ד גם הם מודו דמני השוקף למכו"ת קו"ח כמ"ש האדר"ח ז"ל:

עוד מצינ"ת ים לקיים המכר דב"ד מכיון שכתוב בשטר המכירה מכירה בתחריות גו"ם עלי ועב"ל וכל מין ביטון ומערער סיבות לפטרן וכו' עלי ועב"ל לסלק ולהפיק ולהדיח המיטון ומערער ההוא מעל הקונה ולהעמיד המקנה הנז' ביד הקונה הנז' וכיוב ב"כ וגם שעכ"ן וכו'. משתה מכח שקבל תחריות ע"ע להעמיד המקנה הנז' ביד הקונה ושעבוד וכו' מחייב היה לקיים המכר ות"י לחזו"ב וכמ"ש הפ"מ ח"ב סיג"ת וז"ל ושוד ים בב"ד שקבל תחריות המתנות והקדש ושעבד כ"ן וכו' וידוע מ"ם בשב"ת בשם הרמב"ן הביאו מב"י בסי"ם דהמוחן מתנה לחביבו דבר שאינו ברשותו דל"ק אם שעבד לו נכסיו לתחריות תוסה המתנה דחייב להעמידה ואם לאו גובה מהם מדין תחריות וכו' ולדבריו לק בנותן דבר שאינו מסוים לק למ"ד דהמתנה תלד עלמה היגה חלה גובה מדין תחריות אם שעבד נכסיו לתחריות המתנה ע"כ ועיין ג"כ בת"ח סיס"ו מ"ם ובהדד"מ ח"ג סימ"ת כ"כ בשם מוהרש"ך ז"ל. וכ"כ בתשו' מרן ז"ל בתבק"כ סוסל"ת דכתב וז"ל ועוד שכיון שכתוב שאם יבוא בן או בת וכו' ויערער על מהנה זו קיבלה עליה מ' פ' לסלק ולהדיח וכו' וכך תמ"ל מ"ם לתחריות ומומר שט"ז קבלתי עלי ועל יורשי לחרי ועב"ן מקו"מ כולם יהון לחרתין ומשועבדים לקיום מתנה זו הרי שעבדה עלמה ונכסיה ויורשיה להעמיד מתנה זו וכו' ות"כ אם לא היתה הבת זוכה מן הדין במתנה זו היתה לתמה חייבת להעמידה בידה מחמת שעבוד זה שמשעבדת וביון שכן אין יורשיה יכולים לערער עליה שאם לחר היה בת לערער עליה מחוייבים לסלקו להולילתם ולהעמידו בידה ומכ"ש שאין לסם כח לערער עליה וכו' ע"ש:

וקודם כל לחד הדוחה דדברי מרן ז"ל תלו הם סתרת"י ניתהו לת"ם בפ"ע ח"מ סי"ם ס"ו וז"ל המחייב עלמו בדבר שלב"ל או שחינו תלוי תחייב תע"ג דתח"מ דשלב"ל ה"מ כשהקנה לו בלשון מכר או מתנה ואפי' כתב לו שעבוד על שדה או קיבל לחריות עכ"ן ואפי' נתן לו משכון תינו כלום. אבל בלשון חיוב כגון שאמר הוו עלי עדים שאני מהחייב לפ' בכו"כ חייב והוא שקנו מידו ע"כ. הרי דפסק בפ"ע בפי' כס' בעה"ת שמ"ג ח"ו דאם מקבל לחריות להעמיד מתנת מה שיקנה בידו דלא מהני ליה מידי דכיון דלא תלוי תלא המתנה לא יחול ג"כ השעבוד והחת' כדאמרי' פרייטי תי"כ נסכת תי"כ וכד' הרי"ף היפך דברי הרמב"ן ז"ל דס"ל דחייב להעמידה בידו מכח החריות. ואיך נכתן בחסו' ההיא סחר ת"ע וקיים המתנה מכח החריות והשעבוד ודבריו ל"ת. וכעת תני הדל לא רחיתי כם' החת' ז"ל מי שהשוכר עליו זוה והמט"ם ז"ל סיר"ב הגב"י תוי"ד הביי"ד שבחסו' ולא העיר עליו כלל וה"ס תני זה ובודאי דמשומק המוכג וקוכר המסיג לא ירדתי לסו"ד ז"ל. ומחחר דחוכה עלינו ליכב דבריו כדי שלא יפול לחת מכל דבריו לחלה הגם שנפכול מהדוחק מעט רחיתי להרחיב הדברים והוא דמב"י ז"ל ס"ס שם עמ"ם הטור סשי"ת המוחן מתנה דבר שאינו תלוי תלגו או דשלב"ל לפי' כתב לו שעבוד על שדה או קיבל לחריות עכ"ן תינו כלום וכו' כתב שם דבריס ברורים ושוב הביא דברי בעה"ת שבשטמ"ג ודברי הרמב"ן ז"ל ע"ש. והק' עליו הג"ת דמדבריו שכתב בתחי' שם דבריס ברורים נר' דהדין הוא פשוט וליכא מאן דפליג ושוב חח"כ תיקף ומיד מביא דברי הבעה"ת והרמב"ן והלא מדברי הרמב"ן נר' שאין תותם הדבריס שכתב הטור ברורים ולא ישרו בעיניו ע"ש וכן הק' הכנה"ג על מב"י ז"ל. והש"ך ז"ל תי' דהרמב"ן מיירי שחייב עלמו בכך וקבל לחריות להעמידה בידו והילכך נהי דהקנין תינו כלום מ"מ החיוב תל על גופו שחייב להעמידה בידו וזה מוכרח בדברי הבעה"ת שם דלל"כ היאך היה מביא שם דברי הרמב"ן שהם סותרים דבריו שכתב מתחי' דל"מ וכו' וכ"כ עוד הבעה"ת בפתם בשעש"ד ח"ב ושכ"כ הרי"ף בתשו' ולא הביא שם דברי הרמב"ן כלל ת"ו כמ"ש כל"ל עכ"ל. גם הדב"מ ח"ת סימ"ת כ"כ בדברי הרמב"ן. לך כתב תח"כ דהג"ת והכנה"ג והפ"מ ז"ל לא ניח"ל בחי' זה תלא דוקא כי מחייב עלמו למכור או לתת דבר שתינו ברשותו הוא המהני. אבל היכא דמתחי' לא נתן או הקנה בל"ת תע"ג דתח"כ נתחייב להעמיד המקנה או המכר בידו לא מהני ליה מידי וכו' וע"ז פליג הרמב"ן שיכול לחדם לחייב עלמו בתחריות שתינו חייב בו וכו' ומ"ש מב"י ס"ד הטור דבריס ברורים כותתו לומר דתף שלא מלינו רחיה ומקום מולא מהתלמוד לזה מ"מ דבריס ברורים הס וגלמד וכו'. ועוד הביא דברי הבעה"ת דשעמ"ג ללמדנו שהרמב"ן חולק בו עש"ב. וגם עדות ביהוסף ח"ת סימ"ט פי' דהרמב"ן מיירי שהמוכר או המוחן דשלב"ל הייט שמחייב חת גופו שהוא בעולם לתת לו מה שעתיד לקנות בבה"ג חל החיוב וכו' ובזה יבא דברי הבעה"ת ומב"י ז"ל עש"ב. ולע"ד תח"ם מדברי הרמב"ן דכתב הבעה"ת בשמו לא מוכח כן דכתב ג"ל שהמוכר או המוחן מה שעתיד לקנות ושעב"ן וקבל לחריות להעמידה בידו חייב להעמידה בידו ואם לאו גובה מהם מדין תחריות והוא שכתב לחקנה וכו'. מלשונו ז"ל מוכח דבשהקנה לו לאו בלשון חיוב הקנה לו כ"ת להקנה לו דשלב"ל בלשון מכר או מתנה זמכח. השעב"ן והתחריות שקבל כתב דחייב להעמידה בידו. ואם תימא הי"ל להבעה"ת שבשעש"ד כשהביא דין היכא שחייב עלמו בדבר שתינו

מנו תלגו ולימנו ברשותו מחייב. להביא שם דברי הרמב"ן דהכי ס"ל דשם הוא מקור ד"ז ולא להביא דבריו בשטמ"ג שלימנו מדבר שם בדין חיוב כלל. ומו דחם פי' דברי הרמב"ן כן קצה דהוי העיקר מסר מהספר כיון דבזה תלוי עיקר הדין. דלפ"ד מהדוחק לומר כן בדברי הרמב"ן ודבריו שנבו ממני. ומהרחד"ב ז"ל בסיקל"ב גר' שמפרש בדברי הרמב"ן כמו הש"ך ז"ל דהק' התם ע"ד מ"מ דס"ל דמתנת מעות ל"ק לפי' שכתוב כה לחבריות ולמחי הא בלחודו סי' הביא הב"י בשמו דהמוכר וכו' הרי לפ"ג דמתנה לא מהניא לחבריות מהניא ה"נ נימא הבי ופי' כפי' הב' דהתם הוי החבריות להעמידה בידו והוי מילתא בלעפיה נפשה שהוא חיב לחבר שמתיב ומשעבד עלמו להעמיד המתנה. אבל הכא אין זה לחבריות להעמיד המתנה בידו אלא שיגבה לותה המתנה לפי' מנכסים משועבדים וזה ודאי אינו כלום דכיון דמתנה הי"ל שעבוד הי"ל דאיך יגבה לותה מנכסים משועבדים אם אינה מתנה מעיקרא ע"ש. ולחכ"ר להו"ל בסיקל"ח שהאריך בדברי הרמב"ן ובאר החת' ז"ל ומסיק דהרמב"ן והעיטור הם פליגי על שאר הפוס' ז"ל וכמ"ש הנ"ת דדברי הרמב"ן שהביא מכ"י ז"ל הם תולקין על הרי"ף ובעה"ת ז"ל. וה' דברי לחמ קו"ז סי"ב בהאריך והביא דברי הת"ה סירל"ז דקאי בס' הש"ך שדברי הרמב"ן שהביא מכ"י אינם חולקים ע"ד הרי"ף והביא תשו' הרשב"א ח"ב סיקל"ד שהבי"ד מכ"י סי"ז מחול"ה וקיים פסק מוהרימ"ט מכח דברי הרמב"ן והרשב"א עש"ב. ובס' חו"מ שם כתב בפי' כיון שאמר לשון חיוב הפי' נאמר שלא כתב לשון חיוב אלא בחבריות כיון דהלומי לאותו שעבוד והחבריות דהיינו יכול לחזו"כ מפני שחל עליו חיוב גמור לחברי' נמי שחל על עיקר המתנה וכו' עש"ב. ועודע מ"ש הרבה מהפוס' ז"ל דאם כתוב בשטר וכח ואומר שע"ז וכו' הו"ל כאילו כתוב בל' חיוב דמהני עיין במור"מ סי' ובחש"ם סי"ם תוכ"ד ובמט"מ חוו"ך ע"ש:

מעתה לפי"ד הש"ך והת"ח ז"ל שפי' בהרמב"ן מוכל לפרש דברי מר"ן ז"ל כי היכי דלא ליהוו סתרי' דשם כתשו' תבק"כ נדונו היה שקבלה ע"ע לחבריות להעמיד המתנה וכתוב בשטר הלותה שכך תמ"ל להעדים שלחבריות ומו"ח וכו' לחבריות ומו"ח וכו' ושעב"ן לקיום המתנה. ומ"כ סו"ל כאלו קיבלה שעבו"ן וגם חייבה עלמה בפי' להעמיד המתנה ביד בהה וחייבת להעמיד המתנה מכח החיוב והשעבו"ן ולזה חייבה שם מכח החבריות להעמידה ביד בהה. ולע"ד זה מדוייק בלשונו שם דכתב ופוד שכיון שכתוב שהם יבוא בן וכו' ויערער וכו' עלי לסלק וכו' וכך תמ"ל לחבריות ומו"ח וכו' קבלתי עלי וע"ב וכו' הרי שעבדה עלמה ונכסיה להעמיד המתנה וכו' ע"ש. דלמה סיים וכך תמ"ל לחבריות ומו"ח וכו' מאחר שכבר כתב שכיון שכתוב שהם יבוא ויערער וכו' עלי לסלק וכו' היה די בזה לומר שכיון שקבלה לחבריות ע"ע ושעב"ן מחייבת להעמיד המתנה. מדסיים להביא ג"כ מה שכתוב וכך תמ"ל לחבריות ומו"ח וכו' וגם שעב"ן וכו' בא לומר דהו"ל כאילו חייבה עלמה בפי' על החבריות בלשון חיוב ממש וחייבת להעמיד המתנה בידה בהה כיון שחייבה עלמה בקבלת החבריות. זה נוכל לומר בפי' אחי' הש"ך לקושית הגי"א על מכ"י דהרמב"ן מייבי בהבי וכו' וכל"ל:

וראיתי להמשפ"ן ז"ל ח"ג סיל"ב בגדונו דשקיל וטרי בדין אין מטבע נקנה בחליפין ודאפי' שעבד לו נכסיו אפי"ה לא מהני והביא דברי מכ"י ז"ל מ"ש בסי"ם בשם בעה"ת ושוב כתב דמ"ש כן הוא בשהקנה לו בק"ם ואח"כ יבוא שעב"ן וחבריות וליכא ק"ם אח"כ. משא"כ בנ"ד אפי' שבאחי' שטר המתנה כתוב שהקנה לו ל' אלפים עיק"ם דלא מהני. אאחר שאח"כ כתוב שעב"ן ואחר השעבוד כתוב קנין לאחר דקאי על השעבוד כמ"ש וקנינא וכו' לקיים כל הנו' א"כ מאחת שעב"ן שהקנין בא אלו קני לאוכן וכו'. וכיון שכתוב שעב"ן ואח"כ בא הקנין עליו לקיים כל הנ"ל ליכא לעערער ולומר שלק מטעם דאיתמ"ם נקנה בחליפין וכו' וזה נתבטל מה שים לנמנם עוד במחנת ל' אלפים דאולי לית היו כדשותו בשעת המתנה וקי"ל דאא"מ דבר שאינו בדשותו וכו' דאחר שכתב לו שעב"ן ובא הקנין עליו לפי' שלא היו"ל בשעת המתנה הל' אלפים מדודים בעין כמ"ש הרי"ף קני מכח השעב"ן ול"א דמי למ"ש הריב"ה סי"ם הנותן מתנה וכו' לפי' כתב לו שעבוד וכו' אינו כלום וכו' דהתם הוא כשנותן עי"ק ואח"כ כתב שעבוד וכו' משא"כ בנ"ד דהנם שלא יזכה מחמת הקנין אם לא היו מלויים לאלו ובדשותו מאחר שאח"כ כתב שעב"ן וקנין אחר קני וכו' ולחיה שקנין אחר שעב"ן מועיל הן לענין מטבע דאינו נקנה בחליפין והן למה שאא"מ דבר שאינו בדשותו מ"ם הרשב"א הביאו מכ"י סיקל"ב וז"ל ומה שטענה שאין המתנה מתנה מפני שלא נקנה אלא כאגב ואי"ק נקנה כאגב אינה טענה שהרי כתוב בסוף השטר וקנינו מינו ע"כ משל"ל ואין אחר קנין כלום וכו' ח"כ הרי רחיה למ"ש דאחר דים קנין אחר השעבוד בא על השעבוד שמשע"ן ומועיל כמו הקנין שבא בסוף וכי' עש"כ. דמבואר בדבריו דהולה לפרש מ"ש הטור בסי"ם הנותן מתנה דשלב"ל וכו' אפי' שיעבד לו קיבל אחריות דל"מ היינו שם מכר לו נתן לותם בקנין וכוב אח"כ שיעבד לו קיבל אחריות בלא קנין לכאי ל"מ. אבל שם אחר השעבוד לו האחריות תפס קנין מהני מכח השעבוד והאחריות שבא עליו קנין בתחילה כמ"ש הרשב"א ואחרי' מנופה ס"ק קנו מינו. מעתה גם דברי מרן שבתשו' יתיבו ולא הוו סתרי למ"ש בש"ע דכיון דנדונו היה דבתחי' נתנה לה בתחנה דא"ק ואנבן הקנתה לה וכו' ואח"כ קיבלה ע"ע אחריות ושעב"ן ונטלה קנו"ש ע"כ מש"ל בשטר והו"ל הקנין שבא בתחילה בא על האחריות ושעב"ן אזי הנם דיל"ע בתי"ז דאם מפני כך אמרן ז"ל שם בתשו' קיים המתנה אהיא ח"כ כשאחר שם ועוד שכיון שקיבלה אחריות וכו' הי"ל נ"כ וקיבלה קנין ע"ז נ"כ ולא לקנר בלשונו כיון דזהו העיקר מ"מ כדי להעמיד דבריו נוכל לסכול דוחק זה דכיון דכבר בא מפורש בשאלה דים קנין בתחילה בשטר ועליה הוא דן לא הולרך לבאר נ"כ עוד. ועיין עוד לו שם בסי' יו"ד דנר' מדבריו דהיכא דאיכא תרתי שעב"ן ואחריות מכאי ובהכי פי' דברי הרמב"ן ז"ל שכ"כ שם ומ"ש מוהרי"ק בשם הרמב"ן וכו' היינו היכא שנשתעבד בחחריות ושעבוד נכסים וכו' ע"ש. ולפי דבריו אלו יתורן דברי מרן נ"כ שבתשו' דהתם נמי היכא תרתי אחריות ושעב"ן ולזה חייבה לקיים המתנה מכח שתים אלו. משא"כ בסי"ם דפסק דל"מ הוא מטעם דליכא כ"א אחריות או שעב"ן והוא בחמד. ועיין שם' בני יעקב דל"א שהאריך בדברי הרמב"ן וכתב שדין חדש בא להמיעטו ושלזה מצ"י ז"ל הרי"ד אחר דברי הטור ובעה"ת ע"ש. ובס' תש"ם סי"ם הביא שוב בשם כ"י ע"ש:

עוד הפש"ל לע"ד דים לחלק בין היכא דהדין הוא פשוט לכל הפוס' דל"ק הלוקח או מקבל מתנה

כגון דשלב"ל לו שלימו ברשותו לזו לא מקנה לחבירו דכר ה' מלתו וכיולא לפי' שעשבו גו נכסיו לו קיבל לחבריות ל"מ דמתנה לי"כ ושעבו"ן ולחבריות לי"כ. ברם היכא דשעיקר הדין לישא פלוגתא בפוס' ד"ם דס"ל דל"ק ויש דס"ל דקנה הנם דלמן פסקינן להלכתא כמ"ד דל"ק לי לישא לחבריות ושעבו"ן כהדא קני מכח לחבריות ושעבו"ן ולא לחמרי כיון דלמן קי"ל כמ"ד דל"ק ל"כ נס כי לי' לחבריות ושעבו"ן מהנה לי"כ שעשוד ולחבריות לי"כ מכיון דלישא דס"ל דקנה גם לדידן דס"ל כמ"ד דל"ק לי לישא לחבריות ושעבו"ן קנה. ויתלוק זה קיימתיהו מסברא ועדיין לא מלאתי סמך לגיו ולם כניס לנחתו בזה לתנא בן הסו' מדן ז"ל הנ"ל דגדוני סם העדטור הוא ממה שהקשה לבעה קדקש הנ"ק ולמן קי"ל דלי"ק נקנה הנ"ק ובדין זה לדעת המחי"ט ז"ל ח"ח סימ"ט במחלוקת הוא שנו דכתב שם דלדעת הרמ"ם ושעה"ט והר"ן ז"ל נר' דקדקש נקנה הנ"ק ועיין בכנה"ג סי"ב הנב"י הוא"י. וכיון שכן הנם דלדיכא קי"ל כהסוס' והרשב"ם והריב"ם ז"ל דלי"ק נקנה הנ"ק מ"מ כיון דלישא לחבריות ושעבו"ן לזו מהני מכח לחבריות ושעבו"ן מלחר דכלה לחבריות ושעבו"ן לישא מהפוס' המפורסמים דס"ל דקנה כנ"ל ולכן פסק מדן ז"ל שם בהסו' הנם דמעיקר הדין קי"ל דל"ק לי לישא נקנה הנ"ק מ"מ מכח לחבריות ושעבו"ן לישא להעמיד המתנה בידה. משל"כ בש"ע סי"ם דפסק שם הנם דלישא לחבריות ושעבו"ן הנ"מ הוא מכיון דשלב"ל ולישו מלי ברשותו הוא מוסכם לכ"ע דל"ק לכן גם בלחבריות ושעבו"ן פסק דל"מ:

ולפי פרשת השיבו"ר יולח דכנ"ד קנה הלוקח ק"נ ול"י המוכר לחזו"ב מכמה טעמים חדש מכיון שכתוב בשטר לחבריות ושעבו"ן ושוב כתוב ולחבריות וחו"ח וכו' כלחבריות וחו"ח וכו' מועלה הוי כלילו בל בלחבריות בחיוב כמ"ם הפוס' ז"ל ולפי"ד הס"ך והש"ח ז"ל בדברי הרמב"ן שהביא מב"י ז"ל שפי' הרמב"ן ז"ל ל"פ על הר"ף ז"ל ולזה הביא לוחו מב"י לחר דברי הבעה"ת דבחיוב בלחבריות חייב לקיים המהנה מכח לחבריות שהוא בחיוב. ול"כ בנ"ד חייב לקיים המוכר מכח לחבריות שהוא כלילו בא בחיוב בפי' וול"י לחזו"ב. שניה לפי"ד המשפ"ך ז"ל דלם יש קנין לחר השעבוד ולחבריות מועיל וכנ"ל גם בנ"ד חייב לקיים המכר מכיון דלחר השעבוד והלחבריות בא הקנין שבחיוב בשטר וקנינא וכו' לקיום כל הנו"ל. גם לפי מש"ל בשניהן לחלק בין הנוסלים היכא דהדין הוא מוסכם מכל הפוס' דל"ק לזו גם השעבוד ולחבריות ל"מ. להיכא דלישא דס"ל דקני לזו נם לדידן דס"ל דל"ק מכח לחבריות מהני ולכנ"ל יולח בנ"ד מועטים הם דס"ל המוכר לקיים המקח שברי בנ"ד מועטים הם דס"ל דשוקף ל"י למכו"ח קו"ח עד שהדב"מ ז"ל מלא תבר לרשב"ם הוא הש"ג ז"ל והמלח"ה ז"ל דחה זה ומלא לו סמך כי"מ שהביא רשב"ם גופיה לשיוכל למוחוק לומר קי"ל וכל הפוס' רחשונים ולח' לא שלי"ה ל"כ בודלי כל שכתוב לחבריות ושעבו"ן חייב לקיים המכר ולי"ל קי"ל. לישא דעדין יש זכות למוכר לחזו"ב דסו"ם מידי פלוגתא ל"ג לי הר"ף ובעה"ת מודים לדברי הרמב"ן הו לא ומלי"ל המוחזק קי"ל כהנ"ת ודע' דס"ל לישא לחלק בהכי דלפי' שקיבל לחבריות ושעבו"ן בקנין בל' חיוב ל"מ לדעתם כמ"ם הס"ך והש"ח ז"ל כדמשמע מדבריהם ממלי דהק' על הבעה"ת ומב"י ז"ל שהביא דברי הרמב"ן ז"ל לח"כ וכנ"ל. גם לפי החילוק שחילקתי בשניהן כבר מילתי לחמורה דעדיין לא מלאתי סעד לדברי הלה מדברי הפוס' ול"ל ולי"כ מלי"ל המוחזק קי"ל. לכן כ"ז הוא למקומות התופסים דגל הקי"ל לזו מלי"ל קי"ל כמלן דמוכה יתי. ברם לדידן דקיבלנו הוראות מרן ע"כ לחבר

יהמר כי הוא זה וכפי"ד הפוס' ז"ל דגם בדבריו שהובאו בהסו' כן הוא עיין בהחק"ל מ"ב חח"מ סי"ד בח"ם כתוהרמ"ם ז"ל ושיניך הרחינה בס' מים קדושים סי"ג חבו' ומוהרמ"ם ז"ל דחזר בו בפי' וסבר וקבל כן דגם בהסו' קבלנו עלינו סברותיו יבס' ח"ם סיט"ד הסבית דבריו שבחבו' שסם הלכה למעשה יותר מהם"ע ע"ם ובשפת היס סי"ח וב"ד ם"ם חלה"ע סי"ג ושיניך משה גחלנטי ז"ל סי' י"ד ו"ו וע"ל ול"ה ח"ב כיון דמרן פסק בהסו' בפי' דחי"בת להעמיד המתנה בידו בהה מכח לחבריות שקיבלה עליה ושעבו"ן וכבר הלרכנו לעיל בישוב דבריו דלא הוו סהרח"י למ"ם בם"ע סי"ם מעתה בנ"ד המוכר לח מלי"ל קי"ל ויש להעמיד המכר בידי הלוקח מכח לחבריות ושעבו"ן בנ"ל:

וזה בהולרכתי להלריך לקיום המכר בנ"ד מטעמים סוגים לי משום דלישא בהחלר ובחנות ד"ח והחדר"ח ז"ל כתב דלכ"ע קנה. לו מטעם דלישא בשטר המכר לחבריות ושעבו"ן ולפי"ד מרן ז"ל בהסו' לריך לקיים המכר מטעמ': ובכ"ל. ה"ד לם נאמר דמרן ז"ל לח נהבאר דעתו במלן ס"ל לי שוקף יכול לסמוך ק"ח לו לח לזו נריכין לזו לב"ו לקיים המכר מטעמים הנ"ל. לכן לם המלח ימלח ויתגלה לנו דעתו ד"ע דס"ל דשוקף יכו"ל קו"ח בלא חין לזו נריכין למשכוני נפסין לב"ו והלח דיב"ה וכחשה פרוע בנ"ד דח"י המוכר לחזו"ב כלל:

מעתה ניתנה רשם לאור ולחפש בדעת מרן ז"ל להיכן דעתי נוטה. הנה הרב"ד ז"ל חח"מ סיקו"ז כתוך בד"ז לם שוקף מב"ח קו"ח לי מהני לו לח והביח רחיות דלכל הפוס' זולת רשב"ם ז"ל דשוקף יכו"ל קו"ח ונמה על מרן למה לח הביח ד"ז בם"ע סיד"ע ונם תמה על מוה"ם ז"ל שלח הביחו. גם הזה"ו ז"ל סי' י"ז כתב דמרן בם"ע לח כתב דין פשוט שמכר חלקו קו"ח מה דינו ולמנם מסיק הוא להלכה דשוקף יכו"ל חלקו קו"ח דלח ברשב"ם והביח כמה רחיות מהפוס' ז"ל דכל"ה עש"כ. וכפי הרחיות שהביחו הרב"ד וה' זרע יעקב ז"ל להכריע בדעת הרשב"ח והרח"ם ז"ל דס"ל דשוקף יכול"ח קו"ח. כן חנו עניה הרחיות למרן בם"ע שכן ס"ל דשוקף יכול"ח קו"ח. דמה שהביח בחחי' הרב"ד ז"ל רחיה מהטור דסרי"ח מהרח"ם דבר שלח בח ברשותו כגון מה שחיכם מחנח וכו' גם ד"ז פסקו מרן ז"ל בם"ע שם. גם הרחיה שהביח מלשון מב"י בסיקע"ה מהיח כ' שות' בקדקש ומכר חחד מהם חלקו לבן המלר שהשוקף מסלקו וכו'. גם מזה רחיה דפסקו מרן בם"ע סיקע"ה ס"ה וע"ם בסמ"ע ג"כ. וכ"כ הוז"ו שם ול"ל ולפי הרחיה שהביח מוהרח"ם מפי' הגחון בחלן דחמוק ביני לחו"ם הן הס דברי הרמב"ם פי"ב מה"ם ה"ד לחד מן החיים לו בהסוס' שמכר חלקו לחחר מסלקין הלוקח ונוחנין לו דמים והולך והוח לצון מרן בקלר סיקע"ה ס"ה ולינח לימר דהחם בשחלקו מבורר ומסוים דההוח לזו שוקף מיקרי חלח מלרן ע"כ. ושם בם' תורת חמת סיקכ"ה בחמי' הביח רחיה מחבו' הרח"ם כלל ל"ט סי"ג דטעמח חין ברירה לזו מילתה היח ושוב הביח רחיה ג"כ מדברי הרח"ם בפסקיו סו"פ המקבל פי' הגחון בחלן דחמוק ביני לחו"ם וכו' ושיים דמתבחר מכחן דחחטם"י שעדין לח חלקו זכה הלוקח בחלקו שלקח מהשוקף ח"כ פשיטח שחין טעמת חין ברירה טעמה יש"ם. דבר' דגם הזה"י ז"ל רוצה להכריח מזה בדעת הרמב"ם ומרן ז"ל דשל"ה השוקף יכול"ח קו"ח דלח כרשב"ם ושסברת רשב"ם היח דחייב מכל הפוס'. והמט"ם סיר"ט הק' עליו דחיטחמיט מיניה וכו' ע"ש:

וראיתי להרמ"ה ז"ל בחי' על בחרח פי"ב דקכ"ו הביד ג"כ המרח"ה ז"ל שם דכתב וז"ל בם ברם

לריך לח למידע דלעניו מכר ומתנה ע"כ לח פליגי ללח בחלק בכורה דמתנה קנייח רחמנח וכו' להכל בחלק פשיטות דלח קנייח רחמנח מהנה כ"ע מודו דמלי לחקנויי למחן דבעי ואפי' קו"ח והי"כ מסתברח דחלת"ה היכח דליח כיה ד"ח דקו"ל חיח דיעח דנחו"ח היכי מלי חד מיניהו לחזודי לחבריה הח סוגייח למ"ד חי"ל לבכור קו"ח דאפי' לחחוה נמי לח מלי מחיל. ועוד דבהדייה תנן בנדרים הסוח' שנדרו הנחה זמ"ז וכו' וכופין חת המוכר שימכור חלקו ותוקימנח התם בשחי"כ ד"ח ותי לחמרת כל כמה דלח פלני לח מלי מזבין היכי כייפינן ליה לזבוני מידי דלח מלי מזבין ות"ל כייפינן ליה לחן מחן זבין מיניה חלח לחו ס"מ דלח שייכח הלי פלוגתח שח בחלק בכורה לבל בחלק פשוט וה"ה לשחר שותפי כ"ע מלי מזבין ע"כ. ברי דהרמ"ה ז"ל הכריח דשותף יכול"ח קו"ח מדיעח דנחו"ח ומשום דנדרו הנחה זמ"ז וכו' וליכח לחלק בין חם ביולה למכור השותף חלקו לחחר לו להמשותף עמו ח"י למכו"ח. ושעמח דמסתבר הוח דכיון דלח למכרי' דהשותף ח"י למכו"ח קו"ח הטעם הוח מפני שעדיין לח הוכרר חלקו בשעת המכר ולי"ל ע"מ לחול הקניה והמכר ח"כ גם חם מוכר לשותפו בן היח דמחחר שעדיין לח הוכרר חלקו בשעת המכר לי"ל ע"מ לחול הקניה והמכר ולי למכרי' דמהני המכר לשותפו בשהה כיון שהוח מוכר לו כל זכות ש"ל בבהה משהה קם הוח בחזיקיה ונעשית כל השדה שלו. גם חם מכר לחחר ניחח כבי דקם הלוקח בחזיקיה לכל זכיח ש"ל להחשון ממש. בלישן דליכח לחלק בין חם המכירה היח לשותפו לו לחחר דלי למכרי' דהוה מהני נמ בוה מהני וכמו שהכריח הרמ"ה ז"ל ג"כ מכח הסוגייח כנ"ל. ולפי"ד ז"ל יולח כיון דמכן ז"ל בש"ע יו"ד סימן ס"ו פסק דח דהיה לחד מהשוח' מוכר הנחה וכו' וכופין הנוכר למכו"ח וכו' ע"ש נר' דס"ל לשותף יכול"ח קו"ח ות"י לחו"ב דלי למכרי' דח"י למכור כיכיפינן ליה וכו' וכמ"ש הרמ"ה ז"ל ועיין ג"ב בזב"י שם סי"ו שהביח רליה בזה מחשו' הרש"ש הב"ב השער סיקע"ח שכ"ח דס"ל דשותף שמכ"ח קו"ח ממכרו מחכר ע"ש וה"ע דכיון שמכר לו כ"ו ש"ל בשדה זו קנה חבירו ולי מעשה סיום ליך לך סיום גדול מזה מכיון שחמ"ל שדה זו. ולי מעשה שמכר לו דבר שיהיו מכורר גם זה לינו מלחר שמכר לו כ"ו ש"ל בשדה זו קם ליהו בחזיקיה. גם לפי"ד הרמ"ה ז"ל שהביח רליה מדין גוח"ח דשותף יכול"ח קו"ח מזה יולח גם בן לדעת מבן ז"ל דסל"ה דדינח דגוח"ח הוח מוסכם מכל הפוסי' והם"ם ולפי דבריו מזה הדין נפיק מינה תירבח לס' רשב"ם ז"ל:

עוד לפי דרכו ז"ל יש להביח רליה לדעת מבן ז"ל ממה שפסק בש"ע סי"ו ס"ח כל עדות שים לחדם הנלה בה פסול להעיד לפיכך קרקע של ב' שותי ובח לחחד להולילה מתת"י לחחד לומר שלומו שמכרה להם גולה ממנו לין שיתפו מעיד לו עליה וכו' חל"ב סילק עלמו ממנה וכו' ועיין בס' מרח"ם שם שהק' על רשב"ם מדבריו נופיה בפי' בהביח דשות' מ"דין זל"ז והחריך והכריח דגם לרשב"ם שותף יכול"ח קו"ח. וע"ב לח קל' רשב"ם דח"י למכור כ"ח בשות' דירושה בנון מחים ומעשה דירושה ממילח קל לחייח וכמ"ש המחב"ח ז"ל והעד ע"ו מ"ם רשב"ם נופיה בפ' חזקת דמ"ג בהביח דשות' מעידין זל"ז וכו' ע"ש. וח"ב לפי"ד הרמ"ה ז"ל ממ"ם מבן דלימו מעיד חל"ב סילק עלמו ממנה וקנו מידו שנתנה לשותפו מוכח דס"ל דשותף יכול"ח קו"ח. ועם דילמה הדוחה לרחוח ולומר דדברי הרמ"ה ז"ל שלח מילק בין חם רולה למכור חלקו לשותפו ובין חם רולה למכור לחחר חינם מוסכמים ויכלה לחלק ביניהם מה שלין הלמת כן וכל"ל. עדין יש להביח רליה דס"ל למבן כן דשותף יכול"ח קו"ח מטוח הסניף דכתב ז"ל לבל חם לין המעבר טובן חלח על חלק השותף בלבד בינן שטובן שמכרה לו השותף יכול להעיד לו שחו לינו נוגע בעדות כלל ע"כ וכ"פ הטור שם. וחם ליתח דשותף ח"י למכו"ח קו"ח חפ"ל דבין דעדין לח חלקו חלק שמכר לו חלקו המכירה היח בטילה בשעמה מעיקרח וכ"פ שלינו מהכלה ח"ו דס"ל דשותף יכול"ח קו"ח. ולח לחבח דלכאורה עדין יש לחלוק ולומר דליבח הוכחה מזה דהנה עמ"ש הטור לבל חם לין המעבר וכו' כתב מב"י ז"ל זה דבר פשוט הוח שלינו נוגע בעדות וכו' ולבון רשב"ם דהב"ע בשלח חלקו לגמרי לבל כ"ח משמשם בחלי השדה דלינו חלקו משם ולילך כ"ח משפיד לעלמו ולילך מלי ד לו עליה וזש"כ לבל חם לין המעבר טובן חלח על חלק השותף וכו' ע"כ. דמזה נר' שמפרש דברי הטור דקחמר לבל חם לין המעבר וכו' לינו לחחר שחלקו ובח לחחר לעשות על השותף שמכרו לו דבבנו"ד יכול"ח כיון שמכרו חלקו וכמו שכ"כ למוהרם"ח ז"ל בב"ש שהבין כן בדבריו והק' עליו ישו"ש. לבן בבר הוח ז"ל נופיה גילה דעתו בפי' דמה שמקשה עליו ה"ר להבנת הדברים במוהרי"ן ז"ל הטוח העניים ולינו כן לבל לעניו הדין כולם שיים בלי ספק ע"ש. ומה נש להדריפה שם להלין לבלה דברי מב"י ז"ל בש"ע וזש"כ וכו' דה"ק כמש"כ דיכול להעיד לו שם מפני שהין להעמיד בנייעה בדבר דלף שלח חלקו מ"מ כיון שלינו מעבר כ"ח על חלקו של שיתפו. בן ג"כ יוכל להעיד בוה בשחלקו לנמרי משום דליה ליה שום בנייעה בזה ונתן הבית לזה הפי' ובחבורו בש"ע נמבך בזה ובמבטו הפוסי' לחבריו ע"ע ועיין בס' מחנה יהודה ז"ל שם. ות"ב יש להביח רליה מזה דס"ל השותף יכול"ח קו"ח בם לחחר ילדעת הרמ"ה ז"ל בם מתחי' הסניף הוי רליה נמורה וכנ"ל:

עוד יש רליה מזה שפסק מבן ז"ל בש"ע סיקע"ה סי"ב היו הרבה בוח' לבוח לחת וכו' וכן בדה הנמכרת של שנים ומכר לחד מהם חלקו לחחר המוכן מסלקו ולין הלוקח יכו"ל כיון שלין החלק שקניתי מסיים שמח יפול חלקו מבל לחר שלינו מבר השדה שלך ע"ב. משמע דיכיל המוכן לסלק הלוקח מבח דהב"מ בנון דידע במכר ושם היה לחופן לליבח בעשת דהב"מ בנון דידע במכר ושתק ולח ערער שוב חח"ב לפי' שבר זמן מה ח"י לערער בלל. ושם ליתח דס"ל דשותף שמכר חלקו קו"ח לין במחכרו בלים שדין י"ל זכות לבעל המבר לומר דמה ששתק לינו משום שמחל זכותו לגמי משום שהמכר היח בעל מעיקרו לבן שמתי ידי למו פי בתחילה ומדשתם מבן ז"ל בר' דס"ל דשותף מלי מוב"ח קו"ח. ובם מ"ם וכן שדה של שנים ומכר לחד מהם חלקו לחחר מזה הלבון משמע דהשות' יובל"ח קו"ח. ולין לדחות ולומר דלייבי הכח שנחלקו שניהם דבבר בחבטו לעיל דזה דחוי מעיקרו כמ"ש הרדב"מ והמרח"ה ז"ל ובעניותין בם"ד. ובם חילוק שני דשוח מבורר החלקים ליבח הכח דהכי מכוחר בחר היעב דלינו מבורר כ"ח חלקו. ולעי"ד דהיח רליה ברורה דס"ל לבבן דשותף יכול"ח קו"ח:

הן עוד נביח רליה מבוחרת ממ"ם בש"ע סימ"ג סב"ב ליוה שיתנו דקל נפ' והניח ב' חלחי דקל יעלם שלוה בתבוון והם שקרח דקל. וכ' מוב"ם וחפי' י"ל דקלים שלמים יכולים היובים לומר שלוה בתבוון ע"ש. ופשוט הוח מ"ם והניח ב' חלחי דקל היינו שהוח משותף עם לחר בשני דקלים וכ"ח י"ל חלין ועיין בסמ"ע שם. וחם ליתח דס"ל דשותף שמכר ונתן חלקו קו"ח ל"מ הו"ל לפסוק דהמתנה הסיח בטילה וחינו נוטל בלום ח"ו

מזה שפסק דיעלם דלאמרי' שלוה נתכוון מוכח דס"ל דשותף שמכר ונתן חלקו קו"ח ס"ד וה"ו לחוו"כ. וחל תשיבני לומר דזה שנילה דעתו מרן ז"ל כן ה"ד בס"מ לזי לאמרי' דמהני משח"כ בבריח דלא גילה דעתו כן כפי' לזי לאמרי' הכי דלמשכחן דהשדיפו טפי מתנה ס"מ ממתנה בריח. דלאמת הא ליתא דכבר כללו לן הפוסי' ז"ל דכל מילתא דליתא בבריח ליתא בס"מ וכל מילתא דליתא בבריח ליתא בס"מ ועיקרא בס"ם בחרא דקמ"ז ס"מ שאמר יהוד פ' בביתי וכו' ופסקוהו הפוסי' ז"ל עיין בעוד מ"מ סיכ"ג ובמכ"י שם ובס"ג שם וכ"פ הרמב"ם פ"י מהזכו"מ הט"ו ועיין ג"כ במפרשי הרמב"ם בחופן דכלל מיסכם הוא דכל מילתא דליתיה בבריח ליתיה בס"מ וכו' עד שאמת זה כתב ה' מזל שעה בה' וכו"מ פ"ב ע"מ שהק' הה"מ על הרמב"ם דכתב בשם שהמוכר לריך לסיים המוכר וכו' כך העותן וכו' מהניח דפ' כ' דייני גזירות מהניח דלאמ"ל דיקלא לבדת וכו' ותי' דס"מ שאני כתב דמרן הכ"מ ז"ל לא נחה דעתו בזה מאחר דקי"ל הלכה רווחא כל מילתא דליתיה בבריח ליתיה בס"מ וכיון דבריח לי"מ דכר שאינו מסויים ה"ה כלי ספק בס"מ ולזה הולרך מרן כ"מ לחוקומה דלאמר דיקלא משדה פ' ע"ש. ואח דהמשפ"ן ז"ל בח"ב סי"ח כתב וז"ל הרחיה שהניח מעכ"ה ממ"ש הרמב"ם בפי"ח מהזכו"מ בס"מ שאמר יחלוק פ' וכו' מה שלא הכחתי רחיה משם משום שרחיתי להניח רחיה כי"ד הוי מסויים לדעת הרמב"ם אפי' בחתנת בריח ובכ"מ מה שים לדחות הרחיה שהניח מעכ"ת ממ"ש הרמב"ם בס"מ דחיכא למידחי דאין הדין כן בחתנת בריח ובדומה דשאני בס"מ שאי"ל לסיים ויש לו יפו"כ זה כמו שמניגו לו יפויים לחברים במתנותיו ע"כ. מ"ש כן הו"ל לאו לעיקר דינא קאמר מר הני כ"א בחות רבה להניח רחיה כי"ד שהיא יותר מבוהרת דגם לדעת הרמב"ם הוי מסויים ואין עוד מקום לדוחה לדחות בלל ברם ודאי לעיקר דינא ס"ל דכל מילתא דליתיה בבריח ליתיה בס"מ וכו' וזהו שסיים שם וכתב וז"ל ויניח קלת רחיה הדוחה אבר ירבה לדחות וכו' הרי שבות דבריו שם בנגד הדוחה שרובה לדחות בדחיה בשלמת בדם בעיקר הכלל דכל מילתא דליתיה בבריח וכו' לא יכחד ושיין ג"כ שם בסי' יו"ד ריש רכ"ג. גם בס' מגח"ט דקכ"ח על מה שלה מוהרי"ח ז"ל לומר דמתנה קיימת היא דמתנת ס"מ היא ומניגו דמתנת ס"מ עדיפא ממ"כ בהרבה דברים כתב עליו וז"ל וק' דס"ז שמניגי דמ"מ עדיף שפי מ"ב היינו דלעון שאינו מועיל כמ"כ מועיל בס"מ וכו' וגם שאי"ל קיין דדברי ס"מ בביתיין ובמ"ד וכו' אבל הא מיהא בעינן לדיקי בבריח בקיין דמילתא דליתיה בבריח ליתיה בס"מ והכא ביון דליתיה בבריח דאי"מ דבר שאינו מסוים ואם נתן ל"ק דהמב"ה ה"ב בס"מ נמי ל"ק וכו' ע"ש. וגם מוהרי"ח ז"ל הסיב על דבריו וע"ז לא הסיב כלום עד' דבר המוסכי"ם ג"כ. וכל ספרי הפוסי' מלאים מזה אפס קלתו תראה בהרשב"ח מ"ב סיקפ"ב ומוהרימ"ט ח"ח סיכ"ב פ"מ מ"ח סיל"ד וח"ב סיכ"ט דכ"מ ח"ב סיט"ח וט"ב בית דוד סיקל"ב בני משה מהגאת דמ"ז וס"ז תור"מ סיר"ן הו"ב וז'. וה' בני יעקב דס"ט בתב דזה מוסכם מכל הפוסי דכל מילתא דליתיה בבריח וכו' ע"ש. ומה שהמלא ימלא דבס"מ עדיף ממ"ב היינו דלעון שאינו מועיל כמ"ב מועיל בס"מ בחופן דבעינן עכ"פ שיהיה תלות הקיין בבריח אבי דמרי דבס"מ מהני. אבל מילתא דליתיה בבריח בלל גם בס"מ ליתיה וכנ"ל. וא"ב מאחר דרואינו דמרן ז"ל פסק בס"ט סיכ"ב בס"מ שלוה שיתנו דקל לפ' והניח כ' חלחי דקל דיעלם. מזה מוכח בביאור דס"ל דשותף יכול למכור וליתן חלקו קו"ח וליכא תיובתי מדין ס"מ לבריח ואין בתריה דמרן גריען מעתה וזה הלוקח במקחו וח"י לחזו"ב המוכר בטענת קי"ל כרשב"ם ודע':

וראיתי לה' מזל שעה ז"ל שם שהכי"ד הכנה"ג שבסיכ"ב דזרה לרוח דברי האומרים שפשוט שמכר לו נתן קו"ח לא עשה ול"ב דהו"ל דבר שאינו מסויים. והק' עליו לאמתי לא הק' עליהם ממ"ש הרמב"ם והטור סיקע"ה אחד מן האחים לו מן השוק' שמב"ח שאר השוק' מסלקים לוקח וכו' ושוב חילק וכתב דגם לדעת הרמב"ם ודע' דס"ל דאח"מ דבר שאינו מסויים ס' הפרש בין אם ירצו קרקע ח' ומכר אחד מהם חלקו קו"ח לאו קנה ומשכחת קיים להכיא דיבשו דו"ה קרקעות וכו' עש"ב. דלפי חילוקו יולא דבל"ד המכר מכר דהתם הנו כשחלה קרקעיתו הוא ע"ב האנות של הלביעה והו"ל כאילו שאינם מצוי' כ"א בקרקע ח' ולפי"ד המכר מכר כשמכר את' מהם וסבור הייתי להשתעשע בחמורותיו העבורות ובחילוקו תבן בפי מה שהוכחתי לעיל דלדעת מרן ז"ל ודאי קנה הלוקח אין מהטוכך להאריך בכ"ז:

ושו"ר דהבר מרן ז"ל גילה דעתו ד"ע בחשו' חבק"ר סיקי"ג דשופך יכול"ח קו"ת דשם בענין ביה"ק שקנו אותה לזיזה ימידים מהקהל ואח"ו קלת מהימידים הנו' מכרו לאחד מקהל אחד והרשו לו לקבור בביה"ק הוא ובניו ובני בניו ואח"ו קמו קלת אנשים וכו' וערערו על המכר הנו' ורולים לבעלו. ומוהר"ם ברוך ז"ל פסק דהמכר בטל ושסבים עמו הרח"ה ז"ל ומרן ז"ל האריך לבעל דבריהם בסיקי"ד וכתב וז"ל אבל לפי האמת עיקר שברא זו ליתא שהרי שניגו משנה שלימה בפ' ב"ב האומר לחבירו חלי שדה חלי מוכר לך משמנין ביניהם ונותן חלי שדהו חלייה בדרום חלי מוכר לך משמנין ביניהם ונותן חלייה בדרום. הרי דבריהם לא פיים לו בוסף לד ואפי"ה המכר קיים ופסקה הרמב"ם בפכ"ח מה' מכירה וכו' ומ"ם גם שק"ק לישקלים לא נמלה שום ח' מהם במכירה הזאת ושם פרשו חלקם בקניית הקרקע ע"ב גם זו הטענה אינה טענה שפיים שהם משות' בקרקע אם רלה ח' מהם למכור לאחר חלקו כולו חו"ק הרשות בידו וכו' הכלל העולה שמן הדין מה שמכרו להם מכירתם מכירה ע"ם ובסיקט"ו מה שפסקיתו בזה כמה גאונים ורבנים ז"ל ובסיקי"ו וקי"ז עש"ב. הרי שמרן ז"ל ב' אחר וגילה דעתו בפי' בתשו' הנ"ל דשותף יכול"ח קו"ח ומשכרו קיים וא"ל לחזו"ב בלל גם בבריח הדין בן. גם טו"ם בסיק"ב ברחובן שפ"ל י"ד קירחא בחלמלך הדר בו ונתן לבתו ז' קרחיה מבלל הי"ד הנו' הם ותשמישם במתנה גו"ם משבשיו הגוף ופירי לאח"מ וכו' ומרן ז"ל קיים המתנה ההיא מולד הדין במ"ם שם. וכל יפר הולך יביע לומר שהמקום שהר בו שהוא לומר ס"ל בו י"ד קירחא היינו שהוא משותף בו עם אחר ואינו מבורר לכ"ח חלקו כ"ח שהוא ים לו יותר משותפו שני קרחיה ונתן מחלקו במתנה לבתו שבעה קרחיה דאלת"ה חלת שהוא מבורר החלקים בינו ובין שותפו לומר לו להזכיר שם קרחיה בלל היל"ל חני חלקו ס"ל במקום פ' נתון לבתי במתנה משבשיו וכו' ח"ו מדהזכיר בלשונו קרחיה ואחר ז' קרחיה משבר היי"ד קירחא ס"ל במקום פ' משמע דאינם מבוררים החלקים שלשם הוא ושותפו ושע"ז מרן ז"ל קיים המתנה הסיח ולא אתי שלה לבטולה מטעם דשותף שמכר לו נתן חלקו קו"ח לאו בלום היא נר' דס"ל בפשיטות דשותף חלי מוכר לו נותן חלקו כולו חו"ח קו"ח וממכרו ומתנתו קיימת ושוב לא אתי שלה הדר ביה וילמד סתום בדעת מרן מן המפו' בתשו' הנ"ל:

ועם כי יש פתחון פה לאומר שיאמר דהנס דמלחי רחינו למרן ז"ל בתשו' דפסק הדין כן דשותף יכול"ח קו"ח. עכ"ז כבר ידוע פלוגתת דקדמה בין רבני

ונדולי לאחרוני זמינו דבמקום שקבלו עליהם הורחות מרן במ"ש בשי"ע לי לחמרי' גם קבלו עליהם הורחותיו מ"ם בחסו'. לו דוקא קיבלו עליהם מ"ם בש"ע ולא מ"ם בחסו'. והנם דרוסם ס"ל דקבלו עליהם הורחותיו נם מ"ם בחסו' מ"מ כתן נמלחו וכתן היו מתן דס"ל דלא קבלו הורחותיו כ"ל במ"ם בש"ע דוקא מלא"כ במ"ם בחסו' הנה הוא נחשב כאחד מהפוס' והמוחזק מלי"ל קי"ל כתתן דפליג עליה עיין בס' שעה"מ סי"ע שכתב מפי השמועה דלא קבלו הורחותיו במ"ם בחסו' וכ"כ בס' דין לחמת דע"ד דכן ס"ל למוהרמ"ב ז"ל ועיין בהחק"ל מ"ב מח"מ סי"ג ובס' תוקי חיים סי"ט"ל דמוהרמ"ם ז"ל הסכימה דעתו לדברי השעה"מ. ובלחמת דמוהרמ"ם ז"ל נר' דחזר בו ויהודה לדברין של נדול הנחון החק"ל ז"ל בחשר הובא בהחק"ל שם סי"ה ונס בס' מים קדושים סי"נ הובאה שם תשו' ממוהרמ"ם ז"ל ושם בפי' בהוב דנם בחסו' קבלו עליהו הורחותיו ז"ל בחופן די"ל דחזר בו הרב משמעים. ברם עדין עומד לנגדינו דברי השעה"מ ומוהרמ"ב ז"ל ומ"ם הנחון החיד"ח ז"ל בברכ"י ח"מ סי"ה חוב"ח ע"ד הנמ"ב וח"מ ז"ל דס"ל דקבלו עליהו נס מ"ם בחסו' סיים הוח ז"ל ולחינו הברית ע"ם נס בהשמטות לס' ח"ם ח"ח על סיע"ד חוי"ח בתב ולח חכחד דים לנדד שלח קיבלו דינו חלח בש"ע דוקח ע"ם. ומעחה כיון דעכ"פ מידי פלוגחח ל"ע ח"כ מלי המוחזק לומר קי"ל כתתן דס"ל דלח קבלו הורחותיו כ"ח בש"ע דוקח. וקי"ל כהסב"ם ודעי' דס"ל דסוחף שמכ"ח קו"ח לחו כלום הוח. ועיין בספרי דב"ר ס' גמי חיים לכמוהרח"ף ז"ל דקלי"ו בדנל קי"ל סלין על ס' פני הבית ח"מ סיס"ו חו"ח דע"נ דנר' מדברין שם דכיון דדברי מרן ז"ל שבחסו' הס בפלוגחח לי קבלו עליהם חו לח מלי המוחזק לומר קי"ל נס בס' רב ברכות לכמוהרי"ח יל"ו מער' קו"ח דקל"ב ובס' פני יהחק ח"ח לכמוהרי"ח יל"ו בסי"ו עם"ב דכתבו דכיון דהיכח פלוגחח בזה חין להוליח ממון מיד המוחזק מכח פסק מרן שבחסו' דיכו"ל קי"ל כמ"ד שלח קבלו עליהו כ"ח מ"ם בש"ע וכו' ע"ם. מ"מ לחי חומר דנ"ד ל"ד להח כלל דכבר חנח עניית הוכחתי וביררתי בס"ד ברחיות ברורות וכוחות מדברי מרן בש"ע בס"ל דסוחף יכול"ח קו"ח. הנס דלח כיחר דעתו בפשוט שמכר חלקו וכו' וכמ"ש הרב"ד והזר"י ז"ל לחפי"ה מוכח מדבריו בפסקיו שבש"ע דס"ל דסוחף מו"ח קו"ח בנז"ל וכן מעשים בכ"י ושוניית דעלמח דדייני מתח פוסקי הלכות כן. ולכוותה ולנילוי מילתה בעלמח הולרכנו להביח דברי שבחסו' שכ"כ בפי' דסוחף מלי מוכ"ח קו"ח. מטחה לח מלי חו המוחזק לומר קי"ל כהסב"ם ודע". ומכ"ם בחח דע"ד דס' דשב"ם ריב הפוס' ככולם דחלוה מהלכה ובדוחק עמוס מלחו לו מחן דסבר כוותיה ובחוקמחות שונות חוקמו למילחיה כדי לקיים כלל מה לח דבריו וכמו שהחרכנו לעיל בזה ח"כ שפיר מלי הלוקח להוליח מיד המוכר ומול"מ:

סמוך לחחיתה כה הרחוני בס' ויקרח חברים בחח"מ סימ"ד שעמד בזה והחריך הרח"ב וכמעט שעברתי ע"ד יל"ו רחיתי דחייתי בידיה חשו' מרן בחבק"ר סי"ח בהיח שחתה לבתה שלים הבחים וכו' ומיהה הוכיח ממה שחתה שלים הבחים וחין ניכר וכרור השלים ההוח שחתה מוכח דס"ל דחין ס' בזה כלל וכיון שכן חתן בתריה נרריען וחי"ל קי"ל לחף כנגד דברי שבחסו' כמ"ם הנ' החק"ל מ"ב חח"מ סי"ד עם"ב. וחלח זעירא עמדתי מרעיד ע"ד יל"ו דלה"מ לחו שמיה מחיח היח כלל דמה היל למרן ז"ל לקרות ערער ממה שחתה לבתה שלים מהבחים וחינו ברור השלים ההוח שחתה דחמו מי ס"ל חלר ובחים ורוגה למכור לחחר חניים חו לבלים ולרביע וחינו ניכר בחני חו השלים והרביע מחיזה לר לנפוגה חו להדומה לה יוכל למכור ולח מיקרי מכר חו מתנה כלל. דב"ז לח שמענו ומחן ספין ומחן רקיע לומר דלח נחשב מכר חו מתנה וכבר ד"ז הנה הוח בח מפורש בס' הפוס' וחי"ל להחריך בו. וכל מה שכחבו לביח הספק הוח בשוח' שמכ"ח ס"ל עם שוחפו כולו חו"מ והחלק ההוח שמכר עדין לח הובר כי הוח משוחף עם חבירו בכל הקרקע וחינו ניכר וברור לבדו. בזה הוח דנפל הספק לי יכו"ל קי"ל כרשב"ם ודעי' דסיקה לח מלי למכו"ח קו"ח חו לח וח"כ מה הוכחה היח זו מחשו' מרן דסי"ח ממה שלח קרח ערער מרן ז"ל משמע דבן ס"ל דחין בזה ספק כלל דבמדומו ז"ל בודחי הנמור לח ערער ולח יערער כלל והקולו"ח יחדלון. נם מה שפסק הוח י"ו בסכימת חריפח דחין המוחזק יכו"ל קי"ל נגד דברי מרן לקח בדבריו שבחשו' בבר לחן בעיונין בחינו בחרובה לעיל נוזה ולקח דמרלם מקדם בחחי' כתבתי בן חינו בשונח נמיר וסמכתי ע"ז סמיכה נמורה חלח דבוב לח"ב הבחתי סברת הפוס' דפליגי בזה ושס"ם מידי פלוגחח ל"ע וחין להוליח ממון מיד המוחזק מבח פסק מרן שבחשו' דיכו"ל המוחזק קי"ל כמ"ד דלח קבלו הורחותיו כי חם בש"ע דוקח וכו' ושב"ד חינו מוסוג זה כלל וכמש"ל בחרובה:

עור"ל שם שהביח מה שחילק כמוהרד"ף ז"ל בס' מבח"ל חח"מ סי"ב בין מכירת ומתנה ברית דהיח קיימת דמה בכך חם לח נתקיימה משיקרת התקיים עבשיו. דחיתת ס"מ דלח מלי"ל הכי דלבסוף התקיים המיתה כיון דבשעה שמת הנוחן עדין לח חלקו ולח לחהבירה. ח"כ תיקף בשעת נפלו נכסי קמי יתמי וילפה חי"ל הספק וסיכי החול וכו'. והוח יל"ו כתירך בדבריו והוכיח דחין לחלק בכך דבין בבריח ובין בש"ו המכר והמתנה קיימים ע"ם. ובכחלי לעלמי ס"ם חלי חחמ"ך ע"ד מוהרד"פ ז"ל דחיך חילק בהכי ובש"ו פסקיה לדינח הלכה למעשה דהלוחה בטילה מלחה שהיח לוחה ס"מ ובש"ו ס"מ לריך שיהיה הדבר ברור עד שמחול. שהרי דברי הס"מ ז"ל בפ"ג מהזו"מ היין תיובתיה דע"מ שהק' מההיח דפ"ב דייני נזירות מההיח דחמ"ל דיקלח לברה וכו' חי' הוח ז"ל דהיח המתנה ס"מ שלחי וכי' ע"ש דבר' דס"ל דחדרבח חיפכח מסהברח דבש"מ קני נם בחינו ברור יבבריח ל"ק. ושוד ח"ס חלי דיין דבבר בח הדבר מפורש בחר היטב בש"ע סימ"ג בדין ס"מ שליוה שיחנו דקל לפ' דקנה מקבל המתנה חף בדבר שחינו מבורר. מטחה לין כתב הז"ל בנדונו שהיח לוחה ס"מ שבפי מילוקו הלוחה הזיח בטילה דיכו"ל היורם ק"ל כרשב"ם ודעי' וכו' מחחר דחין בתריה דמרן ז"ל נרריען שלי"ל קי"ל נגד דבריו כלל ודבריו לי ל"ם. חם לח שנחמר דחשובתו היח למקומות התופסים דנל הק"ל. ומהחימה מהוי"ח יל"ו שלח העיר מכ"ז כלל וממולח דבריהם חתה למד דבנ"ד דהויח בבריח תרוייהו ס"ל דקנה הלוקח דלפי"ד מוהרד"פ ז"ל הח ודחי פסיקח דס"ל דקנה הלוקח ותי"ל קי"ל. ולפי"ד הוי"ח יל"ו דהוכיח דחין לחלק בין מחנת בריח לס"מ דבבולהו קני חף חנן בדיון קנה הלוקח בחין חומר ותי"ד:

אסיפא דמילחח לפוס מסקנח ותנח דינ"ח דהמכר מכר בנ"ד וזכה הלוקח במקחו בלחי שום פקפוק ומלי מפיק הלוקח מיד המוכר בדיעח ודיעח זהו הלנע"ד כפי מה שהשיגה ידי יד כהה. ולמעשה היח תלוי בחשלי רבנני רבנן שבורחי בעלי ההורחה הלכה ומורין קלין ותמורין עד חשר ירחו דבריהו חלה לפני מעכ"ת והמה בחכמתם ורוח מבינתם חם יסכימו עמדי

חזי לחיה להם לסניף בעלמא ואם אין והיו דברי כלה היו מזרם ורוח משלם כ"ד ליש לעיר מתחנק בעפ"ר והלמידיהן:

הצעיר **עזרא טראב הבהן** ס"ט

אחז"ר ראיתי גם' דרכי היס דקס"ב דכתב סס דהסוס' כבר דחו ס' דשב"ס ולזה הסכים מרן ב"י ז"ל בת"מ סי"ט ס"ד. גס סס בדקי"ז ע"ג יצא לתלק דלא לחמרו הפוס' דבדבר שאינו מסויס ומבורר דל"ק הלא שהקנין הוא על הדבר עלמו שאינו מבורר. אבל כשומר בית בביתי אני מוכר לך וכן עבד מעבדי אני מוכר לך אלא אמר בית בביתי קנוי לך או מכור לך הלא אני מוכר לך שהוא לשון מיוב שמתחייב המוכר למכור ולא חל הקנין על הדבר עלמו אלא על גוף המוכר שנתחייב למכור ככה"ג חולי ומודו שקנה הלוקח אפי' שהדבר אינו מבורר דומיא דמתחייב בדשלב"ל דבלשון מיוב מהני עכ"ד ע"ש. גס עיין כס' משלח מנה ת"מ סי"ו דקע"ח דהביא דמוהרס"ך ז"ל בנוספות סיב"ז חשב להת מילתא דהו"ל מוכר דבר שאי"מ ומבורר והמ"מ ז"ל דחה זה מכח דברי הרמ"ס ז"ל דכלל ל"ט ס"ג וכתב דשם רחה ויפר ה"ה מוהרח"ס ז"ל בחשו' סקכ"ח דאין בזה משום ברירה עש"ב:

> זאת מן המודיע"ת בי שלחתי את פס"ר הג"ל לעה"ק ירושלם תובב"א ליד מר דיינא רבא בבוד מע' הרב המופלא יכבוד ה' מלא ח"ק במוהר"ר דוד בן שמעון יצ"ו ובקשתי מאת פני עליון מעכ"ת להודיעני דעתו הרחבה אם ישרה השובתי בעיניו ולפי רוב הענוה שרשט וכתב ע"נ הקונ' בכתב ידו ממש. יה"ק על העליונה וז"ל אות באות:

ראיתי את השלה על חודות סס השוחף בקרקע יכול"ח קו"ח. ואת אשר נגזר עליה מאת רב אחתי נחון מע' הרב הפוסק נר"ו המקום יהיה בעזר"ו ושמרו. ורחיתי לאשר העמיק והרחיב בלבדין ולדי לדדין בפלפולא תריפתא וברות מבינתו זו הלבה העלה דיכול למכור השוחף מנקו קו"ח ולפי רוב הענוה פנה אל החזוב לאשר בקיר לחוות דעתי בענין זה. ואתן ואומר יפה רן יפה זיכה יפה הורה וכבר דב"ז בת מפורש לנדול הדור המחכון הרב משכה"ר ז"ל מעבר' המ"ס חוש"ו וז"ל ליחובן ושמעון שוה' בקרקע ואין לבל אחד חלק מבורר ועמד ליחובן ומכר חלקו ממכרו ממכר לעפ"י שאינו מבורר ס"ד וכן מעשים בכל יום ושלא כדעת רשב"ם ז"ל בפ"ל דקב"ו וע"ם בתוס'. שוב מלאתי להרב"ד ז"ל בת"ה סיק"ם מהספר שהאריך בזה וזו הלבה העלה עב"ל יעו"ם. הן אמת שים מה ליאת ואיתן בדברי רב אחתי הפוסק נר"ו. אלא שלאחם הפנאי מטרדותי המשוות מבל בשר וכות שלא יאמרו השב רוחי לא אוכל להשחעצ בדב"ק רק זה רחיתי לו להרב נר"ו בנד שרלה לקיים המבר מבינן שבאחוב בשטר המבר מבירה בחתריות ואייתי בידיה תשו' מרן הק' בס' חבק"ד סו"ם ל"ת וכו' וסוף דב"ק בתב דשדין ים זבות תולה למוכר לחזור בו ולומר ק"ל בהג"ת ודע"י דס"ל דליבא לחלק בהבי וכו' וכל זה הוא למקום התופסים דגל הק"ל חזי מל"ל ק"ל בחלן דמזבה יתי וזוכה אלי במקומי. אבן אנן בדידן דקבלו הורחות מרן ז"ל ע"ב אשר יאמר בה"ז לא נמה ימו"ם גם בדבריו אשר הובאו בחשו' וכמ"ש הפוס' ז"ל עיין בס' החק"ל מ"ב חת"מ סי"ד וכו' וכו' מעחה המוכר לא מל"ל ק"ל בלל וחייב להעמיד המבר ביד הלוקח מבח החאריות והשעבוד בל"ל עב"ל. והוא פלא איך נחה דעתו בזה והרי הרב מל"ל נר"ו מבריה לנוזיה בסוף

(עב)

הפסק בהיות שלדד דדעת מרן בחשו' בחק"ר בסיקי"נ דשוחף יבול"ח קו"ח. בחב שעדין יש פחחון פה לומר דהנס דמליעו למרן ז"ל בחשו' דשוחף יבול"ח קו"ח עב"ז ידוע שקדמה פלוגחא וכו' והמוחזק מלי"ל קי"ל וכו' והביא דברי פחר הדור הנחון עחרת החיים בס' נמוי חיים וכו' ומ"ם רב ברכות וכו' דביון דאיבא פלוגחא בזה אין להוליא ממון מבח המוחזק וכו' יעו"ש. ולמאי בהיות חשו' דסי' ל"ח נחה דעתו ד"ע. לבל החמח הוא שם' יפרי לב הגד"מ חיעו נמלא חלנו שהמעיין שם בח"מ חוה ק' יראה דברים למחיים שאחי בחשו' קבלנו הורחות מרן הק' יעו"ם ברחיות נכוחות. גם רחיתי לו נר"ו על ההיא דחשו' מרן דסיל"ח הק' דברי מרן ז"ל למ"ם בס' הקנר מ"מ סי"ם ס"ו וחמה על החחרוים ז"ל שלא נחעוררו בזה ויעב שם וכו'. ואנא זעירי לא ידענא דקרי לה מאי קרי לה ומה זו חמיה על החח' ז"ל שלא נחעוררו בזה. דהמעמיק בשבלו יראה שבבלל קושייחו היא קו' הב"ח שהביא הש"ך שדברי מרן בב"י מה שמביא בשם הרמב"ן הוא סותר לפסקו בקנר ומה יש לפרש בקושיא שם סותר עלמו מהחשו' לפסקו בקנר או מדברי הב"י לקנר גם שדבריו שבחשו' עדיף וכו'. ומיין שבחיבון הנחון ש"ך יבוא ע"ן לשניהם זהו הטעם שלא נחעוררו החח' ז"ל. ועיין בדברי החח' ז"ל שבדברי הנחון ש"ך הסכימו כמה שלמים וכן רביס וע"ע בס' פנים כמשפט הנד"מ בביחורו לשם שהלריך והרחיב בפרט זה יעו"ש. גם הרחיה שהביא מחשו' לחק"ר סיק"ב ברחובן שהי"ל חרבעה עשר קירחט ונחן לבחו שבעה קירחט וכו'. חחר המח"ר הוא מפיק ודחיק ואחי מרחיק כאשר יראה המעיין ולפי דעחי שמע' רב אחחי הפוסק נר"ו הלריך לבסוף שדעת מרן שהי"ל לקנר שבל המקומות שהביא לבסוף שדעת מרן דשוחף יבול למב"ח קו"ח די והוסר הוא לנדון השאלה. ואיך שיהיה הדין דין אמת בכל אשר הורה נבר מע' דב אחחי הפוסק נר"ו וביחודה ושוב לקרא ח"ם פעה"ק ירושלם ת"ו בש"ה לאחדם עבא דהחי שהג בשפחי נבון **תמצא** חבמה לפ"נ. ולוב יסרחל יגילנו מבשורות ויבחנו מחוכיחו נפלאות לבי"ר

הלב' **מעט דב"ש** ס"ט

> הסבמת מע' הגזר והעטרה ראש גולת אריאל פאר הדור והחרו הרה"ג ראש"ל במוהר"ר אברהם אשבנזי יצ"ו ועמו עז יהושיה רבני אלפי ישראל מע' הרב המופלא וכבוד ה' מלא במוהר"ר יש"א ברכה יצ"ו ומע' הרב המובהק ונוגה לו ברק כמוהר"ר שפ"ח נאנין יצ"ו אה"ת ומצו"ת כיר"א:

אנן בדידן רלה רחיתו דברי מע' הרב ויעלום כהן לדק המקום יהיה בעזר"ו י"ו בשאלה שנשאלה מלפניו דק ואסבח סעיפים וסניפים לקיים המבר הל"ל כדת ש"ת ואסיפת דמילתא לסיק שמעחתא לליבת דהלבתא דהמבר הנז' שריר וקיים והנם שבדי להסכים ע"ד היה רחוי לעמוד ע"ב דבריו אלן להיות שאין הפנאי מסבים עמנו היום ובפרט שבבר עמד בזה ידי"ן וחו"ע חד מינן מהח"מ מע' הרב המובהק ואת לברך מיקירי ירושל"ו הרב השמ"ח י"ו וברות מבינתו שאר דברי הרב המנוד אל הפס"ד הנ"ל והסבים להלבה דהמבר הנז' שריר וקיים ודי בזה והוסר כי ידעינן בנויה מימחיה ופקיע ומחית לעומקא ע"ב הבא נבוה בדרך קלרה ואל חלד"ים יעזור לנו:

הנה פחח דברי ה' הפוסק י"ו עמד בהיות פלוגחא דהר"מ וסיעחיה דס"ל בפ"ג דזבייה דאין אדם מוכר דבר שאינו מסויים ומרן ז"ל פ' בסי' ר"מ ח' ו"ח ורלה להבריח דדעת מרן בס' י"ח דפליגי להר"מ ז"ל

מדפ'

פ' כסו' קי"ג ס"ב דאין לריך לסיים מקום שקנה חנכו מטלטלים ע"ש. ואני תהאר והלא אי הוה ס"ל כהר"מ ז"ל היל"ל דמט' מנהג אי"ל לסיים וכמ"ש הריב"ש ז"ל בתשו' אלי"ו דדעתו מעיקר הדין אי"ל לסיים ונקט כדעת העור החולק ואע"ג דבתשו' כם' תבק"ר סי' ל"ח נשתמש מט' מנהג היינו משום דכיון שקבלו עליהם דעתו של הר"מ ז"ל הוליך לבות מט' מנהג וכיוצא דהריב"ש ז"ל תבל תאן לחיוק למידע דעתו להיכן נומה מאחר שקבלנו דעתו ע"כ תשר יאמר כי הות זה כנו"ד שפיר יש ללמוד דעתו מדין חנב דלא כעי' פיום מעובדת דפ"ק דקידו' דאמרי' הלך וקנה בית בובע קרקע ואמר שפח על שפח לפ' ועמו מיהה נאן וחביות ע"ם ולא סיים מקום השפח ומזה תמהנו להרשב"א ז"ל דמ"נ סי' ק"ד שהוב"ד בב"י סי' ר"ב מ"א דרלה לסיים שבדתם מעובדת דמדוני שם בשוניו דאמר לפומו ולדרומו ודמה לפי שרלה לאת להם מתנה אפי' הסלע ע"ם ואמאי לא הבריח מילוקו לו' דאלמ"ה ק' אאי עובדת מהאי ובייהם סמוכין בשם"ם:

איברא דלדעת הרמז"ל אפ"ל דלא ק"ל מהאי עובדת דכיון דהוא פ' בשב"א דמביאה מחני' דאיגן אלי שדה אלי מוכר לך מסאנין ביניהם ונותן הלי שדהו ומיירי דלא הי"ל רק קרקע א' או דפירש שדה פ' אלו אלי נותן לך וה"ב כיון דלא הי"ל קרקע והלך וקנה הו"ל כאומר שדה פ' שפח על שפח דמיעיל ואין מכאן סוס ראיה דלא כעי' פיום היכא דאית ליה קרקעות הרבה והנם דמבואר מדברי הרשב"א ז"ל ומדברי ה"ה ז"ל דמק' מהך מתני' דמוכר אלי שדהו היינו משום דלא ס"ל דמתני' מיירי בשסיים השדה ומכאשים בעיקר החילוק דאי מועיל בסיום השדה אע"נ דלא סיים החלק ה"ה דיועיל היכא דאין שדה בין שדותיו דסדנא דארעא אד הוא ועיין להב"ח ז"ל מאי דאשכרח לן ואיך שיהיה מדין שפ' מכן בדין חנב דל"ב סיום הנם דאית ליה קרקעות הרבה יש ראיה נמורה לו' בדעתו דלא ס"ל דבעי' מסויים ואין לו' דשיית הקנאה נמורה להיכא דמקנה ע"מ להקנות מטלטלין חנבו דזה אפ"ל היכא דאחיון מדין מנהג אפ"ל דע"ב לא נהגו היפך הרמז"ל אלא בחנב ואמרי' אע"ג דמן הדין לא יועיל יועיל מט' מנהג הסוחרים דלא נרע מסטומתא אבל היכא דלא אחיון עלה מדין מנהג אלא מכח הדין נמלא דנהגו דלא כהר"י ן' מיגש דמשוה דין מכירה לדין חנב ובשלא נהגו בחנב ה"ה במכירה ואבי מיסחבר ליה להרשב"א ז"ל בהך תשו' הנז"ב. אלא דראינו להב' לאח"ר ז"ל סי' קל"ג דנקט בפשיטו' דאי נהגו דלא כמוהר"י אב"מ ז"ל היינו בקיון חנב ולא נאמר ג"כ היכא שנתן דבר שאינו מסויים והוא בידו שעדיין לא נתנו לליקוט מיניה ובמה שנהגו נהגו ע"ם ולא ראה תשו' הרשב"א הנז' וע' בסי' קל"כ. תו כתב ה' הפוסק שבגדו"ד כבר סיים את הקרקע שמכר לו שלים הכתים והחלר והתנות שבמקום פ' אלקו המוכר לו וכנו"ד אין לך פיום נדול מזה וכמ"ש הכנה"ג בסי' ר"ע הגהט"ו אות"ב שבפי' סיים הרמז"ל אבל אמ"ל אלק כו"ב בשדה פ' הולאל וסיים השדה ושם הכה על קדקד האומר דגם בזה ל"ק ע"ם וגם הפ"מ ז"ל ת"ב סי' ל"א כ"ב ע"ם ושוב נכנס בפלפול אחרון ובל לנבי דידן בדעת מרן קיימינן והוא ז"ל פ' בסי' ריי"ח ס"ך האומר לחבירו אלי שדה אני מוכר לך שמים וכו' וכן בסי' רמ"א ס"ד בשהביא דעת הרמז"ל כ' אבל אי אמ"ל אלק כו"ך בשדה פ' הולאל וסיים השדה אע"פ שלא סיים החלק וכו' ומט' זה לא פקפק מרן ז"ל בתשו' דסי' ל"א דנאמה שלים הכתים מדבר שאינו מסויים לדעת הרמז"ל שקבלו בדמשק מפני שבבר סיים הכתים מתחילה ע"ם ויש להסתפק בדבריו ובו' דלא אמרו אלא בשבל השדה שלו ומבר ונתן ממנו אלין או אלק ממנו דסו"ם המוכר מבורר אלקו אבל אי הנ"ע היו שות' בשדה וקורס אלוקה מבר אלקו או אלק ממנו בזה אפ"ל דלא עשה בלום כיון שלא הובדר אלקו או"ד ל"ם דמינו בזה פלוגתא בין הדב"מ ח"ב סי' ע"א ובין ה' מח"א ז"ל ריש ה' זבו"מ ע"ם הנה דב"ז נלמוד סתום מן המפו' דב' בתשו' אבק"ר סי' קי"ד דשם דחה ס' הפוסק דס"ל לדעה הרמז"ל שקבלו סבראו מי שמבר מקום בבית הקברות לקבור משפחתו כיון דלא סיים מידת קרקע ידוע בלפומו או בדרומו אין במבי' זו ממש והוא תמה עליו דזו ליתא דמשנה שלימה שנינו אלי שדה אלי מוכר לך משמנין הרי שלא סיים שום לד והמבר קיים ע"ם ואם ליתא אלי מייתי מהתם הלא מבואר בשלשה שהיו שותפים קבל אחר עמם בקנין כה"ק וכנו"ד לא אמרה המשנה דמשמנין אל"ו דמשתמיך ואזיל ע"מ שעתיד לו' לקמן על טענה זו שאינה טענה דבשים שהם שותפים בקרקע אם רלה א' מהם למבור לא' חלקו כולו או קלמו הרשות בידו ע"ם שדחה ט' ק"ק אישקלים שטענו שהם לא נתרלו ה"ה נמי ומב"ם שהמוכרים עצמם אינן יכולים לחזור מט' שאין מבורר ויפה אמר דאישהמיטחים משנה ערוכה בחופן שמבבר דעתו בבו' המשנה דמוכר אלי שדהו דס"ל דהנם דלא הי"ל לא אלי שדה ואלו החתר היה לאחר לא שלא נתבבר אלקו דס"ל דהמבירה מבירה והנם דהמשנה לא דיברה אלא בשדה שלו ואתיין מסוס יד בעה"ם שהת"ח מ"מ נלמוד ממנה הך דינא לענין שהמבר מוכר הנם שלא סיים ושהר"מ ז"ל מודה בזה ות"ח הלא הוי פלוגתא דרבוותא אי קי"ל כמ"ם בתשו' ולמ"ד דלא קיבלנו מ"ם בתשו' אבתי אתאן לפלוגתא דהרב ד"מ עם ה' מח"א הנז"ל הא ליתא לחפי' החולק יודה הבא דאינו אלא בירור למה שפי' בס"ע:

וכנו"ד אפי' החולק יודה מט' שח"ת דדעתו בס"ע הוא דוקא היכא דמבורר אלקו קצו דבריו אהדדי דסיבר למ"ם בתשו' וב"ב ה' נתפה בבסף ז"ל ח"ב תו"מ ס"ם כ"ח ע"ם ופ' בס' תיקות החיים למרן החבי"ף ז"ל בדם"ט ט"ח ע"ם:

ואי"ת שאין להעמים בל זה בבו' החשו' אלא לו' דמילי מילי קא' בתמי' לא ניתן דעתו מרן אלא לסתור ס' הפוס' בתמי' דהוה בעי סיום אף בשדה זו לדעת הרמז"ל ושוב בשבא בפ' דק"ק אישקלים ב' מתי דבר' לו שאין טענתם טענה דיבול למבור אלקו וממילא המוכרים אינם יבולים לחזור ולאו הא בהא תליא אפי"ה י"ל מאחר דב' הדבר בפשיטות דיבול למבור ולא הבית שום ראיה לדבריו מוברח דס"ל דאין נם ח' שיסבור דאינו מבור ום' רשב"ם ז"ל היינו בירושה דממילא וכמ"ש המח"א ז"ל. ולדידן

איברא שהעות"מ סו"ם רע"ח הביא ס' רשב"ם ודתה ובב"י ב' שבולם אלקו עליו הסברא מותנת דבשפסק בע"ע דים לבבור קודם אלוקה היינו אפי' באלק פשיטות דאי"ח בחלק פשיטות ס"ל ברשב"ם ק' למ"ם בתשו' דסי' קי"ד הנ"ל בפשיטות דיבו"ל וכן מבבר מתשו' אבק"ר סי' ק"ב במתנת שבעה קרדיס מבלל הי"ד שים לו ע"ם אלא"ו דמוברח לו' דאפי' באלק פשיטות יבול למבור ואאלק למ"ם ה' נאב"ב ח"ב הנ"ל וב"ם שה' הפוסק הי"ו הביא ראיות ע"ז דבן ס"ל למען ז"ל:

תן אייתי ראיה ה' הפוסק הי"ו מבא שבתוב בשטר המבר אחריות נו"ם עליו ועב"ב וכו' ונם שעבד בל נבסיו והביא שב"ב הם"מ ח"ב סי' ט"ן ובח"ח סי' ס"ו ודב"מ ח"נ סי' מ"א בשם מוהרם"ך ז"ל נם הביא

שכן

שכן מבואר בתשו' מרן תבק"ר סו"ס ל"ח ושוב הוק' לו דברי התשו' זו דכר' היפך ממה שפ' בש"ע סי' ס' ס"ו ומתחבט בזה ליישב דבריו בדוחק ולכי החוקם הרחשון מלתני בחוב תגלי בכ"י בזה התשו' וזה נוסח דברי תחי' נרגשתי במ"ם שאין יורשיה יכולים לערער שאם תדם תחר בח לערער מחויבים לסלקו כ"ם שאין להם כח לערער עליה ולכאורה ק' הרשב"ח במיוחסות סי' ס"ז הוי היפך דכ' דאין תחריות חלח מחמת עוררין תבל נגבי המוחן בעלמו וכו' ל"מ ול"מ ט"ם וח"כ זה הכח יורם יורשו ויכול לערער ואין לו' דתעיקרת ס' הרשב"ח היח היפך הסברת מהיח דכתו' ד' ל"ז ע"ח דתמרי' תחריות דנפשך מי לח קבילת ע"ם דשתי התם דהוי מדין ערפח וק"ל. וי"ל דשתי נדון מרן דקפיד ותמר תחריות שט"ז קבלתי וכו' כמלח דקבל להעמיד המתנה ושלח להפיל כח השטר כגו"ד ודתי כ"ם הוח שהוח לו יורשיו חין יכולין להפילו. ות"ת תעיקרת היך חל השעבוד לח עליו ולח על תחרים כיון שהם עתה קטטיק הרב שהם לח קנה מע' שחינו מסויים קנה מע' תחריות והלח פ' בש"ע סי' ס' ס"ו מכר דשלב"ל לו שחינו מלוי חינו מועיל לתחריות ושעבוד. וי"ל דשניח בעיקר המתנה כחן חין שום ריעותח תלח בגבל הריעותח על הקנין דהוח התנב דלח סיים ותפי' היה מסיים חין קרקע נקנה כו לכן התחריות מועיל בו תבל מרן בש"ע קתי בשרש המכר והמתנה הריעותח. וכן הרשב"ח ז"ל במיוחסות סי' ס"ז נפל הריעותח במה שנתן תלח נתן תלח דירת כיה דלח תפיס בה קנין וע"ז קבל תחריות לכן תמריכן מתנה תי"ב תחריות תי"ב הבל הכח עיקר המתנה דקתי השעבוד עלה נקנה וניתן הוח והריעותח בח לו ממקום תחר מכח הקנאת תנב שעשה שלח כהלכתו וכח לבטל השטר מכח זה שלח נכתב כהלכתו תו תמרי' דתחריות שקבל להעמיד המתנה ושלח לבטל השטר מועיל לו ודוק:

והנה הלמ"ר ז"ל בסי' קל"ב הק' דברי הרמב"ן ז"ל דהדתי דחילו הכשה"מ שהביח הב"י בסי' ס' נר' דפליג להרי"ף ז"ל וס"ל דשעבוד מכני וחילו בתשו' הריעב"ח ז"ל שהביח הב"י שם תשו' ק' בשתענט"ם כ' בשם הרמב"ן דלריך חיוב הח לח"ה תעפ"י שכ' בה תחריות לח מהני ע"ם ותי' כ' תי'. ותי' השני דהתם הוי תחריות להעמידה בידו והוי מילתח בתנפי נפשה שהוח חיוב לחר שמחייב ומשעבד עלמו להעמיד המתנה בידו תבל הכח חין זה תחריות להעמיד המתנה בידו תלח שיבבה לוחה מתנה מכבסים משועבדים וזה ודתי חינו כלום דמתנה תי"ך שעבוד תי"ך דלריך יבבה לוחה מכבסים משועבדים חם לוחם מתנה מטיקרת ועדין ל"ע תח"ד. ולפי מה שלחמו מבינים מ"ם הרשב"ח ז"ל בתשו' ח"ב סי' קל"ד שחם חייב עלמו וככסיו עבשיו בקנין שחם לח יפרעו הלווים שיהח רשות לבופו לבלם מבבסיו בל חומו הסך וכו' שחין תחריות תלו במה שהדין נותן שקנה חול"ק ותדע לך וכו' ומ"ז שב' ה' הטיטור תשו' הרי"ף בתו' לחביבו נתתי לך כו"ך זהובים בקנין וכהבתי לך שעבוד ט"ן שמנה מהן תלו הזהובים דחינו מועיל השעבוד וכו' משתברת שחינו דומה לזה וכו' ותף הטיטור בר' שחינו מודה לו ע"ם. בר' דהביח דהרי"ף דתמרי' בל דעיקר המתנה בטילה גם השעבוד והתחריות בטל היינו היכח דבקנין גוף הקנאה שיתף מי התחריות ולפיכך מתבטל התחריות שנברר תחר המתנה תבל נדין הרשב"ח גוף דבר הנקנה הוח בפ"ש ושוב תח"ב כ' עליו תחריות הגם שהוח בל תומו דבר מ"מ גוף דבר הנקנה הוח בפ"ש והיינו הדחיות שהביח הוי בתופן זה ט"ש ובבן י"ל דגם הרמב"ן שמביח בב"י מסס בשה"ת היינו בכה"ג וזהו שמרן ז"ל מייתי תוחס סמוכים זל"ז וכוחב נדין הרחשון דברים ברורים הן והיינו בחילוק הלח"ר ז"ל ולפיטתו זחת הלך גם בחשו' שהיח דסו"ם ל"ח ותילו היה רוחה דבדי הרשב"ח הללו לח היה מניח הדבר בל"ש עד שמפני זה נדחק שם בסי' קל"ח ושעתן חלוקים ע"ש:

וראה רחינו למרן בב"י סי' ס' סע"ו דב' נר' מדבדי רבינו שהרח"ם חולק להרי"ף ולבו נרחה שאין ענין זו לזו דמודה להרח"ם שאדם יבול להתחייב תפי' שאין לו בבסים לפי שנופו מחייב ומשעבד והרי"ף מייבי דלח חייב עלמו תלח הודה שבתן בתנה בך והובים וחם לח היו מלויים בידו חין בתן מתנה בלל וכי שעבד נבסיו לנבוחם מתי הוי כיון דמתנה תי"ך שעבוד לתו בלום הוח וביולח לזה כ' הרשב"ח ז"ל ע"ב והק' המבל"ם פב"ב דמביחה ה"ח מתשו' הרשב"ח דח"ב סי' קל"ד המ"ל וסל"ע וכוחתו להק' לתיך כ' דהרשב"ח סל"ה והלח בתותו נדון הרשב"ח דמייבי בתוכר ונותן שט"ח הגוים בלח בתו"ם דמתנתו לתו בלום היח ותפי"ה כ' דמהני השעבוד ותיך כ' מבם הרשב"ח דסו' בתילוקו:

איברא דב"ב הרשב"ח בינלח לזה וביון להיות דמיוחסות הוי ממש בגדון הרי"ף שנתן דירה בתחריות נמלח שנוף המתנה תלחה בתחריות וכבר הרשב"ח עלמו בח"ב הנ"ל נרגש מתשו' הרי"ף וב' מסתברת שחינו דומה לזה והיינו החילוק בדתמרן והגם דסיים דהביעור בר' מוכן לתו למימרת דס"ל בוותיה תלח לו' ולהסביר נדומו דב"ע יודו בדי למעט המחלוקה דבנו"ד לף הרי"ף ז"ל מודה דבללח הוח לפוטי פלוגתח לח מפני ועיין לה' דברי לחת ז"ל בקונט' ז' דס"ו ע"ג דב' שהרשב"ח רלה לחלק בהם"ך ז"ל דמיירי בבותב תחריות בחיוב ע"ם ולע"ד מדסיים בתחריות בר' דהחילוק ביניהם בדתמרן. וע' להרשב"ח ח"ב סי' ר"מ דב' תילו נתנו חלק ידוע וקבלו תחריות תין לתחריות בפל ומפני שלח נתנו חלק ידוע תלח בל חלק וזבות שם להם בבתים וילח שטר מתנה דודם שהבתים יהיו לתחיהם נמלח שלח קבלו תחריות תלח ממה שנתנו ותם לח נתנו בלום נם לתחריות בטל ע"ם ולח ידעינו החילוק לתפי' היו נותנים חלק ידוע ונמלח שחינו שלהם תיך יחחייבו מפני התחריות וכו' דמיסתמיך ותוזל עמ"ם בסי' קל"ד דב' נמלחת שדה שחינה שלו ולקחה ים לו משות וי"ל שבח מפני התחריות והיינו היותה שדה מסויים ועדין לריך להתיבב בה ועי' תשו' הרשב"ח ז"ל ח"ה סי' ק"פ ע"ם בעין המיוחסות דסי' ס"ו. סו"ד הבל נשמע דלפי ע"ד הדין עם ה' הפוסק סי"ו דהמכר מכר בבל תשר בתב ובוי יבי' י"מ תמן הב"ד החותמים פעה"ק ירושלים תובב"ח בש"ת לח' תב הנחמות תרל"ד בברוב עז וסלוס:

הלעיר	הלעיר	הלעיר
אברהם אשבנזי	**שלום טשה**	**יעקב שאול**
ס"ט	**חי גאנין**	**אלישר ם"ט**
(מקום החותם)	ס"ט	בח סי' יב"ת בדפה סי"ו

ומחודענא כי תבבי הלעי"ר החי' ס"ט החרבתי בלת בקונטרסי ע"ד הבעיתים להתעלם בתבבים. וחולם הדבר הנוגע לענין דינת הגה הוח בלול בבלל הדברים הנתמרים למטלה ודי בזה על הדין ועל החתם וס"ב:

ואנבי הלל בתבי בסורות שתים להשתעבע בתמרותיו הקדושים של עט"ר מרן מלבח יל"ו בדרך לימוד במ"ם ע"ד תשו' מרן תבק"ר סו"ס ל"ח דתתילה נרגש במ"ם שאין יורשיה יכולים לערער וכו' דלבאורה ק' דהרשב"ח במיוחסות סימ"ז הוי היפך והו' ותי"ל דתעיקרת ס' הרשב"ח היח היפך הסברת מהיח דכתו' דל"ז דתמרי' תחריות

לחבריה דנפסך מי לית קבילת ע"ם דשתי כחס דהוי מדין עירפא ע"כ. ולכני קטון הערך בהורמנותיה דמני"ר י"ז לתמיה די"ל דלטולם ליכא הפרש מדין עירפא לזה כלל ודים לתרן במ"ם רש"י ז"ל שם דלחבריה דידיה קבול להחזיר לו המעות לחמם לעניו מכירת הקרקע חוזר הוא לף שמתה לחו וכו'. ועיין בס' פ"מ ח"ח סיס"ו דכתב דמכח קושית דלימא מהני עובדא להיות ברייתא דמה שלימים מלבא מכור לך וכו' דלא לחר כלום פי' כן. וכתב דהה קמן דלעניו המכירה של הקרקע חס מכר דשלב"ל לף לחחר שבא ברשותו מלי הדר ביה חלא שמיב להחזיר דמיו לף שפי' בשעת המכירה שלא בחחריות. ומזה למד לנדונו שהחשה ההיח לא קבלה דמים בעד החלר וכו' ואין במכירתה כלום שמכרה דשלב"ל לף חס חמ"כ בא ברשותה מלית הדרה בה לעניו המכר ואין לה דמים שלא קיבלה כלום לחייבה שתחזיר. ות"כ חס לא היה בה לחריות מפורש וכו' לפסר שהיה יכולה לבטל המכר מטעם שמכרה דשלב"ל וכו' ע"ש. ות"כ כפי"ז יהולנו דברי הרמב"ן במיוחסות דמ"ש בס"ם לחריות דנפסך מי לית קבילת היינו לעניו להחזיר לו המעות לף לעניו מכירת הקרקע חוזר. ומיהא במתנה שלא קבל המתן כלום כהסיח דמיוחסות שהיח מתנה קלחר דהחריות לנבי המתן בעלמו שבח לבטל מתנתו ל"מ ול"מ דיכול לבטל הוח המתנה וכמ"ש הפ"מ ז"ל:

גם מה שיבב לדברי מרן שבתשו' שהס היפך דברי הרשב"ח הנ"ל דשתי נדון מרן דקפיד ולחר לחריות שט"ז קבלתי וכו' נמלח דקיבל להעמיד המתנה ושלא להפיל כח השטר כנו"ד ודלמי כ"ם הוח שהוח לו יורשיו לין יכולין להפילו ע"כ. גם בזה לומר דלמ"ל לזה דבנדון מרן מפורש יולח בשטר ההוח מקודם דבן לו בח וכו' שיקום ויערער על מתנה זו עלי לסלק ולהדיח כל מיני ערעורין שיערערו על מת"ז בחופן שישחרו בידה תמיד שלים כל הבחים וכו'. ת"כ מדברים החלו לפי' היינו כתוב חת"כ לחריות שט"ז קבלתי וכו' היח מחוייבת להעמיד המתנה בידה תמיד ובודלי בחין יכולין לערער לח היח ולח יורשיה:

גם מה שיבב לדברי מרן ז"ל שבתשו' שהס היפך למה שפ' כס"ע דשתי בעיקר המתנה כלן לין שום ריעותח חלח דנפל הריעותח על הקנין דהוח החנב דלח סיים וכו' לכן החריות מועיל בו. לכל מרן בס"ע קלי בשורש המכר והמתנה הריעותח וכן במיוחסות סיס"ז לכן לחרי' מתנה לי"כ לחריות לי"כ וכו'. י"ע בזה לם זה מוסכם עם דברי מוהרי"ט ז"ל בחיו"ד סי"ח הוב"ד בכנה"ג ח"מ ח"ח סי"ם הנב"י חו"ל דכתב וז"ל כל שהמקח בטל מעיקרו כהסמכתה ודבשלב"ל ודשתי"ק חייב להשלים מכח השבועה. וכל שהקנין נעשה כדין ושוב לחילוד ריעותח הוחיל והופקע הקנין הופקעה השבועה וכו' ע"ש ויש ללמוד דין החיוב מדין השבועה וכמו שכן נר' מדברי מוהרי"ט ז"ל. דלפי הנרלה שחיוב מוסכמים דברים לדברי מוהרי"ט הנ"ל ואולי דים לחלק ביניהם. שו"ר בס' דברי חמת בקונ"ז בי"כ שהחריך בדברי מוהרי"ט ובדברי הרשב"ח ז"ל מ"ם בח"ב עם"ב. והמע"ל ז"ל בה' מכירה הוק"ל מדברי הרשב"ח ח"ב סיקל"ד ע"ד מרן בב"י ז"ל שחילק בין מחייב נפשו וכו' והניח בל"ט ע"ש. ורחיתי בס' פרי החדמה ח"ח דל"ט רים ע"ד דכתב וז"ל ולעד"ן דל"ק דמ"ם הרשב"ח שם מסהברת דחיינו דומה ז"ל וכו' היינו תילוק מרן ב"י בין מחייב נפשו וכו' וזמ"ם מרן וכיולא בזה כתב הרשב"ח וכו' עב"ד ע"ש. ותחמ"ר כל יסר הולך יפפוט בלדק דדברי הרשב"ח ז"ל לינם סובלים פי"ז. ובלומדי רחיתי קלח סיוע למה שחילקתי לני בשוני דבס יסרי לב חח"מ מער' ח' חוכ"פ הק' על מוהרשד"ם ז"ל דבחיו"ד סיק"ח כתב דחפי' בשבו' יכו"ל ובכמה תשו' לחרות חולק על מוהריב"ל דס"ל קלי"ב שלי"ב ותיהו ס"ל דחייב מכח שבועתו. ויש בפשיטות ליה דלח נלחר מחלוקת הנ"ל לנלח כדבר דלימא פלוגתח דיכו"ל קי"ל ולפטור ס"ע כנו"ד הוח דומד השבועה לינו יכו"ל קי"ל. לבל היכח דהוח פשוט לליכח דכ"ע בלי חולק לף לסרו להפטר עלמו מהשבועה דכנו"ד לפי' החולקים על מוהריב"ל יודו דפפי' בשבועה יכול לחזור ע"ם. ועדיין הלב מהסס ועיין במט"ם ח"ב סיקנ"ה הגב"י חוג"ז מ"ם בשם הפמ"ח ח"ח סי"ג והמ"ח סיכ"ח דקנ"ח. גם עיין בס' דברי חיים דכ"ט שהחריך והביח ברכה חילוקים שנחמרו בזה ע"ם ויהוח לך ובדברי הרמב"ן ז"ל שהביח בשה"ת ומ"ם הש"ך ז"ל עליו עיין בס' נו"כ חח"מ בסיכ"ה וכ"ו וכ"ז וכ"ח מה שהחריכו בדבריהם

תתנו ומר תמיו ז"ל ליישבם עש"כ:

ומה שרגיתי לני בשוני להביח בתחילה דמרן ז"ל ס"ל בל"ב סיום מסיקל"ג בדין חוב דפסק בל"ב סיום ושוב דחיתי רחיה זחת ממ"ם המע"ם סירמ"ח הגב"י לום"י והלח"ר סיקל"ג והנחמ"ם סיק"י דבר' מדבריהם דיש חילוק מדין הקנחה לדין חוב. ומרן מלבח רחם"ל יל"י והרבנים דעימיה יל"ו לחדבח חיזקו רחיה זחת וכתבו דחין חילוק ובמרן ז"ל סל"ה דל"ב סיום וסל"ל לדיוח בהי"ח שהביח בסירמ"ח וכנז"ל. הן עתה רחיתי בס' נו"ת הגד"מ לבמוהר"מ פחדדו יל"ו על סירמ"ח דהחריך והוח נ"ל בתב בפשיטות דדעת מרן ז"ל לפסוק בהי"ח שהביח בחחרונה וחולים ממ"ם בסיקנ"ג ע"ש. ובר' הענלם מיניה דמר דברי המע"ם והנחמ"ם הנ"ל שלח בח בזכורע. ורחיתי דים לעמוד קלח ע"ד דכתב ועיין בחשפ"ך סי' יו"ר בנדונו שנחן תמיהת מנכסיו שכתב שהין לנמנם מדברי הרמב"ם וכו' תמנם יהחה להביח רחיה ברורה לדבריו דמקרי דב"מ שהרי כתב הרמב"ם פי"ח מה' זכו"מ ס"מ שחמר יהלוק וכו' ע"כ. וקלח ים לנמנם ע"ד ז"ל שהרי כתב הה"מ בפ"נ שם ס"ה ליש בהיח דפ"ב דייני נזירות המהנח ס"מ שהני וכו' ת"כ לפי"ז הין רחיה מהניח דפי"ח דם"מ וכו' ע"ש. וים להעיר עליו הין נעלם מניה דמני"ר יל"ו ולח בלנו מחו"ט במ"ם שם בחשפ"ך סי"ח וז"ל והנה רחיתי הרחיה שהביח מיעב"ת מח"ם הרמב"ם בפי"ח מה' זכיה בס"מ שחמר וכו' הנה מה שלח הבחתי רחיה מפס וכו' מה שים לדחות הרחיה שהביח מעב"ת וכו' דשתי בס"מ שהי"ל לפיים וכו' ע"ש הרי שהדחיה שדחה הוח יל"ו היח הדחיה שהובחה בחשפ"ך נופיה בפי' י"ח והין כל חדם. ובבר בתבתי לני הדל לעיל שכל דבריו הם בנגד הדוחה שרולה לדחות וכמו שהחרכתי לעיל:

שו"ר לחזי"ר במרן ז"ל בחשו' לבק"ר סיקב"ג דכתב שם בנדונו דמכר מנחם לחייס שטר בחסירה לבד ונשבע לו לקיים מב"ז בידו וז"ל דחפי' לם היה שטר שעבו"ן לחו בר מכר הוח שהרי ל"ק חייס שט"ז חיד מנחם חלא בחסירה לבד והנן כתי' ומפי' בעינן ומ"מ כיון דנשבע מנחם להשחדל בכך והעפ"י שחפס"ל שהוח לא נשבע כן חלא מפני שהיה סבור דשט"ז שייך בו מכר והשתח דחיגלחי מילתח דלחו בר מכר הוח משום דחיינו חלא שעבוד הגוף ולא שטר קנין דמשמע להו לחיובי דבר מכירה הוח ומשמע להו נמי דבחסירה לחוד הוח נקנה בנשבע להעמיד מכר שטר בידו הוי בנשבע להעמיד בידו בל זכות ס"ל בשט"ז ועוד דלמפרשים שבחבו דטעמח דמוכר שט"ח לחביריו וחזר ומחלו מחול הוי משום דמכירת

שטרות דר' לפפר דאפי' שטר שהין בו אלא שעבוד הגוף תקנו בו מכירה וכ"כ הטור בשם הר' יעניה דשטר רחיה בר מכירה הוא לאפ"י שכ' שהרמ"ם חלוק עליו מידי ס' שבועה מיהא ל"ל מנחס זה הילכך יש לו להשתדל ולהעמיד המכר ביד חיים כאשר נשבע ע"כ. הרי לך דמרן ז"ל בעלמו כתב כמ"ש ה' יפרי לב דהוכח דאינה פלוגתא בדבר חיב לקיים מכח השבועה וכו' כמ"ל והבאתי מדבריו קלת סיוע למה שחילקתי בעוני ליישב דברי מרן מ"ש כאשי' לגבי אם קיבל עליו אחריות וכו' למ"ש בש"ע וכמ"ל:

סימן ל"א

שאלה ראובן שכר בית לזמן שנה ואחר שדר בבית בו"נ מדשים מת ואלי"ם והמשכיר תובע שכירות כל השנה כולה מהיורשים והיורשים רוצים לפרוע שכירות הזמן שעבר ולבטל השכירות להבא ולהניח הבית ולגלות אם הדין עמהם. גם יש לדעת אם היורשים אין רוצים לפרוע מדמי השכירות של השנה כלל לא על הזמן שלעבר ולא על זמן להבא ולהיות דרים ש"ם הזמן אם רשאים וזוכים בזה. עוד יש לדעת אם יש הפרש בטענות אלו מאחת המת לאחר יורשי המת וכמ"ש:

תשו' דב"ז שכר סיבת בס' הפיס' ז"ל ס"ה בספרתם ואולם הנה אנכי את בשורותים אלו להגיד לי ליועים להקל מעל הקורה בפי אחר תשיג ידי יד כהה הנה האדם הגדול הרשב"ח ז"ל בח"א סי' תלף כ"ח כתב שדלאכ"ד ז"ל פסק שהדין עם המשכיר דכיון שעשר שמעון הבית ה"ה במכר גמור ונתחייב בדמים אין יכול אין לו ידור וכו' ומחויב הוא שלא להניח ביתו לפני זה עד זמנו. ואפי' בחומ"ל ערוה והבא דיורין אחריס לאו כ"כ וכו' ע"ש. ומזי' ז"ל סיסי"ב הביי"ד וכתב שכן דעת התוס' ז"ל בפ"ה דכ"ח. והיינו ממ"ש בשם ר"ת דגדול קנינו של שוכר שאפי' מת בתוס"ו המקום מושכר ליורשיו ע"ש הזמן. מזה"כ בשאה שאם מכרה ונתנה הבעל מוליא מיד הלקוחות ע"כ. ועם דאנא עבדו למינא אהמ"ל דלפי הנר' אין מדבריהם הכרח דס"ל כהרשב"א די"ל דמ"ש התוס' כן ה"ד ליפוי כח היתומים דאם יורשים רוצים להשאר בבית ויהיה מושכר להם ע"ש הזמן דאינו יכול המשכיר לחזור בו ולבטל השכירות. ברם אם יורשים רוצים לבטל השכירות ולגלות מהבית מהיכן מוכח מדברי התוס' אלו שמחוייבים לקיים שכירות הבית כמו שעשר אותו מוריש דאשכינן להשכירות במכר גמור כמ"ש הרשב"א ז"ל דדילמא דבריהם שנאמו יפו"כ לשוכר לגבי יורשיו ה"ד לאועלהם ולא לאוכחם. אבל מאחר דנפק מפומיה דמרן מלכא ז"ל דהתוס' סל"ה כהרשב"א אין מה נעשה בתריה דודאי דעתיהו בטילה לגבי דעתו ד"ש. גם ראיתי בשו"ת מוהר"ם הלוי ז"ל חא"מ סיל"ה דכתב דהסברא נותנת מתוך דברי ר"ת דס"ל כהרשב"א דכשם דלתועלתם של יורשי השוכר אמרי' דנדול כאו של קנין השוכר שלא יוכל המשכיר לחזי"כ. ה"נ אמרי' לאוכחם של יורשי השוכר דלא יוכלו לאוז"ב וסם חייבים להעמיד השכירות עליהם. משום דאם קנינו של שוכר סוא גדול דאל אפי' אחר מיתת השוכר מיהו אמרי' לומר לאלתין דלאועלת יורשי השוכר אל שכירות אבית לאוכחם דלא יאול. אי"ז כיון דס"ל לר"ת דשכירות השוכר אל לאועלת היורשים דהיינו כשאם רוצים בו ה"נ כשהיורשים אינם רוצים בשכירות חייבים להעמיד שכירות אבית ע"ש הזמן שלקחו אבית בשכירות ע"ש. ומ"ש דהסברא נותנת וכו' לע"ד אמינא דאדרבא לאידך גיסא דהרי מלאנו בכמה דברים דיפו כח היתומים הרבה ואלו נ"ב הסברא יותר נותנת לומר דאם השכיר רוצה ליקח מעות מהיורשים נגד רצונם לאו כ"ב מאחר דהם מיחזקים ואם הם רוצים להעמיד השכירות עשה"ז כיון שהם מוחזקים שעוכנים בבית יכולים לומר דבח זכות מוריש הם יורשים ובזה לאחרי' שכירות ליומיה ממכר הוי. שו"ר בב"ח סיסי"ב בשו"ם שהביא דברי מרן ב"י ז"ל ודחאם וכתב דדוקא אם היורשים רוצים לעמוד בשכירות לזי הדין עמהם ואשיב השכירות בממכר משא"כ אם היורשים אינם רוצים אין מכריחים אותם ושכן נ"ל עיקר ע"ש. והיינו דס"ל כס' מוהר"ם ז"ל שהוב"ד במרדכי פ' האומנין דנשאל על לאה שעברה בית ומתה ועתה היורשים אינם רוצים והשיב שאם לא נתנה כל השכירות היורשים פטורים מכל מה שלאה דרה בו כיון שאינה לאום כדאמרי' בפ' האומנין האי מאן דאגיר לאוגרי לדוולא וכו' ה"נ מיתה אין לך לאום נדול מזה ע"כ. גם מוהרשד"ם ז"ל חא"מ סיחב"ו בנדונו ברואה המשכיר לבטל השכירות מן היורשים שהשכירותו לאחרים שאחר שהביא דברי מוהר"ם הנ"ל ותשו' הרשב"א דפליג עליו כתב וז"ל וכיון דס' הר"ם מסופקת קלת ועוד שאפשר שאפי' מוהר"ם יודה בנ"ד דמאי שאין השוכר מיב להעמיד השכירות אחר מיתה אבל לא יתוייב שאם ירלו היורשים לעמוד בזמן השכירות שיוכל המשכיר להוליאם כלל הדברים שאני רואה שהדין עם יורשי השוכר עכ"ד. ברם מ"ש דס' הר"ם היא מסופקת קלת אם כוונתו ע"ד מוהר"ם הנ"ל אנכי הדל לא ירדתי להבנת דבריו דמה ספק יש בדבריו דהרי מבואר בדבריו שאין היורשים עומדים במקום מוריש וכו' וכמ"ש הוא ז"ל בתחילה:

וה' משחק דכבותא דקפ"ח בביא דברי הב"ח שאמר דברי מב"י ז"ל וסב"כ הש"ך סיסל"ד סק"ב והוק"ל דכיון דס"ל דלא מיקרי שכירות ממכר ולכן אי"ח אבניס לפרוע שאר השכי'. א"כ מה"ט נמי נם המשכיר יכול לדמותו כיון שאינו מכר נמור וכו' ומה נשמנו אלו מאלו. ותי' דהשוכר אח הבית וכה לו ולבניו אחריו בבית כל ימי משך השכי' ואי"ל כח למשכיר לדמותם. אבל אם היורשים אינם רוצים לזכות בה אין המשכיר מחייב אותם בדמי השכירות כיון שאינו מכר נמור לכל מילי להתחייב בדמי השכי' אם מת ולא דר. ואף לפעם שכתב מוהר"ם סה"ל לבעה"ב להתנות היינו לחייב היורשים בשכירות שכיון שהוא מוליא מהם הי"ל להתנות אחילה. אבל לא אמרי' נמי ליפכא וכו' וכ"כ מוהרשד"ם וכו' ע"ש:

וראיתי לה' מחב"ח ז"ל בה' שכירות סי"ה דהביא דברי מוהר"ם ז"ל בס"ל דהיורשים פטורים והרשב"א ז"ל פליג וס"ל דחייבים וכתב לכאורה יש להניח דאין לדברי הרשב"א מהניא דהשוכר אח הספינה ועבעה בנהר אאם אמ"ל ספינה שאם ויין זה לאריך השוכר לאת כל השכירות כיון המשכיר יכול לקיים תנאו והשוכר א"י לקיים תנאו. וה"ה בשוכר בית ומה השוכר שלריך לאת כל השכירות כיון המשכיר יכול לקיים תנאו והשוכר א"י לקיים תנאו ע"כ. וים לעמוד ע"ד חדא במ"ש לכאורה וכו' דכר' דאסיפא דמילתא נדאה קאי לה ואם לא דאה ראיה זאת כלל. אבית ת"ש אני דאה כבר מוהר"ם ז"ל גופיה שהוב"ד במרדכי פ' האומנין אבריה לגזוזיה לראיה זאת דאחר שפעה היורשים כיון שנאמסה לאה וכו' סיים שם וכתב ואע"נ דאמרי' בהזוא פרקא השוכר הספינה ועבעה בתוי הדרך וכו' עד אילימא כיון זה וספינה שאם אם לא נתן אמתי לא ימן. שאני האם שנם בעל הספינה אינה הפסד ספינתו. אבל נבי פועלים דלא הפסידו כלום אלא שאמבטלים כיון דהבעה"ב אנוס לא יהן להם כלום. ה"נ מיהה אין לך אנוס נדול מזה

מזה ע"ש. הרי דמוהר"ם בעצמו דחה לרחיה בעו"ע ודעת סמ. ותילוק זה כתבוהו התום' בדע"ע בשם ריב"ן לחלק בין היתה ספינה שחם ויין זה דחייב השוכר לשלם להחיה דאגר לגירי לדוולא ואחת מיטרת דהוי פסידת דפועלים דהפועלים לא חידדו כלום רק שהבטלו חין נותן להם כלום. אבל בספינה שחם ויין זה שהשכיר הפסיד ספינתו כפועל בעל מיהת חית ליה כיון שמזמן לקיים תנאו ע"ש. והתום"ס ז"ל סיכ"ז הק' מדברי התום' דבפ' החומנין דכתבו דהיכא דהבעה"ב תלום פעור דמשמע דהיורדים פטורים כדברי מוהר"ם מדברי הרשב"ח והרלב"ד ז"ל דכתבו להיפך וגם הק' למ"ם התום' בפת"ה דברי ר"ת מנחה שתמית גר' להיפך. וכתב דהכרח לחלק דל"ד· דהיה דהחומנין דאגר לגירי להיות דמשכיר בית דהחם ים פסידת לבעה"ב. משל"ה במי שאכר בית מחבירו שחם מת השוכר יכולים היורשים להשכיר חותו לאחרים. וזה החילוק הכרחי לדעת התום' כדי שלא יהיה סתירה בדבריהם ותמיתי לדעת הרשב"ח והרלב"ד ז"ל עכ"ד. והגם דאין להק' דברי התום' דמשכחת לחדייתי ובפרט היכא דכמקום לחד הביאו בשם ר"ת וכיולא וכמ"ח הביאו בשחם כעודע בפ' בעלי הכללים ע"ש. מ"מ רלה הז"ל לקדב ולהשוות הדעות ולא לשווי פלוגתא ביניהם דשכי עדיף. שהמצם לדידי אני הפעוט אין מן ההכרח לחילוק זה דכבר כתבתי לעיל דאין מדברי ר"ת הכרח לומר דס"ל דחייבים היורדים וא"י לבעל השכי' די"ל דדוקא אם היורדים הם רולים בשכירות העדיפו בחם משל"ה בשהות להיפך וכפי"ז שוב ליכא סתירה בדבריהם כלל וכמש"ל. זו"ר להרשב"ח ח"ח סי"ד דהביא דברי מוהר"ם הלוי ז"ל הנ"ל וכ"ע דהחילוק גר' ברור דבשלמא לתועלתם וכו' ע"ש שפיר ודעת התום' שבאיזו תי' ריב"ן ס"ל כמוהר"ם דהיורדים פטורים מחמ שלא דר בה השוכר וכו' ודאי דמלו היורדים לומר קי"ל כמוהר"ם לפעור ח"ע כ"ם דלפי מ"ם דר"ת תינו חולק על מוהר"ם והתום' דמסכימים עמו דוחאי דמלו היורדים לומר קי"ל כהתום' וכמוהר"ם וכן גר' דעת מור"ם בסימן ד' וכ"כ הס"ך דהיורדים פטורים ע"ש. ועיין בס' לחם יחוק בהן ז"ל בתי' על הרמב"ם ה' מכירה בדב"ד דהבי"ד הפרימ"ח הל"ל. גם התום"ם שם כתב דמחחר דמור"ם בסימן ד' הביא דברי מוהר"ם וגר' מדבריו שחוסם לסברתו שלא להוליא ממון מיד היורדים לא מלחי לבי לחלוק עליו ומו"ר בתשו' מוהר"ם הלוי בסי"ם מה שהתפק בד"ו מעשם ק"ל ובעי"ד גר' שלין לספק שים לבו לחום לדברי היחיד נגד הרבים וכו' עש"ב:

המתבאר מהאמור שהם המשכיר רולה לבטל השכירות ויורדי השוכר רולים לקיים השכירות עשה"ז שבכר מוריסם ולפרוע השכי' לב"ע לאו ב"ב דהמשכיר לבטל השכי' דאז אמרי' שכי' ליומיה ממכר הוי. ום רבותא יותר בדברי מוהרשל"ם שם דנדונו הוא דלא דר בה היורם ב"ה שהשכירה לאחר ודאה הו"ל ליורם וא"י המשכיר להוליאם וודאי דב"ם היכא דרולה לדור בה היורם בעלמו. וה' בב"י עייאם ז"ל בסימן ע"ד שהפוטי הניח אחרים בהחנות והטיל מלחי לכיסם להתעסק ושיהיה בזה ריוח ליתום והמשכיר מצרעך בזה ושקיל ושרי הו"ל אי אמרי' דלא המשכיר אלא לשלוחן בעודינו אי ולא אחרי מותו כ"ז שלא פי' לו ולב"ב אי לא דגם לב"ב השכיר ושהיך בדין אי אמרי' לו וליורשיו אי לא ליורשיו וילא לאחר וכו' ושוב הביא לדברי מוהרשד"ם הנ"ל ולאוד ממנו למדנו במב"ם דמעי הגלה ליתום מנוף החנות דע"ז הם משתפין עם זה שדר בחנות דפשיעת דחשיב כאילו אבינו עודינו אי ואי"ל זכות למשכיר כלל עד יומא דמשלם זמניה עש"ב. הן אמת דאם רולים היורשים לדור בבית עשה"ז שבכר מוריסם ואינם רולים לפרוע מדמי השכירות כלל על מה שרולים לדור לאו כ"ב הוא וכמ"ש ה' בני אהרן ז"ל בסיכ"ע דגשאל בשוכר שמת בתוה"ז ושוטן המשכיר לבן השוכר שישלם לו השכירות אי יכול מהבית ובן השוכר טושן שאינו יולא שהבי שכרה לומן וברשות אבינו עומדת ולא גרע מהניח להם לבניהם פרה שאולה שמשתמשים בה כל ימי שאלתה. והשיב דלבאורה נר' דהדין עם ן' השוכר דמ"ם מהניח דשאלה והבית דברי הריטב"א ז"ל בפ' אלו נעורות בתי' שם שכ"כ דאם שכר לבניהם בית ומת שמשתמשים בה כ"ו שכירותו ואין מייבים בשכירות אם לא הניח לבניהם אחריות נכסים. והוק"ל ע"ד דמאחר דהזכות שי"ל לאב הוא השכירות שפוטר ואם אין הבנים פורשים השכירות מה זכות י"ל לאב כדי שיאחזו זכות אב אלו יורשים. והולרך לחרן ולאחת טעם לדבריו דבין השכירות לימ"ם אלא לבסוף במלא קו"ז פרטון השכי' דהוי שלו ובשיבוא זמן הפרטין לאוד יאמרו זכותו ירשנו ולא חיובו. עוד לאפשר שטעמו וכו' והביא דברי הרשב"א הל' סי' לאלף כ"א ותמו' הגאונים סי"ן שם היקר דברי הריטב"א דהשאל בידך אינו רולה ושכירות אינו משלם ס"ל דאי"ל כן כ"ם אי"ל אני דר ואינו משלם והולרך ליכב ולא פליגי והרשב"א מייבי בהניח אביהם נכסים דבזה מודה הריטב"א כמ"ש כן בהדיא בדבריו. ושוב הכריח מדבריהם ז"ל דשם פליגי בדין ולעניו דינא לאסיק שהדין עם המשכיר שאלם ן' השוכר השכירות אי יולא מהבית עש"ב:

ועיין בשיג"ד בשם השוכר ואינ תגלי עמו מהמשכרת שהרשות נתונה בידו ליכב בבתים כ"ז שילה וכו' דכשם שם הז"ל בהיתה פלוגתא דלי וליורשי אי לי ולא ליורשי והביא דברי הריטב"א ז"ל דל"ם רבנן וס"ל דלי ולא ליורשי אלא בתגלי ובמה שמתחייב אדם לחבירו מרלונו. אבל אם לוה מחמו ונתחייב לו מחמת הלוחה לו וליורשיו משמע. ועיין שכן גם בנ"ד דכתוב בשאלה הרשות נתונה ביד השוכר לחובן ודאי דלי ולא ליורשיו וכב"ם מוהרי"ח ז"ל סיל"ו. וסיים דמ"ם בתשו' מוהרשד"ם סיכל"ם שהיורם במקום המורים וכל מה שהיה למורים ים ליורם תינו ענין לזה כלל דהתם מיירי בשי שכר בית לומן ומת היורם עומד במקום המורים השכירות מכירה ליומים. אבל בתגלי ביולא בנ"ד פשיטא דשם לחובן משמע ולא ליורשיו עכ"ד ע"ש. וכונת דבריו היינו אם ירלו היתומים ליפלר בתוך הבית ולקיים השכירות עשה"ז שקבב לבניהם ולפרוע השכי' והמשכיר רולה לבטל השכי' אין הרשות ביד היתומים שהם במקום מוריסם קיימי וכל מה שהיה למורים ים ליורם. וליכא למישמע מדבריו ג"כ דאם המשכיר רולה לסלקם שהרשות בידו. והולרכתי לזה יען דראיתי בס' משר"ח די טולידו ז"ל בח"ח סימ"ו בתשו' שהובאה שם ממוהרמ"ח ז"ל דכתב דמדברי הב"ח ז"ל בסיל"ד נר' דעתו דהמשכיר יוכל לסלקם וכלל שבדתו עם ס' הפוסק שכם"ל בדעת מוהר"ם ז"ל וכו' ע"ש. דלחמ"ר ליתא וכמבואר. ועיין במוהרשד"ם ז"ל בסיל"ה דלא כתב שם בפשוט דבריו שכל החיוב המוטל על המורים מוטל על היורם כ"א כתב שהיורם במקום מורים וכל מה שהיה למורים ים ליורם. וכוונתו היא להעדיף את היורם ולא הולרך לבאר יותר. אבל בס' תע"ו לחר שהביא מוסף התשו' של סיל"ה סיים כל מה שהיה למורים ים ליורם וכל החיוב המוטל על המורים מוטל על היורם וכו' ושוב שקפ' מוהר"ם יולה בנ"ד דמי שאין השוכר חייב להעמיד השכירות לחר מיתה אבל לא יתוייב שהם יכלו היורשין לעמוד זמן השכי' שיוכל המשכיר להוליאם. כלל הדברים שאני רולה שהדין עם יורשי השוכר עכ"ד ע"ש. שהולרך הז"ל בסיתע"ו

לבאר

לבאר בתר היעב שלח ימוייב שאם ירצו היורשין וכו' יען דמקודם קאמר שכל המיוב המוטל על המורים מוטל על היורש וכדי שלא יעלה על הדעת ללמוד מאלו הדברים המשכיר יוכל לסלקם ע"כ הולרך לבאר זה בפי'. מש"כ בסירל"ה דלא סיים כדברים אלו לא הולרך שם לבאר כמו שביאר בסימט"ו בפי' דמילתא משמע דאיכו קא עסיק ומסיק בזכותא דיתמי. ולעולם דדברי שבסירל"ה ובסימט"ו בחדא מחתא הס. וגם את זה הולרכתי להרמיב בזה יען דשם במשר"ח ז"ל כתב דלדעת מרן בדעת טוהר"ם ז"ל דאין לחלק בין כשהיורשים באים להסתלק ובין כשבא המשכיר לסלקם ומשו"ה הביא רחיה מהסוס' וכן מתבאר מדברי מוהרשד"ם בסירל"ה דסל"ה באין לחלק וירחה טעמו כמש"ל מזה שלא תלקה מדה"ד וכו'. והמניה שם כתב ע"ז ז"ל ח"ה ומדברי מוהרשד"ם עלמו בסימט"ו מתברר להיפך ע"כ. דלעני"ד גם בסירל"ה אין למשמע מדבריו דאין לחלק וכאמור דבין בסירל"ה ובין בסימט"ו דבריו הס על לופן אחד סובבים וכנ"ל. בלופן דמ"ם שבן מתבאר מדברי מוהרשד"ם והב"ח ז"ל דליכא לאלק בהכי אחסמ"ר ליתא וכדבר האמור. ומהתימה עליו שבפי"ד הו"ל דברי הב"ח ז"ל סתרא"י ניעהו מסי"ד לסי"ט דכסי"ט כתב שם בפי' דאם ירלו היורשים להניח הרשות בידם ע"ש. ואיך לא השיב בדבריו שבסי"ט דמבואחרים שם היפך מזה. ולא לבד דשם בסי"ט בידאר דעתו אלא דבידאר ג"כ שם דעת מוהרשד"ם ז"ל דסל"ה דים לאלק בן ובסי"ב בפי' בסימט"ו בידעו"ש. והידאר הימה דהוה ז"ל בעלמו בלוחה דבריו לעניו הדין הוי היפך ממש דמוכח מדבריו שם שאם מהרלה היורש לדור ליכא מאן דפליג וכתב דנס נדונו היה בלופן זה דלא שייך דין דלו ולא ליורשיו וכמ"ש לדברי הריעב"ח ז"ל ולהבי נסתייע מדברי הריעב"ח ולא הזכיר מזה כלל ע"כ ע"ש. דאיך אחרי רחותו דברי הב"ח ז"ל שבסי"ט לא חוכ להעיר על מ"ש דבריו בתחילה דיש להם ביטול מכח דברי הב"ח שבסי"ט וכנ"ל ולי ל"ו. והמשר"ח ז"ל זיכה להמשכיר אם לא ירלה לקיים השכירות עסה"ז וכל חילוי בתחילה מכח דלו ולא ליורשיו וכו'. ולא זכר שר כלל מהסו' מוהרי"ע ז"ל בס' בני יהודה סיע"ב דשם נכנס בזה דלי ולא ליורשי וכו' ושקיל ושרי בה ולבסוף חסיק לדינא לזכויי יורשי השוכר ולמד לדינו מההיא הסו' דמוהרשד"ם ז"ל סימט"ו וכנ"ל ע"ש. ועיין בס' שמחת יהודה דקי"ת דהאריך להוכיח דבחיוב למר' לי וליורשי ושכם מוהרש"ך ומוהרחל"ח ז"ל סל"ה בס' מוהרי"ט ז"ל דלא בס' בני מברשם סי"ב דבאב דפליגי ואף אם"ל דפליגי עכ"ז מאחר דהריעב"ח והרשב"ח ז"ל ס"ל דבחיוב שמתחייב האדם כדבר קבוע לו וליורשיו להם שומעין ולא בס' אחת וכו' ע"ש וכ"כ בדש"ת. והמשר"ח ז"ל שם הביא"ד ובאב מ"מ עיין להעדב"י סי"ל שבאב שדברי הריעב"ח בפ' מי שחזו שם היפך ס' מוהרי"ט בסופלם דכל הנאה וחיובא דמחייב מרלוטו למר' לו ולא ליורשיו ושכן הסכים מר מביו הרדב"ז שם וה' שם חי סי"ח ס"ל דהריעב"ח חולק על מוהרי"ט ועיין לה' דברי אחת בזכרוטותיו דליין להמדכי פ' מי שחזו דהולך אחר בפ' לו ולא ליורשיו ואחר דבאלו לידי מידה זו דדינו של מוהרי"ט במ' הוא שנוי וכו' ע"ש. מ"ש דהעדב"י ז"ל בתב דדברי הריעב"ח בפמ"ש שם היפך ס' מוהרי"ט. עיין בשמח"י דס"ח דבאחי הביי"ד הריעב"ח שבפמ"ש ושמח"ח בה' זכייה סיכ"ב בתב שאם חולקים ע"ד מוהרי"ט והאריך שם השמח"י להק' גם דברי הריעב"ח מהדדי ובא לכלל יאוב. גם הביא שם דברי העדב"י ותמה על המחב"ח והעדב"י עש"ב:

והנה גם' בני מהרן ז"ל בסיכ"ט בתחילת התסו' הביא דברי הריעב"ח בחי' על פא"ל דבתב בשם הרחב"ד ז"ל בהיא דמחה חין חייבים בחוגסיה דפי' הרחב"ד ז"ל שחעפ"י שבשתמשו בה תי"ח בחוגסיה כי שם קיבלו זכות חביאם. אבל לא קיבלו עליהם חיוב שלמה וביון שכן ה"ה פטורים ממנה כ"ז שלא חל החוב על חביאם מחיים או שלא היית להם לחריות נכסים ע"כ. ובחותה תשו' ריש דל"ד ע"ב כתב וז"ל ועוד שהנמק"י כתב בפ' הגוזל בתרח בשם הרחב"ד ז"ל דהח דאמרי' מתה חין חייבים בחוגסיה ה"ד כשמתה בחנס שלא חשתמשו בה אבל כי נשתמשו חייבים ע"כ. הרי דהריעב"ח והב"י כל אחד מהם מביח בשם הרחב"ד ז"ל היפך דברי האחר ממש. ולא ידעתי אין הבב"ח ז"ל בחתי' הביח דברי הריעב"ח מ"ש בשם הרחב"ד ושוב כתב מ"ש הב"י בשמו והם הפוכים זמ"ז ומדוע לא העיר הבב"ח ז"ל בזה ול"ע:

גם נחבאר לעיל דשכירות הזמן שדר בה מוריש חייבים הם לשלם אם הניח להם נכסים. ולא מיבעיח לדעת הרשב"ח ז"ל ודעי' דוהאי הם חייבים לשלם אלא גם מוהר"ם ז"ל ס"ל כן וכמו שכן הוא מבואר בדברי וז"ל נר' בעיני אם לא נחנה כל השכי' היורשים פטורים מכל מה שלא דרה בה כיון שאלמסה וכו' מיהו ממה שדרה בה בכר אם לא נחנה יחנו היורשים משלה דאילו בעיח למידר בה עד השחה מי לא בעיח למיחב כדאמרי' אחם השוכר את החמור ומה בחלי הדרך וכו' ע"ש:

והיבא דהיורשים חינם רולים להעמיד השכירות עשה"ז שעשר מוריש אם רשאים כמש"ל דעת הפוס' דיכו"ל קי"ל וכ"כ הכב"ח ז"ל שם בחיבה תשו' דנשאל ג"כ על נד"ז והביא דנס דמב"י ז"ל כתב דנס דעת התוס' בהרשב"ח ס"ל בלע"ד דאינו מוכרח דאפשר דכיוונו לדברי הריעב"ח לומר דאם אם בהוה"ז המקום מושכר ליורשיו עד הזמן בלי פרישת שכירות וא"י בעל המקום להוליח המקום מידם. או י"ל דר"ת לא אמרה רק לענין היורשים שאם ירלו להעמיד השכי' עד הזמן שלא יוכל המשכיר להוליאם. אבל אם"ל שאם לא ירלו היורשים להעמיד השכי' הרשות בידם וכדברי מוהר"ם ז"ל וכו' וביון שהריעב"ח ז"ל ס"ל יותר מדוע מזה כמש"ל נלרף שבארתו עם ס' מוהר"ם לפחות לענין זה ביוכל לומר בן השוכר ביהף היי רולה ושכירות היי משלם שלא בפי חשבון שדר בו אבי. ואם גם שאפשר שר"ח ז"ל כך דעתו ויבו"ל קי"ל בשבראם שלא לזוליח ממון כנ"ל זת"ד ע"ש:

אשר מהאמור ומדובר ס"ם אבי על העדב"י ז"ל בסיע"ח דנשאל ברחובן שהשכיר בית לש' בימי הקין ודר בה עד חשון ומת ותובע רחובן מיורשי ש' שהרית ימי הנשמים כתקחו"ל ויורשי ש' חומרים אמת כי מוריאנו דר בה עד עבשיו אבל אנחנו אין רולים לדור בה עוד ואין אבחנו נותנים שכירות ימי הנשמים שלא דר בה. והביא דלכאורה היה נר' דהדין עם רחובן דלא עדיפי היורשים ממוריאם וכשם שאם היה ש' קיים לא היה יכול להוליקה ביהנ"ש גם שם אמחנו חייבים לשלם דהו"ל כשוכרו לזמן וכבר נשחעבדו נכסיו. אך כד מעיינין שפיר חזינן דשם פטורים דעבל"ק הכי אלא היכא שרחובן השכירו לזמן דבהא אם מת השוכר חוה"ז חייבים יורשיו לשלם כדרך שחייבים לשלם כל חוב אבישם. אמנם בבב"ב דהחיוב למוריאם בא מחמת חקחו"ל א"כ י"ל להרע להם לא חקינו להו רבנן וכו' ע"ש. דדבריו ז"ל בחו כמשה מפי הגבורה כתילו דין זה שאם שבר מוריאם לזמן שהם חייבים לשלם השכי' עשה"ז כמו מוריאם הוא מוסכם מכל הפוס' ז"ל ולא זכר שר דדב"ז

כבר הובא בגדולי הפוסק' ז"ל ויש דפטרו את היורשים לפי' דשכר מוריסם לזמן והחת' ז"ל כתבו דיכולים היורשים לומר ק"ל. עו"ר דה' לחבל ילחק בהן ז"ל בחח"מ סי"ט הק' עליו בן וז"ל ועו' דלישתמיט מיניה כל הני רבוותא דס' דלפי' בח לו מכח חיובו לפי"ה יורשיו פטורים כיון שהלם דהו"ל להתנות וכו' ולי מיירי גדון שלו בענין שהניה בפי' העיקר חסר והו"ל לפרש ע"כ. ומה שעלה בדעתו ליישב דבריו על נקלה וכתב דלי מיירי נד"ם בענין שהניה לחהמ"כ לין ליומר זה בכוונת דבריו כלל דמפשט דבריו מבואר דקלאר בדרך כלל וס"ל בפשיטות דכל שהוא לזמן חייבים היורשים לשלם מלחר שנשתעבדו נכסיו. וכודלי דהיכה העלמ"ה מטי"ק סברת הפוסק' ז"ל דפטרוס ויפו"ל ק"ל. דכבר נתבאר דד"ז במח' שנוי מערכה לקרלת מערכה ומוהר"ם הלוי ז"ל הוא מסופק בדבר שם היורשים יכו"ל ק"ל כמוהר"ם ז"ל והמוח"ם ז"ל כתב בפשיטות דיכו"ל ק"ל וכ"כ הפרמ"ח ז"ל יכ"ם לפי מ"ם דר"ת והתוס' ז"ל מפקימים עם מוהר"ם וכ"כ הב"ח והס"ך ז"ל. וכ"כ הבנ"ח ז"ל וה' לחבל ילחק ז"ל וכ"ם בהגלות דברי הריטב"ח ז"ל שהביאם הבנ"ח ז"ל בודלי דיכולים היורשים לומר ק"ל ופטורים:

מעתה ניהדר לגפין לידע שם לירע דבר כזה וליכא יורשים רק לגמנת השוכר והיא רולה לבטל השכירות שם יהיה דינה כדין היורשים ופטורה מדין ק"ל או לא. הגה מוהרשד"ם ז"ל בחח"ע סיקפ"ד נשחל ע"ז שם החל חייבת בשכירות או לא ובתחילה הביא דברי הרשב"ח ז"ל דסי' חלף כ"ח הנ"ל וכתב למדתי מכלן שנכסי השוכר ערבים בשבילו ותעפ"י שילאו הנכסים מרשותו כיון שמת והיה יכול לומר נמו ביתך לירי רולה להכח לפי"ה חייב וכ"ם וק"ו למה שעבר. מה יש כתן שהחשה חומרת בעלי חייב השכי' וחייב לי כתו' לני רולה לתפוס המט' בעד כתו' לזה לני לומר התע"ג שניח שכתוב בכתו' מט' לג"מ מ"מ וכו'. וח"כ יהוע שבשחדם נכנס לדור בבית לחד ומכניס שם נכסיו ומט' דחדעתח דהכי מכניסס שחס לח יפרע לבעה"ב שבעה"ב יעכב המט' ולח יניח להוליחם עד יפרע לי השכי' וז"ם. ועוד לני לומר שחפי' שניח שחינו מכנים המט' לדעתח דהכי מ"מ חלירו וביתו ס"ח קו"ל והנה הוח קדם נתפיסה יותר מן החשה. וזה שלח ימנע מהחלוקה לו נלמר שהחים והחשה שוכרים הבית. לו נלמר שהחים לבדו הוח השוכר לח החשה כלל. לם נלמר שהחשה והחים שוים בשכי' הרי היח ג"כ תייבת בשנים שלוו וכו' ולם לין לחשה בשכי' כלל נמלח שתיקף ומיד בחות החים חלירו וביתו של בעה"ב קנה לו המט' וזכה בהם להפרע מהם ותעפ"י שלח לחמר תוכה לי חלירי מהני כמי שלמר וכו' ע"ם:

וראיתי לה' עוגת חליהו ז"ל בסיל"ד דמוהר"ח ז"ל מסוגית השוחל דק"ב דלמרי' בזכל של בעה"ב ולוקמוה בתורי דלמנו מעלמת ולמר דלח מוגרת לפירם"י ז"ל דמשמע מינה הח לה"ה לח קנה לו חלירו לפי' בתורי דלמנו מעלמת ולדברי מוהרשד"ם ז"ל תיקני לו חלירו ולפי' להרמב"ם שפי' היפך פירש"י לכתי יכולה החשה לומר ק"ל כרש"י והרלב"ד ז"ל נם ק"ל שכירות ליומיה ממכר הוי. וכמוהרח"י ז"ל יש דמלי דקלמר דחלירו ס"ח ק"ל וכו' הוח בחלוקה שניה דלין לחשה בשכירות כלל לזי תיקף במות החים קנה לו המט'. ולח לומר כן בחלוקה הח' דלף שם יש לחשה בשכי' דהחים והחשה שוים בשכי' לפי"כ קנה לו המט' דלם היה לומר כן לז היה קשה טובא הקושיח הנ"ל. ועוד דלף כי נימא דלף שם החים לבדו שוכר הביא לפי"ה לח תיקני לו המט' יש ליישב דבריו דנגמ' שם לחזרו לילימח בחלר דלניר ליה לשוכר ותורי דשוכר למלי שם בעה"ב. והכונה היח דכיון דמעלה לו שכר למלי יהיה שם בעה"ב. לף למנם בגדון מהרשד"ם ז"ל דמה שרוצה ליקח המט' הוח כנגד השכי' לה"נ דקנה לו המט' וז"ב. דבזה נסתלקה החמיהה השניח מהח דק"ל שכירות ליומיה ממכר דמלי דלמרי' הכי היינו כשמעלה לו שכר וכמ"ם הרח"ם הביא"ד הטור בח"מ סיר"ם ס"נ. לכן בגדון מוהרשד"ם דלח היה מעלה לו שכר הח ודלי יפה כתב דקנה לו המט' כנגד דמי השכי' ט"כ. ולמח זצילה"ח הק"ל ע"ד בתשו' הרשב"ח ז"ל הנ"ל מבואר דלפי' לימו מעלה לו שכר למרי' ביה שכירות ליומיה ממכר שהרי שם בגדונו השוכר עדיין לח פרע השכי' ומת בהוה"ז והבן ביוען דביתו לינו רולה ושכי' לינו משלם חלח לפי חשבון שדר בו לבינו. וכתב שהרלב"ד ז"ל פסק שהדין עם המשכיר דכיון ששכר שמעון הבית ה"ה כמכר גמור ונתחייב בדמים בין ידוד בין לח ידוד ע"ם. וכ"כ בתשו' הגלונים סיר"ן הוב"ד בכנה"ג תח"מ סיס"ב הנס"ם תו"ה. וכיון שכן דמוהרשד"ם בתחילה הביח דברי הרשב"ח חלו וסמך חת רחשו עליו דשכי' ליומיה ממכר הוי הגם דלח העלה לו שכר חוכה הקושיח לדוכהה חיך קלמר הו"ל דקנה המט' דחלירו ס"ח קו"ל ודבריו שנבו ממני וס"ל:

והנה הוית להחיד"ח ז"ל בסח"ם ת"ב סי"ב חו"ע דהביח קושיח הח' הנ"ל ותי' בתירון הח' קדוב להנ"ל וז"ל דהח דרש"י והרלב"ד סברי דלם השכירה לף בתורי דהתו מעלמת הוכל לשוכר דהו"ל חלירו דשכירות ליומיה מוכר היינו בשוכר שקנה בדין קנית הקרקעות כדת מה לעשות. לחנם בגדון מוהרשד"ם השוכר ל"ק הביח כי היכי דיומת דהו"ל חלירו לשוכר ולח למשכיר דהח בחזקה ל"ק דלח כיון לקנית בחזקה וכו' וכספו לח נתן. ושער לפשר דלח הוה ותת"ל דהוה לינו קנה שער לחוד וכיון שכן דינו של מוהרשד"ם חליבת דב"ע דהשוכר ל"ק וקרקע בחזקת בעליה וחלר המשכיר קו"ל. ח"ל כיון שמת השוכר לכי למרת דהחל' לינה חייבת כיון דהשוכר לח פרע לף דכשחר מוכן השכי' פקע זכותו והדרת בחזקת בעליה לחבי מות השוכר וכו בפרק קנה לו חלירו דמשכיר למט' דשוכר עכ"ד ז"ל. ולחכמ"ר מעל"ה ת' הח' דחוק הרבה דלפ"ז מוכר"ל דהשו' הרשב"ח והרלב"ד ז"ל והשו' הגלונים דסיר"ן דקלמרי שכירות ליו"מ היינו בשוכר שקנה בדין קנית הקרקע בחזקה ושער כדת מה לעשות ושלוה חייבו כיורשים לשלם השכי' וכל כי הח לח הו"ל למיסתם סתומי כל כך. ותו דלפי"ז דגדון מוהרשד"ם הוה חלוק דל"ק בשוכר לת בבית וכנ"ל היאך בתחילה דשרין לח נתית להך דינח דחלירו ס"ח קו"ל למד לדיעו לחייב החשה בשכי' מדברי הרשב"ח והרלב"ד ז"ל מלחר דגדונו הוה חלוק מגדונם. עו"ר דה' לב מבין ז"ל בחי' על ה"ם דקנ"ח שכתב ע"ד התיד"ח ז"ל דהתי' הח' חינו שוה לע"ד כמו שירחה המעיין וקיים התי' הב' ע"ם. ולפשר שלכי בשוכי ביזונתי בהקושי לדעתו ד"ם. ושם החריך להגדיל הקושי בחחי' ע"ד מוהרשד"ם דלפי' לדברי הרמב"ם לח ח"ם דהכח דמי לתורי דשוכר דקני השוכר הזכל השוח וח"כ גמלח דדין זה חינו לח לדעת הרמב"ם ולח לדעת הרלב"ד ז"ל. נם הוק"ל ע"ד במה שהביח רלים לדינו מחשו' הרח"ם כ' ל"ב וכו' דלדרכח מחשו' הרח"ם משם רלים להיפך והולרך לתרן וליישב דבריו כחי' הב' של החיד"ח ז"ל ותמה על הח' השוחל להחיד"ח דעדיפח מינה הו"ל להק' דלפי' לדעת הרמב"ם לח לחי ונם הק' עליו דמה הבין בדברי מוהרשד"ם במה שהביח רלים מדברי הרח"ם והנ"ע

ע"ס. ומה שתמה על הת' השואל התמיהות ההם הם מופלים על מוהר"ח ז"ל שהל למוהרח"י ז"ל כמו שירחה הרואה ותפשר דהוח ניהו השואל להמיד"ח ז"ל דזמן לחד להם כמודע:

עין"ר כס' עונת חלילו דמוהרח"י ז"ל הוק"ל ע"ד מוהרשד"ם ז"ל דאין כתב בסו"ד דאף אם לא אמר תוכה לי חלרי קנה דהוח פלא דהרי דין זה שמי בפלוגתא דרבוותא ה"ה הרח"ם ז"ל בפ"ק דמלי' והגהות מימו' שהביא הז"ל והתוס' בפ"ק דמלי' די"ח דס"ל דכיון דהוי חלר המשתמרת חע"ג דלא אמר הוי כמי שאמר אף הרמב"ם ס"ל להיפך והה"מ ז"ל כתב ע"ד הרמב"ם ז"ל בפי"ז מה' גזלה וכן עיקר וכ"פ מרן ז"ל בכ"מ יבב"י כיעו"ש ומהתימה על הז"ל שלא הזכיר דהוי הדבר שוי במחלוקת. ואף דלעניו דינא אין קפידא בזה כמ"ש הז"ל היא מיהא לפחות הל"ל דהוי הדבר שוי במחלוקת והל"ש ע"ש. ומכל שער מלים לא הבנתי כוונת קושיתו דהרי מלי דאפלינו דכוותא דהרח"ם והגמ"י והתוס' ס"ל דלא בעי' שיאמר וחע"ג דלא אמר הוי כמי שאמר. והרמב"ם והמ"מ ומרן ז"ל דס"ל דבעי' שיאמר הוא דוקא בחלר שהיא משתמרת. אבל בחלר המשתמרת לא בעי' שיאמר לכ"ע דאלירו ש"ח קו"ל שלא מדעתו וכמו שמוכח כן בפי' בסוגיא ובדבריהם ז"ל וא"כ מהו זה דקשיתיה עליו במ"ש דאף אם לא אמר הנה דהו"ל להזכיר דדין זה שוי במת מאחר דדינו הוי בחלר המשתמרת והיא שכוחה ודרים בה. ועיין בתוס' מלי' די"ח בד"ה ה"מ בחלר המשתמרת דכתבו דמשתמע ביתו ודאי משאמר הוא שמור שם המשכון וכ"ב השוכר דר בה ושומר תפליו ובחלר המשתמרת ליכא מאן דפליג דס"ל דבעי' שיאמר ולכ"ע תלירו ש"ח קו"ל שלא מדעתו דכיון דהוא חשיב ליה כאילו הוא חלרו של משכיר ממש שפיר הוי דלא בעי' לאמירה כלל. ולפידי לכי הפשוט מלי דאיכא להקשו' ע"ד מוהרשד"ם ז"ל הוא באופ"ז דמאחר דגדונו הוא לדעתו חלרו של משכיר והיא חלר המשתמרת והיא פשוטה וברורה דלא בעי לאמירה כלל לכ"ע דאלירו ש"ח קו"ל ש"מ מדוע הולרך להביא ראיה דאף אם לא אמר כמי שאמר מדברי ההגמ"י בה' שבת ואם נאמר דמביא ראיה מהתם לגדונו בדרך כ"ם דאפי' התם בחלר שהיא משתמרת ס"ל להגהות דאף שלא אמר הוי כמי שאמר מכ"ם בחלר המס' דלא בעי' לאמירה כלל זה ליתו במשמעות הלשון ואינו מתיאש שפיר בזה:

חזר"נ להאמור דמוהרשד"ם ז"ל מיב להלל בשכירות הבית גם על הזמן שעבר. גם בס' בית יהודה במנהגי חרב"ל בדיני שכירות ס"ח כתב וז"ל המשכיר בית ומת השוכר נוהגין להנהות השכירות מכל חשר ימלא בבית המת קודם לכתובת אשה דכיון דהאשה דרה בבית עם בעלה גם היא נתחייבה בשכי' דהו"ל כשנים שלוו כאחד ומכר זה בחשו' הח"ת ז"ל ועיין בחשו' מוהרשד"ם חלה"ע סיקפ"ד. מיהו מי שנשח אשה בחמנע האשה ומת בסופה מן הדין אין גובין כל השכי' מהאשה אלא דוקא מעת כניסתה לחופה. אלא שמורי הז"ל היה מוכך להחמיר עליה מטעם כיון דמרחשת האשה לא שכר הבעל אלא על סמך גישואי אשתו דחשיב מחותה שעה כאילו היתה דרה עמו בבית עכ"ל. ועיין למשכה"ר מער' דל"ת חוי"ג וכס' שמחת יו"ט סי"ח דס"ע ע"ח. ותבט עיני בחשו' הגאונים סיכ"ב דכתוב שם וז"ל שאלה מי שהשכיר בית לחבירו והלך למד"ה והבית את אשתו בבית וכא בעה"ב ושואל שכר הבית מהו הדין. תשו' אינו נוהג ממנה אלא שכר מה שעולה מיום שילא בעלה ואם ירצה יוליאנה כיון שישלם שכר של חומו הבית עכ"ל. והרואה יראה דדבריהם אלו הם נגד דברי מוהרשד"ם הנז' ומהתימה

שהבנה"ג בהגה"ע סיק"ב הגה"ע חו"ח הביא"ד מוהרשד"ם ז"ל ובחת"מ סיס"ב הגה"ע חו"ז הביאו ג"כ שם וקודם לזה שם כאו"ה הביא"ד תשו' הגאונים ז"ל ולא העיר בזה דדברי מוהרשד"ם ז"ל לא יכונו עם תשו' הגאונים ז"ל הנ"ל. סו"ד דה' אוהב ילחק ז"ל במי' על ה' מכירה בדב"ב ע"ד הביא"ד מוהרשד"ם ותשו' הגאונים ז"ל הנ"ל והעיר בב"ז ובחתי' עלה בדעתו ליתב דשאני נדון מוהרשד"ם שהי"ל נכסים שהבנים בתוך הבית דמשמע מתוך דבריו שבחב הנכסים שהבנים בתוך הבית וכו' דמשמע דהטעם שחייבה לאשה בשבי' משום שהבנים מע' בתוך הבית ומטעם שהוח קדם בתפיסה אבל אם לא הבנים מע' לא היה מחייבה לאשה וכו'. ושוב דת"ז מדברי מוהרשד"ם דכתב ואי לאו דמסתפינא דגרמה זה דבר מדם הייתי אומר דחייבת מבנסים המוחזקים בידה ג"כ וכו' דמזה נר' היפך דברי הגאונים ז"ל והלריך ובחב דלעניו דינא יכולה לומר ק"ל כהגאונים ז"ל דהיא חייבת חלא מיום שמת בעלה ואילך ואפי' במע' שמלאו בבית היו נובה אם לא הספיק לבחובתה בגרשה מפשט דברי הגאונים דסחמו הה הדלת וכחבו דהיו נובה מאשחו שכי' שעבר דמשמע בין יש מע' בין לא יש דאל"ב דיש חילוק הו"ל לפרש דבריהם ובודאי דהאומר דהגאונים מייבי כשאין נכסים בחוך הבית אבל בשיש נכסים בחוך הבית חייבת אפי' בשבי' שעבר עליו להבית רהיה וכו'. ועו"ש כיים בפי' דברי הגאונים דכחבו יאם יולה יוליאנה כיון עד שישלם שכר של הבית דס"ל שכאו ללמד דאפי' כשהלך בעלה היה בחו"ז השבי' שקלב אפי"ה יכול המשכיר להוליאה ואינה יכולה לעכב האשה ליבב בבית עד זמן שקלב בעלה ליפרע לו השכי' מיום שהלך בעלה עד שישלם זמן הקלוב שיכול המשכיר להוליאה קודם זמנו עד דהיינו כדי שישלם לו השכירות שחייב בעלה ואז יכולה לעכב ליבב בבית עד זמן הקלוב עם בעלה עש"ב. וגמלא דה"ב דהגאונים ז"ל בסיר"ך חייבו ליורשים בשבי' גם על מה שעבר. ובסירב"ב פשרו חת הלל הוא משום דביורשים דהבית נכסיו ליורשיו וכבר נשתעבדו נכסיו בחייו ותייב בדמי השבי' והו"ל כאילו לוה בחייו ומת והבית נכסים לזה חייבו ליורשים לשלם. משח"כ בסירב"ב דאף אח"ל דחשיב כאילו לוה הבעל מאחר דהאשה קדים שעבודה למוב השכי' אין בנכסים כדאי לשעיהם לכן פשרו לומה משכי' ימים שעברו. ולא ס"ל כם' מוהרשד"ם ז"ל דבהנשמה המע' בבית חשיבא כאילו לוחה עם בעלה והו"ל כב' שלוו וכו' דאף שנאמר דמודים לס' הרמב"ן ז"ל בחים ואשמו שלוו מאחד דחייבת לפרוע החלי מכחובתה וכמו שפסק כן הטור בחח"מ סו"ס ע"ז ומרן ז"ל שם. והיכא דמת הבעל חייבת היא לפרוע הכל ממנה כמ"ש מוהרשד"ם בחח"מ סיכ"ד דכמו שאני לווין שלוו ביחד הא' חייב החלי והשני החלי האחר כשים לב"ח מהם כמה לפרוע חלקו ואם אין לא' כדי לפרוע כלל אז יפרע השני הכל וא"כ כיון שהאיש והאשה נקרחים לווים אם יש לאשה כדי לפרוע ואין לאיש חייבת האשה לפרוע הכל והה"ל אם מת אחד מהם וא"ח להפרע ממנו שאז תפרע האשה ע"ש. מ"מ י"ל דס"ל דכ"ז דוקא אם האשה לוחה בפי' עם בעלה אבל אי הוי דינה כב' שלוו וכו'. משח"כ בהנשמה המע' בבית זה לא חשיב לה כאילו לוחה עם בעלה ולא ס"ל כשאר סטעמים שנתן מוהרשד"ם ז"ל לחייב האשה ולכן פשרו לומה בסירב"ב:

אחז"ר האיר ואמת האי ספרא דבא ס' יפא אים על מי"ר עט"ר רחש"ל הה"ג כמוהר"ר ים"ח בברכה יל"ו ושם בחה"ע סימ"ו הביא דברי הה"ג מוהרח"ש ז"ל בס' חוקות החיים סימ"ו הביא"ד מוהרשד"ם ז"ל

ז"ל דכתב שיגבה המשכיר השכי' מכתובה הלשה וכו' והק' עליו מדברי הר"ן ז"ל בס"ם גבי הלשה שהלך בעלה למדה"י ועמד לחד ופרנס לת לחתו וכו' דהשתח ומה התם שלקחה המעות כידה לפי"ה היא פטורה כ"ם שכר דירה דהבעל לקח הבית לדור בה עם לשתו וכו' והניחה בל"י עש"ב. ומני"ר יל"ו תמה עליו טובא דמה ענין שמיטה לגל ה"ם דהתם שהי שכבר פירש דבריו הר"ן ז"ל דזה שעמד ופרנס לת הלשה לדעתת דבעל קעביד ולמכו"ל פטורה הלשה דהוי כלילו לחר בפי' שהוא מלוה להבעל דוקא דלמדינן דעתיה. משח"כ בל"ד שעניים לים ולשתו שכרו הדירה והניחו המט' בחליכו מה"ת שלא יהיה דינו שוה לשנים שלוו דחייב כ"א לפרוע החלי ודבריו ל"י עכ"ד יל"ו. והן עתה נר' לי פרעש ס' לקט יוסף הנד"מ ושם בחשב' ס"ן חוק"ג הבי"ד מוהרח"ף ז"ל וכתב עליו דבעלם נמנו שקושית זאת בשר הביאה ה' זל"ח ח"ג דק"ל ע"ג בשם מוהרי"ך ז"ל. ושיים וז"ל ולפוק"ד לחהמ"ר לי"ב קושית דהתם שהי המתחי' לח נחית כ"ח לגבות מבעלה הגם שנתן בידה. אבל נדון מוהרשד"ם מעיקרה בשהשכיר הבית דעתו היה לשניהם כמו שחבואר בדבריו. וגם שבשהלדם נכנס שם ומט' דלדעתת דהבי מכניסס שלם לח יפרע לבעה"ב שיעבב המט' ע"ש. ועיין הרר"ן ז"ל סיים שם וכתב וז"ל ולח לחסיק מדעתיה נמי שהתחייב היא בהן וכו' אבל הכח בשר כ' דלדעתת דהבי מכניסס. ודוק ג"כ בסוף התשו' ובכן לק"מ ודוק. ועיין לעט"ר הרמ"ז בס' מקור ישרחל סיג"ן עכ"ל. גם שם בס' לק"י בשהביאת דברי מוהרשד"ם הנ"ל ליין על הבנה"ג סיט"ב ובח"ם. סיק"ב והזכל"ח דשם"ו וב"י במנהגים והלי"ו דכ"ב וזכל"ח ח"ג דק"ל שליין ועיין הר"ן בכתו' וכו' וגם ליין על מוהריט"ח ז"ל בס' קה"י חו"ח חלירו ס"ח דמ"ז ומ"ח דכתב ולח להגר הב' דלין לחשה בשכי' כלל כיון דבשעת מיתת השוכר קם הבית קמי יתמי והם השוכרים לית יוכה בשה"ב תוקף לחר מיתה לחים במט' מדין חגר. הח לדעת כל הפוס' חגר השכורה כיון דשכירות ליומיה ממכר הוי כל יומי השכירות תשיב חלירו דשוכר ולח דבעה"ב ולית יוכה מדין חגר ע"ש. וכתב עליו מני"ר יל"ו וז"ל לחהמ"ר מה יוסעטו הם היתו' הם השוכרים כיון דסו"ם לח פרעו השכי' דבהבי עסיקי' דליכח מידי כדי ליפרע השכי' ה"ב הוי"ל כמי הלשה דכל דלח פרעה השכי' חזרה הבית למשכיר ומשו"ה קנה לו חלירו וכמ"ש ה' חיים שלל והט"ו דבשעת מיתת הבעל בלין הלשה והמשכיר ליזכות בלחד בנכסים ועיש"ב מוהרשד"ם דקנתה לו חלירו דהח כל דלח פרעו השכי' יכול המשכיר להוליחם חף מוה"ז כמ"ם מוהריט"ו ז"ל כתבו' והפמ"ח ח"ח סימ"ב. ואפ"ל דכוחת קובינו הוח דדוקח גבי החל' דהי לחמרי' דלין החל' חייבת בשכי' חזי לחמרי' כיון דכספו לח נתן חזרה הבית למשכיר כמ"ם הח"ם. אבל לגבי היורשים דקי"ל דהיורשים חייבים בשכי' כמ"ם עט"ר הרמ"ז ז"ל בס' מקור ישרחל בסיג"ן דק"ג וב"ב המח"ח בה' שכירות סי"ה ח"ב הו"ל חלירו של היתומים כיון דהז חייבים בשכי' וחלירו ס"ח קו"ל. ולהכי קק"ל דחיך כ' מוהרשד"ם דחלירו קנתה לו למשכיר. חלח דכ"ז היא שוה לי לחכרי המוהרשד"ם ס"ל דלין היורשים חייבים הבי"ד עט"ר הרמ"ז ז"ל בס' נוק"י שם והיח הסו' מוהרשד"ם חח"מ סימט"ו וח"כ הדר דינח כמו חל' דכל דלינה חייבת בשכי' קנתה חלירו למשכיר ומחי קק"ל למוהריט"ח ז"ל בב"ב. הך רוחה דהוכן דבריו הוח דל"ק מה שהק' מוהריט"ח ז"ל על מוהרשד"ם ז"ל מחכר היורשים והש' שוים הם לחיים חייבים בשכי' וכיון דלח פרעו השכי' חזרה הבית למשכיר ולכן קחמר מוהרשד"ם דקנתה לו חלירו למשכיר כמ"ם החיד בח"ם. ובבר חכן בעיונין לעיל עחדנו על ה' זה מכח דברי הרשב"ח והרלב"ד ז"ל כנ"ל ובנס ה' לב מבין כתב ע"ד שהתי' הח' חינגו שוה לו ולח כתב מלישה טעם הוח ואולי דכיוהי בקושיתי הנ"ל לדעתו ד"ע. גם לחז"ר בס' חוק לחכרן הנד"מ לה"ה כמוהרח"ע ז"ל במער' ס"ן חוס"ח דהביח ליבבי מוהרשד"ם לה"ע סיקפ"ג ומ"ם ע"ד הלהל"י ה' מכירה דכ"ב דבמח' שנו וסיים ושם המט' חוך הבית חלירו זיכה לו בעשנת ק"ל ושם חין המט' בבית הלשה ווכה ויכולה לומר ק"ל ועיין ישר"ל מבר' ס"ן חו"ה מוהריט"ח בסקב"י. וה' המניה שם ליין על גנז"ח מעבבת ס"ן חוס"ח ע"כ. וס' ישר"ל וגנז"ח בעת לינם מלויים חגלי והוק"ל בסיוס דבריס הגלו שסיים ושם המט' חוך הבית זוכה במט' וכו' דחיך כתב כן ופסקיה לדינח בהבי דזוכה לו בט' ק"ל דהלה הלל"י קלמר בפי' דלפי' ים מט' בחוך הבית קסברי הגלוים דלי"ג מלשתו וכמו שהבחנו בחיוך דבריו לעיל דס"ל דלפי סברתם חין לחלק בהבי ומי שירלה לחלק בהבי עליו להביח רלים וכו' וח"כ מלחר דגם בזה לינח פלוגתח לפי' שהמט' הם בתוך הבית הלשה היח זוכה בדיה דיכולה לומר ק"ל וכמ"ל. ולליתי לעיין בס' מט"ם סיכ"ה לוד"ן דכעת נ"ל דיוצח נפקותה לנ"ד ולין הפנלי מסכים עמדי ישו"ב ועיין בס' זכול"ח ח"מ דסס"ו מה שיין וכתב ע"ש:

הבורם מהלמור ומדובר לעיל הם לינם ופרט"ו בין המשכיר ובין היורשים וכולים הם לנבול השכי' ושלח לפרוע שכי' להבחת הרשות בידם לומר ק"ל כמ"ל בשם להקת הפוס' ז"ל שכן ס"ל. ולפ הם כולים לעמוד בשכי' עשה"ז שעשכר מוכיחים ולפרוע השכי' והמשכיר רוצה לנבול השכי' לאו כ"כ והדין עמהם. ודמי השכי' שנגבר עד יום שמת מוכיחים בלשה לוקן ביותים הם חייבים לשלם מנכסיס שהנים מוכיחים ולם החיוב שיב על מוכיחים לינו מלר חיובו ושנלו כ"ח מלר תקח"ל כמו ביומות הנשמים שלח יניחני ולח לזו נם מלר הדין יכולים היורשים להניחו ולשלח דכיון שמת מוכיחים לוד"ל תקח"ל לשברע להם לח תקינו לנו. ולם לינם דב"ז בין המשכיר ובין הלל' לחת הזות לו שהלך בעלה למד"ה לזו לם יהיו בנכסים של בעלה ביעור שרעין כדי כתובתה ודמי השכי' מחויבת לשלם מהם. ולם לין בהם כדי לול"ז היא פטורה בעשנת ק"ל ולפי' ביהי המט' בתוך הבית כמ"ם הלהל"י ז"ל. ולם היא רולה ליהב בבית עסה"ז שעכר בעלה ולינה רולה לפרוע שכי' כ"ח מיוס שמת בעלה ולילך לו שהלך למד"ה יכול המשכיר להוליחה קו"ז עד שתשלם לו כל השכי' שחייב לו בעלה ולו יכולה לעכב ליהב בבית עסה"ז שקנה בעלה וזהו כפי מה שפי' הלהל"י בדברי הגלוים ז"ל. זהו מה שעלתה מלודתי כשוד טובי וגולחי מושיע ורב לעזרי ע"ט ס"ט:

סימן ל"ב

מזוה"מ סיני"ד סט"ו המוכר בור ודות לבד לין הלוקח לרך ליקח לו דרך וכו'. הביה"ם ז"ל סימ"ח והוב"ד בדלכי משה ובהגהה ס"ע ס"ב כתב דכל שים לו דרך לחר חי"ל דרך בביהו של מוכר ע"ש. ופסק דבריו הם שבבר ים לו דרך שהוח עשוי ובנוי מקודם וחי"ל עתה לעבור לספור ולבנות ולהוליח הולחות כדי להיות לו דרך לחר והוח בבור. והולרכתי לזה יען שרחיתי להמב"ם ז"ל בפי' הל' הגה"ט חו"ב דהבין בדבריו דחם יכול לעשות ולבנות מחדש דרך לחר לדרך לעשות

לעשות ולבנות מחדש דרך במקום לחתר וחי"ל דרך בבימו של מוכר. דכתב שם דהתו"ח מ"ג סי"ח מסתפק היכא דהלוקח יכול לעשות דרך תוך שלו שם לף בכה"ג לחמרי דים לו דרך על המוכר. ומדברי הריב"ם גר' דכל דלפשר לו בדרך לחתר לף לחמרי בעי"ם הוא מוכר. דכתב שמעי מהמי סוגיית וכו' משמע מדבריו דדוקא היכא שחי"ל שם דרך לחתר הוא דלחמרי' ד"ל דרך עליו לחבל שם לפשר לו בדרך לחתר לף דלריך לעשות הדרך מ"מ כיון דלא הוי פורח בחויר לי"ל דרך עליו ע"ש. דלחתמ"ר לי"ב פעבויות דברי הריב"ם ז"ל לגא כדבתיבנא דדוקא שם כבר ים לו דרך במקום שהוא בנוי עשוי ומהוקן מקודם ולפי' שהוא עתה סתום מ"מ בנקל הוא נפתח וחי"ל להוליאות לזי לי"ל דרך בבית המוכר. משל"ה שם הוא לריך לסתירה ובנייה והולאות כדי להיות לו דרך מחדש לזי לי"ל דרך לחתר מיקרי וי"ל דרך בבימו של מוכר. וכמו שפבויות דברי מוה"ם ז"ל בד"ת וכהגהה גר' שמכין כן בדברי הריב"ם כישו"ם. ומה שדחה המע"ם שם הבגה זחת בדברי הריב"ם מגד לשונו דלא משמע לגא היכא דלריך לפרות בחויר דוקא לבל כי לפשר לעשות דרך תוך שלו לא. לע"ד ליכא דחייב דגם כי לפשר לו לעשות דרך תוך שלו מכיון שהוא לריך להוליא הולאות ולסתור ולבנות הוי כילו הוא לריך לפרות בחויר מיקרי. ומ"ש טוד דמכיוס לשונו גר' הכי דכתב ובגד"ז הרי הים לשמעון דרך מגד לחתר כמו שגר' ש"ל עתה והל"ל בשהפתח לחתר פתוח וזה סתום וכו' הכי דלף דמגד לחתר הים סתום כיון שלפשר לו לפתוח קרינן ביה ד"ל דרך שבר שבלו וה"ל דרך על המוכר ע"כ. גם לים לומר דדוקא שם בגדון הריב"ם דשבר מקודם היה שם פתח ושבשיו הוא סתום גלא פרילא פלימין דשוקל הוא יכול לחזור לפותחו בלי הולאות וסתירה וכיון לזי מיקרי י"ל דרך לחתר. משל"ה היכא שהוא לריך להולאות וסתירה וכיון כדי להיות לו דרך לחתר הוי בכלל שלריך לפרות בחויר מיקרי. והרשב"ח ז"ל בחי"ג סיקי"ו כמי שנתן בית לחבירו ולא כתב ביליאות וביהות וכו' כתב דו"ב שחי"ל המקבל ליקח לו דרך וכו' ע"ש ולא חילק בלל שם יכול לעשות דרך חמ"ח או לא גר' דס"ל דליכא לפלוגי בלל בהכי. ועיין בהמאי"ט ז"ל ח"ב סימ"ו דכ"כ בפי' המוכר בית יהיה לו דרך ליכנס בו בהלר ואפי' היה יכול לפתוח פתח בכותל ר' מן הבית למקום לחתר כיון שחי"ל פתח פתוח לחלר ים לו דרך ליכנס בו לשע"י שלא הזכיר לו דרך. ודוקא דרך שהוא כניסה ויליאה לבל לא סוס תשמיש בחלר ע"ש. והביא"ד הבגה"ג סיריי"ד הגה"ט לול"ד וסס בחול"ה הביא"ד הריב"ם ז"ל גר' דס"ל דדברי המבי"ט והריב"ם הם מוסכמים יחד. ועיין נ"ב בתשו' מרן ז"ל בחבק"ר סיק"י דהבית הך דיתת דשני בתים זה לפניס מזה ומכר הפנימי לחתר וחת"ב מכר החיצון לחתר דים לפנימי דרך על בימו של חיצון וכו'. וכתב דחין לדחות דשחי התם שחין לבית פתח לחתר חלא זה משו"ה כי מכר פנימי תחילה זכה בדרך שי"ל על החיצון לבל הכא שים לבית פתח לחתר לדרך דה"ר לא מכר לו פתח שבחלר. דכיון דקי"ל מוכר בעי"פ מוכר וכו' ח"ב משמע שהמוכר כל מידי דשייך לדבר הנמכר הוא מוכר ולא שייר לעלמו שום זכות. וה"ה שבשמכר הבית לבעי"ה מכר לו כל מידי דשייך לבית ופתח הפתוח לחלר שייך טובת להוליאת הבית כדי לרחוץ לו לעשות שחר מלחכות דשייכי לבית וגם נוח לחדם לגאת ולבוא בר"ה דרך פתח חלר מלאת ולבוא דרך פתח ביתו הפתוח לרה"ר שהוא ניזוק ברבים העוברים לפני פתחו וכותים את מעשיו וח"כ ודאי השביר לו המשביר פתח זה ולא שייר לעלמו ודבר פשוט הוא דכיון דקיימת לן מוכר בעין יפה מוכר דה"ה למשביר וכו' ע"ש:

סימן ל"ג

שותפין שלוה אחד מהם מעות מגוי ברבית לעורך השות' וגומן הרבית מהשות' והריוח חולקין ה"ז ר"ק שהגוי אינו מכיר אלא לוה אחד שלוה ממנו. ואין זה דומה למ"ש רמ"א לעיל סי' זה לעניין נאמני הקהל דהתם מותר מפני שהוא לעורך מלוה ועיין מ"ש עו"ש משל"ב שייך לכאן וכו'. הט"ז ז"ל חיו"ד סיק"ע סק"ג. ואלבי העבד בלומדי דבריו שבשי' קס"ם שקב"ב הוק"ל דשם בדין נאמני הקהל שבתב מור"ם ז"ל דיל"ת דמותרים לגבות מגוי ברבית בתב סט"ז ז"ל שם וז"ל אעפ"י שנאמנים בחפוט' על הקהל מ"מ אסור דגם בחפוט' של יחו' אסור ושב"ב הב"י בשם הרשב"א בשוס"ז וסיים ה"ז בחומר לחבירו מבה וכו' וה"ק אלי רוחה בחן ט"ב ועשם רמ"א להחיר בחן דלא אחיב ליה בר"ק וביון דהוה לגורך מלוה הו"ל בחפוט' של יחו' וכו' יעי"ש. דקשה במאי דקאמר דהו"ל בחפוט' של יחו' מאחר דבתחי' קאמר בשם הרשב"א דהב"ד מב"י דגם בחפוט' של יחו' אסור. ואע"ג דזהו דברי מור"ם ז"ל שבתב דהו"ל בחפוט' של יחו' מ"מ אינו ז"ל דבתחי' הביא דברי הרשב"א דס"ל דגם בחפוט' ש"י אסור ובל חילוה הוא דבא לחת טעם להיתרו של מור"ם משום דלגורך מלוה הוא ולא חשיב בר"ק ובבן מתיר ח"ב לא הו"ל לסיים דברים הללו. והמע"ם ח"ב סיקע"ו הגב"י תורב"ג ביאר שם דבריו ולא הביר עליו בזה ע"ש. ועיין בס' לחמ"ק ח"ח סימ"ג בפרעם הקהל שלוה מגוי ברבית לגורך הקהל שהתירין שם לחייב הק"ק בקבן מטעם שהם חשיבי בשות' ובבתם שם הם חייבים גם ברבית והביא דברי הב"ם דפח"ב ובתב דב"ז הוא לפי טעם הי' שחיוב הבולל הוא מדין ערב אינה חיסור בדבר. אמנם לפי טעם האחר דמחייבין להו מדין שות' בהא אלתי מספק"ל אם יש לאסור משום חיסור רבית אם יפרעו הבולל הרבית לרחוקן או לא דדלמא כיון דמדמינן להו בשות' חיפסר דמדמינן להו בלל מילי דהוו בשות' נאוריס ואין חיסו"ר בדבר. חו"ד דלאו בשות' נאוריס הוו ואינא חיסו"ר ואין ולאו ורפיא בידיה ומס' לא מפקינן ממונא ע"ש. ומהחימה עליו דלא וכר שר לדברי הרמב"ן והרשב"א ז"ל שהביא מב"י ז"ל בסוסקס"ט דדין נאמני הקהל ומור"ם ז"ל שפסק להחיר בנאמני הקהל וכ"ל. וגם לא זכר מדברי הט"ז ז"ל שבסיק"ע דאסר בשות' נאוריס ובאלקות יעים למו מהביא דנאמני הקהל וכמ"ל ובשאים לא עלתה לו לזכור לותם וכפר אדמת"ז דדבריו הם היפך. שו"ר בם' שערי רחמים לבמוהר"ף י"ו בשו"ת חיו"ד סי"ט שהק' עליו בסימו ובגמנוס לשון כיעו"ש. אך דא עקא מאי דהוק"ל ואתפלא על דבריו י"ו דשם בסוף ההשו' כתב להלבה דבלוה ר' מהשות' והגוי חינו יודע לשותפו אסור ליקח הרבית משות' זולת אם הוא תפוס מממון השות' ל"מ מיניה. מיהו לפי מ"ש הב"י סיק"ע גר' דאף אם אינו מומק וכו' ח"ב משמע שהמוכר כל מידי דשייך לדבר הנמכר הוא מוכר ולא שייר לעלמו שום זכות. וה"ה שבשמכר הבית לבעי"ה מכר לו כל מידי דשייך לבית ופתח הפתוח לחלר שייך טובת להוליאת הבית כדי לרחוץ לו לעשות שחר מלאכות דשייכי לבית וגם נוח לחדם לגאת ולבוא בר"ה דרך פתח חלר מלאת ולבוא דרך פתח ביתו הפתוח לרה"ר שהוא ניזוק ברבים העוברים לפני פתחו וכותים את מעשיו וח"כ ודאי השביר לו המשביר פתח זה ולא שייר לעלמו ודבר

למלאת תחי' הפרשן כמה שלריך לתת הרבית לנוי ולא תחת למעותי חלא היכא דמכירו לבד הוא המתעסק וז"כ עכ"ד יל"ו. ותמיהת נדולה שהרי הט"ז ז"ל בתחילת דבריו קרי בחיל דכשניהם מתעסקין יחד והת' לזה מהנוי ברבית לעורך השוה' ומתן הרבית מהשוה' שזהו ר"ק לדעתו ואיך קאמר הוא יל"ו דלא תחת למעותי חלא היכא דמכירו לבד הוא המתעסק. ועיין במט"מ סיקט"ו הנב"י מחוכ"נ ואילך דהביא שם דברי הט"ז ז"ל והלריך כהם ומבואר בהר היטב כמו שכתבתי והוא פלא. והיותר תימה דהוא בעלמו יל"ו בתחי' התשו' כ"כ בפי' דלהט"ז הוי ר"ק חלא דלדידן נר' דאינו חלא חצק"ד פמ"ם מוהרח"ם ז"ל בסיקט"ו בשם נדולי הדור ושכן תפשו להלכה המבי"ט ח"נ סימ"ב והרדב"מ חיו"ד סיכ"ב. ואיך בכאן שינה טעמו בדברים הללו. ואם יעלה על הדעת לומר דבמה שניין חת"כ להמנ"ל הלטית שות' סיי"ב וי"נ ושפת היס חיו"ד סיי"ב ולהחקק"ל ח"ח סימ"ד ולהמט"מ סיקט"ו ובתב דלריך עדין להחישב בזה היינו לומר דאחד דברי הרבנים הנ"ל חזר בו מדבריו הרחשונים ולכן בתב דעדיין לריך להחיישב בזה. זהו מהדוחק העשום דכל כי האי הו"ל להרחיב הדבור ולבאר בהר היטב ולא לקצר ועז"ח מקום שאמרו להתירך וכו' ומה נם מלבד דברי הרבנים מעיקר לשון הט"ז ז"ל הרחשונים היל"ל לחזו"ב מליה בחזר"ת בחופן שדבריו יל"ו הם בלע"ר:

סימן ל"ד

מעשה היה ברחובן ושמעון שהסכימו ביניהם להשתתף יחד במלחבת התומבחק לקנות ולמכור להשחבר וגתן רחובן לשמ' שך ס' גרוש לקנות בהם לחמלא השוה' ותפשו שניהם קנין גו"ם לקיום השוה' הנ"ל בפני עדים וגם נתחייבו בהקנין כ"ח מהם לחבירו בשך ס' גרוש מו"מ בחורת חוב גו"ם לפו"ד ע"ד ח"ם ז"ל ושלא יהיה פיטור מחוב זה כ"ח בקיום והעמדת השוה' לזמן פ' וכו' וביום הב' קודם שנכתב שטר השוה' קודם שהתחילו העסק חזר בו שמעון ורחובן שכנגדו טוען לו שיקיים השוה' עד הזמן שקבעו ביניהם לו שיפרע לו שך הס' גרוש של החוב. ויש שרולה לפוטרו מטעם כיון דשוה' לי"כ דעדין לא התחילו בעסק והקנין הוא קנין דברים כמ"ם מרן ז"ל בסיקט"ו גם חיוב לי"כ דאין לו ע"מ לחול דהשוה' מעיקרא היא בטילה. ותכבי בעוביי נלע"ד דחייב שמעון לשלם שך ס' גרוש של החוב. ורלוה לזה מדין הקטן הפחות מבן כ' שנה המוכר בקרקעות שיכם מלביו שאין ממכרו ממכר והפוסי' ז"ל כתבו תיקון לזה כדי שלא יוכל לחזו"ב שיחייב עלמו בקנין חוב גו"ם ע"ד ח"ם ז"ל כמו שהוב"ד בס' זכו"ל חח"מ לו"ק וכ"ד הוי דומה בדומה. ועיין נ"כ בהקי"ל חלה"ע סי"ל דכתב דק"ד רבו הסוברים דקנין מעכשיו לא חשיב ק"ד ולפ"ז שים תולק ע"ז הנה בלשון חיוב רבו הסוברים דמבי כמבואר בכנה"נ הנה"ש לול"נ ומה נם דיל דבקנין ומעכשיו ובחיוב כ"ע יודו דמבי ע"ש. נם בס' דובר משפיט דס"ע בתריך בלשון חיוב דמבי לבל מילי לדשלב"ל ולסמכתא ודבר שאינו בידו ודשתי"ק ולק"ד וכו' לחייבו ושאין דבר שיוכל לעמוד נגד לשון חיוב. ומה נם כשנתחייב בחנו"ם כתחז"ל בקנין ובח"כ ולחריות עם"ב. והחק"ל ז"ל שם בדס"נ כתב חיוב שמתחייב לדעת ח"ס ז"ל דבפי קנין אינו חלא במתחייב בפ"ע בע"פ בלי שטר חבל במתחייב בשטר ל"ב קנין ומינה כשהעידו עדים שנתחייב פ' וניזה לכתוב שטר חי"ל קנין וכי נהנו ח"ם לעשות החיוב בקנין הוא כדי שיועיל לכ"ע חלא שלא כתב החיוב בשטר וכו' ע"ם. ועיין בתשו' מרן חח"ע סי"ט בשו' שהוסיף על בתובת חשתו דבתב מרן ז"ל הטעות הללו חינן נרחות בעיני הטעות הת' שחיוב ממון חי"ב שלא בתב שחיוב עלמו לתת ולפרוע הת ודאי חיוב ממון ים כאן מאחר שאמר שהוסיף לה על בתובתה ק' סולטאנים וכו' ועוד ים להוכיח ולהבריח שהוס' זה לשון חיוב שמחייב עלמו הוא ממ"ם הרשב"ח על רחובן ותשתו שעשו חנאי ביניהם בקנין שאם תפטר היא בחייו יחזיר כל מה שהביחה וק' זהובים יותר. והשיב כל שאמר לבשידו נשמיס לחתן לך כו"ב וקנו מידו קנה לשפ"י שלא אמר כל' חיוב דקנין מילחת לגימתא היא ומתקן השנין בחילו מחייב עלמו בחותו דבר שאמר ליתן ע"ב הילבך נר' שלא זו נוכה ק' וכו' ע"ם. ובתשו' הבקי"ר סיפ"ו ופ"ע שם נר' דעת מרן ז"ל ומוכי"ם ן' וירנח ז"ל דכל דודאי נעשה קנין ע"ד ח"ם ז"ל אין פוטר נם כי לא נכתב השטר דשתם קנין לכתיבה עומד עש"כ. ובשו' חיקי חיים סיט"ל לשנין ק"ד דבלשון חיוב מהני ומוהרח"ם ז"ל כתב ע"ז דאחי דמהני לשון חיוב לק"ד וכו' היינו דלריך שיאמר בפי' הריני מחייב לת נפשי. נם אחי דמהני לשון חיוב למשבע דנקנה בחליפין ודשלב"ל וכו' ה"ד לנבות מב"ח אבל לא ממשעבדי והחנ"ן ז"ל הרבה להשיב ע"ד חלו יעו"ש. וה' אין לחברן ז"ל במשר' קו"ף חול"ח כתב דאחחמ"ר אין דברי מוהרח"ם ז"ל נרחין ושכבר השיג עליו החנ"ן ז"ל ושוניין דעלמא כוותיה דהחנ"ן ז"ל ושכן דנים בכל הב"ד מעשים בב"י דבלשון חיוב מהני ע"ש. אשר מכל הנז"ל נר' דבנ"ד דאיכא לשון חיוב וקנין נו"ם לפו"ד ע"ד ח"ם ז"ל דחייב שמעון בשך ס' נרוש של החוב דומה דומיא דשמעון מחם לשידוכין וקאמר מרן בתשו' אבק"ר הנ"ל דבל דודאי נעשה קנין עדח"ם ז"ל אין פוטר אפי' שלא נכתב השטר וכו'. והנך רואה דמ"ם מוהרח"ם ז"ל דמאי דמהני לשון חיוב לק"ד וכו' היינו דלריך שיאמר בפי' הריני מחייב ח"נ והחנ"ן ז"ל הודה לו בזה במודים דבבבן דאם לא אמר כן בל"מ וכ"מ כיעו"ש. מתשו' מרן אהח"ע שלא בתב שחייב עלמו לתת ולפרוע הת' שחיוב ח"כ שלא בתב שחייב עלמו לתת ולפרוע הת ודאי חיוב ים כאן מאחר שאמר שהוסיף לה וכו' לשון הוס' על בתובתה משמע שנתחייב בק' סולטאנים כמו שנתחייב בבתו' שזה משמעות לשון הוס' וכו'. ועוד ים להוכיח ולהבריח שהוס' זה לשון חיוב שמחייב עלמו ממ"ם הרשב"ח ברחובן ותשתו שעשו חנאי ביניהם בקנין וכו' והשיב כל שאמר אתן כו"ב וקנו מידו קנה חעפ"י שלא אמר כל' חיוב דקנין מחקן השנין בחילו מחייב עלמו וכו' ומינה למד מרן ז"ל שם לגדומו שהלי גובה ק' סולטאנים וכו'. נם מ"ם מוהרח"ם ז"ל שם וז"ל ועוד שה שכיון שמת פקע חיובו וכו'. והנם דבגדון שה ליפלינו מרן עם מוהרי"ך ז"ל ודעת מרן דנם שמת גובה מהיורשים. שה מלבד הכלל בידינו שלא קבלנו הורחותיו כ"ח ז"ם בש"ע מלבד זה הרי בגדון מרן חיב ליורשיו לחתריו כמפורש בתשו' מרן שכ"ל. לחד הדוחה שם דהן אמת דגדון מרן כן הוא דחייב ליורשיו לחתריו כנ"ל. מ"מ מבואר שם נ"כ דדעתו נם בדליכא חיוב ליורשיו לחתריו נובה מהיורשים שכ"כ שם וז"ל ויש לחמוה עח"ם שכיון שמת אין בידו לקיים מממון לחתר. שאפי' לפי"ד חייבים היורשים לפרוע חו"ל שהרי כחוב בשטר בידוכין ואומר שט"ז קבלנו עלינו ועל יורשינו לחתרינו הרי שחייב את יורשיו בפי' וכו' ואעפ"י שלשון זה אינו מדוייק אלל החתן מ"מ לנבי חבי הכלה למה לה ירדפו אפי' לפי הקדמותיו ודבריו כ"ם שנאבאר שהקדמותיו אינם כן עכ"ד. הרי בפיוס דברי מרן ז"ל מבואר דם"ל דנם בדליכא חיוב ליורשיו לחתריו נובה מהיורשים. וכ"כ בפי' בש"ע וז"ל

ו"ל דמה לזרך שיעשבד יורשיו לחבריו כיון בחייב עלמו בדבר אחד ממילא נשתעבדו יורשיו לפרוע מנכסיו. וכן יש לתמוה מה לזרך שיעשבד נכסיו אחר שחייב עלמו בכך ממילא נשתעבדו נכסיו דנכסותי דאינש אינון שרבין ביה ומה שנהנו לשעבד נכסיו ויורשיו שיפרע דשערא דזוזא וכן מהני לגבות ממט' וכו' ע"ש וא"כ כיון דכתב בתחילה דדעת מרן דגם שמת נותב מהיורשים הכא מלבד הכלל בידינו שלא קבלנו הורחות מרן וכו' וא"כ מהו זה שכתב אח"כ מלבד זה הרי בנדון מרן חייב ליורשיו לחבריו וכו' דגר' מדבריו אלא שכתב מלבד זה היינו לומר דמלבד זה הכלל שבידינו שלא קבלנו הורחות מרן כ"ת מש"ם בש"ע. עור בה שאפי' דתימא דקבלנו הורחותיו גם כמ"ש בתשו' מדבריו שם ליכא דהיה דהרי שם בנדונו חייב ליורשיו לחבריו וכו'. והש דברי תימא דהן אמת דנדונו שם כן היה מ"מ מבואר שם בפי' בדבריו דכן ס"ל לדינא דגם בדליכא חיוב ליורשיו לחבריו נותב מהיורשים וכ"ל ולא ידענא מדוע הלבן"ן ז"ל לא הציר עליו בכלל ההערות שהציר עליו שם. גם הוק"ל בדברי הלבן"ן ז"ל בסימן ל"ז דכתב דמ"ש בתשו' סי' י"ח דבקרקע מהני לגבן להן ה"ד במידי דחמוקה וכו' ע"ש. דהרי שם מרן ז"ל הביא דלא דחיה לדבריו מדברי הרמב"ם בפ' זכו"מ פ"ו ומדחיה זו שהביא משמע דס"ל דל"ד במידי דחמוקה אמרה למילתיה. ובסי"ט כתב וז"ל אלא דאמרו שם הדבדיס הנקנים בחמירה אלא לומר שחי"ל קנין דכיון שבשעת שידוכין הוא חמירה לאחר הוי כמו חמירה וקנין. ומיהו דוקא במקום שמועיל קנין אבל במקום שאין מועיל קנין הא ודאי לא עדיפא חמירה בשעת שידוכין מקנין אלא בשעת ס' ע"ש:

וראיתי במוהרש"ם הלוי ז"ל חח"מ סי"ז ד"ה ובתב דכיון דאלו השות' הם ג' והסכימו כולם הוי כמו בני חומות דלא אמרו דוקא בחומות ולא בשות' אלא בשם ג' שות' אבל בג' אולי הם ככני החומות והסכמתן קיימת בלא שום קנין וכו' ועיין במוהרשד"ם ח"מ סיקנ"ג דגר' דכיון שהם יותר מג' שות' דמהני התנאים ע"כ. ואני בער הוק"ל דדברי מוהרשד"ם ז"ל שם כל בתר חיפכא דכתב וז"ל ואתחיל ואומר כי שות' זו ים לרחות העמדתו וקיומו במה הוא אלו שהרי לדברי הרמב"ם והרמב"ן אין לד וכו' היו לריכים לערב הבנדים וכאן לא כן עשו ואפי' קנין לא היה בדבר עם היות שלדעת הנז' לא היה מועיל דק"ד הוא מ"מ נלע"ד וכו' נתקיים כל"ק וכמ"ש מוהרי"ק בשוקפ"ב וכו' אבל היכא שכל בני החומות וכו' ולכך אמרו שיהו דבריהם קיימין בזמן שכולם היו בהסכמה ובאנודה אחת לא יוכל שום א' מהם לחזו"ב. ואם ירלה האומר לומר דה"מ כשנתקבלו כולם אחד"כ אבל בשהלכו קלת אנשים אלא בשני שות' וכו' אבל בשעת עשיית השטר ובשעת הקנין הכל הוא כאחד ואין לומר כן דהא מבואר בש"ע דאפי' בשעת עשיית השטר ובשעת הקנין אם חזר אחד מהם אין השטר ולא הקנין כלום ואפי' בשעת מתן הכסף ואפי' אחר שנתן הכסף ואפי' אחר שנתן השטר ולא הקנין ואפי' אחר שנתן השטר והקנין ולא נתקיים הכסף ואפי' אחר שנתקיים הכסף ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר ולא נתקיים הקנין ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין ולא נתקיים הכתיבה ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה ולא נתקיים החתימה ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה ולא נתקיים הפתיחה ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה והפתיחה ולא נתקיים הנתינה ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה והפתיחה והנתינה ולא נתקיים הקבלה ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה והפתיחה והנתינה והקבלה ולא נתקיים הגט ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה והפתיחה והנתינה והקבלה והגט ולא נתקיים הכתיבה מחדש ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה והפתיחה והנתינה והקבלה והגט והכתיבה מחדש ולא נתקיים החתימה מחדש ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה והפתיחה והנתינה והקבלה והגט והכתיבה מחדש והחתימה מחדש ולא נתקיים הפתיחה מחדש ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה והפתיחה והנתינה והקבלה והגט והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש ולא נתקיים הנתינה מחדש ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה והפתיחה והנתינה והקבלה והגט והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש ולא נתקיים הקבלה מחדש ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה והפתיחה והנתינה והקבלה והגט והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש ולא נתקיים הגט מחדש ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה והפתיחה והנתינה והקבלה והגט והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש ולא נתקיים הכתיבה מחדש ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה והפתיחה והנתינה והקבלה והגט והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש ולא נתקיים החתימה מחדש ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה והפתיחה והנתינה והקבלה והגט והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש ולא נתקיים הפתיחה מחדש ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה והפתיחה והנתינה והקבלה והגט והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש ולא נתקיים הנתינה מחדש ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה והפתיחה והנתינה והקבלה והגט והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש ולא נתקיים הקבלה מחדש ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה והפתיחה והנתינה והקבלה והגט והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש ולא נתקיים הגט מחדש ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה והפתיחה והנתינה והקבלה והגט והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש ולא נתקיים הכתיבה מחדש ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה והפתיחה והנתינה והקבלה והגט והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש ולא נתקיים החתימה מחדש ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה והפתיחה והנתינה והקבלה והגט והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש ולא נתקיים הפתיחה מחדש ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה והפתיחה והנתינה והקבלה והגט והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש ולא נתקיים הנתינה מחדש ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה והפתיחה והנתינה והקבלה והגט והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש ולא נתקיים הקבלה מחדש ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה והפתיחה והנתינה והקבלה והגט והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש ולא נתקיים הגט מחדש ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה והפתיחה והנתינה והקבלה והגט והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש ולא נתקיים הכתיבה מחדש ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה והפתיחה והנתינה והקבלה והגט והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש ולא נתקיים החתימה מחדש ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה והפתיחה והנתינה והקבלה והגט והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש ולא נתקיים הפתיחה מחדש ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה והפתיחה והנתינה והקבלה והגט והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש ולא נתקיים הנתינה מחדש ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה והפתיחה והנתינה והקבלה והגט והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש ולא נתקיים הקבלה מחדש ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה והפתיחה והנתינה והקבלה והגט והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש ולא נתקיים הגט מחדש ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה והפתיחה והנתינה והקבלה והגט והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש ולא נתקיים הכתיבה מחדש ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה והפתיחה והנתינה והקבלה והגט והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש ולא נתקיים החתימה מחדש ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה והפתיחה והנתינה והקבלה והגט והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש ולא נתקיים הפתיחה מחדש ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה והפתיחה והנתינה והקבלה והגט והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש ולא נתקיים הנתינה מחדש ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה והפתיחה והנתינה והקבלה והגט והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש ולא נתקיים הקבלה מחדש ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה והפתיחה והנתינה והקבלה והגט והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש ולא נתקיים הגט מחדש ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה והפתיחה והנתינה והקבלה והגט והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש ולא נתקיים הכתיבה מחדש ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה והפתיחה והנתינה והקבלה והגט והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש ולא נתקיים החתימה מחדש ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה והפתיחה והנתינה והקבלה והגט והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש ולא נתקיים הפתיחה מחדש ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה והפתיחה והנתינה והקבלה והגט והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש ולא נתקיים הנתינה מחדש ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה והפתיחה והנתינה והקבלה והגט והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש ולא נתקיים הקבלה מחדש ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה והפתיחה והנתינה והקבלה והגט והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש ולא נתקיים הגט מחדש ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה והפתיחה והנתינה והקבלה והגט והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש ולא נתקיים הכתיבה מחדש ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה והפתיחה והנתינה והקבלה והגט והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש ולא נתקיים החתימה מחדש ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה והפתיחה והנתינה והקבלה והגט והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש ולא נתקיים הפתיחה מחדש ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה והפתיחה והנתינה והקבלה והגט והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש ולא נתקיים הנתינה מחדש ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה והפתיחה והנתינה והקבלה והגט והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש ולא נתקיים הקבלה מחדש ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה והפתיחה והנתינה והקבלה והגט והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש ולא נתקיים הגט מחדש ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה והפתיחה והנתינה והקבלה והגט והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש ולא נתקיים הכתיבה מחדש ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה והפתיחה והנתינה והקבלה והגט והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש ולא נתקיים החתימה מחדש ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה והפתיחה והנתינה והקבלה והגט והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש ולא נתקיים הפתיחה מחדש ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה והפתיחה והנתינה והקבלה והגט והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש ולא נתקיים הנתינה מחדש ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה והפתיחה והנתינה והקבלה והגט והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש ולא נתקיים הקבלה מחדש ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה והפתיחה והנתינה והקבלה והגט והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש ולא נתקיים הגט מחדש ואפי' אחר שנתקיים הכסף והשטר והקנין והכתיבה והחתימה והפתיחה והנתינה והקבלה והגט והכתיבה מחדש והחתימה מחדש והפתיחה מחדש והנתינה מחדש והקבלה מחדש והגט מחדש

כח"ס ושמגנגו לעשות מח"ס ז"ל בשטר אחד ש"מ דלא ק"ל כדברי הסמ"ע ז"ל ע"כ. ברם לפי תמיה על מנהגנו שאחר שקונים מידו שהוא חייב בשך פ' ע"ד חסו"ל אין קונים לאח"כ מבע"ח על הפיטור כ"א בקנין החוזר בעלמו תומרים לו וכשיהיה כך שיקיים וכו' אזי מו"מ מיחל לו סך הנז'. דלכאורה כפי"ד הסמ"ע ואף לפי"ד הרבנים הנ"ל נר' דהוי כאסמכתא. ברם עיין בס' קדושת יו"ט סי"ו ד"ט ע"ד בשעין סילוק מהנכסים דכל שבתוב בשטר אחד הוי כתוב כ"ד וכדבור דמי והו"ל כאילו מתנה ואומר שע"מ כן הוא עוסק וכו' יעו"ש. דמזה יש להביא ראיה גם לדיון דברי הוא מתחייב ע"ד חסו"ל בשך פ' וכאילו מתנה ואומר שע"מ כן הוא שמתחייב כזה השך וזה מה שנ"ל בשעת:

ב. עיין בתשו' מוהריט"ן ז"ל סוסכ"ח שהביא דברי הרשב"א ז"ל דכתב דכל שקנו מידו לגיס כח הקנין שאינו כח על דבר שאב"מ אלא מנוף הקרקע קנו מידו וכמ"ש בפ' הכותב נבי דו"ד אין לי על זה וכו' וכתב הוא ז"ל הרי דאיכא כח הקנין לתקן הלשון דהא תע"ג דידור פ' בביח זה ל"מ אם קנו מידו מהני לפי ס' זו של הרשב"א דומיא דהתם דו"ד אי"ל על ש"ז תע"ג דלישנא דלא מעלייא הוא הלשון מתקנו. תע"ג דים לאלק בין היות לידור פ' דבהיות דידור פ' לפסר דיודה הרשב"א דלא מהני משום דלא שכחן דהיסתמיכ שום פוסק להשמיענו חידוש זה בידור פ' כב"ז דמהני קנין וגם הרשב"א לא הודיענו חידוש זה. מ"מ בג"ד מהני קנין דהוי דומיא דהרשב"א ויותר טוב מזנו ע"כ וק"ל דהרי הרשב"א במיוחסות סיס"ז והביי"ד מב"י ז"ל סו"ס קל"ה על רחובן שנתן דירה לשמעון וכו' חילק שם מהיות הקנין בראשונה להיות הקנין באחרונה וכו' דבשהות לבסוף מהני ע"ש. ול"ב מהו זה שכתב בבידור פ' בב"ז לפסר דיודה הרשב"א לא ה"מ משום דלא היסתמיכו וכו' וגם הרשב"א לא השמיענו חידוש זה. ומה שעלה בדעתו לומר בבידור פ' דס"ל להרשב"א דאם קנו מידו בראחרונה כן הוא התמת אבל ה"ד אם קנו מידו באחרונה כנ"ל. ומוהרם"ח ז"ל בסי"ג הק' דברי הרשב"א תהדרי דאתי בתשו' הרשב"א שהביאה מב"י וז"ל בסיתע"ג לא אילם זה ולריך ביהיה הקנין באחרונה. ויבב דאולי כתוב היה בלשונו שטר לבסוף וקנינא וכו'. והפרמ"א ז"ל בח"מ סי"ט דכ"ז כתב ע"ז דאילו בתוב היה בשטר השלה היה דביאה מב"י בסיתע"ג דאזי היה שיעור הרשב"א תיקנו ואילו הזכיר למה לא העתיקו הרב"י ז"ל. והולך הוא ליבב וגם שמד ע"ד הרשב"א שבמיוחסות ושח"ב אלא לומו במוהריב"ל ח"ד דע"א ע"ש. וגם בדב"ג בתשו' מוהרם"ג ז"ל בתב דממ"ם מוהרי"ק ז"ל ואם קנו מידו עיין בתשו' הרשב"א והרמב"ן משמע שהרשב"א והרמב"ן תולקין על השור וסוברים דמהני קנין באויר החלר כמו דמהני בדירה וכו' ע"ש. נר' מדבריו להשור ל"מ קנין בדירה כמו דל"מ באויר. וגם בדב"ח הוא ז"ל בתב דמוהריב"ל בתב דשחר הפיס' תלוקים וכו' ושהב"י ז"ל בתב ע"ד הרשב"א דשטר דחלים בח הקנין וכו' דר' האיי ז"ל חלוק ע"ז וכמ"ש בסיקל"ה וכן הוא ס' העיטור ובעל הנמ"י וריי"ו וכן ים לדקדק מדברי השור ותביו ז"ל דאפי' בקנין ל"מ בקנינא אויר ודירה משום דהוי דשתב"מ וביון דלא חילקו בין אם הקנין לבסוף או בתחי' או בשהזכיר ב' קנינין ודאי דאשפי"ב סברי דל"מ הקנין אלא ל"ב פי' דמנופה ס"ק קנו מידו עש"ב. וה' בית יהודה חח"מ סי' יו"ד בתב דשברת מב"י ז"ל דבר' האיי ז"ל ל"מ קנין בלל אפי' שהות לבסוף ואפי' בשני קניינים ודעת מרן בש"ע בוותיה דברי"ם ר"ג ורי"ב סתם ולא חילק בחילוק הרשב"א ושהמש"ל בפ"ה מה' מכירה בתב דדוב הרחשונים דשתמו דבריהם חולקים על חילוק הרשב"א והק' שם עמ"ש וב"ם אם האחיר הקנין למטה בשטר וכו' והל"ע ע"ש. גם הלח"ם סוסס"ד דשח"ת הק' בן ע"ש. והבי"י ז"ל חזר ובתב בן בסוס"ב בדעת מרן ע"ש. והמשבה"ר מער' מ' סוף חומ"ח דחה דבריו דלא אשבחן למב"י ז"ל דהייתי מתן דפליג אהאי דיוק ושמוהר"ם יוסה ז"ל שפוקי מספק"ל לי אוכח מתן דפליג ע"ד הרשב"א ופשפש ולא מלא ומוהריב"ל ח"ד סיל"ב לא מלא סוס חולק אלא משברת דשפשי שמוע ליה וכו' ואתן בדיון דגרירן בתריה דמרן בב"י ובשו"ע ובמפה אשר עליו אין לנו לזוז מדבריהם וכו' ואמה על מוהר"ם אלשיך ז"ל סיפ"ז דפשיט"ל דבאר פוסי חולקים על הרמב"ן וביותייהו נקטי' ודבו מרן השתיק תשו' הרמב"ן והרשב"א בלי סוס חולק והניח בל"ע. גם בתוס"ו בתב אע"ג דפלוגתא דאמוראי בר"פ הכותב בקנו מידו לי מדו"ד קנו לו מנופה ס"ק ועל מבוכה זו יבבו לבוא העולם ע"ש מ"ש אלן בתריה דמרן גרירן ואיהו ז"ל פסק בלה"ש סיל"ב כמ"ד דמנופה ס"ק קנו מידו ובדעת הרשב"א בח"ת סי' אלק כ"ח וח"ב סיסס"ב וב"ח וח"ג ס"ה וכו' ובב"י בהח"מ סיי"ב ורמ"א ורכ"ג וסי"ו הניח לתשו' הרשב"א הלזו בפשפ בבורה הלבה פסוקה ובתב דים מי שרולה לומר בסיפך בדעת מרן מלשונו בישל"ז והיא לא נעה דעתו לזה אלא דס"ל בדעת מרן דאלים מילתא דקנין דמנופה ס"ק ק"מ וכו' עש"ב ובמער' ת' לו"ז האלרך ג"ב בדברי הרשב"א והרמב"ן והשו' מוהר"ם שהובאה בהגמ"י ובדברי מוהריב"ל ח"ג סימ"ג ובח"ד סיס"ה דגשלל שם לבאר תשו' הרמב"ן ואם היא מוסכמת וכו' ומ"ם הוא ז"ל ע"ד גם הניח מ"ם מוהרם"ח סי"ג דהפשפ בתובלם תשו' הרשב"א והרמב"ן והסכים לזה סברת ר' האיי ז"ל והוסיף הלבה למעשה כן ובסיח"י בתב דאפי' הרמב"ן אין ולאו ורציא בירים. ובתב המשבה"ר דבשיקר מ"ם בסי"ב ושגם מוהרשד"ם חח"מ סיסב"ג קיים המנהג היות מתשו' הרמב"ן והרשב"א וגם מוהרם"ך ח"א סיקע"ו חזל ומוזה לסברתם ומוהר"י תלכי ז"ל בסיקו"ו שחלק ע"ד מוהריב"ל לא מלאו לבי לתלוק על עיקר דברי הרשב"א והרמב"ן וגיין על מוהרח"ם ח"א סיל"ג מה שבלפל בתשו' הרשב"א גם ליין על ה' בי"ע ז"ל ח"א סיס"ב מ"ם בזה ובתב עליו והלמה יורה דרבו והבלע"ד בהבתי עש"ב:

והנה בתשו' מרן בתבק"ר סיל"ח נדון קרקע לי"ב חב"ק בתב שם בעדותו דמלבד לשון זה שלל הקלחה חנב ים לשומת אחרים שלל מחנה בשע"ז ום לפרש דלא קיימי לקנין חנב אלא לק"ם שבתוב בסוף השטר קלי עלייהו וכו' ואפי' מ"ם נתתי לה דא"ק ואגבן הקניתי לה ים לפרש דהאי ונתתי לא קאי לקנין חנב אלא מילתא בלחבי נפשה היא וכו' ע"ש. ואני הלל הוק"ל מדוב נדחק שם להפיק טעמה זו. הרי בלא זה הנם דק"ל דקרקע לי"ב חב"ק מ"מ בקנין מהני במ"ם הרשב"א ז"ל ח"ב סיס"ח דהקנין מתקן העניו ע"ש והמשבה"ר דקע"ח ב"ב ב"ב בשמו ע"ש. וביון דבנדונו היה קנין בדבר במ"ם בסוף השטר וקנינו ממרת פ' קנו"ם וכו' הי"ל לקיים השטר מבח זה ולא לומר דהיא מילתא בחפי נפשה. ומה גם דשם בתוב בהחלה וקנו ממני בקנו"ם ובתבו וחתמו בכל לשון ש"ז ויפו"ך וכו' ולבסוף בתוב וקנינא וכו' וה' זרע לברהם חח"מ סי"ו ד"פ בתב דדיינין ליה בתרי קנינין ולעפויי ילתא ושבן הסבימו הלחי ז"ל ט"ש וב"ב במיוחסות להרמב"ן סיס"ז ועיין במשבה"ר די"ח. ולחז"ר בם טוב ליישרלל בשו"ת דשו"ב דהביא תשו' מרן הל"ל ותשו' הרשב"א ח"ב ותלריך בזה והביא דברי מוהר"י עייתם ז"ל חח"מ סיס"ב דבתב דזה אפי' להרשב"א ז"ל

לא מהני דקנין לאחרון פ' קנין כחסון הוא וכפ' תדר"ח קובו ז"ל סי"ג והקשה דמדברי מוהריב"ל ח"ד סי"ה גר' דס"ל דחשיב כב' קנינים ול"ע לדבר וכו' ע"ש ובחשו' מוהר"ם ללעיל ז"ל סיפ"ו ומוהרם"ג בחשו' פרמ"ח ח"ח סי"ד ושם"ר שהאריך בזה המע"ם סיקל"ה הגב"י חוס"ג ע"ש ע"כ. וע"ע במע"ם ח"ג בשו"ת סי"ז דכתב דב' קנינין כל"ל אי מהני לאין מעכב נקנה בחליפין מידי פלוגתא ל"ג ע"ש. ועיין בפ' לב מבין בה' מכירה פ"ג דהאריך בהא דקרקע אי"ב חג"ק. גם בפ' נוכח השלחן סוסי"ו האריך בזה ובדין ב' קנינין ע"ש. ועי' דעעלם מיניהו מלבי תשו' מרן בחקק"ר הג"ל כיעו"ש:

סימן ל"ה

בש"ע סיקע"ו כמ"ח במור"ם ז"ל בהגהה מי שמלת לחבירו בעסקיו ונתפש י"ח מהם הלך בשבילו בחנם חייב לפדותו דהו"ל עליו כשואל שחייב בחזקתן. מרדכי פ' החומנין והג"מ. וי"א תשו' הרמב"ן סי"ב ומוהריק"ו סיקל"ח. והכנה"ג בסיקפ"ח הגב"י אות' הביא דברי מור"ם ותמה עליו דמוהריק"ו הביל שלום בין הרמב"ן ומור"ם וכתב דלא חייב מוהר"ם אלא בחנם הנוף אבל בחנם הנוף ממון לא חייב מוהר"ם ע"ש. וגר' דכוונתו להק' עליו דאיך הפם על י"ח תשו' הרמב"ן ומוהריק"ו דהרי מוהריק"ו הביל שלום וכו' ובפי"ד מוהריק"ו בסיזק הנוף הנוף גם הרמב"ן מחייב ואיך כתב על י"ח דפוטרין תשו' הרמב"ן ומוהריק"ו ומהרחוי הוא דהו"ל להקשות סדר קושייתו בהיפך דמוהריק"ו גם הביל שלום בין הרמב"ן ומור"ם ואפ הרמב"ן דפטר לא פטר כ"א בנזקי ממון אבל בנזקי הגוף הנוף גם הוא ז"ל מודה דחייב וכיון שכן איך הפם על הי"ח דפוטרין בנזקי הגוף לחשו' הרמב"ן ומוהריק"ו. ואשיקרא מ"ש דמוהריק"ו הביל שלום ביניהם. עיין בדברי מוהריק"ו שם בחלק גר' דברים להביל ס' ביניהם כ"א שמדוכו שם שהוא בהיזק ממון ורלה לפטור המשלח הביא בחמי' דברי הרמב"ן ולמד ממנו לפטור. וכתב דים לדקדק בן מדברי מור"ם לפוטרו והביא דבריו דחייב הלא לפדות. גנו וכתב דמשמע דדוקא משום שהוא בחנם חייב מור"ם הא אי הוה בשכר בשיעת דלא היה מחייב מוהר"ם הלא. וכתב עוד דבן נמי משמע דדוקא בפדיון נופו חיל"ל דחייב הלא משל"ב בהוגם ממון לא היה מחייב מוהר"ם הלא ואפי' בפדיון הנוף כתב מור"ם דל"ש אם חייב הלא לפדותו זת"ד ע"ש. ות"ב י"ל דמ"ם מוהריק"ו לחלק בין נזקי הגוף לנזקי ממון ה"ד בדעת מוהר"ם. אבל בדעת הרמב"ן לא אחבריה שבן הוא ומוכ"ל דל"ם נזקי הגוף לנזקי ממון דבאיזה חופן ס"ל דפטור. ובבכי מחישבין דברי מור"ם שליין על הי"ת דפוטרין להרמב"ן בחשו' דל"ל דפוטר בכל נוגע דסחמת קאמר. ולין ע"ד מוהריק"ו שחלק בדעת מוהר"ם בין נזקי הגוף לנזקי ממון משל"ב בדעת הרמב"ן לא חילק כלל ויש לנו לומר דס"ל דדעת הרמב"ן לפטור בכל נוגע. ובדרך זה מחישבים דברי הסמ"ע ע"כ. ועיין דגם הכנה"ג לאחר שהק' שם ג"כ ע"ד הסמ"ע נכנס בדרך זו בדים עמוד ד' ויעב דברי המפה והסמ"ע. ושם בשיטה י"ח יש ט"ס הניכר וכל"ל בסיקע"ו דעסיק דנחפש נופו דחייב מוהר"ם דשם ע"ז די"ח והוא הרמב"ן ומוהריק"ו והיינו דלא חילק כ"א בדעת מוהר"ם אבל בסוס"ו וכו' והוק"ל ע"ז והולך לידחק ע"ש. וק"ל בדבריו שם שכתב ומ"ם הרשב"א דאין המשלח חייב בחשלום נזק השליח התם שאני דהוי היזק ממונו אבל היזק נופו הא ודאי חייב לפדותו ושכ"כ מוהריק"ו שוקל"ח ושכ"כ הסמ"ע לענין לחר כחבתי דבריו לעיל תו"ה טל"ד.

דאחד הכוחה שם בחו"ה שהבי"ד הסמ"ע ע"ד הגהות מרדכי דמחייב המשלח דכתב דל"פ אלא בנחפש נופו אבל נזק ממונו לכ"ע פטור ע"כ. הרי דשם כתב בשם הסמ"ע בדעת הרשב"א דס"ל דאפי' בהיזק נופו פטור ושבוה פליגי הרשב"א והגמ"ר. ומ"ש שכ"כ הסמ"ע לענין לחר היינו דהגם שחילוק זה בין נזקי הגוף לנזקי ממון הוא עיקרו ממוהריק"ו ז"ל כתבו הסמ"ע ע"ד מור"ם שפיהה ממקום למקום דבמקום ח' הביא פלוגתא ובמקו"ח לא הביא הפלוגתא כתב זה החילוק לחרן דבריו. גם ק"ל ע"ד הכנה"ג דכתב כאן ע"ד הרשב"א דס"ל דהיזק נופו חייב דאיך יתיישבו דבריו עם מ"ש שם בחו"ם בשם מוהרח"ם שהוב"ד במשפ"ן דהא דפטר הרשב"א ה"ד כשבא הזק בממון השלים לו בנופו. הרי גם בהיזק נופו שבר דפטר הרשב"א נגד דבריו שבכאן. ומוסכמים הם עם דברי הסמ"ע שבתבם בחו"ה ושם נ"כ ליין על דבריו שהביא בחו"ם. בחופן שדבריו שבחו"ה וט' נלחים שהם היפך דבריו שבאו"ח ול"י:

וראיתי בהש"ך ז"ל בסיקע"ו סקי"ז דכתב וליין בחשו' מבי"ט סיקי"ו דקע"ב ול"ע ע"כ. ולע"ד דכוונתו היא דשם בחתי' הביא דברי הרשב"א בחיוחסות סי' כ' והגמ"ר וכתב דהרשב"א דפטר המשלח הייגו כשהזוק השלים שלא מחמת המשלח ולא מסיבתו וכו' ולזה להשוות דברי הגמ"ר עם דברי הרשב"א דאתי דפטר הרשב"א היינו כשלא היה מחמתו של המשלח ובנדונו שם דהיתה מחמתו מחייב המשלח. וע"ז מקשה על המבי"ט דדבריו ל"ע דמבואר בדברי הרשב"א שם דאפי' הגיע נזק לשלים בגרמת המשלח עכ"ד פטור דכתב שם וז"ל ואפי' תאמר שבגרם שליחות הגיעו נזק גרמא בנזק הוא ופטור. הרי דס"ל להרשב"א דאפי' הגיע נזק בסיבת המשלח פטור היפך דבריו והביא בל"ע זה כ"ל בכוונת דבריו. והכנה"ג סיקפ"ח הגב"י אות' ד' ליין ע"ד המבי"ט הל"ל ובח"א סיקב"ג וקכ"ד שחילק ע"ד הרשב"א דה"ד שהגיע נזק מחמת השליחות לא מחמת המשלח עלמו וכו' אבל אם הנעשו מהשלים בעד המשלח חייב המשלח ושפה דברים נכונים בעצם ע"ש. וגר' מדבריו דבזה החילוק מחישבת קושית הש"ך שהק' עליו דבהגיע נזק מחמת המשלח עלמו מחייב הרשב"א להמשלח. וה' דברי יוסף תירנחם ז"ל בס"ו הביא חילוק המבי"ט והק' עליו דלין גר' כן דעת הרשב"א ושכל דבריו הם ל"ע במ"ש הש"ך בסיקע"ו זת"ד ע"ש. והיתה השלמ"ה מע"ק דברי הכנה"ג במה שהבי"ד המבי"ט הל"ל וכתב שפה דברים נכונים בעצמם דלא וכר שר דבריו כלל וכבר כתבתי לעיל דגר' מדבריו דבמ"ו מחישבת קושית הש"ך ז"ל. וכל יבר הולך ישפוט בלבד דים שינוי בדברים בין הם יאמר להנוק בא מחמת המשלח דשא זה מזה וחילוק המבי"ט בדברי הרמב"ן חילוק למסתבר הוא ובכבי מחישב שפיר:

ומוהריט"א ז"ל בם' שמו"ט סימ" הביא דברי הרשב"א ודברי הסמ"ע מ"ש ע"ד מור"ם דגר' דבהוזק השלים בממון דפטור המשלח והביא חילוק המבי"ט הל"ל דהם היזק בא מחמת המשלח חייב גם דהוי השלים בשבר. וכתב דגם דברי מוהרח"ם שבמשפ"ן י"ל דחינו חולק עם המבי"ט והביא ג"כ דדברי הפ"מ ח"ב סיט"ו הם מוסכמים לדברי המבי"ט ועפי"ז חייב בנדונו להמשלח במה שהוזק השלים בממונו ע"ש ושם בפי"ט תשו' מוהר"ם לגייחדו ז"ל שדי נרגא בהשוחה שהשוה דברי מוהרח"ם לדברי המבי"ט והביא תשו' הרח"ם כלל ע"ט ודברי מוהר"ם דדבריהם נגד דברי המבי"ט והפ"מ גם הביא לדברי הכנה"ג דהשביח לדברי המבי"ט וכתב דלכולהו חיש להו פירכא מדברי הרח"ם גם הק'

ע"ד המב"ט מדברי הגמ"ר שהניחם הוא שהם היפך לדבריו ותמיה לדידיה דפשוט המשלח גם כי הזיק בת מסיבתו עם"כ. וכסי"כ חזר מוהריט"ח ז"ל לחזק דבריו דנזק הרח"ם שנת ושנת מהנזק וכו' והחילוק שחילק להשוות דברי מוהרח"ם להמב"ט הוא חילוק נכון וכו' וכבוחו לא כתו שהה לחייב המשלח עם"כ. ותמכי הדל חזי לויית כם' בדם"ם חח"מ סי' יו"ד בנדוני שם שהאריך הרמ"ה בדברי הרמב"ן והגמ"ר והמב"ט ושאר הפוסי' ז"ל ודבריו שם שם היפך דבריו שהובאו בס' שמיו"ט לחייב להמשלח בפי"ד המב"ט והפ"מ ז"ל ולא העלה בזכלונו לדברי הרח"ם כלל והוא מהתימה דדבריו הם פתרח"י ממש מהשם להכת. ובדק"ע ע"ב כתב ותמכי בפני כבר לעירותי בזה בהשו' לחרת ע"כ. ושם כוונתו היא על התשו' שהובאה בס' שמיו"ט יגדל התימה שאיך לא זכר בס' בדם"ם בסי' הכ"ל לדברי הרח"ם חשב בשנן עליהם בתשו' שהשיב למוהריט"ח ז"ל לפשוט המשלח. וגם שם נאמר דתשו' הכתובה בס' בדם"ם היא היתה לחר התשו' הכתובה בס' שמיו"ט וחזר בו מדבריו הראשונים והסכים עם מוהריט"ח ז"ל ולכן בספרו בדם"ם חייבו להמשלח עכ"ז קשה דהי"ל לבאר דגדון הרח"ם דפשר שתני ולמוכיחו בפי' ולהרחיב הדבור בזה מה היה סבור בחתי' ושחזר בו ולא למבואם שמותי וכעת לי ל"י:

והנה שם בסי' יו"ד הביי"ד המב"ט שבח"ג סי' קכ"ו והרבה להקי' עליו הן בקושית שהק' עליו בס' שמיו"ט והן בקושיות לחרות ג"כ ביעו"ש וסו"ד הניח דבריו בל"ע עם"כ. דמדבריו י"ל דחפשר דהם"ך ז"ל דהניח דברי המב"ט בל"ע כוונתו היה כמו שהוק"ל למוהרם"ל ז"ל בדבריו. ומהתימה דהשמיו"ט ומוהרם"ל ז"ל בתשו' הנ"ל לא זכרו לדברי הם"ך כלל:

סימן ל"ו

שאלה ראובן וש' חתים שותפין בחלר ובתים שבתוכו וראובן הי"ל חוב על לחיו ובהגיע זמן הפלותה דחק ראובן לש' על הפרעון ועמד ש' ומכר לחתי ראובן חלקו שי"ל בחלר ובבתים בסך החוב שים עליו בעדים וק"ם ובח"כ ובס"ח וכתוב בשטר והעד שעדים חיך החליט חלקו שבחלר הנז' לחתי החלט נו"ם כתחו"ל ובח"כ וס"ח לקיים המכר. וראובן מכר החלק ההוא שקנה ללוי ודר בו לוי ט"ו שנים ויותר ושתר ובגה ועשה כרלוטו וחין מוחה בידו ושמעון היה בכ"ז זה בעיר תחרת בעי"ת בירוח יע"ח וחן עתה בח ש' לערער על המכר הנז' ורולה לחזור בו מחמת שהיה בחוב שעליו חם הדין עמו חו לח ושכמ"ה:

תשובה הנה הרמב"ם ז"ל בפ"ז מה' מכירה ה"ד פסק חם מכר לו קרקע בחובו חין ח' מהם יכול לחזו"ב לעפ"י שחין מעות הפלותה מזויים בשעת המכר. והרחב"ד ז"ל השיגו דמלוה חי"ק וכתב הה"מ ז"ל לנס הרמב"ן והרשב"ח ז"ל סל"ה וספוניש התם' עיקר. גם הטור בסי"ר ס"ז הניח בשם חביו הרח"ם ז"ל דל"ק חפי' המעות עדין ביד הלוה דמלוה להלוהה ניחנה ותינו נותן לו עתה כלום חבל חם חמ"ל יקנה לי שדה שלך בהגיח מחי' מלוה קנה ותפי' לח מהל לו כולו חלח הרווח לו הזמן כנון שהגיע זמנו לפרוע והרווח לו הזמן ותמ"ל יקנה לי שדה שלך בהניח הגוה שהרווחתי לך קנה ע"כ. ובס"ע שם סע"י כתב מרן כמי שמכר מע' בחוב שהי"ל י"ח דהוי כמי שנותן דמיס וכל המוי"ב מקבל מ"ם וי"ח וכתב חוי"ם ז"ל דחי"ן חלח בהגיח מחי' מלוה. וכ' הסמ"ע שקט"ו דהחולקים עם הרמב"ם ס"ל דבחוב דמחמת הלוהה חבל חם החוב מחמת מכר כבר נתבאר בסיקל"ט בעוד ובדברי המחבר ס"ב דחפי' הרח"ם חודה דקונין בו חפי' מע' קנין גמור בין דחוב כזה חינו שביח לח נזרו חז"ל שמח יחמר נשברפו חסיך בעליה ע"כ. ויש לעמוד בדבריו דבסיקל"ט בדין חוב הבח מחמת מכר דפסק מרן דנקנים המע' וכתב חוי"ם שם בהנהה מיהו י"ל דמייתי דוקח שחמ"ל מכור לי בהגיח מחי' הדמים ש"ל חנוך וכו' כתב שם הסמ"ע שק"ה וז"ל ומיהו י"ל וכו' וחו קונה חפי' המע' בהגיח מחי' המלוה ודוקח במחי' חוב כזה הבח מחמת מכר דחינו שביח וכו' ע"ש. גר' דמוי"ם ז"ל ס"ל דחפי' בחוב מחמת מכר ל"ק ק"ג כ"ח בהגיח מחי'. ודברי מוי"ם עיקר בורשוחי מהנ"מ ז"ל פ"ה דכתב שם דהרמב"ם לח סמך על סוגיח דהחים מקדם ומ"מ הוח מחלק בין מלוה מחמת מכר למלוה מחמת הלוהה דבחוב נקנה כחינו החליפו פרה בשור חבל בחעות ליכח למימר הכי ומ"מ יש בהן מ"ש. חבל לדעת הרמב"ן והרשב"ח ה"ז במלוה בעלמח ובכל נוונח במלוה עלמה ל"ק בהגיח מחי' מלוה קנה ע"כ. הכי לפי"ד הנ"מ לדעתם גם בחוב מחמת מכר ל"ק כ"ח בהגיח מחי'. ונודע דהרח"ם הוח ס"ל כחותם כמ"ש מרן בב"י ז"ל וחיך כתב הסמ"ע דחפי' הרח"ם מודה דקונין בו חפי' מע' ק"ג וכו'. ובהברת ל"ל דהרח"ם לח ס"ל כהח כהרמב"ן והרשב"ח ה"ז ז"ל ונו"ר שכן מבוחר בדברי מב"י ז"ל בסיקל"ט דשם כתתי' הביח דברי הנ"מ מ"ם חבל לדעת הרמב"ן וכו' הכ"ל ושוב הביח מ"ם הנ"מ בפ"ז דדעת הרי"ף והרמב"ם דמלוה קונה וכו' ושיים הוח ז"ל ודעת הרח"ם כדברי הרמב"ן והרשב"ח וכ"כ בסיר"ד דמלוה ל"ק כלל חפי' למ"ם ולח"כ חמ"ל בהגיח מחי' מלוה וחפי"ה כהתי דיכח דרחובן שחמר לש מכור לי חפן שלך בדמים שחתה חייב לי מדתי חפן שמכרתי לך וכו' סובר הרח"ם דקנה וכו' ע"ש. ועיין בס' עלמות יוסף דל"ט ע"ד דהביח דברי מב"י ז"ל חלו והק' עליו דזה לימו דהרח"ם בפ' החשה נקניה חוק"ל בהגיח מחי' עם"כ. גם יש לעיין עוד במ"ש מב"י ז"ל בשם הנ"מ דלדעת הרמב"ן והרשב"ח דחוב מחמת מכר ה"ז במלוה בעלמח ובכל נוונח במלוה עלמה ל"ק. וחילו לימו בסיר"ד כתב וז"ל וכתבתי שם שדעת המפ' שבכל דיעם חלו דעת הרי"ף שוה לדעת הרמב"ם וחלתי הרמב"ן שכר' מדבריו שסובר דמלוה שיעה מחמת מכר ח"ל ק כלל ע"כ. דמשמע דבמחמת מכר ס"ל דקונה בם הרח"ם וזה נגד מ"ש בסיקל"ט בשם הנ"מ בנ"ל:

והנה הכ"ח ז"ל בסיקל"ט הקשה מ"ם חוב הבח מחמת מכר לחוב בעלמח וכתב דהבח מחמת מכר דקנה פ"ד כשהחפן שמכר הוח עדין ביד שמעון בשעה שחוזר וקונה ממנו וכו'. והמחב"ח ז"ל בה' קנין משות ס"ד כתב דחם מכר לו חפן בכו"כ להת לו מיד ותבע מעותיו ותמ"ל י"ל כוך חטים וכו' ונתלה ה"ז קנה ולח דמי למלוה דהבח כיון שמכר לו ע"מ ליקח הדמים מיד וחם יתבע הדמים ותמ"ל הלוקח עכשיו חין לי המקח חוזר כיון דהמוכר לריך למעות נמלח כחילו המקח הוח עומד ביד המוכר וכו' חשיב כחילו נתן לו חפלו בדמי כור חטים שלו ושמלח למהר"י ן' מינתח ז"ל הוב"ד בס' עלי"י דכ"ע שכתב כדבריו ע"ש. ותכי הדל עיינתי בדברי מיהרי"ן מינתח ז"ל שם ולח מלחתי הכרח בדבריו לומר כן כמ"ש המחב"ח ז"ל דהחנה עמו ע"מ שיתן לו דמים מיד וכו' ונס חין הכרח לומר כמ"ש הב"ח ז"ל דלריך שיהיה החפן בעין חלח כל שהחוב הוח דמי מכר לח חשיב מלוה וחפי' שמכר לו החפן מקודם זמן ולח היה תלוי ולח היה בעין קנה דחשיב כמי שהביח המעות בעת שקנה ממנו הפרה ולהיות הדבר ל"ש לח נזרו בזה

רבנן וכמו שכתב"ל לכאורה פוסק. סו"ר למשנה"ר מצר' מ' מו"ק דאמר שהתירך להוכיח דאין מילוק בין אמר המוכר לאמר הלוקח והק' על הדרישה שהוליד מחלוקת חדשה וכו' עוד הביא דברי הכ"מ ז"ל דלדרך שיהיה האחד בעין וכתב עליו דמלשון הסמ"ע והלח"מ ונס מלשון מוהרי"ן מינהם ז"ל שהבי"ד העל"י גר' דל"ב שתהיה הפרה בעין תמם עש"כ. וה' מוב המשולם סי"ב כתב בהב"ח ז"ל והמע"ם סיקל"ט הגה"ע הו"ח כתב דדברי הכ"מ הם כרש"י ז"ל לבל להרי"ף והרמב"ם דאפי' עבר ומן ה"ב אפי' אין החפץ בעין. ונס בתו"ב הבי"ד המאג"ח הנ"ל וכתב דאף אדון זה מבואר בעור והרמב"ם אפי' לא התנה לתת המעות מיד בוגע הכב דבין דבדין זה פליגי עליה מהריח דפ"ק דקידושין ואוקי לה בדאמ"ל בהגלה אמי' ה"ב משכח"ל דאפי' לא אמ"ל הכי בין דהתנה לו לתת מיד כ"ע מודו בהא ע"כ. ואתמה"ר דברי תמוהים דהא המתג"ח עם אחר שכתב בן סיים וכתב וז"ל הן אמת דלריך להבין לפי"ז אמאי הוצרכו לפרש הסוגין דאיירי בהגלת אמי' ע"כ. הנה' מדברי דלא בריחא ליה מילתא דמודו עם היכא דהתנה דקנה. יליף בתב הוא דבוגעו דכ"ע מודו בהא. ובסוף לשונו עם אי"ו מוכן וגר' שים בו ב"ם ביאו"ם:

ועיין בם"ע סיקל"ה סע"י שבירות ומשכונה אי"ל במלוה. וכ' מור"ם ז"ל משום דהוין כאכר ואי"ק במלוה אפי' בהורה בסף ועל סי"ד ס"י ע"ב. וכ' הסמ"ע סקכ"ח אי"ל במלוה משום דשבירות ליומיה ממכר הוא ודין מכר יש לו ולקמן בסי"ד בתב הטור והמחבר ס"י מי ס"ל חוב וכו' דאין קנינו קנין. ומשכונא דכתב המחבר בתן ר"ל שהלוה על הקרקע להיותה ממושכן בידו ולהכול פי' בגביתה עד שיחזור לו מעותיו לו עד זמן קבוע דמשכונא כזו י"ל דין שבירות ומכר ע"ב. ועיין בסי"ם סעש"ז דאם משכן לו קרקע בחוב שהי"ל עליו ובתב לו שטר וקנין וזה במשכונה. וכ' הסמ"ע סקב"ח דאע"ג דהלוהה אי"ק גוף הקרקע כמ"ש בסי"ד מ"מ בתן קנה במשכונה אפי' בבר הולית המעות בין שלה בה לקנות גוף הקרקע אלא לאכול הפי' ממנה עד שיתן לו דמיו וכו'. ובסקכ"ב אם שטר בקנין ד"ל שבתב לו שטר קנין ולאחוקי שטר רחיה ובשטר לחוד אי"ק עד שיתן דמי הקניה וכו' משו"ה הולרך לבתוב דאפי"ה זה במשכונה דאילו עשה לו ק"ם בפ"ע פשוטא דקנה ואפי' גוף הבדה קנה וכו' ע"ש והב"ח הביא קושר דברי הסמ"ע דקנין ל"ד דאפי' לא עשה לו קנין בפ"ע דינא הכי סמ"ם. ויש בו פ"ם ול"ל לא עשה לו אלא קנין בפ"ע ד"ה. יה' בית מבחים אם הבי"ד ופליג עליהם דהיכי בעי שטר וקנין גם המע"ם אם בהגה"ע חוו"ן בתב דיותר יש לדקדק במ"ם בשטר ובקנין דאי בדבריו ז"ל הול"ל בשטר קנין ומדבתב ובקנין משמע דלא סגי בשטר לחוד והכי גר' בהדיא דברי בעה"ת ז"ל שהביא מרן ועיין ב"ח סי"ו דהכריח דתרתי בעי ע"ב. ועיין בהג"ה על אם ח"ג שכן מבין בבעה"ת דהרתי קאמר שטר וקנין ודין הטור הוא בדברי בעה"ת כמ"ש מב"י ז"ל להסכים דבריו עמו והי"ל להמע"ם להביא סיועתא לדבריו מדברי הג"ת ז"ל. ומכן בב"י אחר שהבי"ד בעה"ת בתב ע"ד הטור וז"ל ואם בתנו להסכים דברי רבי' עם דברי בעה"ת ל"ל שמע"ר שהרי נשתעבד לו בחובו בשביל הודאה שהודה שלוה ממנו ק' לא בשביל הודאה גרידא קאמר אלא משום דהקנה בקנין ושטר. ואם נפשך לומר דבשביל הודאה גרידא קאמר למסוק דאין בקנין ושטר משום דהקנה בקנין ושטר אלא משום דמשתעבד הוא משום דהקנה בקנין ושטר ולא מבתעבד בהודאה לחודה. ואם נפשך לומר דבשביל הודאה גרידא קאמר דמשתעבד ויהיו דבריו מוסכמים עם הבעה"ת ל"ל דמ"ם דוקא במשכונה לסיפא דלישנא סתיך שהבעה"ם שוכה הוא משום שאין קנין המשכונה לגוף הקרקע וכו' וכזה יהיו דבריו מוסכמים עם דברי בעה"ת דבתב בסוף ושוב דאין לנו לדקדק אם קנה המשכונה אם לאו שהרי מ"מ שיעבוד חובו קיים ואין קנין המשכונה מועיל אלא לסילוק פי' בלבד ע"כ. והב"ח ז"ל בתב דהב"י הלריך בפי' דברי רבי' ובתב לפרש דמ"ם ואין קנין המשכונה וכו' הוי כמו ושוב שאין קנין המשכונה וכו' ולא מהיבת בפשוט הוא דאי"כ חדא ושוב אלא כולה חדא הוא כדפי' ודוק היטב עכ"ד. ואתמה"ר אמי' תומר דמב"י ז"ל לא נתבוון לזה לומר שהיא חדא ושוב וכו' אלא כוונת דבריו כדפירוש ומה שפי' הב"ח הוא מה שפי' הב"י ז"ל בם"ם ואם נפשך לומר וכו' וכוונת מב"י או שיהיו מוסכמים דברי רבי' עם תחילת דברי בעה"ת דזוקא משום דהקנה בקנין ושטר. או שיהיו מוסכמים עם סוף דברי בעה"ת דבהודאה לבד סבי דאין קנין המשכון לגוף הקרקע אלא לפי':

ובאר דמוחיח לי בדברי הסמ"ע בסקכ"ח דבתב משכונה אי"ל במלוה ר"ל שהיה ממושכנת בידו לאכול פי' עד שיחזיר לו מעותיו אי"ל במלוה דמשכונה כזו י"ל דין שבירות ומכר ואי"ק לאכול פי'. ואילו לפי פי' מב"י ז"ל להסכים דברי הטור עם סוף דברי בעה"ת אפי' בהודאה גרידתא בלי קנין ושטר מהני לאכילת פי' וכנו"ל. ורחיתי להמע"ם בסיקל"ה הגב"י תוכ"ד דהוק"ל שם מדברי שטור דסי"ם ומדברי בעה"ת דספיר זוכה לאכילת פי' ושכ"ר לה' מוב המשולם סיח"י דגרגש מזה ולא לחלק דהסיל מיירי שהיה בקנין ושטר ואתמו לסכי וכה במשכו'. והוא ז"ל הוק"ל מסו"ד בעה"ת ובתב דאחר ההשקפה הטוב הוי בלאי נחינת דמים הא מיהא בין דהוי לאכילת פי' קני אבל עכ"פ היינו בשטר קנין דכתב לו ע"כ. ועיניך תרחיה דזה לימו מיושב עש סו"ד מב"י ז"ל שבתב ואם נפשך לומר וכו' דמבואר שמפרש בדבריו דאפי' בלא שטר וקנין אלא בהודאה גרידא קני לאכילת פי' וכ"ל ועדין קשה. ולגבי אם הקנין ושטר מועיל לקניה גוף המשכו' לאו מילתא פסיקתא היא דאיכא מועיל שהרי בהמב"ם פ"ז מה' מכירה ה"ד דפסק דמכר בחוב קנה בתב הם"מ ז"ל דהאח' ז"ל פליגי עליו ושיעתם עיקר ומ"מ אם בתב לו אח השטר קנה בשטר דהו"ל בתחנה וכ"כ ז"ל ע"כ והמע"ל ז"ל שם הבי"ד בעה"ת שם"ד ח"ג שבתב והיכא דליה לחובן משמעון ק' ואח"ז בתב לו בשטר וקנין וכו' ותמה עליו דע"כ לא אמרי' דבשטר ל"ק אד שיתן הדמים אלא היכא דלא נתן דמים כלל משום דלא סמכא דעתיה דמוכר עד שיתן הדמים. אבל היכא דמכר הקרקע בחוב נהי דלא מהני הך דמי משום קנין דמלוה לחולחה ניחנה אבל היכא דבתב לו אח השטר פסיעתא דקנה דהכא ליכא למימר דלא ס"ד דמוכר וכ"כ הרשב"ח בתשו' הביאה מרן סו"ס קל"ח וכן מתבאר מדברי הם"מ בפרקין וכמ"ש הפ"מ ח"ח סיט"ו ע"כ. אבל מתשו' מוהרשד"ם ז"ל חח"מ סישב"ב גר' דס"ל דאפי' בתב לו שטר מכר אי"ק דבפלונתא מתניית וכו' ע"ם. ומאי דהוקשה לי עליו דאיך בתחילה הביא דברי הם"מ ז"ל דפ"ז הב"ל מה שהביא בשם הירוש' ואח"כ העלים עין מסוף לשונו דקאמר דאם בתב לו אח השטר קנה בשטר ושב"כ ז"ל בבר רחיתי להמע"ם בסיר"ד הגה"ע ח"ו שהביא בשם לבני הפוס' שהוק"ל ט"ד עש"ב. גם מדברי הב"ח ז"ל בסי"ם. במ"ם ע"ד הטור ומב"י ז"ל שם גר' מהיפתא לשונו דגם בשטר ל"ק וכ"ר מדברי

הסמ"ע והג"ה ז"ל סס וכנ"ל. וה' שמחת יו"ט ז"ל בסי"ב הכי"ד הה"מ דבשטר קנה וכתב שכן מתבאר מתוך דברי רוב הפוס' וכ"כ הרשב"א בתשו' שהביאו מב"י סוסקכ"ל וכו' החמנם מדברי כעה"ת שס"ד ח"ג מוכח דס"ל לחיפכא דבשטר מכר ל"ק עד שיקח דמים כעין ומליה ל"מ ושכן ס"ל לה' העיטור בתו"ם לחפותיקי דמ"כ וכו' חלא דאי פרים חי"ב בשטרא לחוד לוקני קני וכו' ושהמבי"ט ז"ל בח"ח סימ"ה דכתב דס' בעהע"ט שכתב דמשכנתא בתוב שקדם לסירתא דמנה לי"כ וכו' היא ס' ימידתה והתריך כזה לע"ד לינה ס' ימידתה דהרי בעה"ת בשס"ד עומד שם' וחת בפי' דחפי' בשטר ל"ק עד שיקח דמים בעין ולא מלוה זת"ד ז"ל עש"ב. ואני בער לא חדע היאך ליתך ס' בעה"ת ז"ל עש ס' בעהע"ט ז"ל דס' בעהע"ט היא דמשכנתא בתוב שקדם לסירתא דייקו לומר דאסור לאכול הפי' ושתם דברי דחפי' בקנין ושטר לסירתא. ואילו לס' בעה"ת ז"ל כתבו"ד מותר לאכול הפי' דשביר זוכה כזה לאכילת פי' אבל לא לקנין גמור וכמ"ל ושים שפי' כדבריו דסומך על דבריו היאך שאפי' בירידתה גרידתא מהני לאכילת פי'. ואופן דס' בעהע"ט דמשכנתא בתוב שקדם לסירתא לאכילת פי' היא ס' ימידתה כמ"ש המבי"ט ז"ל:

גם מוהרש"ך ז"ל ח"ב בשפסות סי"ד וח"ג סי"ב כתב דמוכר בתוב בשטר קנה. והגם דבשפסות סיב"ד כתב דלס' הרמ"ם והטור דס"ל דשט"ד שט"ר ניהו ואי"ב הקרקע ע"י לין הקרקע נקנה בחלוה אפי' בשט"ד ובלרך לעמוד ע"ז אם יעטרך הלכה למעשה ע"ש. והוב"ד בכנה"ג סיקל"ח הגב"י תו"ח. מלבד דמוהרש"ך ז"ל היהו נוטים לא החליט הדבר ובתב דלריך לעמוד ע"ז וכו' וב"ב הרב"ד חח"מ סי"ו. עוד ביין בתשו' מוהר"ם הלוי ז"ל סימ"ז דבתב דחפי' לדעת הרמ"ם והטור דשט"ד שט"ר סם ולא שט"ק כיון דבזמנינו זה אני חושבים להם והוא מוהג בינינו כמו שביהו הרוחות דהעולם אינו בר' בעיניהם ד'בעמר המקח אגד סיבתבו השטר בלע"ד שבהני לחוטם בשט"ק וכו' וכיון שכן נהגו העולם ונוהגים לקנות בהם המהג הוא ענין ועיקר גדול וחבריו בלך ולא נדע מסיטומתא וכו' וה"ב ב"ל פשוט דכיון שהוא מהג שתה בזמנינו זה להתשיבם בשט"ק בן רחוי לדונם ולכן הם פירם וחמר לי בעי' בשטרא לחוד לוקני קנה גם בשטרות שלנו לו שעשה מעשה שהורה שרלונו לגמור המקח בשטר גם בשטרות שלנו מוע"ל כיון שהתנה לו עשה מעשה זה המוכר לו הלוקח וכו וענמר המקח על השטר אעפ"י שלא נתן עדין הכסף כמו אם נתן הכסף ולא עשה שטר ופירם וחמר לי בעי' בכספא שמועיל לקנות בכסף לכ"ע מוהרש"ך ז"ל ח"ח סיע"ג דבכל נוונא מהני טעמא דפרים ע"כ. והכנה"ג ז"ל סס כתב ע"ד מוהרש"ך ז"ל הנ"ל דבתבו' העליהי דלוקי תוקע עלמי בזה הכר' דבוגין דעלמא חזלא דנקטי' דשט"ד שט"ק ניהו וכ"ם למ"ם מוהרש"ל בח"מ סימ"ז דכן מוהגים העולם הלך אחר המהג. ואפי' למ"ם דה"ד בדפרים לי בעי' בשטרא לוקני והי"ה אם עשה מעשה המורה שרולה לקנות בשטר כל שהבתיבו השטר וקנו הקרקע חלף חובם כוותם לקנות בשטר וכבר כתב מוהרש"ל שם דאי פרים מהני בין לוקח בין למוכר ומאחר דאי פרים מהני בין לוקח בין למוכר ה"ם דמהני עשה מעשה המורה שרלונו להקנות בשטר שהוא עלמד מדין פרים ע"כ. ועוד בה דכבר כתב מוהרש"ך ז"ל נופים בפי' דלמאן דס"ל דשט"ד שפ"ק ניהו מכר בתוב ושטר מהני וה"ב לדידן דבתריה דמרן ז"ל גרירן ואיהו פסק להלכה בש"ע סיקל"ח ס"ג דשט"ד שט"ק הס ה"ב בל"ד קנה הלוקח מאחר דאיבא שטר גם דמכר בתוב. ומ"ש הגמ"נ ז"ל שם בשוף דרחוי לפשר בין ב' הבתובות. זהו לדידהו דאית להו דגל הקי"ל ויב"ל קי"ל בהרמ"ם והטור דבשט"ד שט"ר הם וחי"ג הקרקע בחלוה ואפי' בשטר ואיבא שברת מוהרש"ל ז"ל דבפי' התנהג וסוגיין דעלמא שט"ק תשיבי וכנ"ל ונקנה קרקע בחלוה בשטר לבן בתב דרחוי לפשר ביניהם. מש"ב לדידן דמרן ז"ל פסק בפשיטות דשט"ד שט"ק ניהו קנה הלוקח בחלוה ואיבא שטר ובב"ל. ומה שהתריך הרב"ד ז"ל בסי"ם וק"ט להביא ע"ד מוהרש"ל הנ"ל וגם התב"ם ז"ל בסי"ד הגה"ט ת"ו דהבית דברי הם"מ והמש"ל ז"ל והתריך להביא דברי הפוס' מ"ם על דבריהם ואתו"ד בתב דאף דבתב לו שטר בין דיהו"ל קי"ל בח"ד דשט"ד הוו שט"ד לא מגית וקנין בשטר אי"ב דמיש אי"ב ט"ב יעו"ם. אינו מבלנו לדידן דבתריה דמרן נרירן ואיהו ז"ל פסק דשט"ד שט"ק ניהו:

ומ"ש מוהרשד"ם ז"ל תח"מ סירב"ה דשט"ד הוו שט"ר לב"ע שבתוב בפי' בפניהו הודה פ' וכו' בר' ודאי דלב"ע לשון הודאה הוא ולא לשון קנין ע"ם. ומזה תמה הרב"ד ז"ל בסיק"ה ע"ד מוהרש"ל ז"ל מח"ם אינו נופים בסיע"א היפך ובתב שבר' שחוב בו מח"ם בסימ"ז ושתין לסתוך ע"ד שבסימ"ז עש"ב. גם אם אתת זה לאי מידי לדידן דבותבים בלשון זה לפ"ע בא הר"פ וחמ"ל אתם הוו עש"ב וקנו מידי קנו"ם וכו' אין היוב אמו"ן שקבלתי מיד הר"פ סך פ' וכו"ב מברתי לו מקום פ' וכו' דבלשון זה גם מוהרשד"ם יודה דשט"ק הוא ולא לשון הודאה וכמו שבן מוכח שם בדברי דמאחר שאין בותבין לשון הודאה הגם שהלשון מורה לשון הודאה שמדבר לבן עבד מ"מ למוק העניו הוא שבותבין בן ובודאי דשט"ק מיקרי. ועיין בהרב"ד ז"ל שבתב וחבב לוכחין למדנו מדברי מוהרשד"ם ז"ל אלו שנוסחת שט"ק לב"ע הוא בזה האופן בפ"ע חו"מ הודה פ' שקבל מפ' ס"פ וחמ"ל לפ' הני בפניהו בית פ' שלי מבור לך אז נתון לך וכו' בית בלן לשון קנין לב"ע וגם נתינת דמים ע"כ. ומדבריו יולא במ"ם לדידן דלא בתבינן לשון הודאה בלל דפשיטא דהוי לשון קנין לב"ע. וב"ם וק"ו בשטרות הנהוגות בינינו עבשיו שבותבים בהם אח"ב בתה לשטות של מבירה בתו בפניהו לחמ"ל זבי ונקנה לך בהחזקות הנו' דהוו בתו שדי מבירה לך וויתר וכמו שבתב הרשב"א ז"ל הוב"ד בב"י ז"ל סו"ם קל"ח ע"ם. גם מ"ם הרב בהר המים ז"ל בסיק"ח וק"ב חינם לדידן דלא בתבינן לשון הודאה והדרבה בתבינן לשטות מבירה וכו' פשיטא דהוי לשון קנין לב"ע. גם מלד דאיבא בע"ד ק"ם ג"ב קנה עיין בתב"ם שם תו"ת דבתב וז"ל לפי' למ"ד דשט"ד שט"ר הן אי איבא ק"ם קנה בדתי התוב הרב"ד ח"מ סוסק"ו תסדות הפסנה ח"מ סי"ב דפ"ה ע"ב. ועיניך הרחינה בעיקר דבריהם מ"ם בתוך בזה וירות לך כי רבת התועלת הם לע"ד ותפני הטורת והפסד הדפוס לא העתקתים לך לא רחה:

גם בע"ד איבא חזקה ג"ב דמט"ו שנים ויותר מי שקנה מהלוקח הא' הוא מחזיק בבתים ובחלר וסותר ובונה ועושה בהם כרלונו ולית לינים דימתא בידיה. והגם דהמוכר הא' הוא בב"ו הזמן דר בבירות יע"ח עב"ו בודאי הגמור דקדמה לו ידיעה בב"ו דעיר בירות ועיר דמסק הם קרובות ושיירות מלויות תמיד מול"ו ולא נשמע שום ערעור ממנו בלל והוי חזקה גמורה ועיין בתב"ם שם מ"ם בשם מוהר"ב תנגיל ז"ל דאפי' דהוו שט"ר כיון דהא איבא בסף דתוב ואיבא חזקה קנה ע"ם. והגם דמלד חזקה ים לספק מ"ם מוהרש"ך ז"ל ח"ב סיב"ד וז"ל וירלה דאפשיל שחעשי' שהחזיק הקונה ולא מיתה המוכר מ"מ לי"ת חזקה דמה שמחל ולא ערער מחי' בשעות דלאו ב"ע דינא גמירי דאי"ב קרקע בחלוה וכו' ולא ידע נמי פלוגתא דשט"ר אם הקרקע נקנה ע"י וכו' והבי"ד

הכלה"מ סי"ב וכתב הרי דתעפ"י שהחזיק הקונה כרחוי לינו מועיל חזקתו דהו"ל כמי שהחזיק שלח מחמת המוכר וכו' עכ"ל. וכמש"כ שם לות יו"ד. עכ"ז לחיכת ד"ל מלבד דתשיבת הו"ל כדרך לפסר לחמרה ולח בפסיעות עוד בה דכל כי הלי חוקה דנ"ד שנ"ו שנים ויותר הם בידו וסותר ובונה ושופה כרלוטו ולין פוגה פה ומפלפל בלל לח לחמרה הז"ל. ול"ב מלחר דכנ"ד כולהו לישנהו בשם שלקח מקודם ולישה שער וק"ם וחוקה ד' דברים של קנין ודלי דקנה ק"ב לישה דכ"ע ולע"ד דז"ב. וכבר כתבתי דלדידן דלחזלי כתריה דמרן דס"ל דשד"ד שב"ק לין לנו לריכין לכ"ז דודלי דוכה הלוקח במקלו וכ"ם הכלה דלישה כל הני קנינין:

ויל הכל דכנ"ד לישה ת"כ וס"ח לקיים המכר הלו דהנם לישה כל הנ' ולישה פלוגתה בין הפוסי כמכר בחוב לי קנה לו לח חייב לקיים המכר מכח הסבועה כמ"ם מוהרש"ך ז"ל ת"ג סיל"ד ומ"ז ועיין בם' בית לברהם כי"ם בדין מתחייב בדבר שלי"ק דכתב דהסכמת החת' ז"ל דמלי"ל המוחזק קי"ל דהרמב"ם וכבותיו זולת הם נשבע לקיים מה שהתחייב דחייב לקיים מכח הסבועה ולו לח מלי"ל קי"ל. ושם הביח דברי המב"ל ז"ל פי"ח מה"מ הט"ז מה שהק' ע"ד מוהרש"ך ולולח ז"ל קיים דבריו שהם נכונים ושכבר הכלה"נ הגב"י חומ"ע מסף וקבן כמה רבותה בתרתי דקיימי בשיטת מוהרש"ך ושבן ראוי להוכות בחשר שבועה ירח והריב"ם ז"ל בסיט"ח ושל"ה כתב דבדבר שים בו מח' הפוסי הם נשבע חייב להשלים מכח שבועתו ושכ"כ מוהריק"ו שול"ב ומוהרשד"ם חת"ת סיב"ח והרב"ד תמ"מ סיקי"ד החריך כזה ע"ש. ול"ב נם בנ"ד לישה שבועה חייב המוכר לקיים המכר מכח שבועתו. וכ"ם בהלטרפות קנינין לחריס ולשמור ולפ"ת. ומ"ם שם הב"ח ז"ל בחתחייב בדבר שלי"ק דיכו"ל קי"ל כהרמב"ם ורבותיו חפי' לחקומות דנשיני לפסוק כמרן מוהריק"ח ז"ל והבחתי דבריו לחכי בשוני במ"ח שוב לח"ב עוד בחלק הזה במ"ח כתבתי

על דבריו בם"י ולי"ב מקום להחריך ע"ש:

וע"ש בם' לחדות הפשנה לעינן לי לחמרי' כזה לרעת בחמ"ק קלי לו בחוקת מלן דקלי בה הפתח היקום שהניח בשם הלמ"ב סיקנ"ד דלחוי שוחה"ע ולרעת היכה דקימ"ל כיד הבע"ח המוחזק בה תיקום ע"ש. וה' חוהל ילחק כהן ז"ל חת"מ סידו"ה בעינן מח' הפוסי להריך להניח להקח הפוסי רחם' ולח' ז"ל ומסיק דהיכה דקלי תיקום כ"ל כיד הלוקח שהיח בידו עכשיו ושוחה"ע ולי"מ לוהה מידו ע"ש. ושם בסיל"ו נ"ב להריך לכתוב כן ושפי' לינו עומד הוח בחוכה ליון שמוכר ע"י ושובל הסכירות נקרח מוחזק. וכיון שמכירה הב"ח לחחר לישה מוכה כמ"ם מרן בש"ע וכו' עש"ב. וזה הלר יש נ"ב בנ"ד שהב"ח הוח מכרה לחחר וכ ז"ל ועיין בהמש"ם סיכ"ד הנב"י לוח יו"ד שחחר שהניח מח' הפוסי כזה וליש לחך דהרב"ד ז"ל שם פסק דהמוכר הוח המוחזק מיהו סוניח חולה הלוקח המוחזק בחוכו הוח המוחזק ועיין במ"ם בנדפס סיק"ו ותמה על הכלה"נ וכו' יעו"ש:

והקמ"ר נה' מכירה פ"ז ה"ד נשחפק למלן דש"ל מלוה לי"ק חם הלוה חוכו ע"מ ש"פרעכו בכל עת שיחבעכו חש בבה"נ מלוה קונה דבבה"נ הוי כחילו היח בעין חו"ד ל"ם דמדברי רש"י בסוגית קידושין דמ"ז ד"ה להולחה ניחנה וכו' נר' דחש הלוהו ע"מ לנשם כל עת שיחבעכו לאו להולחה ניחנה חיקרי ומשני לקנין ועיין בם' ח"ח הלכה ז"ל די"נ סי"ד עש"ב. וה' שמיו"ט ז"ל שם בסינ"ב כתב לפשר דש"ל נרש"י ודעי' דש"כ לח לחמרי' דמלוה לי"ק חלח דוקח בנח לקנות בהלה"מ סי"ב וכתב הרי דחעפ"י שהחזיק הקונה כרחוי לינו מועיל חזקתו דהו"ל כמי שהחזיק שלח מחמת המוכר וכו' עש"ב. וכמש"כ שם לות יו"ד. עכ"ז לחיכת ד"ל מלבד דתשיבת הו"ל כדרך לפסר לחמרה ולח בפסיעות עוד בה דכל כי הלי חוקה דנ"ד שנ"ו שנים ויותר הם בידו וסותר ובונה ושופה כרלוטו ולין פוגה פה ומפלפל בלל לח לחמרה הז"ל. ול"ב מלחר דכנ"ד כולהו לישנהו בשם שלקח מקודם ולישה שער וק"ם וחוקה ד' דברים של קנין ודלי דקנה ק"ב לישה דכ"ע ולע"ד דז"ב. וכבר כתבתי דלדידן דלחזלי כתריה דמרן דס"ל דשד"ד שב"ק לין לנו לריכין לכ"ז דודלי דוכה הלוקח במקלו וכ"ם הכלה דלישה כל הני קנינין:

ויל הכל דכנ"ד לישה ת"כ וס"ח לקיים המכר הלו דהנם לישה כל הנ' ולישה פלוגתה בין הפוסי כמכר בחוב לי קנה לו לח חייב לקיים המכר מכח הסבועה כמ"ם מוהרש"ך ז"ל ת"ג סיל"ד ומ"ז ועיין בם' בית לברהם כי"ם בדין מתחייב בדבר שלי"ק דכתב דהסכמת החת' ז"ל דמלי"ל המוחזק קי"ל דהרמב"ם וכבותיו זולת הם נשבע לקיים מה שהתחייב דחייב לקיים מכח הסבועה ולו לח מלי"ל קי"ל. ושם הביח דברי המב"ל ז"ל פי"ח מה"מ הט"ז מה שהק' ע"ד מוהרש"ך וחוח ז"ל קיים דבריו שהם נכונים ושכבר הכלה"נ הגב"י חומ"ע מסף וקבן כמה רבותה בתרתי דקיימי בשיטת מוהרש"ך ושבן ראוי להוכות בחשר שבועה ירח והריב"ם ז"ל בסיט"ח ושל"ה כתב דבדבר שים בו מח' הפוסי הם נשבע חייב להשלים מכח שבועתו ושכ"כ מוהריק"ו שול"ב ומוהרשד"ם חת"ת סיב"ח והרב"ד תמ"מ סיקי"ד החריך כזה ע"ש. ול"ב נם בנ"ד לישה שבועה חייב המוכר לקיים המכר מכח שבועתו. וכ"ם בהלטרפות קנינין לחריס ולשמור ולפ"ת. ומ"ם שם הב"ח ז"ל בחתחייב בדבר שלי"ק דיכו"ל קי"ל כהרמב"ם ורבותיו חפי' לחקומות דנשיני לפסוק כמרן מוהריק"ח ז"ל והבחתי דבריו שבועי במ"ח שוב לח"ב עוד בחלק הזה במ"ח כתבתי

על דבריו בם"י ולי"ב מקום להחריך ע"ש:

וע"ש בם' לחדות הפשנה לעינן לי לחמרי' כזה לרעת בחמ"ק קלי לו בחוקת מלן דקלי בה הפתח היקום שהניח בשם הלמ"ב סיקנ"ד דלחוי שוחה"ע ולרעת היכה דקימ"ל כיד הבע"ח המוחזק בה תיקום ע"ש. וה' חוהל ילחק כהן ז"ל חת"מ סידו"ה בעינן מח' הפוסי להריך להניח להקח הפוסי רחם' ולח' ז"ל ומסיק דהיכה דקלי תיקום כ"ל כיד הלוקח שהיח בידו עכשיו ושוחה"ע ולי"מ לוהה מידו ע"ש. ושם בסיל"ו נ"ב להריך לכתוב כן ושפי' לינו עומד הוח בחוכה ליון שמוכר ע"י ושובל הסכירות נקרח מוחזק. וכיון שמכירה הב"ח לחחר לישה מוכה כמ"ם מרן בש"ע וכו' עש"ב. וזה הלר יש נ"ב בנ"ד שהב"ח הוח מכרה לחחר וכ ז"ל ועיין בהמש"ם סיכ"ד הנב"י לוח יו"ד שחחר שהניח מח' הפוסי כזה ולדינן לח דהרב"ד ז"ל שם פסק דהמוכר הוח המוחזק מיהו סוניח חולה הלוקח המוחזק בחוכו הוח המוחזק ועיין במ"ם בנדפס סיק"ו ותמה על הכלה"נ וכו' יעו"ש:

והקמ"ר נה' מכירה פ"ז ה"ד נשחפק למלן דש"ל מלוה לי"ק חם הלוה חוכו ע"מ ש"פרעכו בכל עת שיחבעכו חש בבה"נ מלוה קונה דבבה"נ הוי כחילו היח בעין חו"ד ל"ם דמדברי רש"י בסוגית קידושין דמ"ז ד"ה להולחה ניחנה וכו' נר' דחש הלוהו ע"מ לנשם כל עת שיחבעכו לאו להולחה ניחנה חיקרי ומשני לקנין ועיין בם' ח"ח הלכה ז"ל די"נ סי"ד עש"ב. וה' שמיו"ט ז"ל שם בסינ"ב כתב לפשר דש"ל נרש"י ודעי' דש"כ לח לחמרי' דמלוה לי"ק חלח דוקח בנח לקנות

ההיא בחלר ובבחים והן עהה שהחרוקה יד החת החחד ע"י שמכר חלקו לחחיו וגעשית כולה לחחיו ע"ז כחב לשון החלטה בשטר יען דהיה משמשת במקום שחי הלשונו' בלשון מכירה וגם היה להורית שהחרוקה ידו ממנה ומחחר שכן שפיר הוי שטר מכר גמור. ומכ"ש דבכ"ד חיכח בהחי שטרח שבועה והוי ס' שבועה להחמיר וכנ"ל. גם עיין בחשו' מרן בחסק"ר סי"ד דהביח בשם חשו' הרח"ם ז"ל דלח חמרינן יד בעל השטר על התחחונה היכח דנפסד לגמרי ואדרבה מלינו היכח דלפי משמעות השטר גרהה שהוח פסול חלו משנים חוחו ומזח מעוחו כדי להכשיר חוחו דחניח שטר שומו כמוך בשבת וכו' חלמח חולין מספיקח להכשיר ע"כ והביח רחיה מדבריו לגדונו להכשיר. גם בסי"ח בשטר מחנה דחיח ביה ג' עדעורים מכח הדין לבעל המחנה וכחב בדבר שהשטר בטל לגמרי ל"ח ואדרבה מעמידין שטר על חזקתו והבח לפוסלו עליו הרחיה וכ"כ להקח הפוס' וגם הג"י בפ' ג"פ דלח חמרי' יד בשט"ח חלח בל' שים בו שמי משמעות וכו' חבל לפסול חח השטר ולומר שעשחוהו שלח כדין לח וכו' והעמד שטר על חזקתו והבח לפוסלו עליו הרחיה. ועוד שכחוב בשטר דלח כחסמכחח וכו' ודלח וכו' וכחבו המפר' שכחבו לכחוב כן כדי שבל לשון מסופק יהח ידו עה"ע והחריך שם לקיים השטר הזוח עפי"ז עש"ב. וכ"כ נ"כ בסיפ"נ ע"ש. גם ה' דכ"ם סיל"כ כחב דהיכח דחיכח רשותח בשטר חם הוח בטל מעיקרו כה כל טלדיקי דמלינן למיעבד להעמיד שטרח לחזקתיה עבדינן כההיח דשטר שומו בשבת וכו' ל"כ בשטר מחנה ז"ח לפי' שהלשון קלח מנומנם חל עליו חובח ביחו"ר לקיימו וכו' ע"ש. ועש דה' משחת משה חיו"ד סיט"ז ומכחם לדוד חח"מ סיט"ו החריכו למעיקתם והביחו חולקים בזה ע"ש. מ"מ לח מנרע לדידן דבחריה דמרן ז"ל נרירן ולימו פסק בש"ע ובשטו' כן דמ"מ לכ"ד דשפיר מפרשינן לשון החלטה שהיח לשון מכירה וזה מתקיים השטר ומכ"ם דחיכח ת"כ ום"ח בדבר וכנ"ל. גם דכחוב בשטר דלח כחסמכחח וכו' וכ' מרן בחשו' דזה מועיל שבל לשון מסופק יהח ידו עה"ע וכמז"ל וכ"פ בש"ע סימ"ב ועיין בהש"ך סים"ח סק"ע ובני שמואל סי"ב ול"ח וכרם חמר חח"מ סיקפ"ע בעניו שט"ע שמח הלוה וכולה המלוה לגבות קו"פ ע"ש. ועיין בם' דמ"מ ח"ב סיפ"ח בשטר שים בו חיזה רעוחות וכחוב בו כחחז"ל וחחריות וחו"ח לי מהנו היבות חלו לחקן הלשון ע"ם ומו"ס ז"ל בסים"ח ס"ה פסק דחס כחוב הוו שט"נ וכהנו בכל לשון ם"ו ויפו"ך וכו' ובסוף כחוב וחחריות וחו"ח וכו' זה הלשון מועיל חפי' חס לח נכחב השטר כרחוי ע"ב והכנה"ג סיר"נ הגה"ט חומ"ח הביח מחלוקת בזה. ועיין במשכה"ר מער' ל' חו"נ שהחריך בב"ו ומסיק דגם לדעת מרן בש"ע דחי כחיב כחחז"ל וכחו"ח מהני וסמך חמ"ם בסימ"ח נבי משפטי ההנחים עש"ב. חחר עלות כל החמור ומדובר קנה הלוקח ק"נ ולח מלי המוכר לחזו"ב הגלע"ד כחבתי ועוי"מ וימ"ן לשוני ע"ם ס"ט:

סימן ל"ז

מענין כוללות עירנו מתח דמסק יע"ח דבזמנים החלו עלה המם של חילוף חנשי חיל עליהם בשנה עד ק"ל חלף גרוש והשדרה יר"ה מובעים זה הסך מהכולל והכולל מחלקים לחותו על כל ח' וח' כפי ערכו וגובים חותו מהם ומזה זמן כמה שנים רלו חיזה יחידים מפורעי המם להקל מעליהם ולחקן נחבילה מחדש על כשבר לכל חוק"ח נדום לחד ומע' הם"ה יע"ו קמו בעגדם ומנשום מלעשות דב"ז שים בו הפסד לה"ח ועניים ויחומים וחלמנות יע"ו שלח מן השם הוח זה להקל מעליהם ולהטעים על הנ"ל שהיבים חייבים בפריעה המם ולעשות חיקון נחבילה מחדש לשבר לח היה נהוג בעירנו יע"ח כלל ודבר חדש כזה דחית ביה נזל רבים חין יכולת בידם להקן דהו"ל כמחנים על הנזל וכבר ספרי הפוס' מלחים מזה וזוחו קמחי ובחרחי מעניו חיקון הנחבילה דהוי נזל נמור ואפי' יחיד יכול לעכב ועל כן נמנעו מעשית הנחבילה ומחלקין שך המם עליהם כל ח' כפי ערכו וים מהיחידים שהיו פורעים כל הסך שהטילו עליהם וים מהם שהיו מחסרים בפרעון למחנה לשלים ולרביע עד שבמשך כמה שנים עד היום נשחרו חנשי כוללות עירנו חייבים למלך יר"ה שך נדול כמו שם מחות חלק נדום מלבד הסך הקלוב לכל שנה ושנה ונם מחדש ניסוף נ"כ על שך הקליב כפי מנין הנפשות וכשבר רחו בן חיזה חנשים מהיחידים פורעי המם נודל החובות והמס חדשים נם שנים שהשחרנו עלו על הלבור חזרו עוד הפעם וחתוררו לחקן נחבילה מחדש של השבר להקל מעליהם. וחזרו מע' הח"ח יע"ו ועמדו בנגדם בחין להם יכולח בפי הדין לעשות ולחקן דבר חדש כזה בעירנו שבר לח היה לעולמים וים בו נזל רבים. וע"ז טענו היחידים יע"ו שנם הם חינם רולים לעשות דבר נגד הדין לך לחנם חם ליחח דים לחסור בדבר דים בו נזל רבים חיך בחיזה מקומות מערי ישרחל נהוג ביניהם חיקון הנחבילה עד היום הזה. והמ"ח יע"ו חשובתם היח דהמקו' הם היח ידוע ביניהם מנשים קדמוניות ומסחמח חנו לומרים דבשעה שהקו הנחבילה עליהם כולם יחד עשיר וחביון יחו' וחל' מדעת כולם נעשית ושפ"י הדין נהקנה כמ"ש ה' וכו"ל לבינדור ז"ל בסימ"ו בשם הפוס' ע"ש. משל"כ עכשיו בנ"ד שחפי' היחידים פורעי המס בעלמם ים מהם שהם רולים בחיקון הנחבילה וים מהם בחין רולים ואפי' ביהיו מרולים כל היחידים בחיקוה מחחר דהמ"ח והעניים והחל' חינם רולים בחיקוה לחו כ"כ היחידים להקן דבר חדש כזה להקל מעליהם ולהטעים על החרים הפטורים ממש מ"ו והוח נזל רבים חשר לח ניחן להשבון ונודע מ"ש מוהרח"ח ז"ל בס' חנ"ח ע"ש כזה דחין להם לעשותו לעצמו על ד"ח דהש"ת יביב ריבם וקבע חק"ב שנזל נעיים חינו ניחן בהישבון רק בנפשות ב"מ ע"ש. ומה נם דהעיקרח חיקון הנחבילה הנמוגה בחיזה מקומות מערי"ם היח היתה להם ומלות ונדקות דוקח דחדעתח דהכי שקיימו וקבלו עליהם הנמלחים בחותה העת ולח למשל מ"ו ח"ו כלל דזה לח ניהן ליחמר כלל בחשר כ"ז מפורש יולח בספרי דב"ר ויש בדבר כמה חכמות ונדוים וחלות ושמחות עין בס' זכו"ל שם דהביח בשם הבר"ם חח"מ סוסף"ד מה שהנוים מחוד בזה והסכמת מוהר"ם לחחליו ומוהריק"ו ז"ל בנח"ם לביטול הנחבילה על השבר והזכו"ל שם הוסיף על השמועה ביחר שלח לבטל טעות המתעלמים בחיקוה והפיל דבריהם חלילה כיוסב"ב חי"ל להעתיקם לך נח רחה. נם ה' דברי מרדכי קרישפין ז"ל חח"מ סי"ח בשיר פליבי שהיתה מקודם נחבילה על השבר זוז חחד לחוק"ח ורלו להוסיף עוד מחדש לנורך הוללות והטלת המס וע"ז נעקו העניים במרה שהביח שם דבר' הבר"ם ז"ל ודברי מוהרמ"ז ז"ל במה שקם לנגדם בנירי דמרופחח ופולמי דטרח ונזר חומר בכח החלוח וקללות שלח יהיה בשירם מין נחבילה זולת מה שהיתה מקודם לח"ח דוקח ונם מוהר"ם פרימו ז"ל קם כמוהו בכח נח"ם לבטל הנחבילה ומוהר"ן רוזליי ומוהר"ח פרחייח ורבני קוסטח ז"ל הורו לנדקה לחסור חיסר ולבטל הנחבילה מן העולם ונם מוהרם"ח ומוהריק"ו

ז"ל שנזדו בביטולה ושיחוסו ע"ן ולא ישמעו לזל מורה היתר בדבר מ"ו גם הביא שם דברי מיהרח"ש ז"ל וע"ז הביב הד"מ ז"ל לק"ק רודים שהוסיפו על הנהגולה שהיתה מקודם להספקה ת"ת דוקא וכן היום עשו הסכמה להת מתוס"ז לגדקה והוכחים וכו' אחסור ואפי' שהנהגולה על הסוחרים בעלי ממון זולת מה שקבלו הרחשונים ג"ע עליהם לת"ת דוקא. ומה שעושים שבועתם להת לגדקה להוכחים הן לו יהא כדבריהם הינם אלא לעקה לעקה כמ"ש מוהרש"ך ז"ל ח"ב סיכ"ז דהין זה נקרא גדקה אלא לעקה נזל ושוסק סו"ד שהין בהסכמה הלזו עשם ורים להיתרא עש"ב. והמט"ם ז"ל בח"נ בבו"ת סי"ל דהסכימו העבי עיר פלובי על הסוחרים הבחים מחון לעיר להספתר שם ובספקו לחיותייהו ויקנו ליטול מהם נהגולה כו"כ נמלה ובני העיר ים לאל יהם לעכסם מלהספתר שם דהחריך שם הז"ל להחזיק ביד בני העיר מכמה בחיות שהיו שיכים לע"ד סיים שם וכתב ולפ דעיקרו הרחות הת דברי הקנדות שבלמו לעיר הזהת ע"ד הנהגולה מ"מ לי מהא לא תיבית חדא דזה היינו אלא של נהגולה בהיו רוצים לעשות על בני העיר ולא מיירי לענבי הוכחים דנענבי בני עירם לאו כ"כ להקן במידי דהיכא דוומה לשלי ובפי"ל וכו' ע"ש. דבר' מדבריו דהוא סך המוסכי"ם עם התנדות שהם שבתלמו לעיר פלובי דהין נהגולה מחדש על הקודש מוכ"ם דה"ל להקן נהגולה מחדש על בני עירם כנ"ד כלל. ובפי' רל"ח בהגה"ט הופ"כ כתב בפי' דהם רוצים להקן על בני העיר נהגולה לאו כ"כ במידי דהיכא רו"ל ובפי"ל ויש בניהם עניים ות' שהריבים לת שהם ושנם הפ"מ ז"ל כ"כ דלהסכים לקחת ממון החרים שהם מחוייבים מן הדין הוי כמתנים על הגזל וכו' ונם בנהגולה שבבר נהקנה מקודם לח"ת ולגדקת הין להוסיף עליה לסיוע ממ"ו דלית דיכא ולית דייכא וכו' ולא זו בלבד אלא אפי' היכא דהוי להספקת ת"ת מליבו גדול כמוהר"ח נחום ז"ל בהשו' כ"י דאסר להוסיף על הקדומה בשביל ת"ת דהוי כמהנין על הגזל דאפי' העיקריית שבימה מקודם לפי הדין יכולין לבטלה מכ"ם להוסיף עליה דלא. ואפי' יתבבר שבהכנסה לימה מספקת אלא לפדיון שבויים ולא לת"ת הין להוסיף ולא יהיה אלא ספק המע"ה והרבים הימם יכולין לבוף המיעוט. וכ"ם היכא דהוי להקל מעליהם ולהצמים על אחרים זח"ד במוהרש"ן ז"ל וסיים המט"ם שם בע"ד דמעבריבי הזמן חשבו להוסיף דנתכוונו להנאתן שהעניים ואלי ויתומים הפטורים ממס יהיו אותם במשת מ"ו אף כי העול כבד השתרנו עלו על לוחריהם ליה דיכא ולית דייכא ושוש שמן מנהו לזכות אותם כלל ועיקר עכ"ל. וכשו"ת בסי' הנ"ל האריך בענין כפיית הרוב למיעוט והביא דברי מוהרחד"ב ז"ל דיכול היחיד לעכב במידי דהיכא רו"ל ופסידא להאי וכו' ואפי' שנותנים הממון לגדקה הין לעשות גדקה בממון אחרים וכו'. ואפי' שנותנים אותה להספקת ת"ת ושאר מיני גדקות מה בכך דס"ם הם מקילים מעליהם ומעמיסים על אחרים מה שהיה חייבים לאת ובפרט יאו' ואלי ות"ת דלו יהי לגדקה לא מן השם הוא זה וכו' ת"כ הבח שהסכימו ליטול גם מהת"ת ליה דיכא ול"ד דאילו אפי' יחידים דבעלמא מלו לבטל הסכמה זו כ"ש וק"ו הת"ת וכו' ואשר ליהנים הת"ת אי משום מם הא ודאי ליסורא קא עבדי דעבדי אדאוריית וכו' ואם לפרוע החוב שחייבים כוללות העיר הם כי לא להזכיר דאם במם המלך הם פטורים כ"ם בחובות וכו' ולא ת"ת בלבד יכול לומות אלא אפי' שאר אנשים יכולים למחות. אלא דמעיקרא כשאקנו נהגולה זו היה מעט מזער כדי שיהיו כל בני העיר זוכים בסיוע הגדקות לא כן אח"כ שהוסיפו וכו' וכ"ם דהם טוענים נהגולה מהת"ת ומוטלים פרס

(עז)

מהגביר דגם היא לריך לאוקמו דבר. ואפי' אם נהגולה זו נעשית בהסכמה ויהבם אין האריס מל דאין נשבעין לעבור על המלות וכו' והת"ח שטוענים פרס לית דינא ול"ד לחייב להם אפי' ב"פ ליתן בין דגם הם לריכים לאוקמו דבר היאך יתבן ליתן להם מגד אחד ולאחור וליקח מהם מגד אחד ואחיבא דמייא לבל בני העיר להאזיר להם מה שנטלו בבר כי נזל הוא בידם עש"ב. דמבואר יולא לפי"ד הרבנים הנ"ל דאין יכולים היחידים פורעי המם לתקן נהגולה בלל דבב"ז הוא נגד ד"ת ונזל ממם הוא בידם ואי"ל להלריך עוד בזה. ועם דהיחידים טוענים דמחמת שיל המם הבבד אין יכולת בידם לפרוע מדשים נם יפנים והם חושבים לשמח יבנם בלב השרה יב"ה בנלה עליהם ויהיה להם לחזה הפסד מ"ו עד שמחזית זה מוכרחים הם לתקן הנהגולה על הבשר ובדי שיהיה לד היתר בדבר יקחו ממנה הרבים ללמוד תשב"ר ונם יחזרו להת"ח בנגד מה שנותנים בהנהגולה בקניהם הבשר והבשאר ממנה יפרעו בעד המס ובזה יקל קלת עול המם מעליהם. גם זאת הטענה בפי הלמוד בדברי הרבנים ז"ל יהובאו קלת מדבריהם לעיל הין בה ממש וה"ה בחבואר דאפי' שתהיה הנהגולה נתקנת בולה ממוס לת"ת ונדקות מאחר דזה דבר חדש חשב לא היה מנהג זה בעירנו בלל ובתקופה הוי מ"ל ופסי"ל לאפי' יחיד יכול לעבב ולריך שתהיה ברלון בלל יחד עשיר והבינן קטנים וגדולים ואפי' בעיר שהיה בה תקון הנהגולה לת"ת ולנדקות בחה מהדוחק שנדחקו הפוס' ז"ל לתת קלת טעם וסמך לתקופה בזמן העבר שנעשית על לד היתר. עיין בס' חוקות החיים סי"ח שהאריך בדי לתת טעמים לזה ע"ש. מכ"ם אם רוצים לתקנה מחדש בעיר אלא היתה בה לעולמים אפי' שתהיה בולה לנדקה בחה לוומות לוומו קמלי דאין זו נדקה אלא לעקה מלד העניים ואלי ויהומים ות"ח כיעי"ש בדבריהם. מכ"ם וק"ו בנ"ד דחה שהיחידים רוצים בתיקונה היא עיקרה למשת מ"ו וכדי למנות לד היתר רוצים לקחת ממנה מעט מזער לסיוע ליחוד תשב"ר דודאי הנמור הין מי סיוכה היתר בזה מלד נזל העניים ויחו' ואלי ונם מלד הת"ח לאשר הם בעת נמנאים דלים ואומללים ותלו בהו טפלי ואין חוכן ואין מרחם והם בעירוס ובחוסר בל ובזה הם בחים להוסיף לשר על לערם ויצון על ינוסם ולא מן השם הוא זה. ומה שאומרי' שהם מחזירים להת"ח בשישור מה שנותנים בהנהגולה לשנה מלבד זה לא מצלה ולא מוריד בח"ם המב"ם ז"ל דביון דהם לריכי' לאוקמו דבר היאך יתבן ליתן להם מלד א' ולאחור וכו' וכב"ל. עוד בה דאיכא חשבת גדולה דהנם שיקיימו מלות השבת גדולה בחיזה בנים מלטיבים שוב לת"כ בחשך הזמן יחזרו בהם מלהשיב ואהיה חשת הנהגולה נקבעת ואחרת הנזרעת ועל בל אלין דהוו הין דעתם נוחה בתיקון הנהגולה בלל. ומה נם אפי' שיעמדו בחיוקם להחזיר להת"ח בבל שנה ושנה מה יושיענו זה לנבי נזל העניים יחו' ואלי דהחיסור במקומו עומד חיסור קבוע לדורות. ואשיבך מה שהם רוצים ליקח ממנה קלת לסיוע לימוד תשב"ר ושע"ז סומבים שיהיה לד היתר בדבר. זה היינו חשוב מילי לגדקות ישן אלן בדידן בעירנו זאת מלמדי תשב"ר הם לוקחים פרס מאבות הילדים בל ח' וח' בפי יבולתו ולא מהבולל וכזה הוא מספיק להם בדי ללמד להילדים תורה וכתיבת לה"ק. ויען שרוצים הם ללמדם אחר לשונות וכתיבה אחרת נ"ב לבן רוצים לתקן הנהגולה ולקחת ממנה דבר מה לסיוע לזה בחומרא שהוא סיוע לילמוד תשב"ר וכודאי הנמור דאין זה נקרא ת"ת ולהקן מחדש נהגולה על סמך זה. ומה שנמלא במקלת מהפוס' שהביאו הנהגולה בלקיחתה לת"ת תשב"ר ה"ד לת"ת שלהם ממש וכמקומות שהמה

מהגיס שמלמדי התינוקות הם לוקחים פרס מהכולל ולא מלכות הבנים. מה שלין זה נהוג בעירנו ולא מציב זה סמך כלל לתקן מהדש בלבילה ולילה לד' סיתר כלל ואיסור גמור הוא ועיין בס' מר ואהלות מח"מ ס"ע שהאריך בענין תיקון הגלבילה על האומרים דוקא שחתר הז"ל הרבה כדי למנוע היתר לזה כיצ"ש ומה שעושים שמח מחמת איסור פרעון החם יהיה חיזה שגלה להסדרה יה"ה ח"ו. דה"ו חיתים בתקנתא ע"י שיבנו בלם כחות ויערינו לכל ח' כפי ערכו ויכולתו כפי החמת והגדק בלי שום פניה ח"ו והח"ב יעלו בקבץ' הכל ויקחו הבלים ממנו דבזה ילחו ידי שמים וצריות כמו שחקנה ולח היל נהוגה בעירנו מימי קדם ומנהגים קדמוניות לעשות ערימה בני כחות כסדר הזה להולחות הציר ומילי למדקות. וגם עכשיו כשעושים כן בעריכת פרישת החם כל ח' יפרע מה שיעלה עליו ולא יהיה בזה חיסור פרעון. דכל מה שנעשה חיסור עד עכשיו מקלת חנשים הוא מסיבת הטענה שחומרים דחנשים מערימים חותם על הסדר החסור והחנשים שמחלקים החם עליהם חינם יולכים כפי החמת והיוסר ום בדבר פנוית ערבה. חבל כשעושים הערימה בני כחות כסדר הנ"ל שוב חין להם פתחון פה לדבר וכל לחד יפרע מה שיעלה עליו וזה חים על מקומו יבח בשלום. ואם עכ"ז חתר עשייתם כסדר הנ"ל החלת ימלח ליהיה חנשים שממחלים לפרוע החם שהטילו עליהם חזי יפני חותם ע"י הסדרה יה"ה ליקח מהם דחינו חפשיהו חנפשייהו וחין חנחנו לחרחין להם לבטל מנהג קדום ולתקן נהלילה מהדש דבר שלח היה בעירנו מעולם ולהבנים כל כללות העיר בחיסור ח"ו גזל ת"ח ועניים ויתו' וחל' ולעבור על גזירת נח"ם שהטילו הרחשונים והחח"ז ז"ל רבני חרטח דיסרחל בל' חרלות הק' כ"ח רבנים זיע"ח כמובח בי"ז בס' חוקות החיים ע"ם. ומה גם בתיקון הגלבילה בזמנינו זה דעשה יוקר השערים מיסנין הרבה לקלקולה דהן בעון בלח"ה כו"כ בחירי חמד שפללו נדר ויתלנו מחלנות הסיהות נו"ע ושותים י"ג וחין יכולת בידינו להחזירם הס"ב וקרוב לודחי דבתיקון הגלבילה ע"י כוב המתיר ודוחק הבאר שיהל פרוץ מכובה ויהיה נתינת יד לפושעים ח"ו לאבר מטע"י דו והותר שלח לתקן הגלבילה וכמו שרבני עבריה חוב"ב חמו לזה בתשו' שהובחה בס' חוקות החיים שם. ועיין בס' מבח חיים ד"ם בדברי הספרות הרבנים וז"ל פליחה דעת לוך יהבן לתקן גלבילה בזחת מיחתר דמילתח כדיח בפרין פתיחו רחם' וחח' והדח ניתנה דחין לתקן גלבילה לפרוע חיובות בשום חופן דהוי גזל גמור וחין מי שיפקפק בדב"ז כלל כמודע וחפי' שהקנו ולח מיחו בדבר ועכשיו ילחו עוררים ורוצים לבטלה שורת הדין נותנת שהתבטל שיבולים לומר עד פה סבלנו ומכלן וחילך חין חנו יכולים לסבול כמפורש מפי סופרים ומפ"ם ע"ב ועיין בס' חוקות החיים דקמ"ח וירווח לך. בחופן דחין שום מ' היתר להב"ז כלל ושטענת היתידים ליח בה ממש והנם דהב"ז הוח פשוט לכל יודעי ספר יען שספרי הפוס' רחם' וחח' הם מלחים מזה לחסור חיסר כחשר שיבי כל יסר תחזינה מסרים בספריהם בחלריהם ובשירותם עכ"ז יען שקלת מיתידים הם מתעלמים בשעותיהם הנ"ל ורוצים הם ללבז עפ"י ד"ח הק' שהתגלה ונדעת שורת הדין להיכן נושה לבן הבחנו מקלת מדברי הפוס' להפיס דעתם לבל יבשלו בחיסור ח"ו כי הם חפלים ללכת בדרך הלמת והיושר בנדק ובכושר ה' עליהם יחיו:

וזאת מן המוריע"ת כי כדי להפיס דעת היחידים יע"ו ביותר שלחנו חת הדברים החמורים לעיל לקלת מעדי ישרחל לפני כל יודעי דת ודין הרה"ג יע"ו ויהיה תשובתם הרמתה לחסור חיסר עשית הגלבילה בכתוב ומפורש לעיל ושבל לחד יחום ע"ן מעשיהה כי היח נגד החו' וגזל גמור וגם דמיסי' לקלקולח וכמ"ל ויבחלל קדושים הם רולים בקיומה של תורה כחשר ניחנה למש"ה מפי הגבורה ועליהם תבוח כ"ע חמן:

סימן ל"ח

לענין בכור חם טועל פי שנים ברחוי. הנה מוהרח"ם ז"ל בסיקמ"ע כתב דחם החב החב חייב למלך בלוש מסים ותשחורת לפי' שיהים המיוב המסים המוטל דבר מועטו חין הבכור טופ"ם דבשביל לוחו מועט הוו כל הנפסים מיחזקים למלך ורחוים לחנל יוהם וכו' ט"ם והב"ד הרב"ד ז"ל בסוף מפחמות על החי"ע בדנ"ו וכתב דרבנים תחדים לח סברי כיותיה והחדיך בזה וילח לחלק ממקומו' שיורדים לנכסיו ולוקחים קרקע חו מעי למקומות שחינם יורדים לנכסיו חלח שמופסים ומוכשים חוחו עד שיתן מחליו וחינם שולחים יד בקרקעותיו ומעי' דבהכי לח חמרי' כן דהוו הנכסים רחויים חלח דחביבי הם מוחזקים ונועל הבכור פ"ם בהם. ומיזק מילוק זה מדברי מיר"ם ז"ל והסמ"ע במו"מ סוסרע"ח דכתבו וזהך המלך ליקח הקרקע בעד המס מיקרי רחוי וכו' וכ' הסמ"ע ז"ל הטעם משום דהוי מולכת כמהן דמוחזק דהח מלי מחית מנפשיה לפי' בדבר מועט וכו' ע"ש וסיים ונכר רלוחי בבני מפפחה רזוה ותשובה בסלוניק. חורע חלוקה בינייהם עם בכור וכתוב בכתבים הישנים שנחתי לבכור יתרון מה דרך פסרה בשבל טעות הבכורה ע"כ. והדב"מ ח"ג סיח' כתב ע"ד החח' הנ"ל דחינו מבין הם נעשה כן עפ"י הדין לומה טעו פסרה לבן חין למידין ממעשה. חו חפשר דה"ע דהכתוב קמן והחריך במיוב המסים למלך חו למיוב שים עליהם להמשוולי דהמצוולי מיוב בים לי חלק שות' בקרקע זה וכו' גם הלריך שם בהנית הות לעמה וכבשיו משיעבדים לפחו' ומיז'. וגם הם לחחד מהם הוח המוחזק דחו המוחזק יכו"ל ק"ל. והם חין לחחד מהם מוחזק מה הדין ניהן ועיין על לקרת הפוס' המדברים בחוכך בעניו זה עם"כ. ועיין בס' לבוד הבסף בדקנ"י מ"ם על הדב"מ ז"ל והנך רוחה דדבריהם הם נחמרים למקומות המופסים דגל הק"ל כיצו"ם. ברם לדידן דחולי בעקבותיו של מרן מוהריק"ח ז"ל ט"ב חשר יחמר כה"ג ח"כ לריכין חנו לידע להיכן דעתו נוטה והנה הוח ז"ל פסק בם"ע תפ"ח סיטע"ח ס"ב וז"ל מי שמת ויניח בנים וחלמנה ומהה הלל קודם שנשבעה על כתו' כל הנכסים בחזקת היורשים ונוטל בהם הבכור פ"ם ע"ב. וכ"ם בם"ע תה"ע סיק"ה ס"ג וכפי פסק מרן הבכור טופ"ם ולח יועתי מדוע פוס' החח' ז"ל דבמקומם הם נחרים חחר פסק מרן למה לח ביחרו דבמקומם הבכור טופ"ם הנם שהוח פשוט שבן הוח מ"מ כיון למקומות התופסים דגל הק"ל המוחזק יכו"ל ק"ל דחין הבכור טופ"ם כי"ל לבחר זה בפי' דלפי"ד מרן הבכור טופ"ם. ומלי דעלה בדעתי לומר הוח דהנם דמרן ז"ל פסק כן דבהנית המת חלמנה הבכור טופ"ם מ"מ עיקר פסקו של מרן הוח מדברי הרח"ם ז"ל בלל ן' וכבר נודע מה שסק' הפוס' ע"ד מדברי רבו מוהר"ם ז"ל שהם היפך דבריו ומוהרשד"ם ז"ל חה"ע סיק"ח כתב דנקטי' כמוהר"ם ולח כהרח"ם דחין הלכה כתלמיד במ"ד והבחים חחריו נדחקו ליישב עיין בבנה"ג חה"ע סי"ק הגב"י חו"ג ולפי תי' הח' שפי' להשווח דבריהם וכן תי' ה' תורת חסד בסיל"ד וכוב"ד בי"ח הגב"י חו"ד דעדון הרח"ם שחני דמיירי בחלמנה שח"ל מזונות בנון שתבעה כיתו' בב"ד ולח הספיקה לנבות ומהה דהשתח כיון שלח נשבעה בחוקת היורשים קיימי. משל"כ

היכא ד"ל מזו' הוי רחוי לפי' לא נשבעה מטעם דהנכסים משועבדים הם להמל' מהנאי ב"ד דהלכה כתנאי גליל ויודה הרח"ם למוהר"ם ז"ל בזה ע"ש. ת"ב כפ"ז י"ל גם דברי מרן ז"ל בס"ע דפסק דאם מתה הא' קודם שנשבעה הכבור טופ"ם הם מתפרשים בתופ"י דמיירי בלי"ל מזו' כגון דתבעה וכו' מאחר דעיקר שורשהי הוא מדברי הרח"ם וכמו שנפרש בהרח"ם בן נפרש בדברי מרן ז"ל ואל' דעלמא דלית לה מזו' גם מרן נוכל לומר דס"ל דאין הכבור טופ"ם. אבל אין זה מספיק דבל כי האי אין מדברי של מרן ז"ל לכתוב בסתמא דבר' דס"ל דבבל נוהג טופ"ם. ועשו"ם בבנה"ג שהו' ה' אחר והוק"ל מכח דברי מוהרשד"ם ז"ל גם הוק"ל ב' תשו' מוהר"ם דסתרי להדדי ולא ליכתב ולבסוף לא עלתה בידו והניח בל"ע ע"ש. והי"ח ז"ל שם האריך להביא כמה מילוקים שנאמרו בהפוסקים ליישב השו' מוהר"ם להדדי דמבל ת'

ות' נ"מ לענין דינא עש"ב:

ורנע להדבר במה שהוק"ל אחי הגל בדברי הבעה"נ שכתב ובבל הפי' לב"ע בחיי האל' אין החשה נופה בתו' ואין הבכור נופ"ם. ומיהו אפשר דהבכור נופ"ם הענין שאין האל' נועלת בתו' והטעם דבשלמא באל' אם אחה אומר שבלתה מטול בתו' מפסדת תמותה וכו' אבבל בבכור בין יעול פ"ם בין לא יעול שך הנכסים אחד הוא וכו' ע"ש. דהרי דברי הרח"ם ומרן ז"ל בס"ע אם מבואריס בפי' דהוקא אחר מיתת האל' הוא דהבכור נופ"ם שב"ב מי בחת והניח בנים ואל' ומתה קודם וכו' ונוטל בהם הבכור פ"ם הרי דקרו בחיל דאחר בחתה האל' היא דהבכור נופ"ם ולא קודם. והבעה"נ ז"ל בתו"ח סיבע"ח הנה"ע הו"ב חוב ושנה דבריו אלו ע"ש. ואחהמ"ך לע"ד דבריו קבים וע"י. והי"ח אם בחה"ע סי"ק הנב"י הו"ד הביא דבריו ולא העיר עליו בזה:

ועיין בם פרח שופן אה"ע בלל ד' סי"ח שהאריך בדברי הפוס' והרח"ם ומרן ז"ל שבאה"ע סיק"ה וחח"מ סירט"ח וכתב דלדידן דקי"ל דאין היורשים יכולים לסלק האל' בל הנכסים הם לחוי"ם לגבי היורשים ואפי' לא נשבעה שבו האל' ואין הנכסים בידה עב"ז נקראו רחוי"ם לגבי היורשים ואין בעל הבת יורם מהם בלום ולא אמרי הבן נוכה מהם וב"ד מוהרשד"ם ומרן ומוה"ם ומוהריק"ם ומוהרח"ט ומוהרם"ח ז"ל ואם נשבעה הזקנה ונבחה בתו' ונשאר בם טוקף לענין בתו' אל' הבן מביבי הנכסים לחוי"ם ואין אל' הבן נוכה מיהם וכדאנה ריב הפוס'. אמנם לענין ירושת בעל הבת נכסי היבת דקיימי קיימי דבל המוחזק בהם יוב"ל קי"ל ע"ש. והחק"ל ז"ל בח"מ מ"ב סיג"ב האריך עם כמוהר"ח ז"ל ובדפ"ו האריך עמו ע"ד הבעה"נ במ"ם בחאה"ע ובחח"מ ע"ע ולא העירו שני המאורות הנ' הנ"ל ע"ד הבעה"נ במה שהעירותי אני הדל לעיל. והביח שם החק"ל ז"ל מ"ש הב"י ז"ל בחה"ע סי"ק שהביח תשו' מוהר"ם ז"ל דפ"נ שהובאה במרדבי גם הביח דבחח"מ סירע"ח פסק בתשו' הרח"ם ושלהקת הפוס' ס"ל דחביבי רחוי וזמידי ספיקא ל"נ וגם הוא ז"ל סל"ה גם לגבי בבור דמידי ס' ל"נ והן בבלל ניין ע"ד ה' בית יהודה ח"מ סיג"ן דנקיט בפשוט דשעבוד המוז' חביבי הנכסים רחוי ובב"ב בחאה"ע סיב"ד ע"ש. ושם תרחה בעיקר דברי הב"י ז"ל בסיג"ן דכתב דלגבי שעבוד המוז' חביבי הנכסים רחוי ואין היבם נופ"ם בנכסי מבני מבת יבושת לחיו וכו' ומעע"ז גם אחד מן האחים שמת ולא מלאה אשנתו לגבות בתו' בחולם מנכסי בעלה דאין נוכה מנכסי חמיה שנפלו לבעלה אחר מיתת חמו דהיו הנכסים רחוי ואין בתו' נגבית מהרחוי. ומיהו דוקא בעיקר בתו' ותוס' אבל אם היה החסרון מן הנדוניא הוי"ל בב"ח דשלמא דקי"ל דבע"ח ניטל אפי' ברחוי דלא בם' בנוח"מ וז"ל בבוח"מ סוסק"ד עיין בהם"ך וז"ל ע"ב. ומאי דחילק הז"ל בין עיקר בתו' ותוס' לנדוניא מוכי"ל דה"ד היבא דלא לירפו הנדוניא יחד עם הבתו'. משל"ב היבא דלירפו הנדו' עם הבתו' יחד אין לאו מילחא פסיקחא היא דהיא תליית בפלוגחא וכמ"ם מוהריק"ו ז"ל סול"ה בשם רש"י ז"ל דבל שלירף הנדו' עם הבתו' שהם ק' וכ' דינם בבתו' דגם הוא מיקרי חנאי ב"ד ע"ש. והב"ח בסיל"ו בסק"ח בתב בפשיטות דבזה"ז שבולים הבל בשבום אחד לב"ע לריך שבועה אפי' אם הבל בעין ביון שהחוב שלה הוא על שך מעות. ובאמנו מוהרלנ"ח ובאמנו מוהר"י הלוי בלל ג' סי"ע לא משמע בן ע"ש. והרדב"מ ח"ג סי"ח בתריך בזה שדבר זה בפלוגחא מהניא ע"ש. ועיין בם' חוקי חיים סימ"ה בדברי מוהר"י יסרחל ומוהרמ"ם ז"ל ובמ"ם הלב"ן ז"ל שם רבותא דאפי' לא בללם יחד בל שהעלם עליו בבתו' נעשו חנאי ב"ד ומיקרי לירוף ולריבים שבועה וחיזק דבריו ממוהריט"ח ז"ל בקונ' נאות יעקב סי"ג שבן ס"ל עש"ב. ות"ב לפי"ד ל"מ אם לירף הנדו' עם הבתו' יחד דס"ל להרבה פוס' דהוי דינא בבתו' ובעינן שבועה אלא גם דלא לירפה יחד ב"ח דהעלם עליו בבתו' לדעה מוהריט"ח והב"ן מיקרי לירוף ובעינן שבועה. וביון שבן דבעינן שבועה על הנדו' לבדי שהובל לגבותה מעתה גם לענין רחוי חוב דינה בדין עיקר בתו' ותו'. ומה גם לתיקרא דין הבע"ח אם נוטל ברחוי היא בפלו' מהניא וכמו שבן מבו' שם בהם"ך ז"ל שליין הוא ז"ל עליו. גם הב"ח בסיקי"ג סק"ו ב' דהמרד' ס"ל דבע"ח נוכה מהרחוי והרח"ם ס"ל דאין נוכה מהרחוי ע"ש. ובו"ב בם' לב מבין דר"י דבתב שהמע"ם סיק"ד הגה"ט לוט"ד תמה על הב"י בן ע"ש. וק"ל על המע"ם דלפי מ"ם מוקודם לזה דמרן פסק בגד ס' מרן והם גרירי בתריה דבזה הוי"ל דאין הקונית חזקה יותר ולא להק' עליו מבת דהיבא מת'. ועוד יש לעמוד ע"ד דהנו"ב ז"ל בחה"ע בלל ד' סיבו"ג האריך לענין שעבוד בתו' ומוז' לגבי בבור אי מיקרו הנכסים רחוי או מוחזק ומסיק דהוי מוחזק ועמו"ם בסי"ע וב'. והב"י בחה"ע סיב"ז בתב דוקא אם השעבוד מבת תנאי בתו' משל"ב אם משעבד נכסיו בשעה למוז' אלמאנו השיב רחוי. וב"ב לגבי יבם אם יורם ברחוי דשעבוד בשעה חביבי הנכסים רחוי ובבן רחוי להורות ע"ש. הרי בבאן חילק גבי שעבוד מוז' דוקא אם השעבוד בשעה ולא מבת הנאי בתו' אזי חביבי הנכסים רחוי ואין היבם נוטל וכו'. ואין בסיג"ן לא חילק בזה ובתב בסתם דלגבי שעבוד מוז' חביבי רחוי ואין היבם נופ"ם וכו'. בחופן דבין בדין הגדו' אם לירפה עם הבתו' ואפי' שלא לירפה ב"ח שהעלם עליו בבתו' וכין בעיקר דין הבע"ח אם נוטל ברחוי הם במחלוקת שנויים וביון שבן לא הי' ל להב"י ז"ל לפסוק דינא בסיגיא תריפא לומר דהוי בבע"ח דנוטל ברחוי דמאחר דים פלוגחא בזה מהרחוי הוא לפסוק דהמוחזק יבו"ל ק"ל ועיין בם' לב מבין דרי"ח ואילך שגם הוא ז"ל האריך בזה. והמשבה"ר מעד' מ' חוש"ג בשאלה אם דבתב במה דיות נשהפבו וכמה קולמוסין נשחברו אי בע"ח נוכה מהרחוי או לא ובדעת מרן בס"ע הגדילו התערובו'ם

ת"ב מאן שפין ומאן דקיט להוליא ממון וכו' ע"ש:

אשובה לדין הבבור דהגאון החק"ל ז"ל בתב דמידי ס' ל"ב. והתע"ן ז"ל בחוקי חיים סי"מ לאחר שהביא דברי המור ומרן ז"ל שבחה"ע סי"ק ובבח"מ סירע"ח עוד האריך להביא דברי פוס' רלם' וחת' ז"ל המדברים בזה ואסיק לדינא דאין הבבור נופ"ם מבח שעבוד בתו' ומוז' על האם ויבול הפשוט לומר קי"ל ואין בח בידי הבבור להוליא מיד הפשוט אביב מוחזק

לגבי

לגבי הכבוד למיעוטן ק"ל כיון דהספק הוא בנכסים מס ים בהן דין בכורה אי לא וחולקין בשוה הכבוד עם ספסוט חלק כחלק יחלקו עש"כ. ולמכי העבד קל"ט כיון דדעת מרן בש"ע כשני המקו' בחה"ע. וכמ"ש פסק דאם לא נשבעה החל' על כתו' ומתה דהכבוד ים לו בנכסים דין בכורה ופו"ם בהם. היאך הוא ז"ל פסק נגד פסק מרן ז"ל דאין הכבוד טופ"ם דיכו"ל ק"ל לחמהה. ואם נאמר דמאחר דכל יקר רחמה עיכו לדברי הפוס' המישבים דברי הרמ"ם עם דברי רבו מוהר"ם דל"פ דדברי הרמ"ם הם מיירי דאין להחל' מזו' אבל בים לה מזו' גם הרמ"ם מודה דהוי רחוי. ומינה דגם דברי מרן בכללי מהפרשים בחל' שאל"ל מזו' וכו' מאחר דדבריו מקומם הם מהרמ"ם ז"ל וח"ם בחל' ד"ל מזו' הו"ל הנכסים רחויים ואין הכבוד טופ"ם בהם וכדכתבינן אנן בשיוהין לעיל ובאן פסק הז"ל שם לדינא דאין הכבוד טופ"ם אין הדעת נותה בזה דכל כי אתי הו"ל להז"ל לפרש ולכאר בתר היפא ולדידי דבריו ק"ו. וכבר כתבתי לעיל דאין זה מספיק דאין מדרכו של מרן ז"ל למחתם בהכי דגר' דבכל נוגע ס"ל דהכבוד טופ"ם וכנ"ל:

אחר כותבי כ"ז ראיתי לה' יד ימין מח"מ סי"ב דקנ"ח דהרבה להסיב על התנ"ן ז"ל כי קושיין דמאחר דגדולי היה בתוכני ירום' ת"ו דקבלו הוראות מרן ז"ל דיך פסק הדין נגד דעתו ויכה לבן הפסוט ושלח יטלו בנות הכבוד פ"ם. ולפ"ז למ"ם אם דהבת הג' היא בקושטא יע"ש דדבין אם בדגל הקו"ל עכ"ז בין דהבן הפסוט היא הוסב ירום' ת"ו לא מלי"ל ק"ל נגד דעת מרן ז"ל. וממ"נ הבת היא זכאה בדינה דלי תסיבה נהבע מלייא למימר קי"ל כמ"ר דאין שעבוד כתו' ומזו' משום לגבסים רחוים ובכור טופ"ם בהם ועיין בפ' שמיו"ט דקי"ג דכתב בפשיטות דהיכא דהנתבע הוא מחו"ל והתובע מא"י לפי' שבא הנתבע לדון עם התובע בא"י מלי לומר הנתבע ק"ל כמנהג מקומו כיון דמדיכת התובע הולך אחר הנתבע לא הפסיד זכותו בשביל שבא לדון בא"י ובכ"ש הגו"ר בח"מ בכלל ה' סיטו"ב והמ"מ ה"ל סי"ח דל"ג והנחב"ב ח"מ סי"ז דקל"ז והוכיח כ"ז בם הון יוסף למוהרי"ז ז"ל סי"ה ע"ש. ולפי בן הפסוט תסיב נהבע בדאי דלא מלי"ל ק"ל נגד דעת מרן להיות שדירתו בירום' ת"ו והניח דבריו בנע"ר עש"ב:

ובלומדי שם בדב"ק רחיתי בדקנ"ד ע"ח שהביא"ד השדב"י ז"ל סי"ב דמ"ז דכתב וז"ל ומו דלשיקרא הבא בג"ד לא שייך לחלק מזה הטעם דבכתו' הקלי כדמשני התם בפ' יש בכור משום דמאי חזית לאורועי חוב בתובת כלתה ולאחסובי לכולהו נכסי בראשי משום קולי כתו' ולא מרעינן לחוב בתו' של תמותה ולמימר דלפ תמה דבעלמא הוי דינא דמלוה חלל בש"ת בגבויית דמייא וכנסי בחזקתן הן עומדין ע"כ. ותמה עליו דהיכי הוה מלינן לאורועי לחוב כתובת תמותה מפלת שעבודא דכתובת כלתה משום קולי בתיבה דבעלמא לגבי חוב כתו' כלתה שפיר מלינן לאורועי משום שקדמה לה בתובת תמותה וגכסי תמיה נשתעבדו לכתובתה ומזו' משעה שנשלת לו לבן שפיר מלי"ל דחציבי הנכסים רחויים לגבי כלתה ומקולי בתו' שמ כלן. ברם לגבי כתובת תמותה לית מלינן לאורועי לה לחמו"ל שעבודא דכתובת כלתה ולאחסוביכו רחויים לגבי תמותה וכו' וכו' ע"ש. ואכי הפעוט תמיכא דהעבד"י ז"ל לית עלה על דעתי לומר כדברים הללו שלא ניתנו ליאמר כלל דלעד"ד כונת דבריו הוא שבא לדחות מה שתילקו ומירלו דה"ט דכתב שם דחציבי רחוי הוא משום דבכתו' הקלו משום קולי כתו' דלי הכי מאי מזית דמה"ט מרעינן חוב בתובת כלתה וחשבינן הנכסים הם רחויים משום קולי כתו' ולית מרעינן חוב בתובת תמותה מטעם קולי כתו' ולומר דלא"נ דבעלמא הוי דינא דמלוה חלל בש"ת בגבויית דמייא וכנסי בחזקתם הם עומדים. מ"מ לגבי גביית כתו' לין לו דמלוה חלל כתו' בגבויית דמייא משום קולי כתו' ולין לגבות כתו' ממלוה. ואכן לית לן קי"ל הכי חלל דכתו' גביית ממלוה וכנסי בחזקתה הם עומדים. ה"ו דמילוק זה דמשום קולי כתו' ליתיה בזה כל"ל בבתובת דבדיו הנם שהם מעט מהדוחק. לבל לאורועי כת בתיבת התמות מכח שעבוד בתובת כלתה זה לית עלה על דעת הז"ל דזה לית ניתן ליאמר כלל והוא פשוט. וכל מ"ש שם עוד בד"ה ומה שהלם הז"ל לדמות וכו' ע"ש הלשון בפי מה שהתבתי לעיל לאחמ"ר אין להם קיום כלל ואי"ל להאריך בהם כאשר ירחה הרוחה:

עור"ל שם בדקנ"ו אחר שהביא דברי מרן ז"ל בש"ע דם"ל דשעבוד כתו' לית משום הנכסים רחויים לגבי הכבוד וטופ"ם בהם כתב דמלי דקקע מרן בלשו' ומתה חלל' גר' דיוקא בשמתה חלל' הוא דהכבוד טופ"ם דבעודה בחיים הנכסים הם בחזקתה ושוב כתב דאפש"ל דאין דברי מרן אמורים לגבי הנכסים כ"א לפי הכתו' דוקא הוא דאשמועי' דכיון דמתה קו"ם כל הנכסים כולם לקח סך בתובתה הם בחזקת היורשים והכבוד טופ"ם בהם. והכי אסברה לן הני"ר בכ"ד סי"ב והמגן גבורים מ"מ סי"ה והחק"ל מ"מ מ"ב סי"ג דדבריהם מבוארי שם דמ"ם הרמ"ם ומרן ז"ל דכשמתה חלל' וכו' לאו למימרא על יתר הנכסים העומדין על חוב הכתו' דבזה פשיט"ל דגם בחיי החל' כבוד טופ"ם ואין שעבוד כתו' ומזו' מהו לאו רחויים הלא על עיקר חוב הכתו' הוא דקאמר דוקא וכו' ושוב הכרית זה מדברי מב"י ז"ל בסיכע"ז דכתב שלא חילקו בין רחוי למוחזק הלא למורים וכו' דמבואר דמ"ם מרן ומתה חלל' וכו' כונתו לומר על עיקר חוב הכתו'. והכיא ג"כ דהבנה"ג ז"ל כ"כ במ"ם ומיהו לפשר דהכבוד טופ"ם לחשפ"י אחין חלל' מטעלת כתו' וכו' וכתב דלפ דהבנה"ג ז"ל בדרך לפשר לחמרה למילתיה מ"מ בחח"מ סי"ח הבה"ע הוא"כ חוכ וכתבו בפשיטות וכו' עש"כ. וכפי דבריו הכ"ל לחד"ל קושיתינו שהק' לעיל על הבה"ג ז"ל מכח דברי הרמ"ם ומרן ז"ל דכתבו בפי' ומתה חלל' בלא"ם וכו' דבר' מדבריהם דדוקא לחר שמתה הוא דטופ"ם בהו"ל דלפי"ד דבריהם הוא על חוב הכתו' דוקא משח"כ בנכסים העומדין בפשיט"ל דגם בחיי חלל' טופ"ם. ולפ שמריהבת לבון הרמ"ם ומרן אין נר' כן מ"ם מי יבוא לחברי המלבים החדירים הללו דכן משמע להו בדבריהם דבחיי חלל' נועל הכבוד פ"ם בנכסים העומדים על הכתו' ומזו' ולחר מיתתה בל"ם נועל בנכסים הנשחרים לפ שהיו הכל משועבדים לבתובת חלל' ומזו' ובהדיא דמרן לחו נגרדין ע"כ לפר יאמר כה"ג. ועיין בם' שבדי רחמים להחבי"ק יל"ו בחלה"ע סי' יו"ד שהאריך בענין רחוי ומוחזק לגבי בכור ויבם ובעל ובחתו' מוהר"ם ומ"ם הפוס' ביפוב דבריו ובסי' י"ח מ"ם ה"ה כמוהר"ח שלמים מני ז"ל ובסי' י"ג מה שהסיב לו בחוך ע"ש. דהמוכח מדבריהם דבסברי מרן בפשיטות בדברי מרן בש"ע דם"ל דהבכור טופ"ם לפ דהיו משועבדים לבתו' ומזו' לחלל. ברם כמוהרח"מ ז"ל שם בסי' י"ח רלה ליסב לדברי החק"ל ז"ל דפסק לפשר בניסם הוא משום דחיכא מאן דס"ל דהפשוט מיקרי מוחזק וכו' והחרי"ף יל"ו הק' עליו כיעו"ש. גם ה' אין להכרן ז"ל בחע' כ' לות ם"ו בתב דהכי הלכתא דהבכור טופ"ם ושכן סוגיין דעלמא הכי ודחה לדברי ה' תוקי חיים ז"ל יע"ש:

ועיין שם' שברי לב חח"ם חו"ם דכתב שעבוד כתו' ומזו' החל' לי ממון הבעל מיקרי רחוי לגבי בכורה

כמ"ש ולענין יכונת בעל הבת וכיון ע"ד הפוס' וכללם הכי"ת שהמ"מ מ"ח מ"מ סי"ו הקשה אחי הגו' מוהרי"מ ז"ל שבח"ל סי"כ ושבח"מ סי"ע שהם סותרים זא"ז וסיים בלע"ז השולה לענין דינא דלא לצווי וכבכי רחוי ושבכי ס"ל להרח"ם בלע"ן והרי"ב סי"ם סי"ע וליין ע"ד מ"ח התק"ל ז"ל סי"ג והוכי"מ סי"ע"ח חו"ד ושכן הסכים התדמ"ק ח"ח סי"ו דהכבור נופ"ם וע' פרי האדן ח"ח ס"י עכ"ל. וכ"כ בחח"מ מער' ב' חות יו"ד דהכבוד נופ"ם גם דלי' שעבוד כתו' ומוו' הלל' וליין עמ"ם בחחה"ע וגם הביא שם לה' יד ימין סי"ב שעמד ע"ד החק"ל וע"ד חוק"ת סי"מ ע"ם. וכעה גד"מ ס' לקט יוסף וליין על החק"ל יד ימין והוק"ת ויעקי לב הנ"ל. גם עיין בפ' חת"ס חחה"ע סי"קמ"ד דער' מדברין שם דס"ל דהכבוד נופ"ם במקום שעבוד כתו' ומוו' הלל' מדלא נקטם שם הו"ל בספק זה כלל ע"ש. ובחח"מ סי"קמ"ה וקמ"ע מוכח מדברין שם בבירור יותר בכן ס"ל ולא חש לזה כלל כיעו"ש:

המורם מהאמור ומדובר דהכבוד נופ"ם גם כי היכא שעבוד כתו' ומוו' להלל' לדעת מרן ז"ל נדיין דגרדינן בתריה ובכן הסכמת רבנים האחרונים להלכה ולמעשה ונם לכני קיון הערך שהיה שמהם לסניף יליו"מ וימ"ן לפוני ע"ש ס"ט:

סימן ט"ל

ראובן שהיה נשוי עם לאה וילדה לו בנים ומתו ועמדה מלדת זה כמה שנים וברצותה נשוי האשה לאחרת מקוסטא יע"ח והביאה לדמשק יע"ח ויש שמה כמה שנים וילדה בנים ובנות ואחר זה חלה את מוליין האשר ימים רבים וקודם מיתתו בשנות שפוי בדעתו מינה לפוטרופוס שיהיו ממונים ע"כ נכסי שזכנו קרקעות ומט' והלוואות ש"ל על הזולת ושיהיו משנימים ע"כ מידי המלערך לבניו ובנותיו ונשיו בהולאות והכנסות. וכן בכלל נייה להם מנכסי שזכנו בכל שנה ושנה סך ב' להקדש ת"ת וסך פ' להקדשות אחרות ואח"כ את מחנו מולי ואלי"ם. וכן עתה האשה השנית רוצה למחוך לשידה קוסטא יע"ח על הנל קרוביה ולקחת בניה ובנותיה וכל הנכסים שהניח בעלה ולדור עם ולהניח קצת מהנכסים נגד מזונות לאה לאחתו הראשונה והאפוי' מעכבים בידה אם הדין עמה או לא ושכמ"ה:

הנה מוהרשד"ם ז"ל חת"מ סי"ע ותל"ד כתב בתחילה בלדדין המרחיק שהדין עם המורשה שיעמדו הנכסים הנל בעליהם. וגם שרוב האפוי' מסכימים לדעת אחד. וכלדדין המרחיק שהדין עם האפוי' אשר בסלוניקי יע"ח כתב שידוע דבכל ענין נוחת ס"מ יש לנו לחמוד דעתו ולעשות כל מה שבכל נוזר ואומד דעתו וכו' ואתה תיך אפשר שהיה במעון ומעשהו בקרמל אם כוונו הס"מ שיעמדו הנכסים גם הנער בפירוש תיך היה מנית וממנה אפוי' בסלוניקי וח"כ לומדן דעת גדול הוא שדעתו שיעמוד הנער בסלוניקי וכו' וח"כ אפשר לחלק בין כ"ד לנדון מורי ז"ל דהתם בעת ההיא הין הנכסים והיתומים במקום אחד משו"ה פסק שהין להבדיל בין מקום הנכסים למקום היתום והין לשנות ממקום שהם. אבל בנ"ד שהנכסים במקום א' והיתום במקום אחר הדעת נותן זכות ליתום כל מה שאפשר וכו'. ואחר שניינו רבו ולא עוד אלא שא"א ללמוד תורה אם אחר שהין בידם טובת הוא התלמוד והרי גדולה מזו אמרו דבכ"מ מוליאין ממקום שרובם עכו"ם למקום שרובם ישר'. עתכו"כ ממקום שרובם עלו"ם לחוכי

ס' והין שם תורה למקום שרובם ישרחל ויכול ללמוד תורה כרצונו וכו'. וכ"ם וק"ו שם נלרך דעת הנפטר לבוא הנה דלית דין ולית דיין דלימא שהדין להולך שם הנכסים ממקום שהם בטוחים למקום ספק ח"ו עם"כ. דמדברי ז"ל ניקח לכ"ד דלימה יכולה האשה להולך הנכסים ויתיו לעיר אחרת מכמה טעמים. דאפשר מלד הנכסים שים בעזבון המטת קרקעות והין יכולים האפוי' למוכרם במ"ם כפ' הנזיקין הין רשאין האפוי' למוכר שדות ועבדים וכו' וכמו שהו"ל בתשו' הל"ל בהאריך בזה ע"ש. וא"כ שם יכלו היתו' לקוסטא ויולינו שמהם המט' ומעות ויביאינו הקרקעות בדמשק נמלא שהין כל הנכסים הנל הבעלים. ווהו מלבד שמלד המעות נ"כ הם מוכרחים שיאחזו כמה מהם בדמשק יען שהם בהלוואות הנל לאחרים והם סניס מרובים ולריכים ימ"ר לשיהיו נגבים מהם וש"ז וכיולא בזה דיכ' מוהרלנ"ח ז"ל שהין להבדיל בין מקום הנכסים למקום היתום וכנו"ל. גם מלד האפוי' שמינה אותם אבי היתו' שהם מסכימים לדעת אחד שיאחזו הכל היתו' והנכסים בדמשק כדי שהמיד הם יהיו משניחים עליהם בין על היתו' להנהיגם בסורת ד"ת וכלימוד ת"ת ולנלנת נדבכי ה' כאשר יאמה להם. וכין על הנכסים שיהיו מפקחים ומשניחים בעין שכלם עליהם לקדב התועלת והריוח ולרחק הנזק וההפסד ככל האפשר. גם מלד לוחת הם"מ ומינויו שמינה האפוי' שהם מתושבי דמשק דלומדן דעת נדול הוא שדעתו שישחדו היתו' והנכסים בדמשק. גם מלד הולכת המט' בהולכתם לקוסטא שמא יארע ליזה חונכין נזק והפסד בדרך ים וביבשה נהם בודאי שהין רלוי להביאם לבית הספק ונמו שהרמב"ם ז"ל פי"ח מהל' הביאת מעשה הם"ם דרבינת הוא בידיה מחרח וכו' וכתב הם"מ ז"ל דלא התירו להולינו למקום ביח ס' שמא יארע בו חונם הלא בדבר ביח לחוש שהם מניח חוטו כלן שמא יפסד קודם שימכר. אבל בדבר שהין ס' כהן אחכור לאפוי' להביאו לבית הספק ואפי' כדי להרויח וכו' ע"ש ומוהרשד"ם שם באריך בזה. ולא עוד אלא שבהליכת היתו' לנם קרוב לודאי שא"א לנם ללמוד תורה כמו שהם לומדים בישיבתם בדמשק אלא ימלא שם חנשים שיעניחו עליהם בטוב כמו שמעניחים האפוי' שבדמשק עליהם מלד מינויים מאביהם ומלד אהבתם ואחרתם שהיה עמו. דנמלא דמלד היתו' ומלד הנכסים לם יאחזו בדמשק הם בטוחים הרבה מהליכתם לקוסטא בודאי הנמור הין מי שיאמר שתוכל האשה לילך לעיר אחרת ולהוליכם עמה לנם. ושיניך מרחיקה כתשו' מוהרשד"ם ז"ל שם אשר בדבריו מערי"ב ערכי"ם לנדונו ודון מינה וא"ב שהיה יכולה להוליכם לעי"ח וכרור. וכ"ת מה לנו בהסכמת ודעת האפוי' הנ"ל שהם מסכימים לדעת אחד שיאחזו היתו' והנכסים בדמשק יסחלקו הם ממנו שלהם וכאשר ינישו היתו' והנכסים לקוסטא בודאי הנ"ד אשר הם ימנו אפוי' על היתו' במקומם לפקח ולהשניח עליהם ועל נכסיהם כאשר נאותה להם. הח לאו מידי הוא דהן אחת דמוהרשד"ם ז"ל בסיעל"ם כתב בנדונו שם ועל מה שהיה חומרת אם יכולה למנות אפוי' אחר במקומה וכו' אם נר' להם שזה האפוי' יש בו הנאה ותועלת ליתומים יהיה וכו' אחת שהאפוי' שיניה הנף' לא יקפידו ע"ז דאם יקפידו ולא ירלו לקבל עומק אחר עמהם אין להחליף טוב בדע כי הדבר ברור ומפורסם שעליהם אין להוסיף ודק הנפטר בלותתו אחר זוכה שהם רלו להטיל מעל זו עליהם ע"כ. וכתב הכנה"ג ז"ל בהח"מ סי"ך הנה"ט חולק"ט דמכלל דברי מוהרשד"ם אלו נר' שיכול למנות אחר במקומו. ברם סיים שם וכתב החמנם הרשב"ח והרח"ם ז"ל ס"ל דאינו יכול. גם מוהר"י אדרבי

ז"ל בסי"ב דכתב שהוא כדינו דחפוץ חלוי מפני שמכו היהומים חלולו לבל לוי כמכו היהומים חלולו לפילו מיכו החפוערופום הרחמן חין במעשיו כלום ע"ם וגם עיין בם"ם בהות יו"ד. וכם' תורת משה סי"ו בשו המניה שם המה על הכנה"ג בם"ם בהות יו"ד דהיכי פסק לדיכו לפי דעת מוהרשד"ם שהוא נגד הרשב"ם והרח"ם גדולי המורים. וגם המה דהיך לפשר דמוהרשד"ם יחלוק עליהם מסברת עלמו וכחב שלולת דברי הכנה"ג הייכו יכולין לדחוק ולומר דגם מוהרשד"ם לית ליה בזה חלוי דלרווחי דמילתא נקט הכי ס"ש דכיון דלי הוכו וכהה בחפוץ חיך מוכל למנות וכו'. וסיים חלוי דעב"ז גר' דחכמי ים לחלק ולומר דה"ד לעניו שלוי יוכל החפוץ למנות חחר ולהסחלק עלמו לגמרי מן החפוץ, בזה הוא דהיכו יכול מבשם הכו. ברם הם ילוה החפוץ למנות חחר לעשות לו חיזה דבר פרטי מעניני החפוץ בהוי ודחי גר' דיכול וחין בזה משום חין שליח עושה שליח וכו' וחילוק זה מלחתיהו ג"כ מפורש בהכנה"ג וכו' ט"ש. ברי מפורש שחפי' החפוץ הם היוכים למנות לחרים במקומם להרשב"ח והרח"ם ומוהרי"ח ז"ל חיכן יכולים ולפי"ד המורה משה גם מוהרשד"ם י"ל שסל"ה. מכ"ש וק"ו היכח שהחפוץ יסחלקו להם מכל וכל ולח יהיו לחרים במקומם כ"ח שהם יבטחו שחחר שילכו היהו והנכסים לעיר לחרת שהב"ד חשר שם הם יהיו להם לפוץ כרלוים בודחי דחין להם להסחלק דכ"ש חולי ומודו דח"י לעשות כן. וכיון שכן גם מש"ל טעם דמלד החפוץ וכו' שב"ל שישחרו הכל היהו והנכסים בדמשק הוח טעם נכון לחיתי וחזק. ועיין במוהרשד"ם ת"ו סימה"ם שכתב דדכר פשוט הוח שהנכסים לריך שיהיו במקום שהיהו דר והיהו' חלל נכסיו והגע עלמך שילמך היהו' לפיזור והולחה לוך יבקשו חטות להוליח וכן מלחתי זה לי כמה ימים שכתב מורי ז"ל על מעשה שבח לידו וכן חני פשקתי כן וכמ"ש בפסקים פעמים ושלש וכו' עש"ב. גם כבר נודע הדין דלחמש של היהו' ח"י למנותה חפוץ' עליהם שהן ממיים לשה חפוץ' וכתב מוהרשד"ם בסישל"ט בשם הרשב"ן ז"ל דכ"ם חשת המת דלח ט"ם. ולפי כל החמור ותלח דיל"ח דלריכים היהו' והנכסים שישחרו בדמשק והחפוץ' הממוים הם יהיו עין השמחם עליהם והין יכולה השה להוליכם לעיר חחרת כלל. והן עוד יש סניפים חחרים הן מלד ההקדש שהקדים המנות לח"ת וכיולח בכל שנה ושנה והן מלד מזונות חשתו הרחשונה דים נ"ב טענות מספיקות לעכב הנכסים שלח יוליכו חוחם לעי"ח חבל כמה שכתבתי די והוהר והין להחריך

עוד הגלע"ד כתבתי לשוני ע"ש ס"ט:

סימן מ'

בש"ע סיכ"ז סכ"ו הטושל ונוחן בחמונה חין בו דין חונלה. כתב שם ה' נחיבות המשפט וכתי' ביחורים דשם כבר נחבחר להמוכר שנחלנה וכי"ב בחמונה ולינה להלוקח דיכול המחלנה לחזור בו דכיון דנחבחר לו שוב חסור להונות לחבירו ושוכר על לחו הלח הוכו וניחן להשבה ע"ם. ולכחוחה נר' דכיון דמ"ל בחמונה נם כי קדמה לו ידיעה להמוכר שנחלנה לית ביה חונלה כלל דמחחר דקחמרי סחמח מ"ל בחמונה לית ביה דין חונלה וכחבו דמ"ז בין שנחלנה הלוקח בין שנחלנה המוכר כמ"ש בם' החשב"ן בשוט המשולם טור השני סי"ח דהחריך שם להשיב ע"ד מוהרמ"ח ז"ל שם"ל דים חילוק בין הלוקח להמוכר וכחב עליו דחין לחלק ביניהם מדסחמו הפוס' ז"ל דבריהם וכחבו דמ"ל בחמונה חין בו חונלה ולח ביחרו זה החילוק בין הלוקח להמוכר נר' דשוין הן דחין להם חונלה זע"ז עש"ב. כן חלו נחמר לדין הכ"ל דמחחר דסחמו הפוס' דבריהם וקחמרי דמ"ב ח"ב חונלה משמע דליכח הפרש בין קדמה לו ידיעה להמוכר דנחחנה חו לח דבכל נוונח ליח ביה חונלה. ועוד דכפי הטעם שנחמו דמ"ב שחי"ב חונלה הוח משום דלח סמכח דעחיה מחחילה על שווי המקח חלח על הדמים שנחן בו המוכר וכמו שכ"כ ר"ח והה"מ ז"ל ומה"ע כוד הפוס' כחבו בפשיטות דה"ה גם ביטול מקח חין בכו"ב ע"ש. מיהה נמי חלו נחמר לעניו ידיעת המוכר דחף דידע דנחחנה עב"ז הלוקח דעתו סומכת על הדמים שנחן בו המוכר ומה לי דידע שנחחנה לו לח ידע זה לינו נעשלה ולח מוריד מה לנו בידיעתו מחחר שהלוקח חין דעתו על שווי המקח כ"ח על הדמים שנחן בו המוכר. וכן נר' שכן ס"ל לה' מנחם מנשה ז"ל בשניות סי"ב בנדונו כמי שקנה קלווי מחבירו כמו שקנחם מהנוי ביותר ריוח מעט וכשפחחו הכישים נמלח כם קלווי של פרחנקיחה שהיה קרוב לחלי שיעור שנחן והוי ביטול מקח. דהכיח דברי מוהרש"ך ז"ל בהחשובות סי"ט וקנ"ו בדין קנייה השפחה שנמלחה מטוברת וכו' דפסק דהוי מום וחין זה בכלל מנוס טו"ב מ"ב חונלה ע"ש. וילח לחלק מנדון מוהרש"ך לנדונו בקנית הקלווי שהוח לשמוכה והוח פחה דמיס כיון שהוח טו"ב לית ביה חונלה וביטול מקח כלל. ובדף פ' ט"ח כתב דהך נ"ד של הקלווי דמיח כמה הלה לנדון מוהרש"ך ז"ל דיהב המוכר בנ"ד שממכרו היה קלווי נדוש ועפל דעיקה למסיכתו וסמוך לקנייתו שרי קנרייתו לעיכו וכולו בלו בפניו וכו' וחפי' מוהרש"ך ז"ל דמפלינ בין פחת דמיס למוס יודה וכו' דלהשמחר בה נחית מעיקרא וכו' ובהה ליכח לימ"ד דבטו"ב חמוי טלה דין חונלה וחוזר למטו"ל בסידת דווי ופריטי דהת ליכח מחי' מלו סמך ט"ד לקנות סחם כדרך שהוח קונה ספרח בעלמת דמלי דקנה הוח דמקנה כל וכיה שהבוח ליכו לי לעב לי להופכו וכו' ט"ש. דמדבריו מוכח בביחור דס"ל שהנם שהמוכר הכיר שנחחנה במקחו קודם שמכר מ"מ כיון שמכר לחבירו ומו"ב חין בו דין חונלה כלל. גם ט"מ שהק' מוהריטו"ב ז"ל חח"מ סי"ט בדין מו"ב ולח הודישו בחמי' שנוס הדמים הס"ל למרן ז"ל בדעת הרמב"ם ז"ל וכו' דלי"ב חונלה. מהח דקי"ל כרב דחמר ט"מ שלי"ל עלי חונלה די"ל דלח ידע כמה מחיל ט"ש. עיין במשנה"ר מער' החלף חומ"ב דמיכן לזה דשלני מו"ב דלוקח כל סמיכות דעמיה ליכו חלח על הלוקח הרחשון ונמר לקניה במה שקנחו מבירו וחבירו כחילו חמ"ל יודע חני בו דליכו שוה חלח ק' וחני לקנינו בק"ק. משל"ב בשך דהח ליכו נפשיה הקונה והדר דיניה לחזור בחונלה הילכך חפי' חמ"ל ע"מ שלי"ל עלי חונלה לח מהני. ועיין על הדרישה שכתב קרוב לזה ומחל"ח ה' חונלה סי"ו ע"ש. דמדבריו ים קלת ליחיה לומר דחפי' ידע המוכר בחונלתו טב"ז מחחר דמ"ב מי"ב חונלה דנמר הלוקח לקנותו במה שקנחו חבירו וחפי' שוה ק' בק"ק. גם ע"ש שם בסוף חול"ח במה שיין והביח בשם תוס' שכתן לחפ"י שהלי נחתנה והרח"ם בפ"ק דב"ק וכו' והשד"י סיכ"ד דחולי ברחות שורם דבריהם ים לריה לזה דגם דידע המוכר בחונלתו קודם שמכר לי"ב דין חונלה כלל. ברם לחרי ליחומי בדברי מוהרש"ך ז"ל בסימנים סכ"ל בסוכטן דבכולם כחוב בהם ולח הביח בו המוכר ונם בדברי החשב"ן והבנה"ג כחוב כן דנר' דכולהו כן ס"ל דחם כבר נחבחר להמוכר דים בו חונלה וכו"ב וליכה להלוקח יכול לחזור דכיון דידע שנחחנה שוב חין רשות להונות לחבירו ויש ג"כ במט"ם שם שכן הטהיק בלשונו ולח הביח בו המוכר

ע"ש. כן הוא עיקר וכמ"ש מי' ביאורים. והס"ט לגי ע"ד המ"מ ז"ל דמוכח כדבריו בביאור דס"ל כהיפך מזה דהנם שהמוכר ידע שנתאנה קודם שמכר ביון שנו"ב לי"כ לוהאה וביטול מקח כלל ודבריו ל"י ומהתימה על המע"ס שם שהכי"ד ולא העיר עליו מזה. גם מלי דכתב המ"מ ז"ל בפשיטות דבנו"ב לי"כ ביטול מקח הס"ך ז"ל ספוקי מספק"ל בזה לשר מזה כתב ה' בריח תבות דקד"ו בלוחן שהיב שלמו בסע"ח ללוי ת"ק נרוס וכתוב בסע"ז מפלת בי"ס נעל"ס שקנה ממנו והוא עדין ביד לוי ואם הגיע זמן ולא פרעו ימכור הסחורה ההיא והפחת והמותר לאחריות בלוחן ושוב מכרה לוי בסך ת' וחובע המותר. ולחוכן טוען שים בו לוהאה גדולה וגם שלא נתקיים המכר לא במשיכה ולא בשום דבר המועיל ובטל הוא מעיקרו. הדין עם לחוכן מחמת הלוהאה וביון לאין המקח בידו הדר דיניה כמוכר לעשלם חוזר, והגם דהוא נו"ב דהי"ב לוהאה לבטל ביטול מקח יב והס"ך ז"ל כתב דיש להמיהב כזה הרי דמספק"ל להס"ך ולי"מ ממון מחזקתו ע"ש. ולפיך הוא ז"ל כתב בפשיטות דבנו"ב לי"כ לוהאה וביטול מקח בלל:

האמנם ראוה לבכי דמתסו מדן ז"ל בהבק"ר סיקל"ח מוכח דבדברים שאמרו לין להם לוהאה ס"ל דאפי' ביטול מקח לין להס דשם בסיק"ל בבי שמכר סע"ח ש"ל על שמטון וכו' דהסיב מוהרי"מ ז"ל דבעל המכר ובקב דבהדיא לאמרו ז"ל שאם היה הליה עני בשעת המכר בכלל לוהאה הוי ומקח בטעות וא"כ לא חל המכר בג"ד בלל ע"כ. בתב ט"ז מדן ז"ל זה בהבית הס דברי הטור בשם בעה"ת והס דברי הרמב"ן והוסיף המסיב הוה דברים מדעתו שסיים ובתב ומק"ט ובאמת שטעות בידו שלא הבין דברי התרומות והטור ולא הבחין לחלק בין לוהאה למק"ט ואמנ בהוכב דבר ה' ויתיו בן דדברים חלוקים הס דמ"ש בהוכב דברים שה"ל לוהאה לא לימשיטו הלא מדין לוהאה אבל לא מדין מק"ט. ומק"ט לוטו הלא בהוליה הלוה שובר בשע"ז פרוש לו מהול דביון דאי"כ חוב נמלא שהוא מק"ט אבל באם היה הלוה עני בשעת מכירה שבתבו דבבלל לוהאה הוא ולין לבעבות לוהאה המכר קיים ולאיו ענין למק"ט וכו' ולין לומר דביון דקודם המכר נמכר הוא וממונו למלבות שע"ז לי"ל דמיס והוי כנמלא שעב"ז פרוש לו מהול דהוי מק"ט דשלי הבא שאפי' נמכר הוא וממונו למלבות קודם המכר יש דמיס לשע"ז לקניטו בעיבה הבאה שמא זה יודב ש"ל מעות טמונים לו שמא יעשיר זה וביון שמכרו ביותר מדמיו לוהאה היא ולין לבעבות לוהאה הילכך בג"ד המכר מכר עכ"ד ע"ש. הרי מוכח דס"ל דדברים שאמרו בהס לין בהס לוהאה גם ביטול מקח לי"ל וכמ"ש המ"מ ז"ל. גם בש"ע שם סכ"ע בתב לולו דברים שה"ל לוהאה העבדים והבערות וכו' לאפי' מכר שום ללף בדיבר לו שוה דיבר בלף לין בהס לוהאה. ומדברי מרן בלבק"ר הנ"ל יש לסק' ע"ד חוט המשולש שבתב"ן בטור הנ' סי"ח דבתב וז"ל ולא דין לוהאה לבד לין לנו"ב אלא ג"ב לי"ב מק"ט שהלוהאה ומק"ט כולם בשם לוהאה נקראים אלא שהלוהאה היא עד שעות ויותר משעות נקרא מק"ט ע"ב. דמרן חשב את זה לבעות דלוהאה ומק"ט דברים תלוקים הס. גם בשו"ת מספ"ן מ"ב סימ"ט ע"מ שהק' מוהרש"ך ז"ל ע"ד הרמב"ן ז"ל כ' קושיות תדת דאם היה הלוה עני בשעת מכירת הבשר הך מילתא דמייא למוש ולא לוהאה. ואמ לין בתב לח"ב ואם העני לח"ב ולינו יכול להוליא ממנו דלין זה בלל לוהאות דמזל דידיה. גרס דמה לורך לזה דאפי' שהיה עני בלוהאה שעה לי"ב תביעה מטעם דלין לבעבות לוהאה מב"ם היכא דהעני לח"ב. היכן הוא ז"ל לקושית

הא' דלא מיקרי מוס לבטל המקח לגלא במוס שאינו עשוי לעבור לעולם לבל זה לפשר שיעשיר וכו' ולקושית הב' ת' דמ"ש ואם היה עני בשעת מכירה בבלל לוהאה היא וכו' הכונה היא שאוה קלת לייה דבר רק שהוא פחות מדמי קנייתו וז"א יותר מבדי דמיו בלו' שאוה קלת דמי קנייתו וכו' לבל לם הוא עני מבל וכל בשעת המכירה שלא היה יכול להוליא ממנו בלום שאז אינו אוה בלום בתלן דליהיה הבי. ולפיבך פשר אם העני לח"ב שאינו אוה בלום מטעם דמזל דידיה גרס לא מטעם לוהאה וכו' עש"ב. הבך רואה דמה שאי' לקושית הא' דאינו נקרא מוס וכו' הוא מוסכם דבריו לדברי מרן הנ"ל. לבל מאי דאי' לקושית הב' דמלריך שיהיה שוה בלת בשעת הקניה זה אינו מוסכם עם דברי מרן הנ"ל ובאמור. ועיין בם' נוכח השולחן סיב"ח מה שהק' על המשפ"ן בתי' הא' ודאמו מבח תשו' הרא"ש בק"ב סי"ז מדין השמן שהוא עשוי לעבור בגון שיללל ואפי"ה קרי ליה מק"ט וב"ש בשום בזה שנמלא עני וכו' ע"ש. ותשו' מרן הנ"ל נעלמה מעי"ק ביעו"ש. והא דבשערות לית בהו לוהאה בתב מוהרא"ש ז"ל בסיק"ג ה"ד בשורת מבר משא"ב אם לקח בשער בשורת פרעון מלי בעין שעת לוהאה הבי"ד ס' מיס בביס סי' יו"ד והן בבלל בתב עם המר"ב ז"ל וז"ל ואפי' במבר דאין לוהאה לשערות ה"ד ע"ש פלגת לבל יותר מפלגת הוי לוהאה וכו' ע"ש. ות"ס אני דבאתריה דמר הס גריבי בהריה דמבן ז"ל ובמש"ב בפי' בתשו' הקודמת לזו וא"ב לין מביא ראיה לנדונו מדברי מור"ם ודעי' והס נגד דברי מרן בש"ע ובתשו' הנ"ל. ואם דבריו הס למקו' התופסים דגל הקי"ל הי"ל לבאר דההולבים בתריה דמבן המבר מבר בלוהאה בחב מוהרא"ש ז"ל בסיק"ג ה"ד בשורת מבר משא"ב אם לקח בשער בשורת פרעון מלי בעין שעת לוהאה הבי"ד ס' מיס בביס סי' יו"ד והן בבלל בתב עם המר"ב ז"ל וז"ל ואפי' במבר דאין לוהאה לשערות ה"ד ע"ש פלגת לבל יותר מפלגת הוי לוהאה וכו' ע"ש. ות"ס אני דבאתריה דמר הס גריבי בהריה דמבן ז"ל ובמש"ב בפי' בתשו' הקודמת לזו וא"ב לין מביא ראיה לנדונו מדברי מור"ם ודעי' והס נגד דברי מרן בש"ע ובתשו' הנ"ל. ואם דבריו הס למקו' התופסים דגל הקי"ל הי"ל לבאר דההולבים בתריה דמבן המבר

נהזור לדין הראשון דנו"ב דאי"ב לוהאה בפי דברי הביאורים וכן בר' נ"ב מדברי מוהרש"ך ז"ל דאם ידע המוכר שנתאנה ושוב מברו יש בו דין לוהאה וב"ל ובשאות קנה ומחזיר לוהאה וביותר משאות בעל מקח ואם שהה בדי שיראה לתגר א"י לחזור. לפי"ז שיך בו נ"ב הדין שבתב הס"מ ז"ל בשע"ו מה' מבירה י מ"ש שאם היה הדבר שהלוקח יבול להבחינו לאלהר לינו חוזר ע"ש. וכלומר דאם בבר נתן דמיו למוכר לא מלי מפיק מיניה דהו"ל להבחינו לאחר ומדלא הבחינו מחיל. ודאע"נ דדברי הס"מ ז"ל בתב מוהרש"ך ת"מ סיפ"ה דס' יחידאה היא ולא קי"ל בוותה וב"ב מוהריב"ם ו"ל ומוהרא"ם ז"ל ח"א סי"מ בתב בר' דהרי"ף והרא"ש מולבים על ס' זו מ"מ הבע"נ בס' בע"ח ח"א סיפ"ב בתב דאין הברח לומר דהרי"ף והרא"ש פליבי וכו' והרדב"ז ז"ל בתב עלה שדברים של טעם הס ואף אם נמלא חולק ל"מ ממונא חפומ"ה והבע"ח אם תלה חותם בפלונתא עש"ב. ועיין בם' ידי ס"מ חא"מ סיע"ב בגדונו בלוחן שים לו מלוטת על מורבת לוי בשער ע"ל האחד שב"ז שידלה לוי שיבנה לותה שיסתום לותם ומבר ביתו לחוכן בם' ואח"ב קם לוי לסותמן וראה ס' לחזור על לחוכן בטענה שהוא מק"ט דאדעתא שיסתם לא לקח והז"ל שם פסק דהדין עם לחוכן מה"ט נ"ב דהי"ל להבחין לאלהר וכו' עפי"ד הרדב"ז ז"ל בסיקל"ז וקל"ט דהלה לה כיפי לס' זו ע"ש. והמשבה"ר מער' מ' לוקט"ח בתב דמרן בב"י הטחיק דברי הה"ה הללו בלי שום מולק לאפ"י שלא העלהו על שולחנו לין בבך כלום ובאר הגולה השלה לותם להלבה והרדב"ז וכו' ע"ש מה שליין. בלופן דבפלונתא היא מחגייא ומלי המוכר שהוא המותר לומר קי"ל. ואם עדין הלוקח לא פרע דמיו לינו מתחייב לפרוע בא"ם המ"ל ז"ל שם בה' מכירה ע"ד הה"מ שאם היה המקח בהקפת מעות ביון שהלוקח מעות המכר בידו יש

לומר דמצו"ה לית הקפיד הלוקח לנסותו ולהכחינו ולעולם לית מחיל וכו' ע"ש. ועיין בס' כבוד יו"ט בקונט' כד קדם דהכית רחיה לדבריו מסונית בכורות די"ג. וכמה שליין בנו על ספרי דב"ר ע"ש. גם עיין בס' שמחת יהודה סיע"ד ברחובן שקנה הכשיט ולית פרע דמיו שהלריך לזכות הלוקח. ועיין במשכה"ר מער' מ' חוקע"ח דהביא דברי המש"ל ז"ל וכתב דלף דפרע דמי הקניה והיה חפוס כבר ממקום לחר אין לחלק בכך ושכן משתמעת מילותי דהמש"ל ז"ל שכתב וכ"ש שפס דמי המקח עלמו ע"כ. דמזה ס"ס חלי עליו במש"ר לו במער' הלליף חול"נ בסוף הלשון דכתב דלף עבר ושהה בכדי שירלה להנר חו"ק מפחמת מחל ושוב. חי"ל לחזור על המוכר ואפי' עדיין לית נתן המעות ע"כ. דלין כתב ואפי' עדין וכו' דלין פשקים שם להחי דינא בשביעית חריפת ודבר זה החביכו בו רבני החת' ז"ל לומר דכיון דדמי מקחו בידו עולה בדיעות בדינו. והיותר הימת דלפי' בגמלת בו חום והיה יכול להכחינו לחלתר חיהו ניהו מני"ר בעלמו בסיקע"ח הביי"ד המש"ל ז"ל ופשקים להחי דינא היפך ונם לחמועי' רבותא יותר דלפי' היה חפוס ממקום לחר וכנ"ל. ולין בכחן כתב כן. ולע"ד דמ"ם כחן ואפי' עדין לית נתן המעות הס פליטת הקולמוס חו דע"ס הס וכלח"ה הס לית מיכים למ"ם הס מקודם ביעו"ם:

וברך חגב רחיתי בס' חבני שוהם בחי' על הטור בסיכ"ז דנ"ו דכתב רחובן שהחליף סלע משתעון במ' פרוטות לעת ערב ולמחר הרחה חוהו לחומן והשולחני נתנו ע"ג קרקע לבודקו ונשבר לפנים מחמת היותו בדיל ולית בו כסף. ותובע שמעון חר' המ' פרוטות בחומרו שהסלע חינו שוה לפי' פ"ק. וכ' טוען למת כדבריך חבל תן לי הסלע כמו שנתתיהו לך ואחן לך המ"פ הדין עם שמעון וחייב רחובן להחזיר המ"פ לפי' דכ' לית ידע ום' ידע לפי"ה חייב רחובן בחזרת הפרוטות ע"כ. ולע"ד דמ"ם שם שהחליף הוה ס"ם ול"ל שפרט דלם הוה בתורת חליפין ממש הרי בחליפין הדין הוה דחי"ב חוגלה כמ"ש מרן סיכ"ז ס"כ. ואין לומר דשוה דין מחליף מעות במעות לדין מחליף פירות בפירות דיש להם חוגלה. שהרי כפי הטעם שכתב הה"מ והלח"מ ז"ל בה' מכירה פי"ג ה"ל במלי דחלוק הרמב"ם בין מחליף כלים למחליף פירות דטעמל הוי שהכלי מתקיים יותר מפירות וכיון דיש לו קיום חי"ב חוגלה. חבל בפירות דלינם עומדים לקיום לית בהו חוגלה ע"ש. כפי טע"ז החליף מעות במעות הוי כמחליף כלים בכלים דחי"ב חוגלה. ועיין בתשו' בנ"ם סיכ"ב דכתב לפי טעם הה"מ ז"ל לל מיקרי פירי לעניו קנין חליפין חלל דבר הנרקב והולך ולל חזי למלוכה ע"ש. דמזה נר' דחליפי מעות הס כחליפי בגדים דחי"ב חוגלה. גם מהטעם שכתב מב"י ז"ל בסי' הכ"ל בשם תלמידי הרשב"ל שכדברי הרמב"ם עיקר שלין חוגלה לחליפין לעולם חלל במכר דכי תמכרו ממכר כתיב ע"ש. הרי נר' דלין שם חוגלה חלל במכר משת"כ בחליפין ובודחי דחליפי מעות הס כחליפי כלים. ועיין במורשד"ם מח"מ סיספ"נ דמהרלוות שהביח שם לנדונו המה יעלו לרלון לומר שהמעות הס בכלל חליפי כלים. החמנם מטעם אחר לל הוי מחליף מעות בכלל מחליף כלים והוח דחציקרל דדינל לל הוי חליפין ול"ק דוקל דמטבע לל הוי חליפין. לוך שיהיה ה' חבני שוהם שם פשקים לדייק דחייב רחובן להחזיר המ"פ. ויש רחיה לדברין ממורשד"ם ז"ל בסיסע"ט דכתב בקונה שידרחדה להוליח כסף דאם רחובן מודה לם' שכן הוח כדבריו שהפסיד יותר מכדי חוגלה לין לפטור לרחובן מטעם שיחמר הן לי מה שמכרתי לך ואחזיר לך מעותיך שודחי ד"ז יש ללמוד מהמוכר פירות לחביכו ולל למחו דפסקו הפוסקים דכורשוני נינה מחזיר לי דמיו ואי"ל לו תחזיר לי זרעוני ואתן לך הדמים דאיכו דאפסיד לחיכני ליה לאסוקי אדעתיה שיורעם כיון דכולהו לזריעה קיימי. וכמש"ז בפסיעות בחו"מ סיל"ב בהין חולק ואי"ב יכול שמעון להסיב לרחובן אתה הפסדת לגפסך שידעת שכל קונה שידרחדה להוליח כסף ולטרפה הוח לוקח ואי"ב מטע"ז לין זוכה רחובן בדינו זה ע"כ. דמזה יולל נ"ב רחיה לנדון החב"ם הנ"ל דחייב רחובן להחזיר המ"ם. כרם רובה לנכי דדבריו של מוהרשד"ם ז"ל הם נגד דברי הרדב"ז ז"ל שהביחם ה' זכות חבות סיל"ז וז"ל המוכר לחביכו כסף וזהב כדי לזקק הוחו וגמלח חסר יותר משחות לם יכול לחזור על המוכר כיון שלין ניכר המום חו לל. חטו' הדבר ברור שלין נקרל מום חלל הדבר שלינו רגיל להיות בחוחו חפך הגמכר לכל הדבר שרגיל להיות ת"ל מום. ות"ת יבוח עליו מטעם ביטול מקח כמה חטו' בדבר חדל שהרי שהם יותר מכדי חוגלה וכו'. וחו כיון שלל הרחה חוהו לשום חנר בעילם חלל החיכו סבר וקבל. וחו כיון שגינה בו יכול לומר לו לם מחבטל המקח חחזיר לי הדבר כמות שהיה ולם יחמר חני מחזיר לחוכו שהערובת שהיה בו יכול לומר לו חני מפסיד מלי דביני ביני וחו חנב שסובר להרויח שיהיה בו יותר ממה שביעבו נמר וקנה לנמרי הע"י שיפסיד וכו' הולכך לין לו על המוכר כלום לל מלד מק"ט ולל מלד חוגלה כיון שהחיכו ולל הרחהו לחנר ושוב כיון שגינה חוהו כמ"ש עכ"ל ע"ש. הרי דפטר להמוכר מטעם דחומ"ל חחזיר לי הדבר כמות שהיה כנ"ל. חבל מוהרש"ך ז"ל ח"ג סימ"ב ומוהרד"ב ז"ל סיקנ"ט דזה קנין הכיעה למוכר פירות לכשרה שכתב הרמב"ם דקנה ומחזיר חוגלה ומרן ז"ל בסיל"ז פסק כהרמב"ם ע"ש:

וראיתי תשו' כ"י לה"ה כמוהר"מ נחלבני ז"ל בענין הכיעה דכתב וז"ל דכפי מ"ש מוהרד"ב ז"ל בסיקנ"ט דלפי מה שחי' מב"י וז"ל בחו"מ סיר"ט ביסוב שחי שמועות הללו ונם לפי מה שחי' מוהרד"ב ז"ל עלמו דלפי כ' החי' מפורש יולל בענין הכיעה מדמינן לה למוכר פירות לכשרה וכו' דים להם זע"ז חוגלה. חמנם לפי חי' החקור בדוך בסיע"ה ונם לפי"ד מוהרימ"ט ז"ל חמ"ת סי' י"ט יולל דבכיעה חי"ל חוגלה זע"ז ומטעה לענין דינל כל שהכסף בידו יהו עה"ע לומר קי"ל דהיינו לו המוכר יחמר קי"ל כמוהרימ"ט והמ"ב ז"ל לו יחמר הלוקח לם שדין לל פרע קי"ל כמוהרש"ך ומוהרד"ב ז"ל וזהו מלד הדין חמנם לפי מנהג הסוחרים הכל כמנהג המדינה ואפי' מנהג הנויס. ועוד זאת לדרוש שאם נהגו הסוחרים דכשמתנה המוכר עם הלוקח ואמ"ל הרי חני מוכר חחלי"ח לל מגלור לך שאין מחזירין חוגלה ומוס מנהגם מנהג ומבטל הלכה כמ"ש מוהרד"ז ז"ל בח"ל סיקל"ו וא"כ לם מוכר הכיעה התנה כן עם הלוקח ונהיני תנרי בהכי שלל להחזיר מוס וחוגלה שיב ליל לחזור הלוקח על המוכר בהפסד הכיעה ע"כ זת"ד ז"ל. ועיין במע"ש סירכ"ז הנה"ט לו"ע מה שליין ע"ד הפוס' המדברים בזה וסיים וז"ל ודע דהכנה"ג דבר בל' קלרה במ"ש נם מוהרשד"ם ז"ל כתב דחי"ב חוגלה מכח המנהג. ובאשר ירדוף הקורל לחד השומע דהמנהג דחי"ב חוגלה וחחד הכוחה שם במקומם ירחה דלל כתב מוהרשד"ם שם רק לם יתברר שהמנהג כך ממלל דמשיקרל ליה בידור לם המנהג כך ע"כ. ולע"ד דהוה מוכן מלין דחי"ב חוגלה מכח המנהג היינו לם יתברר שכן הוה המנהג. ויניד עליו ריעו שהכנה"ג עלמו בסירל"ב הנב"י חוכ"ע כ"כ בפי' משם מוהרשד"ם לם מנהג המדינה וכו' ולין שם עמ"ש כהן בחו"ת ע"ש ובודחי שהכונה

לחת היח. וכפ' וכות לכות שם כתב דדב"ז דינו ממ"ם מרן בסיר"ט ס"ח המקנה לחבירו דבר שהינו מסויים וי"ל לוונהה וכו' וסירב"ז המוכר לכסרה י"ל לוונהה ים ללמוד בדב"ז דשניהם לינם יודעים בו וכמה שבמוכו. וכן מ"ב בשם מוהר"י נ' לחנתן ז"ל והביח דברי הרדב"ז הנ"ל וכתב בסוף דהעיקר כמוהרש"ך דמרן קתי כוותיה ע"ם. וכל הולך יבר ישפוט בלדק דמחבר דמרן ז"ל לתו בפי' לחרה דדמיח לחכסרה ולינה מהפוס' דלת מדמו להו ת"כ נדול כח המוחזק עדין לומר קי"ל. וגם מוהרש"ך ז"ל תלה ענין זה בפלוגתת בין הרי"ף והרמב"ם והרא"ם ז"ל והייט ודתי דתין להוליח מיד המוחזק ועיין בהנהג"ג בסיכ"ז הגב"י לוכ"ט שהביח שם דברי מוהרש"ך בן ועטו"ם בתוג"ל ורל"ב ועיין בס' דב"מ ח"ב סיכ"ז ועול"ם סיל"ד:

סימן מ"א

שאלה שמעון נלב"ע ותל"ם והניח לחריו לנמה ובתי בנות מהשתו הת' ונלת עליו שט"ח בסך כך כ' דינ"ז גם השתו הב' הוליהה כתו' בסך ס' דינ"ז ועוכנו בין הכל ת"ק דינ"ז והוהר והשט"ח הנ' כתוב בו לינ ס' ותשתו פ' לו מן לוי סך כ' דינ"ז ושעבדו לו קרקעותיהם בהפוהיקי מפורש. גם בשט"ח הנ' מבואר לינ כתב ס' נלוי כומבייתלת בסך הנ' הוא לבדו בלתי תשתו. גם מסכן לו תה קרקעותיו בשתנו בשט"ג ינן שהם כתובים בטחנו של שמו. ובת בש"ח לנבות חובו וסירבים לחתרו לבתל' שהנבה בתו' וממנה תפרע לב"ח תני ההלוהה והם יפרעו תני השני כדין שניש שלוו בלום מבשם התני והתל' מסיבה שהיח לינה חייבת לשלם בלום מכיסה שהיח לת קבלה בלום מההלוהה הנ' תלת הכל לקח לוהם בעלה והיח בהבה שמה בשטר מפני חיות בעלה כי בלח"ה לת ילוו לו ומחהר שהניח בעלה נכסים שיוור לפרוע לב"ח ולכתו' למה תפסיד היח מכיסה יור"ה ושכמ"ה:

תשו' הב"ז נפתח בנדולים מרן ז"ל בש"ע ח"מ סיע"ז ס"י לים ותשה שלוו מלחד היח חייבת לשלם תני התוב מכתו' ותם הבעל או יורשיו פרעו כל התוב חוזרים ונפרעים ממנה התני ותם הבעל קיים והיח מוטנת תתה לקחת לת הכל תלת שתני נכנסתי עתך בשטר לינה נחתנת תלת כמנו דפרעתיך ע"כ. הרי מבואר שחייבת היח לפרוע התני מכתו' וסיים מור"ם ז"ל וכתב והרי הם בטענות הללו כשני לוויים שלוו יחד משמע מדבריו דבטענין ההלוהה נחשבת כור. תבן הלבוש ז"ל כתב דהת דמחחייבת לשלם התני מכתו' ה"ד במקום שנו"ב הנשים בש"ע לבל היכת שתין הנשים נו"ב בממון בש"ע תם פרעו הבעל או יורשיו לב"ח הכל תין חוזרין ונפרעין ממנה התני שיכולה לומר להם הממון כולו לקח חותו הבעל ע"ם. נמלת לפי"ד דתל' הזחת הי"ח לשלם בלום מכיסה כיון שהיח לינה נו"ב בממון בש"ע ח"כ חייבים היורשים לשלם הכל מעוכון ויפרעו לה כתו' מושלם והביאו דברי הלבוש השמ"ע ום"ך ז"ל. ותולם כך דייקת שפיר תמלת שתין נדון הלבוש דומה לב"ד דלת קתמר הלבוש דהיח לינה מחוייבת לשלם בלום בלום מכתו' תלת תם פרעו הבעל או יורשיו לב"ח בהיח יכולה היח לומר הבעל לקח כל המעות כיון שהיח לינה נו"ב בממון בש"ע. תבל תם עדיין לת פרעו בלום הנם שהיח לינה נו"ב בממון בש"ע היורשים לינם חייבים לשלם בעדה בלום כיון שהם מוחזקים שכ"ב בחוקתם וכיון שכן יכולים לומר לה שתת לקחת תני המעות

ותנחנו לת נדע מה עשית בו. ועוד כשתדקדק בדבר הלבוש תבתה שחילוק זה שתמרו הוא נגד ס' מרן ז"ל כתו שתמלת שם דבריו וכיון שתתן בתר מרן נריכן והוא ז"ל פסק שהיח חייבת התני מכתו' הכי נקטינן ותל' הזחת מחוייבת לשלם התני מכתו' נם מדברי המור נר' דלת ס"ל בהלבוש שכ"כ שהיח לענין תני החוב כחילו לווהה בש"ע ותם ס"ל כדברי הלבוש דמייתי שהיח נו"ב בש"ע משו"ה חייבת לשלם התני מכתו' למה לו לומר שהיח לענין תני החוב כחילו לווהה בש"ע תה יש הפרש בין תם לווהה בש"ע תו עם הבעל וכי תיסק תדעתין לומר שבעלה יבלם בעדה מחמת שלווהה עמו כיון שהיח נו"ב בש"ע ותין לבעלה חלק בהם תיכח תיתי דלת תשלם עד שהולתך לבהוב זה כחילו לווהה בש"ע הלת הה"ו כזר נחשבת לו ולמה לת כ"כ נמי נבי שניש שלוו יחד שחייב לשלם כ"ת התני כחילו לוה כ"ת בעלמו ת"ו מדכהב בן נבי בעל ותשתו כוכהו לומר שתפי' היח לינה נו"ב בממון בש"ע חייבת לשלם התני מכתו' כמ"ם הטום"ע בש"מ התחייב עלמו בממון לתחר בלתי תנלי תפי' שתילו חייב לו בלום ה"ז חייב וכו' תפי' שבניהם מודים ועדים יודעים שלת הי"ל תלו בלום חייב וה"נ ל"ם. וה' שבו"י ז"ל ח"ת סיקל"ה כתב דהדין עם התל' והביאו דברי הלבוש והוסיף וכתב דתפי' הב"ח נופיה לת יוכל לנבות ממנה לכתחי' תם הניח בעלה עו"ן שיעור החוב והכתובה תלת יגבה הב"ח מן היורשים הכל והיא נ"כ הנבה כתו' מושלם. והביאו רתיה מתשו' הרמב"ן נתים ותשתו שמכרו כרם וכו' דזיכה לתל' משעם שכן דרך לכתוב בשטר התכירה וכו' ת"כ נם בנ"ד כן דרך לכתוב בשטר ההלוהה מפני חיות וכו' ע"ם. ובלע"ד דתין הנדון דימה לרתיה דהכת הנם שלת קבלה בלום מהמעות מ"מ כיון שחייבה עלמה בשטר שהודיע שלוותה חייבת דהתדם מחייב עלמו בדבר שחינו חייב כמ"ם בש"ע ס"ת. נם מה שהביאו רתיה מתשו' הרח"ם ז"ל בכ"ו תשה שטענה של קלת קרקעות שהניח בעלה שהם תניים שלה והשטרות כתובים בשם שניהם וכו'. נם מזה תין רתיה משעם הנ"ל וכו'. נם הרתיה שהביא מהמרדכי דפ' החובל תם לוהה התשה תפי' בלתי בעלה מחויב הבעל לשלם בעדה וכו' שיתתו תיני מכיר וכו'. ועוד דרוב הפוס' לת ס"ל כהמרדכי עיין מוהרי"ק ז"ל סיקל"ו ומורם בד"מ ובהנהה סינ"ו ומרן בב"י ב"ב בשם מוהרי"ק ז"ל בלתי חולק משמע דהכי ס"ל. ונל"ע בתשו' הרשב"ת ז"ל בח"ב סיכ"ה וסיקט"ג דמשמע דל"ם תם נו"ב בממון בש"ע לתין נו"ב בש"ע וכו' ונם בתשו' חו"י סיקמ"ה דכתב וכו' משמע דתית ליה דתם כבר פרעו הכל יכולה לטעון נח"ר ע"ל ותם לתו מחויבת לפרוע. נם בכנה"ג חו"מ סיע"ז. הגב"י חומ"ב שכתב וכו' משמע שהבין דברי בעה"ת תפי' בנשים שתין נו"ב בש"ע חייבת לשלם התני מכתו'. נם ה' משפט החורים נר' דהבין כן וכו' היולת מהתמור שהתל' חייבת לשלם התני מכתו'. זת"ד. השתלה ותשו' שבתה מהר"ן יע"ת לכבוד מע' ה"ה כמוהרי"ת יל"ז לחוות דעתו תם יסכים בזה עם מע' השואל ומשיב הרב כמוהר"ר רתובן תנקונה יל"ז ויען כי מני"ר יל"ז מרוד בעסקי עול הלבור לכן לותי ליוה שתשנה פ"ז לחוות דעתי המעט הוא להיכן הדין נוטה וזתת היח תשובתי:

ראיתי תת השתלה ותת תשר נגזר עליה תר"ם טובה ורתבה מהר"ן יע"ת ומגדל תגדודי תי חייבת התל' לשלם תני החוב מכיסה מכתו' ותסיפת דמילתת מסיק לתייב התל' לשלם תני החוב יען שמרן ז"ל דבריו המה כלו בסתמת ע"כ הנשים וכן מבין דבריו הלבוש ז"ל והוא תלק עליו ותן בתריה דמרן ז"ל שקבלנו הורתותיו נריכן זת"ד יל"ו. ותלת דתמרי לע"ד דזכות התל' הוא מכריע ונדול

וגדול משל יורשים דמ"ם הוא י"ו דמדברי הלבוש גר' שהוא חולק על מרן וכו' לתהמ"ר לית כן לחכי עמדי דדברי מרן הם עיקרם מהבעה"ת והטור ז"ל והלבוש הוק"ל על פסקם שפסקו כן לחייב החלי שהרי כמה חנשים שלווים הם ונשותיהם והבעלים הם שלוקחים חותו הממון להתעסק בו והנשים לית לקחו שום דבר ואיך חייבו להחלי לפרוע החלי. וע"ז כתב דבודאי הנמור דמה שחייבו חותה לשלם החלי ה"ד היכא דנו"ב בממון בפ"ע וכו' ושכן רחוי להורות להלכה. וח"כ כמו שפי' בדברי הבעה"ת שהוא מקור הדין כן נ"כ יתפרש בדברי מרן ז"ל דמחי דחייב להחשה לפרוע החלי הוא בכה"ג דנו"ב בפ"ע ולא בא לחלוק עליו חלא לפרש דברי בעה"ה ומרן ז"ל. וכן גר' שהסמ"ע וש"ך ז"ל הביאו כן ושמכן בעלמו מפרש כן בדברי בעה"ת בהלבוש מדהביאו דברי הלבוש ע"ד מרן הייטו לומר שמרן שפסק כן שחייבת החשה לפרוע החלי ה"ד בכה"ג שנו"ב בממון בפ"ע אלא"ה חיטה חייבת בכלל לפרוע מכתו' כמ"ש הלבוש ז"ל וכנר' שכל הפוסקים מסכימים ומעריבי"ם לזה החילוק של הלבוש שהרי הכנה"ג ומסגרת השולחן ומימר קדישין ותיבות המשפט במשה"כ והחו"ת ז"ל כולם הביאו דברי הלבוש והסמ"ע ז"ל ע"ד מרן גר' שכן ס"ל בדעתו שכן חיטו אלי"ה לזה החילוק ולא מלאנו בפוסק ז"ל אין גם א' יביע לומר דמרן לית ס"ל החי חילוקא דהלבוש ושכל הנשים לפי' חינש נו"ב בפ"ע חייב מוכח להדיח דס"ל בפשוט שכן הוא דעת מרן ז"ל נ"כ. והו דהגם דימחי דמרן ז"ל לית גילה דעתו ואלן קא חזינן להלבוש וכל הכתים לחכיו מפרשי הס"ע דכתבו בפשיטות ע"ד מרן החי' הגו' ולוכא אוס פוסק דפליג על החי חילוקא דהלבוש ח"כ מהי"ת לומר דמרן פליג ע"ז ולומר דהחי דינא במח' הוא שנו ולזכות היורשים הא ודאי חיטו כלל:

ומ"ש מר י"ו המשפ"ה מסמע מלשונו שהבין שמרן ז"ל מיירי בכל הנשים שכתב ודוקא חס כתבו עליה שטר אבל חס לקחה בהקפה חיטה מחוייבת לשלם שהיא שליח לבעלה ע"כ. ואי מיירי שהיא נו"ב מ"ל לקחה בהקפה מ"ל תתמה בשטר למה לית מחויב לשלם ח"ו שהוא הבין שמ"ם מרן ז"ל הוא ע"כ הנשים ע"כ. אמינא ולא מסתפינא דדלונו בדברי משה"ת נרים לו לכתוב כן דז"ל הז"ל עמ"ם מרן החלי מכתו' כתב וז"ל גר' דדוקא כשתמה החשה עלמה בשטר נעשה עליה נ"כ חוב אבל חשה שהקיפה מחורה לפי' היא נו"ב מ"מ גר' כיון שידוע לכל שים לה בעל וכל מה שנו"ב הוא הכל של בעל וכל הדיות והפסד חל על בעלה והיא לית לה משלה כלום הוי כהודית שהיא שליח שהדין הוא רק עם המשלח וכו'. אם לית דתמה עלמה בשטר דאז הוי כפי' המלוה שדעתו עליה ומכ"ם אם פי' בהדיא וכו' עכ"ל. מלשונו ז"ל נר' שמבין בפשוט בדעת מרן דמחי דמחייב לחשה לפרוע החלי מכתו' ה"ד בנו"ב בהלבוש וע"ז יצא לחלק חילוק אחר מדיליה דגם שנו"ב ה"ד בשתמה בשטר דאז הוי כפי' המלוה שדעתו עליה אבל אם הקיפה שחורה לפי' שהיא נו"ב מ"מ כיון שידוע לכל ש"ל בעל וכל מה שנו"ב הוא של בעלה הו"ל כהודית בהיא שליח שהדין הוא רק עם המשלח אין לו לבעל לשלם וז"ב. והוא עלמו במשה"כ הביא החילוק שכתבו במשה"ת וגם הביא שם ע"ד מרן חילוק הלבוש הנ"ל הנר' שהוא דיבור בדעת מרן דהוא שר המסכי"ם בחילוק הלבוש ז"ל. ומה שהוק"ל למר י"ו דאי מיירי בנו"ן גם אם לקחה בהקפה למה לית תתחייב לשלם לק"מ הא דכתב הז"ל ס"ע לשבח לזה מאחר שידוע לכל ש"ל בעל וכו' וכנו"ל. וגר' שמבין מר י"ו במ"ם הלבוש בחשה שנו"ב במתון בפ"ע ר"ל וכל הספסד וביות הוא לעלמה דוקא וע"ז הוק"ל דאפי' לקחה בהקפה למה לית תתחייב. לכן הואת הוא דפי' מ"ם בחשה שנו"ב בפ"ע היינו שהיא מתעסקת בפ"ע בממון וכל הספסד והביות הוא לבעל ואפי"ה היא חייבת דאדעתא דהכי לווחה כדי שתפרע היא מכתו' ג"כ כיון שהיא נו"ב בפ"ע. וע"ז בא במשה"ת לחלק עוד דה"ד כשחתמה עלמה בשטר אז חס היא נו"ב חייבת דודאי דדעת המלוה שהחתימה הוא סומך עליה משה"כ בהקפת סחורה לבד אפי' שהיא נו"ב כיון שידוע לכל שהוא של בעל לית לפי' מיחייבת וה"פ. והשבו"י ז"ל ח"ת סיקנ"ה בא והוסיף מדיליה ע"ד הלבוש דהא דחייבו חותה הכעה"ת והטור ז"ל לשלם דוקא בשנו"ב בפ"ע ואינם מפילים כלל לתוך כים ח' כמו כ"פ ובא לבא סורחה שהיא לעלמה הלא"ה חיטה מחוייבת היא לפרוע מכתו' כלל רק הבעל הוא יפרע הכל ויורשיו נ"כ יפרעו הכל מעו"ן ואח"כ תפרע כתו' שהיא לית בכנסה בשעבוד רק בתורת ערבות כדי שלא יהיה לה דין מוקדם והביא ראיה לדבריו מלו מתשו' המיוחסות להרמב"ן סי"ו וכללי הרח"ם ז"ל כנ"ו סי"ד עש"ב. גם מ"ם מר י"ו דמדברי הכנה"ג גר' דמבין בדעת מרן דמיירי בכל הנשים מדכתב ע"ד הבעה"ת שפסקן מרן דבעי' ח' מנ' הנאים ואם לאו יכולה לומר נח"ק ע"ל וכו' ואי מיירי בשנו"ב בפ"ע מה טורך לנ' הנאים מאי נח"ק שייך כאן כיון שקבלי המשות להתעסק בהם ח"ו דהו"ל מבין דמרן מיירי בכל הנשים ע"כ. אחמה"ק גם את זה ל"מ הוא דעם החמור מוכן דהגם שהיא נו"ב בפ"ע מ"מ כל הביות הוא לבעל ולא לעלמה ואיכא טענת נח"ק ולזה כתב דמיירי בפי' מנ' הנאים ולעולם דהוא ז"ל סבר וקבל חילוק הלבוש בדעה מרן ז"ל ודעי'. ועיד עליו ריעו דבהנה"ב הו"ל הביא הוא עלמו דברי הע"ם והסמ"ע ז"ל בסתמא ע"ד הטור בלי שום חולק מוכח דכ"ל דדבריהם הם מוסכמים לכ"ע וז"פ אי"ל להחריך ומ"ם עוד דאפי' לדברי הלבוש ז"ל לית קאמר אלא אם פרעו ובאים לתבוע ממנה החלי בהיית קאמר דאינה מחויבת לשלם להם ויכולה לומר הכל לקחם הבעל אבל אם לית פרעו עדין לית קאמר שהם יפרעו הכל ע"כ. גם זה אחר הם"ד אינו לודק מאחר דגם אינו ז"ל כתב דודאי נגד המלוה לריכה היא לפרוע לו דע"מ כן נכנסה עמו שינבה ממנה החלי אבל נגד הבעל ויורשיו שיהיו חוזרין ונפרעין ממנה החלי אם פרעו ונם אם הבעל קיים אלא שהוא נאמנת אלא במנו מה שעשו ועל זה כי' דזה לית לאירי אלא היכא שהיא נו"ב בממון בפ"ע אלא"ה לנבי הבעל ויורשיו נובה מהם ואין מנכים לה מכתו' כלום. ומינה היכא דמתאלמנה ובא הכ"ח ליפרע ונם היא בתה לנבות כתו' ום בנכסים כדאי לשניהם בודאי הנמור שמנבין להכ"ח חובו ושוב מנבין להחשה כתו' ומתפרע להכ"ח החלי ותחזור לנבות מה שפרעה מהיורשים מעו"ן דאפוכי מעורתא לתה לי. ואם לית נאחר בנכסים כדי שי' כתו' הפסידה דאמרי' אדעתא דהכי שעבדה עלמה ומחלה מכתו' שתפרע החלי מכתו' כמבואר כ"ז בדבריו ז"ל. ות"כ בא"ד דהחשה ההיא חיטה נו"ב בפ"ע ומתאלמנה ובאה היא והכ"ח לנבות ום בנכסים כדאי לשניהם מנבין לה כתו' בלאו ניכוי החלי כלל וברור. ומה נם דכא"ד דכתוב בשטר דהוא ואשתו קיבלו מפ' ס"פ בתורת שים' ושוא' וכו' וידוע לכל דהחשה ההיא לית לה עסק כלל לא בפ"ע ולא עם בעלה וזולתו כלל הו"ל כאילו עדיו מוכיח מתוכו ואע"פ דלא לקחה לעלמה מהם כלל כ"ח כולם לקחם הבעל לעסקו ולנוכך פרנסתו ואין מנכים לה מכתו' כלל. ותעיקרא אנכי הרואה דבא"ד דכתב עליו הבעל בומניאלית ונם מאבו על תלרו מקודם שכתב

עליה ועל בעלה שטר העיס' הנז' כמבואר כ"ז בתוך שטר העיס'. ח"כ יש זכות נדול בזה להחסה דנ"ד לענין טענת נח"ר ע"ל כדמיון לקח מן החיש וחח"כ לקח מהחסה דיכולה לומר נח"ר ע"ל ואין הפרש בין שטר לכומבי"חלא לענין זה ועיין בחשו' הרדב"ז ח"נ סי' תרמ"ו הבי"ד הערוה"ס בהה"ט סי"ן תומ"נ דל"ם מכר לו שבירות לו משכנתא יכו"ל נח"ר ע"ל. ולפי"ז היכ"ת לפו"ד לפלם מכיסה כ"ח בשכחוב בשטר שקנו תחי' מידה והמ"כ לו בשקבלה עליה לחבריות בפי' כמ"ש מרן בש"ע סי"ן סי"ו. והנס דמור"ס ז"ל הניה בשם י"ח דלח החסה קבלה המעות חי"ל נח"ר ע"ל ע"ם מ"ם מרן ז"ל לח כל"ה כ"ח בשקנו תחי' מידה והמ"כ לו בשקבלה עליה לחבריות בפי'. ולפי' לפ"ז הנו' בעינן דוקח שיעידו העדים שהחסה קיבלה המעות בפניהם וכמו שכ"כ מדברי הרמב"ן ז"ל שהוכ"ד במש" חה"ע סו"ם הנו'. ועיין במיוחסות להרמב"ן סי"ו ביעקב ולשה חשתו אמכרו כרם לו' שהיה ליעקב וכחוב בשטר המכר שקיבלו יעקב ולשה ר' זהוביש מדמי הכרם וחח"כ מת יעקב ובשה לשה לנבות כתו' ורחובן בן יעקב טוען שבכר קיבלה היה מנכסי לבן ק' זהוביש שהרי קיבלה דמי מחניה הכרם ולשה טוענת לחמת הוח שמכרתי הכרם עם בעלי לבל לח קיבלתי מהם כלל לפי' כתוב בשטר והביב שהדין עם החל' מכמה טעמים הח' שבן דרך המוכרים בין לים וחשתו בין לב וכמו שכותבין בן לעפ"י שאין לוקח דמי המכר חלא לחחד ולשופרא דשטרא רולה הלוקח שיכחבו לו כל המוכרים שהם לקחו מידו כו"ב מטות ומכרו לו בהם קרקע פ' ובב"ז פשוט בכל המקו'. ושוד שלפי' נודע בחמת שהיה קיבלה חלי המטות ובהוליחתם לעורכה חו נתנתם לחחריס לפי"ה לין מוכיס לה מכחו' כלום דלפטר שהבעל נתנם לה בחתנה חו שהיה חייב לה וכו'. ולע"ל לפי' שהיה הבעל טוען בריח והיה לומהת בחתנה נתנם לי נחמנה כ"ז שלח הזכיר פרטון וכו' וזו שלמרה שלח נטלה כלום לח היחוקה כפרנית שהיה מודה שב"ב חלח שלח נטלה שכן דרך החשה והבעל בשמוכרין כן וב"ם כלן שאין הבעל טוען כנגדה כלום והיורש טוען בספק עב"ל. הרי לך בהדיח שלפי' כחוב בשטר שקיבלו רחובן וחשתו ס"פ יכולה החשה לטעון שלח קיבלתי כלום כיון שכן הוח הדרך שכותבין בן וכו' כנז"ל. וח"ב בודחי מ"ם מור"ם ז"ל בשם "ח דחם קיבלה החשה המטות חי"ל נח"ר ע"ל מסחמח ד"ה היכח שמעידים העדים בפי' שהחשה קיבלה המטות בפניהם ולח סגי במ"ם בשטר שהודיה בפני העדים שקיבלה המטות וע"ע להט"ז ז"ל שם בח"ה סי"ן ס"ה דכחב חם קיבלה חחריות וכו' וחם חירע שקיבלה המטות כחב רמ"ח דחי"ל נח"ר ע"ל וכר' דלפי' חם קיבלה המטות היח וחמרה דחיכה מקבלת חלח בשכיל שלימות בעלה יכולה חא"כ לומר נח"ר ע"ל וכו' ע"ם:

וראיתי בס' ידי דוד קחרחסו ז"ל בסימ"ג דכחב ע"ד הט"ז ז"ל דלר' מדברי משום שפיכסה וחמרה דחיכה מקבלת המטות חלח בשכיל שלימות בעלה משו"ה יכולה חח"כ לומר נח"ר ע"ל לבל חם קיבלה המטות סתם חו הודיה במכירה שקיבלה כדרך המכירות דיבן בכותבים והודו המוכרים הנז' שבכר קיבלו המטות הנז' מיד הלוקח וכו' שוב חיכה יכולה לומר נח"ר ע"ל כדפסק רמ"ח וכ"כ מוהרח"ם סיקכ"ח בשטר שבחוב בו שהודיה שהיה קבלנית הו"ל בקיבלה מטות וכו' ופשוט הוח שאין לחלק בין הודיה לקבלה יעו"ם וכ"כ בם' פ"ת בסימ"ד כיון שהודה רחובן שקיבל מחשתו וכו' הודחתו כקע"ד וכו'. תמנס הנ"מ דרע"ד כתב דהי"ד בשרחו העדים שקיבלה המטות חו שהיח מודית לבל חם כתוב בשטר שהודית שקיבלה עדין יכולה לומר נח"ר ע"ל הודתי שקיבלתי שדין זה החשה בטענה זו ודין מי שחנסוהו למכור שוים הם וכי היכי דהתם לח מהני חלח שיחמרו בפניהם מנה לבל בפניהם הודה ל"מ ה"נ נבי חשה והחימה ממוהרח"ם ז"ל שבחב שאין תילוק כין הודיה לקיבלה. נם היק"ל ע"ד הנ"מ בהרחיה שהניח ממי שחנסוהו למכור עש"ב. והנה מלי דדייק מדברי הט"ז דחם הודית שקיבלה כדרך המכירות דיבן דמהני וחי"ל נח"ר ע"ל לעד"ן דזה לינו במשמעות דיוק דבריו ז"ל שבל עלמו לח נחמ חלח להמסומינן רבותח יותר דחפי' קיבלה המעות היח חם לחמרה בה שעתח דחינה מקבלת חלח בשביל שליחות בעלה יכולה חח"כ לומר נח"ר ע"ל לבל חם הודית שקיבלה ודחי דסיל דל"מ כ"ח עד שיעידו העדים שקי' המטות בפניהם וכח"ם בפי' כן כמיוחסות להרמב"ן וכמ"ם הנ"מ דדבר פשוט הוח דל"מ הודחה שבשטר. ומ"ם הי"ד ז"ל שב"ב מוהרח"ם ז"ל בסיקכ"ח דדבר פשוט הוח שאין לחלק בין הודית שהיח קבלנית לבין הודיתה שהיח קבלנית למ"ם הבעה"ת ולח קחמר בין הודית שהיח קיבלה לבעולם ס"ל למוהרח"ם דהודחה שהיח קיבלה המטות ל"מ כמ"ם הרשב"ח במיוחסות דלריך שיעידו העדים שבפניהם קי' המטות. לבן הח לחת לחשמועי' דחם הודית שהיח קבלנית הוי כחילו קי' המטות בפניהם. ים פנים הנרחים טעם לדבריו דמחחר דעיקר דין הקבלן הוח שחמ"ל הן לו ולחי לחן לך זה הוח קבלן וכחב רש"י ז"ל דהו"ל כחילו נתנם להלוה בשלימותו וכחילו הוח קיבלם מיד המלוה ונתנם ליד הלוה ועיין בסמ"ע סיקכ"ט שקל"ח לבן כתב מוהרח"ם ז"ל דכשהודית שהיח קבלנית דדינה הוי כחילו נתנו להבעל בשלימותה וכחילו היח ממש קיבלה המטות מיד המלוה ונתנתם לבעלה הדין שוה כילו ממש קיבלה המטות בפניהם. משח"כ בהודחה בשטר שהיח קיבלה המטות כ"ל בהרשב"ח ז"ל ל"מ דיכולה לטעון שחני לח לקחתי כלום ובכן הדרך שכותבין וכו' דבודחי לח פליג מוהרח"ם ע"ד הרשב"ח ז"ל. ומהתימה על הי"ד והנ"מ ז"ל שהביחו בדברי מוהרח"ם ז"ל דם"ל דלין בין הודית קיבלה לקיבלה דלחמת"ל ח"ל לבן הדין עם הנ"ל דלח כל"ה כלל דהתם רלחון לבדו והוח בלחד הודה שקיבל להבי לחמרי' שהודחתו היח נדולה בקע"ד חע"נ חלח קיבל כלום דחילה חמלן תדמייה הודחתו ובעלה לה מעיקרא דעל מי החול. משח"כ בלח הוח ולחתו הודו שקבלו המטות והיח טוענת שלח קבלה כלום כ"ח בעלה הוח שקבל ומ"ם בשטר כן משום שכן דרך המוכרים וכו' היח נלחנת בזה בם' הרשב"ח ז"ל וכודחי דל"פ הפ"מ ז"ל על הרשב"ח ז"ל. ולין ספק דחשו' הרשב"ח הלזו נעלמה מע"ק דהי"ד ז"ל ולי הוה שמיע ליה הוה הדר ביה משמעתיה ודינה יחיב דל"מ הודחה החשה בשטר המכר שקבלה כ"ח עד שיעידו העדים שבפניהם קבלה בם"ם הרשב"ח ז"ל. וגם הנ"מ ז"ל נר' שנפלם ממנו דברי הרשב"ח הנ"ל שלח הביחם סייעתח לדבריו וכעת ס' הנ"מ לינו מלוי חח"י לחזות כנועם דש"ק:

באופן הנלע"ד הקלוסה בכ"ד החל' הנז' ליכה מפסדת כלום מכחו' ונריכים היורסים להגבות לה כחו' מושלם לחר שיפרעו חוב לביהם ולח יכלו לה כלום. זהו מה שעלתה מלודתי לפיק"ד ולמעשה היח חלייח בהחשל הגדול גולת הכותרת מכ"ר מחריה דחתרין ה' המופלח כמוהר"י חכ"ח יל"ו פחד יצחק כי"ו חס יעלו דכרי לרמן לפני מעכ"ת ויסכים עמדי לחי להיה סניף עמו ונו"י י"מ וימ"ן כ"ד ועירח דמן חברית הכוסח בחל מוסיע ורב.

הנעיר **עזרא הכהן טראב** ס"ט

הסכמת מע' הרב המופלא ר"ג ורב חיליה כמוהר"ד יצחק אב"א הי"ו על הפס"ד הנ"ל וו"ל:

דין כל יקר רחתה עיני כל מ"ם מכי"ק ה' הפוסק עליון למעלה עזרא הסופר והוח כהן לחל עליון יל"ו ועברתי ועיינתי היפב בכל ד"ק מרחש וע"ם ורחיתי שהדין עמו מלמד שהלכה כמותו ויפה דן יפה כיון דין חמת לחמיתו לחכרי יולדתו וכבר בהיותינו כיסיבה יחד חני והוח יל"ו ונשחלנו ונתנו יחד בד"ו והסכמנו יחד בדעת לחד שהדין עם החל' ונובה כתו' מעו"כ בלי ניכוי בלל ככל לחכר הורה גבר חכם בעוז הרב עליון למעלה יל"ו. ודלח כמ"ם הר' הרחשון יל"ו כי החמת יורה דרכו והדבר פשוט כמ"ם ה' עליון יל"ו ותי"ל להחריך בזה כלל הלכ"ד זעירה דמן חברי"ח. והוח

הנעיר **יצחק משה אבואלעפיא** ס"ט

אחר שכתבתי כל המ"ל רחיתי שהיה כתוב חלמי מקדם ע"ד מרן בם"ע חו"מ סי"ז ס"י חים **ונשחלו** שלוו וכו' דכדור הוח דהיינו דחינו כתוב בשטר דהכחיבה היח ביד בעה"מ רמ"ג כל הסך רמ"ג כל הסך וכו' דחי כתוב כן בשטר ההלוחה חזי בעה"מ נובה מהבעל הכל חס יכלה וחוזר הבעל ונובה מחשתו החלי. חלח דהכח מיירי שחינו כתוב בשטר הכי דדינח הוח בשנים שלוו כחחד דשניהם ערבים זל"ז ונובה מכל ח' החלי ולח יתבע הערב החי' וחס חין נכסים להחחד נובה הכל מהשני כמ"ם בריש הפ' וחשמועי' הכח בחים וחשתו שלוו שדינם שוה כך שלוו דחיינח לפרוע החלי מכחו' חס מת הבעל הו שחתגרשה. וכ' הסמ"ע ז"ל דחס חין לחשה ממון בפ"ע ויש לבעל כדי כל החוב דחין הבע"ח לריך להמתין ע"ז גבי"ת כתו' חלח נובה כל החוב מהבעל ויוכיו מכלן חלי החוב מכחו' ולח לחרי' דהמכור הכחו' עתה בטובת הנחה ותשלם חלי החוב. גם הביח עו"ם מה שחילק הע"ם דה"ד במקום שנו"ל הנכסים בממון בפ"ע וכו'. גם רחיתי להשכו"י ז"ל ח"ח סיקנ"ה הוב"ד בשמו' כחר המיס חח"מ כיל"ו דהבי"ד הלבום הנ"ל והוסיף מדיליה ע"ד דכיון שמכו' לבעה"ו שמקור הדין שהוח מבעה"ת והטור דיקח במקום שהנכסים בו"ל בפ"ע על כן לומר חלי דכל דבריהם לח לחמרו לגבות כלל החלי מכחו' חלח במקום שנו"ל בפ"ע וכו' חבל בזכח שחין הנכסים בו"ל בפ"ע לפי החלי ח"ג מכחו' רק יפרע הכל מתוך העזבון וחח"כ תפרע כתו' כי היח לח נכנסה בחוך השעבוד רק בחורת ערבות כדי שלח יהיה לה דין מוקדם ולפרוע תחי' החוב והוח מילחת דמסתבר והכי רחיה לדבריו ע"ם. דמחבחר מהנ"ל דבנשי דידן דחיכם בו"ל בממון בפ"ע לפי החילוק הנ"ל המלוה הוח חלי לגבות ממנה החלי הגם שהבעל לקחם בולם וה"ע כמ"ם הלבום ז"ל דחמרי' שע"מ כן נכנסה היח עמו בשטר ומחלה על כחו' שיגבה ממנה המלוה החלי כדי שילוו לבעלה שיפח ויתן להחיותה. חבל הבעל ויוכיו חס פרעו הכל חינן חוזרין ונפרעין החלי ממנה כ"ח דוקח היכח דהנכסים בו"ל בממון בפ"ע. וחס הבעל מת ועזבונו חינו עולה כנגד ההלוחה והכחו' גובה הבע"ח חת חובו תחי' והנשחר מעט חו הרבה תקח לחותם החשה בכתו' דמחחר שהיח נכנסה בשעבוד מחורת ערבות כדי שלח יהיה לה דין מוקדם וכן הדין בערב דחם חין נכסים לגוה נפרע מהערב ח"כ ג"כ בכחן לח יהח דהיח נבחה תחי' מחחר דחין נכסים לגוה שהות הבעל חזי המלוה גובה מהחשה שהיח ערבנית לגבי החלי החחד דהחלי הבני בלח"ה מלי המלוה לגבותו ממנה וכל"ל ולכן לפוכי מערחת ל"ל שהיח חגבה תחי' ויחזור הבע"ח ויגבה לוחם ממנה לחערוכי בבדי לח מטרחינן ולכן גובה הבע"ח חובו מהעזבון וחס שחר מהעזבון שו"ד חקח לוכו החשה בכתו'. וחס בעז"כ עולה כנגד שניהם גובה הבע"ח חובו והחשה חת כתו' וכיכח שמח הבעל וחיכח נכסים ויהו"ק הבע"ח חזיל בחר דידה וגובה כל חובו ממנה דהחלי החוב בבר היח מחויבת בו והחלי הב' הוח גובה לוכו ממנה מחורת ערבות דמחחר שהיח ערבנית בו דיכח הוי דיכח דלוכח יתו"ק וערב נזקקין לנכסי ערב לחפ"י שים יהו"ק ללוה כמ"ם מרן ז"ל בסיק"י סע"ג וכ' הסמ"ע שם דהטור כתב בשם הרמב"ם דלח לחלי סו"ם ערב בחר יהמי חזיל ומלח נזקקין לנכסי קטנים שהרי חין הערב יכול לגבות מהם עד לחחר יגדלו וכיון שלוכם פטורים חלח בעודן קטנים ולכשיגדלו יתחייבו כמלוה שחינם ניכו חלח הריח דרכיע עלייהו וה"ז כמלוה שתבע ללוה ונתחייב לו בדין ותי"ל כמה לפרוע שנובה מהערב. לחבל הרח"ם ז"ל ס"ל דנזקק מערב קבלן נפרעין ולח מערב סהם וכו' וכברי מרן ז"ל הם כדברי הרמב"ם נם הסמ"ע הכריע רוב הדעות כדעת הרמב"ם ע"ם. ולכן נם בכחן נובה הבע"ח חלי הבני ממנה ולכשיגדלו היתו"ק היח נובה *מהם וכ"כ ה' חו"י ז"ל בסיקמ"ה. והנם דהחשה חי"ל בלילו נכסים כ"ח עד שתגבה כתו' מהיתו"ק והו"ל בלילו נזקקין לנק"ט וקי"ל דחין נזקקין לנק"ט. מ"מ מלחר דהחלי החחד היח מחוייבת לפרוע ומוכרחת היח להבטע כתו' כדי לפורעו לכן כיון שנתחה כתו' נפרע ממנה הבע"ה כל חובו ולכשיגדלו היח נובה מהם:

ואם מת הבע"ח קודם שגבה חובו מהם ובכר הבעל מת מקודם שמה הבע"ח יורשי הבע"ח היכם נובים ממנה חלח החלי בם"ם מרן ז"ל בסיק"ח סי"ח דחס מת לוה בחיי מלוה וחח"כ מת המלוה חין היורשים נזבלים בלום וכו' וחפי' היה שם ערב ומת הלוה תחי' לח יפרעו יורשי המלוה מהערב חם הניח הלוה נכסים שחם יפרעו מהערב הרי הערב חוזר ונפרע מיורשי הלוה כיון שהניח להם לביהם נכסים וחין חילוק בין ערב לקבלן כזה ע"כ. וזהו כשחין נחמנות בשטר עליו ועכ"כ כמ"ם שם מרן בשני"ג ועיין כחו"י שם שכ"כ וגם בעין כ"י בנחמנות חו לח ע"ם מ"ם חילוקים בזה:

ועיין במוהרשד"ם ז"ל תחה"ע סיקפ"ז בעדוכו שבשטר הלי היה הבעל חייב והיח ערבנית וחומרת נח"ר ע"ל בזה ובשטר הב' כתוב דהיח חייבת ובעלה ערב וכו' והיורשים חומרים להשטר הל' נתבטל וחין לנו כ"ח בשטר הב'. דהשיב חם היה שכ"ד לח ידעו חמיתות הדברים חלח שהיו רוחים השטר כמו שהות עתה ולח עוד חז ודחי היה הדין עם היורשים נומר שהיח תפרע לחבל כל שיודעים כ"ד החמת ושלח נכתב השטר ההוח חלח לסיבח מה חין לנו לדון חלח עפ"י מה שידוע לנו וכו'. נם חלי חומר חם חנו יודעים שהבעל הוח החייב והחשה ערבנית וכו' לח הפסידה החשה בזה וכו' ע"ם. ובודחי מ"ם הכנה"ג ח"מ סיק"ח הנב"י חו"ח בשם מוהרח"ם ז"ל סיקפ"ח דחס כתוב בשטר

נמסר שהיה ערבנית קבלנית ה"ה כקבלה דמי ההלוואה מיד המלוה ע"כ. ולענ"ד חולק עם מוהרשד"ם ז"ל דהחילוק הוא מבואר מאד שהיה ערבנית סתם לנתערבה ערבנית קבלנית דבסודרתה שהיה קבלנית ודאי כהשיח ונמצ"מ כיון קבלה דמי ההלוואה מיד המלוה ונמו שכן מבואר בדברי מוהרש"ם שם. גרס לאחר החתם נר' דס' מוהרשד"ם ז"ל דס"ל דאם התם התשה ינאה ערבנית סתם נעד ההלוואה עליה בעלה דלא הפסידה וכו' היה חייב מוסלמת מהפום' ז"ל דהנה הכנה"ג ז"ל תו"מ סיק"ח הנ"י תוי"ח כתב בשם הרש"ם ז"ל ח"ת סי"ק ובמוהרי"ן לב ז"ל בהשו' כ"י דחיים ותשה שלוו ביחד תו לוה הבעל וכתערבה נעדו לה סייך לומר נח"ר ע"ל ע"כ. ולמד זה מדבריו שכתב שם וז"ל דלה סייך לומר נחרע"ל חלה נבי מכירה תו מסכון שלוה הבעל הוא לבדו ומסכן וכו' אבל בנ"ד דשניהם לוו התנות ושניהם מסכנו כיון המסכונות שוב ח"ל נח"ר דמה ריוח י"ל בטעו' זו בין כך ובין כך היה מחוייבת בכל החוב תניו בשבורה וחניו בעשור בשלה שהיה ערבנית נעדו שתים ותשתו שלוו מת' וכו' ע"ש גם בחתה"ע סי"ן תוע"ז הביה כן ובמב"י ז"ל תו"מ סיק"ח הביה מחלוקת בזה כין הרמב"ן ובעה"ת ע"ש. ועי' מלשונו דהרמב"ן ז"ל סל"ה דאם נתערבה בעדו לה סייך לומר נח"ר ע"ל וזהו דלה כמוהרשד"ם ז"ל ועיין בם' זכו"ל אלקלעי ז"ל חתה"ע תות ה"ח דהביה לדברי מור"ם ז"ל שבכ"ן ועיין ע"ד הכנה"ג שבמקומות הנ"ל ופיים דאם בסיע"ז לומ"ב מבואר דה"ה בנתערבה לבעלה ועיקר הך דינא מחלוקת בעה"ת עם הרמב"ן וכו' ע"ש. דכפי"ז אין לנו לריכים לומר ולבקרן בדברי מוהרח"ם ז"ל דדוקא בערבנית קבלנית קאמר כן וכנ"ל דבוכ"ל דגם אילו ס"ל דגם בנתערבה סתם ל"ל נח"ר וכם' הרבנים הנ"ל ומ"ם כיון שהיה הודיתה שהיה ע"ק הוי כההיא דבעה"ת וכו' היינו לומר דבע"ק גם בבעה"ת יודה דשוב ל"ל נח"ר דלא נרע מקבלה היה בהלוואה. אבל להרמב"ן אף בערבנית סתם ס"ל דאי"ל נח"ר. גם מוכר"מ אלמיך ז"ל בסי"ז סל"ה דערבותה מהני עם"כ. מעתה דברי מוהרשד"ם ז"ל שכתב דאם יאמה ערבנית יכו"ל נח"ר היה נגד ס' הפום' הנ"ל. ועיין בכנה"ג בסיע"ז שם עמ"ם בטור לים ותשתו שלוו וכו' וכ' הב"י ז"ל שהם דברי הבעה"ת בשער מ"ד ושכן הסיב הרי"ף כתב וז"ל אחנ דבעה"ת בשלו שלוו לריך סיקנה ממנה אחי, וכו' ל"ק דהכא מיירי בשלוו בח' מג' חנאים שכתב שם בעה"ת ת"ל אפשר דכ"ב בשער הזה אחר שקבל דברי הרמב"ן אחלק עליו בשעמ"ד וכמו שנר' מלשונו שם שכיעל דעתו מפני דעת הרמב"ן וכמו שאכתוב בסי' פנו' בסי"ד וזה ל"ל לדברי מוהרשד"ם ז"ל בה"ע סיקפ"ז עכ"ד. ולשונו הקלר גרס לדעתי הקלה כמות שהיא שלא ידחתי לכונת דבריו דאם כונתו למה שחייב שם מוהרשד"ם ז"ל להתשה עפ"י השטר הנ'. ביאור הוא דשתי התם בנדונו דהתשה היא התייבת בשטר הנ' ובעלה היא הערב ויכיון שכן לא דמי לדין חים ותשה שלוו ביחד עד שיאמר דתי' הנ' ל"ל לדברי מוהרשד"ם בתשו' הנ' דמאחר דשם היא התייבת ובעלה הערב הוי"ל בתנאי האחד מבו' דבתב הבעה"ת אם קיבלה דמי ההלוואה מיד המלוה דמתחייבת ולית טעמא נח"ר. ואם כונתו למה שבתב בתחי' אם אמו יודעים שהבעל הוא היה התייב והתשה ערבית וכו' לא הפסידה התשה בזה וכו'. אין להם הבנה לדברי הבנה"ג כלל דאדרבה שם קאמר מוהרשד"ם דבשתערבה התשה יכו"ל נח"ר ואילו הרמב"ן ס"ל אף בשתערבה סתם אי"ל נח"ר וכ"ש אם נימא דהבעה"ת ביטל דעתו מפני דעת הרמב"ן ויהודה לו.

נחופן שלא ירדתי להבנה דבריו ולי ל"י. (ע"כ מה שהיה בחוב מקודם לגלי והם סייגים להנו"ל):

אהז"ר החיר וזרח אחי ספרית רבה של החשל הגדול מני"ר עט"ר רחש"ל הרב הגדול כמוהר"ל י"ם"ח ברכה הי"ו ספר יבח אי"ם ובתהה"ע סי"ן הוכחה השאלה הנ"ל דגם אילו יהיו י"ן נשחל ע"ז מחר"ן יע"ח מחת מע' השיחל הרב כמוהר"ר אנקונה י"ן ורחיתי בחתי הרחמה שמעב"ת י"ן גם הוא נוטה דעתו דהלכוח ז"ל פלינ של מרן ז"ל שכ"ב וז"ל והנה יזוע דאין בדידן קבלנו דעת מרן ז"ל ורורחומיו ואזלי' בחט"ק ובפרט דנ"ד בנר מפורש בשאלה דהמלוה הוא החוכע מוכו ובזה ל"פ הלבוח ז"ל דק היכא דהבעל או יורשיו פרעו להבע"ח ובאים לנבות החני מהאל' דבזה לדעתו נאחנת לומר אבעל לקח כל החשות אבל לא לגבי הבע"מ עלמו. ואחה התזה להשבו"י ז"ל ת"ח סיקנ"ה הבי"ד הלבום ז"ל לאחוק ע"ד מרן ובחב לאוסיף על דבריו והביא השו' הרמב"ן במיוחסות סיל"ו שנשחל ביעקב ותשתו שמכרו כרם וכו' והשיב דהדין עם האל' וכו' והק' עליו דלא שלטה עינו בדברי מור"ם ז"ל בהגה בחי"ע סי"ן שט"ז דכתב אשה שהודיע שחייבת עם בעלה לריכה לבלם ואי"ל נחרע"ל דלא אמרי' הכי אלא בנכסים שמכר. והביאו בשם כ"י בשם הרמב"ן ז"ל אחי דלדעת הרמב"ן י"ם אילוק בין מכר שמכרו שניהם להיכא שלוו שניהם ואחי ליהיה מייתי מתשו' הרמב"ן ז"ל האו"ל עב"ד י"ו. ואנכי קטן הערך אומר אחי דנעשה גם הוא דשתו לומר דהלבום ז"ל הוא פלינ של מרן ז"ל ליתרי לן מר בזה וכבר אנכי הדל בחלפי האריכתי לעיל דל"פ בלל ושבכ"ר מדברי הפום' האח' ז"ל שכן ס"ל כדעת מרן אחי אילוקא דהלבום ז"ל וכנ"ל בחרוצה ועתו הס"ר בזה. אבן אם שהוק"ל ע"ד השבו"י ז"ל מדברי מור"ם דלדעת הרמב"ן י"ם אילוק בין מכר להלוואה ואחי ליהיה מייתי הא ודאי אמיתה קיימת. ואני בעוני בתחי' כשהבאתי בקילור דברי השבו"י ז"ל בקל"ר אמין מה שנוגע לעצין דינא לגדון השאלה וכו בפרק השבחה מלייתי מה שהיה כחוב אבלי מקדמת דנא בחוכך בדברי הרמב"ן ז"ל לכן לא העירותי מזה כלל. גרס שתה דרלו עיני מה שבאתי בחרוכה מקודם דמוכח בדברי הפום' דדעת הרמב"ן ז"ל דבהלוואה גם אם היה ערבנית סתם ל"ל נחרע"ל וכנ"ל שא נא עיניך ורואה הא ודאי דינדל החימה על השבו"י דמה ליהיה מייתי מתשו' הרמב"ן דרב המרחק ממכר להלוואה כמו שהוק"ל למרן מלבח

טע"ר כמוהר"ר י"ם"ח ברכה י"ו ובכור:

עור"ל אם בד"ק י"ו בחתי' שרלה לחייב האל' לבעל בחוב מקודם אבאי ומיליה מדברי מוהרשד"ם ז"ל שבאה"ע סיקפ"ג מענין שכיוה הביא דחייב להאל' לבעל השכיות דבכלל הסניפים כחב דדמי הך דינא מ"ם הטוש"ע חים ותשה שלוו וכו' ע"ש דמינה לחתה דן דהנם שהדינה היו שניהם דריש יחד חים ותשה ולא הי"ל דיהה מיוחדת לעלמה עכ"ז דימה לוחה מוהרשד"ם לחים ותשתו שלוו ין בח המסכיר שהוח הבע"ח לגבות ממנה וכו' והחריך ועיין על הרבה פום' שהחייבו בדברי מוהרשד"ם דמסכימים לדבריו מדין חים ותשתו שלוו וכו' יעוש"כ. ואנכי הטבד בהורמנותיה דמר לחינא דאם נאנו לחייב האל' דבנ"ד מלד זה עדיין עדיף כחה שלא להתחייב דאיקרח דברי מוהרשד"ם הם לינם מוסכמים לכל הפום' דאיכא כמה שהם מנגד לסברתו ז"ל וכבר אני בעוני מזה כמה פנים בחתי בחרוכה בזה בכ"י ביד ה' המעוכה עלי והבאתי בשם הפום' דפטרי יחה בע' ק"ל והן שחה נדפסה בסה"ק זה חח"מ סיל"ח וגם שם הבאתי דברי מ"ח הה"ג דחש"ל י"ו קלח

מדבריו

מדברי הגז"ל יעוש"כ. וא"כ אין בידינו לתייב הצ' מגד זה מאחר דבדין מוהכשד"ס ז"ל יש מולקים על סברתו וכהאי דיעה דאיים ואשמו שלוו וכו' איכא כמה מילוקים בדבר כדי להחתייב וכנז"ל א"כ אין כח בידינו לתייב החלי מגד זה:

עוד"ל בדב"ק י"ו אסיפא דמילתא זיכה להחלי מאחר דהמלוה לא סמך על השט"פ שכתבו איים ואשמו בלבד אלא שגם כתב לו כומכייחלתא וגם עשה לו המסכון בשתכו בעש"ג לשם המלוה ובכה"ג דחזינן בפי' דלא סמך המלוה על השט"פ שכתבו איים ואשמו אפשר דגם מרן יוסף שיטת פשוטה. ואיתיה ממ"ש הר"ן ז"ל על מאי דמי שהלך בעלה למדה"י ועמד אחד ופרנם את אשתו כמה שהניח דברי הרשב"א ז"ל וזמ"ש הוא ז"ל עליו וכו'. ומינה למד ודן לג"ד שעינינו רואות שהבעל עשה הקרקע שלו בעש"ג וכתב כומכייחלתא בחש"י לבדו הוה המלוה דאדעתא דבעל קא עביד ולא קא סמיך אדידה דיוקי מוכיחות דיוין שלא בעת לבו אלא על הטוחבו והכומכייחלתא ובכן לדעת הר"ן ז"ל אפש"ל דאי"ח אשה לשלם מכחו דפטורה בעשותה אלא סמך המלוה עלה אלא על הבעל מאחר דאיכא היכחה נמורה. והוי כמכ"ש דאילו הר"ן ז"ל בחומדתא דאמרי' דאדעתה למיגבי מבעל קעביד בלאי שום היכחה והיא פטורה. כ"ש היכא דאיכא היכחות ברורות דאדעתא למיגבי מבעל קעביד וצ"ע. ואלבי העבד ברשות קא נחיתנא ות"ש לגי ברחוקי דב"ק של מעכ"ת י"ו דבב"ד אי"ל לזכות החלי מכח לברי הר"ן ז"ל הנ"ל מאחר דמהשט"פ גופיה מוכח דקודם כתיבת השטר עשה אשתו מסכון על הקרקע וגם כתב הכומכייחלתא ח"כ כוותי הגמור דיכו"ל נאדע"ל כמו שמבואר בהפוס' ז"ל דבין במכר ובין במשכונא אם לקח מהאים אחי ושוב לקח מהאשה דיכו"ל נאדע"ל וליכא הפרש בזה מהשטר להשתכו ובפרט לדיכא דס"ל דבומיגו זה עדיף בח השתכו מכח דד"ד מהשטר וכמ"ש הפוס' האחי ע"ש. וא"כ בב"ד דקדם השתכו להשטר הא ודאי דיש זכות גדול להחלי לעשות נאדע"ל בפה אלא וכמ"ש הגן בעניותין לעיל בתשו' של שלמה הב"ל שא נא עניך ורחמי. ואלבי לא ידעתי מדוע הדר נחוני י"ו לא בא לזכות החלי ולהעדיף בזה ממילתא דנא. ואם נאמר שהבין מעכ"ת י"ו מדברי השלמה דהשתכו והכומכייחלתא הן המה היו אחר השט"פ ולכן הולך להניח דברי הר"ן ז"ל להעדיף כזה מכח דלא סמך עלה וכו'. אינא דאמרי שלא נא אלבי מבקש דאי הוה העניו כן הרחים שהניח מדברי הר"ן ז"ל בב"ד לא הוויין ידים מוכיחות דלאו עלה קא סמיך והיינו דהוכ"ל דמאחר שעשה כדין ס"ת וכתב שטר עליה ועל הבעל בחורת עים' ובעבדו התלר והחטות בחורת אשתיקי מפורש ובמך לבו בזה בפי דיבנו ואף שעשה בפי דין תוה"ק שהפעלה וכתב שטר חיוב על שניהם יחד מ"מ חשם בלבו מאחר דהקרקעות בחובים הם בניירות השתכו על שמו של האים ובדיעבד לא מהני השטר ואשתיקי הכתוב בחובו לגבות מהקרקעות כ"א עד שיהיו בחובים בחורת מסכון בפנקס השה"י בשרה י"ה ואזי בהגיע הזמן ולא נפרע אז י"ל יכולת לגבות הקרקע. והשתא הכא חשם המלוה בדעתו דלא כל הזמנים שוים דיהבן בהגיע זמן הפרעון יעלה בעיני בלב הבעל דלא ניית דיעה והגם שכתוב שטר ואשתיקי מפורש מן שוייא בדיניהם ואין בידו כלום לגבות מהם ויעלה חרם בידו. לבן בהמילה כתב השטר על שניהם כתחז"ל וכשעבוד וכו' ולחזק את זה גם לפי דיניהם שלא יהיה שום שרעור כתב הכומכייחלתא על הבעל ושתכו חלל השברה דבביות הזמן ולא נתפרע דבין בדיעבד ובין בשע"נ יוכל לגבות את שלו בלי שום שרעור לא מגד הדין ולא מגד השברה ולעולם דלא עקר סמוכות שלו מהאשה וסמך על הבעל דוקא חלא עוד היום כוחתו הוא וסמיכתו על שניהם יחד. וכיון שכן הן בהיום והאים בלב"ע ונפלו נכסי קמי יתמי יהלל' ודיעה קא בעו לעשות כדת ס"ת והרי שטר על האים והאשה נלכה בחורתיה להתפרעת מינה ג"כ כדין אים ואשה שלוו וכו' ולא הויין ידים מוכיחות דלא על דידה קא סמיך וכלמור:

ובעיקר דברי הר"ן ז"ל יש להעיר דבמש' נדרים דל"ג וגם בפי' כ' דייני גזירות הביא דברי הרשב"ח ז"ל דמפרנס אשת חביבו בסתם לאו למתנה חיכון אלא בחורת הלויה וגמלא שהיא חייבת לו והמפרנס חוקה נוכה מתנה והיא נוכה מבעלה וכו' והוא ז"ל שליג עליו דנסי דלאו בחורת מתנה קעביד מיהו סתמא זו אדעתה דבעל נחית ולאו אדעתא דידה ולחנן הניח מעותיו עקה"ל דמסתמא אדעתא דבעל קעביד ע"כ. והכוותה יהלה בעיקר דברי הרשב"ח בחי' לנדרים שם דאחר שהביאה בראיות המפרנס אש"ח בסתם לאו בחורת מתנה היא אלא על הבעל מאחר דאיכא היא ושיא לו בעלה חייבים לשלם כיים וז"ל וג"ל דכיון שכן המפרנס סתם אש"ח הרי הוא חוזר ונפרע מן הבעל כיון שהבעל חייב בחזונותיה כחנאי כ"ב. והביא ראיה לזה מהאומר לאשתו קונם שאיני נהנה לך לזה ובע"ח בתין ונפרעין ממנה וכו' ושוב דחה לראיה זו כישו"ש. הרי דהרשב"א ז"ל נופיה לא קאמר דנוכה ממנה והיא נוכה מבעלה כ"א דנוכה המפרנס מהבעל אין שהוא חייב בחנאי כ"ב. וכיון שכן לא הו"ל להר"ן ז"ל לומר לאו אדעתא דידה וכו' כ"א הול"ל בקיצור דאפי' שלא בחורת מתנה קעביד מיהו לחנן הניח מעותיו עקה"ל. ובחי' נחוק" על נדרים הביא דברי הרשב"א והעתיק נוכה ממנה והוא ט"ס וכנ"ל גם הביא דברי הריטב"א והרמב"ר ז"ל דפליגי עיין בס' חפי' ס'. והה"מ ז"ל בפי"ב מה' לישות הי"ט הביא דברי הרשב"א הנ"ל כמו שהוכחי בחש' נדרים ופתב דאין נר' כן דעת הרחבונים ז"ל אלא אפי' בפרנס סתם אבד מעותיו וכו' ע"ש. ומרן ז"ל בב"י חאה"ע סי"ט הביא דברי הר"ן מ"ש בשם הרשב"א וכתב שהר"ן, דחה ראיתו. וגם הה"מ בפי"ב מה"א הביא דברי הריב"ם בסיתע"ש דאפי' לא אבד הבין הרשב"א לא אמר דמן הסתם לא היית מעותיו עקה"ל אלא לומר שמשלם מן הבעל לאשה אבל להשתלם מן האשה דבר פשוט הוא שהיה חייבת לו בלום אלא"כ לוחה ממנו בפי' וכן הודה הרשב"א עלמו שב"כ בחשו' אף כמי שהיה חייב מעות לאשה וזן אלא שקבל לו בחשבון חובה מה שהוציא לה למזונותיה ע"כ. ומוכיחים הדברים דמב"י ז"ל לא רצה דברי הרשב"א בחי' נדרים בשורשם כ"א בשם שהביאם הר"ן ובהה"מ ז"ל ולכן הולרך להביא דברי הריב"ם דקאמר דאפי' הרשב"א לא אמר אלא שמשלם מן הבעל וכו' דאילו רצה דברי הרשב"א בשורשם לא היה מהולרך לדברי הריב"ם דבבר הם מפורשים בדברי הרשב"א בעלמו. ברם יש לעמוד דבדברי הה"מ ז"ל הובאו שורש דברי הרשב"א דכתב דהמפרנס חוזר ונפרע מהבעל וכיון שכן אי"ל להביא לדברי הריב"ם. גם מדוע לא העיר ע"ד הר"ן ז"ל וכנז"ל. והמש"ל ז"ל הביא דברי הה"מ ז"ל הנ"ל והתריך בהם והביא דברי הריב"ם וכתב שתחב"ו רחה השו' הרשב"א בתיוחסות סי' י"ד וכנראה היא התשו' שהמו הריב"ם וכתב וז"ל ומיהו בזמה סתם לא היית מעותיו עקה"ל אלא הבעל חייב לשלם דומה ליורד לתוך שדה חבירו שי"ב וגטעה וכו' עש"ב. וה'

פרי החדשה כח"ג דכ"ו הביאו הכנה"ג מ"ש בשם הרשב"ח ומ"ש הוא ז"ל עליו והק' על ה' פרשת דרכים כד"מ שכתב בשם הר"ן בשם הרשב"ח דבשחט לחמרי דבתוכם קאמר והבל"ע גם הביאו דבריו שבמש"ל ותמה עליו דאיך לא זכר שם דברי הר"ן ז"ל גם הביאו דברי הריב"ם והק' עליו מדברי הרשב"ח שהוכ"ד בהר"ן וכתב שהכ"מ בדקמ"ז הק' כן דלשמעיותיה להריב"ם דברי הר"ן שכתב בשד הרשב"ח והל"ע והלאידך עו"ש יעו"ש. ובכל זאת לא העיר ע"ד הר"ן ז"ל דהרשב"ח קאמר דגובה מהבעל ולא כמ"ש הוא ז"ל בשמו. סו"ר בס' קמ"ר מ"ח ד"פ שהעיר בקושיות זאת וכתב לין להק' דהרשב"ח בחי' דפ' כתב וכו' ואילו הר"ן כתב וכו' דע דהרשב"ח בחי' דפ' לין כן המובר בהב מעיקרא דכל בשחמת תינו בתו' מחנה הלח בהו' הלוחה והיח לו בעלה חייבין לשלם. ובסיוף דבריו מסיק מכח סוגיין דהשוף דחינו חייב לשלם כ"ח הבעל יש"ם והר"ן קילר בדבריו ולריכין לחנו ליישב דבריו דזה דס"ל להרשב"ח לחייב הבעל מחוסת שלימות דידה לח ס"ל כלל ולכך לח הביב כ"ח על מה דהיה סובר מעיקרא לחייב לת החשה עכ"ד ז"ל. והרוחה ירחה דלחכמ"ר הוח מהדוחק דכל יסוד הולך דלח היה כן דעת הרשב"ח סובר מעיקרא לחייב לת החשה כ"ח דבריו הוח דקחמר דלח לשם מחנה חיכון המפרנס כ"ח לשם הלוחה חיכון והיח לו בעלה חייבין היינו לומר דים חיוב בעולם ולח לשם מחנה. וכיון שכן המפרנס שחם מחמר דלח לשם מחנה הוח חוזר וגובה מהבעל כיון שהוח חייב במזונות מחנחי ב"ד. ולח היה סובר הרשב"ח מעיקרא במוכח שהחשה חייבת וגובה ממנה והיח נוכה מבעלה כחשר כתב הוח ז"ל והוח בכור:

עו"ב הקמ"ר ז"ל שם דע"כ לח חלק הר"ן על הרשב"ח ום"ל דהמפרנס לש"ח בשחט להנח מעותיו עקב"י כ"ח בשחין לה נכסים שכ"כ בשחמת מדעתח דבעל נחת ולח לדעתח דידה שכבר הוח יודע שחין לחשה נכסים שיהח נפרע מהם. דמשמע שחם יודע ש"ל נכסים לדעתח דידה נחת ולקח בשחמת חייבת היח לשלם. ומלבד דהם"מ ז"ל חולק עליו וס"ל דחין חילוק בין חין נכסים לים לה נכסים עוד כה דמדברי הרשב"ח בתיובתה סי"ד גר' דס"ל בשחמת ח"ג ממנה לקח בי"ל נכסים שברי נדון שלו וכו'. גם הביאו מ"ש ז"ל בי"ד סימן ס"ג בשם שהביאו ב"י בשם הרי"ק ז"ל וכ' דמדברי הרי"ק בנוף טופס השחלה גר' דס"ל דהטעם שחינה חייבת היח לשלם לח הוי כמ"ש הר"ן משום דשחמת מדעתח דבעל נחת ולח לדעתח דידה דח"כ חיך לומר משם לק היתום וכו' נמ"ל דהרי"ק ס"ל דהיח דמי שהלך למד"ה וכו' חייבי שחי"ל נכסים כם' הר"ן חבל חם י"ל לק בשחמת חייבת לשלם וכו' עש"כ. דהשחמלח מדבריו ז"ל שם דמ"ש הר"ן דהיח חינ"ח לשלם משום דשחמת מדעתח דבעל נחת ולח לדעתח דידה הרי"ק ז"ל לח ס"ל זה הטעם. והו"ל דברי הר"ן ז"ל בפלוגתח מתניח. ואינם מוסכמים טעמו מהכל. וכיון שכן בג"ד דהיוכחים מוחזקים עדיף כחם חם בחמו לחייבם מש"ש לומר קי"ל כהרי"ק ז"ל דלח חמרי' ה"פ דלדעתח דבעל נחת ולח לדעתח. דידה גם כי חיכח הוכחה בדבר לפי"ד מעכ"ח יל"ו מלחר דחיכח דפלוגי על הר"ן ז"ל וכמו"ל:

סימן מ"ב

שאלה רחובן היה נשוי לחה והוליד בנים זכרים ממנה ונלב"ע לחה ונשחר רחל והוליד ממנה

שפי בנות וחילתה רחל מבעלה לעשות לה מהנה לחיזה בחיים מהחלה הידועה לו פה לונחת יע"ח ונלח רחובן וקרע לחחד מהדיינים וחמ"ל שיעשה לה שטר מחנה כדין לרחל הט' ובקשה רחל מהדיין לרלות בעלה שיעשה לה מתנה מב' בחיים בחלר והדיין דבר עם הבעל ונתרלה וחת"כ מלחזה סיבות ועיכובים לת כת הדבר לידי גמר וחח"כ עמד הבעל ונתן לרחל כל כללות המלר והבחים שלו לפני עש"ג בעוחבו לפני עידי שרחל חשר נמלחו לפני העש"ג וחודה בפני כולם שחיך הניעו ממנה כל דמי החלר והבחים והעש"ג עשו לה טחבו כמהנ וחח"כ נלב"ע רחובן והיורשים טוענים ח' שלנלוי זוזי הוח דעבד, ב' שרגילות כל חדם בשקונה חלר עושה חותה ע"ש לשמו ויכול להיות שרחובן בשביל שהיה לעשות מסחר לכן החזיר הטחבו בעש"ג חינו עושה קנין כיון שלח לקח בקנין לפני עידי ישרחל. והחל' מסיבה לטענה הח' דבשטר שעשה הבעל על שמה לח לחמרי' לנלוי זוזי כמ"ש הקלה"ח בסימ"ב. וכן מוכרח שכתב הש"ך שם לדעת ההשב"ח בחפי' בשטרות שעשה הבעל ע"ש לחמרי' לנלוי זוזי והרח"ש ס"ל דבשטרות שעשה הבעל ע"ש לח לחמרי' לנלוי זוזי ומרן ז"ל בסי"ם סתם כדעת הרח"ש. ולטענה הב' מסיבה שבעלה זה לו דו"ה שנים שכות חולה ויושב בבית וחינו יכול לנלות החולה וחינו בר מסחר ולולי שכיוון לתת לה החלר המ' לח היה כותב לה בטחבו בעש"ג ומודה שקיבל הדמים ורחיה לזה נ"כ שהביח לחד מהדיינים לכחוב לה מתנה לחלונין. ולטענה הנ' מסיבה כי דינח דמלכותח דינח והוח לחמר שהטחבו קונה ולח החרן. ועתה כשנלב"ע רחובן הלל' היח מוחזקת בכל הבחים והחלר והיורשים חינם מחוקים בשום דבר של הכל יובנו הדין עם מי ושכמ"ה. ע"כ נוסח השחלה.

הנחה מלר"ן יע"ח מיסב בהיסב ממש:

תשו' הנם ג"ידעונה בנפשתי ערכי ומלבי. שחכמתך ודעת לח נמלח בי. וירחה ודעד יבוח בי. לבוח בדבר הלכה דלח לחיובי כי. וע"ז נלחמר לדק נדק תדרוף הלך לחר רבי. עכ"ז להפלרת השולל לחמרתי חני לל לבי. לגבח בחרטת כחשר עם לבבי. ובה' בטחתי מסגבי. כי הוח יעזור לי לבוין לדבר הלכה ויהיו לרלון לחמרי פי והגיון לבי. ונחן ונומר כי מזה כמה. שנים הלכי הלל כחבתי והחרכתי בזה בעניין שטרות העולים בעש"ג והיח כבר נדפסה בכה"ק זה חלק ב' חו"מ סי' ז"ך והבחתי שם דברי הפוסקים החח' ז"ל שכחבו דהחידנת כל השטרות הנעשים בעש"ג חין בם מועיל כיון שחין המלך מקפיד שם יהיו עפ"י דין תוה"ק ליכח חו טעמח דד"ד לזכות הנכתב ע"ש בערכאות חו בטחבו וכ"ש בשטרי מתנה דחין בם מועיל וחפי' שם המקבל מחנה הוח מוחזק בקרקע ג"ם לח מהניית חזקתו. ועם דמרן ז"ל בש"ע ק"מ סי"ח ס"ח כתב דשטרי מקח וממכר ושט"ח העשוים בעש"ג כשרים והוח שיטח המעות בפניהם ויכתבו בשטר לפניהו מנה פ' לפ' כו"כ דמי המכר חו המעות החוב וגם לריכים עידי יסר' שיעידו על עידי השטר ועל השופטי שלהם שקיים עדותן שחינם יודעים בקבלת .... וחו גוביס מבנ"ח ושם חסרו דבר מכל חלו ה"ה בחרם. חבל שטרי מתנו' כגון שדי נהוגה לך שעיקר הקנין נעשה ע"י השטר וכן שטרי הודחות שפ' יודה לפ' שהוח חייב לו וכו' לחפ"י שים בהם כל הדברים שחנינו ה"ה בחרם ט"ם. כבר הכנה"ג שם בהגה"ט לוי"ג הביח מ"ם הפוסי דהחידנת כולהו ערכחות מקב"ם ניהו. גם כ' בנעוח עולם סי"ז כתב דבומנינו זה בבר הסכימו כל החח' ז"ל דהשטרות שנעשו בעש"ג לח מעלו כלל חפי' בשטר מכר וכ"ם בשטר מהנה ועיין במע"ם הגה"ט

הנפ"ט חו"מ והגב"י חוכ"ב. ומן עתה רחיתי נ"ב להרש"ג שער משר ז"ל בחח"מ סי"ד שנם סוף ז"ל משריך ניה לפניה דבני שפוש' ריחט' וחח' ז"ל דשבני רמחחר שחין חמלך מקפיד חם ידוט עפ"י דין חוש"ק ליבח מן עשמח דף"ד וכו' ומוד הביח שם מחי דש"ל לשר' ירמיס מלינוטו ז"ל שפוטחה כפ' פ"ם ח"ב שי"ו שפוטר דהבח יורשת שם הכן מפח ד"ד בקרקטות הנמוכים ט"ם לכיסם ושמלקן עניו גל בבני דורו ושברחו היח ימידחת. וכוח ז"ל כחב שחין נעשות סניגורין נדבריו מדברי החו"י ז"ל פ"ב ברחוכן שנחן חכות לבטו בחח"ב ולח הקנה לו בשום ח' מלרכי ההקנחות רק שהטבירו כפנקס המשוילי וכו' דבין דמד"ד קונה בכחיבת המשוילי חע"ב דבדינט חי"ק לחתי' דד"ד חבה הבן וכו' ע"ב. הח ולחי ליחח דש"ב ל"ק החו"י ז"ל ח"ד ביכח סרנה בחב לפעניד סקדקע ט"ם בנו בפנקס המשוילי מרטוט השוב פדי ליחנה לו בחח"ב דוקח בכה"ב הנס שלח עשה שום חחד מדדיני ההקנחות הנריכים לפי דינט שפיר לחריכן דוקה הבן מכח דד"ד כיון שבחוחה שעה שהטניד ט"ם כמו חינו סוחר שום דין מדינט בלל. מבח"ב נהביח דר' ירמיה דכחוחה שעה שנפחה ט"ם הנה הרי הוח כוחר חומה שלימה שחין לבח בחקום הבן וכו' ע"ב. וכונחו ניח לומר דחין מדברי החו"י ז"ל רחיה דקחי בכנרת סר' ירמיה ז"ל דמעשה דד"ד מועיל לף שהוח נעד דין חוכ"ק וכו' ושים חבר לכנרחו וח"ב להולכים בדגל דקי"ל מני"ל קי"ל כוותיה. דהח ליחח דש"ב ל"ק החו"י ז"ל בן חלה בנדונו שהוח חינו נגד דין חומ"ק וכו' מבח"ב כהביח דר' ירמיה ז"ל שהיח נגד דין חומ"ק וכו' חין חבר לכנרחו וליבח קי"ל בלל. וזהו שניים שם ובכח בחוסן בלה מנחנו לף' ז בל הר' ירמיה ז"ל שום ממך מה"ח הכחובה בשט"ן ריחט' וחח' חשר מכ"ע נר' שכל דבני דורו נדחה קרחו לה בח"ם בחנו פ"ח ע"ב. וזהו חינה מנחנו לדיוק דנדרינן בחריה דמרן ז"ל וחיכו פסק בש"ע דבשטרי מקח ומחכר חין כח מועיל עד שיהיו כל החנחים כולם ה"ה בחרם וזהו חפי' בחינו נגד חומ"ק. ובש"ע שם מרן ז"ל לח כהב חנחים דד"ד חכל כחנו' נחחה"ם מה' נבייח נחוכה כי' יוב כחב דים להבטיד מנשם שהמלנות מקפדת בחומן גלילות בלה יבחנו שטרות ב"ח ע"י הסופרים שהם וכ' הרח"ם חם הנהיג המלך בלה יעשה כום שטר בלה בפני העדוחות לו היו על השטרות הנעשים בעדוחות נטרים לפי' שטרי חנות מכום ד"ד ע"כ ובשם שטטרי מחנות לפי' בעדוחות שכולים וע"י ד"ד נכטרים בן הדין לכל שטרות שע"י סופרים הללו שהם בפני העדוחות דחע"נ דמרינן שפילי מכום ד"ד מחכטרי וחע"נ דטיים הרח"ם חבל כיון דהחידנה ליבח ד"ד הני שטרי מחנות הנעשים בעדוחות חכפת בעלמח הם הדבר כיוב דמנהג מקומו כחב וכיון שחנו רוחים שבגלילות של בע"ד חלו המלנות מקפדת בלה יעכום שום שטר בלה בפני הסופרים הכתם כשרים מכום ד"ר. וכן היה המנהג במקומו של הריב"ם מ"ם בשירב"ג עב"ד. ומיין טו"ם בשע"ח דכחב דחפי' דקפיד כיון דחין זה ממוקי ולימוסי המלך רק מחלקי הדינים שלהם שדנים בן ע"פ פפרי דייניהם לח נייחי' ליה כיון שהוח נגד חורה שלימה שלנו המקובלת חנלינו ושם החריך לבניה כחמולה דבני הרשב"ח בחנו' והוב"ד בחב"י ול"ל חח"ת פיכ"ו ודברי הריב"ם סיחנ"ה וכמה פוס' שנחסנו חחריהם כמ"ם בחנו' חורת נדיק ח"ת ס"ח וכו' ושיים שם ובניה דחין למלך הקפדה כמו חנן בדיון במלניות בלנו שחרשן חוחנו לדון בדיני חורחינו וחינם מקפידים בלל לח חין חנו הולכים לדון בדיניהם

לח נחנה מי שיחמר דחיכח משום דד"ד בלל עם"ב. ובשי מה שהביח וכחב הז"ל שם הכחיבה בפנקס השוחנו חינה בכלל דינים שדנים בשרבחוחיהם כ"ח מחוקי וימוסי המלנות וחזי זה הדבר חלוי בהקפדח המלך דחם לינו מקפיד ליח ביה משום דד"ד ומוד הדין לח"ם חרן בפ"ע דבשטרי מקח וכו' נריך שיהיו בו כל החנחים הנו' שם ובשטרי מחנה לפי' שיהיו כל החנחים ה"ה בחים ומה שהבשיר שם בחנו' חחה"ע השטרות ההם היינו משום שחוחה המלנות מקפדת בזה שלח יעשו שטרות חלח חנלם וכנז"ל:

ברם זחת ניח שקי"ל דבחנו' מרן שם' חבק"ר סיע"ה כחב וז"ל וחפ"י השרחמ"ן והרשב"ח והרח"ם והר"ן ובשה"ע חולקים על הרמב"ם וכו' ושונים דהיכח דלינה הורמנת דמלנה כל השטרות השולים בשע"ג בשרים וחפ' שטרי מהנה וכ' הה"ח ועליהם סומכים בחרלוחינו ובנד"ז ליבח הורמנת דמלנה לבייטו חק השרירה שלח חכחב נוחח חלח ע"י נויס חבחי ליבח למיפבל נוחח ז מפני שמלטן השלנה משמש שלח נעשה ע"י עדנחות שהרי בחב ים חק מחח השרירה שכל יחודי ע"ח ס"ינה מח"ח פיכ"ו יעשה נוחחו ע"י נויס ושהם נויס לח חשמש עדנחות ובבה"ג ליבח מלן דמביר דהח חמרי' בפ"ק דניטין וכו' וחע"ג דבהח י"ל דמשחמח כיון שהשרירה מקפדת בכך היינו שלח יעשו נוחה חלח ע"י ערנחותיהם והשוחל לח הקפיד בכך וכחב נויס בחקום ערנחותיהם מ"ח נריך שיעידו עידי יסר' על עידי השטר ועל הערב"י שחקיים חוחם שחינם ידועים בקב"ם כח"ם הרמב"ם וחע"ג דהרח"ם וכו' ושוכר דשחם ערנחות לח מקב"ם י"ל דבכח לח חיישי' להרח"ם כיון דהרמ"ה שוכר כהרמב"ם וכו' וחפ' יעידו עידי יסר' שחינם יודעים הוחם בקב"ם מיקרי דדינה חברת דלח שבקי' הרמב"ם ורוב הנחונים והריב"ף שחבם מקמיה בעל העיטור והרמב"ן והרשב"ח והרח"ם והר"ן וב"ם שהרמב"ם הוח לינ מסופסם במלנות הזה וכו' ובוד שהבח להוניח מהיורשים נריך להביח ריחיה שהנוחה קיימת וכיון דפלונתח דרבוותח היח חמרי' חוקי נכסי בחזקתייהו עב"ד. והזק"ל חנכי העבד בדבריו תרתי מדח דבחנו' חבק"ר כחב דחפי' שחק השרירה בלח הבחב הנוחה בלח בערבחות נריך שיעידו עידי יסרחל וכו' ולח חם לם' הרח"ם מקמיה ם' הרמב"ם והרח"ם. ועוד דכחב דחפי' שיעידו עידי יסר' לח שבקי' ם' הרמב"ם וכו' וחוקי חרעה בחזקתייהו. וחילו בחנו' חחה"ע שם חזל בם' הרח"ם דמבשיר שטרות הנעשים בעש"נ משום ד"ר. ולח עו"ח דעמ"ם הרח"ם דהחידנה ליבח ד"ד וכו' כחב הוח ז"ל דמנהג מקומו כחב וכיון שחנו רוחים שמקפדת וכו' כשרים משום ד"ר ולח הנריך לשום עדות יסר' שיעידו עליהם שחינם ידועים בקב"ם. ולח די זה בלח שמבשיר גם הסופרים לפי' שלח היו בפני הערבחות משום ד"ר

וכעת לי הדל דבריו לי"י:

נחזור לדבריט הנ"ל דבחיבה בשיחנו הוי מחוקי וימוסי המלכות והוח חנוי בהקפדת המלך דחם לינו מקפיד ליח ביה דד"ד ונריך שיהיה כל החנחים המוזכרים בש"ע חו דרכי ההקנחות. ובשינינו לינו דנעשה מעשה בשירינו הוחח נעמי דמשך יע"ח בחחד שמכר לחבירו יסר' חלי חנות הנישה שלו בחורת חכר ושכירות בק"ם ושטר כדין וכחחו"ל ועברו ליזה שנים שלח פרע שכירות חלי החנות ועמדו בפני בדה"ן וחייבו חומו לפרוע והוח מסרב ונחנו לו רשות לקבול עליו לל השרירה יה"ה ושם קיימו המכר עפ"י השטר שביניהם קונה והמוכר עשה חסחחלף לעי"ח עיר המלכות קוסטח יע"ח בזה וגם שם קיימו המכר עפ"י השטר שבידו. ומחדש כדי שיהיה

גם בפנקס העלמו בשמו נתן הרמב"ם כפי חק העלמו וכתבו לו נייר עלמו בשמו כחני החנות הנ"ל. וזהו רבותא יותר שקיימו בשררה אף המכר שנעשה עפ"י דינו גם שלא היה בתוך מקודם לגלס נייר עלמו ע"ש הקונה. וה"כ כיולהי דנרוך סיהיה דרכי ההקנאות כפי דין תוה"ק לו כל התנאים וכו' וגם מהנוסך סיהיה מלבד דרכי ההקנאות גם נרוך סיהיה כתיבת נייר עלמו ע"ש הקונה ותרוייהו לדרכי כמ"ם רבני בחמ' וזה כלל זה לא סני כמ"ש ה"ה בשומר" חכ"ח יל"ו כפ"ה פני יעתק מ"ה סי"ד הקמ"ע כפס דבני קוסטע יע"ח שהביד ה"ה כמוהרח"ש ז"ל כפ' לון מהכון מעבי' מ' חו"ע ע"ש. וביון בכן בב"ד לריכה דרכי ההקנאות כפי הקוה"ק כ"ח כתיבת נייר עלמו ל"מ ול"מ. וכפרע דאמו רוחים מעשים בב"י כמה חנשים דכוחבים הקרקע שלהם או קניה קרקע מחדש בפס נשותיהם לפיכה היושבה להם והיה כתורת אמנה דוקא ע"ד מ"ם בחשו' מוהר"ב חנגיל ז"ל סי' י"ע דאין להחביבו גם' מוחזק כמה שכחוב הקרקע ס"ם בפנקס המשווילי והחה"ל ז"ל חח"מ ח"ב סי"ח כתב דלא אמר בן כ"ח בכלא נפל שום ספק בנוף הקרקע וכו'. והשע"ה ז"ל בס המה עליו דאשתמיטתיה תשו' הפוס' דמפורש בדבריהם דגם ריכה שנפל הס' בנוף הקרקע עלתה בשמתם דלא חשיב מוחזק רק מוקמינן בפנקס המשווילי כתורת אמנה חשיב מוחזק ע"ש ליה בחמ"ק לו היורש שכח מחמתו שע"כ:

ולדידן דאזלי' בתרתי דאמרן ז"ל ואיכו ס"ל בליטנא בתרתי דס"ם דאמרו חין מוכניני נפים ופסק דכל דריכה דרכי ההקנאות הס חפושים בחרס וכו"ל ונם כבר הוכחנו דהנם דהכתיבה בעלמו היה מחוקי ונימוסי המלך מלחר דליכת קבידה למלך וכו"ל ליה בים מבוש דד"ד ות"כ כתיבת בעלמו לבדה לא מהניא כ"ח עד דליכת בהדה דרכי ההקנאה נ"כ לו התנאים המופלים בס"ע וכו"ל. מעתה לו ח"ל להחריך בחלוקת הפוס' לו קרקע בחמ"ק קלו לו היכת דקלי לרעת תיקוס וגם לעמיד בדעת מרן בחלן ס"ל מלחר דבהלי דיעת מרן ז"ל דלין בו מועיל כתיבה בעמ"ע וכו' וכו"ל. ולריתי להבע"ה ז"ל בסוכ"ו בדב"ד דכתב דלא לתבריך דעת מרן ז"ל בספיקא דדינא וכמה' הפוס' בחלן ס"ל לו ס"ל בח"ד קרקע בחמ"ק קלו לו היכת דקלי לרעת תיקוס בכל מקוס כס' רמב"ם ז"ל וסי' דסל"ה ע"ש. והנם דלחן כדיון מלחו בחשו' מרן בהבק"ר סיקב"ו דכתב שם דלחלת דליכת פלוגתא בזה היכת דקלי לרעת תיקוס לין להוכיח מהם שבן ליהו ז"ל ס"ל בכל מקוס דליכת פלוגתא וספיקא דדינא היכת דקלי לרעת תיקוס ולא בחמ"ק. דז"ל דדוקא שם שהוא מוחזק בקרקע ובעדעור בים הוא מלא דליכת יקו"ק ועי"כ כמה בחיס להוליחו מחזקתו של המחזיק והפלוגתא דליכת בין הפוס' ז"ל הוא לו מקבלים עדות במקום דליכת יקו"ק או לין מקבלין שלין עיקר מחלוקתם על נוסף ס"ק לו מהניא חזקתו הו לא חלא החת' היא על קבלת העדות לו מקבלים העדות בעודו קבן ושלא להוליא הלא מחזקתו הו לין מקבלים ומוליחין הלא מחזקתו עז"א שם מרן ז"ל דכיון שהוא דר שם בבית ומוחזק בו ואתה בא להוליחו מחזקתו הוא יכו"ל קי"ל כרמב"ם ולדעת היכת דקיימ' תיקוס. מעח"כ היכת דליכת פלוגתא וספיקא דדינא בנופא ס"ק לו מהניא לו לא ו"ל דלא לתבריך מהתם דעתו של מרן ז"ל כמלן ס"ל ולויו בחוק מהדעת לומר דס"ל דאזלי' בת"ר וכמלן דסל"ה. ועיין בחשו' כמוהר"י כ"בי ז"ל בס' עזרה נפים ס"נ דכתב דגם מרן הלך בדרך זו בשו' דרמב"ם ז"ל שהרי בדין הו"ר שחלקו הרא"ש לו יש הוקה להז"ר לו לא פסק מרן בסיקב"ד

ס"ו כמו"ד דיל"ח ובמוהרימ"ט ז"ל בח"ח סיקי"ד כתב דלפי שרחה הז"ל דבחח' הוה שטו תפס סברח זו לס"ע לח המוחזק כלישה שחמרו לרעת היכת דקיימ' תיקוס ע"ש. והכי"ך ז"ל בס' שערי ליחזים חח"מ סי' ג' ד"ז עלו"ב דחם לזה וכתב דלין ליחיב וכו' ע"ש. וכן נם חלו נחמר דלין ליחיב מהחזו' הנ"ל דים לחלק וכחמור. ועיין כס' שע"ח שם בסו"ם ז"ך דנר' מדבריו שם דהחילוק הזה בין היכת דליכת פלוגתא דרבוותא וספיקא דדינא בעופא ב"ק ובין היכת דהפלוגתא היא מבחון דים לו חלוה הדבה לחילוק זה כיעו"ש. בחופן דמ"ש הסע"ח ז"ל בי"ו דלא לתבריך דעת מרן ז"ל בחלן ס"ל נוכל לומר לף הוא רחה תעו' חבק"ך דסיקב"ו ועב"ו כתב דלא לתבריך דעת מרן ולא סחך עלה יען דים לחלק וכנ"ל. ודלא כה' נוכח הסלחן ז"ל דכתב בחשו' סי"ט כדמ"ח ע"ג דים הוכחה מהשו' חבק"ך זו דס"ל כרמב"ם ופ' ז"ל יש נם מנ"ר נ"ה במוהר"י חכ"ח י"ו כתב דדבריו נחמו מחוד ויחמה על הסע"ח ז"ל דכתב דלא לתבריך דעת מרן היא פלא שלא זכר לחשו' מרן חבק"ך הלזו ע"ש. דחחמ"ר לע"ד לחו שמה מהניא דהסע"ח ז"ל לא סמיך עלה מעשם לחמור דים לחלק והוא חילוק נכון ובדוק:

נמצא כפי"ה דהחלי' דס"ד לא זכתה בכתיב בכתיבת הטלחו מחחר דליכת ג"כ דרכי ההקנאה לו התנאים הלריכים וכנ"ל. לחמנם יש זכות תולה לחשה כנ"ד מלד לחד והוא דמוקידם בתיבת העלמו שלא לחשה הדיין לעשות לה שער מהנה בדין וכו' ושוב מלינה סיבה לא נכתב הסטר. ולח"כ בעת בעשה לה העלמו שם היו נמלחים עדים ישרחל והודה שם בפניהם לוך הניע ליד מלשתו ס"פ דמי הקרקע ובעבורם מכר לה הקרקע פ'. מלד זה י"ל דקנתה לחשה מדין מכר בהודלתו שהודה בן שקיבל ממנה ס"פ ובשו"ב מכר לה הודלת בע"ד נקע"ד. ישוניך החזיק כמ' פ"מ ח"ח סי"ד דנדונו שם הוא קרוב לע"ד וכתב שם וז"ל מפלת המוכים לבד לחיכת דקנתה לחה הבחים הנו' מבע"ח מדין מכר ביון שהודה לחוכן שקיבל מחשתו ס"פ ובשבועה מכר לה הבחים הודלת בע"ד בקע"ד וקנתה מדין מכר ותעפ"י שחנו יודעים שלח קבל מחשתו הסך הנו' דחל"ם שלהד"מ מ"מ מה בכך ביון שבבר הודה הודלת בע"ד בקע"ד ובבר כתב הב"י בפ' מ"ם שבהנו חכמי פרובינלה והריטב"ח בשם רבו ז"ל דבל שחחייב עלמו בל' הודלה מהניא לע"נ דידעינן דלח הוה מיחייב ליה מעיקרא הוא מחייב בהודלתו ע"כ. ח"כ ה"נ ביון שבבר הודה הודלתו לויח הודלה לע"נ ושמכר לה הבחים הודלתו לויח הודלה לע"נ דידעינן דלח קבל ממנה כלום. ועוד החריך שם בדבני הרמב"ם דס"ל דשבועה ל"מ וכו' וכתב בסוף דבנ"ד נם הרמב"ם יודה שהרי בח בשלה שבפני עדים יפר' שנמלחו בערבחות הודה רחוכן הודלתו הנו' ושהשופט העדי' החחימם בחוב"ם בהוב ח"כ חין לך הודלה גדולה מזו שהרי הודה בפני ישרחל וחפי' שלח חמ"ל ח"ע חין לך ה"ע גדולה מזו שחמר לשופט בפניהם שיחחימם תוך החוב"ם בנו' וכו'. ועוד שם החריך בענין ההודלה וכתב זחת תורת העול"ה דקנתה לחה הבחים הנו' בחוב"ם זו ביון שנמלחו שם חנשים מבני ישר' לבל הסברות מי לם"ד החניעת לודיחת להקנאה כחן נמי קנתה בהורה מתנה וכו' ולמחן דסבר דחודיחת ל"מ להקנאה מ"מ קנתה מדין הודלת מכר לף לדעת הרמב"ם דביון שנמלחו בעש"נ יהודים ואמר לשופט בפניהם שיחחימם בחוב"ם נתקנו בל הרשותות דחין לך ה"ע גדול מזה ונם נסהלק הסיה דכתב הרמב"ם שלריך שיעידו עידי יפר' על השופט הלז דלא מקב"ם בדב"ל

עס"כ. ונדונו עם הוא קרוב לנדונו ודון מינה וחו"ב דמוכח מדבריו עם דקנתה זולת הלקח הבתים כמה שהיו נמלאים עם בעת כתיבת המלבו עידי יסר' והודה בפניהם לך קיבל ממנה ס"פ ומכרם לה. ולק דבל"ד לא לחר שיחתמו העדים בחוב"ע הוא למען תהיה עדותם ניכרת וקיימת לדורי דורים לק לאחר מיתתם. לבל כ"ז שהם בחיים ווכריים הדבר שנעשה בפניהם ומעידים בו ת"ל שהיה עדותם בחובה בעת בריל ושופרת וכשיעידו על מה שנעשית ההודאה בפניהם די והותר ומסתלק מזי דלריך העדלת עידי יסרא"ל על הסופר דלא מקב"ם מלחר שהיתה ההודאה בפניהם ליכא הו חששת שוחדא וזיוף. והא דמשמע מדברי הפ"מ ז"ל שם בשידור דס"ל דלריך שיחתמ ח"ש וחי ליכא ח"ש ל"מ החודיתא וכ"ל ליכא ח"ש. י"ל בע"ד דמ"ם הז"ל כן הוא בפי מה שהלריך שם לפרש דברי הריב"ם בכוונתו בדברי הרמב"ם דמלריך שיחתמ ח"ש בהודאות הלוחות שים בהם שעבו"ן וכתב שלגב למדנו מדברי הרמב"ם שבשל הודלת שמכר ביתו בעש"ג וכפי דבריהו הוא משום שחכר ח"ש לפי דהכי זה יולא בהחודה לחבירו שמוכר לו ביתו לריך שיחתמ ח"ש דבין בהודלתו הוא להוליא הדבר מחוקתו להודאות של תיוב מדמינן ליה ולא להודאות של פיטור ושבן תמלא בתשו' מוהריב"ל ח"ח סיפ"ד ותפסר לפרש גם דברי מרן הב"מ ז"ל כמו שפי' בדברי הריב"ם ז"ל תלא שקיל בדבריהו עש"ב. והתם תכי הרוחה לחחת"ב דמרן ז"ל לא קחי בשבריהו זולת ולק בלא ח"ש ס"ל דמהני דשם בחבק"ר סיע"ה לחר שהלריך בדין שטרות הנעשים בעש"ג דלהרמב"ם ל"מ וכו' כתב וז"ל ומיהו חם יש עידי יסרא"ל בשרים שנמלאו שם בשעת הלווחה ויעידו שהם שמעו שחמר שהיה מניח ן' דוקחדום לפ' ודחי שוכה בהם דהשתח לא על השטר העשוי ע"י גויס סמכינן חלא על עדות היסר' המעידים. ולפי' חם לא נמלאו עידי יסר' שיעידו כן חם שטר לווחה זו נעשה ע"י עדכלות ועידי יסר' מעידין שטרכלות חלו ועדים החכומים בשטר חינם דומים בקב"ם יש להכשידו חליבא דכ"ע שחעפ"י שבהב הרמב"ם דשטרי מתנות העשוים בערכלותיהם פסולים לע"פ שים בהם כל הדברים שמניו לא נתכוון חלא לשטר שבהוב בו שרי נתונה לך שהשטר הוא הקנין וכדמשמע וכו' לבל מתנה שלא השטר עיקר הקנין שלה בנון בל"ד דשטרא לישו חלא לרחיה בעלמא דומיא דשטרי מכר בשרים שם וה גר' נכון וברור בעיני וכו' לחר שבתבתי ב"ז מלחתי בתשו' הריב"ם שבתב לפי' לדעת הרמב"ם הדבר ברור דשטרי לווחה בשרים כשטרי מכר שהרי לין השטר עושה קנין חלא דבור המלווה עושה קנין וכו' והו"ל כשטרי מכר ע"כ וביון שהוא ז"ל מסכים כן שלק לדעת הרמב"ם בשרות כפשט דברי הג' הכי נקטינן עס"ב. הרי לך דלא הלריך שיחמר להם ח"ש כיון שנמלאו שם ויעידו שהם שמעו שחמר די בזה מדקחמר שהם נמלאו ושמעו ויעידו שהם שמעו וכו' גר' ה"ל דבל שהיו שם עידי יסר' בשרים ומעידים בחה בשמעו די בזה בל שהשטר הנעשה היטו חלא לרחיה בעלמא דומיא דשטרי מכר בשר. ולפי' בשטר מתנה שלין בתוב בו שרי נהו"ל שלו הוי לרחיה בעלמא בשטרי מכר בשר. וכן בסיום לשטו שם תסיק להלבה בן דבל שהיו שם עידי יסר' בשרים מעיין שם ומעידים שחמר בן זוכה בזה. ולא הלריך לומר ח"ש בלל. ועיין ג"ב בש"ע ח"מ סיפ"ח שע"ת דבשם חמר בפי שים שהיו מודה לפניכם שים לפ' חלבי זוכה וחמר בן דרך הודחה נמוכה ולא דרך שיהה הפע"י שלא חמר ח"ש ולפע"י שלין התובע

עמו ה"ז עדות נמוכה ומשלם על פיהם. הודה בפ"ע הודלה נמוכה וחזו ליה שהדי לחהרינו חע"ב דליתנהו לעידי הודלה כי חתו עידי רלייה ומשהדי דלודי קמי הך חייב ע"כ. ועיין בהמפרשים שם וגם בשטו"ע בסיל"ב סק"ח מ"ם ע"ם. וכבר מודעה זולת דהודלה בה"ג שמודה בפני השרה שקיבל מפ' ס"פ ובעבורם מבר לו קרקע פ' ושיכתבו לו נייר עילבו על שמו בקרקע היית לין לך הודלה נמורה גדולה מזו ולינה בדרך שיהה בלל כ"ח שבונתו היא בהודלה מבר נמור ובל שהיו שם מלויים עדי יסר' בשרים בשעת הודלת המבר ומעידים על הודלתו מהניא עדיהם חע"פ שלא חמ"ל ח"ע. וב"ם וק"ו היכא דהויין עדותם היא להחזיק הקרקע ביד הקונה שהוא מוחזק בה בקרקע בל"ד ושלא להוליא מידו דודאי דמהניין עדותם על הודלת המבר לעפ"י שלא חמר ח"ע. וה"ב בל"ד שהיו מלויים עדי יסר' שם בשע"ג בשעת הודלתו שהודה שקיבל מחשתו ס"פ ושמבר לה לת החלר והבתים וכתב לה נייר עילבו ע"ב בודאי שעדותם מהניא לזכות הלשה בהם ושמכינן על עדותם. וב"ם השתח דהיא מוחזקת בהחלר ובבתים דבודאי דלין לנו להוליאה מחוקתה וכנו"ל:

אתאן לעשנה הת' שטוענים היורשים שלגלוי זוי הוא דעבד. הנה הרמב"ם ז"ל בפל"ב מה"ח הלבה כ"ב כתב המוכר קרקע לחשתו הם היו גלוים קונה והבעל חוכל פי' והם היו עמוגים לה קונה דיכו"ל לגלוי זוי ותוכן המעות שנרחו ילקח בהן קרקע והבעל חוכל פי' ע"ב. וב' הה"מ ז"ל לא קונה שלין המבר קיים לבל מהמעות ילקח קרקע והוא חוכל פ' לפי שהשה נחמנה לומר על מעות שבידה ניתנו לי במתנה וכיון בבן לעפ"י שהם עתה ביד הבעל כיון שלא נתנתן לו חלא על דעת המבר לא הוכע כתה בבך שהרי בשטולימתן מרשותה היתה שבורה שיהיה לה עדה התחיסם ע"ב. ועיין בהלח"מ ז"ל שהלריך בדברי הה"מ ז"ל ולבסוף בתב דרבי' סובר בן דלא קונה לבל מ"מ מהמעות ילקח פי' ע"ם. ומרן ז"ל בש"ע חס"ש סיפ"ז שפל ותפס בלשון בהרמב"ם ז"ל וגם בב"י הביא לדברי הה"מ ז"ל מה שפי' בדברי הרמב"ם ושגם בעמוגים הם חשובים בנבסי מלוג ושלקח בהמעות קרקע והוא חוכל פי'. גם ה' תלקח מחוקק סקב"ע בתב בהה"מ וגם הב"ם שם סק"ב בתב דברי הה"מ בקיצור דבמבר לה קרקע לא לחתי המעות בחוקתה דהא נתנה המעות לשם מבר לבן המעות הם בחוקת ב"מ ע"ב גם הבאה הנולה הביא דברי הה"מ ע"ד מרן ע"ם. ות"ב כיון דלדברי בל הסום' הב"ל לפי' שלא קנתה הקרקע שלין המבר קיים מ"מ המעות הם בחוקת ב"מ ובחוקתה הם כיון שמת הרי הם שלה לגמרי דנאמנה לומר ניתנו לי במתנה ודיעם כדין ב"מ ממם ובמוהו לוקחתם לעלמה מלבד בתו':

וכ"ב המבי"ט ז"ל בח"ב סי' פ"ט בגדוני בתלמנה שנמלאו מעות בידה והיה תובעת בתובבה מבבי בעלה והיורשים חומרים שתבבה בתו' מהמעות שבידה שהיא גובבן מסל לבבים והיא חומרת שהמעות הם שלה חו של פ'. שהביא שם דברי הרמב"ם ז"ל הב"ל וכתב הרי דברי הרב גר' שבל מה שנמלא ביד הלשה הם במוקתה ולין לו חלא פי' וכין שמוגים וכן גלוים לין לו חלא פי' והביא דברי הה"מ הב"ל וגם מ"ם דמדברי הרשב"א וקלא מפ' גר' דבשחמרו לין לה עליו כלום דוקא בעומן בריא שמשלו הן והיא גנבתן, לבל חם לא עתן בריא לין לו חלא פי' וכשנרשה חייב להחזיר וכו' והלריך וסיים הא קמן לב"ע דבבל בחוקת הלשה ולפי' שמוגים הם לא בעומן בריא הבעל והבא בב"ד היורבים לא מו לעומן מעות בריא וכו' ולפי' היא עומן בריא

לא הי"ל כהם וכוה כ"ח לפירוש לדברי הרמב"ם תפי' היו עמוגים ופתה שכבר מת אין ליורשים בהם שום זכות. ותפי' לדעת מ"ם כי העמוגים י"ל זכות לבעל להחזיק בהם כשלו היינו כשטוען ברית והכי ליכא הלא מעשה שמא מן היורשים ולאו כלום היא ע"ש. והפ"מ ז"ל שם בח"מ סימ"ד בגדונו שהוא קרוב לכ"ד בתב דליכא למאבי נגעל במכר זה ממאי דקי"ל בפח"ז המוכר לאחרו ל"ק דלגלוי ווז הוא דעבד. הכא בכ"ד ליכא בית מיחום מתכי עצמי חדא דכ"ד דכבר בתבנו דרחוקן זה לא קבל מחומה מאחרו הלא שמדעתו הודה במה בחינו וכבר בתבנו לעיל שבתבו מגדולי רבוותא שכל מה שהדם מתחייב בדרך הודאה לע"ג דידעינן דלא מדייב מ"מ מחוייב הוא דו ות"ב מכר זה והודאה זו שהודה רחוקן מדין הודאתו לבד דאתי' עלה דמילתא ת"ב בבי הא לא שייך למימר לגלוי ווז הוא דעבד וז"ב. ועוד לף בהדברים בפשטן שקבל רחוקן הסך הנז' מאחרו על הכל אין בכך כלום ולא שייך ה"ע דלגלוי ווז דהא ידוע הוא דלא בתבי תיכף מוכיח שקבלו הדמים מעיק' לו שלפחות השליש ביד שלים וכיון שכן לי לגלוי ווז קבידך כבר גלויים היו לו ול"ל לעשות החוכ"ע והוכחת לזה בתוב בהג"ה פמ"ז וז"ל וכמקום דלא קבי כווז עד שיכתוב שטר ונתנה לו מעות ואח"כ בתב לא השטר קנתה בשטר דהא קודם גמר קנייה נתנה לו ווז ט"ב ה"ב בי"ד היא הוא ע"ב. והן מינה ואוק"ב דכדונו הוא בגדון הנ"ל והטעמים שכתן הן הגה הנאמרים בי"ד ממש בשטר עיני הרואה תחוכה מבריס ובלא"ה בבר הבאנו לעיל בלדעת הרמב"ם ומכן ופי' ז"ל דגם היכא דליכא טענת לגלוי ווז בגון שהיו עמוגים דלא קנתה עכ"ז חוכן המעות הם חשוכים בכ"מ וילקח בהם הקרקע והוא חוכל פי' דכל מה שמצא בידם הם בחזקתם דנאמנת לומר במתנה ניתנו לי וזכו תפי' אם הבעל טוען ברית וכיון שמת היא ליקחתם לעצמה מלבד שכי בתי'. ותפי' לדעת האומרים דהטעמים דליכא טענת לגלוי ווז ה"ה לבעל בשלו בשר בתב המבי"ט ז"ל דהיינו בשטוען ברית והיכא דלא טענת שמא ולאו כלום היא ובגז"ל:

ולפי"ה גם הטענה הבאת שטענו היורשים שרגילות הוא שכל אדם בשקונה חלר עושה חומו ע"ם לשמו ויכול לסיות שרחוקן בשביל מפתר החזיר העלאנו ע"ם לא שקנה לה ממש. וגם תלבי בעוני בתבתי לעיל בשלו דברי בדברים אלו. מ"מ מלבד דשכר בי"ד הביאה התשובה גילתה ע"ז וכמובא בשאה דמוכיחים הדברים דכוונת הבעל לתת לה בהקנאה גמורה ורחוק לזה שמקודם השלמנו רלה ליתן חותם בחת"ג ע"י הדיוט ותשובת חכם היא ועיין בהפ"מ ז"ל שם דכתב מעין זה בגדונו ע"ש. עוד תמיהא דמכיון דטענה זו היא טענה גרועה ושמא היא לאו בי"ב להוציא מידה דכר שהוא תח"י והיא מיחוקת בו וכנז"ל. ומה גם דלפ"ז המלא ימלא דבשקונה חלר כותב חותו בשלמנו ע"ש לשמו חלל החמת הוא דאם בבר קנוי החלר לו מקודם וכתוב בשלמנו בשמו זה היינו בגמלא שיתן מעות רחשים בשלמנו כדי שיכתוב חותו ע"ש לשמו כ"א אחד מעיר ולשיבה גדולה ודבר זה היינו בינל והוה בין לשמו כ"א בשהוא בדעתו להקנות לה בקנייה גמורה לבן טענתם זו מבטל מהטעו והיא נאמנת לומר דבמתנה ניתנו לי ותפי' היא טובת ונותנת בתוך הבית מהנייתו שבשמה זו. לבל בשהקרקע היא קנויים מאחרים ובתוב השטר בשמה בבר בסק מהן ז"ל בש"ע ח"מ סוס"ס תשה שטוענת על הקרקעות שהניח בעלה שחלויים שלה ממעות שנפלו לה מבית אביה והשטרות בתובים בשם שניהם הדין עם האשה ואם בתובים בשמה לבד והיא טוענת שכולם שלה בולם שלה ע"כ. וכ' שם הסמ"ע ז"ל והבי"ד הבאה"ש שם שקב"ח שהיינו בחיוה ווז"ש בתוך הבית במ"ש בסימ"ב ס"ח דשם חוכ וב' הרמ"ח ד"ז והבי"ך כ' דבמקום הדין בתבו' הרח"ש משמע דאפי' בגו"ב וכו' בשהבעל עלמו בתב השטרות ושב"ב נופיה בסימ"ב לדעת השוע בתה"ע סיפ"ו וכו' ע"ש. ובשנין אם רחוקן נתן מעות לשמעון המוכר או הלוה ואמר שיכתוב השטר ע"ש לוי דים מהפוס' דס"ל דזכה לוי בזה שבתב השטר ע"ש עיין בס' קול אלי' מ"ש סיל"ו דהתירך בזה וסיים דבגדונו אליבא דכ"ע לא זכה דהא ודאי הא דס"ל הפוס' דזכה מי שבתב השטר ע"ש הוא מדין חודיתא קא זכי דהא ודאי כיון שאמר להם שיכתבו הודאתו כולי האי לא עביד אינש אלא להשביע ח"ע ולבן בתבו ז"ל דבאומר לעדים שיכתבו השטר ע"ש פ' דזכה בו אותו פ' מדין חודיתא. ובגדונו לא תשיבא הודאה כיון דהודאה זו לא היתה בפני עדים בשרים אלא שאמר לגוי שיכתוב השטר ע"ש פ' ואין בזה דין הודאה כיון דיודע הוא דאין לו עליו שום ממון ומילה לזכות בשביל הודאתו אי"ב הודאה ויכול לטעון אלא להשביע ח"ע עשיתי אז לפנחייא בעלמא וכיולא ע"ב. ובפ' ובפ הבהן סימ"ו בתב וז"ל ועדין איבא לבירורי היבא שהודיע רחוקן לפ' שקונה אז מלוה אותו לשם לוי דקנה לוי אי הטעם הוא משום דהוי במזבה ללוי ע"י שמעון או משום הודאה דהוי בילו אחר הודאתו שהמעות הללו המה של לוי ואין לאחר הודאתו בלום דוקה לוי בהודאת רחוקן וכו' וב"מ בין ב' הטעמים היבא שקנה מבברי או הלוה לבברי דאי אמרי' דהוי במודה וכו' ח"ב אין חילוק בין ישראל לבברי אבל אי אמרי' דלא הוי הודאה במובן בין אלא אמר בלשון הודאה אלא הטעם הוא משום דהוי במזבה אותם וכו' ח"ב בבברי לא קנו הבעים ולא יצא עדיין הממון מרשות אביהם וכו' ע"ש. והוב"ד בם' שמו מסה ס"ו דל"ת ע"ש. והגם אלא שהבאר בדבריו דאי משום הודאה הוא שוכה לוי דלריך שתהיה ההודאה בפני ע"ב וכמ"ש הקו"ח ז"ל. מ"מ בלע"ד ברור דלא לאתוסי פלוגתא ושגם ה' וס"ה ז"ל אזיל ומודה דההודאה לריכה שתהיה בפני ע"ב ואם היתה בפני עדים פשוטים לא מבינן ומאי דקאמר אי מטעם הודאה ל"ש בין יפר' לבברי דהמוכר או הלוה בין יהיה יפר' או בברי ל"ש ולג"מ מידי מאחר דהיינו מוכה לגוי ע"י אבל לעולם לריכה שתהיה ההודאה בפני ע"ב אבל אם מטעם זיכוי אזי כיון דהוכיח היא ע"י המוכר או הלוה אם הוא גוי ל"ק היפר' דגוי ליה זכייה שיוכה בעד היפר' וז"פ. ושם בם' שמו מסה בתב דה' בתי בהוא ס"ל דהיא מחלוקת בין הרמב"ן ובעה"ת דלהרמב"ן ז"ל בר' שהוא מטעם חודיתא ולבעה"ת בר' שהוא מטעם זיכוי וכן ס"ל להרח"ש ע"ש. ומהמיתה על הקו"ח ז"ל דפסקיה בסביעת מרייפא דמדין חודיתא קא זכי ולפי שהמת דבפלוגתא היא מתנייא ואין לא זכר ס"ר לדברי ה' ב"ב וה' וס"ה ז"ל ועיין בם' חק"ל מ"ב חת"מ סיב"ג וב"ד וב"ה שהאריך בזה ושהמותזק מבי"ל ק"ל ובפיב"ג דהל"ג הבי"ד הקו"ח ז"ל בתה שהמה בדברי העור שפתה בבעה"ת שהוא היבך דברי לבויו הרח"ש וכו' והק' עליו דאין בעלם ממנו תשו' לבויו וכו' ע"ש. ובעיקר הדין פסיים הקו"ח ז"ל בתב עליו מידי דכר' דשר המפכי"ם לדיוו. ועיין בבגה"ג סיקפ"ד הגה"ש תוי"ב ובמע"ם ס"ם הגה"ש תוס"ב ובפ' פאה יש

נחזור לדברות הרשעות שכתבנו ובירדנו דשם בעת ההודאה שהודה בשררה בעמ"ג היו מעוים שם עידי יסר' ושמעו את הודאתו בקבל מפ' ס"פ וכו"כ מכר לו מקום פ' ושיכתבו לו בשלכו ע"ם ומעידים פיסרשלים על הודאתו זאת שמכינן עלייהו לפי' שלא אמר ח"ע ותו ליכא שום מיחוש כלל וכנ"ל. עוד נוסף דעתי לומר נ"כ יען דהן עתה הענין הוא שאין כותבין בשררה נייר טלכו ע"ם הקונה כ"ל עד שילך בהחילה המוכר לפני חכם ולפני אחד מיסרשל שהוא ממונה על היהודים שבעיר שקורין הויפו מוכתאר ויאמר ויודה בפניהם הודאה גמורה שהוא מכר ביתו שבמקום פ' לאיש פ' ושיכתבו נייר אעלאם כזה ושיחתמו בו החכם והמוכתאר כדי להרחותו בפני השררה וכותבים האעלאם הנז' ותותמים בו החכם והמוכתאר ומוסרים לותו בידו והוא מוליכו בידו ומראהו לשררה ועוד חוזר ומודה בפני השררה שקיבל מפ' ס"פ וכו"כ מכר ביתו שבמקום פ' לו ושוב ע"י רשיית כתיבת ותחימת האעלאם הנז' וגם עפ"י הודאתו הנז' שמידה בפניהם חזי הם כותבים נייר העלאם בשם הקונה ולא סני בלא כתיבת ותחימת האעלאם הנז' מקודם. ת"כ י"ל דתו ח"ל שבשעת הודאתו בשררה כנז' שיהיו מעוים עדי ישרשל שם ושימעו הודאתו שם בעת כתיבת העלאם ולא סני בלא כתיבת ותחימת האעלאם הנז' מקודם. ת"כ י"ל דתו ח"ל שבשעת הודאתו בשררה כנז' שיהיו מעוים עדי ישרשל שם ושימעו הודאתו שם בעת כתיבת העלאם ויחתמו האעלאם בזה כדי להרחותו בשררה לכתוב על פיו נייר שלכו ע"ם הקונה ת"כ אין לך הודאה גמורה בפני עידי ישרשל ות"ע גדולה מזו ושוב אמ"כ ליכא חששת דמקב"ם ותששת זיוף כלל כשנייר העלאם עשוי כמו כתיבת ותחימת האעלאם הנז' ותו"ל שיהיו מעוים עידי יסר' שם בשררה בעת הודאתו וכתיבת נייר העלאם כלל. דתו ליכא למיחש למידי ותפי' דשם בשררה הוא מודה שקבל מ"פ מפ' ובהאעלאם אינו מזכיר שכום כלל ואיכא חששת לשמא יכתוב וימעטו בדמים עכ"ז זה אינו מעלה ומוריד לדינן דקי"ל כמרן ז"ל דפסק דאין חוששה לקרקעות כלל ותפי' ליותר מפלגא ותפי' מכר שום חלק בדיר או שום דיר בחלק עיין בסירכ"ו סכ"ט:

וזאת תורת העו"ה מכל האמור ומדוכר לעיל דכג"ד זכתה החשה בחלר וכבתים בכתיבת העלאם שכתב לה בעלה בחייו ומכ"ם שהיא מוחזקת בהם ושעמה היורשים עליה אינם טוענות כלל וכנ"ל. זהו הלע"ד להלכה אבל למעשה עד שאר יור"ו המורי"ם רבנן סבוראי הוכני על מדי"ן והן בפרט אם יעלו וירחו דברי לפני מי שגדול החשל שאר ברמה מ"ד מכ"ר שטרי"ת ויש"ר כבוד מע' הרה"ג כמוהר"י חב"ח נ"ץ ויזר"ח יצחק זר"ח רב כי מפיו תלה תורה ועל פיו יקום דבר חזי להיות לסניף להלכה ולמעשה ונוי"מ וימ"ן תכי"ר כ"ד העבד הכותב כחל מיסיע ורב

הלעיר **עזרא הכהן טראב** ס"ט

הן כל יקר רחמה עיני את השאלה ואת שאר שגיר עליה מאת רב כהנא ותגא כמהר"ר **עזרא הכהן טראב** כ"י ואותי שאל לחוות דעי גם אני וכשאלתי לעצמי ניכר שפחתי ולאו למודע' הוא לגריך למכתם בעצור כבודו כי רב הוא ממרני הגה בתתי כיאודה ועוד לקרא והגה אמת שכל דבריו נאמנו מאוד יפה דן יפה כורם יפה זיכה וה' עמו מלמד שהלכה כמותו. ובבר הגכי עשיתי תר"ם בדרך קלרה והעליתי לדינא ככל מ"ם ברב הפוסק עליון למעלה י"ו ושם הבאתי בעניותי השו' מרן ז"ל בבבק"ר ס' ע"ב כי מסס בתר"ה שגם שטר מתנה העשוי בעש"ג כל שהוא עשוי לרחיה בהוא כשר וחזק כברי מולק לפי' שהוא מקום בלתי שדי יברהל וולת מתימת הסופר לשר יהיה כימים ההם המתונה מלת המלך יר"ה יעש"ב ודון מינה ואו"ב. גם הבאתי שם השו' הגאון שטר לשר ז"ל בח"מ כי' ז"ך בח"ב לשר זיכה להבת במקום לחיה כיון שכתוב על שמה בעש"ג בחי תביה והיא מוחזקת בו בע' ק"ל בשב"ם ודעימי' ז"ל דס"ל דגם לספיקא דדינא הקרקע כל היכא דקיימא לרעת בידיה היקום. ובזה תירלתי לגי עני השו' הרב תומת ישרים ז"ל שהביאה הגאון הרב שע"ח ז"ל שם סי' הנז' ותמ"ה יקרא על הודאתו לשר זיכה להבן בחתות שנתן לו תביו בעש"ג. ולדעתי המעם הוא דשלגי שהם שהבן היה מוחזק בחתות של תביו וזכה כדין בע' ק"ל ועוד העלתי שם דשלגי שהוא גדון שנשלגתי עליו לגי עני בשה"ק פנ"י ח"ה ח"מ סי' ב' דלייבי שהם שלא היתה מוחזקת הבת בלותו חלר הכתוב על שמה כלל כ"ל תביה ואמה היו דיים שם ולא יוצאים וכבן לכל הדברות והתמידות הדין עם שלשה דנ"ד כיון שהיא מוחזקת בחלר הזה ויורבי בעלה מבחוץ כידוע וכידה להרים הגל הק"ל כרשב"ם ודעי' ז"ל ככל מ"ם הגאון שע"ח ז"ל כנ"ל והדברים ברורים לגע נפשתי כתבית יסביה בע"ח לאו' טבת ס' מי חכם **וישכר** הלה ויתבוננו לפ"ק החותם פה דמנק יע"ח לגע זעירא דמן חבריה.

הלעיר **יצחק משה אבואלעפ'יא** ס"ט

מעגותגותיה דמני"ר רב כהג"ל וחגא תוגה קול בעור"ה. מעלת הרב המובהק פעיב החיק לגה וכוחרה. בקש"ת מוהר"ר **עזרא הכהן טראב** יל"ו בדבי יתירה. עיגון למעלה אשר תלריך הרחיב ביד ה' המובה עליו ע"כ פו"פ מבש"ך הביגה וגם חקרה. ויאת התורה העלה להלכה לזכות להחשה בחלר המעורה. שכתב לה בעלה עפ"י גימוסי השררה. שהיה בגוים אין תורה. ופגה אל החוזב אשר כמוני לבוא על החתום תגא זעירא. ואלכי ידעתי מיעוט ערכי עלי בשר אלכי ולא ביגת אדם לי להדורי סברת. ומי אלכי כי הביאותני עד הלום להסכי"ם ולהעריי"ב בשחר די זקוקין דמורח. אלין מעייל בר נפתח תמן בתותי מכתת מ"שוריים וחבורי מחברת. וכ"ם וק"ו לפני מי שגדול והוא כהן לאל עליון דמיישין ליהברת. אך אמנם לעשות ר"ך כי הוא פקד עלי ודברו אחור אין להסיב היא נופה גזירה. ע"כ ילחתי ממחילתי ובאתי עה"ח ביחודה ועוד לקרא. וכי עמו מלמד שכל' כמותו יפה דן יפה תורה. וביה זה בע"ח לאו' טבת ס' תגו עז לאלד"ם וקגו בבוד לתורה לפ"ג הלה כה דברי הועלת אלכי. והוא

הלעיר **משה פרץ** ס"ט

סימן מ"ג

ביש"ע ת"מ סירי"ב במורם ז"ל האומר יהור פ' בבית זה ולא קבל זמן לדידיה רק שעה ח' בחשמש ע"כ. ראיתי להקפ"י אלגאזי ז"ל בלשון כ"ח הוא"ק דהק' מזה שהם דברי המרדכי סוף כ"ב לדברי הרשב"ח ז"ל בהשו' הבי"ד מב"י ז"ל בהה"ע שקי"ד במקבל עליו לזון מביגו שהם לו שמוכה לאלים בגכסיו שהם דלשולם מם'. ושגם בפ' מי שאחזו אמרי' ע"מ שהניקי לת בני כיון שהניקוה יום ח' שני ולי"ח שתמת לכ"ז שלריך ליניקה קאמר בדאמר הרשב"ח במקבל עליו לזון דשתמת כ"ז שלריך למזונות משמע. ועוד הביא שם השו' הרח"ש ז"ל

כלל ו' סי"ח דחולק להרשב"ץ דכתב דמי שפטרוהו הקהל מהתם שהם יכולים הקהל לעשות לו פטרונך אלא מהתם הה' וכן המקבל עליו לזון חבירו שהם בשנה א' יפטר מנדרו. והיינו דפ' מי שאחזו דכשהם כ"ז שנדרך מבטע ומניקו ב' שנים שאני נבי גט משום דלעשורא קמכוון שילכך הוו דנים לשנתו להחמיר אבל בממון שהם הוי כמפרש יום א' ע"כ. וכתב וכ"ל דהרשב"ץ ס"ל היפכא דדוקא נבי גט משום דלעשורא קמכוון בשערת ב"ד הפי' ב"ש א' שני ומכו"ע פליג רב אבי ואתר דשהם הוי כמפרש יום א' אבל בממון הוי לעולם ע"כ. הנה מה שפי' וחילק בדברי הרשב"ץ מהנפשיה לא זכר שרשב"ץ ז"ל בעצמו חילק ופי' כן בלד אחד והוכ"ד בהר"ן ז"ל בפ' מ"ם שם ושם הם דבריו בחי' לשם גניון ומלבד המדובי מפה"ב בחשו הכ"ל היא ליה בפשוט דשהם לעולם מבטע. ובפי' לעשורא קא מכוין חלוק הרשב"ץ להרמ"ם דהרמ"ם מפרש ביון דלעשורא הוא לכך בשו ב' שנים ויניו בפ' מכח מלך דמ"י מה שהק' ע"ד הרמ"ם בפי' זה ומיושב ובוב גמוש ממ"ם הכ"מ ז"ל פ"ו מה"ח דכל הנאים שלא נקבע להם זמן שתמן לעולם ובים להלן וכו' ע"ם ויניו בפ' קול שמוהל דפ"ה מ"ם עליו ע"ש:

ובזרן כ"י ז"ל בסיקמ"ע כתב הרמ"ם בתב דרשוי לפסוק כרבה לחומרא מבטע דספיקי מספק"ל ובמילי דאיכא בין רבה לר"ח הויא ספק מנורשת ע"כ. וה' קדבן נתגלל בתב עליו ולכי חומר יפתקע הדבר ולא יאמר הלא ה"פ דבבטע לעשורא קמכוון לכך הוו דנין לשנתו להחמיר. מפה"ב לעניו ממון אם קיבל עליו לזון וכו' הוו דנין לשנתו להקל ולאמרי' דלא נתכוון אלא שנה א' דלעניו ממון ק"ל כר"ה. ולהסתפיקים להכ"י הבו' הרמ"ם כ' ו' סי"ח שמבואר שם להדיא כמו שפיהכתי ע"ש. ולהחמ"ר מה שהפליג לבתוב בזה על מרן ז"ל לאו מהרחוי דמ"ם מרן בן הוא בפי פשטיות לבון הרמ"ם ז"ל בתי' שבתב לבן רחוי לפסוק כרבה לחומרא. וגם לשונו בתשו' הנ"ל אין הכרח דים לפרש מ"ם הוו דנין לשונו להחמיר שבוזתו היא כמ"ש בתי' דלחומרא הוו דנין לשונו דניון דלעשורא בעי ב' שנים ולא נעלם מומרן ב"י ז"ל תשו' הרמ"ם הנ"ל וכבר הביאה בב"י סיק"ד שהביא שם דברי הרשב"א והברי הרמ"ם לעניו המקבל עליו לזון וכו' ע"ש. והמשבה"ר במשר' מ' חוכ"א הק' ע"ד מב"י ז"ל דבסי' קמ"ג מדידים בן ושלא רצה מי שיתעורר עליו בזה ע"ש וגעלם ממנו דברי הק"ן הנ"ל:

וראיתי לה' תורת חסד בסיכ"א דכתב וז"ל נזדמני והזכרתי בלי שום ספק דע"כ לא קאמר הרמ"ם שדי ביום א' היינו נבי מזון בדשבתן בנמ' בחומר ע"מ שתניקו את בני לחמש בעונן בית לדירה דמייא לחוכר פי' העולם דהוו שהמה לעולם כמו שאחר בנדרים אלא מהשבר למימר לדירה כל דהו נתן לו דשהם דירה קבע ולא ערהי ע"כ. ות"ם ולי דדברי המרדכי שהביאם מורם ז"ל החומר ידור פ' וכו' רק שעה א' במשמע סוין תיובתיה וגם הוו בפי"ד דלא כמהן לא בס' הרשב"א ולא בס' הרמ"ם ז"ל. והקה"י ז"ל שם הביא דברי הרמ"ם מ"ם בסו"פ שבועות שהים מי שאחר עליו פי' בשהם בין שלא קבע זמן ממילא נאחרו עליו לעולם דאיזה זמן התן לו לא מבהבר שלא יאחר אלא בנע א' ע"ש. וכתב וכ"ל דס"ל להרמ"ם דאע"נ דנבי חוכר שלא נתן קבבה לעולם מבטע מ"מ ממונא מאיסורא לא יצפי' ע"כ ושמוהרחל"א בח"א סיק"ד חי' דהתם טעמא דמפרש הרמ"ם דאל"כ חיזה זמן תהן לו אבל הכא שלא נבי מזו' י"ל זמן קבוע מבבה לשנה ומוכרימ"ש ת"מ סי"מ הביא

עליו כזה וכתב דטעמא דהרמ"ם במזו' דעילה מלא דהלבון מבופק ויד בעה"ם עה"ת לבן נזר חומר דשבה א' ע"כ. גם הקה"י בם הביא דברי המחל"א ז"ל בם' שבועות סי' דמחלק בין היכא דהוי בשוא"ת דסהמת לעולם מבטע להיכא דהוי קו"ע אף אפי' יום א' במשמע. וכ"ע דתבו' הרשב"א הנ"ל הויא תיובתיה. וגם אף"ל דטעם הרמ"ם בהיא דאבר פי' עליו הוא מבוש דהוי מידי דבוא"ת ולבן נאסר לעולם מבא"כ במתנ"ב לזון דהוי קו"ע כמ"ש הבחמ"ן דהא כמי שהבר לעולם ובפי"ה כתב הרמ"ם דיבולין הקהל לומר לו פטרונך אלא מבטע הא' דסהמת לאו לעולם מבטע ע"כ. ולע"ד לחבחמ"ר אין זה הבכרח דהתם בפטרוהו הקהל מבטע הוי קו"ע מאחר דהם מתחייבים ליתן המה למלך בעבו מה שהיה הוא נותן ופטרוהו מליתן עמהם וכמו שבן מבואר שם בדברי הרמ"ם בשהלה ותב"ו אין לך קו"ע גדולה מזו שהם מתחייבים בשוה שהוא היה נותן ולבן י"ל דלהבי קאמר הרמ"ם דיבולין לעשות לו פטרונך אלא מהתם הה'. ועיין בספרו שח"י בפ' מצות ובבלות יעקב ד"ז דחויל בשיטתיה דחשיב פיטור מהמם דהוי שוא"ת והוא מהתימה. ועיין שם בקה"י בעלמו בלות הק"ז שפי' שם בדבריו דפטור מהמם הוי להוליא ע"ש. לאחו"ר ראיתי לה' שם הבניס דס"ב דהק' עליו בן דפיטור מהמם הוי קו"ע. גם שם מיש קדושים בדרשו' דכ"ה בתחי' בתב דהוי שוא"ת ושוב הביא דברי החל"ל ז"ל דהוי קו"ע וגם הביא דברי הקו"ם והתרין שהם בהמ"ה ז"ל ע"ש. ועיין ג"כ שם על לורות בדרשו' פ' הגזה דבתב והביא דים לחרים במחזיקים בס"ו דהמחב"א ה"ה מוברם"ך ז"ל ח"א סיע"ו שחילק בן בין קו"ע לשוא"ת. וגם מוברם"ק ז"ל שם בני המחוברה הגדולים דפ"ח ע"ה. ובתב שבן פסק מרן ז"ל שם הקלר סו"ס רי"ע מי שהסר דבר אחד עליו בלא זמן הסור בו לעולם ע"כ. עד דמסבים דעת מרן ז"ל דס"ל בחילוקו של המחב"א ז"ל. ולפי דבריו דדוקא בהביא דע"מ שתשמשי אח אבא ובתניק אח בני דהויא קו"ע פסקינן בר"א דדי ביום א' ושנה א' וכמו שפסקו הרי"ף והרמב"ם בפ"ח מה"ע. מפה"ב בשורי דשוא"ת הוי לעולם. וק' דלפי"ז אין בשביאת מרן בב"י אה"ע סיק"ד דברי הרשב"א בדין חיוב המזונות דהוי לעולם והיא הויא בקו"ע הביא דברי הרמ"ם דלא בבמא ולא דבר עליו לחלק בהי כ"א שהביא דברי הרמ"ם דלא סל"ה וכו' וא"ב כמו שתנו הומרים בדעת הרמ"ם דס"ל דבמזו' ופיטור מהמם הוי לעולם ושב"ז ס"ל במי שאסר פי' דהוי לעולם ומוכר"ל אף בם"ם הקה"י דממונא מאיסורא לא יצפי' אף בם"ם מוברהל"ח אף בם"ם מוברים"ב בן אף בהו נאמר בדעת מרן שפסק בשי שאסר דהוי לעולם. אבל לא ס"ל לחלק בהמח"א בין קו"ע לשוא"ת. ועם"ם מוברים"ע דהרמ"ם לא ב"ב אלא בתותו נדון דעילה מלא וכו' עיין בם' קו"ם פ' דבריס דפ"ה שהק' עליו דהרמ"ם השוה שלשתן יחד לזון וגדבה ושם ובכולהו קאמר דשהם לא הוי לעולם והבל"ע ושוב מלא להבמ"ע שהק' בן לפ' ע"ם וכו' יעוש"ב. ועעו"ם בעל תורות שהביא מה שהק' הע"י מבזירות לבדרים ותי' דשאני בנדר שבולל בו וכו' ושב"ב הר"ן בנדרים והביא שו"ם בשם הגהות מרדכי לבבי בזירות לישאר בפשיה מן חבלה וכו' ע"ש. עיין בם' שי המחוה"ג שם דפ"ז דהביא בשם הגהמ"ר דשבועות כמו שתי' הר"ן ז"ל. גם מה שסיים שם ול"ע אם חוסר עלמו בשבו אם לומדים מבזירות שלא ליאסר רק ל"י וכו' ומ"מ בר' פשוט וכו' שנדרים ושבועות שוין בזה ע"ש. בם' שי המחוה"ג שם דפ"ז דהביא בשם הגהמ"ר דשבועות מקשין עפי לבזירות דל"י וכו' ע"ש. טוק"ל במ"ם דמוברם"ך

ז"ל ח"ח סי"ו חילק כהמתג"ח בין קו"ע לצוח"ת. מתצו' מוהרש"ך ז"ל ח"ב סיקמ"ה דנשתל על מי שפעדוהו מן המם דכתב דהפיטור לעולם הוי והביאו רחיה מדברי הרח"ם בפסקיו בהיות דחוסר עליו דסמם הוי לעולם ע"ם. הרי דפיטור מהמם דהוי בקו"ע וכמ"ש ומצוה לחוטו להיות דחוסר עליו דהוי שוח"ת כמלתו דברי סתרתי גיגהו ול"ע. וספרי מוהרש"ך ז"ל ליגם מלוייס תת"י:

וראיתי גם' דרכי היס בדרך הפער דקע"ג דהביאו דברי הרשב"ח והרח"ם דפליגי ודברי מוהרש"ך ת"ב הנ"ל והוק"ל דאף לישתמיט מיניה תצו' הרח"ם דכתב דיכולין לפטור עלמם בחם הת'. ולפי"ד מוהרש"ך כמלתו דברי הרח"ם בחצו' סותרים למ"ש בפסקיו והולך לחלק היכא דחיכא שבועה בדבר סתמא הוי לעולם והיכא דליכא שבועה בדבר. וכ"כ דמדברי מוהרש"ך סימ"ח ירחה דלהרח"ם חע"ג דחיכא שבועה שהרי נדון הרב היה שנשבעו הקהל לקיים הפיטור ואתי שלה לפוטרם מחצו' הרח"ם ולפי דעתו ק' דברי הרח"ם וכו' ע"כ. וק' דגם נדון הרח"ם הוי פטור מהמם ובשבועה כיעו"ש. ולא קשה מדבריו שבחצו' לדבריו שבפסקיו די"ל כמ"ש הקה"י דממונא מחיסורא לא יליף' חו כתי' לחתרים. וה' חס הבנים הביא דברי ה' דרכי היס שחילק בין דברי מוהרש"ך לדברי הרח"ם משום דחיכא שבו' ולא העיר עליו דבחצו' הרח"ם מבואר דחיכא שבועה בדבר. וגם שם מקושי בסמ"ג ע"ב לא הוק"ל כן על הרדב"ם ע"ש. גם בהמתג"ח ז"ל אחר שחילק החילוק הנ"ל כתב ועיין בהס"ם ריש פ"ו מה' חיסום ובפ"ח מה"ג גבי ע"מ שתניק והרחה כמ"ש וכו' ע"כ. גם גם' דרכי היס שם כתב ובר מן דין דבהיות דע"מ שלא תשתמש לעולם משמע משום דהתנאי הוי בשוח"ת פ"ם. ואנא בריה קלה לא ידענא מהיכן מוכח כן מדברי הס"מ ז"ל דשם בפ"ו החדיך וכתב דחיכא הפרש בין אם התנה ע"מ שילמה פ' שהוא לדעת הרמב"ם ז"ל כאומר ע"מ שיאמר הוי זמנו לעולם ואפי' אמר בתחי' ליני רוצה אם מזר אח"כ ואמר הן הרי נתקיים התנאי ולכן הויית ס' מקו' כ"ו שהוא מי שמא יתגלה אח"כ ואינה יולאה מידי ס"ק עד שימות תוחו פ'. והאומר ע"מ בישתוק אם שתק בשעת שמיעה מקודשת לשעפ"י שאזר ומיחה ואם מיחה בשעת שמיעה אפי' חזר ונתגלה לינה מקו' והאומר ע"מ שלא ימחה כ"ו שמוחה יתבטל התנאי ואפי' נתגלה בשעת שמיעה וכו' עש"כ. ודוקא שם ים מקום לחלק תילוקים הנ"ל כאשר כדבריו שם. אבל בעלמה במתחייב להביאו באיזה דבר כמו לזון חביאו וביולא הו שלא לעשות דבר פ' אין ראיה מהתם לחלק בין מידי דהוי בקו"ע דהוא יום ת' כמשמע למידי דהוי בשוח"ת דהוא לעולם משמע וכעת לא נודע לי מהיכן מוכח מדברי הס"מ דבעלמא אינה חילוק זה. ולריך להתיישב בזה גם עיין שם' מיס קדושים דכ"ה ע"ח:

והמש"ל ז"ל בפ"ח מה"ג הביא דברי הרמב"ן ז"ל בס"ם ולעגין חנאי שבממון וכו'. וכ"ע הו"ל לדד בס' כ"ח הסמי לדדין שבתבנו. אך לא ידעתי למה לא נדד לומר ג"כ דהפשר דלרבות גבי ממון סתם כמפרש יום ת' ושאני הכא דלעטורה קאמרין וכס' סתמא דהלמודא וכו' ע"ש. וגם אנכי לא ידעתי מדוע לא הוק"ל ע"ד הרשב"א ג"כ בן מדברי הרמב"ן הס דברי הרשב"א כמו שהוב"ד בהס"מ ז"ל ומריביתא לשון הסמ"ל ז"ל גר' דאין כוונתו להק' ע"ד הרשב"א. שו"ר להק"ל חיו"ד ח"ב דל"ב דכתב דהמש"ל הוק"ל ע"ד הרשב"א והאריך שם לדחותה בפי' סיעת הסוס' וגם נדד מכל דין מ"מ דכיון דפסק כר"ח הא לא נפק"ל מידי לענין דינא עש"ב. הרי דמ"ם המש"ל חי' הרמב"ן ז"ל הס חי' הרשב"א ז"ל ומוכ"מ:

וראיתי בחי' הריטב"א ז"ל בסמ' גיטין על דע"ה דכתב וכיון דאיפרך כ"ח לא ק"ל אלא כרבא אבל מ"מ מהא דר"ח שמעי' וכו' ואיכא מאן דפסק כר"ח שהוא בתרא ולא נהירא ע"כ. ומהתימה שכתב כן נגד נאוני שולם והרי הרמב"ם פה"ג שם פסק כר"ח וכן דעת ההלכות כמ"ם הה"מ שם ואינו מהדרך שיכתוב ולא נהירא בנגדם:

ומוהראנ"ח ז"ל בחצו' ח"ח סיק"ך כתב דאף הרח"ם לא כ"ב אלא דוקא היכא שפעדוהו מגם חי"ב ואו יכולין לומר שלא היתה המתנה אלא לשמה. אבל אם קיבלו ממנו ממון תמורת הפיטור אז אפי' הרח"ם יודה דסתמא לעולם הוי"ד כס' דרכ"ה שם. ומוהרח"ם ז"ל בחצו' סימ"ח לא ניח"ל בחילוק זה וכתב דאין חילוק זה מספיק להוליא מהרבים וכו' ע"ש. והמשכה"ר מעי' מ' תורמ"ת וכ"כ חילק מדידיה ע"ד הרח"ם בחילוק מוהרחל"ח ולא זכר להבריו. ובבר כתבנו דמוהרח"ם לא ניח"ל כזה. ומוהרימ"ע ח"מ סי"מ נר' דס"ל בחילוק מוהרחל"ח דכתב מיהו בי"ד לעולם משמע מדא דזכות כנגד זכות הוא וכו' ע"ש:

וראיתי גם' אם הבנים דס"ד דהביאו בסם ה' ליום יעקב ד"ו כתב בשם מוהרש"ך ז"ל ח"ג דבהסכמת רבים שהסכימו הקהל סתם ב"ע לעולם הוא וזה פי' הגמ"י ז"ל רמז הפסוק ויעמו כ"ל הע"ס קול אחד ויאמרו כל אשר דבר ה' נעשה וכו' רמז מקום מיוחס לאף שנחתיכו סתמא כיון שהיתה הסכמת כל העם יחדיו ע"ש. ולי יש להעיר ע"ז מחצו' בח"ב סיקמ"ה דקהל ת' שפעלו מהמם וכו' דכתב הוא"ל דהפיטור הוי לעולם כהסיק דחוסר פי' עליו דכתב הרח"ם דהוי לעולם. ולא אתי עלה מטעמא דהוי הסכמת רבים ואדרבא הוא מדמה לותה לחוסר פי' נר' דס"ל דרבים ויחיד שקולים. וגם דדבריו הם נגד דברי הרח"ם בחצו' דהתם הן רבים הם ובשבועה ועב"ז קאמר דלא הוי לעולם. וע"ל בשורש הדברים ובעת ספרי מוהרש"ך ליגם מלוים אלגי:

והוי הוים בקה"י שם דהביא בשם ה' עדב"י סי"ח דלפי"ד הרשב"ה דכל שתם לעולם הוי היכא דכתוב בשבר לעולם הגם דהיה מילתא יתירתא לא אמרי' דלעפויי לאתא דלא מפני שפי' בפי' מאך הזמן של החיוב שהוא לעולם ולא הביאו תחת השתם שיהא משמע לעפויי אתא אלא אמרי' שופרא דשבדה הוא ע"כ. ועיין בחצו' מוהרח"ם ז"ל סימ"ח בגדונו בשבר משו"ע וגם בתוב כל הלשון מכל הכתוב פה יובן תמיד לזכות היורשים ואפי' באפי רמיקי וכו' דבתחי' כתב הז"ל דתיבת משו"ע היינו דשבריבת הק"ק עלמו לבדו קאמר. ושוב כתב לזכות בשם"ם ממ"ם בו בל הלשון וכו' יובן תמיד לזכות היורשים וכו' ואעפ"י דבמה שדחיקי מיבת עד עולם דהיינו כ"ז שריבת הקהל לבד אבשר ג"כ לדחות מיבת תמיד. עכ"ז בין דאיכא תרתי עד שולם ותמיד שמתים מורים על הזמן נאמר שתיבת תמיד בתם להרבות על הבועה הגז' ובפרט שבתוב ואפי' באפי רמיקי ובבר בתבו התוס' בתמורה פח"ק דבלשון השבר ים לדקדק יותר מל' המשנה וכו' ת"ב לא להגם נבתב פה בינון תמיד לזכות היורשים ואפי' באפי רמיקי ת"ו לזכות היורשים ע"ב. ויש לומר דהשבד"י לא פליג בנדון מוהרח"ם ויודה דהתם תמדי' דלעפויי לאתא כמ"ש מוהרח"ם ז"ל. והמשכה"ר מעי' בין תופ"י בסיפו בתב דתם בתוב לעולם בשבר הבית' תו שהתים תמיד הוי לעולם

לעולם ולי"ל הפסק ועיין על הגה' ה' בית יעקב סי"ס והגבו"י ח"מ סיקס"ח ע"ס. גם עיין על ס' שמיו"ט שהאריך בזה:

ותבט עיני בשורי להרדב"מ ח"ח סימ"ו ברחובן דכשבא לשמעון שיעבוד לו בשלחת ה' והוא יתן לו סך מה לשבוע מידי שבת בשבתו ולא יש זמן קצוב אלא שהם ואחר שעבד שתי שנים רצה לחזור שהאריך שם אם יכול לחזור. וכתב המוהר"ם ז"ל לא כתב דהוי כעבד אלא בקבע עמו וסמוך ע"ם אבל כ"ד דלא הוי הכי אלא שנתחייב לשרת בחנות לבד ואולי היינו סמוך ע"ם ולא דמי ממש לעבד ע"כ. ואנכי הרואה דיש לעמוד בזה מדין המקבל עיס' מחבירו דיכול לחזו"ב בתוה"ז משום שנת' כלבי"ע. והשם היינו סמוך ע"ם והיינו בקבע עמו כ"א שנתחייב לשרת בחנות לבד בשך העיס' ועכ"ז תמרי' דיכול לחזו"ב משום כלבי"ע. ומדברי הז"ל יש להכיח רחיה לדברי שבשבתי בח"ח בסי"ג לדין עיס' הנהונה בזמנינו ליח בה לחת דכלבי"ע ע"ם. ולחכ"ר בש מורת חסד סימס"ח להכיח דברי מוהר"ם ז"ל דכתב דיש ליזהר למלמד תו לכופר תו שאר מלאכות להשכיר עלמו להיות בבית בע"ה בקבע עמו ולהיות סמוך ע"ם בלי הפסק יוה"ד מג"ם דכל שפי מג"ם נפק"ל מתורת שכיר וקבלר על כלבי"ע. וכ' עליו דחידוש זה לא מלחו לא בגמ' ולא בשום פוסק אחר מהרבות בתוס' פ"ק דמצי' ד"י כתבו דמותר להשכיר עלמו לדוקא לבע"ח דבעי שבר שחרור וכו' ומ"מ לפי' מוהר"ם לא אמרה דיש להזהר אלא בעין תותו נדון שהשכיר עלמו להיות יושב בבית בע"ה ולהיות סמוך ע"ם דדמי לעבד אבל במי שהשכיר למלאכה מהמלאכות ולינו סמוך ע"ם לפי' הר"ם יודה דאי"כ בית מיחוש וכו' ע"ם. והנה על התח"ם ז"ל אין מהקושי עליו מהיות המקבל עיס' וכו' דאיהו מדבר ע"ד מוהר"ם שאומר להשכיר עלמו וכו' עו"א דמ"ו לא מלאו ואהרבה מהתוס' מוכח דמותר להשכיר אבל אינו מדבר לענין חזרה לענין חזרה מודה דיכול לחזו"ב כדין המקבל עיס' וכמו שבן הוא אח"כ הביא דברי מרן ב"י ז"ל ת"מ סיעל"ע. אבן על דברי הרדב"מ שם דנר' מדבריו דהוא קלי לענין חזרה זה ל"י ומהתימה דהוא ז"ל שם בדע"ז הביא דברי התח"ם ז"ל שהביא דברי מרן שבב"י סיעל"ע בדין המקבל עיס' דנר' משם דלא שאינו בקבע עמו וסמוך ע"ם יש לחת דכלבי"ע ואיך הוא כתב כן דכשנתחייב לשרת בחנות לבד ואינו סמוך ע"ם ל"ד לעבד ממש:

וראיתי לה' עוזה שלום הקה' נם' הרשב"ח ז"ל מהיות הממכר דקאמרה בש"ס מי כתיב לעולם ממכר כתיב שכירות ליומיה ממכר. דמזה נר' דשתמת לאו לעולם משמע והכימו בתימה ע"ם. וה' אם הבנים כפ' פולדות הי' לזה דשתני לשון בב"ח מלשון תורה יש"ם. וכ' דים מקום לחי' זה מח"ם הרדב"מ ז"ל שם בשם אחיו הפוסק ז"ל דהביא דברי מוהריט"ץ ז"ל דבב"ד למד מהפי' יוה"כ דאומרים ומעביר משמותינו בבשו"ם דשם נאמר ע"כ שנה דור ודור אשר יחיה האדם וה"ה בי"ד דבכל שנה ושנה כל ימי חייו קאמר. דמיהה בנדוני שהי דאמר מידי שבת בשבתו דודאי לאו לעולם קאמר אלא דומיא דהניח דתנן בספ"ב דעדיות משפט בשנים בנהיסים יב"ח ויו"ח משפטה ועד עלרת שנת' ומידי שבת בשבתו. ודאי הוא ז"ל לזה דאין להביא ראיה משם הלשון בב"ח למוד ולבון תורה למוד ולשון בב"ח בשאומרים מידי שבת בשבתו לעולם משמע טב"ד. דמיהה מהחוק המי' הנ"ל. וגם בזה ליבא לאקשויי ע"ד הרשב"ח מהניח דמידי שבת בשבתו דהיה בשתם וקאמרה במשנה דהיה יב"ח אז מפשת וע"ע ולאו לעולם דו"ל דשתני לשון בב"ח מלשון תורה וכמו"ל. אך אמנם מדברי מוהרח"ם ז"ל בש"מ בב"ח דמדמה לשון בב"ח לשון תו' דבגדולו דכתוב בשבר מעשה וע"ע קאמר דגם רש"י ז"ל מורה ודאי על אורך הזמן דב וכמו שאה"כ ואנחנו נצרך יה מטו"ע. ועפ"ם במ"ש עמ"ם בשבר יוכן תמיד לזכות היורשים וכו' יעו"ש. גם מדברי מוהרימ"ץ ז"ל חח"מ סי"מ נר' שכן סל"ה דכתב שם וז"ל ועוד מידי שנה בשנה כל שנה ושנה משמע כמו והלך מידי שנה בשנה דשמואל דמידי לעולם משמע מידי דברי בו מידי עליהה ואין בזה פקפוק כלל עכ"ל ע"ש. וכדברי מוהריט"ץ הנ"ל. ועיין בחשבה"ר מער' למ"ד מה שהניח שם בדקס"ז בשם ה' בית יעקב סי"ו ולבסוף כ' וז"ל ומעתה נב"ד שבחוב בשבר התלוקה עד לעולם וליובל דקרח הוא בד"ה ח' סיכ"ח והכיעתי מלכותו עד לעולם וכו' דומה ר"ל שאי"ל הפסק ב"מ דאפי' מכרו אי הוכיחו אכתי אי"ל הפסק ע"כ:

ולע"ד יש לתרץ קושיית ה' עוזה שלום ע"ד הרשב"ח ז"ל מהניח דממכר וכו'. דהנה הקוס' שם בד"ה יהאי ביומיה וכו' דהכא נבי תוכחה כתב ממכר מיותר לרבות שכירות ע"כ. ודבריהם תמוהים דבסוגיית מבואר דלאו מהניח ממכר מיותר קא דרים לרבות שכירות אלא מדכתיב ממכר ולא כתיב לעולם וכבר הק' בן הבעב"ת ז"ל שג"ח ת"ו סי"ח ושאר מפרשים ע"ד התוס' ע"ש. והיה"י לומבריוו ז"ל כתב דאפי' להתוס' כ' זירח לא שקיל ומרי ביתורת דממכר ולא אסיק לדעתיה אלא בחשמעות דקרח אם נגלל בגלל מכירה שכירות ופשיט ליה מבני דאה"נ דבגלל משמעות מכירה לינו נגלל שכירות ום"ה דאינא יתורא למימרא דלעניו תוכחה מיקרי ליומיה מכירה והק' מי כתיב לשון קנר וכי תמכרו דחשמע לעולם ולאפוקי שכירות דהוא ביומיה ממכר מיותר כתיב לרבות שכירות דקדיק ליה מכירה הכא משום דליומיה הוי מכירה עכ"ל. והנה דאחהמ"ר פ' הוא דחוק דלפי"ד לא הו"ל להם"ס לומר ממכר סתמא כתיב כ"א דהוי"ל ממכר מיותר כתיב. עכ"ז לך היא תוכחתינו לשבוע מהדוחק כדי ליישב דברי התוס'. וא"כ לפי"ז אי הוה כתיב וכי תמכרו לבד הוה משמעותה לעולם נם כי הוה הלשון כשתמא כן ג"כ ניחא אליבא דהרשב"א ז"ל שהוא מפרש דברי הסוגיא כפי' הנ"ל ול"ק מידי עליו. או י"ל במ"ש המשכה"ר בשער' ש"ן תוקמ"נ דר"ז ואבני מכר וממכר קא דרש דהו"א למכתב וכי תמכרו מכר וכו' וכתיב ממכר לרבות השכירות כיון דליומיה מיהא מכר הוי ואבני הק"ל אי כתיב מכר נרידא הוה מוקמ"ל למשוטי שכירות אבל השתא דכתיב ממכר דרשי' שפיר לרבות כל מיני ממכר ואפי' שכירות כיון דליומיה ממכר הוא ע"ם ולינן נ"כ ע"ד הזר"י הנ"ל שפי' כעין מ"ם הוא ז"ל וגם שבפי' יש מהדוחק כתב כן ליישב דברי התוס' כן אנו נאמר שהרשב"א מפרש כן ולק"מ. או י"ל במ"ש ה' מנן נכוריס בחי' למ"ד לתרץ דברי התוס' דהם"ס מספק"ל אי וכי תמכרו לא הוה ממעטי' אלא דוקא שעורות אבל שכירות ל"ש ואתא ממכר למעוטי שכירות. או"ד אימא דוקא דוכי ממכרו הוה ממעטי' שעורות ושכירות וממכר אתא לרבויי שכירות דל"ש. ופשפ"ל דמאחר דוכי ממכרו שקולה היא לפרש אחד מב' לדדים ותיבה ממכר אתא לגלויי אי לרבויי אי למעטי. ח"כ אם אימא דבא תיבה ממכר למעט הו"ל לבדורי ולימא ממכר לעולם דמשמע שפיר שכירות. אבל השתא דכתי' ממכר שתמא ח"כ מוכח דאתא לרבויי ממכר כל דהו אפי' ממכר ליומיה דהיינו שכירות וה"ד ע"ש. ופי' ז"ל

נכון ומזרזת יותר בפי' הש"ס בפי"ד התוס' כיבו"ם. וכפי"ד הו לק"מ מהכרי הרשב"ץ מהניח דדוקא שם דובי תמכרו היא שקולה לפרש למשומי הו לרבוי ותניית תיבת ממכר לגלויי שנפרש בפי' החחד לז"ח דהו"ל לברורי בפי' ולומר תיבת לעולם עמה דהו הוה משמע דמשמעת השכירות שפיר. ולעולם דבעלמא לשון שתם הוא לעולם משמע ולק"מ. וכם' לחם לחכירים פי' קרוב הדבה לפי' הכ"ל ע"ש:

ודגאון החק"ל ז"ל בחיו"ד ח"ב סי"ן דל"ח הקשה תמו' הרח"ש מהדדי וקחמר דהניח דפטרו הקבל ליחיד ממש חוי אומ"ה ואיך העלה דלח פטרוש חלח ממש לחד לבד תיבת בשחמיב לזון דהוי קו"ע משמע דבשנה ה' נפטר חבל בפיטור מש לריכה רבה ושם חוכל כפ' הקה"י ז"ל דפיטור מבמש הוי אומ"ח וק' עליו כדחקשינן לעיל ע"ד הקה"י ז"ל. לחכ"ר דהוח ז"ל בעלמו בדל"ע כחב כן וז"ל ח"ב י"ל דהרח"ש ס"ל דפיטור מבמש עניינו קו"ע שמחייבים לפרוע בעדו וכ"כ הרח"ש שם בסי"ע וכבר הארין מוהרחג"ח בח"כ סי"ע והעלה מחלוקת בזה בין הרח"ש להריב"ש וכו' ומוכ"ק מסילוק פירי ופיטור שבושה דהוו אומ"ח עש"כ ועיין בם' מיש קדושים דכ"ה שכ"כ נם הוא ומזמני דבריהם לעיל:)

ועיין בם' רחם מסביר ח"כ סימ"ח בנדונו דחמר שיחן לו מידי שבוע בשבוע וכו' דהביחו שם פלוגחח דרבח ור"ח ומחלוקת הרשב"ח והרח"ש וקיימר דבדי מוהרחג"ח ומוהרימ"ט וכחב דבנדונו הוי מחלוקת חי לעולם קחמר חו לח ע"ש. ולח זכר שר מ"ש הרדב"ש ז"ל דמידי שבח בשבתו הוי פי' לעולם משמע ושנש מוהריט"ן ז"ל בפירש"ד כ"כ דמידי שנה בשנה משמע כל ימי חייו וכ"כ מוהרימ"ט ז"ל סי"מ דמידי שנה בשנה כל שנה ושנה משמע ע"ש. וח"כ בנדונו דקחמר מידי שבוע בשבוע הוי כמו מידי שבח בשבתו דלעולם משמע. ומהחימה דבתמי' דבניו הניח לדברי מוהרימ"ט הנ"ל דכחב כמוהרחג"ח וז"ל דיד בשה"ם עה"ח כיבו"ם ולבסוף לח העיר מזה להניח דבריו מ"ש דמידי לעולם משמע דלפי"ד בנדונו דקחמר מידי שבוע בשבוע הוי לעולם וכנ"ל. והנחון החק"ל ז"ל חיו"ד סימ"ח בח"כ בחחמיב לחת לפ' בכל שבוע ושבוע סך מה הניח דברי מוהרחג"ח ח"ח סי"ז בחיוב לחת סך מה בכל שנה ושנה דפיטר"ל דחייב לעולם ושנש מוהרימ"ט כחב דמידי לעולם משמע וגם מוהריט"ן סירפ"ד פסיט"ל דחיוב בכל שנה הוח לעולם ושכנ"ר ממ"ש הש"ע ח"מ סיכ"ע ס"ז ושכ"כ הרדב"מ וכו' וסיים דהנם דים לנבי"ד לחלוק קלח דכבל שבוע ושבוע גרוע מיניה דשנה לחפסיק משח"כ בשחמר בכל שנה המות יבריד החכם עיניו יחו דחין טעם לחילוק זה וכו' כט"כ נ"ל שחייב לחת בכל ימי חייו גם בלי תיבת לעולם. וגם הניח שם דברי מוהרימ"ט הנ"ל וכחב דלשון כל דבר ברור עדיף טפי מלשון מידי ע"ש. לבל המשכה"ר במבר' מ' לורכ"נ כשהניח דברי מוהריט"ן במחמיב לכל שנה כחב דכ"ם חם כחב לו מידי שנה בשנה דמשמע כל ימי חייו ע"ש. וטו"כ שם המשכה"ר לחמר שהניח דברי מוהריט"ן וגלע"ד כ"ז שלריך קבוכו ועיין מור"ם סי"ם ע"ם ומספק"ל בעת היכח דמת המחמיב לי יורשיו חייבים לזון לו לח. וכ"ם היכח דהיורשים יפו"ק ע"כ. מה שליין ע"ד מור"ם ז"ל היינו במה שהניח שם בשם הרשב"ח דכ"ז שלריך משמע. ועל זה נסחפק לנבי היורשים לי חייבים לו לח. והספק שלו ה' רחם מסביר שם בחחלת חשו' החריך בזה ע"ש. ויש לי להעיר ע"ד דבחות דכ"נ מסכים לם' מוהריט"ן ומסחפק לנבי היורשים. ולולי שם בחורח"ה הקודם מה שהיה רשום לנלנו בשם הרדב"מ מי שקבל עליו לזון חביבו מידי שבת בשבתו סך מה לו בו"ש לשנה לח לחמרי בשנה ה' נפטר חלה כל סוף שבת וסוף שנה קחמר וחייב ליתן כל ימי חייו כחב ע"ז ולריך להחיישב בדבר דמחשו' הרח"ש שהניח מוה"ש ז"ל בפ"ש לח משמע הכי ע"ש. ולחיך לח הוקל מחשו' הרח"ש ע"ד מוהריט"ך בן ולחדבח הוא מסכים לדבריו דסוסיף מדיליה וכ"ש חם כחב לו מידי שנה בשנה דמשמע כל ימי חייו וליין ע"ד מוה"ש ז"ל ונסחפק לנבי היורשים וכו'. ובודחי דחמיהתו ע"ד הרדב"מ הוח כפי מה שרשום בספרו שכחוב בהרדב"ש לו סך כו"ש לשנה על בן חוק"ל מחשו' הרח"ש דבחוב בה לו יתן לו ק' זהובים לכל שנה וכו' דהוי דומה לה וקחמר דבשנה ה' נפטר ותניחתו זחת היח מופלח נ"ב ע"ד מוהריט"ן וכנ"ל. לכן כפי מה שכחוב בהרדב"מ ח"ו"כ שום תניחה מדברי הרח"ש דהוח מדבר במחמיב סך מה לשבוע מידי שבת בשבתו וע"ז הוח שבחב דמשמע לעולם. משח"כ בנדון הרח"ש דנחמיב לזונו בסתם ועיין בהחק"ל שם בסי"ה דבל בחמר בבל שבוע ושבוע נם להרח"ש הוי לעולם דבמפרש בבה"ע נם הוא יודה הכי לעולם ושנש מוהרחג"ח בח"ח סי"ז בחיוב לחת בבל שנה ושנה פשיט ליה ודחייב לעולם ולח נרעש מהשו' הרח"ש לחק שהניחה שם בסיק"ך ע"ש. וגם הרדב"מ שהניח הברי הפוסק שהניח רחיה לדבריו מהשו' הרח"ש בחב עליו דלח דמי דחיכח ג' בשמוש לחלק וכו' חדה דדוקח לם הקבל טוענים לזי דיעה הכי חבל שם חין טוענין וכו' לזו כ"ב וכו' וכן משמע מדברי מוהרח"ש שלמד מהשו' הרח"ש וכו'. זחת בעית דבאני נדון הרח"ש דקיבל ליון חת חביבו שתם משח"ב בב"ד הכי לתת לו בשבר עבודתו בך מה מידי שבת בשבתו המבוע לעולם. ימ"ש חו ליתן לו ק"ז לשנה ג"ב ים לפרש דהיינו לסוף השנה ביון דלח לחמר מידי שנה בשנה פ"ח קחמר בסוף השנה. נ' שחני נדון הרח"ש דלח חמר בן חלח בלשון השבר דחין בו שבועה וכו' ע"ש. הרי לך דבשעה השני כתב כדבריו ולק"מ. לך בזחת שקשה ע"ד הרדב"מ בשעה הח' דבחב דדוקח לם הקבל טוענין וכו' ושבן משמע מדברי מוהרח"ש שלמד מהשו' הרח"ש וכו'. דמלבד דמדברי הרח"ש ז"ל ליבח למשמע בן וכמו שבן הקשה עליו הרב לם הבניש ז"ל ע"ש. עוד בם דמוהרח"ש ז"ל לח נבנש בחילוק זה בלל ביש"ש. גם על טעם הנ' דקחמר דשחני נדון הרח"ש דחין בו שבועה וכו' גם לח זה קשה דשם בנדון הרח"ש חית בים שבועה וכמו שהק' עליו החמ"ש ז"ל שם. ומשמבה"ר שם בחורח"ו הניח דברי הרדב"מ חלו ועיין על מוהרחג"ח ח"ח סיק"ך ותוח"ש סירכ"ח וסיים וכן נלע"ד לם כחוב בו דלח כהסחכחה ודלח כמו"ד לדעת רוב המפ' דיד בשה"ם עה"ח כמ"ש בסימ"ב ע"ש. והוח מהחימה שלח הניח מזה. המורם מהחמור לבבל הנדדים ליכח פלוגחח ויד המוחזק עה"ש והמוליח מט"ח וכמו שנחבחר. והחילוק שחילק הפ"מ ז"ל ח"ח סי"ע דע"ב לח פליג הרשב"ח להרח"ש ח"ד במו שקבל עליו לזון חביבו בסתם בלי קלבת ממון חבל מי שחמר לחביבו הריני מחמיב לזון לזוכך מזון סך חלח לבנים חו חלפיים חפי' הרשב"ח יודה ביון דהוליח הסך הנז' במזו' נפטר וחין במשמעותו שבבל שנה ושנה יחמיב לזון לזותו עד בדי חותו הסך הנז' חלח בשנה רחשונה נפטר וסיים שמי שמעיין בהשו' מוהרח"ש סימ"ח יראה קלח סיוע לחילוק זה ע"ב. לף שחיני בדחי להבריב נר' דחילוק נכון הוח וכעת לח רחיתי מי שחילק עליו בזה:

סימן מ"ד

בן גדול הסמוך עש"ה וכשחכר והרויח לו מחרים נתנו לו מתנה לו תכיו נתן לו מתנה מוהרשד"ם ז"ל מח"מ סי' שנ"ו ומוהר"ב משכנזי ז"ל סיל"ח כתבו דהכל על הא דיד הבן כיד תביו ממש תלוי דהרב"ח ז"ל סם שלא לחלק דאם לא מיחה האב בעודו הבן סומך ע"ם כ"ח כהפרדו מע"ם הו לא מסנחיון כאב דמה למו עוד בחיכתו דהוי"ל כמותן מהנה לבנו ומשכבה מהנתו עד שלא מחלטו דבאבי לית דין ולית דיין שיאמר דל"ק ע"ם ומוהר"י כשלון ז"ל בכיע"נ כתב על חילוק זה דדבריו חיכם נשמעים שחיכם מהיסבים בדברי הג' והמום' והב"י ודברי הרמב"ן ז"ל ושב"ב מוהרשד"ם בסו"ם רל"ו מחח"מ עש"ב גם ה' שבט בנימין סי' ש"ב דקמ"נ הרגיש ע"ד ובשלחן דבריו היפך דברי הבעה"ט והסמ"ע ז"ל בסיע"ר סק"ה ע"ם ובם קודם לזה כתב וז"ל ושוב התבוננתי בדבר ורחיתי שח"ם מוהרשד"ם ז"ל ושלחו לחכם ח' והורה להם שהדין עם הבן היינו מוהר"ב ז"ל סיל"ח דבשלמ גם הוא השלחה עלמה שבשלמ עליה מוהרשד"ם בל"ל הרוב נודתי והוא רמזו בשם חכם ח' וגם מוהר"ב ז"ל רמזו למוהרשד"ם בשם בעל הקונטרים ובפי"ז יחתר המומר וכו' ע"ם ותחחמ"ר המעיין היטב בדבריהם עיניו יחזו רחיתו כן בלל שהרי מוהרשד"ם ז"ל שם כתב דלטענה ברורה החכם לזכות לרחובן מחמת שעבר כ"ב זמן שהאב היה שותק וכו' גם לטענה שטוען שהרי רחובן נחטפל ברפואת השפחה וכי' ומ"ם דלא שייך טענת מוחזק שלא במקום לו בדבר הנחפס ביד וכו' בל זה לימינו שוה לו משום דהפיסתו לחר שגולד הספק וכו' שב"ב חמנם בל"ד ל"מ חם יעקב יודה לדברי בנו דבהא מילחא דפשיטא היא דמחילתו מחי' וכו' חלא לא חם יעקב יכחים וכו' והוא שהק לין לך מחי' גדולה מזו וכו' ע"ש. וכל דבריס הלו שבחבם מוהרשד"ם ז"ל ע"ם החכם שב"ב לא הוזכרו בלל בדברי מוהר"ב ז"ל לא בפי' ולא בכרמו. וגם בדברי מוהר"ב שביה חותם בשם בעה"ק לא יכונו ע"ד מוהרשד"ם כיונו"ם ולע"ח דלמרבה הרוחה יראה דבבמה דבריס בדחיתם כיונו לדעת לחת ובודחי הגמור שחזה חכם פסק הדין וכתב מה שנ"ל לפי דעתו ושוב בשלחה השלמה היתה בעלמה מקמי דיקר תוריתיה דמוהרשד"ם וראה דברי הפוסק ההוא ודחם דבריו וחזרה השלחה ונשנית לפני מי שגדול מוהר"ב ז"ל לח הוא יראה פסק הפוסק ההוא וכיוה חותו בשם בעה"ק וגם הוא דחה דבריו ומוהרשד"ם ומוהרי"ב ז"ל שני המחוה"ג לא דחה הלחד דברי מבירו בלל וכיונו"ם:

ואם הבן נשוי וסמוך עש"ה נ"ז מידי פלוגחא ל"ב עיין בם' חורת משפט סימ"ר. ומוהר"י בשלון ז"ל שם כתב דדברי הנחוה סמ"ק לא משחמיט שום פסק לחר זולתו להשמיע חידוש זה ותי הוה סל"ה לא הוו שהקי מיניה ומחילת רחיתו חולק בפי' ויהי נא ענין ספק זה בסניף למה שקדם ע"ם. והרוחה יראה דרחית החור"מ ז"ל מהניח דהמשיא לבנו גדול בבית קנלו וכו' חינה מוכחת וגם פשט דבריו חינם מוכנים כיונו"ם. גם יש לעמוד בדבריו במ"ם שם ועיין למוהרמ"נ ז"ל בם' ב"מ סיו"ך שהביא ס' הסמ"ק וקבעה להלכה וכו' והנלון מוהריט"ח ז"ל שם בסיב"ח בר' מדבריו דלא ניח"ל בס"ז ובקש לזכות להיתומים מלד לחר ע"ם. דחדרבה ביונ דשפיר חזי שם בדברי מוהריט"ח ז"ל דגם חיהו ס"ר המסכי"ם בטע"ז דכתב וז"ל דחתר שנשח הבן לא מהני סמיכות עש"ה דיכול לזכות וכו' בחופן דלעניו הלכה בל"ד טע"ז מספיק לומר דחינו זוכה רחובן בבל מה שהרויח בנו חוך וכו' ע"ב. הרי מפורש בדבריו דחית

סימן מ"ה

ראובן ס"ל פוטי שחופה בו בשכירות וביום עש"ק מביחים לו קדירות ומניחן בפוטי לחמחן ליום שב"ק ותירש שבליל ש"ק חחרו הגבים הפוטי ונגבו הקדירות חם יתחייב בהם רחובן מחמת שהוח יחשב שו"ם חו לא. כחב ה' טוכח השולחן ז"ל סי"ב דהנה דהרמב"ם פ"ו מה' שלוחין כתב דבעים' חם נגנב חו נחבד החלי שהוח בקדון חין המחעסק חייב לשלם מ"מ הרחב"ד ז"ל פליג וס"ל דהוי שו"ם והטוב ושחר פוסי' ומכן ז"ל ס"ל כוותיה וכ"פ מכן בש"ע וחנן בהריה דמכן נריכן. וגם בל"ד דהוי חומן גם הרמב"ם יודה דל"ד למחעסק. החמנם י"ם לפומכו ממ"ם מכן בחו"מ סימ"נ שו"ם חייב בגו"ח וי"ח שלפי' שמר כדרך השומרים וכו' לפי' הקיפו חומה שבר"ו חייב. מדפסק בם' קמיחח בשחם ועל הב' כתב וי"ח משמע דדעתו בשחם שחם שמר כדרך השומרים פטור. וה"ה בל"ד שמר כדרך השומרים. והגם שהרב"ד ז"ל חח"ח סי' ת"ע כתב דהיכח שבובב מכן דעתו בהי"ח וב"ב פר"ח בסיפ"ד סק"ע בשם המ"י מ"מ חין זה מוסכם שמוהרש"ב ז"ל בלח"ם סיל"ח פליג וגם הביח מצם השו"ע דפליג. גם מוהרמב"ח ז"ל בחשו' ב"י והיח

ל"ו נדפס"ה בס' גו"ר (וכעת ח"מ חלק) פטר הפתטור שמחר כדרך השומרים גם הרגילים לילך בעקבות מרן ז"ל תין להוכיח ממון מיד המוחזק דמרן לא החליט בש"ע לפסוק בסתם כהרח"ם והטור חלה כתב וי"ח דחייב בחוכ"ג וכו' וגדולה מזאת כתב הכנה"ג דכשכותב מרן סתם וי"ח הגם שדעתו בסתם מ"מ כתב וי"ח דדעתו לומר דהמוחזק יכו"ל קי"ל כהי"ח. וכ"ם בנ"ד דהוי פלוגתא בדעת מרן. ועוד טעמא רבא תיכת לכ"ע ידעי דכן הוא שמירת הפורכי שנועלו במנעול והולך ולן בביתו וח"כ ודאי לחדעתא דהכי דשמירה פחותה כזו הם נותנין לו וכ"כ מוהרמב"ח ז"ל בגדולו וכו' מכל הכי נר' דפטור

רחוכן זחד"ק ע"ם:

הנה דברי הז"ל הם בתו בקילור ובסתמות ולכאורה יש לעמוד עליהם דכיון דחייב להחומן הפורכי

שו"ם חפש"י שחינו לוקח שכר בהדיח על השמירה. וכבר נודע דהשו"ם חייב בגו"ח גם שמחר כדרך השומרים ואינו פטור כ"ח בחוגם גדול בלסחים מזויין כמ"ם מרן שם בסעיף שחחריו. ח"כ הגם דנימח דמרן ז"ל לח ס"ל לפסוק כס' הי"ח שהביח חח"כ לחייב בחוכ"ג מ"מ הגם שמחר כדרך השומרים ס"ל דחייב בגו"ח. ודוקח בגוונח המוזכר בהי"ח שהוח חוכ"ג הוח דים דם"ל דמרן הוח פוטר בזה. וכיון שכן בנדון הז"ל דלח היה הדבר בחוכ"ג כ"ח שמחר כדרך השומרים דוקח ובגנבו גם לסחמיות דברי מרן חייב בגו"ח. דחם חיכח דפחח ולח שמר כדרך השומרים בזה גם הם"ה הוח חייב וזהו הספרם שים בין הם"ח להשו"ם דחם שמר כרחוי ובגנבה הם"ח פטור חבל השו"ם חייב. וח"כ מהי תיתי לפיטרו מדכתב מרן שכרח הכ' בסם וי"ח משמע דדעתו בסחם וכו'. ומה שהביח דברי הרכ"ד והפר"ח ז"ל וכתב שחין זה מוסכם דמוהרם"ב והשו"ג ז"ל פליני בזה. חנכי הדל בחלק חו"ח סי"ב הבחתי דבריהם ז"ל ושהחנ"ן ז"ל בם"ה ח"ח סימ"ל הבי"ד והחריך בזה גם עין בם' חגורה בחהולך דל"ז בחשו' מוהרי"ם ז"ל. וגם שם הבחתי חילן גדול ושורש לדברי הרכ"ד ז"ל מרן החבי"ב ז"ל בם"ה בכה"ג חיו"ד סי' קם"ד הגב"י חו"ח דשם מבוחר כדברי הרכ"ד ושנעלמו דבריו מעי"ק ז"ל ע"ש. גם מ"ש וגדולה מזאת כתב הכנה"ג וכו' דהמוחזק יכו"ל קי"ל כהי"ח וכ"ם בנ"ד דהוי פלוגתא בדעה מרן ע"ב. גם בזה חנח נפחחי כחבית שם בחרוכה וחחייח מכללח דהבחתי דבריו הוח ז"ל בעלמו מש"כ בחלה"ב סי"ג די"ג ע"ש. חך בזחת בדבריו כחן לח ירדתי לסוכתו ז"ל דמלחר דברין זה שכרה הי"ח שהביח מרן ז"ל חח"כ הם מחמרי טפי דחפי' בחו"ג מחייבי להשו"ם מעתה מה שייך הו לומר דיכו"ל קי"ל כהי"ח וכ"ם בנ"ד דהוי פלוגתא בדעת מרן ודבריו חנו שגבו ממני ולי ל"י. גם מה שהביח רחיה לדבריו לפטור החומן הפורכי מדברי מוהרמב"ח ז"ל שפטר הפתטור וכו'. הרוחה ירחה דבדבריו שהביחם אין רחיה מהם דהרי מוהרמב"ח ז"ל קחמר דמרן ז"ל הינו מחליט לחייב שו"ם בנגיבה בחוגם וכוגתו היח דהיכח שנעשית הנגיבה בחוגם ע"ד מה שמוכח בדברי הי"ח חינו מחליט מרן ז"ל לחייב השו"ם בזה. חבל היכח שלח היתה הנגיבה בחוכ"ג חלח שמר כדרך השומרים כרחוי ובגנבה כדרך שחר נגיבות גם בדברי מוהרמב"ח ז"ל שהביח נר' דס"ל בדעת מרן דמחייב השו"ם ואין רחיה מדבריו לפטור החומן הפורכי מחחר דבגדונו לח הוי בסוג חוכ"ג יען שלח שמר יותר מהשמירה הרחויה לו והוי כשחר שו"ם השומר כרחוי לו דחייב בגו"ח. ורחיתי לחי בעיקר תשו' מוהרמב"ח ז"ל שהוכחה בגו"ר חח"מ כ"ח סי' ח' דשם החריך להוכיח בדין הפתטור שדינו בשו"ם ושמרן ס"ל בהרחב"ד ז"ל דלח בהרמב"ם דמחחר שלוקח שם"ו

ל"ל דין שו"ם ומייב בגו"ח לחבל בחוכ"ג ים לפוטרו וכיון דמרן לח החליט בש"ע לפסוק בסחם בהרח"ם ולע"ח שכתב י"ח דחייב בחוכ"ג וכוגתו לרמוז לנו דחין מחליט הפסק לחייב שו"ם בנגיבה בחוכ"ג בנ"ד דשמר שמירה מעולה לגים הממון בתוך החדנו סנור במסגרת והחדנו היח בתוך המנחזין שנור וזוח חומס בח"ח י"ל דזה מסיבת נגיבה בחוכ"ג דהיח פלוגתא דרבוותא ותי"מ ממון מהמוחזק. ועוד טע"ח די"ל דלחף לדעת הרח"ם וב"י דמחייבי בחוכ"ג היינו כשלוקח שכר בהדיח על השמירה לבל בנ"ד דחינו לוקח חלח שכר הפתטוריה דיינו שמייב חותו בסחם נגיבה לבל בנגיבה דחוכ"ג רחוי לפוטרו. ועוד לפי' לדעת הרח"ם דחייב בחוכ"ג היינו בסחם נגב דחינו מזויין לבל נגב מזויין ים לו דין לסטים מזויין ופטור וכו'. ועוד דהיו שני נגבים ולפי' חינם מזויינין חסניון חוגם לנבי שומר לחבר. גם מעשם שבן מנגב

המדינה לשמור וכו' ע"ם:

ומוהרא"ה ז"ל שם בסי"ב בהריך בדין הפתטור להוכיח דגם להרמב"ם ז"ל מחייב דינו

בשו"ם ומייב בגו"ח לפי' שמר כרחוי חח"כ היה שם ולח היה יכול להגיד דהיכה הנגיבה בלישנים מזויין וכו' וזולת זה חין לד קולח לשומר. ומחין לסמוך על שחר הטעמים שבתבם מוהרמב"ח ז"ל כ"ח על טע"ז לבד שבן חורחייהו לשמור הסחורות וכו' והשולח לבם לחדעתה דהכי דהך שמירה נרוטה שולח שבן הוח מנהגם בעיר בשמירת הסחורות וכיון דידוע שבן חורחייהו חין להחמיר עליו. וגם בזה דפטור הפתטור בשים רחיה בעדים דבחו הגנבים וכו' דחילי"ה יסבע שבועת השומרים שהניח הדלת והחיבה סנורין והגנבים שברום ונכנסו וכו' ושלריך שיבלול בשבועתו שהיו הסחורות שם וכו' עש"ב. שרי לך דס"ל דשו"ם חפי' שמר כרחוי ונגב מייב ודחם הטעמים הרחשונים שבתבם מוהרמב"ח ז"ל ולח פטר כ"ח מטעם החחרון שבן חורחייהו לשמור וכו'. וה' פרח שושן חלק ח"מ כ"ח סי"ח החריך להוכיח בן לדעת כל הפוסי' ובפרט שבן ס"ל להרמב"ם ומרן ז"ל ושחין לומר ק"ל נגד שברחם. וכ"ז הוח חם חין מנהג קבוע וכו' ברם חם ים מנהג קבוע ביניהם הולכים החריו וכו'. והסביס עמו מוהרם"ן ז"ל דבשו"ם ונגנב הדבר לדיון דלח לחמרי' ק"ל מייב. ושם בסי"ב הביח לחשו' מוהרמב"ח והשו' מוהר"מ בן הבר"ם ז"ל דהפתטור דין שו"ם יש לו ומסביס היח כדחתם בזה. חך על הטעמים שנחן מוהרמב"ח ז"ל לפטור הוח פליג והחריך לרחוחם וגם על טעם שבן הוח חורחייהו לשמור פליג ע"ם. מעתה בפי כל החומר לח הי"ל להשו"ם ז"ל לפסוק דינו בסביבת חריפת דהשו"ם שמר כלחו כדרך כל השומרים ונגנב דפטור. ועם דשם בסי"ב חחר שהחריך לדחות כל דברי מוהרמב"ח ז"ל בתב לסיו"ד לענין הלבה דבחתרת דנהיני לדון בק"ל חי"מ מהמוחזק דהמוחזק יחמר קי"ל. לחמם בחתרת דנהיני עפי"ד הרמב"ם ומרן ז"ל מייב הפתטור לבאן. ברם להיות שדברי הרמב"ם ומרן ז"ל לח בחו בזה מפורשים ויש לפרשם בחו"ח בש"מ מוהרמב"ח והגו"ר ז"ל הנה בי בן רחוי לפשר היבח שהפתטור מיוחק הך בחתרת ש'שבע שבועת השומרים בש"ם הגו"ר ז"ל עש"ב. מבל מקום לח ה"ל להשו"ם ז"ל לבחוב הדין בפשיטות דשו"ם שמר כרחוי ונגנב דלדעת מרן הוח פטור כ"ח לחלוה הדבר בפלוגתא מתגיית ופקפק מינה בזה להיבח דבעל הממון הוח מיוחק דשפיר מני' ק"ל לזבות בדינו. וגם הפ"ם ז"ל לח קחתר דרחוי לפשר לחום לם' מוהרמב"ח והגו"ר ז"ל כ"ח היבח שהפתטור מיוחק וכ"ל:

ועיין במשבה"ר מער' ס"ן חום"ז ברחוכן שבבנס לדהוך במרחן ומשר בנדיו ביד שוכר המרחן

וכנגבו. דהתריך שם להוכיח דהוי סו"ס כיון דמשתכר כמה ברוחן במרחן שלו מט"ג דשיקר מתי דיהיב ליה לאו אגר נטר הוא אלא שכר הרחילה. ותמה על הכנה"ג ז"ל בסירל"ת הגה"ט אות"ג דפטר שם לגמרי ביהכ"נ מהגניבה. גם הביא דברי הרמב"ם בדין המתעסק ושהרחב"ד פליג עליו ומכן פסק כהרחב"ד והוא הוק"ל ע"ד הרמב"ם מדין הסרסור וכו' עש"כ. ותמיהתו על הכנה"ג ז"ל היא לכיבה להיות ע"ד הרדב"ז ז"ל שכ"כ בח"ת סיק"מ וכמו שכ"כ הכנה"ג בשמו בסי"ג הגה"ט אות"ז ועיין שם עמ"ש בסירל"ת. ועיין בהג"ת ז"ל דהמה ע"ד הרמב"ם מדין התומן ויעש לחלק בין שניהם. גם הגו"ר ז"ל שם בכ"ח סי"ח תמה מדין התומן והסרסור וכתב דכבר הרדב"ז ומשפ"ם סימ"ו הם מילקו בין שניהם. ומהרח"ש ז"ל שם בסי"ב התריך בחילוקם עש"כ. וכ"ז היתה העלמה מע"ק של המשכה"ר דלא זכר מזה כלל. וגם מה שהתריך להוכיח דבעל המרחן חשיב סו"ס ומייב בגו"ח תימו מן התורך כפי מה שמבואר בהגו"ר שם דחשיב להפחטור סו"ם ובס"כ מוהרמ"ח ז"ל סי"כ ומוהרש"ך ז"ל ח"ח סימ"ו ודחה שם להסובר דלא חשיב הפחטור סו"ם כישוב"כ. וכבר נתבאר לעיל דחיכא דס"ל דסו"ס שמר כרחוי וגנגב דפלוגתא מחניית שם מייב בגו"ח. גם עיין בס' תוכ"מ סימ"ג הגה"ט אות"כ שהתריך בזה וכתב דדב"ז מידי פלוגתא ל"ע ועיין ע"ד כמה פוס' בזה עש"ב. ועיי"ל שם במשכה"ר אות"ח בבנדים שהניחם במיבה עם חפציו ואכלי להו עכברים אם חייב השומר או לא דאסיק לדינא לדעת מרן ז"ל דפטור דלא כס' המרדכי שהביאה מוכ"ם בסירל"ת. וגם הביא שם דברי מוהרח"ם ז"ל בסימ"ז וע"ח וע"ש לעניו הענין אם הם תשובים מתוכות אלל הדלף ע"ש:

ועיין במוהריק"ו ז"ל שורש קל"ח וקל"ה דלא פשר סו"ם מגניבה כ"ח עד שיהיה בחוזק גמור כגון ותפול שכח ותקחם וכו' כדאיתא בס"ם וכו' ע"ש. ועיין בס' זכות חבות סימ"ו בגדונו בהפחטורי"ם שענינה הבחורה דפטר לותו מכמה טעמים שהובאו בס' הגו"ר ז"ל חדא דר"ו על חוכ"ג אם חייב הסו"ם במחלוקת הוא שני די"ח דפטור ולא בריכא בדעת מרן לחייב וכ"מ דחי"מ מהמוחזק ועוד דאפי' לס' המחייבים להס"ם בחוזק ס"ד היכא שנוטל שכר שימור בהדיא מש"כ בזה הנה דחשיבי סו"ם מ"מ ס"ד להתחייב בשמם גניבה ולא בגניבה דחוכ"ג. ועוד דשם היה דבר ברור דאם היה קס בעה"ב לקרוא לשכניו שיבואו לעזרתו היה מסתכן בנפשו וא"כ אין זה נגב אלא לשעים מזויין. ועוד אפי' אלא לד חוזק יש לפוטרו מדד המנהג שכן הוא עש"ב.

ועיין שם' חזן אהרן מער' ש"ן:

מפתחות ספר שערי עזרה

או"ח

סי' א' עמ"ש בש"ע סיקס"ב בדין נט"י דגלמד משם להיולא מביהכ"ס דלריך לנגב ידיו תחילה:

סי' ב' המעיל מיס שלא בביהכ"ס ולא שפשיו בידיו אם לריך נט"י:

סי' ג' עמ"ש בש"ע סיק"ח משלומי תפי' דוקא בזמן תפילה:

סי' ד' מי שלא לחר בר"ח ולגדי'ו בתפילה ולא נזכר עד שהתפלל מוסף:

סי' ה' בדין ש"ן דלריך להמתין כדי הילוך ד"ח. שם סק"ב בדין דלא יהיה מפסיק עיטוף או כומי ושם בכלל בדברי מרן הש"ע בשכותב שתם וי"ח או יש"ם בחוכך:

סי' ו' ע"ד הרב"ד סינ"ב בדין נפ"ח יום ט"ו חייב:

סי' ז' לכרוע נגד הש"ת אם יש חשש בזה:

סי' ח' בדין נמלא עטות בש"ת דמתחיל בש"ת הכשר ממקום שנמלא העטות. ושם בסק"ח ע"ד הב"מ מ"ש דקט"ד לוכ"ו ט"פ לך נא לחקחך. וט"ש בסק"ב עמש"ם בדקט"ו לול"ג אם נפלה טיפת שעוה על התוחיות.

סי' ט' בדין שמות הקודם בש"ת אי בעי כסדרן:

סי' יו"ד בדין כתב ע"ג כתב:

סי' י"א בהמ"ז אם כל א' מהמסובין יאמר בלחש עם המברך כל הברכות. וט"ש בסק"ח בשעין תכילת כוונ וכביכה אי חיוב לברך בהמ"ז מדאוריימא. וט"ש בסק"ב ט"ע הוממת זימון בקיץ בשהם חוכלים בחלר כ"ח וא' על שולחנו:

סי' י"ב כלי שיש בו בשמים רבים חלוקים בברכתם מה יברך. ושם בדעת מרן בשכותב י"ח וי"ח או וי"ח כמאן ס"ל:

סי' י"ג מאי דאין מברכין על ממת כאו"ח. וט"ש בסק"ב בלם עיסה ע"ד לבשלה או לשנוה מאי מברך. וט"ש בסק"ב בהפסק בין תפי' ש"י לתפי' ש"ר בהחזרת שלוש. וט"ש בסק"ג במי ששתה פעם ראשון מברך שהחייונו על הכיסוי:

סי' י"ד ט"ע בכפור וט"ב אימו מברך לא שעט"י ולא המטביר:

סי' ט"ו ע"ע ברכת מעקה לגג אימתי יברך:

סי' ט"ז סק"ח ע"ש הכשיל שהתבשל כ"ך מש"ם דמותר ליתנו ע"פ קדירת חמין בשבת. וט"ש סק"ב ע"ש השלכת הפרשושים במים בשבת. וט"ש סק"ג ע"ש הבדלה במה שנוהגות הנשים בליל מוצ"ש כשחל בו כ"ח:

כי' י"ז מבוי שנפרץ מרוח ת' ולריך לורת פתח:

סי' ח"י בדין קטן היולא בעירוב אמו:

סי' י"ט ע"ש מיני קלילה הנהוגים בכלי נחושת והיה בו קלת קמח משנה שעברה וט"י לחלוחית המלח נהלחלח ונדבקו יחד אם כשרים לפסח לדידן דאית לן תומרת חו"ן:

סי' כ' חטים שהתוגים בכלי סנורה ונטחנו בשערות ונמלא בהם לויחת טבבר:

סי' כ"א חטים הנתוגים בכים מדם שחיטו מכותם היטב מעפר. וט"ש בסק"ח בחילת תועלת אי תשיבה כחילת עבבר. וט"ש בסק"ב המוהנים לאכול חיטי קלילה כל ימה"פ אי מהני להו המרה לאכול חטי טחינה, וט"ש בסק"ג ט"ע קדירות שנשתמש בהם חמין. וט"ש בסק"ד ט"ע הנעלה דלריך קודם שעה ה'. וט"ש בסק"ה ט"ע אסור לאכול פת משעה י"ד ולמעלה. וט"ש בסק"ו ט"ד המרדכי מוכיח בב"ח ואוכלם:

סי' כ"ב ישראל שלוקח בשר מגוי ביו"ט דמותר להזכיר לו משקל, וט"ש בסק"ח ט"ע חופין בפורני וכו' ובלבד שלא תהיה חדשה:

סי' כ"ג מילה דחויה אי מהליון ביו"ט שני ש"ג או קודם יו"ט:

סי' כ"ד שיורי כסר מר"ח לו מסכת שחל ט"כ להיות כמוכה. עו"ס כסק"ל ע"ש ביכום בנדי קטנים כמכת זו. עו"ס כסק"כ ע"ש מלחכה שעושים הנשים. עו"ס סק"ג ע"ד הרב"ד כדין מעשל עור:

סי' כ"ה על מי שהוח מעיר שקורין המגילה בי"ד וט"ו וביום י"ד היה חוץ לעיר וביום ט"ו בכוקר בח ומהפלל ביו"ד חם יבוך:

סי' כ"ו ע"ע המופס מגילה שחינה כשרה לח יקרח עם הש"ץ חלח שומע ושומק. עו"ס כסק"ל ע"ד הב"ע דקע"ז כדין מכלוח מנות פחשט"ל. עו"ס כסק"כ עמש"ס כדין כתיכת המגילה מלייה על הגויל וכו'. עו"ס כסק"ג ע"ש כן כרך שחל ט"ו כשכת ואמר על הנסים ביום י"ד. עו"ס כסק"ד ע"ד הפר"ח שהק' ואימח כ' מהגות לכל לחכין ומי' לי הוה כחיב לחכיונים מחנות וכו':

יו"ד

סי' א' ע"ע שומט שילחת טריפה מחחי'. עו"ס סק"ל ע"ע שומט לחכילת עכו"ס לו לחכילת כלכים לו לרפואה דחיב לכסות:

סי' ב' לומה שסרוכה לשתי לגעות העליונות ויש מכה כהן. ועו"ס לי עבדינן ס"ס נגד דעת מרן ז"ל:

סי' ג' ריחה שים כה כוטה מעל"ע בלומה כלד שחל כמקום הדק בחידוד:

סי' ד' ע"ע חס מלח ולח הדיח תחילה. ועו"ס חס קבלנו הוריחת מרן נס במ"ס בחשו'. עו"ס כסק"ל ע"ע כשר שנמלח ושרה שיעור מליחה לחסור לחתוך ממנו כסכין קודם שידיחנו. עו"ס כסק"כ ע"ד הש"ך סקי"ט ולי"ל להרכות עליו מלח יותר מזה. עו"ס כסק"ג פרסום הרגל לריך לחתוך רחשם קו"ח. עו"ס כסק"ד ט"ע הגלי דלי"ל מליחה בין גולהו ע"ג נחלים לו כספוג:

סי' ה' כשר כחלבה שנמלחה עם שחר חחיכת כשר ושהו כדי מליחה. עו"ס כסק"ל כשר שנמלח והודח ואח"כ נמלח עם כשר שלח נמלח. עו"ס כסק"כ ע"ע חוטי הכחף חם הם כללו ידח ולי"ל חחיכה:

סי' ו' כף שחלבו כה מחלב גוש כש"ס ויש כו גבינה ורחמו חומה וכחוך מעל"ע חחכוה לשמן שהיה מטונן בו כשר. ועו"ס בדין כשום כמכושל כש"ח ושחר לישורין. עו"ס כסק"ל ע"ע ביטול הלישור. עו"ס כסק"כ ע"ד הכנה"ג כחלו ומחורגס חורכלה. עו"ס כסק"ג ע"ד הש"ע סיקכ"ל חם הם של מחכת מנשילן ושח"כ מטבילן. עו"ס כסק"ד ע"ד הרב"ד ז"ל כללי העשוי להשחמש כרוחחין ע"ג החור ונשחמש בו לישור על ידי החור:

סי' ז' מי שקנה כשר כשר מגוי ונשחפק לו חם עירב בו כשר טרפה:

סי' ח' ומים הנחהכים בסכין ש"ג חם מוחרין בלכילה:

סי' ט' גוי שמלק בלים בקליפתן בכלי ישרחל חם לריך הכלי הכשר. עו"ס כסק"ל לדדים להיחר כהכנחפים הנעשים ע"י גוי בקערה כשרה. עו"ס כסק"כ ע"ע דם בלים:

סי' יו"ד ע"ע טבלקו שמולפין עליו שחם יוגס לי שרי. עו"ס כסק"ל בכלי של גוי שעושה בו שכר והישרחל עשה בו שכר בלי הגעלה. עו"ס כסק"כ ע"ע ערל שנגע בין של ישרחל ע"י כלי. עו"ס כסק"ג דלח מיקרי המשכה עד שיכון להמשכת היין:

סי' י"א ע"ע רבית והשחלה בלחכה ומהמשו' יובן:

סי' י"ב ע"ע רבית שער שכחוב בו שחייב שמטון מ"ר גרוס לפורעם ליומן ג"ח ושוב מנלי היה ביניהם שחם יפרעם ליב"ח שיהיה פטור מק' גרוס ועבר זמן ולח פרע ושוטן שמטון כי הק' ים בו משום רבית. עו"ס כסק"ל ע"ע בחיבת הפוליל"ל בכחי' ומסירה. עו"ס כסק"כ ע"ר רחם יוסף ח"ם בדין מזרת הרבית לח מיקרי לשו הניתק לעשה:

סי' י"ג ע"ע מקבל עיס' שנתן ריוח ושוב טוטן שלח היה ריוח:

סי' י"ד גבינה מלוחה ואחר כמה ימים נמלח בחרין ל' חחיכת עור קיבה קטנה כילד בין החרין ושחר הגבינה:

סי' ט"ו לשה שטבלה בגומיס שבחוזה וכבר שימשה חם לריכה טבילה ב'. עו"ס בדין ליפורן שחין ליכלוך מחהיו ועכין בעיח דסלקא בחיקו ולישורא דרבנן לקולא:

סי' ט"ז לשה ש"ל כחב בחוזים חם יכולה לחת מוך לו למ"ג בחוזים בעומק ולטבול:

סי' י"ז מקוה שבחים לו מים ממעיין ויורדים המים לחבן חקוק וממנו למקוה חם כשר המקוה לטבילה. עו"ס כסק"ל ע"ד חוס' י"ט שבת פ"ל בח רחשו ורובו במים שחובים. עו"ס כסק"כ ע"ד פני יהרן יו"ד סי"ד לינה מהמלח לספור עד יום ה':

סי' י"ח ע"ע קונס לבית זה שחני נכנס:

סי' י"ט מגורה חם חשתו ובניו וב"ב מותרים ליכב עמו:

סי' כ' ע"ד ס' ויקרל חברהם מ"ם בשם ס' חעש"ל ע"ע כלו"ל. עו"ס בסק"ל על ענין האומר לחביכו לינו מקבל ממך חם היית במשה. עו"ס כסק"כ ע"ע קימה מפני ת"ח שנ"ן:

סי' כ"א בש' השמיטה חם מותר ללקט פירות מהחילות שבחלירות ולמכור בשוק וחם ע"י בניהם מותר ליתנם להם ולמוכרם על ידם:

סי' כ"ב ע"ע כתיבה הפרוזבול לי לריך להיות בפני הדיינים ממש או לח:

סי' כ"ג ע"ע הפרשת חלה ע"ד ה' ברכות המיס ובית חברהם חבלי:

סי' כ"ד בדין חוגן לענין ברכות השחר:

סי' כ"ה ע"ע הכל ממקום קרוב שמוכה החכלות עמהם:

סי' כ"ו ע"ע מי שמת בעיר ל' וקרוביו שבעיר לחרת רולים להכיחו לגלם לקוברו מיומת מוכים החכלות. עו"ס כסק"ל ע"ד שכנה"ג סימ"ב מי שנוהג ימי המשתה מחי' נוהג ז' שלמים. עו"ס כסק"כ ע"ד הב"ע בדין קריעה חוכ"ל מי ששכח לקרוע. עו"ס כסק"ג ע"ד הישי"ע סימ"ב מסה"ק החוס' דהח דלק"ל היחך נשמע דישרחל נקרחו בנים:

אה"ע

סי' א' ע"פ הכחנת ג"ח במחזיר גרושתו וגם שחר חדם חם מותר לעדך כחוך ג"ח דהכחנה:

סי' ב' ברכת תירוסין חם יחמר ושחר לנו החרוסות כלי מיכת לח:

סי' ג' המקדש לשה ברשות כ"ד וכפירסום ובברכה

לי לריך למזוד לכרך בעת הניסוקין:

סי' ד' המקדש ע"מ שלא ימלא בה מומין:

סי' ה' רלוקן שהניסב כמה שנים בעיר לאחרת ושידך עם אשה בקנס ע"ד מ"ם ז"ל ורולה לעשות המופה בעירו והכלה ובית אביה ממאנים בזה לי חייב לאחת הקנס:

סי' ו' המשדך יהומה וילא ערב קבלן בעדה שאם לא התרלה שהוא יפרע קנס ס"פ ואח"כ הכלה מילנה אם מתחייב הוא בקנס. עו"ש בסק"ל ע"ד מור"ם סי"ן בשם הרא"ש בלומר על מנה שהלווה השטר יכול לחזור בו ולמחוה. עו"ש בסק"כ מה שנהגנים לכתוב לפני לאחן כ"פ וע"ע לפי כבודו אם מתחייב בזה. עו"ש בסק"נ החוזר בו מהסידוכין שחייב בקנס ובהולאות:

סי' ז' אשה המיורדת בבעלה והחרו בה כדין ואחר יב"ח רולה לגרשה אם לוקחת גם מה שהבניס לה בעלה בעת המופה. עו"ש בסק"ל ע"ע מה שנשבע האחן שלא יא"ל לאחרת עליה בחייה ולא"כ שהתה יו"ד שנים ולא ילדה זא"ק:

ח' מי שקידש לנערה בלילה בפני ב' לנשים ושרל לאחר ולמ"ל שיהיו עדים בדבר ונמלא ל' מהם קרוב לנערה מהאם שני בשני:

ט' קידושין שנעשו בפני ב' והל' מהם הוא פסול והב' הכשר לא רלה נהינת כסף הקי' ולא ידע מה נתן לה:

סי' יו"ד ע"ע קידושין שלמר הרי את מקודשת לי ולא לאמר כזה:

סי' י"א בעל שרולה למכור קרקע בזה"ז דהמכר נעשה גם בגייר שלנו ע"י השטרה דשוב ל"י לערוף אם יכולה האשה לעכב מלמכור:

סי' י"ב תלמוה שדרה בבית בעלה לבדה אם נותנים לה מזונות והולאות כפי ברכת הבית או כל הלריך לה:

סי' י"ג ע"ד הרב"ד ז"ל סי"ן בחל' שבועה כתו' תוך ג"ת הח' אם תיבדה מז':

סי' י"ד תלמוה ז"ל ג"מ וסילוק מהבעל מהם כדין והיתה מ"ב בהם ואחר מיתת הבעל הנשו לה כתו' והקדישה לת"ת בעדים ושטר וכו' ואחר שמתה ערערו היורשים שלא נשבעה על כתו' והם רולים לירש:

סי' ט"ו רלוקן שהידך בנו עם בת שמעון ע"י סרסור בלא שטר ועשו המופה עפ"י מנהגים ולחז"ק בלב"ע החתן ושיטען מביו שכל מה שנתן לבנו בעת המופה הוא בתורת הלואה ושללה:

סי' ט"ז כשאין שט"כ בידה ומפסה מע' אם יכולה לגבות מהם בשבועה:

סי' י"ן אם יכול לגרש תרוסתו על ידי שליח בע"כ על האשה:

סי' י"ח ע"ע עיגו"ן אם נגבה מהרלוי. עו"ש בסק"ל ובנ"ד מדינים השיכים לדין עיגו"ן:

סי' י"ט המתחייב לזון תביתו אם רפוחה בכלל התיוב:

סי' כ' נע והרשאה שנשלחו מעיר לאחרת ע"י הבידואר ואין ניכרים להם החתימות כ"ל חתימת כ"י הרב ואותם הדפוס שלו. עו"ש בסוה"ס מוכרת ניתין כ"ז שניתנו על ידי:

סי' כ"א תשבוני שבח מזמן ל' שנים מערי תשבנו ונתיישב כאן ונשל אשה ומה בלא בנים אי תייש' שמא יש לו אחים וזקוקה ליבום:

סי' כ"ב יבמה שנפלה לפני כ' אחים והגדול במד"ה

והקטון בעיר והוא נשוי וע"י ההפלרות עד שהלכה והוא מיטר רגל שלריך לחלון בשתי רגליו וכהעלם דבר עשו לו תלילה ברגל ימין דידיה שהיא שמאל כל אדם ושוב נזכרו ההלכה מה דינו. עו"ש בסק"ח ע"ע סומא אי מלי חלין:

חו"מ

סי' א' עד האסור בשטר אם יכול להיות דיין עליו. עו"ש בסק"ח ע"ד הש"ע סי"ב מלוה לבלוע:

סי' ב' ע"ע מחילה אי"ל קנין:

סי' ג' ע"ע מחילה בטעות:

סי' ד' אם שולל השטר אם השטר כדי לדקדק בו אם הדין עמו:

סי' ה' שטר שילא בב"ד לקיימו וע"א לומר שהיו שוכר מההלואה ואין זאת תמ"י:

סי' ו' ע"ע המתחייב בדבר שאיק"ל:

סי' ז' ע"ע מה שנוהגין במדינה לכתוב נאמנות או כיו"ב:

סי' ח' טענת ספק ויש לומדנה ורנ"ל אי מחייב שה"ת או היסת:

סי' ט' ע"ע חזרת מטבע פסול:

סי' י"ד שותף שלוה לעורך השותפות ונכנס לשותף שהשני משתעבד:

סי' י"א בעונן חוה"ז פרעתיך דאי"ב דמוקה אא"פ חו"ז אם גם בסתורה כן:

סי' י"ב שטר שעבר זמנו ויש יתו"ק אם יש תקנה ליפרע מהם:

סי' י"ג שות' שהאחד מתעסק בקניות וכתובים עליו בשטר ונאמנו' ואחר הזמן נשאר מהעסק בהם ולב"ע ויש יתו"ק ואל' אם יוכל בשה"מ לגבות מעותיו. מה שהבחתי בעויי בזה. ומה שהביא הרה"ג רשל"ל כמוהר"ר יש"ח בריבה יל"ו. ומ"ש ע"ד ס"ה כמוהר"י אבו"א יל"ו ומה שחזרתי להשיב על דבריו יל"ו:

סי' י"ד ע"ד מוהרשד"ם ז"ל חת"ם סי"מ בשטר שכתוב בו הודה פ' אין נחתייב וכו' דכתב דשטר"ז גריע דאינו אלא סיפור דבריס:

סי' ט"ו בנשבע לפרוע לחביבו ביום פ' ואירע אותו יום בשבת. ועו"ש ע"ד הרשב"ח ז"ל דכתב דע"כ דאלין עבד וחב"ח ליח ביה עשה לעב"ש:

סי' ט"ז הנותן מעות לחביבו בלא מנין לקנות לו דבר מה ולהחזי' בשאחר עפ"י נאמנותו וגם לא"ל שיקח מהם בעד שט"ו ס"פ. ושוב חזר בו מהשבירות וגם רולה להשביעו שלא שיבב משלו כלום:

סי' י"ן לפוטי' על הקדש שהלוה מעות בלא משכון ובשבר הלוה אם מתחייב הלפוטרופוס לפרוע מעות ההקדש:

סי' י"ח ע"ע מוקה בחלר חביבו והשלוה הובאה בש' כפי לחכון ח"ב סי"ה ובש' פני יאחק ח"ב דל"ב:

סי' י"ט חלר בעזרת ביהכ"נ ומכר לרלוקן ורלוקן לש' ום' ללוי וגם יוכ"ם ועתה מערערים הק"ק שלין המכירה היוה כלום:

סי' כ' מי שמכר לחביבו מוקה לנעון קורותיו על כותלו וכתב לו שטר ונעץ עליו ולא"ז נפל הכותל ובנאו והבני רולה לנעון קורותיו עליו ובעהכ"ו מעכב בטענת נפל לוד"ל:

סי' כ"א מי ש"ל סולם וכו וז"ח שליבות המטלטל שמוך על כותל חביבו לעלות בו לגג חביבו ליטן עם

אם בקיץ וגם לעלות מהם לגגו לשטוח שם
בגדי הכביסה ושניהם ללבע"ו והיורשים רוצים
לבטל חזקת בעלי הסולם אם הדין עמהם:

סי' כ"ב בדין חזקת הז"ר או אחר שעבודין דבשחק
הויא חזקה לתלתר. אם מיחה ושחק וחזר
ומיחה אם שתיקתו הויא מחילה או לא. עו"ש
בסק"ח משרק"ח שרוחה ממנה חלר תביעו
ורוצה לקרוחה לעשוחה עלייה בחלוטות וחביעו
מעכב אם הדין עמו:

סי' כ"ג דין נוח"ל בחלר וחשמישים שתין בהם ד"ח
ובבתים יש בהם ד"ח:

סי' כ"ד חלר שיש בה שתי חניות של תרינת בנדים
ונו"ד משות' בהם והת' היה בכפר רחוק והשתר
מכרו חלקם להקדש וכשבח טופן דדב"מ
וחתי ושות':

סי' ב"ה מלוה שמכר שטרו לאחר בפחות אם יכול הלוה
לטעון תני קונהו מדדב"מ. עו"ש סק"ח מלין
שתי"ל חלת להרווחה. עו"ש סק"ב בדין מכרה
לגוי תינו חייב למוכרה ליסר' בפחות:

סי' כ"ו הלוה מעות בעיס' כפי מנהגינו בדמשק יע"ח
ורוצה המחעסק לחזור בו בחוה"ו מדין פועל
אם הדין עמו:

סי' כ"ז מי שמחן לבנו קטן קרקע בחתנה ע"י כחיבת
נייר טחנו בשרה ונלב"ע והניח יחו"ק אחרים
אם מחנחו הויא מחנה:

סי' כ"ח מי שהקנה לבתו נכסים בקנין ושטר מעכשיו
ושע"ח קו"מ אם זכתה מחוהה שעה ושוב ת"י
לחזור בו:

סי' כ"ט מכר לו קרקע בשטר או במעות ואחר לו קנה
לאחר ל"י ונקרע השטר או נאבדו המעות
תוך הזמן:

סי' ל' מי שמכר חלקו בקרקע קו"ח אם קנה הלוקח
וא"י למוו"ב המוכר:

סי' ל"א השוכר בית לזמן ולא פרע ומת בתוה"ז והמשכיר
תובע השכירות והיורשים רוצים לפרוע שכירות
שלשבר ולבטל להבא. או שרוצים לדור שם כל
הזמן ושלא לפרוע שכירות כלל. ונם אם יהיה
ז"ה עם חלמיה המת מה הדין נותן:

סי' ל"ב ע"ע המוכר בור ודוח לבד חין לריך הלוקח
ליקח לו דרך:

סי' ל"ג שוח' שלוה ח' מהם מנוי ברבית לנוכח השות'
כילד יתן הרביח לנוי:

סי' ל"ד שניס שנשחתפו בעדים וקנין וחיוב ע"ד ח"ם
ז"ל בסי"פ במלוה פ' ונם החחד נתן לחבירו
ס"פ לקנות סחורה וקודם כתיבת השטר והחחלת
העסק חזר בו החחד אם מתחייב בסך החיוב.
עו"ש בסק"ח ע"ד מרן בש"ע סי"ז ע"ב
חיוב ע"ד ח"ם ז"ל. עו"ש בסק"ב ע"ר הרשב"ח
ז"ל דחלים כח הקנין והבי"ד מוהריט"ן סוסכ"ח:

סי' ל"ה במוכ"ס ז"ל סיקע"ו השולח לחבירו ונתפס
י"ח דחייב לפדותו וי"ח:

סי' ל"ו חח שמכר חלקו בחלר לאחיו בחוב שהי"ל
עליו ונם הוח מכרו לאחר ואחר ט"ו שניס
בח החח לערער ולבטל המכר מחמת שהמכר
היה בחוב שעליו:

סי' ל"ז ע"ע תיקון נחביבה מהדש למסים ותרנוגיות:

סי' ל"ח בכור אם נופל פ"ם ברחוי ומהו רחוי:

סי' ל"ט מי שנש"ח מעיר לחברת והוליד ממנה בניס
וחלה ומינה לפוטי' על בניו ונכסיו ונם הקדיש
מנכסיו ס"פ לכל שנה ושנה. ואחר מיחתו
רולה חשתו לקחת הבניס והנכסים לחזור
לעירה אם הדין עמה:

סי' מ' ע"ע הנושח ונותן בחמונה אין בו דין חוכלה:

סי' מ"א ע"ע ניס ואשתו שלוו אם היא חייבת לשלם
חלי החוב:

סי' מ"ב בעל שמכר קרקע בכתיבת נייר טוענו לאשתו
השניה והבניס מהאשה הח' מערערים ע"ז:

סי' מ"ג ע"ד מוכ"ס ז"ל סרי"ב האומר יהור פ' בביח
זה ולא קנב זמן רק שעה אחת במשמע:

סי' מ"ד בן הסמוך עש"ח שכירותו ומחנה הניחנת לו
היא לאביו:

סי' מ"ה בדין שו"ם שמכר כרחוי כדרך השומרים אם
חייב בגו"ח:

תם ונשלם ספר שערי עזרה